SACRA CONGREGATIO PRO INSTITUTIONE CATHOLICA

ENCHIRIDION CLERICORUM

DOCUMENTA ECCLESIAE
FUTURIS SACERDOTIBUS FORMANDIS

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS
MCMLXXV

Editio ***II*** *funditus recognita et aucta*

1

SACERDOTIUM CHRISTIANUM,
QUOD NOVUM EST, NEQUIT MEN-
TE COMPREHENDI, NISI AFFUL-
GENTE LUCE NOVITATIS CHRI-
STI, PONTIFICIS OMNIUM SUMMI
ET AETERNI SACERDOTIS,
QUI SACERDOTIUM SUIS MINI-
STRIS OBEUNDUM INSTITUIT,
UT VERAM COMMUNICATIONEM
UNIUS SUI IPSIUS SACERDOTII

PAULUS VI

PROOEMIUM

Cum satis longum temporis spatium elapsum sit, ex quo «Enchiridion Clericorum» prima vice prodierit (Typis Polyglot! is Vaticanis, a. D. MCMXXXVIII), peropportunum visum est novam ampliatunique editionem eius parare. Quod quidem suadetur sive petitionibus variis ex partibus saepius manifestatis, sive summa ipsius rei utilitate et convenientia, (piae postulat ut futurorum sacerdotum educatores et gencratim omnes qui sacerdotii et sacerdotalis formationis quaestiones propius ex ipsis fontibus cognoscere atque perscrutare desiderent, universa Ecclesiae ad rem documenta in unum collecta prae manibus habere atque facile consultare possint.

Altera haec «Enchiridii» editio primam non solum continuat, subsequentium annorum — a tine scilicet pontificatus Pii XI fere usque ad praesens — officialia documenta assumendo, sed etiam ulterius perficit et novis incrementis auget, ita ut in omnibus voluminis partibus uberior materiae copia et integritas nunc habeatur. In argumentis seligendis ae ordinandis fere eadem ac prius criteria adhibita sunt, differenti tamen accentu. Etenim ad pleniorem obtinendam imaginem, quam diversa tempora de sacra vocatione, de sacerdotio eius-(pie spiritualibus, pastoralibus et intellectualibus praerogativis habent, necessarium visum est multo magis attendere ad particularia variarum nationum Concilia; ad statuta et regulas aliquorum insignium sacerdotalis formationis Collegiorum necnon Familiarum religiosarum seminariis moderandis addictarum; et potissimum ad allocutiones recentium Summorum

Pontificum qui, novis necessitatibus impellentibus, plurima aptissimaque de argumentis illis edixerunt. Quo pacto in volumine hoc amplus et, siculi sperari licet, completus praebetur doctrinae et disciplinae conspectus, qui sacerdotalis formationis et vitae contingentes temporum necessitates et simul perennes valores in claram lucem profert.

Faxit Deus, ut omnes qui ad operam hanc consultandam recurrant aptum auxilium in ea inveniant, quo rectae formationis sacerdotalis certa principia sublimesque lines et clarius cognoscere et facilius in effectum deducere possint.

Romae, die Festo SS. Petri et Pauli, anno jubilaei 1975.

SIGLA ET VERBORUM NOTAE

AAS = *Acta Apostolicae Sedis.* (Commentarium officiale). Romae 1909 (vol. 1) sqq.

.-Ida *Eccl. Med.* = *Acta Ecclesiae Mediolanensis,* ab eius initiis usque ad nostram aetatem, opera et studio Achillis Ratti: vol 2 et 3. Mediolani 1890, 1892.

Aguirre, J. Saenz de, *Collectio maxima conciliorum omnium Hispaniae et Novi Orbis.* Romae 1753 (vol. 1).

Anal. Eccl. = *Analecta Ecclesiastica,* seu Romana Collectanea de disciplinis speculativis et practicis circa Theologiam, Ius Canonicum, Administrat ionem in Foro contentioso et gratioso, Sacram Liturgiam, Historiam etc.: volumina 19, Romae 1893-1911.

AAS = *Acta Sanctae Sedis* (antea: Acta ex iis decerpta, quae apud Sanctam Sedem geruntur...): volumina 41, Romae 1865-1908.

B.A.C. = Biblioteca de Autores Cristianos, Matriti 1944 sqq.

BB = *Benedicti XIV Bullarium;* tomi 3, Prati 1845-1847; *Benedicti XIV Opera Omnia,* tomi 15.16.17.

BBa = (Ben. XIV Bullarii appendix) *Benedicti XIV Acta,* sive nondum sive sparsim edita, nunc primum collecta cura Raphaelis De Martinis: volumina 2, Neapoli 1894.

Benedicti XIV Opera = *Benedicti XIV Pont. Opt. Max. Opera Omnia,* in tomos XVII distributa, Prati 1839-1847.

BR = *Bullarium Romanum* (Taurinense): volumina 24, a. 1859-1872.

BRa = *Bullarii Homani Appendix,* Augustae Taurinorum 1867.

BR *Cont.* = *Bullarii Romani Continuatio:* tomi 9, Prati 1845-1856.

CER *Collect.* = *Collectanea in usum Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium,* cura A. Bizzarri, Romae 1885.

CG = *Concilia Galliae a.* 511-695, cura C. de Clercq. Turnholti 1963 (Corpus Christianorum. Series latina CXLV11I A).

CI *Corpus luris Canonici:* editum ab Aemilio Friedberg: volumina 2, Lipsiae 1879-1881.

CTC = *Codex luris Canonici.*

CIC *Fontes* = *Codicis luris Canonici Fontes:* volumina 7, Romae 1926-1935.

CIC *Interpr.* = *Codicis luris Canonici Interpretationes Authenticae,* cura I. Bruno, Romae 1935.

CL = *Acta et Decreta Sacrorum Conciliorum Rccentiorum* (Collectio Lucensis): tomi 7, Friburgi Brisgoviae 1870-1890.

Sigla et Verborum notae

Concord. = *Raccolta di Concordali* su materie ecclesiastiche tra la Santa Sede e le Autorità Civili: cura et studio A. Mercati, Romae 1919.

CSEL = *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum:* Vindobonae 1866 (vol. 1) sqq.

CT = *Concilium Tridentinum: Diariorum, Actorum, Epistularum, Tractatuum Nova Collectio* (Edidit Societas Goerresiana) Friburgi Brisgoviae 1901 (vol. 1) sqq.

CT *Catech.* = *Catechismus ex decreto Concilii Tridentini ad Parochos,* Romae 1902.

CV = *Concilios visigóticos e hispano-romanos,* cura J. Vives, T. Marin, G. Martinez, Barcinonis-Matriti 1963.

Discorsi e Radiomessaggi — Discorsi e Radiomessaggi di Sua Santità Pio XII: volumina 20, Typis Polyglot. Vaticanis 1939-1958.

Discorsi Discorsi Messaggi Colloqui del Santo Padre Giovanni XXIII, volumina 5. Typis Polyglot. Vaticanis 1958-1963.

EC = *Enchiridion Clericorum:* Documenta Ecclesiae Sacrorum alumnis instituendis, Romae 1938.

Gregorii XVI Acta = *Acta Gregorii Papae XVI:* volumina 4, Romae 1901-1904.

Hardouin = *Conciliorum collectio regia maxima,* Parisiis 1715.

IIL = (Hefele-Leclercq) *Histoire des Conciles d'après les documents originaux* par Ch. J. Hefele... Nouvelle traduction française corrigée et augmentée des notes critiques et bibliographiques par Doni 11. Leclercq. Parisiis 1907 (vol. 1) sqq.

ICO *Fontes* = *turis Canonici Orientalis Fontes:* ed. a S. Congr. pro Eccl. Orient, neenon a Pont. Commissione ad redigendum Codicem luris Canonici Orientalis, Romae inde ab a. 1930.

Insegnamenti Insegnamenti di Paolo VI: Typis Polyglot. Vaticanis 1963 sqq.

Leges Ecclesiae = *Leges Ecclesiae post Codicem inris canonici editae,* ed. Ochoa Xaverius, volumina IV, Romae, 1967 ...

Leonis XIII Acta Leonis XIII Pontificis Maximi Acta: volumina 22, Romae 1881-1903.

Leonis XIII Convent. · *Conventiones* de rebus ecclesiasticis inter S. Sedem et Civilem Potestatem initae sub Pontificatu Ssmi D. N. Leonis Pp. XIII usque ad diem 7 nov. 1893, Romae 1893.

Lib. Pont. = *Le « Liber Pontificalis».* Texte, Introduction et Commentaire par L. Duchesne: volumina 2, Parisiis 1886, 1892.

MaNSI Mansi (Iohannes Dominicus), *Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio* [Florentiae 1759...]. Continuata et absoluta, curantibus L. Petit et I. B. Martin [Parisiis 1911 ...].

Martene Martène (Edmundos), *Veterum Scriptorum et Monumentorum historicorum, dogmaticorum, moralium amplissima Collectio:* tomi 9, Parisiis 1724-1733.

MG = *Patrologiae Cursus Completus:* series Graeca. Accurante J. P. Migne: 1 Parisiis 1857 (tom. 1) sqq.

MG11 ·I *Monumenta Germaniae Historica,* inde ab anno Christi quin-

gentesimo usque ad annum millesimum et quingentesimum. [Edidit Societas aperiendis fontibus rerum Germanicarum Medii Aevi].

ML = *Patrologiae Cursus Completus:* series Latina. Accurante J. P. Migne: l Parisiis 1844 (tom. 1) sqq.

OR = *L'Osservatore Romano* (Giornale quotidiano politico religioso).

PA *Coll. Prec.* = Poenitentiaria Apostolica: *Collectio Precum Pi&rum-que Operum* quibus Romani Pontifices in favorem omnium Christifidelium aut quorundam coetuum personarum Indulgentias adnexuerunt ab anno 1899 ad 1928, Romae 1929.

PF *Collect.* = *Collectanea S. Congregationis (le Propaganda Fide,* seu Decreta, Instructiones, Rescripta pro Apostolicis Missionibus: volumina 2, Romae 1907.

PF *Ius Pont.* = *Ius Pontificium de Propaganda Fide,* SS. D. N. Leonis XIIJ P. M. iussu recognitum: volumina 8, Romae 1888-1909.

Pii IX Acta — *Pii IX Pontificis Maximi Acta.* Pars Prima: Acta exhibens quae ad Ecclesiam universam spectant; volumina 7, Romae [1854 (vol. 1) sqq.].

Pii A *Acta* = *Pii X Pontificis Maximi Acta:* volumina 5, Romae 1905-1914.

SCC *Thesaurus* = *Thesaurus Resolutionum Sacrae Congregationis Concilii* [ab anno 1718 ad annum 1908]: volumina 167, Urbini et Romae 1739-1908.

SCI *Rescr.* = *Decreta Authentica Sacrae Congregationis Indulgentiis Sacrisque Reliquiis praeposiae necnon Summaria Indultorum* (quae collegit et cum originalibus in Archivo Sacrae Congregationis Indulgentiarum asservatis contulit losephus Schneider, Societatis lesu Sacerdos, S. C. Indulg. et SS. Reliq. Consultor), Ratisbonae 1885.

SRC *Decr.* = *Decreta Authentica Congregationis Sacrorum Rituum,* ex actis eiusdem collecta eiusque auctoritate promulgata: volumina 7, Romae 1898-1927.

— Numeri marginales intra parenthesim ( ) ad primam *Enchiridii Clericorum* editionem se referunt (cfr. superius EC).

— Numeri intra parenthesim [ ] ad numeros in margine huius Enchiridii se referunt.

INDEX GENERALIS

S. ANACLETUS (76Î-88Î)

De munere episcoporum et presbyterorum (Ex Epist. **Ill** *Bene-dictus Deus* Anacleti Pp. ad omnes Episcopos et presbyteros, 76?-88?)..... 3

S. MARCELLINUS (296-304)

De non ordinandis peregrinis vel qui moechati sint vel ex aliqua haeresi provenerint *(Cone. Eliberitanum* 300T-306?)..... 3

S. SILVESTER I (314-335)

Clericus mulierem corruptam ne ducat *(Cone. Arélatense,* 314) . . 4
Ad ordines promovendi sunt qui in persecutionibus confessi sunt se esse christianos *(Cone. Ancyranum,* 314) 4
Presbyter ante triginta annos neque ordinetur neque aegrotans illuminatus *(Cone. Neocaesariense,* 314-316) 5
De non ordinandis nisi iis qui alios ordines exercuerint *(Cone. Romanum. II,* 324)..... 5
Quicumque recens baptizatus non ordinandus est neque episcopus neque presbyter 6
De non ordinandis neophytis et lapsis *(Cone. Oecum. Nicaenum I,* 325)..... 6

S. DAMASÜS (366-384)

Bigami aut internuptarum mariti non possunt ordinari *(Cone.* Fa*lentinum,* 374) 7

S. SIRICIUS (384-399)

De insolubili lege caelibatus qua sacerdotes et levitae constringuntur (Ex Epist. *Directa ad decessorem* ad Himerium episc. Tarraconensem, 10 febr. 385)..... 7
Qui a saeculari militia reversi sint, ad clericatum non admittendi sunt (Ex Epist. *Cum in unum* ad Episcopos Africanos, 6ian. 386) 8
Ut castitas a levitis et sacerdotibus custodiatur *(Cone. Carthaginiense,* 390)..... 8
De disciplina clericorum *(Cone. Hipponense,* 393 et *Cone. Carthaginiense **III,*** 397) 9

S. ANASTASIUS I (399-401)

De disciplina clericorum *{Cone. Toletanum I,* 400)..... 10

S. INNOCENTIUS I (401-417)

Ignarus in recitatione Psalterii ad subdiaconatum ne promoveatur *{Synodus Syriaca,* 405)..... 10
Aetas ac scientia ad presbyteratum necessaria *{Synodus Seleuc,-Ctesiphon.,* 410)..... 11

S. BONIFATIUS I (418-422)

Concilium Carthaginiense XVII, 419..... 11

S. CAELESTINUS I (422-432)

Nullus sacerdos suos canones ignorare debet (Ex Epist. *Nulli sacerdotum* ad Episcopos Apuliae et Calabriae, 21 iul. 429) ... 11

S. LEO I M. (440-461)

De alieni clerici ordinatione *{Cone. Arausicanum I,*441) 12
De non ordinandis apostatis *{Cone. Arelatense II,* 442)..... 12
De iis tantum ad sacerdotium promovendis quibus vitae merita suffragantur, atque de interstitiis servandis (Ex Epist. *Omnium quidem* ad Anastasium episc. Thessalonicen., Vicarium Summi Pontificis in Illyria delegatum, 12 ian. 444)..... 12
De sacrorum alumnis a puerilibus exordiis disciplina ecclesiastica probandis (Ex Epist. *Cum de ordinationibus* ad Mauritaniae Caesariensis Episcopos, 10 aug. 440 et 446)..... 13
Quales eligendi sint episcopi. Episcopus cleri et populi consensu eligendus. Subdiaconis carnale eoniugium prohibetur (Ex Epist. *Quanta fraternitate,* ubi nonnullas dubitationes ab Anastasio, Thessalonicensi Episcopo, Apostoliche Sedis Vicario, propositas diluit, 444)..... 14
Sacerdotalis et levitica ordinatio post sabbati ieiunium celebranda (Ex Epist. IV *Quantum dilectioni* ad Dioscorum episc. Alexandrinum, 21 iul. 444) 15
De virtute et perfectione episcopali (Ex Epist. *Provectionem dilectionis* ad Ravennium episc. Arelatensem, 22 aug. 449) ... 15
De clericis a militia et saeculari dignitate arcendis *{Cone. Oecum. Chalcedonense* 451) *{Ex interpretatione Dionysii Exigui)* ... 16

S. HILARIUS I (461-468)

De sanctitate et puritate sacerdotum atque de illicitis ordinationibus. De clericis vagantibus. *{Cone. Turonicum I,* 461) ... 16

S. CELASIUS I (492-496)

De illitteratis et corpore vitiatis ad statum clericalem non assumendis (Ex Epist. *Necessaria rerum* ad Episcopos per Lucaniam et Brutios et Siciliam constitutos, 11 mart. 494)..... 17
Evangelizare Pontilicis officium est; de auctoritate tum episcopi tum sacerdotum (Ex Epist. *Famuli vestrae pietatis* ad Anastasium Imperatorem, 494)..... 18
De qualitate ordinandorum et de tempore quo ordines sint accipiendi (Ex Epist. *Probabilibus desideriis* ad clerum et populum, 492-496)..... 19
De ordinatione presbyterorum (Ex Epist. *Consuluit dilectio* ad Victorem episcopum, a. 492-496)..... 19
De disciplina clericorum *(Statuta Ecclesiae Antiqua,* saec. v-vi) . . 19

S. SY.M.MACHUS (498-514)

Ne facile admittantur laici ad ordines sacros (Ex Epist. *Hortatur nos* ad S. Caesarium episc. Arelatensem, 6 nov. 502)..... 22
De aetate et qualitate ordinandorum. De ordinatione paenitentium *(Cone. Agathense,* 506)..... 22
Circa laicorum et servorum ordinationem *(Cone. Aurelianense,* 511) 23
De adspirantibus ad sacerdotalem dignitatem (Ex Epist. *Hortatur nos* ad S. Caesarium episc. Arelatensem, 6 nov. 513) 23

S. HORMISDAS (514-523)

De sacerdotibus secundum statuta canonum ordinandis (Ex Epist. *Benedicta Trinitas* ad universos Episcopos Hispaniae, 2 apr. 517) 23
Qui professi sunt paenitentiam ne ordinentur (Cone. *Epaonense,* 517)..... 25

S. FELIX IV (526-530)

De pueris spei bonae in domum ecclesiae excipiendis *(Cone. Toletanum 11.* 527)..... 25
De qualitate ordinandorum tum sacerdotum tum episcoporum (Ex Epist. *Legi, quod* ad S. Caesarium episc. Arelatensem. 3 febr. 52S) 26
De dignis presbyteris parandis *(Cone. Tásense ll.* 529)..... 26

S. AGAPITUS (535-536)

Clericus cum muliere extranea ne habitet *(Cone. Areernense,* 535) . 27

VIGILIUS (537-555)

Consensus populi circa presbyteros aut diaconos eligendos (Cone. *Aspasii Episcopi Metropolitani Elusani,* 551)..... 27

PELAGIUS I (556-560)

De damnatione simoniacae Ordinationis (Ex allocutione ad populum. 555) 28

IOANNES III (560-573)

De cleri institutione *(Cone. Bracarense I,* 561) 28
De simonia in ordinationibus *(Cone. Turonense II,* 567)..... 29

PELAGIUS II (579-590)

De veste ecclesiastica a clericis induenda et armis non gerendis *(Cone. Matisconense I,* 583) 29
In omni sacerdotali convivio legatur Sacra Scriptura *(Cone. Toletanum III,* 589)..... 30

S. GREGORIUS I M. (590-604)

Qualis esse debeat sacerdos (Ex Epist. Synodali *Consideranti mihi* ad loannem episc. Constantinopolitanum et alios Patriarchas, febr. 591)..... 30
De castitate ante ministerii altaris susceptionem approbanda (Ex Epist. *Quod responsalcm* ad Petrum, Sedis Romanae subdiaconum, mai. 591)..... 31
De indignis et incognitis peregrinis non ordinandis (Ex Epist. *Pastoralis officii* ad loannem episc. Squillacinum, iul. 592) 31
Ne donum vel patrocinium in electione sacerdotis interveniat (Ex Epist. *Natalem, Salotinae ecclesiae* ad Antonium subdiaconum, mart. 593)..... 31
De cautelis in sacra ordinatione adhibenda (Ex Epist. *Qualiter erga* ad Adeodatum episc. primatem Numidiae, iul. 593) 31
Ei qui implicatus fuerit publica administratione, ad ecclesiasticum officium venire ne liceat (Ex Epist. *Omnipotenti Deo* ad Mauritium Imperatorem, aug. 593)..... 32
De candidatis ante ordinationem probandis (Ex Epist. *Fratris et coepiscopi* ad lanuarium episc. Calaritanum, mai. 594) 32
In Sacrae Scripturae expositione ne adhibeantur formae oratoriae profanae (Ex Epist. *Dudum te* ad S. Leandrum episc. Hispalensem, iul. 595)..... 33
De sacra ordinatione gratuito et dignis conferenda (Ex Epist. *Quam bona* ad Virgilium. Episc. Arelatensem, cui Summus Pontifex vices suas in regno Childeberti gerendas committit, 12 aug. 595) 33
De sacra ordinatione gratuito et dignis conferenda (Ex Epist. *Laetos Nos* ad Childebertum, regem Francorum, 15 aug. 595) 34
De vita ordinandorum subtiliter inquirenda (Ex Epist. *Indicavit nobis* ad Candidum episc. Urbis Veteris Maioris, mart. 596) . 35

De servanda a clericis castitate *(Cone. Toletanum,* 597)..... 35
De simonia ac de ordinatione per saltum (Ex Epist. *Quanta in omnipotentia Dei* ad Brunechildam, reginam Francorum, sept. 597) 35
Ordinandi presbyteri vita inquiratur (Ex Epist. *Ante hoc biennium* ad Chrysanthum, episc. Spoletanum, iun. 599)..... 36

BONIFATIUS IV (608-615)

De cura et sollicitudine pastorum (Ex Epist. *Multum, frater carissime* ad Florianum, episc. Arelatensem, 23 aug. 613) - - - - 36

HONORIUS I (625-638)

De scientia pastorum *(Cone. Narbonense 6'21)*..... 37
De iuvenibus clericis in communi instituendis *(Cone. Toletanum IV,* 633)..... 38

S. MARTINES I (649-655)

De munditie quae in promovendis ad sacros ordines expostulatur (Ex Epist. *Fraternitatis tuae* ad Amandum episc. Traiectensem (Tungrensem), a. 649)..... 38

S. VITALIANUS (657-672)

Presbyter aut clericus non accipiens Symbolum Apostolorum, condemnetur *(Cone. Leudegari* episc. Augustodunensis, 663-680) 38

S. GREGORIUS II (715-731)

Impedimenta ordinationis. Distributio stipendiorum (Ex alloc, ad clerum, a. 714)..... 39

S. ZACHARIAS (741-752)

Prohibeatur exercitium sacerdoti fornicario et sanguinario (Ex Epist. *Susceptis sanctissime* ad S. Bonifatium. 1 apr. 743) . . 39
De scientia et sanctitate clericorum *(Cone. Cloveshoviae II.* 747) . 40
Detestabile est invenire pastores in ludis et degere vitam in venationibus (Ex Epist. *Gratias ago* ad Throandum et alios viros, 1 mai. 748) 41
Do aetate ordinandorum (Ex Epist. *Benedictus Deus* ad S. Bonifatium, 4 nov. 751)..... 41

HADRIANUS I (772-795)

De vita et otlicio magisterii sacerdotum (Ex Caroli M. Epist. *Considerans pacifico* ad omnes ecclesiasticae pietatis ordines seu saecularis potentiae dignitates, 23 mart. 789)..... 41

S. LEO III (795-816)

De simonia; de sanctitate sacerdotum. Nemo cohabitet cum muliere subintroducta; nec exerceat officia saecularia *(Cone. Foroiuliense,* 796-797) 42
De institutione clericorum; de vestitu; de cantu ac de recta exsecutione officii liturgici *(Cone. Rispacense,* 798)..... 44
De disciplina clericorum (Ex Caroli 31. Capitili. *Ideoque convenit,* 799-800)..... 44
De litteris colendis (Ex Caroli 31. Epist. *Notum igitur sit* ad regni Francorum metropolitanos, c.a. 800)..... 45
De vita communi et canonica ac de qualitatibus ordinandorum (Ex Caroli M. Capitili. *Missorum generali,* initio 802) . . 46
De vita et officiis sacerdotum (Ex Caroli M. Capitili. *Ut cuncti sacerdotes,* oct. ï 802)..... 46
De clericis examinandis (Ex Caroli 31. Capitili. *Omnes ecclesiasticos,* oct.? 802)..... 47
De examine ordinandorum (Ex Caroli 31. Capitili. Missorum *De ecclesiis emendandis et ubi,* 803, et *Interrogo vos,* post a. 803) . 47
De verbi Dei praedicatione (Ex Caroli 31. Capitili. - Epist. *Cognoscatis quia* Ghaerbaldi, episc. Leodiensis ad suae dioeceseos presbyteros, 803-811)..... 48
De praedicatione et exemplo sacerdotis (Ex Caroli 31. Capitul. *Primo omnium,* c. a. 809)..... 49
De vita communi canonicorum et clericorum *(Cone. Moguntiense,* 813) 50
De institutione clericorum et de eorum praedicatione et vita communi *(Cone. Turonense* Z/Z, 813)..... 51
Constituantur scholae instituendis clericis; de vita eorum exemplari *(Cone. Cabilonense II,* 813)..... 52
Unusquisque ordinem, ad quem promovendus sit, agnoscat *(Cone. Itemenst.* 813)..... 53
De ordinatione luxuriosi et illegitimorum *(Cone. Cousta atinopolitanum,* 814)..... 53
Qualitates morales ordinandorum. De institutione adolescentium in peculiaribus domibus *(Cone. Aquisgranense,* 816)..... 53

S. PASCHALIS I (817-824)

De clericis ab Episcopis ecclesiastica disciplina instituendis (Ex Ludovici Pii Capitul. Eccles. *Quia iuxta sanctorum,* a. 818 vel 819)..... 55
De scholis pro clericorum institutione *(Cone. Attiniacense,* 822) . 55

EUGENIUS II (824-827)

De indoctis sacerdotibus (Ex Lidovici Pii Capitul. *In nomine Domini,* 12 nov. 826)..... 56

De vita spirituali et communi clericorum deque scholis apud episcopia et ecclesias *(Cone. Romanum,* 826)..... 57
De ministris altaris; de eorum praedicatione; de schola puerorum habenda (Ex *Collectione Capitularium,* Ansegesi Abbatis, a. 827) 58

GREGORIUS IV (827-844)

De sanctitate sacerdotum, de disciplina ordinationum deque vigilanti cura in educandis et erudiendis clericis *(Synodus Parisiensis,* 829)..... 59
Sacerdos cognoscere ac meditari debet tum Sacram Scripturam tum documenta apostolica *(Cone. Aquisgranense II,* 836) ... 64

LEO IV (847-855)

De insta cleri instructione *(Cone. Romanum,* 853)..... 65

IO ANNES VIII (872-882)

De veste talari a clericis more Romano deferenda (Ex Epist. *Congregatis utique* ad universos Angliae clericos, inter a. 873 et 875) 65
De scholis habendis et de vitiis extirpandis (Ex Caroli II *Capitulari Papiensi,* febr. 876)..... 65

VICTOR II (1054-1057)

De scientia atque aetate clericorum. De simonia vitanda *(Cone. Oompostellanum,* 1056)..... 66

NICOLAUS II (1059-1061)

De laicis non statini clero adseribendis *(Cone. Romanum,* 1059) . 67

ALEXANDER II (1061-1073)

Litt. enc. *Vigilantia,* a. 1063 67

S. GREGORIUS VU (1073-1085)

De litterarum artibus tradendis apud ecclesias *(Cone. Romanum.* 1078)..... 67
De iuvenibus Romam mittendis qui, praedicatores facti, ad populares suos revertantur (Ex Epist. *Licet ex universali* ad Olavum III regem Norvegiae, 15 dec. 1078)..... 67

URBANUS II (1088-1099)

De ordinandorum castitate *(Cone. Romanum,,* 1099)..... 68

INNOCENTIUS II (1130-1143)

Ut subdiaconi uxorati aut concubinarii officio ac beneficio careant *(Cone. Lateranense II,* 1139)..... 68

EÜGENIUS III (1145-1153)

Ne ecclesiasticae personae, et quaecumque regulariter vivere proposuerunt, matrimonium contrahant *(Cone. Remense,* 1148) . 69
Ne recipiantur clerici passim et sine delectu *(Cone. Londinense,* 1151) 69

ALEXANDER III (1159-1181)

Ne filii rusticorum ordinentur sine consensu domini *(Cone. Clarendónense,* 1164)..... 69
De qualitatibus ordinandorum et de scholarum cathedralium magistris qui clericos gratis doceant *(Cone. Oecum. Lateranense III,*
H 1179)..... 70

INNOCENTIUS III (1198-1216)

De magistris ecclesiasticorum *(Cone. Siseos,* 1204, 1246) ---- 71
De habitudine parochorum erga scientias profanas et de examine necessario ad ordines sacros accipiendos *(Cone. Parisiense,* 1212) 71
De magistro in qualibet cathedrali ecclesia constituendo et sustentando deque clericis diligenter informandis. De simonia *(Cone. Oecum. Lateranense 1*17, 1215)..... 72

HONORIUS III (1216-1227)

De privilegiis magistrorum et discipulorum (Ex Epist. *Super speculum Domini,* 22 nov. 1219)..... 73
De ordinibus et ordinandis *(Cone. Oxoniense,* 1222) 74
Ut qui curam animarum habent ad sacerdotium promoveantur *(Cone. Narbonense,* 1227) 75

GREGORIUS IX (1227-1241)

Vicarii presbyterorum in ecclesiis, si sint docibiles, studeant theologiae (Cone. *Rotomagense,* 1231)..... 75
De magistris theologiae; de modo exercendi eorum ministerium ac de scholaribus (Ex Epist. *Parcus scientiarum,* 13 aprii. 1231) 75

GREGORIUS X (1271-1276)

De corrigendis circa scientias *(Cone. Lugdunense II,* 1274) --- 76
Ordinatio sacra vagorum et mores ordinandorum examinandi *(Synodus Volodimiriensis,* 1274)..... 76

HONORIUS IV (1285-1287)

De illitteratis non ordinandis *(Synodus Exoniensis,* 1287) - - - - 77

IOANNES XXII (1316-1334)

De ignorantia in clericis quam diligentissime evitanda *(Cone. Pa-ientinum,* 1322)..... 78
De duabus personis mittendis ad studium et de qualitate ordinan-dorum *(Cone. Tarraconense,* 1329) 80

BENEDICTUS XII (1334-1342)

Prima tonsura ne conferatur nisi intendenti sacros ordines accipere *(Cone. Tarraconense IV,* 1336)..... 81
Ut nullus nisi litteratus ad clericatum promoveatur. De iis qui mittendi sunt ad studia *(Cone. Toletanum,* 1339)..... 81

URBANUS V (1362-1370)

De necessitate sciendi grammaticam ad sacros ordines accipiendos *(Cone. Vaurense,* 1368) 82

SIXTUS IV (1471-1484)

De qualitate ordinandorum ac de necessitate sciendi linguam lati-nara *(Cone. Toletanum,* 1473) 82

IUL1US II (1503-1513)

De extradioecesanis ordinandis ac de dignitate ordinandorum *(Sy-nodus Vilnensis,* 1509)..... 83
Ut evitentur preces circa ordinationem *(Cone. Hispalense,* 1512) . 83

LEO X (1513-1521)

Reformatio magistrorum in scholaribus erudiendis (Ex Const. Nu-*pernae dispositionis,* 1514)..... 84
De sufficientia clericorum ordinandorum *(Cone. Florentinum.* 1517) 84

PAULUS III (1534-1549)

De sacra ordinatione (Ex delectorum Cardinalium et aliorum Prae-latorum *Consilio De emendanda Ecclesia* [Paulo III iubente) a. 1538)..... 85
De magistro grammaticae pro clericis pauperibus *(Cone. Oecum. Tridentinum,* sessio V, 1546) (Ex Decreto *De Reformatione)* . 86
De studiis clericorum. De collegiis et universitatibus *(('one. Colo-niense II,* 1549) 86

IULIUS III (1550-1555)

De efformatione clericorum (Ex Constitui. *Dum sollicita* Ium III Pp. de constitutione Collegii in Urbe pro scholaribus Germanicae nationis educandis, 1552)..... 90

PAULUS IV (1555-1559)

Ut in cathedralibus certus initiatorum numerus educetur, ex quo, tanquam ex seminario eligi possint, qui digne ecclesiis praeficiantur *(Cone. Londinense,* 1555-1556)..... 91

PIUS IV (1559-1565)

De vita et honestate clericorum *(Cone. Oecum. Tridentinum,* sessio XXII, 1562) (Ex Decreto *De Reformatione)*..... 93
De assumendis ad presbyteratum *(Cone. Oecum. Tridentinum,* sessio XXIII, 1563) (Ex Decreto *De Reformatione)*..... 93
De seminariorum erectione et regimine (Ex Decreto *De reformatione)* 94
De aetate et qualitate et examine promovendorum ad ordines maiores (Cone. *Rhemense,* 1564) 97
De Seminario. De doctrina et praedicatione verbi Dei *(Cone. Canieracense,* 1565)..... 99
De seminario clericorum *(Cone. Mediolanense I,* 1565)..... 101

S. PIUS V (1566-1572)

De divina vocatione ad ecclesiastica ministeria (Ex *Catechismo Romano* ad parochos, S. PII V iussu edito, pars II, cap. 7: *De Ordinis Sacramento)* 103
Normae pro recta institutione clericorum (Ex Motu Proprio *Accepimus quod* S. Pit Pp. V circa reformationem Collegii Capranicensis in Urbe Roma, 1566)..... 104
De promotione omnium clericorum tum saecularium tum regularium ad ordines sacros (Ex Decreto *Romanus Pontifex* S. Pu V, a. 1568)..... 108
De examinatione ordinandorum, de eorum electione et promotione summa cura peragendis *(Cone. Salisburgense,* 1569)..... 108
De necessitate instituendi Seminaria *(Cone. Mechliniense,* 1570) . 111

GREGORIUS XIII (1572-1585)

De dignitate et praestantia sacerdotali; de alumnorum formatione intellectuali ac de otilen* Episcopi erga sacerdotes *(Cone. Mediolanense III,* 1573)..... 112
De parochorum cura circa pueros ad vocationes ecclesiasticas promovendas. Ut idonei ad ministerium sacerdotale promovean-

tur et de admonitione in Ordinibus conferendis *(Cone. Mediolanense IV,* 1576)..... 1 14
De clericis pie Romae educadis et instruendis (Ex Litt. Ap. *Quoniam divinae bonitatis* de institutione Collegii Anglici in Urbe, 23 apr. 1578)..... 115
De Seminario, de institutione clericorum ac de examinandi ratione *(Cone. Mediolanense V,* 1579)..... 116
De Collegio Seminario instituendo *(Cone, provine. Limanum,* 1582) 117
De institutione et legibus Seminarii; de admissione clericorum. oeconomia, disciplina, pietate et correctione alumnorum *(('one. Burdigalense,* 1583)..... 1 18
De Regularum in Collegiis ecclesiasticis maxima utilitate (Ex Litt. Ap. *Ex Collegio Germanico,* 1 apr. 1584)..... 123
De utilitate Collegiorum ecclesiasticorum in Urbe (Ex Litt. Ap. *Romana Ecclesia* pro Collegio Armenorum, 13 oct. 1584) . . 128

SIXTUS V (1585-1590)

De scientia ad sacros Ordines et curam animarum necessaria. De vita, fama et moribus Ordinandorum *(('one. Mexicanum,* 1585) 131
De qualitatibus in alumnis sacri Ordinis requisitis (Ex Litt. Ap. *Sanctum et salutare,* 5 ian. 1589)..... 133
De Seminarii Deputatis (Ex S. C. Concilii in *Salernitana,* iul. 1589) 133
De sacra inventate inde a teneris annis recte instituenda (Ex Litt. Ap. *Vehementer in Domino,* 11 nov. 1589)..... 134

GREGORIUS XIV (1590-1591)

De Constitutionum Collegii Germanici obligatione (Ex Litt. Ap. *Expedit interdum,* 29 mai. 1591).....134

CLEMENS VIII (1592-1605)

De animarum zelo in clericis iuxta vocationem suam studiose fovendo (Ex Liti. Ap. *Ea semper fuit* ad Rectores, Praefectos et Alumnos Seminariorum ot Collegiorum Catholicorum, 23 iun. 1592) . 135
De erectionis Seminarii necessitate (S. C. Concilii in *Oxotnen.,* 12 nov. 1592)..... 137
De Seminario optime regendo (Epist. S. C. Epp. et Reo. *Dall'informazione,* ad Placidum de Marra episc. Melphiensem. 20 aug. 1596) 137
De institutione, conservatione et promotione Seminariorum in omnibus dioecesibus. *(Cone. Aquileiense,* 1596)..... 137
Sacris Ordinibus viri probi tantum adscriban!ur. Tempora ordinationum et alia observentur (Ex Hortatione Past. *Dives in misericordia* ad episc. Galliae, 20 aug. 1599)..... 140
De Seminario dioecesano constituendo (Epist. S. C. Ecr. et Reg. *Intendendosi,* ad Faustum Rebalium, Apostolieae Sedis coinmissarium pro Syracusana dioecesi, 20 aug. 1601) . . . 141

PAULUS V (1605-1621)

De numero Seminariorum in singulis Dioecesibus (S. C. Concil d in *Lucana,* 21 ian. 1617) 142
De munere Deputatorum Seminarii (S. C. Concil ii in *Patavina,* 11 ian. 1620)..... 142

URBANUS Vili (1623-1644)

De statutis aliquot quibus ecclesiasticum Collegium est moderandum (Ex Constitutionibus Collegii Graecorum in Urbe, confirmatis per Liti. Ap. *Universalis Ecclesiae,* 23 nov. 1624) . 143
De ratione admittendi alumnos in Collegium (Ex Litt. Ap. *Zelus domus Dei,* pro nova erectione Collegii Illyrici, 1 iunii 1627) . 145
De Indis ad sacros Ordines promovendis (Ex Decr. S. C. De Prop. Fide, 28 nov. 1630) 146
De non habitandis domibus aedificatis super Cappelli» (Decr. 756 C. SS. Rituum, 11 mai. 1641)..... 146

ALEXANDER VII (1655-1667)

De promovendis ad Ordines in Urbe et in sex vicinis episcopatibus (Ex Litt. Ap. *Apostolica sollicitudo,* 7 aug. 1662) ---- 147
De Collegio ecclesiastico pro alumnis indigenis apud Indos instituendis (Ex Decr. S. C. De Prop. Fide, 22 febr. 1663) --- 148

B. INNOCENTIUS XI (1676-1689)

De spiritualibus Exercitiis ante sacram Ordinationem peragendis (Ex Litt. S. C. Epp. et Reg. *La Santità di Nostro Signore,* ad Episcopos Italiae. 9 oct. 1682)..... 148
De Constitutionibus pro quibusdam clericorum Seminariis (Ex Lift. Ap. *Sacrosancti apostolatus,* 17 apr. 1684)..... 149

CLEMENS XI (1700-1721)

« Conferentia » moralis theologiae instituitur *(Cone. provine. Tarraconense,* 1717) 154
De requisitis ante Ordinationem ac de qualitatibus ordinandorum *(Cone. Ruthenorum in Civitate Zamoscie,* 1720)..... 155

INNOCENTIUS XIII (1721-1724)

De Episcopi iurisdictione in Seminario Religiosis concredito (S. C. Concilii in *Americana,* 13 iun. 1722)..... 157
De disciplina ecclesiastica sancte servanda (Ex Const. Ap. *Apostolici ministerii* pro regnis Hispaniae, 23 mai. 1723)..... 158

BENEDICTUS XIII (1724-1730)

Virtutum exemplo ecclesiastici praeeant (Ex Const. Ap. *In Supremo* pro Hispania, 23 sept. 1724)..... 162
De clericorum officio laicis praeeundi moribus et doctrina *(Cone. Romanum,* 1725)..... 162
De Seminariorum erectione et dotatione; de peculiari Seminariorum Congregatione deque disciplinis tradendis (Ex Const. Ap. *Creditae Nobis,* 9 mai. 1725)..... 164
De necessitate Seminariorum deque eorum munere *(Cone, provine. Avenionense,* 1725)..... 167
De Archivis in Seminariis constituendis (Ex Const. Ap. *Marina vigilantia,* 14 iun. 1727)..... 168

CLEMENS XII (1730-1740)

De disciplina et regimine Seminariorum (Constitutiones quorundam regni Aragoniae Seminariorum confirmatae per Litt. Ap. *Militantis Ecclesiae,* 6 nov. 1730)..... 168
De sacra ordinatione et de qualitate ordinandorum *(Synodus Montis Libani,* 1736)..... 179
De formatione clericali normae particulares (Ex Constitui. ℓ ongregationis seu Collegii sub titulo *Familiae lesu Christi* pro educatione alumnorum Sinensium et Indorum, approbatis per Litt. Ap. *Iniuncti nobis,* 22 mart. 1736)..... 180

BENEDICTUS XIV (1740-1758)

De accurato Ordinandorum delectu deque operariis ad messem paribus formandis (Ex Litt. Encycl. *Ubi primum,* 3 dee. 1740) 209
De apostolica Seminariorum visitatione (Ex Litt. Ap. *Quanti ad Catholicam* ad Nuntios Apostólicos, 14 ian. 1741)..... 211
De Seminariorum exemptionibus et de iis qui ad ss. Ordines adspirare possint (Ex Convent, cum Regno Neapolitano, 2 iun. 1741) 215
Do singulari prudentia adhibenda in admissione ad Sacram Ordinationem (Ex Instruet. *Essendo noto* ad Episcopos Regni Sardiniae, ian. 1742)..... 219
De cantu sacro in Seminariis colendo (Ex Epist. Encycl. .binus *qui* ad Episcopos Ditionem Ecclesiasticam constitutos, 19 febr. 1749)..... 219
De Seminarii clericorum exemptione ab iurisdictione paroeeiali (S. C. Concilii in *Colimbrien.* 12 mart.; 18 iun. 1757) - - - - 220

CLEMENS XIII (1758-1769)

De sacrorum ministris magna cautione eligendis (Ex Litt. Encycl. A *quo die,* 13 sept. 1758)..... 222
De clericis laicorum servitiis se addicentibus (Ex Litt. Encycl. *Cum primum,* 17 sept. 1759)..... 223
De linguarum Hebraicae, Graecae, Latinae studio enixe promovendo (Ex Const. Ap. *Cum Scriptura,* 18 aug. 1760) - - - - 224
De clericali disciplina instauranda (Ex Instruet. *Paternae* ad Episcopos Regni Sardiniae, 14 ian. 1761)..... 226

PIUS VI (1775-1799)

De scientiarum studiis pietati morum coniungendis (Ex Litt. Encycl. *Inscrutabile,* 25 dec. 1775)..... 227
De ratione consulendi vitae Seminariorum (S. C. Concilii in *Fanen.,* 18 dec. 1790)..... 228
De sumina Seminariorum necessitate ad clerum accurate pleneque instituendum (Ex *Ordinamento Ecclesiastico in Corsica,* 30 sept. 1795)..... 228

PIUS VII (1800-1823)

De Seminariis clericorum in Gallia (Ex Convent, cum Republica Gallica, 15 iul. 1801) '..... 229
De sollicita cura quam Episcopi in clericorum Seminaria conferre tenentur (Ex Litt. Ap. *Quod Ecclesiae,* 15 sept. 1801) . . . 229
De Ordinis Sacramento *(Synodus Sulchuensis,* 1803)..... 230
De Seminariorum dotatione et regimine in Dicione Italica (Ex convent, cum Republica Italica, 16 sept. 1803)..... 231
De Seminario statuendo pro universa natione Mclchitarum ac de eius qualitatibus *(Synodus Nationalis Mclchitarum,* 1811) . 232
De requisitis ad Sacros Ordines accipiendos *(Cone, provine. Tuamense I,* 1817)..... 236
De episcopali iurisdictione super Seminariis (Ex Convent, cum Regno Bavarico, 5 iun. 1817)..... 236
De Seminariis stabiliter dotandis (Ex nova Convent, cum Regno Gallico, II iun. 1817)..... 237
De congrua Seminariorum dotatione deque clericis titulo canonico providendis (Ex Convent, cum Regno Utriusquc Siciliae, 16 febr. 1818)..... 237
De Seminario in novis Dioecesibus erigendo (Ex Const. Ap. *Provida,* de Conventione eum Principibus provinciae ecclesiasticae Rheni superioris, 16 aug. 1821)..... 238
De studio Philosophiae et Theologiae in Seminario *(Cone. Postiniense,* 1822)..... 239

LEO XII (1823-1829)

De Collegii ecclesiastici in Urbe line praecipuo (Ex Constitutionibus Collegii Hibernorum in Urbe, confirmatis per Const. Ap. *Plura inter Collegia,* 14 febr. 1820)..... 239
De Seminariis instituendis conservandisque (Ex Convent, cum Regno Belgico, 18 iun. 1827, approbata et rata habita per Litt. Ap. *Quod iamdiu,* 17 aug. eiusdem anni)..... 246
De Seminario in omni Dioecesi recte constituendo (Ex Const. Ap. *Providi Pastoris,* 29 ian. 1828)..... 247
De Seminariorum erectione et dotatione (Ex Convent, cum Pagis Lucerncnsi, Bernensi, Solodorensi, Tugiensi (Zugensi) in Helvetia, 26 mart. 1828)..... 247
De Seminariorum momento ad mores populi christiani informandos (Ex (’oust. *Constat inter omnes,* 9 mai. 1828)..... 248

PIUS VIII (1829-1830)

De impensa sollicitudine qua ab Episc. advigilandum est in Seminariis (Ex Litt. Encycl. *Traditi humilitati Nostrae,* 24 mai. 1829) 248

GREGORIUS XVI (1831-1846)

De cura erigendi Seminaria iuxta normas Tridentini *(Conc. 'provine. Baltimorense II,* 1833)..... 248
De catholica Universitate in Belgio condenda (Ex Epist. Ap. Gregorii XVI Engelberto episc. Mechliniensi eiusque suffraganeis in Belgio episcopis, 13 dec. 1833) 249
De litteris et severioribus disciplinis sedulo a clero addiscendis (Ex Litt. Ap. *Catholicae religionis,* 8 apr. 1834)..... 250
De sacerdotii alumnis ex omni gente et natione Romae educandis (Ex Motu Proprio *Romanam Ecclesiam,* 3 iun. 1836) ---- 251
De illegitimis in Seminaria non recipiendis (S. C. Concilii in *Nullius,* 13 aug. 1836)..... 251
De Seminarii alumnis in Choro incensandis (Ex Deer. 2791 C. SS. Rituum, 3 aug. 1839)..... 253
De Episcopi officio adeundi saepe Seminarium (Ex Epist. *Has ad te litteras* ad Philippum Felieianum episc. Chelmensem, 23 mai. 1840) 254
De sacra inventate in Seminario ad omnem ecclesiasticam disciplinam informanda (Litt. circuì. S. (’. Epp. et Rkg. *La educazione ecclesiastica,* ad Episcopos Sardiniae, 2 oct. 1842)..... 254
De formatione cleri indigenae *(Synodus dioec. Pudicheriana.* 1844) 256
De sacra militia in Seminario quam diligentissime paranda (Ex Epist. *Cum maxima* ad Aloisium Antonium, Arch. Pragensem, 31 mart. 1844)..... 259
De Seminario gubernando et administrando sub Episcopi moderatione (Ex Convent, cum Pago Sangallensi, in Helvetia, 7 nov. 1845) 260
De cleri indigenae formatione (Ex Instruet. S. (’ De Prop. Fide *Neminem projecto,* de Clero Indigena, 23 nov. 1845) ---- 260

PIUS IX (1846-1878)

De clero sancte scienterque instituendo (Ex Litt. Encycl. *(¿ui pluribus,* 9 nov. 1846)..... 262
De praestanti Episcopi moderamine in Seminarii disciplinam et doctrinam (Ex Convent, cum Imperio Russico, 3 aug. 1847) 263
De modis quibusdam instaurandae ecclesiasticae scientiae *(Cone, provine. Parisiense,* 1849)..... 265
De ratione studiorum ecclesiasticorum *(Cone. Suessionense* provine. Remensis, 1849)..... 266
De studiis ecclesiasticis et praesertim de Seminariis *(Cone. Jihedonense* provine. Turonensis, 1849)..... 270
De alumnis a pueritia in Seminaria excipiendis (Ex Epist. Encyel. *Nostis et Nobiscum* ad Episcopos Italiae, 8 dec. 1849) - - - - 273
Ratio melioris educationis clericorum *(Conventus Lauretanus* Episcoporum Marchine, 1850)..... 274
De recta educatione clericorum *(Conventus Frisingensis* Episcoporum Bavariae, 1850)..... 277
De Seminariis Generalibus et Conciliaribus in Hispanica Natione (Ex Convent, cum Regno Hispanico, 16 mart. 1851) . . . 280
De adolescentibus ad sacerdotale munus formandis (Ex Epist. Encycl. *Nemo certo ignorat* ad Episcopos Hiberniae, 25 mart. 1852) 280
De Collegiis seu Seminariis *(Cone. provine. Westmonasteriense I,* 1852)..... 281
De Seminariorum erectione et regimine in Dicione Costaricensi (Ex Convent, cum Republica Costaricae, 7 oct. 1852) - - - - 282
De Seminariorum erectione et regimine in Dicione Guatimalensi (Ex Convent, cum Republica Guatimalae, 7 oct. 1852) . . 283
De selectis adolescentibus ad omnem virtutem mature in Seminario lingendis (Ex Epist. *Inter multiplices* ad Episcopos Galbarum, 21 mart. 1853) 283
De Sacramento Ordinis et de Seminariis *(Synodus ('haldeensis,* 1853) 284
De pia ac docta cleri institutione (Ex Litt. Ap. *Cum Jtomani Pontifices,* quibus Seminarium Pium in Urbe erigitur, 28 iun. 1853) 286
De Sacramento Ordinis *(Cone. Quebecense II,* 1854)..... 288
De Seminariorum necessitate (Ex Allocut. Consist. *Singulari quadam,* 9 dee. 1854)..... 288
De muneribus Episcoporum eirca candidatos ad sacros Ordines promovendos *(Cone. Cincinnatense I,* 1855)..... 289
De Episcoporum iure in Seminariis gubernandis et administrandis (Ex Convent, cum Austriae Imperio, 18 aug. 1855)..... 290
De accurata ecclesiasticae educationis methodo (Ex Epist. Encyel. *Optime noscitis* ad Episcopos universae Imperialis ac Regiae Austriacae Dicionis, 5 nov. 1855)..... 291
De alumnis in spem Sacerdotii ab ineunte aetate in Seminario educandis (Ex Epist. Encycl. *Singulari quidem* ad Episcopos universae Imperialis ac Regiae Austr. Dicionis, 17 mart. 1856) . 292

De Seminario constituendo et quibusdam Convictibus moderandis in Wirtembergensi Dicione (Ex Convent, cura Regno Wirtembergensi, 8 apr. 1857)..... 293
De iis (pii in spem Ecclesiae succrescunt a probatissimis magistris ad ecclesiasticum spiritum conformandis (Ex Epist. *Etsi aliam* ad Episcopum Roltenburgensem, 30 iun. 1857)..... 294
De Sacramento Ordinis *(Cone. Halijaxiense I,* 1857)..... 295
De clericis mature educandis et sedulo diligenterque probandis (Ex Epist. Encycl. *Cum nuper* ad Episcopos Regni Utriusque Siciliae, 20 ian. 1858)..... 296
De Institutis dioecesanis pro ecclesiasticae militiae, alumnis in Badensi Dicione (Ex Convent, cum Magno Ducatu Badensi, 28 iun. 1859) 297
De Seminariis Maioribus *(Cone. Slrigoniense,* 1858)..... 299
De studiis divinae sapientiae religiosissime excolendis (Ex Litt. Ap. *In sublimi,* quibus Gallicum clericorum Seminarium in Urbe erigitur, 14 iul. 1859)..... 302
De Seminariis clericorum *(Cone. Venetum I,* 1859)..... 303
De ingressu clericorum saecularium in Ordines regulares (Epist. S. C. Epp. et Reg. *Acceptis Nobis litteris,* ad Episcopum N.N., 20 dec. 1859)..... 304
De Seminariis constabiliendis et sustentandis in Haitiana Dicione (Ex Convent, cum Republica Haitiana, 28 mart. 1860) . . . 304
De Seminariis et scholis ac de disciplinis tradendis *(('one. provine. Coloniense,* 1860)..... 305
De Seminariorum directione Ordinibus regularibus aliisque Institutis sine venia S. Sedis non concredenda (Ex Animadversionibus S. C. Epp. et Reg. super Constitutionibus Piae Congr. Missionariorum sub titulo S. *Francisci Salesii* in Dioecesi Anneciensi, 23 mai. 1860)..... 309
De clericis educandis et instituendis *(Cone, provine. Pragense,* 1860) 309
De Seminariis dotandis et moderandis in Dicione Hondurensi (Ex Convent, cum República Hondurensi, 9 iul. 1861)..... 314
De Seminariorum dotatione et regimine in Dicione Nicaraguensi (Ex Convent, cum República Nicaraguae, 2 nov. 1861) . . . 315
De clericis Ecclesiarum ritus orientalis magna cum sollicitudine educandis (Ex Epist. Encycl. *Amantissimus humani generis* ad omnes Ordinarios Ecclesiarum ritus orientalis, 8 apr. 1862) 316
De Seminariorum dotatione et regimine in Dicione S. Salvatoris (Ex Convent, eum Republica S. Salvatoris, 22 apr. 1862) . . 316
De curis in clericorum institutione ab Episcopis adhibendis (Ex Epist. *Quo graviora* ad Card. Rodrigues Patriarcham Lisbonensem ceterosque Lusitaniae Episcopos, 3 iul. 1862) - - - - 317
De Seminariis erigendis, ordinandis, dotandis in Dicione Venetiolana (Ex Convent, cum Republica Venetiolae. 26 iul. 1862) . 317
De Seminariorum erectione et regimine in Dicione Aequatoriana (Ex Convent, cum Republica Aeqnatoris, 26 sept. 1862) - - - 318
De recta cleri informatione (Cone. *provine. Quítense I,* 1863) - - - 319

De clericorum plena solidaque institutione (Ex Epist. *Maximae quidem* ad Episcopos Bavariae, 18 aug. 1864)..... 320
De erroribus rationalism! et liberalismi ab Ecclesia damnatis (Ex *Syllabo* seu collectione errorum modernorum, 8 dee. 1864). . 320
De, necessaria sacerdotibus scientia *(Cone, provine. L'ltraiedeiise,* 1865)..... 321
De vocationibus cleri indigenae (Ex Epist. Ap. ad Episcopos Americae Meridionalis, 30 sept. 1865) 325
De legis forma pro instituenda Facultate theologica *(Synodus Bucarestiensis,* 1865-1867)..... 326
De ecclesiasticis Seminariis erigendis in Civitatibus Foederatis Amerieae Septemtrionalis (Ex Instruet. S. C. De Prop. Fide ad Martinum Iohannem Spalding archiepisc. Bait¡inórense,m, 31 ian. 1866)..... 328
De Seminariis ecclesiasticis constituendis et ordinandis *(Cone. plen. Balti inórense II,* 1866)..... 328
De usu librorum ethnicorum in humanioribus litteris tradendis (Epist. S. ('. S. Officii *Ex tuis litteris* ad Episcopum Administr. Dioec. Quebecensis, 15 febr. 1867)..... 333
Postulata a pluribus Galliarum episcopis proposita *((''one. oecum. Vaticanum I.* 1869-1870)..... 334
Postulata ab episcopis dicionis Neapolitanae proposita *(Cone, oecum. Vaticanum /.* 1869-1870)..... 335
De hire Episcopi super clericis saecularibus in monasticum Collegium cooptatis (Ex Liti. Ap. *Quod Monachis Ordinis S. Benedicti,* quibus novum Monasterium erigitur. 30 sept. 1870) . 338
De cleri iunioris educatione et institutione *(C'onc. provine. Albaluliense et Fogarasiense I,* 1872)..... 338
De iniquis legibus circa clericorum institutionem et educationem (Ex Litt. Encycl. *Etsi multa,* 21 nov. 1873)..... 340
De clericis militiae subiectis (Ex Instruet. Supremae Sacrae Congr. S. Officii *Suprema,* ad Italiae Episcopos, 16 sept. 1875) . . 341

LEO XIII (1878-1903)

De erectione Seminarii pro Bosnia et Herzegovina (Ex Convent, cum Gubernio Austriaco pro Bosnia et Herzegovina, 8 iun. 1881) 341
De Christiana philosophia instauranda (Epist. Encycl. *Aeterni Patris,* 4 aug. 1879)..... 342
De idoneis Dei ministris rite instituendis (Ex Epist. *Etsi Nos* ad Episcopos Italiae, 15 febr. 1882)..... 357
De clericis sapienti disciplina optimisque praeceptis mature instituendis (Ex Epist. *Benevolentiae caritas* ad Hiberniae Episcopos, 1 aug. 1882)..... 358
De Seminariis ab Episcopis libere regendis et administrandis (Ex Convent, cum Gubernio Russico. 24 dee. 1882)..... 359
De disciplinarum historicarum momento (Ex Epist. *Saepenvmero*

ad Emos DD. Cardinales Viceeancellarium S.R.E., Bibliothe-
earium S.R.E., Tabulariis Vaticanis Praefectum, 18 aug. 1883) 359
De optimis ex Christianis indigenis ad levitatum ordinem initiandis
(Ex Instruet. S.C. De Prop. Fide *Quae a Praesulibus,* ad Vi-
carios App. Sinarum, 18 oct. 1883)..... 359
De Seminario et clericis in Guatimela (Ex Convent, cum Republica
Guatimelensi, 2 ini. 1884)..... 363
De sacra iuventute elìormanda et adiuvanda in Ticino (Ex Convent,
cum Gubernio Ticinensi, in Helvetia, 23 sept. 1884) - - - - 364
De Clero congruenter temporibus diligenti praeparatione erudiendo
(Allocut. *Alacritas ista* ad moderatores et alumnos Seminario-
rum Collegiorumque Urbis, 18 ian. 1885)..... 364
De humaniorum litterarum studiis apud clericos maxime provehendis
(Epist. *Plane quidem intelligis* ad Card. Urbis Vicarium, 20
mai. 1885)..... 366
De Episcoporum iure ac munere instituendi ad canonica praescrip-
ta Sacerdotii alumnos (Ex Epist. *lampridem* ad Episcopos
Borussiae, 6 ian. 1886)..... 368
De clericis studiorum causa Romani mittendis (Ex Convent, cum
Principatu Montisnigri, 18 aug. 1886) 371
De industria diligentiaque in clericis instituendis necessaria (Ex
Epist. Encycl. *Quod multum* ad Episcopos IIangariae, 22 aug.
1886) 371
De imminuto cleri numero per legitimam Seminariorum disciplinam
reficiendo (Ex Epist. Encycl. *Pergrata Nobis* ad Episcopos
Lusitaniae, 14 sept. 1886)..... 372
De clericis ad virtutis et doctrinae laudem efformandis (Ex Epist.
Officio Sanctissimo ad Episcopos Bavariae, 22 dee. 1887) . . 373
De Seminariorum et clericorum exemptionibus in Dicione Colum-
biana (Ex Convent, cum República Columbiae, 31 dec. 1S87) 377
De alumnis Sacri Ordinis pietate doctrinaque idonea conformandis
(Ex Epist. Encycl. *Exeunte iam anno,* 25 dee. 1888) - - - - 378
De Sacrae Theologiae praestantia (Ex Litt. Ap. *In magna,* de Facul-
tate Theologica in Catholico Parisiensi Athenaeo instituenda,
10 dee. 1889)..... 379
De Collegio clericorum Bohemorum in Urbe condendo (Ex Litt. Ap.
Vicariam potestatem, 1 ian. 1890)..... 379
De institutione cleri in insula Melita (Ex Convent, cum Gubernio
Britannico per notas reversales, 22 ian. 1S90).....3S0
De Collegiis ecclesiasticis in Urbe (Ex Litt. Ap. *In supremo,* quibus
Seminarium SS. Ambrosii et Caroli in Urbe canonice constitui-
tur, 15 dee. 1890)..... 381
Dc sacerdotum qualitatibus ac de disciplina Seminariorum *(Syno-
dus Leopoldona Ruthenorum.* 1891)..... 382
De Seminariorum erectione et disciplina (Ex Litt. Ap. *Ad univer-
sas,* quibus novae Dioeceses in Brasiliae regionibus eriguntur.
27 apr. 1892)..... 388

De scientiis physicis et mathematicis (Ex Epist. *Quae praescripta* ad Praesidem Academiae Scientiarum Parisiensis, 2 nov. 1892) 389
De vera solidaque doctrina ex fontibus purissimis quaerenda (Ex Epist. *Pastoralis prudentiae* ad Augustinum Card. Bausa, Archiep. Florentinum, 15 nov. 1892)..... 389
De clero ex indigenis omni ope deligendo (Ex Epist. Encycl. A</ *extremas Orientis oras,* 24 iun. 1893)..... 390
De sacrorum alumnis mature optimeque excolendis (Ex Epist. Encycl. *Constanti Ilungarorum* ad Episcopos Hungariae, 2 sept. 1893)..... 392
De studiis Scripturae Sacrae (Ex Litt. Encycl. *Providentissimus Deus,* 18 nov. 1893)..... 393
De clericali ordine ad bonum certamen fidei et virtutis dignitatem comparando (Ex Epist. Encycl. *Caritatis providentiaeque* ad Episcopos Polonos, 19 mart. 1894)..... 405
De studiis clericorum in splendorem adducendis (Ex Epist. *Inter graves* ad Episcopos Peruvienses, 1 mai. 1894)..... 406
De Exercitiis spiritualibus peragendis (Ex Epist. *Quanta te* ad Georgiani Posilović Archiepisc. Zagrabiensem, 16 iun. 1894) . . 407
De sacrorum administris consentanea doctrina morumque sanctimonia informandis (Ex Epist. *Litteras a robis,* ad Episcopos Brasiliae, 2 iul. 1894)..... 407
De cantu Gregoriano a clericis addiscendo (Ex Ordinat. C. SS. Rituum, 7 iul. 1894)..... 409
De disciplina Orientalium conservanda et tuenda in clericorum Seminariis in Oriente (Ex Litt. Apost. *Orientalium dignitas,* 30 nov. 1894)..... 409
De litteris testimonialibus pro ordinandis clericis iam militiae addictis (Ex S.C. Concilii *in Urgellen.,* 26 ian. 1895)..... 410
De alumnis in sortem Domini vocatis optime instruendis sanctequc educandis (Ex Instruet. S.C. Epp. et Reg. *Quibus Ilungaria,* ad Episcopos Hungariae, 28 mai. 1896)..... 411
De clericis Universitates civiles frequentantibus (Instruet. S.C. Epp. et Reg. *Perspectum est,* ad Italiae Episcopos et Familiarum Religiosarum Moderatores, 21 iul. 1896)..... 412
De usu editionum aeatholicarum textus originalis et versionum S. Scripturae (Ex Const. Ap. *Officiorum ac munerum,* 25 ian. 1897) 415
De Seminariorum deputatis (Litt. circuì. S. C. Concilii *De Clericorum Seminariis,* ad Ordinarios Americae Meridionalis, 15 mart. 1897) 416
De Clericis omni doctrinae genere erudiendis (Ex Epist. *Etsi paternam* ad Episcopos provinciae Campaniae Romanae, 22 aug. 1897) 418
De clericorum excardinatione et incardinatione (Decretum S. C. Concilii A *primis Ecclesiae saeculis,* 20 iul. 1898)..... 419
De sacramentalibus confessionibus alumnorum a Seminarii Superiore non excipiendis (Decret. S. C. S. Officii *Huic S. Congregationi,* 5 iul. 1899)..... 421

De «acri Ordinis dignitate congruenter temporibus tuenda (Ex Epist. Encycl. *Depuis le jour* ad Episcopos et Clerum Galliae, 8 sept. 1899)..... 421
De Seminariis cum Collegiis non admiscendis et de rusticationis domo pro clericis (Ex Epist. *Paternae providaeque* ad Episcopos Brasiliae, 18 sept. 1899)..... 428
De arcendis clericis ab ope utcumque ferenda bellis intestinis et politicis contentionibus (Decr. S. C. Concilii *In perturbationibus,* 12 iul. 1900)..... 429
De maxima ecclesiasticae institutionis Romanae utilitate (Ex Epist. *Omnibus compertum* ad Patriarcham et Episcopos Graeco-.Melchitas, 21 iul. 1900)..... 430
De Roma ministrorum sacrorum altrice atque magistra praeclarissima (Ex Litt. Ap. *Rei Catholicae,* de Collegio Clericorum Lusitanorum in Urbe condendo, 20 oct. 1900)..... 430
De christianis scriptoribus graeeis et latinis cognoscendis (Ex Epist. *Ea disciplinae ratio* ad Thomam Ludovicum, episc. Namurcensem, 20 mai. 1901)..... 431
De clericis solida pietate et eximia doctrina summopere instituendis (Ex .Motu Proprio *Ea vasta e ben diretta coltura,* de Collegio Apost. Leoniano in Urbe condendo, 31 aug. 1901)..... 431
De sacrae militiae tironibus in patria sua et Romae educandis (Ex Litt. A]). *Quae mari sinico,* 17 sept. 1902) 431
De cura et usu Archivorum seu Tabulariorum et Bibliothecarum (Litt. circuì. *Le cure.* Secretariae Status ad Italiae Episcopos, 30 sept. 1902)..... 432
De clero instituendo dirigendoque (Epist. Encycl. *Fin dell principio* ad Episcopos Italiae, 8 dec. 1902)..... 434
De spe in Seminariis reposita (Ex Litt. Ap. *Actum praeclare,* pro Cubana Insula, 20 febr. 1903)..... 440

S. PIUS X (1903-1914)

De adolescente clero pietate, disciplina, scientia imbuendo (Ex Serm. *Io vi sono grato* ad Pont. Seminarii Gallici in Urbe alumnos, 24 sept. 1903)..... 441
De Seminariis rite ordinandis moderandisque (Ex Epist. Encycl. *E supremi,* 4 oct. 1903)..... 442
De cantus Gregoriani et musicae sacrae in Seminariis praeceptione (Ex Instruet, de .Musica Sacra, .Motu Proprio *Inter Pastoralis officii* edita. 22 nov. 1903)..... 443
De clericis ante sacram ordinationem insto experimento probandis (Ex Litt. Encycl. *lucunda sane,* de sollemnibus saecularibus S. Gregorii Magni, 12 mart. 1904)..... 445
De sacra inventate inde a tenera aetate in Seminariis vel Collegiis ecclesiasticis educanda (Ex Epist. *La ristorazione* ad Petrum Card. Respighi, vice sacra Antistitem Urbanum. 5 mai. 1904) 445

De spiritu rebelli et censorio a clericorum Seminariis repellendo (Ex Allocut. *Io avrei voluto* ad Episcopos, sollemniis quinquagenariis Immaculatae B. V. M. Conceptionis praesentes in Urbe, 12 dec. 1904)..... 448
De Seminariis dioecesanis et interdioecesanis (Ex Chirographo *La Sacra Congregazione* ad Em.mum Card. Ferrata, S. Congregationis Ep. et Reg. Praefectum, 16 ian. 1905)..... 449
De alumnis sacri Ordinis ad eximiam sanctitatem et ad doctrinam sanam informandis (Ex Semi. *Nessuna cosa* ad Pont. Seminarii Gallici in Urbe alumnos, 23 febr. 1905)..... 450
De scientia in iis qui sunt sacerdotio initiandi severissime requisita (Ex Litt. Encycl. *Acerbo nimis,* de Christiana doctrina tradenda, 15 apr. 1905)*.....452
De sacrae iuventutis institutione studiosissime accuranda (Ex Epist. *Sollicito vehementer animo* ad Episcopos Lusitaniae, 5 mai. 1905) 453
De doctrinae periculo subeundo ab iis omnibus qui ad sacrum ministerium accedere velint (Ex .Motu Proprio *Sacrosancta Tridentina Synodus,* 16 iul. 1905)..... 454
De quotidiana Ss. Eucharistiae sumptione in Seminariis promovenda (Ex Decr. S. C. Concilii *Sacra Tridentina Synodus,* 20 dec. 1905)..... 455
De alumnis ex aliquo Seminario dimissis in alia non excipiendis (Decretum S. C. Concilii *Vetuit,* 22 dec. 1905)..... 455
De ratione studiorum Sacrae Scripturae in Seminariis servanda (Lift. Ap. *Quoniam in re biblica,* 27 mart. 1906)..... 457
De disciplinae et oboedientiae studio in clericis omni cura fovendo (Ex Litt. Encycl. *Pieni l'animo* ad Episcopos Italiae, 28 iul. 1906) 460
De clericorum excardinatione et incardinatione (Decretum S. C. Concilii *Decreto,* 24 nov. 1906)..... 463
De sanctitate qua sacerdotes niteant oportet utpote Dei amici, legati, ministri (Ex Serm. *Gratulor vobis* ad Pont. Seminarii Gallici in Urbe alumnos, 9 dec. 1906)..... 464
De Sacrorum alumnis sub assidua vigilantia et cura Episcopi educandis (Ex Epist. *Nihil magis* ad Dominicum ex Ord. Cister. Episc. Limburgensem, 8 mai. 1907)..... 464
De institutione Seminariorum in Statibus Foederatis Amerioae Septemtrionalis ad clericos ruthenos formandos et de eorum incardinatione (Ex Litt. Ap. *Ea semper,* 18 Kalendas lulias 1907) 465
De sacra iuventute a Modernismo vigilanter ac fortiter arcenda (Ex Litt. Encycl. *Pascendi dominici gregis,* 8 sept. 1907) . . 465
De clericis Universitates Studiorum frequentantibus (Ex Epist. Card. R. Merry del Val a Secretis Status *J'ai reçu,* ad Alfridum Baudrillart, Instituti Cath. Parisiensis Rectorem, 2 oct. 1907) 468
Studia Seminariorum ad S. C. Consistorialem pertinent (Ex Const. Ap. de Curia Romana *Sapienti Consilio,* 3 kalendas iulias 1908) 469

De lingua Latina in Seminariis sedulo excolenda et adhibenda (Ex Epist. S. Studiorum *Vehementer sane,* ad Episcopos universos, 1 iul. 1908)..... 470
De vitae sanctimonia a Seminariorum alumnis assequenda (Ex Exhortatione ad Clerum catholicum *Haerent animo,* 4 aug. 1908) 471
De memorandis clericorum officiis (Ex Serm. l'i *ringrazio* ad A. Card. Ferrari et ad institutores alumnosque Seminarii Maioris Mediolanensis, 14 oct. 1908)..... 472
De non excipiendis in religiosas familias qui e Seminariis dimissi sint (Ex Decreto S. C. De Religiosis *Ecclesia Christi,* ex audientia SSmi, 7 sept. 1909)..... 473
De muneribus in clericorum Seminario viro religioso ad saeculum revertenti vetitis (Ex Decreto S. C. De Religiosis *Quum minoris,* 15 iun. 1909)..... 474
De clericis scientia et pietate ita instituendis ut a Modernismo immunes serventur (Ex Motu Proprio *Sacrorum Antistitum,* 1 sept. 1910)..... 474
De quibusdam dubiis circa praescripta contra .Modernismi pericula (Ex Declarationibus, quas circa M. P. *Sacrorum Antistitum* edidit S. C. Consistorialis, 25 sept. 1910)..... 479
De diariis et commentariis quae Seminarii alumnis permitti possint (Ex Epist. S. C. Consistorialis *Eminentiae Vestrae,* ad Claudium Card. Vaszary, Archie]). Strigonicnsem, 20 oct. 1910) . 480
Do disciplina ecclesiastica in Seminariis plene instauranda (Ex Epist. *Sollicitis Nobis* ad Ioh. Bapt. Castro, archiep. Caracensem, 8 dee. 1910) 480
De studiorum cursu perficiendo et iuramento praestando ante sacram Ordinationem (Resp. S. C. Consistorialis *Propositis dubiis,* 24 mart. 1911)..... 4SI
De illicita Reipublicae actione in Seminariis (Ex Litt. Encycl. *lamdudum in Lusitania,* 24 mai. 1911)..... 482
De consociatione ad sacerdotum sanctitatem fovendam et cleri delectum iuvandum (Ex Litt. Ap. *Plane compertum est,* 21 mai. 1912) 483
De quibusdam rei biblicae commentariis in Seminaria non admittendis (Decret. S. C. Consistorialis *Cum semper,* 29 iun. 1912) 483
De vocatione sacerdotali (Epist. Secretarial Status *En raison,* ad Carolum De Cormont, Episc. Aturensem, 2 iul. 1912) . . 484
De latino sermone ad romanum usum pronuntiando (Epist. l'otre *lettre* ad Ludovicum. Ernestum Dubois, Archiep. Bituricensem, 10 iul. 1912) 485
De disciplina et studiis in clericorum Seminariis (Ex Litt. circuì. S. C. Consistorialis *Le Visite Apostoliche,* ad Ordinarios Italiae. 16 iul. 1912)..... 475
De aliquot libris a Seminariorum alumnis non adhibendis (Ex Litt. circuì. S. C. Consistorialis *Con circolare,* ad Ordinarios Italiae, 17 oct. 1913)..... 491

De Seminariis Regionalibus (Ex Const. Ap. *Susceptum, inde,* (pia Pont. Seminarium .Maius Catacense in Calabris canonice erigitur, 25 mart. 1914)..... 492
De Doctrina S. Thomae Aquinatis in scholis Philosophiae et Theologiae sequenda (Ex .Motu Proprio *Doctoris Angelici,* 29 iun. 1914)..... 493
De S. Thomae Aquinatis principiis et maioribus pronuntiatis in Philosophiae scholis sancte tenendis (Ex declarat. S. C. Studiorum *Postquam,* 27 iul. 1914)..... 496

BENEDICTUS XV (1914-1922)

De sacrorum alumnis ad munus sacerdotale rite sancteque conformandis (Ex Litt. Encycl. *Ad beatissimi,* 1 nov. 1914)..... 498
De S. Congregatione instituenda pro clericorum Seminariis (Motu Proprio *Seminaria clericorum,* 4 nov. 1915)..... 499
De 24 thesibus philosophicis germanam S. Thomae doctrinam exprimentibus (Ex Resp. S. C. Sem. et 1'xiv. *Cum Summus Pontifex,* 7 mart. 1916)..... 501
De sacerdotii dignitate (Ex Epist. *Nous avons pris* ad Henricum Le Flocb, Pont. Seminarii Gallici in Urbe Moderatorem, 9 aug. 1916)..... 501
De vitae sanctitate qua clerici eniteant oportet (Codex J. Can. 124, 127) (Promulgatus per Const. Ap. *Previdentissima Mater Ecclesia,* 27 mai. 1917) 502
De competentia Sacrae Congregationis Seminariis et Universitatibus praepositae (Codex J. Can. 256)..... 502
De indigenis Sacerdotio initiandis (Codex J. Can. 305)..... 503
De canonico theologo sacras disciplinas in Seminario docente (Codex J. Can. 400)..... 503
De professoribus excusatis a choro (Codex J. Can. 421) ---- 503
De ecclesiae cum Seminario coniunctae rectore (Codex J. Can. 480) 504
De prohibitione quominus ex-religiosi magisterio et officio in Seminariis fungantur (Codex J. Can. 642)..... 504
De confessorii munere a Superioris officiis secernendo (Codex J. Can. 891) 504
De proprio Sacrae Ordinationis ministro (Codex J. Can. 955 s) . . 505
De canonica ordinandorum idoneitate (Codex .1. Can. 968-979, 981) 505
De irregularibus et simpliciter impeditis ad Sacros Ordines (Codex .1. Can. 984-988)..... 508
De rebus sacrae Ordinationi canonice praemittendis (Codex J. Can. 992-994. 996–1001) 510
De matrimoniis in Seminariorum oratoriis non celebrandis (Codex J. Can. 1109)..... 512
De Seminariorum institutione, administratione, regimine (Codex J. Can. 1352-1371)..... 512

De selectis clericis ad Universitates vel Facultates ab Ecclesia conditas vel approbatas mittendis (Codex J. ‹ an. 1380) - - - - 517
De usu editionum textus originalis et. versionum Sacrae Scripturae (Codex J. Can. 1400)..... 517
De emittendi professionem iidei obligatione (Codex .1. Can. 1406) . 517
De poena in cogentes virum ad statum clericalem amplectendum (Codex J. Can. 2352)..... 518
De quibusdam delictis et poenis in Ordinum administrat ione et susceptione (Codex J. Can. 2373 s).....518
De institutione ad praedicationis ministerium (Ex Normis S. C. Consistoriai.is *(It quae Beatissimus Pater,* pro Sacra Praedicatione, 28 iun. 1917).....518
De consiliis a vigilantia deque ¡linimento antimodernistico (Decretum S. S. C. Sancti Officii *Cum in Codice,* 22 mart. 1918) . . 519
De clericis laicas Universitates celebrantibus (Decret. S. C. CONSISTORIAL» *Nemo de sacro clero,* 30 apr. 1918)..... 519
De clericis qui militia perfuncti sint (Ex Decret. S. C. CONSISTORIAL» *Redeuntibus e militari servitio,* 25 oet. 1918) 521
De delectis sacrorum alumnis in Urbe educandis (Ex Epist. *Pietatem et fidem* ad Arthurum llinsley, urbani Anglorum Collegii Moderatorem, G ian. 1919).....522
De clero indigena bene instituendo (Ex Epist. Ap. *Maximum illud.* de Fide Catholica per orbem terrarum propaganda, 30 nov. 1919) 522
De cura ab Episcopis in Seminariis collocanda (S. C. Sem. et Univ. *Ordinamento dei Seminari,* ad Italiae Epicopos, 26 apr. 1920) 524
De alumnis sacri Ordinis ad vitae sanctimoniam doctrinae praestantiam instituendis (Litt. S. C. Sem. et Univ. *Vixdum haec Sarra Congregatio,* ad Germaniae Episcopos, 9 oct. 1921) - - - - 545
De clericorum Seminariis ad mentem Tridentinae Synodi et Codicis 1. (’. sive instituendis sive restituendis (Ex Epist. *Saepe Nobis* ad Episcopos Czecoslovachiae, 30 nov. 1921)..... 557

PIUS XI (1922-1939)

De cleri exemptionibus deque Seminarii erectione et regimine (Ex convent, cum Lettonia, 30 mai. 1922) 560
De doctrinae studio et pietatis cultu (Ex Serm. ad Pont. Seminarii Romani Superiores, Professores, Alumnos, 6 iul. 1922) . . . 561
De Seminariis deque studiis clericorum (Epist. Ap. *Officiorum omnium* ad Caietanum Card. Bisleti, Sacri Consilii Seminariis et Stud. Univ. curandis Praefectum, 1 aug. 1922)..... 561
De Romana clericorum formatione (Ex Serm. ad Pont. Universitatis Gregorianae Professores et Alumnos, 21 nov. 1922)..... 567
De bonae spei adulescentibus in Seminaria quamprimum excipiendis (Ex Epist. *Quod novas* ad Episcopos Reipublicae de Venezuela, 25 apr. 1923)..... 568

Index Generalis

De Thoma Aquinate sacrae inventati studiorum duce habendo (Ex Litt. Encycl. *Studiorum Ducem,* 29 iun. 1923)..... 568
De Sanctissima Eucharistia clericalis pietatis fonte locupletissimo (Ex Serm. ad Pont. Seminarii Romani alumnos, 10 iul. 1923) 571
De veritatis luce cum puritatis candore deque pietatis momento (Ex Serm. ad Seminariorum Mediolanensium Superiores, Professores, Alumnos, 28 sept. 1923)..... 572
De clericorum reverentia et amore erga Sacram Scripturam (Ex Epist. S. S. C. S. Officii *lam Pluribus,* ad -Moderatorem Supremum Societatis Presbyterorum a S. Sulpitio, 22 dec. 1923) . . 574
De multiplici virtute a clericis animo magno fortique acquirenda (Ex Serm. ad Pont. Seminarii Romani alumnos, 28 dec. 1923) 574
De Sacra Scriptura reverenter pieque tradenda et discenda (Ex Epist. S. C. Sem. et Univ. *Suprema Sacra Congregatio,* ad Rmos Episcopos, 25 ian. 1924)..... 575
De relatione circa Seminariorum statum singulis trienniis ad S. C. de Semin, et Stud. Univ, mittenda (Decret. S. C. Sem. et Univ. *Quo uberiore,* 2 febr. 1924)..... 576
De Seminariorum bonis augendis tuendisque (Ex Convent, eum Bavaria, 29 mart. 1924)..... 577
De Divinarum Litterarum magisteriis (Ex .Motu Proprio *Bibiiorum scientiam,* 27 apr. 1924)..... 578
De Latini sermonis dignitate et excellentia deque latinitatis schola in Urbe (Ex Motu Proprio *Latinarum litterarum,* 20 oct. 1924) . 579
De Historia Artis Sacrae in Seminariis clare, accurate, prudenter tradenda (Ex Decret. S. C. Sem. et Univ. *Tra le materie,* ad Italiae Ordinarios, 1 nov. 1924)..... 581
De clericorum dignitate ex ipso clerici nomine significata (Ex Serm. ad Pont. Seminarii Romani alumnos, 30 dee. 1924)..... 581
De clericorum et Seminariorum exemptionibus (Ex Convent, cum Polonia, lo febr. 1925)..... 582
De cognitione et studio Missionum fovendis in Seminario (Ex Litt. *Ho letto* Card. Bilseti, S. C. Sem. et Univ. Praefecti, ad Mons. Aloisium Drago, delegatum Unionis Missionis, 20 aug. 1925) 583
De vocationibus missionariis fovendis et indigenis in clerum cooptandis (Ex Liti. Encycl. *Herum Ecclesiae,* de sacris missionibus provehendis. 28 febr. 1926)..... 584
De salutari Theologiae Moralis efficacitate deque Ss. Aloisii et Stanislai exemplo (Ex Serm. post disputationem Theologiae Moralis coram SSmo, Pont. Universitate Gregoriana auspice et moderatrice, habitam, 20 mart. 1926)..... 587
De Catechetica disciplina in sacris Seminariis sedulo colenda (Ex Epist. S. C. Sem. et UnIV. .Id *regnum Jesu Christi,* ad Rmos Ordinarios. 8 sept. 1926) 588
De clericis praefectis in Collegiis episcopalibus (Normae S. C. Sem. et Univ. *Per conoscere,* ad Italiae Episcopos, 30 ian. 1927) . . 590

De incremento cleri impensius procurando (Ex Epist. *Gratissimae Nobis* ad Episcopos Czechoslovachiae, 20 febr. 1927)..... 591
De constitutione sacri patrimonii interdioecesani deque episcopali Seminariorum regimine (Ex Convent, cum Romania, 10 mai. 1927) 592
De perpetua Ecclesiae cura et sollicitudine comparandi sibi idoneos ministros (Ex Const. Ap. *Nostrarum partem,* de erectione et regimine Pont. Seminarii Maioris *a SS. Corde lesu* in Sardinia, 5 aug. 1927)..... 593
De Praefecto S. Congr. de Semin, et Stud. Univ. inter Patres Cardinales S.C.S. Officii et Pont. Comm. de Re Biblica cooptando (Motu Proprio *Inde ab initio,* 24 sept. 1927) 593
De cleri exemptionibus deque Seminariorum regimine (Ex Convent, cum Lithuania, 27 sept. 1927)..... 594
De recta clericorum institutione (Normae S. C. Sem. et Univ. *Ex his* ad Neerlandiae Episcopos, 30 oct. 1927)..... 595
De clericis praefectis in Seminariis .Minoribus (Litt. circuì. S. C. Sem. et Univ. *Dopo l'erezione,* ad Italiae Ordinarios, 25 mart. 1928) 597
De sacri ordinis alumnis in Statibus Foederatis Americae Septem. (Ex Litt. *The Sacred Congregation* ab Exorno Delegato Apost. ad Universos Civitatum Foed. Americae Sept. Ordinarios nomine S. C. De Semin, et Stud. Univ. missis, 26 mai. 1928) . . 598
De adulescente clero recte tingendo (Ex Epist. *Peculiari quadam alacritate* ad Episcopos Lithuaniae. 24 iun. 1928)..... 605
De adulescentibus clericis bene deligendis et in novos homines convertendis (Litt. circuì. S. C. Sem. et Univ. *I Romani Pontefici,* ad Italiae Episcopos, 25 iul. 1928)..... 605
De Rerum Orientalium elementis in cursu Theologico trandendis (Ex Litt. Encycl. *Rerum Orientalium,* 8 sept. 192S)..... 611
De utroque clero in liturgica Musica instituendo (Ex Const. Ap. *Divini cultus sanctitatem,* 20 dee. 1928)..... 612
De clericorum et Seminariorum exemptionibus (Ex Convent, cum Italia, 11 febr. 1929)..... 613
Normae ad Seminaria Regionalia pertinentes (Normae S. C. Sem. et Univ. pro Seminariis Regionalibus Italiae, 7 mart. 1929) . 613
De ratione Seminariorum, de Superioribus et alumnis (Normae S. C. Pro Ecclesia Orientali, 15 inai. 1929)..... 615
De scientifica clericorum institutione (Ex convent, cum Borussia, 14 iun. 1929)..... 617
De Seminariis Regionalibus (Ex Serm. ad Episcopos Italiae qui alumnos habent in Seminariis Regionalibus, 24 iul. 1929) . . 617
De pietate, scientia, puritate, humilitate quibus clerici niteant oportet (Ex Serm. ad Seminariorum alumnos, qui undique gentium Romam ad iubilarem sacerdotii eiusdem S. Pontificis memoriam celebrandam convenerunt, 24 iul. 1929)..... 618
De notione administrat ionie bonorum Ecclesiae alumnis theologiae tradenda (Ex Litt. circuì. S. C. Sem. et Univ. *Il diritto,* ad Italiae Episcopos, 24 aug. 1929)..... 621

De opera in Orientalibus studiis ponenda deque sacrae Catechesis magisterio (Litt. circuì. S. C. Sem. et Univ. *Quod catholicis,* ad Revmos Ordinarios, 28 aug. 1929)..... 621
De studio diligenti et vera pietate quibus Ss. Augustinus et Thomas Aq. eminent in exemplum (Ex Semi. Hebdomadam Augustinianam-Thomisticam concludente, 30 apr. 1930)..... 624
De Seminario pro Ruthenis in Canada erigendo (Ex Deer. S. C. Orient., 23 mai. 1930)..... 625
De officio sacerdotum circa Actionem Catholicam (Ex Litt. T'os *Argentinae* ad Episcopos Argentinae Reipublicae, 4 dec. 1930) 626
De scrutinio ordinandorum peragendo (Instructio S. C. De Sacramentis *Quam ingens Ecclesiae,* ad locorum Ordinarios, 27 dec. 1930) 627
De pia Societate Catholica Unio ad ecclesiasticas vocationes inter Orientales fovendas excolendas utcumque adiuvandas (Ex Decreto S. C. Orientalis *Quanta laude,* 6 ian. 1931) . . . 635
De canonicis Seminariorum visitationibus (.Motu Proprio *Praecipua sane,* 24 apr. 1931)..... 636
Normae Generales de Universitatibus et Facultatibus Studiorum ecclesiasticorum ordinandis (Ex Const. Ap. *Deus Scientiarum Dominus,* 24 mai. 1931)..... 637
Ordinationes ad Constitutionem Apost. Deus Scientiarum Dominus) rite exsequendam (Ex Decret. S. C. Sem. et Univ., 12 iun. 1931)..... 647
De .Missionum Catholicarum studio in Seminariis excitando fovendoque (Epist. Caietani Card. Bisleti, S. C. Sem. et Univ. Praei., *di c tornato particolarmente gradito* ad R. Bovelli, Arch. Ferrar, et *Missionalis Consociationis Cleri* in Italia Praes., 10 mail 1932)..... 661
De scientifica clericorum institutione (Ex Convent, cum Republica Badensi, 12 oct. 1932)..... 662
Romae ad sacerdotium institui magnum est donum (Ex Semi, ad Pont. Collegii Rutheni *a S. losaphat* in Urbe alumnos, 13 nov. 1932)..... 662
De clero educando et doctrinis sacris imbuendo ad mentem Ecclesiae (Ex Convent, cum Austria, 5 iun. 1933)..... 663
De iure Ecclesiae in Seminaria (Ex Convent, cum Republica Germanica, 20 iul. 1933)..... 665
De Seminariorum regimine Religiosis viris committendo (Decret. S. C. Sem. et Univ., 18 nov. 1933)..... 666
Actio Catholica multum confert ad sacerdotales vocationes excitandas (Ex Epist. *Observantissimas Litteras* ad Episcopos Columbia*', 14 tebr. 1934)..... 666
De Seminario in singulis Dioecesibus erigendo deque delectis alumnis Romae instituendis (Ex Const. Ap. *Nobilis Argentinae,* qua novae eriguntur Dioeceses in Republica Argentina. 20 apr. 1934) 667

De Seminariis Regionalibus in locis Missionum (Normae a S. C. De Prop. Fide statutae pro Seminariis Regionalibus in locis Missionum, 27 apr. 1934)..... 667
De Protestantium doctrinis earumque propagatione a sacra inventate dignoscendis (Ex Epist. S. C. Sem. et Univ. *È certamente noto,* ad Italiae Ordinarios, 5 mai. 1934)..... 669
De peculiari die quotannis pro Oriente Christiano celebrando (Ex circuì. S. C. Sem. et Univ. *Orientis Christiani,* ad locorum Ordinarios, 27 ian. 1935)..... 670
De veritatis catholicae Romanae Apostolis (Ex Serm. ad Pont. Collegii *de Prop. Pide* alumnos, 14 aug. 1935)..... 671
De sacris Seminariis ordinandis moderandisque (Ex litt. circuì. S. C. Sem. et Univ., *In conventu plenaria,* ad Lusitaniae Ordinarios, 8 sept. 1935)..... 672
De Seminariorum alumnis in apostolatu Actionis Catholicae edocendis (Epist. *Quamvis Nostra* ad Sebastianum Card. Lerne de Silveira Cintra, Archiep. S. Sebastiani Fluminis lanuarii, 27 oct. 1935)..... 675
De sacrorum alumnis ad excelsam Sacerdotii dignitatem studiose et sollicite informandis (Ex Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii,* 20 dec. 1935)..... 679
De magno sacerdotalis praeparationis opere (Ex Serm. ad Pont. Collegii Armeni in Urbe Alumnos, 23 ian. 1936)..... 690
De Apostolis, gloria Christi, per Actionem Catholicam augendis (Ex Serm. ad Semin, et Collegiorum Eccles, in Urbe alumnos, qui peculiarem cursum de *Actione Catholica* peregerunt, 12 mart. 1936)..... 690
De Seminariis Regionalibus Italiae ad Pontificias leges regundis (Normae a S. C. Sem. et Univ. statutae pro Pont. Seminariis Regionalibus Italiae, 25 mart. 1936)..... 694
De praeparatione ad Sacerdotium Romana (Ex Semi, ad Pont. Collegii Americae Sept, in Urbe alumnos, 7 mai. 1936)..... 698
De cura adhibenda a sacerdotibus in quaestione « de re sociali » (Ex Litt. Encycl. *Divini Pedemptoris,* 19 mart. 1937) 699
Alumnorum adseriptio Piae Unioni Cleri pro Missionibus (Ex Statutis Generalibus Piae Unionis Cleri pro Missionibus: Decret. S. C. De Propaganda Fide, *Piae Unionis,* 14 apr. 1937) . . 701
De Seminario ac de recta formatione alumnorum (Ex Litt. S. C. Sem. et Univ. *De Visitatione Apostolica,* ad Episcopos Poloniae. 8 oct. 1937)..... 701
De Seminariis et eorum disciplina (Ex Litt. S. C. Sem. et Univ. *ludido Emincatissimorum* ad Episcopos Canadensis Dicionis et Terrae Novae, 21 sept. 1937) 707
De vitandis erroribus « nationalsocialismi » in sacrorum alumnorum formatione (Instruet. S. C. Sem. et Univ., *In Nativitatis,* 13 apr. 1938)..... 710

De Communione quotidiana in Seminariis et aliis institutis ecclesiasticis et de abusibus in eadem praecavendis (Instruet. S. C. De Sacramentis *Postquam Pius,* ad Episcopatum, 8 dec. 1938)..... 710
Episcoporum sollicita cura in sacrorum alumnis formandis (Ex Litt. Ap. *Con singular complacenda* ad Episcopos Insularum Philippinarutn, 18 ian. 1939)..... 713
De sacerdotum sanctitate deque studio et cura Aetionis Catholicae ab Episcopis provehendis (Ex Epist. Encycl. *Firmissimam constantiam* ad Episcopatum Mexieanum, 28 mart. 1937) . . 715

PH'S XII (1939-1958)

Normae ad sacrorum alumnos sancte instituendos (Ex Serm. *Sollemnis conventus* in Palatio Apost. Vatie, habito ad alumnos Collegiorum Romanorum, 24 iun. 1939)..... 716
De dignitate sacerdotali et de vocationibus ecclesiasticis (Ex Litt. S. C. Sem. et 1'niv. *Por razón* ad Episcopos Nationis Chile, 15 sept. 1939)..... 722
Do studiis sacris fovendis (Ex Epist. Encycl. *Sertum laetitiae* ad Episcopos Foederatarum Civ. Americae Sept., I nov. 1939) . 727
Quomodo sacerdotes et clerici ad militiam vocati se gerere debeant (Ex Adhortat. Ap. *Asperis commoti* ad sacerdotes et clericos ad exercitus ordines adseitos, 8 dee. 1939)..... 728
De recta Cleri Orientalis institutione in territoriis Patriarehalibus (Decretum *Apostolicae Sedi* S. C. Pro Ecclesia Orientali, 27 ian. 1240).....732
De excelso sacerdotii munere et dignitate (Ex Allocai. *Una cara* ad Parochos et Praedicatores Quadragesimae Romae, G febr. 1910).....735
Normae Professorum Seminariorum Regionalium (Decret. *I Processori* S. C. Sem. et Univ., 4 mai. 1940)..... 736
Do Seminariorum iuribus in Lusitania (Ex Convent, cum República Lusitana, 7 mai. 1940)..... 737
Seminariorum condicio iuridiea in territoriis -Missionum a Lusitania dependentibus (Ex Convent, missionaria inter S. S. et Rempubl. Lusitanam, 7 mai. 1940)..... 738
Do vocationibus missionalibus fovendis augendisque (Ex Epist. Encycl. *Saeculo excutite* ad Episc. Lusitaniae, 13 iun. 1940) . 739
Normae pro vacationibus aestivis alumnorum (Dispositiones *Le alludi.* S. C. Sim irl \i\ , 29 iun. 1940)..... 742
Iuventus, ex qua sacrae vocationes oriuntur, spiritualibus curis cumulanda est (Ex Allocut. *Se a temperare* ad eos qui operam suam navant in Actione Catholica. 4 sept. 1940)..... 746
Normae pro studiis Religiosorum. (Ex Litt. S. C. De Relio, et S. C. Sem. et 1'niv. *Le Relazioni* ad Superiores Generales Ordinum et Congr. Relig. Italiae, 2 febr. 1941)..... 746

Normae ad studia in Seminario moderanda (Disposit. *I Seminari,* S. C. Sem. et Univ., 11 febr. 1941).....747
Hispaniae Episcopatus laudatur ob sollicitas curas in sacram inventam instituendam (Ex Epist. *Intimo gaudio* ad Episcopos Hispanicos, 29 iun. 1941).....743
De alumnis in Seminarium vel in familiam Religiosam admittendis (Decret. S. C. De Relig. et S. C. Sem. et Univ., *Consiliis initis,* 25 iul. 1941)..... 750
De Pontificio Opere Vocationum sacerdotalium apud S. C. de Seminariis et Stud. Universitatibus constituendo (Motu Proprio *Cum Nobis,* 4 nov. 1941)..... 750
Ex recta Cleri institutione pendet quam maxime status religionis (Ex Epist. Ap. *Haud mediocrem* ad Danielem Rivero, Archiepisc. Sucrensem ceterosque Boliviae Episcopos, 23 nov. 1941) 751
Providum Seminariorum munus formandi dignos sacerdotes (Ex Epist. *Sacculo revoluto* ad Rev.mum I). Petrum Boisard, Societatis Presbyt. a S. Sulpitio Moderatorem Gen., 28 febr. 1942) 753
De S. Thoma Aquinate catholicarum scholarum Patrono (Ex Epist. *Quandoquidem* ad Rev.mum P. Martinum S. Gillet, Ordinis Fratrum Praed. Magistrum Generalem, 7 mart. 1942) - - - - 754
Familia Christiana sacrarum vocationum vivarium (Ex Allocut. *Una parola* ad sponsos novellos, 25 mart. 1942)..... 755
De radiaesthesia clericis vetita (Decret. S. C. Officii *Suprema S. Congregatio,* 26 mart. 1942)..... 757
Do praestantia educationis clericorum Romae (Ex Epist. *Impensa qua urbanum* ad R. D. Antonium Torres, Hispanici in Urbe Collegii Moderatorem, 29 mart. 1942)..... 758
Pietas ac sanctitas vitae clericis prae ceteris virtutibus commendantur (Ex Epist. *Denis transactis lustris* ad Rev.mum P. Wlodimiruin Ledochowski, Praep. Gen. Societatis lesu atque Moderatores et alumnos Univ. Comillensis, 5 mai. 1942) - - - - 759
Normae pro Ecclesiasticis studia académica apud Universitates civiles peragentibus (Decret. S. C. Sem. et Univ., 20 aug. 1942) 759
De vocatione sacerdotali a familia Christiana fovenda (Ex Nunt. Radioph. *Venerareis Irmàos* ad Christifideles ad IV Conventum Eucaristicum in urbe S. Paulo coadunatos, 7 sept. 1942) . 761
Sacerdotes sunt « primaria ac principalia » membra Ecclesiae (Ex Litt. Encycl. *Mystici Corporis,* 29 iun. 1943) 761
Sociale Catholici sacerdotii munus (Litt. Enc. *Mystici Corporis)* . 762
Frequens venialium peccatorum confessio ab iuvene clero non despicienda (Litt. Enc. *Mystici Corporis)*.....762
Preces ad Dominum fundendae ut mittat operarios in messem suam (Litt. Enc. *Mystici Corporis)*.....762
Solidam institutionem Romae acceptam alumni in patriam referant (Ex Allocut. *Dos motivos* ad Pontii. Collegium Hispanum, 8 iul. 1943) 763

Normae ad tuendas et provehendas sacerdotales vocationes (Ex docum. S. C. Sem. et Univ., 8 sept. 1943)..... 764
De studio S. Scripturarum in Seminariis (Ex Litt. Encycl. *Divino afilante Spiritu,* 30 sept. 1943)..... 766
Sacerdotes hodie optime parandi (Ex Epist. *Primo e.reunte saeculo* ad Rev.mum I). Oscar Joliet, Pont. Collegii Belgarum in Urbe Red orem, 20 mart. 1944)..... 770
Virtutes candidatorum ad sacerdotium: scientia, prudentia evangelica, caritas (Ex Allocut. *Ihr seid gekommen* ad Alumn. Pont. Collegii Germanici-Hung,, 12 oct. 1944)..... 770
De studio Paedagogiae in Seminario (Ex Epist. S. C. Sem. et I'.xiv. *La formazione pedagocica* ad Episcopos Italiae, 21 dec. 1944) . 772
De Seminariis novis necessitatibus accommodandis (Ex Epist. ?lu *inornent où la terrible épreuve* ad Episcopos Galliae, 0 ian. 1945) 774
De formatione alumnorum et de Officio Divino persolvendo (Litt. Circuì. S. C. Sem. et I 'iv. *Nell'Opera* ad Redores, Directores Spiritus et Professores Seminariorum, 2 febr. 1945).....
De momento redae educationis clericorum in hodiernis circumstantiis (Ex Epist. S. C. Sem. et I xiv. *No desconoce* ad Episcopos Insulae Cuba, 8 iun. 1945)..... 780
De formatione eorum qui ad sacerdotium tendunt (Ex Epist. *Per hos postremos annos* ad Episcopos Poloniae, 29 iun. 1945) . . 784
De convenientia ut copia Alumnorum Romae instituatur (Ex Epist. *Provide hoc* ad Episcopos Reipublicae Cecoslovacae, 28 aug. 19 15)..... 785
De laurea congruenti ad docendum in Facultate Theologica (Resp. S. C. Sem. et 1'xiv. *Proposito dubio,* 28 aug. 1945)..... 785
Imitatio lesu Christi exigit firmitatem in calamitatibus (Ex Litt. Encycl. *Orientales omnes,* ad Episcopatum de unione Ecclesiae Ruthenorum cum Ap. Sede, 23 dec. 1945)..... 785
De iuribus et officiis sacerdotis in rebus ad vitam publicam spectantibus (Ex Hortat. Pastor. *Ci torna sempre* ad parochos Urbis et s. Quadragesimae concionatores, 16 mart. 1946) . . 786
Nonnae pro Sacerdotibus et Seminavistis Italicis Romae commorantibus et pro eorum inscriptione in Athenaeis Pontificiis (Normae S. C. Sem. et Cxiv. *Nessun Sacerdote.* 20 mai. 1946) 786
De observantia Constitutionum et sanctitate vitae (Ex Allocut. *Quamvis inquieti* ad Patres Societatis lesu in XXIX Congregatione generali electores, 17 sept. 1946)..... 787
De assiduitate in studio et fervore in praedicatione (Ex Allocut. *Par est* ad Patres delegatos ad Capitulum generale Ordinis Fratrum Praedicatorum, 22 sept. 1946)..... 789
De tuendis et fovendis Seminariis in Hispania (Ex Convent, cum Gubernio Hispano, 8 dec. 1946)..... 790
De vocationibus sacerdotalibus opportune fovendis riteque curandis (Ex Epist. Ap. *Volvidos cinco anos* ad Episcopatum Brasiliae, 23 api. 1947)..... 791

De variis quaestionibus circa Alumnorum formationem (Ex Epist. S. C. Sem. et Univ. *Romanorum Pontificum* ad Episcopos Brasiliae, 3 mai. 1947)..... 794
Normae pro recta institutione alumnorum: de vocationibus, disciplina, pietate et studiis (Ex Epist. S. C. Sem. et Univ. *Quamquam ad Te* ad Episcopos Venetiolae, 13 iun. 1947)..... 796
De colendo gregoriano cantu deque re liturgica in Seminariis promovenda (Ex Liti. Encycl. *Mediator Dei* de Sacra Liturgia, 20 nov. 1947)..... 799
De essentia Sacramenti Ordinis: materia et forma (Constituí. Ap. *Sacramentum Ordinis,* 30 nov. 1947)..... 800
De aequiparatione Licentiae cum Laurea quoad effectus juridicos (Declaratio S. C. Sem. et Univ. *Cum, vi Constitutionis,* 23 mai. 1948)..... 803
Condiciones eminentes omnis sacerdotis (Ex Exhortât, *in auspicando* ad Clerum indigenam, 28 iun. 1948)..... 803
Necessitas hodierni apostolatus exigit delectum accuratum Alumnorum. De Studiis Romae habendis (Ex Epist. *No próximo ano* Card. J. Pizzardo, Praefecti S. C. De Sem. et Stud. Univ. ad Card. Patr. Lisbon., 8 dec. 1949)..... 805
De vera et tuta doctrina in Seminario Maiore exponenda (Ex Epist. *Esta Sagrada Congregaçào* S. C. Sem. et Univ. ad Episc. Brasiliae, 7 mart. 1950)..... 807
De Scriptura Sacra in clericorum Seminariis et religiosorum Collegiis recte docenda (Instruet. *Sanctissimus Dominus* Pontif. Commissionis de Re Biblica, 13 mai. 1950)..... 814
De exemptione a servitio militari et de ministerio castrensi sacerdotum (Ex Convent, cum Gubernio Hispano, 5 aug. 1950) . 820
De periculis novae Philosophiae in materia dogmatica atque de tuenda doctrina S. Thomae et scholasticae (Ex Litt. Encycl. *Humani generis,* 12 aug. 1950)..... 822
De sacerdotalis vitae sanctitate promovenda (Adhortatio ad Clerum universum *Menti Nostrae,* 23 sept. 1950)..... 827
Normae pro sacerdotibus Romae commorantibus et iis qui Universitates Civiles frequentant (Normae S. C. De Semin. Stud. Univ., 1 nov. 1950)..... 858
Qui ad sacerdotium contendunt non tantum scientias ecclesiasticas sed etiam alias artes rite addiscant (Ex Litt. Encycl. *Evangelii Praecones,* 2 iun. 1951)..... 859
Alumni Philosophiae et Theologiae in arte sacra erudiantur (Ex Instruet. S. C. S. Officii *Sacrae Artis* ad locorum Ordinarios, 30 iun. 1952)..... 860
Praeparatio scientifica et pietas sacerdotalis magis necessariae hodiernis temporibus (Ex Allocut. TFfr *entbieten,* habita quattuor saeculis elapsis a Pont. Collegio Germanico-IIungarico condito, 9 oct. 1952)..... S60

De momento formationis clericorum in Urbe Roma (Ex Allocut. *Le centenaire,* habita saeculo elapso a Pont. Semin. Gallico Romae condito, 16 apr. 1953)..... 861
Ne permittantur clerici ‹ operarii » inter vacationes (Epist. S. C. Sem. et Uxiv. *En quelques* ad Episcopos Galliae, 27 iul. 1953) 862
De clericis et Seminariis dotandis atque fovendis in Hispania (Ex Convent, cum Gubernio Hispano, 27 aug. 1953)..... 863
De scientiis ecclesiasticis modo scholastico tradendis (Ex Allocut. *Animus Noster,* ad Pont. Universitatem Gregoriana!» Romae, 17 oct. 1953)..... 867
De excellentia virginitatis et castitatis et quomodo colendae sint a clericis (Ex Litt. Encycl. *Sacra Virginitas,* 25 mart. 1954) . 872
De ecclesiasticis Seminariis tuendis in Republica Dominicana (Ex Convent, cum Rep. Dominicana, 16 imi. 1954)..... 879
Normae particulares pro Seminariis Galliae (Ex Epist. S. C. Sem. et 1'xiv. *La Sacrée Congrégation* ad Card. A. Liénart, Commissionis Episc. pro Seminariis Praesidem, 20 apr. 1954) - - - - 882
Do vocationibus. Prae-Scminariis, Seminariis Maioribus et Minoribus, formatione clericorum. Professoribus, vacationibus alumnorum (Ex Epist. S. C. Sem. et 1'xiv. *Feliciter peracta* ad Episcopos Nationis Columbianae, 24 febr. 1955)..... 884
De progressu humano in Seminariis adhibendo (Ex Allocut. *EI grupo* ad Alumnos Convictorii ‹ S. Eugenio», Valentiae in Hispania, 16 iun. 1955)..... 889
De necessitate fovendi augendique vocationes (Ex Epist. *Ad Ecclesiam Christi* ad Em.mum Card. Piazza. S. C. Consistorialis a Seer. et Conventus Episcoporum Americae Lat. Praesidem, 29 iun. 1955)..... 889
De vasta cultura clericis necessaria deque oratione et virtutibus (Ex Allocut. *E com viva* ad Moderatores et Alumnos Collegii Brasiliensis in Urbe, 27 febr. 1956)..... 890
Sacerdos sanctus et pastor esse debet (Ex Allocut. .1 *madisimos Hijos* ad sacerdotes novellos et alumnos Pont. Collegii Hispani, 22 mart. 1956)..... 892
De religiosa et apostolica institutione in statibus perfectionis clericis impertienda (Ex Constituí. Ap. *Sedes Sapientiae,* 31 mai. 1956)..... 893
De vocationibus, de Seminariis eorurnque regimine ac de perfecta formatione alumnorum (Ex Epist. S. C. Sem. et Uxiv. *Terminada felizmente* ad Episc. Lusitaniae, 6 aug. 1956)..... 901
De erectione Seminariorum (Ex Convent, cum Rhenania septemtrionali atque Westphalia, 19 dec. 1956)..... 907
De regulis et ratione studiorum in Seminariis, de Prae-Seminariis et vocationibus ecclesiasticis (Ex Epist. S. C. Sem. et Univ. *Hemos terminatto,* ad Episc. Peruviae, 6 ian. 1957)..... 908
Missiones ac missionari! in Seminariis foveantur (Ex Litt. Encycl. *Fidei Donum,* 21 apr. 1957)..... 910

Sacerdos cum sanctitate tum solida formatione praeditus esse debet (Ex Allocut. *Tràs-vos* ad Alumnos Pont. Collegii Lusitani in Urbe, 14 mart. 1957)..... 913
Proprietates roinanitatis sunt,: doctrina eximia, universalitas, sentire cum Ecclesia et eius Vicario (Ex Allocut. *Con la misma* ad novellos sacerdotes Pont. Collegii Hispani, 21 mart. 1957) - - - 914
Pietas et oratio in primis necessariae, sunt sacerdotibus (Ex Epist. *Le tricentenaire* ad Card. Felt in, Archiep. Parisiens, de Ven. Sac. Olier, 25 mart. 1957)..... 916
Qua ratione dimissi e Seminario denuo admitti possint (Decretum S. C. Sem. et Univ. *Sollemne habet,* 12 iul. 1957)..... 918
De Seminariis et Opere vocationum, de Moderatorum ac Professorum labore, deque delectu et formatione Alumnorum (Ex Epist. S. C. Sem. et Univ. *Terminada felizmente* ad Episcopos Hispaniae, 22 aug. 1957)..... 918
De convenientia Seminarii Minoris levitarum ad rectam formationem (Ex Allocut. *C'est une grande joie* ad Alumnos Seminariorum Minorum, ex Gallia Romam convenientes, 5 sept. 1957) . . . 926
De lingua latina rite excolenda (Ex Epist. S. C. Sem. et Univ. L«-*tinam excolere* ad locorum Ordinarios, 27 oct. 1957)..... 927
Quomodo scientia cum oratione coniungenda sil (Ex Allocut. *Oculis Nostris* ad Moderatores, Professores et Alumnos Pont. Athenaei «Angelicum», 14 ian. 1958)..... 930
De convenientia mittendi alumnos Romam (Epist. S. C. Sem. et Univ. *Altioris sacrorum* ad locorum Ordinarios, 18 ian. 1958) . 933
De formatione clericorum pro missionibus (Ex Convent, cum República Boliviana, l febr. 1958)..... 934
De alumnis Seminariorum inter vacationes operae manuali incumbentibus (Epist.. S. C. Sem. et Univ. *Este Sagrado* ad Episcopos Hispaniae, 14 iun. 1958)..... 934
Candidati ad sacerdotium in sacra liturgia et in cantu sacro instituendi (Ex Instruet. S. C. Rit i i m *De Musica sacra,* 3 sept. 1958) 935
Qualitates quibus alumni Seminarii .Maioris exornandi sint (Ex Exhort. *Si lodos* ad Rectores Seminariorum maiorum Americae Latinae Romae coadunatos, 23 sept. 1958)..... 935
De recta formatione sacerdotali (Ex Allocut. *Sull'esempio* non prolata Pii Pp. XIl occasione quinquagesimi anni a condito Seminario Apulico)..... 938

IOANNES XXIII (1958-1963)

De exemptione clericorum a servitio militari (Ex Convent, cum Republica Boliviana, 29 nov. 1958)..... 944
Vera gloria sacerdotii catholici (Ex Allocut. *Le espressioni* ad Professores et alumnos Pont. Collegii Urbani de Propaganda Fide, 30 nov. 1958) 944

Quid studia sacerdotalia spectent (Ex Allocut. *Verba studiosae* ad Moderatores, Professores et Alumnos Pont. Universitatis Gregorianae, 18 ian. 1958)..... 945
Sacerdos Liturgiam sentiat eiusque spiritu imbuatur (Ex Allocut. ad Moderatores et Alumnos Pont. Collegii Pii Latini Americani et Brasiliensis, 15 febr. 1959)..... 946
Falsa notio et pericula sacerdotii hodierni (Ex Allocut. *II Nostro cuore* ad Sacerdotes ex Apostolica Cleri Unione et tota Italia Romae congregatos, 12 mart. 1959) 946
T)e excellentia sacerdotii (Ex Adhortat. .1 *quarantacinque anni* ad clerum qui e tota Venetorum regione Venetias convenerat, 21 apr. 1959)..... 949
Familia Christiana et vocationes sacerdotales ac religiosae (Ex Allocut. *Quelle joie* ad sodales Operis ◊ Equipes Notre-Dame », 3 mai. 1959)..... 952
Normae pro Convictoriis ecclesiasticis Romae (Ex Disposit. S. C. Sem. et Univ. *Tutti i Sacerdoti,* 21 mai. 1959)..... 952
De dignitate Sacerdotii deque momento formationis Alumnorum ecclesiasticorum (Ex Epist. S. C. Sem. et Univ. *Ancora non è spenta* ad locorum Ordinarios, primo expleto saeculo a morte S. Ioannis M. Vianney, 5 iun. 1959)..... 955
Servitium militare iuvare potest ad sacerdotalem formationem (Ex Allocut. Ui *esprimiamo* sacerdotibus olim militibus Italicis addictis, qui Conventui Romae habito interfuerunt, 11 iun. 1959i..... 960
De Episcoporum fiducia in Deo quoad inopiam sacerdotum (Ex Litt. Encycl. *Ad Petri Cathedram,* 29 iun. 1959)..... 961
Mirifica S. Ioannis M. Vianney exempla clero proponuntur. De excellentia et requisitis dotibus Sacerdotii (Ex Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia,* primo exeunte saeculo a morte S. Ioannis M. Vianney, 1 aug. 1959)..... 962
Quid nostrae aetatis gentes in sacerdotibus requirant (Ex Epist. *Centum qui* ad Excmum P. D. Martinum I. O'Connor, Archiep. tit. Laodic. in Syria. Pont. Collegii Americae Sept. Rectorem, 28 aug. 1959) 982
-Mirabile spectaculum inventui is Deo dicatae (Ex Epist. Encycl. *Grata recordatio* de mariali Rosario per octobrem praesertim mensem recitando. 26 sept. 1959) 982
Nihil prorsus est omittendum ad aptiorem sacerdotum institutionem (Ex Allocut. *Plures casque gratissimas* ad Moderatores et Alumnos Pont. Collegii Americae Sept., 11 oct. 1959) - - - - 983
Puritas cordis, virilis animus, ardor caritatis: ornamenta contendentium ad sacerdotium (Ex Allocut. *L'incontro* ad sacrorum alumnos ex quibusdam Italicis Seminariis, 22 nov. 1959) . . 984
De Cleri institutione pro Missionibus et in locis Missionum (Ex Litt. Encycl. *Princeps Pastorum,* 28 nov. 1959)..... 986

De vocationibus, Prae-Scminariis, perseverantia alumnorum (Ex Epist. S. C. Sem. et Univ. *Es tarea* ad Episcopos Mexicanos, 16 iun. 1960)..... 990
De dignitate et sanctitate sacerdotis (Ex Allocut. *Cum heri* in prima sessione Synodi Romanae, 25 ian. 1960)..... 999
Virtutes dignitati sacerdotum necessariae: caput, cor et lingua sacerdotis (Alloc. *Ad vobiscum* in secunda Synodi Romanae sessione habita, 26 ian. 1960)..... 1003
De pastorali sacerdotis Officio (Ex Allocut. *Catholicus sacerdos* in tertia Synodi Romanae sessione habita, 27 ian. 1960) . . . 1009
Sacerdotium viros postulat electos et recte a terrenis rebus seiunctos (Ex Allocut. *Flagrantissima voluntas,* ad sacrorum Alumnos Romanae dioecesis vel Romae studiorum causa commorantes, 28 ian. 1960)..... 1012
Sacerdotii munus ad sacrarium tantum restringi non potest (Ex Allocut. *Laetemur admodum* in clausura Synodi Romanae, 1 febr. 1960)..... 1016
De fraterna caritate in formatione Alumnorum adhibenda (Ex Epist. *Dilecte Fili* ad Em.mum P. 1). Valerianum Card. Gracias, Archiep. Bombayensem, 20 aug. 1960)..... 1016
Seminaria Regionalia condenda Episcopis Columbiae commendantur (Ex Epist. S. C. Sem. et Univ. *('i è stato* ad Episcopatum Columbiae, 2 sept. 1960)..... 1017
De sacerdotii novitate in Ecclesia Dei (Ex Allocut. *E grande la gioia* ad Alumnos .Seminarii Maioris Romani, in Roccantica in Sabina, 12 sept. 1960)..... 1019
Philosophicam Aquinatis disciplinam Ecclesia suam facit (Ex Allocut. *Singulariter sane,* iis qui interfuerunt Conventui V ex omni natione, a Pont. Academia a S. Thoma Romae coacto, 16 sept. 1960)..... 1021
De problematibus summi momenti pro formatione ecclesiastica (Litt. S. C. Sem. et Univ. *In data* ad Episcopatum occasione tertii saeculi elapsi a morte S. Vincentii a Paulo, 27 sept. 1960) 1022
De opere Actionis Catholicae vocationibus sacerdotalibus fovendis (Instruet. S. C. Sem. et 1'xiv. *La preminente,* 1 oct. 1960) . . 1034
De vita sacerdotali deque eius praestantia (Ex Allocut. *Da quando Ci* ad Romanum utriusque ordinis Clerum, postquam Romanae Synodi leges vim obligandi habere coeperunt. 24 nov. 1960) 1040
De exemptione clericorum, seminaristarum et religiosorum a servitio militari (Ex Convent, cum Republica Paraquariana de erigendo Vicariatu Castrensi, 26 nov. 1960)..... 1044
Excellentia et necessitas vocationum ad vitam contemplativam (Ex Alloc. *Gli innumerevoli* ad ecclesiasticorum Institutorum Romanorum Moderatores et alumnos, ceros offerentes. 2 feb. 1961) 1045
De missionariorum necessitate ad formationem cleri indigenae (Ex Epist. Ap. *Sacrarum expeditionum* ad Episcopos Indonesianae Reip., 20 mart. 1961)..... 1045

De sanctitate fovenda ac de servitio a sacerdotibus praestando non sine difficultatibus (Ex Alloc. *L'incontro di questa* ad sacrorum Alumnos ex variis Italiae dioecesibus, 6 apr. 1961)..... 1046
De vocatione sacerdotali et (pia ratione fovenda (Ex Alloc. *È grande* I Conventui Romae habito ex universa Italia pro vocationibus sacris fovendis, 21 apr. 1961)..... 1047
Davidis mansuetudo et sapientia Salomonis: secreta ratio apostolatus sancti et sanctificantis (Ex Alloc. *La soave impressione* adiExentos Praesules et christifideles e variis Orientis Ritibus, 23¿apr. 1961)..... 1051
Sociologia addatur disciplinis Seminariorum (Ex Liti. Encycl. *Mater et Magistra,* 15 mai. 1961)..... 1051
De falsis quibusdam opinionibus circa peccata contra VI Decalogi praeceptum et de examinibus psychoanalyticis (Monitum S. C. S. ‹›i i IOI1, 15 iul. 1961) - - - - - - - - 1052
Formatio seminaristarum ad vitam vere sacerdotalem praesentibus condicionibus accommodatam (Ex Alloc. *L'incontro odierno* ad Seminariorum Rectores ex tota Italia conventos, 29 iul. 1961)..... 1052
De cura interna et externa Seminariorum. De momento Directoris spiritus, deque sanctitate et studio (Ex Epist. *Pater misericordiarum* ad Em.mum P. D. Rutinum Card. Santos, Arch. Manilensem, 22 aug. 1961)..... 1055
De musica sacra et de usu linguae latinae in liturgia deque canticis lingua vernacula (Ex Epist. *Ineunda laudatio* ad Rev. P. D. Hyginum Angles Pamies, Praesidem Pont. Instituti Musicae Sacrae, 8 dec. 1961)..... 1056
Institutio « Diei nationalis pro vocationibus ecclesiasticis fovendis » (S. C. Sem. et Ixiv. *L'Ecc.mo Signor* ad Ordinarios Italiae, 20 febr. 1962)..... 1057
De lingua latina in Ecclesia (Ex Alloc. *L'incontro coi parroci* ad Urbis curiones sacrosque temporis quadragcsimalis concionatores, 22 febr. 1962)..... 1059
De lingua latina rite excolenda in Ecclesia et in Seminariis (Const. Ap. *Veterum Sapientia,* 22 febr. 1962)..... 1060
Sacerdotes congrue formentur pro hodierni temporis necessitatibus (Ex Alloc. *Legentibus Nobis,* post exactos labores IV Commissionis Centralis Concilio Oecumenico Vat. II apparando, 27 febr. 1962)..... 1066
Ordinationes ad Constitutionem Apost. « Veterum Sapientia* rite exsequendam (Ex Decreto S. C. de Sem. et Stud. Univ., 22 apr. 1962)..... 1067
De mediis adhibendis ad vocationes sacras fovendas (Ex Alloc. *Quod spectaculum* ad eos qui primo Conventui internat, pro vocationibus eccl. interfuerunt, 26 mai. 1962)..... 1087
De adhibendis cautelis in Operibus P. Petri Teilhard de Chardin legendis (Monitum Svi*. S. Congr. S. Officii, 30 iun. 1962) . 1088

De sequendo exemplo Boni Pastoris in sacerdotum vita (Ex Alloc. *L'ultimo incontro* ad sacrorum alumnos e variis Seminariis, 10 aug. 1962) 1088
De gravi officio .Moderatoris Spiritus in Seminario (Ex Alloc. *Questo incontro* ad .Magistros pietatis Romae coadunatos, 9 sept. 1962)..... 1090
De studio et amore Sacrae Scripturae (Ex Alloc. *La diciassettesima Settimana* ad S. Script, cultores, 24 sept. 1962)..... 1092
De re Archivistica in Seminariis docenda (Ex Litt. *In una recente.,* S. C. Sem. et Uxiv. ad Episcopos Italiae. 27 mai. 1963) . 1094

PAULUS VI (1963-.....)

De necessitate sacerdotum et christianorum laicorum ad mundum evangelizandum (Ex alloc. .1 *Lei, veneratissimo* ad Card. ('lem. Micara, Vicarium Urbis et universum Clerum Romanum, 24 iun. 1963)..... 1095
De urgenti necessitate cleri in America Latina (Ex Alloc. *Ancora gli inizi,* ad Pont. Commissionem pro America Latina, 9 iul. 1963)..... 1096
Do praeparatione catechetica omnibus candidatis ad sacerdotium necessaria (Instruct. S. C. Sem. et Uxiv. *Mentre in ogni parte* ad omnes Episcopos, 3 sept. 1963) 1097
De sublimi natura ministerii pastoralis (Ex Alloc. Eoi *avete partecipato,* ad eos qui ex italico clero interfuerunt Conventui, v. d. «'aggiornamento pastorale», 6 sept. 1963)..... 1103
De sacerdotii multiplici fecunditate (Ex Alloc. Ne *bendice,* prolata occasione benedictionis auspicalis lapidis Pont. Collegii Mexicani in Urbe, 12 oct. 1963)..... 1105
De potioribus normis servandis in candidatis ad sacerdotium efformandis (Epist. Ap. *Summi Dei Verbum,* ad Episcopatum quarto exacto saeculo a Decreto Cone. Trid. de Seminariis constituendis, 4 nov. 1963)..... 1105
De sacrae vocationis inaestimabili praestantia (Ex Alloc. *Il grande rito,* quarto exacto saeculo post constituta a Trid. Synodo Seminaria, 4 nov. 1963)..... 1119
De admittendis illegitimis in Seminarium (Ex Motu Proprio *Pastorale Munus,* 30 nov. 1963)..... 1121
De Sacra Liturgia a Concilio instaurata clericis tradenda (Cone. *oecum. Vaticanum II,* 1962-1965) (Ex Const, de Sacra Liturgia, *Sucrosa netum Concilium,* 4 dec. 1963)..... 1122
De instituendis alumnis ad rectum usum instrumentorum communicationis socialis *(Cone, u.cum. Vaticanum II,* 1962-1965) (Ex Deer. de instrumentis communicationis socialis. *Inter mirifica,* 4 dec. 1963)..... 1126

De erectione Seminariorum in Rep. Venetiolae (Ex Convent, cum República Venetiolae, 6 mart. 1964)..... 1127
De sana doctrina rectaque methodo in ecclesiasticis studiis servanda (Ex Alloc. *Incensissimo desiderio,* ad Pont. Univ. Gregorianae Moderatores, Professores et alumnos, 12 mart. 1964) . 1127
De studio Sacrae Scripturae in Seminariis (Ex Instruet. Pont. Consilii Stud. Bibl. Provehendis, *Sancta Mater Ecclesia,* de historica Evangeliornm veritate, 21 apr. 1964)..... 1130
De vocationibus in Seminario .Minore fovendis (Instruet. S. C. Sem. ft î'nîv. ad Rectores Seminariorum et Directores Operum «Pro vocationibus» Italiae, 30 mai. 1964)..... 1131
De usu spectaculorum ‹ televisivo-cinematographicorum » in Seminariis (Instruet. S. C. Sem. et Univ. *L'attenzione,* ad Rectores Seminariorum Italiae, 19 iun. 1964)..... 1132
De usu spectaculorum « televifiivo-cinematographicorum » in Collegiis et Convictoriis Ecclesiasticis Urbis (Instruet. S. C. Sem. et Univ. *Profondantente,* ad Rectores Collegiorum et Convictoriorum Urbis, 15 iul. 1964)..... 1134
Normae de Extra-collegialitate pro clericis Romae studia peragentibus (Instrue. S. C. Sem. et Univ. *Gli studenti,* 15 iul. 1964) 1135
Aliquae normae de institutione liturgica Clericorum (Ex Instruet. S. C. Rit. *Inter Oecumenici,* 26 sept. 1964)..... 1136
De indole sacra sacerdotum deque eorum dignitate ac missione salvifica *(Cone. ircum. Vaticanum II,* 1962-1965) (Ex Constit. dogm. de Ecclesia *Lumen Gentium;* 21 nov. 1964)..... 1138
Praescriptiones ad Ecclesiarum Orientalium ritus et clericos spectantes *(Cone, oecum. Vaticanum II,* 1962-1965) (Ex Decr. de Ecclesiis Oriental. Catii. *Orientalium Ecclesiarum,* 21 nov. 1964) 1143
De aspectu oecumenico institutionis theologicae *(Cone, oecum. Vaticanum 11,* 1962-1965) (Ex Decr. de (ecumenismo *Unitatis redintegratio,* 21 nov. 1964)..... 1145
De praecellentia vocationis sacerdotalis (Ex Alloc. *Our heart,* sacrorum alumnis Bombayensis Seminarii, 4 dee. 1964) . . . 1146
Doctoratus « in Studiis Ecclesiasticis Orientalibus » certis condicionibus aequiparatur ad docendi finem doctoratui «in Sacra Theologia » (Decr. *Optatissimam* S. Sem. et Univ., 27 ian. 1965)..... 1147
De theologica Facultate pro Saxonia Inferiore erigenda (Ex Convent. cum Saxonia Inferiore, 26 febr. 1965)..... 1148
De fidelitate in vocatione et in ministerio sacerdotali (Ex Alloc. *Non possiamo tacere,* ad Urbis curiones et quadragesimae concinnatores, 1 mart. 1965)..... 1149
De sacerdotalibus vocationibus magna cura fovendis (Ex Epist. *ll felice esito* ad E.mos DD. Cardinales losephum Pizzardo, S. C. de Sem. et Univ. Praef., et llild. Antoniutti, S. C. de Relig. Praef., 26 apr. 1965)..... 1151

De sublimi natura et unitate sacerdotii catholici (Ex Hornil. *Due fatti,* ad sacrorum alumnos Seminariorum et Collegiorum Urbis, 6 iun. 1965)..... 1152
De paupertate, et suipsius abnegatione in vita sacerdotali (Ex Alloc. *Siamo particolarmente,* ad eos qui interfuerunt Coetui duodevicesimo habito a Sodalitate, v.d. «Federazione Assoc, del Clero Italiano», 30 iun. 1965)..... 1153
De momento S. Thomae in ecclesiasticis studiis renovandis (Ex Alloc. *Nous sommes,* iis qui interfuerunt Conventui sexto Internationali de S. Thomae Aq. doctrina, 10 sept. 1965) . . 1154
De obligatione Episcopi ecclesiasticas vocationes fovendi atque sacerdotum pastoralem ac theologicam formationem altius provehendi *(Cone. oecum. Vaticanum II,* 1962) (Ex Decr. de pastorali Episcoporum munere in Ecclesia *Christus Dominus,* 28 oct. 1965)..... 1156
De urgenti necessitate vocationes ad religiosam vitam fovendi *(Cttitc. cecum-. Vaticanum II,* 1962-1965) (Ex Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae *Perfectae caritatis,* 28 oct. 1965)..... 1156
De universa eftormatione sacerdotali novis necessitatibus nostri temporis accommodanda *(Cone. acum. Vaticanum II,* 1962-1965) (Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius,* 28 oct. 1965)..... 1157
De Facultatibus Ecclesiasticis novis necessitatibus accommodandis *(Cone, a'cum. Vaticanum II,* 1962-1965) (Ex Dedar, de educatione christiana *Gravissimum educationis.* 28 oct. 1965) . 1169
De momento sacerdotalis formationis Romae percipiendae (Ex Alloc. *Las bondadosas palabras,* occasione sollemnis caerimoniae, qua nova Collegii Hispanici sedes inaugurata est, 13 nov. 1965)..... 1171
De normis in catholica esegesi servandis *(('one. aecum. Vaticanum II,* 1962-1965) Ex Consi, dogm. de divina revelatione *Dei verbum,* 18 nov. 1965)..... 1173
De revelatione divina tamquam principali scientiae sacrae fonte *(Cone. acum-. Vaticanum II,* 1962-1965) (Ex Const, dogm. de divina revelatione *Dei verbum,* 18 nov. 1965)..... 1174
De munere sacerdotis in apostolica laicorum actuositate fovenda *(Cone. œcum. Vaticanum II,* 1962-1965) (Ex Decr. de apostolato laicorum *Apostolicain actuositatein,* 18 nov. 1965) . . . 1175
De solida formatione liturgica sacrorum alumnis impertienda (Ex Alloc. *Il ('oneilio,* ad Conferentiam Episcopalem Italicam, 6 dec. 1965)..... 1175
De peculiaribus necessitatibus respiciendis in missionalis cleri praeparatione promovenda *(Cone. «cum. Vaticanum II,* 1962-1965) (Ex Decr. de activitate missionali Ecclesiae *Ad Gentes divinitus,* 7 dee. 1965)..... 1176

De presbyterorum ministerio et vita huius temporis necessitatibus aptanda *(Cone, acuni. Vaticanum II,* 1962-1965) (Decr. de presbyterorum ministerio et vita *Presbyterorum Ordinis,* 7 dec. i965)..... 1180
De necessitate accommodatae praedicationis necnon scientiae theologicae ad hodiernum mundum efficacius evangelizandum (Ex Constit. past, de Ecclesia in mundo huius temporis *Gaudium et spes,* 7 dec. 1965)..... 1207
De arcta unione sacerdotis cum Deo et cum proprio Episcopo (Ex Alloc. *E bello,* occasione ordinationis sacerdotalis alumnorum Pont. Collegii Urbaniani in Urbe, 6 ian. 1966)..... 1209
De perseverantia sacerdotis in sua vocatione (Ex Alloc. *Avremmo molle,* ad quadragesimae in Urbe concionatores, 21 febr. 1966) 1210
De lingua latina diligenter excolenda (Alloc. *Salvere iubemus,* ad eos qui interfuerunt Coetui Internationali Latinis litteris et linguae fovendis, 16 apr. 1966)..... 1211
De quibusdam immutationibus in dispensationibus clericis concedendis (Ex Motu Propr. *De Episcoporum muneribus,* 15 iun. 1966)..... 1212
De necessitate consociatae operae ad sacerdotales vocationes fovendas (Ex Alloc. *Salutiamo l'Assemblea,* ad Conferentium Episc. Italicam, 23 iun. 1966)..... 1213
De necessitate sacerdotes in Américain Latinam mittendi (Ex Alloc. *Impossibile isolare,* occasione ordinationis sacerdotum destinatorum ad apostolatuin in America Latina, 3 iul. 1966) . . 1214
De Ecclesiae .Magisterio in indagationibus theologicis sequendo (Ex Alloc. *Siamo particolarmente lieti,* ad eos qui interfuerunt Coetui a theologis habito de originali peccato, 11 iul. 1966) . 1216
De momento doctrinae Duns Scoti in ecclesiasticis disciplinis provehendis (Ex Epist. Ap. *Alma Parens,* ad Episcopatum Britannicum septimo expleto saeculo ab ortu loannis Duns Scoti, 14 iul. 1966)..... 1217
De clericis ad universae Ecclesiae sollicitudinem educandis; de meliore cleri distributione deque peculiaris Praelaturae constitutione (Ex Motu Propr. *Ecclesiae Sanctae,* 6 aug. 1966) . 1218
De ecclesiasticis studiis et scientiis pastoralibus fovendis (Ex Motu Propr. *Ecclesiae Sanctae,* 6 aug. 1966)..... 1219
Normae de habitu ecclesiastico deferendo (Ex Motu Propr. *Ecclesiae Sanctae,* 6 aug. 1966)..... 1220
De potestate Ordinarii loci Instituta religiosorum visitandi (Ex Motu Propr. *Ecclesiae Sanctae,* 6 aug. 1966)..... 1220
De sacerdotali religiosorum formatione normis Decreti « Optatam totius* aptanda (Ex Motu Propr. *Ecclesiae Sanctae,* 6 aug. 1966) 1220
De missionali spiritu in seminariis promovendo, vocationibus missionalibus fovendis deque scientiis sacris necessitatibus territoriorum missionalium uberius accommodandis (Ex Motu Propr. *Ecclesiae Sanctae,* 6 aug. 1966)..... 1221

De potioribus principiis servandis in novis indagationibus theologicis (Ex Epist.. *Venerabilis Frater,* ad Em.mum Card. J. Pizzardo, Praefectum S. C. Sem. et Univ., occasione Congressu-Intern, de Theologia Concilii Vat. II, 21 sept. 1966) . . . 1222

De munere Magisterii Ecclesiae in disciplinis sacris excolendis (Ex Alloc. *Libentissimo sane,* ad eos qui interfuerunt Conventui de Theologia Cone. Vaticani II, 1 oct. 1966)..... 1224

De ratione qua experimenta quaedam ad Seminaria renovanda in effectum deduci debent (S. C. Sem. et Univ. *Praecedentibus litteris,* ad Praesides Conferentiarum Episcopalium, 12 oct. 1966) 1229

De erectione Facultatis Theologicae Ratisbonae (Ex Convent, cum Bavaria, 28 oct. 1966)..... 1229

De nova theologicorum studiorum ordinatione in Arehid. .Monacensi-Frisingensi (Ex Convent, cum Bavaria, 28 oct. 1966) . 1130

De lingua latina in Pontificio Instituto altioris Latinitatis profundius excolenda (Ex Alloc. *Abbiamo accolto,* occasione inaugurationis novae sedis Athenaei Salesiani in Urbe, 29 oct. 1966) 1231

De necessitate laborum in favorem vocationum ad Ecclesiae renovationem efficiendam (Ex Alloc. *Non una de causa,* ad eos qui interfuerunt primo Coetui Nationalium Moderatorum Operum pro vocationibus, 3 dec. 1966)..... 1232

De sanis principiis fidei in theologica indagatione tuendis ac servandis (Ex Adhort. Ap. *Petrum et Paulum,* saeculo xix expleto postquam Sancti Apostoli Petrus et Paulus martyrium Romae fecerunt, 22 febr. 1967)..... 1234

De institutione et praxi musica in Seminariis (Ex Instruct. S. C. Rit. *Musicam Sacram* de Musica in Sacra Liturgia, 5 mart. 1967) 1236

De recta alumnorum formatione philosophica et spirituali deque eorundem cooperatione in sua propria educatione (S. C. Sem. et Univ. ex Litt. *Plures menses,* ad Praesides Conferentiarum Episcopalium, 7 mart. 1967)..... 1236

De attentione praestanda vocationi divinae ad sacerdotium (Ex Alloc. *Vous Nous offrez,* ad « Iavenes ministrantes » e diversis Europae Nationibus Romae conventis, 30 mart. 1967) . . . 123S

De quibusdam dispensationibus clericorum ritus orientalis Summo Pontifici reservatis (Ex .Motu Pr. *Episcopalis potestatis,* normae Episcopis Ecclesiarum Orientalium, ad facultatem dispensandi spectantes, 2 mai. 1967)..... 1239

De educatione ad sacrificium Missae actuose participandum (Ex Instruet. *Eucharisticum mysterium,* de cultu mysterii eucharistici, 25 inai. 1967)..... 1239

Normae generales de diaconatu permanenti in Ecclesia Latina restituendo (Motu Propr. *Sacrum Diaconatus Ordinem.* 18 iun. 1967) 1240

De quibusdam principiis paedagogicis servandis in educatione clericorum ad caelibatum (Ex Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus,* de sacerdotali caelibatu, 24 iun. 19(57)..... 1245
S. Congregationis pro Institutione Catholica competentia delinitur (Ex Const. A]). *Regimini Ecclesiae universae,* 15 aug. 1967) . 1252
De Seminariorum imitate servanda (Ex Litt. Em.mi Card. G. M. Garrone, Praefecti S. C. Sem. et Univ. ad Em.mum Card. R. Silva Henriquez, Arch. S. lacobi in Chile, 28 oct. 1967) . . 1253
De sacris vocationibus in Africa peculiari modo fovendis (Ex Nuntio scripto dato *Africae terrarum,* ad sacram Catholicae Ecclesiae in Africa Ilierarchiam et univ. populos, 29 ocl. 1967) . . 1258
De praecipuis mediis ad vocationes ecclesiasticas efficacius fovendas (Ex Litt. *Haud parvo,* ad Em.mum Card. J. Pizzardo, S. C. Sem. et Univ. Praefectum, 4 dec. 1967)..... 1259
De lege caelibatus fideliter servanda (Ex Alloc. J. *Lei, Signor ('ordinale,* ad Cardinales et Romanae Curiae Praelatos occasione festi Nativ. Dom., 22 dee. 1967)..... 1260
Professionis Fidei formula adhibenda loco formulae Tridentinae et iuramenti antimodernistici (Ex decr. S. C. pro Doctrina Fidei, a. 1967)..... 1261
De condicione vitae sacerdotalis hodierna aetate (Ex Alloc. *Questu Udienza,* ad Romanae dioecesis curiones et quadragesimalis temporis in Urbe concionatores, 26 febr. 1968)..... 1261
De libertate servanda in sacerdotalibus vocationibus promovendis (Nuntius scripto datus *La quinta Giornata,* occasione diei celebrandae ecclesiasticis iuvandis vocationibus dicatae, 19 mart. 196S)..... 1263
De instituenda Theologiae catholicae cathedra in Studiorum Universitate Saravica « Saarland » (Ex Conv. cum Civ. Foederata Saraviea, 9 apr. 1968)..... 1265
De necessitate linguae latinae profundius excolendae ad traditionis et S. Liturgiae thesauros aperiendos (Ex Alloc. *In Nostrum* ad eos qui a « Certamine Vaticano » victores abierunt, 26 apr. 1968)..... 1266
De quibusdam putioribus principiis servandis in laboribus inceptis ad Constitutionem Apostolieam «Deus scientiarum Dominus» de studiis ecclesiasticis academicis recognoscendam *(Normae quaedam,* leges a S. C. pro Institutione Catholica ad interim datae ad Const. Ap. «Deus scient. Dominus » recognoscendam, 20 mai. 1968)..... 1267
De Seminariis .Minoribus novis necessitatibus temporis accommodandis *(Nola,* adiuncta Litteris S. C. pro Inst. Cat ii. *Synodi Episcopalis,* ad Praesides Conf. Episc., 23 mai. 1968) . . . 1284
De momento profundioris studii luris Canonici pro sacerdotali vita (Ex Alloc. *Salvere Libenter,* ad disciplinarum luris Canonici cultores, qui interfuerunt Coetui ex omnibus Nationibus Romae habito, 25 mai. 1968)..... 1291

De quibusdam principiis asceticis maxime necessariis pro sacerdotali ministerio et vita (Nuntius scripto datus *A voi Sacerdoti,* universis catholici orbis Sacerdotibus Anno Fidei ad finem vertente, 30 iun. 1908).....1292
De sanis principiis servandis in scientiis ecclesiasticis promovendis (Ex Alloc. *Benedicamus Donbino,* Ad Exc.mos Praesules ex Americae Latinae regionibus, II Coetui Generali Medellii interfuturos, 24 aug. 1908)..... 1296
De necessitate clericos ad dialogum cum non credentibus apte praeparandi (Ex Documento *De dialogo cum non credentibus,* edito a Secretariat!! pro nox credentibus, 28 aug. 1908) 1297
De constituendis peculiaribus Commissionibus « technicis » pro Seminariis deque specifica educatorum praeparatione promovenda (S. C. PRO INST. Catii, ex Litt. *Nuperrime,* ad Praesides Conferentiarum Episcopalium, 7 nov. 1908)..... 1297
De maximis curis impendendis in sacrorum alumnos recte efformandos (Ex Epist. Ap. *Antiquae nobilitatis,* ad Exc.mos Praesules, Clerum et Christifideles Cecoslovachiae, 2 febr. 1909) . 1298
De sacerdotis ministerio et vita in societate nostri temporis (Ex Alloc. *Questo annuale incontro,* ad Romanae dioecesis curiones et quadragesimarii temporis in Urbe oratores, 17 febr. 1969)..... 1298
De putioribus muneribus totius communitatis Christianae in vocationibus sacris excitandis (Nuntius scripto datus *La celebrazione,* universis Christifidelibus et clero occasione VI diei mundialis pro vocat., 19 mart. 1969)..... 1302
De munere educatoris in sacrorum alumnis recte efformandis (Ex Alloc. *Libenti jraternoque animo,* ad Praesides Membraque Commissionum Ep. pro Semin. Romam conventos ad Rationem Fund, praeparandam, 27 mart. 1969)..... 1304
De necessitate futuros sacerdotes ad « turismi » phaenomenon intellegendum educandi (S. C. pro Cler., Directorium generale pro ministerio pastorali quoad « turismum », 30 apr. 1969)..... 1307
De candidatis ad Diaconatum permanentem instituendis (S. C. pro Inst. Catii. Litt. *Come è a conoscenza,* ad Nuntios Apost., 16 iul. 1969)..... 1308
De futuris sacerdotibus ad pastoralem migratorum curam peculiari modo instituendis (S. C. Pro Episc. Instruet, de pastorali migratorum cura, 22 aug. 1969)..... 1310
De munere theologorum in Ecclesia (Ex Alloc. *Gratia Domini,* membris Commissionis Theologicae luternationalis, primum plenarium Coetum habentibus, 6 oct. 1969)..... 1310
De permanenti cleri, maxime iunioris, institutione et formatione (Instruet. S. C. pro Cler. *Inter ea.* de permanenti cleri institutione, 4 nov. 1969)..... 1311

De condicione sacerdotalis vocationis et vitae in praesentibus rerum adiunctis (Ex Alloc. *Il Signor Cardinale,* ad Em.mos Cardinales et Romanae Curiae Praelatos occasione festi Nativ. D. N. Jesu Christi, 15 dec. 1969)..... 1321

Normae ad Concilii Vaticani II praescripta circa formationem sacerdotalem ad effectum deducenda (S. C. pro Instit. Catii. *Ratio Fundamentalis Institutionis sacerdotalis,* 6 ian. 1970) . 1322

De fidelitate servanda praescriptis et doctrinae Concilii Vat. II (Ex Alloc. *Nessuno sfugge,* Christiiidelibus coram admissis, 14 ian. 1970)..... 1371

De studiis promovendis ad lus Canonicum novis temporis necessitatibus aptandum (Ex Alloc. *La ringraziamo,* ad eos qui Coetui international! luris Canonici peritorum interfuerunt, 20 ian. 1970)..... 1372

De sanctitate et convenientia legis caelibatus (Epist. *Le dichiarazioni,* ad Em.mum D. Card. J. Villot, a publicis Ecclesiae negotiis. 2 i* hr. 1970)..... 1372

De urgenti necessitate ecclesiasticas vocationes numero et qualitate augendi (Ex Alloc. *Questo incontro,* ad Romanum Clerum et quadragenarii temporis concionatores, 9 febr. 1970) . 1376

De fiducia sacerdotis in suam propriam vocationem (Ex Alloc. *Diamo il benvenuto,* ad Conferentiam Episcopalem Italicam, Il apr. 1970)..... 1377

De parto quam familiae et sacerdotes in vocationibus sacris fovendis habent (Nuntius scripto datus *Desideriamo ancora,* ob diem celebrandum ecclesiasticis vocationibus iuvandis dicatum. 15 mart. 197<>i..... 1379

De Seminariis Columbiae necessitatibus temporis et Concilii Vaticani 11 praescriptis uberius accommodandis (S. C. pko Inst. Catii, ex Litt. *Hace algún tiempo,* ad Conferentiam Episcopalem Columbianaiu, 19 mart. 1970) 1382

De ratione (ecumenica institutionis religiosae et theologicae (Secr. ad Christianorum Unitatem fovendam, *Directorium* ad ea quae a Concilio Vat. Il de re oecum, promulgata sunt exsequenda. 16 apr. 1970)..... 1387

De necessitate mutuae cooperationis inter dioeceses Italicas ad Seminaria Regionalia sustentanda ac promovenda (S. C. pro Instit. Catii. Litt. Circulares ad Archiepiscopos et Episcopos Regionum Conciliarium Italiae, 30 apr. 1970)..... 1399

De magna Patrologiae utilitate ad theologicas disciplinas profundius excolendas ac renovandas (Ex Alloc. *I Nostri passi,* occasione inaugurandi Instituti Patristici « Augustinianum », 1 mai. 1970)..... 1401

De dimensione missionali formationis sacerdotalis (Litt. *Puisque la Ratio* S. C. pro Ev. Pop. ad Conferendas Episc., die Pentecost. 1970)..... 1403

De natura sacerdotii ministerialis (Ex Alloc. *Con gran alegría,* occasione sollemnis canonizationis B. Joannis de Avila, l iun. 1970)..... 1406

De studio atheismi et de institutione alumnorum ad dialogum cum non credentibus (Secr. pro non Cred. *Nota* circa studium atheismi et instructionem ad dialogum cum non credentibus habendum, 10 ini. 1970)..... 1407

De momento anthropologiae in disciplinis philosophicis ac theologicis profundius excolendis (Ex Alloc. *L'homme existe-t-ilf,* ad eos qui interfuerunt Internationali Conventui de S. Thomae Aq. doctrina, 12 sept. 1970)..... 1413

De Facultate Theologica Augustae erigenda (Ex Convent, cum Bavaria, 17 sept. 1970)..... 1414

Normae circa inscriptionem alumnorum in Athenaeis Romanis (S. C. pro Instit. Cath. Litt. Circulares *Ci permettiamo,* ad Rectores et Praesides Athenaeorum eccl. Romanorum, 21 nov. 1970)..... 1416

De relatione catholici sacerdotis cum Christo et cum Ecclesia (Ex Alloc. *Dearly beloved,* ad novensiles sacerdotes Insularum Philippinarum, 28 nov. 1970)..... 1417

De catholicae disciplinae et doctrinae unitate in diversis condicionibus locorum et morum servanda (Ex Alloc. IFe *have come,* ad Exc.mos Praesules ex universae Oceaniae regionibus. l dee. 1970)..... 1418

De necessitate et praecellentia vocationis missionariae (Ex Alloc. *Our joy,* occasione consecrationis episcopalis primi sacerdotis e Nova Guinaea, 2 dec. 1970)..... 1419

De praecipuis muneribus theologorum in doctrina fidei profundius excolenda (Ex Adhort. Ap. *Quinque iam,* ad universos Episcopos, 8 dec. 1970)..... 1420

De quibusdam condicionibus servandis a sacerdotibus ad statum laicalem reductis (Ex Normis S. C. pro Doctr. Fidei de reductione sacerd. ad statum laicalem, 13 ian. 1971)..... 1421

De vera imagine sacerdotis secundum exemplar B. V. Alariae formanda (Ex Alloc. *Venire,* ad alumnos Seminarii Romani .Maioris, 20 febr. 1971)..... 1422

De urgenti necessitate ecclesiasticas vocationes impensa cura fovendi (E Nuntio scripto dato *('on animo,* ad universos Christifideles et clerum, 12 mart. 1971)..... 1426

De iis qui a sacerdotali vita defecerunt (Ex Homilía .1 *questo punto,* habita in Archibas. Lateranensi feria quinta « In Cena Domini «, 8 apr. 1971)..... 1429

De alumnorum inscriptione in Universitatibus civilibus et in Pont. Athenaeis Ecclesiasticis Romanis (Litt. S. C. pro Ixsr. Cath. *Ci permettiamo,* ad Episcopos Italiae, 22 apr. 1971)..... 1430

De pastorali cura vocationum necessitatibus temporis nostri accommodanda (Ex Alloc. *C'est de tout,* ad Moderatores nationales Operum ad ecclesiasticas vocationes spectantium, 13 mai. 1971)..... 1432
De instituendis alumnis ad rectum usum mediorum communicationis socialis (Ex Instr. Pastorali *Communio et progressio* Pont. Consilii instrumentis communicationis socialis praepositi ad Deer. Cone. Vat. II de instrumentis communie. soc. rite applicandum, 23 mai. 1971)..... 1433
Novae normae de Pont. Commissione Biblica ordinanda (Ex Motu Propr. *Sedula cura,* 27 iun. 1971)..... 1433
De missione sacerdotis (Ex Alloc. *Questa volta* Christilidelibus coram admissis, 13 oct. 1971)..... 1434
De caritate et animi fortitudine quae in sacerdotali vita refulgere debet (Ex Alloc. *Massimiliano Kolbe* in sollemni beatificatione eiusdem sacerdotis, 17 oct. 1971)..... 1437
Ecclesiae disciplina circa sacerdotale ministerium et legem caelibatus confirmatur (Ex Alloc. *Quod, Deum* habita occasione conclusionis Synodus Episcopalis, 6 nov. 1971)..... 1438
Capita doctrinae de sacerdotio atque de sacerdotum ministerio et vita *(Synodus Episcoporum* 1971)..... 1439
De necessitate Philosophiae studium in Seminariis impensius promovendi (Ex Litt. S. C. pro Inst. Cat ii, ad universos Episcopos, 20 ian. 1972)..... 1457
De Auctoritate competenti pro Seminariis Regionalibus erigendis (Resp. Pont. Commis. Decretis Concilii Vat. II interpretandis, 11 febr. 1972)..... 1467
Omnes Christitideles vocationes sacras fovere debent (E Nuntio scripto dato .1 roí, *venerabili,* occasione IX diei mundialis vocationibus sacris dicatis, 18 mart. 1972)..... 1467

APPENDIX

De scrutinio alumnorum ante ordinationes peragendo (S. C. de Sacram. Lift. Circuì. *Magna equidem* ad locorum Ordinarios, 27 dec. 1955)..... 1473
Canones Ecclesiarum Orientalium ad clericos spectantes (Promulgati a Pio XII Litteris Ap. Motu Pr. datis *Cleri Sanctitati,* 2 iun. 1957)..... 1481
De die mundiali pro vocationibus ecclesiasticis quotannis celebrando (Litt. II. J. Card. Cicognani Secretarii Status ad J. Card. Pizzardo, Praef. S. C. Sem. et Univ. *E qui pervenuto,* 23 ian. 1964)..... 1193
Pont. Institutum altioris Latinitatis in Urbe conditur (Liti. Ap. Motu Pr. d. *Studia latinitatis,* 22 febr. 1964)..... 1493

Fideles ad ecclesiasticas vocationes impense fovendas invitantur (Nuntius Radiophonicus *Pregate il padrone* occasione Primi Diei mundialis pro vocationibus, II apr. 1964)..... 1497
Seminaria Regionalia Italiae in Conferentiarum Episc. Regionalium iurisdictionem transferuntur (S. C. PRO Inst. Cath. Litt. *Varie circostanze* ad Praesides Conferentiarum Episc. Regionalium, 6 iul. 1966)..... 1498
Criteria et normae cum Exc.mis Episcopis communicantur de Seminariis Regionalibus in eorum iurisdictionem transferendis (S. C. pro Inst. Cath. Litt. *Questa Sacra* ad Archiepiscopos Praesides Commissionum Episc. pro Seminariis Regionalibus Italiae. 28 mai. 1968)..... 1499
Disciplina circa Primam Tonsuram, Ordines ..Minores et Subdiaconatuin in Ecclesia Latina innovantur (Litt. .Motu Pr. 3ft-*nisteria quaedam,* 15 aug. 1972)..... 1503
Nonnullae normae ad S. Diaconatus Ordinem spectantes (Litt. Motu Pr. *Ad pascendum,* 15 aug. 1972)..... 1505
De Seminariis Religiosorum vel a Religiosis moderatis, in quibus alumni cleri saecularis ad sacerdotium praeparantur (Litt. S. C. pro Inst. Catii. *The difficulties* ad Exc.mum L. J. Watters, Praesidem Commissionis Ep. Americae Sept, pro Seminariis, 2 dec. 1972)..... 1508
Index rorum..... 1511

ENCHIRIDION CLERICORUM

S. ANACLETLS (76?-88?)

De munere episcoporum et presbyterorum

(Ex Eptet. Ill *Benedicius Deus* Anaoleti Pp. ad omnes episcopos et presbyteros, 761-881).

1 Cap. I. - Sacerdotum, fratres, ordo bipartitus est, et sicut dominus illum constituit, a nullo debet perturbari. Scitis autem a domino apostolos esse electos et constitutos, et postea per diversas provincias ad praedicandum dispersos. Cum vero messis coepisset crescere, videns paucos esse operarios, ad eorum adjumentum septuaginta duos eligi praecepit discipulos *(L.* 10, 1). Episcopi vero, domini apostolorum; presbyteri quoque, septuaginta duorum discipulorum locum tenent.

2 Cap. II. - Episcopi autem non in castellis aut modicis civitatibus debent constitui, sed presbyteri per castella et modicas civitates atque villas debent ab episcopis ordinari et poni; singuli tamen per singulos titulos suos. Et episcopus non ab uno, sed a pluribus debet episcopis ordinari: et (ut dictum est) non ad modicam civitatem,[1] ne vilescat nomen episcopi, aut alicubi, sed ad honorabilem urbem titulandus et denominandus est. Presbyter vero ad quemcumque locum vel ecclesiam in eo constitutam, est praeficiendus, atque in ea diebus vitae suae duraturus. Amplius quam isti duo, ordines sacerdotum, nec nobis a Deo collati sunt, nec apostoli docuerunt.

Mansi 1, c>15 s.; MG 2, 810.

S. MARCELLINUS (296-304)

CONCILIUM ELIBERITA NI' V (300Î-306Î)

De non ordinandis peregrinis. vel qui moechati sint vel ex aliqua haerosi provenerint

3 (10) Can. XXIV. - Omnes qui peregre fuerint baptizati, eo quod eorum minime sit cognita vita, placuit ad clerum non esse promovendos in alienis provinciis?

4 Cap. XXX. - Subdiaconos eos ordinari non debere qui in adolescentia sua fuerint moechati; eo quod postraodum, per subreptionem, ad altiorem gradum promoveantur: vel si qui sunt in praeteritum ordinati, amoveantur.[3]

[1] Cfr. Cone. *Sardie.* (347) can. 6: II ARDOUIN 1, 615.
[2] *Disi.* 98, can. 4 (CI 1, 319).
[3] Rabanes, *Lib. Doenit..* caí). 4: ML 112, 1407.

5 Cap. LI. - Ex omni haeresi fidelis si venerit, minime est ad clerum promovendus: vel si qui sunt in praeteritum ordinati, sine dubio deponantur.1

Mansi 2, 10: CV 6, 7, 10; cfr. *Collectio Hispana* ML 84, 304 s.

S. SILVESTER I (314-335)

CONCILIUM ARELATENSE (314)

Clericus mulierem corruptam ne ducat

6 Can. XXV.2 - Placuit ut mulierem corruptam clericus non ducat uxorem, vel is qui laicus mulierem corruptam duxerit, non admittatur ad clerum.

CG 1, 25.

CONCILIUM ANCYRANUM (314)

Ad ordines promovendi sunt qui in persecutionibus contessi sunt se esse Christianos

7 Can. III. - Eos qui fugientes comprehensi sunt, vel sunt a suis traditi, vel suis alioqui facultatibus privati, vel tormenta perpessi, vel in carcerem coniecti sunt, clamantes se esse Christianos, et divulsi ac distracti sunt, vel iis qui vim afferebant thus in manus immittentibus, vel cibo aliquo per necessitatem suscepto, se tamen esse Christianos perpetuo fatontes, et eius quod accidit dolorem et amictu, et habitu, et vitae humilitate prae se ferentes, a communione non arceri. Sin autem etiam ab aliquo sunt prohibiti, maioris cautionis gratia, vel etiam propter aliquorum ignorantiam, statini admittantur. Hoc autem similiter in clericis et aliis laicis. Hoc quoque est examinatum, an possint etiam laici, qui in eamdem necessitatem inciderunt, ad ordinem promoveri. Visum est ergo, et eos ut qui nihil peccassent, si etiam praecedens eorum vitae instituendae ratio recta inveniatur, promoveri.

8 Can. XII. - Eos qui ante baptismum sacrificarunt, et postea baptizari sunt, visum est ad ordinem promoveri, ut qui abluti sunt.

9 Can. XIII. - Chorepiscopos non licere presbyteros vel diaconos ordinare, sed neque urbis presbyteros, nisi cum literis ab episcopo permissum fuerit, in aliena parochia.

Mansi 2, 514 a., 518.

* Aovirre: « qui ud nos tldelia venerit • *(Collectio Condì.* 2, 360).
* Ex canonibus suppositis ad finem Concil. *Arelalensis.*

CONCILIUM NEOCA ESA Kf ENSE (314-316)

Presbyter ante triginta annos neque ordinetur neque aegrotans illuminatus

10 Can. XI. - Presbyter ante triginta annos non ordinetur, etiam si fuerit homo valde dignus, sed reservetur. Dominus enim lesus Christus in trigesimo anno baptizatus est, et coepit docere *(L.* 3, 21-23).[1]

11 Can. XII. - Si quis aegrotans fuerit illuminatus, non potest in presbyterum evehi. Fides enim eius non est ex instituto, sed ex necessitate nisi forte propter consequens eius studium et fidem, hominumque raritatem.[2]

Mansi 2, 542.

CONCILIUM ROMANUM II (c. 324)[3]

De non ordinandis nisi iis qui alios ordines exercuerint

12 Cap. XI. - Ut nullus ex laica persona ad honorem acolythus usque ad episcopatum sublevaretur, nisi prius fuisset lector annis triginta, deinde uno die exorcista, et postea caperet onus acolythi, et faceret in eodem ordine acolythi annos decem, ut acciperet onus subdiaconi, et in subdiaconatu esset annos quinque. Deinde ad diaconatus honorem pertingeret fixus rogantibus triginta presbyteris examen, ut esset subdiaconus cardinalis, quia a prima sede constitutum, ut serviret annos septem.Hoc enim quod si quis desideraret ordinem presbyteri, ita exigeretur ut in septem annis a cuncto clero Romano probaretur doctrinae, nativitatis, generositatis, et consilio non expetens praedam a quoquam opinione clara firmarent omnes presbyteri declararent et firmarent, et sic ad ordinem presbyterii accederet, et faceret in eodem ordine annos tres. Et si exigat ordo vel dispositio vel cura pietatis aut sanctitatis, ad onus episcopatus accederet, ut omnis clerus peteret ordinare ex uno voto perenni, quod ita gestum sit, quod et sermonibus Silvestri episcopi nil opponebat synodus, sed magis firmabat prece.

Mansi 2, 628.

[1] De aetate ordinandorum socpo agitur in primis documentis Ecclesiae. Et tere semper exiguntur ve) viginti quinque anni ad ordinem diaconatus suscipiendum, vel triginta aetatis anni pro episcopatu vel presbyteratu. Cfr. Cone. *Arctat.* IV (524). *Francofurtense* (794). Mansi 8. 62G; MGH, *Condi.* 2. 171.

[2] Cfr. Cone. *Laodtc.* (e. 364): • Non oportere eos qui sunt recens illuminati, in ordinem sacerdotalem promoveri ». Mansi 2, 564.

[3] Ex Canone vel Constitutione Silvestri, sub eodem Concilio.

Quiciimque recens baptizatus non ordinandus est neque episcopus neque presbyter

13 Can. III. • Quicumque recens baptizatus fuit, cuius fidei adhuc non dignoscitur experimento certitudo, ne episcopus aut presbyter aut diaconus ordinetur, donec post aliquod temporia intervallum, sacrarum scripturarum fuerit auditor, ut boni producantur inde in corde illius fructus. Et quidem si adolescens is fuerit, donec terminum excesserit adulescentiae. Qui vero cito intruditur, dein comperta fuerit in eo vel culpa aliqua, vel scandalum testimonio duorum, vel trium, sacerdotio deiicendus est, tam ipse, quam ordinator. Qui autem huic contradixerit decreto, presbyter sit ille, vel pontifex, suo removeatur gradu, et synodi patrum anathemati subiectus est.

ICO *Fontes,* Scries II, fase. XXVII, p. 23.3.

CONCILIUM OECUM. NICAENUM I (325)

De non ordinandis neophytis et lapsis

interpretatione Dionysii Eripui)

14 (11) Can. 11. - Quoniam plura aut per necessitatem, aut alias urgentibus hominibus, adversus ecclesiasticam facta sunt regulam, ut homines ex gentili vita nuper accedentes ad tidem, et instructos brevi tempore, mox ad lavacrum spirituale perducerent, simulque ut baptizati sunt ad episcopatum vel ad presbyterium promoverent: optime placuit, nihil tale de reliquo fieri. Nam et tempore opus est ei, qui catechizatur, et post baptismum probatione quam plurima. .Manifesta est enim apostolica scriptura, quae dicit: *Non neophytum, ne in superbiam elatus in indicium incidat et in laqueum diaboli* (1 *T.* 3, 6).1

15 (12) Si vero processu temporis aliquod delictum animae circa personam reperiatur Uniusmodi, et a duobus vel tribus testibus arguatur, a clero talis abstineat. Si quis autem praeter haec fecerit, quasi contra magnum concilium se efferens, ipse de clericatus honore periclitabitur.2

16 (13) Can. IX. - Si qui presbyteri sine examine sunt provecti, vel cum discuterentur, peccata sua confessi sunt, et homines contra canones commoti, manus confessis imponere lentaverunt; tales regula (Ó xavwv) non admittit: quia quod irreprehensibile est, catholica defendit ecclesia.3

17 (14) Can. X. - Quicumque de lapsis ad ordinem cleri promoti sunt per ignorantiam, vel per ordinantium dissimulationem; hoc ecclesiasticae non praeiudicat regulae: cogniti namque deponuntur.1

Maxbi 2, 678-680. Cfr. *Collectio Dionysiana.* ML 07. 1 17-149; *Coll. Hispana:* ML 84, OS-OS: HL I. 532-536. 587-590.

• />M. 18, cun. In (CI 1. 171).
• *Disi.* 48, can. lb (CI 1, 174).
• *Disi.* 81, can. 4 (CI 1. 282).
• *Disi.* 81, cun. 5 (Cl 1, 282).

Ex hoc temporc Ecclesia coepit ab episcopis seduliorem curam ct diligentiam exigere,

S. DAMASUS (366-384)

CON('ILIUM 1' **J** *LENTIN UM* (374)

Bigami aut internuptarum mariti non possunt ordinari

IS Can. I. - Sedit igitur, neminem post liane synodum, qua eiusmodi illicitis vel sero succurritur, bigamos aut internuptarum maritos ordinati clericos posse...

CG 1. 38.

S. SIRICIUS (384-399)

De insolubili lege caelibatus (pia sacerdotes et levitile constringuntur

(Ex Epist. *Dircela ad decessorem* ad Ilimerium episc. Tarraconensem, 10 febr. .385).

19 Cap. VII. - ...Dicat mihi nunc, quisquis ille est sectator libidinum,

(15) praecepi orque vitiorum: si aestimat quia in lege Moysi passim sacris ordinibus a Domino laxata sunt frena luxuriae, cur eos, quibus committebantur sancta sanctorum praemonet dicens: *Sancti estote, quia et ego sanctus sum, Dominus Deus ♯ester (Lv.* 21, (5-8), cur etiam procul a suis domibus, anno vicis suae, in templo habitare iussi sunt sacerdotes.' (.Vu. 18, 1-6; *Le.* 1, 8) hac videlicet ratione, ne vel cum uxoribus possent carnalem exercere commercium, ut conscientiae integritate fungentes, acceptable Deo munus offerrent quibus expleto deservitionis suae tempore, uxo-

maxlmeque in iis quae pertinebant ad requisitas qualitates et institutionem eorum qui. apostolicum ministerium appetentes, sacram ordinationem flagitabant. Sic excludebantur a ministerio sacerdotali tam servi contra voluntatem dominorum, quam poenitentes, qui recens poenitent iam egissent (Cfr. *Cationes Apostolorum* (s. v.), can. 81: M vNsi 1. 46; *Canones Arabici* in latinum conversi et recogniti anno 325, cap. II. III: Mansi 2. 952: Cone. *Aurelian.* V (549); can. 6, 9: Mansi 9, 130 s: CG. 2, 150: Synodus *Strigonicnsis* (1114), can. 30: Mansi 21, 105).

Item excludebantur ineruditi et qui rite electi et examinati non essent, vel ignoti aut cx aliis dioecesibus oriundi. Eodem modo prohibebantur ordinationes, quae uon per gradus sed *per saltum* flerent, et pariter ordinationes militum, siinoniacorum, infamium, negotiatorum, magorum. Qui sacris ordinibus insigniti erant, iubebantur vitam ducere sobriam et piam, et. satis exculti esso litteris et doctrina Christiana. Servare insuper tenebantur castitatem: neque cuiquam licebat suspectas mulieres apud se babero. Cfr. Cono. *Xic, (325),* can. 22: *Carlhay.* VI (119), cap. 9: IIakdouin, I, 163, 1247. Cone. *Carthag.* III (397), can. 21: *Ibid.,* 963. (,'onc. *Sardie.* (347), can. 13: *Ibid.,* 515. *Canones Arabici,* cap. 49: Cone. .Vic. (325), can. 19: Mansi 2, 968, 683. *Deer. Stephani Papae I:* Haheouin I, 142; Cone. *Carthag.* (318), can. 8: *Ibid.,* 687. Cone. *I.aodic.* (372). can. 36: *Ibid.,* 787.

rius usus solius successionis causa fuerit relaxatus; quia non ex alia, nisi ex tribu Levi, quisquam ad Dei ministerium fuerat praeceptus admitti *(Nu.* 3, 5-13).

20 (16) Unde et Dominus lesus cum nos suo illustrasset adventu, in Evangelio protestatur quia legem venerit implere, non solvere *(Mt.* 5, 17). Et ideo Ecclesiae, cuius sponsus est, formam castitatis voluit splendore radiare, *(Mt.* 5, 27 s.) ut in die iudicii, cum rursus advenerit, sine macula et ruga eam possit, sicut per Apostolum suum instituit, reperire *(Eph.* 5, 27). Quarum sanctionum omnes sacerdotes atque levitas insolubili lege constringimur, ut a die ordinationis nostrae sobrietati ac pudicitiae et corda nostra mancipemus, et ‘corpora: dummodo per omnia Deo nostro in his, quae quotidie offerimus, sacrificiis placeamus. *Qui autem in carne sunt,* dicente electionis vase, *Deo placere non possunt.* Fos *autem iam non estis in carne sed in spiritu, si tamen spiritus Dei habitat in vobis, (R.* 8, 8,s.) ubi poterit, nisi in corporibus, sicut legimus *(Sap.* 1, 4) sanctis, Dei spiritus habitare? l

ML 13, 113 s. Cfr. *Coll. Dionysiana,* ML 67, 231 s.; *Coli. Hispana,* ML 84, 633 8.

Qui a saeculari militia reversi sint, ad clericatum non admittendi sunt

(Ex Eplat. *Cum in unum* ad Episcopos Africanos, 6 ian. 386)

21 (17) Can. III. - Item, si quis post remissionem peccatorum cingulum militiae saecularis habuerit, ad clerum admitti non debet.

22 *Idem Summus Pontifex in epistola* Dominus inter caetera *ad Gallos Episcopos {cap.* 2, 7) *rationem huius canonis adicil:*

De eo qui militaverit iam fidelis militiae sacculari, notitia est quod utatur publica libertate. Quis enim potest illum custodirei quis negare vel spectaculis interfuisse, vel pecuniae utilitate impulsum n violentia et iniustltiu iininunem esse non potuisse *l*

ML 13, 1186.

CONCILIUM CARTHAGINIENSE (390)

Ut castitas a Ieritis et sacerdotibus custodiatur

23 Can. II. - *Ut castitas a levitis et sacerdotibus custodiatur.*

Epigonius episcopus Bullensium Regiorum dixit: Cum in praeterito Concilio, de continentia et castitatis moderamine tractaretur, gradus isti tres, qui constrictione quadam castitati per consecrationes annexi sunt, episcopus, inquam, presbyter, et diaconus, tractatu pleniore, ut

l Cfr. Cone. *Dalmaticum* (1199), cap. II: Mansi 22. 701.

l Cfr. n. 29. Idem ait paucos post annos Cone. *Tdcptense.,* snh Zosimo Papa (417-18), can. 3: Mansi, 380, et tandem S. Grfxìorius I in Epist. *tegem quam* ad Euscblum Thessalonicensem. nov. 597: MGll *Episi.* 2, 12 s.

pudicitiam custodiant, doceantur. Genethlius episcopus dixit: Ut superius dictum est, decet sacrosanctos antistites et Dei sacerdotes, necnon et levitas, vel qui sacramentis Divinis inserviunt, continentes esse in omnibus: quo possint simpliciter, quod a Deo postulant impetrare: ut quod Apostoli docuerunt, et ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus. Ab universis episcopis dictum est; omnibus placet, ut episcopi, presbyteri et diaconi, vel qui sacramenta contrectant, pudicitiae custodes, etiam ab uxoribus se abstineant: ut in omnibus et ab omnibus pudicitia custodiatur, qui altari deserviunt.

Mansi 3, 692 s. Cfr. Cone. *Novat.* sub Slricio Papa, can. 3: Cone. *Carthag.* II, circa tempora Caclestini Papae, can. 2: Mansi 3, 710, 868 s.

CONCILIUM HIPPONENSE (393)[1] *et CONCILIUM CARTHAGINIENSE III* (397)

De disciplina clericorum

24 (IS) Can. I (4)[2] - Ut Lectores populum non salutent. Et ut ante XXV aetatis annos nec clerici ordinentur, nec virgines consecrentur. Ut primum scripturis divinis instructi, vel ab infantia eruditi propter fidei professionem et assertionem clerici promoveantur.[3]

25 (19) Can. II (3). - Ut ordinatis [ordinandis] Episcopis aut clericis prius placita Concilii inculcentur ab ordinatoribus eorum: ne se aliquid contra statuta Concilii fecisse asserant.[4]

26 (20) Can. XVII (18). - Ut Episcopi, Presbyteri et Diaconi non ordinentur priusquam omnes qui sunt in domo eorum Christianos Catholicos fecerint.

27 Can. XX (22). - Ut nullus ordinetur, nisi probatus vel Episcoporum examine vel populi testimonio.

28 (21) Can. XXVI (27). - Ut clerici, edendi vel bibendi causa, tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate?

Maxsi 3, 919-923: *Ibid.,* 880-884. Cfr. *Coli. Hispana,* ML 84, 189-192.

[1] Canones Concilii Hipponensis traditi sunt nobis per Concilium *Carthaginiense III,* quod eos confirmando iteravit (cfr. **HL** 2, 83 s. 100). Cfr. n. 34.

* Numeri romani exprimunt canonum ordinem qui in Concilio Hipponensi habetur: numeri vero arabici referunt nobis ordinem Concilii Carthaginiensis **IU.** qui in *Collectionem Hispanam* et etiam in *Decretum Gratiani* receptus est.

[3] *Disi.* 77, can. 5: *Caus.* 20, q. I, can. **1i** (CI **I,** 273, 846).

[4] *Dist.* 38, can. 7 (CI I, 142).

[4] *Disi.* 44, can. 4 (CI I, 1Û7).

S. ANASTASIUS I (399-401)

CONCILIUM TOLETANUM I (400)

De disciplina clericorum

29 (22) Cap. V. - Presbyter vel diaconus vel subdiaconus vel quilibet ecclesiae deputatus clericus, si intra civitatem fuerit, vel in loco in quo ecclesia aut castello aut vico aut villa, et ad ecclesiam ad sacrificium quotidianum non accesserit, clericus non habeatur, si castigatus per satisfactionem veniam ab episcopo noluerit promereri.

30 (23) Cap. Vili. - Si (piis post baptismum militaverit et chlamydem sumpserit aut cingulum, etiamsi graviora non admiserit, si ad clerum admissus fuit, diaconii non accipiat dignitatem.l

CV 21 s.: Mansi 3, 099 s. Cfr. *Coli. Hispana,* ML 84, 329 s.

S. INNOCENTIUS I (401-417)

31 (24) Pontifex iste. nrregiorum operum laude famosissimus, quae a Sikicio de rcdeuntibus a saeculari militia et de clericali caelibatu sanxerat (vid. supra nn. 21-25) ca fere eisdem verbis confirmavit. Cfr.. ad milites quod attinet. Epist. *Etsi libi frater* ad Victricium (‘pise. Kothomagrnscm (15 fvbr. 101) cap. 2,l ad caelibatum autem quod spectat Epist. *Consulenti tibi* ad Exsuperium episc. Tolosanum (20 febr. 105) cap. I.’: nec non laud. Epist. ad Victricium, cap. 9.

ML 20. 172, 175 s.. IÜG s. Cfr. *Culi. Dionysiana.* ML 67. 212, 213 s., 215 fi.: Golf. *Hispana.* ML 84, 045 8., 649.

SYNODUS SYRIACA (405)

Ignarus in recitatione Psalterii ad subdiaeonatum ne promoveatur

32 Can. XXVI. - Qui vero ignarus est in doctrina, nisi dabit totum, id est Psalterium, et ore suo recitet, neque subdiaconus fiat. Sed admoneatur ne fiat, donec totum dabit, et ore suo addiscens, recitet. Ob hanc enim licentiam erit obtenebratio in Ecclesia. Quod si contigerit, et acceperit quis prius non eruditus, dexteram presbyteratus aut diaconatus, rursus colligat se, addiscat et consideret doctrinam, ne dormitent ministri Christi, et sint idiotae in verbo ac doctrina sua.

Mansi 7, 1185.

l *DM.* 51, cari. 4 (Cl I. 204).
• *Hist.* 50, can. «1 (Cl I, 200).
’ *Dint.* 82. cun. 2 (CI 1. 290).

SYNODUS SELEUO. - CTES1PII0N (410)

Aetas ac scientia ad presbyteratum necessaria

33 Can. XVI. - C'est une coutume blâmable, relâchée et cause de trouble, que des jeunes gens qui ignorent la doctrine des Ecritures reçoivent l'imposition des mains promptement et rapidement sans examen.

Désormais cette limite sera fixée et conformément au précepte du Synode [de Neocésarée c. 11?] l'ordination sacerdotale ne sera pas donnée à celui qui a moins de trente ans... Celui qui est pauvre en science et ne peut réciter (les psaumes de) David par cœur ne peut pas même devenir sous-diacre. Qu'il soit rejeté jusqu'à ce qu'il ait appris à réciter par cœur David en entier. A cause de ce relâchement les ténèbres sont entrées dans les églises. Si par hasard, il a déjà reçu antérieurement l'ordination du diaconat, on du sacerdoce, qu'il se recueille et s'instruise, afin que les ministres du Christ ne ressemblent pas par leurs discours et leur science aux laïques ignorants.

ICO *Fontes* – Serles II, fase. 27, p. 226 s.

S. BONIFATIUS I (418-422)

CONCILIUM CAPTIIAGINIENSE XVII (419)

31 (25) Id celeberrimum Concilium, cui adstitit 8. Augustinus et interfuit ut Romani Pontificis legatus Faustinas episc. Potcntinus in Piceno, canones Conciliorum Hipponensis et Carthaginiensis **III,** qui supra dicti sunt (nn. 21-28). solcinnitcr adprobavit; iidemque scripti inveniuntur in *Codice Canonum Ecclesiae Africanael* ut canones 16. 18. 36. 40.»

Mansi 3, 718-734. Cfr. *Coll. Dionysiana,* ML 67, 189-194.

S. CAELESTINUS 1 (422-432)

Nullus sacerdos suos canones ignorare debet

(Ex Epist. *Nulli sacerdotum* ad Episcopos Apuliae ct Calabriae, 21 iul. 429).

35 Cap. I. - Nulli sacerdot um suos liceat canones ignorare, nec quidquam facere, quod patrum possit regulis obviare...3

Mansi 4, 469.

l Concilii Carthaginiensis XVII statuta, quippe quae canones in veteribus Conciliis Africanis promulgatos repetant, *Codex Canonum Ecclesiae Africanae,* et interdum (praesertim altera eorum pars) *Concilium Africanum,* appellari solent. Ea ipsa statuta in *Coltretionem* Dionysii Exigui seu *Dionysianam.* qua Ecclesia Romana saeculis VI-1X utebatur, receptu sunt. Cfr. Epist. S. Leonis IV *Quanto studio* ad Episcopos Britanniae (inter an. 847 et 818) 14; MGH *Epist.* 5, 595. – Dfeí. 20, can. I (CI I, 65).

• Cfr. canones 19, 21 Concilii *Carthaginiensis* a. 119 apud Mansi I. 427 s.: iidcin sunt qui canones 3, 7 *Concilii Africani:* Mansi 4, 483.

• Cfr. *Canones Arabici* (c. 32.5), can. 65: Mansi 2, 1000.

S. LEO I M. (440-461)

CONCILIUM ARAUSICANUM I (441)

De alieni clerici ordinatione

36 (26) Can. Vili. - Si quis alibi consistentem clericum ordinandum putaveril, prius definiat, ut cum ipso habitet. Sic quoque non sine consultatione eius episcopi cum quo ante habitavit, eum, qui fortasse non sine causa diu ab alio ordinatus non est, ordinare praesumat.[1]

37 Can. XVI. - Qui palam aliquando arrepti sunt, non solum non assumendi ad ullum ordinem clericatus, sed etsi iam aliqui ordinali sunt, ab imposito officio reppellendi.

Mansi fi. 437, 439. Cfr. *Coli. Hispana* ML 84, 255 s.; CO 1, 82.

CONCILIUM ARELATENSE II
(Collect, canonica, 442-506)

De non ordinandis apostatis

38 Can. XXV. - Hi qui post sanctam religionis professionem apostatant et ad saeculum redeunt, et postmodum paenitentiae remedia non requirunt, sine paenitentia communionem penitus non accipiant: quos etiam iubemus ad clericatus officium non admitti. Et quicumque ille post paenitentiam habitum saecularem non praesumat; quodsi praesumpserit, ab ecclesia alienus habeatur.

CO 1, 119.

De iis tantum ad sacerdotium promovendis quibus vitae merita suffragantur, atipie de interstitiis servandis

(Ex Epist. *Omnium quidem* ad Anastasium cpisc. Thessalonicen., Vicarium Summi Pontificis in Illyria delegatum, 12 ian. 444).

39 (27) Cap. IH. - ... Per commissas tibi provincias tales Domino sacerdotes, quibus sola vitae et clericalis ordinis suffragantur merita, consecrentur. Nihil gratiae personali, nihil ambitioni, nihil redemptis permittas licere suffragiis. Examinentur diligentius, et per longum vitae tramitem disciplinis ecclesiasticis, qui ordinandi fuerunt, imbuantur.[2]

[1] Cfr. *Canones Arabici* (c. 325), can. 60: Mansi 2, 972.

[2] Cfr. Epist. S. GRESORH *Postquam excellentiae vestrae* ad Brunichildam, reginam Francorum, iul. 599, et *Cum regni vestri nomen* ad Theodoricum et Thcodebertum, reges Francorum, iul. 599: MG1I *Papist.* 2, 198 s,, 201 s.

Cap. Vi. - Presbyteros vero et Diaconos, circa quos par consecratio fien debet, passim quolibet die dignitatem officii sacerdotalis accipere; quod contra canones et traditionem Patrum usurpatio corrigenda committit, cum mos quibus est traditus circa omnes sacros ordines debeat omnimodis custodiri; ita ut per longa temporum curricula, qui sacerdos vel levita ordinandus est, per omnes clericalis officii ordines provehatur, ut diuturno discat tempore, cuius et doctor ipse futurus est.

BRa 5 s.

De sacrorum alumnis a puerilibus exordiis disciplina ecclesiastica probandis

(Ex Epist, *Cum de ordinationibus* ad Mauritaniae Caesariensis Episcopos, 10 aug. 140 et 446)?

Cap. II.[1] - ... Nam totius familiae Domini status et ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite. Ubi est illa beati Pauli Apostoli per spiritum Dei emissa praeceptio, qua in persona Timothei omnium Christi sacerdotum numerus eruditur, et unicuique nostrum dicitur: *Manus cito nemini imposueris, neque communices peccatis ălienis* (1 *T.* 5, 22) Quid est *cito manus imponere,* nisi ante aetatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum obedientiae, ante experientiam disciplinae sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est *communicare peccatis alienis,* nisi et talem effici ordinantem, qualis est ille, qui non meruit ordinari? Sicut enim Itoni operis sibi comparat fructum, qui rectum tenet in eligendo sacerdote indicium; ita gravi semetipsum afficit damno, qui in suum collegium assumit indignum. Non ergo in cuiusquam persona praetermittendum est, quod institutis generalibus continetur; nec putandus est honor ille legitimus, qui fuerit contra divinae legis praecepta collatus.[3][4]

Cap. IV. - ... Merito sanctorum Patrum venerabiles sanctiones, cum de Sacerdotum electione loquerentur, eos demum idoneos sacris administrationibus consuerunt, quorum omnis aetas a puerilibus exordiis usque ad provectiores annos per disciplinae ecclesiasticae stipendia cucurrisset, et unicuique testimonium prior vita praeberet: nec posset de eius provectione dubitari cui pro laboribus multis, pro castis moribus, pro actibus strenuis, celsioris loci praemium deberetur. Si enim ad honores mundi sine suffragio temporis, sine merito laboris, indignum est pervenire, et notari ambitus solent, quos probitatis documenta non adiuvant; quam diligens et quam prudens habenda est dispensatio divinorum munerum

[1] Huius Epistolae duplex habetur authentica recensio: quarum altera redacta est dio 10 augusti, veroslmilitcr anno 110; altera autem, paulo longior, anno probabiliter 446.

• Recensio anni 446.

• *Dist.* 61, can. 5a; 78, can. 3 (CI I, 228, 275).

[4] Recensio anui 440.

et caelestium dignitatum, ne in aliquo apostolica et canonica decreta violentur, et his Ecclesia Domini regenda credatur, qui legitimarum institutionum nescii, et totius humilitatis ignari, non ab infimis sumere incrementum, sed a summis volunt habere principium? [1]

BR 1, 39 s.: BRa 15-17. Cfr. *Coli. Dionusiana,* ML 67, 298-360; *Col. Hispana,* ML 84, 777 h.

Quales eligendi sint episcopi. Episcopus cleri et populi consensu eligendus. Subdiaeonis carnale coniugiom prohibetur

(Ex Eptet. *Quanta fraternitate,* ubi nonnulla# dubitationes ab Anastasio, Thessalonicensi Episcopo, Apostolicae Sedis Vicario, propositos diluit, 444).

43 Cap. 111. - In civitatibus, (piarum rectores obierint., de substituendis episcopis haec forma servetur: ut is, qui ordinandus est, etiam si bonae vitae testimonio fulciatur, non laicus, non neophytus, nec secundae coniugis sit maritus, aut qui vel unam quidem habeat, vel habuerit, sed nec qui sibi viduam copulant. Sacerdotum enim tam excellens est electio, ut haec, (piae in aliis Ecclesiae membris non vocantur ad culpam, in illis tamen habeantur illicita.[2]

44 Cap. IV. - Nam cum extra clericorum ordinem constitutis nuptiarum societati et procreationi liliorum studere sit liberum, ad exhibendam tamen perfectae continentiae puritatem, nec subdiaeonibus quidem connubium carnale conceditur, ut et (pii habent, sint tamquam non habentes, (1 ('. 7, 29), et (pii non habent, permaneant singulares. Quod si in hoc ordine, qui quartus a capite est, dignum est custodiri; quanto magis in primo, aut secundo, vel tertio servandum est, ne aut levitico, aut presbyterali honore, aut episcopali excellentia quisquam idoneus existimetur qui se a voluptate uxoria necdum fraenasse detegitur?

45 Cap. V. - Cum ergo de summi sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus praeponatur, (piem cleri, plebisque consensus concorditer postulant, ita ut si in aliam forte personam partium se vota diviserint, metropolitani indicio is alteri praeferatur, qui maioribus et studiis iuvatur et meritis, tantum ut nullus invitis et non petentibus ordinetur, ne plebs in vita episcopum non optatum, aut contemnat, aut oderit, et fiat minus religiosa, quam convenit, cui non licuerit habere, quem voluit.

RR I, 52.

[1] *Dist.* 61, can. 5b. 8 (CI I, 229, 230).

[2] Cfr. Epist. *Postquam litteras* S. Hil a k ii Pp. ad Episcopos Tarraconensis provinciae, a. 465: BR 1. 165.

Sacerdotalis et levitica ordinatio post sabbati ieiunium celebranda

(Ex Epist. IV *Quantum dilectioni* nd Dloscorum episc. Alexandrinum, 21 iul. 444).

Cap. I. - ... Quod ergo a patribus nostris propensiore cura novimus esse servatum, a vobis quoque volumus custodiri, ut non passim diebus omnibus sacerdotalis vel levitica ordinatio celebretur; sed post diem sabbati, eius noctis, quae in prima sabbati lucescit, exordia deligantur, in quibus his, qui consecrandi sunt, ieiunis, et a ieiunantibus sacra benedictio conferatur. Quod eiusdem observantiae erit, si mane ipso dominico die, continuato sabbati ieiunio, celebretur, a quo tempore praecedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem resurrectionis, sicut etiam in Pascha Domini declaratur, pertinere non dubium est.

BRa 7.

De virtute et perfectione episcopali

(Ex Epist. *Provectionem dilectionis* ad Ravcnnium episc. Arclatunscm. 22 aug. 449'.

Ad omnium enim fidelium decus atque utilitatem redundat, cum talis habetur antistes, cuius plurimi et adiuventur praesidio, et incitentur exemplo. Unde, quia non ignoras quid de sinceritate animi tui secundum praecedentem notitiam senserimus, iustissime nos agnoscis exigere, ut quod praesumimus, hoc probemus, frater carissime. Modestiae igitur tuae non desit auctoritas, constantiam mansuetudo commendet, iustitiam lenitas temperet, patientia contineat libertatem, et declinata superbia, cui proximum est ut decidat, ametur humilitas, cui semper debetur, ut crescat. Ecclesiasticarum legum non ignara est dilectio tua, ut intra earum regulas atque mensuras omnia potestatis tuae hira contineas. Insto quippe ideo dicitur lex non esse posita, quia normam praeceptionis implet indicio voluntatis, cum verus recti amor in semetipso habeat et apostólicas auctoritates et canonicas sanctiones. Quarum devotus sectator et diligens executor, in eorum procul dubio consortio gloriaberis, qui de creditorum sibi profectibus talentorum audire meruerunt: *Euge, serve bone cl fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui (Mt.* 25, 21-23).

CONCILIUM OECUM. CHALCEDONENSE (451)

De clericis a militia et saeculari dignitate arcendis

(Ex interpretatione Dionysii Exigui).

48 (30) Can. VII. - Qui semel in clero deputati sunt, aut monachorum vitam expetiverunt, statuimus, neque ad militiam, neque ad dignitatem aliquam venire mundanam [saecularem] aut hoc tentantes et non agentes paenitentiam, ut redeant ad hoc, quod propter Deum priinitus elegerunt, anathematizari.[1]

Mansi 7. 375. Cfr. *Coll. Dionysiana* ML 67, 173; *Coll. Híspana,* ML 84, 167 fl.

S. HILARIUS I (461-468)

CONCILIUM TUHONICUM I (461)

De sanctitate et puritate sacerdotum atque de illicitis ordinationibus. De clericis vagantibus

49 Can. I? - Primo ergo in loco sacerdotes vel ministri ecclesiae, de quibus dictum est, Pos *estis lux mundi (Mt.* 5, 14), ita in omni sancta conversatione a Dei timore actus suos dirigant, ut et divinae possint placere clementiae, et bonum fidelibus praebeant exemplum: quia sicut vae eis, per quos nomen Dei blasphematur, ita illi immortalitatis gloriam consequentur, per quorum actus nomen Dei benedicitur. Si enim universis fidelibus secundum apostolicam doctrinam castitas custodienda indicitur, ut qui habent uxores (1 ('. 7, 29), ita sint quasi non habentes; quanto magis sacerdotes Dei ac levitae divino mancipati altario, custodire debent, ut non solum cordis, verum etiam corporis puritatem servantes, pro plebe supplicaturi preces suas ad divinum introire mereantur auditum? quia secundum auctoritatem apostoli, *qui in carne sunt, Deo placere non possunt: vos autem non estis in carne, sed in spiritu* (*fí.* 8, 9), et iterum: *Omnia munda mundis: coinquinatis et infidelibus nihil est mundum, sed polluta est eorum et mens et conscientia* (T. 1, 15-16). Cum ergo laico abstinentia imperetur, ut possit orationi vacans et Deum deprecans exaudiri; quanto magis sacerdotibus, vel levitis, qui omni momento parati Deo esse debent in omni munditia et puritate, securi, ne aut sacrificium offerre, aut baptizare, si id temporis necessitas poposcerit, cogantur? Qui si contaminati fuerint carnali concupiscentia, qua mente excusabunt, quo pudore usurpabunt, qua conscientia, quo merito exaudiri se credent!

' (Cfr. n. 21].
1 Hic canon totus C8t conflatus ex cap. 7 Epist. SlRicn Pp. [Cfr. n. 19].

50 Can. II. - Et licet patribus nostris emissa auctoritate id fuerit constitutum, ut quicumque sácenlos vel levita filiorum procreationi operam dare fuisset convictus, a communione dominica abstineretur: nos tamen huic districtioni moderationem adhibentes, et justam constitutionem molientes, id decrevimus, ut sacerdos vel levita conjugali concupiscentiae inhaerens, vel a filiorum procreatione non desinens, ad altiorem gradum non ascendat, neque sacrificium Deo offerre, vel plebi ministrare praesumat. Sufficiat his tantum, ut a communione non efficiantur alieni. Sed ut haec valeant observari, fomitem omnium vitiorum oportet abscidi, apostolo praecipiente: *Nolite inebriari vino, in quo eut luxuria (Eph.* 5, 17). Et quam gravi ebrietas supplicio expietur, idem apostolica manifestat doctrina, inter cetera dicens, neque fornicatores, neque idolis servientes, neque ebriosos regnum Dei possessuros (1 *0.* 6, 9-10). Si quis vero in omni officio clericali Deo militans ab ebrietate se non abstinuerit, secundum status sui ordinem competens in eum vindicta tribuatur.l

51 Can. X. - Ordinationes vero illicitas in irritum devocamus, nisi satisfactione quae ad pacem pertinent, componantur.

52 Can. XI. - Si quis vero clericus, absque episcopi sui permissu, derelicta ecclesia sua, ad alium se transferre voluerit locum, alienus a communione habeatur.

l 53 Can. XII. - Et ut clerici non absque sacerdotum suorum commendatione ad alias provincias, sive civitates, ambulare disponant.

Mansi 7. 914-946.

S. GELASIUS l (492-496)

De illitteratis et corpore vitiatis ad statum clericalem non assumendis

(Ex Epist. *Necessaria rerum* ad Episcopos per Lucaniam et Brut ios et Siciliam constitutos, 11 mart. 49«i).

54 (31) XVIIl. - lIliteratos et nonnulla parte corporis imminutos, sine ullo rvspectu ad ecclesiasticum didicimus venire servitium. Quod simul antiqua traditio, et apostolicae sedis vetus forma non recipit: quia nec literis carens sacris esse potest aptus officiis, et vitiosum nihil prorsus Deo offerri

l Paucos post annos Concilium .I *urclianensc* (5.38) haec habet can. G: Do clericorum praemittenda conversione id omnimodis observetur, ne ullus ex laicis ante annualem conversationem vel aetatem legitimam, id est vigiliti quinque annorum diaconus et triginta presbyter, ordinetur, ita ut de ipsis quoque, qui ordinandi sunt clerici, regulare custodiatur studium, ne aut duarum uxorum vir aut renupto maritus aut poenitentiam professus aut senius corpore vel qui publice aliquando adreptus est» ad supra scriptos ordines promoveatur* (MGI1. *Condì.* I, 75). Cfr. CG 2, 116.

legalia praecepta sanxerunt *(Lev.* 21, 16-24). Itaque de caetero modis omnibus haec vitentur, nec quisquam talis suscipiatur in clerum.[1]

BR I, 105. Cfr. *Coll. Dionysiana,* ML 67, 307: *Coll. Hispana,* ML 81, 803.

Evangelizare Pontificis officium est;
de auctoritate tum episcopi tum sacerdotum

(Ex Epist. *Famuli vestrae pietatis* ad Anastasium Imperatorem, 491).

55 Quod cum vas electionis beatus Paulus apostolus formidet et clamet, multo magis mihi exiguo metuendum est, si divinitus inspiratum, et paterna devotione transmissum subtraxero ministerium praedicandi. Pietatem tuam precor, ne arrogantiam indices divinae rationis ollicium. Absit, quaeso, a Romano principe, ut intimatam suis sensibus veritatem arbitretur iniuriam. Duo quippe sunt, imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacra pontificum, et regalis potestas. In quibus tanto gravius est pondus sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regibus Domino in divino reddituri sunt examine rationem. Nosti etenim, fili clementissime, quod licet praesideas humano generi dignitate, rerum tamen praesulibus divinarum devotus colla submittis, atque ab eis causas tuae salutis expetis, inque sumendis coelestibus sacramentis, cisque (ut competit) disponendis subdi te debere cognoscis religionis ordine potius, quam praeesse. Nosti itaque inter haec, ex illorum te pendere iudicio, noti illos ad tuam velle redigi voluntatem. Si enim, quantum ad ordinem pertinet publicae disciplinae, cognoscentes imperium tibi superna dispositione collatum legibus tuis ipsi quoque parent religionis antistites, ne vel in rebus mundanis exclusae videantur obviare sententiae: quo (rogo) te decet affectu eis obedire, qui pro erogandis venerabilibus sunt attributi mysteriis? Proinde sicut non leve discrimen incumbit Pontificibus siluisse pro divinitatis cultu, quod congruit; ita his (quod absit) non mediocre periculum est, qui, cum parere debeant, despiciunt. Et si cunctis generaliter sacerdotibus recte divina tractantibus fidelium convenit corda submitti; quanto potius sedis illius praesuli consensus est adhibendus, quem cunctis sacerdotibus et divinitas summa voluit praeeminere, et subsequens Ecclesiae generalis iugiter pietas celebravit? Ubi pietas tua evidenter advertit, nunquam quolibet penitus humano consilio elevare se quemquam posse illius privilegio, vel confessioni, quem Christi vox praetulit universis, quem Ecclesia veneranda confessa semper est, et habet devota primatem. Impeti possunt humanis praesumptionibus, quae divino sunt iudicio constituta, vinci autem quorumlibet potestate non possunt. Atque utinam sic contra nitentibus perniciosa non sit audacia, quemadmodum, quod ab ipso sacrae religionis auctore praefixum est, non potest ulla virtute convelli: *Firmamentum enim Dei stat* (2 *T.* 2,19).

BRa 281.

[1] *DM.* 36. can. I (CI I. 133).

De qualitate ordinandorum et de tempore quo ordines sint accipiendi

(Ex Epist. *Probabilibus desideriis* ad clerum et populum, 492-496).

56 Cui dedimus in mandatis, ne unquam ordinationes praesumat illicitas; ne bigamum, aut qui virginem non est sortitus uxorem; qui neque illiteratum, vel in qualibet corporis parte vitiatum, aut expocnitentem, vel curiae, aut cuilibet conditioni obnoxium, nota-tuinquc ad sacros ordines permittat accedere. Sed si quos huiusmodi forte repercrit, non audeat promovere.

Ordinationes vero presbyterorum, seu diaconorum non nisi quarti septimi et decimi mensium ieiunils; sed et ingressu quadragesimali atque medio, vespere sabbatbi noverit celebrandas.

BRa 313.

De ordinatione presbyterorum

(Ex Epist. *Consuluit dilectio* ad Victorem episcopum, a. 492-490).

57 Quapropter quia invitos fieri ecclesiastica moderatio, gravitasque non patitur, ut ex nolent ibus fiant volentes, ordinatio illa potest perficere, si quos habes vel in acolytis, vel subdiaconis maturiores aetate, et quorum sit vita probabilis, hos in presbyteratum studeas promovere, ut. qui in suis ordinibus proficere noluerint, reddantur suis inferioribus post minores ipsaque commoda presbyteri propensius, quam diaconi consequantur, ut hae saltem ratione constricti, et honorem, quem refugerant, appetere nitantur, et quaestum.

BRa 320.

0’7’-l 77’7’J *ECCLESIAE ANTIQUA* (saec. V-VI)l

De disciplina clericorum

58 (32) X (22).2 - 1’t episcopus absque consilio compresbyterorum suorum clericos non ordinet ita ut civium conniventiam et testimonium quaerat.3

59 XIII (25). - 1’t in sacerdotibus ordinandis etiam aetas requiratur.

l Haec Statuta, maximi quidem momenti, quia disciplinam ecclesiasticam tunc temporis communem nobis manifestant. in veteribus imis canonici collectionibus (inde a Canonum Collectione *Hispana)* et in ipso *Decreto* (iraiinni (also udscribebantur Concilio Car-*Ihaainiensi IV* (a. 398), quod nunquam habitum est.

‘Numeri romani exprimunt canonum ordinem authenticum, qui in mss. antiquissimis invenitur; arabici vero dant rerum ordinem ex *Hispana* collectione.

’ *Disi.* 21, eau. C (CI I, 89).

<50 (33) XVII (55). - Ut episcopus accusatores fratrum excommunicet; et si emendaverint vitium recipiantur ad communionem, non ad clerum.[1]

61 (34) XXV (44). - Clericus nec comam nutriat nec barbam.[2]

62 (35) XXVI (45). - Clericus professionem suam etiam habitu et incessu probet; et ideo nec vestibus nec calceamentis decorem quaerat.[3]

63 (36) XXVII (46). - Clericus cum extraneis mulieribus non habitet.

64 (37) XXVIII (47). - Clericus per plateas et andronas certa et maxime oflicii sui necessitate ambulet.

65 (38) XXIX (52). - Clericus victum et vestimentum sibi artificiólo, vel agricultura absque officii duntaxat sui detrimento praeparet?

66 (39) XXXIV (48). - Clericus qui non propter emendum aliquid in nundinis aut in foro deambulat, ab officio suo degradetur?

67 (40) XXXV (49). - Clericus qui absque corpusculi sui inaequalitate vigiliis deest, stipendiis privetur?

68 (41) XL1I (54). - Clericus invidens fratrum profectibus, donec in vitio est, non promoveatur?

69 (42) XLI1I (56). - Clericus qui adulationibus et proditionibus vacare deprehenditur, degradetur ab officio?

70 (43) XLIV (57). - Clericus maledicus, maxime in sacerdotibus, cogatur ad postulandam veniam. Si noluerit, degradetur; nec unquam ad officium absque satisfactione revocetur?

71 (44) XLV (53). - Omnes clerici qui ad operandum validi sunt, et artificiolum et litteras discant.[10]

72 (45) XLVI (58). - Eum qui frequentor litigat, et ad accusandum facilis est, in testimonium nemo absque grandi examinatione recipiat.

[1] *Disi.* 46. can. 4 (CI 1. 168).
[2] *Decretal.* 1. 3, t. I, cap. 5 (CI 2, 449).
[3] *Dirt.* 41, can. 8 (CI I. 150).
[4] *Dirt.* 91, can. 3a (CI I, 316).
[5] *Dirt.* 91, can. 4c (CI I, 316).
[6] *Dirt.* 91, can. 3b (CI I, 316).
[7] *Dirt.* 46, can. 7 (CI I, 168).
[8] *Dirt.* 46, can. 3 (CI I, 168).
[9] *Dirt.* 46. can. 5 (CI I, 168).
[10] *Dirt.* 91. can. 4b (CI I, 316).

73 (46) XLVIII (59). - Discordantes clericos episcopus vel ratione vel potestate ad concordiam trahat. Inobedientes synodus per audientiam damnet.[1]

74 (47) LV (67). - Seditionarios nunquam ordinandos clericos, sicut nec usurarios, nec iniuriarum suarum ultores.[2]

75 (48) LXXII (50). - Clericum inter tentationes ab officio suo declinantem, vel negligentius agentem ab ipso officio retrahendum?

76 (49) LXXIII (60). - Clericum scurrilem et verbis turpibus iocularem ab officio retrahendum?

77 (50) LXXIV (61). - Clericum per creaturas iurantem acerrime obiurgandum. Si perstiterit in vitio, excommunicandum?

78 (51) LXXV (62). - Clericum inter epulas cantantem supradictae sententiae severitate coercendum?

79 (52) LXXVI (63). - Clericum qui in tempore indicti ieiunii absque inevitabili necessitate ieiunium rumpit, minorem habendum.

Ml (53) LXXIX (51). - Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus artificio victum quaerat?

SI (54) LXXX (70). - Clericus haereticorum et schismaticorum tam convivia quam sodalitates specialiter vitet?

82 (55) LXXXÍV (68). - Ex poenitentibus, quamvis bonus, clericus non ordinetur; et si per ignorantiam episcopi factus luerit, deponatur a clero, quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse poenitentem. Si autem sciens episcopus ordinaverit talem etiam ipse ab episcopatus sui ordinandi duntaxat potestate privetur?

ML 56, 881-887. Cfr. *Coli. Hispana,* ML 81. 202-205; Mansi 3, 953-957.

[1] *DM.* 90, can. I (CI I. 313).
• *DM.* 46, can. 8 (Cl I, 169).
[2] *DM.* 91, can. Id (CI I, 316).
• *DM.* 46, can. 6 (CI I, 168).
• *Caus.* 22, <i. I, can. 9a (CI 1,863).
• *Caus.* 22, q. I, can. 9b (CI I, 863).
[3] *DM.* 91, can. 4a (CI I, 316).
[4] *Caus.* 24, q. 3, can. 35a (CI I, 999).
[5] *DM.* 50, can. 55a (CI I, 199).

S. SYMMACHUS (498-514)

No facile admittantur laici ad ordines sacros

(Ex Epist. *Hortatur nos* ad S. Caesarium episc. Arelatensem, 6 nov. 502).

83 III. - De laicis personis decernimus, ne facile ad sacerdotium permittantur accedere, quibus et tempora, et gradus constituti sunt, per quos ad hanc dignitatem debeant adspirare: quia quicumque sine instituto promovetur, non facile caret offensa, et sine experimento non potest quis electionis obtinere sententiam.

Mansi 8, 212.

CONCILIUM AGATHENSE (506)

De aetate et qualitate ordinandorum. De ordinatione paenitentium

84 Can. XVI. - Episcopus benedictionem diaconatus minoribus quam viginti quinque annorum penitus non committat...

85 Can. XVII. - Presbyterum vel episcopum, ante triginta annos, id est, antequam ad viri perfecti aetatem veniat, nullus metropolitanorum ordinare praesumat; ne per aetatem, quod aliquoties evenit, aliquo errore culpentur.

86 (56) Can. XX. - Clerici qui comam nutriunt, ab archidiácono, etiamsi noluerint, inviti detondeantur: vestimenta vel calceamenta etiam eis, nisi quae religionem deceant, uti vel habere non liceat.l

87 Can. XXVII. - Monasterium novum nisi episcopo aut permittente aut probante nullus incipere aut fundare praesumat. Monachi etiam vagantes ad officium clericatus, nisi eis testimonium abbas suus dederit, nec in civitatibus nec in parrociis ordinentur. Monachum nisi abbatis sui aut permissu aut voluntate ad alterum monasterium commigrantem nullus abbas suscipere aut retinere praesumat, sed ubicumque fuerit, abbati suo auctoritate canonum revocetur. Si necesse fuerit clericum de monachis ordinari, cum consensu et voluntate abbatis praesumat episcopus.

88 Can. XLIII. - De paenitentibus id placuit observari, quod sancti patres nostri synodali sentencia statuerunt, ut nullus de his clericus ordinetur; et qui iam sunt per ignorantiam ordinati, ut sicut bigami aut internuptarum mariti locum teneant. Ministrare diaconus aut consecrare (in) altari buiusmodi presbyter non praesumat.

Mansi 8, 327 b. Cfr. *Coli. Hispana,* ML 84, 206; CG I, 205, 211.

* *Disi.* 23, can. 22 (CI I. 85).

CONCI/›/UM A(JRELIA.NVENSE (511)

Circa laicoruin ‹4 servorum ordinationem

89 Can. IV. - De ordinationibus clericorum id observandum esse censuimus, ut nullus saecularium ad clericatus officium praesumatur nisi aut cum regis iussione aut cum indicis voluntate...

90 Can. Vili. - Si servus absente aut nesciente domino et episcopo sciente, quod servus sit, aut diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipso in clericatus officio permanentem episcopus eum domino dupli satisfactione compenset. Sin vero episcopus eum servum esse nescierit, qui testimonium perhibent aut eum supplicaverint ordinari, simili redibitione teneantur obnoxii.

CG 2, 6 s.

De adspirnntibus ad sacerdotalem dignitatem

(Ex Epist. *Hortatur nos* nd S. Caesarium episc. Arelatensem, 6 nov. 513).

91 to?) II. - Illud magnopere commonens, ut hi, qui non Dei gratia, sed promissione rerum ecclesiasticarum praemissa ad sacerdotium conantur accedere, desideriorum talium reprimantur effectus. Qui autem huiusmodi se intentione non cohibent, vindictis canonum sciant se sine dubitatione subjiciendos, ne facile ad sacerdotium permittantur accedere, quibus, et gradus, et tempora constituta sunt, per quae ad hanc dignitatem debeant adspirare: quia quicumque sine statuto promovetur, non facile caret offensa, et sine experimento non potest quis electionis obtinere sententiam.

Bit 1. 130. Cfr. *Coli, Hispana,* ML 84. 811.

S. HOILMISDAS (511-523)

De sacerdotibus secundum statuta canonum ordinandis

(Ex Epist. *Benedicta Trinitas* ad universos Episcopos Hispaniae, 2 apr. 517).

92 (58) I. . Ut in sacerdotibus ordinandis, quae sunt a patribus praescripta. et definita cogitetis: quia sicut est caput Ecclesiae Christus, Christi autem vicarii sacerdotes, sic et in eligendis his curam oportet esse perspicuam. Irreprehensibiles enim esse convenit, quos praeesse necesse est corrigendis: nec quidquid illi deesse personae, penes quam est religionis summa, et substantia disciplinae (1. *T.* 3, 2-7; 2. 7'. 3, 17; 7't. I, 7-2). Aesti-

inet quis pretium dominici gregis, ut sciat, quod meritum constituendi deceat esse pastoris. Hoc ita fiet, si non sacerdotii gradus saltu quodam passim laicis transferantur. Longam debet vitam suam probatione monstrare cui gubernacula committuntur Ecclesiae. Non negamus esse in laicis Deo placitos mores, sed milites suos probatos sibi quaerunt instituta fidelia. Discere prius quisque debet, antequam doceat, et exemplum religiosae conversationis de se potius aliis praestare, quam sumere: emendatiorem esse convenit populo, quem necesse est orare pro populo. Longa observatione religiosus cultus retardatur, ut luceat, et clericalibus obsequiis erudiendus inserviat, ut ad venerandi gradus summa perductus, qui sit fructus humilitatis ostendat. Nec leve, nec vacuum fuit, quod nec apud veteres quidem, nisi levitici generis viri, ad sancta admittebantur altaria, ne pessime, meritis contemptis, aut pretio, aut praesumptione ad sacros cultus impar accederet. Tunc migrabant per illam praerogativam familiarum ad instituta cultorum: nunc est doctrina pro genere. Quod illis facit nasci, hoc nobis imbui. Illos tabernaculo dabat natura, nos altaribus parturit disciplina. Nec tantum de laicis consecrari inhibemus, sed nec de poenitentibus quisquam quidem ad huiusmodi gradum profanus temerator adspiret. Satis illi postulanti sit veniam. Qua conscientia absolvat reum, qui se per peccata sua populo sit teste confessum? Quis enim, quem paulo ante vidit iacentem, veneretur antistitem. Praeferens miserandi criminis labem, non habet lucidam sacerdotis dignitatem.

93 11. - Iloc quoque ad praemissa adiungimus, ne benedictionem, quae divina esse creditur per impositionem manus, quis pretio comparet: quoniam ante oculos esse convenit, quod Simon Spiritum Sanctum volens redemptione mercari, Apostoli fuerit detestatione percussus. Tunc deinde quis non vile putat esse, quod venditur? Istam sacerdotibus ordinandis reverentiam servet electio, ut in gravi murmure populorum divinum credatur esse indicium. Ibi enim Deus, ubi simplex sine pravitate consensus. Verum nec hanc quidem partem solicitudinis, et admonitionis omittimus, nec vel ille se a culpa aestimet alienum, qui, etsi ipse quidem a redemptione liber, initiaverit benedictione mystica sacerdotem, et tamen ad alterius redempti voluntatem vel sponte in hoc, vel necessitate consenserit. Quid prodest illi suo errore non pollui, qui consensum praestat erranti? Procul dubio contra mandata committit, et qui habet peccatum proprium, et qui peccatum sequitur alienum. Incassum animus resistit cupiditati, si non resistit et timori. Adversus haec facilius, Deo adiuvante, providebitur, si circa metropolitanos privilegia a sanctis patribus constituta permaneant: si metropolitani circa parochias suas ordinem suum ea, qua decet, veneratione custodiant, ut nec electio praesulis empta detur pretiis, et nec obsequentis sit quaesita operibus, sed ita fixa habeantur in cordibus, quemadmodum releguntur in Scripturis, si

' Dúrf. 61. can. 2. 3 (CI I. 227 b.).

nulla sint in templis emptionum semina, nulla erunt fomenta discordiae; sed regnante charitate, sub, illa quam nobis promisit Deus, et retribuit, pace vivatur. *(Aci.* 8, 18 s.).

Hit 1, 133 s. Cfr. *Coli. Hispana,* ML 84, 820 s.

CONCILIUM EPAONENSE (517)

Qui professi sunt paenitentiam ne ordinentur

94 Can. III. - Paenitentiam professi ad clericatum penitus non vocentur.[1]

CG 2, 25.

S. FELIX IV [III] (526-530)

CONCILIUM TOLETANUM II (527)

De pueris spei bonae in domum ecclesiae excipiendis

95 (59) Cap. I. - De his quos voluntas parentum a primis infantiae annis clericatus officio emancipavit [mancipavit] statuimus observandum, ut mox cum detonsi, vel ministerio electorum [lectorum] contraditi fuerint, in domo ecclesiae, sub episcopali praesentia, a praeposito sibi debeant erudiri. At ubi octavum decimum aetatis suae compleverint annum, coram totius cleri plebisque conspectu, voluntas eorum de expetendo coniugio ab episcopo perscrutetur. Quibus si gratia castitatis, Deo inspirante, placuit [placuerit] et professionem castimoniae suae, absque coniugali necessitate se spoponderint servaturos, hi tanquam appetitores arctissimae viae, lenissimo Domini iugo subdantur: ac primum subdiaconatus ministerium habitu probationis suae [habita probatione sua] a vicesimo anno suscipiant. Quod si inculpabiliter ac inoffense vicesimum et quintum annum aetatis suae peregerint, ad diaconatus officium, si scienter implere posse ab episcopo comprobantur, promoveri debent. Cavendum tamen est his, ne quando suae sponsionis immemores, aut ad terrenas nuptias, aut furtivos concubitos ultra [ultro] recurrant. Quod si forte fecerint, ut sacrilegii rei damnentur, et ab ecclesia habeantur extranei. His autem quibus voluntas propria, interrogationis tempore, desiderium nubendi persuaserit, concessam ab Apostolis [Apostolo] sententiam auferre non possumus; ita ut cum perfectae [provectae] aetatis in coniugio positi renunciaturos se pari consensu operibus carnis spoponderint, ad sacratos gradus aspirent?

Mansi 8, 785. Cfr. CV 42: *Coli. Hispana,* ML 84, 335.

1 « Nullus pooñitcntcm... in praedictis honoribus audeat ordinare '(Concilium *Arelalen-*
– IV (521) can. 3: CG 2, 1 I).
- *l C.* 7. 2-9.
- *Disi.* 28, can. 5 (CI I, 101 s.).

De ([Halitate ordinandorum tum sacerdotum tum episcoporum

(Ex Epist. *Leqi> quod* ad S. Caesarium cpisc. Arelatensem, 3 febr. 528).

96 Legi, quod inter fraternitatem vestram est constitutum, non licere ex laica conversatione ad officium sacerdotale ante probationem temere promoveri; de qua re etiam ante ad nos pervenit opinio, aliquos post ordinationem ad saeculares vitae mores fuisse transgressos. Et licet sit talis nefanda praesumptio, plus tamen est periculosa neglectio. Qui enim potest venienti malo resistere et hoc dissimulans fieri permittit, ipse magis mali auctor operis adprobatur. Nemo se itaque per antiquam consuetudinem speret exuere, quia, quae inlicite inchoata sunt, si damnentur in posterum, suos fructos generare non possunt; nam, quod gradibus eruditur, si sine perfectione doctrinae ad suum perveniat constitutum, errat per examinationem, quia non recipit firmitatem; nec honorem quis per timorem potest servare, qui in eius gloriam sine labore pervenit. Vas electionis ad suum vernaculum Timotheum scribit dicens: *Nemini cito manus imposueris, nec communicaveris peccatis alienis* (1. *T.* 5, 22). Quid sibi vult: ne citius imponas manus? Quia dignitas, quae datur, ideo datur, ut duret immobilis. Debet enim, antequam concedatur, longa sub deliberatione tractari. Unde magister, qui elementorum ignorat initia? Unde gubernator, qui inter nautas sua servitia non monstravit? Ignorat quaenam ratio magistris debetur, qui ad obedientiam sua corda non flexit, unde quemadmodum in domo Dei conversari debeat, posteris sit exemplum. Sit in omnibus clericis, et in his maxime, qui sunt ad sacerdotia deligendae apostolicae monitionis eloquium, qui ait: *Oportet et testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt* (1 *T.* 3, 7). Quapropter communi consensu, sub observatione venerabilium canonum, ordinandum eligite sacerdotem, ut et de nostra simus salute solliciti, et illorum utilitatibus consulamus, qui fuerint ad hunc ordinem diligenter adseiti. Deus te incolumem custodiat frater carissime.l

BRa 468. Cfr. MG1I. *Epist.* 3, 45.

CONCILIUM VASENSE II (529)2

De dignis presbyteris parandis

07 (<>0) Can. 1. - Hoc placuit, ut omnes presbyteri, qui sunt in parrociis constituti, secundum consuetudinem, quam per totam Italiam satis salubriter teneri cognovimus, ¡uniores lectores, quantoscumque sine uxoribus habitèrent, secum in domo ubi ipsi habitare videntur, recipiant, et eos quomodo boni patres spiritualiter nutrientes psalmis parare, divinis

l Cfr. Epist. *Fideli* sermo* Martini I Pp. ad loannem cpisc. Philadelphiae, a. 649: BR If l94e

• Apud Mvnsi (8, 725) id Concilium appellatur E(Mense ///; sed cfr. 11L 2, 1110, n. 3.

lectionibus insistere et in lege Domini erudire contendant, ut et sibi dignos successores provideant et a Domino proemia aeterna recipiant?

Cum vero ad aetatem perfectam pervenerint, si aliquis eorum pro carnis fragilitate uxorem habere voluerit, potestas ei ducendi coniughila non negetur.

MGH *Condi.* 1, 56. Cfr. *Coli. Hispana,* ML 84, 261.

S. AGAPITUS (535-536)

CONCILIUM ARVERNENSE (535)

Clericus cum muliere extranea ne habitet

Can. XVI. - Episcopus, presbyter adque diaconus ita sancte conscientiae luce resplendeant, ut effugiant probitate actuum maledicorum obloquia et testimonium in se divinum implere contendant, quod Dominus ait: *Sic luceat lumen vestrum coram hominibus, ut videntes vestram bonam operam glorificent Patrem vestrum, qui est in caelis (Mt.* 5, 16). Igitur auctoritate canonica adque mansura in evuni constitutione sancimus, ut fugiatur his extranearum mulierum culpanda libertas et tantum cum avia, matre, sorore vel nepte, si necessitas tolerit, habitent; de quibus nominibus, ut priorum canonum series continet, nefas est aliud, quam natura constituit, suspicari.

MGH *Condi.* 1, 69.

VIGILIIS (537-555)

CONCILIEM ASPASII EPISCOPI METROPOLITANI ELUSANI (551)

Consensus populi circa presbyteros aut diaconos eligendos

Can. V. - De ordinatione vero clericorum id convenit observari, ut, cum presbyter aut diaconus ab episcopo petitur ordinandus, precedentibus (liebus Vili populus quemquam ordinandum esse cognoscat et, si

l Canon iste Concilii Vasensls (raison), cui S. Caesah**I**is. episcopi!* Krclatcnsis et Summi Pontificis tam in Galliae quam in Hispaniae provinciis Vicarius, praefuit, magni est momenti, quia scholas *prcsbylerales* commemorat in universa Italia iam constitutas: quod, sino dubio, Summo Pontifice auctor»' factum erat.

Harum scholarum notitiam non imperviam invenimus in Cone. *Emeritensi,* in Hispania. anno 666: Proindo statuit haec sancta synodus, ut omnes parochiam praesbyteri. insta ut in rebus sibi a Deo creditis sentiunt habere virtutem, de ecclesiae suae familia clericos sibi faciant: quo» per bonam voluntatem ita nutriant, ut ad ollieium sanctum digna peragant, et ad servitium suum aptos eos habeant ». Can. 18: M.VNSI 11. 83. ('one. *Illtrdensc* (524) in redigendo c. 8 de re disciplinari, has exstare scholas videtur admittere: ' Nullus clericorum servum aut discipulum suum ad ecclesiam confugientem extrahere audeat vel flagellare praesumat ». Mansi 8, 613. Cfr. CV 338, 67.

qua vitia in eum quis c populo forte esse cognoscit, ante ordinationem dicere non desistat, ut, si nullus comprobationem certam contradicturus extiterit, absque ulla hesitatione benedictionem inspectus mereatur accipere.

MGH *Condì.* 1, 114.

PELAGIUS I (556-560)

De damnatione simoniacae Ordinationis

(Ex allocutione ad populum, a. 555).

100 (61) *Eodem tempore Nards d Pelagius papa consilio inito. data ladania ad sanctum Pancratium, cum hymnis d canticis spiritualibus venerunt ad sanctum Petrum apostolum. Qui Pelagius tmrns evangelio d crucem Domini super caput suum in umbone ascendit d sic satisfecit cuncto populo et plebi Quia nullum malum peregisset contra Vigilium.*

Item adiecil Pelagius papa et dixit: « Peto enim ut petitionem meam continuetis, ut si quis ille est qui promovendus est in sancta Ecclesia, ab hostiario usque ad grados episcopatus. ut neque per aurum neque per aliquas promissiones proficiat: vos omnes scitis quia himoniacum est. Sed si quis ille doctus in opere Dei, bonam vitam habens, non per dationem, sed iubemus eum per bonam conversationem usque ad primum gradum venire •.

Lib. Pont. I, 303.

I0ANXES III (560-573)

CONCILIUM BRACARENSE I (561)

De cleri institutione

101 (’an. XX. - Item placuit, ut ex laico ad gradum sacerdotii ante nemo veniat, nisi prius anno integro in officio lectorati vel subdiaconati disciplinam ecclesiasticam discat: et sic per singulos gradus praedictus ad sacerdotium veniat. Nam satis reprehensibile est, ut qui necdum didicit, iam docere praesumat; dum et antiquis hoc patrum institutionibus interdictum sit.

Massi 9, 779. Cfr. CV 76.

CONCILIUM TURONENSE ¡1 (567)

De simonia in ordinationibus

102 Can. XXVII. - Nullus episcoporum de ordinationibus clericorum praemia praesumat exigere, quia non solum sacrilegium, sed et haereticum est, sicut in dogmatibus ecclesiasticis habetur insertum, ad ordinandum clericum per ambitionem ad imaginem Simonis Magi, pecuniam offerri sacerdoti, quia dicitur: *gratis accepistis, gratis date (Mt.* 10, 8). Et cum talis sit qui gratiam Dei a sacerdote aestimat pretio comparari, qualis ille qui vendit, uterque usque ad synodum ab Ecclesia segregetur. Cauta est enim in salutem provisio ad effugiendam culpam delicti, aditum delinquendi repellere.l

Mansi 9, 805.

PELAGIUS II (579-590)

CONCILIUM MATISCONENSE 1 (5S3) *

De veste ecclesiastica a clericis induenda et armis non gerendis

103 (62) Can. V. - Ut nullus clericus sagum aut vestimenta vel calceamenta saecularia, nisi quae religionem deceant, induere praesumat.3 Quod si post hanc definitionem clericus aut cum indecenti veste aut cum arma [armis] inventus fuerit, a senioribus ita coherceatur, ut triginta dierum conclusione detentus aquam tantum et modici panis usu [modico pane] diebus singolis sustentetur.

MGH *Concit.* 1, 156 8.

l Agitur de eadem re in Concilio *tíracarcnsi* II (572) can. 3 (M \xsi 9» 893: CV 82); in Epistolis S. Gkegokii I Pp.: *Et antequam fraternitatis tuae* ad Columbam, episc. Numidiae, iul. 593; *Postquam excellentiae vestrae* ad Brunechildain, reginam Francorum, iul. 599: *Cum regni vestri nomen* ad Theodoricum et Thcodobertum, reges Francorum, iul. 599: *Quia bene olim* ad Columbam, episc. Numidiae, mart. 602 (MGH *Epist.* I, 203, 198. 201: II, 355 s.): in oonflrmationo canonum apostolicorum contra simoniacas ordinationes Benedicti VII Papa»*, a. 98.3 (BR 1. 119); in Concilio *Tolosano* (1119), »-an. l tMw-i 21. 226): in Concilio *Lateranensi* I (1123) can. l (Manbi 31. 282); in Concilio *Dalmatico* (1199) cap. l (Maxsì 22, 701); in Concilio *Biterrensi* (1233) can. 8 (Mansi 23, 275) ...

l Mansi (9, 933) habet an. 581: sed cfr. HL 3. 202.

l Hoc idem invenitur praescriptum in condì. *Agathensi.* can. 20 (cfr. n. 86).

CONCILIUM TOLETANUM Hl (589)

In omni sacerdotali convivio legatur Sacra Scriptura

104 Can. VII. - Pro reverentia Dei sacerdotum, id universa sancta constituit synodus; ut quia solent crebro mensis otiosae fabulae interponi, in omni sacerdotali convivio lectio scripturarum divinarum misceatur. Per hoc enim et animae aedificantur ad bonum, et fabulae non necessariae prohibentur.

Mansi 9, 994. Cfr. CV 127.

S. GREGORIUS l M. (590-604)

Qualis esse debeat sacerdos

(Ex Epist. Synodal! *Consideranti mihi* ad loanneni episc. Constantinopolitanum et alios Patriarchas, febr. 591).

105 ... Quid antistes ad Dominum nisi pro delictis populi intercessor eligitur? Qua itaque fiducia ad eum pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de propriis securus non sumí Si fortasse quispiam apud potentem virum, qui et sibi iratus et mihi esset incognitus, intercessorem suum me fieri quereret, protinus responderem: Ad intercedendum venire nequeo, quia eius notitiam ex sedula familiaritate non habeo. Si igitur recte homo apud hominem, de quo minime presumpsissem, fieri intercessor erubescerem, quantae hoc audaciae est, quod apud Deum pro populo locum intercessionis obtineo, cui familiarem me esse per vitae meritum non agnosco? Qua in re est mihi adhuc aliud gravius formidandum, quia sicut cuncti liquido novimus, cum is (pii displicet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur. Et valde pertimesco, ne comissa mihi plebs fidelium reatus mei additamento depereat, cuius nunc usque Dominus aequanimiter delicta tolerabat. Cum vero utcumque hunc timorem supprimo et consolatam mentem ad pontificalis operis studia accingo, considerata ipsa rei inmensitate deterreor.

Perpendo quippe, quod omni cura vigilandum est, ut rector cogitatione sit mundus, operatione praecipuus, discretus in silentio, utilis in verbo, singulis compassione proximus, prae cunctis contemplat ione suspensus, bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum itisi itiae erectus.l Quae videlicet cuncta dum subtili studeo inquisitione perscrutari, ipsa me in singulis latitudo considerationis angustat.

MGII *Epist.* 1, 28 R.

l *Rwil. Pastor.* lib. I. cap. 10: ML 77, 23,
• *Pastor.* lib. II. cap. I: ML 77, 26.

De castitate ante ministerii altaris susceptionem approbanda

(Ex Epist. *Quod responsalein* nd Petrum, Sedis Komanae subdiaconum, cui Summus Pontifex vices suas intra provinciam Siciliam ℭommiserat, mai. 591),

106 (63) Videtur mihi, ut a praesenti die episcopis omnibus dicatur, ut nullum facere subdiaconum praesumant, nisi qui se victurum caste promiserit, quatenus et praeterita, quae per propositum mentis appetita non sunt, violenter non exigantur et futura caute caveantur... Nullus debet ad ministerium altaris accedere, nisi cuius castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.[2]

MGH *Epist.* 1, G7.

De indignis et incognitis peregrinis non ordinandis

(Ex Epist. *Pastoralis officii* ad loannem eplsc. Squillacinum. iul. 592).

107 (64) Praecipimus autem, ne umquam inlicitas ordinationes facias ... ignorantem litteras, vel in qualibet parte corporis vitiatum, poenitentem, vel curiae aut cuilibet conditioni obnoxium, ad sacros ordines permittas accedere... Afros passim, vel incognitos peregrinos ad ecclesiasticos ordines tendentes nulla ratione suscipias, quia Afri quidem aliqui Manichaei, aliqui rebaptiz.ati, peregrini vero plurimi, etiam in minoribus ordinibus constituti, fortiori de se praetendisse honori saepe probati sunt.[1]

MGH Epist. 1, 133.

Ne donum vel patrocinium in electione sacerdotis interveniat

(Ex Epist. *Natalem, Salolinae ecclesiae* ad Antoninum subdiaconum, mart. 593).

108 Illud quidem prae omnibus curae tibi sit, ut in hac electione nec datio quibusque modis interveniat praemiorum, nec quarumlibet personarum patrocinia convalescant. Nam si quorundam patrocinio fuerit quisquam electus, voluntatibus eorum cum fuerit ordinatus oboedire reverentia exigente compellitur, sicque fit, ut res illius minuantur ecclesiae, et ordo ecclesiasticus non servetur. Talem ergo te inminente debent personam eligere, quae nullius incongruae voluntati deserviat, sed vita et moribus decorata tanto ordine digna valeat inveniri.

MGH *Episi.* 1, ISO.

De cautelis in sacra ordinatione adhibenda

(Ex Epist. *Qualiter erga* ad Adeodatuin eplflc. primatem Numidiae. iul. 593).

p)5) Estote ergo praecipue in ordinatione solliciti, et ad sacros ordines aspirare, nisi provectiores aetate et mundos opere, nullatenus ammittatis. ne forte semper esse desinant, quod inmature esse festinant. Eorum enim,

1 Epist. *Valde necessarium* ad Siciliae Episcopos, sept. 590: MGH *Epist.* I. 1.
' *Disi.* 28, can. I: 31, cnn. 1 (CI 1. 100, III). Cfr. *Decretal.* 1. I. t. 11. cup. 9 (Cl 2. 129).
' *Dist.* 98, can. 3 (Cl I. 349).

qui in sacro sunt ordine conlocandi, prius vitam moresque discutite, et ut dignos huic officio adhibere possitis non vobis potentia aut supplicatio quarumlibet subripiat personarum. Ante omnia vero cautos vos esse oportet, ut nulla proveniat in ordinatione venalitas, ne quod absit et ordinatis et ordinantibus periculum maius in mineat. Si quando igitur de his tractari necesse est, graves expcrtosque viros consiliis vestris adhibete participes, et cum eis communi de hoc deliberatione pensate.[1] Prae omnibus autem Columbum [2] fratrem et coepiscopum nostrum in cunctis adhibere vos convenit.

MGH *Epiai.* 1, 204.

Ei qui implicatus fuerit publica administratione, ad ecclesiasticum officium venire ne liceat

(Ex Epist. *Omnipotenti Deo* ad Mauritium Imperatorem, aug. 593).

110 ...dominorum pietas sanxit, ut quisquis publicis administrationibus fuerit implicatus, ei ad ecclesiasticum officium venire non liceat.[3] Quod valde laudavi, evidentissime sciens, quia qui saecularem habitum deserens ad ecclesiastica officia venire festinat, mutare vult saeculum, non relinquere.[4]

MGH *Epist.* 1, 220.

De candidatis ante ordinationem probandis

(Ex Epist. *Fratris et coepiscopi* nd lamiarium episc. Calaritanum, mai. 594).

Ill (6G) Ne umquam hi qui ordinati sunt pereant, provideri debet quales or(linentur, ut prius aspiciatur, si vita eorum continens in annis plurimis fuit, si studium [orationis et] lectionis, si elemosynae amorem habuerunt... Videndum etiam, ne sine litteris, aut ne obnoxius curiae compellatur post sacrum ordinem ad exactionem publicam redire?

MGH *Epist.* 1. 2(11.

[1] *Caos.* I, Q. I. can. 119 (CI I, 401).

[2] Hunc' Numidiae episcopum S. Pontifex epistolii *Et antequam* eodem die data hortatur. ut Adeodatum « primatem synodi suae › admoneat ne sacri ordines aut mercede aut pueris, quorum scilicet non sit artas legitima, conferantur: MGH *Epist.* 1» 203; ML 77. 613. Cfr. ‹'‹i›t›. I. .| 1. .an. 120 •‹ | I» 104).

[3] Cfr. Ph. JAFFE. *Regesta Pontificum Romanorum.* I (Graz 1056) | 159.

[4] Cfr. Epist. eiusdem Pontificis *Legem quam,* tam memoratam, nov. 597, ubi de eadem re agitur (MGH *Epist.* 2. 12 s« .

[5] Cfr. MGH *Epist.* 1. 133.

In Sacrae Scripturae expositione no adhibeantur formae oratoriae profanae

(Ex Epist. *Dudum te.* ad S. Leandrum, episc. Ilispalensetn. lut. 595).

112 Quaeso autem, ut huius operis dicta percurrens in his certiorum folia non requiras, quia per sacra eloquia ab eorum tractatoribus infructuosae loquacitatis levitas studiose compescitur, dum in templo Dei nemus plantari prohibetur... Unde et ipsam loquendi artem, quam magisteria disciplinae exterioris insinuant, servare despexi. Nam sicut huius quoque epistolae tenor enuntiat non metacismi collisionem fugio, non barbarismi confusionem devito, situs[1] modosque et praepositionum casus servare contemno, quia indignum vehementer existimo, ut verba caelestis oraculi restringam sub regulis Donati. Neque enim haec ab ullis interpretibus in scripturae sacrae auctoritate servata sunt.

MGH *Epist.* 1. 357.

De sacra ordinatione gratuito et dignis conferenda

(Ex Epist. *() quam bona* ad Virgiliani,‘ episc. Arelatensem. cui Summus Pontifex vices suas in regno Childcbcrti gerendas committit, 12 aug. 595).

113 2. - Quibusdam namque narrantibus agnovi, quod in Galliarum vel
(67) Germaniae partibus nullus ad sacrum ordinem sine commodi datione perveniat. Quod si ita est, tiens dico, gemens denuntio, quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu stare non poterit. Scimus quippe ex Evangelio, quid Redemptor noster per semel ipsum fecerit, quia ingressus templum cathedras vendentium columbas evertit. Columbas enim vendere, est de Spiritu Sancto, quem Deus omnipotens consubstantialem sibi per impositionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo, ut praedixi, malo iam innuitur, quid sequatur, quia qui in templo Dei columbas vendere praesumpserunt, eorum Deo indice cathedrae ceciderunt (.1/L 21, 14). Qui videlicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam ipse quoque qui ad sacrum honorem perducitur, iam in ipsa provectus sui radice vitiatus, paratior est aliis venundare quod emit. Et ubi est quod scriptum est: [1] Gratis accepistis gratis date *! (J/i.* 10, 12). Et cum prima contra sanctam Ecclesiam simoniaca heresis sit exorta, cur non perpenditur, cur non videtur, quia eum quem quis cum pretio ordinat provehendo agit, ut haereticus fiat?

14 3. - Alia quoque nobis est res valde detestabilis nuntiata, quod qui-
[1]›) dam ex laico habitu per appetitum gloriae temporalis defunctis episcopis

1 Hiatus?
3 BR habet *Vigilium;* sed cfr. MGH *Epist.* 1. 3<>S.

4

tonsurantur, et lìunt subito sacerdotes. Qua in re iam notum est, qualis ad sacerdotium venit, qui repente de laico habitu ad sacrum transit ducatum; et qui miles numquam extitit, dux religiosorum fieri non pertimescit. Quam iste suam praedicationem habiturus est, qui fortasse numquam audivit alienam? Aut quando aliena mala corrigat, qui nec deflevit sua? Et cum ad sacros ordines Paulus Apostolus neophytum venire prohibeat (1 *T.* 3, 6), sciendum nobis est, quia sicut tunc neophytus vocabatur, qui adhuc nova erat planctatus in fide, ita nunc inter neophytos deputamus, qui adhuc novus est in sancta conversatione.

BR I, 164; MGH *Episl.* 1, 3G9 s.

De sacra ordinatione gratuito et dignis conterenda

(Ex Epist. *Laetos Nos* ad Childebcrtum, regem Francorum, 15 aug. 595).

115 Pervenit autem ad nos obeuntibus episcopis quosdam ex laicis tonsurari atque ad episcopatum praecipiti saltu conscendere. Et qui discipulus non fuit, inconsiderata ambitione, magister efficitur; et quoniam quod possit docere non didicit, sacerdotium tantummodo gerit in nomine; nam laicus in sermone perseverat et opere. Quomodo ergo pro aliorum peccatis intercessurus est, qui sua primitus non deflevit? Talis enim pastor non munit gregem, sed decipit, quia, dum contradicente verecundia non potest aliis hoc quod ipse non facit persuadere, quid est aliud, nisi ut plebs dominica praedonibus populanda permaneat et inde sumat interitum, unde salutiferae protectionis magnum debuit habere subsidium? Quod quam pravum quamve perversum sit, ex sua quoque ordinatione excellentiae vestrae celsitudo perpendat. Certum namque est non vos ante exercitui ducem praeponere, nisi vobis labor eius fidesque constiterit, nisi eum ante actae vitae virtus et sollicitudo aptum esse monstraverit. Sivero non aliis nisi huiusmodi viris committitur gubernandus exercitus, qualis dux esse debeat animarum, ex istius bene rei comparatione colligitur. Sed verecumdum nobis est et dicere pudet, quia sacerdotes sibi ducatum arripiunt, qui exordium religiosae militiae non viderunt.

Simul autem et illud valde exeerandum nobis est nuntiat um, quod sacri ordines per aimoniacam hacresem, id est accepto praemio, conferantur. Et quia pestiferum nimis est et sanctae ecclesiae universali contrarium in sacrum quempiam ordinem non meritis, sed pretio collocari, hortamur, ut tam detestabile facinus de regno suo excellentia vestra prohiberi praecipiat. Nam ipse se ad hoc officium ostendit prorsus indignum, qui donum Dei pecunia mercari non metuit et commodis praesumit appetere quod habere per gratiam non meretur.

MGH *Epist.* 1. 371.

De vita ordinandorum subtiliter inquirenda

(Ex Epist. *Indicavit nobis* ad Candidum episc. Urbis Veteris Maioris, mari. 5Û6).

116 (70) Illud prae omnibus estote solliciti, ut vitam actusque eorum qui in hoc sunt officio [i. e. presbyteri] constituendi suptiliter debeatis inquirere et tunc eos, si digni fuerint, ordinare. Si vero aliqua in eos culpa claruerit, quae eos ad hunc ordinem canonica prohibitione provehi non permittat, nullius vobis supplicatio aut gratia personae subripiat, ut talibus debeatis manum imponere, ne quod absit, hic honor et illis poena et vobis incipiat esse peccatum.

MGH *Epist.* 1, 406.

CONCILIOM TOLETANUM, sub Reccaredo rege (597)

De servanda a clericis castitate

117 Can. I. - Priscorum[l] patrum sequentes monita, id praecipiunt Dei sacerdotes, ut quae sanctae Trinitati conveniunt operibus fidei catholicae in omnibus coniungantur: ita ut sanctam et amicam Dei observantes castitatem non solum retinendam pontifices suo corpore censeant, sed et presbyteris, et diaconibus ministrantibus Dei altaribus, modis omnibus observandam constituant: ut ex his qui castitatis voluerit patientiam violare tali sorte coerceatur; ut ultimus a quo est gradu deiectus, Deo amplius non ministret, sed sacerdotis sui electione sit tali claustro conseptus. ut ceteros suo exemplo corrigat, et ille ex poenitentia reviviscat.

Mansi 10, 477; CV 157.

De simonia ac de ordinatione per saltum

(Ex Epist. *Quanta in omnipotentia Dei* ad Brunechiklani. reginam Francorum, sept. 597).

118 Christianitatis vestrae sollicitudo diligenter invigilet et nullum, qui sub regno vestro est, ad sacrum ordinem ex datione pecuniae vel quarumlibet patrocinio personarum seu proximitatis iure patiatur accedere, sed ille ad episcopatus vel alterius sacri ordinis officium eligatur, quem dignum vita et mores ostenderint, ne, si, quod non optamus, honor venalis fuerit sacerdotis, simoniaca in illis partibus haerosis, quae prima in ecclesia prodiit et patrum sententia est damnata, consurgat et regni vestri, quod absit, vires Diminuât. Nam grave omnino et ultra, quam dici potest, facinus est spiritum sanctum, qui omnia redemit, venundare.

[l] In editione critica CV legitur *priorum* (p. 157).

Sed et hoc vobis curae sit, ut, quia, sicut nostis, neophytum egregius praedicator ad sacerdotii regimen omnino vetat accedere,[1] nullum ex laico patiamini episcopum consecrari. Nam qualis magister erit, qui discipulus non fuit? Aut quemadmodum ducatum gregi dominico praebeat, qui disciplinae pastoris subditus ante non fuerit? Si cuius ergo talis vita constiterit, ut ad hunc dignus sit ordinem promoveri, prius ministerio debet ecclesiae deservire, quatenus longae exercitationis usu videat, quod imitetur, et discat, quod doceat, ne forte onus regiminis conversionis novitas non ferat, et ruinae occasio de provectus inmaturitate consurgat.

MGH *Epist.* 2, 6 s.

Ordinandi presbyteri vita inquiratur

(Ex Epist. *.Inte hoc biennium* ad Chrysanthum, episc. Spolctanuin, iun. 599).

119 ... cum omni studio ac vivacitate personas exquirite, qui illic in presbyterii ordine valeant consecrari. Quorum vitam actusque ita suptili primitus inquisitione discutite, ut in nullo eis vel sacri canones vel ecclesiasticae regulae valeant obviare, ut hac provisione populus illic degens communionem, qua se privatos ob sacerdotum necessitatem flebiliter conqueruntur, recepisse se gaudeant et in ecclesiis illis sacra missarum sollemnia deesse non debeant.

MGH *Epist.* 2, 105.

BONIFATIUS IV (608-615)

De cura et sollicitudine pastorum

(Ex Epist. *Mulinili, frater carissime* ad Florinnum, episc. Arelatcnscm, 23 aug. 613).

120 Officium etenim sacerdotis assumere, si interiori vigilantia perpendamus, plus est oneris quam honoris: quippe cui propria curare non sufficit, nisi et salubriter gesserit aliena.[2] Nam si pastores ovium solem geluque pro gregis sui custodia die ac nocte ferre contenti sunt, ut ne qua ex eis aut errando pereat aut ferinis laniata morsibus rapiatur, oculis semper vigilantibus circumspectant: quanto sudore quantaque sollicitudine debemus esse pervigiles nos, qui pastores animarum dicimur? Attendamus et susceptum officium exhibere erga custodiam dominicarum ovium non cessemus, ne inde post desidiam nostram ante summum pastorem neglegentiae reatus excruciet, unde modo honoris reverentia subli-

‘ Cfr. *1 T.* 3, 6.
1 Cfr. *Liber diurnus liomunorum Pontificum, XLVI* (Ed. SlCKEL, p. 35).

iniorcs inter ceteros indicamur.[*] Sic itaque nos oportet esse sollicitos, ut callido antiquoque humani generis inimico aditum praecludamus et totis contra eius voracitatem viribus obsistamus, ne nostra, ut diximus, forte desidia rabida, quod absit, quemquam fauce deglutiat et eius ad nostram non inmerito applicetur poenam perditio, qui commissos sollicita custodire cautela negleximus. Exhibeamus ergo, quod dicimur, et, quibus divini dispensatione consilii praeesse nos contigit, prodesse quantum possumus festinemus, ut, dum creditor rationes nobiscum positurus advenerit lucrum fecisse repperiat et sua nos, sicut promisit, remuneration© laetificet...[2]

Haec itaque, frater carissime, tota virtute considera et locum, quem adeptus est, non ad requiem, sed ad laborem te suscepisse cognosce. Adhortationis ope fidelium corda corrobora, infidelium vero converte. Quod ut facilius assequi merearis, praedicationem tuam vita commendet; ipsa eis instructio, ipsa magistra sit; ad desiderium aeternae vitae, te docente, suspirent, tuo viventes exemplo perveniant;[3] quia ideo, divina gratia suffragante, ad hoc honoris culmen vocatus es, ut fraternitatis tuae doctrina, quae soli tibi utilis prius inter ceteros latebat, iam nunc in altum ducta multis proficiat et divinae sapientiae radios spargat.

MGH *Epist.* 3, 153 s.

HONORIUS I (625-638)

CONCILIEM NARBONENSE (627)

De scientia pastorum

Can. XI. - Amodo nulli liceat episcoporum ordinare diaconum, aut presbyterum litteras ignorantem: sed si qui ordinati fuerint cogantur discere. Qui vero diaconus aut presbyter fuerit litteris ineruditus, et desidiose legere vel implero ollicium distulerit, et in ecclesia ad omnia utilis non fuerit; ab stipendio reiiciendum, et inclinandum, quoadusque curvatus impleat et. defendat, quod osse cognoscitur. Ad quid erit in ecclesia Dei, si non fuerit ad legendum exercitatus? Et si perseveraverit desidiose, et non vult proficere, mittatur in monasterio, quia non potest aedificare populum.

Mansi 9, 1027.

[1] *Liber diurnus.* XLV (p. 32 s.).
[2] *Liber diurnus.* XLVI (p. 35 8.).
[3] *Liber diurnus.* XLVI (p. 36).

CONCILIUM TOLETANUM IV (633)

De iuvenibus clericis iu communi instituendis

122 (71) Cap. XXIV. - *Prona est omnis aetas ab adolescentia in malum-,*[l] nihil enim incertius, quam vita adolescentium. Ob hoc constituendum [constituere] oportet ut si qui in clero puberes [impuberes] aut adolescentes existunt, omnes in uno conclavi atrii commorentur: ut lubricae aetatis annos non in luxuria, sed in disciplinis ecclesiasticis agant, deputati probatissimo seniori quem et magistrum disciplinae, et testem vitae habeant.[l] Quod si aliqui ex his pupilli existunt, a sacerdotali tutela foveantur, ut et vita eorum a criminibus intacta sit, et res ab iniuria improborum. Qui autem his praeceptis resultaverint, monasteriis deputentur, ut vagantes animi et superbi severiori regula distringantur.

Mansi 10, 626; CV 201 s.; Cfr. *Coli. Hispana,* ML 81, 374.

S. MARTINUS I (649-655)

De munditie quae in promovendis ad sacros ordines expostulatur

(Ex Epist. *Fraternitatis tuae* ud Amandum episc. Traiectensoin [Tungrensem), a. 649).

123 (72) ... tales quaerimus ad sacros ordines promovendos, quibus nulla ruga, nullumque vitae contagium mentes et corpora praepediat.

ML 87, 136; Cfr. MGH *Script. Rer. Mereto.* 5, 153.

S. VITALIANUS (657-672)

CONCILIUM LEUDEGARI episc. Augustodunensis (663-680)

Presbvter aut clericus non accipiens Symbolum Apostolorum, condemnetur

124 Can. I. - Si quis presbyter aut diaconus aut clericus symbolum, quod sancto inspirante Spiritu apostoli tradiderunt et fidem sancti Athanasii presidís inreprehensibiliter non recensuerit, ab episcopo condempnetur.

CG 2. 319.

‘ Cfr. *Gn.* 8, 21.

• Haec sententia Concilii *Toletani tJ',* cui praefuit S. lamoRVS Hispalensis, in Concilii Tridentini decreto *de Seminariorum erectione* repetitur [cfr. n. 290].

S. GREGORIUS II (715-731)

Impedimenta ordinationis. Distributio stipendiorum

(Ex allocutione ud clerum et populum, a. 714).

Probabilibus desideriis nihil tarditatis praestantes, fratrem iam et coepiscopum nostrum Bonifacium vobis ordinavimus sacerdotem. Cui dedimus in mandatis, ne unquam ordinationes praesumat illicitas, ne bigamum, aut qui virginem non est sortitus uxorem, neque illiteratum, vel iu qualibet corporis parte vitiatum, aut ex poenitente, vel curiae, aut cuilibet conditioni obnoxium, notat unique, ad sacros ordines permittat accedere; sed si quos huiusmodi forte repererit, non audeat promovere. Afros passim ad ecclesiasticos ordines praetendentes nulla ratione suscipiat, quia aliqui eorum -Manichaei, aliqui rebaptizati saepius sunt probati. -Ministeria atque ornatum ecclesiae, vel quidquid illud est in patrimonio eiusdem, non minuere studeat, sed augere. De reditu vero ecclesiae, vel oblatione fidelium, quatuor faciat portiones, quarum unam sibi ipse retineat, alteram clericis pro officiorum sedulitate distribuat, tertiam pauperibus et peregrinis, quartam ecclesiasticis fabricis noverit reservandam; de quibus divino erit indicio redditurus rationem. Ordinationes vero presbyterorum, sive diaconorum, non nisi quarti, septimi et decimi mensis ieiuniis, sed et in ingressu quadragesimali, atque medio, vespere sabbati noverit celebrandas. Sacrosancti autem baptismi sacramentum, non nisi in paschali festivitate et pentecoste noverit esse praebendum, exceptis iis, quibus mortis urgente periculo, ne in aeternum pereant, talibus oportet remediis subvenire. Huic ergo sedis nostrae praecepta servanti devotis animis obsequi vos oportet, ut irreprehensibile placitumque fiat corpus ecclesiae, per Christum Dominum nostrum, qui vivit et regnat cum Deo Patre omnipotente, per omnia saecula saeculorum.

Mansi 12, 239 s.

S. ZACHARIAS (741-752)

Prohibeatur exercitium sacerdoti fornicario et sanguinai io

(Ex Epist. *Susceptis sanctissime,* nd S. Bonifatium, 1 apr. 743).

Quis enim sapiens habens cor eos aestimet sacerdotes, qui neque a fornicationibus abstineunt neque ab effusione sanguinum manus servant innoxias? Quisve eorum sacrificiis Deum esse credit placatum, dicente propheta: *Virum sanguinum, et dolosum abhoinhiabitur Dominus (Ps.* 5, 7). Isti namque, ut praemisi, ne sacerdotium fungi patiantur neque divina

contingere inisteria, commonemus. Quiequid vero aliud, ut dictum est, eos contra aecclesiastica in regulam excessisse reppereris, canones sive instituta patrum prae inanibus habeto et, iuxta quod in eis edoctus fueris, discerne.

MOli *Epist.* 3. 303.

CONCILIUM CLOVESHOVIAE II (747)

De scientia et sanctitate clericorum

127 Can. VI. - Sexto statuitur decreto, ut episcopi nullum de clericis seu monachis ad sacrum presbyterii gradum ordinent, nisi prius eius vitam qualis extitcrit, vel tunc quae morum probitas ac scientia fidei existât, manifeste perquirant: qua namque potest ratione aliis integritatem fidei praedicare, sermonis scientiam conferre, peccantibus discretionem poenitentiae indicare, nisi prius vigilanti intentione, haec pro viribus ingenioli sui studeat ediscere, ut iuxta apostolum *Potens sit exhortare in doctrina sana* (7' 1, 9).

128 Can. VII. - Septimo decreverunt condicto, ut episcopi, abbates atque abbatissae... studeant, et diligenti cura provideant, ut per familias suas lectionis studium indesinenter in plurimorum pectoribus versetur, et ad lucrum animarum laudemque regis aeterni multorum vocibus innotescat; nam dictu dolendum est, quod his temporibus perpauci inveniantur, qui ex intimo corde sacrae scientiae rapiantur amore; et vix aliquid elaborare in discendo voluerint; quin potius a iuvenili aetate vanitatibus diversis, et inanis gloriae cupiditatibus occupantur, atque praesentis vitae instabilitatem plusquam sacrarum scripturarum assiduitatem vagabunda mente sequuntur. Proinde coerceantur et exerceantur in scholis pueri ad dilectionem sacrae scientiae, ut per hoc bene eruditi inveniri possint ad omnimodam ecclesiae Dei utilitatem, nec sint rectores terrenae tam avidi operationis, ut domus Dei desolatione spiritalis ornaturae vilescat.

129 Can. VIH. - Octavo monuerunt capitulo, ut presbyteri indesinenter reminiscant, ad quod divina ordinatione prae caeteris promoti sint; quod Dei videlicet ministri et dispensatores mysteriorum Christi vocantur, et tunc *quaeritur inter dispensatores, ut fidelis guis inveniatur* (I *C.* 4, 2): unde sciant se necessario pro Dei intuitu debere a saecularibus negotiis causisque in quantum praevaleant, vacare; altaris officium divinique cultus obsequium summa intentione persolvere: oratorii domum, et cuncta ad cultum ipsius pertinentia sub sua cura conservare; lectioni, orationi, missarum celebrationi, psalmisque canendis invigilare, abbatibusque suis sive abbatissis diligenter ac tideliter, ubicumque opus fuerit, auxilium praebere, pro iniuncto scilicet sibi divinitus officio reminiscant, id est in admonendo. et corripiendo, atque exhortando subjectos, ut pariter et exemplis et hortamentis illorum alii, ut decet, ad Dei famulatum semper incitentur.

Mansi 12. 397 ».

Detestabile est invenire pastores in ludis et degere vitam in venationibus

(Ex Epist. *Cratias ago* ad Throandum et alios viros, 1 mai. 748),

130 Detestabile est enim et iniquum opus, clericorum in ludis inveniri aut cum acceptoribus vel venationibus degere vitam; tantisque scenicis causis sauciatum ad episcopatum aut presbiterium vel quod libet sacerdotale officium accedere, non bonis, sed malis vitiis plenum. Scriptum namque est: *Qui diligitis Dominum, odite malum (Ps.* 96, 10).

MGH *Epist.* 3. 364 s.

b) aetate ordinandorum

(Ex Epist, *Benedicius Deus* ad S. Bonifatium, 1 nov. 751).

131 Inquisisti etiam et hoc: si ante tricesimum annum liceat sacerdotem ordinari. Bonum et congruum est, carissime, si fieri et inveniri potest, ut provecte aetatis et boni testimonii viri iuxta sacrorum canonum instituta ordinentur sacerdotes. Si autem minime repperiuntur et necessitas exposcit, a vigiliti quinque annorum et supra levitae et sacerdotes ordinantur,[1] quemadmodum in lege Domini continetur.

MGH *Epist.* 3, 371.

HADRIANUS I (772-795)

REGUJf FRANCORUJ/ CJPITULÂRIA

Reges Francorum una cum Episcopis, in conventibus generalibus, ad clerum litteris sacraque disciplina instituendum mulla constituerunt, quae S. Sedes rata habuit et confirmavit.[2] Ex quibus praecipua hic subiicerc visum est.

De vita et officio magisterii sacerdotum

(Ex Caroli M. Epist. *Considerans pacifico* nd omnes ecclesiasticae pietatis ordines seu saccularis potentino dignitates, 23 mart. 789).

132 LXXII. - Sacerdotibus. Sed et hoc flagitamus vestram almitatem, ut ministri altaris Dei suum ministerium bonis moribus ornent, seu alii canonice observantiae ordines vel monachici propositi congregationes; obsecramus, ut bonam et probabilem habeant conversationem, sicut ipse

[*] *Decret. Grat.* D. 75 C. 5.

[*] Ex litterarum monumentis quae supersunt cfr. Epist. S. Leonis IV *De capitulis* (a. 863) ad Lotliariuin augustum: MGH *Epist.* 5, 001 s. - *Disi.* 10, can. 9 (CI I. 21).

Dominus in euangelio praecipit: « *sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in caelis est* » (Jfi. 5, 16), ut eorum bona conversatione multi protrahantur ad servitium Dei, et non solum servilis conditionis infantes, sed etiam ingenuorum filios adgregent sibique socient. Et ut scolae legentium puerorum fiant. Psalmos, notas, cantus, compotum, grammaticam per singula monasteria vel episcopia et libros catholicos bene emendate; quia saepe, dum bene aliqui Deum rogare cupiunt, sed per inemendatos libros male rogant. Et pueros vestros non sinite eos vel legendo vel scribendo corrumpere; et si opus est euangelium, psalterium et missale scribere, perfectae aetatis homines scribant cum omni diligentia.

133 LXXX - Omni clero. Ut cantum Romanum pleniter discant, et ordinabiliter per nocturnale vel gradale officium peragatur, secundum quod beatae memoriae genitor noster Pippinus rex decertavit ut fieret, quando Gallicanum tulit ob unanimitatem apostolicae sedis et sanctae Dei aecelesiae pacificam concordiam.

MGII *Capitul.* 1, 59. 61.

S. LEO III (795-816)

CONCILIUM FOROIULIENSE (796-797)

De simonia; de sanctitate sacerdotum. Nemo cohabitet cum muliere subintroducta; nec exerceat officia saecularia

134 Cap. 1. - Primum igitur, ut iuxta priscas patrum divinitus aeditas sanctiones nullus Domini sacerdotum vel quicumque sub canone sunt constituti canonicas, quinimmo apostólicas ignorantes aut parvipendentes definitiones inordinate vel inhoneste in domo Dei, quae est ecclesia, conversentur, sed, in suo ordine cuncta persistentia, pulchritudo ecclesiastici decoris inviolata permaneat. Illud summopere vigilantique studio praecaventes decernere curavimus, ut nullus canonicae deditus dicioni donum sancti Spiritus pecunia, praelio fraudulenter deceptus, vendere vel emere praesumat, ne cui in quemlibet sacrum ecclesiastici ordinis gradum muneris exigente merito liceat quempiam subvehens promovere patentique semper cordis aure pertimescat, intellegat clarissimam illam Domini vocem dicentis: *Gratis accepistis, gratis date (Mt.* 10, 8). Hanc quippe pestiferam simoniacam heresem primus pastor ecclesiae in ipsa, ut ita dixerim, originali cupiditatis radice anathematis ferro funditus resecare curavit.[1]

» Cfr. *A.* 8, 18 88.

135 Cap. II. - Ut longe altius excellat vita pastoris conparata subditi gregis, quoniam singulariter boni pastoris voce dicitur; *Vos estis lux mundi,* et rursus: l os *estis sal terrae,* et iterum: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum, qui in caelis est (Mt. 5,* 14, 13, 16). Hinc etenim colligi potest, in quantum distare debet pastor a grege, dum istos homines et illos plus quam homines, id est lucem hominum, Dominus voluit appellari. Si ergo lux mundi sumus, lucere utique absque nebulosa hypocrisis ammixtione debemus et, si sal terrae sumus, condire nichilominus terrenas mentes sapientiae sapore per verbum praedicationis debemus.

136 Cap. IV. - Ut iuxta Niceni venerandi diffinitionem concilii nullus patiatur subintroductas mulieres secum in domo propria habere vel private cum eis cohabitantes conversari. Et quamquam de quibusdam inhonesta carentibus suspitione clementius aliquo modo inibi legatur indultum, nos autem omnes omnino nunc necessarium vetare prospeximus, eo quod experimento didicerimus ob illarum velamentum alias licentius ad eos aditum veniendi perditionis causam habuisse. Non autem vetamus quempiam, sed potius adoriamur pauperibus personis iure sibi cognationis coniunctis benefacere, curn sit omnibus benefaciendum; sed ab eis segregate in suis degentes domiciliis perseverent.

137 Cap. V. - Ut secularia negotia ultra modum mensurae nulli liceat exercere. Ait enim Apostolus: *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat, cui se probavit* (2 *T.* 2, 4). Intueri quapropter subtilius libet, cuius nos esse regis milites gratulamur. Et quia in castris dominicis militamus, sollicite pensare constringimur, quibus armis muniti cum tanto adversario certaminis bella adgressi pugnare valeamus, ut expediti ab omni praesentis saeculi inpedimento, intrepidi in prima acie persistentes, post palmam victoriae triumphatricis gloriae coronam ab eo rege, qui nos de antiquo hoste triumphavit, suscipere mereamur.

138 Cap. VI. - Item placuit, ut eas prorsus mundanas dignitates, quas seculares viri vel principes terrae exercere solent, in venationibus scilicet vel in canticis secularibus aut in resoluta et inmoderata laetitia, in liris et tibiis et his similibus lusibus, nullus sub ecclesiastico canone constitutus ob inanis laetitiae fluxum audeat fastu superbie tumidus quandoque praesumendo abuti, nisi forte, si in yrnnis et spiritualibus canticis delectatur, de sacris videlicet scripturarum voluminibus digne honesteque conpositis utatur. Ab his igitur non solum non inhibemus abstinere, verum etiam connibentes licentiae concedimus votum.

MG1I *Condi. 2,* 190 s.

CONCILIUM EISPACENSE (798)

De institutione clericorum; de vestitu; de cantu ac de recta exsecutione ofilcii liturgici

139 IV. - ... hoc consideret episcopus, ut ipsi presbyteri non sint idiothae, sed sacras scripturas legant et intellegant, ut secundum traditionem Romane aecclesiae possint instruere et fidem catholicam debeant ipsi agere et populos sibi commissos docere, missas secundum consuetudinem celebrare, sicut Romana traditio nobis tradidit.

140 VII. - Qui sunt ministri altaris Domini debent esse dissimiles caetero populo. Clericali vestitu vestiantur, sicut canones constituerunt;[1] arma non praesumant portare nec laicum vestitum ullus canonicus clericus. Sicut sunt dissimiles moribus inter saeculares, ita et in vestitu debent esse dissimiles.

141 Vili. - Episcopus autem unusquisque in civitate sua scolam constituat et sapientem doctorem, qui secundum traditionem Romanorum possit instruere et lectionibus vacare et inde debitum discere, ut per canonicas horas cursus in aecclesia debeat canere unicuique secundum congruum tempus vel dispositas festivitates, qualiter ille cantus adornet aecclesiam Dei et audientes aedificentur. Et eum summa reverentia et amore Dei ministrent in altare Domini, ut populus, qui hoc audiverit vel viderit, cum alia praedicatione vel illa compunctione, quam videt et audit, adtrahatur ad amorem caelestem et compunctus hoc agat, quod placeat.

MGH *Concit. 2,* 198 s.

De disciplina clericorum

(Ex Cakom M. Capitili. *Idcoquc convenit,* 799-800).

142 XVII. - Ut nullus ex clero feminam aecum in domo habitare permittat propter suspitionis causam, nisi matrem et sororem aut amitam, sive eas quae suspitiones malas effugiunt, sicut in Niceno concilio continentur.[1]

143 XXVI. - I t nullus ex clero domnum regem inquietare audeat, antequam notetur causa episcopo suo...

[1] Ctr.Coneil. *Matisr.* (583)can.5: *Iai Iu ii.* (663-75) ea». 2; *Suession.* (7t4)con.3; *Admon. gener.* (789) can. 70 (MGH *Conni.* 1. 156, 218; *Capititi.* 1. 29. 59).

* Cfr. Capit. eiusdem Imperatoris *Primo commemorandus est* (811): MGH Capitili. 1, 162, 164.

144 XXXVI. - Ut hi (pii ad sacrum ministerium ordinati sunt presbiteri nullatenus praetermittere audeant indesinenter missarum sollemnia celebrare, nisi certis ex causis quae nostra sunt definire, pro quibus abstinere magis oportet usque ad tempus.

MGH *Capitili.* 1. 228 s.

Do litteris colendis

(Ex CAROLI M. Epist. *Nolunt ipilur sil* ad regni Francorum metropolitanos, c. a. 800).

145 (73) ... nos una cum fidelibus nostris consideravimus utile esse, ut episcopia et monasteria nobis Christo propitio ad gubernandum commissa praeter regularis vitae ordinem atque sanctae religionis conversationem etiam in litterarum meditationibus eis qui donante Domino discere possunt secundum uniuscuiusque capacitatem docendi studium debeant impendere, qualiter, sicut regularis norma honestatem morum, ita quoque docendi et discendi instantia ordinet et ornet seriem verborum, ut, qui Deo placere appetunt recte vivendo, ei etiam placere non negligant recte loquendo ... Nam cum nobis in his annis a nonnullis monasteriis saepius scripta dirigerentur, in quibus, quod pro nobis fratres ibidem commorantes in sacris et piis orationibus decertarent, significaretur, cognovimus in plerisque praefatis conscriptionibus eorundem et sensus rectos et sermones incultos; quia, quod pia devotio interius fideliter dictabat, hoc exterius propter negligentiam discendi lingua inerudita exprimere sine reprehensione non valebat. Unde factum est, ut timere inciperemus, no forte, sicut minor erat in scribendo prudentia, ita quoque et multo minor esset quam recte esse debuisset in sanctarum scripturarum ad intelligendum sapientia. Et bene novimus omnes, quia, quamvis periculosi sint errores verborum, multo periculosiores sunt errores sensuum. Quamobrein hortamur vos litterarum studia non solum non negligere verum etiam humillima et Deo placita intentione ad hoc certatim discere, ut facilius et rectius divinarum scripturarum mysteria valeatis penetrare. Cum autem in sacris paginis schemata, tropi et caetera his similia inserta inveniantur, nulli dubium est, quod ea unusquisque legens tanto citius spiritualiter intelligit, quanto prius in litterarum magisterio plenius instructus fuerit. Tales vero ad hoc opus viri eligantur, qui et voluntatem et possibilitatem discendi et desiderium habeant alios instruendi. Et hoc tantum ea intentione agatur, qua devotione a nobis praecipitur. Optamus enim vos, sicut decet ecclesiae milites, et interius devotos et exterius doctos castosque bone vivendo et scholasticos bene loquendo, ut. quicunque vos propter nomen Domini et sanctae conversationis nobilitatem ad videndum expetierit, sicut de aspectu vestro aedificatur visus, ita quoque do sapientia vestra, quam in legendo seu cantando perceperit, instructus omnipotenti Domino gratias agendo gaudens redeat.

MGH *Capital.* 1. 70.

De vita coni ninni et canonica ac de qualitatibus ordinandorum

(Ex Caroli M. Capitili. *Missorum generali,* initio 802).

146 XXII. - Canonici autem pleniter vitam observent canonicam, et domo episcopali vel etiam monasteria cum omni diligentia secundum canonica disciplina erudiantur. Nequaquam foris vagari sinantur, sed sub omni custodia vivant, non turpis lucri dediti, non fornicarii, non fures, non homicides, non raptores, non litigiosi, non iracundi, non elati, non ebriosi, sed casti corde et corpore, humiles, modesti, sobrii, mansueti, pacifici, ut filii Dei digni sint ad sacro ordine promovere; non per vicos neque per villas ad ecclesiam vicinas vel terminantes sine magisterio vel disciplina, qui garabaiti dicuntur, luxoriando vel fornicando vel etiam caetera iniqua operando, quae consentiri absordum est.

147 XXII1. - Presbiteri cleros quos secum habent sollicite praevideant, ut canonice vivant: non inanis lusibus vel conviviis secularibus vel canticis vel luxoriosis usum habeant; sed caste et salubre vivant.

MGH *Capilul,* 1, 95 s.

De vita et officiis sacerdotum

(Ex Caroli M. Cupitu). *Ut cuncti sacerdotes,* oct.1 802).

148 II. - I't unusquisque sacerdos cotidianis adsistat orationibus pro pontifice cuius gubernatur regimine.

149 111. - Ut unusquisque sacerdos ecclesiam suam cum omni diligentia aedificet et reliquias sanctorum cum summo studio vigiliarum noctis et divinis officiis conservet.

150 IV. - Ut omnibus festis et diebus dominicis unusquisque sacerdos euangelium Christi populo praedicet.

151 V. - I t unusquisque sacerdos orationem dominicam et symbolum populo sibi commisso curiose insinuet ac totius religionis studium et christianitatis cultum eorum mentibus ostendat.

152 VI. • Ut unusquisque sacerdos cunctos sibi pertinentes erudiat, ut sciant qualiter decimas totius facultatis aecclesiis divinis debite offerant.

153 XI1. - Ut nullus presbyter sacrum officium sive baptismatis sacramentum aut aliquid donorum spiritalium pro aliquo pretio vendere praesumat, ne vendentes et ementes in templo columbas imitentur; ut pro his qui adepti sunt gratiam divinam non pretia concupiscant terrena, sed solam regni coelestis gloriam promereantur accipere.

154 XV. - Ut nullus sacerdos extranearum mulierum habeat familiaritatem nec in sua domo, in qua ipse habitat, nullam mulierem umquam permittat habitare.

MOH *Capilul.* I. 106 g.

De clericis examinandis

(Ex Ca iio l i M. Capitili. *Omnes ecclesiasticos,* oct.1 802).

155 Omnes ecclesiasticos de eorum eruditione et doctrina diligenter examinare, et in eadem examinatione nos quamvis imperiti simus per provinciam istam, et non solum aecclesiasticorum dogma, sed etiam laicorum investigare iussa sunt nutriinepta vel benivolentia sanctae exercende iuBtitiae.

156 I. - Primo qualiter unusquisque aecclesiasticus, sive episcopus seu abbas vel presbiter omnesque canonici vel monachi, suum habeant officium praeparatum, quidque neglectum quidve emendationi condignum, ut is qui bene noverit officium suum gratias exinde habeat et in melius semper proficere suadetur; qui autem négligeas aut desidiosus inde fit, condigna satisfactione usque ad emendatinem congruam constringatur.

157 II. - Qualiterque presbiteri psalmos habeant, qualiterque cursum suum sive diurnum vel nocturnum adimplere secundum Romanum usum prevaleant.

158 III. - Quomodo catecuminos de fide Christiana instruere soleant, ac deinde quomodo missas speciales sive pro defunctis vel etiam pro vivis sciant commutare rationabiliter secundum utrumque sexum sive in singulari numero sive in plurali.

159 IV. - Similiter et in doctrina populorum et in officio praedicandi necnon et confessione peccatorum, qualiter eos agere doceant, qualiter eis remedium peccatorum imponere sciant vel procurent.

160 V. - Super omnia autem de eorum conversatione et castitate, quomodo formam et exemplum praebeat Christianis.

161 VI. - Quomodo oboedientes sint episcopis suis, qua verecundia et pace vel caritate inter se invicem vivant.

MGH *Capilul.* 1, 109 s.

Dc examine ordinandorum

(Ex Ca iio l i M. Capitili. Missorum *Dc ecclesiis emendandis et ubi,* 803, et *Interrogo vos,* post a. 803).

162 (74) 2. - Ut presbyteri non ordinentur priusquam examinentur.

1. Cap. Interrogo vos, presbiteri, quomodo credetis ut fidem catholicam teneatis seu simbolum et orationem dominicum quomodo sciatis vel intellegitis.

2. Canones vestras quomodo nostis vel intellegitis.

3. Benitcntiulem quomodo scitis vel intellegitis.

I. Missam vostram secundum ordinem Romanam quomodo nostis vel intellegitis.

5. Euangelium quomodo legere potestis vel alios inporitos erudire potestis.
6. Il ŏmelia orthodoxorum patrum quomodo intellegitis vel alios instruere sciatis.
7. Officium divinum secundum ritum Romanorum in statutis sollemnitatibus ad tocantanduin quomodo scitis.
8. Baptisterium quomodo nostis vel intellegitis.

/n *palatio rcqis inventum habent, ut presbyteri non ordinentur priusquam examinentur. Haec sunt quae iussa sunt discere omnes ecclesiasticos:*

1. Fidem catholicam sancti Athonasii et cetera quaecumque de fide;
2. Symbolum etiam apostolicum;
3. Orationem dominicam ad intellegendum pleniter cum expositione sua;
I. Librum sacramentorum pleniter tam canonem missasque speciales ad commutandum pleniter;
5. Exorcismum super caticuminum sive super demoniacos;
6. Commendationem animae;
7. Paonitentialem;
8. Compotum;
9. Cantum Romanorum in nocte;
10. Et ad missa similiter;
11. Euangelium intellegere, seu lectiones libri comitis;
12. Omelia» dominicis diebus et solemnitatibus dierum ad praedicandum canonem; monachi regulam similiter et canonem firmiter;
13. Librum pastoralem canonici atque librum officiorum;
14. Epistulam Gelasti pastoralem;
15. Scribere cartas et epistulas;

MGH *Capilul.* 1, 115. 234 s.

Do verbi Del praedicatione

(Ex Caroli M. Capitul. - Epist. *Coonotcatis quia* Ghaekualdi, cpisc. Leodiensis ad suae dioecescos presbyteros, 803-811).

163 Mandamus vobis atque contestamur per tremendam omnipotentis magestatem, ut negligentes de hac re amplius non existatis, sed pleniter cum omni studio et omni diligentia, ut unusquisque vestrum ad suam basilicam, vel in quantascumque basilicas missarum sollempnia celebrat, praedicare et commonere unusquisque iuxta modum capacitatis suae faciat...

MGH *Capitul.* 1, 242.

b) praedicatione et exemplo sacerdotis

(Ex Cahoi.i M. Capit.nl. ***Primo*** *omnium,* c. a. 809).

164 1. - Primo omnium admonendi sunt de rectitudine (idei suae, ut eam et ipsi teneant et intelligant et sibi subiectis populis vivo sermone annuntient. Et unusquisque eos quos habet in suo ministerio cognoscat, sive viros sive feminas, ut noverit singulorum confessiones et conversationem, quia pro omnibus redditurus est rationem Deo.

165 II. - Secundo, ut ipsi sacerdotes talem ostendant suam conversationem subiectis sibi populis quae imitabilis sit, videlicet, sicut apostolus dixit (*T.* 1, 7 s.; 1 *T.* 3, 2-3), in castitate, in sobrietate, ut non deserviant gulae et cupiditatibus huius seeuli, ut quod alios monent observare in se ipsis ostendant, ut caveant se ab omni avaritia et cupiditate... Necnon mulierum declinent consortium et secum habitare non permittant, ut auctoritas est canonica.

166 111. - Tertio, ut orationem dominicam, id est Pater noster, et Credo in Deum omnibus sibi subiectis insinuent et sibi reddi faciant tam viros et feminas quamque pueros.

167 IV. - Quarto, ut ipsi presbyteri a comessationibus, potationibus, ut apostolus monet, se subtrahant; nam quidam illorum cum quibusdam vicinis suis utuntur usque ad mediam noctem et eo amplius cum ipsis bibendo morantur; et (pii religiosi et sancti esse videntur non quidem tunc ibi manent, sed tamen saturati vel ebrii revertuntur ad ecclesias suas et neque in die neque in nocte officium Deo in ecclesia sibi credita persolvunt; nonnulli vero in eodem loco, ubi ad convivium pergunt, dormiunt.

168 V. - Quinto, ut ipsi presbyteri tales acholarlos habeant, id est ita nutritos et insinuatos, ut si forte eis contingat non posse occurrere tempore competenti ad ecclesiam suam officii gratia persolvendi, id est tertiam, sextam, nonam et vesperas, ipsi scholarii et signum in tempore suo pulsent et officium honeste Deo persolvant.

169 VI. - Sexto, ut diligenter resciatis post ordinationem uniuscuiusque presbyteri, quantum quisque fecerit in suo ministerio: quia qui ante ordinationem pauperes fuerunt, post ordinationem vero de rebus cum quibus debuerant ecclesiis servire emunt sibi alodium et mancipia et caeteras facultates, et neque in sua lectione aliquid profecerunt neque libros congregaverunt aut ea quae pertinent ad cultum religionis augmentaverunt, sed semper con vit iis et contritionibus et rapina vivunt.

MGH *Capital.* 1, 237 s.

CONCILIUM MOGUNTIENSE (813)

De vita communi canonicorum et clericorum

170 De vita canonicorum. Cap. IX. In omnibus igitur, quantum humana permittit fragilitas, decrevimus, ut canonici clerici canonice vivant, observantes divinae scripturae doctrinam et documenta sanctorum patrum, et nihil sine licentia episcopi sui vel magistri eorum positi agere praesumant in unoquoque episcopatu et ut simul manducent et dormiant, ubi his facultas id faciendi suppetit vel qui do rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt, et in suo claustro maneant et singulis diebus mane prima ad lectionem veniant et audiant quid eis imperetur. Ad mensam vero similiter lectionem audiant et oboedientiam secundum canones suis magistris exhibeant.

171 De vita clericorum. Cap. X. - Discretionem igitur esse volumus atque decrevimus inter eos, qui dicunt se saeculum reliquisse, et adhuc saeculum sectantur. Placuit itaque sancto concilio, ut ita discernantur, sicut in regula clericorum dictum est. His igitur lege patrum cavetur, ut a vulgari vita seclusi a mundi voluptatibus sese abstineant, non spectaculis, non pompis intersint, convivia inhonesta et turpia fugiant. Tamen Hieronimus in epistola ad Nepotianum dicit: *Omnium Christianorum domos quasi proprias amare debemus, ut consolatores nos in meroribus suis potius quam convivas in prosperis noverint.*[1] Item Isidoras: *Clerici tamen convivia privata non tantum pudica, sed et sobria colant, usuris nequaquam incumbant neque turpium occupationes lucrorum fraudisque cuiusquam studium appetant. Amorem pecuniae quasi materiam cunctorum criminum fugiant, saccularia officia negotiaque abiciant, honorum gradus per ambitionem non subeant, pro beneficiis medicinae Dei munera non accipiant, dolos et coniurationcs caveant, odium, aemulationem, obtrectationem atque invidiam fugiant. \'on vagis oculis, non infreni lingua aut petulanti tumidoque gestu incedant, sed pudorem ac verecundiam mentis simplici habitu incessuque ostendant, obscenitatem etiam verborum sicut et operum penitus execrentur. Viduarum ac virginum visitationes frequentissimas fugiant, contubernia feminarum nullatenus appetant, castimoniam quoque inviolati corporis perpetuo conservare studeant. Seniores quoque debitam praebeant oboedientiam nec ullo iactantiae studio se adtollant. Postremo in doctrina, in lectionibus, psalmis, yninis et canticis exercitio iugi incumbant. Tales enim esse debent, qui divinis cultibus se mancipandos student exhibere, scilicet ut, dum scientiae operam dant, doctrinae gratiam populis administrent.*[3]

MGH *Concit.* 2, 262 s.; Mansi 14, 67 s.

[1] *Epist. ad Nepotianum'.* ML 22, 527.

[3] *De officiis Ecclesiast.* 2, cap. 2: ML 6, 777 8. De hac vita communi loquitur saeculo sii INNOCENTIUS III Papa in Epist. Jd *tollendas lites* (1198): BR 3, 116 s.

CONCILIUM TURONENSE III (813)

De institutione clericorum et de eorum praedicatione et vita communi

172 Can. II. - Ut omnes episcopi studiose operam divinae dent lectioni: sanctum evangelium, et epistolas B. Pauli apostoli, non solum crebro lectitent, sed etiam quantum possint, memoriae studeant commendare: sanctorumque patrum opuscula super eadem exposita devote frequentent. Similiter et de ceteris libris canonicis faciant.

173 Can. III. - Nulli episcopo liceat canones, aut librum pastoralem a B. Gregorio papa editum, si fieri potest, ignorare, in quibus se debet unusquisque, quasi in quodam speculo, assidue considerare.

174 Can. IV. - Sollicite studeat unusquisque episcopus gregem sibi commissum sacra praedicatione, quid agere, quid ve vitare debeat, informare. Et ipse episcopus vita, habitu, forma et conversatione sancta, suis sit subjectis exemplum, ut juxta dominicam vocem, videant opera ejus bona, et glorificent patrem Deum, qui in caelis est. *(Mt.* 5, 16).

175 Can. V. - Episcopum non oportere nimium profusis incumbere conviviis: sed parco et moderato contentus sit cibo, ne videatur Domini abuti sententia dicentis: *Attendite ne graventur corda vestra in crapula et ebrietate (L.* 21, 34). Et quamdiu convivatur, potius sacra lectio ante mensam ejus recitetur, quam otiosa a susurronibus resonent verba.

176 Can. Vili. - Sacerdotibus non expedit, saecularibus et turpibus quibuslibet interesse jocis: venationes quoque ferarum vel avium minime sectentur.

177 Can. IX. - Presbyteri quoque et diaconi in omnibus bonorum exhibitionibus sui episcopi vestigia sectentur; et in bonorum morum probitate, quae episcopo sunt observanda, eadem et sibi observanda esse cognoscant.

1'8 Can. X. - Episcopi quidem maximam curam et sollicitudinem circa pauperes habeant, et res ecclesiasticas ecclesiis collatas cauta circumspectione dispensent, quasi Dei ministri, non quasi turpis lucri sectatores: iliisque ita utantur, non ut propriis, sed ut sibi ad dispensandum commissis.

"9 Can. XII. - Presbyterum ordinari non debere ante legitimum tempus, hoc est ante xxx. aetatis annum: sed priusquam ad consecrationem presbyteratus accedat, maneat in episcopio discendi gratia officium suum tamdiu, donec possint et mores et actus ejus animadverti: et tunc, si dignus fuerit, ad sacerdotium promoveatur.

180 Can. XVII. - Visnm est unanimitati nostrae, ut quilibet episcopus habeat homilías continentes necessarias admonitiones, quibus subjecti erudiantur, id est de fide catholica, prout capere possint, de perpetua retributione bonorum, et aeterna damnatione malorum; de resurrectione quoque futura, et ultimo judicio, et quibus operibus possit promereri beata vita, quibusve excludi. Et ut easdem homilías quisque aperte transferre studeat in rusticam Romanam linguam, aut Theotiscam, quo facilius cuncti possint intelligere quae dicuntur.

181 (’an. XXI. - Servandum presbyteris firmiter statuimus, ne tabernas ingrediantur comedendi bibendive caussa. Quod si, post haec statuta, facere praesumpserint, canonica decernimus sententia feriendos.

182 Can. XXIII. - Canonici et clerici civitatum, qui in episcopiis conversantur. consideravimus ut in claustris habitantes, simul omnes in uno dormitorio dormiant, simulque in uno reficiantur refectorio, quo facilius possint ad horas canonicas celebrandas occurrere, ac de vita et conversatione sua admoneri et doceri: victum et vestimentum juxta facultatem episcopi accipiant, ne paupertatis occasione compulsi per diversa vagari, ac turpibus se implicare negotiis cogantur: dimissoque ecclesiastico officio incipiant indisciplinate vivere, et propriis deservire voluptatibus.

Mansi 14. 83-86; MGH *Condi.* 2, 288.

CONCILIUM CABILONENSE II (813)

Constituantur scholae instituendis clericis; de vita eorum exemplari

183 Can. III. - Oportet etiam, ut sicut dominus imperator Carolus, vir singularis mansuetudinis, fortitudinis, prudentiae, justitiae, et temperantiae praecepit, scholas constituant, in quibus et litteras sollertia disciplinae, et sacrae scripturae documenta discantur, et tales ibi erudiantur, quibus merito dicatur a Hornino: l’os *estis sal terrae (Mt.* 5, 13) et qui condimentum plebibus esse valeant, et quorum doctrina non solum diversis baeresibus, verum etiam antichrist! monitis, et ipsi antiehristo resistatur: ut merito de illis in laude ecclesiae dicatur: *Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium (Cl.* 4, 4).

184 Can. IV. - Opportunum ducimus, ut humilitatem atque religionem et in vultu, et in opere, et in habitu, et in sermone demonstrent: ut bene agentes et habitu et vultu demulceant; male agentibus vero ipso suo visu terribiles sint, juxta illud quod in tabernaculo Dei boum et leonum effigies expressae fuisse memorantur: et Dominus in evangelio, et astutiam serpentis, et simplicitatem columbae habendam percenset.

185 Can. V. - Ut juxta apostoli vocem sacerdotes irreprehensibiles sint, et moribus ornati: et nequaquam turpibus lucris deserviant, juxta illud quod ait scriptura: *Nemo militane Deo implicat se negotiis saecularibus, ut ei placeat cui se probavit* (2 *T.* 2, 4). Et a turpibus lucris et usuris non solum ipsi abstineant, verum etiam plebes sibi subdiras abstinere instituant.

Maxsi II. 91; Cfr. MGH *Concit.* 2, 274 s.

CONCILIUM NEMENSE (813)

Unusquisque ordinem, ad quem promovendus sit, agnoscat

186 Can. 111. - Ut quicumque ad gradus ecclesiasticos condigne ascendere voluerit, unusquisque intellegeret, qualiter secundum possibilitatem intellectus sui in eo gradu, ubi constitutus est. Deo militare et se ipsum valeret custodire.

MGH *Concit.* 2. 251.

CONCILIE .1/ CONSTA NTINOPOLITANI V (8141

De ordinatione luxuriosi et illegitimorum

187 Can. Vili. - Si quis ad annos vigiliti et deinceps dissolute et in luxu vixerit, deinde studiosus apparuerit virtutis, non est ordinandus Sacrum enim impollutum est.

188 Can. XV. - Qui ex concubina et scorto, et ex bigamis et trigamis nati sunt, si virtutibus praediti appareant, et sint sacerdotio digni, ordinentur.

Í Maxsi II, 122.

CONCILIUM AQUISGRANENSE (S1G)

Qualitates morales ordinandorum. De institutione adolescentium in peculiaribus domibus

180 Can. VU. - Item Esidori de diaconibus...1: *Idles enim decet Dominum habere ministros, qui nullo carnis corrimipantur contagio, sed potius eminentia castitatis splendeant. Quales autem diaconi ordinentur, apostolus Paulus plenissime scribit ad Timotheum. Nam cum praemisisset de sa-*

1 *De Eccles. Officiis,* 2, cap. 8: ML fi, 788 s.

cerdotum electione, continuo subiunxit: Diacones similiter, irreprehensibiles, *hoc est sine macula sicut episcopi,* pudici *utique, id esta libidine continentes, non bilingues, scilicet ne conturbent habentes pacem,* non inultum vino dediti, *quia ubi ebrietas, ibi libido dominatur et juror,* non turpe lucrum sectantes, *ne de cadesti ministerio lucra terrena sectentur. Est quoque et turpis lucri appetitio plus de praesentibus quam de futuris cogitare. Post haec subiecit:* Hi autem probentur primum et sic ministrent, nullum crimen habentes.[1] *Ili utique sicut episcopi ante ordinationem probari debent, si digni sint,* et *sic postea ministrare.*

190 Can. IX. - Item Esidori de sacerdotibus...:[2] *1am vero, quod seculares viri nequaquam ad ministerium ecclesiae adsumantur, eadem auctoritas apostolica docet et dicit:* Manus cito nemini imposueris, *et iterum:* Non neofìtum, ne in superbiam elatus (1 T. 5, 22; 3, 6) *putet se non tam ministerium humilitatis quam administrationem saecularis potestatis adeptum et in condempnationem superbiae sicut diabolus per iactantiam, dciciatur. Quomodo enim valebit secutoris homo sacerdotii magisterium adimplere, cuius nec officium tenuit nec disciplinam cognovit, aut quid docere poterit, cum ipse non didiceritì Enne vero sepe cernimus plurimos ordinationem talibus jacere: nec eligunt qui ecclesiae prosint, sed quos vel ipsi amant vel quorum sunt obsequiis deliniti vel pro quibus maiorum quispiam rogaverit et, ut deteriora dicam, qui, ut ordinarentur, muneribus impetrarunt. Taceo de reliquis. Ilii successores, filios vel parentes faciunt et conantur posteris praesulatus relinquere dignitatem, cum hoc nec Moyses amicus Dei jacere potuit, sed Losuc de alia tribu elegit, ut sciremus principatum in populo non sanguine defendendum esse, sed vitae merito.*[3]*... Quia lex peccatores a sacerdotio removet, considerei se unusquisque et sciens, quia* potentes potenter tormenta patientur, *(Sap.* 6, 7) *retrahat se ab hoc non tam honore quam onere et aliorum locum, qui digni sunt, non ambiat occupare. Qui enim in erudiendis atque de instruendis de virtute populis praeerit, nccessc est in omnibus sanctus sit et in nullo reprehensibilis habeatur. Qui enim alium de peccatis arguit, ipse a peccato debet esse alienus...*

191 Can. CXXXV. - Ut erga pueros, qui nutriuntur vel erudiuntur in congregatione canonica, instantissima sit adhibenda custodia.[4] Sollerter rectores ecclesiarum vigilare oportet, ut pueri et adolescentes, qui in congregatione sibi commissa nutriuntur vel erudiuntur, ita iugibus ecclesiasticis disciplinis constringantur, ut eorum lasciva aetas et ad peccandum valde proclivis nullum possit repperire locum, quo in peccati facinus proruat. Quapropter in huiuscemodi custodiendis et spiritaliter erudiendis talis a praelatis constituendus est vitae probabilis frater, qui eorum curam summa gerat industria eosque ita arctissime constringat, qualiter ecclesiasticis doctrinis imbuti et armis spiritalibus induti et ecclesiae utili-

[1] Cfr. *1 T.* 3. 8 e.
[2] *De Eccles. Officiis,* 2, cap. 5: ML C, 780 8.
[3] Cfr. *Nu. 27,* 18.
[4] Cfr. *UeauJa* S. Chrodeoanoi, cap. 2: ML 89, 1058.

tatibu8 decenter parere et ad gradus ecclesiasticos, quandoque digne possint, promoveri. Libuit praeterea ob aedificationem congruam er instructionem negotii, de quo agitur, quondam sanctorum patrum sententiam huic operi inserere, quae ita se habet: *Prona esi omnis aetas ah adolescentia in malum, nihil incertius quam vita adolescentium.*[1] *Oh hoc constituendum oportuit, ut, si quis in clero puer est aut adolescentes existunt, omnes in uno conclavi atrii commorentur, ut lubricae aetatis annos non in luxoria, sed in disciplinis ecclesiasticis agant, deputati probatissimo seniori, quem et magistrum doctrinae et testem vitae habeant,*[2] et caetera, ilis ita premissis oportet, ut probatissimo seniori pueri ad custodiendum, licet ab alio erudiantur, deputentur, 1'rater vero, cui haec cura committitur, si eorum curam parvipendent et aliud quam oportet docuerit aut eis in aliquo cuiuslibet laesionis maculam ingesserit, severissime correptus ab officio amoveatur et fratri alio id committatur, qui eos et innocentis vitae exemplis informet et ad opus bonum peragendum excitet?

MGH *Concit.* 2, 321. 324-325. 413.

S. PASCHALIS 1 (817-824)

K

Do clericis ab Episcopis ecclesiastica disciplina instituendis

(Ex Ludovici Pii Capital. Eccles. *Quia iuxla sanctorum,* a. 818 vel 819).

192 XXVIII. - Episcopos... ut clerum sibi commissum in sobrietate et castilo) tate nutrirent divinisque officiis imbuerent, qui rite ad sacrosanctos ecclesiasticos ordines promoveri possint... diligenter admonuimus.

MGH *Capitili.* 1, 279.

CONCILIUM ATTINIACENSE (822)

De scholis pro clericorum institutione

*93 Can. II. - Quia vero liquido constat, quod salus populi maxime in doctrina et praedicatione consistat, et praedicatio eadem impleri ita ut oportet non potest nisi a doctis, necease est, ut ordo talis in singulis sedibus inveniatur, per quem et presens emendatio et futura utilitas sanctae ecclesiae preparetur. Qualiter autem hoc fieri debeat et possit, in sequenti capitulo demonstrabitur.

» Cfr. *Gn.* 8, 21.
* Condì. *Toletanum IV* (633) can. 24. [Cfr. n. 122).
' Ctr. Capital. Ludovici Pii *Neminem tu genere* (819): MGH *Capitili.* 1, 356.

194 Can. III. - Scolas itaque, de quibus hactenus minus studiosi fuimus quam debueramus, omnino studiosissime emendare cupimus, qualiter omnis homo sive maioris sive minoris aetatis, qui ad hoc nutritur, ut in aliquo gradu in ecclesia promoveatur, locum denominatum et magistrum congruum habeat. Parentes tamen vel domini singulorum de victu vel substantia corporali, unde subsistant, providere studeant, qualiter ita solatium habeant, ut propter rerum inopiam a doctrinae studio non recedant. Si vero necessitas fuerit propter amplitudinem parrochiae, eo quod in uno loco colligi non possunt, propter amministrationem, quam eis procuratores eorum providere debent, fiat locis duobus aut tribus vel prout necessitas et ratio dictaverit.

195 Can. IV. - Sed quia huiusmodi doctrina minus utiliter agitur, si aequaliter his, qui docere debent, discendi oportunitas non ordinatur, necease est, ut his praesulibus, quibus omnimodis agendi facultas aut funditus aut certe magna ex parte per dioceses suas deest, a dominis rerum, ut id fieri congrue possit, provideatur. Ili autem, qui res ecclesiasticas aut baptismales ecclesias iure suo in promptu habent, officium praedicationis inexcusabiliter implere valent.[1]

MGII *Condì.* 2. 471 8.

EUGENIUS II (824-827)

De indoctis sacerdotibus

(Ex LUDOVICI Pii Capitili. *In nomine Domini,* 12 nov. 826).

196 IV. - Quamquam admonita doctorum et statuta patrum sacerdotes indoctos prohibent consecrari, oportuni temporis moderatione, si episcopus inveniatur indoctus, a metropolitano proprio, et deinceps sacerdotes id est presbyteri, diaconi vel etiam subdiaconi, a suo proprio episcopo ut doceri possint admoneantur; et interim subiecti sacerdotes et tales clerici ad tempus a celebratione divini mieterli et officiis suspendantur, ut docti valeant ad debitum ministerium advenire. Si autem non potuerint edoceri, in potestate episcopi sint.

MGH *Capititi.* 1, 372.

[1] Cfr. *Capitili.* Ludovici Pii *Omnibus vobis* (825): MGII *Capititi.* 1, 304; Concit. Ticinense (87G) cun. 10. ‹ Ut episcopi in civitatibus suis proximum ecciesiae claustrum instituant, in quo ipsi cum clero secundum canonicam rctniliun Deo militent »: Mansi 17, 327.

vita spirituali et communi clericorum deque scholis apud episcopia et ecclesias

197 Can. IV. - De sacerdotibus indoctis. Quamquam admonita doctorum et statuta patrum sacerdotes indoctos prohibeant consecrari, oportuni temporis moderatione, si episcopus inveniatur indoctus, a metropolitano proprio et deinceps sacerdotes, id est presbyteri, diaconi vel etiam subdiaconi, a suo episcopo, ut doceri possint, admoneantur, et interim subiecti sacerdotes et tales clerici ad tempus a celebratione divini mysterii et officiis suspendantur, ut docti valeant ad debitum ministerium advenire. Sin autem non potuerint edoceri, in potestate episcopi sint canonicae indicandi.

198 Can. V. - Itaque sacerdotes et ministri Christi, qui inter gradus clericorum ordinati exist unt, debito officio secundum Deum et doctrinam patrum in omnibus conversentur, eruditi existentes in divinis libris, valeantque se conspicere et alios emendando docere, ut quibus commissa sunt divina tractare mist evia prudenter atque decenter cum Dei timore sua valeant ministeria adimplere, ut Deo, cui assistunt, profecto placere possint. Cavendum quippe est, ut non ineruditi ad ministerium ('liristi vel inlitterati, ut dedecet, accedant, ne. quod absit, eveniat, sicut Dominus ait: *Si caecus caeco ducatum praestitit, ambo in foveam cadunt* (*Mt.* 15, 14), quia non eos convenit saeculares curas peragere vel etiam per domos alienas inconvenienter conversari, sed potius in ecclesiis habitantes debita studeant officia exercere.

199 (76) Can. VII. - Ubi clerici consistere debeant. Necessaria etenim res existit, ut iuxta ecclesiam claustra constituantur, in quibus clerici disciplinis eclesiásticas vacent. Itaque omnibus unum sit refectorium ac dormitorium seu ceterae officinae ad usus clericorum necessariae. Ministri vero post episcopum super cos tales eligantur, quorum vita atque doctrina illos potius exornet quam dehonestet.1

200 Can. VIII. - Ut clerici non plus quam sufficiant ordinentur. Itaque in congregandis clericis modus discretionis teneatur, videlicet ne plus admittantur, quam facultas rerum eis canonicae adtributa sufficere possit.

201 Can. IX. - De sacerdotibus, qui in ecclesiis vel monasteriis non habitant. Sacerdotes namque constitui non oportet, nisi in ecclesiis aut speciali monasterio deputentur,2 ne necessitas in saecularibus domibus illis

• *Cans.* 12. q. 1. can. 3 (('I 1, 677).
1 Cfr. Cone. *Chalccdoiicn.se,* can. 6: M vxsi 7. 375.

habitandi occurrat. Alioquin a propriis episcopis aut in episcopia aut in monasteria habitandi et conversandi pro exercendo ofiicio constituantur; in quibus enim mulieres conversari nulla ratio permittit. Ideoque ibi eos conversari et enutriri oportet.

202 Can. XV. - De suspectis sacerdotibus. Si quispiam sacerdotum, id est episcopus, presbyter aut diaconus vel etiam subdiaconus, de quacumque femina crimine fornicationis suspicatus, post primam secundamque et tertiam ammonitionem metropolitani vel alterius episcopi aut eius, cui subiacere videtur, inveniatur fabulari cum ea aliquove modo conversari, canonicae indicetur. Quapropter unusquisque episcopus in tali re studiosae hac diligenter curam habere debet, ne eclesia Christi a propriis possit sordidari ministris, quia, cum propriam uxorem habere non permittitur, maximae ab omni femina sit abstinendus.

203 (77) Can. XXXIV. - De scolis reparandis pro studio litterarum. De quibusdam locis ad nos refertur non magistros neque curam inveniri pro studio litterarum. Idcirco in universis episcopiis subiectisque plebibus et aliis locis, in quibus necessitas occurrerit, omnino cura et diligentia habeatur, ut magistri et doctores constituantur, qui, studia litterarum liberaliumquc artium ac sancta habentes dogmata, assiduae doceant, quia in his maximae divina manifestantur atque declarantur mandata.[1]

MGH *Condì.* 2, 566-568, 570 s. 581: Mansi 14, 1003. 1008.

De ministris altaris; de eorum praedicatione; de schola puerorum habenda

(Ex *Collectione Capitularium* Ansegesi Abbatis, a. 827).

204 LXV111. - De *ministris ditaris et de schola.* Sed et hoc flagitamus vestram almitatem, ut ministri altaris Dei suum ministerium bonis moribus ornent, seu alii canonici observent eorum ordines, vel monachi propositum consecrationis; obsecramus, ut bonam et probabilem habeant conversationem, sicut ipse Dominus in euangelio praecepit: *sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in coelis est (Jit. 5,* 16), ut eorum bona conversatione inulti protrahantur ad servitium Dei, et non solum servilis conditionis infantes, sed etiam ingenuorum filios aggregent sibique socient. Et ut scolae legentium puerorum fiant. Psalmos, notas, cantus, compotum, grammaticam per singula monasteria vel episcopias et libros catholicos bene emendate; quia saepe dum bene aliquid Deum rogare cupiunt, sed per inemendatos libros male rogant. Et pueros vestros non sinite eos vel legendo vel scribendo corrumpere; et si opus est euangelium et psalterium et missale scribere, perfectae aetatis homines scribant, cum omni diligentia.

[1] *Did.* 37, can. 12 ((’I 1, 139).

205 LXXVI. - *De praedicatione episcopi vel presbyterorum.* Sed et vestrum videndum est, dilectissimi et venerabiles pastores et rectores ecclesiarum Dei, ut presbiteri quos mittitis per parrochias vestras ad regendum et praedicandum per ecclesias populum Deo servientem, ut recte et honeste praedicent; et non sinatis nova vel non canonica aliquos ex suo sensu et non secundum scripturas sacras fingere et praedicare populo. Sed et vosmetipsi utilia honeste et recte, et quae ad vitam ducunt aeternam praedicate aliosque instruite, ut haec eadem praedicent.

MGH Capit. 1, 403 s.

GREGORIUS IV (827-844)

SYNODUS PARISIENSIS (829)[1]

De sanctitate sacerdotum, de disciplina ordinationum deque vigilanti cura in educandis et erudiendis clericis

206 Lib. I, Cap. IV - Quod in successoribus apostolorum religio Christiana vigere et salvatio subiectorum debeat consistere. Quia constat religionem Christianam per successores apostolorum salubriter administrari populisque ad vitam aeternam ducatum exhiberi debere, primo necessarium indicavimus, ut quicquid in nobis reprehensibile sacrisque ministeriis, quibus indigne mancipamur, inconveniens et indecens contrariumque videbatur toto annisu, Domino opem ferente, corrigeremus et per exempla sanctorum sacerdotum, quorum vice ecclesiae Christi sanguine redemptae praelati sumus, vitam et actus moresque nostros in melius componere satageremus. Quoniam praedicatio sacerdotalis contemnitur, quando quod verbis praedicat operibus non adimplet...

207 Cap. Vili. - Quod hi, qui extra statuta tempora baptizantur, ad gradus ecclesiasticos provehendi non sint. Sicut in plerisque, ita et in eo auctoritas a nonnullis saepe violatur canonica, quando scilicet hi, qui in aegritudine baptismatis suscipiunt sacramenta, ad gradus ecclesiasticos contra fas provehuntur. Is usus, quia auctoritati canonicae resultat, oportet ut corrigatur, quoniam huiuscemodi baptizatos, quos vulgaris sermo gravatarios vocat, canonica auctoritas a gradibus ecclesiasticis patenter repellit. Unde in concilio Xeocaesariensi capitulo XII. legitur: *Si quis in aegritudine fuerit baptízalas, ad honorem presbyterii non potest promoveri, quia non ex proposito fides eius, sed e.r necessitate descendit, nisi forte propter sequens studium eius et fidem atque hominum raritatem talis possit admitti.*[2] Quodsi hi, qui in egritudine baptizantur, a gradibus

[1] Haec Synodus, quae dio (› iuitii 829 habita est. inscribi solet *Concilium Parisiense* VI; Cfr. Mansi 11. 529.

[2] Mansi 3. 515 s.

arcentur ecclesiasticis, multo magis illi arcendi sunt, qui aut per cupiditatem aut per temeritatem, contempta canonica auctoritate, baptizantur et postea similiter ad gradus ecclesiasticos provehuntur. Quia ergo hactenus iu hac re. sive propter neglegentiam sacerdot um sive propter incuriam laicorum minus caute, immo alitor, quam auctoritas ecclesiastica doceat, actum est, decet ut abhinc observetur, ne amplius ad iniuriam canonicae institutionis et dehonorationem ecclesiasticorum graduum haec transgressio iteretur.

208 Cap. X. - Sicut studendum est sacerdotibus ut auditores sui mysterium sacri baptismatis intelligant, et Deo opem ferente operibus compleant, ita nihilo minus procurare debent, ut abrenuntiationes, quas in diabolum suaque opera, ejosque pompas fecerunt, intelligant, et his intellectis, ne ad eas denuo redeant, sollicite invigilent. Quibus etiam admonendo saepius inculcandum est, ne jugo satanae quod rejecerunt, ejusque dominationi, quam aspernati sunt, quoquomodo succumbant. Magna quippe ex parte Christianum decus vilescit, quando renati in Christo, ea. quibus in baptismate renuntiaverunt, nec intelligere curant, nec ab his se, ut Christo polliciti sunt, abstinere satagunt. Quae si intellexissent, procul dubio, adjuvante Christi gratia, se. ab his vigilantius custodissent. I nde necesse est ut praedicatores in admonendo, et auditores in discernió, et opere complendo, abhinc, ut suum cavere periculum possint, majus adhibeant studium. Abrenuntiare igitur diabolo est penitus eum respuere, spernere, rejicere, eique contradicere, seque et unumquemque ab eo alienare. sive aliud quid, quod hoc verbo in hoc sensu exprimi potest. Opera ejus sunt, quae utique operibus salvatoris cont raria existant. Primum superbia, cujus ille auctor est, et quae eum ex angelo daemonem fecit, quae est etiam initium omnis peccati, et cetera vitia quae ex radice prodeunt superbiae. Pompa diaboli, haec est (piae pompa mundi, id est, ambitio, arrogantia, vana gloria, omnisque cujuslibet rei superfluitas in humanis usibus. I nde crescit elatio, (piae multoties honestati solet adscribí, et cetera hujusmodi quae de fonte superbiae procedere noscuntur. Haec et his similia sunt, quae unusquisque fidelis tempore baptismatis a se rejecit, Christoque se mancipavit pact unique cum Deo fecit, ne penitus ad ea quibus abrenuntiavit rediret. Verum si jura humanae pactionis firmiter conservantur, lixius tamen atque ferventius jura tanti pacti, quae cum Deo facta sunt, inviolabiliter sunt observanda.

209 t ap. XI. - Qualiter observandum sit de electione et promotione eorum, qui ad formam et exemplum aliis proficiuntur. Providendum ac summopere cavendum est, ut hi, per quos et religio Christiana constare et ceteri ab offensione debent salvari, tales posthabita symoniaca peste eligantur, (piales et apostólicas sermo et canonicus ordo et beati Gregorii past oralis regula docet,l scilicet ut nullius terrenae rei gratia nisi Dei solius eligantur...

l S. Ghegok IVH, *Rrtjula Pastoralia:* ML 77. 26 s.

210 Cap. XII. - Qualiter ad culmen regiminis veniendum, qualiter in eo vivendum qualiterque docendum, vel qualiter quotidie propriae infirmitatis consideratio sacerdoti ante oculos sit ponenda, praefati beati Gregorii regula plenissime docet. A cujus doctrina, quod valde dolendum et contremiscendum est, multi nostrorum, qui pastorum nomine censemur, longe peccatis praepedientibus distare convincimur. Unde et nostrum, et eorum quibus prodesse debemus, magnum periculum imminere cognoscimus. Quapropter sollicite vigilanierque nobis satagendum est, ut per ejusdem doctoris et ceterorum sanctorum dicta et exempla, vitam nostram in melius componamus, quatenus nobis et illis, quibus ad vitam aeternam ducatum praebere debemus, Domino auxiliante, salutiferum consultum ferre possimus. Persona quoque sacerdotis qualis esse debeat, in memorato pastorali libro, et in apologetico Gregorii Nazianzeni, copiose taxatum est. Sed et in libro Levitico tit. xxviti. ita personam >acerdotis Dominus describit, loquens ad Aaron: *Vinum et omne quod inebriare potest non bibetis tu et lilii tui, quando intratis in tabernaculum testimonii, ne moriamini: quia praeceptum sempiternum est in generationes vestras. Et ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum et profanum, inter pollutum et mundum: doccalisque filios Israel omnia legitima mea, (piae locutus sum ad cos per manum Moysis (Lr.* 10, 8-11). In Ezechiele: *Victimam igitur et pro peccato et pro delicto, sive pro ignorantia, comedent sacerdotes (Ez.* 44, 29). Hieronymus: Nec tantum, inquit, gaudendum est ad oblationem munerum, quantum timendum ad honoris condemnationem, si eo abutamur indigne. Item post pauca: hoc autem facimus ut reponat sacerdos benedictionem et oblationem nostram in «lomo sua, sive ut ad imprecationem ejus Dominus benedicat domibus nostris. Grandis dignitas sacerdotum, seti grandis ruina, si peccent. Laetamur ad ascensum, sed timeamus ad lapsum. Non est tanti gaudii excelsa tenuisse, quam moeroris de sublimibus corruisse. Nec enim solum pro delictis nostris reddemus rationem, sed pro omnium quorum abutimur donis, et nequaquam sumus de eorum salute solliciti. In Aggaeo: *Interroga sacerdotes legem (Agg.* 2, 12). Idem Hieronymus: Considera sacerdotum esse officii, de lege interrogatos respondere. Si sacerdos est, sciat legem Domini: si ignorat legem, ipse se arguit non esse Domini sacerdotem. Sacerdotis enim est scire legem, et ad interrogationem respondere de lege. Item in Malachia: *Lex veritatis in ore ejus (Ma.* 2, 7-9), hoc est doctrina populorum, quae in sacerdote nidio debet mendacio deturpari, sed tota de veritatis fonte procedere. Et post pauca: *Et mullos avertit ab iniquitate.* Qui sacerdos est. et non corripit delinquentes, sacerdotis ollieium praeterit: *Labia sacerdotis custodient scientiam (Ibid.* 2, 7). Non dixit, proferent, sed *custodient.* Et post non multa: *Sicut non servastis vias meas, et accepistis faciem in lege (Ibid* 2, 9). Inter omnia peccata Levi, sive eorum qui ex Levi sunt sacerdotum Dei, illud et ultimum et maximum ponitur, quare accipiant faciem in lege, ut non caussam, sed personam considerent, justurnque pauperem despicientes iniquos divites suscipiant et honorent. In evangelio: *Pastor bonus animam suam dat pro oribus suis (J.* 10, 11). Hanc sententiam beatus Gregorius exponens ait: Qui non dat pro ovibus

substantiam suam, quando pro eis daturus est animam suam ? Primum itaque nostrum est, exteriora nostra ovibus ejus impendere: post modum vero, si necease sit, pro iisdem ovibus animam ponere. Paulus ad Timotheum, nec non ad Titum, quid sit episcopatum desiderare (I *T.* 3, 1; *Tt.* 1,6s.) et qualis persona episcopi esse debeat, regente ejus calamum sancto Spiritu, affatim salubriterque describit. Haec igitur quae praelibata sunt, quisquis ad pastorale magisterium aspirat, sobrie diligenterque perpendat, seque sagaciter metiri studeat, ne, quod absit, terrenis desideriis succensus, propriisque reatibus adstrictus, dum loco, ut beatus Gregorius ait, delectatur gloriae, fiat subditis auctor ruinae. Omnibus igitur sacerdotibus illa specialiter sententia beati Gregorii ante oculos constituenda est, in qua inter cetera: Cum rerum, inquit, necessitas exposcit, pensandum valde est ad culmen quisque regiminis qualiter veniat, atque ad hoc rite perveniens qualiter vivat, et bene vivens qualiter doceat, et recte docens, infirmitatem suam quotidie quanta valet consideratione cognoscat.l

211 Cap. XX. - Ut conversatio sacerdotalis testes vitae probabilis habeat. Quod moderni pontifices sanctorum decedentium patrum exempla usquequaque sectari debeant, in praecedentibus iam dictum est. Sed quia nonnullos socios ordinis nostri sine his personis, qua sua religiosa conversatio testes habere et quibus exemplum bonum debuit praebere, cubilia secreti sui didicimus incolere, id non sine magna turbidaque indignatione ferre potuimus et, ne deinceps quispiam praelatorum id facere pertemptet, pari consensu inhibuimus, quia in hoc facto conversatio sacerdotalis commaculatur et detrahentibus locus praebetur et animarum perditio generatur. Ut ergo sacerdos discipulis suis de se ipso exemplum bonum debeat praebere, apostolus scribens ad Titum docet dicens: *In omnibus te ipsum praebe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in castitate (Tt.* 2, 7). Beatus quoque Gregorius in decretis suis ita ait: *Verecundus mos torpore indiscretionis inolevit, ut huius sedis pontificibus ad secreta cubili servitia laici pueri eis seculares obsequantur: et, cum pastoris vita esse discipulis semper debeat in exemplum, plerumque clerici, qualis in secreto sit vita sui pontificis, nesciunt et, ut dictum est, saeculares pueri sciunt. De qua re praesenti decreto constituo ut quidam ex clericis vel etiam ex monachis electi ministerio cubiculi pontificalis obsequantur, ut his, qui in loco est regiminis, habeat testes tales, qui eius in secreto conversationem videant et ex visione sedula exemplum provectus subeant.-* Haec igitur beatus Gregorius scripserit. Ceterum si qui de hac re copiosiora exempla quaerere voluerint, vitas beati Augustini et Ambrosii et ceterorum aliorum sanctorum virorum legant et perspicue invenient, quod vita et conversatio pontificis semper testes vitae probabilis habere debeat.

212 (78) Cap. XXX 3. - lamdudum a pio et orthodoxo principe domno Hludowico Deo amabili imperatore iussum et admonitum est, ut rectores

l Condi. Romanum (595) can. 2; *Opera* S. Gr e u q r ii 2. app. V: ML 79, 1372.

* Cfr. *Opera* S. Giieo o oiu i. *Reg. Pastor.* cap. IV: ML 77, 30.

• Cfr. huius Synodi 1. 3. c. 12 (MGII *Condì.* 2, 075); ncc non *Episcoporum relatio,* aug. 829, c. 39 (MGJ1 *Capit.* 2, 10).

ecclesiarum in ecclesiis sibi commissis strenuos milites Chri-ti, quibus Deus placari posset, praepararent et educarent,[1] adtendentes illud Danihelis prophetae: *Qui autem docti jucrint, fulgebunt sicut splendor firmamenti et gui ad iustitiam erudiunt alios, sicut stellae in perpetuas aeternitates (Dn.* 12, 3). Sed super hac eiusdem principis ammonitione, immo iussione a nonnullis rectoribus tepide et desidiose hactenus actum est. Cnde omnibus nobis visum est, ut abhinc postposita totius torporis neglegentia ab omnibus diligentior in educandis et erudiendis militibus Christi et vigilantior adhibeatur diligentia, et quando ad provintiale episcoporum concilium ventum fuerit, unusquisque rectorum, sicut iam in praecedentibus[2] memoratum est, scolasticos suos eidem concilio adesse faciat, ut suum sollers studium circa divinum cultum omnibus manifestum fiat.[3]

213 Lib. III, Cap. I. - Igitur quia constat religionem Christianam per successores apostolorum salubriter administrari populisque ad vitam aeternam ducatum exhiberi debere, primo necessarium indicavimus, ut quicquid in nobis reprehensibile sacrisque ministeriis, quibus indigne mancipamur, inconveniens et indecens contrariumque videbatur, toto adnisu Domino opem ferente corrigeremus, id est in vita nostra et doctrina et conversatione et morum probitate et studio praedicationis et in consacerdotum et ministrorum subiectorumque nostrorum correctione diligentiorem deinceps cum omni studio et sollicitudine curam et providentiam adhiberemus et ut nos non tantum in cupiditatibus mundanis et curis et sollicitudinibus, sed potius in divinis officiis implicaremus et in scholis habendis et educandis militibus sanctae Dei ecclesiae operam daremus. Quae nos Deo miserante in omnibus pro viribus imi lari et exercere ad nostram et universorum salutem cupimus, in quantum nobis divina favente gratia sacerdotalis libertas et optatum otium adtiibutum fuerit. Nam et in statutis conventibus primo omnium pari voto parique consensu decrevimus, ut unusquisque nostrum in patrocina sua dictis et exemplis plebes sibi subiectas ad meliora incitare studeret easque, ut se a malis cohiberent et ad Deum ex toto corde converterent, sollicite admonerent Deumque, quem peccando sibi iratum fecerant, digna pacuitentiae satisfactione et eleinosynarum largitione sibi placabilem facere satagerent necnon et pro vita vestra coniugum prolisque vestrae incolumitate Dei immensam misericordiam cernuis precibus implorarent.

214 Cap. XXII. Iterum monendo magnitudini vestrae suppliciter suggerimus, ut deinceps in bonis pastoribus rectoribusque in ecclesiis Dei constituendis magnum studium atque sollertissimam adhibeatis curam/

[1] Cfr. Lorimtn. Italiao regis, Capitulare Olonnenso ecclesiasticum prunum *PlacuH noIn's ul si pro quibuslibet* (mai. 825) c. 6: MGII *Capit.* 1, 327.

[2] Cap. 20: MGII *Concit.* 2, 029.

[3] De huiusmodi scholis ecclesiasticis habendis actum est, ut vidimus in nonnullis Conciliis huius temporis. [Cfr. nn. 141, 183. 194], Insuper cfr. Concil. *Valrntinum* III (a. 855) c. 18: et Concil. *Tullense* apud *Saponarias (a.* 859) c. 10: Ma XSI 15, 11. 539.

[4] Cfr. Relatio episcoporum ad Ludovicuin Imperatorem .Vos *famuli* (a. 829) cap. 1.2, 3, 4: MGII *Capit.* 2, 29 s.

quia, si aliter factum fuerit, et ordo ecclesiasticus suam non habebit dignitatem et religio Christiana in multis labefactando detrimenti sui iacluram patietur et animae vestrae, quod non optamus, periculum generabitur.

Mansi 11, 538. 542-546. 553. 591. 601.

CONCILIUM AQUISGRANENSE II (836)

Sacerdos cognoscere ac meditari debet tum Sacram Scripturam tum documenta apostolica

215 Can. IV. - Convenit insuper sacerdotali ministerio scire formam evangelieam, documenta apostolica, canonum instituta, normam regulae pastoralis a sanctissimo pontifice Gregorio editae, ne juxta eumdem sanctissimum virum ab imperitis, quod absit, pastorale magisterium aliqua temeritate usurpetur, aut vilescat.

Can. V. - Sed et hoc scire convenit, quantum rector sacrae legis meditationibus esse debeat intentus, juxta quod in libro pastorali habetur,[1] id est quod omne bonum rite a rectore agitur, si supernae formidinis et dilectionis spiritu afilatus, studiose quotidie sacri eloquii praecepta rncditetnr; ut in eo vim sollicitudinis, et erga caelestem vitam providae circumspectionis, quam humanae conversationis usus indesinenter destruit, divinae admonitionis verba restaurent; et qui ad vetustatem vitae per societatem saecularium ducitur, ad amorem semper spiritalis patriae compunctionis aspiratione renovetur.

•[*] Can. VI. - Sic denique ignorari non licet, quanta debet esse diversitas atque discretio in arte praedicationis, prout in libro pastoralis digestum habetur, ita inquiente sancto Gregorio: 1't enim ante nos longe reverendae memorial[1] Gregorius Xazianzenus - edocuit, non una eadeinque cunctis exhortatio congruit, quia nec cunctos par morum qualitas adstringit. Saepe namque aliis officiunt, quae aliis prosunt. Ideoque rector scire debet discretiones personarum, quae in eodem libro a plenius scire volentibus inveniri possunt.

[Q] Can. VII. - Similiter scire convenit praesulibus, res ecclesiasticas non ut proprias, sed a Domino sibi pro aliorum necessitatibus commissas: atque, juxta Prosperi documentum,[3] nihil alimi esse res ecclesiae, quam vota fidelium, pretia peccatorum, et patrimonia pauperum. Idcirco summopere est decertandum, ne aliquis pontificum ea quae ecclesiasticis tradita sunt ministeriis pro remissione peccatorum, aut aliis aptanda officiis, aut pauperibus eroganda, ne aliquis ea propria cupiditate, aut

[1] *Urgida Pastor.:* ML 77. 18

[1] In prologo libri **III** *Kcgxdnt Pastor.:* ML 77. 50.

[3] *Dr rita contritipiat.* *ib. 2. V. $.* Hoc opus JULIANO Pn.MFlilO ft critica restitutum est: ML 59, 451. (’fr. Capitili. *Domino glorioso* (815-850): MGH *Capitai.* 2. 81 s.; Synodus ***Rf*** *giatirina* (850) C. 5: Mw’á! **II.** 9.31.

potentu in terrore, parentumque procuratione, ad alios usus retorqueat: ne forte, quod aliis extat remissio peccatorum, ipsis sit damnationis augmentum: sed potius sollerti meditatione indigentibus eas et ecclesiasticis ministeriis distribuat, ne exinde a Domino velut inutilis dispensator damnetur; verum, quod beatius est, desiderabili voce laudetur, juxta evangelicae parabolae exemplum: *Euge serve bone et fidelis, intra in gaudium Domini Dei tui.* (*Mt.* 25, 21).

Mansi 14, 677 s.

S. LEO IV (847-855)

CONCILIUM ROMANUM (853)

De ¡usta Cleri instructione

Confirmantur decreta Concilii Romani an. 826, quae supra dicta eunt (n. 197 • 103). Canoni autem XXXIV S. Leo IV haec adiecit:

219 (79) Et si liberalium artium praeceptores in plebibus, ut assolet, raro inveniuntur; tamen divinae Scripturae magistri, et institutores ecclesiastici officii nullatenus desint: qui et annualiter proprio episcopo de eiusdem actionis opere sollicite inquisiti debeant respondere. Nam qualiter ad divinum utiliter cultum aliquis accedere possit, nisi insta instructione doceatur!

Mansi 14, 1014.

I0ANNES VIII (872-882)

De veste talari a clericis more Domano deferenda

(Ex Epist. *Conqrcqalis utique* ad univorsos Angliac clericos, inter a. S73 et 875).

220 (80) Congregatis itaque omnibus Anglorum proceribus, qui tunc ad beatum Petrum degebant apostolum, post alterutrarum partium congruas ratiocinationes apostolica sententia usque adeo sedis prévalait, ut voluntariç omnes Anglorum clerici sub ipsis vigiliis sancti Gregorii laicalem et sinuosum set et curtum habitum deponentes talares tunicas secundum Romanum morem induerent. Huius rei gratia, quia et vos pari modo in sanctç Ecclesiç nostrç corpore, velati propria membra complectimus, pro deponendis laicalibus vestimentis et resumendis clericalibus infulis secundum Romanç çcclesiae morem auctoritate apostolica monemus.

MGH *Epist.* 7. 293 8.

De scholis habendis et de vitiis extirpandis

(Ex Caroli II Capitulari Papionsi, febr. 876).

221 Vili. - Ut episcopi in civitatibus suis proximum ecclesiae suae claustrum instituant, in quo ipsi cum clero suo secundum canonicam regulam Deo militant; et sacerdotes suos ad hoc constringant, ut ecclesias

5

suas non relinquant et aliubi habitare praesumant... Uniusmodi vero sacerdotes episcopalis ilico censura disciplinis ecclesiasticis subdat. Nefas est omnium eorum sollicitudinem episcopos non gerere, quibus, in committendis sacris ordinibus dignum visurn est communicasse.

222 IX. - Ut a domibus sacerdotum propter malae opinionis famam habitatio feminarum penitus tollatur; neque illi in domos earum intrare indiscrete praesumant, ne nomen Dei, quod absit, per illos blasphemetur, per quos laudari pie et iugiter debet. Venationem quoque nullus tam sacri ordinis exercere praesumat neque arma militaria pro qualicumque seditione portare audeat aut habitum quemlibet tantum apicem sacerdotum non decentem assumat.

MGH *Capititi.* 2, 102.

VICTOR II (1054-1057)

CONCILIUM COMPOSTELLANUM (1056)

De scientia atque aetate clericorum. De simonia vitanda

223 Can. II. - Adjungimus ut per omnes dioeceses tales eligantur Abbates, qui mysterii S. Trinitatis rationem fideliter faciant, et in divinis Scripturis, et sacris Canonibus sint eruditi. Hi autem Abbates per prorias Ecclesias canonicas faciant scholam, et disciplinam componant, ut tales deferant ad Episcopos clericos ordinandos. Subdiaconus annos XVIII. habeat, diaconus 25. presbyter 30. et ipsi qui totum Psalterium, cantica et hymnos, salisparsionem, baptisterium, insufflationem, et commendationem, et horas, et ipsum cantare de festis unius justi, unius confessoris, unius virginis, de virginibus, de defunctis, et omnia responsoria perfecte sciant. Et nullus praesumat Simoniacus esse quaerens sibi ipsam ordinationem; nec episcopus, nec presbyter, nec diaconus, nec omnibus ministris ecclesiae emere, nec vendere, nec ipsa sacra ministeria, nec oleum, nec ulla de ordine ecclesiastico. Quod qui fecerit, simoniacum se esse cognoscat, non verissimum Christianum. Nec ullus minister ecclesiae arma saecularis portet. Et omnes... detonso desuper capite, ut circulos coronae deorsum dimittant, et abscissas habeant barbas.[1]

Mansi 1». 850.

1 « Quinto autem titulo decrevimus, ut archidiaconi tales clericos constitutis quatuor temporibus ad ordines ducant, qui perfecte totum psalterium, hymnos, et cantica, epistolas, evangelio et orationes sciant. » Concilii *Couancensis* (1050), c. 5; » Ut ad sacros ordines, nisi eruditi, et aetate legitima non promoveantur Concilii Jtofoma0ensis(lO5O) c. 8; Mansi 19, 7S8. 753. « Sancitum ost etiam auctoritate apostolica et totius Concilii, no admittantur ad lectionem divinitatis, nisi literati, ubi secreta divini mysterii pertractanda sunt. Atquo haec medicina est inventa contra morbum, qui multum Invaluit. Nam liilitcrati lectionem divinae paginae audientes, et non intelligentes, in plateis coram mulierculis disputant, et in errorem Inducuntur, et in verba profana prorumpunt ». Concll. Innocentii II Pp. (1130-1143): Mansi 19, 788, 753; 21, 464.

NICOLAUS II (1059-1061)

CONCILI I! M RO M .1 .V U M (1059)

De laids non statini clero adscribendis

224 (81) Can. XIII. - Ut nullus laicus ad quemlibet gradum ecclesiasticum repente promoveatur; nisi post mutatum habitum saecularem diuturna conversatione inter clericos fuerit comprobatus.

Vos ergo haec et alia sanctorum Patrum statuta fideliter et Christiana reverentia observate, si vultis de sanctae romanae Ecclesiae et Apostolicae Sedis pace et communione atque benedictione gaudere.1

BR 1, 662.

ALEXANDER II (1061-1073)

225 (82) Quae in Synodo Romann anno 1059 statuta sunt (vid. supra n. 224) Ai.e x i.x d e r II litteris encyclicis *l'ioilanlia* (n. probabiliter 1063) c. 12. universae Ecclesiae iisdem verbis lubendo mandavit.

BR 2, 25.

S. GREGORIUS VII (1073-1085)

CONCILIUM ROMANUM (1078)

De litterarum artibus tradendis apud ecclesias

226 (83) Ut omnes episcopi artes literarum in suis ecclesiis doceri faciant.1

Ma x si 20, 509.

De iuvenibus Romani mittendis qui, praedicatores facti, ad populares suos revertantur

(Ex Epist. *Licci ex universali* ad Olavmn III, regem Norvegiac, 15 dee. 1078).

227 (84) Notum autem vobis esse volumus, quoniam desiderium nostrum est, si quo modo possemus, ad vos aliquos de fratribus 3 mittere, qui fideles et docti essent ad erudiendum vos in omni scientia et doctrina in Christo

‘ (Cf. n. 225].
’ Huius decreti, die 19 nov. 1078 dati, servatus est nobis titulus tantum.
1 i. e. sacerdotes Ecclesiae Romanae.

lesu, ut secundum evangelicam et apostolica™ doctrinam decenter instructi in nullo vacillantes essetis, sed radicati atque fundati super stabile fundamentum, quod est Christus lesus, abundantius atque perfectius in virtute Dei cresceretis, et secundum operationem fructum fidei çterna retributione dignum redderetis.[1] Quod quia nobis tum propter longinquitatem terrarum et maxime propter ignaras linguas valde difficile est, rogamus vos, sicut et regi Danorum denuntiavimus, ut de iunioribns et nobilibus terre vestrç ad apostolicam aulam mittatis, quatenus sub alis apostolorum Petri et Pauli sacris ac divinis legibus diligenter edocti apostolice sedis ad vos mandata referre non quasi ignoti, sed cogniti et, que christianç religionis ordo postulaverit, apud vos non quasi rudes aut ignari, sed lingua ac scientia moribusque prudentes digne Deo praedicare et efficaciter ipso adiuvante excolere valeant.

MGH *Epist. Srleclae* 2, 416 s.

URBANUS II (1088-1099)

CONCILIUM ROMANUM (1099)

De ordinandorum castitate

228 Cap. XIV. - Nemo praeterea ad sacrum ordinem permittatur accedere nisi aut virgo aut probatae sit castitatis, et qui usque ad subdiaconatum unicam et virginem uxorem habuerit.[2]

Mansi 20, 063.

INNOCENTIUS II (1130-1143)

CONCILIUM LATERANENSE II (1139)

Ut subdiaconi uxorati aut concubinarii officio ac beneficio careant

229 Can. VI. - Decernimus etiam ut ii, qui in ordine subdiaconatus, et supra, uxores duxerint, aut concubinas habuerint, officio atque ecclesiastico beneficio careant. Cum enim ipsi templum Dei, vasa Domini, sacrarium Spiritus Sancti debeant esse et dici: indignum est eos cubilibus et inmunditiis deservire.

Mansi 21, 527.

» Cfr. *Sap.* 4, 3; 1 *C.* 3, 2; *E.* 3, 17. 20.

• Erga clericos concubinam habentes cfr. Epist. Nicolai II Pp. ad Episcopos catholicos, anno 1059: BR 1, 661.

EUGENIUS III (1115-1153)

CONCILIUM REMENSE (1148)

Ne ecclesiasticae personae, et quaecumque regulariter vivere proposuerunt, matrimonium contrahant

230 Can. VII. - Quia vero continentia, et Deo placens munditia, in ecclesiasticis personis et sanctis ordinibus dilatanda est, sanctorum patrum, et praedecessoris nostri papae Innocentii vestigiis inhaerentes statuimus, quatenus episcopi, presbyteri, subdiaconi, regulares canonici, monachi atque conversi professi, qui sacrum transgredientes propositum, uxores sibi copulare praesumpserint, separentur. Hujusmodi namque copulationem, quam contra ecclesiaticam rationem constat esse contractam, matrimonium non esse censemus. Qui etiam ab invicem separati, pro tantis excessibus condignam poenitentiam agant. Idipsum quoque de sanctimonialibus, si, quod absit, nubere tentaverint, observari praecipimus.

Mansi 21, 715.

CONCILIUM LONDINENSE (1151)

Ne recipiantur clerici passim et sine delectu

231 Can. VI. - Prava nimis et statutis canonum contraria inolevit consuetudo ut in ecclesiis Angliae clerici passim et sine delectu recipiantur. Quod ne de caetero fiat modis omnibus prohibemus.[1]

Mansi 21, 752.

ALEXANDER III (1159-1181)

CONCILIUM CLARENDONENSE (1164)

Ne filii rusticorum ordinentur sine consensu domini

232 Can. XVI. - Filii rusticorum non debent ordinari absque assensu domini, de cuius terra nati dignoscuntur.

Mansi 21, 1196.

[1] Cfr. Concil. *Avcnioncnsc* (1209) can. 19: Mansi 22, 792.

CONCILIUM OECUM. LATERANENSE ***III*** (1179)

De qualitatibus ordinandorum et de scholarum cathedralium magistris qui clericos gratis doceant

233 Cap. III. - *Quales debeant esse qui eligendi sunt ad regimen ecclesiae.* Cum in sacris ordinibus, et ministeriis ecclesiasticis, et aetatis maturitas, et morum gravitas, et scientia litterarum sit inquirenda: multo fortius haec in episcopo oportet inquiri, qui ad curam positus aliorum, in seipso debet ostendere, qualiter alios in domo Domini oporteat conversari. Ea-propter, ne quod a quibusdam ex necessitate temporis factum est, in exemplum trahatur a posteris: praesenti decreto statuimus, ut nullus in episcopum eligatur, nisi qui jam trigesimum aetatis annum egerit, et de legitimo sit matrimonio natus, qui etiam vita et scientia commendabilis demonstretur. Cum autem electus fuerit, et confirmationem electionis acceperit, et ecclesiasticorum bonorum administrationem habuerit: de-curso tempore, de consecrandis episcopis a canonibus definito, is, ad quem spectant beneficia quae habuerat, disponendi de illis liberam ha-beat facultatem. Inferiora etiam ministeria utpote decanatus, archidiaco-natus, et alia, quae animarum curam habent annexam, nullus omnino susci-piat sed nec parochialium ecclesiarum regimen: nisi qui jam vigesimum quintum aetatis annum attigerit, et qui scientia, et moribus existât com-mendandus. Cum autem assumptus fuerit, si archidiaconus in diaconum, et decani, et reliqui admoniti, non fuerint praefixo a canonibus tempore in presbyteros ordinati: et ab illo removeantur officio, et alii conferatur, qui et velit, et possit convenienter illud implere. Nec prosit illis appella-tionis diffugium, si forte in transgressionem constitutionis istius per ap-pellationem voluerint se tueri. Hoc sane non solum de promovendis, sed de his etiam, qui jam promoti sunt, si canones non obsistant, praecipi-mus observandum. Clerici sane si contra formam istam quemquam ele-gerint: et eligendi potestate tunc privatos, et ab ecclesiasticis beneficiis triennio se noverint suspensos. Dignum est enim, ut quos timor Dei a malo non revocat, ecclesiasticae saltem coerceat severitas disciplinae. Episcopus autem si cui fecerit, aut fieri consenserit contra hoc: in con-ferendis praedictis potestatem suam amittat, et per capitulum, aut per metropolitanum si capitulum concordare nequieverit, ordinetur.[1]

234 Cap. V. - *Ne aliquis ordinetur sine certo titulo.* Episcopus, si aliquem sine certo titulo, de quo necessaria vitae percipiat, in diaconum vel pre-sbyterum ordinaverit, tamdiu necessaria ei subministret, donec in ali-qua ei ecclesia convenientia stipendia militiae clericalis assignet: nisi forte talis qui ordinatur, extiterit, qui de sua vel paterna haereditato subsidium vitae possit habere.

[1] De eadem re loquuntur sequentibus annis Coneil. *Rotomaaen.se* (1223) can. 10 et 11; *Biterrense* (1233) cnn 6 et 7; *iMndinense* (1237) can. 7; *Monspeliense* (1258) can. 2; *Mo-ffunlinurn* (1261) can. 32 et 50; *Eroniense* (1287) can 8 et 20; *Biterrense* (1310) can. 1-6; et *Ravennatensc* (131 i) can. 2: MANSI 22, 1199; 23, 271. 450. 990. 1091. 1103; 21, 796; 25, 360. 537.

235 (85) Cap. XVIII. - Quoniam ecclesia Dei et in his, quae spectant ad subsidiuni corporis, et in iis, quae ad profectum proveniunt animarum, indigentibus, sicut pia mater, providere tenetur: ne pauperibus, qui parentum opibus iuvari non possunt, legendi et proficiendi opportunitas subtrahatur, per unamquamque cathedralem ecclesiam magistro, qui clericos eiusdem ecclesiae et acolares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium praebeatur, quo docentis necessitas sublevetur, et discentibus via pateat ad doctrinam. In aliis quoque restituatur ecclesiis seu monasteriis, si retroactis temporibus aliquid in eis ad hoc fuerit deputatum. Pro licentia vero docendi nullus omnino pretium exigat, vel sub obtentu alicuius consuetudinis ab eis, qui docent, aliquid quaerat, nec docere quemquam, qui sit idoneus, petita licentia interdicat. Qui autem contra boc venire praesumpserit, ab ecclesiastico fiat beneficio alienus. Dignum quippe esse videtur, ut in ecclesia Dei fructum sui laboris non habeat, qui cupiditate animi, dum vendit docendi licentiam, ecclesiasticum profectum nititur impedire.[1]

Mansi 22, 218. 220. 227 s.

INNOCENTIUS III (1198-1216)

CONCILIUM SISEOS (1204, 1246)

De magistris ecclesiasticorum

236 Le premier devoir de l'évêque est de designer avec le discernement le plus scrupuleux, comme maîtres chargés de l'enseignement ecclésiastique, des hommes irreprochables et doués de capacité, qui instruiront la jeunesse.

ICO *Fonles,* Series I, fascio. 7, n° G92, p. 579. Cfr. *Canoni del Concilio di* Sis *deiranno* 1204 e *del* 1246, versio M. Bkousset, cap. 44, p. 150, c. 2.

I'*ONOILIUM P.*I *PISIENSE* (1212)

De habitudine parochorum erga scientias profanas et de examine necessario ad ordines sacros accipiendos

237 Can. IV. - Item, statuimus ut nulli habenti curam parochialem liceat sacculares scientias addiscere, ex quibus nullatenus possit subditorum suorum saluti prodesse. Imxno si a praelato suo licentiam adeundi scholas obtinuerit, nihil nisi veram litteram aut sacram paginam ad in-

[1] *Decretal.* 1. 5. t. 5, cap. 1 (CI 2, 768 s.).

formationem parochianorum suorum addiscat. Si enim de scholis suis omnibus quisquilias saecularis scientiae attulerit, et nullos flores de pratis caelestis philosophiae, secundum evangelium, tamquam infatuatus rejiciatur, et ab omnibus conculcetur.

238 Can. XII. - Nullus sacerdos saecularis vel religiosus, vel alius clericus ab episcopo admittatur ad curam animarum, nisi praemissa canonica examinatione. Unde si episcopo praesentetur sacerdos, qui sit quasi truncus, nesciens idioma illius parochiae, ad quam praesentatur, talis non recipiatur. Et episcopus, si dignus praesentetur, non differat illum recipere bona fide, et talis sit aetatis qui fuerit praesentatus, qualem determinat concilium Lateranense,[1] et in brevi possit et debeat ordinari.

Mansi 22, 815.

CONCILIUM OECUM. LATERANENSE IV (1215)

De magistro in qualibet cathedrali ecclesia constituendo et sustentando deque clericis diligenter informandis. De simonia

239 Cap. XL - Quia nonnullis propter inopiam et legendi studium et (86) opportunitas proficiendi subtrahitur, in Lateranensi Consilio[2] pia fuit institutione provisum, ut per unamquamque cathedralem ecclesiam magistro, qui clericos eiusdem ecclesiae aliosque scholares pauperes gratis instrueret, aliquod competens beneficium praeberetur, quo et docentis relevaretur necessitas et via pateret discentibus ad doctrinam. Verum quoniam in multis ecclesiis id minime observatur: nos praedictum roborantes statutum, adiicimus, ut non solum in qualibet cathedrali ecclesia, sed etiam in aliis, quarum sufficere poterunt facultates, constituatur magister idoneus a praelato cum capitulo, seu maiori ac saniori parte capituli, eligendus, qui clericos ecclesiarum ipsarum et aliarum gratis in grammaticae facultate ac aliis instruat iuxta posse. Sane metropolitana ecclesia theologum nihilo minus habeat, qui sacerdotes et alios in sacra pagina doceat, et in his praesertim informet quae ad curam animarum spectare noscuntur. Assignetur autem cuilibet magistrorum a capitulo unius praebendae proventus, et pro theologo a metropolitano tantumdem: non quod propter hoc efficiatur canonicus, sed tamdiu reditus ipsius percipiat, quamdiu perstiterit in docendo. Quod si forte de duobus magistris metropolitana ecclesia gravetur, theologo iuxta modum praedictum ipsa provideat: grammatico vero in alia ecclesia suae civitatis sive dioecesis, quod sufficere valeat, faciat provideri.[3]

[1] [Cfr. n. 233).
[2] [Ctr. u. 235).
[3] *Decretal,* i. 5, t. 5. cap. 4 (CI 2. 770).

240 (87) Cap. XXVII. - Cum sit ars artium regimen animarum, districte praecipimus, ut episcopi promovendos in sacerdotes diligenter instruant et informent, vel per se ipsos, vel per alios viros idoneos, super divinis officiis et ecclesiasticis sacramentis, «pialiter ea rite valeant celebrare: quoniam si ignaros et rudes de cetero ordinare praesumpserint (quod quidem facile poterit deprehendi), et ordinatores et ordinatos gravi decrevimus subiacere ultioni. Satius est enim, maxime in ordinatione sacerdotum, paucos bonos quam multos malos habere ministros:l quia si caecus caecum duxerit *(Mt.* 15, 14; Lc. 6, 39), ambo in foveam dilabuntur.l

241 Cap. LXI1I. - Sicut pro certo didicimus, in plerisque locis, et a plurimis personis quasi columbas in templo vendentibus, fiunt exactiones et extorsiones turpes et pravae pro conservationibus episcoporum, benedictionibus abbatum, et ordinibus clericorum, estque taxatum quantum sit isti vel ilii, quantumve alteri vel alii persolvendum et ad cumulum damnationis majoris, quidam turpitudinem et pravitatem hujusmodi nituntur defendere per consuetudinem longo tempore observatam.

Tantum igitur abolere volentes abusum, consuetudinem hujusmodi, quae magis dicenda est corruptela, penitus reprobamus: firmiter statuentes, ut pro iis, sive conferendis, sive collât is, nemo aliquid quocumque praetextu exigere ac extorquere praesumat. Alioquin et qui receperit et qui dederit hujusmodi pretium omnino damnatum, cum Giezi et Simone condemnetur.

Ma n si 22, 999. 1015. 1051.

HONORIUS III (1216-1227)

De privilegiis magistrorum et discipulorum

(Ex Epist. *Super speculum Domini,* 22 nov. 1219)'

242 (88) Volumus et mandamus, ut statutum editum in concilio generali ‘ de magistris Theologis per singulas metropoles statuendis, inviolabiliter observetur. Decernentes insuper de consilio fratrum nostrorum ac discrete [districte] praecipiendo mandantes, ut quia super hoc propter raritatem magistrorum se possent aliqui forsitan excusare, ab earum praelatis et capitulis ad theologicae professionis studium aliqui docibiles

• Cfr. *Disi.* 23, cnn. 4 (CI 1. 81).

■*Decretal.* 1. 1, t. 14, cap. 14 (CI 2, 130 8).

’ Haec Eplst. data est *eodem die:* Patriarchae Antioch, et universis Archiep. et Epp. ne ceteris Ecclesiarum Praelatis in Patriarchatu Antiocheno constitutis; Archiep. ct Epp. ctceteris Praelatis ct Capitulis per Sweciam constitutis; *die autem* 25 *nov.* Patriarchae Gradeos! ct SutTrag. et ceterarum Eccl. Praelatis et Capitulis in Grudensi provincia constitutis. – Cfr. *Regesta Honorii Pp.* III, 1 (Romae 1888) nn. 2267. 2270.

‘ *Cone. Lal.* III, c. 18; *Cone. Lat.* IV, c. 11; (Cfr. nn. 235. 239].

destinentur, qui cum docti fuerint in Dei ecclesia, velut splendor fulgeant firmamenti, ex quibus postmodum copia possit haberi doctorum, qui velut stellae in perpetuas aeternitates mansuri, ad iustitiam valeant plurimos erudire,| quibus si proprii proventus ecclesiastici non sufficiunt, praedicti necessaria subministrent. Docentes vero in theologica facultate, dum in scholis docuerint, et studentes in ipsa integre per annos quinque percipiant de licentia Sedis Apostolicae proventus praebendarum et beneficiorum suorum, non obstante aliqua contraria consuetudine, vel mandato statuto: cum denario defraudari non debeant in vinea Domini operantes.|

Martens 1.11-17 s.

CONCILIUM OXONIENSE (1222)

De ordinibus et ordinandis

243 Cum quanta reverentia, cordis contritione, et animi devotione ad sacramentum ordinis sit accedendum, ex eo patet, quod non nisi a summo sacerdote in episcopo conferatur, nec passim, sed certis anni temporibus, et jejunio non solum ab ordinandis, sed ab universa plebe praemisso. Hinc est, quod sanctorum canonum statuta observantes, prohibemus, ut nullus ad ordines accedat aut admittatur, nisi qui fuerit canonice examinatus. Item minores clerici ad inferiores gradus, non admittantur, nisi idoneos habeant procuratores, et per testimonium eorumdem admittantur. Nullus simoniacus, homicida, excommunicatus, aut suspensus, furarius, aut falsarius, aut aliter hujusmodi canonicum impediment uni ad quoscumque ordines praesumat accedere. Ordinati in Hibernia, Wallia, seu Scotia, aut alias cum litteris nostris commendat it iis seu dimissoriis non quocumque modo, ad ordinis sic suscepti executioncm in episcopatu nostro, nisi magna necessitas urgeat aut a nobis dispensetur, inducantur; nec tunc etiam admittantur, nisi prius constiterit legitime de eorum ordinatione, vitae munditia, pariter et litteratura. Universi rectores ecclesiarum, qui vulgariter dicuntur personae, qui non sunt in sacris ordinibus constituti, ad ordinis celebrationem accedant, ut ibi promoveantur ad minus in subdiaconos, et ad hoc frequenter moneantur, et si necease fuerit, compellantur. Clerici, qui vicarias habet, servato debito et canonico ordinum instituto, faciant se promoveri in presbyteros, si voluerint poenam evitare canonicam, et in ecclesiis, in quibus vicarias obtinent, pariter deserviant. Idem dicimus de personis admissis ad sua beneficia, cum honore deserviendi in propriis personis in eisdem; prohibemus etiam, ut nullus abbas aut prior monachos aut canonicos suos ab aliis episcopis faciat ordinari, nisi cum litteris nostris aut gerentium vices nostras assensum nostrum exprimentibus.

Mansi 22, 1178.

* Ctr. Dn. 12, 3.
▮ *Decretal.* L 5. cap. 5 (CI 2. 771).

CONCILIUM NABBONENSE (1227)

Ut qui curam animarum habent ad sacerdotium promoveantur

244 Can. XVIII.- Item quia in multis canonibus et frequenter ordinatum est et statutum, ut archipresbyteri, praepositi, abbates, et alii qui curam animarum habent, debeant ad sacerdotium promoveri, mandamus et praecipimus, ut tales, et illi qui ecclesias parochiales habent, ad sacerdotii gradum promoveantur, et ibi serviant ut tenentur.

Mansi 23, 25 e.

GREGORIUS IX (1227-1241)

CONCILIUM BOTOMAGENSE (1231)

Vicarii presbyterorum in ecclesiis, si sunt docibiles, studeant theologiae

245 Can. XXIX. - Praecipimus ut clerici qui habent perpetuos vicarios in ecclesiis suis, si sint docibiles, studeant principaliter in theologia, nisi insta et rationabili causa episcopus suus cum eis aliter duxerit dispensandum; et nisi sint in sacris ordinibus constituti, ad sacros ordines promoveantur. Illi autem de quibus merito praesumendum sit quod in studio proficere non debeant, ordinentur, et in suis ecclesiis deserviant in ordine sacerdotali, si de eorum et vicariorum extiterit voluntate, vel alibi in eodem ordine Domino studeant deservire.

Mansi 23, 217.

De magistris theologiae; de modo exercendi eorum ministerium ac de scholaribus

(Ex Epist. *Parcus sciendarum,* 13 aprii. 1231).

246 Magistri vero et scholares theologiae, in facultate, quam profitentur, se studeant laudabiliter exercere, nec philosophos se ostentent, sed satagant fieri theodocti, nec loquantur in lingua populi, et populi linguam hebraeam cum azotica confundentes, sed de illis tantum in scholis quaestionibus disputent, quae per libros theologicos, et sanctorum Patrum tractatus valeant terminari. Praeterea de bonis scholarium, qui intestati decedunt, vel rerum suarum ordinationem aliis non committunt, sic duximus providendum, videlicet ut episcopus et unus de magistris, quem ad hoc Universitas ordinaverit, recipientes omnia bona defuncti, et in

loco tuto et idoneo deponentes, statuent certum diem, quo illius obitus in patria sua valeat nunciari, et illi, ad quos bonorum eius est successio devoluta, possint Parisiis accedere, vel idoneum nuncium destinare, et si venerint, vel miserint, restituentur eis bona cum cauthela, quae fuerit adhibenda. Si vero non comparuerit aliquis, ex tunc episcopus et magister bona ipsa pro anima defuncti, prout expedire viderint, erogabunt; nisi forsan ex aliqua insta causa venire nequiverint successores, et tunc erogatio in tempus congruum differatur. Verum quia magistri et scholares, qui damnis et iniuriis lacessiti, juramento invicem sibi praestito, a civitate Parisien, dissipato studio discesserunt, visi sunt causam agere non tam propriam, quam communem, nos generalis Ecclesiae necessitate ac utilitate pensata, volumus et mandamus, ut postquam a ollarissimo in Christo filio nostro illustri rege Francorum magistris et scholaribus privilegia exhibita fuerint, et de ipsorum malefactoribus amendae taxatae, Parisiis licite studeant, nulla prorsus de mora, vel reditu, infamia vel irregularitate notandi.

BR 3, 457.

GREGORIUS X (1271-1276)

CONCILIUM LUGDUNENSE II (1274)

De corrigendis circa scientias

247 Cap. X. - Primo, in grammatica corrigendum est, quod aliqua turpia leguntur, per quae iuvenes ad lasciviam excitantur. Secundo, pro theologia videretur expediens, quod Biblia glossaretur continue de dictis sanctorum in libris non glossatis. Tertio, circa statuta patrum, quod concilia, maxime universalia, in metropolitanis ecclesiis omnibus haberentur.

Mansi 24, 132.

SYNODUS VOLODIMIRIENSIS (1274)

Ordinatio sacra vagorum et mores ordinandorum examinandi

248 ikrt. VI. - Quoniam vero advenae et vagabundi sacros ordines quantoque suffurantur: statuimus, ne homines nobis ignoti ordinentur iuxta Concilii canonem VI. Servus itidem aut subditus nequaquam admittatur ad ministerium altaris, nisi prius illum dominus a servitute dimiserit, et coram multis testibus per libellum plenam ei libertatem in perpetuum donaverit.

249 Art. VII. - Episcopus volens ordinare presbyterum aut diaconum examinet prius diligenter vitam ordinandi ac mores, quomodo nimirum vixerit in saeculo, vocent urque ad hoc testes, qui sint eius noti ac vicini, et qui ipsum a puero noverint, ut docet canon VII Theophili Archiepiscopi Alexandrini. Exploret quoque Episcopus sententiam cleri sui, et, perspecto unanimi assensu, manum ordinando imponat.

Unusquisque ordinandus hoc modo examinari debet. An vitam castam in inventate duxerit ! An virginem intactam in uxorem sibi copulaverit? An habeat sufficientem scientiam? An non sit scurrilitatibus, dolis, crapulae, periuriis aut rixis assuetus? Utrum turpis alicuius vitii habitum aliquando contraxerit? Utrum peccatum sodomiticum aut bestialitatis aut mollitiei frequenter commiserit ? Utrum ante nuptias cum legitima uxore virginitatem suam corruperit, aut in statu coniugali adulterium expleverit? Utrum falsum testimonium aliquando praebuerit, aut homicidium sive voluntarium sive involuntarium patraverit ? Utrum operariis mercedem negaverit? Vim alicui intulerit, aut veneficia, superstitionesque exercuerit?

Si quis autem vel unico ex praedictis impedimentis innodatus fuerit, talis nec presbyter nec diaconus nec clericus esse potest. Porro si quem pater spiritualis, et septem alii presbyteri ad examinandum clerum deputati invenerint nulla ex dictis causa impeditum, statuant eum coram Episcopo, qui tonsum ordinandum, ac clero adscriptuni. tradat seniori Cathedralis presbytero, ut huius sub disciplina ministeria ordinum minorum exerceat, donec ad maiores promoveatur.

Qui ordinatur in diaconum, vigintiquinque, qui in presbyterum, triginta annos aetatis habere debet. Prout vero ego -Metropolita constitui in mea archidioecosi, ita servetur in omnibus Episcoporum nostrorum Ecclesiis, hoc est, clerus cathedralis et cantores accipiant a presbyteris et diaconis septem minas, nec aliud quidpiam. Nemini igitur liceat plus aliquid supra nostrum mandatum percipere sive a diacono, sive a presbytero, sive ab hegumeno.

ICO *Fontes,* Seríes I, fase. XI, p. 599, 613.

HONORIUS IV (1285-1287)

SYNODUS EXONIENSIS (12S7)

De illitteratis non ordinandis

250 Cap. XX. - *De inquisitione facienda super litteratura ecclesiasticarum personarum.* Omnium mater errorum ignorantia, praecipue sacerdotibus est vitanda, qui in populo Dei docendi ollicium susceperunt: quorum opus in praedicatione et doctrina consistit, ut aedificent cunctos, tam fidei scientia, quam operum disciplina. Ne igitur per caecitatis iguo-

rantiam, dum ducatum praestant populo Christiano, ambo in foveam delabantur: singulis locorum archidiaconis injungimus, ut diligenter inquirant, qui rectores, vicarii, aut sacerdotes, in litteratura enormem patiuntur defectum: et postquam eis de hoc constiterit, nobis denunciare quam citius non omittant.

De parochialibus sacerdotibus frequenter assumant experientiam, an habeant et sciant decalogum, id est, praecepta legis Mosaicae, ipsaquo subditae plebi exponant, et sollicite praedicent observanda. An etiam sciant septem peccata mortalia, ipsaque praedicent populo fugienda: sciant etiam septem sacramenta ecclesiastica, et qualiter habent conferri, ut supra diximus, unumquodque: et an articulorum fidei Christianorum saltem simplicem habeant intellectum, prout in psalmo, Quicumque vult, et in utroque symbolo continentur; ni quilibet, qui fidem catholicam firmiter non crediderit, salvus esse non poterit.

Sacerdotes, autem, si quos invenerint, circa praemissa, nimia ignorantia laborare, ipsos protinus suspendant ab officio sacerdotali, maxime a regimine animarum, ad quos quidem Divinus sermo dicitur: *Tu vero scientiam repulisti, et ego te repellam, ne fungaris mihi sacerdotio (Os.* 4, 6).

Ut autem quilibet sacerdos, cui animarum cura incumbit, melius sciat et intelligat, qualiter debeat in ipsa versari: praecipimus, quod quilibet, cui parochialis ecclesiae regimen incumbit, quamdam summulam plurimum utilem, immo verius necessariam, a diversis tractatibus extractam sub compendio: (quae summula sub eisdem verbis incipit) quilibet, et praesentem synodum, citra festum S. Michaelis, habeant scriptam, et ipsam sane intelligant, ac ea utantur sub poena unius marcae, loci archidiácono applicandae. Quam si archidiaconus remiserit, et ipsam vel ipsius partem quartam levare poterit, et recipere praetermiserit: eumdem archidiaconum, in duabus marcis, fabricae ecclesiae Exoniensi volumus obligari.

Mansi 24, 809 s.

I0ANNES XXH (1316-1334)

CONCILIUM PALENTINUM (Vallisoleti, *a.* 1322) [1]

De ignorantia in clericis quam diligentissime evitanda

251 (89) Cap. XX. - Ignorantia, quae mater cunctorum errorum esse dignoscitur, in clericis, qui ad animarum curam et docendi officium assumendi sunt, est diligentius evitanda? Ideoque ab eis studiose vigilandum est,

[1] Huic Concilio national! praefuit Guillermos, episc. Sabinensis, Sedis Apostolicao Cardinalis Legatus.

* *Condì. Toldan.* /1' (a. 033), c. 25: Mansi 10, 620; *Disi.* 38, can. 1 (CI 1, 141).

ut per sollicitudinem studii eam a se abiciant, quasi pestem. Volentes igitur ut clerici ad ecclesiasticos ordines promovendi, utilius in scientia valeant informari; optantes etiam, ut constitutio Lateranensis Concilii | effectum debitum sortiatur: statuimus, ut in qualibet civitate et in aliis locis insignibus, duobus vel tribus in unaquaque dioecesi, ubi et prout praelatis, considerata dioecesis qualitate et latitudine, videbitur expedire, ponantur magistri in grammatica, qui scholares in dicta scientia instruant et informent. In civitatibus vero solemnibus magistri in logicalibus deputentur, et eis salaria de circumadiacentibus ecclesiis ipsis praelatis subiectis assignentur, secundum ordinationem et providentiam eorundem.

252 (90) In locis quoque maioribus, ubi opulenta monasteria sunt constituta, vel collegiatae ecclesiae saeculares consistunt, magistri in grammatica statuantur, quibus per abbates et conventus de ecclesiarum redditibus eis pleno iure subiectarum, in quibuscumque existant dioecesibus, provideatur de salario competenti.

253 (91) Ut autem clerici ad proficiendum in scientia facilius inducantur: statuimus, quod volentes studio litterarum insistere, pro tempore, quo insistent, iidem fructus beneficiorum suorum usque ad triennium percipiant, aut etiam maiori tempore, si hoc praelatis et suis capitulis expediens videatur. Negligentes vero in scientia proficere, si ad hoc apti fuerint, per subtractionem beneficiorum suorum ab ordinariis compellantur. Et ut hoc salubre statutum efficacius valeat observari; volumus et mandamus, quod quilibet praelatus aliquem de ecclesia sua specialiter deputet, qui de magistris et eorum salariis curam habeat, ac eis provideri faciat, prout superius est expressum. Qui si negligens fuerit, per episcopum pro negligentia puniatur. Nos vero praelatis in virtute obedientiae districte praecipimus, ut in proximis synodis in suis dioecesibus celebrandis hanc nostrae constitutionis ordinationem diligentius exequantur.

Per hoc autem circa dignitates, quibus onus annexum est providendi de salario magistri in grammatica, nihil intendimus immutare.

254 (92) Cathédrales ecclesiae personis litteratis, providis et discretis indigent, per quos verbum Dei recte praedicari valeat, et causarum ambiguitates et strepitus commodius expediri. Volentes igitur, ut beneficiati in ipsis ecclesiis opportunitatem habeant proficiendi in scientia, et possint bonis moribus informari: statuimus, ut in qualibet cathedrali et collegiata ecclesia aliqui etiam ex beneficiatis apti et docibiles, iudicio episcopi vel praelati sui et capituli, saltem unus ex decem de residentibus, assumantur, qui ad studia generalia theologiae, inris canonici, ac liberalium artium accedere compellantur, et ibidem utiliter perseverare tempore debito, donec ad statum scientiae competentem perveniant, [et suis Ecclesiis possint perfectius deservire. Circa scientias vero juris civilis.] et medicinae quoad illos quibus ipsas audire a iure non est prohibitum, idem volumus observari. Sic autem electis et approbatis, tempore quo episcopo et capitulo expedire videbitur, fructus beneficiorum, di-

♯ [Cfr. nn. 235. 230).

stributionibus, quotidianis dumtaxat exceptis, integraliter assignentur, consuetudinis vel constitutionis statuti illius ecclesiae obstaculo non obstante. Praelatis vero sub interminatione Divini iudicii praecipimus et mandamus, ut praesentem constitutionem in proximis synodis diligenter exequi non omittant.[1]

Mansi 25, 716 s.

CONCILIUM TABBACONENSE (1329)

De duabus personis mittendis ad studium, et de qualitate ordinandorum

255 Cap. LXVIII. - *De duabus personis mittendis ad studium.* Quia viris litteratis ecclesia in suis actibus noscitur indigere; praedecessorum nostrorum sequentes vestigia, provide duximus statuendum, quod de qualibet ecclesia cathedrali per episcopum et capitulum, duae personae docibiles ad theologiae vel inris canonici studium transmittantur: et cum per tempus sufficiens ad mittentium arbitrium studuerint in altera de dictis scientiis, ad ecclesiam propriam revocentur, et duae aliae ad dictum studium destinentur, non obstante contraria consuetudine vel statuto. Qui sic mittere personas praedictas cessaverit per sex menses; extunc ea vice potestas eligendi et mittendi easdem ad nos et successores nostros Terraconae archiepiscopos devolvatur: et idem in aliis conventualibus ecclesiis nostrae provinciae, ubi ad minus sint decem personae tamquam collegium, ut habeant praelatum, praecipimus observari; salvis constitutionibus seu consuetudinibus ecclesiarum, in quibus haec missio ad episcopum tantum dignoscitur pertinere: ita tamen quod si episcopus infra dictum tempus negligens fuerit, ad nos missio hujusmodi, ut praedicitur, devolvatur. Personae vero praedictae in dicto studio existentes, omnia ea, quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis, percipiant quae perciperent, si in eisdem ecclesiis personaliter residerent.

256 Cap. LXXXII. - *De qualitate ordinandorum.* Quoniam illi sunt ad honores ecclesiasticos promovendi, qui moribus, aetate et scientia pollere noscuntur; statuimus prohibentes, ne ad sacros promoveantur ordines, nisi personae quae grammaticam sciant, seu Infinis verbis loqui valeant competenter: illi vero ad quos ratione dignitatum vel personatuum, quos obtinent, competit examinare clericos, et ad ordines praesentare, propensius caveant, si huiusmodi cupiunt honore gaudere, ne defectum super hoc patientes, scienter ad ordines audeant praesentare, potestatem autem dispensandi super his ex causa, et quantumvis a iure permittitur, per hoc non intendimus episcopis interdictam.

Mansi 25, 870 s. 875 s.

[1] Cfr. Condi. *Parisiense* (1429) c. 8; J)<'*rtusanum* (1429) c. 5: *Edimburgense* (1549) c. 26, 27, 28; Mansi 28, 1101, 1146; 35, 115 s.

BENEDICTUS Nil (1334-1342)

*COXCILIUM TARR.1COXEXSE 1*1'
sub. Arnaldo archiep. Tarraconensi, a. 1336.

Prima tonsura ne conferatur nisi intendenti sacros ordines accipere

257 Can. II. - Prima tonsura nemini conferatur, de quo non sit verosimile, quod intendat ad sacros ordines promoveri...

Mansi 25, 1077.

CONCILIUM TOLETANUM (1339)

Ut nullus nisi litteratus ad clericatum promoveatur.
De iis qui mittendi sunt ad studia

258 Cap. II. - *Ut nullus, nisi litteratus, ad clericatum promoveatur.* Quia in constitutione recolendae memoriae domini fratris Gullielmi quondam episcopi Sabinensis, in Castellao et Legionensibus partibus apostolica© sedis legati, quae incipit, *Cum in personis*| continetur, quod in personis ecclesiasticis ad sacros ordines et beneficia curam animarum habentia promovendis, idoneitas maior requiritur, et amplior desideratur peritia litterarum; sitque ibi salubriter statutum, quod nullus clericus ad sacros ordines promoveatur, nisi saltem litteraliter sciat loqui: pari ratione sacro approbante concilio statuiiuus, quod quamdiu inveniatur clericus, qui litterate sciat loqui, vel promotus ad sacerdotium, qui possit et velit in beneficio, cui cura imminet animarum, instituti, episcopis dispensandi, ut is promoveatur ad sacros ordines et ad beneficium cum cura, qui litteraliter nescit loqui, et illud eidem conferendi facultas, praeterquam circa beneficiates in ecclesiis cathedralibus et collegiatis, sit penitus interdicta. Quod si secus factum fuerit, sit irritum et inane.

259 Cap. III. - *Ut ex qualibet cathedrali vel collegiata ecclesia saltem unus ex decem clericis assumatur, qui ad studia theologiae et inris canonici accedere compellatur.* In alia etiam constitutione eiusdem legati, quae incipit, *Cathedrali ecclesiae,* statutum est, ut in qualibet cathedrali vel collegiata ecclesia, aliqui clerici ex beneficiis apti et docibiles, indicio episcopi vel praelati et capituli, saltem unus ex decem de residentibus assumatur, qui ad studia generalia, theologiç, et inris canonici, ac liberalium artium accedere compellatur. Quia nonnulli in exeeutione huiusmodi constitutionis sunt, remissi; volentes eorum negligentiam inris exeeutione suppleri, sacro approbante concilio statuinus, ut si infra sex mensium spatium, juxta constitutionem ipsam ad studia litterarum mittere distulerint, extunc ea vico potestas eligendi et mittendi, ad nos et successores nostros totaliter devolvatur, consuetudinis vel statuti illius ecclesiae obstaculo non obstante.

Mansi 25. 1115 s.

' (Cfr. n. 251).

URBANUS V (1362-1370)

CONCILIUM VAURENSE (1368)

De necessitate sciendi grammaticam ad sacros ordines accipiendos

260 Cap. XX. - *Ne ignorans grammaticam praesentetur aut ad Ordines dignetur promoveri.* Quoniam illi sunt ad honores ecclesiasticos promovendi, qui moribus, aetate et scientia pollere noscuntur: statuimus, prohibentes, ne ad sacros promoveantur Ordines, nisi personae quae grammaticam sciant, seu Latinis verbis loqui valeant competenter. Illi vero ad quos, ratione dignitatum vel personatuum quos obtinent, competit examinare clericos, et ad Ordines praesentare, propensius caveant, si huiusmodi cupiunt honore gaudere, ne defectum super hoc patientes scienter ad Ordines audeant praesentare. Potestatem autem dispensandi super iis ex causa, et quatenus a iure permittitur, per hoc non intendimus episcopis interdictam.

Maxsi 2G, 498 s.

SIXTUS IV (1471-1484)

CONCILIUM TOLETANUM (1473)

De qualitate ordinandorum ac de necessitate sciendi linguam latinam

261 Cap. III. - Agri dominici cultura non est indignis operariis committenda, sed illi dumtaxat conducendi sunt in domo domini, qui secundum apostolum sciant quae sit longitudo, latitudo, sublimitas et profundum, et inter lepram et non lepram discernere noverint. Ideoque sacro approbante concilio statuimus, nullum ad sacros ordines de cetero promovendum, nisi sciat Latinaliter loqui. Quia tamen plerumque contingit ob defectum. negligentiam vel dolum eorum quibus ab episcopis ordinum examinatio committitur. quod indocti et omnino ignari, tam iuris dispositione, quam earumdem constitutionum tenore, aliasque indigni ut digni et idonei praedictis episcopis praesentantur, sicque per eos ad sacros ordines promot entur. Nos religionis nostrae aditum pervigili cura custodire volentes, episcopos per viscera misericordiae domini nostri Jcsu Christi hortamur, et in virtute obedientiae monemus, quatenus si praedictorum ordinum celebrationi, et promovendorum ad sacros ordines examini personaliter non adfuerint, duos saltem viros idoneos scientia et moribus approbatos deputent, quibus officium examinationis pariter committant, iniungt ndo eisdem sub excommunicationis poena, ut onus hoc sibi creditum fideliter exequantur, nec quidquam dolo, prece, negligentia. munere, vel alias indebite agant. Praelati autem sacrum ordinem per seipsos contra praedictam proldbltionem non scientes loqui Latinaliter conferentes, praeter poenas a iure statutas, a quorumcumque sacrorum ordinum, quos tali contulerit, ipsumque indigne promotum ab exerutione suscepti ordinis: examinatores vero in praemissis culpabiles ab officio et beneficio per annum noverint se suspensos, nisi ex causa rationabili et multum necessaria, ut in dicta constitutione continetur, cum eisdem promotis praelati viderint dispensandum.

262 Cap. IV. - Ut non vituperetur ministerium nostrum, melius est in domum Dei paucos ministros idoneos adire, quam piures et indignos. Quoniam autem plerumque contingit, ut clerici aliarum dioecesium excommunicat!, quidam suspensi, vel interdicti, seu alias inhabiles, propriam patriam deserentes, in nostras se trasferant regiones, ibique incogniti divina ollicia celebrare nitantur: Nos Udeliuin saluti animarum, ubi maius vertitur periculum, consulere volentes, universis ac singulis arohiepiscopls, vicariis, rectoribus, capellanía, clcricisquo curatis et non curatis per nostram provinciam ubilibet constitutis, nostro approbante concilio praecipimus, ne dc cetero huiusmodi clericos ad sanctae matris ecclesiae sacramentorum administrationcrn recipiant, aut in suis ecclesiis ministrare permittant, nostra vel episcoporum, in quorum dioecesi moram traxerint, non obtenta atque edocta commendationis licentia. Si vero secus fecerint, triginta regalium poenam eo ipso incurrant, dimidium fabricae suarum ecclesiarum, dimidium vero pro expensis futuri sequentis concilii applicandum.

Mansi 32, 385 s.

IULIUS II (1503-1513)

SYNODES VILNENSIS (1509)

De extradioeoesanis ordinandis ac de dignitate ordinandorum

263 Can. II. - Fremile Diôzesanangehorige dùrfen zu den Weihen nicht zugelassen werden.

264 Cari. III. - Zu Priestern sollen nur wùrdige Manner geweiht werden, und wenn selbst der Landesherr einen Unwùrdigen zur Weihe schicken solite, so ist es Pflicht des Bischofs und des Metropolitan, sich zum Landesherrn zu begeben und die l'nwürdigkeit des betreffenden Kandidaten zu beweison, und ihn zu den Weihen nicht zuzulassen.

ICO *Fontes,* Seríes I, fase. XI, p. 619.

OONCILIUM HISPALENSE (1512)

Ut evitentur preces circa ordinationem

-65 Cap. XXXII. - Cum in personis Ecclesiasticis, signanter in illis, qui sunt promovendi ad sacros ordines, vel ad oiHcium, et munus curae Animarum, requiratur prudentia, et Idoneitas scientiarum, statuimus, ut nullus impostorum promoveatur ad Ordines sacros, nisi salUmi inerit peritus linguae latinar competenter, et in rebus de iure necessariis, et habuerit qualitates, quas sacri Canones disponunt, super quo mandamus, ut nostri provisores et examinatores se prius informent cum magna diligentia.

Itoni quia reperimus accidisse, quod per intercessionem et preces nonnullorum Magnatum. et aliorum, plurcs fuerunt ordinati absquo eo quod meruissent ordinari, mandamus, ut si quis impostorum intercessores insumpserit ad eiTectum suscipiendi sacros Or-

dines, non admittatur. nec recipiatur, et flat inhabilia ad suscipiendum Ordinem, quem petit.

Item etiam mandamus, ut nulli absenti concedantur literne Dimisaorlales, nisi personaliter cornparuerit ad se subiiciendinn examini: excepto tamen si lauream Doctoratus obtinuerit in Academia generali; et ut pariter non dentur literne dimlssoriales, nisi ad unum tantum ordinem socrum, ut viso quomodo se gerit ordinatus in Subdiaconatu. vel Diaconatu, appareat an mercatur promoveri ad maiorem ordinem.

Mansi 32. 609.

LEO X (1513-1521)

Reformatio magistrorum in scholaribus erudiendis

(Ex Constituí. *Supernae dispositionis* Leonis X Pp. de reformatione generali praelatorum ... 1614).

266 § 32. - Et cum omnis aetas ab adolescentia prona sit ad malum, et a teneris assuefieri ad bonum magni sit operis et eiïectus, statuimus et ordinamus ut magistri scholarum et praeceptores pueros suos sive adolescentes, ne dum in grammatica et rhetorica ac ceteris huiusmodi audire et instruere debeant, verum etiam docere teneantur ea, quae ad religionem pertinent, ut sunt praecepta divina, articuli fidei, sacri hymni et psalmi ac sanctorum vitae; diebusque festivis nihil aliud eos docere possint, quam in rebus ad religionem et bonos mores pertinentibus; eosque in illis instruere, hortari et cogere in quantum possunt teneantur, ut nedum ad missas, sed etiam ad vesperas divinaque officia audienda, ad ecclesias accedant, et similiter ad praedicationes et sermones audiendos impellant, nihilque contra bonos mores aut quod ad impietatem inducat eis legere possint.

BR 5, flio.

CONCILIUM FLORENTINUM (1517)

De sufficientia clericorum ordinandorum

267 Proposuit Abbas in synodo: R. P. de temporis nostri clericorum ignorantia; deque immodestia nihil est, ut in conspectu vestro verba faciam, res plusquam par sit in confesso est; ob cleri ignorantiam et clericalis ordinis maiestatem, et provincialium nostrorum animas periclitari video. Quid itaî docti indoctique ad sacerdotium nullo discrimine promoventur. Occurrite, si placet, provinciam hanc nostram a tali labe vendicantes. Laudaverunt universi dicentem, et ut sequitur statuerunt.

Statuit igitur sancta synodus, ut nullus admittatur ad ordines sacros, nisi praesentetur ab aliquo honesto viro, qui iureiurando fidem faciat

examinatori praesentatum non habere aliquos defectus occultos, quibus arceri possit ab ordinatione si detegerentur: verbi gratia, iuret ipsum esse bonis moribus praeditum, et honestae conversationis, liberum, legitimo natum matrimonio, sanae mentis, non epileticum, non simoniacum, non homicidam, non percussorem, non rixosum, non bigamum, non abstemium.

Deinde examinator inspicia! si est claudus, caecus, vel alia apparenti deformitate notandus, si habet titulum sufficientem beneficii vel patrimonii.

Et postea examinet eum de literis, ut videat si intelligat, saltem grosso modo, quid legit, ita ut ex una epistola vel evangelio sciat elicere sensum litoralem, cognoscendo quid importent verba, singillatirn materno sermone explicando, et si vult promoveri ad sacerdotium, examinetur super sacramentis ecclesiae, super materia confessionum. Et si super praemissis non erit saltem mediocriter eruditus eum nullatenus admitti voluit. Declarando examinatorem qui non (ut praemittitur) idoneum admiserit, ad reddendam rationem de tali re ante tribunal Domini nostri Jesu Christi in die extremi indicii teneri.

Si autem fuerit repertus idoneus scribatur per tabellionem nomen ordinandi et praesentantis et tituli.

Deinde hora ordinationis vadant examinatores, vel unus ex eis, et praesentent istos ordinandos episcopo, vocando unumquemque singiUntim, ut moris est, et notarius semper stet praesens ordinationi.

Finita autem ordinatione, idem notarius vocet ordinatos eodem ordine, et publicum de omnibus conficiat instrumentum, reponatque in libro episcopalis vel archiepiscopalis curiae ad usum hunc specialiter deputato. Quem librum in omnibus ordinariorum curiis publice teneri voluit.

Mansi 35, 255 s.

PAULUS III (1534-1549)

De sacra ordinatione

(Ex delectorum Cardinalium et aliorum Praelatorum *Consilio De emendanda Ecclesia* (Paulo III iubentej a. 1538).

268 (93) Primus abusus in hac parte est ordinatio clericorum, et praesertim presbyterorum, in qua nulla adhibetur cura, nulla adhibetur diligentia: quod passim quicumque sint, imperitissimi sint, vilissimo genere orti, sint malis moribus ornati, sint adolescentes, admittantur ad ordines sacros, et maxime ad presbyteratum, ad characterem, inquam, Christum maxime exprimentem. Hinc innumera scandala, hinc contemptus ordinis ecclesiastici, hinc divini cultus veneratio non tantum diminuta, sed etiam prope iam oxtincta. Ideo putamus optimum fore, si Sanctitas Tua primo in hac urbe praeficeret huic negotio duos aut tres praelatos, viros doctos et probos, qui ordinationibus clericorum praeessent. Iniungeret etiam episcopis omnibus, adhibitis etiam poenis censurarum,

nt id curarent in suis dioecesibus. Nec permittat Sanctitas Vestra ut quispiam ordinetur, nisi ab episcopo suo, vel cum licentia deputatorum in urbe, aut episcopi sui: insuper ut in Ecclesiis suis quisque episcopus magistrum habeat, a quo clerici minores et literis et moribus instruantur, ut iura praecipiunt.

Marsi 35, 349.

CONCILIUM OECUM. TRIDENTINUM (1545-1563)

SESSIO V (17 iun. 1546)

De magistro grammaticae pro clericis pauperibus

(Ex Decreto *De. Deformatione).*

2G9 (94) Cap. I. (3). - Ecclesiae vero, quarum annui proventus tenues fuerint, vel ubi tam exigua est cleri et populi multitudo, ut theologiae lectio in eis commode haberi non possit, saltem magistrum habeant, ab episcopo cum consilio capituli eligendum, qui clericos aliosque scholares pauperes grammaticam gratis doceat, ut deinceps ad ipsa sacrae Scripturae studia (annuente Deo) transire possint.

CT 5, 211.

CONCILIUM COLONIENSE II (1549)

c) studiis clericorum. Do collegiis et universitatibus

Pars I. • (‘ap. 111. - *Quos auctores inventati praelegere, et quos vitare oporteat.*

270 Interent quoquo roipublicac Christianae, quales auctores inventati, impietatis juxta ac pietatis capaci, praelegantur, ut rectissimo reformationis formula monuerit, ne libri obscocni. suspecti, aut contagiosi, eorum qui perfidiae suae virus, religionisque et pietatis odium tenerae juventuti suis scriptis instillant, sed tantum casti, pii, et religioni orthodoxac consentientes auctores praelegantur: quos indicium cum non sit penes omnes, statuimus nullum auctorem in trivialibus ludis praelegendum, qui non sit a decano artium viduae et catholicae universitatis examinatus, et ad praelegendum inventati admissus. Aut si procul distent ludi ab universitatibus catholicis, examen et admissio pertinebit ad vidnac civitatis praestantis eruditionis praelatum, aut alium aliquem doctum virum, cui episcopus illius dioeceseos hoc muneris delegaverit. Quod vero bonis et receptis auctoribus repudiatis, quidam gloriae aucupandae studio, nova quotidie grammatica comminiscuntur, et adolescentium ingenia suis figmentis confunduntur; omnino prohibendum ct vetandum censemus. Maxime voro omnium sub anathemate interdicimus et prohibemus lectionem eorum librorum in triviis qui ad seducendam in pravas opiniones iuventutem, aliud agentem et quaerentem scripti videntur. Quales sunt quorumdam grammaticae, dialecticae ct rhetoricae institutiones, in quibus exempla fere e pravis adversariorum dogmatis petuntur, quo inventus incauta haeresum ct sectarum dogmata simul cum artibus imbiberet. Quales item quaedam familiarium colloquiorum formulae, in odium monastici instituti, et ceremoniarum ecclesiasticarum contemptum, compositae atque effictae, quarum praecipua vis est. animos iuvenum corrumpere, et iam a teneris eos ab huiusmodi

pietatis exercitiis, ac vitae monasticae institutis alienare. Dabimus idcirco viros aliquot pios et doctos, qui ferant indicium suum de auctoribus, quos Inventati potissimum praelegero conveniat, cosquo comprovincialibus episcopis significabimus, quo in instituenda recte inventato eadem per universam provinciam servetur.

2'1 Cap. V. - *l)c studiosis canonicis mittendis ad studia universitatum sumptibus collegiorum.*

Ne quod in formula reformationis juxta sanctorum patrum decreta salubriter institutum est vitio vel collegiorum vel adulescentum canonicorum evanescat» decernimus et statuimus, ut dent collegia uni, duobus, vel tribus, ut multus vel exiguus fuerit perbonarum numerus in collegio, bonae spei ac studiosis adolescentibus, non minus quam triennii tempus, quo possint in studio potissimum theologico versari: in quo si laudis aliquid obtineant, tempus eis prorogetur, atque interim percipiant integros praebendae suae fructus, quotidianis distributionibus exceptis, aut saltem quantum ad victum ct libros necessarios sulliciat: nisi do compotenti subsidio sil oliin per capitula studio-is provisum: dum tamen certis testimoniis singulis annis ad collegia mittendis constet, nec perversis moribus eos deditos, nec studia vana, quae ad ecclesiae aedificationem non conferant, sectari: committendum enim non est, ut enitui divino dedicata stipendia, in buiuscernodi canonicos dyscolos «'rogentur. Debent tamen curare, ut ipsis absentibus, alii eorum in divinis suppleant vices.

272 Cap. VI. - *De cautione quam dare debeant mittendi ad universitates.*

Cum formula reformationis exigat, ut iuniores in gymnasiis alantur impensis collegiorum, ad hoc, quo collegia claris et doctis viris ornentur; ut huic menti satisfiat, ct collegia non fraudentur expeetatione sua, statuimus, et communi consensu decernimus, ut canonici, nondum in maioribus ordinibus constituti, poscentes hoc nomino aut fructus integros, aut decretu subsidia, a collegiis, quae pro more habent, ut de fructibus participent etiam in minoribus constituti ordinibus, prius dent cautionem surlicientem, se non velle ordinem et institutum ecclesiasticum deserere, aut si mutato proposito forsan resiliant. tum se velle et ďeben fructus perccptaquo subsidia collegio illi intcgralitcr solvere ae restituere.

273 Cap. VII. • *Collegia in universitate aliqua situ, quo suos studiosos mittere debeant.*

Ceterum in locis ubi universitas catholica est, iuxta primariam institutionem reformata et probata, non videtur causa digna esse, collegia magnis sumptibus gravandi, et mittendi Mndiosos foras ad universitatem exteram. Proinde statuimus. ut tales dent operam litteris bonis in ipsa universitate ubi ad mores et studia ipsorum potest haberi respectus; nisi decanus et collegium causam habeant, cur censeant eos ad exteras universitates mittendos. Quod si qui fugientes disciplinam, velint omnino non ad eam, quae cis a suo decano et capitulo designatur, sed ad aliam, quae ipsimet videbitur, universitatem proficisci, non tenebitur collegium illis dare subsidium decretum. No vero canonici, vicarii ct ohorisocii cleri nostri Colonlensis vigiliis defunctorum, quas mane hora septima persolvere consueverunt» a frequentatione lectionum praecipuarum impediantur, volumus ut posthac vigiline tempore pomeridiano ad horam circiter secundam incipiantur, ut ante preces vespertinos compleantur.

2»l Cap. VIII. • *Qui gaudere possint universitatum privilegiis.*

Ad prohibendum gravem abusum, quo se quidam ad universitates, non studii, sed privilegiorum gratia, conferunt, statuimus ct mandamus, sicut ante nos in synodo Ŀeo dionsl statutum est, ut nulli, nisi ad studia litterarum idonei, et illarum praecipue gratia, so ad universitatem conferentes, in membra seu supposita, atque ad usum privilegiorum

huiusmodi universitatis recipiantur, aut suorum beneficiorum fructibus eo praetextu gaudeant: nec recepti ipsis privilegiis et beneficiorum fructibus uti sinantur, nisi quamdiu causa studii permanserint, et spes sit, quod ex studio suo fructum uberiorem in ecclesia Dei sint parituri. Qui vero desides et otiosi comperti fuerint, ab corumdem privilegiorum usu et fructuum perceptione repellantur.

275 Cap. IX. • *De theologo qui doceat, in collegiis alendo.*

Quo vero et reliqui sive canonici sive vicarii, capelloni, sive chorteocii, cantores quoque, seu choraules collegiorum, quae extra universitates, aut in universitatibus, procul a scholis sita sunt, habeant etiam occasionem in sacris discendi et proficiendi; decernimus ct statuimus, ut eiuscemodi collegia singula, aut si vicina sint invicem duo aut plura, simul alant theologum aliquem docentem, vel binos, qui hanc operam inter se partiantur, concessione fructuum unius praebendae, auctoritate apostolica in hunc usum supprimendae; aut si illa non sufficiat, unione beneficiorum vel vicariarum, quae nullam vel non adeo necessariam functionem requirunt, indicio visitatorum episcopalium decernenda ct conficienda; sic tamen, ut fructus praebendae vel stipendii dividantur secundum numerum lectionum: ut quando non legit, detrahatur illi etiam de fructibus portio destinata. Quod si inter ipsosmet fratres inveniatur, qui hoc docendi munus velit ct possit obire, huic par est, ut distributiones quotidianae, praeter iustum stipendium, a choro absenti pridie quam legat, ct eo dio quo legit, concedantur.

276 Cap. X. • *De instaurandis lectionibus theologicis in universitate Colon iensi.*

1't Caesareae majestis voluntatis sanctissimae de reformandis universitatibus, juxta modum in formula praescriptum, satisfiat, et ratio sit, quare collegia in Colonia non teneantur suos canonicos mittere ad exteras universitates, et eis absentibus, aut integros praebendae suae fructus, aut quantum in victum et libros sufficiat, suppeditare, danda est collegiis illis opera, ut lectiones, potissimum sacrae theologiae, in ipsa universitate vigeant, et canonici illi, qui habent praebendas, sibi ex indulto apostolico cum onere legendi collatus, suo muneri juxta tenorem bullae sumini Pontificis, unde praebendas illas conferendi auctoritas manavit, satisfaciant. Quam ob rem monemus et hortamur cos, qui do praebendis gratiae primae gaudent, ut aut legant ipsi in sua facultate, aut si legitimo impedimento teneantur, conducant alios idoneos magistros, qui vices eorum in docendo suppleant. Qui si monitionibus nostris paternis auscultare noluerint, cum nostra (ad quos pertinet bonum publicum promovere) intersit, lectiones apostolicac sedis beneficio universitati debitas persolvi, consuimus totius concilii nomine requirendos universitatis rectorem et provisores. ut munere suo perfungantur, et cos quibus do praebendis seu beneficiis providerunt, requirant ad legendum et satisfaciendum oneri praebendae annexo, et iuxta apostolici privilegii tenorem, contra non patentes procedant: alloqui negligentiam eorum deserendam ad summum pontificem, et petendam provisionem, qua huic casui provideatur.

277 Pars II. - Cap. I. - *De allero medio, ad consequendam reformationis exeeutionem necessario, quod est examen ordinandorum.*

Deinde visum nobis fuit, ad stabilem et duraturam ecclesiastici ordinis reformationem comparandam. necessarium esse, ut initiandi sacris ordinibus rite examinentur. Ili vero, qui ad praelaturas et regimen animarum assumuntur, novo, eidemque rigidiori examini submittantur, proptereu quod mortales omnes sequi suum genium quotidie experiamur, ct asinum manere asinum, etiamsi exuviis Iconis induatur: atque ita evenire, ut cum vitiis dediti homines assumuntur ad dignitates et praelaturas, vertant dignitates et curas non quo oportet, sed vel ad avaritiam implendam, vel in ventrem saginandum, aut ad fastum ct pompam; quidam etiam ut in luxu et deliciis vivant. Quibus profecto rebus fit, ut plane in diversum abeant officia et munera divinae lussionls, nec ferre ulla

sit animarum ct rorum ecclesiasticarum cura vera, sed imagines tantum et apparatus: nec seria bene institutae reformationis exccutlo, sed major in dies morum et doctrinae corruptela. Quamobrem in primis statuimus, et ordinamus, ne quis ad sacrorum ordinem perceptionem admittatur, nisi diligenter examinatus de fide quam teneat, de affectu quo ducatur ad petendos ordines, de scientia quae sufficiat ad ordinis. Quem petit, ministeria explenda, de moribus ordinem decentibus, et aetate legitima.

118 Cap. II. • *Ad quos pertineat examen.*

Quoniam vero difficile erat, ubi sunt magnae ecclesiae et multi ordinati, episcopos ad quos examinat io proprio pertinet, hoc negotii per se obire, oliin ea cura in quibusdam dioecesibus in scholasticos cathedralium ecclesiarum, in aliis vero in praelatos alios relegata est, quibus jam examinandi ius est quaesitum, ct maiora quam ceteris canonicis stipendia ab ecclesia decreta: verum quales nunc sunt plcrique scholastici, et illi penes quos est examinandi potestas, iura quidem sua tuentur, nec tamen docent juventutem, nec examinant: Officiumque et curas alias aliis, non inulto melioribus, examinatoribus interdum delegant: quo fit, ut alio in alium hanc curam transferente, aut nullae, aut perfunctoriae et admodum frigidae flant ordinandorum examinationes. Quem defectum supplere cupientes, ct examen ad sua principia, hoc est. ad episcopos revocare, quibus ex lege divina incumbit, nemini cito manus imponere, matura deliberatione praehabita, declaramus, episcopos non debere huiusccmodi examinationibus (quando non ignorant eas perfunctorie factas) statini acquiescere, et inquisitionis specie, quam ex reliquiis antiqui mons retinent, in altari cum rogant utrum sint digni, insti et sancti, putare se satisfecisse, atque ita inutiles ct indignos homines nonnumquam etiam sceleratos, ab aliis forte (quos ea cura non admodum tangit) dignos indicatos, sacris illis ordinibus contra conscientiam propriam insignire. Eaquc de causa requirimus provinciae nostrae episcopos in domino, ut vel ipsimet huic suo muneri satisfaciant, vel curam illam imponant viris piis, doctis et de ecclesiae profectu solicitis, quorum diligentia sit eis explorata, nisi certissimo experimento cognoverint Scholasticum, vel eum ad quem hoc pertinet, diligentiam talem, cui merito tidant, adhibuisse.

279 Cap. VI. - *De examine instituendorum ad dignitates, curas animarum, aut alia officia.*

Porro quo plus negotiorum incumbit cis, qui ad praelaturas, dignitates et curas animarum vocantur, hoc magis interest ecclesiae et Christi fidelium, ut tales singulari examine, maiorique diligentia, quam reliqui explorentur, utrum sufficiant ad praestanda munera illa ad quae vocantur. Praecipue vero episcoporum interest, quales habeant in excolendo agro dominico cooperarios. Hinc statuimus et ordinamus, ut nemo electus confirmetur, nemoque praesentatus ad dignitatem, vel animarum curam instituatur, priusquam sit a suo episcopo aut archidiácono episcopi, aut hac in parte vicario, aliisve sacrarum literarum, canonum, et traditionum ecclesiasticarum peritis viris, quos episcopus aut archidiaconus ad hoc designabit, examinatus ct comprobatus idoneus, possitque et velit muneri, ad quod voratus est, pro virili $atisfacen et formulam reformationis qua parte cum concernit exequi. Quod si quis archidiaconorum. vel ius instituendi habentium, contra hanc constitutionem praesumpserit aliquem non ita examinatum investire, ipse quidem pro indicio episcopi, per certum tempus ab officii sui execution?, et fructuum perceptione» suspendetur: institutus vero eousque, donec episcopo comprobabitur qualificatus et idoneus. Neque tamen per examen épiscopale derogatum volumus iuri examinandi, si quod alii praelati habent.|

Mansi 32, 1365-1370.

| (fr. Condi. *Moaunlinum* (1549) c. SI; *Narbonense* (1551) ec. 2-10; Mansi 32. 1420; 33, 1252-1255.

IULUS 111 (1550-1555)

De efformatione clericorum

(Ex Constitut. *Dum sollicita* luui III Pp. de constitutione Collegii in Urbe pro scholaribus Germanicae nationis educandis, 1552).

280 § 1. • Hinc est quod nos, attendentes quanta sit fidelium et strenuorum operariorum penuria, praecipue in illis regionibus, ubi cultus venie religionis per varias hacrescs maxime imminutus, et catholicae ac sanae doctrinae necnon vitae lumen multis errorum tenebris obscuratum, quantumque Christianae reipublicae et fidei orthodoxae conducat, ut militans Dei Ecclesia ubique, et praesertim in Germania, viris exemplari vita et literarum scientia praeditis, quorum opera veritatis lumen protendi, et illud obumbraro nitentes dissipari valeant in dies, abundet, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed do mera deliberatione et certa scientia nostris, ad omnipotentis Dei laudem et gloriam, ac ipsius militant is Ecclesiae exaltationem et Germaniae spirituale auxilium, in alma Urbe nostra, et loco ad id convenienti et apto per infrascriptos protectores assignando, unum collegium scholarium. *Germanicum* nuncupandum. cum dote, ecclesia vel cappella, in qua missae et alia divina officia, iuxta providam ordinationem eorum qui collegii gubernationem suscipient, celebrentur; necnon structuris, aedificiis, cameris et locis ac dote simili collegio convenientibus et necessariis, in quo aliqui nationis Germanicae iuvenes dociles et bonae indolis, et, si fieri possit id, aliqua bonarum artium et sincerae doctrinae principia habentes, Deum timentes et religionem zelantes, ex regionibus, provinciis et locis Germaniae educendi, instituantur et alantur, ac bonis et sanctis moribus imbuantur, necnon liternrum et pine vitae studio continuo vacent sub magistris sive praeceptoribus eis per dilectos filios Societatem de lesu nuncupatam constituendis, qui literas humaniores trium linguarum latlnao, groeue et hcbraicae, ac logicam, physicam et alias liberales disciplinas et demum sacram theologiam publice legant et doceant, et alias ipsorum scholarium curam, regimen et administrationem, in his quae ad morum integritatem et verbi Dei praedicationem ac explicationem et ad officium Christiani pastoris, necnon bene heateque vivendum pertinent et spectant, suscipiant, et, nullis parcendo laboribus, quantum in eis fucrit, aedificent, et divina praecepta eorum animis infigere conentur, et tales se erga eosdem scholares exhibeant, ut ipsi tandem, divinae legis capaces, necnon aetate, doctrina et probitate maturi, postquam de beneficiis ecclesiasticis competenter provisi fuerint, tam intrepidi fidei athletae in suas regiones ad alios exemplo vitae suae ad Christum trahendos, et qui id talentum acceperint, ad verbum Dei praedicandum et docendum, curam animarum sibi commissam ad Dei laudem et gloriam ao spiritualem fidelium profectum exercendum et administrandum, necnon haerrsum latens venenum deprehendendum, et errores apertos convincendum et resecandum, ac denique fidem iptotis viribus defendendam, ac verbo et exemplo ampliandam, et ubi extirpata fuit, denuo plantandam cum animarum salute, remitti et destinari possint, auctoritate apostolica. tenore praqsentium, erigimus et instituimus.

BR fi, 460,

PAULCS IV (1555-1559)

CONCILIUM LONDINENSE (1555-1556)

Ut in cathedralibus certus initiatorum numerus educetur, ex quo, tanquain ex seminario eligi possint, qui digne ecclesiis praeficiantur

281 Decret. XI.[1] - Cum magna sit hoc tempore ecclesiasticarum personarum penuria, praesertim idonearum, quae ecclesiis, seu ecclesiasticis muneribus vel praeficiantur, vel inserviant: atque huic incommodo nulla ratione magis occurri possit, quam si soboles quaedam, et tanquam seminarium ministrorum saltem in cathedralibus ecclesiis instituatur, et conservetur: hac eadem synodo approbante statuimus, et decernimus, ut singulae metropolitana©, et cathédrales hujus regni ecclesiae, pro cuiusque censu, et facultatibus, proque dioecesis amplitudine certum numerum puerorum alere teneantur.

282 In hunc vero qui cooptandi erunt, annos sint minimum undecim, vel duodecim nati, qui et legere sciant, et scribere, et quorum indoles, ac voluntas certiorem spem afferat, eos sacerdotes futuros, et ecclesiasticis muneribus perpetuo inservituros.

283 Pauperum autem filios praecipue eligi volumus, neque tamen ditiorum excludimus, modo studium praeseferant Deo et ecclesiae inserviendi. Hi primum grammaticam discant: post, in ipsam metropolitauam, seu cathedralem ecclesiam adseiti, sub cancellario ecclesiae, aut alio docto, et gravi viro, qui ad hoc munus delectus sit, in ecclesiastica doctrina, et disciplina erudiantur. Horum classes instituentur duae, altera provectiorum aetate, et literis, quos acolytos esse volumus, quibus, praeter victum, et togam, (piam liberalem vocant, mercedis etiam aliquid in singulos annos attribuetur: altera iuniorum, quibus toga, et mensa tantum dabitur. Universi autem tam prioris classis, quam posterioris, tonsura, et habitu clericali, eademque vivendi ratione utentur, et divinis in ecclesia oiliciis opportune inservient. Porro ex acolytorum classe quicumque ad aetatem legitimam pervenerint, et in moribus, atque in literis profecerint, sacris ordinibus initiabuntur, et ipsi cathedrali, seu metropolitana© ecclesiae, in quocumque ministerio episcopo, et capitulo commodum videbitur, operam suam navabunt: atque in his ut pro cuiusque merito beneficium aliquod ecclesiasticum deferatur, ipse episcopus, et capitulum curabit. In eorum autem locum, qui ex acolytorum classe ad ordines sacros, et majora ecclesiae munera adseiscentur, substituendi erunt, qui ex classe inferiori moribus, aetate, ac literis proxime accedant.

[1] Haec dispositio Concilii Londinensis, praesidente Card. Rcginaldo Pole, agnoscitur etiam sub denominatione generali *dc Reformatione -tnpliae*.

284 Ad scholam grammaticae, et alia commoda, discendi causa, admittantur alii etiam civitatis et dioecesis pueri: qui tamen sint honeste educati, bonis moribus praediti: quibus eodem vestitu, quo ceteris, utendum erit, atque eodem modo vivendum. Ex his autem, qui maxime idoneus erit, et ecclesiae inserviendi voluntatem praeseferet, in eius locum suflicietur, qui ex clericorum numero desiderabitur. Et quia, ad hanc puerorum sobolem alendam, necesse est, ut quoad certa dos ex reditibus beneficiorum, quae deinceps vacaverint, huic tam pio operi in perpetuum assignandorum, seu quo alio modo erit constituta, quod brevi factum iri speramus, census aliquis annuus ad tempus provideatur, qui tam puerorum victui, quam praeceptorum stipendiis sufficere possit, statuimus ut archiepiscopi, et episcopi omnes fructuum annuorum, quos ex proventibus episcopatuum suorum percipiunt, deductis decimis, subsidiis, et feudis, quadragesimam partem cum ad ipsos pueros alendos, tum etiam ad mercedem solvendam magistris, qui eos in grammatica, et ecclesiastica doctrina et disciplina erudient, in singulos annos pendant.

285 Quod item ab omnibus praebendas, vel beneficia quaecumque ecclesiastica aut iam obtinent aut posthac obtinebunt, fieri volumus, ac ilibemus, ut scilicet ex fructibus beneficiorum suorum, quae vel singula, vel plura simul, decimis, subsidiis, et feudis, ut praefertur, deductis, ad annuum censum viginti librarum ascendant, partem quadragesimam ad hos ipsos usus in ea dioecesi, in qua beneficia obtinent, quotannis persolvant. Id quod eos, licet aliis multis oneribus gravatos, pro sua tamen erga Deum pietate, et in ejus ecclesiam, quae nunc ministrorum idoneorum penuria magnopere deformatur, officio, et studio haud gravatim facturos esse confidimus.

286 Praeterea statuimus, ut episcopus simul cum decano, et capitulo cathedralis ecclesiae huius puerorum scholae curam gerant, certisque hominibus negotium dent, ut hunc censum ab omnibus iis, qui solvere tenebuntur, in terminis, et locis, ac sub censuris, et poenis eorumdem episcopi, et capituli arbitrio statuendis, exigant. Reliqua vero, quae ad hanc scholam bene ac feliciter administrandam, tuendamque erunt statuenda, quae multa adhuc restant,in proxima convocatione, Deo favente, providebuntur.

287 Cum autem ad sanam doctrinam, et bonos mores conservandos maxime conducat, ut erudiendae inventati magistri rectitudine fidei, honestate vitae, et eruditione commendabiles praeficiantur: idcirco statuimus, ut ne quis ulli scholae in quocumque loco magister praeficiatur, aut quomodo libet munus docendi suscipiat, nisi prius a loci ordinario diligenter examinatus, ac probatus fuerit, deque iis libris admonitus, qui in scholis tam ad eruditionem, quam ad excolendos iuventutis mores legendi sunt. Qui vero huic decreto non paruerit, sententiam excommunicationis incurrat, et munere docendi ad triennium prohibeatur. Eorum autem, qui iam scholis praefecti sunt, fides, mores, et doctrina sedulo examinentur: et, si tales reperti fuerint, quales in praesenti constitutione requirimus, confirmentur, et de omnibus supradictis admoneantur: sin aliter, cos amoveri, et in eorum locum alios idoneos suffici mandamus.

Mansi 33, 1029-1031.

Pits IV (1559-1565)

CONC. TRID. Sessio XXII (17 sept. 1562)

De vita et honestate clericorum

(Ex Decreto *De Reformatione.).*

288 (95) Can. I. - Nihil est, quod alios magis ad pietatem et Dei cultum assiduo instruat, quam eorum vita et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt. Cum enim a rebus saeculi in altiorem sublali locum conspiciuntur,[1] in eos lanquam speculum reliqui oculos iniiciunt, ex iisque sumunt quod imitentur. Quapropter sic decet omnino clericos in sortem Domini vocatos vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone aliisque omnibus rebus nil nisi grave, moderatum ac religione plenum prae se ferant. Levia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent, effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem. Cum igitur, quo maiore in ecclesia Dei et utilitate et ornamento haec sunt, ita etiam diligentius sint observanda: statuit sancta synodus, ut, quae alias a Summis Pontificibus et a sacris conciliis de clericorum vita, honestate, cultu doctrinaque retinenda, ac simul de luxu, commessationibus, choreis, aleis, lusibus ac quibuscumque criminibus, nec non saecularibus negotiis fugiendis copiose ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum eisdem poenis, vel maioribus, arbitrio Ordinarii imponendis, observentur. Nec appellatio exsecutionem hanc, quae ad morum correctionem pertinet, suspendat. Si qua vero ex his in desuetudinem abiisse eompererint, ea quam primum in usum revocari et ab omnibus accurate custodiri studeant. Non obstantibus consuetudinibus quibuscumque, ne subditorum neglectae emendationis ipsi condignas, Deo vindice, poenas persolvant.

CT 8, 965.

CO.YC. *TRID. Sessio XXIII* (15 iul. 1563)

De assumendis ad presbyteratum

(Ex Decreto *De Reformatione).*

289 (96) Can. XIV. - Qui pie et fideliter in ministeriis anteactis se gesserint, ad presbyteratus ordinem assumantur; bonum habeant testimonium (1 *T.* 3, 7), et hi sint, qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum, nisi oh ecclesiae utilitatem ac necessitatem aliud episcopo videretur, mini-

[1] Cfr. *Mt.* 5. 14.

straverint, sed etiam ad populum docendum ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem ac administranda sacramenta, diligenti examine praecedente, idonei comprobentur, atque ita pietate ac castis moribus conspicui, ut praeclarum bonorum operum exemplum et vitae monita ab eis possint exspectari.

CT 9. G27.

De Seminariorum erectione et regimine

(Ex Decreto *Dc licformaiione}.*

290 (97) Can. XVIII. - Cum adolescentium aetas, nisi recte instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas,| et, nisi a teneris annis ad pietatem et religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, numquam perfecte ac sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in disciplina ecclesiastica perseveret: sancta synodus statuit, ut singulae cathédrales, metropolitanae atque his maiores ecclesiae, pro modo facultatum et dioecesis amplitudine certum puerorum ipsius civitatis et dioecesis, vel eius provinciae, si ibi non reperiantur, numerum in collegio ad hoc prope ipsas ecclesias vel alio in loco convenienti, ab episcopo eligendo, alere, ac religiose educare et ecclesiasticis disciplinis instituere teneantur. In hoc vero collegio recipiantur qui ad minimum duodecim annos et ex legitimo matrimonio nati sint, ac legere et scribere competenter noverint, et quorum indoles et voluntas spem afferat, cos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros. Pauperum autem filios praecipue eligi vult, nec tamen ditiorum excludit, modo suo sumptu alantur ct studium prae se ferant Deo et ecclesiae inserviendi. Hos pueros episcopus in tot classes, quot ei videbitur, divisos, iuxta eorum numerum, aetatem ac in disciplina ecclesiastica progressum, partim, quum ei opportunum videbitur, ecclesiarum ministerio addicet, partim in collegio erudiendos retinebit, aliosque in locum eductorum sufficiet, ita ut hoc collegium Dei ministrorum perpetuum seminarium sit.

291 (98) Ut vero in eadem disciplina ecclesiastica commodius instituantur, tonsura statini atque habitu clericali semper utentur, grammatices, cantus, computi ecclesiastici aliarumque bonarum artium disciplinam discent; sacram Scripturam, libros ecclesiasticos, homilías sanctorum, atque sacramentorum tradendorum, maxime quae ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, et rituum ac caeremoniarum formas ediscent. Curet episcopus, ut singulis diebus missae sacrificio intersint, ac saltem singulis mensibus confiteantur peccata, et iuxta confessoris indicium sumant corpus Domini nostri lèsti Christi; cathedrali et aliis loci ecclesiis diebus festis inserviant. Quae omnia atque alia ad hanc rem opportuna

| (Cfr. n. 122 nec non n. 95].

et necessaria episcopi singuli cum consilio «Inorum canonicorum seniorum et graviorum, quos ipsi elegerint, prout Spiritus Sanctus suggesserit, constituent, eaque ut semper observentur, saepius visitando operam dabunt. Dyscolos et incorrigibiles ac malorum morum seminatores acriter punient, eos etiam, si opus fuerit, expellendo, omniaque impedimenta auferentes quaecumque ad conservandum et augendum tam pium et sanctum institutum pertinere videbuntur, diligenter curabunt.

292 (99) Et quia ad collegii fabricam instituendam et ad mercedem praeceptoribus et ministris solvendam, et ad alendam iuventutem, et ad alios sumptus certi reditus erunt necessarii, ultra ea, quae ad instituendos vel alendos pueros sunt in aliquibus ecclesiis et locis destinata, quae eo ipso huic seminario sub eadem episcopi cura applicata censeantur: iidem episcopi cum consilio duorum de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter ab ipso capitulo eligatur, itemque duorum de clero civitatis, quorum quidem alterius electio similiter ad episcopum, alterius vero ad clerum pertineat: ex fructibus integris mensae episcopalis et capituli, et quarumcumque dignitatum, personatuum, oiliciorum, praebendarum, portionum, abbatiarum et prioratuum, cuiuscumque ordinis, etiam regularis, aut qualitatis vel conditionis fuerint, et hospitalium, quae dantur in titulum vel administrationem iuxta constitutionem concilii Viennensis, quae incipit *Quia contingit,*[1] et beneficiorum quorumcunque, etiam regularium, etiam si iurispatronatus cuiuscumque fuerint, etiam si exempta, etiam si nullius dioecesis, vel aliis ecclesiis, monasteriis et hospitalibus, et aliis quibusvis locis piis, etiam exemptis, annexa, et ex fabricis ecclesiarum et aliorum locorum, etiam ex quibuscumque aliis ecclesiasticis reditibus seu proventibus, etiam aliorum collegiorum (in quibus tamen seminaria discentium vel docentium ad commune ecclesiae bonum promovendum actu non habentur; haec [2] enim exempta esse voluit, praeterquam ratione redituum, qui superflui essent ultra convenientem ipsorum seminariorum sustentationem) seu corporum vel confraternitatum, quae in nonnullis locis scholae appellantur, et omnium monasteriorum, non tamen Mendicantium, etiam ex decimis quacumque ratione ad laicos, ex quibus subsidia ecclesiastica solvi solent, et milites cuiuscumque militiae aut ordinis pertinentibus (fratribus S. loannis Hierosolymitani duntaxat exceptis): partem aliquam vel portionem detrahent, et eam portionem sic detractam, nec non beneficia aliquot simplicia, cuiuscumque qualitatis et dignitatis fuerint, vel etiam praestimonia vel praestimoniales portiones nuncupatas, etiam ante vacationem, sine cultus divini et illa obtinentium praeiudieio, huic collegio applicabunt et incorporabunt. Quod locum habeat, etiamsi beneficia sint reservata vel affecta, nec per resignationem ipsorum beneficiorum uniones et applicationes suspendi vel ullo modo impediri possint, sed omnino, quacumque vacatione, etiamsi in Curia, effectum suum sortiantur, et quacumque constitutione

* *Clement.* 1, 3, t. 2, cap. 2 (Cl 2. 1170).

1 i. c. illa, in quibus ciusinodi Seminaria actu iam habentur.

non obstante. Ad hanc autem portionem solvendam beneficiorum, dignitatum, personatuum, et omnium et singulorum supra commemoratorum possessores non modo pro se, sed pro pensionibus, quas aliis forsan ex dictis fructibus solverent, retinendo tamen pro rata, quicqnid. pro dictis pensionibus illis erit solvendum, ab episcopo loci per censuras ecclesiasticas et alia iuris remedia compellantur, etiam vocato ad hoc, si videbitur, auxilio brachii saecularis; quibusvis, quoad omnia et singula supradicta, privilegiis, exemptionibus, etiam in specialem derogationem requirerent, consuetudine, etiam immemorabili, et quavis appellatione et allegatione, quae exsecutionem impediat, non obstantibus. Succedente vero casu, quo per uniones effectum suum sortientes vel aliter seminarium ipsum in totum vel in partem dotatum rcperiatur, tunc portio ex singulis beneficiis, ut supra, detracta et incorporata ab episcopo, prout res ipsa exegerit, in totum vel pro parte remittatur. Quodsi cathedralium et aliarum maiorum ecclesiarum praelati in hac seminarii erectione eiusque conservatione negligentes fuerint ac suam portionem solvere detrectaverint: episcopum archiepiscopus, archiepiscopum et superiores synodus provincialis acriter corripere, eosque ad omnia supradicta cogere debeat, ita ut quam primum hoc sanctum et pium opus, ubicumque fieri poterit, promoveatur, studiose curabit. Rationes autem redituum huius seminarii episcopus annis singulis accipiat, praesentibus duobus a capitulo et totidem a clero civitatis deputatis.

293 (100) Deinde ut cum minori impensa huiusmodi scholis instituendis provideatur, statuit sancta synodus, ut episcopi, archiepiscopi, primates et alii locorum ordinarii, seholasterias obtinentes et alios, quibus est lectionis vel doctrinae munus annexum, ad docendum in ipsis scholis instituendos per se ipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneos substitutos ab eisdem scholasticis eligendos et ab ordinariis approbandos, etiam per subtractionem fructuum cogant et compellant. Quodsi indicio episcopi digni non fuerint, alium, qui dignus sit, nominent, omni appellatione remota. Quod si neglexerint, episcopus ipse deputet. Docebunt autem praedicti, quae videbuntur episcopo expedire. — De cetero vero ofiicia vel dignitates illae, quae scholasteriae dicuntur, non nisi doctoribus vel magistris aut licentiatis in sacra Pagina aut in iure canonico, et aliis personis idoneis et qui per se ipsos id munus explere possint, conferantur, et aliter facta provisio nulla sit et invalida. Non obstantibus quibusvis privilegiis et consuetudinibus, etiam immemorabilibus.

294 (101) Si vero in aliqua provincia ecclesiae tanta paupertate laborent, ut collegium in aliquibus erigi non possit: synodus provincialis, vel metropolitanas cum duobus antiquioribus suffraganeis, in ecclesia metropolitana, vel alia provinciae ecclesia commodiori unum aut plura collegia, prout opportunum indicabit, ex fructibus duarum aut plurium ecclesiarum, in quibus singulis collegium commode institui non potest, erigenda curabit, ubi pueri illarum ecclesiarum educentur.

1 luxta Sess. 5, *Dt Ref.* c. 1 CT 5, 211 s.

295 (102) In ecclesiis autem amplas dioeceses habentibus possit cpi-copu-unum vel plura in dioecesi, prout sibi opportunum videbitur, habere seminalia, quae tamen ab illo uno, quod in civitate erectum et constitutum luerit, in omnibus dependeant.

296 (103) Postremo si vel pro unionibus, seu pro portionum taxatione vel a.--ignatione et incorporatione, aut qualibet alia ratione difficultatem aliquam oriri contigerit, ob (piam huius seminarii institutio vel conservatio impediretur aut perturbaretur: episcopus cum supra deputati.-, vel synodus provincialis pro regionis more, pro ecclesiarum et beneficiorum qualitate, etiam suprascripta, si opus fuerit, moderando et augendo: omnia et singula, quae ad felicem huius seminarii profectum necessaria et opportuna videbuntur, decernere ac providere valeat.l

CT 9, 628-630.

CONCILIUM 11HE MENSE (1564)

De aetate et qualitate et examine promovendorum ad ordines maiores

297 Cap. **Nil.** - *Ut omnes clerici sint certae alicui ecclesiae addi'ti.* Dum nullus debeat ordinari, qui indicio sui episcopi non sit utilis aut necessarius ecclesiis, eum sanetis synodis generalibus statuimus, ut nullus impostorum quocumque in gradu ordinetur, qui illi ecclesiae aut pio loco, pro cuius necessitate aut utilitate assumitur, non ascribatur, ubi suis fungatur muneribus, nec incertis sedibus vagetur; quod si locum nobis inconsultis deseruerit, ei sacrorum ordinum exercitium interdicatur. Nullus praeterea clericus peregrinus, sine commendatitiis sui ordinarii literis in nostra dioecesi ad divina celebranda et sacramenta administranda admittatur.

298 Cap. **Nili.** - *De aetate et qualitate promovendorum ad maiores ordines.* Ne quis etiam regularis euiuscumque ordinis, subdiaeonatus ordinem a nobis expect et ante annum aetatis suae vigesimum secundum, vel diaconatus ante vigesimum tertium, vel presbyteratus ante vigesimum quintum. Praeterea cum non deceat eos qui divino ministerio ascripti sunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quaestum exercere, comperi unique sit complures multis in locis ad sacros ordines nullo fere delectu admitti, qui variis artibus ac fallaciis contingunt se beneficium ecclesiasticum, aut etiam facultates idoneas obtinere, ex

l Eadem doctrina invenitur postea in Concit. Provine. *Toletano* (1556) 2°. Sipontino (1567), *llavr.nnantcnsi* (1568) cap. 1-S, (*'rbinalensi* (1569) cap. 1-6. Z?>stoi/ino (1571): Most 34 A. 556; 35, 881 s.. 608 s., G5Í s.; 36 B. 62-61.

summorum pontificum et conciliorum constitutionibus decernimus, nequis deinceps clericus saecularis, quamvis alias sit idoneus moribus, scientia et aetate, ad sacros ordines accedat, idsi prius legitime constet eum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestum sufficiat, pacifice possidere. Id vero beneficium resignare non possit, nisi facta mentione quod ad illius beneficii titulum sit promotus, neque ulla de illo resignatio nobis inconsultis fiat, nisi constiterit quod aliunde vivere commode possit. De possidentibus vero patrimonium, vel pensionem, si aliquos pro necesítate sive commoditate nostrarum ecclesiarum ordinare expedierit, prius nostros vicarios perscrutari iubemus, an patrimonium illud vel pensio vere ab eis obtineatur, ac talia sint quae ad vitam sustentandam ipsis sufficiant, neque ab illo deinceps sine licentia nostra alienari aut extingui vel remitti ullatenus possint, donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sint adepti qui sic ordinantur, vel aliunde habeant unde vivere possint. Si aliquos nobis contigerit aliter promovere, antiquorum canonum pçnas nos, et vicarios nostros, atque omnes qui praesenti nostro statuto fraudem fecerint, subire oportebit.

Beneficia simplicia in ecclesiis parochialibus. quorum proventus tam tenuis est, ut ex illis ali beneficiarii non possint, uniantur pro obitu ecclesiis paroecialibus in quibus fundatae sunt, dummodo fundatores debitis non fraudentur obsequiis, ei vocatis quorum interest, aut interesse poterit.

299 Cap. XIV. - *De examine promovendorum ad maiores ordines.* Ad haec qui ad singulos maiores ordines erunt assumendi, per mensem ante ordinationem ad nos vel vicarios nostros veniant, qui parocho aut alteri cui magis expedire videbitur, committant, ut nominibus ac desiderio eorum qui vellent promoveri publice in ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, aetate, moribus, et vita a fide dignis diligenter inquirat, et literas testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad nos transmittat. Porro ordinandi feria quarta ante diem ordinationis statutum a iure, se conspectui nostro praesentent, ut adseitis prudentibus viris peritisque legis divinae, ac in ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, genus illorum, personam, aetatem, institutionem, mores, doctrinam ac fidem examinent et dicto die in cathedrali nostra ecclesia coram nostris canonicis, aut in alio dioecesis nostrae celebriori templo, praesente clero loci publice promoveamus eos, quos ut dignos admiserimus: promoti ad sacrum presbyteratus ordinem missa saepius celebretur, vel in altari maiore cum magna missa saltem quater in anno, sub poena privationis fructuum unius mensis pro quolibet defectu, et aliis poenis a iure statutis nisi petita licentia a superiore et pro causa legitima excusentur.

Mansi 33, 1296.

CONCILIUM CAMERACENSE (1565)

De seminario. De doctrina et praedicatione verbi Dei

300 Pars IV. Cap. i. - *De seminario.* Cum ad haereses extirpandas, et reddendum ecclesiae Dei pristinum suum nitorem, et clero, sacerdotioque pristinum suum decus: ac consequenter, ut intra non multos annos ecclesia mire floreat eruditione sacra, pietate, vitaeque puritate: habeant que singulae dioeceses plerosquè omnes ministros bene idoneos ad laudabiliter obeundum munus suum, et non paucos excellentes eruditione, et pietate: nihil dici, aut cogitari possit exquisitius illo decreto sacrosanctae synodi Tridentinae,[1] quo jubetur, ut in singulis dioecesibus instituantur seminaria ministrorum: atque adeo iam inde ab initio ecclesiae vix quicquam praeclarius, aut efficacius institutum esse videatur, ad reddendum eccle-iae Dei florentissimum statum literarum sacrarum cognitione, pietate, religione, vitaeque puritate: sanctissimum, et utilissimum illud decretum complectens sancta synodus vehementer hortatur, et obsecrat omnes ordinis ecclesiastici viros, maximeque eos qui bonis ecclesiasticis utuntur, in hanc rem et utilissimam, et singularis apud Deum et homines meriti, omnes conatus intendant, quo brevi perfici possit, ut uberem .segetem reipublicae Christianae haec literarum seminaria proferant. Quae ubi per aetatem maturuerit. ornet ecclesiam, et expleat horrea domini: neque enim melius ope? ecclesiasticae, neque sanctius collocari possunt. Nam cum sint varia officiorum genera, quibus caritas erga proximos exercetur: tamen hoc genus officii in ceteris est maxime laudabile: in quo genere cum ecclesiastici praelucere ceteris debeant: debent et ipsi in tanta calamitate, ac necessitate promptum, hilarem, ac liberalem animum praebere. Quare praecipit sancta synodus, ut, quamprimum fieri possit, modus constituatur facta omnium benificiorum, atque eorum omnium, quorum decretum concilii Tridentini sessionis xxin. cap. xviti. mentionem facit, aestimatione, quoad haec seminaria ponenda, et constituenda, sufficiens contributio fiat.

301 Cap. II. - Hic autem modus ubi certam, ac praescriptam summam pecuniae comprehenderit: tum videatur, quot quaeque dioecesis alumnos in literis ad ecclesiarum adiumentum possit alere.

302 Cap. III. - Id ubi constiterit: quaeratur locus idoneus huic paedagogio, et accommodetur supellectile. Quaerantur item magistri, qui doceant: quae omnia intra diem festum divi Gregorii proximi perfici debebunt, vel citius, ut cuique commodum erit.

303 Cap. IV. - Sint autem pueri, qui assumentur instituendi, aetatis non minoris quam duodecim annorum : teneant prima literarum rudimenta: sitque tempus studii singulorum in seminario quadriennium, aut eo plus, minusve, ut episcopo visum fuerit, et iis, quorum ex concilio Tridentino intererit, ex praeceptoris, et eorum indicio, qui seminario praefuerint: ne vel inutiles studiis locum aliorum, qui frugi sunt, occupent,

[1] Hess. 23, c. 18 *De Ref.* [Cfr. n. 290].

vel bonae spei iuvenibus tempus ad confirmanda studia praecludatur. Quo exacto ii, quos indoles commendaverit, quique bonam literis operam navaverint, ad maiora studia mitti poterunt.

304 Cap. V. - Et cum sint tria hominum genera: alii pauperes, alii divites, alii mediae cuiusdam conditionis, et fortunae, qui non ea quidem sunt fortuna, ut possint sine subsidio aliquo liberos suos in studiis alere, sed tamen partem aliquam sumptuum ferre possunt: cuiusmodi sunt plurimi, qui filios habent magnae indolis, et spei, si in literis alerentur; decernit sancta synodus instituenda esse duo genera portionum, ut pauperum filiis pro victu, et amictu in singulos conferantur librae triginta sex, quarum singulae valent xt, grossos Flaudriae. At mediae conditionis hominum filiis, in subsidium studii, octodecim librae: plus, minusve, pro modo facultatum cuiusque et ingenio adolescentum tribuatur. Sic enim et pluribus succurri poterit, et nullum hominum genus (quod quidem indigeat auxilio) conqueri poterit suos filios, quos habebunt boni ingenii, a seminariorum beneficio excludi: nulliusque virtutibus obstabit res angusta domi.

305 Cap. VI. - Et cum admodum incerta esse soleant voluntas, et propositum adolescentum: nedum puerorum, quibus locus petetur in seminario: pater, aut tutores declarabunt se esse eius propositi, ut, qui assumentur ad seminarium, vitae genus ecclesiasticum sequantur: illudque animi sui propositum iureitirando confirmabunt.

306 Cap. VU. - Reliqua vero omnia quae ad utilitatem, atque commoditatem horum seminariorum pertinebunt: ut sunt collecta, rationes, provisiones, officiarii: ea omnia providebunt in dioecesana synodo.

307 Pars V. Cap. 1. - *Tie doctrina, et praedicatione verbi Dei.* Quodsacrum concilium Tridentinum de explicanda doctrina in sacris literis expressa, eadem synodus provincialis servari praecipit: scilicet ut rectores ecclesiarum omnem diligentiam adhibeant, ut singulis saltem dominicis diebus, et festis solennibus populo sibi credito verbum Dei pure, et fideliter proponant, explicentque : ut res et opportunitas exegerint, vel evangelium, vel epistolam eius diei, omnis enim scriptura, divinitus inspirata, utilis est ad docendum, arguendum, corrigendum, et erudiendum in iustitia. lidem pastores articulos fidei subinde, sacramentorumque fructum, et usum legitimum, maxime in illorum administratione, si sit commodum, doceant: nec praecepta decalogi, et ecclesiae praetermittent, ut eorum ministerio perfectus sit homo, ad omne opus bonum instructus.[1]

308 Cap. II. - Hortatur praeterea, ut iidem pastores apostolicarum traditionum, ac sacrarum ceremoniarum vim, et institutionem pro re nata doceant; sic enim religiosius, et utilius, ac maiore reverentia ab omnibus, qui pietatem colunt, servabuntur.

309 Caput. III. - Ceterum in exponendis quaestionibus, de quibus controversia nobis est cum haereticis, non iactent temere convicia: sed caritatem

[1] C'ir. *T.* 3, 17.

erga omnes, et benevolentiam prae se ferant. Explicent autem eas quaestiones pure, ac simpliciter: doceantque quid sit credendum: ac ante omnia diluant haereticorum calumnias, dicent ium saepe, ecclesiam id sentire, quod re ipsa non sentit: caveant que ne cum volunt errorem haereticorum fugere, in alium incidant. Quod si minus docti fuerint, quam ut ea dilucide, ac solide queant exponere: sint contenti simplici doctrina ecclesiae: hortenturque plebem ad timorem domini, religionem, bonos mores: dehortenturque ab omni scelere, ac flagitio, atque ab his maxime vitiis, ad quae propensos senserint esse populares suos.

310 Cap. IV. - Pastores non ferant quemquam in suis ecclesiis concionaci sine mandato ordinarii. Doceant autem pure, Christiane, ac catholice. Abhorreant non tantum ab omni haeresi, sed etiam ab omni superstitioso, ac fabuloso dogmate.

311 Cap. V. - .Mandat praeterea synodus pastoribus, ne libros apud se teneant, aut legant, ex quibus corrumpi religio, bonique mores, ac studium boni operis, timorque, et amor domini languere possit: ut sunt libri, qui lasciva, scurrilia, vana, et impura continent: ne horum librorum frequenti lectione seipsos, et populos sibi creditos corrumpant, proclive est enim, ut quae quis studiose legat, et eadem doceat. Instruant autem bibliothecas suas bonorum, et piorum auctorum libris ab academiis catholicis approbatis, ex quibus doctrinam hauriant, (piam salubriter suis popularibus docendo, et concionando possint effundere. Quisquis autem non paruerit, puniatur: et, si libros suspectos, aut reprobatos servaverit, agatur in eum, ut in suspectos agi iure debet: nisi consensu ordinarii, aut ecclesiae habeant ad refutationem: de quo consensu docere tenebuntur.

312 Cap. VI. - Si pastor impeditus vel aegritudine, vel alio quovis impedimento concionali non possit : teneatur saepe alienam operam certis temporibus, ex arbitrio tamen, atque mandato ordinarii, ad id munus adhibere, et eos apud populum suum habere commendatos, tanquam operarios mercede sua dignos. Quod si contempserit, episcopus sumptu eiusdem pastoris id curet.

Mansi 33, 1398-1400.

CONCILIUM MEDIOLANENSE l (1565)

ᛒ seminario clericorum

313 Cap. X. - *De seminario clericorum.* Mandatum est a sacro Tridentino concilio[1] provincialibus synodis, quamprimum in eam curam incumberent, ut seminarium clericorum, ubicumque id fieri posset, constitueretur, omnique ratione propagaretur: quamobrem etiam illis facultatem dedit moderandi, et augendi omnia, et singula, quae pii et sancti huius operis institutionem et progressionem adiuvare possent. Itaque nos provin-

' Sess. 23, c. IS *Jic* AV/. [Cfr. n. 290).

ciac nostrae statu, et ecclesiarum, ac beneficiorum genere diligenter considerato, duximus ad hanc rationem confugiendum esse, ut det rahamus, quemadmodum iam nunc detrahimus, decimam partem fructuum cuiuslibet mensae episcopalis, et capituli, et quarumcumque dignitatum, personatuum, officiorum, praebendarum, portionum, abbatiarum, et prioratuum cujuscumque ordinis, etiam regularis, aut qualitatis vel conditionis fuerint, etiam hospitalium, quae dantur in titulum vel administrationem, iuxta constitutionem concilii Viennensis, et beneficiorum quorumcumque, etiam regularium, etiamsi iurispatronatus cuiuscumque fuerint, etiamsi nullius dioecesis, vel aliis ecclesiis, monasteriis vel hospitalibus, et aliis quibusvis locis piis, etiam exemptis annexa, et ex fabricis ecclesiarum, et aliorum locorum, etiam ex quibuscumque aliis ecclesiasticis redditibus, seu proventibus, etiam aliorum collegiorum, in quibus tamen seminaria discentium, vel docentium, ad commune ecclesiae bonum promovendum actu non habentur, haec enim exempta esse volumus, praeterquam ratione reddituum, qui superflui essent ultra convenientem ipsorum seminariorum sustentationem corporum, vel confraternitatum, quae in nonnullis locis scholae appellantur, et omnium monasteriorum, non tamen mendicantium, etiam ex decimis quacumque ratione ad laicos, ex quibus subsidia ecclesiastica solvi solent, et milites cuiuscumque militiae, aut ordinis pertinentibus [fratribus sancti Joannis Hierosolymitani dumtaxat exceptis) eamque suprascriptorum fructuum decimam sic detractam, seminariis, singulis provinciae nostrae dioecesibus erigendis, seu iam erectis, applicamus et incorporamus.

314 Possessores autem huiusmodi beneficiorum ad eamdem fructuum decimam non modo pro se, sed pro pensionibus, quas alii forsan ex dictis fructibus solvant, retinendo tamen pro rata quidquid pro dictis pensionibus illis erit solvendum, omnino teneri volumus, et mandamus eiusdem Tridentini concilii auctoritate quibusvis, quoad omnia, et singula supradicta privilegiis, exemptionibus, etiamsi singularem derogationem requirerent, consuetudine etiam immemorabili, et quavis appellatione, et allegatione, quae exeeutionem non impediat, non obstantibus.

Hanc autem fructuum decimam iuxta maiorem singulorum beneficiorum taxationem, quae hactenus facta reperiatur, exigi iubemus. Quod si aliqua beneficia non reperiantur taxata; episcopi de consilio eorum, qui sacrae Tridentinae synodi jussu ad id munus delecti fuerint, ea taxent.

Quam decimam duobus terminis intra sequentem annum 1566. et deinceps singulis annis eodem modo solvi volumus, si quis huius anni taxationem a se impositam exigere coepisset, eamdem exactionem prosequatur; deinceps vero hanc exigendi rationem a nobis praescriptam servabit.

Praeterea damus auctoritatem singulis provinciae nostrae episcopis, ut de eorum qui huic muneri praefecti erunt, consilio, et metropolitani scripto consensu, possint eam decimam angere, ac perducere usque ad decimam veri annui reditus, et imminuere vel universe vel sigillatila; atque iis etiam beneficiis, quae tenuiora fuerint, praesertim curatis, totam omnino exactionem remittere.

315 Decernimus item, ut episcopi, ex auctoritate eiusdem concilii Tridentini, intra sex mensos ecclesiastica aliqua simplicia beneficia, cuiuscumque qualitatis et dignitatis fuerint, vel etiam praest¡moniales portiones nuncupatas, et etiam nondum vacantes, huic collegio seu seminario applicent et incorporent; ea videlicet quae illi seminario magis opportuna et idonea videbuntur: sine tamen cultus divini detrimento, et beneficia obtinentium praeiudicio.

Quod si episcopi illorum beneficiorum fructus ad id pium opus non BStis esse animadverterint, dispiciant si (piae alia sint, quae seminario attribui possint. Deque his metropolitanum admoneant, qui, ut res ex sententia confici possit, a sanctissimo domino nostro opem implorandam, et eius auctoritatem interponendam curabit.

Haec autem unio beneficiorum ex praescripta concilii Tridentini formula locum habeat etiam si beneficia sint reservata, vel affecta; nec per resignationes ipsorum beneficiorum uniones et applicationes suspendi, vel impediri possint; sed omnino quacumque vacatione, etiamsi in curia effectum suum sortiatur, et quacumque constitutione non obstante, succedente vero casu, quo per uniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum repe-natur; tunc portio ex singulis beneficiis, ut supra, detracta, et incorporata, ab episcopo, prout, res exegerit, in totum, vel pro parte ad ratam remittatur.

Mansi 34 A, 25-27.

S. PIIS V (1566-1572)

De divina vocatione ad ecclesiastica ministeria

(Ex *Catechismo Itonuino* nd pnrochos, S. Pu V ius.su edito, pars II. cap. 7: *Ih Ordinis Sacramento).*

316 § 3. - ... Huius igitur tanti officii onus nemini temere imponentium
(104) est, sed iis tantum, qui illud vitae sanctitate, doctrina, fide, prudentia sustinere possint. Nec vero *quisquain* sumat *sibi honorem, sed qui voratur a Deo tanquam Aaron (Hb.* 5, 4); vocari autem a Deo dicuntur, qui a legitimis Ecclesiae ministris vocantur: nam qui in hoc ministerium seipsos arroganter inferunt atque intrudunt, de his Dominum intellexisse docendum est, eum inquit: *Non mittebam Prophetas, et ipsi currebant (Ir.* 23, 21), quo quidem hominum genere nihil infelicius, ac miserius, nihil Ecclesiae Dei calamitosius esse potest.

317 § 4. - Sed quoniam in omni actione suscipienda magnopere refert,
(105) quem sibi quisque finem constituat (optimo enim fim posito, recte omnia consequuntur), de hoc in primis, qui sacris initiari volunt, admonendi sunt, ut nihil sibi tanto munere indignum proponant: qui quidem locus eo diligentius tractandus erit, quo gravius hoc tempore ea in re peccare fideles solent. Alii enim eo consilio ad hanc. vivendi rationem se convertunt.

ut quae ad vietum vestitumque necessaria sunt, parent, ita ut praeter quaestum nihil aliud in sacerdotio, quemadmodum vulgo ceteri homines in quovis sordidi artificii genere, spectare videantur. Quamvis enim, ex Apostoli sententia, natura et divina Lex iubeat, ut qui altari servit, ex altari vivat:[1] tamen quaestus et lucri causa ad altare accedere maximum sacrilegium est.[2] Alios honorum cupiditas et ambitio ad sacerdotalem ordinem ducit. Alii vero, ut divitiis affluant, initiari volunt: cuius quidem rei illud argumento est, quod nisi opulentum aliquod ecclesiasticum beneficium eis deferatur, nullam Sacri Ordinis cogitationem habent. Ili vero sunt, quos Salvator noster mercenarios appellat (/. 10, 12), et quos Ezechiel dicebat, scmetipsos, et non oves pascere *{Ez.* 34, 8): quorum turpitudo et improbitas non solum Sacerdotali Ordini magnas tenebras offundit, ita ut iam nihil fere a tideli populo haberi possit contemptius et abiectius, verum etiam efficit, ut ipsi nihil amplius ex sacerdotio consequantur, quam ludas ex apostolati^ munere, quod illi sempiternum exitium attulit. Illi autem ostio in Ecclesiam introire merito dicuntur,[3] qui a Deo legitime vocati, ecclesiastica munera eius unius rei causa suscipiunt, ut Dei honori inserviant.

318 (106) § 5. Neque tamen hoc ita accipiendum est, quasi eadem lex aeque omnibus sit imposita. Homines enim ob eam rem conditi sunt, ut Deum colant: quod praecipue fideles, (pii baptismi gratiam consequuti sunt, *ex toto corde, ex tota anima, ex totis viribus* praestare debent.[4] Verum qui Ordinis Sacramento initiari volunt, hoc sibi proponant opus est, ut non solum Dei gloriam in omnibus rebus quaerant (quod quidem cum omnibus, tum maxime fidelibus commune esse constat), sed etiam, ut alicui certo ecclesiae ministerio addicti, *in sanctitate et iuslitia* illi serviant.[5]

CT *Calech.* 288 b.

Nomine pro recta institutione clericorum

(Ex Motu Proprio *Accepimus quod* S. Pn Pp. V circa reformationem Collegii Capranicensis in Urbe Roma, 1560).

319 Accepimus ℭquod, postquam piae memoriae Dominicus et Angelus cardinales de nobili familia Capranicensi. et Stephanus cardinalis Nardinus collegia scholasticorum in Urbe, illud Capranícense, istud Nardinum nuncupata, fundaverunt et erexerunt et dotaverunt; ac constitutiones pro vita et moribus, habitu, vestitu et professione inibi studentium scholarium ediderunt, et eorumdem collegiorum gubernatores, dilectos filios

' Cfr. 1 C. 0, 9-14; *Dt.* 18. 1-3; 25. I.
• Cfr. 1 *T.* 3, 8.
* Cfr. I. 10. 2.
♦ Cfr. *Dt.* 0, fi: Iff. 22, 37: Afe. 12, 30; *L.* 10, 27.
» Cfr. *L.* 1. 74.
* Privilegia autem scholarium generalis gymnasii almae Urbis vide in Bonifacii VIII constitutione 20. /»i *supremae* (20 apr. 1303): BR 4, 166.

nobiles viros custodes pro tempore pii hospitalis Imaginis Sancti Salvatoris ad Sancta Sanctorum de Urbe creaverunt et esse voluerunt, quibus omnimodam potestatem corrigendi, mulctandi, puniendi et alias, prout in dictis constitutionibus latissime continetur, concesserunt, dictique custodes in praemissorum pacifica et quieta possessione extiterunt.

320 § 1. - lidem scholares, in pravum animum conversi, ¡tiramenti per eos praestiti immemores, contra praedictarum laudabilium constitutionum formam, quaerentes se a jurisdictione, protectione et gubernio dilectorum liliorum custodum praedictorum eximere, et dicto collegio et pio loco abiectis, diversas in dies inhibitiones a diversis Urbis tribunalibus, ac diversas a Signatura justitiae commissiones extorquere tentabant et extorquebant, per quas dictorum dilectorum filiorum administrationem, gubernium et correctionem evitare tentabant.

321 § 2. - Cumque praedicta ad notitiam felicis recordationis Fatili Papae tertii, praedecessoris nostri, pervenissent. idem praedecessor, quaerens non minus menti et voluntati dictorum piorum cardinalium, quam animabas ipsorum scholarium consulere, suo proprio motu voluit, iussit et mandavit quod illueusque omissae causae, ipso iure ad eosdem custodes redirent, quos solum in solidum indices eorumdem scholarium ordinarios, iu.xta earumdem constitutionum formam, esse declaravit, reservata solum eisdem scholaribus facultate appellandi a ditïinitiva, et tunc ad >olos dilectos filios conservatores I rbis. Ac de cetero inhibuit commissiones aut inhibitiones contra praedicta decerni non posse, et insuper voluit et mandavit dictas constitutiones de cetero, ut iaccnt. observari.[1]

322 § 3. - Et quod qui e scholaribus secundum statuta conclusiones infra tempus constitutum sustinere cessarent, ipso facto, sine ulla monitione, privati existèrent, et a collegiis expellerentur, et alii pro illis substituerentur, et ad restitutionem expensarum, quibus se indignos indicaverant et fecerant, collegii omnino tenerentur.

323 § 4. - Et successive sanctae memoriae Paulus Papa quartus, praedecessor noster, de praemissis certioratus, praedicta omnia per suas in forma motus proprii literas confirmavit, et perpetuis futuris temporibus servari mandavit.[2]

324 § 5. - Nos igitur, cupientes non solum quae pie et sancte constituta sunt observari, sed etiam prolapsa ad viam salutis revocari, et quae ad animarum salutem et vitae Christianae cultum conveniunt, augeri et iu ampliorem formam redigi, praedecessorum constitutiones et ordinationes praedictas ac dicti collegii constitutiones, auctoritate apostolica et de potestatis plenitudine, motu proprio et ex certa nostra scientia, confirmamus et approbamus.

' Cfr. BR G, 51S ss.
' Ibid.

325 § 6. - Ac motti simili et simili potestate, ad augmentum quietis dicti collegii, salutem animarum scholarium praedictorum et cultum Christianae fidei, de novo hac nostra in perpetuum constitutione valitura statuimus, decernimus et mandamus quod de cetero in dicto collegio nullus scholaris, nec etiam ipsum collegium possit retinere aut habere, neque publice neque occulte, aliquod genus armorum, tam defensibilium quam offensibilium, excepto solo ense, quem ipsis scholaribus in eorum cameris retinere permittimus; et quae erunt in dicto collegio, tam ipsorum scholarium quam collegii, arma cuiusvis generis, excepto solo ense, in visitatione per dilectum filium Franciscuin cardinalem Alciatuni tituli Sanctae Susannae diaconum et per dictos dilectos filios custodes, de mandato nostro nuper facta, reperta fuerunt, illa omnia per praefatos custodes vendi mandamus, et pretium ex eis producendum dominis ipsorum, sive sint scholares sive ipsum collegium, assignari mandamus. Conscientiam eorumdem dilectorum filiorum custodum onerantes in hoc, videlicet ut pugiones, et quos appellant pistolesios necnon et falcatos enses, quos vulgo stortas aut alio simili nomine appellant, vendant magistris, qui eos fundant, et ad rudem materiam reducant. Et quia qui bonis literis operam navare et in sacris initiari incipiunt, paci et quieti ac togae et non armis incumbere debent, volumus et mandamus quod quicumque scholaris de celero de die vel de nocte et quocumque tempore cum ense, quem his solum retinendum, videlicet ut supra, reliquimus, vel alio genere armorum per Urbem incedere repertus fuerit, etsi licentiam a quovis ad id potestatem habente, excepta sola nostra licentia et successoris nostri, legitime se habere asserant et habeant, illico per quoscumque exeeutores, nullo alio expectato mandato, carcerentur, et in carceribus per sex continuos menses detineantur, absque eo quod aliquid de mensa dicti collegii participent, et ulterius illico a loco dicti collegii priventur. Qui vero do cetero in eorum cameris aut alio loco dicti collegii reperti fuerint tenere aliquod genus armorum, excepto ense solum, ut praefertur, pro prima vice, priventur expensis unius mensis; pro secunda vero vice, eliciantur statina de collegio.

326 § 7. - Non minus etiam quia non solum in scholaribus et viris togatis, quam in omnibus hominibus ludum aleae seu taxillorum et chartarum, cuiuscumque generis, tamquam a legibus et sacris canonibus ac bonis moribus abhorrentem, detestamur, praecipimus, mandamus et inhibemus ne de cetero aliquis scholarium seu familiarium et servientium in dicto collegio aliquod genus chartarum seu aleae aut taxillorum, publice vel occulte, retinere possit et valeat. Quod si alicui chartae aut alea seu taxilli in eorum camera aut alio loco collegii reperti fuerint, illico, pro prima vice, a mensa et victu per unum integrum mensem arceantur; et si iterum in tale crimen inciderint, a collegio arceantur, et tamquam incorrigibiles priventur.

327 § 8. - Insuper, quia ex habitu mens et animus ut plurimum et cognoscitur et demonstratur, inhaerentes piae menti testatorum, volumus

et mandamus quod, incipiendo a proximis futuris kalendis mensis novembris, scholares perpetuo, quando eunt extra collegium, quocumque eant per Urbem, incedere debeant in habitu longo et veste longa cum solito capucio, iuxta dictarum constitutionum formam. Volentes et mandantes quod illi qui fuerint reperti extra dictum collegium sine dicto habitu et capucio, prima vice, per quemcumque exeeutorem, etiam absque aliquo alio mandato, carcerentur, et in carceribus per tres continuos menses detineantur, absque eo quod de mensa collegii aliquod participent; secunda vero vice, a dicto collegio arceantur et locis eiusdem collegii priventur.

328 § 9. - Et quia nonnunquam controversum accepimus circa studia et professiones ipsorum scholasticorum, declaramus dictas constitutiones, ac etiam, quando opus sit, supplemus et emendamus: volumus et mandamus quod de cetero dictorum collegiorum scholastici logicae et philosophiae operam eo usque dare, quantum et quousque eis sufficiat pro ingressu ad sacram theologiam; et similiter possint inri civili eo usque operam dare, quantum et quousque eis sufficiet pro ingressu ad ius canonicum; medicinae autem eos operam dare omnino prohibemus et inhibemus.

329 § 10. - Cassantes et irritantes ac annullantes omnem licentiam, etiam per felicis recordationis Pium Papam quartum eisdem concessam, tamquam piae menti fundatorum contrariam; quibuscumque in ea clausulis existentibus non obstantibus.

330 § 11. - Et quamvis constitutiones collegiorum praedictorum arctent scholasticos ad se promoveri faciendum, post triennium a die ingressus collegii, saltem ad sacrum subdiaconatus ordinem; nihilominus, respicientes ad decreta sacri concilii Tridentini, volumus quod dicti scholares, elapso triennio, teneantur dumtaxat accipere quatuor ordines minores, et teneantur et obligati sint quotidie officium Sacratissimae Virginis Mariae recitare, et ulterius se aliter praeparare, ut in eventum quod a nobis et successoribus nostris illis, ut speramus, ecclesiastica beneficia conferentur, vel probaretur legitime habere eos sufficienter patrimonium, possint apparere habiles et idonei ad suscipiendos sacros ordines, et tunc vel ad titulum beneficii, quos eis conferetur, vel patrimonii, quod habere eos probabitur, teneantur omnino promoveri ad dictos ordines sacros.

331 § 12. - Mandantes propterea dilectis filiis custodibus hospitalis praedicti, ut praedicta diligenter attendant et totis viribus, auctoritate nostra, inviolabiliter observari faciant, prout inviolabiliter nos, motu proprio et de apostoliche potestatis plenitudine, observari volumus et mandamus.

BR 7, 504-506.

De promotione omnium clericorum tum saecularium tum regularium ad ordines sacros

(Ex Decreto *Romanus Pontifex* S. Pli Pp. V» a. 1568).

332 Romanus Pontifex, sacrorum conciliorum auctor et interpres, illa quae in Uniusmodi conciliis a prudentibus patribus, in Spiritu .Sancto legitime congregatis, salubriter sancita 8Unt, pro sui pastoralis otlicii debito, cum aequitas, honestas et decus suadet, sicuti declarare ct moderari, ita etiam ad alios casus extendere consuevit.

J 1. • Sane, cum non deceat divino ministerio adseriptos cum ordinis dedecore mendicare aut sordidum aliquem quaestum exercere, n sacro Tridentino concilio, inter alia, decretum fuit ne quis deinceps clericus saccularis, quamvis alias moribus, scientia et aetate esset idoneus, ad sacros ordines promoveretur, nisi ¡iritis legitime constaret cum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficeret» pacifice possidere; vel alias ordinari non posset, nisi iuxta decreti ab ipso concilio desuper editi formam ct tenorem.

333 § 2. - Cum autem nulla in htiiusmudi decreto religiosorum clericorum mentio facta fuerit, ac pçôptcrca nonnulli, uti moleste accepimus, certorum Ordinum religiosi seu canonici vel clerici, intra claustra monasteriorum seu domorum, more regularium, in communi viventes, qui nunquam, seu non nisi ad certum tempus professionem (‘mittunt, ct ex Claustro exire vel dimitti, ad sacculum redire libere et licite possunt, Religionis praetextu, titulo sufficientis beneficii, nec iuxta dicti decreti tenorem, ad sacros ordines se promoveri praetendant, ct a nonnullis episcopis passim promoveantur, atque inde plerumque illud inconveniens eveniat, ut sic promoti ct e claustro exeuntes et per saeculum vagantes, vel mendicaro vel sordidum quaestum exercere, non sine ipsorum dedecore ac Ordinis vilipendio et quamplurimorum christifidelium scandalo cogantur.

331 % 3. - Nos igitur, qui singulorum Dei ministrorum honorem et decus, quantum in nobis est, sinceris exoptamus alTcctibus. motu proprio et ex certa nostra scientia, deque apostolica^ potestatis plenitudine, hac perpetuo valitura sanctione, decretum praedictum, de clericis saccularibus loqtiens, ad omnes ct singulos, etiam cuiuscumque Ordinis clericos religiosos sive saeculares. more religiosorum, viventes in communi, non professos, harum serie extendimus et ampliamus, ac religiosis ct aliis praedictis non professis, ut ad sacros ordines promoveri: necnon omnibus et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, arehleptecopls et episcopis, gratiam et communionem Sedis Apostolica») habentibus, ut ordines ipsos huiusmodi religiosis personis impendere, nisi observata forma dicti decreti, nos. virtute sanctae obedlentiae. et sub indignationis nostrae poena, interdicimus et prohibemus, ac contrafacientes per annum a praestatione talium ordinum ipso iun? suspendimus.

BR 7, 722-721.

CONCILIUM SALISBURGENSE (1569)

Dc examinatione ordinandorum, de eorum electione et promotione summa cura peragendis

335 Cap. II. * *Ih examinatione ordinandorum, et a quibus ca /ieri debeat.*

Licet hoc munus eos examinandi atque approbandi, qui se in sortem domini adscribí desiderant, proprium sit episcoporum, qui iuxta antiquorum canonum, etiam Tridentini synodi traditiones, sacerdotibus, et aliis prudentibus viris, peritis divinae legis, ac in ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, sibi adscltls, eorundem ordinandorum genus, perso-

nam, aetatem» institutionem, mores, doctrinam, et fidem, ac reliqua diligenter deberent investigare, nihilominus propter varias ct diversas» quae indies ipsis occurrunt occupationes. quibus admodum implicati detinentur, quod praesertim his evenit, qui amplissimas habent dioeceses, eis indulgendo consentimus, ut qui per se ipsos hoc praestare non valent, per suos officiales, sive vicarios generales, et alios sacerdotes» eos praesertim, qui in cathedralibus ecclesiis illa obtinent officia, quibus ex antiqua consuetudine hoc munus est iniunetum: nec non et alios (si visum fuerit) graves tamen et pios, ac huius negocii peritiam habentes, atque in maiorum ordinum aliquibus saltem constitutos: laicos enim, et cos, qui in minoribus tantum sunt ordinibus, ab hoc munere prorsus excludimus. Non negamus autem, quin boni viri, sacris etiarn non initiati, veluti assessores, et rathedmlluin ecclesiarum ludimoderatores, ut illi, ne sacris canonibus derogetur, intendant, et hi ut uniuscuiusque promovendi in humanioribus literis sufficientia comprobetur animadvertant. et experiantur, huiusmodi ordinandorum examini possint interesse, sed non indicare. Turpe est enim clerico, quod in his, quae ad ecclesiae ministerium attinent, illius, qui vel laicus, vel inferioris ministerii, quam ipse in ecclesia est. subeat indicium.

336 Cap. III. - *Summos scholasticos, ct cantores, vel eorum vicarios idoneos, examini ordinandorum interesse debere.*

Hortamur quoque et paterne iniungimus nostrae nictropoliticae, atque cathcdralium ecclesiarum summis scholasticis, et cantoribus, ut huc in re officiis suis facto respondeant, et dum futuri ecclesiae Dei ministri probantur, ipsi personaliter cum officialibus atque in spiritualibus vicariis generalibus suorum ordinariorum intersint, atipie Ids cuiuslibet ecclesiae cathedralls minorem scholasticum, nec non et theologum ab illius ecclesiae episcopo assumptum, vel alium ad episcopi beneplacitum adiungunt. Quod >i tales quandoque fuerint absentes, aliqui alii sacerdotes, Imius rei non ignari, maturi ab ordinario in absentium locum subrogentur. Si autem proventus officiorum summi scholastici. et cantoris, ita tenues extiterint, quod mercedem laboribus debitam non ferant: volumus, quod episcopi et capitula provisionem aliquam faciant, ut tam necessaria in ecclesiis officia pinguiora, et talia reddantur, ne omnino extinguantur.

337 Cap. IV. - *Electionem, promotionem, atque examen ordinandorum, tanquam rem maximi momenti, non segniter, sed summa fide, ac solicitudinc esse peragendam.*

Et quia in huiusmodi eligendis ecclesiae ministris, maxima est difficultas, neque rvs ipsa per transennam contuenda, vel agitanda, sed summa cum diligentia est tractanda: nos illos, qui huta negocio a nobis, sive ex ipsorum officiis praeficientur, serio hortamur, admonemus, atque sub interminatione districti Dei indicii ipsis iniungimus. ne rem illam tam arduam perfunctorie agant, sed memores etiam, quod si secus, quam debent, egerint, alieni se peccati (ut Paulus dicit)[1] participes faciunt: memores tandem, quod sicut boni operis sibi comparat fructum, qui rectum sectatur in eligendo sacerdotum indicium: ita gravi semetipsum afficit damno, qui ad suae dignitatis collegium sublimat indiguum, suo per omnia satisfaciant officio, nullius potestatem pertimescant, non corrumpantur cupiditate praemii, nihil moliantur odio, neque amor favorve eorum obnubilet indicium, sed eam mercedem exspectent, quam ipsis dabit index iustus in illa die. qua mali poenis, boni vero praemiis afficientur.

338 Cap. V. - *Parentes admonentur, ut filios sacris ministeriis dedicandos a prima inventa in bonis literis atque moribus educent.*

Ut autem ordinandi, idoneos coram examinatoribus se facile possint exhiben', suis parentibus erit curae, ut si quos filios ad hoo tantum ecclesiae ministerium constituerint mancipare, illos a primis statini cunabulis ecclesiasticae disciplinae submittant, hos enim

1 Cfr. *IT.* Ô, 22,

maiores nostri demum idoneos sacris adminlstrationlbus consuere, quorum omnis aetas a puerilibus exordiis usque ad provectiores annos per disciplinae ecclesiasticae stipendia cucurrisset. Neque enim poterit de eius professione dubitari, cui pro laboribus multis, pro moribus castis, pro actibus strenuis, celsioris loci praemium debetur.

339 Cap. VI. • *De modo inquirendi, d examinandi ordinandos.*

Forma vero iuxta quam nd ordines aspirantes in ordinario examino probari debeant, peculiari libello, nostra opera et solicitudine, brevi in publicum iuxta ritum sanctae Romanae ecclesiae emittetur: interim nutem ordinamus, ut sacris initiandi, in his primo et principaliter diligenter probentur articulis: nempe de persona, affectu, lido, scientia, et doctrina, aetate, libertate, continentia, bigamia, moribus, et natalium corporumque defectibus. De persona, an huius, vel alterius sit dioecesis oriundus: et si alienigena, an a suo episcopo literas habeat diinissoriales. quas si non praesentaverit, prorsus eliciatur. De affectu vero: an voluntarie et proprio motu, vel parentum aut aliorum persuasione petat ad ordines promoveri. Do fide: an semper crediderit, et credat, quae sancta mater ecclesia docet, vel si de ipsis quandoque dubitaverit, et quid de unoquoque sentiat, vel credat; an etiam sit Neophytus. De scientia atque doctrina: quia labia sacerdotis custodiunt scientiam. De aetate, quia nulli est sacer ordo conferendus, nisi conveniente tempore, a sacro concilio Tridentino determinato, fuerit praeditus. Dc moribus vero, quia si oculus corporis initiandi fuerit nequam, totum corpus erit tenebrosum: et ne dum alios docere voluerit, ipse reprobus inveniatur. Dc libertate autem: an domino alicui, vel mulieri lure matrimoniali sit adstrictus. De continentia, an continens perpetuo perseverare voluerit. De bigamia, an uxorem unquam duxerit: et ei habuerit, an unam duntaxat, et virginem. De natalium autem vel corporis defectu, quia si ex illegitimo thoro fuerit procreatus, vel aliquo membro mancus, secundum sacras canonum sanctiones, neque in numerum ministrorum altaris Dei potest assumi. Deinde et circa reliqua progrediatur, quae in concilio quarto Toletano c. 18 enumerantur, quae et in decretis habentur canonicis, c. Qui in aliquo, d. 51, ita tamen quod circa aetatem iura novissima concilii videlicet Tridentini observentur: l in quo est definitum, ut nullus in posterum ad subdiaconatus ordinem ante vigesimum secundum, ad diaconatus ante vigesimum tertium, ad presbyteratus ante vigesimum quintum aetatis suae annum promoveatur. Quapropter ut examinatores unumquemque probandum citius, et in conscientia securius expediant, statuimus etiam et ordinamus,l iuxta sacri concilii Tridentini instructionem, ut ordinandorum quilibet, legitimae aetatis a parentibus et praeceptoribus, suae educationis, institutionis, eruditionis, honestatis etc. nec minus a parochis, vel praelato aliquo, si casu apud quempiam in proximo triennio, ante illud tempus commoratus fuerit, vitaeque suae consuetudinem egerit, literas secum afferant testimoniales. A qua testimoniorum exhibitione, praecedentis synodi Sallsbnrgensls sequentes decretum, nullum plane sive regularem, sive clericum saccularem qualisrumque sit conditionis et dignitatis excipimus, quia volumus apud omnes aequalitatem observari, ita tamen, ut regulares suae conversationis ac vitae testimonium a suis exhibeant praelatis.

340 Cap. VIL - .Ve *quispiam ordinandus, cuiuscumque sil gradus d conditionis ab examine sit immunis, nisi gradu aliquo theologico decoratus fuerit, qui etiam licet non sil ipse examinandus, alios tamen examinare debebit, ut dc ipsius eruditione periculum fiat.*

Simili modo,l Iuxta eiusdem Sallsburgensls Synodi constitutionem ordinamus et statuimus, ut ordinandi indifferenter omnes cuiuscumque sint gradus, dignitatis et praceminentlac, tam clerici saeculares, quam regulares, in ordinario examine iuxta suprascrl-

l Sess. XXIII, c. 12, de reform.
l Seas. XXIII, c. 5, de reform.
l C. 8, de ordine et qual. ministror, eccl.

pta omnia interrogentur, atque probentur, nisi quispiam doctoratu, vel licentia, sive baccalaureatu in theologia fuerit insignitus, talos enim circa doctrinae sufficientiam, absque examino (nisi circa ea quae doctrinae tentamen non attingunt) erunt admittendi. Et ut do ipsius eruditione periculum otium flat, alios, unum vel alterum, ordinandus ipse examinabit.

341 Cap. Vili. - *Quia ordinandos episcopo praesentare debeat.*

Quia etiam abusum non exiguum in actu conferendorum ordinum irrepsisse reperimus: quod cum ordinandi, pro suscipiendis ordinibus, per urchidiaconum aliquem episcopo debeant praesentari, non per ipsum, notine per aliquem alium in dignitate constitutum, sed por Laicuni, vel nullius reputationis simplicem clericum praesententur: quod In vilipendili™ vertitur ipsius sacramenti ordinis. Quapropter ad maiorem tanti sacramenti collationis malestatem ostendendam, talem abusum tollentes volumus atque praecipimus, ut deinceps ordinandorum praesentatio, qualibet vice per arabidiaconum, vel ad minus, eo impedito, per aliquem alium sacerdotem alicuius dignitatis hominem, archidiaconi vice et nomine constituatur, qui etiam usque ad finem officii episcopalis maneat, et diligenter attendat, quomodo ordinandi se in recipiendis ordinibus honeste et devote gerant, et postquam aliquis ordinem suscepit, ad librum cantionum accedat, aliisque sit in cantando officio auxilio. Poenas autem his, qui indignos ad ordines admiserunt, statuimus, quas concilium Ilerdensc commemorat.

342 Cap. IX. - *Quis ordines conferre debeat, et de dimissorialibus concedendis nec ne.*

Episcopi autem per semetipsos,[1] si possunt, ordines conferant: sin minus, per suos ordinarios suffragancos, si qui habent. Quod si uterque etiam in una dioecesi fuerit aegritudine impeditus, subditos suos non aliter quam iam probatos, et examinatos, ad alium episcopum nominatum ordinandos dimittant. Si vero quispiam ad sacros ordines aspirans, in longinquas partes studiorum, vel alterius rei gratia profecturus, literas petat dimissorinles, ut temporibus suis ab alio catholico episcopo sacris ordinibus valeat initiari: statuimus et ordinamus, ut nullus nostrum aut officialium nostrorum generalium, vel in spiritualibus vicariorum, cuipiam suae dioecesis ad ordines aspiranti supradictas dimissorialee literas ad quoscumque episcopos ulterius generaliter concedat, quemadmodum hactenus male usurpatum est. sed ad unum, vel duos nominatirn determinatos. Quae etiam concedi non debent, nisi is qui illas obtinere desiderat, iustas et relevantes suae petitionis assignaverit causas, In literis exprimendas, et ab examinatoribus, in fide, moribus, et literis, rite et sufficienter, pro illius aetate, ipse supplicans fuerit probatus, et ab omni canonico impedimento immunis repertus. Nonnulli enim eruditionis et vitae non satis probatae, aut alloqui censuris ecclesiasticis obnoxii, conscientiam eorum quibus noti sunt subterfugientes, ad remotiores dioeceses quaerunt se conforre, ut ab ignotis episcopis ordines, qua possunt fraude, valeant extorquere.

Mansi 3G A, 177-180.

CONCILIUM MECIILINIENSE (1570)

De necessitate instituendi Seminaria

343 Cap. I. - Ne diutius ut pia, ita prorsus necessaria seminariorum institutio a concilio Tridentino decreta differatur; ordinat et mandat synodus provincialis, ut, ubi hactenus illorum institutio facta non est,

[1] *Cone. Trid.* seos. XXIII, cap. 3, do reform.

in proxima synodo dioecesana, aut alias commodiori tempore, ita tamen, ut ultra sex menses non differatur, episcopi dioecesani omnia, et singula ad liane rem opportuna et necessaria constituant, secundum eiusdem concilii Tridentini ordinationem: ct prima futura synodus dioecesana non solvatur, donec certa erigendi seminarii ratio in singulis dioecesibus fuerit constituta.

Mansi 34 A. 601.

GREGORIUS XIII (1572-1585)

CONCILIUM MEDIOLANENSE III (1573)

De dignitate et praestantia sacerdotali; de alumnorum formatione intellectuali ac de officiis Episcopi erga sacerdotes

311 Cap. X. • Qui in sacerdotio sancto constituti sunt, nd olferenduni illud Deo acceptabile corporis domini sacrificium, sicut eam functionem gerunt, qua nidia maior excogitari potent, ila in omni sacerdotalis vitae officio sic se gerant, ut morum etiam praestantia ct splendore alios alliciunt., atque excitent ad debitum sacerdotio honorem illis praestandum.

Episcopus autem, cuius in primis est sacerdotalem dignitatem tueri, ut laici homines discant, illos tamquam parentes, ab ipsis unice in Christo diligi ct coli etiam debere, cum hoc saepe, prout usuvenerit, monendos fideles sibi commissos curet; timi efficiat, ut ubicumque vel publico, vel privato loco sint, semper illis a Inicalis ordinis viris debitus tribuatur locus et honor.

345 Item domi praeterea suae ne patiatur sacerdotem quemquam nbiectius se gerere, quam sacerdotis dignitas postulat. Sacerdotes vero morbo, sencctutisvo incommodis affectos, qui sacerdotale munus praestare nequeunt, inopiaque premuntur, in locum aliquem cogi curet, aut alio modo eis consulat et provideat, ubi victus ex fidelium eleemosynis, aliavo ratione suppeditetur, ne ostiatim miserrime mendicent non sine sacri ordinis contumelia.

346 Magna ct salutaris populo fideli utilitas ex eo existit, cum clerus is est, qui ct doctrina et vitae moribus praeluceat. Quare in praecipuis curis episcopi cum haec esse debeat, cius tum ad studia, tum ad ecclesiasticae disciplinae cultum progressiones omni paterna Milicitudinc ille adiuxare studeat. Itaque episcopus, inferioris ordinis clericos adolescente. qui spvn: aliquam praebent posse eos longius progredi ad doctrinarum eruditionem, ne patiatur aetatem, quae ad discendum apta est, frustra consumere: sed in iis liturarum Initiis de studiis tempus ponere bibent, quibus aditus eis et progressio fiat, vel ad theologiae scientiam, vel ad sacrorum canonum peritiam, ad ecclesiastic arumque rerum cognitionem.

347 Parochus vero et alios provectiori aetate clericos, qui apti sint iis studiis atque exercitationibus, ad><nbat. ut ct in sacrosancti evangeli! sensibus ii potissimum cognoscendi-' ac percipiendis versentur, qui ad populum Christiana disciplina moribusque informandum pertinent: et in comparanda etiam doctrina se exerceant, quae in explicandis est conscientiae casuum quaestionibus.

318 Reliquos autem, de quibus aut ob Ingravescentem aetatum, aut ob ingenii tarditatem. ob aliamve causam, ad literarum doctrinam capessendam exigua progressionis apes <-t. In id saltem incumbere iubent, ut In Romano, vel alio breviori probati auctoris cut»lc Iik iik i. pro eorum ingenii captu instruantur: iique si ⁋udiore- i im olim sacerdotio, idivulve siterò ordini adscript! sint, in sacrificii missae mysteriorum et sacrorum rituum, sta-

tarumquc ceremoniarum cognitione. ct in sanctioribus earum significationibus, atque in sui ordinis ecclesiasticarum functionum disciplina, brevi aliqua institutionis ratione eru-diantur.

349 Hanc autem diligentiam ct in urbo et in dioecesi episcopus exequatur, tum omni qua poterit ratione, tum aut opera publice docentium, theologorum ve, -eu mwdM ronnn, qui in singulis cathcdralibus, collegiatisquo insignium opidorurn ecclesiis ex Tridentino de-creto lain instituti, instituendive sunt, aut adiumento regularium, in ❦monasterii sacra-literas interpretantium, sive hoc ipsum munus bonarum artium disciplinis clericos erudiendi suscipientium; aliqua illis studio suo erogata attributave eleemosyna, vel. d opus erit, ah eisdem etiam clericis contributa, aut saccularium sacerdotum, ❦quo in sua urbi . dioce -sive, poritiores probatioresque habuerit, studio.

350 Quorum sacerdotum caritati ac diligentiae clericos imperitiore-, aut singulo-, aut complures simul, literis et clericalium virtutum disciplina instituendos commendabit. Diligentiae huius fructus quo uberior existât, is aliquando per annum docti- adhibitis viris, illorum singulorum ad studia progressiones, prout expedire exi-timarir recognoscat omni paterna solicit inline et diligenti ratione, institutis etiam per sacerdotes homines doctos pro studii ratione, disciplinarum, quibus se eorum quisque dederit, interrogatio-nibus.

351 Cognoscat etiam aliquando progressum, quem in sacrarum ceremoniarum, rituumque disciplina iidem fecerint; opera adhibita sacerdotum, ecclesiasticarum cerimoniarum Usu peritorum, a quibus cos ex alterius provincialis synodi decreto instrui lussent.

Deinde, ut non solum in literarum studiis atque exercitationibus, verum etiam in disciplinae morum otHciis clerus se studiosius contineat, in diesque magis ad clericale» virtutes progrediatur; idem et inferioris ordinis clericos ut altent provinciali synodo lus-simi est, ct sacerdotes praeterea, modo universos, modo partem eorum, modo certos aliquos singulos ad se aliquando convocet, illorumque uniuscuiusque vitae rationes. Christiana-rum virtutum exercitationes et progressus cognoscat; adhibitis sacerdotibus in vitae spi-ritualis, clericaliumque virtutum disciplina exercitatis.

352 (’(invocato praetemi saepe per annum, ut alias iussum c»t. ad se clero, aut ipse. aut sacerdos aliquis \ir doctus, in ecclesias!icaque disciplina versatus, eius nomine ad illum remotis hiléis, sermones, concioncsvc habeat de ordinis eorum praestantia ct sanctissimis olllciis, de virtutibus, quibus clericalis ordinis homines praelucere debent: de vitii-, qui-bus in populo offensionem praebere possunt, de omni denique clericali morum disciplina, virtutumquo perfectione.

Idem quoque praestet pridie eius diei, quo statas saetas ordinationes habebit, con-vocatis illo die tum clericis, qui postridie ecclesiasticis ordinibus adseribendi erunt, tum aliis, quos do clero urbano tunc aecerscndos esso consuerit.

Idque praestetur praeter otllcium, <|uod ipse episcopus ex provincialibus ❦nostri de-cretis dic sequenti praestare debet sermone in explicanda clero populoque doctrina ri-tuum, sanctiorique signitlcntionc mysteriorum, quito tunc in ecclesia publice ipse agit.

(Ieri autmn sui et doctrinae ct disciplinae ratio omnis, quo sibi exploratior sit. singu-lorum tum sacerdotum, tum inferioris ordinis clericorum nomimi, vitae rationem, studia, exercitationes, progressiones, statum omnem denique certo libro notari mandet.

Ne a dioecesi clerico cuipiam, neque ab ecclesiae suar residentia alii, ecclesiasticum beneficium obtinenti, quod quacumque ratione personalis renidentiae munus iure vel con-suetudine requirat studii causa abesse liceat, nisi cius rei facultate literis ab episcopo permissa.

Quibus sane literis haec episcopus nominatiti! adiungat.ac praescribat iis. qui ad locum alienae dioecesis studii causa proficiscent ni ; ut et regulas nostro provinciali primo et se-cundo concilio de habitus ratione, frequentique sacramentorum usu. clericis praescriptas, (‘t reliqua nostris item provincialibus» ne suis «lioecesanis sx nodis decreta, ad honestam clericalis vitae disciplinam pertinentia, et alia, si quae praeterea eo sibi in ❦genere illi prae-scribenda videbuntur, servet diligenter. Ut de iis praescriptis rebus, ab eo ❦praestiti scrip-

tam testimonium ab episcopo loci, quo studii causa profectus est; dc Uterorum autem progressione ab doctoribus, quos audit, ad tempus, primo nostro provinciali consilio praescriptum, sibi exhibeat.

Mansi 34 A, 154-156.

CONCILIUM MEDIOLANENSE IV (1576)

De parochorum cura circa pueros ad vocationes ecclesiasticas promovendas. Ut idonei ad ministerium sacerdotale promoveantur et do admonitione in Ordinibus conterendis

351 Cap. Vili. - Ct ad ecclesiae ministerium complures instituantur, qui ab ineunte pene aetate nd pietatem, vitaeque innocentiam, cum literarum doctrina coniunctam, accurate instructi ei sancte, utlliterquo post inserviant; illud unusquisque parochus valde studeat, ut quamphirimos potest pueros, praesertim pauperes, bona indole praeditos, qui spem aiTorant, se sacris initiatos, ecclesiae ministros utiles fore. ad ecclesiasticae vitae normam accurate erudiat, oosdeinquo praeterea cum ante, tum etiam in primis post susceptam clericalein tonsuram, ac deinceps minoribus ordinibus adseriptos, pro paternae caritatis studio, optimis moribus, clericali religioni congruentibus, clericaliumque functionum disciplinam bene informet; litcrisque item instruat, eos praesertim, qui ab aliis probatis viris artem litorariam profitentibus. ob inopiam, aliamvc causam, commodius, diligentiasque erudiri non possunt.

Eorum autem singulorum mores, studia, literarumque progressionem episcopo parochus aliquando significet; ut suo tempore, vel in seminarium cooptati, vel alia quacumque via adititi. pro aetatis ratione, proque ingenii captu, studiis gravioribus se dedere queant.

Sacrae ordinationes, tum statis solum quatuor anni temporibus, nisi ob urgentem rausam illas alio tempore aliquando, facultate a sede apostolica literis data, haberi necesse sit, tum in ecclesia cathedral!, ritu solemn!, canonicisque praesentibus, habeantur. Si vero quandoque in dioccesano loco habentur, in Illius loci ecclesia primaria celebrentur, clero eiusdem praesente, ut decreto Tridentino [1] cautum est.

355 Saepe illud facUcquc evenit, ut vel hominis mores mutentur, vel, quod de illius vita minus antea notum atque exploratum erat, id postea aliquo modo patefiat; quo fit, ut quem episcopus superiorvo aliquando probarit, dignumque existimarit aliquo etiam sacro ordine initiari, illum ipsum post inveniat indignum, neque idoneum esse cui aut maior ordo conferatur. Quare ut ct erroribus, multiplieique fraudi occurratur, et plane serventur decreta illa Tridentina,[1] unum, quo vetatur ad superioris ordinis gradum illos ascendere. qui in inferiori aliquamdiu, episcopi iudicio. versati non sint; quique cum aetate, vitae etiam merito, doctrinaque maiori non processerint, alterum, quo cavetur, nemini licere ab alio episcopo primam tonsuram, aut ordinem aliquem suscipere, nisi eius probitas. et mores, ordinarii sui testimonio primum commendentur; episcopus, aliusve superior, prout pro sua prudentia, pictateque expedire consuerit, in primis videat, ne cuiquam, antequam sacrae ordinationis tempus proxime instet, literas ciusmodi testimoniales, dlmlssoriasve pro ordinibus, ab alio episcopo suscipiendis, sine necessaria causa unquam concedat.

[1] Scss. 23 *De Ref.* c. 8: CT 9, 026.
[1] *Ibid,* c. 8 ss.

Ncque item iisdem literis facultatem det. plure» ordines suscipiendi, quam illos ipsos tantum, quos uno eodernque tempore ab eo suscipi voluerit, ac per sacros canone», conciliaque licuerit. Praefiniat praeterea in illis ipsis certum suscipiendi ordinis, cui quisquam adseribendus est, tempus, menstruum scilicet, vel bimestre, m-l longius ut pro loci distantia, pro aliavo eiusmodi causa opus esse viderit. Quo praestituto tempore transacto, eas literas, illo nomine a se concessas, ei in posterum nihil suffragari, nihilque roboris habere iisdem literis declaret; quas etiam cancellario episcopali ab illo, cui concessae sunt, reddi decernat.

Nec vero alienae dioecesis clerico saeculari, neque ulli omnino regulari, literarum auctoritate, quas dimissorias, test imonialesvc hic ab superiore, aut ille ab ordinario suo habet, episcopus ordinem aliquem, vel minorem, vel maiorem, ac ne primam quidem tonsuram, tempore illarum literarum praeterito, conferat.

Quod si nullum iisdem literis spatium temporis praescriptum sit, ne item in sacra ordinatione quemquum promoveat, nisi eas recenter aut scriptas, aut renovatas confirmatasve is afferat; atque ita recenter quidem ut non amplius duobus tribusve mensibus ante sacrae ordinationis, qua ille proxime initiandus est, tempus datae confimiataeve sint: si modo aut loci distantia, aut cius, qui ordinem suscepturus est. diuturna ah suo ‹ piscopo, supcrloreve absentia, aliavo id generis causa vetustiores literas, eiusdem episcopi indicio, admitti probative non postulet. Id ipsum quotine episcopus in testimonialibus inorum literis cavebit, quas suae etiam dioecesis clerici, alavo quicumque eo dc genere afferent.

Literas autem ciusmodi. de moribus testatum facientes, ab alienae dioecesis clericis, regularihusvc item, qui ab sua dioecesi, monasteriove proxime aliquamdiu abfuerint, sibi asseri exhiberive curet, non solum ab eorum episcopo, superiores e. sed ab illo etiam, apud quem proximo manserint, eiusve auctoritate scriptas atque obsignatas.

Mansi 34 A, 231-232.

De clericis pie Romae educandis et instruendis

(Ex Litt. Ap. *Quoniam divinae bonitatis* de institutione Collegii Anglici in Urbe. 23 apr. 1578).

356 (107) § I. - Quare cum quotidie, non sine gravi animi nostri dolore, sanctam Domini nostri lesti Christi sponsam diversorum eius hostium conspiratione et violento in multis partibus incursu oppugnari cernamus, antiquisque hostibus infidelibus tureis iudaeisque novos haereticos et schismaticos accessisse, qui, omni impietate et scelere imbuti, ac, velati adversarii nostri furiis exagitati, in piae matris exitium feruntur, quod officii nostri actio a nobis expostulat, ad hominum impetus, quo maxime opus esse videmus, vires nobis a Domino traditas opponimus, populosque imbecillitati nostrae a divina benignitate concreditos praesidiis contra hostium oppugnationes paratis communimus. Cumque nullum firmius praesidium aut remedium certius inveniri possit quam ut regionum ab hac peste oppressarum inventus, cuius teneros animos facile est ad virtutem flectere, catholica religione imbuatur, ab initio usque nostri pontificatus operam dedimus ut diversarum nationum collegia, velati catholicae religionis et sincerae ad eam institutionis Seminaria, nostris sumptibus in Urbe erigerentur.

CONCILIUM MEDIOLANENSE F (1579)

De Seminario, de institutione clericorum ac de examinandi ratione

357 P. **III,** Cap. **I.** - *De. seminario.*

Seminarii institutio quam utilis, ac necessaria ad clori disciplinam in singulis ecclesiis propagandam, cum ex concilii[1] Tridentini decreto facile intelligi potest, turn ex eo etiam, quod rei illius salutaris ratio aliquando intermissa, damna, et detrimenta non mediocria rei ecclesiasticae attulit. Cum igitur in nonnullis provinciae nostrae ecclesiis iam omnino. aut aliqua ex parte desitum sit, decimas, fructuum portiones, quae concilii provincialis primi decreto ex sacrosanctae occumcnicae synodi Tridentinae auctoritate ad illius sustentationem constitutae sunt, exigi: atque inde in iis ipsis ecclesiis pene collapsum sit tam salutare institutum: ob eam causam provinciali hoc decreto id cavemus, ut quae decimarum, fructuumvc exactio illo Tridentino provincialique decreto iam pridem seminarii nomine institutu eat. de ea nihil plane quidquam per episcopos remitti liceat, nisi ut ct iam eo ipso concilio provinciali, et nunc hac ipsa sanctione infra cavetur. Quod si hactenus quidquam de eo genere, aut plane totum remissum est, id ad pristinam exactionis rationem revocari, atque omnino restitui hibernus. Ubi vero nihil unquam eo nomine exactum est, ibi episcopus mensium duorum spatio exactionem ad illius concilii provincialis primi praescriptum ita plane instituat, ut dimidiam tamen partem decimae illa non excedat.

Atque eam quidem exactionem, sic praefinitam, tamdiu durare decernimus, quoad seminarium eo censu, iisque redditibus constitutum, atque auctum erit, quos pro locorum, dioeceseon. censuumque amplitudinis ratione, singulis provinciae ecclesiis re mature deliberata infra praestituimus; ea tamen lege, ut pro rata parte reddituum, quos Jam nunc, aut in posteram beneficiorum accessione, aliavo ratione seminarimn possideri' habereve contigerit, tantumdom de exactione remittatur ad eiusdem concilii, et Tridentini, ct provincialis primi praescriptum. Ne voro in posterum aliqualis, et controversia ex eo existât, quod saepe dubitatur, cui potissimum seminario illam praescriptam decimae partem certa quaedam beneficia in sustentationem conferant; de iis sic decernimus. Beneficia porro, quae dioecesis nullius sunt, illam subministrent, et solvant dioecesis eius seminario, intra culus limites ca ohm erant, ct censebantur. At vero quae beneficia in hac, et in illa dioecesi praedia, bonave habent. id praescriptae decimae dent seminario dioecesis, locive. ubi sita est primat ia ecclesia beneficii, cui ca praedia attributa olim fuerant; etiamsi aha ecclesia, quae beneficio illi primario adluncta est, aedificata deinceps sit censu Illorum praediorum. Sin autem In iis praediis ecclesia ante aedificata est. quam illa adipisceretur, postcaque mia cum illis aliis ecclesiae primariae adluncta est, tunc eius contributio ad seminarium pertineat, in qua praedia una cum ecclesia sita sunt.

Ut autem seminarium et suis facultatibus perpetuo sustentari possit, ct aliquando brevi fon. speretur, ut ea exactio denique cesset: cl episcopus, deputatis in consilium adhibitis, decreti Tridentini auctoritate tot beneficia simplicia adiungat. attribuatvc, quot, iis etiam supputatis, qui iam quovis nomine, aut iure eidem attributi sunt redditibus, summam conficiant annui census mox infra praefinitam. At cum primum ad eam ipsam summam pervenerit, si quae beneficia, antea quam vacaverint, lure unionis adluncta sint, neque dum ea adiunctlo, unlove suum adhuc sortita effectum, illam iam nunc rescissam ae plane irritam esso declaramus. Atque ut quidem ab eo onere quam citissimo fieri poterit, clerus liberetur et eximatur; episcopus caveat, ne beneficia simplicia, qu&lia qualia sint, quae interea vacare contigerit, cuiquam conferat, aliive usui attribuat: sed quaecumque illa sint, seminario iure unionis coniungat: nisi fortasse quondam vel ecclesiae parochiali, quae

[1] Scss. 23, c. 18 *De Ref.* [Cfr. n. 290].

tenuiori censu est, vel alii ecclesiae, vel loco, opcrive pio potius attribuenda, adiungernla-vo ccnsuerir, pro ratione facultatis, sibi canonum iure, TridcntlnoqiK concilio datae, ac permissae. Si contra episcopus ullo modo fecerit, seminarii detrimento, damnove. quod indo inforetur, de suo primum satisfaciat: deinde istiosmodi culpae norit se in concilio provinciali proximo rationem redditurum; tum praeterea illa ipsa beneficiorum collatio, provislove, quam aliter contra huius decreti praescriptum fecerit, irrita nihilo minus statini sit. nullaque omnino.

Cap. II. - *I)c examinandi ratione.*

In ecclesiae administ rat ione, ut necessarium, ita multiplex est ĕxamini de Ut‹ nt.rutu peritia, et disciplina otilcium. Modo namque ab episcopo, curn ad eorum qui ŏrdini sacramento initiandi sunt, tum etiam ad condonatorum, confefisariorumque approbationem adhibetur; tum praeterea ad indagandam prospiciondumque cleri in literarum studiis rationem progressionemvv, nd uliaque item multa episcopo idem ndiumento. atque usui est. Modo autem non solum de illis, qui in ecclesiis parochialibus, aliisquc curam animarum habentibus, praeficiuntur, illud instituitur, ct conficitur, sed de ĩi etiam, quibus beneficia ecclesiastica cuiuscumquo generis, ut literarum apostohearum. quae in forma Dignum, conscribi solent, auctoritate, vel alio iun conferuntur, quive ad ca pra‹ nt ⁑tioni nominationis, electionisve nomine instituuntur. Qunmobrcm, ut omnis, quacumque causa suscipitur, haec examinandi ratio per examinatores, ut fieri potest, quam rectissime conficiatur praeter aliqua, quae praesertim concilio provinciali quarto enucleatius decreta sunt, has etiam instructiones confidendas consuimus, quae partim ad universum hunc examinandi modum pertinent, partim vero certorum examinum propriae sunt?

Mansi 34 A, 128 s. 431.

CONCILIUM PROVINO. LIMANUM (1582)

De Collegio Seminario instituendo

Cap. XLIV. - *Dc collegio seminario instituendo.* Quoniam in sacro concilio Tridentino inter alia in synodo provinciali tractanda, peculari quadam ratione iniunctuin est, ut de seminariis, tanta patrum imo Spiritus sancti auctoritate decretis, instituendis agatur; atque illud maxime perspicuum est, nullam hoc salutari instituto ecclesiam perinde indigere, ut hanc nostram ludicanaiu, in qua novae plantae evangelicae accurate nutriendae sunt, et ad propagandam ‹'liristi fidem instituendae: haec sancta synodus, officium suum agnoscens, episcopos omnes atque pastores ex parte omnipotentis Dei obtestatur, atque eorum conscientias, quantum potest, onerat, ut in ecclesiis suis quamprimum seminaria praedicta puerorum excitanda curent, omnibus impedimentis quacunque ratione postpositis. Porro, ad erigenda et constituenda convenienter praedicta seminaria, ex auctoritate nobis ab universali concilio in hac parte spe-

l Cfr. Concilili: *Itolfunnagense* (1581) nn. 11-17; *Toklanum* (1582) VI; *lihcmensc* (1583) *DeSeminario', Burdigalense* (1583) cap. XXIV; *Diluricense* (1581' *D‹ Seminarii Agüense* (1585) *De Seminario-*. Mansi 34 A, 062. 661-669: 30 B. 167: 31 A. 669 s.: 777 s.: 910 s.; 34 B. 1000 s.

cialiter concessa, uno consensu statuimus et ordinamus contributionem ex quibuscunque redditibus et bonis ecclesiasticis in hunc modum faciendam: ut ex decimis, beneficiis, capellaniis, hospitalibus, confraternitatibus, iuxta eiusdem concilii statutum, sive episcopales sive capitulares sive beneficíales redditus sint, etiam ex doctrinis Indorum, etiamsi regulares doctrinas teneant, tria de centum in perpetuum applicentur, et ex nunc applicata censeantur; ad quam sane portionem, satis certe moderatam, omnes clerici et praedictae personae in conscientia teneantur, necnon oeconomi ipsi et officiales, aut quicunque persolvere habent eiusmodi ecclesiasticos reditus, praefatam portionem, trium videlicet de quolibet centenario, retineant pro seminario; cuius fundationem et administrationein episcopi fideliter et sollicite curent, secundum tenorem et formam a concilio Tridentino traditam, scientes se Deo omnipotenti et sanctae eius ecclesiae rationem, si quid minus recte egerint, reddituros.

Mansi 36 B, 209 s.

CONCILIUM BURD1GALENSE (1583)

De institutione et legibus Seminarii; de admissione clericorum, oeconomia, disciplina, pietate et correctione alumnorum

(Ex Const. *Aedes Seminarii* qua regi debent Seminaria Provinciae Burdigaleneis).

360 fiCap. I. - *De aedibus.*

Aedes seminarii, quantum fieri poterit, in loco amplo et spacioso, et qui non longe ab ecclesia cathedral! dissitus sit, eximantur et aedificentur. Quod si aliquod collegium ad invent utem erudiendam, huic pio et religioso instituto accommodatum et utile iam constructum sit, eidem ex eorum consensu, quorum interest, applicetur. Qua in rc nullus audiatur, qui privatum dumtaxat adducat incommodum.

In hulusmodi aedibus sacellum sit, quo singulis diebus ad sacrum et orationem clerici conveniant.

Dormitorium commune et patens sit, in quo unusquisque cubile proprium habeat, e cuiils regione cubiculum praefecti collocetur.

Valetudinarium in loco salubri constituatur, in quo aegrotantibus summa animi pietate et caritate omnia provideantur atque subministrentur.

Reliquae aedificii partes pro ratione facultatum, et munero personarum, exaedificabuntur: quamvis non tam habenda sit ratio eorum, qui primoquoque tempore in huiusmodi seminaria admittentur, quam qui postea, crescente numero illis adiungentur.

361 Cap. II. - *De clericorum in seminaria admittendorum ratione.*

Electio et admissio clericorum penes episcopum erit, aut eos quibus ab ipso haec cura nominatim demandata fuerit.

Vt autem ex omni inventate maxime idonei eligantur adolescentes, praecipiet et mandabit episcopus denunciar! per universas suae dioecesis civitates et oppida, praesertim ubi sunt scholae, ut si qui sint pauperes et ex legitimo matrimonio nati, qui ad sacerdotium promoveri cupiant, quique duodecimum attigerint annum, nec vigesimum excesse-

rint, atque in grammatica progressus aliquos fecerint, loco et tempore, quae eis praestituet, examinandi comparcant.

In ipso autem examine episcopus cum viris ecclesiasticis a clero designatis, primum intuebitur iuvenum vultum, totiusque corporis habitum. Nam quos insigni quadam deformitate, vel membrorum mutilatione notatos deprehenderit, ne ad examen quidem admittet.

Postea de parentum conditione, statu, moribus, et religione diligenter inquiret. Ac deinde quos progressus ipsi iuvenes in literis fecerint experietur, atque ingenium eorum, virtutem et indolem explorabit: ac praecipue an aliqua in ipsis ad pietatem propensio eluceat. Quos autem manifestis contecturis ad literas, ad pietatem, et sacerdotium inepto-judicaverit, nullo modo in seminarium admittet.

Priusquam aliquis in seminarium admittatur, sedulo monendus erit, non licere sibi seminarii bonis ali atque educari, si aliud vitao genus, praeter ecclesiasticum in animo propositum habent. Itaque iureiurando spondeat, voveat, ac sancte promittat. ě numquam ad aliam vitae rationem discessurum, sed perpetuo ecclesiae Christi, fideliter inserviturum in co gradu et ordine, qui a reverendissimo domino episcopo ipsi assignabitur.

Polliceatur etiam se primario seminarii, cique substitutis in omnibus obtemperaturum. ac omnes leges et statuta seminarii observaturum: alioquin intclligat sr in seminario nullam moram facturum esse, sed statini ex coelectum iri. Eaque de causa illi statuta illico legentur.

No autem quisquam ab hisce promissionibus cum maximo seminarii dispendio resilire possit, in ipso ingressu tenebitur, duos ex propinquis suis episcopo sistere, qui pro eo caveant ac ftdeiubeant se pensionem illius persoluturos pro tempore, quo in seminario vixerit, si in ordine et statu ecclesiastico perseveraro nolit: nisi aliud episcopo iusta de causa visum fuerit.

Nemo vero ex ditiori familia recipietur, nisi parentes pro eo pensionem solvere velint. Qui vero ex medioeri fuerint, partem aliquam persolvendo admitti poterunt.

Nullus item recipiatur, quin lecto, toga, pileo, indusiis, et aliis vestimentis, necnon superpclliceo et breviario instructus sit.

362 Cap. HI. • *De primario d praefectis seminarii.*

Nullus in seminarium aliquo functurus officio admittatur, quin prius diligenter ab episcopo examinatus et probatus fuerit: cuius etiam arbitrio omnes ab officio, si ita expedire in domino indicaverit, amovebuntur.

Curandum erit diligentissime, ut qui seminario praeficientur, viri sint graves, prudentes, et omni virtutum genere ornati, quique suo exemplo et cohortationibus subditorum animos nd pietatis et virtutis studium accendere possint. Neo, quamdiu in ^quinario idonei aliqui reportentur, extranei assumantur. Professionem vero fidei, iuxta formala in concilio provinciali expressam, omnes, antequam recipiantur, in manibus episcopi emittant.

In seminario unus erit primarius venerandae gravitatis, et singularis pietatis sacerdos. cui omnes, qui in seminario erunt, tam in spiritualibus, quam temporalibus parebunt.

Primario, duo alii sacerdotes, si fleri possit, adjungentur: quorum alter procurator omnium seminarii negotiorum erit; alter rerum domesticarum curam habebit, vocabi» turque submagister seminarii. Quamquam, ubi non ita amplum erit seminarium, utrumque officium unus et idem praestare poterit.

In seminario tot erunt famuli et ministri, quot pro numero clericorum, arbitrio episcopi, et ab ipso delegatorum, videbuntur necessarii. Feminis vero non solum officia et ministeria, sed etiam aditus in seminarium penitus denegetur.

Praeceptorum seu praefectorum seminarii officium erit, a discipulis repetitionem lectionis diligenter exigere, et clericorum mores in omnibus dirigere, atque illos, quocumque perrexerint, deducere. Unus vero eorum cantum ecclesiasticum clericos docebit. Non

erit tamen incommodum, ad expensas vitandas, ut qui aetate, prudentia, et eruditione provectiores fuerint, iunioribus praeficiantur.

Assiduus sit in seminario primarius, suaquo praesentia, et sollicitudine omnes in officio contineat: severitatem voro potius prae sc ferat, quam exerceat.

Episcopum saepissimo conveniat, ad cumque totius seminarii rationem referat.

Librum habeat primarius, in quo, eorum omnium qui in seminarium admittentur, nomina, cognomina, conditionem, diem et annum receptionis, et. praeterea quicquld supellectilis quisque attulerit describat.

363 Cap. IV. - *Dr. oeconomia seminarii.*

Constituetur procurator negotiis tractandis aptus, et rei domesticae administrandae et gubernandae non ignarus, qui primarium opera sua iuvabit in rebus temporalibus, negotiaque cum domi, tum foris sedulo procurabit.

Procurator redditus omnes ac fructus seminarii suo tempore colliget: pecunias vero collectas statim primario in arca asservandas tradet. Habebit autem librum, in quo diligenter, et summa fide describet quicquid recipiet fructuum, pecuniarum, et a quibus, et qua de causa. notabltque diem, mensem et annum.

Singulis mensibus accepti expensique rationem reddet primario: librum vero rationum manu propria consignabit primarius: easdem vero rationes tertio quoquo mense examinabit episcopus, una cum quibusdam ex delegatis a clero.

Obsonator, seu ciborum, et aliarum rerum emptor, constituetur vir fidelis et bonae conscientiae, qui singulis diebus pecuniam necessariam a procuratore accipiet: rationemque accepti et expensi singulis diebus eidem procuratori reddet, et id quidem partieulatim et minutatila.

Supellectilem, et omnia seminarii vasa, et instrumenta in libro suo numerata et descripta habebit procurator, eorumque rationem reddet primario, sexto quoque mense.

Victus moderatus, frugalis et minime delicatus ab episcopo et delegatis, habita loci ratione, praescribetur.

364 Cup. V. • *De disciplina seminarii, d primo de pielalc.*

Moneantur saepissime clerici a magistris et praeceptoribus, ut pietatis et religionis in primis rationem habeant: nccnon in virtutum, et spiritualium rerum studium incumbant: maioresque progressus ea ratione sperent sc facturos, quam ex assiduo in libris ct indefesso studio.

Singuli, ubi mane hora quarta excitati surrexerint. in unum locum convenient, et per dimidiam horam, genibus Hexis, orationi incumbent, recitabuntque, uno praeeunto, aliis clara voce respondentibus, horarias preces B. Mariae virginis. Breviarium vero qui sacris ordinibus initiati fuerint, congruo tempore et magna animi attentione recitabunt.

Vesperi, antequam hora nona quieti se tradant, omnes simul recitabunt litanias, ac mox conscientiam suain diligenter discutient et examinabunt. Conscientiae vero examinandae rationem imprimis teneant, tum ut sibi, tum ut nilis aliquando prodesse possint.

Singulis mensibus sacerdoti peccata sua singuli confiteantur: sacramque eucharistiam, nisi confessarlo alimi videatur, magna diligentia et devotione praeparati sumant.

Omnibus diebus festis ad missam maiorem et vesperas cathedralis ecclesiae civitatis, m qua seminarium extiterit. bini ex seminario prodeuntes, supcrpelliciisque induti conveniant: ibique locis designatis stent ac sedeant, et cum choro psallant: nec inde unquam se moveant, nisi eum ad officia et munera illis ab episcopo et capitulo injuncta accedendum erit, eisdem quoque diebus concioni publicae eadem in ecclesia, vel alio loco, arbitrio episcopi, intererunt.

Primarius etiam vel alius pietate et eruditione vir singularis aliquoties in menso breves adhortationes habebit ad clericos de virtutum dignitate, vitiorum turpitudine.

corumque remediis, de beatitudine, de poenis inferni, de morte, de extremo Dei indicio, et similibus argumentis, quibus in suscepto vitae genere rnagis in dies proficiant.

Initio prandii et cocnao unus ex sacerdotibus benedictionem praemittat, m fine gratiarum actio subsequatur: omnes praeeunti sacerdoti alta voce modeste respondeant: addatur psalmus *De profundis,* et alia collecta pro fundatore et benefactoribus.

Tempore prandii et coenao legat unus e suggestu caput aliquod ex sacris bibliis, cui addatur pii alicuius libri lectio, quam omnes attente audient, ut dum corpus cibis alitur, mens nequaquam kdunet otiosa.

Inter cetera vero piorum hominum atque doctorum scripta, crebro insignem illam D. Hieronymi ad Nopotianum epistolam de vita clericorum privatim et publice ligant, ut mature singuli ad illius normam sese dirigere assuescant.

365 Cap. VI. - *De obedientiat et aliis clericorum seminarii officiis.*

Cum obedientia sit bonorum omnium parons, nullusque recte pmcessi pos-dt, qui prius parere non didicerit, idcirco nihil iucundius seminarii clericis esse debet, quam praefectorum et moderatorum suorum praeceptis et mandatis in omnibus obtemperare.

Nemo c collegio sinu facultate, et comite sibi adiuncto egrediatur, cum quo etiam m seminarium revertatur.

Nemo literas mittat, aut aliunde accipiat, nisi per manum primarii, qui vas diligenter perleget, nequid in illis sit, quod cos ab instituto divertat.

Extra seminarium nemo apud aliquem comedat, nisi apud suos parentes et propinquos» idque raro, et cum facultate; nec extra seminarium dormiat. Quod siquis, inscio primario, egressus fuerit, aut foris remanserit, rursus non admittatur nisi con-ullo episcopo, cuius erit statuere an sit ille recipiendus in scminaritim. necne.

Nemo qulcquam retinebit, quod primario velit esse occultum. Itaque nemo arcam habebit clave obseratam: aut si certe habeat, elavem, quoties iubebitur. primario tradet.

Non superiores modo, sed et maiores omnes colant et observent, cosque, qua par ‹ -t modestia, alloquantur. Sint in loquendo prudentes, et caveant alios verbis offendere, studeantque concordiam cum omnibus retiñere. Quod siquid contra acciderit, quamprimum in gratiam redire conentur.

Nemo, ne ioco quidem, alium tangat: seul ubique, et apud omnes, eamdem servent modestiam et gravitatem.

Silentium ubique religiose servetur, in templo, in scholis, in coenaculo. inter eundum, et redeundum o gymnasio: in omnibus denique locis ecclesiastica modestia eniteat.

Caveant per Heminarium vagari, studiorum praesertim tempore. Cum ii" voro non colloquuntur, qui sibi obviam flent, excepta decenti salutatione atque verecunda, quae praetereundo fleri potest.

Quoties autem, sive ad templum, sive ad gymnasium ibunt, modeste him procedent, subséquente eos praefecto, cui commissi fuerint.

Cum iis tantum conturbcrnalibus agant, cum quibus agere permittuntur, ad eorum utilitatum. Cum vero studendum erit, nemo cum alio colloquatur: nec vesperi post orationem. nec mane ante eamdein.

Ibunt omnes cubitum hora nona: «urgònt vero hora quarta: singuli in singulis dormient lectis, ut valetudinem tueantur.

A prandio, et a cocna horam unam honestae relaxationi dabunt. Quamquam nihil Impediet illius horae mediam partem cantui ediscendo, aut alicui hterariae exercitationi attribuere ex primarii praoficripto.

Mundities servetur in omni vestimento, m cubiculo, in lecto, ut in libris. Cubiculum suum aut dormitorium verrent, quoties in hebdomada submagistro videbitur; lectos vero suos nummo mane recte componant.

In refectione corporis sumenda, omnes in eodem triclinio mensis accumbent: ubi

non sobrietatis tantum habenda est ratio, sed omnis etiam honestatis. Quod ut facilius fiat, diversis in locis, primarius et sacerdotes, atque ipsi praefecti accumbent, ut omnes oculis lustrent. Et si quis immodestius se gesserit, eum admoneant.

366 Cap. VII. - *De re literaria.*

Nihil aliud prius discant omnes, quam memoria teneant catechismi catholici compendium. Cuius postmodum nwmquam intermitti debet repetitio: ut per mutuas interrogationes de ipso, omni poscenti, rationem reddere possint fidei catholicae. Ipsa vero repetitio bis in hebdomada poterit institui. Ubi vero provectiores fuerint, diligenter illis commendetur catechismi Romani lectio, ut inde altiorcm sacramentorum doctrinam addiscant.

Latine loquendi legem perpetuo servent, sintque in ediscendis lectionibus diligentes, et iis praefixo tempore memoriter recitandis: stylum etiam assidue exerceant, cavcantque ne aliis exercitationibus litorariis ullo modo desint. Id vero praestabunt, pariterque in literis plurimum proficient, si praeceptoribus pareant.

Nemo a scholis absit constituto tempore. In gymnasio clerici, qui eiusdem fuerint classis simul assideant, et omni modestia ceteris praestare curent.

Libros nullos emant, nec habeant, nisi quos primarius eorum studiis fore utiles indicaverit. Libros a sancta sede apostolica damnatos et impudicos ne norint quidem dò nomine, multo vero minus cos unquam legere audeant.

Exercebuntur in omni genere disciplinarum, quae ad theologiam praesertim cognoscendam iuvant; atque ubi literas humaniores et philosophiam didicerint, in ea potissimum theologiae parte diligenter instruendi erunt, quae conscientiae casus explicat. Libros etiam ecclesiasticos, et quos vocant rituales, diligenter legant.

Exerceantur etiam omnes suo ordine, pro captu ingenii et doctrinae, in concionibus et hortationibus faciendis de mandatis Dei et ecclesiae, de articulis tidci, virtutibus sequendis, vitiis ov itandis, aut de aliqua scripturae sententia. Ea vero concluncula poterit fleri toto tempore coenae, aut etiam prandii. Qui vero provectiores erunt, solennioribus diebus, episcopi arbitrio in diversas paroecias mitti poterunt, ut dum plebi aliquid consolationis impertient, etiam in concionando exerccantur.

Dum lient repetitiones in seminario, aut disputationes, ut plurimum aderit primarius, tum ut singulorum ingenium et indolem melius cognoscat: tum etinm ut animadvertat siquid corrigendum sit.

367 Cap. Vili. - *De correctione.*

Quicumque praeerunt in seminario, ament et foveant sibi subditos, tamquam filios quos generant in Christo, ministros Dei futuros: desidcrvntque potius ab eisdem amari, quam timori. Ad bene agendum et proficiendum incitent ipsos magis pudore et libertate, quam metu et formidine.

Si qui sint tamen dyscoli et protoni, praesertim. qui aliorum mores inficiant et corrumpant, omni ope conandum est, ne quid seminario detrimenti adferant, si in eos indulgentiores fuerint moderatores. Neque vero qui difficiles natura fuerint, nisi so verbis, aut castigatione correxerint, diu erunt in seminario retinendi.

Et quamvis desides ac rudes, quique in studio literarum nihil promovent, nulla ratione sint ferendi in seminario: multo tamen magis animadvertere oportet in eos, qui pietotem negligent: qui seminarii statuta possim violent: qui societatem cum protervis ineant: qui externorum colloquiis delectentur: qui facile obtrectare et murmurarc soleant: qui

suos errores (licet ob eorumdem utilitatem id flat) deferri moleste ferant: qui mentiri, aut sua errata infloiarl, aut excusare soleant: qui poenas iniunetas graviter ferant: qui singulare aliquid, quod iis nequaquam expedire censeatur, velint: qui procaciter, impudice, ironice loquantur, aut respondeant. Haec enim et similia vitia sunt imprimis a toto seminario arcenda, et acriter, nemine excepto, corrigenda.

Mansi 34 A, 795-801.

De Regularum in Collegiis ecclesiasticis maxima utilitate

(Ex Litt. Ap. *Ex CoUtgio Germanico,* 1 apr. 1584).

Ex collegio Germanico, quod superioribus annis in Urbe constituimus.[1] magnisqw hucusque sumptibus auximus et locupletavimus, religionis christhinae, praesertimque charissimae nobis Germanicae nationis, culus causa initio institutum est, magna cum animi nostri voluptate, iam fructus consequuntur non mediocres. Unde magis in dic- invitamur ut studiosius in eam curam incumbamus: frustra tamen a nobis suscepta e^se omnia satis intellighnus, nisi illud, quemadmodum optimis disciplinis et sacra praesertim theologiae doctrina curamus imbuendum, ita etiam salubribus institutis communiamus, ut iuvenes in fpsum cooptati normam aliquam habeant ad cuius praescriptionem, et ipsi suas dirigant actiones, et superiores omnia suorum momenta perpendant officiorum; aetasque illa lubrica ac saepe prohibons, cuius iter cognitum est perdifficile, in circumscripto ei a nobis virtutis curriculo sc exercens, suam modestiam probet et continentiam paternisque nostris monitis innitens, et monstratam semitam assidue tenens, ad propositam gloriae palmam non illum quidem corruptibilem, sed aeternam inoffenso cursu deferatur.

§ 1. - Quare, motu proprio certaque nostra scientia. in perpetuum statuimus et ordinamus ut. pro subveniendo spiritualibus Germaniae necessitatibus, quo collegii institutio spectat, in opportunis ipsius Germaniae locis, viri aliqui pii et prudentes constituantur, qui praeclarae indolis iuvenes conquirant, examinatosque collegio proponant, ex quibus collegii superiores optimos quosque deligent. Sint etiam Romae tres examinatores, qui coram rectore collegii iuvenes examinent, eosque Juramento, quod tamen si superioribus minime necessarium videbitur, possit remitti, approbent aut reprobent. Debent autem viri religiosi et ecclesiastica beneficia iam obtinentes aliis praeferri.

§ 2. - Iuvenes vero in hoc collegium admittendi, ex superiore Germania. Wespbalta, Saxonia. Prussia, Rheno atque ex regno Hungarino, ut hucusque factum est. accipiantur: oportet enim ex Germania provinciisque praedictis centum alumnos, quod in aliis litteris apostolicis fuit expressum, in collegio esse. Si vero aliqua collegii loca vacua remanebunt, ea poterunt ex aquilonal ibus provinciis, haeresi etiam infectis, expleri; modo iuvenes ex his provinciis valde sint idonei, protectoresque et superiores return admissionem catholicae Ecclesiae utilem fore indicaverint et necessariam. Nemo tamen ex quacumque gente aut provincia admittatur, qui. studiis absolutis et sacris ordinibus susceptis, certum lorum non habuerit, ad quem se recipiat et in quo boni et eruditi sacerdotis munero perfungatur.

J 3. - Omnes legitimo matrimonio sint nati, bona fama commendati, sano praeterea siut corpore, lingua minime impedita, et aspootu non deformi, nullius religionis desertores, Latinae et Germanicae linguae periti, nihil Romae negocii aut litium habentes, sint etiam aetatis maturae, vigiliti circiter annos nati. Quod si fuerint nobiles, quique in superiori Germaniae cathedrallbus ecclesiis admitti consueverunt, tunc ad minimum sexdvcim annos attingant, et grammat icam sciant: ceteri omnes ad theologica vol philosophica sint

[1] Bulla *Postquam Deo placuit,* 6 aug. 1573: BR 6, 52-56.

idonei; Ignoti, amplumque de vita et moribus testimonium non habentes, voi qui extra Germaniam in aulis aut Universitatibus vixerunt, aut vagi, cuivis domino inservientes, ingenitam germanieam illam simplicitatem amiserunt., ad hanc disciplinam, idoneos non indicamus, cosque ab ingressu collegii reficimus, quod collegii praedicti superiores observabunt in cis omnibus, quos ad hoc vitae institutum minime aptos esse cognoverint. Verum qui bonae fuerint indolis, nullumque huiusmodi habuerint impedimentum, post legitimum examen, a praeposito generali recipi poterunt, iis, qui d< fectum patientur, reicctis, <iui omnino admitti non debeant, nisi gravis aliqua causa intercedat, et de unanimi omnium protectorum et superiorum consensu: patema vero praepositi generalis in hoc maxime se ostendat sollicitudo, ut omnes Germaniae dioeceses, pro singularum necessitato et. amplitudine, inventar, ex cisque quot poterunt in collegii loca distribuantur, quae distributio mutari poterit, ut se mutabit Germaniae status, et animarum salus postulaverit. Si qua vero in dioecesi non reponantur ad hanc institutionem idonei, iuvenes alii ex finitima aut alia provincia deligantur, qui. in collegio instituti, ad desolatas ciusmodi ecclesias exemplo et doctrina sublevandas, postea dimittantur; plures autem non recipiantur, quam quot superiorum indicio atque experientia in collegio praedicto poterunt commode sustentari.

372 § 4. - Antequam collegio quisquam admittatur, vel in line sex primorum mensium, in superiorum manibus iusiurandum dare debeat velle se statum ecclesiasticum amplecti, et ad omnes sacros et presbyteratus ordines, cum visum fuerit superioribus, promoveri, cumquo Udem mandaverint, in patriam statini reversurum, inris civilis aut medicinae studia non professurum, aliam rationem vitae, aulicam praesertim, non sectaturum, sed continuo, ubi a collegio dimissus fuerit, in Germaniam ad invalidas animas remigraturum, etiam ante constitutum studiis ordinarium terminum, si ita animarum saluti conducere aut pro collegii commodo superioribus videbitur expedire, furet etiam se collegii instituta secundum superiorum interpretationem observaturum, nec a communi omnium alumnorum vivendi ratione discessurum.

373 § 5. - Postquam autem praedicti in collegium fuerint recepti, Christianam pietatem ft Doi timorem primum, et summum religionis studium sibi esse propositum in animum inducant; inde enim salutaris et vera initium habet sapientia. Quare statini pietatis et ecclesiasticae vitae fundamenta laciant; vocationem, (tuam Deus illis impertiri dignatus est. etiam atque etiam considerent; generalem totius vitae confessionem instituant. Divinum officium recitare et coelestia meditari discant, cathechismo studeant, iisque in domo Dei et in choro, quae a clericis peragenda sunt, diligenter assuescant, atque id genus alia, quibus novi alumni perdiscendis dies ut minimum quadraginta impendant; nec, antequam in his se bene exercuerint, alumnorum veste induantur aut ad disciplinarum studia mittantur, etiamsi nobiles fuerint aut religiosi et in sacerdotio constituti.

37 I § 6. • Sex item menses cuique tribuuntur, quibus an in collegio perseverare, institutioucmqnv huiusmodi observare et propositum ad finem perducere velint, seoum deliberent. et tantum pecuniae penes collegii ministros deponant, quantum, infra sex menses aut post studiorum cursum discedentibus, ad reditum in patriam sufficiat, ne collegium vinticis gravetur; pauperum tamen ratio habeatur, quae sex mensium praescriptio ad novorum alumnorum probationem concessorum superiores non arctabit quo minus, si deprehenderint iuvenes ad huiusmodi disciplinam ad sacrosquc ordines parum aptos, cos intra sex menses praedictos sine mora possint dimittere. Nemo enim hoe in collegio est alendus, qui sine spe solidi in pietate fundamenti hinc videatur discessurus, ne forte malus pravi unius alumni exitus ea destruat, quae multorum in religione et pietate profectus aedificaverit: neque enim, quibus severitate poenarum opus est COercefidis, digni sunt huius vitae instituto, tantum igitur retineri eos volumus, qui, sua sponte et amore virtutis, pietatis littcrarumque studio vacabunt.

375 § 7. • Omnes in collegio fraterna charitatc devincti, etadom legibus vivant, eadem praecepta servent, sive nobiles Rive sacerdotes sint; omnium etiam religiosorum idem sit victus et vestitus, honestus tamen et personis ecclesiasticis superiorum indicio convenient et ut (quod Intendimus) spirituale aedificium ad culmen, beo dante, perducatur, statuantur ante omnia fundamenta pietatis. Itacine sacramentorum pius et assiduus usus conservetur, slngulisquo mensibus solemnibusque festis ac dominicis Adventus et Quadragesimae, omnes, constitutis per superiores sacerdotibus delicta confessi, nisi legitimum intercedat impedimentum, communicent; quotidie missam audiant: et mane, ankqu.-im studiis operam dare incipiant, dimidiatam hornrn piae meditationi impendant: et vesperi, antequam cubitum eant, quartam horae partem litaniis et discutiendae conscientiae tribuant; et si quis officium ecclesiasticum recitare debet, id aliis horis absolvat; -acerdotes missae sacrificium frequentius Deo offerant, in quo peragendo non minus dimidiata hora insistant; piae quoque consuetudines nascentis collegii omne- pra< scribantur et posteris observandae proponantur.

376 § 8. - Praeter constitutos per superiores collegii confessorios, sint in tanta multitudine aliqui rerum spiritualium magistri, qui pietatis disciplinam primum quidem novis alumnis, deinde etiam adultis ceterisquo omnibus accuratissime tradant: quod si tales magistri ex ipsa Societate deligi non potuerint, optimi quique ex ipsis alumni- assumantur, qui, ab omni cura omnino vacui, hoc tantum munus sollicite subeant; alumni vero studiis quidem addicti, in pietate vero desidiosi, (inique suis moribus alios ab ardenti pietatis studio tepefecerint aut quoniodolihet averterint, vel a rectis superiorum consiliis aut obedientia abduxerint, vel huiusmodi facere tentaverint, statini a collegio dimittantur.

377 § 9. - Festis diebus domi se contineant, orationi, piae lectioni, divinis officiis, macris caeremoniis perdiscendis et exercendis dent operam. Quod si superioribus incommodum videretur omnibus diebus festis totum divinum officium decantare, in solemnioribus tamen diebus et dominicis Adventus. Quadragesimae, et in diebus festis Beatissimae Virginis Mariae, Sanctorum Omnium, Apostolorum et Angelorum partim decantetur, partim distincte et devote sine cantu recitetur.

378 § 10. • At cum autumni tempore a lectionibus vacant, tum maxime in divinis officiis perdiscendis et cantandis, ut superioribus videbitur, seso exerceant; in quo tamen ne remissius aut indulgentius agatur, rectoris conscientiam oneramus. Eo quoque tempore aut alio, cum studia intermittuntur, en doceri curent, quae celebrando missae sacrificio sunt accommodata, praesertim hostias et corporalia parare; diebusque fustis nulla umquam litteraria exercitatio aut divinum officium aut ecclesiarum curam quomodollbet interrumpat seu impediat; beneficiorum in collegium a Dei benignitate collatorum memoriam pie colant, memoresque sint bene de collegio praedicto et de se meritorum et superiorum praecipuo defunctorum. tinorum nomina in ecclesiarum suarum sacrario aut in choro descripta habebunt; proque iis, qui maiore fuerint in se usi beneficentia, anniversaria sacra perpetuo solemniter flant, singulisque hebdomadis pro illis orationes et sacrificia Deo offerantur.

379 **Sil.-** Alumni morientes, et in ipso agone et ab hora transitus usque ad horam sepulturae, fraternis alumnorum Obsequiis atque orationibus adunentur, quorum funeri omnes Intersint, et intra octo dies excquiae illis pie persolvantur. Quando autem contigerit aliquem ex cardinalibus protectoribus decedere e vita, triduo orationes et sacrificia pro Illius anima Deo offerantur, cuius misericordia pro futuro protectore rogetur, ut talem dignetur nobis aut pro tempore futuris Romanis Pontificibus KUggererv, qui tantum opus amplecti velit, et quam maxima poterit charitato tueri.

380 $ 12, - Qui ex alumnis, superiorum iudieio, in pietatis studio et ecclesiasticis functionibus bene fuerint versati, ad omnes sacros, etiam presbyteratus, ordines promoveantur.

etiam sine litteris dimissorialibus suorum ordinariorum, et sine titulo beneficii aut patrimonii, etiam extra legitima ordinationum tempora; antequam vero sacris ordinibus initientur, in spiritualibus exercitiis et piis meditationibus per dies, ut minimum, quindecim contineantur; unoque anno, antequam in patriam sint profecturi, aut, si commode fleri possit, adhuc citius, ad sacerdotium assumantur, quo tempore in sacerdotalibus ofllcíis atque in sacramentorum administratione et in concionibus ad populum exerceantur, ita tamen ut hac occasione sacerdotes neque liberiores sint quam antea, neque extra collegium comedant aut pernoctent; omnesque collegii nostri alumni a cauponis et hospitiis locandis et a quorumvis negociorum procuratione abstineant, nullis ecclesiasticorum beneficiorum litibus aut controversiis implicantur, nec per aulas, tribunalia laicorum aut externorum aliorumvc domos discurrant; constituatur autem aliquis pius, prudens et experiens vir, qui ipsorum alumnorum negotia, sine eorum interventu, expediri curet. Alumni, sine comite a superiore illis adiuncto, e collegio egredi non audeant; quod si fecerint, aut comitem deseruerint, vel, eo pro foribus relicto, negotia intus occulte tractaverint, in collegium amplius non recipiantur.

381 § 13. - Non prandium aut coenam extra collegium capiant, sine expresso rectoris et praepositi generalis consensu, qui alumnis ipsis, ut extra collegium pernoctent aut post solis occasum cocnent, facultatem concedere minime poterunt. Siquis autem ex alumnis extra collegium ebrius tlat, in collegium amplius non recipiatur; quod si cuiquam in collegio non semel neque casu idem accidat, debet a collegio dimitti. Ad tollendas autem commessationes et quae inde oriuntur scandala, non possit rector quemquam externum in collegii vineas atque hortos introducere sino praepositi generalis consensu, qui eam diligentiam in hoc collegio gubernando adhibeat, quam, si esset suae Societatis collegium, adhiberet: consuetudine autem et modo suae Societatis non utatur, sed novas regulas proponat, quibus alumni collegii privatirà et publice secundum canones et clericorum saccularium mores instituantur.

382 § II. - Litterae, quas alumni perscribent, item eorum libri diligenter Inspiciuntur, quae si quidpiam amatorium aut bonis moribus perniciosum contineant, comburantur, et qui eos habuerunt, severe puniantur. Si quis autem deprehendatur litteras impuras scribere, sedit losas vel detractarlas, malum aliquod consilium vel vitia quorumvis continentes. statini e collegio eliciatur; eamdein poenam subeant, qui seditionis speciem aliquam exoitarint, vel occasionem praebuerint atipie auctores fuerint quominus aliquis superioribus obtemperaverit, aut si quem contra eos re aut verbo concitaverit; ii etiam eliciantur, qui injunctam sibi poenam det ructaverint, aut, invitis superioribus, pecuniam occulte retinuerint; quique quemvis maledictis aut iniuriosis dictis affecerint aut percusserint, vel collegii pacem quomodocumque turbaverint, factis item et verbis inhonestis, statini, tamquam pestis quaedam, e collegio extrudantur. Ad ea se quisque studia applicabit, cosque libros habebit, quos rector consuerit: interpretationes auctorum in gymnasio tantum Societatis audient.

383 § 15. - Ad theologica studia quatu0r annos assignamus, ad philosophica tres, totidem ad conscientiae casus perdiscendos: iuris autom civilis aut humanarum litterarum studia nullum in hoc collegio locum habeant; harum, quas demonstravimus, disciplinarum studiis ultimus annus alumnis non concedatur, nisi prius in subdiaconatus salumi ordine sint constituti: quod si quis ad sacros ordines aptus non videbitur aut illis indignus. Is in collegio nequaquam retineatur, nec ei permittatur theologiae aut quodvis aliud studium inchoare: sacerdotes autem et virtute et doctrina praestantes in theologia magistri creentur, sine ullo tamen collegii sumptu; (pii autem sacerdotii ordinimi non fuerint consecuti, ad hulusmodl gradus non sunt admittendi.

384 § 1G. - Studiis absolutis, dies triginta in collegio permanendi alumnis concedantur, quibus transactis, non possint superiores amplius cos in collegio retiñere; triginta vero

Illis diebus, non «'runt alumni a collegii legibus soluti, sed omnia facient ex -uperiorum praescripto; quae vero pauperibus alumnis vestes aut, pro vectibus, quae pecuniae in discessu dandae sint, ita rectori praescribatur, ut querelarum et invidiae occasio praecidatur; alumnis vero, qui pauperes non fuerint, aut qui studiorum cursum non absolverint, aut qui ob culpam aliquam dimissi iverint, nihil detur.

385 § 17. - Superiores facultatem habeant aliquos egregiae virtutis alumnos, etiam post absoluta studia in collegio retinendi, quorum opera utantur in collegii adniinistratione et cura rerum ad collegium pertinentium, vel et ut alumni praedicti concionibus et adnrinlstratione sacramentorum Germanos invent in Urbe commorantes, et ob alias hujusmodi pias causas ad collegii commodum et animarum salutem pertinentes.

386 § 18. - Nullus autem in collegio vel postquam e collegio egressus fuerit, causarum in Curia procurator; nec cuiusvis principis aut praelati negocia, etiam spiritualia, procuret; nec, absolutis studiis, quisqunm vel in collegio vel in Urbe permaneat, ut Curiae praxim ediscat.

387 § 19. - Si quis alumnus, divinae gratiae impulsu, ad perfectioni- statum et ad aliquod religiosae vitae genus aspiret, non debet n quoquam, quavis de causa, impediri, ctiamsi eo consilio fuisset in collegium ingressus, ut. studii.- absolutis, e -acculi ductibus se in tutum reciperet, dummodo, virtute confirmatus, in aliquam Germaniae provinciam se conferat.

388 § 20. - Loca discedentium alumnorum ultra annum non vacent, et si ii ad quos loca vacua pertinent, non advenerint, superiores eorum loco alios recipiant idoneos iuvenes, qua in re nemo poterit superiores impedire erga absentes alumnos atque in Germania commorantes. Hector collegii paterna utatur sollicitudine eorum labores cognoscendo, cosque, qua decet charitate, consolando. Collegii superiores primum pii sint, animarum salutis studiosi, et maximam divini cultus habeant rationem. Deinde iuvenes maximo cum delectu recipiant, receptos statini in Dei timore accurate institui procurent. Postremo pietati negligentius vacantes et ad virtutem non valde propensos sine ulla mora dimittant, quae tria, ut superioribus cordi sint, sub obtestatione divini indicii mandamus»

389 § 21. - Maxima quoque habeatur cura ecclesiarum, divinusque in illis cultus ac ornatus religiosissime conservetur, piique sacerdotes a superioribus eligantur, qui in illis semper resideant, ac, ut debebunt, missas et divina officia celebrent; ipsique superiores, pro honore Dei. ecclesiis praedictis liberaliter. quidquid opus erit, provideant, cultumque in eis exhibeant, ut earum reditus primum illis ipsis ecclesiis serviant. Divinorum officiorum tempore nullus alumnus absit, sacerdotcsquo vin pii et graves choro praesint, sacramnique caeremoniarum magistri sint divini officii moderatores. Si quis autem ex alumnis indignum quid orationis domo, aut inhonestum dicto vel facto, nutu vel aspectu minus honesto commiserit, contest ini e collegio dimittatur; si quis etiam sacras caeremonias discere vel exercere neglexerit, aut ab ecclesiasticis et clericalibus officiis alienus fuerit. vel templum et chorum fugitet, nisi monitus resipuerit, in collegio non tolleretur.

390 ; 22. • Quae omnia, quia a rectoris pietate pendent, praepositus generalis rectorem In lioc collegio constituat virum aliquem rectum, sobrium, prudentem, pietatis et timoris Dei studiosissimum, qui omnes nationes pari charitatis studio complectatur, et Christianum inter alumnos amorem conservet, vitae suae exemplis omnes ad sui imitationem et ad caelestis cum sanctis consortii desiderium inflammet, bonos in virtutis soliditate confirmet, malos a bonis dlsceniat, et ex hoc loco intrepide, nulla cuiusque ratione Inibita. expellat. Saepe alumnis eorum vocationem exponat In Adventus et Quadragesimae octavo quoque die alumnis verbum Dei pro statu cuiusque explicet. Aliis vero temporibus bis quolibet mense salutaria documenta publice proponat, omnesque ad timorem Dei et

amorem excitet atque inflammet; sit etiam rector divini cultus, ecclesiastici oflicii, sacrarum caeremoniarum ritusque Romani valde studiosus, domus homini decorem amet, neque tamen suae Religionis non necessarias hic retineat consuetudines aut in collegium inducere studeat, sed pro pia tot alumnorum institutione saccularium clericorum ritum imitetur, ut alumni non solum eum monentem audiant, sed ea quoque facientem videant quae ipsis facienda proponuntur.

391 § 23. - Spiritualis Jurisdictio et animarum cura, quam ecclesiae habent collegio unitae, totam ad collegii ipsius protectores pertinere volumus: quae autem tam in spiritualibus rebus quam ecclesiis curandis fieri debent, marmoreis tabulis incisa in choro allixis habeantur.

392 § 21. - Superioribus non liceat supellectilem ecclesiarum vel earum ornamenta cuiquam commodare; ex reliquiis voro ne minimum quidem, vel ipsis regibus, tradi possit, nisi ex subscripto nostra manu aut pro tempore futuri Romani Pont ilicis mandato. Si quis aliter fecerit, sententiam excommunicationis incurrat eo ipso.

393 § 2Û. - Et quia spiritualia sine temporalium adminiculo consistere minime possunt, ideo eorum cura esse non debet in postremis. Qliaro ipse rector viros fideles atque idoneos, quot ad hoc erunt necessarii, habere curet, quibus etiam praestandi ab eis officii leges et quod in piotate et moribus observare debeant praescribat, quorum primus sit oeconomus generalis, quem si superiores eligere recusent, duo vel tres probatae vitae viri, superioribus ipsis et protectoribus cogniti, proponantur, ex quibus protectores, quem omnium aptissimum indicaverint. eligant, et oeconomum deputent generalem, qui administratinnis suae rationem reddat et Nuperioribus ipsis ac protectoribus, quoties ij>si petierint. (Economo generali adiungantur n superioribus alii particulares oeconomi, praecipue vero fidelis aliquis vir. qui oeconomum generalem in tanta rerum multitudine adiuvet, quiquo Ipsius cetorisque contrariis non obstantibus qnibuscumque.

BR 8, 447-454.

De utilitate Collegiorum ecclesiasticorum in Urbe

(Ex Litt. Ap. *Romana Ecclesia* pro Collegio Armcnorum, 13 oct. 1581).

391 Romana Ecclesia, (‘unctarum gentium pia sollicitaquc mater et magistra, ita in omnes partes consuevit suae charitatis ubera protendere. salutarisque doctrinae pabulum esurientibus Ollis ȧdministran ut (ini longiori terrarum marisque intervallo a se digitinoti et calamitate oppressi sunt, cos digna miseratione et arctiori pietatis dilcctionlsquo vinculo amplecti ac fovere studeat.

1 1. • Sane Armeniorum gens numero amplissima ac prope infinita, antiquitate ot nomine celeberrima, christ lanar religionis studio et constantia supra universos Orientis populos laudatissima, cum initio nascentis Ecclesiae, gloriosis apostolis Bartholomnco et Thaddaeo docentibus, evangelicam degust asset fidem, ac deinde, beati Silvestri Pontificis et Constantini magni imperatoris tempore, publico omnium consensu, una cum rege suo Tyridatc (ita videtur dicendum), ut apud eos traditum est. recepisset, adeo pie et religiose illam deinceps coluit, ac tanta praeterea veneratione Pontificem Romanum omni tempore est prosecuta. Ipsum scilicet verum Christi vicarium, beati Petri successorem Ecclesiaeque catholicae caput fatendo, eius doctrinam disciplinamque sequendo, ac in omnibus so suosque patriarchas Apostolica© Sedi subilccndo, quemadmodum in generali concilio Florentino, sub Papa Eugenio huius nominis IV, missis illuc praelatis ac proemratorlbus suis, non obscure testatum reliquit, ut merito nobis Scdique Apostolica© charissima et acceptissima esse debeat.

395 § 2. - Et vero, inter alia eiusdem nationis de Ecclesia republicanue Christiana merita, illud praecipuum ac singulari memoria dignum est. quod, principibus exercitibusque Christianis saepius ollm ad recuperationem Terrae Sanctae proficiscentibus, nulla natio, nullus populus promptius alacriusque eis suppetias tulit, quam Armenii, qui viris, equi-, annis, commeatu, consilio ac denique omni ope Christianos sacro illo in bello fortiac fidelissime Juverunt. Postquam vero Turearum teterrima^ servitutis jugum subire coacti sunt, id quod gravissimo cum dolore referimus, nulla illi dominantium vi ac feritate. nullis acerbitatibus, nullis iniuriis, nullis oppressionibus de Christianae religionis cultu ct observantia ac Apostolicac Sedis obedientia dimoveri potuerunt (ita dicendum); et siqui errores inter eos irrepserunt, ii non pravae aut perversae eorum voluntati -en naturae, sed temporum infurine et calamitati omnino adseribendi sunt.

396 § 3. - Nos igitur, ex intimo corde desiderantes tam numerosae tamque piae nationi, qua possumus ratione, subvenire, in his praecipue, quae ad animarum salutem -anctamque religionem et fidem orthodoxam retinendam augendamque pertinent, proprium collegium eidem nationi in alma Urbe erigere decrevimus, in quo adolescentes selecti bonaequae indolis et expectations, Sedis Apostolicac impensis, alantur, et bonis moribus sanaque doctrina imbuantur, ut iidem postea, ad suos remeantes, quam maximo eis adiumento et consolationi spiritualibus in rebus esse possint. Ideoque, ad omnipotentis Dei gloriam sanetaeque fidei catholicae incrementum, totiusque Armonica» nationis honorem, commodum et utilitatem, motu proprio c/c.. apostolica auctoritate, tenore praesentium, collegium unum adolescentum Armeniorum, de eodem nomine nuncupandum, in hac alma Urbe nostra et in loco per infra nominandos cardinales protectores eligendo, erigimus et instituimus, cui sumptus necessarios, quousque aliter ‹i provisum fuerit, ex nostris et Camerae Apostolicac pecuniis subministrari omnino volumus atque iubemus.

397 § I. - Volumus etiam hoc ipsum collegium, illiusque rectores, oeconomos, magistros, praeceptores atque scholares pro tempore in eo existentes, eorumque domesticos et otllciales ac ministros, necnon collegii et illorum bona mobilia, cuiuslibet qualitatis et quantitatis, in dicta Urbe et extra eam ubique locorum consistentia, exempta esse ab omni iurisdictione, visitatione, dominio, superioritate et potestate pro tempore existentis senatoris, conservatorum ac reformatorum dictae Urbis, necnon rectoris Studii generalis et vicarii Urbis, ac ordinarii cuiusvis locorum, aliorumve quorumcumque indicum et odicialium in ipsa Urbe vel alias ubilibet constitutorum; ipsumque collegium et eos. in propriis eorum rebus et bonis, ac alios cum ipsis contrahentes a solutione et exactione omnium et quorumcumque, ut vocant, pedagii, gabellae, bellet ini, decimarum et cuiusvis alterius, tam ordinarii quajn extraordinarii, oneris, ex quacumque causa impositorum et imponendorum, eximimus et proreus liberamus, ac sub beati Petn Sedisque Apostolica ac nostra protectione suscipimus et collocamus, nobisque et dictae Stali immediate subiicimus, ac liberos, immunes et exemptos declaramus.

398 5 5. - Eidem quoquo collegio, rectoribus, scholaribus, praeceptoribus, magistris, oeconomis, oilhdalibus et ministris, ut quibuscumquo privilegiis, exemptionibus, libertatibus, facultatibus et induitis, quibus Studium generale almae Urbis, et illius rector, doctoresque in eo et iam actu legentes quovis modo utuntur potiuntur et gaudent, ac uti. potiri et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, ad eorum Instar et puri modo uti. potiri et gaudere valeant in omnibus et per omnia concedimus et inclulgcmus, iliaque eis communicamus. Praeterea senatori, conservatoribus, reformatoribus, retorique et aliis indicibus, officialibus personifique praedictis, ac pro tempore existent i et clericis Camerae Apostolicac, ac quibusvis commissariis ad exactionem decimarum et aliorum onerum praefatorum pro tempore deputatis, ne quarumvis litterarum, eis sub quibuscumque tenoribus ct formis concessarum, praetextu, collegium, rectores, scholares, praeceptores, magistros, oeconomos, oillciales et ministros praedictos seu eorum aliquem in praemissis quovis modo molestent seu molestari permittant, districtius inhibemus.

399 § 6. - Et deinde regentibus ac superioribus dicti collegii, cuín assistentia tomen cardinalium protectorum, qui pro tempore fuerint, seu alicuius eorum, vel de ipsorum consilio et expresso consensu, illos, quos in dicto collegio et alibi per debitum tempus studuisse, ac litterarum scientia et moribus idoneos esso repererint, ad baccalaureatus, liccntiaturae doctoratusque et magisterii gradus, servata forma concilii Viennensis, iuxta Universitatis eiusdem Urbis consuetudinem, seu alias promovendi, et ipsorum graduum solita insignia cis exhibendi; quodque sic promoti facultates, in quibus studuerint, legere et interpretari ac de eis disputare, ct quoscumque gradui seu gradibus huiusmodi convenientes actus exercere, ac omnibus ct singulis gratiis, favoribus, praerogativis et induitis, quibus alii in praedicta seu aliis Universitatibus et alibi, iuxta illius ct aliarum Universitatum huiusmodi constitutiones et mores, ad gradus praedictos promoti de iure vel dc consuetudine utuntur, pot iuntur ct gaudent, ac ut i, potiri et gaudere poterunt quomodolibctin futurum, uti, potiri et gaudere possint ac debeant, perinde ac si gradus praedictos in ipsa Universitate, iuxta consuetudinem et mores praedictos, suscepissent, concedendi ct indulgendi liberam eadem auctoritate damus facultatem ct potestatem.

400 § 7. - Sed ut ipsius etiam collegii conservationi bonoque regimini, tam in his quae ad institutionem et disciplinam, quam quae ad victum vestitumque ct alia huiusmodi necessaria pertinent, opportunius consulatur, dilectos filios nostros Julium Antonium tituli S. Bariholomaei in Insula Sanctae Scverinae et Antonium tituli S. Eusebii Carafani nuncupatos presbyteros cardinales, eiusdem collegii protectores ac defensores constituimus et deputamus, quorum consilio et ope, supradicta et alia quaecumque ad eosdem in collegium admittendos spectantia agantur, statuantur et ordinentur. Dantes eisdem et pro tempore existentibus protectoribus plenam et liberam facultatem et auctoritatem, pro salubri directione et conservatione dicti collegii illiusque bonorum et rerum ac iurium, tam temporalium quam spiritualium, rectores, praeceptores, magistros, regentes, oeconomos, advocatos, procuratores aliosque ministros et officiales in eo deputandi et amovendi, aliosque eorum loco sufficiendi, ordinationesque et statuta, licita tamen et honesta sacrisque canonibus et concilio Tridentino non repugnantia faciendi et edendi, caque, cum visum fuerit, revocandi, mutandi et corrigendi, aliaque denuo condendi, ct postquam facta et edita, revocata, mutata et correcta fuerint, perinde haberi volumus, ac si auctoritate apostolica approbata ct confirmata essent; iliaque ab omnibus rectoribus, magistris, scholaribus ccterifique in collegio ministrantibus ac servientibus inviolabiliter observari; ac iuxta eorumdem dispositionem a quibusvis indicibus, sublata eis quavis aliter indicandi facultate, indicari et diffiniri debere; et si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum ct inane decernimus.

§ 8. - Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolici»; ac ipsius Urbis, etiam ¡tiramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, induitis ct litteris aposto! icis eisdem senatori, consci Vatoribus, reformatoribus, camerario. Universitatibus ac carum collegiis, rectoribus et personis, necnon praedictae Urbi et populo Romano, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam iteratis vicibus concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus, illorum tonores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresso derogamus, eeterisque contrariis quibuscumque.

§ 9. - Volumus autem quod praesentium transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo personae in dignitate ecclesiastica etc.

5 10. - Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae erectionis, institutionis, etc.

BK 8, 493-495.

SIXTUS V (1585-1590)

CONCILIUM MEXICANUM (1.585)

De scientia ad sacros Ordines et cora ni animarum necessaria
De vita, lama et moribus Ordinandorum

401 1 I. • Sacerdotalis dignitas, ct eorum, qui altari deserviunt celsitudo non patitur, quamquam ad id muneris admitti, nisi prius eius merita probata fuerint, ac bene perspecta. Praesertim cum illud grave damnum ecclesiae catholicae importet, quod multi ad sacros ordines sine delectu promoveantur, qui absque ullis meritis in tam sublimi gradu collocati, postea clericali instituto iniuriara irrogantes misere ceciderunt. Quapropter vehementer exoptans haec synodus praeterita damna resarcire ecclesiasticumque ordinem. in pristinum dignitatis, et splendoris locum restituere; quantum potest, episcopos huius provinciae exhortatur, ne contra apostoli praeceptum cito manus imponant, sed cum omni diligentia, et animi contentione, ordinandorum qualitates examinent, et merita expendant, neque eos, qui minus fuerint idonei, paucitatis ministrorum praetextu, ad sacros ordines suscipiendos ullatenus admittant; cura divinus cultus, animarumque commodum, paucis digne, quam multis indigne ministrantibus magis accrescat; Quae omnia, ut melius dirigantur, decernit primum, ne ullus ad maiores, vel minores ordines admittatur, nec ei, ut admitti possit licentia concedatur, nisi prius de eo, periculo facto, his esse praeditum qualitatibus constiterit, quae ad illum gradum, vel ordinem ex concilii Tridentini decretis sunt requisitae.

102 § II. - Verum ad speciem magis descendendo, praeter scientiam, et aetatem, quae ex concilii Tridentini decreto necessaria sunt: Nullus nisi prius, iuramento prae -tito de intentione permanendi in habitu clericali, admittatur, nec ad primam tonsuram promoventur. Illi vero ante quartum decimum annum poterunt prima tonsura initiari, qui in cathedrali ecclesia clericali toga, et supcrpellieeo induti, per duos saltim annos, divino cultui inservierunt. si prius eorum parentes, vel tutores propositum sibi esse Juraverint in ecclesiae ministerio conservandi.

403 § III. - Nemo ad quatuor minores ordines promoveatur, nisi quantum fieri poterit ecclesiastici cantus rudimentis instructus.

104 § IV. - Ad subdiaconatuni promovendi, in cantu ecclesiastico periti sint, et in recitando horarum officio, iuxta ordinem breviarii editi ex concilii Tridentini decreto, exercitati.

405 § V. • Diaconatum suscepturi, non in his solum; sed in ceremoniis etiam illi ordini competentibus, examinentur.

406 5 VI. • Qui ex praescripto concilii Tridentini idonei reperti, in sacro presbyteratus ordine fuerint constituti, primam missam ne celebrent, nisi prius ut in titulo do celebratione missarum ct divinorum officiorum habetur, a ceremoniarum magistro, examinati, et approbati, ab eodem celebrandi licentiam obtineant: formam praeterea absolvendi a peccatis, et censuris sciant; ut vero tanti celebratio mysterii in suarum animarum salutem cedat, promotos ad sacerdotium monet, ct hortatur haec synodus: ut quantum sit illud dominici corporis sacrificium, toto corde, totaquo mento contemplantis, ad illud celebrandum divinae gratiae auxilio se praeparent, caque animi puritate, ac sinceritate» quibus aequum est, sanet l&simumque corporis, et sanguinis domini sacrificium accedant, aloque sanctuarium Dei ingrediantur, ut tamquam mediatores, inter Deum, et populum pacem componant.

407 Í VII. • Sacerdotes, quibus animarum cura committenda est. quantum doctrina praestare debeant, vel ex eo facile intelUgero licet, quod veluti duces, magistri, et medici existant, qui subditos in caelum dirigant, sanam doctrinam doceant; spiritualibus eorum morbis medeantur. Quare nullus curatum beneficium obtineat, nisi prius probatus, et examinatus, idonousque repertus, in sacramentorum praesertim, poenitentiae adml-nistrationc versatus sit, et conscientiae casibus bene instructus, ad formam ab hac synodo dispositam, et una cum directorio confessorum, et poenitentiam comprobatam, quae in omnibus, et per omnia observetur, ct execution! mandetur. Aptus praeterea sit, ad exponendum sanctum evangellum subditis, eo saltem modo, quo magis ad salutem necessaria edocere possint. Ilina enim flet, ut subditi do suis parochis bonam opinionem concipiant, cosque tamquam patres spirituales confidenter adeunt, ut quibus oportet ad salutem documentis instruantur.

De cita. fama, ct moribus ordinandorum.

408 § I. - Quia vitae integritas, ct morum honestas in iis. qui ad ecclesiasticos ordines promovendi sunt, litcrarum scientiae praeferri debet, haec synodus decernit, et iubet, ne ullus episcopus sibi subditos ad ordines admittat, aut admitti concedat, nisi prius a tide dignis, ‹t inorum gravitate probatis testibus, tam ecclesiasticis, quam saecularibus cum quibus promovendus societatem inierit, vel alias fuerit conversatus, habito testimonio, quo possit constare ordinandum eo tempore, et per multos antea menses, quibus decet puritate, ct honestate vixisse, aleae aut aliis illicitis ludis prave assuetum non fuisse, aut esse, nec statutis a loro temporibus, peccatorum confessionem omisisse. Quod sl secus constiterit, nullatenus promoveatur, donec vitae, ac morum conversatione in melius commutata maculam deleat, ex ante acta vita susceptam. Difficile enim est. cos in novo dignitatis gradu positos fleri meliores, qui vitiis, et sceleribus defoedati, non sine multorum scandalo, quibus eorum prave facta notu sunt: ad illum statum pervenerunt.

409 § IT. - Ecclesiastici ordinis perturbatio inde saepe secuta est, quod iis aditus non sit occlusus, qui caducarum rerum cupiditate ducti, pravis cogitationibus sancta ministeria concupiscunt: Quare nullus ad sacros ordines admittatur, qui commisso crimine poena sanguinis puniendo, magis, ut poenam sibi a sacculari indice infligendam evadat, quam ut in sacris ordinibus proficiat promoveri velit. Qui vero ob hanc cautelam sacros ordines susceperit, sit ipso facto suspensus, ct si do crimine constiterit, tamdiu in exilium relegatus sit, quamdiu episcopo videbitur expedire.

410 $ III. - Ut honor, et reverentia clericali ordini deferatur, sacris est canonibus constitutum, ut qui aliquos patiuntur naturales defectus, aut alios, qui tametsi non imputentur ad culpam, minus decent clericalem statum, non ordinentur, ne sacris ordinibus initiati contemnantur, corumquc ministerium vituperetur. Propterea interdicit haec synodus, ne descendentes ab his qui a sanctae inquisitionis cilicio damnati fuerint, in primo, et secundo gradu quo ad patrem, quo ad matrem vero in primo tantum, ad sacros ordines admittantur: quin vulgari Infamia notati. De quorum natalibus tunc sufficiens erit inquisitio, cum ad parentes, ct avos usque perventum fuerit, difficile enim esset propter antiquitatem ulterius progredi, indequo varia periuria. calumniae et inimicitiae orirentur. Inde etiam, et Mexici. tam ab Indis, (piam a Mauris, necnon ab illis, qui ex altero parente Ethiope nascuntur, descendentes in primo gradu, ne ad ordines sine magno delectu non admittantur.[1]

MANSI 34 B, 1032-1035.

1 Cfr. Concilla: *Cameracetuie* (1586) tit. XXI; *Tolosanum* (1590) cap. IV et V; *Acenfonerue* (1591) cap. XLIX; S. *Screrinar* (1597) *De Seminario; Beneventanum* (1599) tit. IX ct LXIII; *('amenícense* (1631) tit. XXIII; *Beneventanum* (1G93) tit. VI; *Neapolitanum* (1699) tit. IX. cap. VII; tit. X, cap. I; *Tarraconense* (1717) cap. Vili: MANRI 31 B, 1255-1257; 1297-1299; 1359; 35, 1405; 36 B, 129-151; 36 Ter, 191 s.; 552 s.; 718. 781 s.; 911.

Dp qualitatibus hi alumnis sacri Ordinis requisitis

(Ex Litt. Ap. *Sanctum et salutare, 5* ian. 1589).

411 (109) Sanctum et salutare sacri Ordinis sacramentum ab ipso Domino et Salvatore nostro lesu Christo institutum, beatisque apostolis et eorum legitimis successoribus singulari divinae bonitatis munere traditum, ita ad Dei omnipotentis gloriam salutemque animarum sancte et religiose administrari decet, ut quae vel ex typo et figura Veteris Legis, vel alias ex multa SS. Patrum providentia, circa ordinandorum natales, aetatem, vitae ac morum probitatem, sanctitatem, scientiam et alias qualitates in sacris ordinationibus requisitas, per sacros canones vel apostólicas constitutiones, aut generalium conciliorum decreta salubriter statuta fuerunt, ea inviolate observentur. Nam si in Veteri Testamento tam multa de integritate et munditia sacerdotum et ministrorum altaris deque eorum praestantia et dignitate legimus, de quibus dixit Dominus, per Malachiam prophetam: *Labia sacerdotis custodient scientiam ct legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est {Ma.* '2, 7); certe multo maior ratio et diligentia adhibenda erit in promovendis tam inferiorum graduum clericis quam etiam presbyteris, qui *ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi* constituuntur, *(E.* 4, 12) prout de his ipsis et divino verbo et beatorum Apostolorum praeceptis, ac simul sanctorum Patrum statutis saepissime traditum est.

BR 9, 63: CIC *Fontes* 1, 311.

De Seminarii Deputatis

(Ex S. C. Concimi in *Salernitana,* iul. 1589).

412 1. An duo Canonici electi ab Archiepiscopo ad constituendam educationem puerorum Seminarii possint pro libito Archiepiscopi mutari.

2. An eorum consilium adhibendum tam in constituendis regulis universalibus Seminarii, electione loci, et similibus, au etiam in singulis reluis, ut puta electione singulorum puerorum introducendorum, electione Magistrorum, librorum legendorum, Confessoris, punitione, discolorum expulsione, visitatione et similibus.

3. An alii quatuor sunt deputandi, et deputati adhibendi sint in consilio tantummodo in taxatione, contributione fructuum ex unione beneficiorum, ut in aliis difficultatibus, oh quas Seminarii instructio vel conservatio impediretur aut perturbaretur, an etiam in exactione et temporalium administratione tam dicti Seminarii, ut puta deputations vel expulsione ministrorum et famulorum, temporalium expensis quotidianis provisionis bladorum, quam etiam bonorum quorumcumque et redituum ipsius Seminarii etiam ex beneficiis unitatis ut puta locationibus, concessionibus aliisque contractibus, litibus.

7. An sede vacante Capitulum possit unire beneficia vacantia isto medio tempore ad dictum Seminarium.

Ad 1. Congregatio Concilii respondit: *Non posse amoveri, nisi ex legitima causa.*

Ad 2. *In omnibus bis adhibendum.*

Ad 3. *Teneri Episcopum adhibere deputatorum consilium tam circa institutionem, disciplinam et mores, quam temporalium rerum administrationem.*

Ad 7. *Non posse.*

CIC *Fontes* 5, 162.

De sacra inventate inde a teneris annis recte instituenda

(Ex Litt. Ap. *Vehementer in Domino,* 11 nov. 1589).

413 (110) Vehementer in Domino gaudemus audientes aetatem adolescentium ad pietatem et religionem informari, quae, nisi a teneris annis recte instituatur, numquam perfecte, sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio, in disciplina ecclesiastica perseverat.[1]

BR 9, 125.

GREGORIUS XIV (1590-1591)

De Constitutionum Collegii Germanici obligatione

(Ex Litt. Ap. *Expedit interdum,* 29 mai. 1591).

414 Expedit interdum ea, quae per Romanos Pontifices, licet originis suae initio provido consilio statuta sunt, ad conscientiarum scrupula removenda aliquantulum moderari.

I 1. • Sane cum alias felicis recordationis Gregorius Papa XIII, praedecessor noster ad felicum directionem et prosperum gubernium collegii Germanici de Urbe a so pridem orecti, illiusque alumnorum suporiorumquo et aliorum ibi degentium provida consideratione prospiciens, nonnullas regulas, constitutiones et ordinationes illius collegii regimen concernentes per suas litteras kalendis aprilis, pontificatus sui anno xn, datas ediderit,[1] quas in virtute sanctae obedientiae et sub obtestatione divini indicii, conscientiam quoquo ipsius collegii rectoris desuper onerando observari praecepit, ac alias prout in ipsis litteris plenius continetur:

§ 2. - Cumque, sicut accepimus, ox hoc tam in superiorum quam subditorum montibus scrupulus generetur, ne omnia In dictis litteris contenta, quao plurima sunt et minima. ad peccati poenam obligent:

§ 3. Nos omnem, super praemissis dubitandi materiam praecidere. simulquo conscientiarum rectoris et collugialium personarum dicti collegii securitati consulere volentes. ac litterarum praedictarum tenores praesentibus pro sulficienter expressis habentes, motu proprio ct ex certa nostra scientia, per praesentes apostolica auctoritate decernimus et declaramus, praeceptum et verba praedicta ac alia in eisdem litteris contenta ad peccati poenam nisi in his tantum, quae ex sui natura peccatum inducunt, minimu obligare: neque ipsius Gregorii praedecessoris voluntatis fuisse ipsos superiores et subditos ex his peccati poenam incurrere, sed eo pacto constitutionum et ordinationum praedictarum observantiam arctiori studio illis commendans sicque deinceps ab omnibus interpretari debere.

[1] [Cfr. n. 2901.

[1] Litt. Ap. *Ex Collcoin Germanico:* BR 8, 117-154; [cfr. nn. 3G8 ss.].

§ 4. - Non obHtnntibUR praedictis litteris, ne aliis constitutionibus et ordinationibus ȁpostolici ac dicti collegii statutis ct consuetudinibus, etiam juramento et apostolica vel alia conllnnationc roboratis, cacterisquc contrariis qulbuscumque.

§ 5. - Hortamur autem in Domino eosdem rectorem, supcriora^ et collegiales personas collegii praedicti, ut huius declarationi» praetextu, ordinationum praedictarum observantiam nec ullatenus relaxent, neque minori quntn antea studio complectantur.

BR 9, 128-130.

CLEMENS VIII (1592-1605)

De animarum zelo in clericis iuxta vocationem suam studiose fovendo

(Ex Litt. Ap. *Ea semper fuit* ad Rectores, Praefectos ct Alumnos Seminaiiorum et Collegiorum Catholicorum, 23 iun. 1592).

415 (111) Ea semper fuit Sedis Apostolicae pro salutis animarum cura et in omnes universi terrarum orbis homines chantas, ut illos, licet longissimis locorum intervallis distentos, ac vitae etiam rat ione et sermonis genere inter se maxime differentes, aequalibus tamen paterni amoris sui oilicii ad catholicae religionis cultum alliciendos et sibi adiungendos perpetuo aexistimaverit. Id cum permulta Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum de catholica ecclesia benemerenda studia et praeclara rerum ab eisdem gestarum monumenta declarant, tum pleraque adolescentium natura et ingenio praestantium, recenti memoria, ad religionis et bonarum artium cultum pie liberalitcrque instituta seminaria clarissime ostendunt. Quibus quidem seminariis stabilitis iam et firmatis, ipsi etiam, pro pastorali nostro munere, quantum cum Domino possumus, favere cupientes, ut qui in illis exercentur, eo magis catholicae religionis propagandae desiderio accendantur, quo clarior est crescentium quotidie in eos nostrorum et Sedis Apostolicae beneficiorum magnitudo: idcirco inter alia, quae gravissimum apostolicae servitutis onus (divina disponente clementia, tenuitati nostrae nuper impositum) a nobis exigit, et nostri etiam muneris hoc tempore esse duximus ut ad vos Sedis Apostolicae alumnos scriberemus.

416 (112) § 1. - Quocirca, cum seminariorum erectio et omnis, quae in ipsis adolescentibus pie sapient erque instituendis, cura hactenus suscepta est et adhuc suscipitur, eo praesertim spectet ut Sedis Apostolicae regendarum animarum munus, sociatis sibi multorum studiis atque laboribus, facilius exequatur; propterea vos omnes et singulos paterne monemus ac in Domino hortamur ut, facta in primis omnium vestrarum cogitationum summa, animum statini ad ea consilia traducatis, quae nationum vestrarum bene et catholice vivendi rationes, ob haeresum pravitatem gravissimis ante difficultatibus implicatas, hactenus vobis expeditas reddiderunt. Hisce enim propositis diligenterque vobiscum consideratis.

illud etiam, quod est proximum, facillime intelligetis, nihil videlicet maiori studio nos et Sedem Apostolicam a vobis expectare quam ut, iactis firmissimis eiusdem catholicae fidei pietatis et doctrinae fundamentis, omnique studiorum cursu plene absoluto, tales vos praebeatis ut quantum ipsi et Sedes Apostolica de uniuscuiusque vestrum salute laboramus, tantum etiam vos de vestra et eorum, qui vestrae fidei committentur, salute laboretis; quod tum pro singulari vestra in Romanam Ecclesiam fide et in nos observantia, tum pro beneficii, quo cumulati estis, magnitudine et muneris vobis iniuncti administrations vos omnino praestaturos esse confidimus.

417 (113) Neque enim in eo dumtaxat tota officii vestri ratio consistit, ut ipsi in propria bene vivendi disciplina constanter persistatis, sed illud praeterea a vobis optimo iure exigitur, ut singuli privatos, turn in studiis, tum in omni virtutum genere progressus, ad publicam eorum, quibus profuturi estis, utilitatem ac salutem, etiamsi maximi propterea cruciatus subeundi, ac certissima ipsiusmet vitae pericula substinenda sint, libenti pioque animo (quod aetate nostra plerique collegae vestri ad divini nominis gloriam, pie ac fortiter fecerunt) studiose conferatis. In primis vero omni studio danda est vobis opera, maxiineque curandum ne, humani generis adversario instigante, detestandam paucorum quorumdam perfidiam proiectamque impudentiam ullo umquam tempore imitandam statuatis, qui, obliti promissorum, ac violata fide, qua se atque operam suam Deo ac Romanae Ecclesiae addixerant, ad miserrimas voluptatum illecebras et ad saecularia desideria, elusa, quam in seminariis concitaverant, spe, turpissime sese converterunt. A cuius sane infamiae periculo ac suspicione, quo longius abesse vos certo scimus, eo impensius etiam unumquemque vestrum diligimus, hunc ipsum amorem libéñtissimo officio ac re ipsa testaturi, quotiescumque vestra studia piosque conatus iuvandi aliqua sese obtulerit occasio.

418 (114) § 2. - Caeterum, quoniam ea est humanarum virium imbecillitas ut plane infirmi simus ad omnia, nisi divina in primis ope fulciamur, propterea. quo munitiora vobis praesidia comparetis, vehementer cupimus, atque vos etiam in Domino valde hortamur, ut aliquot dies (eos nimirum qui vobis a moderatoribus praescribentur) in ea cognitione impendatis, ex qua cognitae vobis ac perspectivae reddantur causae, ob quas in hanc lucem vos Deus produxerit, quantam ad felicitatem creaverit, quid perpetua moderatorum, sub quorum disciplina degitis, de pietate ac virtutibus vestris cura et sollicitudo a vobis exposcat, ut. deinceps, peccatis omnibus expiatis, et nos et reliquam christianam rem apud Dominum Deum iuvetis.

De erectionis Seminarii necessitate

(S. C. Concimi in *Oxornen.* 12 nov. 1592).

419 (115) Congregatio Concilii consuit, Episcopum non excusari super erectione Seminarii iuxta decretum Concilii, c. xvm, Sess. xxiii,[1] eo praetextu, quod sit fundatum collegium Sanctae Catliarinae extra muros Burgi illius civitatis.

CIC *Fontes* 5, 175.

De Seminario optime regendo

(Epist. S. C. Epp. et Reg. *Dall'informazione,* ad Placidum de Marra episc. Melphiensem, 20 aug. 159G).

420 (116) Dall'informazione che V. S. ha mandato dei seminario di Muro, si raccoglie la poca cura che fin hora ne ha tenuto il vescovo, del quale perchè similmente si ha poca speranza di diligenza nell'avvenire, questi miei S. Ł hanno pensato di commettere tutto questo negotio a *V.* S. afinchè pigli tutte quelle provisioni per il buon governo di quel seminario che le saranno dettate dalla prudenza sua. Primieramente doverà procurare che il Seminario sia governato da deputati ecclesiastici come comanda il Sacro Concilio di Trento,' et che questi riconoscano li conti degli anni passati, et dalli disordini seguiti cavino li rimedi opportuni per il buon governo nell'avvenire. Poi non mancherà di far ordine espresso che gl'allievi del seminario non siano impiegati in altri eserciti! che puramente ecclesiastici e concernenti lo studio delle lettere. Poi darà ordine che dentro il seminario risieda persona più grave et idonea per istruire li chierici nella pietà Christiana et buoni costumi. Insomnia la Sacra Congregazione rimette alla prudenza di V. S. et in virtù di questa le dà piena facoltà di stabilire tutte quelle regole et ordini che secondo lo stato et possibilità d'esso, ella giudicherà esser ispediento per il buon governo del seminario, a finché se ne cavi il frutto che si pretende per servitio di quella chiesa. Non manchi V. S. d'abbracciare questo negotio con ogni caldezza d'affetto.

CIC *Fontes* 1. G77 s.

CONCILIUM AQUILEIENSE (1596)

De institutione, conservatione et promotione Seminariorum in omnibus dioecesibus

Cap. **XII.** • Seminariorum institutionem, conservatIonem, et promotionem in ecclesia Dei summo fructuosam, quo clericalis militiae propagatur ordo, et progressio, tantopere necessariam, ut stare ecclesiastica disciplina sine illorum subsidio, et adminiculo vix

[1] [Cfr. nn. 290 ss].
* i. c. Signori Illustrissimi.
' Sess. 23. *De Ref.* o. 18 (cfr. n. 291 8.].

possit; in provinciae Aquilelensis civitatibus audivimus, et incredibili animi iuounditatc etiam vidimus; doluimus autem metropolitanam ecclesiam nostram propter maximas difficultates hactenus seminario caruisse, quo tamen modo laetamur nunc ita carero, ut habere pene diei possit; ita enim comparata, ac pene instituta sunt, quae ad ipsius corpus informandum, et instruendum prima et necessaria sunt, ut parum desit, quo actu portici aliquando tamdom, et brevi quidem temporis spatio valeat.

422 Qui episcopi seminarium nondum habent; et nihil hactenus pararunt, ut aliquando haberent, monemus illos, quamprimum cogitent de seminario in sua dioecesi erigendo, et sex mensium Spatio nobis, qui hoc de genere cogitari»t, pararint. ciToceriut, omnino significent. Si enim vel propter dioecesis paupertatem, vel angustiam erigere seminarium proprium non valeant, erit quod cogitent, qua possint ratione, si non longe a seminario Aqnilcimsi absint, dimidiam decimam suae dioecesis in illud conferre, ut in idem clerici pro quantitate decimae, et suae dioecesis commodo et necessitate inferantur, et cum reliquis clericis, qui fuerint ex dioecesi Aquilciensi, alantur, et doceantur.

423 Quod si phires sint episcopi, qui seminarii erigendi difficultatem patiantur, ac sit in rausa paupertas ecclesiarum; decernimus et plurium episcoporum collatione debere commune seminarium quamprimum erigi et confici, ut quod singuli non possunt, unis ersi faciant; quod valeat ad singulorum utilitatem aliquando derivari: in qua habendam rationem decernimus fructuum, et decimae attribuendae singulorum episcoporum clericis, et numeri clericorum, ne praegravetur seminarium, sed partitione quadam insta oneris et honoris sustentetur. Si negligentes, (quod opinari non debemus) fuerint, et necessario operi erigendo defuerint; erunt partes nostrae urgere, et a sacra Tridentina synodo sancte, pleque instituta de hoc genero fuerunt, omnino exequi, et actu perficere.

421 Locus seminarii si apud ecclesiam cathedralem fieri possit, non alibi optandum ut fiat; quo enim propius adsunt clerici, eo facilius, et minore temporis dispendio in ecclesiam se conferunt; nec divugatione spatiari, nec longinquitatis spatio, studiorum ae disciplinae tacturam facere coguntur. Quod si locus apud ecclesiam non pateat, ad episcopum pertinebit locum idoneum eligere, et in co seminarii domum aptare et erigere.

425 Duo sunt in seminario clericorum perpetua exercitatione retinenda, ut clerici discant. et ministrent. Ex iis. quae addiscere debent, item duo proponunt: alterum ad pietatis, religionis, et devotionis documenta, quod est omnium rurum certissimum fundamentum, pertinet; ut Christianae fidei rudimenta in primis inter se iuniores addiscant et recitent (pii provectiores sunt, doceant et exerceant: quod singulis dominicis et festis diebus curandum, et faciendum omnino praecipimus. Curabunt item episcopi, ut singulis diebus iidein clerici missae sacrificio Intersint, et saltem singulis mensibus confiteantur peccata, et luxta confessoris indicium sumant corpus domini nostri Jesu Christi. Alterum pertinet ad studia: Grammatices autem, cantus, computi ecclesiastici, alinrumque bonarum artium scientiam addiscant. Item cum primum capero animo, ot intclligentia possint, sacram scripturam, libros ecclesiasticos, hornillas sanctorum, atque sacramentorum tradendorum, maxime quae ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, et rituum ac caerimoniarum formas. Pars altera ministeria respicit, quae ab Lis, qui in seminariis degunt, clericis diligenter obeunda. Sunt autem, quae vel minorum, vel maiorum etiam ordinum exacutionem respiciunt, ut res videbitur postulare, et praefectus caerimoniarum singulis aut universis in ecclesia praescripserit, llacc autem ut fiant ab illis expedite, et apte, institutione, ac exercitatione diligenti curandum erit; quod praefectorum, et magistrorum solertia ciYecorit.

426 Uniusmodi vero ministeria festis diebus ac dominicis tam in ecclesia cathcdrali, quam in aliis praestare debebunt; ut coram episcopo, qui fuerint instructiores, serviant: qui tardiores, alibi: quod ut accommodate fieri aliquando valeat, in primis cupimus, seminarium apud aliquam ecclesiam construi, in qua dominicis diebus ac festis horas canonicus psallere, ac divinis inservire seminarii pueri valeant: hac enim exercitatione facilius ad rituum, et caerimoniarum, cognitionem pervenerint. Ut autem in disciplina ecclesiastica commodius instituantur, tonsura statini, ntque habitu clericali utuntur.

427 Praefecti, magistri, miniatriquo ad inserviendum seminario, et domestica ministeria, etiam inferiora obeunda, adsciscantur probatae sitae, et spectatae pietatis homines: qui non modo voluntate, et studio in rei conversationem, et incrementum propendeant, sed idonei ad provinciam sibi impositam indicentur; in quo sit episcoporum praecipua vigilantia, et diligens solicitudo.

428 Ut autem minore impensa scholis seminarii provideatur, ad episcopi munus «pectat, scholastcrias obtinentes, et alios, quibus est lectionis, vel doctrinae munus annexum, ad docendum in ipsis scholis instituendos per seipsoa, si idonei fuerint, alioquin per idoneos substitutos ab eisdem scholasticis eligendos, et ab ordinariis approbandos etiam per subtractionem fructuum cogant et compellant. Quod sl episcopi indicio digni non fuerint, alium qnl dignus sit, nominent omni appellatione remota: quod si neglexerint, episcopus ipse deputet: docebunt autem praedicti, quae videbuntur episcopo expedire. Meminerint autem episcopi, concilium Tridentinum statuisse, ut officia, vel dignitates illae, quae scholastcriae dicuntur, non nisi ductoribus, et magistris, aut lirentiatis in sacra pagina, aut iute canonico, et aliis personis idoneis, et qui per seipsos id munus explere possint. conferantur, et aliter facta provisio nulla sit. et invalida, ideoque id decretum diligenter observari episcopi curent.

429 At vero ad seminarii fabricam instituendam, et merccdvm praeceptoribus, et ministris solvendam, et ad alendam Juventutem, et ad alios sumptus cum certi reditus sint necessarii ultra ea. quae ad instituendos, et alendos pueros sunt in aliquibus ecclesiis et locis destinata; quae ei ipsi seminario ex concilio Tridentino applicata censenda sunt: debent ab episcopo cum consilio eligendorum ad ipsius concilii praescriptum ex fructibus integrae mensae episcopalis et aliorum quorumcumque beneficiorum, quae sunt ab ipsonwt concilio Tridentino sigillat ini expressa et nominata, portiones, aut partes aliquae detrahi, quibus tota seminarii impensa fulciatur et sustineatur.

430 Ut autem aliquando tandem beneficia portionibus praedictis detrahendis leventur ac liberentur, sit, episcopalis caritatis et solicitudinis munus, beneficia aliquot simplicia, cuiuscumque qualitatis ac dignitatis fuerint, vel etiam praestimonia wl praestimoniales portiones nuncupatas ante vacationem sine cultus divini et illa obtinentium praeiudlcio. de consilio duorum de capitulo, ac item duorum de clero, seminario applicare, et incorporare, etiamsi beneficia sint reservata, vel allecta. Succedente vero casu, quo per uniones efiectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum reperiatur, tunc portionem ex singulis beneficiis, ut »upra. detractam, et incorporatam decernimus ab episcopo, prout res exegerit, in totum, vel pro parte remittendam.

De reverendissimorum coepiscoporum pietate, ac diligentia hoc nobis pollicemur, nunquam fore, ut portionem de mensa episcopali detrahendam, et seminario applicandam solvere recusent; sed ipsi ceteris exemplo praeeant seminani erigendi, et provehendi, et suum praecipuo munus hac ipsa de re prompte exequendi; cum sacro Tridentino concilio cautum sit, ut detrectantes corripiantur, et compellantur.

431 Totum vero seminarii opus, ut bene dirigatur, debet certorum hominum diligentia, pietate, prudentia, ac fide sustineri. Eligant igitur episcopi singuli duos ex canonicis senioribus, et gravioribus, prout Spiritus sanctus suggesserit, quorum consilio ad seminarium gubernandum, et provehendum, quae fuerint opportuna, et necessaria constituent, et oxequenda mandabunt; dyscolos et incorrigibllce, malorum morum seminatores acriter punient, eos etiam, si opus fuerit, expellendo.

432 lidem episcopi cum consilio duorum de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter ab ipso capitulo eligatur; itemquo duorum de clero civitatis; quorum quidem alterius electio similiter nd episcopum; alterius ad clerum pertineat; portiones do mensa episcopali, ac ex fructibus aliorum beneficiorum quorumcumque in concilio Tridentino pro contributione ad seminarium instituendum, et conservandum expressorum detrahent, et seminario applicabunt, ut opus, cui sustinendo necessaria est non mediocris impensa, ac praeterea plurimarum rerum circumspecta provisio, episcopi sedulitate, et adseitarum personarum adiumento egregio pro Dei gloria muniatur, et sustineatur.

In primis vero si qua haotenus beneficia, voi quia proximo tempore instituta, voi per incuriam (non enim putamus per industriam) omissa decimali taxa, comprehensa non Inerunt, illa curent episcopi eadem, qua reliqua beneficia, demensione carpi, et pari decimationis lege limitari ct concludi.

Quae suprascripta omnia et singula pro regionis more, et pro ecclesiarum, et beneficiorum qualitate, etiamsi opus fuerit, moderando, et augendo episcopi ad felicem seminarii profectum necessaria, ct opportuna decernere, ac providere poterunt.

433 Leve est, quod puerili aetati insitum est. ut vel minimo negotio deleatur et extinguatur: Idcirco summopere laborandum, ut qui pueri in seminarii disciplina educantur, et pietatis studio, ac modestiae lego adstricti sunt, ab ea non discedant, quamdin confirmatiores fuerint. Quod animadvertentes episcopi acute prospicient, ne pueri, dum in instituta seminarii educatione vivunt, permittantur a disciplina discedere, et libere divagari sine magistro, custode, et reliquorum puerorum communi victu, et exercitatione. Ut alicubi factum est, habent post studia et obedientiam recreationes liberiores aetati convenientes, ct professioni: ad laxiora no dimittantur.

434 De seminariis, ubi dioeceses tenuitate laborant. Tridentino concilio statutum est, ut ad plurium praelatorum commoditatem, et plurium contributione commune aliquod seminarium constituatur. Cujus decreti auctoritatem sequentes, statuimus in tota Istria pro illius regionis episcopis unicum, ac illud quidem commune seminarium institui pro communi religionis commodo ad cleri propagationem, et ecclesiasticae disciplinae restitutionem.

Mansi 31 B, 1402-1105.

Sacris Ordinibus viri probi tantum adseribantur. Tempora ordinationum et alia observentur

(Ex Hortatione Past. *Dives in misericordia* ad opisc. Galliae, 20 aug. 1599).

435 § 5. - Iam vero quanti momenti sit clericorum ordinatio, quantam ea in re episcoporum curam et sollicitudinem sacri canones requirant, non ignoratis, fratres; haec enim prima aut bonorum aut malorum multorum, quae postea consequuntur, causa et origo. Nisi enim is qui ad clericalem militiam adseribitur, aut sacris ordinibus initiatur, talis sit et tali proposito ad hoc vitae genus accedat, ut in corde vero et simplici cultum Deo praestare, et illi fidelem servitutem servire cupiat, atque ita in sortem Domini adseribatur, ut vere et ex animo Deum ipsum sortem suam et portionem habere desideret, profecto si aliter fiat, quamplurima et gravissima incommoda et mala existore necesse est.

436 § 6. - Hinc illa veterum sanctorum Patrum et sacrorum conciliorum tam exquisita diligentia et voluti anxietas, quam in hac ipsa ordinandorum materia ab omni Ecclesiae antiquitate observare licet, ut statutis anni temporibus, quando Spiritus Sancti gratia per totius fidelis populi orationem et ieiunium praecipue imploratur, ordinationes habeantur; ut in cathedrali et in primaria ecclesia a proprio episcopo, publice, ritu solcami, celebrentur; ut non nisi probati et examinati initientur, ita ut episcopus ipse piis et prudentibus sacerdotibus, et divinae legis peritis, atque in ecclesiasticis functionibus exercitatis secum adhibitis, de ordinandorum genere, natalibus, aetate, institutione, vita, moribus, doctrina et fide diligenter inquirat atque investiget; ut non nisi digni et probati,

bonum testimonium habentes, qui, Deo auctore, sperent se continere posse, qui pie et fideliter in ministeriis anteactis se gesserint, paulatim et per temporum intervalla, ad altiores gradus assumantur et ad sacratissima mysteria, quibus nihil est divinius, merito admittantur.

437 § 7. - Denique in collegiis et seminariis clericorum instituendis, et clericis ipsis ab ineunte aetate ad pietatem et religionem informandis, magna omni tempore ab episcopis diligentia est adhibita: idque merito propteroa quod optime perspicerent, ecclesiasticam disciplinam iis fundamentis niti, et bonorum operariorum copiam in primis in ecclesia necessariam esse intelligerent.

438 § 8. - Quas ob causas, fratres, quam maxima possumus ellicacia vos hortamur, monemus et rogamus, per viscera misericordiae Dei nostri, ut non nisi idoneos et ecclesiis vestris utiles, clero adnumeretis, et ad ordines, praesertim sacros, promoveatis. Aetas quidem, ut scitis, unicuique ordini praescripta est, sed non ea sufficit, nisi in vita et moribus eorum, qui sacris ordinibus initiandi sunt, senectus sit, nisi Christi bono odore compleant domum Dei, et nisi ea eruditione et scientia sint instructi, quae ad ordinem exercendum pertinet: quod cum in aliis sacris ordinibus observandum est, tum maxime in presbyteris initiandis, qui sublimiore loco supra candelabrum ponuntur, et tamquam lucernae accenduntur ut luceant omnibus qui in domo sunt, quibus animarum cura committitur, quae est ars artium, qua nulla difficilior, aut maioribus periculis obnoxia. Hi nimirum adiutores vestri sunt, qui ad populum regendum, et salutaribus sacramentis pascendum eliguntur, qui doctrina, pietate, castis moribus et illustribus bonorum operum exemplis ita aliis praelucere debent, ut vere lux et sal populi sint et habeantur. Nunc autem crebro apud vos sacris ordinibus initiari audimus, et multo cum animi dolore audimus, homines viles, infimae ct abiectae conditionis, nulla eruditione, nullis meritis, nulla generis honestate commendatos, immo vero rudes, illiberales, sordidos, ineptos, vitiis plerumque commaculatos, a quibus nihil plane boni, aut ad virtutem, aut ad prudentiam, aut ad rerum usum sit expectandum, multum vero mali iure optimo sit metuendum. Itaque videte, fratres, ne contra Apostoli praeceptum manus cuiquam nimis propere imponatis, et ne communicetis peccatis alienis, neque enim aliam ob rem, quam ob collatos ordines, gravius indicium apud iustum Indicem subibitis.

BR 10, 524. 526 s.

I>e Seminario dioecesano constituendo

(Epist. S. C. Epp. et Reg. *Intendendosi,* nd Faustum Rebalium. Apostolicae Sedis commissnrluin pro Syracusana dioecesi, 20 aug. 1601).

439 (117) Intendendosi, che nella Chiesa e Diocesi di Siragusa, al cui governo V. S. ò destinata, non è stato mai istituito Seminario conforme alli Decreti del Sacro Concilio ni Trento,[1] e che perciò la Disciplina l'.ccle-

[1] Seas. 23: De reform, c. 18 [ctr. n. 290].

siastica ne viene a patire grandemente, la S. Congregazione ha risoluto di commettere a V. S., che quanto prima giunto in quella Città cominci a trattare questa erezione per istituire il Seminario secondo la disposizione del medesimo Concilio, e che ricerca particolarmente il bisogno della Diocesi, levando ogn'altro istituto fatto per modo di provisione per abuso, o per avanzar la spesa, il che però si desidera da questi miei filmi Signori, che ella eseguisca con ogni destrezza e facilità senza insistere sopra gl'errori passati, ne manco per riscuotere le tasse decorso, mentre il Seminario non è stato in piedi, vogliono bene, che trovando, che le Case, o beni applicati al medesimo Seminario siano stati usurpati, o si trovino in mani di altri, V. S. li faccia ricuperare con li termini debiti della giustizia, e restituirli al medesimo Seminario, dandoseli con la presente sopra tutto questo negozio piena facoltà, e particolarmente di poter imporre tassa al Clero per sostentazione, del Seminario conforme al medesimo Concilio, ed il Signore la conservi.

CIC *Fonte* 4, 698.

PAULUS V (1605-1621)

De numero Seminariorum in singulis Dioecesibus

(S. C. Concilii in *Lucana,* 21 ion. 1617).

440 (IIS) Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum respondit ad 2. Posse Episcopum unum, vel plura in Dioecesi, prout sibi opportunum videbitur, habere Seminaria, quae ab illo uno, quod in Civitate constitutum fuerit, in omnibus dependeant. Ita tamen, ut si unum tantum erigere voluerit, totius Dioecesis beneficia taxet pro illius contributione: sin autem plura, quo quolibet Seminario taxet beneficia eius partis Dioecesis, quam ipse cum deputatorum consilio pro suo arbitrio, et prudentia designaverit.

CIO Fonica 5, 215 s.

De munere Deputatorum Seminarii

(S. C. CONCIMI in *Patavina,* 11 ian. 1620).

441 Congregatio Concilii ad omnia superius proposita respondit: Canonicos, ut proponitur, deputatos nec in pueris utcumque idoneis in Seminario admittendis, nec in Magistris, Oeconomis, aut aliis officialibus amovendis, nec in moderandis sumptibus posse quidquam authoritatis sibi vindicare absque Episcopi consensu. Quod si discordes fuerint, nihilominus omnia esse constituenda ab Episcopo, quippe qui ex ciusmodi Concilii decreto c. 18, Scss. 23, iubetur quidem procedere cum deputatorum consilio, sed illud sequi non tenetur.

CIC Fon/ra 5, 221.

URBANUS VIH (1623-1644)

De statutis aliquot quibus ecclesiasticum Collegium est moderandum

(Ex Constitutionibus Collegii Graecorum in Urbe, confirmatis per Litt. Ap. (Jnfreria/ta *Ecclesiae,* 23 nov. 1621).

142 Postquam in collegium admissi fuerint, separatim a ceteris ad dies minimum decem habitent, quo tempore, quae ad pietatem et vitam, secundum disciplinam et instituta collegii, moderandam pertinent, privation doceantur, neque cum aliis, aut in cubiculis versentur, aut separatim agant, vel colloquantur, exceptis iis qui ad id a superioribus fuerint designati.

443 Generalem per id tempus totius tutae confessionem facient apud collegii confessarium, aut alium, qui magis ad rem superiori videatur, qui eos a censuris omnibus et casibus Sedi Apostolicae, etiam in bulla Coenae Domini reservatis, iuxta facultates ab câdem Sede concessas absolvet.

444 Quod si quis, propter aetatis teneritudinem, ad secessum minus idoneus, neque ex confessione generali utilitatem capturus videatur, decem saltem diebus ante iuramentum secedat, ac piae meditationi, confessioni generali, et vitae secundum suam vocationem instituendae vacet; omnes tamen initio doceantur fidei rudimenta, et cetera ad pietatem conducentia, quae pro captu aetatis suae discere possunt.

445 Sed illis mensibus, qui illis conceduntur ad deliberandum, an manere in collegio, eiusque institutum amplecti velint, attendat diligenter rector, num ad collegii disciplinam et finem illi propositum idonei sint. Quod si quem minus idoneum deprehenderit, sine morâ dimittat.

446 Nemo in hoc collegio alatur, qui sine spe solidi in pietate fundamenti discessurus videatur, ne malus unius exitus ea destruat, quae multorum in religione et pietate profectus aedificavit. Quapropter rectoris conscientiam districtius oneramus, ne huiusmodi homines, postquam eos, sive ante sive post iuramentum deprehenderit, remanere in collegio diutius patiatur; quemadmodum ne eos quidem, qui minus in litteris profecturi videntur, ubi satis eorum indoles explorata fuerit.

447 Omnes in collegio fraterna charitate devincti iisdem legibus vivant, etiamsi sacerdotes, religiosi, et. magistri sint et communem eum ceteris vitae rationem in victu, vestitu, habitatione et ceteris omnibus rebus sequantur.

448 Sit domi praefectus rorum spiritualium, qui alumnorum confessiones accipiat; praeterea vero sil unus aliquis, qui Graecos advenas in fide ac ceteris ad pietatem pertinentibus instruat; curetque, ut fidei professionem, quibus necessaria est, et confessionem faciant; quod munus, si nullus ait de Societate qui commodo obire possit, superioris indicio unus e cappellanis ecclesiae, aut alius ex alumnis, cuius virtuti ac fidei, re mature consideratâ, credi possit munus hoc, obeat.

449 Alumni, quamvis alioqui ingeniosi ac studiosi, in pietate tamen desides, quique alios exemplo aut consiliis suis ab obedieutiâ, pietatis stu-

dio, et collegiali observantia avertere tentaverint, no alios inficiant, statina e collegio dimittantur. Festis diebus domi se contineant, nisi quando ad actus litterarios, aut ad concionem lectioneinve sacram eundum sit, quam audiant cum habebitur, nisi divinorum officiorum aut litterariarum exercitationum occupatio impediat.

450 (119) Quia totius spiritualis aedificii fundamentum pietas est, in eo diligentiam omnem impendat rector, ut eam in alumnorum pectoribus inserat; curet igitur, ut frequens sacramentorum, precum ac piorum librorum usus in collegio vigeat, ac verbo Dei et ipse eos ad studium pietatis incitet, et iuvandos ab aliis identidem curet, ita ut praeter lectiones aut conciones sacras, quas in templis audient, saltem quintodecimo quoque die privatis cohortationibus ad ea, quae vocationis et instituti sui suut propria, animentur.

451 (120) Librorum, qui tum in scholis praelegendi, tum privatila permittendi sunt, magnus delectus habeatur, ne morum puritati ac pietati per linguae addiscendae praetextum officiant. Ob eamque rem alumnorum capsas et scrinia rector per se vel per alium virum fidelem frequens invisat.

452 (121) Curent superiores ut alumnorum nemo ad sacros ordines promoveatur, nisi in litterarum et pietatis studio bene probatus, ut ex eius ordinatione fructus merito sperari possit.

453 (122) Cubiculorum distinctio, ut quae magni momenti ad bonam collegii gubernationem ac iuventutis instructionem est, diligenter servetur, nullâque ratione permittat rector, ut domi, aut alibi, qui unius cubiculi sunt, cum iis colloquantur, qui ad alterum cubiculum spectant, sine peculiari, ac toties quoties concedenda, facultate, quam non facile cuiquam concedat, nisi fratribus, aut consanguineis, aut discipulis, ut cum magistris suis colloquantur. Extra cubiculum vero nemo alumnorum exeat, nisi impetrata prius a cubiculi praefecto facultate, et indicato negotio, cuius causâ exire velit, quae non animi sed necessitatis causâ concedatur. In officinas vero et loca privatis famulorum ministeriis assignata, aut a communi conspectu dissita, nemo ingrediatur.

454 (123) Litteras neque mittere, neque accipere nisi conscio et approbante superiore, cuiquam liceat, qui eas, priusquam mittat aut reddat, per se vel per aliquem e Societate gravem et multae confidentiae virum omnino perlegat. Qui autem clam mittere vel accipere litteras deprehensus fuerit, severe puniatur: nisi forte materia, quod absit, eiusmodi fuerit, ut dimitti eum ex collegio, ac graviori etiam poemi vindicari expediat.

455 (124) Pacifice inter se ac fraterne agant, neque iocis modo procacioribus, sed iis etiam abstineant, qui cum offensione aliqua esse possunt, et rixas deinde contentionesque gignere: quam etiam ob rem, ne per iocum quidem, alter alterum tangat.

456 (125) Rectorem atque officiales ceteros, qui eorum curam gerunt, reverenter tractent, atque impositas ab iis poenitentias obedienter et humiliter peragant. Quod si quis subire poenas contumaciter renuerit, aut admodum irreverenter se in superiores gesserit, aut contra eosdem, eonimque ordinationes, alios instigaverit, dimittatur.

457 (126) Unicuique cubiculo proprius praefectus praesideat, qui neque domi, neque foris, alumnos sibi commissos deserat, cuique in iis, quae ad disciplinara et bonum cubiculi sui statum pertinent, omnes obediant, a quo identidem de alumnorum rebus et modo, quo se gerunt, rector doceatur; neque idem praefectus patiatur, ut eum verbis aut factis alumni minus reverenter tractent; sit vero ipse sacerdos, atque eá aetate et moribus, ut eum merito vereantur. Quod si quem ex praefectis animadverterit rector alumnis placendi nimium studiosum, neque ita fidelem in officio suo, continuo dimittat.

458 (127) Famulorum vero aut officialium neminem patiatur rector cum alumnis agere.

459 (128) Nulla neque in sedendo, neque in ambulando, neque in re alia inter alumnos praecendentiae ratio habeatur, nisi cum, aut sacerdotes cum non sacerdotibus, aut cum discipulis suis magistri versantur: curent potius omnes, ut alter alterum honore praeveniat, ei christianae modestiae et humilitatis exemplum sibi invicem praebeant.

460 (129) In studia diligenter incumbant, ut utiles Ecclesiae operarii aliquando esso possint. oh eamque rem rectoris conscientiam oneramus; curet ut omnium studiorum impedimenta serio tollantur de collegio, ne per incuriam tantus in alumnis educandis atque instituendis labor irritus et inanis reddatur.

461 (130) Curet denique rector, ut neque inutiles, neque discoli in collegio detineantur, atque alumni in pietatis studio, atque erga sanctam Romanam Ecclesiam amore ac reverentia, atque animarum et reductionis Graeciae zelo educentur.

BR 13, 247-254; PF *Ius Poni.* 1, 36-41.

Do ratione admittendi alumnos in Collegium

(Ex Litt. Ap. *Zelus domus Dei,* pro nova erectione Colloidi Illyrici, 1 iunii 1627).

462 § 7. - Ut autem admissio et receptio dictorum alumnorum debito ordine procedat, ut nemo intra eorum numerum in praefato collegio acceptetur, qui litteras testimoniales Ordinarii sui et capituli loci, ubi fieri poterit, non habeat, quibus constet illum in et de legitimo matrimonio natum, et saltem prima tonsurò initiatum, nec esse neophitum. multo minus aliquo tempore haeresi vel mahometismo adhaesisse, sit que sanus et absque ullâ infirmitate habitúala, vel incurabili, ac sine ullo vitio vel

deformitate notabili corporis, lingua minime impedita, parentibus Illyricis, Illyricaeque linguae, et, si fieri poterit, litteraturae quoqtie Illyricae peritus, qui vagus non fuerit, nihilque negotii ac litium habeat, et praeferat voluntatem ac speciem proliciendi in discipliné pietatis et litterarum ad enectum, ut evadat utilis operarius in cultura Illyricanae ecclesiae, idemque non sit inferior quatuordecim annis, nec vigesimum annum excedat, habeatque aliquam grammaticae cognitionem (quae omnia, sicut in duodecim Dalmaticis alumnis, ab episcopis et capitulis, ut praefertur, deligendis, omni rigore, ita in subditis turearum mitius observentur).

BR 13, 542 8.

De Indis ad sacros Ordines promovendis

(Ex Dccr. S. C. De Prop. Fide, 28 nov. 1630).

463 (131) Omnino providendum esse ut qui ex ludis fuerint magis habiles, post diligentem et exactam eorum instructionem, morumque eorumdem per aliquot annos probationem, et in pietate christ innacquo Religionis functionibus exercitationem, ad sacros Ordines usque ad Sacerdotium inclusive promoveantur.

Huius rationes sententiae sunt:

1. quia id factum fuisse ubique per Apostolos et in primitiva Ecclesia per Episcopos, satis ex Scriptura Sacra et historiis ecclesiasticis constat;

2. quia indigenae maiorem habent apud suos fidem;

3. linguas civium suorum, eorumque mores et inclinationes magis norunt.

PF *Colled.* 1, 15; CIC *Fontes* 7, 6.

De non habitandis domibus aedificatis super Cappellis

(Decr. 756 C. SS. Rituum, 11 mai. 1611).

464 (132) Deputati Seminarii *Caiacen.* supplicarunt declarari: an liceat Clericis Seminarii habitare diu noctuque, et etiam dormire in domibus aedificatis super Cappellis dexterae navis Ecclesiae Cathedralis, in quibus quotidie celebraturi

Et S. R. C. respondit: *Non licere, sed omnino prohibendum.*

SRC Decr. 1, 162; CIC *Fontes* 7, 847.

ALEXANDER VII (1655-1667)

De promovendis ad Ordines in Urbe et in sex vicinis episcopatibus

(Ex Litt. Ap. *Apostolica sollicitudo,* 7 aug. 1662).

465 (133) Apostolica sollicitudo humilitati nostrae divinitus imposita nos admonet ut circa illos, qui in alma Urbe nostra, ex qua in omnes christiani orbis partes honorum operum exempla ubertim promanant, vicinisque episcopatibus, sacris addicuntur ministeriis, et in hierarchicum Ecclesiae coetum cooptantur, ea salubriter constituamus, quae, matura consultatione adhibita, in omnipotentis Dei gloriam et animarum salutem cedere et cessura esse arbitramur.

466 **1i)** § 1. - Motu itaque proprio, et ex certa scientia et matura deliberatione nostris, deque apostoliche potestatis plenitudine, tenore presentimi) statuimus et ordinamus, ut. quicumque in eadem Urbe, ratione originis, vel beneficii ecclesiastici, aut domicilii, vel cum litteris dimissoriis proprii Ordinarii, ad minores vel sacros ordines promoveri volent, per mensem ante generales ordinationes dilectum filium nostrum et pro tempore existent is Romani Pontificis in dicta Urbe vicarium in spiritualibus generalem adeant, et de ipsius mandato ab examinatoribus ad hoc deputatis, non paucioribus quam tribus, ac simul congregatis, super scientiâ ad unumquemque ordinem requisita sedulo examinentur, et peracto examino renuncientur quotcumque ab his idonei indicati fuerint.

467 (135) § 2. - Deinde ad minores quidem ordines promovendi bonum a parocho et a magistro scholae, in qua educantur, testimonium habeant. de quo publicum eidem vicario exhibeant documentum. Pro iis vero qui ad singulos maiores ordines erunt assumendi, idem vicarius parocho, aut alteri cui magis expedire videbitur, committat, ut, nominibus ac desiderio eorum, qui volent promoveri, publice in basilica Lateranensi et in propria cuiusque parochiali ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, genere, aetate, moribus et vitû, ordinibus ante susceptis, titulis a<l quos promoti sunt vel promoveri cupiunt, ceterisque qualitatibus requisitis iuxta sacrorum canonum et Concilii Tridentini dispositionem a fide dignis diligenter inquirat, et litteras testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad ipsum vicarium quamprimum transmittat.

468 (136) § 3. - Et nihilominus, quoties aliquem ex sacris ordinibus suscipere voluerint, ad sacerdotes in id deputatos personaliter se conferant, a quibus decem saltem dierum spatio ante ordinationem in eorum domo inclusi de omnibus ad digne suscipiendos et rite exercendos ordines requisitis erudiantur, et de hoc testimoniales eorumdem sacerdotum ad ipsum vicarium deferant, nec sine huiusmodi litteris quisquam ad ullum sacrum

ordinem promoveatur, nec cum aliquo super examine et inclusione Uniusmodi dispensari possit, nisi consultis nobis seu Romano Pontifice pro tempore existente.

469 (137) § 4. - Denique in sex episcopatibus prope Urbem, in quibus non sunt suffragane!, quicumque ad minores vel sacros ordines volent promoveri cum litteris dimissoriis sui Ordinarii ad memoratum vicarium et non ad alium antistitem directis ad Urbem accedant, ibique et non alibi ordinentur, servata in omnibus forma superius praescriptâ. Ubi vero sunt suffragane!, nemo ad aliquem ex maioribus ordinibus assumatur, nisi prius, praeter ea quae a sacris canonibus et eiusdem concilii decretis sancita sunt, ad minus per decem dies a dictis sacerdotibus in Urbe deputatis, in eorum aedibus inclusus ut supra, fuerit eruditus, ac litteras testimoniales eorumdcm sacerdotum ad ipsum suffraganeuin detulerit. Suffraganeus autem, qui contra fecerit, ab exercitio pontificalium per annum, promoli vero tam ab eisdem suffraganeis, quam etiam in Urbe, non servata formâ praesentis Constitutionis, ab exequutione ordinum sic susceptorum, donec nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus visum fuerit, ipso iure sint suspensi.

BR 17. 52 s.; CIC *Fontes* 1, 159 s.

De Collegio ecclesiastico pro alumnis indigenis apud Indos instituendis

(Ex Doer. S. C. De Pkop. Fide, 22 febr. 1663).

470 (138) Pro Ordinatione Indorum, curandum ut sacerdotum nationalium numerus inibi et in omnibus regionibus instituatur et promoveatur, ut per totam regionem et per domesticas domos diffusi, fides firmius agat radices, nec facile sit persecutoribus eos et cum ipsis fidem pro libito ablegare. Atque idcirco modis omnibus procuretur ut, statini ac res politicae id permiserint, Collegium alumnorum indigenarum ibi instituatur, qui ad sacros Ordines suscipiendos instruantur.

PF *Collect.* 1, 51; CIC *Fontes,* 7. 28.

B. INNOCENTIUS XI (1676-1689)

De spiritualibus Exercitiis ante sacram Ordinationem peragendis

(Ex Litt. S. C. Epp. et Reo. La *Santità di Nostro Signore,* nd Episcopos Italiae, 9 oct. 1682).

471 (139) La Santità di Nostro Signore, che con paterna sollecitudine riflette del continuo a tutti quei mezzi, che possono contribuire alla maggior sicurezza della salute delle anime, conoscendo col suo santo zelo, quanto

sia necessario un precedente divoto raccoglimento di spirito per degnamente prepararsi, tanto circa li promovendi al ricevimento degli ordini, quanto rispetto alle Spose di Cristo al vestir l'Abito, e professare lo stato religioso; vuole, o comanda, che tutti li promovendi sì agli ordini Minori, come Sacri, debbano per dieci giorni continui avanti l'Ordinazione ritirarsi a fare gli Esercizi Spirituali nella stessa conformità prescritta alli promovendi in Roma nella Costituzione 126 della fel. mem. Alessandro VII, che comincia *Apostolica sollicitudo.*[1]

CER *Collect.* 371; CIC *Fontes* 4, 703.

De Constitutionibus pro quibusdam clericorum Seminariis

(Ex Litt. Ap. *Sacrosancti apostolatus,* 17 apr. 1681).

172 (UO) § 1. Alias, siquidem pro parte dilectorum filiorum clericorum saecularium in ℭommuni viventium nobis exposito, quod anno mdcxl opera tunc in humanis agentis Bartholomaci lloltzhauser inchoatum fuerat eorum institutum, quod, D opitulante, m ☙dic adeo excreverat, ut non tantum a bonae memoriae tontine Philippo, dum vixit, archiepiscopo Moguntino Sacri Romani Imperii principe electore, sed etiam ab aliis pluribus archleplscopis et episcopis in eorum dioeceses receptum et expresse approbatum extltisset; et in eadem expositione subiuncto qu >d institutum praedictum sub immediata inrisdictiono Ordinariorum ac directione unius supremi praeddls, prout dicti exponentes eisdem suberant, salubriter ordinatum, ac pro felici ipsorum exponentium et instituti huiusmodi directione rcct.ique iuventntis institutione nonnullae constitutiones factae fuerunt: ℌo supplicationibus eorumdem clericorum saecularium et aliorum nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, institutum praedictum sub immediata iurisdictionc Ordinariorum et directione unius generalis praesidis, ac constitutiones praefatas, toto illarum tenore inserto, auctoritate apostolica confirmamus et approbamus, ac eisdem clericis saecularibus alias constitutiones praedictis non contrarias pro spirituali temporahque dicti instituti directione ab hac Sancta Sedo postmodum approbandas condendi facultatem impertiti sumus, et alias, prout in nostris desuper in simili forma Brevis die vn iunii mdcexxx expeditis litteris, quarum tenorem praesentibus pro plene et sufficienter expresso. ac de verbo ad verbum insertu haberi volumus, uberius continetur.

173 § 2. - Cum autem, sicut clerici sacculares in communi viventes praedicti denuo nobis nuper exponi fecerunt, aliae constitutiones huiusmodi pro felici prosperoque tam in spiritualibus, quam temporalibus instituti praefati, et sub illo nunc et pro tempore Deo militantium regimine et gubernio conditae et in tres partes distributae fuerint, quarum tenor, a primà primaeque partis, quau ad directionem studiosae iuventntis et Seminariorum pertinet, constitutione incipiendo, est qui sequitur, videlicet:

Constitutiones de directione iurcnlutis et Seminariorum

474 (141) I. - Superiores in susceptione singulorum adulescentum prox ido attendant, ut tam innocentia integros, quam ingenio et indole praestant lores, scrv.it is servandis, admittant. In hunc finem ad puerorum ingenia in oppidis et aliis locis a sacerdotibus circumspiciatur, qui ex omnibus ad propositum huius clericalis vitae habiliores videntur.

[1] [Cfr. nn. 165-169).

47.5 ii 42) H. - Deinde aliqui bonae indolis pueri ad domum sacerdotum in Parochiis cum consensu parentum recipiantur, et in certis locis, tam hi, quam alii adolescentes, a sacerdotibus in rudimentis et grammatica informentur, ut pro receptione ad Seminaria qualiflcentur.

476 (113) III. - Ut exclusis ineptis aut indignis talis delectus flat, superiores studeant accuratam suscipiendorum notitiam praehabere, no dimissio post facienda damno aut cuipiam oneri sit.

477 (144) IV. - Suscipiendi, quantum fleri potest, habeant vehemens quoddam desiderium studendi, praestantis aut saltem mediocris sint ingenii, pietate in Deum ac devotione erga Deiparam, speciem liliorum Dei de se praebeant, naturalis eorum indoles ad virtutum viam facile flexilis sit.

478 dia) V. - Animo ita sint compositi ct supra saccularia desideria humiliter elato, ut modestiam, submissionem intellectus, et voluntatis flexibilitatem praeficam ostendant, moderata quoque irae et aliarum passionum temperies, filialis quidam affectus erga hoc institutum ita in illis elucere debet, ut prudenter coniici possit, quod fructuose et filialitcr hunc clericalem statum suo tempore sint exornaturi.

479 (116) VI. - Prius quam ad seminaria suscipiantur, superiores notitiam parentum, cducattante puerorum aliarumque circumstantiarum, item testimoniales studiorum et natalium habeant, liat examen practicum studiorum, et alia omnia observentur, quae pro seminariis praescribi solent. Quibus peractis, admittendi superioribus huius instituti simplicem promissionem faciant, quod in hac clericali vita, quantum fleri potest, ad dies vitae vivere intendant, itu tamen, ut. si in progressu temporis sub studiis a proposito ex rationabili causa recederent, solummodo sumptus eorum sustentationis causa factos refundere obligati sint, nisi paupertas excuset, aut, qui ditiores sunt, ob morbum, vel aliam rationabilem causam, et non ex culpa, aut propria voluntate eorum, dimittantur.

480 (147) VII. - Ut inventante educatio debito ordine instituatur, illa in tres classes studiorum distribuatur, per quas, tamquam per gradus, inverdite animus ad scientiarum et virtutum viam in ordine ad clericalem statum sursum ducatur.

IBI (148) Vili. - In prima classo erunt adolescentes tonsura clericali insigniti a syntax! usque ad rhetoricam inclusis e, et haec prima classis pro qualitate mediorum ordinanda erit.

482 (119) IX. - Secunda cíasete complectitur philosophos, a principio usquo ad finem philosophiae, qui. suscepta tonsura clericali, se dignos reddiderint ut iam solidius in disciplina et scientiis adolescant.

Ut praedicti adolescentes sio admittantur, requiritur: I0 ut singulis annis gradum ad altiorem scholam fecerint, et, in summo vel saltem medioeri gradu docti, ex rhetorica ad philosophiam sint promoti; 2° ut. quantum fleri potest, sint in aequali aetate; 3° ut illud specimen morum, maxime fraternae concordiae, modestiae ct obedientiae dederint, quod solidam spem faciat, cos strenuos huius clericalis vitae et Ecclesiae Catholicae milites evasuros; 1° ut revelationem sui hominis interioris filiali candore cos fecisse indicetur; 5° ut zelum animarum, pietatem erga Deum ct Sanctos, et affectionem erga res coelestes habere agnoscantur; 6° ut nullum canonicum impedimentum vel corporis deformitatem ac defectum contraxerint, quae huic clericali statui damnosa esse possit. In defectu autem praedictarum qualitatum potius mature dimittendi erunt; praedictis vero concurrentibus. ct promissione superioribus huius instituti facti quod in hac clericali vita constanter vivere velint, ad secundam classem admittentur.

183 ‹ 150) X. - In tertia classe continentur theologi, canonistac, aliique a fine philosophiae usque ad sacerdotium, qui tales vita et moribus extiterint, ut do illorum clericali vocatione rationabiliter dubitari non possit, et hi, susceptis minoribus ordinibus, iuxta studia publica, in universitatibus, domi, sive in seminariis, potissimum in ite, quae ad salutem animarum procurandam necessaria eunt, informabuntur.

4SI (151) XV. - luxta classium praedictarum distinctionem» inventus etiam tr<-< vias gplrituales tenebit, videlicet viam purgativam, in quam ad vitae innocentiam» ad moderandas passiones, ad fugienda peccata, pro cuiusque aetate et datu gratia, sedulo impellantur: viam illuminativam, in qua dogmata fidei nostrae catholicae nnivcr^acque doctrinae Christianae principia, ct proprii sui hominis interioris cognitio, una cum facilioribus recte vivendi regulis, ipsis ex proposito mature instillentur; viam denique perfectivam, in qua ad consequendam perfectionem status clericalis sibi possibilem et Ecclesiae valutarem conabuntur.

485 (152) XVI. - Ut adolescentes in praedictis instituantur, saltem singulis diebus dominicis a meridie per horam in loco cuiusque classis pater spiritualis certam materiam ita succincte et clare tractabit, ut singuli terminorum seriem memoriae tradere, et praedictarum viarum scientiam successive facili negotio assequi valeant.

486 1153) XVIL - Ante omnia magistri virtutum adolescentes primae classis instruant de recta intentione in examine aliisque exercitationibus spiritualibus persolvendis, quomodo -ub sacrificio missae spiritualitcr communicare possint. In scientia quoque rerum caelestium ex professo a patre spirituali probe perito informentur. In doctrina Christiana principia fidei, uberius quam in communi parvulorum cathechesi fleri solet, cx *Cathrrhismo Romano* ¡icr ordinem iisdem traduntur, uti et significatio sacrarum caeremoniarum, virtus sacramentalium, et similium.

487 (154) XVI11. - Contra insidias hostium, spiritualium caute roborentur per instructionem cognitionis sui ipsius et diversarum tentâtionum notitiam, in quem finem inserviet libellus beati Salesii *Philothea* dictus, et ille qui *De Imitatione Christi* inscribitur, cx quibus puter spiritualis, uti etiam ex materia de discretione spirituum, clientes suos prudenter informabit.

488 (155) XIX. - Pariter magistro spirituali cura sit ut ex cognitione Dei et beneficiorum eius clientes suos ad divinum et filialem amorem, ex praestantia ct benignitate Ih \t \e Virginis Mariae ad eiusdem devotionem, cx custodia sanctorum Angelorum et ℠meriti Sanctorum ad eorum cultum ac patronorum electionem, ex quatuor novissimis et poenis impiorum ad timorem Domini, ex notitia passionum ad propriam cognitionem, ct ex hac ad sui ipsius contemptum et diilidcntiam, atque cx aliis virtutibus spiritualibus ad studium rerum caelestium impellantur, super quae, tamquam rudimenta, solidae virtutes, successu temporis, aedificantur.

189 (156) XX. - Ut adolescentes secundae classis in via spirituali progrediantur, a patre splrituali in modo meditandi Instruantur, et non tantum praecepta meditandi tradat, verum etiam in praxi ostendat quomodo ex particulari themate meditatio ordinanda sit; materias quoque subinde eisdem designet, casque in puncta dividat: peracta quoque meditatione, examen desuper instituat, in qua successus examinetur, et errores per utilia documenta ostendantur; ea vero materia pro hac classe studiorum ex doctrina et vita Christi ct Sanctorum desumatur, quae ad extirpâtionem vitiorum et solidarum virtutum implantationem ordinata visa fuerit.

<90 (157) XXL • Post instructionem do modo meditandi, pater spiritualis ad tradendam Christianarum virtutum et oppositorum vitiorum doctrinam progredietur, quam ex materia de Christiana clericorum perfectione desumet, instruendo clientes suos, primo in virtutibus theologicis, ex quibus Deum timere et diligere addiscant, deinde naturam et finem virtutum cardinalium, quae sunt voluti columnae salutis nostrae, eosdem instruat; non minus de vera humilitate» patientia, et abnegation? propriae voluntatis, earumque oppositis defectibus, informentur; et denique in omnibus aliis virtutibus, quibus homo interior in ordine ad salutem aeternam perficitur; medium quoque discretionis in omni virtute perspicuis rationibus et exemplis practice edoceantur, ne ad extrema deflectant.

491 XXII. - In hunc finem inserviat libellus qui inscribitur *Pugna Spiritualis,* a Sancto
(158) Francisco Salesio summopere commendatus, accedente practica instructione patris provincialis ad pugnandum contra passiones et vitia per virtutes oppositas, praesertim contra vitium quoddam particulare, super quo, eiusque virtute opposite exercenda, etiam particulare examen frequentius instituendum erit; in quibus ct in omni alia congrua occasione pater spiritualis clientibus suis practicum exercitium ad manus dabit.

492 XXIII. - Ex singulis erroribus occasio erudiendi et contra vitia pugnandi proposi-
(159) tumquo in posterum formandi adolescentibus a patre spirituali ad manus detur, ea practica instructione, qua virtutis via et ipsum exercitium congrua perspicuitate pateat, ct animus ingenuus cum facilitate et iueunditate ad illud inducatur. In quem finem pater spiritualis eum clientibus suis toties colloquium particulare instituet, quoties singulorum indigentia propria requirat. Exercitia quaque spiritualia annua statuto tempore eidem praescribet.

493 XXIV. - Adolescentes tertiae classis vocationis suae clericalis scopum mature cor-
ii 60) di habentes, viae perfectivae se accingant, ut eorum homo interior et exterior in omnibus iis qualitatibus perficiatur, quae in ordine ad salutem proximorum imprimis ordinantur, ut larn non solum sibi, verum etiam aliis vivere et studere incipiant.

494 XXV. • Postquam in reformatione hominis sui interioris rite instructi fuerint, viae
(161) regiae virtutum insistentes, ad reformandum suum hominem exteriorem convertentur, eas virtutes et qualitates sub directione patris spiritualis sibi comparando, quae in statu clericali ad vitam activam in hoc saeculo necessaria sunt; in quem finem informabuntur per ordinem in exercitio externarum virtutum, qualiter se erga omnis generis homines Christiane exhibere debeant, similiter de discretione spirituum et universo officio pastorali in multa charitate praestando practice erudiantur, ut in singulis actionibus secundum unam unlformcmquo nonnam se moderari sciant.

495 XXVI. - Primum locum, in ordine doctrinae, discretio obtinebit, tamquam mode-
(162) ratrix humanarum actionum: et, cum duo hominem exteriorem in ordine ad vitam activam perficiant, 1° ipsae virtutes. 2° modus operandi ad extra, adolescentes in utroque informandi sunt. Inter virtutes, quoad modum Instruendi iuventutem, prima est mansuetudo hominis Christiani, consistens in verbis et actionibus, quae erga omnes omni occasione superabundare debet; deinde humilitas, coniuncta tamen cum decore vestium, actionum. verborum, ct totius hominis venustate, personaeque sacrae gravitate.

496 XXVII. - Tertium locum affabilitas sibi vindicat, ut cum Christiana suavitate ad aedi-
(163) flcationcm conversatio fiat; cuius comes est modestia, plurimarum rerum moderatrix, quae effusionem nimiam sui Ipsius coërcet; sequitur eutrapelia, ut cum iueunditate recreationi locus detur; deinde charltas externa, quae prae se aliis cedit, in multis condescendit, pacem cum omnibus habet, et alios obsequiis praevenire gestit, ncque est sensitiva aut apprehensiva.

497 XXVIII. • Praeterea modum recte operandi ad extra aliae quaedam virtutes prin-
(161) cipalcs discretum reddunt, quae sunt prudentia, fortitudo spiritus, iustitia, temperantia ct circumspectio.

498 XXIX. - Inter oblecta operandi ad extra, conversatio utilis in omni occasione et
(165) quaestione proposita cum omnis generis hominibus primum locum obtinet; cui succedit modus catcchizandi parvulos cum rationo et dextritate; item modus docendi scholas particulares, ut adolescentes Ingenio praestantes in doctrina proficiant; item discretio spirituum, ingeniorum et naturarum.

499 XXX. - Praesertim vero modus audiendi confessiones, iuvandl animas, agendi cum
(166) aegrotis» scrupulosis et desperabundis. pusillanimibus, melancholicis, et aliis hominibus qui vel corpore, vel sensu, vel anima periclitantur, qui scilicet dexteritate ad corumdcm medicinam salutarem ct aedificationem sit agendum; cui succedit modus condonandi

et perorandi, ut animae utiliter ne nervose sale verbi Dei condiantur; -equitur moda- administrandi res temporales, ut cum debitu dexteritate et discretione, sine nota avaritiae et prodigalitatis in omnibus agatur; denique modus regendi -sibi subditos, tam sa< calan - In beneficiis curatis, quam ipsosmot huius instituti clericos, cum moderatione, d«••stentate, charitatc, ad aedificationem.

500 (167) XXXI. - Superiores enixe laborent quatenus adolescentes omni tempore honc-ta aliqua occupatione a vago mentis intuitu ct otio revocent. In quem finem distributio diurni temporis in quovis seminario ordinetur, quae huiusmodl (mutatis mutandis) c-se poterit:

501 (168) XXXII. - Mane surgentes statuto tempore, ea observent quae in stationibus sunt praescriptu: quibus finitis, adolescentes inferiorum scholarum per quadrantem horae lectionem spiritualem instituant, studiosi vero secundae et tertiae classis per mediam horam meditentur; deinde omnes simul sacrifìcio missae devote interunt; reliquo tempore studiis invigilent usque ad tempus frequentandi scholas; post scholas, si tempus supersit, studia continuabunt; uno quadrante ante prandium litanias Omnium Sanctorum iuxta stationes persolvant; sub prandio et eoena studiosi tertiae classis per ordinem legent Scripturam Sacram, constitutiones, aliosque libros ascéticos, iuxta superiorum dispositionem; studiosi vero secundae classis per ordinem ad secundam mensam legent.

502 (169) XXXIII. - Post prandium recreatio uniformiter ab adolescentibus observetur: finita recreatione aliquid temporis addiscendo cantui tribuant; theologi vero maturiores pro illo tempore in caeremoniis et ritibus sacris exerceantur; postea rursum studiis invigilabunt; ita tamen ut theologi per quadrantem horae ante studia in Sacrae Scripturae explanatione se exerceant: linita frequentatione scholarum, assignato tempore studia vel repetitiones fient; uno quadrante horae ante coenam pro meditatione sequentis dici se praeparabunt; post coenam, diebus veneris et sabbati, breve colloquium spirituale paulo ante rosarium instituetur.

503 (170) XXXIV. - Diebus festis et dominicis tam sacrum solemne quam concio captui et fructui adolescentium accommodata in seminariis pro adolescentibus trium harum classium habeatur, reliquum tempus pro superiorum ordinatione utiliter impendent.

504 (171) XXXV. - Praedictis his diebus, finita schola spirituali et vesperis cantatis, exvrcitia reliqua, ut diebus aliis, perficient. Celerum ad divina officia aut conciones foris frequentandas non facile emittantur. Sub coenn. loco lectionis, theologi per ordinem succinctum sermonem per modum concionis in lingua vulgari habebunt.

505 (172) XXXVI. • Ad scholas publicas, ubi adsunt, cuiusquo loci, audito prius domi sucro, mittentur, servato a rectoribus gymnasiorum et universitatum praefixo tempore. Ad scholas per plateas bini modesto incedant, ac linitis scholis, sic revertantur, prudentiorc semper directore constituto. In scholis soorslm ei modestia sedeant, ut aliis maiorum exemplum praebeant.

506 (173) XXXVII. • Ut adolescentes primae classis solidius in studiis progrediantur, iis paedagogos quosdam domesticos pro repetendis lectionibus et conficiendis argumentis superiores ndiiingant, qui eisdem pariter in disputationibus domesticis praesint, rt in studiis suis per omnia ad debitum profectum sedula diligentia eos excolant.

507 (174) XXXVIII. - Philosophi, praetor privatas inter se repetitiones, singulis septimanis, determinata die. repetitionem omnibus praesentibus per ordinem habebunt, et in tine studiorum suorum, praevio examine domestico, nisi ad publicas in universitatibus defensiones fuerint admissi, saltem in Seminario ex universo studio suo theses defendent.

508 (175) XXXIX.- Adolescent('s tertiae classis, ex theologia speculativa, statuto die, una hora. repetitionem instituant; similis repetitio saltem singulis mensibus semel distinctis diebus instituetur ex theologia morali, iure canonico et studio controversial ico. iuxta partirli-

larem superiorem ordinationem. uti ct Scripturae Sacrae expositio, repetitio pastoralis; pro quibus utiliter expediendis, universo studiorum negotio praeficiatur unus sacerdos, qui in singulis studiis aptior ad hoc praestandum indicabitur.

509 (176) XL. - Univcrshn superiores pro viribus laborabunt ut Seminaria bene sint ordinata, eorumque debita cura habeatur. Pro custodia domus ac ianuae homo Inicua fidelis et maturila constituatur, qui, sino expressa superioris licentia, extraneos ad adolescentes in domum non intromittat, aut adolescentes exire permittat; coqui et alii domestici pariter sint fideles, maturi, patientes ct charitativi.

510 (177) XLI. - In communi oratorio et refectorio suas consuetas preces omnes persolvant ac refectionem sumant; cetera in tres contignationes distinguantur, et in singulis singularum classium linones in uno amplo musaeo, vel duobus, cohabitent, ibique repetitiones solitae peragantur.

511 (178) XLII. - Pariter unum vel duo dormitoria in quavis contignatione cum annexa camera magistri spiritualis constituantur, ita ut in dormitorio, cum certa intcrdistinctlone, secundum debitam honestatem, extra conspectum mutuum seorsiin dormiant.

512 (179) XLIII. - In victu, vestitu, omnes aequaliter habeantur, et ingenue eatenus tractentur, quatenus animorum ingenuitas ad superaqdos studiorum labores magis facunditate quam servili timore excitetur.

513 (180) XL1V. - Unde mensa quotidiana frugalis erit, ut non solum temperantiam, una cum vera ingenuitate, ab adolescentia imbibant, sed etiam bonam corporis complexionem. animumque alacrem acquirant. Color vestium perpetuo niger sit; qualitates autem ceterae nullam vanitatem, aut Inaequalitatem, vel luxum, sed magis honestatem et modestiam demonstrent.

511 (181) XLV. - Pro servando debito in omnibus ordine, sit in quovis Seminario horologium et campanula exactae temporis distributioni serviens. Sit item infirmaría, ex qua ad oratorium fiant fenestrae, per quas infirmi quotidianum sacrum ac preces reliquorum valeant percipere.

515 (182) XLVI. - Superiores debite attendant ad bibliothecam, vestiarium, dormitoria, cellam, culinam et similia: claves ad portam Seminarii noctu director habeat.

BR 19, 530-538.

CLEMEN'S XI (1700-1721)

C'0.V(7 /7 *Ü M PRO* F. *TA RRA CON ENSE* (1717)

"Conferentia" moralis theologiae instituitur

516 Cap. IX. - Cum litterarum studia, a sanctis patribus ardentissimo commendata, presbyteri omnes, praesertim parochi et eontessarii. diligenter colere sint obstricti, ne in tenebris ambulent, (pii a Deo lux mundi vocati sunt, ut coram omnibus hominibus eorum luceat disciplina: igitur ad conservandam, imino et ad augendam in parochis et confessoribus caeterisqiie presbyteris theologiae moralis peritiam, sanctorum patrum insequendo vestigia sacronimque conciliorum inhaerendo decretis: statuimus, quod omnes parochi et eontessarii in loco et diebus ordinariorum arbitrio designandis ad interessendum casuum conscientiae conferent iis sub

poenis, prout ipsis ordinariis placuerit, infligendis compellantur; clerici vero aliique sacerdotes saeculares, ut in ipsis conferentiis intersint, hortentur et moneantur; in quibus, ut de rubricis breviarii et de mi-sae caeremoniis disseratur, speciales indici dies debebunt.

Mansi 36 Ter. 942.

CONCILIUM RUTHENORUM IN CIVITATE ZA MOSCIE (1720)

De requisitis ante Ordinationem ac de qualitatibus ordinandorum

517 Tit. III. - Illi qui ad ordines assumendi erunt, per duos menses ante ordinationem suscipiendam, adeant loci illius decanum, qui nomina ipsorum. ac preces recipiat, eaque statini ad ordinarium, vel ipsius officialem deferat, ordinarius autem, aut parocho loci, in quo promovendus versari solet, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, ut nominibus eorum, qui promoveri volunt, publice in ecclesia inter missarum solennità propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, aetate, moribus, ac vita inquirere inter populum valeat, et literas testimoniales peractae a se inquisitionis, vel clausas ordinando tradat ad episcopum deferendas, vel ipse ad ordinarium, seu illius officialem trasmittat.

518 Post examen vitae, ac morum, alterum instituatur coram episcopo super doctrina, ac peritia ordinandorum vitaeque ecclesiasticae ratione, ne de iis merito dici possit, quod quia scientiam repulerunt, repulsi sunt, ne Dei sacerdotio fungerentur; illud autem quamquam in examinatorum prudentia, ac iudicio positum sit; potissime tamen versari debet super Sacramentis, rectaque eorum administration?, aliisque parochialibus officiis, ut inde appareat ordinandos muneri suo satisfacere posse, si velint. Si quis autem vel illiteratum, vel pravis moribus imbutum ad ordines promoverit, suspensus sit ab ordinum collatione per annum: indigne vero promotus ordinem sibi collatum exercere nequaquam possit, quousque sufficienter eruditus non fuerit, aut sese correxerit.

519 Ut autem promovendi ad sacros ordines maiori cum praeparatione, ac deliberatione, magno, et Angelicis humeris formidando, oneri se supponant; praecipit sancta synodus, ut nullus omnino ordinari possit, qui non manserit spatio sex hebdomadarum penes cathedram, quo temporis intervallo, et spiritualia exercitia sub directore ab episcopo constituendo in loco aliquo a saecularibus remoto absolvat per decem dies, et erudiatur ante examen coram episcopo, ac caeleris examinatoribus subeundum super iis, quae pertinent ad sacrum ministerium, quod assumet. Is autem, qui non habebit a directore, quem episcopus probaverit, testimonium de absolutis spiritualibus exercitiis, neque eiusdem directoris iudicio in scriptis dando fuerit declaratus idoneus ad examen, nedum al) ordine, verum etiam ab ipso solemni examine reficiatur.

520 Si vero quis idoneus repertus luerit, visum est sanctae synodo prohibere, ne contra ecclesiae Graecae morem antiquissimum, nullis servatis interstitiis ipsi ordines conferantur, sed praeter lectoratum, ac subdiaco-

natum, qui conferri potuerunt eadem ordinatione, et die, inter subdiaconatum, et diaconatum decem dies, itemque decem inter diaconatum, et sacerdotium interponantur; ut hoc pacto, ea, quae fieri potest, ratione, ac quousque a sancta sede aliud praescriptum non fuerit, in his Regionibus servetur disciplina sacrorum canonum, quibus sanctissime praescriptum fuit, ut nemo promoveretur, qui prius probatus non esset in ministerio minorum ordinum, ac dignus existimatus, qui ad altiores ascenderet.

521 Nullus praeterea saecularis ordinetur, qui non habeat titulum perpetuum sufficientis ecclesiae, alioquin ille ab exercitio ordinum suspensus sit; episcopus vero, qui manus scienter imposuit, ad alimenta teneatur erga ordinatum.

522 Cum ab Apostolo moneantur Episcopi, ne manus cito cuiquam imponant, ut non communicent peccatis alienis,[1] et nihil aliud revera sit, cito manus imponere, quam, ut ait sanctus Leo, [2] ante aetatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam disciplinae, sacerdotalem honorem tribuere; unde, teste divo Chrysostomo, [3] ipsi ordinantes participes efficiuntur eorum omnium, quae sic ordinatus peccaverit; merito a sacris Canonibus, ac praecipue a S. Tridentino Concilio praescriptum est, ut Ordinarii exactissime probent vitam, mores, doctrinam, aliasque ordinandorum qualitates, priusquam ad manuum impositionem deveniant? Quapropter sancta Synodus hanc adeo necessariam Ecclesiae disciplinam conservari, ac promoveri cupiens decernit, ac praecipit, ut praeter theologum episcopalem, et officialem, qui examini interesse debebunt, eligant Episcopi certos examinatores, viros prudentes, peritos divinae Legis, ac in ecclesiasticis functionibus exercitatos, quibus tam grave munus committi possit; iique penes cathedram resideant, ac iuramentum praestent de officio fideliter exercendo. Quia vero sancta Synodus iubet, ut Episcopi eos dumtaxat sacris initient ordinibus, quos ipsi examinatores ad tantum ministerium implendum idoneos esse indicaverint; caveant hi, ne spe aliqua, praemio, metu, aut alio affectu ducti, vel reficiendum approbent, vel approbandum reficiant; sed graviter, prudenter, maturo deliberent, rectumque indicium ferant, ne quem vel indignum obtrudendo, vel dignum arcendo, Deum, eiusque Ecclesiam gravi iniuria afficiant, ac pro ratione culpae castigari mereantur. Examinatores autem diligenter investigent, et expendant genus, personam, aetatem, institutionem, mores, doctrinam, et fidem ordinandorum, quorum honestas, ac probitas, quamquam in Orientali Ecclesia comprobata esse deberet testimonio confessarli: tamen sancta Synodus, si huiusmodi consuetudo alicubi vigeat, eam abrogandam omnino censuit, sacrosque Concilii Tridentini canones ad hanc rem pertinentes ubique observari iubet.

Maxsi 35, 1501 s.; ICO *Fontes,* Series I, fascio. XI, pp. 607-609. 617. 619.

' *1 T. 5,* 22.
* Epist. 87. cap. 21: ML 54, 926.
' Hom. XVI. in Epist. ad Tim.: MG 62, 567.
* Sees. 23, cap. 7 et 12 *de Bcf.-.* CT 9, 627.

INNOCENTIUS XIII (1721-1724)

De Episcopi iurisdictione in Seminario Religiosis concredito

(S. C. CoNon.it in *Americana,* 13 iun. 1722).

523 (183) Civitas Conceptionis est in America meridionali, et in ora mari- Pacilici, cum Portu capaci, et est ex primis Regni (iles sub dominio Catholici Regis llispaniarum.

lluiusce civitatis Episcopus Summo Pontifici litteras dedit, in quibus post enarratum deplorabilem suae Dioecesis statum, inquit, omne malum processisse, et procedere ex defectu idoneorum magistrorum, qui iuvenes Clero adseribendos probis moribus et litteris excolere valeant, et se nullum aliud efficacius remedium excogitare potuisse, quam Seminarii institutionem ad tramites Cone. Trid. et se iam a biennio fundamenta iecisse, ita ut, verba sunt litterarum, *es nunc illius fundamenta non contemnendo profectu a biennio iaeta sint, idque unum cogito, haec mea prima sollicitudo, et studium, in id omnia, quae Divina Providentia mihi largita est, fortunae bona, ne supellectile quidem necessaria serrata, perlubenter impendam.*

In iisdem litteris habetur, quod pro congrua magistrorum et alumnorum substentatione fiet contributio necessaria, tum a mensa Episcopali, tum a Beneficiis ecclesiasticis, iuxta ea, quae in Concilio Tridentino praescripta sunt, sed opus tanta impensa, tantisque laboribus inceptum et perficiendum, non esse permansurum, nisi PP. Societatis lesu committatur, cum homines ex Clero saeculari apti non inveniantur pro Seminarii gubernio.

Addit Episcopus, se tum cum Patribus, tum cum eorum Superiore Generali rem egisse, et exorasse, ut memorati Seminarii curam in se suscipere dignarentur, sed responsum habuisse obstare specialia Societatis decreta de non acceptanda administ rat ione Seminariorum, quam cum omnimoda tam Seminarii administrandi, quam Patrum administrantium immunitate et independentia, concluditque Episcopus, Summum Pontificem exorando pro facultate committendi administrationem PP. Societatis, eademque confirmanda per litteras apostólicas in forma Brevis cum clausula quod neque Capitulum, neque Cathedralis Ecclesiae pro tempore Episcopi huic concessioni derogare possint : cumque a Sanctitate sua luerint preces remissae ad hanc Sacram Congregationem quaeritur in praesenti, an potitis sit annuendum.

... Pius Papa IV Seminarium Clericorum I rbis commisit curae, et regimini PP. Soc. uti legitur in Bulla 134 l Prbaxi **Vili,** § 4,2 *Bullar.* torn.

l i. o. Motu Pr. *Cum sicut nobis innotuit.* 26 aug. 1629: BK II, 79.

l secundum Bullarii edit. Komanam Rev. Camerae Apost. a. 1672 (torn. 5» p. 221); secundum vero edit. Taurinenscm, § 3 (BU II, 82).

5, ibi: *ipsumque Seminarium sic erectum, et institutum Curae, Regimini, et Administration i Praepositi Generalis, et Presbyterorum Societatis lesu, ct sui ac Romani Pontificis pro tempore existenlis in dicta Urbe Vicarii in spiritualibus Generalis tutelae, patrocinio, et protectioni commisit.*

His stantibus, quaeritur:

An, et quomodo petitis sit annuendum in casu etc.

Sacra Congregatio respondit:

Pro facultate, ita tamen ut Alumni nominentur ab Episcopo, et Seminarium sit sub patrocinio, protectione, et subiectione Episcopi.

Henal. X/T Opera 12, 347 s.

De disciplina ecclesiastica sancte servanda

(Ex Const. Ap. *Apostolici ministerii* pro retails Hispaniae, 23 mai. 1723).

524 (184) § 2. - Primum igitur (cum a patribus memorati Concilii Tridentini, divino aillante Spiritu, sapientissime animadversum fuerit ,l quantum Christianae reipublicae intersit accuratum haberi delectum circa eos, quibus sacra ministeria committenda sunt, et in quorum vitam ceteri fideles iugiter oculos coniieientes, sumpturi inde sunt exemplum quod imitentur, proptereaque provide ab iisdem patribus cautum fuerit ecclesiasticae militiae per primam tonsuram adseribendos nonnisi illos esse, qui probabilem praebeant coniecturam, se, non saecularis iudicii declinandi consilio, sed sincero animo praestandi fidelem cultum ac servitium Deo, hoc vitae genus elegisse) volumus, ut pro tutiori ipsius conciliaris sanctionis exeeutione ab omnibus regnorum Hispaniarum huiusmodi archiepiscopis et episcopis non alii ad primam tonsuram in posterum admittantur, quam quibus ecclesiasticum aliquod beneficium statim conferendum sit, aut quos constiterit litterarum studio operam sic dare ut quasi in via ad ordines tum minores tum etiam deinde maiores suscipiendos versari videantur, vel demum quos viderint expedire alicuius ecclesiae servitio vel ministerio deputari.

525 (185) § 3. Et tam in his, qui ad primam tonsuram, quam in aliis, qui promoveri ad ordines etiam minores optaverint, omnino servetur pariter regula ab eodem Concilio Tridentino tradita:: nimirum, ut nullus ordinetur, qui, indicio sui Episcopi, non sit utilis aut necessarius suis ecclesiis, quique illi ecclesiae, aut pio loco, pro cuius utilitate aut necessitate assumitur, non adseribatur, ubi re ipsa functiones muneri suo consentaneas exerceat. Quod si qui modo reperiantur vel clericali tonsura iam initiati, vel ad ordines sive minores sive maiores iam promoti, qui nulli certae ecclesiae vel

» Sess. 23, De *Itef.* c. I: CT 9. 625.
» *Ibid.* c. 10: CT 9, 627.

loco pio adscripti fuerint, episcopi adscriptionem huiusinodi, vel a -eipsis vel a praedecessoribus suis omissam, statini suppleant, non minus quoad omnes in maioribus ordinibus etiam presbyteratus constitutos, quam quoad eos, qui, vel sola prima tonsura, vel minoribus ordinibus initiati, beneficium tamen ecclesiasticum possident. Ex reliquis autem, ut praefertur, vel sola prima tonsura insignitis, vel in minoribus ordinibus constitutis, sed beneficio carentibus, nonnisi eos adscriban!, quos ecclesiis suis utiles vel necessarios esse indicaverint. Ceterum antedictae adscriptionis executioncm differri posse per aliquod temporis spatium, quod ipsis episcopis conveniens videbitur, permittimus quoad eos, qui a dioecesi, in qua tonsuram vel ordines susceperunt, causa ediscendi litterarum scientias in aliqua publica universitate vel gymnasio sive ex alia rationabili causa a suo episcopo approbata vel approbanda, absentes reperiantur.

526 (186) § 4. - Cum autem clerici, qui in episcopalibus Seminariis educantur, ut commodius ad litterarum sacrarumque rorum studium operam conferre aliisque a Concilio Tridentino praescriptis addiscendis magis assidue incumbere possint, teneantur, iuxta eiusdem Concilii decretum, diebus tantum festis cathedrali aliisque loci ecclesiis inservire,[1] hanc quidem servitii per eos obeundi rationem servari in omnibus Hispaniarum dioecesibus, necnon ipsos generalibus dumtaxat totius cleri supplicationibus sive processionibus interesse, volumus et mandamus, sublata quacumque maioris servitii consuetudine, etiam immemorabili, postpositaque etiam quacumque appellatione aut inhibitione. Si quod autem seminarium reperiatur, in cuius fundatione aliter cautum esset ob adiectam gravioris servitii legem ab illo qui seminarium ipsum fundaverit seu dotaverit vel [ei] piam aliquam largitionem contulerit, episcopi ad nos et pro tempore existentem Romanum Pontificem id referant, ut desuper opportune provideri valeat.

527 (187) § 5. - Praeterea, cum maxime deceat eos, qui propius ad sacratissima mysteria accessuri sunt, ultra cetera requisita, congruenti etiam pollere scientia, qua praediti viam salutis indicare aliis christifidelibus possint, episcopi nonnisi eos ex clero tam saeculari quam regulari ad sacros ordines admittant, quos ob scientiam aliasque qualitates eo gradu vere dignos per diligentem inquisitionem compererint, adeo ut satis non sit illos qui promoveri ad ordines praedictos optant, linguam Latinam intelligere, catechismo instructos esse, atque apte respondere quaesitis circa ordinem suscipiendum sibi in examine propositis; qui vero ad presbyteratum erunt assumendi, idonei prius per accuratum similiter examen comprobentur ad ministranda sacramenta et ad populum docendum ea quae sciro omnibus necessarium est ad salutem; quod quidem ut

[1] *Ibid.* c. 18 [c(r. n. 291].

recte praestari possit, eosdem episcopos in Domino hortamur, ut quantum fieri potest, eos tantum ad sacerdotium assumant, qui saltem theologiae moralis competenter periti sint.

528 (188) § 6. - Quod si domicilium in una dioecesi habentes, beneficium vero in altera, ordinari ad eiusdem beneficii titulum optaverint ab episcopo, in cuius dioecesi beneficium huiusmodi situm est, Episcopus domicilii debeat eos, si in suam dioecesim reversuri suut, super scientia vel idoneitate examinare ante concessionem litterarum testimonialium super eorum natalibus, aetate, moribus et vita, iuxta constitutionem felicis recordationis Innocentii Papae XII praedecessoris nostri quae incipit *Speculatores,l* obtinendarum; addito quoque compertae idoneitatis testimonio in iisdem litteris; haeque concedi nullatenus debeant, si antedicto examine tamquam habiles approbati non fuerint; iisque iuxta praemissam formam non impetratis, minime possint ab alio episcopo, cui etiam ratione obtenti beneficii subiecti sint, ad ordines promoveri; sique secus fiat, ordinans quidem a collatione ordinum per annum, ordinatus vero a susceptorum ordinum executione quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, eo ipso suspensus sit, aliisque insuper gravioribus poenis pro modo culpae nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis uterque subiaceat.

529 (189) § 7. - Cumque etiam iuxta memoratam Innocentii praedecessoris constitutionem ratione ac titulo beneficii in aliena dioecesi obtenti non aliter liceat ordines ab episcopo eiusdem dioecesis suscipere, quam si beneficium praedictum sit eius redditus ut ad congruam vitae sustentationem, detractis oneribus, per se sufficiat; declaramus sufficientiam huiusmodi praefiniendam esse, non iuxta taxam synodalem sive morem pro promovendis ad sacros ordines vigentem in loco praedicti beneficii (nisi tamen illud continuam et praecisam residentiam requirat), sed iuxta taxam, vel, ea deficiente, iuxta morem in alio loco domicilii vigentem.

530 (190) § 8. - Porro ad sartam tectamque servandam ecclesiasticam disciplinam, non minus momenti habet quod clericali militiae nomen dare non permittatur iis qui haud satis idonei sint, quam quod eidem militiae iam adscript! laudabilem vivendi rationem sectentur, eamque morum exhibeant innocentiam quae sanctitati suscepti instituti respondeat, multoque magis quod abstineant iis quae a sacris canonibus iure meritoque vetita sunt uti prorsus indigna hominibus tabernaculum Domini inhabitantibus et venerando altaris ministerio dedicatis. Statuimus propterea atque decernimus, quod, si qui sunt clerici, aut prima tonsura aut ordinibus minoribus initiati, nullumque ecclesiasticum beneficium pos-

* d. d. I nov. 1B91: BR 20, 6(52: CIC *Fontei* 1, 501.

sidentes, qui, neglectis Concimi Tridentini decretis,l habitum clericalem ac tonsuram non deferant, vel, si etiam deferant, non tamen certae ecclesiae aut loco pio, cui ex mandato episcopi adscripti fuerint, inserviant, sive in seminario ecclesiastico vel in aliqua schola aut universitate de licentia sui Ordinarii non versentur: episcopi, nulla etiam praemissa monitione, eos privilegio fori privatos declarent, eorumque adscriptionem servitio certae ecclesiae antea factam deleri iubeant. Sique ii meliorem vitae rationem non inierint, aut etiam si alii sint, quos, e\ propria culpa, efficiendos idoneos promotioni ad sacros ordines sperari nequeat; ¡idem episcopi, servata forma a sacris canonibus tradita, ad privationem aliorum clericalium privilegiorum contra ipos procedant. l'bi vero repetíantur clerici capellanías vel beneficia cuiuscumque etiam [tenuis] redditus obtinentes, quorum improba vita, aliis offensionem praebens, destruat potius quam aedificet, vel concubinarii, aut foeneratores, vel ebrietati ludisve alearum dediti, vel satores rixarum, vel negotiatores, vel arma gestantes, vel incertis sedibus vagantes, vel clericalem habitum tonsuramque non deferentes, vel ecclesiastica immunitate in fraudem tributorum et vectigalium a laicis non exemptis solvendorum temere abutentes, vel qui demum, similia aut maiora crimina patrantes, numero magis quam merito ad Ecclesiam pertinere visi luerint: episcopi, praemissis tamen necessariis monitionibus, servatisque aliis de iure servandis, contra ipsos ad poenas a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris et a sacris conciliis impositas, et etiam ad privationem beneficiorum, capellaniarum et ecclesiasticorum officiorum in omnibus illis casibus in quibus praedicta privatio a sacris canonibus imposita est, humanis quibuscumque rationibus post posit is. procedant, memores seipsos neglectae subditorum emendationis condignas, Deo vindice, poenas persoluturos.

531 (191) § 9. - Sed et cum personae ecclesiasticae nunquam satis in obsequiis supremo Numini exhibendis, iisque praestandis quae eorum statui consentànea sunt, exerceri valeant, plurimum in Domino commendamus pium morem in plerisque Hispaniarum dioecesibus vigentem, ut clerici tam in minoribus quam in maioribus ordinibus constituti, atque etiam presbyteri, tametsi beneficia vel officia ecclesiastica non habentes, superpelliceo induti in ecclesiis, quibus adscripti fuerint, missae conventuali cum cantu celebratae, necnon primis et secundis vesperis officii diebus dominicis aliisque festis assistant. Quinimo enixe hortamur, ut episcopi aliarum dioecesium, in quibus mos ille institutus hactenus non fuerit, id in posterum servari curent in omnibus, ac insuper satagant ut omnes ecclesiastici praedicti etiam collationibus habendis coram parochis suis vel aliis ab episcopo deputandis super casibus conscientiae forum concernentibus et super ritibus ac caeremoniis sacris intersint?

BR 21. 932-935; CIC *Fontes* I, 583-586.

• Sess. II, *De Hcf.* c. 6; Maxsj 33 in-.
* [Cfr. n. 532).

BENEDICTUS XIII (1724-1730)

Virtutum exemplo ecclesiastici praeeant

(Ex Const. Ap. *In supremo* pro Hispania, 23 sept. 1724).

Repetita Constitutione Apostolici ministerii *Innocenta* ***XIII*** *(cfr. n.* 524 s.), *additur:*

532 (192) § 2. - Cum autem, sicut accepimus, tametsi praemissa a memorato Innocentio praedecessore maturo ac saluberrimo fuerint constituta et ordinata consilio, illa nihilominus necdum plenariae execution!, ut par erat, demandata fuerint, neque proinde optatos fructus usquequaque proferre valuerint: hinc est quod Nos, probe considerantes *nihil magis alios ad* veram *pietatem et Dei cultum assidue instruere et excitare, quam eorum vitam et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt,*[1] facileque fieri posse, ut populus in via Domini prospere et feliciter progrediatur, si clerus illi praeluceat, ac suavem in eo sanctioris disciplinae bonorumque operum odorem diffundat: ... praecipimus, mandamus, ut illa omnia et singula, omni mora, dilatione et cunctatione sublata, debita obedientia exequantur.

BR 22, 100; CIC *Fontes* 1, 608 s.

CONCILIUM ROMANUM (apr. - mai. 1725)

De clericorum officio laicis praeeundi moribus et doctrina

533 Tit. VII, Cap. I. - *Scholares ad primam Tonsuram admittendi ratio praescribitur.* Cum per Apostolum scriptum sit, *Nemini cito manum imposueris* (1 *T.* 5, 22), Episcopis animadvertendum significamus; quam periculosa sit sacra manuum impositio, debita diligentia neglecta. Super iis itaque, qui prima Tonsura sunt initiandi, curam omnem adhibeant, et inquisitionem; an tales sint, qui probabile indicium, non humano quidem consilio, aut fori saecularis declinandi, vel a laicalibus se muneribus, et oneribus eximendi causa, ecclesiasticae eos militiae adscribí velle, praeseferant; sed tale ipsos vitae genus eligere, ut, iugi Ecclesiae servitio mancipati, majorem Deo cultum valeant exhibere. Caveant insuper, ne alios ad clericalem ipsam Tonsuram admittant, quam quos, iuxta Tridentini concilii sanctiones/ literarum studiis operam sic dare constiterit, ut quasi in via ad reliquos Ordines suscipiendos versari videantur, et quos tantummodo pro Ecclesiarum necessitate, vel utilitate divinis ministeriis deputari noverint expedire.

» [Cfr. n. 288].
• Cfr. Sess. 23 *De Ref.* c. 4.

534 'lit. VI I, Cap. II. • *Clericali Tonsura initiandi, certo Ecclesiam m. servitio in ipsa Ordinatione per Episcopos adscribantur.*

Clericali insuper Tonsura nullus initietur, nisi eodem tempore Ecclesiae illi adseribatur, pro cuius servitio debet ordinari.[1] Si qui vero sint, etiam minoribus, aut. sacris Ordinibus insigniti; qui nulli certae Ecclesiae luerint adseripti, Episcopi adseriptionem huiusmodi, etiam a suis Praedecessoribus omissam, suppleant, et pro arbitrio servitium, toties quoties opus fuerit, praestandum designent: quam adseriptionem, quando eos, <pii iam promoti, extra Dioecesim, vel studiorum causa, vel alia, ab Episcopis probata, commorantur, ad tempus, ipsismet Episcopis benevisum, differri posse indulgemus. Ita autem adseripti, etsi Clerici sint, etiam coniugati, aut beneficia, vel officia ecclesiastica non obtineant, ab Ecclesiae servitio, cui fuerint deputati, festis diebus singulis, praesertim solemnioribus, ne absint, propria ibi munia obituri; alias ad altiores gradus promovendi, non promoveantur, et iam promoti, Episcoporum arbitrio pro inobedientiae gravitate multentur. Crescente vero contumacia, Episcopi, ultra poenas a Tridentino Concilio indictas, post trinam canonicam monitionem, contra inobedientes, et contumaces procedant ad omnium usque privilegiorum clericalium privationem; servata in reliquis nupera super hoc Constitutione nostra quae in citata exhibebitur Appendice.

535 Tit. VII, Cap. Ill. - *Ad sacros Ordines promovendorum qualitates.*

Ceterum qui propius ad sacratissima Mysteria accessuri sunt, ultra cetera requisita, ea volumus scientia polleant, et pietate, ut Ecclesiae sacramenta digne ministrare, Christi fideles sanam doctrinam edocere, et eos in via salutis, non minus exemplo, quam verbis, valeant anteire. Quapropter Episcopi nonnisi illos ad sacros Ordines promoveant, quam quos vere dignos, et habiles, requisita etiam habentes, a sacra ipsa Tridentina Synodo - praescripta, per diligentem inquisitionem compererint. Verum, qui ad Presbyteratum erunt assumendi, idonei prius ad sacramenta ministranda per diligens examen comprobentur, et ad ea populum docendum, <piae scire omnibus pertinet ad salutem; quod quidem, ut recte praestari possit, eosdem Episcopos in Domino exhortamur, ut, quantum fieri potest, eos tantum ad sacerdotium assumant, quos saltem Theologiae moralis competenter peritos agnoscant.

536 (193) 'l'ii. XVI, ('ap. III. - Cum Clericorum vitam non minus habitu et tonsura quam scientia et conversatione integram esse et laudabilem videri deceat, ut, qui laicis gradu et ordine praesunt, moribus eos etiam praeeant ac doctrina: omnem nostram requirit solicitndinem, quidquid ad canonicam eorum noscimus pertinere institutionem. Quamobrem Clericos omnes monemus, ut in sortem Domini vocati, quae saeculi sunt, amare dediscant: mittentes enim manum ad aratrum et respicientes retro aptos

[1] Cone. Trid., cit. sess., c. G et 1G.
[2] Loc. cit.. cc. 13 et 14.

non esse Regno Dei. sapientia edixit. Divina *(Lc.* 9, 62). In optimis itaque se studiis sacrisque literis diligenter exerceant: sacros ritus, rubricas et caeremonias calleant: cantum Gregorianum addiscant: divinaque munia in Ecclesiis cum pietate obeant et maiestate. Officia vero profana ne agant: a prohibitis se abstineant: mulierum consuetudinem omnino devitent et cum eis, nisi primo vel secundo consanguinitatis vel affinitatis gradus coniunctis, multoque magis extraneis non cohabitent. Quique insuper ignominiam saccularis habitus et comas capitum pro Christi amore deposuerunt, veste ac tonsura Clericis congruente semper utantur.

537 Tit. XVI, Cap. V. - *Sacramentorum frequentia Clericis commendatur.*

Ipsi autem Clerici, sive in minoribus sive in Subdiaconatus, aut Diaconatus Ordinibus constituti, quatenus in dies valeant de virtute progredi in virtutem, et laicis etiam exemplo possint esse maiori, sacris initiati, singulis quibusque quindenis diebus, ultra solemniores anni festivitates, sacramentali mundentur exomologesi, et sacratissima, quotiescumque fieri poterit, intra Missarum solemnia, communione reficiantur. Clerici vero alii inferiores id semel quolibet saltem mense efficiant, optamus; super quorum omnium exeeutione, instante ordinationis tempore, proprii Parochi, respective, Rectores Ecclesiarum, et Sacristae Maiores deputato ab ordinandorum requisitis ministro fidele testimonium perhibeant; tepidos autem, et incurios, qui ea adimplere neglexerint, ad Episcopum deferant coercendos.

Mansi 34, 1861 s. 1880 8.

De Seminariorum erectione et dotatione: de peculiari Seminariorum Congregatione deque disciplinis tradendis

(Ex Const.. Ap. *Creditae Nobis,* 9 inai. 1725).

538 (194) Creditae nobis caelitus dispensationis officium salubriter exequi, adiuvante Domino, satagentes, ad ea mentem curasque nostras convertimus, per quae sedulae clericorum institutioni opportune prospicitur. Ubi enim illi a teneris annis, ceu plantae novellae, benigniori cura educentur, litterarumque scientia in Seminariis accurate informentur, cum postea ad laboriosa ecclesiastica ministeria in vineam dominicam transplantantur, ecclesiarum regimini populorumque saluti maxime fructuosos ac utiles esse diuturna plurimorum annorum experientia satis compertum habemus.

539 (195) § 1. - Cum itaque Seminarii ecclesiastici erectio a Sacra Tridentina Synodo, cap. 18. Sess. XXm, *de reformatione,*[1] episcopis omnibus tantopere commendata, et ad ecclesiasticam disciplinam conservandam adeo necessaria, in pluribus cathedralibus ecclesiis, quemadmodum non sine gravi animi nostri moerore accepimus, hucusque neglecta fuerit:

[1] [Cfr. n. 290].

nos, pro pastorali vigilantiae nostrae debito pium hoc et sanctum opus strenue promovere cupientes, motu proprio, ex certa scientia ac matura deliberatione, deque apostolieae potestatis plenitudine, universis et singulis locorum Ordinariis Italiae insularumque adiacentium, hac nostra perpetuo valitura constitutione districte iniungimus, praecipimus et mandamus, ut in eathedralibus, in quibus seminarium hactenus erectum non fuit, illud quamprimum erigi ac omnino institui eurent: ubi vero iam reperitur erectum, sed congruis redditibus ad alumnorum magistrorumque substentationem necessariis instructum non est, de iis, ut infra, opportune provideant.

540 (196) § 2. - Utroque igitur casu, nimirum tam pro erectione novi seminarii quam pro supplemento reddituum seminarii iam erecti, taxant cum consilio duorum de capitulo et totidem de clero conficiant a memorato Tridentino, cap. 18, Sess. xxin, *de reform.,l* praescriptam, incipiendo ab integris fructibus mensae episcopalis, et absque ullo discrimine prosequendo iuxta normam ibidem expressam et provide constitutam; eidem vero taxae omnia et singula beneficia saecularia et regularia per quoscumque etiam venerabiles fratres nostros S. R. E. Cardinales, necnon nostros et pro tempore existentis Romani Pontificis familiares et ‹ amerae nostrae Apostolieae clericos, ministros ac officiales quoscumque praesentes et futuros obtenta, et in posterum obtinenda, ac omnia insuper beneficia saecularia prioratibus, commendis vel baialivatibus Ordinis fratrum sancti loannis Hierosolymitani quomodocumque unita, aut de cetero unienda, necnon fructus ac redditus confraternitatum laicorum ex certis fundis et capitalibus provenientes (non autem summas pecuniarias, quae a confratribus quolibet mense vel anno, vel per modum eleemosynae vel in vim statutorum contribuuntur) subiici, et ad illius solutionem perpetuo teneri, decernimus, statuimus et mandamus; declarantes et ab ea exemptos esse debere regulares pro iis tantum beneficiis vel fructibus, quorum ratione ipsis Apostolica Sedes diserte ac expresse et ex causa vere ac proprii* onerosa induisit ut ab onere taxae pro seminario exempti sint.

541 (197) § 7. - Cum autem, sicut accepimus, seminaria plerisque in locis ideo erecta minime reperiantur, vel quia episcopi taxam conficere detrectant, no illam a semetipsis inchoare cogantur, vel quia beneficia simplicia, quorum dispositio ad eos libere spectat, occurrente illorum vacatione, suis familiaribus aliisve personis sibi gratis et benevisis conferre volunt: hinc est quod nos, omnem scrupulum et obicem impeditivum boni spiritualis ab huiusmodi seminariorum erectione provenientis e medio prorsus tollere ac removere intendentes, motu, scientia, ac potestatis plenitudine paribus, Congregationem Seminariorum nuncupandam, in qua venerabiles fratres nostri S. R. E. Congregationis super negotiis et consultationibus episcoporum et regularium, necnon Congregationis interpretum

* [Cfr. nn. 290-2901.

Concilii Tridentini praefati, utriusque Congregationis secretarii, datarius seu prodatarius ac subdatarius nunc et pro tempore existentes esse debeant, tenore praesentium perpetuo erigimus ac instituimus, eiusdemque Congregationis secretarium illum ipsum, qui Congregationis Concilii praedicti secretarius pro tempore fuerit, constituimus ac deputamus; praedictaeque Congregationi ac illius secretario omnium et singulorum seminariorum in locis, ubi adhuc erecta non sunt, erigendorum, et ubi erecta quidem sunt, sed sufficientes non habent redditus, iis pro modo indigentiae, ut praefertur, augendorum omnimodam curam committimus ac demandamus, necnon eiusdem Congregationis deputatis praedictis semel singulis mensibus et quoties opus fuerit, se congregandi, dictorum seminariorum erectionem promovendi, iam erectorum et proventus recognoscendi, eorum necessitatibus opportune consulendi, taxas approbandi, reformandi et angendi, numerum alumnorum in singulis seminariis taxandi et praefigendi, eumque pro modo reddituum augendi et minuendi, statuta pro recto feliciqne eoruindem seminariorum regimine et administratione condendi, eaque mutandi, variandi, corrigendi, ac, toties quoties illis expedire videbitur, de novo faciendi, emergentes controversias summarie, solaque facti veritate inspecta, cognoscendi et definiendi, visitatores etiam (qui eiusmodi seminaria diligenter perlustrent, et au recte atque fideliter administrentur, ac in iis potissimum regulae a Tridentino Concilio praescriptae sedulo adimpleantur, inspiciant et recognoscant), ubi et quando et quoties opus esse indicaverint, facto tamen prius verbo cum Romano Pontifice pro tempore existente, delegandi ac deputandi, aliaque in praemissis necessaria et opportuna, pro data ipsis a Domino prudentia, decernendi et gerendi et exequendi, plenariam atque omnimodam facultatem, potestatem et auctoritatem tribuimus, concedimus ac impartimur.

542 (198) § 9. - Omnibus insuper episcopis praefatis, ne de cetero pro se vel suis vicariis, aut familiaribus quibuscumque, sub quovis colore et praetextu, habitatione, coquina, famulis, ministris aut officialibus seminarii, vel lectoribus, magistris, sacerdotibus, clericis, quoquomodo inservientibus eidem seminario, et alumnis, vel a seminario salariatis, ac quomodocumque retentis, uti audeant, dist ricte, sub poena interdicti ab ingressu Ecclesiae, vetamus ac inhibemus: non tamen per hoc prohibere intendimus episcopo pontificalia exercenti, ne caeremoniarum magistro vel sacerdotibus a seminario retentis uti possit: imo ut eorum opera ac assistentia in huiusmodi sacris functionibus uti valeat, plenam ipsi episcopo tribuimus facultatem.

543 (199) § 10. - Postremo, saluberrimae praefati Concilii dispositioni inhaerentes, volumus, praecipimus et sancimus, ut in omnibus seminariis, tam hactenus erectis quam in posterum erigendis, alumni grammatices, cantus gregoriani, computi ecclesiastici aliarumque bonarum artium tantum disciplina erudiantur, et Sacrae Scripturae, catechismi, aliorumque ecclesiasticorum librorum, praesertim vero de sacramentis sacrisque ri-

tibus et caeremoniis tractantium, lectioni diligenter incumbant, ut, cum ad vineam Domini excolendam vocati fuerint, dignos, peritos utilesque operarios sese probare valeant, fructumque ei reddant uberrimum temporibus suis.

BR 22. 174-178; CL 1, 451-454; CIC *Fontes* 1, 618-621.

CONCILIUM I'KOV. AVENIONENSE (1725)

De necessitate Seminariorum deque eorum munere

544 Tit. XXXIII. *Dc seminariis.*

Seminaria, ubi instituta sunt, recto gubernentur: instituantur, ubi nulla sunt. Qui in cis informandi vitain degunt, educentur nd debitam episcopis reverentium et obedient lam; exerceantur in omni ecclesiastico munere, artemque eatcchetieam ac concionatoriam edoceantur. Dc enoteris in pastorali visitatione pro suo judicio decernant episcopi.

Prooemium. Quam vehementer optaverint patres concilii Tridentini seminariorum institutionem ab episcopis sollicite ac diligenter procurari, mmo nescit. Nox erant siquidem viri perspicacissimi et clericalis dignitatis tuendae atque reparandae studiosissimi. quantae id futurum esset utilitatis, si certis in locis clerici ad pietatem et rerum sanctarum scientiam educarentur. Enimvero. sicut haereses multae ex imperitia cleri lapsisque ab antiqua disciplina moribus ortae sunt: sic ex assiduo eiusdem cleri studio, -aerarum litterarum gnaritate rectaque ac pia institutione juventutis altaribus consecrandae liet, ut suos fides habeat acerrimos defensores. (June cum ita sint, ubi instituta jam reperiuntur seminaria, quantam maximum potest, vigilantiam adhibeat episcopus quisque in sua dioecesi, ut recte gubernentur. Ubi vero nulla sunt, de instituendis quam cito satagat, postulata, si neccsso íucrit, a summo pontifice beneficiorum collatione ac etiam multiplicium accessione ad tanti operis consummationem, ct exstimulatis consulibus primariisque viris,ut -ui intercessus operum opportunaque subsidia ad concivium clericalem educationem pro ni momento conferant.

Cap, 1. - Cum autem clericales domus, quae seminaria nuncupantur. >mt antiquo more ac juro domicilia episcoporum, ideo vult sancta synodus, in hoc potissimum studere atque incumbere sacerdotes omnes, qui domos id genus regunt, ut. clericis sibi commissis dum rectam vitae rationem praefiniunt, cos itidem ad debitam episcopis reverentiam et obcdientlnm educare nitantur. Hac etenim, valuti corpus nervis, coalescit in unum totus ecclesiasticus ordo mirisque modis coagmentatur.

Cap. II. - Cum pariter domorum illarum institutio ad hunc praecipue finem a Tridentino concilio commendata fuisse videatur, ut alumni in iis conviventes utili scientiarum supellectile instrui et ad munia clericalia exerceri possint: idcirco carum superiores et rectores, quorum pietati ac prudentiae valde confidimus, hortatur sanctu synodus ut fiduciae nostrae plene respondeant, omnimodam scilicet adbibendo diligentiam in edocendis clericis, dc iis praesertim rebus, quae ad ecclesiarum cultum atque ministerium. ad animarum curam, ad munia curialia pertinent, quales sunt ritus sacri, caeremoniae. rubricae, theologia monilis ct modulatio cantus Gregoriani, quem *plouum* appellant. Non ad haec tamen, tanqunm ad officii sui metas, haereant supradlcti seminariorum moderatores. Operae enim pretium est. cíclicos ad explicanda etiam christ taime doctrinae rudimenta sacrasque orationes ad populum apposito habendas erudiri, ut sic exercitati habiliores flant fungendo muneri, quodeumquo illud sit. ad quod ab episcopis sunt aliquando destinandi.

Cnp. Ilf. - Cfustcrii, quae nd praedictarum domuum disciplinam nut condendam aut firmandam nuirendnmvc in melius conducere possunt, metropolitani respective et comprovincialium judicio in visitatione pastorali disponenda relinquit sancta synodus.

Mansi 37, 331 s.

De Archivis in Seminariis constituendis

(Ex Const. Ap. *Maxima vigilantia,* 14 iun. 1727).

547 (205) In Seminariis autem Episcopalibus Archivum, ut supra, erigatur, et inventarium scripturarum per publicum Notarium, ab Episcopo sive Ordinario eligendum, qui non sit Cancellarius Curiae Episcopalis sive ordinariae, conficiatur coram Vicario Generali aut alia persona Ecclesiastica a praedictis Ordinariis substituenda, et coram uno ex deputatis Seminarii, ad horum beneplacitum, etiam alternis vicibus, cum subscriptione illius, qui eidem confectioni interfuerit.

BR 22, 561; CIC *Fontes* 1. 637.

CLEMENS XII (1730-1740)

De disciplina et regimine Seminariorum

(Constituíiones quorundam regni Aragûniao Seminariorum confirmatae per Ɛitt Ap. *Militanti Ecclesiae,* 6 nov. 1730).

548 § 1. * Nuper siquidem pro parte venerabilium fratrum nostrorum archiepiscopi Caesaraugustani ac episcoporum Barbasirenste, Tlrasoncnsis, Albaracinensis et Tcrulcnsis nobis expositum fuit, quod aliAs, videlicet ingruentibus in Hispaniarum regnis non sine Ingenti crisi illùdimi! in spiritualibus ac temporalibus damno et praesertim disciplinae ecclesiasticae detrimento novissimis bellorum motibus, pravisque exinde in omni fere personarum genere sensim pullulantibus moribus, dilectus filius Franciscos Ferrer, ac quinque alii presbyteri saeculares, divino numine ducti, hisce malis ac incommodis occurrere et priscae disciplinae ecclesiasticae instaurationi splritualibusque animarum eorumdem fidelium necessitatibus aliqua opportuna ratione prospicere cupientes, in B. M. Virginis de la Bella nuncupatu civitatis Barbasirends sanctuarium insimul convenerunt, ibique, divino implorato praesidio, post maturam considerationem, ac cum consilio et approbatione tunc existentis episcopi Barbastrensis aliorumque infrascriptonim dioccesum Ordinariorum licentia et consensu, ad maiorem Dei gloriam animarumque eiusmodi salutem et ecclc-iusticae disciplinae praefatae instaurationem, unum in Barbastrensi, aliud in Tira-Bononsl, duo in CaesaraugustanA, alterum in Albaracinensi, unum in Tcrulcnsi, ac demum alia in aliis dioecesibus seminaria pro nonnullis presbyteris, seu clericis saecularibus, operariis nuncupatis, nullo voto adstrictis, sed solo rharltatis vinculo contundís, qui. sub ohedientiA pro tempore rxistentis ipsorum seminariorum superioris praesidis nuncupati ibidem vivere debeant, ordinaria auctoritate fundari et erigi curarunt, ac pro bono dic-

torum seminariorum regimino quaedam statuta, constitutiones et regulas, ab Iisdem Ordinariis subinde approbata, in omnibus et singulis seminariis huiusmodi iam fundatis et erectis ac deinceps fundandis et erigendis exacte servanda condiderunt, tenoris qni sequitur, videlicet:

Prooemium.

519 I. - Horum seminariorum tinis est gloria divina, domini nostri lera Christi imitatio, et non modo proprium profectum, sed ecclesiasticorum luvumen et perfectionem ac proximorum omnium salutem procurare; proprium profectum oratione, mortificatione, mundi despectu et Christi domini in omnibus suis virtutibus imitatione; ecclesiasticorum iuvamon et perfectionem in ecclesiasticis etiam et sacerdotibus instituendis, qui dedicari apostolicis ministeriis desiderent, et in spiritualibus exercitiis nedum ordmandis, verum etiam parochis et quibusvis ecclesiasticis ministrandis, proximorum salutem in eorum confessionibus audiendis, in concionibus, exhortationibus et frequentibus missionibus habendis: pro quibus omnibus bene rcctoque ordine observandis sequentes regulae, ex vita ipsius Christi domini expressae, sub cuius magisterio vivunt, et quem imitari profitentur huiusmodi seminariorum operarii, perpetuo custodiendae traduntur.

De iis fjitae pertinent nd personas et officia seminariorum

550 11. - Christus dominus, quum in oratione pernoctasse!. vocavit discipulos, et elegit duodecim ex ipsis, quos apostolos nominavit, amoris vinculo ac lege cos congregando sub visibili ȼapiti quoti fuit Christus, et post cum S. Petrus cius vicarius. Ad ipsius imitationem haec ordinantur seminaria ex sacerdotibus et ecclesiasticis, nullo voto, sed solo charitatis vinculo copulatis, sub obedientià episcoporum in quorum dioecesibus sommaria erecta sint, adhuc et sui immediati praesidis.

551 III. - In S. Matthiac (*A.* 1. 15) electione totum intervenit apostolicum collegium; sic in electione praesidia uniuscuiusque seminarii sacerdotes omnes, qui per biennium in eo fuerint commorati et permanentor in eodem vivant, ȼoncurren debeant, et de eorum numero suum praesidem per suffragia secreta eligant, qui triennii spatio seminarium regat et gubernet. Eligendus etiam erit ab iisdem \ice-praeses, qui in praesidis absentia vices eiusdem gerat; et. si isto defecerit, praeeat, tamquam superior, antiquior seminarii sacerdos, nccnon procurator, qui sedulo, sed sine sollicitudine, necessaria opportuno provideat tempore, ordineque distribuat, nihil absque praesidis nutu mutuando nec dando, et quotannis integram congregationi rationem de omnibus recidendo, quam si praefati domini episcopi petierint, ipsis continuo danda sit; secretaiius, qui seminarii resolutiones in libro ad hoc conficiendo notet, epistolas, aliaque gravia seminarii negocia scribat; director seminaristarum, qui in ipsorum confcrentiis et exercitiis praesideat, curamque habeat; director sacrarii, qui seminaiistarum domesticorumque iin umine curet, ut. quaecumque ad ecclesiam, altaria et paramenta pertinent, honesta, purissima, rectoque ordine disposita sint et collocata; director caeremoniarum et cantus, qui seminaristas et alios in cantu sacrisque ritibus instruat; director tyronuni, qui clericos et laicos ad probationem admissos dirigat, et in omnibus eorum vocationi congruentibus erudiat; directores exercitiorum et missionum, qui extra seminarium praesideant ceteris operariis tamquam superiores; corrector, qui. iuxta charitatis legem, errantes corripiat; minister infirmorum, qui omnem curam de ipsis habeat, ac do necessariis prompto et charitatlve provideat, atque solatium omne in corporalibus et spiritualibus ipsis praestet. Et ut omnia supra«licta recto dirigantur ordine, ac debitum sortiantur effectum» omnibus in spectantibus nd cuiuscunique munia tenebuntur praesidem consulere et illi penitus obedire.

552 IV. - Ad eosdem sacerdotes pertinebit nedum admissio sacerdotum seu ecclesiasticorum, qui in seminario tamquam operarii persistere desiderent, verum eorum, qui ad tempus in eo erudiri velint, atque etiam admissio fratrum laicorum, qui ad temporalia ministeria dedicari possint; quae omnia tam otilcia proxime descripta, quam sacerdotum seu ecclesiasticorum admissiones, approbari omnino a domino episcopo, in cuius dioecesi seminarium sit, debeant; et pariter si forte contingat ut aliquem a seminario expelli conveniat, ita ut nulla a seminario expulsio flori valeat, nisi consulto prius domino episcopo, coque approbante; nullusque a seminario expelli possit, nisi gravibus de causis, iiicorrigibilitate nimirum, aut scandaloso crimine; nemo vero ob aegritudinem, etsi ineptus ad munia seminarii efficiatur, poterit unquam excludi.

553 V. - Operariorum admissioni, Christi domini sectando exemplum, fervidae sunt orationes praemittendae. Itaque eorum, qui permanentor in seminariis vivere quaerent, vocationis, virtutum, scientiae, talenti, indolis, zeli salutis animarum, sollicita liat indagatio. Ut autem hae qualitates in admittendis necessariae melius cognoscantur, valde conveniet» erit ut eorum electio, si fleri potest, sit ex his, qui vel in seminario sint educati, aut in missionibus cum operariis versati fuerint. Praefatis ergo praediti qualitatibus et ordine sacro initiati, seu ad eum proxime dispositi, ad unius anni probationem, et, si. in seminario vel operariorum comitatu non se exercuerint, duorum annorum, cum maiori parte sacerdotum suffragantium et episcopi approbatione admittendi sunt. Quo tempore respective finito, calculis albis et nigris ad electionem vel reprobationem devenietur: isque in seminarium censebitur admissus, cui calculorum alborum maior numerus suffragabitur et domini episcopi approbatio: quod si tot albi quot nigri reperiantur, admissio usque ad maiorem probationem differatur; qui autem in aliquo seminario non perseveraverit, in nullum aliud admittatur, nisi hoc fiat de communi utriusquo seminarii, a quo et ad quod, consensu, quando ob aliquam rationabilem causam convenire existimetur, consulto tamen et approbante domino episcopo; admissio autem eorum sacerdotum seu ecclesiasticorum qui pro sui ipsorum instructione in seminario degere ad tempus desiderant, vel in domibus suis viventes in ministeriis instituti operarios adiuvare et in iis sese exercere velint eodem modo per maiorem partem sacerdotum suffragantium fleri debeat, quando prudenti iudicto, attentis eorum qualitatibus, sdentili et moribus, profuturi existimentur.

554 VI. • Electio omnium officiorum erit nd triennium; quo transacto, in ipsis vel in aliis, prout opportunius indicetur, est repetenda; nullus tamen honorifica munia ambire praesumat (quod si quis aliter fecerit, inhabilis maneat), neque sub humilitatis specie recusare contendat, sed aliorum sese subiiciens indicio onus humiliter acceptet, non tamquam dominaturus, sed ut charitatc, mansuetudine, vigilantia, ceteristiue virtutibus, ullis praeeat, et omnia sui muneris fortiter suaviterquo disponat et dirigat. Et omnium vita dirigi per sequentes regulas debeat.

De iis, quae perlinent ad communem seminariorum observantiam.

555 VII. - Quum orationi et ministerio verbi lesus et apostoli instantes fuerint, scriptumque sit: *Domus mea domus orationis vocabitur* (Jf/. 21, 3), operarii illud omnino implero contendent: *Oportet semper orare et non deficere (Lc.* 18, 1), tum affectuosam Del praesentiam in ipsis et in aliis promovendo, tum mentali orationi per duas horas in loco destinando congregati vacando, hiemali tempore tam mane quam vespere a quint i usque ad sextam horam, aestate autem a quarti ot dimidii usque ad quintam et dimidium mano, et a quinti usquo ad sextam vespere: oratio quidem matutina finietur cum litaniis maioribus, additis orationibus pro Papa, pro episcopis et congregationibus, pro rego et pro aliis necessitatibus occurrentibus, ad praesidis libitum recitandis: vespertina vero eum litaniis, antiphon 1, versu et oratione B. M. Virginis; missionum autem tempore unius saltem horae spatio, quum magis opportunum videbitur, orationi vacabunt; eiusque usum clericis

omnibus efficaciter suadebunt, et ipsi sicut operarii alios orationem in concionibus edocebunt et ad illius exercitium hortabuntur; quam etiam in qualibet parochia tum publice, tum in privatis domibus introduci, augeri et conservari curabunt, ut sic haec seminaria vere domus orationis ab omnibus gentibus vocari queant.

556 VIII. • Cum vocali oratione mentalis semper coniungatur, ne de nobis illud verifleetur: *Populus hic labiis me honorat, cor autem rorum longe est a me* (3/f. 15, 8; ***Ir***. 18, 10). Itaque in Posarlo B. M. Virginis (quod in sacello horà congrua vespertina recitandum quotidie erit cum litaniis) eiusdem mysteria consideranda sunt, propriae necessitates B. Virgini exponendae, et magna cum flducift remedium ab e& petendum. Similiter in divino officio statutis horis ab unoquoque persolvendo attentio ad verum sensum, seu aliquod Christi mysterium, vel ad aliquam aliam veritatem saluti animae proficuam, studiose adhibenda est, omnia ad Deum praesentem referendo, et semper curando ut exterior reverentia interiorem comitetur. Psalmi paulatirn atque cum pausa unoquoque in versiculo persolvendi erunt, ac tam mentalis oratio quam vocalis flexis genibus (nisi aliqua inciderit corporis imbecillitas) implenda, praesens semper in omnibus illud habendo: *Maledictus, qui facit opus Dei fraudulenter (Ir. ibid.).*

557 IX. • Ad exemplum lesu Christi domini nostri, cuius opera, verba et cogitationes divina cum voluntate conformia semper fuere, omnes in seminariis commorantes suae conscientiae examini generali et particulari ante prandium et cocnnrn in loco destinando quotidie convenient: et singillatim unusquisque auto quodlibct opus diligenter exquiret, num ex charitatc nascatur et eius finis sit gloria divina; opere vero completo, defectus eorumquo radices penitus evellero curabunt.

558 X. • Christi domini, qui Nazarcthi synagogam intrans *surrexit legere (Lc.* 4.18), exemplum sectantes, omnes hora secunda vespertina per duos quadrantes spirituali incumbant lectioni, et aliquod Novi Testamenti semper perlegant caput, ut ita mens illustretur, voluntas moveatur, atque in animo, quidquid ad nostrum aliorumque spiritualem profectum Dominus donaverit, infigatur. Spiritualis etiam lectio qualibet in comestione est habenda, ut quum alitur corpus, anima quoque reficiatur, cui debita adhibeatur attentio.

559 XI. • Christi domini silentium adhuc Pilato magnam attulit admirationem. Illum imitando, idem silentium perpetuo in seminario observabitur (tempore recreationis dumtaxat excepto, tribus videlicet quadrantibus post prandium, duobusque post coenam. ubi omnes convenient); extra id tempus, nonnisi de speciali aut generali praesidentis licentia, in loco ad id praefinito, necessitate, charitatc aut urbanitate instante, et quidem voce leni, sermones conferentur: quae quidem circumstantiae, ut quis alienum ingrediatur cubiculum, quantum fieri possit, observentur.

560 XII. - Quum Christus dominus extra tempus suae praedicationis, et quando charitatls officia aliter non postulabant, solitudinem semper quaesierit, operarii, quando alicui ex suis ministeriis non incumbant, hanc solitudinem omnino curare debeant. Et ut commodius reguletur animi collectio, stricta in seminario servabitur clausura, ita ut nemo absque expressa praesidia licentia de domo egrediatur, neque sine necessitate aliqui aut utilitate e cubiculo suo discedat, et de hoc veniam prius a domino Icsu humiliter deprecando; in sensuum vero potentiarumque recollectlone peculiarem ubique curam omnes habeant, discretionis tamen, modestiae, christianaeque urbanitatis regulas in omnibus custodiendo.

561 XIII. • Christi domini, qui in Coemi feria quinta, et sequenti in orA Crucis, atque frequenter se obtulit aeterno Patri quoad vixit, exemplum sequendo, omnes seminarii sacerdotes exacta praeparatione, reverentia, devotione et Ecclesiae rituum impletione, dum legitime impediti non fuerint, hora cuique a praeside praescripta, sacrum quotidie celebrabunt, dimidiae horae tempus iu celebratione impendendo, tantumdemque temporis in gratiarum actione semper insument, nisi poenitcntlum multitudo aliavo iusta causa

gratiarum actionem breviare cogat. Sacrum vero peragentes, ad Eucharistiam sumendam paratis eam semper ministrabunt.

562 XIV. - Ad maiorem autem sacrorum rituum observantiam, ritus attente quolibet mense relegant, aliique aliorum sacrificiis inserviant, et de defectibus, quos notaverint, ipsos discrete admoneant; sed, ut maiori cum puritate et gratia ad tantum accedant sacramentum, charitatis fervorem quotidie in se ipsis accurate studeant promovero, et unaquaque hobdomadA, ut minimum, ter, et singulis diebus, si commode fieri potest, sacramelitaliter confiteantur, et frequenter cum confessano a praesule ad id specialiter deputato; laici semel in hebdomada utroque sacramento reficientur.

563 XV. - lesu Christi vita continua mortificatio semper fuit: ad cuius imitationem omnes in seminario degentes summum curam in se interne et externe mortificando ponere continuo doliere sciant. Itaque, quoad externam mortificationem, omnibus feriis sextis et sabbatte totius anni (feria autem sexta maioris hebdomadae patie et aqua contenti) ieiunnbunt: qualihet ferió quurtd et sexta, totoque Adventus et (Quadragesimae tempore ferii etiam secundó, post Rosarium in sacello congregati, carnem flagellis macerabunt, nisi aliquibus in solemnitatibus, aut alia insta de causó id in aliud praeses commutaverit; de consilio tamen proprii directoris, congruum erit alias pro ciusque viribus mortificationes oxercere.

561 XVI. - Tempore vero missionum operariorum directores ministeriorum fatigationes cum ipsorum viribus appendent: et, si incoinpatibiles aut valde difficiles praedictas mortificationes in se vel in alite esse rcpcrerlnt, eas, aut aliquam ex lis, dispensare cum debito consilio valebunt, ut ita operarii vires, quas in dispensatis mortificationibus impendere debebant, in proximorum salutem avidius insumere valeant.

565 XVII. • Quoad interiorem mortificationem, nostrarum omnium passionum, sensuum, potentiarumquo fraenatio ĦUimnoprn est servanda, eorum operationes et delectationes, nedum illicitas et periculosas, verum etiam et inutiles depellendo, atque rationi et divinae voluntati totaliter subjiciendo. Quam necessaria nobis, qui lesum imitari contendimus, sit ista mortificatio, ipse expressit, dicens: *Si quis vult post me venire, abncyet semetipsum, et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me (Lc.* 9. 23); et Apostolus, dum ait: *Semper mortificationem ¡esu in corpore nostro circumferentes, ut et vita lc.su manifestetur in corporibus nostris* (2 C. I, 10).

566 XVIIl. - lesu, qui cum ductoribus in templo et cum discipulis saepe disseruit, exemplum sectando, operarii primo cuiusque hebdomadae feriato die, ab horó secunda et dimidii post meridiem usque ad tertiam et duos quadrantes, super materia octo ante dies assignata a praeside tum de morali tum de mystica theologia conferentia» habebunt, ad quas omnes sacerdotes et ecclesiastici, tam qui ad tempus in seminariis pro eorum instructione commorantur, quam qui in domibus sute viventes pro eadem instructione seminaria frequentant, intervenire possint: in omnibus tamen modestia Intontioque pura servetur, non disputandi livore, sed scopo veritatis inveniendi, ut verior uniformiorque Imbibatur doctrina tam moralis in confessionibus audiendis sine relaxatione observanda, quam mystica in animarum directione omnino secura tenenda. Singulis pariter in hebdomadis ferió sextó ab eódem lioró secundó cum dimidió usque ad tertiam soli operarii congregabuntur. ut inter se de ite omnibus conférant, <iuae remedio Indigere existiment, ut provideatur quidquid ad seminarii regimen utilius appareat, et ad constitutionum rigidiorem observantium huinilitatemquc in omnibus fovendam; quod ut utilius obtineri possit, licitum unicuique sit. et praecipue correctori supra destinato, summa cum modestia, discretione et claritate aperire in genere lapsus, quos remedio indigere agnoverint. Et praeses circa omnia, quae tractata fuerint et exposita, suam brevem hortationem faciet, ut, quao decreta fuerint, accurate serventur. Praefcctusque corrector memor sit sui otficii, ut debitu cum chariluti', discretione et modestia, tempon? opportuno, secreto de defectibus quos observaverit fratres suos moneat.

5f>7 XIX. • Christi domini, qui talari semper tunica incedebat indutus, in itineribus et cubiculis talarem semper deferant vestem, nihil sericum habentem, sed omni ex parte honestam, et Ecclesiae statutis et saccularibus sacerdotibus, moderatius viventibus prorsus conformem; fratres vero laici breviori utuntur indumento.

568 XX. - Christum dominum, qui exemplum temperantiae semper fuit, quoad fleri possit imitando, omnes in seminario viventes temperantiam accurate custodient, ac potum tamquam medelam suo tempore sument, soliti qualitate et quantitate contenti, octo videlicet unciarum arietinae carnis pondo, cum suilla et oleribus iuxta temporum varietatem, pro meridiana comestione, et sex pro nocturna, horis debitis pro temporum diversitate assignandis. Diebus nutem ieiunlorum tria calida in prandium fercula ministrentur, et in hoc aliquid addere seu commutare aliqua de causa, cuiusdam puta solemnitatis, aut necessitatis, praeses valebit. Habituali autem aegritudine laborantes, m imbecillitas obfuerit, ieiunii custodiant formam, et vespertinam ut ¡donantes sumant refectiunculam: in quantitate tamen cibOrunique condimento omnino servetur aequalitas. Quamlibet ante comestionem flat mensae benedictio, et postea gratiarum actio; confestimque, B. M. Virginis canticum alternatila dicentes, ecclesiam petunt, in qua genullexi antiphonam *Salve regina* cum versu et oratione Virginis recitantes, gratiarum actioni finem imponent, et ad locum recreationis se conferent. Cum infirmis autem minister, ad eorum assistentium supra destinatus, tamquam mater cum filiis se gerat, curam ita de illis habendo, ut nedum nihil ex necessariis illis desit, verum etiam nec quidquam quod ad corum solatium proficere possit.

569 XXI. • Christus dominius, qui caeli et terrae habebat imperium, pauperrimam nihilominus vitam duxit; quem operarii Imitando, spiritus paupertatem summa procumbunt diligenti^; et. licet rerum dominium non amittant, ab administratione tamen, quantum possint, abstineant: (¡nam seminarium nunquam in se recipiat, nec aliud inquirat (piam illud, quod, iuxta statutum domus, existimatum fuerit, unumquemque contribuere posse. Itaque eam plene suis procuratoribus committere debeant, et redditus ita distribuere et expendere curent ut ex ipslB ecclesiasticis omnes sumere exemplum possint.

570 XXII, • lesus Christus dominus noster non tantum perfectissime illibatam servavit puritatem, sed ita in omnibus se gessit, ut neque inimicos eius, qui tot illi falso calumnias imposuere, minimam in eo notam legatur exprobasse. Quem imitatione prosequendo in seminario commorantes, dum ministeria sua exercebunt in quibus proximorum saluti Incumbere debent, quidquid puritatem obumbrare possit, accurate fugere studebunt: et insuper mulierum quantumvis honestarum consortia vitabunt, sensus et potentias ab huiusmodi objectis enixe cohibebunt, otium totaliter fugient, cibi potusque, maxime vini, temperantiam perfecte custodient, ac denique a Domino castitatem enixe deprecabuntur.

571 XXIII. - lesus,*facitis obediens usque ad mortem. mortem autem crucis* (PA,2.8). huius magnae virtutis nobis reliquit exemplum, quod omnes his in seminarius degentes adeo imitari curabunt, ut in omnibus, quantumvis difficilioribus rebus, voluntatis promptitudine iudlciiquo sublectione suis superioribus, Icsuin in ipsis considerando, magna ubique obediant alacritate.

572 XXIV. - Et primo Pontifici Maximo, universalis Ecclesiae pastori, strictissimam profitebuntur obedlontlam et observantiam apostoliearum constitutionum et conciliarlum decretorum et signanter eorum quae a sacro Concilio Tridentino edita fuerunt ad morum et ecclesiasticorum disciplinae reformationem. Quae omnia solerter scire, promovere et observare curabunt.

573 XXV. - Dominis episcopis dioeccsum, in quibus seminaria erecta sint, uti propriis praelatis et superioribus revorenter in omnibus obedient; mox praesidi seminarii, coque absente, eiusdem vices gerenti, quibus cum gaudio et perseverantia omnes pariter subii-

cientur. Iis dominis episcopis, quorum in territoriis operarii laboraverint, in spectantibus ad illorum ovium salutem sicut subditi obsequentur; ct unusquisque directori deputato pro ministeriis, in quibus exercetur, pariter obsecundabit. Ac tandem quisque, in attinentibus ad suae animae profectum, suo penitus directori, quem habere omnes debent, obediot.

674 XXVI. - Praoterquamquod tota lesu Christi vita, passio et more, humilitatis et mansuetudinis est viva et efficax exhortatio, ipse propriis verbis nos docet dicens: *Discile a me, quia milis sum d humilis corde* (37/. 11, 29). Quibus inorantes in his seminariis obtemperando, bas suis in cordibus transcribere virtutes sollicite studebunt, ut requiem animabas suis inveniant: in iniuriis, persecutionibus» contumeliis gaudere semper curabunt. ut sic veri Christi imitatores efficiantur, illud semper memoria retinentes; *Sed d gloriamur in tribulationibus (Jt.* 5. 3).

575 XXVII. - lesus Christus, ab Incarnatione divinam iutuens totisque viribus diligens bonitatem, divinum propagare honorem decrevit, arcana suae divinitatis atque humanitatis verbo ct exemplo hominibus ostendens, ipslsque infinitos gratiae thesauros lucrifaciens, instituensque sacramenta, ut homines, ea bone dispositi recipientes, vitam habeant et abundantius habeant. Huius eharitatis praeclaro exemplo illuminati ac moti seminariorum alumni, a se ipsis, rebusque omnibus imperfectam affectionem arcentes, viribus omnibus apprettativi» ct intensive dominum Deum ob infinitam eius bonitatem toto prosequentur amore, zeloque dix ini amoris et gloriae accensi cum in proximos pro Xiribus propagare studebunt; tum, sicut Christus dilexit nos, cos diligendo: tum ad perfectam eorum reformationem, utque omnes convertantur et vivant, verbo ct exemplo iis persuadendo; tum ut camdem vitam frequenti ac digna sacramentorum receptione augeant ct perpetuo conservent, atque ut etiam uberrima ct copiosa auxilia a Domino ad hunc finem enixe deprecentur, eos exhortando; tum demum in seminariis, exercitiis et ministeriis ita se exercendo, ut omnibus prodesse possint, et ad omnes se extendant, summam in eo curam semper adhibendo, ut omnia a charitate proficiscantur ct cuncta flant pro Dei giorni, illud in cordibus suis iugiter repetendo: *Soli Deo honor d gloria* (1 7'. 1, 17); et illud: *Non nobis. Domine, sed nomini tuo da gloriam (Ps.* 113, 9).

576 XXVIII. - 1't autem operariorum charitas praeemineat, comunque actiones dirigat, ndemque accendere valeant ignem, quem Christus venit in terram mittere, hoc sese implere, sicut et sancti apostoli, curabunt, id a Deo suppliciter et lacrymose implorando, necnon profunda veneratione ardentique affectu considerando mutuum ct infinitum amorem, quo tres divinae Personae sese invicem diligunt, pariterque eum amorem, cuius divitias non dedignatae sunt in homines effundere, ut tot ac tanta beneficia in eos collata testantur; quod facientes operarii, profecto optime cognoscent, qua charitate, quibusve mediis, etsi asperrimis, sese in victimam pro proximorum salute tradere debeant. Idque ut in se et in proximis consequantur devotionem erga deiparam Virginem Mariam, sub cuius protectione vivimus, nedum in cordibus suis, tamquam certissimum medium ad hoc et omnia bona consequenda, firmam perpetuo habebunt, verum etiam eam in proximorum omnium corde inserere semper curabunt.

577 XXIX. - Quod si omnes exteros sic diligere debemus, et. ut se mutuo diligant, tantam curam adhibere; quid de mutuo inter operarios amore dicendum erit, verba hunc exprimentia non suppetunt. Td tantum proferre liceat, quod omnes ita cor paratum habere debent, ut. si aliquis infirmatur, ceteri infirmentur, adeo ut dicere unusquisque valeat: *Optabam ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis* (7?. 9,3). *Non diligamus verbo neque lingua, sed opert d veritate. In hoc cognoscimus charitatem Dei. quoniam ille animam suam pro nobis posuit, d nos debemus pro fratribus animas ponere.* (1 I. 3, 16-18).

578 XXX. - Omnes virtutes morales eminebant in Christo lesu: quare, cum huiusmodi seminariorum scopus sit eius imitatio, omnes in iis commorantes magnopere satagant illas discere a dixdno magistro; illas in cordibus suis altissime defigere: illas opportune et utiliter

exercerc; illas demum perficere et custodire tamquam pretiosas margaritas; ut omnibus virtutibus sutlultl ct vestiti operarii benigne aspiciuntur a Christo lesu, coque adinvante, in proximis verbo et exemplo easdem facilina inserere possint.

De iis, quae pertinent ad ecclesiasticorum instructionem.

51$ XXXI. - lesus, ad divinam gloriam propagandam mundumque convertendum et reformandum» (pios sacerdotio atque evangelica^ praedicationi destinavit, ad suam scholam admisit, eos trium annorum spatio doctrina et exemplo illuminans, atque orationis» virtutum et mysteriorum ad animarum salutem spectantium praxim efficaciter iisdem ostendens. Caeleste hoc exemplum sequens seminarium, nedum ecclesiasticos perpetuo in eo commorantes, sed etiam sacerdotes et ecclesiasticos eius dioecesis in qua «itum erit, et, si locus adsit, aliarum etiam dioccesuin, qui, de domini episcopi licentia ct approbatione. de iis omnibus instrui in ipso velint quae in eodem exercentur, si ornati existimentur qualitatibus illis de quibus supra, omnino amplectatur, ac solertem habebit curam ut in singulis ministeriis mox exprimendis omnes instituantur.

5S0 XXXII. - Itaque eorum directori debita incumbet cura nedum de ipsorum profectu spirituali, verum etiam de eorum instructione in iis omnibus ministeriis sacerdotum omnium adeo propriis ut in eis se omnes exercere deberent. Quoad eorum profectum curabunt ut ildem quolibet die Intersint mentali orationi per horam integram mane, et per tantumdem temporis vespere; sacrae etiam et spirituali lectioni per dimidiam horam; insuper missae celebrandae vel audiendae, ac B. Mariae Virginis officio parvo (nisi ad maius teneantur) et eiusdem Rosario, nccnon duplici conscientiae examini. Quoad eorum instructionem, director parem habebit curam ut tribus diebus in hebdomad », mane uni hora cum dimidlA, confercnthis do materiis moralibus, eas dirigendo, inter se habeant, quas fieri debeant declaratione unius ex propositionibus ab Ecclesia damnatis; itemque conferentias de materiis mysticis duobus diebus vespere per horam, casque concludent declaratione unius capitis Concilii Tridentini: potcruntque etiam confcrentiis de morali ct iiiystica doctrina tenendis singulis secundis feriis ab operariis seminarii assistere, quibus exercitiis non parum in utráque doctrina instruentur: uni etiam die cuiuslibet hebdomadae in cantu et caeremoniis per suum ad id destinatum directorem exercitabuntur.

Ml XXXIII. - Festis autem diebus, recensitae conferentiae atque officii parvi loco, divinum officium omnes in unum collecti persolvent, et conventuali missae modulantes assistent: Poenitentiae, et, iuxta directoris consilium, Eucharistiae .sacramenta, nisi in sacerdotali gradu sint constituti, recipient, et ex ipsis, qui ab eorum directore fuerit assignatus, Christianam in Ecclesia doctrinam explicabit, ad quam simul cum concione a directore habendi, et aliquando ab aliquo ex ipsis sacerdotibus, per duos aut tres quadrantes facienda, omnes attente assistere debebunt: ieiunia. flagellationes et silentium sicut operarii seminarii servabunt.

582 XXXIV. - Quae dicta sunt de iis qui ad tempus In seminario conviventes instrui desiderant, observari pariter debebunt ab iis qui foris in domibus suis viventes admissi sint ut instrui similiter possint, et. proportione servata, ab iis qui iam bene instructi sint, ot luvaro operarios in muneribus suis velint. At in fine cuiuslibet anni (quod est tempus, quo in seminario mansionem facere primi solent) de vocatione, progressu, indole ct talento uniuscuiusque semlnarlstac domino episcopo fidelis ratio, si ab eo vel ab ipsis petatur, reddenda erit. Et ut praedicta omnia debitum sortiantur effectum, magnopere curabitur ut seminaristarum director et confessorius sint virtute, scientiis, zelo et experientia insignes.

533 XXXV. - Christus lesus, qui adultorum educationi adeo Invigilavit, parvulorum hnmemor non fuit, immo eos ad se venire Impediri aegre ferens: *Sinite,* inquit, *parvulos*

venire ad me, tl ìie prohibueritis cos (Ml. 19, II). ₣‹›‹ igitur exemplar acetando, aient et id quod de seminariis a sacro Tridentino Concilio stabilitum habemus, si accidat ut aliquod puerorum semlnaristarum ecclesiasticum collegium pro cius cura, instructione et eruditione his nostris seminariis commendetur, illud ordinante domino episcopo admittere non recusetur, ut ita omnibus vita exempla sequentes magistri nostri Icsu animarum saluti et Christianae disciplinae itemque ecclesiasticae incremento modis omnibus curemus Incumbere.

681 XXXVI. - Icsus Cbristus, antequam inchoaret suam praedicationem, in desertum se contulit, ibiquo quadraginta diebus immoratus fuit; ndhucquo praedicationis tempore frequenter cum discipulis suis petere solebat solitaria loca, ipsique discipuli, ad Spiritum Sanctum recipiendum et ad fructuosiorem praedicationem, decem diebus in coenaculo manserunt. Haec exemplaria sequentes operarii ad exercitia spiritualia decem dierum ut minimum spatio semel quotannis, et unius dici singulis mensibus. sene recipiant.

685 XXXVII. • Spiritualia otium decem dierum exercitia seminarista, de quibus supra, operarii annuatim ministrabunt, postquam ii seminarium ingressi erunt, ct similiter ordinandis ante singula ordinum collationis tempora (in quibus qui ad maiores ordines assumendi suût in caeremoniis etiam horis commodis exercitabuntur), itemque sacerdotibus, tam sine curii quum cum curi animarum, tempore a domino episcopo assignando, necnon iis cccle-iasticis. quos dominus episcopus per particulares epistolas remittet, ita ut omnes dioecesis sacerdotes quolibet triennio semel saltem spiritualibus intersint exercitiis, prout dominus ĕpiscopo disposuerit, iuxta ordinem ct distributionem ab eo faciendam, eorum qui anno quolibet exercitari debeant: ac demum cuilibet cuiuscumque status personae extraordinaria poscenti exercitia etiam pro opportunitate ministrabuntur, ct omnes instruentur ut suis in domibus singulis mensibus unam diem eisdem dedicent exercitiis.

586 XXXVJII. - In praefatis exercitiis ministrandis illi ex operariis exercitabuntur, qui ad id specialiter a domino episcopo deputati fuerint ex iis qui a praeside tamquam aptiores d proponentur. Hi octodecim habebunt conciones per unam horam, binas singulis diebus, quarum octo, quia ad instructionem praecipue tendunt, nuncupantur conferentiac. sed omn< s decem et octo ad status ecclesiastici munia, reformationem, animarum suarum directionem, ac lesu Christi imitationem spectabunt.

587 XXXIX. - Spiritualibus exercitiis vacantes ad generalem praeparentur ĕonfessionem, et interim a missae celebratione, si sacerdotes sint, sene abstineant, conveniens erit. Orationi per duna saltem horas, lectione praecedente (in ds minimo computanda), quarum altera mane, altera vero vespere, uniti assistent; lectioni spirituali per tempus ipsis assignandum vacabunt, et divinum olllcium ac rosarium B. Mariae Virginis cum litaniis in ecclesia mediocri voce recitabunt: duplici conscientiae examine quotidie sedulo exercebuntur, '•ilentium totis ďcm diebus servabunt, et ad Dei praesentiam maxime attendent: nonnullis praeterea diebus moderatae tient mortificationes, quae omnia cum horarum distributione lain sunt ordinata.

Dr f/utu pertinent ad proximorum omnium salalem

588 XL. • Icsus Christus iter faciebat per civitates ct castella, praedicans et evangelizan^ regnum Dei, et duodecim cum illo. Haec vestigia sequentes operarii, d<‘ domini episcopi licenti i, aliquot ŝacerdote- ex iis qui in seminario fuerint educati vel actu educentur, aut alios aptos, si oportuerit, sicum ducentes, omnes populos, castella solitariasquo domos dioecesis in ₥missiombm peragrabunt. Qui. parvis In oppidis bini manebunt, in maioribus omnts associabuntur, et ex vicinis locis, si opus fuerit, aptiores convocabunt

confessorios, ut ita omnes sani ct infirmi maiori cum libertate ct animi solatio generalem confessionem explere valeant.

589 XLÏ. • Christianam doctrinam suis In his missionibus quotidie explicabunt: fidei mysteria, sacramenta, missae sacrificium, decalogi et sanctae Ecclesiae praecepta. ac modum actus fidei, spei et charitatis elidendi, dilucide declarabunt; et ea praecipui quae ad salutem sunt necessaria necessitato medii, rnultotlcs breviter iterabunt: singulis item diebus apostolica semplieitato et facili methodo populis praedicabunt quae Christus ðo minus praedicabat ut peccatores ad poenitentiam moveret, ac vitam ipsius ciusque passionem et mortem in concionibus non semel inculcabunt. ac meditationem horum mysteriorum dorttinacquo evangelica^ praxiin enixe persuadebunt: obligationesque parentum erga filios circa eorum educationem, et liliorum erga parentes quoad illorum nbedientinm frequenter declarabunt; atque omnia cetera, quae movero ad poenitentiam ac mutationem vitae possunt» in suis concionibus, exemplis et similitudinibus. ignito -piritu insinuabunt.

590 XLII. - Et quia de eo ab ipso Christo domino satis edocti Humus quod maxime offenditur ex neglecto in suis templis divini numinis cultu, ut ostendit quando de templo ementes et vendentes eiccit, quum nostris temporibus experiamur, quot irriverentils multo maioribus ecclesiae, ubi ipsummet Christum dominum praesentem habemus, afficiantur; operarii unum diem in qualibet missione assignabunt ad ponderandum, quantum Deu-» ex hoc laeditur, et mala quae populis inde obveniunt, ct «pianto maiora timere iure debent nisi emendentur.

591 XLI1I. - Et quoniam praecipuus missionum fructus in perseveranti t consistit, dicente Domino. Qwi *perseveraverit usque in finem, hic salvus erit (MI.* 10, 22), missionem suam concludent ad hanc perseverantiam fideles exhortando, quam ut consequi a Deo possint, frequentiam sacramentorum, Deiparae Virginis devotionem, S. Joseph!, S. Michaelis archangel!, Angeli Custodis, et aliorum sanctorum. ct etiam animarum purgantium. tamquam tutissimum medium ad eam consequendam, vlHcaeitcr persuadebunt, necnon quotidianam missae sacrificio assistentium debita eum devotione. Alias etiúm n gulas quotidie observandas illis ministrabunt. Pro indulgentiis enim consequendis, illi- etiam, quas ignorant, et quae operibus, seu orationibus, in quibus se exercent, sunt adnexae, ne ipsas ex ignoranti i voi negligenti^ amittant, populis persuadebunt, ut mane saltem singulis diebus generalem intentionem concipiant eas omnis lucrandi, quamquam ignotae illis sint; et etiam opera, quibus annexae sunt, applicandi iuxta intentionem Itoinunorum Pontificum, vel episcoporum, qui cas concesserunt; quam intentionem si quotidie repetant, eas consoci mm tur. Similiter, ne pauperes perdant, ut communiter accidit, meritum laborum suorum, tam eorum, quos ratione paupertatis vel alio ex titulo seu occasione patiuntur, quam eorum, quos pro alimentis quaerendis in terrae cultura, in officiis et exercitiis continuo sustinent, illos ‹!‹• eo instruent ut singulis diebus multotu s, vel saltem mane, ca omnia eum cunctis suis operibus Deo pro eius ǎmori et gloria et pro satisfactione suorum peccatorum ofTetant: idoinque consilium dare fidelibus omnibus in cunctis sermonibus non praetermittant, illud Apostoli repetendo; .S'írr *ergo manducatis, sia bibilis, sia aliud quid furitis, omnia in gloriam Dei Jacite* (1 C. 10, 31); ct illud: *Omnia vestra in charitafc fiant (Ibid.* 1G. 1 i).

J92 XL1V. - Ab ortu divi usque ad mcri«liem (dempto tempore ad inisse sacrificium et «luntuor minorum horarum divini officii recitationem necessario) sacramentales pro viribus confessiones excipient, poonitentes voluti Dei imagines. Ivsu C hristi sanguine redemptos, respicientes, et ad generalem confessionem peccatorumque radice- aperiendas leniter ct chnritativo disponent et iuvabunt, et praeter satisfactorias poenitentias, pro poetiitentium captu et necessitato, medicinales etiam adhibebunt; et in oratione intuitali cos. quos paratos invenerint, etiam instruent, maximeque eam omnibus rommendabunt; ct debitum modum vocalis exercendae, ne fructum eius perdant, edocebunt: unioulquo pro suo

captu ct statu recto in posterum vivendi formam tradent: an in Christiana doctrina sint bene Instructi pro qualitate confltentium semper explorabunt, et ob cius imperitiam alinm-vc causam indispositis absolutionem different,

593 XLV. - Populorum discordias conciliare, litesque componere, vel ad arbitros indices reducere sedulo studebunt; at ex operariis nemo flat litium arbiter, Christi verborum memor: *Quis me constituit iudicem inter wst (L.* 12, 14). Praeterea scholam Christi, nempe congregationem (ex qua uberes fructus ab iis colliguntur qui eam frequentant) in populosis locis, ubi nondum fundata fuerit, fundari curabunt: et parochis persuadebunt ut qualibet in parochi! rosarium B. M. V. recitandum stabiliant, et, si fleri possit pro qualitate locorum, oratio mentalis per horae dimidium liat. Si quae autem sint parochiae, in quibus doctrinae Christianae et sancti evangeli! declarationem iuxta sacri Concilii Tridentini decreta omitti forte invenerint, charitative et discrete parochum admoneant ut tanti muneris non sit immomor. Rectores quotine et primarios populorum accurate, sed summi! cum discretione et dexteritate, hortabuntur ut scandalis ab origine oxtinguendis invigilent, bonisque operibus stabilitis perficiendis ipslmet populo praeire studeant.

594 XLVI. Operarii unoquoque in oppido tanto temporis spatio consistent, quantum ad oppidanorum instructionem, confessiones audiendas, et omnia necessaria explenda necessarium esse cognoverint: et communione generali peracti!, semotüque omni visitatione praeterquam infirmorum, aliò se conferent; nihil temporale, praeter necessarium ad communem frugalcmque victum, etiamsi sponte oblatum accipient; nec precibus acquiescentes ultra necessarium tempus in oppido commorentur, memores Christum simili occasione respondisse: *Aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum Dei, quia ideo missus sum (L.* 4, 43).

595 XLVII. - lesus Christus ludacam et eius finitima primum lustravit verbo ct exemplo; sed quum eius charitas ad omnes extenderetur, dixit apostolis: *Euntes in mundum universum. praedicate cvangtlium omni creaturae (Mc.* 16, 15). Quare ii mundum peragrantes fundaverunt ecclesias, suosque in illis rectores constituerunt, quorum adiutorio regiones fecundari, et in viam salutis aeternae dirigi melius possent. Sacris igitur his vestigiis inhaerentes operarii primum fecundaro studebunt exercitiis, missionibus, clericorumque formatione et directione propriam dioecesim ct territoria finitima; sed, sine corum praeiudicio. de domini episcopi licenti!, alias quoquo dioeceses, praesertim si a dominis episcopis sint vocati, perlustrabunt, spiritualia decem dierum exercitia ministrando omnibus sacerdotibus cum cura et sine cur! animarum in qualibet regione aliquo in conventu seu sacello vel in alio ipsius territorii loco ab ipsis dominis episcopis assignando, ad quem suos convocaverint sacerdotes; finlttsque decem exercitiorum diebus, in loco, ab eisdem describendo, missionem Incipient, et prosequantur, nisi ab culem Incipi dominis episcopis melius visum fuerit, servatis semper omnibus, quae supra dicta sunt, ut ita transeant do regione in regionem.

596 XLVIII. - Ut autem omnia supradicta magis propagentur, si nova seminaria stabiliantur, per quae Dei gloria, disciplina ecclesiastica, ct animarum profectus amplificetur. id apprime animadvertetur, lavante Domino, ut in unumquodque seminarium competens operariorum numerus admittatur. Itaque do domini episcopi licentia ad novas seminariorum fundationes, si ab aliis dominis episcopis requirantur, tot mittendi erunt, quot fuerint necessarii, dummodo in proprio seminario sufficiens operariorum numerus remaneat; quum ratio, charitas, zelusque animarum exigant ut seminaria omnia, quamvis inter se quoad gubernium separata, sibi invicem auxilientur. quo possint ad dioeceses omnes extendi. Fundatores autem ad novum seminarium transeuntes, huius regulas ct munia ad praxim redigere curabunt; et exinde, quandoqumque necessitas postulaverit, vel opportunitas sese obtulerit, vel proprii superioris praeceptum accesserit, ad suum seminarium tamquam ad propriam domum redeant, necesse erit.

597 XL1N. - Ut autem plura in unum colliguntur, operariorum muneris erit ad omnia suae vocationi consentanea, a domino episcopo ordinanda, charitatcm extendere; cuiusmodi sunt: clericos correctione indigentes ad seminarium missOH benigne et fraterne suscipere ac dirigere; tempore visitationis dioecesis dominum episcopum sociare, vel ei pro ire docendo, praedicando et confessiones audiendo.

598 L. - Ceterum, tametsi in his constitutionibus totum dictorum seminariorum institutum, ciusquo declaratio et observantia concludatur, vaque omnia a seminariis omnibus sub iisdem regulis fundatis summopere optetur adimpleri; tamen, quia multa in iis continentur, quae non omnia in omnibus aeque fieri poterunt, praesertim in principio alicuius fundationis, quando tot non adsunt operarii, quot sunt necessari ad ea penitus exequenda, et quia etiam nonnulla in iis continentur, quae initio ardua videri possunt: idcirco, adimendi causa animi anxietates ac peccandi pericula, declaratur quod hac constitutiones obligant citra ullum peccatum. Praeses vero maximam adhibeat curam, ut, quaecumque per operarios, qui in seminario sunt, exerceri possunt, adnmussixn observentur. qui etiam tenetur contravenientes corrigere et contumaces ad seminarium deferre?

BR 23, 292-306.

SYNODUS MONTIS LIBANI (1736)

De sacra ordinatione et de qualitate ordinandorum

599 18. In sacra ordinatione ab episcopo facienda considerari diligenter debet locus ordinationis et tempus. Locus quidem, ut sit proprius, sacer et publicus: proprius, quia in propria, non aliena dioecesi nisi ex ordinarii consensu, ab episcopo celebrari debet ordinatio, ut supra diximus; sacer et publicus, quia ordines, neque majores, neque minores, conferri possunt, nisi in ecclesia et inter missarum solemnia quemadmodum in rituali nostro praescribitur, quidquid sit de aliorum ritu, quibus extra missarum solemnia ad primam tonsuram vel ad quatuor minores ordines promovere fas est; vel aliorum, qui etiam in *missa praesanclificatoruvi* diaconum, subdiaconuin et lectorem, et hunc etiam sine missa ordinant; vel aliorum, qui ordines omnes usque ad presbyteratum inclusive extra missam conferunt. Id vero in nostra ecclesia fieri nulli episcopo permittimus.

Tempus autem, quo sacra celebrari debet ordinatio, episcopi arbitrio relinquitur; qui, quamvis quolibet anni mense et qualibet hebdomadae die ordines etiam majores conferre possit, id tamen curare debet, ut dominicas potius ac festos dies eligat, quibus inter missarum, ut diximus, solemnia et in publico cleri ac populi conventu sacras peragat ordinationes. Et quoniam a summis Romanis pontificibus patriarchae nostri saepius admoniti fuere, ut ritibus sanctae Romanae ecclesiae, quoad fieri potest, in sanctorum sacramentorum administratione conformius inhaerent: idcirco episcopos et archiepiscopos hortamur, ut in ordinum.

1 Cfr. Constitutiones Collegii Corsini Italo-Graecoruin-Albanensiutn, a. 1736 (BK 24. 186-102).

ac praesertim majorum, collatione, si non sabbata quatuor anni temporum, et quae dominicam de passione et dominicam resurrectionis antecedunt, saltem servent dominicas quatuor anni jejuniorum, quadragesimalis scilicet, apostolorum, assumptionis Deiparae et nativitatis Domini, quae in nostra ecclesia observantur.

000 19. Ordinari non possunt furiosi, amentes, criminosi, infames, peregrini et ignoti, servi, homicidae, irregulares, suspensi, interdicti, excommunicati, bigami, neophyti, ¡liberati, insigni corporis vitio deformes, manci et illegitimi, sine dispensatione rmi d. patriarchae, quae tamen raro et ex urgenti necessitate, vel ob evidentem ecclesiae utilitatem, et iis tantum concedenda est, quos jus ecclesiasticum a sacris arcet ordinibus. Qui sua voluntate homicidium perpetraverit, etiamsi crimen id nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit. nullo tempore ad sacros ordines promoveri possit, sed omni ordine et officio ecclesiastico care.at; si vero homicidium non ex proposito, sed ex casu, vel vim vi repellendo, ut quis se a morte defenderet, fuisse commissum narretur, quam ob causam etiam ad sacrorum ordinum et altaris ministerium iure quodammodo dispensatio debeatur, committatur loci ordinario seu viciniori episcopo, qui nonnisi causa cognita, et probatis precibus ac narratis, nec aliter dispensare possit.

601 20. Quando episcopus ordinationem facere disposuerit, sacerdotibus et aliis prudentibus viris peritis divinae legis ac in ecclesiasticis functionibus exercitatis committat, ut ordinandorum genus, personam, aetatem, institutionem, mores, doctrinam et fidem diligenter investigent et examinent; iique, vel saltem eorum unus, penes episcopum resideant, ac juramentum praestent de officio fideliter exercendo. Quia vero sacris canonibus cavetur, ut episcopus eos dumtaxat sacris initiet ordinibus, quos ipsi examinatores idoneos esse judicaverint, oneratur horum conscientia, ne spe aliqua, praemio, metu, aut alio affectu ducti, vel reficiendum approbent, vel approbandum reficiant; sed prudenter et secundum Deum deliberent, rectumque indicium ferant. Episcopus autem circa mores, doctrinam aut fidem ordinandi examinatorum non confessarii testimonium recipiat.

Mansi 38. 136 s.

Do formatione clericali normae particulares

(Ex Constitut. Congregationis seu Collegii sub titulo *Familiae fesu Christi* pro educatione alumnorum Sinensium et Indorum, approbatis per Litt. Ap. *Iniuncti nobis, 22* mart. 1736).

Cap. I.

602 IV. - Il collegio è degli alunni Cinesi, Indiani, o di qualsivoglia altra nazione, e costoro sono giovanetti, i (piali aspirano allo stato sacerdotale, e divenire ministri dell'Evangelo nelle straniero missioni: e saranno in questa nostra casa di Europa e ℞o paesi degli

infedeli istruii i e mantenuti a spese del collegio, e dovranno fare i seguenti voti semplici: primo ‹ii povertà; secondo d'ubbidienza; terzo di farsi sacerdoti; quarto d'andare e persistere nelle missioni; quinto di militare sempre sotto questo istituto.

603 Cap. **III.** - *Della povertà.*

Benché questa congregazione non sia fondata in povertà, nè li congregati facciano voto di questa virtù, nondimeno dovranno tutti amarla come preziosa margarita e studiarsi di praticarla diligentemente in tutte le cose, nello quali si potrà; imperocché, coai per menare la vita a similitudine della vita di Gesù Cristo, come per conseguire più facilmente e senza intoppi il fine che ci siamo proposti, dobbiamo concepire un odio irreconciliabile agli interessi mondani che ci distracrebbcro con non piccolo danno dai nostri apostolici impieghi. Dobbiamo ben persuaderci del gran tesoro e guadagno chi nella santa povertà sta rinchiuso, e tener fìsso sempre nel pensiero il bel detto di S. Paolo: *Est autem quaestus viaunus pietas cum sufficientia* (1 7'**J1Jb.c** dobbiamo desiderare fervidamente di non privarci di quella pace che gode chi non desidera niente qua sulla terni. Teniamo per regola l'ammaestramento di S. Paolo: *Habentes alimenta, et quibus teyúmur. his contenti simus* (1 *T.* G, 8). Per praticarla adunque utilmente si prescrivono le regole seguenti.

I. • Ognuno si contenti della povertà del vitto che somministra la comunità, c guardisi di lagnarsi se lo trova mal apparecchiato, anzi più tosto ringrazi! sempre il Signore che per mera bontà conceda a lui ciò che tanti poveri e mendichi stimerebbero una lautezza, ed alzerebbero le mani al Cielo se lo avessero. E per praticare santamente questo, rifletta ognuno che tutto gli vicn dato per elemosina sopra i meriti suoi, e non solo non si lagni alcuno, ma tutti con allegrezza abbraccino questo piccolo incomodo del povero alimento, considerando che con questo soddisfanno alla divina giustizia per le proprie colpe. Rifletta finalmente con serietà ognuno, che chi ha meritato le pene dell'altra vita, non dee mai lagnarsi per quanto patisca nel brevissimo corso di questa.

II. - Cerchi anche ognuno di praticare questa virtù nel vestire, nel letto, ed in tutto il mobile, dovendosi da' congregati fuggire in ogni cosa il superfluo, vano, e curioso, e massimamente il vestir drappi di seta, e l'usar argenteria. Stiano però bene avvertiti a non declinare nell'opposto estremo, cioè nella sordidezza, con andar macchiati, o sporchi, o cenciosi; imperocché si dee amare la povertà, ma praticare insieme con santa avvedutezza di sfuggire le sordidezze c le lordure, con porre ogni Studio acciocché in tutte le cose e in tutta la casa apparisca una povera e non affettata politezza.

III. - Abboniscano però sempre Paccuniular denaro, nè permettano a questa sfrenata passione, che abbia neppur piccolo ingresso nel loro cuore: ma quanto più presto si può, ognuno faccia buon uso delle sue entrate, spendendole, o servandone qualche porzione, secondo richiederà una santa o discreta prudenza, che ci ammonisce di provvedere a nostri bisogni, ma senza sollecitudine: non serbi jierò alcuna somma di danaro ninno per impiegarlo in compre di nuovi fondi o altri stabili senza espressa licenza del superiore.

t

IV. • Se avranno cura della coscienza da'nlcuno. non ^'ingeriscano ne'suoi interessi in modo alcuno, neppur pregati assistano ä testamenti di queste persone.

V. • Procurino tener l'animo e il cuore sempre alieno dal desiderio di Ottenere dignità. benefizi o pensioni ecclesiastiche; ed il procurarlo ‹› direttamente o indirettamente cercandolo o facendole cercare, c l'andar cercando mezzi per ottenerle, sarebbe una delle cause potenti pcr esser licenziati, se p‹ rò ciò si facesse senza licenza della consulta, come SÌ dirà qui sotto.

VI. - Si permette tuttavia che li soggetti ritengano que' benefìzi o altre rendite ecclesiastiche che possedevano pria d'entrare in congregazione, purché non riehieggano residenza, nò abbiano annessa cura d'anime.

VIL • E colla licenza del superiore da darsi previa la discussione c hi maggior parto dei voti consulta, si possano accettare quei benefizi c quelle pensioni che i superiori da pcr sé ci offeriranno, senza che neppur piccola industria o diligenza sia stata fatta per parte nostra, purché non portino seco obbligo di residenza o cura d'anime.

VIH. - E perchè potrebbero nascere vari accidenti ne' quali fosse espediente, anzi necessario, che alcun de' nostri dovesse procurarsi alcun benefizio o pensione, come a eagion d'esempio in caso che, per qualche infortunio, o perisse il suo patrimonio, o in gran parte si deteriorasse, in questi e simili casi, ñe (inali chiaramente si veda che non si cerca il superlino, ma il puro necessario per l'onesta sostentazione, il superiore deve dar licenza al soggetto bisognoso che usi le diligenze per ottenere tanto benefizio o pensione, quanto basti per provvedere å suoi bisogni, purché tuttavia i passi, che darà o farà dare per ciò, non siano strepitosi, e purché né a voce ne in scritto alleghi che egli è soggetto della Congregazione della Sucra Famiglia, e molto meno esponga lo fatiche in essa fatte; e s'avverta che l'osservanza di questa regola dee essere custodita con singolare esattezza, e la trasgressione dee esser castigata con gran rigore.

IX. • Finalmente si prescrive che se pervenisse alla notizia d'alcuni de nostri, che qualcheduno della congregazione avesse dato passo alcuno, o fatto far diligenze per ottenere qualche dignité, benefizio o pensione, questi, che ne averé avuto la notizia, dee subito participarlo al superiore, il quale lo manifesterà alla consulta per farne il debito risentimento, e correggere la trasgressione, e quando la cosa il meritasse, per licenziare ancora dalla congregazione chi avrà in ciò mancato.

X. - So alcuno de' congregati aspirasse a pratica più perfetta di povertà, potrebbe incorporarsi al collegio, alla qual cosa basterà il fare i voti che si fanno dai collegiali, ancorché non volesse far quello d'andarc nelle missioni straniere; in qual caso, benché egli resti padrone della proprietà del suo patrimonio, tuttavia non ne potrà aver l'uso, nè l'ainministrazione, ma hi comunità gli somministrerà il tutto, e gli assegnerà per il suo mantenimento parte delle rendite, e dell'altre ne distribuirà come ed a chi meglio le parerà, cioè prima d'entrare, perocché quando sarà entrato e si sarà incorporato nel collegio, per ciò che spetta all'uso ed åmministrazioni delle sue rendite, egli ha da portarsi come se affatto non fossero suo. In quanto all'abitazione non è necessario che convivano in collegio, potendo convivere con i nostri della congregazione, u dopo dieci anni di comunità, inclusovi anche quello del noviziato, avranno questi, come ogni altro de' nostri, la voce attiva o passiva.

604 Cap. IV. • *Della povertà de collegiali.*

I collegiali fanno il voto semplice di povertà, perchè dovendo imitar Gesù Cristo, ed abbracciar la vita apostolica, debbono sopra tutto distaccarsi da ogni affetto all'avere o alla roba, onde oltre le pratiche già descritte, devono osservare lo seguenti regole.

I. - Essi per lo voto non possono possedere nè aver propria cosa alcuna, né ritenere o usare come propri alcuni beni, o mobili o stabili che siano, che lor pervenissero, o per donazione, o per limosina, o per qualsivoglia altro titolo d'eredità, o legato, eccetto che se pervenisse loro «inaisivoglia cosa per qualsivoglia giusto titolo da parenti Ano al quinto grado, poiché in questo caso si permette loro rilasciarlo o donarlo a' parenti fino allo stesso grado, se vi saranno, altrimenti' s'intenda tutto elicsi acquisti alla comunità, ed è e dee essere del collegio, del quale sono figliuoli, e dal quale hanno ricevuto la dottrina e mantenimento, cd al quale sono debitori di tutto cl«ù che acquistano, acciocché possa mantenersi e vie più crescere ed aumentarci per la maggior gloria di Dio e per li vantaggi del prossimo, e dee essere con piena libertà soggetto alla disposizione ed amministrazione del superiore.

II. • Senza licenza del supcriore nessun di loro può donare, disporre, commutar-, e nè men duro in prestito cosa alcuna, come ancora non potrà nessuno dimandare o prendere in prestito nò accettare venia dono.

III. • Ne viaggi che dovranno fare per andare in missione, pria di partire, chiedano licenza dal supcriore per lo robe necessario che devono condurre seco, e senza detta licenza non portino cosa alcuna.

IV. - finalmente. oltre la continua vigilanza del rettore, dovrà il superior Istcsso, almeno una volta l'anno, far la visita delle loro stanze e di tutto il collegio, e se in caso trovasse qualche cosa allena dalla povertà, dovrà subito portarla via. e castigare la trasgressione, secondo la sua qualità.

605 Cap. V. - *Della caslilù.*

I. - Benché a tutte le persone ecclesiastiche e religiose sia necessario un attentissimo studio per conservare la castità, così interna che esterna, essenziale al loro stato, tuttavolta i nostri nel radicare nell'anima questa virtù devono avere principal cura et esattissima, imperocché a buon'ora devono colle debito cautele imprimer bene nell'animo l'amor d'essa per la necessità che hanno che questa virtù s'impadronisca di i loro cuore, c lo renda gagliardo e saldo contro degli assalti che ponilo ricevere in varie occasioni; imperocché dovendo ossi conversan» quasi di continuo con secolari dell'uno e l'altro sesso, e specialmente nelle missioni straniere in paesi di gran libertà, ove i pericoli di cadere sono gravi e frequenti, so non avranno un amore ben radicato ncH'anim » c potenze di questa bella virtù, e se non si rivolgeranno sempre a chiederà Dio l'aiuto per custodirla, e se con tutta l'avvedutezza non «'ingegneranno di serbare illeso questo bel giglio con tutte le cautele più sottili o minute, mal potranno esercitare con frutto d 'H'anime e con loro probità il ministero che imprenderanno.

II. - Primo adunque custodiscano con vigilanza i sensi esterni, e veglino pure sopra gl'interni. essendo i sensi le parti per le quali entra il nemico per rubarci si bella gioia.

IH. • Mai non si permetta che alcuna donna entri in casa, e richiedendo la necessità che si debba parlare con qualcheduna, si faccia ciò in chiesa, ma colla porta aperta, e giammai dopo dei tocchi dell'aire Marta; e dovendosi andare a confessare qualch'una tn casa in tempo d'informità, s'osservino le cautele di lasciar aperta la porta della stanza in guisa, che. benché non debbano i domestici sentire, possano però ben vedere il confessore, E ne' colloqui colle penitenti, c nelle lettere che alcuna volta converrà scrivere loro, « osservi da' nostri il decoro c la gravità do' ministri di Gesù Cristo.

IV. - Non si riceva, né si dia regalo a persona alcuna, la corrispondenza della quale potesse recare scandalo o sospetto, ovvero fomentare qualche simile alTezioncolla.

V. • Si proibisce ancora l'ingresso nella nostra cosa a' giovanetti non condotti da conosciuti e lodati soggetti, li quali debbono sempre essere presenti; e similmente a qualsivoglia altro uomo, che non sia ben conosciuto c di gravi costumi; ed ancor questi non 8'iiitriHluoann da alcuno massimamente nella propria stanza senza espressa licenza del superiore, potendosi solamente condurre nella foresteria.

VI. - Nessuno tenga chiusa la porta in modo che il superiori' non possa da sé entrare, mentre starà in camera accompagnato con qualunque persona sia forestiera o domestica; od il contravenire a questa regola sarà stimato delitto grave.

VII. • Nessuno dc nostri entri in camera altrui senza licenza espressa del superiore. ed ottenutala, pria d'entrare, bussi la porta, ed aspetti ad entrare finché abbia inteso dir da dentro: *Entrate*.

VIH. - Senza special licenza del superiore a nessuno si permette l'entrare nello scuole» studi, e camerate.

IX. - Si fuggn l'ozio, come la peste, perchè nell'ozio suol nascere e prender vigore il vizio opposto a questa virtù della castità. Per lo che ognuno procuri star quanto più può occupato secondo il suo impiego; o se alcuna volta avanzasse tempo, sano consiglio sarebbe d'impiegarsi in qualche esercizio manuale.

X. • Ciascuna mattina, subito che ciascuno si leva dal letto, dopo aver fatto gli atti di cristiano dica con la faccia sul suolo con divozione, o tenerezza tre *Ave Maria,* pregando nostro Signore della purità, acciocché c'impetri dal divino suo figlinolo la grazia di mantenerci sempre illibati c puri, c la sera poi si dicano le dette tre *Are Maria* dopo Pésame in comune.

XI. • Perchè il solo sospetto, benché totalmente vano, di questo vizio più nuocerebbe a questa adunanza ed a' suoi apostolici impieghi, che la taccia d'altri vizi che ci fossero imposti, operando queste ombre e questi sospetti che niun frutto si raccoglierebbe dalle nostre fatiche in pro delPanimc. perciò in nome di Gesù c della Sacra Famiglia seriamente s'incarica a' superiori ad esser tutti zelo per l'osservanza puntuale c religiosa delle regole fin ohi prescritte, ad essere tutti occhi per provvedere a buon'ora ai disordini, e tutti provvidenza per declinarli; pur la qual cosa dovranno usare non solo tutti i mezzi ordinari, ma anche talvolta, richiedendolo la cosa, gli estraordinari, come, a ragion d'esempio, proibendo alcune cose, benché in sé lecite e buone e santo, qualora, secondo il loro ¡irudente giudizio, si temesse che potessero essere fomenti a tali sospetti.

XII. - E finalmente quando alcuno dei congregati fosse incolpato di dar sospetto di familiarità poco onesta e pericolosa, ed aneor di qualcuna che dusse ammirazione, e dopo la correzione fattagli dal supcriore alla presenza dei consultori non si emendasse, allora si tenga la consulta, c si licenzi.

606 Gap. VI. - *Del volo seniplier de' collegiali di farsi sacerdoti, e d'alcune altre rose da osservarsi cirro la casiUà.*

I. - I collegiali non fanno special voto di castità, ma fanno voto di farsi sacerdoti subito che saranno giudicati abili dalla consulta a tal grado, imperocché, essendo essi mantenuti ed istruiti pur attendere alle missioni, di necessità devono obbligarsi di ascendere al sacerdozio, stato necessario per le missioni, e la consulta non dee abilitarli a questa gran dignità se pria non averà ben conosciuto c sperimentato in essi quelle doti di bontà di vita o profitto negli studi che al sacerdozio si richieggono.

II. • I collegiali Cinesi e Indiani, che hanno fatto il loro studio in Europa, benché con lode l'abbiano compito, non si promuovano al sacerdozio ordinariamente prima dell'età di trent'anni. e cosi ancora coloro, che faranno i corsi degli studi ne' loro paesi, non si promuoveránno prima dell'età d'anni trentatrè, e pur costoro è necessario requisito, che, se dopo il compimento degli studi non avemmo detta età. debbano questo tempo che loro avanza fino alla detta età stabilita impiegarlo in esercitare l'ullizio di catechista.

007 Cap. VII. - *Dell'ubbidienza e maniera con che dobbiamo portarci con i superiori.*

I. - L'ubbidienza è quella virtù, per cui principalmente le comunità sono ordinate adunanze; imperocché allora Lordine in tutte le cose, e la pace tra tutti, e lo spirito di veri congregati in Gesù fioriscono nelle comunità, quando tutti, spogliati del proprio parere e volontà, che sono l'origine e la sorgiva copiosa d'ogni disordino e disturbo, unicamente seguitano i comandi e 'l parure del superiore, e. in tutto ciò che ordina e prescrive.

si persuadono di sentir Gesù che comandi, e senz'altro scrutinio l'ubbidiscono pl< munente, e seguitano a chiusi occhi le ordinanze da ini prescritte coti esecuzione sollecita c pronta. Acciocché adunque virtù cotanto necessaria getti profonde radici nel nostro cuore, ed ognun di noi coll'aiuto di Dio possa pervenire al suo acquisto, si sforzi ognuno persuader l'animo della verità dello seguenti massimo e si studi di praticar con esattezza le regole che seguono.

IL - Questa virtù ci fa simile a nostro signor Gesù ('risto, che. per umor nostro e nostro bene, *factus oberitens usque ad mortem (Phil.* 2. 8), e dobbiamo onorare e ringraziare la sua ubbidienza al divin Padre, praticata in cose cosi dure e peno-r, collo studiarci d'ubbidire in tutto con prontezza ed affetto, ricordevoli delle parole di Gesù: *Descendi de ráelo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem cius qui misit me (I.* G. 38b

III. - Il superiore sta in luogo di Gesù ('risto il quale ci ha lasciato scritto: *Qui ros audit me audit* (A. 10, 16); ondo chi ascolta il superiore, dee Immaginarsi di sentir il benedetto Signore che comandi.

IV. - Chi opera senza la guida dell'ubbidienza, ma secondo il proprio parere t piacimento, genio, inclinazione, ancorché metta mano all'oprre di cose grandi. s'esponc a pericolo di non secondare in quelle opere il divino volere, c d'essere illuso.

V. - ('hi poi si regola colla scorta dell'ubbidienza, negando il proprio giudizio c la propria volontà per seguire l'indirizzo del superiore, vive con sicurezza di piacere al Stgnore in quell'opera che intraprende, quando non consti chiaramente che sia peccato.

VI. • Vogliono più le azioni fatto per ubbidire, e colla regola dell'ubbidienza, che le opere di gran mortificazione fatte con volontà propria e di proprio capriccio, anzi dee tremare ognuno che vuol regolarsi col proprio capriccio e volontà, ricordevoli del detto del Signore por Isaia: *In die iciunii restri invenitur voluntas vestra* (is. 58, 3). c si dee persuadere che cono gran rischio ed entra in un principio di gran rovina dell'anima sua. Acciocché adunque ciò si eviti coll'aiuto del Signore, si prescrivono le regole seguenti.

VII. - Tutti coloro, che si ascriveranno in quest'adunanza della Sacra Famiglia, devono prima d'ogni altra cosa lasciare la propria volontà fuori della porta di questa casa, e vivamente imaginare! d'essor morto ad ogni proprio lor parere e volontà, c perciò dover in ogni cosa esser pienamente regolati e mossi dalla pura volontà del superiore, e dox ranno, abbandonati interamente alla sua ubbidienza, senza replica e mormorazione, eligere non ciò che potrebbe loro apparir buono, ma ciò che il supcriore ordinerà, e con pace d'animo riposato facciano (¡nelle opere, abbraccino quell'impiego ed uffizio a che verranno destinati, eseguiscano ciecamente tutto ciò che loro sarà imposto, non eccettuandosi altro che ciò che manifestamente si conosce esser peccaminoso.

Vili. - Si dovrà ubbidire non solo al supcriore, ma ancora agli uffiziali ne' comandi clic faranno neH'eserelziO del loro impiego, e cosi, citi per esemplo sarà posto in aiuto nella cucina, dovrà nelle cose a (¡nella appartenenti ubbidire al cuciniere.

IX. - Si dovrà prontamente ubbidire alli segui della comunità per eseguire ciò che da quelli viene significato doversi fare, dovendo ciascuno interrompere pur la lettura per ubbidire.

X. • Gli infermi dovranno esattamente ubbidire agli ordini del medien e deU'mfermiere senza ritrosia nè replica alcuna.

XI. - Se l'uffizio, impiego, o altra cosa imposta si temesse clic fosse nociva o pericolosa all'anima o alla salute corporale» dee il suddito esaminare prima innanzi a Dio l'affarc, e so tuttavia gli rimane il dubbio, ponendosi in stato di perfetta indifferenza, lo proponga al supcriore, aspettando con umiltà sentire dalla sua bocca la volontà di Dio. ed avuta che averà dal supcriore la risposta, in essa debba subito senza una minima replica quietarsi.

XII. - Ninno ardisca ricorrere al superiore maggiore, o per ottenere qualche licenza, facoltà, o altro che dal superiore della casa gli sia stato negato, senza che spieghi a detto supcriore maggiore la negativa avuta, dovendo, nel ricorso che fa, spiegar cosi questa corno la cagione, se gli sia nota.

XIII. - Senza licenza del nostro supcriore ninno ardisca procurarsi nè direttamente nè indirettamente qualsivoglia privilegio, dispensa, o altra simile grazia, per sè o per altri della comunità, anzi nè mono per la comunità stessa, dal Sommo Pontefice, o da altro supcriore ecclesiastico, c nè pure senza detta licenza procuri qualche grazia da principi secolari.

XIV. - Al cospetto del superiore ognuno usi tutta la modestia e rispetto. Lo stesso rispettoso ossequio usino li studenti con loro lettori, e massimiunente i novizi col loro maestro, il quale non sia facile a farli sedero, né coprire, fuor del tempo delle conferenze spirituali in comune, o nelle ricreazioni.

XV. - Non presuma alcuno d'imporre qualche cosa ad altri, nè di comandare ad alcuno, se'l proprio ufficio non lo richieda, o non abbia special commissione del supcriore.

XVI. - Ninno lasci di eseguire ciò, a che l'astringe il proprio uffizio o l'ordine del superiore, per altro negozio che gli sopravenisse, se pria preventivamente non no avrà fatto consapevole il superiore, acciocché sostituisca altri in sua mancanza.

XVII. - Nessuno entri in cucina, in dispensa, o in altri luoghi non comuni, e ne' quali non avrà da eseguire qualche commissione datagli: e sc mai nascesse ad alcuno necessità di portarvisi, chieda prima licenza al superiore o al prefetto almeno di quel luogo.

XVIII. • Essendoci radunati in questa comunità por vivere e morire sotto l'ubbidienza, persuasi di sentire dalla bocca del superiore la volontà di Dio, per incontrare in tutte lo nostre azioni il divino volere; perciò dovrebbe ognuno con gran umiltà svelargli ll tutto ed ogni avvenimento, sia di cose interne, sla di cose esterne, c ciascun mese dargli conto di coscienza, e ricevere la sua moderazione e consiglio, per eseguirlo esattamente; ma perchè la moltipUcità degli aìlari potrebbe impedire il superiore di ascoltar tutti, e taluno potrebbe avervi qualche ripugnanza, perciò dovrà la congregazione de' votanti di ciascuna cosa colla maggior parte de' voti eleggere un direttore di spirito, per mutarlo quando alla moderno congregazione parerà, al quale ognuno, in qualsivoglia ora non impedita dagli esercizi di comunità, dovrà ricorrere per direzione e consiglio nello cose concernenti alla guida delle animo, «velandogli umilmente tutte lo sue cose interno ed esterne, ed ogni mese dargli conto di coscienza, per eseguire esattamente i suol consigli. Si avverta tuttavia che questo direttore non potrà permettere cosa alcuna che esiga dispensa di regole, o induca novità o singolarità, o qualunque nitra esterna pubblicità, senza espressa licenza del supcriore, la di cui autorità si richieda in tali casi.

XIX. - Nessuno esca di casa senza licenza del supcriore, c nel far ritorno in casa ne lo facciano ancor consapevole. Se il superiore dimanderà chi esce di casa, dove vada, e a che fare, ognuno sarà tenuto a palesarglielo con ¡schiettezza e verità, e nel ritorno ognuno domandato del dove siasi portato, e de negozi fatti, risponderà alla stessa maniera.

XX. • Nell'uscire dalla propria stanza, e nel ritorno in essa, ognuno s'inginoccbi ¿'avanti il crocifisso, domandandogli la sua benedizione, indirizzando anco alla Maestà Sua razione. Si passi poi per la chiesa, e dopo aver adorato il SS. Sacramento, si devono rinnovare gli atti di indirizzare ogni azione alla gloria di Dio avanti la Maestà Sua.

XXI. - Finalmente eonchiudiamo questo capo cotanto importante ¿«¿l'ubbidienza con questa notabile istruzione che dà S. Tommaso ¡'Angelico li, il, q. 10 1. a 2: *Voluntas superioris, quomodocumque innotescat, est quaddam tacitum praeceptum, et tanto videtur obediencia promptior, quanto expressum praeceptum ohediendo praevenit, voluntate tamen superioris intellecta;* ne dovrà raffreddarsi dall'ubbidir prontamente lo scorgere qualche difetto

nella persona del superiore, ina dovremo phi tosto ubbidirlo perchè comanda. rhe mal disubbidirlo perché difetta, purché tal cosa che comanda, non sia peccato: wd dovranno dar conto a Dio dei loro propri difetti, e noi se abbiamo o no ubbidito.

608 Cap. Vili. - *Deirubbidienza e degli altri due voti semplici del coUegiali.*

I. - I collegiali, oltre all'essere astretti ad osservare le regole nel precedente capo descritto con ogni esatta puntualità, fanno di più il voto semplice d'ubbidienza, per lo quale sono obbligati, in virtù del voto, sotto peccato mortale ad ubbidire; ina per peccare mortalmente, ed essere violatori del voto, si richiedo che il superiore faccia loro comando -pr« <-so, 0il usi In solita formalità, *vi comando in virtù di santa ubbidienza.*

II. - Il quarto voto de' collegiali ê l'andare c persistere nelle missioni straniere *con* dipendere intieramente dalla sacra Congregazione *de. Propaganda Fide,* in vigor del qual voto restano i collegiali astretti sotto colpa mortale: 1. Ad andare subito no' paesi degnatateli, per li quali saranno destinati dalla consulta della nostra congr» ¿razione. c dove saranno mandati dalla sacra Congregazione *de Propaganda Fide,* senza il decreto della quale ninno de' nostri potrà partire per tali missioni straniere; 2. Dove portandoci, •'Otto colpa mortalo ò obbligato a proseguire il viaggio, purché alcuna necessità o impedimento non lo forzasse a far qualche dimora in qualche luogo: eccetto adunque questi ha. dee sempre proseguire il cammino senza trattenersi per tempo nutabile per strada fuor di necessità conosciuta o d'utilità, o altro motivo dettato dalla prudenza; 3. E col medesimo obbligo di colpa grave sono tenuti i detti collegiali di persistere effettivamente nelle missioni; 4. Nelle quali i sacerdoti sono tenuti di esercitare effettivamente il ministero apostolico annunziando Gesù Crocifisso ai gentili, ed amministrando i santi sacramenti ai cristiani. Coloro poi, che non sono ancor sacerdoti, esercitino l'uffizio di catechista.

III. - Il quinto ed ultimo voto de collegiali ò di militare per tutta la loro vita in servigio della Chiesa in questo istituto e costituzioni, ondo per questo voto c promessa ninno può professare qualsivoglia altra religione, nè ascriversi a qualsivoglia altra congregazione, collegio, seminario o istituto, qualunque egli si sia. senza la dispensa del supcriore, attesa la maggior parto de' voti della sua consulta.

IV. - Ma so alcuni de collegiali per mancanza di dottrina sufficiente, o per altra cagione, non saranno dalla consulta promossi al sacerdozio, sono in virtù di detto voto obbligati a servire, o in uffizio di catechista, o in altro impiego della comunità, al quale dal superiore saranno destinati.

V. - Si av\erta finalmente che soltanto ciò che han promesso con questi voti i collegiali sono astretti ad eseguire sotto grave colpa, in guisa che peccheranno mortalmente qualora Il violassero colla trasgressione di qualche punto sostanziale di dotti voti, massimamente col disubbidire al formale precetto d'ubbidienza dato loro dal supcriore: del rimanente, qualora non vi sia disprezzo, ninna dello nostre regolo obbliga a colpa nè pur veniale, ma alla pena eia' il superiore, secondo la qualità della trasgressione, stimerà di dare ai delinquenti.

C09 Cap. IX. • *Degli esercizi quotidiani di comunità.*

I. • La mattina. Intesosi il primo segno del campanello, ciascuno levatosi subito dal lotto senza punto trattenersi, alzerà la monte a Dio, e cominciandosi vestire, raveompagnerà con qualche pia mcdituzionciua o alcuna orazione vocale; subito che sarà vestito, sì porrà Inginocchioni, e farà i soliti atti da cristiano, di adorazione, ringraziamento, preghiere, fede, speranza e carità, indirizzando a Dio le azioni del giorno, ed offerendogli anche

i pensieri e le parole che dirà in unione de' meriti di Gesù Cristo, e farà l'intenzione di guadagnare tutto le indulgenze che può; reciterà poi tre *Are Maria* alla Vergine Santissima della purità, acciocché in quel giorno e sempre ci mantenga colla sua intercessione illesa sì bella gioia; indi l'orazione al santo Angelo Custode, ed un *Pater* ed *.Ire* ad onore dei sunti speciali avvocati; c si tratterà in qualcUo pio pensiero finché non si dia il secondo segno di dover ❀ndan a far l'orazione: avvertendo ognuno studiosamente di non fare occupare Fummo da qualche pensiero vano o straniero, ma custodisca il suo cuore acciocché nel principio del giorno lo pasca solo di pensieri di Dio, del cielo o di spirito, e possa dire col santo Davide: *Quoniam ad (e. orabo. Domine, mane exaudies vocem meam (Ps* 5, Ir. sonato poi che sarà il secondo segno, si raduneranno tutti nel luogo destinato, ed adorato il SS. Sacramento, r dettosi il Peni. *sancte Spiritus, etc.*. si farò la mezza ora di orazione mentale, come si è detto.

II. - Nelle stagioni che le notti sono corte, subito finita l'orazione, e nelle stagioni che sono lunghe, all'alba chiara, si suonino le campano per la prima messa, e per segno altresì della rottura del silenzio. S'apra la chiesa, e si celebri la prima messa, alla quale assisteranno tutti coloro che non la celebrano. Dopo la quale ognuno si ritiri con modestia, e con raccoglimento ed umile tranquillità attenda poi al proprio utlìzio.

III. • L'esame di coscienza da far per la mattina si farà immediatamente innanzi al pranzo, c si suonerà il campanello per darne il segno, ed incomincerassi col *Veni, sancte Spiritus,* etc.; indi ognuno adorerà Gesù (’risto sacramentato, e dinanzi alla sua divina presenza farà l'esame generale e particolare, dando una accurata revista ai suoi pensieri, opere c parole, ad ❀ proponimenti presi nell'orazione, per vedere se li ha adempiti, e facondo appresso gli atti di pentimento e proposito: in tutte le quali cose, per serbarsi uniformità. il superiore accennerà gli atti, e finito che sarà il tutto, egli intonerà la *Saire Itet/ina,* che »i dirà-, secondo il solito, con pausa e divozione, e finita che sarà, il supcriore s'alzerà. e dopo d'esso gli altri, e si onderà con modestia e decoro nel refettorio, dove si osserverà ciò che vien prescritto nel capo XXII della mensa.

IV. - Dopo il pranzo, mentre ai fa razione di grazie, si darà il segno per la seconda tavola: dopo l'azione di grazie, ai ritornerà nel coretto, ed ivi adorato Gesù sacramentato, si reciteranno le litanie della Madonti» per li benefattori viventi, ed il *Deprofundis* per i benefattori defunti, e finito ciò, si anelerà nel luogo della ricreazione.

V. - Coloro cho sono della congregazione, faranno la ricreazione in luogo distinto da quello dove si raduneranno i collegiali per la loro, e cosi si osserverà con fratelli laici. Questa ricreazione durerà per lo spazio d'un'ora. e senza averne licenza, ninno n'è dispensato.

VI. - Finita l'ora suddetta, si darà il segno del silenzio, che sarà da tutti osservato, e ciascuno si ritirerà in stanza, o per riposare, o vero per impiegarsi in silenzio ad alcun manuale esercizio che non apporti applicazione faticosa, e che non sia ili disturbo a' compagni.

VII. - Quando li giorni sono lunghi, il riposo durerà per due oro, dopo le quali, al suono del campanello, ognuno con modestia e silenzio si porterà al luogo destinato, ove 6i farà la mezz'ora di orazione mentale. Quando i giorni sono corti, il riposo sarà di tre quarti d ora, e la mezz'ora d'orazione si farà la sera con osservarsi il metodo prescritto nel capo XV neU'orazionо della mattina.

Vili. - Nelle stagioni che le giornate sono lunghe, e la seconda orazione si fa ad ora di vespero, il suono del campanello della prima tavola per la cena sarà il segno del silenzio; quando poi le giornate sono piu brevi, e la seconda orazione si fa la sera, il segno del silenzio sarà il tocco ❀dell *A ve Maria.*

IX. - Le conferenze, delle quali si parla a suo luogo, in tempo di estate si potranno fare tutte ciascuna nel suo giorno dopo l'orazione clic si fa ad ora di vespero. Nel tempo

poi dell'inverno, si potranno fare anche dopo il vespero, subito dopo rotto il silenzio, come oggi felicemente si pratica: si eccettua sol quella delle colpe, che si faro la seni dopo l'ŏra zionc in comune.

X. - No' tempi che detta orazione si farà il giorno, si dee osservare il seguente metodo per apparecchio: Prima d'andare a cena, si raccoglieranno tutti in cappella, ove, dopo un breve raccoglimento, si adorerà il SS. Sacramento, si dira il *Sub tuum praesidium, dc.*ȹ e poi s'anderà a cena, nella quale «'osserverà il metodo del pranzo.

XI. - Dal tempo della seconda tavola del pranzo fino a quello della cena devano scorrere al meno otto ore, qualche poco più ne' giorni di digiuno.

XII. - Mentre si fa l'azione di grazie dopo la cena si darà il segno per la seconda tavola, e dal refettorio tutti si condurranno modestamente nel coretto, dove, dopo essersi adorato il SS. Sagramento, si diranno alcuni *Paler* ed *Are* per la conversione degl'infedeli, peccatori, per li benefattori, ecc. Si stara poi in modesta ricreazione per lo spazio di tre (piarti d'ora, quando non si digiuna, e ne' giorni di digiuno, per sola mezz'ora, r tutti dovranno onninamente intervenirvi, esentandone solo i dispensati dal superiore.

XIII. - Finita la ricreazione, sonato il campanello per Pesarne di coscienza (e questo anche sarà il segno del silenzio, che durerà fin al segno della prima messa della mattina), per l'esame tutti si condurranno nel coretto, dove adorato Gesù sagramentato si fa l'esame generale c particolare cogli atti che per chiarezza maggiore si ripetono qui. cioè di dolore c proponimento, di fede, speranza, carità, ringraziamento, ṗreghiere e con indirizzare a Dio le azioni tutte. Si diranno tre *Are Maria,* colla faccia per terra, dimandando umilmente c con confidenza la benedizione alla Vergine nostra madre, e la grazia di mantenerci sempre puri. Si dirà la preghiera al 8. Angelo Custode, ed un *Pater* et Jrr. dopo il quale il supcriore benedirà tutti coll'acqua benedetta, ed ognuno dopo il silenzio si porterà nella sua stanza.

XIV. - Dopo mezz'ora si darà il segno col campanello, acciocché ognuno smorzi il lume, e vada a letto, ed il superiore averà l'avvertenza di quando in quando d'andare per le stanze, o di mandarvi, per vedere se ciò s'osserva.

XV. - Da questo segno all'altro che sarà dello svegliarsi la mattina, devono passare sette ore quando le notti sono lunghe, e sei quando le notti sono corte, perché all ora per lo riposo del sonno si supplirà dopo pranzo.

610 Cap. X. • *Della conferenza sopra le regole.*

I. - Se mai qualche comunità decadesse dal primiero spirito nel quale fu eretta, ciò sarebbe unicamente perche non si osservano più le leggi sotto delle quali fu stabilita. Non serve che abbiano i fondatori lasciato ottime regole, se dai sudditi non si mettono in pratica e vanno in disuso, e cosi la comunità perdo il suo spirito o la sua vita, che è l'osservanza esatta delle sue costituzioni ed ordini, il che conoscendosi dal comune nimico, corca per varie vie e raggiri rallentare il fervore dell'osservanza, e cosi farsi strada ad introdurre il rilassamento, e poi il disprezzo delle regole e la rovina della comunità. Acciocché adunque col favor di Dio ciò non avvenga alla nostra minima comunità, ma sempre vegeto 0 fresco v i si vegga mantenere lo spirito e 'l buon ordine con cui si è fondata, mezzo opportuno ed cfìicace si giudica il toner sempre innanzi agli occhi le regole, ancor le più minute e che sembrano a prima veduta di poco rilievo. e'l riflettere insieme che tali regole sono i fondamenti, su cui si mantiene in piedi, e li sostegni e puntelli che la sostengano e difendano dalle cadute. Si stabilisce perciò la conferenza da farsi sulle regole comuni e particolari della prima e seconda parte, e ciascun lunedi, nella maniera ‹ he siegue.

II. • Il detto giorno del lunedi nelle giornate lunghe finita che sarò l'orazione dopo il riposo, e nelle giornate corte, nelle quali l'orazione si farà la sera, al tocco della rottura del silenzio, tutti dovranno al suono del campanello, che ne darà il segno, radunarsi al luogo destinato.

III. - Radunati che saranno, il superiore comineará l'esercizio col reni, *Sancte Spiritus, de.,* e poi posti a sedere, leggerà, o farà leggere questa regola per lo spazio d'un quarto d'ora incirca, cominciando dal preludio.

IV. - Finita che sarà la lettura suddetta, il superiore dimanderà a tutti so hanno notato esservi nella comunità qualche rilassamento o mancanza, e chiederà ancora il rimedio che da ognuno si stima opportuno per metterlo in osservanza, ed ognuno è tenuto dire con tutta la modestia o sincerità il suo sentimento. Non esscndov i niente da notare, si dovrà proseguire la lettura per un altro quarto d'ora incirca, osservandosi il metodo immediatamente detto, e così dovrà farsi finché finisca la lettura di tutta la regola, c poi si comineorà di nuovo. Quando dopo il primo quarto vi sarà alcuna cosa di rilassamento da notare, se anderà la conferenza in lungo, di maniera che si occupi un'ora, scorsa l'ora, non si farà altro; di maniera che la lettura non dovrà mai eccedere la mezz'ora, e la lettura c lo scrutinio delle mancanze conosciute nella lettura o dal primo quarto o di tutta la mezz'ora insieme, non dovranno mai eccedere l'ora.

V. - Si deve poi notare, che in questa conferenza si tratta delle mancanze di tutta, o jiartc della comunità, c non già di quella de' particolari, imperocché di queste se ne parla nella conferenza delle colpe, che si fa il venerdì.

VI. • Nel caso che si trovasse qualche rilassamento, il superiore dee essere tutto zelo in esortare tutti all'osservanza; ed in pubblico, o, dismessa che sarà la conferenza, in privato, secondo richiedo la qualità della materia, conferire con li consultori per prendere quegli espedienti che avanti Dio si stimano più propri ed opportuni per introdurre di nuovo l'osservanza della comunità; e questo importa tanto, «pianto importa l'osservanza perpetua in questa comunità.

VII. - Questa conferenza si stima di tanta importanza. che, se per qualche festa di prima classe che concorresse o occorresse, o per qualche altro legittimo impedimento, non si potesse fare il lunedì, s'ordina che si supplisca il primo giorno non impedito, imperocché se si farà sempre coll'avvertenza e spirito che si deve, sarà ciò un de potentissimi mezzi per mantenere sempre vigorosa l'osservanza delle regolo in questa minima comunità.

611 l Cap. XI. • *Della conferenza spirituale.*

I. • (ili antichi padri, ricordevoli del detto dello Spirito Santo: *Duram cam in solitudinem, et lof/uar ad cor eius (Os.* 2, II), per trovare pili facilmente Dio c trattar seco de' loro eterni interessi, benché volontariamente esiliati ne monti, e carcerati in strettissime celle, avessero dato bando ad ogni umano commercio, pure considerando il gran utile che si cava dalle conferenze di spirito, per esser queste non solo la scuola, nella quale si apprendono le regole della perfezione, ma anche la fornace nella (inalo riscaldane! i cuori da vivi sentimenti proferiti da fervorosi compagni, si acquista forza e lena per sempre più attendere all'acquisto delle virtù, lasciata per qualche ora la solitudine da quando in quando si radunavano e conferivano delle cose eterne. Noi dunque, che per il solo desiderio della perfezione ei ritroviamo congregat i in questa casa, volendo con maggior facilità pervenirvi, oltre l'orazione mentale ed esame di coscienza che si fanno in comune, dobbiamo anche radunarci por conferire sopra de mezzi per giungere alla perfeziono che si desidera, non solo per sempre piu apprenderne le regole, ma por via più Infervorarci, e far nuovo acquisto di forze por porle in pratica; che per tanto si prescrive la conferenza da farsi nel modo che siegue.

IL • Ne' giorni non impediti dalla conferenza delie regole o da quella delle colpe o della teologia inorale, al sogno del campanello, dovranno tutti I nostri radunar?! nel luogo destinato, e dopo d'ossersi detto il Peni, *Sancte Spiritus. eie.*. al cenno del superiore si comincierà la lettura d'un libro spirituale, sopra della quale il superiore, o altro di sua commissione, dirà qualche cosa d'edificazione sopra J'istessu materia, e poi dimanderà a qualcheduno degli astanti il sentimento avuto circa la detta lettura, e costui dovrà dire con semplicità quello che stimerà avanti Dio, avertendo però tutti di non essere troppo prolissi, ina di dire succintamente il loro sentimento, non affettato nè studiato, ma con santa semplicità, e, parendo al superiore, potrà egli spiegare più a lungo il suo o l'altrui sentimento, purché tra la lettura e conferenza mai non passi un'ora.

012 Cap. XII. - *Della conferenza delle colpe.*

I. - Per la perpetua osservanza di queste regole, oltre de' mezzi proposti nel cap. X, conferendo molto la conferenza delle colpe, perciò s'ordina che ogni venerdì, immediatamente dopo l'orazione del giorno, si faccia la detta conferenza nel modo che siegue.

IL - 11 luogo, se comodamente si può, dove essere oscuro, con porta e fencstre serrate, col crocifisso e due candele sopra del tavolino o sopra l'altare: dall'una e dall'altra parte del tavolino vi devono esser de' banchi bassi e senza spalliera, ne' quali ognuno secondo suo ordine deve sedere, e solo al lato del tavolino dee porsi una sedia per sederci il superiore.

III. - Doi»o che saranno tutti radunati e seduti, dettosi in ginocchioni il Leni, *Sancte Spiritus, etc.*. c riposti a sedere, il superiore o altro da lui destinato dirà quattro parole *ad fratres* incitandoli all'umiltà ed emenda delle colpe: e finito che egli avrà di dire, potrà ordinare a qualche altro di aggiungere il suo sentimento sopra ristessa materia; e dopo essersi trattenuto qualche tempo con questi esercizi, darà il segno per cominciarsi la conferenza delle colpe: ed allora il fratello laico più anticosì porrà in ginocchioni nel mezzodì tutti, e col capo chino c scoperto, e colle mani giunte avanti il petto, accuserà c non escuserà le sue colpe, supplicando il supcriore della penitenza e gli astanti a volerlo ammonire degli altri suol difetti che egli non conoscesse, sentendo in profondo silenzio e senza scusarsi tutti quelli che gli faranno la carità di avvisarlo de' suoi difetti, ancorché non fossero tali come gli vengono rappresentati.

IV. - Qui però si devo avvertire che il solo superiore, che starà seduto e colla beretta in testa, potrà avvisarlo degli altri difetti, fargli la fraterna correzione, e bisognando, dargli congrua penitenza. Potrebbe altresì ordinare a qualche congregato prudente c discreto ¿'ammonirlo di qualche altro difetto che conoscesse, ma questo non dovrà inoltrarsi a far correzione alcuna: il che finito, il fratello bacierà la terra, ed nuderà a sedere nel pristino luogo, od in tanto succederà a lui l'altro fratello laico, e cosi fino all'ultimo, quale, dopo d'aver baciato la terra, onderà fuora seguendo tutti gli altri fratelli. Gli altri poi siano fratelli laici, chierici o sacerdoti, conoscendo qualche difetto nel compagno, sono tenuti anticipatamente avvisare il superiore, acciocché egli gli faccia la correzione in questa conferenza in pubblico, o in altri tempi in privato, come meglio stimerà nel Signore.

V. • Immediata mente dopo i laici, succederanno li chierici, (piali, finito che areranno» nuderanno via, osservandosi con questi e coi sacerdoti ristesso che poco anzi si è detto con i fratelli laici, colla sola differenza, che il superiore in fart alli sacerdoti la correzione» dovrà farla colla beretta in mano,

VI. - Dopo i chierici, succederanno i sacerdoti, i quali» dopo essersi accusati, ed aver umilmente ricev uto dal superiore le ammonizioni e penitenze, c dopo che il supcriore averà Intonato l'azione di grazie al modo solito, anderanno via, restando il solo superiore col fiuo ammonitore. Il supcriore allora s'inginoochicrà avanti di lui. e lo pregherà volerlo am-

montre, il che dovrà fare, ma con ogni rispetto ed umiltà, senza riprenderlo, e senza imporgli penitenza, ma solo esporgli i suoi difetti, e lo scandalo elio avesse causato.

Vii. - Li difetti, che si devono accusare o riprendere in questa conferenza, saranno le trasgressioni della regola, le negligenze ed errori commessi ncH'amininistrazionv dei propri uflìzi, le mancanze ed offese fatte ǎ compagni con dimandar loro pubblicamente perdono, li difetti occulti, che non sono scandalosi, e sono in danno del comune, come il versar olio, vino, rompere vasi, ecc., e li difetti resi già pubblici in comunità.

Vili. - Li difetti poi, che non sono pubblici, e ricercano una confessione segreta al confessore, non si devono dire in questo luogo e molto meno se, dicendoli, generassero qualche scandalo.

IX. - Ninno si contristi per qualsisia correzione, dovendo piuttosto rallegrarsi, c ricevere con rendimento di grazie ravviso che tende al profitto, emendazione e decoro.

X. • La penitenza da darsi dal superiore in simili casi, sarà una delle seguenti, o altre simili, secondo la qualità del difetto, ed egli stimerà meglio nel Signore: per esempio baciare qualche volta la terra, recitare alcuni *Pater* et -Ire, o il *Deprofundis* o il *Miserere* colle braccia aperte, servire nella prima tavola, recitare una corona per faumento della fondaẓioni o per l'anime dei nostri defunti, visitare gl'infermi di nostra casa, far baciari' li piedi alli primi o agli ultimi sacerdoti, sedere ncH'ultimo luogo della tavola, cibarsi seduto in terra, stare in ginocchioni avanti il refettorio, e pregar tutti ciucili che entrano a pregar Dio per lui, mentre tutti siedono a tavola, andare in giro dimandando a tutti qualche cosa por limosina, o altre simili.

XI. - Si avverta qui, che, quando offendesse taluno l'altro, non si deve aspettare sino al venerdì per riconciliarsi, ma secondo l'avviso di nostro Signor Gesù Cristo, che dice: *Sol non occidat super iracundiam restrain* I. 26), devo la stessa sera dopo cena in refettorio. subito finita l'azione di grazie, pubblicamente inginocchiarsi, e dimandar perdono al compagno, cd allora il compagno, benché offeso, deve ancora egli subito inginocchiarsi» e dimandare ancor egli perdono, e riconciliarsi. Il superiore poi essendo consapevole del difetto. farà una breve riprensione con dare o no la punitenza secondo meglio stimerà nel Signore; questo però si deve intendere quando la colpa fosse pubblica, poiché essendo segreta. dovranno segretamente far questi atti tra di loro.

XII. • Le colpe e difetti ďe novizi li sentirà ogni giorno il loro maestro.

XIII. - Li collegiali, finché non abbiano finito i loro studi, sono dispensati da questo esercizio.

613 Cap. XI li. - *Degli altri esercizi da farsi in diversi altri tempi.*

I. - Avendo noi sortiti la gran ventura d'essere radunati sotto il dolcissimo e potentissimo patrocinio della sagra famiglia di Gesù ('risto, ognuno dee mantenere, e sempre più aumentare quei soavi sentimenti e dovuti di tenera ed ossequiosa divozione verso famiglia cotanto felice e beata, i quali di certo si sentirà ciascuno sorgere nell'animo e sperimenterà Sempre nel suo cuore per poco ohe rifletta alla qualità ed amabilità de personaggi che godiamo per protettori. Onde ognuno dia flato spesse volto al fuoco della divozione fervorosa verso la sagra famiglia, e si ecciti il più che può ad offerir loro i più fervidi affetti del cuore, e procuri di cercare occasione per onorarli, amarli, trattenersi in dolce conversazione con essi, e talmente imbevere lo spirito della tenerezza inverso loro, che diano segno al di fuori, facendosi da ognuno conoscere per figli, alunni c confidenti amici o servi della beata famiglia di ('risto, e diffondendo ne' cuori de' prossimi lo stesso affetto, lo stesso ossequio. la stessa tenerezza, la stessa riverenza, fiducia o divozione.

IL - In tutù? le foste principali di Gesù Cristo e di nostra Signora, come anche nelle feste dei santi Giuseppe, Gioacchino, ed Anna, il supcriore intimerà le novene, le quali si faranno con quegli esercizi di pietà che detterà ad ognuno la propria divozione coll'indirizzo del direttore. Nei giorni poi della loro festività, tutti siano tenuti comunicarsi.

III. - Tutti li sacerdoti si confesseranno almeno una volta alla settimana, e non essendo legittimamente impediti, diranno messa ogni giorno; gli altri poi, che non sono sacerdoti, si confesseranno almeno ogni sabbato, ed ogni vigilia di festa di precetto, e de santi padroni di ciucata fondazione, per comunicarsi poi il di seguente, se cosi parera ai direttore.

IV. - La comunione ai deve fare pubblicamente in chiesa da tutti insieme all istessa messa. Li novizi poi, oltre le dette giornate, ai comunicheranno un'altra volta ogni settimana, sempre però coll'approvazione del maestro, alla prudenza del quale si lascia di comunicarsi più spesso.

V. - Eccetto i fratelli laici, tutti gli altri si esortano ogni giorno a leggero in ginocchioni e con testa scoperta un capo del Nuovo Testamento, studiandosi di praticare quanto in quello si comanda e consiglia, con riflettere poi ed esaminarsi nell'osservanza e trasgressione in quel giorno.

VI. - Ogni anno, ciascuno dovrà fare per otto giorni gli esercizi spirituali con la confessione annua e rinnovazione di spirito. Questi esercizi potranno cominciarsi ai 30 di dicembre, e si farà la rinnovazione di spirito nella vigilia dell'Epifania, festa della manifestazione di Gesù Cristo, ed in cui la santa Chiesa rammemora il principio della sua predicazione, ed il primo miracolo operato a' prieghi della santissima Madre a pro degli sposi di Cana, considerando ciascuno seriamente che noi dobbiamo esser posti sul candeliere per essere da ognuno mirati, c per fare che colle nostre opere, fatiche e buon esempio si convertano alla santa fede i gentili, e tornino alla amicizia di Dio i peccatori: Sic *luceat tur vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est (Mt.* 5, 16), ed insomma dobbiamo in faccia a tutto il mondo comparin' come ministri di Gesù: *Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei* (1 *C.* I, 1).

VII. - li superiore, qualche giorno prima, intimerà nel refettorio la rinnovazione suddetta, la quale ai farà in chiesa, a porte serrate, dopoché saranno fluite le messe, e dopo essere andati via tutti i forestieri.

Vili. - Ogni mese, in un giorno destinato dal superiore, ognuno dovrà fare un giorno di ritiro, e la confessione di quel mese, o nel giorno seguente, o in altro da destinarsi dal superiore, ognuno darà il conto di coscienza al direttore di spirito, e dovrà ognuno accettare con pronta e cieca ubbidienza tutti i consigli che gli saranno dati, come si è detto nel cap. VII, ove si tratta dell'ubbidienza.

IX. - No giorni, ne quali non si fa la conferenza di spirito, tutti dovranno per un quarto d'ora fare la lezione spirituale.

Cap. XIV. - *Del modo come dobbiamo conversare fra di noi.*

I. • La nostra conversazione e colloqui familiari devono dimostrare il sincero e cristiano amore, che tutti scambievolmente dobbiamo portarci, e cosi dee quella essere tutta amore e carità cordiale, che abbia Iddio per principio, e Iddio per fine: amandoci con quell'amore al quale esortava l fedeli l'apostolo diletto: *Quoniam haec est annuntiatio, quam audistis ab initio, ut diligatis alterutrum* (1 I. 3, 11).

II. - Questo amore ci dovrà fare compassionevoli eo' compagni, desiderosi del loro beni' spirituale, e pazienti nel sotTrire i loro difetti: *Supportantes invicem in charitatt. sob liciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis (E.* I. 2. 3).

III. • Dee regnar ancora tra noi uno scambievole rispetto e stima, considerandosi Ognuno come suddito e discepolo del compagno, ponendo sempre mente alle paróle del Redentore: *Non reni ministrari, sed ministrare (MI.* 20, 28), e dell'nltrc riferite da S. Giovanni: *ego lari pedes vestros, dominus ct magister, et vos debetis alter alterius larare pedes* (J. 13. 11).

IV. - Ma ingegnandosi ciascuno di mostrarsi amico caritatevole ed ossequioso di ogni fratello, avverta a non fomentare amicizia particolare con veruno, essendo questa, non men che Tavverslono, origine di rotture, di discordie, e della rovina delle comunità, le quali non possono ben regolarsi e camminar con buon ordine, se non regna in esse una pace equabile in tutti c con tutti, onde sfuggansi le soverchio familiarità e confidenze che non si confanno colla sodezza c rigore del vero spirito, il quale dee, non dico diminuirsi, ma crescere nella santa fraterna cordiale nostra amicizia in Gesù Cristo.

V. - Ncll'lncontrarsi l'uno l'altro si salutino i nostri con rispetto e decoro, cosi in casa come fuori. A mensa però si levi la beretta solo al superiore, c a qualche personaggio forestiero o di condizione distinta.

VI. - Si frigga più che la peste ogni sorto di contesa, e so ne tronchi a buon'ora qualsivoglia radice ancor con perder lo proprie ragioni, e se (il che tolga Iddio) accadesse alcun disturbo, sia ognuno ricordevole dell'avviso della sagra Scrittura come altrove si è incaricato: *Sol non occidat super iracundiam vestram (E.* i. 2G).

VÌI. • Ninno ardisca di riprendere o correggere il compagno de' suol difetti o mancamenti, ancorché naturali, essendo questo uffizio proprio del superiore, ed il quale ninno dee arrogarsi, ma osservandosi nel compagno alcun mancamento o difetto, se no dia con seeretezza e carità al superiore ravviso, il quale con la sua prudenza ed autorità metterà in opera i mezzi opportuni per emendare, correggere o castigare ancor il fratello, se il difetto lo richiede, e far cessare il disordine e lo mancanze.

Vili. • Senza licenza dei superiore ninno ardisca parlare con collegiali, con novizi, studenti, e parimente ninno si porti nei luoghi destinati al loro uso o per gli esercizi loro.

IX. - Ninno s'intrometta nell'uffizio o impiego del compagno, eccetto quando venisse pregato dagli uffizioli subalterni a porgere aiuto in alcuna cosa, perchè allora, potendo, dia subito la mano, e caritatevolmente Taint i, purché però possa in breve tempo spedirsi la faccenda, perchè, so vi si richiede molto tempo, si dee prima chiedere licenza al superiore.

X. • Nelle ore di ricreazione severamente si proibiscono le dispute su punti di scienze, per non riscaldare il capo, impedire la digestione ed il sollievo dello anime, che si pretende in questo tempo. Il luogo del disputare è la scuola, ove s'attende nello scienze e ne studi.

XI. • S'incarica fortemente a servar rigoroso silenzio intorno a tutto ciò che si fa o si dice in casa, niente discorrendone con forestieri, specialmente so siano difetti o imperfezioni, ancorché minime. Il buon nome è pur troppo necessario agli evangelici ministri, onde di loro con tutti bisogna parlar di tal guisa, che ognuno resti di loro conversazione c vita edificati. E la pace e fraterno amore è pure assai richiesto nello comunità, e si dee porre da ognuno qualsivoglia studio e fatica, acciocché, senza ombra c diminuzione, viva nel cuor di tutti, e con ogni sollecitudine e zelo dee ognuno avvertire, che non abbia a ricevere mancanza, nè a raffreddarsi per colpa sua; onde se in ciò accadesse alcuna mancanza o trasgressione, il supcriore non lasci impunito il trasgressore. per leggiero che sia stato il fallo, essendo ciò cagione che l'amore tra i fratelli si raffreddi, cosa che noi dobbiamo sfuggire con tutte le forze possibili.

XII. - Non presuma alcuno lamentarsi del vitto, della camera, o di qualsivoglia altra cosa della comunità, nè di qualche mancanza di comodo; e se mai avvenisse cosa

alcuna che non soddisfacesse, o daaso non leggiero fastidio, hc ne din negreto e subito avviso al superiore, il (¡naie con discreta prudenza dovrà porvi il rimedio.

XIII. - Parlandosi d'altri regni o paesi dei quali sono gli astanti, non se nc dicano t difetti, potendo essere ciò cagione di rompersi la carità fraterna.

XIV. - Coloro che hanno deposto Valletto al mondo, e si sono liberi dalle cure di quello, consecrati agli esercizi apostolici, senza alcuna mira di proprio interesse, debbono anche spogliarsi del soverchio desiderio di sapere le a\ venture delle guerre e di lle cose che Succedono ne' governi dogli Stati, ma dovran piuttosto vivere come se per loro non ci fosse mondo, sebbene però non dobbiamo dimenticarci del nostro essenzialissimo obbligo di pregar sempre il Signore per li nostri sovrani in primo e principal luogo. Indi per tutti i principi cristiani, e loro pace e concordia.

XV. - Nelle lettore che si scriveranno i nostri fratelli scambievolmente, evitino ugni soverchia cerimonia ed alTcttazione, ma così ne' titoli come nelle espressioni riluca in e^i la carità, l'amorevolezza, la confidenza, e sopra tutto la semplicità cristiana. Legga ognuno il cap. XXV del *Cammino* dt *perfezione* di 8. Teresa di Gesù, e rifletta a quei mirabili documenti che ivi dà, acciocché le sorelle si reputino tutte eguali, e certamente ognuno si persuaderà, che ninna distinzione, nò pur nello scriversi l'un l'altro, e ninna maniera che odori di inondo, debba permettere nelle ben regolate comunità.

615 Cap. XV. - *nell'orazione mentale.*

1. - Se, come dice S. Teresa, la meditazione è cosa che a tutti i cristiani importa la vita il cominciarla, chi mai potrà dubitare che noi dobbiamo con una cura particolarissima far che questo santo esercizio sia l'unico nostro pensiero e le nostre vere delizie, dacché non solo è debito della nostra vocazione il procurare coll'aiuto del Signore accostarci a lui, e seco in dolco conversazione deliziarci il più che possiamo per mezzo di questo santo esercizio e degli altri atti inverso Dio che negli altri capitoli si prescrivono, ma e altresì principal nostro Impiego il trasfóiidcrc lo spirito di orazione negli altri prossimi ed istillarlo ne' cuori de collegiali; onde essendo l'amore dell'orazione il principal fondamento su cui si erige il grande edificio di questa minima radunanza, quanto con più o meno fervore, assiduità c vigilanza si attenderà da noi a tal santo esercizio, tanto maggiore o minore sarà lo spirito della nostra comunità; nella quale benché un'ora solo d'orazione da farsi in comune s'ordini o comandi, tale determinazione ‹ll tempo sia data solamente per tòr via tutte le scuse che alcuno volesse pretendere per non intervenirvi, non già perchè» soddisfattosi all'obbligo della comunità, dobbiamo menare il resto del giorno senza volger la mente al nostro grande iddio e dolcissimo padre, essendo tenuto ognuno a sapere che lo spirito del presento istituto esigo da ognuno l'osservanza puntuale o fedele delle parole di Gesù Cristo: *Oportet semper orare et numrptam deficere (L.* IS, 1), la qual cosa auro nella folla delle faccende, o nel mezzo degl'impteghi nei quali saranno posti i nostri, potranno facilmente colla grazia di Dio conseguire, osservando la pratica seguente.

IL • Si studii e si sforzi ognuno di contrarsi l'abito di purificare rintcnzlono nel principio di qualslsia azione, con indirizzarla a Dio ed alla sua maggior gloria, e continuare poi di (piando in quando lo stesso atto nel progresso dell'opera, similmente procurando ravvivare di quando in quando la fedo della divina presenza, avendo di continuo avanti gli occhi che noi andiam sempre sotto gli ocelli di Dio. e cosi faremo brevemente con sua divina maestà di tempo In tempo alcun colloquio amoroso o qualche aspirazione fervorosa, o alcun atto di fede, speranza e carità, per fare i quali atti non si richiede lunghezza di tempo, ma fervore di volontà e brevissimo lancio d'ossequioso pensiero verso Dio. Si facciano anche familiare i nostri l'uso delle giaculatorie orazioni, particolarmente di quelle che dall'orazione fatta in comune si sono proso, o che l'anima, riflettendo alle verita me-

ditate, ha fatte o fa, essendo utilissimo consiglio quello del grande S. Francesco di Sales che noi dobbiamo raccòrrò dalla meditazione alcuni sentimenti che più ci han mosso, por rimeditarli fra il giorno, come chi raccoglie da un orto i fiori che più gli sono piaciuti, e poi tra via gli va trat to tratto odorando; e finalmente nelle ore, nello quali i nostri saranno liberi e sbrigati dalle necessarie occupazioni. utile pratica sarà o di portarsi in chiesa a fare un poco d'orazione innanzi il santissimo sagramento, o di leggere nelle loro stanze qualche buon libro che accenda la volontà c la porti a far qualche atto fervido verso il suo Dio, ed in questa maniera nelle azioni avendo riguardo a Dio, e per fine Iddio, e nelle ore libere dalle fatiche colla lettura e meditazione illustrando la mente ed intenerendo l'anima» si farà sempre orazione, e si acquisterà il bell'abito di star sempre con Dio anche nel mezzo delle più distruttive faccende, e si eseguirà il comando di S. Leandro vescovo di Siviglia alle religiose: *Lectio sii libi assidua, iuqisque oratio, dividantur tibi tempora ct officia, ut, postquam legeris, ores, postquam oraveris, legas.*

III. • La mentovata ora d'orazione in comune, acciocché riesca facile a tutti e ninno possa allegare scusa per non intervenirvi, si dividerà in duo volte: una mezz'ora se no farà la mattina, e l'altra la notte nella stagione d'inverno, o dopo il riposo del giorno nella stagione di estate. Subito intesosi il segno della detta orazione, ognuno s'immagini d'esser chiamato da nostro signor Gesù Cristo, per andar a trattar seco da solo a solo il grande affare dell'eterna salute, e con tal pensiero, lasciando subito ogn'altra cosa che si stesso facondo, vada nel luogo destinato, pensando sempre a chi ò colui che lo chiama, ed al negozio per cui lo chiama. Arrivato che sarà ognuno nel detto luogo si porrà in ginocchio, trattenendosi, flutanto che s'incominci l'orazione, in atti d'adorazione e di amore inverso il santissimo sagramento, il che si praticherà anche quando per la mattina c sera si raduneranno per l'esame di coscienza.

IV. - L'orazione si farà da tutti posti in ginocchioni, e se taluno non potesse proseguire in tal sito, dopo la preparazione potrà levarsi e stare in piedi, ma ninno potrà stare appoggiato o a sedere, senza che pria n'abbia ottenuto la licenza dal supcriore.

V. - Datosi il segno, il superiore aspetterà uno spazio determinato nel quale ciascuno possa venire dalla sua stanza, dopo il quale, benché non tutti si siano radunati, egli non aspetterà oltre, ma darà principio all'orazione col *Veni, Sancte Spiritus, etc.;* e lo stesso dovrà farsi in ciaschedun altro esercizio di comunità, non dovendo aspettare più tempo por far ragunarc tutti.

VI. - Dopo recitato il Feni, *Sancte Spiritus, etc.,* si farà la preparazione, suggerendone il superiore in poche parole il motivo degli atti suoi, c frapponendo fra l'uno e l'altro motivo tanto di spazio, che ciascuno possa brevemente fare gli atti, e nel fine di essa si dirà l'Jre *Maria* col *Gloria Patri.*

VII. - Finita che sarà la preparazione, si leggerà un punto per meditare o da' libri del padre Spinola, o da altri selciti dal superiore; c passato che sarà un quarto d'ora in circa, nel quale ognuno ben rifletterà a ciò che ha inteso e si studierà destarsi agli affetti c risoluzioni corrispondenti; si leggerà poi l'altro punto, circa il quale ognuno farà lo stesso. dovendo sempre la meditazione dell'intelletto accendere la volontà, e muoverci all'acquisto o pratica delle virtù. Circa il fine il superiore darà il segno ed i motivi per gli atti della conclusione; e finita la mezz'ora, si dirà con pausa divota la *Salve Regina,* prima della quale potrà il supcriore o dire o far dire a chi gli parerà qualche sentimento che siasi ricavato dall'orazione.

Vili. • La meditazione che si farà per la mattina dovrà farsi sulla Passione di nostro signor Gesù Cristo, fuori de' giorni di comunione, ne' quali eleo essore su dello stesso soggetto della comunione; la sera poi si farà su qualche punto della vita purgativa, e sposso sui novissimi.

IX. • Durando l'orazione mentalo» a ninno eia lecito recitare qualMsia orazione vocale, ma ciascuno sia intento a meditare il punto proposto.

X. - Per tutto Il tempo che dum la meditazione. Hi studii ognuno di osservare un esatto e divoto silenzio, seguitando l'esempio de' santi padri antichi» i quali nelle comuni adunanze benché fossero in numero grandissimo» stavano tuttavia ron -d fatta modestia e silenzio, che sembra va che ninno ivi fosse; non tossivano nè raschiavano, anzi neppur piangevano ne sospiravano per non disturbare gli altri. Ognuno dunque rifletti -n riamente che ivi si sta per meditare, parlare con Dio. con se stesso, c con serietà proponere ciò che conosce ognuno esser necessario por la riforma de difetti ed aumento delle virtù, per ricordarsene spesso tra il giorno, e mettere in esecuzione ed in opera i fatti proponimenti.

XI. - Se alcuno si addormentasse, sia tenuto chi gli è vicino a destarlo.

XII. E finalmente chi per legittimo impedimento non potesse intervenire all'ora suddetta, dovrà poi supplire in altro tempo e luogo.

616 Cap. XVI. - *Della mortificazione.*

I. - Gran nemico ed insidiatore continuo è ciascuno a se stesso, ed il secondare le nostre voglie ed appetiti, è un far più forte un tal nemico e renderlo più gagliardo ai nostri danni, c l'unica maniera per superarlo e sottrarsi alle sue insidie ed assalti» è il contrastarlo sempre e mortificare in noi ogni piccol moto di appetito non ben regolato, e star sempre avvertito a considerare, che si pensa, che si desidera, che si stima» che >i ambisce, per vedere se in qualche cosa in noi nascesse desiderio di cosa non conforme alla nostra vocazione, per sradicare subito dal cuore tal cattiva semenza che potrebbe far germogliare erbe velenose che soffocherebbero tutto il buon grano che con aiuto di Dio si spera che abbia da raccorci dalle nostre pratiche ed osservanze della regola che abbiamo abbracciato. Per ben esercitare la mortificazione bisogna prima riflettere che diceva David: *Anima men in manibus meis semper (Ps.* 118, 109), cioè porto il mio cuore nelle mie mani» per ben osservare o vedere che pensa, che desidera, e dove si muove: c bisogna poi rompere le voglie disordinate, la sregolata concupiscenza, eseguire il bell'avviso di S. Paolo: Camis curam *ne feceritis in desideriis {R.* 13, 14). anzi per consiglio ed avviso di tutti i direttori di spirito bisogna anche nei desideri leciti mortificarci c andar contro alle proprie inclinazioni per renderci padroni di noi stessi c togliere l'armi al nemico, il quale non può di leggieri credersi quanto si faccia poderoso e terribile, se secondando spesso i suoi appetiti si lascia prender forza contro allo spirito che lo dee toner soggetto e abbattuto; inoltre la mortificazione è qual forte muro per difendere la religiosa osservanza dagli assalti de nostri nemici, e per fare che qucll'anima, che di tal saldo muro è cinta e difesa: porti senza tema d'alcuno i frutti di acquisto di virtù, di santo zelo, e d'utile nelle anime du' prossimi, che sono le cose alle quali sono indirizzate tutte le nostre fatiche.

II. - Si parla adunque in questo capo della mortificazione interna, reprimendo la concupiscenza immoderata delle cose sensibili con mortifican' i sensi interiori e lo proprie passioni.

III. • Il fondamento, sul quale ognuno deve stabilire la sua mortificazione, e il risolversi di lasciar affatto la propria volontà, il proprio giudizio, e regolare ogni azione per tutto Il corso della giornata, secondo proscrive la regola, e non andar cercando altro, nè pensando oltre, radicando ben noll'animo la risoluzione di volere con esattezza religiosissima puntualmente osservare ogni minuzia della regola, stimando ogni suo prescritto come un mezzo datoci non dagli uomini, ma da Dio signor nostro per farei diventare gran santi col favor suo. Oh bella, sicura o meritoria sommamente maniera di praticare con frutto grandissimo la mortificazione si è questa, nè creda taluno che sia picciolo. Ella è più grave

o di maggior difficoltà che pare a prima vista, ma è la maniera sicurissima voluta da Dio, ed alla quale noi abbracciati in breve faremo grandi progressi nella perfezione, c senza questa adderemo piuttosto indietro, benché d'altre volontarie mortificazioni ci caricassimo di proprio capriccio c giudizio. All'incontro, chi esattamente osserverà tutte le regolo, ftneor le più minute, senza altre mortificazioni di cllizi, digiuni ed altro, diverrà perfetto, o riuscirà, mercè la grazia del Signore, gran santo. E sia così geloso ognuno di tal esatta osservanza, che lìssi bene nell'animo tal pensiero, che sarebbe certamente tentazione del nemico il preferire mortificazioni di propria elezione e volontà agli ordini della regola, e ci cagionerebbe non piccol danno e gran ritardamento neH'intrapreso viaggio; imperocché siccome sarebbe sciocchezza propria ed illusione del comune nemico il trasgredire alcun precetto divino o ecclesiastico per osservare un punto di regola, cosi sarebbe ancora inganno del nemico se alcuno volontariamente ed avvertitamente trasgredisse un minimo punto di regola o di costituzione per operare mortificazioni supererogatorio abbracciate per proprio parere e consilio.

IV. - Chi sarà ben della necessità persuaso dell'interna mortificazione, e la praticherà come si deve, sarà amico dell'esterna. tanto più che questa è molto utile per essere uomini d'orazione, quali dobbiamo essere, mentre dice S. Teresa, che spirito d'orazione ed accarezzamento di corpo non possono star insieme. E poi chi attende a rompere e frenare le voglie proprie in coso anche lecito per avvezzarsi ad essere padrone di se stesso, come non cercherà ogni maniera (prudente però e discreta) di doman» anche il suo corpo, sapendo ognuno, che se questo si cura bene, e si tratta con gentilezza e mollezza, dà dei calci e fa gran danno. In questa regola tuttavia poche esterne mortificazioni si prescrivono, e ciò sia fatto acciocché l'osservanza sia uniforme, o per tórre tutte le occasioni di scuse, esenzioni e dispense; del resto, benché abbiamo cotanto inculcato la mortificazione interna, non intendiamo per questo di lasciar senza gagliarde esortazioni di stimolar tutti all'esterna, ma di quella abbiamo con più espressione parlato, come più difficile cd essenzialissima al nostro istituto, e la pratica della quale non si può mai dire che sia eccessiva o soverchia; a questa poi accendiamo tutti, ma con prescrivere, che si regolino col savio parere del direttore por non inciampar in estremità; generalmente però intimiano a tutti, che la vita del missionario dee essere aspra e mortificata, niente amica di comodi e lautezze, acciocché possiamo avvezzarci a patimenti ben gravi che s'incorrono nell'esercizio del mlssionarc; perché se non strapazziamo i nostri corpi, nello battaglie campali poi, ne' viaggi lunghi e disastrosi e nelle persecuzioni ci sbigottiremo, e forte daremo volta; c principalmente perchè l'evangelizzare porta seco l'obbligo d'imitar la vita di Gesù Cristo c degli apostoli, fa d'uopo «pesso riflettere sensatamente allo parole di S. Paolo, che scrisse nella prima lettera ai Corinti nel cap. IV dal verso 9 fino al 12. Si avverte però, che, come si c detto, ninno imprenda mortificazione dalla regola non proscritta senza espressa licenza del superiore o direttore di nostra casa, coll'approvazione del superiore.

617 Cap. XVII. - *Delti digiuni c discipline,*

I. - Oltre a' digiuni comandati dalla santa Chiesa, che si dovranno osservare con somma diligenza, si digiunerà ogni venerdì in onore della passione c morto di nostro signor Gesù Cristo, cd ogni sabato in onore di Nostra Signora e di tutta la Sagra Famiglia; sebbene nel tempo pasquale si dovrà fare il solo sabato, se questo ancor non paresse al superior» dispensarlo; e così parimente quando concorresse festa di prima classo, o quando si fosse digiunato il giovedì, dovrà tralasciarsi il digiuno.

1i. • Si digiunerà di più le vigilie delle feste della Circoncisione del Signore e del Santissimo Sagramento, della Natività e Purificazione della Vergine Santissima, come anche in quella di S. Giuseppe, S. Giovaechino e S. Anna.

11 I. - Si asterranno dalla carne in **tutto** le vigilie de franti protettori, cioè S. Giovanni Ncpomuceno martire, S. Francesco di Sales, S. Carlo Borromeo, S. Frane» -co Snv»rio, s. Filippo Neri e S. Teresa di Gesù, poiché nella vigilia del primo protettore S. Tommaso apostolo s'osserverà la vigilia della Chiesa.

IV. • **In tutti** i **venerdì** di marzo, eccettuati gl'infermi o convalescenti, tutti gli altri seduti in **terra** mungeranno **una** sola cosa calda; e nel venerdì santo, sol pane ed aerina.

V. • Ogni venerdì si farà la disciplina, eccetto sol quelli che occorreranno ncll'ott iva di Pasqua, Pentecoste e Natale; ed in ciucili venerdì, ne quali occorreranno feste di prima classe, o do santi della Sagra Famiglia o protettori della fondazione, allora la disciplina si farà nelle loro vigilie.

VI. - La disciplina dovrà durare un *Miserere,* un *Deprofundis* cd una *Saire Repina* cantati.

613 Cap. XVIII. - *Del silenzio.*

I. - Essendo 11 silenzio uno dei principali argini della disciplina n-golan , è perciò stimato molto ed osservato con gran rigore dai padri antichi, e da essi pubblicato per uno dei principali mezzi per venire alla santa perfezione; ed avendo noi abbandonato la casa paterna, quanto di comodo e dilettevole il mondo ci esibiva, ed essendoci ritirati in qu< -ta comunità, tutto a line di procurare ad ogni costo l'acquisto delle virtù, per pervenire alla santa desiderata perfezione: pertanto in questo capo s'intima a tutti l'esercizio di questa virtù tanto importante del silenzio, e da tutti se n'esige un'esatta cd intiera osservanza ne tempi e ne' luoghi, che qui si prescrive.

II. - Circa i luoghi, s'osserxa silenzio rigorosissimo nel coro, nella chiesa, nella sagrestia, nella libreria, né luoghi comuni, ne dormitori, nelle scuole, nel mentre s'insegna, e tanto nella prima quanto nella seconda tavola. E se in detti luoghi occorresse dire qualche cosa necessaria, si dica, ma in voce bassa ed in poche parole.

III. - Circa il tempo, s'osservi silenzio rigoroso nelle ore già stabilite ml cup. IX; nelle altre ore del giorno sarà lecito il parlare, ma nei soli luoghi pubblici ed a ciò destinati dal superiore.

IV. - Per custodire il silenzio bisogna essere amici della camera, ed Inimici d'andar vagando per la casa e molto più entrare nelle camere altrui; per essere amici della cameni bisogna essere ricordevoli sempre della presenza di Dio. ed inimici dell'ozio che rende fastidiosa la camera e fa desiderare la conversazione; e sarà obbligo del superiore che non si vada girando per la casa, e far che ognuno stia applicato nella sua camera. Chi però ha bisogno di sollievo, si sollevi pure, ma ne' luoghi a ciò destinati.

V. • Nella camera poi del supcriore, ed in sua assenza, in (¡nella del suo sostituto, vi si può entrare in ogni ora o tempo, quando essi stanno in camera: in loro assenza poi, nessuno ardisca entrarvi.

VI. Nessuno faccia qualsivoglia sorta di rumore ne tempi di silenzio, tanto fuori quanto dentro la propria stanza; e dovendo però farlo in tempo lecito e durar lungo tempo, lo faccia con licenza del superiore.

619 Cap. XIX. • *Della modestia,*

I. - Siccome la modestia nei ministri evangelici ha tanta forza e fa tanta impressione no cuori de' secolari, che, senz'ultra predica, questa sola l'edifica, e non rare volte e causa di singolari conversioni; così all'opposto un minimo atto d'immodestia, che scovrono in essi, li scandalizza, e spesse volte distrugge tutto quel bene che con le loro apostoliche fa-

tighe a gran stento areranno procurato. Il clic essendo pur troppo voro, per ciò con special forza s'incarica a tutti d'osservare rigorosamente in tutte le loro azioni questa santa virtù, dovendo ognuno come di continuo tener scolpito nel cuore il ricordo che S. Paolo incaricò alli primi cristiani: *Modestia vestra nota sit òmnibus hominibus (Ph.* i. 5); e con tutta diligenza dovrà osservare le seguenti regole.

II. • Siano modesti nel vedere, non andando or qua or là curiosamente guardando, specialmente verso persone di altro sesso.

III. - Siano modesti nel parlare, non mai dicendo parole che ridondino in lode e stima propria, e molto meno in discapito della stima e decoro altrui, ma piuttosto, quando la prudenza il richiegga, lodino le altrui azioni senza affettazione alcuna.

IV. - Si sfugga il contrastarc? c dimostrarsi pertinace nel proprio parere; anzi nello cose indifferenti, dopo aver bastantemente detto colla solita modestia il proprio sentimento, non bisogna contristarsi, ma si lasci ognuno nella sua opinione.

V. - Si esorta ognuno ad una santa allegrezza, con la quale ci dice il Profeta reale che dobbiam servire il Signore: onde sfuggano la tristezza e malinconia, della quale lo Spirito Santo parlando dice: *Spiritus tristis arsirai ossa (Pr.* 17..2 Avvertano però che allora sarà santa Fallegrezza, (piando sarà moderata.

VI. - Incontrandosi per la casa si salutino l'un l'altro, ma non si trattengano lungo tempo a parlare, dovendosi ciò fare ñe luoghi a ciò destinati.

VII. • Nel trattare con forestieri e cogli ¡stessi di casa, in tal modo deve ognuno portarsi, che non comparisca nò leggiero, nè rustico, ma sia ciascuno docile et affabile con tutti, e procurino tutti esser sempre li primi in onorare e cedere il miglior luogo.

Vili. - C'osi nel gestire che nel camminare sfuggano ogni incompostezza, ogni puerilità. ogni leggerezza, dovendo esser gravi in tutte lo azioni, sfuggendosi però sempre l'affettazione.

IX. - Si ricerca parimente una gran modestia nel vestire e ñe mobili della camera: circa il vestire la materia non sia di seta, e la forma poi sia come quella degli onesti preti secolari.

X. - La sottana dei fratelli laici sia lunga sino a mezza gamba, ed il mantello due o tre dita più lungo.

XI. - Cosi anche nelle vesti interiori nessuno userà seta, nè sorte alcuna di vanità e leggerezza Id'ornamenti superflui e curiosi.

XII. - Li calzoni e calzette siano dicolor nero, e procurino per quanto sarà possibile essere uniformi in ogni cosa.

XIII. • I mobili della camera siano parimente poveri, modesti e ben ordinati; non sia la stanza sporca, non sia confusa, ma ogni cosa stia pulita e nel suo luogo. Il letto stia sempre rifatto, c la camera sempre spazzata: pertanto ognuno dovrà rifarsi il letto, alzato che sarà la mattina, prima di andare all'orazione, c spazzare la sua stanza almeno una volta la settimana.

XIV. - Di notte nessuno cammini per casa senza lume, nessuno esca dalla camera con berettino bianco in testa, o con cinta sciolta, o con fazzoletto al collo, o con altra simile indecenza; ed acciocché con maggior prestezza e facilità si acquisti la modestia in pubblico, s'eserciti con rigore nel mentre si sta in camera serrato: e questo si farà più facilmente, considerando che si sta alla presenza di Dio c del nostro angelo custode.

XV. - Il resto che spetta alla modestia ed alla buona educazione che s'insegna nel noviziato, s'incarica ad ognuno a mai volersene scordare, ma sino alla morte osservare il tutto con rigore.

620 Cap. XX. - *Del distacco del inonda^ e Quanto dobbiamo star lontani dagli affari c negozi de' secolari.*

I. • 11 line per lo quale, secondando la chiamata di Dio, ci siamo ritirati in questa casa, è acciocché lontani da tumulti ed affari del mondo, c così sciolti da ❡que lacci che potevano legarci lo spirito, potessimo fissare la nostra mente nel pensieri delle ❡o celesti. e deposta ogni cura, ogni a(Tetto, ogni speranza di mondo, unirci con Dio. cominciando a menare quella felice vita che vivea S. Paolo, e che diceva: *l'ivo ego, iam non ego, vivit vero in me Christus (G.* 2, 20), e dee ciascuno così bandire dai cuore qualsivoglia pensiero e speranza del mondo, che possa dire collo stesso: *Mihi mundus crucifixus est, et ego mundo (G.* 6, l i). E se ciascuno dee stimare il mondo crocifisso, cioè vile, abbominevole, e da non prezzarsi dal suo cuore, che errore sarebbe se, accostandosi di nuovo al mondo e fomentando nell'animo di nuovo pensieri del secolo, dimostrasse che ancor lo prezza, e lo ha in ¡stima e l'onora î E qual miseria sarebbe di chi, dopo la generosa risoluzione di vivere in questa comunità come crooeOsso al mondo, e dopo d'essersi liberato dalla sua tirannia, e aver preso il porto di sua volontà, per sua colpa ritornando ai pericoli, si soggettasse di nuovo al mondo, e coU'lngcrlrsi in faccende dei secolari movesse a' suoi danni la tempesta nel porto? Acciocché adunque tal disgrazia a ninno intervenga, si prescrivono le seguenti regole, e si esorta ognuno a ben ponderare le parole di S. Paolo: *Prelio empti estis, nolite fieri servi hominum* (1 C. 7, 23).

II. - Si esorta a tutti e a qualsivoglia dei nostri di procurare di togliere i lunghi discorsi, e le frequenti ed inutili conversazioni con secolari, essendo ciò un far cattivo uso del tempo, e perderlo malamente in cosa che è cagione di distrazione, esca avvelenata che alletta e trae l'animo pria al compiacimento, indi al desiderio delle cose ed affari del mondo.

III. - A ninno sia lecito il battezzare, il tener nel battesimo o continuazione qualunque persona, senza licenza del superiore, il quale non la dia facilmente, ma in casi nei quali ci sia manifesta cagione e ragionevole.

IV. - Essendo cose nonché aliene, ancor contrario al nostro istituto, il difendere o sollecitare le cause o liti criminali o civili. ¡'assistere ❡ testamenti, l'essere esecutori testamentari; si proibiscono con ogni rigore queste cose a tutti, e specialmente il trattar matrimoni, contratti o altre simili cose che son proprie de' secolari, e l'Apostolo ci ammonisce: *Nemo militans JDeo implicai se negotiis saecularibus* (2 *T.* 2. 4).

V. - Ninno dia testimonianza nè in cause civili nè in criminali, se non in caso che venisse a ciò obbligato da legittima potestà, e ne' casi ne' quali la carità o altro degno rispetto ci obbligasse a comparire, c si faccia con la licenza del superiore.

VI. - Finalmente si proibisce non solo il governare luoghi pii e trattare i loro affari, ma anche il mostrarsi propensi e inclinati a detti governi e maneggi, se prima non si sia ottenuta licenza del supcriore o della consulta, avanti la quale ninno mostri detta inclinazione ad altri, e molto meno il prometta.

621 Cap. XXI. - *Dello spirito d'umiltà che si ricerca in questa comunità, t della stima in cui sì devono tenere le altre.*

I. - Essendo il nostro intento di condurre anime alla luce dell'Evangelo ed alla perfezione della vita cristiana, avendo prescritto a' nostri un esatto e gelosissimo studio per consonarsi puri innanzi a Dio e agli uomini, dobbiamo ben tenerci fermi sullo stabile, sicuro e necessario fondamento della santa umiltà, riflettendo al bell'avvertimento di S. Cipriano: *Custos virginitatis charitas, locus autem huius custodis humilitas.* La carità verso Dio o il prossimo cl farà sempre mantenere illibati, e l'umiltà raccoglierà come in sicuro soggiorno le virtù che coll'aiuto di Dio coltiveremo nel nostri cuori. Stimi adunque ognuno

c bi persuada che questa nostra radunanza sia la minima fra tutto lo altro, e nel parlare, parli secondo questo fermo giudizio, che così non la preporrà a ninna, ma la posporrà come deve a tutte.

II. - Non mal alcun de' nostri dee tacciare o in qualsisia modo dir male di qualsivoglia altra comunità, nè del loro modo di governarsi c procedere.

III. • Sempre? dovranno sentir piacere nell'udire che la tale o tale, questa o quella comunità superi la nostra nella gloria, fama e lode degli uomini, nel favore dei grandi, o nelle occupazioni onorate nelle quali li loro soggetti sono impiegati; e molto più dovremo sinceramente rallegrarci del loro spirituale profitto e della conquista gloriosa di anime a gloria di Gesù, dovendo sempre ricordarci che il fino per il quale è eretta questa nostra minima comunità si è il raccogliere le miche che cadono dalla mensa, e le spiche che friggono dalle fruttuose falci di tante altre religioni e comunità che con tanto frutto faticano nella vigna del Signore; onde dobbiamo con sincero affetto e consolazione dell'animo compiacerei del bene che quelle fanno nelle anime, o delle loro fatiche ad onore del nostro Dio, Epperciò ciascuno de' nostri dee ben fissarsi ncH'animo questa massima che il fine di questo nostro istituto è che Cristo sia annunziato e glorificato: or come venga glorificato Gesù (risto, sia per nostro mezzo o di qualsivoglia altra comunità, dobbiamo sempre rallegrarcene e godere, per essersi già ottenuto il fine che da noi si pretende, e se per avventura taluno non no godesse, darebbe segno che non ama Gesù Cristo, ma ben se stesso, e colle suo azioni e fatiche non cerca la pura gloria di Dio, ma con amor proprio sé medesimo. Dobbiamo ancora ben persuaderci e Ussaro nell'animo questo pensiero c questa massima cristiana che rallegrandoci e compiacendoci noi del ben fatto dagli altri per puro fine deH'onor di Dio e per il desiderio della salvezza dei prossimi, potremo talvolta meritar più che se da noi medesimi quel bene si fosse procurato cd eseguito; imperocché facendolo noi, sarà facile che vi si mischiasse amor proprio, che si facesse con compiacenza c soddisfazione di noi medesimi, con intenzione talvolta viziosa o almeno imperfetta; laddove con sincero compiacimento rallegrandoci dell'altrui fruttuose fatiche, dette imperfezioni nel nostro cuore non avranno luogo.

IV. - E ponga finalmente ognuno mente in ciò, che in questa umile e caritatevole compiacenza facciamo nostre in parte le altrui fatiche, senza nostro travaglio, ma con gran merito cd utile nostro. Si vesta dunque ognuno del generoso spirito di Mose, il quale consigliato a proibire di profetare ad alcune persone che profetavano, esclamò: *Quis tribuet ut omnis populus prophetet. cl det cis Dominus spiritum suum (Nu.* **II**, 20); o questo è non avere spirito d'invidia ed aver spirito Intono, che è ciò che ardentemente si desidera in questa piccola radunanza,

V. - Avvertasi tuttavia, che, benché dobbiamo stimare e prezzare ogni altra radunanza più degna di questa minima nostra, dobbiamo però amare più questa nostra che qualsivoglia altra, con l'amore ditale che ad essa dobbiamo, a guisa do figliuoli di buona indole che teneramente amano la loro madre, benché povera e brutta, piucché qualsisia altra donna tuttoché ricca o bella, c i loro fratelli, benché miserabili e disprezzati, piucché altri uomini benché di maggior condizione e di miglior fort una. Questo amor dunque dee essere verso la comunità conio verso una madre quale essa si sia, non come verso una comunità che contenesse il pregio di qualche eccellenza speciosa o stimabile agli occhi del mondo; imperocché dobbiamo fuggire nonché l'applauso particolare nostro, ma ancora l'andar procurando l'applauso di tutta la Congregazione, dovendo solo desiderare cho cosi i soggetti particolarmente, come tutta la Congregazione serva il più che possa al Signore, ma con ispirito d'umiltà. Dee anco aU'istcsso modo esser tenuto l'amor nostro col fratelli, desiderando loro gran progresso nelle virtù, grand'animo negli apostolici ministeri, e forza per le fatiche» ma intraprese per pura gloria di Dio; c non desiderando mai loro nome, gloria e stima negli occhi del mondo, ina solo aumento di spirito e merito appresso il nostro grande Iddio e Signore.

622 Capo XXII. - *Della mensa.*

I. • Nella nostra casa due solo tavole si dovranno fare; e nella prima dovranno venire tutti coloro che non sono destinati a servire nella comunità, nè sono legittimamente Impediti, non permettendosi a ninno l'andare alla seconda tavola, fuori che a coloro che sono di servizio, o sono legittimamente impediti, o avranno l'espressa licenza del superiore.

II. • Appena intesosi il segno del campanello, subito dovranno tutti venire e radunarsi nel coretto; dovran fare l'esame di coscienza generale e particolare; qual finito, ed alzatosi il supcriore, si leveranno tutti, e seguitatolo, entreranno in refettorio, ove fatto profondo inchino al crocifisso, aspet teranno che il superiore faccia la benedizione: la quale nella prima tavola si farà da lui secondo il rito romano, nella seconda tavola la farà ciascuno con voce bassa, usando la forma breve; e lo stesso si eseguirà allo stesso modo nell'azione di grazie c nella cena.

III. - Finita che sarà la benedizione, ognuno sederà al suo luogo, e con rispettosa civiltà ninno ardisca di scovrire il pane, finché il superiore ne dia il segno.

IV. - Il lettore però, il quale starà come gli altri in piedi e col capo scoverto, mentre il superiore benedice, dopo aver detto il versetto: *lube, Domine, benedicere,* dee aspettare che tutti sedano, e dopo gli altri sedere ancora lui; e covertosi il capo, incomincierà la lezione da un capo della sacra Scrittura, il quale finito, leggerà qualche libro, o di vita de' santi, o d'altra materia divota, secondo la scelta ed ordine del superiore, senza l'avviso del quale non cesserà dalla lettura; se in leggendo commettesse il lettore alcun errore, il superiore potrà subito correggerlo con pronunziar rettamente quella voce, nella quale si è errato, senza aggiungere altro, ed il lettore' è tenuto ripeterla così come il supcriore Tha detta.

V. - Verso il fine del pranzo e della cena, il superiore darà il segno al lettore, e costui subito darà fine alla lezione, ed allora si dovrà cominciare il seguente esercizio. Si proporrà un dubbio la mattina intorno ai casi di coscienza, e la sera di Scrittura: questi non devono essere molt-o intrigati nè dimoili, c saranno proposti da un prefetto destinato dal superiore, e dovranno rispondere coloro che destinerà il superiore: nel fine scioglierà la questione colui che ha proposto, e risolverà il dubbio o approverà la risoluzione forse già fatta da alcuno, ma senza additarlo nè generalmente nè determinatamente nominandolo. Le risposte che si daranno da ciascuno, dovranno essere brevi e senza minima ombra di ostentazione o di riprensione delle altrui.

VI. - Al pranzo si darà principio dal superiore, dopo che avrà veduto tutti assisi ed all'ordine, e dopo che con un paio di versi della sagra Scrittura si sarà cominciata la lezione.

VII. - Chi giungerà nel tempo che si legge il capo della Scrittura, si dovrà inginocchiare vicino alla porta a vista di tutti; c dopo una breve orazione, levatosi, fatta la riverenza al superiore, si andrà a sedere, ma non già al suo luogo, per non cagionar disturbo, ma dopo l'ultimo seduto. Solo il superiori' in qualsivoglia tempo che entri, dovrà sedere al suo luogo. Coloro che giungeranno dopo lo lozione della sacra Scrittura, dovranno aspettare il segno della seconda tavola per entrare in refettorio. Si accctttuano però i confessori, e coloro che dall'ubbidlenza saranno occupati, perchè costoro, come legittimamente impediti, potranno entrare in ogni ora.

VIII. - So alcuno non ha potuto venire alla prima tavola; non manchi di venire alla seconda, non dovendosi nella nostra casa fare in verun modo la terza; ma chi non sarò venuto prima che si finisca la prima pietanza della seconda tavola, non ardisca d'entrare in refettorio prima d'essere andato a dire la sua colpa al supcriore, ed ottenuto da lui la licenza: in quel caso il superiore, conoscendovi colpa, devo correggerlo, acciocché non s'introduca in casa un tal disordine.

IX. - So ad alcuno non fosse data per ¡sbaglio, o mancasse Qualche cosa di quello che si porgono a tutti, ne farà cenno con segni, e so non sarà inteso, potrà con bassa voce farne accorto chi serve, acciocché subito ne sia proveduto.

X. - Nella seconda tavola egualmente elio nella prima s'osservi rigoroso silenzio; nò differiscono osso in altro, so non che nella seconda si lascia la lezione e la proposizione del caso. In ninna volta si porti da alcuno in alcuna delle duo tavolo cosa alcuna particolare, o particolarmente apparecchiata, dovendo nella nostra comunità trattarsi in ciò tutti dal superiore fino all'ultimo fratello laico senza veruna parzialità, o dovendosi a ciascuno apprestare? il medesimo numero di pietanze, o delTistessissima forma apparecchiate.

XI. - La Quantità del vitto sia sufficiente, in guisa che possa bastare ad ognuno, ondo si desidera che piuttosto si dia più, che si manchi in dar meno, nel che i superiori pongano cura diligente; ma in quanto alla qualità, sia questa ordinaria e comune, non delicata e sontuosa che lusinghi la gola, sia però sana o che non possa nuocere alla salute, il che dovrà osservarsi ancorché un di la casa venisse ad esser abbondante di entrata, dovendo ciascuno de nostri contentarsi di soddisfare alla necessità, e voler solo il convenevole mantenimento. Ed ognuno nolTesser chiamato a questa comunità stimi essere stato dotto a sé ciò che scrive alle sue figliuole S. Teresa: *Risolvetevi, sorelle, a credere che venite a morire per Cristo, e non ad accarezzarvi per Cristo.*

XII. - Nei giorni delle solennità non si proibisce un pranzo un poco più lauto, ma sempre no termini di una religiosa moderazione; e nei medesimi giorni, come ancora nelle domeniche e nei giovedì deiranno, ed in qualche altro ad arbitrio del superiore, si potrà dispensare dal medesimo il silenzio.

XIII. - Senza espressa licenza del supcriore ninno potrà leggere in tavola lettere o altra scrittura, c si proibisce al portinaro ed a qualsivoglia altro portar lettere in tavola, o ambasciato a coloro che siedono in refettorio; ed il superiore, no soli casi che non patiscano dilazione, dispensi in questo.

XIV. • Finito che sarà il pranzo o la cena, si ordina, come conviene ed é decente, che ninno si alzi prima che sia alzalo il superiore: allora poi tutti usciranno dai loro luoghi, ed avanti della tavola si fermeranno con modestia e decoro in piedi per fare ¡'aziono di grazie.

XV. - Finita ¡'azione di grazie, uscirà il supcriore, o dopo d'osso usciranno tutti, e lavatesi le mani in silenzio, o senza punto trattenersi, si porteranno nel coretto ad adorare il santissimo Sacramento, e din) le *Litanie* ed il *Deprofundis* per i defunti, ed indi si condurranno al luogo della ricreazione por sollevarsi.

XVI. - Ognuno, cosi nel mangiare come nel bere, abbia sempre la mira alla temperanza, studiandosi di praticarla al possibile.

XVII. • A niuno sia permesso pranzare e cenare fuori di casa, eccetto il tempo de' viaggi, c coll'espressa licenza del superiore in altri casi, ne' quali però il superiore non sia troppo facile a condiscendere, se non sia ragionevole e giusta cagiono che a ciò lo spinga.

XVIII. - In casa Analmente niuno fuor di tavola possa, senza licenza espressa del superiore, mangiare cosa alcuna.

XIX. - Niuno avrà l'ardimento di convitare alcun forestiere alla nostra mensa senza licenza del superiore.

XX. - I fratelli laici devono servire nella mensa, non già gli altri, se non quando lo ordinasse ad alcuno il superiore.

623 Cap. XXIII. • *belle cose concernenti agl'infermi e defunti.*

I. • Essendo lo spirito di carità quello che cl ha radunati in questa minima Congregazione. dobbiamo negli atti di carità segnalarci verso de' nostri fratelli, e con più specialità ne' loro maggiori bisogni: c perchó, tra tutti gli atti di carità corporale, meritamente sono raccomandati quelli s'esercitano verso gl'infermi cd i defunti, ciascuno dee considerare con quali viscere di carità, di affetto e compassionevole pazienza dee portarsi cogl'infermi, visitandoli, confortandoli, sollevandoli ne' loro patimenti; e similmente ognuno dee concepire un ardore per aiutare appresso il Signore le animo dei trapassati.

II. Acciocché adunque nell'assistenza degl'infermi si proceda con buon ordine, infermandosi alcuno, subito no dia avviso al superiore o all'infermiere, e niuno, senza licenza dell'uno o dell'altro, mandi a chiamare il modico o chirurgo, e molto meno altro medico forestiero.

III. • Il supcriore ed infermiero, in sentendo l'infermità d'ǎlcuno devono tutti carità e piacevolezza portarsi coll'infermo, e con procurare di sovvenirlo in tutte le maniere possibili, senza risparmio di denaro o altro; e mancando il denaro, dovrà il superiore, quando altra via non ci fosse, col parere della consulta, vendere anche i calici, se sia bisogno, per le spese necessarie.

IV. • Il superiore dove destinare due dei nostri, acciocché in diverse ore del giorno si portino a Visitaro i nostri infermi, ed egli ancora procuri di visitarli, sempre che gli sarà permesso dallo sue occupazioni, e dimandi con premura ed alletto se hanno bisogno o desiderio di cosa alcuna per sovvenire loro e consolarli. Eglino all'incontro. oltre all'aver pazienza ǎ loro travagli, c ricevere tutto con uniformità al divino volere, senza risentimento, senza affliggersi soverchiamente, o lagnarsi, abbandonarsi nel volere divino, non dovranno molto angustiarsi nel desiderare la sanità, ma quietamente e con tranquillità d'animo attenderanno dalle misericordiose e giuste mani del signóre Iddio ciò che vuol che succeda o d'informità o di sanità o d'altro.

V. - Devono inoltre segnalarsi ncH'ubbidienza non solamente verso il supcriore cd infermiere, ma anche verso il medico o chirurgo, eseguendo con prontezza ciò che costoro conforme alle regole loro prescriveranno.

VI. - Li informi devano comunicarsi ogni otto giorni almeno, e si portoni il Santissimo Sacramento con tutta la decenza ed ossequio al loro lot icciuolo; e se il male aggraverà, si stia con ogni accorgimento per dare loro gli altri sacramenti, prima che perdano i sentimenti. Il supcriore subito allora destini due do' nostri sacerdoti, i quali scambievolmente raccomandino l'anima agli infermi cosi aggravati dal male, e gli esortino con sugose ma brevi parole di tanto in tanto all'imitazione di Gesù Cristo, al desiderio delle cose eterne, al disprezzo del mondo c sua gran vanità, alla pazienza, ecc. Ma spesso, ora con versetto del salmi, ora con brevi sentenze, porgano al loro cuore motivi di dolore, di speranza e di amore. Quando si avvicinerà il punto del passaggio, se no dia il sogno colla campana, e tutti allora saranno costretti a portarsi nella stanza del moribondo, ove mentre uno gli raccomanda l'anima, gli altri posti in ginocchioni vicino al lotto, con salmi o colle altro orazioni approvate dalla Chiesa, raccomanderanno la sua anima a Dio.

VII. - Dopoché alcuno sarà morto, si dee subito decentemente vestire, ma non so gli laverà il corpo, eccetto lo mani e faccia, nè si faranno altro particolarità strepitose, nè in alcun modo si permetteranno. Poi si dee esporre in chiusa con quattro candele accese ňo Quattro angoli del cataletto, e si reciterà per esso l'otllzio de' morti, c poi si canterà la mossa, se sarà di mattina, altrimento si canterà il giorno seguente, e nel tempo che si ottizia si porranno sei candele sull'altare. Se poi il defunto fosse assente, ciascuno reciterà per esso privatamente l'otlizio, e la messa si canterà tuttavia allo stesso modo dalla comunità. Ciascun sacerdote poi, oltre li suddetti suffragi. sarà tenuto celebraro una messa per l'anima

del defunto, e nell'altre messe che celebrerà, o nell'orazioni che farà ognuno raccomandi specialmente e faccia memoria de' nostri fratelli defunti, c per qualche tempo li nominerà espressamente col pensiero nel *Memento.* Gli altri poi che non sono sacerdoti, se sono chierici reciteranno tre oflizi dei morti, se fratelli laici tre rosari ciascuno di quindici poste, e tutti faranno tre comunioni, nelle quali con {specialità pregheranno il Signore per il defunto, e quanto prima potranno applicheranno tre volto l'indulgenza plenaria che sia applicabile *per modum suffragii.* Nelle orazioni comuni sempre si raccomandino l'anime de' nostri definiti, c sia ognuno sollecito per guadagnare lo indulgenze ed applicarlo loro in suffragio. E da ognuno dentro l'ottava dei Morti si celebri per tutti li nostri defunti una messa cantata.

Vili. - Non solo i nostri usino con ogni diligenza ed adotto la carità d'assistere al nostri infermi, lo estendano ancora verso de' secolari, come quelli che sono d'ordinario più bisognosi del nostro spirituale aiuto; onde se di giorno saranno chiamati da qualche infermo. chi può non lasci di andare, ma coll'espressa licenza del superiore, e procuri apprestar all'infermo tutto quell'aiuto spirituale che può; e ciò finalmente si dovrà osservare con impeciai cura nelle missioni.

IX. - In entrare nella casa dell'infermo si dice: *Pax huic domili, et omnibus habitanti bus in ca: Gloria Patri, ct Filio, ei Spiritui Sancto, etc.,* ed essendovi dell'acqua benedetta nella stanza, con essa s'asperga l'infermo e la stanza. Coll'infenno discorrerà con parole che possano consolarlo ed edificarlo; nè usino i nostri meno carità coi poveri, ma maggiore, e loro mostrino maggior diligenza in servire loro, ricordevoli del detto di Gesù Cristo: *Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. (MI.* 25. 11).

X. - Di nottetempo non escano i nostri di casa per condursi dagl'infermi, ct essendo loro chiamati, modestamente e con carità si scusino, allegando la regola che lo proibisce. Non s'intenda però qui proibito al superiore che possa dargli licenza, quando la prudenza o il bisogno lo detterà.

XI. - Finalmente, dovendosi ascoltare lo confessioni di donne inferme, ciò si faccia con la porta aperta della stanza; c si proibisce assistere a' testamenti di chichessia, come si è parimente detto nel capo XX di questa prima parte.

624 Cap. XXIV. - *Degli ordinandi, de confessori c sacerdoti.*

I. - Sc dalla buona o mala scelta dei soggetti, che dovranno vivere in questa comunità, dipende in gran parte la sua buona edificazione o il suo rilassamento, non vi ha dubbio che la diligente scelta di coloro che dovranno esser promossi agli ordini, o al sentire le confessioni ed esercitare altri impieghi apostolici, importerà molto per il profitto che si pretende ne prossimi, o gli errori commessi in questa elezione potrebbero di gravi danni essere cagione; onde si osservi ed esamini con ogni accorgimento e per sottile chi siano coloro ne' quali spiccano e rilucano le doti necessarie per ascendere al sacro altare, e per esercitare, con frutto e proprio e do' prossimi, gli apostolici ministeri di ascoltare le confessioni, predicare, catechizzare, istruire; et acciocché si possa ovviare agl'inconvenienti che potessero mai in ciò accadere, si prescrivono le regolo seguenti.

II. - A ninno sia lecito dar alcun passo per ricevere gli ordini o l'approvazione por le confessioni senza l'approvazione della consulta, e perciò coloro che desiderano esser promossi debbano umilmente spiegar il loro desiderio al superiore, con abbandonarsi nel suo giudizio e con sincera risoluzione di voler dipendere dal suo parere e comando.

III. - Il superiore allora proporrà ciò alla consulta: e fattosi in essa da tutti un serio esame della loro abilità e doti, il superiore risolverà dargli o no la licenza, ma è tenuto egli però proporli all'ordinario del luogo, supplicandolo che si contenti di ammetterli.

IV. • I confessori però, ancho dopo aver ricevuto dall'ordinario l'approvazione, non dovranno sporsi no' confessionari per sentire le confessioni, se a ciò non verranno applicati dal superiore.

V. - Si proibisco strettamente a' nostri di aver cura di monasteri di monache» conservatori o altre adunanze di donne, ed ancora si proibisce l'essere delle medesime confessori ordinari; possano perciò i nostri, colla licenza del supcriore, essere confessori estraordinari. È ancora a tutti severamente proibito d'esorcizzare gli ossessi, siano uomini o donne.

VI. - Prlmachè alcuno della Congregazione predichi la prima volta, c faccia catechismo al popolo o altro esercizio pubblico, dee essere a ciò espressamente destinato dalla consulta, nella quale abbia avuto perciò l'inclusiva con due terzi di voti. Dopo poi. ogni volta che dovrà far qualche esercizio dei suddetti, sarà tenuto domandare ed ottenere licenza dal supcriore, quando comodamente si possa.

VII. - S'incarica a' predicatori di non voler predicare fiè stessi, ma Gesù Cristo. Coloro predicano Gesù Cristo, che, scordati d'ogni applauso che potessero esigere dagli uditori, ed ogni vantaggio che potesse loro nascere dal predicare, unicamente mirano la gloria del Signore e il profitto de' prossimi, e nello scegliere la materia, e nel disporla e dichiararla, fuggouo tutto ciò che può tornare in loro lode solamente, ma quella materia prendano a trattare che possa compungere e muovere i cuori di chi li ascolta e condurgli a Dio, e con quel modo c con quelle ligure, che, lontane da ogni vana pompa di eloquenza, servono solo a meglio imprimere negli animi degli ascoltatori le forti e sode verità che sporranno. Tremino tutti alle parole del Redentore: *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam (Mi.* 6, 2), e riflettano sempre d'operaro in modo, che il Signore non abbia loro a dire le medesime parole nel giorno del giudizio; facciano un po' più stima de loro sudori; e delle fatiche non ne facciano gotto così lacrimevole, che dopo molti e molti anni di stento negli apostolici impieghi consumati, avessero poi a restar nonché vuoti di merito e di mercede, ma con debiti c reità nel cospetto del Signore, ohe giustissimamente renderà ad ognuno secondo lo opere sue.

Vili. - Siano dunque avvertiti di purificare Tintcnzione, di non oscurar l'occhio dello spirito, di rimirar unicamente la gloria di Dio da cui si aspetta il premio, e siano insieme diligenti ed indefessi in raccorre forte, soda e cristiana materia per predicare, e la dispongano in modo ohe colpisca, ferisca e santamente spaventi i peccatori, consoli e porti al fervoroso esercizio delle virtù i giusti, o non si risparmi veruna fatica per istudlare, riflettere e meditare ciò che diranno, acciocché così da una parte si declini la temerità nella quale incorrerebbe chi senza il debito apparecchio avesse l'ardire di predicare, c dall'altra, procurando di meditare c ponderaro prima bene le cose o i sentimenti che si avranno da dire, l'animo nostro, commosso pria aneli'esso dalle verità che si predicheranno, vaglia con più spirito, vigore e fervore sporlo al popolo che ci ascolterà: ed in questo devono affaticarsi, non già in abbellire affettatamente la materia, la quale per questi abbellimenti perde sempre. e scema di quel vigore che noi dobbiamo studiosamente procurare che abbiano le nostre prediche, proponendo al popolo schietto verità, studiandoci allontanarlo dal vizio con fargliene capir bone la schifezza, ed allcttarlo alla vita cristiana con proponeteli sinceramente la bellezza e gran frutto. In somma dobbiamo seguitare l'esempio del divino maestro, che con ammirabile sincerità e chiarezza insegnava nello sue divine prediche sublimissime verità, ma in modo che potesse essere inteso da ognuno, e che tutti potessero dalle sue divino adorabilissime parole ed istruzioni cavar profitto per lo anime loro in ordine all'eterna salute; o questo unicamente dee essere il nostro scopo, acciocché non meritiamo (il che cessi Iddio) la taccia di albori infruttuosi, benché al parer nostro faticassimo assai, ma non secondo il nostro obbligo nè secondando la vocazione di Dio. Onde se mai accadesse che alcuno dei nostri, invanito do' suoi talenti, volesse nel predicare mostrarsi uomo di bell'ingegno, ed usasse ornamenti vani ed affettati che snervano le prediche, severamente si riprenda, e non emendandosi, sc gli proibisca il predicare finché si emendi.

625 (’ap. XXV, - *Degli studi e conferenze sopra la teologia morale e sopra la maniera pratica di predicare.*

I. - Dedicandoci noi al servigio di nostro signor Gesù Cristo ed ‡ ministeri apostolici per la propagazione della santa religione, per il profitto spirituale do’ prossimi, ciascuno apertamente conosce quanto ci sia necessario lo studio della divina Scrittura o della sacra dottrina, acciocché, ben provveduti e corredati di massime sodo c sante, possiamo custodire e raccòrrò nella nostra mente quella scienza che illumini ed accenda le menti o l cuori di coloro che *legem requirent dc ore nostro (Ma.* 2, 7), e possiamo spezzar a tutti quel pane che porga loro sodo c sostanzioso nutrimento che li faccia crescerò in uomini adulti e perfetti in ordine alla gloria di Dio ed alla saluto eterna, e possano così lo nostre fatiche condurre a ciò che scrive S. Paolo: **Jd** *consummationem sanctorum in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi (E.* 4, 12).

II. • È necessario adunque principalmente far buona scolta di maestri c lettori, la quale si farà nella seguente forma: cioè si radunerà la consulta, e pcr essere taluno eletto a maestro o lettore, dee in esso concorrere la maggior parte ‡e voti dei consultori, i quali avranno la mini di trovar nei soggetti che vogliano scegliere non solo abilità c perizia per insegnare, ma anche spirito e pietà, la quale li muova a distillare insieme collo dottrine buono massime, che dalle dottrine speculative si possono trarre, c si sanno ben trarre da coloro che nello studiare ed insegnare hanno il riguardo alla gloria di Dio e l’occhio lucido e puro, cioè santa Intenzione, e si sanno bene insinuare a’ discepoli da que’ maestri che avvezzi alla vita interiore ben conoscono la pratica d’indirizzare ogni cosa ad onoro del sommo Dio.

III. - Perchè le opinioni nove e particolari d’ordinario sono nocive e mal fondate, perciò ognuno dei nostri dee stare molto avveduto a non abbracciarle, ed i lettori molto attenti devono essere a non insegnarle: onde, acciocché fra noi si conservi sempre la dottrina pura e lontana da ogni pericolo di errore, cd acciocché, così nei nostri scritti, come anco nelle prediche, discorsi familiari e conferenze, cd insomnia in pulpito, nelle cattedre o confessionari, s’osservi uniformità di dottrina, e tutti possan seguire Tawortimcnto dato in vari luoghi dall’apostolo: *Omnes idem sapere et sentire, ac etiam idem dicere possimus.* Perciò la nostra regola comanda a’ nostri di non seguire altra dottrina nè altro opinioni che quelle di S. Tommaso d’Aquino dottore angelico, avvertendo i lettori a tenersi lontani da ciucili autori, che, non facendo della dottrina del Santo quel buon uso ‡he sa merita, e dandole quelle interprefazioni che non le convengono nelle circostanze presenti, vengono ad aprire la strada a’ meno cauti d’incorrere in qualche errore. La sua dottrina si spieghi e si sicgua sempre da ognuno, e per farsela ognuno vieppiù familiare, s’ordina che dopo il corso e compimento degli studi ciascuno legga ogni giorno un articolo della sua *Somma.*

IV. - Avvertano i lettori a non riempire i loro scritti di alcune questioni inutili, soverchie', speculative ed astratte, che poco o nulla giovano, ma propongane il line per cui devono istruire cd abilitare l giovani, il quale è confutare gli errori de’ gentili ed eretici nelle missioni, e nei pulpiti e confessionari insegnare ai cattolici le verità di santa fedo, e proporre le sode massime per convertire i peccatori, e le pratiche delle virtù pcr far crescere in ispirilo i buoni. E conforme a questo nostro line e sì fatti nostri esercizi, devono esporre ‡ nostri giovani la santa dottrina e le più sano e sode opinioni.

V. - Ninno de’ nostri ardisca dare alle stampe un’opera, pcr picciolo che sia, senza aver pria ottenuto la licenza in scritto della consulta, dalla quale si commetterà la revisiono a due o tre de’ nostri teologi, dopo l’approvazione dei quali si darà la licenza o si richiederanno le debite licenze de’ superiori, *servata constitutionum apostolicarum forma.*

VI. • Richiede il nostro istituto un’esatta o profonda cognizione o scienza della teologia morale, onde si prescrive che so ne faccia conferenza tra i nostri ciascun mercordì, coll’intervento di tutti i sacerdoti, li quali si conferiranno nel luogo destinato ben preparati a rispondere. La conferenza suddetta si farà nel seguente modo.

VIL • Si destinerà dalla consulta uno dei nostri per prefetto della conferenza, e hi scelga uno che sia riputato de' più abili per questo esercizio. Costui poi c obbligato di spiegare un capo di questiono inoralo, seguendo l'ordine do trattati e materie, colla scorta di qualche buon libro che contenga tutto il corso della morale da destinarsi dalla mede-ima consulta. Dopo spiegato il capo, dee raccogliere nel line i principi che in esso 4 contengono, e con quali si risolvano i casi particolari. Indi voltatosi ad uno di coloro che non sono ancor confessori, gli proporrà un caso sopra la stessa materia da risolversi cogli stessi principi, c costui dovrà rispondere. Il che fatto, ognuno per ordine, incominciandosi dai più antichi, potrà proporre allo stesso le dlfllcoltà che sovra il caso occorreranno, ed egli è obbligato a rispondere; e se per avventura errasse, si darà da chi domanda con modestia e carità la vera risoluzione. Se dopo vi restasse ancora tempo, il prefetto proporrà altri casi, finche scorra e finisca tutto il tempo destinato pur questa conferenza, avvertendo però che non potrà dimandare le risoluzioni dc casi sempre ad uno, ma per ordine, proponendoli pria al primo, poi al secondo, ere.; sicché nella conferenza seguente nell'altra settimana proporrà il prefetto il caso a colui che sedeva dopo colui nel quale fini la conferenza. E ciò s'ordina d'aversi osservare esattamente, ciocché tutti egualmente -inno istruiti e si esercitino in questa scienza, non essendo conveniente che il prefetto faccia esercitare più questo che quello.

Vili. - Può nondimeno il prefetto, dopo finita la risoluzione del primo ca-o da lui proposto, invece di proporre degli altri, pregare i confessori acciocché essi propongan dei casi agli altri non ancor confessori, e cosi un dopo l'altro proponendo e risolvendo si Insceni passare l'ora destinata, dopo la quale si darà tonnine alla conferenza coll'azione di grazie a Dio. Conviene pertanto ohe ciascuno tenga nella propria stanza il suddetto libro di corso di morale, acciocché s'apparecchi alla conferenza con ¿studiare ed esaminare il caso che dee proporsi e sul quale si ha da conferire; dovrà però il superiore fare che nella libreria comune vi sia almeno un corpo del corso medesimo, per comodità di chi voglia ivi studiarlo.

IX. - Dopo ogni quarta conferenza, invece del suddetto esercizio, si farà la pratica del penitente o del confessore, © per ordinario s'introdurranno casi pratici che si risolvano con principi discussi nelle passate conferenze, e dovrà il prefetto anticipatamente destinare a far il confessore qualche sacerdote che non ancora lo sia, e dopo avere questo fatto il suo Uffizio, domanderà agli stanti la correzione di quello in che avesse errato, e per ultimo il prefetto deciderà.

X. - La maniera pratica di predicar© si comincierà ad insegnare nel noviziato dal maestro dei novizi o da altro soggetto destinato dalla consulta. I novizi poi di quando in quando dovranno fare in refettorio alcun breve discorso per proprio esercizio, componendolo essi, e servirà allora tal discorso pcr la lezione spirituale. E lo ©tesso con più esattezza s'osserverà nello studentato, e similmente alcuna composizione farà farsi talvolta dagli studenti, acciocché da tutti possa conoscersi l'abilità e talento di ciascheduno.

Bit 21, 127-158.

BENEDICTUS XIV (1740-1758)

De accurato Ordinandorum delectu deque operariis ad messe ni paribus formandis

(Ex Lilt. Encycl. *i bi primum,* 3 dec. 1740).

626 (216) § 1. . in primis vero date operam, omnique studio, atque ope sategite, ut morum integritas, et Divini cultus studium eluceat in Clero, utque Ecclesiastica Disciplina sarta tecta servetur, et ubi collapsa luerit,

redintegretur. Satis enim constat, nihil esse, quod omnem populum ad pietatem, religionem et Christianae vitae institutionem efficacius instruat, excitet, inflammet, quam eorum exemplum, qui Divino se ministerio dedicarunt.[1] Itaque in id mentis vestrae acies primum dirigenda est, ut cum accurato delectu ii Clericali militiae adseribantur, a quibus merito possit exspectari, ut iis *in lege Domini* ambulantibus,[2] et *de virtute in virtutem* euntibus,[3] eorum vita cunctis afferat venerationem, et eorum opera Ecclesiis vestris spiritualem afferat utilitatem.[4] Melius enim profecto est pauciores habere Ministros,[4] sed probos, sed idoneos, atque utiles, quam plures, qui in aedificationem Corporis Christi, quod est Ecclesia, nequicquam sint valituri. Quantam idcirco Episcoporum cautionem ea in re Sacri Canones requirant, non ignoratis, Fratres; sed ab eorum norma, quae omnino servari debet, ne patiamini vos abduci humano ullo respectu, vel importunis ambientium suggestionibus, vel fautorum precibus. Apostoli vero praeceptum, ut ne manus cuiquam nimis propere imponantur (1 *T.* 5, 22), tunc potissimum servari necesse est, ubi de promovendis ad Sacros Ordines et ad Sacratissima Mysteria, quibus nihil est divinius, agendum sit. Non enim sufficit aetas, quae per sacras Ecclesiae leges unicuique Ordini praescripta est, nec indiscriminatim omnibus, qui in inferiori aliquo Ordine iam sint constituti, suo quasi iure patere debet aditus ad sublimiorem: sed studiose, magnaque adhibita diligentia investigandum a vobis est, an eorum, qui priora susceperint ministeria, talis fuerit vivendi ratio, et in sacris scientiis progressio, ut vere digni iudicandi sint, quibus dicatur: *ascende superius;*[8] cum alioquin expediat in inferiori potius aliquos remanere gradu, quam cum suo maiori periculo, et aliorum scandalo ad altiorem provehi.

627 (217) § 2. - Et quoniam supra quam dici possit, interest eos, qui in sortem Domini vocantur, ab ineunte aetate ad pietatem, morumque integritatem, et ad canonicam disciplinam, voluti *novellas plantationes in inventate sua (Ps.* 143, 12), informari: cordi idcirco vobis esse debet, ut ubi forsan nondum instituta fuerint Clericorum Seminaria, quam citissime instituantur, vel iam instituta amplificentur, si maiori alumnorum numero pro Ecclesiarum conditione opus sit, adhibitis in eum finein mediis quorum parandorum potestate Episcopi iam sunt instructi, et quibus alia etiam, si de eorum necessitate edocti a vobis fuerimus, addituri et Nos sumus. Eadem vero Collegia singulari vestra sollicitudine foveantur, necesse est, videlicet ea saepe invisendo, singulorum adolescentium vitam, indolem et in st udiis profectum explorando, Magistros idoneos, virosque ecclesiastico spiritu praeditos ad eorum culturam destinando, lite-

• [Cfr. n. 288).
• *Ct. Ps.* 118, 1.
• Ct. Pj. 83, 8.
• [Cf. nn. 2S8. 289].
• (Ct. n. 2401.
’ Ct. L. 14, 10.

rarias ipsorum exercitationes, sive ecclesiasticas functiones quandoque praesentia vestra decorando, aliqua demum Beneficia iis, qui virtutum suarum specimen clarius praestiterint, maioremque laudem retulerint, conferendo. Huiusmodi enim irrigationem arbusculis hisce, dum adolescunt, ministrasse non vos poenitebit, sed vestra opera laetissimum deinde vobis referet fructum in uberi bonorum operariorum copia. Consueverunt quippe Episcopi saepius dolere *messem quidem esse multam, operarios autem paucos (Mt.* 9, 37; *L.* 10, 2); at fortasse eis quoque dolendum esset, non eam, quam debuissent, industriam ipsos adhibuisse, ut operarii ad messem pares, aptique formarentur: boni namque, et strenui operarii non nascuntur, sed fiunt; ut autem liant, ad Episcoporum solertiam, industriamque maxime pertinet.[1]

BB I, 3 s.; CIC *Fonte* I, 670 8.

De apostolica Seminariorum visitatione

(Ex Litt. Ap. *Quanti ad catholicam* nd Nuntios Apostólicos, 1 i ian. 1741).

628 (218) Quanti ad catholicam Religionem, rem ecclesiasticam, animarumque salutem intersit, ut clerici ad Sanctuarii ministerium vineaeque dominicae cultum rite pieque ab ineunte aetate instituantur et informentur, satis superque intelligentes praedecessores nostri Romani Pontifices, nihil, in quo apostolicae solicit udinis officium alacrius collocare gestirent, unquam, maxime post Tridontinae Synodi statutum,[2] habuerunt antiquius, quam ut saluberrimum Seminariorum ubique sive erigendorum, sive novis legibus confirmandorum, sive pontificiae auctoritatis pecuniarumque subsidiis provehendorum, opus studiosius susciperent et accuratissime urgerent.

629 (219) § 1. - Itaque non solum traditam praescriptamque ab ipsa Tridentina Synodo normam approbarunt, et ut cathedralium, metropolitanarum et his maiorum ecclesiarum Antistitibus, dum iisdem singuli praeficiuntur ecclesiis, aut Seminariorum, ubi erecta non fuissent erectioni onerata eorumdein praesulum conscientia, inter caetera praestanda pro viribus incumbendum iniungatur, decreverunt; verum etiam Seminaria huiusmodi sive Collegia, tam in hac alma Urbe, quam alibi, ac praesertim in istis legationum vestrarum partibus pontificiis sumptibus, unde *pontificia* dicta sunt, tum excitanda, tum instauranda, tum *subsidenda curaverunt, praecipue inter alios fel. record. Gregorius XIII et Urbanus VIH.

* [Cf. n. 711].
' rcf. nn. 290-296],

630 (220) § 2. - Nos sane, etsi propter gravissimas notasque universis angustias pontificii aerarii, cui effuso, mutuisque acceptis ingentibus pecuniarum summis iamdudum obnoxio, ut aliquo pacto opitularemur, ex detractis prius, quantum fieri potuit, sumptibus in commodum nostrum nostrique palatii ministrorum emolumenta impendendis, compendia facere incepimus, nobis haud fore pollicemur, ut praeclara eorumdem praedecessorum nostrorum hac in re exempla persequamur; tamen minime patimur, inter ipsa sacrosancti /Vpostolatus auspicia quascumque nostrae apostolicae vigilantiae partes iisdem Seminariis Collegiisque deesse. In hac enim Urbe, omnium nationum domicilio, a primis annis commorati, in collegio instituti, muneribus etiam amplissimis fere semper occupati, probe novimus, quaecumque quamvis optima instituta, nisi saepe saepius advigiletur, a primaeva disciplina sensim desciscere. Quin ipsa seminaria et collegia hic, sive sub unius sive plurium, aut ex venn. fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, aut Romanae Curiae praelatis, protectorum, sive sub alicuius Congregationis eorumdem Cardinalium et praelatorum ductu auspicioque posita, pro adolescentium non modo Italiae, sed etiam exterarum nationum, ad missiones potissimum in haereticorum et infidelium partibus peragendas aliquando mittendorum, educatione, scimus interdum per alios quoque inspecta atque recognita fuisse, ut si quid tum in doctrinis, tum in moribus, tum in sumptibus paulatina declinari constitisset, id ad pristinum statum opportune revocaretur; quemadmodum id saepe accidisse exploratum habentes, non sine gravi cordis nostri moerore commemoramus pluries repertum esse, per negligentiam ministrorum studia, mores, reditus, ac proventus recta ferri in exitium. Quamobrem amotis ministris non curantibus novi suffecti, et antiquis regulis legibusque, sive obliterates sive immutatis, novae additae et praescriptae.

631 (221) § 3. - Atque haec quidem de seminariis collegiisque, de quibus cura est tot insignibus viris, sub ipsis Summi Pontificis oculis: quae vero conficienda sunt de seminariis collegiisque hinc tam longe dissitis, unusquisque sapienter expendat. Quod nostrum est, quamvis ne dubitamus quidem, quidquam vel minimum in iis a prima institutione decessisse, tamen, ut muneri nostro satisfacientes in earum de quibus certiores fieri optamus, rerum notitiam veniremus, pecuniarum summam quotannis ex pontificio aerario in eorumdem Seminariorum collegiorumque commodum corrogandam ab initio inhibitam voluimus. Postquam igitur omnia inferius significanda apertissime constiterint, unicuique persuasum esse cupimus, Nos, ut seminaria et collegia huiusmodi non modo in eodem permaneant, sed in meliorem quoque statum adaugeantur, omni ope atque impendio fore adlaboraturos, dummodo in praecipuum sacrosanctae Religionis Catholicae, pro qua pecuniam omnem, sacram etiam supellectilem, et vitam ipsam profundere parati sumus, incrementum cessura prospexerimus. Porro huius inhibitae pecuniarum erogationis occasione rescivimus, non aliter Bese gessisse fel. ree. Innocentium Papam X itidem praedecessorem nostrum, qui pecuniarum eiusmodi contributionem,

neque penitus auferendi causa, sed ulterius etiam Seminariorum Collegiorumque rationes quomodo sese haberent inquirendi studio, in aliud tempus protraxit, donec ex legitimis documentis, per peculiarem trium Cardinalium ab ipso deputatam Congregationem expensis, doctus, omnia pro votis bene procedere, integram summam restitui mandavit. Hinc neminem esse existimamus, qui non intolligat, quaenam fuerit animi nostri sententia, nimirum vera ne an falsa essent quaecumque de pontificiis seminariis collegiisque ad nos relata fuissent.

632 (222) **§ 4. - Plurimum igitur de vestra spectata fide, pietate, prudentia, religionis zelo, et in rebus apostolicae huius S. Sedis agendis dexteritate fiduciam in Domino habentes, vos, venn. fratres, hortamur, ut omnia et singula, quae pontificium animum nostrum solicitum tenent super Seminariorum collegiorumque pontificiorum in legationibus vestris existentium negotiis res tam spirituales, quam temporales respicientibus sciscitando accuratissime investigetis.**

633 (223) **I. - Primum quidem omnium, quam diligentissime inspicite fundationem institutionemque uniuscuiusque seminarii aut collegii, et an leges eodom, quo praescriptae a principio fuerunt, modo serventur.'**

II. An per temporum vices quae alias salutaria visa ac propterea statuta fuerunt abrogari contigerit, aut in praesentia iure ac merito abrogari oporteat?

III. An ad maiorem utilitatem novae condendae sint leges?

IV. Quot sint alumni, qui in unoquoque seminario et collegio educantur?

V. Numerus alumnorum praescriptus, ne, an ad superiorum, et quorum, arbitrium imminuatur et augeatur?

VI. Praeter alumnos in idem Seminarium et collegium recipiantur ne convictores, qui suo sumptu alantur; et sumptus ipse sumptum pro alumnis impendendum adaequet?

VII. Siine distinctio ulla alumnos inter convictoresque quoad omnia?

VIII. An in admittendis recipiendisque alumnis periculum et probatio tum indolis ingeniique, tum indigentiae locorum oppidorumque; et plurium candidatorum, ut meliores seligantur, concursus, ut dicitur, habeatur?

IX. An, cum pontificii alumni recipiendi sunt, quilibet vestrum, quemadmodum et debita huic S. Sedi observantia et instituti iurisque ratio exigit, certior fiat?

X. An gratiam familiarum sibi promerendi studio earumdem commodis potius, quam orthodoxae Religionis utilitati ac necessitati providere adnituntar seminariorum collegiorumque superiores, cum alumnorum huiusmodi receptio fieri debet?

XI. Quae leges serventur cum alumni propter ingenium pravum malumque eiiciendi sunt?

XII. Superioribus magistrisque ad praesidendum docenduuique necessariis alii ne in speciem sub titulo eiusmodi in iisdem seminariis collegiisque inutiles additi convictitent?

XIII. Quibus in studiis erudiantur et informentur alumni; ac sint ne illa, quae ad haereticos et infideles ad catholicam Religionem potius adducendos, quam ad inutiles et sine disciplina quaestiones conferant?

XIV. Quis ad hanc usque diem, quis in praesentia ex seminariis collegiisque reipsa percipiatur, quis in futurum fructus sperari possit?

XV. Quanti aestimetur fundus sive bonorum census, unde reditus proveniunt; et an reditibus proventibusque respondeat alumnorum numerus?

XVI. Exceptis pontificiis subsidiis, quodlibet seminarium vel collegium habeatne alios rediius, quibus solis substentari valeat? Qui reditus hi, unde, quando, a quibus constituti, et quanta eorumdem summa?

XVII. An codex accepti et expensi singulis annis vel mensibus conficiatur, ut omnium rerum ratio reddatur; et an reddatur; a quibus, cui, quo pacto, integrane, et legitimis documentis munita, an exhibeatur parva schedula, in qua dumtaxat exaratum est: hoc anno, videlicet, reditus ad tria, vel quatuor, vel quinque millia scuta; impendia ad totidem, sive plura sive minora, unde reditus impendia, vel impendia reditus plus minusve superant; et, denique, an Antistites Seminaria sua vel collegia in propria quisque dioecesi ad iniunctam ipsis Seminarii erigendi legem etiam inibi ubi pontificia seminaria et collegia sunt, erecta habeant; et qui nunquam erexerint, an quidquam et quantum pecuniae pro singulis suis subditis adolescentibus in pontificio Seminario collegioque in sua dioecesi sito alendis impendant?

034 (224) § 5. - Etsi haec tantummodo nos inter pontificiarum curarum aestus significanda habemus, tamen plura vobis suggeret ipsa rerum praesentia locorumque facies. Quamobrem, ut apertam omnium singularumque rerum notitiam cognitionemque ad nos maximopere sollicitos ea, qua par est, celeritate transmittendam curetis, quisque sive per se ipsum, sive, quolibet vestrum legitime impedito, per alios ecclesiastici ordinis viros probos, prudentes, solertes et nullarum partium studiis affectos a vobis eligendos vobisque adiungendos, id praestare potest. Omnem enim hac in re necessariam et opportunam facultatem ad effectum, ut votorum nostrorum compotes reddamur, vobis tribuimus, et impertimur. Par nobis gratum quoque erit, ut ad omnia saluberrime perficienda venu, itidem fratrum Archiepiscoporum, Episcoporum et Abbatum cuiusque loci Ordinariorum consilia et suffragia exquiratis, eorumque opera et industria utamini.

PF Ius Pont. 3, 15-17; BBa 1. 36-38.

De Seminariorum exemptionibus et de iis qui ad ss. Ordines adspirare possint

(Ex Convent, cum Retfno Neapolitano, 2 iun. 1741).

635 Cap. 1. • *Immunità Beale.* - 14. A' Seminarii dovrà bonificarsi la
(225) franchigia a proporzione del numero di tutti gli Alunni, che mantengono, o laici o ecclesiastici che sieno, a ragione di cinque tomola per ciascheduno, come anche de' servitori e ministri laici necessarii al loro attuai servizio, purché ne' gran Seminarii non sieno più di quattro, e ne' piccioli più di due, a riserva de' Suddiaconi, Diaconi, e Sacerdoti che ivi servissero, a' quali si darà la franchigia di sei tomola, in conformità di quanto si è detto di sopra.

636 19. Si dichiara bensì, che tutto quello che si è fin qui disposto in ma-
(226) teria delle franchigie, non dovrà aver luogo rispetto all'Arei vescovo, Clero Secolare, e Seminario della Città di Napoli, per li quali seguiterà a praticarsi inalterabilmente quello che si è per lo più costumato da trenta anni in qua, senz'alcun riguardo a qualunque novità si fusse fatta in contrario: ma lo avrà bensì rispetto a tutto il resto del Regno, nonostante qualsisia consuetudine, o transazione, colla quale lusserò state stabilite le franchigie suddette in quantità maggiore.

637 Cap. IV. *Requisiti dei Promovendi agli Ordini.* - Avendo la
(227) Sede Apostolica in varie occasioni e tempi presi diversi espedienti per moderar nel Regno di Napoli il numero degli Ecclesiastici, e specialmente Gregorio XV, quando con decreto di una Congregazione particolare di Signori Cardinali del 1° Luglio 1623 l furono a questo effetto stabilite alcune profittevoli ordinazioni, e non essendosene finora veduti quegli effetti che si desideravano, quindi bramando Nostro Signore dare a questo disordine pronto ed efficace riparo, e che nel tempo medesimo si stabilisca in esso una disciplina, in vigor della quale gli Ecclesiastici del Regno si rendano veramente utili alla Chiesa e di edificazione a' popoli, si è perciò la Santità Sua compiaciuta commetterne l'esame ad alcuni signori Cardinali, i quali avendo su di ciò fatte le dovute diligenze, finalmente sono in ¡stato di consigliar Sua Beatitudine a pubblicare un *Decreto,* che contenga in sostanza i seguenti punti*, con dichiarazione però che con questo non s'intenda in eos'alcuna derogare agli usi e consuetudini di quelle Diocesi, dove si osserva maggior disciplina.

638 1. Ninno potrà esser da ora innanzi promosso alla prima tonsura,
(228) se non che a titolo di Benefizio, o Cappellani^ perpetua, le cui rendite, detratti i pesi, ascendano almeno alla metà della tassa stabilita pel patrimonio sacro nella Diocesi del promovendo.

* [Cf. n. 609).
' [Cf, nn. 618-H0ÍJ.

639 (229) 2. Giudicando qualche Vescovo veramente utile, o necessario alla Chiesa conferir la prima tonsura a qualche giovane, benché non abbia vermi beneficio, potrà farlo, ma nel solo caso che abbia il medesimo una pensione ecclesiastica perpetua della rendita, che ascenda almeno alla metà della tassa stabilita pel Patrimonio sacro nella sua Diocesi, o l'intero Patrimonio, il quale, per evitar qualunque frode od inganno, non potrà costituirsi da ora innanzi, che unicamente sopra beni stabili, o sopra annue rendite fisse, e dovrà regolarsi a tenore della tassa sinodale di ciascuna Diocesi, purché non sia esso patrimonio nè in minor somma di ventiquattro ducati, nè in maggiore di quaranta.

640 (230) 3. Oltre al requisito del Beneficio, Cappellania perpetua, o pensione ecclesiastica perpetua, nella maniera spiegata di sopra, o dell'intero patrimonio, a niuno potrà conferirsi la prima tonsura, il qual dopo aver terminati dieci anni di sua età non sia andato a dimorare almeno per un triennio in qualche Seminario, o Convitto ecclesiastico, e, dove ciò non possa farsi, non abbia almeno portato per tre anni l'abito chiericale con licenza del proprio Ordinario, ed in tutto il triennio, o almeno per la maggior parte delle Feste di Precetto di ciascuno de' tre anni, non abbia servito a qualche Chiesa, nella maniera che gli sarà dal proprio Vescovo prescritta, scomputando questo servizio con la dimora, che avrebbe dovuto fare in qualche Seminario, o Convitto ecclesiastico.

641 si) 4. Volendo qualche giovane condursi in qualche pubblica Università, o in altro luogo a fine di ivi applicarsi alle scuole, ed agli studii, potrà farlo, ed il tempo, che ivi dimorerà, potrà servirgli di requisito a fine di prendere la prima tonsura, come se stasse in un Convitto ecclesiastico, purché però lo faccia con la permissione del proprio Vescovo, e con lo sue lettere commendatizie si presenti al Vescovo del luogo, e con la direzione di questo si faccia assegnare al servizio di qualche Chiesa, portando l'abito clericale, e prestando quivi per un triennio, o almeno per la maggior parte di ciascuno de' tre anni, come sopra, quel medesimo servizio alla Chiesa assegnatagli, che presterebbe dimorando nella propria Diocesi, con condizione espressa, che volendo essere iniziato alla prima tonsura, debba ottener le lettere testimoniali del Vescovo del luogo, dove ha dimorato, *de vita et moribus,* e di aver esattamente adempito quanto gli è stato prescritto, a vista delle quali potrà esser promosso.

642 (232) 5. Dal qual obbligo si debbano eccettuar solamente coloro che sono *artati,* cioè a dire, che sono chiamati in virtù della fondazione a qualche Beneficio, o a qualche Cappellania ecclesiastica vacanto, i quali potranno promoversi alla prima tonsura, quantunque non abbiano potuto osservar le regole prescritte, cioè la delazione dell'abito chiericale, la frequenza delle scuole e de' Sagramenti, ed il servizio triennale della Chiesa, e benché non abbiano l'età ne' precedenti articoli determinata, ove si tratti di beneficii fondati prima del S. Conc. di Trento: con dichiarazione inoltre

che dalle disposizioni sopraccennate s'intendano eccettuati coloro che sono artati nel solo caso, in cui il Beneficio, o la Cappellania sia veramente ecclesiastica, cioè fondata coll'autorità ecclesiastica perpetua, e debba provedersi *titulo collativo,* o ¿'istituzione, e che i padroni di essi non possano differire oltre al tempo stabilito da' Sagri Canoni la nomina e presentazione ai medesimi, e con condizione finalmente, che le rendite di detti Beneficii, e Cappellanie ecclesiastiche debbano, detratti i pesi, costituire almeno la metà di quel che importa la tassa del patrimonio sacro stabilita nella propria Diocesi del promovendo.

643 (233) G. E perchè talvolta essendo molti chiamati allo stesso Beneficio, o Cappellania ecclesiastica, sono gli Ordinarii costretti a conferire a tutti la prima tonsura a fine di renderli capaci del Beneficio, o della Cappellania, donde ne segue l'inutile moltiplicità de' Chierici, non potendo il Beneficio o Cappellania conferirsi che ad un solo, perciò quando questo accada da ora innanzi basterà, che presentandosi nel tempo congruo avanti il proprio Ordinario coloro che pretendono aver diritto al controverso Beneficio, o Cappellania, e ritrovandosi dal medesimo idonei così *quoad scientiam,* che *quoad bonos mores,* e che non abbiano impedimento canonico, per esser promossi alla prima tonsura, spedisca loro le lettere testimoniali sopra la detta idoneità, e di non aver impedimento canonico per esser promossi alla prima tonsura: in virtù delle quali potranno essi instituiré la loro pretensione,e proseguir la causa avanti al Giudice ecclesiastico anche in concorso di Chierici pretendenti, appunto come se avuta avessero già la prima tonsura, la quale potrà poi conferirsi a colui che, terminata la causa, avrà ottenuto il Beneficio, o Cappellania. riputandolo a tal effetto artato, e facendogli godere que' privilegii, che a' medesimi di sopra sono stati conceduti.

644 (234) 7. Dopo essere stati così ordinati alla prima tonsura, dovranno tutti i Chierici, compresi anche gli artati, seriamente applicarsi così allo studio, come alle opero di pietà per rendersi degni di ascendere agli Ordini sacri, avendo l'età legittima: al qual effetto dovranno continuare a dimorare in qualche seminario, o Convitto ecclesiastico, e non potendo ciò fare, dovranno almeno prestare per ogni anno, o per la maggior parte di esso, come sopra, nella Chiesa loro assegnata dal proprio Ordinario quel servizio, che dal medesimo verrà loro prescritto, o dimorando in qualche Università, o altro luogo, per proseguir lo scuole e gli studii, dovranno adempir quello medesime coso dì sopra ordinate per coloro che debbon essere iniziati alla prima tonsura.

645 (235) 8. Dovranno tutti i Chierici così di prima tonsura, come di Ordini minori far costare nel principio d'ogni anno avanti gli Ordinarii de' luoghi, ne' quali hanno il domicilio, di avere osservati i requisiti del S. Concilio di Trento intorno all'abito, e tonsura chiericale, ed intorno a tutte le altre cose stabilite di sopra, e ciò mediante l'attestazione del proprio Rettore, e Superiore del Seminario, o Convitto ecclesiastico per quei che sono in

Seminario, o in Convitto ecclesiastico, e per quei Chierici che non sono in Seminario, nè in Convitto ecclesiastico medianti le attestazioni de' Parrochi, e Rettori delle Chiese, alle quali sono ascritti, intorno alla delazione dell'abito, e tonsura clericale, frequenza de' Sagramenti. e servizio della Chiesa, e con le attestazioni de' .Maestri, e Lettori intorno alla continuazione delle scuole, e studii, ed alla delazione dell'abito e tonsura clericale. Ed all'incontro dovranno gli stessi Ordinarii tener pubblicamente appesa nella Sagrestia della lor Cattedrale, affinchè possa da tutti leggersi, una tabella in cui dopo di aver riconosciuta la sussistenza delle dette attestazioni, le quali dovranno rimanere nella loro Cancelleria, faranno scancellare dalla medesima ogni anno i nomi di coloro, che ritroveranno non avere esattamente osservati i requisiti predetti, e per lo contrario faranno registrarvi i nomi solamente di quei che gli avranno osservati, a' quali consegneranno ogni anno *gratis* una declaratoria in iscritto, acciocché possa da' medesimi senz'alcun contrasto godersi di tutt'i privilegii chiericali. De' quali privilegii all'incontro non goderanno que' Chierici di prima tonsura o di ordini minori, che per non avere osservati i suddetti requisiti, saranno stati cancellati dalla detta tabella da tenersi pubblicamente in Sagrestia, e non avranno la menzionata declaratoria del Vescovo.

646 (236) 9. I Vicarii capitolari non potranno da ora innanzi senza il voto del pieno Capitolo, da darsi nel luogo solito capitolare per maggioranza di voti segreti, da calcolarsi secondo il costume di ciascun Capitolo, e da registrarsi negli atti capitolari, concedere le lettere dimissoriali a laici, benché sieno realmente artati per ragion di Beneficio, o di Cappellania, che sia veramente ecclesiastica nel modo spiegato all'Art. 5, o pure a coloro che avendo già la prima tonsura, sono presentati a qualche Beneficio. o Cappellania, che *actu requirat certum ordinem;* e con l'espressa condizione che così nell'uno, che nell'altro caso colui che chiede di esser promosso, non sia stato altre volte rigettato dal Vescovo antecessore, ma, ove si tratti di persone che non sono veramente ariate nel senso di sopr'accennato, non potranno concedere le lettere dimissoriali, nò pure *post annum luctus Ecclesiae,* senza una espressa licenza della sagra Congregazione del Concilio.

647 (237) 10. Chiunque sarà promosso alla, prima Tonsura, agli Ordini minori, o agli Ordini sacri contro la forma prescritta nel presente regolamento, oltre alle pene di sopr'accennato. rimarrà perpetuamente sospeso dall'esercizio dell'Ordine già conferitogli, e chi l'avrà così ordinato, o pure gli avrà a tale effetto concedute le dimissorie, se sarà Vescovo, sarà sospeso per un anno dalla collazione degli Ordini, e dall'esercizio de' Pontificali, e non essendo Vescovo, ma Prelato inferiore con l'uso de' Pontificali, sarà sospeso per sempre dall'esercizio de' medesimi, e non avendo l'uso di essi, come pure qualunque altra persona costituita in dignità, per sempre sarà sospesa dall'esercizio dell'officio, e de' suoi Ordini.

Concord. 311 e. 350-353; BBa I, 53 s. G0-fi3.

De singulari prudentia adhibenda in admissione ad sacram Ordinationem

(Ex Instruet. *Essendo noto* ad Episcopos Regni Sardiniae, ian. 1742).

648 (238) XIV. - Non essendovi cosa, che coll'assistenza dell'aiuto Divino più conferisca alla pace fra la podestà ecclesiastica e la podestà secolare, che la vita innocente degli ecclesiastici, e conferendo molto a questo intento il tener gli occhi aperti, come anche vien prescritto da' Sacri Canoni, allora che si tratta di ammettere qualcheduno al chiericato, come pure che gli ammessi al chiericato vivano in un modo, che si rendano degni de' privilegi chiericali, e di ascendere agli ordini superiori; si prescrivono in questo e nel seguente paragrafo alcune regole da osservarsi inviolabilmente dai Vescovi e Ordinarii de' luoghi.

Dcinccps eadem praescribuntur. eisdemaue verbis. quac supra. nn. 63>-64 7. *pracscr>pta inveniuntur.*

Concord. 378-381; BBa I, 100-102.

De cantu sacro in Seminariis colendo

(Ex Epist. Encycl. *Annus qui* ad Episcopos per Ditionem Ecclesiasticam constitutos, 19 tebr. 1749).

649 (239) § 2. - ... Demum ut cantus vocibus unisonis peragatur, et Chorus a peritis in cantu Ecclesiastico (qui cantus planus, seu firmus dicitur) regatur. Uniusmodi cantus ille est, quem ad musicae artis regulas dirigendum, elïormanduinque multum elaboravit S. Gregorius Magnus Praedecessor noster, ut testatur loannes Diaconus in *eius vita.* lib. 2, cap. 7.[1] Hoc autem loco plura addere, quae ad Ecclesiasticam eruditionem pertinent, de Ecclesiastici cantus origine, de Cantorum Schola, et Primicerio, qui ei praesidebat, haud difficile Nobis esset; sed praetermissis quae minus necessaria videntur, eo, unde paulo digressi sumus, rem propositam exequentes revertamur. Cantus iste ille est, qui fidelium animos ad devotionem et pietatem excitat; denique ille est, qui si recte decenterque peragatur in Dei Ecclesiis, a piis hominibus libentius auditur; et alteri, qui cantus harmonicus, seu musicus dicitur, merito praefertur. Hunc quidem Monachi a Presbyteris saecularibus didicerunt; et cum ab ipsis accurate, diligenterqnc tractetur, sacrisque in functionibus adhibeatur: contra autem negligatur a nonnullis Clericis, oscitanterque persolvatur; haec potissima causa est, cur a Christiano populo frequentius Regularium Ecclesiae, quam Saecularium adeantur; ut bene advertit Iacobus Everlton in suo Tractatu *De recta ratione ꝑsallendi,* ad cap.

[1] ML 75, 90 s.
• Edito Flcxiac an. 1616.

9, art. 9, pag. 99: *Sordescit quippe sauciis auribus omnis musici concentus titillatio prae hac pleni cantus, et simplicis psalmodiae harmonia, si recta fuerit. Atque eo fit, ut relictis hodie Ecclesiis Collegiatis ct Parochialibus, tam libenter, et avide concurrat populus fidelis ad Ecclesias Monachorum, qui magistram habentes in colendo Deo pietatem, sancte, moderate, et ut Psalmistarum Princeps olim dixit, sapienter psallunt, et Domino suo, ut Domino, et Deo, cum summa reverentia famulantur. Quod sane pudori debet esse Ecclesiis primariis, et maioribus, a quibus Monachi et canendi, et psallendi artem, ac regulam didicerunt.* Et ideo Sacrum Concilium Tridentinum, quod nihil eorum, quae ad reformationem Cleri conferre poterant, praetermisit, cap. 18, sess. 23 *De deformatione,* ubi agit de Seminariis instituendis, inter caetera quae Seminariorum alumnos edocendos praecipit, etiam cantum recenset his verbis: *Et vero in disciplina Ecclesiastica commodius instituantur, tonsura statini, atque habitu Clericali semper utentur, Grammatices, Cantus, Computi Ecclesiastici, aliarumque bonarum artium disciplinam discent.*[1]

BB 3, 1. 18: CIC *Fontes 2.* 201 e.

De Seminarii clericorum exemptione ab iurisdictione paroeciali

(S. C. Concilii in *Colimbrien.* 12 mart.; 18 iun. 1757).

650 (240) Statuit Episcopus locum certum fundandi Seminarium extra moenia Civitatis intra limites Collegiatae et Parochialis Ecclesiae S. Petri, ad quam etiam pertinebat fundus, quem conduxit contractu emphyteusis perpetuae. Statuta quoque novi Seminarii condere coepit, quae Sacratissimus Princeps Noster literis suis apostolieis in forma brevis confirmavit,[2] data Episcopo potestate addendi, mutandi, corrigendi, prout ipsi optimum visum fuisset. Ad erudiendos pueros censuit satius esse advocandi *Pios Operarios* Congregationis Aragonensis, (inorum istifatum idem est cum eo Patrum *Missionariorum,* eorumque Congregationi novum Seminarium perpetuo unire. Utens igitur facultate data a Sanctissimo Domino Nostro, nova Statuta condidit, in quibus Seminarium eidem Congregationi *Piorum Operariorum* perpetuo univit, et illud exemit a iurisdictione Parochi, subiecitque Rectori tum in adimplemento Paschalis praecepti, quod in ecclesia publica Seminarii impleri voluit, tum in administration» Sacramentorum infirmitatis tempore, tum in sepultura decedentium, quae nisi alibi electa fuisset, tradi voluit in ecclesia pubblica eiusdem Seminarii. Haec nova Statuta atque unionem Seminarii Congregationi *Piorum Operariorum* novis literis apostolieis confirmavit probavitque Sanctissimus Dominus Noster,[3] perfectoque demum opere Seminarii et ecclesiae, apertum fuit novum Collegium, quod a *Piis Operariis* moderatur.

1 [Cfr. n. 291J.
• Cf. Litt. Ap. *Exponi nobis,* 2 inai. 1753; BBn 2. 431.
• Cf. Litt. Ap. *Exponi nobis,* 10 mart. 1755; BBa 2, 228.

651 (241) Exemptiones illas aegre ferens Prior Collegiatae et Parochialis Ecclesiae S. Petri, adiit Indicem Civitatis, petiitque manutentionem in possessione iurium paroehialinm in Seminario, sed Rector indicium declinans, libellum obtulit Sacro huic Tribunali, a quo auditus, ut fieri solet, Episcopus, hic et allegationes Parochi et responsa Rectoris adiungens, sententiam suam aperuit pro confirmatione exemptionis. Causa itaque proponitur, et disputat Parochus, ex inris dispositione liberum sibi esse exercitium actuum omnium et functionum paroehialinm in quibuscumque locis intra Parochiam suam sitis, et in personis eam incolentibus: ideoque non potuisse Episcopum exemptionem Seminario dare, eoque amplius, quod et ipse et duo antecedentes Parochi, in quorum Parochia sitae erant conductitiae aedes Seminarii, in hac possessione essent exercendi ¡ura parochialia in Seminario; neque ullam a Rectore vim fieri posse in privilegiis, cum literae apostolicae ne unum quidem verbum habeant de exemntione, et confirmatio Statutorum, cum sit in forma *communi,* non vero *specifica,* trahi non possit ad exemptionem a iuribus parochialibus, quam Summus Pontifex ignoravit. l'nionem vero Seminarii Congregationi *Piorum Operariorum,* cum non sit *subiectiva,* sed *aeque principalis,* nihil mutare de iuribus et statu utriusque loci et personarum *aeque principaliter* unitorum. Salva igitur atque integra debere esse Priori iura parochialia in Seminario, cum praesertim nulla sit causa, ob quam has exemptiones concedere debuerit Episcopus, quas enim ipse proponit in epistola sua ad hoc Sacrum Tribunal, insubsistentes esse et ineptas. Rector contra silere iuris dispositionem quae Parochis favet, ubi constat de exemptione: neque posse Episcopo denegari hanc potestatem eximendi sive tamquam Episcopo, sive tamquam Fundatori. Et quidem, uti Episcopo, cum res non esset de iure quaesito, sed de iure quaerendo ab Ecclesia Parochiali; uti Fundatori, quia cognitissimum est, licere fundatoribus leges et conditiones apponere etiam iuri contrarias, eoque amplius, quod nihil novi factum fuerit ab Episcopo, cum in Hispaniis, et praesertim in Dioecesi Toletana atque Oriolensi, ubi Seminaria unita sunt Regularium Ordinibus, aut Congregationibus Presbyterorum, quae privilegia Regularium habent, ita servetur; omnemque dubitationem adimi ex confirmatione apostolica, quae neeesse non fuerit, ut esset in *forma specifica,* cum satis sit Summum Pontificem unionem expresse confirmasse, ex qua sequuntur exemptiones Seminario datae. Unio enim *subiectiva* fuit, cum Seminarium *incorporatum* fuerit Congregationi *Piorum Operariorum:* Parochum S. Petri nullos iurisdictionis actus exercuisse in Seminario: factum id ab eo et a duobus praecedentibus Parochis in aedibus condurti! iis, quo tempore non erat Seminarium, sed scholae potius et scholares, qui parochis subduntur.

Videant igitur Eminentissimi Patres, qua ratione expediendum sit dubium:

An sil locus exercitio iurium ct functionum parochialiuin in Seminario Colimbriensi. seu potius constet de. libertate eiusdem Seminarii in casu?

Die 12 martii 1757 Sacra, etc. respondit:

Negative ad pn'mam partem, affirmative ad secundam.

Contra hanc definitionem audiri postulavit Parochus S. Petri. Cude reproposita causa sub forma:

An *sit standum, vel recedendum a decisisi*

Die 18 iunii 1757 Sacra, etc. respondit: ***In decisis, et amplius.***

CIC *Fontes* 5. 1084 s.

CLEMENS XIII (1758-1769)

De sacrorum ministris magna cautione eligendis

(Ex Litt. Encycl. *A quo die,* 13 sept. 1758).

652 (242) § 12. - ... considerandum maxime est, quam multa in iis esse oporteat, quos ad Sacerdotale ministerium, instruendumque Christianis institutionibus populum, elegeritis, quanta vitae innocentia, quanta morum integritas, quanta castitas, iustitia, pietas, religio: Quam magnum sit,si quid pravum, si quid vitiosum, si quid improbum consuetudine mala inhaeserit moribus, illud Parochos caute, et prudenter avellere: proximum quemque salutaribus monitis, consiliisque iuvare, et instruere: animae fideli denique pennas dare, quibus se humo tollat ad rerum divinarum contemplationem; eam mundo ereptam Deo tradere, divinamque in illa imaginem in pristinum revocare. Contra, quam non ferendum, a fidelibus sibi commissis eos Parochos rationem vitae reposcere, qui reddere non possint suae; et ita mores in altero reprehendere, ut quominus ipsi redarguantur, recusare non queant. Ad puros sanctosque mores accedat oportet digna ecclesiastico homine ab iis percepta doctrina. Scripturas cognitas habeant: *Omnis enim Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia; ut perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus* (2 7'. 3, 16 s). Sacrum igitur utriusque foederis codicem, Ecclesiae traditiones, Sanctorumque Patrum scripta, veluti fontes adeant, unde pura, et incorrupta fidei, morumque doctrina profunditur: Romanum vero Catechismum, Catholicae Doctrinae summam, assidue versent, et lectitent, unde sacras conciones ad populum habendas depromant.

653 (243) § 13. - Non studiis igitur privatis, nec ex cuiusquam commendaione, sed optimum quemque, iliumque praesertim, cuius timida virtus ministerium defugiat, fidelem fore putetis ministrum, cui partem gregis dominici committatis. In universum, *manus cito nemini imposueritis* (171. 5,22); quod tunc cito fieri arbitramur, cum nonnisi semel aut iterum homines expendimus, et probamus; quern contra accurate, exquisiteque

exploratum, ac severe indicatum oportuit, *ne alienis peccatis communicantes,*[1] inconsultae temeritatis Deo poenas demus. Neque vos taedeat, Venerabiles Fratres, si in ea re, quae magnam cautionem habet, panilo diutius immolemur. Cuiusmodi enim sunt Sacerdotes, eiusmodi plerumque esse solet et populus.[2] In eos, praesertim si Parochi sint, tanquam in speculum omnes inspiciunt. Quapropter neminem perniciosius de Ecclesia mereri, quam vitiosos Clericos existimandum est[3] qui sua vitia infundunt in populum, eumque ita corrumpunt ut plus exemplo suo, quam peccato nocere videantur.

BR *Coni.* 4, 34 s.: PF *Ius Poni.* 4, 11 s.

De clericis laicoruni servitiis se addicentibus

(Ex Litt. Encycl. *Cum primum,* 17 sept. 1759).

654 (244) § 15. - Et parem quidem, vel etiam maiorem pastoralis zeli vestri sollicitudinem atque constantiam requirit aliud corruptelae genus, quod plures ecclesiasticos viros inficere, et ab Ecclesiae servitiis abductos, ad saeculi curas convertere accepimus. Sunt enim, qui industriam operamque suam, quam totam divino cultui, et proximorum utilitatibus, ex caritatis lege, impendere deberent, laicorum obsequiis abiectisque servitiis addicere, aliquando etiam eorum negociis administrandis curandisque, pro temporali eaque satis vili mercede, locare non recusant. In quo difficile est iudicare, an magis deflenda sit eorum caecitas, qui proprii gradus dignitatem ipsi proculcant, an potius reprehendenda sit laicorum praesumptio, qui Sanctuarii Ministros, a quibus Christianae vitae documenta aeternaeque salutis subsidia petere deberent, tam parvipendunt, ut eos in domesticis oiliciis sibi dicto audientes, servilibus ministeriis adhibere non vereantur.

655 (245) § 16. - Verum, quod altius animum nostrum sollicitat, illud est, ne forte huiusmodi malum ex alio non minus detestabili abusu profluat; quod nempe aliquibus ad clericalem statum temere adspirantibus quandoque contingat, fallacibus corruptisque documentis Ordinariam suum decipere, confictoque sibi patrimonio, cuius fructus aut nulli sint, aut ad ipsos non vere pertingant, ad sacros Ordines, absque reditibus ad honestam vitae sustentationem sufficientibus, promoveri. Quare ne quis vestrum miretur. Venerabiles Fratres, si hac occasione arrepta, vos omnes et singulos enixe hortamur atque monemus, ut cautiores hac in re oculatioresque vos praebeatis, ne cui subditorum vestrorum detur ad sacram Ordinationem obrepere, qui ex beneficio ecclesiastico, vel ecclesiastica pensione, aut ex patrimonio sibi constituto, in casibus a iure

[1] 1 7'. 5, 22.
[2] [Cf. n. 908].
[3] [Cf. n. 310].

permissis, omni submota collisione ac fraude, eam reipsa non percipiat annui reditus summam, quae synodalibus cuiusque dioecesis statutis, aut legitima consuetudine, delinita dignoscitur.

656 (246) § 17. - Clericos autem et sacerdotes in laicorum domibus eiusmodi ministeriis addictos, quae eorum gradum et professionem dedeceant, quaeque eos a divinis obsequiis, et propriae perfectionis cultura, ad illiberalium occupationum et saecularium negociorum agitationem traducant, quantumvis honestioribus in speciem titulis susceptum servitii genus aliquando obtegere adnitantur, ne patiamini quietos in suo dedecore insordescere, aut forte obtirmatos, de sua ab Ecclesiae castris defectione impune gloriari; sed omni pastoralis sollicitudinis studio, et, quatenus opus sit, tota ordinariae ac delegatae iurisdictionis auctoritate, servatis servandis, eosdem ad ecclesiasticae vitae instituta, et ad clericalis militiae munera revocare curetis.

HR *Cont.* 1, 252 s.; PF /izs *Pont.* 4, 32 s.; *Collect.* 1, 270; CIC *Pontes* 2, 593 B.

Do linguarum Hebraicae, Graecae, Latinae studio enixe promovendo

(Ex Const. Ap. *Cum Scriptura,* 18 auR. 1760).

657 (247) § 1. - Cum Scriptura omnis *divinitus inspirata,* teste Apostolo, *utilis sit ad docendum., ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum iniustitia, ut perfectus sit homo Dei, et ad omne opus bonum instructus* (2 *T.* 3, 16 s.), duo in primis necessaria sunt: Divini luminis illustratio quae Fidelium mentibus in Ecclesia Dei sensum veritatis aperiat, deinde assidua cura ac diligentia in sacris paginis evolvendis, perscrutandisque, ut, quemadmodum scribit D. Gregorius Magnus Praedecessor Noster, *Discamus cor Dei in verbis Dei, et ad caelestia gaudia ardentius suspiremus.*[1] Cum autem pleraque ardua sint, ac intellectu ditHcilia in iisdem explicandis, interpretandisque, plurimum conducere indubium est trium praesertim linguarum peritiam Hebraicae, nempe, Graecae, et Latinae; unde inquit S. Augustinus: *Magnum remedium est linguarum cognitio: Latinae guidem linguae homines guos instruendos suscipimus, duabus aliis ad Scripturarum Divinarum cognitionem opus habent, Hebraea scilicet, et Graeca, ut ad exemplaria praecedentia recurratur.*[2]

658 (248) § 2. - Hanc ob causam Romani Pontifices Praedecessores Nostri, firmissimum Catholicae veritatis praesidium in sacrorum librorum usu, undo incorrupta fidei, morumque doctrina dimanat, divinitus positum recensentes, eo praecipuam suam curam, et providentiam contulerunt, ut linguarum eiusmodi studium excoleretur: e quibus Clemens V, in Fiennensi *Concilio* sapientissime constituit, ut non solum apud Romanam

[1] *Epist.* lib. 4, cp. 31 *(ad Theodorum medicum):* ML 77, 706.
[2] *De doctr. christ.* 2, 11. 16: ML 31,42.

Sedem, sed et in insignioribus tunc temporis Academiis, scholae erigerentur ad eiusmodi idiomatum notitiam adipiscendam:[1] itidem Sacrosancta Tridentina Synodus, ne caelestis iste Sacrorum librorum thesaurus, quem Spiritus Sanctus summa liberalitate hominibus tradidit per incuriam Saecularis, et Regularis Cleri neglectus iaceret, ad Veteris ac Novi Testamenti expositionem potissimum, praebendam Theologicam in Cathedralibus aliisque insignioribus Collegiatis institui mandavit, in Coenobiis vero Sacrae Scripturae lectiones haberi praecepit/ Ad haec Summus Pontifex Paulus V, pariter Decessor Noster in sua Constitutione, quae incipit *Apostolicae servitutis,* die 31 iulii 1610,[3] strictius quoque Praelatis Regularium tam mendicantium, quam non mendicantium indixit, ut iis in Coenobiis, ubi studia vigent, Magistri atque Doctores eiusmodi linguarum honeste sustentarentur.

659 (249) § 3. - Extat etiam Congregationis Cardinalium Fidei Propagandae praepositorum decretum diei xi aprilis anno mdcxxv evulgatum, quo exequutio Bullae Pauli V demandatur, ut apud religiosos praesertim viros Sanctissimae Religionis Nostrae propagatores, Hebraicae, Graecae, ac Latinae linguae cultus promoveatur:[1] neque desunt exempla illustrium Episcoporum, qui suis in Seminariis, Clericos hac Orientalium linguarum disciplina instruendos enixe curarunt, e quibus illud commemorare lubet clarissimi in Patavina Sede Antecessoris Nostri Venerabilis Gregorii Barbarici. quem semper uti Antesignanum. Magistrum, Ducemque Nostrum in ea regenda suspeximus, cuius nominis inter Caelites referendi causa modo feliciter agitur. Is enim Apostolicarum eiusmodi sanctionum egregie conscius, et pietatis, et doctrinae amplificandae cupidissimus non tam scholam aperuit ad Hebraici, Graeeique idiomatis eruditionem in Patavino Seminario comparandam,[3] verum etiam utriusque linguae formas in Typographiam invexit, ut firmiores studia haec inibi radices agerent, indeque in alias quoque Christiani Orbis plagas diffunderentur.

660 (250) § 4. - Quibus ex causis cum Summorum Pontificum Decessorum Nostrorum in Romana Cathedra, tum vero etiam illius Ven. Antistitis in Patavina, vestigiis inhaerentes, ipsi quoque muneris Nostri esse intelligimus, Pontificiam omnem auctoritatem, ac gratiam Nostram iis conferre, qui in sanctionum eiusmodi implementum ad Divini Nominis gloriam, et Catholicae fidei, atque pietatis incrementum, in Sacris eloquiis ad verum, germanumque Ecclesiae sensum explanandis, interpretandisque naviter, ac laboriose desudant.

BR *Coni.* 4, 403 s.; PF *Ius Pont.* I. 59 s.

[1] *Clemenlin.* 1. 5, t. 1, cap. 1 (CI 2. 1179).

[2] Scss. 5, *De lief.* c. 1: Mansi 33. 29 s.

[3] BR 11, 625.

[4] Cf. S. C. DK Prop. Finn decr. *Quoniam a Concilii Viennensis,* 1G oct. 1623; PF *lux Pont.* 8, 10.

[5] Cf. *Institutionum ad universum Seminarii Patavini regimen pertinentium epitome,* pars IV, cap. 13 ct 14.

10

De clericali disciplina instauranda

(Ex Instruct. *Paternae* nd Episcopos Rami Sardiniae, **1i** ian. 1761).

661 (251) § 2. - Cum sicut nuper non sine animi Nostri molestia accepimus, plures, nonnullo ab bine tempore, in iato Regno Sardiniae suborti sint, ac vigeant abusus, tum quoad Scholares, qui Clericali Militiae adscribí desiderant, tum quoad Clericos Coniugatos, tum etiam quoad Laicos, seu Saeculares personas ob exemptionem Fori ratione servitii, quod praestant Curiae Ecclesiasticae, aliisque Locis Piis, quibus sunt addicti: hinc est, quod Nos, omnes abusus inordinationesque huiusmodi. quantum cum Domino possumus, corrigere, reformare, et e medio tollere, ac piis diarissimi in Christo fdii Nostri Caroli Emmanuelis Sardiniae Regis Illustris votis benigne obsecundare volentes, quamdam *Instructionem* Vobis tradendam, ad dictos abusus in Regno praedicto penitus evellendos accomodatam, quam certi sumus ipsi Carolo Emmanueli Regi, gratam acceptamque fore, concedere curavimus tenoris sequentis, videlicet:

662 (252) ' Dopo aver Noi secondate le rottissime intenzioni di S. M. il Re di Sardegna, provvedendo mediante un nuovo special Breve in data 21 marzo 1759 ai gravissimi disordini, che succedevano in quel Regno, con pregiudizio della giustizia e della pubblica tranquillità, per il troppo facile e commodo confugio dei rei all'asilo delle Chiese, ed altri luoghi immuni, eccitati nuovamente dall'instancabile zelo della M. S., non meno per la conservazione della disciplina della Chiesa ne' suoi Domini, che per il bene de' suoi Sudditi, abbiamo creduto di dover dare anche nuovi provvedimenti per rapporto all'immunità personale, ed al miglior sistema della Gerarchia Ecclesiastica in quel Regno.

« Informati pertanto degli abusi introdotti in ({negli Ecclesiastici, e passati anche nei Laici, a titolo di vari Impieghi, e Uffizi in servizio delle Curie Ecclesiastiche, e Luoghi Pii, con disdoro degli uni, e con molto danno dell'universale degli altri, dopo sentito il parere di alcuni Cardinali e Prelati sperimentati, e pratici di questa materia, abbiamo stabilito coll'intelligenza della M. S. la presente Istruzione, sulle treccie di quella, che dalla Santa Memoria di Benedetto XIV fu nel 1742 fissata per il Piemonte,[1] sicuro, che come intesa anche col Regio Ministro Plenipotenziario in Roma incontrerà il pieno gradimento di S. M., e che dando perciò Ella gli ordini necessari ai suoi Regi Ministri di uniformarsi alla medesima, ne sarà col concorso di ambedue le Podestà più costante ed esatto l'adempimento, e si renderà sempre più inalterabile in quel Regno la perfetta pace ed armonia fra il Sacerdozio e l'impero.

« E per procedere nella presente Istruzione colla dovuta chiarezza, si tratterà in primo luogo dei veri Chierici, e Chierici Conjugati, e della loro Riforma, e successivamente della qualità, e numero de' Laici, che

1 [Cfr. n. 648).

essendo addetti al servizio della Chiesa, e della Curia Ecclesiastica debbano, o non debbano "odere dei Privilegi del Foro, e deH'Irnmunità personale, in conformità di quanto si dispone negli articoli seguenti ».

Deinceps in art. I-XII eaedem normae scriptae Inveniuntur, ct quidem fere iisdem verbis, quae pro Regno Neapolitano supra, nn. (138-647, datae sunt.

HR *Coni.* 4, 131-434.

PIUS VI (1775-1799)

De scientiarum studiis pietati morum conjungendis

(Ex Litt. Encycl. *Inscrutabile,* 25 dec. 1775).

603 (253) § 4. - ... Quum satis persuasum vobis omnibus arbitremur, praecipuum Ecclesiae bonum ex eo derivari, ut nemo, nisi per omnia probatus, clericali adseribatur militiae; necesse non est, ut eorum, quae in hanc rem sanctionibus sunt constituta canonicis, diligentissimam vobis commendemus observationem. Pro eo enim, quo incensi estis studio, id accuratissime perficietis, ut qui sanctitate morum non praestant, qui docti in lege Domini non sunt, qui demum aut nullam, aut tenuissimam de se suaque industria praebent exspectationem, illis ad ecclesiasticam militiam nullus pateat aditus; ne (pii vobis manus debent adiutrices in pascendo regendoque grege exhibere, ii labori vestro addant laborem, molestiam molestiae, sintquo vobis impedimento, ne eos vineae fructus Dominus a suis cultoribus accipiat, quos in futuri retributione iudicii a vobis severissimus aeque ac iustissimus exactor Christus requiret.

664 (254) Sanctitate praecellat oportet et doctrina, qui sacerdos est futurus; repellit quippe a se Deus, ne sacerdotio sibi fungantur, qui scientiam a se repulerint *(Os.* 4, 6), nec operarius ad messem par aptusque esse potest,[1] qui inorum pietati scientiarum non coniunxerit studia. Quod quum fieri sine accurata institutione non valeat, eapropter opportune decretum est, ut in unaquaque dioecesi clericorum collegium *pro modo facultatum,* si deesset, institueretur: [1] institutum autem studiosissime conservaretur. *Nisi* enim u *teneris annis ad pietatem et religionem informetur,* atque in literarum palaestra exerceatur, ad lubricum iter *prona* ac proclivis *adolescentium actas,* quo pacto fieri poterit ut vel *in disciplina ecclesiastica* sancte *perseveret,*[3] vel eos in humanis ac sacris literis progressus faciat, quos ad populi fidelis exemplum atque institutionem ministerium Ecclesiae postulati Collegia huiusmodi recte instituta, sancte conservata studio vestro atque aptissimis legibus diligenter communita, multoque magis quam antea amplificata esse in singulis dioecesibus fa-

[1] (Cf. n. 627].
[2] (Cf. n. 200].
[3] *Ibid.*

cile Nobis persuademus; praesertim posteaquam immortalis memoriae Benedictus XIV praedecessor Noster id operis, tamquam muneri vestro pernecessarii, unicuique vestrum tantopere commendavit? Quamobrem siculi apostolicae laudationis praeconio eximios labores ac diligentiam in iisdem colendis augendisque fraudare non possumus; ita, si forte in aliqua dioecesi, aut instituta adhuc non essent, aut otiosa detinerentur, non possumus non vehementer eos, ad quos spectat, impellere, iliisque etiam praecipere, ut in rem adeo utilem omni virtute enitantur.

BR *Coni.* G, 182 s.; CIC *Fontes 2,* 650 s.

De ratione consulendi vitae Seminariorum

(S. C. Concilii in *Fanen.* 18 dec. 1790).

665 (255) [§ 5.] - Quantum Religioni proficua sit clericorum institutio in Seminariis, nemo est qui ignoret; maximeque propterea sollicitum de ea fuit *Sacrum Concilium Tridentinum, sess.* 23, *cap.* 18 *de *reform.* Certa ad illorum conservationem atque incrementum praescripsit *Sancta Synodus* media: sed ubi deficiunt, consulendum est ex superfluis saecularium Confraternitatum, aliarumque piarum, licet immunium, institutionum redditibus...

SCC *Thesaurus* 59, 233 s.

De summa Seminariorum necessitate ad clerum accurate pleneque instituendum

(Ex *Ordinamento Ecclesiastico in Corsica,* 30 sept. 1795).
[Istanze fatte a Pio VI *circa oauelli di ecclesiastica disciplina,* e Risposte di Sua Santità]

De' Preti

666 (256) Art. 21. - Dopo che l'Università di Corsica sarà stabilita, veruno potrà essere promosso agli ordini sacri, se non giustifica aver fatto il corso degli studj per tre anni nell'università, o in qualunque altra del continente, e se non presenta il certificato di frequenza e di diligenza degli studj.

Risposta. Le leggi vegliatiti di Santa Chiesa hanno a sufficienza proveduto per mezzo de' seminarj vescovili all'istruzione ed educazione della gioventù che desidera esser promossa agli ordini sacri; e all'istruzione poi de' regolari abbastanza han provveduto con quei conventi che chiamatisi di studio; laddove col corso degli studj da farsi nella università non si provede alla compiuta istruzione di coloro che desiderano essere

* *Epist. Encycl.* n. 1741 [Cfr. nn. 828-634].
' [Cf. nn. 290-296].

promossi agli ordini sacri, tanto più che non s ignora da chicchessia che in qualunque università del continente .-/insegnano massime ugualmente contrarie ai diritti della religione e a quelli del principato. Per questi ed altri motivi, che per brevità si tralasciano, Sua Santità si è creduta in dovere di negare l'assenso all'istanza proposta nel presente articolo.

Concord. 535.

PUS VII (1800-1823)

De Seminariis clericorum in (.'allia

(Ex Convent, eum República Gallica, 15 iul. 1801).'

667 (257) Art. 11. - Poterunt iidem episcopi habere unum capitulum in cathedrali ecclesia, atque unum seminarium in sua quisque dioecesi, sine dotationis obligatione ex parte gubernii.

Concord. 564; BR *Coni.* 7, 150.

(Ex Const. Ap. *Ecclesia Christi,* qua Convent, cuín República Gallica confirmatur, 15 aug. 1801).

668 (258) § 22. - Cum vero tum clericorum institutioni, tum episcoporum consilio, suaeque ecclesiae ad minisi rationi consulere necesse sit. illud non omisimus, ut iidem episcopi unum habeant in cathedrali ecclesia capitulum, unumque seminarium in sua quisque dioecesi, quamvis gubernium ad dotationis obligationem non se adstringat.

CIC *Fontes* 2, 716; cf. BR *Cont.* 7. 171.

De sollicita cura quam Episcopi in clericorum Seminaria conferre tenentur

(Ex Litt. Ap. *Quod Fcclesiae,* 15 sept. 1801).

669 (259) § 1. - Quod Ecclesiae, civitatisque utilitas, et salus maxime postulat, ut aetatis tenerae ad virtutem omnem, ac pietatem, et ad bonas artes fingantur, et informentur ingenia, et mores, id omni studio, et diligentia curare praecipue debent ubique gentium Romani pontifices, et in sua quique dioecesi episcopi. Ex quo sollicitos illos vehementer esse oportet. Concilii quoque Tridentini praeceptis saluberrimis admonitos,2 de Seminariis clericorum recte constituendis, sustentandis, conservandis, amplificandis: neque est eiusmodi negotio aliud quidem in humanis praestabilius, aut potius habendum.

BR *Coni.* 7, 182 s.

' [Ct. n, 697).
' (Cf. nn. 290-296).

SYNODUS SUTCIIÜENSIS (1803)

De Ordinis Sacramento

670 Ea est messis multitudo et operariorum paucitas, ut quisquis zelum animarum habet, continuo rogare debeat Dominum messis, ut mittat operarios in vincam suam; tanta vero est dignitas ordinis ecclesiastici, praesertim sacerdotalis ad vincam excolendam destinati, tot et tam sancta sunt cius officia, ut nomo ad illum assumendus sit, qui morum innocentia, vel probitate, indolis mansuetudine et docilitate, ingenii altitudine ot intentionis rectitudine se a Deo vocatum non comprobet, quique per longum tempus non fuerit probatus et in disciplina ecclesiastica rebusque divinis recte institutus atque edoctus. Hinc sequentia statuere decrevimus:

671 I. - Quicumque adolescens postulaverit in seminarium admitti, missionarius nec statini annuat, nec renuat; sed admoneat illum, ut abdicatis propriis affectionibus, divinam voluntatem precibus enixis et assiduis prudentique consilio inquirat et agnoscere satagat; interim vero ipse missionarius serio exquirat, perpendat ct probet, quantum fleri poterit, an habeat dotes supradictas. Quodsi post unum aut duos annos cum aptum indicaverit, vicarium apostolicam certiorem faciat, adolesccntisquo animi, indolis et ingenii qualitates diligenter et sincero aperiat, ut decernat quid factu opus sit.

672 II. - Nullus deinceps in seminarium admittatur, nisi cius sit aetatis, in qua, quid agat ct quam viam sibi aperiat, plene dignoscere possit, annumque saltem decimum quartum compleverit, nec non prius a nobis ipsis, vel ab alio sacerdote ad hoc praeposito per unum aut alterum mensem probatus fuerit, an dotibus enuntiatis praeditus sit et studiis aptus.

673 III. - Latini sermonis peritia ct accurata scriptio, sacrae theologiae cctcraque studia, Quantum ilcri potest, promoveantur in seminario, inter alumnos aemulatio provocetur. Praeter quotidiana studiorum exercitia ct privatas disceptationes de latino sermone vel theologia, bis in anno flant disputationes sive examinationes communes, praesentibus, superiore ct aliis. Si qui adsint, sacerdotibus, de iis libris vel tractatibus, quibus praecedenti semestri studuerint; quolibet anno aut saltem biennio certior flat vicarius apostólicas de singulorum profectu cum in littoils ct scientiis, tum in pietate, nec non de eorum moribus et indole.

674 IV. - Quilibet alumnus, quandocumquo superiori seminarii pro tempore existenti visum fuerit, cui facultatem concedimus ad id alumnos adigendi, emittat iuramentum iuxta formulam consuetam, inserviendi tantummodo huic missioni, neque ad alienas transmigrandi, vel dimittatur. Si autem in posterum collegium generale extra fines harum missionum in regione extranea restauretur, ut spes quaedam affulget, volumus ut tunc praedicto Juramento, hoc aliud superaddatur, commeandi scilicet ad dictum collegium, ei ita mandaverit vicarius apostolicus. ibiquo studiis operam dandi, donec in suam provinciam verti iussus fuerit.

675 V. - Qui ad ordinein ecclesiasticum sc a Deo electos et vocatos existimant, gaudeant quidem de dono, sed trepident de merito; potius respiciunt ad exiguitatis suae tenuitatem et indignitatem statusque magnitudinem ot periculum, quam ad honoris et gloriae humanae splendorem; caveant ne elata aviditate culmen appetant, unde multi exciderunt et misere perierunt, sed potius onus reformidantes, placida humilitate exspectent, donec ipse Deus assumat ct statuat «pios vocavit. Interim alumni omnes diligentlsslmam dent operam, ut inscientia pietate ct virtutibus de die in diem proficiant, ncc unquam tam excêl-
MBf 1 lenti vocatione indignos so praebeant.

676 VI. - Multis quidem operariis opus est, ut vinea Domini ex illius praccepto rite semper colatur, multaque messis in cius horreum reportetur, sed testibus ss. patribus ct conciUls, satius est paucos habere bonos et doctos, quam multos malos vel ignorantes, qui vi-

tue pravitate aut ignorantia perniciem, non salutem, plebi Christianae afferre solent; unde ad ordines sacros, praesertim sácenlotalem, nullus assumatur Rivo praesentetur, nisi quem post longam in seminario probationem coelestis sapientia, probi mores, diuturna iustitlae ct castitatis observantia competentisque scientiae acquisitio commendant.

677 VII. - Alumnus, quem superior seminarii post confectum theologiae curriculum suiHcientcr probatum et idoneum exhibuerit, priusquam ad sacerdotium promoveatur, per unum saltem annum, nisi aliter vicario apostolico visum fuerit, exerceat officium catechIstac in comitatu alicuius missionari! curopaei, qui eum iterum probare atque in disciplina ecclesiastica scientiaque theologica magis ac magis erudire debeat,

678 Vili, - Sacros ordines suscepturus, quo diligentius perpendat vitae rationem, cui SC illos suscipiendo sancte adfltringet, ac proinde re tota accuratius deliberata, puriori mente ardontiorique animi voluntate ad rem tanti momenti accedat, priusquam iis sacris ordinibus initietur, ab hominum congressu sive conversatione se subducat ct in locum secedat, ubi al) omnibus curis et occupationibus liber, cum omnis antenotar vitae suae peccata diligenti conscientiae discussione rite confiteatur, tum in salutaribus meditationibus aliisque spiritualibus exercitationibus totus versetur, duce ct moderatore sibi adhibito viro religioso et perito, quem episcopus praefecerit: in illis autem quinque saltem diebus persistat.[1]

Mansi <39, 37 s.

De Seminariorum dolatione et regimine in Dicione Italica

(Ex Convent, cum Republica Italica. 16 sept. 1803).

679 (260) Art. 9. - Servabuntur capitula Ecclesiarum metropolitanarum et catliedralium, itemque collegiatarum saltem insigniorum, eaque convenienti bonorum dotatione fruentur. Convenienti item bonorum dotation© fruentur mensae archiépiscopales et episcopales, seminaria, fabricae Ecclesiarum metropolitanarum, cathedralium et collegiatarum saltem insigniorum, et paroeciae.

Hae dolationes, quam citius iteri poterit, a Sanctitate sua, collatis cum gubernio consiliis, constituentur.

680 (261) Art. 10. - Doctrinae ac disciplinae institutio, educatio et administratio seminariorum episcopalium subiiciuntur auctoritati Episcoporum respectivorum iuxta formas canonicas.

681 (262) Art. 18. - Clerus a quolibet servitio militari exemptus erit.

Concord. 569, 571; BR *Coni.* 7, 476 s.

1 Ct. SynOdus Nationalis in monasterio S. Antonii apud Carcafe in monte Libano celebrata, 23 iul. - 7 aug. et 4-19 aug. 1806: Mansi 46, 755 s.

... Sceglieranno [i sacerdoti] pel collegio quei giovani che hanno tenuta morigerata condotta, che sono d'indole buona, di mente sagace e di prospera salute e simile (dopo però di avere precedentemente intesa la volontà del loro vescovo...). Quindi [il vicario generale] gli rilascerà la fede del battesimo per conoscere la sua età e la validità del battesimo.

[Collegii condendi..., pars II, cap. I, Reg. IV (Mansi, t. 46, col. 895)].

685 In caso poi commetterà [l'alunno = il seminarista] delle mancanze gravi, per le quali inerita di essere licenziato, c. e. se suscita delle continue turbolenze e litigii, o va pubblicando spesse volte i casi segreti degli scandalosi avvenimenti nel collegio, o si ubbriaca, o trasgredisce il sesto precetto, o attendo al divertimento e al continuo ozio... se questi o simili delitti ad essi succederanno... siano per la prima volta severamente castigati dal rettore, per la seconda volta rigorosamente puniti, e per la terza volta sia cacciato il delinquente, perchè non perverta gli altri compagni.

[Collegii condendi..., pars II, cap. V, Reg. IX (Mansi, t. 46, col. 907-908)].

686 Ordiniamo che non si venda assolutamente cosa alcuna dei fondi addetti al collegio; e se la circostanza indurrà a far ciò, sia questo eseguito conforme è stato disposto al n. 4 del capitolo 3 della parte 1 negli atti del nostro sinodo [= Qarqafen. t. e. col. 70S], e non si effettuerà la vendita se non col permesso del patriarca, del rettore e di una congregazione dei suoi maestri, ed ogni istromcnto di vendita sarà emanato a nome del patriarca e del rettore, mediante li loro sigilli col consenso di tutti i maestri; in tal caso quell'istromento sarà riconosciuto come giuridico. Noi imponiamo un gravo peso alla coscienza de' suddetti, affinchè nulla vendine, conforme abbiamo detto, se non che in occasione di motivi evidenti, come di necessità o di bene generale o di vantaggio, come si è esposto nel canone del suddetto sinodo.

[Collegii condendi..., pars 111, cap. III, Reg. IV (Mansi, t. 46, col. 912)].

687 Gli alunni devono confessarsi e comunicarsi una volta la settimana o almeno ogni quindici giorni, oltre le feste domenicali, della Madonna od altre distinte feste.

[Collegii condendi..., pars II, cap. V, Reg. I (Mansi, t. 46, col. 905)].

688 Noi mediante l'autorità di questo nostro santo sinodo, I0 accordiamo la facoltà al rettore del collegio ed alli detti maestri di poter ascoltar tutte le confessioni dei loro discepoli e delli servi particolari, delli visitanti e di quelli ancora, che si presenteranno in collegio (purché non sia vicino il luogo delle loro parrocchie) esercitando verso di loro la pienezza della servitù spirituale a loro necessaria, come se fossero loro curati particolari, di qualunque diocesi essi siano di nostra nazione. 2° Riserverà a sè il rettore l'assoluzione di alcuni peccati, che di rado accadono, e consegnerà alli maestri un loglio, in cui venga espressa la di loro impotenza nell'assolverli.

[Collegii condendi..., pars I, cap. I, Reg. V (Mansi, t. 16, col. 884)].

Però tanto li confessori ordinarii che straordinarii egualmente siano destinati dal rettore...

[Collegii condendi..., para II, cap. V, Reg. I (Mansi, t. 16, col. 905)].

Ciascheduno alunno [seminarista] dovrà palesare la sua coscienza ed i suoi pensieri al rettore o al prefetto, almeno una volta al mese, per aver da questo direttore tutto ciò che gli sarà di vantaggio per la quiete della sua coscienza, suo progresso nelle virtù.

[Collegii condendi..., para II, cap. V, Reg. I (Mansi, t. 16, col. 906)].

Per la recita dell'offizio, per la messa cantata... delle ore diurne... mezz'ora per... una breve meditazione...

[Collegii condendi..., para II, cap. IV, Reg. I et III (Mansi, t. 46, col. 902)].

Nei detti giorni (domeniche e feste) sarà fatta la conferenza spirituale dai maestri.

[Ibidem, cap. V, Reg. I, col. 905).

Ogni anno nella prima settimana di quaresima si faranno gli esercizi generali... Nel primo giorno della quaresima di mattina... sino alla sera del sabato prima dell'orazione del tramontare del sole.

[Collegii condendi..., para II, cap. V, Reg. X (Mansi, t. 16, col. 908)].

689 Comanderà il rettore di fare un libro di conti particolari, in cui registrino le provenienze stabili od avventizie... e nel mese di decembre di ciaschedun'anno si tireranno tutti i conti del dare ed avere annuale, e si registrerà nel libro maestro. Ed il patriarca avrà il diritto di riscontrare questi libri e carte e di esaminarle una o due volte Panno, e non potrà il rettore del collegio occultargli alcuna cosa.

[Collegii condendi..., para I, cap. I, Reg. III (Mansi, t. 46, col. 888)].

Però se non si troveranno persone pie a stabilire questa fratellanza pel servizio del collegio, allora il rettore procurerà di procacciarsi persone secolari pie...

[Collegii condendi..., para I, cap. III, Reg. I (Mansi, t. 46, col. 888)].

Conviene ad ogni vescovo della nostra nazione di avere cura del bene di questo collegio, e lo aiutino per quanto loro è possibile...

[Collegii condendi..., para I, cap. II, Reg. IV (Mansi, t. 46, col. 886)].

Le messe poi e l'esequie particolari da eseguirsi per l'anime di coloro, i quali avranno nelli loro ultimi testamenti lasciato qualche posizione a favore del collegio, queste saranno fissate dal rettore, a cui anche incomberà fissar ciò secondo l'intenzione di coloro, i quali avranno esibita qualsiasi elemosina in vantaggio del collegio; siccome pure converrà che fissi ciò che sarà necessario per suffragare l'anime dei patriarchi, vescovi e dei curati allievi del collegio e di altri per quel che avranno lasciato nei loro ultimi testamenti.

[Collegii condendi..., pars IH, cap. II, Reg. H, (Mansi, t. IG, col. 911)].

690 Che se qualcuno dei maestri [del seminario] avrà commesso un delitto degno di sospensione o di gran gastigo, sarà eseguito dal patriarca se sarà presente; altrimenti dal rettore...

[Collegii condendi..., pars I, cap. I, Reg. IV. n. 7 (Mansi, t. 46, col. 884)].

Siano li detti maestri [del seminario] sotto l'ubbidienza del rettore in tutto ciò, che loro comanderà.

[Collegii condendi..., pars I, cap. I, Reg. IV, n. 2 (Mansi, t. 46, col. 883)].

I maestri, che dovranno essere necessariamente in questo collegio, saranno (piatirò. Il primo di essi insegnerà gli elementi, i precetti e sintassi dell'araba lingua, e la rettorica, per quanto farà d'uopo. Il secondo sarà il maestro di grammatica greca, che dovrà essere molto versato in questa lingua, e il medesimo sarà ancora maestro del coro e di tutto ciò, die riguarda i riti e le cerimonie. 11 terzo, il maestro di filosofìa... e fisica ancora per (pianto sarà conveniente. Il (piarlo sarà un valente maestro di teologia dogmatica e morale.

[Collcaii condendi..., pars I, cap. I, Reg. IV (Mansi, t. 46, col. 883)].

691 ... È necessario che abbia [il collegio = seminario] un rettore particolare, perchè presti al medesimo, la sua assistenza e lo governi in tutto ciò che appartiene al di lui regolamento e buon ordine... Inoltre benché questo rettore deve dipendere generalmente nelle cose di rilievo dalla volontà del patriarca per il rispetto a lui dovuto, nulladimeno si è contentato egli, che non s'istalli questo rettore nè si muti se non col consenso ed unione della maggior parte de' vescovi della nazione unitamente a lui...

[Collegii condendi..., pars I, cap. I, Reg. II (Mansi, t. 46, col. 911)].

Che se poi il defonto sarà il rettore del collegio, sarà prescelto un'altro in sua vece dal Sinodo de' vescovi della nazione o dal patriarca col consenso della maggior parte dei vescovi, conforme abbiamo disposto nel capitolo I della parte I di queste disposizioni.

[Colleaii condendi..., pars III, cap. II, Reg. I (Mansi, t. 46, col. 911)].

Noi vescovi congregati sinodalmente... presiedendo sua beatitudine abbiamo compilato in questo volume le regole e costituzioni del collegio [= seminario] della nostra nazione... è nostra intenzione che le regole stabilite si conservino e si proceda letteralmente a forma di esse... Ed a manifestare il nostro assenso in tutto ciò ch'ó stato esposto, sia di ordini, sia di regolamenti e costituzioni, come della loro pubblicazione, e per dichiarare in ciò solamente obbligati noi stessi e tutte le nostre diocesi, abbiamo di nostro pugno sottoscritti questi atti sinodali e gli abbiamo muniti dei nostri sigilli con l'ecclesiastiche solennità.

Nella chiesa di S. Giorgio nella residenza patriarcale presso il monistero di S. Salvatore, dipendenza di Sidone, li 14 maggio 1811. [Seguono le firme].

[Decretum synodale quo regulae (pro seminario patriarchal!) approbantur et confirmantur (Mansi, t. 46, col. 913-916)].

692 Quindi sarà necessario un'anno o poco più per la logica e suoi rapporti, e due anni per la teologia dogmatica e morale... non si prescrive a ciò una regola generale obbligatoria, ma soltanto un'incirca.

[Collegii condendi..., pnrs **II**, cap. **III**, Reg. **IIi** (Mansi, **t.** 16, col. 901)].

Decretiamo inoltre e comandiamo che questa [la teologia] venga insegnata secondo le regole cattoliche ed i principi generali e le pure opinioni ricevute nella Chiesa Universale, e non si associno in questa scienza od altra le opinioni o principi che sono contrarii alla Chiesa romana, madre e maestra di tutte le chiese.

[Collegii condendi..., pars II, cup. III, Reg. II (Mansi, t. 46, col. 900)].

Mansi 46, 882-916. ICO *Fonie»;* Scries I. fascio. XV, pp. Gl. 63. 511. 513. 515. 519. 521. 523. 531. 535. 533. 535. 537. 541. 543.

CONCILIE)! PROVINCIALE TUA MENSE I (6 *mali* 1817)

Do requisitis ad Sacros Ordines accipiendos

693 XXII. - Nullus dehinc ad sacros ordines promoveatur, nisi authenticum instrumentum habeat, se cursum theologicum duorum saltem annorum in aliqua academia perfecisse. Quoad regulares vero, qui se praesentant ut sacros ordines recipiant, requiritur solummodo ut in catechismo ad ordinandos examinentur, et ab ordinario approbentur. Praeterea litteras sui provincialis exhibeant, attestantes, sic praesentatos, statini post ordinationem, mittendos osse vel ad collegium aliquod transmarinum vel domi instruendos.

Mansi 39. 244.

Do episcopali jurisdictione super Seminariis

(Ex Convent, cum Regno Itavarico, 5 iun. 1817).

691 (263) 5. Sua singulis Dioecesibus Seminaria Episcopalia conserventur, et dotatione congrua in bonis fundisque stabilibus provideantur: in iis autem Dioecesibus, in quibus desunt, sine mora cum eadem pariter dotatione in bonis fuudisque stabilibus fundentur.

In Seminariis autem admittentur atque ad normam Sacri Concilii Tridentini elTormabuntur atque instituentur adolescentes, quos Archiepiscopi et Episcopi pro necessitate vel utilitate Dioecesium in iis recipiendos indicaverint. Horum Seminariorum ordinatio, doctrina, gubernatio et administratio Archiepiscoporum et Episcoporum auctoritati pleno liberoque iute subiectae erunt iuxta formas canonicas.

Rectores quoque et Professores Seminariorum ab Archiepiscopis et Episcopis nominabuntur, et quotiescumque necessarium aut utile ipsis indicabitur, removebuntur.

Cum Episcopis incumbat Fidei ac morum doctrinae invigilare, in huius ollicii exercitio etiam circa scholas publicas indio modo impedientur.

695 (264) **8. Bona seminariorum, parochiarum, beneficiorum, fabricarum, omniumque aliarum Ecclesiasticarum fundationum semper et integre conservanda erunt, nec distrahi, nec in pensiones mutari poterunt.**

Ecclesia insuper ius habebit, novas acquirendi possessiones, et quidquid de novo acquisierit, faciet suum, et censebitur eodem iure ac veteres fundationes ecclesiasticae, quarum, uti et illarum, quae in posterum fient, nulla vel suppressio vel unio fieri poterit absque Sedis Apostolicae auctoritatis interventu, salvis facultatibus a Sacro Concilio Tridentino Episcopis tributis.

696 (265) **12. Pro regimine Dioecesium Archiepiscopis et Episcopis id omne exercere liberum erit, quod in vim pastoralis eorum ministerii sive ex declaratione, sive ex dispositione Sacrorum canonum secundum praesentem et a Sancta Sede adprobatam Ecclesiae disciplinam competit, ac praesertim:** *a)* ...

b) **Ad statum clericalem assumere et approbatis a Sacris canonibus titulis ad ordines etiam maiores, praevio examine ab ipsis Archiepiscopis et Episcopis aut eorum Vicariis cum Examinatoribus synodalibus instituendo, promovere quos necessarios aut utiles suis Dioecesibus indicaverint, et e contrario, quos indignos censuerint, a susceptione ordinum arcere, quin ab ullo quovis obtentu impediri queant.**

Concord. 593-595; BR *Coni.* 7, 1466-1468.

De Seminariis stabilitor dotandis

(Ex ñova Convent, cum Rcpno Gallico, 11 inn. 1817).

697 (266) **Art. VIH. - Conveniens dos cunctis tara existentibus, quam denuo erigendis Ecclesiis in bonis stabilibus, ac in redditibus super Regni debito fundatis, vulgo** *Rentes sur l'Etat,* **quamprimum fieri poterit, constituetur, assignato interim carum Pastoribus redditu in ea quantitate, quae statum eorum meliorem reddat.**

Pari ratione consuletur dotationi Capitulorum. Paroeciarum, et Seminariorum tum existentium, tum erigendorum.

Concord. 599.

De congrua Seminariorum dotatione deque clericis titulo canonico providendis

(Ex Convent, cum Regno Utrlusquo Siciliae, 16 febr. ISIS).

698 (267) **Art. V. - Quaelibet ecclesia, tam archiepiscopalis quam episcopalis, suum habebit Capitulum ac Seminarium, quibus, si dos sufficiens erit, conservabitur, sin secus augebitur, aut si opus fuerit etiam ex integro constituetur in bonis stabilibus...**

Seminaria dirigentur, eorumque bona administrabuntur iuxta concilium Tridentinum.

'(Cf. n. 667).

699 (268) Art. XXI. - Archiepiscopi et episcopi, praemisso praescripto examine, clericos de necessario patrimonio, aut alio canonico titulo provisos, quos suis dioecesibus necessarios aut utiles indicaverint, ad sacros ordines promovebunt, servatis tamen cautelis et praescriptionibus in decreto die 1 iulii anni 1623 a sa. me. Gregorio XV lato,[1] nec non capite 4 Conventionis anni 1741, cuius titulus est *Requisiti de' promovendi,*[2] contentis, quibus cautelis et praescriptionibus per praesentem conventionem non derogatur.

Ne autem ecclesiasticis ad vitam sustentandam necessaria desint, annona praesentibus temporibus arctiore facta, archiepiscopi et episcopi, post huius conventionis publicationem, taxam sacri patrimonii promovendorum ad sacros ordines, quae in bonis stabilibus constituenda erit, augebunt, ita tamen ut nec minor sil ducatis quinquaginta, nec ducatis octoginta maior.

Quia vero experientia compertum est, in regno per artem et fraudem clericis ad sacros ordines promovendis pro sacro patrimonio eos fundos saepe assignari, qui vel ficti sunt, vel hypothecis aliisque vinculis obnoxii, quo fit ut pluribus ecclesiasticis post ordinationem modus sustentandae vitae desit; ut huiusmodi abusus evitetur, ad facti veritatem adstruendam, de pertinentia, ut aiunt, atque exemptione ab omni hypothecae vinculo fundi vel fundorum, qui a promovendis ad sacros ordines pro sacro patrimonio exhibentur, legaliter constare debebit; ad quem effectum curiae ecclesiasticae documentum authenticum de pertinentia, ut supra dictum est, et libertate fundi a tribunali civili provinciae exquirent, a quo illud recusari non poterit.

Si qui vero clerici ad sacros ordines beneficii ecclesiastici, aut cappellaniae titulo promovebuntur, quoties talis beneficii, aut cappellaniae annuus redditus ad taxam dioecesanam, ut supra, non pertingat, tantumdem sibi ex aliis liberis fundis constituent, quantum supradictae taxae integritas postulaverit.

Excipiuntur illae dioeceses, in quibus ex dioecesana lege taxa sacri patrimonii in maiori summa canonice constituta reperiatur, respectu quarum nulla mutatio fiet.

Concord. 622 s. 632 s.: BR *Coni.* 7, 1714-1718 et 1720-1721.

De Seminario in novis Dioecesibus erigendo

(Ex Const. Ap. *Provida,* de Conventione cum Principibus provinciae ecclesiasticae Rheni superioris, 16 autr. 1821).

700 (269) § 8 *(al.* 5). - Cumque ad praescriptum sacri Concilii Tridentini pro cleri educatione ac institutione seminarium puerorum ecclesiasticum ab episcopo libere regendum et administrandum existere debeat, in sin-

[1] per Sacram Conor. Epp. et Reg. — Cf. *Concordato ira Sua Santità Pio VII Sommo Pontefice c Sua Maestà Ferdinando I Ite del Pegno delle. Due Sicilie,* I (Napoli 1818) 96.

[*] [Cf. nn. 637-6471.

gulis ex praedictis, tam archiepiscopali quam episcopalibus, ecclesiis is alumuorum alatur numerus, quem respectivae dioecesis necessitas, et utilitas postulat; cumque in quatuor ex illis iam adesse sciamus, in reliqua ecclesia quam primum poterit congrue erigendum mandamus.

BR *Coni.* 7, 2159; PE *Ius Poni.* 7, 288; *Concord.* 669.

CONCILIUM POSONIENSE (8 *sept.* 1822)

De studio Philosophiae ct Theologiae in Seminario

701 **4. De seminariis illud decretum est, philosophiam quoque in his esse tradendam, quo inventus incorruptior, quam adhuc factum est, e scholis studiisque exiret. Itemque in mores educationemque suscipiendorum iuvenum inquirendum esse. Ceterum, in his institutis, lectissimos tantum viros rectores rerumque spiritualium praefectos constitui oportere; qui quidem suo tempore honoribus et idoneis beneficiis essent remunerandi. In Pestinensi academia decrevit synodus instituendum esse quintum theologicorum studiorum annum, quo ingeniosi invenes iam sacerdotio initiati accuratius sacris disciplinis expolirentur, atque ita domi potissimum perficeretur tanti momenti consilium, cum foris haud sane multum hoc in genere sperari posset.**

Mansi 39, 264.

LEO XII (1823-1829)

De Collegii ecclesiastici in Urbe fine praecipuo

(Ex Constitutionibus Collogli Hibernorum in Urbe, confirmatis per Const. Ap. *Plura inter collegia,* 14 febr. 1826).

702 (270) 5 4.- ... Duo potissimum sunt huiuscc institutionis fines. Primus quidem ut Hibernorum adolescentium animi erigantur, excitentur, atque ab ineunte aetate vehementi inllaminari possint desiderio in pietate, ac bonis artibus nlios praestandi, ea spe quodam voluti praemio allecti, fore ut, si confecto summa eum laude studiorum curriculo aliis in Hibernorum collegiis, ubi praeclarum dederint religionis, ingenii, eorumque profectus specimen, ac simul sacris sint initiati ordinibus, titulum, et ius quoddam acquirant, veniendi Romani, ac degendi in hoc national! collegio. Hic vero ... alentur, ut non modo magis magisque ad theologicas disciplinas, ac pontificium ius instruantur, verum etiam quidquid ad Ecclesiae disciplinam ad vetera monumenta, atque ad litúrgicas res pertinet, et thooroticc, et actu penitus ediscant, in Urbe, quae catholicae religionis princeps oat, et sacrarum rerum magistra.

'03 ei;!) Alter vero institutionis tinis in eo versatur, ut adolescentes, qui rite delecti, et corninondati a praesulibus Hiberniae Romam venerint, ita informantur, ut ad verbum Dei praedicandum, sive ad obeundas in patria missiones plane idonei reperiantur, et omnibus exemplo sint, non minus vitae integritate ac doctrina, quam Christiana humilitate, morum suavitate, et charitato, ita scilicet il erunt, qui ct episcopis operam in excolendo

grege poterunt praestare, et Catholicam religionem adversus eius hostes invicte propugnare, (piae una si attentius, ut par est, perpendatur, non solum in altera, sed etiam hac ipsa in vita civilis societatis pacem, tranquillitatem, felicitatemque comparat.

704 § 5. - Rector omnibus praeest, sive maioribus, sive inferioribus collegii administris, ipse tamen suberit in omnibus eminentissimo collegii patrono, sacrae vero congregationi Propagandae Fidei, vel singulis mensibus, vel quandocuinque ei libuerit, accuratam reddet rationem, tum de collegii redditibus, impensis et statu, tum quomodo se gerant alumni, vel in pietate vel in disciplinarum studio.

Rei domesticae cura Hibernorum adolescentium indoles, magis accommodata eorumdem institutio, facilior denique subsidiorum adeptio, merito quidem postulare videntur, ut collegii rvetor ex eadem Hiberniae natione constituatur. Itaque congruum est, ut eius electio flat a quatuor Hiberniae metropoliti. qui quotiescumque res postulabit ad tanti momenti munus omni studio, ac maturitate eligendum curabunt eximium aliquem sacerdotem qui non solum prudentia, pietate, atque doctrina, sed omni virtutum genere praefulgeat. Qui vero al) episcopis delectus fuerit, delati muneris nullum exercendi ius acquiret, nisi prius ipsius electio a sacra congregatione Propagandae Fidei probata, ct confirmata fuerit.

Praecipuum rectoris munus erit sollicite diligontcrque curare non solum ut ea omnia, quae collegii legibus praescripta sunt a singulis accurate serventur; sed etiam ut ea ipsa non aegro, sed aequo promptoque animo adimpleantur. Quare ipsemet exemplo suo monita, atque praecepta exequi, et confirmaro sataget, atque ut caeteris gratior, ct amabilior communis vitae disciplina reddatur, ipse primum pro viribus, et, prout sui muneris partes ferent, eam servare studebit«

Rector ut suo munere perfungatur adiutoribus eget, tum in iis, quae disciplinam, et oeconomicam udministrationem spectant, turn quoad ea, quae doctrinarum studia respiciunt. Ad primum quod attinet, ipsius erit idoneum sacerdotem, eminentissimo patrono ăpprobanti in vice rectorem constituere, qui de recto collegii moderamine, et rei familiaris ministerio sui) rectoris obedientia curam gerat. Maxima vero de sollicitudine doctrina exhibenda est. Quamobrem stabile semper in eodem collegio domicilium habebit, egregius aliquis presbyter studiorum praefectus qui Italus sit, (inique maiori, qua fieri potest, diligentia, et cura eligendus erit, ut plane idoneus sit ad iuvenes edocendos omne sacrarum literarum genus. Eius erit, alumnos in recto studiorum ordine, ac librorum delectu dirigere, ea repetere et magis explicare, quae in scholarum praelectionibus tradita sunt, iuvenum ingenium corumquo erga literarum studia voluntatem investigare, quid unusquisque in studiis profecerit experiri, demum libenter ea omnia praestare, quae ad eorumdem progressum conferre possunt. Rectoris partes erunt exquirere, et eminentissimo patrono proponere virum, quem ad tam arduum obeundum munus aptiorem indicaverit; erit autem eiusdem cardinalis patroni perpensis propositi viri dotibus decernere utrum illo ad studiorum praefecturam constituendus, nec ne. Tum vice rector, tum studiorum praefectus ex communi collegii mensa alentur.

705 Quod autem attinet ad spiritualem alumnorum curam rectoris munus erit, asentiente semper eminentissimo patrono sacerdotem doctrina, ot pietate ornatum Italum in ordinarium collegii confessorium seu conscientiae moderatorem eligerc. Hic non modo semel in hebdomada, statis diebus, ct horis collegium adire tenebitur ad sacramentales iuvenum confessiones audiendas, verum etiam praeter ordinem, quandocumque vocatus fuerit, ejusmodi officii partes implebit. Praeterea curabit solida pietate alumnos imbuere, et quidquid ad spiritualem tum illorum, tum etiam Inservientium utilitatem expedire censebitur, in id operam, studiumque suum diligenter conferre.

Agendum supcrest de aliorum administrorum, inferiorumquo inservientium delectu, et muneribus. Verum cum redditus satis ampli nondum sint, ii tantummodo in praesentia excipientur, quibus eminentissimi patroni, rectorisquc indicio opus erit, lisquc pro re, et tempore, ct munus, ct stipendium constituetur. Quoque vero tempore rector maxime

sollicitus erit ne collegii redditus ex nimio famulantium numero, vel ncgligentla distrahantur, sed omni studio curabit, ut sumptus omnes in manifestam eiusdem collegii utilitatem cedant.

Interea ut collegii huius moderatores, et administri sentiant, se lure teneri ad ea sedulo, fideiiterquo adimplenda, quae eorum muneris sunt ex collegii praescriptis, cuique certum quolibet menso stipendium persolvetur ab eminentissimo patrono designandum.

706 § 6. • Omnes qui ecclesiastica munia obire cupiunt ad eam vitae perfectionem contendant oportet, quae praecipue ab Ecclesiae ministris requiritur, quorum munus est caetvros ad omnem sanctitatem verbo, et exemplo allicere atque excitare. Nemo proinde, (pii alumnus in collegio excipitur, satis muneri tuo divinae vocationi, atque hominum expectation! se fecisse putat, nisi magis divinae, quam humanae sapientiae studiis eo potissimum tempore, quo in collegio moratur, vacaverit. Ea omnia propterva, quae pietatem spectant, quaeque in hoc capite observanda proponuntur, non perfunctorie sed prompto alacriquc animo omnes adimplere conentur.

Itaque primo mane surgendi signo dato, et audita voce laudetur Jesus Christus - singuli respondebunt ‹ semper laudetur » statimque e lecto surgentes, ct sauctissimo crucis signo muniti, singuli vestibus suis maxima cum modestia se induent; hinc abluendis manibus aptandis lectulis, componendisque cubiculis operam dabunt, idque per horae dimidium. Si quid autem temporis his omnibus peragendis supererit, illud ab üs, qui citius sese expediunt in piis matutinis precibus privatili) recitandis impendetur.

Ad campanulae signum cuncti in sacellum convenient, ibique Sane i Spiritus in primis ope implorata, aliisque praescriptis precibus recitatis, horae dimidium in profunda coelestium rerum, et Christianarum virtutum meditatione, proposito prius argumento, transigent, ut nempe in iis meditandis mentis oculi divina quadam luce perfunduntur, et iuvenum spiritus divino quodam voluti alimento percepto, tot-u die quodammodo nutriatur, atque pinguescat.

Omnes praeter sacerdotes, qui sacris operantur incruento missae sacrificio quotidie religiosissime intererunt, alumno clerico supvrprllicvo induto alternat ini ministrante.

Sit semper ex alumnis sacerdos aliquis oratorii, seu domestici sacelli praefectus a moderatoribus constitutus, qui curet, ut sacri Ecclesiae ritus et caeremoniae tum in sacro celebrando, timi in recitandis horis canonicis, accurate serventur, quique carteros non sacerdotes alumnos edoceat circa modum ministrandi sacerdoti sacris operanti, altare concinne componendi, ct pro tempore ornandi. Idem curabit, ut sacellum a domestico famulo statis diebus, et quandocumquo oportuerit everratur, atque mundetur. Singuli vero sacerdotes, rectore mandante, sacrum faciunt pro benefactoribus, et collegii necessitatibus. Omnes quotidie ante prandium, et coenam dato signo in idem oratorium convenient recitaturi litanias Beatae Mariae virginis, et antiphonain Salve regina » aut aliam pro tempore una cum consuetis precibus. Prandio et coena absoluta cuncti pariter in idem sacellum recta pergent, ibique Eucharistico sacramento humiliter salutato dominicam orationem, et salutationem angelicam secreto ter recitabunt. Vespere autem priusquam adeant cubicula per horae quadrantem suae quisque conscientiae examini in eodem sacello vacare debebit, hinc meditationis argumentum pro die postero ex praescripto rectoris, vel vice rectoris significabitur, quibus peractis neque confabulari, neque ad studium incumbere licebit, sud cuncti summa cum modestia et silentio petent conclavia, et ad cubandum sese component.

Rector autem curabit ne umquam desit meditandi materies, quam vel in scriptis, vei in pio aliquo libello legendam proponet, vel ipseinvt viva voco explicabit. In cacnaeulo nomo discumbat nisi peracta a rectore, vel viee-rectore benedictione. Facto denique edendi fine, signoque dato ab illo, qui praeest simul omnes surgent, et ad breviarii Romani praescriptum dubitas Deo gratias persolvent. Dum mensae accumbitur intervu sumpci aliquid perlegetur, nisi aequa aliqua occasio se praebeat rectori aliter praescribendi, initio sumpto, ab integro fere sacrae scripturae capite: reliquum vero temporis impende-

tur in legendo libro a rectore praescripto, qui liber intellectum simul foveat, et dirigat voluntatem, ut, cum cibo corpus alitur, aliquod etiam quasi pabulum menti praebeatur.

Qui ad divinum officium recitandum tenentur id una simul quotidie pro tempore in oratorio sive ecclesia iis horis, quae in horaria tabella designata peragent. Cauteri vero dominicis et festis anni diebus id ipsum cum sacerdotibus praestabunt.

Omnes vero qui nondum sacerdotio (unguntur tenentur quinto decimo quoque die, itemque in solemnioribus anni festis ad poenitentiae sacramentum statutis horis bene parati accedere, et Eucharistico sacramento ea, qua par est pietate, animique ardore se reficere, nisi confessarli!» alicui sacram synaxim differendam consuerit. Quo si confessorius pro uberiore cuiuspiam spirituali profectu putet frequontiorem sacrae mensae usum posse illi conferre, id quidem, prout directori in Domino visum fuerit, plane licebit.

Cum invenum numerus satis erit, debebunt ii singulis dominicis, festisque diebus in collegii ecclesia sacra mysteria, et officia celebrare, ut collegiales ecclesiae quam ad rem sedulo instituentur in sacris caeremoniis, et cantu Gregoriano. Quamdiu tamen id commode fleri non possit cuncti nisi legitime impediti singulis diebus festis se conferent in ecclesiam s. Apollinaris, vel presbyterorum saecularium congregationis Missionis in Campo Martio, ibique cum aliis de clero summa cum modestia assistent in choro solemn! missae sacrificio ut nempe iam nunc sacras caeremonias addiscant, et dies festos, ut ecclesiasticos decet viros, sacro ritu sanetilicent.

Non praetermittant festis praesertim diebus sacram scripturam, catechismuin Romanum. gesta sanctorum, aliosque pios libellos maxime Thomam a Kempis subsecivis horis attento perlegere, ut ad omne virtutum genus eximiamque pietatem, divina opitulante gratia sese componant.

Horis pomeridiani» praesertim testis diebus collegio exeuntes sanctissimam Eucharistiam in ecclesia, in qua per urbem exponi contigerit, adorare non uegligant, indulgentias lucraturi, populoque exemplo sint. Adolescentibus autem advertendum est, ut in templum ingressi, et humi procumbentes non surgant nisi ex praefecti signo.

Denique certis anni temporibus, praecipue vero feriis literarils antequam sacros collegii alumni ordines suscipiant, et ad sacras obeundas missiones contendant, dies aliquot In divinarum rerum meditatione, aliisque spiritualibus exercitiis ex rectoris praescripto transigent.

707 7. - Cum ii, qui Dei ministri, et ministeriorum eius dispensatores sunt futuri non solum perlucere exemplo, sed etiam verbo alios Instruere debeant in via Domini, opus quidem est, ut rerum divinarum scientia implorato a patre luminum auxilio penitus imbuantur, et ad illius gloriam omne eorum studium, et laborum fructus referant. Ut autem in scholasticis exercitationibus a sensu suo quispiam non decipiatur, oportet, ut nemo suum sensum, et voluntatem sequatur, sed moderatorum indicio se quisque conformet. Nemo libris utatur, qui a praefecto studiorum approbati non sunt, ideoque rectoris crit alumnorum cubicula saepius obire, ut si Córto libros male olentes ipse repererit, eos illico tollat, et in detentores severius inquirat, et animadvertat. Nemo dum in collegio versatur, peculiares libros sibi comparandos curet, nisi ex praesidum venia. In libris autem, quos ipsi acceperint, nec scribant quidquam, nec ullas ducant lineas, multo autem minus licebit illos cuiquam commodare, praesertim extra collegium, sed eos diligenter custodient, ut integri reddi possint, et in suum locum referri. Nemo quoque librum ullum, ex communi collegii bibliotheca extrahere, et ad suum cubiculum perferre audeat, nisi prius praesidis facultatem acceperit, qua habita libri titulus in tabella describendus erit, ut suo tempore ibi reponatur.

Caveant alumni In disputationibus ne sint iracundi, mordaces, et pervicaces, sed mites atque demissi, nec solum praeceptoribus, sed etiam praefectis seso obedientes exhibeant. In iis omnibus, quae studio, scientiasque respiciunt, studiorum praefecto so omnino dirigendos sciant, coque petente parati sint suorum studiorum rationem reddere. In exercitatione studiorum latine loquentur.

Statis diebus, et horis alumni ad scholas seminarti Homard pene- ecclesiam -ancti Apollinaris pergent, alumni sacerdotes, qui theologicum cursum in aliis Hiberniae collegiis jam absolverunt iis dabunt operam studiis, quae Bibi opportuniora ex rectoris, et studiorum praefecti sententia praestituta fuerint. Adolescentes autem, qui humaniores tantum literas in patria didicerunt, reliquum studiorum cursum in eodem Romani seminari! lyceo prosequantur.

Nemo e scholis, vel a domesticis etiam exercitationibus absit, nisi pracsldis venia. Dum autem scholis intersunt omni plane modestia ita se gerant, ut sint aliis exemplo. Adolescentes tam in eundo, quam redeundo bini procedent, eos comitante aliquo ex alumnis primae classis. Ii vero, qui sunt in sacris ordinibus constituti bini, vel temi incedent non servato adolescentium ordine, semper vero cum sociis a rectore assignandis. Per vias non disputabunt, non contendent, neque colloquentur, nisi submissa voce, et quoties opus fuerit. Incedentes per urbem si viri dignitate praestantes, vel religiosi occurrant, ii omnibus debita reverentiae signa praestabunt.

Studiorum cursus quoad inferiores alumnos a praesidibus statuetur pro cuiusque captu et ingenio, plerumque tamen nisi quid impediat, anni quatuor ad theologica et canonica, duo ad philosophica studia obeunda impenduntur, nisi aliter praesidibus vi>um fuerit. Si quis autem, vel propter adversam valetudinem vel a'ils de causis ad sch(lastico-dogmaticam theologiam idoneus praesidum indicio non videatur, huic anni tres ad conscientiae casus et controversias addiscendas assignabuntur, ut citius in patriam reverti possit. Qupd ut clarius dignoscatur singulis annis sub scholarum finem omnes adolescentes alumni qui primo, secundo et tertio anno dant operam theologiae scholastico-dogmaticae, per horne saltem dimidium periculum facient de iis. quae illius anni curriculo didicerunt; ex quo patebit, quae studia sint unicuique assignanda. Theses publice propugnandae non nisi praevio praesidum permissu defendendae assumantur.

Horae quibus alumni in collegio studiis vacare debent a rectore ex praefecti studiorum sententia statuentur, caque horarum ratio ab alumnis diligenter servabitur. Feriis, in quibus scholae vacent, non tamen diebus festis de praecepto doceantur alumni unius horae spatio a praefecto studiorum theorico, ac practice sacros ritus, et caeremonias, praesertim eas quae ad missae celebrationem, et sacramentorum administrationem pertinent. Erit etiam magister, qui iisdem diebus in cantu Gregoriano alumnos instituat.

Maxime demum momenti est, ut qui ad verbum Dei disseminandum vocati sunt ab ineunto aetate huiusmodl ministerio vernacula illorum lingua exercendo assuescant. Quare nimis expedire videtur, ut ipsi iam nunc in lucubrandis Anglico sermone concionibus sub disciplina periti viri, qui a rectore statuetur, adeo dent operam, ut unusquisque praeside mandante paratus sit ingenii, et eloquentiae suae coram aliis specimen dare.

*08 § 8. Communem vitae rationem collegii legibus, et institutis praescriptum cuncti sequantur, nec peculiare quidquam agere audeant sive in vestibus, sive in lecto, aliisquc Huppeilectilibus, aut alia qualibet re, et in omnibus pendeant a nutu rectoris.

Qui in sacris ordinibus sunt constituti talarem induant vestem instar cleri Romam saccularis. Ruri vero permittitur ut breviori viatoria veste decenti tamen, et nigri coloris utantur. Adolescentes autem nigram tunicam cum epitogio, seu toga eiusdem eoioris semper induant.

Nemini licebit sino praesidis facultate emere quidqmun, neque ullas apud se retiñere pecunias, sed eas, quas seenni quisque attulerit, vel aliunde receperit penes rectorem deponat, qui ad necessarios cuiusque usus Illas servabit.

Nemo inscio, et non consent imite rectore se immisceat externis negotiis, tametsi pin sint. Exterorum colloquia tam domi quam foris, quantum fleri potest, vitentur; domi vero non permittuntur nisi habita a praeside facultate.

Nemo adolescentium sine expressa venia ingrediatur aliorum cubicula, nec habeat quisquam in cella sua scrinium, arcam, aut aliud quidlibet obserratum. nisi altera cla-

vis sit penes rectorem, qui ea possit pro libitu adaperire. Si quis nutem deprehensus fuerit aliquid subripuisse cx alterius cubiculo, is e collegio dimittetur.

Silentium statutis horis ad pacem, quietemque fovendam, ct ad colenda studia maxime necessarium sancte servetur, ct si aliquando loqui opus fuerit sermones sint vel neneasarli, vel utiles, pii et ecclesiastico viro digni. Gcneratim autem omnium alumnorum verba, oculi, vultus, ac motus omnes modestiam praescierant, redoleantquc pietatem, ac disciplinam.

Epistolas mittere, vel accipere nomo adolescentium debet absque praesldlS permissu, cui etiam ostendendae erunt, ut nempe si velit eas legat, lectasquc pro arbitrio suo mittat, nec ne prout satius in Domino indicaverit nisi is ad quem scribitur maiorem habuerit, quam rector auctoritatem.

Si quis in grave aliquod crimen inciderit quod pacem, bonos inores, et domesticam disciplinam, perturbat eo accepto viatico quod deposuerat c collegio egredietur. Si quis autem levius aliquid commiserit paratus esse debebit pracsidis arbitrio eas luere poenas, quae ipsi ad conservandam disciplinam, et pro communi bono impositae fuerint.

Tempore quo singuli ad privata sua studia debent incumbere nc vagentur, aut invicem colloquontur, nisi quid breve necessitas postulet. Loca autem, et nfllcinas domesticorum vel artificum adire non audeant, neque cum iis agere, aut quidquam ab iis, vel alio quovis accipere, nisi impetrata prius a praeside venia.

Nemo e collegio sine praesidia facultate, et socio ab eo designato egrediatur, ct eodem comitante unysqulsquc semper hora praescripta domum redeat. Nemini omnino liceat extra collegium pernoctare, nequo fas erit extra collegium prandere, seu coenarc, nisi impetratu a rectore facultate, quae tamen perraro, et nonnisi graves ob causas impertietur.

Statuentur a praeside opportunae ad deambulandum horae pro tempestatum ratione. Loca vero quo pergent animi relaxandi gratia numquam sint in alumnorum arbitrio, sed a praeside ipso vel saltem a praefecto praefinienda. Pracsidis autem erit curare, ne alumni porgant ad loca urbis frequentlora, uti strepitus atque tumultus. Caeterls exeuntibus nemo domi remaneat sine urgente necessitato, ac de rectoris permissu.

Non concitato cursu deambulent, sed modeste per vias incedant, submissa voce, si opus sit, inter se colloqucntes, caveantque ne sensuum suorum portas daemoni apertas relinquant. Adolescentes vero neque a praefecto et sociis ullo pacto recedant, neque cum obviis amlciis subsistant.

in recreationibus nihil immodeste agant, neque ab aliorum coetu discedere cuilibet liceat sine pracsidis facultate. Vigilent etiam praesides, atque praefecti nc nocua colloquia inducantur inter alumnos, ut sunt iurgia, contentiones, contumeliae, comparationes odiosae, temerarii sermones de rebus publicis, detractiones contra praesides, ct alios quoslibet, verba immodesta, ct alia huiusmodi, quae quidem omnia diligentissime sunt vitanda, et si forte flant severe punienda.

Ut sacra simul, ct profana eruditione, quae tamen ecclesiasticos dccct viros possint invents huius collegii commodius exornari diebus fcrialibus, vel quandocumque rectori visum fuerit licebit iis simul euntibus celebriores adire bibliothecas, templa urbis, egregia artium opera, et alia Romanae maiestatis monumenta invisere.

Do externa quoque munditia omnes solliciti sint, (piaro unusquisque cubiculum suum saepe verrere, suppellectilem decenter dispositam servare non faedata maculis vestimenta, ac seso mundum in omnibus exhibendum curabit.

Si quid aliquando acciderit, quod neque hisce constitutionibus cautum, aut praescriptum sit. vel etiam pro temporum opportunitate commutandum videatur, rector continuo eminentissimo patrono denuncici, ut si quid forte ad disciplinae firmamentum, vel augmentum ipse in Dominum melius atque opportunius expedire indicaverit, auctoritate sua constituat, et iubcat.

Demum sciant omnes, se nisi e collegio dimitti velint rectorem, aliosque praepositos, et praeceptores colere, omnibusque offleiis ao reverentia prosequi debere, eos modesto alloqui, iisque omnem praestare obedientinm. Atque ut huiusmodi leges hactenus relatae

ab omnibus diligenter serventur, cae bis in anno, scilicet excuntc mense junio, atque decembri coram omnibus perlegentur, carumquc exemplar in aula collegii asservabitur.

§ 9. • Volumus demum, ut qui tempore quovis erit in urbe cardinalis negotiis, et consultationibus propagandae fidei praefectus patroni Hibernae iuventutis partes gerat, utque in praesentia eorumdem negotiorum congregatio suo caret praefecto, dii» ctu- illius Noster Franciscos Sanctae Romanae Ecclesiae presbyter cardinalis Bertazzolius nuncupatus, quamdiu vita suppetat patroni munere perfungatur. Erit praeterea sacrae ip^iucongregationis tum ecclesiasticis, tum pecuniariis, ct familiaribus huiuscc collegii rebupraceasc, ac sacerdotem morum integritate, virtutis ac doctrinae copia, aliisque nominibus insignem a quatuor Hiberniae archlcplscopls in unum consentientibus adh< turn in rectorem constituere, quotiescumque ad id muneris idoneum censebit. Rectori autem liceat studiorum praefectum, ct confessorium nominare, quorum uterque a cardinali patrono. si ei videbitur, erit deinde adprobundus; itemque alumnos, convictore-ex ejusd» patroni sententia admittere, vel minus idoneos arcere. Ne vero Umbriae provincia hujusmodi consilio Nostro aliquid habeat <let riment i, quippe quae commemoratam domum l'nibro-Fuccioli sumina novem mille, ct biscentum nummorum scutatorum sibi comparavit, the-Silurarlo Nostro committimus, et mandamus, ut a pontificio aerario huiu-ce Mirnm.ic pendatur annuus fructus nummorum scutatorum tcrccnlum sexaginta. ut necessarii ud victum, ciiltumque illius provinciae instruantur alumni, qui pro re, et tempore in episcopali Tifernati seminario degunt, idque donec eidem I mbriae provinciae integra summa novem mille, ct biscentum argenteorum fuerit restituta, vel secus ei consuletur. Denique congregationi Fidei Propagandae onus iniungimus eos alendi Hiberniae alumnos, qui in Urbano collegio nunc sunt, ut priusquam patriam revisent divinarum n rum cursum conficiant, suisque muneribus obeundis idonei omnino evadant. Have apostolica Nostra potestate constituimus, et sancimus.

§ 10. • Decernentes insuper has literas firmas, validas ct efficaces existere, ct fon?, suosque plenarios et integros effectus sortiri, ct obtinere, ct eorum causae, quae expressae sunt hoc futurLs(|ue temporibus plenissime suffragari; sleque in praemissis per qu<»scuinque indices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii Nostri apostolici auditores indicari, et definiri debere, ac irritum et inane si secus super hte a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§ 11. - Non obstantibus constitutionibus, ct sanctionibus apostolieis, ac legibus fundationis primaevi Hiberniae collegii etiam incarnente, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, ct consuetudinibus, quibus omnibus ct singulis illorum tenores praesentibus pro plene et sufllclentcr expressis, et de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad praemissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, cacterisque contrariis quibuscumque. Enixis interim precibus ab Deo exposcimus, ut congerat in sancti Patricii apostolos plena manu charismata gratiarum, et det illis spiritum sapientiae, qua elucescere possint in domo Dei. et lux eorum luceat praesertim coram civibus, ita ut quos sibi patria iunctos in terris habuere perpetuo beatitudini^ coelestis habeant socios. Datum Romae apud s. Petrum sub annulo piscatoris die decima «inarta februarii anno millesimo octingentesimo vigesimo sexto, pontificatus Nostri anno tertio.

BR *Coni.* 8, 378-383: PF *¡ns Pont.* I. GG2 s.

De Seminariis instituendis consorvandisque

(Ex Convent, cum Regno Belgico, 18 iun. 1827, approbata et rata habita per Litt. Ap. *Quod iamdiu,* 17 aug. eiusdem anni).

710 (272) Art. II. - Quaelibet dioecesis suum Capitulum, suumque Seminarium habebit.

Deinde Summus Pontifex Litteris Ap. Quod iamdiu *haec, praeter alia, edixit atque decrevit:*

711 (273) Porro tum archiepiscopi tum episcopi cuiusque praecipua cura versabitur circa Seminaria. In illis enim adolescentes, qui in sortem domini vocantur, opportuno tempore ad pietatem morumque integritatem et ad ecclesiasticam omnem disciplinam *sicut novellae plantationes in iuventute sua (Ps.* 143, 12) informandi sunt. Enim vero boni ac strenui in vinea domini operarii non nascuntur, sed fiunt: ut autem liant, ad episcoporum solertiam industriamque pertinet.[1] In exeeutionem itaque articuli II novissimae conventionis a nobis cum serenissimo Rege Gullielmo initae seminaria in qualibet dioecesi, eo qui sequitur modo, constituentur, regentur et administrabuntur. Ac primo quidem is adolescentium numerus in iisdem ali, institui atque educari debebit, qui necessitatibus cuiusque dioecesis et populi commoditati plane respondeat, quique ab episcopo congrue erit definiendus. Quum vero maxime intersit, ut qui sacris se ministeriis addicunt, non solum in ecclesiasticis, verum etiam in philosophicis disciplinis aliisque ad ecclesiasticas conducentibus rite instituantur, ut *jornia gregis fiant* et *semper parati sint rationem reddere omni poscenti;* (1 *P.* 5, 3; 3, 15) idcirco episcopi in seminariis eas omnes cathedras constituent, quas ad completam clericorum suorum institutionem necessarias indicabunt. Doctrinae denique ac disciplinae institutio, educatio, et administratio seminariorum subiiciuntur auctoritati episcoporum respectivorum iuxta formas canonicas. Hinc libera erit episcopis tum clericorum in seminariis admissio et ab eisdem expulsio, tum ctiain rectorum et professorum electio, eorumque, quoties id necessarium aut utile indicabunt, remotio.

712 (274) Quae autem necessaria sunt pro his Seminariis vel instituendis vel conservandis, ea liberaliter a Serenissimo Rege suppeditabuntur, qui magnanimi principis animum ostendens congrue se providere vello iis omnibus, quae ad ecclesiasticam instructionem necessaria sunt, atque eo modo, qui nobis sit gratus, per extraordinarium suum apud nos oratorem professus est.

Concord. 705. 709; BR *Coni.* 8, 557. 559.

[1] [Cfr. n. 027].

De Seminario in ornili Dioecesi recte constituendo

(Ex Const. Ap. *Providi Pastori* 29 ian. 1828).

713 (275) § 1. - Providi pastoris universae Ecclesiae, unius Dei voluntate, munus obeuntibus, omnis cura omnisque sollicitudo adhibenda est, in iis praesertim ad mores et literas informandis, qui florente aetate suavissimo lesu Christi amore in eius partem adlecti, tamquam novellae plantationes in circuitu tabernaculi Domini spem gregis prae se optimam ferunt. Seminarium idcirco quum in civitatibus, ubi episcopi sedent, deesse videamus, instare non praetermittimus, et quantum in Nobis est, aliqua ratione moras etiam auferre, ut illud celeriter instituatur idque aptis instruatur rectoribus atque magistris, quo adolescentes clerici inibi excepti idonei reperiantur, qui vineam Domini excolant.

BR *Coni.* 8, 637.

De Seminariorum erectione et dotatione

(Ex Convent, cum Pugis Lucernensi, Bernensi, Solodorensi. Tugiensi (Zngcnsi]. in Helvetia, 26 mart. 1828)[1]

714 (276) 8. Il sera établi à Soleure, résidence de l'Evêque et du chapitre, un Séminaire pour lequel les Gouvernements fourniront la dotation et les bâtiments.

Si d'autres Séminaires étaient jugés nécessaires, l'Evêque les érigera d'accord avec les Gouvernements respectifs, qui fourniront la dotation et les bâtiments.

L'Evêque dirigera et administrera ces Séminaires conjointement avec quatre Chanoines de différents Cantons, dont deux seront nommés par l'Evêque et les deux autres par son Sénat.

715 (277) 11. Pour la dotation de la Mense épiscopale, des Prébendes, et des Séminaires, les Gouvernements s'accorderont avec le Saint-Siège dans une négociation postérieure: en attendant ils fourniront des rentes assurées et fixes: les Gouvernements en garantiront la perception libre et régulière ainsi que l'inaliénabilité; ils prendront aussi soin de l'entretien des logements des Chanoines.

Il sera pourvu par l'entremise du Gouvernement de Soleure à l'entretien de l'Eglisp Cathédrale, de l'Evêché et des bâtiments du Séminaire qui sera établi à Soleure. Les bâtiments des Séminaires qui devraient être établis ailleurs, seront entretenus par les Cantons que cela concerne.

Concord. 712 s.; PF *lus Poni.* 7, 301.

1 Cfr. Const. Ap. *Inter praecipua* (7 inni. 1828) § 16: BR *Coni.* S. 678; *Concord.* 71S.

De Seminariorum momento ad moros populi Christiani informandos

(Ex Const. Ap. *Constat inter omnes,* 9 moi. 1828).

716 (278) § 1. - Constat inter omnes, idque Tridentini Concilii decretis, et vigili episcoporum cura ac laboribus comprobatur, populi Christiani mores tunc ad pietatem ac religionem componi cum ipse sacrorum administrorum exemplis dictisque informetur, ac foveatur; eos vero nunquam adfuturos, nisi Seminaria pateant ubi inventus sacris initiata ministeriis literarum studiis excolatur, et pietatis artibus muniatur.

BR *Coni.* 8, 679.

PIUS VIII (1829-1830)

De impensa sollicitudine qua ab Episcopis advigilandum est in Seminariis

(Ex Litt. Encycl. *Traditi humilitati Nostrae,* 24 niai. 1829).

717 (279) In id porro impensiori quadam sollicitudine advigiletis in Seminariis, quorum omnis procuratio vobis peculiariter est a Tridentinis patribus adtributa.[2] Inde enim educendi sunt, qui ad Christianae et ecclesiasticae disciplinae cultum, atque ad sanioris doctrinae principia apprime instructi, eam in divinis olliciis obeundis religionem, eam in populis instituendis scientiam, eam in suis moribus gravitatem praeseferant, ut ab illis etiam, qui foris sunt, commendetur traditum iisdem ministerium, ipsique possint verbo virtutis eos redarguere, qui ab iustitiae semitis recedant.[3]

BR *Coni.* 9, 26; PF *Ius Pont.* 4, 714.

GREGORIUS XVI (1831-1846)

CONCILIUM PROVINCIALE HALTI MÚRENSE II (20 *oct.* 1833)

De cura erigendi Seminaria iuxta normas Tridentini

718 VIH. - Episcopis commendant patres ut omni studio curent seminaria in suis dioecesibus, iuxta Tridentinorum patrum decreta, erigere: eam que, quatenus locorum adiuncta patiuntur, in omnibus sequi formam,

« Sess. 22. *De Ref.* c. 1 iCfr. n. 288]; Sees. 25, *De Ref.* c. 1: CT 8, 965; 9, 1085.
' (Cfr. un. 290-2961.
' Cfr. *2 C.* 6, 3 s.; C. 4, 3-6; *Tt.* 1, 9; 2, 7 8.

quam ipsi Tridentini patres praescribunt. Fidelium autem studium saepius episcoporum hortationibus accendendum duxerunt, ut eleemosynam in opus adeo ecclesiae profectui necessarium liberaliter conferant.[1]

Mansi 39, 312.

De catholica Universitate in Belgio condenda

(Ex Epist. Ap. Gregorii XVI Engelberto cpiac. Mechlinicnsl eiusque suffragane^ in Belgio episcopis, 13 dee. 1833).

719 Maiori certo solatio affici non possumus, quam cum eos qui in partem sollicitudinis Nostrae sunt vocati, pastorali zelo flagrare acriterque ad spirituale commissarum sibi ovium bonum novimus vigilare. Licet porro praecipuam fraternitatum vestrarum virtutem satis iam multa déclarassent eaque de causa iure Nobis laetari liceret, conceptam tamen animo Nostro opinionem confirmarunt Nostrumque gaudium abunde auxerunt obsequentissimae literae. quas die decima quarta proxime elapsi mensis ad Nos dedistis et quibus nedum vestrum de catholica in Belgio constituenda et a vobis tantum regenda studiorum universitate consilium significastis, sed etiam expositis commodis, quae tum animarum salus, tum religio ipsa inde possunt accipere, apostolica Nostra auctoritate probare illud voluistis. Hanc vos rationem sequuti, id egistis, quod ab antiquis temporibus consuetudo induxit quodque debita huic Sanctae Sedi reverentia et observantia merito exigit. Cum enim ad Romanos Pontifices pro concredito ipsis apostolici officii munere maxime pertineat catholicam fidem tueri sanet aeque eius doctrinae depositum integrum ac intemeratum custodire: eorum quoque esse debet sacrarum disciplinarum, quae publice in universitatibus traduntur, institutionem moderari. Atque haec causa fuit, cur catholici etiam principes, cum de eiusdem accademiis seu universitatibus studiorum statuendis cogitarunt. Apostolicani Sedimi consulendam eiusque auctoritatem exquirendam duxerint. Hinc celebriores illusi rioresque Europae universitates nonnisi ex sententia et assensu Romanorum Pontificum fuisse constitutas gravissimae illarum historiae amplissimae testantur. Nobis itaque, quibus persuasum est ex recte comparatis studiorum universitatibus plurimum emolumenti in christianam rempublicam dimanare, iucundius nihil accidere potest quam ut vobis gratificemur et ad litterarum praesertim sacrarum praesidium et incrementum supremae Nostrae auctoritatis robur adiiciainus; atque hinc sapientissimum, quod una simul inivistis consilium, adprobamus vestramque ea de re sollicitudinem summa laude ac commendatione prosequimur. Eo autem libentius vestris votis annuimus, quo certius vestra industria, opera et cura futurum confidimus, ut quotquot ad istam universitatem convenient bene morati invenes. non scientia quae inflat, sed scientia quae eum caritate aedificat, non sapientia huius

[1] Cfr. *Concilium Oraeco-Mclchilicum,* 3 dec. 1835: Minsi 39, 331-335.

saeculi, sed sapientia, cuius initium timor Domini est, imbuantur. At illud probe intelligitis, venerabiles fratres, memoratam mox universitatem ita quidem constitui oportere, ut nihil prorsum derogetur iuribus, quae singulis episcopis circa clericorum in suis dioecesanis seminariis institutionem eorumque in litteris et disciplinis maxime theologicis eruditionein Tridentini patres adiudicarunt. Agite igitur, et ille a quo omne datum optimum ac omne donum perfectum est, dexter vobis propiliusque adsit, ut quae salubriter cogitatis, feliciter possitis implere. Interim apostolicam benedictionem paternae Nostrae charitatis et benevolentiae testimonium erga fraternitates vestras peramanter vobis impertimur.

Grcuorii A'F7 *Acia* 1, 327.

De litteris et severioribus disciplinis sedulo a clero addiscendis

(Ex Litt. Ap. *Catholicae religionis,* 8 apr. 1831).

720 (280) Catholicae religionis salus et populorum bonum ac utilitas omnino postulant, ut ii omnes, qui in sortem Domini vocati, ecclesiasticae militiae nomen dare exoptant, non solum virtutum omnium splendore praefulgeant, quo seipsos praebeant in omnibus *exemplum bonorum operum, (Tt.* 2, 7), verum summa etiam animi contentione in literas severioresque disciplinas addiscendas sedulo incumbant, quo possint *exhortari in doctrina sana, et cos. qui contradicunt, arguere (Tt.* 1, 9). Cum enim sacerdotis labiis scientia sit custodienda et lex requirenda ex ore eius,1 tum ignorantia, quae cunctorum mater errorum, maxime in sacerdotibus vitanda, qui docendi officium in populis suscipiunt.2

721 (281) Quamobrem iure meritoque Romani Pontifices omni quidem vigilautia et studio id unum vel maxime semper spectarunt, ut ecclesiastici viri non modo vitae integritate, verum doctrinae laude elucerent ct crescerent *in scientia Dei ((*'. 1, 10). Nihil enim est, quod populorum animos ad pietatem et religionem magis excitet atque inflammet, quam eorurn exemplum et doctrina, qui divino se ministerio dicarunt.3 Atque iccirco providissimis gravissimisque Ecclesiae legibus cautum semper fuit, ut adolescentes clerici vel ab ineunte aetate in Seminariis praesertim ad pietatem, probitatem omnemque virtutem et doctrinam rite efiormentur,4 quo esse possint in tempore vere *adiutores Dei* et *Christi ministri* atque operarii missi in vineam suam, qui fructus afferant,5 et opponentes *murum pro domo Israel* praelientur praelia Domini.ll

* Cfr. .I/o. 2. 7.
’ (Cfr. n. 251].
’ [Cfr. n. 288).
* (Cfr. n. 290].
‘ Cfr. 1 C. 3, 9; 4, 1; *C.* 1, 7; *Mi.* 20, 4. 7; 7. 15, 8. 10.
* Cfr. *Ez.* 13, 5.

722 (282) Quod quidem si seiuper, hisce praesertim asperrimis ac luctuosissimis civilis non minus, quam Christianae reipublicae temporibus magis magisque summopere curandum, quibus perditissimi homines *despumantes confusiones suas* et *secundum desideria sua ambulantes, (Jud.* 13; 16) tot opinionum commentis, tot omnigenum scelerum monstris iura quaeque divina et humana violare, perturbare, permiscere moliuntur et religionis fundamenta labefactare, imo funditus evertere maximo cum omnium cbristifidelium detrimento impie nefarieque conantur.

723 (283) .Maiore igitur vigilantia, cura et studio est prospiciendum, ut ecclesiastici homines non solum virtutis et pietatis laude floreant, verum etiam literis severioribusque disciplinis potissimum sacris praestent, quo tamquam lucernae ardentes luceant coram hominibus,[1] et loquentes *quae decent sanam doctrina/m (Tt.* 2, 1), possint vaferrimos impiorum conatus refringere, fraudes detegere et aculeata sophismata fallacesque errores refellere atque eorum obstruere ora. quorum labia loquuntur iniquitatem, et linguae meditantur mendacium.[2]

Gregarii ***XVI*** *Acta* 1, 388.

De sacerdotii alumnis ex omni gente et natione Romae educandi

(Ex Motu Proprio *Romanam Ecclesiam,* 3 iun. 1836).

724 (284) Romanam Ecclesiam omnium ecclesiarum matrem et magistram maxime decet ut in ipsa Urbe, in qua d. Petri Apostolorum principis Sedes posita est, pateant domicilia, ad quae ex longe dissitis regionibus adolescentes confluant, in iisque ad scientiarum studia, ad omnem pietatem atque ad ecclesiasticum ministerium rite obeundum informentur. Summopere enim congruum est, ut ad religionem propagandam sacerdotes proficiscantur ex ea Urbe cui Apostoli acceptam a Christo doctrinam proprio sanguine Armatam tradiderunt. Haec praecipue causa fuit cur Romani Pontifices praedecessores Nostri tanta sollicitudine curarim, ut Romae collegia gentium exterarum quanta potuit amplitudine instituerentur, atque iis privilegiis ornarentur, quae ad ecclesiasticum ministerium utiliter in patria sua implendum adolescentes alumnos idoneos efficerent.

Gregorii ***XFI*** **J***chi* 2, 111.

De illegitimis in Seminaria non recipiendis

(S. C. Concimi in *Nullius,* 13 iiug. 1836).'

725 (285) Ratio autem potissima ob quam nequeunt illegitimi in Seminarium recipi, ea esse videtur, quod ex Tridentinae Synodi dispositione, in diet. *sess.* 23, *cap.* 18 *de reform.,* ii tantum pueri in Seminarium admitti debent.

[1] Cfr. .1//. 5, 1 i. 1G.

[2] Cfr. *lob* 27, 4.

' Quampluritnao furis auctoritates, quae in textu *Causae* laudantur, brevitatis oralia hio omittuntur.

quorum indoles et voluntas spem afferat eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros fore; atqui illegitimi omnes *turn ab Ordine, tum a Beneficiis* ex apertissima luris dispositione arcentur; ratio ergo isthaec prohibet, quominus iidem in Seminarium recipiantur. Ab Ordinibus autem et Beneficiis sive nothi, sive spurii, sive reliqui omnes illegitimi arcentur praeprimis propter Ordinis dignitatem et praestantiam, quae turpibus et infamibus committi non debet. Ob detestationem deinde criminis paterni ipsi ab Ecclesia excluduntur, ut per id puniatur pater. Arcentur praeterea ob metum paternae incontinentiae, cum soleant filii parentum imitatores esse. Tandem ab ecclesiasticis Ordinibus et Beneficiis ipsi arcentur propter scandalum eorum, inter quos promoventur. Iamvero quum *spurii* omnes *infames* sint, oratoris filii qui ex adulterio nati sunt, haud possent in Seminarium admitti, quum ad ecclesiasticos Ordines et Beneficia ipsi promoveri prohibeantur. In iis praeterea cadit vehemens paternae incontinentiae metus, nam omnis macula quae est in patre *regulariter* descendit in filium.

Et quamvis oratoris filii a Principe legitima!i fuerint, non ideo ab *irregularitate dispensati, et ad Ordines habilitati* censentur, nam Princeps saecularis tali non fruitur potestate. Imo tam a Lege Mosaica quam Canonica ita ipsi detestantur et oduntur, ut usque *ad decimani generationem* ingredi ad Ecclesiam ipsis sit nefas, namque apud Deum neque amabiles, neque apud homines honorabiles sunt, quibus de causis nequit iisdem petita dispensatio elargiri: nam prohibita censetur contra Concilium dispensatio, eo ipso quod nunquam reperitur concessa.

Haec vero licet gravia sint, haud tamen tanti facienda sunt, ut non debeat oratori petita dispensatio concedi. Quamvis enim possit Summus Pontifex dispensationem tribuere absque eo quod sibi a Canone concedatur potestas, eum de hire sit supra ius, attamen talis dispensandi facultas Summo Pontifîci *in iure* tributa invenitur, et talia in themate concurrunt, queis dispensatio ab eodem elargienda venit. Praeprimis enim quum *culpa /iliorum non fuerit,* si *de adulterio* nati sunt, digni ipsi venia videntur. In rigore enim nasci de adulterio non est culpa eius qui nascitur, sed tantum eius qui generat.

Caeterum pia Mater Ecclesia non imputat filiis parentum vitia, sed illos admittit praevia dispensatione in Ecclesiam, quatenus morum honestas eos commendabiles reddiderit, et meruerint, ut Ecclesia cum iis legitime dispenset; quandoquidem ob legalitatem et probitatem personae receditur saepe a communibus luris regulis. Quamobrem *spurii* bonae vitae et famae funguntur *ex iure Civili* muneribus et honoribus, et ad Decurionatum admittuntur non minus quam legitimi. Spurios enim haud esse infames multis demonstrant eruditissimi Iuriconsulti.

Quoniam itaque oratoris filii honestate morumque candore praefulgent, digni reapse inveniuntur ut in Seminarium admittantur. Ut igitur possint Oratoris lilii adhuc a teneris annis ad pietatem morumque candorem informari, in Seminarium admitti posse videtur; ibi enim ad religionem informantur, iis occasio magis removetur a teneris annis mundi

voluptates ac vitiorum illecebras sequendi; quod certe non obtinerent si patria domo conversarentur.

Legitimae porro accedunt in themate dispensationis causae; eaedem enim ut docet S. *Thomas, 2, quaesi.* 63, *art.* 2 et *quaest.* 67, *art.* 4 ad tria capita rediguntur: nimirum *primo ad publicavi* sive *privatam utilitatem; secundo ad communem,* sive *particularem necessitatem: tertio ad pietatem.* lamvero in themate *privata* adest puerorum *utilitas, particularis necessitas et pietas.* Dispensatio itaque absque difficultate eisdem tribuenda venit.

Hisce accedit quod praefati pueri per Principis legitimationem ad primaevum ius naturae *iure positivo sublato restituti sunt,* et ita legitime natis sunt aequiparati; quandoquidem legitimario adeo *spurii nomen cessare facit,* ut talis amplius dici non possit. Ex vulgatissima porro regula quod *odia restringi, favores convenit ampliari,* iisdem dispensatio tribui debet. Nullum porro scandalum exinde timetur, si pueri illi in Seminarium recipiantur.

Erit proinde in re maximi momenti EE. VV. definire, quod dirimendum proponitur dubium:

Jn *sil consulendum Ssmo pro fjralia dispensationis in casu* etc.

Die 13 aug. 1836 Sacra, etc. respondit:

Negative.

SCC *Thesaurus* 9G, 355-3G0. Cfr. CIC *Fontes* 6, 335 8.

De Seminarii alumnis in Choro ineensandis

(Ex Decr. 2791 C. SS. Rituum, 3 aug. 1839).

726 (286) Quum Reverendissimus *Bobien.* Episcopus constituerit quamprimum coadunare Synodum Dioecesanam, ut leges in ea condendae certo innitantur fundamento, Sacram Rituum Congregationem supplex adivit exposcens solutionem nonnullorum dubiorum, quae hisce concepta terminis ipse proposuit; nimirum:

4. An Seminarii Episcopalis Alumni Choro assistentes cotta induti thurificandi sinti

Et Eminentissimi ac Reverendissimi Patres Sacris tuendis Ritibus praepositi, probe sentientes Reverendissimi Episcopi oratoris eo tendere vota, ut omnia in sua Dioecesi recta procedant methodo, in Ordinariis Comitiis ad Quirinale subsignata die coadunati, respondendum censuerunt:

A<1 I. *Incensando# esse pcr modum unius.*

SKC *Decr.* 2, 28G s.

De Episcopi officio adeundi saepe Seminarium

(Ex Epist. *Has ad te litteras* ad Philippum Eelícianum episc. Chehnensem, 23 inai. 1840).

727 (287) Tu etiam, ven. fr., ne cesses adire saepius ad Seminarii aedes, ut de profectu alumnorum, ac de ipsa praesidum magistratomm ratione certior fias, eorumque labores adiuves praesentia monitisque tuis, atque ut invigiles efficacius ne quis ab officio declinet.

Orcgorii XVI Acta 3, 55.

De sacra inventato in Seminario ad omnem ecclesiasticam disciplinam informanda

(Lilt, circuì. S. C. Ecr. et Reo. *Tai educazione ecclesiastica,* ad Episcopos Sardiniae, 2 oct. 1842).

72S (288) La educazione ecclesiastica e scientifica dei giovani, che debbonsi ammettere nel Clero e consacrarsi al servizio del Signore, è stata sempre con indefessa cura promossa nella Chiesa per formare atti ed idonei Ministri del Santuario, i quali forniti di scienza e ricchi di virtù possano colla dottrina, colla prudenza, e colla santità della vita essere di edificazione, e di utilità al popolo cristiano nell'esercizio «lei sagro ministero.

729 (289) Al conseguimento di questo fine è stata riconosciuta come mezzo più sicuro ed efficace la istituzione dei Seminari, perchè nei medesimi, i giovani fin dalla loro tenera età allontanati dai mondani piaceri, ai quali sarebbero proclivi, si formano alla pietà, alla religione, ed alla disciplina ecclesiastica. E per tal motivo i Padri del Tridentino Concilio hanno prescritta la erezione dei Seminarii, e la disciplina da osservarsi nei medesimi, senza la quale quei sagri luoghi lungi dall'essere semenzai di piante elette pel Santuario, diverrebbero riunioni non solo inutili, ma benanche dannose di giovani indisciplinati.

730 (290) Quindi è che la S. Sede Apostolica ha sempre invigilato tanto per la erezione dei Seminari, quanto per l'osservanza dei disciplinari regolamenti. Ed essendosi pertanto riferito a questa Sagra Congregazione dei Vescovi e Regolari, che in alcuni Seminari di cotesta Isola di Sardegna si sono introdotti degli abusi, e che i medesimi non si sono potuti togliere dai rispettivi Vescovi, la stessa S. Congregazione dopo avere verificato l'esposto, e conosciuti i rimedi da prendersi, ne ha latta relazione al S. Padre, il quale sollecito sempre di accorrere colla sua autorità ove il bisogno de' fedeli lo chiama, ha commesso alla stessa Sagra Congregazione di emanare per i Seminari della Sardegna le seguenti disposizioni:

731 (291) 1. Si ammettano nei Seminari, sia come alunni, sia come convittori, quei giovanetti soltanto che abbiano almeno dodici anni; che sappiano leggere e scrivere; che siano nati di legittimo matrimonio, di buona condotta, e di tale indole e volontà da potersi sperare, che essi vogliano in realtà proseguire nella carriera ecclesiastica.

732 (292) 2. Si debba diligentemente invigilare >ulla condotta dei giovani ammessi, sulla frequenza de' Sagramenti, e sulle altre opere di pietà secondo le prescrizioni del Tridentino, sees. 23, *de. reform,* cap. 18; l non che rapporto al profitto nello studio; e con imparzialità si puniscano i colpevoli, e si proceda ancora senza eccezione di persone alla espulsione degl'incorregibili, specialmente se siano causa di mal costume.

733 (293) 3. Si proibisce che i chierici del Seminario, e le altre persone addette al medesimo, si prestino in servigio de' particolari di qualunque grado, e che il locale si faccia servire ad uso degli estranei.

734 (294) 4. È assolutamente vietato che i Seminaristi prestino assistenza alla Cattedrale, o ad altre Chiese nei giorni feriali eccettuati i primi Vesperi delle solennità, in cui dovrebbe il Vescovo fare i Pontificali. Assisteranno per altro nei giorni festivi alle sole funzioni solenni del Coro.

735 (295) 5. 1 Chierici Seminaristi ncll'assumere gli uffizi da prestarsi nel Coro dipenderanno unicamente dai Superiori del Seminario, ed a questi esclusivamente spetterà di mandare i Seminaristi, che crederanno, oltre quelli che sono necessari, al servigio del Coro medesimo.

736 (296) 6. I Chierici Seminaristi dovranno avere un conveniente posto nel Coro, in cui quando non siano occupati nel loro particolare ministero, siedano, uniformandosi però come si conviene al rimanente del Coro.

737 (297) 7. l Vescovi dovranno richiamare in osservanza quanto hanno prescritto i Padri del Tridentino ed i Romani Pontefici pel retto andamento e regolamento de' Seminari, per la educazione ecclesiastica dei giovani, per gli esercizi di pietà, per gli studi, e per l'amministrazione delle rendite del Seminario.

738 (298) V. S. pertanto sopra le accennato basi formerà un regolamento pel suo Seminario col respettivo piano degli Studi.

739 (299) Il S. Padre non dubita, ch'Ella animata da vero zelo, e sull'esempio di tanti Vescovi voglia adoperare ogni sua cura per la esecuzione di quanto è stato prescritto; spera che i Capitoli si uniformeranno di buon grado allo disposizioni della S. Sede e confida che i Superiori dei Seminari, memori delle loro obbligazioni, vorranno corrispondere colla loro assidua opera ad un oggetto di tanto momento, dovendo essere tutti ben persuasi, che *Seminariorum institutionem, conservationem, et promotionem in Ecclesia Dei summe fructuosam, qua Clericalis militiae propagatur ordo et progressio, tantopere necessariam esse constat, ut stare ecclesiastica disciplina sine illorum subsidio et adminiculo vix possit.*[2]

CER *Collect.* 507 8.; CIC *Fontes* I. 905-907.

' [Cf. nn. 290-296].
' *Cone, Prov. Aquilcien.* (a. 1596) cap. 12: Mansi 31. 1102.

SYNODUS DIOECESANA PUDIGII ERIANA
(18 ian. 1844)

De formatione cleri Indigenae

710 Propositum speciale, nd quod nostrae congregationis[1] fundatorum conatus, labores atque invictus zelus semper spectaverunt, fuit institutio cleri indigenae. Ad quam perficiendam, quam ardenter desideraret ecclesia, opera ac documentis suorum pontificum manifestare non destitit: • Potissima ratio (inquit sacra congregatio de Propaganda tide, in prima instructione ad tres primos vicarios apostólicos in remotas nostras missiones mox profecturos directa), quae sacram congregationem movit ut vos episcopos in lias missiones mitteret, ea fuit ut omnibus modis ct rationibus curaretis inventutem illam sic instituere, ut sacerdotes capaces reddantur et a vobis consecrentur suisque locis per vastas illas regiones collocentur, rem illic Christianam sumina diligentia, vobisque dirigentilius curaturi. Itaque hunc finem semper ob oculos habete, ut ad sacros ordines quam plurimos et quam aptissimos adducatis, instituatis et suo tempore promoveatis ».

Omnium temporum ac omnium populorum testimonia, documenta historica ac monumenta ecclesiastica ad hoc conspirant, ut quam evidentissime probent necessariam esso cleri indigenae, qui propagetur, institutionem, si velimus ut fides altiores radices in aliquo populo agat ac firmiter stabiliatur.

In cleri indigenae formatione vividam sollicitudinem, non secus ac animi dolorem, quod missipnariorum inopia non sineret hanc operam navare, synodus unanimiter manifestavit. Laetanter tamen aspexit ista tempora consolatione et spe plena, quae divina providentia sibi offerre videtur ad hoc opus aggrediendum. Missionari! synodo pfaesentes, permoti ardenti desiderio officiendi ac longe hiteque dilatandi opus sibi divinitus creditum, sciscitati sunt quodnam primitivum ac efficax medium adbibendum esset ad tantum opus solide ac laudabiliter adimplendum.

Ut talem assequi possint finían, ad iuventutis instructionem cognitionibus solidis vfTormandam. conspirare debere omnes labores ac conatus suos unanimes assensi sunt. Qua in re instructioni superius allatae sese conformes esse praestiterunt. Haec enim, quae sequuntur, in Ista reperiuntur verba: « Scholas ubique summa cura et diligentia erigite, iuventutem illarum regionum gratis docete linguam latinnm et doctrinam Christianam vermiculo idiomate, ct conemini quoque ut nullus catholicus tradat filios suos infidelibus erudiendos, sed vobis vestrisque. In his scholis, si quos iuvenes inveneritis bonae indolis, piae mentis, devoti generosique animi, aptos studiis litterarum et qui spem faciant vitae ecclesiasticae, nutrite illorum zelum, opem ferte ut studia litterarum prosequantur et eum satis instructi litteris ct pietate fuerint, poteritis eos in clericorum numerum adscribere, et suo tempore ad sacros ordines promovere, multis primum spiritualibus exercitiis probatos, ct examinatis eorum intentionibus et ad clericalem vitae rationem vocationibus.' Hanc agendi normam sibi statuerunt primi vicarii apostolici statini acrid Siarnensem missionem pervenerunt.

7 11 Aliunde, omni tempore et apud omnes populos, iuventutis instructio non solum ad christianitates erigendas ac instaurandas, sed etiam ad animos sacerdotio aptos excitanilos, efficaciter inservivit. Hunc ad finem secure assequendum, non in sola educatione clericis necessaria sistendum est; sed a tenoris annis iuvenes cognitionibus imbuendi sunt, et ad scientias liberales promovendi. Nam invenis <jui inter illecebras sacculi absque institutione familiae, absque adminiculo optimorum institutorum versatus fuisset, a perniciosissimis tcntatlonibus difficile sc coerceret. Aliquot anni in seminario transacti non

[1] Congregatio seu seminarium Missionum ad exteros.

[1] Instructio ad Vicarios Apostolices ad regna Sinarum. Tonkini et Cocincinae proficiscentes.

«atte sunt, ut animum ac cor fortitudine, quae ministrum ăltari munire debet, roborare valeant. Nam, ut ait concilium Tridentinum: cum adolescentium aetiiM. ñi nct< instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas; et nisi a teneris annis ad pietatem et religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, numquam perfecto ac sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio, in disciplina ecclesiastica perseveret: sancta synodus statuit, ut singulae cathédrales, metropolitanae atque his maiores ecclesiae, pro modo facultatum ct dioecesis amplitudine, certum puerorum ipsius civitatis et dioecesis, vel cius provinciae, si ibi non reperiantur, numerum, in collegio ad hoc, prope ipsas ecclesias, vel alio in loco convenienti, ab episcopo eligendo, alere ac religioso educare ct ecclesiasticis disciplinis instituere teneantur •? Decrevit ergo synodus operam statini imponendam esse in erigendis, prout tempus et media suppeditaverint, variis istis institutis, quae sacrum concilium Tridentinum ac pontificales constitutiones tam stricte commendaverunt, quaeque ob penuriam operariorum missioni tam necessaria sunt.

Ideo prima quaestio, quae synodo deliberanda erat. et quae ab omnibus ad unum admissa est, fuit erectio ac provectio I0 scholarum apprime rectarum pro pueris; 2° minoris seminarii ubi adolescentes scientiis ac artibus liberalibus imbuerentur; 3® maioris seminarli in quo clerici theologiam docerentur.

712 § 1. - *De scholis.*

Cum synodus compertum haberet scholas multum iuvarc ad propagandam religionis cognitionem ac mores informandos, unanimiter decrevit scholas existentes non solum fovendas ac tutandas, sed etiam quantocius providendum esse, quo meliori ac efflcaciorl modo, novae ac scite ordinatae erigerentur, non solum pro indigenis, sed etiam pro pueris europaeis et ex europaeis prognatis. Intuitu ac ape vocationes ad sacerdotium inveniendi. Similiter optaret synodus ut quam cito in educandis ac instituendis puellis opera navaretur. Omnes enim aut fere omnes puellae, in India, a tanto instructionis beneficio, per Infaustam opinionem consuetudincmque corruptam, excluduntur, ('uiusque missionari! erit Christianos edocere et pravam hanc agendi rationem suis instructionibus et alio quovis medio, prout prudentia dictaverit, abolere.

Cum in congregatione particulari quaqdam elementa de re gravi scholarum instituendarum ac do modo illas erigendi discussa ae praeparata fuissent, synodus, de iis cognitione habita, noluit decreta statuere gingillatili! de pluribus rebus quae ad materiam tanti momenti pertinent. Satius indicavit domandare hanc curam congregationi ex minoris seminarii moderatoribus constanti. Cum autem forma et regulae statutae ftxaeque fuerint, earum exemplar manuscriptum ad unumquemque statini transmittetur ñmissio narium, qui flagitetur ut examinet et omissa indicet, prout propria ipsius experientia utile ct necessarium illi suadebit.

*13 § 2. - *De minori seminario.*

Omnes synodo assistentes significaverunt quam vehementer exoptarent in regionibus istis erectionem minoris seminarii, tam recte constituti, ut non modica spes religionis propagandae offulgere possit. Ad huno assequendum finem, statutum fuit ut. dando operam in imbuendis puerorum animis praeceptis religionis, simul incumbatur in eorum ingenia ornanda quam maximo utilibus cognitionibus. Pro tali seminario haec ideo, quae sequuntur, decreta sunt.

1° Usque ad rhetoricam inclusive, studium linguae latinae. secundum methodum quae, experientia duce, ad promovendos alumnorum progressus efHeacior est.

l Seas. 23, *De Hef.*. cap. 18; [cfr. n. 290],

2° Item linguae Tamulicac; naturae ac decentiae consentaneum est, ut adolescentes lingua vernacula pure loqui discant. 01) peritiam propriae linguae, gentilium honore ac cultu dignabuntur, qui presbyterum. Idiomatis materni imperitum, contemptui haberent.

3° Similiter linguae gallicae; arbitrata est enim synodus I0 ex hac lingua, tanquam ab uberiore fonte, multiplicem religionis ac scientiarum cognitionem ipsis manandam esse; 2° multum collaturum hoc idioma ad fovenda, inter europacos et indigenas sacerdotes. arctiora necessitudinis et caritatis vincula; 3° inde stabiliorem ac ampliori honore dignum futurum esse in societate statum adolescentis, qui ad sacerdotium divinitus vocatum se non cognosceret, vel qui dotibus ad clericatum requisitis destitutus reperiretur.

•I0 Pariter linguae anglicao; nam consentaneum visum est. ut sacerdotes indigenae ministerium suum erga multos solam Istam linguam callentes exercere valeant, et cum magistratibus mutuam ac saepe pro tempore necessariam negotiorum rationem habere possint.

5° Tandem rudimentorum historiae, geographiae, arithmeticae, astronomiae et physicae; quia cognitiones istac omnis institutionis complementum habentur, et insuper eo Utiliores in his regionibus evadunt (pio saepius brarhmanes cognitionibus incertis et informibus, quas tenent, utuntur ad dolis captandam plebis credendi temeritatem.

Usque nunc, minoris seminarii moderamen ac institutio commissa fuerant uni sacerdoti, qui saepe, necessitate compulsus, Christianos sacramentis et verbi divini pabulo pascebat. Heu! infaustam necessitatem, quae cassam efficiebat spem totam, quae de tali instituto concipi poterat.

Idcirco statutum fuit inter moderatores minoris seminarii saltem tres deinceps futuros esse presbyteros;

I0 Unus presbyter europaeus superior, spirituale et temporale moderans, superiora documenta impertietur.

2° Alius presbyter pariter europaeus, studiorum moderator et professor.

3° Unus presbyter indigena, cuius probitas ac pietas perspectae erunt, alumnis constanter advigilabit.

4° Certus numerus professorum laicorum ac rectorum secundariorum, quos scholae postulabunt.

Non solum non circumscribendus est numerus alumnorum in seminario manentium, sed potius adlaborandum ut, quantum fleri potest, augeatur, cum spo plures inde exspectandi vocationes: in delectu tamen puerorum, magna prudentia ac perspicientia opus erit. Cuiusque igitur missionari! opus erit omni ope investigare ac excitare vocationes inter pueros gregis sibi commissi. Ad hoc tendunt, hoc suadent omnes instructiones sacrae congregationis.

Quibus admissis ac statutis, aedibus seminarii accessionem facere necessarium evadit.

744 *Quacnam conditiones requiruntur ut pueri et adolescentes in seminarium admittantur.*

Omnes pueri ex tribubus dictis Soudrac *(Choutres)* oriundi, ad scholas tantum admittentur. In interioribus vero seminarii aedibus morabuntur omnes pueri qui rite instructi ac postea ad sacerdotalem dignitatem evecti, munia sacra, pro temporibus, dignanter et decenter obire poterunt.

Nullus annorum numerus assignatus fuit ac determinatus pro admissione alumnorum in seminario, sed relinquitur haec cura prudentiae superiorum. Pro pueris Pudicherlanis requiritur ut, per sex menses, scholas frequentaverint: qui vero ex provinciis venient, necease est ut missionario per sex menses adhaeserint. Aucto alumnorum numero, cum missio tanto ferendo oneri, victum et vestitum gratis praebendo impar esset, parentes quamdam pecuniae summam ad minuendas impensas, pro facultatibus suis et ex aestimatione superioris singulis mensibus conferent, quantum fleri poterit.

Gentiles pueros ad scholas admittendos esse decisum est, tanquam rationi ac insti-

line consentaneum. Haec decisio instructionibus sacrae congregationis confirmatur, ac nititur spe illos paulatina per institutionem, adducendi ad amplectendam religionem chrlstianam, et in illis divinum afflatum pro munere clericali excitandi. Si a scholis removerentur, timendum esset ne haurirent doctrinam veneno infectam, quam inimicus omnis iustitine iamiam illis oblaturus est.

Institutum, de quo actum est, Pudicbcrii stabilitum remanet.

Quos cogere poterit mtesionarius alumnos, illos quantocius ad minus seminarium mittendos curabit et «altem antequam sublimioribus cognitionibus imbuti fuerint.

Procurator suppeditabit necessaria missionariis qui pueros instruunt et ad seminarium disponunt.

745 § 3. *De maiori seminario.*

Erectio maioris seminarii, a minori segregati, statuta fuit.

In eo, sicut mos est in Gallia, philosophia, theologia ac scriptura sacra explanabuntur.

Ilegulae tam sapienter positae in Europa, pro moderamine talium institutorum, in eo vigebunt.

Opinantur patres synodi nihil satius esse ad probandam vocationem alumnorum seminarii, antequam saorte ordinibus insigniantur, quam illos committere missionariis. quos per aliquantum temporis sequantur.

Visum est expedire ut. emenso philosophiae curriculo, et ordinarie antequam sacrae tonsurae initientur, modo memorato missionariis adhaerescant.

Quoad collationem tonsurae, id decisioni ct prudentiae concilii seminarii committitur, ea tamen conditione, ut aliqua commoratio in seminario semper requiratur.'

Mansi 39, 414-418.

De sacra militia in Seminario quam diligentissime paranda

(Ex Epist. *Cum madrima* ad Aloisiuin Antonium, Archiep. Pragensem, 31 mart. 1844 .

746 (300) Ut autem, ven. fr., tot impendentibus periculis maximis maiorem in modum occurrere posses, curas omnes cogitationesque in tuum istud episcopale Seminarium conferre nunquam desinas, quo adolescentes clerici inibi ad omnem virtutem atque pietatem mature fingantur, ac literis et severioribus disciplinis praesertim theologicis, sacraeque historiae cognitione, ad germanam catholicae doctrinae indolem et normam rite imbuantur. Ita enim rebus optimis instituti, vitae morumque integritate praediti, sanisque doctrinis exculti, poterunt in tempore, Deo bene invanì e, in aciem prodire, ac fidelium mentes et animos sanctissimis fidei praeceptis recte erudire, ab erroribus defendere, contradicentes revincere, et praeliari praelia Domini.2

Greoorii XVI Ada 3, 329.

1 Cfr. item *Cone. Nationale Graeco-Mclchilicum* in monasterio SSmao. Annuntiationis habitum, 1-6 ot 13-18 dee. 1838: Mansi, 46, 1008.

• [Cfr. n. 717].

De Seminario gubernando et administrando sub Episcopi moderatione

(Ex Convent, cum Pago Sangallensi, in Helvetia, 7 nov. 1845).

747 (301) Art. 5. - Canonici residentiales ordinarie Senatum Episcopi constituent, et in rebus gubernandae Dioecesis atipie in regendo et curando Seminario ipsi inservient...

748 (302) Art. 14. - Eligibiles pro Canonicati! sunt Presbyteri saeculares, qui habeant requisita canonica in genere, et in specie sint Dioecesani Sangallenses ibidemque diutius in cura animarum cum zelo ct prudentia versati, aut aliis functionibus ecclesiasticis addicti, vel Curiae Episcopalis aul Seminarii directione aut munere docendi beue meriti et insigniter commendati ac praefulgentes.

749 (303) Art. 15. - Seminarium pro informandis Clericis Dioecesis Sangallensis iam institutum iuxta praescripta Ecclesiae sub directione Episcopi erit. Senatus administrativus catholicus eidem pro sua conditione hucusque servata congruentem habitationem et fundos assignabit.

750 (304) Art. 20. - Pro constituenda et tuenda dotatione tum sustentationis Ecclesiae Cathedralis et Seminarii clericalis, tum proventuum et redituum Episcopi et Capituli hae summae capitales et respondentes fundi titulis rite et secure hypothecates constituentur et assignabuntur, et tamquam dotatio illorum inalienabilis declarabuntur: a)...

b) Seminario clericali et huic adiunctae praebendae flor. 75.000, quorum tituli in eodem Cathedralis Archivo extant et asservabuntur.

Concord. 748-750; PF *Ius Pont.* 7, 343 s.

De cleri indigenae formatione

(Ex Instruct. S. C. De Prop. Fide *Neminem profecto,* de Clero Indigena, 23 nov. 1845).

751 (305) Porro autem Romanos Pontifices pro supremi officii sui sanctitate in id aeque omni ope atque opera incubuisse, ut, qui in diversas terrae partes abibant, earumque Ecclesiis praeficiebantur Episcopi, ii indigenae cleri institutionem vehementissime urgerent, res est, ut cuique perspecta, ita multiplici documentorum genere confirmata. Huc revera spectant omnigena subsidia in Episcopos remotissimarum etiam regionum pluries collata ad seminaria erigenda, ubi pueri indigenae sacris deinceps initiandi, ad pietatem et scientiam informarentur. Huc permulta nationalia collegia eumdem in finem sive Romae, sive alibi ingenti sumptu ac labore instituta, et vel a fundamentis exstructa. Huc peculiares facultates Episcopis et Vicariis Apostolicis extra ordinem tributae; quo scilicet aliquibus praesertim in locis facilior esset indigenarum hominum ad presbyterii honorem et gradum ascensus. Huc demum innumerae fere Romanorum Pontificum epistolae, et constitutiones, itemque tot ac tanta ipsorum

auctoritate per Sacrani hanc Congregationem edita documenta et decreta, perspicuum procul dubio testimonium Apostolicae de ista re sollicitudinis in aevum extitura ...

752 (306) 2. - Illud insuper aeque studiosissime curent, quod etiam praecipui illorum muneris est, ut ex christiania indigenis, seu incolis earum partium, probati clerici instituantur, ac sacerdotes initientur; quo scilicet... crescente fide, fideliumque numero, disciplinae ecclesiasticae usus paulatim invalescat, ac religionis catholicae stabilitati prospiciatur. Huius rei causa maxime proderit, imo necessarium erit, seminaria condere in quibus adolescentes, qui a Deo ad sacerdotium vocati fuerint, bene diuque educentur, sacrisque doctrinis imbuantur.

3. - Ad omnem vero scientiam ac pietatem levitae indigenae informandi, et in sacro ministerio sedulo exercendi sunt; ita quidem ut, quod iamdudum apostolica sedes in votis habet, ad ecclesiastica quaevis munia atque ad ipsum missionum regimen idonei fiant, et episcopali etiam charactere digni existant. Quae tamen maximi sane momenti res ut tutior evadat, et non sine religionis emolumento perfici suo tempore possit, qui ad tantum onus designantur, illi ferendo assuescant oportet. Quapropter, quos ex indigenis clericis missionum praesides praestantiores censuerint, eos gradatim ad potiora implenda munera instituant, ac suos quoque vicarios pro opportunitate deputare non renuant.

4. - Hinc reficiendus ac omnino abrogandus erit mos indigenas presbyteros ad cleri tantum auxiliaris conditionem eis merito molestam deprimendi. Quin potius paulatim, et cum fieri prudenter poterit, ea regula inducenda, ut inter evangélicos operarios, sive indigenae ii sint, sive europaei, ceteris paribus, praelationis ordo ex antiquiori missionis exercitio servetur, atque adeo honores, officia ct gradus illis tribuantur, qui diutius sacro munere perfuncti sint.

5. - Ad haec compluribus in locis factum est, ut, neglecta et posthabita indigenae cleri institutione, evangelici fidem operarii laicos catechistas adiutores sibi in ministerio adsciscere consueverint; et forsan eorum operam plerumque fidei dilatationi perutilem experti sint. At, cum non satis consentanee apostolicae sedis menti atque ecclesiastici ministerii rationi id egerint, et graves etiam, hac in re, abusus, ex praedictorum catechistarum seu imperitia seu licentia, praevaluisse innotuerit, sacra haec congregatio singulis missionum praesidibus mandare non praetermittit, ut, donec eiusmodi laicorum auxilium, ob cleri indigenae defectum vel paucitatem, necessarium fuerit, viros morum integritate et fide omnino conspicuos, ad id muneris eligi, ac erudiri rectissimo satagant. Ceterum, hac etiam de causa, omnem per eos operam in cleri indigenae institutionem dari iubet, ut nempe, progressu temporis, iuvenes potius levitae et novus idem clerus catechistarum officia pedetentim occupent, et diligentius impleant.

PF *Collect.* 1, 512-544; CIC *Fontes* 7, 325-328; Cfr. *Gregarii* ***XVI*** *Acta* 3. 156 s.

PIUS IX (1846-1878)

Dp clero sancte scionterqiio instituendo
(Ex Litt. Encycl. *Qui pluribus,* 9 nov. 1816).

753 (307) § 7. - Verum cum *nihil sil, quod alios magis ad pietatem, et Dei cultum assidue instruat, quam eorum rita et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt,*l et cuiusmodi sunt Sacerdotes, eiusmodi plerumque esse soleat et populus,l pro vestra singulari sapientia perspicitis, Venerabiles Erat res, summa cura et studio Vobis esse elaborandum, ut in Clero morum gravitas, vitae integritas, sanctitas, atque doctrina eluceat, et ecclesiastica disciplina ex Sacrorum Canonum praescripto diligentissime servetur, et ubi collapsa fuerit, in pristinum splendorem restituatur. Quapropter, voluti praeclare scitis, Vobis summopere cavendum, ne cuipiam, iuxta Apostoli praeceptum,l cito manus imponatis, sed eos tantum sacris initietis ordinibus, ac sanctis tractandis admoveatis mysteriis, qui accurate exquisiteque explorati, ac virtutum omnium ornatu, et sapientiae laude spectati, vestris dioecesibus usui et ornamento esse possint, atque iis omnibus declinantes, quae Clericis vetita, et attendentes *lectioni, exhortationi, doctrinae* (1 T. 4, 13), exemplum sint fidelium *in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate,* (1 T. 4, 12), cunctisque afferant veneralionem, et populum ad Christianae religionis institutionem fingant, excitent, atque inflamment. *Melius enim profecto est,* ut sapientissime monet immortalis memoriae Benedictus XIV Decessor Noster, *pauciores habere ministros, sed probos, sed idoneos, atque utiles, quam piares qui in aedificationem (torporis Christi, quod est Ecclesia, nequidquam sint valituri.*,..

754 (308) § 8. - Cum autem Venerabiles Fratres, vestram sapientiam minime fugiat, idoueos Ecclesiae ministros nonnisi ex optime institutis clericis fieri posse, magnamque vim in recta horum institutione ad reliquum vitae cursum inesse, pergite omnes episcopalis vestri zeli nervos in id potissimum intendere, ut adolescentes clerici vel *a teneris annis* tum ad pietatem solidamque virtutem, tum ad litteras severioresque disciplinas. praesertim sacras, rite informentur. Quare Vobis nihil antiquius, nihil potius esse debet, quam omni opera, sollertia, industria clericorum Seminaria ex Tridentinorum Patrum praescripto instituere,l si nondum existunt, atque instituta, si opus fuerit, amplificare, eaque optimis moderatoribus et magistris instruere, ac intentissimo studio continenter ad-

l Coxc. Turn. Se». 22, *Dr Ref.* c. I lefr. n. 2881.
» (Cfr. n. 6531.
» *l T.* 5. 22.
• Epist. Encycl. *Ubi primum* (cfr. n. 6201.
l Coxc. Tiun. 8C6S. 23. *J)e Ref.* c. 18 (cfr. nn. 290-2961.

vigilare, ut inibi iuniores clerici in timore Domini, et ecclesiastica disciplina sancte, religioseque educentur, et sacris potissimum scientiis iuxta catholicam doctrinam ab omni prorsus cuiusque erroris periculo alienis, et Ecclesiae traditionibus, ct sanctorum Patrum scriptis, sacrisque caeremoniis, ritibus sedulo ac penitus excolantur, quo habere possitis navos atque industrios operarios, qui ecclesiastico spiritu praediti, ac studiis recte instituti valeant in tempore dominicum agrum diligenter excolere ac strenue proeliari proelia Domini.[1] Porro cum Vobis compertum sit ad ecclesiastici ordinis dignitatem, et sanctimoniam retinendam et conservandam pium Spiritualium Exercitiorum institutum vel maxime conducere, pro episcopali vestro zelo tam salutare opus urgere, omnesque in sortem Domini vocatos monere, hortari ne intermittatis, ut saepe in opportunum aliquém locum iisdem peragendis exercitiis secedant, quo, exterioribus curis sepositis, ac vehementiori studio aeternarum divinarumque rerum meditationi vacantes, et contractas *de mundano pulvere* sordes detergere,[2] et ecclesiasticum spiritum renovare possint, atque expoliantes *veterem hominem cum actibus suis, (C.* 3, 9). novum induant. *qui creatus est in iustitia, et sanctitate* (J:. 4. 24). - Neque Vos pigeat si in Cleri institutione et disciplina paulo diutius immorati sumus. Etenim minime ignoratis inultos existere, qui errorum varietatem, inconstantiam, mutabilitatemque pertaesi, ac sanctissimam nostram religionem profitendi necessitatem sentientes, ad ipsius religionis doctrinam, praecepta, instituta eo facilius, Deo bene iuvanti», amplectenda colenda adducentur, quo maiori Clerum pietatis, integritatis, sapientiae laude, ac virtutum omnium exemplo, et splendore ceteris antecellere conspexerint.

Pii JX Acta 1. 16 s. 19-21; PF *Ius Pont.* 6, 1, 16-18: CIC *Fontes 2,* 813-815.

De praestanti Episcopi moderamine in Seminarii disciplinam et doctrinam

(Ex Convent, cum Imperio Russico, 3 aug. 1817).'

755 (309) VII. - In novo Chersonensi Episcopatu erit Dioeeesanum Seminarium: ibi quindecim usque ad vigintiquinque Alumni alentur Gubernii impendiis, voluti qui in aliis Seminariis pensione fruuntur.

756 (310) IX. • Episcopi Camenecensis et Chersonensis statuent numerum clericorum Armeniorum catholicorum, qui in eorum Seminariis Gubernii impendiis ali debent. In unoquoque ex dictis Seminariis aderit Presbyter Armenius catholicus, ut alumnos Armenios proprii ritus caerimoniis erudiat.

[1] [Cfr. n. 721].

[*] Cfr. S. Leo M. *Sermo* 42 *(De Quadrages.* 1) I: ML 54. 275.

[’] Cfr. Allocut. Consist. *Probe noscitis,* 3 iul. 1848: *Pii IX Acta* 1, 103, 101 (et 113); PF *Iun Pont.* 6, 1, 66.

757 (311) XXL - Episcopus supremum habet moderamen in docendi rationem, in doctrinam, in disciplinam omnium suae Dioecesis Seminariorum iuxta praescripta a Concilio Trid., Cap. xvm, Sess. xxm.[1]

758 (312) XXII. - Electiones Rectorum, Inspectorum, Professorum et Magistrorum pro Dioecesanis Seminariis Episcopo reservantur. Antequam eos nominet certior fieri debet, huiusmodi electiones, quod ad civilem vivendi rationem, haud praebere Gubernio obiiciendi locum. Cum Episcopus necessarium duxerit amovere Rectorem, vel Inspectorem, vel aliquem ex Professoribus, aut Magistris, statini illis eadem ratione successorem dat. Ipse libertate pollet intermittendi pro tempore unum, vel plura studiorum curricula in suo Seminario. Cum necessarium existimaverit intermittere omnes insimul studiorum cursus, et alumnos ad suos parentes mittere, continuo Gubernium instruet.

759 (313) XXIII. - Arehiepiscopus Metropolitanus Mohilowiensis exercet in Ecclesiasticam Academiam Petrópolis eamdem auctoritatem, quam quisque Episcopus in proprium Dioecesanum Seminarium exercet. Is unice eiusdem Academiae Caput, et supremus .Moderator est. Coetus Consiliariorum vel Moderatorum Academiae consultationis tantum partes habet.

760 (314) XXIV. - Electio Rectoris, Inspectoris et Professorum Academiae ab Archiepiscopo fiet ex relatione Consilii Academici. Quae in articulo XXM praescripta sunt hisce electionibus item aptantur.

761 (315) XXV. - Professores, et Adiuncti scientiarum Theologicarum semper ex Ecclesiasticis Viris eliguntur. Alii .Magistri eligi poterunt ex Laicis catholicam religionem Romanam profitentibus, iisque pradiabitis, qui studiorum curriculum confecerint in aliquo maiore Imperii Athenaeo, atque Academicos gradus fuerint eonsequuti.

762 (316) XXVI. - Conscientiae .Moderatores alumnorum, tum cuiusque Seminarii tum Academiae, nullam sibi arrogent partem in dirigenda Instituti disciplina; ipsi eligentur et nominabuntur ab Episcopo, vel Archiepiscopo.

763 (317) XXVII. - Post novam Dioecesium circumscriptionem Archiepiscopus semel et in perpetuum cum Ordinariorum consilio statuet numerum alumnorum, qui ab unaquaque Dioecesi ad Academiam mitti poterunt.

764 (318) XXVIII. • Programma studiorum pro Seminariis redigetur ab Episcopis. Pro Academia ab Archiepiscopo, postquam rem eum suo Academico Consilio contulerit.

Concord. 7S3 e. 758-760: Pi» *IX Ada* 1, 115 e. 127-131; PF *Ius Poni.* G. 1, 64-66; 7, 304-306.

[1] [Cfr. nn. 290-296].

CONCILIUM PJÌOV. PARISIENSE (18 sept. 1849)

De modis quibusdam instaurandae ecclesiasticae scientiae

765 Tit. IV, Cap. 1 - *De studiis ecclesiasticis.*

Cum studiorum et scientiae splendor plurimum, omni tempore, auxilii et gloriae in opus ministerii ecclesiastici contulerit, Domino ita disponente, qui Deus scientiarum in scripturis sacris voluit appellari; vehementer hortatur synodus, et in visceribus Christi obsecrat sacerdotes quotquot in seminariis, tum minoribus tum maioribus, curam erudiendae clericalis iuvontutis suscepere, ut magno et alacri animo huic tam pretioso et laudabili muneri vires suas omnes impendant.

1. Inter alumnos seriam et solidam doctrinam, shnulque disciplinae ct laboris vigorem, quam fidelissime promoveant, una cum virtutum et pietatis augmento.

2. Linguarum veterum honorem, et usum linguae praesertim latinar, quae est ipsius ecclesiae lingua et scientiae catholicae instrumentum, omni conatu foveant ac tueantur, nec ullus censeatur scholaro curriculum absolvisse, qui satis plena et perfecta hniuscc linguae intelligentia non polleat. Ideoque nonnunquam in rhetoricis, semper aut fere semper in philosophicis ac theologicis exercitationibus, latine loquuntur tum magistri tum etiam discipuli, omni perrupta difficultate.

3. Optat concilium ut in dioecesi metropolitana erigatur schola provincialis humaniorum litterarum professoribus informandis atque instruendis apta et accommodata: quae nempe constitutionem atque regimen ab ipso provinciali concilio Parisiense accipiat, et mutuo metropolitani ac suffragancorum consilio gubernetur.

I. Scientias illas mathematicas ct physicas quae hodiernis temporibus divino dogmati et libris sanctis saepius in quoddam auxilium adduci queunt, argumentaque extrínseca atTerunt, ne unquam negligant studiorum moderatores: ita ut communius alumni ad theologiae studia non accedant qui saltem baccalaureatus in litteris gradum attingere non possint.

*66 5. In seminario maiori, philosophiae iuxta methodum scholasticam in primis, et saltem per annum, studeant omnes qui ad clericalem statum sese disponunt.

Theologicis vero disciplinis ac sacrarum scripturarum studiis adiiciantur, quamprimum fieri poterit, de historia ecclesiastica semel in hebdomada praelectiones, necnon sedulae ct praeticao eloquentiae sacrae exercitationes, per quas actionem, elocutionem simul ct stylum, tum principiorum tum exemplorum ope, edoceantur discipuli.

G. In decursu vel sub fine theologici curriculi, de iure canonico, dv admlnistratione spirituali et temporali paroeciarum sufficientes tradantur notiones: ideoque exoptandum est ut addatur theologicis studiis quartus annus, quem omnes in seminario peragant, nisi qui eminentlori theologiae daturi essent operam.

7. Accommodetur autem diligenter et ita dispensetur divinorum dogmatum expositio, ut maiorum vestigiis inhaerentes, quaecumquc solida, vera et ad rem facientia, in doctrinis ecclesiasticis non omittant magistri; ex quo fonte depromant ea quibus errores hoc tempore grassantes accurato definiant ac confutent. Quao omnia ita ordinanda erunt, ut in fine seminarii ad gradum theologici baccalaureatus facile promoveri possint iunioros sacerdotes.

8. In exigenda a theologiae alumnis eorum quae didicerunt ratione, nunquam desistant professores, ut discipuli doctrinae specimen exhibere teneantur. Examina in fine semestris spatii et totius anni sint omnino accurata, et, quantum fieri potest, solemnia. Convocentur ab episcopo qui ct ipse interesso curabit, indices apti et docti, qui [ab] ordina-

rllfi magistris adititi, alumnos interrogent et examinent. Sneri vero ordines differantur ils qui in examine non aattefqcerint, nifi tamen, snbsequentibus temporibus, per nova et praœtantiora examina dilationem illam compensaverint.

9. Iterum atque iterum tantique beneficii per id munus in opus divinum collati nunquam Immemore^. nostrorum seminariorum professores adhortamur, ut novo zelo accensi, ad ecclesiasticae scientiae gloriam et augmentum totos seso dedant; certi quod a Domino amplissimam mercodem sint adepturi, et a nobis, quibus episcopale onus incumbit, inter sollicitudinis nostrae praecipuos adiutore» habendi.

Mansi 43. 489 s.

COVCZLfrii *XUESSIOXENSE PHOVINCIAE PEMEXSIS*
(2 oct. 1849)

Do ratione studiorum ecclesiasticorum

Tit. XVIII. • *Ite ratione Studiorum reclutiasticorum.*

767 Cum. id nobis omnino jtcrsuiisuni sit nihil ad instaurandam augendamque christlanam religionem magis conferre, quam ut clerici omnes a pueritia piis, liberalibus ac theologicis disciplinis ad sacerdotale ministerium sedulo praeparentur et adducuntur; nos, sacrosancti Tridentini concilii decretis inhaerentes. cisque, prout postulare videtur temporum ratio. iidUclcnte-, volumus, ut quae in huius provinciae unaquaque dioecesi Jam existant seminaria, haec summa diligentia servet episcopus, patema foveat sollicitudine, atque accuratissimo tutamine moderetur et promoveat.

Quoniam vero hic clericalis educationis scopus est. ut iuvenes. sancto religionis magisterio edocti et c(Tonnati. ea omnia sibi comparent et cognita habeant, quibus aliquando homines ab errorum tenebris et u vitiorum corno facilius retrahere, nccnon doctrinam catholicam virtutesque tum theologicas, tum morales cHicacius praedicare et turri possint; bununopvrr satagent comprovinciales episcopi, ut. quos inter septa seminariorum habent quasi íUos ct futuros laboris pastoralis participes, ildem quotidie in tide, pietate, scientia crescant, sanis et urbanis moribus cohonestentur, rectum et facilem eloquendi modum adipiscantur, et ita ad erudiendum alios cum potestate et dignitate, utcumque divina providentia ordinaverit, idonei liant.

Quapropter, ad hoc dirigendae et edocendae clericalis iuventntis tam grave munus, cautissima prudentia seligere oportet magistros, qui doctrina, virtute ct ingenio spectaItaiml sint, mansueto sicut et forti praediti animo, studio constanter addicti, regulae iuguin et vitae operosae pondus hilarius supportantes, congrua morum urbanitate conspicui. et discipulos quotcumque sincero et pari charitatls affectu complectentes. Quos quidem, ut ad maximi momenti oUicium deputatos, quomodo poterit, honestabit episcopus; cosque pro suismet facultabibus, habita laborum diuturnitatis ratione, constituta pennone, reticere ct aasccurarc conabitur.

768 Chp. I. - *Ite ŝtudii in minoribus ŝeminarii*

In minoribus seminariis, quotquot erunt alumni, in diversas classes, quibus singulis praeerit professor, pro mon» solito, dividentur. Inclusa, siquidem expediro ludicaverit episcopus, phllosophlM schola. Quae studenda erunt n cuiusque cl&ssls discipulis, hncc ordinarim Ipse per programma certum ct cxplicitum indicabit, adiunctis sibi viris quibusdam inventâtis edocqndac peritis.

Hoc in programmate praecipuum locum habebit quod ad «anctam catholicae religionis doctrinam attinet. Documenta enim Odei caetcris omnibus anteferenda sunt, quatenus necessitate et sublimitate multo pracstnntiora. Quare, magistri alumnos suos sollicitius impensaque omni opera «acri» in dogmatibus erudient, ea tamen lege, ut quasi lac pueris, solidius vero maiori provectis aetate pabulum praebeant. Tironibus igitur, qui nondum divinae mensae maturi exstiterint, genuinum diocesani catechismi senium. quotiescumque utile erit, simplici interpretatione enodabunt. Jis, qui non nihil in studiis iam progressi sunt, neo adhuc ad tertiam classem pervenere, doctrinam Christianam ampliоribus explicationibus evolvent, identidem credendorum et agendorum ratione?» «icuti patientur vires mentium, aderendo. Illis autem, qui litteras humaniores attigerint, et ideo studiis licet aliis melius apparati idoncjquc erunt, Christianae societatis historia exponenda erit, ut, per explanatam factorum seriem, persentiscant quomodo doctrina sacra, in mundo sensim evoluta, firmis semper ct ineluctabilibus terminis constiterit, ab impiis quidem et haereticis multoties ct acriter impugnata, defensa vero fortiter a patribu.% et conciliorum docretis ac sanctionibus definita. Quinimo viderint societatem humanam legibus, institutis continuoquc impulsu ecclesiae sublevatam sirnul et auctam fuisse.

Rhetorices demum et philosophiae candidatis demonstrabunt fundamenta fidei» scilicet Dei oxistentiam, divinam Christi missionem atque catholicae matris ecclesiae auctoritatem, multiplicibus validisque argumentis credenda defensantes, ostendentesque quanta luce Christus, sicut sol oriens ex alto, mundum illuminaverit, et quam vivifico calore fecundaverit. ipso salutis principium» certa veritatis ac virtutis norma patensque felicitatis humanae fons et origo. Expendant pariter magistri praecipuos, qui nunc grassantur, errores, cosque congruis confutationibus contundant. Denique satagant ut. quae variis in istis lectionibus, una saltem vice per hebdomadam, dicta demonstrataque fuerint, haec auditores ore resumant, styloque enucleato consignent.

'69 Quia vero educationis Christianae disciplina per verba et litteras acquiritur et invalescit, incumbent iuvenes linguarum studio, et imprimis linguae vernaculae quam ita addiscent, ut eu recte, facile quinimo eleganter, in sermocinationibus et scriptis uti queant. Linguam latinam, utpote catholicae propriam ecclesiae, quasi maternam habebunt, et graecam, a tot ct tantis scriptoribus sive profanis sive sacris illustratam, sibi comparare aequa diligentia adnltentur. Quarum ut regulus necnon ut lepores facilius addiscant» praeter grammaticorum libellorum studia, auctores quosque luculentissimos quotidie manu versabunt, eosdem indefesse, quo meliores sunt, meditantes, nunc latine vel grucce scripta in vernaculum sermonem transferentes, aut vice versa, nunc aemula oratione vel carmine tentantes exemplaria imitari et assequi.

Haec in admittendis scriptoribus ratio habenda erit, ut, quae castas mentes possunt offendero, suppressa expellantur, Copiosae sane suppeditabuntur alumnis pervetenim auctorum paginae; sed ut eis pariter subministrentur, praesertim in scholis superioribus, non pauca- e sanctis ecclesiae patribus et doctoribus selecta, summopere curandum erit. Hace enim, si forsan minus sermonis quadam venustate ct expolito verborum contextu nitent, certe tamen sententiarum veritate ct excellentia formaque rebus supernis accomodata multo praestant. I nde magistri comparationes saepe saepius inter auctores sive paganos sive Christianos instituero non praetermittent, ad hunc finem, ut alumni ab utrisque. quod melius et exquisitius fuerit, valeant mutuare; cactorum ipsi pervideant quam coelesti lumino hominum mentes irradiaverlt revelata Dei veritas.

In istis tamen linguarum studiis, non ita penitus infigendi sunt animi, ut historiam etiam profanam perlegero et ediscere negligane Adeundus est e contra hio omnis humanae experientiae fons, e quo scaturiunt ot profluviae manant vividissimae notiones. Si quis enim, veri sitiens, historiae incumbit, pretiosissima ille documenta hauriet; scilicet, colluctationem plus minusve violentam semper extitisso bonos inter et malos, inter civitatem, quae desursum est, et alteram, quae terrena est et perversa; innumeras erupisse a peccatis ct cupiditatibus calamitates; a religione voro divina virtutumque cultu plurimam effluxisse felicitatem: omnia domum quibusdam temporibus turbata fuisse et peno coi-

lapsa; Peo autem superius moderante, restituta fuisse ct ad finem determinatum tandem pervenisse.

Nemo igitur non videt quam multum fructum alïerat historiae studium, dummodo professor, ea qua par est peritia, illam edoceat, epochas certas statuons circa quas plurima ęua ultro conveniant facta; considerate de tot diversis disserens, et res eo modo coniungens depingenaquo, quo facilius uno conspectu adspiciantur. Ilis addendum venit quod ad ediscendam pertinet geographiam, quam multi non immerito historiae lumen appellant.

Praeterea» utile erit mathematica necnon naturalium ct physicarum rudimenta scientiarum alumnis tradere. Illa, sicuti demonstratione certa ct logicae regulis accommodata indigent. Ideo ratiocinandi vim acuunt, multisque conducunt usibus; hae vero visibilia Dei opera recensentes et aliquo modo penetrantes, piae ct gratae admirationis sensum excitant, et insuper oblectamento vitae simul ac commodo non parum inserviunt. Verumtamen intra iustos limites redigenda sunt ista studia, no desit tempus, quod litteris et doctrinae sacrae devolutum est atque debetur.

Meminerint interca magistri, quicumque munus edocendi habent, discipulos ad strenue constanterquo studendum omni solertia provocare necessarium esso. Quare, animos mutua aemulatione moveant, atque decertationibus quibusdam inoffensis stimulent. Quaestionibus varila necnon ct problematibus vim mentis excitent, momoriamquo expressa recitandi ac narrandi quae vel perlecta vel audita fuerunt, obligatione exerceant. Non enim sufficit quaelibet singularis et passiva attentio ab auditoribus in lectionum decursu praestita; sed continuo cienda est vis animorum propria et quaedam ingeniorum evolutio, adeo ut quisque, quod possit, pro viribus assequatur et obtineat.

Expediet etiam, ut in scholis praesertim superioribus quaedam collationes instituantur, in quibus spectatiores alumni do rebus sive litterariis, sive historicis, sive sacris, inter se, magistro semper praeside, et nonnunquam aliis professoribus et condiscipulis assistentibus disserere attentabunt. lias ad exercitationes facile pellicientur adolescentes, dummodo qui praeerit tractandas quaestiones discretim elegerit, et non tam austerus fuerit rerum et verborum exactor, ut si quid alienum forte vel insulsum ab orc loquentiam lapsum fuerit, illud acriter et inclementer retundat. In his omne tulerit punctum, qui ad id perducet alumnos, ut fortius allaborent, recto et facili sermone paulatim utantur, et montem suam argumentis concinnatis Ingenue aperiant.

770 Quoad philosophiae scholam, hunc sibi scopum dabit professor, ut huiusce scientiae historiam narret, atque exponat quot ac quantis, ct vanis saepius mons humana ad superiora nisibus aspiraverit; discipulorum mentes severis logicae regulis flectat, certius methodi trudat regulas et in quaestionibus metaphysicis, psychologicis ct moralibus, auspice et socia fide, per tramitem, quem illustrarunt tot egregii Christianae religionis asseclae, semper procedat. Cum autem observatione rerum crescat philosophia, nonnullaquo attentiori investigatione acquisita possideat, divitias, utcumque sunt ab auctoribus novis comparatae, considerate sibi vindicet magister, fugiens quae systema unice redolent, crroresquo maximo abhorrens: ita tamen ut nihil damnet aut reprobet nisi quod damnat aut reprobut ecclesia, opiniones liberas nec traducens nec imponens, sed tantum sicuti deviae vel periculosae videbuntur sedulo indicans. Formam, quae nuncupatur scholastica, argumentantes plerumque servabunt alumni, ut res theologicas in maiori seminario dialectici non imperiti aggrediantur.

Cunctis sic instructis, superior et caoteri magistri, pluries per annum, proposito sibi programmate de quo supra, alumnos omnes districte interrogabunt, de labore ct progressu cuiusque attente inquirentes. Anno scholari excunte, iidem alumni, coram pluribus etiam extraneis ab episcopo delegatis, comparebunt donno examinandi, et ad diversas ex dicto programmate excerptas quaestiones ore simul et scriptis responsuri. Si quis Interrogationibus pensove non satisfecisse indicatus erit, is per sequentem annum in eadem classe demorabitur, nec in seminario malori admittetur, licet rhetorices aut philosophiae curriculum fuerit emensus.

Cap. II. - *studiis in maiori seminario.*

Seminarium maius, cum sit ad sacros ordines aditus ct novissima schola, qua clerici ad sacerdotale ministerium informati, proxime praeparantur, aleuti pietate eximia, ita disciplinis altioribus ct ferventiori studio excellere et inclarescere debet. Hic enim, praeter omnes illas sive dogmaticas sive morales quaestiones inter quas inprimi et quotidie quasi est arandum, sacram scripturam dari a nemine negatur tanquam agrum immensum et feracem, in quo segetem amplam colligendam habent et mens et cor clericorum. Hic labore multo, vel in patrum et doctorum libris, vel in ecclesiastica historia, -anctae traditiones canonicaequo regulae indagandae sunt ct comparandae. Hic, praecepta artis bene dicendi non audienda tantum, sed et inquirenda aut etiam experienda sunt, ut clerici, sacerdotes tandem effecti, melius norint quo maiori fructu, aut catéchisantes elementa fidei pueris traditurі sint, aut per homiliam evangelium fidelibus exposituri, aut varios daturi populo monitus, aut divini verbi praecones concionem habituri. Hir denique [discendum) quodeumque de ritibus exercitandis, de divinorum celebratione, de regimino animarum, necnon de temporali parochiarum administrationc. scire sacerdotem necesse est.

Quamobrem, omnibus mature perpensis, arbitramur et indicamus maiorum seminariorum studia, et ea scilicet, quae nuncupantur theologica, nonnisi per curriculum quatuor ad minus annorum absolvi posse. Et quidem ut istud temporis spatium vere sit sufficiens, quaestiones curiosas nimium, subtiliores et supervacaneas, quomodocumque occurrent, perstringere aut etiam eiicerc professoribus fortiter suademus. Non enim cingularibus istis insudandum est controversiis, quae nec unquam speculative dirimi, nec quidpiam ad veram scientiam conferre possunt. Multo perutilius sane erit ut novos, qui Um luctuose ad animarum et fidei Christianae detrimentum, frequenter exundant, et vi praelorum indefessa diffusi exspatiantur errores, attentius insectentur, et eruditui strenuaque argumentatione pro viribus cohibeant. Si enim clericos decet et expedit nosse quibus armis suos hostes antiquos confoderit semper victrix religio, qua via nunc ipsi circumstantes inimicos aggrediantur, et, Deo iuvante, perfringant, apprime scire magis opportunum est ot necessarium.

Opportunum pariter ct aeque necessarium est, ut theologiae candidati de iure canonico accuratius quam pridem edoceantur. luris enim Illius ignorantia non indecora solum perhibetur, sed clerico admodum funesta. Nescienti nempe quibus decretis, legibus, constitutionibusvo res ac personae ecclesiasticae semper rectae fuerint et nunc etiam regendae, multa sordescunt, quae veneranda nimis atque excolenda manent; et quia non sût illo apprehendit qua legitima auctoritate quibusve maximi momenti rationibus complures sancitae fuerint regulae, quas observandas habet, in reatus plurimos caecutiens misere impingit. Quod, ut pro nostra parte avertamus, iubemus canonici luris disciplinam, in quolibet maiori seminario, quam primum fieri poterit, diligenti opera restitui. Eodem pacto, scholam historiae ecclesiasticae aut incipi aut inceptam continuari praecipimus, exhortantes magistros, ut, e vena ista uberiori penitus effossa, divitias omnis generis, proposita sibi fidei norma, abundanter eliciant.

Quoniam vero valde optandum est non solummodo clericorum studia, quo utilia et proficua sunt directum iri, sed etiam argumentationes in determinatis limitibus ℭonsi stentcanon abreptas vagari, formae, quae dicitur scholastica, plerumque adhaerere curabunt tum magistri, ut lucidius doceant, tum discipuli, ut facilius ac tutius discant; nec in disputationibus huc illuoque deflectentes deerrent. Insuper Unguam iatinam In praelectionibus theologicis usitatam habebunt.

Non inde tamen concludendum venit ad illud impelli oportere auditores, ut in omni penso scriptove mentis suae cogitata syllogistice evolvant. Nedum res ita se habeat, providebunt professóre» ut discipuli cuncti, per publicas narrationes, per scriptiones ct allocutiones saepe numero repetitas, casque ut plurimum vernaculas, in expedito sermone exercitati flant. Dolendum namque maximo foret, quod homines, ad condonandos po-

pulos in diem destinati» materna haesitarent lingua, et rectae facilique elocutioni omnino inhabiles forent.

Ad hanc igitur eloquendi facilitatem assequendam necnon ad acquirendam aliunde omnem rerum et sententiarum copiam, fortius et continuo studeant quicumque succedo-Ule munus aemulantur.

Auditores non tantum existant, sed quae in scholis edocta aut In libris variis scripta habent, ea secum reputent et revolvant. Meditantur insuper, ad firmandum animum, se ad quamdam militiam esse vocatos, sed vocanti Deo nunquam satisfacturos esse, nisi laborent ut boni milites Christi, ct Minctum catholicae religionis vexillum virtute et doctrina vindicare valeant. Ita gradum bonum sibi acquirent, et seipsos salvos facient, necnon cos qui so postea audituri sunt.

Magistri autem, pro sua parte, discipulorum laborem et progressus adiuvent. quaerentes verba utilia et sermones rectissimos ac veritate plenos, similes homini patrifamilias qui profert de thesauro suo nova et vetera, quam opere quotidiano et piis precibus copiosam doctrinam collegerint, luculenta methodo, elocutione clara, et recta concinnitate trudent auditoribus. Gradatiti} tamen semper procedunt, necessaria primum omnibus suppeditantes, deinde quae utilia vel congrua, habita diversorum ingeniorum ratione. Ini' rrogntionlbus non paucis animos provocent, et cunctos, per propositas quaestiones, quae studio nonnisi longiori solvendae sunt, ad versandos atque scrutandos auctores, solerter adigant. In disceptationibus quibuslibet moderato sermone utantur, et inter monile- controversias medium iter, neque laxiores neque rigidiores, prudenter teneant.

Meminerint tandem et hoc principaliter attendant, se sibi suisque necnon religioni Christiana! maximam utilitatem allaturos, si in iis omnibus quae ad ecclesiae et apostoliche sedis auctoritatem pertinent, unitati summopere et omni nisu faveant, filialem atque observantisrimam obedieútiain praedicantes, et petram, quam ipse Christus posuit. Unquam fundamentum fidei inconcussum fideliter ct assiduo ostensantes.

Disciplinis omnibus ita compositis. Instituentur complures per annum argumentationes, ad quas imitare non abs re erit <¡ui in civitate commorantur sacerdotes, ut ipsi studiorum testes sint, atque, si libuerit, interrogare et argumentari queant. Praeter quod, duae tei tre-, singulis annis, diverso quidem intervallo, sed peculiariter ante scholarum ferias, examinationes succedent, in quibus, ad interrogata responsuri, aderunt auditores singuli, ut de cuiusque labore ct habilitate verius constet. Examinationes qüae exeunte anno obvenient, ab episcopo et a viris praestaotioribus specialiter delegatis celebrabuntur, ct examinati ŏre vel scriptis responsa dabunt. Insuper ante sacras ordinationes severius examinabuntur clerici ad ordines maiores promovendi. Non enim insolubili vinculo clericos ecclesiae devincire oportet, qui non satis idonei sint et scientia certo congrua pollentes.

Mansi 43, 613-618.

CONCILIUM RHEDONENSE PROUINCIAE TURONENSIS
(11 nov. 1849)

De studiis ecclesiasticis et praesertim do Seminariis

Dec. IX. - *l)c studiis ecclesiasticis et praesertim de seminariis; de collationibus ecclesiasticis.*

Iuxta concilii Tridentini mentem, qui ecclesiasticis ministeriis, Deo volente, sunt inscrv ituri, vos oportet a teneris annis fovere ct sollicitudine quam maxima educare Ideo Galbarum episcopi quaedam seminaria, unum videlicet maius, ct unum aut alterum

l *Condi. Trid.* Sess. 23, Z)r *Ref.,* cap. IS; [cfr. n. 290).

minus, sua quisque in dioecesi iampridem erigenda curaverunt. En nunc, benigno Del omnipotentis auxilio, stant, ct ubique vigent, ad ordinem sacerdotalem apud nos servandum et propagandum pernecessaria, et supra modum utilia.[1]

Cum autem omni tempore, et his praesertim diebus nostris, duo potissimum in sacerdotibus requirantur, morum scilicet integritas, et veritatis scientia quam falsae seculi scientiae opponant; quatenus quisque Christi sacerdos, virtutis simul et doctrinae quasi ornamento duplici, medios inter homines praefulgeat; vehementer exoptant et monent coucilii patres In seminariis sedulo sorvari, et, si opus fuerit, roborari regulas quibus lávenos ad sinceram informentur pietatem et ad studia quam plurimum incitentur; ac etiam statuunt quaedam ad clericorum educationem sive in minori sive in maiori seminario apprimo conducentia, decernere.

Et quia emenso scholasticorum exercitiorum curriculo, magni interest quemcumque sacerdotem nec a studendo cessare, nec in virtutibus deficere, sed e contra, quantum sacri ministerii sinunt officia, assidue versari in iis quae adeptus est servandis et augendis: visum est patribus, ad ampliores et uberiores doctrinae ac institutionis ecclesiasticae fructus efficiendos, nonnulla mandare:

H5 1. - *De minoribus seminariis.*

Viros igitur diligenter eligat episcopus, sicuti doctrina pollentes, ita virtute et moribus eminentes, quos in seminario variis praeponat muneribus.

Et haec quidem non intclligantur solum do professoribus proprie dictis, sed de his omnibus, qui cum praesint iuvenibus, eos vel studio vacantes, vel etiam ludis indulgentes, continua sollicitudine informare ac regere tenentur. Ex hac enim indefessa vigilantia constat morum custodiam, correctionem indolis, studiorumque profectum maxime pendere.

Id vero primum inter alia providendum est, ut nonnisi accuratissime selecti, inventa in seminario admittantur.

Quapropter, satagant parochi ut pueros, vel adolesccntulos reperiant, pietate, cgregia indole, facilique ingenio praeditos, quos maturius a secali contagiis arceant, et caritate paterna custoditos, in seminarium puros piosque deducant. Et magistris illud sit in mente, non tanti esso momenti, ut quivis discipulus scientiam et litteras ediscat, quam ut eius informentur animus ct mons; imo si ex ea parto deficiat educatio, ipsi parum, ex litteris humanis, utilitatis in posterum accesserit.

In scholis ea teneatur ratio studiorum quae iam diuturna temporis experientia, approbata est. In varias classes dividantur alumni, et Ita gradatilo litterarum curriculum emetiantur.

Oportet autem ut, inter studia, primum locum obtineat religionis scientia, omnibusquo diligentissime ministretur, modo tamen diverso et singulorum aetati accommodato.

Maximam curam impendant in addiscendis et cognoscendis linguis veteribus, et spedatila lingua latina, quae sanctae matris ecclesiae perpetuo usu consecrata et catholicae traditionis interpres, ad scientiam ecclesiasticam aditus est quasi necessarius. In qualibet schola, si fleri possit, non omittantur scriptores ecclesiastici, dum profani explanantur. Ili quidem saepius forma insigniores, illi semper pie vivendi regulam praebentes, ot quidquid in profanis est inane, verae sapientiae documentis salubriter corrigentes. Nedum tamen antiquis idiomatibus incumbentes patriam linguam negligant alumni, huius principiis a pueritia magis ac magis studeant; paulatimque allaborent ut ea recte ac eleganter et loqui ot scribere valeant.

Docendae historiae una cum geographia professor addicatur: id enim scientiae genus, in se sacrorumque studiorum respectu admodum utile, hodiernis temporibus eo amplius

[1] *Concil. Turon,* (a. 1583) tit. 21 *De Seminar.:* Mansi 31, 853

excolendum est, quo a pluribus coaevis scriptoribus, in odium religionis, fuerit adulteratum.

Mathematicis initientur alumni; et scientiarum naturalium, quarum notitia in dies ubique diffunditur, non sint Ignari.

At summopere curandum est haec studia adeo multa et diversa, tanta discretione ordinari, ut neque postponatur quod praecipuum est. nequo mens alumnorum potius opprimatur quam imbuatur. Praemiis, consiliis, piis adhortationibus, variisquo Incitamentis utantur praeceptores, quo alacrior in studiis excitetur aemulatio.

Erga discipulos suos sese gerant ut animae parentes plusquam scientiae magistros, seque existiment in locum illius magistri coelestis succedere, qui, dum viveret in terris, pueros in sinum advocabat, et amplexabatur et benedicebat eis, dicens: ** Sinite parvulos venire ad me* ». Cuius exempli pie memores, alumnorum infantiam iuventutemquo curent ac revereantur, et in omnibus mansuetudinis ct gravitatis moderamine quodam utentes, seminarii studiorum annos suaves ac serenos efficiant.

Pauperum autem lllios praecipue vult eligi sacrosanctum concilium Tridcntinum, nec tamen ditiorum excludil et quidem his in nostris praesertim diebus, non multi potentes, non multi divites militiae dant nomen ecclesiasticae; quippe qui mundanis cupiditatibus et de siderite abrepti, a sacris sacerdotii muneribus avertuntur: unde seminariorum sustentatio in eleemosynis fidelium fere tota reponitur. Propterea, caveant parochi et quisquis de bono religionis est sollicitus, ne, inter tot et tam pretiosa pietatis et benchcontine opera, unquam in neglectum vel oblivionem venire possint seminariorum necessitates.

Quoad alias scholas, quovis nomine nuncupentur, nullus presbyter, sive diocccsanus sive extraneus, vel instituat, vel regendas suscipiat, nisi consulto et annuente episcopo.

770 2. • *De seminariis maioribus*

Si tantam ab episcopis sollicitudinem, non quidem immerito, expostulent minora seminaria, quid dicendum de maioribus, ubi iuvenes ad sacros ordines obeundos, et sacerdotale munus peragendum proxime praeparantur?

Quamobrem. omni ope nitantur episcopi suis huiuscemodi seminariis, pietate praecellentes, doctrina eximios ct sapientia consummatos directores praeficere, quorum curis laboribusque committantur clerici limiores erudiendi, maximeqtie ad religionem, pietatem ecclesiasticamque disciplinam Instituendi.

Sane Optandum esset ut communibus seminarii exercitiis directores cuncti possint interesse: saltem in quo clerici eodem eoenaculo mensae assideant; et per horas remissionibus assignatas, Quantum tempus et corporis valetudo cuique sinant, medios inter alumnos colloquiorum sint participes, summam prae se ferentes caritatem, bcnignnmque simplicitatem. docentes ea quae decent, exemplis potius quam praeceptis.

Frequenter de clericali vita et virtutibus, de sacris ministeriis et officiis, do robus llturgicls et caeremoniis, de modo agendi erga superiores ct cuiuslibet generis personas, coram omnibus sermones habeantur.

Et cum nihil ad sanctitatem sacerdotalem mugis conferre valeat quam meditatio oratlove mentalis assidua, studiose de methodo, variisque modis orandi doceantur alumni, ut huiuscc exercitii adeo necessarii amorem fructusque concipientes, nunquam ab eo, per reliquum vitae tempus, abstineant.

Nemo ad theologicos cursus ineundos admittendus est qui prius de philosophia stricto examinatus non fuerit. Tum deinde in scholis, per triennium vel etiam per quadriennium. trudatur theologia, dogmatica scilicet et moralis, quae in studiis ecclesiasticis maiores et praecipuas partes semper tenere debet, ct in qua docenda et addiscenda, monet synodus scholastica forma utendum et latino idiomnte.

l *Condì Trid.* Sess. 23, *De Ref,t* cap. 18 [Cfr. n. 290].

Habeat iir praeterea expositio et interpretatio *sacrai* scripturae, utpote • *coelestia illius thesauri quem Spiritus sanctus summa libcralitatf hominibus tradidit* l ex quo praecipuo depromantur ct explanentur liber psalmorum, quatuor ovangelia, actus apostolorum ct epistolae.

Exponantur insuper, in quantum licuerit, iurte canonici notione- quae in decursu tractatuum theologicorum non sufficienter evolverentur.

Alumnis etiam suppeditentur libri et diversa media quibus historiae studeant ecclesiasticae, cuius notitia in se necessaria, tantum iuvat etiam ad plenam rerum theologicarum scientiam perfectius adipiscendam.

Tandem, per quasdam institutiones publicasque exercitationes, sacro verbi ministerio efficaciter adimplendo initientur.

Cneterum, in quocumque studiorum genere experientia constat non satis esae ut professores audiant alumni, sed ut ipsi ea, quae didicerint, verbis exponant, ct quidem latinte, quoties de philosophia agitur aut theologia. Argumentationi scholasticae assuefiant; necnon iis frequenter quaedam quaestiones scripto tractandae assignentur. Bis demum, singulis annis, diligenter examinentur omnes de ite omnibus quibus studuerint?

Mansi 43, 612-611.

è) alumnis n pueritia in Seminaria excipiendis

(Ex Epist. Encycl. *Nostis ct Nobiscum* ad Episcopos Italiae. 8 dec. 1849).

777 (319) 27. - Ad saecularis ('Ieri delectum revocato sermone, commendatam in primis volumus Fraternitatibus Vestris instructionem et educationem minorum Clericorum; quandoquidem idonei Ecclesiae .Ministri vix aliter haberi possunt, quam ex illis, qui ab adolescentia et prima ipsa aetate ad sacra eadem officia rite informati fuerint. Pergite igitur, Venerabiles Fratres, omnem impendere industriam atque operam, quo sacrae militiae tirones *a teneris annis,* quoad eius fieri poterit, in Ecclesiastica Seminaria recipiantur, atque inibi, tanquam novellae plantationes succrescentes in circuitu Tabernaculi Domini,l ad vitae innocentiam, religionem, modestiam et ecclesiasticum spiritum conformentur, simulque litteras et minores maioresque disciplinas, praesertim sacras, addiscant a selectissiinis magistris, qui scilicet doctrinam sectentur ab omni cuiusque erroris periculo alienam.

Pii IX Acta 1. 216 s.; C1C *Fontes* 2, 846 s.

l Ibid. Sess. 5. *De lief.,* cap. 1: CT.

* Cfr.: *Conventum Spolelanum Episcop. Umbriae,* 29 nov. 1849, tit. 9; *Concilium Aremonetise,* 8 dee. 1848, tit. 10; *Conventum Pisanum,* 5 inni. 1850, boss. IV. cap. 1: *Concilium Albiense,* 23 iun. 1350. tit. 7; *Concilium Lugdunense,* 30 iun. 1850. tit. 26; *Concilium Senense,* 30 iun. 1850; *Concilium Rothomagcnsc,* 10 Jul. 1850, decret. 5; *Concilium iiurdigalense.* 14 iul. 1850, tit. 5; *Concilium Scnoncnse,* 2 sept. 1850, cap. 5; *Concilium Aqurnse,* 8 sept. 1850, tit. 9; *Concilium Tolosanum* 10 sept. 1850. cap. 4; *Concilium Claramontense.* 6 oct. 1850; *Concilium Auscilanum,* 17 aug. 1851, tit.. 5; ot *Concilium Ravennalense,* 28 mai. 1855. cap. 6: M.VN8I 13, 715-718; 762-765; 855-857; 935-940; 977 8.; 41, 9 8.; 40; 101-108; 243 6.; 336-340; 405 8.; 473 s.; 635-637; 47. 248-251.

’ (Cfr. n. 7541.

• (Cfr. n. 713].

CONVENTUS LAURETANUS EPISCOPORUM MARCHIAR
(23 febr. 1850)

Ratio melioris educationis clericorum

Metodo per migliorare ¡'educazione del clero futuro.

A faro in modo che il chiericato risalirà a quell'alto grado di eccellenza c riputazione, nel quale per lo passato si teneva, e risponda all'esigenza dello tempi colla forza della dottrina. e colla santità degli esempi, soprattutto fa di mestieri che si mettano in opera quel mozzi. coi quali possa conseguirsi un miglioramento intellettuale e inorale dei giovanetti che ncll'eeclesiastica milizia si vengono addestrando. Da una migliore educazione del doro, ne verrà al certo maggior gloria alla chiosa di Gesù Cristo, si fiaccherà l'orgoglio di coloro, che massimo a' giorni nostri si studiano di spargere qua e là il veleno di false dottrine. e il lume della vera scienza rischiarirà le menti di tanti figli incauti da reprobo senso affascinati c travolti. A ciò ottenere tre cose principalmente son necessarie, cioè:

1. Stabilire che in ciascuna diocesi vi siano dei seminari che possano ricevere gratuitamente un numero di chierici poveri proporzionato al bisogno.
2. Istituire del convitti poi sacerdoti novelli.
3. Diffondere l'unità d'insegnamento nell'istrazione del clero di ciascuna diocesi.

DI questi tre articoli si passa a parlare partitamentc.

Art. 1. - Stabilirò perche in ciascuna diocesi vi siano do' seminarli, che possano ricevere gratuitamente un numero di chierici poveri proporzionato al bisogno.

Ognuno conosce, per fatto di costante esperienza, clic ai giorni nostri pochissimi giovanetti di famiglie nobili e facoltose si dedicano alla milizia ecclesiastica, o che la maggior parte del clero di ciascuna diocesi proviene da famiglie o di poveri cainpagnuoll cd artigiani, o di cittadini sprovvisti i più de' beni di fortuna. Da questa mancanza assoluta di mezzi procedo, che molti di buona volontà non possono entrare in seminario per bene rispondere al fine di loro vocazione, e. vivendo in vece in mezzo al secolo, crescono viziati nell'educazione ed imperfetti negli studi, per modo che ai proprii vescovi tornano piuttosto d'aggravio che di sollievo neH'csercizio del santo ministero. A riparare pertanto a siffatto disordine, ed a provvedere al miglioramento dell'educazione futura del clero, non ovvi miglior espediente, che l'istituire seminari pei poveri, o a meglio dire apprestare al seminarii già esistenti i mezzi bastanti per poter mantenere gratuitamente tanti giovanetti poveri di quanti ciascun vescovo ha bisogno per la sua diocesi: lo che si può agevolmente rilevare se avrassj ragione del numero dei sacerdoti che egli ha continuamente in attività di esercizio. Ma, prima di trovare I mezzi che a tal'uopo si richieggono, tornerà bene di fissare una proporzione, c su questa calcolare Ventrata che ogni seminario dovrebbe avere. Posta adunque la proporzione, che in una diocesi quaranta sacerdoti attivi addlmandino quattordici alunni, facendo durare l'attività dcll'esercizlo di ciascun sacerdote quarantanni. e computando il tempo di anni quattordici elio mette un chierico per terminare il corso degli studj, dovrà il seminario avere in preventivo un'entrata de se. 2428, tra spese variabili ed invariabili, come apparisce dal seguente prospetto, in cui si vedo posta distintamente la spesa che occorre pei due mesi di vacanze nell'autunno, in cui deve esser cura di tutti i vescovi di adottare il sistema già in molti seminarli introdotto di non rimandare gli alunni alle loro case, ma potendo avere un casino di campagna, permettere, che ivi si rechino a prendere onesto ricreauiento senza rallentare l'osservanza della disciplina e di qualche esercizio scolastico. Se poi questo casino mancasse, nè v l fossero mezzi per procacciarselo, allora si faccia in modo, che rimanendo gli alunni in seminario, si prendano di quando in quando lecito c moderato divertimento con qualche gita in campagna ecr.

!» Art. II. • *¡¡diluire convitti* ℘r */¡accrdoti novelli.*

Non vi sarebbe al certo cosa tanto adatta a formare buoni opera) evangelici nella vigna del Signore, quanto l'Lstituire in ogni diocesi un convitto pel -accrdoti novelli, Doppio vantaggio no verrebbe da cosiffatta istituzione, cioè i sacerdoti, dopo aver conosciuto il corso degli studj in seminario, trov crebbero in caso il modo di esercitarsi e perf< zionar-i nello varie incombenze del loro ministero, in guisa, clic all'uopo ne uscirebbero quali adatti a sostenere l'incarico di una parrocbia. quali istruiti per reggere una cattedra, e quali portati ad ammaestrare il popolo dagli altari. Inoltre, tutti i sacerdoti di ciascuna diocesi avrebbero in esso una casa di ritiro, in cui fare per turno i sacri esercizi una volta almeno per biennio. E avventurato sarebbe quel vescovo, che fornito di tutto l'occorrenV il -no seminario potesse por mano ad una intrapresa cosi utile, ed eccellente. Siccome però gravi ostacoli si parano dinanzi, perche siffatto utile divisamente non si compia, e specialmente vengono meno i mezzi che molti Ri addimandano pel buon impianto c mantenimento di questa novella istituzione, cosi >i crede bene di poter *raggiunger . se non in tutto almeno in parte, lo stesso scopo applicandosi al seguente partito in supplemento prowr-orio. rioc:

1. Che a nessuno dei sacerdoti novelli per qualsiasi cagione -ia permesso di uscire di seminario prima di aver compito finterò corso de' studj.

2. Che uscitine, ancora per altri due anni si occupino assiduamente nel praticare i doveri del sacerdozio, coadiuvando i parrochi m ile varie incombenze del loro uitìcio. abilitandosi ad ascoltare le confessioni, e farcendo bene spesso dei discorsetti morali ad istruzione del popolo.

3. Se poi, in qualche seminario si veddessero fiorire dei giovanetti di straordinario ingegno, i quali col tempo render potessero gran frutto a vantaggio del clero c ad onore della chiesa, allora, pcr accordo già stabilito tra i vescovi di una sola provincia, dovranno esser mandati nel seminario di quella diocesi, in cui si conoscerà esserv i professori idonei a perfezionare questi chierici in lincila scienza cui addimostrino speciale propensione» ed ivi lasciarli fino a tanto che non siano per modo istruiti da poterne ammaestrare gli altri, pagandosi pel mantenimento di ciascuno l'annua dozzina di sc. 1l più sopra determinata, compreso il tempo delle vacanze autunnali. Ed ecco, per tale espediente trovato il modo di formare in ciascuna diocesi zelanti sacerdoti ed eccellenti maestri, e raggiunto in parte lo scopo, cui mirava ristituzione di un convitto diocesano.

'»0 Art. 111. - *Diffondere l'unità d'insegnamento nell'istruzione del clero d¡ ciascuna diocesi.*

Perchè più agevolmente possa conseguirsi nel clero una buona istruzione, che è il principale nerbo della sua educazione futura, soprattutto fa d'uopo che in ogni seminario si tenga un cgual metodo di studj. c che i precettori minutamente a questo si attengano. Chiarezza nel ∂an i precetti, ordine nel progredire dal nulo all'ignoto, adeguata distribuzione dello classi, scelta di buoni libri: ecco le basi fondamentali da cui può procedere la vera unità d'insegnamento, e da questa il vantaggio di una migliore istruzione del clero. A tale effetto brcvoìriojjte qui si danno alcune regole generali che riguardano un buon ordinamento di stud) e si determina in seguito qual libri debba ciascun istruttore tenere nella sua scuola.

1. L'intero corso degli studj che si fanno in seminario deve durare quattordici anni: sei anni cioè si consumano dai primi clementi insino alla filosofìa, ed altri otto nello studio delle scienze.

2. Ogni corso parziale si compie in un'anno, tranne la retlorica e fìlosofìu, che due ne addimandano, e lo scuole di scienze sacre per cui sei anni vengono designati

781 3. Nella scuola elementare a'insegnano le prime regolo di lingua italiana e latina, c le quattro operazioni di aritmetica, dovendo essere a cuore del maestro di esercitare gli allievi nel leggero e nello scrivere senza errori, e quindi declinare e coniugare e concordare.

I. Dalla scuola elementare si passa alla grammatica intima, in cui l'insegnamento comincia dalle regolo degli attivi sino ai verbi locali, e inoltre si spiega la prima parto della grammatica italiana del Puoti. Avverta il maestro di non tralasciare mai l'esercizio delle concordanze, c di ben Istradare l giovanetti nella versione dei classici latini.

5. DaU'inÜma si viene alla grammatica supcriore, in cui il maestro imprendo l'istruzionc dai verbi locali sino alla fine della grammatica comprensivamente alla prosodia, e prosieguo rinsegnamento della lingua italiana esercitando gli allievi soprattutto nell'analisi grammaticale, e nelle versioni italiane c lutine: devo poi spiegare per intiero la prima parte del catechismo Romano, obbligando gli scolari a trascriverne e conservarne la traduzione.

6. I maestri di queste scuole di grammatica procurino di dare ai loro allievi le prime nozioni di geografìa coll'escrcitarli una o due volte la settimana a conoscerne e spiegarne le carte principali.

782 7. Finito il corso della grammatica latina si passa aH'uinanità, in cui il maestro si occupa nel dare il trattato cfc *elocutione* ed i principi di poesia latina ed italiana, come pure nclTinscgnarc l'arte di scrivere lettere. Continua nella versione e nelFanalisi letteraria dei classici, e nell'esercizio della memoria. Anch'egli deve fare per intiero la spiegazione della seconda parte del catechismo Romano, obbligando gli allievi come sopra, e dove pure spiegare il primo libro dello epistole scelte di san Girolamo.

8. Al professore di rcttorica si spetta di cominciare dall'invonzione insino a tutte le altre parti dell'arto oratoria, e di avvezzare i giovanetti nel comporre in tutti i generi, ma specialmente nella prosa latina ed italiana, esercitandone la memoria col far loro imparare i classici soprattutto latini. 81 rimette al suo arbitrio lo scegliere fra gli autori (stando però sempre a quelli che più sotto si descriveranno) quali siano da tenersi nel primo, e quali nel secondo anno, come pure il trattenersi più a lungo sopra un autore che sopra un altro, solo non potrà omettere di spiegare per intero il 2° e 3° libro dell'opistole scelte di san Girolamo, e la 3ª parte del catechismo Romano, obbligando gli allievi come sopra.

9. Si raccomanda al maestro di umanità e rcttorica di dare ai loro allievi brevi nozioni di storia e geografìa, specialmente quelle che sono indispensabili a bene intendere i classici.

783 10. Finito il corso della rettorica, si comincia quello dello scienze, ed in prima ciucilo della fllosophia, le cui materie sono cosi distribuite: nel primo anno s'insegna, nella mattina, logica e metafìsica, c. nella sera, aritmetica ragionata, algebra o geometria: nel 2° anuo poi. nella mattina, si danno lezioni di etica, e, nella sera, lezioni di fìsica generale.

II. Le materie che s'insegnano nell'intero corso degli studj sacri, sono cosi distribuite: nel primo anno si danno le istituzioni canoniche o civili: nel 2° si comincia lo studio della teologia dogmatica e morule, c della storia ecclesiastica; nel 3° si prosegue il medesimo studio del 2° anno; nel quarto si continua lo studio della teologia dogmatica o morale, ed, in luogo della storia, si comincia lo studio della scrittura sacra; nel 5° come nel 1° anno, e nel 6° si danno le lezioni di eloquenza sacra»

12. I maestri di fìlosophia ec. si attengano alle determinazioni della bolla Leonina e singolarmente aU'artleolo 84 per la fìlosophia ed all'articolo 82 per la teologia, adottando l'esercizio delle dissertazioni da farsi in ogni mese sopra un argomento rispondente allo studio, la soluzione del problemi aritmetici ed algebrici, la dichiarazione dei teoremi, la

dichiarazione tanto in materie filosofiche quanto teologiche in ogni sabato, e la soluzione dei casi inorali due volte la settimana.

13. I giovani che attendono allo studio delle scienze siano obbligati di fare da se il ristretto di ciascuna lezione die viene loro spiegata.

14. Nessun allievo potrà essere ammesso alla scuola superiore senza la regolarità degli studj inferiori, o senza un preventivo esame.

15. Ogni maestro adempia alle disposizioni degli articoli 87 e 88 della mentovata bolla sulle note in cui si designano i meriti, e le mancanze del giovani per aversene ragione nel concorso ai premj.

1G. Ogni anno si diano, in ciascuna scuola, tre esami tanto verbali che in scritto, due privati di trimestre in trimestre, e l'altro con maggior apparato alla tino del corso scolastico, che viene chiuso con una solenne distribuzione di premj.

17. In ogni seminario, oltre i deputati prescritti dal concilio di Trento, vi sia prefetto degli studi, il quale siccome deve assistere agli esami, così almeno una volta il mese deve regolarmente visitare lo scuole c chieder conto ai maestri del profitto di ciascun allievo; vi sia pure un numero sufficiente di esaminatori cui si appartenga di dare negli esperimenti il tema in ciascuna scuola, e quindi giudicare del merito a pluralità di suffragii secreti.

18. Sarà cura speciale del rettore che gli alunni si esercitino m ile ceremonie sacre, e nel canto gregoriano, per le quali due istruzioni risserà i giorni di vacanza, badando bene di non fare attendere al canto se non (¡negli alunni che abbiano compiuti gli anni 18, e per ciò clic riguarda le ceremonie sacre obbligando ad esercitarsi nella parte prattica tutti quanti, e facendo istruire nella parte teoretica solamente quelli che abbiano compiuto il corso di filosofia. Per la parte prattica farà tenere l'operetta di monsignor Siliani: per le teorie poi il corso di liturgia di monsignor Fornici.

19. Perchè poi i maestri abbiano una regola più determinata e sicura neirinsegnamento, qui sotto si prescrivono i libri che dovranno tenere in ciascuna scuola.

Mansi, 43, 820. 821-826.

CONVENTUS FRISINGENSIS EPISCOPORUM BAVARIAE
(1 oct. 1850)

De recta educatione clericorum

Es schinerzt dio chrfurchtsvollst I nterzeichncten innîgst, Eurcr Konigliehen MaJcstAt sagen zu miissen, dass der katholischcn Kirche Bayerns in dieser Beziehung noch Vicies innngclt, und dass dio so fûblbaro Lückc baldigst ausgefüllt werden muss. Kein Artikel des Concordâtes bat der Kirche ihre Rechio so vollstûndig und mit so bestiinmtcn Wortcn gewahrt, als der fünfte 1m Zusammenhaltv nut Art. XII, b(l\ und doch ist er nur ganz ungonügond vollzogen wordon.

Man wird freilioh einwenden, dass jn wobl übcrall Klcrikalseminarion besteben — aber sic bestchen nicht, wie das Concordat ausdriicklich stipulivi, nudi der Vorschrift des

1 [Cfr. n. 694].

Tridcntinums. Denn diesar heillgc Kirchenrath (sess. XXIII, c. 18, *de ref.*)[1] hat in Erwügung dor Gcfahren, wclcho der Jugend von alien Sciten drohen, und des furchtbaren Labels fur die Kirche, wenn sittlich Vcrdorbcne in ihren Dienst eintreten, anbefohlcn, dass die vom Bischof zu leitonde Erziehung des Klerus schon im Knnbenalter mit dem zwolften Jahrv beginnen und in dem bischbflichen Dibcesanseminar atatttlndcn, und doss dor Bischof den Vnterrieht in diesar Anstalt von den Rudimentali an bis zur Théologie hinauf ordnen soil.

Dicser Vorschrift des Tridcntinuins, wclche durch das Concordat staatsgrundgcsetzUcho Ancrkennung hat, 1st nirgends genugt. Die Dotation mancher Seminarien und die bisherige Einrichtung der Studion gestattete die Aufnahine dor Candidatcn des geistlichen Standes erst im letzten Jnhre vor dvr Priestcrweihe, odor hochstens zwei Jnhre vorher, – vln Vmstand, welcher dem Bischof die so strong von ihm zu verantwortende Erziehung dr- Klerus geradezu unmoglich und os gegen seinon Willen unvcrmeidlich mncht, cinse Rich Unwürdige und schlecht Vorbercitctv in das Heiligthuni cinHchleicben. In jenen Didcesen abcr, wo cs durch milde Stiftungen von Privateli mid durch die W'ohlthütigkeit der GIAublgcn gclungen 1st, mit den magar dotirten Seminarien Convicte fiir die Studircnden der Theblogie odor Riiabenconvicte für die Schiller der Gymmisien und hiteinischen Sellateli zu cnichtcn, da slnd diese Anstalten fur die Bcdürfnissv dor Dioccsen nicht ausreichond und – was ganz besonders ill's \uge zu fassen ist — die vom Tridentinuin so nachdrücklicli gefordrrte Anordnung des I ntcrrichts durch den Bischof bcstcht nirgends. Die Zuglinge der bischoflichvn Seminarien machen ihre Studion an olTentlichcn Anstaltcn, Gymnasicn und Lyccen, auf dervu Loitung und Doctrin die Bischofe keincn odor nur sehr geringen Einíluss babón, doren Professore!! sie nicht crneiinen odor naoh Bedarf entiernon kònnen, wAhrand das Concordat ihnen dieses Redit ausbedungen hat; ja sclbst die AnsteUung der Rectoren und Subregenten der Seminarien, die Aufnahine von Zoglingen in dlesclbvn und die Verwaltung ihres Vermogcns hat der Staat beaufsichtigcn und bcschriinkvn wollcn. Diesar Zustnnd der Dingo kann aber um so weniger fortdauem, als die hvklagenswerthvn Mangel dvr Erziehung und des I ntcrrichts an den olTentlichcn AnstaltOQ, Wclcho wir Eurvr Kóniglichen MajcstAt soglvich dandelion werden. es den BiHcliofvn von Tag zu Tag unvcnnddlicher machen, selbst für die Bildung des Klerus zn sorgeri. Das Oborhaupt der Ruche hat ebcnfalls, wle Eure Khnigliche Majostilt ans dem in Abschrift anliegondcn Breve an div Erzbischdfe Bayerns zu entnehmen geruhen werden, diese Kngelvgvnhvit crnstlicb in Erwiigung gezogon, und vs ist dahcr hohe Zcit, dass Art. V des Concordâtes ganz crfvllt werde. Zur Vcrmeiduiig von Missverstandnissen muge div Bcmerkung erlaubt sein, dass der Episcopat keineswegs die Aufhebung der an den bisch dliehen Seminarian schon bestvhenden Lehranstalten bcabsichtigt, im Gegenthcil doren l'ortdaucr und Ilebung wúnscht, aber zugleieh vvrlangen muss, duss dor concordatmAsBigen VvrptUchtung des Staatcs zur Dotation der Seminarien durch Uebergabe diener Anstalh n an den Bischof, wo dies moglich ist, Oder durch Freigcbung der Errichtung solcher Studlenau8tnlt<-n in den bischotliohen Seminarien geniigt werde. Auch dürftc zur BcMritlgung allenfrdlBlger Bodenken zu crwAhncn sein, dass es zur besscron Errcichung des Sominnrzweckvb namvntlich in grôsscrvn DiOcesen nach den Vorschriftcn des Trident inums dem Bischofe unbenommen 1st, die zur Erziehung des Klerus nnthwendige Anstalt in mvlirvrvn Abthcilungon und in verschiedencn llhusvrn. Jedoch im engsten moralischon Verbnnd mit cinander, zu errichtvn.

Nach diesen Vorbemerkungen erlnuben sich die allerunterthflnigst Untcrzcichncten die auf das Concordat begrundeten Postulate der Kirche in folgenden SAtzcn niedcrzulcgon.

785 1. Eb 1st cine heiligv Ptlicht der Kirche. zu tordern, dass der Art. V des Concordâtes ganz und ohno Rûckhalt ausgeführt, und dor entgegenstchende § 76 im Zusammenhulte mit den It 77 und 78 dos Religionsedivte so wie idle Altern und ncuern Vcrordnungen, wclcho die

[1] [Cir. n. 290].

Blschòfe in dor Ausilbung der ihnon durch Art. V des Concordâtes gewfchrlctetcten Rcchte hcmmcn. vollig aufgohobon werden;

2. dass es, inn diese Seminarien nach dem Wortlaute des €oncordate ad norma in 8. Concilii Trid. oinrichten zu kOnnen, den BischÔfen freistche und mogliob gemncht werde, jene Lehranstaltcn. wclche zur Bildung der zukunftlgen Priester vom Knabcnalter an bis zu den ludieren Weihen nothwendig slud, das ist nach unserer Einrichtung latei-nische Schulen, Gymnasium mid Lyceum, mit diesen Seminarien nntrennbar zu vcrcinigen. resp. in denselben zu erriebten, die Seminarien sammt diesen Lehranstaltcn zu organisiren und den Unterricht darin anzuordnen, oline alle Bchinderung und Einmischung von aussen, und dass es den Bischòfen unbenornmen sei. diene Seminarien je nach den Bcdürfnfesen ihrer Dioccsen in verschiedenen Abthcilungen und an verschiedenen Ortcn zu grdndcn.

3. Dass die VorstAnde an diesen Anstaltcn ausschliesslich vom Bischofe ernannt und ciao staatliche, an gewisse Bedingungen gekniipftc Genchmigung datür nicht erfordert werde.

I. Dass die Lehrer und Professore!! an den Seminarien, reap. an den datait verbundenen Lehranstaltcn. wie os das Concordat au<drüeklich zusichert, vom Bischofe vollig freí ernannt werden, olino dass einc kOniglichc Genchmigung erfordert wird. und đa> die Bcdingungen von Pfarr- odor reinstaatlicheni ProfessorenGoncurs wegfallen. wobci sich jcdoch die Bischofe das Rcoht vorbehalten. die für ein liesonderes Lehriach anzustellenden Lehrer odor Profoèsoron entweder sclbst zu prüfcn oder durch eine von ihnon ƶu uninengesetzte Commission priifen zu lassen.

5. Dass die Aufnahine in diese Seminarien und die datür anzuordnenden Prufungcn vollig irei seien, und zu ersterer cine konigliche Genchmigung nicht mchr cintróte.

6. Dass die Erlangung des Tischtitcls als Vorbedmgung der Ordination dadurcb verrinfaeht werden inbgc, dass für jede Discese cine crgicbtge Avvrsalsummc für die Tischtitel geleistet werde.

7. Dass der Staat seine Dotationsptlicht dor Seminarien erfiille. wobci Jcdoch urn so weniger zu besorgen 1st. dass ihm allzufichwere neue Boston zugemuthet werden. als diese Dotation theils, wo os thunlich 1st, durch Ueberlassung bestehendcr Gymnasial- und hiteinischcr Schulstiftungen oder Exigenzen, sowic von Lycenlfonds und Exigenzen, theils durch Beitr/lge aus den Itentcn des Kirchenvermogens. theils durch Inanspruchnnhme der Wohlthiitigkcit der Glilubigen grossentheils horbelgcschatTt werden kann. und man lieue Dotationszuschüflsc nur danu begchren wird. wenn die geuanuten Mittel nicht ausrcichcu oder heniitzt werden konnen.

8. Dass den Bischôfen die vollig freie Verwaltung der SeminarfomLs nach Maassgabe der kirchlichcn Gesetze oline Curatei von Scite des Staates übcrgebou werde.

9. Dass jcdenfalls die Lyccen, welcho neben bischoflichen Seminarien bestehon. SOglcich als bisehoflichc Anstaltcn erkhirt. mit den Seminarien untrennbar verbunden. und ihre Professore!! nach Art. V des Concordâtes künftig von den Bisehofen ernannt werden. Wobci os sich von sclbst verstcht. dass erworbene Kechte sehon Angestvllter uuangetustet bleibrn.

Die alloruntcrthnnigst ruterzeiehneten werden sich beeilen, Enter K<»niglichen Majcstfit nach Maassgnhe vorstehendcr Punkte VorschlAge zur llerstellung von Diocesanseminarien ad normam s. Concilii Trid. nach don Beddrfnissen der einzelnen Dioccsen zu unterbreiten, ans welchen sich Allerhochstdieselben überzeugen werden. dass die Ilerr-Htcllung HOlcher Anstaltcn uberall moglich 1st odor wenigstens für die Zukunft angebahnt werden kann.

Mansi il. 131-137.

De Seminariis Generalibus et Conciliaribus in Hispanica Natione

(Ex Convent, cum Regno Hispanico, 16 mart. 1851).

786 (320) Art. 28. - Regiae Majestatis Catholicae Gubernium, firmo alioquin proposito opportune, et quo citius circumstantiae id sinant, reque prius cum Apostolica Sede concordata, Seminaria *Generalia* instituendi, in quibus latiori, ut par est, modo ecclesiastica studia excolantur, provide pro sui parte curabit, ut Seminaria *Conciliaria* in Dioecesibus, ubi nunc desunt, sine mora erigantur, quo nempe in posterum nulla in Hispanica ditione Ecclesia sit, quae unum saltem Seminarium sui Cleri educationi sufficiens non habeat. In Seminariis admittentur, atque ad normam Sacri *Concilii Tridentini* informabuntur ac instituentur adolescentes, quos Archiepiscopi, et Episcopi pro Dioecesium necessitate vel utilitate in eadem recipiendos indicaverint. In omnibus vero quae ad Seminariorum regimen, doctrinam, bonorumque administrationem pertinent, Tridentini ipsius Concilii decreta servabuntur.

Si novae Dioecesium circumscriptionis causa duo Seminaria in aliquibus supersint, alterum in principe Episcopatus Civitate, alterum in Dioecesi adgreganda. utrumque conservabitur quamdiu Regio Gubernio atque Episcopis id unanimi consensu utile videatur.

787 (321) Art, 35. - Seminariis Conciliaribus iuxta necessitatum et circumstantiarum varietatem intra nonaginta et centumviginti millia argenteorum quotannis attribuentur. ...

788 (322) Art. 36. - Quae in superioribus Articulis statuta est Cultui ac Clero redituum assignatio ita quidem intelligetur, ut cum per circumstantias liceat, augeri possit. ...

789 (323) Art. 37. - Rata pars redituum cuilibet Mensae Episcopali pro tempore vacationis debita, deductis tum emolumentis, quae respondeant Oeconomo per Capitulum ipso actu electionis Vicarii Capitularis deputando, tum sumptibus ad urgentem Episcopalis palatii restaurationem requisitis, inter Seminarium Conciliare et futurum Praelatum aequaliter dividetur. ...

Concord. 785 e. 700 s.; *Pii IX Acia* 1, 326 s. 332 s.

De adolescentibus ad sacerdotale munus formandis

(Ex Epist. Encycl. .Venio *ccrle ignorat* ad Episcopos Hiberniae, 25 mart. 1852).

790 (324) § 3. - Nunc vero cum *nihil sit,* veluti compertum exploratumque Vobis est, Venerabiles Fratres, quod *alios magis ad pietatem, et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt,l* ne intermittatis unquam vestram omnem industriam, et operam

• [Cfr. n. 288].

impendere, ut omnes in sortem Domini vocati propriae vocationis et officii memores ab iis omnino declinent quae Clericis vetita, quaeque eos nequaquam decent, et exemplum sint fidelium *in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate,* (I *T* 4, 12), ut honestum clericale habitum illorum ordini, ac dignitati congruentem deferant,[1] ac proprii ministerii partes pie, riteque obeant, ut sanctissima Ecclesiae Sacramenta, per quae omnis vera iustitia vel incipit, vel coepta augetur, vel amissa reparatur, ea, qua par est religione, decore et cultu fidelibus ministrent, ut orationi instent, et sacrarum praesertim disciplinarum studia sedulo colant, ac sub vestro ductu animarum saluti studiosissime inserviant. Quisque autem Vestrum apprime noscit quam vehementer in hac praesertim tanta temporum asperitate Ecclesiae intersit, idoneos habere .Ministros, qui nonnisi ex Clericis optime institutis fieri possunt.[2] Quapropter vestras omnes curas, cogitationesque in id intentissimo studio conferre numquam desinite, Venerabiles Fratres, ut adolescentes Clerici vel *a teneris annis* ad omnem pietatem, virtutem, atque ecclesiasticum spiritum mature fingantur, ac tum humanioribus litteris, tum severioribus disciplinis potissimum sacris, ab omni prorsus cuiusque *profanae novitatis,*[3] et erroris periculo alienis accurate erudiantur, quo virtutum omnium ornatu fulgentes, ac salutaris, solidaeque doctrinae praesidio muniti possint in tempore Christianam plebem verbo et exemplo docere, *et eos qui contradicunt arguere. (Tt* 1, 9).[1]

Pii IX Acta 1, 358 s.; PF *Ius Pont.* 6. 1, 130; CIC *Fontes* 2. 868.

CONCILIUM PROVINCIALE WESTMONASTERIENSE I
(6 itti. 1S52)

De Collegiis seu Seminariis

Cap. XXVI. - *De collegiis seu seminariis.* Summopere religionis augmento profuturum putamus, si seminaria, in quibus seorsim educarentur clerici, possent fundari. Sed cum in nostris collegiis ipsi, inventuri sacculari immisti, nunc instituantur, debemus pro virili parte adlaborare, ut ecclesiasticus spiritus inter eos vigeat, nec ad mundana desideria ipsorum corda deflectantur.

1. Iuvenes seu pueri igitur eligantur (pii signa vocationis non aequivoca dederunt; in quibus iam fulgeat vitae innocentia, docilitas et pietas, cum ingenio non mediocri coniuncta. Examinatores deputentur, qui omnes in collegium inter clericos admittendos examini subiiciant; quique

' [Cfr. *limi.* t». 288],
' (Cfr. n. 754],
' Cfr. *l T.* 6, 20.
' Plus IX nd linee eadem, litteris *Probe noscitis* (17 nuil. 1852), llispanlurum Archiepiscopos et Episcopos hortabatur: *Pii IX Acta* 1. 363 s.

de iilorum anteacta vita, non minus quam de animi dotibus, investigationem instituant.

2. luvabit etiam, si per concursum alumni in collegia admittantur, ita tamen ut iura nulla existentia vel futura laedantur.

3. - Quovis anno rector collegii episcopo, vel episcopis, rationem reddet do profectu et moribus uniuscuiusque alumni.

4. - Diligenter instruantur, etiam si expediat seorsim, de re ascetica, in collationibus quovis mense habendis: methodum meditandi doceantur; rubricas ac caeremonias ecclesiae apprime discant.

5. - In cantu ecclesiastico exerceantur, postquam theorice didicerint. Et ut uniformitas introducatur, volumus ut ubique, sed maxime in collegiis, ubicumque in missa et in officiis adhibetur cantus planus seu Gregorianus, cantus Romanus solus adhibeatur. Orationes ergo, responsoria, epistola, evangelium et alia huiusmodi, prout in caeremoniali episcoporum, vel in aliis authenticis libris traditur, canantur. Idem dicendum ile rubricis et caeremoniis ecclesiasticis; in quibus non pro lubito adoptandae consuetudines aliarum nationum, sed adhaerendum stricte definitionibus et regidis, et, his deficientibus, usibus et praxi sanctae Romanae ecclesiae.

Mansi 44, 747.

I)c Seminariorum erectione et regimine in Dicione Costaricensi

(Ex Convent, cuín República Costnricac, 7 oct. 1852).

792 (325) Art. IO. - Sancta Sedes proprio utens iure novas dioeceses eriget, ac novas earumilem peraget circumscriptiones, cum id fidelium necessitas aut utilitas postulaverit. Verumtamen ubi id contigerit cum Costaricensi Gubernio consilia conferet. In unaquaque earumdem dioecesium instituentur Canonicorum Capitulum et Episcopale Seminarium accommodatum ad Cleri Dioeeesani numerum ct ipsarum dioecesium indigentias. Pro dote cuiusque Sedis, Capituli et Seminarii, quae erigenda erunt, ea norma erit sequenda, quae statuta est pro Costaricensi Ecclesia, quae quamprimum Canonicorum Capitulum habebit efformatum iuxta schema inferius referendum. In Seminaria excipientur et instituentur iuxta Tridentinae Synodi praescripta ii adolescentes, quos Episcopi ex propria dioecesis necessitate vel utilitate admittendos esse consuerint. Ea omnia quae ad eorumdem Seminariorum regimen, ordinationem, doctrinam, gubernationem et administrationem pertinent a Dioecesano antistite unice pendere debent, qui suam liberam plenamque auctoritatem et ius in ea exercebit. Rectores quoque et professores seminariorum ab episcopis libere nominabuntur, et quotiescumque necessarium vel utile ab ipsis indicabitur removebuntur.

Concord. 803 8/. Pii *IX Acta* 1. 155 s.; PF *Ius Pont.* 7, 31 i s.

Dp Seminariorum erectione et regimine in Dicione Guatimalensi

(Ex Convent, cum República Guatimnluc, 7 oct. 1852).

793 326) Art. 10. - Sancta Sedes proprio utens iure novas Dioeceses eriget, ac novas earumdem peraget circumscriptiones, cum id fidelium necessitas aut utilitas postulaverit. Verumtamen ubi id contigerit, cum Guatimalensi gubernio consilia conferet. In unaquaque earumdem Dioecesium instituentur Canonicorum Capitulum et Episcopale Seminarium accommodatum ad Cleri Dioecesani numerum, et ipsarum Dioecesium indigentias. Pro ilote cuiusque Sedis, Capituli et Seminarii, quae erigenda erunt, ea norma erit sequenda quae pro aliis iam existentibus est statuta, collate inter Apostolicam Sedem et Gubernium consiliis, quo eiusmodi dos decora ac plane libera, seu independeos sit.

'94 (327) Art. 12. - In Guatimalensi dioecesi, Seminarium Archiepiscopale erit conservandum, in iis autem Dioecesibus, quae futuro tempore constituentur, nulla interposita mora, cum praedicta pariter dote erunt erigenda. In Seminaria autem admittentur, ibique ad normam Sancti Concilii Tridentini instituentur, ii adolescentes, quos Archiepiscopus et Episcopi ex propria Dioecesis necessitate vel utilitate excipiendos esse indicaverint. Ea omnia quae ad eorumdem Seminariorum regimen, Ordinationem, doctrinam, gubernationem et administrationem pertinent a Dioecesano Antistite unice pendere debent, qui suam liberam, plenamque auctoritatem, et ius in ea exercebit. Rectores quoque et Professores Seminariorum ab Episcopo libere nominabuntur et quotiescumque necessarium, vel utile ab ipso indicabitur, removebuntur.

Concord. 815 s.: *Pii IX Acta* 1, 511 s.; PF Tus *Pont.* 7. 311.

De selectis adolescentibus a>l omnem virtutem mature in Seminario tingendis

(Ex Epist. *Inter multiplices* ad Episcopos Gallinruni, 21 mart. 1853).

795 (328) Atque imprimis cum compertum exploratumque Vobis sit quantopere ad rei tum sacrae tum publicae prosperitatem conducat recta praesertim Cleri institutio, ne intermittatis concordibus animis in tanti momenti negotium curas, cogitationesque vestras conferre. Pergite ut facitis nihil unquam intentatum relinquere, ut adolescentes ('levici in vestris Seminariis ad omnem virtutem, pietatem et ecclesiasticum spiritum mature lingantur, ut in humilitate crescant, sine qua nunquam possumus placere Deo, ac simul humanioribus literis severioribusque disciplinis, potissimum sacris ab omni prorsus cuiusque erroris periculo alienis ita diligenter imbuantur, ut non solum germanam dicendi scribendique elegantiam, eloquentiam tum ex sapientissimis Sanctorum Patrum operibus.

tum ex clarissimis Ethnicis Scriptoribus ab omni labe purgatis addiscere, verum etiam perfectam praecipue solidamque theologicarum doctrinarum, Ecclesiasticae Historiae et Sacrorum Canonum scientiam ex auctoribus ab hac Apostolica Sede probatis depromptam consequi valeant.

Ita porro illustris iste Galliae Clerus, qui tot viris ingenio, pietate, doctrina, ecclesiastico spiritu ac singulari in hanc Apostolicam Sedem obsequio spectatis refulget, magis indies abundabit navis et industriis operariis, qui virtutum ornatu praestantes ac salutaris scientiae praesidio muniti valeant in tempore auxiliariam Vobis in Dominica vinea excolenda operam praebere, *eos qui contradicunt arguere (Tt.* 1, 9), ac non solum Galliae fideles in sanctissima nostra religione confirmare, verum etiam illam apud longinquas et infideles nationes sacris expeditionibus propagare, quemadmodum Clerus idem summa cum sui nominis laude, religionis bono et animarum salute hactenus peragendum curavit.

Pii IX Acta 1, 443 8.; CL 4, 192.

SYNODUS CHALDEENSIS (7-21 iun. 1853)

De Sacramento Ordinis et de Seminariis

796 Chap. XVI. - Nous professons que le sacrement de l'ordre est l'un des sacrements de l'Eglise, par lequel les ordinanda reçoivent le pouvoir d'exercer certaines fonctions et services ecclésiastiques, de consacrer le Corps et le Sang du Seigneur, de lier et délier les péchés.

L'Evêque seul a le pouvoir d'ordonner le prêtre. Cependant il ne lui est pas permis d'ordonner quelqu'un en dehors de son diocèse, sans l'autorisation de l'Ordinaire respectif. Le Patriarche non plus n'a pas le droit d'ordonner quelqu'un d'un autre diocèse que le sien, sauf en cas de nécessité.

Nous recommandons aussi à tous les Évêques de n'élever personne, surtout aux ordres majeures, sans qu'il ait fait une retraite spirituelle pour se préparer à la réception de cet ordre auguste. La collation des ordres sacrés doit se faire dans l'église devant le public et à la messe solennelle. Il n'est pas permis à l'Évêque de demander ou de prendre quoi que ce soit à l'occasion de l'ordination.

Les ordres hiérarchiques dans notre rite sont au nombre de huit; dont cinq mineurs, à savoir: les ordres de Portier, Lecteur, Exorciste, Acolythe et Sous-diacre (la tonsure se donne dans l'ordination du portier); et trois majeurs: Diaconat, Prêtrise et Episcopat.

L'âge requis pour la réception des (premiers) ordres est 12 ans; pour le sous-diaconat 15 ans; pour le diaconat 23 ans; pour la prêtrise 25 et pour l'Épiscopat 30.

• (Cfr. n. CSG. 6JO].

Quant à la science requise chez les ordinands, les candidats aux ordres mineurs doivent savoir le catéchisme, la lecture de la langue chaldéenne et le chant ecclésiastique. Le diacre, en plus de cela, doit savoir écrire et expliquer la langue chaldéenne. Le prêtre doit avoir les connaissances nécessaires pour l'administration des sacrements.

Nous n'avons pas de temps fixé pour les ordinations.

797 En conférant les ordres mineurs, après la récitation des prières indiquées dans le pontifical, l'Évêque revêt le portier de l'aube et du cordon et lui remet les clés des portes de l'église; au lecteur il remet la sainte Bible; à l'exorciste., le livre des exorcismes; à l'acolythe, le chandelier et les deux burettes de vin et d'eau; au sous-diacre, après lui avoir mis l'étole sur l'épaule gauche, il remet le livre des Epitres et l'encensoir.

Dans l'ordination du diacre, l'Évêque, après avoir récité les prières liturgiques, met sa main droite sur la tête de Ferdinand en disant: ‹ Reçois le Saint-Esprit, etc.»; puis il lui passe la manchette à l'avant-bras gauche. lui attache l'étole sous l'épaule droite, et le revêt de la dalmatique en lui remettant le livre des Évangiles.

Dans l'ordination des prêtres, nous usons de l'imposition des mains et de la porrection des vases sacrés. Au début de l'ordination, l'Évêque met l'étole au cou de Ferdinand en récitant les prières indiquées pour cela. Lorsqu'il a posé la main sur la tête de Ferdinand, les prêtres présents eux aussi posent les mains sur ses épaules. L'Evêque alors implore pour lui de Dieu le pouvoir de prêcher, confesser, etc.... Puis il lui souffle au visage en disant: « Reçois le Saint-Esprit, etc. ... » Pendant ce temps, il le revêt de l'ornement, oint sa tête et ses mains du saint Chrême, et lui présente le calice avec le vin et la patène avec le pain pour qu'il les touche. Ensuite il lui accorde le pouvoir de consacrer le corps et le sang du Christ; enfin il lui remet FÉvangile.

"98 Dans l'ordination de l'Évêque, il faut que l'Évêque consécrateur se fasse assister par deux autres Évêques. Au début du sacre on récite quelques prières avec la Profession de foi et les Litanies des Saints. .Mais l'essence de cette consécration consiste dans l'imposition des mains de l'Evêque consécrateur et des deux Évêques assistants avec la récitation de la prière:

‹ Reçois le Saint-Esprit, etc....» Après quoi l'Evêque consécrateur oint la tête et les mains de Ferdinand du saint Chrême. Ensuite il bénit la crosse, l'anneau et la mitre et lui remet le livre des Evangiles.

Il y a encore, dans notre rite, le chorévêque et l'archidiacre. .Mais il s'agit là de purs offices, qui n'ont, rien à faire avec le sacrement de l'Ordre. C'est pourquoi nous ne parions pas de leur ordination, de même que nous passons sous silence le sacre du Patriarche qui est une simple cérémonie.

"99 Chap. XXII. - Nous savons que la majorité de notre clergé est dépourvue de la science suffisante à l'accomplissement des devoirs sacerdotaux. C'est ce qui nous a persuadés que notre Nation a besoin d'un séminaire pour l'instruction et l'éducation du clergé, afin que les prêtres, qui y seront formés, puissent être utiles aux âmes par leur enseignement, leur zèle et l'exemple de leur vie honnête.

On recevra dans ce séminaire les élèves envoyés par les Évêques de la Nation. Il faut que les élèves y vivent sous des règles adaptées à la lin voulue.

Il faut qu'ils aient des heures déterminées pour l'étude, la prière et les autres exercices, qui conviennent à leur état, afin qu'ils acquièrent non seulement une science suffisante, mais surtout la piété et les vertus exigées des clercs, à savoir: l'humilité, la modestie, l'obéissance, l'abnégation des biens de la terre, le zèle pour la gloire de Dieu et le salut des âmes.

On apprendra dans ce séminaire les règles grammaticales des deux langues chaldéenne et arabe, les cérémonies de l'Église avec leurs chants liturgiques, les principes de la rhétorique, de la philosophie, et de la théologie morale. Que s'il y a quelques élèves capables d'une plus grande instruction, on emploiera des moyens appropriés pour qu'ils puissent progresser selon leurs talents.

Et comme il nous est impossible de réaliser nous-mêmes ce grand bien si urgent, à cause de la pauvreté de notre Nation, nous nous tournons vers le Rév.me Père Pro-délégué Apostolique et nous le prions d'avoir lui-même à cœur cette œuvre. Dans ce but nous lui présentons le couvent de Mar-Gorguis à Bawira, pour qu'il l'aménage et l'ordonne selon sa prudence et y place un personnel capable de l'administrer.

En vérité il ne peut faire pour notre Nation un bien plus grand ni plus méritoire. C'est pourquoi toute la Nation lui sera obligée, lui saura grée et n'oubliera pas son bienfait.

Nous recommandons aux Évêques d'avoir à cœur d'ouvrir des écoles, pour l'instruction de la jeunesse, dans tous les villages de leurs diocèses.

ICO *Fonia.* Series II, fase. XVII, 61. 75.

De pia ac docta cleri institutione

(Ex Litt. Ap. *Cum Romani Pontifica,* quibus *Seminarium Pium* in Urbe eritritur,' 28 iun. 1853).

800 (330) Cum Romani Pontifices Decessores Nostri de Christianae et civilis reipublicae bone vel maxime solliciti, deque ingenuarum artium optimorumque studiorum incremento tot sane nominibus splendide meriti probe noscerent, quantopere ad augustae religionis et humanae societatis incolumitatem prosperitatemque procurandam, atque ad veram sanamque doctrinam tuendam conducat recta et accurata Cleri institutio, tum suas omnes curas cogitationesque in id praesertim singulari vigilantia conferre nunquam intermiserunt, ut omnes vocati in sortem Domini ad pietatem omnemque virtutem sedulo lingerentur, ac literis et disciplinis potissimum sacris rite imbuerentur, quo et morum gravitate et sapientiae praestantia clari fulgerent tamquam lucernae ardentes in Domo Dei, et magno sacrae publicaeque rei usui et ornamento essent. Quapropter iidem Pontifices providentissime quidem sapient.issimoque consilio, ac mirifica prorsus munificentia innumeras prope non solum in hac alma Urbe, sed

l (Cfr. n. 694].

ubique locorum Academias, Seminaria, Collegia, Lycea vel a fundamentis excitare, vel instaurare, eaque rebus omnibus munire, effusisque largitionibus, reditibus locupletare, et amplissimis quibusque honoribus, praemiis, privilegiis cumulare nunquam destiterunt, ut bonas artes, pulcherrimasque disciplinas interdum misere afflictas ac prostratas ad novam quasi vitam lucemque revocarent, easque in venustatis gloriaeque splendorem restituerent, et viros divino praecipue ministerio addictos ad illas una cum religione excolendas, atque ad errorum tenebras profligandas excitarent et inflammarent.

801 Quae quidem egregiae, ac plane singulares Praedecessorum Nostro-
mi) rum de pia ac docta Cleri institutione sollicitudines et curae, omni certe praedicatione maiores effecerunt, ut quamplurimi ex ipso Clero semper prodierint viri, qui excellenti ingenio praediti, rebusque optimis instituti, ac vitae sanctitate spectati, et penitissima divinarum, sacraram humanarumque rerum scientia, et omnigena eruditione clarissimi, atque de catholica Ecclesia, deque humana societate et literaria republica mirifice meriti eorum nomen immortalitati commendarunt. Et quidem omnes norunt permulta, eaque magna et insignia, ac nunquam interitura opera ab ecclesiasticis viris doctissime sapientissimeque elucubrata, atque in lucem edita, quibus philosophicarum praesertim, ac theologicarum rerum scientiam, et utriusque inris doctrinam, et sacrae profana» «pie historiae cognitionem et humaniorum literarum, atque ingenuarum artium cultum cum maximo christianae et civilis reipublicae bono et utilitate illustrarunt, amplificarunt, atque ab interitu et erroribus vindicarunt. Ac nemo ignorat, vel ignorare potest, ipsos ecclesiasticos viros rite institutos, ac pietatis et doctrinae laude praestantes suis assiduis, gloriosisque laboribus nihil unquam intentatum reliquisse, ut ignorantiae et vitiorum tenebras profligarent, errorum caliginem depellerent, atque hominum mentes animosque suavissima veritatis luce collustrarent, cosque saluberrimis divinae nostrae religionis praeceptis imbuerent, atque ad pietatem, religionem, omnemque virtutem, honestatem, et pietatem, religionem, omnemque virtutem, honestatem, et humanitatem informarent.

S02 Iam vero si maxima semper vigilantia, ac singularis plane sollicitudo
(332) fuit adhibenda, ut ii omnes, qui in castris Domini militare cupiunt, pie sanctequo educarentur, et optimis erudirentur disciplinis, neminem certe latet, quantoque christianae civilisque reipublicae intersit, tam salutare opus ubique ingeminatis studiis urgeri hisce praesertim asperrimis temporibus, quibus Ecclesiae rationes omnino postulant, ut quotidie magis optimorum Sacerdotum subolescat copia, qui virtutum omnium ornatu fulgentes, ac sana solidaque pollentes doctrina valeant proprii ministerii muneribus pie, seiteque perfungi, Christianam plebem sedulo erudire, animarum saltiti accurate consulere, errantes ad veritatis et institiae semitas reducere, ac Dei, Eiusque Sanctae Ecclesiae causam strenue, scientcrque defendere, ct insidiantium hominum fallacias detegere, errores refellere, insaniam ac temeritatem redarguere, et impetus frangere.

Pii IX Acta 1. 173-475.

CONCILIUM QUEBECENSE IL (28 mai. 1854)

De Sacramento Ordinis

803 Cap. XII. - *De sacramento ordinis.*

1. Sacrificium et sacerdotium ita Dei ordinatione coniuncta sunt, ut ntrumque in omni lege exstiterit. Cuín igitur in Novo Testamento sanctum eucharistiae sacrificium visibile, ex Domini institutione, ecclesia acceperit, fateri etiam oportet, in ea novum esse visibile et externum sacerdotium in quod vetus translatum est.

2. Quamvis autem omni tempore summam dignitatem obtinuerint, tamen Novi Testamenti sacerdotes caeteris omnibus honoro longo antecellunt. Potestas enim tum corpus et sanguinem Domini nostri conficiendi, et offerendi, tum peccata remittendi quae illis collata est, humanam quoque rationem atque intelligentiam superat.

3. Declarat *ergo* synodus huius tanti officii onus nemini temere imponendum esse,sed iis tantum qui illud vitae sanctitate, doctrina, fide, prudent ia sustinere possint. « *Nec quisquam sumet sibi honorem sed qui vocatur a Deo tanguam Aaron* ». (*Hb.* 5, 4).

804 4. Itaque, valde exoptant patres concilii ad clericos pietate et scientia melius informandos, ut tribus annis, post exantlatum philosophiae cursum, in maiori seminario obedientia et sacris litteris se exerceant. Cum. antequam ordinentur, clerici interdum in paroecia sua commorantur, eorum agendi rationi incessanter invigilent parochi, ne lupi rapaces gregem invadant; caveant magnopere ne bonum de illis reddant testimonium, nisi pia conversatione digni habeantur. Itaque, animarum rectores synodus vult monitos gravis culpae reos fore, qui episcopum monere négligeront cum tanto ecclesiae damno.

5. Si quis aliorum sacramentorum naturam et rationem diligenter considerant, facile perspiciet ea omnia ab ordinis sacramento ita pendere, ut sine illo partim confici et administrari nullo modo queant, partira solemn! caeremonia et religioso quodam ritu ae cultu carere videantur. Quare, necease est ut pastores, institutam sacramentorum doctrinam persequentes, eo diligentius de ordinis etiam sacramento sibi agendum arbitrentur.

Mansi 47, 39.

De Seminariorum necessitate

(Ex Allocut. Consist. *Singulari quadam,* 9 dee. 1854.).

805 (333) Illud ad animi Nostri curam grave et acerbum, quibusdam in locis non deesse ex Clero aliquos, qui non semet exhibeant in omnibus *ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei* (1 C' 4, 1; 2 *C* 4, 6). Hinc deest christiano populo divini verbi pabulum, unde nutriatur ad vitam,

hinc infrequens sacramentorum usus, quibus tanta vis inest ad Dei gratiam vel conciliandam vel retinendam. Monendi hi quidem sunt, Venerabiles Fratres, ac vehementius excitandi, ut sacri ministerii partes recte ac fideliter explendas curent; docendi sunt quam gravi se culpa obstringant, qui messis multa cum sit laboran. detrectent in agro Domini. Hortandi sunt, ut quanta sit divinae hostiae virtus ad propitiandum Deum et ilagitiorum poenas avertendas frequenter explicent fidelibus, ut iidem salutari Missae sacrificio religiose adesse, uberesque ex illo fructus percipere studeant. Sane quidem promptiores alicubi fideles essent ad pietatis actus exercendos, si vehementiora haberent a Clero et incitamenta et praesidia. Videtis hinc, Venerabiles Fratres, ad comparandos idoneos ministros Christi quanta sit Seminariorum necessitas et opportunitas; in quibus moderandis non civilis potestatis, sed Episcoporum dumtaxat versari debet cura et industria. Collectos ibi iuvenes in spem religionis succrescentes ad pietatem doctrinamque sedulo informetis, ut duplici quasi instructi gladio boni olirn milites esse queant ad praelianda praelia Domini. Tum in theologicis, tum vero in philosophicis etiam disciplinis probatae fidei scriptores eisdem proponatis, ne qua imbuantur opinione catholicae doctrinae minus consentanea.

PU IX Acta 1. 628 s.

CONCILIUM CINCINNATENSE I (13 mai. 1855)

De muneribus Episcoporum circa candidatos ad sacros Ordines promovendos

806 4. Iuxta sacri concilii Tridentini monita curent episcopi ut nullos ad sacros ordines promoveant nisi cos qui, rite examinati, vel ab ipsis episcopis, vel a sacerdotibus divinae legis peritis sibi adscitis, doctrina, probitate atque omnibus dotibus quae requiruntur a sanctionibus canonicis instructi inveniantur; neminique munus confessiones excipiendi committant nisi praemisso ad hoc speciali examine, toties etiam renovando quoties cuique ordinario necessarium videbitur.

5. Cum valde in votis habeamus ut in omnibus nostrae provinciae sacerdotibus scientia rerum divinarum nequaquam e mente labatur vel parvi aestimetur, sed potius in dies augeatur, enixo hortamur ut collationes de argumentis theologicis fiant inter sacerdotes, quoties per distantiam locorum, aliaque rerum adiuncta, indicio ordinarii opportunae vel factu possibiles videantur.

6. Cum innotuisset patribus deesse in plerisque seminariis dioecesanis tum copiam quae decet magistrorum, tum numerum alumnorum ad alendam aemulationem in studiis scientiae et pietatis necessarium, placuit omnibus, seminarium commune pro universa provincia instituere,

U

seminariis dioecesanis tamen minime sublatis; aedemque seminarii Sanctae-Mariae ad Montem, prope urbem Cincinnatensem, munificentissime a reverendissimo ac illustrissimo domino domino archiepiscopo Cincinnatensi oblatam, eligere in situm novi instituti.

7. Perpensis quoque incrementis, quae exinde sacrarum rerum scientia atque decore, quem catholica religio in his regionibus caperet, censuerunt omnes supplicandam esse sanctam sedem ut ex sua dignatione hoc seminarium provinciale aliquo modo collegium pontificium fieret, quatenus per auctoritatem apostolicam facultate conferendi gradus philosophiae et theologiae, atque exigendi ab alumnis, post sex mensium probationem, iuramentum manendi in propria missione in eiusmodi collegiis consuetum, decoraretur.

8. Ut autem ad studia philosophiae et theologiae adolescentes huius provinciae, statui ecclesiastico sese devoventes rite praeparentur, placuit omnibus, seminarium ad Sanctum-Thomam in dioecesi Ludovicopolitana, ad hoc munificentia illustrissimi ac reverendissimi domini domini Spalding oblatum, seminarium praeparatorium totius provinciae eligere.

Mansi 17. 182.

De Episcoporum iure in Seminariis gubernandis et administrandis

(Ex Couvent, cum Austriac Imperio, 18 aug. †855).

807 (334) Art. IV. • Archiepiscopis et Episcopis id quoque omne exercere liberum erit, quod pro regimine Dioecesium, sive ex declaratione, sive ex dispositione sacrorum Canonum iuxta praesentem et a S. Sede adprobatam Ecclesiae disciplinam ipsis competit, ac praesertim: *a)*...

b) Ad statum clericalem assumere et ad sacros Ordines secundum Canones promovere, quos necessarios aut utiles Dioecesibus suis indicaverint, et e contrario quos indignos censuerint a susceptione Ordinum arcere.

808 (335) Art. VI. - Nemo sacram Theologiam, disciplinam catechetica!», vel religionis doctrinam in quocumque instituto vel publico vel privato tradet, nisi cum missionem tum auctoritatem obtinuerit ab Episcopo dioecesano, cuius eamdem revocare est, quando id opportunum consuerit. Publici Theologiae professores et disciplinae catecheticae magistri, postquam sacrorum Antistes de candidatorum fide, scientia ac pietate sententiam suam exposuerit, nominabuntur ex iis, quibus docendi missionem et auctoritatem conferre paratum se exhibuerit. Ubi autem theologicae facultatis professorum quidam ab Episcopo ad Seminarii sui alumnos in

' Cfr. Allocut. Consist. *Quod pro Apostolica,* 3 nov. 1855: Pii ZX *Acta* 2, 151.

Theologia erudiendos adhiberi solent, in eiusmodi professores nunquam non assumentur viri, quos sacrorum Antistes ad munus praedictum obeundum prae ceteris habiles censuerit. Pro examinibus eorum, qui ad gradum doctoris Theologiae vel sacrorum Canonum adspirant, dimidiam partem examinantium Episcopus dioecesanus ex doctoribus Theologiae vel sacrorum Canonum constituet.

809 (336) Art. XVII. - Seminaria episcopalia conservabuntur et ubi dotatio eorum haud plene sufficiat fini, cui ad mentem S. Concilii Tridentini inservire debent, ipsi augendae congruo modo providebitur. Praesules dioecesani eadem, iuxta sacrorum Canonum normam, pleno et libero iure gubernabunt, et administrabunt. Igitur praedictorum Seminariorum rectores, et professores, seu magistros nominabunt, et quotiescumque necessarium aut utile ab ipsis censebitur, removebunt. Adolescentes et pueros in iis efformandos recipient, prout Dioecesibus suis expedire in Domino indicaverint. Qui studiis in Seminariis hisce vacaverint, ad scholas alius cuiuscumque instituti, praevio idoneitatis examine, admitti, nec non servatis servandis, pro qualibet extra Seminarium cathedra concurrere poterunt.

Concord. 822 s. 825; ***Pii IX*** *Acia* 2, 466-4G8. 472 s.

De accurata ecclesiasticae educationis methodo

(Ex Epist. Encycl. *Optime noscitis* ad Episcopos univorsae Imperialis ac Regiae Austriacac Dicionis, 5 nov. 1855).

810 (337) Et quoniam compertum cxploratumque Vobis est quam vehementer rei cum sacrae tum publicae intersit, adolescentes praesertim Clericos vel *a teneris annis* ad pietatem, omnemque virtutem, et ecclesiasticum spiritum mature conformari, ac litteris, et disciplinis potissimum sacris ab omni prorsus cuiusque erroris periculo alienis sedulo imbui, et erudiri, iccirco collatis inter vos consiliis omni studio prospicite, ut in vestris Seminariis accurata sit ecclesiasticae educationis ratio, et ea optimorum studiorum vigeat methodus, quae rerum, temporum, ac locorum perpensis adiunctis et maiorem Ecclesiae utilitatem parere possit, ac simul efficiat, ut Clerus salutari solidaque scientia, ac doctrina praefulgeat.[1] In seligendis autem professoribus, seu magistris, singularem diligentiam et vigilantiam adhibete, et gravissimum docendi munus nolite unquam committere, nisi viris, qui religione, pietate, vitae integritate, morum gravitate, ac sanae doctrinae laude omnino praestent.

Pii ***IX*** *Acta* 2, 488 fi.; *Concord.* 843.

[1] (Cfr. n. 795).

De alumnis in spem Sacerdotii ab ineunte aetate in Seminario educandis

(Ex Epist. Encycl. *Sinqulari quidem* ad Episcopos universae Imperialis ac Repine Austriache Dicionis, 17 mart. ISSO).

811 (338) 8. Quoniam vero Sacerdotum labia custodire debent scientiam, qua et respondere possint iis qui legem requirunt de ore ipsorum, et contradicentes revincere,[1] idcirco, Dilecti Filii Nostri ac Venerabiles Fratres, in re‹'tam, accuratamque Cleri institutionem omnes vestras curas convertatis oportet. Summa igitur contentione omnia conamini, ut in vestris praecipuo Seminariis optima ac plane catholica vigeat studiorum ratio, qua adolescentes dorici vel a prima pueritia per probatissimos magistros ad pietatem, omnemque virtutem, et ecclesiasticum spiritum mature fingantur, ac latinae linguae cognitione, et humanioribus litteris, philosophicisque disciplinis ab omni prorsus cuiusque erroris periculo alienis sedulo imbuantur. Atque in primis omnem adhibete vigilantiam ut cum dogmaticam, tum moralem Theologiam ex divinis libris, sanctorumque Patrum traditione, et infallibili Ecclesiae auctoritate haustam ac depromptam, ac simul solidam divinarum litterarum, sacrorum Canonum, ecclesiasticaoque historiae, rerumque liturgiearum scientiam congruo necessarii temporis spatio diligentissime addiscant. Ac Vobis summopere cavendum in librorum delectu, ne in tanta grassantium errorum colluvie a sanae doctrinae semita ecclesiastici adolescentes temere abducantur, cum praesertim haud ignoretis, viros eruditos a Nobis in religione dissidentes, et ab Ecclesiae praecisos, in vulgus edere tam divinos libros, quam Sanctorum Patrum opera, concinna illa quidem elegantia, sed saepe, quod maxime est dolendum, vitiata, ac praeposteris commentariis a veritate detorta.

812 (339) Neminem Vestrum latet quantopere Ecclesiae hisce praesertim temporibus intersit idoneos habere ministros, qui vitae sanctitate, et salutaris doctrinae laude praestantes, ac potentes *in opere et sermone*[2] valeant Dei, eiusque sanctae Ecclesiae causam strenue tueri, et aedificare Domino *domum fidelem*.[2] Nihil itaque intentatum est relinquendum, ut iuniores Clerici vel a teneris annis sancte ac docte educentur, quandoquidem nonnisi ex ipsis rite institutis utiles Ecclesiae ministri fieri possunt. Quo vero facilius pro eximia vestra religione ac pastorali sollicitudine accuratam Cleri institutionem, ex qua Ecclesiae bonum ac populorum salus tantopere pendet, quotidie magis promovere valeatis, ne Vos pigeat exhortari, rogare egregios vestrarum Dioecesium ecclesiasticos, laicosque viros divitiis

[1] M«. 2, 7; *Tt.* 1. 9.
[2] Cfr. *L.* 24, 19.
[3] Cfr. 1 *Rq.* 2, 35; 3 Rff. 11, 38.

pollentes, et in rem catholicam praeclare animatos, ut vestrum sectantes exemplum aliquam pecuniae vim perlibenter tribuere velint, quo nova etiam Seminaria erigere, et congrua dote instruere possitis, in quibus adolescentuli Clerici vel ab ineunte aetate rite instituantur.

Po' *JX Acta* 2, 522 s.; CIC *Fonia* 2, 907.

De Seminario constituendo et quibusdam Convictibus moderandis in irtembergensi Dicione

(Ex Convent, cum Regno Wirtembergeiusi, 8 apr. 1857).

813 (340) Art. Vili. - Liberum erit Episcopo erigere Seminarium iuxta formam Concilii Tridentini, in quod adolescentes et pueros informandos admittet, quos pro necessitate et utilitate Dioecesis suae recipiendos indicaverit. Huius Seminarii ordinatio, doctrina, gubernatio, et administratio Episcopi auctoritati pleno liberoque iure subiectae erunt.

Rectores quoque et Professores seu Magistros Episcopus nominabit, et quotiescumque necessarium, vel utile ab ipso censebitur, removebit.

814 (341) Quamdiu vero Seminarium ad normam Tridentini Concilii desiderabitur, et Convictus publici aerarii maxime sumptibus sustentati. Ehingae, Rotvilae et Tubingae existent, haec observabuntur:

a) Quod attinet ad educationem religiosam et disciplinam domesticam, ea instituta regimini et inspectioni Episcopi subdita sunt.

b) Alumni horum institutorum, quatenus erudiuntur in scholis publicis, aeque ac ceteri discipuli legibus, quae scholis illis constitutae sunt, et normis de ratione et cursu studiorum praescriptis subiacent.

Si ea in re Episcopus (quoad Gymnasia) immutationem quamdam necessariam vel magis opportunam indicaverit, consilia conferet cum Regio Gubernio, quod item pro sua parte nihil, nisi antea collâtis cum Episcopo consiliis, mutabit.

c) Episcopus institutorum corumdem Rectores et Repetitores deputabit, eosque removebit; quos tamen gravibus de causis factoque innitentibus circa res civiles et politicas Regio Gubernio minus acceptos esse resciverit, nunquam eliget. Item quos postea ob easdem causas ingratos Gubernio evasisse comporerit, dimittet.

d) Episcopo competit eadem instituta visitare, delegatos suos ad examina publica, praesertim pro recipiendis alumnis, mittere, relationes periodicas exigere.

e) Prospiciet Regium Gubernium, ut in Gymnasiis, quibuscum coniuncti sunt convictus inferiores, paulatiin non alii, nisi ex Clericorum ordine, Professores instituantur.

Concord. 858 s.: Pit *IX Acia* 2, 598 8.

De iis qui in spem Ecclesiae succrescunt a probatissimis magistris ad ecclesiasticum spiritum conformandis

(Ex Epist. *Etsi aliam* ad Episcopum Rottenburgensem, 30 iuu. ‡857).

815 (342) Cum vero rei tum sacrae, tum publicae bonum et prosperitas maxime pendeat ex illorum vita et exemplo, qui se divino ministerio dedicarunt,' Nobis temperare non possumus, quin Te, Venerabilis Frater, summopere in Domino moneamus, hortemur et excitemus ut omnes Tuas curas cogitationesque ad ecclesiastici ordinis coetum assidue conferas, ac serio diligenterque prospicias ut Tuae Dioecesis Clerus propriae vocationis ac dignitatis memor suam vitam ad Sacrorum Canonum normam et ecclesiasticae disciplinae rationem semper dirigat et morum gravitate, vitae integritate, ac virtutum omnium exemplo praeluceat, orationi instet, proprii ministerii munia sancte, scienter ac sedulo obeat, sacrarum praesertim disciplinarum studia nunquam intermittat, atque in sempiternam hominum salutem procurandam intentissima industria incumbat.

816 (343) Cum autem idonei Ecclesiae Ministri nonnisi ex Clericis optime institutis fieri et haberi possint,3 tum pastoralis Tuae vigilantiae nervos in id potissimum intendas oportet, ut adolescentes clerici vel *a teneris annis* per probatissimos Magistros ad pietatem, religionem et ecclesiasticum spiritum mature fingantur, ac litteris et philosophicis theologicisque disciplinis ab omni prorsus cuiusque erroris periculo omnino alienis diligentissime imbuantur. Nullis iccirco curis nullisque studiis et consiliis parce, ut Clericorum Seminarium ex Concilii Tridentini praescripto quamprimum istic erigas, illudque recte sapienterque instituas. Hanc maximi sane momenti rem prae oculis habentes voluimus ut in octavo Conventionis articulo clarissimis verbis sartum tectumque haberetur ius, quo pollet Episcopus, erigendi Clericorum Seminarium, illudque plena sua libertate et arbitrio regendi moderandique et administrandi sive in adolescentibus Clericis excipiendis, sive in Rectoribus Professoribusque eligendis amovendisque, sive in praescribenda doctrinae tradendae ratione. Atque etiamsi ob peculiaria istius Regni adiuncta toleremus ut, donec idem Seminarium fuerit constitutum, qui ecclesiasticae militiae nomen dare cupiunt temporario modo in Convictibus Ehingae et Rotvilae litterariae institutioni, atque in Convictu Tubingae philosophicis theologicisque disciplinis operam navare, ibique educari queant, a pastorali Tua sollicitudine omnino exposcimus ut omnia coneris, quo Clericorum Seminarium iuxta Tridentinas sanctiones maiori, qua fieri potest, celeritate

‘ Pies IX his litteris vigilantiam Episcopi Rottenburgensis etiam atque etiam in Domino excitabat, ut Conventio a se cum Wirtembergae Rego nuper inita (Cfr. nn. 813 s.) exsecutioni diligenter mandaretur.

‘ (Cfr. n. 288].

• (Cfr. nn. 754. 790].

aperiendum cures. Hac sane de causa nihil inexpertum reliquimus, ut Gubernium idem declararet redditus, qui ex intercalari, uti appellant, fundo supersunt, attribui posse eidem Seminario erigendo, nihilque obstat quominus et facultatem Tibi ab ipso Tridentino Concilio tributam libere adhibeas ad ea comparanda, quae ad idem Seminarium excitandum requiruntur et istorum quoque fidelium pietatem excites, ut in hunc salutarem finem velint suam operam auxiliumque conferre.

Equidem maximam Nobis consolationem afierres, Venerabilis Frater, si interim ad eiusdem Concilii Tridentini normam parvum saltem puerorum Seminarium constituendum curares, velati piares spectatissimi Germaniae Sacrorum Antistites fecerunt.

Concord. 870 8.

CONCILIUM HALIFAXLENSE 1 (8 sept. 1857)

De Sacramento Ordinis

817 Cap. XVI. - *De sacramento ordinis.* « *Nemo sumit sibi* banc *honorent, nisi qui vocatur a Deo tanquam Aaron* » (*Db.* 5, 4). Imo Christus ipse, sicut subdit apostolus, seipsum non glorificavi? ut pontifex fieret, sed ab aeterno patre sempiternum suscepit sacerdotium.

Quibus divinis testimoniis liquido constat, vocationem Dei omnino esse necessariam ad ordines sacros digne suscipiendos, ideoque singulis episcopis gravi monitione dicit idem apostolus: « *Manus cito nemini imposueris* » (1 *T.* 5, 22). Quid magis prodest hominum saluti vel ecclesiae decori, quam ut fideles tantum dispensatores in domo Dei constituanturt aut quid maioris detrimenti Christiana patitur respublica, quam eum fures et latrones, indigni scilicet pastores, aliunde praeter ostium intrant in ovile? Quapropter, episcopalis sollicitudinis munus est praecipuum, maximam adhibere curam in iis seligendis, qui ad talem honorem et onus tam formidandum sunt promovendi. Quam innumera mala, soli Deo cognita, ebristiano populo afferuntur etiam per unum sacerdotem indignum! Meminerint episcopi districtam rationem Deum ab eis exacturum esse, de omnibus quae ad ordinum sacrorum collationem pertinent: unde ea cuncta quae in materia tam gravi ab ecclesia et a sacris canonibus praescripta sunt, summo studio observare debent.

1. Moneantur parentes eos graviter peccare, si. ob mundanas rationes, ecclesiasticum statum liberos suos vel eligere vel reiicere compellunt.

2. Edoceatur populus, ut, si aliquam culpam gravem et publicam in iis cognoscat qui pro sacro ministerio candidati sunt, vel in eorum familia aliquam infamiae notam quae in ecclesiae dedecus redundaret, illos coram Deo teneri talia facere tempestive nota, ut repulsis indignis, honori sacerdotalis ordinis atque ecclesiae utilitati consulatur.

3. Priusquam studia ecclesiastica inceperint, examini subiiciantur omnes candidati.

4. Habeantur ordinationes in ecclesiis cathedralibus, ubi fieri potest, et in temporibus a iure statutis. Serventur quoque interstitia ut uniuscuiusque ordinis officia clericus cognoscere et implere possit, antequam ad alium promoveatur.

Mansi 47, 517.

De clericis mature educandis et sedulo diligenterque probandis

(Ex Epist. Encycl. *Cum nuper* nd Episcopos Regni Utriusque Siciliae, 20 ian. 1858).

818 (344) 2. ... Nihil unquam intentatum relinquite, ut iuniores Clerici vel a teneris annis ad pietatem, religionem et ecclesiasticum spiritum mature instituantur, atque ad optimas artes, et severiores disciplinas ac praesertim ad solidam incorruptamqur theologicarum rerum sacrorumque Canonum scientiam informentur.

819 (345) Atque in primis Apostoli praeceptum prae oculis semper habentes,1 diligentissime cavete, ne cito manus cuipiam unquam imponatis, et in sacris conferendis Ordinibus summam curam, cautionemque impendite. Absit, Venerabiles Fratres, ut in tanti momenti re aliquis ex Vobis sit, qui alienis officiis, studiis, gratiae, humanisque rationibus indulgens velit unquam illos in Clerum cooptare, et ad ecclesiasticos gradus et Ordines promovere, qui minime pollentes dotibus per sacros Canones praescriptis sunt omnino a sacro ministerio reficiendi. Etenim probe nostis quam gravem culpam committat, quantum Ecclesiae damnum afferat, et quam districtam ac plane tremendam Christo Domino rationem reddere debeat, qui indignos sacris Ordinibus initiare non pavet. Quocirca. Venerabiles Fratres, pro egregia vestra religione in admittendis adprobamlisque Clericis nihil Vobis potius sit quam *sapientissima ac providentissimas sacrorum Canonum praescriptiones studiosissime servare, et accurata investigatione et examine noscere ac perpendere cuiusque Clerici originem, institutionem, indolem, ingenium, doctrinam, atque eos dumtaxat sacris Ordinibus decorare, divinisque mysteriis tractandis admovere, qui sedulo diligenterque probati, virtutum omnium ornatu, ac salutaris doctrinae laude, et vero ecclesiastico spiritu spectati vestris Dioecesibus usui et ornamento esse possint, quique sedulo declinantes ab iis omnibus, quae Clericis vetita, quaeque eos nequaquam decent, exemplum sint fidelium *in verbo, in conversatione, in carilate, in fide, in castitate* (1 *T.* 4, 12). In illorum autem praecipue mores, probitatem, integritatem, pietatem, scientiam ac prudentiam inquirite, quibus animarum cura ac regimen est committendum.

Pii IX Acta 3, lü s.; CIC *Fontes* 2, 917 8.

* Ctr. *I T.* 5, 22.

De Institutis dioeccsanís pro ecclesiasticae militiae alumnis in Badensi Dicione

(Ex Convent, cum Miicrno Ducatu Badensi, 28 iun. ‡859).

520 (346) Art. Vili. - Liberum erit Archiepiscopo erigere Seminarium iuxta formam Concilii Tridentini, in quod adolescentes et pueros informandos admittet, quos pro necessitate et utilitate Dioeceseos suae recipiendos duxerit. Cuius Seminarii ordinatio, doctrina, gubernatio, et administratio Archiepiscopi auctoritati pleno liberoque iure subiectae erunt. Propterea Rectores et Professores seu Magistros Archiepiscopus nominabit, et quotiescumque aut necessarium aut utile ab ipso censebitur, removebit.

521 (347) Art. IX. - Quamdiu vero Seminarium iuxta formam Tridentini Concilii non fuerit constit utum, Sancta Sedes ob peculiaria rerum adiuncta consentit, ut interim theologiae candidati in scholis publicis Universitatis Friburgensis studiis vacent, atque Collegium theologicum seu Convictus, qui iam antea existebat, instauretur.

Collegii istius vero regimen et inspectio omnino penes Archiepiscopum erit, qui proinde domesticam disciplinam praescribet, viros ex quibus consilium seu commissio constabit oeconomicae eiusdem Collegii administrationi praeposita, itemque Rectorem, Repetitores et Oeconomum nominabit, atque eos omnes in exercendo munere diriget, ab eoque removebit, si id necessarium esse indicaverit. Sine ipsius consensu nullus alumnorum admittatur, et qui admissi fuerint, ab ipso quovis tempore, si opus fuerit, dimitti poterunt. In hoc Collegium Archiepiscopus admittere poterit, quos ecclesiasticae militiae nomen dare cupientes ipse amplioribus philosophiae studiis in Universitate erudiri voluerit.

Consentit Sancta Sedes, ut Archiepiscopus in huiusmodi sustentando Collegio summam impendere pergat, quam hactenus ex bonis Seminario attributis in Collegium idem erogare consuevit, dummodo ex fundis ecclesiasticis generalibus, aliisque pro re catholica destinatis ea praebeantur, quae hactenus tributa sunt, atque si haec non sufficiant, omne id suppeditetur, quod collât is cum Archiepiscopo consiliis necessarium esse censeatur.

Omnes vero eiusdem Collegii alumni peractis in scholis Universitatis studiis, in Seminarium sic dictum Clericale apud S. Petrum prope Friburgum situm admittendi erunt, ibique manebunt donec presbyteratus ordine fuerint initiati. Quod quidem Seminarium Archiepiscopo pleno liberoque iure subicctum erit, velut aliud ad Concilii Tridentini formam in posterum erigendum, de quo in praecedenti articulo habita mentio est.

‡ Cfr. Litt. Ap. *Optime noscis* ad Archiop. Frlburgensem in Br., 29 qept. 1859; *Concord.* 905 e.

822 (348) Art. X. - Cum autem Gubernium ad rectam catholicae iuventntis institutionem Convictus quosdam iis in locis erigere intendat, in quibus iam publica gymnasia seu lycea pro Catholicis destinata existant, poterunt interea et quamdiu Seminaria puerorum desiderantur, inter ceteros illi quoque pueri et adolescentes admitti, qui clero adscribí cupiunt.

Horum autem Convictuum statuta et regulae initis Archiepiscopum inter et Gubernium consiliis praescribenda, ac dein, si opus fuerit, mutanda erunt.

Superiores quoque et Repetitores nonnisi initis cum eodem Archiepiscopo consiliis ex viris ecclesiasticis erunt eligendi. Omnes autem alii in iisdem convictibus quovis munere fungentes catholici sint oportet.

Inter alumnos catholici tantum pueri et adolescentes erunt admittendi, praemisso tamen examine, cui Archiepiscopi delegatus assistere debebit. Xcmo porro admittatur sine Archiepiscopi consensu, nemo item in Collegio retineatur, quem idem Archiepiscopus removendum esse duxerit.

Magistri omnes, qui in eiusmodi gymnasiis et lyceis docendi munus exercent, ex catholicis viris erunt deligendi. Si vero Archiepiscopus aliquid de Magistris, aliisque cuique Convictui addictis, vel de studiorum ratione, vel do disciplina animadvertendum aut reprehendendum esse duxerit, tunc Gubernium eo quo potuerit modo curabit, ut Archiepiscopi animadversionibus et desideriis satisfiat.

Liberum porro erit Archiepiscopo ordinare et statuere ea omnia, quae ad religiosam alumnorum educationem et instructionem in Convictu spectant, et advigilare, ne in quavis tradenda disciplina quidpiam adsit, quod catholicae religioni morumque honestati adversetur. Proinde eosdem Convictus visitare, ad examina deputatos mittere, atque a Superioribus periodicas relationes exigere poterit.

823 (349) Art. XIV. - Bona vero quae ad Mensam Archiepiscopale»!, et ad illud Canonicorum Collegium, .Metropolitanum Templum, et ad Seminarium pertinent, ea ab ipso Archiepiscopo vel ab eodem Canonicorum Collegio iuxta canonicas sanctiones omnino libere erunt administranda, voluti etiam omnes alii fundi, qui vel ex eorumdem bonorum administrations, vel ex Archiepiscopalis Sedis, vel cuiusque Metropolitani Templi beneficii vacatione supererunt, vel ex novis privatorum hominum fundationibus collecti fuerunt, vel in posterum colligi poterunt.

Fundi vero et bona stabilia, quae a Gubernio pro dote eiusdem Archiepiscopalis Ecclesiae iam attributa sunt, vel in posterum attribuentur, sine Gubernii consensu nec alienari, nec ulli oneri subiici poterunt. Nihil vero obstat, quominus ipsum Gubernium identidem noscere possit, utrum bona ipsa sarta tectaque sint.

Concord. 835-888. 890; Pii *IX Acia* 3, 111-116.

CONCILIUM STIilGONIENSE (19 sept. 1858)

De Seminariis Maioribus

5. - *De seminariis maioribus.*

Ecclesia militans nullis, magis quam vivis innititor columnis et lapidibus, qui non aliunde eruuntur, quam ex promptuariis ct officina scholarum. Quantam curam rcctac seminarii coordinationi impendi oporteat, cum ex concilii Tridentini decreto,[1] tum ex eo etiam facile intelligitur, quod ab eorum, qui in seminario vivunt, recta institutione totius dioecesis reformatio pendeat. Ut iuvenes in sortem Domini vocati in bonos milites Icsu Christi et fideles dispensatores mysteriorum Dei formentur, id vero est, ut a teneris annis ad pietatem, religionem, bonos mores, literas et ecclesiasticam disciplinam erudiantur, semper quidem magno labore venit, bis autem temporibus eo maiori labore veniet, quo minorem e domo parentum adierunt pietatem, e contra autem quo magis genio aevi, perversorum exemplorum vi, et saepius directa etiam seductione in transversum acti sunt.

Qui speculatores sumus super domum Domini, cuncta haec non tantum videmus, sed etiam multum deflemus; ncc cessamus exorare patrem misericordiarum, ut emittat spiritum suum, quo renovet faciem terrae.

Hunc in finem, quoad credita curae nostrae seminaria, sequentia statuimus:

1. Insignis ecclesiae utilitas, item piorum fundatorum veneranda voluntas poscit, ut instituta haec non modo conserventur, verum etiam destinationi suae aptiora usque reddantur. Talem igitur haee synodus exoptat eorum administrationem spiritualem et temporalem, quae seminariorum superiores, de credito sibi hoc pretiosissimo talento Deo rationem reddituros, aliquando coronet, non damnet. Ut id obtineatur.

2. Superiores seminarii nonnisi tales eligere adnitemur, qui fenore fidei, vitae integritate, morum gravitate, conversationis affabilitate, ecclesiae amore, ac zelo disciplinae ecclesiasticae indo a primo clericalis vitae tirocinio semet tam gravi oneri pares tantoque honore dignos reddiderunt.

3. Has ipsas dotes, cmn eximia scientia, aut saltem sincero scientiarum amore, etiam in professoribus requiremus, tanto magis, quod sibi mutuum praesidium praestent pietas ct doctrina: non patiemur ut arida scientiarum propositione munus suum absolvant, sed eo inviabimus[1] ut alumnis vocationis suae amorem, dignitatis sacerdotalis aestimium, et morum sanctimoniam propositione doctrinarum instillent; superioribus seminarii in conservanda ct firmanda disciplina totoque educationis ecclesiasticae negotio auxiliatriccm manum praebeant, ac cum illis creditos curac suae iuvenes in viros perfectos, in mensuram aetatis plenitudinis Christi formaro contendant.

4. In id mentis nostrae aciem primum dirigemus, ut cum accurato delectu ii clericali militiae adse.ribantur, a quibus merito possit exspectari, ut, iis in lege Domini ambulantibus ct do virtute in virtutem euntibus, eorum vita cunctis afferat venerationem, et eorum opera ecclesiis nostris spiritualem afferat utilitatem.[1] Iu susceptione alumnorum unice pietatem, inorum probitatem ct factos in literis progressus attendemus, posthabita carnis et sanguinis vel amicitiae aut commendationis ratione. Neminem clericali militiae adseribemus, qui testimonio proprii parochi destituetur, quo nos certos reddi volumus, quod et adspirantes inde a teneris [annisi probos mores prae so tulerint, et eorum parentes Christianam honestatem sectentur.

[1] Sess. 23 *De Ref.* cap. 18 [cfr. n. 290],
[1] Forto *invigilabimus.*
• Benedictus XIV, Litt. Encycl. *Ubi primum,* 3 dec. 1740 [cfr. n. 6261.

5. Quoniam, supra quam dici possit, interest eos, qui in sortem Domini vocantur, ab ineunte aetate ad pietatem morumque integritatem, et ad canonicam disciplinam informari? ut alumni genuino ecclesiastico spiritu imbuantur, seminariis nostris de statutis providebimus.

6. Quia labia sacerdotis custodiunt scientiam ct legem requirent ex ore eius, (cfr. *Ma.* 2,7), omnem curam impendemus, ut alumni seminarii sacratioribus scientiis 8UÍH-cientcr imbuantur. Hinc, sicut magistris calcar addere non intermittemus, ut munere docendi quam optime defungantur, ita nos ipsi etiam tentaminibus assiduo interesse ndniterntir, Ut in sacra eloquentia debite exerceantur, eo magis curabimus quo sensibilior est insigniorum condonatorum defectus. Quo autem lingua ecclesiae loquendi ct scribendi facilitatem consequantur, omnes disciplinai» «aerae per magistros latino proponentur, ot per discipulos eadem lingua responsa dabuntur, nee alia in studio tirocinii ecclesiastici erit conversationis lingua quam latina.

7. Professores sex vel saltem quatuor in quolibet seminario praeerunt quatuor separatis classibus theologiae studentium; Udem de regula ope concursus deligentur, dempto canonico theologo, praemissa tamen diligentissima inquisitione, num ipsa cacsarea et regia apostolica maiestas aliquid contra illos habeat circa res politicas. Nec nisi superato anno probationis definitivo pro magistris reputabuntur. Ab his deposcimus, ut alumnos ex propositis materiis, tam in privatis colloquiis, quam in publicis quimestralibus examinibus pertentent, quo diligentia et profectus alumnorum pateant.

8. In re literaria, a magistris faciliori brevlorique ducantur via prolixitatem devitantibus, quao experientia teste tardiores non iuvat, subtilibus autem et ingeniosis molesta esse solet. Philosophiae maxime rationali sedulam ac diuturnam ante ii operam navent in seminariis, qui sacris disciplinis inibi fuerint instituendi. Scholae sanctae scripturae et ecclesiasticae historiae in iisdem seminariis habeantur, in quibus theologia integra omnino, servata scholastica methodo, tradatur. Professores agant solerter, ut discendi amorem in discipulis excitent.

9. Nos quidem, tamquam homines divini sensus et summae rationis ignari, promovendorum ad ordines vitam, quantum possumus, aestimare studebimus; ut tamen ordinandis maiori cum securitate manus imponamus, neque nos illos provexisse, nec illos tantum officium suscepisse unquam poeniteat: sicut superiores, ita professores etiam ante sacram ordinationem provocabimus, ut nobis, asservato secreto scrutinio, referant scripto quid de eorum actibus aut moribus, quid do eorum merito sentiant. Denique nunquam sine praeviis exercitiis spiritualibus ct examine ordinandorum (hactenus etiam ubique usitatis) clericos ad sacros ordines promovebimus.

G. • *Dr Heminariis puerorum.*

• Cum adolescentium aetas, nisi recte instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas, ct nisi n teneris annis ad pietatem ct religionem informetur, antequam vitiorum habitus totum hominem possideat, nunquam perfecte ac sino maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio, in disciplina ecclesiastica perseveret; sancta synodus statuit, ut singulae cathédrales, metropolitana©. atque his maiores ecclesiae, pro modo facultatum ct dioecesis amplitudine, certum puerorum ipsius civitatis ct dioecesis, vel cius provinciae, si ibi non reperiantur. numerum in collegio ad hoc prope ipsas ecclesias. vel allo in loco convenienti ab episcopo eligendo, alere ac religioso educare, et coelesiiLstlcis disciplinis instituere teneantur . Sunt verba concilii Tridentini? Quare.

l *Ibid.*
1 Sow. 23 *De Ref.* cap. 18 (cfr. n. 2901.

1. Sancto huic decreto nos eo promtins obsequcniur. quod ad illud sequentibus verbis summi pontificis excitemur: « Pergite, venerabiles fratres, ornnem impendere industriam. quo sacrae militiae tirones a teneris annis in ecclesiastica seminaria recipiantur, atque inibi tamquam novellae plantationes succrescentes in circuitu tabernaculi Domini, ad vitae innocentiam, religionem, modestiam et ecclesiasticum spiritum conformentur».1 Idcirco ampliore in dies sollicitudine eo connitemur, ut seminaria minora, puerorum dicta. quamprimum per temporum adiuncta licuerit, erigantur.

2. Cum recipiendos ad hoc seminarium, c mente concilii Tridentini, ad minimum duodennes et tales esse conveniat, quorum indoles ct voluntas spem adferat, eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros esso: hortamur parochos et magistros puerorum, ut ex adolesccntulis morum ingenuitate conspicuis, cos mature segregent et patema sollicitudine foveant, quos ad clericale tirocinium vocatos ct idoneos indicaverint. Quo amplius leviticam istam tribum multiplicabunt, co iucundius Deo praestabunt obsequium et ecclesiae magnificabunt laetitiam.

3. Quoniam idmodi institutum magnis solum impendiis coadunari valet. talibus nutem ferendis quaelibet dioecesis par non est; opportune duae tresve dioeceses vicinio-res unirentur, respectu loci ct expensarum, pro numero educandorum, per concernentes dioeceses ferendarum.

I. In perstringendas educationis huius necessitates, universim sint illi fontes, quos loco citato concilium Tridentinum non proponit solum, sed mandando designat. Tale-sunt:

</) Pars proventuum seminarii maioris theologici, quae a necessariis expensis penes iustain parsimoniam supernatat.

b) Annua portio ecclesiarum cathedralium, parochialism et filialium, quae abundante dote gaudent.

c) Stipendia ecclesiastica studentibus sublevandis, vel in convictibus educandis destinata.

d) Simplicia beneficia in hunc finem convertenda.

e) Taxa a beneficiatiti iuxta praevigentes normas desumenda.

His accedent oblata ct legata in finem tam sanctum per clerum et laicos, ut speramus, facienda.

5. Ordo domesticus totaque disciplina in his institutis iudicio ordinariorum definietur. Muneris, ad quod alumni aspirant, ratio exigit, ut studio linguae latinae peculiarem impendant solortlam, ct c linguis in dioecesi vernaculis ad minimum duas addiscant.

6. » Eadem collegia », verba sunt Benedicti XIV, singulari episcoporum sollicitudine foveantur accesso est, videlicet en saepe visendo, singulorum adolescentum vitam, indolem et in studiis profectum explorando; aliqua demum beneficia iis, qui virtutum suarum specimen clarius praestiterint maioremquo laudem, retulerint, conferendo

7. Denique meminerint tam moderatores quam alumni horum institutorum, sc nec in scientiis, noe in moribus quidquam proficere, nisi Christum elegerint laborum suorum ducem ac magistrum. Ad illum itaque confugiant, illum in venerabili eucharistia quotidie saepius adorent ot invocent, ut magister noster, unus cum illo sil, primum quidem ostendat viam, in qua unumquemque ambularo oporteat, doln vero viam vocationis ingressos

1 Plus IX, Epist. Encycl. *Nostis ct Nobiscum* ad Episcopos Italiae, S dee* 1849 [cfr. n. 777).

1 Litt. Encycl. *Ubi primum,* 3 dee. 1740 [cfr. n. 6271.

bonitatem, disciplinam ct scientiam doceat. Ille, qui ascendens in coelum sedonsquo ad dexteram Patris, promissum Spiritum sanctum in filios adoptionis effudit, gratia sua efficiet, ut domus in qua tenella haec gregis dominici portio congregata est, repleatur tota spiritu sapientiae et intellectus, spiritu consilii et fortitudinis, spiritu scientiae et pietatis ac timoris Domini.[1]

Mansi 47, 693-696.

De studiis divinae sapientiae religiosissime excolendis

(Ex Litt. Ap. *In sublimi,* quibus Gallicum clericorum Seminarium in Urbe erigitur, 14 iul. 1859).

827 (350) Cum autem omnes qui ecclesiastica obeunt munia, ad eam vitae perfectionem contendant oportet, quae in Ecclesiae ministris omnino requiritur, quorum munus est ceteros ad omnem sanctitatem verbo et exemplo allicere et excitare, iccirco huius Seminarii Alumni haud existiment, se muneri suo ac divinae vocationi, hominumque expectation! satisfecisse, nisi magis divinae quam humanae sapientiae studiis religiose vacaverint, ct ea omnia, quae pietatem spectant, quaeque hic observanda proponuntur, prompto alacrique animo adimplere conentur.

828 (351) Quocirca iidem Alumni summo mane, Sancti Spiritus ope implorata, aliisque praescriptis precibus recitatis, horae dimidium in sedula ac profunda caelestium rerum ac sacerdotalium praesertim virtutum et ofiiciorum meditatione transigent, quo eorum mentes in his meditandis divina quadam perfundantur luce, eorumque spiritus divino quodam alimento velati percepto, tota die quodammodo nutriatur, et pinguescat. Omnes Alumni, praeter Sacerdotes qui sacris operantur, debebunt quotidie incruento Missae Sacrificio religiosissime interesse, ac tum generali tum peculiari examine propriam conscientiam explorare, ad rerum spiritualium colloquia convenire, et Christum lesum in Eucharistia latentem humillime ac piissime venerari, et precatoriam sanctissimae et Immaculatae Virginis Mariae coronam, vulgo *Rosarium,* devote recitare. Singulis vero hebdomadibus omnes Alumni ad Poenitentiae sacramentum accedent, et iuxta proprii conscientiae moderatoris indicium ea qua par est pietate, animique ardore se Eucharistico pane reficient.

829 (352) Eiusdem Seminarii Alumni tenentur bis in mense -Magistrum pietatis adire, ac singulis Dominicis, aliisque festis diebus adsistere sacris Missarum ac Vesperarum solemnibus, et altaris ministerio inservire quo sacrorum ritus et caeremonias magis magisque calleant.

Pii *IX Acia* 3, 93 s.

[1] ((r.: *Concilium Viennense.* IS oct. 1858, cap. 1 ss.; *Concilium Urbinatenset* 5 iun. 1859, tit. 8; *Concilium Westmonasterienie* 111, 13 iul. 1859, tit. 1; *Concilium Provinciae Ihirdigatenstet* 8 sept. 1859 tit. 5; Mansi 47, 825-830; 895-897, 923-925; 980-991; 1066-1069.

CONCILIUM VENETUM I (18 oct. 1859)

De Seminariis Clericorum

HO Cap. XVI. • *I)c seminariis clericorum.*

Seminaria ad hoc instituta ex sapientissimi concilii Tridentini decreto, ut In iis inventus in sortcni Domini vocata, in litteris, scientia divinarum rerum, pietate ac bonis moribus excolenda suscipiatur, quantum emolumenti attulerint Christianae reipublicae, et exemplis illustrium praelatorum, divi Caroli Borromaei praesertim et beati Gregorli Barbadici, et experientia praeteritorum saeculorum, amplissime comprobatur. Quocirca episcopi Singuli in id maxime incumbent, ut haec sacra instituta, quae potissimum fundamentum totius regiminis ecclesiastici constituunt, nedum sedula opera conservent ac foveant, sed ad maiorem prosperitatem, quoad fleri potest, adducant.

«Cum vestram sapientiam, venerabiles fratres, minime fugiat, idoneos ecclesiae ministros non nisi ex optime institutis clericis fleri posse, magnamque vim in recta horum institutione ad reliquum vitae cursum incase, pergite omnes episcopalis vestri zeli nervos in id potissimum intendere, ut adolescentes clerici wl a teneris annis tum ad pietatem solidamquo virtutem, tum ad litteras severioresque disciplinas, praesertim sacras, rite Informentur. Quare vobis nihil antiquius, nihil potius esse debet, quam omni opera, solertiu, industria, clericorum seminaria ex Tridentinorum patrum praescripto instituere, si nondum existant, atque instituta, si opus fuerit, amplificare, eaque optimis moderatoribus et magistris instruere, ac intensissimo studio continenter advigilare, ut inibi júniores clerici in timore Domini ct ecclesiastica disciplina sancte rcligioseque educentur ct sacris potissimum scientiis, iuxta catholicam doctrinam, ab omni prorsus cuiusque erroris pénenlo alienis, ct ecclesiae traditionibus ct sanctorum patrum scriptis sacrisque caerimoniis, ritibus, sedulo ac penitus excolantur; quo habere possitis navos atque industrios operarios, qui ecclesiastico spiritu praediti ac studiis recte instituti, valeant in tempore dominicum agrum diligenter cxcolere ac strenue praeliari praelia Domini »?

Quibus adhortationibus pressissime inhaerens, haec sacra synodus monet ct obtestatur singulos episcopos, ut quae a praefata Tridentina synodo salubriter circa seminaria constituta sunt, quoad eorum fundationem, dotationem, bonorum administrationem, regimen disciplinae, studiorum ordinem ac religiosam vitae institutionem iuxta temporum et locorum circumstantias» accurato et ad amussim servari curent, prout in recenti conventione inter sanctam sedem et imperatorem nostrum inita de iis ratio habita fuerit. Et cum compertum sit, ea potissimum, quae attingunt tum deputatos e capitulo duos pro assidua inspectione regiminis, pro moderanda educatione clericorum; tum quatuor alios, duos ex capitulo ct duos o clero civitatis, pro taxatione super reditibus quorumcumque beneficiorum. aliarumque piarum institutionum cuiuscumque nominis, paucis exceptis, ac bonorum et ipsorum redituum recta adminlstratione; tum quatuor similiter, quorum duo e capitulo, duo e clero eligi debent pro rationibus eiusdem adiniulstrationis expendendis ad finem cuiuslibet anni, alicubi in desuetudinem abiisse: praecipit et stricte iuiungit synodus, ut haec in pristinum vigorem revocentur et applicentur ad praxim iuxta mentem declarationis sacrae concilii congregationis.

Mansi **47, 1117 s.**

1 Pius IX, Litt. Encycl. *Qui pluribus.* 9 nov. 1846, **Pii *IX* *Acta*** 1, 19-20 [ofr. n. 754].

De ingressu clericorum saccularium in Ordines regulares

(Epist. S. C. Epp. et Reo. *Acceptis nobis litteris,* ad Episcopum N. N., 20 dec. 1859).

831 (358) Acceptis novis litteris amplitudinis Tuae dio 7 proxime praeteriti mensis novembris ad Samum 1). N. Pium Pp. IX datis ad obtinendam prohibitionem, ne Clerici Saeculares tuae Dioecesis infra triennium a die, quo ad Sacrum Presbyteratus Ordinem promoti fuerint, computan, regularia Instituta amplecti possint, Sanctitas Sua pro ea, qua Te prosequitur benevolentia, iussit ut ab hac S. Congregatione Negotiis et Consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita Litterae ipsae cum adnexis animadversionibus a Te exaratis diligenti examine expenderentur. Idcirco omnibus sedulo perpensis laudandam quidem esse Emi Patres existimarunt pastoralem sollicitudinem tuam, qua omni studio bonum ovium Tibi commissarum curas; sed tamen eis visum est magni momenti vulnus infligi ecclesiasticae disciplinae, si petita generalis prohibitio concederetur, praesertim cum pro aliquo urgenti et extraordinario casu, de quo citati a Te scriptores loquuntur, a Benedicto XIV satis provisum sit, nec generalis huius concessionis exemplum habeatur, siquidem S. Carolus Borromaeus eam obtinuit relate ad unicum dumtaxat Institutum, cui Seminarii sui curam commiserat. Hisce etiam accedit, quod alii quoque locorum Antistites, qui in eisdem circumstantiis reperiuntur, hoc exemplo ducti, eamdem petitionem urgerent, quo facto occasio praeberetur insimulandi Episcopos adversari vocationes ad religiosos ordines, quorum alumni evangelica consilia sectantes adiutricem operam Antistitibus locorum praestant. Nec dissimulandum est petitam prohibitionem Regularibus gravissimam fore, eamque querelarum causam futuram non sine periculo, ut eorum animi alieni fierent ab Episcopis, qui huiusmodi prohibitionem efflagitarent, cum suarum Dioecesium detrimento praesertim tristissimis hisce temporibus, quibus necesse prorsus est, ut uterque Clerus saecularis nempe, et regularis conspirantibus animis, coniunctisque studiis in vineam Domini excolendam sedulo incumbat.

Quae cum Sanctitati Suae relata sint, ea Tibi communicanda mandavit.

CER *Collect.* 669 h.

Dp Seminariis constabiliendis et sustentandis in Haitiana Dicione

(Ex Couvent, cum República Haitiana, 28 mart. I860).1

832 (359) Art. 7. - Dans les grands et petits Séminaires, qui selon le besoin pourront être établis, le régime, l'administration et l'instruction seront réglés conformément aux lois canoniques, par les Archevêques ou les Evê-

1 Ctr. Constitutiones Apostólicas quibus dic 3 oct. 1861 novae in Haitiana Dicione dioeceses institutae sunt: *Vel a primis-, Christianae religionis-, Catholicae Romanae Ecclesiae; Proprium fuit; Gravissimum sollicitudinis.* — *Pii IX Acta* 3, 298, 316, 337. 355, 372.

que,s, qui nom nieront librement aussi les Supérieurs, Directeurs, et Professeurs de ces établissements.

§33 (360) Art. 14. - Les fonds Curiaux ne seront employés dans chaque paroisse qu'à l'entretien du culte, et de ses Ministres, ainsi qu'aux frais et dépenses des Séminaires, et autres établissements pieux. L'administration de ces fonds sera confiée, sous la haute surveillance de l'Archevêque ou de l'Evêque Diocésain, au Curé de la paroisse, et au Directeur du Conseil des Notables, lesquels choisiront un caissier parmi les citoyens du lieu.

Concord. 931-933. Cfr. PF /us *Pont.* 7, 323 6.

CONCILIUN PHOVINCI ı LE COLONıENSE
(29 apr. 18G0)

De Seminariis et scholis ac de disciplinis tradendis

834 Cap. XXIV. - *De scholis superioribus.*

Quicunque historiam ecclesiasticam aut profanam vel obiter tetigerit, ¡ignorare non potest, quanta cura ct sollicitudine acholad illas, quae sensim c cathedralium et monasteriorum scholis in eas. quae hodie gymnasiorum nomine veniunt, aut in aha instituta, quas scliolas reales vocant, immutatae sunt, ecclesia, postquam ortum eis dedit, fovere nc promovere semper perrexerit ct quum larga manu cas dotaverit.

Ecclesia enim intellexit, se maternam sollicitudinem huiusmodi scholarum alumnis non ideo solum debere, quod aetate infirma adhuc et lubrica in studiis litterarum multis periculis sint obnoxii, sed ideo etiam, quia iidein in ecclesia vel in civitate aliis aliquando regendis sint destinandi, aut saltem in aliorum vitam ct mores haud exiguam vim et auctoritatem sint habituri: atque ita, quod iliis impendatur, fidelium multitudini impendi censet. Unde ut simul cum litteris fidei doctrina imbuantur, ut pietate in Deum ac morum puritate praestent, ut. quidquid vel fidei adversetur, vel pietatem extinguat. vel mores pessumdet, ab iisdem arceatur, ecclesia etiam nunc exigere et pro viribus curare debet. Hinc etiam illius, cui hae partes potissimum nunc demandatae sunt, seu religionis praeceptoris officium gravissimum esse colligitur.

Cum fidei doctrinam tradendi munus a Christo ecclesiae soli commissum sit. de ecclesiae hic partibus agi non est dubium; ìdque co magis etiam elucescit, quia religionis praeceptores munus quasiparochi alumnorum exercent, cum eorum sit cilicium divinum pro iisdem persolvere, sacramenta iisdem administrare, hinc animarum curam gvrore. Hoc nutem munus, utpote iurisdictlonis potestatem delegatam, a solo ordinario, a quo iurisdictio emanat, conferri posso prospicuum est. Quibus perpensis, ordinarii sibi ius ac facultatem praeservant collationis canonicae proprio decreto exprimendae, quo religionis praeceptores in odieium immittantur; nullusquo deinceps, etiam aliunde designatus, huius olhcii partes sine nostra collatione et fidei professione coram nobis emittenda implere audeat.

Praeceptores hac ratione nominati memores semper sint.se ab ecclesia mitti ad munus exercendum gravissimum. Sedulo et sapienter adolescentes in religione instituant» neque solum doctrina illuminent intellectum, sed etiam pietate inflamment nficetum. Omnibus enim et mentis et animi viribus Dpo praestare debemus obsequium, et verendum est.

nc fidei Jumen extinguatur, quod pietatis oleo non nutritur; nec facile in lubrica illa notate morum servabitur integritas» nisi pietatis fulciatur adminiculo. Itaque dum instituunt, simul etiam educent. Discipulorum vitae et moribus sedulo invigilent, arceant eosdem a legendis libris perversis et periculosis, oxeitent ad sacramentorum frequentem piumque usum, moneant denique, ut lido viva Deum praesentem timeant: nam ‹ *initium sapientiae timor Domini* » (Sir. 1,16). Ipsi adolescentibus praeluceant sana doctrina, puris moribus, pietate. Officium divinum, cui alumni assistunt, omni pietate et aedificatione persolvant.

Ubi praeceptores tamquam quoslparochi vel rectores peculiares constituti sunt, ipsis communiter, nisi ob causas speciales ordinario aliter visum fuerit, alumnos ad primam communionem praeparandi eofiquc ad sacram mensam admittendi ius conceditur.

Ad doctrinam religiosam tradendam aliis libris manualibus uti non licet, nisi qui ab ordinario praescripti vel disertis verbis ad id approbati fuerint.

835 Cap. XXV. • *De seminariis puerorum.*

Ecclesia, quanta sit sacerdotii dignitas, intime perspectum habens, summopere desiderat, ut, qui ad tantum munus aspirant, omnia sua studia omnemque vitae rationem mature secundum tantae dignitatis rationes disponant; ct plerumque non melius id fleri censet, quam si sub ecclesiasticorum praepositorum cura constituti vita communi utantur et, Snmuclis exemplo, in sanctuario educentur. Sperat enim fore, ut multi, ad tam sanctum munus a Deo vocati, certius perseverunt, utpote a mundi illecebris, quibus sancta desideria tam facile in tenera aetate exstinguuntur, remoti; simulquc confidit fore, ut morum puritas, quae divinae gratiae sacerdoti in omni reliqua vita tantopere necessariae faciliorem praebet accessum, certius custodiatur, cum quaedam virtutes fuga tutius, quam in acie conserventur. Praeterea cum pro unoquovis vitae genere spocialis et congruo requiratur praeparatio, in sacerdotii seminariis facilius, quam foris, pietatem quae praeter litterarum studia ad sacerdotium munire debet viam, coli posse existimat. Ipsa etiam obedientia. cui a teneris annis assuescunt, suaviorem sacerdotii alumnis reddet obedientlam illam, quam, quicumquo sacrae militiae se mancipat, per omnem vitam praestare debet. Haec aliaque cum sacrosanctae Tridentinae synodi do puerorum seminariis erigendis docrctum sapient issimum esse facile demonstrent, nostris tamen temporibus nova quaedam momenta sedulam decreti eiusdem exsecutionem urgent. Diffiteri enim non possumus, in domibus privatis pietatis exercitia minus him coli, quam aliis temporibus fleri consuevit; maximam esse opinandi licentiam, quae ephemeridibus quotidie augetur, magnumque inde inventati imminere intellectus depravandi periculum; auctoritatem tum civilem tum ecclesiasticam parvipendi in camquo passim exerceri effrenem dlhldlcandi et carpendi pruritum. Quae [cum] saeculi nostri mala cum a quovis alio, tum maxime a viro ecclesiastico longissimo abesse debeant, summopere exoptandum est, ut talis sacerdotii alumnis provideatur educatio qua, a contagioso illo morbo praeservent ur.

Huiusmodi rationibus ducti et ecclesiae imprimis commoti auctoritate, in dioecesibus nostris puerorum seminaria, quantum per subsidiorum tenuitatem licuit, instituere iam coepimus. Opus tam sanctum quo maiora capiat incrementa, enixo monemus clericos ct laicos, ut. quibus possunt subsidiis, seminaria illa adiuvent, atque itu concurrant ad praeparandos Deo et ecclesiae dignos ministros, sibi ac posteris fideles pastores.

836 Cap. XXVI. - *De disciplinis sacris tradendis in academiis el universitatibus.*

Ecclesia est. quae, fldei propagata veritate, superstitionis ct ignorantiae tenebras discussit. Quemadmodum vero ecclesia cum bonis supcmaturalibus huius etiam vitae terrenae multa bona confert, ita, dum coelestes veritates aperuit, veritates ordinis na-

turalis Bclontlaaque humanas nullo non tempore coluit» promovit, auxit. Ecclesia etiam est, quae litterarum universitates condidit, decrevit, sancivit, beneficiis et privilegiis cumulavit. Itaque et nos, eiusdem votis accedentes, summopere desideramus et cupimus, ut sacrae imprimis scientiae studium in academiis ct universitatibus maxime florcaf.nostrisquo dioecesibus sacerdotium variis disciplinis exornatum succrescat; idque ut fiat, sacrae theologiae professoribus tamquam nostris hac in rc auxiliaribus strenue all.aborandum est.

Primum igitur, quod a sacrarum litterarum professoribus iure exigitur, est, ut docendi munere (ungantur ita, ut in iis episcopus ipse clerum suum instituere videatur. Quare mandamus, ne quis sacras scientias docendi munus suscipiat, nisi obtenta a nobis facultate litteris exprimenda et professione fidei coram nobis emissa; ne ꝙui de quacunque materia lectiones instituat sine nostra approbatione; ne quis regiam traditionum viam deserens, tironum ingenia ad opiniones insto liberiores trahere conetur. Absit, ut quis specioso scientiae titulo eam, quae vera est scientia, contemnens, in periculum incurrat semper discendi et numquam ad veritatis cognitionem perveniendi.

Quod ne fiat, sanctorum patrum ct ecclesiae doctorum vestigia premant, ecclesiae sensum quam arctissime complectantur, sententiam quamcunquc ecclesiastica auctoritate reprobatam etiam sibi reprobandam ducant, atque ludicio de quarumque doctrina a supremo controversiarum arbitro, summo pontifice, lato ex animo adhaereant, (aveant simul, ne. quod vehementer reprobamus, post decreta a sancta sede emissa nova effugia novasque ad obtegendam inobedientiam cavillationes» presbyteris indignas, excogitare sibi praesumant, sed iudicio apostolico pure et sincere se sublidant, prae oculis habentes regulam illam cuilibet viro catholico sanctam: Roma locuta est, causa finitu est. Atque hanc in omnibus ecclesiae sensum amplectendi promptitudinem etiam in alumnorum animis excitare ac fovere studeant, praesorventque eosdem a tetra illa carpendi et vilipendendi. quod priora protulerunt saecula, libidine, quae saepe ignorantiae maius quam immodestiae est documentum. Dum vero, quae priorum saeculorum ingenia summo labore parique saepe felicitate nobis pepererunt, sua Tacere, excolore ct provehere student, simul etiam, quae nostrorum temporum exigant errores, ut iisdem occurratur, attendant.

Bene actum erit de scientia catholica ct de singulorum eruditioni ac prnfcctu. si. qui sacras scientias colunt, priorum saeculorum labores non evertere, ꝺd excolere et provehere student.

Sacrae scripturae libros ita interpretentur, ut non criticorum, grammaticorum, philologorum tantum, sed ct theologorum imprimis partes agant. C urandum semper est, ut alumni probe distinguant, quid tamquam dogma definitum» quid cum fidi l veritate connexum sit, quid opinionis fines non excedat. Quoniam philosophia multis in partibus cohaeret theologiae, ct haec philosophicis quaestionibus saepissime facem praefert: qui philosophiam tradunt, a revelationis lumine numquam oculos avertant necease est. ne, nimium silfi sapientes, a veritate aberrent. Vehementer etiam synodus haec multis ex causis desiderat ct, quantum fieri potest, inculcat, ut in posterum praelectiones theologicae, praesertim vero exercitationes ct disputationes theologicae, lingua latina habeantur.

Aequum porro est, ut, a quibus in ecclesiastica scientia instituendi sunt sacerdotii alumni, ali iisdem ecclesiasticae etiam disciplinae hauriant exempla. Unde quae circa vitae niorumque honestatem clericis omnibus, eadem sacrae scientiae professoribus imprimis commendamus.

Et vero non in seminariis demum sacerdotii candidatis de spiritu clericali hauriendo cogitandum ct allaborandum est. Quamprimum ad statum clericalem animum appellunt, ct praecipue dum sacris litteris navant operam, mores etiam secundum tantae vocationis normam componant oportet. Quarts cum compertum nobis sit. haud exigua tum litteris tum moribus parari pericula ex associationibus quibusdam inter litterarum studiosos in academiis ct universitatibus iniri solitis, theologiae candidatis, ne huiusmodi associationibuB, quibus ad vitae licentiam provocentur, nomen dent, plane interdicimus.

Cap. XXVII. • *De seminariis clericorum.*

837 Ut apostoli, quamvis sedula magistri cura per triennium instituti, tamen, priusquam Spiritum sanctum acciperent, singulari prorsus modo animum praepararo et sedere in civitate iussi sunt, donec Induerentur virtute ex alto (cfr. *L.* 21, 19): ita etiam sacerdotii alumni, licet eosdem a pueris ad munus tam altum praeparari cupiat ecclesia, tamen sub ipsum ordinationis tempus a mundi contagione magis otiam separantur, et variis virtutibus exercendi, aitioribus meditationibus instituendi, ritibusque ecclesiasticis ac variis disciplinis accuratius initiandi curantur in clericorum seminariis. Eam in rem sanctus Carolus Borromaeiis, illorum, quae Tridentina synodus dc seminariis statuerat, executor quam maxime strenuus: Sunt igitur », inquit, • ea potissimum dc causa seminaria erecta, ut in iis boni strenuique operarii ad curationem animarum, quas suo sanguino pretiosissimo Christus redemit, instituantur: et ii quidem adolescentes... in operibus virtutum oradiri debent, ut eam vitae perfectionem adipiscantur, quae in iis, qui doctores populorum futuri sunt, eluoere debet, ct severioribus disciplinae legibus coercendi».[1]

Ad hunc Unem gravissimum consequendum volumus, ut omnia, quuo per canones ct praesertim a patribus Tridentinae synodi et a sancta sede apostolica de seminariis statuta et praescripta sunt, omni cura et sollicitudine observentur. Proptorca hortamur rectores et ceteros moderatores cosque omnes, qui in educandis clericis auxilium praestant. ut, assidue memores vocationis suae, in omnibus sese praebeant formam ct exemplum, quod alumni imitentur. Rectores omni enitantur studio, ut seminarii leges seu statuta ad^amussim impleantur, simul animum intendant, ut disciplina ab omnibus, qui in seminario degunt, observetur, ¡psique tum mansuetudine et suavitate, tum gravitato et fortitudine praestent. Quod monitum est in synodo Aquileicnsi anno 1569 celebrata, enixo inculcamus, ut « praefecti et magistri adsciscantur probatae vitae et spectatae virtutis ct pietatis homines, qui non modo voluntate et studio in rei conservationem ct incrementum propendeant, sed idonei ad provinciam impositam indicentur: in quo sit episcoporum praecipuo vigilantia et diligens sollicitudo »?

In seminaria e concilii Tridentini praescripto illi solum recipiantur. ‹ quorum indoles ct voluntad spem aHerat, eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros ■? Gravissimis id verbis «anctus Carolus Borromacus monet, dum ait: ‹ Maxima cautio adhibenda est in eo praecipue, ut idonei clerici in seminarium recipiantur; neque solum ingenium et habilitas ad studia litterarum functionesque ecclesiasticas exercendas spectetur, sed multo magis morum, ac disciplinae in singulis ratio habeatur; quales enim ii fuerint, qui admittentur, tales prorsus e seminario fructus exsistent •? Nemo porro inter seminarii alumnos est alendus, qui sine spe solidi in pietate fundamenti hinc videatur discessurus, no forte pravi unius alumni vita ea destruat, quae multorum In religione et pietate profectus aedificaverit, neque enim, quibus severitate poenarum opus est coercendis, digni sunt huius vitae instituto.

Omnes autem in seminario caritate fraterna devincti eisdem legibus vivant, modestia, obedientia et animi candore conspicui. Christianam pietatem et Dei timorem sibi primum ct summum religionis studium propositum esso in animum Inducant. Quare statini ac recepti fuerint, pietatis et ecclesiasticae vitae fundamenta sacris exercitationibus laciant; divinum otllclum recitare et coelestia meditari discant; studiis praescriptis aliisque exercitiis, quae ad ecclesiasticam vitae institutionem pertinent, sedulam operam navent. Frequens sit sacramentorum usus et confessarioruin etiam extraneorum copia, quod ct dc puerorum seminariis intclllgi volumus.

Mansi 48, 153-157.

[1] **Jri.** Erri. Medfotan., part. V, inst. sem., part. **Ill**, cap. I.
[1] (Cfr. n. 4271.
[1] (Cfr. n. 290).
• *Act. Ecd. Mtdiolan.* part. V, inst. som., part. 111. cap. I.

Do Seminariorum directione Ordinibus regularibus aliisque Institutis sine venia S. Sedis non concredenda

(Ex Animadversionibus S. C. Epp. et Reo. super Constitutionibus Piae Congr. Miadonariorum snb titulo S. *Francisci Salesíí* in Dioecesi Annodatisi, 23 mai. 1860).

838 (361) 4. - Non possunt Episcopi concredere directionem seminariorum Ordinibus regularibus, aliisque institutis sine venia Apostolicae Sedis.

CER *Collect.* 798.

(Ex Animadversionibus S. C. Epp. et Reo. super Constitutionibus Conor. Presbyterorum 8Ub titulo *Immaculatae Conceptionis Ii.* Jf. F. *a S. Mehenno* in Dioecesi Rhedonensi, 2 mart. 1861).

839 (362) 5. - Cum ex Concilio Tridentino directio Seminariorum ad Episcopos, audito deputatorum consilio, omnino spectet, ipsi eorum curam non possunt alicui instituto committere inconsulta Sede Apostolica, licet institutum ipsum in genere pro directione Seminariorum ab Apostolica Sede approbatum sit. Hinc oportet in singulis casibus Summi Pontificis licentiam obtinere.

CER *Collect.* 791.

CONCILIUM PROVINCIALE PRAGENSE
(9 sept. 1S60)

Dc clericis educandis et instituendis

HO Tit. I, Cap. IX. - *De clericis educandis ct instituendis.*

Nihil unquam ecclesiae, honorem ac decorem ordinis sacerdotalis vindicaturae, tantopere curae fuit, quam ut idoneos piosque contingat ubivis acquirere augustissimi sacrificii ministros populiquo Christiani ildos pastores. Magna enim sublimitas magnam habere debot cautelam, et honor grandis grandiori debet sollicitudine circumvallari. Hinc potissimum patres in sancta synodo Tridentina congreghiti *sapientissimi ordinationibus providerunt, ut ad ecclesiae ministerium eligendi coelesti sapientia, probis moribus et diuturna iustitiae observatione commendari mereantur. Quem in finem praecipue seminaria per singulas dioeceses erigenda esse, inter alia mandarunt?

Quanto successu. Deo iuvante, saluberrima hac ordinatione clero recte educando ct instituendo providerint, nostra quoque provincia grate loquitur: siquidem pia sollicitudine maiorum ct benefactorum, quorum nomina sunt in libro vitae, singulae dioeceses clericorum seminariis et scholis duduni provisae, novissime erectis etiam cleri pulique liberalitato minoribus seu puerorum seminariis in Domino gloriantur.

Obsequium decretis ecclesiae debitum, et pro perceptis donis gratitudo patribus in hac synodo congregatis tantopere cordi est, ut ad ampliandum sacerdotii honorem et meritum sequentia quoad provinciae huius seminaria statuere consuerint:

1. Recenter erecta puerorum seminaria, cum plantationes sint adhuc tenellae, episcopi omni, (¡na poterunt, sollicitudine augebunt, provisuri, quantum Deo propitio fleri

1 [Cfr. n. 290).

poterit, ne sufficiente dote careant» sed pedetentim abundantius habeant, quo maiorem puerorum numerum pro indigentiis dioecesium alere ac religiose educare contingat.

Omnis nutem administration^, educationis et institutionis ratio, quatenus et copia dotis et peculiares studii gymnnsialis circumstantiae permiserint, supralaudato sacrosancti concilii Tridentini decreto innitatur. Hinc inter alia tales potissimum pueri suscipiantur» quorum indoles et voluntas spem atterat, eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros. Pauperum quoque lilii praecipue eligantur, non exclusis utique ditiorum tiliis, modo suo sumptu alantur» ct studium prae se ierant Deo ct ecclesiae inserviendi. Magnopere etiam proderit curare, ut pueri a teneris annis cantum ecclesiasticum et rituum ac caerimoniarum formas ediscant utque adolescentes humanioribus literis erudiendi ecclesiasticas etiam disciplinas sapore incipiant.

Cum porro, hisce praesertim diebus, messis quidem multa sit. operarii autem pauci: monemus in Domino et impense rogamus parochos ceterosque sacerdotes, ut. pueros bona indole praeditos, qui spem alterant, se. cum sacris initiati fuerint, ecclesiae ministros utiles fon-, ad Uterorum atquo ad ecclesiasticae vitae normam accurate informent, moribusque clericali religioni congruentibus erudiant, atque parentes ipsos moneant, ut litios silos ad suscipiendos ordines sancte Inducant. Qua sollicitudine cum huius provinciae clerus avite excoli erit: nova meritis merita superaddere eo minus recusabit, quo magus opportunam ab creetis puerorum seminariis occasionem animad vertens, ab episcopis impetrare poterit, ut maxime idonei tales morigerique discipuli prae reliquis invetrili seminariorum familiae aggregentur.

Adolescentibus tandem domibus hisce iam adscript!», dum feriarum tempore extra seminarii septa morantur, vigiles animarum pastores manum paternam porrigant, sedulo hortantes, ut adolescentium suam nulla sordo commaculent, sed potius, si Deo placuerit, suo tempore ad altare Christi quasi virgines de thalamo procedant. 11 ine eam quoquo per singulas dioeceses legem dabunt episcopi, ut minorum seminariorum alumni parocho loci, ubi foriarum tempore morari voluerint, venientes sc praesentent, et abeuntes per eumdern parochum testimonio probitatis commendari mercantur.'

842 2. Quo certius ple speraro liceat, fore ut ipso Deus, quos sacris altaribus servituros «degerit, ostendat, solertlssimam antistitum vigilantiam et industriam sibi vindicant maiora seu clericorum seminaria.

Cum nudius profecto sit. prout sapientissimo monuit Benedictus papa XIV, pauciores habere ministros, sed probos ac idoneos, (piam plures, qui in aedificationem eccleslao nequaquam sint valituri: l statuit haec synodus» ut. postposito respectu, ad deficientem cleri copiam maioribus seminariis nullo modo iuvenes aggregentur, qui vel ob exiguum in studio gymnastati progressum ab ipsis etiam condiscipulis minus idonei et tardioris ingenii dignoscuntur, vel sacculi corruptelis sauciati, no \ ix quidem optandae conversionis contecturum praebent.

Nihil porro episcopis, ex voto beatissimi putris nostri, antiquius, nihil potius erit, quam instituta clericorum seminaria optimis moderatoribus ct magistris Instituere, ut inibi biniores clerici in timore Domini et ecclesiastica disciplina sancte religioseque educentur, et «acris potissimum scientiis iuxta catholicam doctrinam ab omni prorsus cuiuslibet erroris periculo alienis excolantur, atque ecclesiastico spiritu praediti ac studiis recte Instituti, valeant in tempore dominicum agrum diligenter excolere ac strenue proeliari proelia Domini.l

Quod ut opitulante Deo fauste eveniat, seminaria in primis ac imis ad litoram ct mentem legis ecclesiasticae disposita sint adeo, ut clorici cumprimis spiritu ecclesiae animentur. Hinc non tantum quotidianis Christianae pietatis, sed etiam ofilcii sacerdotalis

l Epist. Encycl. L'bí primum, 3 dec. 1740, BB i, 4; (Cfr. n. 626].
l Pius IX, Litt. Encycl. *Qui pluribus,* 9 nov. 1846, *Pii IX Acta* 1, 19-20 [cfr. n. 7511.

exercitiis, pracprlmis horis canonicis debite persolvendis, frequentissimo -aeramenti poenitentiae usui, devotissimo sanctissimo eucharistiae cultui, frequentandis recollect Ionibus eneris mature assuescant, et omnia insuper pietatis exercitia ab ecclesia approbata ct commendata religiose tractaro ct adamare sciant. Eumdem in finem. praeter theologicas praelectiones, quae in scholis habentur, domesticas explanationes theoretlcopractlcas excipiant, quibus potissimum sacrae scripturae et sanctorum patrum, catechismi Romani concilii Tridentini, totumque breviarii, missalis, ritualis, pontificalis Romani ct caerimonialis episcoporum copiosissimum thesaurum bone nosse, diligenter colligere et pie venerari discant. Cum porro spiritus ecclesiae, quo clorici ardescant, zclosa praesertim admini-Htrationo sacramenti poenitentiae probandus sit: plurimum interest, ut solidissima theologiae casuisticae doctrina imbuantur, et ad sedulo et lubentcr excipiendas confessiones poenitentiuin, ct promovendam sacramentorum frequentationem quoquo modo inflammentur. Optamus etiam, ut decorem domus Dei dilecturi, spiritu ecclesiae se animatos manifestent. Quo rectius in tempore huic oflicio sacerdotalis pietatis satisfaciant, praeter exactam sacrae liturgiao cognitionem archaeologiam quoque ecclesiasticam ediscant.

843 3. Systeinatioum totius theologiae studium, novissime stabilito per episcopos ditionis Austriacae ordine, annis quatuor sic absolvendum est. ut primo biennio institutiones biblicae et dogmaticae tradantur, quibus anno tertio studia theologiae moralis et historiae ecclesiasticae, anno demum quarto, praeter doctrinam pastoralem, institutiones inris canonici et artis catechcticae superstruantur.

Exceptis praelectionibus, quae practicara pastorum institutionem concernunt, reliquae idiomate latino habebuntur.

Ad presbyteratus ordinem, non absoluto cursus huius theologici quadriennio, episcopi neminem promovebunt, nisi casu peculiari aliter iis visum fuerit.

Cum sacrae theologiae tam late pateat campus, ut profundioris scientiae thesauri statuto quadrienii termino indicari potius, quam copiosius hauriri queant: volumus quidem, ut theologiae magistri reconditam in ecclesia divinae scientiae abundantiam tironibus qualibet occasione monstrare non omittant, attamen salva semper institutione explicita, qua iuvenes disciplinis theologicis, ad obeunda munia ecclesiastica scitu necessariis. accuratissimo excolantur. Bonam enim et confertam solidae et necessariae doctrinae mensuram habentes, et sanam profundioris scientiae praelibationem experti, si studio divinorum sublimiori vires consecrare pro potiore ingenio desideraverint: episcopi alioQiiin curabunt, ut clerici tales eximiis dotibus praediti et magistrorum testimonio commendati, exactioris quoque eruditionis sacrae copiam acquirere possint.

Cum non raro cetorum eveniat, ut vel iuniores clerici, impetratis ab episcopo literis dimissoriis ad continuandum tirocinium theologicum, in alius dioecesis seminarium suscipiantur, vel viri ecclesiastici potissimum a patronis praesentat! ad alterius dioecesis beneficium promoveantur: valde optandum est, ut omnes huius provinciae clerici pari modo et methodo educentur et instituantur. Episcoporum itaque erit, collutis quantocius procurare consiliis, ut tota dirigendorum provinciae huius seminariorum, nec non instituendi studii theologici norma et dispositio, quantum peculiares loci circumstantiae non impedierint, iisdem ordinationibus innitatur.

814 Cap. X. - *Dr clericorum in seminariis moderatoribus et ihtolofjiae magistris.*

.Si animarum pastores severo exagitantur indicio de populo sibi concredito, cuius sanguinem exitialis diei index ab ipsorum manibus rcqull^t, nemo non intolligit, quanto pavore coarctentur cleri duces ct magistri vel leviter cogitantes, ab eorum manibus sanguinem et ovium et pastorum forsan repetendum.

Ne hos inter duces ct magistros primi, videlicet ipsi sacrorum antistites tremenda supremi indicis sententia perstringantur, cautissimo procedent in seligendis iuniorum clericorum moderatoribus ct studii theologici magistris, quorum vita senectute probata per-

foetior, quorum doctrina absque omni mendacio falsitatis clero et populo spiritualis medicina sit oportet.

Hunc in tlnem sequentia synodus in Domino congregata nominatilo consult statuenda:

1. Cum seminarii maioris moderatores clericos non tantum ad pietatem et vitae sacerdotalis perfectionem tutissime informare, sed et solidissimis explanationibus priori capite recensitis excolere et in studio theologiae quoquo modo iuvure debeant: par eorum exquisitae eruditionis et scientiae sacrae copia sit, quam in theologiae magistris postulamus. Hinc episcopi, non postposito respectu, ad vitae morumque candorem, eos tamen inter idoneos et experientia pastorali probatos potius eligant rectores et moderatores seminarii, qui vel doctorum theologiae aut sacrorum canonum laurea insigniti sunt, vel, editis scriptis above modo, publicam sanae doctrinae et exactae eruditionis theologicae laudem meruerunt.

845 2. Facta conventione inter sedem apostolicam et augustissimum Austrian imperatorem.[1] nemo sacram theologiam, disciplinam catecheticam vel religionis doctrinam in quocumque instituto vel publico vel privato tradere potest, nisi cum missionem, tum auctoritatem obtinuerit ab episcopo dioccesano, cuius eamdem revocare est, quando id opportunum consuerit,

Publici theologiae professores et disciplinae catccheticae magistri, postquam sacrorum antistes de candidatorum fide, scientia ac pietate sententiam suam exposuerit, nominabuntur ex iis, quibus docendi missionem et auctoritatem conferre paratum se exhibuerit.

Vacante autem cathedra publici in huius civitatis facultate theologica professoris, cuius quoque erit enidire seminarii clericos, archidiocccsis antistes, si virum ecclesiasticum doctrinae laude alioquln celebrem et meritissimum praesto habuerit, cui vacans magisterium tuto concredi possit, audita professorum theologiae sententia, cumdem suae maiestati commendabit assumendum.

Quotisi autem, indicto concursu publico, cathedrae vacanti melius prospici visum fuerit, curabit, antistes, ut interrogationes, quas pro subeundo tentamine scripto designaverit, legitimo modo professarum collegio communicentur. Lectioni de vacantis magisterii disciplina, quam concurrentes coram professoribus habebunt, vir ab antistite deputatus intererit. Audita dein sententia non huius tantum, sed et alterius cuiusdam facultatis theologicae professorum, et aliorum etiam, si visum fuerit, virorum doctorum, sua maiostas ex ambientium numero, si nullum aderit circa res politicas obstaculum, eum nominabit. quem antistes ad praedictum munus obeundum prae ceteris habilem consuerit.

Simili ratione, reliqui huius provinciae episcopi vacantibus cathedris theologici sui instituti prospicient. Nisi virum eligere praeferant probatae vitae ac scientiae laude conspicuum, quem alioquln noverint maxime idoneum: curabunt, ut, Indicto per totam dioccesiin concursu publico, aptissimum eligere theologiae magistrum contingat. Concurrents non tantum designatis ab episcopo interrogationibus scripta elucubratione satisfaciant. sed et quadam lectione coram theologiae professoribus et viro ab antistite deputato docendi facundiam monstrabunt, nisi, probata aliunde unius alteriusve candidatorum dicendi dexteritate, dispensatio episcopi quoad praelectionem habendam interveniat. Dicta de singulorum tentamine sententia professorum tam eiusdem instituti theologici quam alterius cuiusdam, episcopus, modo mandato beatissimi patris' quoad non eligendos viros propter res politicas minus acceptos satisfecerit, professorem constituat, quem inter concurrentes ad munus docendi maximo habilem ac promotione dignissimum censuorit.

846 3. Monemus tandem et in Domino obsecramus clericorum moderatores et studii theologici magistros, ut stirpem levitlcani, germen sacerdotale, propaginem Banditi-

[1] (Cfr. nn. 807-809],
'Cfr. Pius IX Epist. Encycl. Optime noscitis, 5 nov. 1855, Pit *IX Acta,* 2, 489.

catam. tirones videlicet sibi concreditos omni, quo potuerint, fervore ac industria foveant. et quod facundo ore iis persuaserint, vivis propriae perfectionis operibus exponant.

Sed et reliquos omnesquo huius provinciae viros ecclesiasticos per viscera misencordine Dei nostri rogamus, ut qui spirituales sunt, et a rebus sacculi in altiorem locum subluti, iuniores ministerii divini tirones, data quavis occasione, verbo et exemplo d̈or aut. quomodo oporteat clericos in domo Dei conversari, et ex sacerdotibus sumere, quod imitentur.

Imprimis autem parochi, ad quos, tempore foriarum, seminariorum alumni p« rvencrint, sedulo curent, ut illi, quo diligentius clericalis disciplinae vitaeque religiosae institutis imbuantur, ecclesiam frequenter adeant, functiones clericales ceteraque id generis ministeria cernant, ecclesiasticorum hominum consuetudine utantur, atque multiplici ratione clericalis vitae officiis assuescant. Vigilabunt etiam, ut qui tonsum clericali iam insigniti sunt, capitis coronam deferant patentem, vestibusque induti proprio ordini congruentibus per decentiam habitus extrinscci morum honestatem intrinsecam ostendant. Cum porro minoribus initiati ordinibus, etsi quandoque nere--itate postulati, in solemn! missae sacrificio sacri ministri vices gerere et lectionem dicere queant, e suggestu sacro tamen pro concione dicere prohibeantur: parochi istiusmodi damnabilem abusum minime patiantur. His omnibus intenti, testimonium, quo clericos ad sacro^ ordines promovendos, ceterosque seminariorum alumnos commendari volumus, parochi petentibus magis pro merito, quam affectione aliqua tribuant oportet.

Tit. IV, Cap. X. - *I)c sacramento ordinis.*

Quoniam per sacramentum ordinis fideles mysteriorum Dei dispensatores constituuntur. ct in regendis ecclesiis adiutores assumuntur, legibus propterea sapientissimis praeceperunt patres in sancta synodo Tridentina congregati, ut episcopi in conferendis sacris ordinibus summa circumspectione et exquisito delectu procedant. Legibus illis tideliter obtemperaturi, ut idem studium in exsequendo praestemus, quod in praecipiendo adhibitum intclligimus, sequentia in conferendis ordinibus constituimus servanda.

Cum illud maxime cavendum sit episcopis, ne vel ipsi de singulorum provectione, vel ordinati de sacri officii susceptione a Domino damnentur: hinc prae ceteris examinatores ordinandorum constituent, viros videlicet divinae legis peritos ac in ecclesiasticis sanctionibus exercitatos, quibus sibi adseitis. insistentes tum concilii Tridentini decretis, tum constitutionibus pontificiis, ordinandorum genus, personam, aetatem, institutionem, mores, doctrinam et fidem atque factam de honesta sustentatione provisionem diligenter investigabunt et examinabunt; ne alicui ante aetatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam disciplinae rito manus imposuisse tristes experiantur.

Quia de vita et conversatione praesentandi, quod nonnumquam ignoratur a pluribus, scitur a paucis, cuinquo facilius ei quis obedientiam exhibeat ordinato, cui assensum praebuerit ordinando, non frustra fuit a patribus institutum, ut de electione illorum, qui ad regimen altaris adhibendi sunt, consulatur etiam populus. Antistites huius provincine, prout vel editum in hac synodo decretum de clericis educandis et instituendis loquitur, omni studio vigilabunt, ut ad ministerium sanctuarii adhibendi Deo et hominibus placeant, ct vel ideo instante ordinum sacrorum collatione, praeceptis canonicis satisfacturi curabunt, ut cum promulgatione faciendae ordinationis, promovendorum ad ordines maiores nomina ct desiderium tum in ecclesia cathedral!, tum in ecclesiis parochiarum, quae sunt in civitate episcopali, atque illarum, o quibus singuli oriundi sunt vel domicilium acquisierunt, publice denuntientur. Parochi autem hac occasione tldelcs monebunt, ut quid de ordinandorum actibus aut moribus noverint, quid do merito sentiant, libera voce pandant, ct si aliquid contra illos habent, pro Deo et propter Deum cum fiducia dicant, veniintamen memores sint conditionis suae. Relationes parochorum

do peracta ordinandorum promulgatione curiae episcopali exhibendas, examinatores ordinandorum insto indicio probabunt.

Pie admodum In ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut statis diebus, quibus etiam solemnia ieinnia ex vetustissimo catholicae ecclesiae more indicuntur, ordinationes fiant, Ut scilicet fidelis populus sacrorum ministros a Deo impetret, qui ad tanti ministerii potestatem recto et cum ecclesiae utilitate gerendam aptiores esse videantur. Quamvis cursus studii theologici ct attemperata illi ad sacros ordines suscipiendos in seminariis clericorum praeparatio, in hae provincia morem induxerit, ut. adhibito dispensationis in angaria remedio, extra statuta a iure tempora ordinationes flant; tamen quatuor temporum ieinnia augendo spirituali oleri profectui dicata manere volumus: tum quia fidelium preces. quas ecclesia istis diebus desiderat, iciunio sanetitlcatae flent magis proficuae, tum ut ordinationes, quae sacratis his temporibus alibi per orbem catholicum aguntur, totius ecclesiae precibus suffulciantur, cum maxime deceat, ut communem causam communis prosequatur oratio.

Mandamus itaque, ut recurrentibus quatuor temporum ieiuniis. atque indictis antea publice diebus quibus sacrae ordinationes flent, preces communes ab episcopo praescribendae In omnibus per dioeccsim ecclesiis peragantur, monentes simul ecclesiarum rectores, ut fideles ad frequentandum his diebus missae sacrificium et preces pro ordinandis ct universis ecclesiasticis ordinibus devote persolvendas suaviter convocent. Proderit etiam, ut his vrl aliis opportunis occasionibus de ordinis sacramento et tantis, (june ex Illo in ecclesiam ct societatem humanam universlm diffunduntur, beneficiis populum Instruant; unde tum ipsi ad excitandum gratiam, quam ex hoc sacramento adepti sunt, fortius movebuntur, tum fideles clarius intelligent, quo honore digni sint ecclesiae ministri. ct quantopere oporteat rogare dominum messis, ut mittat operarios in messem suam, ct ut mittantur opero allaborare.

Praecipimus tandem, ut praesertim maiores ordines magna cum solomnitate, et qttidem in ecclesia cathedrali, vocato etiam eiusdem capitulo, conferantur: quodsi in alio dioecesis loco ordinationes flant, dignior, quantum fleri poterit, ecclesia eligatur.

Massi 18, 216-220; 287 8.

De Seminariis dotandis et moderandis in Dicione llondurensi

(Ex Convent. cum Republica llondurensi, 9 iul. 1861).

848 (363) Art. 5. - Hondurense Gubernium obligatione se obstringit ut decimae sartae tectae habeantur, illaeque sua etiam interposita auctoritate solvantur: declarans decimas ipsas semper absque ulla exceptione esse solvendas etiam tempore quo Episcopalis Sedes vel quodlibet beneficium vacaverit. Namque ipsae omnino destinatae sunt tum ad dotem Episcopatus, Capituli et Seminarii constituendam, tum ad impensas sustinendas pro divino cultu, pro aedificio Cathedralis Templi aliarumque ecclesiasticarum aedium, secundum peculiarem propositum modum, qui in huius Conventionis fine exhibetur. Quidquid voro ex decimarum reditibus reliquum fuerit in promovenda publicae institutionis et beneficentiae instituta erit erogandum. Si autem decimae haud sufficiant omnibus commemoratis sustinendis expensis, Hondurense Gubernium spondet ac promittit se quotannis eam pecuniae vim esse daturum, quae divini cultus et Cleri dotem plane perficiat...

849 (364) Art. 10. - Sancta Sedes proprio utens iure novas dioeceses eriget, ac novas earumdem peraget circumscriptiones, cum id fidelium necessitas aut utilitas postulaverit. Verumtainen ubi id contigerit, cum Hondurensi Gubernio consilia conferet. In unaquaque earumdem dioecesium instituetur Canonicorum Capitulum et Episcopale Seminarium accommodatum ad Cleri Dioecesani numerum et ipsarum dioecesium indigentias ... In Seminaria excipientur et instituentur iuxta Tridentinae Synodi praescripta ii adolescentes, quos Episcopi ex propriae dioecesis necessitate vel utilitate admittendos esse censucrint. Ea omnia quae ad eorurndem Seminariorum regimen, ordinationem, doctrinam, gubernationem et administrationem pertinent a dioecesano Antistite unice pendere debent, qui suam liberam plenamque auctoritatem et ius in ea exercebit. Rectores quoque et professores Seminariorum ab episcopis libere nominabuntur, et quotiescumque necessarium vel utile ab ipsis indicabitur removebuntur.

Concord. 938. 911; **PF** *Ius Poni.* 7, 328.

De Seminariorum dotatioiie et regimine in Dicione Nicaraguensi

(Ex Convent, cuín Republica Nicaragiiae. 2 nov. 18G1).'

850 Art. 2. - Hinc iuventutis institutio in Universitatibus, Collegiis, Scholis et aliis omnibus educationis seu instructionis institutis erit plane conformis doctrinae eiusdem catholicae religionis, et iccirco Episcopi et locorum Ordinarii liberi omnino erunt in dirigenda doctrina, quae ad Theologicas, et canonici inris iaculi ates et ad alias ecclesiasticas eiusque generis disciplinas pertinet. Insuper iidem Ordinarii et Episcopi praeter illam sollicitudinem, quam ex proprii ministerii officio in religiosam iuventutis educationem exercent, advigilabunt etiam, ut in quavis tradenda disciplina nihil adsit, quod catholicae religioni mornmque honestati adversetur.

I 851 (365) Art. 5. - Gubernium de Nicaragua obligatione se obstringit praestandi et integram servandi dotem pro Episcopo, Capitulo, Seminario et divini cultus, ac sacrarum aedium expensis super fundis aerarii nationis de Nicaragua iuxta designationem in tino huius Conventionis expressam. Et quoties novae Dioeceses erunt erigendae, eadem norma locum habebit pro dote cuiusque ecclesiae, capituli, et seminarii. Cum autem huiusmodi dotes assignentur compensatione, immo loco decimarum, quibus hoc modo supplendis Gubernium propria illius loci utilitatis causa et Episcopo consentiente a Sede Apostolica huiusmodi veniam petiit et obtinuit, iccirco dotes ipsae habendae omnino erunt, prout sunt, titulo *oneroso,* ac propterea Gubernium, tamquam verum Ecclesiae creditum erga nationem de Nicaragua dotes ipsas agnoscit, quae ita liberorum, seu omnino independentium reddituum naturam rationemque acquirent.

1 C'fr. Allocut. Consist. *Omnibus nolam,* 16 mart. 1863; *Pii IX Acia* 3, 560.

852 (366) Art. 10. - Sancta Sedes proprio utens iure novas dioeceses eriget, ac novas earumdem peraget circumscriptiones, cum id fidelium necessitas, aut utilitas postulaverit. Verumtamen ubi id contigerit, cum Gubernio de Nicaragua consilia conferet. In unaquaque earumdem dioecesium instituetur Canonicorum Capitulum et Episcopale Seminarium accommodatum ad Cleri Dioecesani numerum, et ipsarum dioecesium indigentias. Pro dote cuiusque Sedis, Capituli et Seminarii, quae erigenda erunt, ea norma erit sequenda, quae statuta est pro Ecclesia Assumptionis B. M. V. in republica de Nicaragua, quae quamprimum Canonicorum Capitulum habebit efformatum iuxta schema inferius referendum. In Seminaria excipientur et instituentur iuxta Tridentinae Synodi praescripta ii adolescentes, quos Episcopi ex propria dioecesis necessitate vel utilitate admittendos esse censuerint. Ea omnia quae ad eorumdem Seminariorum regimen, ordinationem, doctrinam, gubernationem et administrationem pertinent, a dioecesano Antistite unice pendere debent, qui suam liberam plenamque auctoritatem et ius in ea exercebit. Rectores quoque et professores seminariorum ab Episcopis libere nominabuntur, et quotiescumque necessarium vel utile ab ipsis indicabitur removebuntur.

Concord. 950 a. 953 : *Pii IX Ada* 3, 575 s. 578 8.; PF *Ius Pont.* 7. 325 s.

De clericis Ecclesiarum ritus orientalis magna cum sollicitudine educandis

(Ex Epist. Encycl. *Amantissima humani (/eneris* ad omnes Ordinarios Ecclesiarum ritus orieiitulis. 8 apr. 1862).

853 (367) 5. - Ut facilius navos et industrios operarios habere possitis, qui in vinea Domini excolenda auxiliariam Vobis operam in tempore exhibere valeant, nullis parcite curis, nullisque consiliis, Venerabiles Fratres, ut adolescentes clerici vel ab ineunte aetate per lectissimos magistros ad pietatem, verumque ecclesiasticum spiritum mature fingantur, ac litteris et disciplinis praecipue sacris ab omni cuiusque erroris periculo omnino alienis diligentissime erudiantur.

Pii IX Acta 3, 433 s.; PF *Ius Pont.* 6. I, 371; CIC *Fontes 2,* 960.

De Seminariorum dolatione et regimine in Dicione S. Salvatoris

(Ex Convent, cum República S. Salvatoris, 22 apr. 1862).

854 (308) *Art.* 5. 10, *eadem pacta sunt quae cum República de Nicaragua [cfr. supra nn.* 851 s<l.

Concord. 962. 961 e.; *Pii IX Acta* 3, 591. 593 s.; PF *fus Pont.* 6, 1, 399 s.; 7, 328.

Do curls in clericorum institutione ab Episcopis adhibendis

(Ex Epist. *Quo arariorti* ad Card. Rodrigues Patriarcham Liabonenscrn crtcrosquc Lusitaniae Episcopos» 3 iul. 1S62).

855 (369) Ignorare autem minime potestis, Dilecte Fili Noster ac Venerabiles Fratres, quam vehementer Ecclesiae intersit hisce potissimum luctuosissimis temporibus idoneos habere ministros, qui nonnisi ex Clericis optime institutis fieri possunt. Atque iccirco vestras omnes curas, cogitationesque in id praecipue intendatis oportet, ut adolescentes Clerici in vestris Seminariis vel ab ineunte aetate per magistros pietatis, sanaeque doctrinae laude spectatos ad ecclesiasticum spiritum mature fingantur, ac litteris et disciplinis praesertim sacris ab omni cuiusque *profanae novitatis* [1] et erroris periculo alienis diligentissime erudiantur.[2] Ac summopere cavete, ne in theologicarum praesertim rerum, et iuris canonici scientia tradenda ii adhibeantur libri, quibus falsae opiniones et errores, verae germanaeque catholicae Ecclesiae et huius Apostoliche Sedis doctrinae repugnantes et adversi continentur.

Pii IX Acta 3, 461 s.; CIC *Fonte?* 2, 967 s.

Dc Seminariis erigendis, ordinandis, dotandis in Dicione Venetiolana

(Ex Convent, cum Republica Vnnctiohic, 26 iul. 1S62).

856 (370) Art. III. - Seminaria in Dioecesibus Reipublicae de Venezuela existentia erunt conservanda; atque Dioecesani Antistites ad normam S. Concilii Tridentini, liberi omnino erunt in Seminariorum erectione, ordinatione, doctrina atque administration©. Rectores quoque et Professores Seminariorum ab Episcopo nominabuntur atque removebuntur, quotiescumque necessarium ab ipso indicabitur.

857 (371) Art. VI. - Gubernium de Venezuela per suum Plenipotentiarium Ministrum petiit et ab Apostolica Sede, ob extraordinaria temporum et locorum aditine! a. obtinuit ut in decimarum locum substitueretur ecclesiastica dos. Quocirca Gubernium idem se obligat ad solvendam ex publico Aerario, uti debitum Status, eamdem dotem ecclesiasticam, iuxta notam huic Conventioni adiectam pro congrua sustentatione Archiepiscopi et cuiusque Episcopi, Capituli ecclesiastici, Parochi, Seminarii et Aedificii Templorum, et pro consuetis et necessariis divini cultus expensis; atque id pro legitima compensatione redditus decimarum sublati. Parochi pergent frui iure percipiendi primitias et emolumenta, quae vulgo appellantur *a stola* ex cuiusque Dioecesis more, ac iuxta taxam ex praescriptis Synodorum in praesentia vigentem, vel quae in posterum a competenti ecclesiastica auctoritate statui contigerit.

[1] Cfr. *l T.* 6. 20.
[2] [Cfr. mi. 790. 816].

858 (372) Art. XIII. - Cum iam in Dioecesi de Guayana Capitulum Cathedrale erectum sit, Sancta Sede approbante, Seminarium, ad normam Concilii Tridentini, eiusdem Dioecesis quamprimum erigetur.

859 (373) Art. XVII. - Sancta Sedes proprio utens iure novas Dioeceses eriget, ac novas earumdem peraget circumscriptiones, cum id fidelium necessitas aut utilitas postulaverit; collatis antea cum Reipublicae de Venezuela Gubernio consiliis. In unaquaque earundem Dioecesium instituentur Canonicorum Capitulum et Episcopale Seminarium. Pro dote cuiusque Sedis, Capituli et Seminarii, quae erigenda erunt, ea norma erit sequenda, quae pro aliis iam existentibus statuta est.

860 (371) Art. XXIII. - Ob rerum ac temporum adiuncta Sancta Sedes consentit ut fundi et ecclesiastica bona publicis subiiciantur vectigalibus, aeque ac bona aliorum civium Reipublicae de Venezuela; exceptis semper Ecclesiis, Seminariis, caeterisque institutis divino cultui dicatis.

Concord. 972-977; PF *Ius Pont.* 7, 329 s.

Be Seminariorum erectione et regimine in Dicione Aequatoriana

(Er Convent, cum República Acquatoris, 26 sept. ‡862).

861 (375) Art. 2. - In omnibus Dioecesibus, quae in praesentia existant. vel in posterum erigentur, existere debebit Seminarium Dioecesanum, cuius procuratio, regimen et administratio libere atque unice pertinebit ad Dioecesanos Ordinarios iuxta Concilii Tridentini praescripta et alias canonicas leges. Rectores, Professores et alii aliquo munere fungentes tum in tradendis doctrinis tum in iisdem dirigendis Seminariis ab ipsis Ordinariis libero erunt nominandi vel amovendi.

862 (376) Art. 9. - Sancta Sedes permittit ut personae et ecclesiastica bona subiiciantur publicis vectigalibus voluti subiiciuntur personae et bona aliorum civium Aequatoris, ita tamen ut Civilis Auctoritas cum Ecclesiastica consilia conferat ad obtinendam veniam, quoties necessaria sit coactio. Ab huiusmodi vectigalibus eximuntur Seminaria, bona et res divino cultui immediate destinatae et beneficentiae Instituta.

Concord. 984. 987; PF *Ius Poni.* 7, 331 s.

1 Leo **Kill** et Praeses Reipublicae Acquntori die 2 nudi 1881 de nova **huius** Concordati recognitione seu reductione convenerunt. Cfr. *Concord.* 1001; *Leonis XIII Conveut.* I; PF *Ivs Poni. 1.* 335.

CONCILIUM PROV. QUITENSE I (24 mai. 1868)

De recta cleri informatione

863 Cap. Vili. - *De clero informando.*

Ut in ecclesia sancta Dei digni ministri et insta spiritum ecclesiasticum informati semper existant, utque illi, quibus sacra ministeria iam commendata fuere ad maiorem Dei gloriam animarumque salutem, tanto munere dignius fungantur, sequentium ordinationum exeeutio episcopis demandatur.

1. In seminariis ecclesiasticis iuvenes, qui ex legitimo matrimonio orti non sint, itemque illi, qui ad Deo serviendum et ecclesiam sanctam iuvandam nullum vel modicum seu ingenii seu virtutis specimen dederint, non admittentur.

2. Quod attinet ad scholasticos, qui in seminario dioecesano instruuntur, sanctae Tridentinae synodi ordinationes quoad habitum clericalem et frequentem sacramentorum usum stricte serventur.

3. In seminariis dioecesanis et in privatis conventualium religiosorum scholis, lectiones tum philosophiae rationalis, tum disciplinae ecclesiasticae universae idioinate latino tradantur.

864 4. Nemo ad sacros ordines ascendere praesumat, quin prius per triennium saltem in seminario episcopali, vel in aliqua domo ad id deputata, argumenta non dubia praebuerit, se non solum scientiis ecclesiasticis excolendis, sed etiam virtutibus acquirendis serio operam dedisse. Bonum insuper, vel a proprio parocho, vel a studiorum magistro, de honestate et probitate vitae testimonium exhibeat. Ad conscientiam tamen praelati spectat cum aliquo ordinando dispensare, dum illum doctrina, virtute et vocatione sullicienti praeditum esse cognoverit.

5. Praelati sacerdotibus iunioribus ad audiendas mulierum et monialium confessiones facultatem negabunt. Immo sacerdotibus ipsis aetate iam provectioribus facultas ad audiendas confessiones non concedetur absque praevio examine, et licentia ad definitum tempus et in scriptis exarata.

6. Sacerdotes tamen quadragenarii, qui quater examen synodale subiissent et singulis canonicam approbationem obtinuissent, insuper sacerdotes nondum quadragenarii, quorum scientia, prudentia et virtus iudicio praelati perspecta sit, superioris articuli ordinationi non subiiciuntur.

7. Confessarli cura mulieribus, quarum confessiones excipiunt, nullam familiaritatem vel consuetudinem contrahant, nec ullo paeto domum frequentare vel sese mutuo visitare poterunt, nisi forte contrarium urbanitas vel Christiana caritas suaserit.[1]

Mansi 43, 467.

[1] Cfr. *Concil. I'rov. Colorente,* 8 sept. 1863, cap. I: Mvnsi IS, 546-552.

De clericorum plena solidaque institutione

(Ex Epist. *Masimac quidem* ad Episcopos Ba'ariae, J8 autr. 1864).

865 (377) Vos impensissime hortamur, ut vestras omnes curas cogitationesque in accuratam Cleri institutionem educationemque quotidie magis promovendam indesinenter conferatis, nihilque intentatum relinquatis, ut vester Clerus plenam illam, solidamque habeat institutionem, quae ex puris incontaminatisque fontibus hausta, et communi Catholicae Ecclesiae docendi ratione innixa illa omnia removeat pericula, quibus nova hodierna docendi systemata super scientiae libertatem vel potius licentiam fundata, ac tantopere iactata sunt necessario obnoxia. Quamobrem vel maxime optamus. Venerabiles Fratres, ut memoria repetere, et exsequi velitis ea omnia, quae iam alias vel omnibus, vel singulis vestri Episcopalis Ordinis significavimus vehementerque commendavimus quoad Clericorum Seminaria ex providentissimis Concilii Tridentini praescriptis erigenda et moderanda.

Pii IX Acta 3, 678 s,; CIC *Fontes* 2, 992.

De erroribus rationalism! et liberalismi ab Ecclesia damnatis

(Ex *Stillabo* seu collectione errorum modernorum, 8 dcc. 1864).

866 (378) VIII. - Quum ratio humana ipsi religioni aequiparetur, iccirco theologicae disciplinae perinde ac philosophicae tractandae sunt.

Allocut. Consist. *Singulari quadam perfusi,* 9 dec. 1851?

867 (379) NUI. - .Methodus et principia, quibus antiqui Doctores scholastici Theologiam excoluerunt, temporum nostrorum necessitatibus scientiarumque progressui minime congruunt.

Epist. *Tuas libenter* ad Archlcp. Frisingen.. 21 dec. 1863.'

868 (380) XXXII. - Absque ulla naturalis inris et aequitatis violatione potest abrogari personalis immunitas, qua clerici ab onere subeundae cxercendaeque militiae eximuntur; hanc vero abrogationem postulat civilis progressus, maxime in societate ad formam liberioris regiminis constituta.

Epist. *Singularis Nobisque* nd Episc. Montisregnl., 29 sept. 1861.

869 (381) XXXIII. - Non pertinet unice ad ecclesiasticam iurisdictionis potestatem proprio ac nativo iure dirigere theologicarum rerum doctrinam.

Epist. *Tuas libenter* ad Arohlcpisc. Frisingen., 21 dee. 1863.'

' *Pii IX Acta* 1, 623.
' *Pii IX Acia* 3. 639. 611 s.
* *Pii IX Acta 3,* 637.

870 (382) XLVI. - Immo in ipsis clericorum seminariis methodus studiorum adhibenda civili auctoritati subiicitur.

Allocnt. Consist. *Nunquam fore,* 15 dec. 1856.1

Pii *IX Acta* 3, 703-710; PF *Ius Pont.* 6, I, 120-422; CIC *Fontes 2.* 1001-1005.

CONCILIUM PROV. ULTRAIECTENSE (2,5 sept. 1865)

De necessaria sacerdotibus scientia

8T1 Cap. I. - *I)c necessaria sacerdotibus scientia.*

Perfectam sacri operarii imaginem Dominus ac salvator noster proposuit, cum ait: • Fos *estis sal terrae ... vos estis lux mundi* » *(Mt* 5, 13-14). Lux quidem mundi non aliter erunt sacerdotes, nisi illud divini magistri praereptum explentes: • *Sic luceat lux restra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem cestrum, qui in co<lis ĕst (Mt* 5, 1G). Sed et insuper sal ternie illos esse oportet per doctrinae virtutem »? ac inter eos numerari de quibus dictum est: ⁑ *Qui autem fecerit ct docuerit, hic magnus vocabitur in regno coelorum (Mt* 5, 19). Ipsi enim positi sunt rerum coelestium praedicatores. immortalitatem omnibus corporibus, Quibus eorum sermo aspersus fuerit, conferentes »?

Fidelis divinarum veritatum custos, interpres legis ac voluntatis Dei, dux hominibus in itinere ad patriam coelestem sacerdos esse debet, iuxta id quod Dominus ait per os Malaehiae: ‹ *Labia sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore eius. quia angelus Domini exercituum est (Ma.* 2, 7). Nequit autem gravissimis hisce munus satisfacere nisi scientiae ac doctrinae praesidiis apprime instructus. • Ignorantia, mater cunctorum errorum, maxime in sacerdotibus Dei vitanda est »•: sacra vero scientia eo vel magis fulgere ipse debet, quod aetate praesertim nostra nefarii homines, fulsi nomini" scientiae studentes ct tenebras magis quum lucem diligentes, nihil non moliuntur ut, lumine ovangclicae doctrinae extincto, mundum operiant caliginosa nocte erroris et impietatis, atque animas pretiosissimo Christi sanguine redemptas a fuie et disciplina Christiana avertant. Haec itaque synodus, in nomine cius congregata. qui • Deus scientiarum » (1 *Reg. 2,* 3) est, sacerdotibus omnibus iterum iterumque commendat, nihil potius habere, quam ut armis lucis induti, gladio verbi et doctrinae accincti, catholicae veritatis scientia commissos sibi fideles erudire valeant, ot a fraudibus eorum qui contradicunt defendere.

Sacris studiis, sine quibus scientia ipsa non acquiritur, et iis quidem assiduis, vacent nccessum est sacri ministri. Divinarum litterarum lectioni sociam adiungant operam c sanctis patribus ct interpretibus ct ecclesiae conciliis: probatissimos theologiae, tum polemicae tum moralis, auctores, rorum liturglcarurn expositoris, sedulo attenteque discurrant; in ecclesiasticae historiae annalibus aliisquo ecclesiasticis studiis accurate diligenterque versari non omittant. Caveant no tantae huius studiis vacandi obligationis obliti, ct turpi otio torpentes, aninmbus sibi concreditis liant in ruinam, in lapidem offensionis jVWct in petram scandali.

EUI porro studiis sacris primae semper debeantur partes in ecclesiastico viro, profanae tamen disciplinae negligendae non sunt, sed et plurimum excolendae, cum non

1 *Pii IX Acta* 2, 545.
1 S. IIILARIUB, *Comm. in Matlh.,* cap. 4: ML 9, 935.
1 S. Hil a r ius, *loc. cit.*
4 Cone. Tolot. IV, a. G33 o. 25: Ma n si 10. 626.

perniilo tantum, veram et subinde necessarium praesidium conferant in veritatis divinae illustrationem ac defensionem. Nostris praesertim temporibus, in quibus tantus fit nominis philosophiae ac scientiarum naturalium abusus, proderit sano maxime, ad blasphemantes redarguendos ct fideles confirmandos, divinarum rerum studiis humanarum (¡noque disciplinarum peculiarem scientiam studiumque coniungere.

Utilibus studiis incumbentes ecclesiastici viri in vinea Domini laborantes, satagant in necessaria ipsis scientia in dies proficere, caque uti pro suis quisque facultatibus, in fidelium bonum atque errantium utilitatem, memores quod « *omni ... cui multum datum est, mullum quaeretur ab eo* ı *(L.* 12,48). Temporis iacturam non faciant in iis libris legendis, qui « inebriant curiositate, non caritate, implent non nutrientes, inflant non aedificantes, ingurgitant non confortantes».[1] Sed ct ab eorum lectione plane abstineant, quae bene agendi studium, morum disciplinam, timorem curitatcmque Dei laedere vel imminuero possunt. Qui peculiaribus ingenii dotibus a Deo ditati, non modo verbis, sed etiam scriptis religionis ac veritatis causam defendendam suscipient. laudem sane merebuntur eximiam, omnemque opem a nobis obtinebunt. Atque ut alacriores etiam in eo consilio cxcqucndo reddantur, contra pravos praesertim libellos, qui passim in vulgus eduntur, audiant qua ratione consilium ipsum promovendum consuerit summus pontifex Pius IX, ad Italiae episcopos scribens: « Ad ipsam vero, inquit, pravorum librorum contagionem comprimendam perutile erit, venerabiles fratres, ut quicumque penes vos sint insignis sanaeque doctrinae viri, alia, parvae item molis scripta, a vobis scilicet antea probata, edant in aedificationem fidei ac salutarem populi instructionem

Dum sacras scientias aliasque utiles disciplinas excolent clerici, petere non intonuittant a patre luminum, ut det illis sedium suarum assistricem sapientiam, ut mittat illam de coelis sanctis suis, et a sede magnitudinis suae, ut cum ipsis sit ct laboret, ut sciant quid sit acceptum apud Deum. Meminerint constanter quod apostolus Tacobus ait: « Si *quis cestrum indiget sapientia. postulet a Deo qui dat omnibus affluenter, et non improperat, et dabitur* ei » *(Ia.* 1, 5).

Cap. II. • *De institutione clericorum in seminariis.*

Inter sapientissima decreta a Tridcntinis patribus. Spiritu sancto afilante edita, illud sane apprime salutiferum recensendum est, quod legem continet do erigendis seminariis episcopalibus, pro ecclesiastica iuniorum clericorum educatione et institutione. Cum enim Idonei ecclesiae ministri nonnisi cx optime institutis clericis fieri possint, cumque • adolescentium netas, nisi recto instituatur, prona ait ad mundi voluptates sequendas; et nisi n tenoris annis ad pietatem et religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, nunquam perfecte, nc sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio, in disciplina ecclesiastica peraeveret interest profecto plurimum [adi religionis incolumitatem et incrementum, ut rectae huir clericorum educationi peculiari cura ct instituto provideatur. Praestant id vero seminaria: quae, dum illud utilitatis conferunt. ut. ceu inquit Benedictus XIV, ingressus in clerum et ad sacras ordinationes aditus, quantum fleri potest, immerentibus interclusus maneat,[4] scaturigines praeterea sunt ac voluti fontes undo hauriuntur salutis aquae ad irrigationem dominici agri, loca insuper ac palaestrae, a quibus praeparantur ct exeunt primo mane boni ac strenui operarii ad vincam Domini excolendam custodiendamque.

Vt e seminariis nostris, de quorum institutione in omnibus iam huius provinciae dioecesibus facta maxime gratulamur, uberes nc laetissimos eos fructus percipere liceat, quos referre destinata ipsa sunt, volumus ac districto postulamus, ut ea quae in sacrosancti

1 S. Be HNABDUB, *Sermo* 9 *in Cant.-*. ML 183, 818.
1 Epist. Encycl. *Nostis ct Vobiscum,* 8 dcc. 1849: *Dii IX Acta* 1, 208.
1 Cone. Trid. Sees. XXIII, do ref., cap. 18 [Cfr. n. 290].
4 *De syn. dioec.* lib. XI, cap. 2, n. 5: Opera omnia, t. IX. p. 385.

concilii Tridentini decretis ct summorum pontificum constitutionibus, de bisce clertonrnm collegiis praescripta «unt, imponso studio observentur ct adimpleantur.

Fiat itaque in primis diligens selectus adolescentium alumnorum, et ii soli in seminarium ¡merorum admittantur. • qui ad minimum duodecim annos, et ex legitimo matrimonio nati sunt, ac logoro et scribere competenter noverint, et quorum indoles et voluntas spem afferat eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros »? Pueri autem inter seminarii alumnos cooptati, grammatices, cantus aliarumquc bonarum artium disciplinis diligenter erudiantur. Sollicita adhibeatur cura, ut pietatis exercitia iurta seminarii regulas peragant, ut potissimum singulis diebus missae sacrificio intersint, ut singulis saltem mensibus ad sacramentalcm confessionem accedant, et iurta confessoris indicium sumant corpus domini nostri lesu Christi, utquo demum quotannis sacro recessui in seminarii solitudine per dies aliquot vacent.

Moderatores et magistri omni solerti» adnitentur, ut de cuiusque alumni indole, moribus. vocatione et in pietate studiisque profectu optime certiores flant, non modo ut emendationi consulatur eorum qui a recto deflectunt, sed etiam ut tempestive amoveri possint inhabiles ministerio ct arrogantem aut pertinacem indolem prae se ferentes, quippe (pii divina vocatione destitutos se esse ostendunt. Curas in id convertentes, ut futuri ecclesiae ministri a prima pueritia ad sanctimoniam et ecclesiasticum spiritum mature finguntur, maxima sollicitudine cos praeservabunt tum a lectione librorum, qui doctrinam omnino puram non praebeant vel argumenta tractent, quae magnopere adolescentium animos labefactant vel a seriis studiis nimis avocant; tum ab omni conversatione et consuetudine, qua ipsorum mentes ct corda inquinari utcumque possint.

873 Commendata haec ipsa volumus moderatoribus et professoribus altioris seminariorum sectionis. Quos praeterea omni qua valemus instantia exhortamur obtestamurque, ut nihil Intentatum relinquant, quo, collutis viribus, gnavos atque industrios operarios etforment, (pii ecclesiastico spiritu praediti ac studiis recte instituti, valeant in tempore dominicum agrum diligenter excolere ac strenue proeliari praelia Domini »? Cumque nihil sit quod ad clericalis vitae profectionem efficacius excitet, quam exemplum eorum qui duces et magistri constituti sunt: idcirco vitae suae ratione integerrimam ecclesiasticae virtutis formam referentes, studeant implere apostoli monitum: ' *In omnibus tripsum praebe exemplum bonorum operum* » (77. 2, 7).

Praecellenti sollicitudine ac perindustria simul discretione vigilent moderatone, ut de sacerdotii candidatorum dotibus ac progressu plenam episcopo interroganti rationem reddere possint, ne ad ordines promoveantur qui vocationis et nptitudlnis suae indicia minimo dubia non praebuerint, neve illud tristissimum impleatur: *Didit ỹ nl‹ › ingressas sanctuarium suum, de quibus praeceperas ne intrarent in ecclesiam tuam* » *(Thren.* 1, 10). Eisdem praeterea alumnis solida sacerdotali virtute imbuendis, in omni patientia et mansuetudine allaborent. Sermonem ad illos. In unum congregatos, identidem habeant, « non tam concionando, quam instructionis et catechismi ritu, iis demonstrando quibus dotibus atque virtutibus instructos esse oporteat illos, qui ad sanctuarii ministeria digne accedere cupiunt; quaenam sint vera ecclesiasticae vocationis indicia, quae ratio vitae, tum ex ipso clericalis professionis debito, tum ad proximorum aedificationem servandam ipsis erit, postquam in clerum adlcctl, vel ad minores aut maiores ordines promoti (ucriut'». Frequenti sacrae exomologesis et ss.mae eucharistiae usu, spiritualibus exercitiis singulis annis rite tradendis, ac aliis pietatis exercitationibus per seminarii regulas praescriptis, adolescentes veterem hominem deponere satagant, novumque induere, qui secundum Deum croatus est. Advigilent ut in ecclesiasticis caeremoniis practice etiam versentur, ac interstitiorum tempore in suscepti ordinis ministerio se exerceant. Neque omittant

l Cone. Trid., *toc. cit.*
l Pius IX, Litt. Encycl. Qui *pluribus,* 9 nov. 1846; (Cfr. n. 754],
' Benedictus XIV, *De syn, dioec.,* lib. XI, cap. 2, n. 12: *Opera omnia* t. XI, p. 388.

moderatores, accedente feriarum tempore, suos alumno» instruere, qua ratione in omni modestia et sanctitate debeant inter consanguineos et concives versari, quae pericula fugere, ut immaculatos se custodiant ab hoc saeculo; quibus exercitiis pietatis quotidie indulgen-, ut elementissimus Deus, quemadmodum diem benedixit quo requievit ab omni opero quod patrarat, ita et tempus benedicere dignetur, quo alumni post exantlatos labores feriarum quiete fruuntur.

874 Quod ad sacras disciplinas iam attinet ct ad modum eas tradendi, haec synodus solemnía ista prae oculis habet summi pontificis Pii IX verba: « Imprimis omnem adhibete diligentiam ut eum dogmaticam tum moralem theologiam, ex divinis litteris sanctorumque patrum traditione ct infallibili ecdesiao auctoritate haustam ac depromptam, ac simul solidam divinarum litterarum, sacrorum canonum, ecclesiasticaeque historiae, rerumque liturgicarum scientiam congruo necessarii temporis spatio (adolescentes clerici) diligentissime addiscant. Ac vobis summopere cavendum in librorum delectu, ne in tanta gnwantium errorum colluvie a sanae doctrinae semita ecclesiastici adolescentes temere abducantur M

A professoribus itaque strictim exigimus, ut in tradendis, iuxta dioecesanac legis nonnum, sacris disciplinis a summo pontifice indigitatis, catholicam studiorum suorum rationem in primis sequantur. Investiget unusquisque quid de disciplina sua doceant sacrae scripturae inteliigendae iuxta eum sensum quem tenuit ot tenet sancta mater ecclesia, quidque doceat traditio, quid decernant sacrarum congregationum decreta. Addictissimi scriptis sanctorum patrum ct doctorum ecclesiae, incumbant simul operibus theologorum scholasticorum aliorumque recentionun doctrinam sacram ad catholicam normam apprime explanantium. Ita. Domino opitulante, continget, ut sanae doctrinae pabulo adolescentes nutriant, et ab omni errandi periculo in defensione catholicae ildei monunque regulae se suosque alumnos praeservent. Quod eo certius eveniet, quo altius in adolescentium animis imprimere satagant sincerissimos pietatis ac obsequii sensus erga Romanum pontificem, ‹ verum (’liristi vicarium, totlusque ecclesiae caput, ct omnium Christianorum patrem et doctorum ■?

875 Institutioni alumnorum non alia proponentur auctorum compendia et volumina, nisi quae antea fuerint ab ordinario approbata, quo ct praesidio ct profectui discentium consulendum erit. Praelectiones theologicae omnes latina lingua tradentur, iis exceptis quae ad pastoralem disciplinam pressius referuntur, uti eloquentia sacra ct catechcticae praecepta. Disputationes in forma, uti aiunt, scholastica multam utilitatem conferunt, atque ideo, de consilio ordinarii, professorum erit ofliccrc. ut adolescentes eisdem assuescant. Disciplinis theologicis per quatuor saltem annos incumbendum esse edicimus; et ne hoc ipsum quadriennii spatium, nimis iam breve si amplissimus theologicae scientiae campus rcspiciatur, insufficiens prorsus reddatur, necessariis utilia cedent, et inter utilia ipsa, quae magis utilitate praestant, professores seligent. Alia vero ex parto episcopi, quantum circumstantiae sinent, quos ingenio ct doctrina potiores ad rerum divinarum scientiam noverint, profundiori eruditionis sacrae copia imbuendos ornantiosque curabunt.

Postremo alumni ipsi paterne compellandi veniunt: eorum animis numquam excidat finis nobilissimus, ob quem in seminarium recipiuntur, quique est ut ceu novellae ecclesiae plantationes fructus copiosissimos pietatis ct sapientiae suo tempore edant, et in ecclesiae utilitatem religionisque subsidium succrescant. Ecclesiasticae vivendi rationis ex proprii ordinis et conditionis officio sint apprime avidi, religionis sensus fovere amper ct augere studeant, rebus divinis vacare ardentissimo ament, pudicos ac verecundos mores sectentur, modestiae ac obedientlac virtutibus emineant, caritate fraterna seso invicem diligant. Institutores omnes reverentia ct obsequio prosequantur. Moderatorem eu animi allectione habeant qua parentes: suos eidem sensus libere exponant, ut per

1 Epist. Encycl. *Singulari quidem,* 17 mart. 1856 [Cfr. n. 811],
• Cone. Flor., Deünitio: Mansi 31, 1031 E.

ilium, proviti opus fuerit, eisdem consulatur, sciente' nihil esse difficilius, qooni immoderatis animi affectionibus per sc moderari. Seminarii regulas sancte rcllgioscque observent, eius disciplinam lubcntissiino ferant: etenim *omnia disciplina i» praesenti quidem ridetur non esse gaudii, sed moeroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iuslitiac »* (*Ilb.* 12, 11).

Mansi 48, 781-789.

De vocationibus cleri indigenae

(Ex Epist. Ap. ad Episcopos Amcricae Meridionalis, 30 sept. 1805).

876 Venerabiles Fratres salutem et Apostolicam Benedictionem. Meridionali Americae tot undique calamitatibus oppressae, non sine peculiari animi Nostri solatio laetissimam spem affulgere videmus ex indigena illo adolescente Clero, quem solida pietate sanisque doctrinis apud Nos imbuendum curamus. Vos certe non latet quanto molimine Collegium ei excipiendo instituendoque parari voluerimus, et quam alacriter, non obstante rerum Nostrarum angustia, studuerimus necessaria tantae rei conferre subsidia. Scilicet agebatur de comparandis idoneis Ecclesiae ministris, de procuranda per eos istis in regionibus animarum salute, ac etiam de novo Clero per ipsos in patriam reversos informando. At cum tenuitatem Nostrarum virium imparem prorsus experiamur oneri ferendo, ac vereamur iccirco, ne opus tanto nisu excitatum et adeo faustis initum auspiciis mole ipsa sua corruat; haud ingratum Vobis futurum esse arbitrati sumus, si, ad omen avertendum, illud pastoralis Vestrae caritatis olliciis commendaremus. Nam etsi apprime itclligamus, nec excitatione nec stimulis indigere zelum Vestrum in negocio, ubi agitur de accurata Cleri indigenae institutione, seu de praecipua spe et emolumento gregis Vobis crediti; Vos tamen non inopportunum ducturos consuimus, illud Vobis obverti, quorum animadversionem tot inter perturbationes, angores, sollicitudines, res a conspectu remota, utut gravissima, effugere posset aliis obliterata curis. Nos sacro huic ephebeo, quod paterna complectimur caritate, pro viribus corte non deerimus: dum vero amplissima ei ominamur incrementa, Vobis, Venerabiles Fratres, constantiam, caelestem opem ac solamen omne adprecamur, cuius auspicem simulque praecipuae benevolentiae Nostrae testem esse volumus Apostolicam Benedictionem, quam Vobis et Clero ac populo unicuique Vestrum commisso peramanter impertimus.

Pii IX Acta 4, 29-30.

SYNODUS BUOARESTIENSIS (1865-1807)

De legis forma pro ¡astituenda Facultate theologica

877 Caput. I. *De instituenda facultate theologica.*

Art. 1. • In Romania instituatur, saltem anno proximo venturo, prius una tantum facultas theologiae.

Art. 2. - Scientiae edocendae in hac facultate proponuntur in indice pensorum inferius descripto, ac scinduntur in exegeticas, historicas, systhematicas et practicas.

Art. 3. - Facultas theologica iisdem iuribus ac immunitatibus fruetur qua et reliquae universitatis facultates.

Art. 4. • Facultas theologica, prout hac lege instituenda decernitur, susceptibilis est in posterum cuiuslibet incrementi ac emendationis, praesertim synodo id petente.

Capitolul I. - *Despre instituirea facilitata teologice.*

Art. 1. - Se va inflinja în Romania, cel mult in anni viitor, deocamdată o facultate de teologie.

Art. 2. - ÇtiinÇele, ce se vor propone in aceasta facultate, vor fi cele prevázute in programul aici alaturat, çi cari se impart in esegetico, istorice, sistematice çi practice.

Art. 3. - Facultatea de teologie se va bucara de aceleaçi drepturi si imunitati ca çi celelalte facilitaci universitare.

Art. 4. - Facultatea de teologie infiinfatá în limitele legii prezente este primitoare în viitor de verice desvoltare si ameliorare, mai aies când acestea vor ti cerute de sinod.

Caput II. - *Temperatio facultatis theologicae.*

Art. 5. - Pro unaquaque specie scientiarum initio unus erit professor; posterius autom tot professores creabuntur quot necessitas postulat.

Art. 6. - Professores nominabuntur virtute vel examinis competitorum, vel documenti probantis quod candidatus studiis theologicis incubuit atque saltem spatio trium annorum haec studia docuit.

Capitolul II. - *Organizaren facilitata teologice.*

Art. 5. - Pent ru flecare specie do çtiinta va fi deocamdata câte un profesor; mai târzin însá se vor numi atâ|i profesori câ^i va cere trebuinfa.

Art. 6. - Profesorii vor fi numidi in puterea unni concurs, sau probând prin titluri, cà au absolvit cursuri teologice, çi câ au fost cel pu(in trei ani de zile profesor de aceste studii.

Art. 7. - Verumtamen professores huius facultatis oportet esse ruínenos nativitate et orthodoxos religione; clerici praeferantur.

Art. 8. - Examen competitorum detur coram arbitris ex synodo electis generali atque coram aliis viris materiae peritis.

Art. 9. - Professores facultatis theologicae iisdem iuribus et immunitatibus gaudebunt ac professores reliquarum universitatis facultatum.

Caput III. - *De convictu ac ratione admittendi studiosos in facultatem.*

Art. 10. - Studiosi facultatis theologiae in convictu degebant a gubernio sustentato; sed etiam studiosi alibi habitantes curriculo facultatis assistere possunt.

Art. 11. - Facultas theologiae et convictus collocabuntur in aliquo monasterio abrogato.

Art. 12. - Non admittentur inter studiosos theologiae nisi iuvenes qui documento vel periculo publico probare possunt, seso curriculum seminarii 2-di gradus absolvisse.

Art. 13. - Tempus curriculorum facultatis theologicae, vacationes, examina, electio decani, eiusdem attributa professorumque, modus conferendi gradum licentiati vel doctoris, haec omnia erunt eiusdem rationis ac in reliquis universitatis facultatibus.

Mansi 42, 151-151.

Art. 7. - Nu vor fi admiçi ca profesori la aceasta facultate decât numai cei náscuti romàni §i de religiune ortodoxa, preferându-se persoanelc clericale.

Art. 8. - Concursurile pentru numirea profesorilor se vor |.inea in faja unei comisiuni alese dintre mernbrii sinodului general si dintre bàrbafii cei mai competenti.

Art. 9. - Profesorii facilitaci teologice se vor bucara de acelca$i drepturi çi ¡munitaci, ca si cei delà celelalte facultati universitare.

Capitolili III. - *Despre internat* ai *modul aditi iteri i studentilor in facultate.*

Art. 10. - Studenti facultâpi de teologie vor ti interni si întrepnup de stat; vor fi liberi insù si studenti externi a arma eursurile facult;ì|ii teologice.

Art. 11. - Facultatea de teologie, impreunà cu internatili sàu, se va açeza in localul veri-uneia din monastiri.

Art. 12. - Nu vor fi admiçi ca studenti in facultatea teologica dccat numai cei cari vor justifica prin titluri san pria concurs, câ au absolvit cursui seminariilor de gradui 2.

Art. 13. - Durata cursurilor facultilpi teologice, vacanfele, examonele, alegerea decanului, atribufiunile lui, atributiunile profesorilor, inodul conferirli gradelor de licenciât sau doctorat, vor il ca çi pe la celelalte facilitaci universitare.

De ecclesiasticis Seminariis erigendis in Civitatibus Foederatis Anie ricae Septemtrionalis

(Er Instruet. S. C. De Pr o p. Fine nd Martinum Iohanncm Spalding archiepisc. Baltimormsem, Apostolicum pro *Concilio Píen. Balimorensi* IL Delegatum. 31 iati. I860).

878 IV. - Quandoquidem vero ex defectu Cleri uniuscuiusque Ecclesiae (383) proprii haec necessitas enascitur advenas sacerdotes admittendi, ne Christianus populus absque Pastoribus relinquatur, in id quisque omne studium atque operam impendat, ut, cum primum fieri poterit. Ecclesiastica Seminaria, ubi adhuc desunt, erigantur in quibus Clerici educari, sacrisque disciplinis institui valeant. Quod quidem superiore Concilio peculiariter constitutum, cum Can. xiv decretum est: *Consulendum Episcopis (pii propria Seminaria non habent, ut collatis consiliis cum aliis Episcopis eiusdem provinciae, unum saltem Seminarium in unaquaque provincia constituant.*[1] Adhuc tamen, temporum iniuria, multi Praesules prohibiti sunt ne id perficere possent. Verum modo, armis positis, dum regiones istae pace fruuntur, tanta bona suis Ecclesiis provisuros minime dubitandum. Et quoniam huiusmodi Collegia ideo institui Tridentini Patres voluerunt, uti essent *perpetua Seminaria Ministrorum Dei,*[2] qui sanctitate vitae in populi aedificationem deinde elucerent, ad id Episcoporum studium convertendum erit, ut Clerici Alumni nedum in literis scientiisque proficiant, sed quod maxime interest, ad sinceram pietatem morumque integritatem formentur.

Mansi 18, 823 s.; CL 3, 3 ’9.

CONCILIUM PLEN. HALTIMO RENSE II (7 oct. 1866)

De Seminariis ecclesiasticis constituendis et ordinandis

879 Cup. VII. - *Dc seminariis ecclesiasticis constituendis et ordinandis.*

170. • Apostoli, quamvis rudes et illiterati homines, eum relictis retibus [esum magistrum secuti essent, quaecumque ab eo acceperant, non solum invicte tueri, sed etiam caeteris docte hiculeuterquo proponere et efficacissime persuadere potuerunt. Sapientia tamen, cuius ope id consecuti sunt, non ipsorum labore aut studio et exercitatione parta, sed divinitus concessa fuit. lam vero singularis illa suadendi docendiquc vis nc potestas, quae mirando prodigio illis christianae religionis initio contigit, ali eorum successoribus, usitata divinae providentiae lege, non nisi arduo ac diuturmo labore comparari potest. Hinc muglia semper sollicitudine id egit ecclesia, ut scholae et collegia ubique constituerentur, in quibus traderetur sacra illa scientia, quam labia sacerdotis custodire debent ct populo praebere qui legem requirit ab ore eius. Praedecessoribus quoque nostris id maxime semper conii fuit, ut in hac regione seminaria existèrent., in quibus clerici theologicis disciplinis rite imbuerentur. Quod, quae sequuntur, decreta Baltimorensia testantur:

[*] *Concil. pim, Hallimnrcnse* I, seu Concil. Plén. Americac Septemtrionalis Foederatae (a. 1852), c. ii: CL 3, 117: Mansi 41. 675.

[‘] (Cfr. n. 290].

171. - *Episcopis commendant.*[l]

172. - *Consulendum.*[l]

173. • Ncque unquam destitit sancta sedes eosdem commonere et adhortari, ut coepta via pergerent, nullumque hac in re laborum supervacaneum putarent. Nuperrime vero em.mus ae rev.mus sacrae congregationis de Propaganda fide praefectus, in sua ad apostolicuni pro concilio hoc plenario habendo delegatum instructione, id ipsum gravissimis verbis iterum inculcavit?

171. - Optandum quidem foret, ut suum quaeque dioecesis seminarium haberet. Veruni id apud nos prohibet tum episcoporum quorumdam paupertas, tum -acerdotnm paucitas, qui vix aut ne vix quidem ecclesiarum curae ct sacris missionibus sufficiunt. Volumus tamen ac praecipimus, ut in unaquaque provincia unum saltem existât seminarium, quod episcopi, prout inter eos convenerit, collatis pecuniis erigant, aut iam erectum servent ac tueantur.

8S0 175. - Valde etiam optamus, ut praeter maius hoc seminarium, aliud quod parvum aut praeparatorium vocant, in unaquaque dioecesi existât. Quod si nondum fieri possit, unum omnino pro unaquaque provincia constituatur. Non parva sane ex parvis hisce seminariis capitur utilitas. In iis enim adulescentuli certiora in dies indicia prodent, quinum clericali militiae adseribendi sint, quinam ab ca repellendi. Praeterea tenerrima puerorum aetatula a pravis exemplis et mundana conversatione tuta defenditur, dum doctrina ct moribus se parant, idoncosquc reddunt, qui in seminaria maiora admittantur. Habent etiam hoc commodi, ut cum in iis ea omnia, quae ad literas ac scientiam profanam pertinent, doceantur, in maioribus theologia tantum ct disciplinae sacrae discendae supersint.

17G. • Principio igitur episcopus eos tantum in minora seminaria admittendos eligat, « qui ad minimum duodecim annos et cx legitimo matrimonio nati sint ? quique sua pietate, modestia, caetcrisquc virtutibus spem praebeant fore, ut digni Dei ministri olim evadant, eique perpetuo in ministerio ecclesiastico inserviant. Pauperum filios praecipue eligi vult concilium Tridcntinunr? ditiorum tamen non excludit, modo suo sumptu alantur, ac studium praescierant Deo ct ecclesiae perpetuo inserviendi. Hi praeter linguam patriam, latinam et graccam, cactcraque quibus apud nos puerorum aetas imbui solet, addiscant etiam cantum gregorianum, ct saltem prima elementa rei liturgicae et historiae tam biblicae quam ecclesiasticae. Quumque puerorum animi tenella hac aetate molliores sint ac quasi cerei, qui in utramque partem ficeti facile possint, rectores seminariorum praeceptis, hortatu, exemplo, indefessa vigilantia fortiter id suaviterque efilciant. ut ad pietatem ct sanctitatem fingantur.

881 177. - In seminariis maioribus per optimos, quos habere liceat, magistros ea omnia tradantur, quae quemque scire decet, ut sacerdotali munere rite fungatur: ante omnia voro theologia tam quae mores quam quae dogmata respicit; canonici inris rudimenta: hermenéutica, sive sacrorum librorum interpretatio; denique sacrae eloquentiae praecepta. Ac ne iuvenum animi otio tabescant, sed magis magisque nd optimos studiorum fruotus percipiendos excitentur, singulis annis ante furias aestivas vel autumnales, in unaquaque disciplina per episcopum vel, eo absente aut impedito, per tres, quos ipse designaverit, presbyteros examinentur. Praeterea, quo melius eloquentiae sacrae praecepta

' *Cone. prov. Ball.* II, dccr. 8: Mansi 39, 312.
l *Cone. Ball. píen.* I, decr. II: Mansi li, G75.
• [Cfr. n. 878].
4 *Cone. Trid.* sess. XXIII, *De Hcf.,* cap. 18 [cfr. n. 290].
• Ibid.

non memoria solum, sed usu etiam et exercitatione teneant, ultimo saltem studiorum unno in refectorio aut aula communi theologi in vices conciones habeant, quibus intersint non alumni tantum, sed superiores etiam et professores. i Iorum erit post concionem vitia, si qua deprehenderint, notare et corrigere.

178. - In seminariis maioribus, quae in commune totius provinciae bonum instituti^ sunt, aequum omnino est studiorum curriculum ita ordinari, ut non solum communia, quae in quovis seminario docentur, sed plura et praestantiora complectatur. In primis sacra exegesis pleniori et accuratiori ratione pertractetur. Cumque haec quadam linguae hebraicae cognitione et peritia indigeat, huic linguae addiscendae unum saltem annum, philosophiae postremum aut theologiae primum, impendere omnes cogantur; reliquis annis accedant aut abstineant, prout lubltum erit. Philosophorum etiam systemata, recent lorum praesertim, ita enucleentur, ut difficultates, quae inde contra sacri codicis auctoritatem vel ecclesiae doctrinam peti solent, facile refelluntur. Luctandum enim quotidie nobis est, non iam cum haeresibus aut toties prodigatis veterum erroribus, sed cum adventarti novis, incredulis, et, indolem si spectes, ethnicis magis quam Christianis, qui nec Deum nec divina curant: cultissimis tamen et ingeniosis, qui omnia sive in coelo sive in terra ratione metienda dictitant, ct sic insitam humanae naturae superbiam blandiendo fovent, quo melius imperitis fucum faciant. His, si veritas persuaderi non potest Invitis, 08 obstruendum est tamen, ne rudiores inani verborum sono seducant.

882 179. • Cum vero magna scientia sine sanctis moribus ad destructionem potius quam ad aedificationem proficiat, maximo quo possunt studio curent superiores seminariorum, ut alumni, dum progressus in sacris scientiis agunt, tirina etiam ac solida vitae spiritualis fundamenta laciant, et de virtute in virtutem progrediantur. Quod enim proderit, si quis in docendo ao disputando solerà ac peritus, in concionando disertus evadat, nondum tamen «c BOAsque cupiditates perdomare didicerit; si scientia excellat, pietate vero, humilitate, castimonia, caetcrisque virtutibus non praestet l Magna quidem est ecclesiae militantis necessitas; multi sane parvuli qui panem salutarem lacrymls petunt, noe, qui frangat, Inveniunt; multae regiones ad inessem albae et paratae, quae messores non habent. Minus tamen Infortunium est, oves Christiani gregis farno interire, quam per lupos, pastorum veste indutos, disperdi atque mactari. « Melius profecto est », monet Benedictus XIV. ' pauciores habere ministros, sed probos, sed idoneos atque utiles, quam plures, qui in aedificationem corporis Christi, quod est ecclesia, nequiquam sint valituri-.l Moribus igitur alumnorum superiores sedulo invigilent; indolem cuiusquo exquirant, quo aptius ac felicius regant; regidas accurato observandas curent. Leni imperio, patrum more magis quam dominorum, omnia moderentur. Ils, qui non tam malitia quam Infirmitate fabuntur, animos addant; eos blandis hortatibus erigant, monitis consiliisque confirment. Dyscolos vero ac disciplinae osores salutaribus poenis coerceant; quod si numquam corrigendos aut aliis exitio futuros praevideant, sine mora expellant. Demum nullo labori, nullae sollicitudini parcant, pro certo habentes se, officio bone functos, maximo apud Deum in honore olim habendos, maximo praemio donandos esse. « *Qui ad iusti(iam erudiunt inultos, fulgebunt quasi stellae in perpetuas aeternitates* » (*Dn.* 12, 3).

180. • Experientia docet saepius evenire, ut alumni unius seminarii in aliud migrent, sive quia ad ministerium haud idonei indicantur, sive disciplinae severioris fuga, hive tandem ex animi inconstantia et levitate. Praecipimus igitur, ut nemo huiusmodi in posterum In seminarium quodvis admittatur, nisi aecum afferat literas testimoniales ab episcopo ct superioribus seminarii, ex quo recens egressus est. Quod rí eum hactenus episcopus ille aut superiores seminarii suis sumptibus aluerint, ex iustitia recuperare debent ab episcopo aut superioribus seminarii, ad quod transiit, tantum quantum in ipso educando impensum fuit.

l Eucycl. *Ubi primum,* 3 dec. 1710 [cfr. n. 626],

181. - In quacumque dioecesi nut provincia inveniantur catholici qui Germanica tantum lingua utantur expedit ut in maioribus vel minoribus UUus dioecesis aut provincine seminariis, hanc linguam alumni addiscant, ita saltem ut in casu nécessitâtis positos possint absolvere.

Cap. Vili. - *Dc ordine.*

§53 312. - « Si quis aliorum sacramentorum naturam et rationem diligenter consideravit, facile perspiciet, ea omnia ab ordinis sacramento ita pendere, ut sine illo partim confici et administrari nullo modo queant, partim solemn! caeremonia et religioso quodam ritu ac cultu carere videantur.[1]» Quod potissimum affirmari potest de augusto illo sacrificio et munda per prophetam praenuntiata oblatione, quae pcr universum orbem Christianum, a solis ortu usque ad occasum divino nomini offertur.[1] « Sacrificium enim et sacerdotium ita Dei ordinatione coniuncta sunt, ut utrumque in omni lege exstiterit. Cum igitur in novo testamento sanctum eucharistiae sacrificium visibile ex Domini institutione catholica ecclesia acceperit, fateri etiam oportet in ea novum esse visibile et externum sacerdotium, in quod vetus translatum est. Hoc autem ab eodem Domino salvatore nostro institutum esse, atque apostolis eorumque successoribus in sacerdotio potestatem traditam consecrandi, offerendi et ministrandi corpus et sanguinem eius, nec non et peccata dimittendi et retinendi. Sacrae literae ostendunt, et catholicae ecclesiae traditio semper docuit». Ita concilium Tridentinum.[3]

313. - Sacer ordo, qui, ob Christi institutionem, gratiaeque interioris per signa visibilia collationem, (cfr. *2 T.* 1, G), vere ac proprie dicti sacramenti rationem habet, non modo confert spiritualem potestatem sacramenta conficiendi et ministrandi, caeteraque munia ecclesiastica obeundi; sed etiam characterem seu notam animae imprimit, quae ucc deleri nec auferri potest, quaque in aeternum is, cui manus sunt impositae, a laicali coetu separatur ac distinguitur. Unde iterari nequit hoc sacramentum.

311. - Cum ecclesia, utpote spiritu Dei edocta, omnia sapientissime et ordinatissime agat, ministros suos, qui sacerdotio ex officio deserviunt, per diversos ordines, voluti per quosdam gradus, a minoribus ad maiora perducit. A prima enim tonsura, qua laici homines in clerum cooptantur, per ostiariatum aliaque officia sacra ad insigne presbyterorum munus ascendunt; ultimo loco episcopatum consequuntur, quo amplissimus sacerdotii honor et dignitas continetur. In episcopatu igitur, quem sacerdotii plenitudinem et apicem iure vocant, ad unitatem redigitur tota hiérarchie ecclesiastica, quae est sicut castrorum acies, a coelesti duce sapienter ordinata. Hinc concilium Tridentinum de diversis ecclesiae ministris disserens, episcopos praecipue commemorare, de iis plura et praeclara verba facere, comunque iura et potestatem adversus novatorum commenta et errores tueri necessarium duxit. Cum enim in apostolorum locum suffecti sint, illorum profecto est, sanctam Dei ecclesiam, quam suo sanguino acquisivit, regere; idque non iure humano aut ecclesiastico, non principimi gratia aut plebis voluntate, sed ipsius quidem Spiritus sancti iussu et ordinatione. Illis, et non aliis, licet sacramentum ordinis conferre, et • alia pleraque peragere, quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent ».[4]

315. • Ut quis ex presbyterorum ordino ad episcopatum evehatur, sedis apostolicao auctoritas sola requiritur; nôque ad hoc necease est ut plebis suffragia exquirantur, aut consensus saccularis, quacoumquo sit. potestatis accedat. Praeterea, qui asserere audent

1 Catcch. Rom., do ord. sacram.
1 1/u. 1. 11.
• Scss. XXIII, c. 1, do ord.
4 Cone. Trid., loc. citM cap. 1.

ordines a legitimis et veris episcopis, ils scilicet qui auctoritate Romanae sedis assumuntur, Irritos esse, sine populi vel potestatis saecularis consensu aut vocatione, a Tridentina synodo anathematis poena plectuntur.[1]

884 316. • Cum sacerdotum munus et officium sit, populum christianurn sanctae fidei mysteriis imbuero, et in via mandatorum Domini currentes incitare, vacillantes confirmare et lapsos erigere; satis inde patet, quanta sacrarum rerum scientia pollere, quanta morum sanctitate enitere debeant. Secus enim, quomodo poterit ecclesiae minister veram et sinceram Christi doctrinam, ab omni humani erroris luto ac veneno iminunom, fidelibus propinare? aut qua trente se gregi suo ducem et exemplar offerre, ad eas virtutes consequendas. ad quas ipse invitat et hortatur? Ne quis igitur in posterum ordinandus accedat, qui non sufficienti literarum et doctrinae sacrae supellectili sit instructus, volumus ut in singulis harum provinciarum dioecesibus quatuor vel tres ad minus in posterum ab episcopo constituantur examinatores, qui, facto ordinandorum scientiae periculo, perpenfllsquo omnium, quibus testari competit, de eorum genere, persona, aetate et vitae honestato testimoniis, scienter et sincere de omnibus ad episcopum referant, suamque in scriptis de unoquoque candidato patefaciant sententiam; utrum scilicet dignus an indignus sit, qui ad ordines admittatur. Idem, quoad scientiae periculum, cum regularibus qui ordinandi sistuntur, servandum decernimus.

317. - Iuxta ecclesiae mentem, quae ex saepe repetitis canonici inris sanctionibus manifeste eruitur, unusquisque a proprio episcopo ordinandus est. Quo nomine appellatur episcopus cui subditur ratione sive originis, sive domicilii. Locus originis dicitur urbs. Oppidum aut pagus, ubi quis naturaliter ortus est, scilicet ubi pater verum domicilium habet. Si autem alibi per accidens nascatur, verbi gratia occasiono itineris, legationis, mercaturae vel cuiusvis alterius temporalis morae, tum nullatenus huiusmodi fortuita nativitas, sed vera tantum et naturalis patris origo erit attendenda. Quod si pater in alieno loco, ubi illius nascitur, tamdiu coque animo permanserit, ut inibi domicilium de iure contraxerit, tunc non origo patris, sed domicilium pro filii ordinatione attendi debet. In neobaptizatis, ex haeresi aut infidelitate conversis, locus originis censetur ille, in quo baptismum accipiunt. Ita enim a Paulo III constitutum fuit,• et ita se habet praxis curiae Romanae.

318. • Subditus autem ratione domicilii, ad effectum suscipiendi ordines, is dumtaxat censeatur, qui. licet alibi natus fuerit, illud tamen stabiliter constituit in aliquo loco, vel decennali habitatione, vel illuc maiorem bonorum partem cum aedibus instructis transforondo, ibique por notabile tempus commorando, atque insuper animum permanendi habere iurelurando affirmat. Plura hinc ad domicilium vere dictum pro ordinandis constituendum lege positiva requiri patet, quam pro caetera sacramenta suscepturis. Si quis duo habeat domicilia, poterit ab utriuslibct loci episcopo ordines petere, quia uterque proprii episcopi loco habetur.

319. - Ab alleno episcopo nomo ordinari potest, nisi sccum afferat proprii episcopi literas dinifesoriales, et has quidem non generalibus verbis conceptas, sed quae clare ct determinate exprimant ordinem vel ordines, pro quibus conferendis facultas datur.

320. - Si quis ab episcopo proprio ad clericalem tonsuram seu etiam ad minores ordines promotus fuerit, non potest ab alio episcopo, ratione aut titulo beneficii cuiuscumquc, ad ulteriores ordines promoveri, nisi antea literas testimoniales proprii episcopi, tam originis quam domicilii, super suis natalibus, aetate, moribus et vita episcopo ordinanti, in actis illius curiae conservandas, exhibuerit. Quod ad qucmcumque titulum extenditur a sacra congregatione concilii Tridentini interprete.

[1] Couc. Trid., loe. cit., cap. 7-8.
• Const. Cupientes *iudaiM9* 22 mail 1542. § 3: BR G, 336.

SS5 321. - Si quis h propriae originis loco discesserit, tenetur literas testimoniales ordinarii suae originis episcopo ordinanti offerre; ct de iis mentio expressa facienda est in literis susceptorum ordinum. Neque refert, utrum ordinandus a loco originis in ca aetate discesserit, qua potuerit canonico impedimento irretiri, an antea, cum huiusmodi impedimento ob annorum defectum «ubiaccre non posset. Praedictae literae testimoniales requiruntur, etiam cum episcopus ordinaturus est ratione domicilii proprius, aut est alioquin certus de moribus ordinandi. Praeterea, si quis tanto temporis spatio in eo loco, in quo non naturaliter, sed ox accidenti, natus est, moram traxerit, ut potuerit ibidem canonicum aliquod impedimentum contrahere, tunc etiam testimoniales ab ordinario eius loci literas episcopo ordinanti exhibere teneatur, earumque in susceptorum ordinum testimonio mentio flat.

322. - Cum igitur ecclesia tot legibus ac decretis plane ostendat, providere se voluisse, ut tota, quam longa est. candidatorum anteacta vita episcopo ordinanti patescat, quo ipse tutiori conscientia ct sine ullo legum canonicarum aut rci Christianae detrimento ad ordines conferendos procedat; cumque experientia constet apud nos nonnullos eorum qui sacros ordines ambiunt, huc illuc vagari, ct ex uno collegio aut seminario in alterum saepius migrare solitos esse: statuimus ut episcopi eorumque examinatores in posterum ab omnibus huiusmodi. praeter caetera requisita, exigant insuper literas testimoniales a rectoribus aut superioribus collegiorum et seminariorum subscribendas, in quibus patefiat quiilemcuinque studiis operam dederint; necnon a parochis vel probatae vitae sacerdotibus aliorum locorum, in quibus per aliquod notabile tmipu- commorati fuerint.

323. • Sacerdotes sine titulo ordinari non possunt, sive is ex patrimonio, seu beneficio, seu paupertate religiosa oriatur. Apud nos, sanctae sedis indulgentia, surculares sacerdotes, nemine fere excepto, ad titulum missionis hucusque ordinati fuere. Cum vero quinquennium, per quod facultas ordinandi ad huiusmodi titulum concessa est, iam effluxerit, censemus sanctae sedi supplicandum esse, ut eadem harum provinciarum episcopis iterum concedatur, si summo pontifici visum fuerit.l Supplicandum quoque censemus, ut liceat ordinandis in posterum titulum missionis acquirere, quin iurciurando se obligare teneantur ad perpetuo missionibus inserviendum.

Mansi 48, 942-945; 970-973.

Do usu librorum ethnicorum in humanioribus litteris tradendis

(Epist. S. C. S. Officii *Ex tuis litteris* ad Episcopum Administr. Dioecesis Ouebecensis, lô^febr. 1867).

886 (384) Ex tuis litteris die 23 Novembris anno proxime elapso ad me datis, Eminentissimi Patres Cardinales una inocum Sacrae Inquisitioni praepositi aegre admodum intellexerunt, graves in ista dioecesi obortas esse et adhuc commoveri dissensiones inter viros potissimum ecclesiasticos, propterea quia in tradendis humanioribus litteris tum in Seminario dioecesano, tum in aliis puerorum iuvenumque collegiis vigilantiae atque auctoritati tuae commissis libri ab ethnicis auctoribus conscripti, licet emendati, praele-

l Hanc facultatem singulis Foederatorum Statuum episcopis, usque ad terminum unicuique eorum pro aliarum facultatum exercitio assignatum S. Pontifex benigne concessit 24 ian. 1868. Cfr. Decretum 11 S. Congr. de Prop. Fide: Mansi 48. SS8.

guntur. Non est profecto, cur qui hujusmodi libros a litterarum studiis amandandos existimant, hac in re vehementer sollicitos anxiosque se praebeant. Explorata enim res est et antiqua constantique consuetudine comprobata, adolescentes etiam clericos germanam dicendi scribendique elegantiam et eloquentiam sive ex sapientissimis Sanctorum Patrum operibus, sive ex clarissimis ethnicis scriptoribus ab omni labe purgatis absque ullo periculo addiscere optimo iure posse. Id ab Ecclesia non toleratur modo, sed omnino permittitur, et a Ssmo Domino Nostro Pio Papa IX perspicue declaratum fuit in Epistola encyclica *ad GaUiarum Episcopos* die 21 Martii 1853 *missa. Quum igitur antiqui libri ab ethnicis graeco aut latine conscripti, qui iu seminario et collegiis istis adhibentur, non ii nimirum sint, qui res lascivas seu obscoenas tractant, narrant, aut docent, imo ab omni labe sint iam diligentissime expurgati, siculi insigni testimonio tuo ultro fateris, idcirco nihil est quod in usu huiusmodi librorum iure possit reprehendi. Verumtamen illud maximo dedendum est, quod hanc ob causam, disturbata isthie cleri concordia, non parum commoti sint animi: quia si semper, nunc certe viri catholici praesertim ecclesiastici non in agitandis fovondisque importunis controversiis, sed in catholica tuenda veritate et in Sanctae Ecclesiae iuribus, quae adeo divexatur, propugnandis omnem operam et industriam debent impendere. Quare Te maxirnopere Sacra haec Congregatio in Domino cohortatur, ut non minori contentione quam pastorali caritate ecclesiasticos istos viros concordissimis animis idipsum dicere omnes et in eodem sensu atque in eadem sententia perfectos esse moneas; atque efficias, ut ab omni quaestionum vanitate abhorrentes, sedulo naviterque Dei ct proximorum negotium agant.

CIC *Fontes* 4. 302 8.; ASS 2, 673 s.

CONCILIUM OECUM. VATICANUM I (1869-1870)

POSTUL 17.1 .1 *PLURIBUS GALLIARUM EPISCOPIS PROPOSITA*

887 De skminakiis clericorum ubique instituendis.

(385) Instituantur in omnibus dioecesibus maiora seminaria, a minoribus prorsus distincta, in quibus omnes ordinandi teneantur habitaro et communiter vivere, per quatuor, aut tre- saltem annos, studiisque ecclesiasticis ct exercitiis spiritualibus, sub sancto piorum et doctorum sacerdotum regimine, operam dare.

Si quae voro dioeceses non possent statini proprium sibi seminarium constituere, ordinandi harum dioeceseon collocentur interim in aliorum episcoporum seminariis, ut ■dc deinceps nemo ad sacerdotium promoveatur, quin ct diu riteque probatus, et competenti scientia instructus, et ad virtutes, inores ingeniumque status clericalis per sanctam disciplinam ct competentem institutionem fuerit efformatus.

* (Cfr. nn. 795 s).

Ut autem clericorum educatio in seminariis, tum maioribus tum minoribus, perfectior ct accuratior esse posset, valde utile videretur speciales aliquas scholas institui, in quibus et ara docendi, et ara altior et difficilior virtutes clericales in iuvenibus eîTormandi addisceretur.

De promovendo in seminariis sacrarum linguarum studio.

<88 Revelationis divinae adversarii nihil intentatum relinquunt, ut sacrorum librorum
(386) auctoritatem convellant, et ad hunc pessimum finem assequendum, multas oblectiones depromere maligne student ex primigeniis bibliorum idlomatibus. praesertim ex hebraica lingua, aliisque linguis semitici. Valde igitur optandum est, imo proraus necessarium, ut apud catholicos non torpescat harum linguarum studium. Quapropter in omnibus clericorum seminariis tradenda esset, saltem peritioribus alumnis, hcbraicae linguae sufficiens notitia, ut facile possent, privatis postea studiis, ad pleniorem huius linguae scientiam usumque pervenire. Turpe siquidem foret ecclesiam catholicam, quae vera est saerorum librorum custos et interpres, studio linguarum, in quibus primitive scripti sunt illi libri, minorem zelum ac protestantes et incredulos impendere.

Quoad linguam graccam, in qua ct plures quoque libri sacri scripti fuerunt, et tot supersunt traditionis catholicae eximia monumenta, quis non doleat eius studium ita in maioribus seminariis praetermitti, ut huius linguae notitia prorsus in iis ipsis invenibus obliteretur, qui ei addiscendae plurcs annos in minoribus seminariis insumpserant! Praescribendum igitur omnino esset, ut linguae graecae studium in maioribus etiam seminariis continuari deberet.

De superioribus studiis ecclesiasticis restaurandis.

839 Evidcntlssimum est elementa scientiae, sive sacrae, sive profanae, qualiter in senii-
(387) nariis, tum minoribus, tum maioribus tradi solent necessaria quidem esse, ct quasi ulterioris doctrinae fundamenta, nequaquam tamen sufficere, nec ad expositionem, nec ad defensionem dogmatum Christianorum, prout id nostrae aetatis necessitates postularent.

Valde igitur optandum esset quosdam nunc, sicut olim, in cuiusque ecclesiae clero viros inveniri, qui specialius et plenius superioribus studiis incumberent. Cum autem hoc communiter nec facile, nec sufficienter praestari possit absque publicis quibusdam institutionibus, - quales exstant, verbi gratia, in Urbe Roma, apud Belgas, et alibi. — utilissimum videretur episcopis, communicatis consiliis et conatibus, curare et allaborare ut, praeter seminaria, ubique servanda et in meliorem statum adducenda, instituerentur etiam, prout leges moresque cuiusque gentis sinerent, vel magna collegia, vel universitates, in quibus eminontlor scientia coli tradique posset.

Mansi 53, 333 s.JcL 7, 833.

POSTULATA AB EPISCOPIS DICIONIS NEAPOLITANAE PROPOSITA

De Studiis clericorum.

Pars II, c. 3: § XXXVI. *Mixta docendi forma etiam atque diam servetur in omnibus scholis latinarunt litterarum studio addictis.*

890 Neminem praeterire existimamus illam, quae, diu non est quaestio inter Galliae
<388) episcopos exorta fuit, utrum in litteris latinis edocendis ct eloquentiae praeceptis tradendis evolvendi dumtaxat forent classici ethnicorum libri, an sanctorum patrum opera Christiana sapientia plane referta, an utrisquo simul animum clericalis inventus adliciat.

Nimium quantum celebrantur, quas Sanctitas tua encyclicas litteras dedit ad rem propositam dic 21 niartii 1853 Galliae episcopis, quibus finem imponens dissidentibus, aiebat: • Pergite, ut facitis, nihil unquam intentatum relinquere, ut adolescentes clerici in vestris seminariis ad omnem virtutem, pietatem et ecclesiasticum spiritum mature fingantur, ut in humilitate crescant, sino qua nunquam possumus placere Deo, ac simul humanioribus litteris severioribusquo disciplinis, potissimum sacris, ab omni prorsus cuiusque erroris periculo alienis, ita diligenter imbuantur, ut non solum germanam dicendi Hcribendique elegantiam, eloquentiam tum ex eapientissimis sanctorum patrum operibus, tum ex clarissimis ethnicis scriptoribus ab omni labe purgatis addiscere, verum etiam perfectam praecipue solidamque theologicarum doctrinarum, ecclesiasticae historiae et sacrorum canonum scientiam, ex auctoribus ab hac apostolica sede probatis depromptam, consequi valeant »? Hoc porro venerabilissimo oraculo accepto conticuere omnes Gnlllarum episcopi, intentiquo docilem animum ad ea mandata peragenda converterunt; atque omnibus in ludis litterariis clero addictis omnes ad unum mixtam tradendam disciplinam susceperunt, exercendis adolescentium ingeniis delectis sanctorum patrum operibus, et praestantissimorum ethnicae antiquitatis scriptorum, quae omnino forent omni labe purgata. Iam vero nos, quotquot sumus, vota suscipimus, ut eadem methodus universo clero praescribatur a concilio Vaticano, quanta maxima inspecta utilitate, quae exinde in ecclesiam et clerum ipsum satis superque derivatur.

De Seminariis.

i XXXVIII. • Opus *omnino ford, ut probatissimorum hominum coetus, ad hoc arcessitus,* quoad substantiam *praescriberet virendi nonnas tam pro seminarii alumnis, quam pro clericis domi suae degentibus; definire autem adiuncta rerum et secundas dioccesanis et provincialibus synodis remittatur.*

891 (389) Nimium quantum prodessent istiusmodi nonnae praescriptae; ita una eademquo esset educatio morumque disciplina ecclesiasticae iuventutis. Exularent certe tot deformitates pessimo pubblico ' inductae arbitrio iuventutis educatorum: et amoverentur impedimenta, quibus ephebi a servanda seminarii disciplina abalienantur, inspecta aliena. Sed quoniam istiusmodi normae, quoad monun disciplinam, illuc spectant, ut pietas, orationis studium ct zelus ecclesiasticus altlorcs agant radices in adolescentium animis. ita expediet, ut praescribatur in quovis seminario aliquis animarum moderator; qui confessarli quoque partes gerat, excepto, quod arcessentur| alii ad excipiendas confessiones. si necessitas postulat. Verba non suppetunt, quibus significentur damna, quae in clericos derivantur ex defectu unius et probatissimi animarum moderatoris; at ecquemnam fugit, quot et quanta ex optimo moderatore dimanant bona! Quavis hebdomada habeatur hornilla suiær ecclesiastici status olllciis. Statuatur hora ad meditationem peragendam; et praeter pias exercitationes quotannis perficiendas, quovis mense ad spiritum renovandum dies constituatur, illud quoquo nolumus praeterire, quod nullo pacto impune habeant, inimo a seminario expellantur, qui refragantur regulis, et depravato sunt corde. Praescribatur, autumnales ferias, quantum fieri poterit, transigi rure ab omnibus simul alumnis, non domi apud familiares; ita vero ut animi relaxatio semper coniunctum habeat aliquod studium, quo torpor ct otium amoventur, nec ca, quae spiritus bona sunt, obllguriuntur. Atque, ut de aliis conticescere par est, quae certo praeterire nequeunt viros probatissimos ad hoc arcessitos, non abs re erit prae oculis habere, quas

» [Cfr. n. 7951.
| i. e. cum maximo publicae rei detrimento.
• I. c. ita tamen, ut arcessantur etc.

scripserunt regulas divus Cakolvs Bohhomaeis l et divus Alpiionm fi DE Ltgobio? Illud autem iidilcicndurn existimamus, quod, cum senno sit do rectore seligendo deque suis otìlciie, praescribatur, ipsum ab omni chori servitio immunem esse debere, ab omni animarum cura, ab excipiendis sanctimonialium confessionibus, iiliisque rebus, per quas opus esset ut a pio loco abesset, statis horis, diebus, eum gravissimo seminarii disciplinae detrimento.

§ XXXIX. - *Praescribantur officia ad seminarii deputatos spectantia, et vel in primis significetur in relationibus ad sacra limina utrum praescripta munia adimpleantur.*

392 (390) Tridentina synodus (cap. 18, Hess. XX1II) ad duplex officium, alio ab alio seiuncto, statuit diversi generis deputatos. Quoad ipsorum officia, sacra Concilii congregatio plure- ct maximi ponderis addidit declarationes? Maxime quidem conferret illas colligere et confirmare, si patribus Vaticani concilii placeret. Et quo studiosius in suum ofilcium incumbant deputati, praescribendum arbitramur, ut in relationibus ad sacra limina perfuncti officii plane ratio habeatur.

§ XL. - *Quoad seminaria parris in dioecesibus constabilita, quorum satis est curta supellex, possint duo vel plures conterminarum dioecesium episcopi inter convenire. ea mente, ut diversae studiorum paries in diversis seminariis locum habeant, e! in singulis omnes cogere alumnos, pro sua quemque ratione ac modulo ad facultates addiscendas.*

393 (391) Cum seminarii institutio hoc sibi propositum habeat, ut disciplina sacerdotum quam absolutissima sit, nec semper ad praestantissimos praeceptores arcessendos sufficiant redditus, neque ad coemendos libros pro facultatum varietate ct bibliothecam componendam; quod obstaculum nullo pacti» superandum videtur; ita expedire existimamus, inspecta rerum ac temporum conditione, ut, uno programmate proposito, quae in aliis seorsum habentur, in unum colligantur, ct episcopis adsentientibus cuique seminario pars studiorum praefiniatur. Tali habita ratione, curriculum studiorum binis aut ternis in seminariis absolveretur ab alumnis, unoquoque pro sua facultate; impensis parcendo tantum certo superesset, ut quovis in seminario bibliotheca componeretur, ct praeceptorum vel praestantissimorum numerus absolutus haberetur. Si enim penes gallicas dioeceses in more positum est, ut bina habeant seminaria, quorum alterum ad humaniores, alterum ad severiores ct sacras tradendas disciplinas institutum compcrimus; (piare praeter opportunitatem erit apud nos in plura seminatola alius atque alios partiri disciplinas, ad superanda exiguorum reddituum obstacula?

De Collegiis ecclesiasticis

894 (392) § XLI. • *Ut episcopatus, praeter peramplum seminarium in medio cuiusvis ditionis centro constabiliendum, aliud Romae habeat collegium ad praestantiora cleri ingenia eximiaeque spei iuvenes colligendos, ad perfectionem.*

Quo alacriora universi cleri ingenia magis magisque in diversarum facultatum et praesertim sacrarum studiis perfici valeant in unitate doctrinan, et singulis ecclesiasticis munite obeundis aptissimi uc praestantisslmi reddantur, pendile ducimus, ut cuiusque[4]

1 (Cfr. n. 1125].

l *Regolamento per i Seminari,* in: *Opere.* 3 (Torino 1847) 878-886. Insuper cfr. ZCi-*flessioni utili ai Vescovi* I, 1 s.; *Homo Apostólicas* 7, 2, 47-53: *Opere* 3. 865-868; 7 (Torino 1848) 149-153.

' [Cfr. mi. 291 s].

4 ASS I, 697-698.

ditionis episcopatus collegium ecclesiasticum Romae habeat. Maior est enim Romae pro unaquaque facultate excellentium professorum copia, et potissimum pro ecclesiastico iure; de quo iuniores sacerdotes exerceri quoque possent in praxi inter alumnos sacrae Concilii congregationis.

Sed quoniam collegia istiusmodi satis omnino non sunt, quo praestantes praebeant seminariis praeceptores, quorum inopia est, quantum conferret in quavis ditione aliquod *centrato* seminarium constabilire? Huic enimvero accommodari posset quae statuta fuit norma Seminario Pio, nuper instituto in obsequium principimi Apostolorum,[1] cuius programma, quoad scholas, haec omnino habet: « Quoniam scopus praecipuus seminarii sanctae sedis est. ut idoneos faciat magistros, qui possit pro summis locorum indigentiis alios instruere ». Quod vero spectat ad redditus collegio et centrali seminario addicendos, expedire videtur, illis tribuendum tertiam partem conventam titulo pensionum super ditioribus *mensis* episcopalibus. Et si quid aliud accesso foret, ceterae mensae episcopales, et redditus, dloecesanis seminariis addicti, pro rata suppeditarent.

Mansi 53, 437440; CL 7, 815-818.

De iure Episcopi super clericis saecularibus in monasticum Collegium cooptatis

(Ex Litt. Apost. *Quod Monachis Ordinis S. Benedirti* quibus novum Monasterium erigitur, 30 sept. 1870).

895 (393) Si in monasticum Conlegium studiorum causa saeculares clericos cooptari contigerit, ius Episcopo competat super eorumdem doctrina ot moribus investigandi.

Pii IX Acta 5, 251.

CONCILIUM PIÌOV. ALUA-l ULIENSE ET FOGARASIENSE I

(5-14 mai. 1872)

De cleri ¡unioris educatione et institutione

Tit. IX, Cap. I.

Despre educatiunca si inslitutiunea cte-*rului tineru.*

896 Deora-co guvernarea sulloteloru este mnestri'a maiestrleloru, baseric'a totu de a un'a a tostu cu luaro amiate destinsa la acc'a, cá din tlnerctíe se pregatésca individi caror'a so li concróda pastorirea sufleteloru. Pentru aco'a si intient ià instituto teologice pre lunga episcopii si inanastiri. in carl pre langa cunoscintiele

Tit. IX, Cap. I.

De cleri iunioris educatione ac institutione.

Cum animarum regimen ars artium sit, ecclesia lugi sollicitudine fercbatur, ut a puoris individua eflormot, quibus animarum curam demandaret. — Idcirco penes episcopia ac monasteria Instituta quoquo theologica erexit, in quibus praeter grammaticae ac philosophiae rudimenta presbyteratus candidatis prae-

1 [Cfr. n. 8001.

necesario gramatical! al filosòfico so propuncau candidntiloru do prcotia inni virtosu sdentilo santo! scripturi, si a santeloru canone basericesc!,l si din tineretie so doprindeau accia in piotate si in virlutilo reoemtc do statuiti, pentru enre 8C pregatenu.

Aceste institute teologice nuniitc astadi si seminarii, iìendu in interesulu celu mal mare pentru binde si venitoriulu sante! baserico, pretindu tota solicitudinea ordinariatdoru. Drcptu ace'a sinodulu nu pote din destulu a recamando ordinaria!cloni, cd accio din tote poterne si dupa tote mediatocele», ce li st au sub dispusetiune, se ne nàsuianca, nu nuniai a inflent id seminarii teologico proprii in diccesde loru: ei acele astufoliu a le organisti, in catu atatu cu privire la dotarca si la buna administraren interna economica si disciplinaria, catu si cu privire la institutiunea teologica prendeplinu se responda cerlntíeloru tempului, si asceptaroi basericci nostre groco-catoHce.í(lOG).

Si «nume dircctiunea scminarieloru so se concréda barbatile™ intielepti, cu esperintia, si devotati crescerei tinerimci clericali, si incatu oste cu potintia la barbati celibi. Èra pentru manuducerea spirituala a clericiloru, in ile-caro seminaria se so constitue date unu spirituali!, barbata blandii, piu, afiabilu, eloquenti! si eruditu in scientiele sacre, mai virtosu in scienti'a ascetica. Asvmonea si catedrele professorali se se concréda pre calca concursului barbatilo™ de eruditiune si piotate comprobata, cari fiendu dotati dupa cuvonintia, in decursuhi mai indclungatu de servitili, se alba ocaaiuno a se perfectionà in studiile loru speciali, si spre scopula acest'a seminarlele so ile inzestrate cu bibliotcce bino organisâtc si din tempu in tempii inavutite cu operile cele mai aleso si inai necesario.

Limb'a propinerei in seminarlele nostro diocesane este limb'a cultului ðomne dicescu, cu tote acosté sinodulu nu vré a projudecd dreptulul ordinariateloru de a dispune, cd In scminariile loru unulu ori altu studili se so propuna si in llmb'a latina.

sert ini sanctae scripturae ac sacrorum canonum scientia tradebatur. — ibíque a tenera aetate, in pietate ac virtutibus statui, ad quem se parabant, convenientibus exercitabantur.

Instituta isthaec theologica, hodie seminaria quoque dicta, cum pro bono ac futura sanctae ecclesiae prosperitati» maximi momenti sint, omnem ordinariorum sollicitudinem exposcunt. — Itaque synodus haud potest sat sufhcientcrque ordinariis commendare, ut illi pro cunctis suis viribus ac omnibus, quae praesto sunt, mediis adhibitis non solum propria seminaria theologica in dioecesibus propriis erigere, verum eadem ita quoque instituere adlaborcnt, ut tum quoad dotationem se bonam internam oeconomicam nec non disciplinarem administrationem. quam quoad theologicam institutionem, exigentiae aevi atque ecclesiae nostrae graeco-eatholiene expectation! adamnssim respondeant. (10G)

Ac in specie regimen seminariorum viris prudentibus, ac cleri iunioris educationi addictis, ac quantum fieri potest caclibis vitae demandetur. Pro directione voro spirituali clericorum in quolibet seminario constituatur spiritualis, vir nempe mansuetus, pius, atTabilis, eloquens, ac in scientiis sacris, praesertim in ascesi eruditus. — Pariter cathedrae quoque disciplinarum theologicarum via publici concursus, eruditionis ac pietatis comprobatae concredantur viris, qui stilarlo convenienti remunerati, decursu diuturnioris servitii, occasionem semet in studiis specialibus perficiendi nanciscantur, atque hunc in finem seminaria bibliothecis bene constitutis, ac pedetentim operibus selectissimis et necessariis auctis instructa sint.

Lingua, qua in seminariis nostris dioecesanis oblecta traduntur, est lingua cultus divini; nihilominus synodus haud vult derogare ordinariorum iuri praecipiendi. ut in eorum seminariis unum vel aliud obiectum lingua latina tradatur.

Studii obligatorio pre lunga celo indatinatc fio fio ei studiala droptului basericci de ritulu greca, a ritului basericescu, si ahi eloquintiei sacre in modu teoretica si practica. — Èra ce se tiene de educafianca spirituala a clerului tineru, sinodola decide, cA in tote scminariilc diocesane se se tiena exercitii spirituali de doue ori in anu, la incapatala cursului anualu, si la santi! pasci, èra clerici! se ile datori a se martorisi cela patina odata intra un'a luna, si so se indemne la priinirca desa a sante! euminecaturi (107). Asemenea se se tiena in tota diu'a lectiune spirituala.

Pentru a stèrni emulatiunea in clonila tiñera din aceust'a provincia si Apre a dà ocasione mai ampia de a se perfcctlonà in sclentielc teologice, sinodali! prlmesce In principiu indent larca urial seminarla groco-catolicu centrala pentni tota provincia redicandu la scannala metropolitana, la care se so tramita tineri defittosi din tote diocesele comprovinciali. Cutcdrelo profesoral! la scosta institutu se se concreda barbatilo™ doctor! do teologia, ori licentiati in dreptulu basericescu, pro calca concúrsala! publicanda in tota provincial. Profesor!! acestia se se indatoreze a olucrà manuable din respectivele Ioni studii, carl aprobandu-se de sinodulu provlncialu si tiparindu-se pentru uniformitate so se adoptézo cà manuale la tote Instílatele teologice din provincia.

Massi 42, 594-596.

Studia obligata praetor consueta sint quoquo studium inris ecclesiae graeol ritus, insuper scientia ritus ecclesiastici atque sacrae eloquentiae, modo tam theoretico quam practico. — Quod educationem spiritualem cleri iunior!» attinet, synodus decernit, ut iu omnibus seminariis dloecesanis exercitia spiritualia bis per annum, initio noinpo cursus annui nec non tempore paschatis habeantur. — Clerici vero decursu anni scholastici semel saltem in menso confiteri teneantur et excitentur ad frequentem communionem (107). Item quovis die lectioni spirituali adsint.

Ad cleri limioris huiuscc provinciae aemulationem excitandam, atque ad occasionem semet in scientiis theologicis excolendi praebendam, synodus in principio admittit, ut pones sedem metropolitanam pro universa provincia seminarium grùcce-catholicum centrale erigatur, ad quod iuvenes selecti c cunctis dioecesibus comprovincialibus mittantur. Scientiarum ad istlioc institutum cathedrae concredantur viris in theologia vol in lure canonico doctoribus vel saltem licentiatie, via concursus in universa provincia publicandi. Huiuscc instituti professorea pro specialibus studiis respectivi» elucubraro obligentur manualia, quae a synodo provinciali approbata atque typis vulgata uniformitatis gratia in omnibus huiusco provinciae institutis theologici» qua manualia adhibeantur.

De iniquis legibus circa clericorum institutionem et educationem

(Ex Litt. Encycl. *Etsi multa,* 21 nov. 1873).

897 (394) 9. Praeter multas et graves iniurias catholicae Ecclesiae superiori anno irrogatas, Gubernium Borussicum rudissimis et iniquissimis perlatis legibus a pristino more prorsus alienis universam Clericorum institutionem et educationem laicae potestati ita subiecit, ut ad hanc pertineat inquirere ac decernere, quomodo clerici erudiendi ac lingendi sint ad sacerdotalem vitam et pastoralem...

Pii IX Acta 6, 260; CIC *Fontes* 3, 81.

De clericis militiae subiectis

(Ex Instruet. Supremae Sacrae Congr. S. Officii *Suprema,* ad Italiae Episcopo 16 sept. 1875).

898 (395) 8. Ut moralis certitudo habeatur de bonis animi dispositionibus, quas iuniores Clerici inter arma, et contuberniorum pericula servarint, Rmi Episcopi sollertissimam navabunt, operam, iis omnibus adminiculis utentes quae haud paucas occurrentes difficultates, sin minus superare, minuere saltem valeant: quorum aliqua heic subtecta suggeruntur.

«) Iis iuvenibus, qui cum firmo animi proposito discedunt in sancta vocatione constantor persisiondi, praeter salutaria monita, ut spiritum, Religionis officia quoad fieri poterit, frequentando, librosque ecclesiasticos, praesertim vero Kempisianum *Ile Imitatione Christi* perlegendo, excolant atque conservent, obligatio imponenda esset, si opus sit, etiam scripto tradita, proprium Episcopum certiorem continenter faciendi de locis ubi identidem cum militiae sociis diutius constituri sint, ut eosdem localis Episcopi vigilantiae, charitati ac prudentiae commendare, atque ab ipso opportunas de illis cognitiones accipere possit, adscito adiutore ibi aliquo probo viro ecclesiastico, vel etiam laico. ... Haec tutelae species necessaria, nedum valde utilis, reputatur; nec Rmis Episcopis adeo grave videatur huiusmodi officium sibi mutuo exhibere.

b) Si de quorum moribus satis aequae relationes habitae fuerint, domum reversi in Clericorum numerum denuo admitti poterunt, at vero non ita facile ad sacros Ordines; prius enim haud dubia divinae vocationis argumenta exigenda forent, imposita iisdem Clericis mora unius alteriusve anni in aliquo ecclesiastico Collegio, aut in ipso Seminario, disiunctim tamen ab Alumnis; et ubi huiusmodi loca desint, eos regimini ac sollerti vigilantiae alicuius probi, docti et prudentis Presbyteri subiicere praestat; ut in ipsis iuvenibus spiritus ecclesiasticus reviviscat, vitiaque corrigantur, quae quantumlibot cauti fuerint, summopere difficile est, eos in militiae exercitio nequaquam contraxisse.

CIC *Fontes* 4, 361; AAS 23, 45 s.

LEO XIII (1878-1903)

De erectione Seminarii pro Bosnia et Herzegovina

(Ex Convent, cum Gubernio Austriaco pro Bosnia et Herzegovina, 8 iun. ISSI).

899 NeH'i\.rchidiocesi di Serajovo verrà aperto per ora e senza ritardo un Seminario provinciale che soddisfi ai bisogni non solo dell'Archidiocesi, ma ancora delle altre diocesi suffraganee, affinchè per questo mezzo si formino abili soggetti del ('loro secolare, che si occupino alacremente nel sacro ministero e nella cura dello anime insieme al Clero regolare, cui. attesi i lunghi servigi prestati alla Chiesa, sono da usarsi i dovuti riguardi. Il Governo di Sua Maestà Imperialo e Reale Apostolica fornirà i mezzi occorrenti a tale istituto.

Leonia ***XIII*** *Acta, Convent,,* 24.

De Christiana philosophia instauranda

(Epist. Encycl. *Aderni Patria*, 4 aug. 1879).'

900 (396) Aeterni Patris Unigenitus Filius, qui in terris apparuit, ut humano generi salutem et divinae sapientiae lucem afferret, magnum plane ac mirabile mundo contulit beneficium, cum caelos iterum ascensurus, Apostolis praecepit, ut *euntes docerent omnes gentes (Ml.* 28, 19); Ecclesiamque a se conditam communem et supremam populorum magistram reliquit. Homines enim, quos veritas liberaverat, veritate erant conservandi: neque diu permansissent caelestium doctrinarum fructus, per quos est homini parta salus, nisi Christus Dominus erudiendis ad fidem mentibus perenne magisterium constituisset. Ecclesia vero divini Auctoris sui cum erecta promissis, tum imitata caritatem, sic iussa perfecit, ut hoc semper spectarit, hoc maxime voluerit, de religione praecipere et cum erroribus perpetuo dimicare. Huc sane perlinent singulorum Episcoporum vigilati labores; huc Conciliorum perlatae leges et decreta, et maxime Romanorum Pontificum sollicitudo quotidiana, penes quos, beati Petri Apostolorum Principis in primatu successores, et ius ct officium est docendi et confirmandi fratres in fide.

901 (397) Quoniam vero, Apostolo monente, *per philpsophiani et inanem fallacidam ((' 2,* S) Christifidelium mentes decipi solent, et fidei sinceritas in hominibus corrumpi, idcirco supremi Ecclesiae Pastores muneris sui perpetuo esse duxerunt etiam veri nominis scientiam totis viribus provehere, simulque singulari vigilantia providere, ut ad fidei catholicae normam ubique traderentur humanae disciplinae omnes, praesertim vero *philosophia,* a qua nimirum magna ex parte pendet ceterarum scientiarum recta ratio. Id ipsum et Nos inter cetera breviter monuimus, venerabiles Fratres, cum primum Vos omnes per Litteras encyclicas allocuti sumus;[2] sed modo rei gravitate et temporum conditione compellimur rursus Vobiscum agere de ineunda philosophicorum studiorum ratione, quae et bono fidei apte respondeat, et ipsi humanarum scientiarum dignitati sit consentanea.

902 (398) Si quis in acerbitatem nostrorum temporum animum intendat, earumque rerum rationem, quae publice et privatilo geruntur, cogitatione complectatur, is profecto comperiet, fecundam malorum causam, cum eorum quae premunt, tum eorum quae pertimescimus, in eo consistere, quod prava de divinis humanisque rebus scita, e scholis philosophorum iampridem profecta, in omnes civitatis ordines irrepserint, communi plurimorum suffragio recepta. Cum enim insitum homini natura sit, ut in agendo rationem ducem sequatur, si quid intelligentia peccat, in id et voluntas facile labitur: atque ita contingit, ut pravitas opinionum, quarum est in intelligentia sedes, in humanas actiones influat, casque pervertat. Ex

' (Cfr. n. 1214].

1 Epist. Encycl. *Inscrutabili,* 21 apr. 1878: ¿tonto ***XIII*** *Acta* 1, 46 a. 53 e.

adverso, si sana ruens hominum fuerit, et solidis verisque principiis firmiter insistat, tum vero in publicum privatumque commodum plurima beneficia progignet.

903 (399) Equidem non tantum humanae philosophiae vim et auctoritatem tribuimus, ut cunctis omnino erroribus propulsandis vel evellendis parem esse indicemus: sicut enim, cum primum est religio Christiana constituta, per admirabile fidei lumen *non persuasibilibus humanae sapientiae verbis* diffusum, *sed in ostensione spiritus et virtutis* (1 *C. 2,* 4), orbi terrarum contigit ut primaevae dignitati restitueretur: ita etiam in praesens ab omnipotenti potissimum virtute et auxilio Dei expectandum est, ut mortalium mentes, sublatis errorum tenebris, resipiscant. Sed neque spernenda, neu posthabenda sunt naturalia adiumenta, quae divinae sapientiae beneficio, fortiter suaviterque omnia disponentis, hominum generi suppetunt; quibus in adiumentis rectum philosophiae usum constat esse praecipuum. Non enim frustra rationis lumen humanae menti Deus inseruit; et tantum abest, ut superaddita fidei lux intelligentiae virtutem extinguat aut imminuat, ut potius perficiat, auctisque viribus, habilem ad maiora reddat.

904 (400) Igitur postulat ipsius divinae Providentiae ratio, ut in revocandis ad fidem et ad salutem populis etiam ab humana scientia praesidium quaeratur: quam industriam, probabilem ac sapientem, in more positam fuisse praeclarissimorum Ecclesiae Patrum, antiquitatis monumenta testantur. Illi scilicet neque paucas, neque tenues rationi partes dire consueverunt, quas omnes perbreviter complexus est magnus At crsTixrs. huic *scientiae tribuens ... illud quo fides saluberrima ... gignitur, nutritur, defenditur, roboratur.*[1]

Ac primo quidem philosophia, si rite a sapientibus usurpetur, iter ad veram fidem quodammodo *sternere et munire valet,* suorumque alumnorum animos ad revelationem suscipiendam convenienter *praeparare;* quaniobrem a veteribus modo *praevia ad Christianam fidem institutio,*- modo *christianismi praesidium et auxilium,*[3] modo *ad Evangelium paedagogus* [4] non immerito appellata est.

905 (401) Et sane benignissimus Deus, in eo quod pertinet ad res divinas, non eas tantum veritates lumine fidei patefecit, quibus attingendis impar humana intelligentia est, sed nonnullas etiam manifestavit, rationi non omnino impervias, ut scilicet, accedente Dei auctoritate, statini et sine aliqua erroris admixtione omnibus innotescerent. Ex quo factum est, ut quaedam vera, quae vel divinitus ad credendum proponuntur, vel cum doctrina fidei arctis quibusdam vinculis colligantur, ipsi ethnicorum sapientes, naturali tantum ratione praelucente, cognoverint, aptisque argumentis

[1] Do Trin. 14, 1, 3: ML 42, 1037.
[2] Clemens A. *Strom.* I, 1G; 7, 3: MG 8. 796; 9, 425.
[3] Orígenes, *Epist. ad Oreg.* I; MG 11, 88.
[4] Clemens A. *Strom.* I. 5: MG 8. 718 s.

demonstraverint. *Invisibilia enim ipsius,* ut Apostolus inquit, *a creatura mundi per ea, quae jacta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus et divinitas (li.* 1, 12); et *gentes quae legem non habent... ostendunt* nihilominus *opus legis scriptum in cordibus suis (Ii. 2,* 14 s.). Haec autem vera, vel ipsis ethnicorum sapientibus explorata, vehementer est opportunum in revelatae doctrinae commodum utilitatemque convertere, ut reipsa ostendatur, humanam quoque sapientiam, atque ipsum adversariorum testimonium tidei Christianae suffragari.

906 (402) Quam agendi rationem, non recens introductam, sed veterem esse constat, ct sanctis Ecclesiae Patribus saepe usitatam. Quin etiam venerabiles isti religiosarum traditionum testes et custodes formam quamdam eius rei et prope figuram agnoscunt in Hebraeorum facto, qui Aegypto excessuri, deferre seenni iussi sunt, argentea atque aurea Aegyptiorum vasa cum vestibus pretiosis, ut scilicet, mutato repente usu, religioni veri Numinis ea supellex dedicaretur, quae prius ignominiosis ritibus et superstitioni inservierat. Gregorius Neocaesariensis laudat *Origeneni* hoc nomine, quod plura ex ethnicorum placitis ingeniose decerpta, quasi erepta hostibus tela, in patrocinium Christianae sapientiae et perniciem superstitionis singulari dexteritate retorserit.[1] Et parem disputandi morem cum Gregorios Nazianzenus,[2] tum Gregorius Nyssends[3] in *Basilio Magno* et laudant et probant; Hieronymus vero magnopere commendat in *Quadrato* Apostolorum discipulo, in *Aristide,* in *Instino,* in *Irenaeo,* aliisque permultis? Augustinus autem, *Nonne aspicimus,* inquit, *quanto auro ct argento et veste suffarcinatus exierit de Aegypto Cyprianus, doctor suavissimus et martyr beatissimus! quanto Lactantius! quanto Victorious, Optatus, Hilarius! ut de vivis taceam, quanto innumerabiles Graeci![8]* Quod si vero naturalis ratio opimam hanc doctrinae segetem prius fudit, quam Christi virtute fecundaretur, multo uberiorem certe progignet, posteaquam Salvatoris gratia nativas humanae mentis facultates instauravit et auxit. — Ecquis autem non videat, iter planum et facile per huiusmodi philosophandi genus ad fidem aperiri!

907 (403) Non his tamen limitibus utilitas circumscribitur, quae ex illo philosophandi instituto dimanat. Et revera divinae sapientiae eloquiis graviter reprehenditur eorum hominum stultitia, qui *de his quae videntur bona, non potuerunt intelligere Eum qui est: neque, operibus attendentes, agnoverunt quis esset artifex (Sap.* 13,1). Igitur primo loco magnus hic et praeclarus ex humana ratione fructus capitur, quod illa Deum esse demonstret: a *magnitudine enim speciei et creaturae cognoscibiliter poterit Creator horum videri (Sap.* 13, 5). Deinde Deum ostendit omnium perfectionum cumulo

[1] S. Gregorius THAW!. *Orat, pattea. in Origen.* 13 8.; MG 10, 1088-1093.
[2] *Carmina* 2, 1. 11; 2, 3 119: MG 37, 1015; 38, 72 8.
[3] *Moysis:* MG 41, 360»
[8] Epist. 70 *(ad Magnum)* 4: ML 22, G67.
[1] De doctr. christ. 2, 40: ML 34. 63.

singulariter excellere, infinita in primis sapientia, quam nulla usquam res latere, et summa iust.it ia, quam pravus nunquam vincere possit affectus, ideoque Deum non solum veracem esse, sed ipsam etiam veritatem falli et fallere nesciam. Ex quo consequi perspicuum est, ut humana ratio plenissimam verbo Dei fidem atque auctoritatem conciliet. Simili modo ratio declarat, evangelieam doctrinam mirabilibus quibusdam signis, tanquain certis certae veritatis argumentis, vel ab ipsa origine emicuisse: atque ideo omnes, qui Evangelio fidem adiungunt, non temere adiungere, tamquam *doctas fabulas secutos* (2 P. 1, 16), sed rationabili prorsus obsequio intelligentiam et indicium suum divinae subiicere auctoritati. Illud autem non minoris prêt ii esse intelligitur, quod, ratio in perspicuo ponat, Ecclesiam a Christo institutam (ut statuit Vaticana Synodus) *ob suam admirabilem propagation em, eximiam sanctitatem et inexhaustam in omnibus locis fecunditatem, ob catholicam unitatem, inrictamque stabilitatem, magnum quoddam et perpetuum esse motivum credibilitatis, ct divinae suae legationis testimonium irrefragabile.'*

908 (404) Solidissimis ita positis fundamentis, perpetuus et multiplex adhuc requiritur philosophiae usus, ut sacra Theologia naturam, habitum, ingeniumque verae scientiae suscipiat atque induat. In hac enim nobilissima disciplinarum magnopere neeesse est, ut multae ac diversae caelestium doctrinarum partes in unum voluti corpus colligantur, ut suis quaeque locis convenienter dispositae, et ex propriis principiis derivatae apto inter se nexu cohaereant; demum ut omnes et singulae suis iisque invictis argumentis confirmentur. Nec silentio praetereunda, aut minimi facienda est accuratior illa atque uberior rerum, quae creduntur, cognitio, et ipsorum fidei mysteriorum, quoad fieri potest, aliquando lucidior intelligentia, quam Augustinus aliique Patres et laudarunt et assequi studuerunt, quamque ipsa Vaticana Synodis fructuosissimam esse decrevit.[2] Eam siquidem cognitionem et intelligentiam plenius et facilius certe illi consequuntur, qui cum integritate vitae fideique studio ingenium coniungunt philosophicis disciplinis expolitum, praesertim cum eadem Synodus Vaticana doceat, eiusmodi sacrorum dogmatum intelligentiam *tum ex eorum, (piae naturaliter cognoscuntur, analogia; tum e mysteriorum ipsorum nexu inter se et cum fine hominis ultimo* peti oportere.[3]

909 (405) Postremo hoc quoque ad disciplinas philosophicas pertinet, veritates divinitus traditas religiose tueri, et iis qui oppugnare audeant resistere. Quam ad rem, magna est Philosophiae laus, quod Fidei propugnaculum ac velati firmum Religionis munimentum habeatur.[4] *Est quidem,* sicut Clemens Alexandrinus testatur, *per se perfecta et nullius indiga Servatoris doctrina, cum sit Dei virtus et sapientia* (1 ('. 1, 18, 24; /»'. 1, 16).

‘ Const, dogmi. *de Fide Cath.* c. 3: ASS 5, 1G1-166: Mansi .51, 432 s.; CL 7. 252.
’ Const, laud. c. 4: ASS 5. 167; Mansi 51, 433 s.
’ *Ibid.*
• [Cfr. n. 1328).

*Accedens autem gracca philosophia veritatem non jacit potentiorem; sed cum debiles efficiat sophistarum adversus eam argumentationes, et propulset dolosas adversus veritatem insidias, dicta est vineae apta sepes et vallus.*l — Profecto sicut inimici catholici nominis, adversus religionem pugnaturi, bellicos apparatus plerumque a philosophica ratione mutuantur, ita divinarum scientiarum defensores plura e philosophiae pentì depromunt, quibus revelata dogmata valeant propugnare. Neque mediocriter in eo triumphare lides Christiana censentia est, quod adversariorum arma, humanae rationis artibus ad nocendum comparata, humana ipsa ratio potenter expediteque repellat. Quam speciem religiosi certaminis ab ipso gentium Apostolo usurpatam commemorat S. Hieronymus scribens ad Magnum: *Ductor christiani exercitus Paulus et orator invictus, pro Christo causam agens, etiam inscriptionem fortuitam* (.1. 17, 23) *arte torquet in argumentum fidei: didicerat enim a vero David extorquere de manibus hostium gladium, et Goliath superbissimi caput proprio mucrone truncare,*- Atque ipsa Ecclesia istud a philosophia praesidium Christianos doctores petere non tantum suadet, sed etiam iubet. Etenim Concilium Lateranense V, posteaquam constituit *omnem assertionem verilati illuminatae fidei contrariam omnino falsam esse, eo quod verum vero minime contradicat,* philosophiae doctoribus praecipit, ut in dolosis argumentis dissolvendis studiose versentur:14 siquidem, ut Augustinus testatur, *si ratio contra divinarum. Scripturarum auctoritatem redditur, quamlibet acuta sit, fallit veri similitudine', nam vera esse non potest*

910 (406) Verum ut pretiosis hisce, quos memoravimus, afferendis fructibus par philosophia inveniatur, omnino oportet, ut ab eo tramite numquam deflectat, (piem et veneranda Patrum antiquitas ingressa est, et Vaticana Synodus solemni auctoritatis suffragio comprobavit. Scilicet cum plane compertum sit. plurimas ex ordine supernaturali veritates esse accipiendas, quae cuiuslibet ingenii longe vincunt acumen, ratio humana, propriae infirmitatis conscia, maiora se affectare no audeat, neque easdem veritates negare, neve propria virtute metiri, neu pro lubitu interpretari; sed eas potius plena atque humili tide suscipiat, et summi honoris loco habeat, quod sibi liceat, in morem ancillae et pedisequae, famulari caelestibus doctrinis, casque aliqua ratione. Dei beneficio attingere. In iis autem doctrinarum capitibus, quae percipere humana intelligentia naturaliter potest, aequum plane est, sua methodo, suisque principiis et argumentis uti philosophiam: non ita tamen, ut auctoritati divinae sese audacter subtrahere videatur. Imo, cum constet, ea. quae revelatione innotescunt, certa veritate pollere, et quae fidei adversantur pariter eum recta ratione pugnare, noverit, philosophus catholicus se fidei simul et rationis iura violaturum, si conclusionem aliquam amplectatur, quam revolatae doctrinae repugnare intellexerit.

l *SIrom.* 1, 20: MG 8. 817.
x Epist. 7" *(ad Magnam* ' ML 22, GG.j.
' Bulla *Apostolici regiminis* (19 doc. 1513) j 2 s.: BR 5, 602; Mansi 32, 812.
4 Epist. 113 *(ad Marcellin.)* 7: ML 33, 588.

911 (407) Novimus profecto non deesse, qui facultates humanae naturae plus nimio extollentes, contendunt hominis intelligentiam, ubi semel divinae auctoritati subjiciatur, e nativa dignitate excidere, et quodam quasi servitutis iugo demissam plurimum retardari atque impediri, quominus ad veritatis excellentiaeque fastigium progrediatur. — Sed haec plena erroris et fallaciae sunt; eoque tandem spectant, ut homines, summa cum stultitia, nec sine crimine ingrati animi, sublimiores veritates repudient, et divinum beneficium fidei, ex qua omnium bonorum fontes etiam in civilem societatem fluxere, sponte reiiciant. Etenim cum humana mens certis finibus, iisque satis angustis, conclusa teneatur, pluribus erroribus, et multarum rerum ignorationi est obnoxia.

912 (408) Contra fides Christiana, cum Dei auctoritate nitatur, certissima est veritatis magistra: quam qui sequitur, neque errorum laqueis irretitur, neque incertarum opinionum fluctibus agitatur. Quapropter qui philosophiae studium cum obsequio fidei Christianae coniungunt. ii optime philosophantur: quandoquidem divinarum veritatum splendor, animo exceptus, ipsam iuvat intelligentiam; cui non modo nihil de dignitate detrahit, sed nobilitatis, acuminis, firmitatis plurimum addit.

913 (409) Cum vero ingenii aciem intendunt in refellendis sententiis, quae fidei repugnant, et in probandis, quae cum fide cohaerent digne ac perutiliter rationem exercent: in illis enim prioribus, caussas erroris deprehendunt, et argumentorum, quibus ipsae fulciuntur, vitium dignoscunt: in his autem posterioribus, rationum momentis potiuntur, quibus solide demonstrentur et cuilibet prudenti persuadeantur. Hac vero industria et exercitatione augeri mentis opes et explicari facultates qui neget, ille veri falsique discrimen nihil conducere ad profectum ingenii, absurde contendat nccesse est. .Merito igitur Vaticana Synodus praeclara beneficia, quae per fidem rationi praestantur, his verbis commemorat: *Fides rationem ab erroribus liberat ac tuetur, eamque multiplici cognitione instruit.*[1] Atque idcirco homini, si saperet, non culpanda fides, voluti rationi et naturalibus veritatibus inimica, sed dignae potius Deo grates essent habendae vehementerque laetandum, quod, inter multas ignorantiae causas et in inediis errorum fluctibus, sibi fides sanctissima illuxerit, quae, quasi sidus amicum, citra omnem errandi formidinem portum veritatis commonstrat.

914 (410) Quod si, Venerabiles Fratres, ad historiam philosophiae respiciatis, cuncta, quae panilo ante diximus, re ipsa comprobari intelligetis. Et sano philosophorum veterum, qui fidei beneficio caruerunt, etiam qui habebantur sapientissimi, in pluribus deterrime errarunt. Nostis enim, inter nonnulla vora, quam saepe falsa et absona, quam multa incerta et dubia tradiderint de vera divinitatis ratione, de prima rerum origine, de mundi gubernatione, de divina futurorum cognitione, de malorum causa et prin-

[1] Const, (login, *de Fide Cath.* c. I: ASS 5, 168; Mansi 51, 131.

cipio, do ultimo fine hominis aeternaque beatitudine, de virtutibus et vitiis, aliisque doctrinis, quarum vera certaque notitia nihil magis est hominum generi necessarium.

915 (411) Contra voro primi Ecclesiae Patres et Doctores, qui satis intellexerant, ex divinae voluntatis consilio, restitutorem humanae etiam scientiae esse Christum, qui *Dei virtus est Deique sapientia* (1 *C.* 1, 24), et *in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi (C.* 2, 3), veterum sapientium libros investigandos, eorumque sententias cum revelatis doctrinis conferendas suscepere: prudentiquo delectu quae in illis vere dicta et sapienter cogitata occurrerent, amplexi sunt, ceteris omnibus vel emendatis, vel reiectis. Nam providissimus Deus, sicut ad Ecclesiae defensionem martyres fortissimos, magnae animae prodigos, contra tyrannorum saevitiem excitavit, ita philosophis falsi nominis aut haereticis viros sapientia maximos obiecit, qui revelatarum veritatum thesaurum etiam rationis humanae praesidio tuerentur.

916 (412) Itaque ab ipsis Ecclesiae primordiis, catholica doctrina eos nacía est adversarios multo infensissimos, qui Christianorum dogmata et instituta irridentes, ponebant plures esse deos, mundi materiam principio caussaque caruisse, rerumque cursum caeca quadam vi et fatali contineri necessitate, non divinae providentiae consilio administrari, la invero cum his insanientis doctrinae magistris mature congressi sunt sa pientes viri, quos *Apologeta* nominamus, qui, fide praeeunte, ab humana quoque sapientia argumenta sumpserunt, quibus constituerent, unum Deum, omni perfectionum genere praestantissimum esse colendum; res omnes c nihilo omnipotenti virtute productas, illius sapientia vigere, singulasque ad proprios fines dirigi ac moveri. - Principem inter illos sibi locum vindicat S. Iustinus martyr, qui posteaquam celeberrimas graecorum Academias, quasi experiendo, lustrasse!, plenoque ore nonnisi ex revelatis doctrinis, ut idem ipse fatetur,[1] veritatem hauriri posse pervidisset, illas toto animi ardore complexus, calumniis purgavit, penes Romanorum Imperatores acriter copioseque defendit, et non pauca graecorum philosophorum dicta cum eis composuit. Quod et *Quadratus* et *Aristides, Ilcrmias* et *Athenagoras* per illud tempus egregie praestiterunt. — Neque minorem in eadem causa gloriam adeptus est *Irenaeus,* martyr invictus, Ecclesiae Lugdunensis Pontifex: qui, cum strenue refutaret perversas orientalium opiniones, Gnosticorum opera per fines Romani Imperii disseminatas, *origines haereseon singularum* (auctore Hieronymo) *et ex quibus philosophorum fontibus emanarint ... explicavit.*[2]

917 (413) Nemo autem non novit *Clementis Alexandrini* disputationes, quas idem Hieronymus sic. honoris caussa, commemorat: *Quid in illis indoctum? imo quid non de media philosophia esti*[3] Multa ipse quidem incredibili

[1] Díalo?. cum *Tryphone,* 8: MG 6, 492.
[1] Epist. 70 *(ad Magnum),* I: ML 22, 667.
[*] f.or. *laud.*

varietate disseruit ad condendam philosophiae historiam, ad artem dialecticam rite exercendam, ad concordiam rationis cum fide conciliandam utilissima. — Hunc secutus *Orígenes,* scholae Alexandrinae magisterio insignis, graecorum et orientalium doctrinis eruditissimus, perplura eadeinque laboriosa edidit volumina, divinis litteris explanandis, sacrisque dogmatibus illustrandis mirabiliter opportuna; quae licet erroribus, saltem ut nunc extant, omnino non vacent, magnam tamen complectuntur vim sententiarum, quibus naturales veritates et numero et firmitate augentur. — Pugnat cum haereticis Tertullianus auctoritate sacrarum Litterarum; cum philosophis, mutato armorum genere, philosophice; hos autem (am acute et erudite convincit, ut iisdem palam lidenterque obiiciat: *Neque de scientia, neque de disciplina, ut putatis, aequamur.*[1] Arnobius etiam, vulgatis *Adversus Gentiles* libris,- et Lactantius *Divinis* praesertim *Institutionibus,* pari eloquentia et robore dogmata ac praecepta catholicae sapientiae persuadere hominibus strenue nituntur, non sic philosophiam evertentes, ut Academici solent,[2] sed partito suis armis, partim vero ex philosophorum inter se concertatione sumptis eos revincentes. — Quae autem de anima humana, de divinis attributis, aliisque maximi momenti quaestionibus, magnus *Athanasius* et *Chrysostomus* oratorum princeps, scripto reliquerunt, ita, omnium indicio, excellunt, ut prope nihil ad illorum subtilitatem et copiam addi posse videatur. — Et ne singulis recensendis nimii simus, summorum numero virorum, quorum est mentio facta, adiungiinns *Basiliuni* magnum et utrumque *Gregorium,* qui. cum Ailienis, ex domicilio totius humanitatis, exiissent philosophiae omnis apparatu affatim instructi, quas sibi quisque doctrinae opes inflammato studio pepererat, eas ad haereticos refutandos, instituendosque Christianos converterunt. — Sed omnibus voluti palmam praeripuisse visus est *Augustinus,* qui ingenio praepotens, et sacris profanisque disciplinis ad plenum imbutus, contra omnes suae aetatis errores acerrime dimicavit fide summa, doctrina pari. Quem ille philosophiae locum non attigit; imo vero quem non diligentissime investigavit, sive cum altissima fidei mysteria et fidelibus aperiret, et contra adversariorum vesanos impetus defenderet; sive cum, Academicorum aut Manichaeorum commentis deletis, humanae scientiae fundamenta et firmitudinem in tuto collocavit, aut malorum, quibus premuntur homines, rationem et originem et causas est persecutus[3] Quanta de Angelis, de anima, de mente humana, de voluntate et libero arbitrio, dc religione et de beata vita, de tempore et aeternitate, de ipsa quoque mutabilium corporum natura subtilissime disputavit? Post id tempus per Orientem *loannes Damascenus,* Basilii et Gregorii Xazianzeni vestigia ingressus, per Occidentem vero *Boetius* et *Anselmus.* Augustini doctrinas professi, patrimonium philosophiae plurimum locupletarunt.

[1] *Apolotj.* 46: ML 1. 507 s.
[2] *Ihv. InsL* 7. 7: ML 6, 759.
[3] *Dr opif. Dei.* 20: ML 7, 77.
[4] ML 5. 713-1288.

918 (414) Exinde mediae aetatis Doctores, quos *Scholasticos* vocant, magnae molis opus aggressi sunt, nimirum segetes doctrinae fecundas et uberes, amplissimis Sanctorum Patrum voluminibus diffusas, diligenter congerere, congestasque uno velut loco condere, in posterorum usum et commoditatem. — Quae autem scholasticae disciplinae sit origo, indoles et excellentia, iuvat hic, Venerabiles Fratres, verbis sapientissimi viri Praedecessoris Nostri, Sixti V fusius aperire: *Divino Illius munere, qui. solus dat spiritum scientiae et sapientiae et intellectus, quique Ecclesiam suam per saeculorum aetates, prout opus est, novis beneficiis auget, novis praesidiis instruit, inventa est a maioribus nostris sapientissimis viris, Theologia scholastica, quam duo potissimum gloriosi Doctores, angelicus S. Thomas et seraphicus S. Bonaventura, clarissimi huius facultatis professores, ... excellenti ingenio, assiduo studio, magnis laboribus et vigiliis excoluerunt atque ornarunt, eamque optime dispositam, multisque modis praeclare explicatam posteris tradiderunt. Et huius quidem tam salutaris scientiae cognitio et exercitatio, quae ab uberrimis divinarum Litterarum, summorum Pontificum, sanctorum Patrum et Conciliorum fontibus dimanat, semper certe maximum Ecclesiae adiumentum afierre potuit, sive ad Scripturas ipsas vere et sane intelligendas et interpretandas, sive ad Patres securius et utilius perlegendos et explicandos, sive ad varios errores et hacrcses detegendas et refellendas: his vero novissimis diebus, quibus iam advenerunt tempora illa periculosa ab Apostolo descripta, et homines hlasphemi, superbi seductores proficiunt in peius, errantes et alios in errorem mittentes, sane catholicae fidei dogmatibus confirmandis et hacresibus confutandis pernecessaria est.*[1]

919 (415) Quae verba quamvis Theologiam scholasticam dumtaxat complecti videantur, tamen esse quoque de Philosophia eiusque laudibus accipienda perspicitur. Siquidem praeclarae dotes, quae Theologiam scholasticam hostibus veritatis faciunt tantopere formidolosam, nimirum, ut idem Pontifex addit, *apta illa ct inter se nexa rerum et causarum cohaerentia, ille ordo ct dispositio tamquam militum in pugnando instructio, illae dilucidae definitiones, et distinctiones, illa argumentorum firmitas ct acutissimae disputationes, quibus lux a tenebris, verum a falso distinguitur, haereticorum mendacia multis praestigiis et fallaciis involuta, tamquam veste detracta, patefiunt et denudantur,*[2] praeclarae, inquimus, et mirabiles istae dotes unice a recto usu repetendae sunt eius Philosophiae, quam magistri scholastici, data opera ct sapienti consilio, in disputationibus etiam theologicis, passito usurpare consueverunt. — Praeterea cum illud sit scholasticorum Theologorum proprium ac singulare, ut scientiam humanam ac divinam arctissimo inter se vinculo coniunxerint, profecto Theologia, in qua illi excelluernnt, non erat tantum honoris et commendationis ab opinione hominum adeptura, si mancam atque imperfectam aut levem philosophiam adhibuissent.

[1] Bulla *Triumphanti» feruAtiìr.m* (II marl. 1588) 5 10: BR 8. 1009 g.
[2] Bulla laud. I 10: BR 8. 1010.

920 (416) Iamvero inter Scholasticos Doctores, omnium princeps et magister, longe eminet *Thomas Aquinas;* «pii, uti Caietanus animadvertit, veteres *doctores sacros quia summe veneratus est, ideo intellectum omnium quodammodo sortitus est.*[1] Illorum doctrinas, velut dispersa cuiusdam corporis membra, in unum Thomas collegit et coagmentavit, miro ordine digessit, et magnis incrementis ita adauxit, ut catholicae Ecclesiae singulare praesidium et decus iure meritoque habeatur. Ille quidem ingenio docilis et acer, memoria facilis et tenax, vitae integerrimus, veritatis unice amator, divina humanaque scientia praedives, Soli comparatus, orbem terrarum calore virtutum fovit, et doctrinae splendore complevit. Nulla est philosophiae pars, quam non acute simul et solide pertractant: de legibus ratiocinandi, de Deo et incorporeis substantiis, de homine aliisque sensibilibus rebus, de humanis actibus corumque principiis ita disputavit, ut in eo neque copiosa quaestionum seges, neque apta partium dispositio, neque optima procellendi ratio, neque principiorum firmitas aut argumentorum robur, neque dicendi perspicuitas aut proprietas, neque abstrusa quaeque explicandi facilitas desideretur.

921 (ili?) Illud etiam accedit, quod philosophicas conclusiones angelicus Doctor speculatus est in rerum rationibus et principiis, quae quam latissime patent, et infinitarum fere veritatum semina suo velut gremio concludunt, a posterioribus magistris opportuno tempore et uberrimo cum fructu aperienda. Quam philosophandi rationem cum in erroribus refutandis pariter adhibuerit, illud a se ipse impetravit, ut et superiorum temporum errores omnes unus debellant, et ad profligandos, qui perpetua vice in posterum exorituri sunt, arma invictissima suppeditarit. — Praeterea rationem, ut par est, a fido apprime distinguens, utramque tamen amice consocians, utriusque tum iura conservavit, tum dignitati consuluit, ita quidem ut ratio ad humanum fastigium Thomae pennis evecta, iam fere nequeat sublimius assurgere; neque fides a ratione fere possit plura aut validiora adiumenta praestolari, quam quae iam est per Thomam consecuta.

922 (418) Has ob caussas, doctissimi homines, superioribus praesertim aetatibus, theologiae et philosophiae laude praestantissimi, conquisitis incredibili studio Thomae voluminibus immortalibus, angelicae sapientiae eius sese non tam excolendos, quam penitus innutriendos tradiderunt. – Omnes prope conditores et legiferos Ordinum religiosorum iussisse constat sodales suos, doctrinis S. Thomae studere et religiosius haerere, cauto, ne cui eorum impune liceat a vestigiis tanti viri vel minimum discedere. Tt Dominicianam familiam praetereamus, quae summo hoc magistro iure quodam suo gloriatur, ea lege teneri Benedictinos, Carmelitas, Augustinianos, Societatem Iesu, aliosque sacros Ordines complures, statuta singidorum testantur.

Atque hoc loco magna cum voluptate provolat animus ad celeberrimas illas, quae olim in Europa floruerunt, Academias et Scholas, Parisicnsem

[1] In 2m 2ne, q. 148, u. [1] in iln.: S. Thomae AQ. *Opera omnia,* 10 (Romae 1899) 174.

nempe, Salmantinam, Complutensem, Duacenam, Tolosanam, Lovaniensem, Patavinam, Bononiensem, Neapolitanam, Conimbricensem, aliasque permultas. Quarum Academiarum nomen aetate quodammodo crevisse, rogatasque sententias, cum graviora agerentur negotia, plurimum in omnes partes valuisse, nemo ignorat. Iamvero compertum est, in magnis illis humanae sapientiae domiciliis, tamquam in suo regno, Thomam consedisse principem; atque omnium vel doctorum vel auditorum animos miro consensu in unius angelici Doctoris magisterio et auctoritate conquievisse.

923 (419) Sed, quod pluris est, Romani Pontifices praedecessores Nostri sapientiam Thomae Aquinatis singularibus laudum praeconiis, et testimoniis amplissimis prosecuti sunt. Nam Clemens VI,[1] Nicolaus V,[2] Benedictus **XIII**[3] aliique testantur, admirabili eius doctrina universam Ecclesiam illustrari; S. Pius V[4] vero fatetur eadem doctrina haereses confusas et convictas dissipari, orbemque universum a pestiferis quotidie liberari erroribus; alii cum Clemente **XII**,[5] uberrima bona ab eius scriptis in Ecclesiam universam dimanasse, Ipsuiuque eodem honore colendum esse affirmant, qui summis Ecclesiae doctoribus, Gregorio, Ambrosio, Augustino et Hieronymo defertur; alii tandem S. Thomam proponere non dubitarunt Academiis et magnis Lyceis exemplar et magistrum, quem tuto pede sequerentur. Qua in re memoratu dignissima videntur B. Urbani V verba ad Academiam Tolosanam: *Volumus et tenore praesentium vobis iniungimus, ut B. Thomae doctrinam tamquam veridicam et catholicam sectemini, eamdemque studeatis totis viribus ampliare.*[6] Urbani autem exemplum Innocentius **XII**[7] in Lovaniensi studiorum Universitate, et Benedictus **XIV**[8] in Collegio Dionysiano Granatensium renovarunt. His vero Pontificum maximorum de Thoma Aquinate indiciis, veluti cumulus, Innocentii VI testimonium accedat: *Huius* (Thomae) *doctrina prae ceteris, excepta canonica, habet proprietatem verborum, modum dicendorum, veritatem sententiarum, ita ut numquam qui eam tenuerint, inveniantur a veritatis tramite deviasse; et qui eam- impugnaverit, semper fuerit de veritate suspectus.*[9]

[1] Bulla *in Ordine* (fi tebr. 1311): *Bullor.* O. P. 2 (Romae 1730) 22G.
[2] Breve Cum *et plantare* ad FF. Ord. Praed. (20 iul. 1151): *Buttar. O. P.* 3 (1731) 299.
[3] Bulla *Pretiosus in conspectu Domini* (25 mal. 1727) § 30: BR 22. 536.
[4] Bulla *Mirabilis Deus* (11 apr. 1507) § 1: BR 7, 564.
[5] Bulla *Verbo Dei* (28 aug. 1733) 4 1; BR 23. 527.
[6] Const, *Laudabilis Deus* ad Vnlvcrslt. Tolosanam (31 aug. 1368): *Buttar. O. P.* 2 (Romite 1730) 260.
[7] Lltt. in forma Brevis *Tradidit mensibus* ad Universit. Lovaniensem (6 febr. 1694): *Buttar. O. P. 1* (Romae 1739) 498.
[8] Litt. in forma Brevis *Saluberrimam* ad Collegium S. Dionysii Granuten. (21 aug. 1752): *Monumenta O. P. Hiat.* 14 (Romae 1904) 220-226.
[9] *Sermo de S. Thoma.* — Haec verba Innocentio VI adscribí solent; alii autem ea nomini Clementis VI addicunt. Neutra vero sententia testimoniis historicis confirmari potest.

Ipsa quoque Concilia Oecumenica,[1] in quibus eminet lectus ex loto orbe terrarum flos sapientiae, singularem Thomae Aquinati honorem habere perpetuo studuerunt. In Conciliis *Lugdunensi,* I'*iennensi, Florentino. Valicano,* deliberationibus et decretis Patrum interfuisse Thomam ot pene praeftiisse dixeris, adversus errores Graecorum, haereticorum et rationalistarum ineluctabili vi et faustissimo exitu decertantem. — Sed haec maxima est et Thomae propria, nec cum quopiam ex doctoribus catholicis communicata laus, quod Patres Tridentini, in ipso medio conclavi ordini habendo, una cum divinae Scripturae codicibus et Pontificum Maximorum decretis *Summam* Thomae Aquinatis super altari patere voluerunt, unde consilium, rationes, oracula peterentur.

924 (420) Postremo haec quoque palma viro incomparabili reservata videbatur, ut ab ipsis catholici nominis adversariis obsequia, praeconia, admirationem extorqueret. Nam exploratum est, inter haereticarum factionum duces non defuisse, qui palam profiterentur, sublata semel e medio doctrina Thomae Aquinatis, se facile posse eum omnibus catholicis doctoribus subire certamen et vincere, et Ecclesiam dissipare. Inanis quidem spes, sed testimonium non inane.

925 (421) His rebus et caussis, Venerabiles Fratres, quoties respicimus ad bonitatem, vim praeclarasque utilitates eius disciplinae philosophicae, quam maiores nostri adamarunt, indicamus tenere esse commissum, ut praesertim cum philosophiae scholasticae et usum diuturnum et maximorum virorum indicium, et, quod caput est, Ecclesiae suffragium favisse constaret.

926 (422) Atque in veteris doctrinae locum nova quaedam philosophiae ratio hac illae successit, unde non ii percepti sunt fructus optabiles ac salutares, quos Ecclesia et ipsa civilis societas maluissent. Adnitentibus enim Novatoribus saeculi xvi, placuit philosophari citra quempiam ad fidem respectum, petita dataque vicissim potestate quaelibet pro lubitu ingenioque excogitandi. Qua ex re pronum fuit, genera philosophiae plus aequo multiplicari, sententiasque diversas atque inter se pugnantes oriri etiam de iis rebus, quae sunt in humanis cognitionibus praecipuae. A multitudine sententiarum ad haesitationes dubitationesque persaepe ventum est: a dubitationibus vero in errorem quam facile mentes hominum delabantur, nomo est qui non videat.

927 (423) Hoc autem novitatis studium, cum homines imitatione trahantur, catholicorum quoque philosophorum animos visum est alicubi pervasisse: qui patrimonio antiquae sapientiae posthabito, nova moliri, quam vetera novis augere et perficere maluerunt, certe minus sapienti consilio, et non sine scientiarum detrimento. Etenim multiplex haec ratio doctrinae, cum in magistrorum singulorum auctoritate arbitrioque nitatur, mutabile

[1] Cfr. J. J. Bertiuer, S. *Thomas Aq<* « *Doctor Communis Ecclesias,* 1 (Romae 1911) 281-319.

habet fundamentum, eaquo de causa non firmam atque stabilem neque robustam, sicut veterem illam, sed nutantem et levem facit philosophiam. Cui si forte contingat, hostium impetu ferendo vix parem aliquando inveniri, eius rei agnoscat in seipsa residere causam et culpam. – Quae cum dicimus, non eos profecto improbamus doctos homines atipie solertes, (pii industriam et eruditionem suam, ac novorum inventorum opes ad excolendam philosophiam afferunt: id enim probe intelligimus ad incrementa doctrinae pertinere. Sed magnopere cavendum est, ne in illa industria atque eruditione tota aut praecipua exercitatio versetur. — Et simili modo de sacra Theologia indicetur; quam multiplici eruditionis adiumento invari atque illustrari quidem placet; sed omnino necesse est, gravi Scholasticorum more tractari, ut, revelationis et rationis coniunctis in illa viribus, *invictum Fidei propugnaculum* [1] esse perseveret.

928 (424) Optimo itaque consilio cultores disciplinarum philosophicarum non pauci, cum ad instaurandam utiliter philosophiam novissime animum adiecerint, praeclaram Thomae Aquinatis doctrinam restituere, atque in pristinum decus vindicare studuerunt et student. Pari voluntate piares ex ordine Vestro, Venerabiles Fratres, eamdem alacriter viam esse ingressos, magna cum animi Nostri laetitia cognovimus. Quos cum laudamus vehementer, tum hortamur, ut in suscepto consilio permaneant: reliquos vero omnes ex Vobis singulatim monemus, nihil Nobis esse antiquius et optabilius, quam ut sapientiae rivos purissimos ex angelico Doctore iugi et praedivite vena dimanantes studiosae inveni uti large copioseque universi praebeatis.

929 (425) Quae autem faciunt, ut magno id studio velimus, plura sunt. — Principio quidem, cum in hac tempestate nostra machinationibus et astu fallacis cuiusdam sapientiae, christiana fides oppugnari soleat, cuncti adolescentes, sed ii nominatim qui in Ecclesiae spem succrescunt, pollenti ac robusto doctrinae pabulo ob eam causam enutriendi sunt, ut viribus validi, et copioso armorum apparatu instructi, mature assuescant causam religionis fortiter et sapienter agere *parati semper,* secundum Apostolica monita, *ad satisfactionem omni poscenti rationem de ea, quae in nobis est, spe* (1 *P.* 3, 15); et *exhortari in doctrina sana, ct eos qui contradicunt, arguere (Tt.* 1, 9).

930 (426) Deinde plurimi ex iis hominibus, qui, abalienato a fide animo, instituta catholica oderunt, solam sibi esse magistram ac ducem rationem profitentur. Ad hos autem sanandos, et in gratiam cum fide catholica restituendos, praeter supernaturale Dei auxilium nihil esse opportunius arbitramur, quam solidam Patrum et Scholasticorum doctrinam, qui firmissima fidei fundamenta, divinam illius originem, certam veritatem, argumenta quibus suadetur, beneficia in humanum genus collata, perfectamque cum ratione concordiam tanta evidentia et vi commonstrant,

[1] Sixtus V, Bulla *Triumphantis Jerusalem* (11 mart. 1588) § 10: BR 8, 1010.

quanta flectendis mentibus vel maxime invitis et repugnantibus abunde sufficiat.

Domestica vero, atque civilis ipsa societas, quae ob perversarum opinionum pestem quanto in discrimine versetur universi perspicimus, profecto pacatior multo et securior consisteret, si in Academiis et scholis sanior traderetur et magisterio Ecclesiae conformior doctrina, qualem Thomae Aquinatis volumina complectuntur. Quae enim de germana ratione libertatis, hoc tempore in licentiam abeuntis, de divina cuiuslibet auctoritatis origine, de legibus earumque vi, de paterno et aequo summorum Principum imperio, de obtemperatione sublimioribus potestatibus, de mutua inter omnes caritate; quae scilicet de his rebus et aliis generis eiusdem a Thoma disputantur, maximum atque invictum robur habent ad evertenda ea inris novi principia, quae pacato rerum ordini et publicae saluti periculosa esse dignoscuntur.

931 (427) Demum cunctae humanae disciplinae spem incrementi praecipere, plurimumque sibi debent praesidium polliceri ab hac, quae Nobis est proposita, disciplinarum philosophicarum instauratione. Etenim a philosophia, tamquam a moderatrice sapientia, sanam rationem rectumque modum bonae artes mutuari, ab eaque tamquam vitae communi fonte spiritum haurire consueverunt. Facto et constanti experientia comprobatur, artes liberales tunc maxime floruisse, cum incolumis honor et sapiens indicium philosophiae stetit; neglectas vero et prope obliterates iacuisse, inclinata atque erroribus vel ineptiis implicita philosophia.

932 (428) Quapropter etiam physicae disciplinae, quae nunc tanto sunt in pretio, et tot praeclare inventis singularem ubique cient admirationem sui, ex restituta veterum philosophia non modo nihil detrimenti, sed plurimum praesidii sunt habiturae. Illarum enim fructuosae exercitationi et incremento non sola satis est consideratio factorum, contemplat ioque naturae; sed, cum facta constiterint, altius assurgendum est, et danda solorter opera naturis rerum corporearum agnoscendis, investigandisque legibus, quibus parent, et principiis, unde ordo illarum, et unitas in varietate et mutua affinitas in diversitate proficiscuntur. Quibus investigationibus mirum quantam philosophia scholastica vim et lucem et opem est allatura, si sapienti ratione tradatur.

Qua in re et illud monere iuvat, nonnisi per summam iniuriam eidem philosophiae vitio verti, quod naturalium scientiarum profectui et incremento adversetur. Cum enim Scholastici, sanctorum Patrum sententiam secuti, in Anthropologia passim tradiderint, humanam intelligeutiam nonnisi ex rebus sensibilibus ad noscendas res corpore materiaque carentes evehi, sponte sua intellexerunt, nihil esse philosopho utilius, quam naturae arcana diligenter investigare, et in rerum physicarum studio diu multumque versari. Quod et facto suo confirmarunt: nam S. Thomas, B. Albertus Magnus, aliique scholasticorum principes, non ita se contemplationi philosophiae dediderunt, ut non etiam multum operae in naturalium rorum cognitione collocarmi: imo non pauca sunt in hoc ge-

nere dicta eorum et scita, quae recentes magistri probent, et cum veritate congruere fateantur. Praeterea, hac ipsa aetate, plures iique insignes scientiarum physicarum doctores palam aperteque testantur, inter certas rat asque recentioris Physicae conclusiones, et philosophica Scholae principia nullam veri nominis pugnam existere.

933 (429) Nos igitur, dum edicimus libenti gratoque animo excipiendum esse quidquid sapienter dictum, quidquid utiliter fuerit a quopiam inventum atque excogitatum; Vos omnes, Venerabiles Fratres, quam enixe hortamur, ut ad catholicae fidei tutelam et decus, ad societatis bonum, ad scientiarum omnium incrementum auream sancti Thomae sapientiam restituatis, et quam latissime propagetis. Sapientiam sancti Thomae dicimus: si quid enim est a doctoribus Scholasticis vel nimia subtilitate quaesitum, vel parum considerate traditum, si quid cum exploratis posterioris aevi doctrinis minus cohaerens, vel denique quoquo modo non probabile, id nullo in pacto animo est aetati nostrae ad imitandum proponi. — Ceterum, doctrinam Thomae Aquinatis studeant magistri, a Vobis intelligenter lecti, in discipulorum animos insinuare; eiusque prae ceteris soliditatem atque excellentiam in perspicuo ponant. Eamdem Academiae a Vobis institutae aut instituendae illustrent ac tueantur et ad grassantium errorum refutationem adhibeant. - Ne autem supposita pro vera, neu corrupta pro sincera bibatur, providete ut sapientia Thornae ex ipsis eius fontibus hauriatur, aut saltem ex iis rivis, quos ab ipso fonte deductos, adhuc integros et illimes decurrere certa et concors doctorum hominum sententia est: sed ab iis, qui exinde fluxisse dicuntur, re autem alienis et non salubribus aquis creverunt, adolescentium animos arcendos curate.

934 (430) Probe autem novimus conatus Nostros irritos futuros, nisi continunia cepta, Venerabiles Fratres, Ille secundet, qui *Deus scientiarum* in divinis eloquiis appellatur (1 *lig.* 2, 3); quibus etiam monemur *omne datum optimum et orn/ne donum perfectum desursum* esse *descendens a Patre luminum (Ia.* 1, 17). Igitur hac quoque in re exempla sequamur Doctoris angelici, qui numquam se lectioni aut scriptioni dedit, nisi propitiato precibus Deo;[1] quique candide confessus est, quidquid sciret, non tam se studio aut labore suo sibi peperisse quam divinitus accepisse:[2] ideoque humili et concordi obsecratione Deum simul omnes exoremus, ut in Ecclesiae filios spiritum scientiae et intellectus emittat, et aperiat cis sensum ad intelligendam sapientiam. Atque ad uberiores percipiendos divinae bonitatis fructus, etiam B. Virginis Mariae, quae *sedes sapientiae* appellatur, eilicacissimum patrocinium apud Deum interponite; simulque de-

‘ Guilelmus de Tocco, *Vita S. Thomae Aq.* 6, 30-32; apud Bollano. *Acta* SS. dio 7 mart.

’ *Ihid.* G, 31 (al. 30): Bernardos Guidonis, *Vita S. Thomae Aq.* 15: npud D. Prümmer, *Fontes Vitae S. Thomae Ao.* 2 (Saint-Maxim 1921) 104 b.; 3 (Saint-Maxim 1927) 183.

precatores adhibete purissimum Virginis Sponsum B. Iosephum, et Petrum ac Paulum Apostolos maximos, qui orbem terrarum, impura errorum lue corruptum, veritate renovarunt, et caelestis sapientiae lumine compleverunt.

Leonis ***XIII*** *Acta* 1, 255-284; CTC *Fontes* 3, 136-150.

De idoneis Dei ministris rite instituendis

(Ex Epist. *Etsi Nos* ad Episcopos Italiae, 15 febr. 1882).

935 (431) Praecipuae autem curae cogitationesque Vestrae, Venerabiles Fratres, in eo evigilare debent, ut ministros Dei idoneos rite instituatis. Quod si Episcoporum est plurimum operae et studii in fingenda probe omni iuventute ponere, longe plus ipsos elaborare in clericis verum est, qui in Ecclesiae spem adolescunt, et participes adiutoresque munerum sanctissimorum sunt aliquando futuri.

936 (432) Caussae profecto graves et omnium aetatum communes decora virtutum multa et magna in sacerdotibus postulant: verumtamen nostra haec aetas plura quoque et maiora admodum flagitat. Revera fidei catholicae defensio, in qua laborare maxime sacerdotum debet industria, et quae est tantopere his temporibus necessaria, doctrinam desiderat non vulgarem neque mediocrem, sed exquisitam et variam: quae non modo sacras, sed etiam philosophicas disciplinas complectatur, et physicorum sit atque historicorum tractatione locuples. Eripiendus est enim error hominum multiplex, singula Christianae sapientiae fundamenta convellentium: luctandumque persaepe cum adversariis apparatissimis, in disputando pertinacibus, qui subsidia sibi ex omni scientiarum genere astute conquirunt.

937 (433) Similiter cum hodie magna sit et ad plures diffusa corruptela morum, singularem prorsus oportet in sacerdotibus esse virtutis constantiaeque praestantiam. Fugere quippe consuetudinem hominum minime possunt: immo applicaro se propius ad multitudinem ipsis officii sui muneribus iubentur: idque in mediis civitatibus, ubi nulla iam fere libido est, quin permissam habeat et solutam licentiam. Ex quo intelligitur, virtutem in Clero tantum habere virium hoc tempore debere, ut possit se ipsa tueri firmiter, et omnia cum blandimenta cupiditatum vincere, tum exemplorum pericula sospes superare.

938 (434) Praeterea conditas in Ecclesiae perniciem leges consecuta passim clericorum paucitas est: ita plane, ut eos, qui in sacros ordines Dei munere leguntur, duplicare operam suam necesse sit, et excellenti sedulitate, studio, devotione exiguam copiam compensare. Quod quidem utiliter facere non possunt, nisi animum gerant tenacem propositi, abstinentem, incorruptum, caritate flagrantem, in laboribus pro salute hominum sempiterna suscipiendis promptum semper atque alacrem. Atqui ad huius-

modi munera est adhibenda praeparatio diuturna et diligens: non enim tantis rebus facile et celeriter assuescitur. Atque illi sane in sacerdotio integre sancteque versabuntur, qui sese in hoc genere ab adolescentia excoluerint, et tantum disciplina profecerint, ut ad eas virtutes, quae commemoratae sunt, non tam instituti quam nati videantur.

939 (435) His de caussis, Venerabiles Fratres, iure Seminaria clericorum sibi vindicant plurimas et maximas animi, consilii, vigilantiae Vestrae partes. Quod ad virtutes et mores, minime fugit sapientiam Vestram, quibus abundare praeceptis et institutis adolescentem clericorum aetatem oporteat. — In gravioribus autem disciplinis, Litterae Nostrae Encyclicae *Aeterni Patris* viam rationemque studiorum optimam indicaverunt.[1] Sed quoniam in tanto ingeniorum cursu plura sunt sapienter et utiliter inventa, quae minus decet non habere perspecta, praesertim cum homines impii quidquid incrementi affert dies in hoc genere, tamquam nova tela in veritates divinitus traditas intorquere consueverint, date operam, Venerabiles Fratres, quantum potestis, ut alumna sacrorum inventus non modo sit ab investigatione naturae instructior, sed etiam iis artibus apprime crudita, quae cum sacrarum Litterarum vel interpretatione vel auctoritate cognationem habeant.

Leonis ***XIII*** *Acta* 3, 23-25.

De clericis sapienti disciplina optimisque praeceptis mature instituendis

(Ex Epist. *Benevolentiae caritas* ad Hiberniae Episcopos, 1 aug. 1S82).

940 (436) Etenim sacerdotes, si unquam alias, certe in istis procellis populares solertes et operosos conservandi ordinis adiutores esse necease est. Et quia ut optima quisque opinione floret, ita in aliorum animos maxime potest, eniti debent ut approbationem hominum moveant gravitate, constantia, moderatione factorum atque dictorum: nec vero agere quidquam, quod a prudentia aut a studio pacandorum animorum alienum videatur. Facile autem intelligitur, talem fore Clerum, qualem temporum ratio postulat, si sapienti disciplina optimisque praeceptis fuerit mature institutus. Nam, ut Patres Tridentini monuerunt, *adolescentium actas, nisi a teneris annis ad pietatem et religionem informetur, nunquam perfecte ac sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio* in *disciplina ecclesiastica perseverat.*[2]

Leonis ***XIII*** *Acta* 3, 131 s.

[1] [Cfr. nn. 900-934].

[2] Sess. *De lirf.* c. IS (Cfr. n. 290]. Cfr. Epist. Encycl. *Caritatis studium* ad Episcopos Scotino, 25 iul. 1898: *Leonis* ***XIII*** *Acta* 18, 112 «.-, CIC *Fontes* 3, 531.

De Seminariis ab Episcopis libere regendis et administrandis

(Ex Convent, cum Gubernio Russie», 21 dec. 18S2).

941 (437) B. - *a) Convenzione fra la Santa Sede ed il Governo Russo circa i Seminari.*

... les Séminaires diocésains demeureront sous la direct ion des Ordinaires. En particulier, les points suivants seront à observer:

942 (438) 1. L'Ordinaire compose et nomme le personnel du Séminaire. Le recteur, l'inspecteur et les professeurs seront nommés comme par le passé avec l'agrément du gouvernement.

943 (439) 2. L'Ordinaire peut, s'il le juge nécessaire pour de justes motifs, éloigner le recteur, l'inspecteur, les professeurs, et autres personnes adjointes et en désigner d'autres à leur place. S'il ne désigne pas de suite un remplaçant, il en avise le gouvernement.

944 (440) 3. La formation du règlement du séminaire concernant son organisation, sa partie administrative et économique, les droits et les devoirs du personnel, ainsi que la formation du plan et du programme des études, incombe à l'Evêquo; quant à la partie qui concerne l'étude de la langue, de l'histoire et de la littérature russes, il prend des accords préalables avec le gouvernement, et les maîtres enseignants ces branches seront nommés avec l'agrément préalable du gouvernement. L'Evêque demeure d'ailleurs libre dans la direction des cours, de la doctrine dans l'enseignement et de la discipline intérieure.

Concord. 101G s.; ***Leonis XIII*** *Convent.* 27 b.; **PF** *lus Pont.* 7, 303.

De disciplinarum historicarum momento

(Ex Epist. *Saepenumero* ad Eiïios DD. Cardinales Vicccancellnriunì S. R. E., Bibliothecarimn S.R.E., Tabulariis Vaticanis Praefectum, 18 aug, 1883).

915 (441) Igitur si do disciplinis historicis optime omni memoria Ecclesia meruit, mereat et In praesens: praesertim quod ad hanc laudem ipsa ratione impellitur temporum. Etenim eum hostilia tela, uti diximus, potissimum ab historia peti soleant, oportet ut aequis armis congrediatur Ecclesia, et qua parte oppugnatur aerius, in ea sese ad refutandos impetus maiore opere muulat.

Leonis ***XIII*** *Acta* 3, 269 s.

De optimis ex Christianis indigenis ad Invitarum ordinem initiandis

(Ex Instruct. S. C. 1)K Pr o p. Fini'. *Quae a Praesulibus,* ad Vicarios App. Sinarum. 18 oct. 1883).

946 (442) IV. *De Seminariis.* — Quoniam vero inter praecipua argumenta a VV. A A. pertractata magni plano ponderis est quod spectat cleri indigenae institutionem ac doctrinam. Emi PP. do tanto negotio vel imprimis solliciti, ac prae oculis habentes nunquam Christianam religionem in

Sinis firmara stabilitatem ac praepotentem progressum consecuturam, nisi homines illius nationis in clerum adscripti exemplo maxime, no dum verbo, contribulibus suis praeluceant, atque propriae vitae morum speculo ad Christianas virtutes informent, ad haec adeo pretiosa bona assequenda, quae sequuntur omnibus Episcopis indicanda consuerunt.

Primum quidem commemorarunt *Instructionem* ab ipso S. Consessu ad omnes missionum Praesules anno 1845 datam, in qua de missione Episcoporum, et maxime de sedula indigenae cleri institutione accuratissima ratio habetur.[1] In ea siquidem multa do necessitate initiandi optimos ex christianis incolis locorum missionis ad levitarmi! ordinem, de institutione seminariorum iisdem ad scientiam ac pietatem informandis atque in ministerio exercendis mirifice indigitantur; de dignitate vero eorum curanda atque etiam iuxta circumstantias augenda adduntur multa: ac propterea utilissima exinde documenta Praesulibus missionum erui possunt. Verum, quod ipsi etiam Sinenses Vic. Apostolici in conventu Romae habito an. 1870 apud S. Congregationem animadverterunt, nonnulla clero indigenae earum missionum peculiaria adhuc desiderabantur, quaeque ad eiusdem instructionis specialem pro iis locis applicationem pertinerent.

Hoc itaque occasione recensionis synodorum sinensium S. Consilium efficere aggressum est. Quod quidem dum libenter laudibus prosequitur ea quae huc usque Sinarum Praesules ad Seminaria sive initianda, sive augenda perfecerunt, quaeque etiam novissime in synodis decrevere, censet nihilominus, quod et nonnulli ex dictis conventibus innuerunt, decretum Concilii Trident. Sess. 23, c. 18 *de Reform.*[2] in memoriam Patrum revocare, atque illud, inspectis iis quae ex ipsis missionibus, vel tractatione praefatorum synodorum S. Congregationi innotuerunt, cleri sinensis institutioni specialiter, quantum adiuncta earum missionum siuunt, applicare.

947 (443) 1. Iuxta memorati decreti Tridentini ordinationem certus puerorum numerus in seminario alendus ac religiose educandus praescribitur. Quo vero certiores fiant VV. AA. de bona puerorum inclinatione quos ad hunc numerum eligunt, servent in primis ordinationes Synodi Sutchuensis (c. 8, n. 1)? Imo optimum foret consilium ut cum quis admitti peteret, vel fortasse missionari! idoneum putarent, ipsi eum in servitio altaris per unum aut duos annos saltem exerceant, vel etiam si fieri posset apud se retineant. illius propensionem, mores, docilitatem probaturi: cum vero eum idoneum arbitrentur. Vicario Ap. praesentent ut in seminarium, vel scholam praeparatoriam, si adsit, introducatur. Quod quidem indicio ipsius Vicarii Ap. decernendum erit. Sint vero pueri duodecim annorum vel ad minimum decem, et generatim loquendo non ultra quatuordecim: qui ceteris qualitatibus a Concilio requisitis instructi sint. Biennio autem

[1] [Cfr. nn. 751-752].
[2] (Cfr. nn. 290-296].
[3] (Cfr. n. 670].

velati in probatione in ipso seminario maneant; deinde si idonei invenientur in alumnorum numerum recenseantur. Quippe maxime interest, attenta sinensium natura, adolescentulos ipsos quamprimum fleri potest sub cura missionariorum ipsiusque ecclesiae versari, de eorurn indole diligenter inquiri, neque eos admitti nisi vere spes affulgeat eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo et sancte inservituros.

948 (444) 2. Optimum quoque consilium S. Congregatio existimat, quod a nonnullis Vie. App. susceptum est, ut singularis schola instituatur in qua pueri huiusmodi ab aliis separati ad seminarium praeparentur: vel satius, ut iam in pluribus missionibus factum est, collegium puerorum praeparatorium *{Petit Séminaire)* a seminario proprie dicto divisum constituatur.

949 (445) 3. Quoniam vero complures adhuc Vicariatila in Sinis vix figuram quamdam ac vehiti initium seminariorum exhibent, nec media ad ea constituenda necessaria adhuc in promptu habentur, nec brevi reperiri poterunt, ne huius institutionis utilitate priventur, imo ut statim illius fructibus perfrui possint, Emi PP. earum missionum Praesulibus commendarunt ut consiliis simul initis seminaria quae appellant *centralia* sive provincialia unum aut plures in singulis regionibus iuxta opportunitatem instituere satagant, in quibus facilius et magistrorum et moderatorum copia, et pecunia collata caetera inedia necessaria comparari poterunt. Quod Tridentini PP. iam in decreto memorato aperte innuunt iis verbis: *si vero in aliqua provincia ecclesiae tanta paupertate laborent ut collegium in aliquibus erigi non possit, Synodus provincialis vel metropolitana cum duobus antiquioribus suffraganeis, in ecclesia metropolitana vel alia provinciae ecclesia commodiori, unum aut plura collegia, prout opportunum indicabit ex fructibus duarum aut plurium ecclesiarum, in quibus singulis collegium commode institui non potest, erigenda curabit ubi pueri illarum ecclesiarum educentur.*[1]

950 (446) 4. Districte vero praecipit S. Consilium ut in maius Seminarium *(Grand Séminaire),* ubi erectum sit, nullimode admittantur laici; qui vero vocatione ecclesiastica carere dignoscantur, statim ab eo excludantur, ita ut de tali collegio verissime dici possit *illud Dei ministrorum perpetuum seminarium esse.*[2] Nec minori severitate servanda est Tridentini praescriptio; ut nimirum *díscolos et incorrigibiles ac malorum morum seminatores acriter* (VV.AA.) *puniant, eos etiam si opus fuerit expellendo, omniaque impedimenta auferentes, quaecumque ad conservandum et augendum tam pium ct sanctum Institutum perlinere videbuntur diligenter curent.*[3]

951 (447) 5. Quod quidem ut efficaciter assequantur necesse omnino est ut commodiori Seminariorum curae et regimini opportune ita provideant, ut quos sacerdotes iis praeficiant ab omnimoda aliorum ministeriorum ad-

[1] [Cfr. n. 291].
[2] [Cfr. n. 290].
[3] (Cfr. n. 291].

ministratione dispensent atque eximant; ne dum diversis sollicitudinibus distinentur huic tanti momenti negotio non diligentissima!!! dent operam. Quod si accideret, teneram iuvenum naturam ad praecellentem sacerdotii vocationem non ita fingere possent uti, ipso praeeunte Concilio, Ecclesiae intentionem firmissimam esse, cuique legenti patet. Quin etiam curent Episcopi ut moderatori seminarii spiritualis director alumnorum assignetur, cuius ministerio quot ad pietatem ac sanctorum doctrinam hauriendam stimuli alumnis addantur vix credibile est.

952 (-118) 6. Laudat S. C. consilium PP. in nonnullis Synodis expressum quoad instaurationem studiorum: de qua re Decretum Concilii Tridentini adeo sollicitum fuit.[1] Verum cum accuratissime consideraverit, quae ad ipsam de statu studiorum in seminariis sinensibus his postremis temporibus relata sunt, non solum sui muneris esse existimavit tenorem memorati decreti Vicariis App. in memoriam revocare, verum etiam nonnulla specialiter indicare quae ad rectam instaurationem studiorum in Sinis censet pertinere. Itaque in primis monendos esse autumat optimum fore consilium si in singulis regionibus quorum Praesules iu Synodum convenerunt ab ipsis communi consensu doctiores quidam et experientia spectati deligantur viri qui simul congregati de ratione studiorum in seminariis inducenda pertractent, ac relatione sententiarum in quas descenderint elucubrata, eam Episcopis in proximis conventibus synodalibus discutiendam tradant. Necesse autem erit ut peculiariter do libris in scholis seminariorum adhibendis sermonem faciant, disentiantque an in classibus linguae latinae auctores aureae aetatis indiscriminatim alumnis tradere expediat, tum etiam an et quomodo classici auctores sinenses adolescentibus addiscendi tradi debeant. Praesertim vero ad examen revocabunt quaestionem de auctoribus in philosophia rationali ac theologia adhibendis. Qua in re laeto animo pervidit S. Congregatio plures ex patribus sollicitos sc ostendisse ut philosophia ad methodum S. Thomae in hisce scholis introduceretur. Hoc itaque propositum laudat, ac optimum autumat si praedicti viri de ratione eam rem ad praxim deducendi tractaverint eos auctores indicando qui idonei ad id, inspectis locorum et iuvenum circumstantiis reperti fuerint. Id sane, ut notum est, gratissimum SSmo D. N. erit qui tantam de philosophia S. Thomae restituenda sollicitudinem ostendit, uti ex eius Literis Encyclicis patet.[3] Item animadvertendum erit qua ratione in philosophicis et praesertim theologicis doctrinis tradendis errores et praeiudicia nationis prae oculis haberi ac refutari debeant. Neque inopportunum esset si aliquod opus expresse contra haec ipsa praeiudicia concinnatum exhibeatur, ut scilicet iuvenes ad sacerdotium designati veri certatores adversus gentis suae errata efformarentur. Denique in id maxime contendendum est ut in doctrina *De Ecclesia* tradenda alumni de vi ac ratione primatus Romani Ponti-

[1] [Cfr. n. 291).
[3] [Cfr. nu. 900-934].

ficis ac de eius praerogativis ac dotibus diligentissime iuxta Concilii Vaticani decreta [1] edoceantur, ac Romanae Ecclesiae amore ac reverentia intima imbui valeant.

953 (449) 8. Quod vero pertinet ad redditus ad Seminaria constituenda iuvenesque alendos, cum ea quae Tridentinonim PP. Decretum statuit[1] in locis missionum locum habere nequeant, id tantum S. C. enixe commendat omnibus Vicariis App. ut in eleemosynis ad opera missionum applicandis primam potioremque partem post necessariam missionariorum sustentationem seminario attribuant, Tridcntinae Synodi sollicitudinem imitantes, quae adeo gravibus verbis in horum collegiorum redditibus statuendis auctoritate sua providere non dubitavit.

954 (450) 9. Cum autem alumni ad eam aetatem pervenerint, quae ad ordines sacros suscipiendos necessaria est, non statina nec nimia facilitate iis manus imponant: at prae oculis habeant ea quae Synodus Sutchuensis (c. vin) eloquitur, nimirum ut nemo ad sacerdotii dignitatem assumatur qui *per longum tempus* non fuerit probatus,' et iterum: nemo ad ordines sacros assumatur nisi quem *post longam in seminario probationem,* caelestis sapientia, probi mores, *diuturna* iustitiae et castitatis observantia, competent isque scientiae acquisitio commendent (i6.).' Et, si necesse sit, sacram ordinationem ultra communem annorum terminum, n. annos 24 absolutos, retardare pro sua prudentia non dubitent.

Haec quidem si sinenses Praesules, quantum prae locorum ac temporum difficultate licuerit ad effectum perduci curabunt, indubie fructus non exiguos ex collegiis ministrorum Dei in ecclesiae utilitatem referre poterunt.

PF *Coiled.* 2, 188-190; CIC *Fontes* 7. 494-497.

De Seminario et clericis in Guatimela

{Ex Convent, cum República Guatimalensi, 2 iul. 1884).

955 (451) 3. - Nella Diocesi di Guatimela si ristabilirà il Seminario diocesano a norma del sacro Concilio di Trento.

L'ammissione ed esclusione degli alunni, la nomina o remozione del personale insegnante e dirigente, o quanto appartiene all'insegnamento, alla disciplina, al regime ed all'amministrazione dell'istituto dipenderà unicamente dal Prelato diocesano.

Le stesse libertà sono garantite agli altri stabilimenti destinati alla educazione ed istruzione del Clero.[4]

[1] CIC *Fontes* 1, 5-15.
• [Cfr. n. 292].
• Cap. 8, proocm.: Mansi 39, 37; CL 6, G18; [cfr. n. 670].
[4] Cap. 8, n. 6: Mansi 39, 38; CL G, 619; [cfr. n. 676].

956 (452) 6. • Al mantenimento del Seminario saranno restituite le quote parrocchiali dette *Cuartas de Colegio.*

957 (453) l l. - Tutti i membri del Clero saranno esenti dall'obbligo del servizio militare.

Concord. 1019.

De sacra iuventute elTormanda ct adiuvanda in Ticino

(Ex Convent, cum Gubernio Ticinensi, in Helvetia, 23 sept. ISSI).[1]

958 (454) Art. 4. - ... il Governo del Cantone Ticino si obbliga a costituire all'Amministrazione apostolica, propria del Cantone Ticino e direttamente dipendente dalla Santa Sede, un patrimonio, il cui annuo reddito non sarà inferiore a franchi diciassettemila (fr. 17.000).

Questa somma, per franchi dodicimila (fr. 12.000), costituirà l'assegno dell'Amministrazione apostolica, e per franchi cinquemila (fr. 5.000), sarà erogata per le spese occorrenti alla istituzione di cattedre di filosofia e teologia, destinate all'istruzione dei chierici di ambedue i riti, romano e ambrosiano, intorno ai quali riti non sarà fatta alcuna innovazione.

959 (455) Art. 5. - Il Governo del Cantone Ticino continuerà a corrispondere annualmente al Seminario di Pollegio la somma di franchi seimila (fr. 6.000).

960 (456) Art. 6. - L'Amministratore apostolico avrà completa libertà su tutto ciò che riguarda l'ordinamento, l'istruzione e l'amministrazione del Seminario o Seminari del Cantone. Sarà per conseguenza in suo potere nominare e rimuovere i direttori, Superiori e professori di tali istituti.

Concord. 1024; ¿confo ***XIII*** *€onveni* 42; PF *lus Pont.* 7, 348.

De Clero congruenter temporibus diligenti praeparatione erudiendo

(Allocut. *Alacritas ista* ad moderatores et alumnos Seminariorum Colleçioruniquo Urbis, 18 ian. 1885).

961 (457) Alacritas ista ot concordia pietatis, quae post saecularia solemnia in honorem Caroli Borromaki huc vos, dilecti filii, hodierna die perduxit, obsequium Nobis vestrum coram significaturos, sicut digna clientibus est magni sanctissimique Episcopi, ita Nobis accidit periucunda; eamque libenti et grata voluntate complectimur. Quin imo cogitatione permotos tanti viri, qui de clericorum disciplina egregie et in exemplum meruit, ipse Nos adspectus vester non parum delectat. — Vos enim cum intuemur, ad ceteros etiam sacrorum alumnos collegas vestros sponte provolat co-

[1] Cfr. Litt. Ap. *Ad universam, l* -cpt. 1888: Leonia ***XIII*** *Acta* 8, 305. 308 8.

gitatio: iuvatque animo cernere nondum sane maturitatem, sed spem et expectationem quam universi sustinetis, quaeque maior est in praesens, quam forte alias. Nam grande et sacrosanctum sacerdotale munus, cui vos, Deo adspirante, proluditis, aliquanto est ad gerendum difficilius in hac asperitate temporum: propterea quod, nimis iam multis Dei recusantibus imperium, Ecclesiamque divinitus conditam in excidium petentibus, quotidianae sunt dimicationes subeundae pro rebus maximis et praestantissimis, quibus non modo privata sed etiam publica hominum continetur salus. Laborante vero ab hostilibus odiis Ecclesia catholica, ipsos eius administros in eadem esse invidiae flamma necease est. — Hinc multa Clerum circumveniunt perpessu aspera: ita ut quicumque nomen sanctae buie militiae dare decreverint, plus fortasse in hoc vitae cursu habituri sint quod angantur, quam quod gaudeant.

962 (458) Nihilominus erigere animum oportet, dilecti filii, conscientia que officii et fide promissorum lesu Christi opportune confirmare. Cessuri quippe aliquando sunt errores veritati: freta Deo, ad immortalitatem nata, omnes inimicorum conatus invicta et sospes eludet Ecclesia. — Verumtamen in tam formidolosa hostium conspiratione, Clerus omnis victoriam nomini catholico deproperaturus, descendat in aciem opus est, duasque res afferat magnopere necessarias, cognitionem scientiarum, eamque minime vulgarem, et animum pro salute communi fortia facere et pati paratum. — Hac Nos de caussa curas non mediocres neque postremas in adolescentibus clericis posuimus, itemque in posterum. Deo iuvante, posituri sumus; nimirum ut in spem sacerdotii diligenti praeparatione erudiantur, virtutibus iis, quas maxime diximus hoc tempore necessarias, mature comparandis.

963 (459) Maiorem rerum scientiam quod spectat, utiliter videmur et convenienter temporibus fecisse, quod ad disciplinam Tiiomae Aquinatis studia clericorum revocavimus? Et hac de re quod per litteras, nec semel, aperte monuimus, idem hodie viva voce renovamus: Angelicum Doctoren! oportere ducem ac magistrum sequi: in quo vos, dilecti filii, quanto plus operae studiique collocaveritis, tanto plus ad excellentiam doctrinae propius accessisse indicatote.

964 (460) De pietate vero, de studio hominum servandorum, intuemini in ipsum istud Ecclesiae catholicae lumen ac decus, Carolum Borromaeum, patronum vestrum caelestem: ab eoque arripite in hoc genere formam oilicii. Is enim, ut probe scitis, politus doctrina et litteris, praeclaras istas ingenii opes in utilitatem Ecclesiae et salutem transtulit proximorum, industria et assiduitate mirabili. In omni autem actione vitae immortalia sacerdotalis fortitudinis exempla reliquit: itemque per infensa, ut tunc quoque erant, Sedi Apostolica^ tempora, nihil habuit sanctius, quam ut in obtemperatione Romano Pontifici confidenter acquiesceret, omnem indo sumens ot cogitandi normam et agendi. — Date igitur ope-

‘ [Cfr. nn. 900-934].

ram, dilecti filii, ut tantam viri praestantiam, si minus consequi licet, liceat saltem, quantum contentione potestis, imitari. Atque in hoc imitandi Caroli Borromaei studio, si quicquam curae est proficere, saepe et multum cogitate, neque illum efficere tantas res potuisse, neque vos posse ullas sine caritate, quae omnium est domina et regina virtutum.

Leonis XIII Acta 5, 185-187.

De humaniorum litterarum studiis apud clericos maxime provehendis

(Epist. *Plane quidem intelligis* ad Card. Urbis Vicarium, 20 mai. 1885).

965 (461) Plane quidem intelligis, quod saepe Nos et non sine caussa diximus, summa esse contentione et assiduitate enitendum, ut Clericorum ordo quotidie magis doctrinarum cognitione floreat. (Juins necessitatem rei maiorem efficit natura temporum: propterea quod in tanto ingeniorum cursu tamque inflammato studio discendi, nequaquam posset Clerus in muneribus ofliciisque suis cum ea, qua par est, dignitate atque utilitate versari, si quae ingenii laudes tanto opere expetuntur a ceteris, eas ipse neglexerit. Hac Nos de caussa ad disciplinam eruditionis, praesertim in alumnis sacri ordinis, animum adiunximus: et a scientia rerum graviorum exorsi, philosophiae theologiaeque studia ad veterum rationem, auctore Thoma Aquinate, revocanda curavimus,[1] cuius quidem opportunitatem consilii is ipse, qui iam consecutus est, exitus declaravit. — Verum quoniam permagna doctrinae pars, et ad cognitionem ineunda et ad usum urbanitatemque longe fructuosa, humanioribus litteris continetur, idcirco nunc ad illarum incrementa nonnihil constituere decrevimus.

966 (462) Quod primo loco illuc pertinet, ut suum Clerus teneat decus: est enim litterarum laus inulto nobilissima: quam qui adepti sint, magnum aliquod existimantur adepti; qui careant, praecipua quadam apud homines commendatione carent. — Ex quo intelligitur, quale esset illud Iuliani imperatoris callidissimum et plenum sceleris consilium, qui ne liberalia studia exercerent christianis interdixerat.[2] Futurum enim sentiebat, ut facile despicerentur expertes litterarum, nec diu florere Christianum posse nomen, si ab humanitatis artibus alienum vulgo putaretur. Deinde vero quoniam ita sumus natura facti, ut ex iis rebus quae sensibus percipiuntur ad eas assurgamus quae sunt supra sensus, nihil est fere ad iuvandam intelligentiam maius, quam scribendi virtus et urbanitas. Nativo quippe

[1] Cfr. mi. 900-931.

[1] per decretum cl. an. 362: G. Haenel, *Corpus legum ab Imper. Rom. ante lusliniaanum latarum* (Lipsiae 1857) 215; J. BlDEZ, *L'Empereur Julien, Œuvres compì.* 1, 2 (Paris 1921) 15 s. — Cfr. Socrates. *Hist. Eccl.* 3, 12. 16: MG 67, 412. 417; Sozomenus, *Hist. Eccl.* 5, 18: MG 67. 1269; S. Gregorius Naz. *C. Iulian.* 1, 5. 101-112: MG 35, 53G. 636-619; 8. Augustinus, *Conf.* 8, 5, 10; *De Civit. Dei,* 18, 52, 2: ML 32, 753; 11, 615; Ammianus Muccellinvs, *Rerum gestarum lib.* 22. 10, 7; 25, 4, 20. — *Codex Thcod.* 13, 3. 5 (= *Cod. lust.* 10, 53, 7) et 6; Baronius, *Annal. Eccl.* an. 362, nn. 285-288; an. 264, n. 20.

et eleganti genere dicendi mire invitantur homines ad audiendum, ad legendum; itaque fit ut animos et facilius pervadat et vehementius teneat verborum sententiarumque luminibus illustrata veritas. Quod habet quamdam cum cultu Dei externo similitudinem: in quo scilicet magna illa inest utilitas, quod ex rerum corporearum splendore ad numen ipsum mens et cogitatio perducitur. Isti quidem eruditionis fructus nominatim sunt a Basilio et Augustino collaudati: sapientissimeque Paulus III decessor Noster scriptores catholicos iubebat stili elegantiam assumere, ut haeretici refellerentur, qui doctrinae laudem cum litterarum prudentia coniunctam sibi solis arrogarent.1

967 (463) Quod autem litteras dicimus excoli a Clero diligenter oportere, non modo nostrates intelligimus sed etiam graecas et latinas. Imtno apud nos plus est priscorum Romanorum litteris tribuendum, tum quod est latinus sermo religionis catholicae Occidente toto comes et administer, tum etiam quia in hoc genere aut minus multi aut non nimis studiose ingenia exercent, ita ut laus illa latine cum dignitate et venustate scribendi passim consenuisse videatur. Est etiam in scriptoribus graecis accurate elaborandum: ita enim excellunt et praestant in omni genere exemplaria graeca, nihil ut possit politius perfectiusque cogitari. Huc accedit quod penes Orientales graecae litterae vivunt et spirant in Ecclesiae monumentis usuque quotidiano: neque minimi illud faciendum, quod eruditi graecis litteris, hoc ipso quod graece sciunt, plus habent ad latinitatem Quiritium facultatis.

968 (464) Quarum rerum utilitate perspecta, Ecclesia catholica, quemadmodum cetera quae honesta sunt, quae pulchra, quae laudabilia, ita etiam humanarum litterarum studia tanti semper facere consuevit, quanti debuit, in eisque provehendis curarum suarum partem non mediocrem perpetuo collocavit. — Revera sancti Ecclesiae Patres, quantum sua cuique tempora siverunt, exculti litteris omnes: nec in eis desunt, qui tantum ingenio et arte valuerunt, ut veterum romanorum graecorumque praestantissimis non multum cedere videantur. — Similiter hoc summum beneficium Ecclesiae debetur, quod libros veteres poetarum, oratorum, historicorum latinos graecosque magnam partem ab interitu vindicavit. Et, quod nemo unus ignorat, quibus temporibus bonae litterae vel per incultum et negligentiam ¡acerent, vel inter armorum strepitus Europa tota conticescerent, in communibus monachorum ac presbyterorum domiciliis unum nactac sunt ex tanta illa turba, barbariaque perfugium.

Neque praetereundum, quod ex Romanis Pontificibus decessoribus Nostris plures numerantur clari scientia harum ingenuarum artium, quas qui tenent eruditi vocantur. Quo nomine permansura profecto memoria est Damasi, Leonis Gregoriiquo magnorum, Zachariae, Silvestri II, Gre-

1 Cfr. O. Tirabosohi, *Storia delta letteratura italiana,* 7, 1 (Modena 1777) IS.

Cfr. Epist. *Pro nostri* ad card. Lumbortum Goossens, archicpisc. Mechliniensem, G febr. 1896 ot Epist. *Obsequii piclatisquc* ad Moderatores ot Alumnos sacrorum Seminariorum Ecolosiao Mediolanensis, 21 apr. 1901: *Leonis XIII Acta* 16, 51; 21, 61 s.

gorii IN. Eugenii IV, Nicolai V, Leonis X. Et in tain longo Pontificum online vix repcriatur, cui non debeant litterae plurimum. Providentia enim munificentiaque illorum, cupidae litterarum iuventuti passim scholae et collegia constituta: bibliothecae alendis ingeniis paratae: iussi Episcopi ludos aperire in Dioecesibus litterarios; eruditi viri beneficiis ornati, maximisque propositis praemiis ad excellentiam incitati. Quae quidem tam vera sunt, tamque illustria, ut ipsi saepe Apostolieae Sedis vituperatores, praeclare romanos Pontifices de studiis optimis meritos, assentiantur.

969 (465) Quamobrem et explorata utilitate et exemplo decessorum Nostrorum adducti, curare diligenterque providere decrevimus, ut huius etiam generis studia apud Clericos vigeant et in spem gloriae veteris revirescant. Sapientia autem operâque tua, dilecte fili Noster, plurimum confisi, hoc, quod exposuimus, consilium in sacro Seminario Nostro Romano exordiemur: nimirum volumus, ut in eo certae destinataeque scholae adolescentibus aperiantur acrioris ingenii diligentiaeque: qui emenso, ut assolet, italicarum, latinorum, graecarumque curriculo litterarum, possint sub idoneis magistris limatius quiddam in illo triplici genere perfectiusque contingere. Quod ut ex sententia succedat, tibi mandamus ut viros idoneos deligas, quorum consilium atque opera, Nobis auctoribus, ad id quod propositum est adhibeatur.

Leonis ***XIII*** *Acta* 5, 61-65.

De Episcoporum iure ac munere instituendi ad canonica praescripta Sacerdotii alumnos

(Ex Epist. *lampridem* ad Episcopos Dorusaiao, 6 ian. 1886).

970 (466) 5. Ut hoc quod votis et spe Nostra prosequimur auspicato contingat, praecipue curandum est, ut a publicis legibus exulent quae contraria sunt rationibus catholicae disciplinae in eo quod sanctius et antiquius pietati fidelium est; itemque quae libertatem impediunt Episcoporum propriam. Ecclesias suas regendi ad normas divinitus constitutas, atque instituendae in sacris Seminariis ad canonicarum sanctionum praescripta iuventutis. Quamquam enim sincero pacis studio teneamur, non tamen fas est Nobis contra ea, quae divinitus constituta et sancita sunt, quidquam audere; pro quibus profecto, si ad ea tuenda opus esset, extrema quaeque perpeti, exemplo Decessorum Nostrorum, non dubitaremus.

971 (467) 6. Vos autem, Venerabiles Fratres, non ignari estis quae sit intima Ecclesiae natura, et qualem ipsam divinus cius conditor constituerit, quaeque iura eximie dimanent, quorum vim convellere aut detrectare nomini licet. Nimirum, uti Nos ipsi litteris Nostris encyclicis *Immortale Dei* nuperrime declaravimus,| Ecclesia societas est superna!uralis atque in

* | nov. 1885: *Leonis* ***XIII*** *Acta* 5, 118-150.

suo ordine perfecta. Quemadmodum enim id sibi propositum habet, ut filios suos ad aeternam beatitudinem adducat, ita divinitus datis praesidiis et instrumentis est praedita, quibus eos aeternorum bonorum compotes faciat, inceptans in terris et in huius vitae militia aedificium, quod supremum fastigium supremumque decus est habiturum in caelis. Ad solam autem Ecclesiam pertinet statuere de iis quae interiorem eius vitam spectant, cuius ratio a Christo Domino restitutore salutis nostrae fuit constituta. Hanc potestatem liberam et nemini obnoxiam unum penes esse Petrum et successores eius Christus iussit, ac sul) am toniate et magisterio Petri penes esse Episcopos in suis cuiusque Ecclesiis: quae Episcoporum potestas natura sua disciplinam Cleri, tum in iis quae ad sacra munera, tum in iis quae ad sacerdotalis vitae rationem pertinent, praecipue complectitur: *presbyterium enim Episcopo cooptatum est sicut chordae citharae.*l

972 (468) 7. Cum porro sacerdotalis ordo, tam sublimis ministerii heres, aliis post alios succedentibus, numquam sui dispar saeculorum cursu renovetur, cumque opus sit, ut qui in hunc ordinem vocati sunt, sinceritate doctrinae et innocentia vitae, quantum fieri potest, eorum vestigiis insistant, quos Christus primos fidei satores elegit, nemini dubium esse potest, non aliis quam Episcopis ius munusque esse docendi et instituendi iuvenes, quos Deus singulari beneficio *ex hominibus assumit (Hb.* 5, 1), ut sint ministri sui ac *dispensatores mysteriorum* suorum. (1 ('. 4. 1: 2 *C.* 6, 4). — Ac sane, si ab iis quibus dictum est, *docete omnes gentes (Mt.* 28, 19), religionis doctrinam homines debent excipere, quanto validiori iure ad Episcopos cura pertinet, ea quam potiorem duxerint ratione, eorumque docentium ope quos maxime probaverint, sanae doctrinae pabula tradendi iis qui pro suo ministerio *sal terrae* futuri sunt *(Mt.* 5, 13), et *pro Christo* apud homines *legatione* functuri? (2 ('. 5, 20) Nec solum hoc gravissimo munere obstringuntur Episcopi, sed eo insuper ut vigilantiam suam bono alumnorum sacri ordinis impertiant, cosque mature imbuant solidae pietatis sensibus, qua dempta, nec ii sacerdotii honore digni sunt, nec muneribus eius rite implendis pares esse possunt.

973 (469) 8. Vos certe, Venerabiles Fratres, ratione atque experientia edocti optime nostis quam arduum sit, quam diuturni laboris opus tales iuvenes fingere et instituere. Cum enim qui primoribus annis Deum elegerunt *in hereditatem* suam,2 ex Apostolorum Principis praecepto teneantur se ipsos vivam virtutis continentiaeque *formam* oculis christiani populi exhibere (1 *P.* 5, 3), ii mature discant oportet, sub magisterio Episcoporum ac delectorum moderatorum disciplina, cupiditatibus suis dominari, terrena despicere, caelestia appetere, quorum et cogitatione muniti ot amore inflammati, facilius possint inter mundi corruptelas caste integreque versari. Oportet insuper ut cito assuescant constanti et impavido esse

* S. Ignatius M. *Epist. ad Ephes.* 1, 1: F. X. Funk, *Patres Apostolici,* l* (Tnbhurae 1901) 217.

* Pont. Rom. *De Clerico faciendo* (cfr. *Ps.* 15, 5).

animo in munere explicandae populis tuendaeque catholicae veritatis, quam mundus spernit ac pertinaci odio prosequitur. Quid sane, Venerabiles Fratres, expectandum esset, si cum tempora incidunt, quae vehementiorem postulant pro tuenda Ecclesiae causa dimicationem, sacri ordinis viri, sanctae disciplinae et caritatis ope, in id iampridem comparati non sint ut Episcopis suis cum fide adhaereant, eorum excipiant voces, et aspera quaeque pro lesu Christi nomine perferre non vereantur? Scilicet iuvenilium annorum disciplina, quae in Seminariis aliisque sacrae institutionis sedibus traditur, ea est qua sacrorum alumni, procul ab humanarum curarum aestu, ad apostolica ministeria rite obeunda informantur, et ad quaeque vitae incommoda atque ad omne laborum genus laeto animo subeundum in salutem animarum. Ea est quae efficit, vigilantibus ac praecedentibus Episcopis delectisqne ab iis presbyteris diuturna sacrae disciplinae peritia spectatis, ut alumni discant aequa lance metiri vires suas ct quid ipsae valeant agnoscant: ac Pastores vicissim, compertis cuiusque ingeniis et moribus, scienter decernere possint, qui sint ex iis sacerdotii honore digni, et cavere ne quis immerito aut praepostere sacris ordinibus initietur. At qui poterunt huiusmodi salutares fructus haberi, nisi plena sacris Pastoribus sit facultas impedimenta removendi et opportunis ad id assequendum utendi praesidiis? — Qua in re, quoniam nationis vostrae homines, praetor alia ornamenta, armorum quoque gloria excellunt, passurine unquam essent qui rei publicae praesunt, ut qui iuvenes rudimenta militiae ad ducendos ordines et bellica munera administranda in militaribus institutis accipiunt, ab aliis potius quam a peritis bellicae artis scientiam armorum ediscerent, atque ab aliis magis quam ab idoneis militiae magistris disciplinam castrorum, usum rerum et martios spiritus haurirent?

974 (470) 9. Ex his facile intelligitur cur a vetustissimis Ecclesiae temporibus Romani Pontifices et catholici Episcopi omnem curam gesserint, ut candidatis sacri ordinis contubernia constituerent, in quibus eos aut per se ipsi, aut probatis adhibitis magistris, quos interdum e sacerdotibus Cathedralis Ecclesiae legebant, ad litteras, ad severiores doctrinas ct praecipue ad mores sua vocatione dignos excolerent. Adhuc hominum memoria celebrantur domus olim ab Episcopis et coenobitis clericis excipiendis apertae, atque inter eas illustris adhuc fama viget Patriarchìi Lateranensis, ex quo, velut ex arce sapientiae et virtutis, Pontifices maximi et Antistites sanctimonia ac doctrina clari prodierunt. Ac tanti momenti hoc studium accuratae diligentisque clericorum disciplinae, et tam necessarium visum est, ut iam inde ab initio saeculi sexti Synodus Toletana, dc *iis quos voluntas parentum a primis infantiae annis clericatus officio manciparat,* statuerit *observandum ut mox cum detonsi vel ministerio lectorum contraditi essent, in domo Ecclesiae sub Episcopali praesentia a Praeposito sibi deberent erudiri.*[1]

1 [Cfr. u. 95).

975 Inde liquet quam gravi iustaque de caussa vehementer contendamus,
471) vestrarum Dioecesium Seminaria ad eas normas constitui, ordinari atque componi, quas Concilii Tridentini Patres, ut notum pervulgatumquo est, tradidere. 1 Nec alia profecto fuit caussa cur Apostolica Sexies, cum inter romanos Pontifices et supremos rerum publicarum Moderatores pactionum foedera pro variis temporum rationibus inita sunt, diligenter in iis cautum consultumque sacris Seminariis voluit, et Episcoporum ius in iis regendis, alia quavis potestate exclusa, sartum tectumque esse curavit. Cuius rei perspicuum inter alia documentum praebent Apostolicae litterae, quarum initium *De salute animarum,* quae a fel. ree. PIO VII Decessore Nostro die decima sexta Iulii anno KDCCCXXi editae fuere,3 conventione ab Eo inita cum Borussiae Rege, in qua de nova Dioecesium descriptione agebatur.3

10. Sit igitur integrum, sit liberum ius ct potestas Episcopis in Seminariorum palaestra mansuetae (’liristi militiae tingendae conferre operam; sit integrum sacerdotes iudicio suo deligere alios aliis ministeriis praeficiendos, ac nulli impedimento obnoxios pastorali suo munere tranquille perfungi.

Léonin ***XIII*** *Acia* 6, 6-11; CIC *Foules* 3, 251-254.

De clericis studiorum causa Romam mittendis

(Ex Convent, cum Principatu Montisnigri, 18 nug. 18S6).

976 Art. 12. - Per la formazione di giovani montenegrini idonei al sacer-
(472) dozio cattolico, il Governo montenegrino, di comune accordo Coll'Arcivescovo di Antivari, ne sceglierà alcuni dei più meritevoli che saranno inviati a Roma per farvi i loro studii, ai quali passerà pel medesimo scopo un conveniente annuo sussidio.

Nei primi cinque anni dalla data della presente convenzione, questi giovani saranno in numero di due per ogni anno, in seguito sarà uno solo per ciascun anno. Gli stessi giovani saranno obbligati di studiare in Roma anche la lingua Serba.

Concord. 1050; *Leonis* ***XIII*** *Conveni.* 74; PF *lus Poni.* 7, 358.

De industria diligentiaque in clericis instituendis necessaria

(Ex EpLst. Encycl. *Quod mullum* ad Episcopos Hungarino, 22 aug. 18S6).‘

977 8. Veruni ad salutem publicam si tantopere pertinet institutio ado-
(473) Icscontium in universum, multo pertinet magis eorum, qui sacris initiari volunt. Ad hoc quidem debetis, Venerabiles Fratres, nominatim atten-

‘ Scss. 23, *De llef.* c. 18. [Cfr. nn. 290-296).
• BR *Coni.* 7, 2135-2118; PF *Ius Pont.* 4, 591-606.
• *Concord.* 648-666.
‘ [Cfr. nn. 978. 1071).

dere, in hoc maximam partem vigiliarum laborumque vestrorum consumere: sunt enim adolescentes clerici spes et velut inchoata forma sacerdotum: in sacerdotibus vero quantopere nitatur decus Ecclesiae, et ipsa populorum aeterna salus, Vos plane cognoscitis. — Omnino in instituendis clericis sunt duae res necessariae, doctrina ad cultum mentis, virtus ad perfectionem animi. Ad eas humanitatis artes, quibus adolescens aetas informari solet, adiungendae disciplinae sacrae et canonicae, cauto ut earum doctrina rerum sana sit, usquequaque incorrupta, cum Ecclesiae documentis penitus consentiens, bisque maxime temporibus, vi et ubertate praestans, *ut potens sit exhortari... et eos, qui contradicunt arguere (Tt.* 1, 9). Vitae sanctitas, qua dempta, inflat scientia, non aedificat, complectitur non solum probos honestosque mores, sed eum quoque virtutum sacerdotalium chorum, unde illa existit, quae eilicit sacerdotes bonos, similitudo Icsu Christi, summi et aeterni Sacerdotis. Huc sano spectant sacra Seminaria: Vosque, Venerabiles Fratres, non pauca habetis tum pueris ad clericatum praeparandis, tum clericis instituendis praedare fundata. In iis maxime evigilent curae et cogitationes vestrae: eflicite, ut litteris disciplinisque tradendis lecti viri praeficiantur, in quibus doctrinae sanitas cum innocentia morum coniuncta sit, ut in re tanti momenti eis confidere iure optimo possitis. Rectores disciplinae, magistros pietatis eligite prudentia, consilio, rerum usu prae ceteris commendatos: communisque vitae ratio, auctoritate vestra, sic temperetur, ut non modo nihil unquam alumni offendant pietati contrarium, sed abundent adiumentis omnibus, quibus alitur pietas; aprisque exercitationibus incitentur ad sacerdotalium virtutum quotidianos progressus. Ex industria diligentiaquc in instituendis sacerdotibus posita fructus percipietis summopere optabiles, munusque vestrum episcopale multo sentietis esse ad gerendum facilius, ad utilitatem uberius.

Leonis XIII Acia C, 157 s.; CIC *Fontes* 3, 261 s.

De imminuto cleri numero per legitimam Seminariorum disciplinam reficiendo

(Ex Eplit. Encycl. *Pergrata .Vobis* ad Episcopos Lusitaniae, 11 sept. 1880).

978 (474) Quaedam alioqui sunt, eaque non parvi momenti, quibus nominatim debet industria vestra. Venerabiles Fratres, mederi. Eiusmodi in primis est paucitas sacerdotum, ex eo maxime profecta, quod pluribus locis, nec brevi annorum intervallo, vel ipsa Seminaria alumnis sacrorum instituendis desiderata sunt. Hac de caussa saepe vel christianae institutioni multitudinis, vel sacramentorum administration! vix aegreque consultum. Nunc vero, quoniam divinae providentiae beneficio in Dioecesibus singulis

sua sunt Clericorum seminaria, et ubi nondum restituta sunt, brevi, uti speramus et cupimus, restituentur, supplendi collegia sacerdotum in promptu est ratio, si modo disciplina alumnorum eâ, qua decet, ratione constituta sit.

Deinde **Summus Pontifex** *eadem commendai, quae Ilungariae Episcopis commendaterat:* cfr. n. 777.

Leonis ***XIII*** *Acia* 6, 187 6.; CIC *Fonte 3,* 267.

De clericis ad virtutis et doctrinae laudem ciYormandis

(Ex Epist. *Officio sanctissimo* ad Episcopos Bavariae, 22 dec. 1887).

9'9 (1'5) 4. Ac primum omnium ad clerum parandum et ornandum, auctores vobis hortatoresque sumus. — Clerus nimirum instar exercitus est, qui, quoniam instituta sua et suorum perfunctio munerum ita ferunt, ut, sub magisterio episcoporum, cum Christiana multitudine assiduo fere usu versetur, decus idcirco praesidiumque tanto amplius est rei publicae allaturus, quanto et numero praestet et disciplina. Quapropter Ecclesiae haec fuit semper antiquissima cura, ut illos deligeret educeretque ad sacerdotium adolescentes, *quorum indoles et voluntas spem afferai eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros;* [1] eademque, *ut adolescentium aetas... a teneris annis ad pietatem et religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat;*[2] ipsis proprias sedes et ephebea condidit, atque regulas, in sacro praesertim Concilio Tridentino,[3] sapientiae plenas praescripsit, *ut hoc collegium Dei ministrorum perpetuum seminarium sit.* Alicubi quidem quaedam latae sunt valentque leges, quae sin minus impediunt, interturbant quominus uterque clerus sua sponte confletur, suaque disciplina instituatur. Nos hac in re, quae tanti interest quanti interesse maxime potest, sicut alias, ita nunc oportere existimamus, sententiam Nostram aperte eloqui, et omni qua possumus ratione ius Ecclesiae sanctum inviolatumque retinere. Ecclesiae nimirum, quippe quae societas sit genere suo perfecta, ius nativum est cogendi instruendique copias suas, nocentes nemini, plurimis auxiliantes, in pacifico regno quod saluti humani generis Iesus Christus in terris fundavit.

980 (476) 5. Clerus autem concredita sibi officia integre profecto et cumulate explebit, ubi, curam Episcopis adhibentibus, talem e sacris Seminariis disciplinam mentis animique sit naetus, qualem dignitas sacerdotii Christiani et ipse temporum morumquo cursus requirit; eum scilicet oportet doctrinae laude, et, quod caput est, summa laude virtutis excellere, ut animos hominum conciliet sibi atque in observantiam adducat.

[1] *Cone. Trid.* Sosa. 23, *Dc Ref.* c. 18 [cfr. n. 2901.
[2] *Ibid.*
[3] *Ibid.* [cfr. nn. 290-29G].
[4] *Ibid.* [cfr. n. 290],

981 (477) 6. Christiana sapientia, qua luce mirifica abundat, in omnium oculis niteat necesse est, ut tenebris inscientiae, quae est religioni maxime inimica, dispulsis, veritas longe lateque se pandat et feliciter dominetur. — Etiam refellantur oportet et convellantur errores multiplices, qui, vel ignorantia vel improbitate vel praeiudicatis opinionibus exorti, mentes hominum perverse avocant a veritate catholica, et quoddam animis fastidium eius aspergunt. Hoc munus permagnum quod est *exhortari in doctrina sana, ct eos qui contradicunt arguere (Tt.* 1, 9), ad ordinem pertinet sacerdotum, qui legitime habuerunt a Christo Domino impositum, quum divina Ille potestate dimisit ad gentes universas docendas: *Euntes iit mundum universum, praedicate evangelium omni creaturae* (J/c. 16, 15); ita plane ut episcopi, in Apostolorum locum sublecti, praesint magistri in Ecclesia Dei, presbyteri aditi tores accedant. — Sanctioribus hisce partibus plene perfectoque, si alias unquam, satis factum est in primordiis religionis nostrae saeculisque consequentibus, per eam, (piae diu exarsit, maximam dimicationem eum ethnicae superstitionis tyrannide: unde tam amplam cohors sacerdotalis collegit gloriam, ainplissimamque sanctissimus ordo Patrum et Doctorum quorum sapientia et eloquentia in omnem memoriam et admirationem florebunt. Per ipsos nempe doctrina christiana subtilius tractata, uberiUs explicata, pugnacissime defensa, eo magis veritate et praestantia patuit suâ, prorsus divina: contra iacuit doctrina ethnicorum, vel indoctis redarguta et contempta, ut quae nihil sibi consentanea, perabsurda, inepta. Nequidquam vero connisi sunt adversarii, ut cursum eum sapientiae catholicae tardarent et intercluderent; nequidquam graecae scholas philosophiae, platonicam in primis et aristoteleam, magnificentioribus sane verbis obiecerunt. Nostri enim neque istud quidem certaminis genus declinantes, ad philosophos ethnicos applicuerunt ingenia et studia: quae quisque eorum professus esset, incredibili paene diligentia scrutati, consideraverunt singula, expenderunt, contulerunt; multa sunt ipsis reieeta aut emendata, non pauca ex aequo probata et accepta: hoc etiam ah ipsis apertum et prolatum est, ea quidem quae ipsa ratione et intclligentia hominis falsa esse revincantur, ea tantummodo adversari doctrinae Christianae, adeo ut huic doctrinae qui obsistere velit et refragari, idem suae ipsius necessario obsistat et refragetur rationi. Istiusmodi pugnatae sunt pugnae a patribus illis nostris, atque illustres partae victoriae, eaeque non virtute modo armisque fidei partae, sed auxiliis quoque humanae rationis: quae scilicet, lumen praeferente sapientia caelesti, ex rerum ignoratione complurium et (piasi ex errorum silva, veritatis iter pleno gradu erat ingressa.

982 (478) Haec sane admirabilis fidei eum ratione consensio et conspiratio, quamquam operosis multorum studiis ornata est, tamen, in uno velut constricta aedificio unoque in conspectu exposita, elucet vel maxime in opere S. Audustivi quod est *Dc Civitate Dei,* pariterque in *Summa* utrâ- (pie S. Thomae Aquinatis: quibus libris conclusa profecto habentur quaecumque erant a quibusque sapientibus acute cogitata ct disputata, ex iisque licet capita ei fontes arcessere eius eminentis doctrinae quam nominant theologiam Christianam.

•d 479) Exemplorum tam insignium memoria utique per ßio dies replicanda et fovenda est clero, quando ab adversis partibus vetera passim arma exacuuntur, vetera ferine praelia renovantur. Tantum hoc, quod olim repugnabant ethnicichristianae religioni,ne ab inveteratis numinum ritibus institutisque deducerentur; nunc autem perditissimorum hominum opera pessima in eo certat, ut e christiania populis divina omnia documenta et pernecessaria, quae sacra cum fide sunt indita, stirpitus evellant, atque cos deterius ethnicis habeant in miseriamque devolvant maximam, in omnis videlicet iblei religionisque contemptum et eversionem. l nius impurae pestis, qua nulla est detestabilior, illi initia fecere, qui homini tribuerunt natura tantum, ut de doctrina divinitus data posset quisque pro ratione iudicioque suo cognoscere et decernere, minime vero auctoritati subesse deberet Ecclesiae et Pontificis romani, quorum unice est,divino mandato et beneficio, eam doctrinam custodire, eam tradere, de ca verissime indicare. Inde praeceps via patebat, patuit autem illis miserrime, ad omnia inficianda et. amandanda quae sunt supra naturam rerum et captum hominis posita: tum auctoritatem esse ullam, quae a Deo dimanet, ipsumque Deum esse, impudentius pernegaverunt; delapsi postremo in commenta et *Idealismi* insulsa et *Materialismi* abiettissima. Hanc tamen maximarum rerum inclinationem, qui *Rationalistae* vocantur quive -Va*turalistae,* progressionem scientiae, progressionem societatis humanae, mentito nomine, appellare non dubitant, quae revera utriusque pernicies est atque excidium.

9S4 (ISO) 7. Itaque, Venera biles Fratres, cognitum perspect unique habetis quali ratione et via alumnos Ecclesiae erudiri oporteat ad maiores doctrinas, ut convenienter temporibus utiliterque in muneribus suis versentur. Ili nimirum, ut erunt humanitatis artibus informati et politi, praestantissima sacrae theologiae studia no attingant prius quam diligentem adhibuerint praeparationem in studio philosophiae. Philosophiam eam intelligimus, intimam solidamque, altissimarum indagatricem causarum, patronam optimam veritatis; cuius virtute neque ipsi fluctuent neve abripiantur *omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumvcidione.ni erroris (E.* 4, 14), et queant etiam doctrinis ceteris adinmenta veritatis subministrare, captionibus praestigiisque opinionum discussis et refutatis. Huius rei gratia, ut opera magni Aquinatis essent in manibus et assidue apteque exponerentur iampridem monuimus, idemque saepius inculcavimus verbisque gravissimis; l et gestit animus optimos inde fructus osse a clero perceptos perquam optimos uberriinosque spe certa exspectamus. Scilicet disciplina Doctoris Angelici mire facta est ad conformandas mentes, mire usum parit commentandi, philosophandi, disserendi presse invicteque: nam res singulas dilucide monstrat aliam ex alia continua serie pendentes, omnes inter se connexas et

l Ctr. n. 933 ot nn. 939. 952. 963. 956. Insuper Litt. *Iampridem,* 15 oct. 1879; Litt. Ap. *Cum hoc sit* (quibus S. Thomas Aq. patronus caelestis studiorum optimorum declaratur), I aug. 1880; Epist. *Quae diliaenter.* 4 imi. 1887; Epist. *Quod in novissimo,* 10 apr. 1887: *Leonis* ***XIII*** *Acta* 1, 298-303; 2, 108-113; 7, 4. 67.

cohaerentes, omnes ad capita pertinentes suprema; tum in contemplationem erigit Dei, qui rerum omnium et caussa effectrix est et vis et summum exemplar, ad quem demum omnis philosophia et homo quantus est, debent referri. Sic vere per Thomam scientia rerum divinarum et humanarum, caussarumque, quibus hae res continentur, quum praeclarissime illustrata, tum firmissime munita est: cuius conflictione disciplinae, veteres sectae errorum penitus corruerunt, itemque novae, nomine potius et specie, quam re illis dispares, simul emisere caput, et eiusdem ictibus deiectae interciderunt; quod iam non unus ostendit de seri])!oribus nostris. Ratio quidem humana ad cognitionem rerum interiorem reconditamque libera vult acie penetrare, nec non velle potest: verum, Aquinate auctore et magistro, hoc ipso facit expeditius et liberius, quia tutissime facit omni procul periculo transiliendi fines veritatis. Neque enim libertatem recte dixeris, quae ad arbitrium libidinemque opiniones consectatur et spargit, immo vero licentiam nequissimam, mendacem et fallacem scientiam, dedecus animi et servitutem. Ille reapse sapientissimus Doctor intra veritatis fines graditur, qui non modo cum Deo, omnis veritatis principio et summa, nunquam decertat, sed ipsi adhaeret semper arctissime semperque obsequitur, arcana sua quoquo modo patefacienti; qui neque sancte minus Pontifici romano est dicto audiens, et auctoritatem in eo reveretur divinam, et *subesse romano Pontifici* tenet omnino *de necessitate salutis.*[l] Eius igitur in schola adolescat et exerceatur clerus ad philosophiam, ad theologiam: existet enim invero doctus et ad sacra praelia valens quam qui maxime.

985 (481) 8. Lux tamen doctrinae a clero in Christiani populi ordines diffunda vix dici potest quam magnam habeat utilitatem, si quasi a candelabro virtutis effulserit. — In praeceptis enim, quae sunt ad corrigendos hominum mores, plus fere possunt, quam dicta, facta magistrorum; nec quisquam negotio tam facili habiturus est ei fidem, cuius a dictis praeceptisque discrepent facta. In Iesum Christum Dominum oculos intendamus et mentes: qui, ut *veritas* est, perdocuit nos quae credere deberemus, ut *vita* est et *via (1.* 14, 6), semetipsum proposuit nobis exemplar absolutissimum, quo modo ageremus honeste vitam et bonum ultimum studiose appeteremus. Ipsemet discipulos suos ita de se voluit instit utos et perfectos: *sic luceat lux vestra,* hoc est doctrina, *coram hominibus, ut videant opera vestra bona,* non secus atque doctrinae argumenta, *et glorificent Patrem vestrum qui in coelis est (Mt.* 5,16), doctrinam in unum et bonitatem Evangelii complexus, quod ipsis ad propagandum committebat. — Sunt haec nempe instituta divina, quibus vita sacerdotum componatur et dirigatur oportet. Omnino oportet et necesse est habere eos sibi persuasum ac prope insculptum in animis, se iam non de saeculi esse consortione, at vero Dei consilio electos esse, qui, in communione saeculi aetatem agentes, vitam tamen Christi Domini vivant. Qui, si de ipso in ipsoque vere vivant, minime *quae sua sunt* quaeritabunt, sed in iis profecto toti *erunt quae*

[l] *Contra errores Graecorum* 32 (§ 37): S. Thohae Aq. *Opera omnia,* 17, 1 (Romao 1570) 9 C.

sunt lesu Christi (Ph. 2, 21), ncque hominum captabunt inanem gratiam, sed gratiam Dei solidam expetent: ab his autem infimis rebus et corruptelis abstinebunt, abhorrebunt, et lucra bonorum caelestium indu-trie facientes, de iis effundent large hilareque, ut sanctae est caritatis: nusquam porro committent, ut indicio et arbitrio Episcoporum aut opponant aut anteferant suum, sed ipsis parendo et obedicndo personam gerentibus Christi, felicissime elaborabunt in vinea Domini, copió fructuum lectissimorum ad vitam sempiternam mansura. Quisquis vero se a pastore suo atque a pastorum maximo, romano Pontifice, sententia et voluntate abiungit, nullo pacto coniungitur Christo: *Qui ros audit, me audit; et qui vos spernit, me spernit (L.* 10. 16): quisquis autem est a (bristo alienus. *dissipat* verius quam *colligit.*[1]

Leonis ***XIII*** *Acta* 7, 221-232; CIC *Fontes* 3, 271-275.

De Seminariorum et clericorum exemptionibus in Dicione Columbiana

(Ex Convent, cum Republica Columbine, 31 dec. 1887).

986 (482) Art. 6. - Ecclesiae proprietà!es poterunt publicis subiici vectigalibus aeque ac aliorum civium bona; exceptis tamen aediliciis divino cultui dicatis, Seminariis conciliatibus, Episcoporum et Parochorum domibus, quae tum a vectigalibus immunia erunt, tum occupari aut aliis usibus addici numquam poterunt.

987 483) Art. 7. - Clerici tum saeculares tum regulares adigi nequibunt publica obire munera, quae ipsorum sacro ministerio, vitaeque institutioni adversentur; insuper a quolibet servitio militari in perpetuum exempti erunt.

988 (484) Art. 25. - In huius beneficii compensationem Columbianum Gubernium. semet obstringit aliquam quot annis in perpetuum addicere expeditam pecuniae vim, quae in praesenti ad centena Columbianorum scutatorum millia constituta, quum aerarii conditio meliori fuerit loco aeque adaugebitur: quo, ea ratione et modo qui inter summas utrasque potestates ex composito conveniat, ope auxilioque iuvabuntur dioeceses. capitula, seminaria, missiones aliaque id genus opera, quibus Ecclesia gentes ad humaniorem vitae cultum adducit.

Concord. 1053. 1058 s.; *Inonis* ***XIII*** *Concent.* 76 s. 82 s.; **PF** *Ius Pont.* 7» 359. 361.

[1] Cfr. *L.* 11, 23.

Dc alumnis Sacri Ordinis pietate doctriiiaque idonea conformandis

(Ex Epkt. Encycl. *Exeunle iam anno,* 25 dec. 1S88).

9S9 8. Locus admonet, ad vos cogitationem orationemque convertere,
(485) quotquot Deus ad sua dispensanda mysteria, collata divinitus potestate, adiatores adseivit. Si caussae indagantur privatae publicaeque salutis, dubitandum non est, vitam moresque clericorum posse plurimum in utramquo partem. - Meminerint, igitur, se *lucem mundi* a lesu Christo appellatos *(Hit.* 5, 14), quod *luminis instar universum orbem illustrantis, sacerdotis animam splendescere oportet.*[1] Lumen doctrinae, neque illud vulgare, in sacerdote requiritur, quia muneris eius est implere sapientia ceteros, evellere errores, ducem esse multitudini per itinera vitae ancipitia et lubrica. In primis autem vitae innocentiam comitem doctrina desiderat, praesertim (piod in emendatione hominum longe plus exemplo, (piam peroratione proficitur. *Luceat lux vestra coram, hominibus, ut videant opera vestra bona (Mt* 5, 16). Cuius divinae sententiae ea profecto vis est, talem esse in sacerdotibus perfectionem oportere absolutionemque virtutis, ut se tamquam speculum praebere intuentibus queant. *Nihil est, quod alios magis ad pietatem et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt: cum enim a rebus saeculi in altiorem sublati locum conspiciuntur, in eos tamquam in speculimi reliqui oculos coniiciunt, ex cisque sumunt, quod imitentur.*[2] Quare si omnes caveant vigilanter oportet, ne ad vitiorum scopulos adhaerescant, seu consedentur res caducas appetitione nimia, apparet (piando id edicere sacerdotes religiosius et constantius debeant.

990 Nisi quod nec satis est non servire cupiditatibus: illud etiam sanciitu-
(486) do dignitatis postulat ut sibimetipsis acriter imperare assuescant, itemque omnes animi vires, praesertim intelligentiam ac voluntatem, quae summum in homine obtinent locum, in obsequium Christi cogere.[3] *Qui relinquere universa disponis, te quoque inter relinquenda connumerare memento imo maxime et principaliter abnega temelipsum* Soluto ac libero ab omni cupidine animo, Ium denique alacre et generosum studium concipient salutis alienae, sine quo nec satis consulerent suae. *Unus erit de subditis quaestus, una pompa, unaque voluptas, si quomodo possent parare plebem perfectam. Id omnibus satagent etiam multa contritione cordis ct corporis, in labore et aerumna, in fame et siti, in frigore et nuditate.*'-' Cuiusmodi virtutem semper experrectam et ad ardua quaelibet, proximorum gratia, impavidam mire fovet et corroborat bonorum caelestium contemplatio fre-

' S. IoIUNNES Chrvs. *De Sacad.* 6, 4: MG 48, 681.
‘ Cone. *Trid.* Sees. 23, *De Ref.* c. I [Cfr. n. 288].
• Cfr. 2 C. 10, 5.
‘ Gavfridvs, *Declamationes* (ex S. Bernardi sermonibus colectar) 3, 3: ML 182, 438.
* S. Bernarda, *De. consid.* 4. 3: ML 182, 77 1.

quena. In qua sane quanto plus posuerint operae, tanto liquidius magnitudinem munerum sacerdotalium et excellentiam et sanctitatem intelligent. Indicabunt illud quam sit miserum, tot homines pcr Icsum Christum redemptos, ruere tamen in interitum sempiternum: divinaeque cogitatione naturae in amorem Dei et intendent sese vehementius et ceteros excitabunt.

Leonis ***XIII*** *Acta* 8, 10G-108: CIC *Fontes* 3, 320 8.

De Sacrae Theologiae praestantia

(Ex Litt. Ap. *In magna,* de Facultate Theologica in Catholico Parisiens! Athenaeo instituenda, 10 dee. ISSO).

991 (488) In magna et multiplici disciplinarum copia quae menti veritatis cupidae obiicitur, neminem latet sacram Theologiam ita principem sibi locum vindicare, ut vetus sapientum effatum sit ceteris scientiis atque artibus officium incumbere, ut ei inserviant ac vehit ancillarum more famulentur.l Haec siquidem caelestia mysteria scrutatur, quae Deus ipse hominibus revelata voluit, eaque omnia, quae aeternam beatitatem spectant eique adipiscendae conducunt, explanat, divinae sapientiae thesauros recludit, atque in eo rerum ordine versatur, qui. quidquid naturae ambitus elatius atque sublimius continet toto caelo supergreditur. Inde contigit ut pro munere atque officio homines docendi a Christo sibi tradito Ecclesia catholica maxime semper sollicita fuerit de sacrae doctrinae cultu. eamque et intactam caute servari, et naviter atque fideliter tradi et diligentissime excoli summa semper sedulitate curaverit.

Leonis ***XIII*** *Acta* 9, 267 s.

De Collegio clericorum Bolicniorum in Urbe condendo

(Ex Litt. Ap. *Vicariam potestatem,* 1 ion. 1890).

W2 Cum ad divina ministeria Del munere so vocatos, ct eruditionis iter in urbe catholici orbis principe sibi apertum intelllgant, nihil eis potius esse debebit, quam omni ope mti, ut gratis animis solldlque profectus fructibus divino beneficio respondeant. Quare ab ipso institutionis initio, ad pietatis ct doctrinae Inudem, ad observandas fideliter et obedienter disciplinae leges, ad omne genus olIleiL quod iuvenes decet in sortem Domini vocatos, animum diligenter adiicient.

Opera praeterea ipsis danda est, ut mutuam inter se caritatem concordiamque retineant., quam nulla ofTensio perturbet; st udioseque animum intendant iis addiscendis quae ad divina ofllcla, ad chori disciplinam ad ministerium sacrorum pertinent, nec non cum vacua a studiorum curis tempora inciderint, scribendis habendisque in utraque lingua germanica ct bohema sacris privatilo concionibus, quo ad sacrum verbi ministerium in patria obeundum, umbratili exercitatione mature informentur.

l [Cfr. n. 1246].

Cum porro alumni, ꝺdoctrinal et pietatis studio probati, aotatisquc maturitatem adepti, moderatorum iudlcio digni habeantur qui sacris ordinibus initientur, statuimus ut Udem in urbe, dimissorialibus litteris suorum Episcoporum relatis, ad sacros ordines provehantur, cosque a legibus solvimus, quibus iure canonum cautum est ut denuntiationes habeantur, stata temporis Intervalla inter ordines serventur, itemquo ne ordines extra tempora a iure constituta suscipiantur.

Zzorife ***XIII*** *Ada* 10, 4 s.

Dc institutione cleri in insula Melita

(Ex Convent, cum Gubernio Britannico per notas revérsales, 22 ian. 1890).

Nota Diplomatica

dell'Emo Card. Rampolla, Scordarlo di Sialo di S. S. a S. E. il Generale Lintorn Arabin Simmons, Invialo Slraord. e Ministro Plenipot. di S. M. Britannica.

®93 (490) II sottoscritto Cardinale Segretario di Stato, in seguito alle conferenze tenute con Vostra Eccellenza, avendo richiamata l'alta attenzione di Sua Santità sui desideri esternatigli da parte del Governo Inglese relativamente al Seminario di Malta, ha ora l'onore di manifestarle in modo più preciso quali slcno le disposizioni di Sua Santità a tal riguardo.

Innanzi tutto ha il piacere di dichiarare a V. E. che il divisamente di rialzare la istruzione del Clero Maltese entra pienamente nelle vedute di Sua Santità.

Il Santo Padre trova inoltre ragionevole che il Clero Maltese riceva una educazione adatta alle condizioni speciali dcll'Isola, tale, cioè, che lo metta in grado di esercitare con prestigio e con frutto il suo ministero non solo presso le classi inferiori del popolo, ma altresì presso le classi più elevate della società e di mantenere convenevoli rapporti collo autorità governativo c coll'elemento avventizio di origine inglese. — I miglioramenti però che a tal uopo si avrebbero ad introdurre dovrebbero essere graduali, a misura, cioè, dei mezzi di cui si potrebbe disporre.

Volendo nondimeno il Santo Padre tin da ora dar prova di deferenza al Governo inglese, è disposto a far si che sia resa comune tra i Chierici la conoscenza della lingua inglese c che per riuscire a questo intento la lingua inglese sia adoperata neirinsegnamcnto della geografìa. della storia, dell'aritmetica e delle matematiche. Si studierà ancora che il Rettore del Seminario di Malta, oltre le qualità di cui è d'uopo sia fornito per l'adempimento del suo compito, sia maltese di origine ed in ogni modo soggetto alia dominazione inglese. Ove poi il Governo locale somministrasse Í mezzi necessari pel mantenimento di alcuni Padri r Maestri inglesi, sarebbe facile ad adottarsi fin da ora questa ulteriore misura.

Per condurre tutto ciò ad cfTctto, Sua Santità fa assegnamento sulle intenzioni manifestatele dal Governo inglese di rinunziare dal canto suo alla collazione di benefìci! ecclesiastici ritenuti di patronato, consentendo che a misura che essi venissero a vacare, la Santa Sede possa sopprimerli ed applicarne le rendite in vantaggio della educazione dei giovani chierici; come anche di destinare allo stesso scopo una conveniente porzione da determinarsi dei beni appartenenti alla Grotta di S. Paolo.

Nota Diplomatica

di S. *E. il Generale Linlorn Arabin Simmons, Inviato Straord. e Ministro Plenipot. di S. M. Britannica all'Emo Card. Rampolla, Segretario di Stato di S. S.*

994 (491) 11 sottoscritto. Inviato Straordinario e Ministro Plenipotenziario della Regina ꝺ Inghilterra. ha Vonore di accusare il ricevimento di una Nota di Vostra Eminenza, in data di oggi, dalla Quale apprende che il Santo Padre trova ragionevole cho la educazione da impartirsi al Clero maltese sia conveniente allo condizioni speciali dell'isola di Malta, vale a

diro clic possa porlo in (erodo di esercitare le sue funzioni con *prestigio* e vantaggio non solo nelle classi basso del popolo, ma símilmente nelle classi più alte della Società, e di conservare le debite relazioni colle autorità governative e con l'cvi ntunle (avventizio) elemento di origine inglese.

Vostra Eminenza inoltre mi fa conoscere che il S. Padre, desiderando tin da questo momento di dare una prova di deferenza al Governo Inglese, c disposto a far si che la cognizione della lingua inglese sin diffusa nel Clero ed in vista di conseguire questo fine, a fare in modo che la lingua inglese venga adottata neH'insegnamento di lla geografia, delift storia, aritmetica c matematica, e che procurerà di far sì, che il Rettore del Seminario, oltre ai possedere le qualifiche che lo rendano atto al disimpegno dei doveri annessi al suo officio, sia di origine maltese e, comunque siasi, suddito britannico.

Volonteroso di dar prova del suo desiderio di aiutare le Intenzioni espresse dal S. Padre. di migliorare la educazione del Clero Maltese, e specialmente di far si che sia questo istruito nella lingua inglese e versato nelle inglesi Istituzioni, il Governo di Sua Maestà sarà pronto a cedere la collazione di certi benefizii ecclesiastici in Malta, ed a consentire a che, a misura che vachino, la Santa Sede possa sopprimerli ed applicarne le rendite a pro della educazione nel Seminario, confidando che il Rettore del Seminario stesso, oltre all'essere abile al disimpegno dei doveri annessi al suo officio, inclusavi la sorveglianza della istruzione in lingua inglese, sia di origine maltese, o, in ogni modo suddito britannico.

11 sottoscritto peraltro deve lasciare la determinazione dei particolari Benefizii da sopprimersi, come particolarità, alla futura considerazione del Governo e delle Autorità Ecclesiastiche in Malta.

Concord. 1071-1074; *Leonis* ***XIII*** *Conveni.* 104-107; PF *Ius Pont.* 7, 368 s.

De Collegiis ecclesiasticis in Urbe

(Ex Litt. Ap. *In supremo,* quibus Seminarium SS. *Ambrosii et Caroli* in Urbe canonice constituitur, 15 dec. 1890).

995 (492) In supremo quo fungimur ministerio nihil rei Christianae opportunius, nihil Nobis expetendum magis censemus, quam ut iuvenes ex omui regione in sortem Domini vocati, non sancta solum vitae disciplina, sed sincera etiam solidaque scientia instituantur, ut pro sui muneris ratione ubique *lux mundi, sal terrae* esse possint? bonumque illud fermentum, cuius virtus inter fideles ad rectam sentiendi vivendique rationem diffundatur. Cum enim Ecclesia sit regnum a Christo Domino fundatum *in salutem omni credenti (R,* 1, IB), sit *columna et firmamentum recitatis,* (1 *T.* 3, 15), oportet ut valida in ministris suis instrumenta habeat, quibus commode possit salutaria sua munera explere, et in fundamento veritatis ac iustitiae in quo ipsa constituta est, vicissim filios suos, omnesque accedentes ad se, per ministerium sacrorum virorum, stabili ratione ubique constituere. — Quamobrem nunquam Nos curas Nostras in hoc opus conferre praetermisimus, ut nempe domicilia ecclesiasticae disciplinae solidaeque doctrinae clericis non urbanis solum, sed etiam extera-

• Cfr. *MI.* 5, 13 s.

rum dioecesium in hac alma l'rbe paterent, in qua Principis Apostolorum Cathedra posita est, purique fontes ad doctrinas hauriendas Nobis vigilantibus cuique parati sunt; Nostrique muneris omni tempore esse duximus, iis domiciliis non modo liberalilate, sed auctoritate etiam praesto esse, ubi maturum tempus visum est, ut eis legitimo esse iure, ad canonicam formam tribueremus.

Leonte ***XIII*** *Acia* 10, 331 s.

SYNODUS LEOPOLITANA KUTHENOIÌUM. (1891)

De sacerdotum qualitatibus ac de disciplina Seminariorum

Caelibatus perfectior, aptior pro sacerdotibus

996 Haec Synodus firmiter quidem profitetur, statum caelibem perfectiorem esso statu coniugali, dicente Apostolo: *qui sine uxore est, sollicitus est quae Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore est sollicitus est quae sunt mundi, quomodo placeat uxori, ct divisus est* (1 *C.* 8, 32-33). Cum tamen Ecclesia catholica ex gravibus rationibus siverit et sinat ut clerici nostri ritus ante manuum impositionem seu in minoribus constituti libertatem habeant secundum gratiam sibi n Deo datam, vel in coelibatu perpetuo manere, quod optimum esset, vel uxorem virginem ducere. Synodus dum libertatem hanc agnoscit et integram relinquit, respectu tamen habito ad Ecclesiae nostrae utilitatem et necessitatem, Seminariorum moderatores hortatur ut alumnos bene dispositos ad caelibatum amplectendum, benevolo ac prudenti consilio in hoc proposito foveant atque continuent *(Til. VI!. eup.* ***//.*** .V. 13).

Ordinandorum aetas

997 Praeter ea, quae de sacramento Ordinis sancivit Synodus Zamoscensls, Synodus praesens constituenda opportunum duxit sequentia: 1. Quoad aetatem ordinandorum: quamquam canones antiqui Ecclesiae ad susceptionem subdíneonatus praescribant annos 20, ad susceptionem diaconatus annos 21, ad susceptionem presbyteratus annos 30, nihilominus post praescriptionem Concilii Tridentini, quam iam Synodus Znmoscena nobis quoquo sequenda proposuit, requiruntur ad susceptionem subdiaconatus anni 21, ad diaconatus 22, ad presbyteratus 21 completi, quae praescriptio apud nos accurate ex tunc servetur *(TU.* ***II,*** *cap.* 6, AT. 1).

Ordinandorum exercitia spiritualia (et fidei professio)

998 Quoad praeparationem Ordinandorum ad digne suscipiendos Ordines sacros, praeter ea, quae salubriter ad normam Cone. Tridentini decernit Synodus Zamoscensls, declarat Synodus praesens nominatim quoad exercitia spiritualia: requiri octo dies continuos nnte susceptionem ordinum minorum, identique servandum in susceptione diaconatus et presbyteratus, si in rorumdem collatione longa intercedit intermissio; quod si successivis diebus festis non interpolatis hi maiores ordines conferantur, pro hoc ultimo sufficit una dica. Addit tamen Synodus haec, ut ante susceptionem tum subdiaconatus, tum diaconatus, tum presbyteratus expurgent ordinandi conscientias suos per S. Confessionem. Insuper

convertit Synodus Ordinariorum attentionem ad servandum Synodi Zamo-ecn.-H iu--nim praescriptum circa fidei professionem ab initiandis Ordinibus sacris emittendam, ut scilicet eadem perficiatur iuxta formulam Urbani PP. Vili praescriptam Orientalibus et quidem praedae die susceptionia Ordinis presbyteratus *(TU. //, cap.* 6, *N.* 3).

Ordinandorum Juramenta lldelitatis Romano Pontifici et tuendi bona Ecclesiae

Denique, quoniam in Pontificali nostro immediate ante presbyteratus susceptionem ponitur fonna iuramenti fidelitatis atque obedientiae tum Summo Pontifici, tum Ordinario proprio, nec non tuendi bona Ecclesiae, quae ipsi tradita fuerint regenda, atque perpetuo adhaerendi eidem Ecclesiae, Synodus praesens laudans hanc praxim, deinccp- camdem servandam iubet *(TU. 11, cap.* G, *N. 4).*

Sacerdotum sacra doctrina

Sacerdos in adimplemcnto muneris sui duabus veluti alis instructus esse debet: sanctimonia vitae atque scientia sacra. Ad quod quidem declarandum vestes Aaronis sacrae evidenter conducunt, quarum quaedam, ut supra monuimus, praefigurant vitae sanctitatem, quaedam scientiae eruditionem; atque Insuper potestas attributa Aaroni docendi Israelem praecepta Domini et legem Eius. Quapropter et per Malachiam Dominus Angelum appellans sacerdotem, scilicet nuntium voluntatis Dei, subiungit: • Labia enim sacerdotis custodient scientiam ct legem requirent ex ore eius » *(Ma.* 2, 7). Et in Novo Testamento vas electionis Paulus monet Timotheum, dicens: « Attende tibi ct doctrinae; insta in illis, hoc enim faciens et teipsum salvum facies et eos, qui te audiunt» (1 *T.* 1, 13-16).

Quoniam autem inter homines inveniuntur etiam mundani, qui veram religionem falsis argumentationibus inter fideles oppugnant, ideo idem Apostolus exigit in sacerdote doctrinam talem, ut: « potens sit exhortari in doctrina sana et eos, qui contradicunt, arguere • *(Tt.* 1, 9).

Quapropter Deus cos, qui doctrinam hanc sibi comparare negligane. repellit a sacerdotio dicens: «Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi ' *(Os.* I, 6).

Cum vero inter libros, ex quibus scientia secura hauritur, primum locum occupet S. Scriptura, utpotc a Deo inspirata, atque, ut loquuntur SS. PP. Augustinus et Gregorius M. est quasi epistola missa n Deo ad homines, et quam S. Ambrosius appellat librum sacerdotalem », ct Origines « mannam, continentem in se omnem saporem •? ideo oportet sacerdotem Dei principale suum studium ponere in sacro codice, ne caelestis ille macrorum librorum thesaurus, quem Spiritus S. summa liberalitatc hominibus tradidit, neglectus Jaceat ».[1] Praecipue vero versatus sit sacerdos in Tvtraex angelio, quoniam exinde praecipue desumere debet materiam pro concionibus sacris ad populum.

C'unì vero Scriptura S. ex textu graeco versa fuerit in linguam palaeoslavicam seu sacram, ideo in hoc idiomate oportet sacerdotem eam legere; atque ad hunc finem scientiam sibi comparare sufficientem debet grammaticae linguae ecclesiasticae, cuius studio iam in Seminario eos Incumbere necesse est. Ad eumdem finem comparent sibi etiam aliquos Commentarios saltem breviores, veluti Mansi, XUioli. Brentano. Servatovski. Belzel, etc. Cum lectione S. Scripturae alternent frequenter lectionem vitarum Sanctorum, quae pabulum spirituale sapidissimum et ipsis et ex Ipsorum ore etiam populo suae curae commisso praebebunt. Secundum locum habeat Theologia dogmatica et moralis, cuius studium animarum curatoribus est imprimis necessarium cuiusque ultimae probabilissimus fons

l ORIGENES, *Ilomil,* 7 in *Exod.:* MG 12, 346.
l *Condì. Triti.,* Sess. V, De /Ce/., c. 1.

existunt opera S. Alphonsi (le Llgorio, et voluti compendia quaedam logico ordinata sunt Theologia moralis Gury atque Müller. Tertium locum occupet catechismus ex auctoritate Cone, Tridentini oditus, qui praeter scientiam dogmaticam plenissime continet evolutionem universae Christianae cathechcseos. Quartum locum scientia canonica in compendium redacta, quia noster Clerus tere totus incumbit curae animarum, ita ut sino tali scientia maxime in causis matrimonialibus parochus officio suo rite fungi non posset.

Non tamen ultimum locum tenere debet scientia liturgica coniungenda cum incessabili praxi, quae cum stricte sit cum dogmatibus connexa, oportet sacerdotem ct litteram et spiritum caeremoniarum diligenter scrutari, ut de thesauris istis spiritualia epula populo in suis instructionibus proferat. Qua in re non modo oportet eum ritus atque caeremonias nosse, pronti in libris liturgici# ponuntur, sed etiam pronti ox legitima praescriptione firmata usurpantur, ad quorum ambiguitatem tollendam observabunt sacerdotes, atque imprimis ediscent accurate ea quae Synodus praesens iam elucubrata atque a se probata clero universae provinciae observanda proponit.

Generaliter vero aliae quoque scientiae sive sacrae sive etiam profanae, quao adminiculo esse possunt ad sacerdotalem scientiam perficiendam, negligi non debent. *(Tit. IX. cap. III, N.* 1, 2, 3, 4, 5, 6. 7).

1001 Sacerdotum vita privata, oratio, habitus, munia

Domi ne recitationem horarum canonicarum negligant, ncque ad mensam absque oratione accedant, reccdantquo ab ea absque gratiarum actione; neque omittant sacerdotes Invigilare, ut universa membra familiae atque famuli absque quotidianis pietatis excitiis vitam transigant, ne diebus festis Sacris interesse omittant, statisque temporibus Sacramenta suscipere satagant, pacem et concordiam in domo sua inter membra servare studeant, memores verborum Apostoli, dicentis: « Si quis autem domui suae praeesse nescit, quomodo Ecclesiae Dei diligentiam habebit *l* » (1 *T.* 3, 5). Insuper quam severissime prohibet Synodus praesens, no diebus ieiunii, praecipue vero diebus festis et titularibus, quibus ieiunium praecipitur, uti die exaltationis S. Crucis, Decollationis S. loannis Baptistae ct ullis carnes sive publice sive occulte ct ipsi sacerdotes edant et alios edere patiantur. *(Tit. IX. cap. II,* A. 3).

1002 Seminarium: Exercitia pietatis

Quoad observantiam disciplinae, satis provisum est regulis (piae proinde tamquam medium potens dirigendae erunt ad plenam et perfectam alumnorum institutionem. Spedatili! tamen invigilabunt Seminariorum moderatores, ut alumni frequenter, et, si possibile fuerit, qualibet hebdomada, pronti in Seminariis communiter fit, aut saltem duabus vicibus in mense, accedant ad Poenitentiae et SS. Eucharistiae Sacramentum suscipiendum; ut adhibeant quotidie meditationem saltem per mediam horam, lectionem spiritualem atque conscientiae examen: suoquo tempore exercitiis spiritualibus vacent, et tandem quotidie devoti Missae sacrificio intersint, nec non Sanctissimum visitare non omittant, quae omnia in communi sunt facienda. Quoniam autem totius boni plenitudinem Dominus in Maria posuit et quoniam tantum Ei contulit gratiae, quantum ad omnium salutem sufficit, vehementer exoptat Synodus praesens, ut alumni in vera devotione erga Eamdem gloriosissimam Matrem Domini nostri inflammentur: atque moderatori spirituali maximoperv commendat, ut eosdem subinde ad hanc informet, curet que perpetuare atque in suo vigore conservare sodalitium in Seminario Lcopollensi nuper erectum sub titulo: ▮ Praesentationis B. V. » quod a SSmo D. N. Leone PP XIII ditatum fuit pluribus indulgentiis et altari privilegiato, eo flue, ut sub protectione B. Virginis olim in templo educatae, alumni simili pietatis spiritu m Seminario imbuantur, egressique dvin eodem valeant exemplo, verbo et opere parere in cordibus hominum Christum Dominum. (TíL *Vili. cap. II. N.* 15).

Seminarium: Studia

1003 Quoad opera vero scientìfica, praeter illa, quae in scholis publice a ꝑrofe oribus tra duntur, curabunt moderatores iidem, ut alumni ex ordine elaborandi- et proferendi- concionibus exerceantur atque insuper in frequenti lectione SS, Scripturarum in lingua slavo-liturgica, atque in grammatica eiusdem linguae, nec non in studio ac praxi cjien-rnonianini et cantus Ecclesiae nostrae complete instructi evadant *(Til. VIII, cap. II. N.* 16).

Seminarium: Vocatio ad statum clericalem

1004 Quum vero nemo assumere sibi debeat honorem, nisi qui vocatus fuerit a Deo tamquam Aaron *(¡ib.* 5, t, qui imo tamquam ipse Christus Dominus, ideo in admittendis iuv< nihund Seminaria ecclesiastica imprimis oportet habere exploratam vocationem eorumdem ad statum ecclesiasticum; ad quod obtinendum Episcopi exigunt a catechisti> gymnasiorum relationem accuratissimam super moralitate, ingenio atque universa eorum conversatione, nec non signis contestantibus eorumdem propensionem atque tendentiazn ad statum clericalem. Praeterea parochi locorum diligenter scrutentur atque dirigant vitam, ingenium moresque illorum adolescentium, qui tempore feriarum in sua paroecia commorantur, atque in casu, quo ipsi in statum clericalem assumendi sunt, et quos tantae vocationi impares esse comperorint, Ordinariatui per litteras testimoniales significare teneantur.

Ceterum ut de tali vocatione evidentius constet, invigilabunt moderatores Seminariorum super singulis iuvcnihus atque etiam super vita eorumdem, ut haec sit vocationi proportionata et consona, quare etiam moderatores oneratos se sciant in conscientia de exacta notitia vitae alumnorum, atque in hunc finem statis temporibus relationem super singulis eorum in communibus consiliis Rectoratus redderc atque de conversatione singulorum in scriptis tabellas elucubrare proponendas quotannis Ordinario: quod si compertum fuerit aliquem alumnorum non ostendere signa vocationis sacerdotalis aut macularo eamdem operibus ab hac vocatione abhorrentibus, tales, siquidem incorrigibilcreperiantur. tempestive e Seminario eliminentur *(TU. VIII, cap. II. N.* 11. 12).

Seminarii administrator bonorum temporalium

1005 Curet insuper limus Metropolita una cum Episcopis, ut adsit in utroque Seminario solera rei familiaris administrator, qui consulat opportune alumnorum aliorumque in Seminarlo existentium rectae sustentationi aliisque eiusdem instituti necessitatibus temporalibus. Officium suum sic temperet ut, dum personis congrue providet. Seminarii redditus in olus profectum impendat *(TU. VIII, cap. II,* .V. 4).

Seminarii alii officiales, oorumque munera

1006 Qüócl attinet autem ad inferiores Seminarii moderatores seu pro-Rectores et disciplinae praefectos, hos Rmi Episcopi, Imbito consilio cum Rectore, seligant et proponant. Pro-Rcctorum officium crit Rectorem in omnibus coadiuvare, coque absento illius personam gerere. Praefectorum vero est in eodem contubernio una cum alumnis diu noctuque versari. Quorum vigilantia ut efficax sit. singula contubernia non debent continere plus (piam 15 circiter alumnos. Illorum munus est regularum observant lac invigilare. horarium singulis occupationibus praestitum curare, ut strictissime observetur, nemini permittere, ut e contubernio exeat absque gravi necessitate, invigilent Praefecti, ut tempore studio nc quieti constituto silentium ab alumnis servetur, atque recreationis hora non inutiles, vel inhonesti vel politici sermones inter alumnos conferantur, sed «¡nales decent clericorum pietatem et vitam, ct ne ludis ipsi indulgeant, qui peponis Deo dicatis minime conveniant. Si qui nutem in contubernio abusus irrepserint, eos eliminare quam citius studeant.

quod si impossibile illis evadat, ad Rectorem deferant, qui pro munere suo providere tenetur. Quae omnia, Praefecto absente, venia Rectoris obtenta, supplet sic dictus censor.

Quoties alumni debent c Seminario in publicum exire sive ob assistentium in choro cathedralis Ecclesiae praestandam» sive ob deambulationem in horario assignatam. sive ad lectiones in Universitate frequentandas, pro quolibet contubernio bini et bini procedunt, comitante Brachilo. *(Tit,* ***Vili,*** *cap.* ***If.*** *N.* 7, 8).

Seminarii director spiritualis

1007 Pariter Episcopi sedulo curent, ut director spiritualis seu pietatis magister quam aptissimus sit ad conscientias moresque clericorum moderandas. Ipsius muneris erit clericos edocere de muneribus ad statum ecclesiasticum spectant ibus, de vitae sanctitate, de animarum zelo, de propriae voluntatis abnegat ione, de vera obedient ia superioribus debita, de chnritate erga proximum ct maxime erga condiscipulos, de amore Dei, B. Virginis Mariae et Sanctorum, deque ofllciis pietatis erga eos. Insuper pietatis magister doceat alumnos de non ambiendis dignitatibus et honoribus deque vanitate rerum saccularium. Praesertim oportet eum alumnorum animos ita sibi devincire, ut ipsi confidenter eidem suos intimos sensus aperiant, utque quoties angustiis spiritus angantur, sciant se patrem amantIsdnium habere, qui verum solatium potest praebere. (7'i7. ***VIII,*** *cap.* ***II.*** *N.* 4).

Seminarii disciplina

1008 (iun ab accurata disciplinae Seminarii observantia pendent ferine totus fructus atipie prosperitas fidelium univoreacque nationis, ideo omnem operam atque studium tum Episcopi, tum reliqui Seminariorum moderatores in id conferunt, ut disciplina haec rite observetur, atque ipsi et verbo et exemplo alumnos ad eamdern incitent, hoc universi animo reputantes, nihil Deo gratius Ecclesiae et societati utilius, quam recta Seminarii cura et clericorum ad omnem virtutem, scientiam et Christianam civilitatem tempestiva et solere informatio. *(TU.* ***Vili,*** *cap.* ***II,*** *N.* 16).

Seminarii professores

1009 \d oIlicium docendi seligant Episcopi studiorum magistros (professores Theologiae) qui ingenio, doctrina, pietate ct morum gravitate spectatissimi sint, qui, studiis constanter addicti, regulae iugum ct vitae operosae pondus hilari animo perferant, atque servando ordinem alumnis praeeant; qui iuvenes clericos humilitatem, mundi fugam, laboris ct solitudinis amorem, orationis assiduam praxim exemplo non minus quam verbo edoceant; qui maximo idonei deprehendantur non solum ad tradendam scientiam ab omni errore alienam, verum etiam ad discipulorum animos gloriae Dei ct salutis animarum zelo inflammandos. *(Til.* ***Vili.*** *cap.* ***Il,*** *N.* G).

Seminarii rector

1010 Quapropter Episcopi solerte? invigilent, ut utriusquo Seminarii regimen committatur viris, qui morum integritate, gravitate, experientia et consilio sint eximii, ac pietate, zelo oinnibusque virtutibus sacerdotalibus praestantes; qui animi fortitudinem in disciplina tuenda cum mansuetudine ct suavitate copulent; qui curam omnem et vigilantiam adhibeant, ut omnes Seminarii officiales ac ministri suo munere rite fungantur.

Vt autem haec omnia rite persolvere possit praesertim Rector Seminarii, nulla alia munera sive ecclesiastica, sive civilia suscipiat, sed totus deditus sit Seminarii regimini, nulla aha occupatione distentus. *(Til.* ***Vili,*** *cap.* ***II.*** *N.* 3, I).

Seminarii rector, spiritualis director, administrator residere debent in Seminario

Ratione olitoli sui Rector Seminarii. Magister pietatis, allique moderatores ad residendum in Seminario iidstringuntur, a quo sustentatione aliisque ad vitam neo -dariis provisi, nullis aliis occupationibus operam navare possunt, nisi ob gravissima causas aliter consuerit limus Metropolita. *(Til. Vili, cap. //, N. 5).*

Seminarii regulae

1011 Quae omnia, ut diligenter ct rite custodiantur. Episcopi in hac Synodo congregati, ab Ordinariatu Metropolitano concinnata^ et in vadem Synodo propositas communi consilio excussas et Synodi huius auctoritate munitas regulas ab omnibus et singulis, qui Seminarii curam gerunt, servari praecipiunt. Pro fideli regularum omnium adimplómente, pro abusibus praesertim, si irrepserint, removendis, pro firma et religiosa Seminariorum disciplinae observantia. Rihus Metropolita curet frequenter intra annum Seminarium visitare. *(Tit.* **F///.** *cap.* ***//,*** A'. io).

Seminaria Minora instituenda

1012 Tandem vero censet Synodus Episcopis inculcare, ut quoniam praebens aetas deteriorem progeniem tulit, corruptioque morum perversaque opinionum dogmata serpunt, clerum Juniorem sibi iam a pueritia ad pietatem scientiarumque doctrinam informare satagant, ne educatio alumnorum iam disciplinis theologicis addictorum nimis ardua evadat, ac proinde iam summa ope Seminaria sic dicta puerorum instituant, caque instituta recto regimine provideant. *(Tit. VII, cap.* ***III,*** N. 3).

Quandoquidem sacerdos talem plerumque habet exitum in vita, quale habuit initium a pueritia; et: « Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedit ab ca ;* *(Pr.* 22, 6), magni profecto interest, ut futuri Ecclesiae ministri a teneris unguiculis singulari studio ad pietatem et doctrinam informentur. Quapropter haec Synodus decernit, ut in hac provincia nostra ecclesiastica unum saltem instituatur puerorum seminarium, ad quod convenire possint adolescentuli ex metropolitana aliisque dioecesibus sutlraganeis. *(Til. VHP cap. P N.* I).

Seminariorum minorum regimen, disciplina, studia

1013 1 t vero, prout usus ac temporum ratio postulat, puerorum seminarium ad accuratiorem normam redigatur, maiorvmquc proinde Ecclesiae utilitatem parere valeat. haec Synodus adiicienda censet, quae huiusmodi instituti moderamen ne regimen attingunt, nec non studiorum rationem rcligiosamquo vitae institutionem.

Cum puerorum seminarium fovendae pietatis ac formandi characteris sacerdotalis velati tyroclnium. eo tine institutum sit, ut pueruli ad vitae innocentiam, religionem, modestiam, et ecclesiasticum spiritum conformentur, simulque litteras matorvsque disciplinas addiscant. Episcopi imprimis omnem curam et diligentiam adhibeant, ut seminario praeparatorio praeficiantur moderatores ct magistri, virtute et moribus, zelo et prudentia non minus quam ingenio et scientia commendati.

Moderatorem autem et professons omni ope atque opera connitantur. ut alumni de dic in diem crescant in doctrina solida et accurata, in fide et pietate: studeant discendi amorem in discipulis excitare, simulque disciplinin' et laboris vigorem promovere. Insuper Minima ope contendant, ut adolescentes n primn pueritia, spiritu saeculi magis magisque seso exuentes, ad ecclesiasticum spiritum fingantur, animis eorum instillent status ecclesiastici rectam aestimationem, amorem ac venerationem; sedulo laborem conferant, exemplo non minus quam praeceptis, in veros flrmosque orationis et charitatis, humilitatis et obedientiae, candoris ct sinceritatis habitus inserondos stahilicndosque: ab ipso curriculi clericalis limine duces sint eis it) cunctis suis actionibus ex timore Dei perficiendis.

adeo ut cura disciplinae dilectio sit. et dilectio custodia legum; ('doceant eos Sacramenta pie frequentare, SSffnnn Sacramentum adoraro. Beatissimam Virginem devote colero, Missae Sacrificio attento ae pie interesso» cum fructu meditari ct sjdrltuales libros legere. Sedulo provideant, ut regulae pro Seminariis moderandis, ab hac Synodo constituendae, ab omnibus accurate observentur; quo fiet, ut in alumnis ordinis etiam sensus excolatur, ipsique mature ordini In cunctis robus diligentissime servando nssuetlant. \ssidue invigilent discipulis sibi concreditis sive studio vacantibus, sive ludis indulgentibus; ex indefessa enim vigilantia maxime pendet morum custodia, indolis correctio, stndiormnquo profectus.

In eo etiam Seminarii moderatores industriam ponant, ut pueri urbanitatis leges addiscant otad quamdam comitatem informentur. Quidquid igitur in eorum moribus asperum et durum, inurbanum et dissonum notaverint, id melius corrigere et eliminare studeant. Sane Christiana urbanitas ct morum suavitas, quae ex chnritate et humilitate prodeunt, clericis ornamento sunt ct dignitati, splendorisque non parum doctrinae ac pietati aderunt, idque demum etbeient. ut ministri Dei hominibus seso acceptos reddant cosque facilius Christo lucrifacere valeant.

Si qui deprehendantur facultatibus seu animo statui clericali consentaneis destituti, religioni aut virtuti minime dediti, disciplinae impatientes, arrogantem vel pertinacem indolem pruesrfcrentea. aut alii sive dictis, sive factis offendiculo esse comperiantur, et saepius admoniti ad meliorem frugem sc non recipiant, e Seminario dimittantur.

1't iam ab adolescentia clericalibus initientur moribus ct in caeremoniis graviter et accurate observandis exerceantur alumni, sacris otlieiis in sacelli choro inservient, insuper in cantu liturgico exerceantur per integrum curriculum.

‹ 'cterum Episcopi, cupientes Seminarium puerorum quantocius instituere, omni studio curabunt, ut media idonea comparentur pro saluberrimi operis exeeutione. Quia vero admodum ditllcnlter expensis in id necessariis proprio marte valent occurrere, spem firmam enutriunt S. Congregationem Propagandae Fidei, cui valde cordi est opus praedictum. ei in auxilium venturam. (Ti/. *VJII, cap. I*9 *N.* 2-8).

ICO *Fontes,* Series I. fuse. XI. pp. 147-149; 607. 611. 851-855; 891-893; 895. 901-919.

Do Seminariorum erectione ot disciplina

(Ex Litt, Ap. *Ad universas,* quibus ite Dioeceses in Brasilina regionibus eriguntur, 27 apr. 1892)?

1014 (493) Et quoniam maximopere interest, ut tamquam olivae fructiferae in Christi Domini agris constanter pro unaquaque dioecesi probi doetique parentur Presbyteri operam accurate navaturi tum divinis officiis et ecclesiasticis, tum animarum aedificationi, aetemaeque illarum saluti, hibernus idcirco quod in unaquaque dioecesi, cum primum fieri poterit, episcopale erigatur Seminarium, atque in alumnorum sacrorum disciplinam et profectum omnis cura et vigilantia ab Episcopis conferatur; in quo excipiantur et instituantur iuxta Tridentinae Synodi praescripta ii adolescentes, quod Episcopi ex propriae dioecesis utilitate vel necessitate consuerint esse admittendos. Ipsius seminarii Rectores et Professores ab eodem Episcopo libere nominabuntur, et quotiescumque necessarium vel utile ab ipso indicabitur, removebuntur. Summopere, autem Xos urget,

1 [Cfr. n. 1065).

ut Sacri Antistites sedulam navent operam, quo inventus in spem et in incrementum Ecclesiae instituenda, sacra doctrina ex Angelici Doctoris fontibus hausta imbuatur; l ex voluminibus enim S. Thomae eruet unde fundament a fidei Christianae valide demonstret, veritates supernaturale.-. persuadeat, nefarios hostium impetus a religione sanctissima propulset. Demum ea omnia, quae ad Seminarii regimen, ordinationem, gubernationem, et administrationem pertinent, a Dioecesano Antistite unice pendere debere, praecipimus: qui quidem Antistes suam liberam plenamque auctoritatem et ius in eo exercebit. Liberum insuper sit Episcopis ad statum clericalem et ad sacros ordines secundum ecclesiasticos canones promovere, quos necessarios aut utiles suae Dioecesi in Domino indicaverint, et e converso quos indignos vel ineptos putaverint a susceptione ordinum arcere.

Leonis ***XIII*** *Acta* 12, 95 8.

De scientiis physicis et mathematicis

(Ex Epist. *Qnae praescripta* nd Praesident Academiae Scientiarum Parisiensis, 2 nov. 1892).

1015 (494) Nobis enim non modo probantur summopere ecclesiastici viri, qui huic tam nobili disciplinarum generi vacant [i. *e.* physicis et mathematicis scientiis], sed necessaria eorum opera videtur hoc tempore ad catholicam veritatem tuendam, (piae imperfectae cuiusdam et fucatae scientiae nomine solet oppugnari.

Leonis ***XIII*** *Acta* 12, 271.

De vera Sòlitiaque doctrina ex fontibus purissimis quaerenda

(Ex Epist. *Pastoralis prudentiae* ad Augustinum Card. Bausa, Archiep. Florentinum, 15 nov. 1892).

101G (495) ... singulas variasque disciplinas, clericis ad colendum propositas, apte ostendisti uno (piasi conceptu inter se conspirare, ut illis adiumenta omnia suppeditent ad sacra officia utiliter et cum dignitate aliquando fungenda. Eisdem autem de robus quoniam indicium tu Nostrum et auctoritatem rogasti, sic habe, tuam plane Nobiscum convenire sententiam: caque potissimum Nobis cordi esse duo capita, quae persaepe ediximus, in studiis adolescentis cleri curandum et enitendum ut doctrinam ipse hauriat optimam, haustam ut optime in alios derivet. Qua enim versamur inani aetato et superba, quibus et fallaciis et corruptelis tides passim moresque lentantur, sacerdotalis ordo non solum integerrimo praestet exemplo neceóse est, sed polleat etiam vera solidaque doctrina, solidissime

* [Cfr. n. 933].

ex eis fontibus quaesita, quos inde al» exordio pontificatus Nostri commonstravimus, ¡ussimus adeundos.l Ita instructus, ad concionandi munus, grande et divinum, aggredi rite poterit, ut edoceat, refellat, confirmet, moveat, triumphet, unice in sempiternam animorum salutem: id quod ei profecto succedet, modo fecerit, ut recte est a te praescriptum, cur rerum delectu quae conveniant audientibus, divinis magis argumentis quam humanis adhibitis, eo demum ardore quem caritas Christi succendat et regat.

leonis ***XIII*** *Acia* 12, 280 s.

De clero cx indigenis omni ope deligendo

(Ex Epist. Encycl. *Ad extremas Orientis oras,* 21 iun. 1893).

1017 (496) 3. Sed tamen res est una reliqua, unde Indiarmi! salus magnopere pendet; ad quam rem vos, Venerabiles Fratres, et quotquot humanitatem diligunt nomenque christianum, volumus maiorem in modum attendere. Scilicet fidei catholicae apud Indos intuta incolumitas est et incerta propagatio tamdiu futura, quoad Clerum desiderabitur lectus ex *indigenis* ad munera sacerdotalia probe institutis, qui non solum adiumento esse sacerdotibus peregrinis, sed ipsimet in civitatibus suis rem Christianam administrare recte queant. Proditum est memoriae, hanc ipsam insedisse sententiam Francisco Xaverio, quem negare aiunt solitum, rem Christianam constare in ludia posse firmiter, nisi assidue incumbentibus piis strenuisque sacerdotibus India natis? EAque ille in re (piam acute viderit, facile apparet. Nam apostolieorum virorum operam, qui ex Europa advehuntur, multa praepediunt, maxime vero vernaculi inscientia sermonis, cuius perditlicile est arripere cognitionem; itemque insolentia institutorum atipie morum, quibus nc longo quidem tenuiore assuescitur: ita ut necease sit, europaeos Clericos illic ut in alieno loco versari. Quapropter cum aegre se multitudo credat peregrinis, perspicuum est, sacerdotum indigenarum longe futuram fructuosiorem operam. Explorata enim habent studia, ingenium, mores gentis suae: norunt loquendi, norunt tacendi tempora: denique Indi inter Indos sine ulla suspicione versantur: quod, vix attinet dicere (pianti sit, maxime in rebus trepidis.

1018 (497) 4. Deinde oportet animadvertere, Missionaries peregre advectos multo pauciores esse, quam ut excolendis iis, (piae nunc sunt, Christianorum communitatibus sufficiant. Id plane eminet ex tabulis Missionum: ex eoque confirmatur quod Missiones Indicae a sacro Consilio christiano nomini propagando alios atipie alios Evangeli! praecones implorare et flagitare non desinunt. lamvero si culturae animorum ne in praesens quidem sunt pares sacerdotes externi, quid in posterum, aucto Christianorum numero'

‘ [Cfr. n. 933).

• Proptcrea ColleiriiH In quibus Indi in spem Sacerdotii succrescebunt, quam maximo favebat. Cfr. *Monumenta Historiae S. Xarr.riana,* I (Mattiti 1903) 261. 304. 361.

ncque enim spes est fore ut eorum, (pios Europa mil tit, crescat pro portione copia. Igitur si placet ludorum saluti consulere nomenque Christianum in spem diuturnitatis fundare in illa inimitate regionum, legere ex indigenis opus est, qui muneribus otficiisque sacerdotalibus, diligenti praeparatione adhibita, perfungantur.

1019 (498) 5. Tertio loco illud non est praetereundum, quod abest quidem a veri similitudine plurimum, sed tamen fieri aliquando posse nemo negaverit: nimirum talia posse in Europa Asiave incidero tempora, ut vi ac necessitate cogantur ludias destituere sacerdotes advenae. Quo facto, si ('lenis indigena desit, quî posset religio salva consistere, nullo nec administro sacrorum nec. magistro disciplinae.' Satis aperte hac de re historia loquitur Sinensium, laponiorum, Aethiopnm. Scilicet plus semel apud laponios, apud Sinenses, incumbentibus nomini Christiano odiis cladibusque, inimica vis, necatis vel in exilium actis sacerdotibus externis, pepercit nativis: qui linguam moresque patrios apprime docti, et propinquitatibus amicitiisque subnixi, non modo impune manere in patria, sed rem sacram administrare, et otlicia quae ad regendos animos pertinent, libere exequi in omnibus provinciis potuerunt. Contra in Aethiopia, ubi iam Christiani ad biscentum millia numerabantur, cum Clerus indigena nullus esset, caesis vel pulsis Missionariis europaeis, diuturni laboris fructum subitaria insectationis procella funditus sustulit.

1020 (499) 6. Denique respicienda antiquitas est. quodque olim salubriter institutum videmus, id religiose servandum. lamvero in apostolici perfunctione muneris, primum quidem imbuere christianis praeceptionibus multitudinem; mox lectos ex popularibus nonnullos initiare sacris, et ad ipsum episcopatum evehere, fuit in more positum institutoque Apostolorum. Quorum postea secuti exemplum romani Pontifices, in mandatis dare apostolieis viris perpetuo consueverunt, ut ubi Christianorum communitas satis ampla coaluisset, ibi Clerum ex indigenis deligere omni ope contenderent. Ut igitur incolumitati et propagationi catholici nominis apud Indos consultum sit, Indos instituere ad sacerdotium oportet, qui videlicet procurare sacra et popularibus suis christianis praeesse, qualiacumqnc tempora incubuerint, commode possint.

1021 (500) 7. Hac quidem de caussa Praefecti Missionum Indicarum, consilio hortatuque Sedis Apostolicae, collegia Clericorum, ubicumque facultas init. condidere. Imtno vero in Synodis Columbensi, Bangalorensi, Allahabadensi, ineunte anno m necci xxxvn habitis, decretum est, ut Dioeceses singulae suum habeant Clericis indigenis instituendis Seminarium: si qui ex Episcopis suffraganeis suum habere inopia prohibeatur, in metropolitano Clericos dioeeesanos alat suis sumptibus. Ista quidem salubriter decreta efficere Episcopi pro viribus nituntur: sed in eorum egregiam voluntatem transversa incurrit angustia rei familiaris, et penuria sacerdotum idoneorum, qui studiis praesint sapienterque regant disciplinam. Quare vix aut ne vix quidem Seminarium est ullum, in quo institutio alumnorum expleta cumulataquo habeatur: idque hoc tempore, eum rerum civilium

Gubernatores et Protestantes non exiguo numero nullis parcunt nec impendiis nec laboribus, ut omnis erudiatur subtiliter ac polite inventus.

1022 (<501) 8. Illud igitur perspicitur, quam sit opportunum, quam saluti publieae consentaneum, constituere in ludiis Orientalibus Collegia quaedam, ubi iuvenes incolae in spem Ecclesiae adolescentes erudiantur ad omnem elegantiam doctrinae ad easque virtutes, sine quibus nec sancte nec utiliter exerceri sacra munera queunt. Amotis dissensionum caussis per pacta conventa,[1] ordinataque administratione Dioeeeseon per Hierarehiam ecclesiasticam,[2] si licuerit Nobis, quod propositum est, institutioni Clericorum apte consulere, quasi fastigium operi videbimur imposuisse. Nam conditis semel, uti diximus, Clericorum Seminariis, certa spes esset, sacerdotes idoneos magna copia inde extituros, qui pietatis doctrinaeque lumen late funderent, quique in disseminanda Evangeli! veritate praecipuas industriae suae partes scienter insumerent. In opUS tam nobile, idemque infinitae mortalium multitudini saluti futurum, dignum est, aliquam Europaeos conferre operam; praesertim quoti pares esse magnitudini sumptuum soli non possumus. Christianorum est homines universos, ubicumque degant, in fratrum habere loco, et alienum a caritate sua putare neminem: idque in iis rebus maxime, in quibus proximorum vertitur sempiterna salus. Quamobrem petimus a vobis magnopere, Venerabiles Fratres, ut consilium et conata Nostra re adiuvare, quantum in vobis est. velitis. Date operam ut in comperto sit rei catholicae in tam remotis regionibus conditio: efficite ut vulgo intelligant, conari aliquid pro ludiis oportere: idque maxime sentiant ii, qui posse beneficentia uti, optimum putant pecuniae fructum.

Leonis ***XIII*** *Acia* 13, 192-196: CIO *Fontes* 3, 399-401.

l)c sacrorum alumnis mature optimeque excolendis

(Ex Epist. Encycl. *Constanti Hunoarorum* ad Episcopos Hungarino, 2 sept. 1893).

1023 (502) 8. ... Prolecto si vestrum est, Venerabiles Fratres, plurimum consilii atque operae in recte instituenda omni inventate ponere, multo vos magis in iis elaborare necesse est, qui in Ecclesiae spem adolescunt, ut nempe et sacerdotii honore digni sint et muneribus eius rite obeundis aptam pro temporibus virtutem praescierant. In quo quum praecipuas vigilantiae vestrae partes iure sibi vindicent sacra Seminaria, alacriore in dies studio contendite ut optimis ea institutis floreant, abundentque adiumentis iis omnibus quae necessaria sunt; ita sane ut, delectorum moderatorum disciplina. ad mores, ad virtutes sui ordinis proprias, atque ad decus omne doctrinae, vel divinae vel humanae, sacrorum alumni mature optimeque excolantur.

Leonis ***XIII*** *Acta* 13, 2'6 s.; CIC *Fontes* 3, 408.

[1] Cfr. *Concord.* 1029-11)48; *Leonis* ***XIII*** *Convent.* 16-70; PE *Ius Pont.* 7, 319-357.
[2] Litt. Ap. *Humanae salutis,* 1 sept. 1886: *Leonis* ***XIII*** *Acta* 6, 161-179.

Do studiis .Scripturae Sacrae

(Ex Litt. Encycl. *Provídcnltasimus Deus,* 18 nov. ‡893).

¡024 (Ô03) I. ... Tanta quum sii praestantia et dignitas Scripturarum, ut Deo ipso auctore confectae, altissima eiusdem mysteria, consilia, opera complectantur, illud consequitur, eam quoque parten, sacrae Theologiae, quae in eisdem divinis Libris tuendis interpretandisque versatur, excellentiae et utilitatis esse quam maximae.

1025 (504) 7. Itaque ea prima sit cura, ut in sacris Seminariis vel Academiis sic omnino tradantur divinae Litterae, quemadmodum et ipsius ğravita disciplinae et temporum necessitas admonent. Cuius rei causa, nihil profecto debet esse antiquius magistrorum delect ione prudenti: ad hoc enim munus non homines quidem de multis, sed tales assumi oportet, quos magnus amor et diuturna consuetudo Bibliorum, atque opportunus doctrinae ornatus commendabiles faciat, pares officio. Neque minus prospiciendum mature est, horum postea locum qui sint excepturi. luverit idcirco, ubi commodum sit, ex alumnis optimae spei, theologiae spatium laudate emensis, nonnullos divinis Libris totos addici, facta eisdem plenioris cuiusdam studii aliquandiu facultate. Ita delecti institutique doctores, commissum munus adeant fidenter: in quo ut versentur optime et consentaneos fructus educant, aliqua ipsis documenta paulo explicatius impertire placet.

1026 (505) Ergo ingeniis tironum in ipso studii limine sic prospiciam. ut indicium in eis, aptum pariter Libris divinis tuendis atque arripiendae ex ipsis sententiae, conforment sedulo et excolant. Huc pertinet tractatus d< *introductione,* ut loquuntur, *biblica,* ex quo alumnus commodam habet opem ad integritatem auctoritatemque Bibliorum convincendam, ad legitimum in illis sensum investigandum et assequendum, ad occupanda captiosa et radicitus evellenda. Quae quanti momenti sit disposite scienterque, comite et adiutrice theologia, esse initio disputata, vix attinet dicere, quum tota continenter tractatio Scripturae reliqua hisce vel fundamentis nitatur vel luminibus clarescat.

1027 (506) Exinde in fructuosiorem huius doctrinae partem, quae de *interpretatiene* est, persi odiose incumbent praeceptoris opera; unde sit audit oribus, quo dein modo divini verbi divitias in profectum religionis et pietatis convertant. Intelligimus equidem, enarrari in scholis Scripturas omnes, nec per amplitudinem rei, nec per tempus licere. Verumtamen. quoniam certa opus est via interpretationis utiliter expediendae, utrumque magister prudens devitet incommodum, vel eorum qui e singulis libris cursim delibandum praebent, vel eorum qui in certa unius parte immoderatius consistunt. Si enim in plerisque scholis adeo non poterii obtineri, quod in Academiis maioribus, ut unus aut alter liber continuatione quadam

' [Cfr. nn. 1001. 1121. 12221.

ct ubertate exponatur, at magnopere efficiendum est, ut librorum partes ad interpretandam selectae tractationem habeant convenienter plenam: quo velati specimine allecti discipuli et edocti, cetera ipsi perlegant adamentque in omni vita.

1028 (507) Is porro, retinens instituta maiorum, exemplar in hoc sumet versionem vulgatam; quam Concilii m Tridentini m *in publicis lectionibus, disputationibus, praedicationibus et expositionibus pro authentica* habendam decrevit,l atque etiam commendat quotidiana Ecclesiae consuetudo. Neque tamen non sua habenda erit ratio reliquarum versionuni, quas christiana laudavit usurpavitqae antiquitas, maxime codicum primigeniorum. Quamvis enim, ad summam rei quod spectat, ex dictionibus Vulgatae Imbraca et graeca bene eluceat sententia, attamen si quid ambigue, si quid minus accurate inibi elatum sit, «inspectio praecedentis linguae», suasore Augustino,* proficiet, Iamvero per se liquet, quam multum navitatis ad haec adhiberi oporteat, quum demum sit o commentatoris officium, non quid ipse velit, sed quid sentiat ille quem interpretetur, exponere ⁑.

1029 (508) Post expensam, ubi opus sit, omni industria lectionem, tum locus erit scrutandae et proponendae sententiae. Primum autem consilium est, ut probata communiter interpretandi praescripta tanto experrectiore observentur cura, (pianto morosior ab adversariis urget contentio. Propterea cum studio perpendendi quid ipsa verba valeant, quid consecutio rerum velit, quid locorum similitudo aut talia cetera, externa quoque appositae eruditionis illustratio societur: cauto tamen, ne istiusmodi quaestionibus plus temporis tribuatur et operae quam pernoscendis divinis Libris, neve corrogata multiplex rerum cognitio mentibus iuvenum plus incommodi afferat quam adiumenti.

1039 (509) Ex hoc, tutus erit gradus ad usum divinae Scripturae in re theologica. Quo in genere animadvertisse oportet, ad ceteras difficultatis causas, quae in quibusvis antiquorum libris intelligendis fere occurrunt, proprias aliquas in Libris sacris accedere. Eorum enim verbis, auctore Spiritu Sancto, res multae subiiciuntur quae humanae vim aciemque rationis longissime vincunt, divina scilicet mysteria et quae cum illis continentur alia multa; idque nonnunquam ampliore quadam et reconditiore sententia, «piam exprimere littera et hermeneuticae leges indicare videantur: alios praeterea sensus, vel ad dogmata illustranda vel ad commendanda praecepta vitae, ipse litteralis sensus profecto adsciscit. Quamobrem diffitendum non est religiosa quadam obscuritate sacros Libros involvi, ut ad eos. nisi aliquo viae duce, nemo ingredi possit:' Deo quidem sic providente (quae vulgata est opinio Ss. Patrum), ut homines maiore cum desiderio

l i, deer. *De edit. et timi Sacr. Libr.t* CT 5, 92.
l *Dc docir. ehr.* 3, 3, 7: ML 31. 08.
1 S. Hieronymus, Epist. 18 (ad *Pammach.)* 17: ML 22, 507.
• 8. Hier. Epist. 53 *{ad Paulinuni)* 1-6: ML 22, 513 h.

et studio illos perscrutarentur, resque inde operose perceptas mentibus animisque altius infigerent; intelligerent que praecipue, Scripturas Deum tradidisse Ecclesiae, qua scilicet duce et magistra in legendis tractandisque eloquiis suis certissima uterentur. Ubi enim charismata Domini posita sint, ibi discendam esse veritatem, atque ab illis, apud quos -it successio apostolica, Scripturas nullo cum periculo exponi, iam sanctus docuit Irenaeus:1 cuius quidem celerorumque Patrum doctrinam Synodus Vaticana amplexa est, quando Tridentinum decretum de divini verbi scripti interpretatione renovans, *hanc illius mentem esse declaravit, ut in rebus fidei ct morum, ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium, is pro vero sensu sacrae Scripturae habendus sil, quem tenuit ac tenet sancta Mater Ecclesia, cuius est indicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanetarum; atque ideo nemini licere contra hunc sensum aut etiam contra unanimem consensum Patrum ipsam Scripturam sacram interpretari.*2

1031 (510) Qua plena sapientiae lege nequaquam Ecclesia pervestigationem scientiae biblicae retardat aut coercet; sed eam potius ab errore integram praestat, plurimumque ad veram adiuvat progressionem. Nam privato cuique doetori magnus patet campus, in quo, tutis vestigiis, sua interpretandi industria praeclare certet Ecclesiaeque utiliter. In locis quidem divinae Scripturae qui expositionem certam ct definitam adhuc desiderant, effici ita potest, ex suavi Dei providentis consilio, ut, (piasi praeparato studio, indicium Ecclesiae maturetur; in locis vero iam definitis potest privatus doctor aeque prodesse, si eos vel enucleatius apud fidelium plebem et ingeniosius apud doctos edisserat, vel insignius evincat ab adversariis. Quapropter praecipuum sanetumque sit catholico interpreti, ut illa Scripturae testimonia, quorum sensus authentice declaratus est. aut per sacros auctores, Spiritu Sancto afilante, uti multis in locis novi Testamenti, aut per Ecclesiam, eodem Sancto adsistente Spiritu, *sive solemni indicio, sive ordinario et universali magisterio,*3 eadem ipse ratione interpretetur; atque ex adiumentis disciplinae suae convincat, eam solam interpretationem, ad sanae hermeneuticae leges, posse recte probari. In ceteris analogia fidei sequenda est, et doctrina catholica, qualis ex auctoritate Ecclesiae accepta, tamipiam summa norma est adhibenda: nam, (pium et sacrorum Librorum et doctrinae apud Ecclesiam depositae idem sit auctor Deus, profecto fieri nequit, ut sensus e.\ illis, qui ab hac quoquo modo discrepet, legitima interpretatione eruatur. Ex quo apparet, eam interpretationem ut ineptam et falsam reiiciendain. quae, vel inspiratos auctores inter se quodammodo pugnantes faciat, vel doctrinae Ecclesiae adversetur.

1032 (511) Huius igitur disciplinae magister hac etiam laude floreat oportet, ut omnem theologiam egregie teneat, atque in commentariis versatus sit Ss. Patrum Doctorumque et interpretum optimorum. Id sane inculcat

1 *.hir. hacr.* 4, 26. 5: MG 7. 1056.

2 Ses». 3, cap. 2 *Dc Deed.* (Mansi 51, 431) ex Conci/. *Triti.* Sess. 4, deer. *De edil, tl usu Sacr. Libr.:* CT 5, 92.

3 *Condì. Cutie. /* Sess. 3, cap. 3 *Dc Fide:* Maxsi 51, 132.

Hieronymus,l multumque Augustinus, qui insta cum querela, « Si unaquaeque disciplina, inquit, quamquam vilis et facilis, ut percipi possit, doctorem aut magistrum requirit, quid temerariae superbiae plenius, quam divinorum sacramentorum libros ab interpretibus suis nolle cognoscere! ■›? Id ipsum sensere et exemplo confirmavere ceteri Patres, qui « divinarum Scripturarum intelligentiam non ex propria praesumptione, sed ex maiorum scriptis et auctoritate sequebantur, quos et ipsos ex apostolica successione intelligeudi regulam suscepisse constabat »?

1033 (512) lamvero Ss. Patrum, quibus « post Apostolos, sancta Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, aedificatoribus, pastoribus, nutritoribus crevit ⅋, summa auctoritas est, quotiescumque testimonium aliquod biblicum, ut ad fidei pertinens morumve doctrinam, uno eodemque modo explicant omnes: nam ex ipsa eorum consensione, ita ab Apostolis secundum catholicam fidem traditum esse nitide eminet. Eorumdem vero Patrum sententia tunc etiam magni aestimanda est, quum hisce do rebus munere doctorum quasi privatim funguntur; quippe quos, non modo scientia revelatae doctrinae et multarum notitia rerum, ad apostolices libros cognoscendos utilium, valde commendet, verum Deus ipse, viros sanctimonia vitae et veritatis studio insignes, amplioribus luminis sui praesidiis adiuverit. Quare interpres suum esse noverit, eorum et vestigia reverenter persequi et laboribus fruì intelligenti delectu.

1031 (513) Neque ideo tamen viam sibi putet obstructam, quo minus, ubi insta causa adfuerit, inquirendo et exponendo vel ultra procedat, modo praeceptioni illi, ab Augustino sapienter propositae, religiose obsequatur, videlicet a litterali et veluti obvio sensu minime discedendum, nisi qua cum vel ratio tenere prohibeat vel necessitas cogat dimittere,§ quae praeceptio eo tenenda est firmius, quo magis, in tanta novitatum cupidine ct opinionum licentia, periculum imminet, aberrandi, (’aveat idem ne illa negligat quae ab eisdem Patribus ad allegoricam similemve sententiam translata sunt, maxime quum ex litterali descendant et multorum auctoritate fulciantur. Talem enim interpretandi rationem ab Apostolis Ecclesia accepit, suoque ipsa exemplo, ut e re patet liturgica, comprobavit; non quod Patres ex ea contenderent dogmata (idei per se demonstrare, sed quia bene frugiferam virtuti et pietati alendae missent experti.

1035 (511) Ceterorum interpretum catholicorum est minor quidem auctoritas, attamen, quoniam Biblioruin studia continuum quemdam progressum in Ecclesia habuerunt, istorum pariter commentariis suus tribuendus est honor, ex quibus multa opportune peti liceat ad refellenda contraria,

l Epht. 53 *(ad Paulinum}* 6-8: ML 22, 544-548.
• *Dc ulilil. crcd.* 17, 35: ML 12. »1.
’ Rvfixub, *Hisl. eccl.* 2, 9: ML 21, 518.
• S. A.CGU3TINÜS, *Julian. 2,* 10, 37: ML II, 700.
• *De Gen. ad UU.* 8. 7. 13: ML 34, 378.

ad difficiliora enodanda. At vero id nimium dedecet, ut quis, egregii» operibus, quae nostri abunde reliquerunt, ignoratis aut despectis, hcterodoxormn libros praeoptet, ab cisque eum praesenti sanae doctrinae periculo et non raro cum detrimento fidei, explicationem locorum quaerat, in quibus catholici ingenia et labores suos iamdudum optimeque collocarint. Licet enim heterodoxorum studiis, prudenter adhibitis, iuvari interdum possit interpres catholicus, meminerit, tamen, ex crebris quoque veterum documentis,l incorruptum sacrarum Litterarum sensum extra Ecclesiam neutiquam reperiti, neque ab eis tradi posse, qui, verae fidei expertes, Scripturae, non medullam attingunt, seti corticem rodunt?

1036 (515) 8. Illud autem maxime optabile est et necessarium, ut eiusdem diviliae Scripturae usus in universam Theologiae influat disciplinam eiusque prope sit anima: ita nimirum omni aetate Patres atque praeclarissimi quique theologi professi sunt et re praestiterunt. Nam quae obiectum sunt fidei vel ab ea consequuntur, ex divinis potissime Litteris studuerunt asserere et stabilire; atque ex ipsis, sicut pariter ex divina traditione, nova haereticorum commenta refutare, catholicorum dogmatum rationem, intelligentiam, vincula exquirere. Neque id cuiquam fuerit mirum qui reputet, tam insignem locum inter revelationis fontes divinis Libris deberi, ut, nisi (‘orum studio usuque assiduo, nequeat theologia rite et pro dignitate tractari. Tametsi enim rectum est iuvenes in Aeademiis et scholis ita praecipue exerceri ut intellectum et scientiam dogmatum assequantur, ab articulis fidei argumentatione instituta ad alia ex illis, secundum normas probatae solidaeque philosophiae, concludenda; gravi tamen eruditoqne theologo minime negligenda est ipsa demonstratio dogmatum ex Biblioruin auetoritat ibus ducta: ‘ Non enim accipit (theologia) sua principia ab aliis scientiis, sed immediate a Deo per revelationem. Et ideo non accipit ab aliis scientiis, tamquam a superioribus, sed utitur eis tamquam inferioribus et ancillis». Quae sacrae doctrinae tradendae ratio praeceptorem commendatoremque habet theologorum principem, Aquinatem:3 qui praeterea, ex hac bene perspecta christianae theologiae indole, docuit quemadmodum possit theologus sua ipsa principia, si qui ea forte impugnent, tueri: ‘ Argumentando quidem, si adversarius aliquid concedat eorum, (piae per divinam revelationem habentur; sicut per auctoritates sacrae Scripturao disputamus contra haereticos, et per unum articulum contra negantes alium. Si vero adversarius nihil credat eorum quae divinitus revelantur, non remanet amplius via ad probandum articulos fidei per rationes, sed ad solvendum rationes, si quas inducit contra fidem »?

‡ Cfr. Clemens A. *Strom. 1.* 16: MG 9, 529-515; Orígenes. *De prine,* t, 8; *Í» Ecrit.* hom. t. 8: MG 11, 356-360; 12, 113 s.; Tertullianus, *De praeeer.* 15-20: ML 2, 28-32; S. Hilarius Piot. *Im Malth.* 13, 1: ML », »93.

• S. Gregorius M. *Morat.* 20, », 20: ML 76, 149.

’ *Summa Thcoì.* I. q. 1, a. 5 ad 2.

' *Ibid.* a. 8.

1037 (516) Providendum igitur, ut ad studia biblica convenienter instructi munitique aggrediantur iuvenes; ne instara frustrentur spem, neu, quod deterius est, erroris discrimen incaute subeant, Rationalistarum capti fallaciis apparataeque specie erudionis. Erunt autem optime comparati, si, quâ Nosmctipsi monstravimus et praescripsimus via,' philosophiae et theologiae institutionem, eodem S.Thoma duce, religiose coluerint penitusque perceperint. Ita recte incedent, quum in re biblica, tum in ea theologiae parte quam *positivam* nominant, in utraque laetissime progressuri.

1038 (517) 9. Doctrinam catholicam legitima et sollerti sacrorum Bibliorum interpretatione probasse. exposuisse, illustrasse, multum id quidem est: altera lamen, eaque tam gravis momenti quam operis laboriosi, pars remanet, ut ipsorum auctoritas integra quam validissime asseratur. Quod quidem nullo alio pacto plene licebit universeque assequi, nisi ex vivo et proprio magisterio Ecclesiae: quae *per se ipsa, ob suam nem pe admirabilem propagatio nem, eximiam sanctitatem et inexhaustam in omnibus bonis fecunditatem, oh catholicam unitatem, invictanique stabilitatem, magn/um quoddam et perpetuum est motivimi eredibilitatis et divinae suae legationis testimonium irrefragabile.*2 Quoniam vero divinum et infallibile magisterium Ecclesiae, in auctoritate etiam sacrae Scripturae consistit, huius propterea fides saltem humana adserenda in primis vindicandaque est; quibus ex libris, tamquam ex antiquitatis probatissimis testibus, Christi Domini divinitas et legatio, Ecclesiae hierarchicae institutio, primatus Petro ct successoribus eius collatus, in tuto apertoque collocentur.

1039 (518) \d hoc plurimum sane conducet, si plures sint e sacro ordine paratiores, (pii hae etiam in parte pro fide dimicent et impetus hostiles propulsent. induti praecipue *armatura Dei,* quam suadet Apostolus *(Eph.* (», 13-17), neque vero ad nova hostium arma ct praelia insueti. Quod pulcre in sacerdotum officiis sic recenset Chrysostomus: ‹ Ingens adhibendum est studium ut *Christi verbum habitet in nobis abundanter:* 3 neque enim ad unum pugnae genus parati esse debemus, sed multiplex est bellum et varii sunt hostes: neque iisdem omnes utuntur armis neque uno tantum modo nobiscum congredi moliuntur. Quare opus est, ut is qui cum omnibus congressurus est, omnium machinas artesque cognitas habeat, ut idem sit sagit tarins et funditor, tribunus et manipuli ductor, dux et miles, pedes et eques, navalis ac muralis pugnae peritus ... nisi enim omnes dimicandi artes noverit, novit diabolus per unam partem, si sola negliga! ur, praedonibus suis immissis, oves diripere Fallacias hostium artesque in hac re ad impugnandum multiplices supra adumbravimus: iam, quibus praesidiis ad defensionem nitendum, commoneamus.

’ [Cfr. nn. 900-931].
l Concit. Calie. 1 Ses». 3, cap. 3 *De Fide:* Mansi 51, 132.
’ Cfr. *C.* 3, 16.
‘ S. Iohanxes Chkvs. *De Saccrd.* I, 1: MG 18, 660.

[040 (519) Est primum in studio linguarum veterum orientalium simnique in arte quam vocant criticam. (.'triusque rei scientia quum hodie in magno sit pretio et lamie, eâ clerus, plus minusve pro locis et hominibus exquisita, ornatus, melius poterit decus et munus sustinere suum; nam ipse *omnia omnibus* fieri debet (1 *C.* 9, 22), paratus semper *ad satiafactionem omni poscenti rationem de ea (piae in ipso est spe* (1 *P.* 3, 15). Ergo sacrae Scripturae magistris necesse est atque theologos addecet, eas lingua^ cognitas habere quibus libri canonici sunt primitus ab hagiographis exarati, easdernque optimum factu erit si colant alumni Ecclesiae, qui praesertim ad académicos theologiae gradus aspirant. Atque etiam curandum ut omnibus in Academiis quod iam in inultis receptum laudabiliter est, de ceteris item antiquis linguis, maxime semiticis, deque congruente cum illis eruditione, sint magisteria, eorum in primis usui qui ad sacras Litteras profitendas designantur.

1041 (520) Hos autem ipfios, eiusdem rei gratia, doctiores esse oportet atque exercitatiores in vera artis criticae disciplina: perperam enim et cum religionis damno inductum est artificium, nomine honestatum criticae sublimioris, quo, ex solis internis, uti loquuntur, rationibus, cuiuspiam libri origo, integritas, auctoritas diiudicata emergant. Contra perspicuum est. in quaestionibus rei historicae, cuiusmodi origo ct conservatio librorum, historiae testimonia valere prae ceteris, eaque esse quam studiosissime et conquirenda et excutienda: illas vero rationes internas plerumque non esse tanti, ut in causam, nisi ad quamdam confirmationem, possint advocari. Secus si liat, magna profecto consequentnr incommoda. Nam hostibus religionis plus confidentiae luturum est ut sacrorum authenticitatein Librorum impetant et discerpant: illud ipsum quod extollunt genus criticae sublimioris, eo demum recidet, ut suum quisque studium praeiudicatamque opinionem interpretando sectentur: inde neque Scripturis quaesitum lumen accedet, neque ulla doctrinae oritura utilitas est, sed certa illa patebit erroris nota, quae est varietas et dissimilitudo sentiendi. ut iam ipsi sunt documento huiusce novae principes disciplinae: inde etiam, quia plerique infecti sunt vanae philosophiae et rationalism! placitis, ideo prophetias, miracula, cetera quaecumque naturae ordinem superent, ex sacris Libris dimovere non verebuntur.

1042 (521) Congrediendum secundo loco cum iis, qui sua physicorum scientia abusi, sacros Libros omnibus vestigiis indagant, unde auctoribus inscitiam rerum talium opponant, scripta ipsa vituperent. Quae quidem insimulationes quum res attingant sensibus obiectas, eo periculosiores accidunt, manantes in vulgus, maxime in deditam litteris inventutem; quae, semel reverentiam divinae revelationis in uno aliquo capite exuerit, facile in omnibus omnem eius fidem est dimissura. Nimium sane constat, de natura doctrinam, quantum ad percipiendam summi Artificis gloriam in procreatis rebus impressam aptissima est, modo sit convenienter proposita, tantum posse ad elementa sanae philosophiae evellenda corrumpendosque mores, teneris animis perverse infusam. Quapropter Scripturae sacrae

doctori cognitio naturalium rerum bono erit subsidio, quo huius quoque modi captiones in divinos Libros instructas facilius detegat et refellat.

1043 (522) Nulla quidem theologum inter et physicum vera dissensio intercesserit, dum suis uterque finibus se contineant, id caventes, secundum S. Ai g u s t isi monitum, «ne aliquid temere et incognitum pro cognito asserant *. Sin tamen dissenserint, quemadmodum se gerat theologus, summatim est regula ab eodem oblata: « Quidquid, inquit, ipsi de natura rerum veracibus documentis demonstrare potuerint, ostendamus nostris Litteris non esse contrarium: quidquid autem de quibuslibet suis voluminibus his nostris Litteris, idest catholicae fidei, contrarium protulerint, aut aliqua etiam facultate ostendamus, aut nulla dubitatione credamus esse falsissimum De cuius aequitate regulae in consideratione sit primum, scriptores sacros, seu verius ‹ Spiritum Dei, qui per ipsos, loquebatur, noluisse ista (videlicet intimam adspcctabilium rerum constitutionem) docere homines, nulli saluti profutura quare eos, potius quam explorationem naturae recta persequantur, res ipsas aliquando describere et tractare aut quodam translationis modo, aut sicut communis sermo per ea ferebat tempora, hodieque de multis fert rebus in quotidiana vita, ipsos inter homines scientissimo». Vulgari autem sermone quum ea primo proprieque efferantur quae cadant sub sensus, non dissimiliter scriptor sacer (monuitque et Doctor Angelicus) « ea secutus est, quae sensibiliter apparent ▮›,' seu quae Deus ipse, homines alloquens, ad eorum captum significavit humano more.

1044 (523) Quod vero defensio Scripturae sanctae agenda strenue est, non ex eo omnes aeque sententiae tuendae sunt quas singuli Patres aut qui deinceps interpretes in eadem declaranda ediderint: qui, prout erant opiniones aetatis, in locis edisserendis ubi physica aguntur, fortasse non ita semper indicaverunt ex veritate, ut quaedam posuerint, quae nunc minus probentur. Quocirca studiose dignoscendum in illorum interpretationibus, quaenam reapse tradant tamquam spectantia ad fidem aut eum ea maxime copulata, quaenam unanimi tradant, consensu: namque « in his quae de necessitate fidei non sunt, licuit Sanctis diversimode opinari, sicut ct nobis», ut est S. T h o m a e sententia.4 Qui et alio loco prudentissime habet: . Mihi videtur tutius esse, huiusmodi, quae philosophi communiter senserunt, et nostrae fidei non repugnant, nec sic esso asserenda ut dogmata fidei, etsi aliquando sub nomine philosophorum introducantur, nec sic esse neganda tamquam fidei contraria, ne sapientibus huius mundi occasio contemnendi doctrinam fidei praebeatur •›.• Sane, quamquam ea. quae speculatores naturae certis argumentis certa iam esse atlirmarint. interpres ostendere debet nihil Scripturis recte explicatis ŏbsis

l *In Gen. op. imperi.* 9. 30: ML 34, 233.
• *De Gen. ad liti.* 1, 21, 41: ML 34, 262.
• S. Avo. *ibid.* 2, 9, 20: ML 34, 270.
4 *Summu ThtuL* I. q. 70, a. 1, ud 3»
• /11 *Sent.* 2, (list. 2, q. 1. a. 3: S. T h o m a e AQ. *Opera Omnia* 6, 1 (Romao 1570) 9 b.
• *Opiate.* 10, proocm.: *Ibid,* 17, 1: 80 a.

tere, ipsum tamen ne fugiat, factum quandoque, esse ut certa quaedam ab illis tradita, postea in dubitationem adducta sint et repudiata. Quod sí physicorum scriptores terminos disciplinae suae transgressi, in provinciam philosophorum perversitate opinionum invadant, eas interpres theologus philosophis mittat refutandas.

1045 (524) Haec ipsa deinde ad cognatas disciplinas, ad historiam praesertim, iuvabit transferri. Dolendum enim, multos esse qui antiquitatis monumenta, gentium mores et instituta, similiumque rerum testimonia magnis ii quidem laboribus perscrutentur et proferant, sed eo saepius consilio, ut erroris labes in sacris Libris deprehendant, ex quo illorum auctoritas usquequaque infirmetur et nutet. Idque nonnulli et nimis infesto animo laciunt nec satis aequo indicio; qui sic fidunt profanis libris et documentis memoriae priscae, perinde ut nulla eis ne suspicio quidem erroris possit subesse, libris vero Scripturae sacrae, ex opinata tantum erroris specie, neque eâ probe discussa, vel parem abnuunt fidem.

1046 (525) Fieri quidem potest, ut quaedam librariis in codicibus describendis minus recte exciderint; quod considerate indicandum est, nec facile admittendum, nisi quibus locis rite sit demonstratum: fieri etiam potest, ut germana alicuius loci sententia permaneat anceps; cui enodandae multum afferent optimae interpretandi regulae; at nefas omnino fuerit, aut inspirationem ad aliquas tantum sacrae Scripturae partes coangustare, aut concedere sacrum ipsum errasse auctorem. Nec enim toleranda est eorum ratio, qui ex istis difficultatibus sese expediunt, id nimirum dare non dubitantes, inspirationem divinam ad res fidei morumque, nihil praeterea, perlinere, eo quod falso arbitrentur, de veritate sententiarum quum agitur, non adeo exquirendum quaenam dixerit Deus, ut non magis perpendatur quam ob causam ea dixerit. Etenim libri omnes atque integri, quos Ecclesia tamquam sacros et canonicos recipit, cum omnibus suis partibus, Spiritu Sancto dictante, conscripti sunt; tantum vero abest ut divinae inspirationi error ullus subesse possit, ut ea per se ipsa, non modo errorem excludat omnem, sed tam necessario excludat et respuat, quam necessarium est, Deum, summam Veritatem, nullius omnino erroris auctorem esso.

1047 (526) Haec est antiqua et constans fides Ecclesiae, solemni etiam sententia in Conciliis definita Florentino et Tridentino; confirmata denique atque expressius declarata in Concilio VVTICAXO, a quo absolute edictum: *Veteris ct novi Testamenti libri integri cum omnibus suis partibus, prout in eiusdem Concilii* (Tridentini) *decreto recensentur, et in reteri vulgata latina editione habentur, pro sacris ct canonicis suscipiendi sunt. Kos vero Ecclesia pro sacris ct canonicis habet, non ideo quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritate sint approbati; nec ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant: sed propterva quod Spiritu Sancto inspirante conscripti. Deum habent auctorem.*[1] Quare nihil admodum refert.

[1] Seas. 3, cap. 2 *Dc Herd.:* Mvnsi 51, 131.

Spiritum Sanctum assumpsisse homines tamquam instrumenta ad scribendum. quasi, non quidem primario auctori, sed scriptoribus inspiratis quidpiam falsi elabi potuerit. Nam supernaturali ipso virtute ita eos ad scribendum excitavit et movit, ita scribentibus adstitit, ut ea omnia caque sola quae ipse iuberet, et recte ruente conciperent, et fideliter conscribere vellent, et apte infallibili veritate exprimerent: secus, non ipse esset auctor sacrae Scripturae universae.

1048 (527) Hoc ratum semper habuere Ss. Patres: « Itaque, ait Augustinus, quum illi scripserunt quae ille ostendit et dixit, nequaquam dicendum est, quod ipse non scripserit: quandoquidem membra eius id operata sunt, quod dictante capite cognoverunt d pronuncia! que S. Gregorius AI.: « Quia haec scripserit, valde supervacanee quaeritur, quum tamen auctor libri Spiritus Sanctus fideliter credatur. Ipse igitur haec scripsit, qui scribenda dictavit: ipse scripsit qui et in illius opere inspirator exstitit »? Consequitur, ut qui in locis authenticis Librorum sacrorum quidpiam falsi contineri posse existiment, ii profecto aut catholicam divinae inspirationis notionem pervertant, aut Deum ipsum erroris faciant auctorem.

1049 (528) Atque adeo Patribus omnibus et Ductoribus persuasissimum fuit, divinas Litteras, quales ab hagiographis editae sunt, ab omni omnino errore esse immunes, ut propterea non pauca illa, quae contrarii aliquid vel dissimile viderentur afferre (eademque fere sunt (piae nomine novae scientiae nunc obiiciunt), non subtiliter minus quam religiose componere inter se et conciliare studuerint; professi unanimes, Libros eos et integros et per partes a divino aeque esse afflatu, Deumque ipsum per sacros auctores elocutum nihil admodum a veritate alienum ponere potuisse. Ea valeant universe quae idem AUGUSTINUS *ad Hieronymum* scripsit: « Ego enim fateor caritati tuae, solis eis Scripturarum libris qui iam canonici appellantur, didici hunc timorem honoremque deferre, ut nullum eorum auctorem scribendo aliquid errasse firmissime credam. Ac si aliquid in cis offendero litteris quoti videatur contrarium veritati, nihil aliud quam vel mendosum esse codicem, vel interpretem non assecutum esse quod dictum est, vel me minime intellexisse non ambigam ».3

1050 (529) 10. At vero omni graviorum artium instrumento pro sanctitate Bibliorum plene perfecteque contendere, multo id maius est, quam ut a sola interpretum et theologorum sollertia aequum sit expectari. Eodem optandum est conspirent et connitantur illi etiam ex catholicis viris, qui ab externis doctrinis aliquam sint nominis auctoritatem adepti. Horum sano ingeniorum ornatus, si nunquam antea, ne nunc quidem, Dei beneficio. Ecclesiae deest: atque utinatn eo amplius in fidei subsidium augescat. Nihil enim magis oportere ducimus, quam ut plures validioresque nanciscatur veritas propugnatores, quam sentiat adversarios; neque res ulla

l *Dc. coMensu Erantjd.* 1, 35, 51: ML 31, 1070.
• *Moral.* Pravi. 2: ML 75, 517.
' Epist. 82 («<l *Hieronymum)* 1, 3: ML 33, 277; ct crebrius alibi.

est quae magis persuadere vulgo possit obsequium veritatis, quam si earn liberrime profiteantur qui in lamíala aliqua praestent facultate. Quin facile etiam cessura est obtrectatorum invidia, aut certe non ita petulanter iam traducere illi audebunt inimicam scientiae, fidem, quum viderint a viris scientiae laude nobilibus summum fidei honorem reverentiamque adhiberi.

1051 530) Quoniam igitur tantum ii possunt religioni importare commodi, quibus cum catholicae professionis gratia felicem indolem ingenii benignum Numen impertiit, ideo in hae acerrima agitatione studiorum quae Scripturas quoquo modo attingunt, aptum sibi quisque eligant studii geniis, in quo aliquando excellentes, obiecta in illas improbae scientiae tela, non sine gloria, repellant.

1052 |531) Quo loco gratum est illud pro merito comprobare nonnullorum catholicorum consilium, qui ut viris doctioribus suppetere possit unde huiusmodi studia omni adiumentorum copia pertraclent et provehant, coactis societatibus, largiter pecunias solent conferre. Optima sane et peropportuna temporibus pecuniae collocandae ratio. Quo enim catholicis minus praesidii in sua studia sperare licet publice, eo promptiorem effusioremque patere ducet privatorum liberalitatcm; ut quibus a Deo aucti sunt divitiis, eas ad tutandum revelatae ipsius doctrinae thesaurum velint convertere.

1053 1532) Tales autem labores ut ad rem biblicam vere proficiant, insistant eruditi in iis tamquam principiis, quae supra a Nobis praefinita sunt; lideliterque teneant, Deum, conditorem rectoremque rerum omnium, eunidem esse Scripturarum auctorem: nihil propterea ex rerum natura, nihil ex historiae monumentis colligi posse quod cum Scripturis revera pugnet. Si quid ergo tale videatur, id sedulo submovendum, tum adhibito prudenti theologorum et interpretum indicio, quidnam verius ♆erisimilius ve habeat Scripturae locus, de quo disceptetur, tum diligentius expensa argumentorum vi, quae contra adducantur. Neque ideo cessandum, si qua in contrarium species etiam tum resideat; nam. quoniam verum vero adversari haudquaquam potest, certum sit aut in sacrorum interpretationem verborum, aut in alteram disputationis partem errorem incurrisse: neutrum vero si needum satis appareat, cunctantium interea de sententia. Permulta enim ex omni doctrinarum genere sunt diu multumque contra Scripturam iaetata, quae nunc, utpote inania, penitus obsolevere: item non pauca de quibusdam Scripturae locis (non proprie ad fidei inorumque pertinentibus regulam) sunt quondam interpretando proposita, in quibus rectius postea vidit acrior quaedam investigatio. Nempe opinionum commenta delet dies; sed | veritas manet et invalescit in aeternnni » (3 Æsd. I, 38). Quare, sicut nemo sibi arrogaverit ut omnem recte intelligat Scripturam, in qua se ipse plura nescire quam scire fassus est Augustisis,| ita, si quid inciderit difficilius quam explicari possit, quis-

| Eplst< 55 *(ad /anuarium)* 21. 38: ML 33, 222.

que eam sumet cautionem temperationemque eiusdem Doctoris: « Melius est vel premi incognitis sed utilibus signis, quam, inutiliter ea interpretando, a iugo servitutis eductam cervicem laqueis erroris inserere o.l

1054 (533) Consilia et iussa Nostra si probe verecundeque erunt secuti qui subsidiaria haec studia profitentur, si et scribendo et docendo studiorum fructus dirigant ad hostes veritatis redarguendos, ad fidei damna in inventate praecavenda, tum domum laetari poterunt, digna se opera sacris Litteris inservire, eamque rei catholicae opem atierre, qualem de filiorum pietate et doctrinis iure sibi Ecclesia pollicetur.

1055 (534) 11. Haec sunt. Venerabiles Fratres, quae de studiis Scripturae sacrae pro opportunitate monenda et praecipienda, aspirante Deo, consuimus. larn sit vestrum curare, ut qua par est religione custodiantur et observentur: sic ut debita Deo gratia, dc communicatis humano generi eloquiis sapientiae suae, testatius eniteat, optataeque utilitates redundent, maxime ad sacrae invent ut is institutionem, quae tanta est cura Nostra et spes Ecclesiae. Auctoritate nimirum et hortatione date alacres operam, ut in Seminariis, atque in Academiis quae parent ditioni vestrae, haec studia insto in honore consistant vigeant que. Integre felici! erque vigeant, mollera, rice Ecclesia, secundum saluberrima documenta et exempla Ss. Patrum laudatamque maiorum consuetudinem: atque talia ex temporum cursu incrementa accipiant quae vere sint in praesidium et gloriam catholicae veritatis, natae divinitus ad perennem populorum salutem.

1056 (535) Omnes denique alumnos et administros Ecclesiae paterna caritate admonemus, ut ad sacras Litteras adeant summo semper affectu reverentiae et pietatis: nequaquam enim ipsarum intelligentia salutariter ut opus est patere potest, nisi remota scientiae *terrenae* arrogantia, studioque sancte excitato eius *quae desursum est* sapientiae.2 Cuius in disciplinam semel admissa mens, atque inde illustrata ct roborata, mire valebit ut etiam humanae scientiae quae sunt fraudes dignoscat et vitet, qui sunt solidi fructus percipiat et ad aeterna referat: inde potissime exardescens animus, ad emolumenta virtutis et divini amoris spiritu vehementiore contendet: *Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum (l's.* 118, 2).

Leonis ***XIII*** *Acia* 13, 327. 340-304; CIO *Fontes* 3, 410 *s.* 417-427.

l *De doctr. dir.* 3, 9, 13: ML 34, 71.

* Cfr. *Ia.* 3, 15. 17.

De clericali ordine ad bonum certamen (idei et virtutis dignitatem comparando

(Ex Epist. Encycl. *Caritatis providentiaeque* ad Episcopos Polonos, 19 mart. 1891).

1057 (536) 4. Haec satis per se ipsa monent, singulari opus esse diligentia et opera ad informandum ordinem clericalem; qui, divino oraculo, talis succrescere debet atque sacrum ita tenere propositum, ut *sal terrae* et *lux mundi* habeatur et sit *(Ml.* 5, 13 s). Utraque laus, quae doctrina sana vitaeque sanctimonia praecipue continetur, in adolescente quidem clero potissime accuranda est, neque tamen minus est custodienda et proveherida in clero adulto, qui proxime incumbit *ad contum-motionem sancio*rum *in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi (E.* 4, 12).

1058 (537) De sacris Seminariis clericorum bene est Nobis cognitum. Venerabiles Fratres, minime partes deesse vestras; ut, potius quam admoveamus incitamenta, comprobationem testari deceat vobis eisque omnibus quorum ipsa laetantur procurandi et docendi labore assiduo. Sane, temporibus quae inciderunt tam Ecclesiae iniquis, quum hostes veritatis invalescunt, quum corruptelarum pestis iam non seqrit occulta, sed impudens in omnia grassatur, si plura quam antea levamenta et remedia expectanda sunt a sacerdotali ordine, is nimirum maiore quam antea cura et exercitatione comparandus est ad *bonum certamen fidei* (1 *T.* 6, 12) et ad parem virtutis omnis dignitatem.

1059 (538) Quae de ratione dirigenda studiorum sunt a Nobis identidem normae praestitutae, in re praesertim philosophica, theologica, biblica, probe nostis:[1] ad eas instate ut sese magistri perdiligenter componant, neve ullam praetermittant ex doctrinis ceteris, quae gravioribus illis ornamento sunt, et sacerdotalibus muniis addunt commendationem. Instantibus similiter vobis, moderatores, disciplinae et pietatis (homines qui esse debent integritate et prudentia spectatissimi), sic rationem temperent vitae communis, sic alumnorum animos conforment, exereeantque, ut virtutum congruentium quotidiani in ipsis progressus eluceant: atque huc illud etiam spectet, omnem ut addiscant mat ureque induant prudentiam in iis attingendis quae civilis sint potestatis. Hoc sane modo ex sacris illis veluti palaestris et castris nova continenter militia, eaque optime instructa, prodibit, quae suppetias veniat laborantibus in pulvere et sole, atque defessos emeritosque integra suppleat. Verum, in ipsa sacrorum munerum perfunctione, facile videtis quantum periculi virtus vel solida offendat, et quam sit humanum languescere in propositis ab eisque delìcere. Itaque eo simul pertineant curae vestrae ut sacerdotibus apposite praebeatis quo studia doctrinae recolere possint et augere, in primis quo contentius possint, redintegratis interdum animorum viribus, ei perfectioni vacare suae et aliorum sempiternae saluti prodesse.

[1] [Cfr. nn. 900-931: 1021-1050. 984].

Talem vos, Venerabiles Fratres, rite in oculis vestris eductum atque probatum si habueritis clerum, sentietis profecto vobis pastorale munus, non allevari solum, sed etiam abundare optatis in grege fructibus: quorum licet sperare copiam a cleri maxime exemplo et actuosa caritate,

*Leoni» **XIII** Acta* 14, 72 8.: CIC *Fonie»* 3, 433 s.

De studiis clericorum in .splendorem adducendis

(Ex Epist. *Inter grave»* nd Episcopos Péruviennes, 1 niai, 1894).

1060 (539) 4. Quod primum igitur est, eo studiorum vestrorum spectabunt praecipua, ut opportuna adiumenta excogitetis, quibus in alumnis sacri ordinis, non modo disciplina morum servetur sancte, verum etiam doctrinarum acquirendarum stet vivax ardor; quo fiat, ut quae inter ephebos in spem Ecclesiae succrescentes inclinari forte ac languescere videntur studia, in eum adducantur splendorem, quem Nos iure optamus, quemque religionis expetunt tempora. Nostis enim. Venerabiles Fratres, id fuisse Dei providentis consilium, ut, quo primum pacto fortissimis martyribus usus est ad apertam tyrannorum vim saevitiamque frangendam, ita ut martyrum sanguinem semen Christianorum faceret; [1] eodem paeto viros insigni sapientia nullo non tempore destinant, qui veritatis thesauros, quos [1] nigenitus Filius e sinu Patris in terras detulit et Ecclesiae concreditos voluit," non sacra solum auctoritate, sed vel humanae rationis praesidiis tuerentur. Nunc autem, quum perversarum opinionum contagione infecta ct corrupta sint omnia ac, specie progredientis doctrinae, sapientiae a Deo traditae obsistatur maxime et repugnetur; pronum est intelligere, iis defensoribus opus esse, qui, omnigeno armorum genere e scientiis deprompto, *parati semper* sint, uti monet Apostolus, *ad satisfactionem omni poscenti rationem de ea, quae, in nobis est, spe* (1 *I'/.* 3, 15), et *exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere (Tt.* 1, 9).

1061 (540) In moderanda vero pro Seminariis vestris studiorum ratione, vobis, Venerabiles Fratres, ob oculos esse volumus quae Nosmet encyclicis litteris ea de re praescripsimus. [2] t nempe in philosophicis disciplinis tradendis maximus Angelico Doetori Thomae Aquinati habeatur honos,[3] et quae ex eius voluminibus iugi et praedivite vena dimanat sapientia, ab romanis Pontificibus perpetuis honestata laudibus, studiosae inventati large effuseque impertiatur? Tum physicarum doctrinarum studia ne negligantur; nam, praeterquam quod tanto nunc sunt in pretio, inde potissimum catholicorum dogmatum osores argumenta petunt ad illo-

[1] Cfr. Teiit v ij.ia n c s *.¡¡xihuj.* 50: ML 1, 535.
[2] Cfr. *I.* 1, 18.
[3] [Cfr. nn. 900-9341.
[4] [Cfr. n. 928).

rum veritatem debilitandam; quapropter cavendum ne in sacro ordine desiderentur qui, ad huiusmodi bellum prudentes, eisdem ipsorum arrni> adversarios homines evertant, errores refellant. Demum quae nuper de biblicis studiis excolendis ediximus,l religiose custodiantur.

Haec si praestabitis, et clerus florebit honore suo et Ecclesiae laus manebit, quae semper optimorum studiorum fautrix et altrix est hal ita vereque habenda est: vobis praeterea idonei homines praesto erunt, qui, vocati in partem ministerii vestri, magno vobis erudiendis populis pietà! ique fovendae, usui futuri sint et adi umento.

Leonis ***XIII*** *Acta* II. 134-136; CIC *Fontes* 3. 438 s.

De Exercitiis spiritualibus peragendis

(Ex Epist. *Quanta te* ad Georgiutn Positos ir, Archiepisc. *Zagrabienscm,* 16 iun. 181)4 1.

1062 Ad seminarium quidem quod attinet, illud meminisse te volumus. Venerabilis Frater, perperam in adolescentibus germanum Ecclesiae spiritum requiri, nisi pietas in eorum animis apprime foveatur; in ceteris autem sacerdotio iam auctis conceptus semel pietatis fervor vix servabitur, nisi apta in id media adhibeantur, inter quae illa primo velati loco connumeranda, quae vulgo exercitia spiritualia nominantur.

Leonis ***XHI*** *Acia* I I, 218.

Dp sacrorum administris consentanea doctrina moruinque sanctimonia informandis

(Ex Epist. *Litteras a robis* ad Episcopos Brusiliue, 2 iul. 1S94).

1063 li!) 2. Elaborandum in primis ut homines sacri ordinis disciplinis optiinis instituantur, iis praesertim quibus maxime est opus, ut catholicam veritatem et apte pro officio proponere et strenue ab oppugnationibus possint tutari. Nimis quotidie experiendo patet fidei ac religionis ignoratione ibi fere populos promi, ubi administri sacrorum consentanea vacent doctrina. Os etenim sacerdotis est unde legem requirere fideles oporteat; *Am/tlus enim Domini est;* ob eamque causam edictum legimus; *Labia sacerdotis custodient scientiam (Ma.* 2.7): Apostolus vero ceteris cum rationibus quibus se exhibuit *sicut Dei ministrum,* scientiam quoque commemorat (2 *t'* fi, 1-0). Quae quidem scientia quum abest, id etiam consequitur ipsis sacerdotibus perniciosum, ut nimirum. Deo neglecti otlicii poenam repetente, contemnantur a plebe: *Propterea dedi ros contentptibiles ct humiles omnibus populis (Ma.* 2, 9).

• (Cfr. nn. 1021-1056).

1064 (542) Hoc tamen doctrinae ornamentum idem et praesidium nequaquam ad propositum vere conducet, si a vitae sit morumque sanctimonia seíunctum. Praeterquam etenim quod scientia sine caritate *non aedificat, sed inflat,* (I *C.* 8, 1) illud fere est hominum ingenium ut, quamvis Christus edixerit, doctrinam quidem ab sacrorum ministris accipiendam, opera vero eorum non attendenda si a doctrina dissenserint; l proclivius tamen in ea ferantur quae usurpent oculis, quam quae per aures demittantur. Proptereaque de ipso Servatore Deo, qui pastorum sui gregis non magister solum sed forma etiam est factus, praedare testatum legimus eum *coepisse facere et docere* (det 1, 1), ut scilicet quam sacerdos tradit commendat que doctrinam, eam re ipse confirmet. Prae ceteris, qui paroeciis regundis praefectus est, laboris ne sit impatiens, vocatusque in vineam Domini, hanc impigre et constanter exerceat et colat, religiose memor, de animabus sibi creditis rationem se aliquando Domino gravissimam redditurum? Operam vero ne perdat, in omni studeat et tempore et re disciplinae esse retinentissimus. Strenue quidem Christo militandum; non tamen nisi eorum nutu et auctoritate, quos ipse Christus duces elegit.

1065 (543) 3. Tales vobis. Venerabiles Fratres, adiutores educere, vester est labor: siquidem exploratum, eos demum sacerdotes futuros, quales vos formandos curaveritis. Habetis nempe ubi, ad vestrum et Ecclesiae votum, ministros effingatis *probabiles Deo, operarios inconfusibiles* (2 *T* 2. 15): in sacris videlicet Seminariis, quae cui bono magno sint instituta, vel ipso nomine 3 apertum est. Huc igitur intendite animos et sedulitatem, sic ut ecclesiastica Seminaria, (piae iam sunt, omnino vigeant floreantque, tum ad studia sacrarum disciplinarum quod attinet, tum quod spectat ad animos adolescentium sancte lingendos. Studia quidem ut recte procedant, optimis ductoribus opus est, non modo sana doctrina imbutis, verum (pii illam accommodate tradant et ad Nostra praescripta fideliter. Ut autem adolescens clerus germanum Ecclesiae spiritum hauriat et excolatur virtutibus, magistri pietatis diligentissime deligendi sunt; (piorum tamen operam vestra etiam plena industriae sollicitudo adiuvet et perficiat. At vero in dioecesibus ubi nulla adhuc Seminaria exist unt, curent omni ope Antistites ut ea quamprimum quamque optime constituantur; omnia pro potestate exequendo, quae in hanc partem tum a Tridentina Synodo sancita sunt? tum Nosmetipsi praecipimus Apostolicis litteris v cal. maii anno mdcccxcii datis? Ipsa docendi libertas, quae apud gentem vestram nunc valet, facultatem affert vobis maiorem, ut ea praestetis quae de apta ratione studiorum commendavimus.

1066 (544) Ad haec praeclarum quoque adiumentum paratum est in clericorum Collegio, quod Romae, commode Americae meridionalis, Pius IX Decessor

* Cfr. *Ut.* 23. 3.
* Cfr. *Hb.* 13. 17.
' [Cfr. n. 290).
' [Cfr. nn. 290-296).
* [Cfr. n. 1011).

Noster fol. ree. condendum curavit,[1] quodque Nosmetipsi provehere studuimus valdeque fovemus.[2] Expectationem vero exitus felicius in dies complet: satisque est commemorare, ex ipso vestro numero. Venerabiles Eratres, nonnullos censeri quos habuisse alumnos iure idem Ephebeum laetatur. Juverit ergo, et auctores praecipue sumus ut, quos egregiae spei adolescentes habueritis, Romam formandos mittatis, iisdem post modum qua ad docendum qua cetera ad munia commode usuri?

Leonis ***XIII*** *Acia* 14, 231-234: CIC *Fontes* 3, 451 s.

De cantu Gregoriano a clericis addiscendo

(Ex Ordinat. C. SS. RITUUM, *de Musica Sacra,* 7 iul. 1894).

1067 (545) Pars II. - 2. Curent Rmi Ordinarii ut Clerici obligationi Cantus liturgiri discendi sedulo satisfaciant, prout hic praesertim in libris extat a S. Sede approbatis. Quoad ceterum musicae genus atque organi sonitum addiscendum, Clericis haud onus imponant, ne gravioribus disciplinis, quibus vacandum est. iidem distrahantur. Qui vero eiusmodi artem callent, vel aptam ad id genus indolem praeseferunt, iis adhuc progrediendi studium permitti poterit.

SRC *Dccr.* 3, 272. Cfr. ASS 27, 46: *Leonis* ***XIII*** *Acta* 14, 246.

De disciplina Orientalium conservanda et tuenda in clericorum Seminariis in Oriente

(Ex Litt. Apost. *Orientalium dignitas,* 30 nov. 1894).

1068 (546) Iam Nos clericorum ephebeis earum gentium proxime conditis hanc etiam dedimus praescriptionem,[4] dabimus eamdem condendis, ut maxima religione ritus colant et observent suos, in cisque cognitionem usumque alumni capiant. Siquidem in rituum orientalium conservatione plus inest quam credi possit momenti.

... Maxime Nos tenet cura, quod supra attigimus, ut condantur opportunioribus in Oriente locis seminaria, collegia, instituta omne genus, eaque prorsus ad iuvenes incolas ipso ritu patrio formandos in suorum auxilia. Hoc propositum, in quo dici vix potest quanta religioni inhaereat spes, studiose Nos aggredi, prolixisque subsidiis provehere, affluente, ut

[*] Cfr. Epist. *Meridionali Americae* ad Episcopos Americae Meridionalis, 30 sept. 1865: *Pii* ***IX*** *.tela* i. 29 s.

[1] Cfr. Litt. circuì. Seoketariae STATUS ad Episcopos Americae Latinae, 20 iul. 1893 (/trial. *Feci.* 12, 485); Allocutio ad Episcopos Americae Latinae, qui Concilio Plenario in Urbe interfuerunt, 10 iul. 1899, in: *Acta et Decreta Concilii Plenarii Americae Latinae* (Romae 1900) CIV.

[2] (Cfr. n. 1150].

[4] Cfr. *Leonis* ***XIII*** *Acta* 14, 359 s.; 21. 175.

confidimus, catholicorum ope, deliberai uni habemus. Sacerdotum indi, genarum operam, quippe et convenientius impensam ct cupidius acceptam. mullo futuram, quam advenarum fructuosiorem, paulo fusius est a Nobis monstratum in Encyclicis Litteris quas dedimus superiore anno *de collegiis clericorum* in ludiis Orientalibus constituendis.[1] Ita porro sacrae ¡uvent ut is institutioni semel consulto, profecto studiis rei theologicae et biblicae apud Orientales accrescet honos; vigebit linguarum veterum eruditio aeque ac in recentibus sollertia; doctrinae et litterarum census, quo Patres eorum scriptoresque abundant, in commune bonum, largius proficiet: eo demum peroptato exitu,ut sacerdotii catholici emergente doctrina integrique exempli lamie praelucente, propensius eiusdem matris complexum fratres dissidentes requirant.

Lamis ***XIII*** *Acta* II, 360 8. 367; CIC *Fonte»* 3. 455. 458.

De litteris testimonialibus pro ordinandis clericis iam militiae addictis

(Ex S. C. CONCU.II *in Uryellen.* 26 hin. 1895).

10G9 (547) Episcopus Urgellensis animo perpendens, tum quae praescribuntur in Bulla *Apostolictu Salis* 5. art. 3),' nempe Ordinarios incurrere suspensionem per annum ab Ordinum administratione si ordinent subditum proprium, qui alibi tanto tempore moratus sit. ut canonicum impedimentum ibi contrahere potuerit, absque Ordinarii eius loci litteris testimonialibus: tum resolutionem huius Sacrae Congregationis Concilii 9 Septembris 1893? in qua decernitur necessarias esse has litteras testimoniales, quando subditus proprium moratus sit alibi spatio trium mensium: huic S. C. C. exponit:

Frequenter accidero, iuvenes scholares percurrere varias dioeceses tum ratione servitii militaris, tum aliis de causis: ita ut non raro eveniat, quod morati fuerint in pluribus dioecesibus spatio trium mensium, quin aliquis sit, qui testimonium reddere possit de ipsorum natalibus, aetate, moribus, vita, fama, conditione, scientia, neque utrum aliqua censura, irregularitate aut alio canonico impedimento irretiti sint; cum, ut plurimum, omnibus sint ignoti, praecipue cum populosae sint civitates in quibus parum temporis morati fuerint.

Hisco praenotatis, huic S. C. (’. sequentia proponit dubia:

L Utrum in omnibus prorsus casibus, ad ordinandum subditum proprium necessariae sint litterae testimoniales omnium Episcoporum locorum in quibus moratus fuerit, vel relinqui possit prudenti arbitrio Episcopi proprii, attentis circumstantiis subditi ordinandi.

2. Utrum Episcopus ordinans subditum proprium absque hisce litteris testimonialibus alieni Episcopi, in omnibus prorsus casibus incurrat ipso iure suspensionem per annum ab Ordinum administratione.

3. Utrum sutheientes censendae sint litterae testimoniales alieni Episcopi, quando testatur nihil constare de ordinando; eo quia nemo sit qui de ordinando testimonium redden posait, cum sit, ut Indicatur, omnibus ignotus.

[1] [Cfr. nn. 1017-1022).

• d. d. 12 oct» 1869: cfr. *Pii* ***IX*** *Acta* 5, 67; CIC *Fontes* 3, 29.

* i. o. in *Firmana,* dc litteris testimonialibus ordinandorum: ASS 26, 428-431; CIC *Fontes* 6, 720 s.

I. Utrum in cusu sutllciat. apponere ad valvas paroeciae in quii moratus fuerit ordinandus vel ad valvas palatii episcopalis litteras Episcopi (Uocccsani praecipientia omnibus et singulis eas inspecturis, ut ostendant, utrum ipsis constet de aliquo impedimento canonico ordinandi.

Sacra Conoreoatio respondit:

Pro clericis ordinandis iam militiae addictis, sub poena a Const. *ApotMicae Sedis* comminata, requiri litteras testimoniales Ordinarii, in cuius dioecesi per trimestre commoniti fuerint, ct quatenus Ordinarii litterae plenum testimonium non reddant. Episcopus, obtenta ad hoc facultate ab Apostolica Sede, provideat per iuramenturn supplctorium.

PF *Collect.* 2, 317. Cfr. CIC *Fontes* G, 737-71».

De alumnis in sortem Domini vocatis optime instruendis sancteque educandis

(Ex Instruet. S. C. Epp. et Reo. *Quibus Jluni/uriu,* ad Episcopos Hungarino, 28 mai. 1890).

1070 (548) 1. Singularem Episcopi curam eo intendant ut Clerum efficaciter revocent opportunisque remediis inducant ad plenam earum rerum observantiam, quas sacri canones et ecclesiasticae leges praescribunt quoad vitam et mores clericorum.

II. Quoniam vero huius vitae morumque fundamenta in dioecesanis Seminariis iaciuntur, Ordinarii nullum sedulitatis modum omittant, quo alumni in sortem Domini vocati optime instruantur sancteque educentur. Persuasum habeant, nihil in administratione episcopali esse, quod curam suam sollicitam, et operosam aeque postulet, quam Seminarium. in quo totam spem salutis et profectus animarum, de quibus summo pastori Christo rationem reddituri sunt, positam esse constat. Itaque ad officium rectoris in primis virum eligant doctum, prudentem. Christi spiritu plenum, qui tum sermone tum opere adolescentes clericos probe recteque, sicut oportet, instituat et dirigat. Praefectum etiam pietatis constituant sacerdotem aetate maturum, gravem, experientia et usu vitae spiritualis eximium, gloriaeque divinae studiosum, qui non solum confessiones alumnorum audiat, sed eos etiam in exercitiis vitae clericalis, oratione, meditatione aliisque quasi manuducere, et ad virtutes sacerdotales comparandas vehementer incitare valeat. Neque alios magistros disciplinarum in Seminariis adhibeant, nisi qui alumnos, quum solida doctrina imbuere, tum vitae simul integritate et probitate exemplo suo informare possint.

1071 (549) Cordi etiam sit Episcopis, ut ipsi aliquoties per annum · Seminarium visitent, in eoque visitationis munere... tum de magistrorum diligentia, tum de progressu, quem in disciplina et studiis clerici fecerint, accurate

inquirant »,| paternaque cum caritate alumnos alloquantur et cohortentur. Seminarii moderatores operam dent, ut alumni, sin minus octavo quoque die. qui mos in plerisque Seminariis laudabiliter observatur, certe frequenter ad sacramentum Poenitentiae frequentiusque ad divinam Eucharistiam rite accedant. 1'niversim, eo adnitantur ut adolescentes sibi commissi non externa tantum disciplina contineantur, vel quasdam tantummodo habilitates clericali statui proprias acquirant, sed id totis viribus agant ut ad pietatem veram studiumque gloriae divinae et salutis animarum accendantur, ut spiritum abnegationis vocationi ecclesiasticae suapto natura congruentem pectore concipiant et in solidis virtutibus quotidie magis adolescant. Quibus de rebus ea quoque valeant quae habentur in pontificiis litteris *Quod mullum- diuque,* ad episcopos Hungariae datis die XXII augusti anno mdcccl xxxvl*

1072 (550) Episcopi autem, memores gravissimae Apostoli admonitionis: *manus cito nemini imposueris, neque connu u n ica veris peccatis alienis* (I *Tim* 5, 22), summa cum diligentia explorent num forte sint qui, non vocati a Deo, seipsos sive ob quaestum sive ob ambitionem terrenamque quamcumque cupiditatem ad sacerdotium ecclesiasticumque ministerium intrudant, *quo quidem hominum genere mercenariorum nihil infelicius ac miserius, nihil Ecclesiae Dei calamitosius esse potest.*3

Leonis ***XIII*** *Acia* 16, 133-135: CIC *Fontes* 4, 1074 8.

De clericis Universitates civiles frequentantibus

(Instruct. S. C. Epp. et Reo. *Perspectum est,* ad Italiae Episcopos et Familiarum Religiosarum Moderatores, 21 iul. 1866)?

1073 (551) Perspectum est Romanos Pontifices, quavis aetate et ubique locorum, cogitationes curasque suas contulisse in rectam institutionem eorum, qui in sortem Domini vocati sunt. Scholas erdmvcro, Seminaria, Universitates ipsas studiorum vel erexerunt vel favore prosequuti sunt, in quibus utriusque cleri alumni tum Immanioribus litteris, quum scientiis omnibus sacris ct profanis imbui et acndeinieis etiam quibuscumque gradibus honestari possent. Ita tamen ut ad veram germanamque scientiam cum fide et pietate coniunctam informarentur; quandoquidem doctrinae ac disciplinae, fidei ac morum moderatio et vigilantia a Sede Apostolica et ab Episcopis exercebantur.

Contingit nutem hisce diebus, ob mutatas rerum vlcce in Italia, nonnullos a clero sive sacculari sive regulari adstrictos censeri ad certos studiorum cursus perficiendos apud civilis Gubernii Universitates; a quibus sapiens ac. salutifera Ecclesiae vis sacrorumque postorum vigilantia omnino excluduntur. Cum res ita sc habeant, quae quantaquo discrimina ct damna ecclesiasticae inventati obvenire possint nemo est qui non videat. Caute

‘ *Concit. Prov. Mediolanense* 11 (an. 1569, S. Ca HOLO Boitlt. Archlepisc.) tit. 2, decr. 25: Ma n si 34, 119: *Acta Eccl. Med.* 2, 186.

• [Cfr. n. 977].

» *Catech. Rom.* 2, 7, 3 [cfr. n. 316).

• [Cfr. nu. 1145. 1251. 1255-1257. 1503].

Itaque providendum est ut et assertae necessitatis limites non excedantur ct instantia pericula diligenter vitentur. Quamobrem sacra Congregatio Episcoporum ct Regularium negotiis praeposita praesentem instructionem, ad mentem sancti—imi Domini Notri Leonis pp. XI II, Episcopis ac Superioribus Ordinum ct Congregationum in Italia impertire constituit.

1074 (552) 1. Quatenus in Universitates admittantur etiam alumni, qui sibi idoneitatem comparaverint extra lycca Gubernii, Episcopi ac Superiores Ordinum et Congregationum religiosarum subditos suos praeparandos non mittant ad dicta Lyeea. -ed potius ad Instituta ecclesiastica, ad scholas, ad collegia, quorum omnino explorata sit optima ac vere catholica instruendi ratio. Si vero ob talium institutorum, scholarum, collegiorum defectum, vel ob alias graves causas, aliquos mittere ad lyeea (tabernil omnino necesse sit, accurate serventur hoc in casu quao infra de accessu ad Universitates constituuntur.

1075 (553) II. Nemo e sacculari clero Universitates Gubernii frequentet absque expressa Uo ntin Episcopi sui; qui in ea concedenda prae oculis tantum habeat quid dioecesis nec» —itas exigat, ut in institutis ad instructionem erectis» slvo erigendis, idonei et diplomate inuniti professores comparentur.

III. Ordines et Congregat iones quae munus docendi non profitentur, non mittant alumnos suos ad Universitates Gubernii. Ordinum nutem et Congregationum ex Instituto docentium novitii nunquam ad dictas Universitates mittuntur: professi vero eas non frequentent, nisi praehabita expressa licentia Superioris Generalis, qui eam conce det iis tantum qui requiruntur et sulhciunt pro suis collegiis ct scholis.

1076 (555) IV. UtriuflQUe cleri alumni ea tantum emetiantur in dicti Universitatibus^ studiorum curricula, quae referuntur ad lauream vel ad gradus académicos, quibus indigent, obtinendos.

1077 (556) V. Maximi ponderis est mittendorum ad Universitates accuratus delectus. Venia non detur alumnis antequam laudabiliter absolverint integrum cursum tum philosophiae tum theologiae, a statutis dioecesanl pro clero sacculari, a Constitutionibus Ordinis seu Congregationis pro religiosis, praescriptum.

1078 (557) VI. Attendendae equidem sunt in mittendis intellectus vis et perspicacia, assiduitas in studiis, ingenii indoles, quam bene educatam esse decet, fortem etiam et boni propositi tenacem. Sed summopere inspiciendum est quaemim sit in deligendis animi honestas ac inorum integritas. Sint oportet iuvenes qui donum fidei et vocationem (¡na in sortem Domini vocati sunt maximi faciant, catholicam Ecclesiam ardenter diligant, venerationem et obcdientkun erga Sanctam Sedem Apostolicam mente, verbo et opere profiteantur; iuvenes qui sanctissimae religionis nostrae documentis imbuti et piis exercitationibus addicti, morum integritate et vitae vere ecclesiasticae laude praefulgeant. Tales denique deligantur qui fundatam ingerant spem fore ut sua quisque agendi ratione ecclesiastico coetui honorem addant per supereminentiam in scientiis, ac venerationem vindicent per suarum laudem virtutum.

1079 (558) VII. Ad pericula tutius praecavenda eurent Episcopi ut sui ecclesiastici alumni, quamdlu Universitatem celebrant, morentur in Seminario: hoc non extante, m aliqua domo religiosa, vel saltem apud aliquem probatum sacerdotem saecularem; nisi forte habeant ibi parentes in quorum domo habitare possint. Laude etiam ac favore digni viderentur sollertes sacerdotes, vel saeculares viri spectatae pietatis qui instituerent, ubi fieri potest, aliquam hospitalem domum pro studentibus ecclesiasticis, in qua isti invenirent, modico impendio, habitationem tutam, studiorum quieti et piae vitae exercitationibu accommodatam.

1080 (550) Vili. Si Università© aita est extra dioecesim, Ordinarii alumnorum hos commonlent Episcopo loci; cui alumni se sistere cum advenerint, et identidem obsequium pruestar© teneantur dum ibi permanserint. Ordinarius et Episcopus loci mutuo conveniant ut alumni committantur curae et vigilantiae alicuius sacerdotis virtute, scientia ac iuventntis experientia praestantis, qui eos dirigat et de eorum agendi ratione identidem Ordinarium instructum reddat. Exigat praeterea Episcopus a suis alumnis fréquentes epistolas; et ipso hoc epistolari commercio libenter utatur ut consiliis et monitis cos instruat, excitet et in sancto proposito confirmet.

1081 (56Ü) IX. Superiores Ordinum et Congregationum praeferant semper Universitates locorum in quibus habent sui Ordinis vel Congregat ionis domum, et in hac studentes habitare praecipiant. Si domum propriam non habent in ulla Universitatis sede, curent omnino ut alumni recipiantur in aliam domum religiosam, vel in Seminarium episcopale, vel in aliud institutum ecclesiasticum.[1] Deficiente conventu aut domo propria, numquam mittant nd Universitatem frequentandam unum tantum c suis subditis, sed duos simul aut plures, ut se invicem custodiant, adiuvent et ad officiorum suae vocationis implementum excitent. lubcant Superiorem domus vicinioris, vel alium religiosum v irum virtute scientia ac sollertia praeditum, alumnos ipsos identidem visitare; qui eorum vitae genus, studiorum assiduitatem exploret, ac referat: ut opportunis consiliis Superior Generalis, prout opus fuerit, providere possit. Curet praeterea Superior Generalis ut alumni sibi litteras dent; et frequenter ipsis rescribat, ut eorum unionem cum Ordinis seu Congregat ionis capite foveat, oosque paternis instructionibus ac monitis in obedientiac atque observantiae spiritu conservet.

1082 (561) X. Zelo ac prudentiae Episcoporum et Superiorum committitur cura eam Universitutem Inter plures eligendi, in qua minora praevideantur pericula, faciliorque cx adiunctis appareat usus consiliorum, quibus quieti, moribus et progressibus alumnorum prospectum sit. Si forte contingat aliquem professorem haber© aliquando lectiones cx professo contra religionem vel contra mores, curent Episcopus ct Superior Generalis ut alumni vel transeant ad aliam Universitatem, vel huiuseemodi lectionibus non adsint; freti nimirum dispositioni legis quae inscriptionem quidem ad cursum Universitatis requirit, sed ad omnes et singulas lectiones assistentium non exigit. Ceterum, hoc semoto casu, alumni ecclesiastici lectionibus diligenter adsint, ut proprio in scientiis progressui consulant, condiscipulis exemplum assiduitatis, professoribus vero obsequii testimonium exhibeant.

1083 (562) XI. Quod ad libros attinet et ad lectionum compendia, In quibus nonnulla fortasse occurrant ronfia religionem aut mores, aut veritatem ecclesiasticae historiae, aut iura catholicae Ecclesiae vel romani Pontificis, quatenus talium librorum vel compendiorum usus vitari nequeat, Episcopi et Superiori» prout oportet provideant in casu; ac praeterea curent veneno antidotum praebere per optimos libros suis alumnis comparandos, porque auxilium sacerdotum doctrina, pietate ac exportantia praestantium, qui alumnis opem ferant ad dignoscendas sophismatum insidias, et ad refutandos errores, quibus forte libri scholares vel lectionum summaria inficerentur.

Enixe autem alumnos suos deterreant a lectione ephemeridum vel periodicorum libellorum. qui falsis vel periculosis doctrinis, narrationibus atque illiciis decipiunt, et recte sentiendi agvndique rationem sensim sine sensu turbant atque pervertunt.

1081 (563) XII. Episcopi et Superiores religiosi hortentur subditos suos ut moderatoribus ct professoribus Universitatis observantes se ostendant cum dignitate; condiscipulos voro urbane quidem omnes, at neminem valde familiariter tractent. Prohibeant omnino ne nomen dent circulis aut aliis quomodocumque vocatis consortiis politicae vel contentiosae

[1] Cfr. CIC can. 587, § I.

indolis; nec uinquam adsint convocatis tortas»? ℔u dentium cortibus, quorum fini- ant propositum sit ad versus moderatores vel ℘rofessor s conqueri sive quomodocumque protestari.

1085 1561) XIII. Episcopi sedem habentes in civitatibus Universitatum curent circolo» alve societates studentium ecclesiasticorum peramanter fovere ubi existunt, sollicite fundare ubi desiderantur. Adhibeant ad hoc operam sacerdotum sive saccularium sive n gularium, quos magis idoneos indicaverint; quorum unus saltem Assistentis ecclesiastici munere fungatur. Huius Assistentis erit studentium conventus indicere, cisque ℘raesidere In his conventibus, studentes ecclesiastici, semotis politicis contentionibus ct partium studiis, de humanioribus litteris, de historicis disciplinis, de philosophicis vel theologicis thesibus» disserant, decertent vel legant. Nec omittant pias quasdam preces simul omnes funden ; allosque opportunos religionis ac pietatis actus, statis diebus implendos, constituere: ita ut in his consociationibus laudabilis aemulatio, fraterna caritas, ei ebristinna pictas regnent. In hos ecclesiasticorum circulos admitti etiam poterunt, caute tamen ct approbante Assistente ecclesiastico, studentes saeculares: at ii tantum qui ntiendi aeque ac agendi ratione bene audiant; religione, pietate et optimis moribus commendentur.

1086 1565) XIV. Episcopi et Superiores religiosi suos quisque studentes enixo hortentur ut in sanctae vocationis spiritu firmiter perseverent. Ad quem finem mediis omnibus etticaciorlbus alacriter utantur: oratione scilicet, Sacramentorum frequentia, piorum actuum exercitio, vanitatum despectu, malorum et etiam desidiosorum hominum fuga. Religiosis praesertim studentibus commendanda est fidelitas in actibus ℴbservantiae qui eorum statui consentanei sunt, videlicet: singulis diebus mentalis oratio, examen conscientiae» lectio spiritualis, silentium et recessus.

Annualium vacationum tempore studentes religiosi redeant omnino ad suum conventum vel ad domum religiosam sui instituti; ibique regularis observantiae actus cum communitate resumant. Omnes studentes, e clero sive sacculari sivo regulari, dictarum vacationum tempore vacent sanctis spiritualibus exercitiis.

1087 (566) XV. Si vero, non obstantibus cautelis et diligentiis huc usque indicatis, aliisque (pias pastoralis ac paterna sollicitudo suggesserit. Episcopi aut Superiores religiosi noverint aliquem ex suis subditis a recto tramite veritatis aut virtutis declinare, aberrantem» absque mora, ab Universitate revocent ; praestat enim vius cursum studiorum abrumpere, potiusquam ita permittere ut animae ille suae detrimentum patiatur.

Leonis XIII .Ida 1G, 220-227; ASS 29, 359-3GI. Cfr. PF *Collect.* 2, 337-339; CIC Fontes 4, 1078-1082.

De usu editionum acatii olirà rum textus originalis et version» in S. Scripturae

(Ex Const. Ap. *Officiorum ac munerum,* 25 ian. 1897)«

Ih: editionibus (cj-Ius originalis
el version um non vulgarium Sarrae Scripturae

1088 (567) 5. Editiones textus originalis ct antiquarum versionuin catholicarum Sacrae Scripturac, etiam Ecclesiae Orientalis, ab acatholieis qulbuscumque publicatae, etsi fideliter et integro editae appareant, iis dumtaxat, qui studiis theologicis vel blbUcis dant operam, dummodo tamen non impugnentur in prolegomeni# aut ndnotatIonibus catholicae fidei dogmata, permittuntur.

1089 (568) ‹i. Eadem ratione, et «uh iisdem conditionibus, permittunt tir aliae versiones Sacro rum Biblionini rive latina, rive alia lingua non vulgari ali ncatholicis editae.

De versionibus vernaculis Sacrae Scripturae

1090 (569) 7. Cum experimento manifestum sit, si Sacra Biblia vulgari lingua passim sine dis crimine permittantur, plus indo, ob hominum temeritatem, detrimenti, quum utilitatis oriri: versiones omnes in lingua vernacula, etiam a viris catholicis confectae, omnino prohibentur, nisi fuerint ab Apostolica Sede approbatae, aut editae sub vigilantia Episcoporum cum adnotationibus desumptis ex sanctis Ecclesiae Patribus, atque ex doctis eatholiclsquc scriptoribus.

1091 (570) 8. Interdicuntur versiones omnes .Sacrorum Bibitorum, quavis vulgari lingua ab ncatholicis quibuscumque confectae, atque illae praesertim, quae per Societates Bíblicas, n Romanis Pontificibus non semel damnatas, divulgantur, cum in iis saluberrimae Ecclesiae leges de divinis liliris edendis funditus posthabeantur.

Hae nihilominus versiones iis, qui studiis theologicis vel biblici» dant operam, permittuntur: iis servatis, quae supra (n. 5) statuta sunt.

Leonis XIII Acia 17, 24 s.; CIC *Fontes* 3, 50G s.

De Seminariorum deputatis

(Litt. circuì. S. ('. Concimi *De Clericorum Seminariis,* ad Ordinarios Amcricae Meridionalis, 15 mart. 1897).

1092 (571) De Clericorum Seminariis agens S. Tridentina Synodus in Sess. XXIII, cap. 18, *De Reform.,* praescriptis pluribus quae ad alumnorum admissionem et ad religiosam et litterariam eorum educationem spectant, haec addit: « Quae omnia atque alia ad hanc rem opportuna et necessaria Episcopi singuli, eum consilio duorum canonicorum seniorum et graviorum quos ipsi elegerint, prout Spiritus Sanctus suggesserit, constituent, eaque ut semper observentur saepius visitando operam dabunt».[1]

Pergens deinde ad ea quae oeconomicam administrationem respiciunt, statuit, ut «iidein Episcopi eum consilio duorum de Capitulo, quorum alter ab Episcopo, alter ab ipso Capitulo eligatur; itemque duorum de Clero Civitatis, quorum quidem alterius electio similiter ad Episcopum, alterius vero ad Clerum pertineat », omnibus provideant, quaè ad Collegii fabricam instituendam, ad mercedem praeceptoribus et ministris solvendam. ad alendam iuventutem et ad alios sumptus referuntur.[2]

Duplex itaque S. Synodus iubet allesse consilium in Seminariis constituendis et regendis, alterum *pro re disciplinari,* alterum *pro temporali administratione,* distincta personarum numero, electionis forma ac officio; etsi nihil vetat quominus duo canonici, qui in coetu sunt consultorum pro re oeconomica, ipsi ab Episcopo eligantur et deputentur etiam pro disciplina, dummodo muneris distinctio servetur.

' [Cfr. n. 291].
• [Cfr. n. 292].

Quae omnia quam sapienter ordinata fuerint, quisque facile intelligct qui seenni reputet, quantum a prospero Seminarii statu et a sana Clericorum institutione profectus religionis pencleat; unde duplicem hunc consultorum ordinem adesse, qui in Seminariorum regimine et administratione Episcopis adsit suppetias ferens, et in tanto pondere sustinendo eisdem opituletur, nonnisi prudentissima cautio ac saluberrima provisio est. Eo vel magis quod Episcopi aut visitatione dioecesis aut aliis negotiis, quibus necessario debent intendere, ita saepe occupentur, ut sui Seminarii curae, indesinenter vacare, et omnibus per se et directe consulere, plerumque omnino impediantur.

1093 (572) Nec opponi potest, exinde Ordinarios in expedit a pii instituti gubernatione impediri; si quidem recepta regula est, a S. hac C. inde ab anno 1585 tradita ac saepius deinde confirmata, ut Episcopi adhibere quidem deputatorum consilium teneantur, non item sequi. Sane in *Oscen,* mensis Octobris 1585 S. C. censuit « sufficere quod Episcopus huiusmodi consilium requirat, eorumque consilio adhibito posse Episcopum statuere et deliberare quae pro prudentia sua magis expedire indicaverit ».[1] Quod autem solummodo pro consilio stat, impedimento esse non potest; sed lumini potius, directioni et auxilio inservit.

Noverint ergo Episcopi quanti intersit, quantoque studio satagendum sit, ut haec tam salubriter instituta lex execution! ubique demandetur, et fideliter servetur.

1094 (573) Quod si ex Cleri defectu, aut ex gravibus aliis conditionum adiunctis. in quibus Americae Meridionalis dioeceses plerumque versantur, haec omnia impleri non possint, universam legem corruere, aut eius observantiam in iis quoque quae possibilia sunt praetermitti pati non debent Ordinarii; sed S. Sedem adire opportune tunc poterunt, quae pro variis locorum circumstantiis et casuum diversitate consilio suo Episcopis aderit, et salva legis substantia, in iis quae ad formam pertinent opportuna temperamenta adhibere non omittet.

Pro viribus tamen nitendum, ut, si fieri potest, in omnibus lex vigeat, nihilquo ex ea detrahatur; adeo ut uterque consultorum coetus ad praescriptam formam constitutus munere suo iuxta legem defungatur.

1095 (574) Quae vero sit electionis torma in deputatis constituendis servanda. ex adducto Concilii textu perspicue patet.

Nec minori claritate innotescit, in quibusnam negotiis consultorum votum sit exquirendum; in omnibus scilicet, quae tum ad disciplinam et educationem Clericorum, tum ad sumptuariam piae domus rationem spectant. I nde S. haec C. in *Oscen,* anni 15S5 superius adducta declaravit, « Episcopum cum consilio deputatorum teneri tam circa institutionem, disciplinam et mores Clericorum, quam circa temporalium rerum administrat ionem providere ... exactionem vero quae fit pro Seminario ad solum Episcopum spectare ».[1]

[1] CIC *Fontes* 5, 119.

Et in *Salernitana* mensis lulii 1589 propositis dubiis:[1]

« n. An eorum (duorum scilicet deputatorum super disciplina) consilium adhibendum sit tam in constituendis regulis universalibus Seminarii, quam in electione puerorum singulorum introducendorum, in electione magistrorum, librorum legendorum, confessoris, punitione discolorum, expulsione, visitatione et similibus?

' in. An alii quatuor sint deputandi, et deputati adhibendi sint in consilio tantummodo in taxatione, contributione fructuum ex unione beneficiorum et in aliis difficultatibus ob quas Seminarii instructio vel conservatio impediretur vel perturbaretur; an etiam in exactione et temporalium administratione tam dicti Seminarii, ut puta, deputation^ vel expulsione ministrorum et famulorum temporalium, expensis quotidianis, provisione bladorum; quam etiam bonorum quorumcumque et reddituum ipsius Seminarii, etiam ex beneficiis unitis, ut puta, locationibus, concessionibus, aliisque contractibus et litibus f»: responsum fuit:

Ad n.: *In omnibus his esse adhibendum.*

Ad m.: *Teneri Episcopum adhibere deputatorum consilium tam circa institutionem, disciplinam et mores, quam temporalium rerum administralionem.*

Cum autem unus ex consultoribus, super temporalibus negotiis deputatila, a Clero sit eligendus, Clerus ius suum exercere potest in Synodo, si haec tunc habeatur, prout Doctores tradunt: aliter electio in peculiari totius Cleri Civitatis conventu est peragenda.

Omniumque denique electorum munus perpetuum esse debere et neminem nisi ex legitima causa amoveri posse, S. haec C. in cit. *Salernitana* anni 1589 resolvit, idque saepius deinde confirmavit.

Quod si ex morte, ex discessu aut ex alia insta ratione alter eorum a suo munere cesset, eius subrogatio per eos facienda est per quod prior electio est acta.

Haec praecipua sunt canonicae disciplinae capita quibus deputatorum Seminarii institutum continetur et regitur, quae de mandato SSnii D. N. Papae Leonis XIII, praesentibus S. C. litteris, omnibus Americae .Meridionalis Ordinariis in mentem revocantur, ut consultissimae legis observantia, ubi obsolevit, restituatur, et ubi adhuc inducta non fuit, quamprimum in usum adducatur.

ASS 29, 680-682; PF *Collect.* 2, 353 s.; CIC *Fontes* 6, 763-765.

De Clericis omni doctrinae genere erudiendis

(Ex Epist. *Etsi paternam* ad Episcopos provinciae Campaniae Romanae, 22 am?. 1897).

1096 (576) Nulla enim res vehementius incolumitatem prosperitatemque publicani continet quam mores probi et Christianarum studia virtutum: ad utramque vero laudem quanta vis in exemplo operaque clericorum resi-

[1] CIC *Fontes* 5, 162.

cleat, vix attinet dicere. Quapropter qui in spem .sacerdotii adolescunt, eos ad innocentiam vitae, ad sedulitatem officiorum sanctissimorum sapienti disciplina informari, ipsius reipublicae interest plurimum, fidem ad ornamenta animae adiungant ea necease est quae pertinent ad ingenium, scilicet varietatem et copiam doctrinarum. Idque si unquam alias, maxime quidem expedit atque opportunum est aetate nostra: propterea quod in tam celeri ingeniorum cursu, in tanta discendi sciendique cupiditate, contendentibus hominibus ad limatius quotidie genus urbanitati.-, profecto dignitas ipsa sacerdotii postulat ut, quotquot in sacris muneribus versantur, sint et habeantur eruditione, auctoritate, existimatione haud sane inferiores, «piam ceteri. Est praeterea luctandum pro fidei sanctae integritate cum adversariis apparatissimis, versutis, callidis, persaepe ingeniosis ac doctis, qui undecumque libeat, ex philosophia, ex historia, ex rerum physicarum scientia, ex recentioribus hominum repertis arma mutuari consueverunt. Atqui sacerdotes, quibus hac in re priores sustinendae sunt partes, qui possunt esse dimicationi pares, nisi in aciem descendant eodem instructu ornatuque comitati? Itaque doctrinae opus est dedant se totos, ct nullam humanitatis artem contemnere, sed omnes habere comites ac ministras ab adolescentia assuescant.

Leonis ***XIII*** *Acia* 17, 270 s.

De clericorum excardinntione et incardinatione

(Decretum S. C. Concilii *A primis Ecclesiae saeculis,* 20 iul. 1898)?

1097 (577) A primis Ecclesiae saeculis plura Sacra Concilia decreverunt? quod recentius conrirniavit Tkidentinum cap. 8, boss. 23 *de Reform,l* neminem nisi a proprio Episcopo posse ordinari.

Proprius autem alicuius Episcopus, iuxta ea quae praefinivit in primis Bonifmius Vili in Sexto Dccrct cap. *Cum nullus. De tempore Orditi.l* « intclligitur in hoc casu Episcopus dc cuius dioecesi est is, qui ad ordines promoveri desiderat, oriundus, seu in cuius dioecesi beneficium obtinet ecclesiasticum, seu habet (licet alibi natus fuerit) domicilium in eadem». Deinde cum consuetudo invaluerit, ut Episcopi familiares suos, etsi alienae dioecesis, sacris initiarent, et sancta Thidentin 1 Synodus cap. 9. sess. 23 *de Reform.l* id certis sub conditionibus probaverit, obtinuit, ut tribus prioribus titulis, originis, domicilii et beneficii, quibus ius flebat Episcopis aliquem ad ordines promovendi, quartus quoque acceuseretur, scilicet familiaritatis, Innocentius XII apostolici» literis incipientibus *Speculatores,* datis die IV novembri» ⅯDCXCIV, determinavit ac constituit quo sensu et extensione iidem essent accipiendi ad cum effectum. ut quis proprius fleret alicuius Episcopi subditus, quo legitime ordinari valeret. Quao Constitutio ut suprema lex deinde habita est. caque duce omnes quaestiones diremptae.

' [Cfr. un. 1239-1241],

' Cfr. *Disi.* 71, can. 1-4; 72, can. 2; *Caos.* 9, q. 2. can. G. 7. 9. 10; *Sexti Decretal.* (1. I. t. 9, cap. 1 s. (OI 1, 257 s. 259 8. 004 s.; 2, 975).

• CT 9, 020.

• i. o. *Serti Decretal.* 1. I. t. 9. cap. 3 (CI 2, 975 8.).

‘ CT 9, 020.

• BR 20. G02: CIC *Fontes* 1, 501.

1098 (578) Verum nostris temporibus novae contentioni frequens se praebuit occasio. Pluribus enim in locis usu receptum est ut clerici, qui e sua dioecesi digredi et in alia sibi sedem constituere desiderarent, *escardhiationem,* quam vocant, id est plenam ct perpetuam dimissionem a suo Ordinario peterent; caque innixi in alia dioecesi *incardinationem* seu adscriptionem implorarent: qua obtenta, eo ipso ut proprii novi Episcopi subditi ad ulteriores ordines suscipiendos admitterentur. Quae agendi ratio, ubi caute prudenterque adhibita fuit, absque querelis processit, sed nonnullis in locis, ubi necessaria cautio defuit, controversiis et abusibus viam saepenumero patefecit.

Quapropter End S. C. Concilii Patres, rebus omnibus mature perpensis, praesenti generali decreto haec statuenda consuerunt:

1099 (579) I0 *Excardinalionem* fieri non licere nisi iustis de causis, nec effectum undequaque sortiri, nisi incardinatione in alia dioecesi execution! domandata.

1100 (580) 2° *Incaniinationem* faciendam esse ab Episcopo non oretenus, sed in scriptis, absolute et in perpetuum, id est nullis sive expressis sive tacitis limitationibus obnoxiam; ita ut clericus novae dioecesi prorsus mancipetur, praestito ad hoc iuramento ad instar illius quod Constitutio *Speculatores* pro domicilio acquirendo praescribit.

1101 (581) 3° Ad hanc *incardinationem* deveniri non posse, nisi prius ex legitimo documento constiterit alienum clericum a sua dioecesi fuisse in perpetuum dimissum, et obtenta insuper fuerint ab Episcopo dimittente, sub secreto, si opus sit, de cius natalibus, vita, moribus ac studiis opportuna testimonia.

1102 (582) I0 Mac ratione adseriptos posse quidem ad ordines promoveri. Cum tamen nemini sint cito manus imponendae (1 T. 5, 22), officii sui noverint esse Episcopi, in singulis casibus perpendere, an, omnibus attentis, clericus adseriptus talis sit, qui tuto possit absque ulteriori experimento ordinari, an potius oporteat eum diutius probari. Et meminerint quod sicut nullus debet ordinari qui tudicio sui Episcopi non sit utilis aut necessarius suis Ecclesiis ut in cap. 16. sees. 23 *de Reform.* Tkidentinum statuit;1 ita pariter nullum esse adseribendum novum clericum, nisi pro necessitate aut commoditate dioecesis.

1103 (583) 5® Quo vero ad clericos diversae linguae et nationis, oportere ut Episcopi in iis admittendis cautius et severius procedant, ac numquam eos recipiant, nisi requisiverint prius a respectivo eorum Ordinario, et obtinuerint, secretam ac favorabilem de ipsorum vita ct moribus informationem, onerata super hoc graviter Episcoporum conscientia.

1104 (584) 6® Denique quoad laicos, aut etiam quoad clericos, qui excardinatlonis beneficio uti nequeunt vel nolunt, standum esse dispositionibus Constitutionis *Speculatores* quae, nihil obstante praesenti decreto, ratae ac firmae semper manere debent.

Facta autem de his omnibus relatione Ssiho Domino Nostro per infrascriptuin Cardinalem S. C. Concilii Praefectum, Sanatila Sua resolutionem Eminentlsslmorum Patrum benigne approbare et confirmare dignata est; contrariis quibuscumque minime obstantibus.

Leonis ***XIII*** *Acta* 18, 93-96; PF *Collect.* 2, 370 s.; AAS 2, 103 s.; CIC *Fontes* 6, 776-778.

1 CT 9, 627.

De sacramentalibus confessionibus aliis non a Seminarii Superiore non excipiendis

(Decret. S. C. S. Officii *Huic S. Conpreuationi,* 5 iul. 1899).

1105 (588) Huic S. Conin'. S. R. et U. Inquisitioni» relatum est, quod in hac Alma Urbe nonnulli Religiosarum Communitatum, necnon Seminariorum et Collegiorum Superiores, suorum alumnorum in eadem domo degentium sacramentales excipiant confezione». Ex quo quanta incommoda, immo quot gravia mala oboriri possint, nemo qui in sacris ministeriis vel mediocriter sit versatus pro comperto non habet. Ex una enim parte minuitur alumnorum peccata confitendi libertas, ipsaque confessionis integritas periclitatur; ex alia vero Superiores minus liberi esse possent in regimine communitatis, ac suspicioni exponuntur aut se notitiis in confessione habitis uti, ant benevolentiores se praebere erga alumnos, quorum confessiones excipiunt.

Quapropter ut hisce aliisque malis, quae ex huiusmodi abnsn facile oriri queunt, occurratur. Suprema haec S. Ofiicil Congregatio, de expresso Sanctissimi D. N. Leonis PP. XIII mandato, districte prohibet, ne ullus cuiusquam Religiosae Communitatis aut Seminarii aut Collegii Superior, sive maior sive minor, in hac Alma Urbe, (excepto aliquo raro necessitatis casu, de quo eius conscientia oneratur) suorum alumnorum in eadem domo manentium sacramentales confessiones audire ullo pacto audeat.

ASS 32. 64; PF *Collect. 2,* 392; CIC *Fontes* 4, 516 s.

De sacri Ordinis dignitate congruenter temporibus tuenda

(Ex Epist. Encycl. *Depuis le jour* ad Episcopos et Clerum Galliae, S sept. ‡699).

1106 (589) C'est d'abord chose évidente que, plus un office est relevé, complexe, difficile, plus longue et plus soignée doit être la préparation de ceux qui sont appelés à le remplir. Or, existe-t-il sur la terre une dignité plus haute que celle du sacerdoce, et un ministère imposant une plus lourde responsabilité, que celui qui a pour objet la sanctification de tous les actes libres de l'homme? N'est-ce pas du gouvernement des âmes que les Pères ont dit avec raison, que c'est «l'art des arts», c'est-à-dire le plus important et le plus délicat dc tous les labeurs auxquels un homme puisse être appliqué au profit de ses semblables: *ars artium regimen animarum* ›z Rien donc ne devra être négligé pour préparer à remplir dignement et fructueusement une telle mission, ceux qu'une vocation divine y appelle.

1107 (590) Avant toute chose, il convient de discerner, parmi les jeunes enfants, ceux en qui le Très-Haut a déposé le germe d'une semblable vocation. Nous savons que. dans un certain nombre de diocèses de France, grâce à vos sages recommandations, les prêtres des paroisses, surtout dans les campagnes, s'appliquent avec un zèle et une abnégation que Nous ne saurions trop louer, à commencer eux-mêmes les études élémentaires des enfants dans lesquels ils ont remarqué des dispositions sérieuses à la piété

‡ [Cfr. nn. 1143 8.].

* S. Gregorius M. *liegula Past.* 1, 1: ML 77, 14.

et des aptitudes au travail intellectuel. Les Ecoles Presbytérales sont ainsi comme le premier degré de cette échelle ascendante qui, d'abord par les petits, puis par les grands Séminaires, fera monter jusqu'au sacerdoce les jeunes gens auxquels le Sauveur a répété l'appel adressé à Pierre et à André, à Jean et à Jacques: Laissez vos filets, *suivez-moi; je veus faire de vous des pêcheurs d'hommes* (J/7 4, 19).

1108 (591) Quant aux Petits Séminaires, cette très-salutaire institution a été souvent et justement comparée à ces pépinières, où sont mises à part les plantes qui réclament des soins plus spéciaux et plus assidus, moyennant lesquels seuls elles peuvent porter des fruits et dédommager de leurs peines ceux qui s'appliquent à les cultiver. Nous renouvelons à cet égard la recommandation que, dans son *Encyclique* du 8 Décembre 1849. notre prédécesseur Pie IX adressait aux Evêques.[1] Elle se référait elle-même à une des plus importantes décisions des Pères du S. Concile de Trente. C'est la gloire de l'Eglise de France, dans le siècle présent d'en avoir tenu le plus grand compte, puisqu'il n'est pas un seul des quatre-vingt-quatorze diocèses dont elle se compose, qui ne soit doté d'un ou de plusieurs petits Séminaires.

1109 (592) Nous savons, Vénérables Frères, de quelles sollicitudes vous entourez ces institutions si justement chères à votre zèle pastoral, et Nous vous en félicitons. Les prêtres qui, sous votre haute direction, travaillent à la formation de la jeunesse appelée à s'enrôler plus tard dans les rangs de la milice sacerdotale, ne sauraient trop souvent méditer devant Dieu l'importance exceptionnelle de la mission que vous leur contiez. Il ne s'agit pas pour eux, comme pour le commun des maîtres, d'enseigner simplement à ces enfants les éléments des lettres et des sciences humaines. Ce n'est là que la moindre partie de leur tâche. Il faut que leur attention, leur zèle, leur dévouement soient sans cesse en éveil et en action, d'une part pour étudier continuellement sous le regard et dans la lumière de Dieu, les âmes des enfants et les indices significatifs de leur vocation au service des autels; de l'autre, pour aider l'inexpérience et la faiblesse de leurs jeunes disciples, à protéger la grâce si précieuse de l'appel divin contre toutes les influences funestes soit du dehors, soit du dedans. Ils ont donc à remplir un ministère humble, laborieux, délicat, qui exige une constante abnégation. Afin de soutenir leur courage dans l'accomplissement de leurs devoirs, ils auront soin de le retremper aux sources les plus pures de l'esprit de foi. Ils ne perdront jamais de vue, qu'ils n'ont point à préparer pour des fonctions terrestres, si légitimes et honorables soient-elles, les enfants dont ils forment l'intelligence, le cœur, le caractère. L'Eglise les leur confie pour qu'ils deviennent capables un jour d'être des prêtres, c'est-à-dire des missionnaires de l'Evangile, des continuateurs de l'œuvre de Jésus-Christ, des distributeurs de sa grâce et de ses sacrements. Que cette considération toute surnaturelle se mêle incessamment à leur double action

[1] [Cfr. n. 777J.

de professeurs ct d'éducateurs, et soit comme ce levain qu'il faut mélanger au meilleur froment, suivant la parabole évangélique (J/ï 13, 33), pour le transformer en un pain savoureux et substantiel.

1110 (593) Si la préoccupât ion constante d'une première et indispensable formation à l'esprit et aux vertus du sacerdoce doit inspirer le- maîtres de vos petits Séminaires dans leurs relations avec leurs élèves, c'e.-t a cette même idée principale et directrice que se rapporteront le plan des études, et toute l'économie de la discipline. Nous n'ignorons pas, Vénérables Frères, que, dans une certaine mesure, vous êtes obligés de compter avec les programmes de l'Etat et les conditions mises par lui à l'obtention des grades universitaires, puisque, dans un certain nombre de cas, ces grades sont exigés des prêtres employés soit à la direction des collèges libres, placés sous la tutelle des Evêques ou des Congrégations religieuses, soit, à l'enseignement supérieur dans les Facultés catholiques que vous avez si louablement fondées. Il est d'ailleurs d'un intérêt souverain, pour maintenir l'influence du clergé sur la société, qu'il compte dans ses rangs un assez grand nombre de prêtres ne le cédant en rien pour la science, dont les grades sont la constatation officielle, aux maîtres que l'Etat forme pour ses lycées et ses Universités.

Toutefois et après avoir fait à cette exigence des programmes la part qu'imposent les circonstances, il faut que les études des aspirants au sacerdoce demeurent fidèles aux méthodes traditionnelles des siècles passés. Ce sont elles qui ont formé les hommes éminents dont 1'Eglise de France est fière à si juste titre, les l'étau, les Thomassin. les Mabillon et tant d'autres, sans parler de votre Bossuet, appelé l'aigle de Meaux, parce que, soit par l'élévation des pensées, soit par la noblesse du langage, son génie plane dans les plus sublimes régions de la science et de l'éloquence chrétienne. Or, c'est l'étude des belles lettres qui a puissamment aidé ces hommes à devenir de très vaillants et utiles ouvriers au service de 1'Eglise, et les a rendus capables de composer des ouvrages vraiment dignes de passer à la postérité et qui contribuent encore de nos jours à la défense et à la diffusion de la vérité révélée.

1111 (594) En effet, c'est le propre des belles lettres, quand elles sont enseignées par dos maîtres chrétiens et habiles, do développer rapidement dans l'âme des jeunes gens tous les germes de vie intellectuelle et morale, en même temps qu'elles contribuent à donner au jugement, de la rectitude et de l'ampleur, et au langage, de l'élégance et de la distinction.

Cette considération acquiert une importance spéciale quand il s'agit des littératures grecque et latine, dépositaires des chefs-d'o-uvre de science sacrée (pie l'Egîise compte à bon droit parmi ses plus précieux trésors. 11 y a un demi-siècle, pendant cette période trop courte de véritable liberté, durant laquelle les Evêques de France pouvaient se réunir et concerter les mesures qu'ils estimaient les plus propres à favoriser les progrès do la religion et, du même coup, les plus profitables à la paix publique, plusieurs de vos Conciles provinciaux, Vénérables Frères, recoin-

mandèrent de la façon la plus expresse la culture de la langue et de la littérature latines. Vos collègues d'alors déploraient déjà que, dans votre pays, la connaissance du latin tendit à décroître.[1]

1112 (595) Si depuis plusieurs années, les méthodes pédagogiques en vigueur dans les établissements de l'Etat réduisent progressivement l'étude de la langue latine, et suppriment des exercices de prose et de poésie que nos devanciers estimaient à bon droit devoir tenir une grande place dans les classes des collèges, les petits Séminaires se mettront en garde contre ces innovations inspirées par des préoccupations utilitaires, et qui tournent au détriment de la solide formation de l'esprit. A ces anciennes méthodes, tant de fois justifiées par leurs résultats, Nous appliquerions volontiers le mot de S. Paul à son disciple Timothée, et avec l'Apôtre, Nous vous dirions. Vénérables Frères, *Gardez en le dépôt* (1 *Tin* 6, 20), avec un soin jaloux. Si un jour, ce qu'à Dieu ne plaise, elles devaient disparaître complètement des autres écoles publiques, que vos petits Séminaires et; collèges libres les gardent avec une intelligente et patriot¡que sollicit ude. Vous imiterez ainsi les prêtres de Jérusalem qui. voulant soustraire à de barbares envahisseurs le feu sacré du Temple, le cachèrent de manière à pouvoir le retrouver et à lui rendre toute sa splendeur, quand les mauvais jours seraient passés (2 *21.* 1, 19-22).

1113 (596) ['ne fois en possession de la langue latine, qui est comme la clef de la science sacrée, et les facultés de l'esprit suffisamment développées par l'étude des belles lettres, les jeunes gens qui se destinent au sacerdoce passent du petit au Grand Séminaire. Ils s'y prépareront, par la piété et l'exercice des vertus cléricales, à la réception des saints Ordres, en même temps qu'ils s'y livreront à l'étude de la Philosophie et de la Théologie.

1114 (597) Nous le disions dans Notre Encyclique *Aeterni Patris,*[1] dont Nous recommandons de nouveau la lecture attentive à vos séminaristes et à leurs maîtres, et Nous le disions en Nous appuyant sur l'autorité de S. Paul: c'est par les vaines subtilités de la mauvaise philosophie, *per philosophiam et inanem fallaciam (Col.* 2,8), que l'esprit des fidèles se laisse le plus souvent tromper et que la pureté de la foi se corrompt parmi les hommes. Nous ajoutions, et les événements accomplis depuis vingt ans ont bien tristement confirmé les réflexions ct les appréhensions que Nous exprimions alors: « Si l'on fait attention aux conditions critiques du temps où nous vivons, si l'on embrasse par la pensée l'état des affaires tant publiques que privées, on découvrira sans peine que la cause des maux qui nous oppriment, comme de ceux (pii nous menacent, consiste en ceci que des opinions erronées sur toutes choses, divines et humaines, des écoles des

[1] « Porro linguam latinam apud nos obsolescere neo quisquam est qui nesciat, ct viri prudente.-, conqueruntur. Discitur tardissimo, celerrime dediscitur ». *Litterae Synod.* Patrum C'oncil. *Prvv.* Parisiensis (an. 1849) 4: Mansi 43, 534; CL 4, 8B.

• [Cfr. nn. 900-934].

HIS (601) Viennent ensuite les sciences sacrées proprement dites, à savoir la Théologie dogmatique et la Théologie morale. l'Ecriture Sainte, l'Histoire ecclésiastique et le Droit Canon. Ce sont là les sciences propres au prêtre. Il en reçoit une première initiation pendant son séjour au grand Séminaire; il devra en poursuivre l'étude tout le reste de sa vie.

1119 (602) La Théologie, c'est la science des choses do la foi. Elle s'alimente, nous dit le Pape Sixte-Quint, à ces sources toujours jaillissantes qui sont les Saintes Ecritures, les décisions des Papes, les décrets des Conciles.[1]

Appelée positive et spéculative, ou scolastique suivant la méthode qu'on emploie pour l'étudier, la 'rhéologie ne se borne pas à proposer les vérités à croire; (lie en scrute le fond intime, elle en montre les rapports avec la raison humaine, et à l'aide des ressources que lui fournit la vraie philosophie, elle les explique, les développe, et les adapte exactement à tous les besoins de la défense et de la propagation de la foi. A l'instar de Béséléel, à qui le Seigneur avait donné son esprit de sagesse, d'intelligence et de science, en lui confiant la mission de bâtir son Temple, le théologien [2] taille les pierres précieuses des divins dogmes, les assortit avec art. et par l'encadrement dans lequel il les place, en fait ressortir l'éclat, le charme et la beauté »?

C'est donc avec raison que le même Sixte-Qi Tnt appelle cette théologie (et il parle spécialement ici de la théologie scolasi ique) un don du ciel et demande qu'elle soit maintenue dans les écoles et cultivée avec une grande ardeur, comme étant ce qu'il y a de plus fructueux pour l'Eglise.[3]

1120 (603) Est-il besoin d'ajouter que le livre par excellence où les (-lèves pourront étudier avec plus de profit la théologie scolastique, est la *Somme Théologique* de St. Thomas d'Aqüin î Nous voulons donc que les professeurs aient soin d'en expliquer à tous leurs élèves la méthode, ainsi que les principaux articles relatifs à la foi catholique.

Nous recommandons également que tous les Séminaristes aient entre les mains et relisent souvent le livre d'or, connu sous le nom de *Catéchisme du SI. Concile de Trente* ou *Catéchisme Romain,* dédié à fous les prêtres investis de la charge pastorale *(Catechismus ad parochos).* Remarquable à la fois par la richesse et l'exactitude de la doctrine et par l'élégance du style, ce catéchisme est un précieux abrégé de toute la théologie dogmatique et morale. Qui le posséderait à fond, aurait toujours à sa disposition les ressources à l'aide desquelles un prêtre peut prêcher avec fruit, s'acquitter dignement de l'important ministère de la confession et de la direction dos âmes, et être en état de réfuter victorieusement les objections des incrédules.

[1] Const. Ap. *Triumphantis Icrusakm* (11 mart. 1588) 4 10: BR 8, 1009 b. [C£r. n. 918].
[2] *Ex.* 31. 2 s.; 35, 30-36, 1.
[3] • Pretiosas divini dogmntia gemmas insculpe, fideliter coapta, adorna sapienter; adiioe iplendorom, gratiam, venustatem •. S. Vixcentivs Lin. *Commonti.* 1, 22: ML 50, 667.
[4] Const. Ap. *Triumphantis Icrusalcm* (14 aug. 1588) J 10: BR 8, 1009 b. [Cfr. n. 918).

1121 (604) Au sujet de l'étude des Saintes Ecritures, Nous appelons de nouveau votre attention, Vénérables Frères, sur les enseignements que Nous avons donnés dans Notre Encyclique *Drovidenlissimus Deus,'* dont Nous désirons que les Professeurs donnent connaissance à leurs disciples, en y ajoutant les explications nécessaires. Ils les mettront spécialement, en garde contre des tendances inquiétantes qui cherchent à s'introduire dans l'interprétation de la Bible, et qui, si elles venaient à prévaloir, ne tarderaient pas à en ruiner l'inspiration et le caractère surnaturel. Sous le spécieux prétexte d'enlever aux adversaires de la parole révélée l'usage d'arguments qui semblaient irréfutables contre l'authenticité et la véracité des Livres Saints, des écrivains catholiques ont cru très habile de prendre ces arguments à leur compte. En vertu de cette étrange et périlleuse tactique, ils ont travaillé, de leurs propres mains, à faire des brèches dans les murailles de la cité qu'ils avaient mission de défendre. Dans Notre Encyclique précitée, ainsi que dans un autre document, Nous avons fait justice de ces dangereuses témérités.l Tout en encourageant nos exégètes à se tenir au courant des progrès de la critique. Nous avons fermement maintenu les principes sanctionnés en cette matière par l'autorité traditionnelle des Pères et des Conciles, et renouvelés de nos jours par le Concile DU VATICAN î?

1122 (605) L'Histoire de l'Eglise est comme un miroir où resplendit la vie de l'Eglise à travers les siècles. Bien plus encore que l'histoire civile et profane, elle démontre la souveraine liberté de Dieu et son action providentielle sur la marche des événements. Ceux qui l'étudient ne doivent jamais perdre de vue qu'elle renferme un ensemble de faits dogmatiques, qui s'imposent à la foi et qu'il n'est permis à personne de révoquer en doute. Cette idée directrice et surnaturelle qui préside aux destinées de l'Eglise est en même temps le flambeau dont la lumière éclaire son histoire. Toutefois, et parce que l'Eglise, qui continue parmi les hommes la vie du Verbe incarné, se compose d'un élément divin et d'un élément humain, ce dernier doit être exposé par les maîtres et étudié par les élèves avec une grande probité. Comme il est dit au livre de Job, *Dieu n'a pas besoin de nos mensonejes (Ib* 13, 7).

L'historien de l'Eglise sera d'autant plus fort pour faire ressortir sou origine divine, supérieure à tout concept d'ordre purement terrestre et naturel, qu'il aura été plus loyal à ne rien dissimuler des épreuves que les fautes de ses enfants, et parfois même de ses ministres, ont fait subir à cette Epouse du Christ dans le cours des siècles. Etudiée de cette façon, l'histoire de l'Eglise, à elle toute seule, constitue une magnifique et concluante démonstration de la vérité et de la divinité du Christianisme.

* d. (l. 18 nov. 1893 [Cfr. nn. 1024-1056].

l «Genus *interpretandi audax atque immodice liberum* ». Lettre au Ministre général des Frères Mineurs, 25 nov. 1898: *Leonis NIII Acta* 18, 188 s.

• Sors. 3 (24 apr. 1870) Const, dogm. *De Fide cath.* et can. *De Revel.* I; *De Fide* 4: ASS 5, 461. 463 s. 470; CL 7, 249-251. 235.

1123 (606) Enfin, pour achever le cycle des études par lesquelles les candidats au sacerdoce doivent se préparer à leur futur ministère, il faut mentionner le Droit Canonique, ou science des lois et de la jurisprudence de l'Eglise. Cette science se rattache par des liens très intimes et très logiques à celle de la Théologie, dont elle montre les applications pratiques à tout ce qui concerne le gouvernement de l'Eglise, la dispensation des choses saintes, les droits et les devoirs de ses ministres, l'usage des biens temporels, dont elle a besoin pour l'accomplissement do sa mission. « Sans la connaissance du Droit canonique (disaient fort bien les Pères d'un de vos conciles provinciaux), la théologie est imparfaite, incomplète, semblable à un homme qui serait privé d'un bras. C'est l'ignorance du droit canon qui a favorisé la naissance et la diffusion de nombreuses erreurs sur les droits des Pontifes Romains, sur ceux des évêques, et sur la puissance que l'Eglise tient de sa propre constitution, dont elle proportionne l'exercice aux circonstances ».[1]

1124 (607) Nous résumerons tout ce que Nous venons de dire sur vos petits et vos grands Séminaires par cette parole de S. Paul, que Nous recommandons à la fréquente méditation des maîtres et des élèves de vos athénées ecclésiastiques: *O Timothée, gardez avec soin le dépôt qui vous a été confié. Fuyez les profanes nouveautés de paroles et les objections qui se couvrent du faux nom de science; car tous ceux qui en ont fait profession, ont erré au sujet de la foi* (1 *Tm* 6, 20 s.).

Aeonfe *XIII Acta* 19, 160-174; PF *Collect.* 2, 48G-490; CIC *Fontes* 3, 544-550.

De Seminariis cum Collegiis non admiscendis et de rusticationis domo pro clericis

(Ex Epist. *Paternae providaeque* ad Episcopos Brasilia©, 18 sept. 1899).

1125 (608) Sunt quaedam tamen ad rei catholicae profectum ita necessaria, ut ea semel attigisse non satis sit; commemorari saepius et commendari velint. Huc potissimum pertinet cura in Seminariis collocanda, quorum cum statu fortuna Ecclesiae coniungitur maxime. In eorum igitur disciplina instauranda illud in primis cordis est, quod nonnulli sacrorum antistites iam feliciter praestiterunt, ut separatis aedibus, suisque seorsim institutis ac legibus, degant alumni, qui spem afferant sese Deo mancipandi per sacros ordines, eorumque domus retineant *Seminarii* nomen; aliae, instituendis ad civilia munia adolescentibus, Convictus vel Collegia episcopalia nuncupentur. Quotidiano enim usu constat, mixta Seminaria Ecclesiae consilio ac providentiae minus respondere; ea contubernia cum laicis causam esse quamobrem clerici plerumque a sancto proposito dimoveantur. Hos decet vel a prima aetate iugo Domini assuescere, pietati vacare plurimum, inservire sacris ministeriis, vitae sacerdotalis exem-

1 Cfr. Condi# Prot*. *Burdígalen,* a. 1868, c. 10, 3, 1; CL 4, 841.

pio conformari. Arcendi ergo mature a periculis, seiungendi a profanis, instituendi iuxta propositas a sancto Carolo Borromaeo leges saluberrimas,[1] quemadmodum in Europae Seminariis praecipuis fieri videmus.

1126 (609) ¡gadem vitandi periculi ratio suadet ut comparetur alumnis rusticatio ad feriandum, nec arbitrium relinquatur suae cuique ipsorum adeundae familiae. .Multa enim pravitatis exempla manent incautos, praesertim in colonicis iis domibus, ubi operariorum familiae glomerantur; quo fit ut, in iuveniles cupiditates proni, aut ab incoepto deterreantur, aut sacerdotes futuri sint offensioni populo. Rem istic iam tentatam feliciter a quibusdam Episcopis maxime commendamus, auctoresque sumus vobis, Venerabiles Fratres, ut facta communiter eiusmodi lege, adolescentis cleri tutelae melius in posterum prospiciatis.

Zzonùr ***XIII*** *Acta* 19, 191 s.

De arcendis clericis ab ope utcumque ferenda bellis intestinis et politicis contentionibus

(Decr. S. C. Concilii ***In*** *perturbationibus,* 12 iul. 1900).

1127 (610) In perturbationibus et intestinis bellis, quibus aliquoties civiles status exagitantur, ultimis hisce annis interdum accidit, ut ecclesiastici viri, partium studio abrepti, uni vel alteri politicae factioni ultro se manciparent, et pro ea contra canonicas leges plura agere et moliri non vererentur, fidentes absolutionem in posterum se facile consecuturos.

Tam gravi malo occurrere cupiens Ssmus D. X. Leo l'p. XIII, inhaerendo dispositionibus SS. Concilii Tridentini sess. 14, *de reform,* in prooem. et cap. 4, nec non sess. 22, *de reform,* cap. i,- et prae oculis habita doctrina Benedicti XIV in *Insl.il.* 101,§ per praesentes S. C. Concilii litteras statuit atque decernit, ut in posterum quisquis ex clero, ut intestinis bellis et politicis contentionibus opem utcumque ferat, proprium residentiae locum absque insta causa, quae a legitima ecclesiastica auctoritate recognita sit, deseruerit, vel clericales vestes exuerit, quamvis arma non sumpserit, of. humanum sanguinem minime fuderit; et eo magis qui in civili bello sponte sua nomen militiae dederit, aut bellicas actiones quomodocumque dirigere praesumpserit, etsi ecclesiasticum habitum retinere pergat; ab Ordinum et graduum exercitio, et a quolibet ecclesiastico officio et beneficio suspensus illico et ipso facto maneat; et inhabilis praeterea fiat ad quaelibet officia aut beneficia ecclesiastica in posterum asse-
quenda, donec ab Apostolica Sede restitutus non fuerit, sublata ad hunc

[1] CAKOLU8 Bonn. *Institutiones ad universum Seminarii regimen pertinentes:* nec non *Regole cl ordini del Seminario di Milano*,* in: *Acta Eccl. Mcd.* 3, 93-146 ot 1268-1285.

[1] MÀN8X 33, 102 8. 133.

[’] *Bened.* ***XIP*** *Opera* 10, 132-439.

effectum respecti vis dioecesium Ordinariis qualibet dispensandi potestate, etiamsi amplissimis, sive solitis (ut vocant) sive extraordinariis facultatibus rehabilitandi clericos gaudeant.

PF *Collect.* 2, 408 s; ASS 33, 53 s.; CIC *Fontes* 6, 789 e.

De maxima ecclesiasticae institutionis Romanae utilitate

(Ex Epist. *Omnibus compertum* ad Patriarcham ct Episcopos Gracco-Melohitas, 21 ini. 1900).

1128 (611) Pluies alumnos ex eadem natione graeco-melchita, Nostris expensis, Romae in Athanasiano Collegio instituendos curamus, ut ad fontem ipsum catholicam veritatem hauriant, et unitatis centrum, quod in Sede Apostolica divinitus constitutum est, venerari coram atque adamare adsuescant.1

Leonia ***XIII*** *Acta* 20, 200.

Dc Roma ministrorum sacrorum altrice atque magistra praeclarissima

(Ex Litt. Ap. *Hei Catholicae,* de Collegio Clericorum Lusitanorum in Urbe condendo, 20 oct. 1900).

1129 (612) Consiliorum omnium illud in primis secundum optata Nostra cessit, quod est de adolescentibus ad sacerdotale munus exquisitiore quadam cultura formandis: quo uno beneficio omnia propemodum Ecclesiae praesidia continentur.

... Multum quidem operae ac laboris in huius deflexu aetatis episcopi contulerunt, ut imminuti cleri reficeretur numerus et legitima disciplina vigeret, inventLutis sacrae vel excitatis contuberniis vel restitutis. Nihilominus iidem multa adhuc desiderari professi sunt, nec satis ecclesiis suis consultum tore consuerunt, nisi Collegium in Urbe conderetur clericis instituendis, ex omni Lusitania delectis. In hoc enimvero quasi perfugio, prope veneranda sepulcra Apostolorum Principum augustamque Petri cathedram, multo licet plenius saluberrimam haurire doctrinam, quae Dei ministros deceat; hic ad probatissimae disciplinae solidaeque pietatis consuetudinem sanctius adduci; hic multiplici rerum ope ea arma expeditius instruere, quibus inuniti, boni Christi milites, perutile religioni neque minus civitati exhibeant ministerium. Res in usu versatur, quum neminem profecto lateat, quantam fecerint et faciant messem, non modo ceteri exterorum collegiorum et sodalitatum alumni, sed unus etiam aut alter e Lusitanis ipsis, quorum prima aetas altricem Romam habuerit atque magistram.

*Leonte:****XIII*** *Acta* 20, 289 s.

1 Cfn Litt. Ap. *Benigna hominum parens,* quibus Collegium Clericorum Armeniorum canonice in Urbe erigitur, 1 mart. 1883: *Leonte* ***XIII*** *Acta* 3, 195.

De Christianis scriptoribus graecis et latinis cognoscendis

(Ex Epist. *Ea disciplinae ratio* ad Thomam Ludovicum, eplsc. Namurcensem, 20 mal. 1901).

1130 (614) Ea disciplinae ratio quae adolescentes. In sacris praesertim Seminariis, sic vult ad litteras institui ut, praeter exemplaria veterum graeca et latina diligenter versanda, etiam clariores o Christianis scriptoribus cognoscunt et quanti dignum est faciant, non caret profecto sua laude; quod ipsum alias Sedes Apostolica per occasionem significavit.[1]... In quo tamen moderatoris ducisque opus est prudentia; ncque ea certe defutura est. tute evigilantibus curis. Tunc enim certius ubcriusque res proficiet, quum alumni iam sibi facultatem scribendi et indicii elegantiam satis paraverint, ex eorum scilicet praeceptis atque exemplis qui, probo nosti, ipso testimonio usuque Sanctorum Patrum explorat iquc fructuum perpetua copia, omnis humanitatis iurc habentur magistri optimi. Cauto igitur studio fiet ut ea quae alumni sacrorum, dicendo vel scribendo, de religione efferant, utraque optabili laude commendentur, et pie permoventis animos veritatis et aptae tantis rebus dignitatis.

Leonis ***XIII*** *Acta* 21, SG s.

Dc clericis solitili pietate et eximia doctrina summopere instituendis

(Ex Motu Proprio *La vasta e ben diretta coltura,* dc Collegio Apost. Leonlano in Urbe condendo, 31 aug. 1901).

1131 (615) La vasta e ben diretta coltura del Clero, estesa non solo alle scienze filosofiche e teologiche, ina ancora ad una cognizione profonda di tutte le altre discipline atte a formare uomini eminenti per eletto ingegno, per illuminata dottrina e soda pietà, per poi condurli al più alto grado di perfezione nei molteplici ministeri ecclesiastici, Ci fu in ogni tempo sommamente a cuore, tanto che ad avviare sacerdoti al conseguimento di queste esimio qualità, furono ispirati non pochi atti del Nostro Pontificato. Il che fu da Noi sempre ritenuto di suprema necessità, giacché ben chiaro apparisce che al saggio o prudente governo di una Diocesi, di un Istituto, di un Seminario, di una Parrocchia è intimamente connesso il bene e la salute del popolo cristiano.

Leonia ***XIII*** *Acta* 21, 150.

De sacrae militiae tironibus in patria sua et Romae educandis

(Ex Litt. Ap. *Quac mari sinico,l 17* sopt. 1902).

1132 (61G) VI. *De Seminariis.* - Quanti faciat Ecclesia adolescentium Seminaria, qui in cleri spem educantur, perspicere licet ex Tridentinae Synodi decreto,[3] quo ea primum sunt instituta. Oportet idcirco Episcopos omnem operam industriamque impendere ut domum in sua quisque dioecesi ha-

‘ [Cfr. n. 795).
* pro Insulis Philippine.
’ [Cfr. nn. 290-296].

beat, in (piam tirunculi militiae sacrae *a teneris annis* recipiantur atque ad vitae sanctimoniam et ad minores maioresque disciplinas formentur. Consultius autem erit si adolescentes, qui litteris student, aliis utantur aedibus; aliis vero iuvenes, qui, litterarum cursu emenso, in philosophiam ac theologiam incumbunt. Utrobiquo autem alumni perpetuo degant quoad sacerdotio, si meriti quidem fuerint, initientur; nulla unquam, nisi ex gravi causa, facultate facta ad suos remeandi. Seminarii regimen Episcopus optimo cuique demandet, sive e saeculari clero sive e regulari, qui scilicet prudentia usuque praestet vitaeque sanctitate praecellat. Quae autem a Nobis Nostrisque decessoribus saepe sunt edicta, abunde docent quo pacto quove modo in sacris Seminariis studia sint ordinanda. Sicubi vero Seminarium desit, Episcopus alumnos dioecesis suae, in viciniorum dioecesium Seminariis educandos curabit. Nulla insuper ratione permittant Episcopi ut Seminarii aedes ulli pateant, nisi iis adolescentibus qui spem afferant sese Deo per sacros ordines mancipandi. Qui vero ad civilia munia institui volent, alias, si res sinunt, obtineant aedes, quae convictus vel collegia episcopalia nuncupentur.

1133 (617) Illud denique cavendum summopere, ex Apostoli praecepto, ne cuipiam Episcopi cito manus imponant (1 *T.* 5, 22); sed eos tantum ad sacra evehant, sacrisque tractandis adhibeant, qui diligenter explorati, debitaque scientia ac virtute exculti, ornamento dioecesis usuique esse possint. E Seminario autem egressos ne sibi permittant penitus; sed, ut vitent otia nec sacrarum scientiarum studia intermittant, consilium est quam optimum illos, quinquennio saltem a sacerdotio suscepto, periculo quotannis subiicere de re dogmatica et morum, coram doctis gravibusque viris faciendo.

1134 (618) Quia vero aedes Romae patent etiam iuvenibus e Philippinis insulis qui maioribus disciplinis dare operam velint; pergratum Nobis eveniet si Episcopi delectos subinde adolescentes huc mittent, qui religionis scientiam, in ipso veritatis centro acquisitam, cum suis deinde civibus utiliter communicent. Sancta autem haec Sedes pro sua parte curabit opportunis modis ad potiorem culturam melioremque ecclesiasticam formam clerum saecularem provehere ita ut apto tempore reperiatur idoneus qui cleri regularis partes in pastoralis muneris procuratione suscipiat.

Leonis ***XIII*** *Acta* 22, 199 b.

De cura et usu Archivorum seu Tabulariorum et Bibliothecarum

(Litt. circuì. *Le cure* Secretoriae Status ad Italiae Episcopos, 30 sept. 1902)?

1135 (619) Le cure delle religiose e civili memorie furon sempre stimate argomento di eletta cultura, siccome, per lo contrario, Il disprezzo dei monumenti storici si ebbe sempre qual contrassegno di animi inculti. È perciò che fin dai piti florenti secoli dell'antica civiltà vediamo tramandati ai posteri gli esempi delle avite virtù: perciò ancora la Chiesa Cattolica nulla ebbe più a cuore che di trasmettere intatta ai suoi Agli l'eredità della sua sto-

1 [Cfr. n. 547].

ria. È noto poi come la Società Cristiana, fin dupli stessi suoi inizi sia^i mostrata adorna di tale pregio, e come nelle età susseguenti, essa, pur mirando anzitutto al bene soprannaturale delle anime, abbia tuttavia acquistate sempre nuove benemerenze del civile progresso. Non devesi peraltro dimenticare che parte precipua delle provvide sollecitudini della Chiesa a favore delle sacre c profane memorie l'ebbero i Romani Pontefici. Imperocché per oliera loro furono adunati immensi tesori letti-rari e artistici nello *Scrinio,* nclT./r-cAirio, e nella *Biblioteca Apostolica,* traendone emolumento non meno il sacro Ministero che la cultura degli studiosi. Che se nel corso dei secoli tali pontificie provvidenze non poterono sfuggire a gravi danni per invasioni straniere o per pubbliche calamità, è manifesta nondimeno la diligenza usata dai Sommi Pontefici nell'ovviare ai mali e nel salvare dall'oblio gran parte della storia.

1136 (620) Laonde, la Santità di Nostro Signore, emulando gli esempi dei Suoi predi ci bori, rivolse, fin dai primordi del Suo Pontificato, speciali cure all'incremento delTArchivio e della Biblioteca Vaticana,[1] o li volle eziandio, per quanto le presenti condizioni il consentono, aperti alle indagini di tutti i dotti, senza distinzione veruna. Da tali sapienti premure molti vantaggi provennero alla Religione cd alla Scienza, ed unanime ancora ed universale fu la riconoscenza mostrata alla Santità Sua. — Ma la Suprema vigilanza della Santa Sede non potè dimenticare le somiglianti ricchezze possedute da Istituti ecclesiastici, e soggette all'ordinaria potestà episcopale del pari che all'alta giurisdizione del Sommo Pontefice. E giustamente temendosi che tuli preziosi, ed, all'età nostra insidiati monumenti di fede, di sacra disciplina, di lettere e di arti non avessero a soffrire alcun danno, il Santo Padre richiamò su di essi la particolare attenzione dei Vescovi con la circolare del 30 Agosto 1898, emanata dalla S. Congregazione del Concilio. Perchè poi gli Ordinari d'Italia fossero preceduti ed animati dall'esempio della Sede Apostolica, Sua Santità si degnò disporre che nella Biblioteca Vaticana si attendesse a riparare con tutte le cautele necessarie i preziosi (odici Capitolari, e che si preparassero idonei custodi delle Biblioteche Capitolari,

1137 (621) Animato pertanto dalla stessa sollecitudine, e consapevole delle speciali difficoltà che si frappongono al regolare andamento degli Archivi diocesani, l'Augusto Pontefice si è indotto, oltreché ad inculcare l'osservanza delle precedenti esortazioni, a rivolgere, per mezzo dei Vescovi, opportune Istruzioni a tutti gli Istituti ecclesiastici da essi dipendenti, e ad offrire ni medesimi Istituti l'aiuto degli Amministratori della Biblioteca e dell'Archivio Vaticano, perchè se ne avvantaggino nella formazione di valenti custodi e nei casi di straordinarie difficoltà.

So non che, persuaso del valido concorso che l'Episcopato Italiano può apportare airademplmcnto dei Suoi provvidi desideri, il Santo Padre non vuol tralasciare di rivolgergliene vivo l'invito. Affinchè poi sia resa vie più agevole l esccuzione degli esposti disegni, per ordine di Sun Santità trasmetto ai singoli Ordinari opportune *Istruzioni,* alla osservanza delle quali essi sono esortati a vegliare solleciti in tutti gli atti del loro ministero, e specialmente nelle visite Pastorali, prendendo in questi incontri notizia e cura dei cimeli letterari e artistici, negletti, forse, od ignorati nelle varie Chiese. Stima inoltre il Santo Padre che nelle Diocesi d'Italia sia molto giovevole promuovere la formazione di *Bibliotecari* e di *Archivisti:* imperocché costoro poti anno non solo custodire, ma illustrare gli Archivi ecclesiastici, e saranno altresì in grado di occupare degnamente nei Seminari lo Cattedre di Storia c di Sacra Liturgia, e di infondere nuova vita alle pubblicazioni accademiche.

Ex Archivo Secretarine Status.

[1] Cfr. Motu Proprio *Quanto (fraudi e provvide* (9 sept. 1878): Motu Proprio *Augustum* (I oct. 1888) et adnexae « Ordinatione» »; *Leonis* ***XIII*** *Acta* 1, 112-138; S, 326-366.

[1] Sequitur *Forma di Regolamento per la custodia e Vuso degli Archivi e delle Biblioteche Ecclesiastiche:* EC (Homa 1938) nn. 622-691.

De clero Instituendo dirigendoque

(Epist. Encycl. *Fin dal principio* ad Episcopos Italiae, 8 dec. 1902).

1138 (692) I. Fin dal principio del Nostro Pontificato, ponendo Noi monte alle gravi condizioni della società, non tardammo a riconoscere, come uno dei più urgenti doveri dell'Apostolico ufficio fosso quello di rivolgere specialissime cure alla educazione dei Clero. Vedevamo infatti che ogni Nostro divisamente ad operare nel popolo una restaurazione di vita cristiana sarebbe tornato in vano, ove nel ceto ecclesiastico non si serbasse integro e vigoroso lo spirito sacerdotale. Pertanto mai non cessammo, quanto era da Noi, di provvedervi, sia con opportune istituzioni, sia con parecchi documenti diretti a tale intento. Ed ora una particolare sollecitudine verso il Clero d'Italia Ci muove, Venerabili Fratelli, a trattare ancora una volta un argomento di si grande rilievo. — Bello invero e continue testimonianze esso ne porge di dottrina, di pietà, di zelo; tra le quali Ci piace di additar con lode l'alacrità onde, secondando l'impulso e la direzione dei Vescovi, coopera al movimento cattolico che Ci è sommamente a cuore. Non possiamo tuttavia dissimulare la preoccupazione dell'animo Nostro al vedere come da qualche tempo vada qua e là serpeggiando una cotai brama d'innovazioni inconsulte, così rispetto alla formazione, come all'azione multiforme dei sacri ministri. Ora è facile avvisare le gravi conseguenze che sarebbero a deplorarsi, ove a siffatte tendenze innovatrici non si apportasse pronto rimedio. — Ond'é che a preservare il clero italiano dalle influenze perniciose dei tempi, stimiamo cosa opportuna, Venerabili Fratelli, richiamare in questa Nostra lettera i veri e invariabili principi che debbono regolare l'educazione ecclesiastica e tutto il sacro ministero.

1139 ((>93) 2. Il Sacerdozio cattolico, divino nella sua origine, soprannaturale nella sua essenza, immutabile nel suo carattere, non è tale istituzione che possa accomodarsi alla volubilità delle opinioni e dei sistemi umani. Partecipazione del sacerdozio eterno di Gesù Cristo, esso deve perpetuare fino alla consumazione dei secoli la missione stessa dal divin Padre affidata al suo Verbo Incarnato: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos (I.* 20, 21; cf. 17, 18). Operare la salute, eterna delle anime sarà sempre il grande mandato, a cui esso non potrà mai venir meno; come, por fedelmente attuarlo, non dovrà mai cessar di ricorrere a quei soprannaturali presidi e a quelle norme divine di pensiero e di azione che gli diè Gesù Cristo, quando inviava i suoi Apostoli per tutto il mondo a convertire i popoli al Vangelo? Quindi S. Paolo nelle sue lettere vien ricordando, non essere altro il Sacerdote che il *legato,* il *ministro di Cristo,* il *dispensatore dei suoi misteri* (2 Cr 5, 20; 6. 4; 1 *Cr* 4, 1). e ce lo rappresenta quasi collocato in luogo eccelso,3 quale intermediario fra il cielo e la terra per trattare con Dio gl'interessi sommi deH'uman genere, che sono quei della vita sempiterna.

1 (Ctr. n. 1231).
• Cfr. *MI.* 28, 19; *Me.* 16, 15.

Tale il concetto, che i Libri santi ne danno del Sacerdozio cristiano, cioè di un'istituzione soprannaturale, superiore a tutti gl'istituti terreni e affatto separata da essi corne il divino dall'umano. — La stessa alta idea emerge chiara dalle opere dei Padri, dal magistero dei Romani Pontefici e dei Vescovi, dai decreti dei Concili, dall'unanime insegnamento dei Dottori e dello Scuole cattoliche. Che anzi tutta la tradizione della Chiesa è una voce sola nel proclamare che il Sacerdote è un *altro Cristo,* e che il Sacerdozio *si esercita bensì in terra ma va meritamente annoveralo tra gli ordini del cielo,*[1] *poiché gli son date da amministrare cose del tatto celesti, egli* è *conferito un potere che Dio non affidò neppure agli Angeli;*[1] potere e ministero che riguardano il governo delle anime, ossia *l'arte delle arti.*[1] Perciò educazione, studi, costumi, quanto insomma si attiene alla disciplina sacerdotale, venne sempre dalla Chiesa considerato come un tutto a sé, non pur distinto, ma separato altresì dalle ordinarie norme del vivere laicale. — Tal distinzione e separazione deve dunque rimanere inalterata anche ai tempi nostri, e qualunque tendenza ad accomunare o confondere l'educazione e la vita ecclesiastica con la educazione e la vita laicale, ha da giudicarsi riprovata nonché dalla tradizione dei secoli cristiani, ma dalla dottrina stessa apostolica e dagli ordinamenti di Gesù Cristo.

INO 194) 3. Certamente nella formazione del clero e nel ministero sacerdotale ragion vuole che si abbia riguardo alle varie condizioni dei tempi. Quindi è ben lungi da Xoi il pensiero di rigettare quei mutamenti che rendano l'opera del Clero sempre più efficace nella società in mezzo a cui vive; che anzi appunto per tale considerazione Ci è sembrato conveniente di promuovere in esso una più solida e squisita coltura, e di aprire un campo più largo al suo ministero. -Ma ogni altra innovazione che potesse recar qualche pregiudizio a ciò ch'è essenziale al sacerdote, dovrebbe riguardarsi come adatto biasimevole. Il sacerdote è sopra tutto costituito maestro, modico e pastore delle anime, e guida ad un tino che non si chiude nei termini della vita presente. Ora non potrà egli mai corrispondere appieno a così nobili uilici, se non sia, quant'é mestieri, versato nella scienza delle coso sacre e divine; se non sia fornito a dovizia di quella pietà che ne fa un *uomo di Dio* (1 *Tm* 6, 11; cf. 2 *Tm* 3, 17); se non ponga ogni cura in avvalorare i suoi insegnamenti colla efficacia dell'esempio, conforme all ammonimento dato ai sacri pastori dal Principe degli Apostoli: *Forma facti gregis ex animo* (1 /7 5, 3). Comunque volgano i tempi, e le condizioni sociali cangino e si tramutino, queste sono le proprie e massime doti che debbono rifulgere nel Sacerdote cattolico, giusta i principi della fede; ogni altro corredo naturale od umano, sarà certo commendevole, ma non avrà, rispetto all'uificio sacerdotale, che una secondaria e relativa importanza.

[1] «Sacerdotium enim in terra peragitur, sed caelestium ordinum classem obtinet: et iuro quidem merito ». S. IOHANNES Cimvs.Pe *Sacerd.* 3, 4: MG 4S, 642.

[*] «Etenim qui terram incolunt in caque commorantur, ad en quae in caelis sunt dispensanda commissi sunt, potestatemque acceperunt, quam neque Angelis. neque Arehangells dedit Deus ». *Ibid.* n. 5: MG 48, 643.

[• •] Ars est artium regimen animarum . S. Gregorivs M. *lictjula Post.* 1. 1: ML 77, 14.

1141 (695) Se pertanto è ragionevole e giusto che il Clero si pieghi, fin dove è lecito, ai bisogni dell'età presente, è altresì doveroso e necessario che alla prava corrente del secolo, non che cedere, fortemente resista. E ciò, mentre risponde naturalmente all'alto line del sacerdozio, vale altresì a renderne più fruttuoso il ministero, crescendogli decoro e procacciandogli rispetto.

1142 (696) Ora è noto pur troppo come lo spirito del naturalismo tenti inquinare ogni parte anche più sana del corpo sociale: spirito che inorgoglisce le menti e le ribella ad ogni autorità; che avvilisce i cuori e li volge alla ricerca dei beni caduchi, trascurati gli eterni. Di questo spirito, cosi malefico e già troppo diffuso, grandemente è a temere che qualche influsso non possa insinuarsi anche fra gli ecclesiastici, massime fra i meno esperti. Tristi effetti ne sarebbero, il venir meno a quella gravità di condotta, che tanto si addice al sacerdote; il cedere con leggerezza al fascino di ogni novità; il diportarsi con indocilità pretenziosa verso i maggiori; il perdere quella ponderatezza e misura nel discutere che tanto è necessaria, particolarmente in materia di fede e di morale. Ma effetto ben più deplorevole, perchó congiunto col danno del popolo cristiano, ne seguirebbe nel sacro ministero della parola, inducendovi un linguaggio non conforme al carattere di banditore dell'Evangelo.

1143 (697) 4. Mossi da tali considerazioni, Noi sentiamo di dover nuovamente c con più vivo studio raccomandare, che innanzi tutto i Seminari siano con gelosa cura mantenuti nello spirito proprio, così rispetto all'educazione della mente come a quella del cuore. Non si perda giammai di vista, ch'ossi sono esclusivamente destinati a preparare i giovani non ad uffici umani, per quanto legittimi ed onorevoli, ma all'alta missione, poc'anzi accennata di *ministri di Cristo e dispensatori dei misteri di Dio* (1 *Cor* 4, 1). Da tale riflesso, tutto soprannaturale, sarà sempre agevole, come notammo già nella Enciclica *al Clero di Francia* data l'8 settembre 1899,[1] ritrarre norme preziose non pure per la retta formazione dei chierici, ma per allontanare altresì dagl'istituti, ne' quali si educano, ogni pericolo così interno come esterno, d'ordine morale o religioso.

1144 (698) Rispetto agli studi, poiché il clero non dev'essere estraneo agli avanzamenti d'ogni buona disciplina, si accetti pure quanto di veramente buono ed utile si riconosca ncgl'innovati metodi: ogni tempo suol contribuire al progresso del sapere umano. Peri) vogliamo che su tal proposito siano ben ricordate le prescrizioni Nostre intorno allo studio delle lettere classiche, e principalmente della Filosofìa, della Teologia, e delle scienze affini: prescrizioni che demmo in niù documenti, massime nella detta *Enciclica,* di cui Ci piace perciò trasmettere a voi un esemplare, unito alla presente.

1145 (699) Sarebbe al certo desiderabile che i giovani ecclesiastici potessero tutti, com'è dovere, fornire il corso degli studi sempre all'ombra dei sacri Istituti.

[1] *Depuis le jour.* [cfr. nn. 1106-1124],

Ma poiché gravi ragioni talora consigliano che alcuni di essi frequentino le pubbliche Università, non si dimentichi con quali e quante cautele i Vescovi debbano ciò loro permettere.l

Ulti (700) Vogliamo del pari che s'insista sulla fedele osservanza delle norme contenute in altro più recente documento, in ispecial modo per quanto concerne le letture od altro che potesse dare occasione ai giovani di prender parto comecchessia ad agitazioni esterne.: Cosi gli alunni dei Seminari, facendo tesoro di un tempo prezioso e colla massima tranquillità degli animi, potranno raccogliersi tutti intorno a quegli studi che li rendano maturi ai grandi doveri del sacerdozio, singolarmente al ministero della predicazione e dello confessioni. Ben si rifletta, quanto grave sia la responsabilità di quei sacerdoti che, in tanto bisogno del popolo cristiano, trascurano di prestar l'opera propria nell'esercizio di questi sacri ministeri; e di coloro altresì che non vi portano una illuminata operosità; sì gli uni come gli altri mal corrispondono alla propria vocazione in cosa che troppo importa alla salute delle anime.

1147 (701) E qui dobbiamo richiamare l'attenzione vostra. Venerabili Fratelli, sulla speciale *Istruzione* che volemmo data in ordine al ministero della divina parola;3 e desideriamo che se ne traggano più copiosi frutti. Rispetto poi al ministero delle confessioni, si rammenti quanto severe suonino le parole del più insigne e mite dei moralisti verso coloro che non dubitano di sedere inetti nel tribunale di penitenza;4 e come non meno severo sia il lamento dell'insigne Pontefice Benedetto XIV. che poneva tra le maggiori calamità della Chiesa il difetto nei confessori di una scienza teologica morale qual s'addice alla gravità di cosi santo uflìcio.3

114S (702) 5. Ma al nobile scopo di preparare degni ministri del Signore è necessano, Venerabili Fratelli, che sia volto, e con sempre maggior vigore e vigilanza, oltre l'ordinamento scientilìco, anche il disciplinare e l'educativo dei vostri Seminari. — Non vi si accolgano che giovani i quali offrano fondate speranze di voler consecrarsi *in perpetuo al ministero ecclesiastico.* Si tengano segregati dal contatto e più dalla convivenza con giovani non aspiranti al sacerdozio: tale comunanza potrà per giuste e gravi cause tollerarsi a tempo c con singolari cautele, finché non sia dato di pienamente

‘ Instructio S. C. Epp. et Reg. *Perspectum est,* ad Italiae Episcopos ct Familiarum Religiosarum Moderatores, 21 Iui. 1890 (cfr. nn. 1073-1077).

* Istruzione dolia S. C. degli AA. EE. *Nessuno ignora,* sull'azione popolare cristiana o democratico-cristiana in Italia, 27 gennaio 1902: *Leonis XIII Acta* 22, 8-28; PF *Colteci.* 2, 491-500.

* Istruzione dolia S. C. dei Vesc. e Regol. *La Santità di N. S.* (seu Sanctissimas *Paler),* a tutti gli Ordinari d'Italia od ai Superiori dogli Ordini o Congregazioni religioso, 31 luglio 1894; *Leonis XIII Acta* 14, 205-276; PF *Collect.* 2, 309-312; CIC *Fontes* 4. 1061-1067.

‘ 3. Alfonso M. De' LIQUORI, *Istruzione e. pratica pei Confessori* 16, G, 99 s.; *Pratica del Confessore* 1, 3, 18: *Opere,* 9 (Torino 1855) 409 s., 790.

‘ *Instil. Eccl.* 32, 3 s.: *Penal. XIV Opera* 10, 13S.

* *Condì. Trid.* Sess. 23, *Dc Pcf.* c. 18 [cfr. n. 290).

provvedere, conforme allo spirito della disciplina ecclesiastica. Si rimandino quanti nel corso della loro educazione manifestassero tendenze men convenevoli alla vocazione sacerdotale, e nell'ammettere i chierici agli ordini sacri si usi somma ponderazione, giusta ¡'ammonimento gravissimo di San Paolo a Timoteo: *Manus cito nemini imposueris* (1 *Tnt* 5, 22). In tutto ciò conviene posporre qualsiasi altra considerazione, che sarebbe sempre da ritenersi inferiore a quella rilevantissima della dignità del sacro ministero.

1149 (703) Importa poi grandemente, Che a formare negli alunni del santuario un'immagine viva di Gesù Cristo,[1] nel che si assomma tutta l'educazione ecclesiastica, i moderatori c gl'insegnanti alla diligenza e alla perizia proprio del loro ufficio congiungano l'esempio ili una vita al tutto sacerdotale. La condotta esemplare di ehi presiede, massime ai giovani, è il linguaggio più eloquente e persuasivo per ispirare negli animi loro il convincimento dei propri doveri e l'amore del bene.

1150 (704) Un'opera di tanto rilievo richiede principalmente dal Direttore di spirito prudenza non ordinaria e cure indefesse; onde un tale ufficio, che desideriamo non manchi in verini Seminario, vuol essere affidato ad ecclesiastico molto esperto nelle vie della perfezione cristiana. Ed a lui non sarà mai abbastanza raccomandato d'infondere e coltivar negli alunni colla maggiore sodezza quella pietà la quale è por tutti feconda, ma specialmente pel clero, di utilità inestimabili.[2] Perciò sia egli sollecito di premunirli altresì da un pernicioso inganno, non infrequente tra' giovani, cioè di lasciarsi talmente prendere all'ardore degli studi, da non curar poi a dovere il proprio avanzamento nella scienza dei Santi. Quanto più la pietà avrà messo radici profonde nei chierici, tanto meglio saranno temprati a quel forte spirito di sacrifizio, ch'è al tutto necessario per zelare la gloria divina e la salvezza delle anime. — Non mancano, la Dio mercè, nel clero italiano sacerdoti che diano nobili prove di quanto possa un ministro del Signore, penetrato di siffatto spirito; mirabile la generosità di quei tanti che per dilatare il regno di Gesù (risto, corrono volenterosi in lontane terre ad incontrare fatiche, privazioni e stenti d'ogni maniera, ed anche il martirio.

1151 (705) tì. Di questa guisa, scorto da provvide ed amorevoli cure nella conveniente coltura dello spirito e dell'ingegno, verrà a grado a grado formandosi il giovane levita, quale lo richieggono la santità della sua vocazione ed i bisogni del popolo cristiano. Il tirocinio in verità non è breve; eppure vorrà essere protratto anche oltre il tempo del Seminario. Conviene infatti che i giovani sacerdoti non siano lasciati senza guida nelle prime fatiche, ma vengano confortati dalla esperienza de più provetti che ne maturino lo zelo, la prudenza, e la pietà; od è spediente altresì che, ora con eserci-

[1] Cfr. *lim* 13, 14; *Gal* 3, 27.
[2] Cfr. 1 *Tin* I. 7 s.

razioni accademiche, ora con periodiche conferenze, si allarghi l'uso di tenerli continuamente esercitati negli studi sacri.

1152 (706) 7. E manifesto, Venerabili Fratelli, che (pianto abbiamo sin qui raccomandato, lungi dal menomamente nuocere, giova anzi in singoiar modo a quella operosità sociale del Clero, da Noi in piu occasioni inculcata come necessaria ai nostri giorni. Poiché coll'esigere la fedele osservanza delle norme da Noi richiamate, si viene a tutelare ciò che di siffatta operosità dev'essere l'anima e la vita. Ripetiamo dunque anche qui. e più altamente, esser mestieri che il Clero vada al popolo cristiano, insidiato da ogni parte, e con ogni sorta di fallaci prome.-se adescato segnatamente dal *Socialismo* ad apostatare dalla fede avita: subordinando però tutti la propria azione all'autorità di coloro, cui *lo Spirito Santo ha costituito \escori per reggere la Chiesa di Dio* (.If 20, 28); senza di che seguirebbe confusione e disordine gravissimo, a detrimento anche della causa che hanno a difendere e a promuovere. Anzi a tal tine desideriamo che i candidati al sacerdozio, sul termine della loro educazione nei Seminari, vengano convenientemente ammaestrati nei documenti pont ilici che riguardano la questione sociale e la democrazia cristiana,l astenendosi peraltro, come più sopra abbiam detto, dal prendere qualsiasi parte al movimento esterno. Fatti poi sacerdoti si volgano con particolare studio al popolo, stato sempre l'oggetto delle più amorose cure della Chiesa. Togliere i figli del popolo alla ignoranza delle cose spirituali ed eterne, e con industriosa amorevolezza avviarli ad un vivere onesto e virtuoso; raffermare gli adulti nella Fede dissipandone i contrari pregiudizi, e confortarli alla pratica della vita cristiana: promuovere tra il laicato cattolico quelle istituzioni (die si riconoscano veramente efficaci al miglioramento morale e materiale delle moltitudini: propugnar sopra tutto i principi di giustizia e carità evangelica, ne' quali trovano equo temperamento tutti i diritti e i doveri della civil convivenza: tale è nelle precipue sue parti il nobile còmpito della loro azione sociale. Ma abbiamo sempre presente, che anche in mezzo al popolo il sacerdote deve serbare integro il suo augusto ‡arattere di *ministro di Dio,*[1] essendo egli posto a capo dei fratelli, principalmente *animaram causa.*[3] Qualsivoglia maniera di occuparsi del popolo, a scapito della dignità sacerdotale, con danno dei doveri e della disciplina ecclesiastica, non potrebbe essere che altamente riprovata.

1153 (707) 8. Ecco quanto, Venerabili Fratelli, la coscienza dell'Apostolico ufficio (imponeva di far rilevare, considerate le condizioni odierne del Clero d'Italia. Non dubitiamo, che in cosa di tanta gravità ed importanza, alla Sollecitudine Nostra voi saprete congiungere le più solerti ed amorose industrie del vostro zelo, ispirandovi specialmente ai luminosi esempi

[1] Cfr. praosortim Litt. Encycl. *Rerum novarum* (15 mai. 1891) et Epist. Encycl. *Grava de communi* (18 iati. 1901): *Leonis* ***XIII*** *Acta* 11, 97-111; *21. 3-20.

[‘] Cfr. *Rm* 15, 10; 1 *Ts* 3, *2.

[’] S. Gkeuoiuus M. *Regula Past.* 2, 7: ML 77, 38.

del grande Arcivescovo, San Carlo Borromeo. Pertanto a dare effetto a queste Nostre prescrizioni, avrete cura di farne argomento delle vostre regionali *Conferenze,* e di consigliarvi su quei provvedimenti pratici che secondo i particolari bisogni delle singole Diocesi vi sembreranno più opportuni. Ai divisamente ed alle deliberazioni vostre non mancherà, ove sia d'uopo, il presidio della Nostra autorità.

1154 (708) 9. Ed ora con parola che ne viene spontanea dall'intimo del Nostro cuore paterno, Ci volgiamo a voi, quanti siete sacerdoti d'Italia, raccomandando a tutti e a ciascuno, che mettiate ogni impegno nel corrispondere sempre più degnamente allo spirito proprio della vostra eccelsa vocazione. A voi ministri del Signore diciamo con più ragione che non disse San Paolo ai semplici fedeli: *Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis vocatione, qua vocali estis (Ef* 4, 1). L'amore della comune madre la Chiesa rinsaldi e rinvigorisca tra voi quella concordia di pensiero e di azione, che raddoppia le forze e rende più feconde le opere. In tempi tanto infesti alla religione e alla società, quando il Clero d'ogni nazione c chiamato ad unirsi compatto per la difesa della fede e della morale cristiana, si appartiene a voi, figli dilettissimi, cui particolari vincoli congiungono a questa Sede Apostolica, precedere a tutti gli altri coll'esempio, ed essere i primi nella illimitata obbedienza alla voce e ai comandi del Vicario di Gesù Cristo. — Cosi le benedizioni di Dio scenderanno copiose, quali Noi le invochiamo, a mantenere il Clero d'Italia sempre degno delle illustri sue tradizioni.

Leonis ***XIII*** *Acta* 22. 216-259; PF *Colled.* 2, 431-438; CIC *Fontes* 3, 592-598.

De spe in Seminariis reposita

(Ex Litt. Ap. *Actum praeclare,* pro Cubana Insula, 20 iebr. 1903).

1155 (709) 31agnum profecto negotium institutio sacri ordinis alumnorum, cuius rei spes ferme omnis est in Seminariis reposita. In eiusmodi ergo domicilia excitanda incumbant Episcopi, de iisque gerant sollicitam curam, caventes potissimum ne alii admittantur nisi *quorum indoles et voluntas spem afferat, eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros.*1 Qua super re plura sunt a memorato Concilio plenario Americae Latinae declarata sapienter et opportune sancita.2

1156 (710) Ad spiritualem autem utilitatem totius Cubanae insulae, enixe conimendamus *Seminarium Pio-Lalino-Americanuin,* in quo multi et praeclari evangelici praecones et animarum rectores, in Urbe totius christiani orbis principe et sub ipsis Romanorum Pontificum oculis, educati fue-

'Concii. *Triti.* Sees. 23, *De Ref.* c. 18 [otr. n. 290],

'Can. 605-630: *Acta ct Decre.ta Concilii Plenarii Americae Latinae,* in Urbe celebrati anno Domini 1899 (Romae 1900) 265-273.

runt, plurimique futuri illorum imitatores educantur. Quare volumus quemadmodum a ceteris Americae dioecesibus,[1] ita etiam ab unaquaque Cubanas insulae saltem binos adolescentes alendos in eo Collegio, non intermissa vice, collocari.

Leonis ***XIII*** *Acia 22,* 317.

S. PIUS X (1903-1914)

De adolescente clero pietate, disciplina, scientia imbuendo

(Ex Sorra. *Io vi sono tiralo* ad Pont. Seminarii Gallici in Urbe alumnos. 24 sept. 1903).

1157 (711) I cari chierici, che oggi ancora abitano nel Seminario, si ricordino le parole del Salmo 118, in cui il re Davide dice al Signore: *Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me.*

Bonitatem. La bontà è la cosa più cara e più tenera al nostro cuore. Nella bontà tutti gli altri doni sono intesi; bontà è la stessa cosa di santità. E santi devono essere i sacerdoti; a loro specialmente è stato detto: *Sancti estote quoniam ego sanctus sum* (Ac. 11, 44: 19. 2; cf. 11. 45; 20. 7. 26; 21, 8).

Devono essere santi, perchè amici, rappresentanti e ministri di un Dio santo.

Eadem velle, eadem nolle, ea demum firma amicitia est.' Amicitia pares aut accipit aut facit.[3] Se vogliamo essere amici di Gesù (risto, dobbiamo avere con Lui la stessa volontà, gli stessi affetti, gli stessi sentimenti: *Sacerdos alter Christus.*

Dobbiamo essere rappresentanti di Gesù Cristo.[4] Per rappresentare Gesù Cristo, bisogna rivestire gli stessi sentimenti.[5] avere per così dire sulle labbra le stesse parole. Siccome alla partenza del sole rimangono le stelle, cosi dobbiamo essere altrettante stelle che illuminino il mondo nell'assenza del Sole di Giustizia, Gesù Cristo.

Noi siamo e dobbiamo essere i ministri di Gesù Cristo;[6] ma qui io vi dirò le parole di S. Giovanni Crisostomo: *Quo non oportet igitur esse puriorem tali fruentem sacrificio l Quo solari radio splendidiorem manum carnem hanc dividentemV*

Difatti, che noi dobbiamo essere buoni, santi, lo mostra la Chiesa, che con un lungo tirocinio di studio e di santa educazione, vuol preparati

[1] [Cfr. n. 1066],

[3] S. 11nsKONYMUS, Epist. 130 *(ad Demetriadem virg.)* 12: ML 22, 1117. Cfr. SxLLV-STit'S, *Catti.* 20, 4.

[4] S. Hier. *In Mich.* 7, 5-7: ML 25. 1219.

[5] Cfr. 2 *Cor. 5,* 20.

[6] Cfr. *Ph.* 2, 5.

[7] Cfr. 1 *Cor.* 4, 1; *lì.* 15, 10.

[8] Ex Bkev. Rom. *Horn, infra Oct. Corporis Christi,* 2 Noct. lect. G. Cfr. S. Ioh. CHRYS. *In Matlh. Hom.* 82. 5: MG 58. 713.

i suoi chierici nei Seminari, come in una officina ove si fabbricano le armi per battaglia. Li mette sotto la direzione di persone dotte e sante, affinchè mettano i piedi sulle loro orme; non introduce mai quei che chiama il Signore, senza far loro ripetere; *Dominus pars hereditatis meae et calicis mei; tu es qui restitues hereditatem meam mihi.*[1] Perché dice S. GfROLA.M0: *Qui vel ipse pars Domini est vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, ut et ipse possideat Dominum et possideatur a Domino.*[2]

1158 (712) *Disciplinam.* Voi sapete, quello che dice S. Tomma.30: la disciplina non è altro che l'ordine.' Per avere l'ordine, è necessario ubbidire; e bisogna dire che oggigiorno non si sa più ubbidire.

Anche nel Santuario si respira l'aria micidiale che infetta tutta la società, l'aria dell'indipendenza. Forse per quei sentimenti, sotto il pretesto di fare del bene, molti giovani e pure dei sacerdoti mancano ad un dovere imposto a tutti, specialmente ai ministri del Signore. Voi non avete bisogno di questa mia raccomandazione perchè sarete *figli di ubbidienza* (1/7 1, 14), ne tengo promessa dal vostro degnissimo oratore.

1159 (713) *Scientiam.* È necessaria la scienza, ma delle scienze profane fatene l'uso che ne fece San Tommaso, che aveva in mente come in un serbatoio tutte le scienze, e se ne serviva per mettere in luce la vera scienza, la scienza divina, la sacra teologia.

Inai. Eccl. 11, 133; Zx *Saint-Siège et le Séminaire Français dc Itomi* (Rome 1935) 09-71.

De Seminariis rite ordinandis inoderandisque

(Ex Epist. Encycl. *E supremi.* I oct. 1903).

lltiff (711) 11. ... <'urarum haec prima sunto, ut Christum formemus in iis, qui formando in ceteris Christo officio muneris destinantur. Ad sacerdotes mens spectat. Venerabiles Fratres. Sacris namque quotquot initiati sunt, eam in populis quibuscum versantur, provinciam sibi datam norint, quam Paulus suscepisse testatus est ♁mantissimi iis verbis: *Filiali mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis (G.* 4, 1!)). Qui tamen explere munus queant, nisi priores ipsi *Christum ♯nduerint* atque ita induerint, ut illud Apostoli eiusdem usurpare possint: I *ivo autem, iam non ego; vivit vero in me Christus (G.* 2, 20); *Mihi vivere Christus est! (Ph.* 1, 21) Quamobrem, etsi ad fideles omnes pertinet hortatio ut *occurramus ... in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi (E.* 4. 13):

[1] Post. Rom. *Dc Clerico faciendo* (cfr. /Js. 15, 5).
[2] Epist. 52 *(ari Nepotianum)* 5: ML 22, 531.
[3] Quod quidem ex plurimis Angelici Doctoris testimoniis colligitur. (fr. Epist. Solemne illud nd Ludovicuiu Péchcnard, instituti Catb. Parisicnsis Rectorem, 22 febr. 1905 *(Pii X Acta* 2, 49).
[4] Cfr. *It.* 13-11; *G.* 3, 27.

praecipue tamen ad ilium spectat qui sacerdotio fungitur: qui idcirco dicitur *aller Christus,*l non una sane potestatis communicatione, sed etiam imitatione factorum, qua expressam in se Christi imaginem praeferat.

1161 (Î15) 12. Quae cum ita sint, quae vobis quantaque. Venerabiles Fratres, ponenda cura est in clero ad sanctitatem omnem formando! Huic, quaecumque obveniant, negotia cedere necease est. Quamobrem pars potior diligentiarum vestrarum sit de Seminariis sacris rite ordinandis moderandisque, ut pariter integritate doctrinae et morum sanctitate floreant. Seminarium cordis quisque vestri delicias habetote, nihil plane ad eius utilitatem omittentes, quod est a Tridentina Synodo providentissime constitutum? — Quum vero ad hoc ventum erit ut candidati sacris initiari debeant, ne quaeso excidat animo quod Paulus Timotheo perscripsit: *Manus cito nemini imposueris, (] T.* 5. 22) illud attentissime reputando, tales plerumque fideles futuros, quales fuerint quos sacerdotio destinabitis? Quare ad privatam quamcumque utilitatem respectum ne habetote; sed unice spectetis Deum et Ecclesiam et sempiterna animorum commoda, ne videlicet, uti Apostolus praecavet, communicetis *precatis alienis (Ibid).*

Pii X Acta 1, 8-10; CIC *Fonie»* 3, 601 s.

De cantus Gregoriani et musicae sacrae in Seminariis praeceptione

(Ex Instruet. <le Musica Saem, Motu Proprio *Inter pastoralis officii* editu, 22 nov. ‡903).

1162 ‡6) 25. In clericorum Seminariis atque in ecclesiasticis Collegiis, ex Tridentinis decretis,l magna cum diligentia et amore ab omnibus colatur, quem supra laudavimus, Gregorianos cantus traditione acceptus; quique praesunt rem adiuvent, late sublectorum animos confirmando, laudibusque cumulantes. Item, ubi fieri poterit, inter Clericos *Scholae Cantorum* institutio provehatur ad sacram polyphoniam bonamque musicam liturgicam optime exsequendam.

'•63 (’17) 26. In ordinariis praeceptionibus Liturgiae, Moralis disciplinae, luris Canonici, quae Theologiae tironibus impertiuntur, ea ne omittantur. quae ad principia legesque musicae sacrae propius accedant: imo curetur, ut eiusmodi institutio peculiari eruditione de pulchri specie, seu dc *aesthetica* artis sacrae perficiatur, ne clerici e Seminariis dimittantur harum

' (Cfr. n. 1139].
’ [Cfr. nn. 390-296).
• [Cfr. nn. 653. 753. 1168).
l Cfr. C. SS. IliTVC.M, Decr. *Sanrtissimus Domitius,* 8 ian. 1904: SRC *Decr.* 6, 16 — Insuper cfr. Litt. Encycl. *lucunda sane,* de aotamnibus saecularibus S. Gkkgoiui M. (12 mart. 1904): *Pii X Ada* 1, 211 s.
l (Cfr. n. 291).

cognitionum ignari, quae necessariae sunt ad cultum ecclesiasticum integre absolvendum.

SRC *Decr.* 6, 37; PF *Collect. 2,* 451; CIC *Fontes* 3, Gl4; cfr. *Pii X Acta* 1. 86.

(Ex Epist. *Quod Xobis est in totis* ad Petrum Card. Respighi, in Urbe Vicarium in spiritualibus Generalem, 8 dec. 1003)?

1164 (718) Percupimus tandem ut Sacra Musica singulari tractetur cura ac iustis modis in omnibus et singulis Urbis Seminariis et Collegiis ecclesiasticis, ubi ingens illudque electissimum iuvenum Clericorum agmen ex omni mundi regione, scientiis sacris et vero spiritu ecclesiastico foecundatur. Novimus, et id Nobis magno est solatio, in pluribus Institutis sacram musicen adeo florere, ut eadem aliis esse possint exemplo. Sed nonnulla Seminaria, nonnulla Collegia, aut superiorum neglectu, aut minima idoneitate gustuque haud sano eorum quibus cantus instructio et musices sacrae directio commissa sunt, plurimum desiderare sinunt.

Tuum erit, sollicite et huic rei omnem curam impendere, instando maxime, ut cantus Gregorianas, iuxta Concilii Tridentini, et innumerabilium aliorum, ex omni regione, Provincialium et Dioecesanorum, praescriptiones, peculiari apprehendatur diligentia, et, ut plurimum, in publicis privatisque Instituti functionibus praeferatur.

1165 (719) Alias, ut verum fateamur, cantum Gregorianum pars maior non noverat, nisi in libris erratis, corruptis, contractis. Verumtamen sedulum diuturnumque studium, quod circa illud insignes viri, iidemque de arte sacra maxime meriti, posuerunt, res penitus immutavit.

t antus Gregorianas suae primaevae puritati tam concinne, iuxta vota, restitutus, qualis a maioribus transmissus est, et in codicibus plurium Ecclesiarum invenitur, dulcis, suavis, facillimus intellectu apparet, et pulchritudine adeo nova ac inopinata praeditus, ut, ubi introductus fuit, veram in iuvenibus cantoribus animi voluptatem excitare minime retardaverit. Nunc autem, cum in iussis exsequendis voluptas immiscetur, cuncta maiori fiunt alacritate, fructuque durabiliori.

1166 (720) Volumus igitur, in omnibus Collegiis et Seminariis huius almae 1'rbis, perantiquum cantum Romanum rursus introduci, qui iamdudum in nostris Ecclesiis et Basilicis resonabat, et deliciae fuerunt praeteritarum generationum, pulchriori Christianae pietatis aetate. Et quemadmodum olim e Romana Ecclesia ille cantus in alias occidentis Ecclesias diffusus erat, ita est in votis, iuvenes Clericos, sub Nostris ipsismet oculis instructos, rursus illum in suis Dioecesibus invehere ac diffundere, eo cum reversi fuerint Sacerdotes, pro Dei gloria operaturi.

SRC *Decr.* 6, 42 a.; CIC Fontea 3, 618 s.; cfr. *Pii X Acta* 1, 72 s.

1 Cfr. ASS 36, 383 8.

De clericis ante sacram ordinationem insto experimento probandis

(Ex Litt. Encycl. *Ineunda sane,* do sollemnibus «aecularibu» S. Gregorii Magni, 12 mart. 1901).

1167 (721) Quam serio, igitur, Venerabiles Fratres, Episcopo secum et coram Deo est reputandum, antequam novis levitis manus imponat! *Neque gratia alicuius,* inquit Gregorius, *neque supplicatione, aliquos ad sacros ordines audeat promovere nisi eum, quem, vitae et actionis qualitas ad hos dignum esse monstraverit.*[1] Quanta eidem opus est maturitate consilii, antequam recens iniunctis sacerdotibus apostolatus munia committat! Qui, nisi insto luerint experimento probati sub vigili custodia prudentiorum sacerdotum, nisi habeant unde plane constet de honeste acta vita, de prono in pietatem ingenio, de animo ad obediendum parato iis omnibus quae vel Ecclesiae consuetudo induxerit vel diuturna experientia comprobari! vel quos *Spiritus Sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei* (J. 20. 28) ipsi praeceperint, sacerdotio fungentur, non in plebis Christianae salutem, sed in perniciem. Nam et iurgia serent, et plus minus latentes ciebunt rebelliones, triste sane spectaculum populo exhibentes quasi discrepantium in coetu nostro voluntatum, quum deploranda haec paucorum Superbiae et contumaciae sint adseribenda. Procul, oh procul ab omni officio sunto excitatores discordiarum; nec enim his apostolis eget Ecclesia, neque hi pro Christo cruci adfixo apostolatum gerunt, sed ipsi sibi apostoli sunt.

Pii X Acta 1, 20S s.; ASS 36, 526.

De sacra iuventute inde a tenora aetate in Seminariis vel Collegiis ecclesiasticis educanda

(Ex Epist. *La ristorazione* nd Potruin Card. Respighi, vice sacra Antistitem Urbanum, 5 inai. 1904).

1168 (722) *La ristorazione d'ogni cosa in ('risto,*[2] che ci siamo proposti coll'aiuto del Cielo nel governo della Chiesa,[3] esige, come più volte abbiamo già manifestato, la buona istituzione del clero, la prova delle vocazioni, l'esame sull'integrità della vita degli aspiranti e la cautela per non aprir loro con troppa indulgenza le porte del santuario. Per far regnare Gesù Cristo nel mondo,[4] nessuna cosa è cosi necessaria come la santità del clero, perchè con l'esempio, con la parola e con la scienza esso sia guida ai fedeli, che, come dice un antico proverbio, saranno sempre quali sono i sacerdoti: *sicut sacerdos, sic populus.*[5]

[1] *Epist.* lìb. 5, ep. 58 *(ad Episc. llelladae):* ML 77. 794.
[1] Cfr. *E.* 1, 10.
[*] Cfr. Epist. Encycl. *E Supremi* (t oct. 1903) 3: CIC *Fontes* 3, 601 s.; *Pii X Ada* 1, 3; Allocut. Consist. *Primum* vos (9 nov. 1903): ASS 36. 195.
[•] Cfr. [1] *C.* 15, 25.
[‘] (Cfr. nn. 653. 753. 1161. 1881].

Leggiamo infatti nel S. Concilio ni Trento: *Nihil est quod alios magis ad pietatem et Dei cultum assidue instruat quam eorum vita et exemplum, qui se divino ministerio dedicaverunt; quum, enim a rebus saeculi in allio-rem sublati locum conspiciuntur, in eos, tamquam in speculum, reliqui oculos coniiciunt, ex Usque sumunt quod imitentur.*l

1169 (723) Da questo emerge chiara la necessità, che i chiamati nella sorte del Signore, tin dai primi anni, siano non solo informati a quella pietà e a quella dottrina che li rendano *sale della terra* e *luce del mondo* (*Mt.* 5, 13 s.), ma la santità della vita abbiano meditata e praticata sotto una vigilante osservanza ed una accurata disciplina nei Seminari. Nei Seminari infatti si educano le tenere piante, che, fatte alberi, daranno frutti copiosi; nei Seminari si preparano gli operai, che dovranno coltivare la vigna del Signore, e finalmente si esercitano i coraggiosi atleti, che dovranno sostenere con fortezza le divine battaglie.2

Con molta ragione pertanto i padri ilei S. Concilio di Trento, dopo la Sessione xxm (cap. 18 *de Reform.),* in cui fu decretata l'istituzione di questi noviziati ecclesiastici, pieni di santa allegrezza si congratularono a vicenda, ripetendo che, se il Concilio di Trento non avesse stabilito che questo, non si sarebbe dovuto lamentare nè la sua lunga durata, nè le gravi difficoltà e pone, che si erano sostenute.3

1170 **ti)** E qui Noi dobbiamo ringraziare la Provvidenza, che, per la sollecitudine e generosità dei Nostri Venerati Predecessori, la città nostra, non solo è provveduta di ottimi Seminari pei bisogni della Diocesi, ma è ricca di Seminari e Collegi per quasi tutte le nazioni: il che apre il cuore non solo alla speranza, ma alla certezza che la pietà e la scienza di questi alunni che si spargono per tutto il mondo produrranno frutti di benedizione.

1171 (725) Convinti pertanto e persuasi della necessità che quanti aspirano al Sacerdozio siano educati nei Seminari per mantenere e coltivare la vocazione allo stato ecclesiastico, ed affinchè le vocazioni vere si possano meglio conoscere dai Superiori, che devono rendere il *bonum testimonium* prima che sugli aspiranti stessi vengano imposte le mani; ‘ persuasi che quanti hanno la vera vocazione niente maggiormente desiderano che di entrare, in questi cenacoli, dove pei celesti carismi «Lello Spirito Santo si preparano alla missione, a cui sono divinamente chiamati (e chi sente altrimenti lascia molto a dubitare sulla verità e sincerità della sua vocazione); col voto, che quanti si credono chiamati al Sacerdozio, fin dai primi anni, se fosse possibile, entrino in questi asili della pietà e dello studio; confermando piena-

l Scss. 22. *De nel.* c. I [cir. n. 288J.
* [Cfr. nn. 713-727].
• Cfr. G. Cord. PALEOTTVS apud: A. Theinek, *Acta genuina Concilii Tridentini,* 2 (Zaçrablae 1874) 001 *a.* 002 *a.* — [Cfr. n. 1358].
‘ [Cfr. n. 289],

mente quanto Ella, Sig. Cardinale, lia disposto in proposito con le *lettere circolari* dirette ai Revmi Ordinari d'Italia negli ultimi tre anni decorsi;l siamo inoltre venuti nella determinazione di stabilire?

1172 (726) 1° Tutti i Chierici della Diocesi di Roma, come quelli che dalle diverse Diocesi d'Italia vengono mandati a Roma dai loro Revmi Ordinari per attendere agli studi, debbono essere convittori in un Seminario o Collegio ecclesiastico.

1173 (727) 2° Per provvedere, quanto è possibile, a quegli aspiranti della Diocesi di Roma che non potranno pagare la retta, vogliamo che i posti gratuiti nel Seminario Romano siano riservati agli studenti di Teologia che si trovino in detta condizione; e solo nel caso che non vi fossero aspiranti teologi, possano goderne studenti di Liceo. Vogliamo altresì che a tali posti possano essere nominati anche gli studenti non romani di nascita, purché appartengano per domicilio a questa Diocesi.

1174 (728) 3° I Sacerdoti che a domanda dei loro Vescovi verranno a Roma dalle Diocesi d'Italia, sia per un corso di perfezionamento nella Filosofia o Teologia, sia per frequentare le scuole di Diritto Canonico e Civile negli istituti ecclesiastici, sia per gli studi universitari, od anche per la pratica nelle Sacre Congregazioni Romane; dovranno essi pure entrare come alunni in un Seminario o Collegio ecclesiastico.

1175 (729) 4° Gli studenti esteri, con le commendatizie dei loro Revmi Ordinari, dovranno procurarsi il posto nei Collegi delle rispettive nazioni, e, qualora questi mancassero, in un altro Collegio ecclesiastico.

1176 (730) 5° In conseguenza di tali disposizioni non potranno essere accolti nei Collegi laici di Roma, quantunque retti da persone ecclesiastiche, i chierici e sacerdoti studenti per esercitare l'ufficio di prefetti dei convittori. È doloroso il dover privare siffatti Collegi dei giovani studenti, che coll'abito ecclesiastico vi esercitano tale officio; ma a questo bisogno, al quale potranno provvedere a tempo i Direttori dei singoli Istituti, deve prevalere la necessità di informare quei giovani allo spirito ecclesiastico con la disciplina dei Seminari.

1177 (731) 6° In nessuno dei Seminari o Collegi ecclesiastici di Roma potrà essere accettato come alunno chi non presenti la domanda del suo Ordinario, il quale s'impegni di riceverlo in Diocesi a studi finiti, o quando per altre ragioni i Superiori stimassero di doverlo licenziare. Le suddette domande dovranno essere riconosciute da cotesto Vicariato.

1178 (732) 7° Le Cniversità Gregoriana e della .Minerva, i Seminari Romano e Vaticano, e il Collegio di Propaganda non potranno ammettere alle lezioni, come uditore ordinario, nessun Chierico o Sacerdote, che non esi-

l i. c. 10 aug. 1901; 15 aug. 1902; 15 Bug. 1903: ASS 36, 191 s.

• Normae quae sequuntur, latine legi possunt apud A. M. Micheletti. *Ius 1'ianum* (Augustae Taurin. 1911) 38i s.

bisca la prova scritta di essere convittore in un Collegio ecclesiastico, o in un Seminario. Per i Sacerdoti romani non appartenenti a comunità ecclesiastiche si richieda il permesso scritto di cotesto Vicariato. Tali disposizioni valgono anche per gli ecclesiastici che desiderano far pratica nelle Congregazioni romane.

1179 (733) 8° Non potrà essere promosso al Sacerdozio chi non abbia compiuto il 4° anno di Teologia, e non ne abbia superata la prova,[l] e non sia stato alunno, almeno per tre anni, in un Seminario o Collegio ecclesiastico.

Le comunichiamo. Signor Cardinale, per tempo queste disposizioni, perchè, nel suo zelo illuminato pel governo della Nostra Diocesi, Ella ne intimi e ne sorvegli pel prossimo venturo anno scolastico la scrupolosa osservanza, derogando affatto a qualunque consuetudine o privilegio in contrario.

Pii X Ada 1, 257-261; CIC *Fontes* 3, 624-626.

De spiritu rebelli et censorio a clericorum Seminariis repellendo

(Ex Alloout. *lo avrei voluto* ad Episcopos, sollemniis quinquagenariis Immaculatae 13.V.M. Conceptionis praesentes in Urbe, 12 dec. 1904).

1180 (734) I tempi si fanno difficili e dolorosi per la Chiesa cattolica: non turbiamoci. Sulla terra la Chiesa è militante: a noi l'essere i capitani che conducono le milizie al combattimento. Non abbiamo noi, come potente incoraggiamento, la certezza della vittoria Davanti ai nostri occhi sono sempre queste divino parole: *Non veni pacem mittere sed gladium (Ml.* 10, 34). Si me *persecuti sunt, et vos perseguentur* (Z. 15, 20). *Sed confidite, Ego vici mundum (l.* IG, 33). Se noi sappiamo essere, per la dottrina, la *luce del mondo (Mi.* 5, 14); per i nostri esempi, il *sale della terra (Mi.* 5. 13); se in una parola noi facciamo valere come un tesoro, ciò che San Paolo raccomandava ai suoi discepoli, *Tito* e *Timoteo,* cioè primo la santità e la perfezione della vita, secondo il vigore della dottrina, terzo lo spirito di abnegazione e di sacrifizio, quarto lo zelo attivo ed illuminato, quinto la carità forte e dolce ad un tempo, noi ci concilieremo Pampre e la venerazione dei buoni, la stima e il rispetto dei nostri stessi nemici.

In quest'opera difficile sia nostro sostegno l'amorosa Provvidenza di Colui che inviando i propri Apostoli per il mondo come agnelli in mezzo ai lupi, li rassicurò e li esortò a non temere di nulla, persuasi che egli si terrebbe sempre allato a loro: *Ecce Ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi (Mt. 28,* 20). D'altra parte la difficoltà dell'opera, posta a confronto delle nostre povere forze, ci porterà a considerarci sempre come strumenti inutili nelle mani del Signore/ ed a ricorrere a Lui nelle nostre più grandi necessità. Egli ci esaudirà e cosi ci farà ripetere: *Omnia possum in eo qui ine confortat (Ph.* 4, 13).

* [Cfr. n. 1293).
' Cfr. *L.* 17, 10; *G.* 6. 3.

1181 (735) lo non vi faccio, Venerabili Fratelli, che una sola raccomandazione: vegliate sui Seminari e sugli aspiranti al Sacerdozio; voi lo sapete: troppo spira sul mondo un soflio d'indipendenza mortifero per le anime, e questa indipendenza si è introdotta anche nel Santuario; indipendenza non solo riguardo all'autorità, ma altresì riguardo alla dottrina. Ne deriva che alcuni dei nostri giovani chierici, animati da questo spirito di critica senza freni che domina oggidì, giungono a perdere ogni rispetto per la scienza derivata dai nostri grandi maestri, dai Padri e Dottori della Chiesa, interpreti della dottrina rivelata. Se mai aveste nei Seminari uno di questi sapienti di nuovo conio, liberatevene prestamente, e a nessun costo imponetegli le mani. Voi ve ne ripentirete sempre di averlo ordinato, non fosse che uno solo; non mai di averlo escluso.

ASS 37, 431 s.

De Seminariis dioecesanis et interdioecesanis

(Ex Chirographo *Sacra Congregazione* ad Eiùum Card. Ferrata, S. Congregationi Episcoporum et Regularium Praefectum, 16 ian. 1905)?

1182 (736) La Sacra Congregazione dei Vescovi e Regolari, prescrivendo con la *Circolare* del 24 agosto 1889, almeno una volta l'anno, le Conferenze Episcopali, dichiarava che uno degli argomenti da trattarsi fosse la retta formazione del Clero nei Seminari. Ala da molte relazioni dei Visitatori Apostolici sono venuto a conoscere, che in molti Seminari si è ben lungi dal raggiungere lo scopo per cui sono istituiti, causa la piccolezza della Diocesi, la mancanza dei mezzi materiali, e specialmente la impossibilità, in cui si trovano i Revmi Vescovi di trovare Direttori e Maestri adatti alla buona educazione ed istruzione degli aspiranti al sacerdozio. Nè è da far le meraviglie, perchè è impossibile che offrano un numero conveniente di alunni e meno ancora i necessari Maestri quelle Diocesi, che contano appena trenta o quaranta mila anime, senza dire di quelle (e sono pur molte) che ne hanno un numero inferiore.

1183 (737) Ora il S. Concilio ni Trento nell'intimare l'istituzione in ogni Diocesi dei Seminari, ha stabilito però che ove qualche Diocesi fosse così povera da non poter comodamente aprire un Seminario, il Sinodo Provinciale, o il Metropolita coi due Suffragane! più anziani decretasse o nella stessa Metropolitana o in altra Diocesi della Provincia, l'erezione di uno o più collegi i quali, coi frutti di due o più Chiese, fossero mantenuti ed educati i fanciulli ad esse appartenenti.3 Che se anche il S. Concilio ha previsto il nostro caso, prego l'Eminenza Vostra Renna di richiamare

1 S. C. Epe. et Reo. hoc pontificium documentum cum Italiae Ordinariis communicavit litteris *Con veneralo Autografo,* 23 iul. 1905. Cfr. *J'rogramma c Norme per l'ordinamento scolastico, educativo e disciplinare dei Seminari d'Italia* (Roma 190S1 9. [C'ir. n. 1231],

' Sess. 23, *De Ref.* c. 18 [cfr. n. 291).

eu questo argomento l'attenzione di tutti i Revmi Vescovi d'Italia, perchè s'accordino per la concentrazione dei Seminari di quelle Diocesi che non possono per qualunque motivo convenientemente provvedere alla educazione degli aspiranti al sacerdozio.

L'Eminenza Vostra Renna poi mi obbligherà altamente se, nella lettera, che dirigerà ai Revmi Vescovi farà notare questi miei desideri:

1184 (738) I0 Che in tutte le Diocesi *possibilmente* si mantengano gli studi ginnasiali, perchè i Venerandi Vescovi abbiano l'occasione di conoscere l'indole e la capacità dei giovanetti e possano avere la necessaria assistenza nelle funzioni pontificali.

1185 (739) 2° Che i Revmi Vescovi delle Diocesi accennate stabiliscano di comime accordo in tre, quattro, e anche più, un Seminario per gli studi filosofici e un altro per gli studi teologici dei loro aspiranti al sacerdozio.

118tì (740) 3° Che per la scelta di questi centri di studio si abbia pur riguardo ai Metropoliti, ma dato che questi non potessero offrire un locale conveniente pel sito, per l'igiene o per qualunque altro motivo, i ^Metropoliti stessi accettino qualunque altro locale più adatto.

1187 (741) 4° Che la scelta dei .Maestri per tutti gli studi sia fatta di pieno accordo dai Vescovi delle singole Diocesi, che dovranno permettere ai loro sacerdoti di trasferirsi temporaneamente nel Seminario, al quale saranno chiamati.

1188 (742) 5" Che i Vescovi siano liberi di sorvegliare la disciplina e gli studi e di visitare questi Seminari Centrali senza la più piccola opposizione od osservazione del Vescovo nella cui Diocesi sta il Seminario.

1189 (743) 6° Che tutti i Vescovi concorrano coi legati e colle rendite delle loro Diocesi specialmente all'onorario dei Maestri e per la diminuzione, se sarà possibile, della retta dei giovani.

Programma e Norme per l'ordinamento scolastico educativo c disciplinare dei Seminari d'Italia (Roma 1908) 7 8.

De alumnis sacri Ordinis ad eximiam sanctitatem et ad doctrinam sanam informandis

(Ex Serm. .Veruna *cosa* ad Pont. Seminarli Gallici in Urbe alumnos, 23 febr. lOüô).

1190 (745) Nessuna altra cosa potrebbe riuscirmi più gradita, di sapervi convinti essere necessario che diventiate buoni ministri di Gesù Cristo. Ed a ciò è d'uopo che vi diate alla dottrina ed alla pietà. Rammentatevi della parola di San Gregorio: Al sacerdote sono necessarie e la pietà e la dottrina.

Senza la pietà la dottrina fa arrogante il sacerdote; senza dottrina la pietà lo fa inoperoso: *Doctrina sine pietate arrogantem.', pietas sine doctrina inutilem facit.*l

1191 (746) Che la pietà abbia da essere la caratteristica di un chierico, nessuno questo pone in dubbio; perchè se il sacerdozio è un riflesso del sacerdozio di Gesù, i sacerdoti devono ricopiarne le virtù. Devono essere gli amici, i rappresentanti ed i ministri di Gesù.

Amici di Gesù Cristo:l ma *amicitia aut pares invenit aut facit. Idem velle, idem nolle, ea demum firma amicitia est.*l Devono dunque i sacerdoti avere i medesimi affetti, i medesimi sentimenti, i medesimi pensieri che Gesù.5

Rappresentanti di Gesù Cristo: 5 ma chi rappresenta degnamente una persona conviene che porti in sè tutte le qualità della persona rappresentata. Sia dunque il sacerdote *sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus (Ilb.* 7, 26).

.Ministri di Gesù Cristo:7 debbono rinnovare tutti i misteri della Redenzione, debbono essere i dispensatori, gli immolatori di colui che sul calvario si offrì per gli uomini. Ogni giorno hanno il conforto prezioso di consacrare il corpo ed il sangue di Gesù Cristo nel sacramento dell'Eucarestia. E dice il Crisostomo: *Quo non oportet igitur esse puriorem, tali fruenlem sacrificio gito solari radio non splendidiorem manum, carnem hanc dividentem os quod igni spiritali repletur linguam, quae tremendo nimis sanguine rubescit!* 8 Perciò la vostra vita deve essere una vita di santità per eccellenza, non solo esteriore, ma che abbia i suoi fondamenti nell'interno. *Omnis gloria eius ab intus (Pq.* 44, 14). Anche all'esterno le vostre opere buone appaiono naturalmente, come è scritto *ut videant opera vostra bona, ct glorificent Patrem vestrum, qui est in caelis (Ml.* 5, 16). Ma di questo non dovete occuparvi: basta per ora che coltiviate l'interno e il cuore, ed allora le vostre azioni, le vostre parole, i vostri atteggiamenti, eserciteranno un apostolato di esempio.

'^2 (<47) Dovete essere santi, di una santità non dimezzata, ma piena, né comime, ma speciale; cosicché rifuggiate non solo dai peccati gravi, ma anche dai più lievi. Anzi un antico canone della Chiesa dice: .S» *quis praecedenti tempore peccata admiserit, recedat a sacerdotio."* Se la Chiesa, identica nelle

l Summus Pontifex, ut videtur, id prue monte habuit testimonium: « Nulla est scientia, si utilitatem pietatis non habet... et valde inutilis est pietas, si scientiae discretione carcat ». *Moral.* 1, 32. 45: ML 75, 547.

' Cfr. /. 15, 15.

' Cfr. S. IIlEUOXYMira, Zn *Mi.* 7, 5-7: ML 25, 1219.

' Sallustius, *Calil.* 20, i. — Cfr. S. Thomas Aq. *Sum. Theol.* 2, 2 q. 104, a. 3.

• Cfr. *Ph.* 2, 5.

• Cfr. 2 *C.* 5, 20.

' Cfr. 1 *C.* 4, 1

• *In Ml. Hom.* 82, 5: MG 58, 743. [Cfr. n. 1157].

• Cfr. *Cone. Neocaesarienae* (inter an. 314 et 325) can. 9 s.; nec non *Cone. Nicaenum I* (an. 325) can. 9 s. — *Cans.* 15, q. 8, can. 1. 4; atquo *Disi.* 81, can. 4 s. (CI 1, 759 s.; et 1, 282).

eue pratiche, ha diminuito il rigore dello sue proibizioni, vuole però nell'ammetterci al sacerdozio che abbiamo pianto le miserie passate, i peccati commessi. Vuole che al presente i sacerdoti evitino ogni peccato, *quiaquae in aliis essent levia, in ipsis sunt gravia.*[1]

1193 (748) Né basta la pietà: ò necessaria la scienza. *Labia sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent er ore eius (Ma.* 2, 7). *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi (Os.* 4, 6). Che se nell'antico Testamento, dove i sacerdoti erano semplice figura di quelli del nuovo Patto, s'esigeva tanta scienza, quanta non se ne domanda al presente! Se mai in alcun tempo la scienza fu necessaria ai sacerdoti, adesso lo è ancor più. Molto bisogno v'è dunque unire alla pietà la scienza. Il mondo si lascia facilmente sedurre da questi bagliori della scienza. Bisogna approfondire soprattutto la scienza sacra, per essere pronti a rispondere a quelli che vi fanno obbiezioni. Dovete essere il *sale della terra,* il *lume del mondo.*[2] Ma per essere veramente il sale della terra, non dovete porre il piede innanzi per sapere più di quello che la Chiesa domanda... Nei primi capi della *Genesi* si narra che Adamo ed Eva, i nostri primi genitori, per voler sapere più di quanto ne permetteva loro Iddio, furono sedotti dal maestro della scienza, e rovinarono se stessi e i loro discendenti. *De fructu ligni quod est in medio paradisi, praecepit nobis Deus ne comederemus ... ne forte moriamur. Nequaquam morte moriemini ... aperientur oculi vestri, et eritis sicut dii scientes bonum et malum (Gn.* 3, 3-5). Ma quando misero il piè in fallo ed assaggiarono il frutto loro vietato, conobbero di essere stati ingannati. *Et aperti sunt oculi eorum; cumque cognovissent se esse nudos consuerunt folia ficus et fecerunt sibi perizomata (Gn.* 3, 7). Il Signore chiederebbe a voi che pretendiate di saperne più dei Padri e dei Dottori della Chiesa, colonne di quel mistico tempio, più di questi Santi che furono suscitati apposta da Dio e donati da speciali lumi, per insegnare le verità lasciato da Gesù Cristo[3] Badato a non essere tratti dal demonio della scienza, dico, della scienza falsa; che facilmente avreste da pentirvene, e senza che ve n'avvediate sarete trascinati in una estrema rovina.

Le Saint-Sièye et te Séminaire Français de Rome (Rome 1935) "7-81.

De scientia in iis qui sunt sacerdotio initiandi severissimi» requisita

(Ex Litt. Encycl. *Acerbo nimis,* de Christiana doctrina tradenda,' 15 apr. 1905).

1194 (749) 9. ... In sacerdote ad vitae sanctimoniam debere scientiam adiici, quis neget.' *Labia ... sacerdotis custodient scientiam.. (Ma.* 2, 7). Atipie illam reapse severissime Ecclesia requirit in iis qui sint sacerdotio initiandi. Quorsum id vero! Quia scilicet ab eis divinae legis notitiam Christiana plebs expectat, illosque ad eam impertiendam destinat Deus: *Et legem re-*

1 Cfr. *Cone. Trid.* Seas. 22, *De Ref.* c. 1 [cfr. n. 288].
» Cfr. Mi. 5, 13 as.
• [Cfr. n. 1653].

quirent ex ore eius: quia angelus Domini exercituum est (Lbidj. Quantobrem Episcopus, in sacra initiatione, Sacerdotii candidatos alloquens: *Sit,* inquit, *doctrina vestra spiritualis medicina populo Dei: ... sint providi cooperatores ordinis nostri; ... ut in lege tua die ac nocte meditantes, quod legerint credant, quod crediderint doceant.*l

Pii X Acta 2, 75; CIC *Fontes* 3, 650.

De sacrae iuventutis institutione studiosissime accuranda

(Ex Epist. *Sollicito vehementer animo* ad Episcopos Lusitaniae, 5 mai. 1905).

1195 (750) Sollicito vehemeïïter animo hisce vos litteris alloquimur, adducti. ut intelligitis, earum indignitate rerum, quae, non uno quidem nomine improbandae, claram Lusitaniae urbem recens commoverunt. Hae nimirum cum pro ea cura, quam de alumnis sacrorum gerimus, incredibilem quamdam Nobis aegritudinem afferunt, tum causam nimis idoneam dant, quam memores Nostrarum partium, capimus, cohortandi vos. ut ipsam sacrae iuventutis institutionem studiosissime accuretis. Equidem non diffitemur, huic vos officio haudquaquam deesse solitos, ac praesertim his vigiliti annis studuisse vestrorum disciplinam temperationemque Seminariorum melius constituere. At in hoc genere, etsi bonos cepistis adhuc laborum fructus, videtis tamen ipsi, multa esse reliqua. in quibus elaborare Decesse sit. lamvero desiderari aliquid vestrae, in hac causa, diligentiae pastoralis, quaesumus, ne patiamini. Nimium quantum Ecclesiae populique christiani interest, talia esse clericorum Seminaria qualia Tridentina Synodus providentissime voluit:2 pietatis nempe artiumque bonarum domicilia, ubi rite atque ordine lecta in spem divini ministerii iuventus virtutibus doctrinisque debitis instruatur. l't enim ex illis, si quidem instituti sui rationem inviolate retineant, praeclarae sunt utilitates in commune expectandae, ita si vel paulum ab ea ratione deficiant, maxima sunt ex iisdem metuenda incommoda: id quod tristis rerum experientia confirmat.

1196 (751) Quare si vobis est, quod summopere debet esse, cordi, suppleri Clerum vestrum sacerdotibus iis, qui non inscientia aut desidia aut probrosis moribus sanctissimum munus dedecorent, verum scientiae ornatu, studio animarum, integritate vitae eo se nomine dignos praestent, similiter vestrum cuiusque Seminarium vobis esse cordi patet oportere. Hoc igitur omni ope excolito, hunc, inquimus, praecipuum industriae vestrae campum, in quo quum sancte studioseque versati eritis, tum putato cetera officii vestri munia magnam partem vos exsecutos.

1197 (752) Quamquam ad parandam sacerdotum copiam, qui dignitatem decusque Cleri retineant, non satis fuerit eam tantam curam in Seminario collocasse: magnum profecto istud, sed nequaquam in isto omnia. Kelin-

1 Pont. Rom. *Dc Ordinatione Presbyteri.*
« [Ctr. 290-296].

quitur enim, nt in adsciscendis ministris sacrorum nihil temere, nihil nisi ex conscientia officii fiat. Religiosissime servandum est Episcopo quod Paulus Apostolus graviter admonuit: *Manus cito nemini imposueris* (1 *T.* 5, 22); quippe periculorum plena est omnis, in negotio huius momenti ac ponderis, festinatio: at inulto magis cavendum, ne quo st udio et favore hominum adducatur, ut manus cuipiam, minus digno, imponat. Enimvero hoc adeo tetrum est facinus, ut minime suspicio eius cadere in quemquam vestrum possit: illud potius, ut in consecrandis clericis nullum cautionis genus supervacaneum vobis videatur, etiam atque etiam rogamus.[1]

1198 (753) Verum in tota hac re, quae ita unumquemque vestrum attingit, ut attingat universos, propterea quod ad ipsius Lusitaniae Ecclesiae salutem pertinet, ne satis habetote, pro viribus contendere et eniti singulos, sed consilia inter vos conferendo, deliberetis identidem, cupimus, quid maxime ad commune propositum conducat. Itaque, quoniam intermissum istic accepimus esse morem solemnes Episcoporum coetus habendi, dabitis operam, ut eum quamprimum atque ob hanc potissimum causam, de qua loquimur, revocetis.[2]

Pii X Acta 2, 92-94; CIC *Fontes* 3, 655 s.

De doctrinae periculo subeundo ab iis omnibus qui ad sacrum ministerium accedere velint

(Ex Motu Proprio *Sacrosancta Tridentina Synodus,* 16 iul. 1905).

1199 (754) Sacrosancta Tridentina Synodus de iis agens, qui ad sacra initiandi forent, sic perscribebat: *Sancta Synodus, antiquorum canonum vestigiis inhaerendo, decernit ut quando Episcopus ordinationem facere disposuit,* omnes *qui ad sacrum ministerium accedere voluerint, feria quarta ante ipsam ordinationem vel quando Episcopo videbitur, ad civitatem evocentur. Episcopus autem, sacerdotibus et aliis prudentibus viris, peritis divinae legis ac in ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, sibi adseitis, ordinandorum genus, personam, aetatem, institutionem, mores* doctrinam *et fidem diligenter investiget et examinet.'*

Ex quibus profecto patet neminem omnino excipi a doctrinae periculo subeundo, qui velit ad sacros ordines promoveri; itemque doctrinae periculum eiusmodi, non quasi pro forma atque obiter, sed diligenti investigatione faciendum. Ac merito quidem: non enim promiscuum est, doctus sit an indoctus qui sacris initietur; sed ea prorsus ratione qua castis rectisque moribus commendari illum oportet, eadem et doctrina exornari necesse est.

Pii X Acta 2, 149 8.: ASS 38. 8 6.

• [Cfr. n. 109].
• *Ibid.*
• Seea. 23. *De Ref.* c. 7: CT 9, 625.

De quotidiana Ss. Eucharistiae sumptione in Seminariis promovenda

(Ex Deer. S. C. Concimi *Sacra Tridentina Synodus,* 20 dee. 1905).

1200 (755) 7. Communio frequens et. quotidiana praesertim in religiosis Institutis cuiusvis generis promoveatur; pro quibus tamen firmum sit decretum *Quemadmodum* diei 17 mensis Decembris 1890 a S. (ongr. Episcoporum et Regularium latum.[1] Quam maxime quoque promoveatur in clericorum Seminariis, quorum alumni altaris inhiant servitio; item in aliis christianis omne genus ephebeis.

Pii X Acta 2, 255; PF *Collect.* 2, 466; CIC *Fontes* 6, 830.

De alumnis ex aliquo Seminario dimissis in alia non excipiendis

(Decretum S. C. Concilii *Vetuit,* 22 dee. ‡905).

1201 (75G) Vetuit S. Tridentina Synodus ad sacros ordines ascendere, vel ordines iam susceptos exercere eos omnes qui a suo Episcopo luerint etiam extraiudicialiter prohibiti. Ita namque in cap. i, Sess. 14, *De Hei.* statuitur:

Cum honestius ac tutius sit subiecto, debitam Praepositis obedientiam impendendo, in inferiori ministerio deservire, quam cum Praepositorum scandalo graduum alliorum appetere dignitatem; ei, cui ascensus ad sacros ordines a suo Praelato, ex quacumque causa, etiam ob occultum crimen, quomodolibct, etiam extraiudicialiter, fuerit interdictus, aut qui a suis ordinibus, seu gradibus vel dignitatibus ecclesiasticis fuerit suspensus. nulla contra ipsius Praelati voluntatem concessa licentia de se promoveri faciendo, aut ad priores ordines, gradus et dignitatei sive honores, restitutio suffragetur.[3]

1202 (757) Cum vero generalis haec lex Seminariorum quoque alumnos cornprebendai, si quis eorum, sive clericus, sive clericatui adhuc non initiatus, epio loco dimittatur eo quod certa vocationis signa non praebeat, aut qualitatibus ad ecclesiasticum statum requisitis non videatur instructus, hic certe deberet, iuxta grave S. Concii.ii monitum, sui Pastoris indicio subesse et acquiescere.

At contra saepe contingit ut e Seminario dimissi, eorum qui praesunt indicium parvipendentes et in sua potius opinione confisi, ad sacerdotium nihilominus ascendere studeant. Quaeritant itaque aliud Seminarium, in quod recipiantur, ubi studiorum cursum expleant, ac denique aliquo exhibito plus minusve sincero ac legitimo domicilii aut incardinationis titulo, ordinationem assequuntur. Sanctuarium autem ingressi haud recta via, quam saepissime fit ut Ecclesiae utilitati minime sint. Passim vero utrumque Ordinarium, et originis et ordinationis, diu fastidioseque ve-

[1] CIC *Pontes* 4, 1050-1052.
[*] [Cfr. n. 1240].
[3] Mansi 33. 103.

xant ut sibi liceat ad natale solum regredi, ibique consistere, dioecesi in qua et pro qua ordinati sunt derelicta, et alia optata, pro cuius necessitate aut utilitate minime assumpti sunt, ubi imo eorum praesentia otiosa est et quandoque etiam damnosa: unde Episcopi in graves angustias coniiciuntur.

1203 (758) His itaque de causis nonnullarum provinciarum Episcopi inter se convenerunt statuentes in sua Seminaria neminem admittere qui ante fuerit a proprio dimissus.

Sed cum particularis haec conventio non plene neque undique sufficeret, complures Ordinarii S. Sedem rogaverunt ut generalem legem ferret, qua malum radicitus tolleretur.

Ilis itaque attentis et omnibus ad rem mature perpensis, SSmus D. X. Pii s Pp. X, cui cordi quam maxime est ecclesiasticam disciplinam integram conservare, et a sacris avertere quemlibet qui probatissimus non sit, accedente etiam voto *Em. S. C. Concilii Patrum* in Congregatione diei 16 mensis Decembris 1905 emisso, praesentibus litteris statuit atque decernit :

1204 (759) 1° I t in posterum nullus loci Ordinarius alterius dioecesis subditum sive clericum sive laicum in suum Seminarium admittat, nisi prius secretis litteris ab Episcopo Oratoris proprio expetierit et cognoverit, utrum hic fuerit olirn e suo Seminario dimissus. Quod si constiterit, omittens indicare de causis, aut determinare utrum inste an iniuste alius Episcopus egerit, aditum in suum Seminarium postulanti praecludat.

1205 (760) 2° Qui vero bona tide admissi sunt, eo quod reticuerint se antea in alio Seminario versatos esse et ab eo deinde dimissos, statini ut haec eorum conditio cognoscatur, admonendi sunt ut discedant. Quodsi permanere velint, et ab Ordinario id eis permittatur, eo ipso huic dioecesi adscripti maneant, servatis tamen canonicis regulis pro eorum incardinai ione et ordinatione; sed aucti sacerdotio in dioecesim, e cuius Seminario dimissi fuerint, regredi ibique stabile domicilium habere prohibentur.

1206 (761) 3° Pariter eum similis ferme ratio vigeat, qui dimissi ex Seminariis aliquod religiosum Institutum ingrediuntur, si inde exeant postquam sacris initiati sunt, vetantur in dioecesim redire, e cuius Seminario dimissi fuerint.

1207 (762) 4° Dimissi vero ex aliquo religioso Instituto in Seminarium no admittantur, nisi prius Episcopus secretis litteris a moderatoribus eiusdem Instituti notitias requisierit de moribus, indole et ingenio dimissorum, et constiterit nil in eis esse quod sacerdotali statui minus conveniat.

' [Cfr. n. 12C8).

1208 (763) Denique meminerint Episcopi fas sibi non esse, nomino proprio manus cuiquam imponere qui subditus sibi non sit eo modo et uno ex iis titulis, qui in Constitutione *Speculatores* Innocentii XII [1] et in Decreto S. C. Concilii quod incipit **J** *primis* die xx mensis iulii 1898 [1] statuuntur. Ac pariter neminem ordinari posse qui non sit utilis aut necessarius pro ecclesia aut pio loco pro quo assumitur, iuxta praescripta a S. Tridentino Concilio in cap. 16, Sess. 23 *De Deform.*[2]

Vult autem Sanctitas Sua ut statuta haec et cautelae omnes a sacris canonibus in re tam gravi adiectae, ab omnibus Ordinariis ad unguem serventur; idque ipsorum conscientiae et sollicitudini quam maxime commendat.

Pii X Acia 2. 257-260; **PF** *Collect.* 2, 166 s.; CIC *Fontes* 6, 831-833. Cfr. AAS 2. 106-108.

De ratione studiorum Sacrae Scripturae in Seminariis servanda

(Litt. Ap. *Quoniam in re biblica,* 27 mart. 1906).

1209 (764) Quoniam in re biblica tantum est hodie momenti, quantum fortasse nunquam antea, omnino necease est. adolescentes clericos scientia Scripturarum imbui diligenter: ita nempe, ut non modo vim rationemque et doctrinam Bibliorum habeant ipsi perceptam et cognitam, sed etiam scite probeque possint et in divini verbi ministerio versari, et conscriptos Deo afflante libros ab oppugnationibus horum hominum defendere, qui quidquam divinitus traditum esse negant. Propterea in Litt. Encycl. *Proci-(lentissimus,* recte Decessor Noster illustris edixit: *Prima cura sit, ut in sacris Seminariis vel Academiis sic omnino tradantur divinae Litterae, quemadmodum et ipsius gravitas disciplinae et temporum necessitas ädmonent.* In eamdein autem rem haec Nos, quae magnopere videntur profutura, praescribimus:

1210 (765) I. - Sacrae Scripturae praeceptio, in quoque Seminario impertienda, ista complectatur oportet: primum, notiones de inspiratione praecipuas, canonem Bibliorum, textum primigenium potissimasquv versiones, leges hermenéuticas; deinde historiam utriusque Testamenti; tum singulorum, pro cuiusque gravitate, Librorum analysim et exegesim.

1211 (766) 11. - Disciplinae Biblicae curriculum in totidem annos partiendum est, quot annos debent alumni Ecclesiae intra Seminarii septa commorari ob sacrarum disciplinarum studia: ita ut, horum studiorum emenso spatio, quisque alumnus id curriculum integrum confecerit.

[1] d. d. 1 nov. 1691; **BR** 20. 662; **CIC** *Fontes* 1. 501; **PF** *Collect.* 1. 79.
[2] [Cfr. nn. 1097-1104],
• CT 9, 627.
• [Cfr. n. 1025].

1212 (767) III. • Afagisteria Scripturae tradendae ita constituentur, quemadmodum cuiusque Seminarii conditio et facultates ferent: ubique tamen cavebitur, ut alumnis copia suppetat eas res percipiendi, quas ignorare sacerdoti non licet.

1213 (768) IV. - Quum ex una parte fieri non possit, ut omnium Scripturarum accurata explicatio in schola detur, ex altera necease sit omnes divinas Litteras sacerdoti esse aliquo pacto cognitas, praeceptoris erit, peculiares et proprios habere tractatus seu *introductiones* in singulos Libros, eorumque historicam auctoritatem si res postulaverit, asserere, ac analysim tradere: qui tamen aliquanto plus, quam in ceteris, in eis Libris immorabitur ac Librorum partibus, quae graviores sunt.

1214 (769) V. - Atque is ad Testamentum vetus quod attinet, fructum rapiens ex iis rebus, quas rccentiorum investigatio protulerit, seriem actarum rerum, quasque Hebraeus populus cum aliis Orientalibus rationes habuit, edisseret; legem -Moysi summatim exponet; potiora vaticinia explanabit.

1215 (770) VI. - Praesertim curabit, ut in alumnis intelligentiam et studium *Psalmorum,* quos divino oíücio quotidie recitaturi sunt, excitet: nonnullosque Psalmos exempli causa interpretando, monstrabit, quemadmodum ipsi alumni suapte industria reliquos interpretentur.

1216 (771) VII. - Quod vero ad novum Testamentum, presse dilucideque docebit. quatuor Evangelia quas habeant singula proprias tamquam notas, et quomodo authentica esse ostendantur; item totius evangelicae historiae complexionem, ac doctrinam in Epistolis ceterisque Libris comprehensam exponet.

1217 (772) VIII. - Singularem (piandam curam adhibebit in iis illustrandis utñusque Testamenti locis, qui ad fidem moresque ehristianos pertinent.

1218 (773) IX. - Illud semper, maxime vero in novi Testamenti expositione meminerit, suis se praeceptis conformare eos, qui postea voce et exemplo vitae erudire ad sempiternam salutem populum debeant. Igitur inter docendum commonefacere discipulos studebit, quae sit optima via Evangelii praedicandi: cosque ex occasione ad exequenda diligenter Christi Domini et Apostolorum praescripta alliciet.

1219 (774) X. - Alumni, qui meliorem de se spem facient, Hebraeo sermone et Graeco biblico, atque etiam, quoad eius fieri possit, aliqua alia lingua semitica, ut Syriaca aut Araba, erunt excolendi. *Sacrae Scripturae magistris necesse est atque theologis addecet, eas linguas cognitas habere, quibus libri canonici sunt primitus ab hagiographis exarati, casdcmque optimum factu erit si colant alumni Ecclesiae, qui praesertim ad académicos theologiae gradus aspirant. Atque etiam, curandum, ut omnibus in Academiis de ceteris item antiquis linguis, maxime semiticis, sint magisteria.*[1]

[1] Litt. Encycl. *Providcntissimus,* 18 nov. 1893 [cfr. n. 1010].

1220 (775) XI. - In Seminariis, quae iure gaudent académicos theologiae gradus conferendi, augeri praelectionum dc Sacra Scriptura numerum; altiusque propterea generales specialesque pertractari quaestiones, ac biblicae vel archaeologiae, vel geographiae, vel chronologiae, vel theologiae, itemque historiae exegesis plus temporis studiique tribui oportebit.

1221 (776) XII. - Peculiaris diligentia in id insumenda erit, ut secundum leges a Commissione Biblica editas,[1] delecti alumni ad académicos Sacrae Scripturae gradus comparentur: quod quidem ad idoneos divinarum Litterarum magistros Seminariis quaerendos non parum valebit.

1222 (777) XIII. - Doctor Sacrae Scripturae tradendae sanctum habebit, nunquam a communi doctrina ac Traditione Ecclesiae vel minimum discedere: utique vera scientiae huius incrementa, quaecumque recentiorum sollertia peperit, in rem suam convertet, sed temeraria novatorum commenta negliget: idem eas duntaxat quaestiones tractandas suscipiet, quarum tractatio ad intelligentiam et defensionem Scripturarum conducat: denique rationem magisterii sui ad eas normas diriget, prudentiae plenas, quae Litteris Encyclicis *Providentissimus* continentur?

1223 (778) XIV. - Alumni autem quod scholae praelectionibus ad hanc assequondam disciplinam deerit, privato labore suppleant oportet. Quum enim particulatim omnem enarrare Scripturam magister prae angustiis temporis non possit, privatim ipsi, certo ad hanc rem constituto spatio in dies singulos, veteris novique Testamenti attentam lectionem continuabunt: in quo optimum factu erit, breve aliquod adhiberi commentarium, quod opportune obscuriores locos illustret, difficiliores explicet.

1224 (779) XV. - Alumni in disciplina biblica, ut in ceteris theologiae, quantum nimirum e scholae praelectionibus profecerint, periculum subeant, antequam ex una in aliam classem promoveri et sacris ordinibus initiari possint.

1225 (780) XVI. - Omnibus in Academiis quisque candidatus ad académicos theologiae gradus, quibusdam de Scriptura quaestionibus, ad *introductionem* historicam et criticam, itemque ad *exegesim* pertinentibus, respondebit; atque experimento probabit, satis se interpretationis gnarum ac hebraei sermonis graccique biblici scientem.

1226 (781) XVII. - Hortandi erunt divinarum Litterarum studiosi, ut. praeter interpretes, bonos lectitent auctores, qui de rebus cum hac disciplina coniunctis tractant; ut de historia utriusque Testamenti, de vita Christi Domini, de Apostolorum, do itineribus et peregrinationibus Palestinensibus: ex quibus facile locorum morumque biblicorum notitiam imbibent.

1 Cfr. Litt. Ap. *Scripturae sanctae,* 23 febr. 1904: Pii A' *Acta* 1, 176-179; ASS 36, ¿30-532.

• (Cfr. nn. 1024-1056].

1227 (782) XVIII. - Huius rei gratia, dabitur pro facultatibus opera, ut modica conficiatur in quovis Seminario bibliotheca, ubi volumina id genus alumnis in promptu sint.

Pii X Acta 3, 72-76; PF *Colled.* 2, 469-471; CIC *Fontes* 3, 672-674.

De disciplinae et oboedientiae studio in clericis omni cura fovendo

(Ex Litt. Encycl. *Pieni Vanima* ad Episcopos Italiae, 28 iul. 1906)?

1228 (783) 2. Il motivo, che Ci spinge a levare di nuovo la voce, è del più grave momento. Trattasi di richiamare tutta l'attenzione del vostro spirito e tutta l'energia del vostro pastoral ministero contro un disordine, di cui già si provano i funesti effetti: e, se con mano forte non si svella dalle più ime radici, conseguenze ancor più fatali si proveranno coll'andare degli anni. - Abbiamo infatti sott'occhi le lettere di non pochi fra voi, o Venerabili Fratelli; lettere piene di tristezza e di lagrime, le quali deplorano lo spirito *d'insubordinazione* e *d.'indipendenza,* che si manifesta qua e là in mezzo al cloro. - Purtroppo un'atmosfera di veleno corrompe largamente gli animi ai nostri giorni; e gli effetti mortiferi sono quelli che già descrisse l'apostolo S. Giuda: *Hi carnem quidem maculant, dominationem autem spernunt, maiestatem autem blasphemant (lud.* 8); oltre cioè alla più degradante corruzione dei costumi, il disprezzo aperto di ogni autorità e di coloro che la esercitano. Ma che tale spirito penetri comecchessia lino nel santuario ed infetti coloro, ai quali più propriamente convenir dovrebbe la parola dell'Ecclesiastico: *Natio illorum, oboedientia et dilectio (Ecc.l.* 3, 1); è cosa questa che Ci ricolma l'animo d'immenso dolore. – Ed è soprattutto fra i giovani sacerdoti che sì funesto spirito va menando guasto, spargendosi in mezzo ad essi nuove e riprovevoli teorie intorno alla natura stessa dell'obbedienza. E, ciò ch'è più grave, quasi ad acquistar per tempo nuovo recluto al nascente stuolo dei ribelli, di tali massime si va facendo propaganda più o meno occulta fra i giovani, che nei recinti dei Seminari si preparano al sacerdozio.

1229 (784) 3. Pertanto, o Venerabili Fratelli, sentiamo il dovere di fare appello alla vostra coscienza, perchè, deposta ogni esitazione, con animo vigoroso e con pari costanza diate opera a distruggere questo mal seme, fecondo di esizialissime conseguenze. Rammentate ognora che lo Spirito Santo vi ha posti a reggere? Rammentate il precetto di S. Paolo a Tito: *Argue cum omni imperio. Nemo te contemnat (Tt.* 2, 15). Esigete severamente dai sacerdoti e dai chierici quella obbedienza, che, se per tutti i fedeli è assolutamente obbligatoria, pei sacerdoti costituisce parte precipua del loro sacro dovere.

l Quae Litt. Encycl. in latlnum sermonem conversae sunt ab A. M. Michei.etti (ihs *Pianura* (Augustae Taur. 1914) 37S-383).

• Cfr. .4. 20, 28.

1230 (785) 4. A prevenire peri) di lunga mano il moltiplicarsi di questi animi riottosi, gioverà assaissimo, Venerabili Fratelli, l'aver sempre presente l'alto ammonimento dell'Apostolo a Timoteo: *Manu» cito nemini imposueris* (1 *T.* 5, 22). È la facilità infatti neH'ammettere alle .sacre ordinazioni quella, che apre naturalmente la via ad un *moltiplicarsi di gente* nel santuario, che poi *non accresce letizia.*l Sappiamo esservi città e diocesi, ove, lungi dal potersi lamentare scarsità nel clero, il numero dei sacerdoti è di gran lunga superiore alla necessità dei fedeli. Deh! qual motivo, o Venerabili Fratelli, di rendere così frequente la imposizione delle mani? Se la scarsità del clero non può essere ragione bastevole a precipitare in negozio di tanta gravità, là dove il clero sovrabbonda al bisogno, nulla è che scusi dalle più sottili cautele e da somma severità nella scelta di coloro, che debbano assumersi all'onore sacerdotale.l Nè l'insistenza degli aspiranti può menomare la colpa di siffatta facilità. 1l sacerdozio, istituito da Gesù Cristo per la salvezza eterna delle anime, non è per fermo un mestiere od un ufficio umano qualsiasi, al quale ognun che il voglia e per qualunque ragione abbia diritto ili liberamente dedicarsi. Promuovano adunque i Vescovi, non secondo le brame o le pretese di chi aspira, ma, come prescrive il Tr id e n t in o ,3 secondo la necessità delle diocesi: e nel promuovere di tal guisa, potranno scegliere solamente coloro che sono veramente idonei, rimandando quelli che mostrassero inclinazioni contrarie alla vocazione sacerdotale, precipua fra esse la indisciplinatezza e ciò che la genera, l'orgoglio della mente.

1231 (786) 5. Perchè poi non manchino i giovani che porgano in sè attitudine per essere assunti al sacro ministero, torniamo, Venerabili Fratelli, ad insistere con più premura su ciò che già più volte raccomandammo: sull'obbligo cioè che vi corre, gravissimo dinanzi a Dio. di vigilare e promuovere con ogni sollecitudine il retto andamento dei vostri Seminari. Tali avrete i Sacerdoti, quali voi li avrete ❦ducati. Gravissima è su ciò la *Lettera* che vi diresse, in data 8 dicembre 1902, il Nostro sapientissimo Predecessore, (piasi testamento del suo diuturno pontificato? Nulla noi vogliamo aggiungervi di nuovo: richiamiamo solo alla vostra memoria le prescrizioni in essa contenute; e raccomandiamo vivamente, che al più presto sieno messi in esecuzione i Nostri ordini, emanati per organo della Sacra Congregazione dei Vescovi e Regolari,6 sulla concentrazione dei Seminari, specialmente per gli studi della Filosofia e della Teologia, a fine di ottenere così il grande vantaggio derivante dalla separazione dei Seminari piccoli dai Seminari maggiori, e l'altro non meno rilevante della necessaria istruzione del clero.

' Cfr. *Is.* », 3.
• Cfr. *Hb.* 5, 4. 1208.
' Sesa. 21, *De Itcf.* c. 2; Sess. 23, *De lìcf.* c. 10: Ma n s i 33. 125. 146. [Cfr. n. 763).
• (Cfr. n. 027].
‘ [Cfr. nn. 1138-1154].
• [Cfr. 736-743. 1182-1 189].

1232 (787) 6. I Seminari siano gelosamente mantenuti nello spirito proprio, e rimangano *esclusivamente* destinati a preparare i giovani, non a civili carriere, ma all'alta missione di *ministri di Cristo.*[l]

1233 (788) Gli studi di Filosofia, di Teologia e delle scienze allini, specialmente della Sacra Scrittura, si compiano, tenendosi alle pontificie prescrizioni, e allo studio di S. Tommaso, tante volte raccomandato dal venerato Nostro Predecessore e da Noi nelle Lettere Apostoliche del 23 Gennaio 1904.' I Vescovi poi esercitino la più scrupolosa vigilanza sui maestri e sulle loro dottrine, richiamando al dovere coloro, che corressero dietro a certe novità pericolose,[l] ed allontanando senza riguardo dall'insegnamento quanti non approfittassero delle ricevute ammonizioni.

1234 (789) 11 frequentare le pubbliche l niversità non sia permesso ai giovani chierici se non per molto gravi ragioni e con le maggiori cautele per parte dei Vescovi.[4]

1235 (790) Sia onninamente impedito che dagli alunni dei Seminari si prenda parte comecchesia ad agitazioni esterne; e perciò interdiciamo loro la lettura di giornali e di periodici, salvo per questi ultimi, e per eccezione, qualcuno di sodi principi, stimato dal Vescovo opportuno allo studio degli alunni?

1236 (791) Si mantenga con sempre maggior vigore e vigilanza l'ordinamento disciplinare.

1237 (792) Non manchi da ultimo in vermi Seminario il Direttore di spirito, uomo di prudenza non ordinaria ed esperto nelle vie della perfezione cristiana, il quale, con cure indefesse, coltivi i giovani in quella soda pietà, ch'è il primo fondamento della vita sacerdotale.

Queste norme, o Venerabili Fratelli, ove siano da voi coscienziosamente e costantemente seguite, vi porgono sicuro affidamento di vedervi crescere intorno un clero, il quale sia vostro gaudio e corona vostra.[7]

1238 (793) 13. Del resto, Venerabili Fratelli, a porre un argine efficace a questo fuorviare d'idee ed a questo dilatarsi di spirito d'indipendenza, colla Nostra autorità proibiamo d'oggi innanzi assolutamente a tutti i chierici e sacerdoti di dare il nome a qualsiasi società che non dipenda dai Vescovi.

Pii X Ada 3, 163-168. 172; CIC *Fontes* 3, 676-678. 681.

‘ Cfr. *lì.* 15, 16; 1 C. 4, 1; *C.* 1, 7; *E.* 3, 7. [Cfr. nn. 1113, 1519].

• [Cfr. n. 984, not. 1[.

’ i. e. *In praecipuis;* quibus Litteris suam Pontifex erga *Romanam a S. Thoma Aquinate Academiam* gratiam testatur, et cultum doctrinae thomisticac catholicis Orbis scholis commendat. — ASS 36. 467-470; *Pii X Ada* 1, 135-138; CIC *Fontes* 3, 621 s.

• Cfr. 1 *T.* 6, 20.

‘ [Cfr. nn. 1073-1077. 1252; 1256-1258].

• [Cfr. nn. 1253],

’ *Cfr. Ph.* 4, 1.

De clericorum excardinatione et incardinatione

(Decretum S. C. Co x c il ii *Decreto»* 24 nov. 1906).

Praemissis Normis quas Leo XIII per Decr. A primis, d. d. 20 *iul.* 1898, *mandaverat (cfr. supra nn.* 899-904) *haec sequuntur.*

1239 (791) Sed pluribus in locis rnos iam pridem invaluerat ut quaedam litterae quasi *excardi notoriae,* seti *exeorporationis* aut *exeat* nuncupatae, lalcifl quoque traderentur, eodem ferme modo ac pro clericis fleri consueverat: quibus litteris Episcopus originis laicum suae dioecesis subditum dimittebat, et ius nativum, quo pollebat eum in clericalem statum ad^cribendi, in alium Ordinarium transferre eique cedere videbatur; et vicissim hic illum suscipiens eum proprium subditum sibi facere, et qua talem ad primam tonsuram et ss. Ordines promovere libere posse arbitrabatur, quin aut rationc domicilii aut ratione familiaritatis subditus sibi esset iuxta Constitutionis *Speculatores* [1] praescripta.

1210 (795) Porro evulgato decreto *A primis,* de huius praxis legitimitate disputari coepit, ct plura dubia hac de re ad S. Sedem delata sunt.

Quapropter de mandato Ssnii quaestione semel et iterum in bac S. Congregatione examinata, tandem dic 15 Septembris 1906 End Patres consuerant, permitti posse, si Sanctitas Sua id probaverit, ut praefatae litterae, quibus laici a propria dioecesi dimittuntur, ab Ordinariis concedantur, earurn vi extradioecesanus fieri proprius valeat Episcopi benevoli receptoris, et hoc titulo ad clericalem tonsuram et ad 68. Ordines ab eo promoveri; dummodo tamen:

I0 Dimissio ab Episcopo proprio ex insta causa, in scriptis et pro determinata dioecesi concedatur.

2° Acceptatio ne fiat nisi servatis regulis quae pro clericis *incardinandis* statutae sunt, et superius sub num. II, III, IV ct V recensentur; [2] ct servato quoque Decreto Pe*tuit* diei 22 Decembris 1905 quoad alumnos a Seminariis dimissos?

3° Sed iuramentum ad tramitem Constitutionis *Speculatores* requisitum, praestandum esse ante clericalem tonsuram. Verum cum obligatio permanendi in dioecesi non propria, eique in perpetuum serviendi, ante maiorem aetatem non sine difilcultotibus et periculis suscipi possit, cavendum esse ab Episcopis ne ad clericalem tonsuram admittant qui aetate maior non sit.

1241 (796) Facta autem do his omnibus relatione Ssiùo D. N. Pio Papae X ab infrascripto Seoratorio in *audientia* dici 16 Septembris 1906, Sanctitas Sua deliberationem Eihoram Patrum probavit et confirmavit, mandavitque ut evulgaretur per litteras S. C. Concilii, ut omnibus ad quos spectat lex et regula esset, contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Pii X *Acta* 3, 220-222; PF *Collect.* 2, 175 s.; CIC *Fontes* 6, 842 s. Cfr. AAS 2, 105 s.

[1] d. d. 4 nov. 1694; [cfr. n. 1097].
[1] [Cfr. supra nn. 1100-1103].
[2] [Cfr. nn. 1201 1208].

Dp sanctitate qua sacerdotes niteant oportet nipote Dei amici, legati, ministri

(Ex Seno *Gratulor vobis* ad Pont. Seminarii Gallici in Urbe alumnos, 9 dec. 1906).

1242 (797) Si Christus dicitur *innocens, sanctus, impollutus segregatus, a peccatoribus (Hb.* 7, 26), quomodo nos dici poterimus amici Dei et imitatores lesu Christi Summi Sacerdotis,[1] absque sanctitate? Eritis utique sapientes huius saeculi, sed sapientia mundi huius ad finem aeternum non perducit? Ad finem hunc consequendum debetis esse sancti, pii, perfecti.

Revera sacerdotes sunt Dei amici, legati, ministri. Sed *amicitia aut pares invenit aut facit.*[3] *Eadem velle, eadem nolle, ea demum firma amicitia est.* Si volumus esse lesu Christi amici? debemus esse sancti.

Sumus Dei legati.[4] Sed ad legationem feliciter implendam, non sufficit vestire tantum verba, sed et sensus et amorem illius qui nos mittit. Si sumus Dei legati, debemus vestire sensum et amorem Dei.

Sumus Dei ministri.[7] Sed quomodo poterimus ascendere ad altare, si non sumus sancti, immaculati; si, personam Christi portantes, non sumus participes sanctitatis eius?

Le Saint-Siège cl le Séminaire Français de Home (Rome 1935) 83 8.

De Sacrorum alumnis sub assidua vigilantia et cura Episcopi educandis

(Ex Epist. *Nihil magis* ad Dominicum ex Ord. Clster., Episc. Limburgcnscm, 8 mai. 1907).

1243 (798) Nam etsi videri potest, satis consultum esse usque adhuc alumnis istius Ecclesiae, quum in aliena Seminaria distribuerentur, tamen multo praestat eos sub oculis et assidua vigilantia et cura Episcopi sui ad sacerdotales virtutes disciplinasque rite institui; idque quum aliis causis, tum praesertim ut ab ipso queant cognosci penitus, a quo ad sacrum munus promovendi sunt.

Pii X Acta 5, 11 8.

[1] Cfr. 1 C. 4, 16; 11, 1.
[•] Cfr. 1 C. 1, 20; 2, 6.
[•] Cfr. S. Hieronymus, *In Mi.* 7, 5-7: ML 25, 1219.
[‘] Sallustius, *Catii.* 20, 4: cfr. n. 1157.
[»] Cfr. *I.* 15, 15.
[•] Cfr. 2 C. 5, 20.
[’] Cfr. 2 *C.* 6, 4; 1 *Th.* 3, 2.

De institutione Seminariorum in Statibus Foederatis Americae Septemtrionalis ad clericos ruthenos formandos et de eorum incardinatione

(Ex Litt. Ap. *Ea semper,* 18 kalendas tullas 1907).

1244 Art. X. - Cum nondum habeantur sacerdotes rutheni, qui vel nati vel saltem educati sint in Civitatibus Foederatis Americae, Episcopus rutlieni ritus, praevia intelligentia cum Delegato Apostolico et Ordinario loci, omni studio curet, ut seminarium pro clericis ruthenis in iisdem Civitatibus Foederatis educandis quantocius instituatur. Interim vero clerici rutheni in seminaria latina locorum, in quibus nati sunt, vel domicilium acquisiverunt, admittantur. Sed nonnisi caelibes, sive nunc sive in posterum, ad sacros Ordines promoveri poterunt.

Art. XVI. - Laici rutheni candidati ad Ordines, cuiuscumque originis et domicilii fuerint, illi dioecesi incardinati censeantur, a cuius Ordinario acceptati fuerint, et pro qua emiserint iuramentum missionis seu stabilitatis ad inserviendum in dicta dioecesi. Ab ea autem dioecesi, in qua incardinati sunt, in aliam transire nequeant, nisi praehabito consensu Ordinarii *a quo* et *ad quem,* ac opportune reddito certiore Episcopo rutheni ritus.

ASS 41, 6-7.

De sacra juventute a .Modernismo vigilanter ac fortiter arcenda

(Ex Litt. Encycl. *Pascendi dominici gregis,* 8 sept. 1907)[1]

1245 (805) 44. ... 1. Primo igitur ad studia quod attinet, volumus probeque mandamus ut Philosophia Scholastica studiorum sacrorum fundamentum ponatur. - Utique, *si quid a doctoribus scholasticis vel nimia subtilitate quaesitum, vel parum considerate traditum; si quid cum exploratis posterioris aevi doctrinis minus cohaerens, vel denique quoquo modo non probabile; id nullo pacto in animo est aetati nostrae ad imitandum proponi.*[1] Quod rei caput est, philosophiam scholasticam quam sequendam praescribimus, eam praecipue intelligimus quae a sancto Thoma Aquinate est tradita? de qua quidquid a Decessore Nostro sancitum est, id omne vigere volumus, et qua sit opus instauramus et confirmamus, stricteque ab universis servari iubemus. Episcoporum erit, sicubi in Seminariis neglecta haec fuerint, ea ut in posterum custodiantur urgere atque exigere. Eadem religio-

* (Cfr. nn. 1270, 1278].
' Leo XIII, Litt. Encycl. *Aeterni Patris,* 4 nug. 1S79 [cfr. n. 933).
' [Cfr. nn. 1320 b.; 1332-1356).

sorum Ordinum moderatoribus praecipimus. Magistros autem monemus ut rite hoc teneam. Aquinatem deserere, praesertim in re metaphysica? non sine magno detrimento esse.[1]

1246 (806) Hoc ita posito Philosophiae fundamento, theologicum aedificium exstruatur diligentissime. - Theologiae studium. Venerabiles Fratres, quanta potestis ope provehite, ut clerici e Seminariis egredientes praeclara illius existimatione magnoquo amore imbuantur, illudque semper pro deliciis habeant. Nam *in magna et multiplici disciplinarum copia quae menti veritatis cupidae obiicitur, neminem latet sacram Theologiam ita principem sibi locum vindicare, ut vetus sapientium effatum sit, celeris scientiis et artibus officium incumbere, ut ei inserviant ac velut ancillarum more famulentur.*[34] Addimus heic, eos etiam Nobis laude dignos videri, qui, incolumi reverentia erga Traditionem et Patres et ecclesiasticum magisterium, sapienti indicio catholicisque usi normis (quod non aeque omnibus accidit) Theologiam *positivam,* mutuato a veri nominis historia lumine, collustrare studeant. Maior profecto quam antehac positivae theologiae ratio est habenda: id tamen sic fiat, ut nihil *scholastica* detrimenti capiat, iique reprehendantur, nipote qui modernistarum rem gerunt, quicumque positivam sic extollunt ut scholasticam theologiam despicere videantur.

1247 (807) Ite profanis vero disciplinis satis sit revocare quae Decessor Noster sapientissime dixit: *In rerum naturalium consideratione strenue adlaboretis: quo in genere nostrorum temporum ingeniosa inventa et utiliter ausa, sicut iure admirantur aequales sic posteri perpetua commendatione et laude celebrabunt.* Id tamen nullo sacrorum studiorum damno; quod idem Decessor Noster gravissimis hisce verbis prosequutus monuit: *Quorum causam errorum, si quis diligentius investigaverit, in eo potissimum sitam esse intelliget, quod nostris hisce temporibus, quanto rerum naturalium studia vehementius fervent, tanto magis severiores allioresque disciplinae defloruerint: quaedam enim fere in oblivione hominum conticescunt; quaedam remisse leviterque tractantur, et quod indignum est, splendore pristinae dignitatis deleto, pravitate sententiarum et immanibus opinionum portentis inficiuntur.*[3] Ad hanc igitur legem naturalium disciplinarum studia in sacris Seminariis temperari praecipimus.

1248 (808) II. • His omnibus praeceptionibus tum Nostris tum Decessoris Nostri oculos adiici oportet, quum de Seminariorum vel Universitatum catholicarum moderatoribus et magistris eligendis agendum erit. — Qui-

[1] [Cfr. n. 1329].

• In Motu Proprio Sacrorum *Antistitum,* 1 sept. 1910 (oír. infra, ante n. 1270) post hanc gravem monitionem, subicltur: « Parvus error in principio, sic verbis ipsius Aquinatis licet uti, est magnus in fine *(De Ente et Essentia,* prooem.: S. Thomae Aq, *Opera omnia* 4. 2 [Romae 1570j 1.

• Leo XIII, Litt. Ap. *In magna»* 10 dec. 1889 [cfr. n. 991].

[4] Allocut. *Pergratus Nobis* ad catholicos scientiarum cultores, 7 mart. 1880: A8S 12f 188.

[4] Allocut. laud.: ASS 12, 486.

• [Cfr. n. 1276: nec non nn. 1255-1258].

cumquc modo quopiam *modernismo* imbuti fuerint, ii, nullo habito rei cuiusvis respectu, tum a regundi tum a docendi munere arceantur: eo si iam funguntur, removeantur: item qui modernismo clam aperteve favent, aut modernistas laudando eorumque culpam excusando, aut Scholasticam et Patres et magisterium ecclesiasticum carpendo, aut ecclesiasticae potestati, in quocumque ea demum sit, oboedientiam detrectando: item qui in historica re, vel archaeologica, vel biblica nova student: item qui sacras negligimi disciplinas, aut profanas anteponere videntur. - Hoc in negotio. Venerabiles Fratres, praesertim in magistrorum delectu, nimia nunquam erit animadversio et constantia; ad doctorum enim exemplum plerumque componuntur discipuli. Quare, olticii conscientia freti, prudenter hac in re at fortiter agitote.

1249 (809) Fari vigilantia et severitate ii sunt cognoscendi ac deligendi, qui saeris initiari postulent. Procul, procul esto a sacro ordine novitatum amor: superbos et contumaces animos odit Deus! l

1250 (810) Theologiae ac luris Canonici laurea nullus in posterum donetur, qui statutum curriculum in scholastica philosophia antea non elaboraverit. Quod si donetur, inaniter donatus esto.

1251 (811) Quae de celebrandis Università!ibus sacrum t onsilium Episcoporum et Religiosorum negotiis praepositum clericis Italiae tum saecularibus tum regularibus praecepit anno mdcccxcvi? ea ad Nationes omnes posthac pertinere decernimus.

1252 (812) Clerici et sacerdotes qui catholicae cuipiam Universitati vel Instituto item catholico nomen dederint, disciplinas, de quibus magisteria in his fuerint, in civili Universitate ne ediscant. Sicubi id permissum, in posterum ut ne fiat edicimus. – Episcopi, qui huiusmodi Universitatibus vel Institutis moderandis praesunt, curent diligentissime ut quae hactenus imperavimus, ea constantor serventur?

1253 (813) III. - Episcoporum pariter officium est modernistarum scripta quaeve modernismum olent provehuntque, si in lucem edita, ne legantur cavere, si nondum edita, prohibere ne edantur. — Item libri omnes, ephemerides, commentaria quaevis huius generis neve adolescentibus in Seminariis neve auditoribus in Universitatibus permittantur: non enim minus haec nocitura, quam quae contra mores conscripta; immo etiam magis, quod christianae vitae initia vitiant? Nec secus indicandum de quorumdam catholicorum scriptionibus, hominum ceteroqui non malae mentis, sed qui theologicae disciplinae expertes ac recentiori philosophia imbuti, hanc cum fulo componere nituntur sed ad fidei, uti inquiunt, utilitates

l Cfr. *Pr.* 8, 13.
’ i. e. Instruet. *Perspectum est,* 21 lut. 1S9G: [cfr. un. 1073-1087].
• [Cfr. n. 1503].
• [Cfr. nn. 1235. 1275].

transferre, line, quia nullo metu versantur ob auctorum nomen bonamque existimationem, plus periculi afferunt ut sensim ad modernismum quis vergat.

1254 (814) VII. - Haec quae praecepimus ne forte oblivioni dentur, volumus et mandamus ut singularum dioecesium Episcopi, anno exacto ab editione praesentium litterarum, postea vero tertio quoque anno? diligenti ac iurata enarratione referant ad Sedem Apostolicam de his quae hac Nostra Epistola decernuntur, itemque de doctrinis quae in clero vigent, praesertim autem in Seminariis eeterisque catholicis institutis, iis non exceptis quae Ordinarii auctoritati non subsunt. Idipsum Moderatoribus generalibus ordinum religiosorum pro suis iniungimus.

Pii X Acia I, 102-106. 113; ASS 10, 640-613. 619 8.; CIO Fontes 3, 718-720. 724. Cfr. AAS 2, 656-659. 665 8.

De clericis Universitates Studiorum frequentantibus

(Ex Epist. Card. R. Merry Del Val a Secretis Status *J'ai reçu.* ad Alfridum Baudrillart, Instituti Catholici Parlsiensis Rectorem, 2 oct. 1907).

1255 (815) Relativement à la défense faite par PEncyclique *Pascendi*l aux clercs ct aux prêtres qui ont pris quoique inscription dans une Université ou Institut catholique de suivre, pour les matières qui y sont enseignées, les coars des Universités civiles. Je pute vous confirmer que les dispenses et exceptions, accordées par le décret de 1896 visé par l'Encyelique? s'étendent aux Universités de Franco; toutefois, le Saint-Père excepte de cette autorisation les COUTS les plus sujets à devenir dangereux, comme ceux d'histoire, do philosophie et des matières similaires.

Pour suivre ces cours, il faut que chaque étudiant ecclésiastique ait une permission expresse de son évêque.

ASS 41. 137.

(Litt. circuì. Secreta iiiae Status Zz *Saint-Sü'tje.* ad Galliae Metropolitas, 10 oct. 1907)?

1256 (816) Le Saint-Siège a reçu des réclamations contre le procédé de certains ecclésiastiques français, qui» pour être plus rapidement et plus facilement munis de grades universitaires, s'inscrivent aux Facultés de l'Etat, renonçant à suivre les cours des Facultés ❡atholiques

Votre Grandeur comprend aisément que. si on en venait à généraliser cet usage, la saine doctrine, chez, les ecclésiastiques, ainsi que l'avenir des Universités catholiques, pourraient être sérieusement compromis. En oîTet, il ne peut pas échapper à la pénétration dc Votre Grandeur que l'intégrité de la foi «les jeunes étudiants, mémo s'ils sont clercs, ou prêtres, est exposée dans les Facultés civiles à de bien graves dangers.

l Cfr. n. 1623, Instruct. S. S. C. OFFICII *Recentissimo Decreto.* 28 aug. 1907 *(Pii X Ada* 5. 97 8.; ASS 10, 727 s.) et Motum Proprium *Praestantia Scripturae Sacrae.* 18 nov. 1907, de periculo Modernismi in Seminario *(Pii X Acta* 4. 236; CIC *Fontes* 3, 726).

• [Cfr. nn. 1251 s.J.

▮ [Cfr. n. 1251].

‹ [Cfr. 1258].

1257 (SH) Pourtant, d'ordre de Sa Sainteté, je m'empresse de vous rappeler que, sauf de très rares exceptions, la préférence doit être *toujours* donnée aux Universités catholiques. Los évêques sont autorisés, conformément au décret de 1896, visé par l'Encyelique. [1] à permettre A leurs ecclésiastiques de suivre les cours des Facultés de l'Etat, seulement *en cas de nécessité* ct, en tant que cette nécessité l'exige, en prenant d'autre part tontes les précautions requises. Les évêques so montreront *particulièrement difficiles à* donner cette autorisation pour les cours les plus sujets à devenir dangereux [*] comme ceux d'histoire, de philosophie et des matières similaires, ct les recteurs des Universités catholiques ne permettront pus. de leur côté, que les ecclésiastiques, inscrits dans l'institut dirigé par eux, qui ne sont pas munis, à cet effet, d'une autorisation expresse et spéciale de leurs évêques, suivent ces cours dans les Universités civiles.

Je prie Votre Grandeur de vouloir bien porter ces instructions du Saint-Père a la connaissance do ses suffragante.

ASS 41, 41 s.

(Epist. Secretarial Status *Vous* arre, ad Rcvmurn D. Pasquicr, Instituti Catholici Andegavensis Rectorem, 5 nov. 1907).

1258 *Monseigneur,* Vous avez récemment proposé au Saint-Siège les questions suivantes:

1 (818) 1. Est-il contraire ù l'Encyelique *Pascendi* que les clercs, les prêtres et les religieux préfèrent aux Facultés catholiques dee lettres et des sciences les facultés civiles, s'inscrivent à ces dernières ct en suivent lea cours, lorsqu'il n'y a en réalité aucune nécessité vraie, comme le témoignent les succès des Facultés catholiques *t*

2. Les clercs ct les prêtres, professeurs ou surveillants dans un collège d'une ville où se trouvent seulement des Facultés civiles, sont-ils dans le *cas de nécessité* visé par la lettre aux évêques (n° 26061) *l* Peuvent-ils s'inscrire à ces Facultés ct en suivre les cours'

3. Peut-on regarder comme *une très rare exception* (lettre aux évêques, n° 26051) les cas où un collège comptera parmi ses professeurs et ses surveillants six ou sept prêtres ou clercs s'inscrivant à ces Facultés civiles ct en suivant les cours!

Or, d'ordre de Sa Sainteté, je m'empresse de vous communiquer les réponses aux questions susdites:

Ad 1. *Affirmative}*

Ad 2. *Negative.* à moins que, dans des cas exceptionnels, des raisons très graves et spéciales s'y ajoutent, dont l'appréciation est réservée ù l'évêque;

Ad 3. *Negative.*

ASS 41, 137 s.

Studili Seminariorum ad S. C. Consistorialom pertinent

(Ex Const. Ap. do Curia Romana *Sapienti Consilio.* 3 kalendas iulias 1908).

1259 « (Congregatio Consistorialis)... ad liane proinde in posterum spectent ... denique ea omnia quae ad regimen, disciplinam, temporalem administrationem, studia Seminariorum pertinent ».

Pii X Acia 4, 119 s.

[1] [Cfr. nn. 1251 8.J.

[*] i. o. Epist. ad Galliae Metropolitas d. d. 10 oct. 190": (cfr. nn. 1256 8.].

[’] Cfr. item Litt. circuì. SECRETABIAK Status *Au milieu,* ad Galliae Metropolitas, 30 sept. 1908 (ASS il. 772 8.).

De lingua Latina in Seminariis sedulo excolenda et adhibenda

(Ex Epist. S. C. Studiorum *Vehementer sane,* nd Episcopos universos, 1 iul. 1908).1

1260 In primis, quod maximi momenti et ponderis est, notari atque ani-
(820) madverti volumus, linguam latinam hire meritoque dici et esse linguam Ecclesiae propriam. Et profecto hac lingua, si quando necessitas exigat, Sacerdotes disiunctarum diversarurnque civitatum colloqui et scribere inter se solent ad sensa mentis pandenda, quae aliter inter se pandere non possent. Hac lingua, in quam sacri libri veteris novique Testamenti versi sunt, Clerus canonicas recitat precationes, Sacrum facit omnesque sacros ritus et caeremonias, quas Liturgia praescribit, exequitur. Quin etiam hac lingua Summus Pontifex et sacra Consilia Ecclesiae negotiis curandis in litteris actisque omnibus edendis utuntur. Accedit quod quos doctissimos libros sancti Patres Ecclesiaeque Doctores latini scripsere, eos et huic linguae commendarunt.

1261 Sed praeterea lingua latina cum Philosophiae, tum sacrarum discipli-
(821) narum lingua facile dicenda est. Cum enim ipsius vis et natura ea sit, ut aptissima existimetur ad difficillimas subtilissimasque rerum formas et notiones valde commode et perspicue explicandas, hac perpetuo usi sunt a media quae vocatur aetate usque ad totum saeculum XVM eademque usque adhuc uti solent et scriptores in libris scribendis sive de Theologia, sive de lure Canonico, sive de ipsa Philosophia, et magistri in iisdem docendis disciplinis.

1262 Quapropter, (pium ex his quae diximus satis appareat summa sacro-
(822) rum alumnis huius linguae cognitione opus esse, hoc S. Consilium Studiis regundis etiam atque etiam hortatur cum magistros, ut ad normam Constitutionis Leonis Pp. XII *Quod divina Sapientia,*2 tit. VI, cap. 82-84,s hac lingua disciplinas tradant, tum discipulos, quo alacrius pleniusque, secundum Litteras Encyclicas *Depuis le jour,* die vin mens. Sept. a. MDCCCXCIX a Summo Pontifice Leone Pp. XIII datas,4 in huius linguae studium incumbant, prout sacra studia potissimum apud Archigymnasia requirunt.

Anal. Ecd. 16, 404.

‘ (Cfr. nn. 128S. 1540],

* Qui Pontifex Rloriosissimus hac Constitutione, d. d. 28 aug. 1821, rectam praescripsit .*studiorum rationem* pro Sacri Principatus Universitatibus: BR *Coni.* 8, 95-117.

’ BR *Coni.* 8, 100.

‘ [Cfr. nn. 1106-1124].

De vitae sanctimonia a Seminariorum alumnis assequenda

(Ex Exhortatione ad Clerum catholicum *Haerent animo,* 4 aug. 1908)?

1203 (823) Ad hanc ipsam vitae sanctimoniam, de qua iuvat paulo fusius dicere, magnis Ecclesia spectat perpetuisque curis. Sacra idcirco Seminaria instituta: ubi, si litteris ae doctrinis imbuendi sunt qui in spem cleri adolescunt, at simul tamen praecipueque *ad pietatem* omnem *a teneri anni* sunt conformandi.[2] Subinde vero, dum candidatos diuturnis intervallis gradatim promovet, nusquam, ut mater sedula, hortationibus de sanctitate assequenda parcit. Ineunda quidem ea sunt ad recolendum. Quum enim primo in sacram militiam cooptavit, voluit nos ea rite profiteri: *Dominus pars haereditatis meae, et calici mei: tu es, (ui restitues haereditatem meam mihi (Ps.* 15, 5)? Quibus, inquit Hieronymus, monetur *clericus* ut *qui. vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se* exhibeat, *ut et ipse possideat Dominum, ct possideatur a Domino:'* Subdiaconis aCCensendo- ipsa quam graviter est allocuta! *Iterum atque iterum- considerare debetis attente quod onus hodie ultro appetitis; ... quoti si hunc ordinem susceperitis, amplius non licebit a proposito resilire, seti Deo ...perpetuo famulari, et castitatem, illo adiuvante, servare oportebit.* Tum denique: Ni *usque nunc fuistis tardi ad ecclesiam, amodo debetis esse assidui: si usque nunc somnolenti, amodo vigiles: ... si usque nunc inhonesti, amodo casti ... Videte cuius ministerium vobis tradituri* [5] Diaconatu porro augendis sic per Antistitem a Deo precata est: *Abundet in eis lotius forma virtutis. auctoritas modesta, pudor constans, innocentiae puritas et spiritualis observantia disciplinae. In moribus eorum praecepta tua fulgeant, ut suae castitatis ejemplo imitationem sanctam plebs acquirat.*[6] - Sed eo acrius movet commonitio initiandis Sacerdotio lacta: *Cum magno timore ad tantum gradum ascendendum est, ac providendum ut caelestis sapientia, probi mores ct diuturna iustitiae observatio ad id electos commendet ... Sit odor vitae vestrae delectamentum Ecclesiae Christi, vt praedicatione atque exemplo aedificetis domum, idest familiam Dei.*[7] Maximeque omnium urget illud gravissime additum: *Imitamini quod tractatis;* quod profecto cum Pauli praecepto congruit: *ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo lesu. (C.* 1. 28).

12fi4 (824) 'Palis igitur quum sit mens Ecclesiae de sacerdotum vita, mirum nemini esse possit, quod sancti Patres ac Doctores omnes ita de ea re consentiant, ut illos fere nimios quis arbitretur; quos tamen si prudenter aestimemus, nihil eos nisi apprime verum rectumque docuisse indicabimus. Eorum porro sententia haec summatim est. 'Panium scilicet inter sacerdotem et quemlibet probum virum intercedere debet discriminis, quantum

[1] [Cfr. n. 1357J.
[2] *Concit. Trid.* Sess. 23, *De lief.* c. 18: [cfr. n. 290).
[3] Pont. Rom. *De Clerico faciendo.*
[4] Epist. 52 *(ad Nepotianum)* 5: ML 22, 531.
[5] Pont. Rom. *De Ordinat. Subdiaconi.*
[6] Ibid. *De Ordinat. Diaconi.*
[7] Ibid. *De Ordinat. Presbyteri.*

inter caelum et terram: ob eamque causam, virtuti sacerdotali cavendum non solum ne gravioribus criminibus sit allinis, sed ne minimis quidem. In quo virorum tam venerabilium indicio Tridentina Synodus stetit, quum monuit clericos ut fugerent *levia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent:* l maxima scilicet, non re ipsa, sed respectu peccantis, in quem potiore iure quam in templorum aedificia, illud convenit *Domum tuam decet sanctitudo (Ps.* 92, 5).

Pii X Acta 4, 242-244; CIC *Fontes* 3, 739.

De memorandis clericorum olHciis

(Ex Serm. *Pi ringrazio* ad Andream Card. Ferrari et ad Institutores aluinnosquc Seminarii Maioris Mediolanensis, 14 oct. 1908).

1265 *Bonitatem, et disciplinam, et scientiam doce me (Ps.* 118, 66).

(826) Ricordatevi ([ueste tre parole: se vi conserverete buoni, amanti della disciplina e della regola, studiosi della vera scienza del sacerdote, avrete raggiunto il fine, sarete sempre di consolazione al vostro Arcivescovo e procurerete sempre il bene delle anime vostre e di ([nelle alle vostre cure affidate.

La bontà è la base ed il fondamento della vocazione ecclesiastica; se un giovane non è buono, è certo che non ha alcun titolo per accostarsi al Santuario.

E la vostra bontà non sia soltanto esteriore, ma risieda propriamente nel fondo del cuore; non basta la virtù esterna, ma occorre anzitutto l'interna che ha di mira la gloria di Dio e la perfezione dell'anima.

Non importa che grandi opere esterne manifestino la virtù del cuore, perchè questa ha tale influenza che si rileva nello sguardo, nella parola, negli atteggiamenti di un giovane buono, tanto che incontrando un giovane buono si sente quasi il bisogno di chinare il capo per riverenza.

1266 La disciplina è la regola della vita ed il sentiero delle virtù; se per lutti

(827) è necessaria la regola della vita, tanto più per i chierici che sono chiamati al Sacerdozio. Quindi la disciplina del Seminario, l'osservanza della regola, anche nei piccoli precetti deve essere a cuore ai chierici.

l superiori son necessari; è necessario che il loro occhio vigile stia sopra di voi, ma i chierici debbono diportarsi in guisa da non aver bisogno di un occhio che li vigili per compiere il loro dovere.

Ricordatevi che dovete essere fedeli alla vostra regola, anche nello cose piccole, perchè lo spirito del male è astuto; egli non vi tenterà sul principio ad infrangerla nello cose grandi, ma nello più piccole per abituarvi a poco a poco a disprezzarla.

* Sess. 22, *De Itef.* c. 1 [cfr. u. 288).

1267 (828) Buono deve essere il chierico; egli deve, osservare la disciplina fin dai primi anni della sua educazione sacerdotale, ina egli deve pure apprendere quella scienza che gli sarà necessaria per tutta la vita.

Se nell'Antico Testamento il Signore non voleva sacerdoti ignoranti,[1] molto meno lo vuole nella legge novella; se allora erano ripudiati coloro che avevano ripudiata la scienza,[2] molto più sono indegni del sacerdozio cristiano, quelli che, o per difetto d'ingegno, notate bene questo, o per poca volontà di studiare, non si sentono ai caso di applicarsi con ogni impegno ad acquistare la scienza necessaria.

Ma per acquistare questa scienza non bisogna attendere di essere adulti, ma applicarsi fin dai primi anni del Seminario. Se in questi anni non si studia, si corre grave pericolo che, all'uscita dal Seminario, siano del tutto messi in disparte i libri tanto necessari alla formazione della vita intellettuale e spirituale del sacerdote.

Ricordatevi queste tre parole e siate certi che nessuno più grato ricordo potrete riportare con voi di questo bel giorno in cui avete offerto i vostri omaggi al Vicario di Gesù Cristo.

Pii A' *Ada* 4, 293 e.

De non excipiendis in religiosas familias qui e Seminariis dimissi sint

(Ex Decreto S. C. De Religiosis *Ecclesia ('liristi,* ex audientia SSiìn diet 7 sept. ‡909).

1268 (930) NuUimode, absque speciali venia Sedis Vpostolicae, ct sub poena nullitatis professioni», excipiantur, sive ad novitiatuin sive ad emissionem votorum postulante-: I')...

2°) qui a Seminariis et collegiis ecclesiasticis vel religiosis quacunque ratione dimissi fuerint.

AAS 1, 700 8.

De muneribus in clericorum Seminario viro religioso ad saeculum revertenti vetitis

(Ex Decreto S. C. De Religiosis *Quum minoris,* 15 iun. 1909).

1269 (829) Quum minoris esse soleat aedificationis, salvis extraordinariis nonnullis casibus. quod in ofliclis dioecesanis eminere conspiciuntur. qui. vel in aliquo Ordine regulari vota poleinnia professi, indultum saccularizationis sive perpetuae sive ad tempus obtinuerint, vel in Instituto aliquo religioso, emissis votis perpetuis, ab istis dispensati fuerint; ne alii inde Religiosi induci possint ut varios egrediendi claustra praetextus exquirant, quod nimis frequens accidere experientia docet, sanctissimus Dominus noster 1'u s Papa decimus decernere dignatus est. ut omnibus deinceps rescriptis, quibus saecularizatio per-

[1] Cfr. *Ma.* 2. 7.
[2] Cfr. *Os.* I. 0.
[•] (Cfr. n. 1206].

petua vel ad tempus, nut votorum perpetuorum relaxatio, prout supra, sacerdotibus et clericis in Sacris ordinibus constitutis conceditur, adnexae intendantur, licet non expressae, sequentes clausulae, quarum dispensatio Sanctae Sedi reservatur:

Vetitis, absque novo et speciali Sanctae Sedis induito: Io)...

2°) quolibet magisterio ut officio in Seminariis clericalibus Maioribus et Minoribus aliisqúe Institutis, in quibus clerici educantur, nec non in Universitatibus et Institutis, quae privilegio apostolico gaudent conferendi gradus académicos in re philosophica, theologica et canonica.l

AAS 1, 523.

De clericis scientia et pietate ita instituendis ut a Modernismo immunes serventur

(Ex Motu Proprio *Sacrorum Antistitum,* 1 sept. 1910).' *Pluribus praeceptionibus ex Encycl.* Pascendi (S sept. 1907) *ad verbum ₱epetitis, haec adiciunlur:*

1270 (831) Ilis, quae plane confirmamus omnia l sub poena temeratae conscientiae adversus eos, qui dicto audientes esse renuerint, peculiaria quaedam adiicimus, quae ad sacrorum alumnos in Seminariis degentes et ad instituti religiosi tirones referuntur.

1271 (832) In Seminariis quidem oportet partes omnes institutionis eo tandem aliquando conspirent ut dignus tali nomine formetur sacerdos. Xec enim existimare licet, eiusmodi contubernia studiis dumtaxat aut pietati patere. Etraque re institutio tota coalescit, suntque ipsa tamquam palaestrae ad sacram Christi militiam diuturna praeparatione fingendam. Ex iis igitur ut acies optime instructa prodeat, omnino sunt duae res necessariae, doctrina ad cultum mentis, virtus ad perfectionem animi. Altera postulat ut alumna sacrorum inventus iis artibus apprime erudiatur quae cum studiis rerum divinarum arctiorem habent cognationem; altera singularem exigit virtutis conBtantiaequo praestantiam.

1272 (833) Videant ergo moderatores disciplinae ac pietatis, quam de se quisque spem inficiant alumni, introspiciantque singulorum quae sit indoles; utrum suo ingenio plus aequo indulgeant, aut spiritus profanos videantur sumere; sintne ad parendum dociles, in pietatem proni, de se non alte sentientes, disciplinae retinentes: rectone sibi fine proposito an humanis ducti rationibus ad sacerdotii dignitatem contendant; utrum denique convenienti vitae sanctimonia doctrinaque polleant; aut certe, si quid horum desit, sincero promptoque animo conentur acquirere. Xec nimium difficultatis habet investigatio: siquidem virtutum, quas diximus, defectum cito produnt et religionis officia ficto animo persoluta, et servata metus

l [Cfr. nn. 1380 s.].
' [Cfr. nn. 1279-1284. 1320).
' Quuo nd Seminariorum alumnos spectant, referuntur sub [nn. 1245-1253].
• [Cfr. n. 1503).

causa, non conscientiae voce, disciplina. Quam qui servili timore retineat, aut animi levitate contemptuve frangat, is a spe sacerdotii sancte fungendi abest quam longissime. Haud enim facile creditur, domesticae disciplinae contemptorem a publicis Ecclesiae legibus minime discessurum. Hoc animo comparatum si quem deprehenderit sacri ephebei moderator, et si semel iterumque praemonitum, experimento facto per annum, intellexerit a consuetudine sua non recedere, eum sic expellat, ut neque a se neque ab ullo episcopo sit in posterum recipiendus?

1273 (834) Duo igitur haec ad promovendos clericos omnino requirantur; innocentia vitae cum doctrinae sanitate coniuncta. Neve illud praetereat, praecepta ac monita, quibus episcopi sacris ordinibus initiandos compellant. non minus ad hos quam ad candidatos esse conversa, prout ubi dicitur: *Providendum, ut caelestis sapientia, probi mores et diuturna iustitiae observatio ad id electos commendet ...Sint probi et maturi in scientia sim-ul et opere ... eluceat in eis totius jornia iustitiae.*[2]

1274 (835) Ac de vitae quidem probitate satis dictum esset, si haec a doctrina et opinionibus, quas quisque sibi tuendas assumpserit, posset facili negotio seiungi. Sed, ut est in Proverbiorum libro: *Doctrina sua noscetur vir, (Pr.* 12, 8) utque docet Apostolus: *Qui ... non permanet in doctrina Christi, Deum non habet* (2 ***I.*** 9). Quantum operae vero dandum sit addiscendis rebus multis equidem et variis, vel ipsa huius aetatis conditio docet, nihil gloriosius efferentis quam lucem progredientis humanitatis. Quotquot igitur sunt ex ordiue cleri si convenienter temporibus velint in suis versari muneribus; si eum fructu *exhortari in doctrina sana, et eos, qui contradicunt, arguere (Tt.* 1, 9); si opes ingenii in Ecclesiae utilitatem transferre, oportet cognitionem rerum assequantur, eamque minime vulgarem, et ad excellentiam doctrinae propius accedant. Luctandum est enim cum hostibus non imperitis, qui ad elegantiam studiorum scientiam saepe dolis consutam adiungunt, quorum speciosae vibrantesque sententiae magno verborum cursu sonituque feruntur, ut in iis videatur quasi quid peregrinum instrepere. Quapropter expedienda mature sunt arma, hoc est, opima doctrinae seges comparanda omnibus, quicumque sanctissimis perarduisque muneribus in umbratili vita se accingunt?

1275 (836) Verum, quia vita hominis iis est circumscripta limitibus ut ex uberrimo cognoscendarum rerum fonte vix detur aliquid summis labiis attingere, discendi quoque temperandus est ardor et retinenda Pauli sententia: *non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem (lì.* 12, 3). Quare, quum clericis multa iam satis eaque gravia sint imposita studia, sive quae pertinent ad sacras litteras, ad Fidei capita, ad mores, ad scientiam pietatis et officiorum, quam *ascetica m* vocant, sive quae ad historiam Ecclesiae, ad ius canonicum, ad sacram eloquentiam referuntur;

‘ [Cfr. nn. 1201-1208).
* Pont. Rovi. *Dc Ordinatione Presbyteri.*
’ [Cfr. n. 030).

no iuvenes aliis quaestionibus consectandis tempus terant et a studio praecipuo distrahantur, omnino vetamus diaria quaevis aut commentaria, quantumvis optima, ab iisdem legi, onerata moderatorum conscientia, qui ne id accidat religiose non caverint.

1276 (837) Ut autem suspicio segregetur omnis clanculum se inferentis *modernitori,* non solum omnino servari volumus quae sub numero secundo superius praescripta sunt, sed praeterea praecipimus ut singuli doctores, ante auspicandas ineunte anno praelectiones, Antistiti suo textum exhibeant, quem sibi quisque in docendo proposuerit, vel tractandas quaestiones, sive *theses;* deinde ut per annum ipsum exploretur sua cuiusque magisterii ratio; quae si videatur a sana doctrina discedere, causa erit quamobrem doctor illico amoveatur. Denique, ut, praeter Fidei professionem, iusiurandum det Antistiti suo, secundum adiectam infra formulam, et subscripto nomine.

1277 (838) *Iusiurandnm* hoc, praemissa *Fidei professione* per formulam a sa. me. Decessore Nostro Pio IV praescriptam,[2] cum adiectis definitionibus Concilii Vaticani,[3] — suo Antistiti item dabunt:

[1] Scilicet Encycl. *Pascendi* [cfr. im. 1218-1252].

[2] Const. Ap. *Iniunctum nobis* (13 nov. 1561) § 2: BR 7, 327; CIC *Pontes* 1, 193 s.

[3] Cfr. S. C. Coxcn.n Decr. *Quod a priscis,* 20 ian. 1877: *Pii IX Acta* 7, 27 1-279; CIC *Fontes* 6, »97 8. — Cfr. PF *tus Pont.* 264-286.

Quae formula his verbis continetur; Ego AT. lirina lido credo et profiteor omnia ot singula quae continentur in Symbolo Fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum Deum. Patrem omnipotentem, factorem caeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum iesuni Christum, Filium Dei (Unigenitum. Et ex Patre natum, ante omnia saecula. Deum do Deo, lumen de lumine, Deum verum do Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, ot propter nostram salutem descendit do caelis. Et incarnatus est do Spiritu Sancto ex Maria Virgine et Homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato; passus, et sepultas est. Et resurrexit tertia die, secundum Scripturas. Et ascendit in caelum: sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est eum gloria indicaro vivos, et mortuos; cuius regni non erit tinis. Et in Spiritum Sanctum Dominum, ct vivificantem: qui cx Patre Filioque procedit. Qui cum Patro et Filio simul adoratur, et conglorificatur: qui locutus est per Prophetas. Et Unam, Sanctam, Catholicam et Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expeoto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sacculi. Arnen.

Apostólicas et Ecclesiasticas traditiones, roliquasquo eiusdem Ecclesiae observationes et constitutiones firmissimo admitto ct amplector. Item sacram Scripturam, iuxta eum sensum, quém tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cuius est ludicare de vero sensu et interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto; nec eam unquam, nisi iuxta unanimem consensum Patrum accipiam, et interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vero ct proprie Sacramenta novae legis a lesu Christo Domino instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet, Baptismum, Confirmationem, Eucharist inni. Poenitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem et Matrimonium: iliaque gratiam conferre, ct ex his Baptismum, Confirmationem. et Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. — Receptos quoque et approbatos Ecclesiae Catholicae ritus in supradiotomm omnium Sacramentorum solemn! administratione recipio et admitto. — Omnia et singula, quae de peccato originali et de justificatIone in Sacrosancta Tridentina Synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio. — Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, proprium, et propitiatorium Sa-

I. - Clerici maioribus orclinibos initiandi; [1] quorum singulis antea tradatur exemplar tum professionis fidei, turn formulae edendi iurisiurandi ut eas accurate praenoscant, adiecta violati iurisiurandi. ut infra, sanctione.

... Si quis autem, quod Deus avertat, iusiurandum violare ausos fuerit, ad Sancti Officii tribunal illico deferatur.

Iurisiurandi Formala

1278 (839) « Ego ... firmiter amplector ac recipio omnia et singula, quae ab inerranti Ecclesiae magisterio definita, adserta ac declarata sunt, praesertim ea doctrinae capita, quae huius temporis erroribus directo adverrantur. Ac primum quidem Deum, rerum omnium principium et finem, naturali rationis lumine per ea quae facta sunt, hoc est per *risibilia* creationis opera, tamquam causam per effectus, certo cognosci, advoque demonstrari etiam posse,[2] profiteor. Secundo: Externa revelationis argumenta, hoc est facta divina, in primisque miracula et prophetias admitto et agnosco tamquam signa certissima divinitus ortae Christianae Religionis, eademque teneo aetatum omnium atque hominum, etiam huius temporis, intelligentiae esse maxime accommodata, fertio: Firma pariter fide credo. Ecclesiam, verbi revelati custodem et magistram, per ipsum verum atque historicum Christum, quum apud nos degeret, proxime ac directo institutam, eidemque primo Petro ejusque successoribus in perpetuum collatam fuisse, atque ita per vicissitudines temporum semper esse perstitutam, ut nulli alii coetui praeter unam illam Catholicam et Romanam Ecclesiam quidquam horum competat, nemo non ullo pacto possit. Ipsi Ecclesiae, societatis perfectae more, visibili ac monarchico capite divinitus constituto, supremae magisterii et iurisdictionis plenitudinem, cum universum orbem tum quaevis loca quaevis regna complectentem, inesse firmiter credo. Tertio: Fidei dogmata ab Ecclesia quoad sensum aliquando declarata, ea eadem sensu numquam esse abiturum, ut proinde omnis opinio dogmatibus huic sensui contraria penitus sit reicienda, firmiter admitto. Quae cum ita sint, omnem novationem, quae dicitur, sensum scilicet dogmatum in alium a primum ab Ecclesia intellecti sensum, eo cum evolutionis commento ut sensus ille mutetur, aut mutari possit pro diversitate hominum aut temporum, plane reicio. Sic igitur omnino credo et profiteor, quidquid aliter sentire, docere, praedicare, sive scripto sive voce, contigerit, id omnia, quae fide contraria sunt, damnare, reicere, proscribere, quemadmodum damnat, reicit, proscribit Ecclesia. Ego ... firmiter amplector ac recipio omnia et singula, quae ab inerranti Ecclesiae magisterio definita, adserta ac declarata sunt, praesertim ea doctrinae capita, quae huius temporis erroribus directo adverrantur. Ac primum quidem Deum, rerum omnium principium et finem, naturali rationis lumine per ea quae facta sunt, hoc est per *risibilia* creationis opera, tamquam causam per effectus, certo cognosci, advoque demonstrari etiam posse,[2] profiteor. Secundo: Externa revelationis argumenta, hoc est facta divina, in primisque miracula et prophetias admitto et agnosco tamquam signa certissima divinitus ortae Christianae Religionis, eademque teneo aetatum omnium atque hominum, etiam huius temporis, intelligentiae esse maxime accommodata, fertio: Firma pariter fide credo. Ecclesiam, verbi revelati custodem et magistram, per ipsum verum atque historicum Christum, quum apud nos degeret, proxime ac directo institutam, eidemque primo Petro ejusque successoribus in perpetuum collatam fuisse, atque ita per vicissitudines temporum semper esse perstitutam, ut nulli alii coetui praeter unam illam Catholicam et Romanam Ecclesiam quidquam horum competat, nemo non ullo pacto possit. Ipsi Ecclesiae, societatis perfectae more, visibili ac monarchico capite divinitus constituto, supremae magisterii et iurisdictionis plenitudinem, cum universum orbem tum quaevis loca quaevis regna complectentem, inesse firmiter credo. Tertio: Fidei dogmata ab Ecclesia quoad sensum aliquando declarata, ea eadem sensu numquam esse abiturum, ut proinde omnis opinio dogmatibus huic sensui contraria penitus sit reicienda, firmiter admitto. Quae cum ita sint, omnem novationem, quae dicitur, sensum scilicet dogmatum in alium a primum ab Ecclesia intellecti sensum, eo cum evolutionis commento ut sensus ille mutetur, aut mutari possit pro diversitate hominum aut temporum, plane reicio. Sic igitur omnino credo et profiteor, quidquid aliter sentire, docere, praedicare, sive scripto sive voce, contigerit, id omnia, quae fide contraria sunt, damnare, reicere, proscribere, quemadmodum damnat, reicit, proscribit Ecclesia.

criflcium pro vivis et defunctis; atque in sanctissimo Eucharistiae Sacramento esse vere, realitor et substantialiter Corpus et Sanguinem una cum anima et dh initate Domini nostri lesu Christi, dorique conversionem totius substantiae panis in Corpus, et totius substantiae vini in Sanguinem, quam conversionem catholica Ecclesia Transubatantlationem appellat: Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi. — Constanter teneo Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis inveri. Similiter ct Sanctos una cum Christo regnantes venerandos atque invocandos esse, cosque orationes Deo pro nobis offerre, atquo eorum Reliquias esse venerandas. Firmiter assero imagines Christi ac Deiparae semper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas et retinendas esso, atquo eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. — Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo. — Sanctam. Catholicam et Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum matrem et magistram agnosco Itornanoque Pentitici, beati Petri Apostolorum Principis successori ac lesu Christi Vicario, veram obedientiam spondeo ac iuro.

Caetera item omnia a sacris Canonibus et Oecumenicis Conciliis, ac praecipue a Sacrosancta Tridentina Synodo *ct ab occumenico Concilio Valicano* tradita, definita *ac* declarata, *praesertim de Hornani Pontificis Primatu et infallibili magisterio.* indubitanter recipio atque profiteor; simulque contraria omnia atque Intereses quascumque ab Ecclesia damnabis et relectas ot anathematizatas, ego pariter damno, reficio et anathematizo.

Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo >ah us esse potest, quam in praesenti sponte profiteor et veraciter teneo, eamdem integram ct inviolatam usque ad extremum vitae spiritum, constantissime, Deo adiuvante, retineri' et confiteri, atque a meis subditis. seu illis, quorum cura ad me in munere tuco spectabit, teneri et doceri et praedicari, quantum in me erit curaturum, ego idem A. spondeo, voveo ac turo. Sic me Deus adluvet, et haec sancta Dei Evangelia.

[1] [Cfr. nn. 1292. 1291. 1502J.

[2] Cfr. /?. 1, 20.

tutam, eamdemque super Petrum. Apostolicae hiorarchiae principem eiusque in aevum Successores aedificatam. Quarto: Fidei doctrinam ab Apostolis per orthodoxos Patres eodem sensu eademque semper sententia ad nos usque transmissam, sincere recipio; ideoque prorsus reiieio haereticum commentum evolutionis dogmatum, ah uno in alium sensum transeuntium, diversum ah eo, quem prius habuit Ecclesia; pariterque damno errorem omnem, quo, divino deposito, Christi Sponsae tradito ah Eaque fideliter custodiendo, sufficitur philosophicum inventum, vel creatio humanae conscientiae, hominum conatu sensim elTormatae et in posterum indefinito progressu perficiendae. Quinto: Certissime teneo ac sincere profiteor, Fidem non esse caecum sensum religionis e latebris *subconsciencias* erumpentem, sub pressione cordis et inflexionis voluntatis moraliter informatae, sed verum assensum intellectus veritati extrinsecus acceptae ex auditu, quo nempe, quae a Deo personali, creatore ac domino nostro dicta, testata et revelata sunt, vera esse credimus, propter Dei auctoritatem summe veracis.

Me etiam, qua par est reverentia, subiicio totoque animo adhaereo damnationibus, declarationibus, praescriptis omnibus, quae in Encyclicis litteris *Pascendi*[1] et in Decreto *Lamentabili* continentur, praesertim circa eam quam historiam dogmatum vocant. Idem reprobo errorem affirmantium, propositam ab Ecclesia fidem posse historiae repugnaro, et catholica dogmata, quo sensu nunc intelliguntur, cum verioribus christianae religionis originibus componi non posse. — Damno quoque ac reiieio eorum sententiam, qui dicunt Christianum hominem eruditiorem induere personam duplicem, aliam credentis, aliam historici, quasi liceret historico ea retinere quae credentis fidei contradicant, aut praemissas adstruere, ex quibus consequatur dogmata esse aut falsa aut dubia, modo haec directo non denegentur. — Reprobo pariter eam Scripturae Sanctae dijudicandae atque interpretandae rationem, quae, Ecclesiae traditione, analogia Fidei, et Apostolicae Sedis normis posthabitis, *rationalislarum* commentis inhaeret, et criticen textus velut unicam supremamque regulam, haud minus licenter quam temere amplectitur. Sententiam praeterea illorum reiieio qui tenent, doctori disciplinae historicae theologicae tradendae, aut iis de rebus scribenti, seponendam prius esse opinionem ante conceptam sive de supernaturali origine catholicae traditionis, sive de promissa divinitus ope ad perennem conservationem uniuscuiusque revelati veri; deinde scripta Patrum singulorum interpretanda solis scientiae principiis, sacra qualibet auctoritate seclusa, eaque indicii libertate, qua profana quaevis monumenta solent investigari. In universum denique me alienissimum ab errore profiteor, quo *modernistac* tenent in sacra traditione nihil inesse divini; aut. quod longe deterius, pantheistic© sensu illud admittunt; ita, ut nihil iam restet nisi nudum factum et simplex, communibus historiae factis aequandum; hominum nempe sua industria, solertia, ingenio scholam a Christo (ñusque Apostolis inchoatam per sub-

[1] *Pii X Acta* 4, 47-111. [Cfr. nn. 1245-1254].

sequentes aetates continuantium. Proinde fidem Patrum firmissime retineo et ad extremum vitae spiritum retinebo, de *charismate veritatis certo,* quod est, fuit eritque semper in *episcopatus ait Apostolis successione-,*l non ut id teneatur quod melius et aptius videri possit secundum suam cuiusque aetatis culturam, sed ut *nunquam aliter credatur,* 7l *unquam aliter intclligatur* absoluta et immutabilis veritas ab initio per Apostolos praedicata.1*

« Haec omnia spondeo me fideliter, integre smeereque servaturum et inviolabiliter custoditurum, nusquam ab iis sive in docendo sive quomodolibet. verbis scriptisque deflectendo. Sic spondeo, sic iuro, sic me Deus etc. ».

AAS 2, 666-672; CIC *Fontes* 3, 781-784.

De quibusdam dubiis circa praescripta contra Modernismi pericula

(Ex Declarationibus, quas circa Motum Proprium *Sacrorum Antistitum* edidit S. C. Consistoriali8, 25 sept. 1910).

1279 (840) Propositis ad hanc Sacram Congregationem quae sequuntur dubiis circa Motum proprium *Sacrorum Antistitum,*l datum dic prima mensis huius:

I. An praeceptum quod nemo Theologiae laurea sit donandus, nisi in philosophicis disciplinis lauream obtinuerit, vel saltem de curriculo in Philosophia scholastica absoluto certum praebuerit testimonium, stricte sit observandum ?

1280 (841) IV.4 An prohibitio alumnis in seminariis et ecclesiasticis collegiis facta legendi diaria quaevis et commentaria quantums is optima etiam ad iuvenes regulares in monasteriis et in congregationibus studiis operam dantes extendatur?

1281 (842) V. An *quotannis* doctores in seminariis teneantur textum, quem sibi quisque in docondo, proposuerit, vel tractandas quaestiones, sive theses. Episcopo exhibere, et ineunte anno lusiurandum dare?

1282 (843) Vili. An in casibus particularibus, data insta causa. Episcopi et Moderatores ordinum et congregationum religiosarum delegare possint ad recipiendum iuramentum sacerdotem aliquem sive saecularem sive regularem in aliqua dignitate vel officio constitutum?

1283 (844) IX. An ad Sanctum Offidum sint deferendi non solum qui iusiurandum violaverint, sed etiam qui iurisiurandl formulam subscribere renuerint?

1284 (845) SS.MUB Dominus Noster in *audientia* die 24 huius mensis Elbo Cardinali Secretano Congregationis Constetorialis concessa respondendum mandavit:

Ad I, IV, V, VIII et IX, *affirmative.*

lusslt porro omnes vocatos iurisiurando obligari infra diem 31 decembris huius anni.

AAS 2, 740 s.; CIC *Fontes* 5, 45 s.

1 Cfr. S. IRENAKUS, *Adv. Haeres.* 4, 26, 2. 5: MG 7, 1053. 1056.
1 Cfr. Tertiiiwi 8, Di *Praescr.* 28: ML 2, 40.
1 [Cfr. nn. 1270*1278].
4 [Ofr. n. 1285].

Do diariis el commentariis quae Seminarii alumnis permitti possint

(Ex Epist. S. C. CONSISTORIALIS *Eminentiae Vestrae,* ad Claudium Card. Vaszury, Archiop. Strigonicnscm et Primatem Hungariae, 20 oct. 1910).

1285 (846) Sfinii Domini Nostri mens est ut firma sit lex qua prohibetur ut diaria et commentaria, ctiain optima,[1] quae tamen de politicis rebus agunt quae in dies eveniunt, aut de socialibus ct scientificis quaestionibus quae pariter in dies exagitantur quin adhuc de iis certa sententia habeatur, haec. inquam, in manibus alumnorum Seminarii libere non relinquantur. Nil tamen vetat quominus superiores Seminarii aut magistri, si agatur de quaestionibus scientificis, legant alumnis aut legendos articulos in sua praesentia tradant eorumdem diariorum et commentariorum, quos ad alumnorum instructionem utiles vel opportunos censent.

Commentaria vero in quibus nil contentionis continetur, sed notitias religiosas, S. Sedis dispositiones et decreta. Episcoporum acta et ordinationes referunt, vel alia quae quamvis periodica non aliud sunt quam lectiones ad fidem ct pietatem fovendum utiles, haec, inquam, possunt, probantibus Seminarii moderatoribus, prae manibus alumnorum relinqui tempore a studio et ah aliis praescriptis officiis libero.

AAS 2. 855 s.

Do disciplina ecclesiastica in Seminariis plene instauranda

(Ex Epist. *Sollicitis Nobis* ad Ioh. Bapt. Castro, arcbiep. Caraccnsem, 8 dec. 1910).

1286 (847) Dum ('Ieri rationibus consultis in praesens tempus, neresse est etiam, in futurum prospieiatis. Si vultis enim, uti debetis velle, ut istic Religioni meliora aliquando tempora illucescant, praecipua quaedam pars industriae vestrae insumenda scilicet est in sacram iuventutem, quae quidem spem ecclesiastici ordinis omnem continet. Quare dabitis operam, ut vestra Seminaria talia exsistant, qualia Synodus Tridentina iussit,[1] id est religionis doctrinaeque domicilia, in quibus adolescentes clerici rite ad sacerdotii officia et munia instituantur.

1287 (848) In primis igitur, quod ad disciplinam morum attinet, gravis ea et austera, vobis instantibus, ibi dominetur; alumnique sacrorum iis virtutibus conformentur penitus, quae sacerdotis maxime sunt, pietate, castimonia, animarum sollicitudine christianaque humilitate, quae ceterarum est fundamentum virtutum.

1288 (849) De studiorum autem ratione, qualem in Seminariis vestris vigere oporteat, documentum ex iis potestis capere, quae Nos in universum praescripsimus.[3] Tantum admonemus, ut in Philosophiae ac Theologiae doctrinis

* [Cfr. nn. 1280. 1281].

' [Cfr. nn. 290-296).

' C?fr. S. C. Epp. et Reo. Litt. elicui. *La Sarra Congregazione* (10 unii. 1907) quibus eadem S. Congregatio cum omnibus Italiae Ordinariis communicavit Nonnas, a Summo Pontilice dic 5 mai. 1907 approbatas, de ration studiorum (*Programma generale di sludi)* in Seminariis adhibenda: *Pii X Acta* 5, 43-51; ASS 10, 336-313; *Anal. E'ccl.* 15, 213-215; *Programma e Xormr per l'ordinamento scolastico. educativo e disciplinare dei Seminari d'Italia* (Homa 1908) 13-24. Varalo latina legi potest apud A. M. Micheletti, *Ius Pianum* (Augustae Taur. 1914) 76G s.

duceni et magistrum Tjiomam Aquinatem et habendum edicati» et sequendum curetis: huius enim institutis exculti discipuli errores et fallacias recentiorum facilius cavebunt. Ac de litteris, plerumque negligi linguae Latinae studium, minime gentium probamus. Nostis, quid hac super re sacrum Consilium studiis regundis nuper Episcopis universis mandant, Nostro nomine.l Vestrum erit igitur huic Nostrae praescriptioni diligenter curare, ut satisfiat.

1289 (850) Denique memineritis, sapienter Tridentinos Patres constituisse, ut Seminariorum et disciplinae et rei oeconomicae tuendae duplex adesset *deputatorum commissio,* quarum altera ex binis canonicis aedis cathedralis, altera ex binis item canonicis atque binis de clero urbis episcopalis constaret? Quoniam hanc sancte inviolateque servari legem, permagni ad rectam Seminariorum administrationem regimenque interest, vos *commissiones* eiusmodi, sicubi non adsunt, quamprimum, uti vestrum officium requirit, instituetis.

1290 (851) Postremo, sinite inculcemus auribus animisque vestris illam Apostoli gravissimam vocem: *nemini cito manus imposueris* (I *T.* 5, 22). Nam, -i. procuratis comparatisque rebus omnibus, quae ad educandos rite alumnos Cleri pertinent, tamen non cavebitis, ut ne aditum detis ad Sacerdotium nisi dignis, omnem operam vestram frustra fuisse putatote. Indignum est autem rudem esse aut non satis a doctrina instructum sacerdotem, qui erudire alios ad salutem debeat; longe vero indignius, qui apud populum magisterium exerceat Christianarum virtutum, ipsum haerere in caeno vitiorum. Itaque admittere quemquam in sacros ordines, nisi intra Seminarii septa legitimum studiorum cursum cum laude diligentiae confecerit, scitote vobis non liciturum. Si quis vero, quamvis bene versatus in studiis, tamen non admodum integris esse moribus videatur, hunc initiari sacris, ipsi intelligitis grande nefas fore. Omnino enim praestat nullum alicubi adesse sacerdotem qui curam animarum gerat, quam adesse eiusmodi, qui vitae perversitate offendens, pestem ac perniciem Christianae plebi, pro salute, paret.

AAS I, 25 8.

De studiorum cursu perficiendo et {tiramento praestando ante sacram Ordinationem

(Resp. S. C. CONSISTORIAL18 *Propositis dubiis,* 24 mart. 1911).

1291 (852) Propositis dubiis quae sequuntur, scilicet:

i» utrum ad effectum sacrae Ordinationis studiorum anni expleti dici possint ad festum Pentecostes seu Ssriiac Trinitatis; *

' [Cfr. nn. 12(10-1202).

• [Cfr. nn. 291 s).

' *Huic dubio oriffinem dederant* Normao « per {'ordinamento educativo e disciplinare dei Seminari (Vitalia » n S. C. Epr. ET Reg. *concinnatae.* a Pio X *die* 1 imi. 1908 *approbatae.*

1292 (853) 2° utrum luramentum praestandum ante susceptionem sa. Ordinum, a Motu Proprio *Sacrorum Antistitum* l septembris 1910 praescriptum,l emittendum sit ante singulos ss. Ordine», vel solummodo ante s. Subdiaconatum:

S. C. Consistoiualis, dio 21 martii 1911, respondit:

1293 (854) Ad 1. *Negative:* sed requiri ut expleatur cursus scholasticus noveni mensium cum examine finali feliciter emenso?

1291 (855) Ad 2. Sufficere ut praestetur ante ineundum sacrum Subdiaeonatus ordinem, salvo Ordinarii iure illud denuo exigendi ante collationem singulorum ss. Ordinum si ex qualibet causa necessarium vel utile ducat.

AAS 3, 181 s.

De illicita Reipublicae actione in Seminariis

(Ex Lilt. Encycl. *lamdudum in Lusitania,* 24 mai. 1911).

1295 (856) 5. ... Denique Respublica [Lusitana] – id quod maxime est acerbum et grave – non dubitat regnum invadere auctoritatis Ecclesiae, ac plura de ea re praescribere, quae cum ad ipsam sacri ordinis constitutionem spectet, praecipuas curas Ecclesiae sibi vindicat: de disciplina dicimus ot institutione sacrae iuventutis. Neque enim solum cogit alumnos (Ieri, ut doctrinae et litterarum studiis, quae theologiam antecedunt, in lyceis publicis dent operam, ubi ipsorum integritas fidei, ob alienum a Deo Ecolesiaque institutionis genus, praesentissimis sane periculis est obiecta; verum in domesticam etiam Seminariorum vitam temperationemque sese infert Respublica, sibique ius arrogat designandi doctores, probandi libros, sacra Clericorum studia moderandi. Ita vetera in usum revocantur scita *Hegalistarum;* quae quidem molestissimam arrogantiam habuerunt, dum Civitatis Ecclesiaeque concordia stetit, nunc vero, quum Civitas sibi cum Ecclesia nihil iam vult esse, nonne pugnantia et plena insaniae videantur!

AAS 3, 221; CIO *Fontes* 3, 79G.

et ab eadem S. Congr. lilt, circularibus Con l'intento *dic* 18 *ian. eiusdem anni ad Ordinarios Italiae missae:*

Art. 13: « Nessuno, che pure abbia l'età prescritta dal S. Concilio di Trento, sarà ordinato Suddiacono prima di aver compiuto il terzo unno di Teologia; Diacono prima della Pasqua del quarto anno; Sacerdote prima della fine del quarto anno medesimo ».

Art. 113: «So alcuno non si presenterà agli esami di riparazione, oppure ripresentosi non verrà approvato, so alunno del Ginnasio o del Liceo, potrà ripeterò la classe con la facoltà della doppia prova di esami; se poi sarà alunno di Teologia, non essendo possibile di fargli ripetere la stessa classe (per il fatto elio gli alunni di duo o tre corsi si trovano insieme per alcuno materie) dovrà fare un anno di più, e di ciò si terrà conto nell'anunotterlo agli Ordini Sacri ».

ASS 11. 215 s. 229 s.; *Anal. Eccl.* 16, 133, 138. Cfr. *Programma e Norme per l'ordinamento scolastico, educativo e disciplinare dei Seminari d'Italia* (Roma 1908) 34. 56 s.

l (Ctt. un. 1277 8.J.

• [Cfr. nn. 1179. 2018).

Do consociatione ad sacerdotum sanctitatem fovendam et cleri delectum iuvandum

(Ex Litt. Ap. *1'lane compertum est,* 21 mai. 1912).

1296 Plane compertum est Nobis piam consociationem in aede parochial)
(857) S. Nicolai vulgo *du Chardonnet* civitatis Parisiensis iam inde ab anno MCMVin canonice institutam esse, quae sub titulo *Deiparae Virginis linmaculatae. Cleri Reginae,* presbyteros ac fideles allicere studet ut, vel preces effundentes, vel aliqiiid sibi pro amore Dei negantes, non modo sacerdotum sanctitatem, sed cleri quoque saecularis regularisque delectum foveant ac invent. Quae quidem consociatio Nobis tam grata acceptaque fuit, ut eodem anno, solemnitate Christi Domini in caelum redeuntis, ipsam, Litteris Nostris autographis comprobatam, peculiaribus privilegiis atque indulgentiis ditaremus. Cum vero nunc frugifera huiusmodi sodalitas in alias dioeceses et usque in longinquas regiones, Deo opitulante, progressa sit, atque a compluribus Episcopis exoptetur. Nos. benigne vota excipientes Curionis ad S. Nicolaum, eam tum Archisodalitatis titulo, tum facultate sibi alias consociationes adiungendi libentissime cohonestare properamus. Quare, apostolica auctoritate Nostra, praesentium tenore, memoratam sodalitatem Alariae Immaculatae, sub titulo *Reginae Cleri,* in parochiali templo S. Nicolai vulgo *da Chardonnet* civitatis Parisiensis existentem, in Archisodalitatem eum solitis privilegiis perpetuum in modum erigimus atque instituimus. Archisodalitatis sic erectae officialibus et sodalibus praesentibus et futuris eadem apostolica auctoritate Nostra hisce Litteris perpetuo item concedimus ac largimur, ut ipsi alias quasdam eiusdem nominis atque instituti sodalitates, ubique terrarum erectas vel erigendas, servatis tamen forma Constitutionis r. m. Clementis Pp. Vili decessoris Nostri *Quaecumque a Sede Apostolica* aliisque apostolicis Ordinationibus desuper editis, aggregare, et cum illis omnes ac singulas indulgentias, peccatorum remissiones ac poenitentiarum relaxationes ipsi sodalitati, ita in archisodalitatem a Nobis erectae, a Sedo Apostolica concessas, et quae aliis impertiri queant, licite communicare possint ac valeant.

AAS 4, 439.

De quibusdam rei biblicae commentariis in Seminaria non admittendis

(Decret. S. C. Consistoiualis *Cum semper,* 29 iun. 1912).

129" Cum semper ct ubique cavendum sit ne quis Scripturas Sanctas *contra eum sensum*
(858) Interpretetur, *Quem tenuit ac tenet sancta Mater Ecclesia:'* id maxime necessarium est in Seminariis inter alumnos qui in spem Ecclesiae adolescunt. Hos enim prae ceteris oportet sanis doctrinis imbui, quae venerandae Patrum traditioni sint conformes et a legitima Ec-

' d. d. 7 dee. 1604: BR 11. 138-143; CIO *Fontes* 1. 366-370.
1 Cono. Tini). Sess. I, *Decret, de edit, et usu Sacr. Libr.:* Mansi 33. 23; CT 5, 92.

desino auctoritate probatae; arceri autein a novitatibus, quas in dius audax quisque molitur. quaeque *quaestiones praestant magis quam aedificationem Dei. quae est in fide* (1 *T.* 1,1); ai vero insolitae legitimeque damnatae, *in destructionem* sunt et non *in aedificationem.*[1]

1298 (859) Iam vero evulgatum nuper est Paderbornae opus quod inscribitur *Kurzqcfasstes Lehrbuch der spesnellen Kinb itung in das Alte Testament* auctore I). Carolo *dock* Holzhev,[1] in quo iuxta neotericas rationalism! et hypercriticae theorias de libris Veteris Testamenti fere omnibus, ac potissimum de Pentateucho, de libris Paralipomenon, Tobiau, ludith, Esther, lonae. Isaiae et Danielis, sententiae audactesimae propugnantur, quae antiquissimae traditioni Ecclesiae, venerabili Ss. Patrum doctrinae et recentibus pontificiae Commissionis Biblicae responsis adversantur, et authentiam atque historicum valorem sacronini Librorum nedum in dubium revocant, sed pene subvertunt.

Hunc itaque librum S. haec C. de mandato Ssihi D. N. Papae prohibet omnino, quominus in Seminaria introducatur, ne ad consultationem quidem.

Cum vero alia habeantur similis spiritus commentaria in Scripturas Sanctas tum Veteris tum Novi Testamenti, seu scripta plura P. Lagrange et reccntissimum opus, cui titulus *Die Heiligc Schriftdcs Neuen Testaments,* editum Berolini an. 1912, auctore *Dr.* Fritz Tillmann, haec quoque expungenda omnino esso ab institutione clericorum Ssihus I). mandat et praescribit, salvo ampliore de iis indicio ab illa auctoritate ferendo ad quam de iure pertinet.

AAS 4, 530 s.

De vocatione sacerdotali

(Epist. Secretaria» Status *En raison,* ad Carolum De Cormont, episc. Aturensem, 2 iul. 1912).

1299 (860) En raison des dissensions qui se sont produites à l'occasion du double ouvrage du chanoine Joseph Lahitton sur *La vocation sacerdotale,* et de l'importance do la question doctrinale y soulevée, Notre Très Saint-Père le Pape Pie X a daigné nommer une Commission spéciale d'Etùes Cardinaux.

Cette Commission, après avoir mûrement examiné les arguments en faveur de l'une et do l'autre thèse, a prononce, dans sa réunion plénière du 20 juin dernier, le jugement suivant:

• Opus praestantis viri Joseph! canonici Laiihton, cui titulus *La vocation sacerdotale,* nullo modo reprobandum esso; imo, qua parte adstruit: I0 Neminem habere unquam lus ullum ad ordinationem antecedenter ad liberam electionem episcopi; — 2° Conditionem, quao ex parte ordinandi debot attendi, (¡nacque *vocatio sacerdotalis* appellatur, nequaquam ¢onsisten saltem necessario et do lege ordinaria, in interna quadam adspiratione sublecti. seu invitamentis Spiritus Sancti, ad sacerdotium ineundum; — 3° Sed c contra, nihil plus in ordinando, ut rite vocetur ab episcopo, requiri quam rectam intentionem simul cum idoneitate in Lis gratiae et naturae dotibus reposita, ct per eam vitae probitatem ac doctrinae sufficientiam comprobata, quae spem fundat am faciant foro ut sacerdotii munera recte obire elusdemquo obligationes sancte servaro queat: e®o egregio laudandum ».

Sa Sainteté Pie X a pleinement approuvé, dans l'audience du 26 Juin, lu décision des Eminentissime» Pères.

AAS 4, 485.

1 Cfr. 2 *C.* 10, 8; 13, 10.

1 In *indicem librorum prohibitorum* relatum a Suprema Sacra Congr. S. OFFICIT, Decr. 13 ian 1913/, AAS 5, 9.

De latino sermone ad roinanum usum pronuntiando

(Epist. *Votre lettre* nd Ludovicuin Ernestuin Dubois, Archicp. Biturícensem, 10 iul. 1912).

1300 (861) Votre lettre du 21 juin dernier, comme aussi celle» que Nous avons reçues d'un grand nombre de pieux et distingués catholiques français, Noils ont appris, à Notre grande satisfaction, que, depuis la promulgation de Notre *Motu jtroprio* du 22 novembre 1903 sur la musique sacrée,| on s'applique avec un très grand zèle, dans divers diocèses de France, à faire en sorte que la prononciation de la langue latine sc rapproche de plus en plus de colle qui est usitée à Rome; et que Ton cherche en conséquence à rendre plus parfaite, selon les meilleures règles de l'art, l'exécution des mélodies grégoriennes, ramenées par Nous à leur ancienne forme traditionnelle.

Vous même, quand vous occupiez le siège épiscopal de Verdun, vous étiez entré dans cette voie et vous aviez pris, pour y réussir, des dispositions utiles et importantes. Nous apprenons d'autre part, avec un vif plaisir, que cette réforme s'est déjà répandue en beaucoup d'endroits, et qu'elle a été introduite avec succès dans un grand nombre d'églises cathédrales, de séminaires, do collèges, et jusque dans des simples églises de campagne.

C'est qu'en effet la question de la prononciation du latin est intimement liée à celle de la réstanration du chant grégorien, objet constant de Nos pensées ct de Nos recommandations. depuis le commencement de Notre Pontificat.

L'accent et la prononciation du latin eurent une grande influence dans la formation mélodique et rythmique de la phrase grégorienne: et par suite il est important que ces mélodies soient réproduites, dans l'exécution, de la manière dont elles furent artistiquement conçues à leur origine. Enfin la diffusion de la prononciation romaine aura encore cet autre avantage, comme vous avez fort bien remarqué, de consolider de plus en plus l'œuvre de l'unité liturgique en France, unité accomplie par l'heureux retour à la liturgie romaine et au chant grégorien.

C'est pourquoi Nous souhaitons que le mouvement de retour à la prononciation romaine du latin se continue avec le même zèle ct les memes succès consolants qui ont marqué jusqu'à présent sa marche progressive; et pour les motifs énoncés plus haut. Nous espérons que, sous votre direction et celle des autres membres de l'épiscopat, cette réforme puisse heureusement se propager dans tous les diocèses de France.

AAS 4, 577 s.

De disciplina et studiis in clericorum Seminariis

(Ex Litt. circuì. S. C. Consistorialis *Le Visite Apostoliche,* nd Ordinarios Italiae, 16 iul. ‡912).

1301 (802) Poiché per le divine promesse è certo che mai si inaridirà in Israele la stirpe ¡evitica, c che l'assistenza divina e le vocazioni allo stato ecclesiastico non mancheranno nella Chiesa *usque ad consummationem saeculi.*3 nè faranno giammai difetto anime generose che rispondano alla voce del Signore, anche quando le chiama alle privazioni od al sacrifizio: non vi è da cadere di animo pel disagio presento di cui soffrono molte diocesi.

l *Pii X Acta,* I. 75-87. [Cfr. nn. 1162 8.].

* Cfr. voraio latina apud A. M. Micheletti, *ins Pianum* (Augustae Taurin. 1914) 779-782.

' Cfr. *Mt.* 28, 20.

Ben piuttosto conviene pensare al riparo. Ed a tale effetto è necessario che gli Ordinari eccitino lo zelo dei parrochi e di zelanti sacerdoti, affinchè cerchino nelle loro parrocchie giovinetti di buona indole, di sufficiente ingegno, inclinati alle cose di chiesa; e trovatili, ne abbiano una cura speciale e li coltivino nella pietà e negli studi con pazienza, con amore, con ogni industria ed anche con qualche aiuto temporale, affinchè, se la voce di Dio li chiamasse, possano esser atti e preparati a rispondervi e ad entrare a suo tempo nei Seminari. In questa guisa in più diocesi si è procurato alla Chiesa del Signore un drappello di eletti chierici e sacerdoti.[1]

1302 (863) .Ma ciò che interessa più ancora del numero è la santa e perfetta formazione dei futuri ministri di Dio. Ed è a questa che conviene soprattutto e con ogni studio mirare, non contentandosi dei miglioramenti sin ora ottenuti, ma cercando e di mantenerli e di accrescerli ognor più.

A tale effetto il S. Padre, mentre in generale ed a tutti raccomanda l'osservanza delle norme pontificie e dei principi su cui si basa il *Programma di studi* pubblicato dalla S. C. dei Vescovi e Regolari,[3] nonché delle disposizioni sia generali sia speciali susseguentemente emanato dalla S. Sede, compatibilmente con ciò che appresso si dirà; richiama l'attenzione dei Rmi Ordinari sui seguenti punti speciali, che, in seguito ai risultati delle visite apostoliche, secondo il desiderio espresso da molti Vescovi, e col voto degli Emi Padri di questa S. C., ha creduto necessario segnalare e stabilire:

1303 (864) 1.° In primo luogo, ottimo, per non dire necessario, consiglio sarebbe di separare nei Seminari gli alunni grandi dai piccoli, e, dove fosse possibile, formarne due istituti. Ciò è già in uso da gran tempo in alcune grandi diocesi, come Torino, Milano, ecc., e si è recentemente attuato dove pei concentramenti avvenuti gli alunni di teologia e talora anche di filosofìa, di più diocesi furono riuniti in un solo istituto interdiocesano, rimanendo nel Seminario diocesano gli altri.[3]

La ragione di questo consiglio è data da ciò, che non si può convenevolmente ed utilmente appropriare la stessa disciplina, le stesse prediche, le stesse istruzioni, le stesse pratiche di pietà, le stesse comuni letture ai giovanetti di 12 o 15 anni, di limitata intelligenza, incerti ancora del loro avvenire, ed ai maggiori di età, nel pieno sviluppo della mente e con propositi già formati. Una disciplina poi media, atta a formare convenientemente gli uni e gli altri, è cosa impossibile.

1304 (865) 2.° Non si ammettano mai nel Seminario, sia pure per lo prime classi di studio, giovanetti che chiaramente professino di non volersi far sacerdoti; ma si esiga almeno che manifestino un'iniziale inclinazione allo stato ecclesiastico. Coloro che positivamente aspirano allo stato secolaresco

[*] Cfr. Supkf.mae S. C. Ornen Decr. *Adest profecto* (29 inni. 1913) quo Sodalitates promovendis iuvandisquo Ecclesiasticis Vocationibus constitutae spiritualibus gratiis ditantur.

[*] Haec studionun ratio pro Seminariis Italiae, de qua supra dictum est [cfr. n. 128S not. 3), cum iam plene non vigeat, in praesenti volumine omittitur.

[3] [Cfr. n. 1325].

si trovano e debbono trovarsi necessariamente a disagio nel Seminario, dove tutto tende e deve tendere non a mire mondane, ma alla pietà, al raccoglimento, alla formazione ecclesiastica. Inoltre la promiscuità di alunni non chiamati e di altri chiamati allo stato ecclesiastico riesce sempre fatale a questi ultimi, e, secondo che l'esperienza ha dimostrato, causa la perdita di molte vocazioni.

Se quindi i Rmi Ordinari credono utile o necessario aprire a giovanetti laici un luogo di educazione sotto la tutela della Chiesa, formino un collegio separato, interamente diviso dal Seminario. In questo caso però ben si guardino, come di dovere, da ciò, che le rendite destinate dalla pietà dei fedeli o per speciale grazia della S. Sede, alla formazione dei chierici, siano devolute anche in piccola parte a vantaggio del Collegio secolare.

1305 (860) 3.° È di somma importanza che si abbia tanto per i piccoli quanto pei grandi Seminari un luogo di villeggiatura, e che siano accorciate al possibile le vacanze in famiglia. In altri tempi, con vacanze scolastiche autunnali ben più limitate, il ritorno in famiglia poteva riuscire meno pericoloso. Oggi con tre mesi ed oltre di vacanze scolastiche, con la grande libertà di usi e costumi introdotta nella società e nelle famiglie e con la grande diffusione di libri e giornali perniciosi, la libera e lunga permanenza degli alunni nei loro paesi non può non essere dannosa e spesso fatale.

Dati quindi, secondo la prudente discrezione dei Rmi Ordinari, un 10 o 15 giorni agli alunni affinchè riveggano i loro parenti, e possano un poco conoscere che cosa sia il mondo, si richiamino nel Seminario o nella villeggiatura, ed ivi si dia loro il mezzo di ricrearsi onestamente per riprendere con maggior animo gli studi nel susseguente anno, in guisa però che non abbandonino interamente i libri, e coltivino sempre collo stesso amore le pratiche di pietà.

1306 (867) 4.° Divisi i Seminari grandi dai piccoli, sorge il problema del come provvedere di prefetti le camerate del Ginnasio. A questa difficoltà si è in non una diocesi ottimamente ovviato coll'approvazione della S. Sede, allidando quest'officio ai giovani sacerdoti usciti dai Seminari teologici, compito già il loro corso di studi.

Questa misura, mentre provvede al bisogno dei piccoli Seminari, ha anche il vantaggio di preparare meglio i nuovi sacerdoti alla vita pubblica, con un graduale passaggio dalla vita ritirata del Seminario a quella di una limitata libertà, quale essi possono avere come prefetti del piccolo Seminario.

Inoltre con tal mezzo essi poiranno meglio coltivare gli studi supplementari tanto utili per la pratica del sacro ministero, come la teologia pastorale ed altro, secondo il prudente giudizio dei rispettivi Ordinari. Questi poi, avendo presso di sé uno o due anni i giovani sacerdoti, potranno meglio conoscerli, ed a suo tempo più utilmente collocarli secondo le loro attitudini; senza dire che intanto avrebbero sotto mano un piccolo drappello di sacerdoti pieno di forza e di vergini aspirazioni, che potrebbero adibire per qualche opera o bisogno straordinario delle parrocchie di città, o non lontane da essa.

L'unica difficoltà che si è opposta e può opporsi a questa, misura è la necessità di provvedere subito a qualche chiesa, e di soddisfare quei fedeli che reclamano un parroco proprio od un coadiutore che risieda. Ma se si considera che è molto meglio dare un sacerdote perfettamente formato e sicuro col ritardo di un anno o due, piuttosto che lanciarlo ancor fresco dell'ordinazione in mezzo ai pericoli del mondo: e che i vantaggi che si hanno col ritenere uno o due anni i sacerdoti in questo stato di formazione transitoria sono immensamente maggiori del bene di provvedere subito a luoghi ed offici vacanti, non vi ha dubbio che, per quanto è possibile, conviene tener fermo aU'accennato consiglio: tanto più che il disagio dell'attendere non sarà che per uno o due anni; ed introdotto una volta il sistema. non riuscirà più sensibile. Si raccomanda quindi ai Rmi Ordinari di adottarlo con quei modi e temperamenti che riputeranno opportuni o necessari.

1307 (868) 5.° Quanto alle scuole si curerà che esse siano interne e per i soli seminaristi od aspiranti allo stato ecclesiastico; e ciò sia por preservare gli alunni da dissipazione e da quelle pericolose relazioni che sono sì facili in scuole frequentate da secolari, sia perchè le scuole del Seminario, anche se ginnasiali e liceali e sostanzialmente conformi ai programmi di stato, debbono avere un carattere ed un indirizzo loro proprio, quale si richiede per gli aspiranti al sacerdozio secondo le norme che si determinano qui appresso.

Potranno tuttavia gli Ordinari che hanno un collegio secolare annesso al Seminario permettere che gli alunni del medesimo frequentino le scuole ginnasiali del Seminario. .Ma in tal caso è necessario che vi siano in queste scuole maestri civilmente patentati, e che si seguano in esse totalmente i programmi dello Stato. Inoltre gli Ordinari dovranno curare con ogni Studio che niun nocumento ne venga allo spirito ed alla disciplina dei seminaristi; e provvedere che questi ultimi in ore proprio distinte dalla scuola abbiano quella istruzione supplementare che si richiede sin dai primi anni per chi aspira al sacerdozio.

1308 (869) 6.° Dovendo i giorni festivi di precetto essere dai seminaristi in special modo dedicati al culto e servizio divino, e non potendosi quindi considerare come giorni di intera vacanza, è necessario dare agli alunni un altro giorno per settimana di riposo; non così però che non si possa nel medesimo stabilire un'ora d'insegnamento per materie meno gravose e secondarie, secondo il prudente giudizio degli Ordinari, sentiti i deputati e superiori del Seminario. E quest'ora d'insegnamento dovrà esser fatta dai maestri ordinari, e potrà rientrare nell'ambito delle materie di esame e di premiazione.

1309 (870) 7.° Nei giorni di scuola le ore d'insegnamento saranno quattro (o tutto al più quattro e mezzo, se si farà un giorno pcr settimana di intera vacanza), non consecutive, ma divise opportunamente secondo il giudizio degli Ordinari, sentito il consiglio dei deputati e dei superiori del Seminario.

Un maggior numero di ore di scuola non sembra possibile, attesa la necessità di dare un tempo sufficiente allo studio privato ed alle pratiche di pietà doverose in un Seminario, e di non recare nocumento al riposo e sollievo necessario per il benessere fìsico degli alunni. D'altronde la vita di raccoglimento durante l'anno e lo studio non del tutto sospeso durante le vacanze autunnali, valgono a ben compensare questa limitazione.

1310 (871) 8.° Nel Ginnasio, pur attenendosi in linea generale ai programmi d'insegnamento civili, si darà speciale impulso allo studio della lingua latina: di piu in ogni settimana nelle ore di scuola vi sarà un'ora eli catechismo ed un'ora di storia del Vecchio e Nuovo Testamento.

1311 (872) 9.° Nel Liceo vi sarà in tutti e tre gli anni ed in ciascun giorno di scuola un'ora di insegnamento di Filosofia secondo il metodo scolastico, e di più per questa stessa materia un'ora di ripetizione ogni settimana e un'altr'ora di disputa ogni quindici giorni. Nel primo anno di liceo s'insegnerà la *logica* e la *filosofia del linguaggio:* nel secondo la *ontologia,* la *psicologia* e la *cosmologia:* nel terzo la *teodicea, Velica* e la *storia della filosofia.* In ciascuna settimana inoltre si farà un'ora di *catechismo* superiore e di *apologia* della religione.

Le residue ore di scuola saranno equamente divise secondo il prudente giudizio degli Ordinari, sentito il consiglio dei maestri, dei deputati e dei superiori del Seminario, così da dar luogo in giuste proporzioni allo studio delle *matematiche,* delle *scienze naturali,* delle *scienze fisiche,* della *letteratura* italiana, latina e greca e della storia civile. Nellinsegnamento letterario non si trascurerà di far conoscere i migliori fra i Padri e scrittori cristiani, latini e greci: e più che all'analisi filologica si cercherà con letture, con le traduzioni e composizioni di formare gli alunni al buon gusto ed all'esercizio della lingua che studiano.

Applicandosi questo nuovo programma di *liceo filosofico,* non sarà più necessario l'anno di propedeutica, il quale perciò viene gradatamente ad essere abolito.

1312 (873) IO.0 Per regola generale tutti gli alunni di Ginnasio dovranno concorrere alla licenza di Stato, e conseguirla prima di essere ammessi alle scuole liceali. Le eccezioni al riguardo non dovranno essere che in casi rarissimi di età inoltrata, pietà distinta e sicurezza di vocazione: dovendosi considerare la capacità di conseguire la licenza ginnasiale come prova di quella sufficienza di ingegno che si richiede per un ecclesiastico.

La licenza liceale di Stato non sarà obbligatoria per tutti; ma bensì:

) per quei pochi che gli Ordinari crederanno utile o necessario avviare agli studi universitari di Stato, onde ivi conseguano una laurea in qualche facoltà;

) per quelli della cui vocazione non fossero interamente sicuri.

Per tutti poi onde essere ammessi in teologia si richiede l'approvazione di passaggio nelPesamo intorno del terzo anno di liceo. Por coloro però che avessero conseguita la licenza liceale di Stato questo esame potrà essere limitato alla filosofìa, catechismo ed apologia della religione.

1313 II." Nella Teologia si abbiano per materie principali la dommatica
(874) nei vari suoi rami o trattati,la moraleja S. Scrii t ura Ja storia ecclesiastica.

a) Alla *Dommatica* si assegnerà un'ora in ciascun giorno di scuola e per tutti e quattro gli anni; e nell'insegnamento di essa si seguirà il metodo scolastico completato coi sani sussidi dell'érudizione moderna di storia e Sacra Scrittura. All'ora di scuola giornaliera sarà poi aggiunta per ciascuna settimana un'ora di disputa ed un'altra di ripetizione.

A) Nella scuola di *Morale* si avrà cura di dare anche le nozioni fondamentali di sociologia, e si aggiungeranno le istituzioni di diritto canonico.

c) Per lo studio della *Sacra Scrittura* si assegneranno quattro ore di scuola per settimana, dedicandole tutte, nei due primi anni all'inségnamento detto di *introduzione,* e nei due ultimi anni all'esefites». Nella esegesi poi quanto al Vecchio Testamento non si ometta mai lo studio di alcuni salmi principali, e quanto al Nuovo degli Evangelio di alcune lettere apostoliche.

d) Nella *Storia Ecclesiastica* si curi che nell'insegnamento orale e nei testi non sia trascurala od omessa la parte soprannaturale, che è vero, essenziale, indispensabile elemento nei fasti della Chiesa, senza di cui la Chiesa stessa riesce incomprensibile: e si faccia sì che la narrazione dei fatti non sia disgiunta da quelle alte e filosofiche considerazioni di cui furono maestri S. Agostino, Dante, Bossuet, che fanno vedere la giustizia e la provvidenza di Dio in mezzo agli uomini, e la continua assistenza del Signore data alla Chiesa.[1]

1314 12.° Alle materie secondarie, quali sono il *Greco Biblico, VEbraico,*
(875) la *Sacra Eloquenza,* la *Patristica,* la *Liturgia,* l'*Archeologia* 6(1 *Arte Sacra* ed il *Canto Gregoriano,* si assegni nei quattro anni di teologia un tempo sufficiente, affinchè gli alunni possano averne una giusta nozione, senza troppo distrarli dalle materie principali.

1315 13.0 Cureranno gli Ordinari che almeno l'insegnamento della teologia.
(876) sì dommatica che morale e, per quanto sarà possibile, anche quello della filosofia, almeno in generale, sia impartito *in latino.*

Vigileranno inoltre, sia direttamente, sia per mezzo del rettore del Seminario o del prefetto degli studi, affinchè i maestri nel tempo loro assegnato svolgano tutta la materia del programma, e che non si fermino a lunghe discussioni su qualche punto loro beneviso, sia pure importante, con detrimento del resto: considerando come inadatti alla scuola coloro che non si attenessero a queste norme.

1316 14.° Nei testi scolastici si abbia somma cura di scegliere i più adatti
(877) e di sicura dottrina; escludendo nei ginnasio e liceo quelli che, benché civilmente approvati, fossero meno rispettosi della religione e della moralità: c nella teologia quelli che non avessero il comune suffragio e specialmente quello della Santa Sede per la sicurezza dei principi; ma andassero accarezzando idee peregrine o pericolose, contrarie alle sante e venerate tradi-

» [Cfr. n. 1551],

zioni dei Padri, dei teologi, della Chiesa in generale. — I maestri poi curino di istillare con la scienza non solo la pietà, ma anche il rispetto e l'amore alla verità e all'autorità della Chiesa e del Sommo Pontefice.

1317 (878) Ordinati con queste nuove norme la disciplina e gli studi nei Seminari, è da ritenere che si andrà formando con la divina grazia un clero sempre più degno della santa e sublime missione sua, a santificazione delle anime ed a maggior gloria di Dio.

Confida il S. Padre che i Rmi Ordinari, e con essi quanti hanno cura di questi istituti, che sono tanta parte nella speranza della Chiesa, metteranno tutto il loro inpegno perche queste norme siano nel miglior modo e nel più breve tempo tradotte in atto.

AAS 4, 491-498; CIC *Fontes* 5, 52-57.

De aliquot libris a Seminariorum alumnis non adhibendis

(Ex Litt. circuì. S. C. Consistoria lis *Con circolare,* ad Ordinarios Italiae, 17 oct, 1913).

131S (S79) La S. C. [Concistoriale) raccomanda anzitutto che si escludano dallo scuole ginnasiali e liceali dei Seminari quelle antologìe letterarie di prosa o dì poesia e quei manuali di storia civile, che offendono la purezza c la santità della fede o anche la profonda venerazione dovuta alla Chiesa c al Pontificato Romano.

1319 (880) Egualmente sono da escludersi quei testi di Filosofia che sono contrari al sentire cattolico od anche semplicemente difformi dalle note direttive della S. Sede per rinsegnamento di questa disciplina, quale fra ossi è p. es. *Il primo passo alla filosofia,* di LUIGI Ambrosi. Nè per ammetterli vale il pretesto che si adottano per segnalarne gli errori e combatterli: giacche è un rovesciare ogni rotto principio pedagogico mettere i discepoli por una falsa via onde poi farli tornare addietro ed avviarli per la vera, ammaestrarli neircrrorc ondo poi istituirli nella verità.

1320 (881) Quanto poi alle scuole teologiche, la S. (’. intende che siano esclusi dai seminari quei testi di Storia Ecclesiastica che trascurano od omettono la parte soprannaturale, che è vero, essenziale, indispensabile elemento nei fasti della Chiesa, senza di cui la Chiesa stessa riesce incomprensibile ? E siccome a queste esigenze non soddisfano i manuali di storia ecclesiastica di F. S. Fine e di F. S. Kraus, questa S. C. non permette che si adoperino nei Seminari.

La S. C. raccomanda inoltro che si usi molta diligenza nella scolta dei testi di Patrologia. Nessuno ignora con quanti sforzi la critica razionalistica abbia tentato di distruggere o almeno indebolire l'autorevole e veneranda testimonianza, che portano alla fede cattolica i Padri della Chiesa, torturandone gli scritti con un'esegesi cavillosa, o peggio ancora estenuandone rattezza dell'ingegno e il valore della dottrina. È necessario quindi precludere l'adito del Seminario a quello opere di patrologia, che possono offuscare nelle vergini menti giovanili la grande idea che la Chiesa ha del suoi Padri, e scegliere soltanto quelle che, tenendo calcolo della cultura moderna, non si allontanano dai canoni sicuri della teologia cat tolica. Tale non ò il manuale di patrologìa del Ravsciien, in cui la dottrina dei Padri anche sui dogmi fondamentali del Cristianesimo è frequentemente esposta in modo difforme dalla verità oggettiva e dal senso della Chiesa; onde i Revihi Ordinari avranno cura di eliminarlo affatto dai loro Seminari.

l Litt. circuì. Lr *Visite Apostoliche* 16 iul. 1912; [cfr. n. 1313).

1321 (882) Richiama infine alla loro memoria quanto dispose in proposito la S. C. dei Vescovi e Regolari nel *Programm ventrale degli studi* del I0 maggio 1907, cioè che « il testo di Filosofia e di Teologia sia proposto dal Consiglio dei professori e sottomesso alPapprovazione del Vescovo •? Questa norma per disposizione del S. Padre devo estendersi a tutti i testi scolastici dei Seminari e quindi ancho dello scuole ginnasiali e liceali, avvertendo inoltre ohe i testi interdetti nella scuola s'intendono vietati nell'uso privato dei seminaristi, da cui resteranno pure escluso lo opero di consultazione o di erudizione non conformi ai criteri già esposti, come sarebbero fra lo altro le *Leggende agiógrafiche* del Delehaye, e simili,

1322 (883) Applicando questo cautele, il S. Padre confida cho nel sacro recinto del seminario non si trovino altre opere so non quello che armonizzino con la dottrina e lo spirito della Chiesa, ciò che ò assolutamonto necessario, onde l'istituzione letteraria c scientifica anziché ostacolare concorra alla formazione spirituale piena e perfetta del futuri ministri del santuario.

AAS 5, 45G s.

De Seminariis Regionalibus

(Ex Const. Ap. *Susceptum inde,* quìi Pont. Seminarium Maius Cataconso in Calabris canonico erigitur, 25 mart. ‡914).

1323 (885) Susceptum indo ab initio Pontificatus humanae in Christo ⁂instaurationis propositum ita exsequendum, Deo iuvante, duximus ut curarum Nostrarum partem multo maximam ea sibi vindicarent instituta, in quibus adolescentes clerici in Ecclesiae spem succrescunt. Nemo quippe est qui non experiendo compererit. bonos laicorum mores studiaque Christianarum virtutum adeo cohaerere cum sancta clericorum vita, ut alterum, altero sublato, frustra quis se persequi posse confidat. Hinc perpetua Ecclesiae cura ut a sacerdotio arceantur indigni vel non satis idonei ministri; hinc assidua eiusdem sollicitudo ut qui probati vocatique a Deo sunt, ad illud ita comparentur, ut bonitate, disciplina ac scientia perutile religioni ac civitati exhibeant ministerium.

Hisco sane de causis, oblatas numquam non avido arripuimus occasiones ut pontificiae, hac in re, providentiae praeberemus argumenta. Nam et venerabiles fratres, Episcopos, quoties eos affari contigit, hortati vehementer sumus ut praecipuo quodam studio Seminaria complecterentur, et viros misimus qui plura ex iis praesentes inviserent ad Nosque de eorum statu referrent, et datis litteris subsidiisque submissis, et solertia prudentiaque in rem accita SS. RR. Congregationum, et alia, quaecumque praesto esset, ratione, ita eiusmodi sacrae iuventutis domicilia fovimus, proveximus, ut non modo illud contenderemus quod praecipuum est, *Christi* nimirum *bonum odorem*[3] ad disciplinae sanctae vigorem tueri, sed cetera etiam, ut facultas tulit accuraremus quae, in ipso caducae huius vitae ordine, clericis ad proposita optima iuvandis usui esse dignoscentur.

l *Pii X Acta* 5, 18. [Cfr. n. 1302, not. 2].
* [Cfr. n. 1598).
• Cfr. 2 *C.* 2, 15.

1324 (886) Quoniam in dioecesibus bene multis, vel rei familiaris tenuitate, vel exiguo alumnorum numero, vel ceterarum inopia rerum, fieri non poterat ut Seminaria suppeterent in quibus una cum litterarum studiis graviores etiam rite traderentur disciplinae, idcirco locorum Ordinariis auctores haud semel fuimus ut, collatis viribus, communia quaedam constituerent clericorum domicilia, in quibus plenius uberiusque philosophiam ac theologiam liceret attingere. Consiliis hisce in rem deductis in pluribus, vel extra Italiam, dioecesibus, factum est ut clericis iunioribus seorsum ab aliis constitutis, disciplina, vitae regimen, pietatis opera et cetera huc pertinentia ita praescriberentur, ut forent singulorum aetati studiisque magis accommodata, congregatisquc numero pluribus adolescentibus scholae paterent auditorum diligentia doctrinaque magistrorum longe florentiores.

1325 (887) Sed quod in aliis regionibus utile videbatur, id in Italia, ob rerum adiuncta in quibus versamur, necessarium adeo visum est. ut nullam res pateretur moram. Hinc litteris die xvi ianuarii MCMV datis ad Cardinalem Praefectum sacri Consilii Episcoporum et Regularium.[1] quam maxime Nobis curae esse ediximus ut in variis Italiae regionibus, ubi maior esset necessitas, communia haec seminaria conderentur, ac summatim iura attigimus quibus ea regi oporteret. Ceptis Nostris adfuit divina gratia, et adnitentibus Episcopis, quibus apprime perspectum erat quid Ecclesiae causa, quid tempora postularent, paucis vix elapsis annis, in omni fere Italia eiusmodi excitata sunt maiora clericorum domicilia, quae favore semper, saepe collata etiam pecunia iuvare vel Ipsi haud omisimus.

AAS G. 213-215.

De doctrina S. Thomae Aquinatis in scholis Philosophiae et Theologiae sequenda

(Ex Motu Proprio *Docloris Añadid,* 29 iuu. 1914).

1326 (888) Doctoris Angelici nemo sincere catholicus eam ausit in dubium vocare sententiam: *Ordinare de studio pertinet praecipue ad auctoritatem Aposlolicae Sedis qua universalis Ecclesia gubernatur, cui per generale studium providetur.*[9] Quo Nos magno quidem officii munere cum alias functi sumus, tum praesertim die 1 sept. a. MCMX, quum datis litteris *Sacrorum Antistitum* ad omnes Episcopos summosque Religiosorum Ordinum magistros,[3] quibus cura rite instituendae sacrae inventuris incumberet, haec in primis eos admonebamus: ‹ Ad studia quod attinet, volumus proboque mandamus ut philosophia scholastica studiorum sacrorum funda-

[1] [Cfr. nn. 1132-1189).

[3] Opuse. *Contra impugnantes Dei cultum et religionem. 3: S.* Thomae Aq. *Opera Omnia* 17, t (Romae 1570) 133 *a.*

[9] [Cfr. tui. 1270-1278).

mentum ponatur ... Quod rei caput est, philosophiam scholasticam quam sequendam praescribimus, earn praecipue intelligimus, quae a Sancto Thoma Aquinate est tradita: de qua quidquid a Decessore Nostro sancitum est, id omne vigere volumus et, qua opus sit, instauramus et confirmamus, stricteque ab universis servari iubemus. Episcoporum erit, sicubi in Seminariis neglecta fuerint, ea ut in posterum custodiantur, urgere atque exigere. Eadem Religiosorum Ordinum Moderatoribus praecipimus».[1]

1327 (889) Iam vero, cum dictum hoc loco a Nobis esset *praecipue* Aquinatis sequendam philosophiam, non *unice,* nonnulli sibi persuaserunt, Nostrae sese obsequi aut certe non refragari voluntati, si quae unus aliquis e Doctoribus scholasticis in philosophia tradidisset, quamvis principiis S. Thomae repugnantia, illa haberent promiscua ad sequendum. At eos multum animus fefellit. Planum est, cum praecipuum nostris scholasticae philosophiae ducem daremus Thomam, Nos de eius principiis maxime hoc intclligi voluisse, quibus, tamquam fundamentis, ipsa nititur. Ut enim illa reficienda est quorumdam veterum opinio, nihil interesse ad Fidei veritatem quid quisque de rebus creatis sentiat, dummodo de Deo recte sentiatur, siquidem error de natura rerum falsam Dei cognitionem parit; ita sancte inviolateque servanda sunt posita ab Aquinate principia philosophiae, quibus et talis rerum creatarum scientia comparatur quae cum Fide aptissime congruat;[2] et omnes omnium aetatum errores refutantur; et certo dignosci licet quae Deo soli sunt neque ulli praeter ipsum attribuenda,[3] et mirifice illustratur tum diversitas tum analogia quae est inter Deum eiusque opera; quam quidem et diversitatem et analogiam Concilium Lateranense IV' sic expresserat: *inter Creatorem et creaturam non potent tanta similitudo notari, quin inter eos maior sit dissimilitudo notanda.*[4]

1328 (890) Ceterum, his Thomae principiis, si generatili» atque universe de iis loquamur, non alia continentur, quam quae nobilissimi philosophorum ac principes Doctorum Ecclesiae meditando et argumentando invenerant de propriis cognitionis humanae rationibus, de Dei natura rerumque ceterarum, de ordine morali et ultimo vitae fine assequendo. Tam praeclaram autem sapientiae copiam, quam hic a maioribus acceptam sua prope angelica facultate ingenii perpolivit et auxit et ad sacram doctrinam in mentibus humanis praeparandam, illustrandam tuendamque[5] adhibuit, nec sana ratio vult negligi nec Religio patitur ulla ex parte minui.' Eo vel magis quod si catholica veritas valido hoc praesidio semel destituta fuerit,

[1] [Cfr. n. 12451.

[2] *Contra Gentiles,* 2. c. 3 et 2: S. THOMAE .XQ. *Opera Omnia* 13 (1tonino 1918) 275-278.

[3] *Ibid.* c. 3; *Sum. Thcol.* 1, q. 12, a. 4; q. 54, a. 1.

[4] *Decretal.* 1. I, t. 1 cap. 2 *(Damnamus eruo}* 4 1 (CI. 2, 7). Cfr. S. THOMAS, Quaest. Disp. *De scientia Dei,* a. 11: *Opera Omnia* 8 (Romno 1570) 306 s.

[5] *In lloftium de Trinitate,* q. 2, a. 3: S. THOM. Aq. *Opera Omnia* 17, 2 (Romae 1570) 120.

[6] [Cfr. nn. 909. 929]. — Similiter Pus Pp. NI in *Sermone* quem die 28 nov. 1936. Conventum Thomisticum Intern, concludendi causa. habuit: 6'an *Tommaso infatti ‹' la come il cacaliere, il difensore intellettuale della Rr.Uuione «.* Oli 29 novembre 1936 (I, 1).

frustra ad earn defendendam quis adminiculum petat ab ea philosophia, cuius principia eum *Materialis ini, Monismi, Pantheism i, Socialismi* variisque *Modernismi* erroribus aut communia sunt aut certe non repugnant. Nani quae in philosophia sancti Thomae sunt capita, non ea haberi debent in opinionum genere, de quibus in utramque partem disputare licet, sed vehit fundamenta in quibus omnis naturalium divinarumque rerum scientia consistit: quibus submotis aut quoquo modo depravatis, illud etiam necessario consequitur, ut sacrarum disciplinarum alumni ne ipsam quidem percipiant significationem verborum, quibus revelata divinitus dogmata ab Ecclesiae magisterio proponuntur,

1329 (891) Itaque omnes qui Philosophiae et sacrae Theologiae tradendae dant operam, illud admonitos iam voluimus, si ullum vestigium, praesertim in metaphysicis, ab Aquinate discederent, *non sine magno detrimento* fore.[1] — Nunc vero hoc praeterea edicimus, non modo non sequi Tliomam, sed longissime a sancto Doctore aberrare eos. qui. quae in ipsius philosophia principia et pronuntiata maiora sunt.[2] illa perverse interpretentur aut prorsus contemnant. Quod si alicuius auctoris vel Sancti doctrina a Nobis Nostrisve Decessoribus unquam comprobata est singularibus eum laudibus atque ita etiam, ut ad laudes suasio iussioque adderetur eius vulgandae et defendendae, facile intelligit ur eatenus comprobata, qua cum principiis Aquinatis cohaereret aut iis haudquaquam repugnaret.

1330 (892) Haec declarare et praecipere Apostolici officii duximus, ut in re maximi momenti, quotquot sunt ex utroque (Iero, saeculari et regulari, mentem voluntatemque Nostram et penitus perspectam habeant, et ea. qua par est, alacritate diligentiaque efficiant. Id autem peculiari quodam studio praestabunt christianae Philosophiae sacraeque Theologiae magistri, qui quidem probe meminisse debent non idcirco sibi factam esse potestatem docendi, ut sua opinionum placita eum alumnis disciplinae suae communicent, sed ut iis doctrinas Ecclesiae probatissimas impertiant.

1331 (893) Iam, quod proprie attinet ad sacram Theologiam, huius quidem disciplinae studium semper eius luce Philosophiae, quam diximus, illustratum esse volumus, sed in communibus Seminariis clericorum, modo idonei praeceptores adsint, adhibere liceat eorum libros auctorum, qui. derivatas de Aquinatis fonte doctrinas, compendio exponunt: cuius generis libri suppetunt, valde probabiles.

AAS 6. 336-339; O1C Fontes 3. 830-832.

» [Cfr. n. 1215].
' (Cfr. nn. 1332-1356).

De S» Thomae Aquinatis principiis et maioribus pronuntiatis in Philosophiae scholis sancte tenendis

(Ex declarat. S. C. Studiorum *Postquam, 27* iul. 1914)?

1332 (894) Postquam sanctissimus Dominus Noster Pius Papa X Motu proprio *Doctoris Angelici*, edito die xxix iunii mcmxiv, salubriter praescripsit, ut in omnibus Philosophiae scholis principia et maiora Thomae Aquinatis pronuntiata sancte teneantur? nonnulli diversorum Institutorum magistri huic sacrae Studiorum Congregationi theses aliquas proposuerunt examinandas, quas ipsi, tamquam ad praecipua sancti Praeceptoris principia in re praesertim metaphysica exactas, tradere et propugnare consueverunt.

Sacra haec Congregatio, supra dictis thesibus rite examinatis et sanctissimo Domino sublectis, de eiusdem Sanctitatis Suae mandato, respondet, eas plano continere sancti Doctoris *principia ei pronuntiata maiora,* •

Sunt autem hae:

1333 (895) I. Potentia et actus ita dividunt ens, ut quidquid est, vel sit actus purus, vel ex potentia et actu tamquam primis atque intrinsecis principiis necessario coalescat.

1334 (896) II. Actus, nipote perfectio, non limitatur nisi per potentiam, quae est capacitas perfectionis. Proinde in quo ordine actus est purus, in eodem nonnisi illimitatus ct unicus exsistit; ubi vero est finitus ac multiplex, in veram incidit cum potentia compositionem.

1335 (897) 111. Quapropter in absoluta ipsius esse ratione unus subsistit Deus, unus est simplicissimus, cetera cuncta quae ipsum esse participant, naturam habent qua esse coarctatur, ac tamquam distinctis realiter principiis, essentia et esse constant.

1336 (898) IV. Ens, quod denominatur ab esse, non univoce dc Deo ac de creaturis dicitur, nec tamen prorsus acquivocc, sed analogice, analogia tum attributionis tum proportionalitatis.

1337 (899) V. Est praeterea in omni creatura realis compositio subiccti subsistentis eum formis secundario additis, sive accidentibus; ea vero, nisi *esse* rcaliter in essentia distincta reciperetur, intclligi non posset.

1338 (900) VI. Praeter absoluta accidentia est etiair relativum, sive *ad aliquid.* Quamvis enim *ad aliquid* non significet secundum propriam rationem aliquid alicui inhaerens, saepe tamen causam in rebus habet, et ideo rcalem entitatein distinctam a sublecto.

1339 (901) VII. Creatura spiritualis est in sua essentia omnino simplex. Sed remanet in ca compositio duplex: essentiae cum esse et substantiae cum accidentibus.

1340 (902) Vili. Creatura vero corporalis est quoad ipsam essentiam composita potentia et actu; quae potentia et actus ordinis essentiae, materiae et forarne nominibus designantur.

1341 (903) IX. Earum partium neutra per se esse habet, nec per se producitur vel corrumpitur, nec ponitur in praedicamento nisi reductive ut principium substantiale.

1342 (904) X. Etsi corpoream naturam extensio in partes integrales consequitur, non tamen idem est corpori esse substantiam et esse quantum. Substantia quippe ratione sui indivisibilis est» non quidem ad modum puncti, sed ad modum eius quod est extra ordinem dimensionis. Quantitas vero, quae extensionem substantiae tribuit, a substantia rcalitcr difTert, et est veri ''ominis accidens.

l [Cfr. n. 1367; nec non Du. 1245, 1126 s].
l [Cfr. n. 1329).

1313 (905) XI. Quantitate signatu materia principium est indivldnationis, id est. numerile distinctionis, quae in puris spiritibus esse non pote t, unius individui .ab alio in eadem natura specifica.

1341 (906) XII. Eadem efficitur quantitate ut corpus circumscriptive -rit in loco, et in uno tantum loco dc quacumque potentia per hunc modum esse possit.

1345 (907) XIIi. Corpora dividuntur bifariam: quaedam enim sunt viventia, quaedam ⋆ xpertia vitae. In viventibus, ut in eodem sublecto pars movens et pars mota per se habeantur, forma substantialis, animae nomine designata, requirit organicam depositionem. ©eu partes heterogéneas.

1346 (908) XIV. Vegetatis et sensilis ordinis animae nequaquam per se ^obsistunt, nec p<r -e producuntur, sed sunt tantummodo ut principium <iuo vivens e<t ct vivit, et cum a materia se totis dependeant, corrupto composito, eo ipso per accidens corrumpuntur.

1347 (909) XV. Contra, per se subsistit anima humana, quae, cum sublecto sufficienter disposito potest infundi, a Deo creatur, et sua natura incorruptibilis est atque immortalis.

1348 (910) XVI. Eadem anima rationalis ita unitur corpori, ut sit eiusdem forma substantialis unica, et per ipsam habet homo ut sit homo et animal et vivens et corpus et substantia et ens. Tribuit igitur anima homini omnem gradum perfectionis ess< ntiah in: insuper communicat corpori actum essendl. quo ipsa est.

1349 (911) XVII. Duplicis ordinis facultates. organicae ct inorganicae, <x anima humana per naturalem resultantium emanant: priores, ad quas sensus pertinet, in composito sublectantur, posteriores in anima sola. Est igitur intellectus facultas ab organo Intrinsece independens.

1350 (912) XVIII. Immutcrialitatem necessario sequitur intellectualitas, ct ita quidem ut secundum gradus elongationis a materia, sint quoque gradus intellectualitatis. Adaequatum intellectionis obtectum est communiter ipsum ens: proprium vero intellectus humani in praesenti statu unionis, qiiidditatibus abstractis a conditionibus materialibus continetur.

1351 (913) XIX. Cognitionem ergo accipimus a rebus sensibilibus. Cum autem sensibile non sit intelligibile in actu, praeter intellectum formaliter intelligentoni, admittenda est in anima virtus activa, quae species intelligibiles a phantasmatibus abstrahat.

1352 (91 i) XX. Per has species directe universalia cognoscimus: singularia sensu attingimus, tum etiam intellectu per conversionem ad phantasmata; ad cognitionem vero spiritualium per analogiam ascendimus.

1353 (915) XXI. Intellectum sequitur, non praecedit, voluntas, quftO necessario appetit id quod sibi praesentatur tamquam bonum ex omni parte explens appetitum, sed inter plura bona. quae iudicio mutabili appetenda proponuntur, libere eligit. Sequitur proinde electio ludicium practicum ultimum: at quod sit ultimum, voluntas efficit.

1351 (916) XXII. Deum esse neque immediata intultione percipimus, neque a priori demonstramus. sed utique a posteriori, hoc est . per *ea quae Jacta sunt* (/?. 1. 20). ducto argumento ab effectibus ad causam: videlicet, a rebus quae moventur et sui motus principium adaequatum esso non possunt, ad primum motorem Immobilem: a processu rerum mundanarum e causis Inter se subordinati^, ad primam causam incausatam; a corruptibilibus quae aequaliter se habent ad esse et non esse, ad ens absolute necessarium: ab iis quae secun-

dum minoratas perfectiones essondi, vivendi, intelligcndi, plus ct minus sunt, vivunt, intclligunt. ad eum qui est maxime intrlJigrns. maxime vivens, maxime ens; denique, ab ordine universi ad intellectum separatum qui res ordinavit, disposuit, ct dirigit ad finem.

1355 (917) XXIII. Divina Essentia, per hoc quod exercitae actualitati ipsius *esse* idontificatur, sou per hoc quod est ipsum Esse subsistons, in sua voluti metaphysica ratione bono nobis constituta proponitur, et per hoc idem rationem nobis exhibet suae infinitatis in perfectione.

1356 (918) XXIV. Ipsa igitur puritate sui esso, a finitis omnibus rebus secernitur Deus. Inde infertur primo, mundum nonnisi per creationem a Deo procedere potuisse; deinde virtutem creatlvarn, qua per se primo attingitur ens in quantum ens, nec miraculose ulli finitae naturae esse communicabilem; nullum denique creatum agens In esse cuiuscumque offectus influere, nisi motione accepta a prima C'ausa.

AAS 6, 383-386.

BENEDICTUS XV (1914-1922)

De sacrorum alumnis ad munus sacerdotale rite sancteque conformandis

(Ex Litt. Encycl. *Ad beaiissimi,* 1 nov. ‡914).

1357 (919) Ad haec omnia vero — ut eum, quem exspectamus, exitum habeant — nostis, venerabiles Fratres, illorum necessariam esse prudentem sedulamque operam, quos Christus Dominus *operarios in messem suam* misit,[2] id est clericorum. — Quare intelligitis praecipuam vestram curam in hoc debere versari, ut et qui apud vos de sacro ordine iam sunt, in eis consentaneam sanctimoniam foveatis, et qui sunt alumni sacrorum, eos optimis institutis praeceptisque ad munus tam sanctum rite conformetis. Id vos ut quam diligentissime facere velitis — tametsi vestra diligentia hortatione non indiget — hortamur atque etiam obsecramus. Res enim eiusmodi agitur, ut nulla sit maioris momenti ad Ecclesiae bonum: qua de re, cum Decessores Nostri fel. ree. Leo XIII et Pius X egerint data opera, Nos hic plura dicere non habemus. Tantum rogamus, ut illa Pontificum sapientissimorum acta, praesertim Piana *Exhortatio ad Clerum,*[3] suadentibus atque instantibus vobis, ne unquam obruantur oblivione, sed studiosissime observentur.

AAS 0, 579; CIC *Fontes* 3, 843.

1 [Cfr. n. 1527].
* Cfr. ,1H. 9, 38; *L.* 10, 2.
• (Cfr. nn. 1263 8.].

Do Sacra Congregatione instituenda pro clericorum Seminariis

(Motu Proprio *Seminaria clericorum,* 4 nov. 1915).

1358 Seminaria clericorum usque ab initio tantae esse utilitatis ad Ecclesiae
(920) disciplinam visa sunt, ut Patres Tridentini cum de iis constituendis in Sessione xxm, cap. xviii decretum confecissent/ affirmare non dubitarmi et sacrosanctam Synodum, hac re una peracta, si nihil aliud egisset, bene meruisse de Ecclesia, et ipsos communium laborum suorum pretium tulisse.2 Itaque ii sacrorum antistites, praeeunto quidem S. (vROLO BORROMAEO, ut a Concilio domum reversi sunt, atque omnes deinceps diligentissimi Episcopi, (pios inter commemorandus est B. Barbarici s Patavinae ecclesiae lumen, in reformatione vitae christianae curanda nihil habuerunt antiquius quam ut, hanc salutarem Concilii praescriptionem exsequentes, sacris Seminariis in sua quisque dioecesi condendis operam darent, eaque condita optimis legibus instruerent.' Apostolica vero Sedes quanti hoc ipsum faceret, praeclare ostendit non modo quum *Seminarium Boinanum* excitare maturavit, quod quidem praecipua fovere cura non desiit, sed etiam quum propriam *(ardinalium Congregationem* constituit *sacris Seminariis* toto terrarum orbe *tuendis.*

135!) Quod munus, etsi postea divisum partim Sacrae ('ongregationi (on-
(921) cilii, partim Episcoporum et Regularium attribuerunt, nihil tamen Romani Pontifices de pristina Seminariorum cura remiserunt; quin immo vel dioecesibus post legitimas relationes consulendo, vel quorumdam religiosorum sodalium leges approbando, vel episcopos Romam ex praescripto adeuntes alloquendo, nunquam non ile Seminariis eorumque statu rationem habuerunt. In id maxime incubuit postremus decessor Noster sanctae memoriae Pius X, qui in Constitutione *Sapienti consilio* de Romana Curia ordinanda,5 cum alia statuit, tum *ea omnia quae ad regimen, disciplinam, temporalem administrationem et studia Seminariorum* pertinerent, ei Sacrae Congregationi attribuit cui Summus ipse Pontifex praeest, ct cuius est vigilare in ea, *quae ad singularum dioecesium regimen universim referuntur* 5 hoc est Sacrae Congregationi Consistorial!.

1360 Verum cum apud hanc Sacram Congregationem negotiorum moles
(922) praeter modum excreverit, et Seminariorum cura maiorem in dies operam postulet, visum est Nobis ad omnem eorum disciplinam moderandam novum aliquod consilium inire.

‘ (Cfr. nn. 290-296].

‘ (Cfr. n. 969].

• (Cfr. nn. 659. 891. 1125, 1531].

4 S. Congregationis do Seminariis et Stud. Univ. origo et historia descriptae inveniuntur in: *Seminaria Ecclesiae Catholicae* (Romae 1963) 175-255. Praeterea [cfr. nn. 838-543].

4 d. d. 29 iun. 1908: *Pii X Ada* I. 146-161; AAS 1, 7-19: CIC *Fontes* 3. 726-736.

4 AAS 1,9«.

Alias quidem, cum Romanae Curiao nova pararetur ordinatio, do peculiari S. Congregatione instituenda cogitatum est, quae Seminariis praeesset; quod consilium cum temporum adiuncta prohibuerint quominus efficeretur, Nos revocandum censemus, non ita tamen ut tractatio rerum quae de Seminariis sunt, detracta ac omnino seiuncta a S. Congregatione Consistorial! habenda sit, cum unam et alteram Congregationem aliquo nexu velimus inter se coniungi.

Re igitur mature considerata, exploratisque aliquot Cardinalium sententiis, haec apostolica auctoritate decernimus ac statuimus quae infra scripta sunt.

1361 (923) I. - De Seminariis propria iam esto Sacra Congregatio, ad formam ceterarum Romanae Curiae, ad eamque omnia pertineant quae usque adhuc de Seminariorum rebus apud Congregationem Consistorialem agebantur, ita ut eius posthac sit clericorum tum mentes tum animos fingere.

1362 (924) II. - Huius Sacrae Congregationis muneribus munera accedant Congregationis Studiorum;[1] itaque haec eadem Congregatio *Dc Seminariis et de Studiorum Universitatibus* appelletur.

1363 (925) III. - Praefectus huius Congregationis unus esto e S. R. E. Cardinalibus: cui Secretarias cum idoneo administrorum numero operam navet.

1364 (926) IV. - Qui Sacrae Congregationi Praefectus dabitur, is ex officio inter S. Congregationis Consistorialis Cardinales numerabitur: qui Secretarias. inter Consultores. Vicissim autem Cardinalis Sacrae Congregationis Consistorialis SecretariuB inter Cardinales novae Congregationis ex officio cooptetur et Adsessor inter Consultores.[2]

1365 (927) V. - Qui in praesens inter Sacrae Congregationis Studiorum Cardinales numerantur, iidem novae *de Seminariis et de Studiorum Universitatibus* Congregationi ipso iure adscripti censeantur. His accedet Noster in spiritualibus Generalis Vicarius, durante munere.

1366 (928) VI. - Leges pro Seminariis tum dioecesanis tum regionalibus, a decessore Nostro sanctae memoriae latas a Nobisque approbatas, in omnes partes diligenter servari volumus et iubemus, ita ut in Seminariorum regimine, disciplina ac studiis nihil immutatum censeatur.

AAS 7, 493-495; CIC *Fontes* 3, 855 8.

» Cfr. AAS 1, 14.

• Ex Motu Proprio *Inde ab initio* (24 sept. 1927) Cardinalis S. Congr. de Semin, ot Stud. Univ. Praetectus />ro *tempore* inter Putres Cardinales S. Congregationis S. Olllcll et Pontificalis Commissionis pro Studiis Biblicis *iure atque ex officio* cooptatur. [Cfr. infra nn. 1604-1665].

De 24 thesibus philosophicis germanam S. Thomae doctrinam exprimentibus

(Ex Ilcsp. S. C. de Semix. et Stud. Uxiv. *Cum Summus Pontifex,* 7 mart. 1916).

1367 (929) Proposito dubio: Utrum omnes vigintiquatuor theses philosophicae, a Sacra Studiorum Congregatione probatae? germanam S. Thomae doctrinam revera contineant, et, in casu affirmativo, utrum imponi debeant Scholis Catholicis tenendae!

S. C. de Semin. et Stud. Univ. in plenario coetu, habito diebus 22 et 24 febr. 1916, ita respondendum decrevit:

Omnes illae *viginlviualuor theses* philosophicae germanam S. Thomae doctrinam exprimunt, eaeque proponantur veluti tutae nonnae directivae.'

S. P. Benedictus XV, dio 25 feb. 1916, sententiam Emorum Patrum suprema sua auctoritate ratain habuit et confirmavit.'

AAS 8, 157.

De sacerdotii dignitate

(Ex Epist. *Nous avons pris* ad llenricum Le Floch, Pont. Seminari! Gallici in Urbe Moderatorem, 9 aug. 1916).

1368 (930) Le sacerdoce est la *lumière dii monde* et le *sei de la terre* 4; il est, comme vous le dites fort bien, l'honneur des familles et le rempart des sociétés. Son rôle no peut être que de premier ordre dans les restaurations futures.

1369 (931) Nous souhaitons donc, en conséquence, que tous les cœurs chrétiens associent leurs efforts et leurs prières en une sainte croisade. Que les pères et les mères de famille ne craignent point de diriger le regard de leurs enfants vers les radieuses clartés du sanctuaire; que les prêtres à charge d'âmes mettent tout leur zèle à découvrir et à cultiver les prédispositions au sacerdoce; que les maîtres chrétiens aient cette constante préoccupation dans l'œuvre de l'enseignement et que les évêques donnent l'impulsion et la coordination à tous ces efforts.

AAS 9, 78 s.

' [Cfr. nn. 1332-1356).

• Subtiliter clareque do hoc Sacra© Congregationis Decreto disseruit Eiùus R. Villeneuve S. R. E. Cardinalis, Archiop. Quobocon., in oratione quam habuit in Pontificio Instituto Intern. « Angelicum » dic 15 nov. 1935. Cfr. *Angelicum: Status personalis professorum et alumnorum* 1935-1936, pag. 20-22.

• Cfr. *eiusdem Summi Pontificis Epist.* Quod de fovenda *ad Tllodiniirum Ledóchotcski, Praepositum Gen. S. I.,* 19 *mart.* 1917:

Recte Nos to sonsisso arbitramur, quum cos putasti Angelico Doctor! satis adhaerere, qui universas do Thomiw doctrina *theses* porindo proponendas censeant, ac tutos ad dirigendum normas, nullo scilicot omnium amplectendarum thesium imposito officio. — *Zeitschrift filr Katholische Théologie,* 42 (1918) 206.

'Cfr. *Mt.* 5, 13 s.

Codex ¡uris canonici

(Promulgatila per Const. Ap. *Previdentissima Mater Ecclesia.* 27 mai. 1917)?

1370 (932) *Infra recensere visum est etiam canones ¡dures qui potius clericos ordinandos quam Seminariorum alumnos rcctd respiciunt, tum quia in Seminarium cos tantum excipi licet qui Sacris Ordinibus idonei sint, tum quia alumni Seminarii edurantur in spem Sacerdotii.*

De vitae sanctitate qua clerici eniteant oportet

1371 (933) Can. 124. - Clerici debent sanctiorem prae laicis vitam interiorem et exteriorem ducere cisque virtute et recte factis in exemplum excellere.

1372 (934) Can. 127. - Omnes clerici, praesertim vero presbyteri, speciali obligatione tenentur suo quisque Ordinario reverentiam et obedientiam exhibendi.

De competentia Sacrae Congregationis Seminariis et Universitatibus praepositae

1373 (935) (’an. 250.1 - § 1. Congregatio de Seminariis et Universitatibus studiorum vigilat super omnibus quae ad regimen, disciplinam, temporalem administrationem et studia Seminariorum pertinent, incolumi iure Congregationis de Prop. Fide.34 Eidem pariter commissa est moderatio regiminis ac studiorum, in quibus versari debent athenaea seu quas vocant Universitates vel Facultates quae ab Ecclesiae auctoritate dependent, comprehensis iis quae a religiosae alicuius familiae sodalibus diriguntur. Novas institutiones perpendit approbatque; facultatem concedit académicos gradus conferendi normasque tradit quibus ii conferri debeant, et, ubi agitur de viro singulari doctrina commendato, potest eos ipsa conferre?

1 AAS vol. 9. pars 2, pag. 5-8; CIC initio.

1 [cfr. nn. 1358-1366).

’ *Can.* 252, 1 3: ... Eidem [S. C. de Prop. Fide] pariter subsunt societates ecclesiasticorum ac Seminaria quae exclusive fundata sunt eo fine, ut in eis instituantur missionaril pro exteris missionibus, praesertim quod attinet ad eorum regulas, administrationem atque opportunas concessiones ad sacram ordinationem alumnorum requisitas.

Ad nonnam autem Canonis 257 *reservantur Sacrae Congregationi Orientali Seminaria rituum orientalium.*

4 Proposito dubio: Utrum concessio facultatis alienandi bona, quae spectant ad Seminaria dioecesium, pertineat ad Sacram Congregationem de Seminariis ct Studiorum Universitatibus an ad Sacram Congregationem Concilii!

Coktus S. R. E. Cardinalium, ad dirimenda dubia circa competentiam Sacrarum Congregationum constitutus (can. 215), diebus 13 et 27 nov. 1922 respondit: *Pertinere ad Sacram Congregationem dc Seminariis ct Studiorum Universitatibus.*

Quam responsionem Ssmus D. N. Pius div. Prov. Pp. XI dio 5 dec. 1922 approbare dignat us est.

AAS 15. 10; CIC *Intcrpr.* 20.

— Pius Pp. XI, Constitutione Apost. *Deus scientiarum Dominus* (21 mai. 1931) art. 4 Sacrae Congregationi de Seminariis et Studiorum Universitatibus reservat erectionem canonicam supremumque moderamen cuiusvis Universitatis et Facultatis studiorum

1374 (936) §2. In hac Sacra Congregatione connumerantur inter alios Cardinales Secretarius Congregationis Consistorialis et inter Consultores Assessor eiusdem Congregationis.

De indigenis Sacerdotio initiandis

1375 (937) Can. 305. - *[Vicarii et Praefecti Apostolici]* studiosissime curent, onerata graviter eorum conscientia, ut ex christianis indigenis seu incolis suae regionis probati clerici rite instituantur ac sacerdotio initientur.

De canonico theologo sacras disciplinas in Seminario docente

1376 (938) Can. 400. - § 3. Episcopus gravi de causa potest canonico theologo committere ut, loco lectionum in ecclesia, sacras disciplinas in Seminario doceat.l

De professoribus excusatis a choro

1377 (939) Can. 421. - § 1. Excusantur a choro, sed percipiunt praebendae fructus dumtaxat, non autem distributiones:

1.° Qui de licentia Ordinarii loci publice docent in scholis ab Ecclesia recognitis sacram theologiam aut ius canonicum:s

2.° Dantes operam studio sacrae theologiae aut iuris canonici in publicis scholis ab Ecclesia probatis, de Ordinarii licentia; ...

ecclesiasticorum « in *locis Quoque cl Institutis quae Sacris Congregationibus pro Ecclesia Orientali ct de Propaganda Fide sublecta sunt, atque etiam Facultatum quae sunt pro Reti giosis Familiis quibuslibet* ». — AAS 23, 248.

Ad eandem Sacrum Congregationem do Semin. ct Stud. Univ, pertinere quoque competentiam circa Scholas et Instituta educationis catholicae, declaratum est pro Italia litteris Secretaria E Status datis ad Eiiium Cardinalem Birlkti, eiusdem Sacrae Congregationis Praefectum, tum dic 14 apr. 1932 *II Santo Padre,* tum dic 23 aug. 1931 *In sequito.* Cfr. S. C. de Religiosis Notificatici *Per ottemperare,* 24 apr. 1932: AAS 24, 149.

I Cfr. OR 26 agosto 1934 (1, 2).

•jCCfr. n.[269],

l Propositis dubiis:

I. Utrum in § 1 n. 1 Canonis 421: *qui dc licentia Ordinarii loci publice docent in scholis ah Ecclesia recognitis sacram Theologiam aut Ius Canonicum,* ctiam comprehendi debeant canonici, qui de Ordinarii licentia docent, retributione peculiari pro lectione percepta; an tantum qui absque tali retributione Theologiam vel Ius susceperint edocendum!

II. Utrum illud: *Sacra Theologia vel Ius,* in praefata paragrapho *stricte* sit interpretandum (ut theologiam fundamentalem, theologiam dogmaticam ct moralem; et in iure, institutiones canonicas, necnon textum Codicis tantum significet); vel *ampliore ratione* Illa verba sint sumenda, pro *Facultate* videlicet Sacrae Theologiae vel Iuris Canonici, ita ut ibi etiam comprehendantur disciplinae, quae ad normam statutorum uniuscuiusque Seminarii in praclaudatis Facultatibus edocentur (historia nimirum ecclesiastica, nrchaeologia sacra, linguae biblicae, otc.)t

Pontificia Commissio ad Codicis Canones authentice interpretandos, die 24 nov. 1920 respondit:

Ad I. *Affirmative ad primam pariem; Negative ad secundum.*

Ad II. *Negative ad primam partem; Affirmative ad secundum.*

AAS 12, 573; CIC *Intcrpr.* 39 s.

1378 (940) § 2. Quod si omnes praebendae fructus consistant in distributionibus, vel adeo sint tenues, ut tertiam distributionum partem non attingant, tunc memorati omnes duas tantum tertias partes distributionum lucrantur, cumulatas ex fructibus praebendae et distributionibus.

De ecclesiae cum Seminario conili netae rectore

1379 (941) Can. 480. - § 3. Si ecclesia coniuncta sit cum Seminario above collegio quod a clericis regitur. Superior Seminarii vel collegii est simul ecclesiae rector, nisi aliter loci Ordinarius constituerit.

De prohibitione quominus cx-religiosi magisterio ct oilicio in Seminariis fungantur

1380 (942) Can. 642. - § 1. Quilibet professus, ad saeculum regressus, licet valeat, ad normam can. 641. sacros ordines exercere, prohibetur tamen, sine novo et speciali Sanctae Sedis indultor 1.° ...

2. Quolibet magisterio et oilicio in Seminariis maioribus et minoribus seu collegiis, in quibus clerici educantur, itcinque in Universitatibus et Institutis, quae privilegio apostolico gaudent conferendi gradus académicos; 1...

1381 (943) § 2. Haec valent quoque de iis qui vota temporaria, vel iuramentum perseverantiae, vel peculiares quasdam promissiones ad normam suarum constitutionum ediderunt et ab eisdem dispensati fuerunt, si per sex integros annos eisdem ligati fuerint.2

De confessarli munere a Superioris officiis secernendo

1382 (944) Can. 891.3 - .Magister novitiorum eiusque socius. Superior Seniinarii collegiivc, sacramentales confessiones suorum alumnorum secum in eadem domo commorantium ne audiant, nisi alumni, ex gravi ot urgenti causa in casibus particularibus, sponte id petant.

‘ [Cfr. n. 1269].

* Proposito dubio:

Utrum prohibitiones, de quibus in can. 642, obstent quominus Religiosi olitela vel beneficia adipiscantur, tantum sl ad sacculum post promulgationem *Codicis* sint regressi, an etiam cos complectantur qui iam ante promulgationem *Codicis* extra religionem, venia pontificia, versabantur, non obstante can. 101

Pontificia Commissio ad Codicis canones authentico interpretandos, dio 20 nov. 1920 respondit: *Negative ad. primam partem; Afirmativo ad secundam.*

AAS 12, 575; CIC *Inlerpr.* 69.

’ [Cfr. n. IIO53.

De proprio Sacrae Ordinationis ministro

1383 (945) Can. 955. - § i. Unusquisque a proprio Episcopo ordinetur aut cum legitimis eiusdem litteris dimissoriis.[1]

> §2. Episcopus proprius, insta causa non impeditus, per se ipse suos subditos ordinet; sed subditum orientalis ritus, sino apostolico indulto, licite ordinare non potest.

1384 (946) Can. 950. - Episcopus proprius, quod attinet ad ordinationem saeciliarium, est tantum Episcopus dioecesis in qua promovendus habeat domicilium una cum origine aut simplex domicilium sine origine: sed in hoc altero casu promovendus debet animum in dioecesi perpetuo rnanendi iureiurando firmare, nisi agatur de promovendo ad ordines clerico qui dioecesi per primam tonsuram iam incardinai us est. vel de promovendo alumno, qui servitio alius dioecesis destinatur ad normam can. 969, § 2, vel de promovendo religioso professo, de quo in can. 964, n. 4.

De canonica ordinandorum idoneitate

1385 (947) Can. 968. - § 1. Sacram ordinationem valide recipit solus vir baptizatus; licite autem, qui ad normam sacrorum canonum debitis qualitatibus, indicio proprii Ordinarii, praeditus sit, neque ulla detineatur irregularitate alio ve impedimento.

1386 (948) § 2. Qui irregularitate aliove impedimento detinentur, licet post ordinationem etiam sine propria culpa exorto, prohibentur receptos ordines exercere.

[1] Proposito dubio:

An vi canonis 111 § 2, conlati cum canone 955 § 1, Episcopus alienum subditum sine legitimis proprii Episcopi litteris dimissoriis ad Primam Tonsuram promovere licere possit!

PONTIFICIA Commissio ad Codicis canones authentice interpretandos, die 17 febr. 1930 respondit: *Negative.*

AAS 22, 195: CIC *Inlerpr.* 7.

— Proposito dubio:

Utrum in praesenti, mutatis temporum et locorum adiunctis ot Codice luris Canonici promulgato, privilegia nonnullis Seminariis seu Collegiis Ecclesiasticis iampridem concessa *promovendi ad Ordines alumnos sine lillcris ditnissorialibus suorum Ordinariorum, (lumiarat de consensu Superiorum Collegii vel de licentia Cardinalis Protectoris Collegii et de consensu Rectoris, vel etiam cum lillcris testimonialibus Rectoris,* adhuc perseverent[1]

S. Conor. Consistorialis, in plenario consessu dici 8 ian. 1920, respondit:

Memoratum privilegium, cessatis causis ob quas concessum est, cessaro debere, et iUfl commune esso restituendum, incolumi tamen iure Collegii S. Congregat ionis de Propaganda Fido ab URBANO **vili** Brevi *Ad uberes.* dio 18 mali 1638 concesso, alioruinquc Seminariorum seu Collegiorum pro Missionibus, a S. C. de Propaganda Fide dependentium. Cfr. PF JUS *Pont.* 1, 173 s.

S. P. Benedictus XV, die 5 nov. 1920, hanc resolutionem ratam habuit et confirmavit. oamque publici luris fleri mandavit.

AAS 13. 259; CIC *Inlerpr.* 98 s.

[1] Cfr. S. C. Concilii in *Dioecesium N. et X.* circa clerici incardinai ionem, 10 mart. 1923: AAS 1G. 51-55.

1387 (949) Can. 969. - § 1. Nemo ex saecularibus ordinetur, qui indicio proprii Episcopi non sit necessarius vel utilis ecclesiis dioecesis.

1388 (950) § 2. Non prohibetur tamen Episcopus proprium promovere subditum, qui in futurum, praevia legitima excardinatione et incanì i natione, servitio alius dioecesis destinetur.

1389 (951) Can. 970. - Proprius Episcopus vel Superior religiosus maior potest suis clericis ex quavis canonica causa, occulta quoque, etiam extraiudicialiter, ascensum ad ordines interdicere, salvo iure recursus ad Sanctam Sedem, vel etiam ad .Moderatorem generalem, si agatur de religiosis quibus ascensum interdixerit Superior provincialis.

1390 (952) Can. 971. - Nefas est quemquam, quovis modo, ob quamlibet rationem, ad statum clericalem cogere, vel canonice idoneum ab eodem avertere.

1391 (953) Can. 972. - § 1. Curandum ut ad sacros ordines adspirantes inde *a teneris annis* in Seminario recipiantur; l sed omnes ibidem commorari tenentur saltem per integrum sacrae Theologiae curriculum, nisi Ordinarius in casibus peculiaribus, gravi de causa, onerata eius conscientia, dispensaverit.

§ 2.' Qui ad ordines adspirant ct extra Seminarium legitime morantur, commendentur pio et idoneo sacerdoti, qui eis invigilet cosque ad pietatem informet.

1392 (954) Can. 973. - § 1. Prima tonsura et ordines illis tantum conferendi sunt, qui propositum habeant ascendendi ad presbyteratum et quos merito coniicere liceat aliquando dignos futuros esse presbyteros.

1393 (955) § 2. Ordinatus tamen qui superiores ordines recipere recuset, nec potest ab Episcopo ad eos recipiendos cogi, nec prohiberi a receptorum ordinum exercitio, nisi impedimento canonico detineatur abave gravis, indicio Episcopi, obsit causa.

1394 (956) § 3. Episcopus sacros ordines nemini conferat quin ex positivis argumentis moraliter certus sit de eius canonica idoneitate; secus non solum gravissime peccat, sed etiam periculo sese committit alienis communicandi peccatis.3

1395 (957) Can. 974. - § 1. Ut quis licite ordinari possit, requiruntur:

1.® Recepta sacra confirmatio;

2.° Mores ordini recipiendo congruentes;

3.° Aetas canonica;

4.° Debita scientia;

‘ [Cfr. n. 290J.

* [Cfr. n. 14891.

* Cfr. *l T.* 5,22.

5.° Ordinurn inferiorum susceptio;
6.° Interstitiorum observatio;
7.° Titulus canonicus, si agatur de ordinibus maioribus.

1396 (958) Can. 975. - Subdiaconat us ne conferatur ante annum vicesimum primum completum; diaconatus ante vicesimum secundum completum; presbyteratus ante vicesimum quartum completum.

1397 (959) Can. 976. - § 1. Nemo sive saecularis sive religiosus ad primam tonsuram promoveatur ante incept um cursum theologicum.

1398 (960) § 2. Firmo praescripto can. 975, subdiaconat us ne conferatur, nisi exeunto tertio cursus theologici anno; diaconatus, nisi incepto quarto anno; presbyteratus, nisi post medietatem eiusdem quarti anni.[1]

1399 (961) § 3. Cursus theologicus peractus esse debet non privatim, sed in scholis ad id institutis secundum studiorum rationem can. 1365 determinatam.

1400 (962) Can. 977. - Ordines gradatim conferendi sunt ita ut ordinationes per saltum omnino prohibeantur.

1401 (963) Can. 978. - § 1. In ordinationibus serventur temporum interstitia quibus promoti in receptis ordinibus, secundum Episcopi praescriptum, sese exerceant.

1402 (964) § 2. Interstitia primam tonsuram inter et ostiariatum vel inter singulos ordines minores prudenti Episcopi indicio committuntur; acolythus vero ad subdiaconatum, subdiaconus ad diaconatum, diaconus ad presbyteratum ne antea promoveantur, quam acolythus unum saltem annum, subdiaconus et diaconus tres saltem menses in suo quisque ordine fuerint versati, nisi necessitas aut, utilitas Ecclesiae, indicio Episcopi, aliud exposcat.

1403 (965) § 3. Numquam tamen, nisi de peculiari licentia Romani Pontificis, miñores ordines cum subdiaeonatu duove sacri ordines uno eodemque die, reprobata quavis contraria consuetudine, conferantur: imo nec primam tonsuram conferre licet una cum aliquo ex ordinibus minoribus, neque omnes ordines minores una simul.

1404 (906) Can. 979. - § 1. Pro clericis saecularibus titulus canonicus est titulns beneficii, eoque deficiente, patrimonii aut pensionis.

1405 (967) § 2. Hic titulus debet esse et vere securus pro tota ordinati vita et vere sufficiens ad congruam eiusdem sustentationem, secundum normas ab Ordinariis pro diversis locorum et temporum necessitatibus et adiunctis dandas.

1 [Cfr. infra n. 1402].

1406 (968) Can. 981. - § 1. Si ne unus quidem ex titulis de quibus in can. 979, § 1, praesto sit, suppleri potest titulo servitii dioecesis, et, in locis Sacrae Congregationi de Prop. Fide subiectis, titulo missionis, ita tamen ut ordinandus, iureiurando interposito, se devoveat perpetuo dioecesis aut missionis servitio, sub Ordinarii loci pro tempore auctoritate.

§ 2. Ordinarius presbytero, (piem promoverit titulo servitii ecclesiae vel missionis, debet beneficium vel officium vel subsidium, ad congruam eiusdem sustentationem sufficiens, conferre.

De irregularibus ct simpliciter impeditis ad Sacros Ordines

1407 Can. 984. - Sunt irregulares ex defectu:

(969) 1° Illegitimi, sive illegitimitas sit publica sive occulta, nisi fuerint legitimati vel vota sollemnia professi;

1408 (970) 2° Corpore vitiati qui secure propter debilitatem, vel decenter propter deformitatem, altaris ministerio defungi non valeant. Ad impediendum tamen exercitium ordinis legitime recepti, gravior requiritur defectus, neque ob hunc defectum prohibentur actus qui rite poni possunt;

1409 (971) 3° Qui epileptici vel amentes vel a daemone possessi sunt vel fuerunt; quod si post receptos ordines tales evaserint et iam liberos esse certo constet, Ordinarius potest suis subditis receptorum ordinum exercitium rursus permittere;

1410 (972) 4° Bigami, qui nempe duo vel plura matrimonia valida successive contraxerunt;

1411 (973) 5° Qui infamia iuris notantur;

1412 (974) 6° ludex qui mortis sententiam tulit;

1413 (975) 7° Qui munus carnificis susceperint eorumque voluntarii ac immediati ministri in exsecutione capitalis sententiae.

1414 Can. 985. - Sunt irregulares ex delicto:

(976) I0 Apostatae a fide, haeretici, schismatici;

1415 (977) 2° Qui, praeterquam in casu extremae necessitatis, baptismum ab acatholicis quovis modo sibi conferri siverunt;

1416 (978) 3° Qui matrimonium attentare aut civilem tantum actum ponere ausi sunt, vel ipsimet vinculo matrimoniali aut ordine sacro aut votis religiosis etiam simplicibus ac temporariis ligati, vel cum muliere iisdem votis adstricta aut matrimonio valido coniuncta;

* [Cfr. n. 1469].

• Cfr. Authentica interpretatio Canonis 542, d. d. 10 oct. 1919 et 30 iul. 1934: AAS 11, 477; 26. 494; CIC *Interp.* 5G b.

1417 (979) 4° Qui voluntarium homicidium perpetrarunt aut fetus humani abortum procuraverunt, effectu secuto, ornnesque cooperantes;

141$ (980) 5° Qui seipeos vel alios mutilaverunt vel sibi vitam adimere tentaverunt;

1419 (981) 6° Clerici medicam vel chirurgicam artem sibi vetitam exercentes, si exinde mors sequatur;

1420 (982) 7° Qui actum ordinis, clericis in ordine sacro constitutis reservatum, ponunt, vel eo ordine carentes, vel ab eius exercitio poena canonica sive personali, medicinali aut vindicativa, sive locali prohibiti.

1421 (983) Can. 98G. - Haec delicta irregularitatem non pariunt, nisi fuerint gravia peccata, post baptismum perpetrata, salvo praescripto can. 985, n. 2, itemque externa, sive publica sive occulta.

1422 (984) Can. 987. - Sunt simpliciter impediti:

I0 Filii acatholicorum, quamdiu parentes in suo errore permanent;[1]

1423 (985) 2° Viri uxorem habentes;

1424 (986) 3° Qui officium vel administrationem gerunt clericis vetitam cuius rationes reddere debeant, donec, deposito officio et administratione atque rationibus redditis, liberi facti sint;

1425 (987) 4° Servi servitute proprie dicta ante acceptam libertatem;

1426 (988) 5° Qui ad ordinarium militare servitium civili lege adstringuntur, antequam illud expleverint;[2]

[1] Proposito dubio:

Utrum, ad normam can. 987, impeditis adnumerandus sit jis, cuius pater vel mater tantum est acatholicus, alter parens catholicus! — Et, quatenus affirmative:

An etiam eo in casu, quo matrimonium mixtum datis cautionibus, cum dispensatione ab hoc votito, contractum fuit!

Pontificia Commissio ad Codicis canones authentice interpretandos, dio 16 oct. 1919, respondit: *Affirmative in omnibus.*

AAS 11. 478; CIC *Interpr.* 100 s.

— Proposito dubio:

Utrum nomine *filiorum,* de quibus in can. 987, n. 1. intelligendi sint tantum descendentes in linea paterna usquo ad primum gradum!

Pontificia Commissio ad Codicis canones authentice interpretandos, die 14 iul. 1922, respondit; *Affirmative.*

VAS 14, 528; CIC *Interpr.* 101.

[2] Propositis dubiis:

I. Utrum ad sensum canonis 987, u. 5, impediti sint qui ad militiam forsan vocabuntur, sed do facto nondum sunt vocati, vel quia aetate impares sunt, vel quia, examine recte peracto, ad tempus inhabiles sunt declarati! — Et, quatenus negativo:

II. Utrum praedicti non solum ad primam tonsuram et minores Ordines. sed etiam ad maiores licito promoveri possint, servato timum, quoadusque hoc bellum perduraverit. Decreto *Ut* fits *certami*

Pontificia Commissio ad Codicis canones authentice interpretandos, diebus 2-3 iun. 1918, respondit;

Ad I. *Affirmative-,* ad II. *Provisum in primo.*

AAS 10, 341 s.; CIC *Interpr.* 101.

1427 (989) 6° Neophyti, donec, indicio Ordinarii, sufficienter probati fuerint;

1428 (990) 7° Qui infamia facti laborant, dum ipsa, indicio Ordinarii, perdurat.

1429 (991) Can. 988. - Ignorantia irregularitatum sive ex delicto sive ex defectu atque impedimentorum ab eisdem non excusat.

De rebus sacrae Ordinationi canonice praemittendis

1430 (992) Can. 992. - Omnes tum saeculares tum religiosi ad ordines promovendi per se ipsi vel per alios Episcopo alii ve qui Episcopi hac in re vices gerat, suum propositum ante ordinationem opportuno tempore aperiant.

1431 (993) Can. 993. - Promovendi saeculares aut religiosi qui, quod pertinet ad ordinationem, saecularium iure reguntur, afferant:

I0 Testimonium ultimae ordinationis aut, si de prima tonsura agatur, recepti baptismatis et confirmationis;

2° Testimonium de peractis studiis, pro singulis ordinibus, ad normam can. 976, requisitis;

3° Testimonium rectoris Seminarii, aut sacerdotis cui candidatus extra Seminarium commendatus fuerit, de bonis eiusdem candidati moribus;

4° Testimoniales litteras Ordinarii loci in quo promovendus tantum temporis moratus est ut canonicum impedimentum contrahere ibi potuerit;

5° Testimoniales Superioris maioris religiosi, si cui religioni promovendus adseriptus sit.

1432 (994) Can. 994. - § 1. Tempus quo promovendus potuit canonicum impedimentum contrahere est, regulariter, pro militibus trimestre, pro aliis semestre post pubertatem: sed Episcopus ordinans pro sua prudentia exigere potest litteras testimoniales etiam ob brevius commorationis tempus, et ob tempus quoque quod pubertatem antecessit.

l 133 (995) § 2. Si loci Ordinarius neque per se neque per alios promovendum satis noverit, ut testari possit eum, tempore quo in suo territorio moratus est, nullum canonicum impedimentum contraxisse, aut si promovendus per tot dioeceses vagatus sit ut impossibile vel nimis difficile evadat omnes litteras testimoniales exquirere, prpyideat Ordinarius saltem per iuramentum suppletorium a promovendo praestandum.

1434 (996) § 3. Si post obtentas litteras testimoniales et ante peractam ordinatio» nem, promovendus praedicto temporis spatio in eodem territorio rursus moratus sit, novae litterae testimoniales Ordinarii loci necessariae sunt.

1435 (997) Can. 996. - § 1. Quilibet promovendus sive saecularis sive religiosus debet praevium ac diligens examen subire circa ipsum ordinem suscipiendum.

1436 (998) § 2. Promovendi vero ad sacros ordines in aliis quoque de sacra theologia tractationibus periculum faciant.

1437 (999) § 3. Episcoporum est statuere qua methodo, coram quibus examinatoribus et quibus in tractationibus sacrae theologiae promovendi periculum facere debeant.

143S (1000) Can. 997. - § 1. Hoc examen sive pro clericis saecularibus sive pro religiosis recipit loci Ordinarius qui iure proprio ordinat, aut dat dimissorias litteras; qui tamen potest quoque, ex insta causa, illud Episcopo ordinaturo committere, qui id oneris suscipere velit.

1439 (1001) § 2. Episcopus alienum subditum sive saecularem sive religiosum ordinans cum legitimis litteris dimissoriis, quibus asseritur candidatum examinatum fuisse ad normam § 1, et idoneum repertum, potent huic attestationi acquiescere, sed non tenetur; et si pro sua conscientia censeat candidatum non esse idoneum, eum ne promoveat.

1440 (1002) Can. 998. - § 1. Nomina promovendorum ad singulos sacros ordines, exceptis religiosis a votis perpetuis sive sollemnibus, sive simplicibus, publice denuntientur in paroeciali cuiusque candidati ecclesia; sed Ordinarius pro sua prudentia potest tum ab hac publicatione dispensare ex insta causa, tum praecipere ut in aliis ecclesiis peragatur, tum publicationi substituere publicam ad valvas ecclesiae atlixionem per aliquot dies, in quibus unus saltem dies festus comprehendatur.

1441 (1003) § 2. Publicatio liat die festo de praecepto in ecclesia inter Missarum sollemnia aut alia die et hora quibus maior populi frequentia in ecclesia **habeatur.**

1442 (1004) § 3. Si sex intra menses candidatus promotus non fuerit, repetatur publicatio, nisi aliud Ordinario videatur.

1443 (1005) Can. 999. - Omnes fideles obligatione tenentur impedimenta ad sacros ordines, si qua norint, Ordinario vel parocho ante sacram ordinationem revelandi.

1444 (1006) Can. 1000. - § 1. Parocho qui publicationem peragit, et etiam alii. si id expedire videatur. Ordinarius committat ut de ordinandorum moribus et vita a fide dignis diligenter exquirat, et litteras testimoniales, ipsam investigationem et publicationem referentes, ad Curiam trans**mittat.**

1445 (1007) § 2. Idem Ordinarius alias percontationes etiam privatas, si id necessarium aut opportunum indicaverit, facere ne omittat.

1446 (1008) Can. 1001. - § 1. Qui ad primam tonsuram et ordines minores promovendi sunt, spiritualibus exercitiis per 1res saltem integros dies; qui vero ad ordines sacros, saltem per sex integros dies vacent; sed si qui, intra semestre, ad plures ordines maiores promovendi sint. Ordinarius

potent excrcitiorum tempus pro ordinatione ad diaconatum reducere, non tamen infra tres integros dies.

1447 (1009) § 2. Si, expletis exercitiis, sacra ordinatio qualibet de causa ultra semestre differatur, exercitia iterentur; secus indicet Ordinarius utrum iteranda sint, necne.

1448 (1010) § 3. Haec spiritualia exercitia religiosi peragant in propria domo vel in alia de prudenti Superioris arbitrio; saeculares vero in Seminario, aut in alia pia vel religiosa domo ab Episcopo designata.

1449 (1011) § 4. De peractis spiritualibus exercitiis Episcopus certior liat testimonio Superioris domus, in qua peracta fuerint; vel si de religiosis agatur, attestatione proprii Superioris maioris.

De matrimoniis in Seminariorum oratoriis non celebrandis

1450 (1012) Can. 1109. - § 2. Matrimonium in aedibus privatis celebrari Ordinarii locorum in extraordinario tantum aliquo casu et accedente semper insta ac rationabili causa permittere possunt; sed in ecclesiis vel oratoriis sive Seminarii sive religiosarum, Ordinarii id ne permittant, nisi urgente necessitate, ac opportunis adhibitis cautelis.

De Seminariorum institutione, administratione, regimine

1451 (1013) Can. 1352. - Ecclesiae est ius proprium et exclusivum eos instituendi qui ecclesiasticis ministeriis sese devovere cupiunt.

1452 (1014) Can. 1353. - Dent operam sacerdotes, praesertim parochi, ut pueros, qui indicia praebeant ecclesiasticae vocationis, peculiaribus curis a saeculi contagiis arceant, ad pietatem informent, primis litterarum studiis imbuant divinaeque in eis vocationis germen foveant.

1453 (1015) Can. 1354. - § 1. Unaquaeque dioecesis in loco convenienti ab Episcopo electo Seminarium seu collegium habeat in quo, pro modo facultatum et dioecesis amplitudine, certus adolescentium numerus ad statum clericalem instituatur.[1]

1454 (1016) § 2. Curandum ut in maioribus praesertim dioecesibus bina eonstituantur Seminaria: minus, scilicet, pro pueris litterarum scientia imbuendis, maius pro alumnis philosophiae ac theologiae vacantibus.

1455 (1017) § 3. Si constitui Seminarium dioecesanum nequeat, aut in constituto Seminario conveniens institutio, praesertim in philosophicis ac theologicis disciplinis, desideretur, Episcopus alumnos in alienum Seminarium mittat, nisi Seminarium interdioecesanum vel regionale, auctoritate apostolica, constitutum fuerit.

1 [Cfr. n. 290].

1456 (1018) Can. 1355? - Pro constitutione Seminarii et alumnorum sustentatione, si proprii reditus deficiant, Episcopus potest:

1.° Parochos aliosve ecclesiarum etiam exemptarum rectores inhere ut statis temporibus in ecclesia ad hunc finem stipem exquirant;

2.° Tributum seu *taxam* in sua dioecesi imperare;

3° Si haec non sufficiant, attribuere Seminario aliqua beneficia simplicia.

1457 (1019) Can. ‡356. - § 1. Tributo pro Seminario obnoxia sunt, quavis appellatione remota, reprobata qualibet contraria consuetudine et abrogato quolibet contrario privilegio, mensa episcopalis, omnia beneficia etiam regularia aut iurispatronatus. paroeciae aut quasi-paroeciae, quamvis alios reditus, praeter fidelium oblationes, non habeant, domus hospitalis auctoritate ecclesiastica erecta, sodalitates canonice erectae et fabricae ecclesiarum, si suos reditus habeant, quaelibet religiosa domus, etsi exempta, nisi solis eleemosynis vivat aut in ea collegium discentium vel docentium ad commune Ecclesiae bonum promovendum actu habeatur.

§ 2. Hoc tributum debet esse generale eiusdemque proportionis pro omnibus, maius vel minus secundum Seminarii necessitatem, sed quinas quotannis centesimas partes (5%) reditus vectigalis non excedens, minuendum prout reditus Seminarii augentur.

§ 3. Reditus tributo obnoxius is est qui. deductis oneribus et necessariis expensis, supersit in anno; nec in eo reditu computari debent distributiones quotidianae, vel, si omnes beneficii fructus distributionibus constent, tertia earundem pars; nec fidelium oblationes, nec, si omnes paroeciae reditus coalescant fidelium oblationibus, tertia earundem pars.

1458 (1020) Can. 1357. - § 1. Episcopi est omnia et singula quae ad rectam Seminarii dioecesani administrationem. regimen, profectum necessaria et opportuna videantur, decernere, eaque ut fideliter observentur, curare, salvis praescriptionibus a Sancta Sede pro casibus peculiaribus latis.

1459 (1021) § 2. Potissimum studeat Episcopus frequenter Seminarium ipse per se visitare, in institutionem quae alumnis traditur sive litterariam et sciontificam sive ecclesiasticam sedulo vigilare, et de alumnorum indole, pietate, vocatione ac profectu pleniorem sibi comparare notitiam, maxime occasione sacrarum ordinationum.

l Cfr. Authentica interpretatio Canonis 1355: AAS 11, 479; CIO *Intrrpr.* 131 s.
l Cfr. Authentica interpretatio Canonis 1356: AAS 11. 479; CIC *Interpr.* 134 s.

lìtio § 3. Unumquodque Seminarium suas leges habeat ab Episcopo ap-
(1022) probatas, in quibus quid agere, quid observare debeant, doceantur tum qui in eodem Seminario in spem Ecclesiae instituuntur, tum qui in horum institutionem operam suam impendunt.

1401 § 4. Seminarii interdioecesani vel regionalis regimen universum et
(1023) administratio regitur normis a Sancta Sede statutis.

1402 Can. 1358. - Curandum ut in quolibet Seminario adsint rector pro
(1024) disciplina, magistri pro instructione, oeconomus pro curanda re familiari, a rectore distinctus, duo saltem confessarli ordinarii et director spiritus.

1403 Can. 1359. - § 1. Dioecesanis Seminariis bini constituantur coetus
(1025) deputatorum, alter pro disciplina, alter pro administrat ione bonorum temporalium.

§ 2. Utrumque deputatorum coetum constituunt bini sacerdotes, ab Episcopo, audito Capitulo, electi; sed excluduntur Vicarius Generalis, familiares Episcopi, rector Seminarii, oeconomus, et confessarli ordinarii.

§ 3. .Munus deputatorum per sexennium durat, nec electi sine gravi causa amoveantur; sed rursus eligi poterunt.

§ 4. Episcopus debet consilium deputatorum in negotiis maioris momenti petere.

1464 Can. 1360. - § 1. Firmo praescripto can. 891, ad munus rectoris,
(1026) directoris spiritus, confessariorum et magistrorum Seminarii eligantur sacerdotes non doctrina tantum, sed etiam virtutibus ac prudentia praestantes, qui verbo et exemplo alumnis prodesse possint.

1465 § 2. Rectori Seminarii in propriis muneribus implendis obtemperare
(1027) omnes debent.

1466 Can. 1361. - § 1. Praeter confessano» ordinarios, alii confessarii
(1028) designentur ad quos libere alumni accedere possint.

§ 2. Si ii confessarii extra Seminarium degant, et alumnus aliquem eorum acciri postulet, illum rector arcessat, nullo modo petitionis rationem inquirens neque se aegre id ferre demonstrans; si in Seminario habitent, ipsos alumnus libere adire potest, salva Seminarii disciplina.

1467 § 3. Quando agitur de alumno ad ordines admittendo vel e Semi-
(1029) nario expellendo, nunquam confessariorum votum exquiratur.

1468 Can. 1362. - Reditus legati pro clericis instituendis tribui possunt
(1030) alumnis in Seminarium sive maius sive minus rite receptis, licet nondum clericali tonsura initiatis, nisi aliud in tabulis fundationis expresse caveatur.

1469 Can. 1363. - § 1. In Seminarium ab Ordinario ne admittantur nisi
(1031) filii legitimi,l quorum indoles et. voluntas spem afferant eos cum fructu ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros.l

1470 § 2. Antequam recipiantur, documenta exhibere debent de legiti-
(1032) initato natalium, de susceptis baptismate et confirmatione ac de vita et moribus.

1471 § 3. Dimissi ex aliis Seminariis vel ex aliqua religione ne admittantur,
(1033) nisi prius Episcopus etiam secreto a Superioribus aliisve notitias requisierit de causa dimissionis, ac de moribus, indole et ingenio dimissorum, et certo competent nihil in eis esse quod sacerdotali statui minus conveniat; quas notitias, veritati conformes, eorum conscientia graviter onerata, suppeditare Superiores debent?

1472 Can. 1364. - In inferioribus Seminarii scholis:

(1034) I.° Praecipuum locum obtineat religionis disciplina, quae, modo singulorum ingenio et aetati accommodato, diligentissime explicetur:

1473 2.° Linguas praesertim latinam et patriam alumni accurate addiscant;
(1035)

1474 3.° Ea in ceteris disciplinis institutio tradatur quae conveniat com-
(1036) muni omnium culturae et statui clericorum in regione ubi alumni sacrum ministerium exercere debent.

1175 Can. 1365. - § 1. In philosophiam rationalem cum affinibus discipli-
(1037) nis alumni per integrum saltem biennium incumbant.

1476 § 2. Cursus theologicus saltem integro quadriennio contineatur, et,
(1038) praeter theologiam dogmaticam et moralem, complecti praesertim debet studium sacrae Scripturae, historiae ecclesiasticae, inris canonici, liturgia©, sacrae eloquentiae et cantus ecclesiastici.

§ 3. Habeantur etiam lectiones de theologia pastorali, additis practicis exercitationibus praesertim de ratione tradendi pueris aliisve cateclusmum, audiendi confessiones, visitandi infirmos, assistendi moribundis.

l Proposito dubio:

An filii legittimiti per subsequens parentum matrimonium habendi sint uti *lenitimi* ad ctTcclum, de quo in canone 1363 $ 1*t*

Pontificia Commissio iul Codicis canones authentico interpretandos, die 13 iul. 1930, respondit: *Affirmative.*

AAS 22, 365; CIC *ínterpr.* 135.

Cfr. *Authentica interpret. Can.* 1116. Proposito dubio:

An vi canonis 1116 per subsequens parentum matrimonium legit ima elllciatur proles, ab eisdem genita detent is impedimento aetatis vel disparitati* cultus, quod cessaverit tempore initl matrimonii ‹

Pontificia Commissio ad Codicis canones authentice interpretandos, die 6 dee. 1930, respondit: *Negative.*

AAS 23. 25; CIC *Inlerpr.* 113 s.

l [Cfr. nn. 290. 1407].

* [Cfr. nn. 1201, 1207].

1477 (1039) Can. 1366. - § 1. Ad magisterii munus in disciplinis philosophicis, theologicis et iuridicis, ii, ceteris paribus, indicio Episcopi et deputatorum Seminarii, praeferantur, qui laurea doctorali potiti sint in Universitate studiorum vel Encuítate a Sancta Sede recognitis, aut, si agatur de religiosis, qui simile testimonium a suis Superioribus maioribus habeant.

1478 (1040) § 2. Philosophiae rationalis ac theologiae studia et alumnorum in his disciplinis institutionem professores omnino pertractent ad Angelici Doctoris rationem, doctrinam et principia, caque sancte teneant.

1479 (1041) § 3. ('nrandum ut saltem sacrae Scripturae, theologiae dogmaticae, theologiae moralis, ct historiae ecclesiasticae, totidem habeantur distincti magistri.

1480 Can. 1367. - Curent Episcopi ut alumni Seminarii:

(1042) 1.Ǫ Singulis diebus communiter matutinas et serotinas preces recitent, per aliquod tempus mentali orationi vacent, sacrificio Missae intersint;

1481 (1043) 2.° Semel saltem in hebdomada ad sacramentum poenitentiae accedant et frequenter, qua par est pietate, Eucharistico pane se reficiant;

1482 (1044) 3.° Dominicis et festis diebus, sacris Missarum et Vesperarum sollemnibus adsint, altari inserviant sacrasque caeremonias exerceant, praesertim m ecclesia cathedrali, si id, indicio Episcopi, sine disciplinae et studiorum detrimento fieri possit;

1483 (1045) 4.° Singulis annis per aliquot dies continuos exercitiis spiritualibus vacent;

1484 li046) 5.° Semel saltem in hebdomada adsint instructioni de rebus spiritualibus quae pia exhortatione claudatur.

1485 (1047) Can. 1368? - Exemptum a iurisdictione paroeciali Seminarium esto; et pro omnibus qui in Seminario sunt, parochi officium, excepta materia matrimoniali et firmo praescripto can. 891, obeat Seminarii rector eiusve delegatus, nisi in quibusdam Seminariis fuerit aliter a Sede Apostolica constitutum.

1486 (1048) Can. 1369. - § 1. Seminarii rector et alii omnes moderatores sub eius auctoritate curent ut alumni statuta ab Episcopo probata studiorumque rationem adamussim servent ac spiritu vere ecclesiastico imbuantur.

1487 (1049) § 2. Saepius eis verae et Christianae urbanitatis leges tradant, eosque exemplo suo ad illas colendas excitent; hortentur praeterea ut praecepta hygienica, vestium et corporis munditiam et quandam in conversando comitatem eum modestia et gravitate coniunctam, iugiter servent.

» (Cfr. n. 650].

1488 (1050) § 3. Sedulo vigilent ut magistri suo munere, rite fungantur.

1489 (1051) Can. 1370. - Quoties alumni ob quamlibet causam extra Seminarium morentur, servetur praescriptum can. 972, § 2.

1490 (1052) Can. 1371. - E Seminario dimittantur dyscoli, incorrigibiles, seditiosi, ii qui ob mores atque indolem ad statum ecclesiasticum idonei non videantur; itemque, qui in studiis adeo parum proficiant ut spes non affulgeat eos sufficientem doctrinam fore assecuturos; praesertim vero statim dimittantur qui forte contra bonos mores aut fidem deliquerint.

De selectis clericis ad Universitates vel Facultates ab Ecclesia conditas vel approbatas mittendis

1491 (1053) Can. 1380. - Optandum ut locorum Ordinarii, pro sua prudentia, clericos, pietate et ingenio praestantes, ad scholas mittant alicuius Universitatis aut Facultatis ab Ecclesia conditae vel approbatae, ut inibi studia praesertim philosophiae, theologiae ac iuris canonici perficiant et académicos gradus consequantur.

De usu editionum textus originalis et versionum Sacrae Scripturae

1492 (1054) Can. 1400. - Usus librorum de quibus in can. 1399, n. I,[1] ac librorum editorum contra praescriptum can. 1391.[2] iis dumtaxat permittitur qui studiis theologicis vel biblicis quovis modo operam dant, dummodo iidem libri fideliter et integre editi sint neque impugnentur in eorum prolegomenis aut adnotationibus catholicae fidei dogmata.[4]

De emittendi professionem fidei obligatione

1493 (1055) Can. 140G. - § 1. Obligatione emittendi professionem fidei secundum formulam a Sede Apostolica probatam? tenentur:

7° Coram loci Ordinario eiusvo delegato, ... rector, professores sacrae theologiae, iuris canonici et philosophiae in Seminariis, initio cuiuslibet anni scholastici vel saltem initio suscepti muneris; omnes promovendi ad ordinem subdiaconatus; ...

[1] [Cfr. n. 1316).

[2] Cari. 1399; Ipso iurc prohibentur:

I0 Editiones textus originalis et antiquarum versionum catholicarum sacrae Scripturae, etiam Ecclesiae Orientalis, ab acatholicis quibuslibet publicatae: itemque eiusdem versiones in quamvis linguam, ab eisdem confectae vel editae.

[3] Cari. 1391; Versiones sacrarum Scriptturarum in linguam vernaculam typis imprimi nequeunt, nisi sint a Sedo Apostolica probatae, aut nisi edantur sub vigilantia Episcoporum ot cum adnotationibus praecipue excerptis ex sanctis Ecclesiae Patribus atque ex doctis catholicisquo scriptoribus. — *[Cfr. supra* n. 1090).

[4] [Cfr. nn. 567. 1088. 1089. 1091].

[5] [Cfr. n. 1277].

Dc poena in cogentes virimi ad statum clericalem amplectendum

1494 (1056) Can. 2352. - Excommunicatione nemini reservata ipso facto plectuntur omnes, qualibet etiam dignitate fulgentes, qui quoquo modo cogant sive virum ad statum clericalem amplectendum, sive virum aut mulierem ad religionem ingrediendam vel ad emittendam religiosam professionem tam sollemnem quam simplicem, tam perpetuam quam temporariam.

De quibusdam delictis et poenis in Ordinum administratione et susceptione

1495 (1057) Can. 2373. - In suspensionem per annum ab ordinum collatione Sedi Apostolicae reservatam ipso facto incurrunt:

I0 Qui contra praescriptum can. 955, alienum subditum sine Ordinarii proprii litteris dimissoriis ordinaverint;

2° Qui subditum proprium, qui alibi tanto tempore moratus sit ut canonicum impedimentum contrahere ibi potuerit, ordinaverint contra praescriptum can. 993 n. 4, 994;

3° Qui aliquem ad ordines maiores sine titulo canonico promoverint contra praescriptum can. 974, § 1, n. 7; ...

1496 (1058) Can. 2374. - Qui sine litteris vel eum falsis dimissoriis litteris, vel ante canonicam aetatem, vel per saltum ad ordines malitiose accesserit, est ipso facto a recepto ordine suspensus; qui autem sine litteris testimonialibus vel detentus aliqua censura, irregularitate alio ve impedimento, gravibus poenis secundum rerum adiuncta puniatur.

De institutione ad praedicationis ministerium

(Ex Normis S. C. Consistoiualis *Ut quae. Heatisuimus Pater,* pro Sacra Praedicatione, 28 iun. 1917).'

1497 (1059) 34. Ordinarii et Superiores religiosorum stricte obligantur proprios clericos ad sanctam salutareinque praedicationem ab ipsa iuvenili aetate formare studiorum tempore, tum ante tum post susceptum sacerdotium.

1498 (1060) 35. Curabunt igitur ut dicti clerici, dum sacrae theologiae dant operam, de variis praedicationum generibus doceantur; praeque manibus habeant et gustent exemplaria insignia quae in omni concionum genere Sancti Patres reliquerunt, praeter illa quae in sacris Evangeliis, in Actibus et Epistolis Apostolorum ubique accesserunt.

1499 (1061) 36. Studebunt item Ordinarii ut iuvenes instituantur de actione et pronunciai ione in concionibus servandis, ut eam deinde gravitatem, simplicitatem et concinnitatem praescierant, quae nihil histrionem sa-

' [Ctr. n. 1ÛI9J.

piat, sed verbi» Dei conveniat, probet que concionantem pro animi persuasione et ex corde loqui sublirnemque spectare finem, qui ministerio suo est praestitutus.

1500 (1062) 37. Haec dum in Seminariis vel studiorum locis peragentur, Superiores scrutabuntur quod genus praedicationis singulorum alumnorum dispositioni magis respondeat, ut deinde ea super re ad Ordinarium referant.

1501 (1063) 38. Initialem autem institutionem, quam clerici in Seminariis vel in studiorum domibus habuerunt, Ordinarii, etiam post sacros Ordines susceptos, perficiendam curabunt.

AAS 9, 331.

De consiliis n vigilantia deque ¡tiramento antiinodernistico

(Decretum Supremae S. C. Sancti Officii *Cum in Codice,* 22 mart. 1918).

¡502 (1064) Cum in Codice luris Canonici, a proximo die festo Pentecosti^ obligandi vim habituri, nulla flat mentio *Consiliorum a vigilantia* et *Juramenti aidimodernistici,* de quibus respective agitur in Constitutione *Irascendi Dominici gregis*l et Motu Proprio *Sacrorum Antistitum* l s. m. Pii Pp. X, Inspecto Codicis ipsius can. 6. n. 6, propositum est dubium:

An praescriptiones ad dito supra memorata capita spectantes, post dictum diem festum Pentecostes, in vigore manere pergant an noni

Re, lussu Saiiii 1). N. Benedicti Pp. XV\ feliciter regnantis, ad Supremam hanc Sacram Congregationem Sanet i Oillcii delata. Emi ae Rrvmi DI). Cardinales in rebus tide! et morum Inquisitores Generales, in plenario conventu habito feria iv, die 20 martii 1918, expresse declarandum decreverunt:

Praescriptiones praedictas, ob serpentes in praesenti modernisticos errores latas, natura quidem sua, temporarias esse ac transitorias, idcoqtu in Codicem Juris Canonici referri non potuisse; aliunde tamen, cum virus Modernismi *diffundi minime cessarent, eas in pleno suo robore manere debere usquedum hac super re Apostolica Sedes aliter statuerit.*

Et sequenti feria v eiusdem mensis et unni idem Ss.Mrs D. N., in solita *audientia* R. P. D. Adsessori impertita, relatam Sibi Emorum Patrum resolutionem plano adprobare ac suprema Sun auctoritate confirmare dignatus est.

AAS 10, 136.

De clericis laicas Universitates celebrantibus

(Decret. S. C. Consistoiualis *Xcmo dc sacro clero,* 30 apr. 1918).

1503 (1065) Nomo de sacro clero laicas Universitatum facultates frequentare potest ibique profana quaevis studia peragere, nisi de Episcopi sui voluntate vel beneplacito. Id ex praescriptis *Codicis Canonici* aperte deducitur. Neve haec dispositio nova est aut primum inducta. Etenim tum Leo Nili, tum Pius N, f. ambo r., id aperte sanxerunt; alter per *Instrue-*

l Í 44, n. 6: Pii X *Acta* I, 111; CIC *Fontes* 3, 723. [Ctr. nn. 1245-1254].
l (Cfr. nn. 1276-1278; 1292. 1294].

tionem sub die 21 iulii 1896 a Sacra Congregatione EE. et RR. ad Ipsius mentem impertitam, quaeque incipit *Perspectum est Romanos Pontifices,*[1] alter vero in Encyclica *Pascendi* sul) die 8 septembris 1907,[2] necnon Motu Proprio diei 1 septembris 1910, qui incipit *Sacrorum Antistitum.*[3]

Hinc patet totam hanc de frequentandis Universitatibus laicis materiam in Episcoporum iure ac potestate esse positam, nec deesse regulas quibus ipsi in re dirigantur.

Quoniam tamen nonnulli locorum Ordinarii pressiores exquisierint normas, quibus ipsi ex iure procedant, ac maxima caveantur discrimina quae ex diuturna tristique experientia tam vitae sanctitati quam catholicae doctrinae puritati sacerdotibus laicas Universitates celebrantibus impendunt; Ssmus D. N. Benedictus Pp. XV, causa prius rite discussa penes S. C. UonsistoriaJem, de consulto Emorum eiusdem S. Congregationis Patrum, Decessorum Suorum Leonis XIII et Pii X supra memoratas ordinationes confirmans casque in suo pleno robore permanere declarans, haec insuper edicenda ac statuenda suoque nomine promulganda constituit:

1504 (1066) 1. Nullus ad laicas Universitatum facultates destinetur nisi sacerdotio auctus, quique spem bonam ingerat fore ut sua agendi ratione ecclesiastico ordini honorem tam ingenii vi ac perspicacia, quam sanctitate morum adiiciat.

1505 (1067) 2. Episcopus in destinando sacerdotes suos ad laicas studiorum Universitates frequentandas nihil aliud prae oculis habeat, nisi quod dioecesis suae necessitas vel utilitas exigat, ut nempe in Institutis ad invent utem erudiendam destinatis idonei comparentur magistri.

1506 (1068) 3. Qui. pro hac norma, ad Universitates laicas frequent amias destinabuntur sacerdotes, si novensiles sunt, ali examinibus, quae in can. 130 et 590 praescripta sunt, minime eximantur, quin potius eadem subire vel strictius iubeantur. ne, profanarum scientiarum studio abrepti, ecclesiastica studia praetereant, contra praescriptum can. 129.

1507 (1069) 4. Expletis demum in laica quavis Universitate praescriptis studiorum cursibus, sciant sacerdotes ac meminerint se Ordinario suo pari omnino ratione ac antea subiectos ac dioecesis servitio manere emancipatos. Quamobrem nemini fas erit magisteria saecularia aliavo officia pro suo lubitu, maximeve contra Ordinarii sui voluntatem, suscipere; quod si quis fecerit, congruis poenis, non exclusa suspensione a divinis, plectatur.

1508 (1070) 5. Haec omnia quae de clero saeculari sunt dicta, religiosos etiam regulares, congrua congruis referendo, sunt applicanda.

AAS 10. 237 s.

• [Cfr. nn. 1073-1087].
• [Cfr. nn. 1251 e.].
‘ [Cfr. n. 1270].

De clericis qui militia perfuncti sint

(Ex Decret. S. C. Consistorialis *Redeuntibus c militari servilio,* 25 oct. 1918).

1509 (1071) Redeuntibus o militari servitio clericis, oportet ut Ordinarii omnes maximo cum studio nitantur eos omnes a *mundano pulvere* detergere, quo inter armorum strepitus ct quotidiana pericula pronum est *elioni relioiosa corda sordescere,*[1] eosque ab irregularitatibus et ab impedimentis quae dimicando contraxerint liberare. Hoc sane exigit ipsorum clericorum bonum, fidelium animarum salus et Ecclesiae utilitas.

1510 (1072) Itaque Beatissimus Pater Benedictus Pp. XV, dum cum Episcopis universis impense dolet grave vulnus ecclesiasticae disciplinae illatum clericos adigendo ad militare stipendium faciendum, quod, pi actor reliqua, tot paroecias spiritualibus subsidiis et Seminaria suis alumnis magno cum christianae plebis detrimento privavit; in praesenti cum pax diu desiderata in eo iam sit ut lucescere videatur, ad sanctum finem assequendum renovandi in sacerdotibus n militia révérais ecclesiasticum spiritum[1] et diluendi noxas quas forte contraxerint, auditis haud paucis Archiepiscopi» nationum omnium quae inter se praesenti bello dimicarunt, de consulto peculiaris coetus Emorum Cardinalium, haec quae sequuntur, statuit ac decrevit:

Cap. IV. - *De alumnis Seminariorum*

10. Omnes Seminariorum alumni, qui post militare servitium ad pium locum redire volent:

a) Ordinario suo se sistent, eodem prorsus modo ac dc sacerdotibus superius est dictum?

b) Ordinarius circa examen ct notitias assumendas eadem ratione so geret ac cum sacerdotibus.

r) Si ex hoc examino aliisque argumentis et documentis constiterit aliquem haud bene se gessisse in militia, Episcopus, habito cum deputatis super disciplina et cum rectore Seminarii consilio, eum a regressu in Seminarium repellat.

d) Si aliter constiterit. Episcopus, habito cum iisdem deputatis et rectore Seminarii consilio, petitionem admittat; sed sub modo et conditionibus quae in sequentibus indicantur.

c) In primis alumnum iubeat spiritualia exercitia peragere et quoad locum, tempus ct modum spiritualis recessus Episcopus statuat ac decernat quod magis in Domino expedire in singulis casibus censeat, servatis, quantum fieri poterit, iisdem regulis ac cum sacerdotibus,

D Post spiritualia exercitia, videat pariter, pro sua prudentia et eum consilio ut supra, utrum expediat alumnum a militia reversum cum ceteris statina admittere, an per aliquod tempus scorsili) sub speciali vigilantia eum eum aliis a militia reversis detinere.

1 Cfr. S. Leo M. *Serm.* 42 *(De Quadrapes.* i) 1: ML 54, 275.

1 [ſ'fr. n. 754],

1 Cfr. *eiusdem Decreti cap. III, n. 4:* Sacerdotes, sive saeculares sive religiosi, redeuntes o militia, intra decem dies a reditu tenentur so sistere coram Ordinarlo suo eique exhibere litteras Ordinarii Castrensis vol saltem militaris cappellani sui, aliaque documenta quae omnia proludo secum afferro curabunt. Ordinario autem eos percontanti do iis quae pertinent ad externam seu publicam vitae rationem quam in militia duxerunt, do operibus ibi actis, do loots ubi commorati sint, respondere ex conscientia secundum veritatem iubentur.

AAS 10, 482 s.

1511 (1073) H. Alumni in Seminarium reversi studia prosequuntur inde adarnussim incipiendo ubi ea abniperunt, et Integrum cursum perficiant.

1512 (1071) 12. Quoad ordinationem. Episcopi, memores plus quam tdias apostolici illius praecepti: *Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis* (1 7'. 5. 22), caveant a promovendis suis alumnis, praesertim ad maiores Ordines, antequam per aliquot menses eos rite comprobaverint, onerata super hoc gravissime eorum conscientia.

AAS 10, 481. 484 8.

De delectis Sacrorum alumnis in Urbe educandis

(Ex Epist. *Pietatem et fidem* ad Arthurum Hinsley, urbani Anglorum Collegii Moderatorem, 6 Ian. 1919).

1513 (1075) Verum praecipue commendatam rem volumus operae et navitati Episcoporum: quibus profecto, utpote ante alios Apostolieae huic Sedi maxime devinctis ac deditis, convenit prae ceteris esse curae, ut urbanum Ecclesiae Anglicae Seminarium non modo ne, opportuna destitutum ope, languendo deficiat, sed magis magisque confirmatum vigeat et floreat. Nam, ut omittantur quae ad eruditionem et disciplinam pertinent, etsi enim sancte docteque domi possunt alumni sacrorum instituti, inulto maiora tamen adiumenta pietatis et doctrinae in hac Urbe catholici nominis capite eis suppetere planum est, — illud dumtaxat memoramus quod apud homines Ecclesiae matris perstudiosos maximum pondus habere debet: ad astringendos vel arctius Christianas gentes cum beati Petri Cathedra, tamquam eum centro catholicae unitatis, praedarum inesse vinculum in iis quae Romae pro unaquaque natione patent domus sacrae inventati educandae, ubi optimae spei adolescentes, sub oculis Pontificis maximi, apud sacratos principimi Apostolorum cineres, inter augustissima Christianae vetustatis monumenta, sacris initientur, et quaesitum de ipso fonte spiritum Romanae Fidei, quo se in disciplinae cursu penitus imbiberint, eundem in suos cives deinceps effundant,

AAS 11, 36 8.

b) clero indigena bene instituendo

(Ex Epist. Ap. *Maximum illud,* de Fide Catholica per orbem terrarum propaganda, 30 nov, 1919).

1514 (1076) Illud est quo quicumque Missionem regunt, ii suas praecipue curas oportet habeant conversas, ut sacrorum ministros de gente ipsa, in qua versantur, educent atque instituant: id quod novarum ecclesiarum spem maxime continet. Nam sacerdos indigena, utpote qui ortu, ingenio, sensibus studiisque cohaereat cum suis popularibus, mirum quantum valet ad Fidem eorum mentibus insinuandam: multo enim melius, quam quisquam alius, novit quibus modis quidpiam eis persuaderi queat. Ita saepe fit ut illuc faciles aditus habeat, quo advenae sacerdoti pedem inferre non licet.

1515 llo"') Iam vero clerum indigenam, ut speratos fructus afferat, omnino necesse est bene, conformare et tingere. At nequaquam satis erit ad hoc institutio quaedam inchoata et rudis, talis videlicet ut quis ad sacerdotium ineundum evadat idoneus, sed plena debet esse perfectaque et numeris omnibus absoluta, qualis sacerdotibus cultarum gentium tradi solet. Neque enim clerus indigena eatenus parandus est, ut missionario advenas, humilioribus ministeriis addicti, adiuvent, verum ut ipse, par divino muneri obeundo, recte ¡tossii populi sui gubernationem aliquando suscipere. Nam ut Ecclesia Dei catholica est nullamque apud gentem vel nationem extranea, ita consentaneum est ex una quaque gente sacrorum administros exsistere quos divinae legis magistros viaeque ad salutem duces sequantur populares sui. Ubicumque igitur adsit quantum sat est indigenae cleri eiusque bene instituti et vocatione sua sancta digni, ibi Missionarii opus feliciter expletum ecclesiamque praeclare esse fundatam iure dixeris. Quod si forte ad eam labefaciendam procella dein persecutionis oriatur, non verendum est ne, eo fundamento iisque radicibus, non sit hostiles impetus latura.

1516 (1078) Hoc enimvero tam grave muneris officium ut ex veritate aestimarent diligenterque exsequerentur, semper apud -Missionum rectores institit Apostolica Sedes; cuius quidem in hoc genere studium clare indicant vetera et recentia huius Urbis Collegia clericis exterarum nationum instituendis, praesertim Orientali ritu. At. post hanc instantiam Pontificum, dolendum est, regiones esse, in quas abhinc pluribus saeculis catholica Fides illata sit, atque ibi tamen clerum indigenam, nisi deterioris notae, non reperias: item populos esse nonnullos, mature Evangelii luce illustratos, qui ex barbaria ad eum iam humanitatis gradum emerserint, ut in omni civilium artium varietate praestantes viros habeant, quique, cum multa iam saecula salutari Evangelii Ecclesiaeque virtute sint affecti, tamen adhuc nec Episcopos, a quibus regerentur, nec sacerdotes, quorum disciplina civibus imperitaret, efferre potuerint. Apparet igitur maneam mendosamque esse rationem ad hunc diem alicubi usitatam in educando clero qui se ad Missiones applicet: cuius quidem incommodi removendi causa. Sacro Consilio Propagandae Fidei mandamus, ut quae variis regionibus opportuna sint, constituat, et Seminaria, quae regionibus singulis pluribusque simul dioecesibus usui sint, vel condentia curet vel condita iam recte gubernanda, praesertim vero sollicitum sit quemadmodum novus in Vicariatibus ceterisque Missionum locis clerus adolescat.

1;»I7 (1079) ... Missionalium paucitati medendum est; quae cum antea non exigua esset, summa iam facta est confecto bello, ut multae Dominici agri partes a cultoribus vacent. In quo vestram praecipue, Venerabiles Fratres, advocatam desideramus diligentiam; vosque rem facturi estis vestro Religionis amore in primis dignam, si et in clero et in Seminario dioecesano apostolatus semina, quae quis forte sibi inesse ostenderit, studiose foveatis. Nec vos ulla species recti decipiat aut humana aliqua

ratio permoveat, quasi, quod exteris -Missionibus permiseritis, id de utilitate dioecesis vestrae detraxisse videamini. In locum enim unius quem dimiseritis foras, plures domi sacerdotes perutiles Deus vobis suscitabit.

AAS 11, 444-446. 452.

è) cura ab Episcopis in Seminariis collocanda

(S. C. DE Semin. et Stud. Untv. *Ordinamento dei Seminari,* ad Italiae Episcopos, 26 apr. 1920).»

1518 (1080) I. - II Codice di Diritto canonico, trattando, nella IV parte del libro III, del *Magistero ecclesiastico,* si occupa, come è naturale, dei Seminari, i quali sono appunto destinati a formare i Maestri del *popolo santo di Dio.*[2] Subordinati al titolo XXI del libro citato, parecchi Canoni contengono le principali disposizioni, che i Sommi Pontefici, dall'epoca del S. Concilio di Trento tino ai nostri giorni, hanno emanato per il retto andamento degli Istituti di educazione ecclesiastica.[3] Esse, tuttavia, per quanto aagge, non possono esercitare sull'andamento dei Seminari una influenza efficace, se non vengano messe in pratica con 10 spirito ed intendimento con il quale furono prese. Perciò questa S. Congregazione si fa un dovere di richiamare l'attenzione dei Rmi Ordinari d'Italia su quelle, delle suddette disposizioni, a cui, come alle più importanti, è necessario attenersi, perchè il Seminario sia realmente, quale deve essere, un vero e perenne *semenzaio di Ministri del Santuario.* — Nè questo richiamo parrà inutile, quando si pensi che con la buona formazione dei candidati al Sacerdozio si collcgano le sorti stesse della Chiesa, come si esprimeva il Santo Padre Leone XIII: « Sunt quaedam ad rei catholicae profectum ita necessaria, ut ea semel attigisse non satis sit: commemorari saepius et commendari velint. Huc potissimum pertinet cura in Seminariis collocanda, quorum cum statu *fortuna Ecclesiae* coniungitur maxime ».[4] — Alcune di queste disposizioni riguardano la formazione *morale* dei Seminaristi, altre quella *intellettuale.*

♦ ♦ ♦

1519 (1081) IL - Il Codice di l). C. comincia dal dichiarare il *fine* del Seminario, che è la preparazione dei giovani allo stato ecclesiastico (can. 1352). Il S. Concilio di Trento aveva già detto: *Hoc Collegium ministrorum Dei perpetuum Seminarium sit.* È un fine proprio ed esclusivo. Il Pontefice Leone XIII ricordava questa verità ai Vescovi d'Italia nella Enciclica *Fin dal principio* (8 dicembre 1902) con le seguenti parole: « Non

' [Cfr. nn. 1582. 1676].
l MlSSALE Rom. *Feria VI in Parasceve,* ante Orat. II ct III. — Cfr. *Dt.* 26, 19.
I. . . ran. 1352-1371: [cfr. nn. 1451-1490].
‘ [Cfr. nn. 290. 1519].
• Epist. Encycl. *Paternae* ad Episcopos Brasiliae, 18 sept. 1899 [cfr. n. 1125].
• Sess. 23, *De Rcf.* c. 18 [cfr. n. 290].

si perda di vista che essi (i Seminari) sono *esclusivamente* destinati a preparare i giovani non ad odici umani, per quanto legittimi ed onorevoli, ma all'alta missione di Ministri di ('risto e dispensatori dei misteri di Dio »? La stessa ammonizione ripetè più e più volte il S. P. Pio X, specialmente nella Enciclica *Pieni Vanimo,* diretta agli Ordinari d'Italia (28 luglio 1906): * I Seminari siano gelosamente mantenuti nello spirito proprio, e rimangano *esclusivamente* destinati a preparare i giovani, non a civili carriere, ma all'alta missione di Ministri di (.'risto »?

1520 (1082) Stabilita questa verità fondamentale, ne segue che nel Seminario possono essere raccolti soltanto quei giovanetti, i quali diano fondata speranza di volersi consacrare in perpetuo al ministero ecclesiastico. Tale prescrizione, fatta primieramente dal S. Concilio di Trento 3, rinnovata innumerevoli volte dai Sommi Pontefici ' e confermata nel *Codice* (can. 1363, § 1), ò categorica, assoluta. Perciò quei postulanti, che non presentassero disposizioni e qualità da far concepire tale speranza, ma dessero ad intendere di avere altra mira, non possono nè debbono per alcuna ragione essere ammessi nel luogo santo. La presenza di costoro non può recar altro che pregiudizio a quelle anime, che il Signore chiama allo stato sacerdotale. Il S. P. Leone XIII, nella Enciclica *Paternae* (18 settembre 1S99) diretta ai Vescovi del Brasile, diceva: ' Quotidiano usu constat *mirla* Seminaria Ecclesiae consilio ac providentiae minus respondere; *ea contubernia cum laids causam esse quamobrem clerici plerumque a sancto proposito dimoveantur* »8 (cfr. eit. Eno. *Piu dal principio).* ('osi pure ordinava la S. C. Concistoriale nella *Circolare* del 16 luglio 1912: ' Non si ammettano mai nel Seminario, sia pure per le prime classi dello studio, i giovanetti i quali apertamente professino di non volersi fare Sacerdoti; ma si esiga almeno che manifestino un'iniziale inclinazione allo stato ecclesiastico »? E ne dà la medesima ragione, soggiungendo: « La promiscuità di alunni non chiamati e di altri chiamati allo stato ecclesiastico *riesce sempre fatale a questi ultimi,* e, secondo che l'esperienza ha dimostrato, causa la perdita di molte vocazioni ♦?

1521 (1083) Siccome poi non è sempre facile pronunziare un esatto giudizio su le disposizioni di giovanetti di tenera età, è necessario che i Riiii Vescovi s'informino della condotta di ciascun alunno, ne sorveglino con oculatezza l'andamento e la piega che vanno gradualmente prendendo, e, appena consti che a qualcuno manca o è venuta meno la vocazione, si rimandi quanto prima, secondo la prescrizione del S. P. Leone XIII (Ene. *Fin dal principio),9* confermata dal Codice (can. 1371).

• [Cfr. n. 1143].
' [Cfr. n. 1232].
• Scsa. 23, *De Hcf.* c. 18 [cfr. n. 2901.
• (Cfr. nn. 026. 731. 1179].
• [Cfr. n. 1125].
• [Cfr. n. 1149).
' [Cfr. n. 1304].
• Cfr. *Ibid.*
• (Cfr. n. 1148].

1522 ii 084) Se quindi i Rmi Ordinari credessero utile o necessario aprire a giovanetti laici un luogo di educazione sotto la tutela della Chiesa, l'aprano pure, ma a condizione che esso sia completamente distinto e separato dal Seminario; e questa distinzione e separazione non solo deve riguardare l'abitazione, ma anche il tenore della disciplina, gli esercizi di pietà, il programma degli studi. Difatti, come dice lo stesso Pontefice Leone XIIi, «educazione, studi, costumi, quanto insomma si attiene alla disciplina sacerdotale, venne sempre dalla Chiesa considerato come un tutto a se, non pur distinto ma separato altresì dalle ordinarie norme del vivere laicale. Tale distinzione e separazione deve dunque rimanere inalterata anche, ai nostri tempi; e qualunque tendenza ad accomunare o Confondere l'educazione e la vita ecclesiastica con l'educazione e la vita laicale, ha da giudicarsi riprovata nonché dalla tradizione dei secoli cristiani, ma dalla dottrina stessa apostolica e dagli ordinamenti di Gesù ('risto »? Non meno esplicita è la prescrizione del S. P. Pio X: « In Seminariis oportet partes omnes institutionis eo tandem aliquando conspirent ut dignus tali nomine formetur Sacerdos »? — Oltre a questo come si legge nella cit. *Circolare* dalla S. C. Concistoriale, «si guardino i Rmi Prelati, come di dovere, da ciò che le rendite destinate dalla pietà dei fedeli o per speciale grazia della Santa Sede alla formazione dei chierici, siano devolute, anche in piccola parte, a vantaggio del Collegio secolare »?

1523 (1(185) Ne si tema che dalla esatta applicazione di queste norme, pur così giuste e necessarie, scemi e si assottigli sempre più il numero degli aspiranti al Sacerdozio. L'eterno Pastore delle anime, che ha promesso alla Chiesa la sua assistenza sino alla line dei secoli, non mancherà di dare in ogni tempo e in ogni luogo la grazia della vocazione in proporzione dei bisogni delle anime stesse? ('osi non mancasse mai un occhio vigile a scrutare le disposizioni dei cuori giovanili, e una mano pietosa, che scoperto in qualcuno il germe della vocazione divina, si adoperasse a morosamente a coltivarlo, a svolgerlo ed a portarlo a maturità! Da qui le continue e pressanti raccomandazioni della Chiesa ai Sacerdoti, specialmente ai Parroci? — Se si facesse così, il numero dei Seminaristi diverrebbe forse più esiguo di quello che è oggi, ma tutti o quasi tutti si consacrerebbero al servizio dell'Altare; mentre ora avviene, e non di rado, che da un grande numero di alunni esca appena, se pure esce, qualche Sacerdote. L'opera della formazione di un degno ecclesiastico è ardua e diuturna; ma i frutti, che se ne raccolgono, non potrebbero essere nò più utili alla Chiesa nò più dolci al cuore di un Vescovo.

1 Eptet. Encycl. Fin *dal principio* ad Episcopos Ititi ine, 8 dee. 1902 (cfr. n. 1139).
' Motu Proprio *Sacrorum Antistitum,* 1 sept. 1910 [cfr. n. 870).
• [Cfr. n. 1304].
4 [Cfr n. 1301].
1 Leo mu. Epist. Encycl. *Depuis le jour* ad Episcopos et Clerum Galliao, 8 sept. 1899 (cfr. u. 1107); Litt. circuì, S. C. Conhibtokiaijs nd Ordinarios Italiae, 16 iul. 1912 (cfr. n. 1301); CIO can. 1353.

1524 111. - Ogni diocesi, secondo le prescrizioni del *Codice,* al canone
(1086) 1354, § I. deve avere il suo Seminario, in proporzione della sua grandezza e delle sue rendite, destinato a formare un certo numero di giovani allo stato clericale. Tale prescrizione, emanata primieramente dal S. Concilio «li Trento,l fu spesso rinnovata negli ultimi tempi dai Sommi Pontefici?

1525 Nelle diocesi più vaste si abbia cura di costituire due Seminari: uno
(1087) *Minore,* dove i piccoli alunni siano istruiti nelle lettere; l'altro *Maggiore,* dove i grandi attendano allo studio delle discipline filosofiche e teologiche (can. 1354, § 2). — La stessa cosa era stata già inculcata dalla S. ‹ . Concistoriale, nella suddetta *Circolare:* ♦ Ottimo, per non dire necessario consiglio sarebbe di separare nei Seminari gli alunni grandi «lai piccoli e, dove fosse possibile, formare «lue Istituti .... La ragione di questo consiglio è data da ciò, che non si può convenevolmente ed utilmente appropriare la stessa disciplina, le stesse prediche, le stesse istruzioni, le stesse pratiche di pietà, le stesse comuni letture ai giovanetti di 12 o 15 anni, «li limitata intelligenza, incerti ancora «lei loro avvenire, ed ai maggiori di età, nel pieno sviluppo della mente e con propositi già formati. I na disciplina poi media, atta a formare convenientemente gli uni e gli altri, è cosa impossibile ».3

1526 Aggiunge ancora il cit. can. 1354, § 3. una cosa «li suprema impor-
(1088) tanza, ed è che, se non potesse fondarsi il Seminario diocesano, o se. nel Seminario esistente, non potesse darsi una *formazione conveniente,* il Vescovo debba mandare i suoi alunni al Seminario «li un'altra diocesi, a meno che non vi sia un Seminario regionale o interdiocesano, costituito per autorità apostolica. Anche questa disposizione, la quale in sostanza si trova nel decreto «lei S. Concilio «li Trento,4 non potrebbe essere più opportuna. L'obbligo, che ai Vescovi incombe di formare degni ministri «lei Santuario, è altrettanto grave, quanto indeclinabile. Perciò, qualora essi, o per la deficienza «li Superiori e Maestri capaci, o per l'esiguo numero degli alunni, o per mancanza «li risorse finanziarie, o per qualsivoglia altro motivo, non potessero dare ai loro alunni un'educazione morale o intellettuale conforme alle norme ripetutamente inculcate dalla Santa Sede, sono tenuti a mandarli al rispettivo Seminario regionale o interdiocesano, o, in mancanza di questo, al Seminario «li un'altra diocesi, dove s'impartisce una buona istruzione, conveniente all'officio sacerdotale. Incontreranno molte difficoltà e«l opposizioni; ma la coscienza li conforterà di aver compiuto un grande dovere, e, come ammoniva il S. P. Leone XIII, ne sentiranno il loro pastorale ministero non solo alleviato.

1 Sosa. 23, *De Hef. c.* 1S |cfr. n. 290].

' l'ics IX, Litt. Encycl. Qui pfuri&ux, 9 nov. 1846 [cfr. nn. 753 s.]; Epist. *Inter multiplices nd* Episcopos Galliarum, 21 inuri. 1853 [cfr. nn. 795 s.].— Leo XIII. Epist. *Litteras a vobis* ad Episcopos Brasillae, 2 ini. 1894 (cfr. nn. 1063-1066). — Pus X, Litt. Encycl. *E supremi,* I oct. 1903 [cfr. nn. I100 «.].

• [Cfr. n. 1503].

• [Cfr. n. 294].

ma ancora reso più fecondo nei frutti desiderali: ‹ Ex industria diligentiaque in instituendis Sacerdotibus posita fructus percipietis summopere optabiles, munusque vestrum episcopale multo sentietis esse ad gerendum facilius, ad utilitatem uberius »?

1527 fl 089) IV. - Le buone disposizioni dei giovani debbono trovare nel Seminatío tutti i mezzi e gli aiuti che le secondino e le confortino a raggiungere quello stato di perfezione, che si chiama *santità sacerdotale.* La Chiesa di N. S. Gesù (’risto ha bisogno di Sacerdoti veramente santi. E n’è prova luminosa la costante sollecitudine dei Romani Pontefici ncll’esortarc i Rmi Vescovi ad adempiere, con la più grande solerzia, questo gravissimo dovere, che è la formazione dei Seminaristi alla virtù ed alla santità, propria dello stato sacerdotale. 11 S. P. Benedetto XV rinnovava questa esortazione nella sua prima Enciclica *Ad beatissimi* (1 nov. 1914) e mostrava il desiderio che i documenti, emanati in proposito dai suoi augusti Predecessori Leone XIII e Pio X, non cadessero in oblio, ma fossero sempre scrupolosamente osservati.[2] E, in verità, quei documenti sono così numerosi e ripieni di uno zelo così ardente, che ben danno a divedere quanta cura i due Sommi Pontefici si prendessero di una questione vitalissima per l’avvenire della Chiesa. Ora la santità sacerdotale, come dice il S. P. Leone XIII, non si limita appena all’onestà dei costumi, ma esige tale un complesso di virtù che faccia del Sacerdote un’immagine ed una somiglianza di Gesù Cristo, sommo ed eterno Sacerdote.[3] — ‹ Importa perciò grandemente — soggiunge lo stesso Pontefice — che a formare negli alunni del Santuario *un'immagine viva di Gesù Cristo, nel che si assomma tutta l'educazione ecclesiastica,* i moderatori e gl’insegnanti alla diligenza ed alla perizia propria del loro ufficio congiungano l’esempio di una vita in tutto sacerdotale. La condotta esemplare di chi presiede, massime ai giovani, è il linguaggio più eloquente e persuasivo per ispirare negli animi loro il convincimento dei propri doveri e l’amore al bene. Un’opera di tanto rilievo richiede principalmente dal Direttore di spirito prudenza non comune e cure instancabili; onde un tal ufficio, *che desideriamo non manchi in nessun Seminario,* vuol essere affidato ad ecclesiastico molto esperto nelle vie della perfezione cristiana».[4] — Così pure il S. P. l’io X, nella sua prima Enciclica, raccomandava a tutti i Vescovi della Chiesa Cattolica, che la principale cura fosse quella di

[1] Epist. Encycl. *Quod multum* nd Episcopos Hungariae, 22 aug. 1886 [cfr. n. 977]. — Por quanto concerno i Seminari Lnterdiocesani o Regionali, il Codice prescrivo ciò che segue: *Seminarii Interdioecesani vel Reffionalis regimen universum et administratio reaitur normis a Sancta Sede statutis* (can. 1367, § 4).

[2] [Cfr. n. 1357].

[3] « Vitae sanctitas, qua dempta, inflat scientia, non aedificat, complectitur non solum probos honestosque mores, sed eum quoque *virtutum sacerdotalium chorum,* undo illa existit quae efllcit sacerdotes bonos, *similitudo lesu Christi,* summi et aeterni Sacerdotis. Huc sane spectant sacra Seminaria ». — Epist. Encycl. *Quod mullum* ad Episcopos Hungarino, 22 aug. 1886 (cfr. n. 9771.

[4] Epist. Encycl. Fin *dal principio* ad Episcopos Italiae, 8 dec. 1902 [cfr. nn. 1149 s.].

formare Gesù Cristo in coloro, che erano destinati a formarlo nei fedeli.» E perciò prescriveva: « *Non inanelli in verun Seminario* il Direttore di spirito, uomo di prudenza non ordinaria ed esperto nelle vie della perfezione cristiana, il quale, con cure indefesse, coltivi i giovani in quella soda pietà, che è il *primo fondamenta* della vita sacerdotale

In armonia con le dette disposizioni ed in ordine allo stesso scopo, nel Codice di D. C.: agli alunni si prescrivono i principali esercizi di pietà (can, 1367); ai Superiori si ordina, fra le altre cose, di adoperarsi a formare nei giovani uno spirito veramente ecclesiastico (can. 1369, § 1); e ai Rmi Vescovi s'ingiunge di scegliere all'ufficio di rettore, di direttore spirituale, di confessori e di maestri, Sacerdoti commendevoli non solo per dottrina, ma anche per virtù e prudenza, i quali, con la parola e con l'esempio, possano essere di giovamento agli alunni (can. 1360, § 1).

V. - Crediamo opportuno richiamare qui l'attenzione dei Rmi Ordinari su due punti, che sono di suprema importanza per il buon andamento del Seminario e che riguardano i *Prefetti di Camerata* e il tempo delle Pacante *autunnali.*

1. I *Prefetti di Camerata,* ai quali è affidata la diretta sorveglianza dei giovani, possono esercitare ed esercitano nella formazione di questi un'influenza efficace e, qualche volta, decisiva. Donde la convenienza che i Prefetti siano scelti, per quanto è possibile, fra i Sacerdoti. Il servo di Dio D. Giuseppe Frassinetti scrive in proposito: « Se si pensi che i Prefetti sono all'immediato contatto dei Chierici alunni, in cappella, in refettorio, nello studio, nella ricreazione, in casa, al passeggio, continuamente, la notte e il dì. tolte soltanto le ore della scuola, si deve ben comprendiere quale influenza debbono essi avere sopra i seminaristi; e perciò quanto importi che i *Sacerdoti-Prefetti* siano bene istruiti, pii. e perciò stesso rispet ta bili, se i seminaristi debbano riuscir buoni ».

La S. C. Concistoriale, nella suddetta *Circolare,* dice molto a proposito: « Divisi i Seminari grandi dai piccoli, sorge il problema del come provvedere di prefetti le camerate del ginnasio. A questa difficoltà si è in alcune diocesi ottimamente ovviato con l'approvazione della Santa Sede, affidando quest'officio a giovani Sacerdoti usciti dai Seminari teologici, compito già il loro corso di studi. Questa misura, mentre provvede al bisogno dei piccoli Seminari, ha anche il vantaggio di preparare meglio i nuovi Sacerdoti alla vita pubblica, con un graduale passaggio dalla vita ritirata del Seminario a quella di una limitata libertà quale essi poàsono avere come prefetti del piccolo Seminario. Inoltre con tal mezzo essi potranno meglio coltivare gli studi supplementari tanto utili per la pra-

---

l «Curarum hneo prima sunto, ut. *Christum formemus,* in iis, qui *formando in ceteris Christo* otllcio muneris destinantur... Quae vobis qutuitaque, Venerabiles Fratres, ponenda cura est in clero ad sanctitatem omnem formando! Huic, quarcunu/m obveniant, *negotia cedere neccssc esi* ». — Liti. Encycl. *E supremi,* 4 oct. 1903 [cfr. nn. 1160 s.].

' Epist. Encycl. *Pieni l'animo* ad Episcopos Italiae, 2S iul. 1906 [cfr. n. 1237).

' *Memorie intorno ni Sae. Luigi Sturbi,* c. 3, in: *Opere edite ed inedite del Sac. Giuseppe b'rassinetti,* 13 (Roma 1912) 415.

tica del sacro ministero, come la teologia pastorale ed altro, secondo il prudente giudizio dei rispettivi Ordinari. Questi poi, avendo presso di sé per uno o due anni i giovani Sacerdoti, potranno meglio conoscerli, ed a suo tempo più utilmente collocarli secondo le loro attitudini; senza dire che intanto avrebbero sotto mano un piccolo drappello di Sacerdoti pien di forza e di vergini aspirazioni, che potrebbero adibire per qualche opera o bisogno straordinario delle parrocchie di città, o non lontane da essa. — L'unica difficoltà che si è opposta e può opporsi a questa misura è la necessità di provvedere subito a qualche chiesa, e di soddisfare quei fedeli che reclamano un parroco proprio od un coadiutore che risieda. Ma se si considera che è molto meglio dar un Sacerdote perfettamente formato e sicuro col ritardo di un anno o due, piuttosto che lanciarlo ancor fresco dell'ordinazione in mezzo ai pericoli del mondo; e che i vantaggi che si hanno col ritenere uno o due anni i Sacerdoti in questo stato di formazione transitoria sono immensamente maggiori del bene di provvedere subito a luoghi ed offici vacanti, non vi ha dubbio che, per quanto ò possibile, conviene tener fermo all'accennato consiglio: tanto più che il disagio dell'attendere non sarà che per uno o due anni; ed introdotto una volta il sistema, non riuscirà più sensibile. Si raccomanda quindi ai Rmi Ordinari di adottarlo con quei modi e temperamenti che reputeranno opportuni o necessari »?

1529 2. Quanto, poi, siano funeste alle anime ed alle vocazioni le pro-
(1091) lungate *vacanze autunnali* in famiglia, un'esperienza dolorosa l'attesta. Perciò il S. P. Leone XIII, nella Enciclica *Paternae* (IS settembre 1899), ordinava: « Nec arbitrium relinquatur suae cuique ipsorum (alumnorum) adeundae familiae; inulta enim pravitatis exempla manent incautos; quO fit ut, in iuveniles cupiditates proni, aut ab incoepto deterreantur, aut Sacerdotes futuri sint offensioni poptdo »? S. Alfonso dice: « Oporteret statuere ne tempore feriarum Seminaristae domos adirent; nam tunc isti intermittunt omnia exercitia spiritualia, et illo mense aut bimestri cum foris vivunt, quantum boni acquisiverunt, amittunt, et regrediuntur in Seminarium vitiis et peccatis onusti »? — Laonde, ad evitare tali pericoli, lo stesso S. P. Leone XIII, nella memorata *Enciclica,* diceva: « Vitandi periculi ratio suadet ut comparetur alumnis rusticatio ad feriandum »? ■- A queste considerazioni ed a questi criteri si ispirava la S. C. Concistoriale, quando, nella più volte citata *Circolare,* diceva: ♦ È di somma importanza che si abbia, tanto per i piccoli quanto per i grandi Seminari, un luogo di villeggiatura, e che siano abbreviate il più possibile le vacanze in famiglia. In altri tempi, con vacanze scolastiche autunnali ben più limitate, il ritorno in famiglia poteva riuscire meno pericoloso. Oggi, con tre mesi e più di vacanze scolastiche, con la grande libertà di

• [Cfr. n. 1306].
• (Cfr. n. 1126].
*l Homo apo*tolicu8* 7, 2, 53, in: *Opere,* 7 *{Torino* IRIS) 153 *a.*
4 [Cfr. n. 1126b

usi o costumi introdotta nella società e nelle famiglie e con la grande diflusiono di libri e giornali perniciosi, la libera e lunga permanenza degli alunni nei loro paesi non può non essere dannosa e spesso fatale. Dati quindi, secondo la prudente discrezione dei limi Ordinari, 10 o 15 giorni agli alunni affinchè riveggano i loro parenti, si richiamino nel Seminario o nella villeggiatura, ed ivi si dia loro il modo di ricrearsi onestamente per riprendere con maggior animo gli studi nel susseguente anno, in guisa però che non abbandonino interamente i libri e coltivino sempre con lo stesso amore le pratiche di pietà».[1] I Rovini Ordinari non manchino di raccomandare alla sollecitudine e alla vigilanza del rispettivo Parroco, o di qualche altro degno Sacerdote, gli alunni che dovessero tornare, per qualche tempo, in famiglia.

♦ * «

1530 (1092) VI. - Non solo la pietà, ma anche l'istruzione deve essere esclusivamente subordinala al fine, per il quale furono istituiti i Seminari, perchè *finis mensura mediorum,* 'l'ale è anche la prescrizione della S. <'. Concistoriale nella citata *Circolare:* ‹ Si curerà che le scuole siano per i soli Seminaristi od aspiranti allo stato ecclesiastico, ... perchè le scuole del Seminario, anche se ginnasiali e liceali, devono avere un carattere ed indirizzo loro proprio, quale si richiede per gli aspiranti al Sacerdozio »? — Acciocché le scuole del Seminario abbiano un carattere e indirizzo proprio, conviene attendere al *metodo d'insegnamento,* ai fiori *di testo* e soprattutto al *programma degli studi.*

1531 11093) 1. Metodo d'insegnamento. — Il maestro, che vuole adempiere coscienziosamente al proprio dovere, deve seguire tutte le norme suggerite dal buon criterio e trovate utili dall'esperienza. come sono quelle che riguardano la precisione e la chiarezza dell'esposizione, lo sviluppo progressivo delle materie, gli esercizi pratici, le ripetizioni giornaliere e periodiche delle cose spiegate, le dispute fra gli scolari (tanto raccomandate da S. Carlo Borromeo,' e dal B. Gregorio Barbarico? Inoltre, non perda mai di vista questa verità, cioè che la scuola è e deve essere, ad un tempo, una palestra di dottrina e di virtù. Per la unione e mutua dipendenza dell'intelligenza e della volontà nello stesso spirito umano, non si può separare la istruzione daJFeducazione; l'istruzione ha naturalmente uno scopo educativo. Se tale è l'obbligo di ogni maestro, mollo più lo è di ehi insegna nei Seminari. Il S. P. Leone Nili, scrivendo *ai Vescovi c al Clero di Francia,* così si esprimeva a questo ri-

‘ (Cfr. n. 1.305).

’ [Cfr. n. 1307).

’ *Instilultànes ad universum Seminarii rt gimen perlinentes.* L 2: *.Irla EccL Med.* 3, 100.

4 *Inslitulionum ad universum Seminarii Patavini regimen pertinentium epitome,* pars IV, cap. 10.

guardo: « I preti, che sotto l'alta vostra direziono lavorano alla formazione della gioventù, chiamata ad arruolarsi più tardi tra gli ordini della sacerdotale milizia, non potrebbero abbastanza spesso meditare innanzi a Dio l'eccezionale gravit à della missione, che Voi loro con lidate. Non si tratta già per essi, come per la comune dei maestri, d'insegnare semplicemente a questi giovani gli elementi delle lettere e delle scienze umane. Questa è appena la minima parte dell'uftlcio loro. Occorre che la loro attenzione, il loro zelo, la loro abnegazione siano incessantemente vigilanti ed operosi, per esaminare da un lato continuamente, sotto lo sguardo e la luce di Dio, le anime dei giovani ed i manifesti indizi della vocazione loro al servizio degli altari; per eccitare dall'altro l'inesperienza e la debolezza dei loro discepoli a proteggere la grazia sì preziosa della divina chiamala contro tutte le funeste influenze sì esterne che interne. ...Non perderanno mai di vista che essi non debbono già preparare per terrene funzioni, pur legittime ed onorevoli, i giovani dei quali formano la intelligenza, il cuore, il carattere. La Chiesa li ha loro confidati, perchè divengano un giorno capaci di essere Sacerdoti, cioè missionari del Vangelo, continuatori dell'opera di Gesù ('risto, distributori della sua grazia e dei suoi sacramenti. Che una tale considerazione, tutta soprannaturale, penetri e guidi incessantemente la loro duplice azione di *professori* e di *educatori* ›.* L'esortazione non potrebbe essere più autorevole ne più saggia. Solo si vuol notare che per questa opera educativa non è necessario che ogni scuola si trasformi in Scuola di Religione e di Morale; basta cogliere opportunamente, e senza sforzo, dalla materia insegnata l'occasione per istillare nell'anima degli scolari gli alti principi di pietà cristiana e sacerdotale. Così educherà: *a)* il Professore di storia civile, notando la lotta perenne fra il bene ed il male, le sue cause e le sue conseguenze; *b)* il Professore di letteratura, osservando nella bellezza dell'arte il riflesso di una bellezza infinita, perchè *invisibilia Dei a creatura mundi per ea quae jacta sunt, intellecta, conspiciuntur; sempiterna quoque Eius virtus ct divinitas;*3 *c)* il Professore di storia naturale, addimostrando in tutte le cose create la sapienza, la potenza e la bontà del Creatore. Era un vero maestro e un vero educatore Linneo, che scriveva queste parole: · Quando mi destai, Lidio *eterno, immenso, onnisciente, onnipotente* era appena passato. Lo vidi lontano, e rimasi profondamente ammirato. Seguitai le vestigia dei suoi passi attraverso le opere della creazione, e dovunque, anche nelle più piccole cose, che potere! che sapienza! che perfezione ineffabile! Il sole e tutto il sistema planetario, immenso, incalcolabile, mi apparvero sospesi dal Primo Motore, Causa delle cause, Governatore e Conservatore dell'universo. Tutte le cose, adunque, attestano la Sapienza divina; la bellezza, l'armonia, le giuste proporzioni delle creature proclamano il potere del grande Iddio».l

l EpL->t. Encycl. *Depuis le jour,* S sept. 1899 (cfr. n. 1109).
• *R.* 1. 20.
' LlXNAEUB, *Systema Naturae,* 1'' (Lipsiac 1788), 3.

1532 (1094) 2. Libri di testo. I *libri di testo,* come tutti i libri che vanno per le mani degli alunni, debbono essere perfettamente sani, santamente educativi e compilati con vero spirito ecclesiastico; perchè aneli‘essi debbono concorrere a formare lo spirito dei futuri cooperatori dell’Altissimo nella santificazione delle anime. Quindi siano assolutamente eliminati dai Seminari non solo i libri infetti di spirito antireligioso e settario, e quelli di letteratura atea e materialistica, ma ancor quelli che si dicono *neutri* o non sono informati ai santi principii del Vangelo, e quelli che potessero in qualsiasi modo essere di scoglio alla debole virtù di giovani incauti. La S. C. Concistoriale nella cit. *Circolare* del 16 luglio 1912, dettò norme opportunissimi' al riguardo,| le quali debbono essere rigorosamente osservate. — Nè si dica che la parola di un buon maestro basta per confutare un errore o dissipare un equivoco, insinuato dal testo. La ragione e l’esperienza insegnano che non vi è antidoto che valga a paralizzare e a distruggere gli effetti di dottrine velenose, istillate negli animi giovanili, incapaci di lunga riflessione e naturalmente instabili e superficiali. L’errore apparisce spesso più seducente della verità, e vi sono dubbi, che nessuna spiegazione, anche esauriente, può dissipare. Quanto all’opportunità di avere un libro di testo, specialmente nelle scienze, ci riportiamo al parere di S. Alfonso, il quale dice: « Circa le scienze io stimo essere molto meglio il servirsi di libri che di scritti, avanzandosi così molto di tempo e molto di sanità ».

1533 (1095) 3. Programma degli studi. 11 *programma* determina *l'estensione* e *l'intensità* delle materie da imparare. Quale e quanta deve essere la scienza del Sacerdote? 11 S. P. Leone Nili, nella Enc. *Elsi Nos* ai Vescovi d’Italia (15 febbraio 1882), dice che la dottrina, propria del Sacerdote, deve essere « non volgare nè mediocre, ma profonda e varia, che abbracci non solo le sacre discipline, ma anche le filosofiche, e sia ricca in cognizioni di tìsica e di storia »; [3] e nell’altra Enc. *Fin dal principio* aggiunge che « il clero non deve essere estraneo agli avanzamenti di ogni disciplina e perciò si accetti quanto di *veramente buono e utile* si riconosca negli innovati metodi ». La riserva è chiara; ma, ad evitare malintesi, il solerte Pontefice avvisa che l’ordinamento degli studi « si deve riferire sempre alla stessa idea principe e direttiva, che è la formazione degli alunni allo spirito e allo virtù del Sacerdozio, ... e che gli studi dei Seminaristi debbono rimanere fedeli *ai tradizionali metodi dei tempi passati* L’alunno del Seminario deve adunque studiare non per abilitarsi ad un esame di licenza di Stato, ma unicamente per rendersi capace di esercitare il ministero pastorale. Ora, per l’esercizio di questo augusto ministero, è necessaria al Sacerdote una profonda e chiara conoscenza delle cose sacre e

* in J 14° (cfr. n. 1316).
[1] *Regolamento per i Seminari* 1, 1, in: *Opere,* 3 (Torino 1874) S79.
[2] [Cfr. n. 936).
[3] [Cfr. Hit].
[4] Epist. Encycl. *Deputo le jour.* 8 sept. 1899 [cfr. n. 1110).

di quelle che hanno stretta relazione con le sacre, ed è utilissima una sufficiente conoscenza di quelle materie che si addicono a una persona colta ed aggiungono prestigio e decoro all'officio del Sacerdote. — Tuttavia, secondo che detta il semplice buon senso, un programma di studi, anche se fatto per i futuri .Ministri del Santuario, *le labbra dei quali debbono custodire la scienzal,* non può abbracciare tutto ciò che è necessario ed utile a sapersi, come se ogni cosa dovesse impararsi nella scuola e dopo la scuola non dovesse impararsi piu nulla; come neppure alle singole materie, che s'insegnano, si può dare tutto lo svolgimento, di cui esse son capaci. — Perciò le materie siano scelte in ordine al fine, e tale ne sia lo svolgimento, che quelle sole prevalgano, le quali sono indispensabili a una conveniente formazione intellettuale dei Chierici. — 11 Sacerdote deve sapere *molto,* ma non è necessario (die sappia *molte cose.* Più che ad un'erudizione molteplice e varia, ma indigesta e superficiale, bisogna badare ad una conoscenza profonda e completa di coso utili.[2]

Il criterio da seguirsi nella redazione di un programma di studi in generale, deve applicarsi alle singole parti di esso, le quali riguardano il *corso ginnasiale,* il *corso filosofico* o *liceale* ed il *corso teologico.*

1534 (1096) VII. - Programma per il corso ginnasiale. — Il *Codice di 1). C.,* nel canone 1364, traccia il programma delle materie da insegnarsi nelle scuole *inferiori* dei Seminari, le quali corrispondono al così detto *corso ginnasiale.* Si determina in quel canone che il primo posto si dia all'istruzione religiosa, impartita con grande diligenza e in modo adatto alla capacità ed all'età di ciascuno; che gli alunni imparino accuratamente le lingue, soprattutto la latina e la lingua patria; che per le altre materie s'insegni ciò che conviene e quanto conviene alla comune coltura di tutti e alla posizione dei chierici nella regione dove dovranno esercitare il sacro ministero (can. 1364). Queste materie possono essere quelle che presentemente s'insegnano, cioè la Storia e la Geografia, la Matematica, la Botanica, la Zoologia, e qualche altra, che i Vescovi credessero utile ai propri chierici. Pertanto, nel *corso ginnasiale* dei Seminari d'Italia, la materia che, dopo il Catechismo e la Storia Sacra, deve avere genuina e costante preponderanza, è la *letteratura,* specialmente latina ed italiana; e l'insegnamento del ginnasio deve essere prevalentemente *letterario,* deve, cioè, avere in mira la disciplina del pensiero e dell'espressione del pensiero, che è la parola orale e scritta. La prevalenza delle lettere sulle altre materie non solo ha la sua ragione nelle esigenze del ministero ecclesiastico, ma anche nella efficacia che le stesse lettere hanno nella formazione in-

[1] *Ma.* 2, 7.

[2] Con molto senno ingiungeva il Concilio Provinciale di Bordeaux, tenuto l'nnno 1850: ‹ Ea sit ratio oc methodus ut *non nimis multa,* sed ea dumtaxat quae vere sint ĕle ricis *utilia,* ipsis addiscenda proponuntur. Neque enim interest ut *multa* scire videantur et glorientur. sed ut quae sciverint, sciant *mullum* ct *apprime calleant* — Tit. 5, cap. 1. n. 2: Mansi 44, 101 b.; CL I. 591.

telletluale dei giovani, in quanto la lingua latina (e, per riflesso, Vitalia na), concorre in modo efficace al perfezionamento della facoltà di pensare e così prepara allo studio delle scienze filosofiche e teologiche.[1]

1535 (1097) Il *corso ginnasiale è* di cinque anni. Nei primi tre anni (Ginnasio *inferiore),* allo studio metodico e graduale delle due grammatiche, latina ed italiana, reso facile da regole chiare, precise, corredate di esempi, si unisca lo studio dei rispettivi classici, appropriati a ciascuna età ed a ciascun corso. — Per la lingua latina, oltre ai classici pagani (testi purgati), si abbiano alla mano i migliori fra gli scrittori cristiani, come hanno spesso raccomandato i Sommi Pontefici;[2] per la lingua italiana si tenga speciale conto degli scrittori del secolo d'oro, che fu il Trecento. Nella lettura e spiegazione dei classici si faccia rilevare sopra ogni cosa l'applicazione delle regole grammaticali, l'esattezza della parola e della frase. — L'insegnamento delle due lingue sia sfrondato da ogni superfluità di erudizione storica e filologica; e s'insista intensamente nel metodo pratico di lettura, di componimenti (l'argomento sia tratto dai migliori scrittori cristiani e dai classici), di versioni e di esercizi di memoria. — Negli ultimi due anni (Ginnasio *superiore)* s'intensifichi lo studio grammaticale e stilistico delle due lingue; gli scolari si rendano sempre più famigliati i classici e si abituino, per mezzo di componimenti in prosa e in verso, ad usare della parola con correttezza cd eleganza.[3] — Nel terzo anno può cominciare l'insegnamento del greco e del francese, e più con la pratica che con le teorie filologiche, da proseguirsi nel quarto e nel quinto anno.

1536 (1098) Le altre materie s'insegnino nella misura proporzionata al fine accennato dal *Codice* e sempre in coordinazione con le principali, di modo che vi sia unità d'indirizzo, come vi è unità di fine. Lo studio della Storia si renda facile e dilettevole; dopo un'idea generale, si presentino pochi personaggi fra i più influenti dell'epoca e si narrino pochi fatti fra i più notevoli, aggruppati intorno ai detti personaggi, senza il sopraccarico di troppi nomi e ili date soverchie. La Geografìa si faccia imparare più su le carte che sui libri. La Matematica deve essere insegnata in modo elementare; tanto più che l'Aritmetica razionale, l'Algebra e la Geometria fanno parte delle materie del corso *filosofico* o *liceale,* dove si possono studiare con minore dispendio di forze e di tempo e con maggiore profitto. Lo stesso si dica della Botanica e della Zoologia, delle quali basterà dare nel ginnasio alcune nozioni elementari, non potendo distrarsi i giovani dallo studio dello materie principali.

[1] Cfr. Leo XIII, Epist. Encycl. *Depuis le jour,* 8 sept. 1899 (n. 1111).

[2] Pit's IX, Epist. Encycl. *Diter multiplices* ad Episcopos Galliatum, 21 mart. 1S53; Leo XIII, Epist. *Ea disciplinae ratio* ad Episcopum Namurccnsem, 20 mai. 1901. [Cfr. nn. 795 s.; 1130).

[3] Cfr. Leo XIII, Epist. Encycl. *Depuis le jour,* 8 sept. 1899 (n. 1112).

Con queste norme, la mente dei giovani, al termine del corso *ginnasiale,* sarà seria, disciplinata e ben preparata ad intraprendere gli studi superiori.

1537 (1099) **Vili.** - Programma per il corso filosofico o liceale. — Il canone 1365 del *Codice di I). C.* ordina che gli alunni debbano attendere allo studio della Filosofìa razionale e delle scienze a (lini almeno per un intero biennio. Il Codice, legiferando per tutto il mondo e per ogni tempo, mira sopra tutto alla sostanza e presenta un programma *minimo* quanto alle materie e quanto alla durata dello studio, omettendo ciò che natanalmente si sottintende o ciò che si ritiene meno necessario. Il corso *filosofico,* o *liceale,* nei Seminari d'Italia, abbraccia, oltre al Catechismo superiore ed all'Apologetica,[1] la Filosofìa razionale con altre scienze, la Letteratura e la Storia civile, e non può durare meno di tre anni.

1538 (1100) La Filosofia razionale ha le sue parti, che sono: la Logica, la Metafisica generale, la Cosmologia, la Psicologia, la Teodicea, l'Etica col Diritto Naturale; lo altre scienze sono specialmente la .Matematica, la Fisica e la Storia Naturale; la Letteratura comprende il latino, l'italiano e il greco. Come si vede, nel corso *filosofico)* o *liceale,* prosegue e si compie quel graduale ed armonico svolgimento dell'intelligenza cominciato sin dalle prime classi del ginnasio, in quanto, con lo studio della Letteratura e della Logica, si disciplina sempre più e si perfeziona la facoltà di pensare e di ragionare, e con lo studio delle altre parti della Filosofia e di altre scienze, si giunge ad investigare le ragioni di tutto l'universo dalle più accessibili alle più elevate, e così si acquista l'abito della scienza. — Laonde l'insegnamento nel corso filosofico, o liceale, è prevalentemente *scientifico-,* e questo carattere deve ritenerlo sempre, anche quando si tratta di Letteratura e di Storia civile. Non ò inutile ripetere che ogni cosa deve essere coordinata allo studio della Teologia e subordinata all'altissimo line, che è la formazione dei Ministri di Gesù Cristo.

1539 (1101) La Filosofia razionale abbia sull'insegnamento il primato che le è dovuto; essa è la vera scienza dell'uomo. La Filosofia, degna di questo nome, è la tradizionale, la *Scolastica,* coltivata dai Santi Padri ed elevata dal genio dell'Angelo delle Scuole a tal grado di perfezione, che non sarà forse possibile raggiungere, molto meno sorpassare. — I vantaggi, che la Filosofia Scolastica reca allo studio della Teologia rivelata, sono enumerati, con mirabile elevatezza di concetto ed eleganza di espressione, nella celebre Enciclica *Aeterni Patris* del S. P. Leone XIII[3] — Le prescrizioni di questo Pontefice, riguardo aU'insegnamento della Filosofia Scolastica secondo S. Tommaso, sono perentorie. Citiamo le sue stesse parole: « Doctrinam Thomae Aquinatis studeant magistri, a Vo-

[1] *Circolare* della S. C. Concistoriale del 16 luglio 1912, § 9 [cfr. n. 13111.
[3] [Cfr. un. 918 e.J.

bis intelJigenter lecti, in discipulorum animos insinuare, eiusque prae ceteris soliditatem atque excellentiam in perspicuo ponant. Eamdem Academiae a Vobis institutae, aut instituendae, illustrent ac tueantur, et ad grassantium errorum refutationem adhibeant ».' Anche più espliciti sono gli ordini del S. P. Pio X: ‹ Volumus probeque mandamus ut *Philosophia Scholastica* studiorum sacrorum fundamentum ponatur... Quod rei caput est, Philosophiam Scholasticam, quam sequendam praescribimus, eam praecipue intelligimus quae a sancto Thoma Aquinate est tradita; de qua quidquid a Decessore Nostro sancitum est, id *omnino vigere* volumus et, qua sit opus, instauramus et confirmamus, stricteque ab universis servari iubemus. Episcoporum erit, sicubi in Seminariis neglecta haec fuerint, ea ut in posterum custodiantur urgere atque exigere ... Magistros autem monemus ut rite hoc teneant: *Aquinatem deserere, praesertim in re metaphysica, non sine magno detrimento esse* Nello stesso senso si è più volte espresso il Sommo Pontefice Benedetto XV. Cosi nel Motu Proprio *Sacrae Theologiae,* del 3 dicembre 1914. conferendo al Collegio dei Teologi di Bologna alcuni privilegi, impone le seguenti condizioni: ' servants *rite praescriptionibus vel sacri Consilii studiis provehendis, - in primisque decreto* Doctoris Angelici *die* 29 *iunii huius anni edito de summis Thomae Aquinatis principiis in philosophia sancte tenendis deque ipsa Summa Theologica in scholis theologiae praelegenda,* vel aliis quae Sedes Apostolica praeceperit praeceptunique sit ».3 E nell'altro Motu Proprio *Non mullo post,* del 31 dello stesso mese e anno, che riguarda l'Academia Romana di S. Tommaso, si esprime in questi termini: ' Nos vero, cum, aeque ac Decessores Nostri, persuasissimum habeamus de illa tantum philosophia Nobis esse laborandum quae sit *secundum Christum (Col.* 2. 8), ac propterea ipsius *philosophiae studium ad principia et rationem Aquinatis omnino exigendam esse,* ut plena sit, quantum per humanam rationem licet, explicatio invictaque defensio traditae divinitus veritatis, hanc S. Thomae Academiam, non minus quam illis. Nobis esse curae volumus appareat ? Tali disposizioni sono confermate nel *Codice di Diritto Canonico* (can. 1366, § 2).

1540 (1102) Nel primo anno s'insognerà la Logica e la Metafìsica generale; nel secondo la Cosmologia e la Psicologia; nel terzo la Teodicea e l'Etica con il Diritto naturale, e non si ometterà la Storia della Filosofia. 11 Professore, nelle sue spiegazioni, segua il metodo *scolastico,* che è fra tutti il più chiaro, il più logico ed il più efficace, perchó nato fatto per disciplinare e, come si dice, per *quadrare la testa* — renda accessibile a tutti il linguaggio della scuola, spiegandone i termini, le distinzioni e gli assiomi, acciocché tutti comprendano la verità e l'eccellenza di quella Filosofìa, che meritamente fu chiamata la *Filosofia del senso comune;* svolga

1 Epist. Enoycl. *Aeterni Patris,* 4 aug. 1879 (ctr. n. 9331.
* Litt. Encycl. *Pascendi,* 8 sept. 1907; cfr. Motu Proprio *Doctoris Anodici,* 29 iun. 1914 [cfr. nn. 1245: 13291.
* AAS fi, 691.
* AAS 7. fi s.

convenientemente gli alti ed immutabili principii della Metafìsica e li applichi soprattutto alla soluzione dei problemi più importanti ed alla confutazione dei più perniciosi errori; — illustri, quando se ne porge il destro, le verità razionali con le verità sperimentali e mostri il perfetto accordo fra le une e le altre. — L'insegnamento sia impartito in latino, come ordini) la S. C. begli Studi nella lettera *Vehementer* del Io luglio 1908,[1] poggiandosi su precedenti disposizioni del Santo Padre Leone XIII. Questo non vieta che, in qualche caso, il Professore, dopo fatta la spiegazione in latino, non possa esprimere il suo pensiero anche in lingua italiana, per venire in aiuto di coloro che non avessero bene inteso.

1541 (1103) Lo studio della Filosofia razionale deve essere accompagnato da quello di altre scienze, quali la Matematica, la Fisica, l'Astronomia, le Scienze naturali (Geologia, .Mineralogia, Botanica, Zoologia).[2] Lo studio di queste scienze fa parte integrante dello studio della Filosofia, sia perchè un intimo nesso congiunge tutte le scienze (essendo le cause prossime subordinate e coordinale alle cause supreme), sia perchè la intelligenza del giovane viene allenata al metodo di ragionamento, di osservazione e di riflessione. — Il S. P. Leone XIII raccomandò più volte lo studio delle scienze *fisiche* e *naturali,* e ne determinò la misura. Nella Enciclica *Depuis le jour* dice così:[3] « Oggi meno che mai gli Alunni dei piccoli e dei grandi Seminari potrebbero rimanere estranei allo studio delle scienze fìsiche e naturali. Occorre dunque che essi vi si applichino, ma con misura e con saggia proporzione. Non è quindi necessario che, nei corsi di scienze annessi allo studio della Filosofìa, i professori si credano obbligati ad esporre minutamente le quasi innumerevoli applicazioni delle scienze fìsiche e naturali ai diversi rami della industria umana. Basta che i loro alunni ne conoscano con precisione i *grandi principii* e le *conclusioni sommarie,* per potere essere, in grado di risolvere le obiezioni che gii increduli deducono da queste scienze contro gl'insegnanienti della Rivelazione o? - La Matematica s'insegni in mollo pratico. Nella Fisica si preferisca ordinariamente il metodo *descrittivo,* congiunto con quello *sperimentale,* nè si trascuri l'esposizione dei principii, o delle cause, dalle quali traggono origine i fenomeni. L'insegnamento della Storia naturale sia condotto con metodo di *osservazione,* e si abbia cura di svolgere debitamente quelle conclusioni, che presentano un lato pratico o che hanno connessione con qualche verità di ragione o di fede. — Nella Zoologia si facciano rilevare le nozioni fisiologiche su le funzioni del cervello, che sono indispensabili per spiegare i nessi delle facoltà sensitive con le intellettuali, specialmente nell'origine delle idee.

» (Cfr. nn. 1260-1262).

' Lii *Matematica,* la *Botanica* e la *Zoologia,* è chiaro che debbano avere, nel corso filosofici), un programma cd uno sviluppo pivi ampio di quello con cui sono insegnate nel Ginnasio.

' (Cfr. n. 1116).

‘ Cfr. Epist. Encycl. *Etsi Nosnd* Episcopos Italiae, 15 febr. 1882; Breve *Inter graves* ad Episcopos Péruviennes, 1 mai. 1801 (nn. 936. 1060 s.J.

La Letteratura greca, latina e italiana deve avere anche una parte in questo corso, ma molto secondaria, essendo il corso prevalentemente scientifico. — Perciò allo studio di perfezionamento nella letteratura, come pure allo studio della storia civile, si dia qualche giorno della settimana o qualche ora del giorno; e questo studio sia sempre informato a criteri filosofici. Siano quindi ragionati i precetti del bello scrivere; nella lettura dei classici, più che alla critica filologica, si badi alla precisione e profondità dei pensieri, alla naturalezza delle espressioni e dei sentimenti propri non di un'epoca o di un popolo, ma di tutti i tempi e di tutti i popoli, alla proporzione delle parti ed al nesso di una con l'altra e di ciascuna con il tutto. S'insista sempre negli esercizi di memoria e nelle composizioni, le quali conviene che abbiano di preferenza per tema una questione o un problema filosofico. Nelle versioni, si attenda a ciò che il pensiero rivesta la forma e l'espressione propria dell'indole di ciascuna lingua. — Anche nel corso filosofico, non si trascuri la lettura dei migliori fra i Padri e scrittori cristiani, latini e greci, secondo la raccomandazione del S. F. Leone XIII.[1]

La Storia civile abbia essa pure un'interpretazione filosofica, fermandosi, più che alla minuziosa narrazione dei fatti, al complesso di essi, al loro concatenamento, e subordinandoli tutti a quella sovrana Provvidenza, che tutto muove e governa secondo i suoi eterni consigli e decreti.

IX. - Programma per il corso teologico. — Il canone 13G5 (§§ 2 e 3) dice così: « Il corso teologico deve durare almeno quattro anni interi, e, oltre la *Teologia Donimalica* e *Morale* comprenderà io studio della S. *Scrittura,* della *Storia Ecclesiastica,* del *Diritto Canonico,* della *Liturgia.* della *Sacra Eloquenza* e del *Canto Ecclesiastico.* Si diano inoltre lezioni di *Teologia Pastorale,* integrate da esercizi pratici sul modo d'insegnare il Catechismo, di amministrare il Sacramento della Penitenza, di visitare gli ammalati, di assistere i moribondi »? A queste materie si sogliono aggiungere, come discipline sussidiarie, il *greco biblico,* l'*ebraico,* la *patristica,* l'*archeologia. Varie sacra.* La Teologia Dominâtica e Morale, la S. Scrittura, il Diritto Canonico e la Storia Ecclesiastica sono considerate materie *principali,* le altre sono *secondarie* o *complementari.* Non si può pretendere che in tutti i Seminari s'insegnino tutte le materie enumerate? Le *principali* si debbono insegnare in tutti i Seminari, dove si fa il corso completo di Teologia: e il tempo destinato all'insegnamento di ciascuna deve essere corrispondente alla importanza di essa. In ordine alle se-

[1] Epist. *Plane quidem* nd Curd, in Urbe Vicarium, 20 mai. 1885; Encycl. *Depuis le jour,* 8 sept. 1S1I9 (cfr. nn. PC.S >. 1111],

[*] (Cfr. n. 147GJ.

[']((june hoc loco de disciplinis *secundariis* statuuntur abrogata habenda sunt, cum cadom S. C. do Seminariis et Studiorum Universitatibus, iam inde a pluribus annis, omnibus Seminariis theologicas disciplinas non solum *principales* sed *secundarias* quoquo praecipere soleat. Insuper potestas est Ordinariis locorum disciplinis principalibus ot secundariis alias adiungerc quas utiles et opportunas iu Domino indicaverint).

coìtdarie, il criterio, che ne regola l'uso e la proporzione, deve variare secondo la importanza del Seminario: poiché non si può esigere da un Seminario diocesano ciò che conviene a un Seminario regionale o interdiocesano, specialmente se gode del privilegio di conferire i gradi accademici. — Parimenti si deve avvertire che quelle stesse materie, le quali sono necessarie e indispensabili al ministero sacerdotale, non possono avere, in un corso di quattro anni, se non uno svolgimento *elementare.* Il S. P. Leone XIII, dopo di aver detto, nell'Enc. *Depuis le jour,* che le scienze sacre, nel senso rigoroso della parola, sono la Teologia Dominatica e la Teologia .Morale, la Santa Scrittura, la Storia Ecclesiastica e il Diritto Canonico, soggiunge: « Sono queste le scienze proprie del Clero. Esso ne riceve una *prima iniziazione* durante la sua dimora nel grande Seminario e dovrà continuarne lo studio per tutto il resto della sua vita #.l Laonde il dovere di ciascun professore non è quello di trattare in modo completo ed esauriente alcune questioni, per (pianto importanti; ma di svolgere nel tempo assegnato tutta la materia del programma col criterio anzidetto, e di eccitare nell'animo degli scolari il desiderio di completare, con un lavoro personale, le immancabili deficienze della scuola. Ciascuno si limiti alla sua materia, e si eviti che gli stessi punti di dot trina siano trattati in più di una scuola. Ciò che molto importa è che l'insegnamento delle singole discipline sia pratico, cioè s'impartisca in ordine all'esercizio del ministero pastorale e si accomodi alla capacità e coltura *media* degli studenti, senza lasciar d'indicare in pari tempo agli ingégni più eletti la via a più profonde ricerche. — I trattati *fondamentali* della Dommatica e della .Morale, come pure i Prolegomeni alla S. Scrittura, alla Storia Ecclesiastica, al Diritto Canonico, debbono essere invariabilmente assegnati al primo anno del corso.

1545 (1107) *a)* " La *Teologia {Donimalica)* è la *scienza delle cose della fede.* Essa si alimenta dice il Papa Sisto V · a quelle fonti sempre zampillanti, che sono le Sacre Scritture, le decisioni dei Pontefici, i decreti dei Concilii.l Chiamata *positiva,* o *speculativa,* o *scolastica,* secondo il metodo che si adotta per studiarla, la Teologia non si limita a proporre lo verità da credere; essa ne scruta l'intimo fondo, ne mostra i nessi con Fumana ragione, con l'appoggio degli aiut i che le fornisce la vera Filosofia, le esplica, le sviluppa e le adatta esattamente a tutti i bisogni della difesa e della propagazione della Fede. Ben a ragione dunque il medesimo Sisto V chiama questa Teologia (e parla qui specialmente della Teologia *Scolastica)* un *dono del cielo,*3 e vuole che sia mantenuta nelle scuole e coltivata con sommo ardore, come quella che è la *piu fruttifera* per la Chiesa ».4 — Il testo per gli Istituti, che hanno il privilegio di conferire i gradi accademici. deve essere la *Somma Teologica* di S. Tommaso, integrata da un altro

1 [Cfr. o. 1118],
* Const. *Triumphantis Jerusalem,* 14 mart. 1588 [cír. n. 1119].
• *Jbid.*
1 Leo XIII, Epist. Encycl. *Depuis U. jour,* 8 sept. 1899 (cfr. n. 1119).

libro, che contenga la parte *positiva* e l'ordine logico delle questioni,[1] e por gli altri Seminari dove essere nn corso redatto secondo il metodo, i principii e la dottrina dello stesso s. Dottore? Tuttavia i due metodi — *positivo* e *scolastico* - si adoperino e armonizzino in modo che l'uso dell'uno non sia a scapito dell'altro? Il Professore abitui gli scolari ai termini e alle forinole scolastiche, interpretandole e traducendole nel linguaggio moderno; esponga, con la possibile chiarezza e precisione, le grandi verità della Fede, ne faccia vedere il nesso, le applichi alla vita cristiana ed all'esercizio del ministero, e dimostri la fatuità delle obiezioni degli increduli. — L'insegnamento segua il metodo scolastico e sia impartito in latino.

1546 (1108) *b)* Lo studio della »S. *Scrittura* è diretto all'intelligenza della parola di Dio scritta ed è anche il più necessario, perchè la S. Scrittura è una delle principali fonti della Rivelazione soprannaturale e perciò è, come disse il S. P. Leone XII1, *l'anima* della stessa Teologia? — Il S. P. Pio X non solo confermò tutte le disposizioni date a questo riguardo, ma prescrisse ancora altre sapientissime norme nella Lettera *Quoniam in re biblica,* 27 marzo 1906? delle quali si accennano le principali. - — L'insegnamento sia impartito con grande spirito di pietà e con l'intento principale ¿'istillare nell'animo degli alunni i veri principii della Teologia, della Morale e dell'Ascetica; e gli alunni, alla loro volta, si accingano a questo studio con grande affetto, riverenza ed umiltà.

1547 (1109) 11 Professore procuri di far conoscere e amare *tutti* i libri sacri, seguendo possibilmente nell'esposizione l'ordine cronologico. Non ometta la *Introduzione critica,* nè trascuri le questioni che s'impongono a cagione delle difficoltà mosse da avversari audaci, come, per es., l'origine (Mosaica del *Pentateuco,* la questione Giovannea, ecc. Ma l'importanza maggiore la dia *all'argomento,* al *contenuto,* secondo il tino che si prefisse lo Spirito Santo nell'ispirare la S. Scrittura (2 *Tini.* 3, 16), facendone risaltare i sublimi esempi di virtù, i profondi insegnamenti. — Dovendo *l'esegesi* restringersi a pochi libri, nel *Vecchio Testamento* si esponga sommaria-

[1] Pius X, Motti Proprio *Doctoris Anodici,* 29 iuu. 1911 (AAS 6, 340); Decretum S. C. de Semin, et Stud. Univ. <l. d. 7 mart. 1916 [cfr. n. 1367J.

[2] Motu Proprio *Docloris Anodici* [cfr. n. 13311; CIC con. 1366, 4 2.

[3] Il S. P. Leone XIII, nella Ene. *Depuis le jour,* dice: « Occorre forse aggiungere che il libro per eccellenza, nel quale gli alunni potranno con maggiore vantaggio studiare la teologia scolastica, è la *Somma Teologica* di S. Tommaso d'Aquinoi Noi vogliamo adunque che i professori abbiano cura di spiegarne il metodo a tutti i loro alunni, del pari che i principali articoli relativi alia fede cattolica». 11 Sommo Pontelice raccomanda egualmente il *Calechismo* del S. Concilio di Trento, notevole per dovizia ed esattezza di dottrina e per eleganza di stile. [Cfr. n. 1120].

[4] • Maior profecto quam antehac *positivae* theologiae ratio est habenda; id tamen sic fiat ut *nihil scholastica detrimenti capiat, Urpic* reprehendantur, *nipote qui modemistarum rem veruni,* quieuinque *positivam* sio extollunt ut *scholasticam* theologiam *despicere videantur ».* Pius X. Litt. Encycl. *Pascendi.* 8 sopt. 1907 [ofr. n. 1246].

[5] Encycl. *Providentissimus Deus,* 18 nov. 1893 (cfr. n. 10361.

[6] [Cfr. nn. 1209-1227].

mente la *legge di Mose,* si spieghino i *principali vaticini* relativi al Messia ed alla sua opera redentrice, e s'interpretino alcuni *Salmi,* dando agli alunni nonne e criteri per interpretare gli altri, — e nel *Nuovo Testamento* siano specialissimo oggetto di studio i santi *Vangeli* e le *Lettere Apostoliche. XeWesegesi* si abbia sempre riguardo alle conclusioni dommatiche e alle decisioni della Santa Sede, e si consultino di preferenza i commenti dei Santi Padri e dei Dottori della Chiesa; perchè nessuno meglio di essi, forniti di scienza e santità eminente, ha saputo penetrare nei segreti della Sapienza divina. — L'insegnamento sia impartito in latino e il suo scopo sia sempre lo stesso: *formare veri pastori di anime.*

1548 (1110) c) Quanto allo studio della *Teologia Morale,* crediamo opportuno citare le seguenti parole di S. Alfonso: « Soprattutto i Vescovi debbono attendere a far istruire i giovani in Seminario nella Teologia -Morale, acciò tra essi possano poi scegliere i soggetti più idonei a coltivare le loro diocesi; altrimenti i medesimi usciti che saranno dal Seminario, poco la studieranno, e il Prelato poi piangerà, come ho veduto piangere taluno, di non aver Sacerdoti a cui dare la confessione e le cure. Questo è il maggior utile che un Vescovo può ricavare dal Seminario: l'aver confessori e parrochi »? È inutile aggiungere che lo stesso S. Alfonso è il Dottore, che, specialmente nelle cose di Morale, si può seguire con ogni sicurezza, li Papa Pio IX, nelle sue lettere apostoliche del 7 luglio 1871,2 dice che S. Alfonso, «in Dei gloriam spiritualeinque hominum salutem unice intendens animum, plurimos libros conscripsit, sacra eruditione et pietate refertos, sive inter implexas Theologorum tum laxiores tum rigidiores sententias ad tutam muniendam viam, per quain Christifideliuni animarum moderatores inoffenso pede incedere possent, sive ad clerum informandum, instituendum ». — Anche l'insegnamento della Teologia Morale deve essere impartito in latino. — In questa Scuola, il Professore, quando se ne porga l'occasione, richiami lo nozioni *fondamentali* di *Sociologia,* secondo le prescrizioni del S. P. Leone XIII, e non manchi di esporre e di confutare le deleterie teorie del *Comunismo.*3 · Complemento della .Morale è la *Teologia Ascetica* e *Mistica,* indispensabile per la direzione delle anime?

[1] *Rcgol. per i Seminari* 1, 1, in: *Opere,* 3 (Torino 1847) 879.

[2] i. e. Litt. Ap. *Qui Ecclesiae suae:* cfr. *Pii IX Acta* 5, 337.

[3] « Clerici circa suae institutionis exitum, «le iis doceantur quae ad Christianam bo-oiplogiam pertinent ». Leo XIII, Epist. Encycl. *Fin dal principio.S* dee. 1902 [cfr. n. 1152; nec non n. 1974).

[Cfr. Pius Pe. XI, Litt. Encycl. *Divini Redemptoris,* De Communisino atheo, 19 mart. 1937: AAS 29, 65-106).

[4] *Idem Summus Pontifer* Benedictos XV *Luteris* Con viva soddisfazione, *d. d.* 10 *nov.* 1919, *ait P. Octavium Marchetti S. /., in Pont. Universitate Gregoriana professorem, scholam Theologiae ascetico-mysticae magnopere commendat:*

Con viva soddisfazione vedemmo nel passato anno sonrere In cotesta illustre Università, insieme all'opportunissima iniziativa di un Istituto di cultura filosofica c religiosa per il laicato, anche quella non meno opportuna, e del pari necessaria, di una Cattedra di Teologia ascetico-mlstiea, miniate a procurare una più profonda formazione religiosa del clero,

1549 (1111) </) Il Codice di I). C. (can. 1365, § 3) indica il programma delle lezioni di *Teologia Pastorale.* ÎÎ necessario che i novelli Sacerdoti, prima che escano dal Seminario, siano istruiti, *praticamente,* nel modo di amministrare i Sacramenti, di comporre le omelie, di spiegare il catechismo agli adulti ed ai bambini, di assistere i moribondi. — Il Professore di Teologia Pastorale potrebbe anche dar lezioni di *Eloquenza sacra,* seguendo, spiegando e inculcando le norme proposte dalla S. C. Concistoriale con decreto del 28 giugno 1917.l

1550 ili 12) *e)* Lo studio del *Diritto Canonico* perfeziona e completa quello della Teologia, della quale il Diritto mostra le pratiche applicazioni a tutto ciò che concerne il governo della Chiesa, Tamxninistrazione delle cose sante, i diritti e i doveri dei suoi ministri, l'uso dei beni temporali, di cui essa ha bisogno per l'adempimento della sua missione. Il *Diritto Canonico* dovrà essere insegnato in forma *d'Istituzione,* facendo cioè una esposizione succinta e ordinata delle prescrizioni contenute nel *Codice, con* le opportune nozioni e principii, ricevuti comunemente in questa scienza. Tale insegnamento sia impartito in modo che gli alunni, al termine del corso teologico, abbiano acquistato una sufficiente cognizione delle singole parti del *Codice,* prevalentemente di quelle che hanno maggiore attinenza col ministero sacerdotale. Non si omettano, all'occorrenza, i necessari confronti fra la legislazione canonica e la civile. — A questo studio si premetta un breve ma succoso trattato di *Diritto Pubblico Ecclesiastico,* dove si espongano nettamente i poteri della Chiesa eia posizione giuridica di essa di fronte allo Stato. — Ne' Seminari, dove esiste una Facoltà giuridica, dotata del privilegio di conferire i gradi accademici, è necessario attenersi a quanto fu prescritto da questa stessa Congregazione nei due Decreti del 7 agosto 1917 e del 31 ottobre 1918. riportati negli *Ada Apostolicae Sedie* del 1" settembre 1917 e del 2 gennaio 1919.3

1551 (1113) *j)* « Nella *Storia Ecclesiastica* — come ordinò la Sacra Congregazione Concistoriale* si curi che nell'insegnamento orale e nei testi non sia trascurata od omessa la parte soprannaturale, che è vero, essenziale, indispensabile elemento nella vita e nei fasti della Chiesa, senza

mercé lo studio scientifico o pratico delle principali questioni concernenti la perfezione cristiana. l) Nostro cuore si apri allora alle più liete speranze, facilmente presagendo quali eletti frutti di pietà c di zelo avrebbe recato un insegnamento che le aniine più eminenti per santità o per dottrina ritengono rispondere alla realtà di un sentito bisogno. Suole infatti accadere che, non esistendo la trattazione di tal genero di studi negli ordinari corsi di Teologia Domination o Morale, il giovane clero, mentre si nutre di svariate sacre discipline, rimanga poi digiuno dei veri principii della vita spirituale, il cui sano e arduo discernimento gli è indispensabile por la propria perfezione e per il successo di quel sacro ministero a cui è chiamato da Dio.

AAS 12, 29 s.

' AAS 9, 328-341. [Cfr. nn. 1497-15911.

' Cfr. Epist. Encycl. *Depuis le jour,* 8 sept. 1899 [n. 1123).

' i. o. AAS 9, 439; II, 19.

' *Circolare* del 16 luglio 1912 [cfr. n. 1313].

di cui la Chiesa stessa riesce incomprensibile; e si faccia sì che la narrazione dei fatti non sia disgiunta da quelle alte e filosofiche considerazioni, di cui furono maestri S. Agostino, Dante, Bossuet, che fanno vedere la giustizia e la provvidenza di Dio in mezzo agli uomini e la continua assistenza dal Signore data alla Chiesa ».l

1552 (1114) *g)* Di somma importanza è anche lo studio della *Sacra Liturgia* per la conveniente preparazione degli alunni all'esercizio delle funzioni sacerdotali. Essa ha due parti: la *pratica* e la *dottrinale.* La prima abbraccia i riti e le cerimonie, considerate tanto in generale quanto in particolare, cioè in ordine ad una determinata solennità; la seconda indaga l'origine, 10 svolgimento, la ragione, il significato, sia di ciascuna solennità, che del complesso di tutte, onde ha origine il magnifico *Anno Liturgico,* espressione viva di fede e di speranza, alimento ed esercizio di carità e di pietà genuina, schietta, soprannaturale. - .Mentre la prima parte può e deve essere insegnata nel corso ginnasiale e filosòfico, la seconda deve essere svolta nel corso teologico. E questo studio non solo renderà la pietà degli alunni più illuminata e più fervorosa, ma sarà anche molto utile per una più esatta e chiara intelligenza dei donimi, poiché, secondo l'adagio, *le.r orandi lex credendi;*2 e i fedeli, che non hanno agio di studiare, profitteranno nella vita cristiana, quando la voce <lel pastore farà loro gustare le bellezze del ciclo liturgico della Chiesa Cattolica.

1553 (1115) X. - Gli Esami e le Ammissioni ai corsi. — A rendere efficace l'insegnamento e garantito il profitto negli studi, sono utili e necessari gli esami fatti nel proprio Seminario e con molta serietà e giusto rigore. In massima, nessun alunno può essere promosso ad una classe o a un corso superiore, senza previo esame ed approvazione nel proprio Istituto. Il giovane, che chiede di essere ammesso alla prima classe del ginnasio, deve presentare un attestato di avere seguito regolarmente il corso precedente, o deve provare la sua idoneità mediante un esame. Nessuno può venire ammesso alla prima classe del corso filosofico, o liceale, che non abbia percorso regolarmente tutte le classi ginnasiali e soddisfatto alle prove degli esami; come pure nessuno può essere ammesso a seguire ll corso teologico, se non abbia fatto tutte e tre le classi del corso filosofico e riportata l'approvazione negli esami.

1554 fino) I Rmi Ordinari, in casi particolari e per giuste ragioni, possono permettere ai loro Seminaristi di presentarsi agli esami negli Istituti pubblici per il conseguimento della licenza *ginnasiale* e *liceale.* In ogni ipotesi, tuttavia, sono vietati gli esami *intermedi,* o di *passaggio,* che si volessero fare nei suddetti Istituti.

l Cfr. Leone XIII, Breve *Saepenumero,* 18 nirosto 1883: Encicl. *Depuis le jour,* 8 sett. 1899 (nn. 945. 1122].

• Cfr. S. Coei.estinis I, Epist. 21 *(ad Episcopos GatHarum)* II. 12: ML 50, 535. — AAS 21. 33.

Questo norme, esaminate dagli Emi Cardinali, Membri di questa S. Congregazione, ed approvate dal Santo Padre Benedetto XV', si trasmettono ai Rmi Ordinari d'Italia, nella fiducia che, qualora vengano convenientemente attuate, i Seminari possano raggiungere il loro altissimo scopo, dando alla Chiesa Sacerdoti, i quali, per eccellenza di virtù e per sodezza di dottrina, siano di fatto quali debbono essere, cioè *sai terrae* e *lux mundi. (Alt.* 5, 13).

S. Conor, dei Seminari e dki.ee Università degli Studi, *Ordinamento dei Seminari* (Romae 1920) 2-30.

De alumnis sacri ordinis ad vitae sanctimoniam et doctrinae praestantiam Instituendis

(Litt. S. C. de Semin, et Stud. Univ. *Vixdum haec Sacra Congregatio,* ud Germaniae Episcopos, 9 oct. 1921).

I. *De Episcoporum iure ct officio Clericos instituendi*

1555 (1117) Et in primis quidem ac generatiti) illud Episcoporum insideat animis oportet, ipsorum exelusivum et proprium ius esse et officium instituendi, qui ecclesiasticis ministeriis sese cupiunt devovere *((’od. Lar. Can.* can. 1352); ac propterea Ipsorum est omnia et singula, quae ad rectam Seminarii Dioecesani administrationem, regimen, profectum necessaria et opportuna videantur, decernere (can. 1357). Quod Episcoporum ius et officium, Summus Pontifex Leo XIII urgere et declarare numquam praetermisit, idque fecit praesertim in suis *ad Episcopos Bavariae et Borussiac* Litteris encyclicis. Ait enim: Alicubi quidem quaedam latae sunt valent que leges, quae, sin minus impediunt, interturbant quominus uterque clerus sua sponte confletur, suaque disciplina instituatur. Nos hac in re, quae tanti interest quanti interesse maxime potest, sicut alias, ita nunc oportere existimamus sententiam Nostram aperte eloqui, et omni qua possumus ratione, ius Ecclesiae sanctum in violat unique retinere. Ecclesiae nimirum, quippe quae societas sit genere suo perfecta, ius nativum est cogendi instruendique copias suas, nocentes nemini, plurimis auxiliantes, in pacifico regno quod saluti humani generis lesus Christus in terris fundavit [1]. Addit autem: « Cum sacerdotalis orilo, tam sublimis ministerii heres, aliis post alios succedentibus, numquam sui dispar, saeculorum cursu renovetur, cumque opus sit ut qui in hunc ordinem vocati sunt, sinceritate doctrinae et innocentia vitae, quantum fieri potest, eorum vestigiis insistant, quos Christus primos tidei satores elegit, nemini dubium esso potest, *non aliis quam Episcopis ius munusque* esse *docendi* et *instituendi* iuvenes. quos Deus, singulari beneficio, ex hominibus assumit, ut sint ministri sui ac dispensatores mysteriorum suorum. Ac sane, si ab iis quibus dictum est: *docete omnes gentes,* religionis doctrinam homines debent excipere, quanto validiori iure ad Episcopos cura pertinet, *ea quain potioreni tinxerint ratione, earunique docentium ope quos*

[1] Epist. Encycl. *Officio sanctissimo* nd Episcopos Bavariae, 22 dec. 1887 [cfr. n. 979).

maxime probaverint, sanae doctrinae pabula tradendi iis qui, pro suo ministerio, sal terrae futuri sunt, et pro Christo apud homines legatione functuri? Nec solum hoc gravissimo munere obstringuntur Episcopi, sed eo insuper ut vigilantiam suam bono alumnorum sacri ordinis impertiant, eosque *mature* imbuant *solidae pietatis* sensibus, qua dempta, nec ii sacerdotii honore digni sunt, nec muneribus eius rite implendis pares esso possunt »?

II. - *De Clericis ad vitae sanctimoniam instituendis*

1556 (1118) Ad vitae sanctimoniam quod attinet, quam a sacris ministris Deus exigit, hoc tenendum est eam non in bonis tantum et honestis moribus consistere, sed ex cunctis his constare virtutibus, quibus Sacerdos divinam in se referat imaginem lesu Christi, summi et aeterni Sacerdotis, ita ut vitam ipsam Christi Domini vivat ac sit *alter Christus,* non modo potestatis participatione, sed etiam imitatione factorum. Haec habet idem S. P. Leo XIII: « Vitae sanctitas, qua dempta, inflat scientia, non edificai, complectitur non solum probos honestosque mores, sed eum quoque *virtutum, sacerdotalium chorum,* unde illa existit, quae efficit sacerdotes bonos, *similitudo lesu Christi,* summi et aeterni sacerdotis»?

1557 (¡119) Primum omnium igitur illud est curandum ut *Christus formetur in* iis, qui *formando* in *ceteris Christo* oilicio muneris destinantur. Itaque « instantibus vobis, *moderatores disciplinae et pietatis* (homines qui esse dehent integritate et prudentia spectatissimi) sic rationem temperent vitae communis, sic alumnorum animos conforment exerceantque, ut virtutum congruentium quotidiani in ipsis progressus eluceant».3

1558 (1120) Kector siquidem Seminarii, cuius curae demandatur disciplinae cu- studia, omni ope eniti debet ut alumni spiritu vere ecclesiastico, qui ipsius Christi spiritus est, mature et plene imbuantur (can. 1309), et, licet is alumnis a sacris confessionibus esse nequeat, nisi in peculiari casu a lege statuto (can. 891), nec interiorem conscientiae ipsorum rationem moderari, eius tamen est, conlatis cum *Directore spiritus* consiliis, externa pietatis exercitia statuere et ea omnia praestare, quae pietati fovendae virtutibusque provehendis conducunt.

1559 (1121) Sed potiores hac in re partes sunt eiusdem *Directoris spiritus,* cui proinde *Moderatoris* seu *Magistri pietatis* nomen factum est. Sit igitur Director spiritus vere *homo Dei* (1 *T.* 0, 11), virtutibus floreat quae Sacerdotem decent, praesertim caritate et prudentia, dogmaticae et asceticae theologiae sit peritissimus, ut sive exemplis sive doctrinis alumnos ad perfectionem hortari possit ac deducere valeat. Cum ipsi spiritualia

l Epist. Encycl. *Iampridem* ad Episcopos Borussiae, 6 ian. 1886 [cfr. n. 9721.
* Epist. Encycl. *Quod mullum* ad Episcopos Hungariac, 22 auij. 1886 [cfr. n. 977].
• Leonis XIII Epist. Encycl. *Caritatis providr.ntiaequc,* ad Episcopos Polonos, 19 mart. 1894 [cfr. n. 10591.

et divina sint commissa, nulla umquarn ratione externo disciplinae ordini seso immisceat, nullaque aliarum rerum cura distineatur, sed ad munus suum toto pectore incumbat. Alumni uniuscuiusque vitam et mores sic habeat exploratos, ut de ipsorum divina vocatione satis certum ferre possit indicium; quosque intellexerit invocatos esse, eis persuadebit de statu clericali recedere, quos vero vocatos, eos ad omnem virtutum progressionem fortiter suaviterque stimulabit. Praecepta autem, quae a doctoribus rerum moralium de alumnis ad sacros ordines provehendis traduntur, religiose servet, erga eos praesertim, qui pravam aliquam consuetudinem, congruum post experimentum, haud exuerint. — De Sacerdotii dignitate, muneribus, officiis; de orationis, praesertim mentalis, necessitate et ratione; de conscientiae discussione; de his denique, quae ad piam Clericorum institutionem prosunt, quum singulos tum omnes saepius adloquatur, atque, in hisce ceterisque rebus meminerit (pianta ipsum maneat gloria, qui idoneos regno lesu Christi in terris instaurando ministros comparaverit.

15fi0 (1122) Directori spiritus, in confessionibus excipiendis, duo saltem confessarii ordinarii sunt adiungendi, praeter extraordinarios, quos alumni libere adeant (can. 1358 et 13(51).

1561 (1123) Peculiari denique cura prosequantur Episcopi sacros alumnos, qui publicas Studiorum Ettiversitates ut adeant, in Convictibus seu Collegiis per triennium vel quadriennium degunt ac postremo dumtaxat educationis disciplinaeque suae anno in Seminarium proprie dictum se recipiunt, ubi ad sacrorum Ordinum susceptionem et ad ecclesiastica munera rite obeunda accuratius excolantur. Nam quia «ad huiusmodi munera est adhibenda *praeparatio diuturna et diligens,* non enim tantis rebus facile et celeriter assuescitur»,[1] oportet omnino ut iuvenes, qui sacro altaris ministerio sese mancipari cupiunt, dum in ipso Collegio seu Convictu manebunt, vitam agant Clerico dignam, ab iis omnibus quae statum suum minus decent prorsus abstineant, virtutes colant sacri ordinis proprias, et sacramentorum frequentia et aliis pietatis operibus ad sacrorum Ordinum susceptionem et ad sacerdotalia officia sese rite disponant. Convenit siquidem ut eo studiosius ad pietatem contendant, quo propius ad sanctum Dei altare accedunt; sed ii tantum id praestare valent, qui per complures annos in clericalis militiae officiis impigre sese exercuerunt. Forma enim, quae non gradatim, sed violento velati conatu inducta est, vel non adhaerescit, vel brevi suapte natura dilabitur.

III. *J)e Clericis ad doctrinae praestantiam instituendis*

1'62 (•124) Non modo vitae sanctimonia, sed etiam doctrinae praestantia in adolescentc clero potissimo curanda est. « Revera, *Fidei catholicae defensio,* in qua laborare maximo sacerdotum debet industria, et quae est tan-

[1] Leonis XIII Epist. Encycl. *Etsi nos* nd Episcopos It.iliao, 15 febr. 1882 [cfr. n. 9381.

topere his temporibus necessaria, *doctrinam* desiderat, non vulgarem neque mediocrem, sed *exquisitam* et *variam;* quae non modo sacras, sed etiam philosophicas disciplinas complectatur, et physicorum sit atque historicorum tractatione locuples. Eripiendus est enim error hominum multiplex, singula Christianae sapientiae fundamenta convellentium; luctandumque persaepe cum adversariis apparatissimis, in disputando pertinacibus, qui subsidia sibi ex omni scientiarum genere astute conquirunt ⅛. Iam vero quae in *Codice luris Canonici* de Clericorum studiis sunt, ita sapienter statuta competimus, ut ea, si rite serventur, talem videantur posse Clericis parare doctrinae laudem, qualem dignitas sacerdotii christiani et ipse temporum morumque cursus requirit.2

1563 (1125) A) ' In *inferioribus scholis,* praecipuum locum obtineat Religionis disciplina, quae, modo singulorum ingenio et aetati accommodato, diligentissime explicetur. Linguas latinam et patriam alumni accurate addiscant; ea in ceteris disciplinis institutio tradatur, quae conveniat communi omnium culturae et statui clericorum in regione, ubi alumni sacrum ministerium exercere debent » (can. 13G4). — Sed curent praesertim diligenterque provideant Episcopi ut studium latini sermonis, qui Religionis Catholicae Occidente toto comes est et administer, in spem veteris gloriae revirescat. Delendum est enim, plerumque Clericos et Sacerdotes, huiusmodi sermonis haud satis gnaros, posthabito antiquae sapientiae patrimonio ac neglectis eximiis nostrorum operibus, quibus solide ac dilucide proponuntur Fidei dogmata, atque ab adversariorum impugnationibus strenue et invicte defenduntur, doctrinam sibi comparare ex libris et ephemeridibus, vernacula lingua conscriptis, unde saepissime abest orationis perspicuitas, accuratus disserendi modus, fida dogmatum interpretatio. Quae igitur Paulus Timotheo praescripsit: *Formam habe sanorum verborum ... Depositum custodi, devitans profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiae, quam quidam promittentes, circa /idem exciderunt,*3 haec vigere semper et servari necease est, sed his praesertim temporibus, quum hostes catholicae veritatis invalescunt variasque erroris versutias sub scientiae specie venditando, multos in exitium pertrahunt. Quorum conatus et fallacias dignoscere penitus ct repellere nemo potest, nisi dogmatum Fidei sensum retineat et formulam. qua sunt expressa, adeoque nisi sermonem ipsum, quo Ecclesia filios suos alloquitur, apprime calleat.

1564 (1126) *B)* Humanitatis et litterarum studio expoliti, Ecclesiae alumni praestantissima sacrae Theologiae studia ne attingant, prius quam diligentem adhibuerint praeparationem in studio Philosophiae. *Philosophiam,* hoc dignam nomine, eam intelligimus, quae, ab Ecclesiae Patribus et Doctoribns scholasticis naviter exculta, opera et ingenio Sancti Thomae

1 Encycl. laud. *Etsi nos* (cfr. n. 936].
' [Cfr. nn. 1451-1490; 1518].
• 2 *T.* 1. 13; 1 *T.* f>. 20 p.

Aquinatis a<l tam excelsum perfectionis et dignitatis gradum evecta est, ut iam sublimius assurgere non posse videatur. Hinc mirum non est, si Romani Pontifices sapientiam Doctoris Angelici summL semper laudibus extulerint, eamque studiosae inventati colendam proposuerint atque praescripserint. Liceat hic unum vel alterum afferre testimonium. Leo XIII, f. r., qui mirabili illa encyclica epistola *Aeterni Patris,* 4 aug. 1879. Philosophiam Christianam instaurandam curaverat,[1] ita ad Peruvianos Episcopos rescripsit: « In moderanda pro Seminariis vestris ratione studiorum, vobis, Venerabiles Fratres, ob oculos esse volumus quae Nosmet encyclicis litteris ea de re praescripsimus: ut nempe, in philosophicis doctrinis tradendis, *maximus Angelico Doctori Thomae Aquinati habeatur honos,* et quae ex huius voluminibus iugi et praedivite vena dimanat sapientia, a Romanis Pontificibus perpetuis hone-tata laudibus, studiosae iuventuti large effuseque impertiatur-? Pius vero X, in litteris encycl. *Pascendi,* 8 sept. 1907, haec decernit: [1] Volumus probeque mandamus ut *philosophia scholastica* studiorum sacrorum *fundamentum* ponatur ... Quod rei caput est, philosophiam scholasticam, eam praecipue intelligimus quae a *Sancto Thoma Aquinate* est tradita, de qua quidquid a Decessore Nostro sancitum est. id *omne vigere volumus,* et qua sit opus instauramus et confirmamus, *stricteque* ab universis servari iubemus. Episcoporum erit, sicubi in Seminariis neglecta haec fuerint, ea ut in posterum custodiantur urgere atque exigere... Magistros autem monemus ut rito hoc teneant: *Aquinatem deserere, praesertim in re metaphysica, non sine magno detrimento esse* »? Decessorum suorum vestigiis inhaerens, Summus Pontifex Benedictus XV in Motu Proprio *de Romana Sancti Thomae Academia,* 31 dec. 1914, haec habet: [2] Nos vero, cum aeque ac Decessores Nostri, persuasissimum habeamus de illa tantum philosophia Nobis esse laborandum *quae sit secundum Christum (Colos. 2,* 8), ac propterea *ipsius philosophiae studium ad principia et rationem Aquinatis omnino exigendum esse,* ut plena sit, quantum per humanam rationem licet, explicatio invictaque defensio traditae divinitus veritatis, hanc S. Thomae Academiam, non minus quam Illis, Nobis esse curae volumus appareat »? Quas praescriptiones his paucis complectitur et confirmat Codex Iukis Canonici: *Philosophiae rationalis ac Theologiae studia ct alumnorum in his disciplinis institutionem professores pertractent ad Angelici Docturis rationem, doctrinam >l principia, eaque sancte teneant* (can. 1366, § 2).

1565 (1127) Quo autem uberiores ex Philosophia iuvenes in sortem Domini vocati percipiant fructus atque idonei evadant ad studium Theologiae Dogmaticae ceterarumque sacrarum disciplinarum, oportet ut illud cau. 1365 praescriptum religiose servetur: « In Philosophiam rationalem cum affinibus disciplinis alumni *per integrum saltem biennium incumbant* ».

[1] [Cfr. nn. 900-934).
[2] Bravo *Inter arares,* 1 mal. 1894 [cfr. n. 1061).
[3] (Cfr. n. 1245).
[4] Motu Proprio *Non multo post,* 31 dec. 1914; AAS 7, 6 s.

Statuitur quidem *minimum* temporis spatium; fiori enim nequit quod infra biennium congrua possit de re philosophica ot pro temporibus apta doctrina comparari. Si quis enim universam Philosophiae rationalis materiam cogitatione complectatur, atque eius varietatem, pondus et difficultatem perpendat, simulque perspectos habeat multiformes errores, qui fundamenta ipsa tum naturalis tum supernaturalis ordinis appetunt, quique iam in omnes civitatis classes irrepserunt, is profecto intelliget Clericos, non festinanter aut leviter, sed considerato et attente animum adiungere debere ad studium Philosophiae Scholasticae, quae a Summo Pontifice Leone XIII *Fidei propugnaculum ac velati firmum Religionis munimentum* merito appellata est.l

156G (1128) *Scholastica* autem Philosophia tradatur ratione seu methodo sua, quae ad mentes conformandas mire facta est quaeque ceteris multo tutior est, expeditior atque praestantior. Quare magistri ad hanc scholasticam methodum sese diligenter accommodent, in quaestionibus enodandis, non praepostere nec saltuatim procedant sed ordine et gradatim, ita ut conclusiones subséquentes praecedentibus conclusionibus innitantur; quae asserunt, invicte probent, nisi agatur de illis veritatibus, quae per se apertae sunt et perspicuae; declarent atque explicent vim terminorum seu vocum, distinctionum et axiomatum, quae in Schola vigent; evolvant congruenter alta et immutabilia Metaphysicae principia, eaque adhibeant in gravioribus quaestionibus solvendis, in perniciosioribus erroribus profligandis; veritates rationalis ordinis, eum occasio tulerit, veritatibus ordinis experimentalis illustrent. Decet vero quam maxime magistros, qui obeundo muneri suo pares esse cupiunt, latino sermone uti, id quod praescripsit etiam S. Congregatio Studiorum litteris *Vehementer,* die 1 iulii 1908;2 debitaque honestandi sunt laude, qui huius modi praescripto iam obtemperant. Insuper, quotidie aut certo saepissime, discipuli provocentur ad ea repetenda, quae lecta vel audita sunt, ac disputationes seu concertationes inter eos instituantur, utilissime quidem ad iuvenum ingenia exacuenda honestamque aemulationem fovendam. In disputationibus forma adhibeatur syllogistica, qua quidem ad veritatem tuendam, ad errores detegendos et profligandos, nihil efficacius, nihil validius. Curandum est ut discipuli, dum repetunt, vel disputant, latine loquantur; quod ipsis hami ita erit difficile, qui, in scholis inferioribus, sedulam huius linguae studio dederint operam; usu autem et exercitatione linguae optime ediscuntur.

1567 (1129) Nec praetereundae rerum naturalium doctrinae, quae cum Philosophia rationali maxime cohaerent. Neque enim Cosmologia sine Chemia et Physica, neque Psychologie rationalis sine Physiologia aut experimentan, quae dicitur, Psychologie, apte tradi potest. Huc accedit quod, quum homines veritatis osores ex naturalium scientiarum inventis arma sibi

l Lltt. Encycl. *Aeterni Patris,* 4 aug. 1879 [cfr. n. 909 coli. 929).
• [Cfr. nn. 1200-1262}.

comparent ad singula Christianae sapientiae fundamenta oppugnanda, omnino sacrorum alumni, pro ipsis officii sui muneribus, ad huiusmodi disciplinarum studia se conferant oportet. Qua de re S. P. Leo XIII ait: «Tum physicarum doctrinarum studia ne ncgligantur. Nam, praeterquam quod tanto nunc sunt in pretio, inde potissimum catholicorum dogmatum osores argumenta petunt ad eorum veritatem debilitandam. Quapropter cavendum ne in sacro Ordine desiderentur, qui, ad huiusmodi bellum prudentes, *eisdem ipsorum, armis,* adversarios homines evertant, errores refellant »? Huic autem ut satis fiat officio, sufficiet generalia naturalium principia et conclusionum capita alumnis exponi? Summa vero rei haec est, ut iis tradendis disciplinis lecti viri praeficiantur, in quibus rerum naturalium scientia cum scientia veritatum rationalium sit coniuncta.

1568 (1130) *C)* Posito Philosophiae Scholasticae fundamento, theologicae doctrinae tamquam aedificium diligentissime extruatur. Qua ratione autem Theologia Philosophiae fundamento nitatur, accipimus ex S. Thoma: «In sacra doctrina philosophia possumus tripliciter uti. *Primo* ad demonstrandum ea, quae sunt praeambula Fidei, quae necessaria sunt in Fidei scientia, ut ea. quae naturalibus rationibus de Deo probantur, ut Deum esse, Deum esse unum, et huiusmodi de Deo vel de creaturis in philosophia probata, quae Fides supponit. *Secundo* ad notiheandum per aliquas similitudines ea quae sunt Fidei; sicut Augustinus in libris *de Trinitate* utitur multis similitudinibus, ex doctrinis philosophicis sumptis ad manifestandam Trinitatem. *Tertio* ad resistendum his, quae contra Fidem dicuntur, sive ostendendo esse falsa, sive ostendendo non esse necessaria I nde patet Philosophiam erga Theologiam revelatam dumtaxat famulatus officio fungi. Siquidem Theologia non modo Philosophiae, sed et ceteris disciplinis humanis longe antecellit — tum praestantia *obiecti,* cum principaliter sit de his, quae humanam excedunt rationem, — tum ratione *certitudinis,* quae lumine nititur scientiae divinae, falli et fallere nesciae, — tum ratione *finis,* quae est aeterna hominum beatitude.[4] Hinc iure Summus Pontifex Pius X ad Episcopos orbis catholici: « Theologiae studium. Venerabiles Fratres, quanta potestis ope provehite, ut clerici praeclara illius existimatione magnoque amore imbuantur, illudque semper pro deliciis habeant »?

1569 (1131) «Cursus theologicus *saltem* integro quadriennio contineatur, et praeter Theologiam dogmaticam et moralem complecti praesertim debet studium Sacrae Scripturae, Historiae ecclesiasticae, luris canonici, Liturgiae,

[1] Breve *Inter (jraves,* 1 inai. 1894 [cfr. n. 1061).

[1] Cfr. Leonis XIII Epist. Encycl. *Depuis h jour* ad Episcopos Galliae. S sept. 1899 [n. 1116).

[1] *In Boetium di Trinitate.* q. 2. a. 3: M. De Maria, S. *Thomae Aq. Opuscula Philos, et Theol.* 3 (Tiferni Tiberini 1886) 303.

[4] *Summa Thcol.* I, q. 1, a. 5.

[*] Litt. Encycl. *Pascendi,* 8 sept. 1907 [cfr. n. 1246).

Sacrae eloquentiae et cantus ecclesiastici. Habeantur etiam lectiones de Theologia pastorali, additis practicis exercitationibus, praesertim de ratione tradendi pueris aliisve Catechismum, audiendi confessiones, visitandi infirmos, assistendi moribundis » (can. 1365, § 2 et 3). Theologia dogmatica et moralis. Sacra Scriptura, lus canonicum et Historia ecclesiastica principem sibi locum vindicant in cursu theologico; ac proinde in has disciplinas incumbendum est impensius. — Sacrarum doctrinarum studiis Clerici in Seminario vix *initiantur;* quum ipsis operam, quamdiu vixerint, dare debeant.[1] Hinc magistrorum est, non cuncta doctrinae capita sic explicare discipulis, ut nihil iam supersit quod addiscant in posterum: sed statutum singulis disciplinis programma, praestituto tempore, absolvere; quod ipsis facile cedet, si, in quaestionibus enodandis, non plus ¡minorentur quam ipsarum momentum et aliarum iura sinant.

1570 (1132) *a) Theologiae dogmaticae* studium pertractandum est et ipsum ad Angelici Docturis rationem, doctrinam et principia (can. 136.6, §2).

Quaenam sit Theologiae Scholasticae indoles et excellentia, satis colligitur ex his Sumini Pontificis Sixti V verbis: ‹ Huius quidem tam salutaris scientiae cognitio et exercitatio, quae ab uberrimis *divinarum Litterarii in, Summorum- Pontificum. sanctorum Patrum,* ct *Conciliorum* fontibus dimanat, semper certe maximum Ecclesiae adiumentum afferre potuit, sive ad *Scripturas ipsas vere* et *sane intelligcndas* et *interpretandas,* sive ad *Patres securius* et *utilius perlegendos,* et *explicandos,* sive ad varios errores et Intereses detegendos et refellendos; his vero novissimis diebus, quibus iam advenerunt tempora illa periculosa ab Apostolo descripta, et homines blasphemi, superbi et seductores proliciunt in peius, errantes et alios in errorem mittentes, sane catholicae Filici dogmatibus confirmandis et haeresibus conflit audis pernecessaria est ▮›?[2] Praeclarae autem dotes, quae Theologiam scholasticam hostibus veritatis faciunt tantopere formidolosam, ab eodem Pontifice sic enumerantur: ‹ Apta illa et inter se nexa rerum et causarum cohaerentia, ille ordo et dispositio tamquam militum in pugnando instructio, illae dilucidae definitiones et distinctiones, illa argumentorum firmitas et acutissimae disputationes, quibus lux a tenebris, verum a falso distinguitur, haereticorum mendacia, multis praestigiis ot fallaciis involuta, tanquam veste detracta, patefiunt et denudantur ».[3] Quae verba satis evincunt cur adversarii catholici nominis Theologiam scholasticam summopere horreant.

1571 (1133) Nec tamen desunt catholicae veritatis magistri et scriptores, qui ita methodum, quam vocant *positivam,* extollunt et sequuntur, ut *scholasticam* methodum, tamquam temporum nostrorum necessitatibus et scientiarum progressui haud congruentem, despectui habeant,et Ecclesiae hostibus, sal-

[1] Leo XIII, Epist. Encycl. *Depuis le jour* [cfr. n. 11181; CIC can. 129.
[2] Hulla *Triumphantis ¡misaient.* 14 mart. 1588 (cfr. n. 9181.
[3] Bulla laud. *Triumphantis ¡misaient* (cfr. n. 919|.

tcm factis, morem gerant, fure igitur S. P. Pius IX hanc damnavit propositionem: « Methodus et principia, quibus antiqui doctores scholastici Theologiam excoluerunt, temporum nostrorum necessitatibus scientiarumque progressui minime congruunt »? Et Pius X: « Certum est. studium novarum rerum cum odio scholasticae methodi coniungi semper, nullumque est indicium manifestius quod quis *modernismi* doctrinis favere incipiat, quam cum incipit scholasticam horrere methodum Utraque igit ur methodus - *positiva* et *scholastica* — est adhibenda, cum utraque ad demonstrationem catholicae veritatis sit necessaria; sed utriusque usus ita debet temperari, ut altera non modo non excludat alteram, sed adiuvet etiam et perficiat. Hinc idem S. P. Pius X: « Addimus heic, eos etiam Nobis *laude dignos* videri qui, incolumi reverentia erga Traditionem et Patres et ecclesiasticum magisterium, sapienti indicio, catholicisque usi normis (quôd non aeque omnibus accidit), Theologiam *positivam,* mutuato a veri nominis historia lumine, collustrare studeant. Maior profecto quam antehac positivae Theologiae ratio est habenda; id tamen, sic liat ut *nihil scholastica detrimentum capiat* »?

1572 (1134) In Universitatibus, magnis Lyceis, Collegiis. Seminariis, Institutis quae habent vel habitura sunt ex Apostolico Induito potestatem gradus académicos et Lauream in S. Theologia conferendi, *Summa Theologica* S. Thomae habenda est uti *textus praelectionum in parte scholastica* quaestionum; ita scilicet ut, una cum aliquo textu, qui ordinem logicum quaestionum indicet et *partem positiram* contineat, *habeatur prae manibus* et explicetur *Summa Theologica* quoad *partem scholasticam.* In aliis vero Seminariis seu Institutis, textus praelectionum confectus sit ad mentem ipsius Angelici Doctoris? — Quae de ratione docendi, de repetitionibus et concertationibus, de usu latini sermonis, supra ediximus, cum de disciplina philosophica ageremus, heic iteranda et urgenda ducimus, ubi res est de disciplina theologica, per quam, ut ait Augustinus, *fides saluberrima, (piae ad veram beatitudinem ducit, gignitur* (indirecte), *nutritur, defenditur, roboratur.6* Id unum addimus quod ad latini sermonis usum in scholis theologicis attinet, arctissimum inter unitatem Fidei et unitatem sermonis intercedere vinculum.

'iJ,3 (1135) *b) Theologiae Moralis* studium sit tum *doctrinale,* seu per *regulas,* — tum *practicum,* seu per *casus,* quibus principia illa in usum deducuntur. — *liegulac* organico quodam nexu et necessitudine sint inter se colligatae, ut ad summa principia facile possint revocari. Cnaus vero ad regulas ot principia exigendi sunt, atque cx eorum solutione discant cle-

l *Syllabus,* prop. 13 (cfr. n. 867).

' Litt. Encycl. *Pascendi* (8 sept. 1907) $ 42: *Pii X Acta* 4, 98; CIC *Fontes* 3. 716.

• Encycl. laud. *Pascendi,* § 44 [cfr. n. 1246).

* Pius N, Motu Proprio *Doctoris -Invelici, 29* iun. 1911: AAS 6, 310; CIC *Fontes* 3, 833. — S. C. de Semin. et Stud. Univ. Deonetum d. d. 7 mart. 1916 [cfr. n. 1367 !.

* Motu Proprio *Doctoris Angelici* (cfr. n. 1331]; CIC can. 1366, § 2.

• *De Trinit.* 14, 1, 3: ML. 42, 1037.

rici quemadmodum in administrando Poenitentiae Sacramento se gerere debeant. Inter implexas Theologorum, sive laxiores sive rigidiores, sententias, media magistri utantur via, S. Thomae Aquinatis et S. Alpbonsi M. de Ligorio vestigia sectantes. Idem ne tempus frustra terant obsoletas opiniones revocando, verum quae solidae sunt et temporibus nostris magis conveniunt, dilucide proponant et validis fulciant argumentis. Cum autem res exiget aut patietur, principia *Sociologia#* tradere ne omittant, ad praescriptum S. P. Leonis XIII, qui ait: « Clerici sub suae institutionis exitum, do iis doceantur, quae ad christianam sociologiam pertinent o.l — Studium Theologiae *Moralis* absolvi et perfici debet studio Theologiae *Ascetico-Mysticae,* ut Pastores sacri et se et animas sibi concreditas moderari, et ad omnem virtutis et sanctitatis laudem excolere valeant?

1574 (1136) c) ' *Sacrae Scripturae* studium ad eas leges dirigendum est, quas postremis temporibus statuerunt Summi Pontilices: Leo XIII,‘ Pius X,4 Benedictus XV? — Ad magisterii igitur munus ii tantum deligantur, qui praeter peculiarem Sacrae Scripturae scientiam, solida etiam tum philosophica tum theologica doctrina emineant. — «Sacrae Scripturae magistris necease est, atque theologos addecet, eas linguas cognitas habere, quibus libri canonici sunt primitus ab hagiographis exarati, easdemque optimum factu erit si colant alumni Ecclesiae, qui praesertim ad académicos theologiae gradus aspirant. Atque etiam curandum est ut, omnibus in Acadcmiis, de ceteris item antiquis linguis, maxime semiticis, sint magisteria #?

1575 (1137) Praeceptoris erit peculiares et proprios habere tractat us seu *Introductiones* in singulos libros eorumque historicam auctoritatem, si res postulaverit, asserere et analysim tradere; qui tamen, aliquanto plus quam in ceteris, in *Libris* immorabitur ac Librorum *partibus* quae graviores sunt.

Praecipue genuina tradatur ac, vindicetur notio de *inspiratione* et *inerrantia* Sacrae Scripturae, secundum antiquam et constantem Ecclesiae traditionem, orroresque oppositi invicte refellantur.

At in huius doctrinae fructuosiorem partem, quae de *interpretatione* est, perstudiose incumbat praeceptoris opera; unde percipiant auditores quo modo divini verbi divitias deinceps in profectum religionis et pietatis convertant.

l Epist. Encycl. Fin *dal principio,* 8 dec. 1902 [cfr. n. 1152],

• [Cfr. n. 1648].

‘ [Cfr. nn. 1021 s.].

• Litt. Encycl. *Procidenfissimus Deus,* 18 nov. 1893 [cfr. nn. 1024-1056]. Litt. Ap. *Figilantiae,* 30 oct. 1902: *Leonia XIII Acta* 22, 232-238.

• Litt. Ap. *Scripturae Sanctae,* 23 febr. 1904: *Pii X Acta* 1, 176-179. — Litt. Ap. *Quoniam in re biblica,* 27 mart. 1906 (cfr. nn. 1209-1227). — Motu Proprio *Praestantia,* 18 nov. 1907 — Litt. Ap. *Finea electa,* 7 mal. 1909; AAS 1, 447-449.

‘ Litt. Encycl. *Spiritus Paráclitos,* 15 sept. 1920: AAS 12, 385-422.

’ Litt. Encycl. *Proeidenlissimus Deus,* 18 nov. 1893 [cfr. n. 1040).

(’uni autem interpretatio ad omnes Sacrae Scripturae Libros nequeat extendi, ad I *etus Testamentum* quod attinet, *legem Moysi* ‡um malim exponet; potiora *vaticinia,* quae de Messia sunt, explicet; quosdam *Psalmos* interpretetur, simulque alumnis rationem tradat, qua ipsi suapte industria reliquos valeant enarrare; — et, quod ad *Novum Testamentum,* dilucide exponat totius Evangelicae historiae complexionem, indicet eas, quas singula Evangelia habent, *notas proprias,* ac doctrinam, quae in *Epistolis ceterisque Libris* continetur, exponat. Singularem autem curam adhibeat in illustrandis utriusque Testamenti locis, qui ad *fidem moresque chrislianos* pertinent. — Solemne vero sanctumque habebit nunquam a *communi doctrina* ac *traditione Ecclesiae* vel minimum discedere. Decisiones, Pontificiae Commissionis Biblicael plurimi faciat,l easque explanet diligentissime. Etique *cera* scientiae huius *incrementa,* quaecumque recentiorum sollertia peperit, in rem suam convertet, sed *temeraria novatorum commenta* negligé!, omnemque interpretationem ut ineptam et falsam reiiciet quae, vel inspiratos auctores inter se quodammodo pugnantes faciat, vel doctrinae Ecclesiae adversetur. — Cavendum est ne catholicus interpres, heterodoxorurn et rationalistarum more, Libros divinitus inspiratos, quorum nempe auctor Deus est. tamquam profanos habeat ac tractet, aut in quaestionibus philologiae, archeologiae, criticae historicae enodandis omne insumat tempus, eos imitatus qui Sacrae Scripturae, *non medullam attingunt, sed corticem rodunt.*l Omnes denique alumni et administri Ecclesiae monendi sunt, ut ad sacras Litteras adeant semper sensu quodam *reverentiae* et *pietatis* affecti; nequaquam enim ipsarum intelligentia salutariter, ut opus est, patere potest, nisi remota scientiae terrenae arrogantia, studioque sancte excitato eius, quae *desursum est,* sapientiae.3

1576 (1138) *d) luris Canonici* scientia scientiam Sacrae Theologiae complet quodammodo ac perficit, siquidem in disciplina luris principia theologica adhibentur iis rebus omnibus, quae spectant ad Ecclesiae regimen, ad ministrorum iura et officia, ad usum bonorum temporalium, quibus ipsa eget ad finis sui assecutionem. — lus autem Canonicum tradatur ad modum *institutionum,* in quibus summalim atque ordine exponendae sunt praescriptiones, quas *Codex* habet, additis opportune notionibus et principiis, in hac doctrina communiter receptis. Qua quidem in re sic erudiantur alumni, ut sub exitum cursus theologici, congruam singularum *Codicis* partium cognitionem iam acceperint atque ea omnia probe perspecta habeant, quae muneribus sacerdotalibus rite obeundis necessaria sunt. Ubi autem res postulaverit, non omittet magister legem canonicam eum civili lege conferre. — Huic studio praemitti debet brevis sed plenus de *Iure Publico Ecclesiastico* tractatus, in quo Ecclesiae na-

1 Cfr. *Enchiridion Bibiicum,* auctoritate Pont. Commissionis i›e rk Biblica Romae anno 1927 oditum.

* Cfr. S. GREGORIUS M. *Moral.* 20, 9, 20: ML 76, 149.

» Cfr. *la.* 1, 5. 17.

tura societatis perfectae defendatur, eiusque iura et ad societatem civilem relationes illustrentur. — Quod si adsit in Seminario *Facultas iuridica,* privilegio aucta gradus académicos conferendi, ea omnia servanda sunt, quae haec S. Congregatio in decretis *Cum novum,* ~ augusti 1917, et *Legum canonicarum,* 31 octobris 1918, praescripsit.l

1577 (1139) *e) Historia* quoque *Ecclesiastica* accuratissime tradatur. Cum enim Ecclesiae osores saepe ab historia petere sua tela soleant, aequis armis, oportet, cum eis congrediatur Ecclesia, et, qua ex parte oppugnatur acrius, in ea sese ad refutandos impetus maiore opere muniat? Diligenter admoneat discipulos magister Ecclesiam, quae inter homines vitam et opus Verbi incarnati continuat, duplici etiam constare elemento, *divino* et *humano.* Divinum est ipse *Spiritus Christi,*3 quo *totum corpus Ecclesiae sanctificatur et ⁂egitur,* humanum autem ex ipsis conflatur hominibus, qui Christo Capiti coagmentantur. Curandum est igitur ut ea quae de elemento *divino* manant, ut doctrinae sanctitas, ut virtutum excellentia, ut charismatum dona, ut miraculorum gloria, luco sua supernaturali appareant circumfusa. Demonstretur praesertim sanctitatem et stabilitatem Ecclesiae Catholicae perpetuam Illius arguere praesentiam, qui dixit: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi* ⁂ Cum agitur de his, quae ad elementum spectant *humanum,* ea tenenda sunt, quae edixit S. 1'. Leo XI11: neque enim fas est inficiar! aut dissimulare quas indignitates et molestias Ecclesia suis a filiis, et iis aliquando sacrorum administris, illatas, pertulit, *cum Deus non indigeat nostro mendacio;* sed simul ostendendum est humanis infirmitatibus Ecclesiae originem et naturam non modo non infuscari, sed etiam illuminari, tunc enim luculentius patet virtus Dei, cum virtus hominis deficit.7 Vitanda denique est *h¡ipercritica* quae dicitur. Quare quae pie creduntur a maioribus tradita ne contemptui habeantur, nove tam facile carpantur acta Sanctorum. Etenim danda est doctrinae studiis opera *in aedificationem, non in destructionem.*9

1578 (1140) Haec sunt quae amplissimis Germaniae Episcopis sacra haec Congregatio maxime in memoriam revocanda censuit, ideo ut Seminaria, ad leges composita et ordinata, quas Apostolica Sedes statuit, uberiores in posterum edant fructus sanctitatis et doctrinae. Neque enim talia frustra recoluntur. ❙ Sunt quaedam, ait Summus Pontifex Leo XIII, ad rei catholicae profectum ita necessaria, ut ea semel attigisse non satis sit:

‘ AAS 9. 130; II, 10. [Cfr. n. 1550J.

l Leo XIII, Breve *Sacpcnumcro,* 18 aug. 1883 [cfr. n. 945].

• 1 P. 1. Il; cfr. R 8. 9; *Ph.* i, 19.

4 Missale Rom. *Feria VI in Parasceve,* Orat. III, quae eadem est ac III in *Orationibtis diversis.*

• *Ml.* 28. 20.

• *lob* 13, 7.

7 Epist. Encycl. *Depuis le jour.* 8 sept. 1899 (cfr. n. 11221.

• Cfr. 2 C. 10, 8; 13, 10.

commemorari saepius et commendari velint. Huc potissimum pertinet cura in Seminariis colocanda, quorum cum statu *fortuna Ecclesiae* coniungitur maxime ▮»?

Placet autem rei finem facere his verbis, quibus idem Pontifex Episcopos Peruviae in simili causa hortabatur: « Haec si praestabitis, et. Clerus florebit honore, suo, et Ecclesiae laus manebit, quae semper optimorum studiorum fautrix et altrix est habita vereque habenda est. Vobis praeterea idonei homines praesto erunt, qui, vocati in partem ministerii vestri, magno vobis erudiendis populis pietatique fovendae usui futuri sint et adjumento »?

Ex Archivo S. C. de Semin. et Stud. Unir.

De clericorum Seminariis ad montem Tridentinae Sjnodi et Codicis I. sive instituendis sive restituendis

(Ex Epist. *Saepe Nobis* ad Episcopos Czecoslovachiae, 30 nov. 1921).

1579 (1141) Probe nostis, venerabiles fratres, quam necessarium sit sacerdoti, qui debet in Christi doctrina erudire ceteros, eam habere penitus perceptam planeque cognitam: quae cognitio efficit nimirum ut ipse vere *lux mundi (Mt.* 5, 14) exsistat et, quod ei ab Ecclesia demandatum est iu populo christiano magisterium veritatis, illud rite sancteque exercear. Qui quidem non tantum *magister,* sed *medicus* etiam est animarum. « Si ergo in eius opere passiones vivunt, qua praesumptione percussum mederi properat, qui in facie vulnus portat ? >? Idem denique in grege fidelium gubernando praestare se debet *pastorem bonum:* qui — ut verbis utamur Decessoris Nostri sa.me. Pii X idcirco dicitur *alter Christus* non una sane potestatis communicatione, sed etiam imitatione factorum qua expressam in se Christi imaginem referat »? Quapropter in huius Apostolicae Sedis litteris documentisque de clero illud crebro occurrit, non posse sacerdotem, ut *legatum,* ut *ministrum Christi,* ut *dispensatorem mysteriorum Dei,* se suo sanctissimo muneri praestare parem, nisi et idonee sit sacrarum divinarumque rerum scientia instructus, et ea copia pietatis abundet, qua demum is *homo Dei* efficitur? Etenim necesse est sic eum in veritatis virtutisque possessione constare, ut ab omni vel errore vacet vel vitio: « quod si utramvis in partem sive ob vitae improbitatem sive ob imperitiam propenderit, haud leve periculum tum ipsi, tum iis quibus praeest, imminet »?

l Epist. Encycl. *Paternae providaegue* ad Episcopos Brusitine, 18 sept. 1899 [cfr. n. 1125].

• Breve *Inter graves,* l mal. 1891 [cfr. n. 1061].

• S. Gregorios M. *llégala Past.* 1, 9: ML 77, 22.

• Lltt. Encycl. *E supremi,* l oct. 1903 (cfr. n. 1060].

‘ Leo Nili. Epist. Encycl. *Pin dal principio,* 8 dee. 1902 [cfr. nn. 1039 s.].

‘ S. Greg. Naz. *Oratio apolog. ¡le fuga sua,* 34: MG 35, 4tl.

1580 (1142) Ex his apparet quanti aestimanda sint clericorum Seminaria, quae quum nata sint factaque sacrae iuventuti et proprio studiorum curriculo et apta virtutum exercitatione ad sacerdotium conformandae, consequens est ut eisdem Seminariis praesertim debeat referri acceptum, si quis clerus doctrinae laude vitaeque sanctimonia florere videatur. Huiusmodi autem instituta, ut recte clerus saecularis in eis sacrum suum tamquam tyrocinium recte ponat, nemini non liquet, talia esse oportere, qualia et Patres Tridentinae Synodi ⁂oluerunt, et haec Apostolica Sedes, semper deinceps, sed maxime nostra memoria, esse iussit. Quare, venerabiles fratres, auctores Nos vobis sumus, ut detis operam, ne ulla iam sit nationis vestrae dioecesis, in qua suum desit Seminarium; ubi autem illud adsit, ad novi *Codicis* canones ordinandum curetis? Quod si dioecesis alicuius exiguitas vel paupertas huius instituti copiam non patiatur, praescriptum canonis 1354, § 3 de Seminariis *interdioecesanis* servari oportebit.

1581 ti 143) Atque hic diligentissime, pro officii conscientia, vos attendere volumus, quanta cura obtemperandum sit eis Apostolicae Sedis praescriptionibus quae sunt de munerum in hoc genere distinctione conservanda deque deligendis iis quorum disciplinae et gubernationi committantur adolescentes clerici et a quibus illi bonam mentis ac spiritus conformationem habeant. «Efficite, ut litteris disciplinisque tradendis lecti viri praeficiantur, in quibus doctrinae sanitas cum innocentia morum coniuncta sit, ut, in re tanti momenti, confidere iure optimo possitis. Rectores disciplinae, magistros pietatis, eligite prudentia, consilio, rerum usu prae ceteris commendatos o?

1582 **tili)** Praesertim oportet atque adeo necesse est, per biennium frequentent alumni praelectiones Philosophiae Scholasticae, eoque in studio magistrum religiose sequantur Thomam Aquinatem; quadriennio deinceps ipsi versentur, eodem duce, in sacra Theologia coniunctisque disciplinis, ut canone 1365 praecipitur. De studiorum autem ratione convenienter temporibus consti!nenda illas quoque *Litteras* cupimus in vestrum usum convertatis, quibus hac de re ipsa Sacrum Consilium Seminariis et Studiorim PnivebSitatibus praepositum die 26 aprili» an. 1920 Italiae sacrorum Antistites edocuit? Ceterum propositae rei minime expedit disciplinas seu facultates, ut aiunt. Theologiae tradendae, in quibus ad académicos honorum gradus contendere liceat, multas patere, casque a maxima clericorum parte celebrari: neque enim homines sacri ordinis omnes doctores debent esse, verumtamen eum boni tum eruditi omnes. Quoniam vero, qui scholarum magisteria quaedam vel maiora munera obtineant, eos decet supra ceteros eminere doctrina atque etiam doctri-

• [Cfr. nn. 290-290].

* [Cfr. nn. 1451-1490].

1 Leo XIII, Epiât. Encycl. *Quod multum* ad Episcopos Hungarian, 22 aug. 188G (cfr. n. 977).

4 i. c. *Ordinamento dei Seminari}* [cfr. nn. 1518-1554].

nae insignibus esse ornatos, idcirco, ut satis vobis suppetat sacerdotum talium, vos in eas, quas dicimus, facultates tot alumnos vestros mittetis studiis altioribus excolendos, quot dioecesi opus esse indicaveritis, qui quidem ingenio virtutisque indole praestent aequalibus fiduciamque in omnibus rebus vobis afferant exitus boni.

1583 (1145) Hoc loco peropportunum ducimus, venerabiles fratres, hortari vos ut *Collegium Bohcmum,* huius almae Urbis,1 sedulo diligenterque praecipuis quibusdam curis fovere velitis. Hic enim sub oculis Nostris optimae cleri vestri spes aluntur, atque vel ad severitatem disciplinae, vel ad soliditatem pietatis, vel ad integritatem doctrinae tam feliciter succrescunt tantoque Nostro cum gaudio, ut eos in hac *corona nostra.'-* clericorum ex diversis nationibus, Romae studiorum causa consistentium, partem lectissimam habeamus.

1584 (1146) Sed enim praecipuum Episcopi studium summamque diligentiam iure sibi Seminarium dioecesanum vindicat; in eoque maxime curas cogitationesque vestras evigilare scimus, venerabiles fratres, cum ipsum, hortante decessore Nostro, Nobisque valde probantibus, *cordis quisque vestri delicias* habeatis.3 Itaque, non est, cur vobis demonstremus hoc esse mirifice utile, ut perpetua sit vestra cum Seminarii alumnis consuetudo. Quod qui faciunt, sancto funguntur officio; quandoquidem *Episcopi est omnia et singula quae ad rectam Seminarii dioecesani administrationein, regimen, profectum necessaria et opportuna rideantur, decernere caque ut fideliter observentur, curare.*1 Sacrorum Antistes igitur ut suorum progressionem clericorum ad verum bonumque assequendum paterno studio persequi possit et provehere, optimum factu erit, sancti Alfonsi Doctoris indicio, si ipse identidem Seminarium adeat, alumnos ad colendas virtutes litterasque opportunis cohortationibus incendat, scholasticis quoque circulis ac disputationibus intersit, quo eos ad aemulandum inter se studiorum contentione mirum quantum excitabit.4 Ita etiam fiet ut Episcopus, qui suos per se clericos penitus cognoverit, non temere eis manus imponat, verum sacerdotes faciat qui sint secundum l'or lesu, id est qui ministerium suum honorificent implentes in se ipsis *voluntatem Dei* quae est omnium *sanctificatio.'*

1585 (1147) lam vero, quoniam in hac causa parum Episcopi profecerint, nisi suae quisque dioecesis sacerdotes adiutore» habuerint. Nos istos, quotquot sunt, omnes impense hortamur ut, ad Seminarium sive instituendum

1 Pius Pp. XI, Constitutione Ap. *l bi primum* (23 apr. 1930) a viro illo sanctissimo 1OUAXNE, epii sano est sacri ordinis gloria et patriae decus, *Pontificium Collegium Xepomucenum* in posterum nuncupari mandavit. — AAS 22, 341. [Cfr. n. 992].

1 Cfr. *Ph.* 4, 1.

1 Litt. Enoycl. *E supremi,* 4 oct. 1903 [cfr. n. 11G1).

♦ CIC can. 1357, § 1.

1 *Inflessioni utili ai Vescovi,* c. 1,4 1, n. 3, in: *Opere,* 3 (Torino 1847) 86G.

• 1 *Th.* I, 3; cfr. R. 12. 2: /<. Se 17.

1 Cfr. Pius X, Exhort, ad Clerum *Macr ni animo,* 4 aug. 1908: *Pii X Acta* 4, 2G2 s.; CIC *Fontes* 3, 719.

sive restituendum, suis Ordinariis, quacumque possint ope, sint adiumento. Habeant hanc pacis sedem et studiorum domum et virtutum officinam, qua ipsi sunt usi, tamquam dioecesis cor, unde in omnes Ecclesiae venas spiritualis vita diffundatur.[1] Huc et libentes operam suam rogati, conferant; et parvulorum de suo grege, in quibus aliquod divinae vocationis lumen deprehenderint, accuratissima diligentia praeparent animos;[2] et stipem etiam, pro suis facultatibus, mittant, feracem optimorum sane fructuum. Nec vero eorum exemplum exiguam vim habebit apud laicos viros, ut, inter cetera caritatis ct religionis officia, de suis bonis quam maxime promovere studeant Seminarium dioecesanum, ubi ii educantur, qui pro universi populi salute sunt laboraturi.[3]

AAS 13, 555-558.

PIUS XI (1922-1939)

De cleri exemptionibus deque Seminarii erectione et regimine

(Ex Convent, cum Lettonia, 30 inai. 1922).

1580 (li 148) IX. - J.es ecclésiastiques, à partir de l'ordre de sousdiacre inclusivement, sont exempts du service militaire et des autres fonctions civiques incompatibles avec la vocation sacerdotale, comme par exemple: jurés, membres du tribunal, etc.

1587 (1149) XI. - Pour la formation d'un clergé letton, un Séminaire ecclésiastique diocésain sera fondé selon les prescriptions canoniques et sous l'autorité de l'Archevêque. La langue employée dans l'enseignement du Séminaire, sauf pour la philosophie et les matières ecclésiastiques, sera le letton.

Pour ce qui concerne la fondation d'un Collège letton à Rome ou l'allocation d'un nombre déterminé de bourses à ceux des élèves que l'Archevêque voudra envoyer à Rome pour y faire des études ecclésiastiques supérieures, le Gouvernement letton s'entendra avec le Saint-Siège.

Ex Declaratione *Concordatili adnexa*

1588 (1150) Les édifices et les fonds nécessaires pour la fondation d'un Séminaire ecclésiastique diocésain seront donnés par le Gouvernement de Lettonie ot seront de même maintenues les autres allocations payées jusqu'au présent par le Gouvernement.

AAS 14, 578 s. 5S1.

1 [Cfr. n. 1959].
1 [Cfr. nn. 1592. 1942. 1969 s.].
• [Cfr. n. 1971].

De doctrinae studio et pietatis cuitu

(Ex Serin, ad Pont. Seminarii Romani Superiores, Professores, Alumnos, 6 iul. 1922).

1589 11434) Sinte un poco avidi del sapere; scrupolosamente attenti a non lasciare p(»-ar nulla, negli studi e nelle scienze: nulla a cui non dedichiate il maggior -sforzo possibile per mettere da parte, per tesoreggiare; verrà un giorno in cui tutto sarà buono? Non potete immaginare oggi quello che vi domanderanno domani nel compimento del ministero sacerdotale. E allora godrete una grande soddisfazione, se avrete la coscienza di aver studiato tutto con santa avidità. Non vi lamentate del sacrifìcio a cui dovete sottoporvi. II tempo speso nello studio verrà ricompensato sovrabbondantemente; avrete il vantaggio di «aver imparato di più. Una maggiore tensione vi porterà ad una maggiore elevazione, e vi metterà in più stretto contatto con la verità, con più piena visione di essa, nello stesso tempo chi contribuite a consolidare in voi la purezza e il candore dell'anima, senza di cui non si può avere la vera sapienza, secondo il detto: *In malevolam animam non introibit lapirntia Sap.* 1, 4L La verità eleva il candore delEanima.

1590 11435) E con lo studio della verità il culto della pietà, tenendo sempre rocchio rivolto a Dio. acquistando dimestichezza con Lui che è tutta la verità; di rimando la pietà vi aiuti r.i maggiormente nello studio.

OR S luglio 1922.

Do Seminariis deque studiis clericorum

(Epist. Ap. *Officiorum omnium* ad Caietanum Card. Bisleti, Sacri Consilii Seminariis et Studiorum Universitatibus curandis Praefectum, 1 aug. 1922).'

1591 (1151) Officiorum omnium sanctissimorum, quaecumque Apostolici muneris amplitudo complectitur, nullum sane nec maius est nec patet latius. quam curare et efficere ut Ecclesiae ad divina sua munia obeunda bonorum ministrorum satis magna copia suppetat. Id enim est eiusmodi, quod Ecclesiae et dignitatem et efficientiam et vitam ipsam coniunctam habet; quodque ad salutem humani generis tam interest quam quod maxime: siquidem (piae mundo parta sunt a lesu Christo Redemptore immensa beneficia, ea non cum hominibus, nisi per *ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei,* (1 *C.* 4, 1) communicantur. Iam vero ex hac beati Petri Cathedra, in qua nullo merito Nostro divinitus collocati sumus, circumspicientibus Nobis eum, qui proximis Nostris curis de-

1 Cfr. Huyo de S. Victore: « Ego afUrmore audeo nihil ine unquam quod ad eruditionem pertineret contempsisse, sed inulta saepe didicisse, quae aliis ioco, aut deliramento similia viderentur. Memini me dum adhuc scholasticus essem elaborasse, ut omnium rerum oculis sublectarum, aut in usum venientium vocabula scirem, perpendens liben' rerum naturam illum non posso prosequi, qui earumdem nomina adhuc ignoraret... Sicut in virtutibus ita in scientiis quidam gradus sunt... Alia propter se scienda sunt, alia autem quamvis non propter se videantur nostro labore digna, quia tamen sine ipsis illa enucleate sciri non possunt, nullatenus debent negligouter praoterlrl. Omnia disce, videbis postea nihil esso superfluum. Coarctata scientia iucunda non est *:* *Eruditio didascal.* 6, 3: ML 176. 799-801. [Cfr. infra n. 17181.

• [Cfr. n. 1956).

mandatus est, orbem catholicum, existimare licet ex una parte quae et quam magnae sint animarum necessitates, ex altera autem quam non eis plurifariam Clerus, pro sua praesertim paucitate, sufficiat: difficultatesque ad eum rite supplendum, quae iam gravissimae aderant, quanto factae sint recentis belli damnis iacturisque graviores. Quod si omnibus, quot-quot divinae gloriae alienaeque saluti student, longeque ante alios sacris Pastoribus, permolestum accidat oportet, facile intelligitur Nos, cum omnium Ecclesiarum curam sustineamus, multo vehementius quam ceteros, eam ipsam oh causam anxios esse atque sollicitos. Itaque in exordio Pontificatus maximi nihil Nobis est antiquius, quam singulare quoddam studium ad rem tanti momenti conferre: praecipueque advocatam adhibere operam istius Urbani Consilii cuius est educationem doctrinamque sacrae iuventutis universae moderari. Novimus enim multa iam a decessoribus Nostris eodem Consilio, ut instrumento, usis peropportuno esse praescripta, (piae Nos et valde probamus omnia et Nostrae auctoritatis suffragio confirmamus: verum nonnulla ex iis sunt, quae omnino volumus eo vel impensius urgeri, tamquam sancto proposito maxime conducibilia. Quapropter ad te, dilecte Fili Noster, eiusdem sacri Consilii praefectum, has damus litteras, ut quemadmodum huius Nostrae tantae sollicitudinis in primis es particeps, ita ad ea significanda quae eamdem levare possunt, te ipso interprete utamur.

1592 Principio, quoniam sacri ordinis Ecclesiaeque rationes arctissime,
(1152) uti diximus, inter se cohaerent, non est dubitandum quin omni tempore satis hominum a Deo ad sacerdotium destinetur; alioquin necessaria in re Deus unquam dcesset Ecclesiae suae, quod nefas est dicere.

Quamquam hac ipsa in re, aeque ac in ceteris quae ad communem animarum salutem opus sunt, ea divinae providentiae lex valet, ut communes preces amplissimum locum habeant ad impetrandum. Apertum enim notumque omnibus est illud: *Messis quidem inulta, operarii autem pauci. Rogale ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam.* (*Mt.* 9, 37). Quoniam igitur huic officio optimus quisque satisfacere, Ecclesia praeeunto, consuevit, iam ut candidatorum ad sacra numerus accrescat, in primis servari cupimus optamusque quod in luris Canonici Codice ita praescriptum est: *Dent operam sacerdotes, praesertim parochi, ut pueros, qui indicia praebeant ecclesiasticae vocationis, peculiaribus curis a saeculi contagiis arceant, ad pietatem informent, primis litterarum studiis imbuant divinaeque in eis vocationis germen foveantP* Qui quidem, ubi maturum tempus esse indicaverint, suos alumnos studebunt sacro alicui Seminario tradere in disciplinam, ut in eis quod ipsi inchoaverint, rite perficiatur. Quod si huic rei tenuitas adolescent ulornm fuerit impedimento, nec sacerdotes sumptus suppeditare ipsi possint, bonorum animos excitent ad succurrendum, proposita rei tum sanctitate, tum etiam incredibili utilitate. Quo loco facere non possumus quin rogemus omnes, quicumque Ecclesiam diligunt, ut illud *Opus Vocationum Ecclesiasti-*

* Can. 1353 [cfr. u. 1452).

carum quod, pueris spei bonae et domi et apud Parochos et intra Seminariorum saepta sedulo adiuvandis, salubriter institutum eat, omni foveant studio atque promoveant.

1593 11153) Illud enimvero maximae Nobis est curae, modisque omnibus efficiendum est, quod decessores Nostri Leo XIII et Pius X saepius praecepe-runt, ut sacra Seminaria, nisi ad eam rem, cuius causa condita sunt, ne adhibeantur, id est ad sacrorum administros, ut oportet, instituendos. Quare non modo in eis locus esse non debet pueris vel adolescentulis, qui nullam ad sacerdotium praeferant propensionem voluntatis, — horum enim consuetudo clericis mirum quantum obesi — sed etiam cum pietatis exercitationes, tum ratio studiorum, tum ipsum gubernationis genus huc omnino spectent oportet, ut ad perfunctionem divini muneris accommodate alumnorum animi praeparentur. Haec esto Seminariorum omnium, nullo excepto, sanctissima lex; cui quidem si religiosius usque adhuc obtemperatum esset, tanta fere ubique non esset paucitas sacerdotum. Nam hoc est in proclivi, quae non congruenter suae propriae naturae regantur Seminaria, ca suum quidem retinere nomen, re autem vera societati civili multum prodesse posse, at sacro ordini vix aliquid aut omnino nihil proficere.

1594 (1154) Iam quomodo constituta esse oporteat Seminaria ut idonea existant sacerdotibus educandis, qui et a pietate et a doctrina bene instructi sint, non est Nobis in animo hic explicaro: dumtaxat nonnulla sunt, quae praecipue, ut maximi momenti et ponderis, cupimus, dilecte Fili Noster, universos sacrorum Antistites diligenter attendere.

Primum est de linguae latinae studio in litterariis clericorum ludis omni cura fovendo atque provehendo, quam linguam scientia et usu habere perceptam non tam humanitatis et litterarum, quam religionis interest. Etenim Ecclesia, ut quae et nationes omnes complexu suo contineat, et usque ad consummationem saeculorum sit permansura, et prorsus a sui gubernatione vulgus arceat, sermonem suapte natura requirit universalem, immutabilem, non vulgarem. Uniusmodi cum sit sermo latinus, divinitus provisum est ut is mirifico esset usui Ecclesiae docenti, idemque Christilidelibus doctioribus ex omni gente magnum ministraret vinculum unitatis; iis dando scilicet non solum unde, vel locorum intervallo digitinoti vel in unum locum congregati, facile inter se sensa mentis et consilia conferrent, sed etiam, quod maius est, unde, quae Ecclesiae matris sunt, altius cognoscerent et cum Ecclesiae capite artius cohaererent. Utraque do causa, ut cetera omittamus, liquet clerum, ante alios, latinae linguae perstudiosum esse oportere; neque enim hic laudes perse-quimur, quibus hoc commendatur loquendi genus, pressum, locuples, numerosum, maiestatis plenum et dignitatis quod miro dixeris comparatum ad serviendum Romani Pontificatus gloriae, ad quem ipsa Imperii sedes tamquam hereditate pervenerit. Quod si in quopiam homine laico, qui quidem sit tinctus litteris, latinae linguae, quam dicere *catholicam* vere possumus, ignoratio quemdam amoris erga Ecclesiam languorem indicat, quanto magis omnes clericos, quotquot sunt, decet eius-

dem linguae satia gnaros esse atque peritos! Horum profecto est latinitatem tanto tueri constantius, quanto a sapientiae catholicae adversariis qui saec. XVI Europae in una Fidei doctrina consensionem labefactarunt, acrius eam norunt oppugnatam. Quare — quod ipsum in *Iure Canonico* cautum est[3] — in litterarum ludis, ubi spes sacri ordinis adolescunt, accuratissime sermone latino volumus alumnos institui, hanc etiam ob causam, ne deinde, cum ad maiores disciplinas accesserint, quae latine utique et tradendae et percipiendae sunt, fiat, ut prae sermonis inscitia plenam doctrinarum intelligentiam assequi non possint, nedum se exercere scholasticis illis disputationibus, quibus egregie iuvenum acuuntur ingenia ad defensionem veritatis. Ita iam non continget, quod saepius dolemus fieri, ut nostri clerici sacerdotesque, cum haud satis operae litterarum latinarum studio dederint, neglectis Patrum Doctorumque Ecclesiae copiosis voluminibus, quibus Fidei dogmata exhibentur cum dilucide proposita tum invicte defensa, idoneam sibi doctrinae copiam a recentioribus petant auctoribus, in quibus fere non modo perspicuum dicendi genus et accurata disserendi ratio solet, sed fidelis etiam dogmatum interpretatio desiderari. Quae igitur Paulus Timotheum admonuit: *Formam habe sanorum verborum* ...(2 *T.* 1, 13). *Depositum custodi, devitans profanas vocum novitates, oppositiones falsi nominis scientiae, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt* (1 *T.* 6, 20 s.), haec, si unquam alias, his praesertim temporibus valent, cum varias errorum fallacias, scientiae nomine specieque obtectas, nimis multi usquequaque venditare consueverunt. Has autem quis detegere possit ac redarguere, nisi Fidei dogmatum probo sensum teneat vimque verborum quibus solemniter sunt expressa, denique nisi ipsum, quo Ecclesia utitur, sermonem calleat?

1595 (1155) Alterum in quo singularem Episcoporum vigilantiam requirimus, ad altiora adolescentis Cleri studia pertinet. Omnino quae hac de re sunt in *lure (Janon ico* providentissime statuta,[1] ea sancte inviolateque observari debent, si quidem consilium est sacerdotum parare copiam, qui tantae magnitudini muneris impares non sint. Confecto igitur litterarum curriculo, nostri alumni, ut sacrae Theologiae aptam praeparationem adhibeant, minimum biennio diligentissime in Philosophiae studio versentur. *Scholasticam* intelligimus Philosophiam, a sanctis Patribus Scholaeque Doctoribus quadam laborum continuatione naviter expolitam, ac denique opera et ingenio Thomae Aquisatis ad summum perfectionis gradum adductam, quam quidem decessor Noster illustris Leo XIII *Fidei propugnaculum ac velati firmum. Religionis munimentum* appellare non dubitavit? Profecto ipsius Leonis magna laus est Philosophiam Christianam, excitato Doctoris Angelici amore cultuque, instaurasse:[4]

[1] C1C can. 1364 (cfr. n. 1473],
[2] CIC can. 1365 8. (cfr. nn. 1475-14791.
[3] Litt. Encycl. *Ademi Patris,* 4 aug. 1879 (cfr. n. 909].
[4] [Cfr. u. 984. not. 1].

atque etiam sic indicamus, omnium rerum, quas in diuturno Pontificatu pro Ecclesia et pro societate civili utilissime gesserit, hod adeo fuisse caput, ut si cetera non adessent, haec una res satis esset ad tanti Pontificis nomen immortalitati commendandum. Itaque in primis sibi curae habeant, magistri Philosophiae in hac disciplina clericis tradenda non solum rationem seu methodum, verum etiam doctrinam et principia sequi sancti Thomae: idque eo faciant vel studiosius, quod sciunt nullum Ecclesiae Doctoren! *moSernistis* ceterisque fidei catholicae hostibus ita esse terrori ac formidini, ut Aquinatem.

Quod autem de Philosophia dicimus, idem est de sacrae Theologiae disciplina intelligendum. Nam, ut Sixti V verbis utamur: *Huius quidem tam salutaris scientiae cognitio et exercitatio, quae ab uberrimis divinarum Litterarum, Summorum Pontificum. Sanctorum Patrum et Conciliorum fontibus dimanat, certe semper maximum Ecclesiae adiumentum afferre potuit, sive ad Scripturas ipsas vere ct sane intelligendas et interpretandas, sive ad Patres securius et utilius perlegendos et explicandos, sire ad varios errores et haereses detegendas et refellendas; his vero novissimis diebus, gaibus iam advenerunt tempora illa periculosa ab Apostolo descripta, ct homines blasphemi, superbi et seductores proficiunt in peius, errantes et alios in errorem mittentes, sane catholicae Fidei dogmatibus confirmandis et haeresibus confutandis pernecessaria est.*[1] Etenim id quod efficit ut hoc disciplinae genus vim scientiae veri nominis habeat, in coque ut desideratissimus decessor Noster praeclare ait — *plena sit, quantum per humanam rationem licet, explicatio invictaque defensio traditae divinitus veritatis,* [2] nihil est aliud nisi Philosophia Scholastica, duce et magistro Aquinate, in usum ipsius sacrae disciplinae conversa. Hinc *apta illa et inter se nexa rerum et causarum cohaerentia, ille ordo et dispositio tamquam militum in pugnando instructio, illae dilucidae definitiones et distinctiones, illa argumentorum firmitas ct acutissimae disputationes, quibus hir a tenebris, rerum a falso distinguitur, haereticorum mendacia, multis praestigiis et fallaciis involuta, tamquam veste detracta, patefiunt et denudantur.*[3] Consequens est, non bone sacrae iuventuti consulere, qui omnem de Theologia institutionem, scholastica ratione neglecta, ad *positivam methodum,* ut dicitur, exigendam putent; multoque minus eos officio suo satisfacere, qui huius doctrinae magisterium non alitor exerceant, nisi ordinem seriemque dogmatum atque haeresum doctis disquisitionibus exsequendo. Illa enim positiva methodus necessario quidem scholasticae adiungenda est, sed sola non sufficit; cum bene comparari nostros oporteat ad Fidei veritatem non modo convincendam, sed illustrandam etiam ac defendendam; Fidei autem dogmata contrariosque errores ex ordine temporum recensere, ecclesiasticae quidem historiae est. non vero munus Theologiae.

[1] Bulla *Triumphantis Jerusalem* (II mart. 1588) í 10: BR S, 1009 s. (Cfr. n. 918].

[*] BENEDICTUS XV, Motu Proprio *Non multo post,* do Romana S. Thomae Academia, 31 dec. 1914: AAS 7, 6 s.

[•] Sixtus V, Bulla laud. *Triumphantis Jerusalem,* § 10; BR S, 1010. [Cfr. n. 919].

1597 (1157) Tertio loco, quod ad clericorum studia pertinet, qui, pro conscientia officii, ea moderetur, non is profecto praescriptiones luris Canonici negliget de Theologia *Pastorali:*l imo plurimum tribuet huic disciplinae, qua quidem proxime animarum quaeritur salus. Nec vero dumtaxat, quam sancte sint divina tractanda, praecipiet; sed praeterea quemadmodum sint maiore semper cum fructu hominibus applicanda. In quo ei erit temporum habenda ratio diligentissime. Multa eniin in populi diristiani mores rerum cursus induxit, patrum nostrorum inaudita temporibus: quae pernovisse hodie sacerdotem oportet, ut nova novis remedia malis in lesu Christi virtute reperiat, ct salutarem Religionis vim in omnes venas afferat humanae societatis.

1598 (1158) Denique scito, dilecte Fili Noster, admodum cordi Nobis illud esse quod pariter in luris Canonici Codice statuitur: *Si constitui Seminarium dioecesanum nequeat, aut in constituto Seminario conveniens institutio, praesertim in philosophicis ac theologicis disciplinis, desideretur, Episcopus alumnos in alienum Seminarium mittat, nisi Seminarium Interdicecesanum vel Regionale, auctoritate apostolica, constitutum fuerit*? In quo quidem optandum est ut Episcopi, quorum id refert, Apostolicae Sedis providentiam aestiment eique libentibus animis suffragentur. Quam multi enim sunt, qui vel moderatorum praeceptorumque inopia, vel fortunarum angustiis, vel alia de causa nequeunt adolescentes clericos, si quos habent maioribus studiis maturos, apud se curare, ut dignum est, instituendos! lis igitur, ut possent permagno sui muneris officio fungi, opportune haec Apostolica Sedes opitulata est, conditis, maxime per Italiam, in singularum regionum commodum, nonnullis Seminariis, iisque praesidum doctorumque nobilitate florentibus, unde sacerdotes exsisterent *ad omne opus bonum* instructi,3 panifique se devovere totos Dei gloriae animarumque saluti. Nos equidem id instituti genus, in quo sapientia aeque ac munificentia decessorum Nostrorum Pn X4 et Benedicti XV spectata est, cum sartum et tectum conservare volumus, tum etiam, quantum est in Nobis, omni ope in maius provehere.5 — At vero par est et consentaneum, sacrorum quoque Antistites, qui eius sint, regionis, cuius gratia Seminarium huiusmodi sit excitatum, debere omnes eidem pro virili parte prospicere. Quos quidem rogamus, ne inviti id faciant, quod non solum communis ab eis, sed propriae etiam ipsorum utilitatis ratio postulat. Etenim si reputaverint — quod res est — suam cuiusque causam hic agi, et Seminarium Interdioecesanum vel Regionale suarum cuique dioecesium Seminarii maioris instar esse, in quo ipsi eadem iura eadeinque officia singuli habeant, nihil sane, quod intelligant a se in eius bonum conferri posse, unquam recusabunt.

» CIC can. 1365, § 3 (cfr. n. 1176).
* Can. 1354, § 3 (cfr. n. 1455].
' Cfr. 2 *T.* 3, 17.
‘ [Cfr. nn. 1323-1325].
• Cfr. S. C. de Semin, et Stud. Univ. *Elenchus Seminariorum* (Romae 1934) 145-152. [Cfr. n. 1961].

1599 (1159) Haec habuimus, dilecte Fili Noster, ad te de clericorum institutione scribere. Iam istius, cui praees, Urbani Consilii erit curare, ut tum in sacris Seminariis Collegiisque clericorum, tum in magnis Lyceis et *fatuitatibus* seu doctorum ordinibus, quicumque eidem Consilio subiecti sont, ea diligenter ubique ad effectum adducantur. Eadem ipsa igitur, ex auctoritate Nostra, omnibus, quorum interest, tu significabis. Deprecante autem Virgine beatissima, Eius -Matre qui est *Sacerdos in aeternum (Hb.* 6; 7, 17), confidimus rem magno cum emolumento sacri ordinis. Dei miserentis gratia, successuram.

AAS 14. 119-458. Cfr. S. C. dei Seminari e delle Univ. degli Studi, *Ordinamento dei Seminaril* (Roma 1925) 30-35.

De Romana clericorum formatione

(Ex Serm. ad Pontificiae Universitatis Gregoriannc Professores et Alumnos, 21 nov. 1922).

1600 (U37) Mici carl giovani, studenti, alunni del Santuario — quanti titoli in queste sole parole, e non sono i soli — quanti motivi di predilezione, di intima consolazione, di radiose speranze! La vostra presenza Ci dico che la vostra suprema aspirazione, come quella dei vostri Pastori che qui vi inviarono, è la vostra formazione romana.

Che questa *romanità* che siete venuti a cercare in quella Roma eterna della quale 1! grande Poeta — non solo italiano, ma di tutto il mondo, perchè poeta della filosofìa c della teologia cristiana — proclamava Cristo *Romano)* si faccia signora del vostro cuore, cosi come Cristo ne è Signore. Che questa romanità vi possieda, voi e Popera vostra, cosi che tornando nei vostri paesi ne possiate essere maestri cd apostoli.

Ci pare che ben a ragione possiamo ripetere a voi le parole che Gesù già disse a Pietro: *Confirma fratres tuos (L.* 22, 32). Anche voi confermerete i vostri fratelli in quella fede che vi ha qui condotti, in quella romanità della qualo porterete loro più caro c più potente il palpito.

E ripeteremo ancora le altre parole evangeliche: *Euntes, docete omnes gentes* ***ijlt.*** 2S, 19). Venuti da tutte lo parti c rappresentanti di tutte le genti, tornerete alle vostre genti, porterete loro il saluto di Roma e l'amore di Roma. E lo accenderete sempre più vivo in loro questo amore, portando con voi la benedizione del Papa e con essa la benedizione dello stesso Gesù Cristo. L'amore a Gesù sarà in voi l'amore al Suo Vicario, a Pietro e al Suo Successore, chiunque Egli sia e comunque Egli si nomi, e questo amore voi porterete in tutte le opere vostre, per tutto le parti del mondo.

1601 fitta) ... E con voi siano benedetti questi uomini che vi sono maestri c guido. Di essi voi conserverete imperitura o sempre venerata la memoria, cosi come il Nostro memore pensiero ed affetto — e non solo in QUOBto momento, ma bene spesso - va ai venerandi uomini che dal vostro posto Noi stessi abbiamo negli anni lontani veduto, ascoltato» ammirato. La vostra riconoscenza per loro, o cari tigli, non è soltanto vostra, ma è anche Nostre.

l Dante, *Puro.* 32, 102.

1602 (1439) ... Il Venerabile Bellarmino,[1] levato così in alto e in tanto splendore, continuerà ad essere più che inai quel grande maestro, quel grande controversista ed apologeta della dottrina cattolica che è sempre stato. Egli col suo aspetto, colla sua memoria rinnovata, e col suo esempio, continuerà sempre più intensamente (inolia apologia che riusci in ogni tempo la più ethcace di tutte nello spettacolo di una vita tutta consacrata alla scienza e alla fede, all'amore della scienza e della fede.

ft la stessa apologia che voi, o giovani, cominciate a scrivere non sulla carta e con fuggitivi caratteri, ma con la vita, e della qualo i vostri maestri vi danno luminoso esempio, poiché in questa consacrazione della vita alla scienza e alla fede sta la migliore risposta alla domanda che tanto spesso si ripete: *possono la scienza c la fede stare insieme e darsi la mano i*

OR 23 novembre 1922; *Acta Romana S. I.* 3 (1919-1923) 430 s.

De bonae spei adulescentibus in Seminaria quamprimum excipiendis

(Ex Epist. *Quod novas* ad Episcopos Roipublieae de Venezuela, 25 apr. 1923).

1(103 (1173) IU primum omnium, venerabile^ fratres, efficite, ut, quibus in adulescentulis divinae vocationis semina deprehenderitis, ii non modo ad pietatem accuratius informentur, sed etiam in Seminaria dioecesana quamprimum excipiantur. Quae quidem Seminaria ut sint, quemadmodum esse debent, domicilia ad rectam sanctamque adulescentium institutionem undique bene instructa et comparata, ea, quam optime fieri poterit, ordinetis oportet et locupletetis.

AAS 15, 276.

De Thoma Aquinate sacrae inventati studiorum duce habendo

(Ex Litt. Encycl. *Studiorum Ducem,* 29 iun. 1923).

1604 (1174) Studiorum Ducem sacrae inventati in maioribus disciplinis haud ita pridem per Apostolicam Epistolam [3] Nos, *luris Canonici* statuta confirmantes, habendum esse ediximus Thomam Aquinatem.

...Leviter adumbratis magnis Thomae virtutibus, iam non dilficile intelligitur eiusdem praestantia doctrinae; cuius quidém in Ecclesia mirum quantum valet auctoritas. Profecto Nostri decessores tamquam uno oro semper eam laudibus extulerunt. Ipso etiam tum vivo, Alexander IV ita perscribere non dubitavit: *Dilecto filio, Thomae dc Aquino, viro*

[1] Idem Sumniua Pontifex hunc fortissimum catholicae veritatis propugnatorem die 13 inai. 1923 *Beatorum* numero adseripsit, dio 29 iun. 1930 in allium *Sanctorum* retulit, die 17 sept. 1931, cx Sacrorum Rituum Congregationis consulto, *Universalis Ecclesiae Doctoran* declaravit. — AAS 15, 269-275; 22, 2935-2955. 593-603; 23, 433-438.

[*] *Officiorum omnium,* 1 aug. 1922; [cfr. nn. 1595 s.].

utique nobilitate generis et morum honestate conspicuo ac thesaurum litteralis scientiae per gratiam Dei assecuto.[1] Postquam autem e vivis excesserat, eius non solum virtutes sed doctrinam etiam consecrare visus est Ioaxnes XXII, cum, ad Patres (ardiñales verba faciens, memorabilem illam edidit in Consistorio sententiam: *Ipse plus illuminava Ecclesiam quam omnes alii Doctores-, in cuius libris plus proficit homo uno anno quam in aliorum doctrina toto tempore vitae ŝuae.*

Cum igitur hic intelligentiae scientiaeque, humana maioris, existimatione floreret, eum Purs V in sanctorum Doctorum numerum rato *Angelici* titulo adseripsit.[3] Ceterum Ecclesiae de hoc Doctore opinionem maximam quid tam aperte indicat quam quod Patres Tridentini duo dumtaxat volumina, *Sacram Scripturam* et *Summam Theologicam,* sibi consiliantibus patere super altare reverenter proposita ŵoluerunt? Atque in hoc genere, ne persequamur ex ordine omnia Sedis Apostolieae documenta, quae innumerabilia sunt, feliciter nostra memoria contigit ut, Leonis XIII auctoritate et instantia. Aquinatis disciplina revivisceret; quod quidem illustris decessoris Nostri promeritum tanti est, ut, quemadmodum alias diximus, si multa praeclara sapientissime ah eo constituta gestave non essent, ad immortalem Leonis gloriam hoc unum sufficeret.' Iisdem mox vestigiis ingressus est sanctae recordationis Pontifex, Pius X, praesertim Motu Proprio *Doctoris Angelici.* in quo illud praeclare dictum: *Post beatum exitum sancti Doctoris nullum- habitum est ab Ecclesia Concilianb in quo non ipse cum doctrinae suae opibus interfueritA* Proxime autem, Benedictus XV. decessor Noster desideratissimus, plus semel id ipsum sibi placere profesôus est: cui dandum est laudi quod *luris Canonici Codicem* promulgavit, tibi, Angelici Doctoris *ratio, doctrina et principia* plane consecrantur.[8] Nos vero haec tanta divinissimo ingenio tributa praeconia sic probamus ut non modo Angelicum, sed etiam *Communem* seu universalem Ecclesiae Doctorem appellandum putemus Thomam,[9] cuius doctrinam, ut quam plurimis in omni genere litterarum monumentis testata est, suam Ecclesia fecerit.

1605 (1175) ... Intueantur oportet sanctum Thomam nostri praesertim adolescentes, magharnnique virtutum decora quae in eo elucent, diligenter imitando consedentur: ante omnia humilitatem quod est spiritualis vitae fundamentini et castimoniam. Discant al» homine summi ingenii

[1] Epist. *Delectabile Nobis* ud Universitatis Parisiensis Cancellarium, 11 mart. 1256: *i:>tlhir. O,* ⁄ˈ i Iu»hi 1739) 298.

[•] Allocutio hab. in Consistorio an. 1318, in: I'i/a S. *Thomae Aq.* 81, apud Bollano. *Ada Sanet.* die 7 mart.

[1] Bulla *Mirabilis Deus,* 11 apr. 1567: BR 7, 564.

[4] Cfr. J. J. Berthier, S. *Thomas Aq. ‹ Doctor Communis Ecclesiae.* 1 (Romae 1914) 312-315. [Cfr. n. 923].

[4] Epist. Ap. *Officiorum omnium,* 1 aug. 1922: [cfr. n. 1595).

[•] d. d. 29 iun. 1911; [cfr. nn. 1326-1331).

[’] AAS 0, 339.

[•] Can. 1366, 4 2 (cfr. nn. 1478. 1608).

[•] Cfr. Bertuier, Op. laud. pp. 1v-1xviî.

summaeque doctrinae, cum omnem tumorem animi horrere, tum submissione supplici divini luminis copiam suis conciliare studiis; discant, eodem magistro, nihil tam vigilanter quam voluptatis blandimenta refugere, ne scilicet ad sapientiam contemplandam caligantes mentis oculos adiiciant. Nam quod ipse vivendo praestitit, ut diximus, sic confirmat praecipiendo: *Si quis abstineat a delectationibus corporalibus ut liberius vacet contenípiationi veritatis, perlinet hoc ad rectitudinem rationis.*[1] Quare divinis admonemur Litteris: *In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis (Sap.* 1, 4). Itaque si Thomae pudicitia tum cum in extremum discrimen adductam vidimus, cecidisset, verisimile est nequaquam Ecclesiam suum Doctorem Angelicum habituram fuisse.

1606 (1176) Quandoquidem igitur videmus, corruptelarum illecebris deceptos, iuvenum plerosque iacturam maturrime facere sanctae puritatis, seque dedere voluptatibus, Nos, Venerabiles Fratres, vehementer vobis auctores sumus ut *Militiae Angelicae* societatem, castimoniae Thomae praesidio conservandae custodiendae conditam, usquequaque, praecipue in sacrorum alumnis propagetis:[2] indulgentiae autem pontificalis munera, quibus a Benedicto XIII aliisque decessoribus Nostris cumulata est,[3] equidem confirmamus. Et quo facilius animum quis inducat huic Militiae dare nomen, iis qui eam participant facimus potestatem, loco cinguli. gestandi suspensum collo sacrum numisma, cuius in adversa parte imago expressa sit sancti Thomae cum Angelis ei zonam accingentibus, in aversa Dominae, Nostrae Reginae, Sacratissimi Rosarii.

1607 (1177) Quoniam autem sanctus Thomas omnium scholarum catholicarum rite est patronus ‡constitutus,[4] is qui utramque sapientiam, ratione quaesitam divinitusque inditam, mirabiliter in se, ut diximus, coniunxit; qui difficillimis nodis expediendis ieiunia precationesque fere adhibuit,[5] qui instar omnium librorum lesu Christi Crucifixi imagine usus est; idem, inquimus, sacrae iuventuti sit documento, quemadmodum in studiis optimis recte magnoque cum fructu se exerceat.

1608 (1178) ... Nos autem, quae et decessores Nostri in primisque Leo XIII[6] et Pius X[7] decreverunt et Nosmet ipsi anno superiore mandavimus,[8] ea omnia volumus sedulo attendant inviolateque servent ii praesertim quicumque in clericorum scholis maiorum disciplinarum magisteria obti-

[1] *Summa Theol.* 2, 2 q. 152, a. 2.

[2] De erectione *Militiae Angelicae* in Seminariis cfr. S. C. CONCILII Rescriptum *Procurator Generalis O. P.,* 9 ian. 1025: *Analecta Ord. Praed.* 17 (1925-26) 50.

[3] Cfr. *Summarium Indulgentiarum et Indultorum Confratcrnitatis* • *Militiae Angelicae* • seu *Cinguli S. Thomae,* a S. Poenitentiam A Apost. adprobatum die 26 febr. 1923: *Analecta Ord. Praed.* 1« (1023-21) 364-367.

[4] per Litt. Ap. *Cum hoc sit,* 4 aug. 1880: *Leonis XIII Acta* 2, 108-113.

[5] [Cfr. n. 934].

[6] Litt. Encycl. *Aeterni Patris,* 4 aug. 1879 [cfr. nn. 900-934].

[7] Motu Proprio *Doctoris Angelici,* 29 iun. 1914 [cfr. nn. 1326-1331].

[8] [Cfr. nn. 1505 s.].

nent. lidem vero sibi persuadeant tum se suo officio satisfacturos itemque exspectationem Nostram expleturos esse, si cum Doctorem Aquinatem, scripta eius diu multumque volutando, adamare coeperint, amoris huius flagrantiam cum alumnis disciplinae suae, ipsum Doctorem interpretando, communicent, idoneosque eos reddant ad simile studium in aliis excitandum.

Scilicet inter amatores sancti Thomae, quales omnes decet esse Ecclesiae filios qui in studiis optimis versantur, honestam illam quidem cupimus insta in libertate aemulationem unde studia progrediuntur, intercedere, at obtrectationem nullam, quae nec veritati suffragatur et unice ad dissolvenda valet vincula caritatis. Sanctum igitur unicuique eorum esto quod in Codice luris Canonici praecipitur ut *Philosophiae rationalis ac Theologiae studia et aluntnorum in his disciplinis institutionem proiessores omnino pertractent ad Angelici Doctoris rationem, doctrinam et principia, caque sancte teneant;* [1] atque ad hanc normam ita se omnes gerant ut eum ipsi suum vere possint appellare magistrum. At ne quid eo amplius alii ab aliis exigant, quam quod ab omnibus exigit omnium magistra et mater Ecclesia: neque enim in iis rebus, de quibus in scholis catholicis inter melioris notae auctores in contrarias partes disputari solet, quisquam prohibendus est eam sequi sententiam quae sibi verisimilior videatur.

... Praeterea faciendum est, ut apud sacra Seminaria ceterasque domos clericis instituendis hoc toto temporis spatio [2] aliqua celebris de philosophia aliisque gravioribus disciplinis disputatio in honorem Angelici Doctoris habeatur. Atque ad agendum posthac ita festum diem sancti Thomae, quemadmodum patrono omnium scholarum catholicarum dignum est, volumus cum diem studiosis esse feriatum, eumque non tantum solemni sacro, sed etiam — saltem in Seminariis et apud Religiosorum familias — eiusmodi disputatione celebrari, quam modo diximus.[3]

AAS 15, 309. 313 s. 320-325.

De Sanctissima Eucharistia clericalis pietatis fonte locupletissimo

(Ex Serai, ad Font. Seminarli Romani alumnos, 10 iul. 1923).

La vita dol Seminario, durante l'anno scolastico, ò vita ben regolata ed equamente distribuita fra la pietà o la scienza: o sta bene. Ma benchò non possa dirsi che la pietà e la scienza stiano allo stesso livello, dovendosi riconoscere alla prima la propria eccellenza e superiorità, tuttavia per il sacerdote, destinato a diventare il maestro del popoli e la luce

[1] Can. 1366, § 2. — Cfr. can. 589, § 1.
[2] 1. o. sexto anno saeculari vertente a Sanctorum caelitum honoribus Thomae Aquinati a loHANXE XXII (Const. *Redemptionem misil,* IS lui. 1323: BR 4, 302-30S) decretis.
[3] [Cfr. n. 2007).

della terra l non basta. La scienza illumina la pietà, specialmente la scienza sacra, alla quale si dedica il sacerdote, poiché se qualsiasi scienza, cioè ricerca della verità, eleva la mente, (pianto più la scienza del sacerdote, sacra pcrToggetto, per il line, per i mezzi di cui dispone) Alla sua volta la pietà ret tamente intesa, che è cognizione e culto liliale verso Dio nostro padre, se viene sinceramente praticata, feconda, illumina, dirige hi scienza. Qtflndl pietà e scienza, nonché escludersi, si aiutano e si sublimano a vicenda. Ma durante le vacanze lo studio riduce le sue esigenze, ed é giusto, perché *l'arco troppo teso* x/ *spezza;* non egualmente però deve avveniri? della pietà; anzi, siccome pietà e studio devono equilibrarci, avendo dato nel corso dcll'anno scolastico più tempo allo studio c minore alla pietà, nelle vacanze devono invertirsi le parti, dovendosi risarcire, se tosse il caso, le perdite che la pietà avesse subito.

1611 (1441) Questa pietà, consistente nel liliale amore verso Dio, si manifesta in modo tutto particolare con l'assistere ai divini misteri, con l'unione a Gesù Eucaristia, poiché, quando vive Gesù in noi, tutto prende vita novella: l'individuo, la famiglia, la società ...

L'orientamento della società verso l'Eucaristia deve essere capitanato e diretto dal sacerdote, che solo ha ricevuto il sublime potere di operare la più stretta unione dcU'aniina con !Ho. Il prete zelante però deve formarsi in Seminario o alla sua formazione gioverà sommamente il dirigere le azioni tutte della sua giornata ad una continua preparazione c ad un perenne ringraziamento a Gesù Sacramentato. Per tal modo l'Eucaristia sarà il mezzo più efficace nella formazione del santo e pio prete, del prete deU'Eucaristia.

Sursum Corda 6, 8 (Pont. Seminario Romano Maggiore, 1 agosto 1923) 3 s.

De veritatis luce cum puritatis candore deque pietatis momento

(Ex Scrm. ad Seminariorum Mediolanensium Superiores, Professores, Alumnos, 28 sept. 1923).

1612 (1442) Non farà meraviglia se il Papa ' bibliotecario • cominci col parlarvi di libri, rivolgendovi la medesima parola cioè che San Paolo nella prima e nella seconda Epistola al suo prediletto Timoteo, pronuncia quando insiste sullo studio: *Attende libi et doctrinae; insta in illis. Hoc enim faciens el teipsum salvum facies et eos qui te audiunt* (1 7'. 4, 1G). Non vi farà meraviglia, dico, che un Papa il quale non ha inaridito il cuore suo sui libri, ripeta a voi la parola deU'apostolo: *Affcr libros, membranas; attende doctrinae* (2 7'. 4. 13; l *T.* I. 16).

Figliuoli nostri, amate la scienza. Avete udito più volte questa parola di invito alla quale è impossibile sottrarsi, anche per non Incorrere la tremenda minaccia del Signore: *Quia repulisti scientiam, ego repellam le (Os.* 4, 6). Voi dunque accettatela e seguitela. Intendiamo anzitutto la scienza ordinata alla salvezza eterna, quella scienza coltivando la quale salverete voi stessi e quelli che da voi aspettano la parola della salvezza, la scienza della virtù, la scienza della verità, la scienza della santità: quella scienza che si leggo anzitutto nel libro del libri che è il cuore stesso di Dio, e in quell'altro libro di cui sono pagine i Santi, imitatori ed attuatovi della dottrina di Dio.

Dopo questa prima e fondamentale scienza, coltivate anche le altre, che, (piante più ne potrete raggiungere, tanto sarà meglio. l corsi del *Ginnasio* e del *Liceo* vi mettono a contatto di una quantità di scibile, di altro genero che non sia quello dello scienze sacro. Non per questo voi dovrete trascurarlo. Voi vedrete in appresso – come tante volte lo abbiamo veduto Noi stessi stando in mezzo al mondo, in posizione talvolta ('minente e di gravo rospoiLsabilita — voi vedrete che tutto ciò può servire alla gloria di Dio e che talvolta quello

l Cfr. *MI.* 5, 13 s.; 28, 19 s.

che era sembrato una inezia, una briciola di sapero, può valere — si può ben dire — la saluto di un'anima. Voi dunque non deprezzate nulla di quanto la Provvidenza vi mette a portata di mano, di modo clic possiate constatare un giorno di avere sovrabbondato nel sapere, piuttosto che di averlo trascurato.

Ma innanzi tutto siano vostro primo &more le scienze sacre. A un militan? — e con tanta maggior ragione quanto piti e elevato in grado — si (hiede che conosca l'arte della guerra, a un ingegnere si chiedono conoscenze tecniche propri» della -ma profr.—ione: a nn sacerdote si ha ragione di chiedere anzitutto la scienza delle co-c divine, la -cienza dia quale hanno diritto i popoli, ha diritto l'ultimo dei fedeli. In scienza che salva le anime.

1513 1443) Ma questa scienza, figliuoli carissimi, non può sussisterò da ŏla. Essa richiede le migliori c le più intatte energie dull'anima vostra. E perciò e necessario che all'amore per lo scienze sacre e pur tutte le scienze voi congiungiate l'amore per la purezza dall'anima vostra.

Amate la scienza e amate la purezza, poiché di tutte le scienze può dirsi in certo muso quello che lo Spirito del Signore afferma della sapienza: *In malerolam animam nan introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis (Sap.* 1.4). (é una sovrana ed ascosa corrispondenza tra la luce della verità e il candore della pun zza. ('orne la purezza e il misterioso farmaco che conserva le migliori energie della vita, cosi essa è il segreto per raggiungere più speditamente la verità, c la luce che meglio rischiara gli orizzonti dello -cibile e che con il suo camion» dà un riverbero che disperde le tenebro di molti errori.

Fate dunque che la purezza sia il dono da voi più insistentemente implorato da Dio. Un dono tale Egli ve lo ha già dato in parte, perchè esso è il dono clic accompagna inseparabilmente quello della vocazione. Ma se al principio è un dono, esso poi diventa un dovere e una condizione del vostro stato, una di quelle condizioni che domandano la più fedele cooperazione, quella coopcrazione che Iddio ha il diritto santissimo di richiedere a quelle anime a cui ha rivolto un invito tanto sublime.

1614 (1444) Amate la scienza, amate la purezza. Ma ecco che da voi chiediamo un altro amore: amate la pietà. E questo vi chiediamo non tanto perche San Paolo ha detto che la *pietà é utile a tutto,*l quanto per il motivo che la rende tale. E non si tratta di una utilità -icondaría, ma di una utilità fondamentale, come per i corpi nostri l'aria. Uatmosfcra. sono talmente utili che senza di esse è impossibile sostenere la vita. In questa misura è utile, cioè necessaria, indispensabile la pietà, parte di quella virtù regina che sopravvive anche nella vita eterna, senza la quale nulla è tutto il resto, e con la quale tutto il resto si santifica, cioè la rarità.l La pietà è la perfezione della carità: essa ci rende liliali verso Iddio, ci fa benigni verso il prossimo; essa ci insegna la preghiera, espressione, esercizio di quella pietà liliale per la quale Gesù ci insegnava a din»: *Padre nostro che sci nei ĕieli*

Senza la pietà la scienza diviene vanità, e la purezza stcs»sa diviene superbia che inorgoglisce lo spirito;l senza la pietà la fortezza è dura, l'umiltà diventa debolezza, l ubbidienza servilità. È la pietà eia» dà a tutte le virtù il giusto valore, perchè ci mette nel vero rapporto verso Iddio u verso il Prossimo, tìgli di Dio e fratelli del Prossimo.

Ecco <lunque o dilettissimi tigli le tre parole che vi avevamo riserbato, le tre raccomandazioni cho vi facciamo con tutta la nostra premura paterna, *Vamore alla scienza, rumore (dia purezza, Vamare alla pietà.* Ciò facendo \i ripeteremo ancora con UApostolo — salverete voi stessi e quelli cho vi ascoltano?

OR 30 sept. 1923.

l l *T.* i. 8.
' Cfr. I C. 13, 1-13.
l Iff. 6, J.
• Cfr, l *C.* 8, 1.
l l *T.* 4. 16.

De clericorum reverentia et amore erga Sacram Scripturam

(Ex Epist. Supremae S. C. S. Officii *lam pluribus,* ad Moderatorem Supremum Societatis Presbyterorum a S. Sulpitio, 22 dec. 1923).

1615 (1180) Ipsa [Ecc/orta] enim vehementer cupit ut ii. qui in spem alturis succrescunt, revotentiam ac amorem altlssimum erga Sacram Scripturam concipiant, itu ut, sacerdotio aucti ct vincam Domini ingressi, experimento noscant quam sit *utilis omnis Scriptura divinitus inspirata ad docendum. ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustilia, id perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.* (2 *T.* 3, 16 s.).

AAS 15, 619.

De multiplici virtute a clericis animo magno fortique acquirenda

(Ex Senn. ad Pont. Seminarii Romani alumnos, 28 dee. 1923).

1616 (1115) Il giorno è opportuno: il giorno dei santi Innocenti. Badate bene» figliuoli miei, badato attentamente a questa coincidenza, perchó bellissima; considerate un ṗò profondamente come nella Chiesa i gigli si tingano di sangue: gigli di purezza u sangue di martirio, purezza di vita e generosità nella più alta espressione della parola. Eccovi adunque duo virtù, che dopo la carità, *che è vincolo di perfezione,'* sono lo sostenitrici di ogni santità, di ogni altezza spirituale; ecco ancora due grandi contribuzioni vostre alla grazia grande della vocazione, che Iddio vi ha concesso: purezza e generosità.

1617 (1116) Vi è necessaria la purezza di vita, perchè *beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt, (Mt.* 5, 8) e bisogna che voi vediate Dio, non soltanto negli splendori sempre misteriosi della Fede, ma dovete cercar di vederlo nella vostra vita quotidiana, nel vostri studi: nel vostri primi studi: nella vostra Filosofia, nella vostra Teologia e in tutte lo scienze poste al servizio di queste. Voi dovete cercar di vedere Dio quanto più luminosamente possibile, quanto più da vicino che vi è dato, essendo questa una somma necessità, perchè col sacro ministero dovrete mostrare Dio agli altri, dovrete additare agli altri la via che a Dio conduce: e come potrete farlo, se voi non la conoscete?

1618 (1117) Anzitutto adunque gigli di purezza, c poi spirito di martirio. Ci vuole questo spirito di martirio, perchè senza un po' di generosità nulla si conchiude. Il martirio di sangue non è necessario a tutti, anzi a pochi è data la grande grazia di compiere il più magnifico atto concesso a una creatura ragionevole, di dare la vita per la verità c per la giustizia; ma se questo non è necessario a tutti e non è a tutti possibile, è però necessario per tutti, almeno in una certa misura, lo spirito di martirio.

L'esperienza che avete fatto nei pochi anni di Seminario vi avrà persuasi che senza generosità nel vincersi, nel sacrificarsi, nel mortificarsi, non vi è pili disciplina, non vi u più ordine, pur tanto necessari. La necessità di questa virtù si rivela in ogni azione: ci vuole generosità per studiare c per osservare puntualmente la regola; ma la generosità è soprattutto necessaria per tare quello che dovete con una certa abbondanza. Non dovete lesinare mai. dovete usare larghezza in tutto: nella disciplina, nello studio, nel divertimento: si, puro nel giuoco dovete essere di cuore generoso, recandovi con gioviale trasporto. Nostro Signore, infatti, è venuto al mondo, *ut vitam habeant, et abundantius habeant {f.* 10, 10); è

venuto per darci, non una piccola vita rachitica c misera, ma per darci la pienezza della vita, l'abbondanza «lolla vita; dovete quindi essere abbondantemente buoni, e attendere a tutti i vostri doveri, e sopratutto alla pietà c allo studio, con cuore sempre più largo.

1619 (1448) Pietà c studio: non sappiamo quale di questo due cose raccomandarvi di più. quale preferire, perchè, so esse s'intendono come vanno intese, lo stadio diventa pietà e la pietà studio. Quando si attende allo studio con la mente rivolta a Dio, all'altare, alla vocazione, lo studio diventa sublime preghiera; e la preghiera, intesa come unione con Dio, come penetrazione in Dio, diventa un occuparsi più intimamente di Dio per meglio conoscerlo, diventa uno studiarsi di entrare nel cuore e nello spirito di Dio pcr farlo entrare nello spirito nostro, diventa nobile studio.

1620 (1449) Perciò, figliuoli dilettissimi, vogliamo che con generosità e con quella penetrazione che è tutta propria della purezza, voi studiato e preghiate. Purezza, generosità, pietà, studio, son tutte cose di prima necessità, nessuna è superflua; se vi mancasse una -ola di queste virtù tutto mancherebbe, cd è proprio il caso di diro: *Bonum ex integra causa, malum ex quolibet defectu.*

Sursum Corda 7, 2 (Pont. Seminario Romano Maggiore, l febbraio 1924) 4 s.

De Sacra Scriptum reverenter pieque tradenda et discenda

(Ex Epist. S. C. de Semin, et Stud. Univ. *Suprema Sacra Congregatio,* ad Rutos Episcopos, 25 ian. 1924).

1621 (1181) Sacrae Scripturae studium ad eas leges dirigatur, quas extremis praesertim temporibus statuerunt Summi Pontifices: Leo XIII? Pius X? Benedictus XV.3

Ex his legibus unam vel alteram, utpote maximi momenti et ponderis, iuvat recensere. Ac primo quidem ut ad huius magisterii munus ii tantum deligantur, qui et peculiarem, eamque rectam, in Sacrae Scripturae scientia institutionem nacti sint, et solida tum philosophica tum theologica doctrina emineant. -Magistri, sic diligenter electi, sollemne sanctumque habeant nunquam a *communi doctrina* et *Ecclesiae traditione* vel minimum discedere; decisiones Pontificiae Commissionis Biblicao plurimi faciant, easque explanent diligentissime; *vera* scientiae huius *incrementa,* quaecumque recontiorum scientia peperit, in rem suam convertant, sed *temeraria novatorum commenta* negligent, omnemque interpretationem ut ineptam et falsam reiiciant. quae vel inspiratos auctores inter se quodammodo pugnantes facit, vel doctrinae Ecclesiae adversatur/

l Litt. Encycl. *Providentissimus Deus,* 18 nov. 1893; Litt. Ap. *Vigilantiae,* 30 oct. 1902. [Cfr. n. 1574].

l Litt. Ap. *Scripturae Sanctae,* 23 febr. 1904; *Quoniam in re biblica?* 27 mart. 1906; Motuproprio *Praestantia,* 18 nov. 1907; Litt. Ap. *Vinea electa,* 7 mai. 1909. [Cfr. n. 1574].

l Litt. Encycl. *Spiritus Paraclitus,* 15 sept. 1920. (Cfr. n. 1574].

‹ [Cfr. nn. 1574 s.].

1622 (1182) Omnes autem Alumni et Administri Ecclesiae, prae oculis habentes salutare illud monitum, a piissimo Auctore libri *De Imitatione Christi* traditum, nempe quod *omnis Scriptura Sacra eo spiritu debet legi, quo facta* est,[1] ad Sacras Litteras adeant semper sensu quodam *reverentiae* et *pietatis* allecti; nequaquam enim ipsarum intelligentia salutariter, ut opus est, patere potest, nisi remota scientiae terrenae arrogantia, studioque sancte excitato eius, quae *desursum est,* sapientiae.[2]

Haec si fuerint praestita, Sacrorum alumni ex Divinae Scripturae studio non modo maximam colligent utilitatem ad catholicum dogma tuendum ac vindicandum, verum etiam sibi acquirent, *supereminentem* illam *lesu Ohristi scientiam,*[3]*qua perfecti evadant verbi divini administri, *ad omne opus bonum* instructi?

Ex Archivo S. C. de Semin, et Stud. Cniv.

he relatione circa Seminariorum statum singulis trienniis ad S. C. de Semin, et Stud. Univ, mittenda

(Decret. S. C. de Semin, et Stud. Univ. *Quo uberiore.* 2 febr. 1921).[1]

1623 (1183) Quo uberiore cum fructu S. Congregatio de Seminariis et Studiorum Universitatibus munere suo gravissimo perfungi valeat, omnino nccesse est ut de Seminariorum statu ac conditione saepe ct accurate certior dat.

Itaque, de mandato Ssxiii D. N. Pu Pp. XI, Sacra eadem Congregatio quao sequuntur decernit:

1. Omnes locorum Ordinarii tenentur, singulis trienniis, relationem Sacrae huic Congregationi facere super Seminarii statu, secundum formulam praesenti decreto ädiectain.

2. Ordinarius qui Seminario praesit Intcrdioecesano vel Regionali.[7] de eo etiam, hurta quaestiones in formula positas» referat.

3. Triennia sunt fixa ct computantur a dic ǂ Januarii huius anni 1921. In hoc primo triennii anno relationem exhibere debent Ordinarii Italiae, (fallino, Hispaniae Insularumque adiacentium; in altero, ceteri Europae Ordinarii: in tertio Ordinarii Ainericac universi.

Et ita per vices continuas singulis quao sequentur trienniis.

1. Relatio lingua latina conscribenda est. et ab ipso Ordinario subsignanda, adieetis die, mense ct anno quibus data fuerit.

5. In relatione danda, responderi debet accuratect plene ad singulas quaestiones quao In formula ponuntur.

6. Si, duranto triennio quod relationem sequetur, textus quidam praelectionum cursus Philosophiae. Theologiae, S. Scripturae. luris Canonici, mutetur, id statini ad S. liane Congregationem referatur.

[1] *De imit. Chr.* 1. 5, 1.
[1] [Cfr. n. 1575].
• Cfr. *E.* 3, 19.
• Cfr. 2 *T.* 3, 17.
• [Cfr. nn. 1254. 17521.
• Cum fonnula, de qua ût sermo, opportunis immutationibus facile sit obnoxia, omittitur.
[7] [Cfr. nn. 1985-1993].

i

7. Praesenti decreto nihil derojçatur de lege relationi- -upcr Seminario S. Congregationi Consistorial! exhibendae, quum ad eamdem S. Congregationem de statu dioecesis, ad normam can. 310, debet referri.

AAS 17, 517 S.

De Seminariorum bonis augendis tuendisque

(Ex Convent, cum Bavaria, 29 mart, 1924)?

1624 (1193) Art. 3. - § 1. Die Ernennung oder Zulassung der Professoren oder Dozonten an den theologischen Fakultaten der Universitâten und an den philosophise!!-theologischen Hochschulen, sowie der Religionslehrer an den hoheren Lebranstalten wird staatlicherseits erst erfolgen, wenn gegen die in Aussicht genommenen Kandidaten von dem zustandigen Diozesanbisebofe keine Erinnerung erhoben worden ist.

§ 2. Solite einer der genannten Lehrer von deni Diôzesanbischofe wegen seiner Lebre oder wegen seines sitt lichen Verhaltens ans triftigen Gründen beanstandet werden, so wird die Staatsregierung unbeschadet seiner staatsdienerliehen Redite alsbald auf andere Weise fùr einen entsprechenden Ersatz sorgen.

1625 (11194) Art. I. - § 1. Der I'nterrieht an den theologischen Fakultaten der Universi! iiten und an den philosophiscli-t heologisehen Hochschulen muss den Bediirfnissen des priesterlichen Berufes nach Massgabe der kirchlichen Vorscbriften Rechnung tragón.

1626 (1195) Art. 10. - § 1, *h)* Der Bayerische Staat wird an die bestehenden. nach den Bestimniungen des *Codex luris Canonici* eingerichteten Knaben- und Priesterseminare angomesseno Zuschusse leisten.

1627 (1196) § 4. Die Guter der Seminarien ... werden innerhalb der Schranken des fùr allo geltenden Gesetzes gewahrleistet und konnen ohue Zustimmung der zustandigen kirchlichen Obrigkeit nicht veraussert werden. Die Kirclie hat das Recht neues Bositztum zu erwerben und als Eigentum zu haben. Dieses so erworbene Eigentum soli in gleieher Weise unverletzlich soin.

AAS 17, 43. 49 8.

‘ [Cfr. n. 1895].

Dp Divinarti hi Litterarum magisteriis

(Ex Motu Proprio *Bibliorum scientiam,* 27 apr. 1924).

1628 (1197) Bibliorum scientiam quanti Ecclesia Dei perpetuo fecerit, vel scripta testantur, a Christianae religionis primordiis usque adhuc, ad fidem docendam tuendamque edita. Libris enim sacris, altero divinae revelationis fonte, haud secus ac traditis sine scripto doctrinis, quicquid de Deo. de Christo hominum Redemptore, de nativa Ecclesiae constitutione deque morum disciplina scimus, innititur id omne ac fulcitur. Quamobreni rei biblicae studia tanto plus viguerunt, quanto oportuit acrius aut veritatem inlustrare aut errores inimice infesteque in Christi divinitatem inque Ecclesiam prolatos refellere; acatholicis autem et rationalistis eo usque temeritatis audaciaeque progressis, ut ipsam Scripturae Sanctae auctoritatem atque ab errore immunitatem appeterent, iam nostris necesse fuit, magna sanae eruditionis copia instructis, in certamen descendere, ut divinum Caelestis Sapientiae donum a falsae scientiae commentis defenderent.

1629 (1198) In qua quidem palaestra si omnes ex utroque clero alumni, per saerorum studiorum cursum, graviter institui atque exerceri debent, at plenissimam tamen incorruptamque rei biblicae cognitionem ii percipiant oportet, qui ad eiusmodi disciplinam aut in Seminariis studiorumque l'niversitatibus tradendam aut scripto tractandam peculiari quadam ingenii sui propensione allici et reservari videantur: qui si tantulum ab Ecclesiae sensu aberrarmi, iam apud plures alios integritas fidei in periculum discrimenque vocabitur. Rei huiusce momenta cum proximi decessores Nostri provido intentoque animo pondérassent. *Commissione,* ut aiunt, Purpuratorum Patrum et *Instituto* item *Biblico* conditis,[1] datisque haud semel, ut Sacrae Scripturae studia proveherent, ad universos etiam catholici orbis Antistites, Litteris,[2] inter alia id quoque edixerunt, magistros eius disciplinae esse caute prudenterque deligendos, ct alumnos optimae spei, qui nati apti ad Bibliorum studia viderentur, ad promerenda etiam huius disciplinae insignia excitari adiuvarique debere, quibus aliquando divinarum Litterarum magisteria committerentur. Quae quidem hortamenta et iussa sapientissimo™m Pontificum magno sane emolumento fuere; verumtamen ut eadem, additis per Nos praescriptis atque incitamentis, quae temporum condicio postulat, uberiores solidioresque afferant utilitates, placet haec, quae sequuntur, auctoritate Nostra decernere:

1630 (ti 199) I. - Gradus academici, apud Commissionem Biblicam vel Institutum Biblicum, facto scientiae periculo, impetrati, eadem pariant iura eosdemque canonicos effectus, ac gradus in sacra theologia vel in iure canonico a quibusvis Pontificiis Athenaeis et Catholicis Institutis conlati.

* Cfr. Litt. Ap. *Vigilantiae,* quibus Consilium instituitur studiis Sacrae Scripturae provehendis (30 oct. 1902): *Leonis XIII Acta* 22, 232-238; ot Liti. Ap. *Vinea electa,* quibus Pontitlcium Institutum Biblicum In Urbe erigitur (7 mart. 1909): AAS 1, 117-451.

* [Cfr. nn. 1173. 1621],

II. - Beneficium, in quo canonice insit onus Sacrae Scripturae populo explanandae,[1] ulli ne conferatur, nisi, praeter alia, sit is licentia aut laurea in re biblica potitus.

III. - Nullus item Sacrarum Litterarum disciplinae in Seminariis tradendae doctor esto, nisi, confecto peculiari eiusdem disciplinae curriculo, gradus académicos apud Commissionem Biblicam vel Institutum Biblicum adeptus legitime sit. Volumus autem ut baccalaurei titulus iis ab Instituto Biblico tributus, qui ibidem primum alterumque curriculi annum — graviores nempe doctrinas percipiendo — peregerint, satis sit cum ad rem biblicam docendam, tum ad beneficium. de quo n. II, assequendum, incolumi tamen iure eos anteferendi qui licentia laureare aucti sint?

AAS 16, 180 s.

Do Latini sermonis dignitate et excellentia deque latinitatis schola in Urbe.

(Ex Motu Proprio *Latinarum litterarum,* 20 oct. 1924).

1631 (1200) Latinarum litterarum quae quantaque sit dignitas ac praestantia. nulli obscuram putamus, qui antiqua caram monumenta non ignoret atque in humanitatis optfmanimque ártium studiis aliquem'sensum habent. Romani enim scriptores — quos perperum dixeris, exscribendo imitundoque, meros Graecorum pedisequos fuisse, eum horam, contra, sapientiam atque inventa ad patrium accommodaverint ingenium suaque ipsorum industria elaboraverint — tali commentaria et volumina sua rerum scntcntiaramque gravitate ornawrr. vainque in amplo apteque composito verborum circuitu praeferunt molestatria cum concinnitate elegantiaque coniunctum, ut lutinam linguam, quae, in omnes gentes pervagatissima. Imperii universitati servierat, Romanus Pontificatus delegerit habueritquo dignam, qua tamquam magnifica caelestis doctrinae sanetIssimarumquc legum vesto uteretur. Nec facile qnisquam infitiabitur, complures e Patribus. Doctoribus et Christianae fidei defensoribus latine ita scripsisse, ut optimis ethnicorum non multum vi ac venustate orationis cedere videantur, idque praeterea Ecclesiae esse honori tribuendum, quod non modo vetustissimos latinos codices iniuriae temporis eripuit ineolumcsque posto ritati servavit, sed etiam quod, hac latinitatis lamie si qui sacculorum decursu floruerunt» ii plerumque aut in utroque clero numerabantur aut 1'rbls plausum ac praemia assecuti sunt. E qua quidem operosae artis quasi palaestra alium percipi licere fructum, eundemque sane laetissimum, est apud intellegentes communiter receptum: scilicet, quo plus studii laborlsquo In latinas Insumitur litteras, eo maiorem inde efllctentiam aptioremque verborum structuram ad usum patrii sermonis traduci. Quo in genere memoriae proditum est, Iiicobum Bosscet et Paulum SKGNEKI, qui inter oratores suae quisque gentis principem lorum obtinent, solitos fuisse dicere, si quid dignitatis ac virtutis in suis orationibus esset, id se in primis Marci Tullii studio acceptum referre.

[1] Cfr. CIC can. 100.

[2] Ilis privilegiis, Baccalaurei titulo adnexis, derogatum est die 10 apr. 1929 per *liescrtplum 3*. Congregationis do Seminariis et Studiorum Universitatibus, quae simul declaravit endein privilegia cum Licentiae gradu in posterum eoniungenda esse. — *Acta Pont. Instituti Biblici* 3, 3 (1 iunii 1929} 13 s.

1632 ci 201) Cum igitur non tam humani civilisquo cultus quam religionis ipsius Ecclesiacquo cutholleae interesset, latini sermonis plenissimam in clero scientiam provehi ac propagari, eandemque non praeceptis et arte circumscriptam, sed etiam ad usum exercitationemque polite ornatequo scribendi translatam, nihil mirum si decessores Nostri, nunquam, pro rerum temporumque condicione, sibi temperaverunt, quin latinitatis rationibus prospicerent: quod eo studiosius egerunt, quo deteriorem in statum latinae litterae decidissent. Quem quidem suum purioris latinitatis amorem iidem Romani Pontifices vel hoc ipso ostendere visi sunt, quod, quotiescumque sibi licuit — atque non uni quidem eorum licuit — adjutoribus usi sunt latinae scriptionis haud mediocriter peritis. Commemorare autem vix refert, cum in re versemur notissima, quam impense imm. rnem. decessor Noster Leo XIII litterarum disciplinam, praesertim latinarum, in clericis provehere studuerit.[1] Ad Nos vero quod attinet, quae hae in re esset mens Nostra, haud semel — datis videlicet Epistolis Apostolici» *Offlcioruin omnium* ct *Unigenitus Dei Filius,* altera, die 1 mensis augusti anno mdccccxxu, altera xix mensis martii hoc anno — aperte significavimus: sive cnirn de Seminariis et de studiis clericorum promovendis, sive de alumnis Ordinum regularium aliarumque Sodalitatum religiosarum rito instituendis loquebamur, non tam peremptorium. ut aiunt, Codicis praescriptum invocavimus, quam, addita argumentorum copia, velle Nos diximus, praecipuaque quadam voluntate, ut linguam latinan) uterque clerus haberet scientia et usu perceptam.[1] Qua in re etsi non dubitamus quin adfutura Nobis sit moderatorum diligentia, in quos cura et periculum recidit aptae suorum institutionis, in spem sacri ordinis succrescentium, nullum tamen non experiri consilium volumus, ut laus illa, quae antehac in utroque clero eluxit, perfectioris latinitatis, ne omnino depereat, irnmo etiam, quoad fleri poterit, feliciter augescat. Consentaneum enim est, ut Romanae Curiae, Cancellariis episcopalibus, religiosis Sodalitatibus adiutores seu officiales non desint, qui in decretis sententiisque conficiendis, in epistolarum, quod vocant, commercio, tam decore latinum tractent sermonem, ut eorum scripta Ecclesiam, optimarum artium altricem, nullo pacto dedeceant.

1633 Itaque haec, quae sequuntur, Motu proprio, apostolica Nostra auctoritate decernimus:

(1202) I. Apud Athenaeum Grcgorianum. Societati lesu iterum centesimo ante anno ab Apostolica Sede concreditum, a proximo mense peculiaris esto *Schola litteris lalinis tradendis.*

II. Quemcumque Societatis vel Athenaei moderatores ad talo munus, dc Nostro consensu, delegerint, is sibi religiose proponat, ut auditores, seu praestantissimorum latinitatis exemplarium commentatione, seu crebris latino scribendi exercitationibus, ad exquisitiorem orationis formam excolat atque evehat.

III. Eiusmodi litterarum latinarum curriculum, in praesens atque interim, biennio contineatur. Auditoribus, qui, post completum biennium, se, periculo facto, delectis indicibus probaverint, testimonium, seu *diploma,* curriculi egregio peracti tradatur. Quod quidem testimonium, seu diploma, quicumque iinpetrarint, iidem in certaminibus ad quaevis officia apud Sacras Congregationes, Curias dlocccsanas et Seminariorum ludos consequenda propositis, ceteris paribus, praeferantur,

IV. Qui. dato post biennium latinae scriptionis experimento, non modo reliquis condiscipulis praestiterit sed Judicibus peculiari dignus praemio communiter visus erit, eundem nomismate aureo donabimus.

V. Schola omnibus pateat, no laici» quidem hominibus exceptis. Eandem celebrari cupimus ab iis etiam Seminariorum religiosarumque Sodalitatum alumnis, qui aut domi aut apud alia Athenaea docentur, imino — quod certe emolumento vacuum non foret —

[1] [Cfr. nn. 965-969; 1110-1113).
[1] [Cfr. nn. 1594].

rd a sacerdotibus ¡unioribus, qui Romanae Curiae operam mm navant. Episcopi autem Italiae atque exterarum gentium rem dioecesibus suis utilissimam Nobisque pergratam facturi sunt, si quos habent clerico» hele disciplinis sacris imbuendos eorum aliquem, prae ceteris ad latinitatis studia propensum, Scholam propediem aperiendam frequentare iusserint.

AAS 16, 417-420.

Dc Historia Artis Sacrae in Seminariis clare, accurate, prudenter tradenda

(Ex Decret. S. C. de Semin. et Stud. Univ. 7'ra *le materie,* |ad Italiae Ordinarios, 1 nov. 1921).

1634 (1203) Tra le materie dcirinsegnamcnto da impartirsi nei Seminari, secondo le disposizioni della Santa Sede, è stata introdotta fin dai tempi di S. S. Papa Pio X, la *Storia delle Arti Belle* e, in particolare, dell *Jrie Sacra.* In tale insegnamento, mentre ?arà necessario che tutta la materia ad esso appartenente sia esposta dall insegnante, almeno in compendio, in modo chiaro ed esatto, e siano rigorosamente tutelate le norme della sana morale, dovranno altresì esser difesi i veri principi che sono guida agli artisti per rappresentare in terra quella bellezza di cui Iddio stesso « il principio e la fonte; come do\Tanno esser fatte rilevare le molte benemerenze della Chiesa per l'incremento delle Arti in ogni secolo dell'èra cristiana.

Ma la parola viva dell'insegnante dovrà esser confortata da un buon libro di testo che, specialmente agli alunni che aspirano al sacerdozio, dimostri ampiamente la grandezza della nostra arte, specialmente quando si è ispirata ai santi ideali della fede; c li sappia educare a divenire un giorno fedeli e intelligenti custodi dei tesori di arte religiosa che verranno loro affidati.

Ex Archivo S. C. de Semin, et Stud. Univ.

De clericorum dignitate ex ipso clerici nomine significata

(Ex Scrm. ad Pont. Seminarii Romani alumnos, 30 dec. 1924).

^35 H450) È grande il nome che portate, il nome di chierici: *Clericus. in sortem Domini rocotos.*l Sorte divina, porzione prediletta neirimmensa famiglia di Dio. porzione chiamata a una sorte speciale, a una eredità particolare. Figliuoli miei, ricordate sempre anche solo questo nome, e vi sarà continuo stimolo e incoraggiamento forte a rispondere alla bontà. alla benignità, alla tenerezza di quel Dio che in tale sorte vi ha chiamati: una sorte, figliuoli miei, alla quale se voi — come voi tutti ne avete il proposito e lo sappiamo — alla quale so voi corrisponderete, avanzando sempre più negli anni, sempre più constaterete reccellenza di quest'atto di predilezione divina sin da questo giorno della prima giovinezza, c per molti di voi, della prima fanciullezza. Oh, si! Quando sarete molto avanti nella vita, vedrete di che luce risponda la grazia che Dio vi fa; e perciò vi ripetiamo quel che diceva il Signore: .Si *scires donum Deil (/.* I, 10).

Cercate di conoscerlo questo dono di Dio. corcate di corrispondere generosamente a quello che il nome vostro dice: *Chierici,* sorteggio di Dio. collocati nella sorte sua!

Sinwim *Corda* 8, 2 (Pont. Seminarlo Romano Maggiore, 1 febbraio 1935) 6.

1 Cono. Tiud. Sess. 22, *De Ref.* c. 1 (vid. supra n. 288); cfr. *Disi.* 21, can. 1: Cans. 12, q. 1, can. 5 (CI 1, G7. 677),

De clericorum et Seminariorum exemptionibus

(Ex Convent, cum Polonia, 10 febr. 1925).

1636 (1204) Art. V. - Les ecclésiastiques jouiront dans l'exercice de leur ministère d'une protection juridique spéciale. A l'égard des fonctionnaires de l'Etat, ils bénéficieront du droit d'exemption de la saisie judiciaire pour une partie de leurs traitements. Les ecclésiastiques ayant reçu les ordres, les religieux ayant prononcé leurs vœux, les élèves des Séminaires et les novices, qui se seraient présentés aux Séminaires et aux Noviciats avant une déclaration de guerre, seront exemptés «lu service militaire, excepté les cas de levée en masse. Dans ces derniers cas les prêtres ordonnées exerceront dans l'armée leur ministère, sans qu'il soit porté préjudice, cependant, aux intérêts des paroisses, tandis que les autres membres du Clergé seront affectés au service sanitaire. Les ecclésiastiques seront libérés des fonctions civiques, incompatibles avec la vocation sacerdotale, telles que celles de jurés, de membres des Tribunaux, etc.

1637 (1205) Art. XIII. - 2. Dans tous les diocèses l'Eglise catholique possédera des Séminaires ecclésiastiques en conformité avec le Droit Canon, qu'Elle dirigera et dont Elle nommera les enseignants.

Les brevets d'études délivrés par les grands Séminaires seront suffisants pour enseigner la Religion dans toutes les écoles publiques, exceptées les écoles supérieures.[1]

1638 (1206) Art. XV. - Les ecclésiastiques, leurs biens et les biens des personnes juridiques ecclésiastiques et religieuses, sont, imposable à l'égal des personnes et «les biens des citoyens de la République et des personnes juridiques laïques, à l'exception toutefois des édifices consacrés au service divin, des Séminaires ecclésiastiques, des maisons de formation des religieux et religieuses, de même que des maisons d'habitation des religieux ot religieuses qui ont fait vœu de pauvreté, et des biens ot titres dont les revenus sont destinés aux besoins du culte religieux ct ne contribuent pas aux revenus personnels des bénéficiaires. Les habitations des Evêques ct du Clergé paroissial, de même «pie leurs locaux officiels, seront traités par le Fisc à l'égal des habitations officielles des fonctionnaires et des locaux des Institutions de l'Etat.

1639 (1207) Art. XXIII. - Aucun changement à la langue employée dans les diocèses de Rite latin pour les sermons, les prières supplémentaires et les cours, autres que ceux des sciences sacrées dans les Séminaires, ne sera fait que sur une autorisation spéciale donnée par la Conférence des Evêques de Rite latin.

1640 (1208) Art. XXIV. - 3. La question des biens dont l'Eglise a été privée par la Russie, l'Autriche et la Prusse et qui se trouvent act nullement en possession «le l'Etat polonais, sera réglée par un arrangement ultérieur.

[1] i. e. universitari^.

Jusqu'à cette «late l'Etat polonais garantit à l'Eglise des dotations annuelles non inférieures comme valeurs réelle aux dotations que le- Gouvernements russe, autrichien ct prussien allouaient à l'Eglise sur le- territoires appartenant actuellement à la République de Pologne. Les dotations susmentionnées seront calculées et réparties comme cela est indiqué à l'annexe *A*. Au cas de morcellement des dits biens, les Menses épiscopales, les Séminaires et les bénéfices paroissiaux, ne possédant pas actuellement de terres, ou en possédant des quantités insuffisantes, en obtiendront en propriété, dans la mesure des disponibilités jusqu'à concurrence «le 180 hectares par Mense épiscopale, et de 180 hectares par Séminaire, et, selon la qualité «lu sol, de 15 à 30 hectares par bénéfice paroissial. La somme globale des dotations en argent, fixées dan- l'annexe .1, sera réduite, pour les diocèses, dans lesquels aura lieu cette attribution de terres, de 50 zlotys annuellement par chaque hectare qui serait attribué comme ci-dessus.

Annexe **J.** — Les dotations attribuées à l'Eglise Catholique par l'Etat polonais, conformément à l'art. XXIV «lu présent Concordat, seront calculées comme suit:

1. - *Dotation du Clergé'.*

Dotations mensuelles d'après le coefficient courant pour les fonctionnaires «le l'Etat.

9° Professeurs des Séminaires: 600 points.

10° Elèves des Séminaires: 125 points.

13° Enseignants des Instituts Theologiques. ayant les droits de professeurs de gymnase (Traitement «'gai à celui «les enseignants des écoles secondaires).

V. - *Subvention annuelle pour les Institutions ecclésiastiques:* 20.900 zlotys.

AAS 17, 274-286.

Do cognitione et studio Missionum fovendis in Seminarili

(Ex Litt. *Ilo kilo* Card. Bisleti. S. C. Seminariorum et Univ. Praefecti, ad Mons. AloL-ium Drago, delegatum Unionis Missionis, 20 aug. 1925).

ua, quanto alla propaganda missionaria nel Seminari, la S. V. comprende che lo svolgimento di questa opera deve farsi in maniera che non rechi vermi pregiudizio alle altissime finalità proprie di questi Istituti di educazione ecclesiastica.

Quindi in risposta alle sue domande debbo significarle che si potrà permettere la detta propaganda nei Seminari, previo sempre il consenso in iscritto dei rispettivi Ordinari ed in conformità alle istruzioni di questa S. Congregazione c alle direzioni che gli stessi Ordinari daranno ai Rettori.

Non Hí dovrà inoltre perdere mai di vista che la Chiesa ha fondato questi Istituti per formare santi o dotti sacerdoti, i quali esercitino poi il loro ministero nelle rispettive Dio cesi, specialmente nella reggenza delle Parrocchie (molte delle quali si trovano vacanti) ed anche nella istituzione intellettuale e morale degli alunni stessi nel Seminari; parecchi dei quali non si possono aprire o traggono una penosa esistenza per mancanza degli elementi indispensabili.

Pertanto se si può permettere che nei Seminari si tenga qualche conferenza allo scopo di far conoscere le necessità delle Missioni cattoliche e il llovere che hanno tutti, specialmente del Cien), di cooperare alla salvezza delle anime con la preghiera, con qualche obolo, specialmente col sacrifìcio dell'esatto adempimento del proprio dovere, nulla si può permettere che possa alterare la disciplina o distrarre gli alunni dai loro studi o farli deviare in qualsiasi modo da quel fine, che, come si é detto, è proprio ed esclusivo di questi Istituti.

Non sono per questo indispensabili i C ircoli Missionari, e molto meno ò indispensabile la cosi detta Federazione fra gli stessi Circoli, potendosi promuovere la coltura e la preghiera con altri mezzi, che, mentre sono egualmente e pili efficaci, non presentano vermi inconveniente.

Ez *Arch. S. C. de Semin, et Shut. Univ.*

De vocationibus missionariis fovendis et indigenis in clerum cooptandis

(Ex Litt. Encycl. *Rerum Ecclesiae,* dc sacris missionibus provehendis, 28 febr. 1920).

1642 (1209) Praeterea, sive infinitas locorum magnitudines spectemus, quae christianae humanitati nondum patuere, sive ingentem eorum numerum, qui redemptionis beneficiis ad hunc diem carent, sive necessitates et difficultates, quibus missionales, pro eorum paucitate, implicantur ac praepediuntur, eo concordes Episcoporum catholicorumque omnium conatus ferri oportet, ut sacrorum legatorum numerus augeatur et multiplicetur. Si qui igitur in dioecesi cuiusque vestra aut adulescentes aut clerici aut sacerdotes ad apostolâtum eiusrnodi praecellentissimum vocati divinitus videantur, propensis eorum consiliis studiisque gratia et auctoritas vestra obsecundet, nedum aliquo pacto obsistatis. Liceat quidem vobis, animo integro, probare *«pirita# 8i er Deo sint* (1 ***I.*** 4, 1); at si saluberrimum propositum Deo auctore haberi coepisse et maturescere indicaveritis, iam nulla vos aut cleri penuria aut dioecesis necessitas exanimet atque ab consentiendo detineat, cum populares vestri, salutis adiuinenta ad manum, ut ita dicamus, habentes, longe absint minus a salute, quam ethnici, ii praesertim qui in sua feritate ac barbarie consistunt. Data vero eius rei occasione, aequo animo, ob Christi animarumque caritatem, alicuius c clero iacturam faciatis, si quidem iactura dicenda est; quem enim amiseritis adiutorem laborumque vestrorum socium, eunidem, vel copiosiore gratiarum in dioecesim effusione vel aliis excitatis sacri ministerii tironibus, divinus Ecclesiae Conditor profecto supplebit.l

' [Cfr. nn. 1.517; 2081].

1643 (1210) ...*Operi* autem *a Fidei Propagatione* principi duo alia adiuncta sunt, ut diximus, quae, cum Apostolica Sedes fecerit sua, christifideles prae ceteris operibus, quae peculiare aliquid sibi propositum habent, conrogata collatave stipe adiuvent ac sospitent, alterum scilicet a *S. Injantia,* alterum a S. *Petro Apostolo* nuncupatum.[1] Ilius est, ut habent omnes exploratissimum, pueros nostros asciscere, qui peculium suum reponere assuescant praesertim infidelium infantibus, ubicumque eos proiici vel necari contingit, redimendis catholiceque educandis; huius vero et precibus et collecta pecunia ellicere, ut delectos indigenas in Seminariis rite excoli et ad sacros Ordines evehi liceat, quo ipsorum tribules facilius, successu temporis, ad Christum traducantur vel in tide confirmentur.

1644 (1211) Potriano huic sodalicio, ut nostis, Theresiam ab Infante Iesi haud multo ante caelestem patronam attribuimus/ utpote quae, cum in terris claustralem vitam ageret, unum vel alterum missionalem, sibi, quasi quodam adoptionis iure, adiuvandum sumpsisset, pro quo et preces et voluntarias vel praeceptas corporis castigationes et praecipue vehementes morbi, quo laborabat, cruciatus Divino Sponso olferre consueverat. Atque, auspice Lexoviensi virgine, uberiores rei Iructus Nobis pollicemur: quo in genere magnopere laetamur, quod Episcopis bene multis placuit inter socios Operis perpetuos se numerari et quoti Seminaria aliique catholicorum iuvenum coetus aliquem unum clericum indigenam communi suo ipsorum sumptu alendum instituendumque suscepere.

1645 (1212) ... Primum omnium, cogitationes eo vestras revocamus, (pianti intersit, indigenas in clerum cooptari: quod nisi pro viribus effeceritis, non tam mancum fore censemus apostolatum vestrum, quam Ecclesiae in regionibus istis constitutioni atque ordinationi diutius inoram allatum iri ac tarditatem. Cui quidem necessitati libenter fatemur atque agnoscimus alicubi consuli ac provideri coeptum Seminariis excitandis, ubi optimae spei adulescentes indigenae ad adipiscendam sacerdotii dignitatem atque ad suae stirpis homines fide Christiana imbuendos recte instituuntur ac conformantur; verumtamen ab iis rei progressionibus quas haberi necease est, nimio longius absumus. Meministis quaenam fel. ree. decessor Noster Benedictus XV hac in re conquestus sit: *Dolendum est, regiones esse, in quas abhinc pluribus saeculis catholica Fides illata sit, atque ubi tamen clerum indigenam, nisi deterioris notae, non reperias: item populos esse nonnullos, mature Evangclii luce illustratos, qui ex barbaria ad eum iam*

[1] Do Pontificiorum Operum Missionalium coordinatione et regimine cfr. Motu Proprio *Decessor Noster* ot *Vix ad summi,* utrumquo d. d. 2i iun. 1929: AAS 21, 342-349. — Praeterea (cfr. n. 1757].

[*] per Litt. Ap. *Ad Fidei Christianae propagationem,* 29 iul. 1925; in: • *Communicanda a Consilio Centrali Superiori Operis Pontificii a S. Petro Apostolo pro Clero indigena in locis Missionum* • 1 (1026) 12 s.; cfr. *Les Annales de Sic Thérèse dc Lisieux,* 1 (1925) 135 s. — Per Decretum autem C. SS. RiTUUM *Quam laeto* (11 dec. 1927) S. Tukrksia a Iesu Infante peculiaris Missionum omnium, sive virorum sive mulierum, necnon Missionum in toto orbo exiatentium Patrona aequo principalis cum S. Francisco Xavkkio declarata est: AAS 20, 147 9.

Ini inanitatis gradum emerserint, ut in omni civilium artium varietate praestantes viros habeant, (inique, eum multa iam saecula salutari Euangelii Ecclesiaeque virtute sint affecti, tamen adhuc nec Episcopos a quibus regerentur, nec sacerdotes, quorum disciplina civibus imperitaret, efferre, potuerint.[1]

1646 (1213) ... Alicubi quidem, ut paulo ante significavimus. Seminaria erigi coepta sunt alumnis indigenis excipiendis, et ea pleraque medio sita loco inter finitimas Missiones, uni eidemque Ordini vel Congregationi commissas; atque illuc adulescentes Vicarii ac Praefecti Apostolici mittunt singuli lectissimos, sumptu cuiusque suo alendos, quos sacerdotio initiatos et ad sacra idoneos ministeria aliquando recipiant. Itaque quod alicubi a nonnullis inchoatum, id ab omnibus, qui .Missionibus praesunt, haud dissimili ratione perfici non tam cupimus quam volumus et iubemus: ut ex indigenis nullus bonae spei sit, quem ab sacerdotio et apostolato, utique a Deo instinctum vocatumque, arceatis. Certe, alumnos rite instituendos quo plores delegeritis — et plurimos delegi omnino opus est — eo vos maiorem facere sumptum cogemini: verum, ne animo concidite, amantissimo hominum Redemptori confisi, cuius providentia futurum, ut, aucta catholici orbis liberalitate, Apostolicae Sedi ne desit unde vobis, ad saluberrimi effectum consilii, largius opituletur.

1647 (1214) At si curandum, ut alumnorum indigenarum frequentia sit unicuique vestrum quam maxima, eos praeterea rite effingere atque excolere studete ad sanctitatem sacerdotali vitae congruentem ad eumque apostolatus spiritum cum studio fraternae salutis coniunctum, ut parati sint vel vitae ¡acturam pro tribulibus civibusve suis facere. Summopere tamen interest, eos uno tempore de disciplinis profanis ac sacris non confusam atque incompositam, non breviorem et quasi compendiariam institutionem suscipere, sed per usitatum studiorum curriculum bona doctrinarum copia instrui. Quos enim et integritate vitae ac pietate conspicuos et ad sacra ministeria apprime aptos et peritissirnos divinarum legum magistros intra Seminarii saepta effeceritis, ii non modo apud suos, vel optimates litteratosve homines, in honore erunt, sed etiam paroeciis ac dioecesibus tandem aliquando, vixdum Deo placuerit, constituendis nihil quicquam obstabit quominus auspicato praeponantur. Perperam sane indicat quisquis eiusmodi indigenas quasi inferioris generis ac retusi ingenii homines habet. Etenim diu experiundo cognitum est, populos, qui dissitas orientales australesque incolunt regiones, interdum nostris non cedere, atque etiam certare mentis acie et contendere cum his posse; quodsi in hominibus ex intima barbaria summam fere tarditatem reperias, id quasi quadam necessitate tit, eum ad cotidianas vitae necessitates, sane exiguas, eorum intelligentiae usus contrahatur.

AAS IS. 70-77.

1 Litt. Encycl. *Maximum illud,* 30 nov. 1919 [cfr. n. 1516).

De salutari Theologiae Moralis efficacitate deque Ss. Alolsii et Stanislai exemplo

(Ex Senn, post disputationem Theologiae Moralis coram SSmo. Pont. Universitate Gregoriana auspico ct moderatrice, habitam, 20 mart. 1920).

1G4S (USD

lì Santo Padre esprimeva sentimenti di grande compiacimento perchè l'onore, la bellezza di quel convegno e di quell'ora andavano dedicati alla Teologia Morale, c non soltanto perchè la Teologia Morale è quella grande scienza che, come la Teologia Dogmatica può direi la scuola della *Verità* di Cristo, cosi può essere detta in certo modo la -cuoia della *Carità* di Cristo, di quella Carità Regina alla quale tutto si eleva e si sublima cercando da essa il lume per il campo dell azione. Non soltanto da questo nasceva la soddisfazione del Santo Padre, ma anche dalla considerazione delle condizioni speciali dei tempi che la Divina Provvidenza ha voluto che fossero i nostri, allorché in essi ci pose la sua mano paterna e in essi ci assegnò il campo dell'apost obito e del combattimento.

Pendìi mai forse corno ni nostri giorni la Teologia Morale è stata chiamata a portan la luce dei suoi principii benefici, delle sue direzioni, in materia cosi importante e in un campo cosi vasto. Che cosa sono quei grandi, quei tanti problemi politici, sociali, economici, tutti quei pubblici contcndimenti di classi, di lavoro, di capitale, che cosa sono so non altrettanti nuovi sterminati campi dove la Telogia Morale è chiamata a din il verbo suo, a far sentire la sua benefica influenza, se tutto non voglia ridursi al cozzo di forze brutali!

È per questo che forse mai come in questi momenti e stato necessario che coloro che sono destinati ad essere domani i pastori dei popoli, i maest ri di quei popoli che si agitano, si muovono, si combattono, avessero da studiare a fondo la Teologia Morale, accanto alla Teologia Dogmatica, perchè è necessario che siano tanto piu padroni dei principii della scienza coloro che sono chiamati a farne applicazioni così immense, vaste, complicate, importanti, tanto importanti che ad esse sono legati i destini dei popoli.

1649 (1452)

Il Sunto Padre era pertanto lietissimo di vedere quella convocazione dì scienza fattasi inizio del Centenario dell'anodico (*fiorane* San Li lGI Gonzaga? perchè quella di San Luigi Gonzaga non è — come molti sembravano, almeno fino ad un certo tempo fa. figurarselo — una di quelle santità fatto piuttosto por essere ammirate da lontano, come una intuizione bolla ma infinitamente delicata, scolpita, cesellata con arto perfetta, ma — sia permesso dirlo — di infinita e quasi inafferrabile minutezza di tratti, tanto da non poter essere tradotta nella pratica forte e talvolta dura della vita. No: la santità di Luigi Gonzaga — e non può da essa dissociarsi qucll'idtra santità alla sua cosi somigliante, quella del *beniamino tra* i *Santi,* del Santo più giovane tra i Santi.' Santo Stanislao Kostka — c di quelle santità, che, sotto l'aspetto delicato e tenne, sono di una forza e robustezza meravigliosa e insieme di una purezza ancor più meravigliosa.

Da una parte la brevità della vita, la delicatezza della salute, la finezza dell'educazione, la nobiltà della Stirpe, e dall'altra il vigore dell'intelligenza molto più che ordinaria, l'energia della volontà, la consapevolezza umile, ma virile del proprio valore, della propria volontà. e con questo l'uroicltà dell'obbedienza, la carità veramente eroica, ed eroica tino al martirio per il servizio del prossimo. E por questo, come dei giovani, degli studenti ancora alla scuola delle cose di Dio per esserne domani i maestri, come potrebbero non soffermarsi a gustare quell'unione felicissima del genio, dello studio, dellenergia. doli'eroismo» con un tale squisito cd allettante profumo di purezza ì Poiché essi debbono sapere per felicissima

l Qui iuvonibus in apem Sacerdotii suc<*n*.Hcentibus mirò vitae innocentia cum pocnitontia sociatA praeluxit. [Cfr. n. 2007 (§ S)].

l Cfr. Eplst. Ap. *Sinuulare illud* ad W'iodiminnn Ledècbowskl, Praepositum Gener. S. I.. 13 Inn. 1926: \AS 18. 267.

esperienza che nella purezza è la più bolla preparazione alla verità, alla scuola della verità. È all'aniina pura che Iddio si rivela: ò l'anima pura che spazia sovrana, in una atmosfera sempre serena e limpida: è l'anima pura che si eleva liberamento alle verità, massime poi a quella verità che ha per oggetto Iddio e le sue cose.

OR 22-23 marzo 1926; *Sint unum.* Sodalicii Gregoriani Comment. 2 (Romae 192G) 156-158.

De Catechetica disciplina in sacris Seminariis sedulo colenda

(Ex Epist. S. C. de Semin. et Stud. Uxrv. *Ad regnum lesu Christi,* ad Rihos Ordinarios, 8 sept. ‡926).

1650 (1215) Ad regnum lesu Christi, Servatoris nostri, in torris instaurandum, nulla res plus confert, ex ipso divino instituto, quam eximia Sacerdotalis Ordinis sanctitas et doctrina. « Causae profecto graves, et omnium aetatum communes, decora virtutum multa et magna in Sacerdotibus postulant: verumtamen nostra haec aetas plura quoque et maiora admodum flagitat »?

1651 (1216) Cum autem idonei Altaris ministri et studiosi animarum curatores nequeant evadere nisi qui, in sacris Seminariorum septis adolescentes, ad omnem virtutis et scientiae decorem rite instituantur, Sancta Sedes Apostolica sapientissimas edidit leges de huiusmodi Institutis, quorum cum statu ipsa Ecclesiae fortuna coniungitur maxime.3

Nos quidem omnia, quae de hac re statuta sunt, ab omnibus, quorum interest, religiose servari confidimus; sed unum est maximi momenti et ponderis, quod universos Sacrorum Antistites diligenter attendere percupimus, idque spectat *ad rationem seu methodum Christianae Doctrinae tradendae.*

1652 (1217) Canone 1365, § 3 *luris Canonici* praescribitur ut in Cursu theologico, qui saltem integro quadriennio debet contineri, « habeantur etiam lectiones de Theologia pastorali, *additis practieis exercitationibus praesertim de ratione tradendi pueris aliisque Catechismum »?*

Quam congruenter quamque necessario haec praecipiantur, facile intelliget quisquis animadvertit officium docendi Christianam plebem, quo tenentur sacerdotes omnes, praesertim curiones, omnium officiorum primum esse et maximum: ex eius enim observatione aut neglectu salus vel ruina animarum magna ex parte pendet. Apertum notumque est gravissimum Benedicti XIV, sapientissimi Pontificis effatum: *Illud affirmamus, magnam eorum partem, qui aeternis suppliciis damnantur, eam calamitatem perpetuo subire ob ignorantiam mysteriorum fidei, quae scire et credere necessario debent, ut inter electos cooptentur.*5

‘ [Cfr. n. 1727].
* Leo XIII, Epist. Encycl. *Etsi Nos* ad Episcopos Italiae, 15 febr. 1882 (cfr. n. 932].
* (Cfr. n. 1125].
‘ [Cfr. n. 1476].
' *Instil. Eccl. '21,* 18; cfr. Il, 11 coli. 72, 15; *Bened. XIV Oliera* 10, 117; ct 10, 202. 304.

1653 (1218) Hine, ex *Juris Canonici* praescripto, debet Parochus, ut gravissimum impleat officium suum *de catechetica populi christiani institutione,* pueros ad sacramenta Poenitentiae, Confirmationis et Eucharistiae rite suscipienda praeparare, cosque, postquam primum Sancta de altari libaverint, uberius ac perfectius excolere, item fidelibus adultis catechismum, sermone ad eorum captum accommodato, explicare (can. 1329-32).

Huiusmodi autem oilicio ceteros Presbyteros, atque etiam clericos, teneri, constat ex sequenti: *Presbyteri aliique clerici, nullo legitimo impedimento detenti, proprio parocho in hoc sanctissimo opere ăditore sunto, etiam sub poenis ab Ordinario infligendis* (can. 1333, § 2).

At, cum rudium praesertim et imperitorum institutio de rebus altissimis, sermone ad eorum captum accommodato, res sit perdifficilis aeque ac pernecessaria, ideo ad tantum opus diuturna ac prorsus diligens adhibenda est praeparatio. Haec fieri debet in sacris Seminariis: ad hoc enim sunt ipsa constituta. Ut autem munus docendi christianum populum rite et fructuose quis obeat, non sufficit praeparatio doctrinalis, quae in veritatum tradendarum cognitione versatur quaeque fit per studium Sacrae Theologiae, praesertim dogmaticae, sed requiritur etiam illa quae dicitur *didascalica,* ad modum pertinens quo veritates tradi debent, caque fit tum per congrua praecepta tum per practicas exercitationes.

Ati rem Summus Pontifex Pu s X in memorabili Enc velica -Iccrfco *nimis* (15 apr. 1905): « Facilius longe est reperire oratorem, qui copiose dicat ac splendide, quam catechistam, qui praeceptionem habeat ex omni parte laudabilem. Quamcumque igitur facilitatem cogitandi et loquendi quis a natura sit nactus, hoc probe teneat, numquam se de Christiana doctrina ad pueros vel ad populum cum animi fructu esse dicturum, nisi multa commentatione paratum atque expeditum. Falluntur sane qui plebis imperitia ac tarditate fisi, hac in re negligentius agere se posse autumant. E contrario, quo quis rudiores nactus sit auditores, eo maiore studio ac diligentia utatur oportet, ut sublimissimas veritates, adeo a vulgari intelligcntia remotas ad obtusiorem imperitorum aciem accommodet, quibus aequo ac sapientibus, ad aeternam beatitudinem adipiscendam sunt necessariae ».[1]

1654 (1219) Quae cum ita sint, Amplitudinem tuam enixo rogamus ut hoc *luris Canonici* praeceptum [2] vehementer urgeas operamque des ut in Seminario tuo impense excolatur *disciplina catechetica;* quam ob rem magister Theologiae Pastoralis praelectiones de ratione doctrinae christ ialine tradendae frequentes habeat, et clerici ipsi ad tantum opus sese practice exerceant, sive in Seminario, sive in Ecclesiis, prout prudentia suaserit.

AAS 18, 153 8.

[1] *Pii X Acta* 2. S3; CIC *Fontes* 3. 654. [Cfr. n. 1194].
[2] i. o. can. 1365, § 3.

De clericis praefectis in Collegiis episcopalibus

(Normae S. C. de Sr min. ET St u d. Un iv. *Per conservare,* ad Italiae Episcopos,30 ian. 1927).

T. • *Scella del personale*

16.55 (1220) Per conservare ai Collegi Vescovili il loro carattere Ecclesiastico, clic ha apportato linoni tanti frutti di bene, è necessario mantenere in essi un personale direttivo e disciplinare. scelto fra il clero, donde deriva a tali Istituti il loro carattere speciale.

Però, in linea di massima, i soggetti ai quali è atlldata tale mansione, devono essere reclutati fra quella parte di clero, che abbia già ricevuto una formazione completa, e, solo in via d'eccezione e transitoriamente, fra seminaristi, in conformità della deliberazione presa dagli Emi Padri della S. Congregazione dei Seminari e dello Università degli Studi nella *Plenaria* del 18 gennaio 1927, ed approvata dal S. Padre:

(ili E.mi Padri, considerando il grave. danno che ordinariamente ne viene a questi Seminaristi Prefetti, in ordine alla loro formazione tanto morale, quanto intellettuale, sono d'avviso che tale uso debba essere radicalmente eliminato, *sebbene gradualmente c enn la dovuta prudenza.*

1656 (1221) Intanto per attenuare in qualche modo tale danno per quei giovani seminaristi, che in (¡tiesto periodo di transizione venissero conservati in tale utllcio, il permesso per destinare i seminaristi all'uftìcio di Prefetti nei Collegi vescovili è riservato a questa S. Congregazione, alla (piale i Kmi Ordinari rivolgeranno annualmente una spedale domanda in base alle necessità e richieste dei Rettori dei rispettivi Collegi. Tale domanda dovrà indicare il numero e la qualifica dei chierici che si ritengono necessari, il corso a cui appartengono, ed il tempo che avessero già trascorso nella carica di Prefetto fuori di Seminario.

Vengono inoltre suggeriti ed inculcati i seguenti provvedimenti:

a) Modificare fattuale criterio di scelta del personale, ed invece di fondarsi esclusivamente sulle condizioni economiche del candidato, tenere in prima considerazione le qualità intellettuali e morali del soggetto, con speciale riguardo alle sue attitudini alla missióne specifica.

b) Destinare a Prefetti preferibilmente i seminaristi del secondo o terzo corso teologico. perchè no venga meno ostacolata sia la loro prima formazione, che la preparazione prossima ai sacri Ordini.

c) Adattare un prudente sistema di rotazione nella destinazione dei Prefetti, perchè i chierici non restino troppo a lungo esposti alle influenze pericoloso dell'ambiente.

II. - *Formazione spirituale*

1657 (1222) Perche i provvedimenti da introdursi por preservare nei Chierici-Prefetti lo spirito e hi formazione ecclesiastica abbiano clllcacia, ò necessario che essi siano disciplinati ed abbiano un indirizzo autorevole cd unico, quello del Vescovo, perciò;

a) sia compilato ed imposto a tutti i Collegi vescovili uno speciale *Regolamento* per I Chierici-Prefetti, lasciati talora, praticamente, alla discrezione dei Rettori dei Convitti. In esso si prescriva ad ogni seminarista la sua mezz'ora di meditazione quotidiana, Pesame particolare e generale, la Visita al Samo Sacramento, la lettura spirituale, eco.

b) Alla formazione interiore dei Chierici-Prefetti sia proposto un ottimo Direttore Spirituale (eventualmente anche quello del Collegio stesso), che ne controlli e diriga l'at tività dello spirito con istruzioni, conferenze pubbliche e private.

c) Il Direttore Spirituale del Seminario teologico ‹» nitro ccclcHlnstico «b-lumaio ilnirOrdinario, visiti periodicamente questi chierici, predichi loro il ritiro mensile ed «-creiti cosi un alto controllo sulla loro formazione ecelcHinstica, richiamandoli in Seminario almeno per gli annuali Esercizi Spirituali.

III. - *Formazione inMietiitale.*

1658 [123] «) Siano scelti e destinati ottimi professori per la formazione scientifica dei C hiera i-Prefetti; si compili e sia osservato scrupolosamente, tin dal principio dell'anno, un orario per le lezioni c per lo studio; e si vigili perchè i Prefetti non abbiano a perdere il tempo nell'assistenza delle classi dei giovani durante le eventuali assenze dei professori del Collegio

ò) Restino sempre sotto l'alto controllo del Rettore del Scminario.il quale li visiti periodicamente e si mantenga con loro in corrispondenza epistolare e li richiami in Seminario per gli esami finali.

IV. - *Disciplina*

1659 (1221) Por la parte disciplinare l Chierici-Prefetti restino affidati alla responsabilità del Rettoro del Collegio, al quale si dovrà ricordare, che c-s¡ non sono unicamente degli elementi da utilizzare a vantaggio esclusivo del Collegio, ma giovani Leviti, che devono anzitutto prepararsi alla delicata missione di pastori di anime.

Ejc Archivo S. C. de Semin. et Stud. Univ.

De incremento cleri impensius procurando

(Ex Epist. *Gratissimae Nobis* ad Episcopos Czechoslovachiae, 20 febr. 1927).

1660 (1225) Persensimus equidem expressam in vestris litteris magnam aegritudinem sollicitudinemque quam vobis, in tanta curarum varietate distentis, sacerdotum affert inopia: quapropter commune Nobis est optatum vestrum alios quaerendi adiutores sacros, qui quidem, religionis spiritu calentes rationibusque pares horum temporum, in transfugarum loco sufficiantur. Ad rem assequendam nihil plus, uti patet, conferre potest quam rogare *Dominum messis ut initial operarios in messem suam:* l date igitur operam ut, publicis indictis supplicationibus, novos a Deo sacerdotes impetretis; nec dubium est quin vobis, pro sua providentia, is lavere velit, eum de ipsius gloria deque aeterna animarum salute agatur. Praeterea vestrum erit eos omnes hortari qui quoquo modo puerorum educationi praesunt (curiones nempe, cateehistas, catholicarum consociationum et collegiorum modera tores) ut inquirant si forte adulescentes bonae indolis frugiqué in sortem Domini vocentur: quae quidem tamquam sacerdotii primitiae ne vitiorum errorumque veneno inficiantur, nihil salutarius est vel opportunius quam efficere ut *Seminaria Minora* (quae iam nonnulli ex vobis instituere) in unaquaque dioecesi condantur: siquidem haec sunt domicilia sacra quae tantopere et a *Tridentina Synodo*

* *MI,* 9. 38; Lc. 10, 2.

et in *Godice luris Canonici* commendant tir;[1] ubi cum facilius puerorum animi recte conformentur, tum ii parantur sacrorum alumni qui postea, a pietate atque doctrina probe instructi, sacerdotes evadant quales ab Ecclesia Dei exspectantur.

AAS 10, 135.

De constitutione sacri patrimonii interdioecesani deque episcopali Seminariorum regimine

(Ex Convent, cum Romania, 10 mai. 1927).

1661 (1226) Art. XIII. - § 1. Un *Patrimoine sacré* interdiocésain sera constitué avec les titres de rente roumaine, qui appartiennent actuellement aux prébendes des Evêques, des Chanoines, des Curés et aux Séminaires théologiques.

§ 2. La destination du *Patrimoine sacré* est l'entretien des Ordinaires et des Ordinariati, des Séminaires théologiques, des Chanoines, et des personnes au service des paroisses. Dans le cas où les revenus, visés au § 1. n'atteindraient pas la quantité due selon l'article X, l'Etat y suppléera, conformément aux lois en vigour concernant les honoraires du Clergé.

§ 3. Ce *Patrimoine sacré* sera administré par le Conseil des Evêques diocésains selon les Statuts rédigés par eux-mêmes, et approuvés par le Saint-Siège et par le Gouvernement.

§ 4. Le même Conseil administrera les revenus de la rente provenant du *Fond général catholique de Religion* et du *Fond général catholique d'instruction,* lesquels jouissent déjà de la personnalité juridique et restent dans l'état patrimonial et juridique actuel.

§ 5. Le *Patrimoine sacré* jouira de la personnalité juridique conformément au droit commun du pays.

1662 (1227) Art. XVI. - § 1. Dans chaque Diocèse, le Séminaire pour la formation du jeune clergé sera sons la dépendance exclusive de l'Ordinaire.

§ 2. Les professeurs seront citoyens roumains, sauf les exceptions admisesd'un commun accord, par le Saint-Siège et le Gouvernement Royal.

§ 3. Le programme des études sera fixé par l'autorité ecclésiastique compétente.

§ 4. Dans les Séminaires, l'étude de la langue et dc l'histoire nationale sera obligatoire, selon le programme établi par la Conférence des Evêques diocésains d'accord avec le Ministère compétent, dans la mesure qu'il n'empêche pas les études théologiques et de manière à être compatible avec le caractère religieux de ces Instituts; à cet effet, le dit Ministère aura connaissance du programme visé au paragraphe précédent.

AAS 21, 446-448.

[1] (Cfr. nn. 290-296; 1451-1490].

De perpetua Ecclesiae cura et sollicitudine comparandi sibi idoneos ministros

(Ex Const. Ap. *Nostrarum pariem,* do en-ctionc et regimine Pont. Seminarli Maioris *a SS. Corde lesu* in Sardinia, 5 aug. 1927)[2]

1663 (1228) Nostrarum partem curarum praecipuam sibi vindicant ea Instituta, in quibus adulescentes clerici in spem Ecclesiae succrescunt. Nemo quippe est qui non experiendo compererit bonos laicorum more' studiaque Christianarum virtutum adeo cohaerere cum sancta clericorum vita, ut alterum cum altero arctissimo vinculo devinciatur et ad bonum commune coniuret amice.[2] Hinc perpetua Ecclesiae cura ut a sacerdotio arceantur indigni vel non satis idonei ministri; hinc assidua eiusdem sollicitudo ut qui probati vocatique a Deo sunt, ad tam grande munus ita comparentur ut bonitate, disciplina, scientia,[3] ceteris praeluceant ac religioni et civitati perutilem navent operam. Quapropter num quam non intermisimus sollicitudinis apostolicae ac pontificiae providentiae signa argumentaque pro re nata praebere.

AAS 19, 334 e.

De Praefecto S. Çongr. de Semin, et Stud. Univ. inter Patres Cardinales S. S. Ollieii et Pont. Comni. de Re Biblica cooptando

(Motu Proprio *Inde ab inito,* 24 sept. ‡927).

1664 (1229) Inde ai» inito Pontificatu partes oificii Nostri paene praecipuas esse duximus, ut rcctam in diesque solidiorem uberioremque clericorum institutionem promoveremus, omnibus amotis incommodis, quaecumquc ipsi officere aliquo pacto videbantur. Quam quidem curam et sollicitudinem Nostram Sucra Congregatio de Seminariis catholicisque Athenaeis regundis studiose sane naviterque participat. Siquidem, in munere quod sibi proprium ac peculiare est exsequendo, ea videt ac prospicit, ut non modo magistri deligantur eruditiores atque aptiores, qui disciplinas sibi ad docendum commissas recte fructuoseque tradant, verum etiam in libris, qui studiosorum manibus ex praescripto teruntur, cum sint omnia utiliter egregicque dicta, tum nihil contineatur unde mentes animique iuvenum aliquid capere detrimenti queant.

1665 (1230) In eiusmodi tamen doctorum librorumque deloctu Sacra Congregatio, quam diximus. non posset aut consulendo aut praecipiendo auctoritatem interponere suam, nisi commentaria atque volumina cognosceret, quae de litteris deque ecclesiasticis doctrinis cum ab nostris tum ab ceteris, saltem graviora, eduntur. Nemo enim non intellegit, ad eam demum Congregationem propius pertinere, ut qui apti non sint, qui ab sacra doctrina praeceptores ct libri recedere videantur, eosdem de scholis deque Athenaeis nostris missos fieri iubeat.

[1] Cfr. Epist. Quas *prope* ad Etùuin Caietanum Card. Bisleti (16 sept. 1927) de Seminario Maiore Sardiniae prope Kularim auspicando: AAS 19, 345.
[2] [Cfr. nn. 288. 532. 626. 721. 753. 790. 815).
[3] [Cfr. nn. 1157-1159; 1265-1267].
[4] [Cfr. n. 1364],

1666 (1231) Cum autem. ut canonum 247 5 4 *Codicis luria Canonici* alTerainus, ad Supremam S. Otilcii Congregationem spectet *non solum delato» sibi libros diligenter excutere, eos, si oportuerit. prohiber?... sed etiam ex officio inquirere, qua opportuniore licebit via, quae in vulgus edantur scripta cuiuslibet generis damnanda,* cumquo, praeterea, in scripta, quae de re biblica prodeunt, ipsa quoque advigilet Pontificalis Patrum Cardinalium pro Studiis Biblina Commissio, quam vocant a decessore imm. mem. Nostro Leoxe XIII constituta,[1] liquido patet, tam arctis rationibus hinc indo intercedentibus, Cardinali Praefecto, quem ante memoravimus, si in Supremam Congregationem eamque IMblicatn Commissionem udseitus erit, iam in hoc ipso plurimum praesidii ad munus suum exercendum adfore, quod amplior profecto illi tutiorque hominum rerumque notitia, in hac tanta ecclesiasticae institutionis quasi palaestra, facile suppetet.

1667 (1232) Itaque, motu proprio et de certa scientia ac matura deliberatione Nostra, volumus ae decernimus, Cardinalem Sacrae Congregationis de Seminariis Studiorumque Universitatibus Praefectum pro *tempore* iam nunc et perpetuo posthac inter Patres Cardinales Supremae Congregationis S. Otllcii itemque Pontificalis Commissionis pro Studiis Biblicls iute atque ex officio referri ac numerari.

AAS 19, 329 s.

l)o cleri exemptionibus deque Seminariorum regimine

(Ex Convent, cum Lithuania, 27 sept. 1927).

1GG8 (1233) Art. V. - Les ecclésiastiques jouiront dans l'exercice de leur ministère d'une protection juridique spéciale. A l'égal des fonctionnaires do l'Etat, ils bénéficieront du droit d'exemption de la saisie judiciare pour une partie de leurs traitements.

Les ecclésiastiques ayant reçu les Ordres, les religieux ayant prononcé leurs vœux, les élèves aux Séminaires et les novices dans les Noviciats, s'ils perseverent dans leur état ecclésiastique ou religieux, seront exempts du service militaire, même dans le cas de guerre et île levée en masse. Les ecclésiastiques seront aussi libérés des fonctions civiques, incompatibles avec la vocation sacerdotale selon le Droit Canon.

1GG9 (ti 234) Art. XIII. - 2. Dans tous les diocèses, l'Eglise catholique en conformile avec le Droit Canon possédera des Séminaires ecclésiastiques subventionnés par l'Etat, qu'Elle dirigera et dont Elle nommera les enseignants.

Les brevets d'études délivrés par les grands Séminaires seront suffisants pour enseigner la Religion dans toutes les écoles publiques ou subventionnées par l'Etat.

IG70 (1235) Art. XVI. - Les ecclésiastiques, leurs biens et les biens des personnés juridiques ecclésiastiques et religieuses, sont imposables à l'égal des personnes et des biens des citoyens de la République et des personnes juridiques laïques, à l'exception toutefois des édifices consacrés au ser-

[1] per Litt. Ap. *Figilantiae,* 30 oct. 1902: *Leonis XIII Acta* 22, 232-238.

vico divin, des Séminaires ecclésiastiques, des maisons de formation des religieux et religieuses de même que des maisons d'habitation des religieux et des religieuses, qui ont fait vœu de pauvreté, et des biens et titres dont les revenus sont destinés aux besoins du culte religieux et ne contribuent pas aux revenus personnels des bénéficiaires. Les habitations des Evêques et du Clergé paroissial, de même que leurs locaux officiels, seront traités par le Fisc à l'égal des habitations officielles des fonctionnaires et des locaux des Institutions de l'Etat.

Art. XXII. - § 1. La République de Lithuanie reconnaît les droits de propriété des personnes juridiques ecclésiastiques et religieuses à tous les biens meubles et immeubles, capitaux, rentes et autres droits, que ces personnes juridiques possèdent actuellement dans le territoire de l'Etat.

§ 2. La République de Lithuanie consent à ce que les droits de propriété susmentionnés, dans les cas où ils ne seraient pas encore inscrits aux registres hypothécaires ou autres instruments juridiques équivalents, aux noms des personnes juridiques qui les possèdent (Evêchés. ‹ hapitres, Congrégations, Ordres religieux, Séminaires, bénéfices paroissiaux, autres bénéfices, etc.), y soient inscrits, et cela sur une déclaration de l'Ordinaire compétent, certifiée par l'autorité civile compétente.

Art. XXIV. - L'Archevêque, les Evêques, le Clergé et le corps enseignant dans les grands Séminaires ont droit à la retraite. Leur participation à la caisse de retraite sera réglée ultérieurement d'accord avec les Ordinaires.

AAS 19, 426-432.

De recta clericorum institutione

(Normae S. C. De Semin, et Stud. Univ. *Ex his* tui Neerlandiao Episcopos. 30 oct. 1927).

Itaque, ad *niornlfin* alumnorum institutionem quod attinet, nondum constitutum in tuis Seminariis invenimus, de quo loquitur can. 1358 Cod. Iuris Canonici, Directorem spiritus. Unius ollicium ad etTormandos sanctos sacerdotes sumini est momenti et elllcaciac. Non suflleit enim ut disciplina Seminarii etiam adainussim observetur, ut pietatis exercitia regulariter habeantur, ut morales ad virtutem exhortationes a Praeside vel aliquo Professore ad iuvenes instituantur, ut alumni frequenter ad Sacramentum Poenitentiae et S. Synaxim accedant; necease est. ut continua cura speeialique studio Christus formetur in iis. qui formando in aliis Christo, ex ipso muneris otlleio destinantur. Quemadmodum pro singulis disciplinis, uti philosophia, theologia, S. Scriptura, etc., specialis constituitur professor, ita pro spirituali iuvenuin formatione adsit oportet specialis Director spiritus ac pietatis Magister. Ilie, uti ipsa ottici! natura postulat, vir sit spectatae virtutis, solidae spiritualis doctrinae, conspicuae prudentiae et caritatis, dogmaticae et aseeticae doctrinae perit issimus.

Huius est alumnorum animos ad vitam vere sacerdotalem informare, Usque adsistete in virtutibus sacerdotalibus acquirendis. Huius est alumnos paterna caritate docete ratio-

nero, qua ipsi propria vitia extirpent, inclinationes malas reprimant, motus animi non rectos vincant, virtutes Christianas exerceant. Huius quoque est gravibus fervidlsquc instructionibus, sanctisquc qua publicis qua privatis hortamentis vitam spiritualem promovere ac alere continuo. Centrum ipse sit et foculus in Seminario vitae spiritualis.

Quum vero ipsi spiritualia et divina in Seminario sint commissa, nulla unquam rationo externo disciplinae ordini seso immisceat, nullaque aliarum rerum ottlclorumque cura detineatur, sed ad munus suum *totis viribus incumbat.*

Vix dici potest quantum contribuat officium hoc bene exercitum ad veros sanctosque sacerdotes efformandos. Qua ducti ratione SS. Pontifices gravibus saepius praeceperunt Atque institerunt verbis ut cuilibet S. Seminario suus adesset Director spiritus (Leo XIII. Enc. *Fin dal principió,* 8 Dec. 1902; Pius X. Ene. *Pieni ranima,* 28 lui. 1906). Atque salutare et providentlsimum hoc praescriptum Codex luris Canonici (can. 1358) suum fecit ct novo robore firmavit.

1674 Ad congruam autem alumnorum *intellectualem* institutionem haec tradenda et praecipienda sunt. Primum, ut linguae latinae studium omni cura foveatur et provehatur; hoc enim non tam litterarum quam Religionis interest. S. Pontifex Pius XI, qui Ecclesiae Dei feliciter praeest. voluntatem suam in Ep. Apost. *Officiorum omnium* (1 Aug. 1922) asserit his verbis: « Quare — quod ipsum in Iure Canonico cautum est (can. 1364) — in litterarum studiis, ubi spes sacri Ordinis adolescunt, accuratissime volumus alumnos institui, hanc etiam ob causam, ne deinde, cum ad maiores disciplinas accesserint, (piae latine utique et tradendae et percipiendae sunt, fiat ut, prae sermonis inscitia, plenam doctrinarum intelligentiam assequi non possint, nedum se exercere scholasticis illis disputationibus, quibus egregie iuvenum acuuntur ingenia ad defensionem veritatis ».

Quod de studio linguae latinae dicta sunt, dicenda sunt potiori iure de studio philosophiae scholasticae, quam Leo XIII merito appellavit «Fidei propugnaculum ac velati firmum Religionis munimentum » (Enc. *Aeterni Patris,* 1 Aug. 1879), et Pius X voluit ac mandavit ‹ Studiorum sacrorum fundamentum poni » (Enc. *Pascendi.* 8 Sept. 1907). Undo in Iure Canonico statutum est ut « in philosophiam rationalem cum affinibus disciplinis alumni *per integrum saltem biennium* Incumbant \ Statuitur minimum temporis spatium; neque enim fieri potest ut breviori tempore alumni congruam de re philosophica et pro temporibus aptum sibi comparent doctrinam.

Posito philosophiae scholasticae fundamento, theologicae doctrinae tamquam aedificium extruatur diligentissime. « Cursus theologicus *saltem integro* quadriennio ‹ontineatur (can. 1365, $ 2). Pensanda sunt sequentia Pu X verba ad Episcopos Orbis Catholici: ‹ Theologiae studium, venerabiles fratres, quanta potestis ope provehito, ut clerici praeclara illius aestimatione magnoque amore imbuantur illudquc semper pro deliciis habeant » (Enc. *Pascendi).*

1675 Quaedam nunc do Magistris. In primis sibi ipsi curae habeant in disciplinis philosophicis et theologicis tradendis non modo *rationem* seu *methodum,* verum etiam *doctrinam* ct *principia* Divi Thomae Aquinatis sancte tenere et fideliter sequi (can. 1366, § 2); idque eo faciant vel studiosius, quod edunt nullum Ecclesiae Doctorom Modernistis cctcrisque fidei catholicae hostibus itu esse terrori et formidini ut Aquinatem (Pius XI, Ep. Apost. *Officiorum omnium).* Unde Magistros, sicut et discipulos. Summam Theologicam, prae manibus habere summopere convenit. Insuper oportet ut ipsi in praelectionibus dc philosophia rationali, de theologia dogmatica ct morali, de S. Scriptura et iure canonico, idiomate utantur latino, ut ex praescripto S. Congr. Studiorum (Litt. *Vehementer,* 31 Iul. 1908) et S. Pontificis Pit XI in allata Epist. Apost. In disciplinis autem tradendis Magistri librum typis impressum, voluti textum, declarent et explicent; multum siquidem officit alumnorum profectui, si illi Magistrorum praelectiones, magna cum temporis iactura, conscribere teneantur.

Ex Archivo S. C. de Semin. el Stud. Univ.

De clericis praefectis in Seminariis Minoribus

(Litt. circuì. S. C. DE Semin. et Stud. Univ. *Dopo Verezione,* ad Italiae Ordinarios, 25 mart. 1928).

11» (1238) Dopo Pereziono dei Seminari Maggiori Iriterdlocc-uini e Regionali, alcuni Rfevihi Arcivescovi e Vescovi hanno sottoposto all'esame di questo S. Dicastero la questione dei prefetti nei Seminari Minori delle rispettive diocesi.

Tale questione fu già studiata e risoluta dalla S. Congregazione Concistoriale, e la risoluzione fu comunicata agli Ordinari dalla medesima Congregazione con *Circolare* del 16 luglio 1912, riportata in parte *neWOrdinamenlo dei Seminari* pubblicato il 26 aprile 1920J

È mente del Santo Padre che resti ferino il principio, piu volte confermato: che cioè a prefetti nei Seminari siano destinati giovani Sacerdoti, i quali, avendo già ricevuto una conveniente formazione, possano spendere tutte le loro energie c tutto il loro tempo nel coltivare le tenere piante ohe crescono a Dio nell'ombra del Santuario.

« Questa misura (corno è detto nella citata *Circolare),* mentre provvede al bisogno dei piccoli Seminari, ha anche il vantaggio di preparar meglio i nuovi Sacerdoti alla vita pub blica, con un graduale passaggio dalla vita ritirata del Seminario Maggiori a quella di una limitata libertà, quale essi possono avere come prefetti del Piccolo Seminario

1577 (1239) Tuttavia in alcuni casi particolari, quando ve ne sia la necessita, si potra permettere che qualche chierico resti *ad lempus* come prefetto nel Seminario Diocesano.

Per ottenere però tale permesso è necessario che se ne faccia espressa domanda a questa S. Congregazione, avendo cura di indicare in essa nome, cognome, età dello studente, corso che frequenta, e se già altre volte sia stato adibito all'ufficio di prefetto.

Alla line dell'anno scolastico i chierici prefetti dovranno recarsi al Seminario Maggiore, Intcrdiocesano o Regionale, per subirvi gli esami regolarmente secondo il programma in esso svolto.'

A tal uopo sarà cura dei RoviTii Ordinari chiedere a principio di ogni anno scolastico, al Rettore del Seminario Maggiore, Interdiocesano o Regionale, copia del programma di studi che sarà svolto nei singoli corsi per farlo compiere ai prefetti sotto la giuda di competenti insegnanti.

Ad assistere agli esalili di dotti *chierici prefetti* ogni Ordinario, qualora lo credesse utile, potrà inviare per sua maggior tranquillità, un professore del suo Seminario diocesano.

Nella scelta dei prefetti poi. invece di fondarsi esclusivamente sulle condizioni economiche del candidato, bisognerà tenere in considerazione le qualità intellettuali e morali del soggetto, *con speciale riguardo alle attitudini di lui alla missione specifica che si intend/ affida*ridi.

Ex Archivo S. C. de Semin. ct Stud. Unir.

l (Cfr. n. 1528],

l *Ibid.*

l *De. hac ipsa re E.mus Praefectus eiusdem S. C. de Sanin. et Stud. Unir.* dir J *sept. 1929 ad Italiae Ordinarios scribebat:*

Sono in dovere di significaro a V. S. Roviùa che il Santo Padre ha aggiunto la seguente sanzione: « 1 suddotti chierici prefetti non potranno essere ammessi agli Ordini sacri se prima non avranno subito il prescritto esame nel Seminario Regionale ». [Cfr. nn. 1702, 2012).

4 [Cfr. n. 1650].

De sucri ordinis alumnis in Statibus Foederatis American Sept.

(Ex Litt. *The Sacred Congregation* ab Exento Delegato Apost. ad universos Civitatum Food. America» Sept. Ordinarios, nomine et auctoritate S. C. de Semin. et Stud. Univ, missis, 26 mai. 1928).

1678 11240) Their Eminences [of the Sacred Congregation of Seminaries ami Universities ǂ appreciate full well the supreme importance which *Catholic parish schools* possess not only as regards a sane and safe education for youth, but also because these schools are the most fertile and favorable soil in which ecclesiastical vocations may be planted and reared.

Their Eminences are greatly pleased with the continued growth exhibited by *Institutes of higher learning* in the United States, institutions which merit so well of the Church. They wish to say a word of encouragement likewise in behalf of the manifold activities of the clergy both as regards their work of religious instruction of children on Sundays and their interest in those boys who assist at the functions of the sacred liturgy, from among whom they are in a position to help along many who manifest signs of a priestly vocation.

Their Eminences desire more particularly to bestow special praise on those pastors who, inspired by an intelligent and practical zeal and often at great financial expense and many personal sacrifices, have established *Catholic elementary schools* in connection with their parishes. At the same time Their Eminences appeal most earnestly to all Ordinaries that they do not cease for an instant calling upon their priests, who are charged with the care of souls and who have not as yet founded parochial schools, to put forth even greater etforts to that end. By increasing their labors in this direction, by trust in the help of God and the generosity of the Faithful — *quorum causa agitur* — these parish priests may thus more effectually assist the Church in her special duty of education (Canon 1379), and, at the same time, build up for themselves a most effective instrument for the success of their own ministry. In so doing they will likewise increase and perpetuate the fruits of their holy apostolato. .Moreover, parish schools present the means of fully and in a most practical manner making concrete the dispositions of Canon 1353 ’ which refers specifically to the subject of vocations for the priesthood.

1679 (1241) The Society for Developing Priestly Vocations *(Opera delle \'ocazioni Ecclesiastiche),* so dear to the heart of our August Pontiff, Pius XI, now happily reigning,[3] is an organization necessary likewise for the United States where many Bishops, even up to the present times, have found themselves obliged to take in foreign priests in order to provide for the spiritual needs of their people. This Society should be established in every diocese. Their Eminences in this recommendation make their own

l in plenariis comitiis dici 24 tannarli 1928. [Cfr. n. 1693].
’ [Cfr. n. 1452].
* Cfr. Epiât. Ap. *Officiorum omnium,* l nug. 1922 [n. 1592).

the views of the Holy Father, ami urge upon all Ordinaries this holy work. In this way the Bishops will very directly do their share in providing the means for continuing the mission upon earth of Our Savior, Jesus Christ.

By priestly vocations we understand the vocations of those youths who give positive signs of desiring to embrace the priesthood or the religious state, and not the vocations of adults, which are to be looked upon as exceptional cases. Vocations to the priesthood must be sought out with loving care. This is one of the principal duties of parish priests (canon 1353), and upon its fulfilment depend to a large extent the development and spread of the Catholic Religion in the United States.

1680 (1242) If vocations must be sought out with great solicitude, they must afterwards be fostered with no less thoughtful diligence than watchfulness, both on the intellectual and on the spiritual and moral side, •specially in *Seminaries* which have been established by the Church for that specific purpose.

1681 (1243) Wo understand that there exist in the United States over and above Seminaries properly so called, which are organized and governed according to the traditions and laws of the Church, other institutions known as *Preparatory Seminaries.* In many cases the students who frequent these Preparatory Seminaries attend school only «luring the day. spending the night at their parents' homes. Such students are required to observe special rules of conduct. Sometimes, especially if the Preparatory Seminary is locateli in a small city or town, it is also attended by students from outside the city who live with families approved by the authorities.

Their Eminences, having in mind the lack of experience on the part of youth who are so easily led away by the bad example of others, believe firmly that the training of young men who aspire to the sanctity of the priesthood should be safeguarded more adequately than it can be under such circumstances. They, therefore, after mature deliberation have decided:

1. That Preparatory Seminaries which now exist in smaller cities shall be changed by degree into .Minor Seminaries, where students reside both day and night under the watchful care of responsible Superiors.

2. In the larger centers, likewise, the Preparatory Seminary shall be changed into a Minor Seminary.

3. However, before any action is taken in the premises. Ordinaries should, through the medium of this Apostolic Delegation, refer each specific case to the Sacred Congregation of Seminaries and Universities.

1682 (1244) With reference to Seminaries in the strict sense of the word, Their Eminences wish again to call the attention of Ordinaries to certain prescriptions and directions of the Holy See, which, since they are based on the very nature of such institutions, have as their purpose the realization of the principal object of the Seminary, namely, the spiritual, disciplinary, and intellectual formation of seminarians.

Spiritual training does not consist merely in the acquisition of goodness and moral honesty; it embraces also all that group of virtues by means of which the priest ought to become a living image of Our Savior, Jesus Christ, to live His divine life, to be an *alter Christus,* and all this not only because the priest participates in the divine powers of Christ, but especially because he imitates the example which Christ has left us. Therefore, above everything else you must see to it that *Christus formetur in iis, qui formando in ceteris Christo ipso muneris officio destinantur.*[1]

1683 (1245) Moreover, Ordinaries should insist that the Rector and Spiritual Director of Seminaries, which positions must bo confided only to persons of blameless morals and great prudence, regulate the order of Seminary life and fashion the souls of their students in such a way that they may be able daily to make progress along the paths of virtue. Now, it is not enough that the disciplinary rules of the Seminary be observed scrupulously, that the common religious exercises be attended by all, that conferences be given on spiritual subjects, or that students frequent the Sacraments. All this, of course, is necessary, as it is necessary to have professors adequately prepared to teach the various subjects. These matters, however, are presupposed in a well-organized and well-governed Seminary. What is just as important, and to this we call your special attention, is that in every Seminary there bo one who will make it his special office to look alter the spiritual formation of the students, a person who is both competent and a specialist in spiritual matters as the other professors are in their subjects. (Canons 1358)?

1684 (1246) The Spiritual Director, since he must devote all his time to the things of God and of the soul, should never, for any reason whatsoever, interfere ■with the external discipline of the Seminary, neither should he occupy himself with tasks incompatible with his true work. His duty is to know the life and character of the seminarians so as to be able to give them prudent and safe advice regarding their vocation. Those who should not continue to the priesthood, because they have not been called, he will dissuade from their intention of becoming priests, but those who are true to their calling he will encourage *fortiter* and *suaviter* - to over greater efforts toward perfection. Both in private conversation and in conferences to the students, ho should speak of the dignity, the office, and the duties of the priesthood of Christ. lie should also treat such subjects as the examination of conscience and anything else which will assist them to develop more fully their spiritual lives.

It is, likewise, his duty not only to preach the need of prayer, but especially of mental prayer, and to teach students the method of practicing such prayer. He should select for them a suitable meditation book which all will use when they make their meditation in common in the

[1] Pius X, Epist. Encycl. *E supremi,* 4 oct. 1903; [cfr. n. 1160].
[•] [Cfr. n. 1462].

chapel. At this exercise, too, he should assist personally. It is understood that, from time to time, instead of the reading of the meditation he himself shall give an appropriate meditation to the, seminarians. If the spiritual Director follow these rules he will succeed in establishing the students in the habit of daily meditation. And he will make secure his own work in their souls, especially for the time after ordination when his seminarians are thrown out into the many occupations and distractions which surround the wrork of the sacred ministre in the United States.

From what w'e have written it is easy to conclude that only a person of maturity and of adequate experience in the spiritual life, a *homo Dei,*[1] one who possesses all the priestly virtues and in whom an* united to charity and prudence a comprehensive knowledge of ascetic and dogmatic theology, should be appointed to this most important and delicate position of Spiritual Director. And when such a capable person as we have described is found, if you desire that bis work of guiding and stimulating seminarians in the way of Christian perfection bear copious ami lasting fruit, he should not be removed from his position except it be for the most serious reasons.

1685 11247) The Code of Canon Law' prescribes that besides extraordinary confessors, at least two other priests [2] assist the Spiritual Director in hearing the confessions of seminarians. (Canons 135S, 1361)? In a Seminary in charge of a Religious Order the office of confessor may be exercised by professors in service, provided, of course, they are approved confessors and have been appointed to this office by their own Superior and by the Ordinary. The mere fact that, one is a professor is not sufficient title to empower him to hear the confessions of seminarians. He must be appointed specifically for this work ami receive the approval above mentioned. In Seminaries conducted by the secular clergy, however, professors are only permitted to be extraordinary confessóre?

1686 (1248) The general government of the Seminary, and. in a special manner. the training of students in the discipline of the Church, are the particular tasks of the Rector, in dependence always on the Ordinary. (Canon 1360, § 2)? The Rector should so order all things that the different parts

[1] 2 *Tim.* 3, 17; 1 *Tim.* G, 11.
[1] tamquam *confessarli ordinarii.*
[•] [Cfr. nn. 1462. 1466].
[4] Summus Pontifex Pius XI. die 11 dec. 1934, in *audientia* Secretario S. C. do Seminariis et Stud. Univ, concessa, de confessariis in clericorum Seminariis quae presbyteris Societ, a S. *Sulf)iiio,* Congr. *Missionum, Eudisiarum* et aliarum huiusmodi concreduntur, haec statuero dignatus est;

1) in omni Seminario habeatur Director spiritus seu Moderator pietatis alius a Superioribus [vel Professoribus:

2) Professores confessiones alumnorum excipere possunt, non qua tales, sed qua a legitima auctoritate ecclesiastica Ordinaria approbati;

3) no umquam desint confessarti qui ad Seminarii communitatem non pertineant.

[4] [Cfr. n. 1IG5J.

of the Seminary will work together in harmony to the attainment of its true ami final purpose; the formation of priests according to the spirit of Jesus t'hrist. The spirit of charity should govern the Seminary in such away that it will embrace everyone ami everything, making of the Institution one family of which the Rector is the father. This spirit of charity and of sacrifice, the Rector, together with the other superiors, and not only by word, but. particularly by deed, should seek to impress on the hearts of the youths committed to their loving care.

For the above reasons Their Eminences recommend strongly to all Ordinaries that they select for the office of Rector only such persons as possess the qualifications laid down in the Sacred Canons for this office (Canon 1360, § I),[1] and that they watch over with great care the words of the Rector so that it. will meet all the demands of the high mission bestowed upon him.

1687 (1249) The harmonious interworking of all the parts of the Seminary certainly will result in the achievement of its true purposes. But to disturb this order there is only necessary that some part assume functions which do not belong to it. An organ which is itself necessary to the work of the organism can easily become an obstacle and impediment to the functioning of the whole. To cite one example: In some Seminaries an exaggerated importance is given to athletics, to the detriment, of study and the work of spiritual formation.

A reasonable amount of recreation is indispensable in a Seminary as a mere matter of relief, spiritual and mental, to students who grow tired under the burden of their studies, and, likewise, in order to assist them toward a proper physical development.. However, sports arc a means not an end in themselves, and therefore ought to be chosen not only with this idea in mind, but also with due consideration for the special nature and general purpose of the Seminary itself, which has not been established to turn out athletes who are able to exhibit their skill and prowess before the public on the athletic field. Rather, the purpose of the Seminary is to turn out athletes who will *fight bravely the battles of the Lord.*[2]

1688 (1250) Certainly, personal cleanliness ami care of the body are praiseworthy, ami this for easily understood reasons of hygiene. However, even this care of the body should always be circumscribed by such precautions as Christian modesty demands, precautions which unfortunately the world often pays little attention to; for which reason the Church disapproves and condemns such practices.

1689 (1251) Assuredly, knowledge is a necessary part of the equipment ot every priest in order that he may exercise with fruit his ministry. It is extremely important for those priests who live in a country where the Church must live ami grow in the very midst of hostile sects. Now the sciences in which

[1] [Cfr. n. 1464].
[2] [Cfr. n. 754].

the Catholic priest ought to bo well grounded are the Sacred Sciences. The Sacred Sciences beget in us a knowledge of the deposit of the Faith which is contained in the inspired books of Sacred Scripture and in the traditions handed down by the Fathers of the Church. The whole deposit of the Faith, sacred in truth to us, and presented in an orderly and scientific manner, is what must bo taught students who frequent the theological courses of the Seminary.

1690 (1252) Assuredly, there is no one who is ignorant of the fact that a large part of this deposit of the Faith has come down and that practically all oí it is taught us, according to the scientific methods of the Schools, in the Latin language. In Latin are performed the liturgical services and in Latin the canonical prayers of the Church are recited. Moreover, the legislation of the Church and the documents which possess ecumenical authority are all transmitted to us in the same language. For these reasons our reigning Pontili' Pope Pius XI, in his Apostolic Letter already cited *(Officiorum omnium)* called the Latin language the *Catholic language,* and ascribed to a special disposition of Divine Providence the fact that by means of this tongue *magnum vinculum unitatis, " quae Ecclesiae Matris sunt, (doctiores chrislifìdeles ex omni gente) altius cognoscerent et finn Ecclesiae capite arctius cohaererent* From this assuredly follows a special obligation for the clergy to study Latin with a peculiar zeal. Moreover, ignorance of Latin can only be regarded as a sign of languishing love for the Church itself.

.Moreover, the Holy Father has commanded: „ *Quare — quod ipsum in lure Canonico cautum est — in litterarum ludis, ubi spes sacri ordinis adolescunt, accuratissime sermone latino volumus alumnos institui, hanc etiam ob causam, ne deinde, cum ad maiores disciplinas accesserint, quae latine utique ct tradendae et percipiendae sunt, /ial ut, prae sermonis inscitia, plenam doctrinarum intelligentiam assequi non possint, nedum se exercere scholasticis illis disputationibus, quibus egregie iuvenum acuuntur ingenia ad defensionem veritatis*

Their Eminences, members of this Sacred Congregation, in their desire to give practical application to the wise dispositions of the Holy Father in this important matter, have ordered that:

1. In the literary courses of the Seminary the Latin language be regarded as the most important element, and that it have precedence over every other subject. Moreover, the course in Latin must not be purely theoretical. By oral and written exorcises, by competitions and like practical means, the aim of such course should be, as the Holy Father points out in the Letter just quoted, *ut scientia et usu percepta habeatur.*3

2. Students must not be admitted to the study of philosophy and theology who do not possess a sufficient mastery of the Latin language.

l [Cfr. n. 1591).
• Ibid.
' Ibid.

If students transfer from another institution, they must bo given an examination in order to ascertain how much Latin they know. A compulsory special course in Latin must be donducted for all who are found not to possess a working knowledge of that language.

1691 (1253) Their Eminences desire (hat where such subjects as Philosophy and Theology are concerned, a precise and exact observance of the regulations as laid down in ('anon Law (Canons 1365, 1366-)[1] concerning the number, length, the method of teaching, and the subject-matter of these courses be observed. What is more, conformable to what has just been prescribed, they insist that the lectures on Philosophy, Theology, and Canon Law, as well as the recitations in the same subjects, be held in the Latin language. All examinations, and especially those which students are required to take before being admitted to Sacred Orders, must be held in Latin.

1692 (1254) The study of Canon Law should be given a more important place in the curriculum of the Seminary than it has held up to date. A knowledge of Canon Law is of daily use in the priests' ministry and is of especial value in the government of dioceses. Therefore, it would be most oportuno if Ordinaries, in conformity with the prescriptions of Canon 1366, confide the teaching of Canon Law to a professor who has taken his academic degree in the subject at a University approved by the Holy See. This professor might also assist the Bishop in the capacity of legal consultor in diocesan matters.

1693 (1255) However, the level of culture which the priest should attain can never reach the high plane of his sacred ministry if professors who must bring such culture by word, example, and encouragement to their students do not themselves possess those gifts of mind, love for study, and ability to teach which will prepare them adequately for the function of teacher, or if, perchance, they are not imbued with that consideration for others which lies at the foundation of their sacred mission.

Therefore, in order that Seminary professors in the fulfilment of their duties should not be unduly preoccupied by distractions of an economic nature and should be able to obtain the means necessary to develop and perfect themselves in their chosen fields of study, Their Eminences ask the Ordinaries to consider whether it would not be opportune to establish for the professoriate of their Seminaries a suitable and progressively increasing scale of salaries so that salary given will assure to each professor the means necessary to live with dignity as he should, and will permit him to lay aside something in case of sickness or of old age when he will no longer be able physically to continue his professorial work. The improvements in the economic situation, together with such other provisions for his betterment as the affectionate concern of the Bishops will

[1] [Cfr. nn. 1475-1 179).

surely prompt them to devise especially in behalf of the more deserving members of the staff will avail beyond doubt to secure for the faculty higher standing and respect, both among their brother clergy and the laity. Thereby also their work itself will become more efficient. To the Bishops, too, there will be presented greater opportunities for finding better equipped professors than have been possible heretofore.

All of the above prescriptions and recommendations of Their Eminences were approved and confirmed by Ills Holiness in an audience which he granted on January 25, 1928, to the Secretary of the Sacred Congregation of Seminaries and Universities.

Ex Archivo S'. C. de Semiit. et Stud. Univ.

De adulescente clero recte lingendo

(Ex Epist. *Peculiari quadam alacritate* ad Episcopos Lithuaniae, 24 hin. 1928).

1694 (1256) Praeterea, quod maximo Nobis cordi est, impensam vos operam dabitis, venerabiles fratres, ut et iuvenes qui in spem sacerdotii adolescunt rite instituantur et ecclesiasticam disciplinam, qui iam sacerdotio aucti sunt firmiter constant erque retineant. Novum profecto clerum instructum omnino esse oportet a pietate, a. doctrina, a virtute, cum non solum sibi sed etiam aliis, boni pastoris ac magistri partibus obeundis, sempiternam salutem parere debeat: etenim si, in tanta errorum vitiorumque colluvie, quibus periclitantur animae, virtute is ac doctrina careret, fideles ipsos sibi concreditos in extremum interitum seeum traheret. Habetis igitur, venerabiles fratres, quomodo dioecesium vestrarum bono consulatis recte adulescentem clerum lingendo. Itaque in eo desudet uniuscuiusque vestrum industria ut Seminaria, ad normam sacrorum canonum, condatis, quibus optimi moderatores ac magistri praeficiantur; et qui inde proficiscetur maior cotidie instructiorque sacerdotum numerus, erit is corona vestra et solacium praemiumque vestrorum laborum optatissimum.[1]

AAS 20, 255 s.

De adulescentibus clericis lume deligendis et in novos homines convertendis

(Litt. circuì. S. C. de Sehin. et Stud. Univ. *I lìomnni Pontefici,* ud Italiae Episcopos, 25 iul. 1928).

1695 (1257) Romani Pontefici, preposti dall'Eterno Pastore al governo delle anime, hanno sempre ritenuto per uno dei più gravi o imprescindibili doveri inerenti all'apostolico ministero, quello di dare alla Chiesa fedeli *ministri* e idonei *dispensatori dei misteri divini.*[2]

[1] Cfr. *Ph.* 4, I.
[2] Cfr. 1 *Cor.* 4. 1; 2 *Cor. fi,* |.

Rileggendo le Lettere Encicliche degli Angusti Vicari di Nostro Signore Gesù Cristo, specialmente di questi ultimi tempi, non è difficile scorgervi la loro preoccupazione nei riguardi della formazione ilei Clero e la loro sollecitudine nel raccomandare insistentemente ai Vescovi, che le cure pastorali siano soprattutto rivolte alla formazione intellettuale e morale degli aspiranti al Sacerdozio. Questa preoccupazione e sollecitudine basterebbe da sola a dimostrare, che la retta istituzione del clero è cosa di supremo interesse, d'importanza capitale per la vita stessa della Chiesa, e che perciò non solo si debbono rimuovere tutti gli ostacoli, che si oppongono al raggiungimento del line, assegnato ai Sacri Seminari, ma è ancora necessario che si adoperino tutti quei mezzi prescritti, i quali a tale fine conducono.

1696 (1258) Questa Sacra Congregazione, messa a parte della sollecitudine del Sommo Pontefice nel promuovere e dirigere la educazione della gioventù che nelle diocesi si destina allo stato ecclesiastico, sin dai primordi della sua esistenza, non ha omesso di soddisfare fedelmente alla sua missione, secondando con tutto l'impegno le Pontificie prescrizioni; ed anche adesso, nello stesso scrivere questa lettera, compie l'angusto incarico del S. Padre felicemente regnante.

Possiamo affermare che, con la grazia di Dio, molto si ò compiuto; però, molto più resta a fare. Se si considera, con attenzione e sotto tutti i rapporti, la vita dei nostri Istituti ecclesiastici, non è difficile convincersi che essa non è sempre, come, dovrebbe essere, rigogliosa e fiorente, ma che essendo spesso travagliata da molte e varie difficoltà, non produce tutti quei frutti sani e salutari, che dovrebbe produrre. Laonde, questa S. Congregazione, mentre inculca di nuovo ai Revmi Ordinari la esatta osservanza di tutte e singole le prescrizioni, emanate al riguardo dalla Santa Sede, tanto per i Seminari diocesani, quanto per gli interdiocesani o regionali e centrali, crede opportuno, anzi necessario, richiamare la loro attenzione su di alcune di esse, opportunissime a conseguire il santo intento. Diceva infatti il S. P. Leone XIII: *Sunt quaedam ad rei catholicae profectum ila necessaria, ut ea semel attigisse non satis sil: commemorari saepius et commendari velint. Huc potissimum perlinet cura in Seminariis collocanda, quorum cum statu fortuna Ecclesiae coniungitur maxime.*[1]

1697 (1259) Anzi tutto, è necessario fare un'accurata e coscienziosa scelta fra quanti domandano di essere ricevuti in Seminario. Siccome, il fine proprio ed esclusivo di questo Istituto è la preparazione allo stato ecclesiastico, ne segue che in esso non possono essere ammessi che i giovani, *i quali danno fontlata speranza di volersi consacrare in perpetuo al servizio dei Santi Altari.* Tale prescrizione, fatta primieramente dal S. Concilio di Trento,[2] rinnovata innumerevoli volte dai Sommi Pontefici e confermata nel *Còdice* (can. 1303, § 1),[3] ò categorica, *assoluta.* Perciò quei positi

[1] Epist. Encycl. *Paternae* ad Episcopos Brusitine, 18 sept. 1899 (cfr. n. 1125].
[2] Sens. 23, *De lief.* c. 18 [cfr. n. 290].
[3] [Cfr. ». 1469].

lauti, che non presentassero disposizioni e qualità da far concepire tale speranza, ina dessero ad intravedere, essi o i parenti, di avere altre mire — di essere mossi dall'altrattiva di vantaggi economici e morali, che lo stato ecclesiastico può anche oggi presentare, — di obbedire al timore servile di fronte alla ingiunzione dei congiunti, di profittare della generosità della Chiesa per compiere gli studi e prepararsi con minore dispendio ad officii umani: questi non possono e non debbono essere ammessi nel luogo santo. La scelta dei .Ministri «lei Santuario deve essere fatta con criterii esclusivamente soprannaturali, di modo che ad essi possa Gesù ripetere le parole dette agli Apostoli: *Ego elegi vos (I.* 15, 16) Che se, malgrado tutte le cautele, fosse stato ammesso un giovane, che per le sue *deficienze intellettuali o morali o fisiche,* si prevede incapace di esercitare, con frutto e con decoro, il santo ministero, gli si neghi qualsiasi sussidio ecclesiastico riservato soltanto ai meritevoli, e sia dimesso inesorabilmente. .Ma ascoltiamo un grande Santo e un grande Dottoro, ALFONSO .Maria de' Liquori, che nessuno potrà mai tacciare di rigorismo o di esagerazione. Dice così: ‹ Sopra tutto deve il Vescovo invigilare a non ricevere nel Seminario, e a licenziare quei figliuoli, che danno poca speranza di riuscire buoni ecclesiastici. In ciò vi bisogna un rigore che non sia piccolo nè medioere nè grande, ma sommo: dovendo ciascuno persuadersi che il rimettere qualche volta questo rigore, non è atto di carità, ma contro la carità; mentre la benignità che si userà con alcuno, sarà cagione del danno comune del Seminario. .Meglio è certamente l'aver pochi e buoni Seminaristi, e che tutti riescano verisímilmente utili alla Chiesa, che molti,l e tra questi anche gli imperfetti, i quali infetteranno poi anche i buoni ⁑.

1698 11200) Ammessi i giovani nei Seminarii. la responsabilità dei Revmi <>rdinari non solo non cessa o diminuisce, ma aumenta oltremodo innanzi a Dio ed alla Chiesa. Il Seminario è un vero Cenacolo, dove gli aspiranti al Sacerdozio si racchiudono per alcuni anni, allo scopo santissimo di essere trasformati in *uomini nuovi,*3 sotto l'azione dello Spirito Santo. Entrano essi ignoranti delle cose divine, circondati dalla nativa debolezza, soggetti a tante passioni; ma è propriamente nel Seminario che essi debbono spogliarsi dei loro difetti e rivestire quella forma di santità, che è propria dello stato sacerdotale. Questa santità, come insegna il S. P. Leone XIII, non si deve limitare appena alla onestà dei costumi, ma esige un tale complesso di virtù, che faccia del sacerdote una immagine ed una somiglianza di Gesù Cristo, Sommo ed Eterno Sacerdote.4

1699 1261) Al conseguimento di tale altissimo e santissimo scopo, il Codice (can. 1360, § 1) 5 ingiunge ai Revmi Ordinari di scegliere all'ufficio di Rettore, di Direttore Spirituale, di Confessori e. di Maestri. Sacerdoti commendevoli

I [Cfr. nn. 240 626. 1968],

⁑ *liegolamento per i Seminari* 1, 4, in: *Opere,* 3 (Torino 1S47) SSO.

⁑ Cfr. *Eph.* 4, 24.

‘ Epist. Encycl. *Quod mullum* ad Episcopos Hungarino. 22 aug. 1886 [cfr. n. 977].

⁑ [Cfr. n. 1161).

non solo por dottrina, ma anche per virtù e prudenza, i quali, con la parola e con l'esempio, possano essere di giovamento agli alunni. Il Rettore non sia occupato in altro uifìeio, chè non venga distratto dai suoi doveri verso gli alunni. Il Direttore Spirituale risieda abitualmente nel Seminario. Ala non è tutto. Dice S. Alfonso: ‹ Procuri il Prelato di avere un buon Rettore per il Seminario e buoni prefetti; perchè se Tuno o gli altri mancano al proprio dovere, per quanta sia la sua attenzione, il Seminario andrà certamente in rovina. Così il Rettore, come i Prefetti, oltre l'essere di buoni costumi, debbono essere accorti e pratici, in qualche modo, di Seminari. Spesso cerchi il Vescovo d'intendere dal Rettore come si portano i Prefetti e i Seminaristi, e sopra tutto s'informi, in tutte le maniere che può, dei portamenti, carità e vigilanza del Rettore. Una o due volte l'anno faccia lo scrutinio generale dei Seminaristi, per sentire e indagare, gli sconcerti e i difetti, così degli altri Seminaristi come degli altri officiali ».[1] E il mitissimo Santo aggiunge queste tremende parole: ' Se mai io sapessi un Vescovo, che avesse il Seminario mal regolato o governato da un malo Rettore oda mali Prefetti, certamente lo pregherei, se vuole salvarsi l'anima e non vuol vedere maggiormente rovinata la sua diocesi, a dismetterlo, e a rimediare d'altro modo, come meglio può, al bisogno della sua Chiesa. Oh Dio, e quanti Prelati si danneranno e saranno cagione della dannazione di tante loro pecorelle per questa causa, cioè la poca attenzione che hanno al buon regolamento dei loro Seminarii! Volesse Iddio che ciò non fosse! o.[2]

1700 (1262) Il *Codice* (can. 1371)[3] prescrive che dal Seminario siano dimessi, fra gli altri, gli incorreggibili e gli scandalosi. S. Alfonso così ne parla: « Deve il Vescovo usare rigore, e maggior rigore, in licenziare dal Seminario gli incorreggibili e gli scandalosi. — Per *incorreggibili* intendo quei che, dopo più ammonizioni e dopo il castigo, dànno poca speranza di emenda dei loro difetti, quando i difetti sono molti ed abituali, benché non siano di scandalo diretto o positivo, nè siano gravi, perchè un soggetto di tal fatta dà poca speranza di riuscire buon ecclesiastico. Per gli *scandalosi* poi intendo quei che commettono mancanze di scandalo positivo, come sarebbe l'indurre i compagni a trasgredire qualche regola o a non sottoporsi a qualche ordine del Vescovo o del Rettore, o a commettere qualche grave furto o insolenza. Scandalo più nocivo poi sarebbe, se un Seminarista desse mal esempio contro l'onestà col parlare o con qualche azione immodesta. Alcuno di questa sorta appena potrebbe sopportarsi la prima volta che cade in tali difetti, dopo avergli dato un castigo esemplare e lungo. Dico, *appena la prima volta,* del resto è più sicuro consiglio il licenziarlo *subito,* perchè un tale scandaloso, dopo essere stato scoperto e castigato, facilmente starà accorto a nascondere le sue consimili mancanze, le quali, finché non saranno di nuovo conosciute, frattanto già saranno causa ‹lel comune danno, a cui difficilmente appresso potrà ri-

[1] *Hegolamenla per i Seminari* 1, 2, in: *Onere.,* 3 (Torino 1817) 870.
[2] *Iteaolamento per i Seminari,* Introduzione, in: *Opere,* 3 (Torino 1847) 878.
[3] [Cfr. n. 1490],

pararsi, almeno in tutto: sicché un solo può apportare la rovina di molti. E perciò (piai prudenza vuole che, per la speranza dell'emenda di un solo, si abbia a patire il pericolo della sovversione di molti? Non è gran male licenziare un tal giovane scandaloso, ancorché possa questi emendarsi col tempo: ma la rovina della comunità è un male molto maggiore, che molto più deve temersi ed evitarsi prima che succeda. Il primo, se è danno, è danno privato di un solo; ma il secondo è danno gravissimo e comune. In questa materia (torno a dire e lo direi mille volte) l'usar piacevolezza non è carità, ma imprudenza e tirannia: per usare carità a un solo, voler permettere la rovina di molti o almeno il pericolo. E bisogna in ciò tenere per certo che nel Seminario, dove stanno giovani, che son facili ad essere tirati al male o al bene, secondo gli incentivi che hanno, un solo scandaloso può infettare tutti gli altri. Ed infettati che saranno, probabilissimamcnte non vi sarà più rimedio: l'unico rimedio sarà poi di cacciarli tutti e prendere soggetti nuovi: altrimenti sempre ivi resterà l'infezione introdotta, che si tramanderà dagli uni agli altri in perpetuo. Sicché una tale severità non deve chiamarsi (come da alcuni si chiama) troppo rigore, ma dovere, carità e giustizia; giacché il Vescovo è tenuto con obbligo grave di carità e di giustizia a procurare il bene e il maggior bene della sua diocesi, il quale certamente in gran parte dipende dall'avere un Seminario ben regolato. Preghiamo il Signore che faccia intendere questa verità a tutti i Prelati, che governano la Chiesa [1].

1701 11263) Nè meno grave è la responsabilità dei Kevmi Vescovi nei riguardi della promozione dei Seminaristi agli Ordini Sacri. Ascoltiamo ancora S. Alfonso: « Oh quanto sarà stretto il conto che dovrà rendere a Dio ogni Vescovo del grande obbligo che tiene di escludere dall'altare gli indegni e di ammettere i degni! Tremava S. Francesco di Sales pensando a questo; e perciò egli non ammetteva se non quelli, di cui sperava fondatamente buona riuscita, non avendo in ciò riguardo nè a raccomandazioni, nè a nobiltà, e neanche ai talenti del soggetto, so non erano accompagnati dalla buona vita. Ond'era che pochi egli n'ordinava, conforme soglion praticare tutti i buoni Vescovi, perchè in verità *pochi* sono *quelli, che si Ianni) sacerdoti per vera chiamata e per fine di farsi santi, t perciò poi ne avviene che pochi sacerdoti son quelli, che riescono buoni e di profitto alle anime.* Diceva S. Francesco di Sales che non sono necessari alla Chiesa i molti sacerdoti, ma i buoni sacerdoti [2]. Aggiunge il S. Dottore, che non basta contentarsi della sola bontà *negativa* del soggetto, cioè' della mancanza di colpe gravi in *foro externo,* ma si deve esigere la bontà *positiva,* cioè quella somma di virtù, che già si possa chiamare *santità sacerdotale.*[3] È la dottrina comune. Scrive S. Tomma SO: *Ordines Sacri praeexiijunt sanctitatem: unde pondus Ordinum imponendum est parietibus iam per sanctitatem desiccatis ab humore vitiorum.*

[1] *Regolamento per i Seminari* 1, 4, in: *Opere,* 3 (Torino 1817) 880 s.
[2] *Riflessioni utili ai Vescovi 2,* in: *Opere,* 3 (Torino, 184 7) 860 b.
[3] *Ibid.* — (Ctr. n. I960].
[4] *Summa 1'heol.* 2, 2 q. 189, n. 1 ad 3. [Ctr. n. 1960).

E il S. Concilio di Trento dette ai Vescovi il seguente avviso: Sciant *Episcopi deberc ad ho»* (sacros) *ordine» assumi dignos dumtaxat, et quorum probaia vita senectus sit.*l La stessa prescrizione, che scaturisce dalla natura stessa dello cose, si trova confermata e rinnovata negli atti dei Romani Pontefici. Aggiunge l'Angelico, che di questa bontà positiva si debba avere una notizia non dubbia, ma certa, cioè attinta da fonti disinteressate, sicure, insospette.l

1702 (1264) Bontà positiva e dottrina eminente richiede la Chiesa da coloro, che desiderano ascendere al Sacerdozio. Essi debbono essere non solo il *sale della terra,* ma anche la *luce del mondo.*3 11 Sommo Pontefice Leone XIII, nella Enciclica *Elei nos* (15 febbraio 1882) ai Vescovi d'Italia diceva: *La difesa della fede cattolica, che è tanto necessaria ai giorni nostri, richiede nei sacerdoti una dottrina nè volgare, nè mediocre, ma profonda e caria, la (piale abbraccia non solo le sacre discipline, ma anche le filosofiche, c sia ricca in cognizioni di fisica c di storia.* La Santa Sede ha determinato (can. 1365)l il *minimum* del tempo che si deve impiegare nello studio della Filosofia e della Teologia, ed ha pure indicato e prescritto le materie o discipline, che debbono essere studiate. — Tale studio è imposto a tutti e singoli gli alunni, non solo a quelli che eserciteranno il ministero nelle città, ma anche a quelli che lo eserciteranno nei piccoli centri: perchè a tutti e singoli i Sacerdoti è imposto il precetto: *Labia sacerdotis custodient scientiam-. (Ma.* 2, 7). Gli errori, contrari alla fede e alla morale, si spargono dappertutto, anche nei piccoli centri; specialmente per propaganda protestante e socialista; e se il Sacerdote non li sa scoprire e confutare, alle anime ne verrà gran danno e al Sacerdote il disprezzo del popolo. Con ragione affermava lo stesso Pontefice che la imperizia del clero è *massimamente inimica alla Religione.* E non può essere altrimenti. Anche nei piccoli centri vi sono anime (die hanno bisogno di essere illuminate nelle verità della fede e dirette nella via della santità e della giustizia. Ora, per insegnare la dottrina cristiana, specialmente a gente ignorante e rozza, e insegnarla con chiarezza ed esattezza, c in una maniera accessibile a intelligenze non educate, è necessario conoscere bene la Teologia Dominâtica, come pure è necessario uno studio coscienzioso della Morale, prima di assumere il governo dello anime, il quale da S. Gregorio è detto: *Arte delle arti.*l Dico S. Alfonso:) Circa la dottrina è certo che l'ignoranza negli ecclesiastici fa gran danno e per essi e per gli altri. E il peggio si è che l'ignoranza negli ecclesiastici è un malo senza rimedio, come diceva S. Francesco di Sales. Onde deve il Vescovo sommamente attendere che i suoi chierici stiano sempre applicati allo studio, senza del (piale non saranno

» Seas. 23, *De Rei.* c. 12: CT 9, 627.
1 Sum. *Thcol. Suppl,* q. 36, u. 1 ad 3.
• *Mi.* 5. 13 8.
• (Cfr. n. 936].
• [Cfr. un. 1475 s.).
• Epist. Encycl. *OtJicio sanctissimo* ad Episcopos Bavarian, 22 dee. 1887 [cfr. n. 981].
» [Cfr. n. 1106].

mai buoni per In Chiesa, ma saranno necessariamente cattivi, giacché l'ozio è il padre di tutti i vizi».l Laonde questa Sacra Congregazione non ha mai lasciato d'inculcare l'esatta osservanza delle prescrizioni della Santa Sede a questo riguardo; e, se qualche volta, per ragioni gravissime ha permesso che studenti di Filosofia o di Teologia fossero trattenuti nei Seminari diocesani per disimpegnare l'oflicio di Protetti, ha sempre ordinato che questi alunni, sotto la guida di maestri capaci, avessero però atteso allo studio di tutte le materie del programma, e che, alla line dell'anno, si fossero recati al Seminario Maggiore o Regionale a subire i rispettivi esami.l Si deve deplorare che, sotto l'assillo del bisogno presente, si sia sacrificato talora l'avvenire, e che non sempre si sia obbedito a questi ordini, onde i Visitatori Apostolici hanno constatato che alcuni di questi chierici, minorati nella loro formazione intellettuale e morale, sono stati promossi, senza superiore permesso, ai Sacri Ordini! Anche in questo caso esclamerebbe S. Alfonso: che grande responsabilità davanti a Dio e alla Chiesa!

1703 (1265) Se le accennate prescrizioni della Santa Sede nei riguardi dei Seminari, fossero, come debbono essere, rettamente comprese e fedelmente applicate, gli alunni scemerebbero, ma più grande sarebbe il numero degli eletti al Sacerdozio; mentre ora avviene, e non di rado, che da un grande numero escano pochi Sacerdoti, c questi non sempre convenientemente preparati al divino ministero.

L'opera della formazione di degni ecclesiastici, ardua e diuturna, esige dai Rñii Ordinari una cura e vigilanza assidua. Incontreranno essi molte difficoltà o opposizioni; ma la coscienza li conforterà di aver compiuto un grande dovere, e, come ammoniva Leone Nili di v. m. e vuole sia ricordato il regnante Pontefice: *Ex industria diligentiaque in instituendis Sacerdotibus posita fructus percipietis summopere optabiles, munusque resinim episcopale multo sentietis esse ad gerendum facilius, ad utilitatem uberius.*9

Ex Archivo S. C. de Semin, et Slud. Univ.

De Rerum Orientalium clementis in cursu Theologico tradendis

(Ex Litt. Encycl. *Iterum Orientalium,* 8 sept. 1928)?

1704 inoti) Cum nihil omnino negligendum sit quod ad optatissimam tam conspicuae Dominici gregis partis unitatem cum vera Christi Ecclesia restaurandam conferre videatur, vel ad maiorem caritatem erga illos fovendam, qui, ritibus diversi, Romanae Ecclesiae Christiquo Vicario menti-

l *inflessioni utili ai Vescovi 2,* in: *Opere,* 3 (Turino 184") SG7.
* (Cfr. n. 1677].
* Epist. Encycl. *Quod multum* nd Episcopos llumniriae. 22 nue. 1886 (cfr. n. 173].
‘ (Cfr. n. 1723].

bus animisque intime adhaerent, vehementer vos, Venerabiles Fratres, obsecramus ut singuli unum aliquem saltem e sacerdotibus vestris deligendum curetis, qui, orientalibus disciplinis probe eruditus, easdem Seminarii alumnis opportune tradere sit paratus. Equidem non ignoramus Universitatum Catholicarum esse peculiarem quamdam de robus orientalibus facultatem, quam vocant, instituere; cui quidem officio, Nobis ipsis auctoribus atque adiutoribus, Parisiis, Lovanii, Insulis, satisfieri iam coeptum esse ex animo gratulamur: quemadmodum in nonnullis aliis theologicorum studiorum sedibus, gaudemus, ipsorum etiam rerum publicarum moderatorum sumptibus, nec sine sacrorum Antistitum consensu hortatuque, recens instituta fuisse orientalium huiusmodi magisteria disciplinarum. Verum, haud ita difficile sit in singulis theologicis Seminariis unum aliquem haberi doctoren!, qui una cum disciplina vel historica vel liturgica vel inris canonici, nonnulla de rebus orientalibus saltem elementa tradere valeat. Atque ita alumnorum mentibus animisque ad Orientalium doctrinas ritusque conversis non tenue emolumentum capiatur necesse est; neque id solum in Orientalium commodum, at ipsorum alumnorum, quos par est. et uberiorem exinde catholicae theologiae latinaeque disciplinae cognitionem haurire et vehementiorem erga veram Christi Sponsam amorem animis concipere, cuius miram pulchritudinem, et in ipsa rituum varietate unitatem, splendidiore quodam modo effulgentem conspexerint.

AAS 20, 284 8.

De utroque clero in liturgici! Musica instituendo

(Ex Const. Ap. *Divini cultus sanctitatem,* 20 dec. 1928).

1705 li 267) I. - Quicumque sacerdotio initiari cupiunt, non modo in Seminariis sed etiam in religiosorum domibus, iam inde a prima aetate Cantu Gregoriano et Musica Sacra imbuantur; propterea quod facilius tum ea perdiscunt, quae ad modulationes sonosque pertinent; et vocis vitia, si fortasse habeant, eradicare vel saltem corrigere queunt, quibus quidem postea, adultiores aetate, mederi prorsus non possent. Ab ipsis primordiorum scholis institutio cantus et musicae incipienda est, ac deinde in Gymnasio et Lycaeo continuanda; ita enim qui sacros ordines suscepturi sunt, cum iam cantus periti sensim sine sensu facti sint, in Theologicorum studiorum curriculo, sine ullo quidem labore ac difficultate, altiore illa disciplina institui poterunt quam verissime *Aeslheticam* dixeris monodiae gregorianae ac musicae artis, polyphoniae atque organi, quamque clerum pernoscere omniuo decet.

1706 (1268) II. - Esto igitur in Seminariis ceterisque studiorum domiciliis, utrique clero recte conformando, brevis quidem sed frequens ac paene cotidiana Cantus Gregoriani et Musicae Sacrae lectio vel exercitatio; quae si liturgico spiritu peragatur, solatium potius quam onus, post severiorum disciplinarum studium, alumnorum animis afferet. Auctior ita pleniorquo utriusque cleri in liturgica musica institutio id certe efficiet ut ad dignitatem priscam splcndoremque *chorale officium* restituatur, quod pars est divini cultus praecipua; itemque ut *scholae* et *capellae musicorum,* quas vocant, ad veterem gloriam revocentur.

AAS 21, 36 s.

De clericorum et Seminariorum exemptionibus

(Ex Convent, cum Italia, 11 febr. †929).

1'07 (1269) Art. 3. - Gli studenti di teologia, quelli degli ultimi due anni di propedeutica alla teologia avviati al sacerdozio ed i novizi degli istituti religiosi possono, a loro richiesta, rinviare, di anno in anno, fino al ventesimosesto anno di età l'adempimento degli obblighi del servizio militare.

1708 (1270) I chierici ordinati *in sacris* ed i religiosi, che hanno emesso i voti, sono esenti dal servizio militare, salvo il caso di mobilitazione generale. In tale caso, i sacerdoti passano nelle forze armate dello Stato, ma è loro conservato l'abito ecclesiastico, affinchè esercitino fra le truppe il sacro ministero sotto la giurisdizione ecclesiastica dell'ordinario militare ai sensi dell'art. 14. Gli altri chierici o religiosi sono di preferenza destinati ai servizi sanitari.

Tuttavia, anche se siasi disposta la mobilitazione generale, sono dispensati dal presentarsi alla chiamata i sacerdoti con cura di anime. Si considerano tali gli Ordinari, i parroci, i vice parroci o coadiutori, i vicari ed i sacerdoti stabilmente preposti a rettorie di chiese aperte al culto.

1709 (1271) Art. 39. - Le Università, i Seminari maggiori e minori, sia diocesani, sia interdiocesani, sia regionali, le accademie, i collegi e gli altri istituti cattolici per la formazione e la cultura degli ecclesiastici continueranno a dipendere unicamente dalla Santa Sede, senza alcuna ingerenza delle autorità scolastiche del Regno.[3]

AAS 21, 277, 292.

Normae ad Seminarla Regionalia pertinentes

(Nonnae S. C. de Semin, et Stid. I'niv. pro Seminariis Regionalibus Italiae. 7 mart. 1929).

Il Seminario regionale, *auctoritate Apostolica constitutum,* a norma del can. 1354. Ili, ò retto, oltre che dal Diritto comune, dallo seguenti *Norme* (cfr. can. 1357, IV):

I0 li Pio Istituto, quale Seminario Maggiore della Regione, è destinato ad accogliere tutti gli alunni di Filosofia o di Teologia delle diocesi della regione stessa. Perciò gli alunni dello suddette disciplino dovranno trascorrere in esso il corso prescritto per essere promossi agli Ordini Sacri.

[8] [Cfr. nn. 1722: noe non n. 2007, 5 5].
[3] Seminarla personam agere lurldicam confirmatur Articulo 29, a: AAS 21, 286.

2° L'ulta direziono del Seminario spetta ni Rml Vescovi della Regione, i quali, pur avendo gli stessi diritti e doveri, che ad ogni Vescovo competono verso il proprio Seminario, eserciteranno la loro vigilanza pur mezzo di una Commissiono composta di tre o quattro membri, compreso il Presidente, fra loro nominati ogni triennio, del quali uno sarà preposto alla disciplina, un secondo agli studi, un terzo all'economia.

3° La direziono interna del Seminario spetterà al Rettore, il quale dovrà essere ěoa diuvato per la disciplina da uno o pili Vicerettori, a seconda del numero degli alunni.

Io La scelta e la nomina del Rettore è riservata alla S. Congregazione dei Seminari e «b ile Pniversità degli Studi.

Venendo invece a mancare un altro superiore subalterno od un insegnante, il Rettore ne darà sollecito avviso al Presidente della Commissione di vigilanza, il quale, sentiti l colleghi e, occorrendo, interpellati gli altri Vescovi, d'intesa col Rettore, proporrà alla S. Congregazione i soggetti ritenuti idonei per occupare gli ulllei rimasti vacanti.

5° Il Rettore informerà l Revmi Vescovi della Commissione di vigilanza nello periodiche adunanze, che si terranno in Seminario, e quanto volte no sarà richiesto, su l'andamento del Seminario stesso; ogni trimestre manderà al singoli Ordinari una relazione concisa, ma esatta, sulla condotta, pietà o profitto negli studi dei rispettivi alunni diocesani e presenterà alla Ano di ogni anno scolastico al Presidente della Commissione vescovile una relazione generale sullo stato morale, igienico ed economico del Pio Istituto.

6° Nella conferenza che l Revihi Vescovi terranno annualmente nel Seminario regionale o altrove, il Presidente della Commissione darà comunicazione della suddetta relazione generalo ai Revmi suoi colleghi, l quali la esamineranno e faranno, all'occasione, le loro osservazioni, da transmettersi poi dal Ronfio Presidente alla S. Congregazione.

1711 7° I Revmi Vescovi hanno libero accesso al Seminario regionale, essendo il loro Seminario Maggiore.

È conseguentemente di spettanza dei medesimi visitare, quando credono, i seminaristi della propria Diocesi, rendersi conto personalmente del loro profitto sia nella virtù che nel sapere e dei loro bisogni particolari.

Essi saranno Invitati normalmente dal Rettore agli esami finali, alle disputo, alle premiazioni, all'apertura c chiusura dell'anno scolastico ed alle eventuali feste straordinario dell'istituto.

8° Il Rettore farà sempre tesoro dei consigli e dei suggerimenti del Ronfi! Vescovi, nè mancherà di significarli alla Sacra Congregazione.

l Revihi Ordinari però, solleciti come sono della uniformità e del buon ordine del Seminario, si asterranno dal dare, anche per gli alunni loro diocesani, particolari disposizioni *extra communes regulas algue inconsulto vel abnuente Rectore.*

9° Essendo la promozione agli Ordini sacri di esclusiva competenza del Vescovi, il Rettore avrà cura di rimettere loro a tempo lo domande del rispettivi alunni diocesani, accompagnate da informazioni sui medesimi c dal suo coscienzioso giudizio.

Se le sacre Ordinazioni si terranno durante l'anno scolastico, verranno conferite nella Cappella del Seminario dal Vescovo, che ne avrà ricevuto l'incarico dai suol Illiiìi e Rovini Colleghi. — L'Ordine del Presbiterato pur altro potrà essere conferito in Diocesi, dietro richiesta dei rispettivi Ordinari. — In quésto caso l'assenza dell'ordinato dal Seminario non dovrà protrarsi oltre la settimana.

10° Gli alunni delle singole diocesi, per essere ammessi al Seminario regionale, dovranno aver compiuto l'intero corso ginnasiale e superato, nello stesso Regionale, un esame di idoneità, al quale potrà essere presente l'Ordinario di ciascun alunno ed anche un professore del rispettivo Seminario diocesano.

11® Il Rettore procederà alla dimissione degli aleroni incapaci od indegni, a norma del can. 1351, dopo aver sentito il rispettivo Ordinario, salvo che le circostanze Mano tali da non ammettere dilazione; tiri quale caso però Informerà imnwdiatamente l'Ordinario -i<-nso del provvedimento preso.

12® L'anno scolastico avrà la durata di nove mesi, esclusi 1 periodi degli «'-ami; «arà preceduto da un corso di Esercizi .Spirituali c verrà inaugurato con particolare solennità, previa celebrazione della Messa ‹ de Spiritu Sancto », alla presenza degli alunni e professori, 1 quali presteranno poi nelle mani del Vescovo a ciò deputato dalla Commissione di vigilanza la professione di fede cd il giuramento antimodernistlco.

1712 13° In conformità a (pianto è disposto *nc\VOrdinamento dei Seminari d'Italia.* nel periodo delle ferie estive gli alunni saranno mandati presso le loro famiglie per 15 o 20 giorni, che il Rettore, d'intesa col Presidente della Commissione di vigilanza, avrà cura di fiatare e comunicare tempestivamente ai singoli Ordinari; il tempo restante delle cosi dett» « grandi vacanze › sarà da tutti trascorso nel Seminario o ro lla rispettiva villa, -•vondoini ipiM-ito regolamento, che concilii la gravità della vita seminaristica con l'onesta e giusta ricreazione propria dei periodi di riposo.

Sono proibite le vacanze in famiglia durante l'unno Hcolastico, nè potranno legittimare eccezioni a questa norma le feste diocesane, le solennità parrocchiali, le ricorrenze domestiche o somiglianti motivi.

14® L'Economo attenderà, sotto la dipendenza ed il controllo del Rettore4, a tutto ciò Clio riguarda l'ordinaria amministrazione, ed ogni trimestre, per il tramite del Rettore stesso, renderà esatto conto delle entrate e delle uscite alla S. Congregazione, la quale, per 10 stesso tramite, invierà una somma corrispondente alle esigenze economiche.

15® Non si potranno fare speso straordinarie senza espressa autorizzazione della S. Congregazione.

1G® La retta degli alunni dovrà essere pagata a trimestri anticipati all'Economo, il quale, in caso di morosità di un trimestre, si rivolgerà ai rispettivi Ordinari per solleeit.irne 11 pagamento.

Ex Archivo S'. C. de Semin. ct Stud. Univ.

De ratione Seminariorum. do Superioribus et alumnis

(Normae S. C. può Ecclesia Omentali, 15 mal. 1929).

1'13 I. • In alumnis admittendis Rector procedere debet de consensu Delegati Apostolici prae oculis habens necessitates singularum Patriarchatus dioecesium, loca in Seminario vacantia, atque Seminarii redditus, audito a Delegato Apostolico super iisdem necessitatibus Domino Patriarcha.

Nullus adolescens in Seminarium admittatur, nisi praesentetur vel commendetur sive a D. Patriarcha pro sua dioecesi particulari, sive ab aliquo ex Rmis Ordinariis, Episcopo aut Instituti Religiosi superiore; vel ab iisdem in scriptis declaretur nihil obstare quominus admittatur.

Si super alicuius admissione non omnes conveniant seu dissensus exstet, rem dirimet Delegatus Apostolieus.

II. - Si quem alumnum sive non idoneum, sive forsan indignum Rector indicaverit, eum Delegato Apostolico denuncici, qui, Ordinario alumni certiore facto, vel decernet do alumni expulsione, vel quid sit agendum indicabit. In casibus vero urgentioribus, ipse Rector decernet de expulsione, certiore statirn facto Delegato Apostolico atque alumni expidsi Ordinario.

III. - Alumnus in Seminarium admissus pro una eparcbia, non potest pro alia ordinari, inaudito proprio Ordinario si memoratus alumnus adhuc sit laicus; et absque consensu in scriptis dato si sit clericus.

IV. - Firmo manente decreto *«Insignem Sacrani Aedem 0* et iis quae ibidem statuta sunt, declarat a. (i, ita intelligendum esse ut Seminarium [a S. Anna] immediate dependeat a S. Sede, seu a S. C. pro E. O..quae ad idem munus seu officium iurisdictionis exercendae in Seminarium delegat seu deputat Delegatum Apostolicum Palaestinae pro tempore exsistentem.

V. - Firmis conventione inita inter Gallicum Gubernium et Card. Lavigerie die 30 martii 1878 et decreto S. C. de P. F. diei 8 febr. 1878, si quae donatio aut fundatio fiat, sive inter vivos sive mortis causa, in favorem Ecclesiae aut Seminarii S. Annae, Delegati Apostolici est eas acceptare, sedulo attendendo ad mentem seu intentionem donatoris aut fundatoris, utrum nempe fiat in favorem ecclesiae S. Annae, ex. gr. ad ecclesiam reficiendam, ad quasdam functiones ecclesiasticas inibi explendas: vel fiat pro servandis, reparandis aedificiis aut novis extruendis: vel fiat in favorem ipsius Seminarii pro Melchitis, ex. gr. fundatio pro studiis...: idcoque firmis iisdem conventione et decreto, ei diligenter curandum est, ut voluntas donatoris vel fundatoris religiose servetur, atque, si de fundatione agatur, ea fiat in forma etiam iure civili valida.

VI. - Alumnus Seminarii S. Annae, qui post susceptum S. Presbyteratus Ordinem, Seminarium reliquerit, omnino et exclusive subest plenae iurisdictioni et obedientiae proprii Ordinarii et Domini Patriarchae iuxta leges pro Melchitis.

VII. - Rectorem Seminarii eligit S. C. pro E. O., ex tribus sacerdotibus dignis atque idoneis, doctrina, virtutibus et prudentia praestantibus, e Congregatione Missionariorum Africae, ad praesentationem Superioris generalis eiusdem Congregationis, auditis Delegato Apostolico Palaestinae et D. Patriarcha Antiocheno Melchitarum, cui primum, per eumdem Delegatum, peracta electio notificabitur.

Rector Seminarii constituitur ad sexennium; et hoc tempore exacto, poterit ad id munus iterum adsumi. .Mutatio Rectoris ante expletum sexennium uni S. C. pro E. 0. reservatur.

Vili. - Singulis annis Rector relationem mittet ad Delegatum Apostolicum Palaestinae de statu et conditione Seminarii, seu de eius profectu, de institutione ecclesiastica, litteraria, scientifica, atque de adnii-Bistrattane oeconomica.

ICO *Fontes,* Series I» Fase. XV, pp. 513-511.

De scientifica clericorum institutione

(Ex Convent, cuín Borussia, 14 iun. 1929)?

i;¡4 11272) Art. 12. - 1. Für die wissenschaftliche Vorbildung der Geistlichen bleiben die kat holisch-t heologischen Fakultaten an den Universi»aten in Breslau, Bonn und Münster und an der Akademie in Braunsberg bestehen. Ihr Verhaltnis zur kirchlichen Behbrde regelt sich entsprechend den fur die katholisch-theologischen Fakultaten in Bonn und Breslau geltenden Statuten.2

2. Der Erzbischof von Paderborn und die Bisehofe von Trier, Fulda Limburg, Hildesheim und Osnabrück sind bereehligt, in ihren Bistumern ein Seminar zur wissenschaft lichen Vorbildung der Geistlichen zu besitzen. Der Unterricht an diesen Seminaren wird ebenso wie den kirchlichen Vorschriften dem deutscben theologischen Hochschulunterricht entsprechen. Die genannten Diozesanbischofe werden dem Preussiscben Minister für Wissenschaft, Kunst und Volksbildung von den Statuten und dem Lehrplan der Seminare Kenntnis gcben. Zu Lehrern an den Seminaren werden nur solchc Geist lidie berufen werden. die für die Lehrtatigkeit in dem zu vertretenden Faeh cine den Anforderungen der deutschen wissenschaftlichen Hochschulen entsprechende Eignung haben.

AAS 21, 530 S.

De Seminariis Regionalibus

(Ex Senn, ad Episcopos Italiae ejui alumnos habont in Seminariis Regionalibus, 24 iul. 1929).

1716 (1463) Voi sapete quanto Ci stiano a cuore i Seminari Regionali; più che con le parole, l'abbiamo dimostrato coi fatti, che hanno un'eloquenza molto superiore alle parole. Siamo quindi gratissimi ai Pastori delle Diocesi che, partecipando alle nostre stesse cure e preoccupazioni, li circondano di particolare affetto. Siamo davvero lieti di rendervi testimonianza che voi avete bene meritato della provvidenziale istituzione. Sappiamo quali tesori di sollecitudini, di cure e di premure prodigate ad essi. Conosciamo i sacrifici che por essi sostenete. Tutte lo cose belle e preziose costano sacrifîci, come il vero amore si manifesta col sacrifîcio. Non ignoriamo lo zelo e la docilità, con cui corrispondete alle norme della Sacra Congregazione dei Seminari. Per tutto questo e per tutto quello che avete fatto e fate per i Seminari Regionali — tanto vari al Nostro cuore - abbiatevi l'espressione della Nostra riconoscenza più affettuosa e più cordiale.

1716 (1464) Ed ora una raccomandazione, o meglio, una preghiera: continuate e, so è possibile, accrescete queste cure e queste premure.

I Seminari Regionali raccolgono e custodiscono i tesori più preziosi che Dio ci ha atlidato. Formano ed alimentano le speranze nostre e della

' (Cfr. n. 1895).

' De quibus in *Schlussprotokoll:* A 21. 531 ».

Chiesa. Da essi dipendi' l'avvenire delle nostre Diocesi. Davvero meritano tutte le sollecitudini dei saeri Pastori. Carissimi anche i Piccoli Seminari delle singole Diocesi e degni (Fogni premura affettuosa; ma se è lecito fare confronti in cose care e preziose senza misura, la preferenza e la predilezione dovrebbero essere per i Regionali, perchè più vicini alla mèta i giovani ch'essi educano, più sicure le vocazioni che alimentano, più grandi e promettenti lo speranze che custodiscono.

Nè dimenticate che i Seminari Regionali sono Nostri, ma sono pur vostri, anzi più vostri che Nostri. Quindi occupatevene cd interessatevene come di cosa vostra, tutta vostra, visitateli frequentemente, o quando alle vostre Diocesi è richiesto qualche buon sacerdote per i Seminari Regionali, fatene volentieri sacrificio per il bene comune. E ben vero ch'essi non appartengono alle singole Diocesi nè ai singoli Pastori, ma a tutta una regione; questo però indica ch'è maggiore la somma di beni che custodiscono e promettono, più largo il campo di attività al (piale estendono la loro azione, e che per conseguenza hanno maggiori diritti alle sollecitudini dei sacri Pastori. .Molto più (die in un certo senso si può diro che i Seminari Regionali appartengono alla regione e anche alle singole Diocesi, all'Episcopato regionale ed ai singoli Vescovi. V'è anche in questo una solidarietà di offici, di cure, di preoccupazioni e di responsabilità. Lo ripetiamo volentieri: sono i Seminari Nostri e vostri, di tutti e dei singoli, e più vostri che Nostri.

Pellegrinaggio Internazionale dei Seminaristi, 21-25 luglio 1929 (Roma 1930) 20-22.

De pietate, scientia, puritate, humilitate quibus clerici niteant oportet

(Ex Serm. ad Seminariorum alumnos, qui undique gentium Romam ad iubilarcm sacerdotii, eiusdem Summi Pontificis, memoriam celebrandam convenerant, 24 iul. 1929).

Ecco il primo ricordo: un *ricordo di pietà,* di quella pietà che è innanzi tutto perfezione, di quella in un certo sonso regina di tutte le virtù che è la virtù della religione; pietà che faccia perfetti nei rapporti con Dio stesso, che faccia con Dio veramente filiali, perchó si dice pietà filiale quella che si nutre propriamente verso il padre e la madre cd è proprio cosi che si deve trattare con Iddio benedetto come con il Padre, con il grande Padre infinitamente grande c infinitamente buono, in una confidenza ispirata a rispetto senza confine cd insieme a tenerezza senza limiti. Pii verso Iddio innanzi tutto, pii di una pietà che faccia aspirare ad essere sempre più e sempre meglio veri sacerdoti nella Chiesa santa di Dio; non dei funzionari, non degli impiegati, ma dei figli, ma dei veri figli affezionati, devoti, teneri verso il Padre loro. E poi c'è anche una Madre, verso la quale si dove portarc il profumo ed il calore della plebi. C'è questa antica, venerabile, magnifica madre romana, questa madre di tutte lo chiese, la Santa Chiesa di Roma. Di tal madre si dove essere i figli sempre devoti, sempre pronti ad ogni richiesta, sempre gloria o conforto al cuoro di lei. Dico San Pietro: Si *tamen gustastis quoniam dulcis est Dominus* (1 P. 2, 3). Anche i seminaristi hanno veduto, gustato, ammirato quanto è bella questa madre santa, nello suo basiliche, nello suo catacombe, nei suoi monumenti, nella sua atmosfera di fede, di santità, di martirio, di dl-

vinità; so tutto ciò si è veduto c gustato, non si può non nutrire verso qu<-ta benedetta madre gli allctti più teneri della pietà. E poi. accanto alia madri c'é un Padre, quel Padre che si è venuto a visitare mentre suonano piu solenni le ore della Sua vita, per dividere con Lui le gioie e le azioni di grazie del Suo giubileo sacerdotale; C'è qw4o Padri-, è il Vicario di Gesù Cristo, e lo si deve sempre circondare di filiale pietà, una pietà che rendo verso di Lui non soltanto disposti alla esatta ubbidienza, ma alla ubbidienza affettuosa, che studia il pensiero paterno per intenderlo sempre meglio, per eseguirlo con sempre più perfetta cd affettuosa fedeltà. Un ricordo dunque di pietà divina, di pietà romana, di plebi papale, o questo triplice ricordo sia sempre tesoro inestimabile del cuore sacerdotale.

1718 (1466) Ricordo di pietà, o poi *ricordo di scienza.* Alunni del Santuario, avviati alle altezze del sacerdozio; come non ricorderanno quella parola cosi tremenda: *Quia tu repulisti scientiam d ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihil (Os.* 4. G). È l'amore della -cùnza inculcato con tutta la forza che si possa immaginare; si direbbe, anzi si deve din» che questa purol ' è stata scritta per tutt i i sacerdoti. Bisogna amare la scienza, perchè amare la scienza è amare la verità, è amare il raggio schietto che v irne dal Cuore di Dio. *Deu veritas est: Ego sum reritas.*[1] S'intende anzitutto la scienza del sacerdozio, che renda ubili a comprenderlo e ad adempierne lo funzioni. 1l sacerdote è posto *in its quae mint ad Drum (Db.* 5, 1). Dunque, innanzi tutto, la scienza delle coso di Dio, la scienza divina e di qu Ilo che più confi risce al vantaggio e alla salute dello anime, quella scienza che sola può fan i veri salvatori delle anime, l *cooperatori* di Cristo stesso nella redenzione del mondo.[2] Ricordo di scienza, della scienza divina, anzitutto; ma poi anche di tutte le scienze, di tutti i pascoli preziosi che in ogni più vario modo possono essere offerti. Si abbia proprio la preoccupazione di non perdere atomo di questa ricchezza di scienza che viene offerta: *Particula f>oni doni ne P ɒrac tercal (Eccl.* 14, 14). Si vedrà, poi, come tutto può e deve essere indirizzato ad utilità delle anime. Quante volte anche un poco di quel prestigio che per felice necessità conferisce un pò' di cultura, un po' di quella che comunemente si dicci hi scienza, è la Saluti delle anime? Quante volto un po' d'istruzione nelle scienze profane può concorrere, servire mirabilmente all'onore della scienza sacra ed ai suoi benefici effetti? Ricordo di scienza: alunni del santuario, alunni dei Seminari, tutti cari al cuore del Papa come cari al cuore dei Vescovi, quasi focolari in cui si accende questa luce di scienza sacra che giova alle animo, alunni di queste scuoio di sacerdozio, non devono perdere un atomo del tesoro che viene loro offerto. Raccolgano i tesori <li scienza che possono, tutti, anche a costo di sacrificio. Vedranno poi. in mille circostanze della vita, divenuti veramente apostoli, vedranno come tutto può mirabilmente giovare agli scopi non di inane, umana gloria e vanità, ma di ministero divino, di salvazione delle anime?

1D9 (67) Ricordo di pietà, ricordo di scienza, e poi *ricordi di scienza e di pietà insieme.* La pietà devo fin d'ora essere soprattutto, in tutto, sempre, una pietà eminentemente eucaristica. E come no? Chiamati a essere gli angoli deH'altare e del tabernacolo, a cibarsi e a cibare delle carni e del sangue del divino Agnello, domestici del tabernacolo, che Sarebbe la loro vita so non fosso eucaristica? E come lo sarà, se fin d'ora non faranno dell'Eucaristia santa l'oggetto precipuo della loro pietà? E perchè ossi possano comprendere tutti i tesón d'immensa bontà, tutte le dolcezze che si adunano nel divino Sacramento, essi devono fare fin d ora di questo Sacramento divino l'oggetto della loro meditazione, e poi propriamente del loro studio, della loro scienza teologica. Allora veramente sarà eucaristica la loro pietà, se sarà eucaristica anche la loro scienza. Diceva un grande Teologo: * *Io amo la teologia in*

[1] Cfr. *I.* 14, 6; 1 *I.* 5, 6.
[2] Cfr. 1 C. 3. 9; 4, 1; *E.* 3, 7.
• [Cfr. n. 1589].
4 i. e. Card. Ioh. Bapt. Fkanzelin (181G-18SG).

cui abbonda l'ascetica, amo rascdica in cui abbonda la teologia; ina teologia e ascetica vuole essere nella quale ¡l tema precipuo, la luce che tutto illumina, sia il divin Sacramento della Eucaristia.

1720 (1468) Ed allora ecco un altro ricordo che particolarmente s'impone: nn *ricordo di purezza,* «¡naie si conviene a chi devo continuamente nutrirsi delle carni dell'Agnello che *si pasce di gioii,*[*] di quella purezza divina della «inalo la Chiesa, come ogni giorno preghiamo e cantiamo, si meraviglia che non abbia avuto orrore della stessa purezza ineffabile della Vergine Maria: *non horruisti Virginis uterum.*[1] Cho cosa diremo noi della nostra purezza? Qual purezza basterà pcr coloro, che son destinati a essere ministri della divina Eucaristia? incordo di purezza: sia purezza angelica come è angelico e piti che angelico il ministero al quale si è da Dio chiamati. Ricordo di purezza, perchè essa non è solo necessaria pcr la pietà, ma anche per la scienza, giacchi) sta scritto: *In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis (Sap.* 1, 4). La scienza è un raggio della divina luce purissima, ò un profumo che non può vivere in mezzo al fango. Ricordo di purezza: purezza intellettuale, purezza di mente, purezza di cuore, purezza di tutta la vita, di tutte le opere, di tutta resistenza, come appunto di chi sta sempre non solo sotto lo sguardo di Dio, ma vicino al Cuore di Dio.

1721 (1469) Ricordo di purezza, e finalmente *ricordo di umiltà.* Tutto c'invita alla virtù fonda mentale, a questa base, come fu chiamata, di tutto l'edificio spirituale.[1] Se non saremo così piccoli figli verso il Padre divino, se ci crederemo, in un momento di pazzia, qualcosa di non piccolissimo davanti a Lui, come ci troveremo nella casa Sua? Umiltà di mente c umiltà di cuore, anche in servizio della scienza, perchè non siamo noi a misurare la verità, ma è la verità che ci misura, tutti, inesorabilmente. È la prima disposizione per potere corrispondere alle esigenze, allo condizioni della verità. Guai allo spirito arrogante; esso non potrà trovar grazia nella verità, e cadrà o nello tenebre o nel fango, o in tutti e due. — Ricordo di umiltà anche per una ragione necessaria, qual'è quella del ministero o delle funzioni a cui si è chiamati nella Chiesa santa di Dio. Chiamati ad essere cooperatori dei Vescovi. e di Cristo medesimo, nella redenzione delle anime, non si potrà esserlo assolutamente senza l'umiltà del cuore c della munte, cho faccia strumenti docili, generosi, volenterosi, dei propri pastori. Unicamente l'umiltà farà trovare le vie dell'ubbidienza e della disciplina, dell'ubbidienza tanto necessaria cho si direbbe cho il Maestro divino non avesse avuto da insegnare altro che questo. La maggioro parte della vita di Gesù stesso si comprende in quelle parole: *Et erat subditus illis (Le.* 2, 51), soggetto, obbediente, come se dovesse questo insegnare innanzi tutto e soprattutto. Senza l'umiltà non è possibile trovare le vie di quell'ubbidienza per cui i sacerdoti nella opera loro non guardano alle condizioni e alla umiltà del lavoro, ma solo alle speranze del beni infiniti.

Pellegrinaggio Internazionale dei Seminaristi, 21-25 luglio 1929 (Roma 1930) 21-26. Cfr. OR 27 luglio 1929.

[*] Cfr. *Ct.* 2, 16; 6, 2.
[1] Ilym. Ambr. *Te Dtum.*
[1] Cfr. 8. AUGUSTINUS, *Semi.* G9, 1, 2: ML 38, 441.

De notione admInistrationis bonorum Ecclesiae alumnis theologiae tradenda

(Ex Litt. circuì. S. C. de Semin. et Stud. Univ. ***Il diruto,*** ad Italiae Episcopos. 24 ante. 1929).

1722 (1273) Il **diritto** che il Concordato fra la Santa Sede e il Regno d'Italia riconosce aph latitati ecclesiastici di acquistare c possedere beni temporali, e di gestire direttamente l'amml-nistraziono, sotto la vigilanza e il controllo della competente Autorità ecclesiastica? ri-chiede nei Sacerdoti, come è naturale, un'adeguata preparazione tecnica.

Ora, perchè si corrisponda In modo efficace a questa grave rcspon-abilitÀ, in ossequio al volere del Sommo Pontefice, espresso altresì nel Suo discorso del giorno 25 luglio u. s. ai Vescovi italiani convenuti in Roma, por il pellegrinaggio internazionale dei Seminaristi, questa S. Congregazione prescrive quanto segue:

Nell'ultimo anno **del** *corso teologico si provveda a far impartire agli alunni da persona competente, che potrebbe essere anche un ragioniere facente parte dette organizzazioni catto-liche. alcune lezioni teoriche* **e** *pratiche di amministrazione, col line immediato di far noti gli elementi necessari di Computisteria e Ir loro applicationi più comuni.*

Ex Archivo S'. C. de Semin, ct Stud. Univ.

I)c opera in Orientalibus studiis ponenda deque saerae Catechesis magisterio

(Lift, circuì. S. C. DE Semin. ET Stid. Univ. *Quod catholicis,* ad linios Ordinarios. 2S ang. 1929).'

1723 (1274) Quod catholicis hominibus semper fuit in votis ut quotquot in orienta-libus regionibus a Romanae communione Sedis dissident ad eiusdem unitatem Ecclesiae Matris tam diu revocati se recipiant, id sane cum primis Ecclesiae universae Pastori ac Patri. Pio XI Pontifici Maximo, cordi esi et curae praecipuae, t unique sollicitae ut iam inde a Pontificatus sui exordiis in id omnem operam studiumque contulerit. Cuius quidem sollicitudinis documentum exstat praestantissimum in Encyclicis illis litteris *Rerum orientalium* datis die S Septembris anni 1928, de studiis nimirum orientalium rerum provehendis.3

Hisce igitur Pontificis Summi curis votisque obsecundans, Sacra haec ecclesiasticis studiis provehendis instituta Congregatio, nihil sibi praeter-mittendum statuit quod ad mutuam illam populorum ignorationem et despicientiam, atque, ex praeiudicatis praesertim opinionibus consecu-tam. diuturnam animorum alienationem tollendam conferre, penitio-remque tum historiae, tum doctrinarum, ac theologiae, praesertim Orien-talium cognitionem alere possit, quemadmodum eaedem Encyclicae litterae commendant, apud clericos potissimum ac sacerdotes.

» *Concordato fra la S. Sede e l'Italia* (11 febr. 1929) art. 29 s.: AAS 21, 286-289. — Cfr. Litt. circuì. S. C. Co n c ii.ii *In conformità,* ad omnes Ordinarios Italiae, de administrat ione bonorum benûflcialhun et ecclesiasticorum ad normam luris Canonici ct Pacti inter Apost. Sedem ot Rewum Italiae concordati, d. d. 20 iun. 1929: AAS 21. 384-437.

• [Cfr. n. 19211.

• **[Cfr. n. 1704].**

1724 (1275) Principio autem id generatim decernendum existimat haec Sacha Congregatio, ut in sacrae Theologiae curriculo universo earum peculiaris ratio quaestionum ac rerum habeatur, quae ad orientales Ecclesias ac populos quoquomodo pertineant.

Quamquam enim maioribus tantum athenaeis sacris munus instituendi peculiares theologiae orientalis cursus, seu magisteria propria, attribuendum videtur, congruum est tamen ac paene necessarium, ut in ceteris quoque clericorum Seminariis, ubicumque iuvenum sobolcs in spem Ecclesiae adolescit studiisque sacris eiuditur, id minime negligatur ut instructi paratique prodeant nonnulli saltem ad eam (¡noque Ecclesiae portionem excolendam, in qua primum Christianum nomen exortum, fidei grandioribus factis inclaruit atque ad reliquum deinde terrarum orbem fama, virtute ac praedicatione processit.

1725 (1276) Ii vero potissimum in orientalibus hisce studiis ponendam sibi operam arbitrentur, quibus vel sacrae Theologiae vel Historiae Ecclesiasticae vel Liturgias magisterium fuerit proprie demandatum.

Ha nempe, ut exemplo res pateat, in ea quae de fidei praeambulis, seu fundamento, est Theologia, quam propterea *fundamentalem* vocamus, explicanda atque illustranda, curent praeceptores ut quae contra primatum Romani Pontificis eiusdemque infallibile magisterium a dissidentibus Orientalibus obiici ac iactari solent, dilucide fort iterque disiicianiur, oppositis nimirum is quae a catholicis doctoribus ethcacius reponi consueverunt.

In reliqua item Theologicae disciplinae parte, quam *specialem* appellamus, perspicue dissolvantur ab Orientalibus passim obiecta contra processionem Spiritus Sancti a secunda persona Ssmae Trinitatis, adiunctamque Symbolo fidei vocem *Filioque,* contra doctrinas item sive de Immaculato Virginis Deiparae conceptu, sive de Purgatorii veritate gingillatilo.

In Theologia (¡nae de Sacramentis est. fusius enucleentur quaecumque ad Baptismum, ad SS. Eucharistiam (ad quaestionem, ex.gr., de epiclesi) ad Sacramenta cetera spectant.

In Liturgia haud minus accurata diligentia quam veneratione et observantia rituum catholicorum diversitas explanetur.

In Historia denique Ecclesiae ea presse enarrentur quae de septem prioribus Conciliis Oecumenicis sunt, deque subsequent ibus, Lugdunensi praecipue ac Florentino; neque illa omittenda quae deinceps Romani Pontifices ad unitatem redintegrandam inchoarunt ac perfecerunt, in primisque aetate nostra Pius IX sanctae recordationis, cum occasionem nactus Concilii Vaticani cogendi, orientales Episcopos paternis litteris invitavit,' ac Leo XIII, immortalis item memoriae Pontifex, qui toties

* Litt. Ap. Jrcaiio *Divinae Providentiae,* a<l omnes Episcopos Ecclesiarum ritus orientalis communionem cum Apost. Sede non habentes, 8 sept. 1868; *Pins IX Acta* i, 129; CL 7, 7.

diuturni Pontificai.us sui tempore, tain inulta tamque sapienter in eundem finem instituit,[1] ac denique Pius XI feliciter regnans, quem iisdem vestigiis tam alacriter insistentem conspicimus?

1726 (1277) Atque haec quae summatim attigimus, satis declarant studia orientalia quanti sint momenti, quantique propterea intersit ut. ab Ordinariis omnibus in scholis praesertim theologicis, ea quidem via ac ratione, quam diximus, provehantur in dies.

Quod si quis inter sacrae theologiae alumnos animi, doctrinae, ingenii laudibus se praecipue commendaverit, spemque fecerit bonam fore ut aliquid in utilitatem Orientalium aliquando conferre possit, id sibi locorum ordinarii persuasum habeant nihil se Romano Pontifici gratius atque divini Regis Cordi sacratissimo sanctius acceptiusque facturos quam si eundem alumnum ad *Institutum Orientale* in (,'rbem transmiserint, studiorum curricula perfectius emensurum.

1727 (1278) Hanc opportunitatem nacta, Sacra Congregatio unum aliud urgendum existimat, ea etiam de causa, ne prae altioribus studiis humiliora quae videntur, at inulto etiam maioris sunt reipsa necessitatis ac ponderis, neglegantur. Id antem est quod a sanctissimis Ecclesiae Pastoribus aliisque apostolicis viris tam saepe tamque impense commendatum accepimus quodque haec quidem ipsa Sacra Congregatio non semel nec segniter inculcavit, ut in singulis clericorum Seminariis, apud alumnos theologiae praesertim, schola seu magisterium instituatur ac rite foveatur de sacra Catechesi proprium. Constat enimvero catechesim huiusmodi, prout est apta in primis ratio ac via christianae religionis rudimentis populum instituendi, totius veluti sacerdotalis ministerii fundamentum esse eiusdemque fructum et progressionum causam praecipuam, nostris praesertim temporibus, quae apostolicis verbis *tempora ignorantiae* vere diei possunt.[3] Hanc proh dolor! saepenumero neglectam videmus, ct haud raro implexa nimium vel obscura ratione, quae ad animos audientium alliciendum omnino sit impar, ineptissime traili plebi christianae ac pueris ipsis prima religionis elementa: ut illud dolendum sit leremiae prophetae ingemiscentis: *Parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis (Ir.* 4, 4).

Illud igitur curent locorum Ordinarii ut, quod can. 1365 *Oodieis luris Canonici* statuii ur quodque item *Epistola* huius Congregationis, die 8 Septembris 1926 data/ impense commendatur, sacrorum alumni qui in singulis dioecesibus ad spem Ecclesiae succrescunt, tum opportuniore via ac ratione imbuantur, tum vehementiore desiderio inflammentur

[1] Cfr. Epist. Ap. *Praeclara* ml Principes populosque universos. 20 iun. 189 4; Litt. Ap. *Orientalium dignitas,* 30 nov. 1891; Epist. Encycl. *Christi nomen,* 24 dec. 1894; Epist. *Quum nuper ml* Patriarcham Antiochenum Syrorum. 1 iul. 1895; Epist. *Libet quidem* ad Decanum Sacri Coltogli, 5 iul. 1897. — *Leonis XIII Acta* 1 4, 195. 358. 405; 15. 246; 17. 212.

[2] Cfr. Litt. Encycl. *Herum orientalium,* 8 sept. 1928: AAS 20, 282 s.

[3] Cfr. *A.* 17, 30.

[4] [Cfr. nn. 1650-1654).

christianae plebis ao invent ut is praesertim fidei nostrae elementis maiore cum fructu in dies erudiendae.

De iis denique omnibus quae in singulis Seminariis vel sancte instituta vel rite custodita et observata fuerint, ut harum litterarum satis utrique capiti fiat, gratissimum fecerint locorum Ordinarii si hanc Sacram Congregationem studiose docuerint.

AAS 22, 146-148.

De studio diligenti et vera pietate quibus Ss. Augustinus et Thomas Aq. eminent in exemplum

(Ex Sorm. Hebdomadam Augusthiianam-Thomisticain[1] concludente, 30 apr. 1030).

1728 (1473) Ma forse, aggiungeva Sua Santità, davanti a siffatte grandezze di pensiero e di carità, forse tutti i convenuti a quella eletta adunanza si domandavano che cosa poteva restare se non ammirare attoniti. Ma no: il Santo Padre sapeva, che la comune ansia non si limitava ad un muto atto di ammirazione. Nella luminosa elevazione di quelle figure e di quel pensiero tutti avevano sentito, nella propria anima, riaccendersi più vivo, riaffermarsi più solido, più nobile, più operoso il proposito di sempre maggiormente studiare lo pagine immortali, che le due grandi intelligenze di S. Agostino e di S. Tomai\so — quelle intelligenze nelle quali forse più fulgido che in tutte le altre si è riverberato lo splendore infinito della Intelligenza creatrice — ci hanno lasciato.

Tale studio servirà ad approfondire alcuno di tanti tesori di verità, di scienza, di virtù o di amore.

E sarebbe già questo — continuava VAngusto Pontéfice — un risultato grande e veramente pratico che veniva ad aggiungersi al godimento intellettuale del quale il Signore, in quella solenne adunanza, aveva fatto grazioso dono ai Convenuti.

1729 (1474) Ma il Santo Padre non poteva non rivolgere un particolare pensiero a quelli tra i Suoi ascoltatori, i giovani allievi del Santuario, che sono *novelli germogli* del Sacerdozio, essi che, come li penserebbe e li chiamerebbe Agostino, del Sacerdozio sono oggi i catecumeni e i *neofiti*[1] per essere, domani, i portatori del ministero sacerdotale in tutti i cuori, in tutte le direzioni a cui li chiamerà la Divina Provvidenza e la disciplinai della obbedienza santa.

11 pensiero che a Sua Santità veniva in mente, guardando i due grandi Santi, era intorno a qualche cosa di essi che è molto imitabile. Possi ino, nella *l'ila,* da lui scritta, dell'amato Maestro, rileva — come è stato anche rilevato nel corso di questi riuscitissimi lavori — la incontentabile, infaticabile, si direbbe quasi infinita diligenza di S. Agostino sul continuo ritorno alla lettura:[3] leggere, leggere, leggere le altrui opero e quelle che egli aveva scritto, per rivedere, correggere, perfezionare, con una diligenza di studio veramente eroica, come di chi tutto dovesse aspettarsi da (¡nelle diligenze; offrendo, in tal modo, la mirabile congiunzione di una non mal eguagliata minuzia o diligenza nello studio con la più alta scala del genio.

Egualmente siffatta cura si riscontra in 8. Tommaso. Ed al Santo Padre era caro, rievocando il Suo passaggio alla Biblioteca Ambrosiana ed alla Biblioteca Vaticana, richiamarsi agli *autografi,* ivi custoditi, di S. Tommiiso; nei quali si nota, come in uno specchio

[1] Quat? recurrente XV centenario anno a felici transitu S. AVOostini habita est. — Cfr. PiU9 Pi'. XI, Litt. Encycl. *Ad salutem humani generis,* 20 apr. 1930: AAS 22, 201-234.

[1] Cfr. *Sermo ad neophytos9* ML. 39, 2075.

• Fifa S. Ju</. 24: ML 32, 54.

rifulgente, la meticolosa cura anche della scrittura. Vi si riscontra la più scrupoloa fedeltà anche alle più rigorose regolo della grafia, con una meticolosità che è teneramente sollecita di non disturbare mai la simmetria, la limpidezza nello scrivere, proprio con un infinito studio di diligenza diligentissima.

1730 1)475) E d'altra parte, accanto a questa bella comune prerogativa dei due Santi, basta il ricordo delle tanto c tanto loro pagine, per avvertire opere di squisita ascetica nutrit.» dalla più solida teologia in quella comunità di intenti e di sentimenti dell'Udo e dell'Altro, che era stata tanto opportunamente ricordata dalTEminentiasimo Oratore?

Bastava dunque questo ricordo per avvertire qualche cosa di veramente imitabile nel duo giganti della Santità. Studio e Pietà: studio diligente ed operoso, pietà vera, salda e profonda; lo studio che domanda alla pietà le divine ricompense che ossa sola può dare, la pietà che domanda allo studio gli splendori della scienza.

Studio e pietà ecco quanto — continuava Sua Santità quei dil< tti.-simi figli non dimenticheranno mai, nè possono dimenticare, poiché, come aveva detto, essi sono i germogli, io speranze più belle e più promettenti della Chiesa, Madri c Mài» -tra. Solo unendo quei due elementi di vita, del quali i due Santi hanno lasciato cosi sublime esempio, rasi potranno rispondere alle stesse speranze <ll tanta Maestra e di tanta Madre; e soltanto allora avverrà in essi quello che si verificò nelle due anime giganti: la identificazione — mercè lo studio e la pietà — della scienza con la carità e con la dilezione divina. Di qui l'apparizione di visioni nuove allo spirito, riscaldati ed illuminati, appunto dalla Carità, da quella ditedio *Dei* di cui parla la S. Scrittura quando dice: *Dilectio Dei honorabilis sapientia. Quibus autem apparuerit in visu, diligunt eam in visione, et in agnitione magnalium suorum (Eccl.* 1, li s.). Tutta la vita, tutte le opere dei due grandi luminari della scienza e della Fede, Agostino o Tommaso, costituiscono un avvicinamento a quella splendidezza nella quale ad essi ò apparsa la verità con tutto il suo fulgore, bella della celeste seduzione della verità. Eli essi l'hanno amata e l'hanno fatta oggetto di quella cognizione di cui sono ripieni i loro scritti c le loro opere.

OR 2 maggio 1930.

Do Seminario pro Ruthenis in Canada erigendo

(Ex Decr. S. C. Orient, 23 mai. 1930).

Cum necease sit ut habeantur sacerdotes indigenae, integrae vitae, zelo ac prudentia praediti, in scientiis sacris eruditi, curet Ordinarius, ut, quam primum erigatur Seminarium saltem minus (cum pro Seminario maiore aliquatenus Romae provisum sit) pro pueris gracco-ruthenis rite instituendis. Quare S. Congregatio enixe rogat Ordinarium Ruthenorum ct Delegatum Apostolicum, ut, collâtis consiliis, et adiuvantibus aliquot saltem Episcopis regionis Canadensis, omnia parent quae necessaria sunt ad hoc Seminarium excitandum et aedificandum, pro modo facultatum et amplitudine Ordinariatus.

Ad subveniendum clericorum educationis expensis, tum rectores ecclesiarum tum ipsi fideles ritus gracci-rutheni in Canadensi regione pro posse contribuant. Enixe Ordinarius commendabit clero fldrlibusquo pium opus vocationum ecclesiasticarum, curabitque ut sacerdotes, praesertim parochi, pueros, qui indicia praebeant ecclesiasticae vocationis, a saeculi contagiis arceant, ad pietatem informent, divinaeque in eis vocationis germen

l i. e. Card. Camillus Lvi uenti; cuius *Oratio,* coram Ssiùo habita, legi potest in: *Acta Hebdomadae Thomisticae,* Romae 23-30 aprilis 1930 (Taurini-Romae 1931) 201-219.

foveant. Sed non nisi qui se caelibatum perpetuo servaturos coram Ordinario promiserint, in Seminarium admittere licebit, ct non nisi caelibes nd sacros Ordines promoveri poterunt.

Interim vero, seu donec Seminarium aedificatum fuerit. Ordinarius Ruthenorum roget Episcopos latinos, ut in sua Seminaria unum vel alterum puerum ruthenum qui indicia praebeat ecclesiasticae vocationis admittant, ibique ad pietatem et ad sacras scieutiiw clTorment. firmis quoad caelibatum quae in superiore articulo statuta sunt. Si voro studiis expletis non satis calleant caeremonias proprii ritus, Ordinarius Ruthenorum satagat, ut in iisdem, quatenus indigeant, per sacerdotem eiusdem ritus plene diligenterque edoceantur.

ICO *Fontes,* Series I, Fase. XI. pp. 893-895.

De officio sacerdotum circa Actionem Catholicam

(Ex Litt. Eos *Argén Unae* ad Episcopos Argcntinae Reipublicae, 1 dec. 1930).

1732 Ante omnia, pernecesse est ut clerus laicique homines non modo naturam, proposita rationesque Actionis Catholicae, sed etiam officium, quo sacerdotes et laici, etsi absimili modo, obstringuntur, hanc apostolatus rationem provehendi pernoscant, quae reapse, ut diximus, a priscis Ecclesiae temporibus incepit: nec ignorare debent Actionis Catholicae necessitatem, beneficia sane plurima in supernaturali et naturali ordine, ad religiosae civilisque rei emolumentum.

Quod vero ad clerum pertinet, in hac causa sanctissima considerari oportet Actionem Catholicam, quamvis laicorum hominum actio sit, ipsamet rerum natura, neque oriri, neque proficere» neque demum suos edere fructus sine sedula diligentique sacerdotum opera. Ili enim laicos ita moderari debent ne eorum actio a recta via, quo tendere debet abducatur utque, qua par est animorum fidelitate ecclesiasticae Ilierarchiae normas nullo non tempore sequatur. Praeterea sacerdotum est Actionis Catholicae sodales Christiano more plane conformare, eos maxime qui moderatorum munia suscepturi sint; siquidem dumtaxat e sacro ordino homines, qui sunt « ministri Christi et dispensatores mysteriorum Dei (1 C. 4, 1) ut divinum mandatum obtinet ita necessariis subsidiis non indigent.

Etenim nemo apostolus esse potest nisi prius fuerit Christiana virtute pollens: quandoquidem liquide patet non posse homines lesti Christi spiritu alios imbuere qui hoc eodem spiritu non ferveant, secundum illud: « Nemo dat quod non habet ». Christiana huiusmodi animorum conformatio, quae sacerdotum navitati imprimis committitur, conditio est tam necessaria, ut, si ea desit, nec mansurus nec frugifer apostélalos esse possit.

Novimus equidem quam alacrem studiosamque operam clerus in hoc coepto persequendo, in quod tam sedulo incumbit, impendere debeat. At vero Sacerdos nonne vitae laboris et doloris plenae seso devovit! Ceterum hos ipsos labores doloresque beneficia non pauca consequi solent; sacerdotes enim in Actionis Catholicae sodalibus sollertes fidolesque operis socios agnoscent, qui apostolicam ipsorum operam valde auge-

bunt, quin imino ulterius provehent, qua ipsimet sacerdotes pertingere nequeant. Une accedit quod adulescentes non pauci — ut in aliis regionibus experiendo exploratum est — ex Actionis Catholicae catervis in sortem Domini vocabuntur, qui clerum, quo nonnullae Dioeceses vestrae dolenter indigent, adaugebunt.

Non ignoramus, Venerabiles Fratres, qua vos pastorali sollicitudine curetis ut clerus vester aptior in dies fiat peculiaribus eis officiis quae ab ipso Actio Catholica postulat; quidam enim ex clero in almam hanc Urbem, Beati Petri Sedem, a vobis missi sunt ut propius Nostram in hac re voluntatem pernoscerent: de quo gratulantes, merita vos laude prosequimur.

AAS 31, 211 a.

De scrutinio ordinandorum peragendo

(Instructio S. C. de Sacramentis *Quam ingens Ecclesiae,* ad locorum Ordinarios, 27 dcc. ‡930).

§ 1. - *Dc Ordinariorum munere sedulo scrutandi mores candidatorum ante Ordinationem*

33 1. • Quam ingens Ecclesiae atque animarum saluti detrimentum
¡1279) inferant qui, divina destituti vocatione, sacerdotale ministerium inire praesumunt, *angélicis* ipsis *humeris formidandum,* neminem profecto fugit.

Undo qui a Spiritu Sancto sunt positi *regere Ecclesiam Dei* (A. 20. 28). ad plurima atque ingentia avertenda mala ab ipsa Ecclesia atque a Christilidelibus, sedulissimam adhibeant curam oportet, ne tanti ministerii aditus illis pateat, quibus ob defectum sacerdotalis vocationis aptandum est illud Christi Domini: *Amen amen dico cohis: qui non intrat per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde, ille fur est ct latro. (I.* 10, 1).

Haec S. Congregatio de Disciplina Sacramentorum, quae vi can. 249 § 3 competens est in causis, quibus agitur de nullitate sacrae Ordinationis aut onerum eidem adnexorum, in iisdem agitandis, rem, ut plurimum, esse animadvertit de sacerdotibus querelam moventibus adversus sacram Ordinationem, qui, etsi probare non valeant se vi aut gravi metu fuisse adactos ad sacros Ordines suscipiendos, tamen ex iis quae in actis deducuntur, aperto ostendunt, se fuisse praepostero modo in sacram militiam adlectos, seu non satis fuisse exploratam vocationem, nec libera et spontanea voluntate ss. Ordines suscepisse. Quod grave incommodum ut penitus removeatur, eadem Sacra Congregratio ea instanter recolere satagit, quae S. Paulus ad Timotheum scribens commendabat: *Manus cito nemini iniposueris, neque communicaveris peccatis alienis*

| [Cfr. n. 1907J. — Dominicus Joiuo, S, Congregationis de disciplina Sacramentorum iiun Excuiuh Sccrrtarius. nunc Euius Praefectus, de hac gravissima Instructione praeclarum commentarium edidit, cui titulus: *Sacerdos alter Christus,* Romae 1933.

Cfr. Cono. Trio. Sobs. 0, *De Itef. c.* 1; CT 5, 802.

(2 7'. 5, 22), quaeque relata sunt in Codice atque fusius explicata: *Episcopus sacros ordines nemini conferai, nisi ex positivis argumentis moraliter certus sit de eius canonica idoneitate: secus non solum gravissime peccat, sed etiam periculo se committit alienis communicandi peccatis* (can. 973, § 3).

1734 (1280) 2. - In primis itaque Episcopus rationem habere debet eorum, quae vigens ius do Seminariorum disciplina constituit, necnon ceterarum normarum, quas ad nostra usque tempora S. Congregationi de Seminariis et Studiorum Universitatibus ad rem praestituere placuit, uti Seminariorum alumni, iis qualitatibus se ornatos exhibeant, quae ad rite, sancte ac fructuose ministerium sacerdotale exercendum hodie requiruntur. His praeterea sunt accensenda quae ius canonicum praescribit quaeque respiciunt, praeter irregularitates, impedimenta quoad sacros Ordines suscipiendos, uti in cann. 983-987 cautum est,[1] ceteraque, quae can. 973 in subiecto sacrae Ordinationis exigit?

1735 (1281) 3. - Quae ut probe execution! demandentur, Episcopus seu Ordinarius in perscrutandis moribus eorum (pii adscribí petunt sacrae militiae, prae oculis habeat oportet, maxime interesse ut a limine eiiciantur, seu ne ad tonsuram et minores Ordines admittantur ii, (pii sacerdotio fungendo non sint apti, seu a Deo non sint vocati. Nam sacri Ordines, iuxta sacrorum canonum praescriptum, sub finem curriculi studiorum conferuntur:[3] sed *turpius eiicitur, quam non admittitur hospes,*[4] videlicet nemo nescit quam sit grave et difficile negotium, iuvenem dimittere (pium paene absolverit studia theologica, nedum ob iam progressam aetatem, quocirca non facilis patet via ad aliud capessendum vitae et studiorum institutum. sed etiam ob humanarum relationum respectum, praecipue cum consanguineis et amicis, qui soliti sunt culpae, seu levitati ingenii, vertere huinsmodi mutationes in vitae ratione, undo iit ut nullus non moveatur lapis ut ultra procedat qui eatenus progressus est.

1736 (1282) 4. - Praeterea, prouti eruitur ex processibus apud hanc S. C. agitatis de nuilitate s. Ordinationis aut adnexarum obligationum, scrutatores bene perspectas habere debent rationes, (piae passim adducuntur ab asserentibus, se veram voluntatem non habuisse recipiendi sacram Ordinationem, aut saltem se submittendi gravibus sacrae Ordinationi adnexis obligationibus. Hae rationes sunt aliae ipsis assertoribus *intimae* seu *intrinsecae,* veluti cupiditas commodiori clericali vitae, uti vulgaris opinio est, indulgendo honores aucupandi, lucra sibi facile comparandi, effugiendi (et haec est hodie communissima ratio) manuum laborem, — ne. cogantur fodere, seu agros excolere cum parentibus et fratribus, aut aliam similem vitae rationem prosequi; — vel fruendi privilegiis clericalibus, et po-

[1] [Cfr. nn. 1407-11281.
[2] [Cfr. nn. 1392-1394).
[3] [Cfr. n. 1398].
[4] Ovinics, *Trisl.* 5, 6, 13.

tissimum exemptione a servitio militari, ant a foro saeculari; vel saltem cum clericali statu altiorern gradum, etiam civiliter aestimatum, consequendi. *Extrínseca* ratio ipsi postulanti et velnti *classica* in his causis, est metus gravis, sive absolutus sive relativus, uti est metus reverentialis; utraque autem species metus est perspectissime a canonica iurispruden-
tia explanata.

1737 (1283) Itaque haec S. Congregatio, quo facilius Rmi locorum Ordinarii praescriptis SS. Canonum obtemperare valeant, sequentes tradit normas, respicientes scilicet *methodum scrutationum,* fontesque determinans unde veritas hauriri possit. Sed mens non est Sacrae Congregationi ut omnes et singulae inquisitiones in singulis casibus absolute peragantur, cum non semel ex his nonnullae supervacaneae sint, aut non possibiles; sed ut ea colligantur, quae de moribus ordinandorum cognosci et explorata esse debent, antequam ad sacram Ordinationem tuto procedi possit.

5. - Acta, quae in huiusmodi perscrutationibus conficiuntur, asservanda erunt sub secreto in Curiae tabulario.

§ 2. - *De scrutinio ante collationem primae tonsurae, et minorum Ordinum faciendo*

1738 (1284) 1. - Appropinquante tempore, quo candidati erunt primam tonsuram et Ordines minores recepturi, scriptam ipsi exhibeant, duos saltem ante menses, moderatori Seminarii *petitionem,* sua manu exaratam et subscriptam, qua candide significent, se libera omnino voluntate atque spontanea, primam tonsuram et postea Ordines minores postulare.

1739 (1285) 2. - Eiusmodi petitio, cui attestatio addenda erit de suscepto Baptismate et de recepto Confirmationis sacramento, ab eodem Seminarii moderatore, una cum sua personali informatione de oratoris idoneitate ad clericalem statum, Excmo Episcopo exhibebitur, qui nisi, attenta eiusdem moderatoris informatione habitisqne forte prae oculis aliis notitiis sibi certo cognitis, dictam petitionem a limine reficiendam esse existimaverit, nonnas de quibus infra observabit.

1740 (1286) 3. - Quod si agatur de alumnis in Regionalibus Seminariis vel in Ecclesiasticis Collegiis, tum it alicis tum exteris, praesertim huius almae Urbis, degentibus, horum moderator, nisi habitualiter peculiare mandatum inquirendi iuxta sequentes normas de eiusmodi petitionibus ab Episcopis alumnorum, attenta locorum distantia, habuerit, petitionem paritor ab ipsis alumnis sibi traditam, proprio eorum Episcopo, sua informatione munitam mittendam curabit.

1741 (1287) 4. - Ordinarius, in utroque casu, uti par est. ipsam petitionem ad eumdem Seminarii moderatorem remittet, eum mandato inquirendi eius nomine et auctoritate de idoneitate et qualitatibus oratoris, pro tempore quo ipse in Seminario fuit.

Si forte desit Seminarii moderator et alius eius vices gerat, aut Seminani moderatorem non eum esse, qui in casu utilem inquisitionem peragere valeat, censeat Ordinarius, hic mandatum inquirendi alii deferat.

1742 (1288) 5. - Seminarii moderator, diligentissime notitiam do promovendis exquirere curabit ab alumnorum praefectis, praecipue si isti sacerdotali dignitate exornentur, tum etiam ab iis qui in Seminario doctorum gerunt munus, ipsosque non solum seorsum audiet, sed etiam insimul convocatos, de singularibus nempe vocationis signis, uti sunt pietas, modestia, castitas, de propensione ad sacras functiones, de studiorum profectu, de bonis moribus, ad quod inservire poterunt interrogatoria, congrua congruis referendo, quae in Appendice habentur, iuxta .Mod. II et III.

Quia in Seminariis dioecesanis coetus adesse debet deputatorum pro disciplina tuenda ad normam can. 1359, l hi etiam, si de personis edocti sint, percontandi erunt in scrutiniis faciendis.

Quum Seminarii moderator Episcopo remittit notitias a se collectas illius mandato, suum pandat iudicium seu opinionem suam manifestet exinde habitam de candidati moribus et ingenio. Huiusmodi iudicium non parvi ponderis profecto erit: siquidem praesumitur, moderatorem, prae ceteris, de alumnis rectum iudicium fore laturum.

1743 (1289) 6. - Ad rem autem intimius in singulis casibus perscrutandam. Episcopus, alumnorum, eorumque familiae parocho praeterea mandabit sedulo exquirere non modo de vocationis signis promovendorum, deque eoruindem virtutibus, seu pietate, sed etiam de anteacta ipsorum vitae ratione et de praesenti; ac maxime percontabitur quomodo sesc gesserint feriarum tempore, an videlicet quamdam animi levitatem ostenderint, vel profanis rebus indulgermi; et quaenam sit publica ipsorum fama (.Mod. II). Insuper num candidatorum parentes bona gaudeant existimatione, et quae sint rei familiaris rationes; num lucri seu quaestus causa, eos reluctantes importunis suasionibus, precibus vel minis, vel alio modo impellant ad sacerdotium ineundum, pertimescentes scilicet aliquod familiae obventurum damnum, sacra Ordinatione posthabita. Quod si haec incitamenta aut inconvenientia sint manifesta, vel prudens de iisdem adsit dubium, Ordinarius omnibus viribus ut ab incepto desistant ipsis suaviter suadebit, vel, si casus ferat, fortiter eosdem moneat parentes de poena excommunicationis ipso facto incurrenda, ab Ecclesia contra quocumque modo cogentes ad suscipiendos sacros Ordines statuta (can. 2352)?

1744 (1290) 7. - Quod si parochus consanguinitate vel affinitate sit cum promovendo coniunctus, Episcopus ab alio parocho aut sacerdote in loco commorante notitias sumere curabit; idquo praecipue quum aliquis sacros Ordines, antequam canonicae perficiantur publicationes, vel iisdem legitime dispensatis vi can. 998,' erit suscepturus. Non parum etiam pro-

• [Cfr. n. 1463].
▮ [Cfr. n. 1194].
' [Cfr. nn. 1440-1 142].

derit ad praecavenda mala, quae ex sacrae Ordinationis oneribus temere susceptis oriri solent, inquirere, num aliquod abnorme ex parentibus in candidatum manavisse coniici aut suspicari fas sit. ac praecipue num corporis habitus ad libidinem sit proclivis, quod atavismum sapiat (Mod. II). Hanc inquisitionem quisquis Episcopus peragere curet pro suis subditis.

1745 (1291) S. - Praeterea Episcopus a Seminarii moderatore et ab huius gerente vices, seorsim auditis, quid de candidatis sincera fide sentiant, si fieri potest, expetat: quod quidem erit peragendum post iam acceptas notitias de ipsius mandato ab eodem moderatore collectas.

Aliae etiam personae sive ecclesiasticae sive saeculares probitate insignes, quae peculiares notitias de promovendis praebere possint, iuxta Mod. III interrogandae erunt, si eas interrogare, ex rerum et personarum circumstantiis, opportunum ducat Ordinarius, praecipue quum aliquid supersit dubii de moribus et canonica promovendi idoneitate.

1746 (1292) 9. - Nec satis; nam penitius candidatorum animus singulatim erit explorandus ab Episcopo proprio vel. eo impedito, a Vicario Generali, vel ex mandato, a Seminarii moderatore, seu etiam ab iis qui totius Seminarii disciplinae tutandae deputantur. Quod si agatur de alumnis degentibus in Seminariis extra dioecesim, mandatum ad hoc fieri poterit Episcopo loci commorationis vel ecclesiasticae personae dignitate fulgenti, vel ipsi Seminarii moderatori. Oportet enim, ne decipiat assensio vel fallat affectio, ut ordinandorum voluntatem Episcopus experiatur per se vel per alias memoratas personas, planeque noscat, num promovendi alienis potius suasionibus, obtestationibus, pollicitationibus pressi, seu etiam minis compulsi ac perterriti, sacram Ordinationem expetant; num etiam cognitum eis prorsus exstet, quaenam erunt onera ab eis suscipienda, ac praecipue quid caelibatus lex importet, et an parati sint hanc integre constanterque servare, divinae gratiae ope, atque opportunis rationibus pericula vitantes, adeo ut eorum conversatio, prout in *Pontificali Tíomano* legitur, probata et. Deo placita exsistat, et digna ecclesiastici honoris augmento.[1] Unde expediens erit ut idem Episcopus verba, quae in *Pontificali Poinano* referuntur, candidatis perlegat, atque accuratius explicet, scilicet quod promovendi iterum atque iterum considerare debeant attente, qualo onus appetant; quod ante sacram Ordinationem, cum sint liberi, liceatque eis pro arbitrio ad saecularia vota transire; sacris autem susceptis Ordinibus, amplius per se non possint a proposito resilire, sed Deo famulari perpetuo et castitatem servare ipsos oporteat; ideoque, dum tempus est, adhortetur promovendos ut sedulo et coram Deo cogitent, quo certior idem Episcopus fiat, num in eiusmodi proposito perseverare ex animo intendant, atipie ad eadem promissa implenda sint parati.[2] Itaque verbis humanissimis ac more paterno eis

[1] *De Ordinatione Presbyteri* (Primo allocutio).
[2] Cfr. *De Ordinatione Subdiaconi* (Prima allocutio).

suadebit, ut suum candide sibi animum pandant fidentissimo, ipsis spondens suam, si opus fuerit, so praebiturum libenter operam, ut debita libertate fruantur; adeo ut, vero deficiente proposito, in re tam gravi, aliud compararo sibi munus possint, magis sui ingenii proclivitati accommodatum.

§ 3. - *De scrutinio habendo antequam clerici maioribus Ordinibus initienlur*

1747 (1293) 1. - Quando ex peractis perscrutationibus prudenter inferri possit, postulatorem ad studia theologica admitti posse, et primam tonsuram et deinde minores Ordines ei conferri, de inquisitionum actis in Curiae archivo asservatis iterum ratio habenda erit, quum alumnus postulabit ut ad subdiaconatum promoveatur. Ast Episcopus, seu loci Ordinarius non solum attendere debet quae iam acta sunt, sed, antequam Subdiaconatus conferatur, candidati mores iterum perscrutetur oportet, servata methodo iam explicata. Verum supervacaneum est adnotare, haud necesse esse denuo inquirere de iis, quae ad alumni originem, eiusque parentum indolem et ingenium atque anteactos alumni mores spectant, nisi insta exorta sit suspicio notitias ante habitas veritati non fuisse consentaneas. Interest vero semper inquirere de alumni moribus eiusque moralibus qualitatibus, quomodo nempe istae se exhibuerint ex vita in Seminario acta, atque ex profectu in studiis. Quibus peractis inquisitionibus, si nulla adsit canonica ratio, quae alumnum a subdiaconatu arcendum fore suadeat, hic scribere debebit sua manu *declarationem* juramento ab ipso firmandam in Appendice relatam (Mod. I), qua scii, ipse fatetur omnimoda libertate ad s. Ordinem accedere, riteque perspecta habere omnia onera eidem adnexa. Quae quidem declaratio erit similiter a candidatis exaranda antequam ad reliquos ss. Ordines promoveantur, Diaconatum nempe et Presbyteratum.

1748 (1294) 2. - Quum res est de Diaconatu conferendo, ut plurimum sufficit prae oculis habere iam peractas inquisitiones, nisi interim novae perpendendae sint circumstantiae, quae dubitare cogant de sincero proposito candidati, aut de eius morali idoneitate servandi onera, obligationesque exsequendi ss. Ordinibus susceptas.

Eiusmodi forte exortum dubium depellendum erit, iis adhibitis inquisitionibus, iuxta normas traditas, pro casus qualitate, opportunis aut necessariis. Si vero res eo deducatur, ut claro pateat subdiaconum ad diaconatum promovendum, vel sacram vocationem reapse nunquam habuisse, aut eamdem corruptis moribus amisisse, tunc res erit intimius perscrutanda, pronti modo dicemus de subdiacono ad Diaconatum promovendo, et de Presbyteratu conferendo.

17 49 (1295) 3. - Quoties Episcopus, antequam quis ad diaconatum aut ad sacerdotium initietur, pro certo habeat ex promovendi confessionibus aut ex aliis certis indiciis et probationibus susceptis, ipsum sacra revera

vocatione esse destitutum, S. Sedem adire non omittat, candide et plane referens rerum statum, seu argumenta, quibus vehemens fovetur dubium de subdiaconi aut diaconi idoneitate ad onera maiora digne et fideliter perferenda. Res quidem agitur tanti momenti, ut Ordinariorum conscientia graviter onerata maneat de hac obligatione, ut periculum amoveatur manus imponendi Diacono vel Presbytero, qui gravissimo ss. Ordinum oneri sustinendo, impar sit.

1750 (1296) 4. - Ne autem ad hoc extremum res perducatur, in animo Episcoporum et locorum Ordinariorum alte sit repositum, magnopere interesse, ab ipso limine sacrae Ordinationis eos esse depellendos, qui sunt indigni et non vocati. — Hi enim sanctuarium cum ingressi sint, ut humanae cupiditati aut, alterius voluntati obsequantur, ut plurimum, non se praebent uti a Deo non vocatos, sed suam minus indignam agendi rationem omnimode obtegere seu simulare solent. — Sunt alii, qui bona fide minores et sacros Ordines susceperunt, sed antequam presbyteratum consequantur, experiuntur se impares esse oneribus s. Ordinationis sustinendis, aut se vitiis vel moribus saecularibus implicarunt: in his, nimirum, facilius et apertius sanctae vocationis patebit defectus, iidemque ipsi, ut suae miserrimae conditioni consulatur, ultro efflagitabunt.

1751 (1297) 5. - Maxime proinde interest praescriptas normas adamussim et diligentissime servari, antequam Episcopi candidatos ad clericalem militiam admittant, seu ad hunc finem dimissorias litteras pro suis subditis in aliena dioecesi degentibus Episcopo loci tradant. Exinde consequetur ut sacro Ordini adseripti digni *dispensatores mysteriorum Dei* evadant,[1] atque magnopere tueantur provehantque in terris regnum Dei, quod tum catholicae tum civili reipublicae feliciter benevertet.

1752 (1298) In plenariis Comitiis die 19 Decembris 1930 in Civitate Vaticana habitis, Emi ac Revmi Patres Cardinales *Instructionem* hanc diligenti perpensam examino, concordi suffragio adprobarunt; eamque SSmus Dominus Noster Pius divina Providentia Pp. XI. in audientia dici 26 dicti mensis et anni, audita relatione infraseripti Secretarii Sacrae Congregationis, ratam habere et confirmare dignatus est. mandans praeterea ut eadem *Instructio* omnibus limis locorum Ordinariis notificetur, ab ipsis adamussim observanda; praecipiens etiam ut in Seminariis quolibet anno, studiorum curriculo ineunto, alumnis perlegatur, deque hisce praescriptionibus fideliter adimpletis in ordinaria de statu dioecesis relatione S. Sedem edocere non omittant; contrariis quibuscumque non obstantibus.

[1] Ctr. 1 *C.* 4, 1.

Appendix ad Instructionem

Mod, I

Declaratio propria manu subscribenda a Candidatis in singulis sacris Ordinibus suscipiendis, juramento coram Ordinario praestito:

1753 (1299) ‹ Ego subsignatus .V. A\, cum petitionem Episcopo exhibuerim pro recipiendo Subdinconatus (seu Diaconatus vel Presbyteratus) Ordine, sacra instante Ordinatione, ac diligenter re perpensa coram Deo, ¡tiramento interposito, testificor in primis, nulla me coactione seu vi, nec ullo impelli timore in recipiendo eodem sacro Ordine, sed ipsum sponte exoptare, ac plena llberaquo voluntati» eumdem velle, cum experiar ac sentiam a Deo ino esse revera vocatum.

« Fateor mihi plene esse cognita cuncta onera eaetoraque ex eodem sacro Ordine dimanantia. quae sponte suscipere volo ac propono, caque toto meao vitae curriculo, Deo opitulante, diligentissime servare constituo.

« Praecipue quae caelibatus lex importet clare me percipere ostendo, eamque libenter explere atque integre servare usquo ad extremum, Deo adiutore, firmiter statuo.

• Denique sincera fide spondeo iugiter me fore, ad normam sacrorum canonum, obtemperaturum obsequentissime iis omnibus, quae mei praecipient Praepositi, et Ecclesiae disciplina exiget, paratum virtutum exempla praebere sive opere sive sermone, adeo ut tanti officii susceptione remunerari a Deo merear.

• Sic spondeo, sic voveo, sic iuro, sic mc Deus adiuvet ct. haec Sancta Del Evangelia, quae manibus meis tango ».

(Loco).... dic ... mensis ... anni ...

Mod. 11

Inquisitio ope Parochorum peragenda

1754 (1300) Parochus in sua scripta relatione super his mentem suam aperiet:

1. Num clericus in explendis pietatis operibus, videlicet in piis peragendis commentationibus, in audienda Missa, in visitatione Spilli Sacramenti, atquo in mariali rosario recitando sedulus ct devotus extet.

2. Num ad sacram Confessionem ct ad sacram Synaxim crebro ac devote accedat.

3. Num diligenter ac pie in sacris functionibus suum ministerium expleat.

I. Num Christianae doctrinae tradendae, quatcnùâ huic extra Seminarium addictus fuerit,[1] suam operam navet.

5. Num studium curamque prodat divinum provehendi cultum, animarum curandi bonum, atque ad sacra exercenda ministeria propensionem patefaciat.

6. Quibus speeiatlm intendat studiis, et qua sedulitate.

7. Num profanis perlegendis libris diariisque, odium contra fidem, vel bonos mores, foventibus, sit deditus.

8. Num autumnalibus feriis, extra Seminarium clericali veste usus sit atque utatur.

9. Num praedictis feriis cum aliquibus utriusque sexus personis non bonae famae, aut etiam bonae famae sed cum scandalo et admiratione fidelium, si agatur do personis alterius sexus, familiaritatem foverit, vel loca frequentaverit haud suspicione carentia.

10. Num in loquendo probum ac integrum sese ostenderit.

II. Num occasionem praebuerit ut censoria nota aflireretur circa mores, vel Ecclesiae doctrinam ct praecepta.

12. Quomodo se gerat cum pueris, aliisquc diversi sexus personis.

[1] Priusquam vero candidatus ad ulteriores sacros Ordines promoveatur, si nonduin praefato muneri addictus fuerit, addici debet.

13. Num ᵬ proclivem exhibeat ad vitae commoda, ad copiosum hauriendum vinum, ad liquores sumendos, iitquo ad profana oblectamenta capionda.

It. Num caritatem ostendat, dcmixsiononnque atque obsequium iis, qui praesunt, praebeat.

15. Quae sit publica de ipsius vocatione opinio.

16. Num inter parentes alicuius infirmitatis indicia, ac praecipue mentis rnonimque pravorum, adsint, quao atavismum suspicari sinant.

17. Num parentes vel alter o familia ipsum impellant ad sacerdotium ineundum.

Mod. HI

Interrogatorium aliis personis probis proponendum

1'55 i!301) Quo autem facilius personae probae interrogationibus responsa praebeant, haec ab ipsis erunt exquirenda:

1. An clericus sivo in ecclesia, sive in consuetudine cum aliis habenda, pie, graviter, prudonterque so gesserit ac gerat.

2. An aliquod de sua vocatione a<l sacros Ordines foveri possit dubium, et qua ratione.

3. An parentes vel alter c familia ad eosdem suscipiendos sacros Ordines ipsum impellant.

4. An familiariter utatur cum iis, qui in suspicionem veniant dc fidei carentia, vel de malis moribus.

5. Quae sit publica ct praecipue praestant iorum hominum existimatio de agendi ratione, tum morali tum religiosa, eiusdem clerici, ct dc eius vocatione nd sacerdotium ineundum.

AAS 23» 120-129.

De pia Societate *Catholica Unio* ad ecclesiasticas vocationes inter Orientales fovendas ẽxcolendas utcumque adiuvandas

(Ex Decreto S. C. Orientalis *Quanta laude,* 6 ian. 1931).

1756 (1302) Quanta laude digni sint (pii ecclesiasticas vocationes adiuvant, pluribus insignibus documentis S. Sedis, praesertim nostris diebus datis, clarissime apparet. Qua in re, bene peculiariter de Ecclesia merentur (pii vires suas impendunt ut rite instituantur sacerdotes orientales, qui ad dissidentes in Oriente fratres ad unitatem Ecclesiae reducendos destinati sunt. Iam. pro iuvenibus orientalibus nonnulla florent Seminaria, sive in Oriente, sive in Occidente, praesertim Romae; et iam satis patet quantum ipsa inserviant ad faciliorem reddendum dissidentium reditum in Christi ovile. Memoranda huc faciunt verba Summi Pontificis Leonis XIli. f. r., in Litteris Apostolicis *Orientalium dignitas:* 0 .Maxime Nos tenet cura, ut condantur opportunioribus in Oriente locis Seminaria, Collegia, instituta omne genus, caque prorsus ad iuvenes incolas ipso ritu patrio formandos in suorum auxilia. Hoc propositum, in quo dici vix potest quanta religioni inhaereat spes, studiose Nos aggredi, prolixisque subsidiis provehere, atlluonte, ut confidimus, catholicorum ope, deliberatum habemus. Sacerdotum indigenarum operam, quippe et convenientius impensam et

cupidius acceptam, inulto futuram quam advenarum fructuosiorem, paulo fusius a Nobis monstratum in encyclicis litteris quas dedimus superiore anno de collegiis clericorum in Indiis Orientalibus constituendis ».[1]

1757 (1303) Cum vero inter instituta et societates quae pro reditu dissidentium quomodocumque adlaborant, pia Societas quae *Catholica Unio* nuncupatur, hunc finem praesertim sibi proposuerit, vocationes nempe ecclesiasticas pro Oriente fovendi et excolendi, eius Praeses R. P. D. Marius Besson, Episcopus Lausannen., Geneven. et Friburgensis, preces Sacrae huic Congregationi obtulit, ut iste peculiaris finis Societatis *Catholica Unio* confirmaretur, et ipsa Societas novo publico documento a Sede Apostolica approbaretur.

Hisce precibus Sacra Congregatio annuendum esse censens, rem totam maturo examini subiecit in plenariis Comitiis, die 4 iulii 1930 in Civitate Vaticana habitis, et Emi ac Revmi Patres, approbante Summo Pontifice, Pio div. Prov. Pp. XI, statuerunt:

« Proprium ac peculiarem finem piae Societatis *Catholica Unio* esse adlaborare pro fovendis, excolendis et utcumque adiuvandis ecclesiasticis vocationibus orientalium indigenarum, et providere necessitatibus Seminariorum ubi alumni orientales indigenae aluntur ac instituuntur, id imitando pro Orientalibus, quod Pontificium Opus *a S. Petro Apostolo* prosequitur pro Latinis,[2] iuxta statuta ipsius Societatis *Catholica Unio,* quae approbationem nacta fuerunt mense septembri anno 1924, nonnullis tantummodo immutatis ».

AAS 23, 162 s.

De canonicis Seminariorum visitationibus

(Motu Proprio *Praecipua sane,* 21 apr. 1931).

1758 (1304) Praecipua sane inter pastorales muneris Nostri partes ea adnuieranda est, qua etlicere contendimus ut sacra clericorum Seminaria cum gravissimo ipsis praestituto tine magis aptiusque in dies conveniant; ut scilicet adulescentes, qui in eadem recepti sint, quam diligenter ad vitae sanctimoniam atque ad sacras disciplinas formentur, nipote qui Dei viventis altaribus inservire, ac christitidelium magistri pastoresque evadere aliquando debeant.

1759 (1305) Quapropter instantibus ad Deum profusis precibus, maturaque deliberatione adhibita, necnon Sacrae Congregationis de Seminariis Studiorumque Universitatibus explorata sententia, peculiare in eodem Sa-

[1] [Cfr. n. 1068].
[2] [Cfr. n. 1643).

ero Consilio, et sub eiusdem regimine, munus condere decrevimus, et per lias Litteras motu proprio datas condimus, viro ecclesiastico committendum, (pii *Vinitator Ordinarius* proprio nomine nuncupabitur, cuique curae sit Seminariorum Italiae (ab his enim, ut par est, incipiendum censenius) visitationem peragere.

Cum autem inter Italiae Seminaria ea, quae Regionalia seu Interdioevesana dicuntur, singulari quodam titulo, ad Sanctam Sedem pertineant, ideo iubemus ut eadem, omnia et singula, saltem quotannis ab Ordinario Visitatore inspiciuntur.

1760 (1306) Visitator hic Ordinarius alterum post Secretarium in eadem Congregatione dignitatis locum obtinebit, atque inter Consultores eiusdem Congregationis ipso iure numerabitur.

AAS 23, 151.

Normae Generales de Universitatibus et Facultatibus Studiorum ecclesiasticorum ordinandis

(Ex Const. Apost. *Deus Scientiarum Dominus,* 21 nini. 1931).

1761 Omne genus errores, nostris potissimum temporibus, sapientiae specie fucari solent, quo magis ab omnibus credantur, cum doctrinae lumen plurimum possit multorum animos allicere. Pernecesse igitur est eos christiiideles, qui scientiarum pervestigationi aptiores se praebeant, ac potissimum delectos sacrorum alumnos, fusis ad Patrem Luminum precibusl memoresque illius sententiae v in malevolam animam non introibit sapientia» *(Sap.* 1, 4), penitus in sacras disciplinas et in eas, quae quomodocumque cum iisdem cohaereant, animum intendere atque ita id omne adipisci, ut possint, occasione data, catholicam veritatem rite docere et contra adversariorum incursus ac fallacias strenuissime tutari.

Equidem, pro Nostra parte pro Nostraque facultate, nihil Nobis reliqui faciemus, ut sacrae disciplinae, sicut olim in publicis studiorum Universitatibus primas ferebant, ita nunc quoque, potiorem locum teneant, cum id ditissimus postulet, quem impertiuntur, veritatis thesaurus, et salutaris ille impulsus, quem in catholica confirmanda fide, in errorum tenebris profligandis, in omnium moribus ad evangelica praecepta conformandis pro natura sua exercent. Ita enim auspicato continget, ut omnes homines, de tenebris in admirabile lumen fidei vocati.l ad agnitionem veritatis veniant,§ et omnis intellectus, adiuvante Dei gratia, in captivitatem redigatur in obsequium Christi.4

* Cfr. *Ia.* 1. 17.
* Cfr. 1 **P.** 2, 9.
' Cfr. 1 **T.** 2. 4.
‘ Cfr. 2 *C.* 10, 5.

Quibus Nos propositis rationibusque permoti, prope Sacram Seminariorum Studiorumque Universitatum Congregationem peculiare constitutum voluimus Consilium ex viris rerum intellegentia et usu praestantibus, cui quidem incumberet rebus omnibus studere atque consulere, quae ad studiorum ecclesiasticorum 1'niversitates et Facultates ordinandas perficien(lasque pertinerent — missis interim quae postea cum de aliis institutionibus tum praesertim de Pontificia Romana a S. Thoma Aquinate Academia, quam peculiari prosequimur cura, magis magisque promovenda adiungere opportunum videbitur.

Quod quidem Consilium, post diuturnam diligentemque operam, adiuturn sane a lectissimis variarum nationum doctoribus, laudabili omnino sollertia concreditum sibi munus, sub auspicio ac. ductu Nostro, feliciter explevit. Quapropter Nos, optata Nostra tandem ad effectum adducentes, omnibus mature perpensis, ac suppleto, quatenus opus sit, quorum intersit vel eorum qui sua interesse praesumant consensu, certa scientia ac de Apostolicae potestatis plenitudine has, quae sequuntur, leges et normas decernimus atque statuimus, easdemque ab omnibus, ad quos pertinent, observari iubemus.

Titulus 1

Normae generales

Art. 1. - Universitates et Facultates studiorum ecclesiasticorum eae sunt, quae auctoritate Sanctae Sedis ad disciplinas sacras vel cum sacris conexas tradendas et excolendas instituuntur, cum iure conferendi gradus académicos.

Art. 2. - Universitatum et Facultatum studiorum ecclesiasticorum finis est: auditores disciplinis, (piae sacrae vel cum sacris conexae sunt, secundum doctrinam catholicam altius instituere; eos ad fontium cognitionem, ad investigationis laborisque scientifici usum atque ad magisterium exercendum instruere; denique iisdem disciplinis excolendis provehendisque quam maxime consulere.

Art. 3. - § I. Facultates studiorum ecclesiasticorum censentur: Theologicae, luridicae. Philosophicae, aliae denique omnes, quae ad finem, de quo in art. 2, a Sancta Sede instituantur.

§ 2. - Nomine Universitatum vel Facultatum comprehenduntur etiam haec Instituta a Sancta Sede in Urbe erecta:

Pontificium Institutum Biblicum, Pontificium Institutum Studiorum Orientalium, Pontificium Institutum Utriuflque luris, Pontificium Institutum Archaeologiae Christianae, Pontificium Institutum Musicae Sacrae.

Art. 4. - Canonica erectio et suprema moderatio cuiusvis Universitatis et Facultatis studiorum ecclesiasticorum, in locis quoque et Institutis quae Sacris Congregationibus pro Ecclesia Orientali et de Propaganda Fide subiecta sunt, atque etiam Facultatum quae sunt pro Religiosis Familiis quibuslibet, reservantur Sacrae Congregationi de Seminariis et Studiorum Universitatibus.

1766 Art. 5. - Statuta una cum Ratione studiorum uniuscuiusque Universitatis vel Facultatis indigent approbatione Sacrae Congregationis de Seminariis et Studiorum Universitatibus.

1767 Art. G. - Solis Universitatibus vel Facultatibus canonice erectis et ad normam huius Constitutionis approbatis ius est conferendi gradus académicos qui effectus canonicos habeant, salvo praescripto art. 36 § 2.

1768 Art. 7. - § 1. Gradus academici tres sunt: Baccalaureatus Licentia seu Prolytatus, Laurea seu Doctoratus.

§ 2. - Quaevis Facultas confert Licentiam et Lauream; liberum est singulis Facultatibus conferre etiam Baccalaureatum.

§ 3. - Gradus academici e disciplinis praecipuis Universitatum vel Facultatum, in quibus conferuntur, appellationem trahunt.

1769 Art. 8. - Baccalaureat us est gradus academicus ex quo cognoscitur eum qui hoc gradu donatur tale suae doctrinae specimen dedisse, ut idoneus censeatur ad curriculum persequendum pro gradibus ac ademicis superioribus.

1770 Art. 9. - Licentia est gradus academicus ex quo cognoscitur eum qui hoc gradu donatur praestitutum studiorum curriculum absolvisse et talo suae doctrinae specimen dedisse, ut idoneus haberi possit ad docentium in scholis quae gradus académicos non conferunt.

1771 Art. 10. - § 1. Laurea est gradus academicus ex quo cognoscitur eum qui hoc gradu donatur talo suae doctrinae et peritiae specimen dedisse, ut idoneus haberi possit, salvo praescripto art. 21, ad docendum etiam in Universitate vel Facultate.

§ 2. - Laurea peculiaria iura confert, quae in can. 137S C. I. C. recensentur.

§ 3. - Laurea in Re biblica, apud Pontificiam Commissionem Biblicam vel Pontificium Institutum Biblicura acquisita, eadem clericis parit iura cosdemque canonicos effectus ac Laurea in sacra Theologia.

'772 Art. 11. - Ad hanc Constitutionem accommodandae sunt etiam Facultates studiorum ecclesiasticorum in civilibus Universitatibus erectae, ratione habita Conventionum quae a Sancta Sede cum variis nationibus initae sunt et adhuc vigent.

'"73 Art. 12. - Ad hanc Constitutionem rite exsequendam serventur Ordinationes Sacrae Congregationis de Seminariis et Studiorum Universitatibus.

Titulus II

i)e personis et regimine

1. - *Auctoritates Academicae — Officiales*

'"1 Art. 13. - § L Universitatis vel Facultatis regimen exercent Auctoritates Academicae, quarum praecipuae sunt: .Magnus Cancellarius, Rector .Magnificus vel Praeses, Facultatum Decani.

§ 2. - Auctoritates Academicas in Universitate vel Facultate regenda et administranda adiuvant Officiales.

1775 Art. 14. - § 1. Universitati vel Facultati praeeat Magnus Cancellarius, qui nomino Sanctae Sedis rebus omnibus, quae ad regimen ac studia pertinent invigilat.

§ 2. - Magnus Cancellarius est Praelatus Ordinarius a quo Universitas vel Facultas iure pendet, nisi Sancta Sedes expresse alium constituerit.

1776 Art. 15. - Universitas rogit ur a Rectore Magnifico, singulae eius Facultates a Decanis, Facultas vero quae una sit a Praeside. Ilis autem Auctoritatibus, pro locorum consuetudine et singularum Universitatum vel Facultatum natura, ad res scient ificas, disciplinares, oeconomicas administrandas unum vel plura adsunt Consilia.

1777 Art. 16. - Rector et Praeses a Sacra Congregatione de Seminariis et Studiorum Universitatibus nominantur aut saltem, sicubi ex iure peculiari ad alios eorum nominatio pertineat, eiusdem Sacrae Congregationis confirmatione indigent.

1778 Art. 17. - Universitatis vel Facultatis Statuta definiant: num, praeter Magnum Cancellarium, Rectorem Magnificum vel Praesidem, Facultatum Decanos, habeantur aliae Auctoritates; quomodo hae et praeterea quomodo Decani Facultatum, Consilia, Officiales constituantur et quamdiu munere fungantur; quae singulorum sint officia ac iura.

1779 Art. 18. - Si Universitas vel Facultas cum clericorum Seminario vel Collegio coniuncta sit, Statuta clare et efficaciter provideant, ut illius rectio académica ab huius vita et disciplina rite distinguatur.

2. - *Professores*

1780 Art. 19. - § 1. In unaquaque Universitate vel Facultate iustus sit Professorum numerus. Habeantur in primis Professores ordinarii, seu qui pleno ac firmo iure in Professorum Collegium sunt cooptati.

§ 2. - Praeter Professores ordinarios sint quoque extraordinarii, seu qui, etsi debitis dotibus ornati, nondum omni ac pleno iure gaudent.

§ 3. - Pro opportunitate etiam alii assumi possunt Professores, qui ad certum tempus munere fungantur tradendi aliquam disciplinam.

1781 Art. 20. - Statuta Universitatis vel Facultatis decernant:

a) quot, saltem, pro numero et momento disciplinarum debeant esse Professores et quot ex iis ordinarii;

b) quot sint Professorum ordines et quae cuiusque ordinis officia et iura, ratione habita iustarum consuetudinum et traditionum;

e) a quibus, quomodo, quibus condicionibus Professores cuiusque ordinis nominentur ac promoveantur.

1782 Art. 21. - Ut quis in Professorum Collegium legitime cooptetur, requiritur ut:

I0 doctrinae copia et bonis moribus et prudentia praefulgeat;

2° Laurea congruenti praeditus sit;

3° cortis documentis, praesertim libris vel dissertationibus scriptis, se ad docendum idoneum probaverit;

4" professionem Fidei emiserit secundum formulam a Sancta sede approbatam, ad normam can. 1406 § 1, 8® C. 1. C. et Decreti Supremae Sacrae Congregationis S. Officii d. d. 22 Martii 1918;

5° missionem canonicam docendi, post impetratum *Nihil obstat* Sanctae Sedis, a Magno Cancellario acceperit.

1783 Art. 22. - Si quis Professor vel doctrinam catholicam laeserit vel a vitae integritate defecerit, pro gravitate culpae ad normam Statutorum puniatur et, si res ferat, missione canonica docendi a Magno ‹ amellarlo privetur.

3. - *Auditores*

1784 Art. 23. - Auditores dividuntur in eos qui ad gradus académicos contendunt et eos qui ad gradus académicos non contendunt.

1785 Art. 24. - Ut quis in Universitatem vel Facultatem ascribi possit, exhibeat oportet,

si sil clericus: litteras commendat itias Praelati sui Ordinarii, servatis ceteris praescriptionibus ecclesiasticis quae forte sint;

si sil laicus: competentis Auctoritatis ecclesiasticae litteras testimoniales de vita et. moribus.

1786 Art. 25. • Ut quis in Universitatem vel Facultatem ad gradus académicos adipiscendos ascribi possit, afferre debet, praeter ea quae in art. 24 praecipiuntur, authentica testimonia, ex quibus appareat eum:

1° curriculum medium studiorum classicorum rite absolvisse;

2° *a)* pro Facultate Theologica: studiis inediis classicis rite peractis, saltem per biennium universae Philosophiae scholasticae studuisse et praescripta examina superasse;

b) pro Pontificio Instituto Biblico: consecutum esse Licentiam iu sacra Theologia;

c) *si sil clericus,* pro Facultate luris Canonici. Pontificio Instituto Studiorum Orientalium, Pontificio Instituto Utriusque luris. Pontificio Instituto Archaeologiae Christianae, Pontificio Instituto Musicae Sacrae: cursum philosophico-theologicum ad normam can. 1365 C. I. C. complevisse.

1'87 Art. 26. - Nemo simul ascribi potest in plures Facultates ad gradus académicos in illis assequendos.

l"88 Art. 27. - Ab una Universitate vel Facultate ad aliam transiré licet, servatis Ordinationibus Sacrae Congregationis de Seminariis et Studiorum Universitatibus.

1789 Art. 28. - Auditor qui aliqua ratione deliquerit, meritis poenis ad normam Statutorum puniatur et in casibus gravioribus ab Universitale vel Facultate excludatur.

Titulus II

De ratione studiorum

1. - *Methodus generalis docendi*

1790 Art. 29. - Methodus in singulis Universitatibus vel Facultatibus talis adhibeatur, sive in disciplinis seligendis et ordinandis sive in argumentis proponendis et explicandis, qualis requiritur ut auditorum mentes ad finem, iisdem Universitatibus vel Facultatibus propositum, cohaerenter excolantur.

Nominatimi

a) In *Facultate Theologica* principem locum teneat sacra Theologia. Haec autem disciplina methodo eum positiva tum scholastica tradenda est; ideo veritatibus fidei expositis et ex sacra Scriptura et Traditione demonstratis, earum veritatum natura et intima ratio ad principia et doctrinam S. Thomae Aquinatis investigentur et illustrentur.

b) In *Facultate luris Canonici* tam historia et textus legum ecclesiasticarum quam earundem ratio et nexus modo scientifico exponantur.

c) In *Facultate Philosophica* Philosophia scholastica tradatur, caque ita ut auditores plena cohaerentique synthesi doctrinae ad methodum et principia S. Thomae Aquinatis instituantur. Ex hac autem doctrina diversa philosophorum systemata examinentur et diiudicentur.

d) In *Pontificio Instituto Biblico* disciplinae, quae ad sacram Scripturam utcumque illustrandam conducunt, ita tradantur, ut sacrarum Litterarum auctoritas cum humana tum divina vindicetur, atque sensus verbi divinitus inspirati ad mentem Ecclesiae indagetur et explicetur.

e) In *Pontificio Instituto Studiorum Orientalium* disciplinae, quae ad intellegendas condiciones religiosas totius vicini Orientis conducunt, ita ex ipsis fontibus illustrentur, ut auditores etiam non catholici plenam veritatem de unius Catholicae Ecclesiae missione divina percipiant.

/) In *Pontificio Instituto Utriusque Iuris,* fontibus investigatis iuridico apparatu adhibito atque legibus inter se collatis, sive in lure canonico sive in lure civili, cum romano tum vigenti, solida tradatur institutio.

g) In *Pontificio Instituto Archaeologiae Christianae* ita in antiqua monumenta Christiana studio historico-critico inquiratur, ut auditores ad doctrinam, instituta, vitam pristinae Ecclesiae per tutam certioremque illorum monumentorum interpretationem illustranda idonei officiantur.

h) In *Pontificio Instituto Musicae Sacrae* disciplinae methodo historico-critica et theoretieo-practica ita tradantur, ut auditores, secundum normas Motu Proprio Pii Pp. X *De Musica Sacra* d. d. 22 Novembris 1903, et Constitutione Pii Pp. XI *Divini Cultus Sanctitatem* d. d. 20 Decembris 1928 editas, historia, scientia, peritia sive cantus gregoriani sive compositionis sacrorum concentuum sive organi pulsandi, in usum maxime et decus sacrae Liturgiae, instituantur.

Art. 30. - § 1. In singulis Facultatibus, praeter lectiones, fiant exercitationes, quibus auditores scientifícam investigandi methodum et artem proponendi etiam scriptis ea quae studio assecuti sint, sub Professorum ductu addiscant.

§2. - In Facultate Theologica et Philosophica habeantur disputationes scholasticae, quibus auditores doctrinam penitus cognoscere, dilucide exponere, efficaciter tueri assuescant.

2. - *Studiorum curriculum*

Art. 31. - Studiorum curriculum absolvitur:

a) in Facultate Theologica annis quinque;
b) in Facultate Iuris Canonici annis tribus;
c) in Facultate Philosophica annis quattuor;
) in Pontificio Instituto Biblico annis tribus;
e) in Pontificio Instituto Studiorum Orientalium annis tribus;
/) in Pontificio Instituto Utriusque Inris annis quattuor;
g) in Pontificio Instituto Archaeologiae Christianae annis tribus;
h) in Pontificii Instituti .Musicae Sacrae *sectione* Cantus gregoriani annis tribus, *sectione* Compositionis sacrorum concentuum annis quinque, *sectione* Organi annis quattuor.

Art. 32. - Statuta Universitatis vel Facultatis decernant quae ratio habenda sit graduum academicorum qui in aliis disciplinis acquisiti sint, atque studiorum alibi, praesertim in clericorum Seminariis vel Collegiis, peractorum ad curriculum opportune contrahendum, spectatis Ordinationibus Sacrae Congregationis de Seminariis et Studiorum Universitatibus.

3. - *Disciplinae tradendae et examina*

Art. 33. - § 1. Disciplinae dividuntur in:

principales, quae essentialiter requiruntur ad finem Facultatis assequendum;

auxiliares, quae ad principales bene tractandas necessariae sunt:

speciales, quae disciplinas, sive principales sive auxiliares, complent quodammodo atque perficiunt.

§ 2. - In singulis Facultatibus, pro suis cuiusque peculiaribus traditionibus et pro locorum rationibus, praeter disciplinas principales et auxiliares, etiam aliquot ex specialibus tradantur vel peculiares cursus apte in sectiones distribui possunt.

§ 3. - Auditoribus ad gradus académicos contendentibus praescribuntur omnes disciplinae principales ot auxiliares ae praeterea una alteravo ex specialibus aut aliquot cursus peculiares, ad normam Statutorum Universitatis vel Facultatis.

179.5 Art. 34. - Ad validitatem graduum academicorum examina subeunda aunt de omnibus et singulis disciplinis ad normam art. 33 § 3 praescriptis.

Titulus IV

De collatione graduum aeademicorum

1796 Art. 35. - Gradus academici in Universitatibus vel Facultatibus studiorum ecclesiasticorum nomine Summi Pontificis regnantis et, Sede vacante, nomine Sanctae Sedis conferuntur.

1797 Art. 36. * § 1. Gradus academici ab Academiis vel Collegiis vel Institutis cuiuscumque generis quae scholas proprias non habent, conferri nequeunt, salvo praescripto § 2.

§ 2. - Pontificia Commissio de Re Biblica, ex Litteris Apostolicis Pii Pp. X *Scripturae Sanctae* d. d. 23 Februarii 1904, Licentiam et Lauream in Re biblica conferre potest, ad normam tamen, congrua congruis referendo, praescriptorum art. 24, 25 Io, 2° b), 26, 38, 39, 40, 43 *d),* 44, 45 *d),* 46, 52.

1798 Art. 37. - Firmis praescriptis art. 24, 25, 26, 32, 36, ut quis ad gradus académicos consequendos admitti possit, necesse est scholas do omnibus disciplinis, ad normam art. 33 § 3 praescriptis, rite frequentaverit in Facultate canonice erecta et approbata.

1799 Art. 38. - Qui gradibus aeademicis donandi sunt professionem fidei emittant secundum formulam a Sancta Sede approbatam, ad normam can. 1406 § 1, 8° C. 1. C. et Decreti Supremae Sacrae Congregationis S. Officii d. d. 22 Martii 1918.

1800 Art. 39. - Nemo Laurea donetur, nisi Licentiam antea consecutus sit.

1801 Art. 40. - Universitates vel Facultates Lauream *ad honorem* conferre nequeunt, nisi ex peculiari concessione singulis in casibus a Sancta Sede impetranda.

1. - *Baccalaurealus*

1802 Art. 41. Baccalaureatus conferri non potest:

a) in sacra Theologia ante expletum annum secundum ab incepto studiorum curriculo;

b) in lure canonico ante expletum annum primum;

c) in Philosophia ante expletum annum secundum;

d) in Re biblica ante expletum annum primum;

e) in Studiis orientalibus ante expletum annum primum;

/) in utroque Iure ante expletum annum secundum;

g) in Archaeologia Christiana ante expletum annum primum;

h) in Cantu gregoriano ante expictum annum primum, in Compositione sacrorum concentuum ante expletum annum tertium, in Organo ante expletum annum secundum.

1803 Art. 42. Firmo praescripto art. 37, qui ad Baccalaureatum contendit, talibus examinibus de disciplinis superiore tempore traditis subiciatur, ut liqueat num ad curriculum persequendum ad normam art. S idoneus sit.

2. - *Licentia*

1804 Art. 43. - Licentia conferri non potest:

a) in sacra Theologia ante expletum annum quartum ab incepto studiorum curriculo;

b) in lure canonico ante expletum annum secundum;

c) in Philosophia ante expletum annum tertium;

d) in Ite biblica ante expletum annum secundum;

e) in Studiis orientalibus ante expletum annum secundum;

/) in utroque Iure ante expletum annum tertium;

f/) in Archaeologia Christiana ante expletum annum secundum;

/() in Cantu gregoriano ante expletum annum secundum, in Compositione sacrorum concentuum ante expletum annum quartum, in Organo ante expletum annum tertium.

1805 Art. 44. - Firmo praescripto art. 37, qui ad Licent iam contendit, subiciatur examini peculiari, ex quo appareat eum sibi comparasse doctrinam ad normam art. 9.

3. - *Laurea*

180G Art. 45. - Laurea conferri non potest:

a) in sacra Theologia ante expletum annum quintum ab incepto studiorum curriculo;

b) in lure canonico ante expletum annum tertium;

c) in Philosophia ante expletum annum quartum;

d) in Re biblica ante expletum biennium post Licentiam;

c) in Studiis orientalibus ante expletum annum tertium;

/) in utroque Iure ante expletum anuum quartum;

g) in Archaeologia Christiana ante expletum annum tertium;

h) in Cantu gregoriano ante expletum annum tertium; in Compositione sacrorum concentuum ante expletum annum quintum, in Organo ante expletum annum quartum.

1807 Art. 46. - § 1. Candidatus, omnibus praemittendis examinibus superatis et opera exercitationibus ad normam Statutorum Universitatis vel Facultatis data, ut Lauream assequi possit, debet praeterea:

Io exhibere dissertationem scriptam, quae eum investigationibus scient ilicis aptum esse demonstret et ad scientiae profectum conducat quaeque saltem ex parte, secundum Statuta Universitatis vel Facultatis, typis edatur;

2° hanc ipsam dissertationem coram Auctoritatibus Academicis et Professoribus Universitatis vel Facultatis palam defendere.

§ 2. - Universitas vel Facultas, praeter dissertationem et dissertationis defensionem, aliquod aliud statuat experimentum a candidato coram dandum.

Titulus V

t

Dc rebus didacticis ct oeconomicis

1. - *Aedificium*

1808 Art. 47. - Quaevis Universitas vel Facultas auditoria habeat non solum scholis et exercitationibus unice destinata, sed etiam, tam amplitudine quam numero, disciplinis tradendis atque auditorum frequentiae respondentia.

2. - *Bibliotheca et adiumenta scientifica*

1809 Art. 48. - In unaquaque Universitate vel Facultate bibliotheca adsit ad Professorum auditorumque usum accommodata, in ordinem redacta, opportunis catalogis instructa, quae Universitatis vel Facultatis disciplinis tam tradendis quam discendis atque exercitationibus servire possit.

1810 Art. 49. - Universitas vel Facultas, pro peculiari suo fine, institutis et laboratoriis scientificis ac rebus omnibus quae pro scholis requiruntur praedita sit.

3. - *Professorum ct Officialium honoraria atque auditorum tributa*

1811 Art. 50. - § 1. Professoribus honoraria pendantur vitae honeste, pro amplissimi muneris dignitate, sustentandae et sui status necessitatibus consentanea.

§ 2. - Officialibus digna renumeratio concedatur.

1812 Art. 51. - Omnibus qui Universitati vel Facultati stabiliter servierint, cum a munere, insta de causa, cessaverint, honoraria emerita ita statuantur, ut vitam decenter agere possint.

1813 Art. 52. - Statuta Universitatis vel Facultatis decernant quid auditores pro admissione, ascriptione annua, examinibus, diplomate persolvere debeant.

Titulus VI

Normae transitoriae

1814 Art. 53. - Universa haec Constitutio valere incipiet a primo die anni academici 1932-1933; articuli vero 4, 35, 36, 38, 39, 40 a primo die anni academici 1931-1932.

1815 Art. 54. - Studia et examina, quae in Universitatibus vel Facultatibus ad gradus académicos consequendos ante annum academicum 1932-1933 secundum leges usque adhuc vigentes facta sint, valida habentur. Reliqua vero studia et examina a primo die anni academici 1932-1933, etiam auditoribus qui curriculum iam antea inceperint, facienda sunt ad normam huius Constitutionis et Sacrae Congregationis de Seminariis et Studiorum Universitatibus Ordinationum.

1816 Art. 55. - Facultates Theologicae canonice erectae pro iis qui, curriculo philosophico-theologico ad normam can. 1365 C. I. C. expleto, aliquas disciplinas theologicas altius pleniusque excolere intendunt, manere permittuntur, donec Sanctae Sedi aliud visum fuerit, interim tamen Statuta sua, quantum salvo peculiari earum fine fieri potest, ad hanc Constitutionem et Sacrae Congregationis de Seminariis et Studiorum Universitatibus Ordinationes accommodare debent.

1817 Art. 56. - Omnes Universitates vel Facultates studiorum ecclesiasticorum a Sancta Sede iam erectae et approbatae, comprehensis his de quibus in art. 55, Statuta sua, ad hanc Constitutionem et Sacrae Congregationis de Seminariis et Studiorum Universitatibus Ordinationes accommodata, ante diem trigesimum mensis lunii anni 1932 eidem Sacrae Congregationi exhibere debent, simul eum relatione de vita académica et oeconomica superioris triennii.

1818 Art. 57. - Si qua Universitas vel Facultas praescripto art. 56 non obtemperaverit, ius vel privilegium gradus académicos conferendi ipso facto amittet.

1819 Art. 58. - Vigentes in praesenti contra hanc Constitutionem leges vel consuetudines, sive universales sive particulares, etiam specialissima et individua mentione dignae, abrogantur. Item privilegia a Sancta Sede ad haec usque tempora personis sive physicis sive moralibus concessa, quae eiusdem Constitutionis praescriptis contraria sint, omnino revocantur.

AAS 23. 241-262.

Ordinationes ad Constitutionem Apost. '•Deus Scientiarum Dominus'' rite exsequendam

(Ex Décrût. S. C. de Sem. et Stud. Univ., 12 iun. 1931).

ORDINATIONES

AD CONSTITUTIONEM APOSTOLICAM «DECS SCIENTIARUM DOMINUS » DE UNIVERSITATIBUS ET FACULTATIBUS STUDIORUM ECCLESIASTICORUM RITE EXSEQUENDAM.

Sacra Congregatio Seminarli» et Studiorum Universitatibus praeposita, nd normam nrt. 12 Constitutionis Apostolicae *Drus scientiarum Dominus* d. xxiv Mail anno 1/D-ccccxxxi datae, Ordinationes quae sequuntur Universitatibus et Facultatibus studiorum ecclesiasticorum tradit eosdemquo religiose servandus praescribit.

Titulus I

Normao generales
(Const. Aposta art. 1-12)

1820 Art. 1. - Cum a Sacra Congregatione do Seminariis et Studiorum Universitatibus postulatur ut Universitas vel Facultas canonice erigatur cum iure conferendi gradus academices,

1° ostendatur ob locorum et temporis rationes opportunum ease novam Universitatem vel Facultatem erigi et spem certam fore, ut erigenda Universitas vel Facultas veram afferat utilitatem;

2° demonstretur haberi posse omnia quae requiruntur, ut Universitas vel Facultas vitA scientific!'! floreat:

a) lustum Professorum numerum ad normam art. 19 Constitutionis Apostolicac,

b) auditoria, bibliothecam, supellectilem, sicut in art. 47-49 Constitutionis Apostolice et in art. 44-46 harum Ordinationum praescribitur,

e) pecuniae summam quae necessitatibus Universitatis vel Facultatis sufficiat;

3° exhibeantur:

a) *Statuta* cum *Ratione Studiorum* Constitutioni Apostolicac et his Ordinationibus congruentia,

b) aedium descriptio,

c) occepti et expensi annui accurata propositio.

1821 Art. 2. - Sacra Congregatio ius conferendi gradus académicos non ante concedet, quam ea quae requiruntur ad effectum perducta sint; neque ius illud in modum stabilem confirmabit, nisi nova Universitas vel Facultas vitae suae acudcmicae Constitutioni ApOfitolicae et his Ordinationibus congruentis per aliquot annos experimentum dederit.

1822 Art. 3. • Ad Statuta conficienda ante oculos habeantur Normae quae *Appendice 11.* his Ordinationibus adiuncta, continentur.

1823 Art. 4. - Singulae Universitates vel Facultates canonice erectae et approbatae tertio quoque anno ad Sacram Congregationem de Seminariis ct Studiorum Universitatibus relationem de statu suo tam académico quam oeconomico, secundum Normas his Ordinationibus *Appendice **III*** adiunctas, mittere debent.

Titulus **n**

Dc personis et regimine
(Const. A post., art. 13-28)

1. - *Auctoritates Academicae - Officiales*
(Const. Apost.. art. 13-18)

1824 Art. 6. • *Magnus Cancellarius*

I0 doctrinae orthodoxlam tutatur;

2° providet **ut** praescripta Sanctae Sedis fideliter observentur;

3° Sacrae Congregationi de Seminariis ct Studiorum Universitatibus nomina proponit eorum qui ad Rectoris vel Pracsidis officium exercendum apti habeantur, aut ab eadem confirmationem petit eius qui Rector vel Praeses ad normam art. 16 Constitutionis Apostollene ab aliis nominatus sit;

!• professionem fidei Rectoris vel Pracsidis. secundum formulam a Sancta Sedo approbatam. ad normam art. 1106 § 1. 8° C. I. C. ct Decreti Supremae Sacrae Congregationis S. OffiCii ‹|- d. 22 Martii 1918. accipit;

5° Professoribus legitime nominatis missionem canonicam confert eosdemquo hac missione ad normam art. 22 Constitutionis Apostolicac privare potest;

G° examinibus nd Lauream consequendam, de quibus in art. 16 ‹ Ir 2° ‹ t I 2 Constitutionis Apostolicac, de iure praesidet;

7° documentis authenticis Licentiae ct Laureae primo loco subscribit vel suo nomine ab alio subscribendum curat;

8° Sacrani Congregationem de Seminariis ct Studiorum Universitatibus de rebus gravioribus, quae ad Universitatem vel Facultatem pertinent, certiorem facit, eique tertio quoque anno accuratam relationem, de qua in art. 4 hanim Ordinationum, exhibet.

1825 Art. G. - *Rector* vel Praeses

I0 exsequitur praescripta Sanctae Sedis et Statuta Universitatis vel Facultatis;

2° accipit professionem fidei secundum formulam u Sancta Sede approbatam omnium Professorum Universitatis vel Facultatis, ad nonnam can. 140® ! 1 n. 8° C. I. C. et Decreti Supremae Sacrae Congregationis S. Ofllcii d. d. 22 Martii 1918, itemque eorum qui, examine superato, academicis gradibus donandi sunt;

3° curat ut Professores in docendo Rationem Studiorum rite approbatam accurate sequantur;

4° convocat Universitatis vel Facultatis Consilia, cisque praesidet;

5° auditores ad Universitatem vel Facultatem admittit, eorum studiis ct moribus prospicit cosque, si quid culpae commiserint, meritis poenis ad normam art. 28 Constitutionis Apostolicac plectit:

6° examinibus, ad normam art. 42 et 11 Constitutionis ApostoUcae subeundis, si intersit, praesidet;

7° documentis authenticis Baccalaureatus primo loco et ceterorum graduum academicorum secundo loco subscribit:

8° ad Magnum Cancellarium de studiis, disciplina, rebus pecuniariis refert:

9° quotannis ad Sacram Congregationem de Seminariis et Studiorum Universitatibus summaria ad rem *statistica*™ pertinentia, secundum schemata ab eadem Sacra Congregatione redigenda, mittit.

1826 Art. 7. - *Facultatis Decanus*

I0 vigilanter custodit doctrinam in propria Facultate tradendam;

2° praccst conventibus Facultatis, nisi ipso Rector intersit:

3° refert ad Rectorem quae a Facultate proponuntur;

I0 quae ab Auctoritatibus superioribus statuuntur, in Facultate exsequenda curat:

5° de iure praccst examinibus do quibus in art. 34 Constitutionis Apostolicac, salvis art. 5. 6° et art. G, 6° harum Ordinationum.

1827 Art. 8. - *Officiales* pro muneris sui gravitate in maiores et minons dividuntur.

1828 Art. 9. - Rector Magnificus. Praeses, Decani in rebus, quae maioris momenti sunt, sua cuiusque Consilia interrogare debent.

2. - *Professores*
(Const. AposL, art. 12)

1829 Art. 10. - Qui praesunt Universitati vel Facultati caveant, ne cui Professori munus concredant tradendi disciplinas inter se dispares, neve quamquam numero scholarum ita onerent, ut a debita earum praeparatione et a labore scientifico prohibeatur.

1830 Art. 11. • Professoribus non licet onera vel olitela obire, quibus a munere docendi rite implendo impediantur.

3. • *Auditores*
(Const. Apost., art. 23-28)

1831 Art. 12. - Universitatis vel Facultatis auditores, qui quacumque ile causa ad gradus académicos non contendunt, admitti possunt sive ad omnes scholas frequentandas sive ad aliquas tantum, quas sibi eligerint. firmo tamen praescripto art. 21 Constitutionis Apostolicae.

1832 Art. 13. - Curriculum medium studiorum classicorum, do quo in art. 25. I0 Constitutionis Apostolicae, praeter convenientem institutionem religiosam ct linguas littorasquo latinas, graccas, patrias, quae disciplinae praecipuae sunt, complecti debet etiam Historiam naturalem. Mathesim, Physicam, Chimiuin. Geographiam, Historiam civilem, ct quidem tantum quantum in eo qui ad studia académica accedit requiri solet, secundum nonnus Sacrae Congregationis de Seminariis et Studiorum Universitatibus.

1833 Art. II. • Curriculum modium studiorum classicorum rite peractum esse documentis authenticis Auctoritatis ecclesiasticae vel civilis probari debet, firmo iure Universitatis vel Facultatis imponendi examen, quandocumque documenta allata non sufficere censeantur.

1834 Art. 15. • Si quis alumnus e schola media sive civili sive ecclesiastica venerit, in qua vel plures disciplinae, de quibus in art. 13, omnino non sint aut saltem non satis sint traditae, earum studium supplere atque in examine satisfacere debet, secundum Statuta Universitatis vel Facultatis.

1835 Art. 1G. § 1. • Biennium Philosophiae scholasticae, quod ex art. 25, 2° *a)* Constitutionis Apostolicae prorsus requiritur ut quis in Facultate Theologica gradus académicos appetere possit, complectitur studium Logicae, Cosmologiae, Psychologiae, CTiticac seu CTitcriologiae, Ontologiae, Theologiae naturalis. Ethicae et luris naturalis. Historiae philosophiae.

§ 2. - Biennium, de quo in § 1. rite absolvi debet, curriculo medio studiorum classicorum confecto, in Facultate Philosophica vel in aliqua schola superiore ad Philosophiam scholasticam docendam destinata ct ab Auctoritate ecclesiastica ad hoc approbata.

§ 3. - Qui legitimis documentis probaverit se cursum Philosophiae scholasticae aliter ac in J 2 praescribitur absolvisse, in Facultatem Theologicam ascribi non potest, nisi in illius disciplinae studium saltem per annum in Facultate Philosophica vel in schola, de qua in eadem § 2, incubuerit et in examine de omnibus Philosophiae scholasticae partibus satisfecerit.

183G Art. 17. § 1. - Ab una Universitate vel Facultate ad aliam transire licet etiam ad eadem studia continuanda, ea tamen condicione ut nemo ad Licentiam admittatur, quin tempore curriculi peracti omnes disciplinas ad normam art. 33 § 3 Constitutionis Apostolicae praescriptas rite absolverit.

{ 2. - Transitus, de quo in § 1, fleri potest tantum initio anni academic! aut, ubi annus académicos in semestria dividitur, initio singulorum semestrium; no flat tamen nisi iusta de causa.

I 3. • Firmis praescriptis § 1 et § 2, Universitatibus vel Facultatibus Ius est lis qui ab aliis ad se transierint rationem et ordinem studiorum statuendi.

Titulus **III**
Dc ratione studiorum *(Const. Apost.,* art. 29-31)

1. - *Methodus generalis docendi*
(Const. Apost., art. 29-30)

1837 Art. 18. **–JI.–** Quae in art. 29 a) et c) Constitutionis Apostolicae de institutione ad Angelici Doctoris rationem, principia, doctrinam statuuntur sancto serventur, ad normam Litterarum Encyclicarum Leonis Pp. **XIII** *Aeterni Patris* d. d. I Augusti 1879 et Pii Pp. XI *Studiorum Ducem* d. d. 29 lunli 1923.

§ 2. - In parte disciplinai uni poxi/ira audit on- it 1st Ituant ur, ut non solurn ipsam doctrinam probe addiscant, sed etiam fontes ſinguli đisciplini ꝑproprio k-ge-que eosdctn interpretandi cognoscant atque laboris scientifici subsidia ct adiumenta cum fructu adhibere assuescunt.

5 3. • In quaestionibus *speculatici#* sive Theologiae sive Philosophiae adhibeatur methodus quum scholasticam vocant, non neglecta, tam m proponendis argumentis quam in afferendis, disputandis, solvendis difficultatibus, forma *syllogistica.* Flac autem methodo auditorum mentes ita excolantur, ut apti paratique efficiantur non solum ad falsa systemata erroresquo antehac exortos dliudicandos et refutandos, sed etiam ad discernendas et cx veritate aestimandas sententias novas quae forte in disciplinis theologicis vel philosophicis exoriantur.

1S3S Art. 19. - Disciplinarum principalium, quae Universitatis vel Facultatis velati summam constituunt, gravitas et excellentia etiam ex numero lectionum et profetorum eluceant.

1839 Art. 20. - In Facultate Theologica, luris Canonici, Philosophica diseiplinat principale totae tradendae sunt in scholis.

1810 Art. 21. - Sacra Scriptura, Theologia dogmatica. Theologia moralis. Philosophia scholastica, Codex inris canonici et Tus romnnum tradantur lingua latina. Professori- autem operam dent ut auditores vim locutionum *technicorum* plene et accurate intellegant.

1841 Art. 22. - In exercitationibus, de quibus in art. 30 Í 1 Constitutionis Apostoliche, professoris est principia methodica propriae scientiae exponere. ꝑil id in cursu peculiari liat, et eorundem rectae applicationi invigilan?, ita ut singuli discipuli ad legendos ct interpretandos fontes, ad tractandas et dijudicandas quaestionem peculiares et praesertim ad scribendum, etiam in lingua vernacula, de selectis scientiae argumentis instituantur.

1812 Art. 23. - Exercitationes Initium sumere debent: in Facultate Theologica et Philosophica saltem a *tertio* curriculi anno, in Facultate luris Canonici saltem a *secundo.* in Pontificio Instituto Utriusque luris a *secundo.* in Pontificio Instituto Biblico, in Pontificio Instituto Studiorum Orientalium, in Pontificio Instituto Archaeologiae Christianae, in Pontificio Instituto Musicae Sacrae iam indo ab anno *primo.*

1843 Art. 24. - In disputationibus scholasticis, de quibus in art. 30 § 2 Constitutionis Apostolicae, aliquis cx auditoribus thcsiin a Professore indicatam, eodemque vel alio Professore moderante, exponet, demonstrabit atquo vindicabit a difficultatibus, quas condiscipuli antea designati, et post hos, pro opportunitate, etiam alii opposuerint.

1844 Art. 25. - Ultimo curriculi anno scholae paucae sint; exercitationes autem continuentur quidem, ita tamen ut amplum temporis spatium dissertationi pro Laurea praeparanda relinquantur.

2. - *Studiorum curriculum*
(Const. Aposta art. 31-32)

1845 Art. 26. - Ut studiorum curriculum ad normam art. 32 Constitutionis Apostolicae contrahatur» haec quae sequuntur in primis serventur:

I0 *In Facultate Ꝑheologica*

qui, studiis mediis classicis rite peractis. Philosophiae scholasticae per biennium operam dederint ad normam art. 16 harum Ordinat ionum ct deinde quadriennium theologicum ad normam can. 1365 C. I. C. rite absolverint, ad quartum curriculi annum, praemisso examine, admitti possut.

2° *In Facultate luris Canonici:*

a} qui quadriennium theologicum in aliqua Facultate Theologica canonice erecta ct approbata rito peregerint, admitti possunt, nullo facto examine, in primum curriculi annum:

b) qui quadriennium theologicum extra Facultatem Theologicam rite absolverint, ut in Facultatem luris Canonici ascribi possint, superare debent examen do Institutionibus luris canonici;

c) qui quadriennium theologicum, de quo sub litt. a) et 6), non peregerint, in Facultatem luris Canonici ascribi non possunt, nisi in examino dc principiis Philosophiae moralis, luris naturalis, Theologiae fundamentalis ac do Institutionibus luris canonici rite satisfecerint;

d) qui lauream in lure civili consecuti fuerint, curriculum Facultatis luris Canonici biennio conticere possunt, lirina pro lalcls obligatione examinis praescripti sub litt. o).

3° *In Facúltale Philosophica:*

a) qui, studiis mediis classicis rite peractis, biennium philosophicum absolverint in schola superiore Philosophiae scholasticae, ab Auctoritate ecclesiastica ad hoc approbata, cui tamen non sit ius conferendi gradus académicos, recipi possunt, facto examine, in tertium annum Facultatis Philosophicae;

b) qui cursum Philosophiae scholasticae extra scholam, do qua sub litt. a), peregerint, curriculum Facultatis Philosophicae triennio conticere possunt.

3. - *Disciplinae tradendae et examina* (*Const. Apost.,* art. 33-31)

1846 Art. 27. - Disciplinae principales et auxiliares ab omnibus Universitatibus et Facultatibus tradendae hic subiciuntur, facta singulis Universitatibus et Facultatibus potestate aliquot alias disciplinas omnibus auditoribus praescribendi.

Pro Facultate Theologica, luris Canonici. Philosophica in *Appendice I.* his Ordinationibus adiuncta. recensentur, in modum exempli, complures disciplinae speciales ct cursus peculiares atque indicantur aliquot eorum sectiones ad normam art. 33 § 2 Constitutionis Apostolicae.

I. - Facultas theologica

1847 L - *Disciplinae principales:*

a) Theologia fundamentalis;
b) Theologia dogmatica;
c) Theologia moralis;
d) Scriptura sacra (i. o. Introductio ct Exegesis Veteris et Novi Testamenti);
e) Historia ecclesiastica, Patrologia, Archaeologia ebristiana;
f) Institutiones luris canonici.

2, - *Disciplinae auxiliares:*

a) Lingua hebraica ct graeco-biblica;
b) Institutiones systcmatlco-historicae Liturgiae;
c) Ascetica;
d) Quaestiones theologicae ad Orientales maxime spectantes.

3. - *Disciplinarum specialium* et *cursuum peculiarium* exempla vid. in *App. I,* n. I.

II. • Facultas Iuius Caxoxici

1848 1. - *Disciplinae principales:*

a) Introductio in scientias iuridicas (Ius naturale, Philosophia luris);
b) Nonnae Generales – *Liber I Codicis I.* C.;
c) De Personis – *Liber II Codicis I. C.;*
d) Dc Rebus – *Liber III Codicis I.* C'.;
c) De Processibus – *Liber IV Codicis L C.;*
D De Delictis et Poenis – *Liber F Codicis I. C^;*
u) Ius publicum ecclesiasticum.

2. - *Disciplinae auxiliares:*
   a) Institutiones iurte romani;
   b) Tus concordataciurn *(ubi riget ConcordalumY.*
   r) Elementa lurte civilis vigentis;
   ti) Historia iurte canonici (tontes, instituta, scientia).
3. - *Disciplinarum specialium* et *cursuum peculiarium* exempla vid. in *App. /.* n. 2.

1849 **HI. - Facultas Philosophica**

1. - *Disciplinae principales:*
   a) Philosophia scholastica, exponenda secundum omnes suas partes (Logica. Cosinologia, Psychologia, Critica seu Criteriologia, Ontologia, Theologia naturalte, Ethica et lus naturale), praemissa Introductione generali;
   b) Historia philosophiae.
2. - *Disciplinae auxiliares:*
   a) Psychologia exporimontalte;
   b) Quaestiones scientitlcae cum Philosophia ooniunctae ex
      Biologia.
      Anthropologia,
      Mathesi,
      Physica,
      Chinila;
   c) Interpretatio textuum selectorum ex Aristotele et S. Thoma Aquinate.
3. - *Disciplinarum specialium* ct *cursuum peculiarium* exempla vid. in *App. /,* i». 3.

1850 **IV. - Pontificium Institutum Biblicum**

1. - *Disciplinae principales:*
) Quaestiones graviores Introductionis generalis ct specialis in sacram Scripturam;
) Exegesis pericoparum selectarum ex sacris Litteris;
   c) Theologia bíblica;
   d) Cursus altlores de linguis biblicte (hebraica, aramaica. graeco-hellentetica);
   c) Lingua aliqua orientalis (praeter hebraicam et animaicam). Linguae autem inter quas selectio fieri potest, in primis sunt hae: syriaca. accudiva et sumerico, arabica, aegyptlaca antiqua.
2. - *Disciplinae auxiliares:*
   a) Historia biblica;
   b) Geographia biblica;
   c) Archaeologia biblica.
3. • *Disciplinae speciales* et *cursus peculiares* in propriis Statutis recensentur.

1851 **V. - Pontificium Institutum Studiorum Orikntauum**

1. - *Disciplinae principales:*
   ai Theologia fundamentalis et dogmatica cum doctrinis Orientalium dissidentium comparata;
   b) Patrologia orientalis;
   c) Liturgiae orientales;
   d) Historia ecclesiastica orientalium;
   e) Ius canonicum orientale.
2. - *Disciplinae auxiliares:*
   a) Introductio in studia orientalia Christiana;
   b) Archaeologia Orientis Christiani;
   r) Una ex lite linguis: avthiopica. arabica, armena, eoptiea. georgiana, gravea antiqua et rccentior, palaeoslnvica, rumena, rnssica, syriaca. turcica.
3. - *Disciplinar speciales* et *cursus peculiares* in proprite Statutis recensentur.

VL • Pontificium Institutum Utriusque Turis

1852 Praeter disciplinas Facultatis luris Canonici proprias

1. - *Disciplinae principales;*
   a) Ius romanum;
   b) Ius publicum internum comparatum:
   c) Ius poenale comparatum;
   d) Ius processuale ℭomparatum
   «) Ius privatum comparatum:
   /) Ius internationale.
2. - *Disciplinae auxiliares:*
   a) Oeconomia socialis;
   b) Notiones statistica©;
   c) Medicina legalis;
   d) Historia iuris romani;
   e) Historia iuris civilis, praesertim iuris communis.
3. - *Disciplinae speciales* ct *cursus peculiares* in propriis Statutis recensentur.

VII. - Pontificum Institutum Archaeologiae Christianae

1. - *Disciplinae principales:*
) Historia, Liturgia, Hagiographia Ecclesiae antiquae;
) Architectura ct Historia aedificiorum sacrorum Ecclesiae antiquae:
   c) Descriptio et Historia coemeteriorum Christianorum primae aetatis;
   (Z) Iconographia sacra Ecclesiae antiquae (pictura, sculptura, artes minores);
   e) Epigraphia Ecclesiae antiquae.
2. - *Disciplinae auxiliares:*
   a) Introductio critica in fontes historiae Ecclesiae antiquae;
   b) Methodologia studiorum de monumentis Christianis;
   c) Institutiones romana© primorum Ecclesiae temporum;
   </) Technologia de antiquis monumentis effodiendis servandisque.
3. - *Disciplinae speciales* et *cursus peculiares* in propriis Statutis recensentur.

VIII. - Pontificium Institutum Musicae Sacrar

A) *Cantus greoorianus*

1. - *Disciplinae principales:*
   a) Theoria gregoriana generalis;
   b) Aesthetica, altlor Theoria, Palaeographia gregoriana;
   c) Institutiones sacrae liturgiac;
   d) Exercitationes cantus gregoriani.
2. - *Disciplinae auxiliares:*
   u) Historia musicae, cantus gregoriani, legislationis ecclesiasticae dc musica sacra;
   b) Solmisationis variae species;
   c) Ars recto canendi;
   (I) Ara gregorianos concentus moderandi;
   e) Harmonia et Contrapunetum;
   D Are pulsandi organum et pianoforte quod *complementare* dicitur;
   a) Ara consociandi organum cum cantu gregoriano.
3. - *Disciplinae speciales* ct *cursus peculiares* in propriis Statutis recensentur.

B) *Compositio Microrum concentuum*

1. • *Disciplinae principales:*

Praeter disciplinas de quibus sub litt. *A} \-a)t c}, d)*

a) Harmonia, Contrapunctum, Fuga;

6) Ars componendi secundum varias musicas formas.

2. - *Disciplinae auxiliares:*

Praeter disciplinas dc quibus sub litt. *A) 2-a), b), c), f), o)*

<i) Musicologia;

b) Polyphonia sacra secundum normas veterum sunimorumque auctorum:

c) Ars chorum moderandi;

d) Ratio indicandi de musicis compositionibus;

c) Ars symphonies. *(Strumentazione),*

.3. • *Disciplinae speciales* et *cursus peculiares* in propriis Statutis recensentur.

C) *Organum*

1. • *Disciplinae principales:*

Praeter disciplinas de quibus sub litt. **J)** l-u). r>. d) et *ID* l-a)

) Ars pulsandi organum quod *principale* dicitur:

) Ars consociandi ex improviso organum cum cantu gregoriano;

c) Ars componendi in organo modos musicos secundum antiquum ac recentiorem stilum.

2. - *Disciplinae auxiliares:*

Praeter disciplinas de quibus sub litt. **J)** 2-a) *b),* ***c),*** a) et *ID* 2-Ò), *d)*

Historia, Structura, Aesthetlca organi — Illustriores musicae cum organo auctores — Ratio docendi artem pulsandi organum.

3. - *Disciplinae speciales* ot *cursus peculiares* in propriis Statutis recensentur.

1855 Art. 28. - Disciplinae speciales seligantur pro cuiusque 1'niversitatis vel Facultatis traditionibus ot regionis necessitatibus, ad principia doctrinae catholicae in varias vitae intellectualis provincias efficacius diffundendas.

185G Art. 29. - § 1. - Auditores scholas omnes disciplinarum, quae in art. 33 $ 3 Constitutionis Apostolieae praescribuntur, frequentare debent. Si quis auditor ab iis ita afuerit (cum vel sine causa), ut omnes absentiae simul sumptae tertiam partem anni aut semestris acadcmici adaequent, annus illo aut semestre numero praescripto non comprehendetur, salvis poenis quibtts, si culpam commiserit, vi Statutorum Universitatis vel Facultatis obnoxius esse poterit.

§ 2. - Exercitationibus, quae Statutis Universitatis vel Facultatis ad normam art. 30 I 1 Constitutionis Apostolica© praescribuntur, auditores ad gradus académicos contendentes non solum interesse. sed communi eum sodalibus labore et propriis commentationibus operam dare debent.

1857 Art. 30. - Horae scholarum ne tot sint numero, ut auditores ultra modum onerentur ct tempore, quod studio privato, exercitationibus, examinibus parandis impendendum est, priventur.

W58 Art. 31. • § 1. - Examina, do quibus in art. 31 Constitutionis Apostolieae, possunt esse, pro singulis disciplinis, sive unica sive plura, modo universam materiam complectantur.

Í 2. - Examina, do quibus in § 1, possunt flori aut solum coram aut etiam scripto.

1^59 Art. 32. - Statutis Universitati» vel Facultatis detlniatur, qua ratione examinatores suum de candidato iudicium significare debeant.

1860 Art. 33. - In indicio ultimo dc candidatis nd singulos gradus académicos ratio habeatur omnium suffragiorum quae li in diversis experimentis, sive scripto sive coram factis, tulerunt.

1861 Art. 31. - Ad omnia examina coram subeunda Professoribus et auditoribus liber patet aditus.

Titulus IV

De collatione graduum academicorum
(Const. Apost., art. 35-46)

(Consi. Apost., art. 35-42)

1862 Art. 35. Firmo praescripto art. 40 Constitutionis Apostolicac, potestas conferendi Lauream *ad honorem* tum tantum a Sancta Sede postulari poterit, cum Magnus Cancellarius et duae saltem partes Professorum ordinariorum Universitatis vel Facultatis in id consenserint.

1863 Art. 36. § 1. • Documenta authentica de collatis gradibus acadcmicis mentionem faciant inris conferendi gradus académicos, quod Universitas vel Facultas a Sancta Sede impetravit.

§ 2. • Documentis, de quibus in § 1, ab omnibus, ad quos secundum praescripta art. 5, 7° et 6, 7° harum Ordinationum et peculiaria Universitatis vel Facultatis Statuta pertinet, subscribatur; eademque sigillo Universitatis vel Facultatis signentur.

1. - *Licentia*
(Const. Apost., art. 43-44)

1864 Art. 37. - § 1. • Ut quis ad examen Licentiae admittatur, requiritur ut omnibus scholis et exercitationibus a Statutis Universitatis vel Facultatis, ad normam art. 30 et 33 § 3 Constitutionis Apostolicac atque art. 22 et 29 § 1 harum Ordinationum praescriptis, interfuerit ct praeterea ut, ad normam art. 29 § 2 carundem Ordinationum, aptltudinis ad laborem scientlficum dederit experimentum etiam scriptum.

5 2. - Experimentum, de quo in § 1. in aliqua schola exercitationum dandum et a Professore ad quem pertinet diiudicandum est.

1865 Art. 38. • § 1. - Qui ad Licentiam contendit in Facultate Theologica, luris Canonici, Philosophica, etsi iam annua vel semestria examina superaverit, subiciendus est examini peculiari ex quo appareat cum praecipuam Facultatis disciplinam universe caliere. Quare hoc examen in Theologia sit: *de universa sacra Thcolopia* (Theologia fundamentali, dogmatica, morali speculativa); in Iure canonico: *de universo Codice iuris canonici,* ratione simul habita legum ecclesiasticarum praecedentium; in Philosophia: *dc universa Philosophia scholastica.*

Quae sit in Pontificiis Institutis, de quibus in art. 3 Constitutionis Apostolicac, materia examinis peculiaris, ad normam art. 14 Constitutionis eiusdem subeundi, eorum Statutis definiatur.

§ 2. - Peculiare examen, do quo in § 1, coram dandum est et sit saltem per horam.

§ 3. - Professores, qui in experimento, de quo in § 2, suffragium forant, sint saltem ^quattuor.

1866 Art. 39. - Salvo praescripto art. 37, ad assequendam Licentiam, praeter examen coram subeundum, de aliqua saltem disciplina c principalibus examen etiam scripto faciendum est.

2. - *Laurea*
(Const. Apost., art. 45-46)

1jôî Art. 40. - Statutis Universitatis vel Facultatis dc dissertatione definiatur:
1° quomodo componenda sit,
1 2° quando ct quot exemplaribus sit Universitati vel Facultati exhibenda.

1S6S Art. 41. § 1. - Argumentum dissertationis approbandum est a Professore disciplinae
1 ad quam dissertatio pertinet, de consensu Rectoris vel Praecidis Universitati- vel Facultatis.

§ 2. - Dissertatio examinanda ct diiudiennda est a duobus saltem Professoribus rerum, de quibus agitur, peritis. Prius autem quam a censoribus dissertatio approbata sit, Prolyta ecu Licentlatus ad eam palam defendendam admitti nequit.

§ 3. • Dissertationis defensio sollemniter flat. invitatis, praeter Auctoritates ecclesiasticas, etiam aliis doctrina atque vitae condicione praestantibus.

§4,- Dissertationem öppugnare possunt, praeter censores, dc quibus in § 2, et nonnullos Professores ad id designatos, etiam alii qui adsunt.

§ 5. - Professores qui in dissertationis defensione, de qua m § 3, et in experimento ad normam art. 46 § 2 Constitutionis Apostolicac subeundo suffragium ferant, sint saltem quinque.

1869 Art. 42. - Examen coram faciendum, de quo in art. 46 § 2 Constitutionis Apostolicac, vel versabitur in definito numero thesium, quae artius sive cum rebus in dissertatione tractatis sive cum disciplinis quibus candidatus peculiariter operam dederit conectuntor, vel erit lectio palam habenda do argumento delecto ex disciplinis quibus candidatus in primis studuerit.

1870 Art. 43. - Universitas vel Facultas exemplar singularum dissertationum approbatarum nd Sacram Congregat innem de Seminariis et Studiorum Universitatibus et ad omne? Universitates vel Facultates studiorum ecclesiasticorum canonico erectas et approbatas, saltem propriae nationis, mittere debet.

Titulus V

De rebus didacticls et oeconomicis
(Const. Apost., art. 47-52)

1. - *Aedificium*
(Const. Apost., art. 47)

1871 Art. 44. - Auditoria sint satis ampla, aeri pervia, decora, ad legos higiénicas ct ad consuetudines scholarum in singulis regionibus vigentes accommodata.

2. - *ffibliotheca el adiumenla scientifica*
(Const. Apost., art. 48-49)

Art. 45. § 1. • Quaevis Universitas vel Facultas bibliotheca *consultationis* instruatur, in qua inveniantur opera sacra ct profana praecipua, ad laborem scientificum tam Professorum quam auditorum necessaria.

§ 2. - Diligenter providendum ct ccrtA pecuniae summa deposits cavendum est. ut bibliotheca non solum primo constituatur, sed etiam singulis anni> voluminibus tam antiquis quam recens scriptis atque praecipuis *periodicis* secundum naturam Universitatis vel Facultatis augeatur.

§ 3. • Bibliothecae Irgcs et normae tales statuantur, ut necessitatibus Professorum et auditorum quam maxime consulatur, sfrnulquo auditores a periculo vel temporis inutiliter terendi vel damni in fido vel moribus patiendi sedulo praeserventur.

§ 4. - Si singula instituta ct laboratoria scientifica suam quodque bibliothecam non habeant, saltem curandum est ut accessus ad bibliothecam omnibus communem facile pateat.

1873 Art. 46. • J 1. - Instituta ac laboratoria scientifica secundum rerum usum ct necessitates aetatis nostrae ndiumentis omnibus instruantur.

§ 2. • Nulli disciplinae ea desint quibus, pro sua quaeque natura, opus habet ad res suas accurate explanandas et illustrandas, ut sunt tabulae geographicae et historicae, summaria statistica, instrumenta scientifica.

3. • *Professorum d Officialium honoraria atque auditorum tribula (Const. Apost.,* art. 50-52)

1874 Art. 47. - Universitatis vel Facultatis Statutis definiatur quanta Professoribus ct Officialibus pro diversis eorum gradibus pendenda sint honoraria. Qua in re ratio habeatur legitimarum consuetudinum in singulis regionibus vigentium ct iustarum legum quas fil-milia Athenaea sive publica sive privata sequuntur.

1875 Art. 48. - § 1. - In statuendis quae ad normam art. 51 Constitutionis Apostolicae ratione muneris depositi addicenda sunt, generatila ea serventur quae in singulis regionibus pro casibus similibus statui solent.

§ 2. - Statutis Universitatis vel Facultatis accurate definiatur secundum quas regulas et normas singulis emerita honoraria addicantur.

§ 3. - In regulis et normis, de quibus in § 2, clare significetur qua cautione oeconomica Universitas vel Facultas fidem interponat fore, ut emeritu honoraria certo solvantur.

1876 Art. 49. • 5 1. In definiendo quantum auditores ad Universitatis vel Facultatis sumptus conferre debeanf. serventur normae in aliis Athenaeis similibus vigentes, ratione tamen habita communis condicionis oeconomicae auditorum.

J 2. • Universitas vel Facultas opportunis modis provideat, ne tributorum lege via graduum acadendcorum illis praecludatur, qui claro ingenio praediti spem faciunt se Ecclesiae valde utiles esse futuros.

§ 3. • Quibus condicionibus tributorum solutio auditoribus aut plene remitti aut in posterum differri possit, simili modo definiatur ac in aliis eiusdem regionis Athenaeis.

§ 4. • Universitas vel Facultas enitatur ut, quantum fleri potest, eae pecuniae augeantur ex quibus auditorum, qui id merentur, indigentiae succurratur, atque peculiaria constituantur beneficia scholastica, quae vulgo *Bursae studiorum* appellantur, in auditores optimos alendos et sublevandos eroganda.

t 5. - Universitas vel Facultas singulis annis pervulget quae ct quibus condicionibus beneficia scholastica auditoribus conferantur.

APPENDIX I

Disciplinae speciales ct cursus peculiares secundum art. 27 Ordinationum

(Quae hic exempli causa subiciúniur, neque numero neque nominibus definita sunt, cum d augeri d dividi d diverso modo appellari possint).

1877 ### 1. • *Facultas Theologica*

Historia sacra Veteris et Novi Testamenti;
Theologia biblica Veteris et Novi Testamenti:
Quaestiones selectae dc Inspiratione et IIermeneutica, ratione praesertim habita relationis ad Theologiam fundamentalem et dogmaticam:
Exegesis praecipuorum textuum dogmaticorum Veteris et Novi Testamenti:

Doctrina theologica alicuius Patris vel Doctor!# Ecclesiae;
Quaestiones selectae ex Patrologia;
Interpretatio textuum selectorum SS. Patrum et S. Thomae Aquinatis;
Quaestiones selectae ex Theologia dogmatica speculativa;
Quaestiones selectae ex Theologia morali speculativa;
Quaestiones rccentiorcs Apologeticae;
Mafiologia;
Theologia pastoralis;
Theologia mystica:
Theologia liturgica;
Quaestiones selectae ex Archaeologia Christiana;
Eloquentia sacra;
Catechetica;
Paedagogia;
Historiographia ecclesiastica;
Historia religionis;
Historia dogmatum;
Historia conciliorum;
Historia theologiae, in primis scholasticae eiusque methodi;
Historia et Fontes theologiae moralis;
Historia ut Fontes inris canonici;
Historia liturgiae;
Historia missionum;
MJssiologia;
Ars sacra;
Linguae antiquae ad disciplinas Facultatis utiles.
Sectiones: *Biblica, Dogmatica, Historica, Moralis, luridica.*

1878 ### 2. - *Facultas furis Canonici*

lus ecclesiasticum orientale:
Ius llturgicum;
Ius missionum:
Ius romanum;
Diplomat ia occlcsiast ica;
Oeconomia socialis;
Notiones statisticac;
Medicina legalis;
I urisprudentia ecclesiastica;
Praxis processuali» canonica;
Met hodologia historico-furidica:
Epigraphla iuridiea;
Diplomatica et Palaeographia iuridiea;
Historia inris romani;
Historia diplomatiae ecclesiasticae.
Sectiones: *Dogmatica, Practica, Historica.*

9 ### 3. • *Facultas Philosophica*

Quaestiones selectae ex singulis partibus philosophiae:
Aesthetlca;
Moralis socialis et Sociologia;
Expositio doetrmae alicuius ex praecipuis philosophis cum interpretatione textuum eelcctonim;

Ius gentium:
Paedagogia;
Philosophia scientiarum;
Biologia generalis;
Anthropologie:
Mathesis superior:
Physica theories:
Chimie generalis;
Mothodologia historica:
Historia unius altcriusvc partis philosophiae.
Sectiones: *ïtelaphysica, Ethica, Sociologica, Scientifica, Historica.*

APPENDIX II

1880 Normae ad quas, secundum art. 3 Ordinationum, Universitatis vel Facultatis « Statuta ' conficienda sunt

Statuta Universitatis vel Facultatis, praemissa brevi eiusdem historia, declarare debent:

1. - Quem finoin Universitas vel Facultas prosequatur; ex quibus scholis constet; quos gradus académicos conferat.

2. - Quis sit Magnus Cancellarius; ex quibus et quomodo eligatur Rector Magnificus vel Praeses et quamdiu munere fungatur.

3. • Quomodo nominentur Decani ceteraoque» si quao sint. Auctoritates Academicae atque Officiales tam maiores quam minores; quamdiu officio fungantur; quae sint eorum munera; ob quas rationes munus suum deponere possint; quae sini eorum honoraria ordinaria et emerita.

l. • Quae consilia habeantur; quomodo consiliarii nominentur: quamdiu in otlicio permaneant ct quae eorum sint munera et iura.

5. - Quae inter Universitatem vel Facultatem ex una parte et clericorum Seminaria vel Collegia ex altera sint rationes; quomodo inter illam et Lsta distinctio servetur et mutuum auxilium foveatur.

fi. • Qui sint Professorum ordines et quot saltom in ordinem Professorum ordinariorum cooptari debeant; quomodo singulorum ordinum Professores nominentur; quae sint normae petendae vel dandae missionis canonicae; qua ratione ab uno ad alium ordinem ascendere possint; quamdiu olficio fungantur; quao singulorum ordinum sint munera ct lura; quae in singulis sint annua honoraria et horum statis temporibus amplificationes; quae sint honoraria emerita; quibus poenis et quando professores plecti possint.

7. • Quaenam auditorum sint genera; quaonam documenta et quae condiciones ante ascriptionem requirantur; quae pecuniae sint solvendae: quibus condicionibus tributa remitti possint: quae sint condiciones ut quis ex alia Universitate vel Facultate recipi possit; quibus poenis et quando auditores plecti possint.

8. - Quao sit studiorum ratio cum elencho disciplinarum principalium et auxiliarium et specialium atque etiam cursuum peculiarium pro unaquaque Facultate et pro singulis gradibus academic!# consequendis; quao disciplinae pro singulis curriculi annis praescriptae sint; quae disciplinae speciales seu cursus peculiares ab auditoribus seligi possint; quot horis in hebdomada singulae disciplinae et cursus tradantur; quao exercitationes, Instituta ct laboratoria scientifica singulis curriculi annis ab auditoribus frequentari debeant; quae praescribantur examina ct quae sint condiciones necessariae ad singulos gradus académicos adipiscendos; quomodo Professores indicium suum de candidatis proferant; quae documenta graduum acadeinlcorum conceduntur.

9. - Quae bibliothecae, instituta ac laboratorta scientifica habeantur et quibus normis generalibus haec omnia regantur.

10. - Quodnam patrimonium habeat Universitas vel Facultas, quomodo Id administretur eiusdemquo reditúa impendantur; cuiusnam indicio annua ratio accepti et expensi tam praevontiva quam consumptiva, quae dicuntur, subsit; quaenam inspectiones dve ordinariae sive extraordinariae ad pecuniae in scrinio asservatae tutelam habeantur.

APPENDIX III

ISSI Normae pro ‹ Relatione triennali ad Sacram Congregationem de Seminariis et Studiorum Universitatibus, secundum art. l Ordinationum, mittenda

Quattuor partes distinguantur: *scientifica, didattica, moralis, oeconomica.* De singulis haec referri debent:

1. - Incrementa quae scholis, bibliothecis, institutis et laboratoriis scientificis allata sint; quid Universitas vel Facultas ad scientiarum incrementum contulerit; quae opera vel dissertationes sive a Professoribus, sive ab aliis, auspice tamen Universitate vel Facultate, edita sint.

2. - Quao calendaria ct scholarum programmata Universitas vel Facultas secuta sit.

3. - Quae sive ad Professorum sive ad auditorum statum spectent.

4. - Ratio accepti et expensi superioris triennii.

AAS 23, 263-284.

De Missionum Catholicarum studio in Seminariis excitando fovendoque

(Epist. Caiotaui Card. BISESTI. S. C. de Semin, et Stud. Univ. Praefecti, Afî *è tornato particolarmente gradito* ad Rogorium Bovelli, Archicp. Ferrariensem et *Missionaiis Consociationis Cleri* in Italia Praosidem, 10 mart. 1932).

1882 (1310) Mi è tornato particolarmente gradito apprendere i frutti consolanti ottenuti con soddisfazione degli Eccmi Vescovi, per la propaganda missionaria promossa nei Seminari d'Italia dalla benemerita *Unione Missionaria del Clero,* alla quale Vostra Eccellenza cosi degnamente presiede.

Nel manifestarle pertanto il compiacimento di questo Sacro Dicastero e mio personale, per un'iniziativa così vantaggiosa alla causa della propagazione della Fedo nel mondo, ben volentieri approvo ed incoraggio il proposito dell'Eccellenza X'ostra di riprendere nelle prossime vacanze Topera così felicemente iniziala, e ciò tanto più in quanto viene cosi ad aggiungersi un capitolo di prima importanza e, voglio dire, indispensabile alla Teologia Pastorale. È pur necessario, oggi più che mai. che gli alunni del santuario imparino per tempo a conoscere e ad amaróle Missioni Cattoliche, por poterle poi far conoscere ed amaro dai fedeli che dalla Divina Provvidenza verranno, in un avvenire non lontano, affidati alle loro cure pastorali.

Quanta tristezza dovette provare il Cuore di Gesù neU'Orto degli Clivi dinanzi al doloroso spettacolo di popoli numerosi, di vastissime regioni, che per lunghi secoli sarebbero rimasti *nelle tenebre* delTerrore *e*

nelle ombre di mortel l Come quindi non facilitare il sublime apostolato assuntosi dall' *Unione Missionaria del Clero* con l'aprire ad essa le porte dei nostri Seminari? Abbia dunque. Eccellenza Reverendissina, insieme al permesso di questo Sacro Dicastero, l'assicurazione che io l'accompagno con i miei voti e con le mie preghiere, onde si estenda presto *usque ad fines terrete* * il regno di giustizia c di pace,' di amore e di misericordia di Gesù Cristo Nostro Signore.

OR 14 aprilo 1932 (2, 1); Unione Missionaria del Clero in Italia, *Corsi di M¡tisiologia nei Seminari Maggiori,* 1 (Roma 1931) 89; cfr. *Itivista dell'Unione Missionaria del Clero in Italia,* 18 (1936) 287.

De scientifica clericorum institutione

(Ex Convent, cum Republica Badensi, 12 oct. 1932)?

1883 (1311) Art. IX. - Für die wissenschaftliche Vorbildung der Geistlichen bloibt die Katholisch-theologische Fakultât der Universitâ! Freiburg i. Br. mit den zur Zeit des Vertragsabschlusses geltenden Rechten besteheu, unter besonderer Beachtung des *Codex luris Canonici* und der Constitutio Apostolica *Deus scientiarum Dominus* vom 24. Mai 1931 mit den dazu ergangenen Ausfùhrungsbestimmungen.6 Die Studienordnung an dieser Fakultàt muss den kirchlichen Vorschriften gemass und auch den Berdürfnissen der Seelsorge entsprechend in Einverstandnis mit dem Erzbischof augfcstellt werden. Der Erzbischof ist berechtigt, für die Ausbildung der Kandidaten zum Priesteramte Konvikte und ein Priesterseminar zu unterhalten und in seinem Ñamen zn leiten.

AAS 25, 186.

Romae ail sacerdotium institui magnum est donum

Ex Semi, ad Pont. Collepii Rutheni *a S. losaphal* in Urbe alumnos, 13 nov. 1932).

1884 (1481) Speranze altissime la Chiesa ripone in essi perchó gli alunni odierni del Santuario, domani diventeranno i Ministri dell'altare, i Sacerdoti di Dio, i padri e i maestri dei popoli, tutto quello in una parola, che può esservi di più grande, di più alto, di più santo e di più efficace, giacché bene è stato detto che *come saranno i Sacerdoti tali saranno i ₱opoli* Que-

* Le. 1, 79; cfr. *Ps.* 106, 10. Il; *Is.* 9, 2.
' Cfr. *A.* 1, 8; 13. 47; *II.* 10, 18.
* Cfr. Missale Rom. *In festo D. N. lesu Christi Regis,* Praefatio.
' [Cfr. n. 1895).
• AAS 23, 241-284. tCfr. nn. 1761 ss.).
• Cfr. *Os.* 4, 9; S. Gregorios M. *Ilegal. Past.* 1, 2: ML 77, 16; S. Franciscos Salesivr, apud: Hamon, *Vie tie Saint François de Sales,* 1 ' (Paris 1856) 451. — Insuper cfr. supra nn. 653. 753. 1168.

sto perciò è il pensiero che deve sempre essere presente, ammonire ed invitare a fare sempre più e sempre meglio per corrispondere alla vocazione divina avuta da Dio; non si tratta infatti soltanto della salute di qualche anima, ma della salute di intere popolazioni.

1885 (1482) Voglia dunque Iddio — continuava Sua Santità — che da questo Seminario, come da una pura sorgente escano sempre più numerosi, sempre meglio pronti e preparati, santi e dotti Sacerdoti. Non bisogna, è vero, dimenticare la necessità della dottrina; ma prima e sopra ogni cosa deve ricercarsi la pietà, poiché la scienza senza la santità diventa una vanità, una gelida intellettualità. Invece colla santità la scienza si illumina di una luce nuova e calda. D'altra parte anche la santità sacerdotale riceve la sua luce dalla scienza, perchè la santità dei sacerdoti non può essere quella che basta ai semplici fedeli,[1] ma deve essere una santità di maestri e di guide, e perciò qualche cosa di più alto e perfetto; la scienza pertanto deve portare il suo contributo a questa santità specifica sacerdotale.

1886 (1483) Ed è per questo che quei cari giovani devono approfittare della grande ventura che la Provvidenza ad essi concede, di quella possibilità che non è comune (di essa il Papa stesso ha avuto esperienza, e per essa ne ha sempre ringraziato in modo speciale il Signore), la possibilità, diceva, di poter perfezionare i propri studi nel centro stesso dell'unità tanto vicini al cuore della madre di tutte le Chiese, la Santa Chiesa Romana e in tanta prossimità del Padre comune, il Vicario di Gesù Cristo, in un ambiente unico di memorie storiche e soprattutto di memorie religiose. A tale possibilità essi devono rispondere sempre più profondamente e pienamente, e così corrisponderanno ai desideri del cuore di Gesù, ai desideri del cuore della grande Madre, la Chiesa, ai desideri del cuore del Padre, il Vicario di Gesù Cristo. Alunni così fortunati devono dunque sentire tutta la forza di siffatti desideri e venire crescendo secondo essi e secondo lo zelo della scienza sacra, nell'acquisto della santità sacerdotale, nell'esercizio della perfezione della purezza sacerdotale, anzi a meglio dire, nel profumo dei vergini.

OR 11-15 nov. 1932.

De clero educando et doctrinis sacris imbuendo ad mentem Ecclesiae

(Ex Convent, cum Austria, 5 lun. 1933).

1887 (11312) Art. V. - § 1. Die wissenschaftliche Ileranbildung des Klerus erfolgt an den vom Stante erhaltenen katholisch-theologischen Fakultaten oder an den von den zustandigen kirehlichen Stollen erriehteten theologischen Lehraustalten.

1 [Cfr. n. 1371).

1888 (1313) Die fur die Erziehung der Priesteramtskandidaten bestiinmten Seminare, Konvikte und dergleichen kirchlichen Anstalten unterstehon in ihrer Einrichtung ausschliesslich der kirchlichen Oberbehôrde.

1889 (1314) Die innere Einrichtung sowie der Lehrbotrieb der vom Stante erhallenen katholisch-theologischen Fakultiiten wird grundsatzlieh nach Massgabo der Apostolischen Konstitution *Deus scientiarum Dominus* vom 24. Mai 1931 [1] und der jeweiligen kirchlichen Vorschriftcn geregelt werden. .lene Durchführungsmassnahmen, die sieh hiebei im llinblick auf den besonderon Charakter dieser Fakultiiten bzw. ihre Stellung im Universitatsverbande als notwendig erweisen, werden joweils ini Einvernehmen mit der zustiindigen kirchlichen Behorde getroften.

1890 (1315) Es besteht Einverstândnis daruber, dass die theologische Fakultât tier Universitâ! Innsbruck insbesondere bezüglich der Zusammenseteung ihres Lehrkorpers in ihrer Eigenart erhalten bleibt.

1891 (1316) § 2. Die von den papstlichon llochschulen in Rom verliehonen akadomischen Grade in der heiligen Théologie sind in Oesterreich hinsichtlich aller ihrer kirchlichen und staatlichen Wirkungen anerkannt.

1892 (1317) § 3. Die Ernennung oder Zulassung der Professoren oder Dozenten an den vom Stante erhaltenen katholisch-theologischen Fakultiiten wird nur nach erfolgter Zustirnrnnng der zustiindigen kirchlichen Behorde erfolgen.

§ 4. Solite einer der genannten Lehrer in der Folgo Beitene der zustiindigen kirchlichen Behorde der obersten staatlichen Unterrichtsverwaltung als fur die Lehrtatigkeit nicht mehr geeignet bezcichnet werden, wird or von der Ausübung der betreifenden Lehrtatigkeit onthoben.

Im Faile einer solchen Enthebung wird alsbald auf andero Weise fúr einen entsprechonden Ersatz im Sinne des im § 3 geregelten Vorganges gesorgt werden.

Katholische Religionslehrer an anderen Lehranstalten, wclchen die *missio canonica* entzogen wird, infusen von der Erteilung des Religionsunterrichtes entfernt werden.

1893 (ll 318) Art. XXII. - Alle anderen auf kirehliche Personen oder Dingo bezûglichen Materien, welche in den vorhergehenden Artikeln nicht behandelt warden, werden dem geltenden kanonischen Recht gamass geregelt werden.

Solite sich in Zukunft irgendeine Schwierigkoit bezüglich der Auslegung der vorstehenden Artikel ergebon oder die Regelung einer in diesom Konkordate nicht behandelten, kirehliche Personen odor Dingo betreffenden Frage, die auch den staatlichen Bereich beriihrt, notwendig werden, so werden der lleilige Stuhl und die Bundesregierung im gemeinsamen Einverstândnis cine froundschaftlichc Losung herbeifuhreu, bzw. eino einvernehmliche Regelung treffen.

[1] [Cfr. n. 1883].

Mit dein Inkrafttreten des gegenwàrtigen Konkordate werden aile in Oesterreich noch in Geltung stehenden Gesetze und Verordnungen. insoweit sic mit den Bestimmungen dieses Konkordate in Widerspruch steheii, ausser Kraft treten.

Zusatzprotokoll. - Zu *Artikel* V. j 1, *Abaalz* 3:

1894 (1319) Soitens der obersten staatlichen Unterrichtsverwaltung wird nacb Anhorung der zustiindigen Dióztwnbischúfü fcstgestcllt werden. von wclchen kirchlichen thcol<uri~< h<-n Lehranstalten der Uebertrltt an vine vom Stante erhaltcne katboUsch-theotogische Fakultiit wfihrond des Studienganges bei Erfiillung der ftir die Zulassung zum ordentlichen Universit&tsstudium sonst vorgeschriobcnen Vbraussctzungen inoglicb 1st. Im Hmbllck darauf wird auoh der Ilcilige Stuhl daftir Vorsorge treffen, dass d< Studienplan dicker kirchlichen Lehranstalten im Rahinen der ihnen gestcllten Aufgaben dem Stndicnplane der vom Stante crhaltenen katholisch-theologischen FakultAten in den wesentlichen Punkten mieli Moglichkelt angepasst werde.

AAS 26, 253-255. 271 s. 273 s.

Do iure Ecclesiae in Seminaria

(Ex Convent, cum Republica Germanica, 20 iul. 1933).

1895 (1320) Art. 19. - Die Katholisch-Theologischen Fakultaten an den staatlichen llochschulen bleibcn erhalten. Ihr Verhaltnis zur kirchlichen Behorde richtet sich nach den in don einsehlagigen Konkordaten und dazu gehorenden Sehhissprotokollen [1] festgelegten Bestimmungen unter Beachtung der einsehlagigen kirchlichen Vorschriften.[2] Die Reichsregierung wird sich angelegcn sein lassen, fur sarntliehe in Frage kommendeu katholischen Fakultiiten Deutschlands cine der Gesamtheit der einsehlagigen Bestimmungen entsprechende einheitliche Praxis zu sichern.[3]

1896 (1321) Art. 20. - Die Kirche hat das Recht, soweii nicht andere Vereinbarungen vorliogen, zur Ausbildung des Klerus philosophische und theologische Lehranstalten zu errichten, die ausschliesslich von der kirchlichen Behorde abhiingen, falls koine staatlichen Zuschusse verlangt werden.

1897 (1322) Die Errichtung, Leitung und Verwaltung der Priesterseminare sowie der kirchlichen Konvikte steht, innerhalb der Grenzen des für alle geltenden Gesotzes, ausschliesslich don kirchlichen Behorden zu.

1898 (1323) Art. 33. - Die auf kirehliche Personen oder kirehliche Dingo bezuglichen .Materien, die in den vorstehenden Artikeln nicht behandelt warden, werden fúr den kirchlichen Bereieh deni geltenden kanonischen Recht gemass geregelt.

[1] (Cfr. nn. 1621-1627; 1714; 1883].
[2] [Cfr. n. 1833].
[3] Cfr. huius Concordati *SchlMsprolokoll (7aï* Vrt. 19): AAS 25. HO.

Solite sicli in Zukunft wegen «ler Auslegung odor Anwendung einer Bestimmung dieses Konkordates irgendeine .Meinungsverschiedenheit ergeben, so werden der Heilige Stuhl und das Deutsche Reich im gemeinsamen Einvernehmen cine freundschaftliche Ldsung hcrbeiftihren.

Schlussprotokoll. • *Zu Arlikel* 20:

1899 (1324) Die miter Lcitung der Kirche «tehenden Konviktc an llochüchulen und GymmiMen werden in stcucrrechtlicher Hlnsieht als wcecntlicho kirchlichc Institutionen ini clgcntlichen Sinno und ala Bestandtcil dor Diozcsanorganlsation ancrkannt.

AAS 25, 400 s. 407 8. 410.

De Seminariorum regimine Religiosis viris committendo

(Decret. S. C. Sem. et Stud. Univ., 18 nov. 1933).

1900 I. - Excellentissimus Ordinarius, antequam Ordini vel Congregationi Religiosae geminarli moderamen committat, cum Superioribus Maioribus Ordinis, vel Congregationis Religiosae, scriptam conventionem inire debet camque approbationi S. Congregationis de Seminariis et Studiorum Universitatibus sublccrc.

II. - Conventio, de qua sub n. I, necesse est sequentibus condicionibus satisfaciat:

a) temporis spatium quo conventio vigere debet nec tam longum statuatur ut Ordinarii libertatem diutius coarctet. nec tam breve ut Ordini vel Congregationi Religiosae nocumentum afierre possit;

b) ut neutra pars conventionem rescindere vel Immutare possit, etiam expleto temporis spatio per quod adprobata fuerit, nisi huius S. Congregationis consensu praehubito atque altera parte anno vel saltem sex mensibus ante praemonita;

c) Ordinario ius reservetur — proponentibus Moderatoribus Maioribus Religionis — Rectorem, Vicerectorem, Oeconomum, Professores, Directorem Spiritus ac Confessores Seminarii approbandi:

d) Superiores Maiores Religionis aut Religiosi viri regimini Seminarii praepositi de ecclesiastica, litteraria ac scientifica alumnorum institutione necnon de rei oeconomicae administratione certis temporibus Ordinario referant;

e) Lex — vulgo • regolamento • — iuxta quam Seminarii regimen moderandum eat dilucide ac concinne significetur;

/) Privilegia ab Apostòlica Sede in Seminariorum cura gerenda Ordini vel Congregationi Religiosae concessa expresse dicantur.

III. - In ceteris omnibus in quibus nihil pactis conventis statuitur, normae de Seminariorum regimine ab Apostolica Sede tum iure communi cum iure particulari constitutae fideliter servandae sunt.

Ex Archivo S. C. de Semin. cl Slud, Univ.

Actio Catholica muli um confert ad sacerdotales vocationes excitandas

(Ex Epist. *Obscrvaniisaimaa Litteras* ad Episcopos Columbine, II fob. 1934).

1901 Hi profecto erunt consociationum voluti columen, et apostôlieae excitatores navitatis; ac sacrorum Antistitum partes hac in re ita exsequentur, ut consociationum externo regimine atque procuratione laicis viris permissis, id efficiant, ut principia ac normae, quae Hiérarchisé auctoritas constituerit, fideliter constanterque in usum deducantur.

Hoc quidem munus, quod impensam prae se fert sese abnegandi devovendiquo voluntatem, si difficultate non caret, dignum tamen est quod a sacerdotibus in sortem Domini vocatis obeatur, quibus quandoque summo Dei Numine opitulante, grata quoquo gignet solacia, cum ex sua iidem sollertia strenuos visuri sint Christo milites interdum exsurgere, ad proelia Domini proelianda paratissimos. Atque iidem Dei administri maiorem procul dubio suae sollicitudinis mercedem suavioremque coelitus gratiam se percepisse arbitrabuntur, curn ex iis, quos eum Christo lesu magis ipsi magisque eoniunxerint, vel sacerdotio nonnullos initiari vel religiosa vota nuncupare conspicient.

AAS 34, 250.

De Seminario in singulis Dioecesibus erisrendo deque delectis alumnis Romae instituendis

(Ex Const. Ap. *Nobilia Argcntinac,* qua novae eriguntur Dioeceses in República Argentina, 20 apr. 1934).

1902 .Mandamus insuper ut, quamprimum fieri poterit, iuxta *Codicis luria*
(1326) *Canonici* praescripta et normas a Sacra Congregatione de Seminariis et Studiorum Universitatibus traditas aut tradendas, in unaquaque nova hac Dioecesi parvum saltem Seminarium erigatur; itemque ut singulae Dioeceses, suis sumptibus binos delectos iuvenes. aut modo saltem unum, in *Pontificiuni Seminariuni Pium Latinum Americanum de Urbe,* non interrupta vice mittant, ut sub fere Romani Pontificis oculis in spem Ecclesiae illi instituantur.

AAS 27, 260.

De Seminariis Regionalibus in locis Missionum

(Nonnae a S. C. de Prop. Fide statutae pro Seminariis Regionalibus in locis Missionum. 27 apr. 1934).

I. - *De aila direction*

1903 1. • Seminarium Regionale pertinet ad Sanctam Sedem, quae vius gubernium alicui
(1327) Instituto Religioso vel MLesionali committit sub alta tamen directione Sarrae Congregationis do Propaganda Fide. Disciplina Seminarii, eius scholae et ordinaria administratio relinquuntur curae Instituti,

1904 2. • Seminarium comprehendit cursum Philosophicum duorum saltem anuorum et
(1328) cursum Theologicum quattuor annorum.

1905 3. • Institutum, cui committitur directio Seminarii Regionalis, Sacrae Congregationi
(1329) de Propaganda Fido submittet adprobandas:

1°) Regulas disciplinares Seminarii;

2°) Rationem studiorum, distributionem disciplinarum, horarium scholasticum et notam librorum textus.

1906 (1330) 4. - a) Electio Rectoris Seminarii ad Sacram Congregationem de Propaganda spectat post praesentationem candidati ex parte Superioris Generalis Instituti.

b) Electio coeterorum moderatorum necnon professorum spectat ad Superiorem Generalem Instituti, qui postea eorum nomina Sacrae Congregationi de Propaganda communicabit.

c) Remotio vel mutatio Rectoris Seminarii fieri non potest absque praevio consensu Sacrae Congregationis de Propaganda; mutatio professorum aliorumquo moderatorum communicabitur eidem Sacrae Congregationi.

1907 (1331) 5. - Ad Seminarium Regionale ordinarie pergent omnes alumni Philosophiae et Theologiae regionis. Ordinariis non licebit ex Seminario Regionali suos alumnos revocare cosque alio educandos mittere, sine expressa licentia Sacrae Congregationis de Propaganda Fide.

1908 (1332) 6. - Alumni Seminarii qui in vocatione ecclesiastica perseverant, nequibunt vel in cursu studiorum vel ante triennium completum a suo sacerdotio in aliquod religiosum Institutum introire, absque peculiari licentia proprii Ordinarii et Sanctae Sedis, firmis manentibus quae statuuntur cann. 981, § 1 et 512 C. 1. C.

II. • *De iuribus et officiis Superioris Generalis Instituti*

1909 (1333) 7. - Nominatio et munerum attributio omnium superiorum et magistrorum Seminarii (salvo praescripto art. i). remittitur curae Superioris Generalis Instituti.

1910 (1334) 8. • Director Spiritus alumnorum nunquam seligetur ex moderatoribus Seminarii, idemque intra septa Instituti residentium continuam habebit.

1911 (1335) 9. - Superior Genendis cum Ordinariis Regionis circa administrativam gestionem Seminarii conveniet.

III. - *De iuribus et officiis Ordinariorum Regionis*

1912 (1336) 10. • Ordinariis regionis cum suis alumnis colloqui ct commercium epistolare habere licebit, iisdem facultas erit libere ad Seminarium accedendi, lectionibus scholasticis quandoque adsistendi, periculis, disputationibus et praemiorum distributioni adstandi.

1913 (1337) 11. - Promotio ad Sacros Ordines exclusivao competentiae est Ordinariorum singulorum alumnorum, quibus proinde tempestive a Rectore necessariae circa pietatem, scientiam coeterusque promovendorum qualitates informationes mittentur.

1914 (1338) 12. - Ordinarii Regionis quotannis convenient ut de robus Seminarii, videlicet de pietate, de disciplina, de studio, et de oeconomica administratione, accurate agant ct examini BUbiiciant relationem circa linee a Rectore Seminarii conscriptam. Conventui praeerit Episcopus primus iuxta canonicas praecedentiae normas: Secretarii munere fungetur Ordinarius consecratione recentior. In hoc conventu singuli Ordinarii adprobabunt atquo subsignabunt relationem annuam moralem et oeconomicam, iuxta hic adnexum schema redigendam atque ad Sacram Congregationem de Propaganda transmittendam.

1915 (1339) 13. - Si qnoo sint animadversiones faciendae, hae generatiti) per Ordinarium loci Rectori communicentur.

IV. - *De iuribus ct officiis Hectoris Seminarii*

1916 (1340) 11. - Rector est Superior immediatus Seminarii cique coctori moderatores et magistri parebunt.

1917 (1341) 15. - Quotannis, quin personaliter ordinarie intersit. Episcoporum conventui exactam relationem de statu moruli et oeconomico Seminarii submittet.

1918 (1342) IG. - Seminarium cum suis adlacentiis a iurisdiotiono paroectali loci eximitur; oîhcia paroecialia naturae pii Instituti consentanea Rectori tribuuntur, qui relate ad confessiones alumnorum se gerat ad mentem canonis 518, § 2 C. I. C.

Schema relationis annuae

Seminarii Regionalis de ... pro anno scholari ...

(ad Sacram Congregationem de Propaganda Fide mittendae ante diem 31 *decembris singulorum annorum}*

1919 4343) i. Elenchus nominativus omnium Moderatorum ct Magistrorum Seminarii.

2. Numerus alumnorum distinctus pro singulis Ordinariatibus et pro singulis classibus.

Numerus alumnorum qui durante anno ingressi sunt.

Numerus alumnorum durante anno egressorum quia ad Ordines accenderunt *(dentur breves nolae circa qualitates singulorum}.*

Numerus alumnorum qui durante anno egressi sunt ob alias causas... Expulsi sunt... *(indicetur causa cur singuli expulsi sint}.*

3. Numerus alumnorum qui in periculis scholasticis promoti sunt.

Numerus alumnorum qui in periculis scholasticis relecti sunt.

I. Ratio oeconomica:

a) Summa accepta in singulis suis capitulis divisa.

b} Summa expensa in singulis suis capitulis divisa *(indicetur quaenam fuerit media summa expensa pro singulis alumnis).*

5. Animadversiones:

</) Circa statum spiritualem et disciplinam Seminarii.

b) Circa studia.

c) Circa statum hygicnicum.

d) Circa statum oeconomicum.

r) Varia.

Datum...

Subscriptiones singulorum Ordinariorum et Hectoris Seminarii.

Ex Archivo S. C. de Propaganda Fide.

De Protestantiuni Doctrinis earumque propagatione a sacra iuventute dignoscendis

(Ex Epist. S. C. de Semin, et Stud. Univ. *Ë certamente noto,* ad Italiae Ordinarios, 5 mai. 1931).

1920 (1344) Considerando che il mezzo più efficace per ostacolare la propaganda dei protestanti ed impedirne il proselitismo, è che i sacerdoti premuniscano cd istruiscano i fedeli, questo Sacro Dicastero è venuto nella determinazione di ordinare che a tale scopo venga impartito un insegnamento adeguato nel Seminario.

Provveda quindi l'Eccellenza Vostra, se ancora non l'avesse fatto, perchè gli alunni di cotesto Seminario, nel corso di Teologia pastorale o mediante un apposito ciclo annuale di conferenze, imparino a conoscere l'origine storica, gli errori fondamentali e le controversie del protestantesimo, *in puri¡colare* lo varie formi' che attualmente il medesimo assume e i subdoli metodi che adopera per insinuare nelle menti e nei cuori le massime riprovate dell'eresia, profittando della indifesa tenerezza degli anni, della insufficienza della cultura, della semplicità dogli animi e soprattutto delle tristi condizioni economiche di molti.[1]

Ex Archivo S. C. de. Semiti, el Stud. Unirer.

[1] Cfr. Leo Nili, Epist. *Già fin dagli esordi* ad Petrum Card. Respighi, suum m Urbe Vicarium, 19 aug. 1900: *Leonis XIII Acta* 20, 238-243.

Be peculiari dio quotannis pro Oriente Christiano celebrando

(Litt, circuì. S. C. DE SEMIN, et Stud. Univ. *Orientis Christiani,* nd locorum Ordinarios, 27 ian. 1935).

1921 (1.345) Orientis Christiani res ab alumnis Sacri Ordinis optimo cognosci non solum utile, sed maxime necessarium esse Summi Pontifices haud semel edixerunt.[1]

Quapropter haec Sacra Congregatio studiis regundis praeposita, *Litteris* d. d. 28 augusti 1929, Excellentissimos et Reverendissimos locorum Ordinarios enixe hortata erat ut Seminariorum alumnos Christianarum rerum orientalium scientia sedulo instituendos curarent? Quod cum Ecclesiae Sanctae maxime intersit, non est dubium quin Episcopi, pro sua animarum sollicitudine, id statini in actum deduxerint.

Nunc autem ut, quae studiis Christiani Orientis excolendis feliciter coepta sunt, magis magisque provehantur, Summus Pontifex Pius XI, fel. regn., per hanc Sacram Congregationem praecipit ut quotannis in clericorum Seminariis et in ceteris catholicae iuventutis Collegiis *dies peculiaris Orienti Christiano celebrando instituatur.* Hoc autem die publicae dissertationes, sermones, academiae et si quae alia ad commendatum propositum conducant, sollemniter haberi poterunt: sed imprimis preces supplicationesque [3] ad Deum misericordiarum Patrem/ per Deiparam Immaculatam Christianorum omnium Auxiliatricem potentissimam, alumni in Ecclesiae civilisque societatis spem succrescentes fundant, ut ex Oriente fratres, longe ab una -Matre iam diu aberrantes, ad lesti Christi, animarum Pastoris/ ovile tandem aliquando [*] revertant.

Quibus Litteris eadem Sacra Convrcoatio de Semin, cl Slud. Univ. has, in modum exempli, proponebat Quacstiofies quae pertractari possunt in dio peculiari Orienti Christiano celebrando:

1922 H346)

i. Historia separationis Orientalium dissidentium ab Ecclesia catholica.
2. Do constitutione et historia Coetuum Christianorum Orientalium.
3. De litteris Christianorum orientalium.
4. De ritibus orientalibus Catholicis.
5. Do reditu Orientalium dissidentium ad Ecclesiam catholicam promovendo.
6. De missionibus apud Orientales dissidentes cammquo historia.
7. Impedimenta ordinis psychologici quae reditui Orientalium dissidentium obstant.
8. Quanam ope reditus Orientalium dissidentium promoveri possit.
9. Curae ct sollicitudines quibus Romani Pontifices ad Ecclesiae Vnitatcm Orientales reducere iugiter contenderunt.

[1] [Cfr. n. 1701].

[1] [Cfr. nn. 1723-1726].

[•] Cfr. Benedictus XV, Litterae Apostolicac *Cum Catholicae Ecclesiae,* quibus Oratio ad populos Christianos Orientis cum Ecclesia Romana iungendos indulgentiis ditatur, 15 apr. 1916: AAS 8, 137 84 c£r. PA *Coli. Prcc.* n. 934.

[•] Cfr. *Hb.* 5, 7; 1 *C.* 1. 3.

[•] Cfr. 1 *P.* 2, 25.

[•] Cfr. *I.* 10. 16.

10. De differenti notione Ecclesiae «pud catholicos ct difidentes.
11. Primatus S. Petri et Christiani Orientales.
12. Do *F¡Hoque* in Conciliis Toletanis.
13. Cultus Beatae Mariae Virginis apud Orientales dissidentes.
14. Doctrina Orientalium dissidentium do Sacramentis.
15. Orientalium erga Sanctissimum Sacramentum pictas.
16. Do *Epiclesi* in liturgiis orientalibus.
17. De cultu liturgico Ecclesiae Orientalis.
18. Dc variis liturglis ritus Byzantini, earumque historia.
19. De differentiis circa dies festos inter Ecclesiam latinam et Ecclesias Orientales.
20. Do Doctoro Ecclesiae Orientalis S. Iohanne Chrysostomo.
21. De differentiis inter disciplinam ecclesiasticam latinam et disciplinam ecclesiasticam orientalem.
22. De S. losaplmt, praeclaro Ecclesiae unitatis promotore.
23. De persecutionibus quibus Christiani in Russia a ƀolscevici. vexantur.
24. De oratione pro reditu Orientalium dissidentium.
25. De momento et utilitate Pontiticil Instituti Orientalium Studiorum.

Ex Archivo S. C. de Semin, ct Slud. Unir.

De veritatis catholicae Romanae apostolis

(Ex Serin, ad Pont. Collegii *de Prop. Fide* alumnos, 14 aug. 1935).

1923 (1497) E il pensiero dei paesi dai quali provenivano ne provocava un altro: quelli che erano stati i loro punti di partenza diverranno domani dei punti d'arrivo, ove quei figli diletti andranno ad esercitare quell'apostolato cattolico, cattolico e romano, dei quali essi erano venuti ad arricchire il loro animo con la formazione spirituale, scientifica e disciplinare curata nella Città, Sede di Pietro.

Formazione preziosa per essi e per la Santa Chiesa. Madre di tutte le Chiese, alla quale essi in giovane età erano venuti come figli affettuosi, per partirne più adulti, rafforzati, nella formazione dello spirito: nell'intelligenza mediante la luce delle scienze sacre, e nella volontà mediante la disciplina e la vita comune condotta sotto la guida dei loro superiori.

Sarebbero cosi tornati ai loro punti di partenza per divenire apostoli della verità cattolica romana; perchè dire *spirito romano,* dopo aver detto *cattolico,* è dire quello spirito particolare di cui il Redentore ha voluto che il Suo Vangelo, il beneficio della sua Redenzione fosse permeato, perchè è stato Egli a fare di Roma il centro della sua Fede. Si è potuto così, con profonda verità, dire:

... quella Roma onde Cristo è romano,[1]

non fosse altro perchè romana è la persona ilei Suo Vicario e la Sede è Roma.

ll Santo Padre sa bene quanto quei cari figli apprezzino questa vera fortuna, che anche l' \ugusto Pontefice ha avuto, e della quale, benché siano passati tanti anni. Egli continua a ringraziare Iddio come per uno

[1] Dante, *Pura.* 32, 102.

dei più grandi benefici che gli abbia elargito, poiché dalle tombe dei Santi Apostoli, dalle tenebre e dai labirinti delle Catacombe afilora e traspira qualche cosa di grande, come un'energia sopranna!tirale e divina che si fa sentire ovunque.

Il Santo Padre si congratulava con i cari giovani di quella fortuna ed esprimeva la sua speranza che essi avrebbero mostrato la loro corrispondenza a questo beneficio cooperando con tutta la generosità e ricchezza a quell'apostolato che è diretto alla espansione e dilatazione del Regno di Gesù (’risto.

OR 16-17 agosto 1935.

Oc sacris Seminariis ordinandis moderandisque

(Ex Litt. circuì. S. C. de Semin. et Stud. Univ. *In conventu plenario,* ad. Lusitaniae Ordìnarioh, 8 sept. 1935).

1924 (1347) 1. • Ante omnia, maxima cura adhibenda est in primo iuvenum dèlectu» qui Semina riunì petunt; ab Ordinariis nempe no *admittantur, nisi filii legitimi, quorum indole# ac lunfas spem afferant eas, rum fructu, ecclesiasticis ministeriis in perpetuum inservituros,* Quod aperare non licet nisi ¡ídem, secundum ipsius Summi Pontificis mentem» exhibeant:

ü) morum Integritatem;

b) voluntatem bonam, peculiarem pietatem atque erga Ecclesiam sacrasque res proclivem animum;

r) sufficientem ingenii vim, quae ex laudabiliter superatis scholis elementariis comporta habeatur.

1925 (1348) II. - Ad pietatem quod attinet... quodlibet Seminarium, iuxta praescriptum can. 1358/ suum habeat rerum spiritualium moderatorem, qui in gravissimum munus suum constanter diligent ïque incumbat. Ipse autem, ad mentem Summi Pontifichi Pu X, s. r,, ‹ vir caso debet peculiari prudentia praeditus» Christianae perfectionis studiosissimus» qui iuvenes assidue ad solidam illam pietatem informet, quae primum fundamentum est vitae sacerdotalis »?

1926 (1319) Porro sacrorum alumnos, ut ait gloriosissimus Leo XIII. decet vel a prima aetate iugo Domini assuescere, pietati vacare plurimum, inservire sacris ministeriis, vitae sacerdotalis exemplo conformari »? Illi igitur cotidie per semihoram orationi mentali attendant: ïunior quidem simul, seniores vero (nimirum qui disciplinis philosophicis et theologicis student} meditationem» quamquam In sacello congregati, gingillatila unusquisque super libro proprio, peragunt» ut deinde sacerdotio aucti pllsslmain hanc ot summo necessariam precandi rationem servent. Ordinarii autem satagant ut selections meditationum libri necnon ‹ re ascetica opera probatissima opportune ab alumnis cognoscantur.[4]

1 CIC can. 1363 4 1 (cfr. n. 1 1691.
1 [Cfr. n. 14631.
1 [Cfr. n. 1462].
4 Litt. Encycl. Pieni *l'animo* ad Episcopos Italiae, 28 iul. 1906 [cfr. n. 1237).
Epist. *Paternae providasque Nostrae* ad Episcopos Brasillae, 18 sept. 1899 [cfr. n. 1125].

3. luvtm assiduae vigilantlquc custodiae sub-int; (Seminarlo nr exeunt u h hgiti-jnac veraeque necessitatis causa (haud tamen fucile agnoscenda!). numquam autem -ine prudenti hdoqlio socio.

L Ferino quas alumni penes suos traducant, opportune conirahantiu ndrrnqn»'. va-cationum tempore, sub proprii Parochi vel alius pii Sacerdoti dudo maneant, ne bm i id amittant quod diuturna opera cot idliinoqur labor eorum cordibus insertum est.

Quam in rom aptissime cadunt verba illustris recordationis Leoni- XI U qui Epistola Enrycliea PnhT/iuX(d. d. Will Septembris MlicœXCIX) monebat: ... vitandi pi nculi ratio suadet ut compnrcuir alum nifi rusticatio ad feriandum, nec arbitrium n linquatur une cuique ipsorum adeundae familiae. Multa enim pravitatis cwmph macent. incautos. prae-sertim in colonicis iis dbmibus, ubi operariorum familiae glomerantur; quo fit ut, in iuve-nilcs cupiditates proni, aut ab incoepto deterreantur. -mt sacerdote futuri -int oiTcnsioui populo >?

5. LoQoruin Ordinarii singulariter caveant ne alumni ludis fvstisque mundani- inter-sint, corporis exercitationibus (vulgo sports Ì nimis mdulgcunt, societate dra muticae sive musicae artis agant, conventus annual im inii r >e habeant, qui oeca-ionnn praebeant clericalis pacis deturbandae,

2029

E) De Studiis ao Srholis

L Praeter ea quae de linguis (dasslcis deque eJui-tiana philosophia addiscendis nupe-rius diximus, operae pretium esi singulo- -acrorum \ntistite- nt utos moultnsque fa) re de praecipua quam habent necessitate Senilnuritó suis vere probo> providendi niair-f ro-, GUnuna prudentia, consilio, rerum usu prae reteris commendato.-, qui litteris ac di- iplinis, maxime sacris, iuvones sedulo imlmen sciant?/Multum Itaque iuvnbit ut prof for - .dienis oillcils anxiisque curis eximantur, quae illos/inrpcdiant quominus <4 ub< rius percipiam et aptius alumnis tradant disciplinas, ipsis Xonestc repenso honorario ad decoram vitam, etiam in aegritudine et iti senectute» agendam.

2. In theologico oursu prae omnibus disolpllms, m^eexarm tradendis. » principem locum habeat sacro theologia, linee autem disciplina\nethode» cum positiva tum schola-stica tradenda est: ideo veritatibwynd« expositis ct ex Sacra Scriptura (t Traditione de-monstratis, (‘arum veritatum natura et intima ratio ad principia ct doctrinam S. I hornae Aquinatis investigentur et illustrentur »?

3. Pericula tum annua euan menstrua insto cum rigore flant, ad legts scholares fir-miter stabillterquo tatas.

riao, <l. d. 20 oct. líHOyíniius tenor hic est: · ... Ssnd Domini Nostri mens est ut tirina sit lex qua prohibetur ut ^diaria ct commentariiu ct iiun optima, quae tamen de politicis n - bus agunt quae in dtee eveniunt, aut de socialibus et scientifici* qum stionibus quae pa-riter in dies exagitantur quin adhuo do iis certa sententia habeatur, liurç, inquam, in ma-nibus alunmonim/seminarii Hborc non relinquantur. Nil tamen vetat quominus superio* res seminarii auy magistri, si agatur do quaestionibus scientificis, legunt jduiunis aut le-geodos articulos in sua praesentia tradant eorutndciu diariorum ct commenta: iorum f quos ad alun/iorum instructionem utiles vel opportunos censent.

<’onimeinariti vero in Quibus nil contentionis continetur, sed notitiae religiosas. S. Sedis dispositiones ct decretu. Episcoporum acta et ordinationes referunt, vol alia quae quamvis Periodica non aliud sunt <iuam huilones ad fidem et pietatem fovendam utiles, hnoc, ImfuHTn, possunt, probantibus seminarii moderatoribus, prae manibus alumnorum relinqui, tempore a studio ct ub aliis praescriptis otllciis libero • (\AS, 2, S55 sA iCfr. n. 1285/

Cfr. *leonis* A'// Jda, 19, 195. [Cfr. n. 112GJ.

l Plus XI. Consi. Ap. *Scicntianun dominust* 21 mai 1931 (AAS 23» 253k (Cfr. ux 1790).

bocca nostra. A quest'alto concetto sacerdotale propostoci dal Dottore delle Genti ñolle vituno, diletti Figli. il nostro ßguardo lo nostre aspirazioni o l nostri intendimenti; c con l'operoso nostro zelo esaltiamo o rendiamo in mezzo ni popolo cristiano veneranda la nostra dignità di mediatori e ambnsciutori di Cristo. Ma nella sacra gerarchia ehi e mal più vicino a[\popolo sV non ¡i parroco, la cui missione caratterizzano e definiscono tre pároli ; apostolo, budrc, pastore f

Siete cooperatori del Vescovo» successore degli Apostoli, eoi quale costituite un'unita morale, sicché anche per ognuno di voi vale il mandato della grande niissiimo di Cristo; siete padri dei vostri parrocchiani, e potete ripetere loro le parole ðell A portolo ai novelli Cristiani: *Filioli nifi, gaos iterum parfuno. doñee formetur Christus in nobis* ((7. I, Pài, siete pastori del vostro ßreggi secondo le hnpareggiabilinoiite bello ed esaurienti descrizioni c irraggiungibile modello del Buon Pastore, Gesù Cristo^ Attorno a queste parole di cosi densa comprensione: apostolo, padre, pastore, vogliami» esporvi alcuni brevi punti, che concernono il benessere r la prosperità della Nostra Diocesi di lìoinu.

Discorsi c Rudiomessaci L 578.

Nomiae Professorum Seminariorum Regionalium

(Decret. *I Profusori* S. C. SEMIN. ET Stud. Uxiv., 4 inai. 1940)?

2069 i Professori dei Seminari Regionali reputeranno singolare privilegio Tessere stati chiamati al gravissimo e delicato ministero discoliaborare alla formazione dei futuri ministri di Dio.

Porranno perciò ogni impegno nel corrispondere dcgnamoìito a una grazia si grande, rendendosi quali la (hicsa li desidera sv/rcri/ofc^ non *(Inrtrina tanhim. sed etíam rirtutibus (l0 prudrnfni gui verbo et exempìo alu mofaprodesse passini.* (C. 1. C. can. 1360, i D.

P'Ttanio la S. Congregazione dei Seminari u delle Università degli Studi dispone k seguenti Norme:

1. *J'ccfor» Sì tn inan i in jìroi/riis muneribus impletulis obtemperare omnes debent* (C. I C, can. 13G0, ś 2).

2. Anche per edificazione degli alunni, i Professori md Seminari Regionali prenderanno parte alle comuni pratiche di pietà, c in particolare^

) alla recita quotidiana del santo Rosario, che a tale stopo avrà luogo dinanzi al SS. Sacramento nella yappclln comune, e vorrà fissata immcdiauunrnte prima della cena;

) alle novene funzioni ed altri pii esercizi, che seguiranno la recita del santo Rosario;

c) alla Messa solenne nei giorni fest ivi, qualora non fossero otoiipnti in altro opero di ministero:

d) al ritiro mensile, al quale interverranno ancho i Professori chovnon risiedono nel Pio Istituto.

3. Porranno ogni loro impegno nel curari' il profitto intellettuale dei giovani, con una scria e costante applicazióne alla scuola, la quale riuscirà tanto più proficua quanto nniglo «t lidio nel preparare le lezioni» la diligenza nella revisiono dei lavori e Tessergli orari e del programmi stabiliti.

3 ?r poter consacrare alla scuola del Seminario tutta la loro attività» non daranno l private, nè lezioni presso altri Istituti. Anche bc richiesti di impartire rinatomela Religione nei Corsi superiori di istruzione media» non aocótteranttO srnzkil di questa 8. Congregazione.

l [Cfr. un. 1991*2003]*

IQ27 (1350) Prtictorcn coiwci«ntine ‹lìhcuhblo sive et Ticruli' ßparti uI-ith n<: pni'ſ riattt-itur, qua nihil ethcnciiis ad vitia «xtirpandn ct virtute® acquirenda».

IJ28 (1351) Aiutimi *iéoíttirtutii* B. Marine VirjfinLs coratn maíllo Sip r.imaiito recitent ſ* aaltetn Por ñora quadrantem librnjn qui do Ascetica pertractet, vel, et praecipue, vitam alicuius Sancti ple legant.

1029 (1352) Expedit quoque ut dies Dominici et dies festi de praecepto inter hebdomadam solemnioribus Sacrae Liturgiae caeremoniis et peculiaribus pietatis actibus sanctificentur, praesertim Missae sokmnis celebratione, cantu Vc«iwrarum ct Benedictione smhi ßaera incuti.

1930 (1353) Delude praetor menstruam recollectionem, semel in anno fiant Exercitia Spirituali^ saltern per quinque dies plenos.

Quae omnia si digne, attente ac devote compleantur, tuvera ‹ in sj>cm Ecehsine succrescentes sibi certissime acquirent ‹ non solum probos honestosque mores, sed eum quoque virtutum sacerdotalium chorum, unde illa ‹ xistit, quae efficit ancei.lotes bonos, -unidtudo Icsu Christi, summi et aeterni Sacerdotis

1931 (1351) 111. - Ðf disciplina: ... Secundum *Codicis Iuris Canon.ś*) praescriptu,l*unicuique Seminario Rector praesit oportet; cum vero Ordinarius, ob p. cullare- cau-a- sibi Rectoris minien et officium retineat, ut interdum contigit, Pro-Rectorem eligat, qui continenter vitam inter iuvenes degat enrumquc disciplinam prudenter moderetur eidemque alium Suo r-dotem adiungat qui Vice-Rectoris munere fungatur.

1932 (1355) Praeterea *Praefceti* nonnulli constituantur, ex ueo-sacerdotibus selecti, qui sollicite, ab aliis muneribus liberi, omnem curam alumnis impendant.

1933 (1350) Summopere etiam cavendum est ne alumni ex timore disciplinam Seminarii s. rvi nt, sed. pietate in Deum acti, illam adament et libenti animo religiose custodiant.

1934 (1357) Necease est insuper inorem antiquum et venerabilem deferendi, sive in Seminario sive extra, vestem talarem, inde saltem ab ineunte cursu philosopldco restituì. Quanti enim id valeat ad mores vitamqne clericorum spiritu ecclesiastico informanda non ‹ st qui ignoret.

1935 (1358) Si qui vero e Seminario dimittendi sint, curetur ut id fortiter sane, sed simul su n -.ter tlat. Manifestum est enim eos qui rustice expulsi fuerint, facile m Seminarium . iu-que Superiores odium nc simultatem fovere et non raro, citius -eritisve. Christiani- moribus abdicatis, partibus sectisque Ecclesiae infensis se addicere. Eis enim persuaden duta e-t posse utiliter ct fructuose Jico in sacculo servin' sive in piis Sodali, ii.-. ~n«. in Aittoiu Catholica, sive in Consociationibus paroocialibus; atque miserentissimum Dominum, qui dixit multus esse mansiones in domo Patris sui.' cos sua gratia adiuturum ut piam, honestam et sobriam vitam ducant. Cum autem Seminarium dereliquerint. Superiores paterno animo eos prosequantur atque, quantum possunt, adiuvvnt ut convenientem vtxendi condicionem sibi comparare valeant.

1936 (1359) IV. - De ratione studiorum: ... ultimis cursus theologici unm- praelvctioms tic tritone *Ctiiholictt* habeantur,4 quibus genuina hac de re Ecclesiae mens proponatur, notiones dc

‘ Leo XIII, Epist. Encycl. *Quod multum* ad Episcopos Hungarian. -- aug. ls<t> icir. n. 977],

l CIC eiui. 1369, § 1 (cfr. n. I486).

: Cfr< I. 14 2.

‘ Cfr. Pros XI, Epist. Obucrranfissinws *Litteras* ad Episcopos Columbine. 11 febr. 1934 (cfr. n. 191)l|.

Sociologia Christiana atque Summorum Pontificum do bac re documenta clare et concinno Illustrentur.[1]

1937 (1360) Ad methodum etiam docendi quod pertinet, ... alumni ad proprium privatum laborem Incitandi sunt, itemque disputationes et dissertationes, quibus bona aemulatio foveatur, sunt inducendae?

1938 (1361) Quae omnia certe ad actum deduci nequeunt, nisi congruus habeatur idoneorum magistrorum numerus.

Primo vero qui docendi munere functuri sunt rite ct solide instituantur. Quod ut Obtineatur numquam sutis commendabitur *Pontificium Collegium Lusitanum de Urbe.* lamque ad id vehementer hortabatur Leo Nili: « Mittantur — inquit — [in urbanum collegium[ex omnibus dioecesibus Lusitanis, tum quae in continenti, tum transmarinis; bini, saltem ex continenti, ab unaquaque dioecesi mittuntur »[2] et eo proposito, ut prope veneranda Apostolorum principum sepulcra, summo inspectante Ecclesiae Antistite, incorruptam Christi sapientiam cx ipso Petri fonte haurirent, quam, sacerdotio aucti, iidenique in patriam remissi, inter populares suos etllcaciter praedicare valerent.[3]

1939 (1362) Secundo id agendum est ut Seminariorum magistri, quoad fleri potest, in aedibus Seminarii vitam degant ct congruis honorariis rependantur, ne, aliis officila distracti, munus suum praestantissiinum negligere cogantur.[4]

1910 (1363) V. -... Item enitendum ut alumni, quotidie, plene quidem servata Christiana modestia, quibusdam gymnicis exercitationibus vel aptis ludis sesc exerceant et opportunas deambulationes faciant. Dooet enim adolescentes socordiam fugere et mentis alacritatem valetudine corporis sibi ✠omparare.

1941 (1361) VI. • Pariter nihil intentatum relinquendum est ut singularum Dioecesium Seminaria propriam habeant rusticationis domum, in qua feriae autumnales traduci possint. Mos enim vacationes apud suos agendi multa affert incommoda ct pericula; quare Leo Nili praescribebat: « Nec arbitrium relinquatur suae cuique ipsorum (alumnorum) adeundae familiae. Multa enim pravitatis exempla manent incautos ... quo iit ut, in iuveniles cupiditates proni, aut ab incepto deterreantur, aut sacerdotes futuri sint offensioni populo ».[5]

1942 (1365) VII. - ... Magno sane erit auxilio *Opus J ocationum Ecclesiasticarum* a Summis Pontificibus valde commendatum; quod propterea in singulis Dioecesibus et paroeciis, constituendum ct summopere fovendum crt. Facere non possumus — ita Romanus Pontifex fel. regm — quin rogemus omnes, quicumque Ecclesiam diligunt, ut illud *Opus Vocationum Ecclesiasticarum* quod, pueris spei bonae ct domi ct apud Parochos ct intra Seminariorum saepta sedulo adiuvandis, salubriter Institutum est, omni foveant studio atque promoveant ✠.

Ex Archivo S. *C. de Semin. et Stud. Univ.*

[1] [Cfr. nn. 1152. 1584].

[2] [Cfr. n. 1531].

[3] Litt. Apost. *Rei catholicae.* 20 oct. 1900: *Leonis XIII Acta* 20, 291. — Cfr. Pius X, Epist. *Documentum sane evidens* ad Lusitaniae Episcopos, 10 febr. 1907: *Pii X Acta* 5, 14.

[4] Cfr. Pius X, Epist. *Suprcini pastoralis muneris* ad Olyssiponcnsium Patriarcham, 19 apr. 1904: *PH X Acta,* 1, 238.

[5] • [Cfr. n. 1693K

[6] • [Cfr. nn. 1687J.

[7] Epist. Encycl. *Paternae providacque Nostrae,* 18 sept. 1899 [cfr. n. 1126].

[8] • Epist. Ap. *Officiorum omnium* ad Card. Bisleti, 1 aug. 1922 [cfr. n. 1592].

De Seminariorum alumnis in apostolati! Actionis Catholicae edocendis

(Epist. *Quamvis Nostra* ad Scbastianum Card. Lerne de Silveira Cintra, Archiep. S. Sebastiani Fluminis tannarli, cetcrosque Archiepiscopo» Brasiliae, 27 oct. 1935).

1943 (1366) Quamvis Nostra de Actione Catholica mens, in primis iam Litteris Encyclicis *Ubi arcano Dei* [1] proposita,[2] pluribus deinde editis documentis [3] aperte declarata sit/ tamen, votis nunc vestris libentissime adnuentes et optatis praesertim obsecundantes, quae, cum Romam haud ita pridem venisses, Nobis, aperuisti, peculiaria vobis verba de re tam gravi facienda consuimus. Ita enim clarius patebit, quantopere Nos adiutricem operam aestimemus, quam laici ecclesiasticis viris praebere possint, non modo ut fidei veritatem christianosque mores ab insidiis undique minantibus tuentur, verum etiam ut ipsi. Pastorum ductu, validissimum efficiantur auxilium ad rem religiosam civilemque magis magisque perficiendam.

1944 (1367) Illud autem Nobis apprime persuasum est Aetionem Catholicam esse gratiam Dei singularem tum fidelibus, qui ad suam cum ecclesiastica Hierarchia industriam proprius consociandam advocantur, tum Episcopis presbyterisque, qui in sacro munere satius quotidie latiusque obeundo adiutore» idoneos inter Actionis Catholicae ordines semper invenient. Quis enim non cernit, apud ipsas catholicas gentes, clericorum copiam omnibus fidelium necessitatibus non suppetere? Atque in ista quoque dilecta natione, ubi Dei religio ac pietas sane excoluntur, quoties tu. Dilecte Fili Noster, tuique in episcopatu Conlegae exiguum sacerdotum numerum, praesertim saecularium, compiesti vehementer estis, in ista, inquiniti», regione, quae, natura locorumque situ atque ingenti ipsa amplitudine, maiorem profecto clericorum ubertatem, quam alibi, expostulat?

1945 (1368) Quid, quo<l nunc temporis tot sacro ministerio difficultates obsistimi, tot curae incumbunt, ut Dei ministri universos christifideles in sacerdotali munere obeundo plerumque attingere nequeant ? Quid, quod integritas fidei morumque in periculis omne genus quotidie augescentibus versatur, apud praecipuas praesertim nationes, uti in Brasilia, ubi. una cum tot bonis tantisque utilitatibus, tam multa infandaque pullulant germina malorum? Nos quidem novimus quanta apud vos cura ecclesiasticae vocat iones excitentur atque foveantur, et clericorum Seminaria ad nobilissimum, quem spectant, finem magis in dies idonea reddantur. Huius curae Studiique vestri praeclarum documentum exstat *Rrasilianum in Urbe clericorum Collegium,* auspiciis vestris opibusque conditum, quod *Pontificio* nomine exornatum tantopere Nobis, uti scitis, cordi est. F.iusmodi sane labores, caelesti gratia irrorati, indubiam in posterum bonorum

• <l. <l. 23 dec. 1922.

* AAS II, 602-005.

' Cfr. [A. M. Cavagna], *Pio XI e- VAsione Cattolica,* Roma 1929; A. M. Cavagna, *La parola del Papa su l'Azione Cattolica,** Milano 1936.

‘ [Cfr. n. 1978].

fructuum segetem proferent. At vero quanto eorum copia exstabit ditior, si prope manipulos sacerdotum — qui quidem optamus, ut minus atque minus impares ad opus magis magisque ingens efficiantur — densa glomerabunt agmina probi fidique laici, qui sacerdotibus praesto sint ad eorum munus praeparandum vel complendum, vel, si quibusdam in rebus opus fuerit, nonnullis in partibus, uti in religiosa puerorum institutione, etiam supplendum!

Verumtamen in praeclaro hoc certamine, ad regnum Christi tuendum atque amplificandum indicto, necesse omnino est, aeque ac ceteris in proeliis exercitibusque, ut milites ordine, ratione, consilioque procedant. Haud itaque iniucunda vobis erunt monita ac praecepta, hisce litteris breviter comprehensa, quae Nobis suaserunt non modo perspectae rerum vestrarum condiciones ac peroptati — in hoc ipso campo — vestri successus, verum longa quoque experientia, quae adiumenta ad propositum finem maxime in singulis nationibus consentanea Nobis ante oculos fere posuit.

1946 ti 370) Ac primo quidem vos hortamur, ut omni studio ad eorum formandos effingendosque animos incumbatis, qui in Actionis Catholicae agminibus militare velint; horum namque institutio de re religiosa, morali ac sociali ad apostolatum hac aetate efficaciter obeundum perquam necessaria videtur. Itaque initio, non ingentes coacervandae fidelium copiae, sed parvae quaedam cohortes seligendae, quae doctrina usuque praeditae, evangelici fermenti vi totam massam fervefaciant attollantque.[1] Neque vero res ardua erit in singulis paroeciis salutare hoc aggredi opus, molles praesertim fingendo animos puerorum ad Christianas excolendas virtutes; at iuvenes quoque, spes ecclesiae patriaeque surgentes, et ipsi viri, quibus tum domestica tum civilis fulcitur societas, ad catholicas sodalitates industriose ciendi.

1947 (1371) Illud vero etiam atque commendandum, ut initae consociationes non modo felici vivant concordia, verum aptissime ad unum copulentur: sodalicia nempe paroeeialia, dioecesana consiliumque nationale dirigens, omnia congruenter vincta atque contexta sunto. Ut membra scilicet, corporis unius, ita invicti exercitus cohortes. Virium compactio non dissipatio; non fortuitus quidam operum concursus, sed ordinata ad commune bonum conspiratio, non singularum partium sponte egerminantis florentisque vitae compressio, sed progrediens artuum viriumque auctus, ita ut decor et venustas cum apta membrorum compositione in toto corpore eniteant.

1948 (1372) Incongruum ergo graviterque noxium esset, si in paroeciis, si in dioecesibus ad consequenda eadem fere, quae Actioni Catholicae proponuntur, aliae constituerentur fidelium sodalitates, nullo prorsus nexu vinctae nullamque omnino cum Actione Catholica rationem habentes, vel, eo deterius, cum ipsa misere contendentes. Ita enim singularia commoda,

[1] Cfr. *Mt.* 13, 33; *L.* 13, 21.

quae parvo fidelium numero ea sodalicia parerent, gravissimo sane elideren tur damno, quae ex dissipatione ac dissolutione catholicarum virium vel conflictu proficiscerentur; quae quidem vires, hisce quidem temporibus, sub Pastorum ductu concordes omnino et colligatae, ut superius diximus, ad Ecclesiae utilitatem exercendae sunt.

1949 (1373) Summopere urgenda virium nisuumque unitas minime prohibet, ut, cum varios civium ordines Actio Catholica gremio suo comprehendat, peculiaris singulis cura et institutio tribuatur, ideoque agricolae, opifices, scholastici, artes quaslibet profitantes vel disciplinas callentes singillatim excolantur. Hoc experiendo valde necessarium comperimi» ad praecipuum finem Catholicae Actionis consequendum, qui id maxime spectat, ut quisquis sub eius signis militat ibi acer Christi apostolus existât, uhi exigat vitam. Maxima vero cura in humiliores classes adhibenda, in operarios praesertim agrorumque cultores, quos omni tempore Ecclesia, divini Conditoris, premens vestigia, ante omnes diligit, atque caros habet, tot miserata labores, quibus illi adsidue urgentur, tantisque anxia periculis, quibus eorum animae, consceleratis turbulentisque doctrinae figmentis inter tenuiores latissime vulgatis, magis magisque periclitantur.

1950 (1374) In hac organorum structura aptanda et componenda id valde expedit, ut colligantur et apparentur in singulis dioecesibus, uti potest, sacerdotes laicorumqne manipuli, qui, res divinas edocti, liberalitate animarumque studio flagrantes, devoti Apostolieae huic Sedi Pastoribusque dediti, tamquam alacres Actionis Catholicae praecones, paroecias suae dioecesis vel alterius, si vocentur, iussu Episcoporum frequenter invisent, ad praestantiam atque emolumenta Actionis Catholicae clarissima luce conlustranda, ad recte informandos tanti operis moderatores, sino quibus nulla consociationibus datur vivendi florendi ve potestas, ad cunctas denique vires omniaque incepta ita disponenda unaque componenda, ut quaelibet consociatio illud ipsum, quod proprie sibi persequitur, sine ceterarum detrimento plane consequatur. In hoc autem apostolatus genere ipsi quoque Seminariorum alumni edoceantur, pariterque mature excolantur sacerdotes recentes,[1] ex iisque nonnulli, perdiscendi gratia, in eas regiones mittantur, ubi Actio Catholica, prosperoque eventu iucundaque fructuum copia, vim suam atque efficaciam manifesto comprobavit.

1951 (1375) Quo vero magis in dies idonei efficiantur ad Aetionem Catholicam sacerdotes ac religiosi ex utroque sexu et laici fulcies, plurimum prodesse censemus, ut frequentes, nunc per diem, nunc per hebdomadam, coetus seu congressus habeantur, ut iam alicubi moris est, addiscendi quidem causa auxiliumque Dei implorandi, non modo ex universa natione, sed etiam ex tota dumtaxat dioecesi vel paroecia, ita ut ii, qui in unum conveniant, per pia exercitia rerumque divinarum meditationes, per lectiones orationesve tempori usuique accommodatas, a peritis rerum socialium et ad Actionem Catholicam pertinentium habitas, et studiose ad apostolatum incendantur, et genuinis Ecclesiae doctrinis haud leviter imbuantur.

[1] (Cfr. n. 1732].

Expedit praeterea ad singulos eiusmodi coetus advocare certos sociorum ordines, ut iuvenum, scholasticorum, hominum catholicorum mulierumve, opificum vel eorum qui aliquam artem profitentur, ut medicinam, operam forensem, mercaturam, quaestum etc.; pariterque coetus peculiares conflandi ex sacerdotibus, ex religiosis viris feminisve, ex praeceptoribus ac magistris, etc., ita ut in huius generis congressionibus id potissimum agatur, quod cuiusque consociationis vel ordinis, habita ratione cum religione et apostolati! Actionis Catholicae proprio, quam plurimum interesse videatur.

1952 (1376) Bene quidem cognitum est Nobis, Dilecte Fili Noster ac Venerabiles Fratres, nec paucas nec leves, initio praesertim difficultates huic labori tam nobili ac necessario obstare et officere. Sed ea verba meminisse iuvahit, quae olim Apostolus gentium, divino numine afflatus, proferre non dubitavit: *omnia possum in eo qui me confortat (Ph.* 4, 13). Si cuncti igitur ecclesiastici viri laicique fideles, qui in Actionem Catholicam incumbunt, omnem spem ac fiduciam in Deo reponentes, supernis gratiis plane obsecundaverint et singulis Actionis Catholicae industriis, iis quoque, quae parvi momenti videantur, adsiduam sollerternque operam dederint, cetera quoque auxilia, vel extraordinaria, ad incepta feliciter persequenda a Deo adipiscentur. Contra frustra illi ad novandam christianam civitatem desudabunt, nisi simul aedificabit ipse Deus.[1]

Neque vero tanto operi, praeter divina auxilia, alia quoque aditimenta dresse videntur. Actio enim Catholica numquam alia bonorum piaque coepta impedit vel perturbat, nedum destruat ac pessumdot; quin imino omnes boni rectique vias ac rationes excitat, fovet, moderatur; quare ipsa ultro quaerit sociasque sibi addit ceteras vires, institutiones, industrias, quae, licet ab eo seiunctae, ad animarum bonum pari ratione contendunt.

1953 (1377) Praevalidum sane amplissimumque Actioni Catholicae adiumentum praestabunt tam multae religiosae ex utroque sexu familiae, quae iam praeclara istic beneficia Ecclesiae attulere. Quod quidem subsidium ipsae semper allaturae sunt, non modo preces Deo iugiter admovendo, vero alacrem quoque operam sacerdotibus navando, etiamsi peculiarem animarum curam non acceperint. Singulari vero ratione, tam religiosi quam religiosae Actionis Catholicae favebunt, si ad ipsam ab ineunte aetate pueros puellasvo apparare studuerint, quibus in scholis vel conlegiis moderantur. Initio enim adulescentes ad apostolatus studium suaviter alliciendi, deinde, adsiduo diligent ique studio cohortandi, ut ineant Actionis Catholicae consociationes, quae, ubi desint, ab ipsis religiosis promoveantur oportet. Nulla profecto ratio, nulla facultas ad erudiendam in Actione Catholica iuventutem magis idonea videtur, quam quae in scholis conlegiisque exhibetur. Haec autem selectae inventutis institutio toti ipsi gymnasio vel ephebeo magis erit utilitati; facile enim intelligitur, si lectissimi saltem ex alumnis in quovis instituto ad christianum

[1] Cfr. *Ps.* 126, 1.

apostolatum rite informentur, quale ct quantum boni ceteri quoque percepturi sint. At ipsis praecipue adolescent ibus proficiet, qui ad Actionem Catholicam apparantur; namque, ut pluries declaravimus, caelesti praemuniti doctrina supernaque virtute roborati, in ipsis consociationibus, aetate maxime lubrica provide obvenientibus, praesidium et invaincu invenient ad pericula, caque multa et gravia, media in societate in qua necessario versantur, fortiter subeunda invictoque animo superanda. Hac sane ratione ipsae quoque sodalitates atque instituta, quae ad excolendam pietatem, ad religionis doctrinam latius impertiendam, ad reliqua apostolatus socialis genera fovenda pertinent, auxiliares Actionis Catholicae vires efficientur, atque, ambitu cuiusque integre servato, *concordiam et consensum, ordinatam colligationem, mutuamque tntelligentiam,* quae saepe saepius commendavimus, auspicato firmabunt.

1954 (1378) Actio igitur Catholica, rite sapienterque disposita, validisque exornata munimentis opibusque instructa, erit profecto exercitus ille pacificus, qui gloriosum certamen suscipiet ad regnum Christi tuendum ac proferendum, regnum nempe iustitiae et pacis ct caritatis.[1] Quocirca Actio Catholica licet cavere debeat, ut ipsa eius postulat natura, ne politicarum partium studia atque commoda persequatur, tamen ad bonum totius civitatis re. et efficaciter spectat, quum liqueat eandem esse *quondam voluti viam ac rationem, qua ad beneficia omne genus nationibus impertienda utitur Ecclesia.*

Deum denique instanter precamur, ut frugiferos benigne reddat labores, quos tuque, Dilecte Fili Noster, tuique in Episcopatu Conlegae, sollerti clero selcetoque grege auxilian!ibus, iugiter exantlatis, ut hoc firmum validumque Aetionis Catholicae adiumentum ad bonos mores in societate restituendos ubique constituatur, ita ut quam primum in omnibus dioecesibus praeclara haec agmina cogantur et strenuis militibus, qui Dei Ecclesiaeque inra ac rationes fortiter tueantur et quocumque inducant *sensum ('liristi,*[3] qui et singulis et familiis et societati ipsi civili est prosperitatis pignus atque praesidium.

AAS 28. 159-161. Cfr. OR 16 febbraio 1936.

Do Sacrorum alumnis ad excelsam Sacerdotii dignitatem studioso et sollicito informandis

(Ex Litt. Encycl. *Ad catholici Sacerdotii,* 20 dec. 1935).

1955 (1379) Ad catholici Sacerdotii fastigium vixdum Nos arcano Providentis Dei consilio evecti, actuosam voluntatem Nostram ad eos convertere numquam destitimus, qui, in multis quos habemus in Christo filiis, sacerdotali dignitate aucti, id muneris susceperunt, ut sol *terrai* et *lux*

[1] Cfr. Missale Rom. *In festa I),* A'. *It9U Chrùati Repis»* Praefatio.

[1] Epist. *Quae Notrís* ad Adolfum Card. Bertram» episc. Wratislaviensem» 13 nov. 1928: AAS 20, 387.

[3] Cfr. [1] C. 2. 16. — AAS 21, 188.

mundi (3ÍI. 5,13) evaderent; ac peculiari modo ad eam iiiventutem Nobia sane carissimam curas adiicere non praetermisimus, quae, intra sacrarum aedium saepta, ad pernobile eiusmodi oilicinui obeundum animum praeparat atque componit.

Quin ¡mino, paucis exactis mensibus ab inito Pontificatu, antequam universum catholicum orbem, datis ex more Litteris,[1] alloqueremur, per Epistulam Apostolicam *Officiorum omnium,*[2] quam ad Dilectum Filium Nostrum misimus, qui sacro Consilio praeest Seminariis studiorumque Universitatibus praeposito, eas normas decernere curavimus, quibus sacrorum alumni instituendi conformandique essent.[3] Quotiescumque autem eo pastoralis sollicitudo Nos admovet, ut Ecclesiae rationes necessitatesque intentiore animo reputemus, eadem sacerdotes et levitas prae primis complectitur, quos, uti nostis, in oculis ferimus.

Quam quidem de sacri ordinis viris pastoralem sollicitudinem Nostram ea luculenter testantur Seminaria non pauca, quae, vel ubi deerant, inibi excitavimus, vel angustiora ingentibus impensis sumptibus — novis amplioribusque sedibus ditavimus, itaque omni ope instruximus, ut dignius aptiusque, id quod conantur, assequi possent.[4]

1956 (1380) Quodsi Nobis, quinquagesimo sacerdotii Nostri exeunte anno, istiusmodi faustitatem sollemniter celebrari libuit; caque filiorum studia placuit, quae ex universo terrarum orbe in Nos deferebantur, paterna prosequi voluntate; id eo consilio fecimus, quod potiusquam privatam personam Nostram, sacerdotalem ipsam dignitatem ipsumque munus iure meritoque dilaudari cernebamus. Atque itidem, per Apostolicam Constitutionem *Deus scientiarum Dominus* die xxiv mensis maii, anno MDCCCCXXXI datam,[§] Ecclesiasticas studiorum Universitates in meliorem esse ordinem redigendas ea ratione decrevimus, ut cleri culturam sacramque disciplinam etiam atque etiam proveheremus.

1957 (1381) *Deinde Summus Pontifex excelsam catholici sacerdotii maiestatem demonstrat, atque sacri ordinis viros ad absolutae sanctimoniae officium, maxime quidem ad pietatem, ad perfectam animi munditiem morumque castimoniam, ad (/ermanam ct sinceram ab externis bonis continentiam, ad animarum amorem, ad oboedientiae studium, ad eximiam scientiarum, praesertim sacrarum, culturam vehementer adhortatur,*

1958 (1382) III. - At si tam grandis est catholici sacerdotii dignitas," si tam eximias postulat animi dotes, consequitur indidem, Venerabiles Fratres, necessarium omnino esse ut sacrorum alumni recta consentaneaque ratione instituantur. Necessitatis huius sibi conscia ac memor Ecclesia

[1] *Ubi arcano Dei,* 23 dec. 1922: AAS 14. «73-700.
[2] d. d. 1 aug. 1922: AAS 14, 449-458.
[3] [Cfr. nn. 1591-1599].
[4] Cfr. Allocut. Consist. *Iterum Vos,* 13 mart. 1933: Litt. Ap. *Paterno animo* ct *Vixdum,* d. d. 1 oct. 1933: AAS 25, 110; 20, 52-55. S. C. de Semin. et Stud. Univ. *Elenchus Seminariorum* (Romae 1931) 84. 145-152, 230.
[5] AAS 23, 241-284. (Cfr. nn. 1761 ss.].
[6] Cfr. S. Hieronymus, *In Ezech.* 44, 30: ML 25, 443.

nihil fortasse magis, per saeculorum decursum, actuosa matemaque sollicitudine provexit, quam idoneam suorum conformationem sacerdotum. Ea siquidem non ignorat, quemadmodum populorum mores eorumque Christianae fidei professio e cleri opera pendent,[1] ita eamdem operam ex accepta a sacrorum administris institutione vim haurire suam, cum in eos etiam illa Spiritus Sancti sententia cadat: *Adolescens iurta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea* (*Pr.* 22, 6). Quamobrem ipsamet, Numinis instinctu ducta, Seminaria esse ubicumque gentium instituenda decernit, in quibus singulari cura sacri ordinis alumni educentur.

1959 (1383) Quotquot igitur, Venerabiles Fratres, gubernandae Ecclesiae munus Nobiscum participatis, Seminaria voluti in oculis feratis oportet; eademque praecipuae sunto vestrarum curarum partes.[1] Diligens imprimis esto moderatorum magistrorumque delectus atque illius, peculiari modo, cui gravissimum concredatur officium sacerdotalis animorum conformationis. Sacris eiusmodi conlegiis sacerdotes tribuite maxima virtute ornatos; neque gravemini eos c muneribus abstrahere, specie quidem maioris ponderis, quae tamen cum hae capitali re. cuius partes nulla alia susceperit, comparari nequeunt. Aliunde etiam eos exquirite, ubicumque ad pernobile hoc institutum aptos idoneosque inveniatis. Eiusmodi sunto, ut sacerdotales virtutes exemplo vel magis quam alloquio doceant; atque ita doctrinam impertiant, ut fortem, virilem et apostolicum animum in sacrorum alumnis effingant. Eorum opera, pietas, castimonia, inorum studiorumque disciplina in Seminario efflorescant; atque instituendi inventó et in praesens adversus vitiorum illecebras et in posterum contra ea quae ingruant, gravioris momenti discrimina, — quibus quidem obsistant oportet, *ut omnes faciant salvos*[3] — sedulo praemuniantur.

1960 (1384) Utque qui futuri sunt sacerdotes, illam, ut diximus, quam tempora postulant, doctrinam assequi valeant, id gravissimum officium est. ut, posteaquam classicas, quas vocant, disciplinas calluerint, *Scholasticam* Philosophiam affatim imbibant, recteque in eadem se exerceant *ad Angelici* nempe *Doctoris rationem, doctrinam et principia.* Haec *Philosophia perennis,* quemadmodum Decessor Noster immortalis memoriae Leo XIII eam vocabat, non dumtaxat iisdem necessaria est ut altius Christianae veritatis capita spéculentur, sed etiam ut. adversus quaslibet nostrae huius aetatis fallacias, communiantur, et in quavis, quam instituturi sint, studiorum pervestigatione eorum mentis acies ita exacuatur, ut vera dispicere magis aptiusque possint quam ii. qui huius philosophicae sint institutionis expertes, quantumvis ampliore eruditione praediti.

[1] [Cfr. n. 1161].
[2] [Cfr. n. 1585].
[3] Cfr. 1 C. 9, 22.
[4] CIC can. 1360, § 2 [cfr. n. 1-178].

1961 (1385) Quotisi, ut alicubi contingit, vel angustiores Dioecesis lines, vel exigua caderuque lamentabilis alumnorum copia, vel denique idoneorum hominum rerumque penuria non concedant ut Episcopus quisque proprium optimeque instructum Seminarium habeat — ad normas nempe *Codicis luris Canonici,*[1] ceterasque Ecclesiae praescriptiones – turn summopere opportunum est ut sacri eiusdem regionis Antistites vires fraterno animo coniungant, casque in commune Seminarium conferant, quod nobilissimo demandato muneri omnino respondeat.

Haud mediocres, quae inde orientur, utilitates procul dubio suscepta incommoda atque impensas resarcient; ac vel id, quod Episcoporum animos nonnumquam maestitia afficit suos nimirum sacrorum alumnos cernere ab Pastore per temporis spatium abstractos, qui apostolicum, quo flagrat, studium in suos laboris socios transfundere percuperet, itemque a locorum finibus abductos, ubi aliquando ipsimet suam navabunt operam - id etiam, dicimus, satis superque idcirco compensabitur quod eos stato tempore excipient illa spiritualium rerum copia institutos conformatosque, quam maiore eum Dioecesis suae profectu, ceteris impertient. Quapropter id genus incepta non modo Nos provehere atque fovere numquam intermisimus, sed eadem etiam, occasione data, suasimus ac vehementer commendavimus.[2] Ac pro Nostra parte, ut omnes norunt, magnis impensis curis grandique pecunia, haud pauca istiusmodi Seminaria. ubi, necessitas hoc postulare videbatur, aut. e solo excitavimus, aut amplificare voluimus, aut aptiora denique reddidimus,[3] idque, quod in Ecclesiae utilitatem, si unquam aliud, cessurum esse reputamus, et in posterum, iuvante Deo, accuraturi sumus.

1962 (1386) Hoc vernatameli, quod laudabiliter eo nititur, ut sacrorum alumni quam rectissime instituantur, parum sane profectus pepererit, si eorum delectus, quorum causa Seminaria exstant, haud consentanea diligentia fiat. Ad (piem quidem delectum omnes, pro virili cuiusque parte, adiutricein operam conferant, quotquot cleri conformationi praeponuntur. Moderatores nempe, animorum disciplinae rector, ac confessarii — ad sui tamen cuiusque muneris lines ac terminos — quemadmodum hanc, divino instinctu inditam, ad ineundum sacerdotium inclinationem omni ope fovere ac roborare debent, ita eos arceant, quos non idoneos perspexerint atque adeo inutiles ad digne sacerdotalia officia sustinenda. Ac quamvis aptius sit haud nimio serius ad hanc eiectionein devenire, quod mora soleat hisce de rebus et errores inducere et detrimenta all'erre, attamen, quaelibet remorandi causa fuerit, cum primum e recto itinere deerratum esse aperte patuerit, tum, nullo habito hominum respectu, vitio medendum est. Quibus vero hanc ineundi deliberationem officium est, eos non falsi nominis misericordia moveat, quae non modo in Ecclesiam,

[1] CIC tit. XXI. can. 1352-1371 [cfr. nn. 1451-14901.
[2] [Cfr. nn. 1958; 1715 8. 1 170].
[3] [Cfr. n. 1973].

cui quidem iners vel indignus administer praeberetur, sed in iuvenem ipsum crimen evaderet,l qui via deceptus, summo cum aeternae salutis discrimine, sibi ceterisque offensioni esset.

1963 (1387) Neque is, qui prudenti vigilantique cura Seminario praeest, quique concreditos sibi iuvenes, alium ex alio, studiosa sollicitudine prosequitur, eorumque mentis dotes impulsionesque diligenter rimatur, perditiiculter dispexerit atque competent quisnam ex iis ad suscipiendum sacerdotium superno nutu advocetur. Quae quidem ad sacra capessenda munia proclivis inclinatio, uti probe nostis, Venerabiles Fratres, potiusquam ex intimo conscientiae invitamento sensuumque motu, quae interdum deesse possunt, ex recta eorum propensione eruitur intentioneque mentis qui sacerdotio inhiant, cum iis corporis animique virtutum ornamenti' coniuncta, quae eosdem ad hoc officium amplectendum idoneos reddant. Qui ad sacrum huiusmodi institutum ea una nobilique de causi contendat, ut divino famulatui animarumque saluti se dedat, simulque et solidam pietatem et probatam vitae castimoniam, et consentaneam, ut dixi-mus, doctrinam assecutus sit vel assequi nitatur, is profecto, ut perspicuo patet, ad sacerdotale ministerium a Deo vocatur?

1964 (1388) At qui, contra, ab improvidis forsan parentibus compulsus, hoc idem eo consilio complecti velit, ut terrena, quae captanda prospexerit, emolumenta ac commoda potiatur quod quidem elapso tempore crebrius contingere poterat ; qui ab disciplina obtemperationeque plerumque abhorreat, parum sit ad pietatem proclivis, nec satis laboris animarumque salutis studiosus; qui, peculiari modo, ad libidinis illecebras sese pronum impertiat, neque iam diu experiendo ostenderit illius dehonestamenta effugere posse: qui denique ad disciplinarum studia ita haud idoneus evadat, ut portendi liceat praescriptum eorum curriculnn non posse eum. satis moderatoribus facientem, perficere; hi omnes ad sacrum hoc munus ineundum non nati aptique sunt: atque adeo si ab Seminarii aedibus opportuno tempore non arceantur, difficilius in posterum inde se abducere poterunt, ac forsitan, quamquam non divino instinctu neque sacerdotalis animi studio ducti, gravissimi tamen huius officii vinculis se obstringent. Perpendant igitur Seminariorum rectores, animadvertant ii qui in id genus domiciliis vel iuvenum animis moderantur vel sacras confessiones excipiunt, quam magni periculi — ad Deum, ad Ecclesiam et ad ipsos iuvenes quod attinet auctores fiant, si suas cuiusque partes omni ope non expleant, ne eiusmodi erratum perpetretur. Quod vero diximus spiritualis etiam disciplinae moderatores itemque sacros ℭonfessano hoc discrimen, pro concredito officio, in se recipere; hoc ita intellegendum est non quasi ¡idem possint, extrinsecus quoque ac publice operam proferre suam - quod iimno vel ex religiose suscepto munere, vel ex inviolabili sacramenti secreto iisdem vetitum est — sed ita potius, ut in cuiusque invenis animum efficacem vim exserant, eosque firma paternaque constantia regant, prout

» [Cfr. n. 110].
• [Cfr. n. 1921].

assequenda sempiternae salutis bona postulent. Quamobrem ipsi — tum praesertim, cum externae rei moderatores vel neutiquam, vel enervate ac languide suas partes peragant — non aptos aequo atque indignos, humano nullo habito respectu, pro officio iubeant e sacris Seminarii saeptis, dum tempus est, recedere, eaque in causa pertractanda, tutiorem semper sententiam amplectantur, quae quidem, ad rem quod attinet, multo magis sacrorum alumnis favet, eum eos ex itinere avertat, per quod ad aeternam ruinam adduci possent.

Quodsi interdum non luculenter satis huiusmodi officium pateat, eam saltem iidem auctoritatem adhibeant quae ex sibi credito munere paternaque in alumnos caritate oritur, ut eos ad sponte sua ab instituto recedendum inducant, quos non ita, ut oportet, animatos noverint. Habeant alte confessarti illa in animis insculpta, quae S. Alfonsus de Ligorio haud absimili de causa docet: « Ut plurimum, quo severius (hac in re) confessurius cum paenitentibus agit, eo tutius ipsorum saluti consulit; ac contra, eo se duriorem paenitentibus praestat, quo ipsis se faciliorem impertit. S. Thomas a Villanova confessarios id genus, aequo nempe leniores, *impie pios* vocabat. Uniusmodi caritas contra caritatem repugnat »[1]

1965 (1389) At rei, de qua dicimus, periculum in Episcopum, uti perspicuum est, potissimum recidit, cui ex destricto Ecclesiae iure imperatur ut *sacros ordines nemini conferat, quin ex positivis argumentis moraliter certus sit de, cius canonica idoneitate; secus non solum gravissime peccat, sed etiam periculo sese committit alienis communicandi peccatis.*[2] Quod legis praescriptum hanc S. Pauli ad Timotheum sententiam quodammodo refert: *Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis* (1 2'. 5, 22). « Quid est *cito manus imponere* — quemadmodum S. Leo Magnus, Decessor Xoster, commentatur — nisi ante aetatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum oboedientiae, ante experientiam disciplinae, sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est *communicare peccatis alienis* nisi et talem effici ordinantem, qualis est ille qui non meruit ordinari? [3][4] quandoquidem, ut Chrysostomus, Episcopum alloqueris, dicit: « Peccatorum eius tam praeteritorum quam futurorum tu quoque poenam dabis, qui illi dignitatem dedisti »[5].

1966 (1390) Gravissima hac sententia, Venerabiles Fratres, maximopere formidolosum significatur onus, quo perterritus insignis Mediolanensium Episcopus S. Carolus Borromaeus aiebat: « Qua in re modica etiam negligentia mea maximam irrogare mihi potest culpam Saluberrimum

[1] S. Alfonso M. de Liquori, *Selva di materie predicabili ed istruttive 2,* 4. 11: *Opere,* 3 (Torino 1847) 122.

[1] CIC can. 973, § 3 (cfr. n. 13941.

[1] S. Leo M. Epist. 12 *(ad Episcopos Mauritaniae Caesariensis)* 2: ML 54, 047. — [Cfr. n. 11].

[4] S. Ion. Chrys. *In* 1 *Tim. Homil.* 16, 1: MG 62, 587.

[4] *Homil. ad ordinandos,* 1 iun. 1577: S. Carolus Borr. *HomUiae,* 4 (Mediolani 1747) 326.

igitur S. Ioannis Chrysostomi moniturn amplectamini: « Non post primam probationem, nec post secundam vel tertiam, sed postquam saepius circumspexeris et accurate examinaveris, tunc impone manus »? Quod quidem de candidatorum sanctimonia in primis intellegatur oportet. Auctore enim piissimo Episcopo et Doctore, Alphonso nempe Maria de Ligorio: « Non sutlicit quod Episcopus nihil mali noverit de ordinando, sed debet fieri certus de eius positiva probitate ♦ Hac in causa, nimiae austeritatis invidiam quae facile inde oritur, posthabentes, ita concredito vobis iure officioque utamini, ut hanc experimentis cognoscendam probitatem in antecessum expostuletis, ac, si quid dubii relictum fuerit, ad aliud tempus sacrorum ordinum collationem prolatetis. ⟨ Apta namque — ut S. Gregorius Magnus egregie docet — aedificationibus de silvis ligna succiduntur, nec tamen adhuc viridibus aedilicii pondus imponitur, nisi eorum viriditatem multorum dierum mora siccaverit, et apta ad necessarium usum effecerit; quae observantia si forte negligatur, citius superimposita mole franguntur ›; 3 cui comparationi haec Angelici Doctoris dilucida verba apprime resonare videntur: ⟨ Ordines sacri praeexigunt sanctitatem...; unde pondus ordinum imponendum est parietibus iam per sanctitatem desiccatis ... ab humore vitiorum ⁵.

1967 (1391) Ceterum si, quoad suae cuiusque sunt partes, ecclesiasticis praescriptis plene perfeci eque fuerit satisfactum itemque normis obtemperatum, quas hac super re per Sacrum Consilium Sacramentorum disciplinae praepositum paucos abhinc annos edidimus/ causae profecto magnam partem demovebuntur, cur catholica Ecclesia lacrimas fundat simulque christianus populus in sacerdotum moribus offendat. Ac verba Nostra hoc loco ad supremos moderatores Religiosorum Ordinum convertentes, cos monitos vehementer volumus, ut in instituendis ad sacerdotium alumnis, si quos forte habeant, non modo legibus obsequantur, non secus ad eos® atque ad saecularem clerum a Nobis datis, sed ad se etiam ea omnia spectare arbitrentur, quae hactenus de sacra iuvontute colenda in universum perdocuimus; ea vel etiam de causa, quod Episcopus religiosos iuvenes sacris ordinibus initiaturus, ad moderatorum suorum indicium rem ut plurimum defert.

1 S. Ion. CiiRYS. *In 1 Tini. HomiL* 16, 1: MG 62, 587.

' S. Alphonsus M. i›e' Liquori, /)e *¡Sacramento ¡Ordinis,* in: *Theologia Morat,* 6. n. 803. — [Cfr. n. 1701].

• S. Qreg. M. *Epist.* lib. 9, op. 10G *(ad Syaarium Auyustodunensem episc.Y.* ML 77, 1031.

• S. Thomas Aq. *Summa Theol.* 2, 2 q. 189, u. 1. ad 3. — Cfr. *Disi.* 4S, can. 2 (CI L 171).

• Instructio *Quam ingens Ecclesiae,* super scrutinio candidatorum instituendo antequam ad Ordines promoveantur, d. d. 27 dec. 1930 [cfr. nn. 1733-1755]«

• Per Instructionem S. Congregationis ni: Religiosis *Quantum Religiones,* ad supremos Religionum et Societatum Clericalium Moderatores, de formatione clericali et religiosa alumnorum ad Sacerdotium vocatorum, deque scrutinio ante Ordinum susceptionem peragendo, d. d. 1 dec. 1931: AAS 24, 74-81.

1968 (1392) Nec quidquam de debita severitate vel Episcopi vel religiosarum sodalitatum rectores remittant, eo ducti metu, ne aut in Dioecesi aut in religioso Instituto sacerdotum copia imminuatur. Hanc opinionis captionem S. Thomas Aquinas, ut iam occupaverat, ita, quo erat ingenii acumine sententiarumque planitate, revicerat: « Deus numquam ita deserit Ecclesiam suam, quin inveniantur idonei ministri sufficientes ad necessitatem plebis si digni promoverentur et indigni expellerentur ». Ceteroqui praeclarissimus idem Doctor, verba Concilii Oecumenici Lateransis IV ex verbis propemodum reddens,[1] peropportune monet: « Si non possent tot Ministri inveniri, quot modo sunt, melius esset habere paucos .Ministros bonos, quam multos malos »,[3] Qua quidem eum magni ponderis sententia id plane concinit, quod frequens Episcoporum ex Italia multitudo tum a Nobis excepit, cum undique gentium sacrorum alumni Romam convenerunt, iubilarem sacerdotii Nostri memoriam celebrandi causa; monuimus videlicet pluris esse procul dubio unum tantummodo sacerdotem haberi, qui sit omni ex parte ad sacerrimum officium suum institutus, quam plures, qui aut nihil aut parum sint ad idem conformati. In his enim vero nihil spei Ecclesia reponere potest, ut ei non sit potius horum causa effuse lugendum.[4]* Reformidandae equidem aliquando, Venerabiles Fratres, a nobis reddendae erunt rationes *Pastorum Principi*[ll] eidemque supremo *animartim Episcopo,*[6]*si populos rectoribus inertibus imperitisque magistris permiserimus!

1969 (1393) At quamquam eorum qui probe sacrae inventuri tingendae impendunt studia, nullo pacto oportet praecipuas curas de alumnorum copia esse, omnium tamen est conari ut, spiritualibus publicae rei augescentibus necessitatibus, strenuae simul peritaeque in vinea Domini operae augeantur. Cuius quidem optimae rei assequendae rationem prae ceteris efficacem adituque omnibus facilem, precandi nimirum assiduitatem, ex Iesu Christi praecepto commendamus, (pii dixil: *Messis quidem multa, operarii autem pauci; rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam (Mt.* 9, 37 s.; *Lc.* 10, 2). Num qua vota sacratissimo Redemptoris Cordi his gratiora susceperimus? Quandonam citius copiosiusque nobis procantibus satis speremus fieri, (piani cum haec rogamus, quae tantopere cum divinissimi illius Cordis studiis consentiunt? *Petite* — igitur — *et dabitur vobis (Mt.* 7, 7); precando videlicet, bonos sanctissimosque sacerdotes Ecclesiae suae a Deo excitari efflagitate. Non deerit profecto supplicationibus ille vestris, qui si tales nullo non tempore per saecula impertiit sacerdotes, vel frequentiores tunc largitus est, cum temporum morumque cursus magis videbatur sacrorum alumnis conscribendis inimicus; cuius rei, ut ceteros praetermittamus, testimonio sunt

[1] *Sum. Theol. Supplein.* q. 36, a. 4. ad 1.
[2] *Condì. Ixitrran. IV* (an. 1215) can. 27 (cfr. n. 2401.
[3] S. THOMAS Ac?. *Sum. Theol. Suppi,* q. 36, a. I. ad 1. — Cfr. *Did.* 23, can. 4 (Cl 1, 81).
[4] *Allocutio* ad Episcopos Italiae, 25 ini. 1929: OR 29-30 luglio 1929.
[1] 1 P. 5. 4.
[6] 1 />. 2, 25.

praestant issimi viri saeculo XIX ex utroque clero exorti: in quibus, siderum praecipuae magnitudinis instar, tres illi sanctitatis heroe- ob egregia etsi absimilis generis facinora, eminent, quos Ipsiinet, summo cum animi solacio, in Sanctorum album rettulimus: Sanctos dicimus loannem .Mariam Vianney, losephum Benedictum Cottolengo et loannem Bosco.[1]

1970 (1394) Nihilominus nullae ex homini permissis industriis enrisque neglegendae sunt, (piae illuc in primis spectent, ut in generosis iuvenum animis divinitus acceptus afflatus quam diligentissime excitetur: quapropter et merita laude hoc loco extollimus, et, fausta cupientes. Nostra commendatione vehementer saluberrima illa praedicamus opera sedulaque incepta, Sancti quidem Spiritus instinctu exorta, quae, vel tuendis, vel provehendis iuvandisve ad sacerdotalia munia animorum propensionibus maxime conducant. Ita ut illud appareat a S. Vincentio a Paulo, insignis caritatis viro, verissime dictum: « Quantumcumque cogitatione effecerimus, semper utique experiemur ad maioris momenti institutum numquam nos conferre potuisse operam, quam si bonos sacerdotes excitaverimus «.[2] Re enim ipsa nihil sive summo Dei numini acceptius, sive catholicae Ecclesiae honestius, sive denique hominum animis muneri dari salubrius potest, quam sancti sacerdotes. Si qui igitur calicem aquae ex Christi discipulis minimo praebuerit *non perdet mercedem suam* (Mt. 10, 42; *Mc.* 9, 40), quam mercedem pretiumque eos esse laturos arbitramini, qui sacrum Calicem, Redemptoris sanguine rubescentem, integris adulescentis levitae manibus quasi porrexerint, eidemque inveni, in extollendo ad caelum tanto pacis ac prosperitatis pro hominibus pignore, velati adiutore» accesserint!

1971 (1395) Atque heic iterum gratissimo animo Nostro Actio illa Catholica succurrit, tantopere a Nobis imperata, provecta atque propugnata, quae, ut laicos homines cum ecclesiastica hierarchia communione laborum coniungit, ita facere haudquaquam potest quin hoc tam magni ponderis negotium ad se potissimum pertinere putet.[3] Enimvero pernobilem hanc militiam ut quovis Christian© coeptorum genere, ita hoc maxime praecellere libentissime videmus; cui plane laudandae navitati id Dens praemii tribuere amplissime videtur, ut quam plurimos e iuvenum consociationibus ad utrumque clerum educat atque deligat. Quod praeterea argumento est quam recte Actio Catholica vel eum frugifero agro comparari possit, ubi virtutum omne genus semina contineantur vel. verius cum diligenter consaepta impigreque exculta areola, ubi fragrantiores suavioresque flosculi, a periculis remoti, dehiscant. Intellegant igitur so-

[1] Qui In nanctis caelitibus numerati sunt: 1. M. Vixnney dio 21 mai. 1925; I. B. Cottolrnoo die 19 mart. 1931: I. Bosco die 1 apr. 1931. — AAS 17. 222; 26. 169. 217.
[2] Cfr. 1*. Rexaudin. *Saint Vincent de Paul* (Marseille 1927) 121. (Ex *Sermone* quern S. Vìncestius a Paulo habuit ad sodales suao Congregationis die 6 dec. 1658].
[3] (Cfr. n. 1585).

dales quanto hisce de causis honore Actio Catholica afficiatur; habeantque sibi omnes persuasum laicos homines nullo potius pacto quam augendis utriusque cleri ordinibus, illam *regalis sacerdotii* se dignitatem participaturos, quam Apostolorum Princeps univorsae redemptorum hominum midtitudini asseruit.[1]

1972 (1396) Verum enim vero, praecipuum nativumque viridarium, ubi propagandos in sacra ephebea lloros germinare atque emergere oportet, est procul dubio habendus domesticus convictus, qui christiane quidem sapiat, christianeque agat. Re enim ipsa constat sacrorum Antistitum ac sacerdotum plerosquo «quorum laudem nuntiat Ecclesia»[3] tum dignitatis tum sanctimoniae suae germina vel a patre accepisse Christiana lido ac virtute spectato, vel a matre castimoniae ac pietati apprime dedita, vel a tota denique familia, cuius membra caritatis in Deum atque in proximos integre perfecteque formam referrent.

Quod contra minus saepe fit, clarius convincit quid sit ex communi previdentissimi Dei ordine statutum. Ubi namque familia tam sancte sit informata ut parentes, Tobiao ot Sarae progenitorum instar, frequentem a Deo deposcant posteritatem *in qua benedicatur nomen* Domini *in saecula saeculorum,*[3] grateque coeleste donum carissimumque pignus divinitus acceptum, subolem nempe, a primis aetatulis ad Dei timorem, ad incensum erga lesum eucharisticis velis delitescentem atque erga Deiparam Virginem amorem, ad sacrorum denique virorum locorumque observantiam effingant et alant.; ubi liberis semetipsos parentes absolutum probitatis, laboris, ac pietatis exemplar proponant; ubi item liberi parentes suos videant inter seso amare, sacra saepe per annum participare, ac non modo statis ab Ecclesia diebus certo ciborum genere abstinere ac ieiunii legi obtemperare, sed voluntariae etiam corporis castigationis studio permoveri; ubi cunctam videant in unum congregatam familiam communes Deoque gratas fundere preces; ubi iidem praeterea videant parentes, misericordia ductos, proximorum egestati pro potestate opitulari; tunc non contingere non potest ut et omnes filii vitam cuiusque suam parentum exemplis conforment, et unus saltem huic Divini Magistri assentiat vocatui: *Veni sequere me* · et faciam te fieri piscatorem hominum ▮. 0 fortunati coniuges qui, si ea animi excelsitate non sunt, ut, quod superioribus saeculis quam nunc crebrius fieri consueverat, divinos istiusmodi invitatus filiis suis precando a Deo concilient, cum tamen hi ad sacerdotalia munera vocantur, tantum abest ut iisdem obsistant, ut etiam insigni honore sese allectos, familiamque suam peculiari caritatis pignore donatam arbitrentur.

[1] I *P.* 2, 9. — Cfr. Litt. Encycl. *Ubi arcano Dei,* 23 dcc. 1922: AAS 14, 095,
[2] Cfr. *Eccl.* 44, 15.
[3] *Tab.* 8, 9.
[4] *Ml.* 19, 21; *Mc.* 10, 21; *L.* 18, 22.
[5] Cfr. *Mt.* 4, 19; *Me.* 1, 17.

1973 (1397) At vero, vel ex iis qui in catholica fide se iactant, parentes saepenumero non desunt. — praesertim in sublimioribus atque eruditioribus Civitatis ordinibus — qui non modo aegre ferant Deo mancipari filios suos, verum etiam huic delectui eiusmodi fallaciis obniti non vereantur, quibus carissimae subolis simul divinitus facta selectio, sirnul fides aeternaque salus periclitentur. Quae pessima exempla, e quibus necessario proficiscitur ut populi primores nonnisi perpaucos sacerdotali cohorti suppeditent adulescentes, non minori nunc probro ipsis vertunt, quam, anteactis temporibus, ad ecclesiastica ministeria vel invitos vel ineptos adegisse filios.[1] Etenim, si hodiernae vitae oblectamenta, si innumerabiles corruptelarum illecebrae, quae in frequentionbus nominatim urbibus iuventuti struuntur, si discendi ludi multis locis praecipua in causa sunt, cur in nobilium atque opulentorum domibus Christo invitanti, ut plurimum, aures non dentur, diffitendum tamen non est id palam quoque facere quatenus in huiusmodi domibus catholicae fidei acies hebescere coeperit. Si namque christiani coniuges ad fidei praecepta res omnes referrent, quamnam iidem filiis suis ampliorem dignitatem, quodnam munus exoptarent excellentius illo, quod hominum angelorumque religione dignum esse declaravimus? Res ipsa antiquo ac peracerbo experimento confirmât multas lacrimas tum liberis suis, tum sibi nullius consilii parentes excussisse, qui proditione quadam — vocem hanc ne habeatis aequo duriorem -subolem suam a divino delectu abduxissent. Atque minam eorum lacrimae ne adeo effundantur serius, ut in aeternitatis aevum^eliciantur.

19/4 (1398) *Summus Ponilfex hoc loco quotquot cj utroque clero ubique oe»t<um cersantur ꝑatri* animo *cohortatur, u(digne ambulent vocatione qua vocali sunt.*[9] *Quod maxime salutare propositum ad effectum deducent, si Spiritualia Exercitia non praetermittent, ner eadem per temporis dumtaxat spatia, ecclesiasticis legibus praescripta,*[9] *peragent, sed quoad licuerit, saepius atque diutius: ac praeterea singulis mensibus, a cotidianis negotiis remoti, peculiari secessui diem destinabunt.*

1975 (1399) Sed ante quam scribendi finem facimus, ad vos iuvenes, qui ad sacerdotium adulescitis, mente cogitationeque Nos studiose convertimus, quamque maxime vos hortamur, ut ad praestantissimum, quod appetitis munus, diligenter digneque componatis animos. Vobis enim omnes innituntur Catholicae Ecclesiae et populorum spes; cum a vobis omnes salutis aeternae opes rationesque expectentur, quarum caput est agens illa et efficax Dei ac ('liristi lesu cognitio, in qua sempiterna hominum vita vertitur.[1] In eo igitur opera vestra nunc praecipue certet, ut vosmet ipsos pietate, castimonia, vestri despicientia, obtemperatione, disciplina doctrinarumque studiis ornantes, tales aliquando exsistatis sacerdotes, quales Christus vos esse iubet. Vobis nimirum omnino persuasum habeatis quantumvis constantiae ac diligentiae illuc intenderitis, ut ita

' Cfr. CIC can. 971 (n. 1390],
• Cfr. /■;. 4,1.
• CIC can. 12G. 595. 1001. 13G7.
• Cfr. *I.* 17, 3.

vestros conformetis animos, numquam sane vos esse, praeter quod res postulat, allaborat uros, quippe eum exploratum probe sit ex huiusiaodi institutione vestra frugiferam sacerdotalis muneris perfunctionem fore magnam partem manaturam. Quapropter, omni quo potestis studio et contentione, efficite, ut iam nunc iis animi ornamentis fulgeatis, quae Ecclesia sacris vos initiatura ministeriis per haec verba a vobis postulabit: *Caelestis sapientia, probi mores cl diuturna iustitiae observatio* vos *commendent,* ut videlicet, *sit odor vitae vestrae oblectamentum Ecclesiae Christi, ut praedicatione atque exemplo aedi¡icetis domum, idest familiam Dei.*[1]

AAS 28. 5 s. 37-52.

De magno sacerdotalis praeparationis opere

(Ex Serin, ad Pont. Collegii Armeni in Urbe alumnos, 23 ian. 1036).

1976 (1500) Il Santo Padre con sentimento particolare c paterna compiacenza li vedeva, li salti tara, dava a tutti il benvenuto nella Casa del *Padre Comune,* perchè essi sono figli così qualificati considerando soprattutto ciò che oggi sono, quello che saranno domani, quello che fanno a Poma, in questo centro della fede, con tanto zelo al ministero sacerdotale, e con tanta e cosi devota sollecitudine alla grande opera della preparazione sacerdotale. Un'opera, davvero grande per la sua estensione ed essenza, e che esige la totalità della dedizione ed applicazione.

Opera di volontà c di intelletto, mediante le scienze e l'acquisto delle virtù necessario e più essenziali alla vita sacerdotale, al ministero sacerdotale; vera partecipazione a quella paternità spirituale di cui la pienezza è piaciuto alla Divina Bontà di atildare al Suo Vicario in terra.

Opera di scienza, che vuole illuminare l'intol lotto c formare l'intelligenza. E nessuno avrebbe osato proclamarne la assoluta necessità, se Iddio stesso, dal Quale viene ogni bene, ogni vocazione, ogni santa vocazione, non avesse ispirato le sante parole: *quia tu repulisti scientiam, ct eoo repellam te ne sacerdotio Jungaris mihi (Os.* I, 6). Ogni volta che torna ('occasione di riconsiderare queste parole, tale riflessione colpisce profondamente anche perchó quelle parole furono dette dal Dio del Santi e della Bontà. E che cosa sarà della santità: con quale potenza, con (piale intensità di divino volere Dio vuole la santità dei Sacerdoti, se tante severe parole Egli ha per la scienza/

OR 25 gennaio 1936.

De Apostolis, gloria IChristi, per Aetionem Catholicam augendis

(Ex Scrm. ad Semin, et Collegiorum Eccles, in Urbe alumnos, qui peculiarem cursum do *Actione Catholica* peregerant, 12 mart. 1936).

1977 (1501) II primo Invito, dilettissimi figli, che ci fate intimamente sentire, ò quello di ripensare con voi, e con voi rigodere quello che il vostro e Nostro carissimo Monsignor Pizz vtlDO hn così bene detto, con espressioni tanto consolanti, e le cose tanto vere, che egli ha esposte. Ma è pur certo che voi. cari giovani, dite o manifestate con la vostra presenza e con il vostro contegno quelle stesse consolanti cose; che, infatti, proprio la vostra visita è ărgO

[1] PONT. Rom. *De Ordinat. Presbyteri* (Altera allocutio). — (Cfr. n. 12G3].

mento magnifico, magnificamente bello e profondarnunte consolante per il Padre, non fosae altro che per il gran numero, il quale, insieme alla straordinaria varietà di provenienze — vera rappresentanza mondiale — di tanti popoli, di tante lingue, aggiunge all'udienza un Incanto cd una importanza speciali. Il

Ci pare dimoile perciò esprimere ciò che un siffatto spettacolo Ci fa sentire nel cuore, esultando e vibrando esso in un modo profondo, per quella stessa universale paternità spirituale, che al Signore misericordioso è piaciuto affidarci. Veramente voi fate sentire al Padre, in maniera anche più accentuata, siffatta paternità, e in un momento che avete preparato così singolarmente bello: bello giù di per sè solo, ma per il Papa anche più consolante in una congiuntura cosi felice, poiché voi venite a dirci quello che il vostro alto Interprete ha cosi bene enunciato: a riaffermare cioè il vostro amore, 1'interessamento e lo zelo pur l'Azione Cattolica, che è universalmente noto quanto Ci stia a cuore. Voi avete dimostrato di amarla e di apprezzarla meglio che il rimanente del mondo; voi, che siete al Papa più vicini, a continuo contatto di quanto si passa nella Sua Casa, che e la Casa di tutti i Suoi tigli. Siete venuti a dirCi quello che avete voluto e saputo fare, negli speciali corei di *Azione Cattolica,* tenutisi negli Atenei, nei diversi Seminari e Collegi: corsi generali, corei particolari. Sicuramente avete intuito Pat Unzione con cui Noi abbiamo cercato di amorevolmente seguirvi in cosi alto cammino; ed ora dovete esser liet l di sapere che il Papa ha veduto, intraveduto e pregustato ciò che ora Ci fate godere in modo tanto vero e profondo, nel considerare la magnifica impresa, oltremodo importante, da voi portata a compimento.

È un'impresa, elio mette chi vi attende in condizione di accingersi ad altre opere tutte belle e tutte santo, giacché questi corsi hanno sicuramente contribuito a perfezionare nel giovani alunni del Santuario la loro missione di apostoli, per imprimere in tante altre anime appunto lo spirito di apostolato, per moltiplicare in tante altre vie e direzioni il numero degli apostoli, necessario per un'attività squisitamente apostolica.

HH8 •1502) Apostolica davvero è PAzione Cattolica. La prerogativa più bella, più simpatica, più attraente deirAzione Cattolica di oggi è di essere stata appunto la compagna fedele dei primi Apostoli, del primo apostolato. È una cosa, questa, che Ci seduce in modo particolare tutte le volte che vi soffermiamo il pensiero. È una cosa che ricorda ciò che furono i grandi Apostoli, i primi Apostoli, dei quali colui, che tanto si intendeva di apostolato. San Paolo, diceva una parola che sicuramente è tra lo più ambiziose parole concesse all'umanitA, all'uomo: *Apostoli gloria Christi* (2 C. 8, 23). Quale abisso di grandezza e di splendore in questa frase! Sicuramente è Cristo la gloria degli Apostoli, e noi tutti cosi avremmo detto; ma ecco invece la luce straordinaria, Pespressione insuperabile; un vero avvenimento che PApostolo abbia detto: *Apostoli gloria Christi.* È una cosa singolarmente bella, santa, importante che, proprio al cospetto di Dio o nella contemplazione della divinità, si debba c si possa dare un'attribuziono cosi sublime alPapostolato: *Apostoli gloria Christi.*

È appunto nello splendore di questa gloria, destinata a diffondersi In tutto l unìverso. per tutta Pumanitò redenta, che è comparsa PAzione Cattolica. Il primo gesto di questa glorificazione di Cristo, di questo apostolato grandioso da parte degli Apostoli, che si erano ovunque sparsi per evangelizzare il mondo, è l'accenno che essi hanno per raccomandare aU'amore, alla gratitudine dei primi fedeli coloro che li avevano aiutati nella evangelizzazione: *Quac collaboraverunt nobis in Evangelio (Ph.* 4, 3). E si parlava di donne, dunque di laici: *Quar collaboraverunt nobis in Evangelio.* Si direbbe proprio che, con queste parole» ¡'Apostolo abbia preparata l'odierna definizione, che il Papa ha data all'Azione Cattolica; *hi collaborazione dei laici alVapostolato gerarchico*^ a quella cioè che fu ed è l'opera della

l Chirograph. *Abbiamo sotto gli occhi,* ad Euium Petrum Card. Gaspakrl a Secretis Status 21 iun. 1927: AAS 19, là. — Cfr. Litt. BnoycL *f fa arrant Del,* SS dee. 1922; Epist.

Redenzione; Topera che rimane sempre la grande missione di portare il pensiero, il sentimento, la parola di Nostro Signore ai popoli ad alle singole anime.l

1979 (1503) Quando dunque il Papa ha data questa definizione delTAziono Cattolica: *la collaborazionc dei laici all'apostolato gerarchico,* non ha fatto che ripetere ciò che ¡'Apostolo aveva già detto e formulato, tanto tempo prima.l

Questa Aziono Cattolica, che entra nel mondo da Dio visitato, abitato c redento, vi giunge al momento stesso delle primo vicende del Cristianesimo e della Redenzione. È proprio dunque questa Topera a cui voi, dilettissimi figli, avete atteso con tutto il fervore delle vostre animo e lo zelo del vostro cuore. Una grande benedizione ò così passata sopra lo vostre anime, una benedizione di speciale grandezza, di particolare benefizio, giacché ò la prima benedizione passata sui primi Apostoli e sui loro collaboratori.

1980 (1504) Ed ora voi vi preparato a propagare tra voi stessi e fra gli altri questi tesori, divenendo centri irradiatori di un così eletto apostolato; chè apostoli voi siete e sarete ancor più domani, per quel Sacerdozio che è essenzialmente apostolato; apostolato di preghiera, di buon esempio, di parola, di opere.

Non solo; voi avete voluto imparare come creare attorno alla vostra persona dei nuclei. delle schiere di apostoli, i quali moltiplicheranno, a loro volta, la vostra opera sacerdotale.

1981 (1505) Considerando questo magnifico spettacolo, questa bellissima corona, che in questo momento voi Ci presentate dinanzi agli occhi. Ci viene alla memoria una udienza ormai lontana, di Leone XIII, alla quale Noi avemmo la ventura di assistere, ai primi giorni del Nostro sacerdozio.l Il grande — non diciamo *vecchio* ma *antico* Pontefice, giacché si era ancora ai verdi inizi del suo pontificato — aveva anch'egli intorno a sò un bellissimo gruppo di sacerdoti e di giovani leviti, non molto imponente, ma pur importante e promettente, vera promessa, vera preparazione di quello che la massa attualo a sua volta assicura o promette. Dinanzi a quella antica assemblea il Pontefice Leone XIII, verso la tino del suo diro, quasi antivedendo ciò che sarebbe poi avvenuto, esclamava; *auguror, propheto* — parlava latino poiché TarnMonte così comportava — *auguror, propheto:* ed cm una vera profezia riguardante precisamente la fecondazione di quei semi, che allora davano i primi segni di vita, i primi movimenti, preannunciando giorni migliori per la Chiesa, non solo in Italia, ma in tutto il mondo.

È ciò che Noi vediamo c sentiamo in questo momento, come una nuova ispirazione. Tante volte Noi sentiamo, a questo proposito, di poter *augurare* e *profetare* — ed è, grazio

Cum ex epistula ad Emcstum Card. Van Roey Archiep. Mcchlinienslum, 15 aug. 1928: AAS 14 692-695; 20, 296.

Insuper cfr. *Senno,* quem Summus Pontifex dio 29 mal. 1937, ad complures Actionis Catholicae sodales, habuit: « ... Non o'ò (nella Chiesa] apostolato laico: o'ò solo quello gerarchico, istituito da Nostro Signore; o non c'ò altro modo di fare delTapostolato, che partecipando all'apostolato gerarchico. L'apostolato gerarchico ò TEpiscopato, e TEpiscopato ò uno solo attraverso gli spazi e i secoli, come Gesù Chisto lo ha istituito, traendolo dalla profondità del pensiero divino o dal divino Suo Cuore •. OR 30 maggio 1937 (1. 4).

l Cfr. A. Cavagna, *parola del Papa su VAzione Cattolica* (Milano 1936) 6-9.

l Cfr. Epist. *Quae Nobis* ad Adolfum Card. Bertram, Episc. Wratlslavlensem, do communibus Actionis Catholicae principiis ct fundamentis, 13 nov. 1928: AAS 20, 381 s.

l Summus Pontifex Presbyteratus Ordinem Romae recepit dic 20 dec. 1879; Urbem autem reliquit, curriculo altiorum studiorum confecto, sub finem mensis luiii an. 1882.

Cfr. *Sermo,* quem die 28 nov. 1936, Conventum Thomlstlcum Inter. quasi Ipse concludens, habere dignatus est: OR 29 nov. 1936 (1, 2).

A

al Signore, facile profezia — nuovo inulte meraviglie dinanzi a quello che e cosi largamente preparato ed è ormai acquisito alla storia dei giorni nostri, si da poter Noi» con ogni sicurezza o fede, aspettarci sempre più numerosi frutti e solidi benefici nei giorni futuri. Noi non possiamo infatti pensare alla Azione Cattolica senza vedere — attraverso le informazioni che Ci provengono da ogni parte, anche dalle più remote regioni, anche dalle terre di missione — senza sentirò nel cuore la fiducia di una nuova profezia, che Ci appare nieut'altro che un seguito di storia; senza sentire la previsione fiduciosa, l'aspettazione certa di un avvenire sempre più benedetto, benefico per le anime e per il mondo intero, nella salvezza di tutte lo anime. Allorché Noi vediamo lo spirito di apostolato attuarsi e diventare sempre più reale o profondo nelle anime sacerdotali, e diventare come elemento essenziale del sacerdozio stesso; quando vediamo intorno a questo sacerdotale apostolato accorrere — come por richiamo dello Spirito di Dio — tante anime generose del laicato, di tutte le età. classi, condizioni e gradazioni sociali, allora Ci si apre l'animo a sempre più vasti e consolanti orizzonti.

C'è da pensare alla indicibile consolazione del Cuore di Dio nel vedere — e ben più profondamente che non lo possa fare il Papa — quello che voi, cari giovani, fate; perchè il Signore ammira in ciascuno dei vostri cuori, in ciascuna delle vostre anime tanta forza di zelo apostolico, tanti propositi di lavorare in questo apostolato, si da procurare in tutto il mondo, tra le anime che a voi saranno affidate, dei generosi collaboratori. Il Papa sa e non dimentica, che, ciò facendo, voi aggiungete nuovi lavori alla somma dei vostri lavori; ea c pensa che, con tutti i sacerdoti dell'intero mondo cattolico, voi. cari giovani — e a questo titolo anche più cari — aggiungete, alla già piena giornata, generose fatiche, rivolte a questi nuovi campi dell'Azione Cattolica, ove si lavora con fede, con generosità di propositi, con ardore di volontà, poiché ampia e promettente è la messe preziosa di salvezza di anime e di grande gloria di Dio.

Anche sopra voi, perciò, Noi vediamo discendere lo splendore e tutta la magnificenza di quella luce, di cui è circonfusa la parola di S. Paolo: *Apostoli gloria Christi.* Che può il Papa augurarsi di meglio, e che può Egli augurare di più felice, se non questo sublime elogio, a chi già tanto effettivamente e fattivamente lavora in si redditizio campo, seguendo i solchi tracciati secondo le stesse direttive apostoliche!

Con questo particolare, vivissimo augurio Noi vi salutiamo, o dilettissimi figli, salutando con voi tutti i sacerdoti che lavorano e desiderano di lavorare nell'opera santa, che è l'Azione Cattolica, *Apostoli gloria Christi:* ecco l'altissima splendida ricompensa, tale da superare ogni desiderio, ogni immaginazione. Tendendo a tale ambito premio, conformandosi a cosi eccelsa divisa, di voler diventare cioè, la gloria, le glorie di Cristo, arriverete ad essere precisamente quei sacerdoti che Gesù Cristo» il Divino Re, desidera o vuole. È tutto dire: ed è anche questo, precisamente, il desiderio Nostro, che Noi raccomandiamo alla vostra quotidiana meditazione, al continuo gustamento: il vedere cioè formarsi, moltiplicarci una grande, immensa corona a gloria di Cristo, per opera vostra e di coloro che da voi impareranno a formarsi apostoli c apostoli dcU'Aziono Cattolica.

In queste altissime sommità Noi vogliamo considerare tutto l'altro bene che l'alto Interprete ha ricordato: l frutti squisiti cioè che, sia per la scienza sacra, sia per la vita» l'Azione Cattolica produce nel Sacerdote che con zelo vi attende. Con grandissima consolazione si vede l'odierno fiorire della letteratura di Azione Cattolica.l che ha dischiuso nuovi

l Ex. gr. L. Civ a h ih, *Manuale di Azione Cattolica* (Vicenza 1936); vol. I: *La teoria:* vol. II: Zzi *pratica.* Quod praeclarum opus in plures linguas vernaculas conversum est.

*L*Azione Cattolica nel inondo* (Settimana di studio nel Pont. Collegio Urbano di Propaganda Fide: 30 agost. - 7 sett. 1936). Roma 1936.

A. Ott a v i a n i, *Institutiones Juris Publici Ecclesiastici. 2* (Romae 1936) 432-444: *•Actio Catholica » ad Christi Pegni restaurationem in Civitatibus.*

c così numerosi orizzonti, aprendo il campo a nuovo ricerche, raffronti, studi sui fondamenti biblici, dogmatici, giuridici deH'Azionc Cattolica: tutto un grando tesoro dato proprio dall'Azionc Cattolica, non ignoto corto, ma che attendeva una mano esporta che rimuovesse la zolla eho l'ascondeva, e la dissodasse.

Ecco nuovi etlicacl ausiliari per la vita cristiana, per la vita sacerdotale. Voi, carissimi giovani, vi trovate a goderne, a usufruirne per felice necessità» con immenso vantaggio per la vostra attività di domani, che sarà tanto più preziosa, quanto più attingerete dalle primigenie sorgenti, «lai Primo Sacerdote, Gesù Redentore; quanto più attenderete alla conoscenza ed alla pratica di quell'apostolato — il più efficace, il più indispensabile — del Sacerdozio, della vita sacerdotale vissuta per sè e por gli altri, anche con tutti i mezzi dati dall'unione del sacerdozio e del laicato nell'opera dello sviluppo e della dilatazione del Regno di Dio, o per provvedere ai tanti bisogni della vita cristiana. Perciò Noi raccomandiamo vivamente tali studil unendo questo Nostro voto a quelli cho facciamo costantemente pcr coloro, soprattutto, cho hanno Palta ventura di curaro la propria formazione di intelligenza c di volontà, di scienza e di virtù, in Roma.l

Discorso di S. S. Pio XI su ŤAzione Cattolica a 1000 alunni degli Istituti Ecclesiastici di Roma (Roma 1930) 4-14. Cfr, OR 1 i marzo 1930.

De Seminariis Regionalibus Italiae ad Pontificias leges rògundls

(Nonnae u S. C. de Semin, et Stud. Univ. statutae pro Pont. Seminariis Renionnlibus Italiae, 25 mart. 1936).

I. - Norme per la Direzione

1985 (1100) 1. • Il Seminario Regionale è da considerarsi quale Seminario Maggioro delle singole Diocesi che ad esso inviano i loro alunni e perciò l'alta Direziono del medesimo spetta agli Eccmi Ordinari di tali Diocesi, sotto la dipendenza della Santa Sede a tenore del can. 1357 5 4 del *Codice di Diritto Canonico.*l

1986 (1101) 2. • Gli Eccmi Ordinari esercitano la loro alta Direziono nel Seminario Regionale mediante una Commissiono di tre membri, scelti tra loro stessi, di triennio in triennio, nella Conferenza Episcopale.

1987 (1402) 3. - Uno dei tre Eccmi Commissari, preferibilmente i'Ordinnrlo del luogo ove ha sedo il Seminario Regionale, ò preposto alla disciplina; un altro agli studi; il terzo all'economin.

1988 (1103) I. • L'Eecmo Commissario per la disciplina ha il compito di visitare con opportuna frequenza il Seminario Regionale, vigilando perché Pandamcnto spirituale, morale, disciplinare, Igienico del Pio Istituto sin conforme alle direttive della Santa Sede o alle disposizioni dell'Episcopato regionale.

Egli stabilirà mensilmente il giorno del Ritiro Spirituale per i Professori del Seminario o il giorno per la soluzione dei casi morali o liturgici da discutersi dai medesimi sotto la sua presidenza.

l [Cfr. n. 2038].

l Cfr. Sermones habiti: die 19 *apr.* 193 l ad Semin, et Collegiorum Eccl. in Urbe alumnor, *die* li *mari.* 1935 ad eosdem; *die* 29 *aito.* 1935 ad sodales Societatis lesti, Moderatone Collegiorum S. 1. et Pont. Seminariorum Region, in Italia; *die* 7 *sept.* 1936 ad alumnos Pont. Collegii Urbanlani de Propaganda Fide. — OR 21 aprile 1934; 16 marzo 1935: 31 agosto 1935; 10 settembre 1936; cfr. A. Cavagna, *La parola del Papa su VAzione Cattolica* (Milano 1936) 2 10, 212 h. 478.

l [Cfr. n. 1461).

M9 (1401) 5. - L'Ecciho Commissario por gli studi, d'intesa col Rettore e col Prefetto degli tudi ogni anno entro il mese di settembre determinerà gli orari delle lezioni e il programma che dovrà essere svolto, nell'unno successivo, in ciascuna ciamho e sceglierà i tx-ti da seguirsi.

Egli visiterà spesso le scuole e la Segreteria delle medesime p< r renderai conto esatto sia dell'insegnamento impartito dai Professori, sia del profitto degli alunni, c presiederà altresì agli esami finali.

INO (1105) G. - L'Ecciio Commissario per l'economia sorveglierà PAmministrazione del Scminario; esaminerà e firmerà il Rendiconto da trasmettersi trimestralmente a questa Sacra Congregazione.

1991 11106) 7. - Gli Ecciìil Commissari procureranno di trattare insieme le questioni di maggior importanza.

1992 (11ÜÎ) 8. - I singoli Eccmi Commissari manderanno annualmente ai loro Eccihi Colleghi, quindici giorni prima della Conferenza Episcopale, un'ampia relazione sulle condizioni del Seminario sotto ogni aspetto, nella quale ne -.inno rilevai i i progressi e le deficienze e vengano date precise informazioni circa i provvedimenti pn-sl c quelli che sembrasse necessario prendere.

A «mesta Sacra Congregazione si invierà copia di dette relazioni c copia del verbale della Conferenza Episcopale nella quale le relazioni stesso sono state esaminate.

1993 (KOS) 9. - La Sacra Congregazione si riserva:

«) la nomina del Rettore, del Direttore Spirituale e del Prefetto degli studi;

b) la concessione del *nulla osta* per la nomina degli altri Superiori c Professori;

c) l'approvazione del regolamenti disciplinari e didattici.

II. - Norme per i Professori

IMI (1109) 1. - I Professori riconosceranno come loro diretto Supcriore il Rettore in ordine all'andamento generalo del Seminario, c il Prefetto degli Studi per quanto concerne Finsegnamento.

1995 IIiIO) 2. - Attenderanno con ogni cura agli esercizi di pietà a tenore del canone 125 del *Codice di Diritto Canonico,* procurando anche pcr cdideazione degli alunni dì prender parte alle pie pratiche della Comunità.

Nella recita del Divino Ufficio potranno seguire il Calendario della Chiesa Universale.

1996 11411) 3. - Procureranno di fare annualmente gli Esercizi Spirituali; c faranno insieme il Ritiro mensile nel giorno die verrà stabilito daH'Ecciùo Commissario per la disciplina.l

1997 1(12) I. - Interverranno con puntualità alla soluzione dei casi morali o liturgici, che una volta al mese avrà luogo per ossi sotto la presidenza deirEcciùo Commissario per la disciplina.l

1WS UH13) 5. - Perchó possano dedicarsi corno conviene alla preparazione delle lezioni e al profitto degli alunni, non assumeranno impegni fissi o periodici fuori del Seminario, cho li impediscano dal compiere esattamente o diligentemente il loro importante ufficio, e per questo stesso motivo non impartiranno lezioni private.

A nonna doll'art. 16 del *Regolamento organico,* nessuno può assumere impegni fissi fuori del Seminario senza il beneplacito della Sacra Congregazione.

l [Cfr. n. 1988].

l [Cfr. n. 1988).

1999 (1414) 6. - Non si ingeriranno nella disciplina del Seminario, o — sia tra loro, sia trattando con gli alunni — metteranno singolare cura per evitare qualunque giudizio od apprezzamento elio possa in qualche modo turbare quella santa armonia che ò condiziono indispensabile per il buon andamento della Comunità.

2000 (1415) 7. - Cercheranno di contribuire con l'esempio alla fedele cd esatta osservanza delle regolo del Seminario o porranno ogni diligenza por adattarsi alla vita comune dellTstituto, seguendone puntualmente l'orario ed avvertendo opportunamente il Rettore ogniqualvolta dovessero assentarsi.

2001 (1416) 8. - Salvo rara eccezione da approvarsi nei singoli casi dal Rettore, non riceveranno visite di estranei al Seminario se non nelle sale destinate alle udienze.

Non è permesso avere nelle proprie camere apparecchi radio o grammofoni; essi potranno tenersi soltanto in una sala comune, dove ne verrà regolato l'uso dal Rettore.

2002 (1417) 9. - So avranno bisogno di trattore con le RR. Suore addotte al Seminario, si scriviranno del tramite del Rettore.

Useranno ogni carità c discrezione verso il personale di servizio, e si rivolgeranno sempre al Rettore quando comunque avessero da faro qualche osservazione.

2003 (1418) 10. - Non si abboneranno a giornali non cattolici, e dovendo per serie ragioni leggere o l'uno o l'altro, osserveranno le maggiori cautele.

III. - Norme Scolastiche

2004 (1419) 1. - L'anno scolastico ha inizio il 15 ottobre; per tale giorno devono essere terminati gli esami di riparazione e gli esercizi spirituali. Le lezioni terminano il 30 giugno.

2005 (1420) 2. - L'anno scolastico ò diviso in tre parti, delle quali la prima termina con il 15 gennaio, la seconda con le vacanze di Pasqua, la terza con gli esami finali.

2006 (1421) 3. • Giorni di lezione ad orario completo sono: lunedi, martedì, mercoledì, venerdì o sabato. Al giovedì può essere assegnata qualche ora di scuola o qualche disputa accademica.

I giorni di lezione ad orario completo devono essere almeno 150.

2007 (1422) 4. - Giorni di vacanza, oltre lo domeniche e lo altro foste di precetto, sono por tutti I Regionali i seguenti:

1) 2 novembre: Commemorazione di tutti i Fedeli Defunti.
2) 4 novembre: Festa di S. Carlo Borromeo, Patrono dei ¿eminari.
3) Dal 24 al 31 dicembre: Vacanze natalizie.
4) 2 febbraio: Festa della Purificazione di Maria Santissima.
5) 11 febbraio: Anniversario dei Patti Lateranensi.[1]
6) 7 marzo: Festa di S. Tommaso d'Aquino, Patrono dello Scuoio cattoliche.[2]
7) 25 marzo: Festa dell'Annunciaziono di Maria Santissima.
8) 21 giugno: Festa di S. Luigi Gonzaga, Patrono della Gioventù studiosa.[3]
9) Mercoledì dello Ceneri.
10) Dal Mercoledì Santo al giovedì di Pasqua: Vacanze pasquali.

1 [Cfr. nn. 1707-1709].

1 [Cfr. 1609 noe non nn. 1607).

Cfr. Epist. Ap. *Singulare illud* (13 iun. 1926) qua S. Aloisius Gonz. confirmatur Patronis iuventutis, praesertim studiosae: AAS 18, 265 s. — Insuper [cfr. n. 1649].

11) Vigilia, Feria II o III di Pentecoste.
12) Festa del Sacro Cuore.
13) Festa del Sunto Patrono del luogo.
14) Anniversario dell'Elezione del Sommo Pontefice.
15) Anniversario dell'Incoronazione del Sommo Pontefice *(Festa del Papa),*
16) Natalizio di S. M. il Re d'Italia.

L'Eccmo Commissario per gli studi, d'intesa con l'Eccrfio Commissario per la disciplina, può concedere qualche altro giorno di vacanza per solennità o ricorrenze locali, salva la nonna stabilita al n. 3 comma 2.

2008 11123) 5. - Le oro settimanali di lezione devono essere non meno di 22 per il Liceo e non meno di 20 per la Teologia.

Nel detto numero di ore non è computato il tempo destinato alla scuola di *Cerimonie,* di *Canto,* di *Urbanità,* di *Educazione fisica.*

!W9 (1424) 6. - Nei giorni di scuola l'orario dev'essere distribuito in modo che diano destinate circa ore 8.30 all'applicazione intellettuale (scuola c studio) cd ore 8 al sonno.

2010 (1125) 7. - Gli alunni, oltre le ordinarle interrogazioni ed esercitazioni, abbiano ogni mese:

1) nella teologia una disputa teologica e hi discussione di un caso morale:

2) nel liceo filosofico: a) almeno una disputa filosofica (durante gli ultimi due anni): ò) almeno due saggi d'italiano, due di greco e quattro di latino.

.Mil (1426) 8. - Alla fine del primo e secondo trimestre si facciano ripetizioni generali del pro gramma svolto durante il trimestre stesso.

Tali ripetizioni comprenderanno prove tanto orali che scritte per le lingue: solamente orali o scritte per le altre materie.

2013 (1427) 9. • Al termine dell'anno tut t i gli alunni, anche quelli che fossero rimasti, con dispensa di questa Sacra Congregazione, nel Seminario Diocesano,l dovranno sostenere presso il Pontificio Seminario Regionale l'esame nelle singole discipline prescrit te sull'intero programma dell'anno stesso.

2013 (1428) 10. - L'esame finale, di cui al numen» precedente, comprenderà provo tanto orali che scritte per le lingue, e almeno orali per le altre materie.

2014 (1429) 11. - Le votazioni di profitto siano espresse in decimi: per la sufficienza è necessario siano raggiunti i 6/10. Per le materie nelle quali l'esame è scritto ed orale l'esito è dato dalla media delle due votazioni, avvertendo però che la media non può essere fatta quando la votazione in una delle due prove sia inferiore ai 5/10.

»15 (1430) 12. - Gli alunni non promossi nella sessione di luglio possono riprcscntarsi nella sessalone di ottobre, ad eccezione:

1) degli alunni del corso teologico che nella prima sessione siano stati riprovati in più di due materie, di cui almeno una fra quelle contemplate dal can. 1366 4 3 del *Codice di Diritto Canonico;* l

2) degli alunni del corso liceale-filosofico che nella prima sessione siano stati riprovati in più di duo materie o gruppi di materie.

Formano rispettivamente un solo gruppo:

a) scienze naturali, chimica o geologia;

b) matematica o fisica.

l (Cfr. nn. 167G s. 1702).
• [Cfr. n. l ITU).

2016 (1431) 13. - Gli alunni rimandati nella sessione di ottobre, se appartenenti al corso liceale-filosofico c ai due primi anni di teologia, ripeteranno la classe; se appartenenti ai due ultimi anni di teologia ripeteranno gli esami sui trattati in cui non avranno meritato l'approvazione, però dopo aver compiuto regolarmente il quarto anno ed aver atteso, per un periodo di tempo non inferiore a un trimestre, alla necessaria preparazione rimanendo nel Regionale.

2017 ti 132) 11. • Gli alunni assenti per malattia dal Seminario Regionale durante l'anno scolatico per un periodo inferiore ai tre mesi, hanno facoltà di presentarsi regolarmente agli esami della sessione di luglio.

Gli alunni assenti per un tempo compreso fra i tre c i quattro mesi non possono presentarsi per gli esami alla suddetta sessione.

L'assenza superiore ai quattro mesi importa l'obbligo della ripetizione dell'anno, salvo il caso in cui:

1) si tratti di un alunno il quale presenti buone qualità morali c pregi intellettuali non comuni ed inoltro abbia riportato negli scrutini degli esami finali dell'unno precedente una media non inferiore ai 7/10.

2) intervenga il parerò favorevole del Rettore del Regionale c dei Professori del corso al quale il medesimo alunno appartiene.

2018 (1433) 15. - Nessun alunno può essere ordinato Sacerdote prima che abbia superato regolamiente tutti gli esami del corso teologico.l

Ex Archivo .8. C. de Semin. d Stud. Univ.

De praeparatione ad Sacerdotium Romana

(Ex Scnn. ad Pont. Collegii American Sept, in Urbe alumnos, 7 mal. 1936).

2019 (1509) Anche altrove e bene ci si può preparare al Sacerdozio, ma è certo che la preparazione romana ha delle caratteristiche altrettanto speciali che preziose. Si direbbe proprio che (pii è nell atmosfera stessa la memoria, la presenza, la influenza dei Santi Apostoli. Qui sono tante le voci che parlano di Dio, delle anime, della fede, dei tesori della fede, dei benefici della fede; tante voci (piante sono le chiese, i santuari di Roma, le zolle di Roma. Dalle catacombe fino al bel sole che scende su Roma, tutto r destinato ad avere una influenza benefica sulle anime che sono aperte a riceverla.

OR 9 maggio 1936.

l Qua nonna tempus Ordinationis presbytcralis (cfr. CIC can. 976, § 2) pro alumnis Seminariorum Regionalium Italiae definitur.

Pro ceteris autem clericis Summus Pontifex fel. reg. declaratum ac statutum voluit omnes qui ante studiorum curriculum confectum (cfr. CIO can. 1365) Sacerdotio, quacumque causa initiati fuerint, nulli ministerio pastorali, nisi Missae celebrandae diebus festis de praecepto, cum pericopac cvangelieae explicatione, in commodum fidelium, ct Catechesi pueris tradendae, addici posso, donec quartum annum Theologiae, in Seminario commorantes, rite expleverint oiusdemquo examina feliciter superaverint.

Ex *Audientia SStni dici 2* mart. 1937.

(Ex Semi, ad Pont. Seminarli Gallici in Urbe alumnos, 9 nor. 1936).

2020 (1510) Vous ħ savez aussi qu'au Séminaire Français, comme dans tout Séminaire qui répond à son mandat ct à sa mission, il ne s'agit pas seulement de l'étude, ou d'une préparation scolaire, ni d'une préparation de l'intelligence par les sciences sacrées, mais bien plus, infiniment plus, d'une préparation de la volonté, d'une préparation à la sainteté, par l'acquisition de lionnes habitudes, les vertus, qui sont le fond de toute sainteté. En effet, l'œuvre, la grande œuvre, c'est votre formation à la vie ecclésiastique, à la vie sacerdotale. Voilà le grand cadre où tout trouve sa place et. sa valeur absolue et relative aussi.

(''est vous dire, chers fils, avec quelle particulière bienveillance et avec quelle paternelle complaisance Nous vous souhaitons la bienvenue. Nous souhaitons aussi que cette nouvelle année soit pour vous excellente et remplie «les bénédictions divines. Le Bon Dieu vous donne une grande grâce en vous permettant de vous former pour ainsi dire sur les genoux de l'Eglise, de cette .Mère antique et vénérable qu'est l'Eglise ile Rome, ici tout près du Père de cette Eglise, sur cette terre vraiment sainte,

nella presenza del Figliuol di Dio;[1]

c'est bien ce que le ◊ Vicaire du Christ ' signifie pour tous ceux qui le voient avec les yeux de la foi.

OR 11 novembre 1936.

De cura adhibenda a sacerdotibus in quaestione ‹· de re sociali »

(Ex Litt. Encycl. *Divini lìedemptorls,* 19 mart. 1937).

2021 Sicut ad salutare huiuscemodi ubique terrarum perficiendum opus, quod dicendo hactenus persecuti sumus, ita ad remedia, quae praecise docuimus, morbis adhibenda, effectores ac ministros Christus lesus sacerdotes suos in primis elegit atque constituit, ilis namque munus, peculiari Dei numine, mandatum quidein est, ut, sacris Pastoribus usi ducibus ac Christi in terris Vicario modestissime studioseque obsecuti, ardentem fidei facem universo hominum generi nullo non tempore praeferant, simulque illam catholicis viris supernam spem perpetuo iniiciant. qua Ecclesia nisa semper, tot retulit victorias quot praelia ('liristi causa commisit: *haec est victoria quae vincit mundum, fides nostra* (I ./. 5. I).

Qua in re illud nomination in sacerdotum memoriam revocantes quod f. r. Decessor Noster Leo Nili in iis cohortandis pronuntiavit, ad opifices nempe iisdem adeundum esse, idipsum Nostrum faciendum hoc additamento putamus: ¢ Ad opifices egenos potissimum prodite; immo, in universum, ad indigentes prodite »; quemadmodum Christi eiusque Ecclesiae doctrina iubet. Turbulenti enim homines eos. qui in egestate ver-

[1] Dante, *Parad.* 27, 24.

santur, insidiis prae ceteris petunt; quandoquidem e miseris, quibus hi conflictantur rebus, facilem confingunt causam, qua eosdem in divitum invidiam rapiant vehementerque commoveant, ut in omnia violenter involent, quae sibi inique recusata a fortuna arbitrentur. Quodsi sacerdos opificibus atque egenis non occurrat, ut a qualibet eos, tum praeiudicata opinione, cum doctrina commenticia aut prohibeat aut liberet, nullo negotio iidem sunt *corniminismi* praeconibus in arbitrium cessuri.

Enimvero non diffitemur in huiusmodi provinciam, post datas praesertim Encyclical Litteras *Perum novarum*[1] et *Quadragesimo anno*[2], multum operis collatum ad hoc tempus fuisse; ac propterea paterno studio eorum Episcoporum ac Sacerdotum sollertes curas hoc loco prosequimur, qui, cautiones, quas res habeat, opportuno adhibentes, novas vias novosque aditus ad nostram hanc aetatem accommodata, in hoc genere explorant atque experiuntur. Attamen quae in istiusmodi rem adhuc usque gesta sunt, nostrorum temporum usibus nimiopere imparia esse constat. Quemadmodum, cum publica res periclitatur, cetera posthabentur omnia, quae vel ad vitam necessaria minime sint, vel directo ad civitatis propugnationem non spectent, eodem fere modo, in re de qua loquimur, alia cuius vis generis coepta, quamvis utilissima atque pulcherrima, postferri oportet necessitati ipsa Christianae fidei christianaeque humanitatis communiendi fundamenta. Quam ob causam, qui in singulis quibusque paroeciis versantur sacerdotes, cum primum, ut par est, in communem curationem et administrationem fidelium incubuerit, mox optimam maximamque diligentiae suae vim illuc intendant necease est, ut simul operariorum multitudines Christo recipiant et Ecclesiae, simul hominum consociationes et communitates, quae magis desipuerint, christiano spiritu ab integro imbuant. Quod porro si praestiterint qui e sacro ordine sunt, ne addubitent quin aliquando c sollicitudine sua sint nec opinatorum fructuum affatim percepturi, qui loco eis mercedis equidem futuri sunt, ob datam primum laboriose operam animis funditus novandis. Hoc, ut exemplis utamur, revera contigisse Romae aliisque in frequentissimis urbibus animadvertimus, ubi, ad sacras aedes in extremis vicis recens exaedificatas, paroeciales fidelium coetus studiose coalescunt, ac mirifice eorum mores civium commutantur, qui religionem hac una de causa aversati fuerint, quod eam omnino ignoraverint.

Verumtamen vis una omnium validissima egenorum tenuiornmque turbis christiane excolendis, exemplo equidem continetur sacerdotis, qui earum choro virtutum circumfundatur, quarum in Litteris Encyelicis a Nobis datis *Ad catholici sacerdotii*[3] seriem adhortando recensuimus; sed hae in causa Dei administros nominatim opus est vitae modestia, tenuitate, abstinentia eo usque eminere ut sese apud fideles ad absolutissimam referant formam Divini .Magistri, qui de seipso fidenter loquebatur: *Vulpes foveas habent ct volucres caeli nidos: Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet (Mt.* 8, 20). Quotidianis enim experimentis cognitum est tenuioris vitae sacerdotes, qui ex evangelica doctrina siris reipsa utilitatibus nullo modo inserviant, mirificam semper conferre in christianain plebem beneficia: uti exemplis S. Vincentii a Paulo. S. loannis B. Vianney, S. losephi Cottolengo, S. Ioannis Bosco, innumerabilium aliorum confirmatur; dum, contra, avari sacerdotes, qui omnia emolumentis suis et commodis metiantur, ut in eisdem Encyclicis Litteris Nostris ostendimus, quamvis eo impietatis non processerint, quo ludas Christi proditor, nihilominus vanum *aes sonans* atque inane *cymbalum tinniens* (1 *C.* 13, 1) exsistent; ac saepe numero tantum aberit ut iidem in fideles divinam defundant, gratiam, ut potius ab iisdem prohibeant. Quodsi utriusque cleri sacerdotes e suo cuiusque muneris officio opes convenit administrare, meminerint tamen, non modo caritatis iustitiaeque leges sibi esse diligentissime observandas, verum etiam singulariter enitendum ut sese pauperum reipsa patres exhibeant.

AAS 29, 97-99.

[1] 15 mail 1891, *Inonis XIII Acta* 11, 97 S8.
[1] 15 mali 1931, AAS 23, 177 sa.
• AAS 28, 23 ss.

Alumnorum adseriptio Piae Unioni Cleri pro Missionibus

(Ex Statutis Generalibus Fine Unionis Cleri pro Missionibus: — Decret. S. C. de Propaganda Fide, *Piae Unionis,* 11 apr. 1937).

2022 7. - Piae Unioni Cleri pro Missionibus adscribí possunt omnes sacerdotes cum saeculares tum regulares, necnon clerici qui sacrae theologiae studiis incumbunt.

8. - Adseriptio iit sive a Consilio dioecesano. sive a Consilio national!, sive, bis deficientibus, a Secretariatu International! Romae constituto.

9. • Ipsa adscript ione suscipiuntur onera Piae Unionis propria, et acquiritur ius ad indulgentias lucrandas ct ad favoribus privilegiisque fruendum. quae a Sancta Sede Piae Unioni concessa sunt. Sciant tamen sodales non sufficere nomen dare Piae Unioni, sed naviter et fideliter exsequenda esse ea officia, quae nomen dantes susceperunt, si gratiis Piae Unioni ab Ecclesia concessis vere frui desiderent.

28. - Director Nationalis praesertim curabit Unionem, tum verbo tum scriptis» apud sacerdotes et clericos in Seminariis propagandam: Commentarium Officiale Unionis Cleri pro sua ditione edendum.

AAS 29. 437. 440.

De Seminario ac de recta formatione alumnorum

(Ex Litt. S. C. de Semin, et Stud. Univ. *De Visitatione Apostolica* ad Episcopos Polonia©, 8 oct. 1937).

I. - Prae primis id dolenduin est quod, si paucas Polonia© dioeceses, laude sano dignas. excipias, pluribus minora desunt Seminaria quae vere proprieque dicantur. Etenim ii qui ecclesiasticae praebent vocationis indicia una cum adulescentibus ad laicalia officia adspirant ibus, in iis educari solent Collegiis, quae et suis Scholis et insta quoque carent disciplina.

Locorum Ordinarios minime latet quam Romanae Ecclesiae, a Tridentina Synodo ad dies usque nostros maternae ct actuosae sollicitudini sit ut sacri ordinis alumni, inde a te-

neris annis, mature instituantur in sacris aedibus ipsorum propriis, quae *Seminarii* nomino legitime honestantur.[1]

Quo circa Eminentissimi Patres sacrorum Antistites instantissime monent ut, (piam primum fleri possit, nec impensae nec labori parcentes huius generis condant Instituta, ea quidem spe certissima freti quae passi fuerint fructus uberrimos consecutura.

2024 II. - Cum minoribus Seminariis erigendis alumnorum quoquo in litteris Immanioribus atque in scholastica philosophia Institutio arctissimo conjungitur, cum hucusque nec illae nec ista in Polonici Ephebeis tantam habeant partem, quantam ad ordinem ecclesiasticum praeparatio expostulet.

Nemo sane existimaverit eos qui in sortem Domini vocati fuerint congruenter educari posse in scholis quae iuvenes utriusque sexus ad civilia munia simul instruere natae sunt.

Si vero minora Seminaria erigantur, latini, graeci, patrii sermonum studio plane facicque consuletur atque sacra inventus apte praeparabitur ad illam disciplinam recte, ricuti decet, addiscendam quae theologiae est ancilla », fidei propugnaculum ac veluti Annum religionis munimentum ?

Multis sane argumentis compertum est quantum Romani Pontifices scholasticam philosophiam commendaverint camdomquo in Seminariis provexerint.

Ad rem attulisse sutllciat verba quae Leo XIII Epistola Encyclica *Officio sanctissimo* (d. d. XXII dec. MOCCCLXXXVir) cdixerat: alumni Ecclesiae « ut erunt humanitatis artibus informati ct politi, praestantissima sacrae Theologiae? studia ne attingant, prius quam diligentem adhibuerint praeparationem in studio philosophiae. Philosophiam eam intclUgimus, intimam solidamque, altissimarum indagatricem causarum, patronam optimam veritatis: cuius virtute ncqUe ipsi fluctuent neve abripiantur *omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris*[1] et queant etiam doctrinis ceteris ndiumenta veritatis subministrare, captionibus praestigiisque opinionum discussis et refutatis. Huius rei gratia, ut opera magni Aquinatis essent in manibus et assidue aptequo exponerentur iampridem monuimus[2] idemque saepius inculcavimus verbisque gravissimis; ct gestit animus opt imos inde fructus esse a clero perceptos, perquam optimOB uberriniosque spe certa exspectamus. Scilicet disciplina Dootoris Angelici mire facta est ad conformandus mentes, inire usum parit commentandi, philosophandi, disserendi presse invictcquo... •?

Item Augustus Pontifex, feliciter regnans, vix ad Petri Cathedram evectus. Apostolica Epistola *Officiorum omnium* (d. d. l augusti MCMXXll) praecipiebat: «('onfecto igitur litterarum curriculo, nostri alumni, ut sacrae Theologiae aptam praeparationem adhibeant, minimum biennio diligentissimo in Philosophiae studio versentur. Scholasticam Intellegimus Philosophiam. a sanctis Patribus Scholacquo Doct.oribus quadam laborum continuatione naviter expolitam, ac denique opera ct ingenio Thomae Aquinatis ad summum perfectionis gradum adductam »?

Quae Summorum Pontificum monita Polonorum Praesules certissime urgebunt ut omni, qua par est, alacri hnpigraqur sollertia in disciplina tanti momenti institutioni statini provideant.

[1] Cfr. Cone. Tri<l. sors. XXIII, *de rcf.,* c. 18 *(Cone. Tride.idinum,* ed. Societas Goorrcsiana, IX, 596); *Benedictfis XIV,* Ep. Eno. *Ubi primum.* 3 dcc. 17 10 *(Benalbdi XUr* Pullarium I. I); Pius IX, Ep. Enc. *Qui pluribus,*^ nov. 1816 (Pu IX *Acta,* 1, 19); Leo XIII. Ep. Enc. *Ad extremas Orientis,* 24 iun. 1893 *(Leonis X111 Acta* A'*///.* 195); Pius XI, Ep. Ap. *Officiorum omnium,* l aug. 1922 (AAS 14, 451 s.J. (Cfr. n. 15951.

[1] Leo XIII. Litt. Enc. *Ademi Patris,* l aug. 1879 (cfr. *Leonis XIU Actu,* I, 203), ' *Eph.* 4, 14.

[4] Cfr. Liti. Enc. *Aeterni Putris (Leonis XIII Acta,* 1, 283); Litt. *lamjtridem,* 15 OCt. 1879 *(Acta,* 1. 300-303); Lift. Ap. *Cum hoc sit,* l aug. 1880 *(Arta,* 2. 108-113); Ep. *Quat diligenter.* 4 ian. 1887 *(Acta, 7,1):* Ep. *Quod in novissimo,* 10 apr. 1887 *(Acta,* 7, 67).

[4] *Leonis XIII Ada,* 7, 229.

• AAS, 14, 154; (cfr. n. 1595).

Recens autem quae inducta est civilis *Scholae mediae* reformatio aptissimam huius rei affert occasionem, qua adulescentes, curriculo *Cymnasiali* et *Lyeaeali* in Seminariis minoribus sex per annos emenso, maius adeant Seminarium, ut duce et magistro Angelico Doctore, in scholasticam Philosophiam, cum aftinibus disciplini», saltern *per biennium,* et m sacram Theologiam, *per quadriennium,* naviter incumbant?

III. - Deinde Emi Patres tum in Seminaria, cum in episcopalia Collegia, non sine animi moerore, conspexerunt quomodo paullatim ea principia ac educandi rationes irrepserint quae ab ingenuo vetustoque Ecclesiae sensu longe aberrant. Nullo etenim paeto id probari potest quod iuvenes suo culusquo arbitrio fere relinquantur, debitae vigilantiae veluti expertes; ephemerides atque diaria pro lubito ac indiscriminatim legant, productas iteratosque ferias apud suos agant, cuicumque societati inter studentes nomina dent; imxno» proh dolor!, eo usque processerint ut, effrena cum licentia, probra facinora aliquando, patraverint.

Quapropter Apostolica Sedes cum diutius abstinere non posset quin hniu»modi tristissimae rerum conditioni sua auctoritate obviam iret, haec qua< sequuntur praescribere censuit:

2025 *A*) De Seminariorum Regimine

1. Polonia© Ordinarii ante omnia cunctas adhibeant industn&s ut cum suis cuiusque Seminariis frequenti visitatione communicent, id pro certo tenente eo magis ecclesiastica Instituta florescere quo maiorem sollertiam in ipsa contulerint?

2. Efllciant praet<Tea ut in unoquoque Seminario adsit Rector, vitae honestate, regendi prudentia ingoniique cultu vore praestans, qui vires suos omn< s insumat in rectam alumnorum conformationem, una cum illis communem perpetuamque vitam in ipso Seminario degens.

Quod si lecti viri e saeculari clero desint. Episcopus, pro sua prudentia. Seminarii regimen Congregationi religiosae committat, opportunam Conventionem, a Sancta Sede approbandam, cum eadem ineundo.

3. Devitetur omnino ne Rectoris munere fungatur Episcopus Auxiliaris aut Sacerdos nimiis alienisque distentus occupationibus, en sane de causa quia neuter munus alumnos rite educandi, qua par est. sedulitate obire potèBt.

4. In Seminario moderando Rectorem adiuvent tum Oeconomus pro re familiari l cum Vicercctor, cui onus incumbat, opera colluta quorumdam contuberniis Praepositorum, alumnis propius advigilandi.

5. Ut nutem Seminarii regimen suo ordine custodiatur Episcopi omni ope curent Regularum Librum, Seminarii naturae et fini congruentium, elnre et concinne conticiendum, quae, codicis instar, cotidianae vitae alumnorum res et actus sancte dirigant?

6. Alumnos inter ac Superiores mutua fiducia animorumque concordia adeo vigeant, ut iuvenes Sacerdotem qui Seminarii regimini pracest, non tam habeant legis *exactorem* dlstriotumquo indicem, qui lust is poenis ordinis violatores mulctct, quam *patrem* venerentur amabilem, ipsorum in virtute et doctrina profectui unice intentum.

E) • Do alumnis Seminario excipiendis

2026 1. Ea recoli oportet quae de excipiendis Seminario alumnis sacri Canones iamdudum Rcrvanda praecipiunt? ipsa praesertim quae Summus Pontifex, feliciter regnans, saepis-

[1] Can. 1365, $$ 1-2 CIC; cfr. Can. 1366, § 2 CIC (cfr. nn. 1475 s.J.

* Can, 1357, §4 1-2 CIO (cfr. nn. 1458 s.J.

[1] ('an. 1358 CTC [cfr. n. 1462).

[4] Can. 1357, $ 8 (l fi. n. l l»»u).

• Can. 1363 CTC Icfr. n. 1469).

sime ct vehementer admonuit: cos tantum scilicet admitti posse quibus, praeter testimonia de legit ſtimib natalium familiaeque honestate, suffragia ferant:

n) puritas vitae;
6) voluntas alacris et ad sacras res proclivis animus;
r) suindcns ingenii acies, opportunis de peractis studiis documentis serio ćorn probata,

2. Curetur insuper ut in theologicum cursum nemo inscribatur qui periculum ‹ ŏlas sicae — ut| vocant — maturitatis feliciter non superaverit, latlnam graccamquc linguas probe non callcat atque, secundum Codicis luris Canonial praescripta, scholastica p̆hilo sophia rite imbutus non sit?

2027

C) De Pietate

1. - Praeter Confessorios, l nulli Seminario Magister pietatis vel Director spiritus desit, summa cum diligentia selectus. Cognitum sane perspectumque est huic exercendo olllcio sacerdotes requiri egregiis animi dotibus eminenter ornatos qui Indefessa cura luvcncs ad solidam illam pietatem informent, quae ŭniversal ecclesiasticae educationis fundamentum est »?

2. · Cum spiritualis Director tum Confessarli meminerint alumnos ad sacerdotalium virtutum cotidianum progressum, maxime ad spiritum abnegationis ct obedlontiac, piatto esse excitando», ut mature discant cupiditatibus suis dominari, terrena despicere et amare caelestia atque Christum induere qui formandum in ceteris Christum ipso muneris officio destinantur.

Quod si Seminarium ingressi fuerint iuvenes, quorum indoles ac voluntas spem minime afferant eos fldolem cultum ac servitium Deo fore praestituros, praecipuo quod morum integri non sint, considentiarum Moderatores, in suo cuiusque gravissimo munere, suaviter fortiterquo satagant ut illi e sacris saeptis sponte nitroque recedant.

3. - Neminem effugerit quantum ad Altaris administros idoneos comparandos valeant Sanctissimae Eucharistiae cultus forventisslmus et erga Deiparam Mariam filialis devotio, religionis exercitiis sincero animo cotidie expletis.

Ne itaque pietas forma quadam externa absumatur, sed ex praecordiis llagret, ut nd sanctimoniam acquirendam luge sit incitamentum.

2028

D) 1)0 Disciplina

Nullam autem esse pietatem si a disciplina, qua universus Ecclesiastici Instituti ordo constat, dissocietur est in aperto. Quod ne umquam eveniat:

1. Sacrorum alumni, indo saltem a primo anno quo In maius Seminarium admisd fuerint, vestem talarem, secundum morem Romanum, induant enmquo semper retineant, feriarum quoque tempore quas apud suos transigere soient.

2. Iidem prohibeantur quominus ephemeridibus utcumque operam dent; ad carum autem lectionem quod attinet, ca Üdelítcr serventur quae Motu Proprio *Sacrorum Antisth Ium* (d. d. i Septembris m‹ mx)‘ praescribuntur, secundum S. Congregationis Consistorialis Declarationes?

l Cfr, Can. 1365, 5 1 CIC [cfr. n. 1475].
’ Can. 1358 CIC; cfr. Can, 1361 CIC [cfr. nn. 1462, 14661.
’ Pius X, Litt. Enc. *Pieni t'animo* ad Episcopos Italiae, 28 iul. 1906 (Pu X -4da, 3, 167 s.; A. Micheletti, Pianimi, Augustae Taiuinorum [1911] 379 s.). [Cfr. n. 1237].
⧫ AAS, 2, 659. 668. [Cfr. nn. 1270 mJ.
Cfr. *Declaratio* die 25 sept. 1910 factu (AAS, 2, 740 a.); Ep. *Eminentiae Vestrae* ad Claudium Cardinalem Vaszary, Archiepiscopum Strigonicnscm et Primatem Hunga»

6. [illegible] lo stesso motivo non è loro pernierò assumer" predicazioni o altre op> r>- di sacro insìsterò che li impegnino notevolmente o pu-sano in qualche modo torn.ir. ;> detrimento delia necessaria preparazione alle lezioni c degli altri doveri inen nti alla -cuoia

6. Sia in scuola elio fuori, nelle parole e nel contegno avranno sempre pr< n-nre il fine altissimo della missione loro ¡ondata dalla Chiesa, di contribuir- « ine con la dot trina e con l'esempio alla formazione spirituale e intellettuale dei futuri ministri del Santuario.

7. Sarà lorovlovere non ingerirsi nrH'anduinento interno del Seminario, e -in Tra loro sin specialmente trattando con i giovani eviteranno giudizi e apprezzamenti che posino in qualche modo turbare l'armonia tra Superiori. Professori ed alunni che de ve sempre regnare nel Seminarim.

8. Pur non essendoVfsoggetti alle singole regole del Seminario, porranno ogni cura per favorirne, ancho con l'esempio. l'osservanza da parte dei giovani, evitando altr>-> tutto ciò che possa recar danno alla comune disciplina.

9. Non sarà permesso avere nelle proprie camere apparecchi radio o grammofoni ' tv potranno soltanto tenersi nella sala di convegno comune, c l uso > irà i> gelato dal Retton

10. È vietato avere abbonamenti a riviste « giornali min cattolici, e anche leggerli senza grave ragione.

11. Cosi pure non è permesso nunare nei luoghi chcypossono es-' re frequentati dagli alunni, o specialmente in pubblico, sin in Seminarlo che fuori.

12. I Professori si asterranno dal ìWarsi non soltanto nei pubblici ritrovi della ritt i, ma anche in famiglie private senza gravi motivi.

13. Qualora dovessero assentarsi dal gemmario ¡incile in giorni di vacanza durante l'anno scolastico, o rimaner fuori per il pranzo o Pvr h' cena, non matichoranno di farne consapevole il Rettore.

1 1. Procureranno con ogni impegno di evitare gli inconvenienti derivanti dalla mancanza di puntualità agli atti comuni e dal /richicdeiv speciale trattamento senza vera necessità.

Ex Archivo S. C. *ile Semin, el Sturi/ Univ.*

De Seminariorum iuribus in Lù^itnnia

(Ex Convent, cum República Lusitana. 7 mai. 1940).

i07o vi . £ recanhecida à Igreja Católica era l'ortugal a propriedade dos bons que ¡ulteriormente lhe pertencian e estuo .'inda na posse do Estado, como templos, paços episcopale e residencias paroquiais com sous passais, Seimnários coin suas céreas, casas de institutos religiosos, paramentos, aliaias e outros objectos afectos ao culto e religiao católica, salvo os que s© encontrem actualmente aplicados a serviços públicos ou classificados/Vomo «monumentos nacionais » ou como ♦imóveis de interèsse públiéo ».

'^'1 Art./VIll. - Sao ¡sontos tío qualquer imposto ou contribuîçao, geral ou local, os templos o objectos nêles contidos, os seminarios ou quaisquer/estabelecimontos destinados à formaçào do clero, v bem assim os edit/iis e avisos atixados à porta das ¡grojas, relativos ao ministerio sa\ grado; do igual isençâo gozam os eclesiásticos pelo exercieio do seu munus espiritual.

dei più grandi benefici che gli abbia elargito, poiché dalle tombe dei Santi Apostoli, dalle tenebre e dai labirinti delle Catacombe affiora e traspira qualche cosa di grande, corne un'energia soprannat urale e divina che si fa sentire ovunque.

Il Santo Padresi congratulava con i cari giovani di quella fortuna cd esprimeva la sua speranza che essi avrebbero mostrato la Ipro corrispondenza a questo beneficio cooperando con t utta la generosità e ricchezza a quell'apostolato che è diretto alla espansione e dilatazione del Regno di Gesù Cristo.

OR 10-17 agosto 1935.

De sacris Seminariis ordinandis tnoderandisque

(Ex Litt. circuì. S. C. de SeminKet Stud. Univ. ***In*** *conventu plenario,* ad Lusitaniae Ordinarios, 8 Rcpt. 1935).

1924 (1347) I. • Ante omnia, maxima cura adhibenda est In primo iuvenum delectu» qui Semina riunì petunt; ab Ordinariis nempe ne *admittantur, nisi filii legitimi, quorum indoles ac* ro*luidas spem afferà id* eos, cum *fructu, ecclesiasticis ministeriis in perpetuum inservituros,*' Quod eperaro non licet nisi iidem, seeundunylpsius Summi Pontificis montem, exhibeant:[1]

a) inorum integritatem;

Í0 voluntatem bonam, pcculiarrtn pietatem atque erga Ecclesiam sacrasene res proclivem animum;

r) sufficientem ingenii vim, quae ex laudabiliter superatis scholis elementariis comperta habeatur.

1925 (1348) II. - \d pietatem quod attinet... quodlibet Seminarium, iuxta praescriptum can. 1358? suum habeat rerum spiritualium moderatorem, qui in gravissimum munus suum constanter dillgtmterquc incumbat. Ipse autem, ad montoni Summi Pontificis Pri X, s. r., ‹ vir esso debet peculiari prudentia praeditus, Christianae perfectionis studiosissimus, qui luvenes assidue ad solidam illam pietatem informet, quae prlrnum fundamentum est vitae sacerdotalis •?

1926 (1319) Porro sacrorum/alumnos, ut ait gloriosissimus Leo XIII, elocet vel a prima aetate lugo Domini assuescere, pietati vacare plurimum, inservire sacris ministeriis, vitae sacerdotulis exemplo conformari •? Illi igitur cot idie per semihoram ora lunik mentali attendant: iunlorcs quldcnx simul, seniores vero (nimirum qui disciplinis philosophicis ct theologicis studentl mediationem, quamquam in succilo congregati, singillatim unusquisque super libro proprio; peragunt» ut deinde sacerdotio aucti phsslmam hanc et summo necrs^ariiun precandi rationem servent. Ordinarii autem satagant ut selectlorcs mrditntAonuni libri

ünon de re asiatica opera probatissima opportuno ab alumnis cogno-cantuK4

[1] CIC can. 1363 ‚J 1 (cfr. n. [1] 1691.
[2] [Cfr. n. 14631.
[3] [Cfr. n. 1462].
[4] Litt. Encycl. Pieni *Vaniino* ad Episcopos Italiae, 28 iul. 1906 [cfr. n. 1237).
[5] Epist. *Paternae provitoeque Nostrae* ad Episcopos Brasillae, 18 sept. 1899 (cfr. n. 11251.

3. Ƒuvene tmdduac vigilantlqur custodiar "Ub-int; ‹ S«minurio nr exeunt ni4 legitimae vcraeque nrrearitatte causa (haud tamen fucile agnoscenda!). nnmqnam autem -ine prudenti fldoquo socio.

L Ferino quas alumni penca suos traducant, opportuno contrahantur mimique. vacationum te mpore, sub proprii Parochi vel alius pii Sacerdotis ductu maneant» ne brevi id amittunt quod diuturna opera cotidianoque labori rorum cordibus insertum est.

Quam in rem aptissime cadunt verba illustris recordationis Leoni- XIII qui Epistola Enryclica *Paternae* (d. d. xviu septenibris mpcc cxcix) monebat: ... vitandi pi nculi ratio suadet ut comparetur alumnis rusticatio ad feriandum, nec arbitrium r» linquatur -uue cuique ipsorum adeundae familiae. Multa enim pravitatis exempla manent incautos, primevi! im in colonicis iis domibus, ubi operariorum familiae glomerantur; quo fit ut ir: iuvrniles cupiditates proni, aut ab incoepto deterreantur, aut sacerdote^ faturi sint oiTcnsioni populo >?

5. Locorum Ordinarii singulariter caveant nc alumni ludis ft-tisiple mundani- ƒnter sint, corporis exercitationibus (vulgo sports) nimis uidulgeant, societate^ dranui ricae sive inuricao artis agant, conventus annuat im iati r se habeant» qui occarionvm praebeant clericalis pacis deturbandae.

2029 /<) De Studiis ac Scholi"

L Praeter ca quae de linguis classicis deque Christiana philosophia addiscendis nuperius diximus, operfte pretium esi singulos sacrorum \nt ist it e- int' utos monitnsquc fart rr do praecipua quam habent necessitate Seminariis suis vertl probos providendi magistros, summa prudentia» consilio, rerum usu prae ceteris commendatos, qui litterio ac ₫is iplinis, maxime sacris, iuvones sedulo ƒmburri sciant. Multum itaque iuvabit ut profv--or< - .dirnis otllciis anxiisqnc emis eximantur. ₫ua< illos impialiant quominus ‹ t ub< rius percipiant et aptius alumnis tradant ₫isciplina ipris honesto repen-o honorario ad decoram vitam, etiam in aegritudine et Iti senectute, agendam.

2. In theologico oursu. prar omnibus disciplinis, necessario tradendis. * principem locum habeat sacra theologia. Haec autem disciplina methodo cum positiva tum scholastica tradenda est; idèo veritatibus fidei expositis et ex Sacra Scriptura ct Traditione demonstratis, earum ƒmtalum natura et intima ratio ad principia ct doctrinam s. I hornae Aquinatis investigentur et illustrentur >?

3. Pericula tum annua eum menstrua insto cum rigore flant, ad Irges sclmlares urmiter stabillterque latus.

liae, d. d. 20 oet. 1910, cuius tenor hic est: ' ... Semi Domìni Nostri mens est ut firma sit lex qua prohibetur ut diaria et commentaria, etiam optima, quae tamen de politicis n - bus agunt quae in dies eveniunt, aut de socialibus et sclcntlflcis quaestionibus quae pariter in dies exagitantur quin adbuo de iis certa sententia habeatur, haec, inquam, in manibus alumnorum seminarii libero non relinquantur. Xil tamen vetat quominus superiores seminarii aut magistri, si agatur do quaestionibus scientifici^, legunt alumnis aut h * gemios articulos in sua praesentia tradant eorumdem diariorum ct commentariorum, quos ad alumnorum instructionem utiles vel opportunos censent.

<'ommontaria vero in quibus nil contentionis continetur, sed notitias religiosas, S. Sedis disposi!iones ct derrota, Episcoporum acta et ordinationes referunt, vel alia quae quamvis periodica non aliud sunt <|Uam hndiones ad fidem et pietatem fovendam utiles. ImoC, inquam, possunt, probantibus seminarii moderatoribus, prae manibus alumnorum relinqui, tempore a studio et ab aliis praescriptis otllciis libero • (VAS, 2. 855 s.k (Cfr. n. 12851,

l Cfr. *Leonis XII Acta,* 19, 195. (Cfr. n. 1126].

l Pits XI, Consi. Ap. *Deus Scientiarum dominus,* 21 mai 1931 (VAS 23, 253). (Cfr- n. 1790],

25

F) De muliebri Famulatu

Eminentissimi Patres id quam maxime reprehendendum putarunt quod in Polonicb Seminariis mulieres sive religiosae sive laicae fore omnibus domesticis servitiis addicantur. Non est cur declaretur quantum mos iste iam n primaeva Ecclesiae disciplina dissideat quantaque pericula sccum ferat.

Sacra igitur Congregatio enixo Polonorum Praesules monet ut a quocumque obeundo munere mulieres laicas in ecclesiasticis Institutis arceant; religiosas autem mulieres culinae servitio, linteis mundandis atque custodiendis aliisque id genus otllciis tantum reservent, domo tamen ab aedibus quae moderatoribus, professoribus et alumnis destinantur, penitus separata.

2030 *G)* De Episcopalibus Convictibus aliisquo Collegiis

1. Dum Seminariis minoribus erigendis prospicitur, necasse omnino est in Convictibus aliisque episcopalibus Collegiis peculiares Institui • sectiones » iis qui divino ministerio mancipari cupiant, ut ipsi, a ceteris seiuncti. ad clericalem disciplinam conformari incipiant.

2. Locorum Ordinarii de reformandis suis cuiusque Collegiis quam cito seduloquo cogitent. Etenim quum clero recte educando sollicitam navarint operam, dignum sano iustumqug est ut Ipsi, ovium pastores ct episcopi animarum, in eos iuvenes catholica institutione lingendos Intendant, qui in civium consortione quandoque viri futuri sint, mentis cultu, morum pietate prudentiaque regiminis spectatissimi. Profecto in comperto est unumquodque Collegium, quamquam catholico nomine ornatum et a sacerdotibus directum, si in ipso rerum ordo graviter collapsus fuerit plus detrimenti quam utilitatis Ecclesiae fore.

Sacrorum igitur Antistites strenua acerrlmaquo opera remedia ad rem opportuna adhibeant inaximeque curent ut:

) singula episcopalia Instituta proprium aptumquo habeant normarum Codicem, quo universa disciplina moderetur;

) iisdem Sacerdotes praeficiant. qui, ecclesiastico spiritu ct vitae integritate, idonei sint adulescentibus catholice educandis;

c) caveant insuper ne alumni: Io societatibus quae quomodocumque religioni catholicae adversentur nomina dent; 2° ludis theatralibus chorcisque intersint, quae publicis in Gymnasiis tlant; 3° nimia familiaritate cum puellis scholarum communicent, quibus una simul succrescere coguntur;

d) in eadem Instituta iuvenes acatholicos no admittant, nisi gravibus de causis et impetrata In singulis casibus venia a Sancta Sede;

c) adulescentium animos ad religionem studiosi informent, opportunis pietatis exercitiis inductis;

/) si demum scholae penes ipsa Collegia habeantur, eas ita foveant atque promoveant ut gradum semper attingant quem civiles leges exigunt.

Iis quae supra edicuntur alia quoque accedunt, quae ad singula Seminaria vel Collegia praecipuo spectant, de quibus utile visum est peculiaribus agi in litteris cuique Polonorum Ordinario mittendis.

Ex Archivo S. C. de Semin. ct Stud. Univ.

De Seminariis et eorum disciplina

(Ex Litt. S. C. Semín. et Stud. Univ. *Judicio ICminentiasimorum* ad Episcopos Canadensis Dicionis et Terrae Novae, 21 sept. 1937).

2031 I. - De Seminariis maioribus

1. - Numquam desit in Seminario Director spiritus, «vir non communis prudentiae ct in semitis christianae perfectionis peritus, qui indefessa rura in alumnorum animis solidam illam pietatem foveat atque promoveat, quae sacerdotalis vitae primum est fundamentum ?

2. - Singulis alumnorum contuberniis Praefecti disciplinae praeponantur, pietate, studio, indicii maturitate praestantes, quibus Onus incumbat iuvenibus propius advigilandi, sub Rectoris et Vlcerectoris potestate.

3. • Quemadmodum Ordinarii Canadenses in Plenario Concilio, anno mcmix Quebec! habito, iam statuerant,l sacrorum alumni ad disciplinas sive in minore Seminario, sive in Collegiis tradendas ne deputentur, neve ad munere Pracf»rti ibidem fungendum assumantur.

4. • Curriculo Uttorario-philosophico, rite ad leges patrias emenso, in altius diligentiusque scholasticae philosophiae et latini sermonis studium alumni *annum* (sacrae Theologiae voluti *proyacdeuticum)* insumere Jubeantur. Omnium enim m aperto est tum *Christianae philosophiae,* eum linguae, quae «catholica iuro meritoque appellatur, singularis praestantia atque momentum.'

5. - A primo anno quo theologico cursui adscripti fuerint omnes vestem talarem, secundum morem Romanum, in Seminario induant; extra autem Seminarii aedes habitum ecclesiasticum, « quem legitima consuetudo ct Ordinarii loci praescriptum in propria regione *ordini clericali congruentem* agnoverint * digne semperque deferant.

6. • Feriae quas apud suos traducant opportune imminuantur, iisdemque perdurantibus alumni sub Parochi vel alius pii Sacerdotis custodia maneant, qui, rusticationis tempore exacto, dc eorum vita ac moribus *scripto* ad Seminarii Rectorem referre teneantur.

l Pius X. Litt. Eno. *Pieni l'animo* ad Episcopos Italiae, 28 iul. 1906 (Pii X *Acta,* 3, 167 s.). [Cfr. n. 1237).

• *Acta ct Decreta Concilii Plenarii Qucbcccnsis Primi* (Quebec! 1912) n. 173, p. 195 cfr. *Content. Pl<n.* ðiebu 31 Oct. 1928 Qm-Leci habitum.

• Ad rem attulisse sutllciat verba Leonis XIII, qui Epistola Encyclica *Officio Sanctissimo* (d. d. 22 dec. 1887; cfr. Leonis XIII *Acta, 7,* 229) de scholastica philosophia ita edixerat: alumni Ecclesiae • ut erunt humanitatis artibus informati ct politi, pruestautissima S. Theologiae studia ne attingant, prius quam diligentem adhibuerint praeparationem in studio philosophiae. Philosophiam eam intelligimus intimam solidamque, altissiinarum indagatricem causarum, patronam optimam veritatis; culus virtute neque ipsi fluctuent neve abripiantur *omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris* (Eph. 4, 14) ot queant etiam doctrinis ceteris adlumenta veritatis subministrare, captionibus praestigiisque discussis ct refutatis ». (Cfr. n. 984).

Ad latinum vero sermonem quod att inet S. P. PhlB Pp. XI, feliciter regnans. Apostolica Epistola *Officiorum omnium* (d. d. l uug. 1922: AAS 14, 452) scripsit: ‹ Primum est de linguae latinae studio in litterarum clericorum ludis omni cura fovendo atque provehendo, quam linguam scientia et usu habere perceptam non tam humanitatis et litterarum quam religionis interest... Quodsi in quopiam homine laico, qui quidem sit tinctus litteris, latinae linguae, quam dicere *catholicam* vere possumus, ignoratio quemdam amoris erga Ecclesiam languorem indicat, quanto magis omnes clericos, quotquot sunt, decet eiusdem linguae satis gnaros esse atquo peritos! ». (Cfr. n. 1594).

l Cfr. Decretum S. C. Concilii *Prudentissimo sane consilio* d. d. 28 lui. 1931 (AAS 23, 337).

In id apte cadunt verba Leonis XIII:

• ... vitandi periculi ratio suadet ut comparetur alumnis rusticatio ad feriandum nec arbitrium relinquatur suae cuique ipsorum adeundae familiae; inulta enim pravitatis exempla manent incautos ... quo Ht ut, in juveniles cupiditates proni, aut ab incoepto deterreantur, aut Sacerdotes futuri sint offensioni populo »?

7. • Dc diariis ac ephemeridibus legendis fideliter serventur, secundum S. Congr. Consistorialis Declarationes,l quae sanctae memoriae Pius X Motu Proprio *Sacrorum Antistitum* (d. d. i Septembris mcmx) edixit.'

2032 II. - De Seminariis minoribus

Euii Patres dolentes conspexerunt in universa ('anadensl Ditione et in Terra Nova vix esso *Seminarium minus,* quod vere proprieque dicatur.

Ii enim qui divinae vocationis praebent indicia in Collegiis sive Convictibus, una cum adulescentibus ad civilia munia adspirantibus, educari solent.

Quod ut excusetur quodammodo, id asseritur, eosdem fere fructus, dimidiatis expensis, e Collegiis *mixtis* percipi, qui et e Seminariis minoribus percipiuntur.

Ex huiusmodi inducto more utilitates quasdam derivari Sacra haec Congregatio non infitiatur; qui tamen mos perpetuae Ecclesiae consuetudini, inde a Tridentina Synodo, atque gravissimis Summorum Pontificum monitis manifesto adversatur.[4]

Quo circa iidein Patres ('ardiñales unanimes existimarunt tandem aliquando tempus advenisse solvendi votum implendique desiderium laudati Concilii Plenarii Quebccensis primi:

‹ Vehementer optamus ut Seminaria minora ad mentem Tridentini Concilii mox in dioecesibus nostris haberi queant »?

Sacrorum igitur Antistites in proximo annuali Conventu *(Conferentia)* quae ad reni sint agenda simul deliberent, eademque Sacrae huic Congregationi proponant.

Interim, dum minoribus erigendis Seminariis efficaciter consulitur, necease omnino est ut Episcopi Collegiorum alumnis, qui in spem Sacerdotii succrescant, sedulo studioseque prospiciunt, haec pro ipsis quam primum ad effectum adducentes:

I0 Quantum fleri potest a ceteris adulescentibus, providis deflnitisque normis, seiungantur;

2° crebrioribus religionis exercitiis, praesertim cotidiana rerum divinarum meditatione. frequentibus cohortationibus, piorum librorum lectione, ad spiritum ecclesiasticum mature conformentur?

Insuper leges seu regulae singulis Coliegils-Seminariis *scripto* statuantur, quibus Christiana alumnorum educatio magis magisque in tuto collocetur, atque studia ita augeantur et apte ordinentur ut iuvenes ad maiores addiscendas disciplinas vero idonei efficiantur.

l Ep. Enc. *Paternae,* 18 sept. 1899 *(Leonis **XJII** Acta,* 19, 195). [Cfr. n. 1126].

l Cfr. *Declarationes* die 25 sept. 1910 factas (AAS 2, 710 s.); Ep. *Eminentiae Vestrae* ad Claudium Cardinalem Vaszary Archicpiscopum Strigonienscm ct Primatem Hungarlae, d. d. 20 oH. 1910: [efr. nn. 12*3; 2O2S|.

» AAS 2, 659, 668.

4 Cfr. Cone. Trid., soss. XXIII, *dc ref.,* c. 18 *(Cone. Tridentinum,* ed. Societas Goerrcsiana, IX, 596); Benedictus XIV, Ep. Enc. *Ubi primum,* 3 dee. 17 10 *(Hencdicti* A'/l' *Bullarium,* I. I); Pius IX, Ep. Enc. *Qui pluribus,* 9 nov. 1846 (Pii ZA' *Acta,* 1, 19); Leo XIII, Ep. Enc. *Ad extremas Orientis* 24 iun. 1893 *(Leonis **Xill** Acta,* 13, 195); Pius XI, Ep. Ap. *Officiorum omnium,* 1 aug. 1922: AAS 11, 151 s. [efr. nn. 15911.

4 *Acta ei Decreta Concilii Plenarii Quebeccnsis Primi,* n. 161, p. 191.

• Can. 1367, §§ 1-5 CIC [efr. nn. 1480 ss.l.

2033 HI. - De muliebri famulatu

Usum omnia propemodum domestica munia, turn in Seminariis cum in catholicis Collegiis, mulieribus, sive religiosis sive laicis, committendi S. Congregatio putat non approbandum, utpotc traditae Ecclesiae disciplinae minime congruentem et periculE facile obnoxium.

Locorum Ordinarii Instantissime monentur ut a quocumque obeundo officio laicas mulieres in Seminariis Collegiisque arceant; religiosas vero culinae servitio, linteis sive mundandis sive custodiendis ceterisque id genus muneribus tantum addicant, domo tamen al) aedibus, quas moderatores, professores, alumni incolant, penitus sciuncta.

2034 IV. - Dc Coctu Deputatorum

Ea est lex,[1] iam a Tridentina Synodo lata, ut [2]uncti [3]m Seminariis bini adsint Deputatorum Coetus, alius *pro disciplina.* alius *pro rc oeconomica.*

Studeant itaque Excellentissimi Episcopi ut eosdem in suis, tum Seminariis cum Collegiis, quae *Seminarii* vices gerunt, quam cito Instituant, quorum consilio in negotiis maioris momenti probe utantur.'

Civiles autem, uti vocant, *Corporationes* seu AdministratIonis Coetus, quae in Seminariis ct Collegiis haberi solent. Deputatorum *pro n familiari* munere iungi quidem possunt, modo haec sancte serventur:

I0 Episcopus huiusmodl Coetibus praesit aut saltem facultate auctoritateque polleat ipsorum *rala habendi* decreta; '

2° *Corporationes* o sacerdotibus constent, a locorum Ordinariis selectis.

V. - Dc Seminario intcrdioecvsano in regione occidentali (West-Canada) erigendo

Ad regionem occidentalem quod attinet (Canadensis Ditionis. Purpurati Patres, non sine animi moerore, compereruut fere nullum ibi adesse Seminarium maius, quod illarum dioecesium (a Winnipcgensi usque ad Vlctoriensem) clericos excipiat sacrisque informet disciplinis. In tam vasto terrarum tractu alumni longe inter se dissita Instituta petere coguntur, non parva tum ecclesiasticae educationis, cum rei oeconomicae discrimina inde referentes.

Qua de causa Sacra haec Congregatio Venerabiles Praesules urget ut. auxiliis a Deo impetratis collâtisque viribus, *Interdioccesanum Seminarium,* suis rite inst.tuendis sacrorum alumnis, ia *regione occidentali* condendum curent.

Huius vero Seminarii erigendi moderandique rationem, ubi primum concordi opera eam definierint, Apostolicac Sedis indicio sublicere no omittant.

Ex Archivo S. C. de Semiti, el Stud. Unir.

[1] Can. 1359, 1-3 CIC [efr. n. 1463].
[1] Can. 1359, § 4 CIC [cfr. n. 1163].
[*] Cfr. Can. 1357 § 1 CIC [cfr. n. 1458].

De vitandis erroribus « nationalBocialisnii » in sacrorum alumnorum formatione

(Instruct. S. C. Semin, et STUD. Univ., *In Nativitatis* 13 apr. 1938).

2035 Reverendissimo Domine,

in Nativitatis Domini Nostri pervigilio, proxime elapso anno, Augustus Pontifex, feliciter regnans, ad Eminontissimos Purpuratos Patres ct ad Romanae Curiae Praelatos do gravi, qua catholica Ecclesia *in Germania* allicitur insectatione, ut omnes norunt, mocrens allocutus est[1].

Id vero Beatissimi Patris quam maxime opprimit animum quod ad tantam iniustltiftin excusandam impudentes interponunt calumnias atque doctrinas perniciosissimas, falsi nominis scientia fucatas, longe latequc spargentes et mentes pervertere et veram religionem eradicare conantur.

Quae cum ita sint Sacra haec Congregatio studiorum Universitates Facultatesque catholicas admonet ut omnem suam curam atque operam ad veritatem contra grassantes errores defendendam conferant.

Itaque magistri, pro viribus, e biologia, historia, philosophia, apologetica et disciplinis iuridico-moralibus arma sedulo mutuent ut perabsurda quae sequuntur dogmata valide scitoque *refellant:*

1. Stirpes humanae indole sua, nativa ct immutabili, adeo inter se differunt ut infima ipsarum magis distet a suprema hominum stirpe quam a suprema specie brutorum.

2. Stirpis vigor ct sanguinis puritas qualibet ratione conservanda et fovenda sunt; quidquid autem ad hunc Unem ducit eo ipso honestum licitumque est.

3. Ex sanguine, quo indoles stirpis continetur, omnes qualitates intellectuales et morales hominis, voluti o potissimo fonte, eflluunt.

4. Finis praecipuus educationis est indolem stirpis excolere atque animum flagranti amore propriae stirpis, tamquam summi boni, inflammare.

5. Religio legi stirpis subest eiquo aptanda est.

G. Fons primus ct summa regula universi ordinis iuridici est instinctus stirpis.

7. Non exsistit nisi KOSMOS, seu Universum, Ens vivum; res omnes, cum Ipso homine, nihil aliud sunt quam variae formae, per longas aetates succrescentes, *Universi Tiventis.*

8. Singuli homines non sunt nisi per ‹ Statum * ct propter « Statum »; quidquid luris ad cos pertinet ex Status concessione unice derivatur.

Quisquis autem his Infensissimis placitis alia facile adicero poterit.

Sanctissimus Dominus Noster, huius S. C. Praefectus, pro certo habet Te, Reverendissime Domino, nihil intentatum relicturum ut quod a Sacra Congregatione praesentibus Litteris praecipitur, ad effectum plene adducatur.

Ex Archivo 6 C. *de Semin, ct Stud. Univ.*

Do Communione quotidiana in Seminariis et aliis Institutis ecclesiasticis et de abusibus in eadem praecavendis

(Instruet, reservata S. C. de Sacramentis *Postquam Pius,* ad Episcopatum, 8 dec. 1938).

2036 Postquam Pius s. r. Papa X fideles ad frequentem ac quotidianam Communionem excitavit, edito die 20 decembris 1905 a S. C. Concilii decreto *Sacra Tridentina Synodus,*[1] atque ad eandem pueros quoque vocavit per decretum *Quam singulari*[1] S. II. C. diei Suugu-

[1] AAS 30, 21 ss.
[1] ASS 38, 400 ss.
• AAS 2, 577 ss.

sti 1910 — quae decreta Codex inris canonici sua fecit (can. 8G3) — uti perspectum quisque habet, usus Communionis frequentis ac quotidianae diffusus est feliciter.

Qui usus, innumerabilium causa bonorum, nedum laudandus sed ct ulterius diffundendus est, neque dumtaxat in fideles in genere, sed in iuvenes puerosque iuxta praeceptum a praefatis decretis impositum et servatis normis ad rem ibi praestitutis.

Communio frequens et quotidiana... quam maxime promoveatur in clericorum Seminariis... item in aliis Christianis omne venus ephebeis. [*] *Et puerorum curam habentibus omni studio conandum est ut post primam Communionem iidem pueri ad sacram mensam saepius accedant et. si fieri possit, etiam quotidie, prout Christus et mater Ecclesia desiderat, utque id ayant ea omni devotione quam talis fert aetas.* [1]

I. - Sed, ut laudanda Communio frequens ac quotidiana, ita urgenda est observantia conditionum, quae necessariae sunt, quaeque in *statu yratiae* atque *recta intentione* sunt positae. Item opportunae adhibeantur cautelae ad impediendum quominus indigne quis hunc Panem manducet. Ait enim Apostolus: Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit Corporis et Sanguinis Domini (1 C. 11. 27).

Etenim periculum Communionis haud rite sumendae, quod quasi ipsi inhaerere cernitur praxi sacrae Synaxis frequentis ct quotidianae late diffusae, spectata hominum natura cui assueta vilescunt, augetur cum fideles praesertim júniores. non singillatim sed generatim et universe nd S. Mensam accedunt, ut in Seminariis et communitatibus religiosis quotidie accidit, saepe vero in collegiis ct ephebeis pro Christiana iuv< num institutione et eruditione, atque interdum in conventibus, qui tempore paschali vel sollemni alia occasione, Ss. Eucharistiae suscipiendae causa, habentur.

Fieri enim potest ut quis, gravis peccati conscius, ad sacram Mensam nihilominus accedat exemplo sodalium permotus atipie vano timore ne admirationi aliorum, praesertim Superiorum, exponatur adeoque suspicioni gravis culpae commissae.

II. - Itaque ad abusum omnem, quatenus fieri potest, praecavendum, huic Sacrae Congregationi visum est necessarium investigare opportuna remedia eademque communicare animarum Pastoribus. Sunt autem quae infra recensentur.

1. Condonaturos atque spiritus moderatores, hortantes publice vel privatim fideles, adulescentulos praesertim, ad frequentem et quotidianam Communionem, in hac hortatione ne acquiescant, sed simul aperte doceant: a) *cam non praecipi:* b) *eandem fieri non posse nisi necessariis concurrentibus conditionibus.*

) Frequens ct quotidiana Communio, valde quidem commendatur, sed nulla lege praecipitur. Relinquitur ideo uniuscuiusque devotioni ac pietati. Quod adeo verum est, ut ipsa obligatio Communionis paschalis temperetur per clausulam *nisi forte de consilio proprii sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam* (fidelis) *ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum* (can. 859, J 1). Ex hoc autem sequitur nulli admirationi vel suspicioni esso locum si quis, ubi Communionis quotidianae vigeat usus, ab eadem interdum abstineat. Qua veritate clara in luce posita, radicitus amputabitur vanus timor qui Communionis indigno sumendae occasio esse potest.

) Sacra Communio, quae est *vita bonis,* eadem *mors est malis.* Ideo requiritur prae primis *status yratiae.* Maximopere Inspirandus est sacrilegii horror, atque recolenda lex iuxta quam *nemo, quem conscientia peccati mortalis gravai, quantumcumque etiam se contritum existimet, sine praemissa sacramentali confessione ad Sacram Communionem accedat...* (can. 856).

Requiritur quoquo *recta* seu pia *intentio,* quae *in eo est ut qui ad sacram mensum accedit non usui aut vanitati aut humanis rationibus indulyeat, sed Dei placito satisfarere veld, ct arctius caritate coniunqi ac divino illo pharmaco suis infirmitatibus ac defectibus ŏcurrere.*

[1] Doorot. *Sarra Tridentina Synodus,* n. 7.
[1] Decret. *Quam sinqulari,* n. 6.
[’] Dccrot. *Sacra Tridentina Synodus,* n. 2.

Praeterea, *ut frequens et quotidiana Communio maiore prudentia fiat uberioreque merito augeatur, oportet ut confessorii consilium intercedat.*[1]

2. Una cum Communione frequenti promovenda est frequens confessio: non quod singulis Communionibus praemittenda sit confessio, nisi quis de lethali sibi conscius sit, sed ut fideles in communitatibus viventes, non tantum statis diebus ad confessionem accedant, sed iisdem facultas fiat libere accedendi, sinu ulla moderatorum animadversione, ad confcssarium sibi benevisum, et, quod peculiaris est momenti, potestas detur peragendi confessionem etiam paulo ante Communionis tempus.

a) Itaque animarum Pastores omni ope contendant, ut in singulas communitates, pro membrorum numero, unum altcrumvo confessarium praestituant, ad quem quisque libere accudere valeat. Prae oculis autem habeant normam, iuxta quam, ubi frequens ac quotidiana Communio est in honore, ibi confessionis sacramentalis danda est, quatenus fieri potest, frequens ac quotidiana facultas. Optandum quoque est ut communitatibus omnibus frequentius dentur alii confesarii ex approbatis.

b) Quod ad Seminaria refert, in re prostant statuta can. 1358, 1IG1, et 13G7 C.I.C.. iuxta quae duo saltem confessarli ordinarii directorque spiritus adsint, necessc est in quolibet Seminario, ae praeter ordinarios alii sunt designandi, ad quos libere alumni accedere possint: si hi confessarli extra Seminarium degant ct alumnus eorum aliquem acciri postulet, illum rector arcessat, nullo modo petitionis rationem inquirens neque se aegre id ferre demonstrans: si in Seminario habitent, ipsos alumnos libere adire potest, salva Seminarii disciplina. Gravem S. Alphonsi sententiam perpendant moderatores, nempe Seminarii alumnos in magno versari discrimino sacrilegia patrandi si peccata sua semper confiteantur confessante sibi notis.[1] Episcopi autem curent ut alumni semel saltem in hebdomada ad sacramentum poenitentiae accedant.

c) Quoad vero communitates religiosas virorum et mulierum quaslibet, praecepta desumuntur ex can. 518 et scq., caque sunt religiose servanda, ipsorum inspectis littera et spiritu, *In singulis religionis clericalis domibus deputentur ¡dures pro sodalium numero confessorii legitime approbati, cum potestate, si agatur de religione exempta, absolvendi etiam a casibus in religione reservatis* (can. 518, § 1).

Cacami Superiores ne quem subditum aut ipsi per sc aut per alium vi, metu, importunis suasionibus aliare ratione inducant ut peccata apud se confiteatur (can. 518, 5 3).

Si religiosus, etiam exemptus, ad suae conscientiae quietem, confessarium adeat ab Ordinario loci adprobatum, etsi inter designatos non recensitum, confessio, revocato quolibet contrario privilegio, valida et licita est; et confessorius potest religiosum absolvere etiam a peccatis et censuris in religione reservatis (can. 519).

Ceterum huiusmodi conscientiae libertatis exercitium congruenter aptetur oportet cum regulari uniuscuiusque disciplinae observantia cuius integritati consulendum est ab Ordinariis locorum, (piorum pariter est officium cavendi ne exinde abusus irrepant, aut, quatenus Irrepserint, ut iidein caute ct prudenter removeantur, salva semper conscientiae libertóte (can. 520, ! 2)i

Etiam in laicalibus virorum religionibus deputandus est confussarhis ordinarius ct extraordinarius; et si religiosus aliquem specialem confessarium expostulet ilium superior concedat, nullo modo petitionis rationum inquirens neque id aegre sc ferre demonstrans.

d) In omnibus denique communitatibus adulescentulorum utriusquo sexus pro sedulo pro viribus curandum est ut, quo tempore communitati distribuitur Communio, confessarius praesto sit, ad quem facilis est accessus.

3. Praeter haec generalia remedia, singularum communitatum moderatores alia adhibeant ad eundem finem assequendum opportuna.

a) Superior apertissimis verbis dicat subditis, se laetari quidem in genere de frequenti eorundem accessu ad sacram Mensam, sed in singulis non accudentibus se nihil

[1] *Ibid.,* n. 5.
[1] Cfr. S. AlJ'HOX. *Regolamento per i Seminari,* 1, n. 3.

reprobatione dignum animadvertero, innuo in iismet colligere dignum libertati ac timoratae drlicataeque conscient iae. Idem vero dictu factis non neget, neque ullum prodat Indicium quo videatur ipse adnotare ros qui frequenter ad Communionem accedant eosdemque extollere, reprobare vero ceteros.

In Seminariis vero aliisque id genus institutis, ubi statis temporibus indicium profertur a Superioribus de unoquoque alumno quod *ad pietatem, studium et disciplinam* attinet, iidein Superiores, in promenda sententia de invenis in pietate profectu, de maiore vel minore assiduitate ipsius in Ss. Eucharistia sumenda rationem ne habeant,

b) Numquam in communitatibus puerorum et puellarum indicatur *Communio* generalis singulari quadam sollemnitate peragenda, atque etiam extra communitates vel nuncupatio ipsa « Communio generalis ne usurpetur quidem, vel huius apeUationis senius rite declaretur: invitari scilicet omnes ad S. Mensam neminem vero ad eandem cogi, Immo singulis relinqui facultatem ct libertatem ab Eadem abstinendi. Quod vero attinet ad communitates religiosas, animadvertatur praeterea ad ea quae referuntur in Decret. *Sacra Tridentina Synodus* ad n. 8: *Si quae sint Instituta, sire votorum «Akmnium w simplicium, quorum in regulis aut constitutionibus. rei etiam in calendar is Communione aliquibus diebus affixae ct in iis iussae reperiantur, hac nonnae tanquam mere* direct,ivae non *tanquain* praeceptivae *putandae sunt.*

c) Cum ad sacram Mensam acceditur, ea omnia vitentur, quae difficiliorem reddunt conditionem adulescentuli, qui abstinere quidem vult a Communione, ita tam n ut ipsius abstinentia minus advertatur; devitanda igitur sunt expressa ad S. Synaxim invitatio, rigidus atque pene militaris ordo accessus, insignia a communicantibus ferenda, etc.

d) Caveat communitat is Superior ne Ss. Eucharistia deferatur infirmis eam expresse non postulantibus.

e) Promotores ct moderatores juvenilium conventuum qui indicuntur ex. gr. in publicis scholis Communionis sumendae gratia, attendant in iis conventibus existera pericula haud dissimilia ab iis quae in communitatibus habentur, atque omnes cautelas ad ea propulsanda adhibeant, non tantum proclamando libertatem accessus ad sacram Mensam ct congruam confessoriorum copiam praebendo, sed etiam nitendo, ut omnia removeantur (piae non accedentes admirationi aliorum exponere valeant, prout supra dictum est.

III. - Haec praecipua sunt remedia quae bave S. Congregatio suppeditanda consult Exc.mis, Episcopis, locorum Ordinariis ac Superioribus maioribus religiosis ad praecavendos abusus aut, si alicubi forte (quod Deus avertat) irrepserint, ad eosmet prorsus compescendos. Quibus remediis alia superaddere, (piae accommodatiora reperiantur, spectatis cuiusque instituti locorum ac personarum adiunctis. Exc.mos Praesules valde in Domino adhortatur eadem S. Congregatio pro ipsorum prudentia atque zelo in salutem animarum. Attente enim advigilandum est atque cavendum, no Sacramentum Ss.mne Eucharistiae, quod in profectum atque spiritualem salutem hominum divinitus institutum est, ipsorum hominum malitia aut culpabili negligentia in praecavendis aut removendis abusibus, subversis Ipsius Sacramenti institutionis ratione atque finibus, in detrimentum ac supremam animarum perniciem convertatur.

Ex Archivo S. C\ de Semin, ct Stud. Univ.

Episcoporum sollicita cura in sacrorum alumnis formandis

(Ex Litt. Ap. *Con singular complacenda* ad Episcopos Insularum Philippluaruni, IS ian. 1939).

ante todo conviene poner de manifiesto de cuán grande v decisiva importancia es para el bien espiritual de una nación la preparación de buenos sacerdotes.

Los sacerdotes, efectivamente, por voluntad de Jesucristo, deben ser *sal terrae el lux niundi, (Mt.* 5, 13), porque son los continuadores de Su misión redentora y santificado™. *Ego reni, ut vitam habeant, el abundantius habeant (I.* 10, 10) «lice el Divino Maestro. Y para transmitir a todos los hombres de to«los los siglos esta vida sobrenatural, de «pie es autor y causa, Jesucristo fundó la Iglesia e instituyó el Apostolado Jerárquico, confiriendo a simples hombres — Obispos y sacerdotes — la facilidad altísima de dar a las almas la vida de la gracia, porque quiso salvar al hombre por medio del hombre.

Por eso hemos considerado siempre la formación de sacerdotes idóneos como la más grave entre las gravísimas responsabilidades que Nos incumben, y hemos querido reservarnos la Prefectura de la Sagrada Congregación de los Seminarios y de las Universidades de los Estudios,[1] a fin de poder cumplir más de cerca este Nuestro principal deber, que compartimos con los Pastores de las Diócesis. Por esta razón estimamos como Nuestro Documento más importante la Enciclica *Ad Catholici Sacerdotii,*[1] en la cual exponemos Nuestro pensamiento acerca de la altísima dignidad del sacerdocio, y hemos ordenado que sea leída y comentada no sólo a los seminaristas, sino también a todos los sacerdotes.

Nos consta, y «le ello sentimos profunda complacencia, con qué amorosos cuidados atendéis a la preparación lo más perfecta posible de los jóvenes levitas, al mismo tiempo que procuráis que los Seminarios Mayores y .Menores respondan mejor cada día a las graves necesidades de esta edad moderna.

Preparación perfecta, decimos, y formación completa, cual corresponde a quienes deben ser consagrados para tan sublimes ministerios; y por ende, santidad y ciencia, que son los resortes indispensables del celo sacerdotal. No basta una bondad ordinaria para el sacerdote, quien, llamado a ser otro ('risto, debe edificar a los fieles por la profundidad de su virtud y la perfección de su vida; y su ciencia no puede ser superficial o mediocre, sino sólida y vasta, cual la exige Dios «le su ministro y el pueblo espera justamente del sacerdote.

Y creemos deber Nuestro insistir aquí nuevamente, a tin de que invitéis a quienes vosotros habéis confiado el cuidado «lo las vocaciones y de la formación del Clero, a que reflexionen seriamente sobre las gravísimas advertencias que hicimos en la mencionada Encíclica. Y a este respecto, os exhortamos también a «pie tengáis siempre presentes las severas palabras «leí Doctor Angélico: « Deas numquam ita deserit Ecclesiam suam, quin inveniantur idonei sufficientes ad necessitatem plebis, si digni promoverentur et indigni expellerentur... Si non possent tot Ministri inveniri, quot modo sunt, melius esset habere paucos Ministros bonos quam multos malos»?

[1] Cfr. Chtrogr. *È piaciuto* a«l Ein.mum D. Eugenium Curti. Pncclli, 3 sept. 1937: AAS 34, 381.

[2] [Cfr. nn. 1955 sa.].

[3] *Simun. Theol. Supplem.,* q. 36, n. 4, ad 1'l".

Y queremos que Nuestro paterna] llamamiento no se limite a la selección diligente de los candidatos a las sagradas Ordenes, sino que se extienda también a una estrecha disciplina que debe ser observada en la vida del Seminario y en la misma vida sacerdotal; puesto que una justa severidad es absolutamente necesaria como preparación y salvaguardia de la vida pura y apostólica, especialmente en estos tiempos de vivir muelle y excesivamente libre ...

2038 Conocedores de vuestra paternal solicitud por la salvación de las almas, sabemos también que cuidaréis de que todos vuestros sacerdotes reciban esta preparación: los jóvenes levitas en el Seminario, en el curso de Teología Pastoral, dc la que actualmente la Acción Católica debe ser parte integrante, como son las formas clásicas de apostolado; los sacerdotes que se hallan ya en campo de trabajo, por medio de cursos especiales de retiro y de estudio y por medio de todas aquellas industrias que sabría sugeriros vuestro celo.[1]

AAS 34, 254-255. 257.

De sacerdotum sanctitate deque studio et cura Actionis Catholicae ab Episcopis provehendis

(Ex Epist. Encycl. *Firmissimam constantiam* ad Episcopatum Merli anum, 28 mart. 11'37;.

2039 ... Nos valemos de esta ocasión para recordaros cómo, en las actuales difíciles circunstancias, los medios más eficaces para una restauración cristiana son, también entre vosotros, antes de todo, la santidad dc los sacerdotes... Por eso, nuestro pensamiento se fija en primer lugar en aquellos que deben ser luz que ilumina, sal que conserva, fermento bueno que penetra toda la masa do los fieles; quiero decir, vuestros sacerdotes. Y con esta ocasión recordamos con paternal insistencia Nuestra voluntad expresa de que se dé a conocer y se explique convenientemente, no sólo a los clérigos, sino a todos los sacerdotes, nuestra Enciclica *Catholici Sacerdoifti*[‡] la cual expone Nuestro pensamiento en esta materia, que es la más grave y transcendental entre todas las materias graves y transcendentales por Nos tratadas.

Formados así los sacerdotes mejicanos según el Corazón de Jesucristo, sentirán que en las actuales condiciones de su patria ... seria difícil reconquistar para Dios tántas almas extraviadas, sin el auxilio providencial que prestan los seglares mediante la Acción Católica. Tanto más que entre éstos prepara a veces la gracia almas generosas prontas a desarrollar la más fructuosa actividad si encuentran un clero docto y santo que sepa comprenderlas y guiarlas.

Así que a los sacerdotes mejicanos, que han dedicado toda su vida al servicio de Jesucristo, de la Iglesia y de las almas, es a quienes dirigimos este primero y más caluroso llamamiento, para que se decidan a

‡ [Cfr. nn. 1732, 1950, 1877].
‘ [Cír. nn. 1955 bs.J.

secundar Nuestra solicitud y la Vuestra por el desarrollo de la Acción Católica, dedicando a ella las mejores energías y la más cuidadosa diligencia.

Los métodos de una (dicaz colaboración de los seglares a vuestra acción en el apostolado no saldrán fallidos, si los sacerdotes se emplean con diligencia en cultivar al pueblo cristiano con una sabia dirección espiritual y con una esmerada instrucción religiosa, no diluida en discursos vanos, sino nutrida de sana doctrina tomada de las Sagradas Escrituras y llena de unción v de fuerza.

... Pero ya que Nos dirigimos a Pastores que deben reconquistar una grey tan vejada y en cierto modo dispersa, hoy más que nunca os recomendamos que os sirváis de aquellos seglares a los cuales, como a piedras vivas de la santa casa de Dios, San Pedro atribuía una recóndita dignidad que los hace en cierto modo partícipes de un sacerdocio santo y real.

... Pero la magnitud de la obra no debe hacer que os preocupéis más del número que de la calidad de los colaboradores. Conforme id ejemplo del Divino Maestro, que quiso precediera a unos pocos anos de su labor apostólica una larga preparación, y se limitó a formar en el Colegio Apostólico no muchos, pero si escogidos instrumentos, para la futura conquista del mundo; así también vosotros, venerables Hermanos, procuraréis en primer lugar la formación sobrenatural de vuestros directores y propagandistas, sin preocuparos ni afligiros demasiado porque sean a los principios un « pusillus grex ».

... El clero y la Acción Católica, estando, por su misión de paz y de amor, consagrados a unir a todos los hombres «in vinculo pacis» *(Eph.* 4, 3) deben contribuir a la prosperidad de la nación principalmente fomentando la unión de los ciudadanos y de las clases sociales, y colaborando a todas aquellas iniciativas sociales (pie no se opongan al dogma o a las leyes de la moral cristiana.

AAS 29, 200-209.

PIUS XII (1939-1958)

Normae ad sacrorum alumnos sancte instituendos

(Ex Sorin. *Sollemnis conventus* in Palatio Apost. Vatic, habito ad alumnos Seminariorum, Collegiorum et Institutorum utriusque cleri, qui Romae ad saccrdot ium instituuntur, 24 iun. 1939).

2040 Sollemnis conventus ad quem confluxistis, ut Jesu Christi in terris Vicario observantiae pietatisque vestrae testimonium exibeatis, singulari Nos, lilii carissimi, perfundit laetitia ac summopere delectat. Videmus enim ante oculos nostros frequentiam huiusmodi, in (pia cum omnia rerum genera ornamenta congesta sunt, tum vero amplissimam genii abundantiam admirari necease sit. Recreat quippe Nos electa manus doctorum in sacris disciplinis insignium moderatorumque corona qui sollertissimam navant operam, ut alumni sibi concrediti sancte instituai!-

tur optimique evadant sacerdotes; sed mirifico ₦o capit oblata species lectissimae iuventutis, quae non huius I rbis modo haud Italiae,-ed Europae universique terrarum orbis clericis coalescit. Quos cum cernimus eadem voluntatum conspiratione atque agendarum rerum similitudine, coni unctos, ut apti fiant qui — Successore Sancti Petri duce ac magistro — doctrinam et gratiam Jesu Christi in omnium hominum animos diffundant, temperare Nobis non possumus quin maximas Omnipotenti I)ec> gratias agamus, pro hac divinae vocationis plenitudine; idque eo magis, quod iuvenes, qui adsunt, velut vices gerunt illorum omnium ad milia bene multa, qui toto terrarum orbe sese sacerdotio vovere cupiunt.

Christus Dominus, ut omnibus compertum est, Apostolis dixit: *Vos estis ht.r mundi (MI.* 5, 14). Lux lucet, sol calefacit. Ecce igitur finis vester, ecce catholici sacerdotii assignaturn propositum: solem esse supernaturalem qui hominum mentes veritate Christi illustret, eorumque animos inflammet amore Christi. Huic autem fini assignatoquv proposito omnis etiam ad sacerdotium praeparatio ac conformatio respondeat oportet:

Si lux veritatis, quae ex Christo est, vos omnes heri vultis, ipsi primum hac veritate illustrandi estis. Propterva in sacrarum disciplinarum studia incumbitis.

Si caritate Christi hominum animos informare cupitis, ipsi primum caritate illa incendi debetis. Cui quidem rei educatio vestra religiosa-ascetica inservit.

2041 Probe nostis, filii dilectissimi, clericorum studia praeclara illa Constitutione regi *Deus Scientiarum Dominus.'* quam Decessor Noster f. r. Pius XI edidit. Qua in Constitutione sedulo discrimen statutum est. illudque diligenter in usum traducendum, inter disciplinas principales (ad quas accedunt auxiliares), et ceteras quae speciales audiunt. Illae — professores in ratione docendi et examinandi studiose hoc attendant — principem locum teneant et veluti centrum studiorum sint oportet: hae vero sic tradendae sunt atque exercendae, ut disciplinas principales apte comitentur atque compleant, at non nimium laboris sibi vindicent nec unquam ita, ut studium accuratum et vere summum praecipuarum doctrinarum detrimentum vel minimum patiatur.

2042 Id sapientissime porro statutum est riteque servandum ut I philosophiae rationalis ac theologiae studia et alumnorum in his disciplinis institutione professores omnino pertractent ad *Angelici Doctoris* rationem, doctrinam ct principia, caque sancte teneant ⁑ Ea enim est Aquinatis sapientia quae veritates rationi non impervias vivida luce illustratas aptissimo eodemque solido unitatis nexu mirifice colliget; ea est quae ad dogmata fulci dcclaramla et defendenda, maxime aptetur; ea denique est quae grassantes primarios errores cuiusvis temporis efficienter valeat arcere et invicto debellare. Quapropter, dilectissimi filii, animum afferte plenum amoris et studii erga Sanctum Thomam: totis viribus incumbite ut

---

▮ AAS 23, 211-2GG [Cfr. nn. 1561 88.1.

’ CIC can. 13GG, $ 2 [Cfr. n. 14781.

luculentam eius doctrinam intellectu perspiciatis: quidquid ad eam manifesto pertinet et tuta ratione ut praecipuum in ea habetur, libenter amplectimini.

Haec praecepta a Decessoribus Nostris iampridem data, nostrarum partium ducimus in praesenti recolere et, si alicubi desiderentur, ex integro instaurare; simulque eorumdem Decessorum Nostrorum monita nostra facimus, quibus veri nominis in scientia progressum et legitimam in studiis libertatem tueri voluerunt. Probamus prorsus ac commendamus novis disciplinarum inventis antiquam sapientiam, ubi opus sit, aequari; ea de quibus bonae notae Angelici Doetoris interpretes disputare solent, libere agitari; nova vero subsidia ex historia deprompta in textibus Aquinatis plenius intelligendis adhiberi. Neque ullus privatus «se in Ecclesia pro magistro gerat »;[1] nec « quid eo amplius alii ab aliis exigant quam quod ab omnibus exigit omnium magistra et mater Ecclesia»;[2] neque denique vana dissidia foveantur.

Quae omnia si, ut confidimus, praestabuntur, copiosa exoptanda erunt disciplinarum emolumenta. Aemulatio enim in veritate quaerenda et propaganda per commendationem doctrinae Sancti Thomae non supprimitur, sed excitatur potius ac tuto dirigitur.

2043 Verum, ut pretiosis fructibus institutio vestra cumuletur, necease est, dilectissimi iuvenes, idque vos hortamur, ut doctrinae haustus (pios studiorum cursus emetientes excipitis, non ad scholaria tantummodo specimina superanda dirigantur, sed ut potius (piandam quasi formam animis vestris imprimant, quae sic permaneat, ut numquam elabatur, et ex (pia, cum usus postulabit, quidquid qua voce (pia scriptis ad catholicam veritatem propagandam hominesque ad Christum convectandos conducat, exprimere possitis.

Haec quae diximus, tum ad veritatem divinitus patefactam quod attinet valent, tum ad eius rationalia praemissa; ad principia scilicet *philosophiae chrislianae* sive illustranda sive defendenda. Relativismo illi, quem Decessor Noster im. memoriae Pius XI modernismo dogmatico exaequans et ‹ impense reprobans › ‹ modernismum moralem, iuridienni ac socialem •3 nuncupavit, — nipote qui supremam normam veri et falsi boni et mali non iam immutabiles recti iustique leges agnoscat, sed singulorum hominum, civilium ordinum, reipublicae, generis mutabilem utilitatem statuere contendat — huic, dicimus, modernismo vos, impavido pectore ut Evangelii praecones decet, veritates perfectas atque absolutissimas obiicere debetis, quae ex Deo natae sunt, nude primaria officia et iura singulorum, domestici convictus ae Civitatum necessario pernia nant, et sine quibus civilis societatis dignitas et felicitas consistere ne queunt. Quod sane egregie praestabitis si veritates huiusmodi ita mentes vestras occupaverint, ut pro iisdem, sicut pro sanctae fidei mysteriis nullum laborem refugero, nulla incommoda recusare parati sitis.

[1] Benedictus XV, Litt. Enc. *.id beatissimi,* 1 nov. 1911: AAS 0, 576.
[*] Plus XI, in AAS 15, 324 (Cfr. n. 1608).
[’] Litt. Encycl. *Ubi arrano:* AAS 14, 696.

Illud quoque curandum vobis est, ut veritatem ita proponatis quae recte intelligatur et gustetur, perspicuo semper nee unquam ambiguo sermone adhibito, vitatisque superfluis et noxiis mutationibus quae veritatis substantiam facile inficiunt. Hic semper mos, haec consuetudo fuit, catholicae Ecclesiae. Ad haec etiam illud S. Pauli quadrat, quod scilicet *Jesus Christus... non fuit est et non, sed est in illo fuit* » (2 *C.* 1, 19).

Quotisi ad veritatis divinitus datae et ad mysteriorum fidei catholicae ordinem respicimus, verum quidem est ingentes progressus in investigandis et utendis naturae viribus, multoque magis strepitum, quo cultura de rebus mere terrenis disseminatur, plurimorum mentes perturbasse, ita ut supernaturalia vix iam percipere possint; ast non minus verum est sollertes sacerdotes, veritatibus fidei intime imbutos et spiritu Dei repletos maiores hodie et mirabiliores successus, quam fortasse numquam antea, in hominibus Christo lucrandis reportare. Ct tales et ipsi efficiamini sacerdotes, auctore et exemplo Sancto Paulo, nihil antiquius vobis sit studio *Theologiae* sive biblica»-positivae sive speculativae. Alte insideat menti vestrae a fidelibus hodie bonos animarum pastores et confessarios eruditos summo desiderio quaeri. Pio ergo fervore in studium theologiae moralis et iuris canonici incumbite' Etiam iuris canonici disciplina ad animarum salutem dirigitur et omnibus normis legibusque suis in id denique potissimumque tendit, ut homines gratia Dei sancti effecti vivant et moriantur.

2044 Disciplinae *historicae,* quatenus in scholis tractantur, non tam in quaestionibus criticis et mere apologeticis haereant, quamvis hae quoque suum momentum habeant, sed potius semper id spectent, ut actuosam Ecclesiae vitam demonstrent: quantum videlicet Ecclesia laboraverit; quanta passa sit; quibus viis et quo felici exitu sui muneri mandato satisfecerit: quomodo caritatem opere expleverit; tibinam pericula lateant, quae florescenti statui obstent; qua in conditione publicae rationes inter Ecclesiam et Civitates intercedentes se bene habuerint, in qua vero minus bene; quantum Ecclesia politicae potestati cedere possit, quibusnam autem in adiunctis immobilis stare debeat: maturum denique de Ecclesiae condicione indicium et sincerum erga Ecclesiam amorem — ecce quae schola historiae ecclesiasticae in alumno praestare et fovere debet, ac praesertim in vobis, dileetissini filii, qui hac in Urbe versamini, in qua antiqua monumenta, bibliothecae instructissimae ac patentia studio et conquisitioni tabularia. Ecclesiae catholicae vitam per decurrentia saecula velut sub oculos ponunt.

2045 Ne autem constantiam ct virtutem vestram labefactari sinatis, quotidie, dilecti filii, quantum fieri potest, ex inexhaustis Sacrorum librorum fontibus, Novi praesertim Testamenti, genuinum Jesu Christi et Apostolorum spiritum haurite; <jiii semper in mentibus, in verbis, in operibusque vestris resplendeat. Indefessi estote in labore, vacationum etiam tempore, ut qui vobis praesunt fidenter dicere possint: *Luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona, et glorificent patrem vestrum qui in caelis est (Mt.* <5, 16).

Divinae est vocationis vestrae ad Jesu Christi amorem et gratiam viam in hominum animis sternere. Ad quod quidem assequendum vos ipsos primum amore illo incendi necesse est. Christi autem amorem in vobis incendite per coniunctionem cum Christo in *oratione et sacrificio.*

2046 Per coniunctionem, dicimus, in oratione: siquidem si a Nobis quaeritis, quodnam verbum initio Pontificatus nostri ad Ecclesiae catholicae sacerdotes habeamus, respondemus: Orate, magis magisque et instantius orate!

Per coniunctionem vero in sacrificio: in Sacrificio Eucharistico. At non solum in Eucharistico, sed una simul in sui ipsius quodammodo sacrificio. Nostis enim ex effectibus Sanctissimae Eucharistiae unum esse, ut adstantibus et recipientibus robur ad sese veluti sacrificandum et abnegandum conferat. Variae christianae asceseos formae quoad secundaria multa differentes quidem sint et maneant; earum tamen nulla viam ad Dei caritatem novit citra sacrificium etiam sui ipsius. Id enim Christus a suis sectatoribus expostulat, qui dixit: Si *quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me* (*L.* 9, 23) qui viam ad amorem Dei in observatione mandatorum divinorum esse expressis verbis definivit;[1] qui denique — Apostolis suis potissimum — illam etiam mirabilem sententiam impertiit: *Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum affert* (*1.* 12, 14-25).

2047 Sacerdotale munus singularia a vobis, ut ita dicamus, sacrificia requirit, inter quae praecipuum illud ac sui ipsius plenum sacrificium obsequii erga Christum per caelibatum. Probate vos ipsos! Et si qui deprehenderint se impares esse ad illum servandum, eos obsecramus ut a Seminario discedentes alio se conferant, ubi aetatem honeste ac fructuose transigant, quam non sine salutis aeternae discrimine et Ecclesiae dedecore in Sanctuario essent, acturi. Eos vero qui in statu sacerdotali iam vivunt, aut eum ingredi parati sunt, hortamur, ut se devoveant totos et animo magno. Cavete, ne in hac liberalitate ab innumeris fidelibus superemini, qui hodie pro Dei gloria et Jesu Christi fide durissima quaeque patienter ferunt; sed omnibus in hoc certamine exemplo vestro praelucete, vestroque labore devotioneque ipsis et omnibus divinam gratiam in vita et in morte procurate.

2048 Porro *hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat et fratrem suum* (1 *J.* 4, 21). Hanc in proximos caritatem Jesus Christus signum ac veluti tesseram cuiusvis christiani hominis declaravit,[2] eadenique multo magis catholici sacerdotis quasi insigne habenda est, quae ceteroquin a caritate in Deum dissociari nequit, ut aperte ostendit Paulus Apostolus, qui grandiloquo praeconio caritatem celebrans, Dei proximorumque amorem perbelle reciprocat.[3] Haec proximorum caritas limitum

[1] *J.* 15, 10.
[2] J. 13, 35.
[3] 1 *C.* 13.

ignara ad omnes homines, linguas, nationes, genera sene porrigit. lampero, carissimi lilii, optatissima et singulari opport unitate utamini, quam romana commoratio vobis praebet, huius caritatis exercendae erga tantam iuvenum multitudinem, qui, licet ex diversissimis et maxime inter se dissitis nationibus, omnes tamen eiusdem sunt temporis, eiusdem fidei, eiusdem vocationis, eiusdem in .Jesum Christum amoris, ac denique eiusdem omnino inris in Ecclesia. Hac., dicimus, occasione utamini ad hanc fovendam caritatem, nec quidquam sive verbis sive re a vobis agatur, quod eam vel leviter laedat. Concertationes politicarum partium aliis relinquite: haec tractare vestrum non est. Vos communicate invicem quae apostolat um, curam animarum, conditionem Ecclesiae eiusque incrementa spectant et iuvare possunt.

Denique si amore Christi crescere vultis, foveatis oportet oboedientiam qua filiorum, fiduciam, *amorem erga Jesu ('liristi Vicarium.* ‹ hrifito enim in Eo reverentiam et oboedientiam exibetis, Christus in ipso vobis praesens est. Perperam secernitur ecclesia iuridica ab ecclesia caritatis. Non ita, sed illa Ecclesia iure fundata, cuius caput Pontifex est. eadem est Ecclesia Christi, Ecclesia caritatis, universaque Christianorum familia. Sensus illi, qui in familia vere Christiana patrem cum tiliis, tilios vero cum patre arctissime eoniungunt, inter Nos et vos regnent. Vos autem qui hac in I rbe degentes testes estis quomodo Apostolica haec Sedes, humanis posthabitis considerationibus, nihil aliud cogitet, nihil aliud quaerat nisi bonum, felicitatem, salutem denique fidelium totiusque humani generis, fiduciant illam quam de ea experiendo concepistis, eum fratribus vestris toto terrarum orbe communicate, ut omnes in caritate Christi cum Summo Pontifice unum sitis.

Sacerdotalis apostolatus vester divina veritate illuminatus et informatus amore Christi inter saevissimas mundi a veritate et amore aversi tempestates, mediisque in difficultatibus et aerumnis — quae omnium in apostolati! laborantium veluti privilegium sunt cosque (piasi naturali necessitate comitantur — nec fructu uberrimo pro animarum salute nec beante illa consolatione, Dei favente gratia, earebit qua repletus Sanctissimus Doctor gentium asseverabat: *Per Christum abundat consolatio nostra* (2 *O.* 1, 5).

I nus scit Deus, per quas vias providentia sua unumquemque vestrum ducturus sit, (piae ascensiones et qui descensus, quot denique passus per saxeta et senticeta vos expectent. At unum definita certitudine vitae cuiusvis sacerdotis insidet, qui veritate et amore Christi imbuitur: spes scilicet in illum *qui dedit nobis victoriam per Dominum nostra in Jesum Christum* (1 *C.* 15, 57).

Haec igitur supernaturalis victoriae certitudo in quibusnam altiores radices egerit, quam in vobis, qui ad Apostolorum sepulcra et ad catacumbas martyrum spiritus illos hausistis, qui antead is temporibus hominum genus renovarunt, quique etiam hodie. .Jesu Christi promissiones vigere validas sibi conscii sunt Quapropter vobis, dilectissimi filii, ea graviter iteramus quae beatissimus Paulus laetus et securus de fructu

laboris apostolici profitetur: *Itaque, fratres mei dilecti, stabiles estote et immobiles: abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in Domino* (1 *O.* 15, 58).

AAS 31. 245-251.

Do dignitate sacerdotali el de vocationibus ecclesiasticis

(Ex Litt. S. C. de Semis* et Stüd. Univ. *Por razón* ad Episcopos nationis Chile, 15 sept. 1939).

2050 Dignidad excelsa y ministerio sublime que exigen del sacerdote que, por su conducta y doctrina sea siempre « *luz del mundo* » (Jfí. 5, 14) que refleje, sin veladuras ni empaños, « *la luz verdadera que ilumina a lodo hombre que viene a este mundo» ([.* 1, 9); que por su piedad, no meramente externa y sensible, sino sólida, profunda e hija de razonado convencimiento, edifique a los fieles; que por su pureza los estimule a vivir castamente; que por su desapego de los bienes terrenos, mueva «a unos a cumplir generosamente los deberes de caridad y de justicia social, y a otros a no considerar las riquezas como único o principal bien, puesto que son infinitamente superiores los bienes del espíritu; que su ejemplaridad en la virtud sea tal que, al mismo tiempo que corroboración de la doctrina que enseña y predica, sea prenda de las gracias y bendiciones con que el Señor hace fecundo el apostolado de aquel sacerdote que, ‹ *atento a sí mismo y a la doctrina* » *(IT.* 4, 16) y fiel alas inspiraciones del Espíritu Santo, pone todo su empeño en acrecer, mediante la oración y el estudio, «la *gracia que le fue dada en la imposición de las manos del Presbiterio* » *(1 T.* 4, 14), en una palabra, que por su conducta y doctrina sea para todos testimonio vivo y edificante de la verdad y de la santidad del Eterno Señor a quien sirve.

Por esto la Iglesia, con una insistencia y un rigor que a primera vista podrían parecer excesivos, recuerda a los Obispos, aún a aquellos cuyas diócesis están faltadas de sacerdotes, la severa amonestación de San Pablo a Timoteo: « *Manas cito nemini imposueris neque communicaveris peccatis alienis* › *(1 T.* 5, 22), a fin de que no admitan a las sagradas Ordenes sino a aquellos aspirantes de quienes les consta de manera positiva que son realmente dignos. Sabe la Iglesia que Dios no ha do abandonarla y que ha de bendecir con largueza a los Pastores que, celosos del bien espiritual de sus diocesanos, prefieren tener pocos sacerdotes santos y doctos, a muchos tibios y disipados, cuando no indignos.

Siempre necesarios los sacerdotes santos y doctos a la Iglesia, para que ésta pueda continuar hasta la consumación de los siglos la misión misma de Jesucristo, su necesidad se ha hecho más apremiante en nuestros tiempos por haberse multiplicado las necesidades espirituales de los fieles, expuestos cada día a nuevos y mayores peligros de error y de corrupción por el rápido propagarse de doctrinas materialistas y de mét odos de seducción y de inmoralidad. Y debemos constatar eon dolor que no crece *en* proporción, antes bien parece que tiende a disminuir el número de jovenes candidatos al Sacerdocio.

2051 Son de todos conocidas las principales causas que en todo? los países contribuyen a la disminución de las vocaciones eclesiástica-, haciendo cada dia más difícil la divina misión de Nuestra .Madre la Iglesia.

Entre ellas cabe señalar: el desconocimiento, y la consiguiente falta de estima, de la naturaleza y dignidad del Sacerdocio, considerado, no como ministerio sagrado para la gloria de Dios y la salvación de las almas, sino como carrera que exige graves y continuos sacrificio? y ofrece menguadas compensaciones; la educación que se da en mucha- familias que se llaman cristianas, y aún en no pocos colegios católicos, que descuida aquella exquisita formación religiosa y moral a que los niños tienen derecho, y que podría preparar sus tiernos corazones para recibir la preciosa semilla de la vocación; la educación de la escuela pública, areligiosa, indiferente, cuando no hostil a la Iglesia, que acostumbra a los niños a vivir fuera de la influencia sobrenatural del catolicismo: el ambiente social y público, indiferente, naturista, sino inmoral y corruptor: la vida distraída y desarreglada en que se agita desde los primeros años la juventud, por la múltiple variedad de solaces, diversiones y deportes; la escasez de medios económicos de tantas familias y no pocas Diócesis, (pie dificulta la formación, larga y dispendiosa, de muchos jóvenes pobres que se sienten llamados por el Señor; la guerra sorda o abierta en desprestigio de la Iglesia y de sus ministros. A estas causas de carácter general conviene añadir otras de carácter particular, propias de. cada pais; y así en ‹ hile la grandísima penuria de sacerdotes — la mayor y más importante dificultad con que debe luchar el Episcopado en su labor apostólica para la salvación de las almas más que fomentar y excitar las vocaciones, parece que provoca su escasez, puesto que Obispos y sacerdotes, solicitados de. continuo por urgentes necesidades del ministerio, no pueden consagrar a esta parte importantísima del mismo la atención y la diligencia requeridas.

2052 Sin embargo, es evidente la necesidad de laborar con noble constancia y decidido entusiasmo por la Obra de las Vocaciones Eclesiásticas, que • os la Causa misma de Dios y do la Iglesia ›.l porque a ella va indisolublemente ligada la salvación de las almas, redimidas con la sangre inmaculada de Jesucristo.

Porque, si es cierto que la vocación sacerdotal es don gratuito de la infinita bondad de Dios, ‹ *de quien desciende todo don perfecto* » (Cfr. *la.* 1, 17), y (pie « *nadie puede asumir para si tal honor sino solo el que es llamado por Dios* › *(¡Ib.* 5, 4), no es menos cierto que. como toda gracia ésta de la vocación exige ordinariamente para su eficacia la cooperación del hombro.

l Sermo Eniini. Cardinalis Pacelli in tempio «Trinità dei Monti ». Romae, die 31 dee. 1931. ad Dominas coopérât rices operis eul nomen • Opera delle Vocazioni Ecclesiastiche di Homa ».

Y este grave y dulce deber de fomentar, asistir, cuidar y educar las vocaciones con acendrada diligencia y maternal asiduidad, incumbe en primer lugar y de manera principal a los Pastores, que deberán « *rendir cuentas al Señor de las almas que les confiara* » (Cfr. *Hb.* 13, 17), y a los Párrocos y sacerdotes que con aquellos comparten la asistencia espiritual del pueblo fiel. El Código Canónico recuerda de manera categórica a sacerdotes y Párrocos esta importantísima obligación en su eánon 1353?

No están exentos de este deber de coadyuvar de alguna manera a la Obra «le las Vocaciones Eclesiásticas los simples fieles, ya que,como miembros del Cuerpo Místico de Cristo, deben concurrir « *a la edificación del mismo* » (Cfr. *E.* 4. 12). Y *I* qué mejor modo y más etica/, de contribuir a la edificación de la Iglesia, que ayudando generosamente a la formación de los sacerdotes, ministros de la palabra vivificadora y dispensadores de la gracia por las que aumenta la vida divina en las almas y el Cuerpo crece y se dilata con la unión de otros miembros?

2053 Particularmente obligados están los padres de familia y los educadores — religiosos o seglares — que hacen sus veces, puesto que son en verdad *adiutores Dei* y de la Iglesia, pues su misión consiste en educar a los hijos para que sean « *adoradores de Dios en 'espíritu y verdad* » (Cfr. *I.* 4, 23), para gloria suya y bien de sus propias almas, de tal manera que — salva siempre la legítima libertad — puedan responder, como el niño Samuel, con presteza y corazón limpio a todo llamamiento del Señor y sopan decirle con sinceridad: « *Halda, Señor, que tu siervo escucha* » *(Rg.* 3, 10).

2054 Pero toca de manera singular a la amada Acción Católica[2] ponerse enteramente a las órdenes del Episcopado y del Clero para la Obra de las Vocaciones Eclesiásticas. Ella, en efecto, ha sido llamada oficialmente[3] por la Iglesia a colaborar en el apostolado de la Jerarquía para la difusión del Reino de Cristo, mediante la formación de fervientes cristianos que, en todas las circunstancias, en todos los estados y profesiones vivan íntegramente la vida católica. Y sin el sacerdote es imposible esta formación de cristianos integros y aún es imposible la misma Acción Católica, de la cual el sacerdote es el animador e inspirador, pues es él quien forma espiritualmente a sus miembros y los sostiene, guía y dirige en su apostolado...[4]

...El primer medio de que ha de valerse la Obra de las Vocaciones, es el medio eficacísimo do la oración, que hace dulce violencia al corazón de Dios. Es Jesús mismo quien nos ordena orar pro esta sagrada intención. « Además de la oración — dice Pio XI, de santa memoria — con que nos enseñó a rogar a Nuestro Padre que. está en los cielos, *sic ergo orabitis (Mt.* 6, 9), hay otra plegaria que Él (Jesucristo) ha enseñado directamente, pública y solemnemente: *Dogale Dominum messis ut mittat*

[Cfr. n. 1152].
Pii XI Litt. Enc. *Ad catholici sacerdotii,* 20 dec. 1935: AAS 28, 16 [cfr. n. 1971].
Pii XI Litt. Enc. *Ubi arcano,* 23 dec. 1922, AAS 14, 673 8«.
[Cfr. n. 2039].

operarios in wessein warn (Ml. 9, 38; *Lc.* 10, 2). Es la petición, e* el pensamicnto, es el ansia que el Divino .Maestro presenta y sugiere a todas las almas para que pidan a ill mismo santos *sacerdotes [1]

.Medio eficaz, medio divino la oración, y medio al alcance de todos y cada uno de los cristianos. La oración para la Obra de las Vocaciones debe ser individual y colectiva; sabido es que ésta tiene una eficacia singular. Es. pues, de aconsejar, que los Centros diocesanos organicen jomadas especiales de rogativas y súplicas invitando a ellas al pueblo fiel. La oración debe ser incesante; por ello en algunas Diócesis, en Roma por ejemplo, se han establecido turnos entre las Comunidades \ Asociaciones religiosas, de manera que cada día alguna tie ellas ruega en común y como oficialmente en nombre de la Iglesia por la Obra de las de Vocaciones Eclesiásticas.

2055 Siendo el desconocimiento una de las causas de la disminución o al menos de la insuficiencia de las vocaciones, es necesario ilustrar a los fieles sobre la naturaleza, dignidad y misión del Sacerdocio católico, principalmente por medio de la predicación y de conferencias. Podría dedicarse a este objeto una de las principales festividades de la Iglesia, pareciendo muy indicada la de Pentecostés, que nos recuerda el descenso ilei Espíritu Santo sobre los primeros Pastores y Sacerdotes para santificarlos con su gracia, iluminarlos con su luz divina y fortalecerlos con sus dones, antes de que comenzaran el sagrado ministerio para el cual habían sido llamados y preparados durante tres anos por el mismo .Maestro y Salvador Jesucristo.

205G Espiritual por su fin, material por su sustancia es el medio que tiende a eliminar el impedimento de la falta de recursos de muchos jóvenes pobres y de la insuficiencia de fondos de Seminarios. La formación de los jóvenes para el Santuario es hoy larga y dispendiosa, que son muchas y delicadas las exigencias <lol ministerio sacerdotal en nuestra edad tan trabajada por múltiples y antagónicas ideologías y por tantas necesidades de orden moral, económico y social. Conviene, pues, excitar la generosa caridad de los fieles para la fundación ile becas y el sostenimiento de tantos jóvenes que invocan su socorro, para que puedan responder al llamamiento del Señor.

2057 Como se ha indicado más arriba, los Colegios católicos — sean de religiosos o de seglares — pueden aportar una importante colaboración a la Obra de las Vocaciones Eclesiásticas cuidando de dar a los niños, que los padres les tienen confiados, una exquisita y sólida formación religiosa y moral. Los Directores dc los colegios cuiden de proveer que en el colegio haya un Director espiritual de probado celo y piedad, de acrisolada prudencia y discreción, que vele por el bien espiritual de los pequeños, entre los cuales el Señor le hará descubrir seguramente a aquellos que El llama a su servicio, y a los cuales, con abnegación y delicadeza maternales, el Padre espiritual cuidará de dirigir, asistir y aconsejar.

[1] **Olí 8-9 luí. 1935.**

2058 Y por lo que atañe particularmente a la Acción Católica, no cabe dudar de que sus miembros se inscribirán a la Obra do las Vocaciones en su respectiva parroquia y que participarán gustosos en las cruzadas de oración y en las jornadas de estudio y propaganda, de acuerdo con las normas y las instrucciones emanadas de los Centros Nacionales y Diocesanos, con la aprobación de la Jerarquía.

Pero además, cada una de las Ramas de la Acción Católica puede prestar una especial colaboración, conforme a su modo de ser y a sus actividades particulares. Y así la Rama de los Hombres puede contribuir a la labor, por demás necesaria y delicada, do ilustrar las benemerencias, dignidad y necesidad del Sacerdocio católico. Los caballeros pertenecientes a la Acción Católica deben hacerse un deber de manifestar respeto .y veneración al sacerdote, de mantener y acrecer su prestigio; estén dispuestos a todos los sacrificios para procurar a la Iglesia nuevos ministros, aún al sacrificio de sus propios hijos no sólo no obstaculizando su vocación, sino fomentándola y asistiéndola, sin menoscabo de la legitima y necesaria libertad; al sacrificio de los propios bienes, siendo los primeros en contribuir a las colectas por la Obra de las Vocaciones.

Parte importantísima tiene reservada la Rama de las Mujeres de la Acción Católica, pues le pertenece, como por derecho propio, el apostolado para la recristianización de la madre y, por ende, de la familia, y ello significa coadyuvar grandemente a la Obra de las Vocaciones Eclesiásticas, puesto que estas florecen generalmente en el ambiente familiar cristiano y suele ser dulce privilegio de la madre el adivinarlas y cuidarlas desde el primer momento; sólo el fino instinto maternal de una madre cristiana, <le una madre que sabe orar, humilde y confiada, descubre el silencioso trabajar de la gracia en el corazón puro de su hijo. Laborar por la santificación de la madre; fomentar en ella el espíritu de oración; despertar en su corazón el deseo de que el Señor se enamóre del hijo de sus oraciones, o quizás de sus lágrimas, como el mayor honor que puede hacer a la familia, como la mejor Rendición que puede otorgarle: tal es la cooperación que pueden prestar las Damas de la Acción Católica, las cuales, además, con sus oraciones y limosnas pueden ayudar a los adolescentes pobres en su preparación para el Sacerdocio.

Y no es menos importante la parte que corresponde a la Juventud Masculina de Acción Católica. Ella en efecto puede contribuir a esta Causa ya sea por la exquisita educación espiritual que debe dar a sus miembros, formándolos en la piedad sólida y en el espíritu de sacrificio y de apostolado esta preparación despertará en muchos casos en el ánimo del joven el deseo de vida más perfecta y de consagrarse al Señor en el servicio del altar, como lo ha demostrado ya una consoladora experiencia; ya sea procurando que sus Centros lo sean de edificación y de defensa contra los peligros del mundo; ya finalmente, por medio délas Asociaciones internas de Acción Católica, constituidas en los Colegios a iniciativa o con el beneplácito de los respectivos Directores, las cuales, completando y perfeccionando la educación religiosa y moral de los jóvenes estudiantes para prepararlos al apostolado, pueden crear el clima favorable para que

en él germinen las vocaciones sacerdotales. Los jóvenes de la Acción Católica, de corazón noble y generoso, querrán también sin duda contribuir con el sacrificio de su tiempo, apoyando la propaganda, y aún de su peculio, privándose alguna vez de algún solaz, para ofrecer su óbolo — preciosa y bendita prodigalidad de una digna escasez — a Jesucristo en la persona de un seminarista pobre.

Campo vastísimo de fecundo apostolado para el fomento da las Vocaciones ofrece a los miembros de la Acción Católica la enseñanza del catecismo a los niños, auxiliando y tal vez supliendo a los párrocos. Es ésta una do las actividades más características de la Acción Católica, y en el desempeño de la misma, los catequistas avisados y discretos, celosos y de buen espíritu podrán con la luz de la gracia, que no ha de faltarles, y con el consejo de sacerdotes buenos y prudentes, discernir indicios de vocación en algunos niños. Y a éstos procurarán rodear de especiales y exquisitos cuidados y de formarlos en la piedad y en el amor a la humildad y a la pureza.[1]

Ex Archivo S. C. de Semin. et Stud. Unir.

De studiis sacris fovendis

(Ex Epist. Encycl. *Sertum laetitiae* ad Episcopos Civitatum Focderatariun Americac Sept.. 1 nov. 1939).

2059 Quo tanta nocumenta abscedant, id potissimum confert, si divinae veritatis plenitudo singulorum mentibus affulgeat et populis integre innotescat via salutis. Quam ob rem enixe sacerdotes hortamur, ut divinarum humanarumque rerum scientia abundent; ne contenti vivant scientia juvenili hausta aetate; legem Domini, cuius eloquentia argento sunt superiora, attento animo considerent; continenter gustent delibentque castas Sacrarum Scripturarum delicias; Ecclesiae res gestas, dogmata, sacramenta, hira, praescripta, ritus, sermonem altius, tabentibus annis, pervestigent, ut tum virtute tum veri ornatu et instructu crescant. Litterarum quoque studia et profanas disciplinas praesertim eas. quae cum religione maiorem habent necessitudinem, colant, ut facunde et nitide valeant salutifera tradere praecepta et docta quoque ingenia levi Christi sarcinae higoquo subicere. O quam felix Ecclesia, si ita *fundabitur in sapphiris.* [2]

Hoc insuper valde probamus quod Romae Pontificio Collegio adolescentibus ex America septentrionali ad sacra fingendis augustiores et aptiores vultis aedes erigere. Quodsi quidem utiliter lectissimi ingenio iuvenes ad politiorem doctrinam hauriendam longinquas petunt oras, felix diutinus usus vitae demonstrat ad sacerdotalia munia candidatis

[1] Eadem fero dicuntur in Litt. ad Episcopatum Venetiolae, 7 oct. 1939.
[2] Cfr. *Is.* 54, 11.

permagno adiumonto esse, si ii heic penes Petri Sedem educantur, ubi purissimus bibitur fidei fons, ubi tot christianae antiquitatis monumenta sanctorumque vestigia ad fortia exantlanda generosa pectora accendunt.

AAS 31, 041 b.

Quomodo sacerdotes et clerici, ad militiam vocati, se gerere debeant

(Ex Adhortat. Ap. *Asperis commoti* ad sacerdotes et clericos ad exercitus ordines adseitos, 8 dec. 1939).

2060 Asperis commoti anxietatibus et sollicitudinibus belli, quod omni ope, at frustra deprecari conati sumus, vehementius vestram sortem condicionemque dolemus, dilectissimi Nobis sacerdotes et clerici, qui, subita correpti procella, sacri ministerii opera ac tranquilla doctrinae domicilia reliquistis et ad signa militaria, ad arma deducti estis.

Haud assuefacti vitae generi quam nunc ducitis, improviso rerum eventu stipendia meretis in castris stativis, in nosocomiis, in erraticis valetudinariis ipsa in bellantium acie ut pote sacerdotes de militibus spiritalem curam habentes, magna autem ex parte obeuntes munia vocationi vestrae dissentanea.

Ubicumque estis, Vicarii castrenses seu Cappellani maiores vos sedulo, vigili, paterno prosequuntur obtutu. In ipsorum opere fidenter acquiescimus, quia id sapienti disciplina temperatum est, quia insomne est, quia salutaribus innititur consiliis. Qua re haud dubitandum est, quin ipsi in sua cuiusque patria operam navent quoquoversus magno in pretio habendam ac salutaribus fructibus opimam, quia officii conscientia permoti ad ardua quaevis agenda sunt parati. Tam sollertem navitatem confirmata fiducia Nostra honestamus vobisque libenter memoramus ut in provisores vestros sitis grati eisdemque docili voluntate obsequamini: praepositi enim mandata sibi commissa expedite persolvere valent, si subjecti sponte eorum praeceptis obsecundent.

Ut nec vos ipsi nec viri vestrae curae crediti spiritualibus careatis solaciis, in animo habemus facultatibus iam a Nobis Vicariis castrensibus seu Cappellania maioribus nationum vel regionum ubi bellum aut ad arma convocatio est vel erit concessis, alias praeter ordinem adicere.[1] Hac ex re patentior innotescet vobis effusus paternae caritatis affectus, quo vos in molestias et angustias adductos diligimus.

Vicariis castrensibus seu Cappellani maioribus huiusmodi concredita a Nobis cura Nos e munere, quo tenemur, non eximit, vobis directo seusus animi Nostri aperiendi itemque vos tanto in discrimino hortandi ut quae novae vitae ratio deposcit, diligenter animadvertatis et impigre perficiatis, vocationis vestrae consideratione et afflatu incitati.

2061 Spiritus, qui suetae actioni vestrae praesidebat, licet vestis mutetur, exuendus vobis non est. Inter tela is vos afflet, sicut tum contigebat,

[1] Cfr. AAS 31, 710-713.

cum domi sacerdotii vestri partes explebatis. Caelestis Pater, qui vos ad altaria arcessivit, Ipse est, qui sivit vestras piorum .studiorum laborumque consuetudines abrumpi. Ad Se vos vocavit — id mementote non tantum divino cultui mancipandos, cuius absolutione nequaquam sacerdotium catholicae Ecclesiae terminatur, verum etiam hac de causa, ut sitis Dei verbi praecones, Evangelii satores, pro Christo legatione fungentes, Cuius debetis quarn maxime diffundere notitiam, excitare desiderium, accendere amorem. Vestrum esto beatissimi Pauli Apostoli propositum, qui gloriabatur se nihil scire, nihil afferre gentibus nisi Christum et hunc crucifixum. Christum haud minus testimonio vitae quam oris is advehebat in omnia loca, omni tempore, privatitn ac publice, sive cum posset caerulea convexa caeli suspicere, sive cum vinculis detineretur. In carcerem eonieetus, ubi ad se ventitantes excipiebat et Dei regnum libere praedicabat, ad Philippenses scripsit: *Scire autem volo, fratres, quia quae circa me sunt magis ad profectum renerunt evangelii (Ph.* 1, 12).

Permisit modo Deus, ut, suetis relictis muneribus, ad exercitum adiungeremini ad homines scilicet institutis, moribus, doctrina et artibus, religione varios, haud raro averso animo a Deo, lesti Christi et Evangelii nescios, fidei vel rudimentorum expertes, de omnibus negotiis sollicitos potius quam de iis, quae ad animos spectant eorunique sempiternam beatitatem. Dei miseratio en vos misit ad eos, qui vos fortasse aspernabantur, qui recusabant a voids accipere verbum salutis et gratiam lesti Christi Servatoris nostri; bos ad vos allicit, vestrorum laborum et periculorum, vestrarum asperitatum et aerumnarum socios.

Insto aestimate pretio quod fluens fert hora. Nolite ad hominum captum modumque adirmela indicare, unde praesens rerum asperitas consecuta est, sed in his inspicite caelestis Patris voluntatem, quae optima semper et adoranda elicit e malis bona, quaeque, per vos ad militaria signa advocatos, tot inter ruinas, devios deerrantesque ad rectae fidei semitam et ad christianae disciplinae mores perducere cupit. Quod annitentibus cuncta vobis possunt prodesse, propterea quod quo magis sacerdos apostolico studio ardet ad strenue agendum, eo crebriores carpit secundas occasiones, eo patentiores invenit aditus. Quod autem praecipuum est, sub patriis signis militantes pro Ecclesia quoque ita militate, ut tamquam viva e forma Christi apostolatus relucescat. Ita vero, etiam tacentes, eritis, si in primis officiorum vestrorum fida custodia et absoluta morum integritate vocationi vestrae honorem detuleritis.

Vos igitur eo monemus hortatu, quo Paulus Apostolus compellebat Philippenses, ut ii eum gentibus civium usus societatemque habentes, virtutum decore fidem, quam profitebantur, honestarent: *Digne Evangelio ('liristi conversamini (Ph.* 1, 27). Et iterum: *Omnia autem facite sine murmurationibus et haesitationibus, ut sitis sine querela ct simplices filii Dei, sine reprehensione in medio nationis pravae et perversae: inter quos lucetis sicut luminaria in mundo (ibid.,* 2, 14-15).

Eluceat o vobis semper indoles administrorum Dei. Tales cum sitis, officii vestri estote retnientissimi, praepositis vestris in exemplum, salva

Dei lege, obsequimini, dura hilares sustinete; at nullo pacto nulloque tempore iis indulgete, quae futilia, corrupta, vituperanda circa vos intuemini. Severis instructi moribus, nescientes cum malo pacisci aut id mulcere vel contrahere, exemplis saltem vestris aliena vitia castigate. Nequaquam autem prohibet, quin, evangelica mansuetudine comite, ipsi vos omnia omnibus faciatis ut omnes lesti Christo lucrifaciatis, haec morum severitas, ceterum militari disciplinae consentanea, cuius singularis nota est impavidi pectoris fortitudo. Animi utique firmitate inter ceteros praestare debetis, ut ubique palam libere vos sacerdotes aut sacerdotii candidatos demonstretis.

Quodsi Evangeli! spiritu inflati, qui quidem spiritus est libertatis, sicut et Apostolus gentium, efficitis vos omnium servos, cum liberi sitis ex omnibus, ut plures lucrifaciatis,[1] eiusdem Apostoli oportet crebro in memoriam revocetis salubria consilia, sapientiae plena, quae vestrum dirigant in agendis rebus iter: *Onvnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Omnia inihi licent, sed non omnia aedificant* (1 *C.* 10, 22-23).

Si ita cogitaveritis, salutari auctoritate movebitis eos qui vos circumdabunt homines et, vel nescii vel conscii, in animorum praecordiis aliquid boni seminis ponetis, quod in terram iactum, testante Domino, germinat et succrescit, etiamsi deses maneat sator *(.ile.* 4, 26 seq.). Vobis persuasum erit, vos non neglexisse fidei vestrae commissa mandata ac lesum Christum divinum praeceptorem vestrum, pro viribus, variis hominum classibus esse confessos.

Vos quidem unius cuiusque ordinis civibus, artes exercentibus liberales et operosas, doctis et indoctis, ingenio praeditis tractabili et moribus duris, inter strepentia arma, cognitum facietis evangelicum nuntium redemptionis et salutis, neque noxam committetis commilitones ad id opinandum inducendi, in Christi asseclis, imo in iis, qui ad sempiternam assequendam vitam sunt ductores, facta cum dictis discrepare. Ecclesiae multorum conciliabitis benevolentiam et gratiam ac, decore in patrio exercitu militantes multos parabitis vobis amicos, quos haud difficulter ad fidei semitam traducetis aut vestros efficietis auxiliatores.

Numquam denique ex animo vestro excidat hortamen a Paulo Apostolo datum glorioso illo aevo fidelibus, cum per cruciatus et dolores maturescebat Ecclesiae triumphus: *Noli vinci a malo, sed vince in bono mulum (It.* 12. 21).

Videte igitur, dilecti Filii, quam latum agrum Dei Providentia generosa virtute excolendum attribuerit vobis c sacerdotalis ministerii tranquilla perfunctione et e sacris Seminariis dimotis. Est cur de his sincero pectore gloriemini pura haurientes solacia, quae etiamsi nequeant oxtinguère, minuant tamen cuncta adversa et aspera bello vobis illata.

Ceterum nonne dolores quae dicimus, quae docemus, quae agimus fecundanti Patiendo utique magis quam operando Veritati bonum reddimus testimonium.

[1] 1 *C.* 9, 19.

2062 -Multa praeterea vobis istis in adiuuctis acquirenda sunt, quae animis vestris proderunt. E variis enim et aerumnosis militiae discriminibus quantum rerum bominumquo usum desumere potestis, vestrae in agendo rationi sapientiam additurum et virtuti vestrae necnon apostolico labori vestro virilis roboris maturitatem quandam ingesturum. Non dispendia, sed commoda sacerdotio vestro afferet id temporis, quod in curriculo vitae vest rae perniciosum videtur intervallum, si prudentes fueritis, si coram Domino ambulaveritis, si numquam Eius averteritis manum, quae perpetua celebranda laude vos in terra deserta ct invia et inaquosa sursum et ad potiora producit.

Verumtamen ambulare coram Deo ac Dei numquam relinquere ductricem dexteram idem est — hoc vos haud latet — ac studiose Christianam colere pietatem, cuius ope tantum mens sublime ascendit et recte agendi assiduis votis inardescit. Potest ne fieri, ut inter gladios et tela evangelicae pietatis flos redoleat? Ita vero est. Reliquis praetermissis documentis, revocate memoriam eorum hominum, sanctitatis lumine fulgentium, qui e militari ordine prodierunt. Qui. dum disciplina adstringuntur vestrae haud dissimili, vixere ¡unctissimi cum Deo et pro Deo, quoniam unum summopere quaerebant, videlicet cunctis satisfaciendo officiis divinam implere voluntatem. Vos ipsi ubicumque et semper Dei beneplacitum scrutari eidemque, etiam reluctante natura, adhaerere omni ope studete; hic vester cotidianus sil labor, hoc facile tutumque sit viae compendium ad eam pietatem, quae in praesenti statu et condicione sacerdotali vocationi vestrae fido tutamini erit ac toto vitae vestrae cursu ad optima quaeque exantlanda valido incitamento et stimulo.

Ut autem complendae divinae voluntatis constanti voto et magno desiderio afficiamini, oportet — quis dubitet? spiritus precum vobis, novorum officiorum perfunctione detentis, haud languescat et torpeat, sed intimo flammescente igne dilatetur. Assiduum ei praebeant alimentum cum Eucharistieum Sacrificium devote actum aut Panis fortium fervide sumptus, tum ea omnia, quae diuturno fidelium usu comprobata, Spiritus Sancti aspirante gratia, quam maxime eo conducunt, ut hominum animi se culpis abstineant et virtutes solidiores usque appetant. Difficulter christ ¡fidelibus praesert inique sacerdotibus tantae negotiorum molestiae contingere possunt, ut prohibeantur, quin, quodammodo se introrsum inflectentes, crebro piis vacent meditationibus, bene et male acta in se attente inquirant, ardenti studio divinum Magistrum ac Dominum coram sacris Tabernaculis saepe, proh! dolor, desertis adorent, unde Is ad se venientes infusa gratia collustrare et corroborare solet.

Quam plurimum potestis, dilectissimi Nobis, hanc pietatem vobis comparato, hac ditamini. Qua comite, pericula ubi, sinente Deo, versamini, ita suscipietis, ut ipsi meritorum proventum assequamini, fratres autem commilitones vestri uberes colligant salutis fructus: nam administer Evangelii sive iuvamine operis sive miserentis animi indulgentia proximis suis cuncta est semper dare paratus.

Conspecti undique studiosa indagatione ab hominibus, vestrum ho-

norato sacerdotium, honorate Ecclesiam, cuius bene multum in vossuscc-piatis onus. De patria ita insigniter merebimini, cuius cives arduo in discrimine exempli vestri praestantia erexeritis, eorum animos in tranquillum redigentes itemquè ad fortiter agendum et a<l maiora sibi imposita officia obeunda excitantes. Certatim vobis gratias persolvent matres et Sponsae, quas ipsarum caros invalido multipliciter solati eritis. Praemio vobis erit rei bene gestae conscientia, quae vobis intus susurrabit etiam ista tempestate non diminutum sacerdotium vestrum esse, sed Spiritus munere actionis efficientia, devotionia propensione adauctum. Ante omnia autem — quod plurimi ducendum est animadvertetis vos a Deo fallere nescio probari itemque ad vos ipsos humiles, verum puro gaudio gestientes quasi praevium indicium coronaturi olim vos lesti evangelicum adhiberi promissum: *Omnis, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego coram Patre meo, qui in caelis est (Ml.* 10, 32).

Firma demum freti fiducia desiderii Nostri exspectationem impletum iri, vos, dilecti Filii paternis prosequimur votis, valde cupientes, ut animo et corpore optime valeatis, et a periculis semper absitis. Ac, dum Deum exoramus, ut vobis et universis hominibus calamitosum belli tempus corripiat et, redintegrata cito populorum pace, vos ad quietas sacerdotalia ministerii sedes vel ad sacrarum disciplinarum optata studia restituat, Apostolicam Benedictionem, paternae Nostrae benevolentiae testem, libenti volentique animo vobis impertimus.

AAS 31, 696-701.

Do recta (Ieri Orientalis institutione in territoriis Patriarchalibus

(Decretum *Apostolicac Sedi* S. C. Pro Ecclesia ORIENTALI, 27 ian. 1940).

Apostolicac Sedi id semper cordi fuit, ut quos sua Dominus benignitate ad sublimem sacerdotii honorem dignaretur vocare, spiritualibus atque ad scientiam pertinentibus disciplinis ad primo imbuerentur, quatenus re quidem vera, sal termo et lux mundi futuri osent atque haberentur.

Maternae huius sollicitudinis circa iuveniles sacros manipulos, spem sanctae Ecclesiae, futuros animarum pastores, haud ultimum sane argumentum his nostris temporibus Litterae Encyclieae exstitere *Ad catholici sacerdotii*,[1] necnon Constitutio Apostolica *Deus scientiarum Dominiis*,[2] quorum documentorum alterum morum institutioni, alterum vero rationi studiorum clericalis militiae pressius consuluit.

Sacra haec Congregatio pro Ecclesia Orientali quae sub immediata Summi Pontificis directione, peculiari studio bonum fovet orientalium fidelium, ac proinde eorum praesertim *¡ui, sacerdotali aucti dignitate, per multiplicem miramque varietatem sacrorum rituum, illorum animas ad Deum ducere atquo comitari debent, plurimis atque in dies gravioribus regionum ac populorum sibi euroe commissorum perspectis necessitatibus, oflicii sui censet, ut quae supra memoravimus documenta, Quantum fleri possit, peculiarem applicationem sortiantur etiam pro luvenibus levitls orientalibus, quos, praeter officia cuique sacer-

1 AAS 28, 5-52 [Cfr. nn. 1955 ss.].
2 AAS 23, 241-266 ICfr. nn. 1761 ss.].

doti communia, naturali (¡undam necessitate, misaionalea quoque case oportet erga com qui catholicam fidem non habeant, simtllquc ăpologeta erga dissidente fratre-, apud quos n quibiiBcuni vivere debent.

His porro, quae quidem gravissimae sunt, aliae quoque non minori- momenti accedunt rationes, si hodierna tempora ac res, quae ubique progrediuntur, prue o< ulis habeantur.

Si enim, untcactis temporibus, tantum in urbibus hic rerum progressu- fieri consuevit, hodie contra, vel in oppidis ct in vicis, patenter habetur: ubi quoque propterea sacerdotibus, sanctitate ac scientia praeditis, omnino opus est: huiusmodi nempe qui verbo apostolico. zelo ac doctrina omnibus duces sc praebeant, arccantque periculum, ne (.'hri-tifideb-s erroris malitiaequo facilis evadant praeda.

Neque vero praetereundum est cuique sacerdoti gravissimum officii munu> incumb» rc praedicandi ubique atque docendi dix inani veritatem, iuxta illud *vos estis sal terrae ros estis luar mundi* (.1//. 5, 13): gravissimum profecto munus, quod si omittere nefas e-t. adimpleri tamen quidem non potest, nisi sacerdotes scientiae thesauro ac virtutibus eximiis sint praediti.

Quod si In ceteris vitae institutis, utpote iurisperiti. magistratus, medici etc., per plures annos opportunis disciplinarum studiis est incumbendum, praescriptamquo lauream oportet adipisci, immo si vel manualium artium cultore-', antequam artem exerceant, diuturna indigent praeparatione, multo sano diuturniore ac diligentiore instituto opus est Christi administris, tum ob subiimeni sacerdotii dignitatem, tum denique ob eidem adnexum gravissimum pondus, regimen scilicet animarum, de quibus Christo ab ă< ni ratio est reddenda.

Nequ< r< ips< »gitari possunt sacerdotes quibus officium est pascere bo vitae, veritatem docere, dirigere atque firmare per vias justitiae caritatisque animas a Chnsto ademptas — minus docti ac parati quam ii. qui corporum solummodo rerumve terrenarum curam susceperint.

Eo igitur consilio ut, quantum fieri liceat, nobilissimum hoc propositum ad etTectum deducatur, consulendi nempe sùfilcirnti ac solidae institutioni morali ac doctrinali eorum qui in sortem Domini vocantur, et praecavendi abusus qui. sensim sim sensu, in conferendis sacris Ordinibus haberi forte potuerint. Sacra haec (’ongrrgatio, in Plenario Conventu Einorum Cardinalium, habito die 20 mart ii a. 1939, totam quaestionem sedulo examinavit, rebusque maturo perpensis, haec quae sequuntur statuit ac decrevit:

ÎOG4

I - *De admissione candidatorum*

I₀ Ut quis in seminarium seu domum religiosam admittatur» ut postea Sacros maiores Ordines recipiat, testimonium exhibeat vitae irreprehensibilis, scripto datum ab ipsius pnrocho vel Ordinario, quod iidem ne tradant nisi sua onerata coram Domino conscientia.

2° In seminaria ne admittantur qui ex aliis seminanis, monasteriis, ptfsque institutis dimissi fuerint, nisi prius consulta S. Congregatione pro Ecclesia Orientali.

3° Si quem vero ad Sacros Ordines vocatum non constet, nec idoneum ad munera eisdem inhaerentia — sacramentorum nempe administrationem. praedicationem verbi Del, Christianam cateehesim — neque viribus animoque obsistendi separatis ab unitate Ecclesiae sufficienter sit praeditus, is omnino neque in seminariis, neque in domibus clericalium studiorum, neque in religiosis institutis, uti alumnus, retineri potest, neque denique in sacris constitui, ac sacerdotio initiari.

11 - *De alumnorum in seminariis institutione*

i° Tum doctrinalis, tum ŏci moralis et ascetica alumnorum institutio in seminariis impertienda est. in collegiis nempe sou domibus reservatis tantum alumnis sacerdotio initiandis, (piacque ad huiusmodi finem apposito constituta et ordinata sint.

5° Expleto superiori curriculo litterarum, ad sacerdotium candidati unum Pattern annum philosophiae studio, tres vero sacrae theologiae impendero debout, firma tamen studiorum ratione Seminariorum atque Institutorum Religiosorum in quibus cursus philosophicus ac theologicus amplior et perfectior laudabiliter iam absolvitur. Patriarchae erit harum rationem disciplinarum seu, uti aiunt « programma - conticere et ad S. Congregationem pro approbatione transmittere.

6° Peculiari denique sollicitudine S. Congregatio commendat, ut candidati idoneos quoque se reddant ad docendum in scholis publiais, nccessariarnque attestationem, sen diploma, a civili auctoritate adipiscantur, ita ut ad munus publici magistri eligi possint.

IIi - *De ascensu ad Ordines Sacros*

2060 7° Nequit Episcopus manus cuiquam imponere, nisi prius moralitcr ac positive certior factus fuerit de canonica idoneitate eligendi; alioquin non modo gravissimo peccat, sed et periculo seso committit cum peccatis alienis communicandi. Quamobrem attestationem sibi procuret necesse est Superioris seminarii seu domus vel monasterii, ubi stadiorum curriculum candidatus peregerit, necnon sententiam sive iudicium Commissionis, quam vocant. Ordinandorum Examinatricis, uti per ea quae sequuntur, statuitur.

8° Attestatio Superioris seminarii, monasterii seu domus piae, per secretum scrutinium et cum maiore parto suffragiorum exquirenda, in consilio professorum confici debet; inde vero Ordinario, seu Supremo Ordinis Moderatori, si de religioso agitur, scripto communicari, simulquo Commissioni Ordinandorum Examinatrici.

9° Antequam Sacros Ordines conferat, Episcopus sedulo quoque perpendat, se, cum ad sacerdotium aliquem admittit, cum acceptare, suoque mancipan servitio, nampe dioecesi atque animabas suae curae commissis, idcoquc sibi fleri obnoxium non modo quoad eiusdem statum vel condicionem, sed otium quoad temporalem substontationem, nisi torte electum substentat Ionis titulum personalem, securum, verequo sufficientem, habere constiterit.

10° Ex hoc gravissimo episcopali oilicio circa sacerdotum statum ac temporalem condicionem, necessario consequitur Sacros Ordines lis tantum esse conferendos quos animarum bonum ex postulat. Sacrilegus reapse abusus plenitudinis sacri characteris censendus est, sacerdotalem conferre ordinem, alicuius familiae seu factionis favore, amicorum vel hominum potentium instantia, vel cuiuslibet humani commodi intuitu.

11° Unusquisque ad Sacros Ordines maiores candidatus, cuiusvis sit aetatis vel condicionis, antequam Ordinem recipiat, coram Commissione Examinatrice so sistere debet, eiquo de sua ipsius praeparatione satisfacere.

12° Singuli Patriarchatus Commissionem Examinatricem, vi huius Decreti, habento. Haec -

a) aliquot membris constare debet nempe 5, 7, 9; numquam tamen minus tribus selectis ex clero saeculari ac regulari, alterius vel proprii ritus;

b) constituatur per Patriarcham una cum Delegato Apostolico; ab eodomque Delegato, nomine huius S. Congregationis, approbetur;

c) examinatores Commissionis studiorum titulum in facultatibus theologicis ao philosophicis regulariter adepti sint, vel saltem bene compleverint integrum studiorum curriculum apud facultatem quamdam sou seminarium, notique sint probata doctrina;

d) Ordinario seu Superiori cuiusvis ordinandi ofUcium sit conventum Commissionis Examinatricis tempestive promovere — nisi forte certa tempora Patriarcha statuerit — ad camque mittere candidatos. Est autem penes Ordinarium seu Superiorem, ratione temporis vel commoditatis, ad Commissionem alterius Patriarchatus praesentare ordinandos;

c) Commissio sententiam det scripto exaratam duplichine exemplari, quorum alterum servetur in tabulario Eparchiac sive Ordinis ad quem pertinet candidatus, alterum in tabulario seminarii seu instituti ubi studia peracta fuerint;

f) Commissio quoties pro examinibus congregatur, tria saltem membra habeat, et indicium proferat per suffragium secretum, quod unanimitatem prae -e ferre debet ut quH ad Sacros maiores Ordines admitti possit. Candidatus vero qui unanimitatem non retulerit, Commissioni, aliquo elapso temporis spatio, denuo se sistendi lus habet, cique contra sententiam recursus patet ad Sacram Congregationem;

(/) in examino coram Commissione subeundo unusquisque candidatus satisfacere debet; 1) de sua ipsius praeparatione morali et ascetica; 2) de scientia practica atque theologica cuiusvis Ordinis suscipiendi; 3) de institutione doctrinali, inspectis in primis theologia dogmatica, morali et sacramentaria, liturgia ct iure canonico;

/0 huiusmodi examen superandum est antequam candidatus ad Sacros maiores Ordines admittatur, atque iterum, secunda vice, priusquam sacerdotio initietur.

13° Ut voro recens ordinati suo munere, qua par est dignitate, fungi pergant, per integrum quinquennium ab inito sacerdotio tenentur singulis annis Commissioni Examinatrici eo sistere, ut diversis sacrarum scientiarum disciplinis, antea opportune designatis, satisfaciant et interesse peculiaribus curriculis seu collationibus, quae locorum Ordinarii ac S. Congregatio quotannis promovere curaverint.

Documentum comprobans exitum annui periculi ad Episcopum, vel, si agatur de religiosis, ad Superiorem Ordinis, necnon ad S. Congregationem pro Ecclesia Orientali mittatur.

14° Condicionibus, quas supra recensuimus, circa praeparationem et ascensum ad Sacros Ordines, omnes candidati obstringuntur sive caelibcs, sive uxorati advocentur.

2067 ### IV • *Derogationes ei sanctiones*

15® Quaevis derogatio seu dispensatio ab his quae pniescnti decreto statuta sunt, maxime vero circa en quae attinent ad obligationem ac tempus commorationis in seminario seu domo ecclesiastica, nd sententiam Superioris seminarii seu instituti pii. necnon Commissionis Examinatricis, S. Congregationi reqervatur.

16° Qui sino praevia in aliquo seminario seu domo ecclesiastica, praescripta commoratione, vel non obtentis, quae supra enumerantur ac requiruntur, documentis favorabilibus, Sacris maioribus Ordinibus initiatus fuerit, ipso facto ab exercitio ordinis suspensus manet, et ad S. Sedem recurrero debet.

17° Suspensionem item a collatione Sacrorum Ordinum Episcopus ipso facto incurrit, qui scienter Sacros maiores Ordines candidato de <¡uo in num. 16 contulerit.

AAS 32, 152-156.

De excelso sacerdotii munere et dignitate

(Ex Allocut. *Una cara* ad Parochos et Praedicatores Quadragesimae Romae, 6 febr. 1940).

•'j68 Non ò foi^e vero che noi tutti sacerdoti siamo costituiti mediatori di riconcilia/.ione ini Dio c gli uomini | Mediatori, bensì, subordinati a Cristo, unico Mediatore fra Dio e gli uomini *units mediator Dei et hominum homo Christus Jesus,* che diede se stesso In redenzione per tutti, e per il quale Dio ci ha a so riconciliati e ha dato a noi il ministero della riconciliazione *dedit nobis ministerium rtconciìiahonis, e* ci ha incaricati della parola di riconciliazione *posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimurj* Slamo ambasciatori pur Cristo In mezzo al mondo, come se Dio esortasse gli uomini per

| Cfr. | *Tm* 2, 5-6; 2 Cor 5, 18-20,

bocca nostra. A questuilo concetto sacerdotali propostoci dal Holton (ielle Genti sulle-villino, diletti Figli, il nostro sguardo, le nostre aspirazioni e l nostri intendimenti; c con l'operoso nostro zelo esaltiamo o rendiamo in mezzo al popolo cristiano veneranda la no-sten dignità di mediatori e ambasciatori di Cristo. Mn nella sacra gerarchia chi ò mai piu vicino al popolo se non il parroco, la cui missione caratterizzano e definiscono tre pároli ; apostolo, padre, posterei

Siete cooperatori del Vescovo, successore degli Apostoli, eoi (piale costituito un'unita inorali, -deche anche per ognuno di voi vale il mandato della grande missione di Critfo; siete padri dei vostri parrocchiani, e potete ripetere loro le parole dell Apostolo al novelli Cristiani: *Filioli* jar è *quos ilfniut parfurio*t *(lotico formelur Christus in nobis* «7.4,19); siete pastori del vostro gregge, secondo le impareggiai) il mente bello ed esaurienti descri-zioni e irraggiungibile modello del Buon Pastore, Gesù Cristo. Attorno a questo parole di cosi densa comprensione: apostolo, padre, pastore, vogliamo esporvi alcuni brevi punti, che concernono il benessere e la prosperità della Nostra Diocesi di Roma.

Discorsi c lìadiomessttfwi 1. 578.

.Nomme Professorini! Seminariorum Regionalium

(Decret. *I Professori* S. C. Semin, et Stvd. Univ., 4 mai. 1940)?

I Professori dei Seminari Regionali reputeranno singolare privilegio ressero stati chia-mati al gravissimo e delicato ministero di collaborare alla formazione dei futuri ministri di Dio.

Porranno perciò ogni impegno nel corrispondere degnamente a una grazia st grande, ìradendosi quali la Chiesa li desidera *sacerdotes non doctrina tantum, sed etiam virtutibus ur prudentia praestantes, qui verito et exemplo alumnis prodesse possint,* (C. L C. can. 1360, § D.

Pertanto hi s. Congregazione del Seminari c delle Università degli Studi dispone le seguenti Norme:

1. *Pretori Seminarii in propriis muneribus implendis obtemperare umnvs debent* (C. f C. can. 1360, 5 2).

-• Anche por edificazione degli alunni, i Professori dei Seminari Regionali prende ranno parte alle comuni pratiche di pietà, c in particolare:

ai alla recita quotidiana del santo Rosario, che a tale scopo avrà luogo dinanzi al SS. sacramento nella cappella comune» e verrà fissata iinmediatainento primo della cena:

fu alle novene funzioni ed alt ri pii esercizi, che seguiranno la recita dol santo Rosario;

r) alla Messa solenne nel giorni festivi, qualora non fossero occupati In altre operò di ministero;

di al ritiro mensile, al quale intorverranrio ancho i Professori che non risiedono noi Pio Istituto.

3. Porranno Ogni loro impegno nel curare il profitto Intellettuale dei giovani, con una seria e costante appUcazlono alla scuola» la quale riuscirà tanto piti proficua Quante niàg giore sarà lo studio nel preparare le lezioni» la diligenza nella revisione dei lavori o l'osser-vanza dogli orari c dei programmi stabiliti.

L Per poter consacrare alla scuola del Seminario tutta la lóro attività, non daranno ripetizioni private, ne lezioni presso altri Istituti. Ancho Be richiesti di impartire Hnsogna-mento della Religione noi Corsi superiori dì istruzione media, non accetteranno senza il consenso di questa S. Congregazione.

l [Cfr. nn. 1991*2003).

1927 (13Í0) !?ra<-Urea ... conscientiae discussio sive generalis >ivc partir u|.<r> nc pr»< r» rnnttatnr, Quu nihil efflendus ad vitia estirpando ct virtutes acquirenda®.

JJ28 (1351) Altiranl *jRo»arhini* B. Mariae Virginis corata Ssiño Sacramento recitent et saltem per horae ijuadmntoni librum qui de Ascetica pertractet. V'l. ‹ t ıipu<. . t i uius Sancti pic usant.

19'9 (1352) Expedit quoque ut dies Dominici et dies testi de praecepto inter hebdomadam so-lemnioribus Sacrnc Liturgico caeremoniis et peculiaribus pietatia actibus saix inuantur. praesertim Missae soleninla celebratione, cantu Vt sperarum et Benediction- •'aera-menti.

1930 11353) Deinde praeter menstruam recoUectionem, semel in anno fiatu Exercitia Spiritualia, saltem per quinque dies plenos.

Quae omnia si digne, attento ac devote compleantur, iuv^m • in spem Ecch -me suc-crescentes sibi certissime itóuuircnt « non solum probos honestosque mores, sed eum quoque virtutum sacerdotalium choryim, unde illa ‹ xistit, quae effleit sacerdoti - bonos, -iinilitudo lesu ('liristi, sumini et aeterni Sacerdotis *.

1931 11351) m. - De disciplina: ... Secundum *Codicis Iuris Canonici* praescripta.' unicuique semi-nario Rector praesit oportet; cumycro Ordinarius, ob peculiares causas, sibi Rectoris no men et otliciuin retineat, ut iuterdui\eontigit, Pro/Rcctorem eligat, qui continenter vit.cn inter iuvenes degat w u id q u c disciplinam prudenti r moderetur, uidemque alium >nc« r dotem ndiungut qui Vice-Hectoris munere fungatur.

1932 (1355) Praeterea *Praefecti* nonnulli constituantur, ex neo sacerdotibus selecti» qui sollicite. ab ullis muneribus liberi, omnem curam nimunis impendant.

1933 (1356) Summopere etiam cavendum est ne aluinqi ex timore disciplinam Seminarii s< rve.it, sed, pietate in Deum acti, illam adament ct libenti animo religiose custodiant.

1934 (1357) N'ecesse est insuper morem antiquum ot venerabilem deferendi, sive in Seminari" «ne exlra, vestem talarem, inde salte)» ab ineunte cursu philosophico restitui. Quanti enim id valeat ad mores vitamquo clcri/ormn spiritu ecclesiiwtien informanda non est qui ignoret.

1935 (1358) SI qui vero e Seminario dimittendi sint, curetur ut id fortiter sane, sed simul su r. iter fiat. Manifestum est enim *cos* qui rustice expulsi fuerm\ facile in Seminarium ‹ m-que Superiores odium nc slmuitatem fovere ct non raro, eitiuà -crinsve. christuuu=> moribus abdicata, partibus sectiXque Ecclesiae infensis sc addicere. Eis enim persuadendum e-t posso utiliter ct fructuoso D6O In saeculo servire sivo in piis Sodaliciis, sive In Actume Catholica, sive in Consociationibus paroccialibus; atque miserenrissimum Dominum, q dixit multas esse inansiones in domo Patris sui. eos sua gratia adiutunun ut pium, ho nestnm et sobrlntn vitam ducant. Cum autem Seminarium dereliqui ruit. Sup<n p». terno animo eos^prosequantur atque, quantum possunt, adiuvent ut convenientem vutn condicionem sini comparare valeant.

1936 (1359) IV. - IZ- ratione studiorum: ... ultimis cursus theologici anni- praelocthmes de detiene €afftoKca/hnbeaiitur. quibus genuina hac do re Ecclesiae mens proponatur, notiones o

l Leo Nili, ICpist. Encycl. *Quod multum* ad Eplsuopos Hungarino, 22 aug. Is86 ri. 9771-

' CIC ciui. 1369, § 1 (cfr. n. I486).

› cf[», Z. 11 2.

4 Cfr. Pius XI» Epist. Ob^enwUissfwuw *Litteras* ad EpiSOoposC ohiiublae. 1 i febr. ri (cfr. n. 19011.

\rime et vehementer admonuit: cos tantum scilicet admitti posse quibus, praeter testimonia ¿e fcgitlmitate natalium familiaeque honestate» suffragia ferant:

a) puritas vitae;
voluntas alacris et ad sacras ree proclivis animus;
c) sutliciens ingenii acies, opportunis de peractis studiis documentis serio ℭom probata.

2. Curetur insuper ut in theologicum cursum nomo inscribatur qui periculum <clag« sicae — uti vocant — maturitatis • feliciter non superaverit, latinum graecamque linguas probe non caneat atque, secundum Codicis luris Canonici praescripta, scholastica ℘hilo sophia rite irnbutus non sit?

2027 C) Dc Pietate

1. - Praeter Confessarios, 1 nulli Seminario Magister/detatis vel Director spiritus desit, summa cum diligentia selectus. Cognitum sane pcrgpectumque est huic exercendo olitelo sacerdotes requiri egregiis animi dotibus eminenter ornatos qui indefessa cura iu venes ad «olidam illam hietatem informent» quae uni versar ecclesiasticae educationis fundamentum est

2. - Cum spiritualis Director tum Confessarli meminerint alumnos ad sacerdotalium virtutum cotidianum progressunk maxime ad spiritum abnegatIonis et obedirntiae, plano esse excitandos, ut mature discant cupiditatfbus/suis dominari, terrena despicere et amare caelestia atque Christum induere qui formandum in ceteris Christum ipso muneris oillcio destinantur.

QUOd si Seminarium ingressi fuerintduyenes, quorum indoles ao voluntas spem minime afferant eos íidolem cultum ac servitiuml Deo fore praestituros, praecipue quod morum integri non sint, conscientiarum Moderatores, in suo cuiusque gravissimo munere, suaviter fortiterquo satagant ut illi e sacris stíeptfe snonte ultroquo recedant.

3. - Neminem effugerit quantum ad Altaris administros idoneos comparandos valeant Sanctissimae Eucharistiae cultus forventisslmus et erga Deiparam Muriam liliali4 devotio, religionis exercitiis sincero animo ootldie\cxplctts.

Ne itaque pictas forma qiiadam externa absunudur, sed ex praecordiis ilagret, ut ad sanctimonium acquirendam mge sit incitamentum.

2028 *D)* Dc Disciplina

Nullam autem essi/pietatem si a disciplina, qua universus Ecclesiastici Instituti ordo constat, dissocietur Vst in aperto. Quod ne uniquam eveniatX

L Sacrorum alumni, Inde saltem a primo anno quo in maius Seminarium admissi fuerint, vestem talarem, secundum morem Romanum, induant oanique semper rot ineunti feriarum quoque tempore quas apud suos transigere solent.

2. lidenyprohibeantur quominus ephemeridibus utcumque operam dent; ad eanim autem Icctkmem quod attinet, ea tldclitcr serventur quae Motu Proprio*puerorum Anisfifum* (d. dyi Septembris mcmk)l praescribuntur, secundum S. Congregationis Consistorial^ Declarationes/

Cfr, Con. 1365, f l CIC [cfr. n. 1-1731.
▮ Can. 1358 CIC; cfr. Can. 1361 CIC [ofr, nn. U68t 1166].
• Pros X. Litt. Em /u *Vanimo* ad Episcopos Italiae, 28 iul. 1906 (Pu X\4da, 3. 167 «.; a. Michelettti, *Ih# Pianum*^ Augustae Taurinorum (191 1) 379 «.). [Cfr. n. 1237].
4 AAS, 2, 659, 668. (tr. nn. 1270 68.1.
* Cfr. *Declaratio* dio 25 sept. 1910 facta (AAS, 2, 740 «.); Ep. *Eminentiae Vestrae* ad Claudium Cardinalem Vnszary, Archiepiscopum Strigoniensem et Primatem Runga

5. Per Io stesso motivo non è loro pormelo äšsaiiier pndicnzionl o altre op' ¡ di sacro ministero che li impegnino notevolmente o posano in qualche modo torn ir- » detrimento della necessaria preparazione alle lezioni o degli altri doveri menati alla -¡cuoia

fl. Sia in scuola cho fuori» nulle parole e nel contegno avranno sempre pn nte il ihæ altissimo della missione loro alUdata dalla Chiesa, di contribuire cioè con la dottrina » con l'esemplo alla formazione spirituale e intellettuale dei futuri ministri del Santuario.

7, Sarà loro dovere non Ingerirsi neir&ndamonto interno del Seminario, e -la tra loro sin specialmente trattando con i giovani eviteranno giudizi e apprezzamenti che pre-ano in qualche modo turbare l'armonia tra Superiori. Professori ed alunni che deve sempre regnare nel Seminario.

8 Pur non essendo soggetti alle singole regoli: del Seminario» porranno ogni cura per favorirne» ancho con ¡'esempio, l'osservanza da parte dei giovani, evitando altrui tutto ciò cho possa recar danno alla comune disciplina.

9. Non sarà permesso avere nelle proprie cairn re apparecchi radio o grammofoni « he potranno soltanto temerai nella sala di convegno cornum » i l uso sara regolato dal Ilettor .

10. È vietato avere abbonamenti a riviste e giornali non cattolici, e anche leggerli senza grave ragione.

11. Cosi pure non è permesso fumare nei luoghi che possono essere frequentati dagii alunni, e specialmente in pubblico, sia in Seminario che fuori.

12. I Professori si asterranno dal recarsi non soltanto nel pubblici ritrovi delia citta, ma anche in famiglie private senza gravi motivi.

13. Qualora dovessero assentarsi dal Seminario aneli»| in giorni di v.vuaza durante l'anno scolastico» o rimaner fuori per il pranzo o per la cena, non mancheranno di farne consapevole il Rettore.

IL Procureranno con ogni impegno di evitan? gli inconvenienti derivanti dalla mancanza di puntualità agli at ti comuni e dal richicdciv speciale trattamento nz Vvni necessità.

Ex Archivo S. C. *de Semin, et Stud. Unie.*

he Seminariorum Iuribus in Lusitania

(Ex Convent, cum República Lusitana. 7 mai. 19 IO),

2070 Art. VI. - É reconhecida à Igrejn Católica em Portugal a propriedado dos bens que anteriormente Iho pri.onciali e estào ainda na posse do Estado, como templos, pacos episcopal o residencias paroquiais com sens passais, seminarios coni suas cereas» casas de institutos religiosos» paramentos» alfaias e outros objectos afectos ao culto e religiao católica, salvo os que se encontrem actualmente aplicados a serviços públicos ou classificados como « monumentos nacionais » ou como « imóveis de interèsse público ♦♦

Ari. \1II. - Sfio ¡sontos do qualquer imposto ou contribuïçào, geral ou local, os templos c objectos nòles contidos. os seminàrio» ou quaisquer estabelecimentos destinados a formaçâo do clero, e bem assim os éditais e avisos afixados à porta das igrejas. relativos ao ministerio sagrado; do igual isençâo gozam os eclesiásticos pelo exeroieio «loseu munus espiritual.

2072 Art. IX. - Os Arcebispos e Bispos residenciáis, sens coadjutores *cum iure successionis* e auxiliares, os párocos, os rcitores dos seminarios, e em geral os directores e superiores de institutos ou associaròes dotados do personalidade jurídica com jurisdiçào em urna ou mais provincias do País, deverâo ser cidadàos portugueses.

2073 Art. XIV. - O serviço militar será prestado pelos sacerdotes e clérigos sob a forma de assisténcia religiosa às forças armadas e, em lempo de guerra, também nas formaçôes sanitarias. Todavía o Govèrno providenciará para que mesmo em caso de guerra o dito serviço militar se realize com o menor prejuízo possível para a cura ile almas das populaçôes na Metrópole e no Ultramar Portugués.

2074 Art. XX. - E livre a fundaçâo dos seminarios ou de quaisquer outros estabelccimentos de formaçâo ou alta cultura eclesiástica. O sen regime interno nao está sujeito à iisealizaçâo do Estado. A éste deverâo, no entanto, ser comunicados os livres adoptados de disciplinas nao filosóficas ou teológicas. As autoridades eclesiásticas compel entes cuidaráo que no ensino das disciplinas especiáis, como no da 11istòria, se tenba em conta o legítimo sentimento patriótico portugués.

AAS 32, 221-227.

Seminariorum condicio iuridica in territoriis Missionum a Lusitania dependentibus

(Ex Convent, missionaria inter S. S. ct llcinpubl. Lusitanam, 7 mai. 1940).

2075 Art. V. • As eorporaçOes missionària» reconhccidas estabelecerâo em Portugal continental ou Uhas adjacentes cnsas de formaçùo c de repouso para o sou pessoal missionàrio.

As casas de formaçâo c de repouso de cada corporaçào constituent um único instituto.

2076 Art. VIH. - As dioceses e circo nscriçôes missionària», As outras entidades eclesiásticas o «os institutos religiosos das colonias, e bem assim aos institutos missionàrio», masenlinos e femininos, que se estabeleccrein em Portugal continental ou ilhas adjacentes, é rcconhecida a personalidade jurídica.

2077 Art. IX. - As eorporaçûes missionària» e femininas, senio, independentemente dos auxilios que reccberem da Santa Sé, subsidiadas segundo a nccessidade pelo Govèrno da Metrópole e pelo Govèrno da respectiva colònia. Na distribuïçâo dos ditos subsidios, terse-âo em conta nâo súmente o número dos aluno» das casas de formaçâo c o dos mission»rios ñas colònia», mas também as obras missionària», compreendendo itela» os seminarios e as outras obras para o clero indigena. Na distribuïçâo dos subsidios a cargo dits COlónias, as dioceses senio consideradas em paridad» de condiçôes com as eireunscriçôes missionárias.

2078 Art. XV. - As missôe» católicas portuguesas podem expandir-se livremente, para exercerem as formas de actividad» que Ihes sito proprias e nomeadamentc a de fundar v dirigir escolas pura os indigenas e europeos, eolégios masculinos o femininos, institutos da ensino elementar, secundário ‹• protlssional, seminarios, catecumenato», ambulancias e hospitals.

AAS 32, 238-212.

De vocationibus inissioiialibiis fovendis auirendisqiie

(Ex Epist. Encycl. *Surculo r.j-euntr* nd Eplsc. Lusitaniae, 13 iun. 1040).

2079 Nos igitur, Dilecte Fili Noster ac Venerabiles Fratres, dum patriae vestrae illusi res eiusmodi memoriae gloriaeque ruentem voluptate replent animumque Nostrum, dumque ad paene innumeros homines respiciatis cupimus, qui in coloniis vestris illos opperiuntur adhuc, qui eos Dei veritatem doceant, iisdemque *investigabiles divitia Christi (E.* 3, 8) impertiant, haec hortamenta ac verba, a Divino Redemptore Apostolis habita, vobis iteramus: *Levate oculos vestros et videte regione guia albae sunt iam ad messem* (*/.* 4, 35); *Messis quidem mulla, operarii autem pauci. Rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam (Lc.* 10, 2).

I tique - operarii autem pauci ! Veteres Lusitanae Africae dioeceses magna praeconum divini verbi alliciuntur penuria, amplaeque terrarum circumscriptiones paucis sunt Missionalibus concreditae.

' Rogato ergo Dominum messis : imprimisque rogate ut benignissimus Dens cum in Lusitaniae populo, tum in indigenarum gentibus vestrae dicioni subieetis, quam plurimos dignetur, vel sacerdotes, vel adiutores fratres religiosasque feminas, vel denique catechistas, ad huius apostolat iis munus artiatu suo vocare.

In singulorum sacerdotum precibus haec sancta altissimaque ratio praecipuam partem habeat; ac peculiari hac de causa ii eompreeentur. qui in sacros umbratilis vitae Ordines adseiti sunt; neque christifideles. cum praesertim Rosarium recitant, tantopere a B. Virgine Maria Fatimana commendatum, eidem Deiparae Virgini supplicare praetermittant, ut divinam ad missionale munus vocationem, uberi cum fructu, quam pluribus impetret.

Ac necessarium omnino videtur peculiares statuere dies, quibus. Augusto altaris Sacramento adorationi proposito, atque opportunis habitis sermonibus, sacrarum expeditionum opera foveantur. Idque cupimus liat quovis anno in singulis paroeciis, in iuvenum collegiis sacrorumque Seminariis. Accurent omnes ut, statutis hisce diebus. Ecclesiae sacramenta participent; ac inventus potissimum ad Eucharistieam mensam accedat, ut. panem fortium ac *frumentum electorum {Z.* 9, 17) sumat: tum enim forsitan hoc evenerit ut ex hisce non pauci divinum artiat um divinamque id genus vocationem, summo eum animi gaudio, sentiant.

2080 At quisnam aptius quam clerus poterit haec sanctissima incepta fovere? Venerandos igitur Lusitaniae sacerdotes paterno compellamus animo eosque enixe adhortamur ut in missionalem cleri consociationem libenter coeant. Haec pia sodalitas, ut profecto nostis, quam proximi Decessores Nostri tantopere commendarunt, ac spiritualibus ditaverunt largitionibus, quamque Nosmet ipsi, bene eidem omnia procantes, suminis honestamus laudibus, in fere omnibus Nationibus iam exstat, atque christiani populi conscientiam voluntatemque ad actuosum missionalium rerum studium excitat atque conformat.

Id etiam atque etiam in votis Nobis est, ut nempe missionalis Lusitani cleri consociatio, quae in initio est, citato gradu plena quamprimum incrementa capiat; quandoquidem ex sacerdotibus potissimum consociationis huius sollertem illam obventuram speramus operam, qua parvulae illae arbusculae studiose seligantur atque educentur, quas Christus Dominus idcirco in vinea sua excitaverit, ut aliquando in sacrarum Missionum campum transponantur.

Immo etiam Deus ipscmet praecipuum aliquid atque primarium ab administris suis exspectat, hoc est ut agros diligenter apparent atque excolant, in quibus eiusmodi arbusculae germinare queant. Sacerdotum enim est missionalium rerum cognitionem inter fideles omnes propagare, in eorumque animis incendere apostolatus huius flammam; quapropter — quod Decessor Noster fel. rec. Pius XI admonuit — nemo unus habeatur sacerdos qui caritate erga sacras expeditiones non ardeat.[1]

Vobis igitur, Dilecte Fili Noster ac Venerabiles Fratres, haec verba atque mandata iteramus, quae in Encyclicis Litteris *Perum Ecclesiae* habentur: «Consociationem cleri missionalem apud vos aut iubeatis constitui, aut iam constitutam ad acriorem in dies actionem consilio, hortatu, auctoritate vestra incitetis »?

Ac principio, sodalitatis huius officium esto typis editas hisce de rebus scriptiones omni ope fovere ac propagare. Si quae prelo excudentur de gravissima hac causa silebunt deque ingentibus Missionalium necessitatibus, tum procul dubio do iisdem non modo Christianus populus sed clerus etiam fere nihil pensi habebunt.

Ephemeridi igitur, quam Lusitani cleri consociatio missionalis edit, quaeque inscribitur « 0 clero e as missôes » bene ex animo dicimus, optamnsque vehementer ut magis cotidie vigeat, omnesque Lusitaniae sacerdotes eorum memores officiorum reddat, quae ad catholicam promovendam fidem pertineant; eosdemque actuosiore apostolatus huius ardore inflammet.

Ceteris item de re commentariis, qui Religiosarum Communitatum operâ prostant, bene pari voluntate dicimus; iisdemque ominamur ut, popidum edocendo excitandoque, uberiores in dies felicioresque fructus afferant.

At peculiarem Benedictionem sacerdotibus illis impertimus, qui missionalem cleri consociationem generoso animo propagare contendant. Iisdem eorumque navitati bene omnia precamur, idque nominatim ut apostolicum illud, quo flagrant, studium innumeras iisdem vias rationesque praebeat, quibus sanctissimum propositum suum assequi queant.

2081 Ac cupimus praeterea ut in ipsis sacrorum Seminariis sacerdotii candidatos exquisita imbuat ac solida missionalium rerum cognitio, quae quidem tantopere valet ad sacerdotalem animorum conformationem ro-

[*] Cfr. AAS 18, 71; Litt. Encycl. *Rerum Ecclesiae,* 28 fobr. 1926.
[1] *Ibid.* [Cfr. n. 18821.

borandam, quaeque valde erit cuivis muneri opportuna, Providentis Dei consilio singulis sacricolis destinando.

Quodsi, Dilecte Fili Noster ac Venerabiles Fratres, ex benignissima Dei voluntate aliquis eorum ad sacras suscipiendas expeditione» vocetur, ' iam nulla vos aut cleri penuria, aut. dioecesis necessitas exanimet atque ab consentiendo detineat, cum populares vestri, salutis adiumenta ad manum, ut ita dicamus, habentes, longe absint minus a salate, quam ethnici... Data vero eius rei occasione, aequo animo, ob Christi animarumque caritatem, alicuius e clero iacturam faciatis, si quidem iactura dicenda est; quem enim amiseritis adiutorem laborumque vestrorum socium, eumdem, vel copiosiore gratiarum in dioecesim effu- $ioni vel aliis excitatis sacri ministerii tironibus, divinus Ecclesiae Conditor profecto supplebit ».

Id autem potissimum Nobis cordi est ut, quemadmodum in Goana Archidioecesi Sacerdotes ac Religiosi sodales ex ea gente delecti abunde affluunt, ita in ceteris quoque regionibus, Lusitaniae subiectis, ecclesiasticae eorum locorum circumscriptiones, initum hoc in genere opus generose provehendo, clerum indigenam in exemplum florentem quam primum habeant; neque inibi, necessitatibus pares, sacrae desint virgines ex eadem terra ortae, in qua suum obeant munus.

Quandoquidem vero patriae vestrae nullo non tempore honori ducitur transmarinos dicionis suae populos cum Lusitanorum fortuna consociare, eosdemque ad eumdem suae Christianae culturae gradum efferre, Nos ex laudabili eiusmodi more vestro futurum confidimus ut quod, aetate hac nostra, summis Ecclesiae in votis est — clerum nempe ex indigenis rite institui atque educari id feliciter, ad effectum deducatur. Vos igitur, Dilecto Fili Noster ac Venerabiles Fratres, quidquid in facultate vestra est, pro certo effecturi estis ut haec spes ne irrita cadat, sed maturrime exitum sortiatur optimum. ...Ac praeterea necessarium est sacrarum Missionum candidatum ad ea omnia riteconformari, quae tum ad solidam doctrinam, tum ad pastorale munus pertineant, ita ut quasi *sapiens architectus* Regni Dei exsistere queat.

Neque satis est amplam eum atque exquisitam adeptum esse sacrarum rerum scientiam, sed profanas etiam disciplinas, quae ad munus suum pertineant, pernoscat oportet; quarum quidem sacrarum profanarumque disciplinarum si sit expers, soloque ardore suo ductus, in mobili arena exstruendae fabricae fundamenta ponat.

Divini Alagistri vestigiis insistens, *qui pertransiit benefaciendo et sanando* (Ac. 10, 38), eiusque mandatis obsequens, qui edixit: *curate infirmos (Le.* 10, 9), et *docete omnes gentes (Mt.* 28, 19), Missionalis. non modo docte sapienterque de Regno Dei loquatur, sed tot etiam corporibus sanandis, infectis morbo miseriisque. ad rem opportune instructus ac lesu Christi caritate permotus, manus admoveat; atque ita una simul mentes

» AAS 18, 70 8. [C'ir. nn. 1517, 2564

erigat, animosque superstitionum impiotali addictos, et in incomptam barbariam ingurgitatos, ad humaniorem vitae cultum relevet, iisdemque illucescere iubeat evangelicae doctrinae lumen.

AAS 32, 252-257.

Normae pro vacationibus aestivis alumnorum

(Dispositiones Le *attuali,* S. C. Semin, et Stud. Univ., 29 iun. 1910).

2082 Le attuali circostanze, hanno reso necessario chiudere anzitempo i Pontifici Seminari Regionali d'Italia, prolungando così le *vacanze degli alunni.* Sono cresciute in conseguenza le preoccupazioni che le vacanze rinnovano ogni anno, perchè è noto che se conferiscono alla salute fisica non sono di profitto per la formazione ecclesiastica.

Questo Sacro Dicastero ben sa che gli Ecc.mi Vescovi hanno sempre avuto grandi premure per i loro alunni durante tale periodo, accogliendoli nelle ville, dei Seminari Diocesani e seguendoli con sollecitudine paterna nel tempo che trascorrono in famiglia.

Un saggio provvedimento è, stato preso da qualche Ecc.rna Commissione di Vigilanza, la quale volle che gli alunni prima di lasciare il Regionale facessero un ritiro di sei giorni per premunirsi contro i pericoli delle vacanze.

Allo scopo però di tutelare maggiormente la loro santa vocazione, questo stesso Sacro Dicastero ritiene opportuno ricordare, qui appresso, ciò che già si fa con tanta lode dagli Ecc.mi Vescovi, i quali potranno ora valersi anche dell'invito che parte da questa Sacra Congregazione.

1 Vescovi molto opportunamente sogliono:

1) esortare i Rev.mi Parroci ad aver una cura tutta particolare degli alunni loro ligliani: *a)* sorvegliandone attentamente la condotta religiosa e morale; *b)* rendendo loro facile l'adempimento delle pratiche di pietà, che diventano anche più necessario durante il soggiorno in famiglia; c) tenendo periodicamente informato l'Ecc.mo Ordinario del comportamento di ciascun Seminarista (il Parroco dovrebbe ogni quindici giorni fare relazione al Vescovo);

2) chiamare una o più volte intorno a sò i Seminaristi per un breve ritiro spirituale;

3) dove è possibile, trattenere i Seminaristi per un corto periodo nelle Ville estive.

Mediante queste cautele si verrebbe a neutralizzare, almeno in parte, il disagio spirituale e morale di una permanenza troppo prolungata fuori del Seminario.

NORME PER 1 SEMINARISTI IN VACANZA

I - Piet à

2083 E Ogni mattimi i Seminaristi in vacanza attenderanno, possibilmente in ‹ ìii‹ -a, alla consueta Meditazione, valendosi di nn libro opportuno: a>âüitvranno devotamente alla S. Messa, 0, ove occorra, si faranno un dovere di servirla.

2. Nel pomeriggio faranno ogni giorno la Lettura Spirituale. Non ometteranno la Visita al Ssiùo Sacramento in Chiosa: ove non possano farla, -uppliranno con una visita spirituale in casa. Si faranno un dovere di assistere al S. Rosario, qualora ?d recitasse in Chiosa, o almeno lo reciteranno in famiglia.

3. Ove siano più Chierici in una parrocchia, faranno in comune la Meditazione, la Lettura Spirituale c la Visita al Ssiìio Sacramento, nelle ore stabilite dal Parroco; ciò concorrerà a loro maggior vantaggio spirituale e a edificazione del popolo.

4. Si raccomanda ai Chierici anche la recita deirOílicio della IL V. da farsi anch» essa., ove sia possibile, insieme, e ogni venerdì il pio esercizio «Iella Cío Crucia.

6. Non ometteranno il solito chaîne di coscienza particolare c generale.

6. Ogni settimana si accosteranno al S. Sacramento della Penitenza: riguardo poi alla Suina. Comunione seguiranno il consiglio del Confessore.

Si raccomanda vivamente di scegliersi un Confessore ordinario.

7. Ogni festa assisteranno alla Messa solenne, alle Sacn Funzioni, all.» Dottrina (fistiami, mettendosi a disposizione del Parroco per l'istruzione dei giovanetti.

8. Non potranno recarsi ad altre parrocchie per prestare servizio nelle Sucre Funzioni, se non col permesso del proprio Parroco.

9. In Chiesa terranno un contegno modesto c devoto, e si guarderanno bene dal trattenersi ciarlando od oziando per le sacrestie, dove invece è sempre da osservarsi un rispettoso silenzio. Cosi nell'ent raro come nell'uscìre di Chiesa, si terna ranno ad adorare il Ssiìio Sacramento.

10. Siano fedeli alla pia pratica del Ritiro Mensile.

II - St v d io

•'M 11. Ogni giorno impiegheranno qualclio tempo nello studio, atte ndendo anzitutto ai suggerimenti che fossero stati dati dai Professori. Sarà bene che i Seminaristi abbiano un orario cho procureranno di seguire fedelmente.

12. Non leggano nessun libro senza il consiglio del Confessore o d'altro Sacerdote: e sebbene in Seminario, per giuste ragioni, sia proibito leggero giornali, viene permessa durante le vacanze una moderata lettura di giornali prettamente cattolici, esclusa tuttavia la lettura di qualsiasi altro giornale o periodico.

13. Non è permesso ai Chierici, nemmeno durante le vacanze, di scrivere mìì giornali e periodici; come puro è loro proibito di tenere in pubblico qualsiasi discorso, sia pur sacro, senza avere prima ottenuta licenza dal Rettore del Seminario.

I L Ove siano più Chierici in una parrocchia, i Maggiori faranno opera di carità fraterna, aiutando i Minori anche nelle cose di studio.

Ili - Contegno

16. Siano i Chierici sempre rispettasi e ossequienti verso tutti i sacerdoti c specialmente verso i Parroci ed anziani del Clero.

16. In famiglia siano di buon esempio a tutti.

17. Nelle parole e nel portamento nulla vi sia che disdica alla gravità, al decoro, alla santità dello stato &cclesia ico, sia in pubblico che in privato.

18. (’sino con tutti quella urbanità di modi e quella buona civiltà, che deriva pria cipalnwnte da umiltà c carità, c che tanto serve a procurare stima o benevolenza.

19. Si asterranno dal promuovere questioni scientifiche o novità di qualsiasi genero, che richiedono una scienza e pratica superiore alla loro età. nè faranno in qualsiasi modo sfoggio del loro sapere; memori dcH’insegnamonto di san Paolo al discepolo Timoteo: *Stultas attieni, et sine disciplina quaestiones devila: sciens quia generant liles. Servum atdem Domini non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes...* (2 *T.* 2. 23 8.).

20. Eviteranno la familiarità con persono secolari, specialmente d’altro sesso, ben guardandosi dallo sprecare il tempo in visite e relazioni sempre inutili, spesso dannose e fatali per un giovane Chierico.

21. Non prenderanno parte minimamente a questioni di paese, sotto nessun pretesto, dovendo i Chierici, anche durante le vacanze, attendere a sè e mantenersi nel raccoglimento della pietà c dello studio.

22. È vietato di smettere la veste, giuncare troppo a lungo o in pubblico, fumare, prender parte a divertimenti che per qualsiasi ragione non convenissero ai giovani Chierici.

23. Non si recheranno mai in luoghi, nè prenderanno parte a conversazioni che sconvengano ad un allievo del Santuario: se per necessità di circostanze dovessero trovarvi non potendo altrimenti, almeno con un dignitoso silenzio disapproveranno quanto vi sarà di riprovevole.

21. Non andranno girando di paese in paese, sotto pretesto di mutuo visito, importunando le famiglie private e le Canoniche.

25. Dovendo recarsi fuori di parrocchia per qualche ragionevole motivo, devono ottenerne il permesso del proprio Parroco. Se l’assenza si sarà prolungata oltre quindici giorni, dovranno presentare attestato di buona condotta rilasciato dal Parroco del luogo, dove si saranno trattenuti.

26. Se per alcuno lo condizioni di salute esigessero lo curo di bagni, di acque, di stazioni climatiche, a tempo dovrà presentare alPEccrìio Ordinario un certificato medico, vidimato dal Parroco, dal quale risulti la assoluta necessità «iella cura.

27. Nel giorno della partenza dal Seminarlo o in quello del ritorno, è vietato al Chierici di andar girando per la città, di entrare nei caffè, osterie o altri luoghi pubblici.

Partendo, potranno uscire solamente nell’ora assegnata dai Superiori: tornando, dopo le vacanze, dovranno presentan al Rettore il certificato di buona condotta rilasciato dal Parroco.

CONCLUSIONE

In generale i giovani Chierici, anche durante le vacanze, attendano con ogni cura alla pietà e allo studio, duo armi potenti por combattere un giorno le sante battaglie del Signore. Crescano al santo amor di Dio, all’amore e all’obbedienza verso la Chiesa e il Vicario di Gesù Cristo; e alieni da pericolose novità, seguano in tutto fedelmente quoll’lndirizzo che in Seminario vanno ricevendo dai loro Superiori.

CONSIGLI PER LE VACANZE [1]

2086 Un seminarista che passi il tempo delle vacanze o tutto o in parte fuori del Seminarlo, non clic riceverne nocumento alla santa sua vocazione, può anzi ritrarne profitto, ove sappia regolarsi a dovere. A ciò intendono i presenti consigli:

I. Tenersi unito al Seminarlo e custodirne gelosamente lo spirito; prima, chiedendo mattina e sera la benedizione alla Ssma Vergine *Regina Apostolorum* con una devota .1er-

[1] Ex *Scritti ascetici di Mone. Vincenzo Tarozzi* (Roma 1939) pp. 323-325.

maria; poi fissandosi un orano c un metodo abbastanza conforme a quello del Collegio, e osservarlo diligentemente, specie por quanto riguarda la meditazione, i ^aeramenti, gli esami, il ritiro mensile.

li. Nella prima quindicina conviene un più abbondante riposo al corpo e svago alla mente; ma conviene ancora un più copioso alimento allo spirito, comunemente snervato dalle fatiche o ansie scolastiche. Possono pur giovare i devoti pellegrinaggi, e la stessa quiete c amenità della villeggiatura che eleva alle cose celesti.

III. Seguire il consiglio di san Filippo, che, nei giorni di gite, feste e divertimenti straordinari, non si tralasci alcuna delle consuete opere spirituali: tale fedeltà rende le ricreazioni più gustose c insieme meno esposte alla dissipazione e aiTotfesa di Dio.

IV. In casa, pcr le vie, soprattutto in Chiesa, portarc quel contegno, che e prescritto dalla Chiesa, *nihil nisi grave, moderatum et religiose plenum prae se ferant.*[1] Da un Chierico, da un Sacerdote educati in Roma» quale edificazione giustamente si attende! e che stretto conto ne dovrà a Dio chi disonori comecchessia l'abito e presti occasione di morinorarne!

V. Adoperarsi prudentemente e alacremente, con la debita dipendenza dal Parroco» al bene dei prossimi, e più che mai al bene dei fanciulli, con istruirli, disporli ai sacramenti. avviarli alla devozione della Madonna, ricrearli in varie maniere. Similmente in famiglia usare sante industrie a crescervi la concordia e a coltivarvi le virtù cristiane.

VI. Un'occupazione, niente gravosa, e assai confacente alla cultura della niente e del cuore, sia pur questa, di leggersi giornalmente un tratto della sacra Scrittura, detta da sant'Ambrogio *Liber sacerdotalis.* Meglio adatti sono: delTAntico Testamento, i libri sapienziali e i salini più frequenti nel divino ufficio: del Nuovo, i vangeli, le epistole meno difficili di san Paolo, come quelle a Timoteo, a Tito, ai Filippcsi, e quelle di san Pietro e di san Giovanni. Può bastare il commento erudito e pio, del Martini.

VII. Un'altra occupazione non meno proficua può essere. l'esercitarsi con amore in prove scritte di predicazione, da sottomettere man mano al parere di qualche persona intelligente o del Collegio. Questo, oltre che un sollievo dall'intensità degli studi, è anche un utilizzare praticamente gli studi stessi, affinchè non isteriliscano in una bocca o fronda d'alloro. Chi non lo fa da giovano c sgorbiando carta, non lo fa più. o almeno non cosi agevolmente e fruttuosamente.

Vili. Preferire la compagnia degli ecclesiastici a quella dei secolari: affabilità c franchezza con tutti, ma soverchia familiarità con nessuno; riservatezza nel parian' di sé e degli studi fatti, piuttosto attenuando che amplificando; rispetto particolare ai Sacerdoti anziani, ancorché in apparenza meno colti c ragguardevoli.

IX. Astenersi recisamente da ogni giornale che non sia di parte sana e cattolica, e in questi stessi evitare le appendici c sìmili frivolezze, per lo meno distruttive del buon spìrito. In generalo circa i libri, massime nuovi, usar cautela e chiedere consiglio, si per Tintegli! à della loro dottrina e sì per la loro opportunità.

X. Guardarsi con salutare timore dallo molteplici attrattive del mondo, non meno che dai discorsi sì facili d'interessi e speranze: all'occasione» ripetere con viva fede la protesta: *Jìominus pars hereditatis meae et calicis mei.*

È bello e desiderabile elogio per un giovane ecclesiastico» che d'anno in anno, al suo ritorno in patria, si noti nella sua condotta un progressivo Incremento di saviezza, di modestia. di zelo. Anche San Paolo lo desiderava nel suo Timoteo: *Profectus tuus manifestus sit omnibus* (1 7\ 1, 15). Ciò stesso è il miglior presagio della felice sua riuscita nei sacri ministeri che gli verranno dipoi affidati e del bene che recherà alla diocesi, a decoro parimente del Paese o della famiglia.

Ex Archivo S. C. de Semin, cl Stud. Unir.

1 Cono. *Trid.* Sess. 23, *De Ref.,* can. 1 [Cfr. n. 288].

Inventu^ ex qua sacrae vocationes oriuntur, spiritualibus curis cumulanda est

(Ex Allocut. *St a temperare* ad eo8 qui operam «nam navant in Actione Cathol., I sept. 1910).

2087 Gesù medesimo predilesse i fanciulli, e amò il giovane virtuoso; e nelle brigate della gioventù, avida di avvenire, calda nei suoi ardimenti, non pavida di ostacoli, trova la sposa di (’risto i suoi leviti, quei cuori ardenti e generosi che custodiranno l’arca santa e porteranno la buona novella in mezzo al popolo e alle genti sino ai contini della terra. In mezzo alla gioventù fatevi antesignani, maestri, compagni; fatevi giovani coi giovani, fanciulli coi fanciulli, pér trarli tutti intorno a (’risto, perchè sentano la carezza di lui ed il suo abbraccio divino; entrate nei loro animi per conservarvi i fiori deirinnocenza e della virtù e inserirvi il seme di quella sapienza di via, verità e vita, che è la lampada della fede da posarsi infine suirestremo riposo della tomba.

AAS 32, 370.

Normae pro studiis Religiosorum

(Ex Litt. S. C. DE ItEUG. et S.C. Sem. et St ü T). Univ. *Le Relazioni* ad Superiores Genendos Ordinum ct Congregationum Religiosarum Italiae. 2 febr. 1911).

2088 1. Prima del quadriennio teologico, si deve compiere un corso di studi della durata di almeno otto anni - dopo le classi elementari —, quanti ne sono prescritti per i Seminari.

2. Il suddetto corso dovrà dividersi in duo *periodi,* rispettivamente di tre anni (Scuola media) e di cimine anni (Liceo classico). a misura che andrà attuandosi questa nuova divisione nelle scuole pubbliche. Il Lireo classico sarà altresì suddiviso in due *periodi,* rispettivamente di duo anni, corrispondenti alle classi IV e V dell’attuale corso ginnasiale, c di tre anni, corrispondenti alle tre classi dcil’attuale Liceo classico.

3. Il periodo triennale della Scuola media . iniziata quest’anno in base alla Legge 10 Luglio 1910, n. 899, deve essere organizzato in accordo con il metodo tradizionale della Chiesa, in modo da dare maggiore svolgimento allo studio della Religione, del Latino e dciritaliano, come vuole il can. 1361, nn. I o 2, tenuti presenti l programmi delle Scuole pubbliche c conformemente allo spirito dello stesso canone, n. 3. Lo stesso dovrà farsi per Il Liceo.

1. È necessario che gli alunni religiosi, tutti, per quanto sarà possibile, salvo eccezioni giustificate, si provvedano dei titoli legali, di studio, a tempo opportuno, secondo gli intervalli prescritti dalle Leggi, nell’ordine seguente:

) Per rammissionc al corso medio ò necessario il titolo legalo di studio, dotto • Ammissione alla Scuola media ».

) Inoltre, alla fine del triennio di Scuola media, gli alunni saranno obbligati a munirsi del titolo di licenza , da conseguirsi a norma dolPart. I I della Leggo sopra menzionata, perche, senza tale titolo, non potranno essere ammessi alla prima classe del Liceo classico quinquennale, nè, successivamente, alla tino di questo, presentarsi all Esame di Stato, che dà adito allo varie Facoltà Universitarie.

Pertanto, gli aspiranti religiosi che, quest’anno, non avessero potuto premunirsi del titolo di ammissioni? alla Scuola media, prima di entrare nell’Istituto, dovranno conseguirlo nella prossima sessione di esami.

Intanto, noi periodo transitorio. sino alla compiuta attuazioni della Carta dello Semola, gli alunni di quinta ginnasiale siano preparati in modo da poter rom*güín d titolo legale d'ammiasione al Liceo classico, senza il quale non potranno poi, a distanza di tre anni, presentarsi ali Esame di Stato di maturità.

5. Gli esperimenti di lavoro manuale, da. introdursi a nonna dei programmi della Scuola media di Stato, devono essere naturalmente conformi, il piu po--ibile, alle attitudini dell'aspirante religioso. Potrebbero organizzarsi esercitazioni di orticoltura, floricoltura. apicoltura, di legatoria c tipografia, di intaglio, intarsio e traforo, di impianti e applicazioni elettriche, di decorazione murale ree., lavori tutti che potranno avere pratica utilità anche per un Religioso. Nella prima classe della Scuola media i programmi dì Stato assegnano al lavoro manuale due ore settimanali.

6. Lo studio della Filosofia, di cui ai canoni 589. Í 1: 1365, I I; 1368 »< l e 2 f. I. C.» potrà essere compiuto — attualmente, nel jxrforfo *transitorio,* durante il corso triennale di Liceo — in seguito, negli ultimi tri anni del Liceo quinquennale; sempre pero con la debita cura e solidità, accendo lo spirito dei citati canoni, e a nonna della Co-tituzione Apostolica « *Deus scientiarum Dominus* (art. 25, 2 *a)* 29 / r. 30 2; cfr. *Ordinationem,* (art. 16, 18, 21, 21). essendo esso necessario fondamento allo studio della <arra Teologia?

Si procuri di osservare nel miglior modo quanto prescrive l'art. 21 delle *Ord nationes* sull'uso del Latino ncH'insegnamento della Filosofia fxla>t ira v Milla pana ed accurata intelligenza dei termini tecnici, l'uno e l'altra tanto necessari al susseguente studio della 'reologia. Si userà la lingua italiana solo per quel che si riferisce alla preparazione degli alunni agli esami dì Stato di maturità. per lo studio rinò di alcuni autori e per la Stona della Filosofia.

7. I Professori devono essere sufficienti per numero e competenza, muniti di congrui titoli di studio. Di regola vi sarà un Professore per ciascuna classe per le materie letterarie.

8. Per assicurare alla scuola il regolare andamento ed il necessario profitto negli studi, si «leve avere un conveniente numero di alunni, di modo che vi siano, per i cingoli anni del corso, classi distinte. Nel caso che non si potessero organizzare convenientemente le classi distinte, per lo scarso numero di alunni, o per difetto di insegnanti, si prort dcrà a norma del can. 587, ('. 1. C.

Ex Archivo N. *C. de Semiti. et Stud. Info.*

Norinao ad studia in Seminario moderanda

(Disposit. *l Seminari,* S. C. Sem. kt Stud. Univ.. li febr. 1941).

2089 1. I Seminari, pur mantenendo i metodi tradizionali della (blesa, a cominciare dal prossimo anno scolastico 194 1-1912 introdurranno, secondo lo spirito del can. 1364. 3e C. I.C., le modifiche prescritto dai recenti programmi civili circa la nuova Scuola Media, di cui alla leggo I0 luglio 1910. n. 899 e che sostituirà le prime tre classi del corso ginnasiale.

2. Quanto al metodo d'insegnainentìì si continueranno a seguire le direttive impartite nell' Ordinamento dei Seminari,l del 26 aprile 1920, tenuto presente il prescritto del can. 1361, 2e C. 1. C. circa l'importanza dovuta allo studio della Religione e delle lingue latina e italiana.

3. Tutti gli alunni della Semola Media dovranno fornirsi della relativa licenza al termine del corso. Non potranno perciò essere iscritti alla classi immediatamente supcriore senza tale titolo.

l (Cfr. nn. 1786, 1790, 1791; 1835. 1837, 1810. 1SI3J.
• [Cfr. n. 1531 J.

4. Nessuno potrà essere iscritto al 1° anno della Scuola Media in Seminario so non nla già fornito del titolo di ammissione alla medesima, senza del qualo non ò consentito presentarsi agli esami di licenza, di cui all'art. 3.

5. Gli aspiranti al Seminario, i quali, per dilHcoltà dei luoghi donde provengono, non avessero potuto premunirsi del detto titolo prima di entrare nel pio Istituto, dovranno conseguirlo nella sessione di esami immediatamente successiva.

6. Il lavoro manuale, da introdursi a norma dei programmi della Scuola Media, devo essere naturalmente conforme, il più possibile, al carattere di seminarista. Potrebbero quindi essere organizzato esercitazioni di orticoltura, floricoltura, apicoltura oppure di legatoria, tipografia, intarsio, traforo, impianti elettrici ecc.: le conseguenti attitudini avrebbero pratica utilità anche nel sacro ministero.

Disposizione transitoria

Gli alunni, che nel corrente anno scolastico 1910-1941 frequentano la prima classe del ginnasio e non sono forniti del titolo di ammissione alla Scuola Media, potranno conseguire tale titolo alla fino dell'anno medesimo, per essere poi in grado di munirsi della licenza.

Ex Archivo S. C. de Semin, el Slud. Univ.

Hispaniae Episcopatus laudatur ob sollicitas curas in sacrani inventam instituendam

(Ex Epist. *Intimo gaudio* ad Episcopos Hispanos, 29 iun. 1941).

2090 Ipse *Dominus messis* mittet utique vobis, Dilecti Filii Nostri ac Venerabiles Fratres, adulescentulos qui, a vobis comparati atque instituti, vastatae vineae suae boni evadant operarii exoptatis lesuChristi Eiusque Ecclesiae Sanctae.

Qua de causa, Nos in comperto habentes vestrum, quo Seminaria prosequimini, fervens studium, in magna spe sumus vos dilectis hisce adulescentibus, paterno animo exceptis, institutionem esse impertituros consentaneam et quam maxime hodiernis fidelium necessitatibus accommodatam; dum vobis cordi erit eorum animos ea pietate imbuere, quae ad omnia utilis sit, quaeque eos moneat de sanctissimis clericorum ofliciis, atque imitatores constituat lesu Christi, cuius et ministri erunt et, arcana quadam societatis necessitudine, amici.

Etenim si ab omni sacerdote id procul dubio requiritur ut videatur ac reapse sit *perfectus homo Dei ad omne bonum opus instructus* (2 *T.* 3, 17), eo vel magis hoc est ab Hispaniae sacerdotibus expostulandum, utpote ab adiutoribus vestris non in Sacramentis dumtaxat administrandis, sed in caritatis operibus potissimum exercendis, quae Ecclesia tanquam ius et oIlicium sibimet ipsi proprium iure vindicat, ut per suos administros dolores consolando levet, amara leniat vulnera, duram soletur inopiam egestatemque: utpote sollertem operam praestet ad pacandos animos, ad fideles confort andos, ad revocandos denique in maternos suos amplexus omnes, quotquot sive falsis opinionibus et erroribus circumventi sive imbecillitate ac infirmitate oppressi, ab ea recesserint.

Itaque necesse est ut quilibet sacerdos, deposita quavis saeculi sollicitudine remotoque omnino partium factionumque studio atque intestina

discidia penitus adhorrens, fieri nitatur *bonus miles Christi... non implicans sc negotiis saecularibus, ut placeat cui se probavit* (2 7. 6, 3-4), sibi et doctrinae attendat, ut sectans *iustitiam, pietatem, caritatem, patientiam, mansuetudinem* (1 *T.* 6, l 1), *in omnibus semetipsum praebeat exemplum bonorum operum, in integritate, in gravitate... ut is qui ex adverso est vereatur nihil habens malum dicere de nobis* (*Tt.* 2, 7-8).

Ad haec omnia assequenda plurimum profecto conferent Disciplinae Regulae, vestris Seminariis datae, quas peculiaribus illorum necessitatibus et condicionibus aptiores fieri vestri erit pastoralis muneris.

Instructis vero ad pietatem et virtutem alumnis, opus est ut ea eruditio in disciplinis litterisque ab iisdem comparetur, qua postea efficaciter ac fructuose sacro ministerio apud omnes civium ordines fungi valeant, quandoquidem oportet ut sacerdos non modo sacram doctrinam undequaque calleat, sed ea quoque non ignoret, quae generatila ac in universum exculti suae nationis homines norunt, quibus quidem suo ipsorum loquendi modo facile utens ac congrua mentibus eorum atque captui idonea edisserens, fidei cibum porrigat, semper tamen se praebens *bonum ministrum ('liristi enutritum verbis fidei ct bonae doctrinae* (1 *T.* l. 6i reeie *tractantem verbum veritatis* (2 *T. 2,* 15).

Ad id haec Ratio Studiorum spectat, maximo procul dubio futura vobis adiumento; quam tamen non ut exemplar undique absolutum, sed ut augendum in dies et perficiendum suscipietis, praesertim in litterarum disciplinarumque studiis, simul ac temporum adjuncta id postulaverint, ratione etiam habita eorum quae Civitas in suis scholis instauranda vel immutanda consuerit.

Arduum sane opus esse, quod aggredimini, Nos minime latet: Deum igitur enixe precamur qui vobis actuose volentibus adsit; atque lumen gratiae suae vobis impertitus, tum Moderatores et .Magistros vere idoneos atque iuvenes in Ecclesiae spem succrescentes praestet, tum fideles permoveat ut generoso animo ac munifica manu opem auxiliumque vobis praebeant ad ea omnia, (piae tanto operi moliendo sive pro aedificandis aedibus sive pro instruendis alumnis omnino sint necessaria.

2091 In quo vobis erit firmissimo efficacissimo subsidio Opus Ecclesiasticarum Vocationum, in pluribus Dioecesibus iam conditum, utinam quam primum in omnibus! — quo edocti fideles quam excelsum sit Sacerdotium Catholicum, quam necessarium agnoscent; itemque animadvertent qua urgeantur necessitate, nipote Christi Corporis .Mystici membra, curas cogitationesque non modo, sed perseverantes etiam preces corrogatamquo stipem in id conferendi, ut Ecclesia bonos intercessores apud Deum et Patrem populo ipsi dare queat.

Actioni vero Catholicae, quae tam impenso studio sanctissimum Opus hoc fovet, volumus sensus grati animi Nostri patefieri, simulque ipsam instantissime exhortari et excitaro ut nullo non tempore incrementum progressionemque huius Nobis acceptissimi Operis semper sibi cordi quam maxime esse velit.

AAS 34, 225 8.

De alumnis in Seminarium vel in familiam Religiosam admittendis

(Decret. S. C. »E Relio, et S. C. de Semin. et Stud. Univ. *Consiliis initis,* 25 iul. 1041).

2092 Consiliis initis inter S. Congregationem de Religiosis et S. Congregatio» nem de Seminariis et Studiorum Universitatibus, decreta sunt quae sequuntur:

Antequam in Seminarium admittantur qui, quocumque titulo, ad familiam Religiosam pertinuerint, Ordinarius ad Sacram Congregationem de Seminariis et Studiorum Universitatibus recurrat, quae de indicio suo Ordinarium certiorem faciet, peractis iis omnibus quae casus ferat.

Itemque antequam familiae Religiosae adscribantur qui, quavis ile causa, e Seminario egressi sint, Superiores Religiosi ad Sacram Congregationem de Religiosis recurrant, quae de suo indicio Superiores certiores faciet, peractis iis omnibus quae casus ferat.

Quae omnia SS.mus 1). N. Pius Div. Prov. Papa XII approbare atque confirmare dignatus est atque publici inris fieri mandavit.

AAS 33, 371.

De Pontificio Opere Vocationum sacerdotalium apud S. C. de Seminariis et Stud. Universitatibus constituendo

(Motu proprio *Cum Nobis,* 4 nov. 1911).

2093 Cum Nobis Sacra Congregatio de Seminariis et Studiorum Universitatibus praeposita peropportunum fore renuntiaverit Opus primarium Sacerdotalium Vocationum condere, quod sibi proponat in ('hrist ¡fidelibus omni sane consilio, sed potissimum per diversa in singulis Dioecesibus constituta id genus Opera voluntatem excitare fovendi, tuendi iuvandique Ecclesiasticas Vocationes, rectam de dignitate ac necessitate Catholici Sacerdotii notitiam pervulgare, itemque fideles ex omnibus orbis partibus in communionem precum ac piorum exercitiorum vocare; Nos, motu proprio ac de Apostolicac plenitudine potestatis, *Opus,* quod *Pontificium* nominamus, *Vocationum Sacerdotalium* apud eamdem Sacram Congregationem constitutum volumus ac decernimus, addita facultate aggregandi Opera ac personas, quae id postulaverint, simulque omnes Indulgentias et favores spirituales, concessos vel concedendos, ad universos adseriptos extendendi.

Quod quidem ratum lirmumqUe sit ac permaneat, contrariis quibuslibet non obstantibus.

AAS 33, 47U.

Ex rectu Cleri institutione pendet quam maximo statu» religioni»

(Ex Epist. Ap. *Haud mediocrem* a<l Uaniclcm Rivcro, Archi< pi-<. Stierensein cet<ro»qn< Bolivian Episcopos, 23 nov. 1011).

2091 ...Ac vehementer cupimus a Deoque ominamur ut quae est Ecclesiae doctrina de catholici sacerdotii dignitate deque eius praerogativis ac muneribus, eam sacri ordinis candidati saepenumero impenseque méditent ur, ut ad necessarios exantlandos labores rerumque superandas gravitates excitatos se sentiant, atque adeo minus indigni divina vocatione evadant.

Ita profecto flet ut Seminaria, divino adspirante iuvanteque Spiritu, sacri Caenaeuli imaginem referant; in iisdemque alumni efficiantur velati renovati homines, qui animo integerrimo, voluntate recta, flagrantique studio, sua munia nipote *miiiitdri Christi et dispensatore mysteriorum Deil* exsequi valeant ...

Ac peculiari modo futurum confidimus, ut vos omni ope eo contendatis ut Seminarium Maius quam primum constituatur, quod ceterorum omnium, quae .Minora Seminaria vocantur, velati centrum sit ad aition » addiscendas disciplinas.

Quam ad rem ea vobis in memoriam revocamus, quae Decessor Noster V. r. Pius XI in iisdem scripsit Encyclicis Litteris *Ad catholici sacerdotii,* cum necessitatem animadverteret, pro quarumdam regionum dioecesibus, commune condendi Seminarium, «piod indito proposito ac muneri satius meliusque responderet. ı Hami mediocres, quae inde orientur. utilitates procul dubio suscepta incommoda atque impensas resarcient; ac vel id, quod Episcoporum animos nonnumquam maestitia allicit suos nimirum sacrorum alumnos cernere ab Pastore per temporis spatium abstractos, qui apostolicum, quo flagrat studium in suos laboris socios transfundere percuperet, itemque a locorum finibus abductos, ubi aliquando ipsimet suam navabunt operam id etiam, dicimus, satis superque idcirco compensabitur, quod eos stato tempore excipient illa spiritualium rerum copia institutos conformatosquv. quam, maiore eum Dioecesis suae profectu, ceteris impertient ‡.

2095 Eos igitur omnes, qui in patria vestra catholico gloriantur nomine, paterno adhortamur animo ut effusa generosaquo voluntate, quemadmodum omnibus officio est, adiutrieem vobis velint navare operam admotis potissimum ad Deum precibus atque undique corrogata stipe ad divinas excitandas alendasque ad sacerdotium vocationes et ad gravissimam Seminariorum causam apud vos promovendam.

\tque in primis pro certo habemus eos ipsos, qui rem publicam apud vos moderantur, cum procul dubio pernoscant Clerum optime institutum ad spiritualem augendam relevandamquc populi condicionem, ad eius

‘ Cfr. ı *C.* 4, 1.
* AAS 28, 5 8. [Cfr. n. 1901).

probe conformandos cives multum multumque conferre, ea omnia adiumenta ac fulcimina vobis esse praestaturos quibus indigeatis, quibusque eiusmodi labor vester minus arduus fiat.

Patres vero matresque familias, pro parte cuiusque sua etlicient, ut domesticus convictus veluti viridarium evadat, ubi parvula futuri sacerdotii germina sponte succrescant ac floreant. Iidem igitur, quamquam liberum atque integrum suae suboli remittant oportet propriam sibi ducendae vitae rationem ac viam deligere, debent tamen omni, quo possunt, modo — intemeratis nempe suis moribus in exemplum propositis, assiduis ad Deum adhibitis precibus, atque opportunis praebitis suasionibus — divinam alicuius e filiis suis ad sacra capessenda munia vocationem fovere; quam quidem vocationem praecipuum supernae gratiae supernique amoris signum agnoscent, itemque sibi suisque omnibus caelestium munerum fontem.

2096 Iis autem, qui in Actionis Catholicael agminibus militant, peculiare huius quoque rei provehendae officium est, utpote qui auxiliares Sacerdotii et ecclesiasticae Hierarchiae copiae habendi sint; quapropter laeta spes Nobis est eosdem, in dilecta etiam Bolivianorum Natione, modis illis ac rationibus, quae vos, Venerabiles Fratres, opportuna decreveritis, hortamentis hisce Nostris volenti esse animo responsuros.

Haud tamen dubium est praecipuum gravissima hac in causa laborem ad sacerdotes pertinere; qui quidem et pro credito sibi munere et ex ipsa Ecclesiae lege[2] eos iuvenes deligere debent, qui divinae ad sacerdotium vocationis indicia praebeant; eosque ad pietatem fovendam, ct ad disciplinarum amplectenda studia excitabunt, dum eorum innocentiam pro viribus sartam tectamque tuebuntur. Cum vero nihil magis ad virtutem compellat omnes, quam optime vivendi exempla, tum solummodo poterunt sacrorum administri huic oflicio respondere, cum suam vitam traducent pietate fervidam, morum integritate nitentem, ac se devovendi studio conspicuam; ita enim excelsa ac luculentissima sacerdotalis muneris species fidelium oculos alliciet. Quamobrem etiam atque etiam eos obtestamur ut omni nisu apostolicum studium in semet ipsis alant, et quam in sacra Ordinatione susceperunt gratiam, eam, precando ac sese coram Deo recolligendo, ita adaugeant ac corroborent, ut nulla quisquis macula eos umquam adspergere valeat[3] sed iidem ipsi sincere queant Apostoli gentium sententia commonere fideles: « *Imitatores mei estote, sicut et ego Christi* » (10. 4, 16; 11, 1).

AAS 34. 234-237.

' [Cfr. nn. 1071, 2091],
* Cfr. CIC can. 1353 (Cfr. n. 1452].
» Cfr. *Tt.* 2, 8.

Providum Seminariorum munus formandi dignos sacerdotes

(Ex Epist. *Saeculo revoluto* ad Rcvmurn D. Petrum Boisard, Societatis Presbyt. a S. Sui-pitlo Moderatorem Gen., tertio exeunto sacc. ab eadem Soc. condita, 28 febr. 1912).

2097 Considerantibus autem Nobis Societatis vestrae exordia, illud im-primis elucet ac summa cum delectatione menti Nostrae affulget, num-quam Catholicae defuisse Ecclesiae, numquam deesse, atque numquam esse in posterum defuturos lectissimos excelsosque viros, qui praecipuas suorum temporum necessitates pernoscentes ac meditantes, ad iisdem occurrendum toto pectore volentique animo nitantur. lamvero saeculo ineunte septimo decimo, cum gravissima Episcopis demandata cura esset, ut ad normam Sacrae Tridentinae Synodi in sua quisque Dioecesi collegium pro facultate constituerent, quod ‹ ministrorum Dei perpetuum seminarium esset »,* nulla re magis videbatur indigere Ecclesia, quam piissimis sacerdotibus qui sana doctrina instructi divinaque exardescentes caritate, ad succrescentem iuvenem clerum rite sancteque instituendum se totos dederent. Quo quidem laudabili proposito ductu- conditor ves-ter, cum diu multumque hanc summae gravitatis causam perpendisset, collatis etiam consiliis cum prudentibus sanctisque viris; cumque a cae-lestium donorum datore Deo supremum lumen supplici prece petiisset, presbyterorum Societatem instituit, quibus praecipuum hoc esset concreditum munus. Ac vobis profecto cognitum est quot uberes fructus, divina suffragante gratia, inde (‘venerint in adaugendam Dei gloriam animarumque saltitem. Siquidem non modo per Galliam, sed per Cana-densem etiam regionem, per Foederatas Septentrionalis Americae Civi-tates et in longinquas quoque terras ab Evangeli! praeconibus excultas, Societas vestra salutari eum adulescentium sacricolarum profectu Eccle-siae emolumento se feliciter propagavit. Pergite igitur, ut facitis, sanctis-simum inceptum persequi. Nostis enim quam grandis sit quamque excelsa catholici sacerdoti dignitas. Siquidem ‹ inter divinam et humanam naturam sacerdotium velut medium interiectum est ut illam colat atque observet, hanc autem in melius commutet Ac nostis imprimis quantopere inter-sit eos, qui divino instinctu ad sacra sint capessenda munia vocati, ita edocori ac conformari, ut divinae sapientiae evadant christ innacquo vir-tutis magistri. Nostis praeterea a Romanis Pontificibus summam semper in Seminariis fuisse curam collocatam. « quorum eum statu fortuna Ec-clesiae coniungitur maxime».3 Neque profecto ex memoria vestra mo-nita illa excessere sapientissima, quae proximus Decessor Noster fel. rec. Pius XI per Encyclicas Litteras -Id *catholici sacerdotii* impertiit; ad quae quidem repetenda meditandaque studiosa vos voluntate adhor-mur. Ac Nosmet ipsi, paucis exactis mensibus ab inito Pontificatu, cum in

» Cfr. Sees. 23, *De Rcf.* c. 18 [Cfr. n. 290],
• S. IsmoRUS Pklus. *Episl.* **III,** 20: MG 78, 476 C.
’ Leo XIII, Epist. *Paternae providacquc,* 18 sept. 1899: *Leonis XIII Acta* 19, 194 s. [Cfr. n. 11251.
‘ AAS 28, 5 s. (Cfr. nn. 1955 ss.l.

Vaticana S. Damasi aula ad alumnos, qui ex omni gente in alma hao Erbe ad sacra instituuntur, verba fecimus, paternum Nostrum aperientes animum haec inter alia diximus, quae tantopere, ut videtis, ad peculiare Instituti vestri munus pertinent: « Eece catholici sacerdotii assignatum propositum: solem esse supernaluralem, qui hominum mentes veritate Christi illustret, eorumque animos inflammet amore Christi. Huic autem Hui assignato(]ue proposito omnis etiam ad sacerdotium praeparatio ac conformatio respondeat oportet n.] At nostis etiam operam vestram inanem fore, neque supernos posse edere fructus, nisi animus cuiusque vester ita antea evangelico spiritu enutritus foveatur et ardeat, ut alumnis vobis creditis in exemplum praeluceat. Quamobrem piissimus conditor vester, eum ode pietate Seminarii S. Sulpitii » scriberet, gravissimam hanc sententiam initio posuit: ‹ Primarius et ultimus finis huius Instituti erit vivere summe Deo in Christo lesu Domino Nostro,l ita ut interiora Filii eius intima cordis nostri penetrent, et liceat cuilibet dicere quod Paulus fiducialiter dc se praedicabat: liro... *iam non ego; vicit in me Christus* ((!. 2, 20). Haec erit una omnium spes ct meditatio, unicum exercitium, vita vivere Christi interitis, eamque operibus manifestare in nostro mortali corpore».3 Si igitur, ut futurum omnino confidimus, sapienti hae via rationemque, auspice B. V. Maria, ducemini in ecclesiastica vestra vestra-t Hinque conformitatc adipiscenda, messem procul dubio uberiorem usque metetis sanctissimarum frugum.

AAS 34, 94-90.

I)o S. Thoma Aquinate catholicarum scholarum Patrono

(Ex Epist. *Quandoquidem* ad Kexmum P. Mart Inum S. Gillot, Ordinis Fratrum Pruod. Magistrum Generalem, 7 mart. 1912).

2098 Angelicus siquidem Communisque l Doctor Aquinas eos omnes, qui e superioribus aetatibus defluxerant sapientiae rivulos veluti mare in se recipiens, quidquid philosophando lucubrandoque humana ratio attigerat, id universum miro ordine luculentaque perspicuitate digestum superna luce ex Evangelio radiante ita composuit ordinavit que, ut reapse ‹ facultatem imitandi potitoris reliquisse, superandi potestatem ademisse videatur»? Ac non modo divi Thomae doctrina ad veteres profligandas Intereses aptissima evadit, atque adeo « fidei propugnaculum ac veluti firmum religionis munimentum»§ exstat, sed ad pervincendos quoquo errores, perpetua vice renascenles novitatisque species fucatos arma praebet validissima. Ct igitur omnes, quotquot catholicas cuiusvis ge-

§ AAS 31, 256 [Cfr. n. 2040].
' Cfr. *Ii.* 6, 11.
' Opusculum *Pietas Sem. S. Sulp.*, p. 1-2. Cfr. 2 *O.* I. io.
§ Liti. Encycl. *Studiorum Ducem:* AAS 15, 311 [Cfr. n. 10041.
§ Litt. Apost. *Cum hoc sit,* l aug. 1880: *Leonis XIII icta* 2, 110.
§ Litt. Enc. *Aeterni Patris: Leonis XII/ Acia* 1, 263 (Cfr. n. 909J.

neris scholas celebrant, Tliomain Aquinatem caelestem Patronum colere, revereri atque imitari debent, ita ii potissimum, qui in philosophicis ac theologicis studiis exercentur, ac nominatili» sacrorum alumni, qui, ad sacerdotium divinitus vocati, in spem Ecclesiae adolescunt, eumdem •lucem atque magistrum sequantur oportet;l probe animo retinentes ' in doctrinis Thomisticis eximiam quamdam inesse praestantiam, et ad sananda mala, quibus nostra premitur aetas, viri» virtutemque singularem »? At quemadmodum Angelicus Doctor hoc sibi proprium praecipuumque habet ut ea universa, quae ad divinam humanamque vitam pertinent, quaestionesque omnes, quae id respectent, luce sumpta de caído illuminet ratiocinandoque collustret, et quidquid philosophia attigerat. in summam redigens, miro ordine componat ae coagmentet.

AAS 31, 9G s.

Familia Christiana sacrarum vocationum vivarium

(Ex Allocut. *Una ¡taróla* nd sponsos novellos, 25 mart. 1942).

2099 Pensate, diletti tigli e figlie: dalla famiglia, fondata si conilo ll dix ino voler» -olio legittima unione dell'uomo e della donna. Cristo c in Chiesa universale traggono » ministri e gli apostoli del Vangelo, traggono l sacerdot i c gli araldi che pascono il popolo cristiano e varcano gli occani per illuminare ‹ salvare le anime. Clic farete voi. qualora il Maestro divino venisse a domandarvi la parte di Dio . cioè l'uno o l'altro dei tùgli o delle figlie, che Egli si sarà degnato di accordarvi, per formarne il Suo sacerdote, il Suo religioso o la Sua religiosa/ Che risponderete voi quando, ricevendo le loro confidenze filiali, vi manifestassero le sante aspirazioni destate nel loro animo dalla voce di Lui che amorosamente mormora si risi Deh, ve ne supplichiamo. in nome di Dio: no, non chiudete allora in una anima, con gesto brutale ed egoistico, l'ingresso e l'ascolto della divina chiamata. Voi non conoscete le aurore c i tramonti del sole divino sul lago di un giovam cuore, i suoi atTonnl c la sua lena, i suoi desideri e le sue speranze, lo sue fiamme ‹ le sue ceneri. Il cuore ha abissi inscrutabili anche a un padre ed a una madre; ma lo Spirito Santo, che sostenta la nostra debolezza domanda per noi con gemiti inenarrabili, e Colui, che scruta i cuori, conosco quel che brami lo Spirito.'

Senza dubbio di fronte a un desiderio di vita sacerdotale o religiosa i genitori hanno il dirli to in certi casi anche il dovere di assicurarsi che non si tratta di semplice impulso di immaginazione o di sentimento vagheggiamo un bel sogno fuori delia casa. ma di min deliberazione seria, ponderata, soprannaturale, esaminata ed approvata da saggio e prudente confessore ◊ direttore di spirito. Se però all'at tun/ionc di un tale desiderio si volessero imporro ritardi arbitrari, ingiustificati, irragionevoli, sarebbe un lottare contro i disegni di Dio; peggio poi, quando si pretendesse di tentarne, sperimentarne e cimentarne la solidità e fermezza, con prove inutili, pericolose, audaci, che rischierebbero non solo di sconfortare e scoraggiare In x orazione, bensì anche di mettere in forse la salute stc-sa dell'anima.

Da veri cristiani, l quali sentono in so hi grandezza e l'altezza della fede nel governo dix ino delle famiglie c della Chiesa, qualora Iddio vi facesse un giorno l'insigne onore di

' Cfr. CIC, can. 1366, 2 (Cfr. nn. 1178; 1604].
l Litt. Apost. Cum *hoc sit,* l aug. ISSO: *Leonis XIII Irta 2,* 109.
• Cfr. *IL* 8, 26-27.

ricercarvi uno dei vostri fìRÌi o dello vost re figlie per il suo servigio, sappiate dunque apprezzare il valore e il privilegio di tanta grazia, per il tiglio o per la figlia eletta, per vol e per la famiglia vostra. È un gran dono del ciclo cho entra nella vostra casa; è un llore cresciuto del vostro sangue, irrorato di celeste rugiada, olezzante di profumo verginale, che voi offrite alTaltarc e all'ossequio del Signore, perché si svolga una vita consacrata a Lui e alle anime; vita, della qualo, per dii rettamente corrispondo all'invito divino, nessun'nltra né più bella né più veramente felice può viversi quaggiù; vita che, ancho per voi e per i vostri, diventa una fonte di benedizioni. Ci par di vedere cotesto tiglio o cotesta figlia da voi donati a Dio prostrarsi dinanzi a Lui e invocare sopra di voi il cumulo dei favori celesti in compenso del sacrificio richiesto al vostro amore con l'offrirlo a Lui. Quanti voti, quante preghiere innalzeranno per voi, per i loro fratelli, por le sorelle loro! Quelle preghiere ogni giorno accompagneranno l vostri passi, lo vostre azioni e i vostri bisogni; più ardenti si moltiplicheranno allo ore difficili e tristi; vi seguiranno c vi conforteranno in tutto il corso del vivere vostro, fino all'ultimo sospiro, cd anche più oltre, in quel mondo ch'é tutto c solo di Dio. Non vogliate credere che QUOBti cuori, i quali si saranno dati interamente a Nostro Signore e al suo servigio, siano per amarvi o debbano amarvi di un amore meno forte o meno tenero: l'amore di Dio non nega né distrugge la natura, ma la perfeziona cd esalta in una sfera superiore, dove la carità di (’risto e il palpito umano si incontrano, dove la carità santifica il palpito, e insieme si uniscono e si abbracciano. Che se la dignità e l'austerità della vita sacerdotale o religiosa esigeranno qualche rinunzia ad alcune manifestazioni dell'affetto filiale, non dubitate: questo medesimo affetto non rimarrà scemato o intiepidito, ma dalla rinunzia prenderà ardore più intenso e più profondo, sarà più libero da ogni egoismo e da ogni umana divisione,l mentre Iddio solo condividerà quei cuori con voi.

Elevatevi nell'amore di Dio c nel vero spirito della Fede, diletti sposi, e non temete il dono di una santa vocazioni? che scende dal cielo in mezzo ai vostri figli. Per chi crede e s'innalza nella caribi, per chi entra in un sacro tempio o in un ritiro religioso, non è forse un conforto, un vanto, una felicità il vedere all'altare il proprio figlio cho, vestito degli arredi sacerdotali, offre l'incruento sacrificio e ricorda a Dio il padre e la madre suaf non è una consolazione che fa vibrare di intimi battiti il seno materno, il mirare una figlia, sposa di Cristo, che lo serve e lo ama nei tuguri dei pover , negli ospedali, negli asili, nelle scuole, nelle missioni, e anche sui campi di battaglia e nei ricoveri dui feriti e dei moribondi? Date gloria a Dio, e ringraziatelo che del vostro sangue scelga prediletti eroi e eroine a servirlo; e non siate da meno di molti genitori cristiani, i quali implorano da lui che si degni di togliere la sua parte nella bella corona del loro focolare, pronti anche a offrirgli Tunico rampollo delle loro speranze.

Ma la vostra preghiera di genitori cristiani vuol essere mossa e guidata da alti pensieri dello Spirito divino. In altri tempi, o pur oggi là ove la condizione del clero è meno incerte, ove la vita sacerdotale o religiosa può a occhi profani apparire ancora come una professione desiderabile, il bramarla in alcuni genitori non sarebbe lungi daU'origlnnrsi da motivi più o meno umani e interessati: miglioramento ed elevazione dello stato di famiglia merce dell'Influenza c dei vantaggi di un figlio sacerdote; speranza di trovare presso di lui, a pro di se stessi, dopo una vita laboriosa, un tranquillo riposo nell'età senile. Sebbene siffatti sentimenti, purtroppo frequenti in anni più lontani, non rivestono d'ordinario e al presente il carattere di bassi calcoli di ambizione o di interesso, rimangono però sempre di natura assai terrena, e non valgono nello nostre invocazioni devote al cospetto di Dio.

Sursum corda. Più alto ha da sollevarsi il vostro spirito e l'intenzione dell'animo vostro. Come per le famiglio che riservano la « parte di Dio » sm beni ricevuti da Lui e di cui esse godono, così per voi quel che sopra ogni cosa conviene cho ecciti le santo ambizioni di tanta bolla vocazione per qualcuno dei vostri figli, dovrebbe muovere dal pensiero

l Cfr. 1 *C.* 7f 32-31.

di quanto nella vita spirituale, così abbondantemente, ci viene largito da Cristo per mezzo della Chiesa, dei suoi sacerdoti, dei suoi religiosi. Voi vivote in paesi di antica fede cattolica, dove lo zelo dei ministri di Dio vigila sopra di voi e vi conforta nei travagli e nelle pene, dove le Chiese e gli oratori vi olirono per la pietà e la devozione pascolo di sacramenti, di ullle! e di messe, di predicazione e di opere sante, tutti i soccorsi che per il bene delle vostre anime la sollecitudine materna della Chiesa moltiplica in ogni circostanza, lieta o triste della vita. Quanta cura per voi, per l vostri figli, per la felicità vostra, nel cuore del pio sacerdote che vi visita o a tutti soprintende quelli a sé affidati! Di qual famiglia è uscito quel sacerdote? donde è venuto fra voi? Chi lo mandai Chi gli ha infuso l'amore paterno per voi, la parola e il consiglio di amico! Lo manda la Chiesa, lo manda Cristo. E saranno soltanto gli altri, con donare a Dio i loro figli e le loro figlie, a procacciarvi e assicurarvi il ricevere di continuo cosi gran copia di benefici spirituali! La vostra fierezza patriottica si appagherebbe forse di stare neghittosa c di lasciare tutto agli altri il peso dei sacrifici per la prosperità o la grandezza del vostro Paese? E dove sarebbe l'alterezza del vostro senso cristiano, se voleste sottrarvi all'onore di concorrere, cooperare cd aiutare anche voi, non solo con lo offerte materiali, ma altresì col dono piu prezioso dei figli che Dio ri domandasse, alla esaltazione ed alla propagazione della fede e della Chiesa cattolica, in una parola, al compimento della sua divina missione nel mondo, a pro delle anime dei vostri fratelli! Aiutate la Sposa di Cristo, diletti sposi, aiutate Cristo, Salvatore degli uomini, anche col figli del vostro sangue; aiutate Noi, indegno suo Vicario, ma che nel cuore portiamo tutti gli uomini come figli Nostri, pecorelle adunate nell'unico ovile o raminghe per aridi pascoli: a tutti siamo debitori della via della verità e della vita che e Cristo. Crescete i vostri figli o lo vostre figlie nella fede la quale è vittoria che vince il mondo;l non soffocate nel loro animo lo spirito che viene dal cielo; piantatevi quella fede non finta ma sincera, che l'Apostolo Paolo era certo essere nel suo diletto discepolo Timoteo, come già prima era stata nell'ava di lui Loide o nella madre Eunice.' Non siate avari con Dio: rendetegli quella parte di benedizione Ch'Egli fosse per chiedere al vostro nido.

Non vi riesca quindi importuno, diletti sposi, se alla Benedizione Apostolica, che vi Impartiamo con tutta la effusione del Nostro cuore di Padre per voi c, fin da ora. anche per i figli che verranno a circondarvi, noi aggiungiamo la preghiera che tra essi il Divino Maestro, so così a Lui piacerà, vi conceda l'onore e la grazia di scegliersi la sua part»? e vi dia fedo o amore per non rifiutargliela e contestargliela, anzi per ringraziamelo, non solo come del migliore dei suoi benefici. ma anche come del pegno più sicuro delle suo predilezioni per voi o del premio che vi prepara nel ciclo.'

Discorsi e Radiomessaggi 1, 11-17.

Do radiaesthesia clericis vetita

(Décret. S. C. Officii *Suprema S. Congregano.* 26 mart. 1942).

MO Suprema S. Congregatio S. Oillcii, incommodis mature perpensis, quae in religionis veraeque pietatis detrimentum cedunt ex Radinestlicsiac consultationibus n clericis peractis circa personarum circumstantias et eventus divinandos, ac prae oculis habitis quae in can. 138 et 139, § l Codicis luris Canonici statuuntur ad clericos religiososque ob iis rebus arcendos quae ipsorum officium dignitatemquo dedeceant aut eorum auctoritati nocere

l Cfr. 1 Z. 5, 4.
l Cfr. 2 T. 1, 5.
' Cfr. Allocut. Pii XII in XXV anniversario a conditis Puellis ab Actione Catbol. Italica: *Discorsi c Radiomessaggi 5,* 37-49.

possint, haec quae sequuntur decernit, quin tamen quaestiones scient ideas de lladincstlicsia lioo Decreto attingerò velit:

Excellentissimis nempe locorum Ordinariis et Religiosorum Superioribus mandat, ut suis clericis et religiosis districtu ratione prohibeant quominus ad illas Radlacsthcsiao scrutationes umquum procedant, quae supradictas consultationes respiciunt.

Eorumdem Ordinariorum vel Superiorum Religiosorum erit, sl id necessarium vr| opportunum duxerint, huiusmodi vetito poenalium sanctionum minas addere.

Quod si quis ex clericis et religiosis hoc vetitum transgredlcns recidivus flat vel gravioribus incommodis aut scandalo locum dederit, Ordinarii vel Superiores Id deferant ad hoc S. Supremum Tribunal.

AAS 34, 148.

De praestantia educationis clericorum Romae

(Ex Epist. *Impensa Qua urbanum* ad R. D. Antonium Torres, Pont. Hispanici in Urbe Collegii Moderatorem, 29 mart. 1942).

2101 Quinquagesimus enim vertitur annus, postquam id voluntate et munificentia Leonis XIII Pontificis .Maximi conditum est.[1] Ex quo primordio usque adhuc confectum iter remetientes, haud sine paterna gratulatione palam profitemur, omina et vota, quibus Decessor Noster eius prosecutus est initia, ad maius dilectae Hispaniae emolumentum et decus cumulate et egregie in rem deducta esse. Id Romae nimirum constitutum, ut apuxl Apostolicam Sedem lecti cx Hispania sacerdotii candidati sincera ab Apostolis praedicata fide imbuerentur iidemquo sacris disciplinis et litteris instruerentur, ac. tot inter christianae vetustatis monumenta Sanctorumque vestigia versantes generosum caritatis et fortitudinis spiritum sibi adsumerent, in se positam spem non fefellit, quin etiam per emensum a suo ortu temporis spatium augescentem protulit bonorum fructuum segetem. .Multi sane istinc prodierunt sacerdotes et episcopi, virtutis et sapientiae ornamentis praediti, qui sua in patria de catholico nomine insigniter meriti sunt. In quibus iuvat Nos praecipui honoris causa illorum recordari cohortem, qui recens pro sacris religionis iuribus sanguinem profuderunt. De qua coelestium munerum largitate tecum et cum iis universis, quibus Collegium istud cordi est, debitas Deo persolvimus grates, Eumque deprecamur, ut id assidua favoris sui benignitate tegat, foveat, adaugeat. Neque temperare Nobis possumus, quin Hispanis sacrorum Praesulibus aequam impertiamus laudem, quod aemula contentione Collegio isti prospiciunt, ac minime dubitamus, providam hanc benevolentiam etiam in posterum constantem esse firmamque permansuram. In praesenti en|invero extremo discrimine rerum apprime Decesse est, sacrorum administri evangelica gratia in exemplum relucescant ac scientiae praesidio et actionis alacritate obeundis officiis sint (piam maxime pares. Tales igitur istinc exeant, et, maiorum aemulati exempla, Christi agant, quam strenuissime causam:

[1] Constit. Apofit. *Non mediocri cura,* d. 23 oct. 1893: *Leonis XIII Acta* 13, 317-322.

pii, internerai i, sollertes suaque non aucupantes commoda, ministerio suo «lediti, etiam rebelles mentes lidei subicere et ad celsas Evangeiii normas hominum mores fingere valeant, hoc sibi persuasum habentes, nihil esse gloriosius quam Dei mancipari servitio, nihil esse praestantius quam suae et proximorum sempiternae consulere saluti.

AAS 31, 121 125.

Pictas ac sanctitas vitae clericis prae ceteris virtutibus commendantur

(Ex Epist. *Denis transactis lustris* ad Revinuin P. Wlodimirum Ledochow.-ki, Praep. Gen. Societatis Ie.su atque ad Moderatores et alumnos Pont. Scmln. Studiorum qu>- (.Diversitatis Comillensis ob dena lustra ab eodem Seminario condito, 5 mai. 1942).

At si opus omnino est ut sacrorum alumni recta sanaque doctrina valeant ac praestent, multo quidem magis neeesse est, ut virtute sanctitateque (‘niteant, qua dempta, inflat scientia, non aedificat. Quamvis igitur pernoscamus idque magno Nobis solatio sit ad utramque rem assequendam actuose allaborare ac contendere t'omillensis Universitatis discipulos, cupimus tamen eos paterno adhortari animo ut. sapienti praeceptorum suorum magisterio ac regimine ducti, non tantum ad sacra capessenda munia doctrina cotidie altiore conformentur, sed virtuti potissimum, imprimis pietati, tam impensa exercitatione assuescant, ut ad eam non tam instituti, quam veluti nati videantur. Ita profecto fiet ut Episcopi, qui eos in suam Dioecesim aliquando excipient, ex eorum sibi praestita navitate suum cuiusque pastorale munus sentiant multo esse ad gerendum facilius, ad utilitatem uberius.

AAS 31, 229.

Normae pro Ecclesiasticis studia académica apud Universitates civiles peragentibus

(Decret. S. C. Semin. et Stud. Uxiv., 20 aug. 1942).

]. Nessun Ecclesiastico può chiedere l’iscrizione ad Istituti civili di Studi Superiori (Universitari) se questa Sacra Congregazione non ha dato in antecedenza il suo *Nulla osta.*

2. Nessun Ecclesiastico potril osero inviato ad una Università se non è pii! Sacerdote, se non ha compiuto lodevolmente il regolare corso di studi fllosofleo teologico. « se non e esemplare sia per particolari doti d’ingegno e di volontà sia. soprattutto, per virtù e spirito ili pietà.

3. Gli Ordinari, nell'inviarv i loro Sacerdoti alle Università, abbiano come scopo quello ili provvedere allo necessiti! o utilità delle proprie Diocesi.

4. Per In iscrizione a qualsiasi Università gli Ordinari chiedano direttamente a questa Sacra Congregazione il necessario *Nulla osla,* inviando le opportune informazioni circa il candidato.

5. I Sacerdoti che frequentano l’Univcrsità dovranno dimorare, durante gli studi, in un Convitto Ecclesiastico o in una casa Religiosa o, iti mancanza dell’uno e dcU’altra. presso qualche buon Sacerdote, designato dall’ordinario del luogo.

(>. So l’Unlvorsità è fuori della propria Diocesi, l'ordinarlo raccomanderà il suo Sacerdote al Vescovo del luogo, col quale prenderà gli opportuni accordi per la dimora. Il

Sacerdote studente si presenterà al Vescovo della Diocesi ove ha sedo l'Univoreltà e sarà a lui soggetto, oltre che al proprio Ordinario, durante la sua permanenza nella Diocesi stessa.

7. 1 Sacerdoti studenti non sono affatto esentati dagli esami prescritti dal Codice di Diritto Canonico (can. 130; cfr. 690).

8. Gli Ordinari procureranno che, durante gli studi, gli Ecclesiastici universitari non abbiano a ricevere alcun danno dalla lettura dei libri, stampe, giornali o dalla compagnia di elementi non buoni, o li esorteranno vivamente, non solo a non trascurare lo pratiche di pietà, ma ad intensificare la loro vita spirituale.

9. I Sacerdoti studenti non daranno il proprio nome ad associazioni studentesche; eviteranno altresì di prendere parte a circoli e manifestazioni che siano in contrasto con la dignità sacerdotale.

10. I Vescovi di Diocesi in cui si trovano Università istituiscano un'Associazione per gli Universitari Ecclesiastici, affidando ad un Sacerdote particolarmente idoneo l'ufflolo di Assistente e promuovendo opportune adunanze di carattere religioso c scientifico.

11. Qualora un Sacerdote, nonostante le cautele su accennate, tenesse una condotta aliena dallo spirito ecclesiastico, sarà cura del suo Vescovo richiamarlo, e non permettergli più la frequenza dell'università, dandone comunicazione a questo Sacro Dicastero.

12. Terminati gli studi, i Sacerdoti rimarranno sotto la piena giurisdizione del proprio Ordinario, o perciò non sarà loro lecito assumere incarichi o uffici civili senza l'espresso consenso dell'ordinario medesimo.

13. Il *Nulla osta,* che la Sacra Congregazione dei Seminari o delle Università degli Studi concede per la iscrizione ad una Università civile, è subordinato alla fedele osservanza delle presenti Nonne.

NORME
per i Sacerdoti che intendono compiere studi accademici presso i Pontifici Atenei di Roma

2104 1. Nessun Sacerdote può iscriversi ad una Facoltà di Studi Ecclesiastici senza il *Sulla osta* di questo Sacro Dicastero.

2. Gli Eccihi Ordinari richiederanno direttamente il *Nulla osta* a questo Sacro Dicastero, specificando la Facoltà alla quale intendono che il Sacerdote sia iscritto, dichiarando altresì che il conseguimento della laurea è necessario o almeno utile per la Diocesi.

3. Questa Sacra Congregazione concederà il *Nulla osta* a condizione che il Sacerdote studente

a) abiti in un Seminario, oppure in un Collegio o Convitto Ecclesiastico approvato da questo Sacro Dicastero;

b) sia sottoposto al Rettore del Seminario, Collegio o Convitto per quanto riguarda la vita comunele la disciplina;

c) frequenti regolarmente le lezioni;

d) non si allontani da Roma senza grave motivo riconosciuto dal Superiore, tranne che nei giorni stabiliti per le vacanze di Natale c di Pasqua, se li Vescovo lo richiedesse;

e) non assuma impegno alcuno che sia incompatibile con la regolare frequenza della Scuola e l'asslduità dello studio;

f) celebri la S. Messa prima dell'inizio dello lezioni;

f/) alla fino dell'anno scolastico dia 1 prescritti esami.

4. Il *Nulla osta* si intende concesso per un solo unno accademico; così che, mancando l'alunno ad una delle condizioni sopra prescritte, esso non sarà più rinnovato.

5. I Rettori Idei Convitti Ecclesiastici

a) sono responsabili di fronte ai Vescovi e alla Sacra Congregazione per tutto quanto riguarda l'osservanza delKart. 3;

b) informeranno ogni trimestre gli Eccihi Ordinari circa la condotta e il profitto dei rispettivi Sacerdoti studenti;

c) alla fine dell'anno ne daranno relazioni a questo Sacro Dicastero, specificando por ciascuno l'esito degli esami.

6. Le Autorità Accademiche considereranno il Rettore come il rappresentante dn Vescovi per tutto quanto concerne gli studi e la disciplina dei Sacerdoti -«tudentL

Ex Archivo S. C. de Semin. et Univ. Stud.

De vocatione sacerdotali a familia Christiana fovenda

(Ex Nunt. Radioph. *Pcnerdveis IrrnSos* ad Christifldelc - ad IV Conventum Eucharistteum c tota Brasilia in urbe S. Paulo coadunatos, 7 sept. 1942).

2105 Seja éste uni dos grandes frutos do Congreso: que saibai' todos apreciar a vida divina que vos dà a Eucaristia: e por conseguinte, que ¿intais a necessidade e apreciéis a honra de ter abundantemente quem vos prepare e ministro aquéle pao. ¡Oh feliz aquêle a quem o Senhor escolie, como escolien os apóstoles, para seu cooperador no mais augusto dos divinos mistónos! Feliz e honrada sobre todas a familia crista da qual Jesús escolhe um ou mais filios, para os enobrecer e divinizar com a participaçâo ao Sou divino Sacerdocio! Como nâo há nos cens e na terra dignidad© mais alta e real que a do Sacerdote divino, de quem tôda a dignidad© descende, asini nâo pode o homem ueste mundo ser sublimado a mais alta nobreza, que a participar do Saeerdócio eterno.

Por iso os pais verdaderamente católicos, longe de arrancaren! do coraçâo dos filhos o germen da vocaçào sacerdotal — porque tém conciencia clara de que, se tal fizessem. se tornariam réus diante de Deus de urna gravissima falta de lesa religiáo e lesa patria — procurara cíes mesmos lançar a semente o fomenta-la coin a oraçâo, com a boa educaçâo, com a remoçào dos perigôs que a poderiam prejudicar. E se um dia vêem vingar a vocaçào e o sonho da sua fé se realiza, entâo dào graças a Deus e sentem-se felizes por terein quem a ôles proprios e a tantas almas prepare e distribua o pào de vida e a vida eterna.

AAS 34, 269.

Sacerdotes sunt ‹ primaria ac principalia » membra Ecclesiae

(Ex Litt. Encycl. *Mystici Corporis,* 29 iun. 1943).

2106 .Minimo autem reputandum est hanc ordine digestam, seu organicam », ut aiunt, Ecclesiae Corporis structuram solis hierarchiae gradibus absolvi ac definiri: vel, ut opposita sententia tenet, unice ex *charisinaticis* constare; qui quidem donis prodigialibus instructi, numquam sunt in Ecclesia defuturi. Omnino utique retinendum est, qui sacra potestate in eiusmodi Corpore fruantur, primaria eos ac principalia membra exsistere, cum per eosdem, ex ipso Divini Redemptoris mandato, munera Christi doctoris, regis, sacerdotis perennia liant. Attamen iure meritoque Eccle-

siae Patres, cum huius Corporis ministeria, gradus, professiones, status, ordines, officia dilaudant, non eos tantum prae oculis habent, qui sacris fuerint ordinibus initiati: sed eos quoque omnes, qui evangelica consilia amplexi, vel operosam inter homines, vel umbratilem in silentio vitam agant, vel utrúínque pro peculiari instituto suo efficere contendant; cosque etiam, qui licet in saeculo vivant, actuosa tamen voluntate misericordiae operibus se dedant, sive animis, sive corporibus iuvandis; ac denique eos quoque, qui casto sint, connubio coniugati.

Sociale Catholici sacerdotii munus

2107 Sacro autem Ordine ii Deo mancipantur ac consecrantur, qui Eucharisticam Hostiam immolent, qui fidelium gregem Angelorum Pane et doctrinae pabulo enutriant, qui divinis eum praeceptis consiliisque dirigant, qui ceteris denique superni^ muneribus confirment.

Frequens venialium peccatorum confessio ab iuvene clero non despicienda

2108 Quod ex falsis etiam eorum placitis evenit, qui asseverant non tanti esse faciendam frequentem admissorum venialium ut aiunt, confessionem, cum praestet potius generalis illa confessio, quam singulis diebus Sponsa Christi eum filiis suis sibi in Domino conjunct is, per sacerdotes faciat ad altare Dei accessuros. Pluribus utique modis, iisque summopere laudandis, ut probe nostis, Venerabiles Fratres, haec admissa expiari possunt; sed ad alacriorem cotidie per virtutis iter progressionem faciendam maxime commendatum volumus pium illum, non sine Spiritus Sancti instinctu ab Ecclesia inductum, crebrae confessionis usum, quo recta sui ipsius cognitio augetur, Christiana crescit humilitas, morum eradicatur pravitas, spirituali neglegentiae torporique obsistitur, conscientia purificatur, roboratur voluntas, salutaris animorum moderatio procuratur, atque ipsius sacramenti vi augetur gratia. Ii igitur animadvertant, qui inter invenis cleri ordines frequcntioris confessionis aestimationem minuant atipie extenuent, rem se aggredi a Christi Spiritu alienam, ac mystico Servatoris nostri Corpori funestissimam.

Preces ad Dominum fundendae ut mittat operarios in messein suam

2109 Peculiari autem modo Redemptor noster suum erga Ecclesiam flagrant issimum amorem piis ostendit supplicationibus, ad caelestem Patrem pro eadem admotis. Siquidem - ut haec solummodo in memoriam revocemus omnes norunt. Venerabiles Fratres, eum, mox Crucis patibulum subiturum, incensissimas effudisse preces pro Petro, pro ceteris Apostolis,[3] pro omnibus denique, qui divini verbi praedicat ione eidem essent crediturí.[3] Quod quidem nos Christi exemplum imitantes, cotidie Dominum messis adprecemur, ut mittat operarios in messein suam;[1] ac cotidie omnium nostrum adprecatio ad caelestia evehatur omniaque commendet mystici lesti Christi Corporis membra.

AAS 35, 200 b.; 202. 235. 241 b.

Solidam institutionem Romae acceptam alumni in patriam referant

(Ex Allucut. *Dos motivos* ad Pontif. Collegium Hispanum, 8 iul. 1943).

Vuestra Patria, convaleciente todavía, tiene necesidad de vuestro superior ministerio, juntamente con el de vuestros hermanos, salidos de las aulas de las demás Universidades Pontificias eclesiásticas; de aquel ministerio que consistirá probablemente en transmitir a los futuros apóstoles de vuestro pueblo los tesoros de piedad y de ciencia fatigosamente depositados en vuestra alma por vuestros celosos y edificantes Superiores Nuestros amadísimos hijos los Sacerdotes Operarios Diocesanos del Corazón de Jesús y por vuestros piadosos y cultos maestros, los profesores de Nuestra Universidad Gregoriana. Dios, en sus maravillosos designios, os llamó para promover en vuestra querida Patria la alta cultura católica y esta vocación exigirá probablemente mucho. Requerirá toda la selección que ya se ha puesto al enviaros a Roma; reclamará en vuestros educadores todo aquel espíritu de sacrificio, de amor y de ciencia, que Nos complacemos ya en reconocer; necesitara un ambiente propicio en vuestros seminarios, para que podáis desarrollar en ellos vuestra labor: pedirá comprensión en los que deben procuraros el modo de transmitir lo que habéis con todos sudores atesorado: y supondrá en vosotros mismos toda aquella gracia de lo alto, todo aquel deseo y aquel serio esfuerzo y cooperación que bande hacer de cada uno de vosotros *bonus... minister Christi, enutritus verbis fidei et bonae doctrinae* (1 /'. 4, 6), varón eminente en la vida y en la piedad, plasmador de los futuros obreros evangélicos con el ejemplo y con la palabra, en el aspecto doctrinal y literario tanto como cu el ascético y moral, sin descuidar la preparación <lc guias capacitados, aptos para ponerse al frente del potente resurgir espiritual de su Patria y encauzar el amplio movimiento religioso cultural, cuyos perfiles ya se dibujan en el mundo seglar español.

Este es vuestro trabajo, vuestra labor: *attende lectioni... ct doctrinae.*

[1] Cfr. 32.
/. 17 9-19.
Cfr 20-23.
Cfr .W/. 9. 38; *L.* 10. 2

Noli negligere gratiam, quae in te est (1 *T.* 4, 13-14). Daos con toda vuestra alma juvenil a la virtud y la ciencia; y antes que a la ciencia a la virtud: *Amate scientiam sed anteponite caritatem.*[1]

Discorsi e Radiomessaggi 5, 113-115.

Normae ad tuendas et provehendas sacerdotales vocationes

(Ex Docum. S. C. Semin, et Stud. Univ., 8 sept. 1943).

2111 PONTIFICIUM OPUS VOCATIONUM SACERDOTALIUM

STATUTA

I. - Pontificium Opus Vocationum Sacerdotalium est opus princeps a Ssiiio Dño Pio Pp. XII constitutum per Apostólicas Litteras motu proprio datas *Cum Nobis,* d. IV Novembris a. MCMXLI,[1] ad tuendas, provehendas, invalidas sacerdotales vocationes.

II. - Pontificium Opus Vocationum Sacerdotalium suam sedem habet apud Sacram Congregationem de Seminariis et Studiorum Universitatibus.

III. - Ad finem, qui praestitutus est, adsequendum Pontificium Opus:

1) curat in primis propagationem verae et clarae notionis dc sacerdotii natura, necessitate, excellentia;

2) promovet oblationem Missarum, Communionum, precum, operum poenitentiae ct caritatis, ut Deus multas casque optimas vocationes sacerdotales concedat;

3) fovet incrementum Operis quod pro sacerdotalibus vocationibus in dioecesibus erectum est, et curat ut constituatur ubi nondum constitutum sit.

IV. - Ad Pontificium Opus adgregari poterunt societates et adscribí personae.

Societates adgregantur tamquam:

‹ Filiales »: Opem Dlocccsana Vocationum Sacerdotalium.

«Adhaerentes»: Domus Gcneralitiae et Provinciales Religiosorum; Instituta, «Consilia Generalia » consociationum catholicarum, et similia, quae fines singularum dioecesium excedant.

Personae, quae dignitate speciali insignitae sint vel maioribus officiis ecclesiasticis fungantur, aut de Sancta Ecclesia bene meritae sint, adscribí possunt directe Pontificio Operi.

V. - Pontificium Opus Vocationum Sacerdotalium consecratur Domino Nostro leen Christo summo ct aeterno Sacerdoti; committitur tutelae maternae B. V. Mariae Reginae Apostolorum et patrocinio S. loscph Patroni Ecclesiae universae; colit praecipuo Ss. Apostolorum Principes Petrum et Paulum.

2112 NORMAE AD STATUTA EXSEQUENDA

REGIMEN

Romae

Pontificio Operi Vocationum Sacerdotalium praeeat Emincntissimus Cardinalis Praefectus Sacrae Congregationis do Seminariis et Studiorum Universitatibus; vices eius gerit Excellentissimus Secretarias eiusdem Congregationis.

[1] S. Augustinus, *Serm.* 354, c. 6: ML 39, 1506.

[1] Cfr. AAS 33, 479. [Cfr. n. 2093J.

IX BINOUU8 DIOECESIBUS

OpuM Pontificium nulla in re autonomiam atque libertatem adimit Operibus Dloecesanis, quae propriis legibus continentur et ordinantur.

ADSCRIPTIO

Societatum

Petitio adscriptionls Pontificio Operi pro Societatibus Filialibus • fit ab Ordinario; pro Societatibus « Adhaerentibus » ab carumdcm moderatoribus.

Titulus • Pontificium » iure et facto pertinet ad Opus apud Sacram Congregationem de Seminariis et Studiorum Universitatibus constitutum. Opn- Dioecesanum Vocationum Sacerdotalium, rite adseriptum, vocari potest ‹ Pontificii Operis Vocationum Sacerdotalium Opus Filiale •.

Personarum

Petitio adseriptionis Pontificio Operi pro iis qui in Ecclesia speciali dignitate Insigniti sint, vel maioribus ofllciis fungantur, formulis non indiget.

In actu adgrcgationis, Pontificium Opus tradit Societatibus diploma et personi- speciale testimonium.

Omnes adscript! modicam stipem annuam conferunt.

DIVULGANDA DOCTRINA DE SACERDOTIO

Quo melius in dies cognoscatur et magis aestimetur dignitas et nec itas sacerdotii, oportet Societates ‹ Filiales •:

Invitent *sacerdotes* ut ad hoc pertractandum argumentum omnes opportunitates nanciscantur (e. g.: conciones quadragesimalcs, exercitia spiritualia, supplicationes novendiales, catecheses pro adultis).

Incitent *fideles* ut studeant tum documentis a Sancta Sede datis tum scriptis Sanctorum Patrum et piorum Auctorum de sacerdotio, praesertim vero Litteris Encyclicis Pii Pp. XI *Ad Catholici Sacerdotii.*[1]

Foveant in *pueris et adolescentibus* sacerdotii aestimationem ct intimum perfectionis christianae desiderium in eisdem alant.

PIAE EXERCITATIONES

Quae sequuntur valde commendantur, ut Deus optimas vocatione- ad statum ecclesiasticum concedere dignetur una cum auxiliis necessariis quibus vocationes ipsae ad felicem exitum adducantur:

Quattuor Tempora quae ab Ecclesia iam inde a primis saeculis instituta sunt etiam ut oratione et ieiunio adsplrantcs ad sacerdotium adiuventur.

Dies sacerdotalis pium exercitium approbatum per Decretum Sacrae Congregationis Rituum (11 Martii 1936)' atque peculiaribus indulgentiis a Sacra Paenitcntiaria Apostolica ditatum (Dece. 12 Aprilis 1937)?

Preces (tuas Familiae Religiosae *per vices* sine intermissione ad Deum fundant.

Dies doloris, quo thesaurus dolorum inter aegrotos colligatur.

1 AAS 28, 6-53; [cfr. nn. 1965 ss.].
1 AAS 28, 240 s.
1 AAS 29, 285 s.

PONTIFICII OPERIS NAVITAS

Quo iinpannius Opera Dioecesium Vocationum Sacerdotalium floreant atque Cônso-elationum catholicarum studium ct adiumentum ad ea ipsa eo¿vertantur, Pontificium Opus

providet ut *typis* apta edantur *scripta.* Societates autem Filiales sollicite iis uteatur quae ad ipsas missa fuerint aut ipsis commendata, atque ea pervulgent;

convocat ron0re&<rus, sive ordinarios sive solemnes, inter

Delegatos Operum Dioecesanorum,

Directores ct socios variarum Societatum quae Pontificio Operi adgregatac sunt.

alias personas quae, indicio Pontificii Operis vel Operum Dioecosonorum, aptae sint ad adiutriccm operam praestandam:

servat *necessitudinem ct rationes* cum Societatibus adgrcgatis. Opera Dioccesana Vocationum Sacerdotalium cortis temporibus ad Pontificium Opus de omnibus quae egerint et consecuta sint, breviter, plene, accurate referant.

FIDELIUM ADIUTORUM ORDINES

Opera Dioccesana Vocationum Sacerdotalium personas adseribendas curant et stipem corrogant ratione quae aptissima iisdem videatur.

Ut Christ itideles excitentur ad succurrendum adolescentulis spei bonae et iis qui in sacris Seminariis educantur, utile erit describere socios in plures ordines, e. g.: *bene merUos, benefactores, socios in perpetuum.*

Peculiares coetus constitui possunt:

1) ex *pueris,* qui. etiam nulla oblata st ipe. precibus ct parvis sacrificiis rem adiuvent;
2) ex *aegrotis,* qui infirmitatis suae aerumnas otTerant.

Adscribí poterunt non fantum singuli fideles, sed etiam *communitates relifiiosac* virorum et mulierum atipie *consociationes catholicae* «lioecesanae.

DIES FESTI

Festum praecipuum Pontificii Operis est Fer. V in Cocnn Domini, qua die institutio sacerdotii commemoratur.

Festa specialia sunt:

1) *Sabbatum infra Oct, .tsrrnsionis:* Solcmnitns B. V. Mariae Reginae A posteriorum;
2) Fer. IV infra liobd. Il post Oct. Pasfehao: Solemnitas S. Joseph Patroni Ecclesiae universalis;
3) 29 Junii: Solemnitas Ss. Apostolorum Petri et Pauli.

AAS 35, 369-373.

De studio S. Scripturarum in Seminariis

(Ex Litt. Encycl, *Divino afflante Spiritu,* 30 sept. 1913).

Heic autem hami abs re alienum videtur grate recolere, (piae Nostri subinde Decessores in cumdem lineili praecipua ct utiliora coniillerunt, (piacque felicis incepti Leoniani dixerimus sive complementa sive fructus. Ac primo quidem Pius X, volens «certam suppeditare rationem, unde bona paretur copia magistrorum. qui gravitate et sinceritate doctrinae commendati, in scholis catholicis Divinos interpretentur Libros, ... aea-

demicos prolytae et doctoris in Sacrae Scripturae disciplina gradus ... a *Coni misti io ne* Biblica conferendos » instituit;l deinde legern tulit • de ratione studiorum S. Scripturae in Seminariis Clericorum servanda* eo nempe spectans, ut sacrorum alumni ‹ non modo vim rationemqne et doctrinam Biblioruni haberent ipsi perceptam et cognitam, sed etiam scite probeque possent et in divini verbi ministerio versari, et conscriptos beo aillante libros ab oppugnationibus ... defendere ♦, * denique, «ut in Urbe Roma alliorum studiorum ad Libros Sacros pertinentium haberetur *centrum,* quod ellicaciore, quo liceret, modo doctrinam biblicam et studia omnia eidem adiuncta, sensu Ecclesiae catholicae promoveret », Pontificium Institutum Biblicum condidit, quod, inclitae Societatis lesti curis concreditum, ‹ altioribus magisteriis omnique instrumento eruditionis hiblicae ornatum » voluit, chisque leges ac disciplinam praescripsit, hae in re ' salutare ac frugiferum propositum ') Leonis XIII sese exsequi professus.3

Haec denique omnia proximus Decessor Noster fel. rec. Pius XI perfecit, inter alia decernens, ne ullus esset ◊ Sacrarum Litterarum disciplinae in Seminariis tradendae doctor, nisi, confecto peculiari eiusdem disciplinae curriculo, gradus académicos apud *Commissionem* Biblicam vel Institutum Biblicum adeptus legitime esset •. Quos quidem gradus eadem iura eosdemque effectus parere voluit, ac gradus in Sacra Theologia vel in iure *canonico* rite collutos; itemque statuit ne ulli conferretur V beneficium, in quo *canonice* inesset onus Sacrae Scripturae populo explanandae, nisi, praeter alia, is esset licentia aut laurea in re biblica potitus ». Atque una simul exhortatus tam summos Ordinum regularium Sodali)atumque religiosarum .Moderatores, quam catholici orbis Episcopos, ut ex alumnis suis aptiores ad Scholas Instituti Biblici celebrami.i< et ad gradus académicos ibi adipiscendos mitterent, hortationes eiusmodi suo exemplo confirmavit, annuis, in id ipsum efficiendum. ex largitate sua reditibus constitutis.4...

Non modo autem hisce Decessorum Nostrorum institutis, praeceptis, incitamentis, sed eorum etiam omnium, qui diligenter ii>dem obsecundarunt, operibus ac laboribus, cum in meditando, in pervestigando, in scribendoque, tum in docendo, in concionando, in Sacrisque Libris vertendis ac propagandis exantlatis, aequum ac gratum est profiteri Sacrarum Scripturarum scientiam et usum inter catholicos haud parum profecisse. Permulti enim e scholis, in quibus altiores de re theologica et biblica disciplinae traduntur, ac praecipue e Nostro Pontificio Instituto Biblico, iam prodierunt et in dies prodeunt Scripturae Sanctae cultores.

l Litt. Ap. *Scripturae Sanctae* d. ‹l. 23 fvbr. IDOS: *Pii X Acta* 1. 176-179; *Eneh. Bibi.* nn. 112 I.mi; V. nn. 113-111. (Cfr. n. 1209].

• Cfr. Litt. Ap. *Quoniam in rt biblica* d. d. 27 mart. 1906; *Pii X Acta* 3. 72-76; *Eneh. Bibi.* nn. 155-173, v. n. 155. [Cfr. n. 1209J.

' Litt. Ap. *Pinea electa* d. d. 7 mail 1909; AAS 1. 417-449; *Eneh. Bibi.* nn. 293-306, v. nn. 296 ot 291.

• Cfr. MotU proprio *Bibliorum scientiam* d. d. 27 apr. 1921; AAS 16, 1S0-1S2; *Eneh. Bibi.* nn. 518-525; (cfr. n. 1630].

qui incenso studio erga Sacra Volumina animati, hoc eodem impenso studio adulescentem clerum imbuunt, eamque, quam hauserunt, doctrinam eidem sedulo impertiunt. Eorum non pauci scriptis quoque rem biblicam multifariam provexerunt et provehunt; sive cum sacros textus ad criticae artis normas concinnatos edunt, eosque explicant, illustrant, in vulgatas linguas vertunt, sive cum fidelibus ad piam eorumdem lectionem et meditationem proponunt, sive denique cum profanas disciplinas ad Scripturam explanandam utiles excolunt atque adsciscunt. Ex hisce igitur aliisque inceptis, quae in dies latius propagantur et invalescunt, ut, exempli gratia, de re biblica consociationibus, congressibus, coetibus per hebdomadam habitis, bibliothecis, sodalitatibusque meditandis evangeliis, spem concipimus haud dubiam fore, ut in posterum et reverentia et usus et scientia Sacrarum Litterarum etiam atque etiam ad animorum bonum ubique proficiant, dummodo studiorum biblicorum rationem a Leone XIII praescriptam,[1] ab eius Successoribus luculentius perfectiusque declaratam, a Nobis vero confirmatam et auctam — quae quidem unice tuta est atque experimento comprobata — firmius, alacrius, fidentiusque retineant omnes, illis haudquaquam impediti difficultatibus, quae, ut in humanis rebus assolet, huic quoque praeclaro operi numquam deerunt...

16 Qui ingentes illos consideraverit labores, quos exegesis catholica per duo fere annorum milia suscepit, ut verbum Dei, per Sacras Litteras hominibus impertitum, penitius cotidie perfectiusquc intellegatur, vehementiusque adametur, facile is sibi persuaserit christilidelibus, ac praesertim sacerdotibus, grave eiusmodi officium esse, ut thesauro illo a summis ingeniis per tot saecula congesto, copiose et sancte utantur. Sacros enim Libros Deus hominibus non ideo concessit, ut eorum satisfaceret curiositati, vel ut studendi investigandique praeberet argumentum, sed quemadmodum animadvertit Apostolus, ut divina haec eloquia nos possent *instruere ad salutem- per ¡idem, quae est in Christo lesu* et *ut perfectus esset homo Dei ad omne opus bonum instructus* » (2 *T.* 3, 15. 17). Sacerdotes igitur, quibus aeternae fidelium salutis procuratio commissa est, postquam sacras paginas diligenti studio ipsi perquisierint, suasque precando meditandoque effecerint, supernas divini verbi opes sermonibus, homiliis, exhortationibus sedulo promant; iidemque Christianam doctrinam sententiis ex Sacris Libris haustis confirment, praeclaris exemplis e sacra historia, ac nominatila e Christi Domini Evangelio illustrent, atque haec omnia — accommodationibus illis, privato arbitrio inductis et ex rebus longe alienis expetitis, quae quidem divini sermonis non usus sed abusus sunt, studiose diligenterque vitatis — adeo eloquenter, adeo dilucide clareque proponant, ut fideles non solum ad vitam recte conformandam moveantur et incendantur, sed summam etiam animo concipiant Scripturae Sacrae venerationem. Hanc porro venerationem sacri Antistites in fidelibus sibi commissis satius in dies augere |et perficere stu-

1 Cfr. Litt. Encycl. *Providcntissimus Deus,* 18 nov. 1893: *Leonis* ***XIII*** *Acta* 13, 320ss., |cfr. nn. 1024 88.].

deant, provectis omnibus inceptis illis, quibus viri, apostolico studio repleti, Sacrorum Librorum inter catholicos cognitionem et amorem excitare ac fovere laudabiliter nituntur. Faveant igitur atque auxilium praestent piis illis consociationibus, quibus propositum sit Sacrarum Litterarum, Evangeliorum potissimum, edita exemplaria inter fideles diffundere, eorumque cotidiana lectio studiosissime curare ut in chri.-tianis familiis rite sancteque liat; Sacram Scripturam, in vulgatas hodie linguas probante Ecclesiae auctoritate conversam, et alloquio et usu. ubi per liturgiae leges licet, efficaciter commendent; ac publicas de rebus biblicis dissertationes, seu acroases, aut ipsi habeant, aut ab aliis apprime peritis sacris oratoribus habendas curent. Commentarios vero, qui tanta cum laude tantoque cum fructu in variis terrarum orbis partibus statis temporibus eduntur, sive ad quaestiones ex scientiae ratione tractandas et exponendas, sive ad huiusmodi investigationum fructus, vel ministerio sacro, vel fidelium utilitati accommodandos, omnes sacrorum administri pro viribus sustentent et inter varios gregis sui coetus et ordines apposite divulgent. Qui quidem sacrorum administri haec omnia, et quaecuraque id genus alia apostolicum studium ac sincerus divini verbi amor ad excelsum hoc propositum apta invenerit, efficax sibi in animorum cura auxilium esse futurum persuasum habeant.

Neminem autem fugit haec omnia a sacerdotibus rite perfici non posse, nisi ipsimet, dum in Seminariis commorati sunt. Sacrae Scripturae actuosum ac perennem imbiberint amorem. Quare sacrorum Antistites, quibus Seminariorum suorum paterna incumbit cura, diligenter vigilent, ut in hac quoque re nihil omittatur, quod ad eiusmodi finem assequendum iuvare possit. Sacrae autem Scripturae magistri totam de re biblica institutionem in Seminariis ita perficiant, ut adulescentes ad sacerdotium atque ad divini verbi ministerium efformandos ea Sacrarum Litterarum cognitione instruant, coque erga illas imbuant amore, sine quibus uberes apostolat us fructus haberi nequeunt. Quare esegetica explanatio ad rationem potissimum theologicam spectet, supervacaneis vitatis disputationibus, atque iis praetermissis, quae curiositatem potius nutriant, quam veram foveant doctrinam solidamque pietatem; sensum *litteralem,* quem vocant, ac praesertim theologicum, ita solide proponant, ita scite explicent, ita ardenter inculcent, ut id quodammodo eorum alumnis contingat, quod lesu Christi discipulis evenit Emmaus euntibus, qui, auditis .Magistri verius, exclamarunt: *Yonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum aperiret nobis Scripturas* (*Lc.* 24. 32). Sic Divinae Litterae futuris Ecclesiae sacerdotibus fiant et propriae cuiusque vitae spiritualis fons purus atque perennis, et sacri concionatali muneris, quod suscepturi sunt, alimentum ac robur. Quod quidem si gravissimae huius disciplinae in Seminariis magistri assecuti fuerint, se ad animorum salutem, ad rei catholicae profectum, ad Dei honorem et gloriam summopere contulisse, seseque opus perfecisse apostolico officio coniunctissimum, laeti sibi persuadeant.

AAS 35, 297-326.

Sacerdotes hodie optime parandi

(Ex Epist. *Primo creante saeculo* ad Rcv.muin D. Oscar Joliet, Pontificii Collegii Belgarum in Urbe Rectorem: primo excunte saeculo ab eodem Collegio condito, 20 mart. 1914).

2118 Ex hoc profecto pietatis ceterarumque virtutum domicilio, in ipsa beati Petri Sede aptissime collocato, ubi adolescentium advenarum animi, dum sacris litteris doctrinisque copiose exornantur, vivida quoque Romanorum fide spirituque commode instruuntur, itemque indelebili tot hominum heroicorum memoria ac suavi sanctorum martyrum reliquiarum fragrantia aluntur atque inebriantur, non parva manus prodiit strenuorum virorum, qui, sive in umbratili sacerdotum munere, sive in patenti augustoque Episcoporum ministerio, de catholica pariter ac civili communitate cultuque praeclare meruerunt. Debitas igitur tribuimus laudes sacris Belgarum Praesulibus, qui tanta gratia et favore Collegium Urbanum prosequuti, lectissimos iuvenes, qui in spem Ecclesiae adolescunt, almae Romae instituendos educandosque committunt, tibique ipsi, Dilecte Fili, qui in fingenda probe inventute, tuis curis concredita, tantum sollertiae studiique ponere consuevisti. Quod si Collegium istud, tot labent ibus annis, dignos hominum existimat ione edidit fructus, laetam spem facit constanter pares editurum, quin immo, auspice faventeque Deo, etiam atque etiam maiores. Causae sane graves et omnium temporum communes decora virtutum multa et magna in sacerdotibus postulant; veruintanien nostra haec aetas plura quoque et maiora admodum efflagitat. Revera in tanta publicarum domesticarumque rerum perturbatione ac paene subversione, singularem prorsus oportet in sacerdotibus esse virtutis constantiaeque praestantiam, cosque necesse omnino est duplicare operam suam et excellenti sedulitate, studio, piotato exiguam copiam pro viribus compensare. Quod quidem utiliter facere non possunt, nisi animum gerant tenacem propositi, incorruptum, caritate flagrantem, in laboribus pro salute hominum sempiterna suscipiendis promptum semper atque alacrem. Siquidem illi in sacerdotio integre sancteque versabuntur, qui sese in hoc genere ab adolescentia excoluerint, ac tantum in disciplina profecerint, ut ad virtutes in sacris Ordinibus exercendas non tam instituti, quam nati plane videantur.

AAS 3G, 1G5.

Virtutes candidatorum ad sacerdotium: scientia, prudentia evangelica, caritas

(Ex Allocut. *Ihr seid (jckommen* ad Alunni. Pont. Collegii Germanici-liungarici, 12 oct. 1944).

2119 Fassen Wir nun jene Zukunft ins Auge, so glauben Wir sagen zu durfen. dass ihr jetzt nicht nur in ein nenes Heim einzieht; der Krieg mid das Kriegsende werden vielmehr wohl für die Gesamtent wicklung eurer Stiftung einen merkbaren Einschnitt bedeuten. Die Wirkungen des gegenwártigon crsehütternden Geschehens werden für alle beteiligten Lan-

der mid aneli fur das kirchliche Leben in ihnen vici zu tiefgehend sein, ais dass <-in fur Mitteleuropa so zentrales kirchliches Institut wie das eure davon unberührt bleiben konne.

Nach einer Richtung freilich ist careni Hanse der Weg in die Zukunft klar gewiesen: sein Geist wird derselbe sein wie in den vergangenen .lahrhunderten.

Wir spüren diesen Geist zunaehst in der Atmosphère, die euer tagtiigliches Leben erfüllt und die cine der edelsten Gestalten unter den Germanikern des 19. .Jahrhunderts, Franz Hettinger, treffend gekennzeichnet liât mit den drei Worten: reges wissenschaftliches Stroben, edite Frommigkeit, aufricbtige Bruderliebe.'Diese Dreiheit bezeichnet in der Tat die traditionelle I faltung desjungen Germanikers. Siehat das Genieinschaftsleben im Kolleg frisch und gesund erhalten. Sie war der stets fruehtbare Nahrboden, ans dem dasselbe edle. fahige, gotterfúllte Priester zog. Edite Frommigkeit: Vergessi nicht, dass das einzig sichere Zeiehen einer solchen der Verzichi ani sieh selbst, die Selbstuberwindung ist. Kein Lehrer des geistlichen Lebens hat dies so scharf betoni wie der erste heilige Grander cures Hauses in seinen Geistlichen l'ebungen (Schiuse der Zweiten Woche). Die Statuten, die Regeln und die Lebensordnung eures Kollegs stollen demi aneli, was Selbstuberwindung augelli. erhebliehe Ansprüche an den ¡ungen Mann. Aber haltet das Bewusstsein dafñr in ouch lebendig, dass gerade darin die Starke seiner Priesterbildung lag, und dass sie darin aneli immer liegen wird.

Wir linden den Geist enres Hauses sodanti in der Trene zur Kirche. Der hl. Petrus Canisius, der den Aníangen des Kollegs so nahe stand, hat von ihni vor alleni Priester erhoiït, die fest auf dem Felsen Petri gegründet scien.2 Dieser Wunsch des zweiten Apostéis Deutschlands ist in Erfullung gegangen. da, man kann sagen, dass das Sentire cum Ecclesia das Rückgrat, der innere Sinn eurer Stiftung war. Die Manner, die aus ihr hervorgegangen, haben ein nicht geringes \ erdienst daran. wenn in ihren Heimatlandern trotz der Sturine der Glaubensneuerung die Liebe zur Kirche und die Treue zum Stellvertretor Christi wieder mehr und niehr erstarkten und der katholischen Haltung sehliesslich geradezu ihr Geprsige gaben. Wir glauben nicht fehlzugelien. wenn \\ ir hier das Gelieimnis des besonderen Sogens erblicken, der auf eurer Stiftung ruhte und dessell sie sieh aneli in Zukunft iminer wurdig erweisen mogo.

Der Eid,3 den ihr zu Begin» eurer Kollegszeit aldegt, gesellt der Irene zur Kirche noch cine andero Treuehaltting hinzu. gleiehsam ais doren Gegenstüek odor Ergiinzung: die 'Preño zur Heimat. Der Sache Jesu Christi und der Kirche in oner Heimat, dem wahren Beston eures cigenen Volkes sollt ihr oner Priesterleben weihen. Aneli das gehort zum Geiste mires Hauses und ist ein feinsinniger Ausdruck dafür, wie sehr die Liebe zur Kirche und die Liebe zum Vaterlaud sieh freundschaitlicit

l -ItM *ll'rlt unii Kirche* (Freibug i. B. 1897) 14.
* *Episl.* ct *.id.* p. 150.
* Cfr. Litt. Ap. *Ex Collegio Germanico,* l npr. 1584; [cfr. n. 372].

begegnen mui verbiiiden. Es besteht auch koine Gefahr, dass dor Aufcnthalt mid die priesterliehe Erziohung in Rom heimatfrenid machen. Wohl aber machen sie weltweit mid fügen so der Heimatliebe ein wertvolles Element seeliscben Ausgleichs bei.

Auch der menscblichen mid priesterliclien Liebe der Gerinaniker zum eigenen Volk hat die Geschichte ihre Anerkennung ausgesproehen. Die Annalen cures Hauses sind reich, ja überreich an Ñamen, die man in ¡lieter Heimat immer mit Ehren, mid oft mit buhen Ehren nennen wird.

Alles dieses wird auch in Zukunft bleiben, ebon weil es das Wesen, den Geist, den Uraegen eurer Stiftung bedeutet. Eure Liebe zur Heimat verdient sogar in der gegenwiirtigen Stunde cine besondcre Betonung: Wo immer euro Wiege gestanden haben mag, wohl alie findet ihr, nach Hanse zurückgekehrt, euer Volk in einer ersehütternden leiblichen und noth grosseren seelischen Not. In solchen Verhiiltnissen kann nur ein Priester mit einem Herzen vol! unerschopflicher Liebe das rechte.einfache Wort finden und fruchtbringend arbeiten. Aloge diese Liebe aus dem Herzen des gottlichcn Guten Ilirten in reichster Filile in euer Hiñeres überstronieii.

Discorsi c liadiomessaggi 6, 169-172.

De studio Paedagogiae in Seminario

(Ex Epist. S. C. Semin, et Stud. Univ. *La formazione pedagogica* ad Episcopos Italiae, 21 dec. 1944).

2120 La formazione pedagogica, didattica, catechistica dei Seminaristi è stata sempre oggetto per questo Sacro Dicastero di molte cure o gravi preoccupazioni.[1]

Dalle pagine del Vangelo, dallo Lettere apostoliche, da tutta la Storia ecclesiastica risulta chiaramente che il Sacerdote di Cristo non è soltanto un ministro del culto, un ŏrticíalo della liturgia, ma è altresì educatore, istruttore, formatore di intelligenze e di coscienze. Anzi, nel mandato di Cristo agli Apostoli il *magistero* precede il *ministero* sacramentale e liturgico: *Andate, istruite tutte le genti, battezzandole nel nome del Padre, del Figliuolo e dello Spirito Santo (MI.* 28, 19).

Gli Apostoli, in conformità a questo mandato divino, anteposero realmente il magistero a qualsiasi altra attività; tanto che S. Paolo ha potuto affermare: *Cristo non mi ha mandalo a battezzare, ma a predicare il Vangelo* (1 C. 1, 17).

La ragione di questa precedenza del magistero è evidente: non si può arricchire un'anima della grazia, se prima non ò stata illuminata dalla verità.

Di qui l'importanza somma, per i Sacerdoti, della *Pedagogia,* che tratta dell'educazione in generale, della *Didattica* che si riferisce alFinsegnamonto in generale o al suo metodo, della *Catechetica* che ò didattica applicata all'insegnamento della Religione.

Si potrebbe obiettare che le leggi fondamentali dell'educaziono si ricavano da facili esperienze, e che le buone disposizioni naturali, congiunte con lo virtù cristiane e gli ausili della grazia, hanno sempre portato abbondanti frutti nel campo pedagogico. Ma è pur vero che l'arte perfeziona la natura, c, quando trattasi di educazione religiosa, è proprio il caso di chiamarla *arte delle arti.*

L'importanza di siffatta preparazione è grandemente aumentata negli ultimi tempi. I sacerdoti devono spesso esercitare l'ufllcio di Assistenti di Azione Cattolica o Direttori

[1] Cfr. Litt. circuì. *Quod catholicis,* 28 aug. 1929; [cfr. n. 1727]; Litt. circuì. *Ad regnum lesu Christi,* 8 sept. 1926; [cfr. nn. 1652. 1654].

di associazioni religioso, e Udì urtici hanno un compito prevalentemente educativo. ‹ Agli Assistenti ecclesiastici — diceva Sua Santità Pio XII fc.l. regn. — spetta in modo speciale il plasmare c Fistruirc i soci dell'Azione Cattolica, alimentandoli e crescendoli nei pascoli di una sicura, sana e intima spiritualité [1].

Più recentemente al C lero s'è aperto un nuovo campo nelle scuole governative, dove ò chiamato a insegnare la Religione. Ora quegli ambienti, che accolgono la maggioranza dei giovani che si danno agli studi, presentano — come è stato più volte rilevato — speciali esigenze e dillìcoltà che richiedono nel maestro doti pedagogiche non comuni, dalla mancanza delle quali dipende in gran parte la scarsità dei frutti ricavati finora.

Appare quindi chiaro che oggi, più che nei tempi passati, occorre dare ai candidati al Sacerdozio una conveniente istruzione anche in materia di pedagogia e di didattica.

Perciò td dispone quanto seguo:

I - CORSO FILOSOFICO

2121 Si istituisca un corso teorico-pratico (biennale per un'ora settimanale) di *Pedagogia* e *Didattica;* che può essere artidato al Professore di Filosofìa, essendo quelle discipline strettamente connesse con la Psicologia c l'Et ira.

In tale corso non sarà possibile fare un'ampia trattazione dei vari argomenti, ma si dovranno impartire, con chiarezza c precisione, i principi e le direttive generali:

Concetto delPcducazione:

Fine, leggi, mezzi delPcducazione:

Natura dell'educando nel suo svolgimento educatixo attraverso l'età;

L'educatore: suoi doveri e doti;

Diritto educativo: Chiesa, Famiglia, Stato;

Ambiente educativo: Famiglia. Scuola, Collegio. Istituzioni educative; Oratorio, Associazioni, ccc. Sport;

Didattica: suo concetto, sistemi, metodi più acconci ni vari insegnamenti.

Tutte queste nozioni devono essere volta per volta illustrate dall'attuazione che le medesimo ricevettero dai grandi Sunti c dai grandi educatori, di cui è ricca la storia antica e recente della Chiesa.

Vanno poi aggiunti, come complemento, cenni di Storia della Pedagogia, allo scopo di formare noi giovani il retto criterio per ben discernere quello che vi ha di vero e di buono da quanto è erroneo c pericoloso nelle varie teorie e nei vari metodi.

Cosi i futuri Sacerdoti — oltre che non saranno da meno dei maestri elementari, ai quali è stata insegnata pedagogia e la sua stona durante i corsi magistrali — sapranno meglio orientarsi nelle varie mansioni del sacro ministero, c particolarmente neU'insegnamento della Religione?

Sarà di non poca utilità il suggerimento di far svolgere dai Seminaristi, in forma di lezioni — a studenti di scuole medie superiori, a persone colte e a circoli di cultura — alcune

[1] *Discorso ai Dirigenti deU'jLC.I.* del 4 settembre 1940: *Discorsi c Badiomcssaggi* 2, 224.

[1] Nello presenti, dirtleili circostanze, in mancanza di manuali di pedagogia adatti e dottrinalmente sicuri, il professore detterà ai giovani le nozioni essenziali che svolgerà nello lezioni, c, tenendo sempre presente PEnciclica di Pio XI di v. in. *Dc Christiana* tu*ventac cdacationc* (31 dicembre 1929), si servirà, potendo, della trattazione magistrale» fondata sulla filosofia perenne, di AUSONIO Fkanchi, *Pedagogia,* con prefazione del P. M. Cordovani. O. P., Maestro dol S. Palazzo, edizione Satani, Firenze, 1911; dei due volumi del P. D. Valle, S. I., Zzi *Pedagogia* o Zxi *Didattica,* ed. Marietti. Torino. 1928; della commendevole opera, in duo volumi, del Canonico Prof. G. Milanese. *Pedagogia e Metodica* o *Storia della Pedagogia.* Treviso, 1881-85; della *Storia della l'edagogia* del P. Rviz Amado. S. I., tradotta, con aggiunto por l'Italia, dal P. Vallo, S. !.. Marlotti, Torino, 1913; e del *Manuale di Storia della Pedagogia* dei RR. D. C. Borla e P. C. Testore, S. I., ed. Paravia, 1935.

di <|tiello tesi studiate noi corso filosofico che piu si oppongono agli errori contemporanei (P. cs.: la spiritualità, l'immortalità, la libertà dell'anima umana, il fine dcU'uomo, la leggo morale c la sua sanziono, eoe.). Del pari si procurerà di far discutere i Seminaristi tra loro, sotto la direzione del Professore, sui metodi più adatti per presentare e per dimostrare cfllcaccìncnte tali verità, abituandoli a utilizzare in pratica quanto hanno oppresu in teoria.

Il - Conso TEOLOGICO

2122 Si istituisca un corso pratico di *Catechetica,* con speciale riguardo all'insegnamento religioso per gli alunni delle scuole. Più che di istituzione, si dovrebbe parlare di valorizzazione o specificazione del corso di Catechetica, che è già inclusa nella *Teologia Pastorale.* Pertanto, delle quattro ore destinate alla Pastorale duo verranno assegnate alla Catechetica.

I giovani teologi svolgeranno per iscritto c oralmente argomenti di Teologia che hanno attinenza con la Catechetica, non solo a modo di omelia e di spiegazione del Vangelo, ma anche in forma di *lezioni a studenti* delle varie scuole, sotto la guida del Professore, e discuteranno sul miglior metodo d'impartire tali lezioni.

Occorrerà inoltre introdurre, quando non fossero in uso, esercitazioni pratiche di insegnamento catechisticol — oltre che in qualche Parrocchia — in una scuola (pubblica o privata) o nello stesso Seminario. Per esempio i giovani del quarto anno di Teologia potrebbero tenere qualche lozione agli alunni di Liceo, sempre però sotto la guida del Professore di Catechetica che, alla fine del corso teologico, darà il suo motivato giudizio sulla idoneità e sulla attitudine dei singoli seminaristi all'insegnamento della Religione nelle scuole.

• • •

Si noti bene che nelle esercitazioni scritte c orali, sia durante il corso filosofico sia in quello teologico, eri dove mirare alla parte positiva, cioè a *stabilire chiaramente e solidamente la verità,* evitando polemiche inutili c tanto più le invettive nel confutare erronee dottrine.

Si persuadano i giovani leviti che l'insegnamento della Religione non è soltanto l'insegnamento della più nobile delle scienze, ma è la trasmissione del *verbum vitae,* che il Signore farà fruttificare nel cuore degli ascoltatori. Non è quindi un semplice compito di dottrina, cui basti la preparazione scientifica, ma è soprattutto un apostolato, por il quale è indispensabile la grazia di Dio c la cooperazione del buon esempio da parte dell'inscgnante.

AAS 37, 173-176.

De Seminariis novis necessitatibus accommodandis

(Ex Epist. *.tu moment oit la terrible ¿preuve* ad Episcopos Galline, G inn. 1945).

2123 Cependant, ne vous lassez pas de rappeler à vos fils qu'ils nc pourront rien donner au inonde que dans la mesure où eux-mêmes auront su participer à la «plénitude du Christ»? Qu'ils sachent bien que, appelés à répondre aux intimes aspirations de la société, ils n'accompliront leur mission que selon le degré où ils seront parvenus dans la connaissance du Christ, de son œuvre, de sa doctrine, de l'Eglise qu'il a fondé en vue de perpétuer sa vie dans les âmes.

Tout cela regarde en particulier le Clergé et les jeunes gens qui, à l'ombre du Sanctuaire, se préparent à devenir un jour le sel et la lumière

1 Cfr. CIC can. 1365, 5 3; (n. 1176).
* Cfr. E. I, 13.

de la terre. Nous n'ignorons pas, certes, de quelle sollicitude empressée vous les entourez dans vos Séminaires, avec (piel zèle ct quel esprit de sacrifice vous cherchez à former leurs intelligences et leurs cœurs. Aussi bien, cette sollicitude et ce zèle ont-ils été déjà, en partie du moins, récompensés par la Divine Bonté. Il nous revient, en effet, que, malgré les très graves difficultés de l'heure, plusieurs Séminaires se sont rouverts cette année avec un nombre très consolant de jeunes candidats au sacerdoce, tout comme il Nous revient aussi que, jusque dans les camps de prisonniers, a germé plus d'une vocation. Plaise à Dieu que Nous voyons se perpétuer dans tous vos Séminaires les grandes traditions de science et de piété qui ont formé dans le passé tant de prêtres et de prélats illustres.

Veillez donc à ce (pie, dès les premières années, vos jeunes clercs croissent dans la science des Saints, c'est-à-dire dans la pratique du sacrifice et de la prière, et à ce que leur culture se développe dans un terrain riche et fécond.

D'autre part, étant donné (pie Dieu appelle ses enfants à agir dans des circonstances déterminées de temps et de lien, de personnes et d'exigences concrètes, ayez soin en outre, de pourvoir à ce que votre Clergé, tout en demeurant immuablement fidèle aux principes, s'efforce constamment de s'adapter en toute sagesse, dans son action, aux nécessités de l'heure présente. Encouragé par votre parole et par votre exemple, il cherchera à se rendre compte de telle nécessités, en approfondissant l'étude des problèmes sociaux, d'où dépend, s'ils sont résolus à la lumière de l'Evangile et des enseignements répétés de cette Chaire Suprême, l'ascension des travailleurs à un niveau de vie plus convenable et plus conforme à l'éminente dignité de la personne humaine.

AAS 37, 181 s.

De formatione alumnorum et de Officio Divino persolvendo

(Lift. Circuì. S. C. Semin. et Stci». **t'**xiv. *NdVOyera* ad Rectoras, Directores Spiritus et Professores Seminariorum, 2 febr. 1915).

2124 Noll'opora por hi formazione degli alunni del Santuario alla vita sacerdotale, vita santa c di sant ificazione delle anime, una tra le principali cure di coloro che ne sono responsabili, è certamente quella di ben prepararli a corrispondere degnamente alle intenzioni della Chiesa nel prescrivere, ai chierici in sacris, il compimento di quella parto della sua preghiera pubblica, che è detta *Ufficio Divino*.

ft vero che hi preparazione immediata alla recita consapevole e degna del Divino UtBcio può compiersi in un periodo di parecchi mesi, durante i quali il novello Suddiacono ha modo di addestrarsi convenientemente, acquistando abitudini sante e insieme solide e sicure, cosi da non essere poi mal abbandonate per tutto il corso della vita. Ma questa preparazione sarà tanto più efficace so si radicherà nel seminarista, anche so ancora lontano dagli Ordini Sacri, una grande stima di cosi sublime preghiera.

Pertanto gli educatori delle speranze della Chirea si industrieranno di fare apprezzare il S. Breviario, spiegandone ed illustrandone le molteplici parti: Salmi e nitri brani della Divina Scrittura, antifone e responsori, inni e orazioni, lezioni dei Santi Padri e vite dei Santi. Ottime considerazioni suggerirà altresì Bordino liturgico, che svolge davanti all'oc-

chio e al cuore del Sacerdote i profondi misteri ed i mirabili avvenimenti della Redenzione, con al centro Gesù, il dolcissimo Redentore, a cui fanno corona la sua e nostra Madre Celeste, gli Angeli e i Santi. Ma soprattutto la dignità del Divino Ufficio risulta dallo sue altissimo finalità, essendo esso *lotius Ecclesiae vox una* come lo chiama S. Agostino,[1] la preghiera unisona di tutta la Chiesa, la quale, per mezzo dei Sacerdoti, degnamente adora, loda, ringrazia, propizia e supplica Iddio per tutti i suoi figli e per tutta l'umanità.

Dal che si vedo quale doviziosa fonte di grazia c santità sia per la vita sacerdotale il Divino Ufficio» In esso infatti la fede è alimentata dai grandi misteri che via via nell'anno liturgico vengono commemorati e celebrati; la speranza è ravvivata dalle frequenti e commoventi espressioni di fiducia, che erompono dai Salmi e dall'esempio confortatore dei Sunti; soprattutto la carità viene ridestata incessantemente dai sentimenti di viva contrizione, di santo timore filiale e di puro amore di Dio e della sua santa legge, onde riboccano i passi della Sacra Scrittura e tutto il complesso del Breviario.

Pertanto l'ora consacrata a questa preghiera, tutta propria del Sacerdote, dovrebbe essere l'ora di elevazione della mente e del cuore allo cose celesti e di filiale conversazione con Dio; dal (piale intimo colloquio Il Sacerdote non dovrebbe uscire senza sentirsi più ricco di grazio celesti, più illuminato nella mento, più generoso nella volontà, più pronto al compimento dei doveri. Allora, nonché considerarne la recita come un peso, esclamerebbe egli pure con S. Agostino: *Psalterium meum. gaudium meumì*[2]

Orbene, ad ottenere si opportuno disposizioni e salutari effetti, devono concorrere tutti coloro che, in qualità di Superiori o Professori, hanno l'alta missione della diretta educazione degli alunni del Santuario.

Il Professore di Teologia Dogmatica, procurando al giovani una cognizione sempre più approfondita dei dogmi, come, in genende, pone basi sicuro per una pietà soda, così, in particolare, neH'esposizione della dottrina, tra lo fonti del domina, traendo opportunamente partito dalla Sacra Liturgia e quindi anche dall'ufficio Divino, ne metterà in valore il pregio, ricordando che esso, insieme con la santa Messa, è un richiamo continuo ed efficace alle grandi verità della fedo, secondo la sentenza di S. Celestino I: *Leuciti credendi lex statuat supplicandi* *

Il Professore di Morale, parlando della preghiera e particolarmente di questa preghiera obbligatoria per il Sacerdote, pur segnando i giusti limiti, oltre i quali si cadrebbe nella colpa — perchè si formino coscienze rette e santamente spigliate - — non manchi di inculcare che il Sacerdote, *Vuomo di Dio,* non può e non deve trattare col Signore dosando quasi il suo servizio, ma deve essere pronto ad adempiere generosamente il sublimo incarico di pregare per tutto il popolo cristiano; motivo questo che può essere ripreso ancora meglio dal Professore di Ascetica, il quale saprà additare il Breviario, come già abbiamo notato, come un grande mezzo di santificazione por il Sacerdote.

Parto precipua deH'ammaestramento dei giovani Chierici intorno al Breviario, spetta, evidentemente, al Professore di Liturgia. Questi dedicherà cura particolare all'esposiziono della storia e della struttura del Breviario romano. Anziché insistere esclusivamente o anche principalmente su punti di erudizione, che ai giovani potrebbero riuscire gravi e noiosi, inquadrerà la storia complessa delle successivo riforme c innovazioni, nelle aspirazioni ardenti della spiritualità monastica ed ecclesiastica di attuare il precetto divino: *Oportet semper orare.*

Potrà ᵻnoltrt accordarsi con i Professori di Lettere perchè in Liceo facciano tradurre gli inni del Breviario (in connessione, eventualmente, con lo studio di S. Ambrogio, Prudenzio, S. Gregorio Nnzlanzeno, S. Paolino di Nola) o indichino agli alunni lo buone traduzioni italiano dui Salmi e degli inni.

1 *In librum Psalmorum prologus:* ML 3(5, 04.
' *hi Ps.* 137: ML 3G, 1775.
1 Denzingek, *Enchir. Symb„* 139.

E poiché lu Sucra Scrittura è tanta parto del Breviario, largo contributo alla recita sempre piu consapevole del Divino Ufficio dovrà portare il Professore di Scienze Bibliche, il (inule da questo Sacro Dicastero l ha già l'incarico di tenore un coreo speciale sui Salmi.

Vorremmo ora insistere perchè in questo coreo aia messo in risalto il significato di pre-*ghiera* (lode, ringraziamento, propiziazione, supplica, abbandono In Dio) che è ranima di tutti i Salmi. Mostri il Professore quanto queste preghiere siano accomodate ai più differenti bisogni del cuore umano e a tutte le vicende della vita. Nè ometta di far vedere quanto belli e profondi siano i pensieri dei Salini su Dio e sulla sua provvidenza, sulla natura c sui doveri degli uomini verso Dio e verso gli altri uomini. In tal modo la serie delle osservazioni storiche e filologiche non soffocherà il tema fondamentale, ed l giovani sentiranno palpitare nei Salmi la pietà e Tardore degli affetti chi liricamente prorompono dall'anima delTAutore ispirato.

L'aziono coordinata dui Professori,l i quali sapranno cogliere discretamente le varie occasioni, presentate dal loro insegnamento, per aiutare il giovane Seminarista a meglio comprendere ed apprezzare il Divino Ufficio, non potrà non influire favorevolmente e con frutto sugli alunni del Santuario.

2126 È però evidente che in prima linea dovranno adoperare! il Rettore e il Direttore spirituale, che hanno in questo campo responsabilità diretti ed insieme maggiori possibilità.

Il Rettore dovrà rivelare ai giovani le grandezze e le bellezze di quel mirabile « corpas » di preghiere e di insegnamenti, cosi atto ad ottenere che rcrefriur... per *Ecclesiam multiformis sapientia Dei* (*E.* 3, 10). li risalto dato ai periodi e alle solennità della Liturgia, il canto dui Vespri domenicali e festivi, l'accuratezza del canto gregoriano, le ufficiature solenni eseguite in varie ricorrenze, debbono tonnare un ambiente che attragga il chierico a partecipare alla vita della C hiesa orante, che commenti alla sua mente e al suo cuore la *vox sponsae*. Sarà sollecito il Rettore che la preghiera ufficiale collettiva fiorisca, nell'anima di ognuno, in preghiera personale. Non pago delle apparenze, cercherà» con paterna discrezione, di accertarsi se il novello Suddiacono ami il Breviario, ne apprezzi la svariata ricchezza e ne gusti la multiforme bellezza. Seguirà c farà seguire ciascun Suddiacono nell'adempimento di questo sacro dovere e avrà in ciò uno degli elementi più sicuri (anche so meno avvertiti) per giudicare con sicurezza della pietà vera del giovane.

Ci piace <iui ricordare le sapienti regole date da S. Carlo nelle sue *Admonitiones ad Clerum* (c. 2, n. 12): « *Horas dicite attente, pie, decore, supplicique mente, puro corde et casto corpure, non pigri, non somnolenti, non oscitantes, non mente vaga, non vagis oculis, non indecenti corporis statu; rite, religiose, divinas laudes concelebrate, cantantes in cordibus restris Deo* ». Questi santi richiami, quasi eco dell'esortazione della Chiesa di recitare' il Breviario • *pie. attente ac devote* » potranno, particolarmente nella parte esterna, servire? di nonna ai Superiori, al quali anche in questa azione nobilissima spetta assistere-, vigilare e, se ȍccorre correggere? il giovane perchè si avvezzi a dare» all'Ufficio Divino il tempo necessario, secondo le indicazioni liturgiche, e a recitarlo in luogo conveniente e con atteggiamento anche esternamente dignitoso. Soprattutto i Superiori non permettano mai che il Breviario sia sacrificato allo apparenti necessità dello studio, con una recitazione affrettata o spezzettata, nè relegato allo oro più disagiato del giorno: Tesemplo di S. Tommaso insegna che la preghiera

l Litt. ciré. d. d. 5 aug. 1941.

l Suggeriamo alcuni libri, tra i migliori, intorno al Breviario elio potranno essere utilmente adibiti nel Seminari, oltre quelli già indicati a proposito del Salterio. Torniamo a raccomandare Tottima opera del IL Carlo Willi, *Il Breviario spiegato*. Utilissima al Professore di Liturgia (e agli altri) sarà la *Storia del Breviario* di S. Baumer in due volumi in-S° (traduzione francese di R. Biron, Paris, Lotouzcy, 1905), nonché Pierre Batifeol, *Histoire du Bréviaire Domain,* 3° ed. (Paris, Gabalda, 1911). Potrà essere messa in mano agli alunni la concisa opera di J. Baudot, O, S. B., *Le Bréviaire* (Paris, Blond et Gay, 1923), precedentemente uscita in traduzione italiana sulla prima edizione (Roma, Descléc, 1909).

non solo non e mai a detrimento dello studio, ma lo conforta, lo eleva, lo rende fecondo, specialmente allorché si tratta di studi sacri.

Il prezioso insegnamento guiderà il giovane anche per l'avvenire. quando, fatto Sacerdote, sarà tentato, per l'attività esterna in opere di apostolato, di rimandare la recita del Divino Ufficio alle ore più stanche della giornata, o a recitarlo in ambiente di evidente dissipazione, o ad accumularne più parti o a sbrigarsene con una recita affrettata. Fedéle alle santo abitudini del Seminario e alle sapienti indicazioni ricevute, ricorderà che appunto con la recita devota, attenta e dignitosa del Breviario, le sue fatiche apostoliche riusciranno feconde.

2127 Inline spetterà particolarmente a chi dirige e forma spiritualmente le animo dei giovani Chierici, Palto compito di guidarli ad elevare l'ora del Breviario in un'ora di unione intima con Dio, e renderla uno degli elementi decisivi della loro formazione. La recita del Breviario non ò infatti e non deve essere un puro esercizio di intelligenza e di memoria, un vago ricordo di studi fatti o una semplice lettura: essa è e deve essere una *preghiera:* la mente e il cuore del giovane levita devono rispondere a quanto egli legge, si da riportare dal Breviario una luce più viva di fede c un fuoco più ardente di amore divino.

Perciò il Direttore spirituale si studierà di far comprendere ni chierici che il Divino Ufficio attua la *conversatio in coelis* voluta dall'Apostolo.[1] Terrà appropriato istruzioni suH'urgnmento e raccomanderà ni chierici *in sacris* di sempre fondere insieme i due elementi essenziali alla formazione sacerdotale — pietà ed azione — c (piindi di porre a fondamento di una energica cd instancabile azione esterna una solida vita interiore. Esorterà I giovani a fare spesso convergere gli esami particolari e generali di coscienza sul compimento di questo sacro dovere. Raccomanderà di vedere nel Breviario *la voce della Chiesa,* di fare spesso la meditazione su brani o pensieri tratti dal Breviario: di avvezzarsi gradatamente alla triplice attenzione: materiale, letterale, spirituale; di variare lo intenzioni col variare delle ore canoniche.

Così avrà cura di rappresentarc al seminarista il Divino Ufficio (come poi la santa Messa) in armonia con l'apostolato, che dovrà essere il frutto spontaneo della sua vita intcriore.

2128 Già abbiamo accennato, ma qui insistiamo di proposito, sulla necessità di preparare i giovani leviti ad un apostolato generoso ed operoso.

in questi tempi di rivolgimenti straordinari, mentre purtroppo si contano così numerosi gli Indifferenti, i disorientati, i delusi, è necessario che il Sacerdote ricerchi e percorra ogni via per avvicinare, influire, sostenere, convertire. Fortunatamente le conquiste non sono difficili nè rare, quando il Sacerdote sia veramente *Vuoine/ di Dio,* pieno il cuore delrumore di Dio, dello zelo della sua gloria, e quindi della salvezza delle anime.

Già in Seminario il giovano può partecipare a questo grande apostolato, offrendo, ad esempio, le Ore canoniche sia per coloro che maggiormente hanno bisogno dell'assistenza spirituale e dell'opera sacerdotale, sia per lo molteplici istituzioni e congregazioni che lavorano In questi campi, sia in generale per i Sacerdoti e per l'Azione Cattolica che più da vicino collabora con il Sacerdote. Sarà, in Seminario, solo preghiera, che però si riprrcuotorà efficacemente nel futuro, rendendo più naturalo, spontanea, vibrante nel novello Sacerdote l'attività apostolica, e tanto più fruttuosa quanto più sostenuta e fomentata dalla preghiera. Il Santo Breviario diventa in tal modo la forma più efficace deli'Apostolato della preghiera, ancora di recente lodato e raccomandato dalTAugusto Pontefice felicemente regnante. Pio XII.'

('he anzi sapendosi già unito a migliaia e migliaia di Sacerdoti nel coro delle lodi divino e nella implorazione delle grazio necessario per tutto il popolo cristiano, il seminarista proverà più vivo il senso della santa solidarietà sacerdotale e dcU'impegno comune di portare

1 Cfr. FA. 8, 20.
1 Cfr. Motu proprio *In cotidianis precibus,* 21 mart. 1915: AAS 37, 05 ss.

lo ñninu a (risto, c più facilmente farà tesoro dei molti eccita nienti che il Bn s hirio presenta per accenderai l'animo di ardore apostolico. E da questa amata preghiera quotidiana, meditata e gustata fin dal Seminario con profondo senso di pietà, -aprii il seminarista, fatto Sacerdote, attingere come da miniera inesauribile, temi di esortazioni e di conforti da proporre ai fedeli, sin dal pergamo. Ria al tribunale di penitenza.

(osi illustrato. Il Breviario procurerà ai cuori dei giovani leviti una delle or< più belle o spirit unimente feconde della giornata. E non avverrà, conio purtroppo è da deplorare in alcuni, che, decadendo dal primiero fervore, vengano a considerarlo come un peso importuno e a ridurlo ad nn affrettato meccanismo di labbra, con il cuore lontano da Dio.

Se Superiori e Professori, con l'escmpio c con le saggi? esortazioni, con continuità c con azione concordo, attenderanno ad Indirizzare tutti c ciascuno dei giovani ad essi attidati. particolarmente se già negli Ordini Sacri, nel santo uso di questo nobilissimo strumento di bene, così come abbiamo creduto di suggerire, no raccoglieranno essi stessi sicuri vantaggi. Preghiera che accompagna le ore della giornata, quale luce sicura alla mente e valido sostegno alla volontà, avrà felici ripercussioni non solo nella vita spirituale, intellettuale e disciplinare di ciascun giovane, ma sullo stesso andamento collettivo dei corsi maggiori, dai quali principalmente dipende la vita del Seminario intero.

Ci ottenga Maria Santissima, sublime modello della lodo a Dio nel *Magnificat,* che questa nostra esortazione, ispirata dal desiderio vivissimo di preparare alla Chiesa santi Sacerdoti, trovi in tutti gli animi a cui è diretta una pronta e docile corrispondenza per la sua felice attuazione.

2129 Lcfh m *circolare agli Ecc.mi Commissari per oli sludi dei Pontifici Seminari Itegionali d'Italia circa ristituzione di un corso speciale per la spiegazione dei Salmi.*

La Santità di Nostro Signore Pio Pp. XII. felicemente regnante. nella Sua vigile sollecitudine per tutto ciò che concerne la vita intcriore e la pietà del Clero, desidera che si dedichi cura particolare all'intelligenza dei Salmi, perchè la recita del Divino Ufficio, la quale costituisce per il Sacerdote la preghiera di tutta la vita e di tutte le ore, sia compiuta con maggiore attenzione c devozione.

In ossequio all'augusto desiderio del Santo Padre, questa Sacra Congregazione è venuta nella determinazione che, a partire dal prossimo anno scolastico 1941-42. nel programma degli studi Teologici dei Pontifici Seminari Regionali venga introdotto un corso pratico sul Salterio secondo le seguenti norme:

1. - 11 Corso c biennale per gli alunni riuniti del 3° e I0 anno di Teologia, con una lezione settimanale.

L'ora necessaria allo scopo viene presa dal corso affine di Liturgia.che è quindi limitato al primo blennio, rimanendo però integro l'insegnamento delle SS. Cerimonie da impartirai settimanalmente da un superiore a tutti gli alunni dì Teologia in orario extra scolastico.

2. • Il Corso è affidato al Professore di Sacra Scrittura, il quale d'ora innanzi dovrà tenere complessivamente dieci lezioni per settimana come gli altri insegnanti di Teologia.

3. - 11 Corso ha scopo eminentemente pratico c deve comprendere la spiegazione dì tutto il Salterio.

4. - Perchó sia possibile dare ai Chierici, con una cinquantina di lezioni. — quante se ne possono tenere nel biennio — una comprensione abbastanza esatta dei 150 Salmi, è bene:

) premettero la introduzione al Salterio, con tutto le questioni inerenti (sensi biblici, poesia ebraica ossia parallelismo c ritmo, eco.) nel primo anno di Teologia:

) raggruppare i Salmi in serio secondo Purgamento: cosi è anche più facile evitare Inutili ripetizioni c raggiungere maggior chiarezza ncH'esposizione:

c) svolgere i Salmi messianici o qualche altro dei più importanti nella scuola ordinaria di esegesi, con l'ampiezza che meritano;

d) il Professore si preoccupi che gli alunni comprendano bene il senso del testo Volgalo, che è quello del Breviario; per maggiore speditezza può usare la lingua italiana.

Egli. premessa per ogni Salmo una brevissima introduzione (circostanze storiche che vi hanno «lato origine, argomento, divisione, caratteristiche principali letterarie e dottrinali) legga il testo latino, lo traduca e dove il senso presenti qualche difficoltà, no dia hrv-veniente la spiegazione, ricorrendo al testo ebraico soltanto quando la Volgata non sia chiara, omettendo però sempre ogni discussione.

5. • All'inizio del Corso si legga e si commenti brevemente la bolla di Pio X di fi. in. *Divino afflatu* (1 nov. 1911),l c si insista sull'alto valore e l'uso liturgico dei Salmi.

6. - Al termine del terzo e del quarto anno di Teologia gli alunni devono sostenere un esame sui Salmi letti e spiegati.

7. • Sarebbe bene che il Professore prescrivesse un testo unico e lo seguisse. Se non esisto ancora un libro di testo che possa dirsi sotto ogni riguardo completo e soddisfacente, non mancano certo esposizioni e volgarizzazioni del Salterio. Mons. Vincenzo Tarozzi di 8. m. nel suo aureo opuscoletto *Psallito sapienter* a chi non abbia modo e tempo di attingere a copiose esposizioni suggerisce, tra i moderni *11 Nuovo Salterio del Previario Romano* dell'egregio Sulpiziano L. Cl. Fillion, testo, traduzione e commento disposto secondo le riforme di Papa Pío X. Ma nessuno e più competente del Professore nella scelta della traduzione c del commento che meglio rispondano alle giuste esigenze dei suoi alunni, i quali potrebbero giovarsi molto del Salterio contenuto nella ormai celebre *Biblia Sacra Vulyatae Editionis* pubblicata da P. Michele Hetzenauek.

Il Revino Prefetto degli Studi di ciascun Seminario Regionale alla fine del prossimo anno scolastico farà ampia relazione circa l risultati del ('orso all'Eccmo Presule Commissario per gli Studi, il quale nc informerà questo Sacro Dicastero, e quésti no approfitterà per migliorare, eventualmente, il Corso stesso.

Ex Archivo S. C. de Semin. cl Stud. Univ.

De momento rectae educationis clericorum in hodiernis circumstantiis

(Ex Epist. S. C. Sem. et Stud. Univ. *No desconoce* ad Episcopos Insulae Cuba, 8 iun. 1945).

2130 Ahora que las graves preocupaciones de la guerra han disminuido un tanto con cl cese do las hostilidades en Europa, y se van normalizando poco a poco los servicios postales, deseamos comunicarnos directamente con Vuestra Excelencia y con sus Venerables Hermanos del Episcopado, con la presento carta, para estudiar de conjunto los remedios que reclama la gravedad della hora presente.

Nos encontramos hoy de frente a una sociedad impregnada de neopaganismo, causado principalmente por la deficiente asistencia religiosa del pueblo por parte de los Sacerdotes, insuficientes por su escasez para las necesidades del apostolado moderno. Las consecuencias, sin embargo, son ¿olorosísimas: ignorancia e indiferencia religiosa cada véz más profunda; desaparición progresiva de la vida cristiana en el hogar; sistemáticos prejuicios sobre la dignidad y ministerio del Sacerdote; lamentable disminución do las vocaciones eclesiásticas.

Ante esta situación cundiría más el desaliento, aún entre las almas vigorosas, sino viniera a nuestra mente el pensamiento confortador de la divina Providencia, o no so tratara de la causa de Dios y de las almas por la que todo sufrimiento es dulce y todo sacrificio fecundo. Trabajar con celo y generosidad para que el Señor reino en las almas es el mayor consuelo para los verdaderos apóstoles y el mayor timbro de gloria para el hombre.

¡ Con que ansias, Excmo. Señor, pedimos que surjan almas de las consagradas a Dios, que se entreguen incondicionalmente a la grando obra de renovar la faz do la tierra! Pero.

l Constltut. Ap. *Divino afflatu:* AAS 3, 633-638.

por desgracia, escasean ios obreros evangélicos; y entre los pocos que tenernos no abundan los que se encuentran a la altura de su misión. Creemos por tanto hacer cosa muy grata a Vuestra Excelencia, y cooperar <lc algún modo a su ministerio pastoral, proponiendo algunas reflexiones sugeridas por la actual situación religiosa de esa grandi isla.

•131 Queremos manifestarle en primer lugar el grandísimo consuelo que hemos experimentado al saber quo la divina Providencia, que maternal y sabiamente bendice y secunda los esfuerzos de la buena voluntad, está coronando y llevando a feliz termino la construcción del Seminario de San Basilio a los pies mismos de la excelsa Patrona de Cuba, y del grandioso Seminario del Buon Pastor: grandes y modernos, donde los alumnos puedan crecer «in sapientia et gratia coram beo ct hominibus %' según el Modelo Divino y según las esperanzas y deseos de los Reverendísimos Prelados. A este propósito nos place recordar un nobilísimo pensamiento de San Carlos Borromeo, Patrono de los Seminarios, traido repetidas veces por el Sumo Pontífice Pío XI: Sacrorum Alumni ex seminariorum forma ct decore dignitatem vocationis suae grato animo agnoscant

Por tanto ningún gasto debe reputarse excesivo cuando so trate de adaptar el Seminario a su alta misión. Su decisivo valor educativo exige y justifica todos los dispendios que se hagan a este efecto.

Son evidentes las ventajas de tan provida determinación. El nuevo edificio del Seminario (entra! ofrece, sin duda, óptimas condiciones para la observancia disciplinar y para la formación científica, con ordenados y bien provistos gabinetes de física y química, con la biblioteca general y otras particulares; ni se echarán de menos las modernas exigencias de la higiene en la enferinerin. los baños, duchas o incluso en el gimnasio para la educación física. Ademas la espléndida construcción de la nueva sede, superior con mucho a la precedente, atraerá la simpatía de los fletes y favorecerá no poco el fomento de las vocaciones sacerdotales, que muchas veces se retraen por el mísero estado del Seminario.

Por estas razones tenemos los ojos puestos con fundada esperanza en el nuevo Instituto eclesiástico. que prosiguiendo en la alta misión del glorioso Seminario conciliar de los Santos (arlos y Ambrosio, y contando con el favor y el apoyo de todos los Excmos. Señores Obispos de la Isla, podrá dar los copiosos frutos que ellos desean obtener.

Para que el nuevo centro pueda prosperar siguiendo las directivas de la Santa Sede y los deseos del Episcopado, es preciso gran tino en la selección de los Superiores y del claustro do Profesores, que han de ser una garantía de su normal funcionamiento, convertiéndolo en un cenáculo y centro de irradiación espiritual. Los educadores de las futuros sacerdotes deben darles la formación literaria, científica, filosòfica y teológica que la Iglesia prescribe, y vigilar para que los Jóvenes levitas estudien intensamente todo el curriculum por ella trazado. La misma gloria cultural del antiguo Seminario concillar cubano, tan benemérito de la cultura patria, sea para ellos un noble estímulo.

Teniendo en cuenta la escasez de Sacerdotes, de que se resienten todas las diócesis de Cuba y quo hace todavía más difícil la selección del personal directivo del Seminario (entra!. esta Sagrada Congregación determinó hace tiempo confiar su dirección a los Padres do la Sociedad del Verbo Divino, que se han acreditado con los magníficos resultados conseguidos en otros Seminarios. La guerra ha interrumpido las gestiones que se habían Iniciado entre la Santa Sedo y dicha Sociedad; pero esta Sagrada Congregación confía que. con la aprobación y consentimiento del Episcopado Cubano. se lleven pronto a feliz termino. Entonces estará asegurado, con la gracia de Dios, el porvenir de esc importante Centro, esperanza de la Iglesia en esa Nación.

l Cfr. *L.* 2, 52.
l *Discorsi di Pio XI* (Torino 1960): 2, 535; 3, 495.

2132 Otro motivo de íntima alegría lia sido para esta Sagrada Congregación el considerable aumento de los aspirantes al Sacerdocio, que tan palpablo so lia hecho en estos últimos años, no solo para el Clero secular, sino también para el regular; como son prueba los fecundos y florecientes Noviciados que están surgiendo. Vemos en ello una particular bendición de Dios y una prueba de su misericordia con el pueblo cubano. Es preciso aprovechar esto momento, esta hora de gracia: colaborar generosamente con la divina Providencia, fomentando de mil modos los gérmenes de tantas y tan santas vocaciones. Por eso recomendamos vivamente la Obra de las Vocaciones Sacerdotales, conforme al reglamento publicado en el « Acta Apostolicae Sedia › del año 1913.[1] Sabemos que ha sido establecida en diversos lugares; pero conviene extenderla más c intensificar su espíritu, sin perder de vista sus principales actividades: 1) dar a conocer la sublime dignidad .sacerdotal y susméritos; 2) Intensificar la oración según la inculcada recomendación del Divino Maestro; 3) aportar medios económicos que permitan la fundación de becas a favor de los alumnos pobres y mejoren la economía del Seminario para que pueda sustentar con holgura a los Seminaristas, y pueda recompensar adecuada y dignamente a cuantos en el trabajan: Superiores, Profesores, Religiosas y personas de servicio.

Esta benéfica Obra deberá establecerse en todas las Parroquias, de modo que los fieles la conozcan y contribuyan generosamente con sus limosnas. Con el edificante ejemplo do santos Sacerdotes, con oportunas conferencias y por medio del apostolado de la pluma se procurará elevar el prestigio del Clero para que todos tengan de la dignidad sacerdotal la justa y adecuada idea, que es fuente de amor y de estima.

Entonces será fácil organizar el apostolado do la oración en las diversas clases de lh sociedad, con el ofrecimiento de santas Comuniones y Misas, con la práctica de pequeños sacrificios y jaculatorias, la celebración de funciones públicas y solemnes, las ofertas de obsequios y especiales sacrificios entre los niños, los enfermos y los que sufren.

Haciéndolo de este modo s‹» creará entre los fieles un ambiente favorable para las vocaciones eclesiásticas; no se las mirará con desprecio sino como preclaro don de Dios y prenda de la divina predilección. Las familias más distinguidas por su rango y posición, que hoy tienen a menos encaminar sus hijos hacia el Santuario, se estimarán honradas sí alguno de sus familiares traspasa los umbrales del Sacerdocio, porque apreciarán la sublime misión salvadora y santlflcadora del Sacerdocio en la sociedad.

La difusión c incremento de esta Olirà providencial, tan recomendada por los Sumos Pontífices y ultimamente cregida como PONTIFICIA en esta Sagrada Congregación por el Santo Padre Pio XII fel. reinante, con el Motu Proprio « Cum Nobis • del I de Noviembre de 1911,[2] no solo dependerá de la actividad del Clero, sino también do la cooperación que a ella aporte la Acción (’atóllen, de fecundidad siempre admirable.

• • •

2133 Con este motivo recomendamos vivamente, en cuanto do nosotros dependo, las organizaciones do la Acción Católica, milicias auxiliares de la Jerarquía, instrumento eficacísimo para la restauración cristiana de la sociedad. De ellas escribía en su primera carta Encíclica el Santo Padre: • Una aguerrida falange de hombres y de mujeres, dO Jóvenes y jovencitas, obedientes a la voz del Supremo Pastor y a las directivas de los respectivos Obispos, se consagran con todo el entusiasmo de su corazón a las obras de apostolado para devolver a Cristo las masas del pueblo quo do El se habían alejado

[1] AAS 35, 3G9-373. (Cfr. nn. 2111 ss.).
[2] AAS 33, 479 [cfr. n. 20931.
[*] Litt. Encycl. *Summi Pontificatu#'*. AAS 31, 113.

Do este modo la Acción Católica coopera eficazmente ron el apostolado sacerdotal, quo con frecuencia resulta insuficiente. Más de una vez llamó Pio XI L» atención de lo^ Señores Obispos sobro estos puntos y sobre ¥a múltiple» relaciones de la Arción Católica ron el Seminario;l ya quo està llamada a reportar muchas ventaja a los a-pirant/^ al Sacerdocio. ora fomentando las vocaciones y haciendo que salgan directamente de su nías, ora procurando que florezcan en las familias formadas según los principios del Santo Evangelio.

Además se debe tener en cuenta que si el Celo por los Misiones entre Inflele- y la celebración (al menos en el Seminario Mayor) del • Dia pro Oriente , contribuyen eñ gran manera a formar en los generosos corazones de los seminarista- el espíritu de sacrificio y de apostolado, nones menor el influjo que se ejerce en ‹ -te mixmo sentido adiestrándolos en la Acción Católica, como se aconsejaba en la» instrucciones emanada de esta Sagrada Congregación.1 Reservando la enseñanza metódica de lo que constituye la parte tecnica de la Acción Católica para las clases de 'reologia Pastoral, no se debe omitir a lo largo de los curaos de formación el conocimiento de su espíritu y de los edificanti - ejemplos de mucho- de sus miembros. (Recuérdese a este propósito el heroísmo d‹ alguno- Jóvenes Mejicanos y de otros muchos de la España católica›• Dr este modo In- seminaristas, despues de haber aprendido a amar la Acción Católica desde los primero- año- del Seminario, ruando -algan Sacerdotes sabrán difundirla con entusiasmo y generosidad.

2131 Respecto del Seminario menor, nos place recalcar su extraordinaria importancia, ya que muchas veces depende de su regular funcionamiento la elevación espiritual del mi-mo Seminario Mayor. Es por tanto de sumo interés que sean puados al frente Sacerdotes escogidos, que se distingan por sus virtudes personales y por sus cualidades pedagógicas.

El Rector sobre todo y el Director Espiritual, libres do otras ocupaciones, deben vivir consagrados exclusivamente a su alta misión, siempre a la completa disposición de los alumnos. Con el ejemplo de su vida, con una prudente dirección y oportunas platicas espirituales y formativa^. toca a ellos crear en el Seminario aquel ambiente de sobrvnaturalidad que lo eleve sobro un simple Colegio.

Los Profesores, bien formados y' competentes, graduados a ser posible en las materias que enseñan o en otras afines, deben constituir un Claustro docente que acreciente el prestigio del Seminario ante la opinión pública. Deben ser hombres que desde la cátedra. con el entusiasmo por la ciencia y la consciente responsabilidad de su alta misión de educadores, den a la enseñanza tal eficacia sobrenatural que excite en los seminaristas el amor al saber y al estudio como medios eficacísimos de elevación y de apostolado.

• • •

-135 La imposibilidad por parte de algunas diócesis de dar a sus alumnos una adecuada formación espiritual e intelectual sigue siendo una de las razones más poderosas que justifica la creación <lc los Seminarios interdioeesanos.l Esta Congregación se hace cargo délos sacrificios que una tal situación exige a los Reverendísimos Prelados que se ven privados de algún Seminario; por eso les exhorta a que quieran suplir tan lament-able laguna erigiendo en sus diócesis una « Escuela o Seminario Preparatorio , donde se eduquen niños de Inuma índole con el fin primordial de cultivar en ellos los preciosos gi'rmenvs de la vocación sacerdotal y enviarlos, después, debidamente escogidos y preparados, al Seminario Menor.

1 [Cfr. nn. 1901, 1913-1954. 197 1, 1977 ss.J.
1 [Cfr. n. 1936).
1 [Cfr. n. 1961).

Para Centros do esta naturaleza basta poco personal; pero es muy conveniente que esté siempre como Director algún Sacerdote distinguido que se gane la confianza do los niños y el aprecio de los padres. A falta de Sacerdotes seculares idóneos so podría echar mano de algún celoso Religioso; c incluso se podría recurrir a la cooperación do algún maestro ejemplar, escogido, a ser posible, entre las lilas de la Acción Católica.

2136 Una palabra, en fin, sobre las vacaciones en familia. La experiencia hn demostrado que estas acarrean gravísimos peligros a los jóvenes seminaristas. Está el mal tan difundido que basta el bogar más cristiano so resiente, y el seminarista por necesidad se tiene que encontrar muchas veces en una situación violenta para su espíritu; y su ánimo impresionable y voluble por naturaleza corre grave riesgo de pervertirse. De aquí la necesidad ineludible de disminuir el tiempo de vacaciones, como se viene practicando con excelentes resultados en muchas diócesis.

Lo mejor sería disponer de una buena casa de campo situada en lugar ameno y agradable para el veraneo. Pero donde esto no sea posible, sería conveniente dividir el largo periodo de vacaciones, haciendo volver por algunas semanas los alumnos cu el Seminario, donde lejos de los mil peligros y seducciones del mundo se entonarán de nuevo. El retorno n la vida ordenada de piedad y de estudio, algo más llevadero, las largas y frecuentes excursiones y los juegos adaptados a la edad juvenil, dan al veraneo en comunidad un singular atractivo.

La Sagrada Congregación de los Seminarios y Universidades, consciente de su grande responsabilidad, no puedo eximirse de dirigir una ardiente súplica a los Exmos. Obispos, en cuyas manos está el porvenir temporal y eterno de tantas almas, para hacer de una Isla, tan llena de dones divinos, faro de civilización cristiana en el mundo mediante la preparación de sacerdotes apóstoles.

Este es también el intenso deseo de Su Santidad, que en sus graves penas y angustias querría recibir en breve tiempo noticias consoladoras sobre el progreso de la vida religiosa cubana, la cual está unida estrechamente a la formación de los sacerdotes hijos de ese Noble país, rico de promesas. Para alentarle en tan delicada labor y como prenda de los favores celestiales, el Augusto Pontífice envía a Vuestra Excelencia Reverendísima una especialísima Bendición Apostólica.

Ex Archivo S. C. de Semin. ct Stud. Unie.

Dp formatione eorum qui ad sacerdotium tendunt

(Ex Epist. *Per hos postremos annos* ad Episcopos Polonia©, 29 iun. 1945).

2137 Neque pastorales curas vestras sacra Seminaria desiderent, «quorum cum statu — ut Decessor Noster fel. ree. Leo Nili iure meritoque asseverat — fortuna Ecclesiae coniungitur maxime».[1] Pateant ea iterum iis iuvenibus omnibus, qui divino quodam instinctu ad sacerdotalia vocantur capessenda munia; ibique iidem recte instituantur, ritequo ad pietatem, ad doctrinam, ad religionis amplificandae studium conformentur.

AAS 37, 207.

1 Epist. *Paternae providaw/uc, Leonis XIII Acta:* 19, 194. (Cfr. n. 11251

Do convenientia ut copia Alumnorum Romae instituatur

(Ex Epist. *Provide hoc* ad Episcopos Reipublicac Cccoslovacac, 28 aug. 1945).

*138 Nomine insignitum caelestis Patroni, cui obsequia praestare contenditis, est Romae Pontificium Collegium, quod nunc silentio praeterire non possumus. Nobiscum admiramini lectorum sacerdotum segetem, qua illud terram vestram donavit: quam ob rem summopere optandum est, ut, faventibus vobis, idem quam primum nova eaque copiosa alumnorum agmina recipiat, quae Romae apud Apostolorum Principum cineres sacris litteris et catholice agendi studio imbuantur. Deum denique, sine (pio nihil, quocum possumus omnia, sedulis votis exoramus, ut vobis et laboribus vestris opifer semper assistat et evangelicae lenitatis munere sedet aspera, ineunda sufficiat, Sancto Joanne Nepomuceno deprecatore, cuius patrocinio quaecumque Nobis et vobis cordi sunt, commendamus.

AAS 37, 254.

De laurea congruenti ad docendum in Facultate Theologica

(Rcsp. S. C. de Semin. et Stud. Univ. *Proposito dubio* 28 nug. 1945).

Î139 PROPOSITO DUBIO: An ad quamcumque disciplinam in Facultate Theologica tradendam *laurea congruenti praeditus,* ex praescripto art. 21 Constitutionis Apostolicae *Deus scientiarum Dominus,*[1] praeter doctorem in Sacra Theologia, ille haberi possit qui lauream adeptus sit — apud Facultatem studiorum ecclesiasticorum — vel in Re Biblica, vel in Iure Canonico, vel in Studiis Orientalibus, vel In Historia Ecclesiastica, vel in Missiologia, vel in Archaeologia Christiana, vel in Philosophia; haec Sacra Congregatio de Seminariis et studiorum Universitatibus

RESPONDENDUM CENSU1T: *Affirmative,* modo candidatus ornatus sit etiam Licentia in Sacra Theologia, vel Licentia in ea disciplina quam tradere debet.

AAS 37, 272.

Imitatio lesu Christi exigit firmitatem in calamitatibus

(Ex Litt. Encycl. *Orientales omnes,* ad Episcopatum do unione Ecclesiae Ruthenorum cum Ap. Sedo, 23 dcc. 1945).

*•■10 Vos dein paterne alloquimur, dilecti filii, qui sacerdotio insigniti, Christi, *qui passus est pro nobis*[2] propius vestigia sequi, atque adeo prae ceteris certaminis impetum ferre ac sustinere debetis. Dum calamitates vestrae tam vehementer Nos ailieiunt, laetamur tamen quod Nobis licet, Divini Redemptoris verba mutuantibus, ita plerosque ex vobis affari: *Novi opera tua et fidem ct caritatem tuam ct ministerium ct patientiam ct opera tua novissima plura prioribus (Ap.* 2, 19). Pergite, hortamur,

* [Cfr. n. 1782].
• Cfr. 1 C. 4. 1.

luctuosis hisce temporibus firmi constantesque perstare in fide vestra; pergite sustinere debiles, vacillantesque fulcire. Alónete, quatenus opus est, commissos vobis christifideles haiidquaquarn licere, ne extrinsecus quidem vel ore tenus, Christum suamque Ecclesiam negare vel deserere; ac callidas eorum artes detegite, qui hominibus terrena commoda auctioremque in praesenti vita felicitatem pollicentur, dum eorum animos perdunt. Exhibete vosmet ipsos *sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis... in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in spiritu sancto, in caritate non /icta, in verbo veritatis, in virtute Dei. per arma iustitiae a dextris et a sinistris* (2 C. 6, 4, 8.).

AAS 38, 61.

De iuribus ot oiliciis sacerdotis in rebus ad vitam publicam spectantibus

(Ex Hortat. Pastor. *Ci torna sempre* ad parochos Urbis ct sacros Quadragesimae ℭoncionatores, 16 mart. 1916).

2111 I®. - II sacerdote cattolico non può essere semplicemente equiparato ai pubblici ŭrticiali o agli Investiti di un pubblico potere o funziono civile o militare. Questi sono impiegati o rappresentanti dello Stato, da cui, salva sempre la legge divina, dipendono e del quale curano l legittimi interessi; lo Stato perciò può emanare disposizioni attinenti alla loro condotta anche nelle questioni della politica. Il sacerdote invece è ministro della Chiesa ed ha una missione, che, come abbiamo già accennato, si estende a tutta la cerchia dei doveri religiosi e morali dei fedeli, e neU'adcmpinìcnto della quale egli stesso può essere Quindi obbligato a dare, sotto quell'aspetto, consigli o istruzioni riguardanti anche la vita pubblica. Ora è evidente che gli eventuali abusi di una tale missione non possono essere per se stessi lasciati al giudizio dei poteri civili, esponendo inoltro l pastori delle anime ad impedimenti e a molestie provocate da gruppi non bene affetti verso la Chiesa, sotto il facile pretesto di voler separare il clero dalla politica. Non si dimentichi che appunto con rappiglio di voler combattere il cosiddetto • cattolicismo politico % il nazionalsocialismo, il quale in realtà non mirava che a distruggere la Chiesa, mosse contro di questa tutto quell'apparato di persecuzioni, di vessazioni, di spionaggio poliziesco, contro cui ebbero a difendersene c a lottare coraggiosamente, anche dal pergamo, uomini dì Chiesa, il cui eroismo è oggi ammirato da tutto il mondo.

AAS 38, 187 s.

Normae pro Sacerdotibus et Seminaristis Italicis Romae commorantibus et pro eorum inscriptione in Athenaeis Pontificiis

(Nonnae S. C. DE Semin. et Stod. Univ. *Nessun Sacerdote,* 20 mai. 1916).

2112 1, Nessun Sacerdote può dimorare in liorna per ragioni di studio, se non è ospitato In uno dei Seminari, o Collegi, o Convitti Ecclesiastici indicati nell'unito elenco.

2. Gli Ecc.mi Ordinari Diocesani, prima di permetterò che i Sacerdoti della loro Diocesi si rechino a Roma per ragioni di studio, si assicurino che questi possano essere ospitati in uno dui Seminari, o Collegi, o Convitti Ecclesiastici suddetti.

A tide scopo abbiano cura di rivolgere *personalmente* domanda, in tempo utile, al Supcriore del Seminarlo, o Collegio, o Convitto Ecclesiastico, presso il quale desiderano che i loro Sacerdoti siano ospitati. e ne attendano risposta prima di concedere ll permaso di assentarsi dalla Diocesi per recarsi a Homi».

3. Gli Eccmi Ordinari diocesani sono pregati di assicurarsi che i suddetti Sacerdoti dispongano di mezzi sulilcienti per sostenere le spese occorrenti per la loro permanenza in Roma, u di ciò diano garanzia nella domanda di cui sopra.

4. I medesimi Sacerdoti dovranno essere muniti del • disco—it del proprio Ordinario, che presenteranno al Superiore dell'Istituto, che li ha accettati.

Sarà poi cura del Superiore procurar loro il prescritto «celebret del Vicariato di Ruma.

5. Le stesse Norme, di cui agli articoli 1, 2. 3, valgono anche per i Seminaristi, j quali però possono essere ospitati soltanto mi Seminari o nei Collegi Ecclesiastici aventi per fine la formazione del (’lem.

6. Le domande di iscrizione alle Facoltà degli Atenei Pontifici debbono e—ere presentato alle Segreterie degli Atenei prima dell'inizio dell'anno scolastico, in ogni caso non più tardi del 15 novembre. Trascorso tale termine nessuna domanda potrà essere accattata.

7. Le domande di iscrizione debbono essere accompagnate da una dichiarazione del Superiore del Seminario, o Collegio, o Convitto Ecclesiastico, presso cui il richiedente ha preso dimora, nulla (piale si atTermi che il richiedente stesso e presente nell'Istituto ed è ivi ospitato in seguito a domanda dui suo Ordinario Diocesano.

8. l Superiori dei Seminari. Collegi e Convitti Ecclesiastici comunicheranno, entro il mese di novembre, alla Sacra Congregazione dei Seminari e delle Vniversitù degli Studi nome e cognome dei Sacerdoti e Seminaristi ospitati per ragioni di studio, con l'indicazione della Diocesi alla quale appartengono, delRAteneo e delle Facoltà a cui sono iscritti e della classo che frequentano.

Alla chiusura dell'anno scolastico riferiranno brevemente alla stessa Sacra Congregazione sul profitto negli studi dei singoli studenti, sulla loro condotta morule ed ecclesiastica se Sacerdoti, e sul progresso della loro formazione ecclesiastlea se Seminaristi.

Ex A rehiro S. C. de Semin, cl Stud. Univ.

De observantia Constitutionum et sanctitate vitae

(Ex Allocut. *Quamvis inquieti* nd Patres Societatis lesti lu XXIX Congregatione jrcuernli electores, 17 sept. 1940).

’(3 si veri nominis et intrepidi apostoli esse velitis, in id adsidue nitamini, ut. toti spiritu Exercitiorum S. Patris vestri Ignatii instituti atque *imbuti, solidas superna!tírales virtutes vobis comparetis et tide ardenti omnes facultates vestras in famulatum (.’liristi Domini impendatis; nitamini, ut hac via caelestis gratiae opes, ut pote viva mystici Corporis Christi membra, vobis augeatis; divini Redemptoris caritate permoti, pravi amoris sui sensus contundite, abnegate vos. in primis animorum motus coercendo moderandoque, cuius quidem abstinentiae disciplina ad omnia officia explenda, ad omnia ardua exaltanda idonei et parati efficiemini.

* Cfr. *Epii. Jnsl. S. I.* n. 171 bis.

Ex hoc etiam fiet, ut oboedientiae virtus numquam concussis fundamentis innitatur. Tessera vestra, laus vestra, tinnitas vestra oboedientia, quae eo (piam maxime spectet oportet, ut ad moderatorum vestrorum nutum omnino flexibiles sitis sine querimoniis, sine murmurationibus, sine reprehendenda censura, quae, nostrae aetatis morbus, dissipat vires atque languida et infructuosa apostolica reddit incepta. Onerosa, quae austera oboedientia imponit, fient vobis levia, afflante caritate, quae si adest, Deus ipso adest, quia *Deus caritas est.* Sit ergo in vobis *caritas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta* (1 *T.* 1, 5).

Vestrum est nomine et re non solum viros religiosos, sed magnae quoque doctrinae esse. Ipsi officium exercetis, sive ore sive scriptis, theologiam, Sacras Litteras, ceterasque ecclesiasticas disciplinas, philosophiam quoque docendi: eximius hic vobis honor, nobilis labor, at magna quoque suscepti huius ministerii vobis ratio impendet. Universis et singulis, quibus haec concredita provincia est, alta sonat Apostoli vox: *0 Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiae* (1 *T.* 6, 20)...

2144 Quodsi iidem apprime fidem debent colere, debent etiam accuratam perfectamque scientiam sibi adipisci et, praeclara sui Instituti vestigia secuti, doctrinarum progressus, quantum possunt et quomodo possunt, sectari, id sibi persuasum habentes, se hoc itinere, quamvis aspero, plurimum ad maiorem Dei gloriam et ad aedificationem Ecclesiae conferre posse. Insuper suae aetatis hominibus, sive ore sive scriptis, debent, ita loqui, ut intelligenter et libenter audiantur. Ex quo id infertur, ut in proponendis et proferendis quaestionibus, in argumentationibus ducendis, in dicendi quoque genere deligendo, oporteat sui saeculi ingenio et propensioni sapienter orationem suam accommodent. At quod immutabile est, nemo turbet et moveat. Plura dicta sunt, at non satis explorata ratione, « de nova theologia » quae cum universis semper volventibus rebus, una volvatur, semper itura numquam perventura. Si talis opinio amplectenda esse videatur, quid fiet de numquam immutandis catholicis dogmatibus, quid de fidei unitate et stabilitate?

Dum igitur inocciduam Veritatem vereri sanctum sollemneque habetis, operam date problemata, quae labens fert tempus, studiose investigare et exsolvere, praesertim si ea eruditis christ ¡fidelibus obstacula et difficultates progignere possint; quin etiam eadem illustrando, in auxilium convertentes impedimentum, illorum fidem inde confirmate. Veritintameli, cum novae vel liberae agitantur quaestiones, catholicae doctrinae principia semper mentibus praefulgeant: quod in re theologica omnino novum sonat, evigilanti cautione perpendatur; certum firmumque ab eo, quod coniectura ducitur, ab eo, quod labilis nec semper laudabilis mos etiam in theologiam et philosophiam introducere et invehere potest, secernatur; errantibus amica praebeatur manus, nihil autem iudulgeatur opinionum erroribus.

AAS 38, 383, s.; 385.

Do assiduitate in studio et fervore in praedicatione

(Ex Allocut. *¡'ar est* nd Patres delegatos ad Capitulum generale Ordinis Fratrum Praedicatorum, 22 sept. 1946).

In studio assidui. Non est pax vestra languidum otium; habet immo ea negotium, quod quodlibet aliud granditate et praestantia adaequat. Vestrum enim est doctrinae studio pollere, praesertim divinarum rerum uberiore in diem notitia ditescere, vera caelitus data meditari, illustrare, defendere. Unumquemque igitur vestrum exstimulent ad copiosiorem semper scientiam assequendam, a sanctitudine morum non disclusam, illa S. Hieronymi opportuna hortamenta: « Numquam de manu et oculis tuis recedat liber; discatur Psalterium ad verbum: oratio sine intermissione; vigil sensus, nec variis cogitationibus patens. Corpus pariter animusque tendatur ad Dominum ».[1]

Ipsi, qui theologiae et philosophiae excolendis semper praecipuum locum addixistis, iure meritoque vobis eximiam laudem vindicatis: S. Thomam Aquinatem, harum disciplinarum communem Magistrum, Ecclesiae dedistis, cuius sive in tironibus erudiendis, sive in absconditorum verorum investigatoribus porro ducendis, singularis est auctoritas, ipso in Codice iuris canonici decretorio modo asserta: · Philosophiae rationalis ac theologiae studia et alumnorum in his disciplinis institutionem professores omnino pertractent ad Angelici Ductoris rationem, doctrinam et principia, caque sancte teneant a.[1]

Quod quidem praescriptum quanti faciendum sit, Decessorum Nostrorum consilia vestigiaque secuti, alias animadvertimus.[3] Hae autem in re nunc minoris videntur esse momenti quaestiones, in quibus sub ecclesiastici magisterii ductu auspicioque semper libera fuit opinandi et disputandi potestas, quantaeoumque eaedem in philosophicis et theologicis indagationibus et disceptationius ducendae sunt. Eoque minus nunc sermo est de illis doctrinarum ad physica seu ad rerum naturam attinentium opinationibus et formulis, quae praeteriti temporis propriae et peculiares erant, aut de illarum consectariis, quatenus quidem opiniones illas nostra aetate reperta et inventa humanarum disciplinarum exsuperarunt et praetergressa sunt: quibus repertis et inventis Ecclesia favet, nedum adversetur, ea provehit, nedum metuat.

Nunc vero agitur de ipsis philosophiae perennis et theologiae fundamentis, quae quaelibet ratio et disciplina, re ac nomine catholica aestimanda, agnoscit et veretur; agitur de scientia et de tide, de earum natura ac mutua ratione; agitur de ipsa fidei basi, quam nullum censurae indicium labefactet; agitur de veris a Deo patefactis, an nempe mentis acies ea certis notionibus penetrare atque ex eis ulteriora colligere possit. Paucis dicimus: do hac re quaeritur, an videlicet quod S. Thomas Aqui-

⁎ S. Hiekonym. *Ep.* 125 *ad Rusticum.* n. 11: ML 22, 1078.
• Can. 1366 § 2.
' Cfr. AAS 31, 246-247. (Cfr. n. 2042).

nas aedificavit, nitra ct supra quodlibet tempus una compositis et compactis elementis, quae omnium temporum Christianae sapientiae, cultores suppeditaverant, solida rupe innitatur, perpetuo vigeat et valeat, catholicae fidei depositum efficaci praesidio etiam nunc tueatur, novis quoque theologiae et philosophiae progressibus securo usui et moderamini sit.

Id sane Ecclesia asserit, cum id sibi persuasum habeat hoc itinere ad veritatem cognoscendam et solidandam tuto procedi. Ideo Constitutione Apostolica « Deus scientiarum Dominus », die xxiv Maii anno MCMXXXI edita, ipsa memoratam praescriptionem Codicis inris Canonici confirmavit. Philosophia proponatur oportet — hoc ibidem praecipitur - «ita ut auditores plena cohaerentique synthesi doctrinae ad methodum et principia S. Thomae Aquinatis instituantur »; et in theologia, «veritatibus fidei expositis et ex sacra Scriptura et Traditione demonstratis, earum veritatum natura et intima ratio ad principia et doctrinam S. Thomae Aquinatis investigentur et illustrent ur »?

Quodsi opus fuerit arduum non contigerit, ut experientia et usus ostendunt, laicis hominibus in hodierni sermonis perspicuitatem vertere et ampliore verborum gyro, explicare formulas quasdam, ut aiunt, technicas, quae huius disciplinae imperitis obscurae esse consueverunt.

Propterea quod haec pondus habent legis, quae cunctis philosophiae et theologiae catholicis scholis viget, multo magis a vobis speramus fore, ut non solum externo ductu verum etiam intimo indicio et studio celsis his obsequamini normis ad universam catholicam doctrinam, ad ea quoque, quae iura et socialem ordinem attingunt, spectantibus.

Adsidua manu versate codices, ubi religionis instituta, leges, historia continentur; quae vero nova ferunt tempora sagaci indagatione perpendite et in scientiae sacrae usum convertite. Pax vestra, placidae operositatis amica et comes, caelestibus veris reflexis refulgeat. Ita inter arduos montes lacus abietibus coronatus tranquillus caeruleorum poli arcuum repercussam reddit imaginem.

Neque volumus silentio praeterire aliud quod Nobis valde cordi est. Leonianam videlicet Operum S. Thomae Aquinatis Editionem, quae novo studio oportet provehatur: de incepto enim agitur, quod eximio vobis decori erit ac philosophicis et theologicis disciplinis, quarum Doctor Angelicus dux semper peritissimus et inoccidua lux est, emolumento perenniter mansuro et olim aequa aestimatione pendendo.

AAS 38, 385-388.

De tuendis ct loveudis Seminariis in Hispania

(Ex Convent, cuín Gubernio Hispano, 8 dec. 1916).

2146 Art. 1? - Las Diócesis tendrán, libremente y de conformidad con el Derecho Canónico, Seminarios Eclesiásticos, cuya organización y dirección corresponde a las competentes Autoridades de la Iglesia.

' Art. 29; [cfr. n. 1790].

Art. 2. - El Estado español contribuirá, con arreglo al presente Convenio, a la dotación de los Seminarios .Menores y Mayores establecidos en armonía con las prescripciones del Derecho Canónico y las disposiciones ejecutivas emanadas del Episcopado español.

Art. 3. - El Estado español contribuirá a la dotación de un Seminario Menor en cada Diócesis por los siguientes conceptos:

«) Personal directivo y docente.

b) Gastos <le conservación y reparaciones, biblioteca y material.

2147 Art. 5. - Teniendo presente que la finalidad de los Seminarios es de formar sacerdotes santos y doctos y que a esta finalidad deben contribuir Profesores dotados de adecuadas condiciones religiosas, morales, eclesiásticas y culturales, los nombramientos para las cátedras dotadas con arreglo al presente Convenio los hará el Obispo Diocesano previa oposición ala cual podrá permitir que concurran también sacerdotes de otras Dióce-sis, que posean las cualidades indicadas y tengan el permiso de su propio Prelado. Por lo que se refiere a las cualidades culturales, podrán concurrir los sacerdotes que presenten calificaciones correspondientes a las exigencias de la enseñanza a la cual aspiran, como son trabajos científicos que merezcan consideración, o bien reúnan las siguientes condiciones:

a) Para las cátedras del Curso Humanístico: los que estén en posesión do grados académicos en Filosofia. Teologia o Derecho Canónico, y con preferencia los que estuvieran graduados en Lenguas clásicas o en Historia.

b) Para las cátedras del Curso Filosófico: los que estén en posesión de grados académicos mayores en Filosofía. Theologia o Derecho Canónico, o que estuvieren graduados en Filosofía y Letras o en Ciencias.

c) Para las cátedras del Curso Teológico: los que estén en posesión de grados académicos mayores por una l'niversidad o Facultad teológieo-jurídica de estudios eclesiásticos.

Ex Archivo S. C. de Seni in. cl Stud. Univ.

Do vocationibus sacerdotalibus opportuno Fovendis ritequo curandis

(Ex Epist. Ap. *Volvidos cinco anos* ad Episcopatum Brasiliae, 23 apr. 1917).

•US llojo Nós Nos rejubilamos eonvosco, Venerdveis Irmílos. ao verificar os ingentes trabalhos realizados em favor dos Seminarios Brasllclros e da causa das ₹VocaçOe em varias dioceses. Nós Nos alegramos convosco. pelos magnificos esforços de tantos dovotadísslmos Pastores quo à casta do penosos sacrificios mantem os sens Seminórios florescentes na proílciéncia dos Mestres, na vigorosa o sadia fonnaçao dos levitas, Seminarios que jó ₱roda zinna óptimos frutos para a Tgreja de Deus.

Contado, como cm negócio do tilo grande importancia nunca ó domáis o que fazemos, sendo necessàrio nílo parar mas progredir sempre. desojamos que se cultivem intensamente as vocaçôcs eclesiásticas para dotar cada dia mais os Seminarios do Brasil de multos e escolhidos jorcas. A mesma extraordinària extensdo da rossa intensa Pàtria o o continuo aumento da popolatilo Nos fazem espontáneamente pensar na nreessidade de multiplicar o número dos obreiros do Senhor para que em toda a parte e a todo o tempo possimi sa-

tisfazcr ás exigendus espirituais dos liéis. A oscôlha e a forinaçûo dos Sacerdotes • é a mais grave entro as gravissimas responsabilidades que sobro Nós pcsani ⅋, o vós compreendds mui facilmente, Venerávete Irmaos, o vivissimo desojo que nutrimos se procure recrutar o educar convenientemente o maior número possivel do seminaristas aíim de OBsegurar no Brasil, em futuro mío remoto, um número suficiente de bous sacerdotes. Deixai-Nos repetir boje aquilo que, quando éramos ainda Cardeal, já diziamos A Obra, das Vocaçôes Sacerdotais do Roma: • A Igreja tern nccessidade de sacerdotes... Oh! a quanta mocidade, a quantos espirites hesitantes, a quantas almas angustiadas, a quantos coraçôcs desejosos de maior virtude, a quantos infelizes que lutam com a mais triste misèria material c moral sein conheccr o bálsamo da resignaçâo, falta o sacerdote... ».'

2149 E como é necessàrio que as vocaçôes cncontrem, para sua tutela e desenvolrimento, ambiente propicio, desojamos ardentemente que se conjugucm todos os csforços para a fundaçiio próxima de novos Seminarios onde ainda mìo existera e para a ampliaçâo dos que felizmente já existem colocando-os cm proporçAo à grandeza e à populaçâo das promissoras regióos onde sc encontram. Sem Seminàrio pròprio parcce-Nos mui difícil possa cada Diocese ou Prclazia ter no dia de amanhft clero diocesano radicado á regido, devotado inteiramentc á Igreja local. Por esse motivo sem dúvida todos os Sumos Pontífices, desde o Concilio Tridentino, tcm insistido tanto na fundaçâo de Seminários cm cada Diocese? E se ñas atuais circunstancias mìo fosse possivel criar na Diocese ou Prelazia o Seminàrio Menor completo, deveríamos pensar em começar ao menos com o Pre-Seminário ou Seminàrio Preparatòrio. Por pequeño que seja este primeiro cenáculo há do agir naturalmente como centro de atraeçûo suscitando, só pela sua presença, interesso e afeto no coraçào dos fléte. A ele viráo ter com o tempo novos o numerosos pequeños candidatos em demanda de um providencial amparo c de urna inicial orientaçao para o chamamento divino que, em hora feliz, sentiram.

2150 Mas tolvoz se pudesse pensar que a dolorosa escassez do vocaçôes nao vos permitirá. Venerivete Inmíos, realizar tiío auspicioso desojo. Na verdade nAo Nos sao desconheeidns as inúmeras dificuldades que até boje tém obstado a um viçoso florcscimento das vocaçôes no Brasil. Nao desanimemos porém; o traballio persistente e organizado há de superar todos os obstáculos, como No-lo atesta a copiosa eolheita do candidatos obtida pelo zelo de indefessos Pastores o vigilantes Congregaçôcs Religiosas em regióos anteriormente liavidas por ingratas e ẽstérela Nem podia ser de outro modo. Nesso Senhor quo sabe suscitar aínda entre poros pagiíos viveiros magníficos de seminaristas indígenas, mío havia de olhar paternalmente e providenciar oportunamente a que mío cscasseiem vocaçôes na Sua Terra do Santa Cruz que desdo os primórdios do descobrimento o através de toda a sua gloriosa Matèria mío desmentiu nunca os foros do Naçâo genuinamente crista? Será preciso sim dispor os coraçôcs para recebcrem o influxo da grara, principalmente difundlndo entre os fiéis o conhecimento da sublimo dignidade do Saccrdócio por meio da instruçâo religiosa, das Associaçôes religiosos, da Acçâo Católica, da imprensa, do ràdio, para que as familias apreciem a vocaçâo como um grande dom do céu c singular predilccçâo do Deus o sc considerem felizes em consagrar an Senhor alguna de sens fllhos. « A vocaçiio 6 uin grande dom do Céu que entra em casa; é urna flor desabrochada do sangue do pais, rorejada do celestial orvalho, exalando virginal perfume que a familia oferece ao altar do Senhor aflm do que consuma toda a vida consagrando-a a Ele só e As almas; vida mais hela do que esta nao existe outra neste mundo »?

1 Lítt. Ap. ad Episcopatum Insularum Philippinanim, 18 ían. 1939: AAS 34, 254. [Cfr. n. 2037].

• Allocut. Card. E. Pacelli in ecclesia ‹ Sta. Trinità dei Monti », Romae, 31 lan. 1932 (Poliglotta Vai na 1944) pp. 18, 20.

* Cfr. nn. 290, 628, 664. 713, 878, 1065.

4 Allocut. ad sponsos novensilcs, 25 mart. 1942: *Discorsi e nadiomessaggi* 4, 14 (cfr. n. 2099).

2151 Nesso ampio traballio do difusilo da causa dan vocaçôes multo há de concorrer a Pontificia Obra das Vocaçôes Sacerdotale quo Nós menino quizcmos criar pelo Moto proprio • Cum Nobis 1 de quatre de Novembre de 1941. O dcsenvolvlincnto desta Obra Providencial em cada Diocese sar-vos á por certo, Vcncráveis Imuios, de decisivo auxilio para o copioso rocrutanwnto do seminaristas o para a obtençâo de maiores melos de subsistencia dos Seminários ampliados. É pois com íntima consolaç&o que Nos alebramos convoveo pelo incremento que, graças a Deus, a Pontificia Obra das Vocaçôes vein tomando em tantas Dioceses ao incarno tempo que auguramos soja eia sempre mais desenvolvida e amparada pelo vesso zelo pastoral.

Nem deveis recelar, Vcncráveis Irrnáos, que o número crescido de alunos venha de algum modo prejudicar a sua primorosa formaçâo sacerdotal nos Seminários. Ao contrário, esse incsino elevado número de candidatos propiciará aos Superiores particular fa< ilidade de seloco&o, primeiro e necessàrio passo para urna bcm entendida educaçâo sacerdotal.

2152 Mas a formaçâo mìo se limitará à escolha diligente dos candidatos. Através de urna «estrella disciplina que preafea ser observada na vida do Seminarlo ena mesma vida sacerdotal, pois urna justa severidade 6 absolutamente necessària como preparaçAo ‹• defesa da vida pura o apostólica, especialmente uestes tempos de vida mole e excessivamento livre ’ dará nos levitas aqueta prepararlo perfeita e completa de ciencia sólida, de virtudc provnda, de pledade profunda que ‹ Deus exige de sous Ministros e o povo espera justamente do Sacerdote EormaçAo prudente que, afastando do Santuario toda a sabedoria vft c falaciosu. dé aos futuros ministros do Evangelio», em hábitos do rigorosa ortodoxia, o verdad» iro sentido da doutrina revelada, da moral e da espiritualidade evangélicas, e os fa<;a pensar sempre com a Igreja c os aparto do toda a novidado perigosa e os santifique na modèstia o pureza, na obediencia o humildado, na fé e pledade.

E aquí desojamos fazer um paternal o afectuosísimo apelo aos jovens sacerdotes que. apenas concluidos os estados no Seminàrio, se atiram com entusiasmo ao traballio na vmha do Senhor. Queremos dizcr-lhes que certamente podem lançar nulo de todos os melos modernos de apostolado, mas que seria engano grave fundar as verdadeims esperanças do ministerio sacerdotal em certas navidades que mío constituem a soluçâo vssencial, a soluçâo que devenios dar, aos graves problemas de hoje. Nao sorá pois o feitío mais moderno do traje, nem certos desembaraces de atitudes e de modos, nem certa tendencia por sc conformar ao espirito do sáculo, que há do promover os suspirados éxitos do apostolado, mas sim e sempre um intenso amor a Jesus Cristo, modelo sacerdotal ontem, hoje, e amanini, unido a urna grande caridade c comproensdo do próximo. Como S. Paulo seni preciso fazer-se « tudo a todos Fé o pureza, fortaleza e sacrificio, dignidnde o doçura é o que se requer no padre. O espirito profano destoa no sacerdote e aos poucos o torna penoso a si pròprio e aos demais que dele perdem a estima e noie já mío contlam intelramentc. No mcio dos leigos, mìo como lelgo mas como mostre de espirito, dove o padre ser como o ralo de sol que desee luminoso do alto sobre a terra sem se tornar terra, sem deixur de ser luz.

Para que os Seminários, Venera veis Inmíos. possain dar aos levitas este alto grau de perfeiçào mío Nos parece déniais repetIr-vos as palavras de Nosso Predecessor: O Seminàrio 6 o dove ser o objeto máximo das vossas solicitudes. Dái aos vossos Seminarlos os molliores sacerdotes e mío recocía arrancá-los de outros cargos aparentemente niai^-rvlvvantes, mas quo na rcalidade mío sofrem confronto coin esta obra capital e insubstituivcl •?

AAS 39, 28G-289.

1 [Cfr. n. 2093).
1 Litt. Ap. ad Episcopatum Insularum Phillppinarum: AAS 21, 255. (Cfr. n. 2037).
• *Ibid.*
« 1 *C.* L0, 22.
1 Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii,* 20 dec. 1935: AAS 28, 6. [Cfr. n. 1959).

De variis quaestionibus circa Alumnorum formationem

(Ex Epist. S. C. Seu. et STUD. Univ. *Romanorum Pontificum* ad Episcopos Brasiliae, 3 niui. 1917).

2153 I. — *Dc spirituali directione*

In omnibus Maioribus ac Minoribus Seminariis oportet ut. pietatis Moderator habeatur, cui, in eadem domo commoranti, animorum adolescentium efformatio, ratione magis peculiari quam ordinario confessano, committatur. Huius pietatis Magistri proprium erit praeter cetera, in commune adhortationes per hebdomadam ac colloquium spirituale singulis alumnis in mense privatilo instituere. Idem Director spiritus inter prudentiores sanctioresque sacerdotes maxima diligentia eligatur. Quod iam ab anno 1894 Summus Pontifex Leo XIII, datis ad Brasiliae Episcopos litteris, ita commonebat: e **It** autem adolescens clerus germanum Ecclesiae spiritum hauriat et excolatur virtutibus, magistri pietatis diligentissime deligendi sunt».1 Quibus apte congruunt haec alia Pii XI, fel. ree., verba: « Diligens imprimis esto moderatorum magistrorumque delectus atque illius, peculiari modo, cui gravissimum concredatur officium sacerdotalis animorum conformationis ».2

Praeterea, ut pietatis moderatoris opus vere efficax evadat, stabile decet esse ac unicum; quapropter frequenter spirituales magistros mutare, pariterque eosdem plures simul advocare, valde incongruum videtur, etsi multi, ut praescribitur, confessarii arcessendi sint.

Cum insuper maximam atque integram fiduciam sacrorum alumni erga suum pietatis .Moderatorem fovere debeant, cui arcana conscientiae libere committere solent, nullam omnino habeat ille oportet externam sive scholarem sive disciplinarem in Seminarii vitam actionem, prout iam haec Sacra Congregatio admonuit: -Cum ipsi (pietatis .Moderatori) spiritualia et divina sint commissa, nulla umquam ratione externo disciplinae ordine se immisceat, nullaque aliarum rerum cura distineatur, sed ad munus suum toto pectore incumbat ».3 Nec cuicumque aliqua ex causa petenti sive de moribus sive de dotibus sive de iuvenum defectibus notitias tradere audeat. Clarissima ad hoc exstant laudati Pii XI, Summi Pontificis, verba: «Quod vero diximus spiritualis etiam disciplinae moderatores iteinque sacros confessorios hoc discrimen, pro concredito officio, in se recipere; hoc ita intelligendum est non quasi iidem possint extrinsecus quoque ac publice operam proferre suam quod innuo vel ex religiose suscepto munere, vel ex inviolabili sacramenti secreto iisdem vetitum est sed ita potius, ut in cuiusque invenis animum efficacem vim exserant prout assequenda sempiternae salutis bona postulent ».4

Denique iidem pietatis magistri, si in gravissimo munere suo obeundo

1 Epist. *Litteras a vobis,* 2 iul. 1891: *I^conis XIII Acta* 1 t, 231; [cfr. n. 1005).
* Litt. Encycl. *Ad catholici Sacerdotii:* AAS 28, 37: [cfr. n. 1959).
• [Cfr. n. 1569).
‘ Litt. Encycl. *Ad catholici Sacerdotii:* AAS 28. II; [cfr. n. 1961).

semper pontificias normas prae oculis habere studebunt, id facere maxime satagent erga iuvencm quemlibet ‹ qui peculiari modo ad libidinis illecebras seso pronum impertiat, neque iam diu experiendo ostenderit illius dehonestamenta effugere posse »?

II. – *De studiorum ratione*

2154 Studiorum ratio, quam hoc Sacrum Dicastcrium pro Brasiliensibns Seminariis adprobavit, non modo litterarum gcientiarumque etlorrnationem praebebit, quae haud inferior sit efformatione, quam ceterae praebent scholae, cum huiusmodi ratio studiorum, quantum fieri potuit, rationi studiorum civili respondeat; verum etiam firmam mentis et animi formationem, quemadmodum Summi Pontifices saepissime commendarunt, parabit. Studiosam igitur velimus dent operam Exemi Episcopi ut haec ratio studiorum, peculiaribus Seminariorum Brasiliensium necessitatibus diligenter aptata, integre adoptetur eique Superiores et Magistri fideliter se conforment. — Cum autem sacri adolescentes latiiatn linguam cognoscere debeant, peroptandum videtur ut iisdem solidam litterarum formationem, iuxta veteris institutionis methodum, comparare studeant Magistri. - Similiter Philosophiae ac. Theologiae disciplinae in Seminario .Maiore, Provinciali aut (.'entrali, summa cum diligentia tradendae sunt; quare annui cursus, qui sive privatiti! sive in Minore Seminario forte peragantur, pro Sacris Ordinationibus validi computari non possunt. Nec, anno scholari percurrente, ulli sacrorum alumno licebit Seminarii disciplinae et studiis se eripere.

III. – *Dc disciplina, rusticationis domo d schedula medica*

91 Alumni e Seminario Centrali dimissi in aliud Seminarium Maius admitti non poterunt, nec in Seminario Minore retineri, inconsulta Sancta Sede.

Si quando Seminarii .Moderatores quemdam alumnum pro Sacra Ordinatione probare non autumarint. Episcopus, nisi absolute illum reicere velit, congruo probationis tempori eum subicere oportet antequam ad Sacros Ordines admittat.

Cum vero diuturnus ac constans usus docuerit aestivas ferias saepius longiores apud familiam, ob saeculi contagia, non parva detrimenta attulisse alumnis, curandum omnino erit ut feriae domi peragendae ad triginta vel, ad summum, quadraginta dies extendantur. In votis quidem est ut pro unoquoque Seminario rusticationis domus comparetur, sicut iam Summus Pontifex Leo XIII, ad Episcopos Brasiliae scribens, commendabat hisce verbis, quae retulisse iuvabit: ‹ Vitandi periculi ratio suadet ut comparetur alumnis rusticatio ad feriandum, nec arbitrium relinquatur suae cuique ipsorum adeundae familiae. Multa enim pravitatis exempla manent incautos».3

1 Litt. Encycl. *Ad catholici Sacerdotii:* AAS 28 40; [cfr. n. 1964].
* Epist. *Paternae,* 18 sept. 1899: *Leonis XIII Acta* 19, 191; [cfr. u. 1126].

Optandum etiam videtur ut sanitatis schedula pro unoquoque alumno conficiatur, quae in Seminarii archivo caute et discrete asservetur opportunisque in annos notitiis augeatur.

IV. – *De Pontificio in Urbe Collegio Pio-fîrasiliensi*

2156 Quoniam Dioecesium utilitatis et decoris maxime refert ut sacri adolescentes in Seminariis Urbis, veluti sub Christi in terris Vicarii oculis in spem Ecclesiae educentur, curent Episcopi ut bini delecti iuvenes, aut saltem unus, in Pontificium de Urbe Pio-Brasiliense Collegium, non intermissa vice, mittantur.

In eiusdem Collegii favorem celebrentur oportet quotannis tot Sanctae .Missae quot pro unaquaque Dioecesi statutae sunt ex benigna Sanctae Sedis concessione ad decennium; (piarum eleemosynae, simul cum proventibus collectae annualis, quam valde Sacra haec Congregatio commendat, ad Excrîium Nuntium Apostolicum vel ad Episcopum specialiter deputatum mittendae erunt.

Haec sunt praecipua quae Sacra eadem Congregatio commemorare voluit, ideo ut Seminaria ad leges, quantum fieri possit, composita, quas Apostolica Sedes statuit, uberiores in Brasilia edant fructus sanctitatis et doctrinae.

Valde placet rei finem imponere his Leonis XIII, Pontificis Maximi, sanctissimis verbis: « Haec si praestabitis, et Clerus florebit honore suo, et Ecclesiae laus manebit, quae semper optimorum studiorum fautrix et altrix est habita vereque habenda est. Vobis praeterea idonei homines praesto erunt, qui, vocati in partem ministerii vestri, magno vobis erudiendis populis pietatique fovendae usui futuri sint et adiumento »?

Ex Archivo S, C. dc Semin. cl Slud. Univ.

Normae pro recta institutione alumnorum: de vocationibus, disciplina, pietate ct studiis

(Ex Epist. S. C. Sem. et Stud. Univ. *Quamquam ad Te* ad Episcopos Venctiolae, 13 Inn. 1947).

2157 1. *Dc Seminariorum statu eorumque aedibus.* - In primis magno nobis solatio init (quod ipse Apostólicas Nuntius notavit) ▮ Seminariorum minorum condiciones nonnullis abhinc annis in univorsum meliores factas esso, cum Exc.mi Ordinarii dc illis peculiares curas adhibuerint, non mediocribus saepe iacturis factis • — si ¡acturae dicendae sunt tanti boni comparatio —, ct complures Praesules nuno totis viribus eniti ut pecunias colligant ad sua Seminaria opportune rrticienda. vel a fundamentis excitanda. ornatioribus aptisque exstructis aedibus. Quod quidem magni est momenti, non solum ut omnia rite in Seminario gerantur, verum etiam ad eius decus in hominum societate augendum ct, quod exinde consequitur, ut frequentiores sacerdotales vocationes comparentur; rerum enim usus ct experientia nos docent, sicut vitiosus Seminarii aedes vocationes arcere, ita e contra speciosum eius adspectum, cum omnium aestimationem et studia conciliet, facilius eas excitaro ct allicere.

▮ Breve *Inter graves»* ▮ mali 1894: *Leonis XIII Acta* 14, 133. [Cfr. n. 1061].

2158 2. *Dc Vocationum Sacerdotalium Opere constituendo.* • Nunc quldcm gravissima est sacerdotum penuria in omnibus Reipubllcao Dioecesibus, quod nobis magno est dolori et angustiae. Oportet igitur ut, Divina semper Providentia confisi, non solurn oremus et multum oremus, secundum Domini nostri Tara Christi monitum, seri etiam prae oculi- habeamus en quao huc de re S. P. Pius f. r. Pp. XI Litteris Enc. • Ad Catholici Sacerdotii edicere non dubitavit: • Nullae ex homini permissis industriis curisque negligendo# sunt, quae illuc in primis spectent, ut in generosis iuvenuin animis divinitus acceptus ♁fflatu quam diligentissime excitetur »?

Peropportune igitur in quibusdam Dioecesibus Institutum iam eat *Opus Vocationum Sacerdotalium,* tantopere a Summis Pontificibus commendatum: nosque fraterne hortamur et vota facimus ut hoc Pontificium Opus in omnibus Dioecesium etiam dissitis paroeciis rite Instruatur promoveaturque.

Quem ad finem necesso omnino erit cunctas tum diocccsanas tum paroeciales vires convocare. Actionis Catholicae praesertim ope, quae ideo est Instituta, ut cum sacra hierarchia coopcretur in omnibus quae ad Regni Dei dilatationem in animis pertinent.

Ita enim, cum per consociationes, praedicationes et scripta typis data melius semper clarescant vera catholici Sacerdotii natura, excelsa cius dignitas, viusque innumera in hominum consortium collatu beneficia, facilius, praesertim in bonis familiis Christianis, preces supplicationesque ad Dominum messis effundentur, • ut mittat operarios in messeri) suam »? ct, una cum pietatis fervore, etiam generosa caritas excitabitur, dum interea augebitur numerus familiarum quae sancte gloriabuntur cum Ecclesiae aliquem ex suis filiis, divinae vocationis gratia praeditum, offerre poterunt.

2159 3. *Dc Alumnorum feriis rite ordinandis.* • Cum sacris vocationibus coniuncta est quaestio de feriis, quas adulescentuli nunc per duos fere continuos menses apud suam cuiusque familiam agunt. Si autem ubique gentium diuturnae vacationes periculum sunt sacrorum alumnis, multo in gravius huiusmodi erit periculum in illis nationibus in quibus, ut in Venezuelana República, ii qui vocationis indicia praebeant plerumque e familiis tenuioris condicionis ct loci proveniunt, ex quo fit ut, cum domi sint, neque st, ut oportet, recolligere, neque aliquot horas cotidie studiis vel bonis lectionibus, et praesertim pietati dedere possint, propter longinquitatem ab Ecclesia et a parocho, dum c contra non desunt, imnio magis magisque nostra praesertim aetate mundi illecebrae multiplicantur, quae vel tenellam vocationem suffocant vel eius debilitant vigorem.

Optimum sano utileque tanto incommodo remedium erit ad feriandum domus quam singula Seminaria, secundum pluries iteratas Summorum Pontificum hortationes, habere debeant ad annuam alumnorum rusticat ionem. Dum igitur multae dioeceses, omni adhibita industria — uti speramus — maximum hanc rem attingere conabuntur, in praesenti rvrum discrimine summopere convenit ut singuli Episcopi, vacationibus aliquantisper intermissis, alumnos in Seminarium revocent, diei horis pro feriarum tempore itn distributis ut iuvenuin valetudini consulatur, eorumque spiritualis atquo intellectualis profectus aptius adhibitis exercitationibus promoveatur.

I. *Dc Seminariis rite ordinandis deque Magistris seligendis.* • Ne autem Ecclesiae eiusque Pastorum spes frustretur, sacrorum Antistites curas viresque suas eo intendant oportet ut omnia in ipso Seminario rite geruntur et iuvenes alumni, quam perfectissime fleri poterit, etTormentur ita ut, sacerdotes deinde secundum Cor Divinum effecti, suis virtutibus suoquo zelo sacerdotum penuriae supplere valeant.

Ad hanc rem rite assequendam Superiores et Magistri, numero ct virtute, altissimo muneri suo pares esse debent. Visitator autem Apostolicus non sine animi moerore animadvertit huiusmodi return fastigium adhuc longe abesse, quia pauciores sunt sacerdotes qui Seminarii curam habent, quique Superioris et Professoris muneribus funguntur, ct alia

1 AAS 28. 46; (cfr. n. 1970].
’ Cfr. *Mt.* 9, 38; *L.* 10, 2.

officia (cappellani, confessorii, praedicatori in civitate explero coguntur, magno sane cum detrimento educationis, disciplinae et institutionis alumnorum. Etenim, ut exempla iifTc-ramus, sacrorum alumni, praesertim in deambulationibus ct in cubiculis, necessaria vigi-lantia carent.

Ad Seminarii studia praeterea quod attinet, ut rite vigeant atque floreant, omnium aestimationem et nationis agnitionem sibi colligentes, necease est ut pio Instituto compa-retur corpus Professorum. qui magis magisque ad officium suum scientifleuin et educatIvum explendum idonei sint. Quocirca Sacrorum Antistites nihil hae in rc intentatum relinquant: cum Religiosis Familiis, quae Seminaria dirigunt, do tanto hoc negotio conveniant oportet; praeterea iuvenes, qui virtute et intelligent ia emineant et certam spem atterant se prospe-ros exitus assecuturos, ad ecclesiasticas et civiles studiorum Universitates mittere stu-deant.

2161 5. *i)c Sacerdotum ¿¿(erorum ope et auxilio exquirendis.* • In tanta rerum tristitia quae ex sacerdotum exiguitate oritur, illud subit in mentem an interim expediat ut Episcopi — vel per se ipsos, vel per Nuntium Apostolieurn — auxilium postulent sacerdotum ex Eu-ropa advenarum, qui ingenio, virtute ac zelo sint praediti, maxime autem ex Italia, curn Itali sacerdotes frequentiores et in quibusdam dioecesibus vel superabundantes sint. Sa-cerdotes autem, qui hanc invitationem accepturi certe erunt, et in disciplinis in Seminario tradendis et in ministerio sacro adhiberi poterunt. Ita enim et Seminarium et Dioecesis uni versa decus utilitatesquo maiores capient.

2162 6. *Dc Sacerdotum spirituali vita excolenda.* - Constat enim plus quam tertiam paroecia-rum portem in ista Natione sacerdote proprio carere, quod malum eo gravius est, quia agitnr do magnis paroeciis quae insuper longo inter se distant. Hinc gravis difficultas, qua Decesse est ut laborent complures sacerdotes, tam segregati a ceteris, consulendi animae suae, cum per tot menses alium sacerdotem convenire nequeant, cui conscientiam suam aperiant. Itaque, nihil mirum si novelli levitilo, nisi heroice in Seminario Hint formati, in his rorum adiunctis multis exponantur periculis.

Quare bis sacerdotibus quam maximo certe profutura erunt nec desunt qui id ani-madvertant ct suggerant — exercitia spiritualia quotannis peragenda, primis saltem post sacram Ordinationem annis, et eo v. gr. tempore, quo sacerdotes ipsi sacrarum disellili-narum examina ad normam Codicis luris Canonici (can. 130) subire tenentur. Et procul dubio maiorem illis utilitatem haec exercitia atterent, si in ipso Seminario habeantur, quod in eorum mentes formationis sacerdotalis annos prlstlnumque fervorem revocare facile potest.

Et ad sen nudum in cis hunc in Dei animarumque famulatu pristinum fervorem, per-utile quoquo erit si singulis mensibus vel saepe conventus spirituales ac Scientifici in prae-cipui Dioecesi locis habeantur, quibus probatus et gloriae Dei studio incensus sacerdos — tum saccularis cum regularis, e civitate vel c Seminario — ab ipso Ordinario missus adsit et praesit. Uniusmodi conventus, ut aliorum experimento constat, optimos ul)crcsque fructus ferre videntur.

2163 7. *Quinam ad SS. Ordines admittendi.* - Attentis igitur etiam his gravissimi spiritua-libus difficultatibus, quae in sacro ministerio exercendo obveniunt, nccesse est ut locorum Ordinarii num<iuam manus imponant adulescentibus qui hoc honore digni non videantur; et idcirco magni faciant oportet Rectori Seminarii indicium de cuiusque ad Ordinationem sacram idoneitate.

2161 S. *í)r Mapistri pietatis munere.* • Magna quoque ratio est habenda muneris quo in Seminai io fungitur Director Spiritualis, ex quo profluit sensufi ille supernaturalla vitae, quae Seminarium circumfundere illudquc a ceteris Institutis seu (’ollcgiis distinguere de-bet. Oportet igitur ut sanctissimum hoc munus committatur sacerdoti, qui omnibus mentis animiquo virtutibus ornatus sit. aaceticam theologiam et paedagogiani satis calleat, neque aliis officiis obruatur. In primis, secundum ecclesiasticas praescriptiones, nullo modo rebus

fori externi se mtacere debet, quae sacrorum ⁂lumno rvaplciant, et numqnam inter pro-
⁋fossore eos saltern <¡ui praecipuam disciplinam tradunt, deligendus erit, ut diligentium conscientiae libertati ipsorum alumnorum caveatur.

;i65 0. *Dc Studiis ordinandis et provehendis.* - In Seminariorum studia, ⁋ovissimi hisce annis, animum opcniniqur suam diligenter intendit, huius Sacrae Congregationis consilio utens, Exc.mus. Nuntius ⁋Apostolico ab ipso Visitatore Apostolico ⁋iti adictos. Spem magnam foventes ut nobilissimis eorum laboribus ab Exc.tnta ⁋Episcopi et a cuiusque Seminarii Rectoribus libenti animo obsecundetur, praecipua signa ac notas huius scholasticae reformationis, paucis his alTerimus.

a) Seminarium Minus proprie dictum, curriculum studiorum complectitur quinque annorum, in quod admitti nequeunt nisi pueri, qui per quatuor annos ⁋primaria ⁂chola elementares • — uti vocant — frequentaverint, de quibus rite peractis publicum testimonium sint consecuti. Pro pueris qui hoc quadriennium elementare non compleverint vel publicum testimonium adepti non sint. Seminario Praeparatorio seu • Prae-Seminario ⁑ prospicitur. In eadem Dioecesi etiam plura Praeseminaria esse poterunt, quod ad ⁂acra vocationes melius deligendas maxime confert.

ò) In quinquennali Seminarii .Minoris curriculo peropportunum erit ut eadem adhibeatur ratio studiorum, universis Nationis Seminariis communis ct. quantum Heri potest, rationi quòque studiorum publicarum scholarum conformis. maiore tamen consideratione habita de humanioribus litteris (lingua latina ct graeca) deque lingua hispánico, ut tinis principalis ecclesiasticae formationis plane requirit.

Si studium tamquam pietatis elementum, erudit innem autem apostolatus sociam consideramus, melius semper intclligetur studium ac pietatem, scientiam atque sanctitatem — omnia haec numquam satis a Summis Pont ilicibus inculcata — duo esse vere lumina sacerdotis, qui quidem, secundum verba ct flagrans I). N. Iosa Christi desiderium, ⁂l terrae» et ⁋ lux mundi ⁑l vocatur et esse debet.

Ad Maius Intcrdioeccsanum Seminarium quod spectat, cum praestantJssimum huiu>-inodi negotium maximas requirat sedulitatem ac perpensionem, separatim ac debita cura pertractabimus, ut, Deo Inspirante atque confirmante, ad solutionem feliciter deveniamus quae animarum bono in ista nobili República quainmaxinw prospiciat.

Ex Archivo S. C. dc Semin, ct Stud. Unie.

Do colendo gregoriano cantu deque re liturgica in Seminariis promovenda

(Ex Litt. Encycl. *Mediatur Dei* dc Sacra Liturgia, 20 nov. 194 7).

*166 Ad res musicas quod attinet, certae praeclaraeque normae in Liturgia religiose serventur, quas Apostolica haec Sedes edidit. Gregoriani concentus. quos Romana Ecclesìa ut reni propriam habet, ut pote antiquitus a maioribus acceptam ac per saeculorum decursum sui) impensam suam tutelam custoditam, quosque christifidelibus ut rem itidem propriam proponit, atque etiam in nonnullis Liturgiae partibus omnino praescribit,[2] non modo sacrorum Mysteriorum celebrationem magis decoram magisquo sollemnem eíBciunt, sed summopere etiam conferunt ad adatantiuni fidem piotatemque adaugendam. Quam ad rem Decessores Nostri imin. mem. Pius X et Pius XI decrevere idque Nos libenter auctoritate

[1] Cfr. *Mt. 5.* 13-14.
[1] Cfr. Pius X. Litt. Ap. Motu Proprio *Tra le sollecitudini 22* nov. 1903: *Pii X leta* 1. 76

Nostra confirmamus · ut in sacris Seminariis religiosisque Institutis Gregorianas cantus diligenter studiosequo coleretur, ut que, praecipua saltem apud templa, veteres cantorum Scholae restituerentur; quod quidem haud paucis in locis felici cum exitu factum est.[1] ...

At est aliquid etiam maiorisque momenti, Venerabiles Fratres, quod peculiari modo sedulitati studioque vestro apostolico commendemus. Quidquid ad externum religionis cultum attinet suam profecto habet gravitatem; attamen pernecesse potissimum est Christianos Liturgiae vitam vivere, eiusque supernum alere ac fovere alliatum.

Alacriter igitur consulite ut adolescens clerus, curn ad ascéticas, theologicas, iuridieas ac pastorales disciplinas instituitur, ita etiam concordi ratione conformetur, ut sacras caerimonias intellegat, earum maiestatem pulchritudinemque percipiat, casque normas diligenter addiscat, quas rubricas vocant. Idque non modo culturae causa, non ea solummodo ratione, ut debito ordine, decore dignitateque sacrorum alumnus religionis ritus peragere aliquando valeat, sed ea praesertim, ut arctissima cum Christo sacerdote coniunctiono devinctus educetur, ac sanctus liat sanctitatis administer.

Eo quoque omni ope contendite, ut iis rationibus atque adiumentis, quae prudentia vestra ad rem aptiora indicaverit, clerus populusque mentium animorumque unitate inter se copulentur; atque adeo Christiana plebs Liturgiam tam actuose participet, ut haec reapse sacra actio fiat, in qua sacerdos, qui praesertim in sibi credita paroecia animorum curae incumbit, cum populari coetu consociatus, debitum tribuat aeterno Numini cultum.

Ad hoc aptius assequendum haud parum profecto conferet probos beneque excultos pueros ex quavis civium classe accurate seligere, qui sponte libent erque accedentes, rit e, sedulo studiosequo altari inserviant; quod quidem munus a parentibus altioris etiam ordinis altiorisve culturae magni aestimari debet. Quodsi opportune hi in venes excolantur, ac vigilanti sacerdotum cura ad creditum sibi ministerium statutis horis reverenter constant erque obeundum excitentur, tum facile eveniet ut novi ex iisdem sacerdotii candidati oriantur; neque id misere continget, quod Clerus interdum in catholicorum etiam regionibus lamentatur, ut ii nempe omnino desiderentur, qui sibi in augusto conficiendo Sacrificio respondeant ac famulentur.

AAS 39, 58S s., 591 s.

Do essentia Sacramenti Ordinis: materia et forma

(Constitut. Ap. *Sacramentum Ordinis,* 30 nov. 1917).

2167 I. - Sacramentum Ordinis a Christo Domino institutum, quo traditur spiritualis potestas et confertur gratia ad rite obeunda munia ecclesiastica, unum esse ideinque pro universa Ecclesia, catholica tides

[1] Cfr. Pius X, loc. cit.; Pius XI. Const. *Divini cultus* II, V, 20 dec. 1928: AAS 21, 36 8., [cfr. nn. 1705 b.]. Fere eadem habentur in documento posteriore: Epist. S. C. de Sem. et Stud. Univ. *Musicae Sacrae* ad Ordinarios, 15 aug. 1919: AAS 11, 618 s.

profitetur; nani sicut Dominus Noster Jesus Christus Ecclesiae non dedit nisi unum idemque sub Principe Apostolorum regimen, unam eandemque iidem, unum idemque sacrificium, ita non dedit nisi unum eundemque thesaurum signorum efficaciurn gratiae, id est Sacramentorum. Noque his a Christo Domino institutis Sacramentis Ecclesia saeculorum cursu alia Sacramenta substituit vel substituere potuit, cum, ut ‹ oncilitun Tridentinum docet,[1] septem Novae Legis Sacramenta sint omnia a lesu Christo Domino Nostro instituta et Ecclesiae nulla competat potestas in «substantiam Sacramentorum», id est in ea quae, testibus divinae revelationis fontibus, ipse Christus Dominus in signo sacramentali servatala statuit.

2. - Quod autem ad Sacramentum Ordinis de quo agimus spectat, factum est ut, non obstante eius unitate et identitate, quam nemo unquam e catholicis in dubium revocare potuit, tamen, aetatis progressus, pro temporum et locorum diversitate, illi conficiendo ritus varii addiicerentur; quod profecto ratio fuit cur theologi inquirere coeperint quinam ex illis in ipsius Sacramenti Ordinis collatione pertineant ad essentiam, quinam non pertineant: iternque causam praebuit dubiis et anxietatibus in casibus particularibus, ac propterea iterum iterumque ab Apostolica Sede humiliter expostulatum fuit, ut tandem quid in Sacrorum Ordinum collatione ad validitatem requiratur, suprema Ecclesiae auctoritate decerneretur.

3. Constat autem inter omnes Sacramenta Novae Legis, utpote signa sensibilia atque gratiae invisibilis efficientia, debere gratiam et significare quam efficiunt et eilicere quam significant. Iamvero effectus, qui Sacra Diaconatus, Presbyteratus et Episcopatus Ordinatione produci ideoque significari debent, put estas scilicet ct gratia, in omnibus Ecclesiae universalis diversorum temporum et regionum ritibus sufficienter significati inveniuntur manuum impositione et verbis eam determinantibus. Insuper nemo est qui ignoret Ecclesiam Romanam semper validas habuisse Ordinationes graeco ritu collatas absque instrumentorum traditione, ita ut in ipso Concilio Florentino, in quo Graecorum cum Ecclesia Romana unio peracta est, minime Graecis impositum sit, ut ritum Ordinationis mutarent vel illi instrumentorum traditionem insererent: inimo voluit Ecclesia ut in ipsa Erbe Graeci secundum proprium ritum ordinarentur. Quibus colligitur, etiam secundum mentem Ipsius Concilii Florentini, traditionem instrumentorum non ex ipsius Domini Nostri lesu Christi voluntate ad substantiam et ad validitatem huius Sacramenti requiri. Quod si ex Ecclesiae voluntate et praescripto eadem aliquando fuerit necessaria ad valorem quoque, omnes norunt Ecclesiam quod statuit etiam mutare et abrogare valere.

4. - Quae eum ita sint, divino lumine invocato, suprema Nostra Apostolica Auctoritate et certa scientia declaramus et. quatenus opus sit. decernimus et disponimus: Sacrorum Ordinum Diaconatus. Presbyteratus ct Episcopatus materiam eamque unam esso manuum imposi-

1 ConciL *Trid.* Sens» VII, can. 1, *De Sacram. in genera.*

it

tionera; formam vero itemque, imam esse verba applicationem huius materiae determinantia, quibus univoce significantur effectus sacramentales, — scilicet potestas Ordinis et gratia Spiritus Sancti, — quaeque ab Ecclesia qua talia accipiuntur et usurpantur. Hinc consequitur ut declaremus, sicut revera ad omnem controversiam auferendam et ad conscientiarum anxietatibus viam praecludendam, Apostolica Nostra Auctoritate declaramus, et, si unquam aliter legitime dispositum fuerit, statuimus instrumentorum traditionem saltem in posterum non esse necessariam ad Sacrorum Diaconatus, Presbyteratus et Episcopatus Ordinum validitatem.

5. - De materia autem et forma in uniuscuiusque Ordinis collatione, eadem suprema Nostra Apostolica Auctoritate, quae sequuntur decernimus et constituimus: In Ordinatione Diaconali materia est Episcopi manus impositio quae in ritu istius Ordinationis una occurrit. Forma autem constat verbis «Praefationis» quorum haec sunt essentialia ideoque ad valorem requisita: « *Emitte in eum, quaesumus, Domine. Spiritum Sanctum, quo in opus ministerii tui fideliter exsequendi septiformis gratiae tuae munere roboretur* ». In Ordinatione Presbyterali materia est Episcopi prima manuum impositio quae silentio fit, non autem eiusdem impositionis per manus dexterae extensionem continuatio, nec ultima cui coniunguntur verba: « Accipe Spiritum Sanctum: quorum remiseris peccata, etc.». Forma autem constat verbis «Praefationis» quorum haec sunt essentialia ideoque ad valorem requisita: « *Da, quaesumus, omnipotens Pater, in hunc famulum tuum Presbyterii dignitatem; innova in visceribus eius spiritum sanctitatis, ut acceptum a Te, Deus, secundi meriti munus obtineat censuramque morum exemplo suae conversationis insinuet* ». Denique in Ordinatione seu Consecratione Episcopali materia est manuum impositio quae ab Episcopo consecratore Iit. Forma autem constat verbis « Praefationis », quorum haec sunt essentialia ideoque ad valorem requisita: « *Cample in Sacerdote tuo ministerii tui summam, et ornamentis totius glorificationis instructum coelestis unguenti rore sanctifica* ». Omnia autem haec fiant sicut per Apostolicam Nostram Constitutionem « Episcopalis Consecrationis» diei trigesimi novembris anni MCMXLIV statutum est.

6. - Ne voro dubitandi praebeatur occasio, praecipimus ut impositio manuum in quolibet Ordine conferendo caput Ordinandi physice tangendo fiat, quamvis etiam tactus moralis ad Sacramentum valide conficiendum sufficiat.

Tandem quae supra de materia et forma declaravimus ac statuimus, nequaquam ita intelligere fas sit ut vel paulum negligere vel praetermittere liceat ceteros «Pontificalis Romani» ritus constitutos; quin ialino iubemus ut omnia data praescripta ipsius « Pontificalis Romani» sancte serventur et perficiantur.

Huius Nostrae Constitutionis dispositiones vim retroactivam non habent; quod si dubium aliquod contingat, illud huic, Apostolicae Sedi erit subiiciendum.

Haec edicimus, declaramus et decernimus, quibuslibet non obstanti-

bus, etiam speciali ment ione dignis, proindeque volumus et iubemus ut eadem in « Pontificali Romano » quadam ratione evidentia fiant. Nulli igitur homini liceat hanc Constitutionem a Xobis latam infringere vel eidem temerario ausu contraire.

AAS 40, 5-7.

De aequiperatione Licentiae cum I,aurea quoad effectus juridicos

(Declamilo S. C. Sem. et St u d. Ux iv. *Cum, vi Constitutionis,* 23 mai. 1948).

iir,9 Cum, vi Constitutionis Apostolicae *Deus scientiarum Dominiis,* <l. d. 24 m. Moli a. D. 1931, ud acadcmicuin Licentiae gradum omnia exigantur quae ante eandem Constitutionem ad Lauream assequendam requirebantur, Sacra Congregatio de Seminariis et Studiorum Universitatibus, de speciali mandato Summi Pontificis, declarat atque decernit *Licentiam,* dictae Constitutionis servatis nonnis obtentam, eosdem sortiri juridicos effectus ac *i.auream* ante eandem Constitutionem adeptam, nisi aliter Scd<>s Apostolica in casibus particularibus decreverit, firmis potissimum praescriptis can. 1598. 1 2 C. I. C. et art. 21. 2 memoratae Constitutionis.1

AAS 40, 260.

Condiciones eminentes omnis sacerdotis: desiderium sanctificationis, oratio, alacritas in propriis officiis, oboedientia, fidelitas ct amor erga Ecclesiam

(Ex Exhortât. *In auspicando* ad Clerum indigenam, 28 iun. 1948).

2170 In primis necessaria omnino est sanctimoniae propriae et alienae salutis cupido flagrans. Illud profecto, quod hominem cum Deo coniungat atque non indignum efficiat misericordiae eius administrum, est vitae rnorumque sanet if as, quae sine divinae gratiae munere obtineri nequit. Animarum autem studium fruet usque ăpostolati! ad irritum revolvuntur, nisi bona hominis voluntas atque industria adiuvatur ac roboratur praestanti Dei auxilio: *Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus* » (1 C. 3, 7).

Itaque, Dilecti Filii, ad graves sacerdotum virtutes adquirendas alendasque sedulo incumbite, aeternarum rerum meditationi atque ad Deum precationi quotidianam tribuite operam, sacrorum piorumque librorum lectioni frequenter attendite, sub noctem, antequam somnus obrepat, vitam vestram diligenti discussione examinate, ut quantum profeceritis vel quantum defeceritis plane agnoscatis. Si sacratis veterum ethnicorum legibus a sacerdotibus quaedam sanctitudo postulabatur, ut apud Ciceronem scriptum videmus: ◊ Ad divos adeunto caste, pietatem adhibento... Qui secus faxit, deus ipse vindex erit »;1 quanto maior sanctitas requiritur a ministris Christi in praecellenti sacrificio, quod perenni virtute pro mundi vita innovaturi

‘ [Cfr. n. 1782].
’ /xa. 2,8

At non sibi soli vivendum sancte sacerdoti; ipse est enim operarius, quem Christus conduxit in vincam suam. Iam vero sanctimoniae propriae studium, si recte sentiatur, non erit sane impedimentum ad omnes vestri ministerii partes obeundas, ¡mino validissimum exstabit subsidium atque incitamentum. Vos igitur, quo clarioribus ornati eritis virtutibus, quo impensiore accensi penitus caritate, eo magis eritis, sicut primi apostoli, potentes opere et sermone.

Hac persuasione moti, olliciis vestris alacres fungimini: cuiusmodi sunt verbum Dei nuntiare, ignaros tidei erudire, confessiones rite excipere, adesse infirmis praesertim morituris, moerentes solari, fulcire labantes, ad bonam frugem errantes reducere. Quare sacro ministerio vestro multum proderit vobis divinae humanaeque doctrinae copia; neque parvo adiumento erit cognitio quoque sermonis morumque populorum, quos ad praescripta evangelica informare debetis, itemque diuturna quidem experientia, qua pollent religiosi exterorum institutorum sodales, qui apud vos versantur, participes sane et consortes vestri eiusdem laboris ad regnum Dei in orbe amplificandum: « O magna et inclyta Dei instrumenta Sacerdotes, a quibus omnis populorum pendet bcatitudo!

2171 Praeterea illud fixum immotunique esto animis vestris, Dilecti Filii, sanctimoniam uniuscuiusque vitae atque apostolati^ efficaciam niti et sustineri, tamquam solido fundamento, in constanti fidelique sacraehierarchiae observantia. Vos enim, si Episcopis vestris caritatis et obedientiae vinculis arcte devincti eritis, etiam inconcussae Petri Cathedrae, super qua Ecclesia universa consistit, firmiter perpetuoque adhaerebitis. Nulla profecto vita, sive physica sive moralis, concipi potest sine quadam unitate. Iam vero usque ab Ecclesiae exordiis Sanctus Cyprianus scri]isit: « Deus unus et Christus unus et una Ecclesia et cathedra una super Petrum Domini voce fundata. Aliud altare constitui et sacerdotium novum fieri, praeter unum altare et unum sacerdotium, non potest. Quisquis alibi collegerit, spargit »? Nullus autem exercitus sine imperii unitate, sine disciplina, non modo consequi victoriam, sed ne stare quidem potest: brevi ipse dissolvitur atque certa obruitur ruina. Vos itaque catholicae Ecclesiae militiae quidem estis manipuli: si amore et fidelitate cum Ecclesia Romana coniuncti eritis, si cum Apostolica hac Sede constanter sentietis, intrepidi semper stabitis, atque inter tot labores, asperitates et pericula, proelia Domini in prima acie proeliantes nunquam fiducia aut virtute deficietis.

Estote igitur, Dilecti Filii, per terrarum orbem disseminati, splendidum Ecclesiae unius et universae documentum; contendite totis viribus ac satagite, ut ipsi, altissima conscientia officiorum vestrorum permoti, vere sitis lucernae ardentes, ex quibus virtutum omnium lumen in Christianum populum effundatur.

AAS 40, 374-376.

‘ S. Cxkolub Bonn., *in Sun.* I, Concio I.
» *Epuri.* 50: ML 4, 345.

Necessitas hodierni apostolati!» exigit delectum accuratum Alumnorum. De studiis Romae habendis

(Ex Epist. A'o *próximo ano* Card. J. Pizzardo, Praefecti S. C. DE Semin. et Btvd. Untv. ad Card. Pair. Lisbonen. el alios Episc. Lusitaniae, 8 dec. 1949).

Os acontecimentos (pie durante certo tempo dificultaran) a vida católica desea nobilissima Naçâo passaram felizmente. Hoje, graças à maternal predilecçâo da Virgem de FAtima, a fé e a piedade do povo portugués volt aram a ser dignas da sua passada história. Este rejnvenescimento católico, se facilita a actividad© apostólica, cria-Ih© tambérn novas exigencias e deveres. Aos graves problemas, que as condiçôes do nosso tempo pôem ao ministèri© sacerdotal, juntam-se naturalmente os originados pela pròpria intensificaçâo da vida crista e pela necessidade urgente de fazer chegar o espirito e a luz do Evangelho a todos os sectores da vida e da cultura.

Parece por isso evidente (pie o nùmero e a qualidade dos alunos do Pontificio Colégio Portugués em Roma tem de aumentar ainda mais, para corresponder eficazmente às modernas necessidades. Foi prevendo estas exigencias futuras que Leño XIII escreveu na carta já citada: *« Mandeni-se alunos de todas as dioceses de Portugal, assim do Continente como do Ultramar; e mandem-se dois, ao menos, de cada diocese do Continente. Esperamos que este número será suficiente para as necessidades actuáis ».*

De harmonia com este mandato do Papa e segundo o que os novos tempos aconselham, desojamos ver preenchido o Colégio Portugués de est udantes escolhidos. Seria a maneira mais proficua de celebrar o seu cinquentenario.

No entanto, se é importante (pie no Colégio Portugués em Roma se estejam continuamente formando, nào apenas dois alunos de cada diocese. mas (pianto possivel uni nùmero ainda maior, incomparàvelmente mais importante é que na sua escolha se continue a usar, conio nos é grato reconhecer que até agora se toni feito, do necessario cuidado e ponderaçào.

Com efeito, o primeiro requisito num sacerdote é a santidade apostólica. l'or isso mesmo que nào se pretende ùnica nem primàriamente, coni a viuda a Roma, a mera aquisiçào da ciencia, ó que os Sumos Pontífices eriaram, ao lado da Sua l'niversidade, Cológios eclesiásticos. onde o exercício da piedade, a austera observancia da disciplina e da vida conium, a obediencia, o recolhimento, a vida espiritual intensa, sob a orientaçâo assidua e atenta dum bom Director espiritual, formem espirito» verdadeiramente sacerdotais, ao mesmo tempo eminentes na sautitade e na ciencia. Nem de entro modo poderiam vir a prestar à Igreja os serviços que eia espera c elee ticam na obrigaçào especial de lhe prestar.

Naturalmente a esperanza (pie preside à escolha dos alunos, para dar efectivamente os sens frutos, é preciso que nào soja desmentida durante a frequéncia do Colégio, Nào bastaria que o aluno, ao firn de cada ano,

apresentasse boas classificaçôes; é necessàrio que so proponila e se estorco por atingir uni ideal de virtude eminente. Compete por isso aos superiores velar por que nenlmni aluno atraiçoe este sagrado objective, o quo mais fàcilmente poderào conseguir, se se mantiverem, como ó seu dover, em contacto assiduo coni os venerandos Prelados.

Para se obterem pienamente os fins que presidirán! à fundaçào do Colégio, ao empenho constante na pròpria santificammo deverá unir-se o progresso na ciencia, mediante o esforço serio no est mio. Por isso, alóni de especial inclinaçào para as disciplinas em que, segundo as necessidades de cada diocese, se deseja torná-los eminentes, requerem-se nos alanos dotes superiores de inteligéncia e urna especie de vocaçào intelectual. Estas qualidades reconhecê-las-ào os professores, se acompanliarem atentamente a evoluçâo mental dos discípulos e procurarem desenvolver as aptidoes do seu espirito.

Do acertó na escolha dependerá, em grande parte, nao só o aproveitamento nos estudos universitarios, mas o rendimento do traballio futuro ñas dioceses, urna vez que, regressados à pàtria, Hies ó ordinàriamente conliada a formaçâo do clero nos Seminários diocesanos. Ora difícilmente se cumpriria, coni a seriedade devida, esta missño altissima, se o professor uño possuísse urna especial vocaçào para o estudo e nào fosse capaz de passar os dias totalmente entregue ao estudo e ao ensino, aceitando de born grado as grandes renuncias que tal missño, tño honrosa como cheia de responsabilidades, impóe.

Seleccionar portanto escrupulosamente os alanos que se enviara para Poma, eleger de preferencia aqueles que reunern às outras condiçôes a de urna propensâo natural para a vida de estudo, é assegurar a formaçâo dos sacerdotes da diocese c fazer com que os Seminários, por meio de urn professorado de escol, se tornem centros de irradiaçào da cultura católica ñas dioceses e no País inteiro.

Desta mancini os professores do Seminários, unindo a virtudes eminentes o exemplo de urna actividade incansável e abnegada ao serviço da verdade, já nào serño meros expositores de textos escolares, mas os formadores solícitos dos seas discípulos, e constituirlo ao mesmo tempo um estímulo c exemplo constante para todo o clero da diocese.

De todos estes requisitos no entanto pouca vantagem se tiraria, se a permanencia em Roma nào durasse o tempo necessàrio. A formaçâo científica, a criaçào de hábitos de pensamento e de convicçôes radicadas, exigera um suficiente número de anos de assimilaçào e paciente exercício. Urna passagem demasiado breve pela ITniversidade Romana nào ó certo que chegue a dar beneficios sensíveis, podendo, ao contràrio, originar alguns inconvenientes. Afigura-se-nos, por outro lado, que esta maior duraçào dos estudos nào virá afinal a agravar notávelmente os encargos das dioceses, sobretodo se os mesmos alunes, ou os sens benfeitores por eles, contribuirei!! para a sua formaçâo em Roma, como parece justo, ao menos com aquela pensño que pagavam no Seminàrio.

A láurea deve ordinàriamente corcar os estudos foil os cm Roma. A este propòsito ninguém desconhece os beneficios que pode trazor a prepa-

ração e a defesa (la bissertaçâo para o Doutera mento, prescrita pela Constituirán Apostólica *Deus scientiarum Dominus*. Frequentados regularmente os cursos, a apresentaçâo da Tese proporciona ao estudante urna ocasiào única de por ern exercicio, sol, a orient açâo de mesi res experimentados, as qualidades próprias e a ciencia até ali adquirida. Isto permite--lhe tomar urna consciencia mais clara das suas aptidñes naturai» e verificar qual a sua capacidade real de produçâo e o seu dominio das idéias; obriga-o a vencer as diiieuldades da investigalo científica, pela consulta directa das fontes, e a criar o hábito de escrcver, sem o qual grande parte dos sens conhecimentos licaria improficua, por ele nao ser capaz de os por ao alcance do maior número de espíritos, mediante o livro e a imprensa.

Ex Archivo S. C. de Scmin, cl Slud. L'niv.

De vera et tuta doctrina in Seminario Maiore exponenda

(Ex Epist. *Esta Sagrada Congregando* S. C. Semin, et Sit o. I'xjv. ad Episcopatum Brasiliue, 7 mart. 1950).

2173 Sabemos também, particularmente, com quanto cuidado se procura, nos Seminários .Maiores, aperfeiçoar os estudos e adaptá-los as necessidades do nosso tempo. E, de iato, necessàrio que o sacerdote esteja preparado para apresentar a dont riña exacta, segura e tradicional sob a forma que melhor iluminará as inteligêneias e conquistará os eoraçôes.

Por isso, deve-se, primeiro, aperfeiçoar sempre a arte de escrever e de fakir, cujos principios foram aprendidos durante os estudos clássieos. Compre depois, conhecer os erro» modernos, considerando e refutando clara e sòlidamente os principios que sào a fonte dos varios sistemas de hoje e de amanhà. E, finalmente, é preciso prestar especial atençào aqueles problemas tanto especulativos como práticos que estuo na ordem do dia e dos quais o sacerdote deve saber a soluçâo conforme à Revelaçào e. à reta razào. (*Labia sacerdotis custodient scientiam* :* Nào deixemos que nos arrebatem das màos a direçâo intelectual dos bornons, quando se trata dos máximos problemas que interessala à integridad? da fé e à salvaçâo eterna das almas.

O acôrdo, porém, (lestes dois fins, isto ó, ensinar urna dont riña sólida, tradicional, esclarecedora, e ao mesmo tempo apresentá-la de maueira adequarla as necessidades atuais, uño deixa de ter particulares difieuldades; tanto assirn que, muitas vézes, o justo equilibrio deixa de ser observado, o vai-se eair, on num ensino exato, mas incompleto e encerrado em formas arcáicas que o tornam difícilmente utilizávcl nas lutas de hoje. ou, por outro lado, em novidades que agradam devoras, de algum modo, à juventude, mas quo corromperá a doutrina e impedem a verdadeira formaçâo da inteligéncia.

' *Ma.* 2, 7.

Por isso, esta Sagrada Congregaçâo julga de sen dever recordar a todos quantos sao responsáveis pelo bom andamento dos Seminarios «*opportune, importune* », as normas ditadas pela sabedoria dos sécalos e pelas experiencias cotidianas, para a obtençào de urna cultura sólida e atualizada ao mesmo tempo, consoante aquilo do pai de familia que dá aos sen tillíos « *ñora et velera* ».2

Todavía, dado que o perigo mais urgente hoje, nao é o de um apego demasiado rígido e exclusivo à tradiçâo, mas principalmente o de um gèsto exagerado e pouco prudente por toda e qualquer novidade que apareça, eremos de utilidade chamar a atençào dos Excelentíssimos Senhores Bispos, para éste grave perigo que tornaría vños os melhores esforços e, aínda mais, produziria efeilos completamente opostos aqueles que se procu-ran! conseguir com tanto sacrificio de pessôas e dispendio de recursos mataríais.

♦ * ♦

2174 Quando o Papa Leño XIII, de gloriosa memòria, quis restituir a solidez e a profundidade (ine convent ao ensino eclesiástico, entño incerto e superficial, em muitos lugares, pediu e impôs com a Encíclica *Aeterni Patris,* a volta à Filosofía de Santo Tomás de Aquino, através do qual a razño alcançou talvez os mais elevados cuines que Ihe sejam possíveis, e a fé encontrón na razño os mais numerosos e válidos auxilios.3 Exortava ele: « l os *omnes, Venerabiles Fratres, quam enixe horiamur ut ad catholicae fidei tutelam et decus, ad societatis bonum, ad scientiarum omnium incre-mentum auream sancti Thomae sapientiam restituatis* ». E acrescentava: ♦ *Celerum, doctrinam Thomae Aquinatis studeant magistri, a Vobis intel-ligenter lecti, in discipulorum animos insinuare; chisque prae ceteris so-liditatem atque excellentiam in perspicuo ponant* De fato, obedocendo às normas do grande Pontifice, a filosofia e a teologia católica recome-çaram a florescor, a produzir obras de grande valor, e conquistaran! a esti-ma das Tniversidades dos Estados, que nao raro inseriram Santo Tomás nos sens programas. Os sucessores de Leño XIII tèm todos recomendado a doutrina do Aquinate. 0 Santo Padre Pio XII, no primeiro ano de Seti Pontificado, reunindo no pàtio de Sao Dámaso os milhares de est udan-tes eclesiásticos que resident em Roma, disse-lhes: « *Quapropter, dilectis-simi filii, animum afferte plenum amoris et studii erga Sanctum Thomam: totis viribus incumbite ut luculentam cius doctrinam intellectu perspicietis; quidquid ad eam manifesto perlinet et tuta ratione ut praecipuum in ea ha-betur, libenter amplectimini* ».5

0 mesmo Código do Direito Canònico ordena: « *Philosophiae ra-tionalis ae theologiae studia et alumnorum in his disciplinis institutionem*

' 2 T. 1. 2.
• Jrt. 13, 52.
l *Leonis XIII Acta* 1, 255 88. ((’fr. nn. 900 ss.].
4 *Ibid,* pp, 282 s. (Cfr. n. 933).
• AAS 31, 246 es. (Cfr. n. 2012).

professores omnino pertractent ad Angelici Docturis rationem, doctrinam cl principia, caque sancte teneant ».

Nâo se pode, portanto, duvidar do pensamento e da vontade da Santa Igreja; e, som dúvida, entre os qne deven» especialmente demonstrar a pròpria submissâo à Igreja, estuo precisamente os clérigos que se formam para o sen serviço e os professores aos quais Eia confiou a educaçâo dos seminaristas.

(’onseqüentemente, nâo se deve mudar o método de ensino — queremos dizer o método escolástico que o antigo, sim, mas nâo é antiquado. Definir corn exatidâo e precisào; dividir as questôes; demonstrar com orden», clareza e solidez; citar as autoridades con» fidelidade e sobriedad?; refutar os adversários sen» ambigúidades: estes sao os ideáis da exposiçào escolástica, e deven» ser os de todo ensino sèrio e formativo. Quanto aos principios o à doutrina, seria urna grande temeridad? abandonar as razóos que o gènio dos Padres e dos Santos Doutores empregou para ilustrar e defender a fé, e que o gènio de Santo Tomás recolheu e apresentou con» o máximo de vigor que possuem.

Se o professor tiver aprofundado a doutrina tradicional, e estiver entusiasmado por ola, tamben» os discípulos haveráo de saborea-la, sem necessidade de irem beber en» fontes envenenadas. Se, pelo contràrio, o professor, sob o pretèxto de filosofia modernizada ou de teologia ' viva procura ensinar com sentenças oratorias e con» expressòes peregrinas as novidades da moda do dia, deformará as inteligencias e comprometerá o futuro da Igreja en» todo o campo das influencias de sens alunos.

2175 E certamente ao « snobismo » das novidades que se deve o pulular de erros ocultos sob urna aparéncia de verdade e, mui frequentemente, com urna terminologia pretenciosa e obscura; que se quer fazer apologética sem falar do milagre, nem refutar os èrros, apresentando ùnicamente a vida íntima da Igreja; que se exalta a grandeza do homem. deixando na sombra o pecado original e as suas consequendas; que se contempla a glòria da Ressurreiçâo do Redentor sem meditar sóbre a Sua Paixâo; que se magnifica a onipotóncia da graça, sem falar da necessidade da cooperaçâo por parte do homem.

0 grande progresso das ciencias nat tirais, que deveria servir tâo sòmente para exaltar a sabedoria do Creador e melhorar a condiçào dos homens, foi, ao contràrio, para alguns, a oeasiâo de teorías arriscadas, destituidas de sólido fundamento, que abalan» as inteligencias invxpcrivntes e desacauteladas. En» particular, fala-se da origen» do homem, fazendo-o provir, sen» mais, do bruto nâo levando em conta as exigencias mais certas da filosofia e da teologia, exigencias, porém, retembladas pelo Santo Padre, no discurso que pronunciou faz poucos anos, diante da Academia Pontificia tío Ciencias; * pñe-se en» dúvida a descendencia de

» Can. 13GG § 2. [Cfr. n. 1478].
• AA3 28, 506.

todos os homens ile Adào e Eva, deixando por tal forma, cair dévidas tainbéni sobre a elevaçâo sobrenatural do bornein, sobre o pecado originai *e* sua transmissâo; ou, caindo no excesso opòsto propaga-se uni certosobre-naturalismo quo despreza ludo aquilo de que o Senhor nos dotou coni a nossa natureza; a ética racional, a filosofia pròpriamente dita e o pròprio direito natural que o Soberano Pontífice reafirmen. recentemente, ao receber os componentes da Sagrada Rota Romana. Outros, inverecondo as diversas formas do relativismo, expressain-se de modo a por em perigo a imutabilidade do dogma. Quem nao ve a urgencia de proteger contra semelhantes tendencias os jovens clérigos, ainda incapazes de discernir por si meamos os érros escondidos sob as aparcncias de puro zelo e sob o véa de urna forma brilhante?

2176 Perigos semelhantes existent no campo da vida espiritual. Eni Sua Encíclica *Mediator Dei,*[1] cheia de tanta doutrina, o Santo Padre Pio XII, assinalou e desaprovou certos abusos, que alguna estavam introduzindo, sob pretexto de urna Liturgia mais pura. Assim, falava-se contra a adoraçâo do Santissimo Sacramento, que, diziam, se conservava sómente para o viático a ser levado aos doentes; falava-se contra a açâo de grabas prolongada por algum tempo depois da Comunhào e da Santa Missa; falava-se contra a Bônçâo Eucaristica, tida por inovaçâo irracional. Alguna iam mais longe, reprovando a representaçâo de Jesus Crucificado, por ser menos conformo ás suas concepçôcs sobre a vida mística; outros nao admitiam señad a oraçâo litúrgica e desprezavam a meditaçâo particular, os Exercícios Espirituais, os exames de consciónçia. Erros esees todos, opostos à tradiçâo mais sadia e constantemente aprovada pela Santa Sé, e que também depois da Encíclica, nao parece tenham desaparecido inteiramente, muito embora hajam sido aberta e explícitamente atingidos por aquele documento. Relembremos apenas esta sentença, na qual Pio XII[2] enumera alguna dos exercícios de piedade que a Igreja recomenda mío só ao clero e aos Religiosos, mas também ao povo católico: ‹ *Haec autem- sunt, ut praecipua tantum attingamus, spiritualium rerum meditatio, diligens sui ipsius recognitio ac censura, sacri secessus aeternis commentandis rebus instituti, piae ad Eucharistica tabernacula salutationes ac peculiares illae preces supplicationesque in honorem Beatae Virginis Mariae habitae, in quibus, ut omnes norunt, Mariale excellit Rosarium* ».

2177 E natural que, logo a seguir, as idéias erradas manifestem o seu perigoso influxo na atividade pastoral. O espirito de novidade nao deixará jamais som crítica a nada de quanto ató liojc, incarno coni visiveis vantagens, se tcalia praticado. Aproveitar-se-á de qualquer abuso, ou ainda de algum exagero num costume tradicional ou num método de apostolado, para ridicularizar e hostilizar o todo, tomado no seu conjunto.

» AAS 39. 588 83.
’ AAS 39, 581.

Entre os niais graves erros dos tempos modernos, deve-se enumerar o laicismo, que mira excluir a Igreja e os sens mais altos representantes da direçào da vida pública e social, reservando-a unicamente aos leigos. Excogitado pelos inimigos da Igreja, o laicismo difundió o seu espirito também entre os católicos, os quais vêm constrangidos o intervento da llierarquia Eclesiástica na vida concreta dos povos e relegarían!, de muito boa ventado, a atividade dos sacerdotes às igrejas e as sacristías. Desejariam, também, que o ensinamento evangélico se at nasse por via de máximas genéricas, seni jamais descer ás aplicaçôes específicas pràtica» da verdade crista acerca dos vivos problemas da familia, da escola, da justica social, da paz internacional e da pròpria liberdade pessoal do honiem.

L'm verdadeiro cristào, seni confundir os intéressés espirituais com os temperáis, saberá porém pedir, em todas as questóes que tocam à consciencia, ou que podem ter interferencia com o finí último sobrenatural do liomem, os conseilles e a ajuda da Igreja, persuadido de que esta, se Ihc mandar dar a Deus o qué é de Deus. igualmente ensillará a dar a César o que c de César.

Daqui, aparece evidente quanto estejam errados aqueles para os quais a pròpria Açâo Católica, que por esséncia é submetida a llierarquia, dever-se-ia subtrair o mais possível ao controle da mesma.

2178 Uni outre erro, igualmente condenado pela Igreja, deve ser evitado pelo cristào: o Liberalismo. Ele nega que a Igreja, em razào do seu nobilissimo fini e da sua divina missào, tenfia urna naturai supremacía a respeito do Estado. Admite e encoraja a separai,'ào entre os dois poderes. Nega à Igreja Católica o poder indirete sobre as materias mixtas. Afirma que o Estado deve mostrar-se indiferente em materia religiosa, no que respeita a todos os fiéis; que se deve conceder a mesma liberdade à verdade e ao êrro; que à Igreja tiño cabera privilegios e favores ou direitos maiores do que os concedidos às demais ℭonfissile religiosas, nem s¡quer nos países católicos; que a Açâo Católica nao teñí direito de intervir ñas questóes temperáis e civis, nem niesmo quando estas tocam os intéressés supremos da religiâo e as finalidades próprias da Igreja. Ora deve-se ter presente, hojo como no passado, que, onde as cireunstáncias o aconselharem, se pederá usar de tolerància para com as falsas religiôes e as falsas doutrinas, mas que onde tais cireunstáncias náo se verificara, devem ser niant idos os direitos da verdade e os homens devem ser preservados do èrre. 0 cristào que fala diversamente trai a sua fé, dá força ao indiferentismo e priva os sens concidadàos do beneficio que Ihes oferece o culto e o amor da verdade.

l'ara alguna, nem sâo suficientes, no campo social, as diretivas táo humanas, táo sabiamente favoni veis ás classes trabalhadoras, que a Santa Sé, principalmente desde Leño Nili até l'io NIL teñí promulgado, mas procurar-80-à avançar sempre mais para a esquerda, até nutrir unia verdadeira simpatia para com o comunismo bolchevista, destruidor da religiâo e de todo verdadeiro beni da pessóa humana.

* ♦ *

2179 Afim de que os caros seminaristas de V. V. Excias, sejam maní idos afastados de um espirito assim deletèrio, faz-se mister urna vigilancia constante e sábia.

Afuito, quase tudo, depende da bòa escolha dos sacerdotes que dovem viver em contacto com os jovens levitas e formar néles, quer a inteligencia, quer a vontade. Apenas algum déles, Superior, Professor, Diretor Espiritual se manifeste contaminado pelo espirito que acima desere-vemos, deve ser afastado, com firmeza e solicitude. Semelhante medida parecerá, ás vézes, tornar-se causa de conseqûências dañosas, em virtude do afóto que nao poucas vezes, a juventude tern a êsses ¡novadores; mas a experiencia demonstra, ao invés, que os bons efeitos uño tardam a aparecer, para o bem e a alegría de todos.

Se quisermos preservar os jovens da seducào das idéias menos seguras, o meio mais eficaz e inais digno déles, consiste em ensinar-lhes urna bòa e sa filosofìa, isto é, a filosofia tradicional, segundo os principios de Santo Tomás, l ina vez iluminados por verdadeiros e clarividentes principios em metafísica e em moral, os clérigos verno, fàcilmente, a fraqueza e a inconsistencia que tantas novidades ocultam sob as louçanias do estilo e sob a abundancia de urna erudiçâo mal digerida. Por tal forma, saborào resistir aos sistemas erróneos em voga, e liño de estar armados para enfrentar os novos èrros que surgirào sempre, com o mesmo fascinio e inconsistencia daqueles de hoje.

E preciso, portanto, que a primeira orientaçâo filosófica dos jovens clérigos, consista principalmente em fazer-lhes conhecer, entender e amar a vordadeira doutrina. Nao haverá porisso, tempo suficiente para extender-se milito sobre os sistemas modernos, mas, poder-se-á fazer conhecer suficientemente os principáis, em sens principios mais gérais, de maneira que os estudantes possam depois aprofundá-los mais, se tiverem necessidade.

Urna bòa filosofia constitue a melhor preparaçâo para urna bòa teologia. Os alunos devem conhecer bem o sentido exato dos dogmas, devem saber defendc-los e estar cm condiçôes de ilustrá-los, como diz o Concilio Vaticano, corn as analogías tiradas das coisas criadas; guardem-se do relativismo proveniente da filosofìa de Hegel, que foi condonado juntamente com o modernismo, e que fala de urna evoluçào dos dogmas, de um sentido a outro totalmente diverso.

Nao basta, poróm, cultivar retómente a inteligencia dos seminaristas; alóni do que, esta mesma cultura seria impossível, se nao se procurasse formar primeiramente a vontade e o coraçâo. De fato, o que se encentra no fundo dos desvíos que indicamos ó, principalmente, o amor pròprio, a vaidade, o orgulho.

Quer-se aparecer, e por iato procura-se nao o que ó verdadeiro, mas aquilo que parecerá melhor recebido dos déniais. E preciso, pertanto, ir á raíz, e ensinar aos jovens o que há de f'ormá-los: a humildade, a abnegammo da vontade pròpria, a obediencia. Alguna dizem que estas sao

virtudes ‹ passivas », que tiverarn sua eficacia no paseado, mas que nào correspondem mais às exigencias «la sociedade moderna. Boje, segundo elee, devem exercitar-se as virtudes que denominara » ativas * (açào, apostolado, organizaçâo). Sào, per consegrante favoráveis ás Ordens e Congrega»,'«íes de vida at iva e menosprezam as de vida contemplativa. Acrescent am «ine tanto os sacerdotes, como os simples liéis, devem gosar da mais ampia liberdade individual, seja no pensamento corno na açào sendo o Espirito Santo, mais do que a Hierarquia quem age diretamente na consciencia de cada um.

Estes erros funestos, derivados «los influxos protestantes, levanam a aína total desagregaçâo a admirável disciplina existente ha séculos na Igreja de Cristo, por vontade mesma do Divino Fundador.

2180 Grave responsabilidade pesa s«'>bre os Superiores e os Diretores Espiri! uais dos jovens-clérigos, aos quais devem ensinar a viver segundo o Evangelho. O sacerdote de Nosso Senhor deve, por amor ao Divino .Mestre e para imitá-Lo, renunciar de coraçâo tanto as honrarías do mundo quanto às comodidades da vida. No estuilo, na prègaçào, em qualquer apostolado nao há «le procurar a si pròprio mas súmente as almas. Ora, a renuncia de si inesmo, dos pròprio» modos de vèr. do «lesejo «le sobressair e fazer-se admirado, adquire-se tño só com a oraçâo, coin a meditaçâo «la vida de .Jesus e das palacras por Ele proferidas para tildas as geraçôes, com exercício paciente e controlado por frequentes exames de si mesrao. Sem a vitória ueste setor «lo combate espiritual, nào se chega à humildade crista, necessària para submeter-se em ludo à vontade de Deus. Com a humildade, ao contràrio, também a obediencia torna-se fácil, e então desaparece o espirito de contradiçào, de crítica a todas as coisas, de revoit a mais ou menos consciente ás direi ivas das Autoridades. Então, o primeiro movimento nao será mais o de reprovar e censurar quanto se fez antes de nós, ou sem nos, e de querer mudar indo, mas antes de reconhecer e utilizar, com ánimo agradecido, o bem que ja existe, procurando súmente, com modestia, apcrfeiçoà-lo naquilo que est i ver ao nosso alcance. Então aparecen! os sinais de nina bôa fonnaçào clerical, sinais que sao os seguintes: urna sólida piedade maní ida pelos exercícios commis c pelas devoçôes tradicional» ao Santissimo Sacramento, à Sagrada Paixáo, ao Sagrado Coraçâo de Jesus, à Santissima Virgein. a Sào José, aos Santos Patronos «la juvent ude eclesiástica; nina condot a regular e disciplinada; — um respeitoso aféto para com os Superiores, para com o pròprio Bispo e toda a Hierarquia: — e, particularmente, um entranhado amor ao Vigário de Cristo, o Papa reinante, auxiliando-o rom a oraçâo, tomando parte às suas alegrías e às suas dores e seguindo coin fervorosa fidélidade as Suas «liretivas.

VAS 42. 836-844.

De Scriptlira Sacra in clericorum Seminariis et religiosorum Collegiis recte docenda

(Instruet. *Sanctissimus Dominus* Pontie. Commtss. de Re Biblica, 13 mai. 1950).

2181 « Sanctissimus Dominus Noster Pius Pp. XII. Summus Pontifex feliciter regnans, ut quinquagesimum post editas cncyclicas litteras *Providcnlissiinus Deus* [1] digne recolent exeuntem annum, litteras item encyclical *Divino afflante Spiritu* [1] <l. d. 30 Septembris 1913 edidit. Postquam Summus Pontifex luculenter demonstravit, quid Praedecessores sui his decem lustris ad studia biblica promovenda naviter fecerint, omnes tam praesules (pium fideles graviter monuit, quantum eadem in Ecclesia valeant, quaque ratione providendum Rit. ut ct ipsa haec studia prospere proficiant et ad regnum Dei inter homines dilatandum efficaciter invent, itemque sapienter statuit et praecepit qua via et ratione essent in die magis colenda ct perficienda.

Ut quae Summus Pontifex commendata ct sancita voluit, summa cura et fidelitate ad offectum perducantur. Pontificia Commissio de Re Biblica opportunum consuit eadem proprio modo applicaro ad disciplinas bíblicas in Clericorum Seminariis ac Religiosorum Collegiis docendas, in quibus tradi nequeunt Illa amplitudine qua in Facultatibus theologicis et Institutis peculiaribus proponuntur. In his enim illi formantur magistri quorum erit et futuros sacerdotes scientia sacra instituere et illas ipsas disciplinas profundius investigare, quae formatio propria erit paucorum. In Clericorum autem Seminariis et Religiosorum Collegiis ii parantur qui futuri sunt sacerdotes ct gregis dominici pastores quorumque erit populum catholicum veritates fidei docorc ae divinam revelationem contra incredulorum impetus tueri.

Non raro proximis decenniis Summi Pontifices disertis verbis inculcarunt, (pianta cum cura Locorum Ordinarii et Supremi Religionum Moderatores tam exhortatione quam auctoritate providere teneantur, ut in Clericorum Seminariis et Collegiis Religiosorum Sacrae Scripturae studia « insto in honore consistant vigeantque »? ut Leo XIII inun. m. scripsit, ibiquo Divinae Litterae ita tradantur, «quemadmodum et ipsius gravitas disciplinae ct temporum necessitas admonent •?

Nuper vero Sanctissimus Dominus Noster Pius PP. XII folie, regn., decessorum admonitiones complectens suaque auctoritate confirmans, graviter monuit a sacerdotibus in cura animarum constitutis Libros Sacros neutiquam recte et cum fructu exponi et illustrari posse, « nisi ipsimet, dum in Seminariis commorati sunt. Sacrae Scripturae actuosum ac perennem imbiberint amorem. Quare sacrorum Antistites, quibus Seminariorum suorum paterna incumbit cura, diligenter vigilent, ut in hac quoque re nihil omittatur, quod ad eiusmodi finem assequendum iuvare possit »?

At Illo tempore quo tot nationes calamitatum ct ruinarum pondero opprimebantur» Ordinarii quoquo locorum ct Seminariorum Rectores, cotidianis vitae et incolumitatis euris distenti, huic negotio fortasse minus ctllcaciter operam dare potuerunt quam rei gravitas atque momentum post ulant. Verum nunc, silent ibus iam armis, haec Summorum Pontificum monita ac lussa in memoriam redigenda ac denuo inculcanda videntur, ut sollerti Moderatorum cura ac diligenti magistrorum opera futurorum sacerdotum de Sacris Libris institutio fervide instauretur ac promoveatur, quo efficacius fideles ad saluberrimos vitae Christianae fontes reducantur mundusque tam dire afflictus denuo imbuatur nc perfundatur doctrina Christi qui, îpseque unus, fons est libertatis, caritatis, pacis.[4]

[1] Leonis *Nili Arta* 13, 326. (Cfr. nn. 1021 ss.].
[1] AAS 35, 297 ss. (Cfr. nn. 2113 ss.).
[1] Litt. encycl. *Providentissimus; Ench. Bibi.* n. 118. (Cfr. n. 1055].
[4] *Ench. Bibi.* n. 88; efr. etiam n. 99; Pius X. Litt. apost. *Quoniam in re biblica»* 27 martii 1906; *Ench. Bibi.* n. 155. (Cfr. nn. 1025; 1209],
[1] Litt. encyel. *Divino afflante Spiritu:* AAS 35, 321. (Cfr. n. 2117].

I. De Magihtro rei biblicie

l]<2 Ad studia biblica in Clericorum Seminariis ct Collegii ltgio5orurn rite Instauranda et promovenda potissimum opus est magistris qui ad hanc disciplinam omnibus aliis sanctiorem et sublimiorem rite docendam omni ex parte sint idonei.

1. Vix opus est monere S. Scripturae magistrum debere Inter ceteros vita et virtute sacerdotali excellere, immo etiam plus ceteris, cum Verbi Dei intima cotidie fruatur familiaritati

2. Praeterea autem debita oportet instructus sit rerum bibllcarum scientia quam aerio studio comparaverit et continuo labore conservet et augeat.l

) De doctrinae rito comparatile copia et indole ut čŏrtili constare po-'dt, id quod Pius XI s. ni. sapienter statuit, hodie quoque ratum atque validum habetur, ne quis Sacrarum Litterarum in Seminariis magister sit, « nisi confecto peculiari eiusdem disciplinae curriculo, gradus académicos apud Commissionem Biblicam vel Institutum Biblicum adeptus legitime sit

) Sed cum huius disciplinae ambitus tantus sit. ut paucorum annorum spatio obtineri quidem possit generalis eius conspectus, discendi ct docendi ratio, aliquarum gravium quaestionum cognitio, reliqua autem *ulteriori magistri studio et diligentiae relinqui debeant,* insuper assiduo opus est proprio singulorum labore, quo scientia antea comparata augeatur, perficiatur solldoturque, quaestiones quae de novo oriantur. -cite examinentur et disputentur, variae disciplinae partes quae clericis tradi debent, altius et profundius investigentur. Ad quod assequendum neccsse est libros novos de rvbus biblici- editos atque commentaria periodica studiose perlegat, bibliothecas consulat, conventibus rei biblicae provehendae institutis intersit, atque etiam, si condiciones permittant, opportuno tempore iter in Terram Sanctam peragat, quo urbes et regiones cum Sacra Historia conexas propriis oculis conspiciat atque perlustret. Tantus enim scientiae biblicae est ambitus, tot ac tanti fiunt in explanandis Libris Sacris progressus, tot in auxilium vocandae sunt scientiae (nempe linguarum studium, historia, geographia, archaeologia. aliaci, ut magister, nhl cotidie se dederit diligenti studio, mox arduo suo officio evadat impar neque ea praestare possit quae sacerdotes ministerio animarum dediti, immo ipsi quoque fideles iure ab eo expostulant.

c) His facile patet quantopere neccsse sit, ut Sacme Scripturae magister *totum se dare possit muneri suo,* « ut opus feliciter susceptum, renovatis in dies viribus, omni studio omnique cura exsequi pergat Quare no cogatur ut. praeter Sacrae Scripturae disciplinas, alias graviores in Seminario simul tradat. Disertis enim verbis in codice luris Canonici curandum osso statuitur. « ut saltem *Sacrae Scripturae,* theologiae dogmaticae, theologiae moralis, et historiae ecclesiasticae, totidem habeantur distincti magistri ⁑ Ac ne extra Seminarium quidam aliis gravibus officiis aut ministeriis oneretur, nc illis negotiis, quantumvis sanctis ac laude «lignis, impediatur in lis, ad quae rite explenda et tempore indiget et mentis vigore atque animi paco.

11. De rations docendi res bíblicas

•l53 lain quod ad ipsam Sacrae Scripturae in Clericorum Seminariis ct Religiosorum Collegiis docendae rationem attinet, imprimis haec In memoriam videntur redigenda.

1. Magistri biblici munus est in alumnis, simul cum debita Sacrorum Librorum cognitione, *actuosum ac perrnnem eorundem amorem* »l excitare atque fovere. Hac enim insti-

l Cir. Leo XIII, Litt. encycl. *Providentissimus; Ench. Bibi.* n. SS. (Cfr. n. 10251.
l Motu proprio *Bibliorum scientiam,* 27 aprilis 1924; *Ench. Bibi.* n. 522. (Cfr. n. 1630].
' Litt. encycl. *Divino afflante Spiritu:* AAS 35, 321.
• CIC can. 1366 § 3. (Cfr. n. l I79|.
• Cfr. Piva XII, Litt. encycl. *Divino afflante Spiritu:* IAS 35, 321; (cfr. n. 21171.

tut ione in futuris sacerdotibus alatur et in dies augeatur oportet illa erga verbum divinum veneratio, qua per totam vitam in eo inveniant praecipuum mentis cultum et animi occupationem. cordisque solatium ac delectationem.

a) Ad quem finem rite assequendum hodie quoque maxime confert *cotidiana Sacrae Scripturae lectio* quae olim clericis omnibus, tam sacerdotibus saecularibus quam religiosis, cotidianum erat exercitium non minus sacrum quam cotidiana meditatio, quin innno pia haec lectio ipsa eis erat meditatio.[1] Magister igitur discipulis inculcet, ut banc cotidianam Sacrorum Librorum lectionem magni aestiment eamque humili cum fide et religiosa cum pietate peragant? Eis commendet ut hoc exercitium adeo utile per totum studiorum tempus constanter ita continuent, ut totam Scripturam *identidem cursim perlcyant,* sive versione Vulgata usi sive translatione aliqua reccntiore e textu primigenio in linguam vulgarem confecta et a Superioribus ecclesiasticis rite approbata, nisi ipso textu primigenio melius iuventur. Quae Sacrae Scripturae lectio maiore cum fructu peragetur, si discipuli iam inde ab initio curriculi studiorum in Sacris Libris recte legendis scite instituantur ct dirigantur proposito etiam brevi singulorum Librorum conspectu seu analyst, quemadmodum in [3] Introductione speciali fieri solet? Huiusmodi cotidiana lectione continuata et ordinatim concinnequc facta sacerdotii candidati tam ad sacram liturgiam recte intellegendam et digne celebrandam quam ad ipsa studia sacrae theologiae cum fructu agenda egregie parabuntur. Haec autem Sacrae Scripturae cotidiana lectio ne inter feriarum quidem tempus omittatur, sive ab omnibus in commune sive a singulis domi suae peragatur, innno his maioris otii diebus etiam impensius flat. Fidelitate illa qua magis magisque Sacram Scripturam intime cognoscere et gustare studebunt, clare patebit, quam sincerus sit eorum in Dei verbum amor et quantopere ofliciis a vocatione sacerdotali sibi impositis satisfacere nituntur.

2184 2. In *ipsis scholis* habendis magister Sacrae Scripturae alumnis suis sollicite omnia ca praebere curet, quibus in futuro opero sacerdotali indigebunt tam ad vitam sancte agendam quum ad animas Deo lucrandas. Quare:

a) Sacra Scriptura in Clericorum Seminariis et Religiosorum Collegiis tradatur adeo scientifico ac solide et complete, ut eam totam ct secundum omnes eius partes cognoscant, ut probe sciant quao quaestiones graviores hisce nostris temporibus de singulis libris biblicis agitentur, et quae oblecta et difficultates contra historiam ct doctrinam sacnim opponi soleant, denique ut in pericopis biblicis populo explicandis validis innitantur scientiae fundamentis.

b) Cum tempus quod docendae Sacrae Scripturae suppetit, plerumque brevius sit quam ut ingens rerum biblicarum materia possit tota tradi, magister prae ceteris gravions quaestiones prudenter seligere curet, idque ita. ut non sua quaerat studia suasque animi propensiones, sed diligenter ante oculos habeat, quid utilitas postulet alumnorum qui futuri sunt verbi divini praecones. Huic autem utilitati tum tantum rite satisfiet, cum magister clare et perspicue monstraverit, quae sint praecipuo *doctrinae* tam in Vetere quam in Novo Testamento a Spiritu Sancto propositae, quae revelationis a primis initiis usque ad Christum Dominum et Apostolos cernatur progressio, quae inter Vetus et Novum Testamentum intercedat ratio atquo coniunctio; neque omittat apto ostendere, quanti momenti spiritalis, nostris quoque temporibus, sit Votus Testamentum. Haec igitur sollerter declarare conutur, ubicumque sive in Introductione generali aut speciali sive in esegesi offeretur opportunitas. Utiliter etiam aptis historiae sacrae et profanae exemplis illustrabit, quanta Deus egerit, ut omnes salvos faceret et ad agnitionem veritatis perduceret? ct quomodo[4]

[1] Cfr. *los.* I, 8; S. Hieii., *In Titum* III. 9: ML 20, 591 (al. 630); *Ep.* 52, 7. 8: ML 22, 533 ss.

[1] Cfr. *De Imitatione Christi,* I, cap. V.

[3] Cfr. Pius X, Litt, apost. *Quoniam in re biblica-, Ench. liibl.* n. 169 [cfr. n. 1223]; Plus XI: *L'Osservatore Romano,* 1 ottobre 1930.

[4] Cfr. 1 *T.* 2, 4.

paterna eius providentin omnia sapienter disposuerit. atque direxerit, ut cooperarentur • in bonum iis qui secundum propositum vocati sunt sancti »?

Dubium non est quin supernis his atque religiosis rationibus debito modo explanatis ac demonstratis in alumnorum mentibus profundior quidarn Sacrorum Librorum amor maiorquo existimatio exoritura sint, quibus faciliora et dulciora reddantur studia etiam magis arida, qualia sunt linguae hebraicae ct graccae, quae quidem -tudixi in Seminariis et Collegiis non plane omitti possunt, quin periculum oriatur, ne clerici linguarum ignoratione ab ipsis textibus primigeniis inspiratis arceantur ac ne translatione quidem recentiores recte intellegere et scito indicare possint.[1] Quae linguarum atque etiam critice- studia, etsi in Seminariis ct Collegiis summis contineri debent argumenti hac superna luce illustrata fecundiora et iucundiora reddentur maioresque ad Sacrorum Librorum sensum percipiendum in dies fructus ferent.

In tradenda *Introductione generali,* ceteris quidem quaestionibus non plane omissis, maxime in doctrina inspirationis et veritatis Sacrarum Scripturarum et in legibus interpretationis (hermenéutica) immoretur; in *Introductione cero speciali* rum in Vetus tum maxime in Novum Testamentum diligenter de Sacris Libris agat ac dilucide ostendat, quod singulorum sit argumentum, qui tinis, a quo auctore sint scripti ct quo tempore? Qua in re. vitata omni vana de criticorum opinionibus eruditione quae alumnorum mentes magis perturbet quam excolat, ca potius proponat ct nervoso demonstret, quibus nostrae aetatis homines spiritalem utilitatem capiant et in quaestionibus ct ditlieultatibus dissolvendis apte inventile. Ut de omnibus Libris Sacris quantum satis est tractare possit, magister tempore quod ei conceditur, diligenter utatur ncque in rebus inutilibus aut minons ponderis immoretur.

In *esegetica* expositione, magister ne unquam obliviscatur *Ecclesiae* a Deo traditam esse Sacram Scripturam non solum custodiendam, sed etiam interpretandam, eamque non aliter esse explicandam nisi eiusdein Ecclesiae nomine ct mente, quippe quae sit « columna ct firmamentum veritatis »? Quare sanctum habebit, numquam a communi doctrina ac traditione Ecclesiae vel minimum discedere: utique vera scientiae huius incrementa, quaecumque rccentiorum sollertia peperit, in rem suam convertet, sed temeraria novatorum commenta negleget »?

In seligendis autem partibus (piarum accuratiorem explicationem tradat, ne merae eruditionis rationem habeat, sed ea exponat quibus utriusque Testamenti *doctrina* declaretur ac definiatur, ne, ut ait S. Gregorius, corticem rodat, medullam autem non attingat? Quare Veteris Testamenti *praecipue* explanet doctrinam de generis humani primordiis, vaticinia messiana, Psalmos; in Novo autem interpretando totius vitae Christi Domini ordinate tradat conspectum casque saltem Evangcliorum et Epistularum partes fusius explicet, quae diebus dominicis et festis in ecclesia publice leguntur; praeterea tradat historiam passionis et resurrectionia Domini atque unam ad minimum ex praecipuis epistulis S. Pauli penitus exponat, non omissis ceterarum quoque epistularum iis locis qui ad doctrinam spectant.

Interpretationis autem munere magister ita fungatur, ut primo loco *sensum litteralem* qui dicitur clare et perspicuo exponat, in auxilium adhibito, ubi res ferat, ipso quoque textu primigenio. In determinando autem sensu litterali textuum ne via illa incedat quam pro dolor hodie non pauci sequuntur exegetae. ut non habeat rationem nisi ipsorum verborum et proximi contextus, sed sedulo antiquas illas normas ante oculos habeat quas Summus Pontifex Pius Nil gl. r. in Litteris encyclicis *Divino afflante Spiritu* denuo incul-

[1] Cfr. *Ii.* 8, 28.
[1] Cfr. Pius X, Litt. aposte *Quoniam in re. biblica; Ench. Bibi.* n. 165. (Cfr. u. 1319].
[’] Cfr. Pius X, Lif t. apost. *Quoniam in re biblica; Ench. Bibi.* n. 159. [Cfr. n. 1213].
[4] 1 *T.* 3, 1 .
[1] Cfr. Pius X, Litt. apost. *Quoniam in re biblica; Ench. Bibi.* n. 168. (Cfr. n. 1222].
[4] Cfr. *Moralia* XX, 9: ML 76, 149.

cavit, nempe ut accurate dispiciat exegeta quid Sacra Scriptum in aliis assimilibus loch doceat, quae eiusdem textus sit explicatio apud SS. Patres et in t raditione catholica, quid • analogia fidei » postulet, quid demum, si casus fert, ipsum Magisterium Ecclesiae do illo textu statuerit.[1] Quae omnia, ut rite facere possit, egregie versatus ait etiam in sacra theologia, magnoque et sincero sacrae doctrinae imbuatur amore, neque unquam, solis principiis criticis et litterariis innixus, munus suum cxcgeticum ab universa theologica institutione separet.

Spiritalem quoque verborum significationem, dummodo eam a Deo intendi secundum sapientísimas normas a Summis Pontificibus identidem statutas rite constet,[1] debito modo explicare curet. Sensum illum spiritalem a SS. Patribus et magnis interpretibus tanto studio et amore expositum magister eo facilius intelleget coque religiosius discipulis proponet, quo maiore ipse ornatur cordis puritate, animi excellentia, spiritus humilitate, Dei revelantis reverentia et amore.

Difficultates et obscuritates quae interpreti in Sacrae Scripturae Libris non raro occurrunt, magister ne attenuet aut dissimulet, sed quaestione aeque et honeste exposita, pro viribus, accitis variarum disciplinarum subsidiis, rem enodare conotur. No tamen obliviscatur « Deum Sacros quos ipse inspiravit Libros, consulto difficultatibus adspersisse, ut ct intentius ad eos evolvendos ct perscrutandos excitaremur, ct salubriter mentis nostrae limites experti, debita animi demissione exerceremur »?

Omnia haec magister quantum fieri potest, ratione exponat *synlhetica* quae dicitur, iis quae praecipua sunt accuratius tractatis, reliquis autem ea amplitudine coque loco quae eisdem conveniant. Cui arti exponendi indo ab Initio sollerter operam det in eaque in dies mugis perfici studeat, id persuasum habens ab ea fructum ct efficaciam docendi magna ex parte^pendere.

2185 3. *Quis sit finis, quae indoles* lectionum Sacrae Scripturae quibus Seminariorum ct Collegiorum alumni instituantur, eo definitur quod illae non ad formandos « specialitas • quos dicunt, diriguntur, sed ad futuros sacerdotes et apostolos parandos. Sacerdotum autem formatio, quamvis ab universis vitae et ordinis Seminarii vel Collegii condicionibus pendeat, haud dubie rei biblicae studio et cognitione peculiariter iuvatur. His enim lectionibus potissimum obtinendum est, ut futuri sacerdotes intellegant sibique persuadeant Sacros Libros tam ad fovendam suam ipsorum propriam vitam sacerdotalem quam ad munera sacerdotalia cum fructu peragenda plurimum conferre. Quapropter magister alumnis suis, nequaquam contentus, ut rorum biblicarum notitias et cognitiones utiles et necessarias tradat, data occlusione id quoque naviter ipsis ostendat, quomodo Sacrarum Scripturarum solida cognitione, assidua lectione, pia meditatione vitae propriae sacerdotalis sanctitatem alere, firmare, promovere ‘ ministeriumquo apostolicum, maxime sacrae concionis et institutionis catecheticae, fecundum reddere possint?

III. Consilia et normae

2186 Studia igitur biblica, cum ad pietatem sacerdotalem et muneris apostolici frudum tantopere valeant, summa diligentia esse peragenda et promovenda, nemo sane est quin videat, ideoque valde dolendum est eadem non semper in debito haberi honore, sed non raro aliarum disciplinarum studio indigne postponi, immo interdum perperam neglegi.[4]

[1] Pius XII, Litt. cncycl. *Divino afflante Spiritu:* AAS 35, 310.

[1] Litt. cncycl. *Providentissimus; Ench. Bibi.* n. 97 [cfr. n. 1031), Litt. encycl. *Spiritus Paraclitus: Ench. Bibi.* nn. 198 e.; Litt. encycl. *Divino afflante Spiritu:* AAS 35, 311.

[’] Pius XII, Litt. encycl. *Divino afflante Spiritu:* AAS 35, 318.

[4] Cfr. S. Hier ., *Ep.* 130 in fine: ML 22, 1224 (al. 1124).

[*] Cfr. Leo XIII, Litt. encycl. *Providentissimiui; Ench. Bibi.* n. 72; Benedictus XV, Litt. encycl. *Spiritus Paraclilus: Ench. Bibi.* nn. 496 s.; Pius XII, Litt. cncycl. *Divino afflante Spiritu:* AAS 35, 320 s.

Quarc linee Pontificia Commissio de Re Biblica, variis cx diverbia orbis partibus notitiis ct votis cummotii, tum Excniis locorum Ordinariis Supremisque Religionum Moderatoribus quam Reviiris Seminariorum Rectoribus ac rei biblicae Magistris enixe commendanda censuit quae sequuntur.

1. In Seminariorum ct Collegiorum *bibliotheca biblica,*[1] praeter Sanctorum Patrum ct maiorum interpretum catholicorum commentarios, adsint meliora opera de theologia biblica ct. ₫< archaoologia et historia sacra, atque etiam encyclopaedias seu lexica biblica atque periodicae de rebus ᵬiblici ephemerides, quae quidem opera singuli magistri varile ob rationes non facile acquirere possunt» suo sane et alumnorum ingenti damno.

2. Pari autem cura ac diligentia Seminariorum ct Collegiorum Moderatores provideant, ut *Clericis* quoque, praeter Sacrorum Bibliorum volumen reique biblicac librum manualem quibus singuli instruantur, in propria ipsorum bibliotheca illa pnn -to -int opera quibus ad lectiones in scholis auditas recolendas et apte complendas melius ‹t efficacius iuvari possint.

218' 3. Magister rei biblicae, ut officio suo laudabiliter satisfacere possit, totus *relinquatur muneri suo* neque alia ei graviora committantur negotia, ct tanta cum cura a Superioribus, | collatis pecuniae quoque subsidiis aliisque opportunis auxiliis foveatur, ut animo libenti, etiam per totam vitam, in docendi munere perseveret.

Prima enim studii biblici in Seminariis ct Collegiis provehendi condicio ea est. ut magistro rei biblicae omnia illa librorum et pecuniae subsidia suppeditentur, quibus et ipse in scientia progredi et progredientem scientiam suam facere, conventibus -tudiorum causa instituendis interesse, data opportuna occasione Terram Sanctam invisere?, laborum suorum fructus typis edere possit.

Consulitur vero ut, ubi maior est alumnorum numerus (imino etiam alibi, ut futuris necessitatibus mature provideatur), duo constituantur Ɛectore rei biblicae, alter Veteris, alter Novi Testamenti.

•l. Magistro rei biblicae, discipulorum progressus studioso, enixe commendatur, ut *selectis alumnis maiore ingenio praeditis* peculiarem tradat cursum Uberum, sive linguarum biblicannn aliarumque quae ad studia Sacrae Scripturae necessariae vel utiles sunt/ sive theologiae biblicae. historiae, archaeologiac aut cuiusvis alterius disciplinae auxiliaris. Quo in cursu tractare poterit etiam quaestiones peculiares, quae de singulis libris biblicls hodie magis agitantur quasque ipse sive proprio studio sive commentationum lectione accuratius invest igaverit.

5. Magistro rei biblicae itidem suadetur, ut *melioris spei alumnos* qui peculiarem erga Sacras Paginas amorem ostendant, cum prudentia et moderatione. Superiorum consilia secutus, ad studia specialia praeparet, ita tamen, ut alias disciplinas nrutiquam neglegant.' Quibus opportunità!em praebent addiscendi linguas etiam recente- ad haec studia magis necessarias rosque ad cognoscenda et legenda instituat opera « de historia utriusque Testamenti, do vita Christi Domini, de Apostolorum, de itineribus ct peregrinationibus Palaestinensibus •? Probe enim meminerit grave detrimentum pati huiusmodi alumnos, cum sine iusta praeparatione, potissimum litterarum, ad studia specialia peragenda mittantur, sibi<|ue persuadeat unum ex praecipuis suis ottlciis esse, ut Seminario suo. propria experientia usus, optimos praeparet futuros praeceptori^ quorum opera res biblicae magis magisque colantur et floreant.

c. cum exiguo illo temporis spatio quod Sacrae Scripturae scholis plerumque assignatur. iis omnibus quao ad Clericorum theologicam et asceticam institutionem et ad rectum Sacrorum Librorum in liturgia ac contione usum docendum requiruntur, debito

[1] Cfr. Pius X, Litt. apost. *Quoniam in re biblica; Ench. Bibi.* n. 173. (Cfr. n. 1227].
[1] Ita etiam Pius X. Lift, apost. *Quoniam in re biblica; Ench, Bibi.* n. 165. (Cfr. n. 1219].
[’] Cfr. PlUB X. Lift, apost. *Quofiiam in re biblica; Ench. Bibi.* nn. 165. 167. (Cfr. nn. 1219. 1221]; Piis XI, Motu proprio *Bibliorum scientiam; Ench. Bibi.* u. 518 s. [Cfr. nn. 1628 s.].
[1] Cfr. P1Ü8 X, Litt. apost. *Quoniam in re biblica; Ench. Bibi.* n. 172. (Cfr. n. 1226).

modo satisfieri vix possit, valde laudatur et enixe commendatur, ut iam ab ineunto altiorum studiorum curriculo, id quod in quorundam Ordinum Collegiis laudabiliter flori novimus, *compendiaria quaedam tradatur introductio,* qua opportune stimuletur ct dirigatur totius Sacrae Scripturae lectio ab alumnis studiorum tempore cursim facienda. Quod si rite factum erit, magister intra quadriennium curriculi theologici in doctrina bíblica exponenda diutius immorari poterit.

7. Clerici theologi semel vel bis in anno *homiliam* dc pericopa aliqua biblica componere teneantur quem laborem ipse magister dirigat et diligenter judicet. Hac ratione alumni, iam inde a principio institut ionis theologicae, homilías diebus dominicis et festis habendas congruo studio ct pia meditatione parare accuratcquc scribere addiscent, atque Verbi Dei sensum verum ac proprium populo Christiano c suggestu recte, apposite, reverenterque proponere ct explanare.

8. Postremo ut studium Scripturae Sacrae etiam peracto theologiae curriculo debita ratione colatur et perficiatur ac deinceps per vitam fideliter continuetur, ad *examina* quae sacerdotes sacculares saltem per triennium, religiosi saltem per quinquennium, expicto studiorum curriculo, ex praescripto luris canonici dc variis sacrarum scientiarum disciplinis subire tenentur,[1] singulis annis etiam quaestiones aliquae graviores do Introductione generali ct speciali et de esegesi parandae assignentur. Praeterea in *collationibus* seu *conferentiis* quae a Clero tam sacculari quam regulari ad normam eiusdem luris canonici statis temporibus dc re morali et liturgica habendae sunt,[1] explicanda proponatur etiam — ut in quibusdam regionibus multa cum laude fit — pericopa aliqua biblica sive Veteris sive Novi Testamenti, quae a magistro rei bibllcae Seminarii apte eligatur ct ab eodem postea in periodicis commentariis diocccseos, si casus fert, vel alibi ad rationem scientiae biblicae explicata evulgetur.

Excihos Ordinarios ct Revmos Religionum Moderatores enixe rogamus, ut quae hisce exposuimus, ea qua moventur communis boni cura ac diligentia, ita accipiant ct exsequi velint, ut futurorum nostrorum sacerdotum institutio in dies magis perficiatur atque solida illa sacra Imbuantur scientia qua iam studii theologici tempore ac deln per totam vitam uti debent, idque non leviter et temere, nec proprio arbitrio et sensu, sed secundum scientiae sacrae normas, secundum Ecclesiae leges et praecepta, secundum genuinae traditionis catholicae regulas, ut Sacri Libri in propria vita spiritali alenda ct excolenda eis sint quasi panis cotidianus, lumen et robur, in ministeriis autem apostolici efficax auxilium quo adiuti quam plurimos ad veritatem, ad timorem et amorem Dei. ad virtutem et sanctitatem perducant. Sane non ignoramus, quot et quantae hodie obstent difficultates, quominus, quae commendavimus, brevi tempore et perfecte compleantur; at certum habemus Ecclesiarum Praesules ut Religionum Moderatores, animis neutiqjxam fractis, nulli rei defuturos esse, ut Divinarum Litterarum studium et amor inter Clericos ac sacerdotes omnes novo floreant vigore atque in eorum animis et muneribus uberrimos ferant vitae et gratiae fnictus.

AAS 42, 495-505.

Do exemptione a servitio militari et <le ministerio castrensi sacerdotum

(Ex Convent, cum Gubernio Hispano, 5 aug. 1950).

2189 Art XII. • El Estado español reconoce que los clérigos y religiosos, ya sean profesos, ya novicios, en virtud de ios Cánones 121 y til t del Código de Derecho Canónico, están exentos de todo servicio militar.

[1] CIC can. 130, 590.
[1] *Ibid.* can. 131, 591.

1) En tiempo de paz, el Vicario General Castrense, previo acuerdo con los Ordinarios diocesanos o Superiores Mayores Religiosos, puede llamar en la medida (pie sea necesario, y por un tiempo no superior en todo caso a la duración del Servicio 31 ilitar en lilas, a los sacerdotes y religiosos profesos que hayan alcanzado los treinta años de edad, a prestar en los Ejércitos funciones de su sagrado ministerio o asistencia religiosa de las Fuerzas Armadas, con exclusión de todo otro servicio.

2) Los seminaristas, postulantes y novicios diferirán en tiempo de paz el cumplimiento de todas las obligaciones militares, solicitando prórrogas anuales durante el tiempo que les falte para recibir el Sagrado Presbiterado o para emitir sus votos respectivamente.

Los Rectores de los Seminarios y los Superiores de las Casas Religiosas enviarán, sin pérdida de tiempo, a las Autoridades militares correspondientes nota de aquellos seminaristas, postulantes y novicios, (pie. disfrutando de dichas prórrogas, abandonaren el Seminario o el Instituto religioso.

La misma obligación tendrán los señores Obispos y los Superiores Mayores Religiosos, respecto de los clérigos que. a tenor de los SS. Cánones, hubieran sido reducidos al estado laical o de los religiosos que no habiendo recibido Ordenes Sagradas y estando en edad militar, abandonaren el Instituto.

3) Todos los clérigos, seminaristas y religiosos, incluso los novicios y postulantes, quedarán excluidos de las movilizaciones (pie se decreten con lines de instrucción.

Art. XIII. - En los casos de movilización general por causa de guerra, los sacerdotes seculares o regulares que tuviesen la edad a que alcance la movilización y fuesen necesarios a juicio del Vicario General Castrense, serán llamados a ejercer su sagrado ministerio en las fuerzas armadas, como Capellanes, disfrutando de la consideración de Oficiales.

En los casos de movilización por causa de guerra, los clérigos y religiosos no sacerdotes, así como los seminaristas, postulantes y novicios, en edad a la que alcance la movilización y en la medida que el Vicario General Castrense estimare necesario, serán destinados a ayudar a los Capellanes en su ministerio espiritual, o a otros servicios compatibles con su carácter eclesiástico. De entre ellos, los que en el momento de decretarse la movilización estén preparándose para el sacerdocio, disfrutarán de permisos prorrogables que, en cada caso, a juicio del Vicario Castrense autoricen las circunstancias, eon el fin do que prosigan sus estudios en el Seminario o Casa Religiosa a la cual pertenecen.

Cesarán en su disfruto, si abandonan los estudios o cuando terminen la carrera, circunstancias que los Rectores o Superiores respectivos comunicarán inmediatamente a la Autoridad militar.

El seminarista o novicio en cuyo nombro se presente voluntariamente un sacerdote del clero regular o secular, debidamente autorizado por sus Superiores eclesiásticos, para prestar servicio do vanguardia propio de su ministerio sacerdotal, disfrutarán en todo caso de estos permisos.

2191 Art. XIV.- En los casos de movilización general por causa de guerra quedan exceptuados del cumplimiento de las obligaciones militares los sacerdotes que tengan cura de almas. Se consideran tales los Ordinarios, los Párrocos, los Vicepárrocos y los Rectores de Iglesias abiertas al culto.

Asimismo serán dispensados de las obligaciones antedichas, aún en los casos de movilización general por causa de guerra, los Obispos titulares; los Rectores de los Seminarios; y los .Misioneros, a saber: aquellos sacerdotes y religiosos que, con la debida autorización de la competente autoridad eclesiástica, se consagran al apostolado en los territorios de misión.

AAS 43, 84.

De periculis novae Philosophiae in materia dogmatica atque de tuenda doctrina Sii. Thomae et scholasticae

(Ex Litt. Encycl. *Humani generis,* 12 ting. 1950).

2192 Quod autem ad theologiam spectat, quorumdam consilium est dogmatum significationem quam maxime extenuare: ipsumque dogma a loquendi ratione in Ecclesia iamdiu recepta et a philosophicis notionibus penes catholicos doctores vigentibus liberare, ut in catholica exponenda doctrina ad Sacrae Scripturae sanctorumque Patrum dicendi modum redeatur. Spem ipsi fovent fore ut dogma elementis denudatum, quae extrinsecus a divina revelatione esse dicunt, fructuose comparetur cum eorum opinionibus dogmaticis, qui ab Ecclesiae unitate seiuncti sint, ut que hac via pedetemptim perveniatur ad assimilanda sibi invicem dogma catholicum et placita dissidentium.

Accedit quod, catholica doctrina ad hanc redacta condicionem, viam sterni autumant, qua, hodiernis necessitatibus satisfaciendo, hodiernae etiam philosophiae notionibus dogma exprimi possit, sive « immanentismi 0 sive « idealismi » sive « exsistentialismi » aliusve systematis. Quod idcirco etiam heri posse ac debere andadores quidem affirmant, quia fidei mysteria nuinquam notionibus adaequate veris significari posse contendunt. sed tantum notionibus « approximative », ut aiunt, ac semper mutabilibus, quibus veritas aliquatenus quidem indicetur, sed necessario quoque deformetur. Quapropter non absurdum esse putant, sed necesse omnino esse ut theologia pro variis philosophiis, quibus decursu temporum tamquam suis utitur instrumentis, novas antiquis substituat notiones, ita ut diversis quidem modis, ac vel etiam aliqua ratione oppositis, idem tamen, ut aiunt, valentibus, easdem divinas veritates humanitus reddat. Addunt etiam historiam dogmatum consistere in reddendis variis sibique succedentibus formis, quas veritas revelata induerit, secundum diversas doctrinas et opinationes quae saeculorum decursu ortae fuerint.

Patet autem ex iis, quae diximus, huiusmodi molimina non tantum ducere ad « relativismum 0 dogmaticum, quem vocant, sed illum iam

reapse continere; cui quidem despectus doctrinae communiter traditae eorumque vocabulorum, quibus eadem significatur, satis superque favet. Nemo sane est qui non videat huiusmodi notionum vocabula cum in scholis tum ab ipsius Ecclesiae .Magisterio adhibita, perfici et perpoliri posse; ac notum praeterea est Ecclesiam in iisdem vocibus adhibendis non semper constantem fuisse. Liquet etiam Ecclesiam non cuilibet systemati philosophico, brevi temporis spatio vigenti, devinciri posse: sed ea quae communi consensu a catholicis doctoribus composita per plura saecula fuere ad aliquam dogmatis intellegentiam attingendam, tam caduco fundamento procul dubio non nituntur. Nituntur enim principiis ac notionibus ex vera rerum creatarum cognitione deductis: in quibus quidem deducendis cognitionibus humanae menti veritas divinitus revelata, quasi stella, per Ecclesiam illuxit. Quare mirum non est aliquas huiusmodi notiones a Conciliis Oecumenicis non solum adhibitas, sed etiam sancitas esse, ita ut ab eis discedere nefas sit.

2193 Quapropter neglegere, vel reicere, vel suo valore privare tot ac tanta, quae pluries saeculari labore a viris non communis ingenii ac sanctitatis, invigilante sacro .Magisterio, nec sine Sancti Spiritus lumine et ductu, ad accuratius in dies tidei veritates exprimendas mente concepta, expressa ac perpolita sunt, ut eorumdem in locum coniecturales notiones sufficiantur ac quaedam fluxae ac vagae novae philosophiae dictiones, quae ut flos agri hodie sunt et cras decident, non modo summa est imprudentia, verum etiam ipsum dogma facit quasi arundinem vento agitatam. Despectus autem vocabulorum ac notionum quibus theologi scholastici uti solent, sponte ducit ad enervandam theologiam, ut aiunt speculativam, quam, cum ratione theologica innitatur, vera certitudine carere existimant.

Utique, proh dolor, rerum novarum studiosi a scholasticae theologiae contemptu ad neglegendum, ac vel etiam ad despiciendum facile transeunt ipsum .Magisterium Ecclesiae, quod theologiam illam sua auctoritate tantopere comprobat. Hoc enim .Magisterium ab ipsis tamquam progressionis sufflamen ac scientiae obex exhibetur; ab acatholicis vero quibusdam iam veluti intusium frenum consideratur quo excultiores aliqui theologi a disciplina sua innovanda detineantur. Et quamquam hoc sacrum Magisterium, in rebus fidei et morum, cuilibet theologo proxima et universalis veritatis norma esse debet, ut pote cui Christus Dominus totum depositum tidei — Sacras nempe Litteras ac divinam ⧫ traditionem [1] — et custodiendum et tuendum et interpretandum concredidit, attamen officium, quo fideles tenentur illos quoque fugere errores, qui ad haeresim plus minusvo accedant, ideoque « etiam constitutiones et decreta servare, quibus pravae huiusmodi opiniones a Sancta Sede proscriptae et prohibitae sunt »/ nonnunquam ita ignoratur ac si non habeatur. Quae in Romanorum Pontificum Encyclicis Litteris de indole et constitutione Ecclesiae exponuntur, a quibusdam consulto neglegi solent, ea quidem de causa ut praevaleat notio quaedam vaga, quam ex antiquis Patribus,

[1] CIC. can. 1321: Cfr. Concil. *Vatie.* Denzixgeh, 1820, Const. /)r *fide cath.*. cap. 4, *De fide ct ratione,* post canones.

praesertim graecis, haustam esse profitentur. Pontifices enim, ut ipsi dictitant, de his quae inter theologos disputantur indicare nolunt, itaque ad pristinos fontes redeundum est et ex antiquorum scriptis recentiora Magisterii constitutiones ac decreta explicanda sunt.

Quae etsi fortasse scite dicta videntur, attamen fallacia non carent. Verum namque est generatili! Pontifices theologis libertatem concedere in iis quae inter melioris notae doctores vario sensu disputentur; at historia docet, plura quae prius liberae disceptationi subiecta fuerint, postea nullam iam disceptationem pati posse.

Neque putandum est, ea quae in Encyclicis Litteris proponuntor, assensum per se non postulare, cum in iis Pontifices supremam sui Magisterii potestatem non exerceant. Magisterio enim ordinario haec docentur, de quo illud etiam valet: «Qui vos audit, me audit» (L. 10, IG); ac plerumque quae in Encyclicis Litteris proponuntur et inculcantur, iam aliunde ad doctrinam catholicam pertinent. Quodsi Summi Pontifices in actis suis de re hactenus controversa data opera sententiam ferunt, omnibus patet rem illam, secundum mentem ac voluntatem eorumdem Pontificum, quaestionem liberae inter theologos disceptationis iam haberi non posse.

2194 Verum quoque est, theologis semper redeundum esse ad divinae revelationis fontes; eorum enim est indicare qua ratione ea quae a vivo -Magisterio docentur, in Sacris Litteris et in divina «traditione», «sive explicite, sive implicite inveniantur».1 Accedit quod uterque doctrinae divinitus revelatae fons tot tantosque continet thesauros veritatis, ut numquam reapse exhauriatur. Quapropter sacrorum fontium studio sacrae disciplinae semper iuvenescunt; dum contra speculatio, quae ulteriorem sacri depositi inquisitionem neglegit, ut experiundo novimus, sterilis evadit. Sed hac do causa theologia etiam positiva, quam dicunt, scientiae dumtaxat historicae aequari nequit. Una enim cum sacris eiusmodi fontibus Deus Ecclesiae suae .Magisterium vivum dedit, ad ea quoquo illustranda et enucleanda, quae in fidei deposito nonnisi obscure ac velut implicite continentur. Quod quidem depositum nec singulis clinistifidclibus nec ipsis theologis divinus Redemptor concredidit authentice interpretandum, sed soli Ecclesiae .Magisterio. Si autem hoc suum munus Ecclesia exercet, sicut saeculorum decursu saepenumero factum est, sive ordinario sive extraordinario eiusdem muneris exercitio, patet omnino falsam esse methodum, qua ex obscuris clara explicentur, quin immo contrarium omnes sequi ordinem necease esse. Quare Decessor Noster imm. mem. Pius IX, docens nobilissimum theologiae munus illud esse, quod ostendat quomodo ab Ecclesia definita doctrina contineatur in fontibus, non absque gravi causa illa addidit verba: «eo ipso sensu, quo ab Ecclesia definita est »...

2195 Quae si bene perspecta fuerint, facile patebit cur Ecclesia exigat ut futuri sacerdotes philosophicis disciplinis instruantur « ad Angelici Doc-

1 Pius IX, *Inter gravissimas,* 28 oct. 1870: *Acta Pii IX* 1, 260.

toris rationem, doctrinam et principia ‘, quandoquidem plurium saeculorum experientia probe noscit Aquinatis methodum ac rationem sive in tironibus erudiendis, sive in absconditis veritatibus pervestigandis, singulari praestantia eminere; ipsius autem doctrinam eum divina » revelatione» quasi quodam concentu consonare, atque ad fidei fundamenta in tuto collocanda ellicacissimam esse, necnon ad sani progressionis fructus utiliter et secure colligendos.2

Hac de causa quam maxime deplorandum est, philosophiam in Ecclesia receptam ac agnitam hodie a nonnullis despectui haberi, ita ut antiquata quoad formam, rationalist ica. ut aiunt, quoad cogitandi processum, impudenter renuntietur. Dictitant enim hanc nostram philosophiam perperam opinionem tueri metaphysicam absolute veram exsistere posse; dum contra asseverant res, praesertim transcendentes, non aptius exprimi posse, quam disparatis doctrinis, quae sese mutuo compleant, quamvis sibi invicem quodammodo opponantur. Quare philosophiam nostris traditam scholis, cum sua lucida quaestionum descriptione ac solutione, cum accurata sua notionum determinatione clarisque distinctionibus, utilem quidem esse posse concedunt ad propaedeusim scholasticae theologiae, mentibus hominum medii aevi egregie accommodatam; non tamen praebere philosophandi rationem, quae hodiernae nostrae culturae ac necessitatibus respondeat. Opponunt deinde philosophiam perennem nonnisi philosophiam immutabilium essentiarum esse, dum hodierna mens ad « exsistentiam » singulorum spectet necease est et ad vitam semper linentem. Dum vero hanc philosophiam despiciunt, alias extollunt sive antiquas, sive recentes, sive Orientis, sive Occidentis populorum, ita ut in animos insinuare videantur quamlibet philosophiam vel opinationem, quibusdam additis, si opus fuerit, correctionibus vel complementis, cum dogmate catholico componi posse; quod quidem falsum omnino esse, cum praesertim de commentis illis agatur, quae vel « immanentismum » vocant, vel « idealismum ‘, vel ‹ materialismum » sive historicum, sive dialecticum, ac vel etiam › exsistentialismum ♦ sive atheismum profitentem. sive saltem valori ratiocinii metaphysici adversantem, catholicus nemo in dubium revocare potest.

Ac denique philosophiae nostris traditae scholis hoc vitio vertunt, eam nempe in cognitionis processu ad intellectum unice respicere, neglecto ⁂muneri voluntatis et affectuum animi. Quod quidem verum non est. Numquam enim Christiana philosophia utilitatem negavit et efficacitatem bonarum totius animi dispositionum ad res religiosas ac morales plene cognoscendas et amplectendas; immo semper docuit huiuscemodi dispositionum delectum causam esse posse cur intellectus, cupiditatibus ac mala voluntate affectus, ita obscuretur ut non recte videat. Immo Doctor Communis censet intellectum altiera bona ad ordinem moralem sive naturalem sive supernaturalem pertinentia, aliquo modo percipere posse, quatenus experiatur in animo affectivam quamdam counaturali-

‘ CIC can. 1360, § 2. (Cfr. n. 1178).
’ AAS .38, 387.

tatem 0 eum eisdem bonis sive naturalem, sive dono gratiae additam;l ac liquet quantopere vel subobscura huiusmodi cognitio investigationibus rationis auxilio esse valeat. Attamen aliud est voluntatis affectuum dispositioni vim agnoscere adiuvandi rationem ad certiorem ac firmiorem cognitionem rerum moralium assequendam; aliud vero est, quod isti novatores contendunt: facultatibus nempe appetendi et affectandi vim quamdam intuendi adiudicare, atque hominem, cum non possit rationis discursu eum certitudine discernere quidnam ut verum sit amplectendum, ad voluntatem declinare, qua inter oppositas opiniones ipse libere decernens eligat, cognitione et voluntatis actu incompte permixtis.

2196 Nec mirum est novis hisce placitis in discrimen adduci duas philosophicas disciplinas, quae natura sua cum fidei doctrina arete conectuntur, theodiceam nempe et ethicam; «piarum quidem munus esse censent non aliquid certi de Deo aliove ente transcendenti demonstrare, sed ostendere potius ea quae fides doceat de Deo personali ac de eius praeceptis, cum vitae necessitatibus perfecte cohaerere, ideoque omnibus amplectenda esse ut desperatio arceatur atque aeterna attingatur salus. Quae omnia ut Decessorum Nostrorum Leonis XIII et Pii X documentis aperte adversantur, ita cum Concilii Vaticani decretis componi nequeunt. Has quidem a veritate aberrationes deplorare, supervacaneum esset, si omnes, etiam in rebus philosophicis, qua par est reverentia ad Magisterium Ecclesiae animum intenderent, cuius profecto est, ex divina institutione, non solum veritatis divinitus revelatae depositum custodire et interpretari, sed ipsis etiam philosophicis disciplinis invigilare, ne quid detrimenti ex placitis non rectis catholica patiantur dogmata...

2197 Novimus quidem plerosque catholicos doctores, quorum studiorum fructus in athenaeis, in sacris seminariis et religiosorum sodalium collegiis impertiuntur, ab iis erroribus alienos esse, qui hodie, sive oh rerum novarum cupidinem, sive etiam ob immoderatum quoddam ăpostolat» propositum, aperte vel latenter divulgantur. At novimus quoque novas eiusmodi opinationes incautos allicere posse; ideoque principiis obstare malumus, quam inveterato iam morbo medicinam praestare.

Quapropter, re coram Domino mature perpensa ac considerata, uo a sacro Nostro otlicio deficiamus, Episcopis ac Religiosarum Sodalitatum .Moderatoribus, gravissime eorum onerata conscientia, praecipimus, ut quam diligentissime curent, ne in scholis, in coetibus, in scriptis quibuslibet opiniones huiusmodi proferantur, neve clericis vel christ¡fidelibus quovis modo tradantur.

Qui in ecclesiasticis institutis docent, noverint se tuta conscientia munus docendi, sibi concreditum, exercere non posse, nisi doctrinae normas, quas ediximus, religiose accipiant atque ad amussim servent in discipulis instituendis. Debitam reverentiam atque obtemperationem, quam in suo adsiduo labore Ecclesiae .Magisterio profiteantur oportet, discipulorum quoque mentibus animisque instillent.

AAS 42, 565-569; 573-575; 577-578.

l Cfr. S. TBom., *Summa Theol.* I1-1I, q. 1, a. t ad 3 ct q. 15, art. 2, In c.

De sacerdotalis vitae sanctitate promovenda

(Adhortatio ad Cierunt universum *Menti Nostrae,* 23 sept. 1950).

il9S Menti Nostrae vox resonat Divini Redemptoris Petro dicentis: Simon loannis, diligis me plus hist... pasce agnos rneos, pasce oves meas » *(I.* 21, 15 et 17); iternque illa, qua idem Apostolorum Princeps Episcopos ac sacerdotes aetatis suae hisce verbis adhortabatur: ‹ Pascite qui in vobis est gregem Dei, ... forma facti gregis ex animo ' (1 *P.* 5, 2-3).

Quae verba attento animo considerantes, praecipuas esse supremi ministerii Nostri partes putamus id efficere pro viribus, ut sacrorum Pastorum ac sacerdotum opera, quae christianum populum ad vitanda mala, ad superanda discrimina et ad sanctimoniam assequendam conducat oportet, efficacior cotidie fiat; quod quidem nostris praesertim temporibus necessarium est, dum adhuc gentes ac populi ob recens, immane bellum non modo gravibus difficultatibus vexantur, sed animorum etiam perturbatione acerrime afficiuntur; et dum catholici nomini hostes ob rerum adiuncta, in quibus civilis societas versat tir, andadores facti, homines a Deo et a lesu Christo arcere exitiali odio obtectisque insidiis enituntur.

Christianae instaurationis necessitas, quam hodie boni omnes cernunt, Nos iubet mentem voluntatemque Nostram ad totius orbis sacerdotes potissimum convertere, quandoquidem novimus humilem, vigilem studiosamque eorum operositatem, qui, in media plebe cum vivant, eius aegritudines, poenas ac corporis animique angustias perspectas habent, posse evangelicis praeceptis omnium renovare mores, ac lesu Christi « Regnum iustitiae, amoris et pacis firmissime in terris constabilire.

Verumtainen haud possibile est sacerdotale munus plenos nancisci effectus, qui aetatis huius nostrae necessitatibus omnino respondeant, nisi sacerdotes circumstanti populo insignis sanctitatis fulgore praeluceant; sint que digni «ministri Christi », fideles «dispensatores mysteriorum Dei »», efficaces « Dei auditores », ad omne opus bonum instructi.[1]

lamvero nullo Nos posse aptiore modo putamus universo clero gratam profiteri voluntatem Nostram - qui quidem quinquagesimo exeunte sacerdotii Nostri anno, per admotas ad Deum preces suam erga Nos pietatem testatus est — quam si clericos omnes ad illam assequendam sanctitudinem paterno adhortemur animo, sine qua concreditum eisdem ministerium frugiferum esse non potest. Annus Sacer, quem ea spe indiximus, ut omnium mores evangelicis praeceptis redintegrarentur, hoc imprimis afferat optamus, ut nempe, qui christiani populi sunt duces,

1 Prnef. Miss, in festo lesu Christi Regis.
• Cfr. 1 *C.* i, 1.
' Cfr. 1 C. 3, 9.
• Cfr. 2 *T.* 3, 17.

ad virtutis verticem alacriore gradu contendant, atque ita animati, ita instructi, sibi creditum gregem lesu Christi spiritu renovent.

Quodsi adauctae hodie Christianae societatis necessitates internae perfectionis formam magis magisque a sacerdotibus postulant, animadvertendum tamen est eos, ex ipsius altissimi muneris natura divinitus accepti, sanctitatis officio teneri semper, ubique totisque viribus assequendae.

Sacerdotium, magnum Dei donum. Oportet illi fideliter respondere.

2199 Quemadmodum Decessores Nostri peculiarique modo Pius X[1] et Pius XI[2] docuere, ac Nosmet ipsi in Encyclicis Litteris *Mystici Corporis*[3] et *Mediator Dei*[4] attigimus, sacerdotium utique magnum est donum Divini Redemptoris; qui quidem ut humani generis redemptionis opera, quam ipse e Cruce pendens consummavit, ad saeculorum usque occasum perpetuaretur, potestatem suam Ecclesiae commisit, quam unici aeternique sacerdotii sui participem esse voluit. Sacerdos veluti «alter Christus» est, cum indelebili sit charactere insignitus, quo viva Servatoris nostri quasi imago efficitur; sacerdos lesu Christi partes agit, qui dixit: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos* (*I.* 20, 21); *qui vos audit, me audit* (*Lc.* 10, 16). Caelesti quodam instinctu eiusmodi ministerio augustissimo initiatus, *pro hominibus constituitur in iis, quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis* (*Hb.* 5, 1). Ad eum igitur accedat oportet quisquis Divini Redemptoris vitam vivere, atque vim, solacium animique alimentum accipere cupit; itemque ab eo opportuna remedia quaerat, quisquis a collapsis moribus ad frugem bonam reverti nititur. Itaque sacri omnes administri iure meritoque Apostoli gentium sententiam sibi tribuere queunt: *Dei... sumus adiutore»* (1 C. 3, 9).

Excelsa haec dignitas a sacerdotibus postulat ut gravissimo officio suo fidelitate summa respondeant. Cum divinae in terris provehendae gloriae ac mystico fovendo augendoque Christi Corpori inservire debeant, oportet omnino ita santitudinis fulgore praestent, ut per eos *Christi bonus odor* (2 *C.* 2, 15) usquequaque propagetur.

Eo ipso dic, quo vos, dilecti filii, ad sacerdotale fuistis evecti munus, Episcopus sollemniter Deique nomine praecipuum a vobis exsequendum officium hisce verbis indicavit: « Agnoscite quod agitis, imitamini quod tractatis; quatenus mortis dominicae mysterium celebrantes, mortificare membra vestra a vitiis et concupiscentiis omnibus procuretis. Sit doctrina vestra spiritualis medicina populo Dei; sit odor vitae vestrae delectamentum Ecclesiae Christi; ut praedicatione atque exemplo aedificetis domum, id est familiam Dei ».[5] A peccatis omnino immunis, vita vestra, magis quam ea, quam christiani e laicorum ordine ducunt, abscondita

[1] Exhortatio *Haerent animo: Acta Pii X* 4, 237 ss. [Cfr. nn. 1263 ss.J.
[2] Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii:* AAS 28, 5 s. [Cfr. nn. 1955 ss.).
[3] AAS 35, 193 ss.
[4] AAS 39, 521 es.
[5] Pontificale Rom. De ord. Presbyt.

sit cum Christo in Deo;[1] atque ita eximia illa virtute exornati, quam vestra exigit dignitas, humanae redemptionis opus perficiendum pergite, ad quod quidem sacerdotalis consecratio vos destinavit.

Hoc propositum est, quod vos ultro libenterque exsequendum suscepistis; sancti estote, quia, ut nostis, sacrum est ministerium vestrum.

I

SANCTITAS VITAE SACERDOTALIS

Perfectio consistit in fervore caritatis, qui sacerdotem addecet.

2200 Ex divini -Magistri sententia,[1] christianae vitae perfectio caritate erga Deum, erga proximos potissimum innititur, quae tamen flagrans, studiosa, operosa sit. Ea enim, si ila conformatur, omnes quodammodo amplectitur virtutes;[3] atque adeo iure meritoque *vinculum perfectionis* (*C.* 3, 14) dici potest. In quibusvis igitur rerum condicionibus versetur homo, opus est prorsus ut mentem suam suosque actus ad hoc propositum dirigat.

Ad id tamen peculiari officio adstringitur sacerdos. Quaevis enim eius sacerdotalis actio suapte natura — quatenus nempe sacrorum administer hac de causa divinitus vocatus est, ac divino munere divinoque charismate insignitus ut ad hoc contendat necesse est; ipse enim lesu Christo, unico aeternoque sacerdoti, sociam operam navare debet; cumque sequatur, imitetur oportet, qui, cum terrenam vitam ageret, nihil potius habuit, quam incensissimum suum erga Patrem amorem testaretur suique Cordis infinitos thesauros hominibus impertiret.

Imitatio Christi

Coniunctio intima cum Christo, uti summo Exemplari. Initium christianae perfectionis est humilitas, quae ducit ad voluntatis immolationem per oboedientiam.

2201 Praecipuus, quo sacerdotis animus moveri debet, impulsus eo contendat, ut cum Divino Redemptore arctissime coniungatur, ut christianae doctrinae praecepta integerrime docilique voluntate amplectatur, ut que eadem quovis suae vitae tempore tam impense ad effectum deducat, ut suae agendi rationi catholica tides praeluceat, eiusdemque tidei splendorem sua agendi ratio quodammodo reverberet.

1 Cfr. *C.* 3, 3.
* Cfr. .iff. 22, 38-39.
* Cfr. 1 *C.* 13. 4-7.

Huius virtutis fulgore ductus, continenter suos oculos ad Christum convertat; eius praescripta, actiones, exempla studiosissime sequatur: sibique omnino persuasum habeat non satis esse eis se officiis, quibus christifideles tenentur, obtemperare, sed oportere etiam citatiore cotidie gradu ad illam contendere quam excelsa sacerdotalis dignitas postulat, vitae perfectionem, secundum illud: « Clerici debent sanctiorem prae laicis vitam interiorem et exteriorem ducere, eisque virtute et recte factis in exemplum excellere ».[1]

Sacerdotalis vita, ut a Christo oritur, ita nullo non tempore ad eum omnino dirigatur necesse est. Christus autem Dei Verbum est, qui humanam naturam non est dedignatus assumere; qui hanc terrestrem vitam egit ut Aeterni Patris obtemperaret voluntati; qui se circum lilii suavitatem effudit; qui in paupertate vixit; *qui perirà neiit benefaciendo et sanando omnes (Act.* 10, 38); qui denique se hostiam pro fratrum salute obtulit. Habetis, dilecti filii, mirabilis huius vitae summam velati ante oculos positam; eam in vos referre omni nisu studeatis, incitamenti illius memores: *Exemplum... dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ila et vos faciatis (I.* 13, 16).

Christianae autem perfectionis initium ex humilitatis virtute oritur. *Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde (Mt.* 11, 29). Nos siquidem probe considerantes ad quam celsissimam dignitatem per Baptisma et sacrum Ordinem vocati fuimus, ac spiritualem nostram noscentes inopiam, divinam illam meditemur sententiam lesti Christi asseverantis: *Sine me nihil potestis facere* (*I.* 15, 5).

Sacerdos, non suis viribus confidat, non suis dotibus immodice delectetur, non hominum aestimationem laudationesque captet, non amplioribus muneribus cupide inhiet, sed Christum imitetur, qui non venit *ministrari, sed ministrare (Ml.* 20, 28) ac semel ipsum ad Evangelii normam abneget,[2] terrenisque rebus nimis ne adhaereat, ut facilius atque expeditius divinum sequatur .Magistrum. Quidquid habet, quidquid est, ex Dei bonitate virtuteque defluit; si igitur gloriari velit, Apostoli gentium verba meminerit: *Pro me autem nihil gloriabor, nisi in infirmitatibus meis* (2 *C.* 12, 5).

Illius humilitatis studium, quae fidei luce collustretur, hominem ad quamdam voluntatis immolationem per debitam oboedientiam compellit. Christus ipse in societate ab se condita legitimam constituit auctoritatem, quae suam in aevum perpetuaret; quamobrem qui Ecclesiae obtemperat moderatoribus, Divino ipsi Redemptori obtemperat.

Aetate hac nostra cum auctoritatis fundamentum temerario ausu concutiatur, opus omnino est ut sacerdos, tifici praecepta firma retinens mente, hanc eamdem auctoritatem agnoscat riteque observet, velati necessarium non modo religiosarum ac socialium rerum tutamentum, sed suae etiam ipsius procurandae sanctitatis principium. Dum divini nominis osores nefaria quadam calliditate immodicas nonnullorum cu-

[1] CIC can. 124.
[2] Cfr. *MI.* 10, 24,

pidincs incitare ac pellicere idcirco enituntur, ut adversus Sanctae Matris Ecclesiae iussa eos erigant, debitis Nos cupimus exornare laudibus paternoque confirmare animo frequentissimum illorum sacrorum administrorum agmen, qui quidem, ut Christianam suam oboedientiam luculenter profitèrentur, utque integerrimam suam fidelitatem erga Christum ab coque constitutam auctoritatem servarent incolumem, *digni habiti sunt pro nomine lesu contumeliam pati* (*Act.* 5, 41) ac non solum contumelias, sed insectationes, sed carcerem atque etiam mortem.

Custodia caelibatus per vigilantiam et orationem, devitando familiaritatem.

2202 In earum rerum ordine operatur sacerdos, quae ad supernam vitam pertinent, cum eiusdem supernae vitae incrementa provehat, eamque cum mystico lesu Christi Corpore communicet. Quamohrem negotiis illis vale dicat oportet *quae sunt mundi,* ut ea solummodo curet, *quae Domini sunt* (1 *C.* 7. 32, 33). Cum igitur a saeculi sollicitudinibus liber esse debeat, seseque totum divino servitio mancipare, caelibatus legem Ecclesia constituit, quo magis etiam magisque manifestum omnibus pateat eum esse Dei administrum animorumque patrem. Qua quidem caelibatus lege potius quam paterni muneris officium omnino amittat sacerdos, in immensum revera adauget, quandoquidem non terrenae huic ac caducae vitae subolem parit, sed caelesti perpetuoque mansurae.

Quo splendidius autem sacerdotalis castimonia refulget, eo magis sacrorum administer fit una eum Christo ‹ hostia pura, hostia sancta, hostia immaculata »?

Quam quidem castimoniam ut integerrimam, quasi inaestimabilis pretii thesaurum, omni cura servemus, opportunum ac necessarium est illi Apostolorum Principis adhortationi religiose obsequi, quam cotidie in horariis precibus repetimus: *Sobrii estote, et vigilate* (1 *P.* 5, 8).

Advigilate utique, dilecti filii, quandoquidem castitati vestrae tot pericula occurrunt, tum ob mores publice pessumdatos, tum ob vitiorum illecebras, quae vobis hodie tam facile insidiantur, tum denique ob nimiam illam necessitudinum libertatem, qua utriusque sexus cives utuntur, et quae interdum in sacri etiam ministerii exercitium irrepere audet. *Vigilate, et orate* (*Me.* 14, 38), semper memores manus vestrae res sanctissimas tangere; itemque memores vos esse consecratos Deo, eidemque debere unice servire. Vestis ipsa, quam geritis, quodammodo vos admonet ut non mundo, sed Deo vivatis. Omni igitur nisu omnique alacritate efficite, maternae confisi Deiparae Virginis tutelae, ut ‹ nitidi, mundi, puri, casti, sicut decet ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei cotidie sitis.

Quam ad rem opportunum ducimus peculiari modo vos adhortari ut in mulierum consociationibus ac sodaliciis moderandis tales vos exhibeatis, quales sacerdotes addecet; familiaritatem omnem devitate; ac

‹ *Missale Itoni.,* can.
* *Pontificale Itoni.,* In ordin. Diacon

quotiescumque opera vestra necessaria est, earn nipote sacri administri impertite. Atque in iisdem consociationibus dirigendis novitatem vestram iis contineatis limitibus, quos sacerdotale ministerium vestram postulat.

Sacerdos, a divitiis terrenisque rebus abaitenue, omnibus virtutibus ornatus sit.

2203 Nec satis habeatis per castimoniam voluptatibus carnis renuntiare ac per oboedientiam moderatoribus vestris voluntatem sponte subicere, sed animum quoque a divitiis terrenisque rebus cotidie magis abalienatum gerite. Etiam atque etiam vos adhortamur, dilecti filii, ut res fluxas ac perituras huius mundi ne nimis diligatis: sanctissimos veteris nostraeque aetatis viros venerabundi in exemplum intuemini, qui quidem debitam externorum honorum abstinentiam summamque Providentis Numinis fiduciam cum flagrantissimo sacerdotali studio coniungentes, miranda prorsus opera patrarunt Deo unice contisi, qui necessaria numquam auxilia denegat. Sacrorum etiam administri, qui paupertatis ollicio ob peculiare nuncupatum votum non obligantur, huius paupertatis amore ducantur oportet; quem quidem amorem simplicis ac moderatae vitae ratio demonstret, habitatio non sumptuosa declaret ac denique generosa erga egenos largitas confirmet. Potissimum vero se abstineant ab oeconomicis illis inceptis, quae eos a sacris obeundis muneribus abstrahant, debitamque sibi imminuere possint christilidelium aestimationem. Sacerdos siquidem, cum in animorum salutem procurandam omni ope incumbat necesse sit, illam sibi Apostoli Pauli sententiam tribuere debet: *Non... quaero quae vestra sunt, sed vos* (2 *C.* 12, 14).

Si heic opportunitas haberetur de virtutibus omnibus enucleate agendi, quibus sacerdos divinum lesti Christi exemplar aptiore, quo potest, modo in se referat opus est, multa profecto, quae menti Nostrae occurrunt, pertractaremus; voluimus tamen ea solummodo peculiari modo menti vestrae inculcare, quae nostris hisce temporibus potiore ratione necessaria viderentur; ad ceteras autem quod attinet, hanc satis esto aurei libelli de imitatione Christi recordari sententiam: ⟨I Sacerdos omnibus virtutibus debet esse ornatus; et aliis bonae vitae exemplum praebere. Eius conversatio non eum popularibus et communibus hominum viis, sed cum Angelis in caelo, aut cum perfectis viris in terra ⁑.

Necessitas gratiae supernae ad imitationem Christi persequendam

Vita sacerdotis imitari debet sacrificium Christi, Sacerdotis et Victimae in monte Calvariae et in Eucharistico Sacrificio, ex quo thesauros gratiae haurit ad sanctitatis verticem assequendum.

2204 Nemo est qui ignoret, dilecti lilii, singulis christiania peculiarique modo sacerdotibus possibile non esse miranda Divini Magistri exempla

l *De imit. Christi, IV,* c. 5, 13, 11.

in cotidianae vitae usu imitari, nisi supernae gratiae auxilio frnantur, iisque utantur eiusdem divinae gratiae instrumentis, quae ipsemet nobis dilargitus est. Idque eo magis evadit necessarium, quo excelsior perfectio est, quam nos attingere debemus, et quo graviores ex natura nostra, in malum prona, oriuntur difficultates. Qua quidem ratione ducti, opportunum putamus gradum facere ad alias, granditatis ac solacii plenas, proponendas veritates, ex quibus vel luculentius patet quam elata esse debeat sacerdotalis sanctitas, et quam efficaces sint opes nobis a Jesu Christo datae, ut divina misericordiae consilia ad effectum in nobis deducere possimus.

Quemadmodum omnis Servatoris nostri vita ad sui ipsius sacrificium ordinata fuit., ita pariter sacerdotis vita, qui Christi imaginem in se referre debet, cum eodem, in eodem per eumdemque gratum fiat sacrificium oportet.

Siquidem sacrificium, quod Divinus Redemptor e cruce pendens in Calvariae monte obtulit, non sui proprii corporis tantummodo immolatio fuit; ipse enim semel ipsum piacularem hostiam dedit utpote humani generis Caput; atque adeo ‹ cum spiritum suum in manus Patris commendat, ut homo seipsum commendat Deo, ut omnes homines Deo commendet »?

Idem profecto in Eucharistico sacrificio contingit, quod incruenta est crucis sacrificii renovatio; Christus enim sernet ipsum Aeterno Patri offert pro sua gloria nostraque salute; quandoquidem autem ipse, sacerdos et hostia, ut Ecclesiae Caput agit, non modo sernet ipsum, sed christianos universos et quodam modo omnes etiam homines offert et immolat.2

Iamvero si hoc pro Christianis omnibus, maiore profecto titulo pro sacerdotibus valet, qui idcirco praesertim Divini Redemptoris ministri sunt, ut Eucharisticum sacrificium peragant. Quo quidem in Eucharistico sacrificio, dum personam Christi sustinentes, panem et vinum consecrant, quae Corpus et Sanguis Christi fiunt, inexhaustos ex ipso supernae vitae fonte haurire possunt salutis thesauros oniniaque illa auxilia, quae sibi non modo necessaria sint, sed suo etiam ipsorum explendo muneri.

Sacrorum nempe administer, dum divinis hisce mysteriis arctissime coniungitur, facere non potest quin esuriat ac sitiat iustitiam. 3 seseque vehementer incitatum sentiat ad illi, qua ornatur, tam excelsae dignitati vitam aequandam suam, ad eamdemque se devovendi studio conformandam. cum sernet ipsum debeat una cum Christo quodammodo immolare. Quamobrem Eucharisticum sacrificium non modo celebret, sed etiam intima quadam ratione vivat oportet; ita enim supernam vim illam haurire potest, qua fiat ut penitus transformetur, atque piacularem Divini ipsius Redemptoris vitam participet.

1 S. Athanvs., *De incarnatione,* n. 12: MG 26, 1003 s.
* Cfr. S. Avo., *Dc civitate Dei.* 1. X, c. G : ML 11, 281.
• Cfr. *MI.* S, *6.*

2205 Ex Apostoli Pauli sententia, praecipuum cliristianae perfectionis principium hoc praecepto declaratur: *Induimini Dominum lesimi Christum* (7?. 13, 14). Hoc autem praeceptum, si ad christifideles omnes pertinet, at potiore quodam modo sacerdotes obstringit. Atqui lesimi Christum indui non modo significat ad eius doctrinam mentem dirigere suam, sed novam etiam vitam ingredi, quae quidem ut Thaboris splendoribus fulgeat. Redemptoris nostri debet imprimis, in Calvaria patientis, doloribus angoribusque conformari. Hoc profecto arduum adsiduumque laborem postulat, quo animus noster quasi efficiatur, ut cum Christi sacrificio intima ratione communicet. Hic arduus adsiduusque labor non inani voluntate ducitur, non desideriis ac votis concluditur, sed studiosa esse debet indefessaque actio, quae ad frugiferam animi renovationem contendat; sed pietatis sit oportet exercitatio, qua omnia ad Dei gloriam referantur; paenitentiae sit exercitium, quod immoderatos animi motus temperet ac refrenet; caritatis sit navitas, quae nos erga Deum, erga proximos amore inflammet, nosque ad omnia provehenda misericordiae opera permoveat; sit denique actuosae voluntatis alacritas, qua enitendo eluctandoque perfectissima quaeque attingamus.

Necesse est igitur ut, quod in sacrificali ara agitur, sacerdotalis animus in se referre studeat: quemadmodum nempe lesus Christus semet ipsum immolat, ita eius administer una cum illo se immolare debet; quemadmodum lesus expiat peccata hominum, ita sacerdos per excelsum cliristianae asceseos iter ad propriam perveniat necesse est proximorumque purificationem. Ita enim eum S. Petrus Chrysologus admonet: ‖ Esto Dei sacrificium et sacerdos; non amittas quod tibi divina dedit et concessit auctoritas. Induere sanctitatis stolam; praecingere balteum castitatis; sit in velamento capitis tui Christus; crux in frontis tui munimine perseveret: pectori tuo appone divinae scientiae sacramentum; in odorem thymiama semper orationis accende; arripe gladium Spiritus; altare cor tuum pone et sic corpus tuum admove Dei securus ad victimam... Offer fidem, ut perfidia sit punita; immola ieiunium, ut voracitas cesset; sacrifica castitatem, ut moriatur libido; impone pietatem, ut deponatur impietas; invita misericordiam, ut avaritia deleatur; et ut consumatur stultitia, semper sanctitatem convenit immolare: sic fiet corpus tuum tua hostia, si nullo peccati iaculo fuerit sauciata ».*

Quae Nos Christianis universis per Encyelicas Litteras *Mediator Dei* meditanda proposuimus, ea placet in praesens iisdem verbis peculiari modo sacerdotibus iterare: «Christus utique sacerdos est, sed nobis non sibi sacerdos, cum vota religionisque sensus totius humani generis nomine Aeterno Patri deferat; idem pariter victima est. sed nobis, eum semet ipsum in vicem hominis culpis obnoxii reponat. Iamvero illud Apostoli « hoc... sentite in vobis, quod et in Christo lesti » a Christianis omnibus postulat, ut eo modo animum in se referant affectum, quantum humana potest facultas, quo Divini Redemptoris animus allectus erat, cum sui ipsius faciebat sacrificium; humilem nempe referant mentis demissionem

* *Sermo* CVI11: ML 52, 500. 501.

sunimaequc Dei Alaiestati adorationem adhibeant, honorem, laudem, gratiarum actionem. Postulat praeterea ab iisdem ut victimae condicionem quodammodo sumant ut semet ipsos ad Evangelii praecepta abnegent, ut paenitentiae ultro libenterque dent operam, utqiie admissa quisque sua detententur et expient. Postulat denique ut omnes una eum Christo mysticam in Cruce mortem obeamus, ita quidem ut Pauli sententiam usurpare possimus: «Christo confixus sum Cruci».[1]

Sacerdotes ac lilii dilectissimi, magnum nos habemus in nostris manibus thesaurum ac pretiosissimam margaritam, hoc est inexhaustas lesti Christi Sanguinis divitias; iisdem quam largissime utamur, ita quidem ut, per plenum nostri sacrificium Aeterno Patri una eum Christo oblatum, veraces efficiamur iustitiae conciliatores *in iis, quae sunt ad Deum (IIb.* 5, 1), ac mereri possimus, ut preces nostrae benigne excipiantur. ac superfluentem gratiarum imbrem impetrent, quae Ecclesiam ornnesque animos recreent atque feeundent. Tum solummodo, cum nempe velati unum erimus cum Christo per suam nostramque immolationem, vocvinque nostram cum caelestis 11 ierosolymae habitatorum choro conseremus secundum illud « illi canentes iungimur almae Sionis aemuli »,[s] tum solummodo, Servatoris nostri virtute corroborati, e sanctitatis vertice, quem assecuti fuerimus, tute poterimus ac secure cunctis hominibus impertire per sacerdotale ministerium nostrum supernam Dei lucem supernainque vitam.

Necessitas orationis et exercitiorum pietatis

Recitatio divini Officii, uti vose Christi et Ecclesiae, medium efficax sanctificationis, si recta ineditalione absolvatur.

Perfecta sanctitatis forma id etiam requirit ut cum Deo continenter communicemus; ut autem eiusmodi communicatio, quae sacerdotali animo cum Deo intercedat oportet, per subséquentes dies et horas ne intermittatur, Ecclesia sacros administros officio teneri iussit horarias preces recitandi. Ea hoc modo Divini Redemptoris praecepto fideliter obsecuta est dicentis: *Oportet semper orare et non deficere* (*l.<.* IS. 1). Siquidem, quemadmodum Ecclesia ab effundendis precibus nullo tempore cessat, ita percupii ut filii sui supplicationes numquam intermittant; iisdemque Apostoli Pauli adhortationem repetit: *Der ipsum* [/«sum] *offeramus hostiam laudis semper Deo, id est, fructum labiorum confitendum nomini cius (Hb.* 13, 15). Sacrorum autem administris hoc peculiare munus concredit, ut nempe, populi etiam nomine comprecando, omnis temporis rerumque decursum quodammodo Deo consecrent.

Huic officio obsequens sacerdos, illud vertentibus sacculis, agere pergit, quod Christus fecit, qui *in diebus carnis suae preces supplicatio-*

[1] AAS 39, 552-553.
[s] *Hrev. Horn.,* Hymn, pro off. Dédie. Eccl.

nesíjue... cum clamore valido et lacrimis offerens, exauditus est pro sua reverentia (Ibid. 5, 7). Hae siquidem preces, cum adhibeantur Christi nomine, hoc est « per Dominum Nostrum lesum Christum », qui, conciliator noster apud Patrem, suam eidem perpetuo offert satisfactionem, sna promerita validissimumqiie sui Sanguinis pretium, singulari procul dubio efficacitate pollent. Sunt enim peculiari ratione ' vox Christi », qui «orat pro nobis ut sacerdos noster; orat in nobis, ut Caput nostrum »? Parique modo sunt semper « vox Ecclesiae », quae vota ac desideria christifi-(lelium omnium refert; qui quidem una cum sacerdotis precibus eiusquc tide conjunct i, laudibus lesum Christum prosequunt ur, ac per ipsum Aeterno Patri grates agunt, ab coque quovis die, quavis hora necessaria impetrant auxilia. Itaque quod .Moyses quondam fecit, cum in montis vertice brachia ad caelum extollens cum Deo colloquebatur ab coque pro populo suo, in subiecta valle aerumnis laborante, misericordiam efflagitabat, id per sacros administros quodam modo cotidie iteratur.

At horariae preces multum etiam multumque ad sanctitatem efficaciter assequendam conferunt; non enim agitur solummodo de formularum recitatione, vel de canticis, quae ex artis legibus rite pangantur; non agitur solummodo de peculiaribus observandis normis, quas rubricas vocant, vel de externis tantum divini cultus caerimoniis; sed potiore ratione agitur de ascensu mentis anirnique nostri ad Deum, ut cum beatis spiritibus, laudes eidem in aeternum concinentibus, copulemur.[2] Quamobrem horariae preces, ut in earum notatur initio, « digne, attente ao devote » recitandae sunt.

Opus est autem ut sacerdos has supplicationes fundat eadem illa mente, qua Divinus Redemptor precabatur. Est igitur quasi ipsa vox eius, quae per suum administrum a clementissimo Patre suo redemptionis beneficia implorat; est ipsa vox eius, cui Angelorum Sanctorum agmina in Caelo, Christian orum que multitudines in terra coniunguntur, ut debita Deo gloria referatur; lesu Christi advocati nostri vox est, qua immensi suorum meritorum thesauri nobis impertiuntur.

Frugiferas illas veritates, quas Spiritus Sanctus per Sacrarum Litterarum sententias pandit, atque Patrum Doctorumque scripta commentantur, accurate diligenterque meditemini. Dum labia vestra divina verba repetunt quae afflatu superni Flaminis tradita fuere, nihil tanti thesauri amittatis; utque animus vester Dei voci fideliter resonet, ea omnia, quae mentem vestram avocent, adsidue studioseque dispellite; atque intentas cogitationes vestras colligite, ut faciliore ac fructuosiore ratione aeternarum rerum contemplationi vacetis.

In Encyclicis Litteris *Mediator Dei* copiose satis enucleavimus qua de causa Ecclesia per annuum liturgiae cursum in memoriam revocet aptoque ordine voluti ante oculos repraesentet omnia lesu Christi mysteria, diesque etiam festos celebrari iubeat Alariae Virginis sanctorumque Caelitum. Haec doctrinae praecepta, quae christiania universis, nipote oru-

[1] S. Ava. *Enarrationes in Ps LXXXV,* n. 1: ML 37, 1081.
[2] Cfr. Litt. Encycl. *Mediator Dei.*' AAS 39, 574.

nibus utilissima, impertivimus, addecet omnino vos, sacerdotes, peculiari modo recolere; vos dicimus, qui per Eucharisticum sacrificium Divinumque Officium, quod dicitur, in hoc eodem liturgiae cursu praecipuas partes agitis.

Pietatis exercitia fovenda: Meditatio sacra cotidiana, supplicatio vocalis, incensa erga Christi Matrem pietas, visitatio eucharistica, perscrutatio conscientiae, frequentia Paeniteniiae Sacramenti, in spiritualibus consilium. Exercitia spiritualia.

2207 Ecclesia praeterea, ut nos ad sanctimoniam alacrius cotidie assequendam compellat, alia etiam pietatis exercitia, praeter Eucaristieum sacrificium et horarias preces, enixe nobis commendat. De quibus quidem placet aliquid heic attingere vestraeque considerationi proponere.

Imprimisque ad sacram meditationem nos adhortatur, quae mentem ad superna transvehit, et ad caelestium rerum cogitationem advocat, itemque animum nostrum, Dei desiderio inflammatum, recta ratione ad eum dirigit. Haec sacra meditatio aptissime nos praeparat ad Eucharisticum celebrandum sacrificium et ad debitas post illud grates agendas Deo; ad suavem nos inducit liturgiae pulchritudinem percipiendam gustandamque; itemque ad aeternas veritates et ad miranda Evangeli! exempla ac praecepta contemplanda nos permovet.

lamvero haec Evangelii exempla Divinique Redemptoris virtutes prorsus necease est ut sacrorum administri diligentissime in se referant. Sed, quemadmodum corporis cibus vitam nostram non alit, non sustentat, non auget, nisi digestus ac confectus in nostram fuerit substantiam conversus, ita sacerdos, nisi meditando eontemplandoque Divini Redemptoris mysteria— qui quidem summum atque absolutum perfectionis exemplar est ac sanctitudinis fons inexhaustus — eius vitam vivat, sui suorumque sensuum dominio potiri non potest, neque animum purificare suum, neque ad virtutem, ut oportet, contendere, nec denique sacra munera sua fideliter, actuose, frugifere obire.

Gravi igitur officio Nos teneri ducimus ad cotidianae meditationis usum vos peculiari modo cohortari: quem quidem usum Codex etiam luris Canonici clericis omnibus commendat.[1] Quemadmodum enim ex cotidiana eiusmodi meditatione sacerdotalis perfectionis studium alitur ac refovetur, ita ex eius neglegentia illud oritur spiritualium rerum taedium, quo pietas defervescit ac languet, et quo non tantum suus cuiusque ad sanctitatem impulsus vel intermittitur, vel retardatur, sed sacri etiam ministerii opera haud levia capiunt detrimenta. Quamobrem iure meritoque asserendum est peculiarem sacrae meditationis efficacitatem nulla posse alia ratione haberi, atque adeo cotidianus eius usus nullo alio modo substitui posse.

[1] Cfr. can. 125, 2°.

A caelestium autem rerum commentatione contemplatione,que supplicationes viva voce factae ne disiungantur; eeteraeque ne desint privatila precandi formae, quae apte, pro peculiari sua cuiusque condicione, ad fovendam animi cum Deo coniunctionem conferant. Illud tamen animadvertendum est: potius quam multiplicatas preces, pietatem valere ac verax et ardens precandi studium hodie potissimum, si umquam alias, necessarium est, dum « naturalismos », qui, dicitur, hominum mentes animosque incessit, et dum virtus periculis omne genus circumvenitur, quae quidem interdum sacrum etiam obeuntibus ministerium occurrunt. Quid enim melius efficere possit, ut ab hisce insidiis praecaveatis, quid aptius mentem vestram ad superna erigat, vosque cum Deo coniunctos vivere iubeat, quam constans ad eum admota oratio divinique supplicatio auxilii?

Cum autem sacerdotes peculiari titulo Alariae Virginis tilii vocari queant, temperare sibi non poterunt quin eam incensissima pietate adament, fidenti eam animo invocent, validamque eius tutelam frequenter implorent. Cotidie igitur, quod Ecclesia ipsa commendat,[1] mariale rosarium recitare studeant; qua quidem recitatione etiam Divini Redemptoris mysteria meditanda nobis proponunt ur, nosque «ad Jesum per Mariam » ducimur.

Praeterea sacrorum administer, antequam cotidianos suos concludat labores, ad Eucharistica tabernacula adeat ibique aliquantisper saltem commoretur, ut [esum in suo caritatis sacramento adoret, ut tot hominum ingratitudinem expiet, ut magis in dies divino amore ferveat, ut denique nocturnae etiam requietis tempore, quod mortis silentium in mentem revocat, aliquo modo praesens in sacratissimo eius Corde permaneat.

2208 Neque praetermittat suae conscientiae secreta cotidie perscrutari suique ipsius censuram gerere; quod procul dubio tantum valet simul ad spirit ualis vitae rationem per elapsi <liei spatium inquirendam, simul ad illa removenda obstacula, quae virtutis incrementa vel retardent, vel praepediant, simul denique ad ea omnia alacrius persequenda, quae sacerdotalia munera magis frugifera efficiant, et caelestis Patris, ob tot misere acta, misericordiam implorandam.

Quae quidem misericordia et admissorum venia per Paenitentiae Sacramentum nobis peculiari modo conceditur, quod praecipuum est divinae bonitatis opus, quo infirmitas nostra roboratur. Numquam contingat, dilecti filii, ut salutaris huius reconciliationis administer hoc Sacramento se abstineat, llac de re, ut nostis, hoc Ecclesia edicit: «Curent locorum Ordinarii, ut clerici omnes Paenitentiae Sacramento frequenter conscientiae maculas eluant»? Quamvis enim lesu Christi ministri, miseri tamen sumus; quomodo igitur possumus Dei aram ascendere ac sacra pertractare, nisi saepe nos expiare ac purificaro studeamus? Hac enim ratione ◊ recta sui ipsius cognitio augetur, Christiana crescit humilitas,

* Cfr. CIC can. 125. 2.
• CIC can. 125. Io.

inorum eradicatur pravitas, spirituali neglegentiae torporique obsistitur, conscientia purificatur, roboratur voluntas, salutaris animorum moderatio procuratur, atque ipsius sacramenti vi augetur ǧratia».

Quam ad rem opportunum etiam ducimus vos adhortari, dilecti filii, ut in spiritualis vitae itinere ingrediendo persequendoque ne nimis vobis confidatis, sed demisso docilique animo ab iis consilium suscipiatis petatisque auxilium, qui sapienti moderatione vos regere possint, qui adventantia pericula vobis praenuntiare queant, itemque consentanea vobis indicare remedia, ct in difficultatibus omnibus ex internis externis ve rebus oriundis, vos recta ratione ducere, vosque ad perfectionem illam, cotidie auctiorem dirigere, ad quam sanctorum Caelitum exempla probatique Christianae aséeseos magistri vos alliciunt et advocent. Etenim sine prudentibus hisce conscientiae moderatoribus, plerumque difficillimum est supernis Sancti Spiritus impulsionibus divinaeque gratiae recto modo obsecundare.

Cupimus demum Spiritualium omnibus commendare Exercitiorum usum. Cum enim nos per aliquot dierum spatium ex sueti'- rebus suetisque vivendi agendique rationibus segregamus, ac solitudinem silentiumque petimus, tum facilius profecto secundas damus aures divinis eloquiis, quae altius in animos descendunt nostros; dumque nos haec Exercitia ad officia sanctius exsequenda revocant et ad suavissima lesu Christi mysb ria contemplanda, voluntatem nostram ita confirmant, ut *serviamus illi in sanctitate et iustitia omnibus diebus nostris (Le.* I, 74, 75).

SANCTITAS IX SACRO MINISTERIO

Sacerdos, dispensator mysteriorum Dei. apostulatum exercens, iuxta formas quibus hodie christifideles indigent et cum Christo conili netus, caveat ‹ actionis haeresin ›. aemulator sanctoru m.

2209 In Calvariae monte Divini Redemptoris fuit transverberatum latus, ex quo sacer eius eruor defluxit, qui veluti amnis per saeculorum cursum exundans, animos hominum eluit, eorum peccata expiat, eisdemque salutis thesauros impertit.

Ad hoc autem celsissimum obeundum ministerium sacerdotes destinantur. Ipsi enim non modo lesu Christi vitam et gratiam mystici eius Corporis membris conciliant, cum iisdemque communicant, sed etiam ad eiusdem mystici Corporis fovendum incrementum conferunt, cum

1 Litt. Encycl. *Mystici Corporis Christi:* AAS 35, 235. [Cfr. n. 2108].

novos continenter debeant Ecclesiae filios donare, cosque educere, excolere, moderari. Cum *dispensatores mysteriorum Dei* (1 *C.* 4, 1) sint, perfecta caritate debent lesu Christo famulari suasque vires omnes in fratrum salutem impendere. Cum lucis apostoli sint, Evangolii doctrina collustrare mundum debent, christianaquo fide ita ipsimet intus vigere, ut eam cum ceteris participare possint, ac Divini .Magistri exemplis et praeceptis insistentes, ad cum omnes reducere queant. Gratiae ac veniae apostoli sunt, atque adeo hominum procurandae saluti se omnino devoveant, cosque ad Dei aram advocent, ubi caelestis vitae pane enutriri possint. Caritatis apostoli sunt; huius igitur caritatis opera atque incepta urgeant, cum praesertim nostris hisce temporibus indigentium necessitates in immensum succreverint.

Curet praeterea sacerdos ut christifideles doctrinam de « Sanctorum Communione» recte intellegant, sentiant, experiantur; impenseque eam per instituta illa promoveant, quae ab « Apostolato liturgico » et a « precationis Apostolato » nuncupantur. Parique modo ceterae omnes ap.ostolatus formae rationesque provehantur, quae hodie, ob peculiares christiani populi necessitates, tanti momenti sunt tantaeque gravitatis. In id nempe diligentissime contendatur, ut sacra catechesis omnibus impertiatur, ut «Actio Catholica» ac « Missionalium Actio» quam latissime propagentur et foveantur; itemque ut ea omnia per laicos viros apte instructos ac conformatos colidie maiora incrementa capiant, quae ad rem socialem recte ordinandam pertineant, quemadmodum nostra postulat aetas.

2210 Animadvertat tamen sacerdos gravissimum sibi creditum ministerium eo fructuosius fore, quo arctius ipse cum Christo coniunctus eiusqüe spiritu duct us operetur. Tum enim sacerdotalis eius actio non in naturalem tantum operositatem desinet, quae corpus animumque fatiget, et quae sacrum administrum, haud mediocri cum sui ipsius Ecclesiaeque detrimento, ex recto possit itinere abstrahere; at eius labor eiusque constantes nisus divinae gratiae ope corroborabuntur, quam quidem si Deus superbis denegat, iis tamen, qui demisso animo in « vinea Domini» operantes, non se suaque quaerunt,[1] sed Dei gloriam hominumque salutem, large libeuterque concedit. Quamobrem Evangeli! praeceptis obsecutus, ne sibi, ut iam diximus, suisque viribus confidat, sed superno potius auxilio, secundum illud: *Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat. Deus* (1 *O.* 3, 7). Per apostolat um hac conformatum ratione id non evenire non potest, ut sacerdos nempe superna quadam vi omnium animos vehementer ad se alliciat. Cum enim in se in suosque mores vivam quasi referat lesu Christi imaginem, omnes, qui eo magistro utantur, intima quadam suasione compulsi, facile agnoscent eum non sua, sed Dei verba loqui, itemque non sua, sed divina virtute operari: b'i *quis loquitur, quasi sermones Dei; si quis ministrai, tamquam*

1 Cfr. I *C.* 10, 33.

ex virtute, quam administrat Deus (1 *P.* 4, 11). Quin immo, dum ipse ad sanctitatem nititur, suumque munus summa perfectione exercet, tam studiose debet lesu Christi partes personamque agere, ut verecunde queat Apostoli gentium iterare sententiam: *Imitatores mei estote, sicut et ego Christi* (1 ('. 4, 16).

Hisce de causis, dum debitis eos honestamus laudibus, qui Dei amore proximorumque caritate ducti per hos annos, qui immane diuturnumque bellum subsecuti sunt, totis viribus in id incubuere ut, Episcopis praeeuntibus ac ducibus, tot rerum animorumque miserias relevarent, abstinere non possumus quin sollicitudinem anxitudinemque Nostram iis significemus, qui ob peculiaria rerum temporumque adiuncta in externarum actionum vorticem nimio saepius ita se ingurgitarunt, ut primum neglegerent sacerdotum officium, hoc est officium suae ipsius procurandae sanctitatis. Publice iam ediximus[1] ad rectius iter eos esse revocandos, qui temere autument salutem hominibus afferri posse per eam, quae 'actionis haeresis» iure meritoque nominatur: per actionem dicimus, quae divinae gratiae ope non innitatur, neque ea constanter adhibeat necessaria assequendae sanctitudinis adiumenta quae a lesu Christo fuere data. At pari modo opportunum duximus eos ad sacri ministerii opera impellere, qui animum ab externis rebus nimis abalienatum gerant, ac quasi superni auxilii potentia diffidentes, in id non satis contendant, pro facultate cuiusque sua, ut christiani spiritus virtus in vitae usum omnibus illis agendi rationibus inducatur, quas nostra tempora postulent.[2]

Vos igitur omnes enixe adhortamur ut arctissime cum Divino Redemptore coniuncti, cuius virtute omnia possumus,[3] impensa sollicitudine adlaboretis, ut. eorum pro viribus aeternam procuretis salutem, quos Providentissimus Deus apostolices concredidit laboribus vestris. Quam vehementer cupimus, dilecti filii, ut sanctissimorum sitis illorum virorum aemulatores, qui elapsa aetate immensis exantlatis laboribus praedare testati sunt quid possit hoc in mundo operari divinae gratiae potentia. Utinam illam Apostoli gentium sententiam sibi unusquisque vestrum, christiiidelibus testantibus, sincere demisseque tribuere possit: *Ego autem libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabas vestris* (2 *C.* 12, 15). Mentes superna luco collustrate; conscientias recto itinere dirigite; atque animos, vel dubitatione aestuantes, vel dolore excruciatos, confirmate ac reficite. Hisce autem praecipuis apostolatus operibus alia etiam adicite quorum necessitatem hodierna tempora clamant. Omnibus tamen manifestum pateat sacerdotem quavis sua agendi ratione nihil aliud quaerere, nisi animorum bonum, ad nihil aliud spectare, nisi ad Christum, cui suas vires ac semet ipsum consecrare debet.

1 Cfr. AAS 36. 239; Epist. *Cum proxime exeat.*
1 Cfr. *Orat,* dic 12 sept. 1917 Imbitam; *Discorri e Hadiomessaoffi* 9, 230.
1 Cfr. *Ph.* 4. 13.

Sacerdos, Christi exempla persequens per caritatem. cum temperata terrenarum rerum abstinentia et congrua doctrina, sacerdotale munus magis salutiferum reddat, uti fulget in vita Sanctorum ac praesertim S. losephi Cafasso.

2211 Quemadmodum vero, cum vos ad vestram adipiscendam sanctimoniam admonuimus, vos adhortati sumus ut vivam Christi imaginem in vestros mores referatis, ita in praesens ad sacerdotalis muneris vestri sanctitatem atque efficientiam procurandam provehendam que vos etiam atque etiam appellamus, ut Divini Redemptoris vestigiis continenter insistere studeatis; qui quidem, Spiritu Sancto plenus, *pertransiil benefaciendo, et sanando omnes oppressos a diabolo, quoniam Deus erat cum illo* (Jet 10, 38). Eodem vos Spiritu roborati, eiusque fortitudine impulsi, tale vos procul dubio expleturi eritis ministerium, quod, Christiana alitum atque inflammatum caritate, et superna virtute polleat, et ad eamdem virtutem cum ceteris communicandam contendat.

Apostolicum studium vestrum divino illo amore flagret, quo omnia aequo animo toleretis, quo rebus non debilitemini adversis, et quo omnes amplectamini homines, tenuiores, vel rerum amplitudine praestantes, amicos, vel inimicos; fideles, vel infideles. Cotidianum eiusmodi laborem cotidianasque aegritudines a vobis poscit animorum salus, pro qua Servator noster dolores angoresque suos eo usque patientissime tulit, ut ad supremos cruciatus et ad mortem perveniret, quibus quidem nos voluit in divinam amicitiam restituere. Hoc unum, ut nostis, summum omnium bonorum est. Ne nimia igitur cupiditate exoptetis ut felix habeatur rerum successus; parique modo, si impense licet adlaborando, optatos tamen non poteritis consequi fructus, ne concidatis animo; etenim *alius est qui seminat, et alius est qui metit (L.* 4, 37).

Hoc praeterea apostolicum studium vestrum summa benignitate niteat; quandoquidem, si necessarium omnino est errores refellere ac vitiis repugnare —' ad quod quidem faciendum officio tenemur omnes — semper tamen sacerdotis animus miseratione moveatur accesso est. oportet siquidem omni nisu profligare errores, sed errantes fratres adamare eosque impensa caritate revocaro ad salutem. Quot bene facta, quot miranda opera viri sanctitudine ornati patrare potuere ob suam etiam animi benignitatem; idque in rerum quoque adiunctis hominumque classibus, ubi omnia fere fallaciis ac. vitiis circumveniebantur! At procul dubio illo suo officio deesset, qui ut hominibus gratificaretur, pravis blandiretur eorum voluntatibus, vel minus rectis eorum cogitandi agendique rationibus non sine Christianae doctrinae morumque probitatis discrimine obsecundaret. Cum tamen Evangelii praecepta sarta tectaque servantur, cum qui misere lapsi sunt, sincero desiderio moventur ad frugem redeundi bonam, tum illius sententiae reminiscatur sacerdos, quam Divinus .Magister Apostolorum Principi tradidit, qui ab eo percontabatur quotiens fratribus venia concedenda foret: *Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies (Mt.* 18, 22).

Vestra eiusinodi navitas non ad (luxa el caduca, sed ad aeterna potissimum spectare debet. Praecipuum hoc esto sacrorum administrorum propositum, qui ad sanctitatem, ut debent, contendere velint: pro divina tantum gloria animorumque salute laborare. Quot sacerdotes, in gravibus nostrorum temporum rerumque angustiis Apostoli gentium exempla ac monita prae oculis habuere, qui quidem parvo contentus et quae omnino necessaria essent solummodo quaerens asseverabat: *Habentes alimenta, ct finibus tegamur, his contenti simus* (1 *T.* 6, 8).

Ex hac temperata terrenarum rerum abstinentia, quae cum Divinae Providentiae fiducia coniungil ur, et quae summae laudis praeconio digna Nobis videtur, sacerdotale ministerium uberes prolecto in spiritualem et in socialem etiam Ecclesiae utilitatem edidit fructus.

Haec impensa denique operositas vestra sapientiae ac disciplinae luce collustretur, caritatis ardore foveatur. Qui reapse ad propriam proximorumque sanctimoniam nititur, solidam callere debet doctrinam (piae non modo ad theologica studia quod attinet, sed ad ea etiam omnia, <piae ex rebus pervestigandis excolendisque nostra peperit aetas, pertineat oportet; atque hisce animi ornamentis praeditus sacrorum administer, sicut optimus pater familias proferre *de thesauro suo nova et cetera* [1] poterit, ita quidem ut ministerium suum et ab omnibus valde aestimetur, et frugiferum evadat. Imprimis autem ministerium hoc vestrum huius Apostolicac Sedis praescriptis ac datis ah Episcopis normis tideliter conformetur. Numquam eveniat dilecti (ilii, ut novae illae apostolatus formae rationesque, (piae hodie tam opportunae sunt, iis praesertim in regionibus, ubi clerus impar est numero, vel in inertia iaceant, vel, eum non sint recto ordine instructae, christiani populi necessitatibus non respondeant .

Operosum igitur eiusinodi studium vestrum cotidie magis augeatur. Ecclesiam Dei roboret, christifidelibus in exemplum praeluceat, atque ingentia propugnacula excitet, ad quae quidem Dei hostium incursus misere confringantur.

Cupiinus etiam ut paterna haec adhortatio Nostra peculiari modo sacerdotes illos attingat, qui demisso quidem animo, sed incensa caritate, in ceterorum sacerdotum sanctitudinem procurandam augendamque sollerter incumbant, sive eorum consiliarios agant, sive eorum conscientiae moderatores vel l'aenitentiac Sacramenti administros. Quod hi in Ecclesiae inaestimabile bonum conferunt, plerumque, dum vivunt, silentio obtegitur; at in divini Regni gloria aliquando luculentissime manifestabitur.

Nos quidem, (pii non multos ante annos magno cum animi solacio summos decrevimus Sanctorum Caelitum honores Taurinensi sacerdoti losepho Ca fasso (pii. ut nostis, temporibus difficillimis, sacrorum administris non paucis tam sapienter, tam sancte moderatus est, ut eorum non modo virtutem proveheret, sed eorum etiam sacerdotale munus salutiferum admodum redderet lore omnino confidimus, ut ob eius etiam

[1] Cfr. *Ml.* 13, 52.

patrocinium validissimum Divinus Redemptor noster multos concedat paris sanctitatis sacerdotes, qui semet ipsos suosque in sacro ministerio collegas ad tam excelsam vitae perfectionem dirigant, ut christiûdeles omnes praeclara eorum intuentes exempla, ad ea ultro libenterque sequenda permoveantur.

III

NORMAE AD HODIERNAE VITAE USUM

liecta selectio cleri.

2213 Hucusque praecipuas veritates ac praecipua scribendo proposuimus praecepta, quibus Catholicae Ecclesiae sacerdotium eiusque explenda munera innituntur. Hisce profecto veritatibus ac normis qui sacerdotes sunt sanctitate exornati, ii procul dubio per cotidianam cuiusque suam agendi rationem, diligenter obsequuntur; dum contra, proh dolor, desertores ac transfugae a susceptis per sacram ordinationem officiis misere recesserunt.

In praesens vero, ut paterna haec adhortatio Nostra efficacior evadat, opportunum ducimus nonnulla, quae ad hodiernae vitae usum peculiari modo pertineant, satius enucleare. Id que eo vel magis quod nostra hac aetate novae interdum rerum condiciones habentur novaequo disceptationis causae, quae diligentiores a Nobis requirunt animadversiones diligentioresque curas. Cupimus igitur clerum universum, imprimisquo sacrorum Antistites paterno adhortari animo ut ad ea omnia provehenda, quae nostris hisce temporibus necessaria videantur, toto pectore incumbant: quae autem recto itinere devia vel prorsus depravata habeantur, ea ad veritatem, ad probitatem, ad virtutem reducant.

Ut probe nostis, post diuturnas ac varias recentis belli vicissitudines, sacerdotum numerus cum in catholicorum regionibus, tum in mission»-lium terris, impar plerumque increscentibus necessitatibus est. Quamobrem sacerdotes universos adhortamur, sive qui in saeculo vivunt, sive qui in religiosos Ordines vel in religiosas Congregationes adsciti sunt, ut coniunctis voluntatibus coniunctisque fraterno animo viribus ad communem metam alacriter procedant hoc est ad Ecclesiae bonum et ad suam proximorumque assequendam sanctitatem. Omnes utique, ii etiam qui umbratilem in recessu et in silentio vitam traducunt, ad sacerdotalis ministerii efficacitatem, precando seseque devovendo, conferre queunt; qui tamen actione etiam possunt, id libenter, id alacriter faciant.

2214 At alios quoque necessarium est, divina adspirante gratia, advocare collegas ac laboris socios. Hac de re Nos sacrorum praesertim Antistites paterno admonemus animo, itemque ceteros omnes, qui Christiani gregis quovis modo curam gerunt, ut gravissimam huiusmodi causam agant ac provehant, cui quidem futurus Ecclesiae status coniungitur quam maxime. Societati a Christo conditae procul dubio necessarii sacerdotes numquam deerunt; vigilemus tamen oportet ac laboremus omnes,

illius sententiae memores: *Messis quidem mulla, operarii autem pauci (Lc.* 10, 2) ac omni nisu contendamus ut quam plurimi habeantur et quam sanctissimi Dei administri.

Divinus ipse Redemptor nobis indicat quo aptiore modo frequentes suscitari queant sacerdotii candidati: *Iloqate ... Dominum messis, ut initial operarios in messevi suam (Ibid.).* Humilibus nempe ac fidentibus ad Deum admotis precibus id impetrare debemus.

At necease quoquo est ad invisibilem superni Flaminis impulsionem actionemque eorum praeparentur animi, qui ad ingrediendum sacerdotium divinitus vocentur; ad quod quidem efficiendum cum Christiani parentes, sacri pastores, Paenitentiae Sacramenti administri ac Seminariorum moderatores multum profecto conferre possunt, tum universi etiam sacerdotes ac ehristilideles, quibus Ecclesiae incrementa provehere eiusque occurrere necessitatibus cordi sit. Dei administri non modo sacris concionibus ac catecheseos institutionibus ad populum habitis, sed privatis etiam opportune intersertis sermonibus, sedulo curent ut illae refellantur praeiudical ae ac fallaces opiniones, quae hodie adversus sacerdotium tam late proferuntur; atque etiam eius excelsam dignitatem, pulchritudinem, utilitatem et eximia promerita in sua luce ponant. Patres vero matresque familias cuiusvis ordinis impensas ad Caelum admoveant preces, ut digni habeantur qui unum saltem e prole sua divino servitio mancipare queant. Omnes denique, qui christiano censentur nomine, officio sibi ducant eos fovere omnique ope iuvare, qui se ad sacra vocatos sentiant.

2215 Sacerdotii candidatorum instituere ac fovere dilectum quod Codex Iuris Canonici l animorum pastoribus concredit eisdemque valde commendat, omnibus etiam sacrorum administris peculiari curae esse debet; qui quidem, non modo aeterno Numini demisse generoseque grates agant ob inaestimabile acceptum beneficium, sed nihil antiquius, nihil optatius habeant, quam sibi aliquem deligere omnique ope iuvare successorem, quem illis perspexerint dotibus ornatum ad tantum opus necessariis. Utque id efficacius assequi possint, adulescentibus praesertim, quibus familiariter utantur, et in quibus divinae vocationis indicia animadverterint, optima exempla praebeant, quae imitentur.

Prudens ac sapiens huiusmodi candidatorum delectus semper et ubique instituatur; non igitur inter iuvenes habeatur solummodo, qui iam in Seminario vitam agant, sed inter eos etiam qui in quibusvis litterarum ludis ac scholis disciplinarum studiis dent operam, atque inter eos potissimum, qui in variis apostolatur formis atque inceptis adiutricem suam navitatem praestent. Ili siquidem, etsi sero sacerdotium ingrediuntur, cum tamen iam graves eluctati fuerint difficultates, et in agitatione vitae animum firmaverint suum, cumque iam in operibus elaboraverint, quae eum sacerdotali munere arete coniunguntur. maioribus non raro enitent solidioribusque virtutibus.

* Cfr. can. 1353. [Cfr. n. 1152).

Semper tamen necessarium est in singulos sacerdotii candidatos diligentissime introspicere, ac praesertim exquirere qua mente, quibus do causis eiusmodi inierint consilium. Ac peculiari modo, cum de pueris agitur, attente considerare oportet utrum necessariis animi corporifique dotibus iidem praediti sint, et utrum ad sacra suscipienda munera adspirent ob eorum tantum nobilitatem ae spiritualem suam ceterorumque utilitatem.

Cura vocalion iun.

2216 Vos profecto, Venerabiles Fratres, probe nostis quae sint mentis animique ornamenta, quibus, ad eiusmodi causam quod attinet, Ecclesia postulat ut sacrorum alumni praestent; supervacaneum igitur esse ducimus hisce exponendis rebus rationibusque immorari. Opportunum potius putamus vos adhortari, ut ea, qua enitetis, prudentia sedulo exquiratis, utrum, qui sacros suscipere ordines velint, physice etiam idonei sint; idque eo vel magis quod recens bellum succrescentem praesertim subolem funeste non raro affecit pluribusque modis perturbavit. Hi igitur candidati accurato hae de causa inspiciuntur, adhibito etiam, si oportet, probati medici indicio.

Il oc sapienti prudent ique dilectu fore confidimus, ut ubique conferta habeantur lectissimaque sacrorum alumnorum agmina.

Quodsi plures sacri Pastores in gravi sunt sollicitudine, quod rariores cotidie adulescentes exsistant, qui sacerdotalia munera affectent, non minore tamen iidem sollicitudine alliciuntur de iuvenum institutione, qui in sacra iam fuerint Seminaria assumpti. Non nescimus profecto, Venerabiles Fratres, quam arduum id opus sit, quoique quantisque implied ur ad perficiendum difficultatibus; sed ex necessario hoc adhibito officio maximum reportabitis solacium, quandoquidem, ut Decessor Noster Leo XIII monet, «ex industria diligentiaque in instituendis sacerdotibus posita, fructus percipietis summopere optabiles, munusque vestrum episcopale multo sentietis esse ad gerendum facilius, ad utilitatem uberius ».[1]

Quamobrem a Nobis opportune factum censemus, si documenta vobis statuerimus, quae necessitate imperantur, hodie maiore quam cum maxima, sanctos educandi sacerdotes.

Animadvertendum primo loco est Seminariorum alumnos, qui primis disciplinis instituantur, nonnisi adulescentulos esse a nativo suae domus humo separatos. Res igitur ipsa postulat ut, quam pueri in Seminariis vitam ducant, cum communi omnium puerorum vita, quantum potest, congruat; magni tamen hinc eorum religiosa conformatione existimata, hinc naturalibus eorum facultatibus spectatis ingeniique propensionibus: quae omnia in spatiosis et capacibus locis excurrant oportet ad salubritatem et ad tranquillitatem idoneis. Attamen hae etiam

1 Litt. Encycl. *(Juoil inultum,* ud Episcopos Hungarino, dic 22 aug. 188G: *Acia /.conis Nili* 6, 158. ICfr. n. 977J.

in re ‹ aequa mensura ac temperai io › serventur; ita quidem ut numquam eveniat ut ‹ in sumptuosis domibus et in exquisitis suavitatibus et commodis •›| ii vitam agant, qui ad sui abnegationem atque ad evangelicam virtutem conformari debeant.

2217 in universum elaborandum praecipue est, ut singulorum puerorum indoles cuiusque propria recte conformetur; in iisque magis magisque se explicet conscientia quid ex actibus suis in se recidat periculi, quid ipsi de hominibus ac de eventibus indicii ferant, quid denique ipsi operis ultro sponteque suscipiant. Quam ob causam ii qui sacris Seminariis praesunt modum prudenter animadversionibus imponent, ac cuiusvis generis refrenationibus sensim temperent; id prorsus consecuturi ut sibimet ipsis adulescentes moderentur, seseque suorum esse operum auctores sentiant. In quibusdam praeterea rebus non modo licitam largiantur alumnis agendi libertatem, sed eos etiam ad secnm cogitandum in animo insuescant, ut veritates, quae vel doctrinas vel quae usum spectent, faciliore negotio combibant. Neque extimescant moderatores ne concrediti sibi iuvenes hodiernos cognoscant eventus; quin etiam praeter quam quod illis rerum notitias aperient ex quibus maturum de factis indicium iidem sibi faciant, controversias etiam de quaestionibus id genus ne declinent, ut invernila mentes ad aequam rerum rationumque aestimationem informent.

Quae si normae servatae religiose fuerint, cum alumni, ad probitatem sinceri! atem qiie instituti atque eruditi, suam non minus ac ceterorum vitae integritatem animique firmitatem summo in pretio habeant, a fallacia et a cuiusvis generis simulatione abhorrebunt. Ab eiusmodi integritate ae sinceritate facile proficiscetur, ut a moderatoribus efficientius iidem adiuvari possint, cum dignoscendum sit utrum divinitus ad sacra capessenda munia vocentur.

I bi vero iuvenes — qui praesertim a teneris in sacra Seminaria fuerint recepti in locis educentur ab hominum societate paulo nimium sciunetis, ii profecto, cum in publicum prodibunt. haud ex facili sive cum minuta plebe sive eum litteratis hominibus commercium habebunt, fietque eis plurimum, ut aut inconsiderate eum christiano populo se gerant, aut, quam acceperint institutionem, secus existiment. Opera idcirco danda est. ut alumni sensim prudenterque in intima populi consilia ac studia penetrent, ne, sacerdotio aliquando initiati sacrisque addicti muneribus, suae incerti sint actionis; quod non tantum ipsorum perturbaret animos, sed eorum etiam sacerdotales labores minueret.

Institutio intellectualis, litterarum et scientifica.

2218 Ad haec qui sacris Seminariis praepositi sunt plurimas oportet curas locent in mente alumnorum excolenda.

Perspecta sano habetis, Venerabiles Fratres, normas atque praescripta, quae hae de re Apostolica haec Sedes identidem tulit, et quae Nos-

1 Cfr. Allocut. die 25 novembri» a. 1948 habitam; AAS 40, 552. (Cfr. *Discorsi c Itatiiomcssaijt/i* 10, 2941.

met ipsi, omnibus commendavimus, cum primum, sub Pontificatus Nostri initio, Seminariorum atque Collegiorum Romanorum alumnos coram admisimus.[1]

Qua de re cupimus cumprimis ne litterarum doctrinarumque studiis ii qui futuri sint sacerdotes iis nihil saltem cedant qui e laicis iuvenibus paris sint disciplinae auditores. Hoc namque si cantum fuerit, et ut discipulorum mentes severius expoliantur, et ut facilius eorum habeatur suo cuiusque tempore dilectus cautum sane fuerit. Re enim vera si id contigerit, cum sacrorum alumnus de suae vitae futura condicione deliberaturus erit, nulla prorsus necessitate astringetur; aberitque plane a periculo ne, quod ea non ornetur eruditione atque doctrina, quae civilia sibi munera obicere possit, viam insistere sibi non paratam cogatur, secundum illam villici infidelis sententiam: *Fodere non valeo, mendicare erubesco (Le.* Iti, 3). Quodsi quis alumnorum, utilem licet Ecclesiae operam ostendens, e Seminario nihilo minus cederet, hoc non esset omnino dolendum; quandoquidem is, rectam viam ingressus, beneficiorum in Seminario acceptorum non recordari non posset, nec ad laicorum hominum catholicam alacritatem multum suae alacritatis non adicere.

Necessitas doctrinarum philosophicae et theologicae.

2219 In sacrorum institutione alumnorum, quamvis multarum cognitio disciplinarum perquiratur, in quibus hodie rerum socialium investigatio magni quidem est momenti, maxima tamen vis doctrinis philosophicis ac theologicis «ad Angelici Doctoris rationem »[2] tribuenda est, cum his necessitatum atque errorum, quae nostra invexerit aetas, notitia coniuncta. Huiusmodi enim doctrinae cum sacerdotibus ipsis, tum Christiano populo maximi sunt ponderis et utilitatis: pietatis magistris asseverantibus eas, modo fuerint idonea ratione traditae, ad servandum alendumque fidei st udium, ad cupiditates debilitandas, ad animum cum Summo Dei Numine coniungendum maxime valere.

Accedit quod sacerdos, qui velati *sal terrae* et *lux mundi*[3] est putandus, opus est, ut in fidei tuitione conatu maximo elaboret, Christi Evangelium promulgans, atque oppositos errores coarguens, qui omnibus viis hoc tempore seruntur in vulgus. Atqui erroribus valenter refragari nequibit, nisi quod firmissima philosophiae ac theologiae catholicae elementa penitus didicerit.

A qua causa alienum non est animadvertere docendi rationem, quae in catholicis scholis iamdiu invaluit, plurimum habere efficacitatis simul ad perspicue rerum notiones mente concipiendas, simul ad hoc confirmandum: veritates nempe, quae ut sacrum depositum fuere Ecclesiae, Christianorum magistrae, concreditae inter se perfecte congruere ac cohaerere.

1 Cfr. Orationem diei 24 iunli 1939 habitam: AAS 31, 245-251. [Cfr. nn. 2940 ss.].
• Cfr. CIC can. 1366, 2. (Cfr. n. 1478].
• Cfr. *Mt. 6,* 13-14.

Non destini vero hac nostra aetate qui, cum de recentiorihus Ecclesiae documentis deflexerint, cumque minus notionum definitae perspicuitati studeant, praeterquam recta discesserint nostrarum scholarum via, erratis etiam ambiguisque opinionibus, ut est experiendo cognitum, introitum patefaciant.

Quare ne sacrorum administrorum studia fluctuationibus, vel dubitationibus miserum in modum haereant, maximopere vos, Venerabiles Fratres, hortamur omnes sedulo evigiletis, ut quas Apostolica haec Sedes de huiusmodi studiis colendis certas constituit normas, eae integra fide accipiantur atque serventur.

Institutio spiritualis et moralis.

2220 Si tam impense, pro Apostolico quo fungimur officio, de clericorum intellegentia praeclare excolenda adhuc admonuimus, haud difficile tamen cognitu est cur nihil sit Nobis potius quam ut eorumdem iuvenum animi moresque probe conformentur; quoniam si secus acciderit, vel exquisitissima doctrina, ob superbiam atque arrogantiam, quae facile descenderit in animos, maximas edere poterit ruinas. Quapropter Ecclesia .Mater vult praesertim in sacris Seminariis adulescentes illius sanctimoniae initia inchoent, quam deinceps in omni vita praestent atque confirment.

Quemadmodum de sacerdotibus iam scripsimus, haud secus nunc instamus ut sacri ordinis alumnis persuasissimum sit debere se ad animi potiunda ornamenta, quae virtutes sunt, omni nisu contendere, eadem-quo postquam assecuti fuerint, fortiter servare studioseque augere.

Cum cotidie, iisdem fere semper horis, eadem pietatis officia adulescentes exsequantur, timeri potest ne cum extrínseca religionis exercitatione intimus animi sensus non consonet; quod ferme ex consuetudine facilius fieri apud eos poterit vel etiam ingravescere, cum sacra iidem domicilia egressi, in necessariam suorum munerum perfunctionem saepenumero rapientur.

Omnis itaque opera atque industria impendatur, ut qui in cleri spem educantur, vitam piè sibi intentam vivant, quae superno spiritu gubernante moveatur. Omnia iidem operentur divina fide collustrati atque cum Christo lesu coniuncti; pro certo habentes ab sancto hoc vivendi genere abesse eos non posse, qui sint olim sacerdotio initiandi, Divinique ipsius .Magistri personam in Ecclesia gesturi. Nihil enimvero magis sacrorum alumnos impellit ad virtutes sacerdote dignas consequendas, ad perrumpendas difficultates, ad salutaria consilia explenda, quam intimus hic pietatis sensus.

Qui clericorum moribus effingendis dant operam id summe spectent opus est, ut iidem virtutes eas complectantur quas Ecclesia a sacerdotibus poscit. De quibus eum alio huius Exhortationis loco dixerimus, non est profecto cur eadem hic iteremus. Attamen facere non possumus quin ex omnibus virtutibus, quibus sacrorum alumni exornandi sunt, ad eas singulariter illos hic incitemus, quibus, veluti fundamentis, tota sacerdotum sanctitas nititur.

2221 Pernecesse est iuvenefi ita obedientiae studium assequantur, ut suam voluntatem assuescant Dei voluntati candide subicere, cuius sunt Seminarii moderatores veluti interpretes habendi. Ac nihil umquarn sit in eorum agendi ratione, quod a divina sit voluntate alienum. Huius, de qua loquimur, obedientiae iuvenes a Divino Redemptore exemplum expetant, cui hisce in terris illud unum erat propositum: *Ut faciam, Deus, voluntatem tuam (11b.* 10, 7).

Qui adulescentes in Seminariis versantur iam a primis annis discant ex animo rectoribus suis filiorum more obsequi; ut aliquando Episcoporum suorum voluntati mansuete inserviant; sicuti in praeceptis est invietissimi Christi athletae Ignat ii Antiochensis: « Omnes Episcopo obtemperate, ut leans Christus Patri ⁂. « Qui honorat Episcopum a Deo honoratus est; qui clam Episcopo aliquid agit, diabolo servit ».a « Sine Episcopo nihil facite, carnem vestram ut templum Dei custodite, unionem amate, dissidia fugite, imitatores estote lesu Christi, sicut et ipse Patris sui >.3

Vigil quoque diligensque cura adhibenda est, ut sacrae militiae tirones magni ducant, ament atque in animo suo pudicitiam tutentur, quippe in qua sit magnam partem positum quod eiusmodi vitae genus iidem sibi constituant, in coque permaneant. Quae propterea, cum in humana consortione in tanta incurrat pericula, est quod, qui sacerdotalem dignitatem suscepturi sint, in illorum animis iamdiu firmiterque inhaeserit. Non modo igitur certiores clerici opportune liant quid sint sacerdotum caelibatus ab iisdemque servanda castitas,' quidve ea officii exigant, sed de periculis etiam moneantur, quae hanc ob rem afferri ipsis possint. Cohortandi item sunt sacrorum alumni, ut iam a prima aetatula ab periculis praecaveant, ad eas confugiendo cupiditatum comprimendarum rationes, quas caelestium rerum magistri suadeant: quoniam quo erit cupiditatum firmior ac constantior moderatio, eo magis in ceteris virtutibus proliciet animus, uberioresque erunt sacerdotalis sollertiae fructus. Quotisi quis clericorum hac in re ad malum se praestiterit proclivem neque, experimento per aequum temporis spatium capto, ab improba propensione se removerit, is erit utique e Seminario exigendus, antequam sacris ordinibus initietur.

Haec, de quibus diximus, ac cetera animi ornamenta, sacerdotibus digna, iuvenes in Seminariis degentes facile sibi comparaverint, si a pueris sinceram ac teneram pietatem suxerint erga t'hristum lesum · vere, realiter, et substantialiter » sub Sacramenti augustissimi specie praesentem intorque nos hisce in terris commorantem; si simul aeque a Christo incitata fuerint atque in t'hristum spectaverint vel consilia vel labores quae alumni susceperint. Laetitia vero summa perfundetur sane Ecclesia, si ad pietatem erga sanctissimum Eucharistiae Sacramentum adulescentuli

⁂ *Ad Smyrna,* VIII. 1: MG 8, 714.
⁂ *Ibid.* IX 1, 714-715.
⁂ *Ad Philadelphia's,* VII, 2: MG 5, 700.
4 Cfr. CIC can. 132.

singularem piel alcun adiunxerint in Beatissimam Virginem Mariam; pietatem inquimus, cuius impulsu animus se totum Divinae Matri committat, ad eiusque sequenda exempla virtutum moveatur; quandoquidem numquam praeclara sollersque actio in sacerdote desiderabitur, cuius adulescentiam praecipuus enutriverit in lesum et in Mariam amor.

Cura novellorum sacerdotum.

4222 Facere hoc loco, Venerabiles Fratres, non possumus quin etiam vobis hortatores simus, ut novellorum sacerdotum commendatam singulariter vobis curam habeatis.

Eo tempore quo e Seminarii claustris sacra obituri munera egrediuntur, sacerdotibus, idcirco quod in apertum prosiliunt apostolatus campum, periculum occurrere potest, nisi iam ad novam huiusmodi vitae rationem prudenter ii fuerint instructi. Quam ad rem opportune consideraveritis spes bonas de recentibus sacerdotibus captas saepe posse ad irritum cadere, nisi quis ad labores pedetemptim eos admoverit, nisive ipsis ad labores accedentibus sapienter quis advigilaverit paternoque more moderatus fuerit.

Quapropter probatur valde Nobis novellos sacerdotes, ubicumque potest, per aliquot annos in certa collegia recipi, quibus locis, viris gubernantibus multarum rerum peritis, altius ad pietatem ad sacrasque disciplinas excolantur, ac pro suo cuiusque ingenio ad sacerdotalia munera erudiantur. lias ob causas in votis Nobis est eiusdemmodi collegia vel singula in singulis dioecesibus vel, si res id postulaverit, singula ad plures dioeceses constitui.

Quod ad Nostram hanc Urbem attinet, idem iam Nos, quinquagesimo expleto Nostri sacerdotii anno, perlibentes fecimus, cum domum, cui a S. Eugenio nomen est inditum, recentibus a sacerdotio iuvenibus excitari iussimus.[1]

Vos adhortamur. Venerabiles Fratres, ut, quantum fieri potest, inexpertos adhuc sacerdotes in medias ne ingeratis operas, neve eos assignetis locis, vel ab urbe Dioecesis principe vel a celebrioribus eius oppidis remotis. In huiusmodi enim vitat' statu si versarentur, segreges, imperiti, periculis oppositi, a magistris prudentibus inopes, incommoda procul dubio ipsi capere eorumque alacritas possent.

Probatur quoque admodum Nobis, Venerabiles Fratres, hos novellos sacerdotes una cum loci curione maximo eiusque administris vivere; propterea quod facilius ita, senioribus praeeuntibus, ad sacra munera iidem poterunt informari, atque pietatis studio ardentius imbui. Animorum Pastores omnes ea de causa commonefacimus in suis, magna ex parte, positum esso manibus futurum horum iuvenum sacerdotum succesSum. Ardor namque et. vis, quibus hi in sacerdotio tirones ad primas se conferunt operas, aut restingui aut certe imminui quandoque poterunt seniorum exemplo, talium videlicet qui sive virtutum ornamentis non

' Cfr. AAS **ii**, ifió-107.

niteant, sive, illata causa ne veteres, quibus assueti sunt, consuetudines immutentur, otiosum praeoptent vitae institutum.

Quod in votum iam venerat Ecclesiae | id Nos et nunc comprobamus et commendamus vehementer, iniri scilicet vel ab unius curiae vel a plurium vicinarum curiarum clero communis vitae consuetudinem.

E qua communis vitae consuetudine etsi quaedam incommoditates oriri possunt, nemini tamen dubium est maximas proficisci utilitates: primum caritatis atque alacritatis studium magis magisque cotidie apud sacerdotes incendi; deinde christiano populo documentum supponi quomodo iidem sint a suis ipsorum rationibus a suisque propinquis voluntate seiuncti; tum palam fieri omnibus quam religiosa cura sacerdotes castimoniae suae consulant.

Ceterum opus est etiam studiis sacrorum administros dare operam, uti Codice luris Canonici continetur: « Clerici studia, praesertim sacra, recepto sacerdotio, ne intermittant ». Quo Codice praeter quam quod periculum a sacerdotibus novellis praecipitur «singulis annis saltem per integrum triennium › faciendum,' conventus quoque saepius in anno ab iisdem habendi praescribuntur « ad scientiam et pietatem... promovendam ».[4]

Bibliothecae in usum cleri.

2223 Sed ad studia incitanda, quae saepenumero sacerdotes prae domesticae exiguitate rei celebrare nequeunt, summopere expedit locorum Ordinarios, ex vetere praeclaroque Ecclesiae instituto, bibliothecas vel ad aedem Dioecesis principem, vel ad canonicorum collegia, vel ad curias ipsas quondam ordinatas, in pristinam revocare dignitatem.

Quae quidem bibliothecae, quamvis plerumque expilatae eversaeque fuerint, non raro tamen acceptis quasi permagna hereditate cum membranis tum libris aut scriptis aut typis excusis adhuc ornantur atque ditantur: « quae praeclaro sane testimonio hinc sunt, quantos Ecclesia exantlaverit labores quantaque auctoritate floruerit, hinc qua divina fide pietateque maiores nostri arderent, studia exercerent, politam elegantiam adamarent ».[5] Ne neglectorum receptaculorum loco hae bibliothecae existimentur, sed voluti viventis potius structurae, in qua idoneum conclave libris pervolutandis paretur. At cumprimis bibliot hecae ad nostrorum temporum usus ordinentur, atque scriptis omne genus instruantur, praecipua religiosarum et sociabilium rerum ratione habita; ut nimirum praeceptores, ut curiones, ut novissimi praesertim e sacerdotibus satis inde doctrinarum ad veritates evangélicas promulgandas ad erroresque redarguendos haurire possint.

» Cfr. CIC can. 134.
* Can. 120.
• Can. 130, 1".
‘ Cun. 131, Io.
‘ Cfr. Epistulam Eiîü Card. Gaspard, a publicis Ecclesiali negotiis, ad Itallao Episcopos datam die 15 mensis Aprilis anno 1923: in *Enchiridion Clericorum,* Romae. 1937, p. 613.

IV

DIFFICULTATES PRAECAVENDAE

Pericula nostrae aetatis.

Nostrarum denique partium esse ducimus, Venerabiles Fratres, de difficultatibus vos commonere, quae ad nostra haec tempora proxime pertinent. Exploratum certumque esse vobis arbitramur serpere latius et gravius in dies novarum rerum studium inter sacerdotes, ut plurimum sive eruditione atque doctrina sive vitae severitate minus quam ceteri praeditos.

Per se novitas neutiquam est veritatis indicium, atque una ea est condicione laudanda, ut simul veritatem confirmet, simul probitati ac virtuti conducat.

Hac, quae volvitur, aetate graviter quidem itinere deerratum est: est siquidem dolendum plura philosophorum genera internasci, eadem (pie, hominum moribus nullo modo emendatis, dilabi; insignia ad deformitatem artis opera cerni, quae Christianum nihilo secius nomen mentiuntur; administrandae rei publicae rationem magis ad singulorum civium (piam ad communem omnium prosperitatem haud paucis in locis spectare; vitae instituta de oeconomicis ac socialibus rebus plus periculi honestis quam versutis hominibus moliri. Ex «pio proclive consequitur sacerdotes nostris hisce diebus omnino non deesse, in quos eiusmodi contagio aliquo modo influat; qui non numquam opiniones imbibant vitaeque genus, etiam in ipso vestis ornatu cultuque corporis, instituant, aeque a sua dignitate aeque a suis muneribus aliena; qui novitatis cupiditate ducantur, cum in concionibus ad Christianum populum habendis, tum in adversariorum erroribus coarguendis; qui denique, cum haec fecerint, non solum animi sui fidem infirment, sed, sua etiam attrita fama, efficacitatem sacri officii extenuent.

Quibus super rebus diligentiam summopere excitamus vestram, Venerabiles Fratres, nihil sane dubitantes inter immodicam, quae apud non paucos invaluit, vel acti temporis vel futuri cupiditatem, eam vos esse prudentiam adhibituros, quae tum etiam sapiens ac vigilans sit oportet, cum in novis periclitabitur viis, quid alacritatis quidve contentionis suscipiendum sit quaerens, ut una veritas tandem victrix emergat. Longe plane absumus, ut profiteamur apostólicos labores non debere cum ipsa, quae nunc agitur, vita congruere, neque eas. quae nunc instituuntur, operas non debore huius aetatis necessitatibus inservire. Sed cum sacerdotalem quamvis in Ecclesia sumptam operositatem per legitimae dignitatis gradus Decesse sit digeri, nova hac do re incepta non nisi Fqjiscopo sinente ineantur. Sacri autem Pastores ex eadem regione vel Natione hisco super causis identidem opportuna consilia inter se conferant, ea quidem monte ut propriis locorum utilitatibus prospieiant, ac rationibus caveant ad religiosam actionem magis accommodatis atque idoneis. Quae si omnia ad mandatum ordinem relata fuerint, sacerdotum

officia non poterit quidem efficacitas non consequi. Haec sibi persuadeant omnes: Aeterni Numinis potius quam hominum voluntati esse obsequendum, atque apostolicam assiduitatem non pro suis cuiusque opinationibus, sed pro sacrae potestatis aut legibus aut normis esse praebendam. Spe enim usquequaque destituitur qui in opinione est posse se insolitis atque absurdis agendi rationibus et animi sui egestatem obtegere et ('liristi prolatando regno efficientem dare operam.

Clerus ct quaestio socialis.

Porro non dissimilem recto huic, de quo diximus, agendi modo sacerdotibus ineundum esse putamus, eum de doctrinis socialibus, perinde ut hodie explicantur, causa versatur.

Sunt, quidem hoc tempore qui ad communistarum, quos vocant, machinationes id videlicet cumprimis spectantium, ut quibus temporalem iidem polliciti fuerint felicitatem, ex eorum animis fidem extrahant, non modo expavescant, sed aestuante etiam sint animo. Verumtamen Apostolica haec Sedes, documentis recens hac super re datis, luculentem stravit viam, cui se committant omnes, c qua, salva officii conscientia, excedat nemo.

Ex alia vero parte non desunt qui sc pavidos atque incertos ostendant, ad oeconomicam illam rationem quod attinet, quae a nimio privatarum divitiarum congestu nomen invenit; ex quo gravia consequi nocumenta Ecclesia non semel declaravit. Ecclesia siquidem non tantum ingentium opum ac vel ipsius possidendi inris abusus indicavit, quos eadem oeconomica ratio parit ac defendit, sed etiam edocuit divitiae ac possessiones ad res labore procreandas conferant oportere, eum universae hominum societatis emolumento, itemque cum humanae libertatis dignitatisque tuitione atque incremento. Quae ex utraque oeconomica ratione oriuntur damna omnibus peculiarique modo sacerdotibus persuadeant, ut de re sociali doctrinam, quam Ecclesia tradit, fideli animo amplectantur, eamdemque ceteris impertiant ac pro viribus in usum deducant. Haec enim doctrina una potest tam late invalescentibus malis mederi; quandoquidem omnia iustitiae unaque simul caritatis officia summa perfectione componit; ac talem excitari iubet societatis ordinem, qui singulos cives non opprimat, neque ob nimium utilitatis cuiusque suae studium invicem eos distineat, sed omnes potius quodam mutuarum rationum concentu fraternaeque necessitudinis vinculis devinciat.

Sacerdotes, Divini .Magistri vestigiis insistentes, egentium atque opificum necessitatibus pro facultate occurrant, iisque omnibus, qui in rerum angustiis versentur; in quibus quidem non pauci, ut omnes norunt, e media etiam societatis classe atque ex ipso sacerdotum ordine censendi sunt. Nihilominus eos ne neglegant, qui, cum satis fortunae habeant, animi tamen egestate laborant; atque adeo ad vitam penitus instaurandam vocandi sunt. Zachaei exemplo in memoriam redacto, qui dixit: *Dimidium bonorum nieorum... do pauperibus, et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum (Lc.* 19, S). Cum de re sociali causa ver-

titur, sacrorum administri numquam obliviscantur quo >uum debeat spectare munus: alacres nempe ac nihil haesitantes recta ea proponant doctrinae principia, quae, in variis societatis classibus, ad ius dominii, ad divitias, ad iustitiam caritatemque pertineant, eademque principia (pio aptiore modo efficienda sint suo exemplo doceant.

Haec tamen doctrinae praecepta laici homines ad effectum deducenda curent. Quodsi ad rem pares non sint, eos sacrorum administer «piani aptissime instruat atque conformet.

Sollicitudo Sumini Pontificis pro clero indigenti.

2226 Heic opportunum esse ducimus causam attingere de domesticarum rerum angustiis, quibus plurimi sacerdotes post recens bellum afflictantur; in iis praesertim regionibus, (piae vel eiusdem belli causa, vel ob politicarum rerum statum maxima acceperunt detrimenta. Harum rerum condicionibus cum acerrime Nos angamur, nihil reliqui facimus, quod pro facultate Nostra possit calamitates, aerumnas summamque multorum indigentiam relevare.

Probe nostis, Venerabiles Fratres, Nos — quibus in locis maiores viderentur esse necessitates per Sacrum Consilium cleri disciplinae praepositum, extraordinarias Antistitibus fecisse facultates ac peculiares edidisse normas, quibus graviores oeconomicarum rerum disparilitates aequo modo componerentur, (piae ad sacerdotes pertinerent Dioecesis cuiusque suae. Atque exploratum Nobis est alicubi sacrorum administros non paucos, laude sane dignos, suorum Pastorum monitis obsecutos esse; alicubi vero, ob natas difficultates, datas normas integra ex parte suos effectus consecutas non fuisse. Vos igitur adhortamur ut. paterno ducti animo, inceptum iter insistatis, eum non liceat operarios in vineam Domini missos cotidiano carere pane. Hae de re ne gravemini identidem Nos certiores facere (pii successus operam vestram consecuti fuerint.

Ac praeterea consilia illa summopere commendamus. Venerabiles Fratres, quae inter vos colluturi estis, ut non modo in praesens sacerdotibus cotidiano victui necessaria ne desint, sed ut iisdem, etiam in posterum, certis statutis opportunisque rationibus, prospiciatur quod quidem in civili societate tactum admodum probamus — idque cum praecipue vel iidem sacerdotes in morbos incidant, vel devexa valetudine laborent, vel senectute conficiantur. Ita enim eos sollicitudine exsolveritis de futuro ipsorum vitae statu.

Quam ad rem gratum placet sacerdotibus Nostrum significare animum, <pii incommoda post habentes, (piae indo sibi exoriantur, suis in sacro ministerio collegis, ope egentibus, suppetias venerint ac veniant, senio praesertim, vel infirmitate affectis. Id enim praestantes, egregium mutuae illius caritatis praebent indicium, quam Christus discipulis suis (piasi insigne dedit, quo ab omnibus dignoscerentur: *In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem (I.* 13, 35). Ominamur quoque ut arctioribus cotidie fraternae huius necessitudinis vinculis Nationum omnium sacerdotes invicem copulentur, ut lu-

culentius usque pateat eos, cuín Dei communis omnium Patris administri sint, eodem, ubique gentium commorentur, amoris afflatu inter se animari.

At vobis procul dubio perspectum est gravibus huius causae difficultatibus vos mederi penitus non posse, nisi christifideles etiam se officio teneri sentiant, pro sua cuiusque parte, clero subveniendi; ac nisi opportuna omnia adhibeantur, quae ad huiusmodi conducant iinera.

Propterea concreditum vobis populum admoneatis debito eum obstringi ferendi opem sacerdotibus, qui in necessitate versentur; quandoquidem semper Divini Redemptoris sententia viget: *Dignus est enim operarius mercede sua* (*L.* 10, 7). Quomodo enim a sacrorum administris alacrem sui muneris operam postulari potest, quibus necessariae ad vivendum res non suppetant? Ceterum qui christifideles hoc neglegunt, Ecclesiae inimicis, etsi nolentes, viam quasi sternunt, qua facilius iidem queant ad inopiam in non paucis Nationibus redigere clerum, ut eum a legitima auctoritate abstrahant.

Ii etiam, qui publicae rei praesunt, pro diversis Civitatum condicionibus, necessitatibus cleri consulant oportet, ex cuius perfunctione muneris plurimae utilitates ad civium animos eorumque mores, summo cum totius societatis profectu, permanare possunt.

Monita, hortamenta ac vota pro omnibus Dei Ministris, praesertim pro iis Antistitibus ac Sacerdotibus, qui persecutionem patiuntur.

2227 Postremo, antequam scribendi finem faciamus, temperaro Nobis non possumus quin ea hortamenta summatiin heic vobis iteremus, quae cotidie ante oculos habeatis necesse est, utpofe praecipuae existimandae sint vitae navitatisque vestrae normae. Cum lesu Christi sacerdotes simus, eo contendamus oportet, ut quam ipse egit, hominum redemptio validissimam in singulorum animos vim exserat. Gravissimas autem aetatis huius nostrae necessitates intento reputantibus animo, enitendum nobis est ut fratres, vel a recto itinere aberrantes, vel cupidinum obcaecatos caligine, ad Christiana praecepta reducamus; ut populos Christianae doctrinae luce collustremus, Christianis regamus normis et Christianorum officiorum conscientia penitus informemus; ut denique omnes incitemus ad veritatis et iustitiae animose certanda certamina.

At propositam metam tum solummodo assecuturi erimus, cum ad talem sanctitudinis pervenerimus verticem, ut quam a Christo vitam virtutemque in nos derivaverimus, eam in ceteros effundamus.

Singulos igitur sacerdotes Apostoli hortatione monemus: *Noli negligere gratiam quae in te est, quae data est tibi... cum impositione manuum presbyterii* (1 *T.* 4, 14). *In omnibus teipsum praebe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate, verbum sanum, irreprehensibile, ut is, qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis* (*Tt.* 2, 7, 8).

Dilecti lilii, suscepti muneris gratiam plurimi facientes, ita vivite ut eadem in vobis vigeat fructusque pariat uberrimos, qui ad spiritualem Ecclesiae utilitatem ad eiusque inimicorum emendationem summopere conferant.

I Ique paterna haec adhortatio Nostra quod spectat feliciter assequatur, vos etiam atque etiam hisce verbis admonemus, quae hoc Sacro praesertim vertente Anno tam opportuna videntur: *Renovamini... spiritu mentis vestrae et induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis* (*E.* 4. 23, 24); *estote... imitatores Dei, sicut filii carissimi: et ambulate in dilectione sicut et Christus dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo* (*Ibid.* 5, 1, 2); *implemini Spiritu Sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis et hymnis, et in canticis spiritualibus, cantantes et psallentes in čordilru vestris Domino* (*Ibid.* 5, 18, 19), *vigilantes in omni instantia, et obsecratione pro omnibus sanctis* (*Ibid.* (5. 18).

Quae Apostoli gentium incitamenta animo recogitantes, opportunum ducimus suadere vobis ut, hoc eodem Sacro volvente Anno, Spiritualibus Exercitiis operam praeter statum ordinem detis; ita quidem ut, pietatis ardore moti, quem inde percepturi estis, ceterorum quoque animos ad potiñudos divinae indulgentiae thesauros aptius advocetis.

Cum autem peculiari modo experiemini quam difficile sit per arduum sanctimoniae procedere iter, ac vobis creditis perfungi officiis, tum ad eam fidentes oculos fidentemque animum erigite, quae Aeterni Sacerdotis cum sit Genetrix, catholici quoque cleri est Mater amantissima. Non modo huius Matris erga vos benignitatem optime nostis, sed multis etiam locis, illius Immaculati Conlis misericordia com innando proposita, christiani populi fidem ac pietatem mirum in modum saepenumero exsuscitastis.

Si omnes Deiparae Virgini flagranti in amore sunt, at singulari dilectionis studio ipsa sacerdotes amplectitur, qui vivam lesu (liristi imaginem in se referunt. Cum igitur eiusmodi singularem amorem ac peculiarem in vos omnes Beatissimae Virginis tutelam summo cum animi solacio consideraveritis, tum vestros sentietis ad sanctitatem et ad sacerdotalia exercenda munera nisus faciliores fieri.

Nos Almae Dei Parenti, caelestium gratiarum conciliatrici, omnes quotquot in orbo terrarum sunt sacerdotes, enixe commendatos volumus, ut, ea deprecante, largissimam Deus effusionem sui Spiritus descendere iubeat; qui quidem et sacrorum omnes administros ad sanctimoniam impellat, hominumque genus renovatis moribus instauret.

Quae fausta ac salutaria, Immaculatae Virginis .Mariae interposito patrocinio, eventura sperantes, supernorum munerum copiam omnibus imploramus; sacris praesertim Antistitibus ac sacerdotibus, qui. cum Ecclesiae iura eiusque libertatem pro officii sui conscientia tuiti fuerint, insectationes, carcerem, exsilium patiuntur. Eos Nos peculiari caritate prosequimur; utque sacerdotali illa, qua adhuc in exemplum praestitere, fortitudine ac virtute excellere pergant, paterno eos adhortamur animo.

AAS 12, G17-702.

Normae pro sacerdotibus Romae commorantibus et iis qui Universitates Civiles frequentant

(Nomme S. C. DK Semin. kt Stud. Univ., 1 nov. 1950).

2228 1. Nessun Sacerdote può dimorare in Roma por ragioni di studio, se non ò ospite in uno dei Seminari o Collegi o Convitti Ecclesiastici riconosciuti da questo Sacro Dicastero.

2. Gli Ordinari, prima di permettere che i Sacerdoti della loro Diocesi si rechino a Horna per ragioni di studio, si assicurino che questi possano essere ospitati in uno di tali Istituti.

A questo scopo abbiano cura di rivolgere direttamente domanda, in tempo utile, al Supcriore dell'istituto presso il quale desiderano che i loro Sacerdoti siano ospitati, e ne attendano la risposta prima di concedere il permesso di assentarsi dalla Diocesi per recarsi a Roma.

3. Gli Ordinari sono pregati di assicurarsi che i suddetti Sacerdoti dispongano di mezzi sufficienti a sostenere le spesi' occorrenti per la loro permanenza in Roma, e di ciò diano garanzia nella domanda di cui sopra.

I. I medesimi Sacerdoti dovranno essere muniti dui * discessit del proprio Ordinario, che presenteranno al Superiore dell'istituto che li ha accettati. Si provvederanno poi del prescritto ‹ celebret » del Vicariato di Roma.

5. Le domande di iscrizione allo Facoltà degli Atenei Pontitici debbono essere presuntati'. in tempo utile, alle rispettivo Segreterie, direttamente, senza l'intervento di questo Sacro Dicastero.

6. Tali domande dovranno essere accompagnate da un documento del Superiore dell'istituto presso cui lo studente prende dimora, nel limile si dichiari che l'alunno Stesso vi 6 accolto con esplicito permesso del suo Ordinario.

7. Il medesimo Supcriore comunicherà alla Sacra Congregazione nome e cognome dei Sacerdoti ospitati nel suo Istituto per ragioni di studio, con ('indicazione della Diocesi alla quali.' appartengono, dclFAtcnco e delle Facoltà a cui sono iscritti e della classe che frequentano.

Alia chiusura dell'anno scolastico riferirà al rispettivo Ordinario sul profitto negli studi dei singoli studenti c sulla loro condotta morale ed ecclesiastica.

Evidentemente b norme. di cui agli articoli 1, 2, 3, *valgono anche per i Seminaristi.* i *quali però possono essere ospitati soltanto nei Seminari o Collegi Ecclesiastici aventi come fine proprio e diretto la formazione del Clero,*

N O H M E

PER GLI BCX ?LESIASTI< I CHE SI ISCRIVONO ALLE UNIVERSITÀ STATALI

2229 1. Gli Ecclesiastici clic, col permesso esplicito del loro Ordinario, intendono compiere in Italia gli Studi universitari debbono iscriversi nello Facoltà dell'Università Cattolica del Sacro Cuore quando la disciplina prescelta è fra quelle che vengono in (‘usa Insegnate.

2. Quando 1'Ordinarlo dispono che un Suo Sacerdote compia Studi superiori che presso l'Università Cattolica del S. Cuore non hanno corrispondente Facoltà. Egli può liberamente autorizzarne l'iscrizione ad una Università statale espressamentu determinata, previe le provvidenze opportune a salvaguardare il heno spirituale dell'alunno.

3. Se per gravi motivi l'Ordinario non fosse in grado di osservare il disposto del primo numero di queste Norme, non potrà permettere l'iscrizione a qualsiasi Università statali' se non dopo aver ottenuto, caso per caso, spedale indulto da questa Sacra Congregazione.

I. Nessun Ecclesiastico potrà essere inviato a tali Università sc non è già Sacerdote,

mi non lia compiuto lodevolmente ll regolare conio di «dadi iHosofîrn-D olngiro, «e non è fornito di particolari doti d'ingegno e di volontà, «e, soprattutto, non pouieda in grado dbtinto lo «pirite di pietà e le virtù proprie dello «tato occUrioatlco.

5. (ìli Ordinari, nelPinviaro i lorn Sacerdoti alle I'niversitA, abbiano come scopo quello ‹ll provvedere alle necessità e utilità delle proprie Diocesi.

l>. l Sacerdoti che truquentano l'ť niverdità dovranno dimorare, durante il periodo degli «tudi, in un Convitto Eocteakutlco o in una cosa Religiosa debitamente autorizzati, e. in mancanza dell'uno c dell'altra, proso qualche buon Sacerdote designato ďalfOrdi nario del luogo.

7. Se l'Università è fuori della propria Diocesi, l'Ordinarlo raccomandcm il suo Sa ccrdotc al Vescovo del luogo, col quale prenderà gli opportuni accordi p< r la dimora. Il Sacerdote studente si presenterà al Vescovo della Diocesi ove ha sede PUniversità ·· M a lui sogget t<>, oltre che al proprio Ordinario, duran! »· la sua permanenza nella Dlocx si &tc-

8. l Sacerdoti studenti non sono aliai lo esentati dagli t<ami pre^ ritti dal Codice di Diritto Canonico (can. 130 e 590).

9. (ili Ordinari procureranno che durante gli studi gli Errh Mastici universitari non salo non trascurino le pratiche di pietà, rna intensifichino la loro vita spirituale, anche in vista dei maggiori pericoli cui sono esposti.

10. I Vescovi di Diocesi in cui si trovano Università curino di istituire, quando riesca loro possibile, un'Associazione per gii Universitari Ecclesiastici, atildando ad un Sacerdote particolarmente idoneo l'utllrio di Assistente e promovendo opportune adunanze di carattere religioso o scientifico.

11. I Sacerdoti studenti non daranno il proprio nome ad associazioni studente-che; eviteranno altresì di prendere parte a circoli e manifestazioni che siano in contrasto con la dignità sacerdotale.

12. Qualora un Sacerdote, nonostante le cautele su aerumnate, te ho- una condotta allena dallo spirito ecclesiastico, sarà cura del suo Vescovo di richiamarlo e non permettergli più oltre la frequenza dell'Università.

13. Terminati gli studi, i Sacerdoti rimarranno sotto la piena giurisdizione del proprio Ordinario, e perciò non sarà loro lecito assumere incarichi o unici civili ěnza I'cspresso consenso dell'ordinario medesimo, come c già stato dichiarato dai competenti Sacri Dicasteri.

Le medesime Norme valgono. analogamente. anche per i Religiosi e lK Religiose dipendendo essi pure tutti da questa Sacro Dicastero per guanto si riferisce agli studi Superiori.

Ex Jrchivo S. C. de Semin. ct Stud. Univ.

Qui nd sacerdotium contendunt, non tantum scientias ecclesiasticas sed etiam alias artes rite addiscant

(Ex Litt. Encycl. *Evangclii Praecones.* 2 iun. 1951).

-230 Opus praeterea est ut qui ad huius generis apostolatum vocantur, dum adhuc apud suos sunt, non modo ad omnes virtutes ad omnesque ecclesiasticas disciplinas instituantur ac conformentur, sed peculiares etiam illas doctrinas et artes addiscant quae aliquando sibi, cum apud exteras gentes Evangelii nuntios agent, summae erunt utilitatis. Itaque linguarum gnari scientesque sint oportet, earum praesertim, quae olim sibi necessariae erunt; ac rebus etiam rationibusque satis erudiantur, quae ad medicinam, ad agriculturam, ad ethnograpliiam. ad historiam, ad geographiam et ad cetera eiusmodi attineant...

Patet tamen Ecclesiam non posse novis in regionibus apte recteque constabiliri, nisi opportuna ae consentanea ibi habeatur rerum operumque ordinatio, ac praesertim nisi necessitatibus par clerus indigena rite sit institutus ac conformatus. Placet hae de causa graves sapientesque sententias Litterarum Encyclicarum *Perum Ecclesiae* quasi mutuando iterare: « ...Si curandum, ut alumnorum indigenarum frequentia sit unicuique vestrum quam maxima, eos praeterea rite effingere atque excolere studete ad sanctitatem sacerdotali vitae congruentem ad eumque apostolatus spiritum cum studio fraternae salutis coniunctum, ut parati sint vel vitae iactnram pro tribulibus civibusque suis facere »?

AAS 43, 507, 508 8.

Alumni Philosophiae et Theologiae in arte sacra erudiantur

(Ex Instruet. S. C. Sancti Officii *Sacrae artis* ad locoruin Ordinarios, 30 iun. 1952).

2231 Tandem curandum ut ad sacros ordines adspirantes in Philosophicis et Theologicis scholis, modo singulorum ingenio atque aetati accommodato, erudiantur in arte sacra atque ad eiusdem sensum conformentur a magistris, qui mores institutaque maiorum vereantur et Sanctae Sedis praescriptis obsequantur.

AAS 44, 545 8.

Praeparatio scientifica et pietas sacerdotalis, magis necessariae hodiernis temporibus

(Ex Allocut. Bìr *entbieten,* habita quattuor sacculis elapsis a Pont. Collegio Germanico-Hungarico condito, 9 oct. 1952).

2232 Das Germanicum hat von der Gesellschaft Jesu unter auderem ein doppeltes kostbares Erbe überkommen: die solide Ausbildung seiner Alumnen in Philosophie und Théologie, so zwar, dass ihnen dcr katholische Glaube und die ganze katholische Weltanschauung personliches geistiges Eigentuin wurde und wird, das sie zu verteidigen und mit dem sie zu erobern wifisen. Sodann eine echte priesterliche Frommigkeit. Es ist die Frómmigkeit des Exerzitienbuches, wo das « agere », das « agero contra » und der Verzichi auf sich selbst, die voile Hingabe seiner selbst eine nicht geringe Rolle spielen, ailes ans eincr übermachtigen Liebe zu Jesus Christus und um « insignes se exhibere » in der personlichen Nachfolge und im Apostolat des Gottmenschen, der uns geliebt und für uns sich hingeben hat?

1 **AAS 18, 76. (Cfr. n. 1647).**
* **Ctr. *G.* 2, 20.**

Wir leben in einer Zeitenwende, vol! von sich fortlaufend ablosenden Tmbnichen. Die Kirche beobachtet den Gang «ler Ent wicklung offenen Auges, aber aneli mil innerer Sicherheit. Sie ist *geme* bereit. sich anzupassen, wo ihre Aufgabe es verlangt; sie weiss aber aneli, dass sie Werte besitzt, die sich nie andern und ¡miner gleich hoch im Kurse stehen. Zu ilmen geliort jones doppelte Erbe von dem Wir eben sprachen; eg bleibt und behiilt seine Gültigkeit aneli in der neuen Zeit. Was die Studien augelli, waren Wir ans euch verstandlichen Grûnden fast geneigt, das Wort « Philosophie » beute zu unterstreichen; freilich erhellt die Tragweite der christlichen Philosophie ganz erst ans den Tiefen der Oñenbarung und dem Studium der Théologie. End was die Aszese des Exerzitienbuchs angeht, so mochie man glauben, der hl. Ignatius habe es eigens fur unsere Zeit geschrieben. Diese geistliche Schule hat jene Ilelden geschaffen, die ihr als cure Blutzeugen verehrt. Die anderen Altalumnen batten dieselbe Bereitschaft bewiesen, wenn Gott das Opter ihres Lebens verlangt hatte. Jedenfalls, wenn ihr die Schule der Exerzitien ernst genommen habt, wird euer Priesterwirken das sein, was alies sacerdotium sein soil, das Rückgrat des katholischen Lebens, gleichviel ob im unblutigen oder blutigen Apostolat.

Eines hat man— Freud wie Feind von den Altgermanikern immer erwartet: Papsttreue, das « sentire cum Ecclesia » und sie haben jene Erwartung nicht enttauseht. Es würde der Weihe dieser Stunde etwas fehlen, wenn Wir dios nicht erwahnten. Wir mochten es aber so tun, dass 1'user Wort der Anerkennung aneli alle anderen curer Alit priest er anspreche, die der Kirche und dem Papst von Herzen tren ergebeu sind. Liebe zur Kirche und Treue zum Papst ist ein Herzstuck der Liebe zu Christus und, wenn echt, von dieser nicht zu trennen. Was ihr vor den anderen voraushabt, ist das langjahrige Erleben der Roma Aeterna, Roms als des Alittelpunktes der katholischen Kirche: ein kostbares Erlebnis, gewoben ans der Erfahrung, dass die Giito und Alenschenfreundlichkeit des Erloserherzens doch den Grundton angibt in der Regierung der Kirche, aus dem Innewerden, wie wellweit die Kirche ist und wie weltweit sie die Herzen macht, und aus dem unvergesslichen Eindruck grosser St unden, an denen Rom und besonders St. Peter wahrlieh nicht arm ist.

Discorsi c Radiomcssaotji 14» 352«

Do momento formationis clericorum in Urbe Roma

(Ex Allocut. *Le centenaire,* habito saeculo elapso a Pont. Seminario Gallico Romae condito, 16 apr. 1968)«

Ils (les Evêques) seraient venus de France pour la plupart, mais aussi des .Missions et d'ailleurs, car accueillants pour d'autres nations et d'autres cultures, vous avez toujours compté parmi vous des etrangers à votre pays, réalisant ainsi dans votre maison même quelque chose de la grande union catholique dont Rome est l'instrument et le centre.

Cette importance et ce rôle de Rome, vous y croyiez et les sentiez avant

même de venir dans la Ville éternelle; mais vous les constatez de vos yeux maintenant et le comprenez davantage chaque jour, à mesure que vous vous pénétrez de sa doctrine, de son histoire et, de son esprit. Lorsque vous venez dans la Basilique Vaticane vénérer et prier saint Pierre, lui demandant de bénir votre sacerdoce, vous trouvez dans la majesté même de l'édifice, dans le décor et les œuvres d'art, dans les textes fondamelitaux qui ornent la grande frise dorée des nefs et de la coupole, un véritable traité ‹ De Romano Pontifice». Les voix les plus éloquentes delà Tradition vous invitent avec saint Cyprien à aimer toujours plus «cotte chaire de Pierre et cette église principale, d'où l'unité du sacerdoce tire son origine ⁑. Pins près du foyer, la lumière est plus intense et plus pure. Près du gouvernement suprême de la Sainte Eglise, la sagesse séculaire, qui doit présider à l'exercice du sacerdoce, pénètre plus facilement, et plus profondément les esprits et les cœurs. Profitez bien, chers fils, des années précieuses que vous passez à Rome. Ne vous contentez pas du travail intellectuel, qui demeure toutefois le principal. Les mouvements, les institutions, le souvenir de tant de saints, qui ont parcouru les mêmes rues que vous, prié dans les mêmes églises, exercé le ministère sacerdotal, sont autant d'enseignement, que vous ne trouverez nulle part réunis avec une telle profusion.

Discorsi c Radiomessamii 15, 70-81.

Ne permittantur clerici ‹ operarii » inter vacationes

(Epist. S. C. DK Sem. ET Stud. Univ. *En quelques Diocèses* ad Episcopos Galliae, 27 iul. 1953).

2234 En quelques Diocèses de France l'usage s'est introduit de permettre aux séminaristes un « stage » en contact direct avec le peuple dans le but de connaître plus intimement les masses déchristianisées au milieu desquelles, devenus prêtres, ils devront exercer leur ministère sacerdotal. Le cas n'est pas rare de jeunes aspirants au sacerdoce qui. pendant leurs vacances, s'engagent comme véritables ouvriers dans les usines ou les ports, sur les navires, dans les hôtels, etc.

Certes, on peut le croire, il est sincère le zèle qui anime de telles expériences apostoliques; ces séminaristes obéissent au saint désir d'atteindre un monde si éloigné et pourtant si avide de l'idéal chrétien. On no peut non plus mettre en doute la bonne foi do ceux qui. angoissés par le triste spectacle d'une société affreusement étrangère à l'influence do l'Eglise, s'étudient à découvrir de nouvelles méthodes d'apostolat et jugent légitime un entraînement spécifique des séminaristes dès leurs années de formation ecclésiastique.

La Sacrée Congrégation des Séminaires et des Universités n'entend pas prononcer un jugement de valeur sur la bonté théorique de telles initiatives qui peuvent présenter des aspects indubitablement séduisants.

1 S. Cvi'iUANi *Ep.* L1X, c. I I (Edit. Hautel, *Corp. Script. Eccl. Lal.* vol. 3, p. 2, GS3).

Déjà, antérieurement, une telle considération a conseillé une attitude de prudente expectative: les faits eux-mêmes jugeraient les résultats pratiques. Alais les quelques années d'expérience autorisent maintenant, après des constatations documentées, à (lire que de. telles initiatives manquent leur but; bien plus elles apportent plutôt des résultats négatifs pour la formation de jeunes clercs, et, à cause de cela, leur application ultérieure est à déconseiller.

En conséquence, cette Sacrée Congrégation, dans l'unique but de. fournir à l'Episcopat de France cette collaboration que lui imposent ses graves devoirs, après mûre délibération, défend, de manière absolue, à tous les élèves des Séminaires de France, sans aucune exception, de s'engager comme (stagiaires» en des travaux de quelque genre que ce soit. Et pour qu'il n'y ait aucune exception, la Sacrée Congrégation prie Leurs Excellences Révérendissimes les Archevêques et Evêques de révoquer toute permission qu'ils auraient éventuellement déjà accordée.

Grâce à l'œuvre assidue et constante de sages éducateurs capables mettre les séminaristes graduellement en contact avec la vie sans compromettre leur formation proprement ecclésiastiques, nous pensons qu'il est possible, aujourd'hui encore, de former des apôtres authentiques à la hauteur des devoirs plus difficiles et spécifiques de l'évangélisation moderne. On ne doit pas oublier la précieuse collaboration du curé qui est l'auxiliaire naturel du Séminaire dans la formation des clercs; c'est lui qui, sons sa responsabilité directe pendant les vacances, avec une vigilante prudence, aura soin d'initier les jeunes clercs atix différentes formes de l'apostolat.

Fort de cette amoureuse assistance le séminariste pourra ainsi assimiler facilement les principes qui, peu à peu. feront de lui l'< homo Dei ad omne opus bonum instructus»,l l'habile ouvrier de la vigne du Seigneur.

Ex .lrc/iifo S. C. de Senti», et Stud. Univ.

De clericis et Seminariis dotandis atipie fovendis in Hispania

(Ex Convent, eum Gubernio Hispano, 27 aug. 1953).

12235

Art. IX. - 3. Lo Stato spagnuolo si impegna a provvedere alle necessità economiche delle Diocesi che in futuro venissero erette, aumentando adeguatamente la dotazione stabilita nell'art. XIX.

Lo Stato inoltre, per sè o per mezzo delle Corporazioni locali interessale, contribuirà con una sovvenzione straordinaria alle spese iniziali di organizzazione delle nuove

3. El Estado español se compromete a proveer a las necesidades económicas de las Diócesis que en el futuro se erijan aumentando adecuadamente la dotación establecida en el artículo XIX.

El Estado, además, por si o por medio de las Corporaciones locales interesadas, contribuirá con una subvención extraordinaria a los gastos iniciales de organización

* Cfr. 2 *T.* 3, 17.

Diocesi; in particolare sovvenzionerà la costruzione dello nuovo Cattedrali e degli editici da destinarsi a residenza del Prelato, agli uffici della Curia ed ai Seminari diocesani.

do las nuevas Diócesis; on particular subvencionará la construcción do las nuevas Catedrales y de los edificios destinados a residencia del Prelado, oficinas de la Curia y Seminarios diocesanos.

2236 Art. XIV. - I chierici e i religiosi non saranno obbligati ad assumere pubblici uffici od incombenze che, secondo le norme del Diritto Canonico, sono incompatibili con il loro stato.

Per occupare pubblici impieghi od uffici e cariche civili sarà loro necessario il · Nulla Osta» dell'Ordinario proprio, come pure quello dell'ordinario del luogo dove dovrebbero svolgere la loro attività. Revocato il ‖ Nulla Osta › non potranno continuare; ad esercitarli.

Art. XIV. - Los clérigos y los religiosos no estarán obligados a asumir cargos públicos o funciones que. según las normas del Derecho Canónico, sean incompatibles con su estado.

Para ocupar empleos o cargos públicos, necesitarán el ‹‖ Nihil Obstat » de su Ordinario propio y el del Ordinario del lugar donde hubieren de desempeñar su actividad. Revocado el « Nihil Obstat », no podrán continuar ejerciéndolos.

2237 Art. XIX. - 2. Nel frattempo lo Stato, a titolo di indennizzazione per le passate alienazioni di beni ecclesiastici e come contributo all'opera della Chiesa a favore della Nazione, le assegnerà un'adeguata dotazione annua. Questa comprenderà, in particolare, gli assegni da corrispondersi agli Arcivescovi e Vescovi diocesani, ai loro Coadiutori, Ausiliari, Vicari Generali, al Clero dei Capitoli Cattedrali e delle Collegiate, al Clero parrocchiale nonché i contributi in favore dei Seminari e delle Università ecclesiastiche e per l'esercizio del culto.

Per quel che riguarda le dotazioni dei Benefici non concistoriali ed i contributi per i Seminari e lo Università ecclesiastiche continuano a valere le norme fissate nei relativi Accordi del 16 Luglio e dell'8 Dicembre 1946.

Rimane inteso che se in avvenire si verificheranno notevoli mu-

Art. XIX. - 2. .Mientras tanto el Estado, a título de indemnización por las pasadas desamortizaciones de bienes eclesiásticos y como contribución a la obra de la Iglesia en favor de la Nación, le asignará anualmente una adecuada dotación. Esta comprenderá, en particular, las consignaciones correspondientes a los Arzobispos y Obispos diocesanos, los Coadjutores, Auxiliares, Vicarios Generales, los Cabildos Catedralicios y de las Colegiatas, el Clero parroquial así como las asignaciones en favor dc Seminarios y Universidades eclesiásticas y para el ejercicio del culto.

Por lo que se refiero a la dotación de Beneficios no consistoriales y a las subvenciones para los Seminarios y las Universidades eclesiásticas, continuarán en vigor las normas fijadas en los respectivos Acuerdos del 16 dc Julio y 8 de Diciembre de 1946.

Si en el futuro tuviese lugar una

fazioni nella situazione economica generale, le dotazioni di cui sopra saranno opportunamente adeguate alle nuove circostanze, in modo da assicurare sempre il mantenimento del culto ed un congruo sostentamento del clero.

3. Lo Stato, fedele alla tradizione nazionale, concederà annualmente sovvenzioni per la costruzione e la conservazione di Chiese parrocchiali e rettorali e di Seminari; per l'incremento degli Ordini, Congregazioni o Istituti ecclesiastici dedicati ad attività missionarie e per il mantenimento dei Monasteri di rilevante valore storico esistenti in Spagna, come anche per aiutare il sostentamento del Collegio Spagnuolo di San Giuseppe e della Chiesa e Residenza spaglinola di Monserrato, in Roma.

alteración notable de las condiciones económicas generales, dichas dotaciones serán oportunamente adecuadas a las nuevas circunstancias, de forma que siempre quede asegurado el sostenimiento del culto y la congrua sustentación del clero.

3. El Estado, fiel a la tradición nacional, concederá anualmente subvenciones para la construcción y conservación de Templos parroquiales y rectorales y Seminarios; el fomento de las Ordenes, Congregaciones o Institutos eclesiásticos consagrados a la actividad misional y el cuidado de los Monasterios de relevante valor histórico en España, así como para ayudar al sostenimiento del Colegio Español de San José y de la Iglesia y Residencia españolas de .Montserrat, en Roma.

2238 Art. XXII. - 2. È ugualmente garantita l'immunità dei Palazzi e delle Curie Vescovili, dei Seminari, delle case e degli utlici parrocchiali e rettorali e delle case religiose canonicamente stabilite.

3. Salvo i casi di urgente necessità, la forza pubblica non può entrare nei detti editici, per l'esercizio delle sue funzioni, senza il consenso della competente Autorità ecclesiastica.

4. Occorrendo per gravi necessità pubbliche, particolarmente in tempo di guerra, occupare temporaneamente qualcuno dei detti editici, dovranno essere presi previ accordi con l'Ordinario competente.

Se ragioni di assoluta urgenza non permet tessero di farlo. l'Autorità che procede all'occupazione dovrà informarne immediatamente l'Ordinario stesso.

Art. XXII. - 2. Queda igualmente garantizada la inviolabilidad de los Palacios y Curias Episcopales, de los Seminarios, de las casas y despachos parroquiales y rectorales y de las casas religiosas canónicamente establecidas.

3. Salvo en caso de urgente necesidad, la fuerza pública no podrá entrar en los citados edificios, para el ejercicio de sus iunciones, sin el consentimiento de la competente Autoridad eclesiástica.

4. Si por grave necesidad pública, particularmente en tiempo de guerra, fuese necesario ocupar temporalmente alguno de los citados edificios, ello deberá hacerse previo acuerdo con el Ordinario competente.

Si razones de absoluta urgencia no permitiesen hacerlo, la Autoridad que proceda a la ocupación deberá informar inmediatamente al mismo Ordinario.

fi. Detti edifici non potranno essere demoliti se non di intesa con FOrdinario competente, salvo il caso di assoluta urgenza, come per motivo di guerra, incendio od inondazione.

6. Nel caso di espropriazione per utilità pubblica sarà sempre previamente sentita la competente Autorità ecclesiastica, anche per quanto riguarda l'ammontare dell'indennità. Non sarà comunque esercitato alcun atto di espropriazione senza che i beni da espropriare, quando sia il caso, siano stati privati del loro carattere sacro.

7. (ìli Ordinari diocesani ed i Superiori religiosi, secondo le rispettive competenze, sono obbligati a vigilare perchè negli edifici su ricordati siano osservate le leggi comuni vigenti in materia di sicurezza e di sanità pubblica.

Art. XXX. - 1. Le Università ecclesiastiche, i Seminari e le altre Istituzioni cattoliche per la formazione e la cultura dei chierici e dei religiosi continueranno a dipendere esclusivamente dall'Autorità ecclesiastica e godranno del riconoscimento e della garanzia dello Stato.

Continueranno ad essere in vigore le norme convenute nell'Accordo dell'8 Dicembre 1946 circa i Seminari e le Università di studi ecclesiastici.

Lo Stato procurerà di aiutare economicamente, nella misura possibile, le case di formazione degli Ordini e delle Congregazioni religiose, specialmente quelle di carattere missionario.

2. I gradi accademici maggiori in Scienze ecclesiastielle, conferiti sia a chierici che a laici, dalle Fa-

fi. Dichos edificios no podrán ser demolidos sino de acuerdo con el Ordinario competente, salvo cu caso de absoluta urgencia, conio por motivo de guerra, incendio o inundación.

6. En caso de expropiación por utilidad pública, será siempre previamente oída la Autoridad eclesiástica competente, incluso en lo que se refiere a la cuantía de la indemnización. No se ejercitará ningún act o de expropiación sin que los bienes a expropiar, cuando sea el caso, hayan sido privados de su carácter sagrado.

7. Los Ordinarios diocesanos ¿v los Superiores religiosos, según su respectiva competencia, quedan obligados a velar por la observancia, en los edificios citados, de las leyes comunes vigentes en materia de seguridad y de sanidad pública.

Art. XXX. - 1. Las Universidades eclesiásticas, los Seminarios ¥ las demás Instituciones católicas para la formación y la cultura de los clérigos y religiosos, continuarán dependiendo exclusivamente de la Autoridad eclesiástica y gozarán del reconocimiento y garantía del Estado.

Seguirán en vigor las normas del Acuerdo de 8 Diciembre de 1946 en todo lo que concierne a los Seminarios y Universidades de estudios eclesiásticos.

El Estado procurará ayudar económicamente, en la medida de lo posible, a las casas de formación de las Ordenes y Congregaciones religiosas, especialmente a *quella de carácter misional.

2. Los grados mayores en Ciencias eclesiásticas conferidos a clérigos o a seglares, por las Facultades

colta approvate dalla Santa Sede, saranno riconosciuti, a tutti gli effetti, dallo Stato spaglinolo.

3. Tali gradi maggiori in scienze ecclesiastiche, saranno considerati titoli sufficienti per l'insegnamento, in qualità di professori titolari, delle materie della Sezione di Lettere negli istituti di Istruzione Media dipendenti dall'Autorità ecclesiastica.

AAS 45, 630-647.

aprobadas por la Santa Sede, serán reconocidos, a todos los efectos, por el Estado español.

3. Dichos grados mayores en Ciencias eclesiásticas, serán considerados titulo suficiente para la enseñanza, en calidad de profesor titular, de las disciplinas de la Sección de Letras en los centros de Enseñanza Media dependientes de la Autoridad eclesiástica.

De scientiis ecclesiasticis motio scholastico tradendis

(Ex Allocut. *Animus Nosier,* ad Ein.rnmn P. Ü. Cardinalem Magnum ‹ uncllariuni. Ilvmos. Moderatores ao Doctores Decuriales Pontificiae Gregoriana -studiorum Universitatis ceterosque praeclaros viros atquo olini alumnos, qni convenerunt ad celebrandum IV expictum saeculum ab vadem Universitate condita, 17 oct. 1953).

2240 Laudamus scholasticam methodum, quae apud vos in usu versatur. Quam alibi haud raro negligi et contemni Nos minime latet. I t ii ab ista incuria vel despicatione desistant, meminerint Summos Pontifices hiusmodi methodum saepe commendasse, quin etiam hortatos esse. ut ea in philosophicis et theologicis scholis in honore semper haberetur.

Id, quod scholastica methodus assequi contendit, ut scilicet hominis ratio revelatas a Deo veritates et eorum philosophica adiumenta perlustret, expoliendo illas quae eis insunt notiones et afferendo argumenta, quibus eorum certitudo solide fulcitur: utque praeterea quae contra disputantur resolvat, et veritates omnes tum naturales metaphysicas tum divinitus revelatas concorditer apteque componere eonetur: hoc semper fuit et est philosophiae et theologiae certum firmumque propositum. Ncque opinandum est mysteria fidei et eorum supposita philosophica ab unoquoque ita comparari posse, ut facile vel idtro ab intellectu nostro obtineantur, neque opus esse, ut diuturno studio et apta methodo ratiocinando et meditando pertractentur.

Neve timueritis, no ob studia spectativi generis illae quae ‹ positivae ı scientiae nuncupantur et praecipue theologia positiva aliquid detrimenti capiant. Inter utrasque enim nulla oppositio, quin etiam illae eo securius prodeunt, quo firmius hisce superstruuntur. Exemplo sunto vobis ipse Doctor Angelicus, qui ı positivarum ı cognitionum appetens erat, et ex primaevi Athenaei vestri theologis Francisons Suarez, qui iure post Sanctum Thomam primoribus sacrae theologiae cultoribus accensemlus est, recens autem saltem unum memoria repetere fas Nobis sit loanues Baptista Cardinalis Franzelin. qui utriusque ordinis disciplinis diligentissimum tribuit cultum easdemque mirabili modo in unum coniunxit.

Ipsa vestra studiorum ratio et programmata vestra annualia abundantiam rerum «positivarum», nostrorum temporum sacerdotibus valde utilium, continent, et quod summum est, in tractatibus vestris dogmaticis theologiae « positivae » amplum spatium praebetur; et utinam studium Sanctorum Patrum et Scriptorum ecclesiasticorum apud vos floreat et augeatur.

Quod vero ad studia vestra et ad apostolatum vestrum attinet, ne indistincte permisceantur doctrina catholica et veritates naturales illi cohaerentes, et ab omnibus catholicis agnitae, eum eruditorum hominum conatibus ad eas explicandas itemque cum propriis elementis pecnliaribusque rationibus, quibus varia philosophica et theologica systemata, quae in Ecclesia inveniuntur, inter sese discriminantur; neve umquam ita agendum est, quasi sacrarum concionum materies et religiosa institutio hinc emanent atque dependeant. Nulla huiusmodi disciplina et ratio porta est, qua quis in Ecclesiam ingrediatur; maioreque ratione nefas hanc est asserere unicam portam patere. Etiam sanctissimo et praestantissime Doctore numquam Ecclesia veluti primigenio veritatis fonte usa est neque nunc utitur. Doctores utique magnos habet et summis decorat laudibus Thomam et Augustinum; at falli nescios tantum Sacrarum Scripturarum caelitus inspiratos auctores profitetur. Ecclesia nempe Dei mandatu Sacrarum Scripturarum interpres et custos, in se viventis Sacrae Traditionis depositaria, ipsa est ad salutem adipiscendam porta, ipsa, sub tutela ductuque Spiritus Sancti, sibi fons est veritatis.

Varia doctrinarum systemata, quae Ecclesia teneri sinit, omnino conveniant oportet cum omnibus iis, quae philosophiae et antiquae et christianae ab eiusdem Ecclesiae exordiis perspecta erant. Haec vero a nullo alio doctore tam lucide, tam perspicue, tam perfecte proposita sunt sive singularum mutua consensio partium ob oculos habetur, sive cum veritatibus iidei considerantur coniunctio et harum splendidissima cohaerentia, a nullo tam apta solidaque structura una simul composita sunt quemadmodum a Sancto Thoma Aquinate, ut Praecessor Noster Leo XIII hisce verbis sculpsit potius quam dixit: «'Rationem, ut par est, a fide apprime distinguens, utramque tamen amice consocians, utriusque Ium iura conservavit, tum dignitati consuluit, ita quidem ut ratio ad humanum fastigium Thomae pennis evecta, iam fero nequeat sublimius assurgere, neque lides a ratione fere possit plura aut validiora adiumenta praestolari, quam quae iam est per Thomam consecuta »[1]

In iis quae modo breviter attigimus, enumerentur, exempli causa, quae spectant ad naturam cognitionis nostrae; ad propriam veritatis rationem; ad principia inetaphysica in verilate solidata eaquo absoluta; ad Deum infinitum, personalem, Creatorem omnium rerum; ad hominis naturam, animi immortalitatem, personae congruentem dignitatem, otlicia, quae morum lex ei ex natura indita denuntiat et imperat.

His rebus haud dubio mentis retinendis assensu apponenda non sunt ea, quae, ad verum in natura « positivum » quod attinet, apud

1 Litt. Enc. *Aeterni Patris: Leonis XIII Acta,* 1, 274. (Cfr. n. 921].

Sancti Thomae magnos commentatores et optimae notae discipulos adime in controversia sini. Neque de his loquamur, de quibus disputatur, an ad doctrinam Angelici Doctoris pertineant vel quomodo interpret anda sint; itemque utpote caduca silentio premimus ea quae reapse consectaria sunt veterum hominum cognitionis et mancae et ieiunae de naturae rebus physicis, chy micis, biologicis vel alius generis.

Talem esse sensum illius legis, qua Codex inris canonici ' Sanctum Thomam ducem atque magistrum omnibus catholicis scholis praeficit, felicis recordationis Decessor Noster I'ius XI hisce verbis asseruit: « Sanctum igitur unicuique eorum esto quod in Codice iuris canonici praecipitur ut ‘‘philosophiae rationalis ac theologiae studia et alumnorum in his disciplinis institutionem professores omnino pertractent ad Angelici Doctoris rationem, doctrinam et principia, eaque sancte teneant atque ad hanc normam ita se omnes gerant, ut eum ipsi suum vere possint appellare magistrum. At ne quid eo amplius alii ab aliis exigant, quam quod ab omnibus exigit omnium magistra et mater Ecclesia: neque enim in iis rebus, de quibus in scholis catholicis inter melioris notae auctores in contrarias partes disputari solet, quisquam prohibendus est eam sequi sententiam quae sibi veri similior videatur

Hac prorsus ratione insignes vestri auctores et magistri pulchro consociarunt foedere fidelitatem, quam Summo Doctori continenter servabant, cum magni aestimanda libertate, quae doctrinarum pervestigationi debetur, a Decessoribus Nostris, Leone scilicet XIII et iis qui in Petri Cathedra eum subsecuti sunt, semper in tuto collocata.

Unicuique igitur professorum integrum sit, intra assignatos limites, qui praetervehendi non sunt, alicui scholae adhaerere, quae in Ecclesia domicilii iure potita est, hac autem lege, ut veritates ab omnibus retinendas prorsus distinguat ab iis, quae lineamenta et elementa peculiaris sunt scholae, et in docendo haec discrimina notet, ut bene cordatum decet magistrum.

Sed iam ad ceteras veniamus disciplinas, quae in Gregoriana studiorum Universitate docentur. Ab ea initium facimus, quae ibidem postremo tradi coepta est, ab Instituto nempe doctrinarum socialium, nuper Philosophicae Facultati aggregato. Probe nostis, dilecti filii, quale momentum studio socialis quaestionis eiusdemque rectae solutioni, si eam sperare licet. Ecclesia tribuat; adeo ut affirmare non dubitaverimus. Apostolica m Sedem vix in ulla re tantas recens locasse curas quantas in huiusmodi quaestionibus enodandis. Quapropter paterno animo dilaudamus hoc Institutum eo consilio a vobis conditum, ut inibi sacerdotes sacrorumque alumni, etsi non ipsi unice, peculiari tamen modo, doctrinis socialibus instituantur. Pevera huius Instituti studiorum ratione perspecta, facere non possumus quin ex animo grat olemur. meritaque honestemus laude sive animi alacritatem qua coepistis, sive doctrinae copiam, qua discipuli imbuuntur.

1 Can., 1306 § 2. [Cfr. n. 1478).
1 Litt. Encycl. *Studiorum ducem,* 20 sept. 1023: \A8 15, 324. (Cfr. n. 160S1.

Hoc Institutum Ecclesiae de re sociali doctrinam tradendam suscepit, cuius quidem capita praecipua in Apostolicae Sedis documentis continentur, in Encyclicis Litteris nempe, in Allocutionibus et in Pontificiis Epistulis. Ad rem quod attinet, variae de re sociali scholae exortae sunt, quae pontificia documenta explanarunt, evolverunt atque in systemata redegerunt. Quod quidem iure meritoque factum esse arbitramur. At illud evitari nequibat, ut eaedem scholae in principiis applicandis atque in conclusionibus deducendis aliae aliter procederent, multumque haud raro inter se discreparent. Quapropter hac etiam in re id cavendum est, quod de catholicae fidei doctrina deque theologicis scholis supra monuimus, ne scilicet vera genuinaque Ecclesiae de re sociali doctrina cum variis ac propriis cuiusque scholae sententiis permisceatur; quae duo quidem semper inter se sunt apprime distinguenda.

2242 Ad theologicorum vestrorum provinciam pertinent etiam Facultates Iuris Canonici, Historiae Ecclesiasticae atque Missionologiae.

I t ad ea veniamus quae ius canonicum respectant, gratissima animum Nostrum subit eorum temporum memoria, cum sive qua sacrorum alumnus, sive a sacerdotio recentes in huiusmodi studia peculiari modo incubuimus, vel etiam cum asciti ad adiutricem praestandam operam Codici Iuris Canonici redigendo, plures annos in hoc ipso iure versati sumus. Hac autem oblata occasione, silentio praeterire nolumus praeclarissimum illum per tot annos vestrae studiorum Universitatis Professorem, itemque Societatis lesu moderatorem supremum, Franciscum Xaverium Wernz, quocum tunc temporis saepe de rebus iuridicis collocuti sumus quique inter primarios suae aetatis disciplinae huiusmodi magistros excelsum tenuisse locum videtur. Diuturna igitur hac vitae experientia edocti,haec duo vobis commendanda censemus, quorum alterum ad rectam iuris canonici scientiam acquirendam, alterum vero ad sacerdotale obeundum ministerium spectant.

Quid vir iuris canonici addiscendi studiosus praestare debet, ut illud funditus pernoscat? Imprimis ipse iuris vigentis systema adeo teneat necesse est. ut universas normas perspicuas habeat, secundum earum sensum «positivum» ct « speculativum ». Nequaquam enim recte vir Canonici luris peritus appellari potest, qui, etsi in canonum interpretatione sit versatus, non tamen iuris principia apprime noverit neque mutuas eorum rationes. Vestrae autem ducitur laudi quod huic rei efficiendae provehendaeque vim magnam tribuitis.

Quod similiter pro studio Theologiae moralis valere hic inserere invai. Theologia moralis, ut optime nostis, in Universitate vestra inde ab eius initiis peculiari modo excolebatur, duce loanne Cardinali dé Lugo, Collegii Romani quondam magistro, qui doctrinam «speculativam» cum disciplinae « positivae» applicationibus mirabiliter coniunxit. Pergite igitur, ut egregie facitis, veritates morales divinas, naturales et «positivas », hominibus nostri temporis, qui non solum quoad mores in discrimine versantur, sed ipsa principia moralia in disceptationem vocant, adhibitis omnibus subsidiis, quae tum a disciplinis iuridicis, tum a re-

centioribus pervestigationibus suppeditantur, accurate, fideliter, ac rationibus usui accommodatis proponere et explanare.

Deinde qui iuris canonici disciplinam apprehendere contendit, gradum ad iuris historiam faciat oportet, quae quidem ad res iuris mature aestimandas plurimum confert: adeo ut veterum sententiam circa eadem instituta iuridica exploratam habeat, iuris originem, progressionem nec noti mutationes discat, atque exinde varia inter se iuris systemata comparare valeat. Denique studium theoretieum complendum manet per cognitionem usus et exercitii iuris, cui rei • exercitationes vestrae apte inservire possunt, eo vel magis quod heic in alma Urbe opportunitas datur — quae nusquam alibi in Ecclesia habetur frequentandi ♦studia » quae apud Apostolicae Sedis Officia habentur.

In consideranda suorum munerum natura iuris canonici peritus hoc persuasum sibi habeat, quemadmodum omnia quae in Ecclesia sunt, ita ius canonicum quoque omnino in animorum curationem contendere, ut homines praesidio quoque nutuque legum veritatis et gratiae (liristi sint compotes ac sancte, pie. fideliter vivant, crescant, moriantur, $ive cum is ecclesiasticas res administrat, sive cum indicia exercet, sive cum sacrorum administros aut christiiideles consilio invai, adsidue cogitet a se de animorum salute, quibus multum quidem utilitatis, sed etiam multum nocumenti afferre possit, rationem esse reddendam. Quam ob rem iuri tradendo schola, cum apostolatui exercendo debeat esse praevia, ad hunc fructuose obeundum alumnos, qui ibi -aerarum legum notitia imbuuntur, aequa diligentia et severitate praeparet summopere oportet.

2243 Nobis vehementer placet in Athenaeo vestro historiae ecclesiasticae studium ad uberiora incrementa provectum esse, et propriam esse Facultatem constitutam, cui quidem ea accedunt, quae Missiologica Facultas facit ad sacrarum expeditionum res gestas pervestigandas, atque ad huiusmodi incepta per insignia opera ad ethnologiam. sinologiam et islamologiam pertinentia provehenda.

In Ecclesiae historia colenda hoc vobis unum ex praecipuis est certum statumque propositum, ut huius disciplinae alumni criticae investigationis methodum sive ad eius praecepta, sive ad usum quod attinet ediscant. Neque mirum, immo laudabile est in id operam conferri, eo vel magis quod alienum praelucet exemplum. Quam appetenter, quam frugifere Instituta de rebus historicis colendis et studiosi viri, qui catholico non censentur nomine, praesertim postquam Vaticana secreta Tabularia patuerunt, repetendo diu recondita scripta documentaque. quae per longum praeteritarum aetatum decursum Ecclesiae labores et opera testantur, inde plurima cognitu utilia hauserunt, collegerunt, typis mandarunt!

Quanta fructuum ubertate etiam catholica Instituta et catholici homines, splendidis insistentes vestigiis tum ^laurinorum benedictinorum doctorum, tum Bollandistarum, Societatis lesu honoris et decoris, id genus investigationibus cura^ adhibuerunt!

Gratulamur igitur Nostrae Gregorianae studiorum Universitati, quod idem praeclarum terit iter et adhuc vigiliti per annos alumnos suos in

huiusmodi ingenii industria, saepe eos ad Apostolicae Bibliothecae et Vaticani Tabularii pegmata mittens, exercet.

Eadem in re Nobis persuasum est vix esse aliud quod magis quam Ecclesiae historiae studium ecclesiastice sentiendi vim facultatemque alat, acuat, maturet, dummodo id teneatur, quod prorsus modus et prudentia exigunt: ne particulatim et plus aequo in hoc vel illo tantum eventu aut discrimine inspiciendo haereatur, sed singula referantur ad totum, negativa relata ad « positiva »; ac magna et duratura ut magna perpetuaque habeantur, minora vero et transitura ut talia pari modo videantur. Idque imprimis menti praesens habeatur, quoti ceteroquin a reverentia veritati debita omnino requiritur. Ecclesiam, quamvis in ea hominum menda deprehendantur, semper esse Ecclesiam Christi, eandemque veram et in servando ac tradendo sacro fidei deposito, veritatis scilicet ct caelestis gratiae, falli nesciam sanctamque, ipsam denique esse *Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo (Act.* 20, 28). Cum Deus semper magnus et mirabilis est in operibus suis, tum maxime talis certo censendus est. ubi summa eius caritas fulget, ubi copiosa eius pro nobis redemptio perficitur, nempe in Catholica Ecclesia. Quam igitur viam ingressi estis, hac pergite, illam ingeminantes Pauli Apostoli vocem: *Deo gloria in Ecclesia, et, in Christo lesu (E.* 3, 21).

AAS 45, 682-689. Cfr. *Discorsi e Radiomessaggi* 15, 405-414.

De excellentia virginitatis et castitatis et quomodo colendae sint a clericis

(Ex Litt. Encycl. *Sacra Virginitas,* 25 mart. 1954).

2244 Quam quidem spiritualem corporis animique libertatem ut sacrorum administri adipiscantur, utque terrenis negotiis no implicentur, Latina Ecclesia ab iisdem postulat ut volentes libentesque perfectae castitatis obligationi pareant? « Quodsi eiusmodi lex — ut a Decessore Nostro imm. meni. Pio XI assertum est — Orientalis Ecclesiae administros non omnino tenet, iisdem tamen etiam ecclesiasticus coelibatus honori ducitur; atque interdum — eum praesertim de summis agitur hierarchies gradibus — necessario requiritur atque praecipitur ».[2]

Considerandum praeterea est sacrorum administros, non idcirco solummodo quod apostolico munere funguntur, sed idcirco etiam quod altari inserviunt, matrimonio omnino abstinere. Etenim, si iam Veteris Testamenti sacerdotes, dum templi servitio fungebantur, ab usu matrimonii abstinebant, ne a Lege, sicut et ceteri homines, immundi declararentur,[3] quanto magis opportunum est lesu Christi administros, qui cotidie

[1] Cfr. CIC can. 132, 1.
[2] Cfr. Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii:* AAS 28, 24-25.
[3] Cfr. *Lv.* 15, 16-17; 22, 4; 1 *Sam* 21, 5-7; cfr. S. Sime. Pp., *Ep. ad Himer.* 7: ML 56, 558-559.

Eucharisticum offerunt Sacrificium, perpetua castitate pollere.' Ad perfectam hanc sacerdotum continentiam quod attinet, S. Petrus Damiani haec interrogando admonet: « Si igitur Redemptor Noster tantopere dilexit floridi pudoris integritatem, ut non modo de virgineo utero nasceretur, sed etiam a nutritio virgine tractaretur, et hoc, cum adhuc parvulus vagiret in cunis, a quibus nunc, obsecro, tractari vult corpus suum cum iam immensus regnat in caelis? oj

Hac dc causa imprimis asseverandum est — quod luculenter Ecclesia docet — sanctam virginitatem excellentia sua matrimonio praestare. Id iam Divinus Redemptor nipote perfectioris vitae consilium discipulis suaserat;2 ac Paulus Apostolus, postquam de patre, qui filiam suam matrimonio iungit, dixit: *Bene facit,* haec continuo adicit: *Et qui non iungit, melius facit* (1 *C.* 7, 38). Qui quidem Apostolus nuptias cum virginitate comparando, sententiam suam non semel, at praesertim verbis hisce aperit: Fofo *enim omnes vos esse sicut meipsum... Dico autem non nuptis et viduis: bonum est illis, si sic permaneant, sicut et ego (Ibid.* 7, 7-8). Si igitur virginitas, ut scripsimus, matrimonio praestat, id potissimum procul dubio ex eo evenit, quod ad excellentiorem assequendum finem spectat;3 ac praeterea quod etiam ellicacitate summa confert ad sese omnino divino servitio mancipandum; dum contra illius animus, qui coniugii vinculis negotiisque implicatur, plus minusve *divisus* ' est...

2245 Opportunum praeterea putamus breviter heic aliquid «le eorum errore attingere, qui quidem ut iuvenes a sacris Seminariis, puellas vero a religiosis Institutis avertant, eorum mentibus inculcare enitantur Ecclesiam hodie illorum auxilio iliorumque christianae virtutis professione magis indigere, qui matrimonio coniuncti communem cum ceteris in saeculo vitam traducant, quam sacerdotum sacrarumque virginum, qui ob nuncupatum castitatis votum quasi ab humana societate abstrahantur. Quod quidem commentum. Venerabiles Fratres, falsum omnino esse ac perniciosissimum nemo est qui non videat.

Equidem mens Nobis haud est infitiari catholicos coniuges. ob eorum christianae vitae exempla, in quibusvis locis commorentur et in quibusvis versentur rerum adiunctis, uberes posse eorum virtutis testimonio salutaresque edere fructus. Verumtamen qui hac de causa suadet magis optandum esse in matrimonio vivere, quam se Deo omnino consecrare, is rectum rerum ordinem procul dubio invertit ac miscet. Vehementer utique cupimus, Venerabiles Fratres, ut qui iam confecerint nuptias, vel in matrimonium ire exoptent, opportune edoceantur se gravi teneri ollìcio non modo quam habeant aut habituri sint subolem recte diligeuterque educandi, sed etiam suae fidei testimonio virtutisque exemplo ceteros pro facultate iuvandi. Attamen qui adulescentes ab ingrediendo Seminario vel a Religiosis Ordinibus ac Sodalitatibus a sacrisque nuncu-

' **S. Pethus Dam., *Dc coelibatu sacerdotum,* o. 3: ML 145, 384.**
• **Cfr. *lift.* 19, 10-11.**
• **Cfr. S. Thom., *Summa Th.,* II-I1 q. 152, aa. 3-1.**
• **Cfr. 1 C. 7, 33.**

pandis volis avertere contendant, iisdem suadendo se posse, si matrimonio coniungantur, nipote patres matresve familias, christianae suae vitae professione omnibus aperta ac publica, maius assequi spirituale bonum, eos quidem omnes, ut officii Nostri conscientia postulat, facere non possumus quin omnino reprobemus. Aptius profecto rectiusque ii egerint. si innumeros eos. qui in coniugio vivunt, quam studiosissime possint, adhorfenlur ad apostolatus opera in laicorum ordine adiutrice navitate sua provehenda, quam si eos iuvenes, hodie non multos, proh dolor, qui se divino famulatui dedere cupiant, a virginitate abstrahere contenderint. Quam ad rem opportune scribit Ambrosius: « Semper spectavit ad gratiam sacerdotum iacere semina integritatis, et virginitatis studia provocare».[1]

2246 Ac praeterea monendum putamus, omnino falsum esse asseverare, qui se perfectae castitati devoverint, eos ab hominum communitate quasi extraneos abesse. Sacrae enim virgines, quae vitam suam pauperum infirmorumque servitio dedunt, nullo habito stirpis, socialis ordinis, religionisve discrimine, nonne eorum miseriis eorumque doloribus intime coniunguntur, iisdemque suavissime alliciuntur, ac si reapse essent eorum matresf Itemque sacerdos nonne exemplo divini Magistri sui permotus, boni pastoris munere fungitur, qui oves suas cognoscit ac nominatim vocat ? 1 la invero ex perfecta, quam colunt, castitate hi sacerdotes ac religiosi viri religiosaeque mulieres habent, cur sese omnibus addicant, omnesque adament amore Christi. Atque ii etiam, qui vitam contemplativam ducunt, idcirco quod non modo suas preces supplicationesque, sed suam ipsorum quoque immolationem Deo offerunt pro ceterorum salute, multum profecto conferunt ad Ecclesiae bonum: quin immo, cum in praesentibus rerum adiunctis apostolatus et caritatis operibus se dedant ad normas, quas per Apostólicas Litteras *Sponsa Christi*[3][4] impertivimus, hac etiam ratione maxime probandi sunt; neque ab hominum consortione alieni dici queunt cum potius ad spiritualem eorum profectum duplici hac de causa adlaborent...

2247 Virginitas enim ardua virtus est: ut quis eam amplecti valeat, non modo requiritur ut firmum et expressum habeat propositum a legitimis oblectationibus, quae ex matrimonio oriuntur, omnino perpetuoque abstinendi, sed etiam ut rebellantes corporis animique motus constanter vigilando ehictandoque coërceat ac sedet, ut a mundi sollicitationibus refugiat, utque daemonis certamina evincat. Quam verum igitur est illud Chrysostomi: « Et radix et fructus virginitatis vita crucifixa est ». Virginitas enim, secundum Ambrosium, veluti sacrificium est, et virgo ipsa « pudoris hostia, victima castitatis».[5] Immo S. Methodius Olympi episcopus martyribus comparat virgines' et S. Gregorius .Magnus docet castitatem

1 S. AmBROS., *De, virginitate,* e. 5, n. 26: ML 16. 272.

1 Cfr. *I.* 10, 14; 10, 3.

1 Cfr. AAS 43, 20.

4 S. 1OANX. Chrysost., *De virginitate.* 80: MG 48, 592.

1 S. Ambros. *Dc virginibus,* lib. I, c. 11. n. 65: ML 16, 206.

• Cfr, S. Methodius Olympi, Ctoiwfrium *dtcem virginum,* Orat. VII, c. 3: MG 18, 128-129.

perfectam supplere martyrium: * Nam, quamvis occasio persecutionis desit, habet tamen pax nostra martyrium suum, quia, etsi carnis colla ierro non subdimus, spiritali tamen gladio carnalia desideria in mente trucidamus •>? Quapropter castitas Deo dicata fortes nobilesque animos postulat, qui ad suum certamen certandum ac vincendum parati sint *propter regnum, coelorum (Ml.* 19, 12).

Antequam igitur arctissimum eiusmodi iter ingrediantur, ii omnes, qui experiundo noverint se hac in re animi nimia debilitate laborare, hanc Pauli Apostoli monitionem mente demissa audiant: *Quod si non sc continent, nubant. Melius est enim nubere, quam uri* (1 (', 7, 9). .Multis enim continentiae perpetuae onus procul dubio gravius est, quam quod iisdem suaderi possit. Parique modo, «pii sacerdotes gravi tonentur officio eos adulescentes suo consilio iuvandi, qui ad sacerdotium capessendum vel ad religiosam ineundam vitam, quadam animi inclinatione, se excitatos dicant, ad rem diligenter considerandam eos adhortentur, ne viam ingrediantur, (piam eos firmiter feliciterque ad finem usque obituros sperari non possit. Eiusmodi idoneitatem prudenter perpendant, audita etiam peritorum sententia, quoties consentaneum fuerit; tunc vero, si serium dubium supersit praesertim ex anteactae vitae experientia, suam auctoritatem interponant, ut candidali a statu perfectae castitatis capessendo desistant, neve ¡idem ad sacros ordines vel religiosam professionem admittantur.

-24S Verurntamen, etsi Deo dicata castitas ardua virtus est, eam nihilo secius ii fideliter perfecteque servare possunt, qui lesti Christi invitationi, re diligenter considerata, generoso respondeant animo, et quidquid possunt ad hanc rem assequendam efficiant. Nam. cum eiusmodi virginitatis vel coelibatus statum eapesserint, idcirco hoc donum gratiae a Deo accipient, (pio adititi suum propositum exsequi possint. Quapropter, si forte habeantur, " qui non sentiunt se castitatis (etiamsi eam voverint) habere donum ⅋, ne ipsi contendant exinde suis obligationibus hac in re satisfacere non posse: « Nam ,, Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet, et facere quod possis, et petere quod non possis"3 et adiuvat ut possis».4 Hanc, solacio plenam veritatem eorum quoque in memoriam revocamus, quorum voluntas ob nervorum perturbationes infirmata est. et (¡ilibus nonnulli medici, interdum etiam catholici, nimia facilitate suadent speciosam interponentes causam, se nempe non posse sine mentis aequilibritatis detrimento castitatem servare ut eiusmodi obligatione eximantur. Quam utilius opportuniusque est huius generis infirmos adiuvare ad suam solidandam voluntatem, eoademque admonere ne ipsis quidem castitatem impossibilem esse, secundum Apostoli sententiam: *Videtis autem Deus est, qui non patietur vos lentari supra id quod potestis, seti laciet etiam eunt lentatione proventum ut possitis sustinere* ' (1 (', 10, 13).

‘ S. Ghkoor. Magnus, *Hotnil. in Erano.* lib. I, hom. 3, n. 4: ML 76, 1089.
1 Cfr. Cone. *Triti.,* boss. XXIV, can. 9.
’ Cfr. S. AUGUSTIN., *De natura et üratia.* c. 13, n. 50: ML II, 271.
‘ Cone. *Triti.,* ses». VI, e. 11.

Haec antem sunt, quae Divinus ipse Redemptor nobis commendavit adiumenta, quibus virtutem nostram efficaciter tueamur: sedula nempe adsidnaqne vigilantia, qua quidquid in nostra facultate est diligenter efficiamus; ac praeterea constans precatio, qua id a Deo petamus, quod nos pro infirmitate nostra assequi non possimus: *Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem; spiritus quidem promptus est, caro autem infirma (Ml.* 26, 41).

2249 Eiusmodi vigilantia, quae ad quaelibet pertineat nostrae vitae momenta et ad quaevis etiam rerum adiuncta, nobis omnino necessaria est: *Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem (G.* 5, 17). Si quis vero aliquid, etsi parum, corporis illecebris concesserit, facile is ad ea *opera carnis,* quae Apostolus enumerat, *(ibid.* 19-21), et quae turpiora ac foediora sunt hominum vitia, se prolabi sentiet.

Hac de causa imprimis invigilemus oportet cupidinum sensuumque motibus, eosdemque voluntaria etiam asperitate vitae corporisque castigatione ita coerceamus, ut rectae efficiamus rationi Deique legi subiectos: *Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis (ibid.* 24). Ipse gentium Apostolus de sernet ipso confitetur: *Castigo corpus meum et in servitutem redigo, ne forte, cum aliis praedicaverim, ipse reprobus efficiar* (1 *C.* 9, 27). Omnes sancti viri sanctaeque mulieres suorum sensuum cupidinumque motibus impense invigilarunt cosque interdum acerrime cohibuerunt, secundum verba ipsius Divini Magistri docentis: *Ego autem dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam moechatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum et proice abs te-, expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam (Ml.* 5, 28-29). Qua admonitione, ut luculenter patet, id a nobis imprimis Redemptor noster postulat ut nempe, ne mente quidem, peccato umquam concedamus, itemque ut ea omnia a nobis firma voluntate arceamus, quae pulcherrimam eiusmodi virtutem vel levissimo modo commaculare queant. Hac in re nulla nimia diligentia, nulla severitas nimia haberi potest. Si infirma valetudo aliaeve causae alicui graviores corporis austeritates non permittant, nunquam tamen eum ex vigilantia et interna sui ipsius refrenatione eximunt.

Quam ad rem animadvertendum praeterea est — quod ceteroquin Sancti Patresl Ecclesiaeque Doctores docent — facilius nos posse peccati blandimenta cupidinnmque illecebras eluctando compescere, si non recta adversus ea repugnemus, sed potius si ab iisdem pro viribus refugiamus. Ad tuendam castimoniam, secundum Hieronymi sententiam, fuga magis valet quam apertum certamen: « Ideo fugio, ne vincar ».[8] Quae quidem fuga ita intellegenda est, ut non modo peccandi occasiones diligenter

[1] Cfr. S. Caesar. ARELAT., *Sermo* 41; ed. G. Morin, Maredsous, 1937, vol. I, p. 172.

[1] Cfr. S. Thomas, *In Ep. I ad Cor.* loot. 3; S. FRANCIS0us Sales. *Introduction à la vie dévote,* port. IV, c. 7; S. AlphonbüS A Liquori, *La vera sposa di Gesù Cristo,* c. 1, n. 16; c. là, n. 10.

• S. IIIEHONVM. *Contra Pipilant.,* 16: ML 23, 352.

arceamus, sed praesertim ut in huius generis certaminibus mentem animiimque ad divina erigamus, in co potissimum defixi, cui virginitatem nostram devovimus. « Inspicite pulchritudinem Amatoris vestri », ut Augustinus admonet.

«50 lain vero eiusmodi fugam ac sedulam vigilantiam, quibus nos a peccandi occasionibus diligentissime removeamus oportet, sancti viri sanctaeque mulieres nullo non tempore habuerunt ut pote aptiorem eluctandi hoc in genere rationem; verumtamen hodie non idem omnes sentire videntur. Nonnulli siquidem autumant ehristianos omnes, ac praesertim sacrorum administros non ut superioribus aetatibus esse *a inundo segregandos,* ut aiunt, sed *inundo praesentes esse* oportere, et ideo necease esse eos *aleam subire* atque eorum castitatem in discrimen adducere, ut inde clare pateat utrum habeant, an non. validam obsistendi facultatem; omnia igitur videant iuvenes clerici, ita ut omnia cernere aequo animo assuescant, atque adeo quibusvis perturbationibus se immunes reddant. Hac de causa facile concedunt eos posse, nulla habita verecundia, in quidquid obversatur libere oculos convertere; cinematographica spectacula frequentare, ac vel illa etiam, quae ab ecclesiasticis censoribus prohibita fuerint; quoslibet commentarios, etsi obscenos, pervolutare, atque eas etiam amatorias fabulas legere, quae in Indice scriptorum prohibitorum annumerentur, vel ipso vetentur naturali iure. Idque idcirco concedunt, quod censent eiusmodi spectaculis editisque scriptionibus hodie hominum multitudinem pasci, quorum quidem cogitandi sentiendique modum intellegere debeant qui eos iuvare velint. Atqui facile cernitur falsam hanc esse ac detrimentosam cleri educandi rationem eiusdemque ad creditu muneris assequendam sanctitatem conformandi. Etenim *qui amat periculum, in illo peribit (Sir.* 3, 27); atque in hanc rem opportuna cadit haec Sancti Augustini admonitio: « Ne dicatis vos habere animos pudicos si habeatis oculos impudicos, quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius ».!

Procul dubio haec funesta agendi ratio in gravi ratiocinandi confusione innititur. Siquidem Christus Dominus de Apostolis utique asseveravit: *Ego misi eos in mundum (L.* 17, 18), sed antea tamen de iisdem dixerat: *De mundo non sunt, sicut et ego non sum de inundo (ibid.* 16), ac divinum Patrem suum hisce verbis precatus est: Aon *rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serres eos a malo (ibid.* 15). Ab Ecclesia autem, quae iisdem permovetur principiis, ut sacerdotes a malis incitamentis arceantur, quae facile illos omnes attingere queant, qui in mediis mundi rebus versentur, opportunae sapientesque editae sunt normae.3 quibus eorum vitae sanctimonia longe satis a laicorum hominum curis et oblectamentis in tuto ponatur.

* S. Augustin. *De sanctu virginitate,* **c. 54: ML 40, 428.**

' S. Augustin., *Epist.* **211. n. 10: ML 33, 961.**

1 **Cfr. CIC can. 121-112. Cfr. S. Pius Pp. X, Exhort, ad cler. cath.** *Haerent animo,* **ASS 41, 505-573. (Cfr. n. 12631. Pius Pp. XI, Litt. eno.** *Ad catholici sacerdotii.* **AAS 28. 23-30; (Cfr. n. 1957]. Pius XII, Adhort. apost.** *Menti Nostrae,* **AAS 42, 692-694. (Cfr. nn. 2222 ss.).**

2251 lain vero maiore prolecto de causa invenis clerus, idcirco quod ad vitam spiritualem ad perfectionemque sacerdotalem vel religiosam educandus est, oportet a mundi tumultu segregatus sit, priusquam ad suum certandum certamen prodeat, et in sacrum Seminarium vel in scholasticorum sodalium domum perdiuturnum temporis spatium excipiatur, ubi edoceatur diligenter seduloque conformetur ad eas quaestiones sensim prudenterque attingendas cognoscendasque, quae praesens induxit aetas, secundum normas quas Nosmet ipsi per Apostolicam Adhortationem *Menti nostrae* impertivimus.[1] Quisnam enim viridarii cultor virgulta, electa quidem sed adhuc tenuia, procellosis tempestatibus idcirco obiciat, ut suae, qua nondum polleant, firmitudinis experimentum praebeant? Atqui sacri Seminarii alumni ac scholastici sodales instar iuvenum debiliumque arbustorum certo habendi sunt, quos adhuc in tuto ponere ac pedetemptim ad resistendum certandumque comparare necesse est.

Rectius profecto utiliusque fecerint sacrae iuventutis educatores, si adulescentium mentibus cliristianae pudicitiae praecepta inculcaverint, quae quidem tantopere valet ad virginitatis incolumitatem servandam et quae castitatis prudentia revera dici potest. Pudicitia enim et ingruens periculum prospicit, et vetat ne quis se discrimini prodat, et ea etiam rerum adiuncta vitare iubct, a quibus aliquis minus ¡trudens non refugit. Verba turpia minusve honesta non amat, et ab immodestia vel levissima abhorret, atque a suspecta familiaritate eum alterius sexus personis diligenter cavet, cum animo suadeat debitam corpori praestare reverentiam, quod membrum Christi sit [2] ac Spiritus Sancti templum.[3] Qui Christiana verecundia ornatus est. qpodlibet abominatur impuritatis peccatum, ab coque illico se abstrahit, quotiescumque eius illecebris allicitur.

Pudicitia praeterea parentibus atque educatoribus opportuna verba suggerit ac praebet, quibus oporteat iuvenum conscientiam, ad castimoniam quod attinet, conformare. ‹ Quocirca - ut in allocutione haud ita multo ante habita animadvertimus huiusmodi verecundia non ita accipienda est ut hae super causa perpetuo acquiparetur silentio, utque in impertienda disciplina morum ne sobrius quidem cautusque sermo de iis umquam liat ».[4] Vernini amen. nostris hisce temporibus, nonnulli institutores educatoresque nimio saepius sibi ollicium esse ducunt innocentes ¡meros ¡mellasque tali modo arcanis humanae generationis initiandi rebus, qui eorum pudorem offendat. Atqui iusta hae in re agendi temperatio ac moderatio adhibenda est, quae a Christiana pudicitia requiritur.

Haec autem pudica verecundia Dei timore alitur, eo videlicet liliorum timore, profundae humilitatis cliristianae virtute innixo, quo summa cura a ¡leccato cuiusvis generis abhorremus, ut Decessor Noster S.

• Cfr. AAS 12, G90-G91; [cfr. n. 2222].
’ Cfr. 1 *C.* G, 15.
• *Ibid.* 19.
• Allòc. *Magis quam mentis,* <1. 23 sept. a. 1951: AAS 43, 736.

Clemens [1] hisce verbis asseverat: «Qui carne castus est, ne glorici ur, curii sciat alium esse qui continentiae donum ipsi tribuat». Quanti autem momenti christiana humilitas sit ad virginitatem custodiendam, nemo fortasse clarius quam Augustinus docuit: «Quia perpetua continentia, maximeque virginitas, magnum bonum est in sanctis Dei, vigilantissime cavendum est ne superbia corrumpat ur. ...Quod bonum quanto magnum video, tanto ei, ne pereat, furem superbiam pertimesco. Non ergo custodit bonum virginale, nisi Deus ipse qui dedit: et "Deus est chantas"[3]. Custos ergo virginitatis charitas; locus autem huius custodis humilitas

AAS 46, 169-186.

De ecclesiasticis Seminariis tuendis in República Dominicana

(Ex Convent, cum Rep. Dominicana, 16 iun. 1954).

Î252 Art. XI - 1. Gli ecclesiastici godranno, nell'esercizio del loro ministero, di una speciale protezione dello Stato.

2. Gli ecclesiastici non potranno essere interrogati da giudici o da altre autorità sopra fatti e cose di cui sia stata loro confidata notizia nell esercizio del sacro ministero, e che pertanto cadono sotto il segreto del loro ufficio spirituale.

3. I chierici e i religiosi non saranno obbligati ad assumere pubblici uffici od incombenze che. secondo le norme del Diritto Canonico, siano incompatibili con il loro stato.

Per potere occuparo altri uffici o cariche pubbliche, sarà loro nenessario il «Nulla osta» dell'Ordinario proprio, come pure quello

Art. XI. - 1. Los eclesiásticos gozarán en el ejercicio de su ministerio de una especial protección del Estado.

2. Los eclesiásticos no podrán ser interrogados por jueces u otras autoridades sobre hechos o cosas cuya noticia les hava sido confiada en el ejercicio ilei sagrado ministerio y que por lo tanto caen bajo el secreto de su oficio espiritual.

3. Los clérigos y los religiosos no estarán obligados a asumir cargos públicos o funciones que. según las normas del Derecho Canónico. sean incompatibles con su estado.

Para poder ocupar otros empleos o cargos públicos, necesitarán el *Nihìl obstat* de su Ordinario

1 8. Clemkns Rom., *Ad Corinthios* 38, 2; cd. I'mik-Dickamp. *Paires Aj h ysIo Iíc í* vol. I, p. 148.

' 1 /. 4, 8.

' S. ACGVsrix., *De sancta virginitate,* oc. 33. 51: ML 10. 415, 126: ctr. ce. 31-32. 38; 412-415, 119.

dell'Ordinario del luogo nel quale essi dovrebbero svolgere la loro attività. Revocato il « Nulla osta » non potranno continuare ad esercitarli.

2253 Art. XII. - I chierici, i seminaristi dei corsi filosofico e teologico ed i religiosi, sia professi che novizi, sono esenti dal servizio militare, tranne il caso di mobilitazione generale.

In caso di mobilitazione generale, i sacerdoti presteranno il servizio militare in forma di assistenza religiosa; gli altri chierici e religiosi saranno destinati allo, organizzazioni di sanità e della Croce Rossa.

Saranno esenti dal servizio militare, anche in caso di mobilitazione generale, i Vescovi, i sacerdoti in cura d'anime, come i parroci e i coadiutori, e i sacerdoti necessari al servizio delle Curie diocesane o prelatizie e dei Seminari.

2254 Art. XIII. - In caso che venga elevata accusa penalo contro persona ecclesiastica o religiosa, l'Autorità giudiziaria dello Stato incaricata della causa dovrà darne opportuna informazione al competente Ordinario del luogo e trasmettere al medesimo i risultati della istruttoria, e, ove abbia luogo, comunicargli la sentenza, sia in prima istanza che in appello, in revisione o in cassazione.

In caso di detenzione o di arresto l'ecclesiastico o religioso sarà trattato con il riguardo dovuto al suo stato e al suo grado.

In caso di condanna di un ecclesiastico o di un religioso, la pena sarà scontata, per quanto possibile,

propio y del Ordinario del lugar donde hubieren de desempeñar su actividad. Revocado el *Nihil obstat,* no podrán continuar ejerciéndolos.

Art. XII. - Los clérigos, los seminaristas de filosofía y teología y los religiosos, ya sean profesos o novicios, están exentos del servicio militar, salvo el caso de movilización general.

En caso de movilización general, los sacerdotes prestarán el servicio militar en forma de asistencia religiosa; los demás clérigos y religiosos serán enviados a las organizaciones sanitarias y de la Cruz Roja.

Estarán exentos del servicio militar, aún en el caso de movilización general, los Obispos, los sacerdotes que tengan cura de almas, como los párrocos y coadjutores, y los sacerdotes necesarios al servicio de las Curias diocesanas o prelaticias y de los Seminarios.

Art. XIII. - En caso de que se levanto acusación penal contra alguna persona eclesiástica o religiosa, la Jurisdicción del Estado apoderada del asunto deberá informar oportunamente al competente Ordinario del lugar y transmitir al mismo los resultados de la instrucción, y, en caso de darse, comunicarle la sentencia tanto en primera instancia cono en apelación, revisión o casación.

En caso de detención o arresto el eclesiástico o religioso será tratado con el miramiento debido a su estado y a su grado.

En el caso de condena de un eclesiástico o de un religioso, la pena se cumplirá, en cuanto sea posible,

in locale separato <ia quello destinato ni laici, a meno che l'Ordinario competente abbia ridotto il condannato allo stato laicale.

¿255 Art. XX. - 1. La Chiesa potrà liberamente fondare Seminari o qualsiasi altro istituto di formazione 0 di cultura ecclesiastica; il loro regime non sarà soggetto al controllo dello Stato.

2. I titoli, gradi, certificati e attestati scolastici rilasciati da tali istituti avranno lo stesso valore di quelli rilasciati dagli istituti statali nell'ordine corrispondente.

In considerazione di ciò l'Autorità ecclesiastica comunicherà alla competente Autorità statale i testi adottati in detti istituti per l'insegnamento delle materie non teologiche o filosofiche.

3. I gradi accademici conseguiti nelle Università o Istituti Pontifici di Studi Superiori saranno riconosciuti nella Repubblica Dominicana, a tutti gli effetti civili, come i gradi conferiti e riconosciuti dallo Stato.

2256 Art. XXIV. - 1. Gli edifici sacri, i Seminari e altri editici destinati alla formazione del clero, gli edifici di proprietà della Chiesa impiegati a scopi di pubblica utilità, le residenze dei Vescovi e dei ministri del culto, quando siano proprietà della Chiesa, saranno esenti da qualsiasi imposta o contributo.

Circa l'Art. XX. - 1. La Santa Sede concede al Seminario Conciliare di San Tommaso d'Aquino in Ciudad Trujillo il titolo di Istituto Pontificio.

en un local separado del destinado a los laicos, a menos que el Ordinario competente hubiese reducido al estado laical al condenado.

Art. XX. - 1. La Iglesia podrá libremente fundar Seminarios o cualesquiera otros instituto- de formación o de cultura eclesiástica; su régimen no estará sujeto a la fiscalización del Estado.

2. Los títulos, grados, certificados y comprobaciones escolares otorgados por tales centros tendrán la misma fuerza que los concedidos por los establecimientos del Estado en el orden correspondiente.

En vista de ello la Autoridad eclesiástica comunicará a la competente Autoridad del Estado los textos adoptados en dichas instituciones para la enseñanza de las disciplinas que no sean teológicas y filosóficas.

3. Los grados académicos adquiridos en las Universidades o Institutos Pontificios de Altos Estudios serán reconocidos en la República Dominicana, para todos sus efectos civiles, como los grados conferidos y reconocidos por el Estado.

Art. XXIV. - 1. Los edificios sagrados, los Seminarios y otros edificios destinados a la formación del clero, los edificios de propiedad de la Iglesia empleados en fines de utilidad pública, las residencias de los Obispos y de los ministros del culto, cuando sean propiedad de la Iglesia, estarán exentos de cualquier impuesto o contribución.

En relación con el Art. XX. - 1. La Santa Sede otorga al Seminario Conciliar de Santo Tomás de Aquino en Ciudad Trujillo el titulo do Instituto Pontificio.

Per parte sua. il Governo si impegna a compiere nell'edificio da esso donato al Seminario i lavori di ampliamento che le Parti, di comune accordo, ritengano necessari o a contribuiré a sostenere le spese dell'istituto con una sovvenzione mensile di quindici pesos oro per ciascun seminarista dominicano che ivi segua i corsi di studio.

2. Allo scopo di elevare sempre maggiormente il prestigio dei clero nazionale, lo Sfato sosterrà quattro borse di studio per seminaristi dominicani che l'Autorilà ecclesiastica invii a seguire gli studi negli Atenei Pontifici in Roma.

AAS 40. 4 Í0 fl.; 145 s.; Itti. »54 s.

Para este tin el Gobierno se compromete a hacer en (d editicio que donó al Seminario las ampliaciones que las Partes de común acuerdo juzguen necesarias y a contribuir a sufragar los gastos de dicha institución con una aportación mensual de quince pesos oro por cada seminarista dominicano que allí curse sus estudios.

2. Con el fin de levantar cada vez más el prestigio del clero nacional, el Estado sostendrá cuatro becas de seminaristas dominicanos que la Autoridad eclesiástica envíe a cursar sus estudios en los Ateneos Pontificios en Roma.

Normae particulares pro Seminariis Galliae

(Ex Epist. S. C. Sem. et St ci». 1'xiv. /xz *Sucrée Canarèaalion* ad Cardin. A. Liénart. Commissionis Episcopalis Clericorum et Seminariorum Praesident. 20 apr. 1954).

2257 I. - La Sacrée Congrégation fait siennes les préoccupations des Diocèses qui n'ont qu'un nombre restreint de Grands Séminaristes. Lorsqu'ils sont à peine plus de vingt, leur communauté peut difficilement se défendre d'une tendance au découragement. Ils manquent d'émulation et l'inévitable surcharge des divers services qui leur incombent ne favorise ni le travail ni la formation spirituelle. Aussi bien, le nombre des professeurs est alors disproportionné à celui de leurs élèves, ("est pourquoi beaucoup de Visiteurs Apostoliques proposent à ce problème angoissant la solution du regroupement de certains Séminaires. (Jette Sacrée Congrégation a mûrement pesé le pour et le contre.

Si l'on peut espérer pour nn jour prochain un meilleur recrutement, il convient de travailler à en hâter les progrès par une Œuvre des Vocations plus active et mieux organisée. Ce serait en effet, dans ce cas, du défaitisme que de s'avouer définitivement vaincu en fermant un Grand Séminaire. Mais s'il y a lieu de craindre une aggravation constante et prolongée de cette situation, comment ne pas encourager les Evêques, (¡ont les Séminaires ont des effectifs très réduits, à examiner les possibilités concrètes de ce regroupement, en tenant compte des affinités régionales et de tous autres problèmes spirituels et financiers, urbains ou ruraux. Sans doute, le sacrifice sera douloureux, mais il sera compensé par les avantages dont bénéficieront les clercs dans un Séminaire plus vivant.

»258 11. - Cue autre question de première importance a retenu l'attention (h ce Sacre Dicastèro dans les Rapports des Visiteurs Apostoliques Il y a encore un trop grand nombre de Séminaires en France ou l'on ne fait qu'une année de philosophie. On y étudie sans doute la philosophie pendant deux ans, mais en donnant la moitié du temps à la théologie On fait alors compter comme l'autre année exigée par le droit canoniqu l'année de philosophie laite au Petit Séminaire, en vue de la préparation au baccalauréat classique. Cette Sacrée Congrégation a plus d'une fois manifesté combien elle déplore cette manière de faire. Elle prie Votre Eminence de vouloir bien profiter de la prochaine réunion plénière de l'Episcopat français pour faire connaître à tous ses vénérables Collègues le vif désir qu'elle a de voir cesser cette pratique. Il importe souverainement que dans les Séminaires, on enseigne pendant deux ans pleins la philosophie scolastique en toutes ses parties, comme le prescrit le canon 1365 du Code de Droit Canonique et dans l'esprit du canon 1366 § 2. c'est-à-dire selon la méthode, la doctrine et les principes du Docteur Angélique.

En effet, la philosophie de l'enseignement secondaire faite en vue du baccalauréat ne peut d'aucune façon compter pour l'une des deux années de philosophie nécessaires aux élèves du sanctuaire. Outre qu'elle est enseignée en même temps que beaucoup d'autres matières très absorbantes, elle doit suivre un programme qui laisse trop peu de place aux doctrines essentielles. En plus d'un cas meme, lorsque le professeur par son autorité et par son zèle éclairé n'aura pas su orienter la pensée des élèves, le cours de philosophie dit universitaire, loin de préparer les esprits à l'étude des vérités chrétiennes, leur donnera un pli dangereux, qu'il faudra d'abord corriger. Ce n'est pas en effet pour un adolescent courir un risque léger que d'assister, sans le secours «l'une saine doctrine déjà bien comprise, au défilé des systèmes philosophiques, si souvent opposés à la vérité.

•259 III. - 11 est enfin un point unanimement signalé par les Visiteurs Apostoliques: les séminaristes connaissent de moins en moins le latin. Déjà le Rapport présenté à l'Assemblée des Cardinaux et Archevêques «le France, en 1952, avait alerté l'Episcopat sur la gravité de la situation.[1] Il signalait dans tel ou tel diocèse des initiatives heureuses pour remédier à cet état de choses: ici ou là on faisait du latin l'objet d'un véritable enseignement, celui-ci «'tant sanctionné par un examen sérieux. Devant l'aggravation «lu mal, notée un peu partout par les Visiteurs Apotoliques, celte Sacrée Congregat ion invite instamment les Evêques de France à envisager l'adoption de mesures semblables à celles qui ont déjà reçu la sanction de l'expérience et à en proposer d'autres, s'ils le jugent opportun.

La langue latine est la langue «le l'Eglise; elle doit être familière au prêtre. Non seulement le .Missel, le Bréviaire, le Rituel, le Code «le Droit Canonique sont en latin; mais c'est aussi le latin que les grands théologiens

1 Cfr. *¡a ('leryé diocésain en face de sa mission actuelle d'cvanuclisation,* 1952, p. 22

ont employé et c'est en latin (pie les Pères de ¡'Eglise latine ont écrit et que les Pères grecs ont été traduits. Le latin nous ouvre toute la tradition. Tl doit être en honneur dans les Séminaires. Il convient qu'il y soit l'instrument habituel de renseignement. La philosophie scolastique et la théologie ont été fixées en cette langue. Au long des siècles, les mots ont pris un sens précis, d'heureuses formules ont été forgées, beaucoup d'expressions techniques sont devenues classiques, et aident, beaucoup á l'intelligence de la doctrine; tout cela s'est accompli sous le contrôle ou même sous l'impulsion des autorités responsables. Délaisser ce merveilleux outil amoureusement et laborieusement fabriqué par tant de bons ouvriers de la pensée chrétienne, c'est sans raison faire une perte difficilement réparable. Les langues vulgaires, en effet, et même la langue française si claire et si pleine de ressources, n'ont pas été l'objet dans les sciences ecclésiastiques de ce travail minutieux, persévérant et fait en commun par les esprits de divers pays. Aussi voyons-nous tous les jours l'imprécision, la fantaisie et par suite l'inexactitude pénétrer dans le langage philosophique et théologique. Sans doute, il est nécessaire de parler et d'écrire sur la doctrine en bonne langue vulgaire. .Mais pour le faire avec précision et exactitude, il faut avoir dans l'esprit des concepts distincts et des connaissances justes. Le moyen d'être ainsi préparé, c'est de recevoir renseignement du Séminaire dans la forme rigoureuse du latin. Que les élèves aient entre les mains un manuel latin. Le professeur peut sans doute de temps en temps donner quelque explication en français, surtout aux débutants. .Mais que l'on puisse vraiment dire que l'enseignement de la philosophie et de la théologie dans les Séminaires se donne en latin.

Ex Archivo S. C. Semin. et Sturi. Univ.

De vocationibus, Prae-Seiiiinariis, Seminariis Maioribus et Minoribus, formatione clericorum, Professoribus, vacationibus alumnorum

(Ex Epist. S. C. Semin, et Stud. Univ. *Feliciter peracta* ad Episcopos Nationis Columbianae, 24 febr. 1955).

2260 1. *Fervor operum*

Notum est inde ab aliquot annis in Columbiana República fauste crescere lutiusque in dies explicari actuosum zelum apostolicum, tum Praesulum tum Sacerdotum. Ubique strenui nisus Hunt pro Seminariis, non praetermissis, ubi et quantum opus sunt» prudentibus experimentis sanctisque tentaminibus. Nobili certamine Dioeceses istae se invicem aemulari non desistunt, benemerentissime in primis cum Clero saeculari coopcrantibufi sodalibus Eudistls. LazaristLs, Saleslanls, Sulpltlanis. Quae quidem nobis magnae causa sunt laetitiae, attentis praesertim hodiernae pravitatis ingravescentibus llagitils, calamitosis praecipue Protestantismi et Laicismi insidiis atque Communism! impietatibus.

2. *Opus vocationum Sacerdotalium*

Ad tanta coërccnda mala, nonnisi Catholicum Sacerdotium suppetit. Etenim, cetera quae urgentur valida remedia nonnisi ox Sacerdotio viin suam repetunt atque in Illo ostendunt. Vulganda ideo est notio, dignitas, desiderium Sacerdotii. Indefesse Episcopi, parochi, sacerdotes omnes primordiali huic officio instent: parochi praesertim, quibus prae ceteris, per exemplum sanctae vitae a divitiisque alienae, sortes Ecclesiae ipsiusque Immo generis humani ultimatim concreduntur. Efficaciter structuretur Opus Dioeccsanum Vocationum Sacerdotalium, cui praesit oportet impiger sacerdos qui, donis Sancti Spiritus abunde cumulatus, communes Dioecesis vires et conatus utiliter componat, nulla praetermissa Christiildelium cooperatione, maxirne Actionis Catholicae sociorum. In singulis paroeciis ampla cura tribuatur pueris altari deservientibus, alicubi appellatis ‹ Parvus Clerus ›: experientia teste, in plcrisquo Nationibus semen ct germen divinae vocationis ex activa plerumque coalescit participatione sacrorum rituum.

Superfluum est cotoni hisce memorare incepta ad sacerdotalem vocationem excitandam et colendam. Indicare sufficiat ut haec divulgationis opera explicetur technica vere methodo, ad praeparationem praecipue quod attinet tum consiliorum tum praeconum.

tttl 3, *Prae-Scminaria seu Scholae Apostolicae Dioecesanae*

Apostolici Visitatores optima nobis rettulerunt de felici progressu Operis Vocationum Sacerdotalium in Dioecesibus €olumbian! adeo ut, Vobis» Sacri Praesules, sapienter providentibus, iam in omnibus fere Dioecesibus Istis orta sint Prae-Scminaria seu Scholae Apostolica© Praeparatoriae. Quarum momentum Vos utique primi novistis, cum per ipsas iam numero augescere inceperit sacra inventa in Minoribus Seminariis. Iure Sancta Ecclesia de hoc fausto gaudet exitu, atque per nos enixe adhortatur, ut quamprimum ħaec ₱rae Seminaria in omnibus Dioecesibus excitentur. Probatas constat vocationes nonnisi per delectum repeti posse, delectum vero sat magnam postulare puerorum copiam ex qua meliores seligantur. Cohortationem nostram liceat Praesulibus offerre columbianae potissimum maritimae regionis, in qua. cum dolenter liqueat maiores quam alibi adversari difficultates, strenue est pugnandum ad primarium hoc opus perficiendum.

i. *Seminaria minora et maiora*

iltt Laeti comperimus Seminaria ista Minora fere ubique eat florere, Ftaniter confidimus fore ut non post multos annos Maiora quoquo Seminaria sufficienter alumnis impleantur. Tunc tantum persuasum nobis est illa removeri posse menda intrinsece haerentia communitatibus exiguioribus, ut puta remissiorem cultum disciplinae et aemulationis defectum in studiis peragendis. Interim, hoc commendare liceat ut, praesertim ubi omnes Dioecesis seminarista©. maiores et minores, uno tantum aedificio excipiuntur, vigilanter servetur separatio maiorum a minoribus, maxime ludorum tempore: constat enim indiscriminatam mutuam Illorum consuetudinem crebris periculis osse obnoxiam, non modo ad externam quod attinet servandam disciplinam, bene vero ad rectam animorum efformationom. Cum nonnulla Seminaria nondum Regulis typis impressis hucusque utantur, enixe a Vobis petimus ut hac do re in illis, quamprimum imprimendis, perspicua norma exaretur.

Quod nutem spectat ad quaedam Seminaria Intcrdioeccsana (ad tempus utique) instituenda, privatis nostris litteris ad Excellentissimos Episcopos quorum interest agemus.

5. *Seminariorum aedificia*

‘•53 Grato officio ducimus magna Vos laude, navi Praesules, extollere ob alacrem impensum zelum in Seminariorum aedificiis excitandis renovandisxe. \lumnorum numero in dies feliciter augescente, in plerisque Dioecesibus Vestris nova aedificia excitata sunt, fere universa pro alumnis Humanitatis. Huiusmodi sedes ab Apostolicis Visitatoribus ple-

rumque nobis describuntur tanquam aptae omnino ad servandam disciplinam, recentioribus bene instructae hygiunicis subsidiis, campis ditatae ad commode ludendum, vere demum dignae quae animos alumnorum ex ipso quotidiano usu probate etTorment.

Aliquot tamen sedes, quamvis recentissime excitatae, hire deprehenduntur ob graviora dispositionis vitia, ad servandam quod pertinet disciplinam, architectis quidem adscribenda rerum Seminariorum non sat peritis. Quapropter, prudentem aliquorum rogatum approbantes, re sedulo perspecta, etiam ad pecuniae iacturam in futurum impediendam, hisce mandare statuimus ut Commissio Episcopalis de Seminariis constituatur apud Scoretariatum Nationalcm Episcopatus Columbian!, tribus constans membris:xuius etiam sit propositas ab architectis aedificiorum descriptiones praevie recognoscere et probare.

2264 6. *Seminariorum patrimonia ct subsidia*

Pari sollicitudine Vos, Excellentissimi Praesules, suademus ut, decursu temporis, .Seminariis Vestris sua cuique patrimonia struatis, proventus certos redditura. Interim vero ad Civilem Auctoritatem accedere non pigeat, ad subsidia pro Seminariis impetranda, illa imprimis quae vulgo « bursae studiorum • veniunt, quaeque a plerisque benemeriti» Administrationibus Istis Provincialibus fere regulariter quotannis Vobis erogantur. Non enim mediocriter Seminaria conferunt Nationi civiliter provehendae.

Nullum, ceterum, dubium est quin Opus Vocationum Sacerdotalium plura ac momentosa auxilia Seminariis afferat, eo vel magis quod quae de hac re cognovimus a Christiana Vestra plebe fieri summo nobis gaudio fuerunt, nostrainque ideo peramplam sibi conciliant probationem. Qua enim mensura agnoverint Christifideles dignitatem et necessitatem Sacerdotii, eadem mensura partem sibi vindicabunt in sumptibus sustinendis pro Seminariis et Leviti».

2265 7. *Quaedam dc animorum ¿(formatione in Seminariis*

Maximo Sanctae Ecclesiae interest ut Levitae quam perfectissime animo etTormentur. Agitur nempe de profunde condenda ac solidanda personali persuasione, quae ex sincero coalescat studio interioris silentii et orationis, ex desiderio rerum aeternarum, ex animo perenniter intento ad altissima sacrae vocationis consectaria. Quae ut indefesse persequamini, totis viribus hortamur.

Cum tamen Columbiana Seminaria diversis Religiosis Familiis plerumque committantur — a quibus perite sane ct studiosissime reguntur — periculum exoritur animorum HTormationem fleri iuxta probatos quidem at diversos cuiusque Familiae spiritus. Ne generalis hace invenum efTormatio nimis varia in eadem Dioecesi fortasse evadat, adeo ut communis consensus et mutua cooperatio Cieri Dioeeesani inde detrimentum patiantur, Amplitudines Vestras rogamus ut, quantum fleri poterit, in singulis Dioecesibus Vestris cuncta Seminaria aut uni eldemquc Familiae Religiosae committatis aut soli Clero Dioecesano, et interim periculum quam maximo arceatis defectus homogencae conformationis.

Ad hoc quod attinet, enixe etiam petimus ut supra vires contendatis ad superandum in animis spiritum improbi regionalismi •. Constat enim animorum divisionem quandoque eo usque progredi, ut de rebus politicis etiam a clero intemperanter agatur. Quin nihil demamus hulusmodl vitae publicae necessitati, luce darius liquet sacerdotem ante omnia • hominem Dei esse, eique, qua tali, primum quaerendum esse ‹ Regnum Dei et lustitiam cius-.l Iure Roma praecipua fons huiusmodi universalisticae efTormatlonis est semper habita. Vos igitur. Praesules curantissimi, rogare placet ut ex omnibus et singulis Dioecesibus Vestris electos ad Urbem mittatis, vel mittere pergatis, sacrorum alumnos, sanam illam romanitatvm consecuturos quae profecto cives orbis efllcit, linino vero • christianae civitatis » fratres.

l Cfr. *M(*. 6. 33.

S. *Direelio spiritualia*

Ex relationibus patuit praecipuam Columbine Seminariorum lacunam in eo ®C, quod Insufficientem spiritualem alumnorum directionem sibi comparaverint. Batió princeps eat quia Religiosae Familiae, quibus Seminaria moderanda committuntur, probate utique traditioni suae quaeque inhaerentes, sacerdotem plcruinque non constituunt exclusive ad illam deputatum. Quin etiam, illic quoque ubi huiusmodi Spiritus Director constituitur, non sine dolore repperimus aliis incom possi bili bus muneribus ipsum simul assignari, ‡ae pius scholasticae institutionis, adeo ut tempus tribuere sufficienter nequeat ad alumnos apud se frequentius recipiendos, ad hebdomadales tradendas instructiones, ad accuratissimam acquirendam singularum vocationum cognitionem.

Director Spiritualis plane sit oportet omnium optimus sacerdos, nuo officio exclusive deditus, specificis munitus dotibus et scientia ad tam altum munus obeundum effingendi laude dignos sacerdotes. Addere etiam liceat. Directorem Spiritualem alium esse debere a Moderatoribus et a Professoribus, quolibet revocato contrario concesso privilegio (cfr. Enchiridion Clericorum, num. 1685).

îîSï 9. *Scholae el studia*

Ad studia gressum facientes, sincere gratulamur de insignibus a Vobis progressibus rolntis, Quod enim studia in Seminariis Vestris peracta plurimi in Columbiana Natione habeantur, laus quidem est quae ex se patenter loquitur, quaeque perspicue prodit sollicitudinem Vestram clerum in dies eruditiorem Sanctae Ecclesiae comparandi.

Novimus equidem momentosam quaestionem hic agitari sic dictae purificationi- » studiorum seu programmatum scholasticorum. Dc qua tamen, cum de ferendo agatur iudicio in re cuius indolis sit in primis practica ct localis, agemus postquam sententias Vestras Vestrorumque audiverimus. Pariter, tunc alia communicabimus quae de studiis adnotanda repperimus quaeque a superiore solutione pendent..

ÜÍ5 10. *Subsidia didáctica*

Liquet probatum superiorum studiorum exitum tutum reddi ope personalis consultationis fontium et auctorum: quorum volumina manifeste nequeunt ah alumnis Philosophiae et Theologiae omnia emi. Necessitas exinde oritur Bibliothecas instituendi, quas instrui oportet non modo praecipuis collectionibus theologicis et philosophicis, verum etiam celebrioribus recentioribusque auctoribus, saltem in maioris momenti disciplinis, nullomodo omissis praecipuis monographlis do rebus substantialibus et urgentioribus, necnon ephemeridibus sapienter selectis quae ad praeficam vere conferant alumnorum institutionem.

Eodem modo, studia scientiarum quas "experimentales ' et ' naturales dicunt, difficilius mlnusquc utiliter coluntur, nisi discipuli uti valeant Laboratorio Physieo-ehcmico et Collectionibus Gcologico-botanicls, recte utique instructis atque dispositis. Quamvis in regione ista maritima humidior coeli natura huiusmodi ‡scientifici subsidiis non parum noceat, operae tamen pretium est illa pro viribus acquirere vel sufficere.

J 11. *Professores Ululali Honuinoru mque athenacorum frequentia*

Pauciores inventi sunt docentes requisito gradu académico ornati. Laude quidem digni sunt professores qui, eum studia universitaria non sint emensi, generosum nisum private obeunt necessariam scientiam proprio marte sibi comparandi. Hi. nihilominus, fere nunquam videntur prae se ferre requisitam securitatem ct plenitudinem doctrinae, ct, si aliqualem sibi selentiain acquirere satagunt post inceptum docendi munus, alumnos interim lacunose ct incerte docent. Statini, insuper, apparet universiturium Professoris pnicparationem magis necessariam esse cum de quibusdam agatur difficilioribus disciplinis, ut puta de Sacra Scriptura, in quibus professor autodidachta concipi vix potest.

Ultronea, profecto, consequitur necessitas praestantiores alumnos mittendi ad Athenaea, tum Pontificia Romana tum Catholica civilia, ut suos quisque regulares gradus académicos consequantur in disciplinis quas erunt deinde traditurí. Opportune ab Apostolici Visitatoribus, quamquam aliunde noveramus, edocti sumus de plurimis et optimis quae, ad rem quod attinet, apud Vos in actu sunt. Non pauci enim iam numerantur seminarista© recentcsque sacerdotes Vestri, qui Romae vel aliis in Universitatibus superiora studia diligenter emetiuntur. Quae dum summopere laudamus, simul Revmis. Religiosis Moderatoribus quorum interest suademus, ut et ipsi, prout feliciter inceperunt, sodales suos qui in Seminariis sibi concreditis docendi munus accepturi sint, omnes respectivis gradibus academlcls ornandos curent.

Ad rem, dilucide patet potior Athenaeorum Romanorum conditio, dum, prae ceteris, illis favent propinquitas Sedis Apostolico©, universalitas romana© formationis, consuetudo illustrium virorum ecclesiasticorum tum docentium tum scriptorum, occursus condiscipulorum ex omni orbis parte, copia ditissimarum Bibliothecarum, inaestimabiles thesauri sacrae profanaeque artis, etc.

2270 **12.** *Methodus docendi in seminariis*

Excessu quandoque peccant professores, plerumque recens laureati, cum vel methodo quam vocant « universitaria!!! » lectiones suas tradunt vel proprias tantummodo notas seu commentaria discipulis concredunt. Quod si forte librum ad usum alumnorum editum praestituunt (< liber textus », illum postea non sectantur. Quamobrein, non modo huiusmodi docentes ab alumnis raro plene iutelliguntur, verum etiam annuum studiorum programma saepius totum non absolvunt. Quae quantum dedeceant noeeantque, omnibus patescit.

Videant ergo oportet singuli Studiorum Praefectus ut, inde a scholari anno ineunte, pro omnibus disciplinis libri textus » praestituantur, invigilentque postea ut hi presse a professoribus explanentur, iliaque docendi methodus adhibeatur, quae alumnorum profectui securius abundant iusque conferat.

2271 **13.** *Praeparatio lectionum*

Non pauci, praeterea, reperti sunt professores nimiis ofllciis seu negotiis dediti, vel nimiis horis praelectionum onerati, ita ut inepto doceant, tam ob defectum praeparationis immediatae tum ob excessum defatigationis. Perniciosa addatur consuetudo, alicubi vigens, professores frequentius Immutandi. Quamvis plane perspiciatur res quandoque a sacerdotum penuria tantummodo pendere, cum tamen intellectualis alumnorum efformationis grave sit momentum, Vos rogare properamus. Excellentissimi Praesules, ut, vix ac fleri potest, fastum numerum professorum renuntietis, illosque a non aequis laboribus prohibeatis. Pariter, amplius ne accidat rogamus, ut Theologiae alumni, ut alicubi factum est, praelectiones tradant minoribus alumnis.

2272 1 1. *Vacationes maiores domusque rusticationis*

Peculiariter placuit novisse fere in omnibus Seminariis Vestris, antequam maiores Inchoantur vacationes, alumnos in Exercitia Spiritualia per aliquot dies incumbere. Ture idonea haec habetur tutela sacrae vocationis, maximo cum seminarista© in periculum sint ingressuri amittendi suum fervorem spiritualem, immo et adsuescendi improbis moribus mundanis. Quare, omnibus consiliis alumnorum foriis consulendum est: in discrimino enim sunt Innumerae preces et labores, immo legitima exspectatio Sanctae Ecclesiae. Invigilaro ideo oportebit ut pretiosa germina, dum fatigatione salubriter relaxantur, duplicate studeant Deo inhaerere per arctiorem sunctamquc disciplinam. Hoc fleri congruit per parochos praesertim, qui opportune a Vobis monebuntur de seminaristi feriantibus tamquam sibi peculiariter commissis.

Nemo, deinde, ignorat tres feriarum ⁂mense longiores evadere euicrib vocationibus in fallacibus plerumque adiunctis constitutis. Illa, idcirco, salutaris ampbîctenda ₡ praxis in fere universis nationibus inducta, ⁂eminarista in domos quas ⬩ ⁂usticationi ⬩ vocant per unum saltern mensem revocandi. Statini ideo ac dignam Seminarii- sedem a/ ⁂pe!hc-tiles comparaveritis, volentem operam ⁂impendatis hortamur. Exc.mi Praesules, ad huiu-i-niodi domum apparandam.

Ex Archivo S. C. de Semiti, et Stud. Unir.

De progressu humano in Seminariis adhibendo

(Ex Allocut. *El grupo* ad Alumnus Convictori! « San Eugenio , Valentiae in Hispania, 16 iun. 1955).

El progreso humano en todos los ramos del saber, la creciente difusión de la cultura de nuestros tiempos, la exigencia de emplear mejor las fuerzas cuando apenas llegan a cubrir las primeras necesidades y hasta el decoro del ministerio apostólico en un época en que todo se pesa y se mide con critica exigente sin hablar de ese impulso que lleva a la Iglesia a desear siempre lo mejor, para corresponder a su vocación altísima — han dado vida a estos centros de formación, donde los noveles ministros del Señor se puedan preparar para el apostolado que les aguarda en el futuro.

Discorsi e Radiomessaggi **17. 141.**

De necessitate fovendi augendique vocationes

(Ex Epist. *Ad Ecclesiam Christi* nd Enunuin. Cani. Piazza, S. C. Consistorialis a Secretis cundemque Conventus Sacrorum Antistitum Americae Latinae Praesidem, 29 iun. 1955).

Vernini amen id te, Venerabilis Frater Noster, latere nolumus huiusinodi Nostrae considerationi adsiduam immisceri sollicitudinem, cum nondum solutas videamus ampliores usque et gravis momenti quaestiones, ad Ecclesiam in America Latina spectantes, ac praesertim necessariae effectum operae non accepisse id quod anxie, siquidem minax prospicitur instare periculum, insto iudieio denuntiatur apprime arduum et noxium esse, scilicet ecclesiasticorum paucitatem virorum.

Ex quanam causa haec exiguitas proficiscatur, satis habetur cognitum neque opus nunc est hac in re memorando enueleandoque insistere. Inde exacto saeculo consecutum est et nunc quoque, proh dolor, contingit, quamvis in adhibendis remediis magno elaboratum sit animo, ut in continenti ista terra ratio et actio catholicae vitae nonnulla monstrent, unde videtur haec cum ingravescenti damno et nocumento deficere, quamvis haud dubie altis radicibus animis inhaereat et miris significationibus saepe extrinsecus prodeat, e quibus aliquando martyrii palma, insigne fortium, effloruit.

Ubi enim vel deest sacerdos vel ipse non est *ras in honorem, sanctificatum el utile Domino, ad omne opus bonum paratum* (2 *T.* 2, 21) necessario religiosae veritatis lumen obscura caligine offunditur, enervantur leges et praecepta vitae, quae religio impleri praecipit, languidiores usque caelestis gratiae rivi deliciunt; facili irrepente mollitie et incuria populi mores corrumpuntur, in publice privatimque agendo concutitur ea salutaris propositorum firmitas, quae tunc solida stat, eum ad Evangeli! normam se quique suaque moderatur ac dirigit.

Haec utriusque cleri exiguitas, quae pro magnitudine apostolicorum munerum nunc Ecclesiae commissorum acutior et gravior animadvertitur, quam exactis temporibus contingebat, impedimento aut saltem inorae est, quominus dilectissimae Nobis Americae Latinae nationes, quemadmodum haud paucis aliis in rebus felicia assequuntur incrementa, ita in religione sanctissima excolenda aeque proliciant...

Pro certo habemus sollertes et dignos laude sacrorum Antistites, ob oculos habentes ea quae illorum coetui examinanda praestituta sunt, conversuros esse consilia, ut suis in regionibus, quam maxime idonea et efficienti ratione, excitentur voluntates ad sacerdotium ct ad religiosum statum capessendum inclinatae, quae et numero crescant et diligenter excolantur et adsiduo protegantur praesidio; ut. qua addecet disciplina, sancti et ad omne bonum opus parati Dei et Ecclesiae ministri formentur; et ecclesiastici, quibus ii allici debent, spiritus, prout sacri muneris partes postulant, tot inter pericula et insidias indemnes serventur; quin etiam magis magisque fervescant et perpetuo alacri permanente studio in alenda ega Deum pietate et in cotidianis perfungendis officiis, tota sacerdotalis vita sit vacua vacuis et plena plenis.

Quandoquidem facile prospici potest haud brevi temporis spatio in patria terra necessitatibus parem fore numerum eorum qui divino instinctu ad sacra munera evocantur, aequa contentione annitendum est, ut quam optime possit, Ecclesiae in America Latina utilitatibus inserviant et ecclesiastici viri, qui ex aliis nationibus illuc proficiscantur. Ii quidem minime vocandi sunt extranei, eum quilibet catholicus sacerdos, in officio sui muneris fideliter perstans, velati, sua in patria se habeat ubicumque Dei Regnum Horet vel sumet exordia.

AAS 17. 510 ss.

De vasta cultura clericis necessaria deque oratione et virtutibus sacerdotalibus

(Ex AUocut. A' *com vira* ad Moderatores et Alumnos Collegii Briisilionsis in Urbe, 27 fvbr. 1956).

E o rosso caso, amados Seminaristas do Colégio Brasileiro.

Escolhidos dent re os melhores nos vossos respectivos Seminarios; enviados a Roma para receber ou completar a rossa formaçâo no centro vital da Igreja; para beber a ciencia sagrada, cristalina c limpida, como

brota ¡mediatamente da Rocha inabalávcl da verdade; para cultivar as virtudes sacerdotais aqui, onde as mesmas ruinas vos exortarn aos heroísmos que fazera os Santos e coroarn os Mártires, grande é. a vosso respeito, a expectaçâo de todos: dos Superiores que vos escolheram, dos Prelados que vos enviaram, do Clero e Fiéis da rossa grande Patria, aos quais em breve deveis prestar a vossa colaboraçâo e servir de modelo e guia; e onde, pela imensidade. do campo e pela escassez dos operáríos. se exigirá de cada um de vos que trabalhe por dez o mais.

E isto dizer, quanto precisáis de vos assimilar, S. Inácio dizia · de vos extremar ›, de chegar mesrno aos extremos acessiveis, em saber e em virtude.

Hoje o campo da ciencia cresceu desmedidamente; o o sacerdote, sobretudo o destinado a representar a ciencia da Igreja, deve possuir vasta cultura científica, filosófica e teológica. Cultura vasta: mas ainda mais, profunda e sólida. Mente aberta ao progresso; mas criterio beni formado e seguro, para saber distinguir o oiro do ouropel, o progresso verdadeíro do falso, sem comprometer em nada os principiose a sa doutrina da Igreja. lloje em todos os campos há, nào raro, pouca precisan de ideias; e mío só nos que están fora,[1] mas talvez nos mesmos que desejam servir melhor a verdade, E então, vos, formados em Roma, deveis ser daqueles que, como o farol, mostram a rota segura que se deve seguir, e apontam a senda torcida onde ha baixios e precipicios de que é preciso guardar-se. Para tanto é evidente (pie nao basta urna ciencia adquirida á pressa em poneos dias: é necessàrio um saber bern meditado e aprofundado e assimilation para o (pial todo o tempo da formaçâo, concienciosamente aproveitado, nào é demais.

Depois a virtude. *Sicut misit me Pater, et cijo mitto ros* (/. 20, 21). dizia o Mestre divino aos discípulos, a (pieni, terminada apenas a formaçâo mandava pelo mundo, nào so a ensinar. mas a santificar e a sacri iicar-se. corno eie proprio se sacrificava.

Isto supòe no candidato a apòstolo urna virtude beni enraizada na alma, e bastantemente sólida para nem sequer estranhar a mudança de clima ao sor transplantada do alfobre do Seminàrio para o campo da sua futura actividade.

Tambóm para isto, e mais para isto. todo o tempo da formaçâo. cui-(ladodasamente aproveitado, é pouco. Quem. por exemplo, no conchego do Seminàrio nào começou, pelo menos, a ser homem de oraçâo, ou quem nào sabia aproveitar os pequeños sacrificios no cumplimento exacto do regulainento e devores quotidianos, como saliera depois ser homem de oraçâo e homem de sacrificio - tanta vez heroico! - no meio das distraçôes'

Discorsi c Radiomessaci 17, 558 s.

1 Cfr. Jíc. I, 11.

Sacerdos sanctus et pastor esse debet

(Ex Allocut. *A mudísimos hijos* ad sacerdotes novellos ct alumnos Pont. Collegii Hispani, 22 mart. 1956).

2277 «*Gaudete* — digamos parafraseando un texto bien conocido, — *gaudete quod nomina vestra scripta sunt in coelis* » (*Lc.* 10, 20); alegraos sí, alegróos no sólo porque habéis alcanzado la anhelada meta, no sólo porque habéis realizado vuestro principal deseo, sino, primeramente, porque sois ya ministros del Señor alter Christus, sacerdos in aeternum. — Elección fué, porque *non vos me elegistis (lo.* 15, 16); pero fué una elección, una predilección que os arranca de la tierra, os orienta definitivamente hacia Dios, como si cada uno de vosotros fuese un nuevo elegido, un nuevo Aarón.

Pero es ley de providencia, hijos carísimos, que no haya honor sin alguna exigencia terminante, inseparable de la función misma que el honor supone. ' Clerici prescribe efectivamente la ley eclesiástica — debent sanctiorem prae laicis vitam interiorem et exteriorem ducere ⁑. Vida santa, ante Dios y ante los hombres, con una santidad que impulse incansablemente al apostolado, que no reconozca obstáculos, que nunca vacile ante el sacrificio, que empuje al bien con el ejemplo, que edifique a los buenos y selle los labios de los malos, que a su paso nuevo sol- haga florecer las virtudes, que aplaque la justa ira del cielo, que atraiga las gracias sobre la tierra, que sea en todos los momentos gloria de Dios y honor de la Iglesia.

En este siglo, en el que tanto y tan inàbilmente se habla muchas veces de maies y de remedios, más de una vez hemos pensado que uno de los principales sería precisamente éste: muchos sacerdotes santos. Porque la historia enseña que, doquiera un sacerdote santo o celoso ha surgido, doquiera ha vivido, en derredor suyo, y como por ensalmo todo se ha visto renovado, todo vivificado, como quando en el desierto rompe inesperada y audaz la alegría de una fuente e inmediatamente en torno a ella triunfan sobre la aridez y la desolación la frescura y el verdor. Y hasta las caravanas vienen de lejos para regocijarse, descansar, y cobrar fuerzas en el encanto del nuevo oasis.

Pero, supuesto esto, si todavía Nos preguntáis en particular qué es lo que de vosotros especialmente esperamos en estos momentos, acaso lo podríamos reducir a las siguientes sujerencias, que paternalmente os brindamos como recuerdo de este familiar encuentro.

2278 Corren los tiempos y es evidente el progreso humano en todas las ramas del saber; procurad estar siempre a la altura de vuestra misión do tal manera que todos — el sencillo lo mismo que el instruido hallen en vosotros lo que ellos esperan, desempeñando vuestro ministerio de pastores y guías de las almas con modestia pero con seguridad, con suficiencia pero sin pretenciones, con humildad pero dignamente, con edificación

⁑ **Cfr.** *Hb.* **5, 1-4.**
• **Can. 124.**

y al mismo tiempo con aquella razonable autoridad que vuestro officio exige.

Los tiempos avanzan y evolucionan rápidamente la organización interna de la más íntima contextura de la sociedad, marchando hacia una más justa distribución de los bienes de producción y de consumo, hacia una mayor aproximación entre las diversas categorias sociales y una más razonable sat¡facción de las justas exigencias de la persona humana; que en un momento tan crítico de la historia del mundo no faiteen vosotros la debida sensibilidad para percibir en cada caso el problema, la necesaria preparación para resolverlo y hasta aquel valor que sea indispensable para recordar a cada uno, no sólamente sus derechos, sino también sus deberes.

Finalmente, la vida, complicándose cada vez más, va continuamente resultando más difícil, más compleja en todas sus manifestaciones, con no poco riesgo de desorientaciones y de confusionismos; que vuestro recto sentido sacerdotal os recuerde siempre la meta sobrenatural y única a que aspiráis, el sendero recto para llegar a ella sin perderos por otros caminos, el objeto exclusivo de toda vuestra vida de santidad y de apostolado, bien lejano de otras cuestiones y ocupaciones puramente humanas y terrenales, que podrían serviros de estorbo a vosotros mismos y a vuestra misión con daño no sólo vuestro sino también de las almas y altísimos intereses de la Iglesia.[1]

Discorsi c Kadiomessufjfji **18, 35-37.**

De religiosa et apostolica institutione in statibus perfectionis clericis impertienda

(Ex Constituí. Ap. *Sedes Sapientiae,* **31 mai. 195G).**

2279 I. - .Maximo enim Dei Providentis beneficio factum est, ut iugiter decursu saeculorum Christus Redemptor animis a se praedilectis, interiore ac quasi mystico sermone, invitamentum illud inspiraverit, quod iam voce adulescenti de vita aeterna interroganti porrexerat: *reni, sequere me (Jit.* 19, 21). Continuo pariter non paucos ex his qui verbum istud, Deo dante, exceperint, atque non secus ac sancti Apostoli illud professi sunt: *cccc nos reliquimus omnia et secuti sumus te (Mt.* 19, 27), Dominus noster hominum fecit *piscatores (Mt.* 4, 19), et *operarios (Mt.* 9, 38) sibi delegit in *messevi suam* mittendos.

Quod non minus hodie contingit atque olim, cum in dies frequentior ac penitior evaserit coniunetio statuum acquirendae perfectionis cum dignitate sacerdotali et munere apostolico. Etenim, dum antiquitus Monachi plerumque sacerdotio carebant et pauci inter cos ad illud suscipiendum quasi necessitate compulsi, ut populi scilicet ad Christianam religio-

1 **Cfr. Allocut. Pii XII occasione iuct i principalis lapidis novae sedis Pont. Coi. Hispani, 15 mart.. 1956:** *Discorsi e Radiomessaggi,* **18, 25-26.**

nam converterentur, a propria Regula fere distrahebantur, dumque postea Mendicantes, etsi mirabili spiritu apostolico imbuti ad sacerdotium non omnes Regula adigebantur, ipso sancto Patre Assisiensi eo minime aucto; Canonici Regulares e contrario et praecipue Clerici item Regulares, ex speciali divinitus accepta vocatione sacros Ordines recipiebant atque exercebant. Quod deinde innumerae imitatae sunt Congregationes et Societates vitae communis eodem titulo clericales. Quibus nunc accedunt. Deo semper singularum aetatum necessitatibus providente, nonnulla Instituta saecularia eademque clericalia.

Praeterea, in praesens apud ipsos quoque antiquiores Ecclesiae Latinae Ordines, non formaliter laicos nuncupatos,[1] sodales omnes, iis exceptis qui coadiutores dicuntur seu conversi, sacerdotio destinantur, quod ceterum omnino requiritur in eis qui eorumdem Ordinum regimen assumunt.

Quapropter temporibus nostris turba magna fruitur Ecclesia ministrorum, qui simul et perfectioni ope evangelicorum consiliorum acquirendae et sacerdotalibus muneribus adimplendis incumbunt. Quorum virorum multitudo clerum constituit qui religiosus dicitur, iuxta quidem eum qui saecularis seu dioecesanus appellatur, utrisque autem fraterna vigentibus ac florentibus aemulatione mutuoque fecundo auxilio, sub una eademque suprema Romani Pontificis auctoritate, incolumi sane Episcoporum potestate.

Iam vero omnibus compertum est clerum illum religiosum, ut duplicem proprium finem rite et secure assequatur, sapientissimis normis indigere, quibus eiusdem institutio ac conformatio sive religiosa sive clericalis et apostolica regatur et promoveatur.

Cui quidem necessitati hucusque magnopere satisfaciunt singularum sodalitatum constitutiones seu statuta de iuvenibus instituendis aut de studiorum ratione moderanda; nec certe desunt hac de re S. Sedis praescripta et commendationes. Nihilo tamen minus iamdiu desiderantur ordinationes generales, rite coordinatae et magis completae, Auctoritate Apostolica fultae, ab omnibus et ubique servandae, ut tantum negotium, quod animorum boni summopere interest, in tuto collocetur ac perpetuo et congruo conatu feliciter evolvatur ac perficiatur...

2280 II. - Et primo quidem totius vitae sive religiosae, sive sacerdotalis et apostolicae fundamentum, quod divina vocatio appellatur, duplici veluti essentiali elemento constitui neminem ignorare volumus, divino scilicet altero, altero autem ecclesiastico. Ad primum vero quod attinet. Dei vocatio ad statum sive religiosum sive sacerdotalem ineundum tam necessaria dicenda est. ut si deficiat, ipsum fundamentum, quo totum nitatur aedificium, deficere debeat.

Quem enim Deus non vocat, gratia eius non movet nec adiuvat. (eteroquin.si vera ad quemlibet statum vocatio eatenus divina quodammodo

[1] Cfr. CIC Clui. 188, Io.

dicenda est, quatenus omnium statuum omniumque sive naturalium sive superna! uralium dispositionum donorumque principalis auctor ipse est Deus; (pianto magis dici et esse debet religiosa et sacerdotalis vocatio, quippe (piae tam sublimi fulgeat celsitudine, tot tantisque naturalibus et supernal oralibus ornamentis cumuletur, ut nonnisi a *Patre luminum,* a (pio *omne datimi optimum et omne donum perfectum,* descendere possint ! l

Nunc vero, ut ad alterum vocationis religiosae et sacerdotalis elementum gressus liat, docente Catechismo Romano, *vocari « Deo dicuntur, qui a legitimis Ecclesiae ministris ✾vocantur.*

Quod nedum iis quae de divina vocatione diximus, contradicat, arctissime potius cohaeret. Divina enim ad religiosum et clericalem statum vocatio, nipote <pia quis in Ecclesia, societate scilicet visibili atque hierarchica, ad vitam sanctificationis publice ducendam et ad ministerium hierarchicum exercendum destinetur, a moderatoribus quoque hierarchicis, quibus Ecclesiae regimen divinitus commissum est, ex auctoritate comprobari, admitti atipie regi debet.

Quod quidem omnes attendant oportet, quotquot huius generis vocationibus colligendis et probandis incumbunt. Neminem proinde umquam quovis modo ad statum sacerdotalem vel religiosum cogant,' neve ullum alliciunt vel admittant, (pii vera divinae vocationis signa reapse non praebeat; item ad ministerium clericale neminem promoveant, qui se religiosam solummodo vocationem divinitus recepisse demonstret: neve eos (pii hoc quoque donum a Deo habuerint, ad saecularem clerum coartent aut distrahant; neminemque tandem a sacerdotali statu avertant, qui divinitus ad illum vocari certis signis dignoscatur?

.Manifestum est enim in iis, qui ad clericalem militiam in perfectionis statu agendam adspirant et pro quibus hae normae statuuntur, una simul omnia convenire debere quae multiplicem huiusmodi vocationem religiosam, sacerdotalem et apostolieam constituendam requiruntur, omnesque proinde dotes et qualitates, (piae ad haec Dei munera adeo excelsa adimplenda necessariae aestimantur, in iisdem inveniri oportere.

*281 III, . Porro vocationis divinae germina qualitatesque ad eandem requisitas, ubi adsint, ('ducatione atque formatione indigere, (pia evolvantur et maturescant, omnibus compertum est. Nihil enim ubi primum nascitur, statini perfectum apparet, sed gradatili! proliciendo perfectionem acquirit. Qua in evolutione moderanda, omnium sive eius qui divinitus vocatus est, sive locorum et temporum conditionum ratio habenda est, ut linis praestitutus ellicaciter attingatur, l uniorum itaque sodalium educatio et etïormatio omnino secura, illuminata, solida, integra, sapienter ct audacter hodiernis sive externis necessitatibus accommodata, assidue exculta vigilanterque probata sit oportet, non ad religiosae solummodo, sed

* Cfr. *Ia.* 1, 17.
✾ *Catrch. Itoni, ad Parochos.* cura Pii V editus, pars 11. cap. 7.
* Cfr. CIC can. 971.
* Cfr. CIC can. 971.

ad sacerdotalis quoque et apostolicac vitae perfectionem quod attinet.

Quae omnia, ut experiendo novimus, nonnisi probati ac selecti viri prae se ferre possunt qui, non modo doctrina, prudentia, discretione spirituum, variaque rerum et hominum experientia aliisque humanis dotibus emineant, verum etiam Spiritu Sancto, sint pleni atque sanctitate omniumqne virtutum exemplo iuvenibus praefulgeant, quippe (pios in toto institutionis negotio magis virtute et recte factis l quam dictis trahi compertum sit.

Hoc vero in gravissimo munere explendo educatoribus prima regula sit, quam Dominus enuntiavit in Evangelio dicens; « *Ego sum pastor bonus, bonus pastor animam suam, dat pro ovibus suis... Ego sum pastor bonus et cognosco meas et cognoscunt me meae* » (*I*. 10, 11-12, 14), quamque divus Bernardus hisce verbis expressit: *«discite subditorum matres vos esse debere, non dominos; studete magis amari, quam metui»*,2 atque ipsum Tridentinum Concilium Ecclesiasticos .Moderatores saepissime adhortans, « *illud primum eos admonendos censet, ut se pastores, non percussores esse meminerint atque ita processe sibi subditis ut non eis dominenlur, sed illos tamquam Filios et Fratres natu minores diligant: elaborentque ut. hortando et monendo ab illicitis deterreant, ne ubi deliquerint, debitis eos poenis coercere cogantur. Quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab iis servanda praeceptio, ut illos arguant, obsecrent, increpen!, in omni bonitate et patientia: cum plus erga corrigendos agat benevolentia quam austeritas, plus exhortatio quam comminatio, plus caritas quam potestas. Sin autem ob delicti gravitatem, virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia indicium, cum lenitate severitas adhibenda est: ut sine asperitate disciplina populis salutaris ac necessaria conservetur, et qui. correcti fuerint emendentur, aut, si resipiscere noluerint, caeteri, salubri in eos animadversionis exemplo, a vitiis deterreantur* ».3

2282 .Meminerint insuper omnes, quotquot sodalibus instituendis quavis ratione praesunt, huiusmodi educationem et formationem organica progressione et omnibus pro opportunitate aptis opibus et rationibus adhibitis impertiendam esse, totumque hominem sub omnibus suae vocationis aspectibus amplecti debere ut reapse eum omni ex parte effingat « *hominem perfectum in Christo lesu* » (C 1, 28). Ad opes autem rationesque institutionis quod attinet, manifestum est ea quae ab ipsa natura et humana huius quoque temporis inquisitione suppeditantur, si bona sint, minime spernenda esse, immo magni facienda et sapienter admittenda; nullius tamen error eo peior est, quo quis in tam lectis alumnis conformandis, rationibus huiusmodi naturalibus solum vel nimis innixus, supernaturalis ordinis instrumenta opesque postponit aut quacumque ratione neglegit, quandoquidem ad religiosam et clericalem perfectionem apostolici cumulatam fructibus assequendam, superna!tírales opes, ut

* Cfr. CIC can. 121.
l In Cantica, Sermo 23: ML 183, 886 B,
1 Cfr. CIC can. 2211, § 2; Cone. Trid. seas. XIII. de ref., c. 1.

sacramenta, oratio, mortificatio, aliaque id genus, non necessaria solummodo, sed primaria et essentialia omnino sunt.

Quo tamen rationum atque operum ordine servato, nihil prorsus neglegatur, quod ad corpus animumque perficiendum, ad omnes naturales virtutes excolendas, et ad integram humanitatem viriliter conformandam quolibet modo conferat, ita nt supernat uralis deinde sive religiosa sive sacerdotalis institutio huic solidissimo inhaereat naturalis honestatis excultaeque humanitatis fundamento,l siquidem hominibus eo facilior securiorque ad Christum via patet, quo in sacerdotis persona evidentior ipsis appareat « *benignitas et humanitas Salvatoris nostri Dei* • (*Tt.* 3. 4).

Verum, quamquam magni ab omnibus facienda est religiosi cleri humana naturalisque institutio, primum tamen procul dubio locum in toto formationis curriculo obtinet supernal uralis animae sanet i fica t io. Nam si de omni christiano monitum Apostoli valet testantes: « *Haec est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra* I» (1 77/. 4, 3), quanto magis ad id tenetur, qui, non modo sacerdotio est auctus, sed ipsam perfectionem evangelieam sibi acquirendam publice professus est, immo suo ipsius munere adeo ceterorum sanctificationis instrumentum constituitur, ut ab eius sanctitate ipsa animarum salus et regni Dei incrementum non parum pendeat ?

.Meminerint igitur omnes statuum perfectionis evangolicae acquirendae sodales, atque frequenter coram Deo recogitent, sibi non sutiicere ad officium suae professionis implendum peccata sive gravia, sive etiam, Deo auxiliante, venialia vitare, neque materialiter solummodo exsequi .Moderatorum praecepta, aut etiam vota seu vincula quibus conscientia adstringantur, vel proprias quoque constitutiones, secundum quas, ipsa Ecclesia in sacris canonibus praecipiente, «I *omnes et singuli religiosi,* Superiores *aeque ac subditi, debent... vitam componere atque ita ad perfectionem sui status contendere* •›? Haec enim omnia pleno animo flagrantique amore agant, oportet, non tantum ex necessitate, *sed etiam propter conscientiam* (*li.* 13, 5), quandoquidem, ut in sanctimoniae culmina ascendere, ut que vivos Christianae caritatis fontes sese omnibus praebere valeant, incensissima erga Deum et proximos caritate flagrare atque omni virtute ornati esse debent.

83 IV. - I bi autem huic animae sanctificationi provisum sil, accuratissima quoque religiosi cleri sive intellectualis sive pastoralis institutio curanda erit, de qua pro rei momento et supremi Nostri officii conscientia paulo fusiora principia proponere et commendare volumus.

Quanta enim sit istis religiosis sodalibus necessitas solidae eiusdemque numeris omnibus absolutae institutionis et formationis intellectualis, ex triplici praesertim qua in Dei Ecclesia dignitate praefulgent, scilicet religiosa, sacerdotali et apostolica, aporte colligitur.

1 **Cfr.** *Ph.* **t, S.**
* **Cfr. CIC can. 503.**

Religiosi enim viri, quibus hoc praecipuum officium incumbit, ut nempe Deum unico requirentes eique adhaerentes divina contemplentur, aliisque tradant, meminerint se nullatenus hoc sanctissimo munere rite ac fructuose fungi posse et ad sublimem eum Christo coniunctionem efferri, si copiosa illa destituantur, quae e sacris doctrinis hauritur, Dei eiusque mysteriorum profunda et indesinenter perficienda cognitione?

Sacerdotalis vero dignitas, qua qui fulget Domini scientiarum * legatus constituitur atque *sal terrae* et *lux mundi* peculiari ratione appellatur? plenissimam ac solidam exigit in ecclesiasticis praesertim disciplinis institutionem; eiusdem scilicet quae ipsius sacerdotis spiritualem vitam nutrire atque fulcire valeat cumque a quovis errore aberrantique novitate immunem servare; quae insuper eum reddat fidelem *mysteriorum Dei* dispensatorem 4* et perfectum hominem Dei *ad omne opus bonum instructum.*6

Apostolicum denique munus, quod pro sua quisque vocatione, statuum perfectionis sodales in Ecclesia exercent, sive sacris ad populum contionibus, sive puerorum et iuvenum Christiana institutione, sive sacramentorum praesertim paenitentiae administratione, sive sacris ad infulcies expeditionibus, sive animarum in vita spirituali moderatione, sive tandem in ipsa cum populo cotidianae vitae consuetudine, uberiores cosque perpetuo mansuros fructus producere minime poterit nisi ipsi sacram doctrinam plane cognitam et studio numquam intermittendo penitus perspectam habeant.

Ad quam solidam et absolutissimam intellectus institutionem et formationem, pro naturali iuvenum progressione studiorumque distributione, assequendam, curent, imprimis religionum .Moderatores omni adhibita industria ut litterarum doctrinarum que cognitione religiosi alumni *« iis nihil saltem cedant qui e laicis iuvenibus pari sint disciplinae auditores. Hoc namque si cautum fuerit, et ut discipulorum, mentes severius expoliantur, et ut facilius eorum habeatur suo cuiusque tempore delectus»* et etiam ut iidem alumni ad ecclesiasticas disciplinas altius addiscendas praeparentur aptisque instruantur subsidiis cautum sane erit.

2284 In disciplinis autem sive philosophicis sive theologicis per idoneos solummodo accurateque selectos magistros tradendis sanctissime ea omnia serventur quae a sacris canonibus et a Nostris Decessoribus aeque ac a Nobis ipsis praescripta sunt, de debita praesertim Magisterio Ecclesiastico reverentia atque omnimoda fidelitate semper et ubique protitenda et discipulorum mentibus animisque instillanda, de prudentia et cautela quae semper socianda est cum diligentissima eaque maximopere commendanda pervestigatione novarum, quae progrediente aetate

[1] **Cfr. Pius XI, Ep. Ap.** *Uniaenitus Dei Filius,* **19 mart. 1921: AAS 16, 137-138.**
[1] **Cfr.** 1 *Rq.* **2, 3.**
[I] **Cfr.** *Mt.* **5, 13-14.**
[4] **Cfr.** 1 **C. 4, 2.**
[I] **Cfr. 2 T. 3. 17.**
[·] **Pius XII, Adhort. Ap.** *Menti Nostrae:* **AAS 42, 687. [Cfr. n. 2218].**

exsurgunt, quaestionum, deque Angelici Doctoris ratione, doctrina et principiis sancte tenendis atque in philosophica et theologica alumnorum institutione omnino sequendis.1

Aquinate antem duce et magistro, theologia methodo positiva simul et. scholastica, quae dicitur, tradatur, ita nempe ut, praelucente authentico Ecclesiae Magisterio, Divinae Revelationis fontes accuratissime congruisque subsidiis adhibitis perscrutentur indeque hausti veritatis thesauri dare exponantur et efficaciter vindicentur. Cum enim Revelationis depositum soli Ecclesiae Magisterio authentice interpretandum commissum sit, non ratione mere humana et privato indicio, sed iuxta sensum et ad mentem ipsius Ecclesiae fidelissime explicandum est. Sciant igitur cliristianae philosophiae et theologiae magistri se non proprio iure ac nomine, sed nonnisi supremi Magisterii nomine et auctoritate ac proinde sub eius vigilantia et moderatione, a quo canonicum veluti munus acceperunt, suo ministerio fungi: quapropter, salva quidem de iis quae disputationi adhuc subsunt insta opinandi libertate. · *probe meminisse debent non idcirco sibi jactam esse potestatem docendi, til sua opinionum placita cum alumnis discipiinae suae communicent, sed ut iis doctrina Ecclesiae probatissimas impertiant* ⁂.

Omnes praeterea, tum magistri tum discipuli, prae oculis semper habeant studia ecclesiastica non ad intellectualem solummodo institutionem, sed ad integram et solidam sive religiosam, sive sacerdotalem et apostolicam formationem spectare; ideoque non ad scholarum tantummodo periculum superandum dirigenda esse, sed ad quamdam quasi formam alumnorum animis imprimendam, quae nunquam elabatur, et ex qua. eum usus postulabit, lumen atque robur pro suis aliorumque necessitatibus semper hauriant.3

Ad quod assequendum, sit imprimis intellectualis instructio arcte cum precationis studio divinarumque rerum contemplatione coniuncta; sit deinde plena, nulla ex praescriptis disciplinis parte praetermissa, cohaerens insuper sit omnique ex parte ita composita et integra, ut disciplinae omnes in unum dumtaxat systema idque solidum et apte temperatum conspirent; sit quoque nostrorum temporum erroribus refellendis ac necessitatibus iuvandis sapientissime aptata; itemque sit recenter inventis instructa ac simul venerandae traditioni apprime consonans; sit denique ad pastoralia cuiusvis generis munera fructuose obeunda efficaciter ordinata, ita quidem ut qui futuri sunt sacerdotes, ea instructi, expedite et accurate valeant sanam doctrinam cum rudibus tum doctis in concionibus et catechesibus proponere ac tueri, rite sacramenta administrare, animarum bonum actuose promovere omnibusque verbo et opere prodesse.

1 **Pius XII, Litt. Eno.** *Humani Generis:* **AAS 42, 573-578. (Cfr. nn. 2192 s.]; CLC can. 1366.**

1 **Pius X, Motu pr.** *Doctoris Anodici:* **AAS 6, 338. (Cfr. n. 1330].**

* **Cfr. Pius XII, Alloc.** *Sollemnis conventus,* **24 iun. 1939: AAS 31. 246. [Cfr. n. 20401.**

Quamvis autem ea omnia quae de spirituali et intellectuali alumnorum institutione hucusque diximus ad viros vere apostólicos effingendos ntaximoperc conferant et plane requirantur, ita ut si debita sanctitas et scientia sacerdoti desint, omnia et deesse compertum sit; gravissimo tamen ollicio Nostro ut obsequamur, addere hic debemus, praeter sanctitatem et scientiam congruentem, ad apostolicum ministerium rite implendum omnino postulari in sacerdote accuratissimam et omni ex parte perfectam pastoralem praeparationem, earn scilicet, qua vera peritia et dexteritas in multiplicibus christiani apostolatus muneribus rite obeundis gignatur et efformetur.

2286 Si enim suae cuique arti exercendae diligens praehaberi solet sive theoretica, quae dicitur, sive technica, sive practica caque diuturno tirocinio firmata praeparatio, parem immo multo accuratiorem et altiorem formationem quis praehabendam esse neget illi, quae non immerito ars artium appellaturi

Haec vero pastoralis alumnorum conformatio, ab ineunto studiorum curricuk» inchoanda, progrediente vero aetate gradatim perficienda, absoluto tandem theologico curriculo per peculiare tirocinium consummanda, pro suo cuiusque religiosi instituti fine, ad hoc imprimis contendere debet, ut ii qui Christi futuri sint ministri et apostoli, ad ipsius Christi formam spiritu et virtutibus apostolicis solide et penitus imbuantur et exerceantur, ardenti scilicet et purissimo provehendae Dei gloriae st urlio, actuosa et flagranti in Ecclesiam eiusque iura t uenda et doctrinam retinendam provehendamque caritate, incensissimo animarum salutis procurandae zelo, supernaturali in loquendo et operando prudentia cum evangelica simplicitate coniuncta, humili sui abnegatione et obsequentissima Moderatoribus subiectione, firmissima Dei fiducia et acuta sui officii conscientia, virili in negotiis suscipiendis sollertia atque magno ad fortissima quaeque patienda et facienda animo, Christiana denique, quae omnes alliciat, amabilitate atque humanitate.

Ad aliud praeterea in pastorali institutione tradenda contendendum est ut scilicet, pro studiorum gradu atque progressione, iis omnibus disciplinis alumni instituantur, quae ad ‹ *bonum militem Christi lesa* » (2 *T.* 2, 3) omni ex parte efïormandum aptisque apostolicis armis locupletandum omni ope conferre possint. Praeter igitur philosophica et theologica studia ad pastoralem quoque actionem opportune, ut diximus, ordinanda, necesse omnino est ut futuris dominici gregis pastoribus per peritos magistros et ad huius Apostolicae Sedis normas tradatur ea de rebus psychologicis et paedagogicis, didacticis et catceheticis, socialibus et pastoralibus aliisque id genus eruditio, quae harum disciplinarum hodierno progressui respondeat, quaeque dios multiplicibus nostrorum temporum apostolatus necessitatibus idoneos paratosque efficiat.

Quam doctrinalem de re apostolica institutionem et formationem, ut usu et experientia firmetur, practica quoque, quae dicitur, per gradus sapienter progrediens prudent erque moderanda exercitatio comitetur oportet, quam peculiari deinde post adeptum sacerdotium tirocinio pcritissimis viris sive doctrina sive consilio et exemplo moderantibus, exer-

cendam et perficiendam esso volumus, et studiis sacris numquam intermissis, continuo *olidandam

Postquam haec praemisimus summa principia, quibus sive institutionis opus, sive educatores et educandi singula gravissimi negotii capita, omnibus mature perpensis, certa scientia ac de Apostolicae potestatis plenitudine decernimus atque statuimus al) omnibus, ad quos pertinent, servari. Sacrae Congregationi de Religiosis potestatem insuper facimus Nostra Auctoritate per ordinationes, instructiones, declarationes, interpretationes aliaque id genus documenta, Statuta Generalia, iam a Nobis probata, ad effectum adducere omniaque illa peragere, quae ad Constitutionem atque Statuta Ordinationesque fideliter observanda spectant.

Contrariis quibuslibet non obstantibus, peculiari etiam mentione dignis.

AAS 48, 354-365.

De vocationibus, <ie Seminariis, eorumque regimine ac de perfecta formatione alumnorum

(Ex Epist. S. C. Semin, et Stud. univ. *Terminada felizmente* **ad Episc. Lusitaniae,** G **aug. 1956).**

I - ACÇÂO ARDOROSA

Î187 A actividade excrcída na rcconstrução dos scminArios, na preparnçào dum ambiente apto á formaçâo do jovem clero, na organizaçâo dos estados, no cuidado c desenvolvimento de vida espiritual c disciplinar dos seminaristas, nao paralizou nas tres décadas que decorreram desde a última visita Apostólica. A solicitude do Episcopado pelos seminarios foi continua, digna de louvor a aeção dos Superiores e Professores, surprvendente o traballio realizado, consoladora a correspondencia dos alunos. E se o ideal desojado se nào atingiù, so ainda mìo se chegou àqucla eliciente educaç&o que está nu mente de todos, nào foi por falta dc zelo ou boa vontade, mas devido às enormes d¡Acuidades, inerente© a todas as obras de Deus.

A Visita Apostólica pôs em relevo as amarguras vividas pelo Excelentísimo Episcopado nesta primeira motado do seo. xx, encontrando-se som moins económicos e com pouco clero preparado para a diroccilo dos seminónos. A falta de vocaçôes tornava o problema mais difícil e exigía ¡mediata actuaçûo.

Foi o espirito de abnegaçâo o sacrificio de insignes sacerdotes, o scu traballio oculto c meritòrio cm colaboraçûo com a incansdvol solicitude do Episcopado, que permitiram erguer os seminarios à altura onde boje se encontram; pelo quo, quem pensa no estado u que foi reduzida a Igroja cm Portugal e no que suo agora os seminàrio©, mio pode deixar de se alegrar pelo ruminilo jù pcrcorrido. c olhar o futuro coin esperançosa confianza.

Nào faltón a coopcraçilo dos liéis nesta grande empresa. Conheccmos os nobres sacrificios do familias numerosas que mìo so poupam a fadigas e traballio© para manterem no seminàrio ao menos um dos sens íilhos. Esquecidas do si mcsinas ílxaram unicamente os olhos na radiosa visito do ter um fillio sacerdote.

A perfetta ortodoxia verificada pelos Visitadores no enfiino ministrado aos alunos. o apego sincero às directivas da Santa Sé, o vivo dofiejo de corresponder sempre cada vez melhor, 8flo penhor seguro dos futuros éxitos o alegría para os seminarios, onde urna pleiade de sacerdotes formados junto da cadeira do Pedro exerce missdo educativa c formativa do incontostAvel importancia.

Fervo uni admirável espirito de einulaçâo cm cada diocese, que se esforça por actuar nos próprios seminarlos o que dc molhor admirou nos das outras dioceses, interessandole pelo problema das vocaçôes, procurando construir novos edificios, desenvolvcndo mais intensa vida dc piedado, inculcando maior respe!to pela disciplina, propondo-so atingir mais alto nivel nos estados.

Desojando tomar parte nestas tño nobres iniciativas, vamos deter-nos cm pontos concretos, que julgainos nao falhos de utilidade.

II - A OBRA DAS VOCAÇÔES

2288 È certamente consideravel a contribniçâo econòmica dada por esta piedosa Institulcào à obra do rcconstrucâo dos seminónos. O interesse dos fiéis o a sua colaboraçào foi verdaderamente consoladora.

Nalgumas dioceses, porém, ola pode ser molhor organizada. Os bons resultados obtidos noutras, devem fazer abrir os olhos Aquetas onde a Obra das Vocaçôes existe só de nome, e onde, consequentcincnte, a sua aeçào mìo é tuo eficaz como seria para desojar.

Importa dar maior atençao ùs actividades ©spirituals desta Instituiçào. As boas vocaçôes sáo um dom especial de Deus à sua Igreja e os ticte devem ser convenientemente instruidos ueste ponto, para que se organize urna cruzada de oraçùes a fim do obter do Senhor santos c numerosos operónos evangélicos. À intensa vida espiritual dos membres da Obra das Vocaçôes dove unir-se urna constante actividadc orientada no sentido de excitar, guardar e desenvolver nos jovens do fundadas esperanças, o gormen do chamamonto divino.

Nao é raro o caso dc jovens aspirantes que chcgain ao seminario mal preparados espiritual c intelcct linimento. Mante-los longe dos graves perigos do ambiente em quo vivein, desenvolver rieles o amor da virtud©, cuidar a sua instruçdo para poderem, niais tarde, percorrer com facilidade os estudos e a formaçào eclesiástica, silo outros tantos fins que podem o devem considerar-so próprios duina bern organizada Obra das Vocaçôes.

Na realidac, graças a Deus, mìo ha verdadeiramento falta de vocaçôes em Portugal. Falta a sua preparando e cuidada defesa om nao poneos casos. Nalgumas dioceses um sacerdote zeloso, encarregado exclusivamente de Obra das Vocaçôes, soube obter resultados admirávete, iissegurando a indtepcnsável cooperaçâo dos Colegas em cura de almas c a do outras pessoas fervorosas. Somonte onde teto se realiza, se poderá dizer que a Obra das Vocaçôes utingiù completamente a meta que inspirou a sua criaçào.

IIi - CUIDADOSA SELECÇÂO

2289 A sohiçiio de muitos problemas que se levantam depois da entrada dos jovens no seminàrio, problemas causadores dc mìo leves embarazos aos Prelados, poderá vir unicamente duina cuidada selccçâo dos aspirantes ao sacerdócio. Quanto menos tropeços houver, tanto mais fácil será o caininho dos candidatos, pelas vías da formaçào eclesiástica.

Sao já beni conhccidos os sinais duina boa vocaçâo: recta tatenpáo, suficientes dotes intelectuate e moráis, amor ás coisas religiosas, desojo do sacerdocio. A presençn ou ausencia destes requisitos pode conhecer-se com relativa facilidade. Mas mío basta. Urna cscolha segura requero o conhecimcnto da existôncia de qualidades negativas, que poderiam desacousulhar a admissào no seminàrio. Para os descobrir é imprescindivel conbeccr a familia na sua situaçâo real o com o seu nivel dc vida moral o espiritual. E, neste ponto, é necessàrio que os Párocos tenbam presente a grave obrlgaçào que sobro elos recai de serení exactos nas informaçôes acerca dos candidatos ao Santuàrio, mío so contentando com respostas evasivas a módulos, mate ou menos formalistas.

Os Superiores do Seminàrio, por sen lado, devem, quanto possivol, certificarse pcssoalmente do nivel moral e espiritual das familias de cada um dos seminartetas, para evitar

quo segundos intcnçôcs déterminera os pais a enviar os fl|how pam o seminàrio e, consc-qucntoincnte, urna exploradlo económica do Pío Instituto.

Sabemos que alguna Ex.moa Prelados, para Impedir que na familias aproveitem ft sdtuaçâo menos oust osa da vida no Seminàrio, eatabclcccram nao conceder ₹cduçôc do monsalidade nos primaires anos de Preparatórios. Temernos seriamente que este sistema mío atinja o firn desojado, podando, até, redundar em prejuizo para as verdaduiras voca-cócs. Estas podem aparecer em familias pobres, que nao mandarne os Albos para o seminà-rio, porque nao podem pagar. Mais ainda: os Acis, que nao costurnam fazer multas dlstin-çôcs, vein com desagrado que sejam eliminados bons elementos e deixanìo de dar as suas asmólas, porque, dizexn, apesar délas, as portas do seminàrio só se abram a quem paga.

Conhecimento directo das familias, informaçùes completas, selecçâo cuidadosa, ajudar quern precisa, parecem motos adequados a reprimir os abusos, sem ser noce—ario negar, em absoluto, qualquer auxilio económico nos primaires anos.

«W

IV - PERSEVERANÇA DOS SEMINARISTAS

Parece-nos que a urna selecçâo cuidadosa ande rst rattamente unida a porse vera nça dos alunos do Suntuario. Dos rclatórios dos Visitadores rosalía a grande preocupaçâo dos Prelados pela falta de perseverança dos aspirant es ao sacerdocio. Talvcz ₥ m 20 por cento dos que entrara no seminàrio cheguem à meta desejada. Verifica-so, por isso, o caso sin-gular de quo havendo multo mais seminaristas do que no passado, o numero de novos sa-cerdotes permanece inferior. As coscquéncias duma tal situaçâo sâo evidentes. Sendo a monsalidade sempre inferior ao cusí o da vida, as dioceses vém-se obrigadas a fazer enor-mes despesus pura manter nos seminários um número de rapazas, desproporcionado ao éxito final. Constata-so, depots, um desperdicio real de inergia sacerdotal, devendo con-servar-so no seminàrio certo número de Padres, necessários noutros campos. Nao talemos já de certos elementos, que suportara de má vontade a disciplina, perturbara o des< nvol-vimento da vita verdadeiramente seminaristica e arretacara o ambiente. As ponças van-tagens da sua permanencia mío compensara as energías despendidas.

È evidente, por isso, a neccssidade do atingir urna perseverança lógica e confortante, em dependencia, como disseraos, duma selecçâo cuidada. Auguramo-no^ que a multidáo dos quo principium nâo venha a prejudicar a qualidade. A propria escassez de pessoal di-rectivo, Superiores ou Professores, encentra um grande obstáculo no número excessivo do alunos. Quando cíes sao em demasía nao se Ihes pode dar formaçàò ndequada. Verifica-se, por exemplo, o caso de que um aluno pode unicamente cncontrar-se cora o Superior no principio e no finí dc ano escolástico. Que formaçàò podem roceber estos rapazas, durante a permanencia no Seminàrio ?

Os Superiores devem poder manter-so cm frequente contacto cum os alunos. conhecé-los intimamente o afastá-los sem demora, quando os considerem inábeis paru o Sacerdócio. Nao devem continuar no seminàrio os jovens que nao inspirara confiança de serení cha-mados. O seu afastamento, longo de prejudicar as verdadeiras vocaçôes. permitirá, nos quo fleam, urna vida seminaristica mais intensa.

•2ôl

V - EDIFICIOS DOS SEMINARIOS

.là manifestamos a nossa ndrairaçuo pelo zelo Indefectivcl coni que o Ex.rao Episco-pado Portugués trabalhou na construçûo de novos seminarios e na adaptaçàò dos jà exi-stentes.

Sabemos, todavía, como o sabein os Ex.mus Prelados, que nem tudo está falto e que os edificios de mío poneos seminàrios nao estilo ainda à altura das suas funçôes, necessitando instalaçôes mais adequadas, quo ajudem a observancia da disciplina o o desenvolvimento

da vida de estado. Serviços higiénicos e sanitárlos espérant imcdiato arranJo nalguns *emi nários, Nilo duvidamos que a obra iniciada será levada o boni termo e ñas cartas individuáis mío deíxarcmos de assimilar a necesfridadc do tomar providencias, Aqñolas dioceses onde so veriflcam algurnas deficiencias.

Permanccendo sempre» num plano gérai, constatou-so que em edificios de recente construçâo so encontram defeitos, sobre! udo na distrlbuiçâo dos diversos compartimentos ou divisóos, defeitos que sao do atribuir a arquitectos pouco versados em tais oonstruções. Assim por exemplo, na planta ile certo seminàrio mìo figurava a capola. Para evitar dispèndio de dinbeiro, esta S. Congrcgaçito 6 de parecer quo se nomeio urna ComissAo Episcopal. formada ao menos por très Prelados, que se interesse particularmente pelos somlnários, A qual so apresctenteni os projectos da construeáo dos novos edificios. Urna vez examinados por pessoas competentes seriam cxccutados, de modo a corresponder plenamente As exigencias da vida durn seminàrio.

2292 Vi - SUPERIORES

C'orno dispar o Direito Canónico e como já foi sugerido na carta dirigida ao Ex.ino Episcopado, depois da última Visita Apostólica, insistimos na nccessidade que, em cada seminario, haja um Reitor, responsável pelo andamento do Instituto, um Vice Reitor que o ojudo, um Director Espiritual, Ecónomo distinto do Reitor. e Prefetto» de disciplina, todos suficientemente livres de compromissos externos ao seminario, para poderem realizar convenientemente a sua missito educativa. Conhecendo. muito embora. as necessidados pastorals dos nossos dias o a urgencia impedente de emprego de energias sacerdotal no campo do apostolado, entendemos que nada so deve descurar para que os seminaristas possam receber urna formaçâo condigna.

È beni (pie os Superiores tornem parte em actividades pastorals, incarno para nao ficarcm separados da vida real; mas os compromissos externos dovem sempre estar subordinados As exigencias do Seminàrio. O traballio dos Superiores 6 a formaçâo dos seminaristas o a ole se deve submeter qualqucr outro, na diocese.

Só em casos extraordinarios se poderá recorrer A nomeaçâo dum pro-Reitor. quando o Prelado julgar necessària urna intervençào directa na vida do Seminario. Na verdade só um Reitor poderá seguir in loco e adecuadamente o andamento do Seminario. O Prelado, envolvido por outras intimeras actividades mío pode desemponhar, como convent esta delicada missito.

Acrcscí» que as rclaçôes entro Superior e Professores c entre estes o os alanos nunca podem ser regulares, se mío ha um Reitor. A plena disposlcito de todos os membros da casa. Louvando, por isso, vivamente, o interesse do Ex.mo Episcopado para com os seminários, desojamos que A frente do Pío Instituto estoja um sacerdote plenamente responsável. que permita as imprescindívcis rclaçôes entre todos, c soja como que a alma da comunidade.

E evidente a nccessidado do preparar sacerdotes para tito alta missao. Sobrctudo o Reitor deve ser homcm do eminentes qualidades e profunda experiencia pedagógica. Só assim o andamento do Seminàrio atingirá a tilo suspirada cíicácia.

Cada seminàrio deve ter, romo Director Espiritual, um sacerdote de grande piedade, de vida íntegra, sólida virtude e multa ciencia. Exigem-no a delicadeza e importancia da sua missao. Niío deve ter out ros encargos no seminàrio para que os Jovcns possam confiar na sua absoluta indepêndôncia da vida disciplinar, e sentir-se em perfetta liberdade de consciencia. Em caso de nccessidado será sempre posslvel recorrer A ncçâo dalgum religioso experimentado.

Nomeiem-se. rm número suficiente, confessores ordinarios e extraor<linários para cada seminàrio. Com oportunas reunióos entre o D. Espiritual e os Confessores, adotom-sc normas gérais o claras de aeçâo para que a duns nào venha a destruir a oflcácia da dos outros. A unifonnidade de direcçûo espiritual requere urna cstreita colaboraçào, um cordial programa de trabalhos; so assim for, o sucesso flerá garantido.

Os Prcfcitos, onde fosse grande o nùmero de ȿeminarista uno devrnam ter obrigaçues de casino. Precisalo de tempo para conviver com os aluno» c colaborar com o Reitor, olhando pela vida de disciplina. Em pequeñas comunidades podem sor bons ₱rofessore Num ou neutro caso, portai, cstejam sempre livres de obrigaçôes fora do Seminàrio, que tornem difícil ou inútil a sua missâo, bevendo cncaminhar os alanos para o b. Espiritual, evitem absolutamente de se constituirem directores espirituais dos seminaristas.

Reunióos de Superiores, estado de problemas pedagódicos, ætualizar-se em relacño As directivas Pontificias sobre formaçâo, sdo coisas de aconnelhar, para a>scgurar, com a experiencia mùtua, um traballio cada vez mais proveitoso,

VII - PROFESSORES

A preparavao científica dos Professon s de Teologia e Filosofia, no- seminàrio- de Portugal, ¡iodo considcrar-sc udequada. Para a continuar, imo esqueçam o- Ex.mos Prelados de manter nos ateneus romanos aluno» em nùmero suficiente. Nào se pode dizer o mesmo dos Professores de ciencias e, cm genii, do curso de preparatorios. Nao poneos msucessos nos estados, por parto dos alanos, devem atribuir-sc à iraca preparaçâo dos sens Professores. È preciso convencerse que nao basta ser Padre para estar à altura de en-mar no curso de preparatórios. Requere-se preparaçao científica, fritas as devidas proporç6<-s, tarnbóm para o cosino do latini, da lingua pàtria, do grego etc., sobretodo das ciendas. Cuide-se, pois, da preparaçâo destes sacerdotes, que. com admiràvel zelo, nem sempre subem eiisinar,

Tarnbóni os Professores devem ter tempo suficiente para preparar us suas Uçôes e se manterem actualizados. O scu dover dr ensino deve ser considerado o primi irò entre todos os outros deveres apostólicos. Que resultado se pode esperar num seminàrio onde as horas dr cosino sào atamancadas» mal combinadas, reduzidas, por causa ₫o compromissos dos Professores?! È que poderá dar aos seminaristas um Professor extenuado pelo trabalbo foni do Seminàrio?

Os relatarlos dos Visitadores, apresentando como optima a preparaçâo morid dos Professores, eficaz a científica, ao menos no campo teologico c filosófico, confessam que nao ó adoquada a preparaçâo didáctica. Se ó verdade que para encinar é preciso saber, mío è menos verdade que mío basta saber para se ensinar como deve. Julgamos que e necessàrio atingir urna preparaçâo didáctica mais elevada, atravvz de oportunas e bem organizadas reunióos ou congressos. So isto se fixer, os frutos senio abundantes.

O mudar constantemente de Professores (o com maioria de razûo de Superiores) ó prejudicial à aeçâo educativa. Desojaríamos quo o seminàrio mìo fosse considerado como um lugar do tirocinio, para passar, depois, a outras actividades. Os valores cm causa ou soja a educaçào dos seminaristas, sao grandes de mais para íazer do seminario um campo de experiencias. Ali devem chegar homens já experimentados, que se aperieiçoam. certamente, no oxercício da sua mlssiìo, mas que desde o primeiro momento considerami conio un altissimo apostolado o educar seminaristas.

È absolutamente necessàrio que os Professores evitem inforiorizar a obra ou as matérins dos Colegas diante dos alunos, para exaltar unicamente a pròpria; como se todas mío fossem importantes para a formaçâo dos alunos! O acordo cutre Professores e Superiores deve ser pqrfoito o cordial. Disentam-se os problemas em oportunas reunirá s; adote-se uni modo uniforme de aeçào, que todos devem manter coni lealdade. Os Professores, beni hinge de considerarem o ensino como um peso ou oeupaçào supèrflua, dediquem-Ihe o melhor da sua vida. È o sen apostolado. Julgamos conveniente quo cíes, quanto possivel, vivam no seminàrio. O scu exemplo e participaçào na vida da comuiüdade multo deve contribuir para o boni andamento do Seminàrio.

VIH - TRABALHO E RETRIBUIÇÂO

2294 As horas de ensino devoin ser convenientemente distribuidas. Parece que alguna ₱ro fessorcs tòni poucas aulas cm confronto doutros Colegas. As actividades, quer dentro quer fora do Seminàrio, deveni ser justamente divididas. Importa asscgurar urna certa tranquilidadc aos Professores, para que poseam manter-sc no corrente dos cstudos e preparar as liçôcs. Será beni que a Comisado Episcopal examine a retribuição a dar aos Superiores e Professores dos seminàrio#, tendo em conta os recursos de cada diocuse. So urna adequada solução do problema económico pode asscgurar nos Padres do Seminàrio urna permanencia serena, o afastar a miragcm de lugares melhor retribuidos, tao nociva à formnçAo dum corpo dirigente e docente verdadeiramente eficaz.

IX - VIDA DE PI EDADE

2295 Verifica-80, com prazer, que a vida de piedade é atentamente seguida nos seminarios. A diroccilo espiritual, tao importante no campo educativo, cfcctua-sc com facilidadee doclidado. Chamn-so a atençâo para a pontnalidade e exactidiìo nos exercicios de piedade, particularmente retiro mensal e anual, c mcdltaçâo. Louva-se a iniciativa de permitir aos maiores o fazerem a meditando pelo pròprio livro; habituar-se-ào, assim, As oxigénelas de vida sacerdotal de amanhâ.

Em conformidade corn o canon 1367, parágrafo 3, mìo deve ser transcurada a pràtica da Missa cantada e Vesperas nos domingos e días do festa, na Catedral ou no Seminàrio. Na terccira época poderá rcduzir-so exclusivamente aos dias de grande solcnidade. Tenha-se sempre o cuidado de mío obligar os seminaristas, duas vezes no mesmo dia, a estas práticas. Em caso de neccssidade dlvidam-sc em dois ou mais grupos.

X - DISCIPLINA

2296 È evidente cm cada seminario maior ou menor, a nccessidadc dum regolamento, actualizado e impresso, para se entregar aos alunos. Conhecerào, assilli, melhor, o scu dover. Os senünárlos que ainda o mìo tém, devem preparado quanto antes. Ao regulamcnto dò-so verdadeira importúnela. Saibam os alunos que as disposlçôes dele expriment a vontado do Deus. Os próprios Superiores atenham-se com fldelidado às prescribes que Ibo dizem respelto, mesmo para exemplo dos alunos.

A ordem, a pontualldadc, o silencio e o rccolbimento silo factores de suma importúnela na vida do seminarista, que mìo se podem conseguir sem normas claras. O espirito de familia que dove reinar no seminario, em nada se opòc A consciencciosa observancia do regulamcnto. Milito ao contrario: será precisamente urna observancia leal das disposiçôes estabclecidas pela autoridade diocesana o que mais favorecerá a harmonia da comunidadc e o espirito de familia.

XI - ESTUDO

2297 Diversas quoixas so fazcm ao programa de cstudos, em vigor nos seminarios de Portugal. Considera-se superado pela ovoluçûo dos tempos. Esta S. Congregadlo pede insistentemente ao Ex.mo Episcopado para conflor a urna Comissâo Episcopal a olaboraçâo dum novo programa que, depois dum estudo cuidadoso de pessoas competentes c do beneplacito dos Ex.mos Prelados, a mesrna Comissâo mandará a esta S. Congregaçâo, para ser devidamento aprovado.

Nâo e licito, porém, aog Professores, mudar arbitrariamente o programa actual. Nilo «c devem, por habito, trocar o multo menos diminuir as horas do ensino, corn grave projuizo para os alunos. As obrigaçôes externas dos Professores, digamo-lo mais urna voz, estilo subordinadas aos interesaos do seminàrio.

Na clûboraçûo do novo programa tenha-se cm conta a fonnaçao humanista que a Igrvja desoja c mio deve ser inferior, no seminarista, aos joveas da ana edadc, O programa <le preparatorios dove ser superior ou pelo monos igual ao dos Liccus. tanto mais que born seria tainbéin cm Portugal os ficminaristas conseguissero os diplomas nos estabelccimento» do Estudo. S&o bem oonhecldas as díflculdades dos textos do ensino. Nilo podcriam alguns sacerdotes competentes compilar em Portugal os textos para os Seminàrio?! Haveria, assim, manuals aptos, coin vantagens económicas para os alunos, que actualmente sáo obrigados a recorrer a livroa estrangeíros.

XII - FÉRIAS

2'93 Os tres meses habituahnento dedicados as ferias do \eriio devem '•er interrompidos durante uin corto tempo, a passar no Seminàrio ou, mollior ainda, na casa de campo. Onde de modo nenhum fosse possivel reunir os alunos na casa de campo ou no Seminàrio, esta S. Congregarlo convida a fazerem-se reunióos ou concentraçôcs.

Sabemos do iniciativas jó ueste ponto e louvamo-las calorosamente. Os Superiores c Professores mantenham-se no maior contacto possivel rom os alunos. Que estes se náo deixem abandonados a si mesmos, com perigo de perderem a vocaçào ou contrair hábitos opostos à vida dum boro seminarista. As ferias uño devem destruir quanto se fez durante o ano escolástico. Silo urna prova da voraçâo, mas as provas deven ser proporcionadas ao estado de formaçAo dos Jovens. Esta S. Congrcgaçâo julga que ›« deve fazer tudo o possivel para acabar com férias durante o ano escolástico. È conhccido o daño que ndvem à vida seminaristica por causa de frequentes intemipçôcs.

XIII - HÓSPEDES DO SEMINÀRIO

Seja dada hospedagem aos sacerdotes que descjam encontrar no Seminàrio um lugar para tomar as rcfviçoes. quando vero à cidade; mas prcpare-se um local reservado, para nao sofreí- com isso a vida do Seminàrio. Este mìo pode transfonnar-se num hotel, onde os seminaristas se encontram, a cada passo, na necessidade de tratar com hospedes, nem sempre cónscios dius oxigénelas duina vida metodica e regulada.

XIV - CONCESSIO DE TÍTULO DE ESTUDO

No momento da concessilo de titulo de estudo mìo parece conveniente pedir somas integrativas de mensalldadc. Tal costume torna-se multo odioso. Urna oportuna selecçâo deve conseguir evitar eBpeculaçôcs económicas, sem sor preciso char ódios fnuteis.

Ex Archivo S. C. de Semin, ct Stud. Univ.

De erectione Seminariorum

(Ex Convent, cum Rhonania septentrionali atque Westphalia, 19 dec. 1936).

•-99 6. - Il Vescovo di Essen ha il diritto di avere nella sua Diocesi un Seminario per la formazione scientifica degli ecclesiastici.

L'art. 12, capov. 2, proposizioni 2-3-1, della Solenne Conven-

ti. - Der Bischof von Essen ist berechtigt, in seinein Bistuni ein Seminar zur wissenschaftlichen Vorbildung der Geistlichen zu besitzen. Art. 12 Abs. 2 Satz 2. 3, 4 des Vertrages zwischen dem lleili-

zione fra la Santa Sede ed ¡l Libero Stato di Prussia vale anche per tale Seminario.

Il diritto derivante dell'articolo 16, capov. 2, della Costituzione del Land Nordrhein-Westfalen del 28 Giugno 1950 rimane invariato anche per il resto.

AAS 49, 203.

gen Stuhl und dein Freistaat Preussen gilt aneli fùr dieses Seminar.

Das Rechi ans Art. 10 Abs. 2 der Verfassung fùr das Land Nordrhein-Westfalen vom 28. Juni 1950 bleibt aneli im ùbrigen unberiihrt.

De regulis et ratione studiorum in Seminariis, de Prae-seminariis et vocationibus ecclesiasticis

(Ex Epist. S. C. Semin. et St o». Univ. *Hemos terminado,* ad Episc. Peruvian, G ian. 1957).

2300 2) ELABORACION DE UN REGLAMENTO QUE EN LINEAS GENERALES PUEDA SERVIR PARA TODOS LOS SEMINARIOS DEL PERU

No hace falta subrayar la importancia de este Reglamento. Deberá ofrecer a los Excelentísimos Ordinarios y a los Reverendísimos Rectores de los Seminarios del Perú una norma concreta, segura y uniforme en todos los puntos de alguna importancia, que tengan relación, directa o indirectamente, con el Seminario y con su marcha, liará falta, pues, la colaboración concienzuda de los Obispos y. subordinadamente, de los Rectores, a quienes deberá interpelar el Visitador, solicitando, si es necesario, a Vuestras Excelencias que organicen nn Convenio Nacional de Rectores do Seminarios para tratar también los problemas que indicaremos a continuación.

El esquema para el trabajo podría ser el de la letra F del mencionado • Proyecto ». Y es lógico que en ésto, como en los trabajos sucesivos, el resulado del estudio deberá someterse a la consideración y examen de Vuestras Excelencias y. finalmente, a la aprobación do este Sagrado Dicastcrio.

3) PROGRAMAS ESCOLASTICOS UNIFORMES PARA TODOS LOS SEMINARIOS DEL PERU

2301 El Reglamento de lincas generales mencionado deberá constar también de una clara « Ratio Studiorum • de los Seminarios, con arreglo a la triple subdivisión de los estudios, es decir: Humanidades, Filosofia. Teología. Se instaurará por lo tanto en los Seminarios la deseada uniformidad, tanto por lo que se refiere al número de años de estudio como a la Justa plenitud y extensión de los programas escolásticos. Es lógico que el Visitador necesite, también en este campo, de los consejos do Vuestras Excelencias, que interpelarán previamente a los Superiores y a los Profesores de Seminario.

4) EQUIPARACION GOBERNATIVA DE LOS PROGRAMAS ESCOLASTICOS DE LOS TRES PRIMEROS AÑOS DE HUMANIDADES

2302 Hemos podido ver con satisfacción, por los Verbales de la reciente Conferencia Episcopal, que Vuestras Excelencias se han adherido plenamente a esto consejo. Naturalmente, ello supone que el trabajo contenido ‹ n el número anterior ha sido llevado a cabo. Será

necesaria la consideración do que Ioh programas tengan una acentuada dirección humanística de los estudios, en sustitución, de disciplinas escolásticas más bien ajenas a la formación eclesiástica. Para ello hará falta entablar con el Gobierno las prácticas necesarias»

5) CENTRO NACIONAL PARA VOCACIONES ECLESIASTICAS

¶03 Muy digno do encomio es el gesto de Vuestras Excelencias de nombrar el Director del Centro Nacional do las Vocaciones Eclesiásticas. El nombramiento Lleva consigo la creaci-m do un Estatuto apto que prevea los derechos y las obligaciones tanto del Centro como de cada una de las Obras Diocesanas de Vocaciones Eclesiásticas. Al Visitador Apostólico corresponderá el prepararlo en colaboración con el Director Nacional, que ya ha sido nombrado, y someterlo después, como en los otros casos, al examen y a la aprobación de Vuestras Excelencias. Como es lógico hace falta en primer lugar erigir el Centro Nacional.

Sobre todo en este sector de trabajo, es sumamente importante que el organismo sea activo, con arreglo a lo que ya indicamos sobre este particular en la letra E del « Proyecto » ñute arriba citado.

6) PRESEMINARIOS O ESCUELAS PREVOCACIONALES DIOCESANOS

2304 En la medida que lo consientan el estado actual y futuro del Clero diocesano y religioso del Perú, las Diócesis se ocuparan de fundar sus Preseminarios. Ello permitirá reclutar más jóvenes, y al mismo tiempo se podrá llevar a cabo una selección m cuidado-a de los mismos. Sobre este particular será muy útil valerse de las experiencias realizadals felizmente en otras Naciones de America Latina.

Para eventuales dificultades económicas, las Diócesis podran utilizar los editicios o locales que quedarán libres por el cese de los Cursos de Teología o de Filosofía de los respectivos Seminarios, conformemente a lo que se dirá en los números 8 y 9.

7) CONSOLIDACION O FUNDACION DE LOS SEMINARIOS MENORES DIOCESANOS

•305 Por el moment o, el lin de cada Diócesis del Perú es obtener un Seminario Menor propio. Este es efectivamente el verdadero punto fuerte de la Diócesis y solamente cuando funcionará perfectamente el Menor se podrá pensar a la onerosa carga de la creación del Seminario Mayor, porque de no ser así se gastarían inútilmente energías preciosas para obtener resultados desproporcionadamente pequeños. Por ello el « espíritu de cuerpo • de la Diócesis tiene que tener como punto de mira la creación o la consolidación de un elicient istmo Seminario Menor como fundamento indispensable para futuros desarrollos.

8) SEMINARIOS O CURSOS FILOSOFICOS

•306 Por consiguiente, los Cursos Filosóficos — dada su importancia porque rematan los estudios humanísticos, al mismo tiempo que ponen las bases filosóficas indispensables para el estudio do la 'reologia — se reservarán unicamente a las Diócesis que, por un conjunto de circunstancias favorables (profesores con título, número suficiente de alumnos, locales aptos pedagógicamente, facilidad de comunicación) estén objetivamente en condiciones de mantenerlos con decoro.

Teniendo en cuenta todo esto, establecemos con la presente que, desde el principio del ano escolástico de 1958 y hasta un nuevo aviso nuestro, tendrán sede do Cursos Filosóficos solamente los Seminarios de las Diócesis de Arequipa. Ayacucho, Lima y Trujillo. Las demás Diócesis deberán enviar para esa focha sus alumnos de filosofía al Seminario, o Seminarlos, que prefieran de estos cuatro.

La presente disposición será modificada por esta Sagrada Congregación apenas lo exijan las circunstancias.

9) SEMINARIOS TEOLOGICOS V SEMINARIO TEOLOGICO NACIONAL UNICO

2307 liemos apreciado mucho y deseamos alabar vivamente la posición adoptada por Vuestras Excelencias durante la última Conferencia Episcopal con relación al proyecto del .Seminario Teológico Nacional único. Vuestras Excelencias han comprendido perfectamente que no se trataba de pedir a las Diócesis sacrificios injustificados. Hemos acogido con mucho gusto y considerado las dificultades que nos han señalado Vuestras Excelencias, directamente o por medio del Exemo. Sr. Arzobispo do Lima, Presidente de la Conferencia Episcopal. Tratándose principalmente de una preocupación de carácter financiero Justificada, nos es grato comunicarles ahora que el Exemo. Sr. Arzobispo de Lima, Moas. Juan Landazuri Ricketts, ha aceptado generosamente de sostener los gastos quo origine la apertura (abril de 1958) de la sede del Seminario Teológico Nacional único. Este noble gesto del Exemo. Prelado, que eximo de gastos a Vuestras Excelencias, nos llena de legítima alegría porque abro las puertas al anhelado y más sereno porvenir de la Iglesia en la querida Nación Peruana.

En tal fecha, pues, todos los Cursos Teológicos de los Seminarios del Perú quedarán suspendidos y sus alumnos deberán ir al Seminario Teológico Nacional único.

Esta disposición trae indudablemente consigo consecuencias no gratas, que nosotros mismos hornos considerado y continuamos a considerar. Sin embargo, repetimos, lo requiere el examen imparcial de las condiciones generales de la Iglesia en Perú durante los últimos cincuenta años, en los que el número de Clero secular ha ido disminuyendo continuamente con relación al de la población, y ha ido arrastrando parcialmente ineluso la seriedad y la eficacia de la formación intelectual y moral de los alumnos del Seminarlo.

Creemos oportuno añadir que con la creación del Seminario Teológico Nacional único la misma Facultad Teológica de Lima llegará a una real eficiencia que le permitirá conceder títulos académicos a los mejores alumnos eclesiásticos del Perú, que no pueden frecuentar los Pontificios Ateneos Romanos.

Como es lógico, cada Provincia Eclesiástica en primer lugar, y después cada Diócesis, tendrán la autorización de este Sagrado Dícasterio para abrir de nuevo su propio Seminario Teológico — Provincial o Diocesano, respectivamente — en cuanto sus condiciones seminaristleas Justifiquen suficientemente dicha reapertura.

Ex Archivo S. C. de Semin. ct Stud. Univ.

Missiones ac missionari! in Seminariis foveantur

(Ex Litt. Encycl. *Fidei Donum,* 21 apr. 1957).

3os Cotidie Nos instanter appellant et sollicitant Evangelii praecones, quos acerbe angunt vel Ecclesiae bonum promovendum, vel removenda incommoda, vel aedificia excitanda, quibus omnino opus est, vel denique apostélalas varia opera condenda. Qua de causa vehementi animi aegritudine allicimur, cum omnibus hisce ¡astiasi inis expostulationibus minime Nobis respondere fas sil, uti oportet, sed tantum ex parte et ratione non satis idonea. Exemplo sit hac de re Pontificium Opus a S. Petro Apostolo, àmplissima profecto al) hoc Instituto subsidia in catholicarum Missionum regiones mittuntur; at sacerdotii candidati, Deo favente, in illis territoriis quotannis numero augescunt, atque adeo uberiora usque expostulant adiumenta. Numquid iuvenes, qui providentis Dei consilio in praesens ad sacerdotalia munera vocari videntur, pro auxilii accepti

paucitate, minore numero admittantur! Numquid a Seminariis tot adulescentes · qui sacerdotium alacri animo affectant «nique optimam spem faciunt — ob pecuniae angustias excludere fas est, ut alicubi contigisse Nobis nuntiatum est! Absit ut catholici homines, qui, uti par eat, maximi pendant officiorum suorum gravitatem, renuant peculiaria onera ultro suscipere ad hisce necessitatibus subveniendum.

Non angustias temporum ignoramus; non difficultates, quibus veteres Europae et Americae dioeceses affectae sunt et afflictae. Sed si res ad numeros revocetur, facile intellegatur paupertatem, qua unae laborent, quasi commodum aestimari posse, si conferatur cum condicione tristissima in qua aliae versantur. Ceterum haec perperam inter se comparantur, quandoquidem minus hic refert rationes inire, quam christifideles omnes, quemadmodum auspicata occasione oblata olirn iam fecimus, cohortari, ⧫ut sub signis christianae abstinentiae et devovendi se studii, ultra quod morales leges praescribunt, volentes militent, pro uniuscuiusque propriis viribus, prout Dei gratia exstimulat, prout munus, quod exercetur, concedit ... Quae quis subtraxerit vanitati hoc etiam addidimus — impendat caritati, et Ecclesiae et pauperum necessitatibus misericors occurrat Quam multa autem et egregia opera sacer aliquis missionalis, qui, rerum inopia circumventus, in apostolico exercendo munere retardatur, patrare posset pecunia, quam christifidelis quivis in fluxa oblectamenta haud raro impendit! Oportet ergo singulos Ecclesiae filios, singulas familias, singulos Christianorum coetus, ad hoc quod attinet, diligenter in se ipsos inquirere. Itaque, illud memoria recolentes: hoc est *gratiam Domini nostri lesu Christi, quoniam propter nos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis (2 C.* 8, 9). nonnihil eorum, quae supersunt, atque interdum etiam eorum, quae necessaria sunt, erogate! Ac mementote in vestra liberalitate posita esse incrementa, quibus religionis fines latius propagentur; atque novam speciem induturum esse terrarum orbem, si triumphaverit caritas.

-309 Cum Ecclesia in Africae regionibus, sicut aliis in plagis missionali opere excolendis, Evangelii egeat praeconibus, iterum vos, Venerabiles Fratres, appellamus, rogantes ut omni, qua possitis, ope studiosi sitis adiutores eorum, qui, divino vocati instinctu sive sacerdotes sunt, sive religiosi, sive religiosae, ad missionalia capessenda munia adsciscantur.

Vestrum est imprimis, quemadmodum supra diximus, cbristifidelium animos ita confirmare ac talem iis inicere sollertiam, ut Ecclesiae totius sollicitudines participent, ac libentius aures praebeant Domino, sive olim sive per hominum aetates omnes imperanti: *Egredere de terra tua et de cognatione tua, et de domo patris lui et veni in terram, quam monstrabo tibi (Gn,* 12, 1). Quodsi homines ad studia huiusmodi vere catholica in domestico convictu, in scholis, in paroeciis, in sodalitatibus ab Actione Catholica aliisque in piis coetibus, informati fuerint, non est dubium quin Ecclesiae subsidio mittant ministros, quibus haec indiget ad verbum divinum in-

' AAS 12, 787.

ter omnes gentes disseminandum. Nec praetereundum est hunc animorum ad rem missionalem ardorem, in dioecesibus vestris excitatum, pignus esse novi religionis pietatisque. studii, quo eaedem inflammentur. Fieri autem non poterit ut christifidelium pereat communitas quae filios Ecclesiae donet. Si ergo vita superna!uralis caritate efficitur, atque se devovendi studio augetur, non immerito affirmari licet vitam catholicam nationis cuiuslibet perpendendam esse oneribus, quae ipsa pro opere missiomali ultro suscipit ac sustinet.

Non autem satis est curaro ut propensae sint ad hoc negotium hominum voluntates, eum multo maiora postulentur. Plures enim sunt dioeceses, quibus, Deo favente, talis suppetit sacrum administrorum copia, ut nullum detrimentum accipiant, si aliquorum sacerdotum iacturam forte faciant. Ad eas praesertim paterna cum animi sollicitudine Evangeli! illam convertimus sententiam: quod superest date pauperibus1.

At cogitatio convolat Nostra item ad Fratres Nostros Episcopos, qui angore afficiuntur, eum magis magisque sacerdotii vel religiosae vitae candidatos formidolose videant rarescere, et ovium sibi creditarum spiritualibus necessitatibus obvenire nequeant. Eorum anxietates participamus eosdemque, quemadmodum S. Paulus Corinthios, alloquimur: -Von *ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio: sed ex aequalitate* (2 ('. 8, 13). Attamen dioeceses, quae huiusmodi inopia laborant, ne excludant a se supplicem vocem, quae dissitis sacris expeditionibus invocat opem. Viduae obolus a Domino profertur in exemplum imitandum; si pauper dioecesis alteram dioecesim pauperem iuvat, minime potest contingere, ut ea indo indigentior fiat, cum Deus se liberalitate vinei non patiatur.

2310 Quo autem efficacius expediantur multiplices quaestiones, quae ad Evangelii praeconum conquisitionem et delectum pertinent, singulorum nisus minime suppetunt. De iis quaestionibus in coetibus pertractate, Venerabiles Fratres, et ad easdem solvendas utimini illis institutis, si qua sint, quae intra cuiusque vestrum Nationis ambitum missionibus provehendis operam praestant. Hoc modo facilius erit aliis alia adicere instrumenta, quibus adulescentium voluntates ad sacras expeditiones divinitus inclinatae efficacius excitentur, et leviora evadant commissa vobis munera, quae in solidum vos communi Ecclesiae provehendo bono adstringunt. In dioecesibus vestris enixe foveto Missionalem Cleri Sodalitatem. (piae a Decessoribus Nostris tam saepe et a Nobismctipsis commendata est.2 Iam ad fastigium Pontificii Operis eam eveximus, ita ut nemini liceat in dubium revocare sive bonam aestimationem, qua Nos eam prosequimur, sive fructuum exspectationem, quos ex eius incrementis prospicimus. Arcte igitur coalescant conatus, qui ab Ecclesiae Pastoribus et ab iis, qui pro credito munere sacris Missionibus vacant, eliciuntur, cum maxime ex concordia prosperi rerum eventus pendeant. In memoriam hic placet revocare Praesides Pontificiorum Operum Mis-

‘ Ctr. Lc. 11, 41.
* [Cfr. nn. 1517, 1042 6., 1882, 2022, 2080j.

sionaliuni cuiusvis Nationis, quorum navitati favebitis. Dioccesana Consilia eorundem Operum studio et auctoritate vestra prosequendo. In memoriam etiam reducimus .Moderatores illorum Institutorum, optime de re meritorum, quos Apostolica Sedes appellare non desistit, ut sacrarum expeditionum instantioribus necessitatibus prospiciunt, quique nequeunt Evangelii praeconum numerum adaugere, nisi Ordinarii locorum eorum industriam benevolenti animo sustineant. Operam date, ut mutua consensione veri nominis utilitates, quae intento animo perpendendae sunt, concilientur. IIac si in praesentia trahi in diversum interdum videantur, quidni omnia satis valida fidei alacritate iterum considerentur, supernalurali unitatis et cat holicitatis Ecclesiae causa ob mentis oculos proposita?

AAS 49, 24 1-245. Cfr. Discorsi c Riidioine&ìaggi 19, 803-822.

Sacerdos cum sanctitate tum solida formatione praeditus esse debet

(Ex Allocut. *Tràs-vos* ad Alumnos Pont. Collegii Lusitani in Urbe, 14 mart. 1957).

2311 Mas um jubilen, num Instituto eclesiástico de formaçâo, nào pode ser meta; é marco miliàrio na marcha para novas conquistas, (’omo as necesidades da Santa Igreja, na sua avançada eterna, renaseem e crescem continuamente, assim deve crescer o Colégio e renovar e redobrar a sua eficiencia.

É indispensável que cresça em número, sem diminuir na qualidade. As dioceses lèni aumentado. Novos Seminarios surgem e mais devein surgir ñas dioceses ultramarinas. Os Seminarios existentes e as Obras católicas precisara de completar e renovar o pessoal. Por isso urge, e Nos desejamos vivamente que se realize o programa do Pontífice Fundador, na forma em que o renovou a Nossa Congregammo dos Seminarios, precisamente em carta de oil o do Dezembro de mil novecentos e quaranta e nove, isto ó, que todas as Dioceses, nào só do Continente, mas das libas e Ultramar tenliain sempre no Colégio a formar-se dois Alunos... mas (pianto possivel, um nùmero ainda maior »?

Mais indispensável ainda é que a formaçâo, tanto moral como científica, se mantenha e intensifique. Amados Fillios! nâo lia entre vos nenhuin, que nâo reconheça como singular favor de Deus o ser escolhido para vir completar a sua formaçâo em Roma, junto da Rocha viva donde mana incontaminada a torrente da verdadc, e junto das Memórias Apostólicas, onde cada pedra é urna exortaçâo à virtude e à santidade heroica. Se, depois, consideráis as actividades que vos aguardara, vereis facilmente, que todas exigera nào só virtude, mas perfeiçâo, mas santidade invulgar. Afinal, de um modo ou doutro, estais destinados a ser modeladores do santos. Mesmo um simples Professor de Seminàrio tem bem outras responsabilidades que o Lente da maior I ni versidade civil. Se é homem de Deus, a sua virtude reilectir-sc-á nos frutos do sen ensinamento. Por isso

• **[Cfr. n. 2172].**

entre vós deve haver, dir-vos-emos com Leño XIII, nina santa competiçâo, a quem melhor corresponda à justa expoctaçào dos liéis, dos vossos Prelados e Xossa; podernos acrescentar: e à do Senhor que vos exeolheu.

A par desta formaçâo espiritual, absolutamente superior, e que reclama todos os minutos da vossa estada em Roma, a formaçâo científica, ampia, sólida, nos estados eclesiásticos; mais esmerada, mais profunda e completa no campo em que tenhais de especializar-vos: filosófico, teológico, jurídico, bíblico.

Nào é preciso repetir-vos hoje a advertência (pie fazia S. Pio X aos que vos precederam, há cinqüenta anos: -Nao tenhais pressa do voltar a Portugal. Permanece!, em Roma, ató vos sentirdes convenientemente dispostos para os futuros minisiérios. Convenientemente dispostos, acrescentamos Nós, com urna formaçâo esmerada e completa até ao doutoramento, coni a tese bem elaborada e defendida. Roderà ser jà um contributo para a ciencia; mas é certamente um exercício indispensável para aprender a executar traballio serio, rigoroso, científico; que vos torne aptos para elevar e manter alto na vossa Pàtria o prestigio da cultura católica, como é vosso dever e como requer o serviço e honra da Igreja. Dé esperar é que as Superiores Autoridades saibam compreender a necessidade e vantagens de tal formaçâo, e que depois, nos primeiros anos, vos déem modo de continuar e aperfeiçoar a formaçâo profissional.

Eníim, para tocar mais um ponto a que já acenámos com o Pontífice Fundador, lembraremos que, saidos do Colégio, encontrareis de certo imenso traballio e talvez poneos operónos. O Clero, em consequéncia de passadas travessias, ó aínda pouco numeroso e talvez escasseia unitivamente, mío só em Dioceses recentes, mas em outras bem mais antigas, como repetidas vezes tem lamentado o zelo do Xosso dilectissimo Cardeal Patriarca. ... Quanto de vós depender, sabei apreciar o aproveitar a sua colaboraçâo e trabalhar fraternamente concordes, come exigent o zelo da divina glòria, a salvaçâo das almas, o serviço da Igreja e o beni da Pàtria...

Discorsi e Radiomessaggi **19, 37-38.**

Proprietates romanitatis sunt: doctrina eximia universalitas, sentire cum Ecclesia et eius Vicario

(Ex Allocut. *Con la misma* **ad novellos sacerdotes Pont. Collegii Hispani, 21 mart. 1057).**

2312 Al mismo tiempo que para dar oído a vuestros filiales deseos hijos amadísimos, sacerdotes españoles que lleváis escrito en la frente el honor de haber recibido la imposición de las manos en el mismo centro de la Cristiandad, — queremos deciros en pocas palabras las que cu estos momentos Nos parece que podrían ser tres características do romanidad, que pudieran distinguiros para toda la vida.

1. - Y, primero, en el caso presente, romanidad podría querer decir un grado singular de perfección en todo lo que se refiero a la formación vuestra.

Escogidos ya entre los jóvenes levitas de vuestras propias diócesis, habéis podido, en esta Roma, poneros en contacto con unos maestros de la virtud y de la ciencia que, cada uno en su ramo, han sido igualmente objeto de una selección cuidadosa; sin hablar luego de los medios extraordinarios de preparación y de est udio que se han colocado al alcance de vuestras manos. Todo ha debido contribuir a moldear de modo eminente vuestros caracteres, a cultivar vuestras inteligencias, a ensanchar vuestros horizontes humanos y científicos y a enriquecer vuestras almas con los mejores ejemplos, las más altas lecciones, los recuerdos más sugestivos, las realizaciones más grandiosas contempladas con vuestros mismos ojos. Así, un sacerdote formado en Roma debería ser, más que ningún otro, ejemplo perpetuo de doctrina profunda y segura, espíritu dúctil y cuitivado; debería ser, sobre todo, ejemplar acabado de todas las virtudes sacerdotales.

2313 2. — En segundo lugar, diríamos que, en este caso, romanidad pudiera significar también amplitud, anchura, universalidad; algo así como si romanidad fuera sinónimo de catolicidad.

Toda la Iglesia de (’risto es un cuerpo vivo, en cualquiera de cuyos miembros es fácil percibir las pulsaciones de ese caudal incontenible, que son sus notas esenciales. Pero aquí, en Roma, es decir, en el corazón de este gran organismo 4por qué no hemos de afirmar que la corriente se percibe con mayor vigor; que se siente, que se toca esta realidad viviente, esta catolicidad que hace sitio para todos, que a todos los convierte en hermanos sin distinción de orígenes o de estirpes; esta realidad que funde a todos en un abrazo común de fraternidad inefable!

Vuestro pueblo, hijos amadísimos, aunque colocado en un rincón de esta vieja Europa, tiene conciencia también de que hoy en el mundo están resonando ya las trompetas que han de abatir los muros resquebrajados de los mezquinos particularismos, para abrir ancho campo a lo colee-tivo y a lo universal. Vosotros, desde Roma, con vuestro sacerdocio romano, podéis llevarle un grado más en ese tono de generosa catolicidad que, sin privarlo de sus magníficas características y de sus ricas peculiaridades, sirva para incorporarle, cada vez más resueltamente, en estas corrientes de mutua cooperación, donde hoy ven muchos el porvenir y la salvación del mundo; sirva, sobre todo, para hacerle vivir, cada vez más intensamente, ese sentido católico que, cuando es menester, sabe superar lo propio para llegarse mejor a los demás, sin prevenciones contra ninguno y con la vohintad decidida de no rehuir ni siquiera el sacrificio, si fuera necesario, en aras de un bien más universal.

«14 3. - Finalmente, parece cosa clara que romanidad debería decir también sentimiento arraigado y profundo do que en Roma esta el centro de la Iglesia, está el Vicario de ('risto, cuya misión es la de apacentar este rebaño universal.

Nós, que no ignoramos Nuestras limitaciones y Nuestras debilidades, creemos igualmente poder decir que Nos esforzamos continuamente por cumplir con Nuestro deber pastoral, dejando oir Nuestra palabra ♦for-

liter et suaviter», « opportune et importune», con el corazón siempre puesto en el mayor bien de todos Nuestros hijos. ¡Ojalá pudiéramos decir con la misma verdad que Nuestra voz es oída y acogida, comprendida y acceptada, seguida y tenida en cuenta! Los sacerdotes todos, pero de modo muy especial los sacerdotes romanos, podrían considerar como función peculiar suya el no perder nunca este contacto viviente con el centro, el de servir de fieles resonadores de toda palabra salida do Roma, acercándola a las almas confiadas a sus cuidados con la misma comprensión y el mismo amor, con que han sido pronunciadas.

Discorsi e Radiomessagffi **19, 50-51.**

Pietas et oratio in primis necessariae sunt sacerdotibus

(Ex Epist. *Le tricentenaire* **ad Card. Feltin. Archiep. Parisien, (do Ven. Sac. Oiler), 25 mart. 1957).**

Curé d'une paroisse parisienne, (pii offrait à son zèle un champ d'apostolat difficile, éducateur du clergé à une époque où les prescriptions du Concile de Trente attendaient encore en bien des diocèses leur mise en pratique, Jean-Jacques Olier, (pii avait une si haute idée de la grandeur du sacerdoce, invite encore aujourd'hui les prêtres à réfléchir aux exigences surnaturelles de leur vocation et de leur ministère. Ce sera, Nous le savons, le sens du prochain Triduum de prières et de prédications, sur lequel Nous appelons dès maintenant une large effusion do grâces.

Le riche patrimoine de valeur sacerdotale du clergé français, auquel souvent Nous Nous sommes plu à rendre hommage à la suite de Nos prédécesseurs, ne cesse pas de fructifier de nos jours, et nombreux sont les prêtres des villes et des campagnes qui s'efforcent, par une courageuse fidélité, de correspondre à l'idéal de sainteté (pie leur proposent les prières de l'Ordination: «Innova in visceribus eorum spiritum sanctitatis... Eluceat in eis totius forma iustitiae! » (Pontifical). Et pourtant, l'exercice du ministère se heurte actuellement à des obstacles nouveau, ou du moins accrus par certains facteurs de déchristianisation et la transformation de bien des structures, par l'effervescence des idées et la liberté des mœurs. Le zèle même avec lequel le prêtre veut être présent dans tous les milieux de vie pour les évangéliser, auprès de toutes les souffrances pour y porter remède, ce zèle t'expose parfois au risque do manquer de prudence dans ses jugements et de réserve dans sa conduite. .Mais inversement, pourrait-on excuser celui qui, cédant à de stériles regrets ou de faciles critiques, s'abstiendrait de regarder tel qu'il est ce monde à convertir et ne ressentirait pas, devant tant d'âines en péril, l'angoisse qui Nous étreint Nous-mêmeî

Dans un temps aussi difficile, le souvenir d'un Olier — d'autant plus convaincu de la nécessité de la vie intérieure qu'il connaissait mieux par expérience pastorale les tâches ardues du ministère — est instructif: il rappelle à la génération présente que la grandeur et la force du prêtre sont d'être en plénitude homme do Dieu et homme de l'Eglise.

›316 Etre homme de Dieu, c'est avant tout tendre à la perfection de la charité divine: « Soyez saints, car moi, le Seigneur votre Dieu, je suis saint') *(Lv.* 19, 2). Or, aujourd'hui comme hier, la sainteté a pour condition indispensable la prière et l'ascèse; et Nous ne saurions trop recommander à tous Nos fils engagés dans les travaux du ministère sacerdotale de s'interroger sur leur fidélité à cette double obligation. La doctrine spirituelle qué la Compagnie de Saint-Sulpiee a reçue de son fondateur est riche d'enseignements sur ce point; elle a formé depuis trois siècles des générations de prêtres, pour qui l'oraison et l'Oilice divin notamment étaient, dans une vie de prière, le devoir sur lequel on ne transigeait point, pour qui aussi, dans une vie d'ascèse, le célibat fidèlement gardé par la chasteté du cœur était l'honneur d'une existence sacerdotale. Ces voies tracées par leurs devanciers, ces voies surtout qu'exige la sainteté de leur vocation, les prêtres d'aujourd'hui voudront les suivre avec une générosité d'autant plus grande que les tâches apostoliques qui les sollicitent sont plus pressantes et plus astreignantes. Qu'ils méditent l'admirable Exhortation de Saint Pie X au clergé catholique;1 qu'ils se souviennent de nos enseignements répétés! Ce n'est pas en vain qu'au début de Notre Pontificat Nous donnions cette consigne aux prêtres de l'Eglise: «Orate, magis magisque et instantius orate ».2 Ce n'est pas sans de graves motifs que, dans Notre Exhortation *Menti Nostrae,* Nous exprimions «Notre préoccupation et Notre anxiété à la pensée de certains de Nos fils qui sont «plonges dans le tourbillon de l'activité extérieure jusqu'à négliger le premier devoir du prêtre qui est le devoir de sa propre sanctification ».3 Les grandes lois de l'union à Dieu et de la fécondité apostolique restent les mêmes de siècle en siècle; la croix demeure l'instrument de notre salut; et c'est toujours par le sacrifice de soi qu'inspire la charité divine, c'est toujours « par le jeûne et la prière » que sera vaincu le Prince de ce monde.

1317 Homme de Dieu, le prêtre est aussi par excellence l'homme de l'Eglise. Vous savez, cher Fils, combien il importe de mettre aujourd'hui cette vérité en relief et de rappeler ce « principe inébranlable » que ♦la sainteté de la vie personnelle et l'efficacité de l'apostolat ont pour base et pour soutien... l'obéissance constante et exacte à la sainte hiérarchie ⁂ Dans leur enseignement comme dans leur action, les prêtres aimeront se comporter en fidèles coopéraleurs de leur évêque, auquel ils ont promis obéissance et qui est, sous l'autorité suprême du Vicaire du Christ, le vrai Docteur et Pasteur de son troupeau. Respectueux do la doctrine, dont l'Eglise est gardienne, qu'ils s'appliquent à la bien posséder par une sérieuse culture théologique et à la transmettre exactement par le ministère du catéchisme et de la prédication; serviteurs de la Vérité divine, qu'ils la proclament avec force, mais sans arrogance, qu'ils la dé-

‘ **Exhort.** *Haerent animo,* **4 aug. 1908; [cfr. nn. 1263 8.].**
• **AAS 31, 249. (Cfr. n. 2045].**
• **AAS 42, 677. (Cfr. n. 2210).**
• **AAS 40, 375. [Cfr. n. 2171).**

fendent sans faiblesse, mais avec charité! Dans la conjoncture présente, l'union des prêtres entre eux, leur docilité envers la hiérarchie, leur fidélité à l'enseignement et aux directives du Saint Siège, sont des facteurs si importants pour les progrès de l'Eglise, que Nous ne saurions trop insister sur les vertus requises à ce témoignage d'unité et de charité. C'est autour de l'évêque, responsable de l'apostolat dans son diocèse, responsable de la doctrine qu'on y enseigne, que tous les efforts doivent converger. Faute de cette insertion profonde dans ce qui est l'œuvre commune de l'Eglise dans telle région ou tel milieu, le ministère particulier d'un prêtre risque vite de perdre sa fécondité surnaturelle, comme un fleuve, coupé de sa source, ne tarde pas à se tarir.

AAS 49, 273-275.

Qua ratione dimissi e Seminario donno admitti possint

(Decretum S. C. Semin, et Stud. Univ. *Sollemne habet,* 12 iul. 1957).

2318 Sollemne habet .Mater Ecclesia candidatos ad Sacerdotium maxima cura esse explorandos, ut digni habilesque Sacris Ordinibus augeantur, indigni vero ineptique arceantur. Quapropter, ab admittendis in Seminarium alumnis, qui e cuiuscumque Dioecesis Seminario ipsi sua sponte exierint vel a Superioribus quavis de causa dimissi fuerint, generatim abstineant Episcopi; quotisi, omnibus diligenter perpensis, aliquem censeant admittendum, firmo praescripto can. 1363 § 3 C. J. C., adeant insuper Sacram Congregationem de Seminariis et studiorum Universitatibus huiusmodi auctoritatem rogaturi, quo uberius de candidati aptitudine constare queat.

AAS 49, 640.

De Seminariis et Opere Vocationum, de Moderatorum ac Professorum labore, deque delectu et formatione Alumnorum

(Ex Epist. S. C. Semin, et Stud. Univ. *Terminada felizmente* ad Episcopos Hispaniae, 22 aug. 1957).

2319 ... Hemos notado cómo desde el dia en que la paz volvió a sonreír a España, la obra de reorganización y reconstrucción de los Seminarios no se ha detenido ni un solo momento. A la solicitud del Episcopado y de los Sacerdotes se unió la cooperación do las Autoridades Civiles y dc todos los íleles, profundamente convencidos do que la recta formación del Clero es la base do la renovación de la Sociedad. Generosamente lian contribuido todos, con arreglo a sus posibilidades, realizando su aportación con la más exquisita caridad y a menudo con mucho sacritlcio.

La labor educativa llevada a cabo en los Seminarios 60 caracteriza por la más sincera adhesión a las Direcciones dc la Santa Sede: todos los Visitadores han puesto dc relieve el carácter plenamente ortodoxo que informa la enseñanza dc los susodichos Centros. El amor que sienten los Seminaristas por la vida dc piedad es sincero y profundo; la obser-

valichi do hi disciplina aparece matizada por una cordial comprensión entre Superior»'» y Alumnos; un escogido grupo de Sacerdotes y Seminaristas continúan viniendo a liorna para formarse junto a la Cátedra dc Pedro. Estos son, entre otros, los elementos que la Visita Apostolica ha ofrecido a nuestra consideración; todos ellos constituyen un elocuente testimonio de la extensión de la labor realizada, y do la rectitud do intención que la ha inspirado.

Obra de las Vocaciones

JJ20 La aportación prestada por esta piadosa Obra al florecimiento de los Seminarios — tanto en el aspecto espiritual como en el economico — es inestimable. La Obra, activa en casi todas las parroquias, ha sabido recoger en torno a los Seminarios fieles de toda la nación. La misión del Sacerdote es, pues, muy apreciada, su apostolado es correspondido y el tener un hijo Sacerdote es considerado como un gran regalo de Dios a las familias. No se debe pensar, sin embargo, que elidía Obra haya agotado sus posibilidades y su razón de ser, y que no sea ya necesaria en algunas diócesis por el solo hecho de que el número de Sacerdotes es suficiente y hasta abundante. Aparte de que las necesidades espirituales y materiales do los Seminarios aumentan cada día y que por lo tanto es indispensable que los fieles continúen prestando su ayuda, la Obra do las Vocaciones podría emprender ulteriores actividades de indudable provecho.

Se hizo notar en más dc una ocasión que los jóvenes aspirantes llegaban al Seminario ein la adecuada preparación espiritual, y. sobre todo, intelectual. Esto constituye evidentemente un gran obstáculo para una cuidadosa selección, y es precisamente la Obra de las Vocaciones la institución llamada a removerlo, cultivando en dichos aspirantes el amor a la virtud, cuidando el perfeccionamiento do la instrucción elemental, procurando que estén alojados de los peligros del ambiente, para que lleguen a las puertas del Santuario con una preparación adecuada a su edad y a las exigencias del camino que van a emprender.

Especialmente en los jóvenes que proceden de ambientes rurales se ha observado la escasa preparación intelectual. ¡Quó benemérita actividad podrían desarrollar las almas amantes do las vocaciones dedicando especiales cuidados a los ñiños para que éstos, en general más seguros moralmente que los dc las ciudades, estén en paridad con ellos en el desarrollo intelectual!

Por otra parte no en todas las diócesis dc España las vocaciones son tan abundantes como sería dc desear. Precisamente en aquellas diócesis, on que el número de vocaciones es menor, la Obra necesita una organización más eficaz y un trabajo más coordenado.

Si ese Excelentísimo Episcopado, por medio dc la Comisión encargada de los Seminarios, llegase a la constitución dc un Centro Nacional Coordenador para el aumento y cuidado de las Vocaciones, creemos que so lograría una agrupación armónica de tantas energías aisladas y la comunicación dc experiencias y de programas acerca del trabajo actualmente desarrollado en distintos lugares.

Hay que tener presento que España necesita un número todavía mayor de Sacerdotes, principalmente en orden a las exigencias de la especializaeión en los campos de la Acción Católica, de la Acción Social, Catequística, Misionera, etc.; por lo cual la actual floración dc vocaciones debo ser un incentivo para un trabajo unís intenso, de manera que no solamente so evito ol peligro de la disminución do seminaristas en un futuro próximo, sino que por el contrario su número vaya en aumento a medida que crecen las exigencias espirituales de los fióles.

Selección cuidadosa

•5’1 Los importantes problemas que so perfilan en el campo de la educación y formación durante los primeros años do Seminario de los aspirantes al Sacerdocio, señalan lo necesaria que es una cuidadosa atención al escoger los jóvenes candidatos. Efectivamente, en mas

de un caso la falta de perseverancia de los alumnos deja insatisfechos: su salida del Seminario constituye una real preocupación; se nota además un progreso lento y difícil en los estudios y en algunos casos apatía en la vida espiritual, dificultades do adaptación a la disciplina, exagerada estima de las cosas materiales, un cierto malestar que a veces repercute en la vida do la Institución; síntomas que manifiestan suficientemente quo en la comunidad so han infiltrado elementos no convenientemente seleccionados.

Las dificultades, como es lógico, se presentarán siempre, especialmente durante los primeros anos del Seminario, y es natural que un determinado número de jóvenes no llegue al Sacerdocio. Pero lo que preocupa es que el fenómeno se va agudizando.

De la esmerada selección do los alumnos dependerá en gran parte la solución de estas situaciones y la seguridad de un desarrollo normal do la vida seminaristica. Por lo que so refiere al examen y al escrutinio de los candidatos al Seminario habrá que tener siempre en cuenta particularmente dos clases de factores. Los positivos, es decir aquellas cualidades bien definidas do los aspirantes como, por ejemplo: las dotes morales o intelectuales, el amor a las cosas religiosas y el deseo del bien de las almas, y sobro todo la recta intención y la buena preparación. Y por otra parte hay que considerar los factores o notas negativas — atávicas o adquiridas — que ellos pueden presentar. Por lo tanto es necesario conocer adecuadamente el ambiente familiar en que han vivido y del que forman parte, sea mediante cuidadosos informes pedidos a los Párrocos, sea, sobre todo, mediante el conocimiento directo de la situación moral y espiritual de las familias a las quo pertenecen, y en especial do los padres.

Con relación a los fines que se proponen alcanzar los padres al enviar a sus hijos al Seminario, la propaganda vocaclonal podrá dar una mayor aportación, mediante esmeradas instrucciones que consigan eliminar los motivos no sobrenaturales, como por ejemplo los que se inspiran en el egoismo, avaricia o mezquindad.

PRE-SEMINARIOS O CURSOS PREPARATORIOS

2322 Con mucha satisfacción comprobamos que en las diversas diócesis no faltan las iniciativas encaminadas a lograr la selección de los aspirantes al Santuario. Como es lógico no puede existir en este terreno una completa uniformidad, pues el ambiente cambia y exige una solución apropiada para cada caso. Así por ejemplo, en algunas diócesis se piusa directamente de la escuela interna considerada como Pre-Scminario — en la quo so permanece un ano al externado; en otras, en cambio, se procura que los aspirantes pasen por lo monos los meses del verano en un lugar conveniente.

Todas estas iniciativas nos parecen prudentes y creemos que por ahora no so puede escoger una definida para quo la adopten todas las diócesis. Con las distintas experiencias realizadas podrá la Comisión Episcopal recoger todos los elementos suficientes para sugerir el camino más indicado.

De todas formas, de una manera o do otra, se debo procurar que los candidatos, antes de entrar en el Seminario, reciban un adecuado complemento a su formación intelectual y espiritual, y que al mismo tiempo exista un período do prueba do sus cualidades.

Perseverancia de los alumnos

2323 Si la cuidadosa selección es un factor de importancia primordial para la perseveranda de los jóvenes, no se puede negar que entran en juego también otros elementos que deben tomarse en consideración.

Aun admittendo que es de indudable utilidad examinar atentamente las causas y circunstancias que más influyen actualmente en la falta de perseverancia en casos particulare-. creemos que también en una situación normal, son siempre necesarios ulteriores cuidados para hacer el ambiente lo más favorable posible al buen desarrollo y a la perseverancia en la vocación.

Los Superiores deben conocer muy de cerca a sur alumnos; seguirlos y estudiarlos atentamente. Cuando se llegue a la certeza de que alguno de éstos no tiene vocación, no conviene que continúe en el Seminario» con la vana esperanza do que el buen ambiente influya sobre él. y creyendo hacer brotar una flor cuyo germen no existe. La comunidad para vivir vigorosamente? debe estar libre de parásitos, pues de lo contrario se corre el riesgo de empanar toda la vida del Seminai io. Es ciertamente doloroso ver que disminuyo año tras año el número de los alumnos de los varios cursos; pero es preferible tomar desde el principio decisiones firmes, para evitar después sorpresas desagradables.

Creemos además que si en los Seminarios reina el espíritu de familia, inculcado con arreglo a los últimos Documentos Pontificios, será más espontánea la apertura de ánimo de los seminaristas, y por lo tanto el mejor conocimiento de los mismos consentirá a los Superiores una más fácil selección do los quo son aptos para el Sacerdocio.

Querríamos finalmente recomendar, en especial a las diócesis que tienen aún escasez de vocaciones, que sean muy cautas en admitir a jóvenes dimitidos de otros Seminarios, teniendo cuidado de saber con exactitud los motivos que han determinado la decisión de los Superiores anteriores, con el fin de no recibir candidatos poco dignos, los cuales en un primer momento pueden quizás ocultar sus deficiencias. pero con el pasar del tiempo su presencia redundaría en perjuicio do la Institución.

SUPEHIOKES

Mi (un arreglo a las disposiciones canónicas y teniendo en cuent a la necesidad de asegurar un perfecto funcionamiento de los Seminarios, insistimos sobre la necesidad de que en cada uno de ellos haya un Rector que sea el responsable de la vida de la Institución, asi como uno o más Vice-Rectores y uno o más Padres Espirituales, con arreglo al número de alumnos. Asimismo deberá haber un Ecónomo — que no será nunca el Rector —, un Prefecto de Estudios y un número adecuado do Prefectos de disciplina, a mt posible sacerdotes. Todos ellos deberán tener la disponibilidad de tiempo suficiente para poder atender debidamente a su misión.

Conviene como es lógico que los Superiores no estén separados completamente de la vida pastoral de la Diócesis, poro tienen que considerar como su primer deber el cargo que desempeñan en el Seminario.

Hemos constatado con verdadera admiración el empeño que ha puesto ese Excelentísimo Episcopado para escoger los Sacerdotes encargados de la dirección de los Seminarios. Quienes actualmente están al frente de los mismos son hombres de celo, piedad, integridad de vida y plena consagración a su tarea. A ellos se debe, en gran parte, la buena situación do estos Centros do piedad y estudio.

Sin embargo podrán obtenerse mejores resultados si so tienen presentes las consideraciones que hacemos a continuación.

Ante todo debe existir entre los Superiores la más cordial y plena compenetración. Ninguna divergencia, motivada por puntos do vista personales, debe ser advertida en absoluto por los alumnos. El Rector, aun consintiendo una cierta libertad de acción a sus colaboradores directos, es siempre el Jefe responsable de la marcha del Seminario. No debe excluirse la discusión antes do adoptar un determinado sistema pedagogico: al contrario, so discutirá, con sinceridad y cordialidad, en frecuentes reuniones. Pero la linea de conducta que sen elegida deberán seguirla todos, pues do otro modo reinará la inceri idumbre en el Seminarlo, con gravo perjuicio de la disciplina.

Se recomienda asimismo que los Superiores tengan títulos de estudio y que sobresalgan por su competencia, en el campo de la pedagogia. Para pertrecharlos cada día mas de los medios adecuados a su misión, so aconsejan reuniones regionales y nacionales, tanto de los Rectores, como de los Directores Espirituales y de los Prefectos do Estudio, para que puedan comunicarse reciprocamente sus experiencias y se fomenten los intercambios de

puntos do vista tn materia de educación encaminados a lograr soluciones adecuadas y eficaces.

Téngase muy en cuenta la exacta misión del Director Espiritual: es el juez cualificado del inoro interno en materia de idoneidad de los seminaristas para el estado eclesiástico. Entre los Confesores y el Director Espiritual debo existir la mas completa armonía de acción tanto por lo que se refiere al criterio de valoración de los Seminaristas que han de ordenarse, como por lo tocante a la actividad que se ha dc desarrollar en el sector dc la dirección espiritual. El Prelado diocesano disponga, a ser posible al principio del curso, quo se celebren reuniones, y dé normas claras, a fin de que sea bien conocido su criterio. De esta manera se logrará la necesaria uniformidad en asunto de tanta trascendencia y se evitará el peligro de que jóvenes no idóneos reciban las Sagradas Ordenes con la aquiescencía de Confesores demasiado benignos.

En el sector dc la enseñanza debe atribuírselo gran importancia al Prefecto do Estudios que es el responsable directo del desarrollo de los programas. Por lo que so refiere a determinados problemas generales, como formulación y reforma de los programas, libros de texto, horarios escolares, sería útil quo la Comisión Episcopal promoviese — ya con carácter regional, ya nacional — asambleas de Prefectos dc Estudio quo traten dichos problemas.

Esta Sagrada Congregación estima que una vigilancia asidua es muy importante para la formación dc los Seminaristas, y por lo tanto el responsable de esta misión tan delicada tiene que ser un sacerdote dotado de cualidades no mediocres. Procuren pues los Señores Obispos proveer en este sentido aun a costa de sacrificios, pensando en los beneficios que ello llevará consigo.

Profesores

2325 No pasa desapercibido para nadie que la misión de los Profesores en el Seminario es primordial y decisiva. Por ello exhortamos vivamente a que se les atribuya la estima quo les corresponde y se les exija una preparación adecuada tanto en el aspecto pedagógico propiamente dicho como en el didáctico.

(’on satisfacción hemos notado quo por lo general los Profesores dc las materias teológicas y filosóficas están científicamente bien preparados. Sin embargo haría falta que fin ieson una preparación semejante en el campo dc las ciencias y en el de las letras no sólo para el liceo, sino sobre todo para los años de humanidades. Aun dándonos cuenta de las necesidades apostólicas de las Diócesis y dc las posibilidades, con frecuencia limitadas, do obviar a las exigencias de los Seminarios, esperamos quo en los cursos dc Humanidades sea mayor también el número de Profesores cualificados, pues no se puede presumir quo un Sacerdote, por el solo hecho de haber terminado sus estudios, sea capaz de enseñar y do enseñar como es necesario.

La causa del escaso rendimiento en los estudios se encuentra no pocas veces en la falta de preparación de los Profesores de los primeros años. Puesto que se aprende enseñando, el Seminario es sin duda un terreno fecundo de experiencias, aun para quien se ha preparado con estudios adecuados, tanto en el campo científico como en el pedagógico; pero no se le debe considerar como escuela para todos, ni exclusivamente un campo de experiencias pura quien nunca las ha hecho. Se trata en efecto de educar y de enseñar, y para ello es necesario saber y conocer previamente.

Las asambleas de Profesores serán de gran utilidad para conocerse mutuamente, y puesto que trabajan todos por una misma causa reúnan sus experiencias y traten conjuntamente sus problemas. Dios bendecirá sus esfuerzos y coronará dc magníficos frutos su labor.

Los Profesores deben estar convencidos dc que todas las asignaturas que se enseñan en el Seminario tienen su importancia. No desprecien por lo tanto lo que ellos no enseñan. Sean diligentes en preparar las lecciones y controlen el progreso de los alumnos incluso

mediante trabajos escritos sobre temas literarios y científicos. Y no olvíden que pesa sobre ellos la responsabilidad de garantizar a los Seminaristas una instrucción no inferior, como es el deseo del Santo Padre, a la que reciben los jóvenes de su edad. Cuiden con amor su tarea y no busquen en ocupaciones supererogatorias un pretexto para huir de la monotonía y dureza de la enseñanza.

Oposiciones

¿326 Hemos notado que los sistemas seguidos en cada diócesis para la aplicación de los artículos de la « Conventio ▮ del 8 de Diciembre dc 1916 son bastante diferentes entre sí y hemos considerado también los motivos que han determinado en cada caso la preferencia otorgada al sistema adoptado.

Es conveniente superar todos los obstáculos y llegar a la fiel aplicación de dicha «Conventio »; especialmente por lo que se redoro a las cátedras que hay que sacar a concurso, a los opositores y a la retribución que se ha fijado para la enseñanza de cada asignatura.

La Comisión Episcopal tratará sin duda alguna este problema extraordinariamente delicado, dando normas concretas para que el Episcopado las lleve a cabo no sólo con relación a las oposiciones, sino también a las restantes prescripciones contenidas en la « Conventio ▮ (presentación de programas, libros de texto, etc,).

No nos pasa desapercibido que para efectuar lo que establece dicha « Conventio » se requiere un mayor control de la situación de los Seminarios por parte do los Señores Obispos, pero ello redundará en beneficio do los estudios.

Retribución de los Superiores y Profesores

Puesto que la enseñanza en el Seminario no puede considerarse como un trampolín para obtener cargos nuis elevados, sino que es un campo dc apostolado y trabajo, nos permitimos rogar que se estudie atentamente el problema de la retribución y jubilación de los Superiores y Profesores. En efecto, puede darse el caso de Sacerdotes que no disponen de los medios económicos necesarios para vivir con una cierta holgura y serenidad: en tales casos la preocupación actual por la estrechez económica y sobre todo la del futuro, puede determinar una disminución dc lo eficacia dc su labor educadora.

La retribución adecuada del trabajo dc los Superiores y Profesores además de ser un deber de estricta justicia, repercute dc modo decisivo en toda la marcha de la Institución. También por ello se debe mantener en dicha retribución un nivel justo sin que para tal medida pueda significar un obstáculo el temor de producir un déficit en el presupuesto del Seminario: en caso dc que se presente nunca faltarán los medios para enjugarlo. Rogarnos, pues, que la Comisión Episcopal trate también dc dar la solución que más convenga a este delicado problema.

Bien merecen los Superiores y Profesores que emplean sus energías en una misión tan sublime y quo proporciona tantos beneficios a la Diócesis, la seguridad de que al dejar la enseñanza en los últimos años dc su vida no les faltarán los medios dc subsistencia. Cuando so ha logrado este estado dc cosas se evita automáticamente la necesidad de conservar en la plantilla de Profesores a personas no idóneas para la enseñanza, a causa de la edad, pero que de otro modo quedarían privadas do los recursos económicos indispensables.

Convendrá asimismo que cl personal dc servicio del Seminario goce de una honesta retribut ion y disfrute de la asistencia social prescrita por la ley civil.

Alumnos

1327 Los alumnos dc los Seminarios de España se encuentran en las mejores condiciones para ser formados convenientemente. Llenos de vida, generosos, sinceros, con confianza en los Superiores, la mirada puesta en los problemas apostólicos, con el corazón y el deseo

de salvar almas, demuestran aprovechar bien la formación recibida. Por otro lado, las alabanzas que los Prelados y los Párrocos tributan a los nuevos Sacerdotes acreditan quo los cuidados que se les prodigaron han surtido efecto.

Las líneas directivas de la Santa Sede, por lo que se retiere a la disciplina, piedad y estudio son la base para la vida del Seminario. Los nuevos problemas tienen alerta la atención vigilante de los Superiores, encaminada no sólo a reprimir, sino antes a prevenir y guiar. A esto respecto es indudable quo las experiencias realizadas continuamente, inspiradas por la prudencia, podrán ajustar a las necesidades de cada momento todas las medidas que deban adoptarse.

La dirección espiritual dirigida a mejorar la vida interior de los alumnos constituye el núcleo de la labor que debe realizar el Director Espiritual. A esta labor contribuyen indirectamente, con su doctrina y vida ejemplar, los Superiores y Profesores.

De todas formas será oportuno tener presente la importancia de las virtudes humanas que dan al joven la posibilidad de apreciar justamente los valores del espíritu y la belleza do las virtudes morales e intelectuales; asimismo habrá que subrayar las ventajas de una formación humanística sólida, que es el fundamento para la futura formación teológica y apostólica.

Vemos que no se descuida la educación artística y musical, y ello nos satisface pues tanto el arte como el canto son grandes medios de santificación.

Alabamos la buena preparación filosófica y teológica que se da. así como las experiencias de formación apostólica que adquieren los nuevos Sacerdotes en los Post-Seminarios. Creemos que también en este campo la Comisión Episcopal podrá dictar disposiciones comunes para todas las diócesis.

Métodos dk formación

2328 Este Sagrado Dicasterio está muy lejos do dcscar para la vida del Seminario un régimen de inercia. Lo nuevo no se puede rechazar por el solo hecho de que es nuevo; las experiencias, los métodos do educación sugeridos por las exigencias de nuestro tiempo podrán dar frutos magníficos con tal de que sean llevados a la práctica de forma conveniente y con arreglo a las normas dictadas por la prudencia. Sin embargo el amor de la novedad no debe excluir lo que es ya tradicional.

No hay que olvidar que la vida interior, el espíritu de abnegación, el amor a la cruz, la disciplina, el silencio y la mortificación cristiana serán siempre indispensables para lograr el espíritu sacerdotal. Recomendamos igualmente mucha prudencia al poner en práctica nuevos sistemas de pedagogía. El educando de hoy en sus exigencias y problemas fundamentales es conio el de todos los tiempos; y nadie crea que estos nuevos sistemas reducirán la educación a una cusa que puede tomarse a la ligera. Tanto lo antiguo y tradicional como lo nuevo tiene su importancia, pero no conviene exagorar en ninguno de los sentidos. En este caso ¡mede decirse, sin temor a equivocarse, que in medio stat virtus ».

El entusiasmo de los Superiores jóvenes no les puedo eximir de la sumisión que deben a lo> Superiores más ancianos. Por ello sería injusto que les creyesen atrasados y les considerasen culpables de las posibles dificultades relativas a la vida del Seminario. No confien demasiado en la eficacia educativa de los medios naturales descuidando por ello los medios sobrenaturales. Recuerden siempre que además del conocimiento del bien, es necesaria también la voluntad de practicarlo.

Hay que poner un cuidado especial en todo lo que se reliere a los contactos con el ambiente exterior al Seminario. Ciertas experiencias, hechas sobre todo durante bus vacaciones de verano, que vemos practicar con un entusiasmo demasiado fácil, deberían dar lugar a una vigilancia más cauta por parte de ios Superiores responsables. Téngase presente que la vocación Sacerdotal de los jóvenes requiere una protección ilimitada: no se les puedo exponer a peligros desproporcionados a sus fuerzas, pues so corre el riesgo de lamentar amargas y desagradables sorpresas.

Títulos de estudio

Ijjg Es muy conveniente dar a los seminaristas la posibilidad de tener un titulo de estudio que les pueda servir de baso el dia de mañana para ulteriores estudios en centros de enseñanza del Estado, o en ‹'l cuso de quo dejen el Seminario les ayudo a obtener más fácilmente una colocación. Sabemos que en la práctica este problema encuentra difícil solución y que no todos los Señores Obispos siguen el mismo sistema para resolverlo. Confiamos pues quo la (’omisión Episcopal considerará esta cuestión, sobre todo teniendo en cuenta las disposiciones que en este sentido ha dictado el Gobierno en 1951.

Vacaciones

IMO Esta Sagrada Congregación cree conveniente que los Seminaristas tengan, en un determinado tiempo del año, un contacto justo y prudente con el ambiente exterior.

Sin embargo, nos parece que tres meses seguidos de vacaciones sean de mucho perjuicio para su formación espiritual. Insistimos por lo tanto en el deber de interrumpir las vacaciones de verano para reunir a los jóvenes por lo mi nos durante un mes en un lugar apropiado. Por lo demás esos periodos de convivencia ofrecen una buena oportunidad, sobre todo a los alumnos do teología, pani integrar por medio de cursillos su preparación teológica, especialmente por lo que se refiere a los distintos campos de la Pastoral.

No es oportuno tampoco que los Seminaristas interrumpan, «in un motivo justificado, el año escolar para pasar determinados períodos con sus familias.

Hábito eclesiástico

1331 Es conocida la variedad de costumbres en los diversos Seminarios y Diócesis. Por ello se recomienda una mayor uniformidad en este sector; pero de todas formas nos parece que la imposición del hábito eclesiástico en el primer año do humanidades no pueda ser sino causa de gastos inútiles y al mismo tiempo de una pérdida de la estima debida a dicho hábito.

Procure también la Comisión Episcopal dar disposiciones que se ajusten al buen sentido cristiano de los Helos.

Edificios de los Seminarios

*332 Creemos que sería de suma utilidad constituir un Consejo de personas competentes, dependiente de la Comisión Episcopal, que examine los proyectos de construcción y modernización de los editicios destinados a Seminarios.

En efecto, ha sido necesario con demasiada frecuencia introducir reformas en los proyectos relativos a la construcción de Seminarios, cuya ejecución estaba ya muy adelantada. En otras ocasiones, una vez terminado el editicio, se ha visto que sus características no correspondían a las exigencias de la vida del Instituto. Como es lógico, ello presenta el grave inconveniente de gastos inútiles y adaptaciones no satisfactorias. De aquí la necesidad de prevenir estos inconvenientes antes de que se presenten, para aborrar dinero y amargos disgustos.

Administración de los Seminarios

Nos parece necesario que la Administración del Seminario y de sus bienes sea distinta y separada de la Administración do los restantes bienes de la Diócesis.

Nómbrense, pues, los Diputados para la Economía del Seminario y confíeseles también la vigilancia sobro todo lo que constituye el patrimonio de la Institución.

Bibliotecas y gabinetes científicos

Es evidente hi necesidad de dar a un Centro do estudios, corno lo os vi Seminario, los medios indispensables para que pueda lograr su exacta finalidad científica. Por ello la Administración dedicará un apartado del presupuesto anual para la Biblioteca y los gabinetes científicos, con el fin dc lograr una dotación conveniente y puesta al día. No se trata dc gastos superfluos sino dc una medida necesaria que contribuirá sin duda al prestigio del Seminario.

Ex Archivo S. C. dc Semin. ct Stud. Univ.

De convenientia Seminarii .Minoris levitarmi! ad rectam formationem

(Ex Allocut. *Cesi une arande joie* ad Alumnos Seminaliorum Minorum, ex Gallia Romam convenientes, 5 sept. 1957).

2333 2. - ...Après avoir imposé l'érection des grands séminaires dans les diocèses, elle a créé ensuite des établissements spéciaux destinés aux candidats à la vie ecclésiastique, et, bien loin de se repentir d'une telle institution, elle s'en félicite en constatant les heureux fruits des petits séminaires, aussi bien pour les études que pour la formation du caractère.

Vous devez vous réjouir tout d'abord de faire des études classiques, car elles demeurent inégalées pour exercer et développer les plus précieuses qualités de l'esprit: pénétration du jugement, largeur dc vues, finesse de l'analyse et dons d'expression. Rien n'aide à comprendre l'homme d'aujourd'hui comme l'étude approfondie de son histoire; rien n'apprend à peser la valeur des mots, à saisir les nuances d'une pensée, la logique d'une composition et la solidité d'un raisonnement, comme le travail de la version et du thème sur les langues classiques. Pour vous, Français, latin et grec sont d'ailleurs à l'origine de la langue et de la littérature nationales; mais tout homme d'Eglise se doit de pouvoir lire dans l'original les documents les plus importants et les plus vénérables de l'Ecriture et de la Tradition.

2334 3. - Les études solides ne sont pas toutefois le seul bienfait ni la raison d'être principale des petits séminaires. Une saine pédagogie chrétienne, confirmée par de longs siècles d'expérience, enseigne que la personnalité véritable, la vertu solide, les convictions profondes, ne se forment pas au hasard et comme à l'aventure. La vie est trop brève, les années de l'adolescence et de la jeunesse trop décisives et trop délicates, pour n'avoir pas un impérieux besoin de direction et de protection. Le jeune homme, qui porte au cœur le désir du sacerdoce, doit mûrir dans le climat le. plus favorable à un choix lucide; l'éducation de sa volonté encore fragile demande à être conduite avec prudence et respect. Aussi trouvera-t-il dans les petits séminaires des conseillers et des maîtres pleins d'expérience et. de sollicitude, qui guideront ses pas, stimuleront son intelligence, développeront sa générosité et le sentiment de sa responsabilité dans la bonne marche du séminaire.

Chacun de vous sait par expérience les vicissitudes de la vie intérieure. C'est une flamme irrégulière, parfois dévorante, parfois languissante, sur

laquelle influent non seulement les vents du dehors, mais aussi les troubles et les tempêtes de l'âme, l'inexpérience ou les simples appréhensions et maladresses du sujet. Il est donc bien inutile, il serait le plus souvent imprudent, et parfois même téméraire, de l'exposer à des tentations supplémentaires. Si les petits séminaires sont tellement utiles et bienfaisants, c'est que leur institution repose sur une connaissance exacte des besoins de l'adolescence et de la jeunesse chrétienne. Les familles peuvent donc faire confiance à la sagesse de l'Eglise pour juger des aptitudes au sacerdoce et des moyens les plus adaptés pour y préparer.

Les maîtres, qui se dévouent sans compter à créer dans les petits séminaires dc véritables foyers de culture solide et de vie spirituelle profonde, méritent les éloges et les encouragements de leurs Evêques, et c'est une consolation pour le Pasteur suprême de penser au zèle de ces hommes de confiance, sur qui repose pour une bonne part la valeur future du clergé de France.

4. - Le Mouvement Jeunes Séminaristes », qui aide les aspirants au sacerdoce à mieux servir dès maintenant, n'a pas peu contribué à augmenter leur fierté et leur ardeur, à les faire entrer plus profondément dans la vie catholique de l'Eglise, à leur donner une conscience plus vive des besoins des âmes, des exigences de leur vocation, de la part qu'ils doivent prendre au souci pastoral de leur Evêque. Que le Maître de la moisson daigne envoyer des recrues de choix dans les petits séminaires. Certes il ne restera pas sourd aux prières des jeunes, qui l'implorent à cette intention.

AAS 49, 845-849. Cfr. *Discorsi c Hadiomessagai* **19, 362-364.**

De lingua latina rite excolenda

(Ex Epist. S. C. Semin, et Stud. Univ. *Latinam excolere* **ad locorum Ordinarios. 27 oct. 1957).**

-335 Latinam excolere linguam eandemque diligere sacrorum alumni per saeculorum decursum iustis probatisque institutis edocti sunt. Minime enim Te praeterire censemus — utpote sacrae tuae inventae rectam educationem pro viribus prosequentem — quantopere instent Ecclesiae praecepta, ut ad Sacerdotium contendentes eum generatim humanis litteris tum praesertim Latino sermone sedulo imbuantur. Probe enim novimus hanc linguam esse Sacerdotis insigniter propriam, qua is uti iubetur cum Sacra exsequitur Christi vicem gerens apud Deum; non est dubium igitur quin ipsius muneris gratia ille non modo huius sermonis gnarus esse debeat, verum etiam peritus quam qui maxime.

At nostra aetate vulgata est opinio viros ecclesiasticos haud ita optimis artibus esse eruditos, quibus decessores anteactis temporibus omnium aestimationem sibi comparabant; quin etiam, saepe ac passim dici audimus non deesse sacerdotes sacris ordinibus recenter auctos, qui, ad Latinam linguam quod attinet, tanta inscitia laborent, ut eam non modo expedito loqui aut scribere inoffensis grammaticae legibus, sed etiam vel facillimum Latinitatis auctorem intelligere nequeant.

Quae sit huiusmodi rei causa, plane omnibus patebit, qui paulo perpenderint quomodo alumni nostri in praesens instituantur. Fatendum quidem est in nostris quoque Seminariis Latinae linguae studium multum esse imminutum, atque sacra Ephebea haud raro inditam studiorum laudem amisisse, qua, litterarum cultum cum boni virtutisque amore egregie componendo, exemplo auctoritateque viguerunt: pro dolor! aetas haec nostra nihil aliud vel pluris facere vel avidius cupere videtur, quam commoda vitae utilitatesque, atque non sine contemptu aspernari quod politiorum artium et litterarum navitatem pulchritudinemque redoleat.

Ne quis existimet nos plus dicere quam patiatur veritas, cum de Latinae linguae defectione in Seminariis nostris querimur, satis fuerit: in medium quaedam proferre exempla quae huic Sacrae Congregationi comperta sunt. Etenim per Visitatores Apostolices, (pii nuper in singulis Nationibus de ratione studiorum penitus investigaverunt, factum est, ut de hac re tristissima nancisceremur testimonia. Quin imo non defuerunt, qui, ingravescente malo commoti, sua sponte animum nostrum in negotium tanti momenti converterent, omnes ipso quo funguntur munere tide digni et omni exceptione maiores, hoc est Universitatum studiorum Praesides, Seminariorum Moderatores ac -Magistri, nec non aliqui viri laici haud parvae auctoritatis impenseque de Ecclesiae bono solliciti.

At nos moverunt praesertim plurimorum Episcoporum interventus, qui fuse et iisdem fere verbis damna denuntiant Ecclesiae obventura, nisi opportuna aptaque remedia adhibeantur. Afflictam Latinae linguae sortem compiesti, eius ignorantiam potissimum deplorant, eo quod, hae de causa, nostrorum Ephebeorum alumni disciplinas philosophicas et theologicas minus colere videantur vel leviter tantum attingere. Nam Latinum sermonem nisi sacrorum alumni optime calleant — id quoque Exemi Praesules iure meritoque affirmant — Sanctorum Patrum scripta, Conciliorum definitiones edictaque, Summorum Pontificum documenta. Theologorum sentimiiae, uno verbo, uberrima totius Traditionis monumenta divitias suas eis aperire non possunt.

Quapropter Sacra haec Congregatio tot tantique ponderis invitationes, quae undique ad eam pervenerunt, recipere non dubitavit; atque rem utilem simul et acceptam se facturam omnibus confisa, ut in libellum colligerentur decrevit documenta aliqua, quae Summi Pontifices nostro tempori propiores ad rem quod attinet luculentissime dederunt. Qui enim hoc parvum volumen evolverit, facile cernet quanta argumentorum vi Latina lingua nostris adulescentibus proponatur omni diligentia et cura perdiscenda. Summos Pontifices loquentes induximus, ut omnibus, ad quos pertinet, sine ulla ambiguitate pateat quid faciendum sit. ut quae eorum voce Ecclesia ipsa iubet, ad effectum studiosissime deducere non pigeat.[1]

[1] Quo uberiora de Latinae linguae studio ot usu argumenta Excellentissimis Ordinariis suppeditaret, Sacra Congregatio do Seminariis Studiorumque Universitatibus duo quoque opuscula ad eos misit, quibus tit ulus: I « Summorum Pontificum cum de liurna-

Quo plenius vero propositum assequamur, operae pretium est exponere quaenam sint remedia adhibenda, malo curando consentanea; quae sane ita deligenda sunt, ut sint pauca quidem numero, sed efficacitate validissima.

2336 I. - Dubitari non potest quin ad linguam Latinam in pristinum florem vigoremque restituendam, primum locum obtineat accurata selectio Magistrorum. Perspicuum est enim nullum huius disciplinae profectum esso sperandum usque dum magistri haudquaquam idonei huic operi addicti fuerint. Nam Visitatores Apostolici communi sententia affirmant ex hoc potissimum prodire valde dolenda consectaria, quod scilicet huic disciplinae tradendae saepe saepius magistri praeponantur haud pares. Curent igitur Ordinarii, ut discipulos doctis praeceptoribus solummodo committant, iis in primis qui, cum altius ac diligentius apud Universitates studiorum in litteris elaboraverint, sint instituendi docendique periti; qui si desint, omni contentione eos parare enitantur.

1337 II. - Ad Latinum autem sermonem facilius penitiusque ediscendum. Seminarii alumni inde a primis navandis litterarum studiis huius linguae rudimentis instituantur necesse est. Recta vero institutionis methodus accurate seligatur oportet: quomodo scilicet tironibus haec disciplina sit impertienda, ut eam colant, diligant ac diligendo optime discant.

Sunt qui, severiorem sententiam secuti, nimis et temporis et curae philologicis pervestigationibus tribuant atque doctissimis quidem ae paene infinitis elucubrationibus discipulorum mentes referciant: quid mirum, si tantam doctrinae congeriem oscitanter accipiunt alumni atque fastidiunt ?

Alii contra, quibusdam recentioribus instituendi praeceptis indulgendo, censent discipulis, paucis dicendi scribendique legibus acceptis, quam primum in lectionem optimorum Latinitatis Auctorum esse incumbendum. Quo fit, ut discentes, necessariis rudimentis haud instructi, omne genus difficultatibus prohibeantur, quominus quae legant recte interpretari valeant; quamobrem crebro accidit, ut pueri, vanis infructnosisque inceptis fatigati, animo ita deficiant, ut desperent se id quod conantur assequi posse.

nioribus litteris tum praesertim de Latina Lingua documenta praecipua »; II 11 Latino lingua viva nella Chiesa », in quo viri praeclari doote ac dilucide rem proponunt.

Ad Summorum autem Pontificum documenta quod attinet, haeo quae sequuntur allata sunt: Pius IX, Epist. Encycl. *Singulari quidem,* 17 mart. 1856 (Ench. Cler.. n. 811); — Leo XIII, Epist. *Plane quidem,* 20 mail 1885 (Ench. Cler., n. 969); Epist. Enc. *Depuis le jour,* 8 sept. 1899 (Ench. Cler.. nn. 1110 ss.); — Pius X, Epist. S. C. Studiorum. *Vehementer sane,* 1 iulii 1908, (Ench. Cler., nn. 1260 ss.); Epist. *Sollicitis* .Votus, S dec. 1910. (Ench. Cler., n. 1288); Epist. *Votre lettre,* 10 iulii 1912 (Ench. Cler., n. 1300): — Benedictus XV, Litt. S. C. de Seni, et Stud. Univ. *Vixdum Sacra Congregatio,* 9 oct. 1921 (Ench. Cler., n. 1563); — Plus XI, Epist. Ap.*Officiorum omnium,* 1 aug. 1922 (Ench. Cler., n. 15911; Epist. Ap. *Unigenitus Dei Filius,* 19 mart. 1921 (AAS 16. 111 s.); M. 1'. *Latinarum litterarum,* 20 oct. 1921 (Ench. Cler., nn. 1631-1633); Pius XII, Epist. Encycl. *Mediator Dei.* 20 nov. 1947, (AAS 39, 1947, 541 s.); Semi. *Magis quam,* 23 sept. 1951, (AAS 43. 1951, p. 737); Serm. *C'est une grande joie, 5* sept. 1957, (AAS 19, 1957. p. 845-849; cfr. Ench. Cler. n. 2333).

Cum omne, quod finem et modum excedat, semper noceat, medium iter tenere debemus: apta igitur et efficax illa nobis videtur alumnorum institutio, quae — opera congruenter impensa grammaticae regulis verborumque constructioni ediscendis — crebris exercitationibus ad difficultates evincendas et ad scriptores recte interpretandos gradatim perducat.

Qui vero Auctores deligendi? Antiquitatis Romanae unis scriptoribus haud contentos nos esso oportet, sed etiam magni aestimandi sunt totius Latinitatis Auctores, qui tum incorrupta verborum integritate coneinnaque oratione, tum dicendi genere ad aureae aetatis magistros iure accesserint. Latinus enim sermo numquam ita iacuit. ut aliquando cultores egregios non invenerit non minus elegantia quam doctrina conspicuos. Ex omnis aetatis igitur viris litteratis exemplum simul et incitamentum capiant discipuli, qui hac ratione certis innixam argumentis hanc detegent veritatem: linguam Latinam non esse mortuum quiddam vel exsangue saeculorum pulvere contectum ideoque ad vitae disciplinam prorsus inutile, sed instrumentum atque sapientiae humanitatisque vehiculum, quibus, Ecclesia duce et magistra, noster civilis cultus effictus et conformatus est: eam igitur iure meritoque firmam etiam hodie servare vim et efficacitatem.

2338 III. - Postremo unum nobis valde commendandum restat, ut scilicet ad linguam discendam insta alumnis concedatur facultas: ut enim eius praecepta et usum calleant — cum praesertim haud parvae obstent difficultates — multum temporis et laboris requiritur. Quid igitur dicendum de illis studiorum rationibus (quas in quibusdam Seminariis vigere comperimus), quibus tam paucae numero horae praelectionum linguae Latinae studio tribuuntur? Quidam excusationem afferunt, (pioti maioribus necessitatibus cedere cogantur: aiunt enim alumnos, nisi rationem studiorum a civili potestate praestitutam sequantur, gradus académicos publice probatos acquirere non posse. Quae tamen excusatio probari nequit. Nam Ecclesia ad sacrorum alumnos rite instituendos, cum suos peculiares habeat ac prosequatur fines, suis quoque utitur legibus, quibus nullo pacto se abdicare potest; ceterum esse Seminaria, in quibus tirones et latine discant et gradus académicos sibi comparent, omnibus compertum est.

AAS 50, 202-296.

Quomodo scientia cum oratione coniungenda sit

(Ex Allocut. *Oculis Nostri»* ad Moderatores, Professores et Alumnos Pontificii Athenaei «Angelicum», 14 ian. 1958).

2339 Agitcdum, quaerimus: quidnam potissimum Aquinas docuit ? tibinam quasi primo quodam aspectu ad erudiendum apto singulare eius magisterium colligitur? Hoc clarius luce patet: ore et exemplis vitae is apprime sacrarum disciplinarum cultores, sed etiam rationalis philoso-

phiae sortatores docuit Ecclesiae Catholicae auctoritati summum obsequium, summam deberi reverentiam.*

Haec obsequii plena observantia erga Ecclesiae auctoritatem inde causam repetebat, quod is sibi penitus persuasum habebat vivum et falli nescium magisterium Ecclesiae proximam et universalem catholicae veritatis regulam esse.

S. Thomae Aquinatis et eximiorum Dominicani Ordinis virorum, qui religione et sanctitate morum fulserunt, semitam persequentes, ubi Ecclesiae magisterii sive extraordinarii sive ordinarii resonat vox, attentis auribus hanc et obsequenti animo percipite, vos potissimum, dilecti filii, qui ex singulari Dei munere in hac alma l'rbe apud ı Petri Cathedram atque ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est ⅋, ad sacras disciplinas perdiscendas incumbitis. Nec tantummodo institutionibus et decretis sacri Magisterii, quae ad veritates divinitus revelatas pertinent, diligenter et prompte vobis assentiendum est. cum harum depositi una Ecclesia Catholica Christi Sponsa, fidelis custos et non fallax interpres sit; sed humili mentis obsequio ea quoque documenta excipienda sunt, quae in quaestionibus ad naturalia et humana attinentibus versantur; nam haec quoque catholicam religionem protitentes, cumprimis theologi et philosophi, ut fas est. magni pendere debent, siquidem huiusmodi inferioris ordinis res proponuntur, utpote connexae et iunctae cum christianae fidei veritatibus et cum supernaturali hominis line.

2340 Theologico viro haec etiam lex esto, ut, Aquinatis ob oculos habens exempla, is diligentissime scrutetur et adsidua manu volvat Sacras Scripturas, quae religiosarum disciplinarum studiosis incomparabili momento et ponderi sunt: nam. ipso sanctissimo Doctore obiettante, · auctoritatibus canonicae Scripturae utitur (sacra disciplina) proprie et ex necessitate argumentando... Innititur enim fides nostra revelationi Apostolis et Prophetis factae, qui canonicos libros scripserunt, non autem revelationi, si qua fuit aliis ductoribus laetae Is quemadmodum docuit, ita semper et egit. Commentaria enim ab ipso confecta ad libros Veteris et Novi Testamenti, cumprimis ad S. Pauli Apostoli Epistulas, sententia eorum qui exquisitissimi indicii sunt, tanta gravitate, subtilitate, diligentia lucent, ut maximis eiusdem theologicis operibus annumerari queant, et horum «piasi biblicum complementum magni pendendum aestimentur. Quare si quis ea neglegat, minime dicendus est S. Angelici Doctoris plane et plene familiaritate et notitia uti. Divinarum Litterarum investigatio et consuetudo, quae Aquinatis Doctoris theologicis meditationibus continenter intermixta fuit et eius quoque exitum mire solata est, ntimquam a vestris studiis et a moribus spiritualis vitae fa-
cessat. Praeterea singulari commendatione «lignum reputamus Thomisticae Theologiae spectativi generis studium, quoti vobis valde conii

* Cfr. S. Thom. 3. p. *Suppi,* q. 29, a. 3. Sed contra 2; ct II-II p. q. 10, a. 13 in c.
' S. Cvpk. *Epist. 55* c. 1t — Ed. Harte! Corp. Script. Erele. I.at. » vol. 3 p. 2, p. 6S3.
1 S. Thom. 1 p. q. 1 a. 8 ad 2.

esse debet, ipso ex praecepto postremi vestri Capituli electivi: «Theologia Thomistica speculativa semper Ordinis vestri singulare patrimonium constituit».[1] Quapropter apud Athenaeum vestrum gratia et existimatione optima floreat sacra theologia, cui perillustris Aquinas aetate sua verae disciplinae et sapientiae iura recte vindicavit et omnium doctrinarum et artium principatum adseripsit.[2]

Nos quoque eius praecipua promerita in Encyclicis Litteris « Humani generis» contra quosdam novitatum sectatores aperte asseruimus? Quod vero ad varias theologicas quaestiones tractandas attinet, quamvis disciplinarum historicarum et earum quae experiundo cognoscuntur progressus et incrementa magni, ut par est, facienda sint, nihilo secius principia et summa doctrinae capita S. Thomae diligenter oportet tueamini.

Id autem et ad philosophicas disciplinas, aequa comparatione et proportione servata, tribuendum esse arbitramur.

2341 Nunc postquam mentis obtutu angelicam paene sapientiam Praestitis et Magistri vestri incliti demirati estis, Nobiscum et virtutes eius meditamini, quas in mores vostros referre adsiduo conatu studeatis. Ipse enim procul dubio ad spiritualem profectum suum illas S. Apostoli Pauli sententias convertit: *Si habuero prophetiam, et noverim mysteria omnia, et omnem scientiam:.., caritatem autem non habuero, nihil sum* (1 *C.* 13, 2) et *Scientia inflat, caritas vero aedificat* (1 *C.* 8, 2). Licet enim is speculativae partis doctrinas toto pectore coleret, agnovit tamen primas agere partes caritatem, cui, ut praecellenti decore diadematae reginae, ceterae famulantur virtutes: nam inde lides vitam, et Spiritus Saneti dona robur repetunt; inde etiam contemplationi mysteriorum Dei abscondita flamma enutritur. Vos quoque omni cum diligentia et certatione caritatem at(pie conjunctim cum ea religionis alacres sensus et ceteras virtutes, quae condicionem et statum vestrum addecent, colite, ut severa, quibus vos abditis, studia, nedum noceant, evangelicae perfectionis scandendis gradibus prosint. Una simul cum superimi uralibus virtutibus religiosa vota et uniuscuiusque vestri Instituti normas et leges vigilanti cura servate; sacra liturgia castis esto in deliciis vestris; de divinis rebus sermo de ore, immo de pectore vestro divite vena crebro et ferventer decurrat; utraque denique sit vobis fidissima comes et animi excelsitatis hortatrix, caritas veritatis et veritas caritatis.

AAS 50, 150-153.

[1] *Acta Capii. Gener.* elect. 1955, n. 113.
[1] C*fr. Si Thom. 1 p. q. 1 a. 5.
[1] Cfr. AAS 12, 573. [Cfr. n. 2195).

ho convenientia mittendi alumnos Romam

(Epist. S. C. Semin, et Stud. Univ. *AUiuris sacrumm* ad locorum Ordinario. 18 ian. 1958).

;jl2 Altioris sacrorum alumnorum institut ionia nostris praesertim temporibus, tot inter rerum discrimina, ab omnibus animadvertitur necessitas. Dum enim undique exsistunt qui Christianae doctrinae sacrum thesaurum vel aperte oppugnant vel subdole exinanire contendunt, oportet qui in sortem Domini vocati sunt, gladio doctrinae probe instructi, sciant duces esso multitudinis, evellere errores, sapientia augere omnes gentes, ae, sicut monent Apostoli, parati sint ad satisfactionem dandam omni poscenti rationem de ea quae in nobis est spe, atque exhortari valeant in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere?

Probo quidem novimus Excellentissimos locorum Ordinarios, huius supremi pastorali-oillcii plene conscios, summa ope niti, ut sacra inventus rerum temporumque necessitatibus congruenter conformetur.

Eos vero non effugit, ad tantum finem assequendum, nullum ose in universo terrarum orbe locum tam aptum quam almam hanc Urbem, memoriis claram atque Martyrum Sanctorumque exemplis celebratam. Nullum sane dubium, quin ubique iuvenes -ancte doctcquc ad Sacerdotium parari queant; at Romae quae impertitur institutio peculiaribus quidem notis ut utilitatibus certo evidenterquo pollet. Prope enim veneranda Apostolorum Principimi sepulcra augustamque Pet ri Cathedram qui in spem Ecclesiae adolescunt catholicam veritatem ad fontem ipsum hauriunt, et unitatis centrum, quod in Sede Apostolica divinit us constitutum est, venerari coram at que adamare facilius assuescunt (Leo XIII)?

Quibus sollicitudinibus studiisque permoti Romani Pontifices Ecclesiastica Collegia plurium Nationum Romae condenda curarunt eademque permultis ditarunt privilegii, ut <ox omni Lingua, tribu, populo et natione quae sub cocio est iuvenes bonae spei tot tantisque ad suam spiritalem formationem beneficiis facile ac commode uti fruique possent

De sacra quidem inventa in Urbe instituenda ipsi Summi Pontifices saepissime locuti sunt. Nobis quidem placuit hunc, quem inseruimus, libellum Excellentiae Tuae mitti re, quo praecipua ecclesiastica documenta ad rem spectantia continentur.

Profecto animi nostri summo gaudio est animadvertere non paucos esse totius Orbis alumnos — sedula cura ab Excell.mis Praesulibus. voluntatibus hortationibusque Supremi Pastoris obsecundare cupientibus, selectos — qui Romae, ipso Summo Pontifice benigne ʂospitanti inter augustissima Christianae antiquitatis monumenta sacris initiantur. ac multiplici rorum ope expeditius ea paranda arma satagunt, quibus muniti, boni Christi milites, perutile religioni hominumque societati exhibeant ministerium.

Hisce sane utilitatibus probe matureque perspectis, dum vehementer exoptamus ut cis Sanctuarii alumni quamplurimi fruantur. Amplitudinem Tuam — cui nihil antiquius est quam doctos sanet osque Ecclesiae parare ministros — ǂumanissimi rogamus ut Tuae Dioeccscos egregiae» spei adulescentes ad hanc Urbem formandos ǂnitten pergas: congruum enim est — veduti Summus Pont. Grcgdus XVI edicebat — ut ad religionem propagandam sacerdotes proficiscantur ex ea 1 rbc, cui Apostoli acceptam a Christo doctrinam proprio sanguino firmatam tradiderunt »?

Er Archivo S. ('. de Semin, el Stud. Univ.

1 **Cfr. 1 P. 315; Tt. 1, 9.**
1 **[Cfr. n. 1128].**
• **[Cfr. n. 724],**

De torniationo clericorum pro missionibus

(Ex Convent, cum República Boliviana. 1 febr. 1958).

2343 4. I Vicariati Apostolici e le Congregazioni missionarie potranno fondare, fuori dei territori di missione, case per il reclutamento e la formazione del personale missionario e case di riposo per i Missionari: queste case costituiscono un solo Istituto per ogni Vicariato Apostolico e per ciascuna Congregazione con personalità giuridica.

AAS 50 , 72.

4. Los Vicariatos Apostólicos y las Congregaciones misioneras podrán constituir, fuera de los territorios de misión, casas de reclutamiento para la formación del personal misionero y casas de reposo para los -Misioneros; estas casas constituyen un Instituto único,;©on personería jurídica, para cada Vicariato Apostólico y para cada Congregación.

De alumnis Seminariorum inter vacationes operae manuali incumbentibus

(Epist. S. C. Semin, et St c d. Univ. *Este Sagrado* ad Episcopos Hispaniae, 11 iun. 1958).

2344 Este Sagrado Dicasterio no ba dejado de seguir con la debida atención las experiencias que se iniciaron desdo hace algunos años en varias Diócesis españolas, en virtud de las cuales grupos dc Jóvenes Seminaristas, en tiempo de vacaciones, y por un período más o menos largo, se emplean en talleres, fábricas o en otros ambientes laborales.

Queremos precisar que no se ponen en duda las buenas intenciones de quienes han promovido o autorizado tales experiencias, ni se puede negar la sincera y efectiva voluntad de disminuir los peligros del ambiente, que desde luego no está en consonancia con el armónico desarrollo de la vocación sacerdotal. Ahora bien, mientras subsisten serias dudas sobre la necesidad do la fórmula adoptada para el logro de la finalidad quo se desea, un sereno balance de los resultados obtenidos aconseja más bien que la continuación, la cesación del camino emprendido.

Ya en la Carta Circular del 22 de agosto de 1957, N. Prot. 288(56, no sin una clara referencia a las nuevas experiencias, esta Sagrada Congregación formulaba sus reservas declarando textualmente: « Hay que poner un cuidado especial en todo lo que se refiere a los contactos con el ambiente exterior al Seminario. Ciertas experiencias, hechas sobre todo durante las vacaciones de verano, que vemos practicar con un entusiasmo demasiado fácil, deberían dar lugar a una vigilancia más cauta por parte de los Superiores responsables. Téngase presente que la vocación Sacerdotal de los Jóvenes requiero una protección ilimitada: no se les puede exponer a peligros desproporcionados a sus fuerzas, pues se corre el riesgo dc lamentar amargas y desagradables sorpresas »?

Pero hoy, sobre la baso de nuevos elementos y tras un atento examen de los distintos aspectos dc la cuestión, este Sagrado Dicasterio, inspirándose únicamente en el supremo interés de la formación eclesiástica, se vo obligado a invitar a los Excelentísimos Ordinarios de España a que prohíban a sus clérigos cualquier experiencia obrera.

Tal prohibición no implica, ciertamente, la reprobación de las iniciativas útiles y legítimas que puedan conducir a la deseada finalidad do abrir y ampliar el horizonte de los jóvenes Seminaristas — especialmente los de los últimos cursos teológicos — sobre el

[Cfr. n. 2328).

mundo del trainijo y Jos muchos problemas ℮oncerniente al mismo d<^de el punto dc vísta pastoral. Sénno# aquí permitido insistir para que rn el terreno teórico — » - decir en la enseñanza de la Etica, de la reologia Moral y sobre todo en el curso de Ciencia- Sociali℣ — R' procuro dar a los candidatos al Sacerdocio una sólida y segura orientación inspirada <n la doctrina de la Iglesia y de los Sumos Pontífices.

Por lo que se refiere a la iniciativa práctica, deben proporcionar una colaboración decisiva los Párrocos y los Sacerdotes con cura de almas, a quienes corresponde integrar dc distintas maneras la acción fonnativa del Seminario. Siguiendo las reglas de una iluminada prudencia, ellos guiarán en los primeros contactos pastorales a quienes constituyen las jóvenes esperanzas dc la Iglesia, poniéndoles gradualmente en contacto con la realidad y exigencias del ministerio, con el prestigio y autoridad que confieren la competencia y la experiencia vivida. Respaldados por esta amorosa ayuda, los jóvenes ℭlérigo Re acostumbrarán a fundir en una unidad fecunda la tradición y el progreso en los métodos de la i ida apostólica, sin los desequilibrios o. peor todavía, las fracturas que son perjudiciales para la presencia de la Iglesia en la solución de los problemas de nuestro tiempo.

Queremos añadir además que si se presta el mayor cuidado a la formación espiritual y cultural, todo lo demás derivará automáticamente, como consecuencia natural y necesaria, Los candidatos al Sacerdocio dc hoy serán entonces los hábiles sucesores de aquel Clero español que lia escrito páginas brillantísimas en la historia dc la Santa Iglesia: el mañana será digno del pasado, entre otras cosas, porque ha sido preparado sin impaciencia# y sin Intemperancias.

Ex Archivo S. C. dc Semin. ft Stud. Univ.

Candidati ad sacerdotium in sacra liturgia et in cantu sacro instituendi

(Ex Instruct. S. C. Rituum *Dc Musica sacra,* 3 sept. 1958).

1345 109. Si quaedam sacrac Liturgiae ct Musicae sacrae cognitio ab omnibus fidelibus requiritur, *iuvenes ad sacerdotium contendentes,* plenam solidamque institutionem, cum de sacra Liturgia universim, tum de cantu sacro consequantur oportet. Itaque ca omnia quae in Iure canonico de hac ro statuuntur,[1] vel a competente auctoritate pressius ordinata habentur,[*] ndamusslm servanda sunt, eorum ad quos spectat onerata conscientia.

AAS 50, 660 s.

Qualitates quibus alumni Seminarii Maioris exornandi sint

(Ex Exhort. .Sí *todos,* ad Rectores Seminariorum maiorum America© Latinae Romae coadunatos, 23 sept. 1958).

U16 Pues ésta es la labor que os tiene confiada la Iglesia. {Comprendéis ahora con que afecto especialísimo os hemos deseado recibir y con qué paternal deseo querríamos comunicaros Nuestras ansias, por lo que se refiere a la formación de los jóvenes candidatos al sacerdocio, que la Divina Providencia os ha confiado!

Los que podríamos llamar problemas técnicos de vuestro trabajo, los hemos visto ya incluidos en vuestro programa. Pero lo que la Iglesia siente sobre los Seminarios, y especialmente los Seminarios Mayores, donde todas las recomendaciones se pueden considerar como duplicadas por la inminencia de las Sagradas órdenes, vosotros lo conocéis perfecta-

[1] Can. 1364, 1; 3; 1365 § 2. (Cfr. nn. 1472 a.; 1476].

[*] Cfr. praesertim Const. \p. *Divini cultus* de Liturgìa deque eantu gregoriano et Musica sacra cotidio magis provehendis, diei 20 dec. 1928: XAS 31, 33-41. (Cfr. nn. 1705 s.].

mento por muchos documentos y, en especial, por aquel en que Nuestro insigne Predecesor. de santa memoria, recomendaba estos centros a los Prelados, para que los tuvieran corno la pupila de sus ojos, objeto principal de sus cuidados.[1] Y Nós mismo no hemos dejado de manifestar Nuestro pensamiento. calificándolos corno cosa sumrni momenti summaeque gravitatis •/ encareciendo la necesidad de multiplicarlos en proporción a las necesidades,' y basta alabándolos privada y públicamente, cuando Nos pareció justo y oportuno/

Per eso, en esta reunión, que quisiéramos que revistiese el carácter más Intimo y cordial, abriéndoos Nuestro corazón, como un Padre que desea comunicar a sus hijos sus preocupaciones y sus ansias, preferimos reducirnos a proponeros tres sencillas sugerencias.

I. - V lo primero, que sc Nos viene a las mientes, es el problema urgentísimo de la escasez de vocaciones. Es verdad que se nota por todns partes una mejoría sensible; pero en el momento presente ¿de qué modo, hijos amadísimos, la buena formación actual de vuestros futuros sacerdotes podrá influir mañana en el remedio de esta necesidad! Sc Nos ocurre que de tres maneras:

a) Las vocaciones non so han do imaginar como un fruto casual o esporádico, nacidas no se sabe cómo y hasta puedo que en un ambiente contrario y hostil. Podrá suceder que alguna vez sea así, ponine la potencia de la gracia divina no reconoce límites. Pero lo ordinario, lo normal, será que las vocaciones surjan en ambientes bien cultivados y debidamente preparados; lo corriente será que la vocación venga como el fruto último de una sincera y profunda vida de piedad.

Vuestros sacerdotes, ordinariamente hablando, conseguirán el día de mañana tantas más vocaciones entre sus fieles, cuanto mejor sopan conducir toda su vida apostólica, cuanto más profundamente consigan cultivar las almas, cuanto más realmente les inspiren y les inculquen una verdadera vida de piedad. Preparándose ahora para hacer asi su apostolado, se estarán preparando ya para obtener vocaciones.

b) Pero hay algo a veces en las vocaciones, que no puede dejar de tenerse en cuenta; y es que no raramente, ante los ojos inocentes del niño, so presentará como un deseo ardiente de imitar y seguir el ejemplo de vida perfecta, que ve en alguna de las personas que tiene delante de sí, y que para él resume en concreto una serie de ideales apenas intuidos.

Vuestros sacerdotes deberían sor mañana ejemplos vivientes, que arrastrasen los espíritus al deseo de la perfección, que les mostrasen prácticamente la atrayente belleza de la santidad y quo pudieran ser, en una palabra, personificaciones de una felicidad: la de ofrecerlo todo por amor de Dios y de las almas, que es la mayor que en este pobre mundo puede haber.

r) Por fin las vocaciones no hay que olvidar que son una gracia del ciclo, que podrá requerir luego la cooperación humana, pero que nunca dará por si misma esta t ierra reseca y yerma, que es el corazón flél hombre, sin ser antes fecundada por el rocío <le la gracia de lo alto. Es una gracia y las gracias se consiguen por medio de la oración y del sacrificio.

Haced a vuestros futuros sacerdotes sobre todo hombres de sacrificio y de oración, y ellos serán los que, con su mortificación y su plegaria, obtendrán finalmente que las vocaciones. en la amadísima América Latina, florezcan con la abundada necesaria y deseada.

2347 II. - Sacerdotes apostólicos, ejemplares, sacrificados; pero ministros del Señor, quo viven en medio de su pueblo, que comprenden sus necesidades, qup sienten sus dolores, especialmente los de aquellos que más tienen que sufrir, no sólo para com padecerlos, sino

' Cfr. Pif XI Lift. Encycl. *Ad catholici sacerdotii.* 20 dec. 1935: AAS 28, 37. [Cfr. n. ‡ ı ‘1.

1 Epist. Ap. ad Boli viae Episcopos *Haud mediocrem.* 23 nov. 1911: AAS 31. 233.

1 Epist. Ap. *Voleidos cinco años* ad Episcopos Brasiiiae. 23 apt. 1917: AAS 39, 285-289. [Cfr. n. 2149).

4 Cfr. c. g. circa Seminarium Interdioecesanum lùdpublicae Sti. Salvatoris; *Discorsi e Radium.* I, 291; AAS 31, 356.

también para procurar aliviarlos. Sacerdotes penetrados de lo que hoy suelo llamarse preocupación social, tan acusada en las nuevas generaciones sacerdotales, qnr Nóe -abemos perfectamente comprender y que desearíamos que no faltara en los vuestros, aunque también querríamos verla siempre perfectamente encuadrada, evitando tres defectos:

a) el primero seria permit ir que una tal preocupación ocupase el puesto de honor en la vida del sacerdote de Cristo, que ha sido Llamado y escogido de entre su- hermanos para llevar a las almas la palabra y la gracia do Dios, y para llevar a Dios las almas que son suyas. Los representantes de Aquél, que había sido enviado *evangelizare pauperibus* (*Le.* 4, 18) y que pudo decir *miserear super turbam* (*Mr.* S, 2), no permanecerán nunca insensibles ante ningún dolor: pero tampoco se desplazarán ordinariamente de su cátedra, de su confesionario y de su altar, para ocupar tribunas o cargos que no les corresponden. El sacerdote será siempre sacerdote, porque ha recibido un carácter espiritual e indeleble, que debe reflejarse en todos los momentos de su vida y en todas sus actuaciones;

ó) ni hay que creer por eso que su actuación, en pro de sus hermanos, ha de ser monos eficiente. Manteniéndose él dentro de su campo, predicando y difundiendo la fraternidad cristiana y la auténtica caridad, rechazando el espíritu de discordia y exhortando a la comprensión, recordando a todos sus propíos deberes y defendiendo los derechos de todos, conservará a la Iglesia, que él representa, apartada de las cuestiones puramente temporales, para poder ejercitar siempre con independencia su altísima misión. Ponine en realidad todas las demás soluciones del problema social, si no parten de estos principios, carecen de base, y la experiencia enseña en cuales excesos y cuales horrores desembocan:

c) por fin, el sacerdote, procurando estar al corriente de todo lo que justamente se llama progreso en esta clase de estudios, no deberá olvidar que el primero de todos los códigos sociales es el Evangelio, donde la Iglesia de Cristo, bebiendo como en manantial inagotable, ha podido encontrar todos los elementos indispensables para la elaboración de una doctrina perfecta y completa. Inculcadla en vuestros Seminarios a los jóvenes levitas, hacédsela entender rectamente y repetidles una y muchas veces que no tienen necesidad de acudir a otras fuentes más o menos turbias, más o menos peligrosas, para su propia salud espiritual y para la de quienes deben aprender de ellos la vía segura.

-348 **ni.** - Y sea esta precisamente Nuestra tercera sugerencia, (lucremos decir la necesidad de que vuestros seminaristas. oyéndoos y siguiéndoos dócilmente a vosotros, aprendan a seguir mañana con la misma filial sumisión la voz de sus legitimos Pastores.

a) Porque, en efecto, nuestros tiempos han traído sin duda ninguna y por muchas razones, que no es el caso de examinar aquí, una verdadera reivindicación y exaltación del valor y de los derechos de la persona humana, en todos sus aspectos. Nadie, pues, podría extrañarse de que también las juventudes sacerdotales sintieran los efectos de esta evolución, aunque bien lamentable sería que éstos hubieran de manifestarse. o en una tendencia excesiva a la propia independencia, o en una facilidad mayor para juzgar las resoluciones de los Superiores, o en una especial dificultad para someter el juicio propio.

ó) Vosotros, hijos amadísimos, si fuera el caso, les recordaréis oportunamente que el Doctor Angélico,[1] al preguntarse si la obediencia es la mayor de todas las virtudes morales, responde que « per se loquendo, laudabilior est obedientíae virtus, quae propter Deum contemnit propriam voluntatem, (piam aliae virtutes morales, quae propter Deum aliqua alia bona contemnunt », llegando a sostener Que quaccumquo alia virtutum opera ex hoc meritoria sunt apud Deum, quod fiunt ut obediatur voluntati divinae ».

c) Que ellos tengan presente <pie, hoy más que nunca, precisamente porque la Santa Madre Iglesia está combatiendo una do sus más duras batallas, es necesaria la estrecha unión do todos sus miembros; es necesaria la más rigurosa unidad de acción y de mutuo sostén. Y esto sólamente podrá obtenerse, cuando los fieles sepan agruparse, como rebaño fiel, en torno a sus Pastores; y los Pastores alrededor de los que el Espiritu Santo ha puesto

1 **S. Thom Aq., *Sum. Thcol.* II-I1 q. 104, a. 3 in c.**

para regir)a Iglesia de Dios, formando todos ellos un cuerpo inexpugnable, cuya cabeza, también por divina disposición, es el Vicario de Cristo en la tierra.

! Hijos ẍinadísimo Venís de ose continente maravilloso do las altas cimas, de los volcanes humeantes, de las llanuras interminables, de los bosques frondosos y do loa ríos como maros, donde parece que se refleja la grandeza de Dios. Pero, a pesar de todas sus maravillas y bellezas, Nós lo admiramos todavía más por su fe inquebrantable, por su Intensa devoción a nuestro amadísimo Redentor y a su Santísima Madre, y por su tradicional adhesion a esta Sede de Pedro, donde siempre ha encontrado la mayor correspondencia. Casi Nos atreveríamos a decir que en vuestras manos está su porvenir cristiano, porque los pueblos son lo que son sus sacerdotes, y esos sacerdotes so los habéis de dar vosotros cu vuestros Seminarios.

AAS 50, 918-952; *Discorsi c. Radiomessaggi* 20, 387-392.

De recta formatione sacerdotali

(Ex Alloc. *SuU'esempio* non prolata Pii Pp. XII occasione quinquagesimi anni a condito Seminario Apatico).

2349 Nulla, infatti, di maggiormente pertinente e degno può fare il Romano Pontefice per la intiera Chiesa, ed ogni Vescovo per la propria Diocesi, dopo avere atteso con diligenza alle presenti necessità dei fedeli, che provvedere con ogni sollecitudine alla perfetta formazione di coloro che dovranno perennare sulla terra, a salvezza di tutte le genti, la mistica presenza del Sommo Sacerdote Cristo, fatto visibile in coloro nei quali si adempirà, fino alla consumazione dei secoli, il promesso quasi immedesimarsi con Sé e col Padre: *(¿ni vos audit me audit et qui vos spernit me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me (L.* 10, 16). A questo alto motivo, che vi rende cari ai vostri Pastori, si aggiunga l'altro, col primo strettamente unito, della naturale loro brama di assicurare la stabilità ed il progresso dell'opera, per cui essi spendono tutta la loro vita. La Chiesa è, in alcuni aspetti, anche una famiglia, al cui onore, avanzamento e continuità sono interessati vivamente i suoi Pastori, come padri. Ricevutala in eredità dai predecessori, nelle concrete c limit«ate attuazioni di diocesi o di parrocchie, coloro che l'hanno amata e servita con la dedizione ed il sacrifìcio di sé stessi, non saprebbero soffrire il pensiero di una possibile estinzione, sia per assenza di vocazioni, che per inettitudine di successori. Come in ogni grande casato, chi presiede è premuroso della continuità della stirpe e del mantenimento dell'avito splendore. Ebbene, voi, chierici, siete per Noi, per i vostri Vescovi, e per il Clero più anziano, i futuri eredi della nobilissima casata cui avete dato il nome, e dell'ingente patrimonio di beni e glorie spirituali, accumulato con tante immolazioni e fatiche da innumerevoli generazioni. Ecco perchè siete oggetto di amorevoli ed assidue cure, e perchè il Seminario è stimato dal Vescovo e dal Clero la pupilla dei loro occhi...

In che modo un Seminario può meritare il titolo di «modello»? Ecco quanto Ci proponiamo di indicarvi con brevi cenni, quasi come frutto durevole della vostra ricorrenza giubilare. La parola «modello», all'auspicio del Fondatore dei Seminari Regionali, significa perfezione esem-

piare nel raggiungimento degli scopi essenziali loro assegnati. Nelle istituzioni di educazione collegiale, coinè sono i seminari, in cui tutto è minutamente previsto ed ordinato — dalla distribuzione del tempo ai singoli atti di pietà e di studio, la osservanza puramente esteriore e quasi meccanica delle norme stabilite, specialmente se subita, anziché accolta con sincero consenso, può suscitare bensì l'impressione di un organismo sorprendente per ordine e disciplina; ma non è prova e garanzia del conseguimento del fine essenziale, il quale consiste nella solida formazione «iella coscienza sacerdotale e nell'indirizzare tutte le facoltà personali alla vita di perfetto ministro di Dio.

Il principio e fondamento della formazione sacerdotale è pertanto la persuasione illuminala, intima e ferma della eccelsa dignità del Sacerdozio: però questa verità s'impone alla volontà sotto la specie di nn bene sommamente pregevole e desiderabile; è il ‹ tesoro del campo », « la perla di gran pregio », il cui acquisto vale ogni rinunzia. Essa muta direzione alla vita, avvalora ogni più piccolo atto della giornata del seminarista, gli fa accettare ogni precetto, benedire ogni rinunzia, gradire la fatica dello studio ed il peso della disciplina. Le testimonianze circa la eccelsa dignità del Sacerdozio, dai tempi Apostolici fino ai nostri giorni, sono così copiose e concordi, che l'educatore e l'alunno possono attingervi senza fatica. Seguendo questa aurea tradizione. Noi stessi non abbiamo trascurato occasione di ricondurvi l'attenzione del clero e dei chierici, specialmente con la Esortazione Apostolica Monti Nostrae ».J Volendo ora, non aggiungere, ma sviluppare alquanto qualcuno di quei concetti, particolarmente della terza parte, abbiamo stimato di proporvi questi pensieri:

1. - *Prepararsi al Sacerdozio significa formarsi un'anima sacerdotale.*

2350 Il carattere sacramentale dell'ordine sigilla da parte di Dio un patto eterno del suo amore di predilezione, che esigo dalla creatura prescelta il contraccambio della santificazione. .Ma anche come dignità e missione, il Sacerdozio richiede l'adeguamento personale della creatura, sotto pena di essere giudicata alla stregua di invitati sprovvisti della veste nuziale e di servi sperperatori dei divini talenti.3 Alla dignità concessa deve corrispondere quindi una dignità acquisita, per cui non basta un sol atto di volontà e di desiderio, sebbene intensissimo. In concreto, si diventa sacerdoti, se si forma un'anima sacerdotale, impegnando incessantemente tutte lo facoltà ed energie spirituali a conformare la propria anima sul modello dell'eterno e sommo Sacerdote, Cristo. A tale spirituale metamorfosi, di cui non si nascondono le difficoltà, ma neppure si tacciono le intime delizie, dev'essere rivolta l'opera educatrice dei seminari. I termini ad quem di questa interiore metamorfosi dovranno riguardare la persona del candidato, il mondo, la futura attività.

' **Cfr.** *MI.* **13, III 5.**
' **23 sept. 1950: AAS 42, 057 ss. (Cfr. nn. 219S ss.).**
' **Cfr.** *Mt.* **22, 11-12; 25, 15-30.**

Con umiltà e verità il chierico deve assuefarsi a nutrire della sua persona un concetto ben differente e più alto di quello ordinario del cristiano, anche insigne: egli sarà un prescelto tra il popolo, un privilegiato dei carismi divini, un depositario del potere divino, in una parola un alter Christus, che sostituirà l'uomo con tutte lo naturali sue esigenze e condizioni. La sua vita non sarà più sua, ma di Cristo: è anzi Cristo che vive in lui.[1] Egli non « si appartiene », come non appartiene a parenti, amici, neppure ad una determinata patria: la carità universale sarà il suo respiro. Gli stessi pensieri, volontà, sentimenti non sono suoi; ma di Cristo, sua vita. Tali concetti possono sembrare troppo arditi ai giorni nostri, in cui il motto «vivere la sua vita» è diffuso «piasi assioma indiscutibile, anche allorché significa autonomia e libertà sfrenata; ma non è forse; il sacerdote «sale della terra » e « luce del mondo »?[2]

Egualmente diversa e più elevata è la visione del *mondo* nell'anima sacerdotale. I suoi occhi non vedono che un mondo popolato di anime: i loro pregi, le loro lotte, piaghe, necessità. I sensi esterni s'imbattono altresì coi corpi, ma in quanto sono tabernacoli «li Dio, o destinati ad esserlo, e coi beni materiali, in quanto mezzi per la divina gloria. Tale visione spirituale, mentre attenua le seduzioni del mondo fisico, rende più intenso il senso di carità verso coloro, a cui la vita è prodiga di lacrime: questi sono i prediletti dell'anima sacerdotale. Nonostante che viva nel mondo, il sacerdote non si sente suo prigioniero, né sotto gl'impulsi talora violenti delle passioni, né per il gravame delle miserie: ma, libero come ogni spirito che si muove nel suo centro connaturale, egli signoreggia gli eventi, le contraddizioni, la vanità del tempo e della materia. Egli è il capo di tutti coloro che intendono ribellarsi alla servitù del peccato, dichiarando guerra alla concupiscenza della carne e degli occhi, e alla superbia della vita.[3] Avversario dichiarato del « mondo [4] egli né teme le sue vendette, né soccombe ai suoi ricatti, né spera nei suoi premi. Neppure dalla Chiesa egli attende terrene ricompense alle sue fatiche, ben pago dell'onore di «cooperatore di Dio [5] e degli ineffabili conforti che Dio largisce ai suoi servi.

Anche della sua futura attività il chierico acquisterà concetti superiori, derivati dallo stato di « ministro di Cristo [6] e di « amministratore dei misteri di Dio-,[4] di «collaboratore di Dio».[8] Il sacro ministero dovrà condizionare ogni suo atto ed opera. Sarà l'uomo delle rette, e sante intenzioni, simili a quelle che muovono Dio ad operare. Ogni mescolanza d'intenzioni personali, suggerite dalla sola natura, saranno da considerarsi non degne del carattere sacro ed evasione dalla propria orbita. Se determinato attività gli saranno larghe di umane soddisfazioni, egli ne sarà riconoscente a Dio, accettandole come sussidio, non sostituzione, dello

[1] Cfr. *G.* 2, 20.
[2] *MI.* 5, 13-14.
[3] Cfr. 1 Z. 2, 10.
[4] Cfr. *ibid.* 15.
[5] 1 *C.* 4, 1.
[6] *Ibid.* 3. 5.

sante intenzioni. Aia la principale sua azione sarà strettamente sacerdotale, ossia di mediatore degli uomini con l'offrire a Dio il Sacrificio del Nuovo Testamento, col dispensare i Sacramenti e la divina parola, con la recita del divino Ufficio a vantaggio ed in rappresentanza del genere umano. Prescindendo dai rari casi di evidente ispirazione divina, il sacerdote che non ascendesse l'altare devotamente e frequentemente, come prescrivono i sacri canoni,[1] e non amministrasse, quando occorra, i Sacramenti, sarebbe simile ad un albero, piantato dal Signore nella sua vigna, forse ammirevole per molti pregi, ma tristemente sterile ed inutile. Tanto più negativo dovrebbe essere il giudizio verso il sacerdote che anteponesse, nella sua stima, all'esercizio della podestà sacramentale, attività esterne, anche nobilissime, quale la scienza, ed utilissime, quali le opere sociali e di beneficenza, quantunque egli, se è destinato dal suo Vescovo agli studi scientifici o alle attività caritatevoli, può ben in ambedue ravvisare un prezioso ed oggidì necessario apostolato. Non soltanto Dio e la Chiesa, ma anche i fedeli laici, talora i più tiepidi, amano di vedere nel sacerdote il .Ministro di Dio innanzi tutto, circonfuso in ogni momento dal medesimo alone che irraggia dal sacro ostensorio. Sacra, infatti, non è solo la sua opera, ma altresì la sua persona. Di fronte a così profonda trasformazione e subii inazione richiesta dalla Chiesa alle vostre anime, l'umiltà vi faccia pur ripetere *Quoniodo fìet ¡studi (Le.* 1. 34); ma la fiducia nella onnipotenza della grazia vi rassicuri.

2351 2. - *Prepararsi al sacerdozio significa rendersi strumenti atti nelle mani di Cristo.*

Immensa la degnazione di Dio verso coloro che elegge a strumenti della sua volontà salvifica! Depositario e dispensatore dei mezzi di salute, il sacerdote come non può disporre a proprio arbitrio, poiché è ‹ ministro ». così mantiene inalterata l'autonomia di persona, la libertà e responsabilità dei suoi atti. Egli è, pertanto, strumento cosciente di Cristo, il quale, a guisa di geniale scultore, si serve di lui come dello scalpello, per modellare nelle anime l'immagine divina. Guai, se lo strumento si rifiutasse di seguire la mano del divino artista; guai, se ne deformasse, a proprio capriccio, il disegno! Ben mediocre risulterebbe l'opera, se lo strumento fosse, per propria colpa, inetto! Lo scopo dei seminari è propriamente questo: guidare i giovani chierici a formarsi strumenti di Cristo, perfetti, efficaci, docili.

Innanzi tutto, *perfetti,* ossia provvisti delle doti necessarie all'esercizio del sacro ministero. Voi conoscete cortamente quali esse siano: vorremmo, però, che notaste come la perfezione del sacerdote non è un fatto a se stante; bensì segue e si sovrappone alla perfezione naturale ed umana del soggetto. Non si diventa sacerdote perfetto, se non si è, in qualche

1 Cfr. CIC can. 805-806.

modo, nomo perfetto. A questo concetto sembrano ispirarsi i sacri canoni, che esigono nell'ordinando l'esenzione da taluni difetti ed irregolarità.[1] Tale esigenza è, per cosi dire, condivisa dal popolo cristiano, che brama riconoscere nel proprio pastore un uomo distinto dagli altri per doti e virtù anche naturali, una « persona superiore » per qualità intellettuali e morali, quindi, colto, intelligente, equilibrato nei giudizi, sicuro e calmo nell'agire, imparziale ed ordinato, generoso e pronto ai perdono, amico della concordia e nemico dell'ozio, in una parola, il *perfectas homo Dei (2 T.* 3, 17). Per il sacerdote anche le cosiddette virtù naturali sono esigenze dell'apostolato, perchè senza di esse verrebbe ad offendere o a respingere gli altri. A questa perfezione, già acquisita come meglio è possibile, deve aggiungersi la perfezione propria dello stato sacerdotale, ossia la santità. Nella citata Nostra Esortazione illustrammo estesamente la equivalenza, e quasi sinonimia, tra Sacerdozio e Santità. Questa è l'elemento primo che fa del sacerdote un perfetto strumento di Cristo, poiché lo strumento è tanto più perfetto ed efficace, (pianto più è unito strettamente alla causa principale, che è Cristo.

La sua *efficacia è,* inoltre, data dalla sua scienza, particolarmente teologica. Ma della formazione scientifica del clero Ci siamo occupati ripetutamente in altre circostanze, ed anche in documenti solenni.[2] Tenete per fermo che non si può essere strumenti efficaci della Chiesa, so non si sia forniti di una coltura proporzionata ai tempi, in molti casi non bastano né il fervore delle proprie persuasioni, né lo zelo di carità per conquistare e conservare le anime a Cristo. Anche qui il buon popolo ha ragione, quando si augura sacerdoti « santi e dotti! ». Sia dunque lo studio la vostra ascesi, tanto più che ha come oggetto le cose divine.

Ma, se la perfezione e l'efficacia dello strumento possono supplirsi da Dio. la docilità dipende dalla umana volontà. I no strumento indocile, riottoso alla mano dell'artista, è inutile e dannoso: ò piuttosto strumento di perdizione. Iddio può far tutto con uno strumento ben disposto, benché imperfetto; nidia, invece, con un ribelle. Docilità vuol dire obbedienza,; ma molto più, « disponibilità nelle mani di Dio » per qualsiasi opera, necessità, mutamento. La compiuta « disponibilità » si ottiene col distacco affettivo dalle mire personali, dai propri interessi, ed anche dalle più sante intraprese. Il distacco, a sua volta, si tonda sulla umile verità, insegnata da Cristo: « quando avrete compiuto tutte le cose comandatevi, dite: siamo servi inutili ».[3] Esso, peraltro, non importa, come già abbiamo accennato, né menomazione d'impegno negli uffici affidativi, né rinunzia della legittima soddisfazione per i buoni risultati ottenuti. La disciplina che il seminario vi impone, con spirito sempre paterno, non ha altro scopo so non di educarvi alla docilità verso Cristo e la Chiesa.

[1] Cfr. CIC can. 984. 987. (Cfr. nn. 1407 ss., 1422 ss.f.

[2] Cfr. *Discorsi c Radiomessaoui* 1, 21 1-228: [efr. nn. 2010 tis.l; *//umani generis,* 12 aug. 1950: \ LS 12, idi 8: « fi . nn. 2192

[3] *Le.* 17, 10.

3. - *Prepararsi alla perseveranza.*

135» 'l'ulto sembra roseo intorno a voi, diletti chierici, in questi anni di preparazione, ai quali ritornerete col ricordo ricolmo di dolce nostalgia. Il vostro presente entusiasmo giovanile, le rette intenzioni che vi animano, l'iinpegno con cui attendete alla santificazione, vi fanno forse presagire un ministero sacerdotale fecondo e tranquillo, la cui serenità non sarà turbata neppure dalle lotte contro i nemici di Dio. Ve lo auguriamo di cuore: ma la realtà non deve essere taciuta. Occorre che fin d'ora vi prepariate, per ogni caso, a tollerare il suo flagello, esercitandovi alla vigilanza ed alla perseveranza. Col passare degli anni, col moltiplicarsi delle fatiche e delle lotte, col naturale sminuire delle forze fisiche e psichiche, non è affatto anormale che si producano nel vostro spirito quelle crisi profonde, che sembrano offuscare ogni idealo, sconvolgere ogni più bel programma, spegnere ogni più acceso fervore. A simili crisi, accompagnate talvolta «lall'imprevisto scatenamento delle passioni, spesso si è dato adito per aver trascurato le più elementari cautele, se non proprio col volontario inadempimento di precisi doveri; ma, non di rado, esse sopravvengono egualmente, senza che se ne sia «lata occasione, quasi come uragani improvvisi in mare tranquillo. 11 ritmo febbrile «lei dinamismo moderno, che impedisce all'anima di interrogarsi e di ascoltarsi, le mille insidie poste in agguato sul comune cammino, il diffuso disorientamento degli spiriti concorrono a creare questi drammi interiori. 11 sacerdote, fino allora « uomo superiore 0, può venire a trovarsi nel novero di quegli uomini, descritti efficacemente con la espressione ordinaria « uomini dai nervi a pezzi •. incapaci, cioè, «li riprendere le redini e il dominio di sé stessi. Se ciò accadesse, nessuno potrebbe prevedere l'epilogo «li una vocazione fino allora chiara e feconda. Vi scongiuriamo, pertanto, diletti chierici, «li addestrarvi fin da questo momento a tali possibili eventi, prevedendo e provvedendo. Misurate, innanzi tutto, le vostre forze, calcolando, però, in un'unica somma, quello che Dio vi darà, ma fate di tutto per conservarle intatte, per accrescerle, adottando quelle cautele e risorse, che la Chiesa largamente vi offre. Nell'esercizio «lella perseveranza, molto dovete attendervi «lalla saggia guida dei direttori «li spirito, ed, inoltre, «lalla ininterrotta morigeratezza dei vostri costumi, dall'ordine «lei vostri orari, dalla moderazione nell'intraprendere e svolgere attività esteriori. Sublime è la dignità a cui Dio vi chiama, numerosi e pronti i sussidi a vostro salutare uso: ma tutto potrebbe risolversi in una dolorosa delusione, qualora non foste solleciti, come vergini prudenti, a vegliare e a perseverare.

— Al clero anziano vorremmo raccomandare: non deludete il giovane sacerdote. Senza dubbio le delusioni sono inevitabili, sia che derivino dalle generali condizioni umane o «la particolari motivi locali; ma non debbono provenire «la ciò che sacerdoti seniori, forse scoraggiati dai disinganni della vita reale, intorpidiscono le vive energie del giovane clero. Dove la matura esperienza non esige un no risoluto, lasciatelo far progetti, lasciatelo provare, e se tutto non riesce, confortatelo e incoraggiatelo a nuove imprese.

Discorsi e Radiomefisauai **20, 439-119.**

IOANNES XXIII (1958-1963)

De exemptione clericorum a servitio militari

(Ex Convent, eum Republica Boliviana, 29 nov. 1958).

2353 Art. X. - En tiempo de paz, los clérigos, los seminaristas, los religiosos y los novicios, están exentos del servicio militar.

En caso de movilización general, los sacerdotes prestarán el servicio militar en forma de asistencia religiosa; los demás clérigos y religiosos serán destinados, a juicio del Vicario Castrense, para servicios auxiliares de los Capellanes o a las organizaciones sanitarias.

Estarán exentos del servicio militar, aún en el caso de movilización general, los Ordinarios, los sacerdotes que tengan cura de almas, como los párrocos y coadjutores, los rectores de iglesias abiertas al culto y los sacerdotes al servicio de las Curias diocesanas y de los Seminarios.

AAS 53, 302.

Vera gloria sacerdotii catholici

(Ex Allocut. Le *espressioni* ad Professores ct alumnos Pont. Collegii Urbanlani de Propaganda Fide, 30 nov. 1958).

2354 Ciò che costituisce la gloria incontaminata del sacerdozio cattolico, in qualunque punto della terra, e in tutti i servigi di buon apostolato specialmente ora, e senza dubbio nell'avvenire, è questo: la vita immacolata, è cioè: la purezza della mente e del cuore; lo spirito di mitezza e di umiltà; la fiamma perenne e pura della azione e del sacrificio.

a) Non lasciatevi informare, né sedurre, da ogni vento di dottrina, nè da ogni aura che tolga alcunché alla integrità di questo insegnamento, che sta all'inizio di ogni altro. Ogni cedevolezza su questo punto, o compromesso anche in lieve misura, è sempre inganno e delusione.

Ah! cari tigli: come è triste la sorte dei fiori avvizziti! Si attendeva da loro il profumo, la edificazione generale, e «piasi la venerazione del popolo. Ed invece un colpo di vento e di tempesta tutto ha divelto.

Infelice è la giovinezza quando questo fiore è sciupato: e come si trascina a stento e con pena, anche per lunghi anni, il passo di chi non fece onore alla grande promessa della sua totale consacrazione a Dio!

Vita immacolata è sempre poesia e freschezza; sempre letizia ed entusiasmo; sempre fascino conquistatore delle anime.

b) Altro ornamento prezioso di vita sacerdotale sta nella mitezza e nella umiltà. Il Figlio di Dio, venuto sulla terra per ammaestrare gli uomini. di fatto non presentò altro insegnamento immediato più netto e preciso di questo: la umiltà dello spirito, della mente, della parola, del tratto.

Sovente questa umiltà è silenzio; questa mitezza può parere debolezza. Invero è robustezza di carattere e grande dignità di vita; è indicazione di sicuro valore, anche nel senso dell'avviamento pacifico di facili rapporti tra uomo e uomo.

Il successo è sempre assicurato e dato agli umili di cuore. Chi non lo è: chi cede alla tentazione della fierezza presuntuosa, è destinato a vivere giorni amari, a trovarsi presto a mani vuote, a passare anni di grande sconforto.

c) Anche lo studio, che traendo ispirazione dalla celeste sapienza, prepara le consolazioni della scienza vera e profonda, vuole essere tenuto in altissima considerazione, (piando si innesta sopra propositi decisi di contributo serio all'apprendimento, alla diffusione ed alla difesa della verità.

Esso merita bene l'attenzione del giovane chiamato all'apostolato universale: alla trasmissione della grazia, passata dal cuore suo a quello dei fratelli suoi, e l'atta servire alla conoscenza della dottrina rivelata ed alla gloria del Cristo.

È il caso di applicare l'ammonimento dell'Apostolo: Beati voi, giovani, perchè siete forti »?

Tale fortezza trova le sue manifestazioni più gloriose nello spirito di sacrificio, che è mortificazione ed annientamento del proprio *io,* offerto come in olocausto alla volontà del Signore ed alla vera edificazione delle anime.

Discorsi **1, 63-65.**

Quid studia sacerdotalia spectent

(Ex Allocut. *Verba studiosae* **ad Moderatores, Professores et Alumnos Pont. Universitatis Gregorianae, 18 ian. 1959).**

2355 Probe novimus Gregorianae Universitatis ceterorumque Athenaeorum alumnos, non modo ad miram illam, quae inter humanas divinasque disciplinas intercedit, convenientiam congruentiamque contendere, non modo ad animi ornamenta sacerdotalis ordinis propria pro viribus conniti intaminatam dicimus morum integritatem, allicientem animi lenitudinem, solidamque ac flagrantem pietatem ceteris in exemplum praelucentem — sed etiam, ut praeclarus asceseos magister admonet, saeculo decimo quinto vivens, S. Laurentius Justinianus, Protopat riarditi Veuetiarum ac Nobis familiarissimus, omni nisu cavere ‹ per humilitatis virtutem contra ambitionis cogitationes ac stimulos ı ab hac gravi imprudentia; qua scilicet unusquisque ne audeat, ‹ı se neglecto, aliorum oneribus se subigere, cathedras pastoralis officii optare, peculiares magistratus et popularem famam precibus mendicare »?

Discorsi **1, 120.**

l 1 **/. 2» 24.**
• **S.** Laur. IvsTTN. *Opera,* **ed. 1721:** *Dc exercitio perfectionis,* **XI, 600.**

Sácenlos Liturglam sentiat chisque spiritu imbuatur

'Ex Allocut. ad Moderatores et Alumnos Pont. Collegii Pii Latini Americani et P. Briurilicnsls, 15 febr. 1950).

2356 Anzitutto ¡'insegnamento che si riferisce alla Liturgia. 11 Sacerdote è fatto per la Liturgia: per viverla intensamente e farla vivere ai fedeli. Ciò è cosi vero che uno dei segni di vocazione nel bambino è l'attrattiva, il gusto che sente nell'imitare con frequenza le funzioni liturgiche. Quanti sacerdoti, da fanciulli, si sono costruiti un piccolo altare!

Ai giorni nostri si nota, nel campo liturgico, un gran movimento ricco di iniziative. È, indubbiamente, un segno di vitalità. La Chiesa, in linea di principio, non le respinge; le osserva prudentemente; non poche le approva. Nella gioventù tutti sentono incitamento a fare qualche cosa di diverso dall'antico, qualche cosa che rifletta la propria personalità. Tuttavia bisogna stare in guardia dalle esagerazioni: e occorre evitare il pericolo che si abbandonino le grandi linee fondamentali e classiche della Liturgia della Chiesa, come sono fissate nel .Messale, nel Breviario e negli altri libri liturgici.

Al Sacerdote incombe l'insostituibile dovere di assimilarsi e sentire la Liturgia. Solo così potrà infondere uguale desiderio nei fedeli. Che cosa capita di osservare oggi! Non pochi cattolici, specie nelle grandi città, assistono alla S. .Messa in maniera superficiale: sono presenti materialmente in chiesa; ma ben poco conoscono del sublime Mistero che, per essi, si svolge sull'altare. Non così si onora degnamente il Signore. Ecco dunque un'attività mirabile che il Sacerdote deve esplicare, con profonda scienza, virtù, e zelo; sì da conferire al movimento liturgico una conquista trionfale; sì da rendere i fedeli a lui affidati veramente partecipi di (piel *regale Sacerdotium* a cui è chiamato il popolo cristiano...

Il secondo pensiero riguarda il contenuto della sacra Predicazione nel tempo quaresimale. Il Supremo Pastore spera tanto che i predicatori siano, in tutto e sempre, gli araldi del Vangelo. La sacra Predicazione deve tenere costantemente vivo il significato, il contenuto della dottrina di Cristo, gli interessi del Signore e delle anime. Il Predicatore non deve abbandonarsi alla ricerca ili temi astratti o peregrini, che talvolta possono impressionare le menti desiderose di novità, ma spiegare i punti base della dottrina cristiana. Non deve cercare effetti di ammirazione o di lode; ma soltanto parlare di Gesù Cristo, e di Gesù Cristo, Crocifisso.

Discorsi **1, 603** b.

Falsa notio et pericula sacerdotii hodierni

(Ex Allocut. *Il Nostro cuore* ad sacerdotes ex Apostolica Cleri Unione, centesimo volvente anno ab obitu S. loaniUB M. Vianney, e tota Italia Rumae congregatos, 12 mart. 1959).

2357 Alti ideali sostengono, oggi come sempre, i Nostri sacerdoti. Essi nutrono il desiderio di una perfetta vita sacerdotale, che non scenda a compromessi con lo spirito del secolo; essi vogliono rafforzare i vincoli

di fraternità sacerdotale, affinchè la vita spirituale e pastorale di ciascuno, superati i termini angusti della solitudine, si sviluppi con raddoppiato fervore e maggiore efficacia; essi si applicano con instancabile sollecitudine alla impostazione e risoluzione dei problemi sempre nuovi dell'apostolato odierno.

Di questo Ci compiacciamo intimamente. Ma d'altra parte non siamo ignari dei pericoli, che *Yinimicus homo* non cessa di seminare anche fra le opere più sante. Né ci sfugge come un malinteso spirito di conquista, e una smaniosa ricerca di novità possano produrre una perdita pericolosa delle genuine virtù sacerdotali...

1. - Il sacerdote è innanzitutto e soprattutto uomo di Dio. ‹ vir Dei ». Così vi pensa e vi giudica il popolo cristiano, così vi vuole il Signore. Cercate dunque di conformare la vostra vita a quei puri pensieri, che tale definizione di perse stessa suscita nel vostro cuore. Dicendo uomo di Dio, si esclude dal sacerdote tutto ciò che non è Dio. Vero sacerdote *è* colui che, come Abramo, scelto ad essere *paler multarum gentium.*[1] ha abbandonato per sempre ogni cosa per seguire la voce divina. (ìli è stato detto infatti: *Egredere de terra tua, de cognatione tua, et de domo patris lui et veni in terram, quam monstrabo tibi ((¡n.* 12, 1). Su questa terra promessa si alza, per il vero sacerdote, la croce. Egli non cerea altro (die Cristo, *et hunc crucifixum.*[2] Di fatto Iddio (derno ed invisibile si rivela in Gesti; e il sacerdote deve avere gli occhi esercitati nello scoprire il *Mediator Dei et hominum,*[2] che indica il Padre. *Tanto tempore vobiscum sum et non cognovistis met... Qui videt me, videi et I'utrem (I.* 14, 9).

La vostra vita sia dunque impregnata del buon profumo di Cristo, nell'amore ardente a Lui, che ci guida al Padre. Questa è la vera base di una vita sacerdotale piena di intima pace, e di irresistibile incanto per le anime. Vi diciamo pertanto: « Amor Christi et amor silentii ». Gesù Cristo sia il vostro unico amico e consolatore, nelle veglie davanti al Tabernacolo, o al tavolo di studio, nella cura dei poveri e dei malati, nel ministero della sacra predicazione. Cercate soltanto Lui. considerando le cose umane m ila sua luce, per conquistarle a Lui. Prendete su di voi il suo giogo soave e il suo peso leggero, praticando le virtù proprie di ogni vita consacrata: dedizione al Signore e alle anime, lavoro insonne per la Chiesa, esercizio delle quattordici opere di misericordia, obbedienza pronta e sincera al Vescovo, rispetto pieno di virile tenerezza per le cose sante.

Gesù non si trova nella vita dissipata, anche se si invocassero le più sacrosante ragioni del ministero. Per questo vi abbiamo anche detto: « Amor silentii . 11 silenzio è sicura custodia di tutte le virtù, specialmente della castità e della carità; è garanzia di efficace lavoro pastorale.

Siate dunque sempre, e in ogni cosa, veri uomini di Dio, silenziosamente impegnati nella ricerca della perfezione e della carità, «in Christo lesu Domino Nostro ».

[1] **Cfr. G'/i. 17. 5.**
[2] **Cfr. 1 C. 2, 2.**
[3] **Cfr. 1 *T.* 2, 5.**

2358 2. - In altro pensiero a Noi familiare vogliamo comunicarvi, Venerabili Fratelli e diletti figli, che già dichiarammo ai fedeli di Roma e del mondo, il giorno in cui prendemmo possesso della Nostra Cattedrale, l'Arcibasilica Lateranense. Spiegando l'augusta significazione del solenne rito liturgico, richiamavamo l'attenzione su due oggetti più preziosi dell'altare: «il Libro e il Calice». E dicevamo: « Il Vescovo e tutti i sacerdoti in sua collaborazione esprimono il primo carattere della missione pastorale della Chiesa: l'insegnamento della sacra dottrina. Eccovi nel .Messale i due Testamenti; eccovi nell'annuncio fatto al popolo il punto principale e più alto del sacerdozio cattolico... È qui che piace innanzitutto affermare il carattere sacro del ministero pastorale: la catechesi robusta, splendente e fascinatrice.»' Anche oggi, nel ripetervi queste parole, amiamo indicarvi come fonte principale di vera dottrina, e di salutare alimento per la missione pastorale, i Libri santi. Non bastano i compendi e i prontuari di predicazione, e neppure le riviste teologiche anche più complete, se non c'è questo fondamento; e tanto meno basta alla vostra vita intellettuale e interiore la stampa multicolore e sottilmente seduttrice, che turba l'intimo silenzio e il colloquio dell'anima consacrata col suo Dio. Come avverte il Nostro Predecessore S. Gregorio Alagno, di cui oggi ricorre la festa liturgica: « Valde namque inter humana verba cor defluit: cumque indubitanter constet quod externis occupationum tumultibus impulsum a semetipso corruat, studere incessabiliter debet, ut per eruditionis studium resurgat ».[1]

Vi raccomandiamo pertanto lo studio assiduo della S. Scrittura, della teologia, delle scienze sacre, alla luce del vivo magistero ecclesiastico, che vi mantenga sempre giovani nello spirito, e vi sottragga al pericolo di dare agli altri un insegnamento impreciso, o nubiloso, o ardito, o monotono. Le anime cercano la parola di ('risto, e il sacerdote deve comunicarla loro nella sua integrità e freschezza.

« Accanto al Libro, ecco il ('alice » — dicevamo ancora —. « La parte più misteriosa e sacra della Liturgia Eucaristica si svolge attorno al calice di Gesù, che contiene il suo Sangue prezioso. Gesù è il nostro Salvatore, e noi partecipiamo misticamente al Corpo suo, la Santa Chiesa. La vita cristiana è sacrificio. Nel sacrificio animato dalla carità sta il merito della conformità nostra a ciò che fu lo scopo finale della vita terrena di Gesù».[3] Anche oggi vi esortiamo con paterno affetto a faro dei Sacri .Misteri il centro delle vostre giornate. Non si dà perfezione nè vero amore di Dio e di ('risto, senza una profonda devozione all'Eucaristia, che è la vita di tutti i fedeli, ma specialmente dei sacerdoti. In essa il Signore dolcemente ci invita con l'esempio a spenderci per le anime, ad amare la rinuncia, ad essere obbedienti com'Egli è stato, fino alla morte ed alla morte di Croce.[4]

1 Ex Alloc. *Al saltilo,* 23 nov. 1958: AAS 50, 916. 917.
• *Keuul. PatL* 11, c. 11: ML 77. 48.
• AAS 50, 918.
4 Cfr. PA. 2. 8.

Il sacerdote che vive del Libro e del Calice conserva intatta la sua vocazione *usque in diem Christi Iesu.*[1]

2359 3. - Come ultimo ricordo del Nostro incontro vi raccomandiamo un altro grande amore, che deve trasfigurare la vostra vita: l'amore «Ielle anime. Ben sappiamo che questo è il vostro ideale, ma non crediate superflua la Nostra ammonizione. Essa è dettata da una considerazione, che addolora i pastori di anime: come mai, dopo tanti sforzi e sacrifici, dopo innumerevoli seminagioni, il frutto raccolto è spesso tanto scarso! Come mai, pur adoperando tutti i mezzi dell'apostolato, non risorgono i morti figli della Chiesa, così come all'azione del servo «lei profeta Eliseo, di cui parla l'odierna liturgia quaresimale, il fanciullo rimase inerte!

Non surrexit puerl (7 *Heg.* 4, 31). Talvolta non avvengono i miracoli spirituali, perchè l'intenzione non è sempre pura; forse perchè non si cerca sempre e soltanto il bene delle anime, sacrificando per esse noi stessi; forse perchè si confida troppo in mezzi simili a quelli umani, e perciò labili, senza fondarsi sulla preghiera e sul sacrifîcio totale.

Vero amore alle anime vorrà dunque dire lavorìo costante alla propria santificazione, con l'uso dei mezzi classici che la chiesa inculca con particolare insistenza, specialmente nel tempo di Quaresima: *Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione et ieiunio (Me.* 9. 28): vorrà dire pertanto amore alla preghiera e alla contemplazione, pratica della penitenza: continua ricerca di miglioramento ascetico —senza peraltro usare forme che eccessivamente imbroglino o mortifichino la adulta personalità di ognuno.

AAS 51, 198-201.

De excellentia sacerdotii

(Ex Aclhortat. *A quarantacinque anni* **ad clerum qui e tota Venetorum regione Venetian convenerat, 21 apr. 1959).**

2360 È ben naturale che clero e popolo, ma i sacerdoti innanzitutto, si domandino che cosa porti di nuovo Pio X. in questo suo ritorno a Venezia, dopo quasi mezzo secolo dalla sua dipartita: quali utili richiami egli ci rechi per la incertezza della vita ecclesiastica, determinata dalle circostanze odierne. La maestà della morte e la conclamata celeste glorificazione conferiscono una significazione speciale all'insegnamento di questo grande, di questo Santo insigne.

Pur tenendo conto delle variazioni delle età. che nel loro succedersi turbinoso ripetono i pregi e i difetti di ogni tempo: giovani che subiscono il fascino delle novità e del passare innanzi agli anziani, talora con qualche presunzione: uomini maturi tentati di scegliere ciò che corrisponde alle proprie comodità, più che al bene comune e generale gli impegni del sacerdote sono pur molti e gravi, e si impongono alla attenzione ed alla coscienza di ciascuno.

Pio X, tornato in mezzo ai suoi, a quelli che per sacra Ordinazione gli

[1] *Ibid.* **1, 6.**

sono più particolarmente vicini, richiama solennemente tre punti di vi. ta sacerdotale, specialmente interessanti in ogni epoca della storia: la luminosa sopravvivenza così accentuata, il fascino - di cui siamo testimoni — che esercita sulle anime e sulle collettività cattoliche di lutto il mondo, Ci fanno ripensare alla dignità sacerdotale, all'amore alla Santa Chiesa e alla saggezza umana e cristiana che specialmente si addice al vivere nostro, chiamati come siamo: *lumen mundi, sal terrae.*[1]

Sono tre clementi di primissimo ordine per la edificazione della nostra vita, cari sacerdoti, per la efficacia del vostro ministero: tre moniti di questo *sacerdos magnus Dei excelsi,* sacerdote sommo dell'Altissimo, reso oggetto di così spontaneo amore popolare, e proposto alla imitazione di tutti.....

L'autore della *Imitazione di Cristo,* nel IV libro, capo 5, definisce con un tratto ineffabile la caratteristica grandezza del sacerdote in faccia al cielo e alla terra: «Grande ministerium et magna dignitas sacerdotum, quibus datum est quod Angelis ipsis non est concessum ».

Ministero di grazia dunque, privilegio singolare!

Questa dignità è insita al fatto stesso della vocazione. Via via si definisce con la vestizione clericale, con il conferimento della tonsura, nella ascesa agli Ordini Sacri, nella *missio canonica,* che è tutto un poema di rispetto e di amore della Santa Chiesa per le anime, e di fiducia nei suoi sacerdoti.

li Concilio di Trento, nelle cui sessioni passò sensibilissima la esigenza di un perfetto adeguamento del sacerdote ai suoi altissimi doveri, sta a rammentare, con parola severa e penetrante, ciò che più volte Ci permettemmo di sussurrare, quasi in preghiera, ai seminaristi c ai sacerdoti della Nostra cara Venezia. Le parole alte e gravissime del Concilio di Trento: « Sic decet omnino clericos in sortem Domini vocatos ut habitu, gestu, incessu, sermone nihil nisi grave, moderatum ac religione plenum praeseferant ».[2] Sono espressioni precise e degne di essere tenute a mente e ripetute come il *Gloria Patri* del Breviario.

Il popolo cristiano, nonostante il variare dei gusti e l'affievolirsi dell'antico spirito di raccoglimento attorno alla parrocchia, vuole ancora e sempre il sacerdote degno, illuminato, amabile, santo.

Purtroppo la polvere della mondanità sembra tutto confondere e tutti avvolgere. .Ma la esigenza della ecclesiastica dignità resta intatta nella opinione generale e nelle intimità più riposte dei cuori, perfino nei fanciulli.

Il sacerdote se è vivo come fuoco, e perciò luminoso, puro, ardente, vale tutto: altrimenti conta un bel poco, anche nella considerazione di coloro che momentaneamente hanno disertato la pratica religiosa.

La « Haerent animo »[3] di S. Pio X — che nel cinquantesimo della sua

1 **Cfr. *MI.* 4, 13.**
* **Scss. XXII, *De Ref.* can. 1: CT. 8, 965 (Cfr. n. 288].**
* **(Cfr. n. 1263].**

acclamata apparizione rimeditammo il 18 settembre dell'anno scorso nella celebrazione ilei centenario del sacerdozio a Castelfranco — sgorgò dal cuore infuocato di Pio X, proprio corne un gemito paterno, per richiamare il clero, diocesano e regolare di tutto il mondo, alla vita interiore più intensa ed alla santificazione.

('ari sacerdoti! Se Pio X è penetrato nella coscienza dei popoli, se tuttora la scuote, se la Chiesa docente attinge anche oggi al suo magistero, ciò è dovuto al fatto che egli sentì, visse e gustò questa altissima dignità, e vi si conformò senza sforzo e con naturalezza in ogni circostanza della sua vita, da cappellano cooperatore fino a Pontefice Sommo.

Prima ed accanto ad ogni altra preoccupazione di desiderabili ed opportuni aggiornamenti pastorali, e di applicazione di nuove risorse per accostare le varie categorie di fedeli, abbiate cura precipua della vostra anima. Ve lo diciamo con tutta semplicità e familiarità paterna.

L'anima pura e ardente di un prete è mistero di luce, di grazia e di amore, (ili Angeli del Cielo l'ammirano e vedono in essa il riflesso della Maestà divina.

Felice il sacerdote che adempie con fedele cura i quotidiani doveri della preghiera: che ama il raccoglimento del tempio e della casa: che attinge la sostanza viva della sua predicazione dal Libro Sacro: che nei giudizi, nelle parole, nel tratto si uniforma agli esempi di Nostro Signore, della Madre sua e dei Santi: che non nutre eccessiva fiducia nelle risorse umane.

Poiché la santità gli è necessaria per la salvezza dell'anima sua e per l'eflìcacia del suo apostolato, ogni sacerdote deve avere la massima cura di accostarsi al Sacramento della Penitenza c servirsi di tutti quei sussidi che la esperienza suggerisce e la Chiesa approva.

« Si ergo sacerdos omnibus virtutibus fuerit ornatus, tunc est quasi optimum sal, et totus populus de illo conditur, magis videndo eum (piam audiendo. Nam prima doctrina est videre bonum, secunda autem audire »[1]. ...

In tutto, il prete deve portare un senso di misura, di garbo, di cordiale cortesia. Voi Ci comprendete. I fedeli non amano vedervi immersi negli affari terreni, quasi doveste risolvere tutto nello spazio di una generazione: e non apprezzano il sacerdote che si dimostra troppo caloroso o parziale. Conviene saper portare dappertutto e con grande dignità l'abito talare, nobile e distinto: immagine della tunica di Cristo: *Christu sacerdotum tunica,* segno splendente della veste interiore della grazia.

In diebus iracundiae sapersi controllare è merito grande, così che gli amici trovino in voi i moderatori delle passioni anche generose: e gli avversari, qualora ne incontraste, possano sempre giudicarvi galantuomini a tutta prova.

AAS 51, 376-380.

1 **S. Iohan. C'UKYSOST., *Uomil.* 10 *in MI.* — opus ili)perfectum: MG 33, 685.**

Familia Christiana et vocationes sacerdotales ac religiosae

(Ex Allocut. *Quelle joie* ad sodales Operis « Equipes Notre-Dame », 3 mai. 1959).

2361 Dans la pensée de l'Eglise, un foyer vraiment chrétien est le milieu nourricier où la foi des enfants grandit et s'épanouit, et où ils apprennent à devenir non seulement des hommes mais des fils de Dieu. Ces enfants, chers pores et mères de famille ici assemblés, vous avez voulu, ù l'occasion de ce pèlerinage, Nous exprimer votre résolution de les offrir généreusement à Dieu, s'il les appelait un jour à son service. Dans un respect absolu de la vocation personnelle de chacun d'eux, vous attestez que ce serait pour vous un honneur et un bonheur de donner à l'Eglise les prêtres, les religieux, les religieuses, dont elle a tant besoin aujourd'hui pour répondre à l'appel des âmes. Votre geste nous touche profondément et Nous vous remercions de grami cœur, souhaitant que votre attitude de foi soit un exemple pour de nombreux parents chrétiens. Autant en eiïet serait périlleuse toute pression abusive à cet égard, autant en revanche est précieuse, et parfois irremplaçable, la délicatesse vigilante avec laquelle un père et une mère collaborent en quelque sorte avec Dieu et l'Eglise pour favoriser, dans l'âme de l'enfant, l'éclosion et la croissance de cette fleur fragile de la vocation.

Discorsi 1, 298.

Normae pro Convwtorüs ecclesiasticis Romae

(Ex Disposit. S. C. Semin, et Stud. Univ. *Tutti i Sacerdoti,* 21 mai. 1959).

2362 Art. 1. - Tutti i Sacerdoti del Clero diocesano, inviati a Roma dai propri Ordinari per frequentarvi gli Atenei ecclesiastici, devono dimorare noi rispettivi Collegi Nazionali o nei Convitti Ecclesiastici approvati a tal fine dalla Sacra Congregazione dei Seminari e delle Università degli Studi.

l Convitti Ecclesiastici deH'Urbc hanno con i Collegi Nazionali lo scopo di creare l'ambiente o il clima spirituale richiesti dal perfezionamento della formazione ecclesiastica presso la Sedo Apostolica.

Art. 2. - Il Convitto Ecclesiastico è destinato ai soli Sacerdoti alunni di Corso presso qualche Ateneo ecclesiastico romano; raccoglimento di un Chierico non ancora Sacerdote, in linea del tutto eccezionale, potrà essere autorizzato o anche richiesto dalla Sacra Congregazione, la quale fisserà « in limino • le modalità di una particolare assistenza.

La permanenza in Convitto degli alunni fuori Corso è ammessa per il periodo di tempo necessario, a giudizio dell'Autòrità accademica, per il completamento della tesi dottorale.

Art. 3. - Il Convitto Ecclesiastico dovendo offrire, sia dal punto di vista spirituale che disciplinare, ai Sacerdoti che ne fanno parte la possibilità di conservare o integrare la loro formazione sacerdotale, non potrà fare a meno:

a) di un apposito Regolamento;

b) di un Orario quotidiano ben definito, che preveda alcuni atti in comune più importanti;

c) di un sutliciente personale dirigente ben preparato.

Art. I. • in particolare dovrà abitare nella casa un Padre spirituale ed e^-cre a deposizione, settimanalmente, almeno un altro Confessore.

Ogni mese vi sarà un Ritira spirituale e, come minimo, una conferenza ascetica ogni quindici giorni.

I singoli Convittori dovranno esibire al Rettore un documento scritto dal quale risulti che essi hanno compiuto gli Esercizi Spirituali a norma del Codice di Diritto Canonico *(can.* 126).

Art. 5. - Nessun Sacerdote potrà essere ammesso in un Convitto Ecclesiastico, se non dietro richiesta del proprio Ordinario diocesano, il quale dovrà anche precisan- a quale Ateneo o Facoltà il Convittore è destinato.

Ogni Convittore inoltre dovrà essere fornito della facultas celebrandi <-, eventualmente, delle • litterae iurisdictionis recipiendi confessiones» rilanciate dalle rispettive ('urie diocesane.

Art. (>. - Ogni Sacerdote che entra a far parte di nn Convitto Ecclesiastico, si impegna con ció stesso a dimorarvi per finterò anno accademico.

Nel caso che un Convittore per il tramite del proprio Ordinario, abbia inoltrato alla Sacra Congregazione domanda per dimorare extra Collegia (il che dovrà essere fatto prima dell'inizio dell'anno accademico o nei primi giorni di e-so). egli continue ni ad abitare in Convitto in attesa della risposta.

Art. 7. - All'inizio dell'anno accademico la Direzione del Convitto si fintere ni tempestivamente a che i Sacerdoti convittori si procurino, entra i limiti previsti dal Vicariato di Roma, la - facultas in Urbe celebrandi ».

Art. 8. - La Direzione del Convitto autenticherà le domande di iscrizioni ai Corsi accademici, verificando in pari tempo che esse corrispondano alle designazioni fatte dagli Ordinari diocesani.

Art. 9. - Non potranno essere consentite iscrizioni a Corsi extra-accademici (ad esempio: Aziono Cattolica, Studio Rotale, Prassi presso i Dicasteri della Santa Sede, occ.) se non interviene il consenso scritto delPOrdinario diocesano e. nello stesso tempo, non risulta elio l'interessato può farlo in modo compatibile con gli obblighi accademici.

Art. 10. - Grave è l'obbligo della frequenza ai Corsi accademici. da cui potrà dispensare volta per volta solo la Direzione, per fondati ed eccezionali motivi.

La Direzione, anche attraverso opportuni contatti con le Segreterie degli Aleni i. controllerà fadempimento di questo grave dovere da parte del singoli Convittori.

Art. 11. - Per quanto riguarda gli esami, si osserveranno le norme previste dai singoli Atenei: deve comunque valere il principio ohe nella sessione di giugno o settembre vengano sostenuti tutti gli esami delle materie di Corso.

Art. 12. - Lo Segreterie degli Atenei hanno per nonna di comunicare tempestivamente i risultati degli esami sostenuti nelle diverse sessioni; occorrendo, la Direzione ne solleciterà l'invio, onde poter informare a sua volta gli Ordinari diocesani interessati.

Art. 13. - La Snera Congregazione dei Seminari, pur ritenendo che gli impegni di studio debbono essere considerati come foccupazione precipua dei Sacerdoti studenti, e che pertanto essi verrebbero meno alla fiducia dei propri Vescovi se si dedicassero ad altre attività pur buone e lodevoli, vede con piacere che. nei giorni festivi, si prestino per il Saero Ministero, specialmente nel suburbio di Roma, dietro autorizzazione della Direzione del Convitto, che dovrà deteiminare i limiti del ministero da svolgere.

La celebrazione quotidiana della Messa nelle parrocchie e cappellani di Roma deve essere compatibile con gli orari della comunità e le esigenze della frequenza accademica.

Art. 14. - I Sacerdoti convittori non possono prestarsi ad impartire lezioni nè in Convitto nè fuori.

Parimenti è vietato assumere l'incarico di insegnante di Religione, tanto presso le scuole dipendenti dall'Autorità ecclesiastica che in quelle dello Stato.

Art. 15. - Si potrà permet ten' l'uso moderato della televisione, ma in una sala comune e a discrezione dei Superiori del Convitto.

Por quanto riguarda la frequenza dei loculi di pubblici spettacoli, ci si atterrà fedelmente alle norme emanate in merito dal Vicariato di Roma.

Art. 16. - Qualora un Sacerdote risulti gravemente inadempiente ai suoi obblighi accademici, la Direzione ne informerà, anche durante il corso dell'anno, il rispettivo Ordinario.

Quando consti che un Convittore tiene una condotta non consona al suo stato sacerdotale. dovranno essere informati sia il rispettivo Ordinario che la Sacra Congregazione dei Seminari.

Art. 17. - I Superiori si faranno un dovere di seguire e controllare anche il comportamento esterno dei Convittori, vigilando soprattutto a che essi non frequentino case privato.

Particolare attenzione dovrà essere posta perchè sia fedelmente osservata la puntualità del rientro serale, da fissarsi ad ora precisa e conveniente, escludendo ogni permesso di uscita notturna.

I Convittori si comporteranno, sia in casa che fuori, con la proprietà e il decoro richiesti dall'abito ecclesiastico.

Art. 18. - Durante l'anno scolastico la presenza in Convitto deve essere continuata: non si ammettono assenze se non per gravi motivi, a giudizio della Direzione.

Art. 19. • Il passaggio da un Convitto ad un altro non è ammesso sc non dietro richiesta scritta dell'ordinario. In ogni caso, la Direzione accettante chiederà riservatamente a quella del Convitto • a quo • le ragioni del cambiamento.

La Direzione del Convitto «a quo segnalerà poi alla Segreteria dell'Atonco frequentato dal Convittore — ai tini dell'iscrizione accademica — L'avvenuto passaggio.

Identica notificazione dovrà essere fatta per il caso previsto dall'art. 6, cp. 2.

Art. 20. - Il rapporto di dipendenza del Convittore dalla Direzione del Convitto non cessa se non col passaggio — autorizzato dal proprio Ordinario — ad altro Convitto 0 ad una dimora extra Collegio approvata dalla Sacra Congregazione, oppure con il definitivo ritorno in diocesi.

Art. 21. - I Convittori che, terminato l'anno scolastico, non fanno ritorno alle proprie diocesi, debbono produrre, in tempo utile, il permesso del proprio Ordinario che li autorizza a trascorrere il periodo estivo nel luogo scelto in precedenza.

La Direzione si informerà con particolare diligenza sulla condotta tenuta dai medesimi Convittori durante le vacanze.

Art. 22. - Poiché il buon andamento della casa dipendo in parte anche dalla presenza di un adeguato personale di servizio, la Direzione ne curerà una scelta giudiziosa, le debito prestazioni e una giusta retribuzione.

I rapporti tra i Convittori e i domestici dovranno essere ispirati al rispetto e al riserbo dovuti.

Art. 23. • l Convitti Ecclesiastici, nel Assure le rotte mensili, pur tenendo conto del reale costo (lolla vita, si manterranno su una quota accessibili; alle posalbilitÀ economiche, spesso scarse, del Sacerdoti studenti.

Onde evitare odiosi confronti, le Dirczióni dei vari Convitti si consulteranno previa mente, interrogando in merito la Sacra Congregazione.

Ex Archivo S. C. de Semin, ct Stud. Unir.

De dignitate Sacerdotii deque momento formationis Alumnorum ecclesiasticorum

(Ex Epist. S. C. Semin, et Stud. Univ. *Ancora non / spenta* ad locorum Ordinarios, primo expleto saeculo a morto S. Joannis M. Vianney, 5 iun. 1959).

2363 Tante cose ha da dire ed insegnare il Santo Curato d'Ar- ai giovani levili del nostro tempo, da poter affermare che il messaggio ch'egli loro invia dagli splendori della gloria celeste è più attuale die mai.

I. - Prima di tutto Egli brilla come esempio di fedeltà agli inviti della Grazia; una volta conosciuta la volontà di Dio a suo riguardo, persegui l'ideale sacerdotale con tenacia senza pari, non lasciandosi scoraggiare dalle molle difficoltà che sembravano sbarrargli il passo verso una meta tanto umilmente ma anche tanto ardentemente desiderata, sempre guidato da una incommensurabile stima della dignità sacerdotale, sì da fargli esclamare rapito e come fuori di i « Oh. coinè grande il sacerdote! la sua grandezza non si vedrà bene che nel cielo. Se un sacerdote comprendesse in terra interamente la sua dignità, morrebbe non di spavento, ma di amore».

Questa stima, questa costanza, questa dedizione la Chiesa addita alla gioventù ecclesiastica dei nostri tempi, porcili ne prenda stimolo per coltivare il santo ideale cui il Signore l'ha chiamata. È ben nota la scarsezza di vocazioni che affligge oggi la Chiesa, mentre le necessità spirituali dei fedeli vanno aumentando ogni giorno più. Non che il Signore meno abbondantemente vada spargendo il seme della divina chiamata; ma, purtroppo, pochi la raccolgono e, fra questi, tanti sono coloro che. dopo aver posto mano all'aratro, si voltano indietro ed abbandonano il lavoro incominciato. A quanti dunque hanno sentito pressante l'invito del .Maestro che li chiama ad essere i continuatori della sua opera di salvezza, il Santo Curato d'Ars torna a far loro considerare il dono inestimabile che posseggono: non permettano, per mancanza di generosità e di donazione, che il maligno, con vane lusinghe, loro sottragga la perla nascosta alla quale tutto deve essere gioiosamente sacrificato.

« Sorte » divina - come dice chiaramente il loro nome di « Chierici » – porzione prediletta nell'immensa famiglia di Dio, chiamala ad un destino speciale, ad una eredità particolare, essi debbono sempre ricordare, per trarne coraggio ed incitamento alla perseveranza, di che tenera bontà, benignità e munificenza sono stati oggetto da parte del Signore. Se l'Apostolo, ricordando ai semplici cristiani l'inestimabile beneficio della Redenzione, li esortava a vivere degnamente quali tìgli della luce, dimentichi

per sempre delle opere della carne, quanto debbono sentire per sé tale invito i giovani chiamati, non solo a partecipare alla salvezza, ma, sulla scorta del Divino -Maestro, ad esserne i dispensatori e i ministri! Pensino dunque continuamente al dono di Dio, a quell'atto di predilezione divina, e se ne rendano ogni giorno più degni con una condotta conforme, nella quotidiana offerta della loro giovinezza alla Chiesa, che la domanda per la salvezza loro e dei fratelli.

2364 II. - Se noi guardiamo alla fisionomia sacerdotale del Santo Curato d'Ars, ci rendiamo conto che essa brilla di tanto splendore, da farne un genuino archetipo di prima grandezza. Egli sapeva che il Sacerdozio lo aveva misteriosamente identificato con Punico ed eterno Sacerdote, il Verbo Incarnato: ciò che gli faceva ripetere frasi come queste: « Quando vedete il sacerdote, pensate a Nostro Signore Gesù Cristo », oppure: « Il Sacerdozio è l'amore del Cuore di Gesù ». -Ma che importano le parole, sia pur belle ed espressive, con cui egli indicava questa divina realtà? L'essenziale per lui era di vivere il sacerdozio che il Signore esercitava per suo mezzo. Eccolo dunque il Santo Curalo nell'atteggiamento, voluto dall'Apostolo, di mediatore per il suo popolo, votato per tutta la vita all'adorazione, all'intercessione, al sacrifìcio totale; anche lui vittima, come il Redentore, per implorare « con gemiti inenarrabili », giorno e notte, la remissione dei peccati, pronto sempre a compiere nel suo corpo quello che manca alla Passione di Cristo.

Questa aderenza perfetta a Dio, questa conformità all'Eterno Sacerdote. che gli facevano tanto stimare la preghiera e la vita interiore, furono anche il segreto dei suoi strepitosi successi. Sapeva egli perfettamente che l'efficacia dei sudori apostolici dipende innanzitutto dalla preghiera e dall'unione con Dio, e, conscio della sua umile quanto eccelsa condizione di strumento della grazia divina, da essa e da essa sola aspetti) la riuscita della sua azione apostolica. Non senza ragione dunque il Sommo Pontefice Pio XI ha costituito il Santo Curalo d'Ars Patrono speciale dei parroci e dei sacerdoti in cura d'anime, volendo sottolineare, con questo, che Fazione pastorale, per essere veramente efficace, deve appoggiarsi sulla santificazione personale ed ancorarsi ad una profonda vii a interiore.

La Sacra Congregazione dei Seminari deve putroppo constatare che tanto ancora resta da fare in merito negli Istituti di formazione ecclesiastica. Considerando, infatti, gli atteggiamenti e lo spirito con i quali, soprattutto da parte del clero giovane, si affrontano i problemi dell'azione apostolica, viene spontaneo di chiedersi se i tradizionali principi della formazione ecclesiastica non siano troppo trascurati. Nella maggioranza dei casi ci si dedica, è vero, con grande generosità al sacro ministero; ma, rallentando i dovuti contatti con la preghiera e non praticando la debita mortificazione e la custodia del cuore, ben presto ci si esaurisce in vani tentativi e si finisce nella tiepidezza e nello scoramento.

Il fatto si è che senza vita interiore non si dà vero apostolo, e che da tutto il chiasso clic si può fare, anche con la più prestigiosa tecnica ed organizzazione esterna, ben poco si raccoglie di frutti durevoli e salutari. Il vero

apostolo, conscio di essere un semplice strumento nelle mani di Dio, sa di avere a sua disposizione ben altri mezzi, non condizionati dal contingente della tecnica: egli sa che l'edificio spirituale si erge interamente sulla grazia e la preghiera, e che i frutti sono abbondanti nella misura che si confida nei mezzi spirituali e non si presume di sostituirvisi: ‹ Itaque ncque qui plantat est aliquid, neque qui rigat; sed, qui incrementum dat, Deus... Dei enim sumus adiutore» » (1 *C.* 3, 7.9).

Il Sommo Pontefice Pio XI dice chiaramente: ' Sarebbe un errore gravissimo se il sacerdote, trasportato da falso zelo, trascurasse la propria santificazione per tutto immergersi nelle opere esteriori, per quanto buone, del ministero sacerdotale... Senza la pietà, le più sante pratiche, i più augusti riti del Sacro .Ministero saranno eseguiti meccanicamente e per abitudine; mancherà loro lo spirito, l'unzione, la vita ».l

Più vicino a noi. Pio XII nella «'.Menti Nostrae " (23 sett. 1950) insiste sullo stesso concetto con grande vigore: ‹ I n ardente spirito di orazione, se inai in altri tempi, oggi specialmente è necessario, (piando il cosiddetto "naturalismo" ha invaso le menti e gli animi, e la virtù è esposta a pericoli di ogni genere, pericoli che talvolta s'incontrano nell'esercizio dello stesso ministero. Che cosa potrà meglio premunire da queste insidie, che cosa potrà meglio elevare Panima alle cose celesti e tenerla unita con Dio che l'assidua preghiera e l'invocazione del divino aiuto! ».*

Più recentemente ancora il Santo Padre Giovanni XXIII fel. regn., che tanto insiste perchè il Clero si dia con completa dedizione ad un proficuo ministero pastorale, nel Suo discorso alla l'nione Apostolica del Clero (12 marzo 1959), additando precisamente la figura del Santo Curato d'Ars, ammonisce molto eloquentemente: ' Come mai, dopo tanti sforzi e sacrifici. dopo innumerevoli seminagioni, il frutto raccolto è spesso tanto scarso? Come mai, pur adoperando tutti i mezzi dell'apostolato non risorgono i morti figli della Chiesa? Forse perchè l'intenzione non è sempre pura; forse perchè si confida troppo in mezzi simili a quelli umani, e perciò labili, senza fondarsi sulla preghiera e sul sacrificio ?

Insistiamo pertanto nel modo più vivo perchè gli educatori dei nostri Seminari, soprattutto i Rettori e i Padri spirituali, istruiscano con la dovuta frequenza i loro alunni, specialmente coloro che sono vicini ai Sacri Ordini, sulla natura del Sacerdozio, gli scopi della sua missione e i mezzi dell'apostolato; e lo facciano sulla scorta della dottrina più sana e tradizionale, da mutuarsi dalla Rivelazione, interpretata dal pensiero dei Padri e dal magistero ecclesiastico, non indulgendo a novità che. su un argomento cosi delicato, spesso capovolgono o almeno sfigurano l'insegnamento della Chiesa. Si ritiene tutto questo di gran peso; poiché quali saranno le idee istillate in proposito tin dagli anni del Seminario, tale sarà il comportamento che gli alunni terranno una volta ordinati ed entrati nel Sacro Ministero.

l **Litt. Encycl.** *Ad ('aihol. Sacerdotii.* **20 dee. 1935: AAS 28, 23 s.**
• **AAS 12, G73. [Cfr. n. 2207).**
* **[Cfr. n. 2359).**

2365 HI. - È noto a tutti l'attaccamento senza riserva che il (’tirato d'Ars aveva per la Chiesa. Per questa Santa Madre di lutti i credenti egli aveva un amore tenerissimo, e quando ne parlava con parola semplice ed ispirata ai suoi numerosi ascoltatori, il suo volto si trasfigurava, la sua voce vibrava di zelo ardente. Ma se il cuore andava ben oltre gli angusti confini del suo piccolo borgo di Ars, abbracciando tutti i fratelli in Cristo -- del resto non venivano da ogni plaga della terra i figli della Chiesa ad assiepare il suo pulpito o il suo confessionale? la sua sottomissione, la sua venerazione, il suo amore puntavano soprattutto al vertice, al Capo visibile, al Papa. Dalle testimonianze dei processi di Canonizzazione risulta che egli cercava ogni occasione per testimoniare all'autorità del Sommo Pontefice la sua illimitata devozione; non poteva nascondere, la sua emozione quando sentiva parlare o egli stesso parlava della Chiesa Madre e .Maestra di tutte le Chiese. Al proprio Mescevo poi, testimoniava rispetto, amore ed obbedienza « tamquam Domino». E quale obbedienza! Tutti sanno come il Santo Curato, preso da un grande senso della propria indegnità e schiacciato da una responsabilità che vedeva aumentare ogni giorno, meditasse più volte di ritirarsi in un angolo nascosto a piangere quella che egli chiamava sua povera vita. Ma l'ubbidienza, manifestata dai Superiori, lo voleva ad Ars, ad Ars egli rimase, a portare la sua pesante croce, in quotidiana immolazione.

Gli educatori dei candidati al sacerdozio hanno qui un argomento di severa meditazione, perchè la virtù dell'obbedienza è uno dei cardini di tutta l'opera di formazione che essi debbono impartire agli alunni del Santuario. Si tratta invero di creare un abito profondo, che penetri fin nel più intimo delle convinzioni degli alunni aflidati alle loro cure, in un tempo come il nostro che sente cosi forte il demone dell'orgoglio e che, con incredibile presunzione, pretenderebbe di non sottostare a norme di alcun genere, se non a quella di un'illimitata indipendenza nel giudizio e nell'azione. E purtroppo tali principi, decantati come una conquista, si sono insinuati nei metodi di educazione, tentando di scardinare dalle sue stesse fondamenta la dottrina cattolica in materia pedagogica. Purtroppo anche negli Istituti di formazione ecclesiastica non è raro il caso — e questa Sacra Congregazione è dovuta volta a volta intervenire di assistere ad esperimenti che troppo concedono aU'indiscriminata iniziativa dell'educando e. quasi obliando la stessa condizione dell'inferma natura umana, si tenta «li inaugurare più o meno velatamente i criteri della cosiddetta ◊ autoeducazione ».

236(5 Legittima certamente e necessaria è l'opera di coloro che. solleciti «li creare nei loro giovani robuste e sane convinzioni, si studiano di sviluppare in loro gradualmente il senso «Iella responsabilità personale, la capacità di giudizio, lo spirito «l'iniziativa sia individuale che collettiva; ma quello «die si vuol denunciare come deleterio si è quell'atteggiarnento passivo dell'educatore che, abdicando alla sua posizione di Superiore e capovolgendo con ciò stesso il vero concetto di disciplina, teme che il comando sia lesivo della personalità «1(4 discepolo, (piasi costituisse una indebita interferenza nel santuario della coscienza altrui. Si tratta di una

falsa impostazione; poiché solo attraverso una disciplina austera si pu¿> giungere al pieno possesso di una forte, personalità, pronta al sacrificio e a quello spirito di abnegazione che è requisito essenziale per chi vuol seguire, senza compromessi o infingimenti, Nostro Signore Gesù (risto lino a dividere con Lui, se necessario, il calice del Getsemani e l'immolazione della Croce. Soltanto con tale disciplina si ottengono i veri apostoli, pronti a vincere il proprio gusto e i propri capricci per fare ciò che Dio, attraverso l'autorità dei Superiori, ci comanda. Sia pertanto la disciplina — amorosamente vissuta e non soltanto passivamente subita — la pietra di paragone sulla quale i Superiori comprovino la vocazione dei loro alunni. Domandino ad essi un'obbedienza, non solo teorica, ma effettiva, integra, limpida, senza sottintesi, quale la Regola del Seminario la viene ogni giorno proponendo, anche negli atti più piccoli e ordinari. I Superiori sappiano esigerla, ma la sappiano anche proporre, richiamandosi ai motivi soprannaturali che la giustificano, derivandola soprattutto dal Modello perfetto che in terra ebbe un solo ed unico programma: ' Lare, o Dio, la tua volontà *(IH>*. 10, 7). Ricordino in ogni circostanza come l'obbedienza implichi essenzialmente l' ‹ obsequium », cioè l'offerta della mente e della volontà, nel quale consiste proprio il gradimento delle nostre azioni presso Dio.

Se tanto i Superiori saranno in grado di ottenere, potranno essere sicuri della piena riuscita dei loro giovani, anche per quanto riguarda l'acquisto delle altre virtù sacerdotali, specialmente di quelle che, come la castità, esigono volontà robusta e perfetto dominio di sè.

Per tutti i Pii Istituti deve dunque valere il principio che la Regola è la volontà significata di Dio. e quindi obbligatoria come mezzo necessario per la formazione del Sacerdote. La presenza e l'opera del Superiore non deve essere considerata come diretta a mortificare la personalità, ma ad aiutarne lo sviluppo in tutto quanto di buono e di utile essa può offrire per il raggiungimento di quella pienezza spirituale, che è requisito e vanto della vocazione sacerdotale: « Omnia vestra sunt: vos autem Christi: Christus antem Dei» (I *C.* 3, 22-23).

Rivolgendoci ora direttamente ai diletti alunni del Santuario, vorremmo esortarli a tenere sempre presente il costante insegnamento della Chiesa, che in numerosi documenti paragona il Clero ad una milizia scelta, ben attrezzata, temibile ai nemici soprattutto per la disciplina che la governa. Durante il lungo e severo tirocinio del Seminario, coltivino lo spirito di disciplina, nutrendosi di salde convinzioni, prestando un'obbedienza a tutta prova a coloro che li dirigono, apprendendo cosi quel perfetto e incondizionato ‹ sentire eum Ecclesia » che li farà, domani, capaci di comitat tere con cuore « prò salute communi fortia tacere et pati paratum » — le pacifiche battaglie del regno di Dio?

Se ardua può sembrare la preparazione al Sacerdozio e pieno di difficoltà, di fatiche, di sacrifici il futuro ministero, grande tuttavia e ricca di gioie consolanti è la ricompensa che il Signore promette a quanti mili-

‘ Cfr. Leo XI1!. Alloc. 18 ian. 1885. (Cfr. n. 962).

taño con valore sotto le sue insegne. Lo afferma efficacemente il grande Sant'Agostino anch'egli chiamato alle fatiche dell'apostolato in tempi difficili quanto quelli in cui viviamo dichiarando: «Nihil esse in hac vita et maxime hoc tempore difficilius, laboriosius, periculosius episcopi aut presbyteri aut diaconi officio, sed apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur quo noster Imperator jubeto[1].

Ex Archivo S. C. dc Semin. et Stud. Univ.

Servitium militare iuvare potest ad sacerdotalem formationem

(Ex Allocut. Fi *esprimiamo* sacerdotibus oliin militibus Italicis addictis, qui Conventui Romae habito interfuerunt, 11 iun. 1959).

2367 L'anno di volontariato sui ventanni fu anzitutto per Noi assai utile e fecondo, perchè, permettendoci una vasta conoscenza di persone, in condizioni tutte particolari di vita, Ci diede la preziosa possibilità di penetrare sempre più a fondo nell'animo umano, con incalcolabile giovamento per la Nostra preparazione al ministero sacerdotale. Come voi ben sapete, il vivere in fraterno contatto per mesi c mesi, in una comunanza di anime, temperata nel pericolo e nella generosità quotidiana, fa scoprire nel nostro prossimo sempre nuove profondità, espressioni di fede, di fiducia in Dio, di abbandono nella preghiera, di serena rassegnazione. Da tale conoscenza reciproca scaturiscono poi i colloqui col sacerdote, la stima per il suo ministero, il riservare nella sua anima le confidenze più segrete, per riceverne incoraggiamento, esortazione, perdono.

Epoca dunque di spirituale arricchimento, a cui si aggiunge l'opera costruttiva della disciplina militare, che forma i caratteri, plasma le volontà, educandole alla rinunzia, al dominio di sé, all'obbedienza.

Queste vario esperienze di vero servizio militare, come reclute o soldati, che parecchi tra voi avete fatte, vi hanno certamente dato la possibilità di compiere tanto bene, di essere di esempio ad ulllciali e soldati, di conquistarne la fiducia; o voi sapete come i legami, allacciatisi negli anni giovanili, non si spezzano più per tutta la vita.

Quale motivo per ringraziare il Signore, che, chiamandoci al suo servizio, a tutti dà la possibilità di rendergli testimonianza, fin dai giovani anni. diffondendo tra le anime, anche nei momenti più ditllcoltosi. il buon seme della sua grazia e della sua parola, il buon profumo del suo amore!

... l Cappellani di ieri e quelli di oggi, nelle varie specialità di cui è loro affidata la cura spirituale, rappresentano infatti una possibilità nuova cd immensa di bone, sulla quale la Chiesa fa grandissimo assegnamento. Essi vanno verso schiere innumerevoli di anime giovanili. robusto e gagliarde, ma talora esposte a gravi pericoli spirituali, por indirizzarlo e formarle al bene. Cosi avete fatto voi nel ¡lassato, cosi fanno oggi i vostri più giovani Confratelli, ai quali va l'attenzione sollecita dell'Ordinariato por prepararli adeguatamehto alle gravi responsabilità che li attendono.

... Siamo lieti di apprendere che tale ministero sia effettuato dappertutto in armonia felice di natura e di grazia, nella ricerca instancabile di tutto ciò che favorisce l'accostamento delle anime. E mentre incoraggiamo tutti i diletti Cappellani, cogliamo volentieri questa occasione per inculcare loro l'umore più schiet to e ardente allo spirito sacerdotale, soprattutto allo spirito sacerdotale, che è da mettere al sommo della gerarchla dei valori.

AAS 51, 470-172.

[1] *Epist.* 21. 1: ML 33, SS.

Do Episcoporum fiducia in Deo quoad inopiam sacerdotum

(Ex Litt. Encycl. *Ad Petri Cathedram,* **29 lun. 1959).**

i$8 ... Ac novimus etiam angustias vestras, novimus moerores, quibus allicimini ob miserum tot filiorum discessum errorum fallaciis deceptorum, ob rerum penuriam qua res catholica apud vos maiora incrementa interdum capere non potest, ac praesertim ob sacerdotum numerum, multis in locis, necessitatibus succrescentibus imparem. Sed ei confidite, ex quo *omne datum optimum et omne donum perfectum (lac.* 1, 17) oritur; lesu Christo, instantibus rogato precibus, confidite, sine quo *nihil ꝑoterti facere (I.* 15, 5), sed cuius gratia eam Apostoli gentium sententiam repetere vobis singulis licet: *Omnia positum in co, qui me confortat (Ph.* 4. 13). *Deus autem ... impleat omne desiderium vestrum, secundum divitias suas in gloria, in Christo lesu (Ibid.* 4, 19); ita ut uberes possitis ex agro, labore sudoreque vestro exculto, metere messes, uberesque colligere fructus.

Eos etiam, qui in utroque cleri ordine militant, paterno appellamus animo; sive in curia proximi vobis, Venerabiles Fratres, adiutore» sunt, sive in sacris Seminariis electae inventati, in sortem Domini vocatae, instituendae educandaeque tanti ponderis operam vobis navant, sive denique vel in frequentibus civitatibus, vel in pagis, vel in longinquis solitariisque vicis parochi munere funguntur, tam difficili hodie, tam arduo tantaeque gravitatis, (’urent iidem Nobis pareant si hoc in eorum memoriam revocamus, quod confidimus necease non esse — ut Episcopo suo se obsequentes semper obtemperantesque praebeant, secundum illa S. Ignatii Antiocheni effata: «Cum Episcopo subiecti sitis ut lesu Christo ...necessarium itaque est, quemadmodum facitis, ut sine Episcopo nihil agatis»;[1] «quotquot enim Dei et lesu Christi sunt, hi sunt cum Episcopo».[2] Ac meminerint etiam se non publicos officiales tantum, sed sacrorum praesertim administros esse; ideoque non labores, non temporis rerumque iacturas, non sumptus, non sua denique incommoda tanta ttmquam esse existiment, quae non possint esse maiora, cum ad mentes divina luce collustrandas, tum ad pravas superno auxilio fraternaque caritate flectendas voluntates, tum denique ad paciferum lesu (liristi regnum provehendum propagandumque. Ac magis quam operae laborique cuiusque suo, divinae gratiae confidant, quam supplicibus instantibusque precibus cotidie implorent.

Religiosos etiam sodales, qui, varios evangelicae perfectionis status amplexi, secundum peculiares Instituti sui leges se gerunt suisque obtemperant moderatoribus, paterno salutamus animo, eosque adhortamur ut in ea omnia, quae ipsorum Conditores, peculiaribus datis normis efficienda proposuere, impigro animo totisque viribus incumbant: iu id potissimum ut precandi studio ferveant. paenitentiae operibus vacent, iu

1 **1'UXK,** *Patres Apostolici* **I, 243-215; cfr. MG 5, G75.**
’ *Ibid.* **1, 267; cfr. MG 5, 699.**

ventutem recto instituendam educandamque suscipiant, cosque pro facultate adiuvent, (pii quoquo modo necessitatibus vel angoribus afflictantur.

Novimus profecto non paucos ex his dilectis liliis ob rerum condiciones, quibus in praesens utimur, ad pastoralem etiam christifideliuni curam saepissime advocari, non sine, magno christiani nominis christianaequo virtutis emolumento. Hos igitur etiam atque etiam adhortamur — quamvis confidamus eos admonitione non indigere Nostra — ut praeclaris illis promeritis, quibus eorum Ordines vel Religiosae Sodalitates elapsis temporibus floruere, id quoque adiciant, ut nempe praesentibus populi necessitatibus — collata cum cetero clero studiosa opera diligentique navitate — pro facultate sibi impertita, libentes volentesque respondeant.

AAS 51, 518-520.

Mirifica S. Ioannis M. Vianney exempla clero proponuntur. De excellentia et requisitis dotibus Sacerdotii

(Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia,* **primo cxeuntc sacculo a nientissimo obitu S. Ioannis Mariae Vianney,** 1 **aug. 1959).**

2369 Ad haec ipsa sacerdotalis vitae fastigia S. loannes Maria Vianney nos omnes profecto allicit vehementerque compellit. Ut igitur in id ipsum nostrae aetatis sacerdotes potissimum contendant, Nobis pergratum est adhortationes addere Nostras. Eorum curas sollicitudinesquo probe novimus, novimus quibus difficultatibus hodie apostolica eorum actio praepediatur. Quodsi conquerimur, fluctibus huius saeculi quorundam iactari animos ac lassitudine torpescere, attamen Nobis etiam experiundo cognita sunt aliorum longe plurium et fides inter ardua firma, et studiosa animi inflammatio, qua haud pauci ad optima quaeque generose contendunt. lamvero ad utrosque, cum sacerdotio initiati sunt, Christus Dominus haec verba suavitatis plena convertit: « Iam non dicam vos servos sed amicos».1 Utinam Encyclicae hac Nostrae Litterae ad divinam hanc amicitiam alendam adaugendamque opem afferant clero universo, quippe cum hoc praesertim capite gaudium et fructus omnis sacerdotalis muneris contineantur.

Nobis consilium non est, Venerabiles Fratres, singulas, (piae ad hodiernam sacerdotalem vitam spectent, quaesi iones attingere; immo, S. l'iiX vestigiis presse insistentes, « nihil plane inauditum vobis aut cuipiam novum dicemus, sed quae certe commeminisse omnes opportet ».2 Nam huius Caelitis animi lineamenta, si modo debita in sua luce ponantur, id profecto habent, ut per pronum nos iter adducant ad ea consideranda, quae omni aetate vigere necease est, in praesens autem tantum habent

1 **Pontificale Rom.; Cfr. /. 15, 15.**
1 **Exhort.** *Haerent animo: Acta Pii X* **4, 238.**

momenti, ut ad ea peculiari ratione suadenda, hac data saeculari commemoratione, obstringi Nos Apostolico munere videamur.

Catholica Ecclesia, quae ad Sanctorum Caelitum honores hunc sacri Ordinis virum evexit « pastorali studio et iugi orationis ac paenitentiac ardore mirabilem ›,* post exactum saeculum ab ipsius obitu materno affecta gaudio eum universo clero ad imitandum proponit, utpote qui sive sacerdotalis aséeseos, sive pietatis praesertim Eucharisticae, sive denique pastoralis alacritatis exemplar refulgeat praestantissimum.

2370 lamvero, de S. loanne Maria Vianney sermo institui nequit, quin sponte menti obversetur sacerdotis imago, qui singularem in modum voluntaria corporis afflictatione praestans ac Dei amore proximorumque procuranda salute unice ductus, alimentis somnoque fere omnino abstinebat. asperrimis paenitentiac actibus vacabat ac praesertim semet ipsum strenua animi fortitudine abnegabat. Quod quidem vivendi genus non omnes, pro certo, christilideles amplecti tenentur; nihilominus divino consilio provisum est. ut nullo non tempore in Ecclesia tales habeantur animorum pastores, qui Spiritus Sancti afflatui obsecuti, hoc non dubitent iter aggredi, quandoquidem eiusmodi praesertim agendi ratione homines non pauci ab errorum vitiorumque illecebris ad rectum tramitem et ad frugem bonam facilius revertuntur. Admirabile autem devovendi se studium, quo S. loannes Vianney ı acerbus sibi, lenis in alios · tantopere praestitit, opportune luculenterque admodum in memoriam reducit praecipuas partes, quas sacerdotes, ad vitae perfectionem sibi propriam quod attinet, paenitentiac virtuti tribuant oportet. Decessor Noster fel. rec. Pius XII, ut doctrinam hanc satius illustraret et a quorumdam non rectis dubitationibus vindicaret, negavit quidem « clericalem statum — nipote talem et prout ex divino iure procedit ob naturam suam, vel saltem ob eiusdem naturae postulatum quoddam, exposcere ut ab eisdem sodalibus evangelica consilia serventur •›;3 ac iure merito rem hisce conclusit verbis: ‹ı Clericus igitur non vi divini inris evangelicis consiliis paupertatis, castitatis, oboedientiae devincitur :* Attamen germanam eiusdem Summi Pontificis mentem, de cleri sanctimonia tantopere solliciti, procul dubio detorquet ac perpetuo de hac re Ecclesiae magisterio contradicit, qui exinde inferre audeat, clericos minus quam religiosos sodales officio adstringi ad evangelicam vitae perfectionem contendendi. Res enim prorsus aliter se habet; siquidem ad sacerdotalium munerum debitam perfunctionem ‹ requiritur maior sanctitas interior, quam requirat etiam religionis status»? Quodsi ecclesiasticis viris, ut reapse hanc morum sanctitudinem adipisci valeant, non vi clericalis ipsius status consilia evangelica praecipiuntur, eis nihilomi-

1 MLssale Rom.: Oratio Missae iti festo S. loannis Vianney.
• Cfr. Arohiv. Soar. Vat. C. SS. Rituum, Processus, t. 227, p. 196.
• Alloc. *Annua Sacer;* AAS 43, 29.
• *Ibid.*
• S. Thom., *Sum. Th.* II-II, q. 184, n. 8, in C.

nus, quemadmodum christifidelibus universis, eadem consilia patent vehiti tutissimum iter ad optatam cliristianae perfectionis metam contingendam. Ceterum, quod. Nobis magno solacio est, quam multi hodie sacerdotes, generosa virtute praediti, se id ipsum sentire ostendunt, qui, etsi dioeeesano clero adscripti, a piis consociationibus auctoritate Ecclesiae probatis opem et auxilium postulant, ut perfectionis viam facilius atque expeditius ingredi queant!

Plane autem sibi persuasi, «eximiam sacerdotii dignitatem in imitatione Christi totam consistere»,[1] ecclesiastici viri quam maxime pronas aures praebere debent his Divini .Magistri monitis: Ò7 *guis vult post me venire, abneget semetipsum, tollat crucem suam et sequatur me (MI.* 16, 24). .Memoriae traditum est, «sanctum Arsicnsem Parochum hanc dominicam sententiam saepe attento animo perpendisse, eamque statuisse in suos mores referre ⁑. Quae suscepit alacer, opitulante divina gratia, virtute summa operi instans perfecit; suoque exemplo per varia virtutis officia sacerdotalis ascescos tutum adhuc commonstrat terendum iter, in quo claro micant fulgore eius paupertas, castitas, oboedientia.

2371 Paupertatis imprimis testimonium habete. Qua virtute humilis Arsicnsis Curio aemulo studio Asisinatem Patriarcham imitatus est, cuius disciplinam in Tertianorum Franciscalium Ordinem ascitus fideliter servavit.[3] Dives in alios, sibi autem pauperrimus, vitam transegit ab huius mundi fluxis perit urisque bonis prorsus abstractus, eiusque animus impedimentis hisce liber atque expeditus, latissime patere potuit miseris omne genus, qui undique ad eum solacium impetraturi turmatim confluebant. « Secretum meum aiebat — captu facillimum est. Paucis enim his concluditur verbis: omnia donare, sibi autem nihil retinere ⁑[4] Quae externorum bonorum abstinentia effecit ut pauperibus, praesertim paroeciae suae, sedulas exquisitasque curas adhiberet. Humanissime erga eos se gerebat cosque complectebatur « sincera caritate, benignitate surnma, immo cum reverentia»? Commonebat numquam egenos spernendos esso, quandoquidem eorum contemptus in Deum ipsum recidit. Cum autem mendici ad ipsius pulsabant fores, cos amanter excipiebat, vehementerque gaudebat se ita illos alloqui posse: « Ipse quoque in egestate vivo; ego de vobis unus sum ».[•] Atque sub vitae exitum ipsi ineundum fuit effata eiusmodi iterare: « Iam laetus profecturus sum; nihil amplius possideo; atque adeo, eum benignissimo Deo me advocare placuerit, promptus ac paratus abibo ».[7] Exinde iam vobis, Venerabiles Fratres, perspectum est, quo animo adhortemur omnes, quotquot habemus sacerdotii participes dilectissimos filios, ut haec paupertatis caritatisque

⁑ Pii XII Alloc, d. iGjAprU. 1953: AAS 45, 288.
’ Archiv. Sect. Vut. t. 227, p. 42.
• Ibid. p.137.
‘ Ibid. p.92.
⁑ Ibid. t.3897,p. 510.
• Ibid. t.227, p. 343.
’ Ibid. p.305.

exempla secuin mente revolvant. * Quotidianis experimentis haec scribendo, Pius XI ad S. loannem M. Vianney nominatirn spectabat — cognitum est tenuioris vitae sacerdotes, qui ex evangelica doctrina suis reipsa utilitatibus nullo modo inserviunt, mirifica semper conferre in christianam plebem beneficia o.l Tdemque Summus Pontifex, cum de hodierna humanae societatis condicione ageret, sacerdotibus quoque, non minus quam ceteris, haec monita gravitatis plena adhibebat: «Cum homines cernere est omnia pecunia vendere, omnia pretio mercari, pcr vitiorum illecebras gradiantur illi nimio sui ipsius studio expertes; atque indignam quaestuum cupiditatem sancte respuentes, non rei nummariae sed animarum emolumenta quaerant, non suam ipsorum -ed Dei gloriam affectent atque expetant 9?

Haec verba cuique sacerdoti alte insideant animo pernecesse est. Quodsi bona quaedam legitime sibi parta quis possideat, caveat ne eisdem cupide haereat. Meminerit potius se, ad normas Codicis luris Canonici de beneficiis ecclesiasticis latas, gravi oflicio teneri · impendendi superfluos [fructus] pro pauperibus aut piis causis ? Nemo unus patiatur, quod Deus avertat, in se cadere posse severam illam sententiam, qua olim Arsiensis Parochus oves suas reprehendebat: ı Quam multi reconditam asservant pecuniam suam, cum tot egeni fame pereant ».4‡ Nobis profecto cognitum est hisce temporibus sacerdotes complures in egestate reapse vitam degere. Qui quidem cum considerent ex suis uni Caelitum honores esse delatos, qui rebus omnibus voluntarie abdicatis, nihil optabat magis, quam seipsum cernere in paroecia sua omnium perrimum,5*habent profecto unde ad devovendi se studium, in evangelica paupertate impense excolenda, salutare capiant incitamentum. Ac si quid solacii paterna sollicitudo Nostra afferre valeat, sciant Nos vehementer gaudere, quod ipsi, nullo utilitatis suae studio permoti, Christo et Ecclesiae generose deserviant.

Cum autem hanc excelsam paupertatis virtutem tantopere commendemus atque extollamus, no quis putet eam a Nobis non dignam rerum omnium inopiam probari, in qua sive in urbibus sive in remotis pagis Domini administri interdum versari coguntur. Quam ad rem S. Beda Venerabilis, dum dominica explanat verba dc terrenarum rerum abstinentia, opportuna habita commentatione, hisce verbis a quavis praecavet inepta huius loci interpretatione: ' Non hoc praeceptum esse putandum est. ut nil pecuniae reservetur a sanetis, vel suis scilicet, vel pauperum usibus suggerendae: cum et ipse Dominus... ad informandam Ecclesiam suam loculos habuisse legatur...: sed ne Deo propter ista serviatur, et ob inopiae timorem iustitia deseratur».8 Ceterum dignus est operarius mercede sua7;

1 **Litt. Encycl.** *Divini Redemptoris:* **AAS 29, 99. (Cfr. n. 2021].**
1 **Litt. Encycl.** *Ad Catholici Sacerdotii:* **AAS 28, 28.**
• **CIC c. 1473.**
4 **Cfr.** *Sermons du B. Jean* **3/.** I *ianney.* **1909, t. I, p. 364.**
4 **Cfr. Archiv. Seer. Vat. t. 227, p. 91.**
• *In Lucae Evangelium expositio.* **IV, in c. 12: ML 92, 494-195.**
' **Cfr.** *Le.* **10, 7.**

ac Nos, eadem proximi Decessoris Nostri sollicitudine permoti, christifideles instanter rogamus, ut alacres suorum Pastorum monitis obsequantur, qui laudabiliter adnituntur, ut suis ipsorum sacri ministerii adiutoribus cotidiano victui necessaria no desint.l

2372 loannes M. Vianney, sicut externarum rerum abstinentia, ita etiam voluntaria corporis castigatione in exemplum praefulsit. « Una tantummodo ratione — ipse aiebat — aliquis, uti oportet, se Deo devovere potest per sui ipsius abnegationem et paenitentiao exercitationem: scilicet se eidem devovendo totum ».2 Id sanctus Arsiensis Curio quovis vitae suae tempore, ad castitatem quod attinet, strenue ad effectum deduxit.

Praeclara haec castimoniae exempla peculiari modo ad nostri temporis sacerdotes pertinere videntur, quippe quos — ut, pro dolor, in compluribus regionibus contingit — ex concredito sibi munere in media hominum societate degere necesse sit, quae nimia morum licentia, nimio pravae voluptatis inficitur afflatu. Iis profecto quam saepissime quadrat haec S. Thomae Aquinatis sententia: « Difficilius est bene conversari cum cura animarum, propter exteriora pericula ».3 Accedit quod saepe se a ceterorum consortio segreges persentiant, atque a christifidelibus ipsis, quorum procurandae saluti se dedunt, parum intelleguntur, ac parum suis in inceptis foventur et sustinentur. Hos omnes, eos potissimum qui magis solitudine laborant atque in gravioribus virtutis huius versantur periculis, per has Litteras iterum iterumque adhortari percupimus, Venerabiles Fratres, ut castimoniae sanctae splendorem tota ipsorum vita quodammodo reverberet; quae quidem virtus a S. I'io X « nostri Ordinis laetissimum ornamentum »l iure merito nuncupata est. Quod autem ad vos attinet, Venerabiles Fratres, pro viribus contendite atque nullis parcite laboribus, ut concreditus vobis clerus talibus vitae sacrique laboris condicionibus uti queat, quae ipsorum alacri navitati summopere faveant. Scilicet omni ope ac studio efficiendum est, ut nimis solitariae vitae pericula removeantur, ut quidquid inconsiderate vel inconsulte agitur opportunis admonitionibus prohibeatur, ut denique cum desidiae illecebrae, tum immodica externae actionis discrimina compescantur. Quam ad rem prorsus expedit sapientiae plena praecepta in memoriam revocare a proximo Decessore Nostro impertita per Encyclicas Litteras, quae a verbis *Sacra Virginitas,*s incipiunt.

Perhibent Arsiensis Parochi vultum angelica radiasse castitate.4 Ac revera qui etiam nunc in eum mentem animumque convertit, non modo strenua animi fortitudine percellitur, qua hic Christi athleta corpus suum in servitutem redigebat,7 verum etiam efficacissima illa suadendi vi, qua

‘ **Adhort. Apost.** *Menti Nostrae:* **AAS 42, 697-699. [Cfr. n. 2226J.**
I **Yrchiv. Sccr. Vat. t. 227, p. 91.**
• *Sum. Th.* **H-II, q. 184, a. 8 in C.**
‘ **Exhort.** *Haerent Animo: Acta Pii X* **4. 260.**
• **AAS 46, 161-191. (Cfr. nn. 2244 ss.).**
• **Arehiv. Sccr. Vat. t. 3897, p. 536.**
’ **Cfr.** 1 **C. 9, 27.**

ipse pias peregrinanti urn multitudines ad se affluentes ad sua sectanda vestigia superna quadam suavitate alliciebat. Siquidem ex diuturno Paenitenliae Sacramenti usu plane didicerat nefasta impurae libidinis detrimenta. Hac de causa ex eius pectore hi gemitus erumpebant: ‹ Nisi animi innocentissimi habeantur, qui Deum admissis nostris offensum placent, quot et quam acerbas poenas nos luere debeamus! ». Ut erat autem hac in re apprime versatus, hoc consilio audientibus animum addebat: * Paenitentiae opera talibus affluunt deliciis talibusque suavitatibus, ut degustata semel numquam ex animo excidant... Hanc arripientibus viam primi gradus tantummodo laboriosi sunt».l

Haec asceticae vitae ratio, qua castimonia sacerdotalis servanda est, eilieit ut sacerdotis animus, nedum sterilibus suae ipsius utilitatis limitibus contineatur, magis praesto sit ac latius pateat ad fratrum necessitates allevandas. Quam ad rem S. Joannes Alaria Vianney egregie animadvertit: «Animus virtute castitatis exornatus ceteros non amare non potest; ipsum enim amoris fontem et originem, hoc est Deum, repperit •.

Quot quantaque in humanam societatem beneficia conferunt homines eiusmodi, qui a saeculi sollicitudinibus liberi divinoque ministerio omnino mancipati in fratrum utilitatem vitam, cogitationes, vires suas impendunt! Quantopere Ecclesiae prosunt sacerdotes apprime solliciti de castimonia integerrime servanda, (piam quidem, una cum Decessore Nostro fel. ree. Pio XI, praestantissimum catholici sacerdotii decus reputamus et « quae videtur Nobis Sacratissimi lesu Cordis consiliis ac votis, ad sacerdotum animos quod attinet, dignius aptiusque respondere -.l Nonne ad eiusdem divinae caritatis consilia mens Ioannis Mariae Vianney pervolabat, cum elatam hanc sententiam scribebat: » Sacerdotium est amor Sacratissimi Cordis lesu»?3

2373 Ad oboedientiae autem virtutem quod attinet, qua sanctus hic vir pariter enituit, innumera exstant testimonia. Vere asseverari potest fidelitatem erga Ecclesiae moderatores, quam in ipsa sacerdotii susceptione professus erat, perpetnoque servavit incolumem, eum ad quandam non intermissam voluntatis immolationem per quadraginta annorum spatium compulisse. Reapse quovis vitae tempore flagrantissime excupivit umbratilem in recessu et in silentio vitam traducere, ac pastoralia munera voluti onerosiorem sarcinam suis umeris impositam putavit, a qua. ut se expediret, haud semel enisus est. Admiranda prorsus fuit observantia Episcopo praestita; qua de re. Venerabiles Fratres, nonnulla in Encyclicas has Litteras referre placet testimonia: ‹ lam inde a quindecim annorum aetate solitariae vitae desiderio flagravit, eoque inexpleto, ab omni ipse re et ab omnibus solaciis interclusus fuit, quae eius vitae condicio afferre poterat •>:4 at « Deus non sivit hoc propositum ad effectum deduci.

» Cfr. Arch. Sccr. Vat. r. 3897. p. 301.
1 Litt. Encycl. Jt/ *Catholici sacerdotii:* AAS 28, 28.
1 Cfr. Archiv. Sccr. Vat. t. 227, p. 29.
4 Cfr. Archiv. Sccr. Vat. t. 227. p. 74;

Hoe modo procul dubio divinitus provisum erat, ut S. loannes Maria Vianney voluntatem suam oboedientiae eubiceret, et optatis suis muneris sui officia anteponeret; atque adeo ipsius abnegandi se studium nullo non tempore enituit»;[*] « loannes M. Vianney, ut omnino suis pareret moderatoribus, parochi Arsiensis munere functus est, in eodem[*] que munere usque ad mortalis vitae exitum permansit»?

Animadvertendum autem est plenam eiusmodi moderatorum iussis obtemperationem supernaluralibus principiis prorsus innixam esse; siquidem ecclesiasticam auctoritatem agnoscendo riteque observando, ipse fidei obsequium praestabat verbis Christi Domini Apostolis suis asseverantis *Qui l'os audit, me audii (Le.* 10, 16); suisque moderatoribus ut se fideliter conformaret, voluntatem suam coercere consueverat, sive onera sacras audiendi Confessiones suscipiendo, sive talem operam navando ceteris in apostolato collegis, quae uberiores magisque salutares ederet fructus.

lamvero, huiusmodi integerrimae oboedientiae formam clericorum Ordini in exemplum proponimus, fore omnino confisi, ut iidem huius virtutis vim pulchritudinemque satius percipientes, in eam aeriore studio inardescant. Ac si qui summum eiusdem virtutis momentum in dubitationem adducere audeant, ut interdum hodie contingit, eos refellat Decessoris Nostri fel. ree. Pii XII haec, quae firma mente retineri debet, sententia: «sanctimoniam uniuscuiusque vitae atque apostolatus efficaciam niti et sustineri tamquam solido fundamento, in constanti fidelique sacrae hierarchiae observantia».[3] Ceterum, ut probe nostis, Venerabiles Fratres, recentiores Decessores Nostri saepe ac graviter de magnitudine discriminis sacerdotes monuisse, quod ex ingravescenti apud clerum oboediendi fastidio oritur, sive ad Ecclesiae doctrinae magisterium, sive ad varias apostolatus vias ac rationes ineundas, sive denique ad ecclesiasticam disciplinam quod attinet.

Nolumus diutius in hac re immorari, sed opportunum potius putamus adhortari omnes, quotquot participes sacerdotii catholici habemus filios, ut eum in suis animis amorem foveant augeantque, quo se Ecclesiae Matri artioribus usque vinculis obstringi persentiant. Memoriae traditum est S. loanncm 31. Vianney ita in Ecclesia vixisse, ut unice pro ea elaboraret seseque consumeret veluti paleam candentibus exustam carbonibus. Itpotc sacerdotio lesu ('liristi auctos, illa nos quoque flamma attingat omnino atque absumat, quae e Spiritu Sancto oritur. Nos nostraque omnia Ecclesiae debemus; nonnisi igitur ipsius nomine ipsiusque auctoritate cotidie operemur, et quidem ut munera ab ea nobis credita debite exsequamur, eique servire studeamus fraternae unitatis vinculis cornimeli atque ea perfecta agendi ratione, qua eidem deserviatur necease est?

* Ibid. p. 39.
• Ibid. t. 3895, p. 153.
1 Exhort, *In auspicando,* AAS 10, 375. (Cfr. n. 2171].
4 Cfr. Archiv. Secr. Vat. t. 227, p. 136.

23'4 S. loannes M. Vianney, ut diximus, qui tantopere paenitentiae virtutem excoluit, pro certo etiam habebat ‹ sacerdotem in primis precationi adsiduae deditum esse oportere».l Quam ad rem constat, ipsum recens pagi parochum constitutum, ubi christianae vitae ratio omnino languebat, nocturnae requietis tempore longissimas dulcissimasque traduxisse horas lesum adorando in caritatis suae Sacramento: atque adeo Sacrum Tabernaculum veluti fons esse videbatur, unde ipse supernas continenter hauriebat vires, quibus suam ipsius pietatem aleret ac refoveret, et apostolici laboris eflicacitati prospiceret; ita quidem ut pago Arsiensi, tempore sancti huius viri, aptissime tribui possent ea, quibus Decessor Noster fel. rec. Pius XII Christianam paroeciam descripsit, praeclara verba: .Medium stat templum; in medio templo Sacrum Tabernaculum, et ad eius latera sedes sacris Confessionibus excipiendis, unde christianae plebi supematuralis vita, vel sanitas restituitur »?

Nostrae aetatis sacerdotibus, qui externae actionis efficacitatem plus aequo interdum extollere solent ac tam facile cum spirituali ipsorum detrimento ministerii agitationi indulgent, quam opportunum, quam salutiferum est hoc adsiduae precationis exemplum ab eo viro praebitum, qui in animorum necessitates allevandas se totum impendit! ‹ Quod nos sacerdotes ab adipiscenda sanctitate prohibet —Arsiensis Curio aiebat — inconsiderantia est. Taedet nos animum ab externis rebus alienare: quid recte faciendum sit nescimus. Intenta consideratione, iugi precatione, intima cum Deo coniunctione indigemus •. I t ex ipsius vitae testimoniis colligitur, precationi continenter instabat, a qua eum nec sacras Confessionis excipiendi onus, nec cetera pastoralia munera ullo modo abducere poterant. « Maximis occupationibus distentus, colloqui cum Deo non intermittebat At eum ipsum loquentem inducamus: inexhausta enim fandi copia pollebat, eum de felicitate vel de utilitatibus, quas orando consequimur, loquebatur: «Mendici sumus, qui omnia a Deo postulare debemus»;4 «Quam multos nostris precibus ad Deum revocare possumus! Atque iterare solebat: ı Ad Deum admota flagrantissima precatio: ecce hic in terris absoluta hominis felicitas!».' Qua quidem felicitate ipse abunde fruebatur, cum mentem superna luce illustratam ad rerum caelestium contemplationem intendebat, atque a Verbi Dei Incarnati mysterio usque ad Sanctissimae Trinitatis fastigia, quam summo prosequebatur amore, suum animum simplicem ac purum erigebat. Ac peregrinantium turbae, quae in templo eum circumstabant, persentiebant aliquid ex intimae humilis huius sacerdotis vitae penetralibus foras proferri, cum ex eius inflammato pectore sueta haec verba creberrime erum-

• **Cfr. Archiv. Sccr. Vat. t. 227. 33.**
• **Cfr.** *Discorsi r liadiomcssatwi* **di S. S. Pio XII, t. 14, p. 452.**
• **Cfr. Archiv. Sccr. Vut. t. 227, p. 131.**
‘ **Ibid. p. 1100.**
‘ **Ibid. p. 54.**
• **Ibid. p. 45.**

pebant: « Diligi a Deo, coniungi cum Deo, coram Deo ambulale, Deo vivere: o beatam vitam, o mortem beatam! »?

Vehementer cupimus, Venerabiles Fratres, ut sacrorum administri vigilantiae vestrae traditi, his S. Joannis M. Vianney vitae documentis adducti, certum omnino habeant, omni ope sibi esse allaborandum, ut orandi studio praecellant; idque reapse effici posse, etiamsi plus nimio interdum apostolici» laboribus distineantur. Ad hoc tamen efficiendum, opus est ut ipsorum vita ad fidei normas prorsus conformetur, qua quidem penitus imbutus loannes Maria Vianney tam admiranda patravit. ♦O miram huius sacerdotis fidem! — ita asseverabat quidam sacri ministerii collega — Tanta est, ut universos Dioeceseos animos ditare possit! ▮›?

2375 lamvero hanc adsiduam cum Deo coniunctionem efficiunt, maxime ac tuentur varia sacerdotalis pietatis exercitia, quorum plura, quae gravioris sunt momenti, Ecclesia sapientissimi» normis praescripsit, uti sunt praesertim sacra cotidie habenda meditatio, piae ad divina Tabernacula salutationes, .Manali» Rosarii recitatio, diligens sui ipsius recognitio.3 Ad horarias autem preces quod attinet, sacerdotes gravi officio erga Ecclesiam suscepto eas recitare tenentur? Ex eo fortasse quod aliqua ex hisce normis neglecta est, saepe ratio est petenda, cur ecclesiastici viri rerum externarum vortice abripiantur, pedetemptim sacro careant afflatu, ac tandem, pro dolor, terrenae huius vitae illecebris allecti, gravi in discrimine versentur, cum iam sint quovis spirituali praesidio destituti. At contra loannes Maria Vianney ‹ cum alienae saluti impensissime vacaret, suam tamen non neglegebat. Propriam sanctitatem quam maxime affectabat, quo aptius ad eam posset ceteros adducere »? Ut igitur S. Pii X utamur verbis: « Hoc... certum rat unique habeamus, sacerdotem ut gradum officiumque digne sustineat suum, precandi studio eximie deditum esse oportere... Sed enim sacerdos multo impensius ceteris paruisse debet Christi praecepto: Oportet semper orare; cui inhaerens Paulus tantopere suadebat: Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione; sine intermissione orate».® Ac praeterea libenter Nostra facimus verba, quibus proximus Decessor Noster, in ipsis Pontificatus exordiis, sacerdotibus quasi tesseram dabat: « Orate, magis magisque et instantius orate »?

2376 Precandi autem studium S. Ioannis M. Vianney, qui postremis triginta annis vitam suam fere in templo duxisse dici potest, ubi ingenti paenitentium multitudine detinebatur, peculiari distinguebatur nota, ad Eucharistiam nempe potissimum convertebatur. Credi vix potest, Christum Dominum Eucharisticis delitescentem velis qua flagranti prosecutus sit pietate. « Illic est — aiebat — qui nos tantopere diligit; cur eum non re-

---

1 **Cfr. Archiv. Sect. Vat. t. 227, p. 29.**
* **Cfr. Ibid., p. 976.**
’ **CIC c. 125.**
* **Ibid. c. 135.**
* **Cfr. Archiv. Seer. Vat. t. 227, p. 36.**
* **Exhort,** *llaercnl Animo: Acta Pii X,* **4, 248-219.**
’ *Sermo* **d. 21 iunii 1939: AAS 31, 249. [Cfr. n. 2015].**

damemus? [1] Ipse adorabile altaris Sacramentum profecto incensa caritate prosequebatur, eiusque animus ad sacrum Tabernaculum superno quodam, cui obsistere non poterat, rapiebatur impulsu. Ita autem orandi rationem suos christifideles edocebat: « Verbis pluribus minime opus est, ut recte procemur. Fide credimus illic, in sacro Tabernaculo, benignissimum Deum praesentem esse; ipsi animum pandimus; quod nos coram admittit, gaudemus; en optima precandi ratio [2]. Nihil reliqui faciebat, ut christifidelium reverentiam atque amorem erga Christum in Eucharistiae Sacramento latentem excitaret, cosque ut se divina Synaxi reficerent, advocaret; exemplo autem pietatis suae ipse ceteros anteibat. [3] Ut quis de hoc sibi persuaderetur — rettulerunt testes — satis erat eum cernere sacra peragere ac vel tantum genua flectere, cum ante Tabernaculum transiret

«Mirifica S. Ioannis Mariae Vianney exempla — ut Decessor Noster imm. rec. Pius XII testatur — nostris etiam temporibus integram vim suam retinent [4]. Sacerdotalis enim precatio diutissime producta ante adorabile Altaris Sacramentum tali pollet dignitate atque efficacitate, «piae a sacerdote nulla alia ratione haberi, nullo alio modo substitui possit. Sacerdos igitur, sive cum Christum Dominum adorat eidemque gratos agit, sive cum satisfactiones pro suis aliorumque admissis exhibet sive denique cum incensissime precatur ut sibi creditas causas Deo commendet, ferventiore usque caritate incenditur erga Divinum Redemptorem, cui fidem professus est, atque erga homines, quibus pastorales adhibet curas. Atque ex Eucharistica pietate, quae flagrans, studiosa, operosa sit, id prorsus efficitur, ut is intimam animi sui perfectionem alat ac foveat, eique in apostolico obeundo munere affinant supernaturales vires, quibus semper fortissimi Christi operarii praediti esse debent.

Silentio praeterire nolumus etiam beneficiorum vim, quae exinde in ipsos proficiscuntur christifideles, pietatis sacerdotum testes, eorumque exemplis allectos. Etenim, ut opportune Decessor Noster fel. rec. Pius XII, almae huius Urbis clerum alloquens, animadvertit: « Si excupitis, ut christifideles vobis erediti pie libenterque precentur, opus est ut eis vestrum in templo praeluceat exemplum, ac vos ipsi procantes conspiciant. Sacerdos qui ante Sacrum Tabernaculum genibus positis, decoro corporis habitu, intensissimoque animo Deo preces fundit, praeclaro exemplo christiano populo est, cui quidem ad aemula pietatis studia incitamentum ct invitamentum praebet [5]. His nimirum praesidiis in apostolico officio obeundo novensilis Arsiensis Curio usus est, quae, sine cuiuspiam dubitatione, iu omnibus temporis et loci adiunctis semper validissima sunt.

-377 Numquam tamen e memoria excidat, praecipuam Eucharisticae precationis formam sacrosancto altaris Sacrificio absolvi et contineri. Id vero

[1] Cfr. Archiv. Sccr. Vat. t. 227, p. 1103.
[2] Ibid. p. 45.
[3] Ibid. p. 459.
[4] Cfr. Nuntius scripto datus d. 25 iunii a. 1956: AAS. 48, 579.
[5] Cfr. Alloc. 13 mart. a. 1943: AAS 35, 114-115.

diligentius considerandum esse, Venerabiles Fratres, opinamur, cum sacerdotalis vitae caput quoddam attingat, quod maxime est necessarium.

Nobis propositum non est in praesens fusius Ecclesiae a maioribus traditam explicare doctrinam, quae Sacerdotium et Eucharisticum Sacrificium complectitur. Decessores Nostri fel. rec. Pius XI et Pius XII gravibus iisque luculentis documentis haec argumenta explanarunt quae vos hortamur ut sedula etiam cura vestra a sacerdotibus et christifidelibus, moderationi vestrae commissis, diligentius dignoscantur. Ita enim quorundarn evanescent incerta; audaciora vero ad rectiorem reducentur ordinem, quae de his rebus, in disceptationem vocatis, interdum enunciata sunt.

Verumtamen hac etiam de re admodum salutare ducimus per Encyclicas has Litteras ostendere, quanam praecipua ex causa sanctus Alsiensis Curio, ut heroas addecet, sacerdotalium officiorum observantissimus, plane dignus sit, qui animorum moderatoribus voluti praeclarissimae virtutis proponatur exemplum, atque eorum caelestis Patronus recolatur. Si hoc plane verum est, sacerdotem scilicet ut altaribus inserviret, sacerdotio auctum esse, et huic perfungendo muneri per Eucharisticum Sacrificium esse initiatum, item veritati congruens est Eucharisticum Sacrificium Dei administro, quoad vixerit, manere voluti principium ac fontem tum sanctitatis, quam sibi comparet, tum apostolicae actionis, cui se tradat. Haec omnia in S. loanne Vianney optime contigerunt.

Quidnam est enim sacerdotalis apostolatus fastigium, si modo cius actionis summa ob oculos ponatur, nisi ubicumque Ecclesia vivit, circa sacrum altare populum congregare, tidei vinculis coniunctum, sacro baptismate regeneratum, culpis emundatum? Tunc enim sacerdos, sacra accepta potestate usus, divinum Sacrificium peragit, ubi Christus lesus unicam immolationem renovat, quam humani generis redimendi et caelesti Patri gloriae comparandae causa in Calvariae loco perfecit. Tunc christiani, una simul coalescentes, sacerdotis ministerio, summo sempiternoque Deo divina Victima litant ac se ipsos offerunt *hostiam viventem, sanctam, Deo placentem (Ii.* 12, I). Ibidem populus Dei, fidei institutis et praeceptis eruditus atque Christi Corpore enutritus, id invenit quod supernaturalem vitam sibi indat, provehat et. si opus sit, unitatem instauret. Ibidem praeterea ubique terrarum, per aetatum decursum, Mysticum Corpus Christi, quod est Ecclesia, spiritualibus incrementis succrescit.

2378 lamvero, cum S. Ioannes Vianney magis magisque labentibus annis in religionis veritates praedicandas et in animos noxarum maculis expurgandos alterna tempora apprime impenderet, cumque quovis in actu sacri sui muneris ad Dei altare se verteret, iure meritoque ipsius vita insigniter sacerdotalis et pastoralis dicenda est. Procul dubio ad Arsiensem sacram aedem turmatim libentissimeque peccatores affluebant, sancti Curionis fama allecti, cum contra sacerdotes haud pauci magnis haereant difficultatibus ut populum moderationi suae creditum apud se colligant atque, Missionalium more, vel prima Christianae doctrinae principia impertire possint. Hi autem apostolici labores, qui necessarii et interdum ardui obeuntur, ne impediant, quominus viri Dei in memoriam revocent sum-

mi momenti (.•ausarn, (piani ipsi semper adspicere debent et quarn S. Ioannes Vianney assequebatur, curn in hurnili agresti templo praecipuis apostolicae vitae muneribus totum sese vovebat,

I<l autem potissimum animadvertendum est: sacerdotem nempe, quidquid animo intendit, vult, agit ut sanctus fiat, exempli forrnam supernaniquo vim ex Eucharistico Sacrificio, quo litat, sumere debere, hortamentis obsecutum Pontificalis Romani: « Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis». Quam ad rem fel. ree. proximi Decessoris Nostri verba quae in Adhortatione Apostolica, quae inscribitur *Menti Nostrae,* leguntur, opportune hic afferre placet: « Quemadmodum omnis Salvatoris nostri vita ad sui ipsius sacrificium ordinata fuit, ita pariter sacerdotis vita, (pii Christi imaginem in se referre debet, cum eodem, in eodem, per eundemque grat um fiat sacrificium oportet ... Quamobrem Eucharisticum Sacrificium non modo celebret, sed etiam intima quadam ratione vivat oportet; ita enim supernam vim illam haurire potest, (pia liat ut penitus transformetur atque piacularem Divini ipsius Redemptoris vitam participet ... »[1] Itemque: « Necesse est igitur ut. quod in sacrificali ara agitur, sacerdotalis animus in se referre studeat: quemadmodum nempe lesus Christus semet ipsum immolat, ita eius administer una cum illo se immolare debet; quemadmodum lesus expiat peccata hominum, ita sacerdos per excelsum christianae asceseos iter ad propriam perveniat necesse est proximorumque purificationem •?

Il oc excelsae doctrinae caput prospectat Ecclesia, cum materna invitatione suos sacrorum administros ad ascesim colendam et ad Eucharisticum Sacrificium summa cum religionis observantia celebrandum propellit. Nonne causae huic tribuendum est, sacerdotes a prima illa in sacra ordinatione accepta caritate paulatim descivisse, quod nempe non omnino perspectum habuerunt mutuum vinculum, quo donum sui et sacrificalis oblatio una simul coniungantur oportet ? Hoc S. Ioannes Vianney experiundo didicit atque hisce verbis asseveravit: « Causa cur sacerdotum mores remissiores fiunt, inde oritur quod attento pieque sacris non litant ». Ipse vero, cui excelsae virtutis mos erat sese piaculariter pro sontibus offerendi [2],* lacrimas fundebat, « cum infelices sacerdotes, sanctitati impares suo muneri debitae, animo considerabat [3].

Paterno hortatu a dilectissimis Nobis sacerdotibus expetimus, ut certo statoque tempore in se inquirant, quomodo divina mysteria celebrent, quonam animi affectu et habitu altare scandant et quemnam inde fructum sibi acquirere studeant. Saecularia sollemnia, in honorem peragenda praeclari huius et mirandi sacerdotis, qui « ex solatio et felicitate divina hostia litandi [4] ad devovendum se ardentissimos spiritus hauriebat, ipsos ad id impellant: ac deprecatio eius — id certo fore confidimus — ipsis lumina viresque libertini deposcat.

‘ AAS 42, 666-667; [cfr. n. 22041.
* Ibid. 667-668; [ofr. n. 2205].
’ Cfr. Arch. Secret. Vat., t. 227, p. 319.
• Ibid. p. 47.
» Ibid. pp. 667-668.

2379 Quae hucusque eximia sacerdotalis aséeseos precationisque specimina vobis, Venerabiles Fratres, ante oculos proposita sunt, eadem hoc etiam luculenter ostendunt, quonam scilicet ex fonte S. loannes M. Vianney suam hauserit pastoralem sollertiam, eiusque profecta sit mira illa ministerii sacri superna efficacitas. Quam ad rem sapienter monebat Decessor Noster fel. rec. Pius XII: «Animadvertat sacerdos gravissimum sibi creditum ministerium eo fructuosius fore, quo arctius ipse cum Christo coniunctus eiusque spiritu ductus operetur »? Re quidem vera Arsiensis Curionis vita novo eoque praeclaro argumento illam apostolici laboris supremam comprobat normam, quae hisce innititur lesu Christi verbis: *Sine me nihil potestis facere (I.* 15, 5).

Procul dubio hic recensenda non sunt omnia humilis huius agrestis pagi Curionis mira facinora, qui per triginta annos in tribunali Paenitentiae adeo innumeris stipabatur turbis, ut a quibusdam per contemptum appellatus sit « veduti undevicesimi saeculi vulgi turbator »;' neque de peculiaribus omnibus rationibus agendum putamus, quibus suo fungebatur munere, et quae haud semper possunt nostris accommodari temporibus. Ad rem quod spectat, hoc tantummodo memorare libet, hunc Caelitem nempe suis temporibus pastoralis studii exemplar exstitisse in humili pago, qui Christianae fidei morumque iacturas, saeviente Gallica rerum perturbatione factas, adhuc referebat. Hoc enim accepit mandatum, antequam paroeciale munus iniret: « Parum Dei amoris in paroecia illa invenies; fac ut per te excitetur »? Cum autem se ipse probaverit indefatigatum Dei operarium, sollertem ac sagacem ad iuventutem sibi conciliandam familiasque christiania moribus conformandas, de humanis suarum ovium necessitatibus impigre sollicitum, eisdem consuetudine vitae proximum, ad curas et ad labores omne genus ita paratum ut christianae instituerentur scholae sacraeque ad populum missiones haberentur: haec omnia ostendunt S. loannem M. Vianney apud parvum sibi creditum gregem veram in se rettulisse boni pastoris imaginem, qui suas oves cognoscit, procul a periculis avertit, fortiter suaviterque moderatur. Suas profecto ipsius laudes inscius praedicavit, cum populum al-Joquena olim in haec verba prorupit: « Bonum pastorem! O pastorem, qui lesu Christi mandatis votisque omnino respondet! En beneficium, quod maximum paroeciae conferre potest benignissimus Deus »?

Cum autem sancti huius viri exempla tria capita praesertim nos recolere iubeant, quorum vis atque momentum ad omnia pertinent tempora, in eadem potissimum cupimus, Venerabiles Fratres, vestrum intentum animum convertere.

2380 Nos tangit imprimis summa, quae ipsi inerat, pastoralis muneris aestimatio. Tanta fuit eius animi demissio, tantopere ipsi per fidem innotuit humanae salutis pretium, ut numquam sine timore paroecialis mune-

1 **Adhort. 3f£n/i** *Nostrae:* **AAS 42, G76. [Cfr. n. 221ÜJ.**
1 **Cfr. Arohiv. Secr. Vat. t. 227, p. 629.**
• *Ibid.* **p. 15.**
4 **Cfr. Semions,** 1. **c., t. II. p. 8G.**

ris partes sustinere potuerit. « Amico mi ita cuidam collegae animi sui sensus aperiebat · - nescis quam tremenda res sit. sacerdotem ab animarum cura ad Dei tribunal transferri ⅜. Ceterum in comperto est - ut iam diximus - quam diu flagrantissimis optaverit votis, ut in solitudinem secederet, ibique miseram — ut aiebat — vitam suam defleret riteque expiaret; itemque constat eum oboedientia alienaeque salutis studio unice compulsum esse, ut relictum apostolatus campum repeteret.

Quodsi adeo gravem sibi hanc oneris granditatem persentiebat, ut interdum quasi opprimi videretur, ex eo causa petenda est, quod ipsius in *menti insidebat tam eximia officii sui onerumque pastoralium forma, quae nonnisi strenua animi fortitudine contingi possit. Enimvero sub exordium paroecialis muneris ita supplices ad Caelum admovebat preces: «Mi Deus, fac ut creditae mihi oves ad bonam frugem revertantur. Toto vitae meae tempore, omnia quae tibi placuerint, perpeti paratus sum ›.[3]* Quibus quidem incensis precibus Deus benigne annuit, quandoquidem posteriore tempore confitendum ipsi fuit: «Si, cum ad Arsiensem pagum perveni, dolores, qui me subinde manebant, mihi innotuissent, eorum metu procul dubio statini interemptus essem».' Apostolicorum virorum omnium temporum vestigiis insistens, is probe noverat, se per crucem potissimum efficacem conferre posse operam in eorum salutem, qui suis ipsius curis essent demandati. Pro eis, sine querela, calumnias, praeiudicatas opiniones, adversitates omne genus toleravit; pro eis, animi corporisque molestias sane acerbissimas libenter suscepit, quas cotidiana seenni ferebat Paenitentiae Sacramenti administratio, per triginta annorum spatium fere numquam intermissa; pro eis, ut athleta Christi, adversus infernos hostes dimicavit; pro eis denique corpus voluntaria afflictatione in servitutem redegit. Quam ad rem vulgatissimum est eius responsum sacerdoti illi datum, qui cum eo apostolicam suam navitatem fructuum sterilem esse conquestus erat: «Supplices Deo preces admovisti, flevisti, ingemuisti, suspiria duxisti. Adiecistine etiam ieiunium. vigilias, chameunias, corporis castigationem? Donec ad haec non deveneris, ne putaveris te omnia expertum esse ».[4]

Ad sacrorum administros, quibus animorum cura incumbit, rursus convolat mens Nostra, cosque enixe rogamus, ut gravium horum verborum insitam vim percipiant. Unusquisque, supernaturali ea prudentia ductus, qua actiones nostrae omnes conformandae sunt, de sua ipsius vitae ratione seenni recogitet, utrum nempe talis sit, qualem postulat crediti populi pastoralis sollicitudo. Fiducia freti, humanae infirmitati fore defutura numquam miserentis Dei praesidia, sacri administri seenni considerent suscepta onera et officia, in S. loannem M. Vianney tamquam in speculum oculos conicientes. « Nobis curionibus magna profecto accidit calamitas conquerebatur sanctus hic vir eum animus desidia languo-

1 **Cfr. Arohlv. Secr. Vat. t. 227, p. 1210.**
' *Ibid.* **p. 53.**
* *Ibid.* **p. 991.**
4 *Ibid.* **p. 53.**

reque torpescit »; quibus verbis ad detrimentosum animi habitum spectabat eorum pastorum, quos iam minime tangit tot sibi commissas oves in peccali servitute sordescere. Immo, si pressius Curionem Arsiensem imitari excupiunt, cui ita « persuasum erat amandos esse homines, ut eis benefacere possimus»,[1] iidem sacerdotes in se inquirant, qua caritate eos diligant, quorum curam Deus ipsis demandavit et pro quibus Christus mortuus est!

Procul dubio humanae libertati itemque eventibus, qui ex hominum arbitrio nequaquam pendent, tribuendum est, quod nisus sanctissimorum quoque virorum interdum in irritum cadunt. Nihilominus sacerdos reminisci debet, ex arcanis Divinae Providentiae consiliis aeternam plurimorum hominum sortem indivulsam esse a sua ipsius pastorali sollertia suaeque sacerdotalis vitae exemplis. Vis autem huiusmodi considerationis, nonne tanta est, ut torpentes salutariter permoveat, alacres vero Christi operarios ad fiagrantiora excitet studia?

2381 Cum autem, ut memoriae traditur, « ipse omni tempore animorum necessitatibus praesto fuerit », S. Ioannes M. Vianney, nipote bonus pastor, hoc etiam egregie praestitit, ut ovibus suis christianae veritatis alimoniam abunde suppeditaret. Revera quovis vitae suae tempore sacrum contionatorem egit et catecheseos magistrum.

Ut huic explendo muneri par esset, quod primum et maximum officium a Concilio Tridentino nuncupatum est, norunt omnes quam impenso constantique labori ipse vacaverit. Nam studiorum curriculum, aetate iam provecta peractum, onerosum profecto illi fuit; ac primi ad populum habiti sermones noctes pervigiles bene multas postularunt. Quantum inde verbi Dei administri sumere possunt, quod imitentur! Equidem sunt qui, dimissa fere omni studiorum cura, nimis facile ab eius exigua eruditionis copia perperam excusationem sibi quaerant. Hi potius in exemplum sibi proponant strenuam animi constantiam, qua Arsiensis Curio se aptum grandi huic perfungendo ministerio reddidit pro sui ingenii dotibus; quae quidem non ita tenues fuerunt, ut fert vulgaris opinio, cum mentis perspicuitate rectoque iudicio polleret.[3]

Ceterum sacri Ordinis viri communes eas rerum humanarum notitias, eamque doctrinae sacrae copiam comparare sibi debent, quae ingenio atque officio suo apte conveniant. Atque utinam animorum pastores hac in re tantam industriam collocent, quanta Arsiensis Curio nisus est, ut discendi salebras difficultatesque devinceret, memoriam exercitatione firmaret, ac praesertim scientiam hauriret a Cruce Domini, quae librorum maximus est. Qua de causa ipsius Episcopus obtrectatoribus quibusdam respondit: « Nescio an sit eruditus: tamen superno lumine nitet».

1 **Cfr. Archiv. Sect. Vat. t. 227, p. 1002.**
* **Cfr.** *Ibid.* **p. 580.**
* *Ibid.* **t. 3897, p. 144.**
* *Ibid.* **p. 272.**

Iure igitur meritoque Decessor Noster fel. rec. Pius XII non dubitavit sacris l rbis contionatoribus veluti exempli formam humilem hunc ruriculam Curionem proponere: « Sanctus Arsiensis Curio minime fuit praeditus insita oratoris virtute, quali P. Segneri aut B. Bossuet praestitere. At illa sententiarum lumina, quae viva, clara, alta eius menti inerant, referebantur in sonitum vocis, ex oculorum intuitu elucebant atque audientium cogitationi et sensui notiones imagines aptas, accommodas, ac leporis plenas similitudines subiciebant, quae Sanctum etiam Franciscain Salesium in admirationem rapere potuissent. Ili sunt oratores, qui ehristilidelium animos sibi conciliant. Qui plenus est Christi, haud difficulter praesidia viasque invenit, quibus ceteros Christo adiungat ».* Hisce verbis Arsiensis Curio nipote calecheseos magister ac sacer contionator mirum in modum depingitur. Cum autem, terrestris vitae exitu properante, vox eius nimis languida audientes attingere non posset, ignito oculorum coniectu, lacrimis, gemitibus divinum amorem testant ibus, acerbi maeroris significationibus, cum vel tantum culpae cogitatio in animum subibat, ad frugem bonam convertebat fideles, qui ipsius cathedram circumsaepiebant. Quomodo enim poterant non omnes vehementer commoveri, cum eiusmodi vita, omnino Christo dedita, ipsis tam luculenter praeluceret ?

Caque ad pientissimum obitum suum S. loannes 31. Vianney officii retinentissimus fuit in docendo sive ehristifideles curis suis commissos, sive pios advenas, qui eius stipabant templum, cum denuntiando *opportune, importune* (2 *T.* 4, 2) mala omnia, sub qualibet laterent specie, tum praesertim ad Deum animos sublime erigendo; nam « magis optabat virtutis speciosa, quam vitii demonstrare deformia». Omnino enim intellegebat humilis hic sacerdos, quanta esset verbi Dei magisterii dignitas et granditas. « Dominus Noster — aiebai — qui ipsa est veritas, non minoris aestimat suum verbum quam suum Corpus ».

Facile igitur animadvertitur, magno gaudio Decessores Nostros affectos esse, cum christianae plebis moderatoribus huiusmodi exemplum ad imitandum indicarent; nam profecto plurimi interest, sacrum clerum docendi munus sedula diligentia exercere. ı Hic praestat — hae de re inquit S. Pius X — hoc unum consectari atque urgere, nullo sacerdotem quemlibet graviore officio teneri, nullo arctiore nexu ligari •? Hoc igitur monitum, quod Decessores Nostri firma constantia iteraverunt et in Codicis quoque luris Canonici ‘ praescripta insertum est, vobis, Venerabiles Fratres, iterum adhibemus, saecularibus Sancti Arsiensis catechista? et contionatoris vertentibus sollemnibus. Quam ad rem, laudando incitamus studia, in quae auspicio ductuque vestro, circumspecte et prudenter compluribus in regionibus incumbitur, ut religiosa institutio inveitili et adultae aetati, multiplici forma eademque locorum adiunetis apte imper-

l **Alloc, d. 16 mart. 1946: AAS 38. 186.**
l **Cfr. Archiv. Socr. Vat., t. 227, p. 185.**
* **Litt. Encycl.** *Acerbo nimie; Actu Pii N,* **2, p. 75.**
‘ **CIC cc. 1330-1332.**

tienda, in melius usque succrescat. Sunt haec conamina quidem utilia; at, dum haec saecularis commemoratio celebratur, Deus novo in lumine vult collocatam miram apostolici afflatus vim, cui omnia cedunt, huius sacerdotis, qui verbis atque vitae suae operibus Christi cruci adfixi testimonium reddidit *non in persuasibilibus humanae sapientiae verbis, sed in ostensione spiritus et virtutis* »(1 C. 2, 4).

2382 Reliquum Nobis est, ut S. Ioannis Al. Vianney pastorale ministerium fusius recolamus, quod in diut urno vitae ipsius spatio adsiduuin fuit velati martyrium, et in quo perfungendo sacramenti Paenitentiae administratio peculiari laude refulsit atque uberrimos salutaresque edidit fructus. « Cotidie quindecim fere horas aures admissa fatentibus patienter praebebat. Tantus labor summo mane incohabatur et usque ad multam noctem producebatur».1 Cum autem defatigatione fracto quinque diebus ante obitum ei defuere vires, ad lectum, ubi moriturus iacebat, postremi paenitentes accesserunt. Numerus eorum, qui sub exitum vitae eius singulis annis ad eum visendum contendebant, ad hominum octoginta milia, uti fertur, supputatur.2

Vix cogitatione perpendi possunt acerbitates, incommoda, corporis molestiae viri huius, qui interminabili diuturnitate in tribunali Paenitentiae sacris excipiendis Confessionibus assidebat, eo vel magis quod ieiuniis, macerationibus, infirmitatibus, vigiliis, somni ademptione confectus erat. At praesertim animi angoribus, qui eum penitus opplcbant, vexabatur. Audite gementis voces: ◊ Tanta — aiebat — in Deum impie committuntur, quae ad huius mundi finem poscendum nos interdum permoveant!... Arsiense oppidum petendum est, ut peccatorum gravitas ac paene infinita multitudo compertae habeantur... Quid agendum sit, pro dolor, ignoramus, nihil aliud faciendum putamus, nisi ut lugeamus et Deo admoveamus preces ». Ac praeterea sanctus hic vir adicere poterat se noxarum expiationis partem sibi ultro suscipere. Etenim iis, qui de hac re eum consulebant: « Parvum tantum — respondebat — paenitentiae onus peccata rite confitentibus impono; cetera eorum loco ipse perago »?

Profecto S. Ioannes Al. Vianney ◊ miseros peccatores », ut aiebat, in oculis et in animo semper gerebat, spe motus fore, ut cerneret eos ad Deum tandem se convertere et fletus ob sua ipsorum admissa fundere. Huc omnes eius curae et cogitationes spectabant, itemque ad id pertinebat opus, in quod tempus omne et vires fere totas impendebat? Experientia et usu sacri Paenitentiae tribunalis, in quo noxarum vincula solvebat, intellexit quanta culpis inesset malitia et quam saevam vastationem hominum animis peccatum afferret. Id taetris coloribus depingere solebat: ◊ Si nos — ut asseverabat — fide praediti, animum mortali noxa maculatum penitus intueremur, terrore capti emoreremur »?

1 **Cfr. Archiv. Secr. Vut., t. 227, p. 18.**
• *Ibid.*
• *Ibid.* **p. 1018.**
‘ *Ibid.* **p. 18.**
• *Ibid.* **p. 290.**

Ad ipsius autem doloris verborumque vim augendam, inferorum poenae animis obfirmatis in peccatis luendae minus valebant, quam angor oh divinum amorem aut. oblivione neglectum aut offensa violatum. Quae quidem scelerum pervicacia tantaeque Dei bonitatis ingrata oblivio efficiebant, ut uberes ex eius oculis lacrimae profluerent. « Amice mi — aiebat — lugeo quia non luges »? At contra, quanta benignitate sollertem operam dabat, ut peccatorum animi paenitentia compulsi ad spem bonam erigerentur! Nullis parcebat laboribus, ut se iisdem praeberet divinae administrum misericordiae; quae quidem, ut ipsius verbis utamur, • instar fluminis exundant is seenni omnes trahit animos »? ac plus quam materna palpitat caritate, ‹ cum Deus citius det veniam, quam ex igne mater natum eripiat»?

2383 Arsiensis Curionis exemplis excitati animorum moderatores curent, ut huic tantae gravitatis officio alacres debitaque doctrina instructi se dedant, cum illic potissimum divina misericordia tandem humanae malitiae victrix emergat, atque illic sceleribus abluti homines Deo reconcilientur. Iidem reminiscantur etiam oportet, a Decessore Nostro fel. ree. Pio XII «gravissimis verbis» eorum reprobatam esse opinionem, qui parvi faciant crebrum Sacramenti Paenitentiae, usum, eum de venialibus admissis agatur; hic enim Summus Pontifex edixit: • Ad alacriorem cotidie per virtutis iter progressionem faciendam, maxime commendatum volumus pium illum, non sine Spiritus Sancti instinctu ab Ecclesia inductum, crebrae confessionis usum »? Itemque fore omnino confidimus, ut sacrorum administri prae ceteris fideliter obtemperent luris Canonici praescriptis? quae Paenitentiae Sacramentum, assequendae sanctimoniae tantopere necessarium, pie cortoque tempore frequentari iubent; ac maxima, ut oportet, instantes illas adhortationes aestimatione et usu prosequantur, quae ab eodem Decessore Nostro de hac. re haud semel «dolenti animo» impertitae sunt?

Dum Encyclicae hae Nostrae Litterae ad exitum properant, vobis Venerabiles Fratres, asseverare cupimus qua suavissima spe teneamur, fore ut saecularia haec sollemnia, divina favente gratia, sacerdotum omnium acrius exacuant studium ad sacrum ministerium incensiore alacritate peragendum, ac praesertim ‹ ad primum sacerdotum officium, hoc est officium suae ipsius procurandae sanctitatis »?

Cum ex hoc Supremi Pontificatus fastigio, ad quod arcano Dei Providentis consilio evecti sumus, sive ad ea mentem convertimus, quae in spe expect at ioneque animorum sunt, sive ad tot terrarum orbis regiones nondum Evangeli! luce collustratas, sive denique ad innumeras christia-

' *Ibid.* **p. 999.**
' *Ibid.* **p. 978.**
• *Ibid.* **t. 3900, p. 1554.**
‘ **Litt.** *Mystici Corporis:* **AAS 35, 235. (Cfr. n. 2108].**
• **CIC. c. 125, 1.**
• **Cfr. Litt. Encycl.** *Mystici Corporis:* **AAS 35, 235; Litt. Encycl.** *Mediator Dei:* **AAS 39, 585; Adhort. Apost.** *Menti Nostrae:* **AAS 42, 674. (Cfr. n. 2208],**
' **Adhort. Apost.** *Menti Nostrae:* **AAS 42, 677. (Cfr. n. 2210].**

nao plebis necessitates, semper oculis obversatur Nostris sacerdotis imago. Si sacerdos deesset. vel cotidiana ipsius opera deficeret, apostolica incepta omnia, ea etiam quae praesenti huic aetati maxime idonea videntur, quid tandem prodessent? Quid valerent vel ipsi e laieorum ordine viri, qui generoso animo adiutricem in apostolato navant operam? Hos igitur omnes sacrorum administros, quos Nos tantopere diligimus et in quibus Ecclesia tantam spem positam habet, hos sacerdotes, dicimus, leso Christi nomine paternoque animo appellare non dubitamus, ut fidelitate summa ea omnia praestent, quae ab ipsis ecclesiasticae dignitatis gravitas expostulat. Appellationi huic Nostrae vim addant haec S. Pii X sapientissima verba: « Ad lesti Christi Regnum in orbe promovendum, nihil magis necessarium est, quam ecclesiasticorum virorum sanctimonia, ut exemplo, verbis, doctrina christifidelibus praeeant »? Quod quidem hisce verbis cohaeret, a S. loanne M. Vianney coram Episcopo suo prolatis: «Si vis Dioecesim totam ad Deum converti, curiones omnes oportet sancti fiant ».

Vobis autem, Venerabiles Fratres, in quos potissimum cleri vestri sanctitudinis grave recidit onus, hos dilectissimos filios enixe commendatos volumus, ut difficultatibus interdum gravibus, quibus vel eorum vita vel explenda munera premuntur, solliciti obviam eatis. Quid efficere non valet Episcopus, qui clerum suae vigilantiae creditum adamat, sibi devinctum habet, revera cognoscit, adsidua cura prosequitur, forti ac paterno animo moderatur? Si universae dioecesis pastoralis sollicitudo vobis incumbit, eorum tamen singularis omnino cura gerenda est, quos in sacro ordine constitutos muneris vestri tam proximos adiutore» habetis ac tam sacris vinculis vobismet ipsis consociatos sentitis.

Christifidelibus etiam universis paternas adhortationes adhibere volumus, saecularis huius celebritatis opportunitatem nacti, ut pro sacerdotibus suis instantes ad Deum admoveant preces, atque adeo ad ipsorum sanctimoniam iuvandam pro sua cuiusque parte conferant opem. .Multa hodie cum spe exspectationeque ii, qui flagrantiore pietate praestant, ad sacerdotem suos oculos animosque convertunt. In eo enim, cum ubique late vigeant et pecuniae dominatus, ct sensuum illecebrae, et elata nimis technieae disciplinae aestimatio, virum intueri volunt, qui Dei nomine loquatur, qui firma animetur fide, et qui, sui ipsius quasi immemor, incensa flagret caritate. Animadvertant igitur omnes, multum se afierre posse auxilium, ut sacrorum administri hanc excelsam assequantur metam, si modo sacerdotali dignitati debitam reverentiam adhibeant, si qua par est aestimatione eorum pastorale munus eiusque difficultates perspecta habeant, et si denique adiutricem operam actuosiore usque studio iisdem praestent.

2384 Facere autem non possumus, quin peculiari modo paternum animum ad iuvenes convertamus Nostrum, quos incensiore caritate complectimur et in quorum opera spem futuri aevi collocat Ecclesia. .Messis qui-

1 **Cfr. Epist.** *La Ristorazione* *Acta Pii X* **1, 257; [cfr. n. 1168].**

tieni inulta, seti operarii pauci.* Quot in regionibus Evangelicae vernati praecones laboribus confecti eos summo desiderio exspectant, qui in suas partes sufficiantur! Haud desunt populi, qui supernae magis quam terrenae alimoniae farno misere languescant. Quis caelestem vitae veritatisque dapem eis afferat? Fore utique omnino confidimus, ut aetatis nostrae iuvenes, haud minus quam anteactis temporibus, Divini Magistri invitationi, ad necessariam hanc causam provehendam quod attinet, generose respondeant.

Arduis profecto in rerum adiunctis saepe sacerdotes versari solent. Nec mirandum hoc est; nam Ecclesiae osores primum sacrorum administros vexationibus et insidiis hostiliter petunt, quia, ut ipse Arsiensis (urio fatebatur. qui religionem evertere volunt, primo sacerdotes odio lacessunt.

Attamen, hisce etiam in gravissimis difficultatibus, excelsa verique nominis felicitas oritur sacerdotibus, religionis studio flagrantibus, ex sui ipsius muneris conscientia, cum se noverint a Divino Servatore idcirco vocatos, ut rei sanctissimae auxiliatricem operam navent, quae nempe ad hominum redimendos animos et ad -Mystici Christi Corpori incrementum spectat. Christianae igitur familiae excelsum munus considerent donandi scilicet Ecclesiae sacerdotes; atque adeo laeto gratoque animo sacris ministeriis offerant filios.

Sed cum adhortatio haec Nostra vestrum quoque animum vehementer commoveat, Venerabiles Fratres, haud necessarium est in ea diutius immorari. Pro certo enim habemus vos sollicitudinem animi Nostri chisque suadendi vim penitus intellegere, ac data opera participare, interea autem S. loannis M. Vianney deprecationi hoc committimus tanti momenti negotium, cum quo innumerabilium hominum salus coniungitur quam maxime.

Ad Deiparam etiam, cuiuslibet labis ab origine expertem, oculos nostros convertimus. Paulo antequam Sanctus Arsiensis Curio diuturnum aetatis suae curriculum, caelestibus meritis onustum, complevit, alia in Galliae regione ipsa conspiciendam se praestitit innocenti humilique puellae, ut per eam ad precum et christianae paenitentiae studium homines materno invitaret hortatu; quae quidem augusta vox, post exactum saeculum adhuc animos percellens, longe lateque quasi in immensum resonat. Profecto ea quae gessit et locutus est ille ad Caelitum Sanctorum honores evectus sacerdos, cuius saecularem celebramus memoriam, praevio quodam caelesti lumine supernaturales veritates collustrarunt, quae in Lapurdensi specu insonti puellae patefactae sunt. Ipse enim qui labis expertem conceptum Deiparae Virginis religiosissimo colebat obsequio, anno mdcccxxxvi paroeciale templum Mariae sine culpa Conceptae dicavit, ac summo pietatis et gaudii affectu, anno mdcccliv, catholicum dogma, quo huiusmodi veritas falli nescio indicio sancita est, venerabundus excepit?

AAS 51, 548-678.

• **Cfr.** *AH.* **9, 37.**

1 **Cfr. Archlv. Sccr. Vat., t. 227, p. 90.**

Quid nostrae aetatis gentes in sacerdotibus requirant

(Ex Epist. *Centum qui* **ad Excmuin. P. D. Martinurn I. O'Connor, Archiopisc. tlt. Lnodlccnuin in Syria, Pontificii Collegii Foederatarum Americae Sept. Civitatum in Urbe Rectorem: saeculo exeunto ab eodem Collegio condito, 28 aug. 1959).**

2385 Nova haec domus pro spatii sui amplitudine maiorem excipit numerum sacrorum alumnorum, qui ecclesiasticis disciplinis imbuantur, cum vetus domus destinata sit aptiori hospitio sacerdotum, qui penitius sacras doctrinas perdiscere volunt.

Probe novimus Sacram Foederatarum Americae Civitatum Hierarchiam indesinenti studio et omni contentione rebus istius Collegii prospicere. At huiusmodi sollicitudines uberi optandoque fructu non carebunt, cum solidis bene auspicandi et providendi rationibus innitantur.

Etenim fiorentissima et inclita patria vestra, ubi Catholica Ecclesia altrix salutis et felicitatis viget, communem civium movens respectum, pro ipsa magnitudine sua adulescentem clerum poscit ampliore eruditione instructum, catholici vigoris sensu, indita sibi natura universa amplectente, praeditum atque illa praeclare cogitandi et agendi sapientia exornatum, quam adsiduum studium Christianae antiquitatis parit vel innutrit.

At ubinam id genus institutio securius suppeditari potest nisi hac in Urbe, quam divinae Providentiae decreta non uno nomine ceteris praetulerunt?

Singulari prorsus Dei muneri tribuendum est, si Romae, quae est *urbs caput rerum* [1] et *civitas *acerdotalis,* apud Petri Cathedram ex illimi fonte Apostolico illustrata praeconio sincera hauritur fides, et Christianae litterae perfectius ediscuntur.

AAS 51, 702.

Mirabile spectaculum iuventutis Deo dicatae

(Ex Epist. Encycl. *Graia recordatio,* **de mnriali Rosario per octobrem praesertim mensem pio recitando, 26 sept. 1959).**

2386 ... Mirandum eiusmodi spectaculum ab his iuvenibus praebitum, qui, innumeris superatis difficultatibus atque incommodis, se totos Deo dedunt ut ceteri etiam homines Christum lucrifaciant,[3] sive in longinquis terris, quibus nondum affulsit veritas, sive in immensis illis concitatis, negotiosisque urbibus, in quibus cotidiana impensaque operositas tam verticosa et turbinea est, ut animos interdum aridos et quasi in terrena bona ingurgitatos reddat, tale profecto est ut spem bonam commoveant feliciorum temporum.

AAS 51, 675.

[1] Tacitus, *Hist.* **2, 32.**
[2] **S.** Leo Magxus, **Sermo, 82 in Nat. App. Petri et Pauli: ML, 54, 423.**
[3] **Cfr.** *Ph.* **3. 8.**

Nihil prorsus est omittendum nd aptiorem sacerdotum institutionem

(Ex Allocut. *Plura casque gratissimas* ad Moderatores ot Alumnos Pontificii Collegii Foederatarum Americae Sept. Civitatum in Urbe, saeculo exeunte ab eodem Collegio condito, 11 oet. 1959).

2387 Novum enim hoc erigendo Collegium, omnibus artis ac technicae rationis utilitatibus praeditum, ac vetus illud sacerdotibus destinando, luce darius ostendistis velle vos potiora ac flagrantiora studia in *Dei ministros* rite formandos conferre. Ac iure meritoque: etenim, inter cetera nobilissima opera et consilia, ad Dei regnum constabiliendum et prolatandum apta, hoc princeps est opus, princeps est consilium.

Verum enim quanta est presbyterorum dignitas, quanta virtus atque efficacia! Sicut iam in Encyclicis Nostris Litteris, quibus index *Sacerdotii Nostri primordia,* scripsimus, « semper oculis obversatur Nostris sacerdotis imago. Si sacerdos deesset, vel cotidiana ipsius opera deficeret, apostolica incepta omnia, ea etiam (piae praesenti huic aetati maxime idonea videntur, quid tandem prodessent! »?

Cum igitur multa hodie ai) Ecclesiae sacerdotibus requirantur, nihil prorsus est omittendum, quod ad auctiorem usque eorum institutionem conducat.

Praeterea, sacrum hoc condendo Ephebeum, ostendistis vos sacerdotes *Romana institutione* imbutos efficere voluisse: sacerdotes, dicimus, qui in Alma Urbe degentes, rei catholicae scilicet capite, ex ea virtutis fortitudinisque numquam cessuram hauriant undam.

In hac enim Urbe, ut ait Decessor Noster S. Leo Magnus, imperium illud a Deo praeparatum est, «cuius ad eos limites incrementa perducta sunt, quibus cunctarum undique gentium vicina et contigua esset universitas ».a In ea Romanorum adhuc iura, instituta ac magnificentissima manent vestigia. In ea potissimum Petri fides adhuc Sanctam conglutinat Ecclesiam; in ea Martyrum fulgent sepulcra, qui « gloriosum sanguinem fuderunt pro Domino ».3

Qua de re, qui sacrorum alumni hac in Urbe degerint — et ea quidem aetate, qua futurae semina virtutis plena manu sparguntur — dubium non est quin mentem animumque non modo ad perfectum humanitatis cultum, qua haec Urbs in exemplum floruit, sed potissimum ad plenum Ecclesiae sensum componant, quo germana sacerdotalis alitur dignitas.

Discorsi **1, 468 s.**

‘ **AAS 51, 575 8. (Cfr. n. 2382).**
* *Scrm.* **82: ML 54. 423.**
’ *Prêt. Poni., llesp. in Comm. plur. Mari.*

Puritas cordis, virilis animus, ardor caritatis: ornamenta contendentium ad sacerdotium

(Ex Allocut. *L'incontro* nd sacrorum alumnos ex quibusdam Italicis Seminariis, 22 nov. 1959).

2388 Questo programma, che amiamo proporvi, si ispira alle tre grazie, che continuamente chiediamo a Dio per intercessione della Vergine Immacolata, Madre del Buon Consiglio, dei Santi Apostoli Pietro o Paolo, di S. Carlo Borromeo, o di tutti i santi Patroni delle diocesi c dei seminari: e cioè la purezza del cuore; la robustezza del carattere; c l'ardore della carità. Queste grazie sono come tre fiori, che debbono abbellire la profumata c promettente giovinezza dei chiamati, e renderla perenne per tutta la vita, anche quando gli anni c lo fatiche apostoliche nc avranno indebolito il tisico vigore.

1. Anzitutto la *purezza del cuore;* quella che, attraverso una vigile e costante attenzione, diviene ordine e trasparenza di tutta la vita, di ogni parola, di ogni atto. Questa virtù è l'incanto delle famiglie cristiane, da cui fiorisce come nel suo naturalo ambiente; cd è il fascino irresistibile delle anime. Passando come neve immacolata sul fango, che purtroppo ricopre tanta parte di questo povero mondo, che è *totus in maligno positus* (1 /. 5, 19), essa si impone al rispetto anche dei lontani, anche di chi a parole può averla qualche volta derisa, ma che la esige intatta e luminosa nei rappresentanti di Dio.

La purezza del cuore è l'atmosfera serena di cui vive ogni seria vocazione, il terreno in cui debbono germogliare e svilupparsi tutte le altre buone disposizioni. Certo, essa non è la prima virtù, nel senso che, qualora mancasse l'amore di Dio e del prossimo, essa diventerebbe freddo esercizio di perfezione naturale: ma essa è il respiro dell'amore di Dio, e la condizione insostituibile per il servizio disinteressato del prossimo nel sacerdotale ministero. È essa che prepara le gioie incomparabili dei lunghi colloqui ai piedi del Tabernacolo; che nutre i fervidi pensieri di apostolato o di carità; che ispira una serenità continua, che non si abbatte nelle avversità, nò trasmoda nella gioia. Essa conferisce uH'agire dei seminaristi e dei sacerdoti, alle loro parole, al loro tratto, un'impronta inconfondibile di serena delicatezza, di geloso riserbo, e anche di signorile discrezione; cd attira le anime col fascino stesso di Gesù.

Vivete di questa virtù con la freschezza dei vostri giovani anni; c custoditela nella preghiera, nella mortificazione, c nello studio. Perchè è ancora essa che conserva c accresce la gioia dello studio ecclesiastico, sentito come preparazione ai doveri del ministero, e aggiornamento continuo della propria cultura: studio teologico, pastorale, ascetico, di cui — come dicevamo ai dilettissimi sacerdoti del patriarcato Veneziano, celebrando con essi il Sinodo — [1] non manca tutta una letteratura moderna copiosa c ricchissima in varie lingue, e di facile accesso. Questi sono gli studi che convengono ai sacerdoti del Signore, ben più che le soporifero e velenose letture che corrodono le giovani coscienze, e sotto il velo di far conoscere tutto per tutto giudicare, per erudire la moderna generazione, diventano una scuola c un esercizio del *subtiliter foni icore:* esse tolgono alle anime sacerdotali il fascino che trascina gli innocenti verso le visioni o i propositi più alti, e clic conserva agli apostoli della verità e del bene la gioia interiore, la purezza degli occhi o il sorriso •?

2389 2. Da questo proposito di purezza consapevole e luminosa, prende origino ciucila *robustezza di carattere,* che vi abbiamo presentata come la seconda dote della vostra vocazione. La Chiesa vuole degli uomini saldi e solidi, ben formati nella mente e nel cuore. Fortunatamente è passato il tempo in cui, non conoscendo la forte e roborante realtà della Chiesa, se ne presentavano i tigli come esseri monchi e deboli, quasi senza spina dorsale. L'appartenere alla Chiesa esige invece tempra adamantina di carattere c di volontà, continua lotta

[1] *Sinodo diocesano di Venezia, Discorsi del Cardinale Patriarca,* Città del Vaticano 1959, p. 49.

contro passioni cd egoismi, superamanto di hc wte-sl con l'aiuto del Signore, Se questo ♦ vero per chi vuole vivere du sincero cattolico, è tanto più vero per chi si è dedicato ad un altissimo idealo, qual è la vocazione sacerdotale, a cui soltanto è chiamata una eletta schiera di uomini risoluti e forti, cho sappiano seguire la voce del Signore senza infingimenti, ne compromessi, rinunziando anche alle gioie lecite per vivere già fin nel mondo terreno una vita celeste.

Ebbene la Chiesa vi vuole cosi. I futuri sacerdoti debbono essere capaci di resistere (die attrattive e seduzioni del secolo: debbono saper moderare la loro sensibilità, per essere sempre padroni di sò, in ogni circostanza; e avere in grado eminente anche le virtu naturali, perchè invano corcheremmo il cristiano ed il Sacerdote degni della loro vocazione, se non fossero altresì dotati di virtù naturali: ecco quindi il dovere della sincerità, delfiniparzialità, imitando la condotta di Dio. dinanzi al Quale non v'è accettazione di persone,l il mantenere hi parola data; Tessere lineari e retti, non seguendo le vie tortuose della confusione e delTimprecisione, nè giustificando intenzioni meno belle con pretesti di carità e di culto. A questa condotta di veri figli di Dio si riferisce un tratto della bella Epistola della Messa di oggi, che tutti esorta a camminare in maniera degna di Dio, piacendo a Lui in ogni cosa, fruttificando in ogni opera buona, e crescendo nella scienza di Dio; corroborati con ogni sorta di fortezza dalla gloriosa potenza di Lui, ad ogni pazienza e longanimità con gaudio •?

Î390 3. In ultimo, vi è necessario *Vardore della carila.* che dà il coronamento c la perfezione ad ogni nostra azione.

Questa virtù sublime «è la pienezza della Leggo essa è dunque necessaria per Tadcmpimento ordinato e fedele dei doveri quotidiani, dai piu piccoli ai più grandi: essa sostiene l'obbedienza cordiale al proprio Vescovo, e fa desideraro ardentemente il servizio della diocesi, dimenticando ogni preoccupazione di indole terreno» di umani riconoscimenti, di effimere lodi. Il seminarista che arde di questa carità non si spaventa delle difficoltà, che talvolta si frappongono nella sua vita di preghiera c di studio: si abbandona fiducioso alla volontà di Dio. che lo ha chiamato, o a cui non vuole portare dispiaci re alcuno; si distingue nella disciplina e nelTordine; compie quasi senza accorgercene i sacrifici inerenti alla sua vita, ed offre sorridendo al Signore la mortificazione di ogni spirito mondano, che talvolta lo vorrebbe sommergere; e soprattutto, animato da questa carità» fa della preghiera e dei Sacramenti il centro luminoso della sua vita.

Oh. sublime bellezza della vocazione sacerdotale! Non avremmo osato dipingerveoe i tratti essenziali, che la presentano con una grandezza quasi sovrumana, se non sapessimo che ci è vicino Colui, che mentre chiama al suo servizio, dona altresì la forza per corrispondere alla chiamata. Pertanto l'ispirazione di tutto questo si ha nel Cuore di Gesù, fornace ardente di carità, ricettacolo di giustizia e ili amore; si ha nel Cuore Immacolato di Maria. Madre purissima, Vergine potente. Regina dei Vergini.

Quanti Sacerdoti, attingendo alle ricchezze del Cuore Divino, vi hanno trovato la fonte della loro santificazione! Pasti ricordare il santo Curato d' 1rs. di cui abbiamo proposto ai Sacerdoti di tutto il mondo l'esempio sublime di fedeltà alla propria vocazione, nella recente Enciclica *Sacerdotii Xostri primordia.*l Ogni diocesi conserva nei suoi dittici la memoria di Sacerdoti umili e grandi, il cui nomo, anche al di fuori del riconoscimento ufficiale della Chiesa, richiama santità, dedizione, fervoro, anche ŏltn il breve termino della vita terrena.

A questo proposito amiamo confidarvi, cari figliuoli, il ricordo che conserviamo vivo c «acro nel cuore, come sempre ce ne sta cara e benedetta negli occhi, dopo oltre sessanta

1 **Cfr. R. 2, 11.**
1 C. 1, 10-11.
1 /?. 13, 10.
• Cfr. AAS 51, 515-519. [Cfr. nn. 2369 ss.].

anni dalla mm morte, l'immaglnc, quella del primo sacerdote che incontrammo nella vita, che Ci battezzò, che Ci diede la prima Comunione, accanto al qualo si aprì o si svolse conio flore delicato la Nostra adolescenza: a tal punto di penetrazione spirituale da farci ritenere che quella sua fosso la forma migliore c più elevata di vivere sulla terra: cioè santificarsi e santificare: pregare per tutti e fare la carità; e da non permetterci di pensare ad alt ro, per la Nostra felicità personale di quaggiù, per la Nostra felicità eterna nella luce del Signore.

Ah! carissimi figlioli. Possiate voi incontrare sempre di tali sacerdoti, che vi ispirino edificazione cd incoraggiamento a proseguire nella ricerca della perfezione sacerdotale. Possiate voi. alla vostra volta, col vostro fervore e col vostro fascino dei buoni esempi, preparare generazioni nuove ohe procurino benedizioni al vostro nome quaggiù nella Chiesa militante, e vi assicurino k» delizie eterne della Chiesa trionfante, con Gesù il Re glorioso dei secoli e dei popoli.

AAS 51, 903-907.

De Cleri institutione pro Missionibus et in locis Missionum

(Ex Litt. Encycl. *Princeps Pastorum,* 28 nov. 1959).

2391 Memoratus Decessor Noster fel. rec. Benedict us XV iu Epistula Apostolica, quae a verbis initium sumit *Maximum illud,* Catholicarum Missionum moderatores peculiari cura adhortatus est ut cleri, o loci populo delecti, mentes animosque ita effingerent et conformarent, ut eorum institutio atque educatio «perfecta et numeris omnibus absoluta A evaderet. « Nam — ita ipse scribebat — sacerdos indigena, utpote qui ortu, ingenio, sensibus studiisque cohaereat cum suis popularibus, mirum quantum valet ad Fidem eorum mentibus insinuandam: multo enim melius, quam quisquam alius novit quibus modis quidpiam eis persuaderi queat *.

Quam ad rem vix attinet in mentem revocare perfectam absolutamque sacerdotum institutionem educationemque eo spectare necease esse, ut sacrorum alumni ad eas potissimum virtutes adipiscendas fortiter suaviterque permoveantur, quas primum postulat sacerdotale officium, « hoc est officium suae ipsius procurandae sanctitatis ».3 Novus autem illarum regionum clerus hac de causa pium quoddam certare certamen debet cum clero veterum illarum dioecesium, quae iam diu sacerdotes suo gremio ediderunt virtutibus omnibus tam miro modo praestantes, ut sacrorum administris universae Ecclesiae imitandi proponerentur. Etenim sanctitate potissimum sacerdotes esse possunt ac debent lux mundi et sal terrae,4 hoc est suae ipsorum nationis totiusque orbis terrarum; sanctitate potissimum Evangelii pulchritudinem supernamque potentiam omnibus demonstrare possunt, itemque edocere omnes christianae vitae perfectionem metam esse, quam cuncti lilii Dei viribus omnibus eluctando perseverandoque assequi queant ac debeant e quibusvis

* AAS 11, 446. [Cfr. n. 16151.
* *Ibid.* (Cfr. u. 1514],
* Adhort. Apost. *Menti Nostrae:* AAS 42, 677. [Cfr. n. 2210).
* *Mt.* 5. 13-14.

gentibus sint orli, in quolibet vivendi genere versentur, et quovis fruantur rivili cultu.

Ac praeterea paternus animus Noster spem fovet bonam fore ut ubique ex clero cuiusvis nationis ii eligi possint, qui sacrorum alumnos suae cuiusque gentis regere, ac recte sancteque instituere atque educare valeant. Quin immo Episcopos et Catholicarum Missionum rectores iam nunc adhortamur ut e clero autochthone ne dubitent eos deligere sacerdotes, qui ob suam virtutem peculiarernque agendi prudentiam suorum popularium in sacro ephebeo degentium magistri atque ad sacerdotalem assequendam sanctitatem duces esso possint.

Ceterum Ecclesia, ut probe nostis, Venerabiles Fratres, nullo non tempore praecepit ut sacrorum administri solidam ac plenam mentis animique institutionem adipiscerentur. Iamvero nemo, hodie praesertim, in dubium revocaverit id e quavis stirpe et e quavis terrarum orbis regione ortos iuvenes assequi posse, cum hoc tam luculenter ac reapse demonstratum iam fuerit. Ac procul dubio institutio, quae huic clero impertienda est, peculiaribus etiam rerum condicionibus conformetur oportet, quae variis locis variisque nationibus sint propriae. Attamen omnes sacrorum alumnos hanc sapientissiraam sequi normam opportunum est: est nempe consulendum ut hi iuvenes ne * in locis educentur ab hominum societate paulo nimium seiunetis »,| quandoquidem hoc modo, «cum in publicum prodibunt, haud ex facili sive cum minuta plebe, sive cum litteratis hominibus commercium habebunt, fiet que eis plurimum, ut aut inconsiderate cum christiano populo se gerant, aut, quam acceperint institutionem, secus existiment ». Ili autem iuvenes oportet ad plenam omnino sacerdotalem animi perfectionem conformentur, seti etiam sensim prudentorque in intima populi consilia ac studia penetrent ; illius populi dicimus, quem evangelica illuminare veritate, et ad sanctitatem vitae, divina favente gratia, conducere debent. Huic igitur instituendi educandique rationi etiam Seminarii moderatores obtemperare debent, quamquam ea omnia ultro libenterque accipiant oportet, quae, ad res externas ac technicos quod attinet, nova ac progrediens in usum induxit actas, utpote commune omnium gentium voluti patrimonium civilis cultus, quod ad melius faciliusque vivendi genus homines adduxit, et ad corporis valetudinem ac vires aptius servandas incolumes.

2392 Cleri autochthonis institutio — quod ipse Decessor Xoster imm. ree. Benedictus XV scripsit. — eo spectare debet ut, ubi primum par divino muneri obeundo evasit, « recte possit populi sui gubernationem ...suscipere»,4 popularesque suos ad aeternae salutis viam doctrina ministerioque suo adducere. Quam ad rem id summopere commendamus ut

1 **Adhort. Apost.** *Menti Nostrae:* **AAS 12, 686. [Cfr. n. 2217].**
• *Ibid.*
' *Ibid.* **pp. 087.**
• **Epist. Apost.** *Maximum illud:* **AAS 11, 445. (('fr. n. 1515].**

ii omnes, tam allogenae quam autochthones, qui sacrae huic institutioni dant operam, ex officii sui conscientia diligentissime curent ut sui alumni suscipiendi muneris gravitatem difficultatemque magis magisque perpendere addiscant, ac licita prudenterque data fruantur cogitandi agendique libertate,[1] qua facilius possint gradaiim, sed quam primum, maiora etiam ecclesiastica ministeria suscipere una et concordissime cum alienigena clero, sed pari omnino ratione. Id enim impertitae institutionis efficacitatem comprobabit, iisque ad (pios sacrorum alumnorum educatio pertinet, summum debitumque attribuet praemium.

lamvero iis rationibus perpensis, quae non modo ad sacrorum alumnorum mentes animosque recte instituendos pertinerent, sed ad peculiares etiam singulorum populorum nacessitates peculiaremque eorum sentiendi agendique modum, haec Apostolica Sedes clerum allogenam clerumque autochthonem adhortata est ut in JMissionologiae, quae dicitur, studia incumberent. Etenim Decessor Noster imm. ree. Benedictus XV huius quoque disciplinae magisteria in Urbaniano Propagandae Fidei Athenaeo constituit;[2] et proximus Decessor Noster v. m. Pius XII non sine animi gaudio animadvertit apud idem Urbanianum Athenaeum «Missionale Institutum» conditum esse: «itemque Romae aliisque in locis „ Missionologiae ", quae dicitur, „ Facultates " ac magisteria non pauca constituta esse».[3] Quamobrem in Catholicarum .Missionum seminariis studiorum curricula non deerunt, quibus ea opportune explanentur, quae et ad varias Missionologiae rationes pertineant, et ad technicum etiam cognitionem earum rerum, quae ad futurum illarum regionum cleri ministerium utilia videantur. Hac de causa omnino necesse est ut quae impertitur institutio non modo ad integram solidamque Ecclesiae doctrinam conformetur a maioribus traditam, sed etiam alumnorum mentes ita aperiat et exacuat, ut recte indicare valeant suae cuiusque patriae peculiarem cultum, ad philosophicas praesertim ac theologicas disciplinas quod attineat, itemque peculiares rationes quae inter eas christianamque religionem intercedant. « Catholica Ecclesia ita idem Decessor Noster – ethnicorum doctrinas neque despexit neque respuit, sed eas potius, a quovis errore et a quavis impuritate liberatas, Christiana sapientia consummavit atque perfecit. Ita pariter eorum ingenuas artes ac liberales disciplinas..., peculiares quoque populorum mores eorumque trainiieia instituta ... quodammodo sacravit; atque etiam eorum dies festos, immutata ratione ac forma, ad martyrum memorias et ad sacra mysteria celebranda traduxit[4]. Ac Nosmet ipsi hae eadem de causa mentem Nostram hisce verbis aperuimus: « Quotiescumque auctiora verique nominis incrementa, ad liberales artes ingenuasque disciplinas quod spectat, possunt humanae familiae cultum ditare, Ecclesia eiusmodi ingenii nisus fovet et adiuvat. Ea enim, ut probe nostis, non unam tantum animorum culturam,

[1] Adhort. Apost. *Menti Nostrae:* AAS 42, 68G. [Cfr. n. 2217].
[2] *Mujiiituiii illud:* AAS 11, 4‡
[3] *EvanycUi Praecones:* AAS 43» 500.
[4] *Etangelii Praecones'.* AAS 43» 522.

despectis aliis, quasi propriam amplectitur, ne illam quidem, quam Europa ceterique occidentis populi pepererunt, etsi cum ea, historia teste, arctissime coniungitur; creditum enim Ecclesiae munus ad aliud potissimum perlinet, ad id nempe quod ad religionem et ad aeternam hominum salutem spectat. Ventratameli Ecclesia, utpote quae inventate polleat perpetnoque Sancti Spiritus afflatu renovetur, nullo non tempore ea omnia agnoscit libenterque in se recipit, quin immo actuose excitat, quae humanae menti animoque honori vertant, etiamsi eadem ex aliis terrarum orbis partibus oriantur, non autem e regionibus, quae mediterraneo mari circumluuntur, et quae, ex providentis Dei consilio, quasi suae infantiae incunabula fuere »?

2393 Quamobrem eorum sententia atque opera utentes curabunt Episcopi ut opportune matureque pro singularum vel plurium regionum necessitatibus constituantur sedes studiis provehendis aptaeque vulgandae doctrinae, in quibus cum allogenae, tum autochthones sacerdotes quae didicerint et experiundo noverint, ea omnia in illius nationis bonum utilitatemque convertant, in qua nati sunt vel ad quam Christiana veritate excolendam adlecti. Quam ad rem in memoriam haec etiam revocare oportet, quae proximus Decessor Noster imm. rec. Pius XII hisce verbis edocuit: catholicorum nempe esse «scripta omne genus fusius in vulgus edenda ac disseminanda »;[2] itemque curandum esse ut omni ope provehatur « quidquid spectat ad recentiora artis inventa, quibus homines inter se communicant, quii.usque doctrinae evulgantur, quandoquidem neminem latet quanti intersit vulgi opinionem ad se trahere recteque conformare».[3] Non omnia profecto ubique ad effectum deduci possunt; omnes tamen opportunitates arripiendae sunt quibus cuiusvis generis insurgentibus necessitatibus prospici queat, etiamsi interdum «alius est qui seminat, et alius est qui metit »?

lesu t liristi veritatis caritatisque propagatio ad peculiare pertinet Ecclesiae munus; atque etiam « sanctissimum Ecclesiae est officium... populis, quantum fieri possit, praestantissima vitae suae suaeque doctrinae beneficia impertire, ex quibus novus proficiscatur socialis ordo Christianis principiis innixus»? Hac de causa, in regionibus quoque evangelica doctrina excolendis, Ecclesia omni ope consulit ut incepta etiam de re sociali suscipiantur, utque opportuna adiumenta pro facultate indigentibus impertiantur, quae Christianorum communitates populosque, ad quos eaedem pertinent, adiuvent. Curandum tamen est ut apostolica Missionalium actio ne nimia profanorum operum congerie opprimatur vel praepediatur. Ea igitur tantum, quae necessaria sint et quae ex facili servari possint expediteque in usum deduci instituantur: atque eadem.

[1] Cfr. Alloc, ils qui interfuerunt Conventui 11 Des Ecrivains et Artistes Noire . AAS 51, 260.
[2] *Fidei donum:* AAS 49, 233.
[3] *Ibid.*
[4] *I.* 4, 37.
[5] *Fidei donum:* AAS 49, 231.

quam primum fieri possit, eiusdem nationis viris vel mulieribus administranda ordinandaque concredantur, ita quidem ut Missionales viribus omnibus queant ministerio doctrinae impertiendae ac suae ceterorumque sanctitatis aeternaeque salutis procurandae se dedere...

Pastores dioecesium etiam antiquissimarum, quamquam sacerdotum exiguitas eos habet sollicitos, sine ulla tamen dubitatione foveant coniirmentque eos, qui ad munus Missionale divinitus se sentiunt vocari, atque libenter patiantur se praestantissimos quosdam homines laicos amittere, ut novis dioecesibus addicantur; qua ex iactura, quam Dei causa fecerint, caelestia munera iis haud sero provenient. Quo magis vero necessitates increscunt continuo, eo promptior sit oportet liberalitas, qua omnes christifideles per orbem terrarum certatim studium et subsidia caritatis in Opera conferant, quae, Sacro Consilio nomini Christiano propagando subiecta, auxilia undique accepta iis attribuunt, quibus utiliora sunt quique magis iis indigent.

AAS 51, 810-816. 863.

De vocationibus, Prae-seminariis, perseverantia alumnorum; moderatoribus et Professoribus, disciplina et spirituali Alumnorum formatione

(Ex Epist. S. C. Semin, et Stud. Univ. *Es tarea* ad Episcopos Mexicanos, 16 iun. 1960).

2394 I) *Vocaciones*

En cl orden de los teínas que desearíamos tratar, el primer problema grave que se presenta es cl de las vocaciones sacerdotales y el de la perseverancia de los seminaristas.

Se ha podido observar con satisfacción casi en todas partes un nuevo florecer dc vocaciones sacerdotales, lo que permite esperar un desarrollo más intonso para el porvenir. A nadie se le oculta, sin embargo, que el numero de los que se encaminan al sacerdocio es todavía insuficiente, en relación con las crecientes necesidades espirituales de los fieles, cada día más expuestos a nuevos peligros do errores, por el rápido propagarse de doctrinas y de modos de vida, que amenazan con apagar en las almas ol gran don de la fe, o con instaurar un indiferentismo religioso totalmente deletéreo para la práctica do la vida cristiana.

So necesitan, pues, más vocaciones para el servicio dc Dios y de la Iglesia; y es necesario — a costa naturalmente de una labor paciente y prolongada — crear el clima apto para que estas vocaciones nazcan y se desarrollen. Las causas de la escasez de vocaciones son bien conocidas, y han de tenerse muy en cuenta al tratar de arbitrar los remedios más eficaces. En primer lugar la frecuente ignorancia de lo que es la dignidad sacerdotal y la consiguiente falta de estimación por la misma. Muchas veces el sacerdocio es considerado no como un ministerio sagrado, sino como una carrera que exige graves y continuos sacrificios, sin que ofrezca en cambio una adecuada compensación. Después, la educación no siempre aceptable que se da a los jóvenes en muchas familias, que sin embargo se llaman cristianas, y desgraciadamente también en no pocos Colegios católicos, que no proporcionan aquella superior formación espiritual, que es la única que podría preparar sus tiernos corazones para recibir el precioso germen de la vocación. La educación de las escuelas públicas que en muchos casos acostumbra a los muchachos a vivir fuera de la influencia sobreña-

turni del cristianismo; cl umiliente social, con frecuencia indiferente o naturalista, no pocas voces inmoral; la vida llena de disipación que muchos llevan desde los primeros anos do su juventud; la escasez de medios económicos dc muchas familias y de no pocas diócesis; la lucha abierta o disimulada contra la Iglesia, etc. son otras tantas causas de la escasez de las vocaciones eclesiásticas.

Î395 ID *Obra dc las Vocaciones*

Para resolver tantas dificultades, resulta evidente que hay una imperiosa necesidad dc trabajar con infatigable constancia y santo entusiasmo, a fin de que la Obra de las Vocaciones Eclesiásticas se afiance profundamente en todas las diócc«is y en todas las parroquias. Ella es, en efecto, como han enseñado muchas veces los Sumos Pontífices, el instrumento más apropiado para coordinar los esfuerzos de cuantos sienten la propia responsabilidad dc cristianos ante los intereses más vitales de la Iglesia.

Puesto que, si es cierto que la vocación <ts un don gratuito de Dios,' y que « nemo sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron • *(ïlb.* 5, i), no es menos cierto que ella reclama también la cooperación humana.

Este grave y dulce deber de promover, cuidar y educar las vocaciones incumbe en primer lugar y dc manera principal a los Pastores de las diócesis, a los párrocos y a los sacerdotes que con ellos comparten el deber de la asistencia espiritual al pueblo cristiano. El Código dc Derecho Canónico recuerda de manera categórica a los ministros sagrados esta importantísima obligación en el Can. 1353: su ejemplo y su palabra serán los medios más eficaces para suscitar y descubrir nuevas vocaciones, como insistentemente señaló Pio XII en la Exhortación « Menti Nostrae »1 y en el discurso dirigido a los Rectores de la América Latina, reunidos en Roma en septiembre de 1958?

Pero no están exentos tampoco del deber de cooperar con la Obra de las Vocaciones Eclesiásticas los simples fieles, los cuales, como miembros del Cuerpo Místico, vienen también ellos obligados a trabajar « in aedificationem Corporis Christi » (E. 4, 12), sobre todo, si son militantes de Acción Católica. Llamada esta asociación por su misma naturaleza a « colaborar • en el Apostolado de la Jerarquía en favor de la difusión del Reino de Cristo, ha de sentir como deber primordial suyo el de procurar numerosos ministros a aquel Rey glorioso, por el cual tantos fieles y tantos sacerdotes derramaron generosamente su sangre en esa noble tierra mexicana.

Los Colegios católicos pueden y deben dar también una importante ayudo a la Obra de los Vocaciones: ya de una manera general, formando a los jovenes en una piedad sana y un profundo espíritu de fe; ya de un modo nuis particular, atendiendo con especial cariño a los jovencitos que so sientan personalmente inclinados a la vida eclesiástica» Hemos sabido con satisfacción que en algunos Colegios se han fundado • Círculos vocacionales % en los que el problema del sacerdocio y do las vocaciones es estudiado con especial amor e interés, habiendo resultado por cierto los frutos muy consoladores.

Desearíamos también dirigir unas palabras particularmente encarecidas a todos los que colaboran con los sacerdotes en la enseñanza del Catecismo. El contacto continuo con almas juveniles y puras, abiertas al influjo de la gracia, les ofrece la posibilidad de hablar frecuentemente y con calor de la hermosura de la elevada misión sacerdotal, procurando suscitar en los Jóvenes el generoso propósito dc dedicarse al bien dc las almas y a la propagación del Reino de Dios.

Un elemento do ginn valor para fomentar, al menos en el circulo de la propia diócesis, cl desarrollo do santas vocaciones, lo puede proporcionar el prestigio del Seminario y de su irradiación cultural, lo cual le atraerá la simpatía y la estima de toda clase de personas.

1 Cfr. *lac.* 1, 17.
1 AAS 12. 682-683; [cfr. n. 2214).
• AAS 50, 94 8 s.; (cfr. n. 2346).

No dóben despreciarse tampoco, sobre todo en el plano nacional, para la difusión del pensamiento católico, y para el mejor conocimiento de la dignidad sacerdotal, los nnU modernos medios de propaganda, merced a los cuales se puede llegar a todos los sectores de la sociedad: la prensa, la radio, la televisión, el mismo cine, etc.

Mas para que las varias actividades diocesanas en favor do las vocaciones resulten coordinadas y eficaces, es necesario Que sea destinado a este apostolado especifico un sacerdote particularmente apto, el cual, como Director diocesano de la Obra de las vocaciones, podrá dirigir las diversas iniciativas quo hayan do llevarse a la práctica en esto aspecto. No toman destinar a esta misión a uno de los mejores y más celosos sacerdotes ni siquiera los Excelentísimos Prelados quo padecen escasez de clero. Se trata de un sacrificio que vendrá recompensado bien pronto y ron largueza. Entre otras cosas, él se esforzará en organizar con solemnidad el Día de las Vocaciones o Día del Seminario •. En dicha fecha se procurará instruir debidamente al pueblo cristiano, y se lo invitará sobre todo a orar por esta, intención.

Consideramos, por fin, que no debemos olvidar las llamadas Vocaciones tardías », que si llegan a ser bien formadas, podrán proporcionar un servicio muy estimable a las propias diócesis. En esa nación se ha observado, en efecto, un notable aumento en el número de jóvenes que, habiéndose encaminado en un primer tiempo hacia las diferentes profesiones civiles, desean ponerse más tarde totalmente al servicio de la Iglesia. Sería tal vez conveniente reunir en un único centro a estos jóvenes que sin duda reclaman atenciones especiales, y que sin embargo no pueden y no deben subir al altar sin una preparación espiritual y una formación filosófica y teológica adecuada y completa. Ese dignísimo Episcopado podrá estudiar la conveniencia de tal proyecto y los modos do llevarlo a la práctica.

2396 III) *Preseminarios*

Los Reverendísimos Visitadores Apostólicos están conformes con absoluta unanimidad en la utilidad de los Preseminarios, deseables para todas las diócesis. Estos en efecto podrían desempeñar una doble función muy importante: 1) Preparar a los jóvenes directa e inmediatamente para los estudios humanísticos, puesto que, como se ha podido observar un poco en todas partes, estos jóvenes no siempre tienen los necesarios conocimientos escolares para iniciar los cursos del Seminario. 2) Ofrecer a los superiores la posibilidad de una selección mejor de los jóvenes que han de destinarse al sacerdocio.

Esta misión del Prf'sominario es de particular importancia para la buena marcha del Seminario que, de este modo, recibirá sujetos mejor preparados intelectualmente, y, en un cierto sentido, ya seleccionados respecto a .su vocación. De aquí derivarán ventajas consiguientemente para la disciplina, la piedad y el aprovechamiento en los estudios.

2397 IV) *Admisión en el Seminario*

Los superiores deberán tener cuidado especial en examinar las dotes morales de los jóvenes candidatos, despidiendo del Seminario a cuantos, aun cuando sea en temprana edad, demostraren ciertas señaladas tendencias que se conforman mal con la vida austera del sacerdote. A este propósito será de no poca, importancia el conocimiento exacto del ambienti? de donde procede el seminarista. Desearíamos, por consiguiente, recordar a lo» párrocos la obligación grave un que so encuentran do proporcionar a los superiores informes precisos sobre los candidatos, teniendo ante la vista sólo el bien de la Iglesia y no fines humanos o personales. De este modo »c convertirán en valiosos colaboradores en la obra educadora de los superiores, de suyo tan difícil. Esta observación vale también para el informe que deben dar anualmente sobre la conducta de loe seminaristas en vacaciones.

Deseamos, a esto propósito, llamar la atención de los Excelentísimos Ordinarios sobro

don decretos, el <ie 26 de Julio de 1941,' y el do 12 de julio de 1957 4 en lo- que -<• det rm ina que loa jóvenes que durante algún tiempo hubieren pertenecido a alguna comunidad religiosa, o los que hubieren sido alumnos de un Seminario Dioci -ano. no pueden <cr recibido en otro Seminario, sin el permiso expreso de este Sagrado Dlcaaterio,

1398 V) *Perseverancia de los Alumnos*

Los Visitadores han encontrado a los Excelentísimos Prelados seriamente preocupado por la falta de perseverancia de los jóvenes que entran en el Seminario. Los probi-ma» que so refieren a este punto son muy vastos y complejos y merecerían nn profundo «studio, que los Obispos en rus reuniones episcopales, o los superiores un su> periódicas asamblea^ podrán realizar con ut ilidad y provecho, poniendo a disposición de los dcmA- la propia experiencias. Queremos, no obstante, consignar lo siguiente:

1) Ante todo, una selección juiciosa y prudente de los candidatos, como antes hemos dicho, elevará el tono general del Seminario, procurando un más alto nivel espiritual y disciplinar, quo servirá de gran valor para la perseverancia de lo- jóvenes y liberara al Seminario de elementos que podrían scr causa de tropiezo para los alumnos de buena voluntad.

2) Hornos observado en las relaciones de los Visitadores Apostolices que aquellos S mi-liarios en los que los superiores so han esforzado por crear un ambiente de familia, en lo-que por consiguiente» reina una sincera confianza. y donde los alumno- se dan cuenta de que se encuentran en medio de sacerdotes que viven su misión de educadores y formadons de futuros apóstoles, el número de seminaristas que llega al altar representa un porcentaje mayor. So ha comprobado también que el interés personal y paternal del Obispo que conoce particularmente a sus seminaristas es un factor de perseverancia en ns santos propósito-para no pocos aspirantes al sacerdocio.

3) De todos modos siempre ha de tenerse en la más alta consideración por lo que se refiero no sólo al número do vocaciones, sino también a la perseverancia de lOb didatos. la invitación del Divino Maestro a la oración constante.1 Si el pueblo, los s<u> rdotes y los misinos alumnos orasen «sine intermissione >, los jóvenes que con rectitud de inunción ponen mano en el arado,4 no se volverían tan facilmente atrás, hacia lo fugaz y engañoso que el mundo ofrece, como nos amonesta el Apóstol? La atmósfera sobrenatural que el espíritu de oración crea en torno al Seminario y en toda la diócesis seni también siempre una magnífica salvaguardia de las vocaciones sacerdotales.

1399 VI) *Superiores y Profesores*

Estamos admirados en verdad del empeño quo ha puesto el Episcopado en la selección del equipo de profesores y superiores do los Seminarios. Hemos sido informado-. (n efecto, de que los superiores y profesores son, en general, hombres de piedad, celosos, abnegados y que viven seriamente consagrados a su misión, a veces a costa de graves sacrificios. Con mucha frecuencia, sin embargo, la escasez del clero diocesano les obliga a asumir excesivas ocupaciones fuera del Seminario, lo que les impide emplear lo mejor de sus energías en la formación do los alumnos. Recomendamos en particular los siguientes puntos:

1) Es do desear que cada Seminario, a tenor del Can. 1358. tenga su Rector propio. En muchos Seminarios hemos sabido que el Rector efectivo es el mismo Obispo. Sabemos muy bien quo tal estado do cosas ha sido motivado por el único deseo de seguir más de cerca la marcha del centro por parte del Prelado: sin embargo, se han notado no pocos in

' Consiliis Initis: AAS 33, 371; [cfr. n. 2092J.
1 Sollemno habot: AAS 49. 640: k'fr. n. 2318].
• Cfr. Uf. 9, 38.
4 Cfr. *L.* 9, 62.
• Cfr. 1 *l.* 2, 14-17.

convenientes a este respecto, debidos sobre todo a la escasa autoridad do que resulta investido el Prorrector o Vicerrector, <le suerte que, cuando el Obispo se encuentra lejos del Seminario, lo cual necesariamente sucedo con frecuencia, viene a faltar en realidad una autoridad responsable en la Casa.

Desearíamos por lo mismo que el oficio do Rector fuese confiado establemente a un sacerdote capaz y de probada virtud que pueda de hecho asumir toda la responsabilidad inherente al cargo, a no ser en casos verdaderamente excepcionales, con tal que aun entonces el cargo quedase vacante sólo de un modo transitorio.

Esto no quita al Obispo, como es natural, la posibilidad de seguir de cerca la vida de su Seminario, y de dar las normas que considere oportunas según lo que prescribe expresamente el Can. 1357.

2) El Rector es el jefe responsable al que todos deben obedecer. Es conveniente, no obstante, que él reuna con cierta regularidad a los miembros del cuerpo directivo y docente para discutir en un ambiente de plena libertad sobre los problemas referentes a la marcha del Seminario. Tomada una decisión, ésta deberá ser aceptada dócilmente por parte de todos *y* nunca deberá llegar a conocimiento de los alumnos la sospecha de una diversidad de pareceres entre los superiores. Esto seria de grave perjuicio para la formación do los jóvenes, mientras que, por el contrario, la labor concorde de superiores y profesores servirá en gran manera para elevar el prestigio de la autoridad y robustecer la disciplina.

Exhortamos, por tanto, vivamente a cuantos están al frente de la dirección y formación de los alumnos a que actúen siempre de común acuerdo. Los puntos de vista y los intereses particulares deberán ser sacrificados para que reine en el Seminario la más cordial armonía. Los jóvenes deben ver en sus superiores y maestros los ejemplares vivientes de aquella caridad que un dia habrán de predicar y practicar.

3) Todo Seminario, según lo que prescribe el Can. 1358, ha de contar con un verdadero Director espiritual propio, quien en el foro interno será, como es natural, el juez autorizado para aconsejar a sus dirigidos la conveniencia de continuar el camino hacia el sacerdocio o retirarse del mismo.

Incumbencia especial del Excelentísimo Ordinario será el elegir el sacerdote apto para esta delicadísima e importante misión, descargándole de otros oficios, a fin de que pueda encontrarse a completa disposición de los alumnos.

Esta Sagrada Congregación considera asunto do fundamental importancia la presencia efectiva del Padre espiritual en el Seminario, y que el mismo este a la altura de su responsabilidad; que sea sabio, prudente, docto, piadoso, paternal y fuerte al mismo tiempo, consciente siempre de la grave responsabilidad que pesa sobre él. La experiencia nos enseña, en verdad, que cuando un .Seminario cuenta con un buen Padre espiritual, la formación de los alumnos queda garantizada y su futuro sacerdocio asegurado.

Desearíamos, además, que, particularmente en los comienzos del curso escolar, el Director espiritual y los confesores ordinarios y extraordinarios — que nunca deben faltar — tuviesen en común un cambio de impresiones para lograr una mejor uniformidad de criterios y de métodos, con el fin do que su labor resulte verdaderamente ‹ ad aedificationem », ya quo una diversidad de criterios entre el Padre espiritual y los otros confesores podría ser causa de desorientación pora ios alumnos.

I) Los Diputados para la disciplina y la economía (Can. 1359) deberían tener una actuación efectiva y ser consultados en las cuestiones de mayor importancia. Su experiencia será ciertamente útil y les permitirá cooperar realmente al bien del Seminario.

5) Hemos notado con satisfacción que en muchos Seminarlos Mayores los Profesores se encuentran en general bien preparados para el desempeño de su cargo y tienen dedicación a la propia tarea pedagógica. Se deben hacer, no obstante, algunas reservas en cuanto a la preparación de los profesores de los Seminarios Menores. Estos, en realidad, los más de las veces carecen do la competencia científica necesaria, por lo cual su enseñanza no logra suscitar el interés de los alumnos. Evidentemente, el Seminario, dada su alta misión, no puede convertirse en campo de experimentación para profesores inexpertos. Habrá de

ponerse empeño, por consiguiente, en destinar a tan importante cometido a *oleto que posean desdo el principio todas las cualidades necesarias — pedagógicas, didáctica ri» n-tlficas — para garantizar un buen resultado.

6) Entre lon profesores ha de poseer prestigio y autoridad especial el Prefecto de Estudios, cuya misión es principalmente la de coordinar los programas, a tin de que la enseñanza se desarrolle en su totalidad, y (iato de una manera orgánica. T'n contarto regular y periódico entre el Rector, el Prefecto de Estudios y el claustro de profesores daría también la posibilidad de examinar en común la eficiencia científica del Heminario, los programas, los horarios» los libros de texto, etc. según las especiales necesidades del propio Seminarlo y las normas concretas do la Santa Sede.

7) Desearíamos hacer un llamamiento a los profesores acerca do la necesidad imprescindible de preparar convenientemente cada día sus explicaciones. No poca veces desgraciadamente, al encontrarse sobrecargados de trabajo, los profesores se presentan ante los alumnos sin preparación alguna. ¡ Cómo podrá así ser eficaz, instructiva, intensante la lección f El escaso rendimiento escolar en determinados Seminarios. particularmente en los Menores, no debe atribuirse únicamente a los alumnos, sino también a la poca seriedad de la enseñanza que se les proporciona.

Los Visitadores han encontrado entre los superiores y profesores un gran espíritu de sacrificio y de abnegación, que cede ciertamente en su honor y debe ser altamente apreciado. Sin embargo, dentro de los limites que consientan las condiciones económicos de cada Seminario, ee deberá proveer a aquella conveniente compensación, que les asegure una mayor estabilidad, evitando que el Seminario se convierta para «líos en un mero aprendizaje para alcanzar después otros puestos económicamente mas seguro De este modo se obtendrá además la ventaja de que, podiendo los profesores consagrar su vida a la noble misión de la enseñanza, el Seminario no sentirá ya la necesidad de tener (pie cambiar continuamente los profesores, eon grave daño para la formaci »n científica de los alumnos.

VID *Disciplina*

1) En lo que so refiere a la marcha disciplinar de los Seminai ios. la Visita Apostólica ha puesto de relievo una cierta diversidad de orientaciones: en algunos Seminarios se halla en vigor un sistema más bien autoritario, mientras que en otros se contemporiza con gran facilidad con métodos quo conceden demasiado a la iniciativa indiscriminada del educando, métodos que vienen aceptados en la práctica con exagerado optimismo, sin haber sido previamente contrastados por una critica razonable.

Todos saben que la Iglesia — teniendo presente las particulares situaciones histéricas y religiosas que, en manera diversa, han presidido el nacimiento de los mismos Seminarios en los diferentes países - ha permitido siempre una vierta libertad en la elección de los métodos educativos que se consideraban más conformes con las peculiares condiciones de ambiente, temperamento, mentalidad, tal como los usos y costumbres locales lo han ido preparando poco a poco, y la tradición lo ha ido consagrando. Es evidente, sin embargo, que tal libertad de elección ha encontrado siempre en el pasado un límite que debe mantenerse también hoy; este límite lo constituyen los tiñes esenciales e insustituibles, determinados por la legislación eclesiástica, ya que vi Seminario no se puede confundir con cualquiera otra institución educativa.

Muchos discuten en nuestro tiempo sobre la necesidad de adaptar los métodos pedagógicos tradiolonnlmento establecidos en los Seminarios a las nuevas exigencias psicológicas de la juventud de hoy. Esto obedece sin duda a una prudente preocupación; pero será necesario tener cuidado para no excederse pasando la raya. Es necesario tener presente que no se forma una robusta personalidad dundo rienda suelta a todas los aspiraciones y tendencias incontroladas de un espíritu juvenil exuberante, frecuentemente fascinado por entusiasmos efímeros y dominado por inclinaciones contrapuestas; sino que la verdadera personalidad so forma poniendo en actividad todas las fuerzas buenas de la propia natura-

leza, mortificando las no buenas, y encauzando según la dirección debida las que fueren desorbitadas o en cualquier modo estuvieren en peligro de desviarse. No so puedo pensar por consiguiente que los jóvenes acogidos al abrigo do nuestros Seminarios puedan conseguir dignamente su ideal sacerdotal sin el auxilio de un fuerte sentido de disciplina, aceptada y vivida con profunda convicción. A este propósito recordamos con gusto cuanto esta Sagrada Congregación ha escrito en su reciente Carta circular del 5 de Junio do 19.59, con ocasión del primer centenario de la muerte del Cura do Ars, San Juan Maria Vianney.[1] Para la buena marcha de los Seminarios y la rectitud en la formación ecclesiàstica recomendamos, pues. una vigilancia asidua por parte de los superiores disciplinares, que deben ser educadores siempre atentos y amorosos.

2) Por lo demás, pura que la disciplina sea más regular y formativa, es necesario que sus normas no so dejen al solo arbit rio de los superiores, sino que so recojan en un Reglamento, en el que todos puedan encontrar codificado cuanto se les exige pura llegar a ser idóneos ministros de Dios.

Sabemos que en la reunión de Superiores de 1956 se estudió el problema de la promulgación do un Reglamento fundamental para todos los Seminarios de México. Hacemos votos para que esto llegue a fier pronto una realidad. Se tendrá así en toda la nación una cierta uniformidad do criterios y do métodos, que evitará comparaciones inútiles y nocivas, aun por parte de los mismos alumnos, acerca de normas y orientaciones, tal vez diferentes do otros Seminarios.

3) Sería también deseable una mayor uniformidad en lo que se refiero a las vacaciones de los alumnos. Hay, en efecto, Seminarios que no permiten nunca a los seminaristas pasar las vacaciones fuera del Seminario, mientras que otros autorizan a los alumnos a pasar con sus familias varias semanas al ano.

Esta Sagrada Congregación considera, en general, conveniente que los seminaristas tengan, en un determinado tiempo del ano, un contacto prudente con el mundo exterior. Sin embargo en este punto los Excelentísimos Prelados podrán decidir, de común acuerdo, cuál debe ser la linea más conveniente que debe seguirse, a la vista de las particulares exigencias locales.

I) Puesto que el Seminario intenta, sobre todo, la preparación de pastores de almas, los Superiores deben estudiar el modo mejor de poner gradualmente y con prudencia a los jóvenes en contacto con el que seni su mundo de mañana, a fin de que no tengan que encontrarse después sorprendidos ante una dura realidad no prevista, con el consiguiente daño propio y para la misma actividad pastoral, liemos visto, por esto, con agrado que los Superiores de algunos Seminarios so preocupan por quo los alumnos de Teología enseñen el Catecismo, y procuran también llevarlos a visitar cárceles, hospitales, orfanotrofios, etc. con ovidonto fruto para su mejor formación pastoral.

Poro estas laudables iniciativas no han de turbar la marcha ordenada de la vida del Seminario, y han de considerarse sólo como un complemento do la educación eclesiástica fundamental de los alumnos, siempre basada en un sano tradicionalismo de métodos y de formas, que tiene detrás de sí la experiencia del pasado.

2401 **VIII)** *Formación espiritual*

Los Reverendísimos Visitadores han tenido palabras de sincero elogio para los esfuerzos realizados por los Excelentísimos Señores Obispos a fin do que los alumnos adquieran una formación espiritual sólida y profunda. Y esto es motivo de gran satisfacción para este Sagrado Dicastcrio, quo repite gozosamente, como orientación general, el voto formulado ya por el Episcopado Latino-Americano reunido en Río de Janeiro, y renovado con particular insistencia en el Congreso de Rectores de la América Latina, que tuvo lugar en

[1] [Cfr. n. 2366].

Ronin en septiembre de 1958: « Que se eduque a los seminaristas en la imitación de Jesucristo, Sumo y Eterno Sacerdote, inculcando, especialmente a los estudiante» de Teología, la convicción práctica do la grandeza del apostolado sacerdotal y de la necesidad y posfMlidnd de santificarse en 61. enseñándoles quo el propio ministerio pastoral es fuente de santificación y perfección » (n. 14, a).

Este os cl punto de apoyo de la formación eclesiástica, cl verdadero fin de todo el trabajo de los Superiores, Profesores y Padres espirituales; formar en el joven que por misión será un día « alter Christus », la imagen de Jesús Sumo y Eterno Sacerdote.

Ahora bien, la formación espiritual del alumno, que tiende a reproducir en su corazón la figura del Divino Modelo, no puede prescindir en absoluto de cuanto el mismo Jesús exige de quien quiera seguirle: «Si quis vult post me venire,abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me » *(Mt.* 16, 24).

Hoy el mundo se halla bien lejos de este precepto del Señor, y habernos que para algunos Jóvenes seminaristas, hijos de su tiempo, esto suena mal y no lo querrían oir. Y sin embargo sobre este punto — tan fundamental como el espíritu de oración de los futuros apóstoles del Señor (cfr. *Le.* 6, 12) — los Superiores deberán insistir sin reticencias y sin vacilaciones. Indiscutiblemente la vida del sacerdote es vida de sacrificio; y muchos venerables sacerdotes han experimentado hasta heroicamente, en tiempos no lejanos, entre vosotros, cuán verdadera es esta afirmación. Es indispensable, pues, que los alumno del Seminario se templen en esta dura y divina realidad desde los primeros años del Seminario, a ejemplo siempre del Divino Maestro, cuya vida « crux fuit et martyrium » como enérgicamente afirma el autor de la • Imitación de Cristo » (II. 12, 7).

Algunas tendencias modernas tratan de desvirtuar este aspecto fundamental de la formación eclesiástica. Exhortamos, por ello, a los Superiores pani que no oculten a los alumnos los sacrificios que acompañan a la vida del sacerdote, habituándolos, de este modo, desde los años del Seminario, a aceptar con sentido verdaderamente sobrenatural y con sincero amor las incomodidades y las privaciones que indefectiblemente les reserva la vida diaria.

Más aún, debemos subrayar que la sana pedagogia y la experiencia demuestran que, cuando al Joven se le presenta una meta difícil, y se insiste en el valor de sus propias fuerzas sostenidas por la gracia de Dios, su rendimiento en la virtud en orden a la propia formación en un sentido heroico de la vida, es mucho más alto. Entonces sabe hacer frente al sacrificio con mayor generosidad, como arrastrado por el misterioso atractivo que ejercen las dificultades que hay que superar y la meta que debe conquistar.

Por consiguiente solamente cuando el joven seminarista llegue a amar el sacrificio, a ejemplo del Soñor, en lugar de atemorizarse ante el mismo, será cuando los Superiores puedan considerarse verdaderamente satisfechos de su propio trabajo. El amor al sacrificio ha sido siempre, en realidad, el crisol de toda genuina formación eclesiástica.

2402 IX) *Estudio*

El nivel cultural de los Seminarios Mayores resulta generalmente bueno, sobre todo en algunos do ellos. Esto demuestra, aun con las reservas anotadas anteriormente (VI, 7), la preparación científica de los Profesores y su esfuerzo en el cumplimiento del propio deber. Los Visitadores han reconocido también y han puesto de relieve la ortodoxia y pureza de doctrina en la enseñanza.

En lo que se refiere, en cambio, a los Seminarios Menores, la situación general presenta deficiencias más bien notables. Y esto por doble motivo: ya sea por la falta de instrucción de los jovencitos que se presentan al Seminario, ya sea por la inadecuada preparación científica de los Profesóte» destinados a la enseñanza.

1) Repetimos, pues, y recomendamos al Episcopado cuanto ya hemos señalado antes (VI. 5). Los Seminarios deben disponer de Profesores competentes, y ha de evitarse que importante cargo sea confiado a personas inexpertas, dotadas quizás do óptimas cuali-

dades morales, pero carentes de las condiciones quo se requieren paru llenar con fruto lu misión del profesor.

2) Es mente de la Sagrada Congrecación que los programas do los Seminarlos Menores deben estar en sus lineas esenciales de acuerdo con los do los centros estatuios correspondientes, a fin de que, romo afirma el Sumo Pontifico Pio XII, los Jóvenes seminaristas adquieran una cultura • no Inferior a la de los seglares »? Sin embargo, teniendo presente la peculiar finalidad de los Seminarios, insistimos en que al estudio de la lengua latina ha de dársele la importancia quo la Iglesia le ha concedido siempre, do lengua viva y esencial para el sacerdote, como recientemente ha inculcado do nuevo este Sagrado Dicastcrio en carta enviada a todo el Episcopado?

Además, el plan escolar de todo Seminario ha de tener en la debida consideración el estudio do la lengua patria, instrumento indispensable para el ejercicio del sagrado ministerio, sobre todo do la predicación.

No sc ocultará, por lo demás, al Episcopado la importancia quo tiene la enseñanza de la Religión, gradualmente distribuida desde los primeros años, mucho nuts teniendo en cuenta que no pocos alumnos entran en el Seminario con escasos conocimientos de la misma.

3) Es sabido que los Seminarios han sido repetidamente despojados do sus muebles y enseres escolares; por esto sc han encontrado bibliotecas realmente pobres, y en muchos sitios se comprueba que faltan casi del todo los gabinetes científicos. No dudamos que los Excelentísimos Ordinarios pondrán especial interés y cuidado en dotar a sus Seminarios, al menos de aquellos instrumentos que son indispensables para que la enseñanza obtenga la debida eficiencia, *y* para que sea dada a los Profesores la posibilidad de ponerse al día en los varios campos de su propia competencia.

4) Sabemos que ese Episcopado no rehúsa sacrificios para poder enviar una abundante representación do alumnos a los Ateneos de Roma, a fin do que puedan aquí perfeccionar sus estudios y conseguir los grados académicos. Expresamos por ello nuestra más sincera satisfacción, con la esperanza de que la permanencia en Roma de los mejores alumnos reporte los frutos deseados, según cuanto recientemente señalábamos en la Circular que esto Sagrado Dicastcrio envió a todos los Excelentísimos Señores Obispos en 18 de enero de 1958. Es nuestro vivo deseo, en efecto, que dichos jóvenes, una voz de regreso en sus diócesis, después de haber pasado varios años en la Capital do la cristiandad, puedan servir do especial ejemplo, por su ciencia, su obediencia y su celo, a todos sus hermanos en el sacerdocio que han de mirarlos justamente con cierta curiosidad y expectante exigencia.

2103 **X)** *Posl-Seminarios*

lia sido para nosotros nuovo motivo de satisfacción el saber que en varias diócesis, de acuerdo con ol deseo expreso del Santo Padre Pio XII, se piensa establecer Post-sominarios, en los que los nuevos sacerdotes sean gradualmente iniciados en el apostolado, bajo la guia do superiores y profesores especialmente aptos para ello por su doctrina y experiencia. No podemos monos de alabar semejantes iniciativas que tienen como finalidad llegar a una formación práctica cada día mejor del clero joven. Con todo, en no pocas diócesis será difícil establecer dichos cursos do una manera que resulte verdaderamente eficaz.

En tales casos sería preferible reunir a los nuevos sacerdotes en un determinado centro más amplio, acaso en un centro metropolitano; se favorecería también do esta Huerto la hermandad sacerdotal, labor muy indicada para la provincia eclesiástica.

XI) *Amor a la Iglesia*

Deseamos por fin expresar nuestra complacencia y nuestra más intima alegría, al comprobar cómo todos los Visitadores han encontrado en todos los Seminarios sin exccp-

l Adhort. Ap. *Menti Nostrae:* AAS 42, 687; [cfr. n. 22181.
l Epist. *Latinam excolere,* 27 oct. 1957: AAS 50, 292-296; [cfr. nn. 2335 ss.l.

dòn un Incondicional amor al Santo Padre y una profunda veneración hacia la Sede Apostólica, cuyas normas y cuyos documentos son stempro recibidos, estudiados y seguidos con filial atención.

Ex Archivo S. C. de Semin. et Stud. Univ.

De dignitate et sanctitate sacerdotis

(Ex Alloc. *Cum heri* in prima sessione Synodi Romanae, 2ó ian. I960).

2404 ... Ut autem ad ea redeamus, de quibus agere cupimus, sacerdotis persona, quod iam diximus, *sacra* est; talis enim sollemni Ordinationis ritu efficitur. Primum praecipuumque munus, sacerdoti creditum, id postulat, ut se ipse hostiam immaculatam offerat ad humani generis Redemptionem, a Divino Sonatore peractam, plene exsequendam. De hac sacerdotis coniunctione cum Christo, qua idem Crucis Sacrificium in ara iteratur. Tridentina Synodus haec admonet: ‹ Divina res (‹Æt] tarn sancti sacerdotii ministerium Haec sacri ordinis dignitas augetur, cum eidem potestas sacerdoti colluta adicitur absolvendi a peccatis: *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Drusi (Me.* 2, 7).

C'unì asseveramus, sacerdotis personam sacram esse, sponte convolat mens nostra ad altare Dei, quod ipse cotidie ascendit, et a quo descendit, ut varia sibi concredita munera exsequatur.

In fastigium illud, ubi sanctissima Christiani cultus mysteria peraguntur, intentis oculis intuetur adulescens sacrorum alumnus, ex eodemque, postquam per gradus congruam praeparationem adeptus erit, olim ad christ Mídele se convertet, qui quidem tunc solummodo sacerdotem hoc nomine dignum exist imant. si nempe circumfusum sese exhibent superna illa luce supernaque gratia, quae e divino sacrificio Missae proficiscuntur.

Suavis animi indoles, doctrinae copia, expolitus serum, urbanitas pertinent ad eas dotes, quibus tamquam pulcherrimo pallio obtegitur atque exornatur humana sacerdotis dignitas; at supernaturalis illa virtus. quae eum aptum reddat ad divina mysteria et apostolatufi opera digne peragenda, apud altare hauriri debet. Locus ille sacerdotem in primis addecet. Illinc is Christiano populo divina impertit praecepta. At cum christifldeles alloquitur. eius sermo, interiore cogitatione paratus, templi Dei consuetudinem sapiat omnino oportet ; atque sacra Missalls, Breviarii at que libri Ritualis verba ipsius animi penetralia imbuere debent, antequam resonent intra sacrarum aedium parietes.

Sive aegrotis adest, sive in sacrae Paenitcntiae tribunali sedet, sive Baptismum administrat, sive in coemeterio funebres ritus celebrat, sacerdos semper liturgici cultus divitias incomparabilcmque pulchritudinem ostendit.

Magis quam lampas, quaè ante Eucharisticum altare ardet, fulgida sacrorum administrorum exemplo efficiunt ut christifldeles ad lesum Christum cogitationes, animi affectus suosque oculos convertant. Quam ad rem apte scripsit Eminentissimus Cardinalis Manning: ▮ Augustum Eucharistiae Sacramentum sacrum reddit tabernaculum, altare, templum nec non ipsius sacerdotis domum. Ardebat quidem rubetum in monte Horeb; sed Ssihau Eucharistiae supernus fulgor supernaque vis sacerdotem ipsum atque omnia, quae ad eum pertinent, quodammodo afficiunt •.

2405 Si igitur ad disserendum de sacro illo administro devenimur, qui ab antiquis sacerdotibus praenuntiabatur, magis magisque putet oportere omnino eius vitam summa sanctitate exornari. Hac sanctimonia enitentem Petrus Apostolus eum proponit in exordio primae epistulae suae, cum scribit *citetis advenis dispersionis Ponti. Galatiae, Cappadociae, Asiae*

1 Seas. **XXIII**, c. 2

d Bithyniae (1 *P.* 1, 1), quarum regionum populi Nobis sane carissimi sunt, sed lam pro dolor a lesu Christo abstracti, quamvis adhuc eius sectatores, qui illuc appulerint, quadam observantia humanitatisque ottìciis prosequantur. Ad cos enim Apostolorum Princeps divinae gratiae nuntium mittit *in sanctificationem Spiritus. in obedientiam, in aspersionem Sanguinis lesu Christi: gratia robis ct pax multiplicetur (ibid.* 2) Ium vero quid aliud significat haec «aspersio sanguinis . nisi Sacrificium corporis et sanguinis, ad quod faciendum lesu (’liristi sacerdos destinatur et consecratur? Quam dictionem non modo in se veram, sed etiam arcanum aliquid Quasi in auspicium portendentem, recentior Ecclesiae doctor hisce verbis interpretatus est: Christus magna sacerdotum tunica ». Divinus nempe Redemptor quadam significatione sacerdotis tunica dici potest, quatenus sacer administer lesu Christi ‡anctitati penitus imbui et informari debet secundum illud Apostoli Pauli: *Induimini Dominum lesum Christum* (/?. 13, 11).

Deinde vero in eadem epistula Beatus Petrus suos omnes electos filios, qui, ut ipse ait, gustarent quoniam dulcis est Dominus,[1] incensissimo apostolici animi sui studio quasi ad excelsum sanctitudinis apicem adhortaos. hisce verbis allocutus est: *Ad quem (Dominum) accedentes lapidem virum, ab hominibus quidem reprobatum, a Deo autem electum d honorificatum: d ipsi tamquam lapides rivi superaedificamini, domus spiritualis, sacerdotium sanctum offerre spirituales hostias, acceplabilcs Deo per lesum Christum* (1 *P.* 2, 1-5). Ac denique: Pos *autem genus electum* asseverat — *regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: ut virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum (Ibid.* 2, 9).

Ut facile animadvertitis, Venerabiles Fratres ac dilecti filii, haec Apostoli verba non ad sacerdotale munus peculiariter pertinent, sed ampliore significat ione ad universum Christianorum populum, quandoquidem etiam singuli christifldcles debent sernet ipsos offerre Deo. Ex quo S. Thomas Aquinas hanc sapientem eduxit sententiam: - Totus ritus Christianae religionis derivatur a sacerdotio (’liristi. Et ideo manifestum est quod character sacramentada specialiter est character Christi; cuius sacerdotio configurantur fideles secundum sacramentales characteres; qui nihil aliud sunt quam quaedam participationes sacerdotii Christi, ab ipso Christo derivatae »?[2]

2406 Nunc autem, quae diserte hae de re S. Paulus Apostolus admonet, audiamus. In epistula enim ad Hebraeos et in secunda ad Timotheum excelsam Presbyterorum sacerdotii dignitatem summis laudibus effert, qui quidem ex hominibus assumpti, pro hominibus constituuntur in iis quae sunt ad Deum, ut offerant dona ct sacrificia pro peccatis? Ob quam excelsam dignitatem gravibus hisce verbis eos admonet: *Nemo militans Deo implicat se negotiis saccularibus: ut ei placeat, cui se probavit (2 T.* 2, I). Quae perspicua sententia, cum sacram esse sacerdotis personam claro satis asseveret, praecipuas indicat causas luoulentasque notas, quibus olus sanctitas inniti ac conformari debeat. O utinam nos, Dei sacerdotes haec verba semper consideremus, immo semper recto prompteque exaudiamus! lesu Christi exemplum imitemur, qui duodecim annos natus anxiae Aiatri suae ac Sancto losepho, qui vehementer dolentes se praebebant quod cum amisissent, hanc edidit admonitionem futuris etiam sacerdotibus meditandam: — *Nesciebatis quia in his. quae Patris mei sunt, oportet me esset (L.* 2. 49).

Ut profecto nostis. S. Lucas Evangelista, qui hanc refert narrationem, aliis etiam in Evangeli! sui paginis de generosa sacerdotum animi abalienatione agit a terrente rebus, ac de serena et tranquilla eius mentis condicione et statu inter varias huius mundi vices ac procellas. Debet utique sacrorum administer inter homines vivere et Qonvorsari, tum praesertim cum pastorali sollicitudine tenetur ct angitur, ct cum caritatis munere premitur, quod etsi grave ei mandatum et officium est, interdum tamen potest pericula apponere sacerdotalis vius sanctitati vitae.

[1] Cfr. 1 *P.* 2, 3.
[2] *Sum. Theol.* III, q. 63, a. 3 c.
• (fr. *IIb. b.* 1.

No gravemini, Venerabiles Fratres ac dilecti filii, duodecimum Evangeli! S. Lucae caput integrum diebus hisco legere ac meditari, quod illustris Biblioram exegeta. P. Hetzenauer, hoc generali titulo « De institutione discipulorum ct turbarum interpretando explanandoque, de hisce magni ponderis argumentis tractat: • De sinceritate et animo impavido — De avaritia vitanda — De sollicitudine superflua — De vigilantia — De dispon-satione fideli — De separatione hominum — De probatione temporis

Gravia huius generis monita audiens, quae, ut diximus, In S, Lucae Evangelio legantur. Apostolus Petrus candida illa, qua praestabat, animi simplicitate lesum hisce verbis interrogavit: *Domine, ad nos dicis hanc parabolam, an ct ad omnes l (L.* 12, 41). Divinus vero Redemptor sermonem non intermisit, sed monitiones suas ad prudentiam, ad moderationem adhibendam instanter impertiens iis praesertim, qui gravibus onerantur muneribus, et qui ad ardua obeunda ministeria, ut Petrus elusque socii, divinitus vocantur. Ex quo luculenter colligitur non modo necesse esse ut sacerdos, qui verum lesu Christi apostolum agere velit, virtutibus illis reapse eniteat, quibus omnes christ Mídeles exornentur oportet, ut ipsorum *vivendi modus* postulat, sed etiam ut praeclaro exemplo suo ceteris praeluceat, et ad Christianorum promovendum incrementum viribus omnibus contendat, (pii quidem iure meritoque in sua cuiusque paroecia sacerdotem sanctum requirunt, qui singulas familias ad caelestia munera, ad pacem, ad concordiam ad sanctitatemque sua doctrina suisque moribus revocet.

Atque hele opportunum ducimus ad S. Pauli praecepta satius enucleanda redire.

In Breviario, quod canonicas preces continet, diebus qui Natalicia Sollemnia subsequuntur, Ecclesia epistulam S. Pauli ad Romanos nobis legendam gustandamque proponebat.[1] O quam miro, quam magnifico ac praeclaro modo refulget ex ca apostolici ac pa«toralis studii doctrina! Haec autem doctrina in duas dispertitur partee, quae quasi candidao alae supra divinae Redemptionis filios panduntur. In priore parte de Evangelio agitur, quatenus declarat ac revelat Dei iustitiam, cui nos omnes satisfacere debemus, non oriri neque demonstrari ex hominum philosophia vel ex Vetero Lege, sed lusu Christi 'erbo ostendi; in altera vero de Evangeli! virtute, quae credentes salvos facit, quae ab originali peccato, a peculiaribus commissis nostris, a Veteris Legis servitute et a mortis damnatione nos liberat; idque ob nobis impertitam lesu Christi vitam, ob eius nempe gratiae vitam, et ob Sancti Spiritus auxilium, qui infirmitatibus medetur nostris, et qui *postulai jiro nobis gemitibus inenarrabilibus (11,* 8, 26). Ex hac luculentissima doctrina novi sacerdotis sanctificatio pendet: ex divino nempe afllatu ot gratia Spiritus Sancti, *quia secundum Deum postulat pro sanctis (Ibid.* S, 27). Etenim *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum[9] iis qui secundum propositum vocali sunt sancti (Ibid.* 8, 28); idque ex eo fit quod Spiritus Sanctus voluntatem nostram confirmat uosque ad sanctitatem assequendam compellit. Haec autem verba ad mysterium meditandum nos provocant sacerdotalis muneris, ad quod suscipiendum vocati sumus, et quod nos ad excelsa evehit. *Sam quos pracscicd cl praedestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem praedestinavit, hos ct vocavit; ct quos vocavit, hos ct iustificavit; quos autem iustificard. illos et glorificanti. (Ii.* 8, 29, 30).

‘107 Intento recogitate animo. Venerabiles Fratres et dilecti filii, quale privilegium et quam celsissimus honor sacerdotali animo nostro uostracquo vitae collabi sint; quod quidem grave nobis parit otllcium nos imprimis ao deindo eos omnes, quos proximos habemus, ad sanctitatem revocandi!

lesus Dei Filius ac sacerdos aeternus, primogenitus frater noster factus est; quamobrem cum simus una cum eo idcirco sacerdotes, ut Redemptionis opus per saeculorum decursum ac per omnes terrarum orbis partes propagemus, id humili nomini nostro nostroque

[1] Hfttzenaukb, *Novum Testamentum,* Sumptibus Pustet. 1922.
[9] Cfr. c. 8 ss.

animo splendorem incomparabilem ac dignitatem confert. Si Doua Pater chisque Filius leans Christus pro nubis sunt— id animadvertit Doctor gentium in eadem epistula ad maio res nostros Romae commorantes data — si Dei Filius, dicimus, cuius sacerdotium participamus, pro nobis est, *quis contra nosl (Ibid.* 8, 31) Quis nos separabit a caritate Christi Patri supplicantis pro nobis? *Trilndatiol an angustiai an farnesi an nuditasl an periculum! an persecution an (jladiusl (Ibid.* 8, 35).

Ne timeamus igitur. Victores semper erimus; imino aliquid magis quam victores ob cius auxilium ct operam, qui nos ut fratres ad sacerdotium vocavit, nosque semper amavit ac diligit.

Paulinus nuntius, hac epistula datus, in parte altera, quae, ut diximus, quasi candida ala supra Redemptionis filios panditur, et quae mirandis hortamentis ao suasionibus renidet, ad officia nostra quod attinet erga Deum, erga proximos, erga nosmet ipsos, nos sapienter officacitcrque admonet, ut noxia omnia vitemus: ac nominatilo indicia inluste vel temere edita, pusillorum offensionem seu scandalum, et alia non pauca. Itemque nos adhortatur, ut *imbecillitates infirmorum (Ibid.* 15, 1) sustineamus et adiuvemus; cui hortamento haec suavis et ad permovendos animos aptissima sententia respondet: *unusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum ad aedificationem (Ibid.* 15, 2); itemque nos admonet, ut, ICbU Christi exempla secuti, *per patientiam et consolationem Scripturarum spem habeamus (Ibid.* 15, I).

Venerabiles Fratres ac dilecti filii, cupimus admodum unumquemque vestrum paterno adhortari animo, ut hanc Pauli epistulam, mirandum prorsus apostolici sui studii opus, intente legatis ac meditemini. Procul dubio novae atque antea reconditae luces ex hac lectione scatebunt, quae animos vestros ineffabilibus consolationibus afficient.

Postremis hisce diebus, primo mane, cum mens Nostra iam ea recogitaret, quae hoc in colloquio, fidenter vobiscum habendo, diceremus, hoc est do sacerdotali animo per vitae sanctitatem Deo sacrando, quadam perturbatione trepidationequo paulisper affecti sumus, eam actionem caque verba, a lesu Christo prolata, quaerendo pervestigandoque, ex quibus id oritur ut Episcoporum omniuinque sacerdotum consecratio rite habeatur. Eucharistici Sacrificii canonem legebamus. Dictiones omnes, itemque benedictionis et crucis signa ad sacrae liturgiae praescripta diligenter peracta erant; ac pietatis fervore, etsi non seraphico, humili tamen ac sincero commovebamur. Haec arcana verba super candidam hostiam et super calicem *parum elevatum* voce submissa ct intenta edebamus: *Hoc est corpus meum* et *hic est calix sanquinis mei....* Sed res dulcis ac memoria retinenda subito eluxit Nobis, cum cetera verba demissiore etiam voce elicuimus, antequam genua flecteremus, ct calicem in populi conspectum attolleremus: id est: *Haec quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis* quibus quidem verbis ea S. Lucae Evangelisti^ respondent: *Hoc facite in meam commemorationem (L.* 22, 19). Facile interdum. Venerabiles Fratres ao dilecti filii, ut Nobis ita vobis etiam, sacras caerimonias agentibus, contingere potest ut mint horum verborum significatio non penitus perspiciatur.

Vota Igitur facimus — atqUO unum hoc quoque sit e Romanae huius Synodi memorandis monitis — ut nos singuli cotidianam Eucharistici Sacrificii celebrationem impenso cum pietatis studio agere pergamus. Itemque angelum vitae nostrae custodem rogamus, qui sacris ritibus propitius adest, ut nos haec sacra verba *secrete* ad liturgiae praescripta, pronuntiantes, sed fidenter, sed amanter, sed quasi timide ac trepide, benigne suaviterque adiuvet; haec sacra dicimus verba, quae divini erga nos lesu Christi amoris testamentum quasi obsignantia, eius nostrumque sacerdotium reapse indicant ac voluti consecrant, at<iue ineffabilia sempiternaque gaudia, in hac ct in perenni vita fruenda, nobis pollicentur.

Cum ad aram Divina Hostia cotidie litamus, tunc potissimum sacerdotali munero perfungimur. Circa nos tunc omnia silent atque exiguae humanae nostrae vires, quas totas uni aeterno atque summo Sacerdoti dicavimus, ab Ipso adhibentur ad suum renovandum sacrificium.

Alia autem dantur adiuncta, quae cum vividiorem fidem expostulent atque ad prae-

6tantlores divini cultus, magisterii cnritattequc significationes pertineant, requirunt ut sacerdotis persona sacra sit chisque vita sanctitate refulgeat.

Duo haec, scilicet persona et vita sacerdotis, ex quibus minim in modum perfecta sacerdotis imago coalescit, lucem et vim suam c divina Liturgia percipiunt.

Hanc sacerdotalis vitae disciplinam, quae cotidianum doctrinae studium virtutisquo exercitationem complectitur, vobis enixe commendamus.

1'berrima haec doctrinae, sapientiae ac pulchritudinis copia, si quidem sacerdotis mentem, animum et labia penitus afficiant, eidem faciliorem reddit animarum curam, atque interdum solacia suppeditare potest, quae vel flagrantissima ipsius optata sancta exsuperent.

Dilecti filii! Quemadmodum vobis patefecimus animi Nostri votum, ut pientissime sacris operemini, rubricis diligenter servatis, ita pariter vos adhortamur, ut in sacrae Liturgiae studium incumbatis alacriter, eamque impenso amore prosequamini.

Amen, amen!

AAS 52, 204-211.

Virtutes dignitati sacerdotum necessariae: caput, cor et lingua sacerdotis

(Alloc. *Ad vobiscum,* in secunda Synodi Romanae sessione habita, 2G ian. 1960).

Quamobrein sic decet omnino — quae verba decet omnino » potius quam quoddam decus, necessitatem et praeceptum indicant — clericos in sortem Domini vocatos vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone aliisque omnibus rebus nil nisi grave, moderatum ac religione plenum prae fie ferant. Levia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent. effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem »?

Quibus Sacri Concilii Tridentini verbis haec monitu adiciuntur: « Quo maiore, in Ecclesia Dei, utilitate et ornamento haec sunt, ita etiam diligentius sunt observanda •?

Hisce sententiis delineatur ac describitur perfecta imago veri lesu Christi Sacerdotis et quasi speculum eidem proponitur, in quod ipse intuens, aut delectamentum et solacium demisso animo sibi sumit, aut rubore perturbatlonvque afficitur. Ac revera talis moderatio vitae et morum, quae habitu, gestu, loquendique modo componitur, talis serena, grata, animosque alliciens agendi gravitas, religione pietateque parfusa, observantiam ac venerationem subito omnibus commovent. Quamobrem hanc pulcherrimam ornamentorum summam, quae magno Ecclesiae decori est, christiildelibus autem exemplo, omnes oportet diligenti studio sibi comparent, caque semper eniteant.

Verumtamcn hae exteriores dotes, de quibus diximus, et quas sacrorum omnes administri adipisci necesse est, qui Ecclesiae Dei inservire velint ad salutem omnium procurandam, per se nihil aliud sunt, nisi quaedam facies aedificii; etenim felix et consentaneus se habendi, conversandi, agendique modus tum solummodo salutarem vim eheit, cum voluti pretioso vestis esse videtur quae absconditum tliesaurum exornat earum virtutum, quas divina gratia alit atque fecundat, ct quibus tota nititur ac solidatur sacerdotalis sanctitas.

In quo sacerdotalis sanctitudinis natura et vis consistat

Ne gravemini, Venerabiles Fratres ac dilecti filii, sed Nobis secundos praebeatis aures, qui praecipuas eiusmodi virtutes breviter attingere cupimus, humanae personae ac dignitati sacerdotum necessarias, ad mentis doctrinam quod attinet, ad castos animi affectus, et ad opportunum sermonis usum.

1 Conc. Tkid., Sees. XXII, can. 1. (Cfr. n. 288J.

2409 De Sacerdotis capite seu de eius mentis doctrina

Initium autem a mento facimus; quandoquidem *a capile* exordium. Etenim in mente insideant oportet et doctrina et rectum indicium, quibus sacri Ecclesiae administri polleant nccesso est.

Sed nomo doctrinam adipisci potest, nisi in disciplinarum studia incumbat. Harum igitur studium necessarium est; necessarium dicimus indo a iuvonilibus annis, cum sacerdotalis institutionis praecepta traduntur; necessarium, cum sacrum obitur munus; necessarium etiam usque ad postrema vitae tempora, cum gratior subit animum earum lucubrationum memoria, in quas dorons incubuit aetas, et cum earum usus sapiontlores et pretiosiores fructus edero solet.

Hodie, si umquam alias, ut omnino patet, sana animorum cultura sacri administri indigent. Qui ignorantia vel nimia mentis debilitate laborat, Ls ad sacerdotale capessendum munus promoveri nequit. Sacra Seminaria, Synodi, Concilia, Summorum Pontificum acta, itemque scripta a Ss. Patribus et a Theologis odita, ingenii exercitationem a sacerdotibus postulant ad adipiscendum doctrinae ornamentum. In disciplinarum igitur studia incumbere oportet; idquo per omne vitae tempus, quandoquidem ros novae semper pervestigationi nostrae proponuntur.

Magni tamen momenti est in seligendis disciplinis carumquo libris debita uti prudentia eautequo agere. Etenim non omnia, quae typis eduntur, probata doctrina enitent; non omnia integram et illimem referunt Bvangelicam veritatem, chisque rectam interpretationem ab iis auctoribus datam, quorum magisterium tuta auctoritate pollet.

Hac recta institutione quilibet sacerdos, laude dignus, instruendus est, eamque fideliter exhibere debet; nam eius agendi prudentia eiusque virtus hac ratione comprobatur.

Idque eo vel magis quod nimium succrescens hodie librorum ephemeridumque copia, ad disciplinas et ad res omnes quod attinet, id saepenumero efficit ut nonnullorum mentes a recto itinere aberrent, et ad rationes inconsultas amplectendas non sine discrimino alliciuntur, quibus quidem ii facile moventur, qui, ducendae vitae experientia destituti, sibi nimis praefidentes sunt.

Cognitio Sacrorum Bibliorum Veteris et Novi Testamenti, Ss. Patrum ac perillustrium doctorum philosophiae ct theologiae, inter quos princeps excellit S. Thomas Aquinas; scientia sacrae Liturgias et modus eam ad effectum deducendi, quasi amoenissimus quidam hortus halantibus floribus et proceris arboribus consitus: ac demum intelligentia et usus legum universarum Codicis luris Canonici, qui ordini inservit sociali sive quod ad causas domesticas attinet, hoc est ad dioecesium administrationem, sive ad rationes cum hominibus ac rebus externis: tres voluti fontes sunt doctrinae, disciplinae ot sanctificationis, quibus refecti optimi quique sacerdotes, mento alta ot animo firmo insignes, veri nobilesque offecti sunt administri Ecclesiae et animarum. Nonne quivis vir ecclesiasticus, licet mediocri ingenio praeditus, hanc animi oblectationem potest alTectarc, quae dlvlnao gratiae munero iis solet impertiri, qui, bona ducti voluntate, recto aluntur et roborantur mentis cultu, non tenuibus comparato subsidiis, sed ex operibus eximiis hausto, quae haec etiam aetas condere valet, aemulans. Christiana cum humilitate et animorum vi. egregia doctrinae monumenta maiorum, scilicet Patrum, Scriptorum, Doctorum Ecclesiae, quae per omnium saeculorum decursum numquam non fuit magistra veritatis?

S. Petrus in altera epistula sua de peculiari monet cautione in divinorum librorum studio adhibenda, hac usus sententia; *cui benefacilis attendentes, quasi lucernae lucenti in caliginoso loco, donec dies elucescat, ct lucifer oriatur in cordibus vestris: hoc primum intelligentes, quod omnis prophetia Scripturae propria interpretatione non fit* (2 *P.* 1, 19-20).

Hoc idem indicium, quo ingenii fit quaedam temperantia ct moderatio, omnes oportet ad cetera transferant studia, caventes, nc induci se sinant, ut singulares videantur ct novi; scilicet eo Judicio utantur oportet, quo fidem habeant Ecclesiae Sanctae docenti,

cuín mentes dirigit ot corrigit errata? Peropportune hic subeunt ea, quae scriptor quidarn ecclesiasticus c rccentioribus» perquam conspicuus et pastor animarum perdiligens, ad oerdotes suos scripsit, sic cos de hoc periculo monens: ‹ Eorum ratio, qui, ad theologiam quod pertinet, imi nia in sua ipsorum ponunt cogitatione, haereticos parit; in re ascetica homines nutrit ac fovet, qui se fallunt; in canonicis vero disciplinis gignit indociles, hoc est cos. qui, a recto deerrantes itinere, nihil pro sua parte conferunt ad opera Dei *.

Gratias igitur benignissimo Deo agamus atque in veritatem rerum semper intueamur. *Lex supplicandi* luculenter testatur *legem credendi;* ius vero canonicum, eo quod *letiem vivendi* tradit, summa est caque praeclarissima ct gravissima vitae Christianae et sacerdotalis, pietatis impulsione actuosae.

Nunc vero, Venerabiles Fratres ct filii dilectissimi, transire Nos iuvat ad animum -eu, uti vulgo appellamus, ad *cor*. Cum sacerdos aliquis esse dicitur homo benignus et suavis, scilicet in quo animi sensus praeponderant, prima iam laudabilis significatur proprietas, a qua exordium ducit praeconium, cui multi homines conspirantes solent assentici. Qua in re eo saepe progrediuntur, ut nimios quosdam mentis motus, qui mimi- recti sunt minusque opportuni, eidem ignoscant. Atquo multum tribuitur sententiae, quae auctoritate viri litterati potius innititur quam philosophi niorurnque praeceptoris, (piacque plurimum invaluit, scilicet saepe animi seu cordis proprius esse rationes, quas mens ignoret. Dignitas autem ministerii nostri impellit nos. ne levi haec aestimemus momento, nam etiam rationes cordis, quas diximus, studiose» sunt considerandae ct probandae aut corrigendae.

Animus seu cor sacerdotis amore oportet inflammetur, quemadmodum ingenium veritate ac doctrina debet refulgere. Tesu dicimus amorem, flagrantem, piissimum. vehementem, promptum ct paratum ad mysticam illam cum Deo familiaritatem, qua gratissima efficitur exercitatio pietatis sacerdotalis ct precationis, sive publicae, quae nomine fit universalis Ecclesiae, sive privatae, culus rationes opportuno consilio deligantur atque serventur; cui precationi qui dedita opera vacet, oblectationem ct alimoniam spiritus sapidam ct validam capit. Ilie est fons perennis, undo fortitudo et solacium rebus in artis» interdum in acerbitatibus vitae et ministerii sacerdotalis ac pastoralis, ubertiin hauriuntur.

Amorem dicimus erga Ecclesiam et animas, maximo erga eas. quae nostris curis commissae sunt religiosissimo cum officii nostri onero et ratione; erga animas, ad quemvis civium ordinem pertinentes, praesertim vero erga animas, peculiari studio nostro ac sollicitudine dignas, peccatorum, pauperum cuiusvis generis, eorum, qui numero comprehenduntur hominum, quibus opera misericordiae sunt impendenda. Cum quibus quidquid rationis habetur, n caritate evangelica oportet proficiscatur.

Quam praeclare haec dicta sunt a S. Petro: *Animas* res/ros *rastificantes, in oboedientia caritatis, in fraternitatis amore, simplici ex corde invicem diligite attentius* (1 F. 1. 22). Quae quidem verba caritatem ct fraternam voluntatum coniunctionom Inducunt in purificationis opus, quod non modo animum, verum etiam corpus et carnem attingunt, siquidem omnes sumus *renati non ex semine corruptibili sed incorruptibili per verbum Dei rivi et permanentis in aeternum (Ibid.* 1, 23).

Hunc post locum primae suae Epistulae, S. Petrus fugaci similitudinum et verborum traicctu rapit sensa mentis ad id perpendendum, quod singillatim sacerdotii nostri vitam pertingit, linee autem sacerdotalis nostra vita impletur quidem et communitur caelesti gratin, quae angelos et sanctos caelites format ct fingit, at minimo a carnis temptationi-

l Cfr. Litt. Enc. *Humani generisi* AAS 42, 561-578.
l Card. Schuster.

bus secura est. quae cotidianam periclitationem et numquam relaxatas insidias aninífe, ad bonitatem proclivibus, parat. O quantum sollicitudinis animus amare cupiens ct cnro parere solent, ut integra a nobis serventur magna illa ct sacrosancta promissa, quae sacerdotalis ordinationis die dedimus! Tunc a nobis audita est vox: *Adhuc Uberi estis,* et post aliquantulum silentii progressi sumus ad consecrationem vitae nostrae peragendam, quao in caelesti aula rata habita, in terris etiam coram Ecclesia et universa hominum societate obnuntiata est.

Etiam cor carneum est: cor et caro una simul iter facere debent. Audite, quid S. Petrus eodem suae Epistulae loco dicat: *Omnis caro foenum: ci omnis gloria cius tamquam flos forni. Exaruit foenum, ct flos cius decidit* (1 P. 1, 24).

Venerabiles Fratres et dilecti filii, in ferendo onere pontificalium et pastoralium obligationum nostrarum praesidiis cumulamur Domini, qui indigno famulo suo abunde succurrit. Hortamur vos, ut animo Nostro haereatis et benedicatis Domino. Nostis, quid dies Nostros crebro ct acerrime contristati Gemitus est, qui e propinquo et o longinquo, a Romana scilicet Urbe et c variis orbis terrarum locis ad Nos pervenit, gemitus scilicet sacerdotum, quibus cor ct caro simul terrestre iter percurrentia, etiam in parum evigilata perfunctione sacri muneris, magnum detrimentum attulerunt, atque coram Deu et Ecclesia et ante oculos fidelium dedecus itemque acutas et acerbissimas aegritudines pepererunt. Cumprimis moeromus, quod ad amissi sui decoris particulam reparandam, nonnulli, allucinationi cuidam indulgentes, putant Ecclesiam cat holicam velle aut opportunum ducere ab ecclesiastici caelibatus lege desistere, quae per saeculorum decursum fuit et est sacerdotii praeclarum ct nitidissimum ornamentum. Sacri caelibatus nempe lex atque impendenda cura, ut ea diligenter servetur, in mentem semper reducunt memoranda gloriosaque certamina eorum temporum, quibus Ecclesia Dei ad aspera praelia vocata fuit ct triplicem rettulit triumphum: nam hoc est insigne victoriae Ecclesiae Christi, connlti ut sit *libera, casta, universalis.*

Ad praecavenda autem et refrenanda peccata, quae cordis Illecebris contrahuntur, S. Petrus suum resumit eloquium, quod ad illud *flos forni* abruptum est, ct pergit instantius proferens invitamentum sacerdotibus suis, ut caritatem exerceant. Nam curitate se munir̈i debent ut miseros casus a se arceant in quos sensuum debilitas inducit, quasi ad Inexorabilem castigationem mali sermonis usus.

2411 De Sacerdotis lingua seu de recto sermonis usu

Ad tertiam ita pervenimus alloquii Nostri partem in assequendo proposito, quod suscepimus, ut scilicet de sacerdotali nostra sanctificatione cura habeatur. O mira verba! Ad omnes ea spectant, ut singulari ratione sacerdotibus salutaria sunt. Agitur nunc non de cogitando aut de sentiendo, sed de eloquendo. Semper res ad doctrinam caritatis, ad caritatis mores pertinent. Verumtamen praecipue ea refertur ad proprietatem, quam homo a Deo sibi muneri datam accepit, sonanti voce ea caelo terrisquo palam faciendi quao in penetralibus animi concepit.

In fine autem — ita S. Petrus Roma scribebat ad christitideles longinquae illius Asiae regionis, quam hodie Anatolians appellant — *omnes unanimes, compotientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles: non reddentes malum pro malo nec maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicentes, quia in hoc rorati estis, ut benedictionem hereditate possideatis. Qui enim vult vitam diligere ct dies videre bonos coerceat linguam suam a malo, et labia eius ne loquantur dolum, declinet a malo ct faciat bonum, inquirat pacem et sequatur eam; quia oculi Domini super itisi0S, et aures cius in preces eorum; vultus autem Domini super facientes mala* (1 *P.* 3, 8-12).

O Venerabiles Fratres et dilecti filii, ne concidant vestri animi propter ea quae modo dicturi «unius. In moderanda lingua plus minus, ut Nobis videtur, aliquantulum omnes

offendimus; qui ecclesiasticus vir recte tacere noverit ac sermone uti suo tempore atque erga alios benigno, is revera magna sapientia et perfecta abholutaquc sacerdotali virtute ornatum animum ostendit.

in praeclaro opere, quo Decessoris Nostri Pii XI inirn. mem, intimi animi sensus patefiunt? scriptum legimus, magnum illum Pontificem, qui tanta doctrina fuit praeditus ac dignitate gravitateque muneris sui penitus afficiebatur, adeo ab aliis temere indicandis alienum fuisse, ut numquam loquendo proximorum famam offenderet, ac si forte aliquem obtrectantem audiret, licet cum eo familiariter colloqueretur, vel n-s in bonam parti in acciperet, vel medium illico abrumperet sermonem. Ex cotidianae vitae usu discant omnes, serenae animi beatitati multo magis consuli posse, bonum in rebus perspiciendo studioseque considerando, quam, quod malum et vitiosum est, inquirendo; idque vel animi levitate vel, quod peius est, malitia in lucem proferendo. S. Petri doctrina de hac re nobis probe comperta est. Paulus Apostolus multo etiam severius loquitur; ipsius tamen verba nunc afferre opus non est. At praesertim loquendi modo percellimur S. lacobl, qui cum damna atque calamitates perscribit, quae effrenam sermonis licentiam contra veritatem et caritatem consequuntur, monita adhibet quam ('eteri scriptores graviora. Locus cius Catholicae Epistulae, qui ad rem pertinet, dignus prorsus videtur, qui integer memoriae mandetur atque in domesticis ecclesiasticorum virorum parietibus insculpatur. Qui quidem locus, qui in Sacrarum Scripturarum editione, cura clarissimi IletzenautT in lucem edita, rapite tertio continetur, hisco verius distinguitur: «De ambitione docendi *: Xolile plores magistri fleri, fratres mei, scientes quoniam maius indicium sumitis, in multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir: potest etiam freno circumducere totum corpus... Lingua modicum quidem membrum est, ct magna exaltat. Eccr quantus ignis, (piam magnam sileam incenditi Et lingua ignis est, universitas iniquitatis, Lingua constituitur in membris nostris, quae, maculat totum corpus, ct inflammat rotam nativitatis nostrae, inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum et volucram et serpentium ct cáeterarum, domantur et domita sunt a natura humana: linguam autem nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus Deum et Patrem, et in ipsa maledicimus homines, qui ad similitudinem Dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio. Xon oportet, fratres mei, haec ita fleri... Quis sapiens ct disciplinatus inter ✾os Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiae. Quod si zelum amarum habetis, et contentiones sint in cordibus vestris, nolite gloriari, ct mendaces esse adversus veritatem. Xon est enim ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica. Ubi enim zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravum. Quae autem desursum est sapientia, primum quidem ¡nidica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia ct fructibus bonis, non indicans, sine simulatione. Eructus autem justitiae in pace seminatur, facientibus pacem (la.* 3, 1-lS). Verba magni sane momenti ct quasi ignitu haec sunt, quae cuiusvis aetatis ct cuiusvis nationis sacerdotum alto insideant animis oportet.

Absit, Venerabiles Fratres et dilecti filii. ut quis putet eiusmodi apostolica monita non iam ad nostra tempora, sed ad veneranda antiquitatis monumenta pertinere: vel satis existimet, ut doctrina ibidem proposita consideretur tantummodo utpote fido dignum testimonium, quo nobis aetatis praeteritae acerbitates ac vitae difficultates referantur. At contra, si Ss. Patrum atque ecclesiasticorum scriptorum volumina pervolvantur, colligi sano facile poterit, iterum itcruinque per saeculorum decursum eiusdem veteris doctrinae resonuisse monitorium vocem. Cetorum Romani cives S. Bernardi vocem satis cognitam et exploratam haboro debent, quae quidem non modo ad edocendum de illius aetatis condicionibus, verum etiam ad omnium temporum sacerdotes commonendos plurimum valet. Nec vobis mirum videatur, si postremus Venetiarum Patriarcha, qui utpote • servus servorum Dei » universae Ecclesiae regimini est praepositus, adhuc operum incliti

l Carlo Confalonier!, *Pio XI visto da vicino,* Ed. S.E.I.. Torino 1957, cap. II, p. 105.

decessoris sui S. Laurentii Justiniani, in illa Patriarchal! dignitate primi, consuetudinem servet» quae quidem opera illimi Christiana sapientia sunt referta; atque adeo libeller oblatam sibi occasionem arripiat proponendi vobis ad meditandum quasdam breves sed pulcherrimas praeclari illius asccseos magistri sententias, quae rem nostram opportuno attingunt, scilicet rectum vel improbandum sermonis usum.

In libro, qui inscribitur « De disciplina et perfectione monasticae conversationis », postquam Epistulae Catholicae S. Jacobi Apostoli doctrinam exposuit, ita prosequitur: « Nihil ita iucongruum homini Deo famulanti, et ad perfectionem tendenti roperitur, sicut effrenata lingua, nullo considerationis moderamine religata, quae omnem mentis unitatem dissipat ct occidit. Ideo qui Deo vacare et inhaerere elegit hanc regat, hanc refrenet, hanc sul> rationis dominium subigere conetur. Est namque ianua per quam saepe diabolus ingreditur ad cor, et per quam patet omnis interioris hominis status. I bi enim incomposita c^t lingua. Ibi nil potent esse occultum. Haec si moderetur reddit hominem moribus ornatum. mente tranquillum, conscientia sincerum et cunctis amabilem. Nemo sapiens existimandus est, qui verborum suorum pondus non discernit. Priusquam proferantur, diligenter examinanda sunt verba: cum enim indiscussa emittantur, sine reprehensione esse vix possunt. Prout suggerit animus imprudens loquitur. Qui vero Deo placere cupit taciturnus erit. Non est aeternae sapientiae verus amator qui procaciter loquitur ».

Ac sententiam suam illustrando explicare pergit, aptis hortamentis extollens beneficia linguae, quam gemina in Deum et homines caritas inflammet. Itcmque suavissimis verbis sententiarumqur luminibus orationem suam distinguens, de Virgine Maria perbelle agit, quae, dum ab Angelo salutatur, in cogitatione defixa tacet: sed apud sanctam cognatam Elisabeth in illum hymnum * Magnificat • erumpit, ut canora hac voce carrnen, per saeculorum aetates concinendum, incohat in Christi lesu Servatoris honorem, qui saeculorum est Rex immortalis et invisibilis.[1]

Fratres ac filii dilectissimi! Quotiescumque pio colloquio do exercendis virtutibus deque divinae caritatis contemplatione agitur, mens quidem eorum, qui caelestia intellegere et sapore norunt, hic diutius morari cupit, quem ad modum Sanctus Benedictus eiusque pia soror Scholastica ad Montis Casini coenobium, ut traditur, experti sunt. Attamen haec pauca, quae nunc vobis, ut hesterno die, simplici alloquio diximus, ca communi omnium utilitati atque solatio satis esse putamus.

Quam ob rum liceat Nobis vota pro omnibus vobis suscipere, ut ex his, quae diximus, laetam capiatis voluptatem, quae, snave voluti obsonium cibarium panem singulariter condiens, Synodalium Constitutionum lectionem studiumque iucundo sapore delectet, in quibus perpendendis hi festivi gratique dies, horis praesertim matutinis, praeteribunt, quibus fraterno more Romani sacerdotes una simul congregantur.

Ut iam probe novistis, ex hortamentis Capituli, in vicesima et altera Sessione Tridentini Concilii exarati, cui index « De Reformatione » — in quo fundamenta voluti ponuntur colendae sacerdotum sanctitatis — tres potissimum locos excerpsimus, ad uniuscuiusque ecclesiastici viri atque ad omnium simul vitam proprietatesque attinentes: qui scilicet de capite, de corde, de lingua agebant.

Quae autem sive diximus, sive audivimus, sive Nobiscum consideravimus, ea magis perspicuum atque aestimabilem Nobis reddiderunt verborum vim ct significationem, quae in Tridentini Concilii decretis inveniuntur, quaeque hic iterum proferimus voluti consiliorum Nostrorum summarium et caput: « Levia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent, effugiant: ut eorum actiones cunctis afferant venerationem ».[3]

Hacc prorsus est praecelsa Christiani sacerdotii forma, hoc augustum sacerdotum pro-

[1] Pag. 89, 1. 47.
[1] Cfr. [1] *T.* 1, 17.
[3] [Cfr. n. 288].

positum: ut scilicet tam absolutae virtutis exemplo, Christi lumine ⁽ imitatione, fidelium populo praeluceant, ut simul venerationem ct amorem consequantur.

Ecce igitur vota ominaquo Nostra: haec sane ct in singulis ct in omnibus vobis feliciter, Venerabiles Fratres et dilecti lilii, nunc ct in posterum, impicantur.

AAS 52, 221-230.

De pasturali sacerdotis officio

(Ex Alloc. *Catholicus sacerdos* in tertia Synodi Romanae sessione habita, 27 ian. 1960).

2412 Catholicus sacerdos hoc sibi peculiare habet, ut in pastorale munus obeundum incumbat. Quilibet sacrorum administer, ut probe nostis, Christianus est, sed non solummodo Christianus: recte enim ei haec sententia tribuitur: *Christianus sibi, sacerdos abis.*

Non ii tantum, qui sacerdotali dignitate fruuntur, ut patet omnibus, ad sanctitatem adipiscendam vocantur. Etenim etiam c laicorum ordine non pauci lᴷn tissimi v iri ac mulieres habentur, qui divina gratia enutriti, etsi per commune vitae iter gradiuntur, ob eximiam tamen excelsamque virtutem, admiratione, imitatione veru rationeque u populo honorati sunt, et ab Ecclesia ut sancti caelites probati et conclamati.

In sacerdotalem autem ordinem nemo cooptari potest, qui peculiari supernoque instinctu ad hoc munus vocatus non sit. ct ad extraordinarium suscipiendum Dei mandatum. qui suis electis edicit: *Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Mclrhisedech (Ps.* 109, 5). Apostolus Paulus in sua ad Hebraeos epistula eloquio incomparabili ad miram celsitudinem novum sacerdotium extollit, lesu Christi nempe sacerdotium, cuius virtus ct dignitas quodam modo impertiuntur sacro administre», cui haec verba tribuuntur. *Ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis guac sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis (Db. 5,* 1).

Ut aeternam hominibus procuraret salutem Del Verbum *caro factum est* (Z. 1, 14); atque idem Dei Filius praelinito tempore a ℙatri *cum hominibus conversatus est (Bar.* 3. 38). Ut suam autem misericordiam ob innumeras miserias nostras magis nobis ostenderet, *et ipse circumdatus est infirmitate (Db.* 5, 2) omnibusque miseriis nostris absque peccato.[1] Atque caelestis doctrinae magister non modo exsistens, sed incomparabilis etiam patientiae in acerrimis vitae doloribus tolerandis, crucis patibulum libens ascendit: unde semet ipsum Divino Patri holocaustum obtulit, nosque suae gratiae haeredes constituit. ut suis ipsius vestigiis insistentes, nos quoque *pro peccatis et ad redemptionem tetius mundi* offeremus nosmet ipsos quasi sacrificium ad salutiferum suum consummandum opus?

Sacerdotes igitur cum primi electi sint haeredes lesu Christi gratiae, magisterii ac sacrificii, hodie quoque, post fere duo milia annorum, impertitis muneribus honoribus ac privilegiis, omne per aevum perpetuandis, utuntur. Quamobrcm celsissimi huius honoris et beneficii perennitate nos quoque fruimur; reclinata igitur ad humum usque fronte, immortales Deo grates agamus.

Ac praeterea intento consideremus animo, Icsum Christum, Divinum Magistrum, cum mortalis suae vitae aequalibus traderet praecepta, imaginibus usum esse simplicibus quidem, sed audientium montes allicientibus; et cum hoc modo loqueretur, divinos cius oculos, saeculorum cursum praetergredientes, ad futuram etiam Feclesiam et ad universos populos, ad Regnum nempe suum, quod ex hac occidua aetate ad aeternitatem usque protenditur, procul dubio conversos esse. Haec autem Imagines hisce verbis voluti effingebantur: *Ego sum vilis, vos palmites — Ego sum panis vitae — Ego sum via, veritas et vita — Ego sum lux mundi — Ego sum ostium ovium (/.* 15, 5; 6, 35; 14. 6; 8, 12; 10, 7).

Harum autem imaginum series hac sententia voluti concluditur, quae pulcherrima omnium videtur, et Quae ad cos peculiari modo pertinet, qui ad sanctissimum Hedemptionis

1 **Cfr.** *Ibid.* **4, 15.**
1 **<'fr.** *C.* **1, 21.**

opiis persequendum destinati sunt. Haec imago, quam sibi tribuit, hifico verbis exprimitur: *Ego sum Pastor bonus.*

Animadvertendum nutem est has duas imagines, quae verbis enuntiantur: *Ego sum ostium ovium,* et *Ego sum Pastor bonus* inter se consociari, atque alteram (¡musi pari gradu consequi alteram in sermone lesu; qui bis profert: *Ego sum ostium,* atque bis itidem: *Ego sum Pastor ovium* (/, 10, 7-9; 10, 11-11): ita quidem ut videatur altera mutua quadam ratione alteri respondere.

Quae peculiaris nota loannem, familiarissimum eius, minimo fugit. Ostium, ut ipso scribit, nporitur ct clauditur ovibus, quarum ingressui et exitui pastor invigilat et moderatur.

Venerabiles Fratres ac dilecti filii! Nonne mysterium sacerdotalis muneris nostri hic declaraturi Nonne luce, quae a Divino manat Pastore, vultus cuiusque invenis levita© inaugurati perfunditur, cum ab altari, ubi Sacrae Ordinationis Sacramento donatus est, exsurgit, vitae suae viam ingressurus quasi sub oculis lesu Christi, qui ad ovium stat ostium, quo oves intrant et egrediuntur, cius nutui obtemperantes?

2413 De clero romano ac de variis muneribus ipsi commissis

Nonne tu levita, fortasse humilium ac tenuium sed honoratorum parentum illius, nutui lesu obsecutus, qui animum tuum permovit cum forte innocenti floreres aetatula, ct ad sacram capessendam militiam te vocavit, sacerdos factus es? Nonne propterea, ut lesu totus adhaereres et cum eo consociareris ad perficiendam propagationem spiritualis regni ipsius in terra? Quid ergo contigit tibi? Quomodo evenit, ut post prima sacerdotalis vitae experimenta alio mentem converteres quam ad salvandas animas, ad peculiare ministerium, propter quod sacerdotium est institutum, scilicet ideo conditum, ut pastoralis cura animis directo adhiberetur, regimen obiretur animarum?...

Ecclesia vero, ut incrementis augeatur, ut Romae suo regimini consulat, ut prosperos assequatur eventus, altioribus bonis inservientes et in toto terrarum orbe efficiendos, multiplici sacerdotum indiget numero, praeter ipsos Sacramentorum ministros. Ecclesia magno momento aestimare debet officium, quo — *ore et calamo* — traditur et impertitur caritas, imprimis caritas caque vehemens, apostolica, latissime patens, secundum varias hodiernae vitae condiciones et praeceptum Dominicum: *euntes docete omnes gentes* (Jf/. 28, 19), eandem spem multam oportet possit habere repositam in variis familiis religiosis, quae cum clero sacculari operam socient, in omnibus familiis religiosis, antiquitus vel recentlorc aetate constitutis, sive virorum aut mulierum, sive caelestium rorum contemplationi deditis aut vitae actioni. Vcrumtamen universa haec, quae diximus, ct alia plurima, quae iis addi possunt ubcriusque explicari, traduci debent et converti ad fervidum ardorem vitae ct studii pastoralis atque ad perutilem auxiliatricem operam curae animarum praebendam, quarum salus efficit, ut mysterium Incarnationis Verbi, Evangelium, Crux Christi, Sanctissimae Eucharistiae Sacramentum, quo *Nobiscum Deus,* clara refulgeant luce, vi et significatione polleant, ac voluti triumphi ornentur honore.

Haec est enim Christi Ecclesia: hic vultus eius verus ac splendidissimus est; haec eius laus praecipua.

Hinc facile eruitur actionem pastoralem *directam* ct *indirectam* natura ipsa sua distingui, quamvis eaedem actiones adiutricem sibi invicem ac veram propriamquo operam praestare debeant sacro provehendo ministerio.

Contingit tamen — iis non modo qui inventate adhuc (ruuntur» sed iis etiam qui provecta sunt aetate — idcirco quod natura nostra humana est, non autem angelica, ideoque non est *sicut flamma ignis* semper parata ad Dei praeceptis obtemperandum, contingit dicimus ut inter ministerium directum et indirectum et adiutricem invicem praestandam operam, plures ad ministerium Indirectum potius quam ad directum se dedant, atque prius minorem vim habeat, utraquo vero podetemptim languescant. Necesse igitur est ut nos singuli universi ea magis existimemus, quae magis coram Deo valeant ad praesentis vitae nostrae bonum procurandum ct ad futuram felicitatem *in aeternum* assequendam.

Noh sacerdotes Excelsi omnes homines sumus, quos Deus singularibus privilegiis exornavit; attamen, donec Dominus permiserit nos hic degere suae addictos gloriae, sanctae Ecclesiae et Christiano populo inservientes» monitum illud nobis tribuendum habemus *omnis caro foenum* (1 P. 1, 21). do quo heri Beatissimus Petrus, primus Romanas Episcopus et Pastor universalis Ecclesiae locutus est...

Jmen, *(¡niai dico vobis, qui... intrat per ostium, pastor est ovium* (/. 10, 1-2). Quibus verbis ostium quodammodo patefieri videtur ac por illud pastor intrare, qui universa» Binis cognoscit oves casque nomino vocat. O dilecti sacerdotes, qui paroeciale munus obitis! Si evangelica haec solacii plena verba in vos cadere vultis, ❦edula adhibite curas christifidcliuin vestrorum rationario apparando ac semper diligenterque perficiendo; quod quidem magni momenti est ad paroeciae regimen recte moderandum. Ovr> libenter praeeuntem pastorem obsequuntur; eius enim, praesentia tutas eas ac securas a quibusvis periculis reddit.

Ego sum ostium. Per mc si quis introierit, salvabitur: et ingredietur. et egredietur, et pascua inveniet... Ego veni ut vitam habeant, ct abundantius habeant (Ibid. 10, 9-10). i'unguito putamus dictiones severas omittere, quae omnibus hisce \crbis intermiscentur; quae quidem ad ea pertinent, quae de mercenario pastore dicta sunt, de sacerdote scilicet, qui pastoralem paroeciae curam quidem suscepit, sed cum adventantem lupum videt ovibus insidias minaciter struentem, dormit vel fugit, non autem clamorem attollit, ut invadens lupus aliorum etiam collato auxilio propulsetur atque arceatur. Mercenarius enim pastor non suarum ovium caritate movetur, neque de iisdem sollicitus est.

Venerabiles Fratres ac dilecti filii, ut Nos experrecti simus animnsque augeamus nostros, Divinus Redemptor iterum iterumque asseverat: *Ego sum Pastor bonus.* Haec repetita verba nos alliciunt ac monent ut eius ❦otigli animosi insistamus. atque nullis laboribus nullisque parcamus jacturis, eodem nempe modo, quo ipse lesus. Pastor reapse bonus, Pastor vigilans, Pastor pius, c crucis patibulo pendens suam vitam pro nobL? obtulit, atque per omne tempus in Eucharistia, maximo suae caritatis Sacramento, mystice offerre pergit.

Peculiari modo animadvertendum est, sub illius parabolae exitum, qua de bono Pastore agitur. Christum lesum eadem iterare verba, Divinumque memorare Putrem, cuius luce suffusa mens nostra ad excelsa panditur et extollitur: *Sicut novit mc Pater, ct ego agnosco Patrem: ct animam meam pono pro ovibus meis... Propterva me diligit Pater: quia ego pono animam meam (I.* 10, 15). Ac denique huic boni Pastoris imagini Ipse, pictoris instar, extremam admovens manum, haec addit: *Et alias ores habeo, quae non sunt ex hoc ovili ct illas oportet me adducere, ct vocem meam audient, et fiet unum ovile, et unus pastor (Ibid.* 10, 1G). Quali gaudio haec asseverantia verba Nos alliciunt, quibus futurus hic eventus clare affirmateque portenditur: • *1'occm meam audient,* ct fiet *unum ovile ct unus Pastor (Ibid.).*

Ex hae pagina voluti caelestis luminis radii eliciuntur, qui populos nondum Christiano nomini adiunctos attingunt, et quasi praenuntiare videntur primos lucis fulgores proxime celebrandi Oecumeniri Concilii, quod arcana quadam et anxia exspectatione Christianorum animos totius terrarum orbis vehementer Iam permovet.

Quae quidem pagina peculiari modo ad eos pertinet, qui, sacerdotio aucti ct hac in alma Urbe commorantes, Romani cleri nomine gloriantur, vel eidem adiutricem praestant operam; et qui pastoralem animarum curam habentes Summo Pontifici. Romae Episcopo, directo inserviunt cum eodemque familiariter coniunguntur. Atque ad cos etiam sitigli-latim pertinet, qui — sive Praesules sive Inferioris ordinis Romanae Curiae officiales, in Sacris Congregationibus et in multiplicibus Institutis Religiosis, maioris vel minoris momenti negotia tractantes, ad universae Ecclesiae regimen spectantia — *sollicitudinem omnium Ecclesiarum* participant, qua Augustum Ecclesiae Caput. Summus nempe Pontifex et Christi Vicarius imprimis potlssimumquo allicitur. Haoc *turba magna ex omnibus*

nentibus ct tribubus ct populis ct linquis [1] luco circumfusa videtur e lesu Christo manans, Divino Pastore ac Redemptore totius mundi.

AAS 52. 240-244; 219-251.

Sacerdotium viros postulat electos et recte a terrenis rebus seiunctos

(Ex Alloc. *Flagrantissima voluntas,* ad sacrorum Alumnos romanao dioecesis vel Romae studiorum causa commorantes. 28 ian. 1960).

2414 In praesens voro, ut rei consentaneum est, e Sacris Litteris alliatum sumimus, vobiscum qui iuniores estis hodie colloquendo, eodem nempe modo, quo tribus elapsis diebus cum apud sacerdotes verba fecimus in sollemnibus Dioecesis Nostrae Synodalibus coetibus una Nobiscum congregatos. *Indicum liber* hac in causa Nobis opportuno succurrit, in quo, ut nostis, res narrantur eorum hominum, qui post Moysis aetatem cius hereditatem accipientes, Populi Electi gesta per difficile iter prosequenda susceperunt.

Gedeon, cui ingens multitudo hominum praesto erat, qui quidem specio prompti panifique videbantur ad omnia eluctanda pericula superan(lasque difficultates, vocem Domini edicentis audit ad ardua fortiaquo incepta exsequenda potius quam multorum numerum, paucorum virtutem valere. Lex enim vitae eiusque progressas et perfectio semper selectionem postulat.

Dilecti filii, consideretis oportet, vos, postquam annorum curriculum transegeritis, quibus mens animusque vester recto conformari debent, in lectissima agmina cooptandos esse, quae ad divini Regni fines propagandos Dei nutu vocata sunt. Iamvoro ad vos etiam haec, quae in *Libro ludicum* leguntur, quadam ratione praenuntiata pertinent: *Dixitque Dominus ad Gcdconx Mullus tccum est populus, nec tradetur Madian in manus cius, ne gloriciur contra me Israel et dicat: Meis viribus liberatus sum. Loquere. ad populum, ct cunctis audientibus praedica Qui formidolosus et timidus est revertatur (Ide.* 7, 2-3).

Post autem verba, quae supra rettulimus, do vlginti duobus milibus virorum, tantum decem milia remanserunt.[1] Et postquam *dixit... Dominus ad Gedeon: ...Qui lingua lambucrint aquas ... separabis eos seorsum; qui autem curvatis genibus biberint, in altera parte erunt (Idr.* 7, 4-5), trecenti tantum viri, hoc superato discrimine, probati remanserunt?

IlOO praeciarum exemplum intuemini, dilecti filii, et ad vos vestramque agendi rationem diligenter aptate. Qui anceps vel segnis est, qui in vitae commodis incero percupit, qui nimia humanarum rerum humanarurnque disciplinarum siti aestuat terronaquo omnia experiri exoptat, verus Dei Regni miles noque esse noquo dici potest.

Dilecti lilii, hoc intente animadvertite: arcanam nempe frugiferamquo vim futuri apostolatus vestri in necessaria roctaque abalienatione animi a terrenis rebus potissimum inniti. Sinatis igitur ut vobis, vigiles nostrorum temporum excubiae, qui non ad militaria gesta noquo ad terrenae dominationis incepta vocati estis, sed potius ad populos novo me-Uorequo ordine conformandos et ad universam hominum familiam firmo proposito totisque viribus Christi lege virtuteque consociandam, sinatis, dicimus, ut vobis tres, quae sequuntur, sententias, quae tantopere Nobis cordi sunt, proponamus utquo explanemus. Non Nobis divino aillante loquentequo Numine innotuerunt, ut Gedooni contigit; sed, dum precationi saneta<\ intimo cum Deo habito colloquio, instabamus, monti affulsero Nostrae.

Digne ambulate

2415 i. Imprimlsquc vos ad hoc adhortamur: *Diqne. ambulate.* Hisce verbis limpidissimum illud vitae genus proponitur vobis, quod sacerdotalis muneris excelsa species ac dignitas at quo sanctae ducendae vitae proposita a vobis necessario postulant.

[1] Cfr. *Ap. 1,* 9.
[2] Cfr. *Ibid.* 7. 3.
[3] Cfr. *Ibid.* 7. 6.

Vos ox omnibus terrarum orbis partibus Itomaia convenisti^, atque m hac alma Urbe cotidianis fratornLsque familiaritatis vinculis coniungiminl. Nulla gravis morum distantia vel diversitas inter vos est, quandoquidem idem communeque vobis est doctrinae patrimonium, idem communeque votum Deo inserviendi animorumque saluti, i nni hoc catholici orbis caput ac voluti centrum unusquisque vostrum petiit, ex patria regione sua peculiares aecum tulit nobiles uberesque praeceptorum divitias» quas a maioribus quasi sacram hereditatem acceperat. Et quandoquidem helo vos invicem cognoscitis ac facile vos mutua aestimatione prosequimini, idcirco quae a natura vel a divina gratia accepistis munera ac dotes una simul contunda participatis.

Quemadmodum mentibus animisque vestris inventate florentibus atque anhelantibus futuras metendas mosses patet ac persuasum est, non hac de causa Romam venistis, ut ad elatum munus peculiarcque privilegium adipiscendum vos compararetis, sed ut doctiores. generosiores christianaque humilitato magis pollentes adiutricem vestram operam non modo Episcopis vestris aliquando praestaretis, sed futuri etiam in sacerdotio fratribus, qui tantopere auxilio vestro confidunt. In id igitur assequendum incumbite alacres; ex hac recta institutione vestra uberes salutarosque fructus oriri poterunt.

Videtis igitur ac procul dubio intellegitis cur hisce verbis vos adhorternur: *Diane ambúlate.* Quae quidem verba monita illa clare resonare debent ildeli Abraham a Domino impertita: *Ambula coram me et esto perfectus (Gn.* 17, 1).

Ut autem digne ambuletis, imprimis haec sunt vobis praestanda: scilicet oportet vos doctrinae ornamento montes locupletetis vestras, quae quidem quibusvis pulchritudinis sanctitudlnlsquo rationibus, quas Dens vobis ostendat, patore debent; oportet praeterea ad eam perfectam vitae innocentiam vos contendatis, quae u terrenis rebus prorsus expeditos animos vestros reddat, atque adeo vos gaudere cum gaudentibus, flero cum flentibus valeatis; oportet etiam exquisitam agendi prudentiam vobis comparetis, diuturno adsiduoque studio excolendam atque maturandam, sine qua sacra munera vobis demandanda apto obire non poteritis; oportet denique eum benignum erga alios agendi modum adipineamini, quo aliorum benevolentiam semper vobis concilietis. Ut paucis dicamus, ad ea omnia *quaecumque sunt vera, quaecumque pudica, quaecumque iusta, quaecumqur sancta, quaccumque amabilia, quaecumque bonae famae (Ph.* I, 8) vos contendere debetis, ita quldrru ut ex hac alma Urbe, quae Apostolorum et Martyrum, Monachorum et Missionalium mater est, celsiores usque metas aliquando assequi possitis. Nam qui moratur, ut vitae commodis consulat, utquo carnis ct sanguinis invitamentis obsecundet, ei procul dubio grave instat periculum, no tamquam stagnans paludis aqua in Ecclesia torpescat. Progredi igitur enitamini, sed *diqnc.*

Ceterum omnia, quae quoquo modo sacram institutionem vestram attingunt, palam vobis innotescere debent; ac vos compertos iam nunc atque exploratas habeatis oportet, non solum ciustas delicias, quibus divina Eucharistia litando abunde frucmini, verum etiam difllcultatos, quae vobis occurrant, itemque anxitudines dubitationesque. quibus interdum sacerdotalis navitas fortasse infuscari ac praepediri videatur.

Dione ambulale! Cavete ab insidiis, quas animi allectus ac rationes nccessitttdinesqne cum aliis habendae vobis struere possunt. Ecclesiasticus, hoc nomino dignus, inconsiderate non agit, nec vir est molli animo, parti fnvens. taciturnus, timidus, tristis. Ei mediocris evangellcae perfectionis gradus satisfacere nullo modo potest. Quin etiam inde a iuventutis flore, cum ad sacra capessenda instituitur, penitus se ipse vult noscere, ut a quibusvis vitiis, quae forte cius morum candorem maculent, se removeat, atque ad excelsum illud vitae genus animum componat, quod Deus a sacerdotibus suis postulat, cum in eosdem potissimum illud cadat monitum: *ct esto perfectus.*[1]

1 Cfr. *Gn.* 17. 1.

Accipite libhum et devorate illum

2416 2. *Accipite librum d decorate illum (Ap.* 10, 9): hoc secunda sententia nd salubres Sacrarum Scripturarum dulcedines delibandas vos adhortamur.

Imago haec per Libri Apocalypsis oraculum vobis proposita, numquam ab oculis recedat vestris; sub oculos subicit Angelum terrae ot mari praepositum, qui, audita do cacio voce, vobis sicut loanni Apostolo, Divinum exhibet Librum. O quam ellicacitcr hac imagine Ecclesia ipsa describitur, quae toto terrarum orbe diffusa pretiosissimum vobis porrigit thesaurum suum!

Hoc Libro unicuique vestrum Dei voluntas luculenter ostenditur; scilicet vobis significatur, quo recte tendore debeat vita vestra, atque unde proficiscatur frugifera apostolica actio, cuius prosper exitus haudquaquam in percupito humanarum rerum successu, qui interdum abesse potest, est reponendus. Re quidem vera animadvertite Ecclesiae agendi rationem: suis Conciliis, Synodis ac Iuris Canonici praescriptis ipsa alio in sacculo semen spargit, et alio in saeculo maturos colligit fructus.

Ex Libro Sacro igitur sumito normas, quibus pietas vestra tutius validiusque foveatur atque ecclesiastica vita vestra in exemplum eniteat. Ex operibus S. Laurentii Justiniani, Protopatriarchae Venetiorum, olim placuit Nobis quasdam excerpere sententias, quae mirum in modum ad rem nostram pertinent, cum Sacrarum Litterarum beneficia pandant; iis nonnullas nunc afferre cupimus, quae in opere *De casto connubio Verbi Dei* inscripto continentur, utpote quae sapientiae plenae ct praeclarae omnino videantur; « Est namque sacra pagina sapientiae Verbi speculum, et divinitatis armarium. Nullis in ea pure, prudenter, humiliterque accedens, recedit vacuus. Omnium quidem morum scientiam continet. Quis non Dei miretur sapientiam, quum tot mysteriorum sacramenta, tot veritates sub litcrae cortice esso videt contentu? In ipsa praedicatur omnipotentia divina, quum de mundi creatione modum insinuat, multaque narrat Dei magnalia; nunc per angelorum ministeria: nunc per hominum instrumenta. Sanctae paginae potissime bonitatem Conditoris commendant. Nostram voluit per has Deus erudire ignorantiam, informare fidem, spem solidare, ablactare a visibilibus et invisibilibus pascere

En cibus mire ad alendum aptus, quem vobis unae Divinae Litterae praebere possunt; en ratio patet cur vobis adhibitu sit huiusmodi adhortatio Nostra: *Accipite librum d devorate illum (Ap.* 10, 9). Cum iter est aggrediendum ad christianae pietatis sacrique apostolati^ pracstantlores formas addiscendas, vobis Sarrae Litterae aditum patefacient ad sublimiores evangelicao perfectionis rationes, atque ostendere poterunt praecipua religionis capita, ad quae peculiari modo vita optimi cuiusque ecclesiastici viri semper et ubique conversa est: nomen lesu, dicimus, divinam Eucharistiam, Sacrum Cor lesu, Pretiosissimum Redemptoris Sanguinem; praeterea Deiparam Virginem; ac denique Veteris et Novi Testamenti Sanctos Caelites. Quae omnia veluti pulchram nominum coronam quondam officiunt, miro sane ordine contextam, cademquo alto vestris animis Insidant oportet, ut plebs sancta Dei, vestra opera, ad perfectionis evangelicao fastigia gressus moveat ct In rem deducat christianae disciplinae praecepta.

Psallite sapienter et frequenter

24 17 3. Postrema, quam vobis proponimus, sententia haec est: *Psallite sapienter d frequenter.* Quibus verbis plane consonat illa lesu Christi adhortatio, qua dilucide nobis Christiane vivendi norma praecipitur: *Oportd semper orare d non deficere (Le.* 18, 1).

l S. Laur. Iustiniani... *Opera Omnia,* Venetiis 1721, p. 157; cfr. A. G. Card. Roncalli, *La Sacra Scrittura e San Lorenzo Giustiniani,* in « Rivista Biblica • (1958) 291-2.

Adsiduao igitur ad Deum admoveantur prcas vestrae, casque fundite attente atque sapienter. Hoo sit animorum vestrorum alimentum; hinc vos purissimas illas haurite auras, quae spiritualem vitam vestram custodiant ac procul arceant a vestra cogitandi agendique ratione pestiferos saeculi huius afflatus, ecclesiasticae impertiendae vobis institutioni tam graviter infestos. In rem igitur alacres deducite jucundum illud gentium Apostoli invitamentum: *Verbum Christi habitet in vobis abundanter in omni sapientia docentes et commonentes vosmetipsos psalmis, hymnis et canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo (C.* 3, 16).

Davidicum Psalterium, quo cotidie ollm uteinini ct quo mens vestra vestraque sacerdotalis vita penitus afficiantur nccesse crit. uberrimam sane vobis precandi copiam suppeditat. Vehementer cupimus ut illud iam nunc adsidua manu versetis: quamobrern in eius studium sedulo incumbite, atque tum universi operis rationem tum singulas partes pernoscite. Singulos Psalmos attente meditemini. ut arcana eorum venustas vobis plane pateat ac vosmet ipsi sincero *Dei et Ecclesiae sensu* penitus imbuamini. In iisdem animi vestri requiescant, eorumque lectio id efficiat, ut vestras mentes ad caelestia erigat ac supernam illam vobis praebeant lucem, qua humanas res, doctrinas, historiae eventus, cotidianaeque vitae casus aequa aestimatione considerare ac perpendero possitis.

Recte quidem dicitur, labia sacerdotis semper admovere Deo preces oportere. Hanc nutem adsiduo precandi consuetudinem, sicut res omnes quae ad spiritualem vitam pertinent, nemo brevis temporis spatio assequi valet, neque cius adeptio in illud tempus differri potest, quo quis sacerdotalia munera iam susceperit. Nam qui sacerdotio augetur, si hac precandi consuetudine destitutus sit, is procul dubio occasiones facili arripiet sacra cum Deo relaxandi colloquia coniunctionemque; ac fortasse etiam huiusmodi relaxationis causam inferet, quod urgeat apostolici laboris necessitas. Vos vero impenso huic adipiscendo precandi studio iam nunc impigram date operam; patet igitur quantum lucis, solacii, pacis, aequalitatis animi, atque etiam auctoritatis apud Christianum populum vobis afferre possit Psalterii consuetudo, si uberrimo robustoque hoc pabulo pietatem vestram alen- addiscatis.

Dilecti filii!

Tres animi Nostri sententias vobis tradidimus; ac firmam concipimus spem fore ut eae in vobis et in omnibus sacrorum alumnis, qui in universo terrarum orbe sunt, novarum virtutum veluti germina excitent, novumque animis ardorem addant.

Singulari caritate vos prosequimur, ac saepius cotidie pro vobis suppliciter oramus, praesertim primo mane, cum Eucharistica hostia litamus, atque cadente die, cum marialis rosarii preces fundimus.

Nos, utpote lesu Christi Vicarius, vos ex animo diligimus. Et quotiescumque oculi Nostri ad adulescentes sacerdotii candidatos convertuntur, sive cum fidelium multitudines coram excipimus, sive cum sacrae Liturgico ritus publice celebramus, tunc intellegimus hanc sacram iuventutem Nobis laetari ac perfecta Nobiscum affectuum consensione coniungi.

Ex vobis praesertim secura eum fiducia et spe prospici licet, quae bona aetas futura nobis allatura sit. Sancta enim Ecclesia, quae laboris defectum nescit et senio numquam conficitur, vos praecipua caritate adamat, et voblscum crastini temporis anxietates et curas participat. Vos, inquimus, fragrans estis veluti ver futurae aetatis, quam laetis Ecclesiae Dei triumphis locupletem mentis oculis contemplamur, dum manus extollimus ut animum vobis addamus boneque precamur.

Institutum iter digne prosequimini. E Sacrarum Litterarum fontibus. Veteris scilicet Novlquo Testamenti, pietatis haurite studium, erga Ecclesiam oboedientiae alacritatem, castitatis nitorem, generosam apostolatus exercendi voluntatem. Pro vobis haec etiam vota concipimus, ut Episcopis vestris solutio, natalique loco illustri decori sitis. Atque cum conscii sitis viros vostras facile debilitari posse. Iosa Christi virtuti semper confidite, qui vos ideo vocavit, ut olus Redormitionis opus prosequamini.

Ecclesiasticus vir, otsi gressu terrain calcat, mente tamen, animo, oculis caelum suspicit. *EI videbunt faciem eius. ct nomen eius in frontibus eorum. Et* **nox** *ultra non erit, d non egebunt lumine lucernae, neque lumine solis, quoniam Dominus Deus illuminabit illos, ct regnabunt in saecula saeculorum (Ap.* **22, 4-5).**

AAS 52, 263-269.

Sacerdotii munus ad sacrarium tantum restringi non potest

(Ex Alloc. *Laetemur admodum* **in clausura Synodi Romanae, 1 febr. 19(50).**

2418 Administratio Sacramentorum, qua gratia caelestis dispertitur ad irrorandam veluti salubriter terram floresque inde eliciendos, aliae hoc genus muneris functiones, ac domum moderatio variorum et multiplicium institutorum, quibus beneficia socialia impertienda sunt proposita, quaeque sunt cultus religionis, magisterium, subsidia caritatis, innumera scilicet opera, quibus multifariis vitae humanae condicionibus consulatur: haec omnia officium nobile et liberale efficiunt atque usum sanctum salutaremque virium sacerdotalium. Interdum, immo saepius, homines saecularibus ducti opinationibus non aeque de beneficiis indicant, quae ordo sacerdotalis a Christo institutus et in gradus distributus cleri saecularis et regularis, existimatione nullo interposito discrimine digni, civico socialique ordini tribuit continenter. Cum Nos ante multos iam annos in primo essemus flore aetatis, plures non semel monentes audivimus, ut clerus e sacrariis exiret in publicum. Nunc vero non desunt, qui mutatis studiis cupiant, ut clerus in sacraria redeat, ibique se continens, liturgicis tantum muneribus vacet; qui non meminerunt sacerdotes obsequi debere praeceptis lesu Christi eiusque imitari exempla, qui templum quidem invisit noctesque in precationibus egit, tamen interdia, assidue penitusque deditus populo, civibus nempe ludaeis et Galilaeis, sacras habuit orationes, ad bonum animos confirmavit, caritati inserviit, miracula etiam patravit, verus pastor bonus, quem se esse confessus est, in gregem suum curas omnes intendens.

AAS 52, 292.

De fraterna caritate in formatione Alumnorum adhibenda

(Ex Epist. Ap. *Dilecte Fili* **ad Em.mum P. D. Valerianum Card. Gracias, Archieplsc. Bombayensem et caetcros Episc. Indiae, 20 aug. 10G0).**

2419 Quam ad rem, optimo sane iure vobis in primis cordi est Seminariorum alumnos Deique administros excolere, ad quos praecipuae Ecclesiae curae semper spectaverunt. Nulla enim res tam arte cum religionis prosperitate coniungitur, quam clericorum mores probi et christianae studia sanctitatis. Quapropter qui in spem sacerdotii adolescunt, eos summopere oportet non tantum numero augeri, verum etiam ad doctrinam et ad vitae innocentiam impensa opera sapientique disciplina infor-

mari, prout sanctissima sacerdotalia officia postulant, ad quae obeunda singulari prorsus Dei beneficio a Christo lesu vocantur. Hanc amem celsissimam metam, quam proponere sibi debent, iidem fune tantummodo tenere poterunt, si mentem caelesti illa doctrina penitus imbuerint, quam Ecclesia nipote hereditatem divinitus acceptam inviolate custodit, et ad sanctitudinem vitae pervenerint, quae diuturna perfectaque virtutum exercitatione ipsis est comparanda. Optata quippe humani generis salus non ex novitate sermonis, sed ex verbi Dei efficacitate exspectanda est, quod variis rationibus in usum inductis traditur, ut lesu Christi regnum in terris promoveat tir. Hanc autem verbi Dei efficientiam in primis palam proferant necesse est *ministri sermonis (L.* 1, 2) supernaturali illa vitae suae novitate, qua christifidelium multitudini in exemplum praeire debent. Praeterea meminerint omnes utriusque cleri Indiae, sacerdotes — quos in oculis ierimus et ad quos peculiari modo mentem Nostram convertimus, quotiescumque coram admittimus alumnos Collegii frbaniani a Propaganda Fide, tam egregie meriti de re catholica ac Nobis perquam dilecti nihil osse quod tam vehementer sacri muneris fructus adaugeat, quam prompto atque alacri animo sacris Pastoribus obsequium praestare ac mutuam fraternamque fovere caritatem, ut Apostolorum Principis verba admonent: *ministrate ... in amore fraternitatis caritatem. Haec enim si vobiscum adsint et superent. non vacuos nec sine fructu vos constituent in Domini Nostri lesa ('liristi cognitione* (2 *P.* 1, 5-8). Nisi enim sacri administri *cor unum ct anima una* (A. 4, 32) fiant — qua quidem excelsa vivendi forma iam inde ab initio lesu Christi Ecclesia dignota est ab hominibus — parum proderunt externa incepta, quamvis magni momenti, et vel ipsi apostolicae actionis labores; «juin immo, monente Gentium Apostolo, « nihil » sunt, si divina altrice caritate careant.[1]

AAS 52, SÜG s.

Seminaria Regionalia condenda Episcopis Columbine commendantur

(Ex Epist. S. C. .Sem. et. St vd. Univ. *Ci è stato* ad Episcopatum Columbine, 2 sept. I960).

2420 D'altra parto però. nell'esaminare accuratamente in situazione generalo, non sono «fuggiti a questo Sacro Dicastero i gravi problemi che rimangono ancora da superare. In base ai dati in nostro possesso, dobbiamo constatare che. non ostante la buona volontà degli Ecc.ini Ordinari, in molte Diocesi — specialmente tra le meno estese e le più scarsamente dotate — il problema della formazione ecclesiastica devo ancora compiere un ulteriore sensibile progresso. Sappiamo che, come in vario altre Nazioni cosi anche in Colombia, non tutte le Diocesi si trovano in condizioni ugualmente vantaggiose, e non tutti i Vescovi sono in possesso di mezzi sufllcienti per assicurare ai loro alunni — specie nei Seminari Maggiori — quella formazione che viene richiesta dallo prescrizioni della Santa Sede e dalle crescenti necessità deirodiorno ministero pastorale.

[1] Cfr. [1] ('. 13, 1-3.

Cosi, o per Ih mancanza di mezzi finanziari, o per la scarsa disponibilità di idonei Professori, o per il numero esiguo di alunni, non poche Diocesi si trovano sprovviste del proprio Seminario Maggioro, mentre, d'altra parte, ancho (incile che no dispongono, non sempre possono risolvere convenientemente i gravi problemi di un'adeguata formazione filoso(Ica c teologica.

Dal compiuto esame risulta chiaramente che l'ostacolo più grande al buon andamento del Seminari Maggiori deriva sia dalla scarsezza degli alunni che. soprattutto, dall'insufficienza di un personale dirigente cd insegnante ben preparato. Come vede, Eccellenza, si tratta di un problema assai complesso il quale, date le attuali limitato possibilità del Clero diocesano, certamente non potrà subito risolversi. Nè a tal riguardo si potrà aspettare un aiuto efficace o tempestivo da parte delle Congregazioni Religiose, trovandosi anche esse in simili difficoltà. Infatti, più che assumere nuovi impegni, esse debbono piuttosto pensare al conceatramente dello proprie forze per soddisfare agli incarichi già assunti.

Pertanto, in considerazione di questi fatti e dei problemi posti dalla recente creazione di nuove Diocesi — le quali evidentemente non sono in grado di avere un Seminario Maggiore — (tuesto Sacro Dicastero vuole richiamare l'attenzione di cotesto Episcopato su un Decreto del Concilio Tridentino emanato per simili situazioni: « Si vero in aliqua provincia ecclesiae tanta paupertate laborent, ut collegium in aliquibus erigi non possit: synodus provincialis, vel nietropolitanus cum duobus antiquioribus sutfraganeis, in ecclesia metropolitana vel alia provinciae ecclesia commodiori unum aut plura collegia, prout opportunum indicabit, ex fructibus duarum aut plurium ecclesiarum, in quibus singulis collegium commode institui non potost, erigenda curabit, ubi pueri illarum ecclesiarum educentur »l.

La ragionevolezza c l'utilità del principio formulato in questo Decreto sono cosi chiare, che non hanno bisogno di essere particolarmente sottolineate. Difatti, sia nei tempi passati che in quelli recenti, l'idea proposta dal Concilio Tridentino si è dimostrata veramente fruttuosa, ovunque è stata accettata e fedelmente praticata. Il Sommo Pontefice Benedetto XV l'ha giudicata cosi utile e necessaria da inserirla nello stesso Codice di Diritto Canonico ', affinchè gli Ecc.mi Ordinari, avendola sempre presente, potessero trarne profitto, ogni qual volta se nc sentisse la necessità. Pio XI, che ha dato tanto impulso alla retta formazione ecclesiastica nei Seminari, non mancò di proporla nel modo più esplicito e chiaro ai Vescovi di tutto il mondo: « Che se, come avviene specialmente in alcune regioni, la poca estensione delle Diocesi e la dolorosa scarsità degli alunni o la mancanza di mezzi e di uomini adatti non permettesse a ciascuna Diocesi di avere un proprio Seminario ben ordinato secondo tutte le leggi contenute nel Codice di Diritto Canonico • c secondo le altro prescrizióni ecclesiastiche, sommamente conviene che i Vescovi della regione fraternamente si aiutino cd uniscano le loro forze concentrandole in un Seminario comune che risponda interamente all'alto suo scopo. I grandi vantaggi di tale concentrazione compensano largamente i sacrifici sostenuti per conseguirli; anche il sacrificio, talvolta doloroso al cuore paterno del Vescovo, di vedere temporaneamente allontanati i suoi chierici dal Pastore, che vorrebbe trasfondere egli stesso il suo spirito apostolico nei suoi futuri collaboratori, c dal territorio che dovrà essere il campo del loro ministero, sarà poi ripagato dal riceverli meglio formati e più forniti di quello spirituale patrimonio che profonderanno in maggior copia e con maggior frutto a beneficio della loro Diocesi. E perciò Noi non abbiamo mal tralasciato di incoraggiare e promuovere tali iniziative, spesso anzi le abbiamo suggerite o raccomandate...

D'altra parte come è ben noto a Vostra Eccellenza il problema dei Seminari centrali o regionali è stato accuratamente trattato nel primo Congresso dei Rettori dei Seminari Maggiori dell'America Latina, tenuto a Roma nel settembre 1958. I partecipanti sono stati

l Sess. XXIII, Decr. Do Reform. [Cfr. n. 291].
« Can. 1354, 5 3. [Cfr. n. 1155].
» Can. 1352-1371. (Cfr. un. 1451-1490].
l Litt. EncycL *Ad catholici sacerdotii:* cfr. AAS, 28, 38-39. [Cfr. n. 1901]•

concordemente unanimi ncll'ulTcnnare Test rema necessità dei medesimi. tanto che ſ* è formulato il seguente voto: • Tanto para la mejor formación espiritual e intelectual de nuestros seniinurístas, como para el ahorro de ℮nergia sacerdotales, de que están tan escasas muchas do nuestras diócesis, ve la necesidad do la creación de Seminarios Regionales^ Intordiocesanos o Nacionales o la mejor organización de los ya existentes ».

Questo Sacro Dicastero, richiamandosi alla suddetta prassi, che ha dato buona prova tutte le volte che lo necessità ne hanno suggerito l'applicazione — sin nel Nuovo che ned Vecchio Continente, — e avute presenti le particolari condizioni dei pii Istituti di cotetà Nazione, è convinto clic un conccntramonto dei Seminari Maggiori nella Colombia sta quanto mai necessario cd improrogabile. Infatti, piuttosto che disperdere lo scarse energie disponibili in più Seminari, che per necessità di cose languiscono a causa di un insufficiente personale direttivo e per un esiguo alunnato, non è forse meglio giungere quanto prima a quel raggruppamento dei Seminari Maggiori che già neH ultima Visita Apostolica era -tato auspicato ed iniziato?

Eccellenza Reverendissima, noi ci limitiamo — rebus sic stant ibus — a porre un principio che riteniamo di vera necessità. E chiaro tuttavia, che quoto Sacro Dicastero lascia agli Ecc.mi Presuli della Nazione - di cui apprezza tutto lo zelo e l'impegno nella formazione dei proprii sacerdoti — la piena libertà di scelta per quanto riguarda la concreta realizzazione di quanto siamo venuti dicendo. Ad essi spetterà il determinare dove più convenientemente possono sorgere i Seminari Interdiocesani. tenuti presenti i fattori climatici, geografici (particolarmente le comunicazioni) ccc., anche se l'ideale sarebbe che ogni provincia ecclesiastica avesse il proprio Seminario.

Non ei nascondiamo, Eccellenza, che il complesso problema presenta non lievi difficoltà e richiedo uno studio particolarmente accurato, per raggiungere un completo e fraterno accordo da parte degli Ecc.mi Presuli, i quali — ne siamo convinti – sapranno accet taro quegli eventuali sacrifici che i nostri desideri possano comportare, nella serena visione di un più grande c sicuro bene che ne verrà a tutto il Paese. I/utilità generale derivante da una riorganizzazione dei Seminari Maggiori aderente alle reali necessità del Paese, ripagherà abbondantemente i sacrifici fatti per attuarla. Del resto, questa Sacra Congregazione è ben convinta del carattere transitorio di tale provvedimento: firnpegno con cui ogni circoscrizione ecclesiastica, ciascuna nell'ambito dello proprie responsabilità, concorrerà all'efficacia formativa degli erigendi Istituti, porri naturalmente le migliori basi per un ritorno aH'auspicabilo indipendenza dello singole Diocesi.

Ex Archivo S, C. de Seminariis ct Stud, Unir.

De sacerdotii novitate in Ecclesia Dei

(Ex Alloc. Á' *(¡rande, la (jioia* ad alumnos Seminarii Maioris Romani, in Roccantica in Sabina, 12 sept. 1960).

2421 ... Diletti figli, pronunciamo con riverenza o quasi tremando queste parole: sacro ministero: sacro ministero sacerdotale, pastorale. *In Christo lesu et in Ecclesia sancta.* Esse riassumono tutta la vita: la vostra, o figliuoli, *in spe et in initio,* e quella che si esprime in lutti i gradi della gerarchia di ordine o di giurisdizione, per i quali si eleva, soffusa di trepida ansia, la supplicazione dello Litanie .Maggiori: « *Ut Domnum apostolicu>n et omnes ecclesiasticos ordines in sancta religione conservare digneris, te rogamus audi nos... ».*

Sì, Cristo Gesù al centro della nostra fede e della nostra vita. Egli è

il *nobiscum Deus* [1] lo è nel Vangelo; lo è, sempre vivente con noi, nel Santo Sacramento. Da questa duplice sorgente luminosa e divina la vita sacerdotale trae il suo sostentamento e il suo vigore, la sua bellezza, la sua gloria. La preparazione sacerdotale che si inizia nel Seminario non è forse tutta una ispirazione di questa fede intensa, che è amore intimo ed ardente, effuso nella elevazione ascetica dello spirito, godimento di contemplazione, dolce familiarità, sforzo di imitazione e come di trasfigurazione con Gesù paziente e sofferente *usque ad mortem*[2]

A lasciarvi sempre più viva anche per gli occhi questa dottrina, e questa comunicazione della vostra anima e della vostra giovinezza con la presenza di Gesù che vi chiama al sacerdozio, vi abbiamo portato un prezioso ostensorio, che di tratto in tratto vi ripeterà col ricordo di questa Nostra visita non solo lo splendore della presenza sacramentale di Gesù nel mondo — *rex et centrum omnium cordium* — ma ancora la funzione caratteristica del sacerdozio, che è di portare ostensibilmente il Cristo dappertutto, o di assolvere sempre a questo compito con onore e con edificazione del popolo, di questo popolo nostro che ha in venerazione il sacerdote intemerato e santo. Oh! che dignità è questa nostra, di essere dappertutto *Christum ferentes in mundo ad omnium salutem et benedictionem.*

E con Cristo Gesù, la sua Chiesa Santa. Il sacerdozio è tutto per la Chiesa. Gesù è il primo, il grande, eterno sacerdote, investito dal Padre celeste dell'altissima dignità di Redentore del mondo, non attraverso i sacrifici del Testamento Antico, ma per *proprium sanguinem*[2] e questa sua dignità di primo, di grande, di eterno sacerdote gli ha conferito il diritto di formare il sacerdozio nuovo. È Gesù infatti che istituisce questo sacerdozio nuovo come fondamento della sua Chiesa. Vedete come egli esamina San Pietro il primo dei suoi, ed avutane la prova della fedeltà e dell'amore, gli conferisce la dignità di fondamento. *Tu es Petrus: et super hanc petram- aedificabo Ecclesiam meam (Mt.* 16, 18). Accanto a questo primo vengono assunti gli altri discepoli allo stesso sacerdozio. Ma Pietro resta il capo, a insegnare, a reggere, a vivificare. Questa ò la Chiesa dei secoli e a questa le generazioni umane affermano la loro appartenenza, con lo parole del simbolo apostolico, « *Credo in Spiritum Sanctum, sanctam Ecclesiam Catholicam,* parole più esplicite ancora nel simbolo Costantinopolitano: « *(Credo) in unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam* ».

Quattro parole queste che raccolgono invero tutta la sostanza del precetto e del testamento del Signore, di cui la Chiesa Romana è la depositaria autentica e fedele.

Discorsi 2, 467-469.

* Cfr. *Mt.* 1, 23; *Is.* 7, 14.
* Cfr. *Ph.* 2, 7-9.
* Cfr. *Ilb.* 9, 12.

Philosophicam Aquinatis disciplinam Ecclesia suam facit

(Ex Alloc. *Singulariter sane,* iis qui interfuerunt Conventui V ex omni natione, a Pontificia Academia n Sancto Thoma Romae coacto, 16 sept. I960),

2422 Thomasiana namque Academia a certis non disccden- normis, qua- suib conditor immortalis memoriae Leo NUI illi dedit, quasque Decessores Nostri, qui pone secuti sunt, ratas habuerunt atque confirmaverunt, sive congressionibus ex omni populo initis, sive septem dierum coctilius convocatis, numquam praetermisit quin illustraret, defenderet, vulgaret philosophicam Aquinatis disciplinam. Culus doctrina, cum prue ceteris consentanea esset et veritatibus, Deo aperiente, cognitis, et Sanctorum Patrum documentis, et rectae rationis principiis, Ecclesia sancta sibi tamquam suam sumpsit, ciusdemque auctorem appellavit *Doctoren communem,* hoc est universalem.1

Quoniam vero vobis non secus ac Nobismetipsis persuasum plane est, in omrn-fi aetates duratura Angelici Doctoris principia, praecepta doccndique viam etiam ad ipsam morum disciplinam pertinere, de qua longior *Summae Theologicae* pars ordine, gravitate, et perspicuitate maximis agit, idcirco vos, dilectissimi lilii, de tribus, quae sequuntur, permagni momenti doctrinae capitibus, cum rationibus Thomasianis congruentibus, disputastis, omnino servatis Ecclesiae sanctae praeceptis, quae hnne materiam complectuntur: sermones videlicet habuistis primum *dc fundamento ct dc auxiliis moralità!* is, deinde *de iuribus veritatis servandis ct componendis,* tum *dc vero conceptu laboris.*

Non est profecto propositum Nobis ut argumenta huiusmodi. ne breviter quidem, attingamus, quibus dc rebus uti opportune poteritis sive subtilioribus uberioribusqur documentis a Decessore Nostro ven. menu Pio XII editis, sivo primis Litteris Encyclicis Nostris, quibus *Ad Petri Cathedram* initium.1 Ilis praeterea argumentis lumen attulerunt, eaque altius perscrutati sunt, qua disputationibus, qua commentationibus, viri disciplinarum philosophicarum et theologicarum peritissimi, quorum nomina in sublecto Nobis indice perlibenter scripta legimus.

Pro eo, quo fungimur, supremi fidei magistri munere, summam adhibemus curam, ut sempiterna animorum salus comparetur. Quod quidem in hisce rerum adiunctis Nos impellit, ut mentibus vestris considerandas duas veritates proponamus, quas ad confirmanda Congressionis vestrae commoda quam maxime conducere existimamus.

Prius quod animadvertendum esse ducimus hoc est: Aquinatis moralem disciplinam, etiamsi videatur ad unum sibi proxime statutum finem, investigandae scilicet rerum rationis, contendero, ubi eius altum indagetur consilium, co semper spectare, ut homines disponat ad tutam perfectamquo assecutionem supremi ac ❀uperna!tirali eorum finis, in quo aeterna felicitas contineatur. Huiusmodi moralis doctrinae S. Thomae praecipua proprietas, qua terrestria transcenduntur, et supernaturalis finis conquiritur, a Decessore Nostro Pio NI in Encyclicis Litteris ‹ *Studiorum ducem* sapienter in lumine collocata est hisce verbis: *Idem praeterea solidam theologiae doctrinam dc moribus condidit, quae ad dirigendos totos humanos actus valeat supernaturali hominis fini congruenter* •

AAS 52, 821 s.

1 Cfr. Pli XI Litt. Encycl. *Studiorum ducem:* AAS 15, 314. ÍC'fr. n. 1604],
1 Cfr. AAS 51, 497-531.
1 AAS 15. 319.

De problematibus summi momenti pro formatione ecclesiastica

(Litt. S. C. Skm. kt Stud. Univ. *In data* ad Episcopatum occasiono tertii saeculi elapsi a morto S. Vincenti! a Paulo, 27 sept. 1960).

2423 La figura luminosa di San Vincenzo de Paoli, il cui nome, nel IH centenario dalla morte, è risuonato in ogni angolo della terra, ci induce a continuare e a completare la trattazione. Infatti tale ricorrenza ripropone la vita di un Santo che — si può dire — fu copia perfetta di Gesù (risto, Eterno Sacerdote, alla considerazione di quanti lavorano all'opera divina di assistere amorosamente coloro che sono chiamati per vocazione ad esprimere in se stessi la fisionomia del Maestro. Nò pensiamo di proporre un modello anacronistico; so le condizioni spirituali dei clero c della formazione ecclesiastica sono fortunatamente assai differenti da quelle in cui il Santo esplicò la sua vigorosa opera riforrnatrioo, valide permangono le norme cho furono il fermento della sua azione molteplice, ispirata sempre agli eterni valori del Vangelo.

Gli eroismi di carità di cui è intessuta tutta la sua vitu non si possono nò spiegare nò capire nel loro profondo significato che risalendo alla loro origine, cioè alla concezione che egli ebbe del sacerdozio c dei suoi compiti. L'uomo che, in un tempo provato da spaventose calamità, attingendo al suo gran cuore seppe adeguare alle miserie il conforto, alle necessità i soccorsi, con la sua opera riformatrice aveva già prima riacceso nel sacerdoti Io zelo che custodisco e alimenta nei fedeli le sorgenti stesse della carità.

Si può affermare che pochi come San Vincenzo hanno sentito il valore soprannaturale del sacerdozio e l'importanza primordiale che esso ha nella ('Illesa come impulso animatore della vita cristiana. Egli ebbe in comune con l suoi grandi contemporanei della Scuola francese una tenerissima devozione al mistero doirincarnazlonc e al Sacerdozio di Cristo; tuttavia, condotto dalla sua stessa esperienza apostolica, egli venne maturando una propria spiritualità più direttamente volta alla pratica pastorale e sostenuta costantemente dallo zelo più vivo per la salvezza dello anime. Il suo pensiero, determinato dai casi concreti ed espresso nello circostanze più diverse, scaturisco sempre da questo principio fondamentale: il sacerdote è l'uomo che Dio sceglie c chiama a partecipare al Sacerdozio di Gesù Cristo per prolungarne nel tempo la missione redentrice, e, animato dal suo spirito, compiere ciò che Cristo stesso ha fatto e nella maniera con cui lo ha fatto. Per lui Cristo ò soprattutto il Salvatore degli uomini, e salvatore deve essere il sacerdote che ne continua la missione. Perciò nella sua visione sacerdotale sta in primo piano la carità ardente, Io zelo apostolico; e se l'amore di Dio deve essere l'anima dell'attività sacerdotale, l'oggetto di talo amore deve concretarsi nella salvezza dei fratelli. Ecco infatti come il Santo sottolinea l'amore effettivo verso Dio: « Amiamo Dio, fratelli, amiamo Dio, ina a spese delle nostre braccia, con il sudore della nostra fronte. Perchè, molto spesso, tanti atti di amor di Dio, di compiacenza, di benevolenza e altri simili affetti c pratiche intime di un cuore tenero, sebbene buonissimo e desiderabilissime, sono non di meno sospette, quando non giungono alla pratica dell'amore effettivo. « In questo, dice Nostro Signore, sarà glorificato il Padre mio. se produrrete frutti copiosi 3. Dobbiamo badarvi, perchó molti, por avere un buon contegno ed essere intimamente pieni di grandi sentimenti di Dio, credono di aver fatto tutto; e quando si arriva al fatto e si trovano nell'occasione di operare vengono meno. Si lusingano con la loro immaginazione eccitata; si contentano delle soavi conversazioni cho hanno con Dio nell'orazione, ne parlano, anzi, come angeli; ma usciti di li, se si tratta di lavorare per Iddio, di soffrire, di mortificarsi, d'istruire l poveri, di andare a cercare la pecorella smarrita, di essere lieti se sono privi di qualche cosa, di accettare le malattie o qualche altra disgrazia, ahimè! non c'è più nulla, il coraggio manca. No. no, non c'inganniamo: •Totum opus nostrum in operatione consistit .'

l Cfr. *I.* 15, 8.

l S. Vincent de Paul, *Corrcsp., Entre!., Docum.*\ édit. P. Coste (Paris 1920-25) voi. XI, pp. 40 s.

¿424 Possiamo quindi dire che San Vincenzo de Paoli vede il sacerdote nella luce del suo ministero a servizio delle ardine che giacciono nella ignoranza delle verità della fedo e nel peccato; o. meglio ancora, al servizio di Cristo «tesso, che il Santo sa discoprire nei membri doloranti del Corpo mistico Rotto le più sconcertanti apparenze di miseria spirituale ©corporale.

Un'attività dunque intensa, nell'oblazione continua di se stesso per amore di Dio visto e amato nei fratelli. Un'azione disancorata dalla preghiera e dall'unione con Diol Anche il solo pensarlo sarebbe far la ¡liti grande ingiuria al santo della carità, poiché il fuoco che accendeva negli altri, egli l'avcva prima attinto al cuore stesso di Dio. Per non riferirci che alla continuazione del brano citato, vediamo con quanta grazia e amabilità egli si esprima in proposito: « Non c'è nulla di più conforme al Vangelo quanto accumulare lumi c forzo per l'anima propria nell'orazione, nella lettura e nella solitudine, e andar poi a far parte agli uomini di questo alimento spirituale. Questo è fare come nostro Signore faceva, o, dopo di Lui, han fatto i suoi Apostoli; è unire l'uflicio di Marta a quello di Maria; è imitare la colomba, la quale digerisce metà del pasto che ha preso, e il resto lo mette con il suo becco in quello dei suoi piccoli per nutrirli. Ecco come dobbiamo fare, ecco come dobbiamo dar prova a Dio, mediante le nostre opere, di amarlo ».[1]

J/aspetto luminoso sotto cui egli ama contemplare il Salvatore è quello stesso già preconizzato dal Profeta c che Cristo si attribuisce all'inizio della vita pubblica: ▮ Lo spirito del Signore sopra di me; perciò mi ha unto per evangelizzare i poveri: mi ha mandato a sanare i contriti di cuore, ad annunziare agli schiavi la liberazione, e ai ciechi la vista; a rimettere in libertà gli oppressi, a predicare l'anno accettevole del Signore, e il giorno della retribuzione ». (L. 4, 18 s.). I poveri, i tribolati, gli oppressi sono stati pure l'eredità di Vincenzo de Paoli, anche se dal suo zelo apostolico non escluse nessuna categoria sociale, debitorea tutti del suo sacerdozio per far tutti salvi. Ma agli umili, certo, egli dimostrò le sue preferenze; per essi il suo cuore non ebbe confini e scrisse le pagine più fulgide negli annali della carità. End essi soprattutto pensò nella sua riforma sacerdotale. «Far dei buoni preti » — espressione che gli era abituale, e cho in bocca sua significava fare del santi sacerdoti » — per lui voleva dire restituirel il clero particolarmente alla sua missione evangelica per trarre il popolo dall'ignoranza delle verità della fede e redimerlo dal peccato. Per questo egli stabilisce un rapporto indissolubile tra sacerdozio e popolo; sono i buoni sacerdoti che lo salvano, sono quelli inotti o depravati chelo perdono. Da questa concezione unitaria — Qualis sacerdos, talis populus — nacquero tutte le iniziative vinccnziano per la santificazione e la formazione del clero: la Congregazione della Missione, gli Esercizi por gli Ordinandi, le Conferenze del Martedì, gli Esercizi pcr gli ecclesiastici, e specialmente l'istituzione dei Seminari. Tutte iniziative sorte con il sigillo della volontà divina, ricercata umilmente e implorata senza posa, per poi seguirla passo passo, per non guastare, come spesso ripeteva, le opere di Dio.

Eu questa infatti una sua nota caratteristica: attendere in ogni impresa, piccola o grande, il cenno di Dio. resistendo ad ogni forma d'impazienza, sempre dannosa ma soprattutto pregiudizievole nell'attunzione dei piani divini. Ed è cosi ch'egli riuscì a fare tante opere, e tutto improntate d'inconcussa solidità, cercando Dio in ogni cosa, sempre proteso, con un immenso e costante sforzo di santità, alla conquista di quel perfetto ideale sacerdotale che non si stancava di predicare agli altri.

2425 1. - î< noto come a ehi gli proponeva un giorno di fan' entran' negli Ordini Sacri uno dei suoi nipoti, per motivi che non erano perfettamente puri. San Vincenzo rispondesse tra l'altro: • Per me, se io avessi saputo ohe cos'era quando ebbi la temerità di entrarvi, come lo «oppi dipoi, avrei preferito lavorare la terra piuttosto che mettermi in uno stato cosi

[1] O. c., NI. 11.
• *L.* I, 18 s.

tremendo •? Un accenno personale nel quate» so da una parte rifulge l'abituale e profonda umiltà del Santo, possiamo dall'altra avere un indice della stima altissima che egli aveva per la vocazione sacerdotale. 11 triste costume doU'cpoca, per cui spesso ogni motivo era buono per farsi prete fuorché quello di servire Dio o le anime, non poteva determinare in San Vincenzo altro atteggiamento, se si voleva precludere la via ai tanti indegni « che facevano versare ai buoni lagrime di sangue La ragiono evidente si è che • Dio non dà lo grazie necessario per adempiere gli obblighi di questo sacro stato, so non a coloro che vi sono chiamati dalla sua bontà •? e che. pertanto, • la perdita sembra inevitabile per lo persone che osano entrarvi senza esservi chiamato •?

Non si può certo scorgere in questo o altre severo espressioni una vena di pessimismo giansenista, ben sapendo qual nemico acerrimo sia stato Vincenzo de' Paoli di questa rovinosa dottrina e quale parte egli abbia avuto nella sua condanna. Il fatto si è che San Vincenzo de' Paoli vedeva la vocazione sacerdotale con gli occhi del santo, cioè nella sua autentica luce soprannaturale di scelta individuale da parto di Dio, il quale, chiamando allo stato sacerdotale, dona sia le qualità indispensabili, sia le grazio necessario per sostenerne gli obblighi. Nell'intento appunto e di verificare l'autenticità delle vocazioni ecclesiastiche e di renderle capaci a condurre le anime nelle vie della giustizia e della salvezza, si applicò con zelo ardente, nonostante lo prime difficoltà c i primi insuccessi, alla fondazione dei Seminari secondo le prescrizioni tridentine.

2426 2. - Il Seminario infatti non può essere che un luogo di selezione c di formazione, nel qualo i Superiori sono demandati dall'autorità della Chiesa a individuare i veramente chiamati da Dio per portarli al grado di perfezione richiesto dal fruttuoso espletamento dello loro future mansioni ministeriali. Selezione c formazione sono dunque due momenti essenziali e immutabili deirtstituzlone; c la Chiesa aspetta che vengano fedelmente osservati. qualunque siano per essere i tempi e le circostanze. È pur vero che essa, mossa dalla Sapienza increata, dispone soavemente le coso al lino da raggiungere, scegliendo i mezzi più opportuni che lo nuovo congiunture vanno consigliando; mai però può transigere sulla sostanza, soprattutto quando si tratta dei Seminari, dal cui buono o cattivo funzionamento dipende il suo florire o la sua decadenza.

Il Sacerdozio è una missione troppo eccelsa, richiede qualità troppo speciali e conferisco poteri troppo grandi, perchè non sia l'effetto di una scelta speciale o di una chiamata individuale da parte di Dio. Questa condizione è essenziale tanto por riceverne l'onoro quanto per esercitarne le funzioni.• Ne conseguo che, sia il soggetto, Ria la Chiesa, sono interessati a conoscere il volere divino: il primo, per non inoltrarsi alla leggera in uno stato specialissimo per il finale del resto non può vantare alcun diritto; la seconda, per non rischiare di conferirlo indebitamente a chi non presenta i requisiti necessari. L'autorità ecclesiastica ha dunque lo stretto obbligo di controllare l'autenticità della chiamata divina di tutti e ciascuno gli alunni del Santuario, verificando se essi possiedono le doti por adempiere degnamente cd efficacemente le funzioni sacerdotali; è certo, infatti, che Dio non può imporre doveri e responsabilità cosi alte senza fornire agli eletti stessi i mezzi adeguati por sopportarli. Della sua idoneità il candidato offre in bc stesso lo credenziali: i Superiori lo verificano e agiscono in conseguenza.

Questa verifica s'inizia con la prima entrata in Seminario, e si conclude con l'ammissione agli Ordini nei casi positivi; in quelli negativi termina nella dimissione immediata ogni qualvolta si perviene a un giudizio pratico sulla non idoneità del soggetto. I Superiori

1 O. c., V. 568.
' O. c., XII, 85.
1 O. c., VI. 155.
4 O. c.» V, 569.
• Cfr. *Ilb*. 5. I.

del Seminario pertanto, in forza del loro mandato, ed ognuno di ❀d nell'ambito d< Ile proprie competenze, rivestono un duplice compito: quello di educatori, nell'nnMii quotidiana di trasfondere l'uomo nuovo in ciascuno degli alunni loro affidati; *v* quello di eludid, per riscontrare so essi realmente corrispondono, per verificare i progredì c i regredì che registrano, le nuovo manifestazioni che presentano maturando ffisicamente c splritnnbnente, le resistenze o addirittura l'incapacità cho oppongono all'opera formativa. Lavoro a^dduo, assorbente, pieno di difficoltà, ma indeclinabile; e dzv condursi sempre nella luce di Dio, cui sono aperti e obbediscono i cuori.

2427 3. - Per la retta valutazione di una vocazione è indispensabile giungere alla conoscenza dell'intera personalità del soggetto. Infatt i si possono commettere molti « rrori considerando qualità e capacità, inettitudini e difetti, isolatamente, e non come manifestazioni di una persona determinata nella quale soltanto ‹ <sl ricevono il loro valore proprio. Nel giudicare pertanto le vocazioni dei candidati al sacerdozio non -i deve partire dal fatto singolo por concludere all'esistenza di una vocazione, ma ri si deve sforzare di veden l'uomo nella sua interezza, per poi spiegarne e valutarne adeguatamente le caratteristiche particolari. E poiché l'indole di ciascuno costituisce l'elemento fondamentale da cui ogni personalità trae le suo luci e le ombro, il maggiore sforzo dell'educatore dovrà tendi re ad individuare e studiare profondamente il carattere dei suoi alunni attribuendo la massima importanza a quell'energia che è capace di tante risorse o che si chiama volontà. Certe nature brillanti, per esempio, possono far subito la migliore impressione; ma. mancando spesso di costanza, non reggendo allo sforzo e difettando della necessaria capacità di resistenza, non sapranno domani superare le grandi difficoltà della vita, vittime di una vorticosa corrente assai più forte delle loro modesto capacità volitive, litre volto un accurato esame può rivelare ingiustificata la stima concessa a giovani che dimostrano di essere molto pu. almeno di una pietà devozionale, senza per altro essere dotati di buone qualità di sostegno. Può trattarsi di una pietà apparento, rifugio inconsapevole di povertà spirituale od intellettuale, che, una volta cambiato ambiente, manifesterà tutta la sua debolezza.

Vogliamo insistere perché gli educatori vigilino soprattutto sulle nature incostanti por discernere ho sì tratta soltanto deirinconstanza propria della età giovanile, specialmente rilevabilo negli anni della maturazione fisica, o se invece è costituzionale, propria di alcuni ragazzi che si applicano a mille coso senza condurne alcuna al termino, irritabili alPeccesso, sempre pendolanti e indecisi, che pertanto fanno pensare a un fondo neurotico di dette manifestazioni, 'l'ali caratteri — incolpevoli per quanto si voglia del loro stato, vittime di un mondo agitato fino al parossismo — non sono certamente i più adatti per la milizia sacerdotale, la (piale esige tempre sane c robusti', pronte a tutto soffrire e a tutto osare per il regno di Dio.

L'alunno va dunque esaminato a fondo, sia nella sua personalità che nelle sue molteplici manifestazioni, soprattutto nella varilssima gamma della sfera psichica, sentimentale ed emotiva. A questo mondo spirituale, in cui rincontro dell'uomo con Dio attinge l vertici della responsabilità personale, l'educatore dovrà accostarsi con riverente delicatezza, umilmente, pronto ad ascoltare, e ad aspettare, c n pregare Iddio che si degni di manifestare la sua volontà. 1 mezzi soprannaturali dovranno ottenere certamente il primo posto, ma non si possono trascurare tutti quei sussidi che l'arte pedagogica e la psicologia possono offrire in proposito, e quando non basta l'espericnza propria, si interrogherà lo specialista, senza tuttavia indulgere a dottrino o a prassi non conformi ni principi della morale cattolica. Le cautele in campo cosi delicato non sono mai troppe; tanto più che. secondo l'avviso di competenti psicologi, i giovani del nostro tempo presentano sovente un notevole scompenso tra maturità psichica e tisica, potendo ciò determinare deduzioni fallaci in ohi si accontentasse dello apparenze.

^-8 I, . il giudizio cui si dove giungere per poter inoltrare « tuta conscientia • il candidato nell'ordine sacerdotale ò, in ogni caso, quello che il Codice di Diritto Canonico enuncia con tanta chiarezza nel can. 973 13, il quale richiede una certezza morale fondata su argomenti

positivi. C'ho se tale morale certezza non potesse essere raggiunta, soccorro l'altra regola non meno esplicita fissata da Pio XI nell'Enciclica « Ad catholici Sacerdotii fastigium »:l « Eaque in causa pertractanda — si tratta della dimissione dal Seminario — tutiorem semper sententiam amplectantur, quae quidem, ad rem quod attinet, multo magis sacrorum alumnis favet, cum eos ex itinere avertat, per quod ad aeternam ruinam adduci possent »?

Il motivo di questo limpido ed inequivoco at teggiamento dovrebbe essere evidente per quanti hanno a cuore il bene della Chiesa, le cui sorti sono così strettamente legate alle qualità dei suoi ministri. Essa, attraverso una esperienza plurisecolare, è pervenuta a una chiara c sicura conoscenza della loro vera idoneità, conscia del resto dei molti e gravi oneri che pone sulle loro spallo. Il peso enorme della cura pastorale richiesto quotidianamente ad ogni sacerdote, la continua e logorante tensione cui egli viene sottoposto dai più vari ed assorbenti problemi, i numerosi pericoli che lo insidiano ad ogni passo nel forzato contatto con un ambiente che spesso ha perduto il senso cristiano e obbedisce ad una morale paganeggiante, impongono alla Chiesa la più grande cautela nella scelta dei candidati. Il danno che essa soffrirebbe, sia nella sua stima che nel bene comune dei credenti, sarebbe troppo grande, se permettesse l'accesso agli Ordini Sneri anche solo dei meno idonei. L'inetto di oggi sarà certamente l'indegno di domani. Soltanto su una gioventù sana moralmente, aperta ai più santi ideali, forte di convinzioni profonde, pronta al sacrificio e all'oblazione di se stessa, può contare la Chiesa per presentarla al divino suo Sposo perchó l'impronti del sigillo della sua consacrazione. Chi pertanto non si attenesse al « tuziorismo » così chiaramente espresso in molti documenti ecclesiastici, sia generali che particolari, non può andar esente di quella severa minaccia che il citato canone commina agli Inadempienti, di esporsi cioè al pericolo « communicandi peccatis alienis ». Quindi non solo si eviterà ogni specie di lassismo, ma neppure si dovranno accogliere altri indirizzi o sistemi di morale che si scostino dalla linea indicata, soprattutto quando si tratta di emettere un giudizio definitivo in ordine all'idoneità a sostenere gli obblighi dui celibato ecclesiastico. È indubbio che alcune opinioni sostenute anche da moralisti, per altro autorevoli, dilli-diluente si possono conciliare con il tuziorismo delle norme pontificie sopra enunciate.

2429 5. - Purtroppo, si dove constatare che, nonostante le severe Istruzioni della Sacra Congregazione del Sacramenti — « Quam ingens • (27 dicembre 1930) e « Magna equidem » (27 dicembre 1955) — non mancano candidati che vengono ammessi ai Sacri Ordini senza vera vocazione. E non si tratta di errori umanamente inevitabili, poiché, risalendo la storia di molti naufragi, si scopre a sufficienza che chiari indizi di assenza di vocazione ecclesiastica potevano essere ben individuati già durante la stessa vita di Seminario. Del resto, anche questa Sacra Congregazione ha potuto comprovare, mediante le Visite Apostoliche decretate periodicamente nei vari Paesi soggetti alla sua giurisdizione, che non di rado si pecca per un insufficiente vaglio dei candidati, c si mantengono in Seminario clementi di scarso valore umano e soprannaturale. Sembra che sulPatteggiamento di molti Superiori pesi la considerazione del triste stato in cui versano molte Diocesi, afflitte da una grande scarsezza di Clero. Come poter fare altrimenti — si afferma — quando mancano i quadri indispensabili pcr una assistenza pasturalo ridotta anche alla sola amministrazione dei Sacramenti? Non è forse meglio aver sacerdoti, anche non buoni, pur di far fronte allo estreme necessità spirituali dei fedeli? Tale concezione pragmatistica del Sacerdozio costituisce un rinnegamento dell'intima essenza della vocazione e del ministero sacerdotale; perchè, se è vero che i Sacramenti non ripetono la loro efficacia dalla bontà del sacerdote, non è men vero che il progresso della vita cristiana è profondamento legato alla santità dei ministri di Dio, la cui missione, secondo il mandato evangelico, consiste precisamente nell'illuminare e nel preservare dalla corruzione, oltre che con i mezzi della grazia, anche

l 20 dee. 1935.
• AAS 28, 41. [Cfr. n. 1964]

con l'raempio della vita.l Prescinderò dalle qualità personali del sacerdote, abbacarlo al livello di semplice burocrate dello coso di Dio, «coronarlo del diadema dell'intima somiglianza con Cristo, derivante non solo dalla partecipazione dei suoi poteri ma anche dalla riproduzione dello sue virtù, significa misconoscere in pratica le indeclinabili esigenze del sacerdozio cattolico e la trascendenza della sua dignità.

La preoccupazione del numero disgiunta da quella per lo qualità si rivela, oltre tutto, un calcolo sbagliato. L'imniissiono nel sacro ministero di sacerdoti anche -olo mediocri agisce come causa deprimente non soltanto sullo zelo dei confratelli di cui viene mortificato lo slancio apostolico, ma soprattutto sull'intensità della vita religiosa del popolo: condizione necessaria, questa, per lo «bocciare di numerose ‹ scelte vocazioni. È bene ricordare, infatti, che, in via ordinaria, tanto la nascita che lo sviluppo delle vocazioni sacerdotali si ricollega come a causa strumentalo all'azione personale ed esemplare del sacerdote. ÎC un fatto innegabile che le vocazioni fioriscono dove autentici uomini di Dio, convinti essi stessi ed amanti delle altissime coso clic trattano, fanno brillare nel sun incanto verginale l'ideale che predicano, c, agendo come poli di richiamo, provocano la scintilla ddla chiamata divina nel cuore di anime generoso, sensibili, più che alle parole, all'esempio della vita vissuta.

Rimanga quindi ben chiaro che la prooccupazione del numero, quando venga in qualunque modo a compromettere la qualità, pecca contro se «tessa, inaridendo progressivamente il terreno più propizio allo sboccio delle vocazioni c Inceppando la stessa opera della grazia divina. Ed è anche un atto di poca fede, come fa rilevare energicamente il grande Pontefice Pio XI, citando il pensiero del Dottoro Angelico: Nec quidquam de debita severitate remittant..., eo ducti metu, ne... sacerdotum copia minuatur. Hanc opinionis captionem S. Thomas Aquinas, ut jam occupaverat, ita, quo erat ingenii acumine sententiarumque planitate, revicerat: " Deus numquam ita deserit Ecclesiam suam, quin inveniant ui idonei ministri sufficientes ad necessitatem plebis, si digni promoverentur et indigni ĕxpellerentur ''... Monuimus videlicet pluris esse procul dubio unum tantummodo sacerdotem haberi, qui «it omni ex liarte ad sacerrimum officium suum institutus, quam plores, qui aut nihil aut parum sint ad idem conformati. In his eniinvem nihil spei Ecclesia reponere potest, ut ei non sit potius horum causa offuse lugendum

Questa Sacra Congregazione portanto chiede, con tutta la forza che le viene dal suo alto mandato di vigilanza, che si metta la più sollecita o scrupolosa attenzione nella scolta dei candidati, esortando tutti i responsabili a non transigere minimamente sullo saggio norme fissate in proposito dalla Santa Chiesa. Ci lascieremo sopravvanzare anche in questo dai figli delle tenebre? Ben sappiamo con quale severa selezione essi preparino gli elementi che più si distinguono per doni di natura e hanno capacità d'influsso valido sugli altri, nell'intento di fermentare per loro mezzo le masse e guadagnarle ai loro disegni. È principio umano e divino insieme che le sorti delle istituzioni dipendono più dalla qualità che dal numero. • Gedeone, die ha ai suoi ordini una turba immensa, apparentemento pronta ad affrontavo ogni pericolo e difficoltà, si sente diro dal Signore che nelle grandi imprese bisogna contare non sui molti, ma sui pochi. La selezione è legge di vita, di progresso, di perfezione ?

Riponiamo quindi lo nostre speranze sui soli eletti del Signore: ripieni dello spirito di Cristo, saranno essi il manipolo vigoroso che con rintegrità della vita o rinfiammato zelo apostolico ricondurrà il popolo di Dio alle pure sorgenti della vita cristiana, garantendo con questo il sorgere di una vigorosa progenie sacerdotale.

l Cfr. .W/. 5. 13 s.
' Sum. Theol. Supplcm. q. 36, a. 4, ad I.
l Litt. Encycl. *Ad catholici sacerdotii:* AAS 28, I I. (Cfr. n. 196S1.
l IOANNTC8 **XXIII,** Alloc. *Flagrantissima voluntas* ad Collegiorum Romanorum Alumnos, 28 ian. 1960: AAS 62, 272. [Cfr. n. 2 111}.

II

2430 1. • • Dedicarsi a far dei buoni preti e concorrervi come causa seconda efficiente strumentale è fare rutilalo stesso di Gesù Cristo, il quale, durante la sua vita mortale, sembra essersi prefisso» come scopo, di fare dodici buoni preti, che sono i suoi Apostoli, avendo voluto a tale ottetto dimorare più anni con loro, per istruirli e formarli a questo divino ministero »? Gli educatori dei Seminari dovranno dunque essere intimamente uniti a Gesù Cristo c darsi completamente a Lui. perchó si tratta dell'opera sacerdotale per eccellenza, « la più difficile, la più alta, la più importante per la salute delle anime c l'avanzamento del Cristianesimo •? • Rendere migliori gli ecclesiastici! Chi potrà comprendere l'altezza di questo ufficio *ì »?* ‹ È il più bel capolavoro del mondo fare dei buoni proti: nulla si può pensare di più grande e di più importante »?

Per San Vincenzo de Paoli, dunque, coloro che hanno il compito di educare gli alunni del Santuario non sono altro che il prolungamento storico di Gesù nella più eccelsa delle mansioni sacerdotali. Del Salvatore essi perpetuano l'opera educatrice, instillando nel giovani chiamati alla sequela del Maestro quei principi che Egli stesso ha adottato nella formazione degli Apostoli, prima di inviarli a bandire il messaggio di salvezza agli uomini. Ne consegue che per il Santo il Seminario altro non deve essere che la scuola, dove, attraverso un'adeguata preparazione, si apprendono — da Superiori facenti le veci del Salvatore o capaci di trasfondere nei discepoli lo spirito di Cristo — lo cose divine e umane necessarie per compiere poi frutti duraturi di salvezza.

La spiritualità del Santo è robusta: ad alcuni anzi, che si sono fermati alla lettera di alcune forti espressioni senza considerare l'insieme del suo pensiero, è parsa anche dura. Egli infatti non si stanca di predicare la rinunzia, il sacrificio, il distacco dalla famiglia e dai beni terreni; esige l'oblazione incondizionata della volontà; condanna con parole severe l'indolenza e la pigrizia; bolla l'orgoglio corno il principale ostacolo al trionfo della grazia nell'anima sacerdotale; esige la penitenza come mezzo indiscutibile per portar frutto nel sacro ministero; esalta il valore della croce come strumento indispensabile per la redenzione propria e degli altri, o, sopra ogni altra cosa, lo spogliamcnto totale dello spirito proprio pcr il possesso completo dello spirito di Cristo. Siamo nella pura linea del Vangelo, non travisato nè da compromessi nè da umani intendimenti. E dal Vangelo la pedagogia ecclesiastica vincenziana ha tratto tutta la forza cd il vigore: se il Santo esigo la rinunzia e il sacrificio, egli li proietta nella luce ineffabile dell'amore per Christo e per lo anime. Anch'egli predica la morte, ma perchè si possa giungere a una vita più abbondante; anch'egli porta alla vite le cesoie per una potatura di ciò che è disordinato e superfluo, ina perchè essa ne abbia un rigoglio maggioro; anch'egli predica la immolazione con Cristo, ma perchè si abbia a rinascere noi mattino trionfante della Pastina e si maturi sotto il soffio della Pentecoste. Perchè insofferente di ogni forma di egoismo, anche di quello più sottile e capace di ammantarsi ambiguamente sotto i più speciosi pretesti, egli ebbe un cuore vasto coinè il mare; un cuore tenerissimo, sempre pronto a commuoversi sopra ogni forma di miseria e palpitare di uno zelo che in lui fu fiamma divoratrice. Degno amico di San Francesco di Sales, ebbe le delicatezze della mansuetudine e della longanimità, così capace di sorpassare con lo ali del soprannaturale sullo angustie della natura, come di chinarsi comprensivo sulle sue debolezze. Nell'umana natura, di cui fu il buon samaritano, egli vide l'umanità di Cristo, e perciò non potè guardarla che con occhio sereno e benigno, come il sostrato necessario su cui edificare, sublimandola, la dignità dell'uomo redento.

1 O.o., XI, 8.
• O.c., XI, 7-8.
' O.c.. XI, 9.
4 O.c., XII, 14.

Conscio del resto delle rae infermità, non le concesse die il molo di strumento, mai di fine. « perchè chi vorrà salvare la sua vita, la perderà: chi invece avrà perduto la ^ua vita per amor mio, la ritroverà »?

2431 2. - SI suole ripeterò, e con molta verità, che, prima di fare dei sacerdoti, grll educatori dei nostri Seminari dovrebbero preoccuparsi di fare degli uomini onesti, volendoci con questo sottolineare **tutta** la importanza che anche i valori semplicemente umani hanno nella formazione di una personalità sacerdotale completa. Ed è questo il genuino pensiero della Chiesa, la quale, esigendo precisamente la presenza di notevoli doti naturali nel formulare un giudizio positivo sulla idoneità dei candidati, viene con ciò stesso a dichiararle punto di partenza per una solida formazione ecclesiastica. La ♦vocazioni infatti non è rinnegamento dell'uomo, anzi lo valorizza al sommo in ciò che egli è per natura e per grazia: poiché il Dio che chiama, è lo stesso Dio che ha elargito i suoi doni e che pretenderà un giorno il frutto dei suoi talenti? La grazia non distrugge la natura; ma — secondo un principio tomistico così fecondo nel campo della teologia — la restaura, la purifica, la eleva e la trasforma? Anzi si può dire che, in un certo senso c in via ordinaria, la natura condiziona la Grazia, in (pianto la sua azione viene facilitata nelle nature ricche di doni e mortificata in (incile povere c ingenerose. Pertanto tutto ciò che è innaturale, non ha nulla a che fare con la virtù cristiana o sacerdotale; ed un'opera educatrice sdegnosa e livellatrice, magari avallata in nome dei valori più santi, non sarebbe che una inintelligente mistificazione, gravida delle più rovinose conseguenze. Essa potrebbe costituire lo scoglio contro cui verrebbero a battere miseramente le fragili navicelle di molte vocazioni, rette da nocchieri inesporti. Molto più incoraggiante è invece l'esortazione dell'Apostolo: « Fratelli, a quanto è vero, a quanto è nobile, a quanto è giusto, a quanto è puro, a quanto è amabile, a quanto è di buon nome, so altra virtù c'ò c se altra lode, a questo siate intesi »? Un saggio educatore dunque, conscio delle sue responsabilità di fronte ai suoi alunni e alla Chiesa» in religioso rispetto verso la individualità di ciascuno, ne saprà assumere, stimolare e sviluppare le più prezioso energie personali.

2432 3. - Senonchè, oggi, si avverte anche in campo ecclesiastico, e in non pochi educatori, la tendenza ad abdicare eccessivamente ai loro compiti specifici, troppo concedendo all'individualismo insolTerontc di ogni disciplina, proprio dei giovani di questo nostro U-rapo. Si parla infatti della necessità di educare alla libertà mediante la libertà, ossia attraverso la spontanea autodeterminazione dell'educando e, trasferendo la cosa dal campo individuale a quello collettivo, si esalta l'autogoverno, il necessario spirito democratico con decisioni di gruppo, con sempre minore intervento o — come qualche volta si ama ripetere — • ingerenza » doU'autorità. Si accettano cioè, se non proprio in teoria almeno in pratica, le conclusioni di indirizzi pedagogici che per essere molto in voga non cessano per questo di essere riprovevoli. «Huc fere pertinent quae nostris temporibus palam proferuntur, variis quidem nominibus, doctrinae, quarum est, totum ferine cuiuslibet eruditionis fundamentum in eo ponere, ut pueris integrum sit seso Informare ipsos ingenio atque arbitratu plane suo, vel repudiatis maiorum praeceptorumque consiliis omnique lege atque ope humana et divina prorsus posthabita... In quo profecto misere ipsi falluntur, cum. aventes puerum, ut aiunt, in libertatem revocaro, eum demum insanae superbiae ac pravis cupiditatibus mancipent, quae, — ut ex eorum commentis consequitur - tamquam necessitates quaedam humanae naturae, quam exlegem perhibent, probandae essent »?

l *Mt.* 16, 24-25.
1 Cfr. *L.* 19, 22.
' Cfr. S. Thom. Aquin., S. *Th.* I. q. 2, a. 2, ad 1; a. 8, ad 2.
4 *Ph.* 4, 8.
1 Pius XI, Litt. Encycl. *Divini illius Magistri:* AAS, 22, 69 a.

Tali teorie partono da una concezione troppo ottimistica «iella natura umana, della quale misconoscono lo informità, le insuffìcionze e, nello stato di decadenza in cui si trova, il bisogno di essere sorretta per giungere a padroneggiare se stessa. Questo è soprattutto il caso degli adolescenti e dei giovani, che sono per definizione immaturi, spesso affascinati da entusiasmi effimeri c dominati da inclinazioni contrastanti: ‹ Non enim idem est possibile ei, qui non habet habitum virtutis, et virtuoso: sicut etiam non est idem possibile puoro, et viro perfecto »?

Mancando di chiarezza e di costanza, i giovani mai potranno giungere a signoreggiare l'istinto se una mano amica non fa loro accettare l'impero della norma c non riesco a renderli sensibili allo stimolo della sanzione, portandoli così all'acquisizione di abitudini solide e profonde; lo quali non smussano la coscienza c mortificano la libertà, ina ne assicurano l'esercizio e ne sono la molla di propulsione. Certo, rincontro tra l'autorità del superiore o la libertà dell'alunno dovrà avvenire sul piano di un mutuo scambio, di fattiva collaborazione, di donazione reciproca e di amorosa comprensione, affinchè lo sviluppo della personalità dell'educando sia veramente vitale e non si arresti a una docilità meramente passivo.

2433 I. - Non si può quindi approvare l'orientamento che va assumendo qualche Istituto in cui non si insiste debitamente sul valore primordiale che ha il Regolamento nella formazione ecclesiastica dei giovani. • La disciplina è regola della vita cd il sentiero della virtù; se per tutti è necessaria la regola della vita, tanto più per i chierici che sono chiamati al Sacerdozio. Quindi la disciplina del Seminario, l'osservanza della regola, anche nei piccoli precetti, deve essere a cuore ai chierici. I Superiori sono necessari; è necessario che il loro occhio vigile sia sopra di voi, ma i chierici devono diportarsi in guisa da non aver bisogno di un occhio che li vigili per compiere il proprio dovere »?

Chiedere a giovani seminaristi, ancora in processo di formazione, di autodctcrminarsi per i loro molteplici doveri senza l'ausilio di norme ben precise e complete; non prestare loro il soccorso di una organizzazione esterna fatta di ordine, di disciplina, e di chiarezza anche nei particolari: significa abbandonarli all'incertezza c al capriccio individuale, e privarli di un ambiente che corrobori il loro stesso sforzo personale. Il • sustine ct abstine » quotidiano di una regola, adempiuta anche nolle sfumature, è assai fecondo: accumula preziose energie di volontà, prepara tempre robusto c pazienti, forma spiriti equilibrati o metodici, che nell'iuevitabilo urto con le difficoltà della vita, sapranno un giorno dominare se stessi e gli eventi. Lo ripetiamo: altro è curare che i nostri giovani, mentre vengono obbligati all'adempimento dei loro anche più minuti doveri, siano imbevuti di retti principi, umani e soprannaturali, in forza dei quali essi abbiano in seguito ad agire responsabilmente; altro è escludere o compromettere fin dall'inizio il valore dell'obbligo stesso. Affinchè poi la disciplina attinga veramente i suoi scopi, si richiedo che i singoli educatori non rimangano isolati tra loro, ma, pur non interferendo indebitamento noi campo delle mansioni altrui, tutti collaborino con unanimità di convinzioni e costanza di sforzi al progresso dell'intero Seminarlo.

2434 5. - Non è nostra intenzione svolgere in modo completo tale argomento, ma non possiamo fare a meno dal constatare con tristezza che una ventata di naturalismo sembra essere penetrata anche in qualche Istituto di formazione ecclesiastica, spesso con la complicità di chi, condannando in blocco un passato giudicato insufficiente a plasmare le giovani generazioni sacerdotali, si affatica nella ricerca affannosa di metodi • aggiornati •; oppure con la passività alquanto fatalista di altri, i quali, pur lamentando in cuor loro la pericolosa svolta pedagogica, Faccettano rassegnati come inevitabile risultato dei tempi. Si tratta

l S. Tiiom. Aquin., S. *Th.* **I-II**, q. 96, art. 2.

l S. Piva X, Alloc. Fi *ringrazio* ad Seminarii Mediolanensis Alumnos, l I oct. 1908; [cfr. n. 126G1.

in questi casi, di un processo depressivo, che investe un pò tutti gli aspetti della pedagogia ecclesiastica. Il suo denominatore comune può riscontrarsi in una sensibile diminuzione dell'elrniento soprannaturale. Le grandi realità di un'autentica formazione ecclesiastica — la preghiera. Tintima unione con Dio, lo spirito di mortjflcnzione, VumiltA, Bobbedlcnza, il nascondimento, la separazione dal mondo — vanno sempre più entrando nella penombra, in nome di un attivismo che si ammanta di carità. Si vuole •comprendere• l'età nostra e i giovani che essa esprime; ma, in realtà, non si fa che indulgere alle loro carenze. Si ha quasi l'impressione che molti educatori siano presi dal complesso del nuovo e dell'ignoto, e, lungi dal frenare la corsa, l'alimentino con ebbrezza, sconsigliata. Solleciti più nel concedere ciò che piace che nell'esigere ciò che giova, non si ha il coraggio di chiedere nò rinunzia nè sacrificio.

Ma Gesù chiede c la rinunzia e il sacrifìcio. Ł « abneget semetipsum »? è albi base di tutto il suo insegnamento, ed in esso è il senso della vocazione cristiana e. in modo eminente, di quella sacerdotale. Il Sacerdote è l'uomo del sacrifìcio, votato — con le sue pene, coi suoi distacchi, con le sue quotidiano immolazioni — a compiere in sc rtc&so quel che manca alla passiono di Cristo.[1] Egli è chiamato a dar frutti di grazia: ma senza croce non c'è redenzione; [1] egli è chiamato ad illuminare: ma a patto che si trasformi in fiamma di puro olocausto. Occorro dire che questa somiglianza ron ('risto Sacerdote e Vittima deve prendere il suo avvio dal Seminario? Ben sappiamo quanto sia lungo il cammino e quanta resistenza \i opponga l'umana natura, poiché molti seguono Gesù fino alla frazione del pane, ma pochi fino a bere il calice della passione ? È necessario quindi che i nostri giovani siano iniziati alla rinunzia c al sacrifìcio, e giungano a comprendere la gioiosa verità delle parole; « Quell'anima é beata, o Signore, la quale per amor tuo dà commiato a tutto lo creature; e combatte la natura, e nel fervore dello spirito crocifigge le concupiscenze della carne, per poterti offrire con serena coscienza una pura orazione, ed essere degna di stare con gli angelici cori, escluse di dentro e di fuori le cose terrene ?

Bisognerà insistere soprattutto sull'antinomia stabilita dal Salvatore tra lo spirito suo c lo spirito del mondo; di quel mondo per cui Cristo non volle pregan', in quanto tutto giacente nello spirito del maligno e impenetrabile all'influsso della Grazia, al quale dunque non devono appartenere i suoi come Egli stesso non vi appartiene.[1] Occorrerà render loro familiare il pensiero che sono consacrati alle celesti cose, c che, tratti dal mondo ma non del mondo, solo nella misura in cui si sottrarranno alle suo lusinghe, ai suoi principi, ai suoi metodi, ai suoi facili compromessi, potranno diventare sale che preserva e fiaccola che illumina; renderli persuasi che un chierico non si estranea dal suo tempo per il solo fatto che non ne accètta le deviazioni; in breve, che «ecclesiastico cammina sulla terra, ma i suoi pensieri, il suo cuore, i suoi occhi guardano il cielo ?

Anche in questo delicatissimo campo della formazione ascetica bisognerà procedere con sapiente gradualità, con discrezione, ma con perseveranza e con dolce fermezza: • fortiter in re, suaviter in modo », 0, per citare il nostro Santo, « fermezza e costanza nel fine, dolcezza c umiltà noi mezzi » (op. cit. II. 29S.300). In tutto, poi. richiamarsi alla vita c alla dottrina del Salvatore, che, se ben presentate, esercitano un fascino e un'efficacia incomparabili suH'aniino giovanile. È necessario portare i nostri giovani aU'intimità con Gesù Cristo, a vivere della conoscenza di Lui, che è verità liberatrice dello spirito, a credere • in Lui, secondo la forte espressione giovannea, che indica, al tempo stesso, certezza nella sua[4]

[1] *MI.* IG, 24.
[2] Cfr. *C.* 1, 21.
[3] Cfr. *Ilb.* 9, 22.
[4] *Imit. Christi II.* II, 1.
[1] *Ibid.* **III, 48,** G.
• *I.* 17. 9; 11-16; cfr. [1] *I.* 5, 19.
[1] IOANXES **XXIII**, Alloc. *Fhiijranlissima voluntas* ad Collegiorum Romanorum Alumnos, 28 ian. I960: AAS 52, 277. [Cfr. 21171.

parola, fiducia totale nel suo aiuto, fedeltà e corrispondenza spinta lino all'oblio di «ò. Dalla quotidiana consuetudine con il divino Maestro essi sentiranno lo stimolo di somigliarli,[1] di impossessarsi dui suo spirito, giungendo progressivamente « alla virile maturità, alla misura dell'età perfetta del Cristo •?

2435 G. - Questa ci sembra la via regille e anche unica per fare dei nostri chierici dei futuri apostoli, dei perfetti uomini di Dio pronti per ogni opera buona,' o per contribuire cill-caccmcnte aH'ediflcazione del corpo di ('risto.[4] Infatti lo zelo autentico por la salute delle anime ha sempre trovato il suo alimento e il suo calore in una profonda vita interiore c in una ascesi tutta orientata verso la santificazione personale.

Ma esiste il pericolo di distruggere con una mano e in breve tempo ciò che si costruisce faticosamente con l'altra. Intendiamo alludere in modo particolare all'impazienza. oggi tanto diffusa, per cui troppo facilmente e senza le debite cautele si vuole sobbarcare i nostri giovani chierici a prove sproporzionato alle loro forze, a Hinche, come si pretende, ‹ prendano coscienza [*] di quel mondo che dovrà pur essere il campo del loro apostolato. Ci si illude cosi di immunizzarli contro gli immancabili pericoli c, nello stesso tempo, sollecitare di buon'ora « nell'azione e con l'azione » lo spirito che deve animare l'apostolo di domani: ei si lusinga che le Diocesi potranno avere un clero capace di rendere immediatamente di più, e con risultati di più alto valore qualitativo: un clero presunte al mondo, animatore di uomini, c veramente in grado di (hire buona testimonianza dl Vangelo.

Questa impostazione non solo si fonda su un errore di prospettiva — si mette in primo piano ciò die deve seguire sia in senso gerarchico che cronologico — ma suppone quello cho non esiste, cioè la maturità spirituale, intellettuale e morale necessaria perchó dette esperienze possano essere utili e profittevoli. Essa inoltre sfigura la natura e il line del Seminario quale lo concepisco la legislazione ecclesiastica. Questo, infatti, non è e non può essere una scuola di applicazione nè, tanto meno, una palestra di esercitazioni rischiose e compromettenti; ma soltanto un luogo di profonda formazione spirituale c intellettuale. In essa, naturalmente, il futuro apostolato entra e deve entrare come motivo ispiratore; ma la sua pratica iniziazione deve essere soltanto moderato e graduale complemento, e solo nella misura consentita dal raggiungimento degli scopi essenziali. Tale il pensiero dei documenti Pontifici; i quali sono così preoccupati di conservare il Seminario alle suo genuine finalità, che prevedono una istituzione particolare con il compito specifico di iniziare i novelli sacerdoti alle varie mansioni sacerdotali, affinché il passaggio dalla quiete del Seminario si effettui con maggiore semplicità e naturalezza, senza il pericolo di eventuali squilibri spirituali, o con una più adeguata preparazione teorica e pratica?

Spostare, in nome di una presunta « spiritualità dell'azione », il perno su cui si muovo con frutto tutta la vita dei nostri Istituti non può non essere grandemente pregiudizievole. C'è da temere infatti che i futuri sacerdoti, qualora venissero formati mediante tale pedagogia a base di attivismo, non siano capaci di un lavoro apostolico veramente profondo, di superare vittoriosamente e difficoltà e scoraggiamenti, c diventino facile preda di spossamento morale in un mondo agitato e insidioso come è il nostro. L'esperienza dimostra che rimbrlgliainento delle passioni è un compito interiore, da affrontarsi nel segreto stesso doH'anima, e si matura lentamente nella riflessione e nel raccoglimento. Permettere ai nostri chierici di effondersi all'esterno, lasciarsi avvincere dall'entusiasmo con cui essi possono accogliere — sia pure per compiere esperienze apostoliche — le evasioni dalla loro severa ma necessaria vita di pietà e di studio, non significa forse distrarli dalla quotidiana

[1] Cfr. 2 C. 3. 18.
[l] *E.* 4, 13.
[•] 2 *T.* 3. 17.
[4] Cfr. *E.* 4, 12.
[*] Cfr. *Menti Nostrae:* AAS 42, 091 s.; [cfr. nn. 2201]; Motu Proprio *Quandoquidem:* AAS 41, 165-167.

disciplina che si alimenta allo salutari sorgenti della preghiera, dello studio e del sacrificio î Quando poi essi, chiuso il ciclo del loro tirocinio seminaristico, affronteranno, non adeguatamente preparati, la cruda realtà della vita, non sarà temibile il ritorno offensivo delle passioni, dimenticate, assopite, ma non soggiogate!

I risultati di una simile impostazione pedagogici! si possono già notare in Seminario» L'illanguidimento della pietà, il disamore per lo studio in genere e per quello speculativo in particolare, la disciplina scossa nei suoi cardini fondamentali — il silenzio, per esempio — e, soprattutto, la grande superficialità rilevabile in vari settori del campo educativo, non sono certamente le migliori premesse per la riuscita degli autentici apostoli che si vorrebbero darò alla Chiesa. È qui il caso di citare una massima di San Vincenzo, la quale, se può servire come norma generale di condotta, ha un valore tutto speciale in campo educativo: ‹ Si guastano le opero buone perche? si vuol andare troppo in fretta, perchè si agisce secondo le proprie inclinazioni, clic offuscano lo spirito c la ragione, e fanno pensare che il bene che si vuol fare è fattibile e di stagione: ciò che non è: e lo si vede in seguito dal cattivo esito che ne risulta »? Prima dunque di pensare — fondandosi su metodi di dubbia validità — a fare il sacerdote doU'ora, mettiamo ogni nostro impegno a fare il sacerdote di sempre.

Eccellenza Reverendissima,

2436 sul punto di terminare questa lettera, nella quale non abbiamo voluto tacere alcune nostre preoccupazioni, non possiamo fare a meno di rivolgere un'ultima raccomandazione agli educatori dei nostri Seminari. Essi, qualunque sia il posto che occupano, sono ben consapevoli dei loro gravi doveri c della grande responsabilità che hanno verso Dio e verso gli alunni, che si sforzano di formare alla eccelsa missione che li attende. In quest opera solerte, nascosta, spesso priva di umane soddisfazioni ma altrettanto meritoria, non dimentichino mai il fine da raggiungere. E poiché ben sappiamo quanta importanza abbia a tale scopo tutto l'ambiente in cui si vive, procurino con ogni mezzo che le buone disposizioni dei giovani trovino sempre nel Seminario gli aiuti adatti a secondare il raggiungimento di quello stato di perfezione, che si chiama santità sacerdotale. In modo particolare vorremmo che fossero ben scolpite nel cuore di ognuno le auree parole di Leone XIII: « Importa grandemente, che a formare negli alunni del Santuario un'immagine viva di Gesù Cristo — nel che si assomma tutta l'educazione ecclesiastica — i moderatori e gli insegnanti alla diligenza e alla perizia propria del loro ufficio congiungano l'esempio di una vita del tutto sacerdotale. La condotta *esemplare di chi presiede, massime ai giovani, è il linguaggio più eloquente o persuasivo per ispirare negli animi loro il convincimento dei propri doveri e Rumoro del bene »?

Brillino dunque gli educatori dei nostri Seminari per una somma di doti naturali che valga loro la stima e la fiducia dei discepoli: ma. nello stesso tempo, siano convinti che a ben poco varrebbero le qualità e gli accorgimenti umani se non fossero animati da una vita interiore profondamente vissuta. Questa sola può assicurare e pieno \alore e certa riuscita alla loro opera: il Maestro divino, ascoltato nell'intimo perchè posseduto — • Habemus enim intus magistrum Christum » • — sarà sempre pronto per benedire, fecondare e perfezionare la loro fatica, volta, nei disegni di Dio, all'at funzione del suo alto mistero d'amore.

Ex Archivo S. C. dc Seminariis ct Stud. Univ.

l O. c., IV, 122.

* Epist. Encycl. *Fin dal principio,* 8 dee. 1902: *Leonis XIII Acta* 22, 254 s. [Cfr. n. 1140].

• S. Aug. *In* /o. 5, 19: ML 35, 1557.

De opere Actionis Catholicae vocationibus sacerdotalibus fovendis

(Instruet. S. C. Sem. et Stud. Univ. *La preminente,* 1 oet. I960).

2437 La prominente cura dei Pastori di anime è di poter disporre in ogni Diocesi di un adeguato numero di nuovi Sacerdoti, eccellenti per virtù e zelo apostolico, cosi da provvedere alle crescenti necessità del ministero saero.

S. S. Giovanni XXIII lia dimostrato il Suo augusto interessamento verso tale problema fin dall'inizio del Suo Pontificato o dopo avere espresso la Sua preoccupazione por la scarsità di nuovo Clero, in diverse parti lamentata, ha formulato questo voto: « Foro utique omnino confidimus, ut aetatis nostrae iuvenes, haud minus quam anteactis temporibus, Divini Magistri invitationi, ad necessariam hanc causam provehendam quod attinet, generose respondeant »[1].

Il voto del Sommo Pontefice è stato raccolto da questa Sacra Congregazione, presso la quale è stata instituita da Pio XII, di f. m., per mezzo del Motti Proprio ‹ Com Nobis » del i novembre 1941, la Pontifìcia Opera delle Vocazioni Ecclesiastiche, col fino proprio di • intensificare nei fedeli — con ogni mezzo, ma soprattutto mediante le varie Opere esistenti nelle singole Diocesi — il desiderio di promuovere, custodire ed aiutare le Vocazioni Ecclesiastiche »?

Per raggiungere tale santo scopo questa Sacra Congregazione ritiene di doversi rivolgere con particolare predilezione all'Azione Cattolica di ogni parte del mondo.

Puro essendo multiformi le strutturo con le quali l'Aziono Cattolica si presenta in ogni Nazione, emergo tuttavia un punto essenziale che costituisce la ragione di esistere dell'Azione Cattolica stessa, ossia: l'ordinata collaborazione dei laici all'apostolato della Sacra Gerarchia.

Tale definizione, enunciata dai Sommi Pontefici, costituisce per altro la finalità in vista delia quale agiscono numerose Organizzazioni di laici in molti Paesi, sebbene esse non si presentino qualificato con il titolo specifico di « Azione Cattolica ». Anche a queste benemerite Istituzioni si rivolge con fiducia la Sacra Congregazione dei Seminari e dello Università.

Se nell'umilo e ordinata collaborazione dei laici all'apostolato della Gerarchia c'è un obbiettivo che sfa sopra ad ogni altro, esso certamente consisto nel venire in aiuto ai Pastori delle Diocesi nell'assillante lavoro Inteso ad arricchire lo Diocesi stesse di numerosi o santi Sacerdoti, svolto in tutti quei modi elio ai laici sono possibili.

Ed ò appunto in tal senso e con sentimenti di piena fiducia che si ò ripetutamente espresso FAIto Magistero della Chiesa, qui sotto compendiato da Papa Pio XI, nella Lettera Enciclica « *Ad Catholici Sacerdotii* •:

« Il Nostro grato pensiero corre di nuovo a quella Aziono Cattolica da Noi così costantemente voluta, promossa, difesa, la quale, come partecipazione del laicato all'apostolato gerarchico della Chiesa, non può disinteressarsi di questo vitale problema delle Vocazioni Ecclesiastiche. E difatti, con Nostra intima consolazione, la vediamo in ogni luogo distinguersi, come in ogni altro campo di cristiana attività, così in modo speciale in questo; e certamente il più ricco premio di tale operosità ò la quantità veramente mirabile di Vocazioni Sacerdotali c Religiose che vanno florendo in seno alle sue organizzazioni giovanili, mostrando con ciò di essere non solo un terreno fecondo di bene, ma ancho una ben custodita c ben coltivata aiuola, dove i fiori più belli e delicati possono svilupparsi senza pericolo. Sentano tutti gli Iscritti all'Azione Cattolica l'onore che con ciò ricado sulla loro associazione e si persuadano che il laicato cattolico in nessun'altra maniera meglio che col collaborare

1 Cfr. Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia,* 1 aug. 1959: AAS 51, 577. [Cfr. n. 2383J.
• Cfr. AAS 33, 479. (Cfr. n. 20931.

a questo accrescimento dello file del (’loro secolare e regolare parteciperà davvero all'alta dignità di « regale sacerdozio » elio il Principe degli Apostoli attribuisce a tutto il popolo dei credenti •?

Questo Sacro Dicastero, con l'intenzione di aggiornare le informazioni sulle attuali esperienze di lavoro apostolico, rivelatesi maggiormente atto a dar» pratica esecuzione allo direttive dei Sommi Pontefici, ha disposto una consultazione deli’Ecc.mo Episcopato di tutto il mondo, ed ha richiesto notizia, ira l’altro, anche delle attività svolte dalla Azione Cattolica o dallo varie Associazioni Cattoliche in favore delle Vocazioni Ecclesiastiche.

I preziosi suggerimenti forniti dagli Ecc.mi Pastori costituiscono l’argomento delle presenti istruzioni clic questa Sacra Congregazione si onora di portare a conoscenza di lle Distinte Persone che sono preposte allAzione Cattolica e alle altre Associazioni Cattoliche.

I. Attività generali, di carattere ordinario, in favore delle Vocazioni

Sotto questo titolo vengono comprese quelle attività che sono comuni a tutti i Movimenti, Associazioni, Rami di Azione Cattolica.

238 1. COLLABORAZIONE ALLA CROCIATA DI PREGHIERE.

a) Partecipazione alle Giornate di preghiere per i Sacerdoti e per le Vocazioni, che sempre più vengono promosse in tutte le Parrocchie.

b) Celebrazione della S. Messa Votiva per le Vocazioni, in conformità con lo prescrizioni liturgiche, con partecipazione del militanti di A. C. e di altre Associazioni, S. Comunione, preghiere speciali.

c) Applicazione di SS. Messe per le nuove Vocazioni.

d) Partecipazione alle Sacre Tempora, con particolari pratiche di pietà per lo Vocazioni.

e) Impegno dei singoli militanti di accostarsi frequentemente alla S. Eucaristia, di conservare lo stato di Grazia Santificante, di offrire sacrifici e mortificazioni, di recitare speciali preghiere composte o approvate dai Sommi Pontefici e dagli Ecc.mi Vescovi.

f) Primi nel fervore c nel buon esempio, i militanti delle Associazioni Cattoliche considereranno un motivo di onore quello di cooperare a invitare molti fedeli, piccoli, giovani e adulti, alla crociata di preghiere per le Vocazioni.

2139 o. Formazione delle idee.

a) Gli Statuti delle Organizzazioni Cattoliche prevedono per i loro iscritti un programma intenso di istruzione religiosa, da quella semplicemente catechetica per i più piccoli, a quella profondamente teologica per gli adulti di superiori cultura. Inoltre le varie Organizzazioni, con l’approvazione della competente Autorità Ecclesiastica, pubblicano appropriati testi di cultura religiosa, talvolta anche mirabili per adeguatezza di metodo.

Questa Sacra Congregazione rivolge viva preghiera perchè in occasione della normale istruzione religiosa si offra il modo di approfondire quelle verità sacre che riguardano la Chiesa, la Sacra Gerarchia, il Sacramento dell’ordine, il Sacerdozio e la Vocazione Sacerdotale.

b) In modo particolare questa preghiera si rivolgo alle Organizzazioni di Infanzia c di Gioventù, perché aprano i tesori delle verità sopra ricordato ai fanciulli cd ai giovani i quali, non senza una speciale ispirazione della Grazia, molte volte si dispongono con animo meravigliosamente aperto ad accoglierlo o a farlo fruttificare, quando quelle verità sono presentate in modo chiaro, vivo e convincente.

1 Cfr. AAS 28, 46; [cfr. n. 19711.

c) Poiché i militanti si onorano di essere ' a servizio di tutti i fedeli -, ossi faranno cosa assai utile nel diffondere tra i fedeli stessi, con la parola e con gli scritti, la dottrina sul Sacerdozio e sulla Vocazione, in armonia con lo iniziative predisposte a tale scopo dalle Opere Diocesane per le Vocazioni Ecclesiastiche.

3440 3. Aiuto alla organizzazione.

a) La Pontificia Opera dello Vocazioni Ecclesiastiche svolge l'attività indicata dal Sommo Pontefice mediante il funzionamento:

— di Contri Nazionali,
— di Contri Diocesani,
— di Commissioni o Consigli Parrocchiali.

Tali Enti esigono la collaborazione ancho di laici preparati e zelanti che le Associazioni Cattoliche potranno generosamente fornire, secondo lo necessità o possibilità locali.

b) Affinchè non vengano a mancare alle benemerite Persone che cooperano all'Opera delle Vocazioni i favori spirituali appositamente concessi dalla Chiesa, ò opportuno ricordare che, secondo quanto ò previsto dagli Statuti della Pontificia Opera, i Centri Nazionali delle Associazioni di Azione Cattolica e delle altre Associazioni Cattoliche si possono aggregare direttamente alla stessa Pontificia Opera; mentre i Centri Diocesani si possono aggregare alle Opere Diocesane già aggregate alla Pontificia Opera. In entrambi i casi lo Associazioni Nazionali ed i loro Centri Diocesani conseguono il diritto alle indulgenze ed fti privilegi concessi alla Pontificia Opera.[1]

2441 4. Contributo economico.

a) È titolo di benemerenza per lo Associazioni Cattoliche tenersi a disposizione degli Ecc.mi Vescovi per sovvenire alle necessità economiche del Seminario, secondo le prescrizioni ed usanze locali. In alcune parti, gruppi di Persone generose hanno offerto considerevoli aiuti, pure operando con lodevole discrezione.

ò) È insigne titolo di benemerenza consideraro quale onere gravi sulla Sacra Congregazione dei Seminari e delle Università nel provvedere all'educazione di nuove Vocazioni in tante parti dove essa incontra difficoltà localmente non superabili.

c) Lo forme e consuetudini pratiche più in uso per adempiere ai suddetti doveri, secondo le segnalazioni di Ecc.mi Vescovi, sono:

— l'offerta in occlusione della giornata annuale per il Seminario.
— la fondazione di borse di studio per seminaristi, da mettere a disposizione degli Ecc.mi Vescovi e anche, direttamente, della Sacra Congregazione dei Seminari,
— Pofferta di un giorno di salarii), o di stipendio, oppure dei proventi di una prestazione professionale,
— le disposizioni testamentarie.

//. Atticità ordinarie a favore delle Vocazioni da parte di Associazioni specializzale

2442 I. Consigli o Presidenze Centrali di Associazioni specializzate.

a) Le Presidenze o Consigli Centrali delle vario Associazioni sono invitati a richiedere aU'E.mo Cardinale Prefetto della Sacra Congregazione dei Seminari e delle Università Taggregazionc alla Pontificia Opera, come è suggerito dallo Statuto di essa. Tale aggregazione non soltanto offre il diritto alle indulgenze e privilegi concessi dalla Chiesa, come è stato prima ricordato, mn stabilisce anche la premessa di una fruttuosa collaborazione permanente con la Pontificia Opera.

[1] *Quae concessa sunt peculiari rescripto Sacrae Paenilentiariae,* 30 ian. 1942.

b) Le Associazioni cureranno che ¡a dottrina del Sacerdozio e della Vocazione, come anche le iniziative pratiche a favore delle Vocazioni, siano adeguatamente illustrate mediante la propria stampa periodical e gli specifici programmi di attività.

r) Lo Presidenze e i Consigli Centrali esorteranno i loro Centri Diocesani ad aggregarsi alle Opere Diocesane delle Vocazioni Ecclesiastiche, e a stabilire con ĕ« permanenti relazioni di collaborazione nell'apostolato per lo Vocazioni.

J443 2. Associazioni adulte: Uomini e Donne di Azione Cattolica.

a) Un compito di fondamentale importanza è proprio delle Associazioni Cattoliche di adulti: quello di svolgere in modo organico» permanente una attività intesa a creare nelle famiglie cristiane il clima adatto al sorgere di nuove Vocazioni cd al loro perseverare. È bene che tale compito sia illustrato dalle parole del Magistero Pontificio;

« Ma il primo o più naturale giardino, dove devono quasi spontaneamente germinare e sbocciare i fiori del santuario, è sempre la famiglia veramente e profondamente cristiana. La maggior parte dei Santi Vescovi e Sacerdoti, ‘‘le cui lodi celebra la Chiesa ”, devono l'inizio della loro vocazione c della loro santità agli esempi cd insegnamenti ‹ll un padre pieno di fede e di maschia virtu, di una madre casta e pia, di ima famiglia in cui regnava sovrana con la purezza dei costumi la carità di Dio e del prossimo »?

b) Le iniziative pratiche, a questo proposito, sono state segnalate con dovizia di particolari, ad esempio:

— esercizi spirituali per giovani spose e per madri di seminaristi, e per giovani sposi e padri di seminaristi,

— ritiri spirituali per giovani famiglie e per genitori di seminaristi,

— convegni diocesani di genitori sul tema della Vocazione dei tigli,

— corsi diocesani o parrocchiali per genitori, sulla educazione e sulla Vocazione dei figli,

— particolari pubblicazioni su tali argomenti, dilluse nelle famiglie.

2444 3. Associazioni Cattoliche per Persone di elevata cultura e condizione sociale.

a) Queste Associazioni si organizzano sotto forine o titoli diversi nelle varie Nazioni: Professionisti, Docenti Universitari. Insegnanti, Giuristi. Medici. Dirigenti di azienda.

Esse hanno un particolare, delicato, ma necessario compito da svolgere a favore del Sacerdote c delle Vocazioni negli ambienti socialmente e culturalmente più elevati della società. La gravità di tale compito è sottolineata dal Magistero Ecclesiastico:

« Si deve invece purtroppo confessare che spesso, troppo spesso, i genitori, anche quelli che si gloriano di essore sinceramente cristiani e cattolici, specialmente nelle classi più colto c più elevate della società, sembra che non sappiano rassegnarsi alla vocazione sacerdotale e religiosa dei loro figli e non si fanno scrupolo di combattere la divina chiamata con ogni sorta di argomenti, anche con mezzi che possono metter a repentaglio non la sola vocazione ad uno stato più perfetto, ma la coscienza stessa c l'eterna salute di quelle anime che pur dovrebbero essere loro così care. Il qual deplorevole abuso non torna certo ad onore di quelle stesso classi sociali più alte che ora sono cosi poco rappresentate, ĝene miniente parlando, nelle filo del Clero: poiché, se lo dissipazioni della vita moderna, le seduzioni che, specie nelle grandi cit tà, eccitano precocemente le passioni giovanili, le scuole in molte regioni cosi poco favorevoli allo sviluppo di simili vocazioni sono in molta parte causa e triste spiegazione della scarsità di esse in tali famiglie agiate e signorili, non si può negare che ciò arguisco anche una lacrimevole diminuzione di fede nelle famiglie stesse. Difatti, se si guardassero le cose alla luce della fedo, quale più alta dignità potrebbero i

l Cfr. PIUS XI, Litt. Encycl. Jd *Culholici saccrdoliit* AAS 28, 47; [cfr. n. 1972].

genitori cristiani desideraro per i loro tigli, quale ministero più nobile di quello che, come abbiamo detto, è degno della venerazione degli uomini o degli Angeli l •?

b) Le iniziative pratiche lodevolmente intraprese in diverso parti sono, oltre a quelle giù ricordato come attività generali e ordinarie:

— incontri, convegni, corsi specializzati sul Sacerdozio e sulla Vocazione,

— diffusione di pubblicazioni adeguate,

— l'esempio fulgido di famiglie che offrono i loro tìgli al Sacerdozio, oppure che si prendono cura, quasi adottandoli spiritualmente, di seminaristi di meno favorevole condizione economica.

4. Insegnanti e Maestri Cattolici.

2445 *a)* A queste benemerite categorie di Persone cristianamente ispirate, che svolgono come una missione la loro professione educativa, si rivolgono con fiducia i Pastori di anime, convinti che Insegnanti c Maestri, insieme alle famiglie, molto possono operare a favore del manifestarsi di nuove Vocazioni.

b) Data la delicata posiziono professionale degli Insegnanti o Maestri, sia in Scuoio Cattoliche, sia in Scuole di Stato, non si richiede ad essi una attività troppo manifesta. Si richiede piuttosto di crearo nelle loro scuole quel clima di rispetto e venerazione per la Chiesa ed i Sacerdoti, che tanto hanno operato ed operano, non solo per la salvezza eterna, ma anche per l'elevazione civile di-H'umanità. Giovani, ragazzi fanciulli dall'animo aperto ad ammirare ciò che è eroico, puro, disinteressato, non potranno non essere favorevolmente impressionati da un Insegnante e da un Maestro che è capace di additare le vere grandezze spirituali là dove esse si trovano.

c) È pure possibile che Insegnanti e Maestri, conoscendo in profondità l'indole dei loro alunni, ne segnalino i più meritevoli ai genitori ed ai Sacerdoti, nell'eventualità che siano invitati a prendere maggiormente in considerazione l'idea del Sacerdozio.

d) Naturalmente le Organizzazioni Centrali e Diocesane di Insegnanti e Maestri Cattolici non trascureranno di illuminare i loro associati su questi aspetti della loro missione.

2446 **5.** Associazioni Giovanili Maschili di Azione Cattolica, Movimenti di Lavoratori Studenti Cattolici e altre Associazioni Giovanili.

a) Con inesprimibile affetto e profonda fiducia si rivolgono alle Associazioni Giovanili Maschili i Pastori di anime, i (inali trovano in esse la riserva inesauribile delle nuovo Vocazioni Sacerdotali.

b) È quindi gravissimo dovere di coloro che sono preposti alla organizzazione ed alla assistenza spirituale delle Associazioni Giovanili, non tanto di moltiplicare attività esteriori, quanto di creare saggiamente un clima di stima e di simpatia verso il Sacerdozio e verso la Vocazione Sacerdotale.

c) Ciò deriva, innanzitutto, dal luminoso esempio di Dirigenti e di Assistenti Ecclesiastici, bene convinti della verità che davanti allo sguardo critico della gioventù moderna ben più vale l'indiscussa testimonianza della vita, che non il cumulo di parole o il peso dell'organizzazione.

d) Fatte queste doverose premesse, occorro notaro che dalle segnalazioni degli Ecc.mi Vescovi risulta die le Associazioni Giovanili, in ogni Paese, sono degli inesauribili cantieri di attività. Per cui, invece di suggerire nuovo attività, si preferisce che siano utilizzate le stesse attività già positivamente esperimcntate, per dare risalto, mediante esse, a tutto ciò che concerne il Sacerdozio Cattolico o la Vocazione Ecclesiastica. In modo particolare si sottolineano:

— la pratica della Eucaristia frequente, anzi quotidiana,

l *Ibid.*

— hi pratica della meditnziono quotidiana,
— In preghiera personale per i Sacerdoti e le Vocazioni,
— esercizi o ritiri spirituali sulla Vocazione,
— approfondimento della cultura religiosa negli argomenti che toccano la Chiesa, il Sacerdozio, la Vocazione,
— settimane di studio, convegni, giornate particolari, campeggi, campi-scuola, durante i quali i temi del Sacerdozio e della Vocazione siano illuminati e discussi sotto la guida di Educatori esperti,
— gli stessi terni di studio, piani formativi, argomenti di riunioni, inchieste, ecc., secondo lo particolari didattiche dei singoli Movimenti, mettano ogni anno nel giusto rilievo il tema fondamentale della Vocazione,
— si creino contatti con i Seminari Diocesani ed A loro Superiori in modo che il Seminario non sia una istituzione ignota e lontana, ma ben familiare ed amata, nella quale I giovani generosi seguono la via più bella,
— inline gli Educatori saggi ed esperti abbiano l'ardire di spiegare ai giovani che quando essi posseggono quelle doti positive che la Chiesa esige dai candidati al Sacerdozio, la loro scelta dipende più da una meditata e generosa decisione personale, che non da una inclinazione del sentimento; che, in ogni caso, v il Vescovo della Diocesi che pronuncerà la parola definitiva ed autorevole sulla Vocazione Ecclesiastica.

c) Quanto sopra esposto, fatte le dovute proporzioni, si applica ai Movimenti di Fanciulli e di Ragazzi Cattolici, cosi fiorenti, sotto molteplici nomi, in tutti i Puoi del mondo. Sappiano i loro educatori, Sacerdoti e Laici, emiro in questi Movimenti innanzitutto il clima favorevole alla Vocazione, mediante, sopra ogni cosa, la promozione della vita di grazia, la frequenza ai .Sacramenti, la comprensione della Liturgia, il gasto di servire all'Altare e la limpida acquisizione dello verità catechistiche sulle quali si fonda ogni successiva idea di stima del Sacerdozio e della Vocazione.

/) Da parte loro, i Dirigenti o gli Assistenti cureranno che fanciulli o ragazzi vengano a contatto con il Seminario Diocesano, ed i più meritevoli siano invitati a quelle iniziative preseminaristiche, che ormai si stanno diffondendo in tutte le Diocesi.

IH, Attività straordinarie a favore delle locazioni Ecclesiastiche

In seguito a favorevoli segnalazioni di Ecc.mi Vescovi, questa Sacra Congregazione propone all'attenzione dei Dirigenti delle Associazioni Cattoliche alcune attività straordinarie, realizzate con notevoli frutti in alcuni Paesi:

1. Lv Campagna Nazionale, o Anno Vocazionale, Dell'Azione Cattolica.

In alcuni Paesi le Organizzazioni Centrali di Azione Cattolica hanno studiato e realizzato un programma annuale dedicato al tema dello Vocazioni, interesando tutte le Associazioni ai diversi livelli: nazionale, diocesano, parrocchiale. I momenti principali del plano nazionale sono:

— inchiesta sulla Vocazione da parte di ogni Associazione Parrocchiale, giovanile e adulta.
— temi di studio, per lo Associazioni Parrocchiali, sul Sacerdozio e sulla Vocazione,
— giornate di studio, convegni, congressi nazionali o diocesani sulle Vocazioni.
— programma di pubblicazioni sull'argomento o diffusione di idee per mezzo della stampa,
— celebrazione di solenni giornate nazionali, diocesano, parrocchiali di preghiera per lo Vocazioni.

2448 2. Il Mese delle Vocazioni.

In diversi Paesi le Associazioni Cattoliche, assecondando le iniziative delle Opere Vocazioni Ecclesiasticho, partecipano attivamente ad un mese particolarmente dedicato al problema delle Vocazioni. La preferenza è data al mese di marzo.

Il mese si svolge mediante un programma particolare di:

— preghiere, celebrazione di SS. Messe, ore di adorazione, frequenza ni Sacramenti,

— istruzione, nd ogni categoria di fedeli, in ogni parrocchia: dal catccldsmo dei piccoli, alla cultura religiosa dei giovani e degli adulti, a riunioni di genitori, e diffusione di apposite pubblicazioni per ragazzi, giovani e genitori,

— attività, come giornata del Seminario, visito al Seminario, ritiri spirituali, contatti personali con le famiglie, raccolta di offerte, proiezione di film sul Sacerdozio, giornate della riconoscenza verso i genitori dei Seminaristi, eco.

La Sacra Congregazione dei Seminari e Università è ben grata agli Stim.mi Dirigenti delle Associazioni Nazionali di Azione Cattolica e delle altre Associazioni, se vorranno ogni anno presentare particolareggiata relazione all'E.mo Cardinale Prefetto della Sacra Congregazione stessa, sulle attività svolte a favore della Santa Causa delle Vocazioni Ecclesiastiche.

Ex Archivo S. *C. de Seminariis et Slud, Univ.*

De vita sacerdotali deque eius praestantia

(Ex Alloc. *Da quando ci* ad Romanum utriusquo ordinis Clerum, postquam primae Romanae Synodi leges vim obligandi habere coeperunt, 24 nov. I960).

2449 1. • Il primo pensiero è tratto dal Salmo 11 di Davide: *Domine, quis commorabitur in tabernaculo luo, quis habitabit in monte sancto tuoi (Ps.* 14, 1) Esso si riferisce alla perfezione caratteristica della nostra missione sacerdotale: cd è la prima luce del Sinodo.

Innanzi tutto *ambulare sine macula:* dunque vita immacolata, condotta personale degna delio sguardo, della ammirazione degli angeli del Signore, della edificazione del fedeli e della considerazione degli infedeli che ci accostano. Ogni altra lode di qualità personali di talento, di saper fare, di successi esteriori, è fatuità cd inganno. Il sacerdote si manifesta innanzi tutto all'altare: in conformità e rispetto alle leggi liturgiche, in attenzione di prontezza o di semplicità, senza sofisticherie, estenuanti se stessi e chi ci avvicina, in continuata comunicazione di pensiero, di sentimento, di parole, con Gesù benedetto, in specchiata conformità di vita esteriore con la propria coscienza, cd in perfetta familiarità col proprio confessore, a sicurezza di buon indirizzo ascetico e di efficace disciplina di sè.

L'altare, l'altare, diletti figli, è il punto di attrazione degli occhi c del cuore. Esso conclama la raffigurazione caratteristica della nostra vita, e di là si dipartono in tutto il loro dispiegamento le occupazioni precipue del sacerdote: le confessioni, la direzione dello anime, l'insegnamento catechistico, In cura dei malati, il contatto pronto, prudente, paziente coi fedeli di tutte lo età e condizioni, in circostanze di dubbio, di dolore, di calamità pubbliche, di miseria.

Poi: *facere iuslitiam ct cogitare recta in corde suo.'* L'abitudine di pensar male di tutto e di tutti c ingombrante di sè c dell'ambiente in cui si vive. Occhi modesti con chichcssia, ma aperti e vivi sulle realtà nostre, e di chi vive con noi: disposizione abituale al *nasce teipsum,* per compatire gli altri: per tutto addolcire o volgere in bene, traendo motivi di fervore dall'esempio altrui.

1 Cfr. *Ps.* 14, 2.

Soprattutto attenzione al governo della propria lingua: non *calumniare: non facere malum prorimo suo: non opprobrium inferre virino suo.*[1] Che orrori- è questo neireaercizio della vita sacerdotale!

Il saperci disciplinare. c contenere su questo pinito in uno sforzo di perfezione, non ci dispensa dal giudicare spregevole le disonestà del mondo, dal guardarcene, dal non lasciarci ingannare, c innanzi tutto dal non ammettere compromessi con ll mondo, in tvi di danaro a nostro vantaggio, di interessi materiali per noi, e, ciò che sarebbe più riprovevole e cattivo, a danno di persone innocenti.

Qui siamo ancora sullo basi del diritto naturale. Guai al sacerdote che, a colmo di riprovazione, ardisse farsi coprire da falsi orpelli e parvenze di diritto canonico c di consuetudini. inesistenti o falsificate.

Grando benedizione c motivo di delizia intcriore è questa *commoratio* del sacerdote nel tabernacolo del Signore: questo abitare, nonostante i contatti con Ir bassure del mondo, *in monte sancto suo.*[1]

A confronto dello studio del tenerci in alto ben al di sopra delle seduzioni c degli incantesimi della vita presente, seguono a questo salmo 1 I i salmi 15 c 16. egualmente di Davide: *Conserva me, Deus, quoniam confugio in Te:* e la preghiera: Judi. *Domine, iustam causam, allende clamorem meum.*

Oh! che pace serena in questa nostra vita sacerdotale sorretta dal canto: e che ci permette di guardare al magnifico nostro volume: *Prima Romana Synodus, c* di poter dire col Salmo 1G — nell'atto di risposarlo c nella buona coscienza di averlo rispettato ad ogni costo — le parole: *Si scrutaris cor meum, si visitas node, si igne me probas, non invenies in me. iniquitatem. Non est transgressum os meum hominum more: serandum verba labiorum tuorum ego custodivi vias legis (Ps.* 16, 3-1).

Notate: la lezione antica diceva veramente *vias duras.* Gli studiosi moderni in materia biblica hanno chiarito meglio o fanno dire: *vias legis,* con un senso più fiducioso nel Signore, che impone la sua volontà con soavità di aiuto, e con promessa incoraggiante di ricompensa sicura di terra o di cielo.

2450 **II** veko distacco dal mondo

2. - Ed ora eccovi, diletti figli, un secondo pensiero, che cogliamo non da Davide salmista o profeta, ma dai due grandi Dottori della S. Chiesa, Gerolamo cd Agostino.

Il Breviario, che ci è familiare, lo disvela in due pagine semplici o toccanti.

Il codice della vita sacerdotale, il volume nostro del Sinodo, segna le proporzioni del nostro distacco dalla vita del mondo, e lo spirito dei lavoro nostro sacerdotale in rapporto alle anime, che noi sacerdoti siamo chiamati — *vocali estis* — a salvare e a santificare.

Che accenti nel linguaggio di S. Gerolamo nel suo commento di S. Matteo! *Grandis fiducia. Petrus piscator erat.* — Noi lo conosciamo bene *a iurcntulc nostra et sua* il nostro S. Pietro — *Dives non fuerat: cibos manu et arte, quaerebat: et tamen loquitur confidenter: reliquimus omnia: et quia non sufficit tantum relinquere iungit quod perfectum est: Et secuti sumus te: fecimus quod iussisti: quid igitur nobis dabis proemiti* [1]

Puntiamo il nostro sguardo su questo: *relinquere omnia: Christum sequi.* I due termini suppongono il rimanere di una linea di contatto fra la barca e i remi da una parte, e Cristo Gesù, che noi dobbiamo servire e portare, dall'altra. Non si vive, e non si esercita ministero sacerdotale, nè si serve la S. Chiesa nei vari uffici della sua amministrazione centrale e universale, senza contatti con ciò che il mondo o lo spirito del mondo rappresentano. Questo spirito purtroppo non è solo sutlleienza c necessità per faro onore all'altro termine, cioè

[1] *Ibid.* 3.
[1] *Ibid.* 1.
• Lib. III *hi Ml.* c. 19: ML 26. 114.

al servizio del Signore nel compito sacerdotale per eccellenza, che è annunzio di Vangelo, derivazione di grazia sacramentale, esercizio di carità sotto varie forme, ma può essere, e difatto diventa tentazione quotidiana e seduttrice di superficialità o di freddezza nelrassolvero i compiti della dignità e dell'impegno sacerdotale. Attraiinento e ricerca di ricchezza, di distinzione, di onori, di interessi personali mal si compongono col *ChrMum sequi,* e sono in flagrante contraddizione col *reliquimus omnia,* che è il punto di partenza verso la grandezza e la gloria verace del Cristianesimo, della Chiesa e del sacerdozio cattolico di tutti i secoli.

Su questo punto vogliate consentire al vostro Vescovo o Padre la espressione di un lamento, che gli sta vivo nel cuore, o cho sovente è gemito della sua preghiera.

Le espressioni moderne della tecnica e delle comodità superfluo rappresentano una duplice fonte di pericoli: cioè la realtà, sovente ripugnante al buon senso umano e cristiano, di una artificiosa riproduzione e malefica diffusione di sottili deviazioni intellettuali e inorali; c più in concreto la realtà dell'errore e del mahl — che del resto dura *ab initio sacculorum* — e la sua riproduzione e contraffazione visiva attraverso la stampa e la cinematografia, ohe ne moltiplicano all'indefinito le immagini e le seduzioni.

Cogliamo l'occasione di rendere omaggio, o di dare incoraggiamento all'esercizio e al progresso della elevata produzione letteraria e scientifica, morale c religiosa, in tutti i gradi e in tutte le forme del buon apostolato: che sappiamo svolgersi in misura notevole, certo specialmente in alcune regioni a noi lontane e vicine, e tutto carissime o benemerite. Ma oh! quanta povertà ancora da parto nostra, in proporzione del diluvio immenso e limaccioso della produzione tipografica e audiovisiva del mondo intero, che invece di elevare le anime e i popoli alla conoscenza, all'amore, al culto di Dio, della verità, della bontà, della, pura bellezza, della giustizia, della fraternità e della pace, finisco per corrompere ed attossicare il buon sentimento, e preparare germi nefasti di dissoluzione e di rovina.

Diletti figli: a dirvi queste cose, voi comprendete come la coscienza del Padre e del Pastore soffra fremiti di angoscia nell'atto di accostarsi alla coscienza di ciascuno di voi.

Ecce nos reliquimus omnia cl secuti sumus Tc (ML 19, 27). In questo *omnia* che abbiamo lasciato per Christo Gesù, c'è anche davvero la partecipazione ad ogni lettura e ad ogni visione di giornale, di rivista, di libro, di divertimento, che in qualunque modo contraddica alla verità c allo spirito di Cristo, all'insegnamento della Santa Chiesa, allo prescrizioni ed agli inviti del volume del nostro Sinodo benedetto.

Preghiamo tutti i Nostri cari sacerdoti a mettersi le inani sul cuore, e ad esaminarsi bene su questa materia, che giudichiamo gravissima ed importante.

Accanto a questa dottrina che ci viene suggerita da 3. Gerolamo nel Breviario « *de Communi Abbatum* », ecco venirci incontro un altro Dottore, la cui scienza cd illuminazione celeste soverchia di gran lunga molti altri Padri della S. Chiesa.

È S. Agostino, che nel Sermone declino *De verbi# Domini,'* riportato anche questo nel Comune degli Abbati del Breviario, prende pure la parola. Non è quella degli Apostoli: *Deliquimus omnia ct secuti sumus Tc* rivolta a Gesù: ma quella di Gesù, tanto amabile e dolce, da lui espressa ai discepoli più intimi, o a quanti altri si aggiungessero a loro: *Cenile ad me, omnes qui laboratis et onerati estis: ct eoo reficiam vos. Tollite iuqum meum super ros, ct discite a me quia mitis sum et humilis corde: cl invenietis requiem animabas vestris, ίugum enim meum suave est, et onus meum leve (Mt.* 11, 28-30).

E in queste parole stesse del Signore, oh! quanta esaltazione di ciò che nella vita sacerdotale è fatica, anche fatica fisica, durezza di sforzo, pena e doloro! E come a proposito essa si applica ai buoni sacerdoti di ogni tempo! Essi sono i privilegiati del Signore per la speciale vocazione ricevuta: ma, quanto al corpo, sempre uomini mortali, fragili, infermi, sovente vasi di argilla. Eppure anche a loro è riservato un grande premio, ft Clesù, il primo sacerdote, che lo assicura: *Ego reficiam vos.*

l ML 38, HO s.

Nell'atto di dare questa assicurazione è notevole il constatare come Gc afT«wi rinvilo ai suoi più intimi a non temere di nulla, ma a prendere sulle spallo il suo giogo: « Inizimi *meum super ros* ; e li incoraggi perchè apprendano da lui l'imitazione della sua mitezza c della sua umiltà di cuore, come a garanzia di quiete per le anime loro.

Oh! che orizzonte discoperto allo zelo di ogni sacerdote fervoroso in queste poche, soavi parole.

La lettura dei singoli art icoli del Sinodo Romano per la loro sovrabbondanza può lasciar rtmpressionc di favorire certo esuberanze di nn attivismo a cui, nell'età meno matura, animo nobili e fervide si abbandonano con vivo trasporto.

Ebbene S. Agostino ci ammonisce, prendendo l'ispirazione dalla parola di Gesù, a procedere con calma nel governo delle nostre energie. *Si anqustiantur rasa carnis, dilatentur spatia caritatis,*l e trova qui la nota prodigiosa di accordo con quel cantico sublime della ĕarità che San Paolo in una pagina mirabile ha saputo ispirare tra lo slancio febbrile, *quae urqet,* c la misura del suo prodigarsi per hi gloria di Cristo e del suo Vangelo, e per la salute delle anime.

Dunque, a correggere e a temperare le esuberanze deU'attivismo è lo stesso Sant'Agostino che interviene, spiegandoci che *iuaum Domini super nos* non significa rifabbricare il mondo, creare le cose visibili ed Invisibili, compiere miracoli, al punto di resuscitare i morti, ma il tenerci fedeli alla mitezza ed alla umiltà del cuore, perchè questo è il gran segreto di buon successo in ogni tempo e in ogni ĕvento.

2451 3. - Un terzo pensiero, diletti figli, viene a noi a comune incoraggiamento a far onore al Sinodo nostro dalla parola che ci è ben familiare di S. Pietro, primo V< <covo di Roma, umile, benedetto, santissimo, costituito da Gesù pietra fondamentale della Chiesa, una. santa, cattolica ed apostolica, che nell'ordine dolía Provvidenza esercita da Roma il suo centro e primato di onore e di governo sopra tutte le Chiose sparse nel mondo.

La sua voce giunge a noi dai secoli lontani, quale la rivolse già da Roma a due riprese ai cristiani, che costituivano le prime comunità di Oriente. Essa continua ad esprimere la celeste dottrina, la direzione spirituale, la buona disciplina che il Sinodo nostro contiene nella variazione di circostanze esteriori, ma con provvedimenti egualmente saggi ed appropriati alle contingenze della vita attuale.

Queste lettere apostoliche di S. Pietro — come quelle di S. Paolo, del resto, c tutta la S. Scrittura — dovrebbero fornire nutrimento spirituale per tutti i cattolici del mondo. E ben volentieri salutiamo l'oecaslone di invitare i fedeli r corrispondere agli inviti e agli indirizzi, die il Sinodo Romano porgo a tutti per questa lettura del Libro Sacro, la cui ignoranza è veramente oggi imperdonabile por ogni cattolico che si rispetta. San Pietro dice cho il « nostro fratello carissimo Paolo, secondo la sapienza che gli fu donata.4 a proposito della pazienza di Nostro Signore in riferimento alla salvezza universale» tocca alcuni punti difficili che gli inesperti ed i deboli stravolgono come fanno anche delle altre Scritture a loro propria perdizione.

Ma ciò non è detto por noi sacerdoti, alla cui santificazione la lettura della Bibbia Santa potrebbe recare tanti vantaggi di ogni ordine spirituale e pastorale.

Le due lettere di S. Pietro, poi, a rivederle con calma e con la consueta preparazione per i sacerdoti Romani, o anche per i fedeli, meriterebbero di essere apprese e ritenute^in grande familiarità, e quasi» come suol dirsi, a memoria.

Senza addentrarci in citazioni e richiami, che sfuggirebbero alle limitazioni di questo convegno, valga l'invito alla meditazione di queste due Encicliche del primo Papa. Cibo sostanziosissimo di alta e di pratica dottrina; vero rapimento spirituale, inatteso per i più:

l Sermo X de verbis Domini: ML 38, 4 10.
• (ir. l C. 13, 1-13.
ǂ **ML 38» 441.**
l Cfr. 2 P. 3, 15-16.

dolcissimo per chi vi si rendo familiare. S. Paolo scrisse ai Romani verità stupefacenti su punti di ordino assai elevato e di interesse universale. S. Pietro scrisse invece da Roma ad incoraggiamento di tutti i sacerdoti e fedeli, per argomenti cho attingono di preferenza alle condizioni della vita pratica della Chiesa o nella Chiesa di tutti i tempi. Facciamone tesoro noi sacerdoti della diocesi di Roma. Basta un saggio per inebriarci.

Il primo capo della prima lettera, ad esempio: la dignità dol cristiano o la santità della sua vita; poi i doveri, in tutto splendenti di grazia in chi costituisce lu stirpo eletta, il sacerdozio regale, la nazione santa, il popolo di acquisto: il dovere della obbedienza, le gioie della famiglia c della carità: i consigli nelTattcsa della fine; le speciali raccomandazioni per gli anziani e per i giovani.

Per i presbiteri, inline, oh! quale tesoro di coleste e ammonitrice dottrinai Lui S. Pietro, il *consenior ct testis Christi passionum, qui et cius, quae in futuro revelanda est, gloriae communicator:* come parla ancora ai sacerdoti: *Pascile qui in vobis est gregem Dei, providentes non coacte, sed spontanee secundum Deum, ncque turpis lucri gratia, sed voluntarie; neque ut dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo* (1 *P.* 5, 1-3).

La seconda lettera è meno vivace e colorita della prima, trattenendosi sopra materie in discussione, errori da correggere, falsi maestri da evitare.

Non manca però di un tocco di umano sentimento, là dove l Metro dice *quod velox est depositio tabernaculi mei,* u promette di ricordarsi dei suoi fedeli anche poi. *Dabo operam et frequenter habere vos post obitum meum, ut horum memoriam facialis* (*2 P.* 1, 14-15).

AAS <52, 970-977.

Do exemptione clericorum, seminaristarum et religiosorum a servitio militari

(Ex Convent, cum Republica Paraquariana, de entrando Vicariatu Castrensi, 26 nov. I960).

2452 Art. XVI. - El Estado paraguayo reconoce que los clérigos, según el Canon 121. y los religiosos, según el Canon 614, están exentos del servicio militar. Igualmente se reconoce esta exención a los seminaristas y a los alumnos do las escuelas de formación de religiosos.

Sin embargo, en caso de movilización general, los sacerdotes seculares o regulares, que tuvieren la edad que alcance la movilización y fuesen necesarios a juicio del Vicario Castrense, serán llamados a ejercer su sagrado ministerio en las Fuerzas Armadas como Capellanes, disfrutando de la consideración de los Oficiales de la reserva.

Los demás clérigos y religiosos no sacerdotes así como los seminaristas, postulantes y novicios, en la medida que el Vicario Castrense estimare necesario, serán destinados a ayudar a los Capellanes militares en su ministerio espiritual o a las organizaciones sanitarias.

Están exentos del servicio militar, aún en los casos de movilización general, los Obispos, los Ordinarios « loci », los Superiores .Mayores religiosos, los Sacerdotes que tengan cura de almas, como los Párrocos y Coadjutores, los Rectores de Iglesias abiertas al culto y los Sacerdotes al servicio de las Curias y do los Seminarios.

AAS 64, 26.

Excellentia et necessitas vocationum ad vitam contemplativam

(Ex Alloc. *Gli innumerevoli* **ad ecclesiasticorum Institutorum Romanorum Moderatores et alumnos, cereos offerentes, 2 febr. 1901).**

2453 La prima destinazione alle case religiose di più rigida mortificazione o penitenza vuole affermare, una volta di più, la preminenza dei doveri di culto e della totale consacrazione alla vita di preghiera su qualsiasi altra forma di apostolato; e al tempo stesso sottolineare la grandezza e la necessità delle vocazioni a questo genere di vita. Il sacrificio e la immolazione preparano infatti le schiere, sempre rinnovantesi, di apostoli e di confessori per il Regno di Cristo. La società ha bisogno di sacerdoti, di religiosi, di religiose: ha bisogno di famiglie sane e generose, che non pongano ostacoli all'opera di Dio, e siano lieto di offrire al Signore in gioioso sacrificio la loro porzione forse più bella e promettente: adolescenze che si aprono al domani con lo sguardo puro e il cuore vibrante di entusiasmo: giovinezze ardenti di fede e di amore por Iddio e per la Chiesa.

I ceri accesi nel silenzio austero di tante case religiose sparse nel mondo saranno come la esaltazione di questa necessità di apostoli santi: e ricorderanno altresì agli apostoli della vita attiva il valore imprescindibile della preghiera e della rinuncia, per procurare conquiste non etlìmere, che permangono oltre il volgere del tempo.

Discorsi **3, 143 s.**

De missionarloram necessitate ad (ormationem cleri indigenae

(Ex Epist. Ap. *Sacrarum expeditionum* **nd Episcopos Indonesianae Reipublicae, 20 mart. 1961).**

2454 Ut par est, etsi istic Ecclesiastica Ilierarchia constituta est, dioeceses vestrae adhuc egent auxiliis missionalium sodalium, in pastoralis vitae campo et finibus, praesertim ad animorum curam quod attinet, pro augescenti fidelium numero ac pro iis qui, ingens multitudo, Evangeli! lucem exspectant. Ii adiutricem pergent impendere operam in instruendo educandoque autochthoni clero, quem vehementer optamus doctrina et virtute magis magisque praeditum ac divitem, ita ut potestatibus probe gerendis variis in muneribus par esse possit, iidemque in catholicis scholis, bene conformatis et magna assecutis incrementa, elaborare pergent; in nosocomiis, orphanotrophiis, ambulatoriis valetudinariis, in inceptionibus Christiano proximorum amore excitatis, quae Ecclesiam fulgenti gloriae serto circumdant et apud pernobilem Nationem vestram ad maiorem prosperitatem, ad civilem sincerae notae progressionem conferunt, consilio et opera, prout in praesens faciunt, aderunt.

AAS 53, 298.

De sanctitate fovenda ac do servitio a sacerdotibus praestando non sine difficultatibus

(Ex Alloc. *L'incontro di questa* ad sacrorum alumnos ex variis Italiae dioecesibus, G upr. 1961).

2455 **Diletti tìgli! È ben naturale che non manchino le preoccupazioni. Ce ne sono sempre state nei secoli passati.**

La storia si ripete. Non mancheranno prove alla Chiesa, in ogni tempo. Il Papa deve precedere tutti nella *Via Crucis* che è quella di Nostro Signore, il *Sacerdos in aeternum*.[1] E, come sapete, la via del Calvario ha come punto di partenza l'agonia del Getsemani.

Ebbene, diletti figli, voi siete i chiamati e gli eletti a questo cammino con la Chiesa perseguitata e sofferente.

La vostra vita seminaristica di oggi non è in funzione di preparazione ad un servizio, che possa e voglia esercitarsi in un mondo ideale e chimerico. Guai a voi se pensaste così! Andreste incontro a delusioni amare.

Lo sapete bene. Il vero sacerdote del Signore non vive inseguendo sogni di irrealizzabili felicità terrene, di comodità e benessere; il sacerdote non appare quasi triste nel richiamo di felici età passate, che non ci furono mai.

Ieri, oggi, sempre: avremo da combattere: per rimanere saldi nella fede e nella carità; per non cedere alle lusinghe della vita effìmera e senza scosse.

Dinanzi all'uomo, al cristiano, e tanto più al sacerdote, sta il nemico del bene: *quaerens quem devoret* (1 *P.* 5, 8). Egli tenta di sovvertire l'ordine voluto da Dio. Tutte le armi per lui sono utili: dal disprezzo delle leggi eterne, quasi fossero superstizione di ignoranti, alla più gretta accidia spirituale; dall'accentuazione disordinata degli interessi personali alla demagogia facile e ribelle; dalle tentazioni della solitudine a quelle dell'orgoglio intellettuale e dell'insofferenza disciplinare.

Ma le armi nostre sono più forti di quelle del *princeps huius mundi* (*I.* 12-31) preparate contro di noi. Esse esigono vigilanza continua: *sobrii estote et vigilate... resistite fortes in fide* (1 *P.* 5, 8-9).

***In fide,* diletti figli, *in fide.* Come ai tempi di Santa Caterina e di Sant'Antonino. Anche allora le difficoltà e le ribellioni furono vinte dalla santità. Questo è il segreto, questa la consegna che vi affidiamo: la vostra vita deve svilupparsi nel nascondimento spirituale con Cristo in Dio.[2] Essa ò chiamata a superare ogni insidia e difficoltà, lottando vigorosamente in esercizio di zelo, di purità di intenzione, di collaborazione con Dio alla salvezza del mondo.**

1 Cfr. *Ilb.* 5, 6; *Ps.* 109, 4.
2 Cfr. *C.* 3, 3.

Ed eccovi pertanto il secondo pensiero:

2456 **È qui che si inserisce il contributo del sacerdote al piano del Signore. Qui è l'essenza e la spiegazione del ministero sacerdotale: *ministerium,* cioè vero servizio: umile e fervente, che dà senza chiedere, senza pensare a sè, quasi ministero di servi in apparenza inutili, ma di fatto, valorosi ed intrepidi: *quod debuimus facere, fecimus* (*L.* 17, 10).**

L'apostolo è portato al servizio del Signore e delle anime da ben altri principi che quelli del mondo; non da presunzione, dunque, ma da vocazione; non da improvvisazioni sentimentali, ma da studio solido, da pietà convinta, da disciplina continua.

Il giovane sacerdote dei nuovi tempi si serve dei progressi della metodologia di conquista e dei sussidi di bene organizzate dottrine pastorali. Ma bada innanzitutto a non concepire l'apostolato come una tecnica, bensì a conformare il suo pensiero e la sua vita alla sincerità, alla generosità, al sacrificio, che il cristianesimo insegna e a cui dobbiamo tutti sentirci impegnati.

Vedete il brano odierno degli Atti degli Apostoli, letto durante la Santa Messa, con l'episodio del diacono Filippo. È una scena fragrante di spirituale letizia e di incanto apostolico.[1] Cosi va per le strade del mondo il servo di Dio e delle anime. Come Filippo: raccolto in preghiera, sempre fiducioso, sempre abbandonato completamente alle ispirazioni del Paradito, all'azione della grazia. Pronto a compiere la parte sua, che è di assecondare la grazia, e non di prevenirla; di presentarsi al momento giusto, come di ritirarsi in silenzio quando l'opera è compiuta: lasciando nel cuore dei beneficati una grande pace e letizia inenarrabile.

Il vostro apostolato sarà altrettanto fruttuoso, se della grazia di Dio saprete rendervi strumenti docili, che non cercano parole di lode umana e di approvazioni effìmere, ma scavano nel profondo una via, ove passerà il Signore. Allora lo Spirito Santo potrà impadronirsi di voi, e compiere per mezzo vostro miracoli di rinnovamento e trasformazione delle anime.

Discorsi **3, 200-203.**

Do vocatione sacerdotali et qua ratione fovenda

(Ex Alloc. È *arande* I Conventui Romae habito ex universa Italia pro vocationibus sacris fovendis, 21 apr. 1961).

2457 **L'argomento prescelto ha posto racconto sulla insostituibile opera del Clero per la preparazione e la cura dello vocazioni, al fino di incoraggiare sempre più i sacerdoti a dare a tale problema un posto preminente nell'esercizio del ministero pastorale.**

Tl punto saliente della questione sta proprio qui: la vita dei santi sacerdoti lo conclama con ogni otllcacia, e l'esperienza di ciascuno di voi può darne aperta testimonianza» Anche il Papa che vi parla conserva su questo punto uno dei Suol ricordi più cari e toccanti.

1 Cfr. *A.* 8, 26-40.

Il ricordo del giorno della Sua prima Comunione: quando, a funzione Unita, il Suo vonorato parroco, ritenuto da tutti i ragazzi in concetto come di santo, scelse lui all'onore di scrivere alla presenza di ciascuno l'aggregazione all'apostolato della preghiera, primo impegno di onoro per ravviamento di una innocenza benedetta e felice.

Così come successivamente la familiarità rispettosa e pia del fanciullo, sotto l'attrazione amabile della persona e degli esempi, sbocciava in una vocazione sacerdotale così spontanea e tranquilla da non fargli mai dubitare di essere stato chiamato alla vita por altro scopo. Oh! la grande efficacia degli esempi ammirati nella infanzia come strumento della Provvidenza per aprire innanzi agli occhi del fanciullo il grande ideale del sacerdozio. Modo di pregare, modo di insegnare, modo di parlare, modo di vivere. Sempre amabilità o saggezza, dignitosa e serena. Così è sempre l'esempio di un sacerdote, veramente tutto di Dio o dello anime!

L'esperienza di ogni vocazione conferma l'importanza del ministero pastorale per la formazione dei giovani chiamati al sacerdozio, e ricorda ad ogni sacerdote in cura d'anime la sua responsabilità ed i suoi compiti in un campo così delicato c promettente. Per questo intendiamo affidarvi alcune considerazioni, che siano come suggello alle conclusioni e al propositi di questo Congresso.

2458 I. - Innanzitutto; *il rispetto e la stima per la grande dignità sacerdotale.*

Il sacerdote in cura d'anime deve proporsi di infondere nell'animo dei fedeli, particolarmente dei più sensibili e generosi, un altissimo concetto della dignità e della missione sacerdotale.

La preminenza dei fattori tecnici e scientifici nell'orientamento della civiltà moderna, e lo variazioni capricciose di certo spirito mondano, alimentato da una stampa o da uno spettacolo spesso vacui e superficiali, quando non apertamente deleteri e corrompitori, offuscano forse in troppo anime la suggestiva bellezza di un ideale supcriore, al quale donarsi negli anni più promettenti per una vita di apostolato e di generosità.

Spetta principalmente al sacerdote, che è a contatto con la parte sana e aperta del gregge cristiano, far balenare agli occhi dei suoi fedeli, specialmente degli adolescenti e dei giovani, la sublime bellezza dello stato sacerdotale, supcriore ad ogni altra pur nobile e ardua mansione. Come infatti rileva il Nostro predecessore Pio KIT di v. ni. nella Enciclica *Mediator Dei,* « il Sacramento dell'Ordine distingue i sacerdoti da tutti gli altri cristiani non consacrati, perchó essi soltanto, per vocazione soprannaturale, sono stati introdotti all'augusto ministero che li destina ai sacri altari, e li costituisce divini strumenti, per mezzo dei quali si comunica la vita celeste e soprannaturale al mistico Corpo di Gesù Cristo... essi soltanto sono segnati col carattere indelebile che li configura a Cristo sacerdote ».[1] Oh quale splendore irraggia dalla figura dell'umile sacerdote, ministro di salvezza e di grazia, largitore del perdono celeste, divinamente assorbito nella missione stessa di Gesù fino a prestargli la sua voce, lo sue mani, i suoi gesti!

Piu che lamentare la scarsità e insufficienza delle vocazioni in tante parti del mondo, conviene illustrare ai giovani l'ampiezza del campo che attende gli operai della messe, la bellezza dell'ideale sacerdotale, affinchè sboccino numerose tra le cristiane famiglie lo vocazioni al sacerdozio.

2459 II. - *Il posto dei Seminari* nella cura delle vocazioni ecclesiastiche. Questo pensiero Ci riporta agli studi prediletti della Nostra giovinezza sacerdotale, che. pur tra le gravi occupazioni di quegli anni fecondi, Ci inclinarono ad approfondire alquanto la conoscenza della preminente preoccupazione del Concilio di Trento in riferimento alla cura d'anime: cioè quei Seminari diocesani, che furono il felice compimento del progetto di rifiorimento di vita cattolica. Facemmo uno studio in merito: • Gli inizi del Seminario di Bergamo e

1 AAS 39. 539.

S. (.'arlo Borromeo . riguardante — com'è ben naturali' — l'applicazione dei decreti conciliari nell'ambito della Nostra diocesi di origine.

in quel lavoro abbiamo trasfuso tutto il Nostro amore per questo. che veramente può definirsi il giardino della diocesi: il Seminario, nel quale si sviluppano e giungono a maturazione le giovani energie ilei domani, le risorse del buon lavoro pastorale, le prorne— di una perpetua giovinezza di vita sacramentale e spirituale nella Santa Chiesa.

Ci è conforto il sapere che questo Congresso è stato preparato da un anno di lavoro nelle 19 Regioni Conciliari Italiane, per mezzo di appositi Convegni di Rettori di Seminari c Direttori Diocesani delle Opere per lo Vocazioni Ecclesiastiche. Le conclusioni di quegli incontri sono là. a dimost rare con quanto impegno i Seminari d'Italia cerchino di rendersi sempre più atti allo svolgimento della loro delicata e unica missione.

Coraggio, diletti figli, continuate senza intermissione nell'opera santa che vi e affidata. Il giovane che entra in Seminario con buone disposizioni c con purità di intenzione è nn sacro deposito, che va seguito con ogni sollecitudine. Egli trova nel suo Seniin.irio l'ambiente più adatto a formarne le virtu umane e cristiane, a temprarlo ulh future difficoltà e contraddizioni a prepararlo al sacrificio. Trova del Superiori solleciti ed esemplari, paterni e comprensivi, severi (piando occorre, equilibrati, giusti, longanimi. Trova maestri di sapienza celeste, prima che di erudizione umana, che ne formano la niente e il cuore, o lo rendono sensibile alle esigenze delle anime piu che alle vane curiosità di una scienza fine a se stessa. Viene formato, specie negli anni decisivi, alla scuola della carità c dell'apostolato, come abbiamo voluto esprimere in un articolo del primo Sinodo Romano: *Extremis praesertim studiorum annis doctrina ct usus alumnis explanetur de catechismo tradendo. de sacris orationibus habendis. de Poenitentiae sacrarne uto ministrando atque directione animarum ... de aegrotis ac pauperibus invisendis. deque moribundis iuvandis* ■? E ancora: ‹ *Qui sacrorum alumnos ad sacerdotium instituunt ad id in primis operam conferant, ut eorundem iuvenum animi muresque ad pietatem cum primis probe conformentur; quoniam si secus acciderit, vel exquisitissima doctrina, ob superbiam et arrogantiam quae facile descenderet in animos, maximas edere poterit ruinas ?*

Il giovane seminarista è inoltre sostenuto o difeso nella sua perseveranza dalla paterna vigilanza dei parroci e daU'oscmpio del giovane clero; ed è aiutato nelle difficoltà economiche. Amiamo pensare che su questo punto i sacerdoti di oggi sapranno ĕmulan i confratelli del passato, per olïrirc edificante esempio e sprone ai membri delTOpera per le Vocazioni, c del laicato sempre sensibile o generoso.

Oh quanto si può e si deve fare, perchè il dono di Dio, ohe è la vocazione opportunamente scelta, aiutata e circondata di cure, possa giungere alla sua piena fioritura nel sacerdozio santo c santificatorc! Questo è dunque quanto Ci suggerisce l'opéra dei Seminari nella scelta e nella cura delle vocazioni ecclesiastiche.

««O IH. - Un terzo pensiero Ci è offerto infine dai dati statistici, che abbiamo sempre nella mento e davanti agli occhi. Certo, lo considerazioni che scaturiscono dal numero dei sacerdoti, purtroppo impari allo esigenze di una popolazione in continuo aumento e di un ministero pastorale assai complesso, giustificano le ansietà dei Pastori. La parola accorata di Gesù, che passa l millenni, rimane vera e ammonitrice: • La messe è molta, e gli operai sono pochi Tuttavia il numero dei novelli sacerdoti c. specialmente, degli alunni dei Seminari Minori fanno presagire un più lieto rifiorimento dei Seminari Maggiori per i prossimi anni. Questo dà tanta consolazione.

Ma un sacerdote non si improvvisa, una vocazione non si fa da sè. Bisogna dunque lavorare. ì utti concordi o in buona volontà: i sacerdoti innanzitutto, e poi i buoni laici, i

l 178 § 3.
' 179.
• *L.* 10. 2.

genitori, ciascuno secondo Io indicazioni dello proprie possibilità, ma senza esitazioni o timori.

Il lavoro del raccoglitore di spighe non è complicato. Nella sua semplicità, richiedo soltanto cuore aperto c pronto, intuito e discrezione, zelo sincero e amor di Dio. Basta seguire il solco, che è come dire la traccia della Provvidenza: scoprire un segno, rispettare un segreto, riscaldare un'idea, cogliendo il momento giusto per indirizzare, consigliare, reggere con mano leggera c (erma nei momenti di crisi e di tentazione.

E soprattutto pregare e far pregan secondo l'invito suadente di Gesù: «Pregate adunque il padrone della messe, che mandi operai nella sua messe •?

Le Nostre parole vogliono appunto concludersi con una supplicazione ardente e fiduciosa al Padre coleste, *ex quo omnis paternitas in caelis et in terra nominatur* (*E.* 3, 15), affinchè mandi sacerdoti numerosi e santi; Ci rivolgiamo alla Madre di Gesù e nostra, elio è stata a fianco degli Apostuli nel Cenacolo con hi sua presenza orante e silenziosa; ai Santi Apostoli, i primi Dodici, e a tutti gli altri che li seguirono, affinchè continuino ad effondere i tesori del loro esempio e della loro intercessione validissima.

Ma poi vogliamo estendere la supplicazione al clero Nostro dilettissimo, perchè risplendn di quelle virtù, che divengono attrazione delle animo giovanotte c ardimento e incoraggiamento dei giovani; determinando cosi una continua fioritura di vocazioni, che sono l'onore e la salvezza del nostro popolo cristiano.

E ancora Ci rivolgiamo alle famiglie fedeli e generoso, affinchè considerino come il più alto onore, che possa toccare loro su la terra, quando possono offrirò al Signore un sacerdote, che sarà loro corona di gioia e di consolazione in vita e in morte, e specialmente nel Paradiso. Sappiano conservare nel loro seno un'atmosfera serena e gioiosa, laboriosa e pura, ove le tempeste minacciose si avvertono, ma come in eco lontana; abbiano la forza di compiere lietamente il distacco, quando il Signore lo chiedo; siano la riserva preziosa di cuori ardenti, pronti a rispondere alle superne chiamate a lavorare per il Regno di Dio.

24G1 Venerabili Fratelli, diletti tigli: non volete voi concedere al Papa che vi parla di confidarvi una pena che Gli sta sempre sul cuore*l* Si, è naturale e giusto che Noi ci Occupiamo e preoccupiamo della formazione e del numero adeguato dei futuri sacerdoti per lo diocesi d'Italia c di Europa. Ma gli occhi ansiosi vanno a cercare tutte le nazioni del mondo e particolarmente (¡nelle dell'America Latina, dove la vastità dei territori, l'incremento rapido della popolazione, gli assestamenti politici ed economici hanno contribuito, con altre cause, a ritardare, a rendere difficile la soluzione del grave problema dello vocazioni e degli aspetti singolari della azione pastorale secondo le esigenze accresciuto dei tempi.

Noi amiamo guardare avanti con la fiducia che anima la Pontificia Commissione per l'America Latina, che ha saputo puntualizzare la situazione e suggerire rimedi adatti.

La coscienza del Papa è ansiosa su questo punto.

Lasciateci formulare il voto che le diocesi d'Italia non solo provvedano presto e largamente alle loro necessità, ma siano in grado — specialmente quelle del Nord — di offrire alla Chiesa le prezióse energie dei loro figliuoli, invitati a volgersi con amore verso i campi immensi delle diocesi doppiamente sorelle della America Latina.

Signor Cardinale Prefetto della Congregazione dei Seminari, prendiamo coraggio e conforto da questa coopcrazione pronta, alta e generosa dei Dicasteri Romani che sentono, vivono e diffondono in tutta l'ampiezza il comando del Signore Gesti, che è sempre in atto di affrettare i suoi passi verso altre città e villaggi che attendono la sua parola.

Venerabili Fratelli e diletti figli!

Queste le Nostre sollecitudini, questi I Nostri voti paterni. Vogliate rendervene interpreti nel lavoro che compite al servizio di un ideale tanto alto c prezioso. E affinchè le vostre attività portino i frutti più larghi e consolanti, slamo lieti di accompagnarvi con la

l L. 10, 2.

Nostra Apostolica Benedizione, che di cuore effondiamo su di voi. sul vostri "cminaristi. sui vostri collaboratori ncll'Opcra per lo Vocazioni Ecclesiastiche, e su quanti hanno a cuore questa missione di incomparabile inerito davanti a Dio e alla Chiesa sua.

AAS 53, 308-311.

Davidis mansuetudo et sapientia Salomonis: secreta ratio ăpostolato sancti et sanctificantis

(Ex Alloc. *I-a soave impressione* ad Excmos. Praesules ct chrifitifldelc-s o variis Orientis Ritibus, 23 apr. 19G1).

2462 Non volete gradire la confidenza, che Ci tocca il cuore, ed accogliere anche voi, ripetendole in augurio, le parole di un oscuro monaco, il cui incontro non dimenticammo più? Per i cardinali, patriarchi, arcivescovi e vescovi, ed ecclesiastici di ogni ordine, ma principalmente per voi, cari giovani seminaristi, amiamo ripetere con tenerezza l'augurio felice del monaco del Gran Baiea110: *la dolcezza di Datide, la sapienza di Saiomone:* sulle vostre labbra, nel vostro cuore, nella vostra vita risuonino questi accenti benedetti e santi.

Credetelo, in questa dottrina e in questi esempi sta il segreto per tutti di un grande apostolato santo e santificaiore. Sta l'incoraggiamento per l'avvenire di tutte le anime e di tutte le nazioni; sta la letizia della Chiesa santa di Dio.

AAS 53, 317.

Sociologia addatur disciplinis Seminariorum

(Ex Litt. Encycl. *Mater ct Magistra,* 15 mol. 19G1).

2463 ... Ilac de causa, ut disciplinae eidem magis ac magis studeatur magnopere cupimus. In primis autem hortamur, ut ea, tamquam exigendum pensum, cum in catholicis scholis cuiusvis ordinis tradatur, tum vero maxime in sacris Seminariis, quamvis Nobis notum sit, in nonnullis huiusce generis ephebeis id iamdiu egregie fieri. Optamus praeterea, ut haec de re sociali disciplina in indicem addatur religiosarum materiarum, quibus vel paroeciae vel consociationes laicorum apostolat ni incitando suos eruditur; modis omnibus in vulgus emanet, quos recent ior induxerit aetas: hoc est, tum scriptis, quae vel cotidie vel in certos dies in lucem edantur; deindo in libris de studiis doctrinae emissis, aut eruditorum aut vulgi captui aptis; denique radiophonicis et televisiftcis transmissionibus adhibitis.

AAS 53, 453 8.

De falsis quisbusdam opinionibus circa peccata contra VI Decalogi praeceptum et de examinibus psychoanalyticis

(Monitum S. C. S. Officii, 15 iul. 1961).

2464 Cum compertum iiabeat passim esse vulgatas et adhuc spargi multas et periculosas opiniones circa peccata contra vi Decalogi praeceptum et circa imputabilitatem humanorum actuum, haec Suprema Sacra Congregatio sequentes normas publici iuris fieri censuit:

1) Episcopi, Praesides Facultatum Theologicarum, neenon Seminariorum et scholarum Religiosorum .Moderatores, ab iis quibus munus incumbit docendae theologiae moralis vel congeneris disciplinae, omnino exigant ut traditae ab Ecclesia doctrinae ad amussim se conforment.[1]

2) Censores ecclesiastici magnam adhibeant cautelam in recensendis ac indicandis libris et ephemeridibus, in quibus agitur de sexto Decalogi praecepto.

3) Clericis et Religiosis interdicitur ne munere psychoanalystarum fungantur, ad mentem can. 139, par. 2.

4) Improbanda est opinio eorum qui autumant praeviam institutionem psychoanalyticam omnino necessariam esse ad recipiendos Ordines Sacros, vel proprie dicta psychoanalytic» examina et investigationes subeunda esse candidatis sacerdotii et professionis religiosae. Quod valet etiam si agitur de exploranda aptitudine requisita ad sacerdotium vel religiosam professionem. Similiter Sacerdotes et utriusque sexus Religiosi psychoanalystas ne adeant nisi Ordinario suo gravi de causa permittente.

AAS 53, 571.

Formatio seminaristarum ad vitam vere sacerdotalem praesentibus condicionibus accommodatam

(Ex Allocut. *L'incontro odierno* ad Seminariorum Rectores ex tota Italia conventos, 29 iul. 1061).

2465 **1. La *formazione* dei giovani seminaristi alla *vita sacerdotale.***

Voi avete approfondito i principi essenziali della pedagogia e delle sue scienze ausiliario, come la biologia, la psicologia e la sociologia, por completezza di informazione nell'esercizio dei vostri alti o delicati compiti. Di fatto, in questi giorni, tutto è stato rivolto ad illustrare la formazione delle vocazioni ecclesiastiche o i sussidi che le si impongono.

Desideriamo pertanto sottolineare l'importanza di questo problema nei confronti della vita della Chiesa, di cui esso è hase e presupposto insostituibile. Un clero ben formato — testa, lingua, cuore ' — è ciò che dà aUldainento di buon apostolato o di ordinato energie poste a servizio della Chiesa. Il *depositum fidei* ' è intangibile ed infrangibile. Ma esso po-

[1] Cfr. CIC c. 129.

[*] Cfr. Alloeut. *Ad vobiscum* in secunda sessione Synodi Romanae: AAS 52, 231 ss. (Cfr. nn. 2408 ss.).

[•] Cfr. 1 *T.* 6, 20.

trobbe non venire trasmesso con assoluta fermezza e sicurezza, qualora nel clero venire a indebolirsi quella fedeltà alla tradizione quel vigile senso di moderazione c rispetto, quella dirittura mentale che sono espressione di Integrità e coraggio, Non si può far fronte allo spirito disgregatore e indipendente, che una erudizione superficiale, priva di ba-i filosofiche, diffonde purtroppo con leggerezza c pertinacia, se nel giovane clero si allentasse la vigilanza contro le smanie di certe divagazioni e di curiosità *f/uat ad reni non pertinent.*[1] La scienza del clero deve progredire su lo studio della Scrittura, dei Padri, delle grandi correnti della spiritualità, della sociologia cristiana.

A questo proposito Ci pince qui ripetere quanto avemmo occasione di dire a Castelfranco Veneto il 18 settembre del 1958, nel primo centenario della ordinazione sacerdotale di San Pio X: « È diffusa negli ambienti del laicato la impressione... — Ci venne di dire con gravità — che qualche ecclesiastico dei nostri giorni non sappia resistere alle tentazioni dell'ora presente: tentazioni che sono di maggiori e più raffinati? comodità di vita: di superficialità di studio, di giudizio, di parola: di esagerato interesso per ciò che fa rumore: di disagio innanzi ai doveri quotidiani che impongono abnegazione. distacco, pazienza, mitezza.

Non lasciamoci uv\ ilire — dicevamo allora —: non adattiamoci al comodo letto della *routine* quotidiana senza letizia e senza entusiasmo, al rezzo mondano dell'ora che passa e travolge: non costringiamo il Vangelo di Gesù e gli insegnamenti della sua Chiesa negli angusti spazi dell'egoismo personale c del tornaconto. Dilatiamo i padiglioni della carità e infervoriamoci qui al bene e al meglio ».

Non si può venire incontro alle necessità del popolo cristiano, 'specialmente alle » vigenze di perfezione del laicato più virino c sensibile se il clero non è per primo nutrito di profonda vita spirituale, se la sua luce non brilla sul candelabro di una irraggiatile e conquidente perfezione.

Tale formazione completa e armoniosa tanto necessaria negli anni fecondi del Seminario. che ne è l'ambiente ideale, appositamente creato dalla lungimirante sapienza dei Padri del Concilio Tridentino, dipende da tutti coloro, che hanno la responsabilità della educazione dei giovani: ma possiamo dire che essa si assomma nella figura del Rettore. È a lui che, come a un buon padre di famiglia, fanno rapo i vari rami della ordinata vita del Seminario, c dalla sua oculatezza dipende la efficienza dell'istituto nelle sue complesse attività.

Ora, la formazione che viene impartita dai singoli superiori, ciascuno al suo posto di responsabilità, sotto la direzione del Rettore, ha un duplice aspetto: intellettuale e religioso-morale; aspetto che si integra armoniosamente per dare il suo risultato pieno e completo. La prima non deve essere di ostacolo o, Dio non voglia, di danno per la seconda, c questa vuole permeare ed equilibrare la prima...

2466 2. *Formazione alla santità di rita,* senza debolezze nè compromessi, secondo la buona tradizione nostra che mira alla virtù, al sacrificio, alla rinuncia. I sodi principi ascetici sollevano il giovane dallo stato di immaturità, di indecisione, di timidezza, che in soggetti predisposti può anche condurre a formo psico-patologiche.

D'altra parto, la formazione cosi intesa mira a debellare alla radice lo spirito di indipendenza, di insofferenza, di critica, alimentato da una affermazione della personalità» che — almeno nelle espressioni di una male intesa educazione — accampa solo diritti e pochi doveri: gravissimo pericolo che può soffocare le energie di un giovane, v prcgiudicart» la soprannaturale efficacia del suo futuro apostolato.

La (’htcsa, fin dai primi anni del Seminario, vuol radican profondamente negli adolescenti, chiamati al sacerdozio, la stima profonda, soprannaturale, della missione» che il

[1] *E. 5,* 4.
[1] Card. A. G. Roncalli» *Scritti c Discorsi* 3, 654 s.

Signore ha fatto balenare ni loro sguardo: *sic nos existimet homo ut ministros Christi, et dit pensatore mysteriorum Dei* (1 *C.* 4. 1). Questo chiedo il popolo cristiano: ministri, dispensatori. sacerdoti dell'Altissimo, compresi della propria dignità, o della responsabilità di riportare a Dio tutte lo forme della umana società.

Fin dal Seminario, il candidato al sacerdozio *è* qualche cosa di sacro, di distinto, di separato: il contegno stesso esteriore, anche nella letizia della ricreazione, non lui mai nulla di dissipato, tanto meno di grossolano o di secolaresco, ma denota qualcuno che si prepara a consacrarsi a Dio: senza affettazione. senza pose, ma come *habitus* che esprime l'intcriore armonia dell'anima.

In questa luce prendono rilievo i punti basilari della formazione religiosa: la pietà Eucaristica, che porta con naturalezza il giovano verso Faltare e le anime; pietà profonda, continua, centro di attrazione e di aspirazione per la mente e il cuore, così da diventare in seguito il fulcro dell'attività apostolica; con essa, le devozioni al Santissimo Nomo di Gesù, al suo Sacro Cuore e al suo Preziosissimo Sangue, alle quali — come abbiamo detto il 30 giugno scorso, parlando nella Basilica di San Paolo — « è buona cosa incoraggiare sacerdoti e fedeli, avviare specialmente i futuri maestri della generazione a noi contemporanea e di quella che ci seguirà dappresso, a dignità e ad elevazione di alta e più penetrante catechesi, di cui si scorgono qua o là indicazioni interessanti o fervorose »?

La devozione alla Madonna, Madre di Gesù e Madre nostra, vuol essere coltivata in senso cattolico, cosi da moderare la tendenza al soffermarsi nelle piccole effusioni del sentimento, a cui si abbandona talora il popolo nostro: esaltando particolarità locali, piuttosto che i titoli di onore preclari o preminenti di Maria: la sua verginità, la divina maternità, il posto suo accanto alla croco.

E come verso Maria Ssma, cosi vogliate suggerire ai giovani seminaristi una speciale confidenza verso San Giuseppe, la cui presenza — che abbiamo voluto più risonante nel massimo tempio della cristianità — si rivela assai opportuna nella Santa Chiesa tra gli splendori delFapostolato universale e dei più insigni dottori e martiri della fede.

Mite, silenzioso, discreto: San Giuseppe è modello perfetto da imitarsi in circostanze che si ripetono in ogni tempo e che esigono abnegazione di sè e abbandono totale in Dio.

Accanto a queste devozioni insostituibili per formare un clero santo e santificatore, ecco ancora la Confessione settimanale, che, unita alla direzione spirituale, ò fonte di purificazione e di santificazione, alimento e stimolo di costanti ascensioni spirituali; ecco la meditazione quotidiana, la lettura spirituale, condotta specialmente sui Sacri Testi, gli esami di coscienza, la contemplazione c meditazione dei misteri del Rosario.

24G7 3. Quando la preparazione religioso-morale è fondata su queste basi sicure e luminose. allora la *preparazione intellettuale* ne diventa corno un aspetto complementare, inserendosi armonicamente in essa, e raggiunge il massimo rendimento per le multiformi esigenze della vita pastorale. Anzitutto una soda formazione filosofica cristiana, secondo i principi, la dottrina e il metodo di San Tommaso, che dia all'alunno di oggi e all'uomo di domani equilibrio di giudizio, profondità di vedute, buon senso e maturità intellettuale. Alla luce di quei principi chiarificatori potranno essere giudicati nel loro giusto valore i vasti movimenti culturali c letterari, le correnti del pensiero moderno, le lacuno e i pericoli del tecnicismo. Como infatti osserva il Nostro Predecessore Pio XII di v. in.. • aemulatio in veritate quaerenda ct propaganda per commendationem doctrinae sancti Thomae non supprimitur, sed excitatur potius ac tuto dirigitur »•. Tutto ciò cho di bello e di grande ha prodotto e continua a crearo lo spirito umano, sarà giudicato cos) nel suo giusto valore, acquisterà nuovi riflessi per l'azione apostolica, che deve essere mossa dal grande annunzio paolino: *omnia vestra sunt... ros autem Christi, Christus autem Dei* (1 C. 3, 22-23).

1 OR 2 iul. 1961.

1 Alloc. *Sollemnis conventus* ad sacrorum alumnos, 24 iun. 1939: AAS 31, 217. [Cfr. n. 20421.

E per questa visione totale Alla luce del piano di Dio, ceco lo studio della teologia, nei suoi meravigliosi **trattati, che** dischiudono sempre nuovi splendori alTintcllctto assetato di verità; **studio che viene compiuto** nel filiale ossequio al Magistero della Chiesa, cioè del Sommo Pontefice e dei Vescovi **uniti con Lui,** regola prossima di verità. Ecco i tesori del Libro Divino, nelle **armonie congiunte** dell'Antlco o del Nuovo Testamento; il pensiero dei Padri e dei Dottori; lo **splendore** dei rit i liturgici, approfonditi nella loro genesi *e* nel loro significato; lo **studio** della sociologia alla luce dei documenti dei Romani Pontefici; ecco il dispiegarsi della storia della Chiesa, e insieme le altre scienze ausiliario degli studi teologici, cho danno alle menti quella formazione completa, che illumina **tutta** una vita, e da cui potranno trovare certezze sovrumane tante anime disorientato, confuse, desiderose di verità.

AAS 53, 561-565«

De curii interna et externa Seminariorum
De momento Directoris spiritus, deque sanctitate et studio

(Ex Epist. *Pater misericordiarum* ad Em.mum P. D. Rutinum Card. Santos, Archlep. Manilcnsem, ccterosque Ordinarios Insularum Phllippinarum, 22 aug. 1961).

2468 Ante omnia sollertiam et diligentiam laudamus, quibus moti apta domicilia Seminariis vestris comparastis: ex iis pleraque ampla, salubria, loco edita ac ne numero quidem aedium imparia. Ferule omnes ecclesiasticae diciones apud vos de suo Seminario gloriari merito possunt, quod quidem aemula certatione unusquisque vestrum in oculis fert, ne congruentibus suae vitae praesidiis unquam carent. Procul dubio si eo quae ad corpora attinent attente prosequenda sunt, ad ea tamen quae mentium animorumque cultum fovent, sacrorum alumnis congruentem, maxime conferendae sunt curae. Etenim Christi sensus, pietas, disciplinae sanctitas, doctrinae studium. Christianae humanitatis nitor veri nominis decora Seminariorum sunt, quae ita voluti sacra cenacula constituuntur, ubi spes et flos Ecclesiae abscondito maturescunt aevo. Talia ista isse pro certo habemw- ibmquo hortamur, ut praeclara id genus ornamenta et solidiora usque flant et sui amphflcatione nobiliora, vigilantibus moderatoribus et exemplo vitae suae praelucentibus. Potissimum enim expedit et decet, ut hi adulescentibus animatum flant exemplar virtutum. Quapropter annitendum vobis summopere est, ut Seminariorum vestrorum rectores et doctores dotibus animi eximii, moribus honorabiles, delectu spectabiles sint...

O b id minime necesse est. fusius vos commoneamus, quantum operae pretium sit. ut in quolibet Seminario spiritualis, **quem nuncupant, pater** viis Domini expertissimus, doctus et navus sit, qui adolescentes **sibi** commissos in sacerdotii ascensum quasi manu porrecta perducat **et** in conscientiae foro de **eorum** ecclesiastica vocatione indicium ferat. Suum ceterorumquc **moderatorum** munus **erit** sargentía **ingenia** tenerasque mentes ab illecebris **novitatum,** a sacculo **in voluptates** verso amoveri', priscis virtutibus, christiaua sanitate fulgentibus, eadem imbuere, scilicet devovendi se studio» voluntaria corporis castigatione, lirina oboedientia, scientia (.>11018, **ndsidua** eum Deo familiaritate.

Numquam ex animo decidat evangelico sapore insignis sententia, sacerdotes vitae sanctimonia salem terrae, doctrina autem lucem esso mundi, cum praesertim veritatis a Deo revelatae magistri sint oportvat. Qua do causa libentissime percepimus postremis hisco annis istic haud exiguas progressiones in studiorum provincia contigisse ob id potissimum, quod studiorum curriculum generat im in unum coactum est ordinem. Quod autem ad humanas litteras attinet, expedit in memoriam revocare ea quae proximus fel. ree. Decessor Noster Pius **XII** in Apostolica Adhortatione • Menti nostrae edixit: • Cupimus cumprimis ne litterarum doctrinarumque studiis ii qui futuri sint sacerdotes iis nihil saltem cedant

qui e laicis iuvenibus paris sint disciplinae auditores .l .Sollicitudo tamen impensior adhibenda est, ut, studiorum ratione quae in publicis adhibetur scholis ob oculos habita, maiore honore et pondero putentur eae disciplinae — pracsortlm Latinae linguae cultus — quae ecclesiasticae institutioni singulari modo congruant et eius magisterio natura sua propriores sint.

Post haec in peculiari laudo vestra ponimus, quod sollertes cogitationes ad Praeseminaria et Postseminaria, ut aiunt, pressim constituenda confertis. Quidnam utilitatis praebeant huiusmodi ad rem deducta incepta, diuturno rerum usu comprobata, commonere fusius minimo nunc attinet: ita procul dubio tutior delectus adulescentium, qui in Seminariis hospitio excipiendi sunt, et novensilium sacerdotum conformatio in re morali, ascetica, sociali absolutior et sacro ministerio, gradatilo obeundo, accommodatior fieri solet.

AAS 53, 676-677.

De musica sacra et de usu linguae Latinae in liturgia deque canticis lingua vernacula

(Ex Epist. *Ineunda laudatio* ad Rev. P. D. Hyginum Anglés Pamies, Pracsidem Pontificii Instituti Musicae. Sacrae, 8 dec. 1961).

2469 Profecto ei spiritualis hereditas servanda et augenda concredita est, quam nemo unus non videt in Ecclesia inaestimabilis esse momenti et pretii. Spectatissimam profecto causam id agit, cum ad formandos alumnos musica sacra, liturgico addante spiritu, dot operam, qui in divino cultu moderando consilio et actu praecipuas partes sustinebunt. Praeterea ex mandatu et suo excolendorum studiorum genere Romanae liturgica© musices documenta integra servat, incontaminata tradit, diligenter investigat, plane porfectcquc docet. Quamquam latius commissa provincia patet, tamen iure moritoquo apprimo nobilem attribuit locum cantui chorali, mirae et unisonae voci plebis sanctae Dei, qui, a S. Gregorio Magno eius instauratore Gregorianas appellatus, a S. Pio X musicae sacrae fundamentum constitutus est, nec minore sollertia et peritia ad polyphonicum cantum vocalem, sacculis XV et XVI perfectionis fastigia assecutum, ad cantum nostra aetate usitatiorem pluribus vocibus concinnatum et ad instrumenti, quod organum dicitur, pulsandi disciplinam ct artem discentium convertit Ingenia.

Fcl. ree. Decessores Nostri Pius XI per Constitutionem Apostolicam *Divini cuUus sanctitatem* l et Pius XII per Encyclicas Litteras, quibus initium *Musicae Sacrae disci-plina* religionis studio moti et rerum provisu optimo hac super re complura praescripserunt, quae attente considerari semper oportet ab iis universis, qui commisso sibi odíelo tenentur: itemquo diligenter ponderanda est *Instructio de musica sacra et sacra liturgia,*l quam Sacrum Consilium legitimis ritibus cognoscendis die ur Septembris anno mcmlviu promulgavit.

Delectat Nos ad nonnulla «ingillatim «poetare. Valde id Nobis perplacet, quod istic Latinae linguae in sacra liturgia sollemni secundum praescriptas normas honor exquisita diligentia colitur, tuitio sumitur: haec enim, praeter sibi tribuenda decora, cum Romanae

l AAS 42, 687. [Cfr. n. 2218].
• Cfr. AAS 21, 33-41. (Cfr. nn. 1705 s.].
• Cfr. AAS 48, 5-25.
‹ Cfr. AAS 50, 630-663. (Cfr. n. 2345).

Ecclesiae sacris modulaminibus arctissimo conlungatur. perspicuum est veimstumque unitatis signum. Venerandus et augustus sermo, Ecclesiae flliin maternus, indole sn » musicis numeris tractabilis, gravis et canorus, incorruptis verbis suis condens veritatis et pietatis thesauros, in sacra liturgia auctoritate acceptus, locum principem obtintn pergat non uno ex nomino oportet. Aptius usque impertienda liturgica catechesis, et ‹ a quae invalescit consuetudo manualium libellorum, quos legentes fideles ♔acro ritus intellegenter devoteque sequuntur, causam sano praebent, cur publicae proces suos pandant etiam humilibus sensus; atque ita litúrgicas progressus apto itinere sincera studia sibi conciliat.

Valde Nobis probandum erit, si apud Institutum Istud singulari cum eunt excolentur et docebuntur religiosa cantica, vulgari sermone composita, maiorum usu et more recepta aliaque nova elaboratione musicis notis exornata. In liturgia cium non sollemni huiusmodi et formulae precum et mutica, intra templi saepta iam diu hospitio quodam recepta» spirituales utilitates haud modicas partant. Attamen in liturgia sollemni, sive in templis dignitate praecellentibus, sive in parvis aedibus sacris oppidulorum, Latinae linguae n gale sceptrum et nobile exercere imperium fas semper erit.

Haud absimili ratione si excitandus est in sacris aedibus multitudinis fidelium popularis concentus — vox una unius caritatis significantísima imago — tamen dignas laude ducimus sollicitudines, quibus tu ct bene multi ♔rudente navique ferimini, ut scholae cantorum in honore habeantur et . ubi lapsae sint vel languerint, restaurentur: scholae? cantorum scilicet maiorum templorum et coenobiorum, saepenumero laudibus et memoriis inclitae, et eae quoque, quae in paroeciis, in Seminariis, in ephebeis constitutae ♔nt aut felici omine constituentur.

Haud tenuis Insumendus est labor, sed haud tenuis est messis, quae inde ad Dei amplificandam gloriam ct ad christianae vitae provehendum profectum maturescent.

Hactenus haud pauca istic bene peracta sunt, quae meliora quoque et potiora futura haud dubia spe spondent. Valde siquidem gratulamur tibi, ♔ilecte fili, de incrementis, quae, annitente studiosa diligentia tua Musicae Sacrae Institutum istud suscepit.

Praeter alia oblectamenti Nobis causa est. quod nuper, magnifice opitulante viro, cui pro merito Deus praemia attribuat, peculiare istic constitutum est magisterium musicae pro missionalibus regionibus excolendae. Namque populi, quibus Evangeli! praecones Dei regnum et lumen allerunt, saepe antiquos musices thesauros possident et nativis cantilenis summopere lactantur. Quare provido consilio prospicitur, cum certatur in eorum spirituale emolumentum Illic ortas modulationes colligere, polire et in catholicae religionis usum convertere: ita liet quoque, ut autochthonae religiosae musicae fundamentum laciatur.

AAS 53. 811-813.

Institutio "Dici national» pro vocationibus ecclesiasticis fovendis"

[Litt. S. C. Sem. et Stud. Univ. *L'Ecc.mo Signor* ad Ordinarios Italiae, 20 febr. 1962].

2470 La Sacra Congregazione dei Seminari, nell'accogliere l'unanime e fervente voto per l'istituzione delia Giornata, elevato in occasione del Primo Congresso Nazionale Italiano per le Vocazioni Ecclesiastiche, aveva ben presenti le preoccupazioni di Coloro a cui è confidata la responsabilità delle anime, e nel prendere l'iniziativa per realizzarla, ha inteso offrire una nuova felice opportunità per stringere attorno ad essi, in un cuore ed in un'anima sola, tutti i Sacerdoti od i Fedeli della Nazione, per una approfondita riflessione sull'ineffabile Mistero del Sacerdozio Cattolico e per un'intensa comune preghiera in favore delle Vocazioni Ecclesiastiche.

La Giornata Nazionale trae infatti la sua ispirazione ila queste altissime finalità soprannaturali, che già affermate da Pio XII, di f. ni., nel Motu Proprio « Cum Nobis»,l istitutivo della Pontificia Opera delle Vocazioni Ecclesiastiche, sono state più recentemente riconfermate mediante la paterna parola di S.S. Giovanni XXIII, il quale si compiaceva di dire:

1) « Spetta principalmente al Sacerdote, che è a contatto con la parto sana e aperta del gregge cristiano, far balenare agli occhi dei fedeli, specialmente degli adolescenti e dei giovani, la sublime bellezza dello stato sacerdotale, superiore ad ogni altra pur nobile ed ardua mansione ... Più che lamentare la scarsità e l'insufficienza delle vocazioni in tante parti del mondo, conviene illustrare ai giovani l'ampiezza del campo che attendo gli operai della messe, la bellezza dell'ideale sacerdotale ».2

2) « E soprattutto pregare c far pregare, secondo l'invito suadente di Gesù: ‘‘Pregate il padrone della messe, che mandi operai nella sua messe ’’.a

La stessa data della Giornata per le Vocazioni, suggerita da più parti e definitivamente fissata per la seconda Domenica dopo la Pasqua, chiamata anche, nel rito romano, del « Buon Pastore », è apparsa come una favorevole circostanza atta ad avvicinare maggiormente ai Fedeli le verità sul Sacerdozio, con l'ausilio della soave immagine prescelta dal Signore e presentata dalla Sacra Liturgia.

I pastori di anime, quindi, nella predicazione, si sentiranno quasi condotti per mano a infondere nei Fedeli quanto essi ben conoscono circa il Sacerdozio Cattolico e la Vocazione Ecclesiastica, sia per profondità di personale meditazione, sia per esperienza di vita esemplare.

L'avere sottolineato le finalità eminentemente soprannaturali della Giornata Nazionale non significa porre in dimenticanza le altre giornate generalmente denominate « Pro-Seminario », che si svolgono in ogni Diocesi, in diversi tempi, secondo le provate consuetudini locali. Anche la carità ben fatta, soprattutto se presentata al Vescovo per aiutare la formazione del nuovo Clero, è atto di grande valore soprannaturale. Riteniamo tuttavia auspicabile che la Giornata o le Giornate destinate a raccolta di offerte rimangano distinte dalla Giornata Nazionale per le Vocazioni Ecclesiastiche, come peraltro già avviene in numerose Diocesi.

In ogni caso gli Ecc.mi Ordinari conservano la facoltà di procedere gradualmente, per ragionevoli motivi, al passaggio dallo tradizionali Giornate Diocesane alla celebrazione della Giornata Nazionale; come pure all'eventuale distinzione di questa dalle Giornate. Pro-Seminario.

Ci piace frattanto ricordare che tra i favori spirituali benevolmente concessi dal Santo Padre di recente e con maggiore ampiezza alla Pontificia Opera delle Vocazioni Ecclesiastiche ed alle Opere Diocesane canoni-

’ [Cfr. n. 1093].

*** Ex Allocut. *E arande* convenientibus I Conventui Nutlonali Itnllco Vocationum Ecclesiasticarum, 21 apr. 1961: ¿VAS 53, 308. (Cfr. n. 2458J.**

*** Ibidem; [cfr. u. 2460]; cfr. *L.* 10, 2.**

camente erette e ad essa aggregate, ve ne sono alcuni che possono in modo particolare interessare la celebrazione della Giornata Nazionale:

1) Indulgenza Plenaria, alle solite condizioni, per gli Iscritti all'opera Diocesana, nella ricorrenza della Giornata Nazionale;

2) Indulgenza Plenaria per gli Iscritti all'opera Diocesana che partecipano ad un ritiro spirituale, come di sovente avviene in preparazione alle Giornate per le Vocazioni;

3) Indulgenza Parziale di trecento giorni per ogni atto di pietà compiuto in favore delle Vocazioni Ecclesiastiche, come nel caso delle speciali preghiere durante la Giornata Nazionale;

4) Facoltà per gli Eoe.mi Vescovi di impartire la Benedizione Papale, alle solite condizioni, al termine di funzioni sacre in occasione di riunioni diocesane indette dall'Opera delle Vocazioni, come per lo più avviene nella Giornata per le Vocazioni?

Poiché la preparazione della Giornata Nazionale per le Vocazioni, soprattutto della prima, richiederà una particolare attenzione, rivolgiamo preghiera all'Ecc.za Vostra Rev.ma di volere cortesemente trasmettere a) Rev.mo Direttore Diocesano dell'opera per le Vocazioni ed al Rev.mo Rettore del Seminario alcuni suggerimenti pratici che ci permettiamo di accludere.

Ex Archivo S. C. dc Semin, el Stud. Univ.

Do lingua Latina in Ecclesia

(Ex Alloc. *L'incontro coi parroci* ad Urbis curiones saorosque temporis quadnurcsimali-concionatovi», 22 febr. 1962).

2471 Tutte le lingue hanno avuto nei secoli diritto di cittadinanza nella Chiesa. Dalie antiche lingue orientali delle regioni che furono culla del Cristianesimo, al greco, che fu primo, potente veicolo di diffusione missionaria nel bacino del Mediterraneo; dal latino alle lingue slave, che rivestono forme di singolare solennità e bellezza nelle splendenti Liturgie di <iuci paesi; tutte le lingue, ripetiamo, furono e restano rappresentato nella Chiesa.

Ala particolari circostanze storiche hanno dato un tocco di speciale rilievo alla lingua latina, che fu nobile espressione della civiltà romana, e potè apparire, o di fatto in gran parte lo fu, vincolo di unificazione ed avviamento a pacificazione. Aneh'essa fu strumento della diffusione del Vangelo, portato sulle vie consolari, quasi a simbolo provvidenziale della più alta unità del Corpo Mistico. Lo afferma concisamente il Nostro Predecessore — ancora lui — San Leone Magno: * Deposito no/n-</iic *divinitus operi maxime congruebat, ut multa regna uno confoederarentur imperio, et cito pervios haberet populos praedicatio generalis, guos unius*

1 **Cfr. Rescriptum S. Poonitoutlariac Apostolicae, clic 9 iun. 1961.**

teneret regimen deitatis ».: E anche quando le nuove lingue delle singole individualità nazionali europee si fecero strada tino a sostituire l'unica lingua di Horna, questa è rimasta nell'uso della Chiesa Romana, nelle saporose espressioni della Liturgia, nei documenti solenni della Sede Apostolica, strumento di comunicazione dei diversi popoli col centro augusto della cristianità.

Motivi storici e affettivi inducono alla fede e al culto della lingua latina, come è detto nella Costituzione « Veterum sapientia »; ma soprattutto piace qui ricordare l'importanza e il prestigio di questa lingua nel presente momento storico, in cui, insieme con una più sentita esigenza di unità e di intesa fra tutti i popoli, non mancano tuttavia espressioni di individualismo. La lingua di Roma, usata nella Chiesa di rito latino, particolarmente fra i suoi sacerdoti di diversa origine, può ancora oggi rendere nobile servizio all'opera di pacificazione e di unificazione. Lo può rendere anche ai nuovi popoli, che si affacciano fiduciosi alia vita internazionale. Essa infatti non è legata agli interessi ili alcuna nazione, è fonte di chiarezza e di sicurezza dottrinale, è accessibile a quanti abbiano compiuto studi medi e superiori; e soprattutto è veicolo di reciproca comprensione, « magni pretii vinculum », secondo le parole di Pio XII.§

AAS 54, 173-175.

De lingua latina rite excolenda in Ecclesia et in Seminariis

(Const. Apost. *Veterum Sapientia,* **22 febr. 1962).**

2472 Veterum sapientia, in Graecorum Romanorumque inclusa litteris, itemque clarissima antiquorum populorum monumenta doctrinae, quasi quaedam praenuntia aurora sunt habenda evangelicae veritatis, quam Filius Dei, *gratiae disciplinaeque arbiter et magister, illuminator ac deductor generis humani,*3 his nuntiavit in terris. Ecclesiae enim Patres et Doctores, in praestantissimis vetustorum illorum temporum memoriis quandam agnoverunt animorum praeparationem ad supernas suscipiendas divitias, quas Christus lesus *in dispensatione plenitudinis temporum {E.* 1, 10), cum mortalibus communicavit; ex quo illud factum esse patet, ut in ordine rerum Christianarum instaurato nihil sane perierit, quod verum, et iustum, ct nobile, denique pulchrum ante acta saecula peperissent.

Quam ob rem Ecclesia sancta eius modi sapientiae documenta, et in primis Graecam Latinamque linguas, sapientiae ipsius auream quasi vestem, summo quidem honore coluit: atque etiam venerandos sermones alios, qui in orientis plagis floruerunt, quippe cum ad humani generis profectum et ad mores conformandos haud parum valerent, in usum re-

‘ *Sermo* **82: ML 54, 423.**
* **Alloc.** *Maffia quam,* **23 sept. 1951: AAS 43, 737.**
’ Tertuil., *.4pol.* **21: ML. 1, 394.**

cepit; iidemque sive in religiosis caerimoniis sive in Sacrarum Scripturarum interpretatione adhibiti, usque, ad praesens tempus in quibusdam regionibus, perinde ac vivacis antiquitatis numquam intermissae voces, viguerunt.

Quarum in varietate linguarum ea profecto eminet, quae primum in Latii finibus exorta, deinde postea mirum quantum ad Christianum nomen in occidentis regiones disseminandum profecit. Siquidem non sine divino consilio illud evenit, ut qui sermo amplissimam gentium consortionem sub Romani Imperii auctoritate saecula plurima sociavisset, is et proprius Apostolicac Sedis evaderet 1 et, posteritati servatus, Christianos Europae populos alios cum aliis arto unitatis vinculo coniungeret.

Suae enim sponte naturae lingua Latina ad provehendum apud populos quoslibet omnem humanitatis cultum est peraccommodata: cum invidiam non commoveat, singulis gentibus se aequabilem praestet, nullius partibus faveat, omnibus postremo sit grata et amica. Neque hoc neglegatur oportet, in sermone Latino nobilem inesse conformationem et proprietatem; siquidem *loquendi genus pressum, locuples, numerosum, maiestatis plenum et dignitatis* 8 habet, quod unice et perspicuitati conducit. et gravitati.

2473 His de causis Apostolica Sedes nullo non tempore linguam Latinam studiose asservandam curavit eamque dignam existimavit, *qua tamquam magnifica caelestis doctrinae sanctissimarumque legum reste* 3 uteretur ipsa in sui exercitatione magisterii, eademque uterentur sacrorum administri. Hi namque ecclesiastici viri, ubicumque sunt gentium. Romanorum sermone adhibito, quae sunt Sanctae Sedis promptius comperire possunt, atque cum ipsa et inter se expeditius habere commercium.

Eam igitur, adeo cum vita Ecclesiae conexam, *scientia et usu habere perceptam, non tam humanitatis et litterarum, quam religionis interest,** quemadmodum Decessor Noster imm. mem. Pius XI monuit, qui, rem ratione et via persecutus, tres demonstravit huius linguae dotes, cum Ecclesiae natura mire congruentes: *Etenim Ecclesia, ut quae et nationes omnes complexu suo contineat, et usque ad consummationem saeculorum sit permansura..., sermonem suapte natura requirit universalem, immutabilem, non vulgarem.*3

Nam cum ad Ecclesiam Romanam neeesse sit *omnem convenire ecclesiam.*6 cumque Summi Pontifices potestatem habeant *vere episcopalem, ordinariam et immediatam tum in omnes et singulas Ecclesias, tum in omnes et singulos pastores et fideles*l cuiusvis ritus, cuiusvis gentis,

1 **Epist. S. Cong. Stud.** *Vehementer sane,* **ad Epis, universos.** 1 **iul. 1908; [cfr. n. 1'260]; Cfr. etiam Epist. Ap. Pu XI,** *Unigenitus Dei Filius,* **19 mart. 19*24: AAS 16, 141.**

‘ **Plus XI, Epist. Ap.** *Officiorum omnium,* 1 **aug. 19'22: AAS 14, 45*2-403. [Cfr. n. 15941.**

• **Pius XI, Motu Proprio** *Litterarum Latinarum, '20* **oct. 1924: AAS 16, 417. [Cfr. n. 1631].**

• **Pius XI, Epist. Apost.** *Officiorum* **omnium: AAS 14, 452. [Cfr. n. 1594).**

• *Ibid.*

• **S.** Then., *Adv. liacr.* **3, 3, 2: MG 6, S4S.**

’ **Cfr. CIC c. 218, § 2.**

cuiusvis linguae, consentaneum omnino videtur ut mutui commercii instrumentum *universale* sit et aequabile, maxime inter Apostolicam Sedem et Ecclesias, quae eodem ritu Latino utuntur. Itaque tum Romani Pontifices, si quid catholicas gentes docere volunt, tum Romanae Curiae Consilia, si qua negotia expediunt, si qua decreta conficiunt, ad universitatem fidelium spectantia, semper linguam Latinam haud secus usurpant, ac si materna vox ab innumeris gentibus accepta ea sit.

Neque solum universalis, sed etiam *immutabilis* lingua ab Ecclesia adhibita sit oportet. Si enim catholicae Ecclesiae veritates traderentur vel nonnullis vel multis ex mutabilibus linguis recentioribus, quarum nulla ceteris auctoritate praestaret, sane ex eo consequeretur, ut hinc earum vis neque satis significanter neque satis dilucide, qua varietate eae sunt, omnibus pateret; ut illinc, nulla communis stabilisque norma haberetur, ad quam ceterarum sensus esset expendendus. Re quidem ipsa, lingua Latina, iamdiu adversus varietates tuta, quas cotidiana populi consuetudo in vocabulorum notionem inducere solet, fixa quidem censenda est et immobilis; cum novae quorundam verborum Latinorum significationes, quas Christianarum doctrinarum progressio, explanatio, defensio postulaverunt, iamdudum firmae eae sint rataeque.

Cum denique catholica Ecclesia, utpote a Christo Domino condita, inter omnes humanas societates longe dignitate praestet, profecto decet eam lingua uti *non vulgari,* sed nobilitatis et maiestatis plena.

Praetereaquo lingua Latina, quam *dicere catholicam vere possumus,*[1] utpote quae sit Apostolicae Sedis, omnium Ecclesiarum matris et magistrae, perpetuo usu consecrata, putanda est et *thesaurus ... incompa-randae praestantiae,*[2] et quaedam quasi ianua, qua aditus omnibus patet ad ipsas christiauas veritates antiquitus acceptas et ecclesiasticae doctrinae monumenta interpretanda;[3] et vinculum denique peridoneum, quo praesens Ecclesiae aetas cum superioribus cumque futuris mirifice continetur.

2474 Neque vero cuique in dubio esso potest, quin sive Romanorum sermoni sive honestis litteris ea vis insit, quae ad tenera adulescentium ingenia erudienda et conformanda perquam apposita ducatur, quippe qua tum praecipuae mentis animique facultates exerceantur, maturescant, perficientur; tum mentis sollertia acuatur iudicandiquo potestas; tum puerilis intellegentia aptius constituatur ad omnia recte complectenda et aestimanda; tum postremo summa ratione sive cogitare sive loqui discatur.

Quibus ex reputatis rebus sane intellegitur cur saepe et multum Romani Pontifices non solum linguae Latinae momentum praestantiamque in tanta laude posuerint, sed etiam studium et usum sacris utriusque cleri administris praeceperint, periculis denuntiatis ex eius neglegentia manantibus.

1 **Cfr. Píes XI, Epist. Ap.** *Officiorum omnium,* 1 **aug. 1922: AAS 14, 453; [cfr. n. 1591).**

* **Pius XII, Alloc.** *Maqis quam,* **23 nov. 1951: AAS. 43, 737.**

• Leo **XIII, Epist. Encycl.** *Depuis le jour,* **8 sept. 1899;** *Acta Leonis XIII* **19, 166. [Cfr. n. 1111).**

Iisdem igitur adducti causis gravissimis, quibus Decessores Nostri et Synodi Provinciales,[1] Nos quoque firma voluntate enitimur, ut huius linguae, in suam dignitatem restitutae, studium cultusque etiam atque etiam provehatur. Cum enim nostris temporibus sermonis Romani usus multis locis in controversiam coeptus sit vocari, atque adeo plurimi quid Apostolica Sedes hac de re sentiat exquirant, in animum propterea induximus, opportunis normis gravi hoc documento editis, cavere ut vetus et numquam intermissa linguae Latinae retineatur consuetudo, et, sieubi prope exoleverit, plane redintegretur.

Ceterum qui sit Nobismetipsis hac de re sensus, satis aperte, ut Nobis videtur, declaravimus, cum haec verba ad claros Latinitatis studiosos fecimus: J'ro *dolor, sunt sal multi, qui mira progressione artium abnormiter capti, Latinitatis studia et alias id genus disciplinas repellere rei coercere sibi sumant ... Hac ipsa impellente necessitate, contrariam prosequendum- iter esse putamus. Cum prorsus in animo id insideat, quod magis natura et dignitate hominis dignum sit, ardentius acquirendum est id, quod animum colat et ornet, ne miseri mortales similiter ac eae, quas fabricantur, machinae, algidi, duri et amoris expertes exsistant.*[1]

Quibus perspectis atque cogitate perpensis rebus, certa Nostri muneris conscientia et auctoritate haec, quae sequuntur, statuimus atque praecipimus.

2475 1. Sacrorum Antistites et Ordinum Religiosorum Summi Magistri parem dent operam, ut vel in suis Seminariis vel in suis Scholis, in quibus adulescentes ad sacerdotium instituuntur hac in re Apostolicae Sedis voluntati studiose obsequantur omnes, et hisce Nostris praescriptionibus diligentissime pareant.

2476 2. Paterna iidem sollicitudine caveant, ne qui e sua dicione, novarum rerum studiosi, contra linguam Latinam sive in altioribus sacris disciplinis tradendis sive in sacris habendis ritibus usurpandam scribant, neve praeiudicata opinione Apostolicae Sedis voluntatem hae in re extenuent vel perperam interpretentur.

2477 3. Quemadmodum sive Codicis luris Canonici (can. 1364) sive Decessorum Nostrorum praeceptis statuitur, sacrorum alumni, antequam studia proprie ecclesiastica inchoent, a peritissimi magistris apta via

1 **Cfr.** *Collectio Laccnsis,* **praesertim: vol. III, 1018 s. (Cone. Prov.** *iresbnonasterirust.* **a. 1859); vol. IV, 29 (Cone. Prov.** *Parisiense.* **a. 1819); vol. IV. 149» 153» (Cone. Prov. Rhomense, a. 1819); vol. IV, 359, 361 (Cone. Prov.** *Avenionensc»* **a. 1849); vol. IV, 394, 396 (Cone. Prov.** *Burdiqalcnse.* **a. 1850); vol. V. 61 (Cone.** *Strigoniense.* **a. 1358); vol. V, 664 (Cone. Prov.** *Colócense,* **a. 1863); vol. VI, 619 (Synod. Vicariatus** *Suchnenxis.* **a. 1803).**

1 **Ad Conventum internat. « Ciceronianis Studiis provehendis s 7 sept. 1959; in** *Discorsi Messami Colloqui* **del Santo Padre Giovanni XXIII. I, pp. 234-235; Cfr. et inni AUoc. Ad cives dioecesis Placentinae Romani peregrinantes habita. 15 apr. 1959: OH. 16 apr. 1959; Epist.** *Paler Misericordiarum.* **22 uug. 1961: AAS 53, 677; Alloc, in sollemni auspicatione Collegii Insularum Philipplnanirn do Vrbo habita, 7 oct. 1961: OR, 9-10 oct. 1961; Epist.** *lucunda laudatio.* **8 dee. 1961: AAS. 53, 812.**

ac ratione congruoque temporis spatio lingua Latina accuratissime imbuantur, *hanc etiam ob causam, ne deinde, cum ad maiores disciplinas accesserint ... fiat ut prae sermonis inscitia plenam doctrinarum intellegentiam assequi non possint, nedum se exercere scholasticis illis disputationibus, quibus egregie iuvenum acuuntur ingenia ad defensionem veritatis.*[1] Quod ad eos quoque pertinere volumus, qui natu maiores ad sacra capessenda munia divinitus vocati, humanitatis studiis vel nullam vel nimis tenuem tradiderunt operam. Nemini enim faciendus est aditus ad philosophicas vel theologicas disciplinas tractandas, nisi plane perfecteque hac lingua eruditus sit, eiusque sit usu praeditus.

2478 4. Sicubi autem, ob assimulatam studiorum rationem in publicis civitatis scholis obtinentem, de linguae Latinae cultu aliquatenus detractum sit, cum germanae firmaeque doctrinae detrimento, ibi tralaticium huius linguae tradendae ordinem redintegrari omnino censemus; cum persuasum cuique esse debeat, hac etiam in re, sacrorum alumnorum institutionis rationem religiose esse tuendam, non tantum ad disciplinarum numerum et genera, sed etiam ad earum docendarum temporis spatia quod attinet. Quodsi, vel temporum vel locorum postulante cursu, ex necessitate aliae sint ad communes adiciendae disciplinae, tunc ea de causa aut studiorum porrigatur curriculum, aut disciplinae eaedem in breve cogantur, aut denique earum studium ad alimi reiciatur tempus.

2479 5. Maiores sacraeque disciplinae, quemadmodum est saepius praescriptum, tradendae sunt lingua Latina; quae ut plurium saeculorum usu cognitum habemus, *aptissima existimatur ad difficillimas subtilissimasque rerum formas et notiones valde commode et perspicue explicandas;* cum superquam quod propriis ea certisque vocabulis iampridem aucta ait, ad integritatem catholicae fidei tuendam accommodatis, etiam ad inanem loquacitatem recidendam sit non mediocriter habilis. Quocirca qui sive in maximis Athenaeis, sive in Seminariis has profitentur disciplinas, et Latine loqui tenentur, et libros, scholarum usui destinatos, lingua Latina scriptos adhibere. Qui si ad hisce Sanctae Sedis praescriptionibus parendum, prae linguae Latinae ignoratione, expediti ipsi non sint, in eorum locum doctores ad hoc idonei gradatim sufficiantur. Difficultates vero, si quae vel ab alumnis vel a professoribus afferantur, hinc Antistitum et Moderatorum constantia, hinc bono doctorum animo eae vincantur necesse est.

2480 6. Quoniam lingua Latina est lingua Ecclesiae viva, ad cotidie succrescentes sermonis necessitates comparanda, atipie adeo novis iisque aptis et congruis ditanda vocabulis, ratione quidem aequabili, universali et cum veteris linguae Latinae ingenio consentanea quam scilicet rationem et Sancti Patres et optimi scriptores, quos *scholasticos* vocant, secuti sunt — mandamus propterea S. Consilio Seminariis Studio-

1 **Pius XI, Epist. Ap.** *Officiorum omnium:* **AAS 14, 453; (cfr. n. 1594).**
1 **Epist. S. Studiorum** *Vehementer sane,* 1 **iul. 1908; [cfr. n. 1201).**

rumque I'niversitatibus praeposito, ut Academicum Latinitati» Institutum condendum curet. Huic Instituto, in quo corpus Doctorum confletur oportet, linguis Latina et Graeca peritorum, ex variisque terrarum orbis partibus arcessitorum, illud praecipue erit propositum, ut haud secus atque singularum civitatum Academiae, suae cuiusque nationis linguae provehendae constitutae — simul prospiciat congruenti linguae Latinae progressioni, léxico latino, si opus sit, additis verbis cum eius indole et colore proprio convenientibus; simul scholas habeat de universa cuiusvis aetatis Latinitate, cum primis de Christiana. In quibus scholis ad pleniorem linguae Latinae scientiam, ad eius usum, ad genus scribendi proprium et elegans ii informabuntur, qui vel ad linguam Latinam in Seminariis et Collegiis ecclesiasticis docendam, vel ad decreta et indicia scribenda, vel ad epistolarum commercium exercendum in Consiliis Sanctae Sedis, in Curiis dioecesium, in Officiis Religiosorum Ordinum destinantur.

2481 7. Cum autem lingua Latina sit eum Graeca quam maxime coniuncta et suae conformatione naturae et scriptorum pondere antiquitus traditorum, ad eam idcirco, ut. saepe numero Decessores Nostri praeceperunt, necesse est qui futuri sunt sacrorum administri iam ab inferioris et medii ordinis scholis instituantur; ut nempe, cum altioribus disciplinis operam dabunt, ac praesertim si aut de Sacris Scripturis aut ile sacra theologia académicos gradus appetent, sit ipsis facultas, non modo fontea ‹truecos philosophiae scholasticae, quam appellant, sed ipsos Sacrarum Scripturarum, Liturgiac, Ss. Patrum Graecorum primiformes codices adeundi probeque intellegendi.[1]

2482 8. Eidem praeterea Sacro Consilio mandamus, ut linguae Latinae docendae rationem, ab omnibus diligentissime servandam, paret, quam qui sequantur eiusdem sermonis iustam cognitionem et usum capiant. Huiusmodi rationem, si res postulaverit, poterunt quidem Ordinariorum coetus aliter digerere, sed eius numquam immutare vel minuere naturam. Verumtamen iidem Ordinarii consilia sua, nisi fuerint a Sacra Congregatione cognita et probata, ne sibi sumant efficere.

Extremum quae hac Nostra Constitutione statuimus, decrevimus, ediximus, mandavimus, rata ea omnia et tirina consistere et permanere auctoritate Nostra Apostolica volumus et iubemus, contrariis quibuslibet non obstantibus, etiam peculiari mentione dignis.

AAS 54, 129-135.

1 Leo **XIII, Litt. Encycl.** *Providentissimus Drus,* **IS nov. 1S93:** *Ada Leonis X122,* **13, 342; Epist.** *Plane quidem intelliffis,* **20 mai. 1885,** *Ada* **5, 63-64; Plus XII, Alloc.** *Magis quam:* **AAS 43, 737.**

Sacerdotes congrue formentur pro hodierni temporis necessitatibus

(Ex Alloc. *Legentibus Nobis,* post, exactos labores IV Commissionis Centralis Concilio Occumenico Vaticano II apparando, 27 febr. 1962).

2483 Recens confectum rationarium, quod latissimas regiones Americae Latinae et etiam alias aliarum continentium terrarum spectat, sane causa est, cur magna trepidatio occupet pectora, ac perinde, actuosa excitet totius Ecclesiae studia, ut meliore quo fieri possit modo tantis necessitatibus consulatur. Ut feliciter attingatur culmen veri honoris, ad sacerdotalem dignitatem spectantis, cui Dominus lesus Christus absolutae consecrationis indelebile signum impressit — dicimus morum innocentiam, caritatis et alacritatis excitos sacros ignes, adsidue precandi et se devovendi consuetudinem — oportet sane variae quaestiones ad ecclesiasticam vocationem, ad temperationem et structuram Seminariorum et ephebeorum, novae aetati consentaneam, probe ct plane exsolvantur.

Prospiciendum est, ut sacrorum alumni doctrinas sacras sibi acquirant, et moderate etiam saeculares disciplinas et litteras discant, itemque ut congruenter rei ea omnia excogitentur et disponantur, quibus quam maxime Evangelii diffusio et progressio continetur.

Hodierni tamen temporis condiciones atque adversa rerum adiuncta haud raro Christianis praeteritarum aetatum institutis et moribus prorsus adversantur: quin immo in eo esse videntur, ut multos e sacerdotali ordine ad vehementissimos maerores cruciatusque perpetiendos perducant, qui a Sancto Ignatio Antiocheno in epistula ad Romanos tam significanter descripti sunt: «Ignis, crux, bestiae, confractio ossium, membrorum divisio et totius corporis contritio et tota tormenta».[1]

Haec, quae nunc breviter commoto animo attingimus, Nobis suadet *caritas Christi,* quae in omnibus apostolici muneris praegravibus oneribus *urget Nos,*[2] quaeque nos monet ad ea aperto in lumine collocanda, unde Sanctae Ecclesiae prospera futura condicio quasi e primario capito proficiscitur: inter quae priorem obtinent locum nova, frequentissima, sanctoque vigoreXpraedita agmina sacerdotum, qui sancti sint ceterosque sanctificent.

Communia studia et sollicitudines Nostris plane coniungi debent, ut adulescentes, in sortem Domini vocati, opportuna inveniant auxilia ad capessenda munera, quae eos manent: sacerdotes, qui animorum curam agunt, sacras vocationes ut oculorum pupillam custodiant atque foveant; sodales ab actione catholica; scholae conformandis ad Christiana praecepta pueris; ac praesertim patres matresque familias, in quorum tutela tenella germina crescunt. Hic referre Nobis liceat, quae in epistula scripsimus ad saecularem memoriam recolendam beatae mortis Sancti Gabrielis a Virgine Perdolente: « Si in domestico convictu pietas viget, vitae into-

1 **MG 5, 692 A.**
2 **Cfr. 2 C. 5, 14.**

gritas floret, Christianae legis auctoritas obtinet, facile ibi, divina operante gratia, semina ponuntur vocationis ad vitam sacerdotalem et religiosam, ct fundamenta taciuntar sanctitatis [1]

AAS 54, 176-177.

Ordinationes ad Constitutionem AposL " Veterum Sapientia " rite exsequendam

(Ex Decreto S. *C. dc Sctn. el Stud. Univ.t* 22 apr. 1962).

2484 Sackum Latinae Linguae depositum, quod Petri Cathedra a primi sabulis -ancte semper custodiit habuitquo perspicuum venustumque unitatis signum ac veritatis Christianae integre tuendae propagandaeque ac rituum sacrorum validissimum instrumentum, SSmus Dominus noster Joannes Pp. XXIII a neglectu et impugnationibus firmiter vindicavit, ac ratum in Ecclesia confirmatiinique edixit. Apostolica enim Constitutione «Veterum sapientia »,• quam sollemni ritu die 22 Februarii sua ipsius manu subsignavit in Petriana Basilica, fundamenta iacit traditquo praecepta. quibus ha< c lingua Ecclesiae propria ct cum Ecclesiae vita perpetuo voniuncta, in antiquum gloriae et honoris locum restituatur.

Quantum vero difficultatis ct laboris instauratio haec praestantissima ct necessaria habeat , cum ex praesenti studii ususque latinan linguae infelici condicione, tum ex locorum, temporum hominumque udiunctis, nemo equidem ignorat, coque minus hoc Sacrum Studiorum Concilium, ut iam in Epistola ad Excellentissimos locorum Ordinarios die 27 Oct. 1957 data,' animadvertit.

At vero non ditllcultatibus vinci, sed vas vincere nos docet vita fidesque Christiana, ubi ardui aliquid, sed nobile et necessarium, est assequendum. Si quid icitur adsidui operis ct laboris hac instauratione efficiendum proponitur, id erit nostris conatibus incitamentum ad eos percipiendos fructus, quos merito Ecclesia a prompto et alacri singulorum animo — at eorum potissimum, qui ad haec suo tenentur oilicio — exspectat, his praesertim gravissimis vitae temporibus, quibus per universale Concilium Vaticanum II ad Christiani populi unitatem assequendam confirmandamquc tota adlaborat. « Nunc maxime meminisse iuvat — aiebat Summus Pontifex in sermone quo et Constitutionem de lingua latina promulgabat [4] — huius linguae momentum et praestantiam, cum ea decurrant tempora, quibus unitatis mutuaequo populorum coniunctionls necessitas acrius sentitur, nec desunt tamen imprudentes ad eam infringendam conatus. Etenim latina lingua, a Latina Ecclesia adhibita, etiamnunc potest, praesertim vero inter eius sacros diversarum gentium administros. magno esso usui ad animos, exstinctis dissensionibus, reconciliandos. Magno et novis populis esso potest usui, qui civilem gentium consortionem fidentes ingrediuntur, cum nullius gentis commodis bonisvv sit peculiariter adstriota vel (aveat, fons omnibus exstet perspicuae tutaeque doctrinae, sit lis ad intellegendum facilis, qui humanitatis studia peregerint, sit praecipue mutuae intellegentiae instrumentum atque *magni pretii vinculum* ».

Edocet nos Ecclesiae historia nullis ditllcultatibus non praesto esse remedium, dummodo eius necessitatis habeatur persuasio et omnium, sacrorumque praesertim ministrorum, prompta doalllsquo accedat voluntas ad illud adhibendum. Quod idem ipsa latinac linguae

[1] Ep. *Sanctitatis altrix:* AAS 54, 164.
[1] AAS 54, 129-135; [cfr. nn. 2472-2482).
[3] Epist. *iMtinam excolere linguam,* 27 oct. 1957: AAS 50, 292-296; [cfr. nn. 2335-2338).
[4] AAS 54, 173-175; [cfr. n. 2471).

vita probat luculentissime. lacuit enim pluries latina lingua, temporum iniquitate voluti oppressa, at rursus floruit renovata semper, cum eam tota ipsa Ecclesia quasi commune patrimonium, sanctum ac venerandum, sollicito defenderet ac strenuo sustentaret.

Instaurari potuit pluries, cum magis etiam quam nostra aetate iacebat, ut, post merovingiam barbariem, potuit in Gallia per Pipinum et Carolimi Magnum albescente sacculo IX; potuit iterum sacculo xji altius insurgere ac fieri mirabile Philosophiae ac Theologiae vehiculum; potuit praecipue saeculis xv-xvi ita renasci et extolli perfectissima, ut Ciceronis Augustiquo actas reddita nobis fuisse videretur.

Potest igitur etiamnunc Instaurari, si debitum huic studio tempus ac potiores partes tribuantur nec tot aliis obruatur ac paene suffocetur disciplinis, quae in publicis scholis succrevero; si ratio docendi magis ad illam antiquitus traditam accedat, ita ut usus loquendi seribendi<iue latino comparetur; si praeceptores bene parati, latinae linguae cognitione et usu experti et pacdagogicis dotibus instructi, ex dissitis etiam locis — ut a latinitatis instauratoribus saepe factum esse constat — accorsiti, ad hoc munus designentur, si latinae linguae exercitatio privntim et in peculiaribus scholis continuetur etiam inter altiora studia ecclesiastica, et in Ids praescriptus huius linguae usus religiose servetur; si omnis in ea docenda dlsccndaquc ponatur cura, industria, alacritas, quales in rebus maximi momenti et pretii solent ac debent adhiberi; si, denique ac praecipue, summum Ecclesiae bonum spectetur et certa ac firma Summorum Pontificum voluntas attendatur ciquo prompta oboedientia ac debito obsequio obtemperetur.

Hoc Sacrum Consilium Seminariis et Studiorum Universitatibus praepositum, prompto animo obtemperans mandato Constitutionis Apostolicae « Veterum sapientia . omni sedulitate accuravit huius linguae docendae disccndaeque rationem, idoneam sane ad vius instaurationem plene et efficaciter consequendam.

Has igitur Ordinationes Seminariis, Universitatibus et Facultatibus studiorum ecclesiasticorum tradit casdemquo religiose servandas praescribit.

CAPUT I

Normae Generales

2485 Aht. I. * *Dc rationibus studiorum singularum (jentium ad normas « Ordinationum » accommodandisJ*

§ 1. Cum variae studiorum rationes in singulis gentibus earumque ecclesiasticis scholis vigentes, interdum, quod ad latinae linguae studium attinet, impares sint ad plenam huius linguae scientiam et usum consequendum, vario modo erunt, ad normas ab Ids Ordinationibus constitutas, accommodandae, ut plene finem assequi possint neque ulla detur excusatio de non obtento proposito.

Partim igitur cedat oportet publica studiorum ratio, si componi nequeat cum plena ct propria studiorum ecclesiastici viri institutione et cum ca in latina lingua formatione quae u Constitutione Apostolica et Ordinationibus in omnibus sacris administris requiritur et praecipitur.

5 2. Ut hae Ordinationes fideliter serventur, atque ut vigentes in singulis gentibus studiorum rationes ad easdem rite accommodentur, uniuscuiusque Nationis Episcopi quibusdam peritis viris hoc munus committant, ut, pro locorum adiunctis, una eadomque sit, In eadem Natione, huius studii ratio, utique Sacrae Congregationi recognoscenda ct probanda.

l *Consi. Apost.* n. 8: AAS 51, 135; [cfr. 2182).

j 3. Cum vero in Aduli Apostolica# Constitut*oni et baratri Ordìnationurn «x-^cutiono, primis praesertim temporibus. variae pro locorum teniporumquo condicionibus oriri possint dlilicuitutes, Sacra Studiorum Congregatio peritorum Coctum constituet, culmi auxilio Ciis ad mentem Constitutionis et Ordinationum solvet. dubia definiet, *e pon.-a et concilia dabit, totamquo buina rei exsecutionem prosequendam curabit.

2486 Aut. II. - *De latinae linguae magistris.*[1]

§ 1. Quod attinet ad linguae latinae professores in scholia inferioribus ct mediis seu humanitatis quas vocant (atque in scholis celsioris ordinis — Seminariis Maioribus et Facultatibus Ecclesiasticis — pro peculiaribus cursibus dc interpretatione SS. Patrum, Theologorum, Documentorum Ecclesiae), primum et omnino requirendum est, ut hi uptl ac periti in hac lingua sint dcbltisqvie praediti pacdagogicis dotibus, cum cx ipsis procul dubio pendent pars maxima felicis exitus huius institutionis.

§ 2. Antistitum igitur Modoratorumque cura sit eos clerico- tempestive deligere, qui ad hoc munus apt iores propensioresque videantur, ac de ii> probe *formandi parandl-qne sint solliciti, ut sunt do ceterarum disciplinarum professeri bus.

§ 3. Semper in magistris designandis non quant ubicumque, sed *peculiari huius linguae scientia in eiusque usu peritia requiratur.

Quam ob rem antequam docere incipiant, debitam doctoris lauri am in litteris classicis consecuti sint in aliqua studiorum 1'niversitate. ct aptam linguae ac litterarum latinarum scientiam acquisierint sintque iri eiusdem sermonis usu probe exercitati. Quod si in propria natione huiusmodi Facultates non dentur vel minus aptae sint, od optima- studiorum Universitates in exteras gentes mittantur.

5 1. Cum autom in plerlsque civilibus studiorum Universitatibus fere una philologies eruditio, parum vero usus latinae linguae spectetur, curent sacrorum Antistites, ut iuvenes professores, etiam publica laurea donatos, et laudabiliter eos etiam qui m altioribus disciplinis fontes commentari debebunt,[1] mittant ad aliquod ex Institutis ab hac Sacra Congregatione inni probatis vel constituendis. praesertim vero ad Acidimicim Latinitatis Institutum cx Constitutione Apostolica «Veterum sapientia» Romae condendum,[2] ut comparare sibi possint non modo vivum huius linguae usum in loquendo et scribendo. sed pleniorem etiam Latinitatis Christianae et Medii Aevi cognitionem.

§ 5. Professores latinae linguae a suo munere ne amoveantur sine gravi causa, at in eo stabiles sint, ut docendo so pcrtlccro ct excellentiores flori in dies possint.

§ (>. Iidem no nimiis horis docendi onerentur, quare complures numero -mt; neque aliis cuiusvis generis occupationibus distineantur.

§ 7. Qui inepti quavis do causa agnoscantur, quique pramertim huic linguae adversentur. tempestive amoveantur, ne, ex falsa indulgentia vel neglegentia improbanda, prima adolescentium institutio detrimentum, forte sine remedio, capiat.

§ 8. Ubi periti latina# linguae professorvs pauciores in quibusdam locis sint, curent Antistites, donec illorum numorus aeque augeatur, ut cos etiam ab nilis Dioecesibus wl a Religiosis petant. Quod mutuum auxilium inter varias, etiam diverso# nationi-. Dioeceses ct inter utrumque Ulcrum, plurimum conferet et ad instaurat Ionem latinae linguae iuvaudam et ad vinculum solidandum caritatis.

[1] *Ibidem,* nn. 3. 6, p. 133. 131; (cfr. nn. 2477. 2180].
• Cfr. Cap. III, Art. 1, § 3; Cap. IV, Art. 1, § 3.
[2] *Const. Apost.* n. 6: AAS 54, 134; (cfr. n. 2480].

2487 Atct. **III.** • *De examinibus.*

§ 1. Examina — quibus et alumnorum debita huius linguae scientia ct docentium in suo munere industria ac peritia comprobatur ‘— summa cum diligentia momentiquo conscientia habenda sunt. Quaevis igitur indulgentia omnino vitetur in admittendis ad superiores sellólas vel ad gradus académicos vel ad ipsum magisterium qui imparati sint vel non satis probati: quaevis enim hac in re facilitas vel remissio detrimentum et illis ipsis atteri, eum postea majores inveniant difficultates elaudicantesque semper sint, et ipsi Ecclesiae, cum cius linguam minus intellegant et ament, vel etiam spernant.

§ 2. Propria igitur examina habeantur post singulos annos scholares, iteranda si non fuerint superata, antequam ad superiorem classem fiat accessus; in iis autem habeatur semper oportet (praeter exercitationem componendi, postremis annis) *translatio* ex latina in vernaculam et ex vernacula in latinam linguam, ad verbum primis annis, dein usque expolitius secundum utriusque linguae proprietates gonusquo dicendi.

§ 3. Pariter examen habeatur post absolutum curriculum studiorum mediorum, idque eiusmodi sit, ut praeter debitam latinac linguae scientiam, comparatum etiam eius sufficientem usum comprobent, ut alumni reapse parati accedant ad superiores disciplinas discendas, casque latine intellegere et proponere valeant.

§ 1. Qui ad Seminarium Maius vel ad Facultates ecclesiasticas admitti cupiunt, neque studia classica peregerint in aliquo Seminario Minore, sed vel in civili aliqua schola vel in aliquo alio collegio, in quo alumni non ad sacerdotium, sed ad publica munia parantur, severius in scientia et usu linguae latinac examinentur, ut non minus parati, quam qui in Seminario Minore studia peregerint, admittantur. Quod si requisitam latinac linguae scientiam non habeant, per conveniens tempus studia classica resumant atque rite perficiant,

§ 5. Ab alumnis, qui ex aliis Institutis vel Seminariis admittuntur in Seminaria interdioecesuna ct regionalia ad maiores disciplinas discendas, peculiare examen, ad modum colloquii latini vel per aptam scriptiunculam, a Moderatoribus Seminariorum Maiorum exquiratur. Qui haud satis parati inveniantur, non ante admittantur, quam per congruum tempus suppleverint quae non perfecerint.

§ G. Peculiaris adhibenda est cura atque muneris conscient ia in iis rite in latina lingua instituendis, qui *natu maiores* ad sacerdotium vocati sunt et nihil vel parum admodum latine didicerunt. Vix enim credi potest quantum haec studia ad maturiorum etiam animos atque ingenia informanda conferant; quantum, contra, tota eorum sacra institutio lacunosa sit, et quantae dein sollicitudini sint moderatoribus, si cursim ac leviter ca peregerint. Ceterum, ut aperte praescribit Constitut io: « Nemini ... faciendus est aditus ad philosophicas vel theologicas disciplinas tractandas, nisi plane perfcctcquo Ime lingua eruditus sit, eiusque sit usu praeditus •? — Ili igitur alumni:

I0 In scholis peculiaribus ad eos recipiendos destinatis ita integram huius studii rationem — etsi citatiore gressu, non tamen perfunctorie ac prope summis labiis — absolvant, ut nildl ex ea, aetatis causa, praetermittant.

2° Huiusmodi studium latinac linguae, antequam studio Philosophiae Scholasticae Initientur, saltem per biennium protrahant.

3° Examen subeant ac superent, antequam in Seminarium Maius mittantur; huius autem erit comprobare utrum sufficienti scientia ct usu instructi sint.

l Const. Apost. n. 3: AAS 54, 133; (cfr. n. 24 771

2188 Aut. IV. - *De Ialina? linquas pronuntiatione.*

Quod nd pronuntiandi rationem attinet, quamvis nihil detrahendum Mt ei, quam • classicam » vocant, quaeque, cum sit in pluribus celsioribus praesertim scholis recenter restituta, utique cognoscenda est, attamen, ut iam S. Pius X l ct Pius XI l monuere, ea pronuntiatio, uniformitatis causa, in usu retineatur, quae • romana » dicitur, quippe quæ non modo • intime conexa sit cum instauratione cantus gregoriani, ad cuius numero modosque formandos inultum valuit usitata eo tempore ratio accentuum et pronuntiationis linguae latinac », ct maxime apta • ad unitatem liturgicam in dies solidandan sed etiam sit in usu numquam intermisso in Ecclesia et in plurium gentium scholis a sacculo circiter quarto, ita ut fere internationalis seu communis evaserit; sltque Insuper pronuntiatio, qua legebantur ecclesiastica documenta cum exarata sunt, qua igitur legi ctiamnunc debent.

CAPUT II

De eo numini ratione studii linguae latinac in scholis Humanitatis

2489 Art. I. • *De fine huius studii et ratione cum assequendi.*l

$ 1. Xemo ignorat latinac linguae et humaniorum litterarum vim propriam ad insurgentia Ingenia conformanda. His enim potiores mentis animiquo dotes exercentur, explicantur, perficiuntur; acuitur ingenii acies ct indicandi vis; mens ad omnia recte amplectenda et aestimanda redditur aptior; lucidior comparatur ordo in cogitando et loquendo; verborum dicendiquc proprietas et elegantia suppeditatur; animus non ad unam utilitatis conquisitionem, sed ad altiorcm cultum veramque humanitatem efficaciter excolitur; plenior solidiorque acquiritur scientia non romanicarum modo linguarum, sed aliarum etiam cultiorum.

Haec tamen formandae mentis bona, quae una fero a studio latinitatis exspectantur in publicis scholis, non eadem una sunt, quae in clericorum Institutione attenduntur, quippe in his praecipua ratione spectetur peculiaris illa mens informanda, quae requiritur ad futura munia ecclesiastica rite obeunda.

J 2. Latinae linguae studium in scholis Humanitatis clericorum eo pariter praecipuo tendit, ut sacri ordinis tirones adire possint sacrae Traditionis fontes, ipsa intellegere Pontificum, Conciliorum, Liturgiao monumeta; denique, ut hac lingua uti valeant in maioribus discendis disciplinis, in conscribendis ecclesiasticis documentis et epistolis, in epistolarum commercio habendo cum fratribus ex clero aliarum gentium, denique in disceptationibus ecclesiasticis circa fidei et disciplinae catholicae capita, quae limit in conciliis et conventibus ecclesiasticis ex omni gente habendis.

§ 3. Ut autem hunc finem, seu debitam huius linguae scientiam et usum sacri tirones consequantur, huiusmodi studium accommodatum esse debet tum quod ad temporis spatium insumendum attinet, tum ad Auctorum explicandorum quantitatem qualitatemque, tum ad rationem docendi discendi(pie.4

1 Epist. *Votre lettre* ad Ludovicum Ernestum Dubois, Archiep. Bituricensem, 10 iul. 1912: \ \S 4, 678; (cfr. n. 1300].

• Epist. ad Ludovicum Card. Dubois, Archiep. Parisien., 28 nov. 1928.

1 S. Pius X, Epist. *Votre lettre.* 1. c.

4 Const. Apost. $ • Ncquo voro »: AAS 54, 132; [cfr. n. 2474],

2490 ABT. II. • *De temporis spatio huic studio tribuendo.'*

§ 1. Cum tempus huic studio assignatum in variis gentibus, inultis do causis tanta porc? variet, sive anni spectentur, sive horae singulis hebdomadis ei tributae, tantum temporis in ecclesiasticis scholis erit huic disciplinae dandum, quant um in praesentibus adlunctte necessarium ac sufficiens ad finem eius consequendum censetur. — Hac igitur in re statuitur:

I0 Huius studii tempus por annos saltem *septem* est protrahendum pro adulescentibus qui latinitatis scholas in Seminariis incohant. horas vero non minus *sex* primis quinque annis, non minus *quinque* reliquis duobus.

2° Ubi laudabiliter vigeat ratio dandi *orto* vel plurcs annos litteris latinte, haec Ibi omnino retineatur. Quo tempore Auctores deligantur vel secundum propriam loci rationem studiorum, vel secundum schema infra propositum (Art. III. §3).

Neque praescriptum tempus putetur inutiliter insumptum: si enim alte nunc adulescentes non egerint in his disciplinis radices, nunquam imbuentur solidioribus, quae sequentur, doctrinis, neque ecclesiasticae institutionis fructus plene percipient.

? 2. Sio igitur variae disciplinae disponendae contrahcndaeque sunt (nisi etiam aliqua vel omnino relinquenda vel ad aliud tempus differenda sit), ut hoc praescriptum temporis spatium latinae linguae tribuendum omnino servetur.

§ 3. Qui Seminarium vel scholam ecclesiasticam ingrediuntur post unum pluresve annos in hoc studio impensos in publicis scholis, ei cursui assignentur, qui cum eorum vero scientiae gradu conveniat, non autem simpliciter cum numero annorum.

§ 4. - In ite denique gentibus, apud quas Seminaria ex peculiaribus historiae adjunctis habentur quoque pro Collegiis, in quibus et sacri tirones et alii alumni eadem ratione studiorum instituuntur, omnino curandum erit ut haec communis studiorum ratio compleatur rite pro iis, qui ad sacerdotium contendunt, ita ut quae Ordinationes praescribunt circa spatium temporis studio latinae linguae tribuendum ct circa explanandorum Auctorum quantitatem, prorsus serventur et eo, quo ecclesiastica haec institutio spectat, perveniatur.

2491 Art. **III.** - *Auctores explicandi.*l

5 1. In deligendis explicandisque auctoribus, haec fere attendenda sunt: ut gressus fiat a facilioribus ad difficiliores; ut ii seligantur qui probatiore sint latinitate, qui nihil, saltem in delectis ad interpretandum locte, contineant quod adulescentium aures animosque offendat, qui, contra, aliquid contineant, quod et elegantia dictionis et rebus contentis plus conferat ad veram animi iudiciiquc formationem: ut ea varietate sumantur, qua possit voluti prospectus aliquis sat amplus haberi in praecipua Romanorum documenta atque adeo in totas latinas litteras: ut ea quantitate explanentur, quae sufficiat ad veram latinae linguae scientiam suppeditandam; denique, ut cum reccntioribus Ecclesiae Scrlptorumquo documentis gradatilo coniungantur, quo melius possint alumni puram latinam linguam discere camdcmque ad res novas exprimendas optime accommodatam.

5 2. Ilis ducti principiis, delectum quemdam Auctorum exhibemus cosque ordine plus minus in scholis recepto disponimus per singulos annos, itu tamen, ut cum Auctorum delectus, tum eorum per annos distributio possit, justis de causis (ut ex diu inducta consuetudine, ex accommodatione ad publicam Imius studii rationem, etc.), aliquantulum mutari, dummodo definita haec *quantitas,* minima et sufficiens, nihil immutetur.

l *Consi. Apost.* nn. 3-4: AAS 54, 133-134; [cfr. nn. 2477-2478]. – Cfr. S. C. de Som., Eptet. *Latinam excolere,* 27 oct. 1957; n. **III**: AAS 50, 295; (cfr. n. 2338].

1 Cfr. S. C. do Scm. Eptet. *Latinam excolere,* 27 oct. 1957, n. **II**: AAS 50, 295; (cfr. n. 23371.

I 3. Ili Auctores, igitur, ot hac mensura fere deliguntur pro ⁂iuguli annis:

7 *anno:* primurn, sententiae integrae et elegantes, cx Auctoribus decerptae; quaedam proverbia et effata memoriter retinenda; altera anni parte, sumi poterunt quaedam cx Vetere et Novo Testamento (ut creatio mundi, narratio de septem fratribn- Mùcbabaeifi, parabola filli prodigi, ovis perditae, ote.), saltern 100 versiculi, quorum nnnnulli etiam memoriae mandandi sunt; forte addi poterit aliqua Phaedri brevior fabella vel brevissima Ciceronis epistula;

H anno: saltem 10 Phaedri fabulae, una alteravo Nepotis vita, circiter 20 Ciceronis epistulae, nonnulli breviores dialogi latini (ex Erasmo, Vives, Jae. Pontana, etc.);

J11 anno: saltem liber ex Caesare» quaedam Ciceronis epistulae. 300 versus ex Ovidio, aliquot hymni Breviarii Romani, quaedam capita ex Catechismo ad Parochos;

7 E *anno:* 3 eclogae Vergilii, 5 elegiae ex Tibullo et Propertio, -altem liber ex Livio, aliquot Ciceronis epistulae et aliquot capita ex Catechismo ad Parochos;

E *anno:* aliqua oratio Ciceronis, 30 capita ex Sallustio, liber unus ex Aeneide, et alius ex Georgicis; quaedam capita Catechismi ad Parochos;

VI anno: aliquis liber philosophicus Ciceronis (vg. De Amicitia, Dc Senectute, cx Tusculanis, etc.); 10 carmina Horatii. 5 ex Catullo, liber unus ex Annalibus vel monograpbicus Taciti; quaedam capita Catechismi ad Parochos.

E77 *anno:* Ars Poètica Horatii; commoedia aliqua Plauti vel Terentii; excerpta ex Lucretio (saltem 300 versus); liber aliquis ex De Officiis Ciceronis, vel rhetoricus Ciceronis aut Quintiliani.

[E777-7.V *anno:* 1Taeter opera quae vel ex superius tradita distributione restant interpretanda (quod amplius tempus suppetat), vel cx propria loci ratione studiorum explananda sunt, addantur selectae quaedam epistulae ex Plinio et Seneca; selecta cx Christianis latinis Scriptoribus et SS. Patribus (Minucio. Lactantio, Ambrosio, Augustino etc.); ex Documentis Romanorum Pont ilicum; ex optimis Scriptoribus latini- recentioribus].

§ 4. *Calechismum ad Parochos,* qui saepissime a Summis Pontificibus et Conciliò Provincialibus commendatus, in scholis, ad sacculum usque elapsum, adhibitus est ut liber aureae latinitatis idemque optimus discendae Christianae doctrinae textus, semper in manibus habeant alumni a tertio latinitatis anno, quo fiet ut sensim discant aureum latinum sermonem conjungere cum propria et perspicua lingua documentorum dlsciplinarumque Ecclesiae.

§ 5. Etsi de vita et scriptis singulorum Auctorum, qui in scholis interpretandi cxplicandique sunt, iam aliqua notitia exhibita est a Professore antequam opus explicandum aggrederetur, hic tamen debet totum Intinse rei littcraria.0 contextum dare, a quinto anno. Recenseantur praecipuorum scriptorum vita, opera, argumenta, momentum historicum vel philosophicum vel poeticum, genus dicendi proprium, imitationes mutuationesque ex antiquioribus, alia huiusmodi. Haec autem omnia latine explicentur et librum auditores possideant, qui si latine conscriptus desit, professor poterit vel aliquid dictaro vel scripta folia distribuere.

Caveant hac in re no nimis indulgeant eruditioni, sed ea modo exquirant, quae reapse ad Auctoris vitam, artem, linguam, momentum proprium et ad formationem iudicd aniinìque spectent.

^92 ART. IV. • *Dc ratione docendi disccndiquc linquam latinam.*l

$ 1. Cum latinae linguae studium postulet praeviam partirmi orationis seu, quam vocant, ‘ *analysis grammaticalis* vel *logicae* • cognitionem, alumni rudimenta huiusmodi.

l Coiisl. Apost. n. 3; AAS 51, 133; [cfr. n. 2477], – Cfr. S. C. do Sem. Epist. *Illinam excolere.* 27 oct. 1957, n. II: AAS 50, 294; [cfr. n. 2337].

omnino necessaria, per congruum tempus ante doceantur, quam ipsum huius linguae studium incipiant.

§ 2. Ratio docendi latinam linguam sit oportet *ad eius usum assequendum* accommodata. Quare nimia illa phllologica farrago, quae in scholis litterariis, altioribus praesertim, prope una viget neque optatos fert huius studii fructus, amputanda erit atque ad veterem docendi rationem redeundum, cuius praecipua capita in memorimi! infra revocabimus (fi 8-10).

§ 3. Cum in latina sacrorum tironum institutione, huius linguae plena scientia et usus spectanda et assequenda sint, *grammatica institutio* non perfunctorio ac leviter tradenda est, sed plene et recte; gradatili! quidem pro auditorum captu, ct semper cum ipsa textuum comparatione et lectione coniuncta.

§ 4. *Pars* igitur *theorica-* ita fero dividi potest, ut I0 anno tradatur phonetica ct morphologia integra, etsi summario modo; accedat 2° anno repetitio generalis morphologiae, quae complenda erit in sua parte magis anomala, et praeterea pars syntaxis, quae concordantium casuum spectat; 3° anno absolvatur syntaxis temporum et modorum; 4° anno syntaxis resumatur et perficiatur in partibus etiam difficilioribus; 5° anno prosodia et metrica plene, etsi summario modo, doceatur, ncque interim syntaxis repetitio neglegatur; G° et 7° anno, non modo stili praecepta tradantur breviter, sed etiam grammatica, syntaxis et metrica (hcxametrica, horatlana ct hymnica) in Auctoribus ipsis legendis, commentandis, vertendis detegatur et resumatur.

§ 5. Praecepta grammaticae (quae omnia, praeter ea quae interim prudenter praetereunda sunt, memoria sunt bene tenenda) facili ac perspicua ratione magister explicet, sine quaestionibus do nugis, at crebris eorumdem rerum repetitionibus. In exemplis, quibus pueri doccantur quemadmodum illa sint ad loquendi scribcndiquo usum accommodanda, magister occupetur, potius quam in omnibus, utilibus, inutilibus, hic inde magno studio congerendis; quare summo studio seligat quae admodum significantia ct utilia sint, ita ut cius schola sapientia eluceat.

§ 6. *In deligendis grammaticis magna adhibeatur cura,* ut cum certam et perspicuam, tum plenam etiam contineant doctrinae tractationem. Non igitur, praesertin in primis scholis, sint nimis eruditione minutiisque refertae; neque tamen simpliciores levioresque, cum usus linguae, in scribendo et loquendo, perspectam admodum requirat eius doctrinam atque naturam. Perutile autem erit unam tantum sequi pro integro curriculo, ut discipuli eam perspectam et deinde semper comitem fidelem habeant, quam consulant cum dubium aliquod oriatur.

§ 7. Secundum antiquitus traditam rationem docendi, iam diu fere ubique non sine detrimento intermissam (quae tamen nostris diebus magis magisque aestimatur atque, ad reccntiora scientiae pacdagogicae praecepta scite accommodata, apte excolitur), *usus latine loquendi in ipsas praelectiones, interrogationes, repetitiones inducatur.*

Textus ipse syntaxis latine conscriptus sit, vel ipse magister breviter praecepta latine tradat, quae ut memoriter a discipulis retineantur ac recitentur curabit.

§ 8. Magni Igitur facienda est *exercitatio,* quae varia ratione in scholis latinitatis haberi potest, gradatili! tamen et congruenter ad doctrinae gradum uniuscuiusque scholae.

1) Discipuli exerceantur In *declinandis* primum formis regularibus, dcin formis etiam anomalis usitatissimis, quas memoriae omnes mandent.; in cisque diligentissime, diversorum generum et nominibus et verbis ad declinandum propositis, Insistant.

2) Altera exercitatio erit *memoriae,* ita ut non modo grammaticae praecipua saltem praecepta ad verbum (ut clare ct firmiter retineantur, quasi artis cuiusdam formulae), sed etiam selectae sententiae ct dicta, lectissimi tum pogtanun tum oratorum loci memoriae mandentur ac recitentur.

3) Pariter exerceantur *interrogationibus* de praeceptis grammaticae, etc., de argumento Auctorum, de explanatione significationum verborum: in primis autem scholis vernacula lingua, dein latine; primum, eorum quae explicata et adontata sunt, iisdem prope verbis, dcin propriis.

4) Plurimi fiat exercitatio *loquendi,* bene tamen et polite, ita ut, -i in aliqua re peccarmi alumni, statini a magistro corrigantur; qui ct selecta de rebus communioribus verba suppeditabit.

5) *Scriptio,* quae praecipua ratio est perveniendi ad plenam linguae scientiam et usum, fiat nunc inter scholaa extemporaliter, nunc inter privatum studium: in superioribus autem scholis, alternis soluta et ligata oratione bis saltem in hebdomada: argumentum proponatur vel iam explicatum vel simpliciter enuntiatum: in carminibus metrice pangendis (qui maximus labor maximos etiam, si non ip-ius poeseos, certe -altem scientiae linguae et metricae latlnac fructus atTerre solet), primum magister versus aliquos, dissoluto ordine verbonnn proponat, quos discipuli adstrlngaut rursus; dem ipsi, suis viribus, et certo aliquo motro pangant.

6) *Numquam desit conversio ex vernacula lingua in latinam rl rx latina in vernaculam,* quae si fiat proprie et secundum utriusque genus dicendi, plurimum confi rt ad utriusque linguae pleniorem scientiam acquirendam, indolem dvt< gendarn, ct ad mentes reapse informandas.

7) *Auctorum explicatio,* ad modum praelectionis professoris, ab uno. ceteris audientibus, facienda.

§ Ô. *Praelectio,* in qua professoris eruditio, peritia, industria, ethrneitas maxime elucent. instrumentum est praecipuum ad felicem huius institutionis exitum assequendum. Ea sit in primis scholis simplex et vulgari tantum sermone, post, ad vulgarem accedat Interserta latina explicatio; a *quarto* anno sit tantum latina et uberior.

Sic autem magister procedere fere potest, ut primum praecedat *argumentum* libri vel orationis vel loci in singulis scholis explicandi vel breviter resumendi; dein sequatur *explanatio,* quae, in scholis grammaticae, exponet verborum ordinem, orationis structuram ct vocabula obscuriora; in superioribus scholis, latine idem exponet, sed ornatius et uberius; tum accedat *grammatica,* pro scholis inferioribus, in qua perpendentur singula verba ct uniuscuiusque genus, declinatio, conlugatio. modi, tempora, etc., vel *rhetorica,* pro scholis superioribus, seu observatio earum rerum, quae, prout Auctor explicandus erit orator vel poeta, ad eloquentiam, ad po&im, ad grammaticam, syntoxim et orationis structuram pertinent; tum *eruditio,* quae in scholis inferioribus erit plenior explicatio (per exempla, similitudine, descriptiones, etc.), quam suggerunt quaedam vocabula, narrationes, etc.; in scholis superioribus, eodem modo procedet, sed uberius et adductis notionibus historicis, mythologicis, poeticis, etc.; denique *latinitas,* quae in scholis inferioribus pueros dnecbit. quomodo verborum ordo mutetur, alia aliis praeponantur, haec et non illa vocabula usurpentur, etc.; in superioribus scholis explicabit metaphoras proprias, vim verborum et significantiam, diversam vim ex diverso ordine et artificio, proprietates utriusque linguae in eadem re exprimenda, denique omnia, quao ad eloquentiam, poësim, genus dicendi pertinent.

§ 10. *Interpretatio Auctorum* fiat primum, saltem ex parte, nb alumnis in cotidianis pensis (eiusque rationem professor in scholis ot interdum corrigat in proprio cubiculo, ut melius certior fiat de uniuscuiusque profectu); dein a professore in scholis, qui vocabula, modos dicendi, constructiones difficiliores, notitias historicas et geographicas, etc. explicabit variis modis latino vel vernacula lingua, sed quam lectissimis verbis et ratione dicendi propria, ut utriusque linguae color proprius eluceat. luvat autem alternis scholis poetam et oratorem interpretari, ne. deficiente varietate, fastidio auditores afficiantur.

CAPUT III

De studio et usu latinae iineruae in Seminariis Maioribus

2493 Abt. **I.** • *Dc studio linguae latinae.*

§ 1. Seminarii Maioris alumni studium latinae linguae non omnino deponere debent, at illud prosequi ac perticare in iis praesertim. quae sunt propria ac peculiaria latinitatis fontium ‡acrat Traditionis, documentorum Ecclesiae et disciplinarum, quibus operam navant.

§ 2. Non modo igitur privata classicorum chrlstianorumque Auctorum lectione hanc linguam excolant, sed, ut haec quasi vernacula, quasi materna ac nativa evadat, varia ratione in ea assidue exerceantur, quomodo ollm flebat ac iit etiamnunc in recentium linguarum studio, quae ipsa collocutione, potius quam praeceptis discuntur. Quare commendanda erunt latina colloquia cortis diebus inter animorum relaxationem et cum professoribus in privatis explicationibus; neque neglegenda latina compositio, cuius fructus, sollemnioribus praesertim diebus, in publicis academiis recitari vel exponi possunt.

‹ 3. Ut alumni qui maioribus disciplinis operam navant studium latinae linguae constanter prosequantur ac paulatim introducantur in peculiarem fontium latinitatem, praecipitur ut:

I0 a perito professore peculiaris huius latinitatis cursus pro omnibus alumnis latine habeatur, qui horam saltem in hebdomada complectatur per integrum Theologiae curriculum;

2° in eodem cursu, variarum disciplinarum praecipua documenta et fontes — ut scripta S3. Patrum, ct Theologorum, documenta Pontificum et Conciliorum, textus Liturgiae — ex communi cum singulis professoribus consensu delecta, legantur ct explicentur;

3° ab hoc cursu frequentando nemo eximatur, et eo absoluto, examen omnes subeant, ftc repetant qui plene non satisfecerint.

Sic flet ut ex perspectis proprietatibus suae cuiusque latinitatis, non modo solidum ponatur fundamentum ad exegesim doctrinae, sed etiam augeatur directa fontium cognitio et vera eorum percipiatur interpretatio — sine qua nulla dari potest tuta ac sincera institutio ecclesiastica — et simul complementum magni pretii addatur scholasticis praelectionibus.

2494 Abt. **II.** • *Dc usu linguae latinae.*[1]

§ 1. In maioribus disciplinis ecclesiasticis tradendis latinae linguae usus prompte et plene instaurandus ubique est, quibusvis superatis difficultatibus; nulliquo Antistiti vel Moderatori iam liceat arbitrio suo aliquid indulgendo permittere contrarium.

§ 2. Disciplinae latine tradendae erunt Philosophia thcorctica, Theologia univorsa, dogmatica et moralis, generalis et specialis Introductio in S. Scripturam, Ius Canonicum. Eximi ideo possunt disciplinae quae ad doctrinam pastoralem proprie dictam, ad catechctiearn et eloquentiam sacram pertinent; item Historia Philosophiae, Historia Ecclesiastica et reliquae disciplinae.

§ 3. Quavis contraria reprobata consuetudine, praecipitur:

I0 ut libri disciplinarum latine tradendarum in usum scholae (‘diti et in schola adhibiti, sieuti etiam privata professorum scripta in auditorum usum multiplicata, quibus quaedam doctrinae capita opportunum censeant illustrare, semper sint latine exarata.

[1] *Const. Apost.* n. 5: AAS 54, 134; (cfr. n. 2479).

2° ut. auditores singuli non modo librum dc singulis disciplinis latino tradendi-. latine conscriptum possideant, sed etiam integram 3, Scripturam Iuxta editionem Vulgatam, (’odirem luris Canonici ct varia documentorum Enchiridia latina.

3° Index librorum in scholis adhibitorum Sacrae Studiorum Congregationi significetur, secundum eiusdem praescriptum?

§ 1. Assuefiant praeterea alumni, quae latino legerint vel audierint, latine etiam in mente evolvere, perpendere, repetere, retinere; vocabula locutionesque cuiusque disciplinae propria bone intellegere ac memoriae mandare, ut doln in repetitionibus et examinibus usque expeditius et polite eloqui possint.

6 5. Examina sive scripto sive ore habenda dc disciplinis latine tradendis, latine fiant; idem autem dicatur do publicis disputationibus ct praelectionum repetitionibus.

§ G. Professores quibus superiores ecclesiasticae disciplinae latine docendae sunt:

Io omnia latino parent accurate, dilucide, emendate, ut dignitas ipsa harum disciplinarum postulat, nec formam dicendi relinquant extemporali afllatui;

2° quare ita deligantur, ut in cis non tantum in propria disciplina pentia. etiam singularis, attendatur, sed ratio quoque habeatur debitae eorum scientiae et usus linguae latinae: *

3° tempestive igitur moneantur, ut in hac etiam parte parar» se possint, et eis congrua ad hanc praeparationem suppeditentur auxilia;

4° si voro praescriptum latinae linguae usum In habendis praelectionibus neglegant et contemnant. ne ct doct rina et exemplo auditoribus noceant, a munire amoveantur?

§ 7. Moderatores Seminariorum sollicite curent quae de bibliotheca apte instruenda, etiam ad linguam latlnam et graneani quod attinet, infra edicuntur (Cap. IV, Art. II. 5 14).

CAPUT IV

De studio et usu latinae linguae in Universitatibus et Facultatibus studiorum ecclesiasticorum

'H95 Ar t . I. - *De studio linffuae latinae.*

§ 1. Cum altiorum praecipue studiorum munus sit auditores • ad fontium cognitionem, ad investigationis laborisquo scientifici usum atque ad magisterium exercendam instruere »? putet huiusmodi auditores peculiari etiam instructos esse deboro scientia ct usu latini sermonis, qui scientiae sacrae clavis est necessaria.

§ 2. Nemo igitur in Universitatem vol Facultatem ad gradus académicos adipiscendos ascribi potest, nisi curriculum medium studiorum classicorum rite absolvent; l quod utique probandum erit documentis authenticis, firmo iure Universitatis vel Facultatis imponendi examen, quandocumque documenta allata non sudicene censeantur. Falsa enim hac in ro indulgentia aliacquo humanae rationes non poterunt gravi non esse detrimento et studiis ipsis et debitae horum auditorum institutioni?4

1 Cfr. infra Cap. VII, § 3. 2.
▮ Const. Apost. n. 5: AAS 54, 134; [cfr. n. 2479).
’ Const. Apost. nn. 2 ct 5: AAS 54, 133-134; [cfr. nn. 2470 et 2479).
4 Const. Apost. *Deus scientiarum Dominus,* Tit. I. Art. 2: AAS 23, 247; (cfr. n. 1763).
4 Const. Apost. *Veterum sapientia,* n. 3: AAS 54, 133; (cfr. n. 2477).
4 Const. Apost. *Deus scientiarum Dominus,* Tit. II, Art. 25; « Ordinationes », Art. 14: AAS 23, 252 et 267; [cfr. 1786 et 1833).

5 3. Quo latius et fructuosius alumnis patent aditus nd fontes (quorum cognitionem, ex Art. 2 Const. Apost. « *Deus scientiarum Dominus* », spoetano debent Universitates et Facultates studiorum ecclesiasticorum) et eorum accuratior habeatur exegesis philologica cuiusvis ulterioris exegesis fundamentum primum ac necessarium — et inde plena certaque intellegentia, praescribitur:

Io ut in Facultate Philosophiae et in Facultatibus atque Institutis superioribus disciplinarum sacrarum peculiaris habeatur cursus, (pio alumni do propria fontium lingua (gracea et latina) edoceantur;

2° ut huiusmodi cursus unam minimum horam in hebdomada duobus annis saltem pcr semestre complectatur;

3° ut haec disciplina computetur inter *auxiliares,* ad normas Const. Apost. « *Deus scient. Dominus* * (Art. 33, §1,3; Art. 34)? Quare ab hoc cursu frequentando nerno eximatur, et eo absoluto, examen est ab omnibus subeundum, ac repetendum ab iis qui plene non satisfecerint.

§ 4. Poterunt cum hac disciplina coniungi peculiares illae exercitationes, quae in doctrinali selectorum textuum interpretatione versantur? dummodo horarum numerus (iuxta praescriptum § 3, n. 2°), augeatur, ita ut distincta explanatio philologica et doctrinalis detur vel ab eodem professore, si sit in utraque parte peritus, vel a diversis.

§ 5. In hoc cursu, post traditas praecipuas proprietates grammaticas et lexicales latinitatis documentorum quae explicanda veniunt, philologice et semantico explanentur delecti loci, qui et lingua et argumento possunt auxilio esso praecipuis disciplinis illustrandis. Sic verbi gratia, in Philosophia, quaedam hac catione exponantur ex praecipuis antiquis philosophis et praesertim ex S. Thoma; in Theologia seligantur, congruenter cum variis tractatibus theologicis et ex eorum professorum consilio, loci SS. Patrum, praecipuorum Theologorum, Doctorum Ecclesiae, Conciliorum et Documentorum Pontificum, textuum dogmaticorum S. Scripturae, partes Liturgiae, etc.; in Iure Canonico et Romano, introducantur alumni in cognitionem lexici ac generis dicendi proprii harum disciplinarum, illustrando vim propriam praecipuarum vocum, et exponendo delectos locos antiquos et recentes.

2496 Art. II. - *De usu latinae linguae.*

§ 1. Usus latinae linguae in studiorum Universitatibus et Facultatibus, quavis superata difficultate integre restituatur, nulli facta potestate ex arbitrio hac in re dispensandi.

§ 2. Disciplinae latine tradendae erunt Philosophia theoretica, Theologia universa, Sacra Scriptura, Ius Canonicum et Romanum?

§ 3. Reliquae disciplinae vernacula lingua tradi possunt, nisi ex necessitato — quod nimirum auditores ad varias pertineant gentes et linguas — vel ex laudabili consuetudine aliter cautum sit.

§ 4. Publicité pariter disputationes et praelectionum repetitiones latino fiant.

§ 5. Quod ad examina attinet, haec praecipiuntur:

Io Examina slvo scripto sive ore habenda dc disciplinis latine traditis, latine fiant;

2° peculiari ratione latine pariter fiant examina praeponenda cuivis gradui académico in dictis disciplinis suscipiendo, ‹ lectio coram » et thesis defensio;

l [Cfr. nn. 1794. 1795].

’ Cfr. Const. Apost. *Deus scientiarum Dominus,* Tit. **Ill,** Art. 30 § 1, et cius « Ordinationes », Art. 22-23: AAS 23, 251 et 169; (cfr. nn. 1791. 1841 et 1842).

• Cfr. « Ordinationes » ad Const. Ap. *Deus scient. Dom.t* Art. 21: AAS 23, 268; [cfr. n. 1840).

3° in his latini examinibus indicium etiam dc latinitate no leviter feratur. Red de bita severitate, ut reapse, praeterquam de doctrina, dc examinatorum etiam expedito ct emendato huius linguae usu constet; qui vero non satis, hac etiam in parte, instituti ac periti videantur, ad gradus no promoveantur.

§ 6. Experimentum ad licentiam consequendam requisitum ad normam Art. 37 « Ordinationum » ad Const. Apost. *Deus scientiarum Dominus,*[1] in disciplinis de quibus supra (\$ 2), latino sermone exarandum est.

§ 7. Thesis ad doctoris lauream assequendam in disciplinis de quibus in eadem i 2, suadendum valde est ut latine conscribatur.

Quod si Universitatum vel Facultatum statuta decernunt vel decernent in posterum latinae linguae usum in conscribendis thesibus, hic firmiter retineatur.

§ 8. Cum thesis lingua aliqua ex vernaculis, quae ex Statutis cuiusque Universitatis vel Facultatis admittuntur, conscripta est, ei congruens summarium latine exaratum praemittatur.

§ 9. Quod autem attinet ad professores tum mature designandos parandosque ut in usu quoque latinae linguae bene sint exercitati, tum amovendos si inepti in hac parte sint vel renitentes, eadem valent, quae pro Seminariorum Maiorum professoribus dicta sunt Cap. III, Art. **II,** § G).

§ 10. Auctoritates academicae Universitatum et Facultatum ecclesiasticarum in professorum nominibus Sanctae Sedi proponendis, quibus disciplina aliqua latine tradenda erit, declarent etiam, praeter ea quae praescribuntur in Const. Apost. « *Deus srienL Dominus* * (Tit. II, Art. 21),[1] utrum ii debitis latinae linguae scientia et usu praediti sint.

§ 11. Ex iis quae in Constitutione Apostolica dicta sunt de praestantia latinae linguae pro Catholica Ecclesia, cuius iure meritoque dicitur et est lingua propria, valde optandum est ut, qui in Actis periodicis de sacris disciplinis scientificas commentationes conscribunt ad clerum destinatas, id latino faciant, hoc est lingua harum disciplinarum propria, quo periculum vitetur inducendi, pro cuiusque arbitrio, profanas vocum novitates et, per eas. in dogmata varietates et ambiguitates atque etiam perversiones, et quo plures cuiusvis gentis et linguae sacerdotes eas legere et intellegere valeant.

Quod si id fieri non possit, saltem congruum commentationis summarium latine addatur.

§ 12. Enixe pariter commendatur usus latinae linguae in criticis apparandis editionibus documentorum primaevae Aetatis cliristianae et Medii Aevi, et in versionibus scriptorum Ecclesiarum Orientalium. Hoc enim non modo cum huiusmodi documentorum natura consentaneum est, sed plurimum etiam confert ad universalitatem doctrinae provehendam facilioremquo reddendam eruditionis acquisitionem.

§ 13. Idem dicendum est de latinae linguae usu in ecclesiasticis coetibus, qui ad quaestiones sacrae disciplinae, doctrinae vel pastoralis muneris tractandas coaguntur ex gentibus et linguis diversis. Plurimum enim communis omnibus lingua confert ad mutuam animorum coniunctioncin, ad faciliorem promptiorvmque communicationem, quam tot linguarum multitudo impedit, etllcitque ut magis in dies intra cuiusque gentis confinia sacri Universalis Ecclesiae ministri conclusi ct constricti, omnia prope ignorent etiam sciro neglegant, quae alibi a sodalibus in eodem implendo munere fiant.

§ 14. Curent pariter Seminariorum et Facultatum seholarumque ecclesiasticarum Moderatores ut bibliotheca, etiam quod attinet ad bitinani graeeamque linguam, diligenter

1 **[Cfr. n. 1861].**
’ **[Cfr. n. 1782].**

instruatur ac ditetur, ne desint, professoribus praesertim, debita auxilia ad propri nn institutionem perficiendam et ad opera etiam critice conscribenda. Si enim debita librorum suppelex desit, nullus etiam erit stimulus ad investigandum ct scribendum, nulla curiosa conquisitio et progressio, at modo inertia animi et. confidens ignorantia.

CAPUT V

Do studio linguae graecael

2497 5 1. Etsi Apostolica Constitutio spectat praecipue instaurationem studii ct usus linguae latina?, minime tamen neglegit claram deflnitamquc dare normam de studio etiam linguae graecac. Maxima igitur cura addiscatur oportet, cum et ipsa non modo multum conferat ad adulescentium mentes informandas, et sit cum latina lingua peculiari affinitate coniunota, ita ut ad plenum veramque illius scientiam requiratur, sit praeterea in quavis fere civili ratione classicorum studiorum recopta, sed etiam necessaria prorsus sit tum alumnis omnibus qui maiores disciplinas in Seminariis aggrediantur, ac praesertim iis qui in Universitatem vel Facultatem ecclesiasticam ad gradus académicos adipiscendos ascribi velint; l tum ecclesiastico cuique viro, cui ex munere docendi Philosophiam vel Sacras disciplinas, veteres ipsi fontes sacri et profani adeundi sunt.

§ 2. Quare praescribitur:

I0 **ut** in illis quoque gentibus, ubi in publicis scholis, scientiarum institutionem praecipue spectantibus, non traditur gracca lingua, tradatur in Seminariis et aliis scholis ecclesiasticis, no alumni ad superiores disciplinas discendas imparati admittantur.

2° Tempus, tum quod attinet ad annorum tum ad horarum numerum in hebdomada, huic linguae discendae tribuatur, quod ad debitam eius praescriptam cognitionem pro rerum locorumque adiunctis necessarium requiratur.

3° Quod spectat ad Auctores cum profanos tum sacros explicandos atque ad graocae grammaticae cognitionem, proportione facta, ea ratio minima et suffirions servetur, quae pro latina lingua praecipitur in harum Ordinationum Capite II (Art. III, §§ 1-3; Art. IV, $$ 2-6).

4° Professor linguae graecae sit reapse peritus et in litteris doctoris laurea in Studiorum Universitate donatus.

5° Ratio etiam docendi enarrandique Auctores accommodatu sit oportet ad debitam utilemque huius linguae cognitionem, iuxta ea quae traduntur in his Ordinationibus (Cap. II. Art. IV).

Quare in scholis peculiaris impendatur cura in verborum etymis detegendis, in illustrandis vocabulorum familiis, quae ex illis derivantur in recentes etiam linguas et artes, ut apprehensis etymis eorumque vi, plures indo voces intellegantur ac vera utilitas habeatur pro altioribus studiis.

§ 3. Constituenda peritorum Commissio ad studiorum rationem in singulis gentibus secundum Pontificis Constitutionem ct has Ordinationes aptandam/ in hac quoque parte rationem definiat, ab hac Sacra Studiorum Congregatione probandam.

l Const. Apost., n. 7: AAS 54, 135; [cfr. n. 24811.

l Cfr. Const. *Deus scient. Dom.,* Tit. II, Art. 25; Ordinationes, Art. 14: AAS 23, 252 et 267; (cfr. nn. 1786 et 1833].

l Cfr. supra, Cap. I, Art. I § 2.

§ I. Quod attinet ad linguam hellenistico-biblicarn, praecipitur:

I0 ut in Seminariis habeatur inter studia theologica peculiaris cursus unius horae in hebdomada per annum, examine absolvendus;

2° ut in Facultatibus theologicis quoad omnes effectus religione servetur pra< scriptum Ordinationum ad Const. Apost. *Deus nctenliurum Dominus*. quo huiu-rnodi disciplina *auxiliaribus* adnumeratur (Art. 27, I, 2)?

CAPUT VI

De Visitatoribus

2498 § 1. Constituitur munus Visitatorum, quorum erit, certis temporibus, inspicere utrum, ad sedulam exsecutionem Constitutionis Apostolicac/ omnes et singulae Ordinationes cum debita promptaque diligentia atque etiam cum fructu, qui iure exspectandus est, religiose serventur.

§ 2. Secundum propriam constitutam Visitationis rationem. Visitatores praesertim inquirant: de docentium numero et debita praeparatione ac diligentia; de studiorum rationibus, prout fuerint a constitutis peritis digestae secundum has Ordinationes; dc omnibus quae ad debitum t ribuendum tempus, ad Auctores explanandos, ad ration» m docendi, ad exercitationes faciendas, ad adhibendas industrias, pertinent.

§ 3. Poterunt etiam quibusdam praelectionibus interesse, discentes Interrogare, pensa videre, aliquid scripto vel ore declarandum proponere, omnia denique experiri, quibus certiores flant do vera ot plena huius studii efllcacitate.

§ 4. Nec Maiora Seminaria et Ecclesiasticas Facultates neglegant» in quibus inspicient utrum alumni debite parati in latinae linguae scientia et usu veniant ex Inferioribus scholis; utrum latinae linguae usus servetur in praescriptis tradendis disciplinis; utrnn textus ct Enchiridia documentorum Ecclesiae, latine conscripta sint et a singulis alumnis possideantur; utrum cursus latinitatis christianae institutus sit. et quanta cum utilitate proficiat; utrum examina quoquo latine habeantur, et exerceantur alia ratione alumni in usu et cultu latinae linguae.

5 5. Visitatione peracta, de vero latinae linguae statu referent ad Sacram studiorum Congregationem; remedia, quae lis aptiora videbuntur, eidem proponent; signillcabunt pariter quae laudanda et imitatione digna invenerint.

§ 6. Singula in explendo munere fusius inquirenda Visitatores inspiciant in Appendice Ia his Ordinationibus adnexa.

CAPUT VII

Dc Relatione ad Sacram Congregationem de Seminariis et Studiorum Universitatibus mittenda

2499 $ 1. Relatio de ratione ct statu instaurationis linguae latlnae mittatur:

1) singulis annis ad Quinquennium (nisi pro locorum condicionibus S. Congregatio ad longius tempus eam mittendam exquirat), ut constet utrum Ordinationes plene iam inductae sint, vel aliquid cunctationis adhuc remaneat, et possint postrema impedimenta definitive amoveri;

» [Cfr. u. 1847}.
• Const. Apost., nn. 1-2: AAS 54, 133. [Cfr. nn. 2175; 2467).

2) dcin relatio erit quinquennalis, una simul mittenda cum relatione generali do statu Seminariorum;

3) Universitates vero et Facultates ecclesiasticae, post primum quinquennium, relationem ex more mittent triennalem.

§ 2. Relatio conficienda erit a Praefecto studiorum, subsignanda vero ab Excellentissimo loci Ordinario; in Universitatibus ct Facultatibus conficienda et subsignanda erit a Rectore vel Praeside.

§ 3. Relatio mittenda:

1) a Seminariis Minoribus cetarisque scholis in quibus sacri futuri administri curriculum intimum et medium studiorum classicorum peragunt, erit praecipuo: do temporis spatio huic studio tributo, dc magistrorum numero et doctrina, de rationo docendi disecodique, de examinibus, de omnibus denique, quao pro his scholis in Ordinationibus praecipiuntur (cfr. *Appendix I)*\

2) a Seminariis Maioribus, Universitatibus et Facultatibus studiorum ecclesiasticorum, erit praesertim: de peculiari cursu latinitatis fontium, quomodo habeatur ct quibus magistris; dc latinae linguae usu in tradendis disciplinis, indicando quae latine, quao vernacula lingua tradantur; de auditorum professorumquo praeparatione et peritia in lingua latina; de variis industriis ad latinae linguae studium in alumnis fovendum, continuandum; de libris manualibus in scholis adhibitis; de ceteris, iuxta Ordinationes.

CAPUT VIII

Normae transitoriae

2600 § 1. Quae in his Ordinationibus ex mandato Summi Pontificis praescribuntur, integro valere incipient a primo die anni academic! 1903-64 vel 1964 pro cuiusque hemisphaerii consuetudine.

§ 2. In regionibus autem in quibus latinae linguae scientia ct usus ita tepuerint, ut in maioribus disciplinis alumni intellegere professores latine loquentes non possint, ac brevi edoceri vel usum loquendi nequeant sibi comparare: no debita in his disciplinis institutio detrimentum patiatur, omnino curandum est:

I0 ut interim, harum disciplinarum textus latine conscripti adhibeantur, et conatus fiant a professoribus explicandi gradatim latino aliquam praelectionem ac dein libri partem, ut auditores idoneam huius linguae intellegentiam sensim acquirant;

2° ut sollerti pariter industria Moderatores studium huius linguae in scholis superioribus varia ratione promoveant, ei designando definita quaedam cotidiana temporis intervalla, quibus, moderante magistro, alumni assiduae exercitationi dent operam ut quam citius possint praelectiones sequi cum fructu;

3° ut peculiaris annus propedéuticas Instituatur — quod quidem magis opportunum et eflicax videtur — quo qui parum exculti ex scholis humanitatis veniant (donec instauratio suos dederit fructus), in latinae linguae cognitione et usu congrue perficiantur, antequam ad disciplinas superiores accedant.

! 3. Ordinarii locorum, antequam Seminarii Maioris professoribus munus committant docendi aliquam ex disciplinis latine tradendis (cfr. Cap. III, Art. II, § 2), eorum nomina — donec aliter cautum fuerit — Sacrae Congregationi do Seminariis ct Studiorum Universitatibus proponant, significantes utrum candidati, praeter ceteras requisitas qualitates, latinae quoque linguae adhibendae peritiam habeant.

APPENDIX I

Delineatio Relationis ad Sacram Congregationem do Seminariis ct Studiorum Universitatibus mittendae[1]

I. De STUDIO LINGUAE LATINAE IN SCHOLIS INFERIORIBUS ET MEDILA

2501 **1. Quot *anni* studio linguae latinae tribuuntur! Quot *horae* singulis hebdomadis et singulis annis? Sufficiuntne ad totam Auctorum et grammaticae, etc, portionem explicandam convenienti modo? Qui Auctores explicantur singulis annis? iidem an diversi quam qui in Ordinationibus indicantur? eodem ordine? Ilabentne singuli alumni proprios textus?**

2. Debultno *ratio huius studii* accommodari» ut Ordinationum praescripta servarentur? quomodo accommodata est?

3. Si « Collegium-Seminarium » sit, qua ratione pro tironibus, qui ad Sacerdotium adspirant, supplentur quao publica ratio non habet!

4. Praesens ratio agnosciturne a publica Potestate?

5. Si non agnoscatur, huius Seminarii (vel scholae) alumni subeuntne examina publica, ut publicos titulos assequantur? omnes, vel optimi tantum?

6. Quot *Professores* linguae latinae dantur? Quot horae singulis tribuuntur et in quibus classibus? Ilabentne etiam alia munera domi vel extra, quibus a proprio hoc munere distrahantur?

7. Suntne omnes dootoris laurea in litteris classicis donati! Si secus. quas alias superiores scholas frequentarunt? vel qua alia ratione praeparati sunt?

8. Quid iit ut quidam apti praeparentur?

9. ilabcntne latinae linguae usum in loquendo ct scribendo, praesertim qui in superioribus scholis docent!

10. Quo exitu docent? Suntne debitis dotibus paedagogicls ornati? Frequenter permutantur, an stabiles (praesertim qui in superioribus scholis docent) sunt?

11. *Examina* fiuntno post singulos annos, etsi publice haeo non fiunt!

12. Si publica liant, fluntne etiam privata in Seminario, ut indicium de singulis feratur an debitum cuiusque anni progressum fecerint ct an propriam alumni institutionem habeant, iuxta Ordinationes?

13. Qua ratione examina habentur? Fitne conversio ex utraque lingua? compositio, in superioribus scholis!

11. Constatno do vera scientia et usu latinae linguae in iis, qui ad aitloros disciplinas ascendunt?

15. Danturne alumni qui maturiores ingressi sint ? quibus classibus attributi sunt ? suntne impedimento ceteris? habentne proprias scholas? vel qua ratione edocentur omnia, quao exigenda sunt hac in re, antequam in Seminarium Maius admittantur!

Quomodo totum hoc studium distributum est pro his vocationibus! Quot anni tribuuntur! Exigiturne ab iis eadem latinae linguae scientia et usus antequam altiora studia potant? Qua ratione student linguae graecac?

16. Quao *ratio docendil* Estuo, ut Ordinationes praescribunt, sio accommodata, ut non eruditionem tantum, sed praecipue veram latinae linguae scientiam ct usum spectet? Conanturne magistri, praesertim superiorum scholarum, propositam in Ordinationibus rationem sequi!

17. Qui *usus loquendi* in scholis habetur! Quae *exercitatio scribendi* latine! Hateenturne fréquentes repetitiones, interrogationes, etc.!

1 **Cfr. Ordin., Cap. VII, § 3.**

18. Qui *textus* grammaticae latinae adhibentur? Quao partitio grammaticae, etc. servatur singulis annisi Absolviturnc pars theorien ct Auctorum explanatio singulis annis ab Ordinationibus assignata? Traditurae sufficiens notitia totius rei litterariae latinae seu litteraturae?

19. Quae difficultates peculiares habentur in hoc Seminario? ex parte professorum, alumnorum, rationis docendi, temporis, Auctorum explicandorum, numeri disciplinarum, etc.?

2502 II. De studio et usu linguae latinae in Seminabus Maioribus

1. *In disciplinis maioribus tradendis,* servaturae firma praescriptio adhibendi linguam latinam? lamne vigebat haec ratio? an modo inducta est? Consoline sunt Professores et alumni de firma voluntate Ecclesiae circa usum latinae linguae in his disciplinis tradendis?

2. Professores possuntne latine docere? Si vero omnes vol aliquis non possint, quid interim cautum est? Danturne qui huic usui adversentur?

3. Auditores singuli habentno textus latine conscriptos et Enchridia latine pariter conscripta? Possidentne integram S. Scripturae Vulgatam editionem? Suntne satis parati ut latine docentem intellegere valeant? an averso sunt animo linguae latinae?

4. Quid ad prosequendum perflciendumque latinae linguae studium fit in Seminario Maiore? Danturne academiac vel scholae vel exercitationes ad hoc peculiares?

5. Circa peculiarem *cursum latinitatis Christianae,* omniano exsecutioni mandata sunt, quao in Cap. III Ordinationum praescribuntur circa tempus, professores, rationem illum habendi?

6. *Examina* fluntne latine? adhibeturae de hac re debita severitas?

7. Satisne parati in scientia et usu huius linguae veniunt ex Seminario Minore? AdmIttUDturne *aetate maturiores* sine debita in his studiis humanioribus scientia?

2503 III. De studio linguae gkaecae

1. Studio linguae graocac quot anni tribuuntur? quot horae? Absolviturnc grammatica? Qui Auctores singulis annis? qua mensura? Traditurae sufficiens notitia litterarum graecarum? Suntne sufficienter in hac disciplina parati alumni qui ad altiores disciplinas ascendunt?

2. Peculiaris schola de lingua graeco-biblica habeturne inter studia theologica?

3. Professores suntne debita doctoris laurea donati in litteris classicis?

Relatio fiat de singulis, non perfunctorie, sed debito conscientiae munere, ut remedia, si necesse eW, *tempestive et etJicaciter adhibeantur.*

APPENDIX II

Praecipua SS. Patrum opera e quibus apti ad explicandum loci desumi possunt in cursu Latinitatis Christianae[*]

2504 **Finis huius peculiaris cursus non modo est breves SS. Patrum locos vel sententias explicare, quibus theologica suffulciantur argumenta, sed etiam alumnos introducere in intellegentiam et consuetudinem latinitatis Christianae.**

[*] Cfr. Ordin., Cap. III, Art. 1, § 3.

Opportunum igitur est, ut, praeter breves delectos locos Enchiridiorum, quorum vim plenam dabit ipse Theologiae? professor, etiam longiora excerpta, explicato primum breviter eorum sensu, clare et distincte legantur a latinitatis Christiana/ professore, qui propriam alicuius verbi vel locutionis significationem deteget, obscuriore forma et constructiones illustrabit, paucis significabit proprium cuiusque scriptoris genus dicendi.

Sic auditores ad amorem SS. Patrum excitabuntur; eos adire et legere frequenter, intellegere et sensu suo gustare consuescent; non modo sua studia perficient, sed haurient ex ite amorem veritatis et ratlonom defendendi catholicam fidem contra cuiusvis generis novitates et corruptelas; discent quo studio, qua intellegentia, scientia, sapientia amplificandus sit religionis profectus in Ecclesia Christi, « ut voro profectus sit ille fidei, non permutatio », hoc est « ut religionis dogma annis consolidetur, dilatetur tempore, sublimetur aetate, incorruptum tamen illibatumquo permaneat et universis partium suarum mensuris cunctheque quasi membris ac sensibus propriis plenum atque perfectum «it, quod nihil praeterea permutationis admittat, nulla proprietatis dispendia, nullam definitionis sustineat varietatem •?

Quaedam Scriptorum ecclesias!leonini et SS. Patrum opera hic indicantur, e quibus apti ad explicandum legendnmque loci desumi possunt; non tamen latinitatis Christianae professor prohibetur alia scripta pro opportunitate seligere.

/. *Theologia Fundamentalis*

Athenagoras» *Supplicatio pro Christianis.*
S. IVSTINUS Martyr, *Apologiac.*
Epistola *ad Diognctum* (praesertim cc. 5-6).
Tertullianus, *Apologéticas; De praescriptione haereticorum; De Idololatria,*
S. Cyprianus, *Dc catholicae Ecclesiae unitate* (praesertim cap. IV); *Epistolae* (praesertim ad Cornelium Papam).
Lactantius, *Divinae Institutiones,*
S. Augustinus, *De doctrina Christiana* (Lib. II.III: De exegesi biblica); *De vera religione; Dc utilitate credendi; De consensu Evangelistarum; De symbolo ad catechumenos.*
S. Leo Magnus, *Epistolae.*
ViNCENTius Lerinensis, *Commonitorium.*

II. Theologia Dogmatica

1. *De Deo Uno ct Trino.*

Minucius Felix, *Octavius.* cap. 11-38.
Tertullianus. *Adversus Frasean.*
Novatianvs, *Dc Trinitate.*
S. Hilarius Piet., *De Trinitate* (praesertim libri I1-II1).
S. BaSILIUS, *Tractatus dc Spiritu Sancto.*
S. Ambrosius, *De fide,* ad Gratianum; *De Spiritu Sancto.*
S. Augustinus, *Dc Trinitate* (praesertim lib. V).
S. Gregorius Nazianz., *Sermones.*
S. Io. ClIKYSOSTOMUS, *De incomprchensibilitatc Dei.*
S. Gregorius Nyssenus, *Dc Trinitate,* ad Eustuthium (agit praesertim do divinitate Spiritus Sancti).

1 ViNCENTius Lerin., *Cornmonitorium,* c. 23: ML 50. 667.

2. *De Dca Creante, d Elevante..*

S. GREGORIUS Nyssenus, *Liber de hominis opificio.*
S. Ambrosius, *Hexaemeron; De Paradiso.*
S. Hieronymus, *Dialogus adversus Pdagianos.*
S. Augustinus, *De Genesi conira Manichaeos; De Genesi ad litteram; De gratia Christi ct de peccato originali.*

3. *De Verbo Incarnato.*

fi. Ignatius Antioch,, *Epist.* nd Ephes., ad Smyru.
Tertullianus, *De came Christi.*
S. AMBROSIUS, *Dc Incarnationis Dominicae sacramento.*
S. Athanasius, *De Incarnatione Verbi.*
S. Gregorius Nyssenus, *Oratio magna catechetica* (cap. 10-32).
S. Augustinus, *Contra sermonem ArUmorum; In loannis Evangelium tractatus.*
Cassianus, *De Incarnatione Christi contra Nestorium.*
S. Gregorius Magnus, *Ilomiliac in Evangelia.*
S. Hieronymus, *Adversus Helvidium de perpetua virginitate. B. Mariae.*
S. Hieronymus, *Epistolae.*
S. Leo Magnus, *Sermones.*

4. *De gratia et virtutibus.*

S. Hieronymus, *Epistolae.*
S. Augustinus, *De. libero arbitrio; De fide rerum quae non videntur; De natura et gratia; De gratia Christi et de peccato originali. De gratia et libero arbitrio; De dono perseverantiae; Enchiridion ad Laurentium sive de fide, spe et caritate.*
S. Prosper AQUITANUS, *De gratia Dei et libero arbitrio liber contra Collatorem.*
S. FULGENTIUS, *De fide ad Pdrum liber.*

5. *De Sacramentis.*

Tertullianus, *De Baptismo; De Paenilentia.*
S. Cyprianus, *Dc lapsis.*
S. Cyrillus Jerosol., *Catecheses.*
S. Ambrosius, *De Poenitentia; De Sacramentis, De Mysteriis.*
S. Augustinus, *De Baptismo.*
S. Io. Chrysostomus, *Catecheses ad illuminandos; De Sacerdotio.*

6. *De Novissimis.*

Tertullianus, *De carnis resurrectione; Dc anima.*
S. Cyprianus, *De mortalitale.*
Lactantius, *Divinae Institutiones* (liber VII).
S. Ambrosius, *De bono mortis; Dc lacob d vita beata.*
S. Augustinus, *De cura pro mortuis gerenda; Dc praedestinatione sanctorum; Dc dono perseverantiae; Dc Civitate Dei* (lib. XXTT, do caelesti beatitudine).

HI. Theologia Moralis d Pastoralis

Clemens Alexandrinus, *Paedagogus.*
S. Ambrosius, *De officiis; Dc Virginibus.*
S. AUGUSTINUS, *Contra mendacium; De continentia; Dc bono coniugali; De moribus; Enchiridion* (cap. LXIV-LXX, de peccatis). *De catechizandis rudibus; Sermones; Confessiones.*
S. Gregorius M., *Moralia in Job, Liber Begulac pastoralis.*

AAS 54, 339-3G8.

Do mediis adhibendis ad vocationes sacras fovendas

(Ex Alloc. *Quod spectaculum* ad cos qui primo Conventui internat, pro vocationibus eccl. interfuerunt, 26 mai. 1962).

2505 At vero, ad permovendos animos et ad Christiani populi gratiam causae vestrae conciliandam, aliquid in nostra potestate est, quod effectu carere nullo modo potest; sanctos mores dicimus, quibus sacerdotalem vitam fulgere oportet.

Ad rem quod attinet, liceat Nobis, quod iam alias fecimus, quaedam ad recolendum ineunda commemorare.

Inde a teneris annis, nihil aliud spectavimus, nisi ut vitam Nostram sacris sacerdotii muneribus dedicaremus. Antequam hoc propositum susciperemus, nemo umquam de hae re Nobiscum sermonem habuit; non mater Nostra, quae piissima erat, non patrii oppidi parochus, vir sanctissimus.

Attamen sive christianae vitae consuetudo, quae apud familiares Nostros florebat, sive praeclara ecclesiasticorum virorum exempla tantopere apud Nos valuerunt, ut inde a puerili aetate in Nostro animo celsissima de sacerdotali dignitate opinio iam insideret.

Elapsis diebus, praeter cetera, disseruistis de familia, de paroecia ac de iis qui apud dioecesanum Opus vocationibus ecclesiasticis excolendis suam operam praestant. Quibus omnibus hoc proprium ac potissimum officium incumbit, ut nempe suae exemplo vitae suaque observantia atque amore erga Dei administros palam ostendant, quanti facienda sit sacerdotum dignitas, quantaque religione sanctissima ipsis demandata munera sint prosequenda. Quod si contigerit, labores et incepta vestra certissime optatos exitus consequentur. Sacerdotii enim grandi-tas atque pulchritudo tam vehementer adulescentium attrahunt animos, ut dubium non sit, quin ¡idem, si intra domestica saepta cernant sacros administros debito in honoro haberi, caelesti invitationi sponte generosequo obtemperent.

Aliud praeterea est quod precatione Nostra Dominum rogavimus, ut nempe in Ecclesiam suam sacros operarios mittat *sapientiae plenos atque actuosos.*

Quam ad rem, invai palam profiteri, quae sentimus.

Ecclesiasticus vir ita ad vitae morumque sanctitatem sui ordinis propriam conformandus est, ut quemadmodum castitate, ita etiam pietate, paupertate, docili navitate, caelestiumque rerum studio in exemplum eniteat. Quae virtutes, si perfecta quadam congruentique ratione una simul sacerdotum animos exornent, tunc profecto habent, quoti ad sacerdotium amplectendum adulescentes alliciunt; ('aedemque efficiunt ut animus eam aequalitatem et constantiam pertingat, quam nec aetatis flexus, nec mutatae rerum condiciones auferre valeant.

Quamobrem caveant sacerdotes, ne corrupti huius saeculi afflatus ullo modo ipsorum temeret innocentiam. Invigilent etiam iis levibus, sed minus rectis, animi impulsionibus, quas quidem falso putant sino

discrimine esse aut noxa carere. Fallaces enim huiusmodi herbae, quas quis tempestive evellere neglegat, fortasse temporis decursu flebilis causa erunt spiritualis detrimenti.

Videant denique sacerdotes, ne sacri ministerii agitationi atque externis operibus totos se dedant. Huiusmodi inconsultum agendi studium, cum animum ad egestatem pedetemptim conducat, non paroeciae bonum neque multiplex dioecesis procuranda utilitas comprobare potest. Idque non sine gravi quoque sacerdotii candidatorum detrimento contingere potest. Quomodo enim adulescentes aequa aestimatione sacerdotalis officii perpendant gravitatem, si in sacerdotes oculos conicientes, exinde perfecti exempli formam sumere nequeant, quam imitentur*i* Ad quam quidem perfectam formam moribus exprimendam, sacerdotes probe meminerint, praecipuas sui muneris partes has esse: altaris .Sacrificium digne offerre, verbum Dei nuntiare, Sacramenta ministrare, allesse infirmis praesertim morituris, ignaros fidei erudire; cetera, quae ad haec officia non pertineant, posthabenda esse vel summum toleranda.

AAS 54, 451-453.

Dc adhibendis cautelis in Operibus ť Petri Teilhard de Chardin legendis

(Monitum Supb. S. Conor. S. Officii, 30 iun. 1962).

2506 Quaedam vulgantur opera, etiam post auctoris obitum edita, Patris Petri Teilhard de Chardin, quae non parvum favorem consequuntur.

Praetermisso indicio de bis quae ad scientias positivas pertinent, in materia philosophica ac theologica satis patet praefata opera talibus scatere ambiguitatibus, immo etiam gravibus erroribus, ut catholicam doctrinam offendant.

Quapropter Emi ac Revmi Patres Supremae Sacrae Congregationis S. Officii Ordinarios omnes necnon Superiores Institutorum religiosorum, Rectores Seminariorum atque Universitatum Praesides exhortantur ut animos, praesertim iuvenum, contra operum Patris Teilhard de Chardin eiusque asseclarum pericula efficaciter tutentur.

AAS 54, 526.

De sequendo exemplo Boni Pastoris in sacerdotum vita

(Ex Alloc. *L'ultimo incontro* ad sacrorum alumnos c variis Seminariis» 10 aug. 19G2).

2507 Ah! figliuoli. Il vostro avvenire vuol essere soprattutto realtà di ministero sacro. Siate voi destinati ad esercitarlo direttamente nelle parrocchie, oppure nei molteplici servizi che, per altro, nella loro ultima finalità tendono egualmente a coadiuvare e sorreggere il ministero pastorale, è là che si incentra e si ingemma il vostro servizio: per le singole

anime, per le famiglie, per le popolazioni. È là, e non altrove: e là nella sua perfezione anche di sacrificio estremo. *Pastor bonus animam suam dal pro ovibus suis (/.* 10, II).

I'n ecclesiastico può sentire pure l'attrazione della gloria effimera e del successo mondano. Ma tutto si scolora davanti alle pure finalità dell'ordine sacerdotale, che le parole evangeliche esprimono, che le labbra di Gesù ripetono con suadente accento, come a dire: configuratevi al buon pastore, in ogni circostanza della vita, nelle ore più gravi delle prove e delle difficoltà, delle incomprensioni e degli abbandoni: *bonus pastor, bonus pastori*

Lo ripetiamo. Là è il sacerdozio. Ed è nell'esercizio sacro e più elevato di questa eminente funzione pastorale che il sacerdote esprime la vera grandezza sua.

Gesù benedetto continua il suo ministero per mezzo dei sacerdoti suoi: sempre in atto di dirigere le pecorelle, di ricercarle, di ricondurle all'ovile sulle sue spalle.

Ma alle anime sacerdotali che si volsero alla realizzazione di questo disegno, subito apparve, e senza uscire dall'immagine del Buon Pastore anzi interpretandone i palpiti, lo sviluppo di tale dottrina nel mondo intero.

Nel Buon Pastore infatti è la Chiesa: la Chiesa che va a cercare le pecore; che sa le parole da dire, l'indirizzo che deve dare; gli alimenti della vita spirituale, l'acqua pura, attinta alle sorgenti del Salvatore.

Pur troppo — e Noi lo riconosciamo e Ci è motivo di pena — lungo i secoli il gregge di Cristo in parte si è disperso, disperso un po' in tutto il mondo. Queste separazioni, individuali e collettive, sono la contraddizione all'ultima preghiera di Cristo al Padre, *ut unum sint.*[1]

Diletti figli, nella familiarità paterna che discende dalla partecipazione vostra ai sacri misteri celebrati sull'altare con voi e per voi, amiamo dirvi che nello stesso tempo in cui eravamo intesi ai progetti di ricostituzione dell'ordinamento pastorale, subito giunsero al Nostro orecchio le voci di ehi di fatto, pur non appartenendo ancora a questo unico ovile, dapprima con tenerezza quasi ascosa ma confidente, e poi spiegantesi in un desiderio sincero e generoso di udire, di vedere, di sapersi compresi nell'amplesso della carità, Ci fecero sentire quanto il loro spirito possa riaccostarsi alla maternità della Chiesa universale.

La carità, diletti figli, è la forza misteriosa che prepara *diem- Domini,* il giorno del Signore.

Il Congresso Eucaristico Internazionale celebrato a Monaco due anni or sono trasse dal capo vi di Giovanni il punto luminoso del suo programma e lo fece risonare in tutta la terra: *pro mundi vita.*[2]

Cristo si fece uomo, fondò la sua Chiesa, morì in croce e risorse, lasciò nell'Eue arietia il memoriale della sua passione, perchè gli uomini tutti.

1 **Cfr. 7. 17, 21.**
• **Cfr. *I*. 6. 52.**

fatti tigli adottivi di Dio, siano partecipi della divina natura, ed in tal modo riflettano in ogni rapporto ed attività umana gli splendori della loro più alta vocazione.

Pro mundi vita, si. per la santificazione dei fedeli cattolici, per il progresso della vera civiltà e per la concordia delle nazioni, ecco, il Concilio vuol prendere la via larga, la via dei popoli e dello genti, le vie intraviste dai Profeti e indicate da Cristo: *cuntes in mundum universum* (J/c 1G, 15).

Non ci sono equivoci di sorta in questa missione sacerdotale ed apostolica. La dottrina non si adegua alle debolezze umane, ma la verità rivelata splende dall'alto in tutto il suo fulgori', mentre l'azione del Buon Pastore, sempre presente nella sua Chiesa, continua ad indicare la via regale della salvezza e a diffondere nelle anime e nei popoli la luce e la virtù del suo Vangelo, la grazia che corrispondo alla sua volontà salvatrice e redentrice ilei genere umano, di cui il Cristo è giustamente salutato ed adorato come Re glorioso ed immortale.

AAS 54, 584-580.

De gravi officio Moderatoris Spiritus in Seminario

(Ex Alloc. *Questo incontro* nel Magistros pietatis Romae coadunatos, 9 sept. 1962).

2508 Innanzi tutto vi ringraziamo, diletti figli, per l'opera nascosta, ma pur tanto preziosa, che voi svolgete in un terreno ricco di speranze per l'apostolato. Le diocesi contano su di voi. Le future sorti della Chiesa sono, si può dire, in gran parte nelle vostro mani. È vero che la formazione dei seminaristi deve realizzarsi mediante l'armonica collaborazione di tutti l superiori del Seminario, sotto la direzione saggia e amabile del Rettore. Ma a voi spetta la parte più importante, perchè la vostra azione si svolge nell'intimo della coscienza, dove si imprimono le convinzioni profonde, e dove si compie la vera trasformazione del giovanetto chiamato al sacerdozio. Ad avviarla e a coronarla c'è il soffio dello Spirito del Signore. Ma in vis ordinaria difficilmente il giovane saprò seguirne gli impulsi senza l'esperto controllo del Direttore Spirituale.

Possiamo immaginare il vostro quotidiano sacrificio, le vostro trepidazioni, le vostre ritenzione sofferenze. E Dio sa con quante preghiere, con quali sforzi c talora con quali angosce voi pagato giornalmente le grazie di luce e di perseveranza che implorate per i vostri figli spirituali. Nel manifestarvi la Nostra gratitudine, Noi sentiamo di avere i sentimenti stessi di Gesù, che, affidandovi Í suoi tesori più preziosi, vi ha chiamato a collaborare a questa sublime opera della sua grazia.

Desideriamo inoltre esprimere il Nostro compiacimento per il vostro Congresso, che fa prevedere lietissimi risultati.

L'educazione della gioventù — non è mai fuori luogo ripeterlo — è una missione assai ardua. Giustamente è stata chiamata arte delle arti. Molto piti ciò si avvera quando si tratta della gioventù che si volge con animo grande verso il sacerdozio. Orbene, l'educatore dei seminaristi è ben consapevole che la sua preparazione personale all'altissimo ministero di ve continuare per tutta la durata del suo servizio. Deve studiare la psicologia degli alunni del Seminarlo; deve vivere con gli occhi aperti sul mondo che lo circonda; deve imparare dalla vita. Ma deve apprendere anche dai libri, dallo studio, dallo esperienze del confratelli e dal progresso delle scienze pedagogiche, particolarmente da quei testi cd autori che la stessa Congregazione del Seminari raccomanda.

Non possiamo nasconderò cho si son commessi — e si continua a commettere — degli orrori nel campo educativo, con la facile scusa che a discernere le vocazioni e a formarle convenientemente bastano il buon senso, l'occhio clinico e soprattutto l'esperienza. Diciamolo con animo afflitto. I na direzione spirituale più illuminata avrebbe risparmiato alla Chiesa diversi sacerdoti non del tutto all'altezza del loro officio, mentre le avrebbe procurato un numero decisamente superiore di ecclesiastici santi.

Del resto, a voi tutti è noto che ogni epoca incontra c conosce difficoltà caratturistiche neH'educare la gioventù. Nel caso vostro, non potete dimenticare che i seminaristi appartengono ad una generazione che ha assistito alla tragedia di due guerre immani, e viene da un mondo che si evolve con sorprendente rapidità. Per cui talvolta proverete come un disorientamento di fronte ad alcune manifestazioni della personalità anconi informe, di fronte ad aspirazioni ed esigenze, che sembrano lontane dalla mentalità corrente di soltanto vont'anni or sono.

Ciò può far pensare che la formazione tradizionale abbia fatto il tempo suo, e si debbano tentare vie nuove.

U09 **A questo riguardo, vorremmo esprimervi apertamente il Nostro pensiero.**

Se nel campo della formazione dei seminaristi non giova irrigidirsi su schemi superati, bisogna tuttavia essere ben convinti che permangono in tutto il loro valore 1 principi fondamentali, senza dei quali tutto ¡'edificio crollerebbe e andrebbe in rovina. Come pure bisogna accuratamente evitare il pericolo che le riforme marginali per quanto importanti, e talora forse opportune, distolgano l'attenzione da quello che è il problema centrale di ogni educazione seminaristica.

Orbene, ciò a cui devono essere principalmente indirizzati i vostri sforzi è di creare nei giovani una concezione evangelicamente integrale del sacerdozio, ed una coscienza acuta e vibrante del dovere di tendere alla santità.

Il problema della propria santificazione fu il punto d'onore e di letizia dei vostri e dei Nostri giovani anni, diletti figli.

I chiamati al sacerdozio di questa seconda metà del secolo ventesimo niente altro di diverso possono avere maggiormente a cuore c prima del sacerdozio e nel suo florire e maturarsi, persuasi dell'inanità di ogni sforzo apostolico non informato da un'anima in stato di grazia, tendente alla santità.

Procurerete inoltre di avviare i giovani a conoscere e a comprendere il mondo» nel quale sono chiamati a viver© e ad operare,insegnando a santificare tutto ciò cheli progresso offre di buono, di sano, di bello. Ma ciò non vuol dire accettare compromessi con lo spirito secolare, o tanto meno attenuare l'importanza della mortificazione e della rinuncia. Un malinteso aggiornamento che si preoccupasse solo di raddolcire la vita seminaristica, o di blandire troppo la natura, creerebbe una personalità antitetica a quella di Gesù Sacerdote o Vittima. Al contrario, l'adeguamento moderno alle esigenze del tempi dovrà risolversi in una più profonda assimilazione alla personalità di Gesù e di Gesti Crocefisso. Bisogna innamorare i seminaristi del rinnegamento della Croce, perchè sappiano amare la condizione di povertà in cui il clero tanto spesso ò costretto a vivere, ed affrontare coraggiosamente le rinunce e le fatiche dell'apostolato.

Si sento parlare, talvolta, anche di autoformazione, di autodominio, ('ertamente non è ben formato chi non sa essere regola a se stesso; e giustamente gli educatori si preoccupano di lasciarti al giovane quoll'utilo e progressivo esercizio della libertà, che lo allena a regolarsi in determinate circostanze da solo, e lo prepara meglio alla vita di ministero. Ma ciò non può essere disgiunto da una ferma disciplina. Mai il giovane saprà autodominarsi, se non avrà imparato ad osservare amorosamente una forte regola, che lo eserciti alla mortificazione o al dominio della volontà. Diversamente, nel pieno esercizio del ministero non sarà poi pronto alla piena e lieta obbedienza al suo Vescovo, e potrebbe subire la tentazione verso atteggiamenti di indipendenza, cho se non avranno il clamore di aperta

ribellione, si manifesteranno tuttavia in un'aziono personale, non in armonia con il disegno di aziono pastorale promosso e proposto dal Superiore.

Infine, non si insisterà mai a dovere sulla importanza dell'esempio. E questo lo date voi, diletti figli, lo danno i sacerdoti anziani; oh! potessimo dire, lo danno tutti! È questo il linguaggio eloquente e più persuasivo per i giovani. E mentre attirerà l'abbondanza delle grazie fecondatrici del Signore, da esso gli alunni impareranno quasi spontaneamente ciò che molte volte è difficile spiegare a parole.

Proprio a motivo dei confidenziali e frefluenti contatti con i seminaristi, la figura del Direttore Spirituale è una di quelle che si incidono nella memoria, e potrà costituire — se veramente edificante — uno dei più efficaci sostegni di perseveranza pcr l'avvenire. Quante volte il sorprendente rigoglio di vita cristiana in una diocesi trova la sua spiegazione vera nell'opera silenziosa di un santo Direttore Spirituale, cho con i suol esempi cd insegnamenti ha saputo formare generazioni di sacerdoti santi.

Volgendo alla fine la Nostra meditata parola sopra questioni così gravi ed elevate in riferimento alla formazione dei seminaristi, al cui buono spirito è affidato, con la grazia celeste, e con l'applicazione della legislazione Conciliare, il rinvigorimento del fervore ecclesiastico in tutto il mondo cattolico, amiamo rendere omaggio, in questa circostanza cosi solenne, alla sacra memoria di quei sacerdoti, ora riposanti nella eterna luce e nella pace del Signore, al cui ministero di confessori e di guide spirituali voi e Noi affidammo la intimità della nostra coscienza nelle varie epoche della vita. Essi sono ben degni della nostra pia commemorazione.

Anime elette che, entrate nella eternità, ne godono il tonnine più alto, o lo stanno raggiungendo - in ogni caso anime sante e benedette tutte quanto — esse, secondo l'insegnamento della fedo cattolica, sono compartecipi delle vicende della Chiesa militante, prestandole aiuto, specialmente nelle ore più solenni, come questa del Concilio Ecumenico. Così la grazia del Signore che le rese in terra benemerite della santificazione del clero nel passato, ottenga ampiezza di fervore per la generazione novella che il Concilio intende consacrare al trionfo del Regno di Cristo Signore: in *sanctitate et iustilia coram ipso, omnibus diebus nostris (L.* **1, 75).**

AAS 54, 673-677.

De studio et amore Sacrae Scripturae

(Ex Alloc. £a *diciassettesima Settimana* **ad S. Script, cultores, 24 sept. 1962).**

2611 **E qui poniamo subito l'accento sul carattere degli studi biblici e sui propositi cho devono animare e condurre quanti ad essi si dedicano con amore c singolare competenza.**

Diletti figli, lo studioso dei Sacri Testi non è, non deve essere semplicemente un ammiratore erudito, nè un esploratore ansioso di insondabili ricchezze. Può anche ridursi a questo. Ma limiterebbe assai il campo del suo lavoro, c non farebbe onore alla sua vocazione.

Ciò vi è noto, e voi temete i pericoli di questa limitazione. Ne è prova l'impegno che ponete nell'accostarvi con decisione all'ideale propostovi e nell'aderire ad esso con tutte le vostro nobili energie. Lo studioso, il biblista è innanzitutto un trepido ed intrepido ascoltatore della Divina Parola; egli sa che questa non è fredda lettera, racchiusa in documenti di archivio, ma vivo e intatto messaggio, che viene da Dio, o va accolta integra con l'animo aperto, e diremo appassionato, con cui fu ascoltata dai profeti, dagli apostoli e dallo innumerevoli schiere di uomini timorati di Dio dell'Antico e del Nuovo Testamento. In tal modo lo studioso diventa un paziente collaboratore della Chiesa nella custodia, nello studio, nella esatta trasmissione del genuino pensiero rivelato, che le sacre carte racchiudono.

Si comprende quindi l'animo trepido della Chiesa nei confronti degli gladi biblici. Essa infatti, mentre ha fiducia serena nella serietà di indagine dei suoi figli, non può accontentarsi di raccoglierne i frutti, ma deve guidarne i passi, come pure le spetta di ratificarne le conclusioni. E incoraggiandoli a proseguire nel solco promettente delTodiemo sviluppo, è essa ancora che ha il dovere di invitare tutti a ponderatezza, a docile e inconcussa fedeltà alle norme del supremo Magistero...

Ci accontentiamo di formulare un duplice voto:

I512 **1. Anzitutto l'amore dei Sacri Testi sia sempre più dilatato, e porti alla meditazione del loro messaggio. A questo devono tendere i vostri studi. Le stesse ricerche erudite, le nuove luci che vengono al Libro Sacro dai contributi dello scienze ausiliario, hanno la loro giustificaziono ultima in questo impegno di diffondere l'amore alla Parola rivelata, e guidare gli animi alla intelligenza del suoi sensi spirituali e didattici. Sotto questo aspetto sono di aiuto sempre nuovo e insostituibile le opere dei Padri della Chiesa e le voci del Papi e dell Episcopato nel corso dei secoli, anche se debbono essere letti con l'occhio esercitato dalle nuovo acquisizioni di critica testuale.**

Prima e al di sopra di ogni sfoggio erudito deve esserci la fame e la sete della Divina Parola, perchè essa è vita per le anime, luce alle menti, solilo vivificatore. Gesù l'ha proclamato, e Giovanni ce ne ha riferito il testo esatto: *Verba, quae ego locutus sum robis, spiritus et vita sunt (I.* **6, G4).**

2. 11 secondo voto auspica la penetrazione della Divina Parola nella vita dei popoli, delle famiglie, delle comunità. Non è forse il *Vangelo* **la buona novella, che essi attendono? Non è** *Vepistola Dei ad homines,* **che dovrebbe liberarli da troppe sovrastrutture sentimentali, o freddamente c unicamente scientifiche e tecniche? Non è la** *rivelazione* **dei « cicli, nuovi e terre nuove »,1 che attira i cuori umani, quasi pregustamento della celeste beatitudine?**

L'uomo di oggi, non meno di quello che leggeva la *BibVa pauperum* **sulle pareti delle antiche chiese, ha desiderio vivo della parola di Dio. L'uomo l'attende ed ascolta con la stessa devozione, con cui il popolo ebreo accolse la lettura del Libro Sacro, fattagli da Esdra, dopo le fortunose vicende del ritorno dalla cattività. Quali accenti di trepida commozione nel racconto del Libro di Neemia. quale è riferito nel capo ottavo:** *Attulit ergo Esdras sacerdos legem coram multitudine virorum et mulierum cunctisquc qui poterant intelligere. in die prima mensis septimi; et legit in eo aperte in platea, quae erat ante partam aquarum, dc mani usque ad mediam diem in conspectu virorum ct mulierum ct sapientium, ct aures omnis populi erant erectae ad librum ...Et aperuit Esdras librum coram omni populo (super universum quippe populum eminebat), ct cum aperuisset eum, stetit omnis populus. Et benedixit Esdras Domino Deo magno ct respondit omnis populus: Amen, amen, elevans manus suas. Et incurvati sunt, et adoraverunt Deum proni in terram ... Et legerunt in libro legis Dei distincte* **tf** *aperte ad intelligendum; ct intellexerunt cum legeretur. (Neh.* **S, 2-3, 5-6, 8).**

Che parole, diletti figli! C'è tutto quanto si riferisco all'insegnamento e al culto del Libro Divino: la vostra missione sacerdotale, che è apostolato fecondissimo di sacro ministero; il dovere della chiarezza o sollecitudine pastorale: *distincte et aperte ad inttlUgendum;* **il coraggio c lo zelo di proporre la celeste dottrina a tutti:** *in conspectu virorum et mulierum ct sapientium;* **c la rispondenza generosa delle anime al vostro sforzo:** *aures erectae ad librum.*

In tal modo la rinnovata fioritura degli studi biblici annunzia lu lieta novella, e olire alle anime continuo pascolo di santo insegnamento.

AAS, 54, 716-719.

1 **Cfr.** *Is.* **6G. 22; 2 P. 3, 13;** *Ap.* **21, I.**

De re Archivìstica in Seminariis docenda

(Ex Litt. *In una revente,* S. C. de Sem. et Stud. Univ, ad Episc. Italiae, 27 niai. 1963).

2513 Per questi motivi, Eccellenza Reverendissima, questo Sacro Dicastero ha giudicato opportuno d'istituire nel Seminari Maggiori d'Italia un Corso di Archivistica, da intendersi come un insegnamento non già di specializzazione, ma piuttosto di formazione pratica, indirizzato agli studenti di Sacra Teologia, per prepararli convenientemente alla diligente cura dcU'Archivio, come dovere del loro prossimo ministero sacerdotale.

Tale Corso, da svolgersi secondo lo schema allegato, sarà opportunamente inserito nelTinsegnamonto della Teologia Pastorale, con la dovuta autonomia o continuità.

E perché la materia, nei pii Istituti, sia svolta con criteri uniformi, verranno indotte a cura di questa Sacra Congregazione, presso PArchivio Vaticano, settimane di studio, alle quali potranno partecipare i Professori, che gli Ecc.mi Ordinari designeranno pcr tale insegnamento.

Data l'importanza del problema in ordine al servizio che un archivio ben ordinato rende a una diocesi o a una parrocchia, e considerato il prestigio che ne viene a tutta la Chiosa, siamo sicuri d'incontrare il pieno consenso dcdl'Eccellenza Vostra.

Parte genekale: PArchivio

2514 *Nozioni generali•* — L'archivio ed i suoi rapporti con l'Ente da cui proviene — Definizione di archivio — Diversità dell'archivio dalla biblioteca, dal musco» da altre raccolte o collezioni documentarie — L'archivio e la documentazione.

Contenuto dell'archivio. — Il materiale archivistico secondo i caratteri esterni (materia scrittori», forma, ecc.) — Il materiale archivistico secondo il valore intrinseco: documenti, atti e scritture — Natura del documento — Classificazione dei documenti.

Ordinamento — Criteri generali per l'ordinnmcnto e modalità pratiche.

Inventario— Inventario sommario c inventario analitico — Regolo per la redazione.

Mezzi per la ricerca — Indici e repertori; regesti — Guide e altre pubblicazioni archivistiche — Sussidi bibliografici.

Accrescimento c diminuzione del materiale. — Versamenti, donazioni, depositi, cambi — Rivendicazioni, ricuperi c complementi — Eliminazione e scarto.

Conservazione del materiale — Il locale: previdenze contro le cause di danneggiamento — Gli scaffali e gli altri mobili — Igiene archivistica — Difesa contro i parassiti della pergamena e della carta — Provvedimenti di protezione in tempo di emergenza.

Restauro dei documenti. — Principi generali e vari sistemi — Il Laboratorio Vaticano — L'Istituto di Patologia del Libro — L'Istituto per il restauro scientifico del Libro.

Serrici *deirArchivio* — Il personale — Apertura al pubblico ed ammissione degli studiosi — Ricerche e copie — 11 prestito dei documenti — Lo fotografie: di sicurezza, di complemento. di sostituzioni e di studio — Apparecchi di lettura — Documentazione: schedario bibliografico — La biblioteca — Mostro permanenti e temporanee.

Parte speciale: gli Archivi Ecclesiastici

Nozioni di archivio ecclesiastico. — Archivio prodotto da un Ente ecclesiastico — Archivio appartenente ad un Ente ecclesiastico — Archivio ecclesiastico presso Ente non cc-clcslast ico.

Gli archivi della Chiesa.

A) **Santa Sede: Congregazioni Romane, Tribunali, Uffici, Commissioni diverse.**

/?) Diocesi: Curia Vescovile, Capitolo Cattedrale, Opera del Duomo, Seminario, Vicariati Foranei, Parrocchie, Confraternite, altri Istituti ecciesiastici della Diocesi,

C) Religiosi: Case e Procure generalizie, Sedi provinciali, Case religiose.

Ordinamento dell'arehivio ecclesiastico — **Schemi e titolari per Tordiuamento dell'archivio della Curia Vescovile e della Parrocchia.**

Legislazione sugli archivi ecclesiastici. — **Norme del Codice di Diritto Canonico ed altre disposizioni della Santa Sede bull^niiniinist razione degli archivi — Disposizioni diocesane sull'amministrazione degli archivi — Posizione giuridica degli archivi ecclesiastici in Italia.**

Ex Archivo S. C. de Sem. et Stud. Unir.

PAULUS VI (1963-...)

De necessitate sacerdotum et Christianorum laicorum ad mundum evangelizandum

(Ex Alloc. *A Lei. ceneraiissima.* ad Card. Clem. Micara, Vicarium Urbis et universum Clerum Romanum, 24 iun. 1963).

2515 È cioè: l'evangelizzazione del mondo, anche di questo nostro moderno tanto profano, e spesso tanto ostile alla religione, dipende massimamente, come Cristo ha stabilito, come la Chiesa continuamente proclama, dal Clero. Nessuna età. forse, è stata storicamente, sia per indole, sia per meditato proposito, estranea e contraria al Sacerdozio e alla sua religiosa missione come quella presente; e nello stesso tempo nessuna età come la nostra si è dimostrata bisognosa, e diremo di più (quasi aprendo davanti a Noi una grande speranza), suscettibile dell'assistenza pastorale di buoni e zelanti Sacerdoti. Notissima cosa. Ma quale importanza essa assume davanti a chiunque è responsabile, pensoso e desideroso della vera prosperità dell'odierna società; quale voce segreta essa può pronunciare nel cuore di quella gioventù, che sente l'ansia d'una missione, d'un eroismo, d'una vocazione per dare a questo nostro meraviglioso e insieme pauroso mondo moderno un nuovo, un vivo volto cristiano!

L'altra convinzione si è che il Clero addetto alla cura d'anime, disciplinato nel secolare schema della Parrocchia, tutto dedito al servizio delle anime, tutto compreso did privilegio ili sacrificio e di carità d'essere ad ogni ora, per ogni bisogno, con ogni ceto di fedeli e di lontani, a dirotto contatto con l'umanità, palpitante di grandezza e di miseria, per infondervi il balsamo della Parola e della Grazia, merita per primo la Nostra considerazione, la Nostra affezione, il Nostro sostegno e la Nostra benedizione.

Non già, non già che nella Chiesa di Dio altre innumerevoli vocazioni e funzioni siano da posporsi, o da dimenticarsi; no certo. E non già che l'istituto parrocchiale sia da solo capace a corrispondere ai moltissimi e complessi bisogni dell'evangelizzazione e della formazione cristiana. E non già, aggiungeremo, che il Laicato, il Nostro carissimo e degnissimo Laicato cattolico sia superfluo al grande e comune sforzo di far vivere Cristo nel mondo. Ala crediamo semplicemente che questa antica e venerata struttura della Parrocchia ha una missione indispensabile e di grande attualità; ad essa spetta creare la prima comunità del popolo cristiano; ad essa iniziare e raccogliere il popolo nella normale espressione della vita liturgica; ad essa conservare e ravvivare la fede nella gente d'oggi, ad essa fornirle la scuola della dottrina salvatrice di (risto; ad essa praticare nel sentimento e nell'opera rumile carità delle opere buone e fraterne.

AAS 55, 673-674. Cfr. *Insegnamentil* 1, 15-16.

De urgenti necessitate cleri in America Latina

(Ex Alloc. *Ancora gli inizi,* ad Pont. Commissionem pro America Latina, 9 iul. 1963).

2516 Dalla sua relazione, Signor Cardinale, abbiamo appreso le linee direttrici nello quali si sono articolate in questi anni le attività a favore della Chiesa in America Latina: collaborazione in personale, seminari c formazione del clero, istruzione religiosa e azione sociale. Ci è caro rilevare che nessun grande settore degno di attenzione è stato trascurato e che cure del tutto particolari sono state poste nell'invio di personale ecclesiastico e religioso. È superfluo ricordarlo: è questo il problema più angustiante. Pensare alle principali metropoli sud-americano, attorno alle quali si raccolgono milioni di esseri umani, che accorrono dall'interno in cerca di migliori fortune, e non poter destinare alla loro assistenza spirituale che un numero troppo ristretto di sacerdoti — Ci viene il ricordo delle più vasto città del Brasile, Rio de Janeiro e Sao Paulo, che visitammo personalmente or sono tre anni — è cosa che riempie il cuore di amarezza, di ansie e di vivissime preoccupazioni, e che richiama il dolce lamento del Signore: *Messis quidem multa, operarii autem pauci (L.* 10, 2).

La missione della Chiesa è essenzialmente religiosa, è comunicazione di grazia e consisto nel prolungare nel mondo la vita di Cristo, nel far partecipe l'umanità ai misteri di Lui, l'incarnazione c la Redenzione. Tutto ciò avviene ad opera del ministero sacerdotale. Di qui la necessità di intensificare l'azione pastorale propriamente detta, di scegliere i mezzi più adatti per allargarne il raggio di influsso, sì che raggiunga tutti gli strati della società. Quanto più profonda diventerà questa aziono, tanto più intensi saranno i benefici riflessi che essa non mancherà di far sentire anche In altri settori dell'attività umana. Se, infatti, la missione della Chiesa non ò direttamente nè politica, nè sociale, nc economica, nulla di estraneo vi sarà per il sacerdote che ha ben compreso il valore c l'estensione del suo ministero, che è quello di tutto permeare dello spirito di Cristo.

Il *misereor super turbam (Me.* 8, 2) del Divino Salvatore diventerà parte del programma di lavoro del sacerdote, il quale non resterà indifferente, insensibile o inoperoso dinanzi ai fratelli che soffrono, ma da buon Samaritano saprà piegarsi su di loro e comprenderne i problemi. E così anche l'azione sociale, bone intesa, trova il posto che le spetta tra i doveri del sacerdote: sarà come una estensione del ministero sacerdotale propriamente dotto.

l *Insegnamenti di Paolo VI,* vol. 1... (Poliglotta Vaticana 1963...).

.Siamo ben lieti di sapore eho i Nostri Venerabili Fratelli e diletti figli in America Latina hanno questa senaibilità pastorale, che li fa operare anche sui corpi per il bene delle anime, sempre in vista del fino supremo dcH'uomo.

Una parola, infine, per ricordare l seminari, dai quali dipende Tavvenirc delle dioce-d, ai quali numerose popolazioni e i sacerdoti anziani, stanchi nel fisico e curvi sotto il peso di lunghi anni di servizio pastorale, guardano con ansiosa attesa; per ricordare retrazione religiosa, la catechesi, la predicazione al popolo, soprattutto alla gioventù, che avrà maggiori responsabilità nella vita del domani; per ricordare il generoso laicato cattolico, collaboratore nelle opere di bone.

Oh! Noi prevediamo la complessità e la difficoltà di questa impresa apostolica; Noi ben sappiamo quanto siano impari le Nostre forze per condurla a buon termine; ma Ci sembra di udire al Nostro orecchio ustionare le parole prodigiose di Gesù, ospite sulla barca di Simone Pietro, al momento della pesca miracolosa: *Due in alium, el laxate relia vestra in capturam (L.* **5, 4).**

Sull'esempio dei Nostri venerati Predecessori, fidenti nella vostra fedele e multiforme collaborazione, o sicuri soprattutto dell'assistenza del Signore, Noi osiamo applicare a Nui c a questa presente condizione della Chiesa cattolica nel grande continente latinoamericano le parole divine; e stringendo con pavida, ma ferma mano il timone della fatidica barca, la spingiamo al largo, sull'oceano della storia d'oggi e di domani, per la nuova vittoria evangelica.

AAS 55, 684-685, Cfr. *Insegnamenti* **1, 64.**

De praeparatione catechetica omnibus candidatis ad sacerdotium necessaria

(Instruct. S. C. de Semin, et Stud. Vniv. *Mentre in ogni parh* **ad omnes Episcopos, 3 sept. 1963).**

2517 **Dal prezioso tesoro di insegnamenti dottrinali e norme disciplinari ci sembra ora opportuno scegliere, per farne oggetto di particolare riflessione, il canone 14 del Decreto « Dc reformatione », emanato appunto in quella medesima Sessione, nel quale si stabilisce che i candidati al Sacerdozio, fra lo altre doti rigorosamente accertate dal Vescovo, * etiam ad populum docendum ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem ac ministranda sacramenta, diligenti examino praecedente, idonei comprobentur ».x**

Quanto lo norme tridentino, non solo quella sopra citata» ma anche le oltre sancite sullo stesso argomento nelle Sessioni Va e XXIVa, fossero state accolte ed apprezzate con unanime consenso, è dimostrato dalla universale diffusione di opere catechistiche. che di quelle norme costituiscono la pratica irradiazione, per quanto riguarda sia il purissimo contenuto dottrinale, sia il metodo più conveniente per trasmetterlo ai fedeli. Fra esse ci piace particolarmente ricordare le opero di San Pietro Cánido, quali la Summa doctrinae Christianae per quaestiones tradita », del 1555; lu piccola raccolta catechistica « ad captum rudiorum accommodata », del 1556; ed il «Parvus catechismus catholicorum ;* del 1558; quella di Sun Koberto Belarmino. « Dottrina cristiana breve », del 1597; ma soprattutto il «Catechismus ex decretis Concilii Tridentini ad parochos Pii V iussu editus Romae» nel 1566, alla cui preparazione si dedicò in misura eminente un altro Santo: Carlo Borromeo.

A non breve distanza di secoli, alle preoccupazioni dei Padri Tridentini corrispondono ora le sollecitudini di tutti gli zelanti Pastori di anime, i quali, con convinzione unanime, vedono in una evangelizzazione nutrita di sostanziosa e pura dottrina ed espressa in forme adatte ai tempi ed allo persone, il fattore fondamentale del progresso spirituale del popolo cristiano.

1 **Cfr. [n. 289); CT 9, 627.**

Anzi, questa convinzione è tanto più sentita e condivisa, in quanto ci si rendo conto delle situazioni oggi profondamente mutate nei confronti di quelle, sia pure allarmanti, che costituirono lo sfondo storico del Concilio di Trento. Anche se dolorosissima, infatti, si manifestava allora la divisione della cristianità e molto pericoloso si annunciavano le dottrino ereticali serpeggianti in Europa, non si può tuttavia negare che, nel suo insieme, la famiglia cristiana conservava ancora una ricca eredità di vita religiosa. Nei tempi correnti, invece, la situazione non è solamente contrassegnata dalla lacerazione protestante che purtroppo permane e riesce anzi ad insidiare perlino alcuni cattolici meno provveduti; ma soprattutto dalla ufficiale proclamazione dell'ateismo quale atteggiamento ormai acquisito da governi, da gruppi dotati di efficaci mezzi di penetrazione culturale, da larghe masse popolari in modo più o meno cosciente attratte dall'errore; come pure dalla disseminazione di una inquietante indifferenza religiosa, che, agli effetti pratici, viene a confondersi con rateiamo stesso, alle cui rapide conquiste apre facilmente le strade.

A ciò si aggiunge un'altra grave circostanza, alla quale oggi occorre dare il massimo peso. Ai tempi tridentini la scuola, nello suo varie manifestazioni, manteneva ancora stretti contatti con l'organizzazione ecclesiastica, per cui riusciva difficile concepire un insegnamento scritto od orale, che non conservasse qualche legame con la dottrina evangelica, pacificamente ritenuta madre comune della civiltà. Quali che fossero allora le opinioni di persone e di gruppi circa la rivalutazione della cultura classica, nessuno osava mettere in dubbio che essa pure era passata in eredità all'Europa, perchè amorevolmente custodita e tramandata dalla Chiesa Cattolica.

Nelle presenti condizioni, invece, la progressiva laicizzazione della scuola di ogni ordine o grado, insieme all'enorme diffusione degli strumenti diversi di cultura e di informazione, — che vanno dalle biblioteche accademiche a quelle popolari, dai libri ai quotidiani, dalla radio ni cinematografo, dalla televisione alla propaganda politica —, hanno praticamente raggiunto l'effetto di costituire una livellata mentalità di massa, nella quale il lievito del genuino pensiero e costume cristiano riesce con difficoltà a penetrare e ad operare.

Pertanto — dalla lieta e fruttuosa diffusione del cristianesimo come avveniva in tempi in cui nulla sistematicamente si opponeva all'opera della Chiosa c le popolazioni restavano fondamentalmente disposte ad accoglierla — siamo arrivati al punto in cui l'evangelizzazione non può generalmente avvenire se non in forma di faticosa competizione, sia quando essa è violentemente osteggiata da ingiuste pressioni di regimi politici; sia quando è insidiata con non minore animosità da dottrine atee liberamente professate; sia quando, infine, viene ad urtare contre gli ostacoli della indifferenza religiosa e dei costumi ritornati in certa misura pagani.

Anche da questi semplici ma necessari cenni, i (inali, dall'altra parte, non fanno che riecheggiare le precise o profondo diagnosi del nostro tempo contenuto nel Magistero dei Sommi Pontefici, appare quanto sia giusta l'attesa di tutti coloro che auspicano dal candidati al Sacerdozio una preparazione sempre più adeguata per essere gli autentici evangelizzatori della nostra epoca, tanto più esporti o sicuri quanto più aspro sono le condizioni del mondo, violente le opposizioni, urgenti le necessità spirituali delle masse forse ricche di beni terreni, ma certo povere di quelli celesti.

2518 Questa Sacra Congregazione dei Seminari o dello Università degli Studi non è mai venuta mono al suo ufficio di esortare i responsabili della formazione del Clero al grave dovere di mettere in atto ogni accorgimento idoneo, affinchè i candidati, al termino degli studi seminaristici, arrivino ad essere veramente 0 compiutamente • uomini di Dio », capaci quindi di dedicare le loro migliori energie al santo ministero del divino insegnamento.

Proprio a tale fine questa Sacra Congregazione, nella lettera agli Eco.mi Ordinari dell'8 settembre 1926 (AAS, 18, 1926, 453), che trattava di proposito l'argomento della formazione catechistica del Clero, dichiarava: «Ad tantum opus diuturna ac prorsus diligens adhibenda est praeparatio. Haec fleri debet in sacris seminariis: ad hoc enim sunt ipsa constituta. Ut autem munus docendi Christianum populum rite et fructuose quis obeat,

non sulllclt praeparatio doctrinalis, quae in veritatum tradendarum ĕognition ver-atnr... sed requiritur etiam illa quae dicitur didascalica, ad modum pertinens quo veritates tradi debent» caque iit tum per congrua praecepta tum per practicas exercitationes [1].

A logico complemento dello direttive sopra ricordate, questa stessa Sacra Congregazione alcuni anni dopo, con lettera del 28 agosto 1929 (AAS. 22, 1929, 1 16), procedeva alla vera e propria istituzione della cattedra di catechetica nei seminari: « Sacra Congregatio unum aliud urgendum existimat, ea etiam de causa, ne prae aitioribus studiis humiliora quae videntur, at multo etiam maioris sunt rcipsa necessitatis ac ponderis» neglegantur. Id autem est quod a sanctissimis Ecclesiae Pastoribus aliisque apostdicis viris tam saepe tamque impenso commendatum accepimus quodque haec quidem ipsa Sacra Congregatio non semel nec segniter inculcavit, ut in singulis clericorum Seminariis, apud alumnos theologiae praesertim, schola seu magisterium instituatur ac rite foveatur de sacra Catechesi proprium [2].

Nel moltiplicare le sue sollecitudini in vista di una sempre più adeguata formazione catechistica del Clero, questa Sacra Congregazione intendeva esattamente inspirarsi al Magistero dei Sommi Pontefici, che andavano via via intensificando a tale riguardo le loro esortazioni cd offrivano insegnamenti di valore incomparabile.

Ci sia consentito di dedicare almeno un cenno di ricordo a quel memorabile documento sulla catechesi che è, appunto, la lettera Enciclica di San Pio X *Acerbo nimis,* del 15 aprile 1905 *(Ada Pii* A', 2. 75: Fontes CIC. 3, 650). Dopo avere diffusamente descritto le condizioni spirituali del tempo cd avere autorevolmente ribadito il principio che solo in una evangelizzazione profonda, continua, universale si possono trovare i rimedi al muli dell'umanità e lo vie sicure della sua eterna salvezza, il Santo Pontefice si rivolgeva accoratamente al Clero: « In sacerdote ad vitae sanctimoniam debere scientiam adiici. quis neget ? "Labia sacerdotis custodiant scientiam" (Ma. 2. 7). Atque illam reapse severissime Ecclesia requirit in iis qui sint sacerdotio initiandi. Quorsum id vero? Quia scilicet ab eis divinae legis notitiam Christiana plaebs expcctat, illosque ad cam impertiendam destinat Deus: " Et legem requirent ex ore eius; quia angelus Domini exercituum est" *(ibid.).* Quamobrom Episcopus, in sacra Initiatione, Sacerdotii candidatos alloquens: ° Sit, inquit, doctrina spiritualis medicina populo Dei: ... sint providi cooperatores ordinis nostri; ... ut in lego tua die ac nocte meditantes, quod legerint credant» quod crediderint doceant" *(Poni. Itom. Dc Ordin. Prcsb.)* [3]

Agli altissimi insegnamenti del Santo Pontefice faceva eco Pio XI. il quale in ogni occasione esortava all'apostolato catechistico non solo i Sacerdoti, ma anche coloro che devono essere i collaboratori dui Sacerdoti, poiciw questi, pure restando i primi ed insostituibili maestri della Parola di Dio, per la stessa limitatezza dello loro forze non possono da soli raggiungere tutti quelli a cui essa per divina disposiziono è destinata. In presenza di maestri cristiani — diceva una volta Pio XI — il Santo Padre non può fare a meno di pensare che si trova di fronte a veri e propri coadiutori e collaboratori dui Suo Ministero Apostolico. In che cosa infatti si assomma tale ministero, se non in quella parola che il Divino Maestro diceva ai primi Apostoli e si ripete sempre ai loro successori, ai Vescovi, ai Sacerdoti, di tutti i paesi, u principalmente al primo dei Sacerdoti, al Vescovo dei Vescovi: "Euntes doccici". E voi, o maestri cristiani, che cosa fate? quale occupazione riempio la vostra giornata? Voi insegnate: fino a voi dunque discende in qualche modo quel mandato divino al quale il mondo deve la sua redenzione. Anche a voi il Cuore divino dice: Andate u insegnate! Andate e insegnate anzitutto la verità eterna» la verità cristiana, la dottrina di Cristo. Invita di Cristo, gli esempi di (.'risto» la Redenzione di Cristo» (A pellegrini scozzesi, 20 luglio 1925: *Discorsi di Pio XI,* vol. I. pag. 416). Lo

1 [Cfr. n. 1653 J.
1 (Cfr. n. 17271.
[3] [Cfr. n. 1194).

stesso Pio XI, quasi a confermare la parola con l'esempio, nella detta circostanza manifestava (¡uesta confidenza riguardante il suo procedente ministero sacerdotale: ‹ La presenza di maestri rievoca i suoi primi anni di Sacerdozio e i molti anni dati al ministero dell'insegnamento cho gli sembrano i più belli, i più cari, i più radiosi anni di sua vita, nei quali il lavoro assiduo era il procurarsi luco per l'anima, per il cuore, per l'intelligenza per poi rifletterla su altre intelligenze, su altri cuori, su altre anime in preparazione preziosa alla vita » *(loc. cit.).*

Pio XII, a sua volta, ha lasciato ai Pastori di anime in eredità una somma grandiosa di sacro insegnamento, nella quale non si trova praticamente tema di istruzione religiosa, che non sia limpidamente trattato, con mirabile profondità di dottrina, pari all'arto di una attraente esposizione.

Giovanni XXIII, di cara e venerata memoria, seguendo la via tracciata dai suoi predecessori, rese ancora più amorevolmente insistente il suo appello ai Pastori di anime, perchè offrano al popolo una catechesi adeguata ai tempi, anche se fedelissima sempre alle sue divine sorgenti. E se, da una parte, Giovanni XXIII offerse al mondo, con le suo Lettere Encicliche, alcuni monument i di dottrina, dall'altra volle dare primo l'esempio di un insegnamento religioso che trovava, nella soave semplicità e nella soprannaturale ispirazione, quasi immediatamente le vie delle menti o dei cuori, non solo in ristrette accolte di fedeli, ma anche nelle moltitudini di ogni provenienza e condizione.

Il Sommo Pontefice Paolo VI, gloriosamente regnante, proprio nella felice aurora del Suo ministero pontificale, nell Augusto Messaggio rivolto al mondo dopo l'avvenuta Elezione alla Cattedra di Pietro, si premurava di annunciare il Suo alto intendimento di operare perchè il mondo conosca che solo nel Vangelo di N. S. Gesù Cristo c'è il segreto della universale salvezza: « In obeundo apostolico munere id Nobis in primis proponimus, ut coram universo mundo manifestius usque ac sollemnius declaretur, optatam salutem tantummodo ex lesu Christi Evangelio exspectandam esse » *(L'Osservatore Romano,* 23 giugno 1963).

Premesse queste doverose considerazioni, che olirono ispirazioni e forza ai nostri migliori propositi, crediamo opportuno rivolgere ai responsabili della formazione del Clero una nuova e fervida esortazione, affinchè, salvo restando le vigenti disposizioni circa la cattedra di catechetica nei Seminari, sia compiuto un ulteriore passo in avanti per dedurle a sempre più fruttuose applicazioni.

2519 **L** - L'armoniosa cospirazione di tutte le discipline seminaristiche alla formazione del perfetto maestro della Parola di Dio.

Sarà costante sollecitudine di coloro che sono preposti alla formazione del Clero provvedere affinchè tutti gli insegnamenti, sia dello discipline maggiori che di quello minori, conspirino armoniosamente a formare il perfetto maestro della Parola di Dio.

A ciò concorrerà, prima di tutto, la purezza della dottrina cattolica, presentata in ogni suo aspetto secondo la divina Rivelazione, la Tradizione, il Magistero pontifìcio, gli insegnamenti dei Padri o Dottori della Chiesa, sotto la guida di docenti esperti non solo nell'insegnamento, ma anche nella vita pastorale, e con l'aiuto di Autori provati, gli unici che possano essere affidati al diligente studio dei candidati al Sacerdozio.

Alla purezza incontaminata della dottrina si aggiungerà la profondità nell'esposizione c nell'apprendimento della medesima; profondità richiesta non solo dalla sublime dignità della verità rivelata; non solo dalla natura stessa dell'uomo di Dio, che non può essere superficiale in nessuna circostanza, soprattutto quando si consideri che è atto di giustizia elargire ai popoli le incommensurabili ricchezze dello verità rivelate da Dio; ma anche dalle crescenti esigenze del mondo d'oggi, poiché non si tratta soltanto di ripetere semplicemente coso note a fedeli credenti e ben disposti; ma di insegnare, non poche volte dall'inizio, il cristianesimo tutto intero a persone forse già avvinte da altre dottrine che non di rado si impongono alle menti proprio per le loro concezioni universali della vita e della storia.

Alla formazione del perfetto maestro della Parola di Dio non sono certo entrane!, ma anzi quanto mai benefici, sia il restaurato studio della lingua latina, sia il migliorato impegno nell'apprendimento della filosofia tomistica. Da entrambi, infatti, può provenire ai candidati al Sacerdozio, oltre la più sicura conoscenza delle discipline sacre, anche quella ricchezza di umanità e quella chiarezza di pensiero, che sono richiesti dall'apostolato dei nostri tempi, e che si manifesteranno poi nella felice spontaneità della parola scritta e dell'Insegnamento orale dei ministri di Dio (cf. Allocuzione di Giovanni XXIII, 22 febbraio 1962, in occasiono della firma della Cost. Apost. ***Veterum Sapientia).'***

2520 **II. - La necessità clic la catechetica assuma sempre di più le caratteristiche di una disciplina instituzionalc.**

Poiché ormai la cattedra di catechetica è stata ovunque fondata ed i corsi si susseguono ordinatamente secondo le superiori direttive, ci sembra opportuno richiamare i responsabili sulla necessità che tale insegnamento non avvenga in forma episodica, quasi solo affidato alla ispirazione cd alle personali vedute dei docenti, ma che acquisti sempre di più i caratteri di un vero e proprio insegnamento supcriore istituzionale, che sia, al tempo stesso, completo nel suo genere, bene ordinato nella distribuzione delle mate rie, logico nella successione dei principi teorici e delle pratiche applicazioni.

A tale proposito ci permettiamo di ricordare che proprio il detto criterio di Istituzionalità ci sembra felicemente rispettato in non pochi trattati di catechetica apparsi in diverse Nazioni, nei quali ci pare di poter cogliere, quasi come linea comune, questo organico sviluppo di argomenti:

1. **1 fondamenti teologici della catechesi.**
2. **Il contenuto completo e organico della catechesi.**
3. **Storia dei metodi impiegati nella catechesi.**
4. **Aspetti della mentalità moderna di fronte alla catechesi (elementi di sociologia religiosa).**
5. **Aspetti di psicologia individuale o di gruppi, secondo le varie età e condizioni, di fronte alla catechesi.**
6. **La figura del maestro della Parola di Dio: la preparazione, la capacità, le virtù, lo spirito soprannaturale, l'attività.**
7. **I metodi più in uso nella catechesi di oggi, nelle sue varie forme e nelle differenziazioni secondo l'età, lo situazioni, gli ambienti (scuole pubbliche e private, associazioni di giovani e di adulti, città, campagna, zone operaie, eco.).**
8. **Elementi di didattica catechistica, compresi i mezzi didattici più in uso (testi adatti secondo età c categoric di persone, illustrazioni, mezzi audiovisivi, eco.). Nozioni su ciò che oggi si chiama scienza della pubblica opinione, e quindi sui mezzi di propaganda.**
9. **L'organizzazione catechistica nazionale, diocesana, parrocchiale, secondo il C. I. C., le deliberazioni del Sinodi Provinciali e Diocesani, c specialmente la Confraternita della Dottrina Cristiana.**
10. **1 laici, necessari cooperatori nella catechesi. Loro formazione generale cristiana e formazione specifica catechistica. Lo forme pratiche della collaborazione.**

-521 **III. - La necessaria integrazione della teoria con la pratica secondo le nonne canoniche e le istruzioni della S. Congregazione.**

Il canone 1365, 3 del C. I. C. dispone che nei Seminari: · Habeantur etiam lectiones de theologia pastorali, additis praeficis exercitationibus praesertim de ratione tradendi pueris aliisque cateohlsmum A questo canone hanno fatto costante riferimento le istruzioni della S. Congregazione dui Seminari, già prima citate.

In base alle varie esperienze, ormai divenute buona consuetudine, ci piace rilevare ehe

1 **[Cfr. n. 24 71].**
1 **(Cfr. n. 1176].**

la nonna dello pratiche esercitazioni » è stata interpretata ed applicata in modi che volentieri vorremmo vedere ovunque diffusi, approfonditi ed arricchiti con altre opportuno iniziative:

1) Esperienze di pratiche lezioni tenute in classe dagli allievi, immaginando le diverse situazioni, come so il medesimo argomento fosse da trattare ai fanciulli, agli adolescenti, ai giovani, agli adulti, ecc. Queste pratiche esperienze, simili a quelle tradizionalmente in uso presso insigni Ordini Religiosi, se sono ben preparate c seriamente svolte, sono cosa tutta diversa da un puro gioco verbale, perchè diventano manifestazione di sicura spiritualità e di fervido animo apostolico, il quale, come oggi si rivela in un sia pure umile esercizio, domani risplenderà nella pienezza della dedizione sacerdotale.

2) Lezioni pratiche tenute da persone di particolare esperienza in singoli campi di ministero pastorale: parroci, insegnanti di religione nelle scuole, assistenti di associazioni cattoliche, cappellani del lavoro, ecc.

3) Aiuto offerto dagli Ordinandi ai Parroci per tenero alcuno lezioni di catechismo ai fanciulli, nei tempi c nei modi approvati dalla competente Autorità Ecclesiastica.

•l) Utilizzazione massima del periodo delle vacanze estive per studiare lo situazioni concrete delle proprie parrocchie c per porgere pratica collaborazione ai Parroci secondo le possibilità e le circostanze.

2522 IV. - Alcuni aspetti del problema catechistico da prendere in particolare considerazione.

Nella preparazione teorica o pratica dei candidati si dovrà in modo del tutto speciale tenere conto di alcune fondamentali esigenze della moderna cura di anime, perchè così facendo si potranno rendere servizi inestimabili alla causa della Chiesa.

Esse sono principalmente le seguenti:

1. L'organizzazione della scuola parrocchiale di catechismo per ragazzi, adolescenti o giovani, in modo da raggiungerli personalmente tutti, e seguirli progressivamente durante gli anni della loro formazione. Nella dolorosa eventualità che tale efficace opera educativa venisse a mancare o riuscisse insufficiente, le conseguenze che ne deriverebbero nella vita cristiana delle nuove generazioni sarebbero di una gravità incalcolabile, come purtroppo in alcune parti è dato constatare.

2. L'insegnamento della religione nelle scuole pubbliche e private, non solo per provvedere al formale svolgimento dei programmi approvati, ma soprattutto por dare un fondamento ed un coronamento cristiano agli insegnamenti profani, controbilanciando anche, ove occorra, l'inffuenza negativa di insegnanti ed insegnamenti religiosamente indifferenti od ostili; e per stabilire un fruttuoso colloquio spirituale con numerosi studenti di animo aperto c suscettibili di più profonda vita soprannaturale.

3. L'insegnamento agli appartenenti ad organizzazioni cattoliche, in modo ohe non venga mid a mancare ad essi, dai quali molto la Chiesa si attende, la dottrina sicura, Vispirazione valida e l'invito castunte alle vette stesse della santità.

I. L'insegnamento a gruppi di persone di superiore cultura, siano esse organizzate in particolari associazioni, o siano semplicemente seguite con illuminata attenzione dai Pastori di anime. Tali persone si trovano in condizione di agire profondamente nella società, poiché, occupando posti di distinta responsabilità, possono e debbono esercitare una influenza grande sul popolo, con la parola, con l'esempio, col modo di operare genuinamente cristiano. Comprendiamo quale sia la delicatezza e la difficoltà di questa catechesi: ciò tuttavia non può costituire un pretesto, perchè i candidati al Sacerdòzio non abbiano a prenderla in considerazione e a prepararvi^! come meglio sarà possibile.

Non ultima fra le difficoltà ora accennate sarà quella derivante dall'incontro del Sacerdote, la cui mentalità è prevalentemente coltivata mediante le discipline filosofiche e teologiche, con la mentalità di molte persone che invece sono quasi unlcamento formate al metodo sperimentale come oggi è applicato a tutte le scienze e a tutte lo tecniche, com-

preso quelle che riguardano l'uomo e In società. Eppure non dovrebbe essere impossibile al Sacerdote adeguatamente preparato stabilire solidi contatti spirituali con quelle persone, poiché a tut ti deve apparire ben chiaro che nulla esisto nella ricerca sperimentalo, nella scienza positiva, nella tecnica applicata moderna, anche U piu avanzata, le cui origini prime, le cui leggi immutabili, il cui divenire, ancora oggi, in gran parte misterioso, non derivi dal primo sapientissimo cd onnipotente atto di Dio Creatore, che sta all'origine, non soltanto delio coso in se stesse, ma anche della loro destinazione all'uso deU'uomo: « Benedixitquc illis Deus et alt: Crescite et mult iplicamini et replete terram et subiiclte cani » *(Gen.* 1, 28).

5. L'insegnamento agli Olierai che possono essere avvicinati in modo continuativo non è certo da ritenersi oggi di minore importanza in rapporto agli altri sopra ricordati. Quanto è avvenuto, infatti, in tempi passati ha reso gli operai, e specialmente quelli addetti alle grandi industrie, dolorosamente suscettibili, per molte ragioni, alla pi sante pressione dt He ideologie e delle organizzazioni marxiste. Anche se e lecito sperare che non Dccosariami'Dte le masse operaie continueranno ancho per l'avvenire ad essere dominate ciecamente da quelle forze paurose, tuttavia non ci sembra sufficiente assumere atteggiamenti di rassegnata attesa che esse si decidano a mutare opinioni c disposizioni d'animo, (rodiamo invece che sia assolutamente necessario ricominciare, se occorre, dall'inizio, con tutti i mezzi disponibili, perche' una pura e intensa evangelizzazione possa giungere presto a coloro che nella quotidiana attività, non dovrebbero trovare occasione di distacco da Dio e di negazione di Dio, ma piuttosto mezzo salutare di vita e di perfezione cristiana.

6. La preparazione a rendere sempre più efficiente Torganizzazione catechistica voluta dalla Chiesa. Ci sembra inline necessario aggiungere almeno un cenno alla organizzazione catechistica che la legge della Chiesa vuole efficiente in ogni Ðior >1 o Parrocchia; che i Sommi Pontefici hanno continuamente richiamato all'attenzione dii Pastori; e che la Suora Congregazione del Concilio non ha mancato di disciplinan? c arricchire di norme preziose: la Confraternita della Dottrina Cristiana.

In qualunque modo la dotta organizzazione abbia preso forma nelle concrete situazioni delle varie circoscrizioni ecclesiastiche, ci sembra tuttavia doveroso mettere in rilievo un punto che ne spiega l'universale e perenne valore: la causa della evangelizzazione cristiana è di così preminente importanza per la vita della Chiesa, che essa, per potere attingere i risultati migliori, ha assoluto bisogno della umile, capace, zelante, soprannaturale collaborazione di tutti coloro che, in qualunque misura, hanno responsabilità e doveri nella Chiesa: in primo luogo i Sacerdoti, poi i genitori, i maestri, gli insegnanti, i laici dedicati alle opere apostoliche.

L'.r *Archivo S. C. dc Scmin. ct SImi. I n ir.*

De sublimi natura ministerii pastoralis

(Ex Alloc, *roi arrie partecipalo,* ad cos qui ex italico elevo interfuerunt Conventui, v. cl. aggiornamento pastorale, 6 sept. 1963).

Ma, ciò detto. Ci pince rendere onore, anche in questa occasione, a quanto di evangelico c di apostolico cotesta qualitlea di « pastorale ' ci presenta. Essa ci richiama alla monte uno dei nomi, con cui Gesù Cristo volle a noi descriversi; e col nome la figura ineffabile, soave ed eroica del buon Pastore; e con la figura la missione di guida, di maestro, di custode, di salvatore, che Cristo fece sua per amore nostro, e che a Pietro tra tutti assegnò. Ci richiama alla mente uno del rami più fiorenti della teologia pratica, la teologia pastorale, e cioè la scienza e l'arte propria della Chiesa, arricchita di particolari poteri e carismi, di salvare le anime. ch\» quanto din di conoscerle, avvicinarlo, istruirle, educarle. guidarle, servirh difenderle, amarle, santificarle. Ci richiama alla mente rumile,

grande cornane espressione del ministero sacerdotale: la cura d'anime, la carità della Chiosa in atto, nella forma più consueta, più assidua, spesso più generosa, certo più necessaria.

Noi profittiamo di questa occasione per manifestare la Nostra altissima stima, la Nostra speciale benevolenza, il Nostro fraterno e vivissimo incoraggiamento ai Pastori d'anime. È loro dovuto questo particolare ricordo, che la vostra insegna pastorale subito solleva nell'animo Nostro, perchó siamo stati fatti Noi stessi Pastori, dapprima in una diocesi che sembra essere stata nei secoli passati, con S. Ambrogio, con San Carlo, e ai giorni nostri con i Servi di Dio Cardinali Ferrari e Schuster, ed essere tuttora campo sperimentale di tipica e positiva importanza pastorale; ed oggi su questa Cattedra di Pietro chiamati da Cristo a pascere la sua Chiesa.

È loro dovuta questa espressione della Nostra affettuosa venerazione, perchè il ministero pastorale obbliga a dedizione completa, come c'insegna, con la parola e l'esempio, Gesù nostro Maestro: *Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis;* (•/. 10, 10) cd è perciò dedizione che tocca i vortici della carità, come ancora Cristo stesso ci ammonisce: *Maiorem hac dilectionem nemo habct(9 ut animam suam ponat quis pro amicis suis (J.* 15, 13). È dovuto il Nostro incoraggiamento ai Pastori d'anime, ai Vescovi e ai Parroci specialmente, c a quanti altri alle cure pastorali sono dedicati, perchè sappiamo in quali condizioni essi oggi lavorano; lo stato spirituale del mondo presenta oggi ditlìcoltà enormi, alcune delle quali fino a ieri sconosciute.

Noi sappiamo quali apprensioni pesano spesso sul cuore d'un Vescovo, quali sofferenze sovente lo affliggono, non tanto per la indigenza dei mezzi, anch'essa talora così grave e mortificante, ma per la sordità di chi dovrebbe ascoltare la sua parola, per la diffidenza, che 10 circonda e lo isola, per !'indifferenza o la disistima, che squalificano il suo ministero e lo paralizzano. Noi sappiamo quanti Parroci e Coadiutori esercitano la cura d'anime in quartieri vasti e popolosi, dove il numero, la mentalità, le esigenze degli abitanti li obbligano a lavoro indefesso ed estenuante: c sappiamo anche quanti Sacerdoti invece devono esercitare 11 ministero nel nascondimento in piccoli paesi, nella mancanza di conversazione, di collaborazione e di risultati confortanti: gli uni e gli altri spesso in condizioni economiche penose, spesso contrastati od incompresi, e obbligati a vivere ripiegati su se stessi; paghi solo di ritrovare negli umili che li circondano, nel libro sacro delle loro preghiere e nel tabernacolo il mistero del divino Presente. Noi Ci sentiamo obbligati ad assicurare questi cari e venerati fratelli, affaticati operai del Vangelo, ovvero modesti e tenaci ministri della Chiesa di Dio, che il Papa li pensa, li comprende, li stima, li assiste, li ama, e perciò li seguo con la sua preghiera e con la sua benedizione.

Ed ecco che questo riferimento alla comunione di spirito che Ci unisco alla grande schiera di Sacerdoti, impegnati nella cura d'anime, Ci fa concludere (¡ueste Nostre parole con un accenno al tema trattato durante la vostra Settimana di aggiornamento pastorale, e cioè al tema $ull Eucaristia c la comunità cristiana », per augurare che la vostra riflessione su argomento di tanta ricchezza dottrinale e spirituale abbia a continuare nell'esercizio del vostro ministero, a conferma della convinzione che nessuna altra azione no realizza la pienezza di grazia o l'etlicacia pastorale quanto la celebrazione del divin Sacrificio, nella quale, da un lato, la sovrumana potestà dell'ordine rende realmente presente, in forma sacramentalo, l'Umanità reale di Cristo, Capo di tutto il Corpo mistico e dello singole comunità locali, e dall'altro la missione pastorale, che è affidata al Sacerdote in cura d'anime, è obbligata a rendere realmente presente, in forma comunitaria, il Corpo mistico di Cristo, che è la Chiesa.

Abbia a continuare, dicevamo, per alimentare nel vostro Sacerdozio l'inebriante coscienza del suo rapporto antecedente e conseguente con la Eucarist ia, per il quale il Sacerdote è ministro generatore di tanto Sacramento, e poi primo adoratore e sapiente rivelatori» e instancabile distributore. Abbia a continuare per assegnare al vostro stesso Sacerdozio come primo dovere, anche sotto l'aspetto della carità e della fecondità pastorale, quello, comune e sublime, di « dire la Messa ». Si, dire la Messa, ma in modo tale che sia puntuale e perfetta nel rito, sia semplice nella solennità e solenne nella semplicità, sia

raccolta nel silenzio e nella compostezza deH'assemblea. e unanime nella preghiera e nel canto, sia parlante c misteriosa noi significato, sia da tutti partecipata nello svolgimento, e sia da tutti cordialmente, devotamente assistita, dai fanciulli, dai giovani, dagli studenti, dagli operai, da ogni ceto sociale; dagli uomini e dalle donne, dalle famiglie intere, dalle associazioni cattoliche e dalle istituzioni dimoranti nel territorio parrocchiale, e con accoglienza più premurosa, dalle care Suore, fiori sacri delle nostre Parrocchie; e poi dai sofferenti, dai piangenti, dai vecchi, dai poveri, da tutto il popolo di Dio, da tutta la comunità invitata, insieme col Sacerdote, che ivi funge *in persona Christi* **e nello stesso tempo da capo, interprete e rappresentante della plebe cristiana, ad esprimere il suo proprio ‹ sacerdozio regale»,1 in modo da rinnovare e perpetuare il fenomeno, indice e vertice della realtà comunitaria, della prima • moltitudine dei credenti ›, che era, com'è scritto negli** *Atti degli Apostoli:* **« un cuor solo o una anima sola ».'**

AAS 55, 752-755. Cfr. *Insegnamenti* **1, 119-122.**

De sacerdotii multiplici Fecunditate

(Ex Alloc. *Sc bendice,* **prolata occasione benedictionis auspicalis lapidis Pont. Collegii Mcxicani in Urbe, 12 oct. 1903).**

2524 Al bendecir la primera piedra de este Centro de formación sacerdotal, dejad que vaya Nuestro pensamiento ya a los predicadores de la palabra de Dios que, salidos de este Cenáculo, llevarán el evangelio a los hombres hambrientos de verdad; a los guías de espíritu que sabrán dar robustez, vigor y actualidad a la práctica religiosa heredada de los mayores; a los defensores y amigos de los pobres; a lodos los sacerdotes santos y sabios que, templados aquí junto a la tumba de Pedro, han de contribuir con su fervor a multiplicar las vocaciones eclesiásticas y religiosas en vuestro País, y sabrán suscitar las legiones de almas consagradas, que campos sedientos esperan con impaciencia y reclaman con apremio.

AAS 55, 887. Cfr. *Insegnamenti* **1, 216-217.**

lie potioribus normis servandis in candidatis ad sacerdotium cfTorniandis

(Epist. Apost. *Summi Dei Verbum.* **ad Episcopatum quarto exacto sacculo a Decreto Cone. Trid. do Seminariis constituendis, 4 nov. 19C3).**

2525 Summi Dei Verbum, *lux vera quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (J.* 1, 9), quemadmodum aeternae salutis nostrae causa humanam assumere naturam voluit, interque nos aetatem degere, ut nobis ostenderet *gloriam quasi unigeniti a Patre plenum gratiae et veritatis, (Ibid.* 1, 14), item pro parvo non putavit in tenui Nazarethaua domuncula triginta ferme annos latere, ut preces Deo admovendo opera-

1 **Cfr.** *J P.* **2. 9.**
* **Cfr.** *At.* **4. 32.**

que faciendo convenienter munus suum apostolieum componeret, omniumque virtutum exempla praeberet. In conspectu enim dulcissimo Joseph ut patris habiti sanctissimaeque matris Mariae, puer lesus *proficiebat sapientia, et aetate, ct gratia apud Deum, et homines (L. 2,* 52).

Atqui, si omnes, qui Christo auctorati sunt, Verbum hominem factum imitari tenentur, profecto ii vel magis tenentur, a quibus non minus morum sanctimonia ostensa, quam evangelica disciplina enuntiata et Sacramentis dispensatis, Christi ipsius persona coram hominibus sustinenda aliquando erit.

Quam oh rem cum Ecclesia sibi conscia esset ad Christi lesu administrorum officium pertinere, coram hominibus se magistros virtutis primum exemplis editis tum elicitis verbis praestare, ut re ipsa *sal terrae ...* et ... *lux mundi (Mt.* 5, 13-14) fierent, iam inde a primis suae vitae saeculis singulariter cavit, ut adulescentes ad sacerdotium nitentes bene instituerentur et educerentur. Cuius rei gravissimum testem habemus S. Leonem .Magnum, apud quem scriptum legimus: *Merito beatorum Patrum venerabiles sanctiones cum de sacerdotum electione loquerentur, eosdem ut idoneos sacris administrationibus consuerunt, qui multo tempore per singulos officiorum gradus provecti, experimentum, sui probabile praebuissent, ut unicuique testimonium vitae suae actuum suorum ratio perhiberet.*[1] Concilia posthac sive universalia sive peculiaria, ut traditas antiquitus consuetudines quodammodo stabilirent gradatilo leges ususque definierunt, quae in posterum Ecclesia universa voluti praescripta sancta ascivit. Qua de re satis est circumscripta commemorare decreta a Conciliis Lateranensibus 111 et IV ℀facta.

2526 Attamen cum pro! mundi improbitas ordinem ipsum ecclesiasticum plus plusque in dies pervaderet, ethnicorumque sensus in scholis quadamtenus reviviscere viderentur, in quibus erudiebantur adulescentes, factum est ob eas causas, ut quae ab Ecclesia adhuc normae datae essent, ad quas instituerentur sacerdotii tirones, impares iam praesenti rei existimarentur. Quapropter saeculis xv et xvi pernecesse esse censuerunt plurimi, ut simul in universa Christi Ecclesia mores in melius corrigerentur, simul sacrorum alumni et tuti ab impendent ibus periculis praestarentur, et opera educatorum praeceptorumque prudentium in domiciliis ad rem idoneis eorum animi, ut oporteret, conformarentur.

Cui summae et angustae necessitudini operam pro viribus Romae dederunt saeculo xv Patres Cardinales Dominicus Capranica et Stephanus Nardinius collegiis conditis, quae ab ipsis nomen invenerunt; saeculo autem xvi S. Ignatius Loiolaeus, in Urbe collegiis constitutis Romano et Germanico, altero magistris, altero alumnis erudiendis. Per idem vero tempus Reginaldus Polus Cardinalis, Archiepiscopus Cant uariensis, Episcopos Cameracensem et Turnacensem hortatus, ut exemplum S. Ignatii sequerentur, illud paravit do Seminariis decretum ad Angliam

[1] *Epist.* 12: ML 51. 650-G51.

* Mansi, *Amplissima Concil. Colled.* XXII, 227, 999, 1013. {Cfr. nn. 232 ss. et. 239 831.

pertinens, quod Synodus Londinensis anno mih.vi confirmavit, quodque die X mensis Februarii eodem anno in vulgus emissum est. Ad cuius exemplum decreti lex scripta est, paucos post annos a Concilio Tridentino universae posita Ecclesiae, quam caput XVI II continet, quod *De Reformatione* est, die xv mensis Julii anno mdlxiii ratum habitum?

Cum igitur a gravissimo illo decreto nunc quater centesimus exeat annus, huius memoria rei eo diligentius recordanda videtur, quod in celebrationem incurrit Concilii Oecumenici Vaticani II. Hoc enim Concilio coacto Ecclesia, quemadmodum in primis agit, ut opportunis praeceptis traditis christiani populi mores in melius referantur, ita sane non praetermittet, quin in ea re praecipuas collocet curas, quae ad vitam ipsam totius mystici Corporis (liristi maximopere pertinet, ad pueros videlicet conformandos, qui in Seminariis se ad sacerdotium instruunt.

Non est quidem Nobis propositum hoc loco neque ea exponere, quae acta sunt antequam caput confirmaretur, quod ad condenda Seminaria revertebatur, neque in singulis eius praescriptis perpendendis commorari; sed Nos e decreti commemoratione uberiores posse fructus percipi putamus, si hinc clariore in luce posuerimus commoda ex eo in catholicam Ecclesiam inque hominum societatem profecta, si illinc liliorum Nostrorum memoriam breviter ad quaedam revocaverimus capita de sacerdotii tironibus ad pietatem, ad ingenii cultum, ad quaerendorum Deo animorum studium instituendis; quippe cum aetate hac nostra haec omnia studiosius quam antea sint sane reputanda.

Sacra vero Seminaria praeclaras esse utilitates singulis Ecclesiae dioecesibus allatura facili cogitatione prospexerunt Concilii Tridentini Patres, qui in Sessione XXIII caput, ad eam pertinens, cunctis iusserunt suffragiis. Qua super re haec Sfortia Pallavicinus Card, scribit: *In primis Seniinariorum constitutio probata est: mullique profiteri non dubitaverunt, etiamsi nihil commodi praeter hoc e Concilio perceptum esset, id ipsum satis omnium laboribus ct curis respondisse; utpote quod tamipiani instrumentum omnium praesentissimum esset habendum ad perditos mores corrigendos; siquidem in quavis república hoc evenit communiter, ut tales habeamus cives, quales finxerimus.*

2527 Sed quantam spem in aedificandis Seminariis sacrae Ecclesiae potestates defigerent, quod ad Ecclesiae ipsius renovationem, sanctiorvmque sacerdotum vitam parandam attinebat, e constanti studio colligitur, quo, vix ad finem adduoto Concilio, opera data est, ut, per impedimenta omne genus, decreti illius normae efficerentur, Cuius studii Decessor Noster f. r. Pius IV in primis specimen edens, die i mensis Februarii anno mdlxv suae Romanae dioecesi Seminarium condidit; quem tamen praeiverant sive eius nepos S. Carolus Borromaeus anno mdlxiv Mediolani Seminario constituto, sive tenuiore quadam ratione Reatinus, Lari-

‘ **Cfr.** Roooaberti, ***Bibliotheca mattina Pontifìcia,*** **XVI II, p. 362; et L. vox** Pastor, ***Storia dei Pani,*** **Roma 194 1, vol. VI, p. 569; et voi. VII, p. 329. [Cfr. n. 290].**

* **Cfr. P.** Sforza Pali,avicino, ***Istoria del Concilio di Trento,*** **ed. di A. M. Zuccaria, Torn. IV, Roma 1833, p. 344.**

nensis, Camerinensis, et .Montis Polit iani Episcopi. Post hos alii Episcopi, ad suarum dioecesium instaurationem intenti, Seminaria excitaverunt, quibus plurimi viri, iique conspicui, subsidio venerunt, in Ecclesiae utilitatibus diligentissimi. In quorum numerum ascribere iuvat, ad Galliam quod spectat, Petrum de Berulle Cardinalem, Hadrianum Bourdoise, S. Vincentium Paulanum ab eoque conditos sodales, quibus a Missione appellatio. S. loannem Eudes, loannem lacobum Olior sacerdotem, ab eoque institutam Societatem, cui a S. Sulpitio nomen. In Italia vero praecipuae S. Gregorii Barbadici laudi tribuendum est, quod exeunte saeculo xvn, assiduas et perpetuas in eo curas posuit, ut nova ratione Seminaria digereret Bergomense et Patavinum, intuitus non modo normas a Concilio Tridentino latas et S. Caroli Borromaei exemplum, sed etiam suorum temporum necessitates, quod ad animorum ornamenta pertineret et bonarum artium studia. Quod apposuit hic Pastor impiger ceteris Italiae Episcopis exemplum, id vel nostris hisce diebus valet plurimum; quandoquidem apte ille cum servatis normis antiquitus traditis novas coniunxit: cuius est generis imperatum linguarum studium populorum orientalium. Hoc namque non parum conferre opinabatur ad cognoscenda commodius sive Sanctorum Patrum sive scriptorum ecclesiasticorum orientalium opera; atque adeo ad seiunctas illas Christianas communitates catholicae Ecclesiae paulatini conciliandas. Quae prestantissimi Patavini Episcopi merita commemorare placuit Decessori Nostro fel. ree. Ioanni XXIII, eo die habita homilía, quo Gregoriuin Barbadicum in Sanctorum caelitum albo sollemni ritu ascripsit.[1]

Iure optimo quivis opinari potest, ex hoc Concilii Tridentini decreto, veluti ex semine, in fertilem Ecclesiae agrum, quosdam quasi flores, exiisse Seminaria seu Collegia illa, quibus peculiare quid est propositum; cuius sunt generis et Collegium de Propaganda Fide, Romae excitatum, et Collegium a Missionibus Exteris appellatum, Parisiis erectum; exiisse pariter Collegia variis nationibus vel Romae, vel in Hispania, vel in Flandria constituta; ita quidem ut quaeeumque peropportuna domicilia sacerdotii tironibus informandis, ad similitudinem sacri illius Cenaculi, hodie in Ecclesia universa exsistunt, eadem cum arbore illa conferri possint, de qua in evangelica parabola mentio, quae, licet e perexiguo semine nata, ita crevit tamque mirabiliter diffluxit, ut in ramos suos innumeras caeli aves veluti hospites accipere possit?[2]

Immortales ergo gratiae a nobis Deo sunt agendae, quod insequentibus saeculis, quamvis per multos populos et opiniones et consuetudines serperent, a doctrina a saluberrimoque Ecclesiae munere alienae, tantum afuit ab eo ut Seminaria excitari desinerent, ut in dies longius latiusque erigerentur. Neque solum in Europa id evenit, sed etiam in utraque America, in ipsisque terris evangelica adhuc luce collustrandis, simulatane catholica fides radices egit, Seminaria pariter constituta sunt. Apostolica autem Sedes id prolixe elaboravit semper, ut ad Seminaria

1 Cfr. AAS 52, 458-459.
2 Cfr. *Mt.* 13, 31-32.

quod spectaret, praecepta traderet, curii necessitatibus sive animorum sive mentium congruentia, quae vel temporum vel locorum indoles postularet. Quam multae prudentiae rem dum tangimus, quam .Sanctus Spiritus, supernus omnium salutarium praeceptorum auctor, a Conciliis editorum, in primis Summo Ecclesiae Pastori concredidit,l facere profecto non possumus, quin egregia merita laudemus Decessorum Nostrorum, in quibus enitent Gregorius XIII, Sixtus V, Clemens Vili, Urbanus Vili, Innocentius XI, Innocentius XIII, Benedictus XIII, Benedictus XIV, Clemens XIII, Pius VI, Gregorius XVI, Pius IX, Leo XIII, S. Pius X, Benedictus XV, Pius XI, Pius XII, Ioannes XXIII.

Nihil propterea mirum, si Seminaria, in quae tot tantaeque curae ab Apostolica Sede et a vigilantissimis ubique gentium Episcopis collatae sunt, ingentia ceperunt incrementa, maxima cum Ecclesiae civilisque consortionis utilitate. Iam vero haec magna et egregia commoda saeculis volventibus a Seminariis parta, Decessor Noster fel. rec. Pius IX appellare voluit Litteris Apostolicis *Cum Romani Pontifices,* die xxvm mensis lunii anno mdcccliii datis, quibus Seminarium Pianura condidit. Iis enim Litteris cum civitatum moderatores, tum homines quoslibet, publici boni studiosos, docuit *quantopere ad augustae religioni* * *et humanae societatis incolumitatem prosperitatemque procurandam, atque ad ieram sanamque doctrinam tuendam conduceret recta et accurata cleri institutio.*2

Artam huiusmodi salutaremque conexionem, quae inter populorum progressum, ad religionem, ad mores, ad mentis culturam attinentem, et congruum sacrorum administrorum numerum sanctitudine doctrinaque conspicuorum intercedit, rursus Pius XI gravibus hisce verbis significavit: *Id enim est eiusmodi, quod Ecclesiae et dignitatem et efficientiam et vitam ipsam coniunctam habet; quodque ad salutem humani generis tam interest quam quod maxime: siquidem quae mundo parta sunt a lesu Christo Redemptore immensa beneficia, ea non cum hominibus nisi per* ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei *communicantur.*3 Exemplum igitur libenter capientes a Decessore Nostro Pio XII, aptissimam sententiam usurpamus a Leone XIII imm. mem. de Seminariis prolatam: *quorum cum statu fortuna Ecclesiae coniungitur maxime.*3

2528 Quare, dum omnes Venerabiles in Episcopatu Fratres, sacerdotes et christifideles rogamus, ut omnipotenti Deo, bonorum omnium largitori, debitas grates persolvant de praestantissimis beneficiis, quae e providenter conditis Seminariis in Ecclesiam profecta sunt, interea saecularis huius celebrationis opportunitate libenter utimur, ut omnibus paternam adhortationem adhibeamus. Scilicet universos catholicae Ecclesiae filios commonere cupimus, ut se communi officio devinctos sentiant, auxilia-

' **Cfr.** *A.* **15, 28.**

* **Cfr.** *Pii IX Acia* **1. 473. [Cfr. n. 800].**

' **Epist. Apost.** *Officiorum omnium:* **AAS 14, 449. [Cfr. n. 1591].**

' **Epist.** *Paternae providaeque: Acta Leonis XIII,* **19, 191; cfr. Pn XII, Epist. ad Ep. Polonlae:** *Per hos postremos annos:* **AAS 37, 207. [Cfr. nn. 1125; 2137].**

tricem operam, quaecumque ea est, Seminariis navandi. Haud dubie ad supremos dioecesium Pastores, ad Seminariorum rectores pietatisque magistros, itemque ad variarum disciplinarum praeceptores maxime pertinet in multiplex opus incumbere sacros tirones rite sustentandi, instituendi, tuendi atque educandi. Ati irritum tamen ipsorum actio cadat, aut saltem multo difficilior sit ac minus efficax, nisi praeeat atque adiungatur alacris assiduaque socia opera tum curionum, tum sacerdotum, tum Religiosorum laicorumque hominum, qui inventati educandae praepositi sunt, tum denique, et quidem peculiari modo, Christianorum parentum.

Ac revera, si ad sacerdotium animi inclinatio a primo suo initio usque ad plenam maturitatem diligenter expendatur, quis non videat, eandem, quamvis Dei donum potissimum sit habenda, nihilominus plurium hominum, sive e clero sive e laicorum ordine, liberalem postulare operami Etenim, dum nostrorum dierum civilis cultus apud Christianum populum externorum bonorum aestimationem atque cupiditatem valde adauxit, minoris inter haec apud multos habentur bona, (piae peritura non sunt et ad supernaturalem ordinem pertinent.

Quae cum ita sint, quomodo eveniet, ut plurimi iuvenes, iidemque recta voluntate permoti, sacra capessendi propositum imbibant, si in domestico convictu, vel in scholis, ubi adolescunt, nonnisi profanarum artium praestantiam atque beneficia laudibus efferri audierint? Nimirum pauci christiani homines pro dolor secum intento animo haec reputant Servatoris nostri monitoria verba: *Quid enim prodest homini, si lucretur mundum totum, et detrimentum animae suae jaciat* (.Vc. 8, 36)? Nimirum arduum est, inter innumera huius saeculi oblectamenta atque illecebras, in proprios referre mores hanc Apostoli sententiam: *Non contemplantes nos quae videntur, sed quae non videntur; quae enim videntur temporalia sunt, quae autem non ridentur aeterna sunt* (2 ('. 4, 18). i cterum, nonne Christus Dominus, cum pauperes Galilaeae piscatores accivit, ut divini muneris sui adiutores fieri vellent, eorum animos ad caelestium praemiorum contemplationem et spem erexit? Etenim cum Simonem et Andream fratres vidisset, piscatoriam artem exercentes, ita cos est allocutus: l'eniVc *post me, et jaciam vos piscatores hominum (Mt.* I, 19). Petro autem ceterorum apostolorum nomine ab eo quaerenti, quamnam mercedem acciperent, eum ipsius causa omnia reliquissent, lesus Christus haec, affirmate pollicitus est: *Arnen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede maiestatis suae, sedebitis et vos super sedes duodecim indicantes duodecim tribus Israel {Alt.* 19, 28).

Quamobrem, ut pueri atque adulescentes aequam sacerdotalis vitae aestimationem faciant ac foveant, eorumque animi ad eam amplectendam sancto ardore incendantur, necesse est, ut idoneae ad id condiciones, cum intra domesticos parietes tum in studiorum domiciliis, pariantur, lamvero, quamquam pauci christiiideles ad sacerdotium vel ad religiosae vitae institutum divinitus vocantur, omnes tamen vivere ac sentire ea ratione tenentur, quae superimiuralis fidei normis apprime respon-

dent;[1] ac propterea summa observantia ac reverentia eos prosequi, qui vitam totam sive in suam ipsorum sanctimoniam, sive in spirituale humani generis bonum, sive in Dei gloriam amplificandam impendunt. Hoc pacto tantummodo fiet, ut christianum populum magis magisque sensus Christi [2] pervadat, ac facilius sacerdotii candidatorum numerus augeatur.

2529 Verum, quod ad sacerdotalis militiae incrementum attinet, primae christ itidelium partes sunt, preces Deo admovere, Christo Domino praecipiente: *Messis quidem multa, operarii autem pauci; rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam (Mt.* 9, 37-38). Ex quibus divini Redemptoris verbis explicate efficitur, ipsius Dei misericordem ac liberrimam voluntatem primum fontem putandum esse, unde animi inclinatio ad sacra capessenda munera proficiscitur. Hac enim de causa Christus Apostolos suos hisce vocibus monebat: *Non vos me elegistis; sed ego elegi vos, et posui vos, ut eatis et fructum afferatis, et fructus vester maneat (I.* 15, 16). Atque S. Paulus, quamquam statuerat sacerdotium lesu (liristi sacerdotio veteris Testamenti dignitate antecellere, docebat tamen, potissimum ex divina voluntate quemlibet legitimum sacerdotem pendere, nipote qui suapte natura mediator inter Deum et homines constitutus sit: *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis quae sunt ad Deum ... Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatura Deo tamquam Aaron (lib.* 5, 1-4). Longe igitur potiore iure excellens et gratuita habenda est divina vocatio ad Christi sacerdotium participandum, de quo idem Apostolus scribit: *Sic et Christus non semetipsum clarificavit ut Pontifex fieret; ... et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis aeternae, appellatus a Deo pontifex iuxta ordinem Mclchisedech (Ibid.* 5. 5-9). Recte igitur S. loannes Chrysostomus, de sacerdotio agens, haec habet: *Sacerdotium enim in terra peragitur, sed caelestium, ordinum classem oblinet: et iure quidem merito. Non enim homo, non angelus, non archangelus, non alia quaepiam creata potestas, sed ipse Paracletus hoc officium ordinavit: qui manentibus in carne auctor fuit, ut angelorum ministerium animo conciperent.*[3]

2530 Invai tamen animadvertere divinam hanc vocationem ad sacerdotalia munia ineunda, non tantum ad animi dotes, hoc est ad mentem et liberam candidatorum voluntatem spectare, verum etiam ad sensus atque ad ipsum corpus; ita quidem ut homo totus habilis exsistat ad ardua suscipienda sacri muneris officia, quae saepe cum asperis incommodis sunt coniuncta, et quandoque, ut exemplo utamur Boni Pastoris lesu Christi, vel ipsius iacturam vitae eos facere iubent. A Deo idcirco ad sacerdotium pueri vel adulescentes vocari nequaquam putandi sunt, qui. cum ingenii atque voluntatis dotibus non satis praediti sint, aut ingenita quadam animi infirmitate vel corporis vitio laborent, non apti propterea existimandi sunt, ad digne explenda complura sui muneris officia,

[1] **Cfr.** *Hi»,* **io. 38.**
[2] **Cfr.** *1 Cr. 2,* **16.**
[3] *Dc. Sacerdotio,* **lib. III, n. 4: MG 18, 642.**

atque ad ecclesiastici ordinis onera ferenda. Contra, solacii plena est Angelici Doctoris sententia, qui confirmat, ad singulos sacerdotes ea pertinere, quae ab Apostolo de primis Evangelii praeconibus dicta sunt. Etenim scribit S. Thomas: *Illos quos Deus ad aliquid eligit, ita praeparat et disponit ut ad id ad quod eliguntur inveniantur idonei, secundum illud 2 Cor.,* 3-6: Idoneos nos fecit ministros Novi Testamenti.[1]

Quamobrem parentes, sacri pastores iique omnes, in quos puerorum iuvenuinque educandorum officium recidit, non solum condiciones parent oportet, iis aptas, qui ad sacerdotium vocantur, atque ad eorum augendum numerum supernas Dei gratias precibus impetrent, sed etiam sollerter pro viribus enitantur, ut adulescentuli Seminarium vel aliquod Religiosum Institutum ingrediantur, statini atque iidem palam significaverint et ostenderint, se sacerdotium reapse appetere, et ad illud esse habiles. Nam tunc tantum, cum hoc factum erit, iidem tutius saeculi illecebras praecavere, atque aptissimo in loco divinae vocationis semen excolere poterunt. Tunc pro officio quisque suo moderatores, pietatis magistri praeceptoresque incipient primum signa diligentius dignoscere, quibus constet utrum Christus hos iuvenes re vera elegerit administros suos, deinde sacerdotii candidatis praesentes adesse, ut iidem ad huiusmodi excelsum munus idoneos se praestent. Quod magnum et difficile educationis opus, intra Seminarii parietes perficiendum, quod adulescentium corpus, pietatem, mores, ingenium attingit, apprime declaratur illo decreti Tridentini capite, cuius verba haec sunt: *Alere ac religiose educare et ecclesiasticis disciplinis instituere.*[2]

2531 Sed hoc loco summi momenti haec quaestio proponitur: quo videlicet peculiarissimo ac necessario indicio divina ad sacerdotium vocatio dignoscenda sit, quove propterea indicio potissimum ducendi sint qui in Seminario sacris tironibus educandis instituendisque vacant, ac praesertim pietatis magister. Quod indicium haud dubie in recto proposito ponendum est, hoc est in manifesta et firma voluntate, qua quis in divinum famulatum se totum dedere exoptet; idque cogitur ex eiusdem 'fridentini canonis praescripto, quo statuitur in Seminarium eos dumtaxat iuvenes esse accipiendos: *quorum indoles et voluntas spent afferat, cos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros.*[3] Quare Decessor Noster fel. rec. Pius XI, de recto huiusmodi proposito agens, in praeclaris Litteris Eneyclicis, quibus initium *Ad catholici sacerdotii,* asseveraro non dubitavit: *Qui ad sacrum huiusmodi institutum ea una nobilique de causa contendat, ut divino famulatui animarumque saluti se dedat, simulque et solidam pietatem et probatam vitae castimoniam, et consentaneam, ut diximus, doctrinam assecutus sit vel assequi nitatur, is profecto, ut perspicue patet, ad sacerdotale ministerium a Deo ✻ocatur.*

[1] *Sum. Thcol.* **III, q. 27, art. le.**

[2] Mansi **23, 147. [Ctr. n. 290].**

[3] *Concit. Occumen. Dtcr.* **Centro di Documentazione, Istituto per le Scienze Religiose, Herder 19G2, p. 72G, 38-39; Sess. 23,** *De lief..* **Can. 18; [Cfr. n. 290].**

[4] **Litt. Encycl.** *Ad catholici sacerdotii:* **AAS 27, 40.**

Attamen, si ad iuvenes in Seminarium recipiendos satis est eos saltern prima indicia ostendere recti propositi atque indolis ad sacerdotale munus ciusque onera habilis, nihilo tamen secius sacrorum alumni, ut rite ad sacros Ordines ac praecipue ad Presbyteratum promoveantur. Episcopo vel ^Moderatori Ordinis religiosi talem praebere debent sanctorum propositorum maturitatem, ut hi ex animi sui sententia certum habeant, coram se adesse, quos elegit Deus.[1]

Ex quo consequitur, ut formidandum gravissimumque onus atque periculum in Ordinarios cadere dicendum sit, nipote ad quos pertineat tum munus ultimum faciendi indicium de divinae electionis indiciis in sacrorum Ordinum candidatis, tum ius pertineat eos ad sacerdotium vocandi, atque adeo ratam habendi coram Ecclesia efficacemque reddendi divinam ad sacerdotium vocationem, quae in iuvenibus pedetemptim ad maturitatem venit. Haec vis est illis Catechismi Concilii Tridentini verbis subiecta: *Vocari a Deo dicuntur qui a legitimis Ecclesiae ministris vocantur.*[2] Nostra quoque aetate, cum Nobis dolendum est nonnullos Ecclesiae administros ab officiis suis defecisse quae calamitas severiore adhibita diligentia in sacerdotii tironibus deligendis atque instituendis praecaveri forsitan potuisset sacri dioecesium Pastores peropportune secum gravia verba perpendent, quibus S. Paulus Timotheum monebat: *Mantis cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis* (1 *T.* 5, 22).

2532 Postquam igitur id summatim memoravimus, quod prorsus requiritur in iis, qui divino afflatu ad sacerdotium vocantur, hoc est manifestam, promptam atque firmam voluntatem sacra munera capessendi, spectatis potissimum Dei gloria amplificanda et sui ipsius fratrumque aeterna salute exquirenda, imo et omnium pretiosissimo divini Servatoris Sanguine redemptorum, non alienum esse arbitramur et alia breviter attingere, quae ad sacerdotii candidatos perfecte absoluteque instituendos prosunt. Quas res. cum summopere ad ipsam conducant Ecclesiae vitam, saepenumero Decessores Nostri pertractatas habuerunt, quorum recentiora scripta, omnibus sane nota, hic recordari iuvat, scilicet: Pii XI Litteras Encyclicas a verbis incipientes *Ad catholici sacerdotii,*[3] Pii XII Adhortationem Apostolicam, cui initium: *Menti Nostrae,*[4] et loannis XXIII Litteras Encyclicas, quibus index: *Sacerdotii Nostri primordia.*[5] Praeterea ad Oecumenicum Concilium Vaticanum Il lata est Constitutio *De sacrorum alumnis formandis,* quae, cum probata erit, opportuna Concilii Tridentini decreta, aliaque subsequentia Apostolicae Sedis praescripta perficiet, et sine ulla dubitatione id dabit, ut valde, procedat opus ad sacerdotii tirones conquirendos

‘ Cfr. *i na.* 1G, fi.
’ *Calech. Concit. Trid.,* p. 111. *de Ordine,* 3.
’ AAS 28, 5-53. (Cfr. nn. 1955 s.].
‘ AAS 42, C57-702. [Cfr. nn. 2198 6.].
‘ AAS 51, 545-579. [Cfr. nn. 2369 8.).

spectans, atque, quod sane maioris momenti est, ad eosdem sive ad sacerdotalium virtutum amorem et exercitationem, sive ad sacrorum rituum studium, sive ad ingenii culturam, sive ad pastoralem, quam vocant, disciplinam informandos.

Dum igitur praeclaras normas, quae de Seminariis a Concilio Oecumenico edentur, exspectamus, supremi muneris Nostri partes esse putamus, omnes hortari, qui sacrorum alumnis erudiendis dant operam, ut pariter pericula acri animo perpendant, quae artem educandi, in Seminariorum usum nunc receptam, eiusque efficacitatem extenuare possunt, atque pariter ea prospiciunt, quae in eorumdem institutione alumnorum impensiore studio sunt accuranda.

2533 De insidiis vero, quae, non secus atque fallaces herbae, nostris hisce temporibus plus quam olim, adulescentium animum, quasi agrum cuilibet semini expositum, incedere videntur, voluntatem illam omnes reprehendendi, omnia carpendi indicamus, quae eorum inficiat mentem. Illud praeterea incusandum est, vel minimos natu nullum ferre vinculum velle, sive a lege naturae, sive ab auctoritatibus vel ecclesiasticis vel civilibus iniectum; atque adeo eos effrenatam agendi libertatem affectare. Nihil igitur mirum si, viribus animi infirmatis et ascensibus ad verum rectumque cohibitis, cum interiores tum exteriores iuvenum sensus debitam rectae rationis bonaeque voluntatis moderationem defugiunt; quippe qui se a continua efficacique gratiae et superimi uralium virtutum vi removerint. Ex quo illud natura consequitur, ut saepe saepius adulescentes loquendi agendique generi nonnihil permittant, quod ab humilitatis, ab oboedientiae, a modestiae atque a castitatis normis abhorreat, rationabilis creaturae dignitati omnino congruentibus ac praesertim christiani hominis, cuius etiam corpus, caelestis gratiae ope, lesu Christi membrum ac Spiritus Sancti templum factum est. Etenim ex hisce iuvenilis levitatis atque etiam intemperantiae indiciis, quis fore non prospicis!, ut iidem in venes in posterum mulla quidem iura sibi vindicent, pauca vero officia recipiant? Quis non vereatur ne has ob causas apparere desinant conscii generosique iuvenes sacerdotium percupientes? Quocirca ea omnia prohibere oportet, quae sano iuvenum cultui officiant, eorumque. maxime, qui a Christo lesu eo vocantur, ut ipsius Redemptionis opus pergant.

2534 Sed quibus subsidiis haec obtinenda erunt ? Ad hoc potissimum est a parentibus et a praeceptoribus nitendum, ut eorum filii vel alumni, iiquo praesertim qui mitiore et alacriore ornentur indole, ad sacerdotium inclinata, imbuantur humilitate, oboedientia atque orandi seque devovendi studio. Praeterea Seminariorum moderatorum et magistrorum partes sunt, non tantum eas, quas diximus, virtutes in sibi commissorum adulescentium animis custodire et augere, verum etiam curare, ut in sacerdotii candidatis progrediente aetate aliae quoque animi dotes eluceant ac firmentur, quae prorsus necessariae sunt habendae ad solidam plenamque formationem morum.

In quibus dotibus praecipuum obtinere locum existimamus tum animi

inclinationem ad meditandum, tum rectam in agendo voluntatem, tum facultatem libere et per se eligendi id quod bonum, immo melius est, tum suae voluntatis suique corporis moderationem. Haec enim moderatio valet adversus immodicum sui ipsius amorem, ædversu mala aliorum exempla, et adversus proclivitatem ad malum, quae vel ex humana natura oritur, hereditaria labe infecta, vel ex improborum hominum societate, vel e spiritu illo maligno et perdito, qui nostra hac aetate acriore videtur rabie insidias struere, si eos perdere possit, quo> Deus singulari prosequitur amore.

Ad proximos autem quod attinet, ii qui eum Christo et pro Christo coram hominibus testes esse cupiunt evangelicae veritatis, quae homines liberat atque salvos praestat,[1] informentur oportet ad veritatis studium in loquendo et in agendo, atque adeo ad animi sinceritatem, ad probitatem, ad constantiam, ad fidelitatem; ita S. Paulo dilectum Timotheum hortante: *Noli contendere verbis: ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium. Sollicite cura teipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, recte tractantem verbum veritatis* (2 *T.* 2, 14-15).

2535 Ut autem efficaciter adulescentium animi emendentur, ut mala noxarum vitiorumque germina ipsi praecaveant, ut que bona in iis sparsa semina in salutares arbores erumpant, debita ratio habeatur opus est etiam sanarum virium, quae in hominis natura insitae sunt; ita quidem ut ecclesiasticae perfectionis opus in virtutibus naturalibus tamquam in solido fundamento innitatur.

In quam rem opportune quadrare videntur haec Doctoris Angelici verba, sapientiae plena: *Cum enim gratia non tollat naturam, sed perficiat, oportet quod naturalis inclinatio intellectus subserviat fidei, sicut et naturalis inclinatio voluntatis subsequitur caritati.*[2]

Verum tamen sanae hominis vires atque naturales virtutes plus aequo non sunt extollendae, quasi veri et permansuri apostolicae alacritatis fructus sint potissimum humanis nisibus tribuendi. Atque illud pariter animadvertere necease est. non posse iuvenum animos ad ipsas virtutes naturales recte apteque educari atque institui, ad prudentiam nempe, ad iustitiam ad fortitudinem, ad temperantiam, ad modestiam, ad lenitatem ad ceterasque virtutes cum his conexas, si rectae rationis principia dumtaxat adhibeantur et humanarum disciplinarum normae, cuius sunt generis psychologia experimentalis, et paedagogia, quas vocant.

Catholica enim disciplina edocemur, neminem, vacuum a gratia Servatoris Nostri, quam sanantem appellant, omnia ipsius naturalis legis praecepta servare posse, neque idcirco perfectas solidasque virtutes adipisci.[3]

Quo firmissimo principio posito, illud sequitur, quod in ecclesiasticae vitae usu magni esi ponderis, humanam nempe educationem pari gradu

1 **Cfr. *I.* 18, 37; 8, 32.**
2 ***Sum. Theol.*** **q. 1, a. 8 c.**
3 **Cfr. *Ib.* IMI", q. 109. a. I c.**

procedere oportere cum educatione, quae christianuni hominem et sacerdotem addeceat, ut naturae humanae vires evehantur ac roborentur, sive ope precationis, supernaeque gratiae, quae per Paenitentiae et Eucharistiae sacramenta saepe suscepta confertur, sive supernaturalium virtutum pulsu, quibus quidem exercendis naturales virtutes praesidio sint et auxilio.

Neque haec satis. Etenim, ut Apostolus monet, necesse praeterea est, ut hominis vires cum ingenii tum voluntatis fidei normis caritatisque motibus obsecundent; ita quidem ut actiones nostrae ob Domini Nostri lesu Christi amorem positae, valeant ad sempiternam mercedem promerendam.[1]

Quae exposuimus, uti patet, bene expendant opus est, qui divinitus vocati sunt, ut cum Redemptore nostro coniuncti pro hominum salute voluti amoris et oboedientiae hostias se devoveant; itemque ut castam, quemadmodum virgines decet, vitam ducant, atque a fluxis huius mundi bonis re et animo abalienatam. Ita enim sacrum ipsorum munus dignius evadet, salutariumque fructuum fecundius. Hac de re ab iis aliquando postulabitur ut, sacri muneris causa, non tantum omnes praestantiores suas dotes commodent, sed etiam ut hinc legitimas quasdam naturae necessitates posthabeant, hinc aerumnas et vexationes perferant, ut Boni Pastoris partes fideli generosoque animo agant. Par namque est quemlibet fidelem lesu Christi administrum de se ipso dicere posse, quod S. Paulus de se dicebat: *Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem; omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos. Omnia autem facio propter Evangelium, ut particeps eius efficiar* (1 *O*. 9, 22-23).

Non aliam agendi rationem secuti sunt tot Episcopi totque sacerdotes, quos Ecclesia omnibus viris, qui rebus divinis praesunt, in exemplum proponit, cum eos in Sanctorum caelitum numerum adscribit.

Haec sunt summa ac praecipua capita, quibus, si de disciplina et de vita spirituali agatur, gravissimum educandi munus continetur, quod, sub Episcopi supremo moderamine, Seminarii rectori pietatisque magistro demandatur.

In id tamen adiutricem conferre curam debent variarum quoque disciplinarum magistri, quod spectat ad sacerdotii tironum ingenii vires congrua via excolendas atque perficiendas.

Ex hac autem socia opera, a Seminarii moderatoribus et praeceptoribus sapienti concordique consilio collata, illud commodi profecto consequetur, ut iuvenibus educatio impertiatur omni ex parte perfecta, iidemque excelsae eiusmodi dignitatis gradum attingant, qui non tantum in communi homine vel in christifideli, sed maxime in sacerdote convenit, ut pote qui divinae revelationis lumine penitus sit imbuendus; cuius

[1] Cfr. *C*. 3, 17: *1 C*. 13, 1-3.

praesertim rei gratia iiet, ut ipse *perlectus sil horno Dei ad omne opus bonum instructus* (2 *'1.* 3, 17). Etenim meminisse operae est quae S. loannes (,'hrysostornus scribit: *Animum sacerdotis instar lucis totum orbem illustrantis splendere oportet.*[1]

2536 In studiorum denique supellectile, qua adulescens clerus ornari oportet, sane, ponenda est non exigua variarum linguarum scientia, in primisque Latinae, si maxime de sacerdotibus agatur Latini ritus; scientia praeterea ponenda est praecipuarum rerum, quae ad historiam, ad physica, ad mathematicas disciplinas, ad terrarum descriptionem, ad formas atque figuras pertinent, quibusque omnes nostrorum temporum homines doctrina exculti, pro populorum diversitate, instruuntur atque informantur. At praestantiores sacerdotalis animi divitiae in illa continentur humana atque christiana sapientia, quae in firma ac certa philosophiae et theologiae institutione constat, secundum S. Thomae rationem, doctrinam atque principia, veritatibus divinitus traditis atque docentis Ecclesiae praeceptis studiose religioseque servatis. Quam pariter institutionem vel efficiunt vel complent hae quae sequuntur disciplinae: Sacrarum litterarum interpretatio iuxta catholicae Ecclesiae hermeneumatis artem atque praecepta, sacra Liturgia, Musicae sacrae disciplina, lus canonicum, Ecclesiasticarum rerum historia, Archaeologia, Patrologia, Dogmatum historia, Theologia ascetica ac mystica, Hagiographia, sacrae Eloquentiae institutiones, ingenuarum artium praecepta, et id genus alia.

Cum autem maioribus Ordinibus, quos vocant, sacrorum alumnus proxime initiandus erit, primisque deinde annis post initum sacerdotium, ei theologiae, quam pastoralem appellant, opera danda erit, atque omni cura officiendum, ut cotidie laboriosius in partem veniat, tamquam auctor, negotiorum suae dioecesis, hoc est, divini cultus exercendi, Christianae doctrinae tradendae, sacrarum denique expeditionum iuvandarum et incitandarum; ita ut, qui futurus est animorum pastor, munus suum atque officium paulatim quidem sed tempestive cognoscat, et se ad illud apte et congruenter accingat. Qua in re magno erit illi auxilio non exiguus Gregoriani cantus sacrique concentus usus atque exercitatio. Tum demum sua studia in unum convertet aspectum suosque labores ad animorum salutem diriget, cum ei persuasum esse debeat, eo omnem industriam esse convertendam, ut (liristi et Dei Regnum adveniat, iuxta S. Pauli monitum: *Omnia enim vestra sunt, cos autem Christi, Christus autem Dei* (1 C. 3, 22-23). Quo enim magis nostrae aetatis homines omnia ad Deum pertinere oblivisci videntur, eo magis ut *alter Christus* et *homo Dei* (1 *T.* 6, 11) debet in inundo enitere sacerdos.

2537 Sanctitate igitur ac scientia ornetur necesse est, qui a Deo vocatur, ut Verbi Dei, omnium hominum Redemptoris, nuntius ac minister exsistat; sanctitate, dicimus, in primis eximia, quae sanctitati scilicet praestet sive laieorum hominum sive Religiosorum, sacris non initiatorum, quia.

[1] *)c Sacerdotio,* lib. VI n. 4: MG 48, 6S1.

ut Doctor Angelicus merito monet: *Si religiosus ordine careat, sic manifestum est excellere praeeminendam ordinis, quantum ad dignitatem. Quia per sacrum ordinem aliquis deputatur ad dignissima ministeria quibus ipsi Christo servitur in sacramento altaris.*[1] Quapropter incensissima erga sanctissimam Eucharistiam pietate eius vita fulgeat opus est, qui augusti huiusmodi Sacramenti consecrator atque dispensator aliquando fieri exoptat; quem quidem Corporis et Sanguinis Christi cultum par est alias pietatis formas coniunctas habere apprime consentaneas: hoc est, pietatem erga venerabile Christi nomen eiusque Cor sacratissimum.

2638 Hisce demum adhortationibus finem facientes, paterna caritate iis gratulamur omnibus, ex utroque clero, qui summa diligentia nec sine magnis iacturis contendunt, ut iuvenes ad sacerdotium inclinatos et reperiant et congregent et instituant. Praecipua vero laude eos Nobis ornare placet, qui iisdem funguntur officiis in illis regionibus, quae graviore clericorum penuria laborant, et ubi maiores difficultates suscipere, atque pericula saepe subire coguntur qui novos sacrorum administros Ecclesiae parare student. Illis etiam gratulari exoptamus qui, Sacrae Seminariorum atque Studiorum Universitatum Congregationis incitamentis praeceptisque obsequentes, summa ope conantur, scriptis editis et conventibus peractis, sacrorum alumnorum institutionem ad exactiorem rationem adducere eum temporum locorumque necessitudine cumque progressibus artis educandi consentaneam, sanctae semper sacerdotalis vitae proposito ac natura servatis. Id enim quam maxime ad Ecclesiae utilitatem decoremque conducit.

Vobis denique, filii dilectissimi, qui intra sacros Seminarii parietes, haud secus atque olim Apostoli in Cenaculo, in maternis oculis Apostolorum Reginae, omni vos diligentia paratis ad potestatem illam, quae omnem humanum modum excedit, adipiscendam, Corpus scilicet et Sanguinem Christi Dei consecrandi et condonandi peccata, et ad Sancti Spiritus largiorem gratiae profusionem accipiendam, quae expeditiores vos reddat ad *reconciliationis ministerium.* (2 *C.* 5, 18) digne perficiendum, verbis usi Apostoli dicimus: *Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat* (1 *C.* 7, 20). Omnes enim qui pariter hominum salutem cum Christo coniuuctissimi quaerere volunt, pariter fulgidam sibi aeternae gloriae coronam parare, eos omni docilitate et constanti oboedientia divino instinctui respondere oportet.

Mirabile Dei donum cum animo reputate, et inde a iuvenilibus annis illi *in laetitia et in exsultatione servite.*[2]

AAS 55, 979-995.

[1] ***Sum. Theol.*** 1P-1P-, q. 184, a. 8 c.
[2] Cfr. Fs. 99, 2.

De sacrae vocationis inaestimabili praestantia

(Ex Alloc. *Il grande rito,* quarto exacto flacculo post constituta a Trid. Synodo «acra .seminaria, I nov. 1963).

2539 *Le Nostre labbra si aprono verso di voi* vi diremo, cari alunni dei nostri Seminari, con San Paolo, — *il Nostro cuore a voi si effonde (2 Cor.* 6, 11). Noi vogliamo ora vedere in voi gli esponenti più autentici e più generosi della gioventù, di quella gioventù che tra le scelte supreme, le quali, nella prima lucida chiaroveggenza della vita e nella prima rivelazione dell'amore genuino, bisogna pur fare, ha scoperto l'ottima scelta, che decide per t otte: ricordate:... *il regno dei. cieli è simile ad un tesoro nascosto nel campo; l'uomo, che l'ha trovalo, lo nasconde di nuovo, e tutto contento va, vende tutto quello ch'egli ha e compra quel campo (Mt.* 13,44). Di quella gioventù, che tra i doni, di cui la vita è prodiga, e di cui la gioventù è avidissima, ha compreso che un dono vale per tutti; ricordate ancora: ...*il regno dei cieli è simile ad un ricercatore di perle bellissime; e, trovata una di gran pregio, va, vende guanto possiede, e la compra (Mt.* 13, 45). Di quella gioventù, che ha individuato tra tutte le voci, che risuonano intorno a lei e la frastuonano e la incantano, una con un accento singolarissimo, misterioso, ma inconfondibile, grave e soave insieme, mito e potente, una voce piana ed arcana, che risuona dentro, quasi tormentando, nel segreto della coscienza, e risuona fuori, quasi pacificando, nella confidenza di un consiglio sereno e autorevole, d'un richiamo, che, interpretando quella voce interiore, la dice divina, e la dice, si, proprio rivolta a lei, alla gioventù, che non ha paura delle cose grandi e che teme piuttosto le cattive e le mediocri; una voce, ch'è insieme invito e comando, una voce semplice come un sospiro e profonda come un dramma, la voce di Cristo, che ancor oggi, ed oggi più. che mai. dice: *Vieni e seguimi (Mt.* 19, 21).

Giovani, che Ci ascoltate: avete voi udito quella voce: vieni e seguimi? Essa continua: *Io sono la luce del mondo; chi mi segue non camminerà nelle tenebre, ma avrà la luce della vita (Gv.* 8, 12).

Voi sapete bene come cotesto dialogo si chiama. Si chiama la vocazione. Ognuno di voi la custodisce nel cuore, come il segreto delia sua vita, come la direzione del suo avvenire, come la forza del suo operare: * Vieni e seguimi ».

Lasciate che qui, lasciate che oggi, lasciate che Noi. proprio come Vicario di quel Gesù, che primo si rivolse ai discepoli, che dovevano diventare suoi apostoli, la ripetiamo a voi, qui presenti, ai vostri compagni, e a quant'altri giovani, di oggi e di domani, che abbiauo la grazia ed il coraggio di ascoltarla: *Venite dietro a me, e ri farò pescatori di uomini (Mr.* 1, !?)•

2540 Che è quanto dire: l'opera della redenzione non si compie nel mondo e nel tempo senza il ministero di uomini votati, di uomini, che mediante un'oblazione di totale carità umana, attuano il piano di salvezza del-

l'infinita carità divina. Questa carità divina avrebbe potuto, se Dio lo avesse voluto, diffondersi da sè, salvare direttamente da sè. Il disegno di Dio è diverso; Dio salverà in Cristo gli uomini mediante nn servizio di uomini. Dio non ha dato al mondo soltanto una rivelazione, una religione; ha dato una Chiesa, una società organica, una comunità articolata, dove alcuni fratelli operano per la salvezza degli altri fratelli; ha istituito una gerarchia, ha istituito un sacerdozio: là arriva il messaggio e la virtù della salvezza di Cristo, dove arriva il sacerdozio di Cristo. Il Signore ha voluto far dipendere la diffusione del Vangelo dal numero e dallo zelo degli operai del Vangelo.

Ecco perchè la chiamata al servizio del Vangelo assume un'importanza incalcolabile. Il dramma della salvezza del mondo vi è interessato. Il dono della vocazione è segreto di Dio, sì; ma non sia viltà, non sia pigrizia, non sia pusillanimità, non sia sordità, non sia impurità, figli carissimi, quella che ne priva anime giovanili, che il pensiero di Dio avrebbe fatte pure e forti per il ministero del suo Regno.

Beati voi, figlioli, che conoscete queste verità e ne fate ardimentosa e umile esperienza. Beati voi, che sapete quale aspetto assuma, oggi, l'attrattiva della vocazione ecclesiastica: non è la consuetudine dinastica, certamente, non l'interesse del quieto vivere in un buon beneficio, non la prospettiva di onori clericali, non la volontà altrui che si sostituisca o prevalga su quella del candidato, e nemmeno il disgusto pessimista d'un mondo insopportabile, o la delusione di speranze cadute, che vi tracciano la via che conduce al Seminario; e neppure quelle più nobili della cultura, o dell'arte, che possono per sè comporsi in via subordinata con le attrattive autentiche che oggi spingono un giovane a farsi prete. Le attrattive autentiche, che fanno di voi gli alunni del Seminario, sono quelle paradossali del seguace di Cristo, che ha detto: *Chi vuol venire dietro a me, rinneghi se stesso, prenda la sua croce e mi segua* (*Mr.* 8, 34). La vocazione oggi vuol dire rinuncia, vuol dire impopolarità, vuol dire sacrificio. Vuol dire la preferenza della vita interiore a quella esteriore, vuol dire la scelta d'una perfezione austera e costante in confronto con una mediocrità comoda e insignificante; vuol dire la capacità di ascoltare le voci imploranti del mondo, le voci delle anime innocenti, di quelle sofferenti, di quelle senza pace, senza conforto, senza guida, senza amore, e insieme la forza di far tacere le voci lusinghiere e molli del piacere e dell'egoismo; vuol dire comprendere la dura, ma stupenda missione della Chiesa, oggi più che mai impegnata ad insegnare all'uomo il suo vero essere, il suo fine, la sua sorte, e a svelare agli spiriti fedeli le immense, le ineffabili ricchezze della carità di Cristo.

Vuol dire, giovani, essere giovani: avere l'occhio limpido e il cuore grande, vuol dire accettare per programma di vita l'imitazione di Cristo, il suo eroismo, la sua santità, la sua missione di bontà e di salvezza. Nessuna prospettiva sulla vita offre ideale più vero, più generoso, più umano, più santo che l'umile e fedele vocazione al sacerdozio di Cristo.

Non è enfasi, figlioli carissimi, non è retorica, soprattutto non è suggestione, non è bugia, che dà alla Chiesa l'ardimento di parlare così.

È la conoscenza che la Chiesa ha dei vostri cuori, delle grazie che il Signore ha riversate nelle vostre anime; è la stima che essa nutre per voi; è la speranza che essa pone nei vostri verdi anni e nei vostri sogni generosi.

E forse sapete, figlioli, che la Chiesa non oserebbe esprimere su di voi vaticini così alti e così dillìeili, se le mancasse la pratica possibilità di esservi vicina nell'annunciarli e sollecita nell'aiutarvi a raccoglierli e nel seguirvi. Se la Chiesa non avesse sviluppato la sua arte di maestra delle anime e mancasse della sede e degli strumenti per esercitarla, non potrebbe parlarvi con tanta franchezza. Ma oggi la Chiesa si è resa idonea, e più ancora lo sarà certo domani, ad esercitare la sua sublime missione di educatrice di futuri sacerdoti, perchè la Chiesa ha istituito a tal fine i suoi Seminari. Il Seminario è la scuola per il silenzio interiore, in cui parla la voce misteriosa di Dio, è la palestra per l'allenamento alle virtù dillìeili, è la casa dove abita Cristo, il .Maestro. Ricordate? Due discepoli di Giovanni, udito ch'egli diceva di Gesù, che passava sulla riva del Giordano: ecco l'Agnello di Dio!, andarono dietro a Gesù. Gesù si voltò, e notato che lo seguivano, domandò loro: Chi cercate? Essi gli dissero: Rabbi (che tradotto vuol dire Maestro), dove abiti? Egli rispose loro: *Venite e vedrete (Gv.* 1, 38-39).

Se mai, giovani, la stessa domanda salisse dal fondo incerto e commosso delle vostre anime, che hanno intuito essere Gesù il solo salvatore del mondo, ed essere Lui Colui che cercate e Colui che vi cerca, e venisse alle vostre labbra: Maestro, dove abiti?, dove poterti incontrare, o Cristo Signore, dove conoscere, o Gesù, dove ascoltare, dove a Te unirsi, per rivestire poi la tua stessa missione?, ricordate che per la bocca della Chiesa, por quelle dei vostri Vescovi, dei vostri Superiori, dei vostri Maestri, la risposta è sempre quella: venite e vedrete. E la porta benedetta del Seminario si aprirà davanti a voi. Così sia!

AAS 55, 1032-1035. Cfr. ***Insegnamenti*** 1, 288 s.

De admittendis illegitimis in Seminarium

(Ex Motu Proprio ***Pastorate munus***, 30 nov. 1963).

2541 *[Episcopis conceditur facultas}* 31 « Admittendi in Seminario filios illegitimos, si qualitates praebeant, quae pro admissione in Seminarium requiruntur, dummodo ne agatur de adulterinis aut sacrilegis ».

AAS 56, 10.

CONCILIUM ŒCUM. VATICANUM II (1962-1965)

Sessio III (4 dec. 1963)

De Sacra Liturgia a Concilio instaurata clericis tradenda

(Ex Const, de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium,* 1 **dec. 1963).**

2542 **Cap. I-II. · 15. Magistri, qui sacrae Liturgiae disciplinae in seminariis, studiorum domibus religiosis et facultatibus theologicis docendae praeficiuntur, ad munus suum in institutis ad hoc speciali cura destinatis probe instituendi sunt.**

2543 **16. Disciplina de sacra Liturgia in seminariis et studiorum domibus religiosis inter disciplinas necessarias et potiores, in facultatibus autem theologicis inter disciplinas principales est habenda, et sub aspectu cum theologico et historico, tum spirituali, pastorali et iuridico tradenda. Curent insuper aliarum disciplinarum magistri, imprimis theologiae dogmaticae, sacrae Scripturae, theologiae spiritualis et pastoralis ita, ex intrinsecis exigentiis proprii uniuscuiusque obiecti, mysterium Christi et historiam salutis excolere, ut exinde earum connexio cum Liturgia et unitas sacerdotalis institutionis aperte clarescant.**

2544 **17. Clerici, in seminariis domibusque religiosis, formationem vitae spiritualis liturgicam acquirant, cum apta manuductione qua sacros ritus intellegere et toto animo participare queant, tum ipsa sacrorum mysteriorum celebratione, necnon aliis pietatis exercitiis spiritu sacrae Liturgiae imbutis; pariter observantiam legum liturgicarum addiscant, ita ut vita in seminariis et religiosorum institutis liturgico spiritu penitus informetur.**

2545 **18. Sacerdotes, sive saeculares sive religiosi, in vinea Domini iam operantes, omnibus mediis opportunis iuventur ut plenius semper quae in functionibus sacris agunt intellegant, vitam liturgicam vivant, eamque cum fidelibus sibi commissis communicent.**

2546 **Cap. III. · 51. Quo ditior mensa verbi Dei paretur fidelibus, thesauri biblici largius aperiantur, ita ut, intra praestitutum annorum spatium, praestantior pars Scripturarum Sanctarum populo legatur.**

2547 **52. Homilía, qua per anni liturgici cursum ex textu sacro fidei mysteria et normae vitae Christianae exponuntur, ut pars ipsius liturgiae valde commendatur; quinimmo in Missis quae diebus dominicis et festis de praecepto concurrente populo celebrantur, ne omittatur, nisi gravi de causa.**

2548 **53. « Oratio communis » seu « fidelium », post Evangelium et homiliam, praesertim diebus dominicis et festis de praecepto, restituatur, ut, populo eam participante, obsecrationes fiant pro sancta Ecclesia, pro iis qui nos in potestate regunt, pro iis qui variis premuntur necessitatibus, ac pro omnibus hominibus totiusque mundi salute.**[1]

[1] *Ctr. 1 T.* 2. 1-2.

2549 54. Linguae vernaculae in Alissis cum populo celebratis congruus locus tribui possit, praesertim in lectionibus et «oratione communi-,ac. pro condicione locorum, etiam in partibus quae ad populum spectant, ad normam art. .36 huius Constitutionis.

2550 57. § 1. Concelebratio, qua unitas sacerdotii opportune manifestatur, in Ecclesia usque adhuc in usu remansit tam in Oriente quam in Occidente. Quare facultatem concelebrandi ad sequentes casus Concilio extendere placuit:

I0 *a)* feria V in Cena Domini, tum ad Missam chrismatis, tum ad Missam vespertinam:

b) ad Missas in Conciliis, Conventibus Episcopalibus et Synodis;

c) ad Missam in Benedictione Abbatis.

2° Praeterea, accedente licentia Ordinarii, cuius est de opportunitate concelebrationis indicare:

a) ad Missam conventualem et ad Missam principalem in ecclesiis, cum utilitas christilidelium singularem celebrationem omnium sacerdotum praesentium non postulat;

b) ad Missas in conventibus cuiusvis generis sacerdotum tum saecularium tum religiosorum.

§ 2. I0 Ad Episcopum vero pertinet concelebrationis disciplinam in dioecesi moderari.

2" Salva tamen semper sit cuique sacerdoti facultas Missam singularem celebrandi, non vero eodem tempore in eadem ecclesia, nec feria V in Cena Domini.

2551 Cap. IV. - 83. Summus Novi atque aeterni Testamenti Sacerdos, Christus lesus, humanam naturam assumens, terrestri huic exsilio hymnum illum invexit, qui in supernis sedibus per omne aevum canitur. Universam hominum communitatem ipse sibi coagmentat, eandemque in divino hoc concinendo laudis carmine secum consociat.

Illud enim sacerdotale munus per ipsam suam Ecclesiam pergit, quae non tantum Eucharistia celebranda, sed etiam aliis modis, praesertim Oilicio divino persolvendo, Dominum sine intermissione laudat et pro totius mundi salute interpellat.

2552 84. Divinum Officium ex antiqua traditione Christiana ita est constitutum ut totus cursus diei ac noctis per laudem Dei consecretur. Cum vero mirabile illud laudis canticum rite peragunt sacerdotes aliique ad hanc rem Ecclesiae instituto deputati vel christifldeles una cum sacerdote forma probata orantes, tunc vere vox est ipsius Sponsae, quae Sponsum alloquitur, immo etiam oratio Christi cum ipsius Corpore ad Patrem.

2553 85. Omnes proinde qui haec praestant, tum Ecclesiae officium explent, tum summum Sponsae Christi honorem participant, quia laudes Deo persolventes stant ante thronum Dei nomine Matris Ecclesiae.

554 86. Sacerdotes sacro pastorali ministerio addicti eo maiore fervore Horarum laudes persolvent, quo vividius conscii erunt sibi observandum esse monitum Pauli: «Sine intermissione orate» (1 *Th.* 5, 17); operi

enim in quo laborant Dominus solus efficacitatem et incrementum dare potest, qui dixit: «Sine me nihil potestis facere» *(io.* 15, 5); propterea Apostoli, diaconos instituentes, dixerunt: « Nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus» **(J.** (5, 4).

2555 87. Ut autem divinum Officium, sive a sacerdotibus sive ab aliis Ecclesiae membris melius et perfectius in rerum adiunctis peragatur, Sacrosancto Concilio, instaurationem ab Apostolica Sede feliciter inceptam persequenti, de Officio iuxta ritum romanum ea quae sequuntur placuit decernere.

2556 88. Cum sanctificatio diei sit finis Officii, cursus Horarum traditus ita instauretur ut Horis veritas temporis, quantum fieri potest, reddatur, simulque ratio habeatur vitae hodiernae condicionum in quibus versantur praesertim ii qui operibus apostolicis incumbunt.

2557 89. Itaque, in instauratione Officii, hae normae serventur:

o) Laudes, ut preces matutinae, et Vesperae, ut preces vespertinae, ex venerabili universae Ecclesiae traditione duplex cardo Officii cotidiani, Horae praecipuae habendae sunt et ita celebrandae;

b) Completorium ita instruatur, ut fini diei apte conveniat;

c) Hora quae Matutinum vocatur, quamvis in choro indolem nocturnae laudis retineat, ita accommodetur ut qualibet diei hora recitari possit, et e psalmis paucioribus lectionibusque longioribus constet;

d) Hora Prima supprimatur;

c) In choro, Horae minores Tertia, Sexta, Nona serventur. Extra chorum e tribus unam seligere licet, diei tempori magis congruentem.

2558 90. Cum praeterea Officium divinum, utpote oratio publica Ecclesiae, sit fons pietatis et orationis personalis nutrimentum, obsecrantur in Domino sacerdotes aliique omnes divinum Officium participantes, ut in eo persolvendo mens concordet voci; ad quod melius assequendum, liturgicam et biblicam, praecipue psalmorum, institutionem sibi uberiorem comparent.

In instauratione vero peragenda, venerabilis ille romani Officii saecularis thesaurus ita aptetur, ut latius et facilius eo frui possint omnes quibus traditur.

2559 91. Ut cursus Horarum, in art. 89 propositus, reapse observari possit, psalmi non amplius per unam hebdomadam, sed per longius temporis spatium distribuantur.

Opus recognitionis Psalterii, feliciter inchoatum, quamprimum perducatur ad finem, respectu habito latinitatis christianae, usus liturgici etiam in cantu, necnon totius traditionis latinae Ecclesiae.

2560 92. Ad lectiones quod attinet, haec serventur:

a) lectio sacrae Scripturae ita ordinetur, ut thesauri verbi divini in pleniore amplitudine expedite adiri possint;

b) lectiones de operibus Patrum, Doctorum et Scriptorum ecclesiasticorum depromendae melius seligantur;

c) Passiones seu vitae Sanctorum fidei historicae reddantur.

2561 93. Hymni, quantum expedire videtur, ad pristinam formam restituantur, iis demptis vel mutatis quae mythologiam sapiunt aut Christianae pietati minus congruunt. Recipiantur quoque, pro opportunitate, alii qui in hymnorum thesauro inveniuntur.

2562 9-1. Praestat, sive ad diem revera sanctificandum, sive ad ipsas Hora> cum fructu spirituali recitandas, ut in Horarum absolutione tempus servetur, quod proxime accedat ad tempus verum uniuscuiusque Horae canonicae.

2563 95. Communitates choro obligatae, praeter Missam conventuale™, tenentur Officium divinum cotidie in choro celebrare, et quidem:

a) totum Officium, Ordines Canonicorum, Monachorum et Monialiurn, aliorumque Regularium ex iure vel constitutionibus choro adstrictorum;

h) Capitula cathedralia vel collegiali», eas partes Officii, quae sibi a iure communi vel particulari imponuntur;

c) omnes autem illarum Communitatum sodales, qui sunt aut in Ordinibus maioribus constituti aut solemniter professi, conversis exceptis, debent eas Horas canonicas soli recitare, quas in choro non persolvunt.

2564 96. Clerici choro non obligati, si sunt in Ordinibus maioribus constituti, cotidie, sive in communi, sive soli, obligatione tenentur totum Officium persolvendi, ad normam art. 89.

2565 97. Opportunae commutationes divini Officii cum actione liturgica a rubricis definiantur.

In casibus singularibus iustaque de causa, Ordinarii possunt subditos suos ab obligatione Officium recitandi ex toto vel ex parte dispensare vel id commutare.

2566 98. Sodales cuiusvis Instituti status perfectionis, qui, vi constitutionum, partes aliquas divini Officii absolvunt, orationem publicam Ecclesiae agunt.

Item, publicam Ecclesiae orationem agunt, si quod parvum Officium, vi constitutionum, recitant, dummodo in modum Officii divini confectum ac rite approbatum sit.

2567 99. Cum Officium divinum sit vox Ecclesiae seu totius Corporis mystici Deum publice laudantis, suadetur ut clerici choro haud obligati ac praesertim sacerdotes conviventes vel in unum convenientes, aliquam saltem divini Officii partem in communi persolvant.

Omnes autem sive in choro sive in communi Officium persolventes munus sibi concreditum quam perfectissime, tam interna animi devotione quam externa agendi ratione, peragant.

Praestat insuper ut Officium in choro et in communi, pro opportunitate, cantetur.

2568 100. Curent animarum pastores ut Horae praecipuae, praesertim Vesperae, diebus dominicis et festis sollemnioribus, in ecclesia communiter celebrentur. Commendatur ut et ipsi laici recitent Officium divinum, vel cum sacerdotibus, vel inter se congregati, quin iinmo unusquisque solus.

2569 101. § 1) Iuxta saecularem traditionem ritus latini, in Officio divino lingua latina clericis servanda est, facta tamen Ordinario potestate usum versionis vernaculae ad normam art. 3G confectae concedendi, singulis pro casibus, iis clericis, quibus usus linguae latinae grave impedimentum est quominus Officium debite persolvant.

§ 2) Monialibus, necnon sodalibus, sive viris non clericis sive mulieribus, Institutorum statuum perfectionis, in Officio divino, etiam in choro celebrando, concedi potest a Superiore competente ut lingua vernacula utantur, dummodo versio approbata sit.

§ 3) Quivis clericus Officio divino adstrictus, si Officium divinum una cum coetu fidelium, vel cum iis qui sub § 2 recensentur, lingua vernacula celebrat, suae obligationi satisfacit, dummodo textus versionis sit approbatus.

2570 Cap. VI. - 115. Magni habeatur institutio et praxis musica in Seminariis, in Religiosorum utriusque sexus novitiatibus et studiorum domibus, necnon in ceteris institutis et scholis catholicis; ad quam quidem institutionem assequendam, magistri, qui Musteae sacrae docendae praeficiuntur, sedulo conformentur.

Commendantur insuper Instituta Superiora de Musica sacra pro opportunitate erigenda.

Musicae vero artifices, cantores, imprimis pueri, etiam germana institutione liturgica donentur.

Cap. VII. - 129. Clerici, dum philosophicis et theologicis studiis incumbunt, etiam de artis sacrae historia eiusque evolutione instituantur, necnon de sanis principiis quibus opera artis sacrae inniti debent, ita ut Ecclesiae venerabilia monumenta aestiment atque servent, et artificibus in operibus efficiendis congrua consilia queant praebere.

AAS 56, 104-105; 114-116; 121-125; 129; 133.

De instituendis alumnis ad rectum usum instrumentorum communicationis socialis

(Ex Dccr. dc instrumentis communicationis socialis, *Inter mirifica,* I dec. 1963).

2571 16. Cum rectus instrumentorum usus communicationis socialis, (piae receptoribus praesto sunt aetate cultuque diversis, accommodatas et proprias requirat eorumdem receptorum institutionem atque exercitationem, incepta quae huic fini consequendo sint apta - praesertim si ¡unioribus destinentur — in scholis catholicis cuiusve gradus, in Seminariis necnon in apostolatus laicorum coetibus foveantur, multiplicentur atque iuxta morum Christianorum principia dirigantur. Quod ut promptius efficiatur, doctrinae et disciplinae catholicae de hae re propositio ac explicatio in catechismo tradatur.

AAS 56, 151.

1><' erectione Seminariorum in Rep. Vcnetiolae

(Ex Coment, cum Republica Vcnetiolae, 6 mart. 1964).

2572 Art. XIV. - La Chiesa potrà fondare liberamente Seminari Maggiori e Minori, tanto Diocesani che Interdiocesani, ed altri Istituti destinati aliti formazione del Clero Secolare e Religioso, i quali dipenderanno unicamente dalla Autorità Ecclesiastica nella loro direzione, regime e programmi di studio.

Riconoscendo lo Stato i fini specifici dell'educazione impartita in tali Seminari ed Istituti, è disposto a concedere l'equivalenza degli studi dell'educazione secondaria sempre che il piano di detti studi contenga, a parità di condizioni, i programmi dell'educazione secondaria.

Art. XIV. - La Iglesia podrá libremente establecer Seminarios -Mayores y Menores, tanto Diocesanos como Intertliocesanos, y otros Institutos destinados a la formación del Clero Secular y Religioso, los cuales dependerán únicamente de la Autoridad Eclesiástica en su dirección, régimen y programas de estudio.

Reconociendo el Estado los fines específicos de la educación impartida por tales Seminarios e Institutos, está dispuesto a conceder la equivalencia de los estudios de educación secundaria siempre que el plan dc dichos estudios contenga, en igualdad de condiciones, las asignaturas que integran el de educación secundaria.

AAS 56. 930 8.

De sana doctrina rectaque methodo in ecclesiasticis studiis servanda

(Ex Alloc. *Incensissimo desiderio,* ad Pont. Univ. Grcporianue Moderatores. Professores et alumnos, 12 mart. 1961).

2573 Attamen Nobis in animo non est laudibus tantummodo extollere, quae meritis virtutique vestrae debentur; sed etiam utilia quaedam sermone Nostro placet proferre, unde vobis pateat, quo animo Christi Vicarius in Universitatem vestram intueatur, et quid Ecclesia nostris hisce temporibus ab ea potissimum exspectet.

Imprimis id Nobis summopere cordi est, ut in iuniore clero instituendo semper sacra lex sit doctrinae incolumitati consulere. Etenim ecclesiastica Romana Athenaea, quibus omnibus vestrum tempore antecedit, non aliam ob causam hac in alma Urbe condita sunt, nisi ut prope Petri Cathedram constituta, eius vocem ac monita fidelius perciperent. Apud vos igitur integra maneat haec antiqua laus, qua potissimum praemii dignos vestros censemus labores, ut nempe hinc alumni proficiscantur ad

plenum imbuti romana illa fide, quam laudavit Apostolus,[1] ex qua normas haurire necesse est catholice agendi atque sentiendi.

Quandonam autem doctrina tuta censenda est *t* Profecto si constet, eam omnino cum veritate esse concordem. Fatemur tamen id non semper facile obtineri posse. Etenim doctrinae cultores, dum veritatem inquirunt, ad investigationis cardinem tandem perveniunt, in quo discrimen adest, idque eo gravius, quo magis ipsi ingenio praestant, quo gravior est res ad considerandum proposita, et quo maioris momenti est consilium quod tunc ipsi capiunt, quod attinet sive ad indicium ferendum de rei veritate, sive ad methodum in subsequentibus investigationibus retinendam: quae methodus hanc ob causam ab iisdem scientifica appellabitur. Id autem tunc contingit, cum vir doctus aut ea vera esse atlirmat, quae vera reapse non sunt, sed eius opinioni, vel privatae interpretationi vel mentis habitui respondent: aut vera atlirmat, quae cum veritate reapse concordant, quaeque humanae intelligentiae lumen et vires exsuperare possunt, atque interdum revera exsuperant. (Jum autem de verbo Dei agitur, is, qui in ipsius studio versatur, quomodo sese gerere debet? Agnoscere ipse debet verbo Dei incommensurabilem amplitudinem supremamque veritatem, an ipsi fas est verbum Dei intra humanae mentis fines coercere atque propriae interpretationi obnoxium facere? Vir doctus qui fatetur verbum Dei supra humanam naturam esse, eique supremam auctoritatem supernamque virtutem agnoscit, sine dubio catholicus appellandus est. De homine autem, qui aliter se habet, nescimus an idem sit dicendum; is profecto nec veri nominis doctus habendus est, neque veri nominis christifidelis.

Exinde manifesto patet, quanti facienda sit reverentia atque obedientia Ecclesiae Magisterio debita, cui profecto ex divina institutione munus concreditum est fidei depositum fideliter custodire et infallibiliter declarare? Idque minime detrahit dignitati vel praestantiae doctrinae sacrae. « *Natu licet locus ab auctoritate quae fundatur ratione humana sit infirmissimus; locus tamen ab auctoritate quae fundatur super revelatione divina est eflicacissimus* »? Quare ii, quibus munus docendi demandatum est, omni cura omnique contentione nitantur, ut ad hoc obsequium erga Ecclesiae -Magisterium discipulorum animum conforment. Iidem praeterea vocem Ecclesiae Doctorum reverenter auscultent, inter quos Divus Aquinas praecipuum obtinet locum; Angelici enim Doctoris tanta est ingenii vis, tam sincerus veritatis amor, ac tanta sapientia in altissimi» veritatibus pervestigandis, illustrandis aptissimoque unitatis nexu colligendis, ut ipsius doctrina elficacissimum sit instrumentum non solum ad fidei fundamenta in tuto collocanda, sed etiam ad sanae progressionis fructus utiliter et secure percipiendos. Faciant denique ut, dum in hodiernas quaestiones, quas progrediens cultura in medium protulerit, diligentissima» suas conferunt investigationes, ac dum novis disciplinarum inventis antiquam sapientiam, ubi opus est, aequare conantur,

1 Cfr. ***It.*** 1, 8.
1 Cfr. ***Cone. Vat. I*** Sosa. **Ili,** c. 1.
1 S. THOMAS, ***Summa Theol.*** I, q. 1 a. 8, ad 2.

faciant, dicimus, ut non omittant iugi st lidio redire ad genuinos Hacrae doctrinae fontes, ubi veritatis thesauri numquam exhauriendi continentur.

2574 Ad methodum autem doctrinae sacrae tradendae quod spectat, methodum positivam et methodum speculativam, quales in scholis ecclesiastica probante auctoritate vigent, diligenter servate. Utraque enim suum momentum. suam utilitatem habet. Quodsi positiva methodus magis nostrae aetatis indoli consentanea videtur ac plurimum afferre potest utilitatis, cavendum tamen est, ne eadem in detrimentum cedat alterius methodi, quam maximi theologiae cultores praeteritis temporibus tanto cum sacrarum disciplinarum profectu excoluerunt. Cui quidem speculativae methodo praesertim tribuendum est, si sacrorum alumni, inter tot ac tam varias disciplinas necessario hodie addiscendas, admirandam illam totius doctrinae sacrae cohaerentiam atque unitatem tandem percipere possunt, quae tantopere confert ad congruam ipsorum ecclesiasticam institutionem. Quare ambae huiusmodi methodi, nedum sibi invicem quodammodo opponantur, sese mutuo compleant ac perficiant omnino oportet.

Verum, ut pretiosis fructibus haec ecclesiastica educatio cumuletur, eo semper spectare debet, ut iuvenes instituendi aliquando evadant sal terrae, lux mundi, idoneique christiani populi duces ac magistri. Quare iidem ex doctrinae haustibus, quos studiorum cursus emetientes excipiunt, id semper habeant, quo pietatem alant et ad spiritualem profectum moveantur. Absit, ut theologica studia mentem illustrent, caritatem autem non accendant. Quam ad rem Nobis perplacet nonnulla Sancti Bonaventurae praeclara monita vobis proponere: « *(Nemo) credat quod sibi sufficiat lectio sine unctione, speculatio sine devotione, investigatio sine admiratione, circumspectio sine exsultatione, industria sine pietate, scientia sine charitate, intelligentia sine humilitate, studium absque divina gratia, speculum absque sapientia divinitus inspirata... Exerce igitur te, homo Dei, prius ad stimulum conscientiae remordentem, antequam oculos eleves ad radios sapientiae in cius speculo relucentes, ne forte, cx ipsa speculatione radiorum, in graviorem incidas foveam tenebrarum* »?

2575 Restat ut aliquid vobis dicamus de rationibus, quas inter Romana Athenaea intercedere optamus. Quae quidem opportunum est suas cuiusque peculiares notas servare; attamen, licet sapienti studiorum ratione ordinata ac multiplicibus Institutis optime instructa sint, nequeunt sibi ipsis consulere, ut oportet, si alia nimis seorsum ab aliis actionem suam ponant, aut ad ecclesiasticae vitae cursum, qualis praesertim hic Romae agitur, assidua qua par est alacritate non attendant. Quare Nobis in optatis est, ut haec studiorum ait iorum domicilia Ecclesiae eventus diligenti cura prosequantur, potissimum hoc Concilii Oecumenici Vaticani tempore; ita quidem, ut alumni, inde ab aetatis flore, vitam Ecclesiae actuose participaro assuescant. Item magnopere cupimus, ut inter varia Romana Athenaea arctiora in dies fraternae concordiae vincula liant. eademque magis magisque sibi invicem adiutrieem sociamque operam praestent. Quod quidem postulat sive Ecclesiae bonum sive ipsorum Institutorum emo-

1 ***Itinerarium mentis in Deam, n.*** 4: ***Opera amnia,*** Quaracchi, 1882-1902. t. V, 305.

lumentum, quia vis unita fortior validiorque evadit ad commune propositum obtinendum.

Antequam autem orationem Nostram ad exitum adducimus, cor Nostrum peculiari modo patet ad vos, iuvenes dilectissimi. Optatissimo et singulari beneficio, quod romana commoratio vobis praebet, sapienter utamini. Divinitus vocati estis, ut viam ad lesu Christi amorem in hominum animis aliquando muniatis. Quare efficite, ut ex severis studiis, in quae incumbitis, germanos lesu Christi spiritus hauriatis, qui semper in mentibus, in verbis, in operibusque vestris resplendeant. Ex diversissimis atque maxime inter se dissitis regionibus orti, omnes tamen eiusdem fidei, eiusdem vocationis, eiusdemque omnino inris in Ecclesia participes, discite hac in l'rbe, christiani nominis capite, Ecclesiam, matrem nostram amantissimum, totis viribus diligere, in caque plenam fiduciam vestram reponere. At si in Ecclesiae amore crescere vultis, foveatis oportet oboedientiam, amorem, fiduciam erga lesu Christi Vicarium, licet tam excelsam auctoritatem in humili persona Nostra conspiciatis- Christo enim per Ipsum reverentiam et oboedientiam exhibetis; Christus in Ipso vobis praesens est. Quare sensus illi, qui in familia vere Christiana patrem cum liliis, filios vero cum patre arctissime coniungunt, iidem inter Nos et vos regnent, ita ut omnes in caritate Christi cum Summo Pontifice unum sitis.

AAS 56, 363-357. C'ir. ***Insegnamenti*** **2, 177 s.**

De studio Sacrae Scripturae in Seminariis

(Ex Instruet. Pont. Consilii Stud. Bibl. provehendis, ***Sancta Mater Ecclesia,*** **de historica Evangcliorum veritate, 21 apr. 1964).**

2570 3. Illorum vero quibus *munus docendi in Seminariis vel in id genus Institutis* commissum est, «prima cura sit, ut ... sic omnino tradantur Divinae Litterae, quemadmodum et ipsius gravitas disciplinae et temporum necessitas admonent[1]. Magistri imprimis theologicam doctrinam exponant, ut Sacrae Scripturae « futuris Ecclesiae sacerdotibus liant et propriae cuiusque vitae spiritualis fons purus atque perennis, et sacri concionandi muneris quod suscepturi sunt, alimentum et robur».[2] Iidem cum artem criticam, ante omnia litterariam, ut aiunt, exercent, id agant, non ut hanc artem propter seipsam colant, sed ut eius luce sensum a Deo per hagiographum intentum enucleatius perspiciunt. Ne igitur sistant inedia via, suis litterariis inventis unice contenti, sed insuper ostendant quomodo haec reapse conferant ad doctrinam revelatam clarius intellegendam, vel, si res ferat, ad fallacias refellendas. Qui alios instituentes has normas sequuntur, efficient ut alumni in Sacra Scriptura id inveniant « quod mentem ad Deum attollat, animum enutriat, interiorem vitam promoveat ».[3]

AAS 56, 717.

1 **Litt. Apost.** ***Quoniam in re biblica',*** **EB 162;** ***Pii X Acta,*** **3, 72. [Cfr. n. 1209],**
2 ***Divino afflante Spiritu;*** **EB 567; AAS 35, 322. (Cfr. n. 2117).**
3 ***Divino afflante Spiritu;*** **EB 552; AAS 35, 311.**

De vocationibus in Seminario Minore Fovendis

(Instruct. S. C. de Semin, et St vd. Univ., ad Rectores Seminariorum et Directores Operum • Pro vocationibus • Italiae, 30 mai. 1964).

2577 Per quanto riguarda particolarmente la sensibile diminuzione dei piccoli seminaristi, è opinione comune che ciò derivi dall'entrata in vigore della nuova scuola media obbligatoria e gratuita, oltre che da altre cause ben note, di natura più generale.

La nuova scuola, infatti, con la sua facile accessibilità e ancor più con la sua gratuità, esercita un forte potere di attrazione su numerose famiglie, anche di buoni sentimenti cristiani, le quali inducono i figli a seguire la via più facile della scuola pubblica, che non comporta complicati problemi e tanto meno oneri economici.

Molti genitori, è vero, asseriscono, e convintamente, di non opporsi ad un'eventuale vocazione sacerdotale, ma di preferire una scelta rinviata ad età più matura, come al termine della scuola media; non riflettendo essi abbastanza che nel frattempo il germe della vocazione può andare distrutto per colpa propria dei figli o per colpa altrui, soprattutto quando i tigli devono frequentare un ambiente che, sia per gli insegnamenti impartiti, sia per l'influenza dei compagni, costituisce un ostacolo grave alla stessa perseveranza nella vita cristiana.

Quanto sopra è stato doverosamente accennato non deve essere motivo di scoraggiamento, tanto più che rimane in noi inoppugnabile la convinzione che « Deus numquam ita deserit Ecclesiam suam, quin inveniantur idonei ministri sufficientes ad necessitatem plebis».1

Anzi, osiamo dire che le stesse difficoltà sono provvidenzialmente permesse da Dio, affinchè, da parte nostra, adoperiamo tutto lo zelo pastorale di cui siamo capaci per superarle, mentre umilmente invochiamo, da parte sua, la grazia di poterle superare.

Pertanto, senza ripetere qui le sapienti norme comuni della Chiesa a riguardo della scelta e cura delle vocazioni sacerdotali, ancora recentemente ricordate ai Pastori di anime da S.S. Paolo VI, nella Lettera Apostolica «Summi Dei Verbum » del 4 novembre 1963,2 stimiamo opportuno rivolgere una nuova fervida esortazione ai benemeriti Rettori di Seminari e Direttori delle Opere per le Vocazioni, insieme ad alcuni pratici suggerimenti applicabili particolarmente nel corso dei prossimi mesi estivi, affinchè ogni lodevole sforzo sia compiuto per inviare ai Seminari Minori, all'inizio del nuovo anno scolastico 1964-1965, un adeguato numero di alunni.

Si può affermare, anche in base ad una felice esperienza compiuta in molte parti, che i mesi estivi si prestano provvidamente ad alcune efficaci iniziative.

1 **S. THOMAS, *Summa Thtol. Suppl,* q. 36, a. 4, ad 1. Cfr. Pivs XI, Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii,* 20 dec. 1935. (Cfr. 1968).**

• (Cfr. n. 2525],

2578 1) È necessario, innanzi tutto, predisporre nelle Parrocchie dogli incontri con i genitori degli alunni della quinta classe elementare, e della scuola media, per illuminarli debitamente circa l'avvenire dei propri figli. Si parlerà anche della vocazione sacerdotale, quindi del Seminario e delle doti e retta intenzione richieste ai fanciulli che vi possono essere ammessi. Si risolveranno dubbi e difficoltà, si prenderanno accordi sul come e quando parlare ai figli circa la scelta che dovranno fare all'inizio del nuovo anno scolastico. Se fossero, da alcuni, fatte presenti insuperabili difficoltà di ordine economico, si dovrà dare assicurazione che la Parrocchia e la Diocesi compiranno tutto il loro dovere per venire in aiuto. In ogni caso la cooperazione dei genitori è indispensabile, non solo affinchè non impediscano la vocazione dei figli, ma perchè la circondino di quelle cure che rientrano nei doveri fondamentali della coscienza cristiana.

2) Dopo i genitori, occorro pensare ai figli. Anche per essi si prepareranno nei modi migliori, nelle Parrocchie, o Vicarie, o Diocesi, appositi incontri, convegni, giornate di ritiro spirituale. Si parlerà ad essi anche del sacerdozio e della vocazione, delle qualità richieste per entrare in Seminario e della retta intenzione. Si inviteranno a prendere contatto con Sacerdoti e Superiori di Seminario, che si terranno a loro disposizione durante i mesi d'estate, per consigliarli personalmente.

3) I Rettori dei Seminari, in comune accordo con i Direttori delle Vocazioni, stabiliranno un programma preciso da svolgere durante le vacanze, e, con l'approvazione dell'Ecc.mo Ordinario, lo proporranno a tutti i Sacerdoti della Diocesi, seguendone poi via via lo sviluppo, fino al fruttuoso compimento.

4) Frattanto in ogni Chiesa i Pastori di anime illustreranno accuratamente ai fedeli questo essenziale problema della Chiesa e promuoveranno speciali preghiere per ottenere in dono dal « Padrone delle messi » quei nuovi operai che sono nell'ardente desiderio di tutti.

Ex Archivo S. C. dc Semin, ct Stud. Univ.

De usu spectaculorum « televisivo-cinematographieorum » in Seminariis

(Instruct. S. C. DE Semin, et Stud. Untv. *¿'allenatone,* **ad Rectores Seminariorum Italiae, 19 iun. 1961).**

2579 L'attenzione rivolta dal Concilio Ecumenico Vaticano 11 agli strumenti della comunicazione sociale, e culminata poi nel Decreto conciliare « Inter mirifica », non può non essere di stimolo a quanti hanno la responsabilità di formare i futuri .Ministri, per avviarli a una più adeguata valutazione degli strumenti suddetti e alla loro illuminata utilizzazione pastorale.

Sappiamo, d'altra parte, che già da alcuni anni è andato sempre più diffondendosi l'uso di proiettare alcune pellicole e di consentire la visione di alcuno trasmissioni televisive agli alunni dei Seminari, specie delle classi superiori, con successiva discussione, intendendo con ciò di offrire

ai Seminaristi nn aiuto, che valga a far loro apprezzare rettamente gli audiovisivi in genere e ad abilitarli, in particolare, alla critica estetico-morale delle singole rappresentazioni.

Mentre auspichiamo che, anche in conseguenza del Decreto conciliare, si approfondisca la sensibilità del Clero, specialmente giovane, verso strumenti di così facile, e talvolta decisiva, incidenza sociale; e mentre approviamo in linea di massima le iniziative già in atto negli Istituti di formazione ecclesiastica, non possiamo non ricordare ai responsabili che le medesime dovrebbero esser regolate secondo le norme di questo Sacro Dicastero,[1] né possiamo trascurare la gravità dei rilievi che ci pervengono da parte di alcuni Sacerdoti, giustamente preoccupati per la frequenza e la qualità delle rappresentazioni offerte in visione agli alunni dei Seminari.

A questo riguardo, ci sembra superflua ogni parola che voglia mettere in nuova luce la delicatezza di coscienza e la particolare sensibilità di chi sta preparandosi a diventare « homo Dei » (*2 T.* 3, 17) di fronte al mondo, e la conseguente sconvenienza che a rappresentazioni cinematografiche o televisive, sia pure di alto livello artistico, ma di contenuto frivolo o naturalistico, vengano ammessi gli alunni del Santuario. Desideriamo solo significare a chi di ragione che i criteri di scelta per questo speciale tipo di spettatori dovranno essere molto più oculati e rigorosi, di quelli seguiti per i semplici fedeli, se non vogliamo che il germe «del naturalismo attacchi, forse irreparabilmente, quanti sono chiamati ad essere, per singolare privilegio, «dispensatores mysteriorum Dei» (1 *C.* 4, 1) e «boni dispensatores gratiae» (1 *P.* 4, 10).

Giudichiamo quindi necessario che ogni Rettore, al quale più che ad altri spetta d'invigilare al riguardo, voglia attenersi scrupolosamente a quanto segue:

2580 1) ogni Seminario sia abbonato alle Segnalazioni cinematografiche del CCC, le (piali, riportando analiticamente le caratteristiche dei films c le motivazioni del giudizio estetico e morale, offrono sufficiente base di orientamento per la scelta di pellicole adatte anche a Seminaristi, tenuto conto della loro età e cultura;

2) poiché non è possibile attendersi dagli organi centrali un giudizio obbiettivamente valido sui singoli programmi televisivi, per la particolare natura dei medesimi, il Rettore consentirà la visione pubblica solo di quelle trasmissioni, a proposito delle quali non abbia alcun motivo di apprensione, sia per diretta conoscenza dell'opera in programma, sia per il giudizio indicativo offerto settimanalmente su « Guida allo Spettacolo » dal Centro Cattolico Televisivo;

3) perche il Seminario non venga meno alle sue nobili finalità di « palaestra mansuetae (liristi militiae tingendae; studiorum domus; et coenaculum in quo alumni. Spiritu Sancto operante, novi homines fiunt - il Rettore non permetterà che i Seminaristi assistano troppo frequente-

1 **Cfr. Litt. Circuì. 10 ini. 1957.**

* **[Cfr. nn. 975, 1585, 1698).**

mente a spettacoli cinematografici e televisivi, e ciò mai più di due volte il mese;

4) ogni spettacolo sia sempre seguito da opportuna discussione critica, guidata da un Sacerdote convenientemente preparato, e di provata spiritualità;

5) il Rettore, d'accordo con l'Ecc.mo Ordinario del luogo, provveda alla specifica formazione di detto Sacerdote, e possibilmente «li più, facilitandone la partecipazione ai Corsi di aggiornamento promossi dall'Ente dello Spettacolo, e dotando la biblioteca dei Professori delle principali opere di critica cinematografica, nonché dell'abbonamento alla Rivista del Cinematografo.

Ex Archivo S.C. de Semin. rf Stud, Univ.

De usu spectaculorum « televisivo-cineinatograpliicoruni» in Collegiis et Convictoriis Ecclesiasticis Urbis

(Instruat. S. C. de Semin.huis et St v d. Univ. *Profondamente,* ad Rectores Collegiorum et Con victoriorum Urbis» 15 iul. 1961).

2581 Profondamente colpito dalle segnalazioni di non infrequenti abusi verificatisi in alcuni Seminari circa Fuso della Televisione e il ripetersi degli spettacoli cinematografici, questo Sacro Dicastero ba giudicato doveroso disciplinare il particolare settore ricreativo degli spettacoli nei Seminari con la Lettera Circolarel del 19 giugno 1961, n° 1677-55-64, che ci pregiamo di compiegare anche alla Signoria Vostra Rev.ma per Sua opportuna conoscenza.

Consapevoli della diversa condizione in cui si trovano, rispetto a quella dei Seminaristi. i Sacerdoti residenti nei Collegi e nei Convitti ecclesiastici dell'Urbe, siamo del parere che non possano applicarsi alla lettera anche ai detti Collegi e Con vitti le norme, rese obbligatorie per i Seminari.

È peraltro fuori dubbio che anche il Collegio o il Convitto ecclesiastico va considerato corne luogo di perfezionamento della formazione sacerdotale, con la conseguente necessità di un ambiente e di un clima spirituale, in cui sia promosso e facilitato il raggiungimento di tale scopo. È infatti negli intendimenti della Sede Apostolica che i Sacerdoti diocesani, studenti nei Pontifici Atenei di Roma, riportino nelle diocesi d'origine, con il corredo della scienza, anche e specialmente quello della virtù, nonché uno stile sacerdotale che abbia ad essere di esempio e di ammirazione ai confratelli c ai semplici fedeli.

A questo riguardo, non è difficile comprendere come la frequenza, e non di rado anche lu qualità degli spettacoli televisivi incidano negativamente sull'animo dei giovani Sacerdoti, attenuandone la sensibilità per le cose dello spirito e inducendo in essi una mentalità più o meno mondanizzata.

A scongiurare cotesto pericolo, ci è sembrato necessario stabilire quanto appresso:

1) a chiarimento dell'art. 15 dello «Norme per i Convitti Ecclesiastici in Roma»,[2] mentre si rinnova la raccomandazione circa l'uso moderato della televisione, si precisa che la relativa facoltà discrezionale è del Rev.mo Rettore, al quale perciò spetta di decidere se, quando e per quanto tempo i Sacerdoti studenti possano assistere a trasmissioni televisive;

[1] [Cfr. u. 2579 8.1.
[2] (Cfr. n. 2362).

2) il Rov.nio Rettole consentirà la visione soltanto di quei programmi, a proposito del quali non abbia alcun motivo di apprensione, o per diretta conoscenza di chôI, o **per** 11 **giudizio indicativo offerto settimanalmente su « Guida allo Spettacolo ' dal Centro Cattolico Televisivo;**

3) ò fatto obbligo perciò ai Rcv.mi Rettori dei Collegi e Convitti Ecclesiastici di Roma di abbonarsi alla suddetta « Guida allo Spettacolo >;

4) por quanto riguarda la frequenza del locali di pubblici spett li, ci ai atterrà fedelmente allo norme emanato in inerito dal Vicariato di Roma e dal Sinodo Romano.

Ex Archivo S. (*. de Scitiin. et Stud. Univ.

Normae de Extra-colleuialitate pro clericis Romae studia peragentibus

(Instruct. S. C. de Semin, et Stud. Univ. ***Gli studenti,*** **15 iul. 1964).**

2582 *A)* Premessa:

Gli studenti ecclesiastici dei Pontifîci Atenei Romani appartenenti al Clero *secolare* **(Seminaristi o Sacerdoti: esclusi, tra questi ultimi, quelli** *incardinali* **alla Diocesi di Roma) debbono dimorare nei pii Istituti del? Urbe loro destinati, il cui** *tassativo* **elenco appare ogni anno Adhuario Pontifîcio (nel capitolo «Istituti Ecclesiastici di Educazione e di Istruzione », alle** *due* **voci: • Seminari e Collegi per candidati al Sacerdozio › e « Collegi e Convitti per alunni Sacerdoti »).**

B) Extracollegialità ***entro*** la diocesi di Roma:

Si autorizzano, però, i Pontifîci Atenei Romani ad iscrivere *Sacerdoti secolari non* **dimoranti nei suddetti pii Istituti, ma** *entro la Diocesi di Roma.* **alle seguenti condizioni:**

1. che essi inizino *personalmente* **la loro pratica di iscrizione presso le Segreterie universitarie** *entro* **i prescritti termini di tempo, e presentino poi alle medesime,** *entro il* **30** *novembre,* **l'apposito** *Rescritto annuale* **di Extracollegialità** *rilasciato dal Ven. Vicariato di Roma* **(Cfr. qui sotto ¿V.** *B.,* **lett.** *b);*

2. **che — nel caso di Sacerdoti che chiedono la** *rinnovazione annuale* **del Rescritto, o che lo chiedono por** *la prima volta provenendo* **da uno dei pii Istituti di cui alla lettera A — ossi siano in regola, pena la** *nullità* **deH'iserizione, con** *tutti* **i loro obblighi accademici dell'anno** *precedente* **(eccetto il caso del corso di Laurea, per il quale è consentito dedicare un secondo anno e, quindi, ottenere la rinnovazione del Rescritto anche per tale anno).**

L'inadempienza anche di *un solo* **obbligo accademico impedisce la presentazione stessa della domanda» anche so si tratta di iscriversi in un** *altro* **Pontificio Ateneo Romano. Agli inadempienti, quindi, por continuare** 1 **loro studi, non resta che entrare (o rientrare) in uno dei suddetti pii Istituti.**

Nota bene: **La procedura cui attenersi per ottenere il Rescritto è la seguente:**

a) **L'Ecc.mo Ordinario Diocesano dei richiedenti dirige la sua domanda —** *motivata* **e corredata dei dati richiesti (nominativo esatto dei candidati, dell'Università e Facoltà presso cui intendono iscriversi, indirizzo esatto della dimora prescelta) —** *direttamente al Vicariato dell'Urbe* **(Roma: Piazza San Callisto, 16);**

b) **Il Vicariato di Roma —** *esclusivo* **giudice sulla convenienza deUa dimora prescelta — rilascia il** *Rescritto (annuale),* **che i candidati presenteranno aUe Segreterie universitarie (non oltre il 30 novembre);**

c) Nel caso di cui al superiore num. 2, i richiedenti, per ottenere il Rescritto, devono presentare *previamente* al Vicariato di Roma un *attestato* della Segreteria universitaria, comprovante cho essi sono in regola con *tutti* i loro obblighi accademici dell'anno *precedente,* oppure (nel caso dell'anno di Laurea) cho dedicano un *secondo* anno alla preparazione della dissertazione dottorale. (Gli alunni che non difendono la dissertazione entro due anni concessi, non possono più ottenere la rinnovazione dell'Extracollegialita. anche se iniziano studi *diversi* presso altre Università o Facoltà romane).

O EXTRACOLLEOIAUTÀ *fuori* DELLA DIOCESI DI ROMA:

1. I Pontifici Atenei Romani sono autorizzati ad iscrivere, in condizione di alunni « extra Collegia », Sacerdoti *secolari* o *Religiosi* anche quando dimorano *fuori* della Diocesi di Roma, purché *entro la tassativa distanza di Km.* 50.

2. In questo caso, i candidati non devono presentare alle Segreterie universitarie alcun Rescritto di Extracollegialità, bensì (entro i normali termini di tempo stabiliti dall'università) il *nulla osta* del proprio Ordinario Diocesano o Religioso, dal quale risulti chiaramente la loro iiicardinazione diocesana o appartenenza religiosa e il luogo della loro dimora *abituale,* con rispettiva distanza da Roma.

3. Anche per questa categoria di alunni « extra Collegia », l'inadempienza anche di *un solo* obbligo accademico dell'anno *precedente* rende *invalida* la *rinnovazione* dell'iscrizione in qualità di alunni « extra Collegia (con dimora *entro* o *fuori* la Diocesi di Roma) presso il medesimo o *altro* Pontificio Ateneo Romano.

D) Controllo della frequenza scolastica:

Lo Segreterie universitarie, indipendentemente dallo iniziative assunte dai Professori in fatto di verifica della presenza alle lezioni, assoggetteranno a *speciale* vigilanza la *frequenza scolastica* degli alunni « extra Collegia » di *ambedue* le suddette categorie, istituendo al riguardo un controllo *scritto* almeno *bisettimanale.*

Lo disposizioni precedentemente emanate da questa Sacra Congregazione in merito alla Extracollegialità sono abrogate dalle presunti, che entrano in vigore con l'anno accademico 1964-65.

Ex Archivo S. C. de Semin, et Stud. Univ.

Aliquae nonnae de institutione liturgica Clericorum

(Ex Instruet. S. C. Rrr. *Inter Oecumcnici,* 26 sopt. 1961).

2583 II. *De liturgica clericorum institutione* (ad Const, art. 15-16 et 18).[1]

11. Ad liturgicain clericorum institutionem quod attinet:

a) in facultatibus theologicis cathedra liturgiae habeatur, ut omnes alumni debitam institutionem liturgicain accipiant; in seminariis autem studiorumque domibus religiosis curent Ordinarii locorum et Superiores maiores ut quamprimum adsit specialis magister disciplinae liturgica© probe formatus;

b) magistri qui sacrae Liturgiae disciplinae docendae praeficiuntur, quamprimum formentur, ad normam art. 15 Constitutionis;

1 **(Cfr. nn. 2542, 2543, 2545J.**

c) ad ulteriorem clericorum institutionem liturgicam, eorum praesertim qui in vinea Domini iam operantur, pro opportunitate erigantur Instituta liturgica pastoralia.

12. Liturgia per congruum tempus doceatur, a competenti auctoritate in ratione studiorum indicandum, et apta methodo tradatur, ad normam art. 16 Constitutionis.

13. Celebrationes liturgicae quam perfectissime agantur, ac proinde:

a) rubricae sedulo observentur et caeremoniae decore exerceantur, sub assidua moderatorum vigilantia, praemissis necessariis exercitationibus;

b) clerici muneribus liturgici» sui ordinis frequenter fungantur, idest diaconi, subdiaconi, acolythi, lectoris, et insuper commentatoris et cantoris;

c) ecclesiae et oratoria, sacra supellex in genere et sacrae vestes speciem genuinae artis Christianae, etiam hodiernae, praeseferant.

2584 111. *De clericorum vitae spiritualis formatione liturgica* (ad Const, art. 17).2

14. Ut clerici formentur ad plenam celebrationum liturgicarum participationem et ad vitam spiritualem ex iis hauriendam atque cum aliis postea communicandam. Constitutio de sacra Liturgia in seminariis siudiorumque domibus religiosis, ad normam documentorum Apostolicae Sedis, plane ad elïectum ducatur, unanimiter et concorditer ad hoc conspirantibus omnibus moderatoribus et magistris. Apta autem manuductio ad sacram Litorgiam clericis praebeatur commendatione librorum de Liturgia, praesertim sub aspectu theologico et spirituali, tractantium, qui in bibliotheca debito numero praesto sint; meditationibus atque praedicationibus, quae in primis ex fonte sacrae Scripturae et Liturgiae hauriantur (cfr. Const, art. 35, 2); et communi exercitio eorum, quae consuetudines christianaeque disciplinae sccum ferunt, variis temporibus anni liturgici congruentia.

15. Eucharistia, totius vitae spiritualis centrum, cotidie celebretur variis et aptioribus adhibitis formis, quae participantium condicioni melius respondeant (cfr. Const, art. 19).

Die vero dominica aliisque maioribus diebus festis. Glissa, omnibus qui in domo sunt participantibus, in cantu celebretur, cum homilía, et, quantum fieri potest, communione sacramentali eorum qui non sunt sacerdotes. Sacerdotes autem, cum utilitas christifidelium singularem eorum celebrationem non postulat, praesertim in solemnioribus festivitatibus, concelebrare possunt, postquam novus ritus publici iuris factus fuerit.

Expedit ut saltem maioribus diebus festis sacrorum alumni Eucharistiam circa Episcopum in ecclesia cathedrali congregati participent (cfr. Const, art. 41).

2585 16. Maxime convenit ut clerici, etsi divini Officii obligatione nondum adstricti, cotidie in communi recitent vel cantent mane Laudes,

' tCfr. n. 2544).

ut preces matutinas, sero autem Vesperas, ut preces vespertinas, vel Completorium, in fine diei. Ipsi moderatores hanc communem recitationem, quantum fieri potest, participent. Praeterea clericis in sacris ordinatis tempus sufficiens ad Officium divinum persolvendum in ordine diei tribuatur.

Expedit ut saltem maioribus diebus festis, sacrorum alumni Vesperas in ecclesia cattedrali, pro opportunitate, cantent.

17. Pietatis exercitia secundum cuiusque loci vel Instituti leges aut consuetudines ordinata, debito in honore habeantur. Attendatur tamen, ut, praesertim si in communi fiunt, sacrae Liturgiae, ad mentem art. 13 Constitutionis, congruant et temporum anni liturgici rationem habeant.

2586 IV. *De sodalium Statuum perfectionis formatione liturgica*

18. Ea quae de clericorum vitae spiritualis formatione liturgica in articulis praecedentibus dicuntur, etiam ad sodales Statuum perfectionis, sive viros sive mulieres, servatis servandis, applicari debent.

AAS 56. 879-881.

CONCILIUM ŒCUM. VATICANUM II (1962-1965)

Sessio V (21 nov. 1964)

De indole sacra sacerdotum deque eorum dignitate ac missione salvifica

(Ex Constit. (login, cie Ecclesia, *Lumen Gentium*, 21 nov. 1964).

2587 Cap. II. - 10. Christus Dominus, Pontifex ex hominibus assumptus,[1] novum populum [2] fecit regnum et sacerdotes Deo et Patri suo».[3] Baptizad enim, per regenerationem et Spiritus Sancti unctionem consecrantur in domum spiritualem et sacerdotium sanctum, ut per omnia opera hominis christiani spirituales offerant hostias, et virtutes annuntient Eius qui de tenebris eos vocavit in admirabile lumen suum.[3] Ideo universi discipuli Christi, in oratione perseverantes et collaudantes Deum,[4] seipsos hostiam viventem, sanctam, Deo placentem exhibeant,[6] ubique terrarum de Christo testimonium perhibeant, atque poscentibus rationem reddant de ea, quae in eis est, spe vitae aeternae.[«]

Sacerdotium autem commune fidelium et sacerdotium ministeriale seu hierarchicum, licet essentia et non gradu tantum differant, ad invicem tamen ordinantur; unum enim et alterum suo peculiari modo de

‘ Cfr. *Ilb*. 5, 15.
• *Ap*. 1, 6; cfr. 5, 9-10.
• Cfr. *1 P*. 2, 4-10.
• Cfr. J. 2, 42-47.
• Cfr. *It*. 12, 1.
• Cfr. *1 P*. 3, 15.

uno (liristi sacerdotio participant? Sacerdos quidem ministerialis, potestate sacra qua gaudet, populum sacerdotalem efformat ac regit, sacrificium eucharisticum in persona Christi conficit illudque nomine totius populi Deo offert; fideles vero, vi regalis sui sacerdotii, in oblationem Eucharistiae concurrunt,[14] illudque in sacramentis suscipiendis, in oratione et gratiarum actione, testimonio vitae sanctae, abnegatione et actuosa caritate exercent.

2588 11. Indoles sacra ct organice exstructa communitatis sacerdotalis et per sacramenta et per virtutes ad actum deducitur. Fideles per baptismum in Ecclesia incorporati, ad cultum religionis Christianae charactere deputantur et, in filios Dei regenerati, fidem quam a Deo per Ecclesiam acceperunt coram hominibus profiteri tenentur? Sacramento confirmationis perfectius Ecclesiae vinculantur, speciali Spiritus Sancti robore ditantur, sicque ad fidem tamquam veri testes Christi verbo et opere simul diffundendam et defendendam arctius obligantur.l Sacrificium eucharisticum, totius vitae Christianae fontem et culmen, participantes, divinam Victimam Deo offerunt atque seipsos cum Ea? ita tum oblatione tum sacra communione, non promiscue sed alii aliter, omnes in liturgica actione partem propriam agunt. Porro corpore Christi in sacra synaxi refecti, unitatem Populi Dei, (piae hoc augustissimo sacramento apte significatur et mirabiliter efficitur, modo concreto exhibent.

2589 Cap. 111. - 28. Christus, (piem Pater sanctifica vit et misit in mundum? consecrationis missionisque suae per Apostolos suos, eorum successores, videlicet Episcopos participes effecit.7* (pii munus ministerii sui, vario gradu, variis subtectis in Ecclesia legitime tradiderunt. Sic ministerium ecclesiasticum divinitus institutum diversis ordinibus exercetur ab illis «pii iam ab antiquo Episcopi, Presbyteri. Diaconi vocantur? Presbyteri, quamvis pontificatus apicem non habeant et in exercenda sua potestate ab Episcopis pendeant, cum eis tamen sacerdotali honore coniuncti sunt" et vi sacramenti Ordinis,10 ad imaginem Christi, summi

1 Cfr. Pius XII, Alloc. *Magnificate Dominum.* 2 nov. 1954: AAS 46, 669. Litt.Encicl. *Mtiltator* /A i, 20 nox .19 17: LAS 39. 555.

1 Cfr. PiU8 XI, Litt. Encycl. *M iserentissimus Redemptor.* 8 nudi 192S: AAS 20, 171 8. Pius XII. Alloc. *Vous nous avez.* 22 sept. 1956: AAS 48, 714.

1 Cfr. S. Thomas, *Summa TheoL* III, q. 63, a. 2.

4 Cfr. S. Cyrillus Hieros., *Catech.* 17, de Spiritu Sancto. II, 35-37: MG 33. 1009-1012. Nie. Cabasilas, *De vita in Christo,* lib. III. de utilitate chrismatis: MG 150, 569-580. S. Thomas, *Summa ThcoL* III. q. 65, a. 3 et q. 72, a. 1 et 5.

1 Cfr. Pius XII, Liti. Encycl. *Mediator Dei.* 20 nov. 1947: AAS 39, praesertim p. 552 s.

• Cfr. /. 10, 36.

1 Cfr. S. Ignatius M., *Ad Ephes.* 6. 1: cd. Funk. I. p. 218.

• Cfr. *Cone. Trid..* Scss. 23, *De sacr. Ordinis,* cap. 2: 1)1 NZ. 958 (1765), et can. 6: Denz. 966 (1776).

• Cfr. INNOCENTIUS 1, *Epist. ad Decentium:* ML 20. 551 A; Mansi 3, 1029: Denz. 98 (215): « Presbyteri, licet secundi sint *sacerdotes.* pontificatus tamen apicem non habent ». S. Cyprianus, *Epist.* 61, 3: ed. Hartel. p. 696.

>• Cfr. *Cone. Trid.. I. c.,* Denz. 956a-968 (1763-1778). el in specie can. 7: Denz. 967 (1777). Pius XII, Const. Apost-. *Sacramentum Ordinis:* Denz. 2301 (3857-61).

atque aeterni Sacerdotis,[1] ad Evangelium praedicandum tidelesque pascendos ct ad divinum cultum celebrandum consecrantur, ut veri sacerdotes Novi Testamenti.[1] Muneris unici Mediatoris (.'luisti (/ 7'. 2, 5) participes in suo gradu ministerii, omnibus verbum divinum annuntiant. Suum vero munus sacrum maxime exercent in eucharistico cultu vel synaxi, qua in persona Christi agentes.[3] Eiusque mysterium proclamantes, vota fidelium sacrificio Capitis ipsorum coniungunt, et unicum sacrificium Novi Testamenti, Christi scilicet Sese Patri immaculatam hostiam semel offerentis,[4]* in sacrificio Missae usque ad adventum Domini[8]* repraesentant et applicant.® Pro fidelibus autem poenitentibus vel aegrotantibus ministerio reconciliationis et alleviationis summe funguntur, et necessitates ac preces fidelium ad Deum Patrem afferunt.[7] Munus Christi Pastoris et Capitis pro sua parte auctoritatis exercentes/ familiam Dei, ut fraternitatem in unum animatam,[10]IIcolligunt et per Christum in Spiritu ad Deum Patrem adducunt. In medio gregis Eum in spiritu et veritate adorant.® In verbo demum et doctrina laborant,[11] credentes quod in lege Domini meditantes legerint, docentes quod crediderint, imitantes quod docuerint.[12]

Presbyteri, ordinis Episcopalis providi cooperatores [13] eiusque adiutorium et organum, ad Populo Dei inserviendum vocati, unum presbyterium [14] eum suo Episcopo constituunt, diversis quidem officiis mancipatum. In singulis localibus fidelium congregationibus Episcopum, quocum fidenti ot magno animo consociantur, quodammodo praesentem reddunt eiusque munera et sollicitudinem pro parte suscipiunt et cura cotidiana exercent. Qui sub auctoritate Episcopi portionem gregis domini sibi addictam sanctificant et regunt, Ecclesiam universalem in suo loco visibilem faciunt et in aedificando toto corpore Christi [16] validam opem afferunt. Ad bonum autem filiorum Dei semper intenti operam suam ad opus pastorale totius dioeceseos, immo totius Ecclesiae conferre studeant. Propter hanc in sacerdotio et missione participationem Presbyteri Episcopum vere ut patrem suum agnoscant eique reverenter oboediant.

I Cfr. ***Hb.*** **5, 1-10; 7, 24; 9, 11-28.**

*** Cfr. Innocentius I,** ***l. c.,*** **S. Gregorius Naz.,** ***Apol.*** **II, 22: MG 35, 432 B. Ps,-Dionysius,** ***Eccl. Hier.,*** **1, 2: MG 3, 372 D.**

' Cfr. ***Cone. Trid.,*** **Sees. 22: Denz. 940 (1743). Pius XII, Litt. Encycl.** ***Mediator Dei,*** **20 nov. 1947: AAS 39, 553; Denz. 2300 (3850).**

4 Cfr. ***Hb.*** **9, 11-28.**

*** Cfr.** ***1 C.*** **11, 26.**

• Cfr. ***Cone. Trid.,*** **Sees. 22: Denz. 938 (1739-40).** ***Cone. Val.*** **II, Const.** ***De Sacra Liturffia,*** **n. 7 ct n. 47: AAS 66, 100-101; 113.**

' Cfr. ***Hb.*** **5, 1-4.**

• Cfr. Pius XII, Litt. Encycl. ***Mediator Dei, l. c.,*** **sub. n. 67.**

' Cfr. S. Cyprianus, ***Epist.*** **11, 3: ML 4, 242 B: Hartel, II, 2, p. 497.**

• Cfr.** ***I. **4, 24.**

“ Cfr. ***1 T.*** **5, 17.**

“ ***Ordo consecrationis sacerdotalis,*** **in Impositione vestimentorum.**

II Ordo consecrationis sacerdotalis, **in praefatione.**

“ Cfr. S. Ignatius M., ***Philad,*** **4: ed. Funk. I, p. 266. S. Cornelius I, apud S. Cyprianum,** ***Epist.*** **48. 2: Hartel, III, 2, p. 610.**

“ Cfr. ***E.*** **4. 12.**

Episcopus vero Sacerdotes cooperatores suos ut filios et amicos consideret, sicut Christus discipulos suos iam non servos, sed amicos vocat.l Corpori igitur Episcoporum ratione Ordinis et ministerii, omnes sacerdotes, tum dioecesani tum religiosi coaptantur et bono totius Ecclesiae pro sua vocatione et gratia inserviunt.

Vi communis sacrae ordinationis et missionis Presbyteri omnes inter se intima fraternitate nectuntur, quae sponte ac libenter sese manifestet in mutuo auxilio, tam spirituali quam materiali, tam pastorali quam personali, in conventibus et communione vitae, laboris et caritatis.

Fidelium vero, quos spiritualité! baptismate et doctrina genuerunt 2 curam tamquam patres in Christo agant. Forma facti gregis ex animo 3 ?uae communitati locali ita praesint et inserviant, ut ista digne vocari possit illo nomine, quo unus et totus Populus Dei insignitur, Ecclesiae scilicet Dei.4 Memores sint se sua cotidiana conversatione et sollicitudine fidelibus et infidelibus, catholicis et non catholicis, faciem ministerii vere sacerdotalis et pastoralis exhibere, omnibusque testimonium veritatis ot vitae reddere debere, et ut boni pastores illos quoque quaerere.l qui baptizati quidem in Ecclesia catholica a praxi sacramentorum, vel immo a fide defecerunt.

Quia genus humanum hodie magis magisque in unitatem civilem, oeconomicam et socialem coalescit, eo magis oportet ut sacerdotes, coniuncta cura et ope sub ductu Episcoporum et Summi Pontificis, omnem rationem dispersionis elidant, ut in unitatem familiae Dei totum genus humanum adducatur.

2590 29. In gradu inferiori hierarchiae sistunt Diaconi, quibus « non ad sacerdotium, sed ad ministerium » manus imponuntur. * Gratia etenim sacramentali roborati, in diaconia liturgia?, verbi et caritatis Populo Dei, in communione cum Episcopo eiusque presbyterio, inserviunt. Diaconi est, prout ei a competenti auctoritate assignatum fuerit, solemniter baptismum administrare, Eucharistiam servare et distribuere, matrimonio Ecclesiae nomine adsistere et benedicere, Viaticum moribundis deferre, fidelibus sacram legere Scripturam, populum instruere et exhortari, fidelium cultui et orationi praesidere, sacramentaba ministrare, ritui funeris ac sepulturae praeesse. Caritatis et administrationis officiis dediti, meminerint Diaconi moniti Beati Polycarpi: « Misericordes, seduli, incedentes iuxta veritatem Domini, qui omnium minister factus est ».7

» **Cfr.** ***I.*** **15, 15.**

» **Cfr.** *1* ***C.*** **4, 15;** *1* ***P.*** **1, 23.**

• *1* ***P.*** **5. 3.**

‘ **Cfr.** *1* ***C.*** **1, 2;** *2* ***C.*** **1, 1; et passim.**

• **Cfr.** ***L.*** **15, 4-7.**

• ***Constitutiones Ecclesiae acaupliacae,*** **III, 2: od.** Funk, ***Didascalia,*** **II, p. 103.** ***Statuta Eccl. Ani.*** **37-41:** Mansi **3, 954.**

’ **S. PobYCAiu'us,** ***Ad Phil.*** **5, 2: ed.** Funk, **I, p. 300: Christus dicitur « omnium diaconus factus ». Cfr.** ***Didacht,*** **15, 1:** ***ib.,*** **p. 32. S.** Ionatius **M.,** ***Trail.*** **2. 3:** ***ib.,*** **p. 242.** ***Constitutiones Apostolorum,*** **8, 28. I: cd.** Funk, ***Didascalia,*** **I, p. 530.**

(,'um vero haec miniera, ad vitam Ecclesiae summopere necessaria, in disciplina Ecclesiae latinae hodie vigenti in pluribus regionibus adimpleri difficulter possint, Diaconatus in futurum tamquam proprius ac permanens gradus hierarehiae restitui poterit. Ad competentes autem varii generis territoriales Episcoporum coetus, approbante ipso Summo Pontifice, spectat decernere, utrum et ubinam pro cura animarum huiusmodi diaconos institui opportunum sit. De consensu Romani Pont ilicis hic diaconatus viris maturioris aetatis etiam in matrimonio viventibus conferri poterit, necnon iuvenibus idoneis, pro quibus tamen lex coelibatus firma remanere debet.

2591 Cap. V. - 4 1. Presbyteri in similitudinem ordinis Episcoporum, (piorum spiritualem coronam efformant,' de eorum muneris gratia participantes per Christum, aeternum et unicum Mediatorem, quotidiano officii sui exercitio in Dei proximique amore crescant, communionis sacerdotalis vinculum servent, in omni bono spirituali abundent atque vivum Dei testimonium omnibus praestent,2 aemuli eorum sacerdot um, qui saeculorum decursu, in humili saepe et abscondito servitio praeclarum sanctitatis specimen reliquerunt. Quorum laus est in Ecclesia Dei. Pro plebe sua et toto Populo Dei ex officio procantes et sacrificium offerentes, agnoscendo quod agunt et imitando quod tractant,3 nedum apostolicis curis, periculis et aerumnis impediantur, per ea potius ad alliorem sanctitatem ascendant, ex abundantia contemplationis actionem suam nutriendo et fovendo, in oblectamentum totius Ecclesiae Dei. Omnes presbyteri et specialim illi (pii peculiari suae ordinationis titulo sacerdotes dioecesani vocantur, meminerint quantum ad suam sanctificationem conferant cum suo Episcopo fidelis coniunctio atipie generosa cooperatio.

.Missionis autem et gratiae supremi Sacerdotis peculiari modo participes sunt inferioris quoque ordinis ministri, imprimis Diaconi, qui mysteriis (’liristi et Ecclesiae servientes,4 ab omni vitio puros se custodire atque Deo placere ct omne bonum coram hominibus providere debent. Pierici, qui a Domino vocati et in partem Eius sepositi, sub vigilantia Pastorum ad officia ministrorum se. praeparant, mentes ct corda sua tam praeclarae electioni conformare tenentur, in oratione assidui, amore ferventes, quaecumque sunt vera, insta ct bonae famae cogitantes, omnia in gloriam et honorem Dei perficientes. Quibus accedunt illi a Deo electi laici, ¡pii, ut plene se dedant apostolicis operibus, ab Episcopo vocantur et in agro Domini cum multo fructu laborant.

AAS 57, 11, 15, 33-30, 40.

• Cfr. S. Ignatius m., *Magn.* 13, 1: cd. Funk, i, p. 241.
• cfr. 8. PIUS X, Exhort. *Haerent animo,* t aug. 1908: AAS 11, 500 s. *Cod, Jur. Can.,* can- 124. Pius XI, Lilt. Encycl. *Ad catholici nacerdolii,* 20 dee. 1935: AAS 28, 22 8.
• *Ordo coiuecralionin naccrdotaliu,* in Exhortatione Initiali.
• Cfr. S. IGNATIUS M., *Trail.* 2, 3: cd. Funk, I, p. 244.
» Cfr. / *T.* 3, 8-10 et 12-13.
• Cfr. Pit’S XII, Alloc. <Sou4 *la maternelle protection,* 9 dee. 1957: AAS 50, 36.

Praescriptiones ad Ecclesiarum Orientalium ritus et clericos spectantes

(Ex Decr. do Ecclesiis Oriental. Cath. *Orientalium fëcclesiarum,* 21 nov. 1961).

2592 4. Provideatur igitur ubique terrarum tuitioni atque incremento omnium Ecclesiarum particularium ac propterea constituantur paroeciae atque propria hierarchic, ubi id postulat bonum spirituale fidelium. Literarehae vero variarum Ecclesiarum particularium in eodem territorio iurisdictionem obtinentes, curent, collât is consiliis in periodici conventibus, unitatem actionis fovere, et, viribu- unitis, communia adiuvare opera, ad bonum religionis expeditius promovendum et cleri disciplinam efficacius ſuendam. Clerici omnes et ascendentes ad ordines sacros bene instruantur de ritibus et praesertim de normis practicis in materiis interrit milibus, imo et laici in institutione catechetica de ritibus corumque normis doceantur. Omnes denique et -iuguli eat Indici, necnon baptizad cuiusvis Ecclesiae vel communitatis acat holicac ad plenitudinem communionis catholicae convenientes, proprium ubique terrarum retineant ritum cumque colant et pro viribus observent.1 salvo iure recurrendi ad Sedem Apostolieam in casibus peculiaribus personarum, communitatum, vel regionum, quae, uti suprema relationum intercede ialium arbitra, providebit necessitatibus in spiritu oecumenico, ipsa vel per alitis auctoritates, datis opportunis normis, decretis vel rescriptis.

2593 5. Historia, traditiones et plurima ecclesiastica instituta praeclare testantur quantopere de universa Ecclesia Orientales Ecclesiae meritae sint.3 Quapropter Sancta Synodus patrimonium hoc ecclesiasticum et spirituale non solum aestimatione debita et insta laude prosequitur sed etiam tamquam patrimonium universae Christi Ecclesiae firmiter considerat. Quamobrem sollemniter declarat. Ecclesias Orientis sicut et Occidentis iure pollere et officio teneri se secundum propri.is disciplinas peculiares regendi, nipote quae veneranda antiquitate commendentur, moribus suorum fidelium magis sint congruae atque ad bonum anima rutu consulendum aptiores videantur.

2594 (i. Sciant ac pro certo habeant omnes Orientales, se suos legitimos ritus litúrgicos suamqtie disciplinam semper seriare posse et debere, ac nonnisi ratione proprii et organici progressus mutationes inducendas esse. Haec omnia, igitur, maxima fidelitate ah ipsis Orientalibus observanda sunt; qui quidem harum rerum cognitionem in dies maiorem usumque

• Cf. Fit s XII, .Motu proprio *Cleri sanctitati,* 2 iun. 1957, can. I: AAS 19, 437.

• 1'n.s XII, Motu proprio *cleri sanctitati,* 2 iun. 1957, cuu. 8: «sine licentia Sedis Apostollcao •, sequendo praxiin sacculorum praecedentium; item quoad baptízalos acuthullcos in can. I I habetur; « ritum quem maluerint amplecti possunt •; In textu proposito disponitur modo positivo observantia ritus pro omnibus et ubique terrarum. Cfr. AAS 49, 438.

' Cf. Leo XIII, Litt. Ap. *Orientalium dignitas,* 30 nov. ¡894: Ep. Ap. *Praeclara gratulationis,* 20 iun. 1894, et documenta In nota 2 allata.

perfectiorem acquirere debent, et, si ab iis ob temporum vel personarum adiuncta indebite defecerint, ad avitas traditiones redire satagant. Illi vero qui ratione sive muneris, sive apostolici ministerii frequens cum Orientalibus Ecclesiis aut cum earum fidelibus habeant commercium, in cognitione et cultu rituum, disciplinae, doctrinae, historiae atque indolis Orientalium accurate, pro gravitate officii quod gerunt, instituantur.1 Religionibus vero et associationibus latini ritus, quae in regionibus orientalibus vel inter fideles orientales operam praestant, enixe commendatur, ut, ad maiorem apostolatus efficaciam, domos aut etiam provincias orientalis ritus, quantum fieri potest, constituant.2

2595 17. I't antiqua sacramenti Ordinis disciplina in Ecclesiis Orientalibus iterum vigeat, exoptat haec Sancta Synodus, ut institutum diaconatus permanentis, ubi in desuetudinem venerit, instauretur.3 Quoad subdiaconatum vero et Ordines inferiores eorumque ¡tira et obligationes, provideat Auctoritas legislativa uniuscuiusque Ecclesiae particularis.4

2596 22. Clerici et religiosi orientales celebrent iuxta propriae disciplinae praescripta et traditiones Laudes Divinas, (piae inde ab antiqua aetate magno in honore fuerunt apud omnes Ecclesias Orientales.5 Fideles quoque, exempla maiorum secuti, in Divinas Laudes pro viribus et devote incumbant.

2597 25. Ab Orientalibus seiunctis, in unitatem catholicam sub influxu gratiae Sancti Spiritus convenientibus, ne plus exigatur quam quod simplex fidei catholicae professio exigit. Et cum apud eos sacerdotium validum servatum sit, clericis orientalibus, in unitatem catholicam convenientibus, facultas est proprium Ordinem exercendi, iuxta normas a competenti Auctoritate statutas."

AAS 57; 77-78, 81, 83-84.

1 **Cf.** Benedictus **XV, Motu proprio** ***Orientis catholici,*** **15 oct. 1917; Pius XI, Litt. Encycl.** ***Rerum orientalium,*** **8 sept. 1928, etc.**

1 **Praxis Ecclesiae catholicae temporibus Pii XI, Pii XII, Ioannis XXIII inotmn hunc abunde demonstrat.**

* **Cf.** Syn. **Nie. I, can.** 18; Syn. Neocaesarien., **an. 314-325, can. 12;** Syn. Sabdicen., **an. 343, can.** 8; **S.** Leo **M., Litt.** ***Omnium quidem,*** **13 ian. 4 11; SYN. Cli.tl.CED., can. 0;** Syn. Constantinop. **IV, can. 23, 26; etc.**

* **Subdlaconatus consideratur apud Ecclesias Orientales plures Ordo minor, sed Motu proprio Pu XII,** ***Cleri sanctitati,*** **ei praescribuntur obligationes Ordinum maiorum. Canon proponit ut redeatur ad disciplinam antiquam singularum Ecclesiarum quoad obligationes subdiaconorum, in derogationem iuris communis «** ***Cleri sanctitati*** ***.** ***Ctr. AAS 49,*** **457.**

• **Cf.** Syn. Laodicen., **347-381, can. 18; Syn. Mar Issaei Chaldaeorum, an. 410, can. 15; S.** Nerses Gumen. Abmenorum, **an. 1166;** Innocentius **IV, Ep.** ***Sub catholicae,*** **6 mart. 1251,** § **8;** Benedictus **XIV, Const.** ***Etsi pastoralis,*** **26 mail 1742,** § **7, n. 5; Instr.** ***Eo quamvis tempore,*** **4 mali 1745, §§ 42 ss.; et Synodi particulares recontiores: Armenoruin (1911), Coptorum (1898), Maronitarum (1736), Rumenorum (1872), Ruthenorum (1891), Syrorum (1888).**

• **Obligatio synodalls quoad fratres seiunctos orientales ot quoad omnes Ordines cuiuscumque gradus tum iuris divini tum ecclesiastici.**

De aspectu (¿ecumenico institutionis theologicae

(Ex Door, dc oecumcnísino *Unitatis redintegratio,* 21 nov. 1964).

2598 4. ... In necessariis unitatem custodientes, omnes in Ecclesia, secundum munus unicuique datum, cum in variis formis vitae spiritualis et disciplinae, tum in diversitate liturgicorum rituum, immo et in theologica veritatis revelatae elaboratione, debitam libertatem servent; in omnibus vero caritatem colant. Hac enim agendi ratione ipsi veri nominis catholicitatem simul et apostolicitatem Ecclesiae in dies plenius manifestabunt...

2599 5. Ad totam Ecclesiam sollicitudo unionis instaurandae spectat, tam ad fideles quam ad pastores, et unumquemque secundum propriam virtutem allicit, sive in vita Christiana quotidiana sive in theologicis et historicis investigationibus. Haec cura fraternam eoniunctionem inter omnes Christianos existentem iam quodammodo manifestat, atque ad plenam perfectamque unitatem secundum Dei benevolentiam conducit.

2600 ◊. Cum omnis renovatio Ecclesiae [1] essentialiter in aucta fidelitate erga vocationem cius consistat, ea procul dubio ratio est cur motus versus unitatem contendat. Ecclesia in via peregrinans vocatur a Christo ad hanc perennem reformationem qua ipsa, qua humanum terrenumque instituium, perpetuo indiget; ita ut si quae, pro rerum temporumque adiunctis, sive in moribus, sive in ecclesiastica disciplina, sive etiam in doctrinae enuntiandae modo qui ab ipso deposito fidei sedulo distingui debet — minus accurate servata fuerint, opportuno tempore recte debite que instaurentur.

Haec igitur renovatio insigne obtinet momentum oeeumenicum. Varii autem illi modi vitae Ecclesiae, per quos haec renovatio iam efficitur — ut sunt motus biblicus et litúrgicos, praedicatio verbi Dei atque catechesis, laicorum apostolati! vitae religiosae novae formae, matrimonii spiritualitas. doctrina et activitas Ecclesiae in re sociali - tamquam pignora et auspicia quaedam sunt habenda, quae futuros ©ecumenismi progressus fauste portendunt.

2601 IU. Sacrae theologiae institutiones et aliae disciplinae praesertim historicae tradantur oportet etiam sub aspectu ©ecumenico, ut usque accuratius rerum veritati respondeant.

Multum enim interest futuros pastores et sacerdotes pollere theologia hoc modo adamussim elaborata, non polemice, in iis imprimis, quae fratrum seiunctorum erga Ecclesiam catholicam relationes spectant.

A sacerdotum enim formatione necessaria institutio ae formatio spiritualis fidelium et religiosorum quam maximo pendet.

Etiam Catholici in missionalia opera in iisdem terris ac alii Christiani incumbentes hodie praesertim cognoscant oportet quaestiones et fructus, quae ex ©ecumenismo in eorum apostolati oriuntur.

1 **Cfr.** Cono. Lat. **V, Sess. XII, Const.** ***Constituti:*** **Mansi 32, 988 B-C.**

2602 II. Modus ac ratio fidem catholicam exprimendi nullatenus obstaculum fieri debet dialogo eum fratribus. Integra doctrina lucide exponatur omnino oportet. Nil ab oecumenismo tam alienum est quam ille falsus irenismus, quo puritas doctrinae catholicae detrimentum patitur et eius sensus genuinus et certus obscuratur.

Simul fides catholica et profundius et rectius explicanda est, modo et sermone <|iii etiam a fratribus seiunctis possit vere comprehendi.

Insuper in dialogo oecumenico theologi catholici, doctrinae Ecclesiae inhaerentes, una cum fratribus seiunctis investigationem peragentes de divinis mysteriis, cum veritatis amore, caritate et humilitate progredi debent. In comparandis doctrinis meminerint existere ordinem seu » hierarehiam « veritatum doctrinae catholicae, cum diversus sit earum nexus cum fundamento fidei christianae. Sic via sternetur qua per fraternam hanc aemulationem omnes incitentur ad profundiorem cognitionem et clariorem manifestationem investigabilium divitiarum Christi.'

2603 17. Quae supra de legitima diversitate dicta sunt, eadem placet etiam de diversa theologica doctrinarum enuntiatione declarare. Etenim in veritatis revelatae exploratione methodi gressusque diversi ad divina cognoscenda et confitenda in Oriente et in Occidente adhibiti sunt. Cude mirum non est quosdam aspectus mysterii revelati quandoque magis congrue percipi et in meliorem lucem poni ab uno quam ab altero, ita ut tunc variae illae theologicae formulae non raro potius inter se compleri dicendae sint quam opponi. Ad traditiones theologicas authenticas Orientalium quod attinet, agnoscendum est eas eximio quidem modo in Sacris Scripturis radicatas esse, vita liturgica foveri et exprimi, viva apostolica traditione scriptisque Orientalium Patrum ac spiritualium auctorum nutriri, ad rectam vitae institutionem, immo ad Christianam veritatem plene contemplandam tondere.

Haec Sancta Synodus, gratias agens Deo quod multi orientales Ecclesiae catholicae filii, qui hoc patrimonium custodiunt et illud purius pleniusque vivere cupiunt, iam cum fratribus traditionem occidentalem colentibus in plena communione vivunt, declarat, totum hoc patrimonium spirituale ac liturgieum, disciplinare ac theologicum in diversis suis traditionibus ad plenam catholicitatem et apostolicitatem Ecclesiae pertinere.

AAS 57, 95, 90-97, 99, 103.

De praecellentia vocationis sacerdotalis

(Ex Alloc. ***Our heart,*** sacrorum alumnis Bombayensis Seminarii, I dec. 1964).

2604 Our heart is filled with gladness and consolation as We greet you with special affection.

We salute you as associates in Our ministry: «cooperatores ordinis nostri'». Like Saint Paul writing to Timothy, We have longed to see you,

* Cfr. ***E***. 3, 8.

that We might be tilled with joy; and We remember you without ceasing in Our prayers night and day.

.Moreover, We greet you as workers, our future workers, of the Gospel; of that Good News which gives men eternal happiness. Like the Apostles, you leave all things ami follow Jesus, Who said: - If anyone wishes to come after me, let him deny himself, and take up his cross, and follow' me »; ami you do this the more cheerfully ami willingly, because that cross is the Cross of Jesus.

Understand your vocation; first, with regard to Christ, Who calls you to follow Him as servants of Christ and stewards of the my-teries of God, strive to be found trustworthy. Then, as regards the Church, « obey your superiors and be subject to them, for they keep watch as having to render an account of your souls; so that they may do this with joy ». As far as the world is concerned, remember that you are lights set high on candlesticks, so that your light may shine before men and they may see your good works.

To strengthen you in your vocation, We invoke the assistance of Our Lady, Queen of Apostles, Mother of the Church; and in pledge of copious divine graces We impart to you all Our Apostolic Blessing.

AAS 57, 133-131. Cfr. *Insegnamenti* 2, 719.

Doctoratus «in Studiis Ecclesiasticis Orientalibus» certis condicionibus nequiparatur, ad docendi finem, doctoratui « in Sacra Theologia »

(Decr. *Optatissimam* S. C. DE SEMtN. et Stvd. Univ., 27 iun. 1965).

2605 Optatissimam christiiidcliutn nb oriente et occidente venientium (cfr. *Matth.* S. U) iunetionom impigro strenueque prosequens, Apostolica Sedes «proprium alliorum studiorum domicilium de rebus orientalibus in hac Urbe, Christiani nominis capite, condidit (Benedicti XV M. 1'. d. xv m. ootobris a. D. mcmxvii: AAS 9, 532). Pontificium hoc Institutum studiis rerum Orientalium Christianorum provehendis magnopere profuit, ita ut distinctae in eo sectiones » ortae sint annommque decursu probe succreverint, theologica scilicet, historica, liturgica, una cum Iure Canonico Orientali. Quum dubium nunc propositum sit de norma applicanda quae d. xxvm m. augusti a. I). mvmxi.v (.IIS 37, 275) promulgata est, re diligentissime perpensa. Sacra Congregatio de Seminariis et studiorum Universitatibus, auctoritate a Ssiho 1). N. Paulo Div, Pros. Pp. VI sibi concredita, declarat atque statuit gradum doctoratus in « studiis ecclesiasticis orientalibus I laudati Pont. Instituti ab ecclesiasticis viris obtentum qui, quadriennium theologicum praescriptum can. 13G5 C. I. C. emensi ct licentium post expletum in Theologica Sectione biennium assecuti, examina ad doctoratum superaverint ac approbatam dissertationem doctoralem typis saltem ex parte ediderint, *Lauream esse doctoralem congruentem ad docrudum* in Encuítate Theologica ad nonnam Constitutionis Apostolicae Deus scientiarum Dominus », art. 21. 2',I ceteris servatis de iure servandis; contrariis quibuslibet minimo obstantibus.

AAS 57, 317.

» (Cfr. n. 1782).

De theologica Facilitate jiro Saxonia Inferiore erigenda

(Ex Convent, cimi Saxonia Inferiore, 2(5 fc br. 1005).

Articolo 4

2606 (I) A suo tempo il Land erigerà una Facoltà teologica cattolica nell'Università di Gottingen. I rapporti di detta Facoltà con l'Autorità ecclesiastica sono regolati dal comma 1 dell'articolo 12 del Concordato del 14 giugno 1929 e relative diposizioni del Protocollo Finale.

(2) Con l'erezione della Facoltà di cui al comma 1 cessa di aver vigore per i Vescovi di Hildesheim e Osnabrück il comma 2 dell'articolo 12 del Concordato del 14 giugno 1929.

Allegato § 2
(circa il comma 1 dell'articolo 4)

(1) Prima di procedere alla chiamata, ossia all'offerta di una cattedra della Facoltà teologica cattolica, il Ministro dell'istruzione si procurerà dal Vescovo competente la dichiarazione prevista dal Protocollo Finale del Concordato del 14 giugno 1929 nelle disposizioni relative al periodo 2 del comma 1 dell'articolo 12.

(2) Circa le liste di personalità idonee da presentarsi al Ministro prima che vengano assegnate per la prima volta le cattedre della Facoltà teologica cattolica decide una commissione, di cui fanno parte tre membri del corpo docente dell'Università, da eleggersi dal Senato dell'università, e tre membri di ciascuna delle Facoltà teologiche cattoliche delle Università di Bonn e di Münster, da eleggersi dalle medesime Facoltà.

AAS 57. 838; 848.

Artikel 4

(1) Das Land xvird zu gegebener Zeit oine katholisch-thcologischo Fakultât an der Universitat in Gottingen errichten. Ihr Verhaltnis zur kirchlichen Behorde regoli sich nach Artikel 12 Absatz 1 des Konkordats vom 14. Juni 1929 und dem dazugehorigen Schlu Bprotokoll.

(2) Fùr die Bischofe von Hildesheim und Osnabrück entfallt mit Errichtung der in Absatz 1 vorgesehenen Fakultât Artikel 12 Absatz 2 des Konkordats vom 14. Juni 1929.

Aidage § 2
(zu Artikel 4 Absatz 1)

(1) Der Kultusminister wird, bevor die Berufung, d. h. das Angebot eines Lehrstuhles an der katholisch-thcologischen Fakultât, ergeht, die im SchluBprotokoll zu Artikel 12 Absatz 1 Satz 2 des Konkordats vom 14. Juni 1929 vorgesehene ÀuBerung des zustandigeu Bischofs embolen.

(2) Über die Liston geeigneter Personlichkeiten, die vor der erstrnaligen Besetzung der Lehrstùhle der katholisch-thoologischen Fakultât dem Minister einzureichen sind, bcschlieBt. cin AusschuB, dem drei vom Sena! der Universitat zu wahlendo Mitglieder des Lehrkorpers der Universitat und je drei von den katholisch-theologischon Fakultaten der Universitat en Bonn und Minister zu wahlende Mitglieder dieser Fakultaten angehoren.

De iblei it nte in vocatione et in ministerio sacerdotali

(Ex Alloc. .Vo/i *possiamo tacere,* ad Urbis curiones et quadrugoimao concionatxxres, 1 nutrì. 1965).

2607 **Fedeltà alla vocazione santa**

Dunque ascoltatoci!

O meglio, leggete nel Nostro cuore le tante, le troppe cose clic Noi vorremmo a voi comunicare; diciamo per sommi capi. Primo Nostro pensiero a vostro riguardo c la vostra fedeltà alla vocazione cd al ministero sacerdotale: *Me iam quaeritur inter dispensatores ut fidelis au is inveniatur* (1 C. i. 1): cioè l'interiore adesione alla offerta da voi fatta, totale e irrevocabile, della vostra vita al Signore e alla Chiesa, l'olocausto aU'unico amore, l'immolazione alla (’roce di (’risto, limitazione di Lui come unico modello attuale e perenne di perfezione la. vostra santificazione, in una parola: *hace est enim voluntas Dei. sanctificatio vestra;... vocavit nos Deus ...in sanctificationem (J Th.* 4, 3.7). Secondo punto: la linea pratica giusta e degna della benedizione di Dio c Nostra, da tenore nel pensiero, nella condotta, nel ministero pastorale, nella guida delle anime, nella predicazione, nell'azione sociale. Comprendiamo bene la difficoltà di determinare tale linea pratica in un momento come questo, clic vede ogni posizione scossa dall'insinuazione o dall'assalto d'nna problematica che tutto mette in questione, tutto espone alla critica, tutto crede potersi giudicare e cambiare; ebbene, vi diremo, sappiate essere aperti allo spirito di rinnovamento, che invade il mondo e che penetra anche nelle norme ecclesiastiche; ma sappiate insieme difendervi dal capogiro delle innovazioni arbitrarie, dalla suggestione della moda corrente di idee non approvate dalla Chiesa e punto collaudate dalla esperienza — *ex fructibus eorum,]* ricordate; — se mai l'obbedienza ebbe ragion d'essere nella vita della Chiesa e fu fonte di salvezza e di merito, questa Ci sembra l'ora di scoprirne i motivi profondi e salutari, e di darvi testimonianza libera, virile, veramente degna di chi vuol essere seguace di Colui che si è fatto *oboediens usque ad mortem (Ph.* 2, 8). Abbiate fiducia nella guida dei vostri Superiori; vi ripeteremo ancor Noi: *Oboedite praepositis vestris ct subiacete eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc facialis, et non genicides; hoc enim expedit vobis (lib.* 13, 17)! Cioè siate sicuri che l'obbedienza, quale dovrà fiorire in ogni settore della Chiesa di Dio. non sarà né superfluo o superbo sfoggio d'autorità, non sarà né illogica, né umiliante; non sarà imposta da un coniando dispotico e irrvsponsabile, ovvero, come oggi si va dicendo, costantiniano o feudale; ma deriverà con sempre maggioro evidenza da una potestà voluta e derivata da Dio, buona e forte, per la trasmissione dei suoi insegnamenti e per la edificazione della comunità ecclesiale, per l'esercizio tanto provvido e complesso della carità pastorale, per la liberazione delle anime dai loro dubbi e dalle loro debolezze, per l'elevazione dei figli di Dio alla coscienza della loro dignità e ali-esercizio delle loro rispettive responsabilità, per la santificazione comune, di chi dirige, di chi obbedisce, di chi osserva la soavità e la fortezza del costume cattolico.

‘60S **La Costituzione conciliare sulla sacra Liturgia**

Vi sarebbero moltissimi altri punti: ma non sogliamo, ne possiamo in questo momento soffermarci sopra di essi.

Vogliamo piuttosto profittare di questo incontro per fare a voi la raccomandazione propria di questa particolarissima congiuntura della vita ecclesiastica, quella della applicazione. ormai giunta al suo effettivo traguardo, della Costituzione conciliare su la sacra Liturgia. Vi sarà distribuito un libretto su tale tema, alla tino di questa cerimonia. Voi del resto già tutto conoscete. Ebbene: la Nostra raccomandazione è questa: dedicate somma cura, specialmente in questo primo anno, alla conoscenza, alla spiegazione. aU'appli caziono delle nuove norme, con cui la Chiesa vuole d'ora innanzi celebrare il culto divino.

Non è cosa facile; è cosa delicata; richiede interessamento diretto e metodico; richiede assistenza vostra, personale, paziente, amorosa, veramente pastorale. Si tratta di mutare tante abitudini, che sotto molti aspetti sono pur rispettabili c care; si tratta di disturbare i fedeli pii e buoni per proporre loro forme nuove di preghiera, che subito non capiranno; si tratta di guadagnare ad un'espressione personale e collettiva di preghiera tantissima gente, che in chiesa prega e non prega come vuole; si trat ta di incrementare una scuola più attiva di orazione e di culto in ogni assemblea di fedeli, d'introdurre cioè in ossa aspetti, gesti, usi, forinole, sentimenti nuovi; un attivismo, diremmo, religioso, ancora per molti inusitato; si tratta, in una parola, di associare il popolo di Dio alla azione liturgica sacerdotale. Ripetiamo: è cosa difficile e delicata; ma aggiungiamo: necessaria, doverosa, provvidenziale, rinnovatrice. E speriamo anche: consolatrice. Porse non mai il vostro ministero sarà per voi fecondo di soddisfazioni esteriori u di intcriori consolazioni, come (piando comincerete a notaro i frutti dello sforzo pedagogico e pastorale che vi è domandato, e come quando farete nella realtà l'esperienza delle parole del salmo: *Ecce quam bonum cl quam iucundum habitare fratres in unum (JPs.* 132. 1): l'unità profonda, cordiale, attiva dei vostri fedeli, oranti ed offerenti con voi. vi si rivelerà nella sua sempre nuova e mistica bellezza e vi compenserà intimamente delle premure speso per giungere a tale risultato. Ma badate: occorre avere la persuasione che si tratta d'un grande avvenimento, che sono in giuoco altissimo ideo, che vengono anzi in scena verità divine, realtà divine, e che si pensa arrivare con questo metodo, il vero metodo, il più autorevole, il più benedetto, il più efficace. al cuore dell'uomo moderno e riaccendere in lui la fiamma dell'amore a Dio e al prossimo. la capacità, timida e inebriante, del colloquio religioso, quello autentico, consolatore c redentore. E occorre, insieme a questa grande concezione del nuovo fatto liturgico, avero l'arte di curare i particolari, in ogni loro esigenza, di orario, di ordine, di oggetti, di gesti, di movimenti, di silenzi e di voci; c soprattutto — la parte forse più difficile — di canti: occorreranno anni da noi, ma bisogna cominciare, ricominciare, perseverare per riuscire a dare all'assemblea la sua voce grave, unanime, dolce e sublime.

2609 L'altissimo ministero della Parola divina

E fra le molte cose, che esigono preparazione, impegno, dignità e proprietà, voi lo sapete, ò la parola! Alla parola è assegnata, niente meno, che una parte della Liturgia della Messa; diciamo della Parola della Sacra Scrittura, la Parola divina, da pronunciarsi, da ascoltarsi con rinnovata dignità, con cosciente fervore; e diciamo della Parola del Sacerdote. in funzione di apostolo, di profeta, di maestro, di guida del Popolo di Dio. A questa Parola, che è la vostra, o Pastori d'anime e Quaresimalisti che Ci ascoltate, Ci riferiamo adesso por confortarci! vostro ministero, che hi sacra Liturgia solleva alla sua primigenia funzione di annunciatore del messaggio della salvezza, riempie ed arricchisce di contenuto biblico, collega intimamente al culto sacrificale, spoglia d'ogni orpello retorico e rinvigorisce di divina autorità. Voi ricordate cortamente tutto quello che e stato detto c scritto sulla predicazione sacra: dal rapp irto ch'essa deve avere con la vita spirituale e morale di chi la esercita: la preghiera deve precederla; colui che predica, insegna S. Agostino, *sit orator antequam didor;* l la sincerità deve caratterizzarla: *Sacerdotis Christi mens osqur concordent,* dirà S. Girolamo;l dal contenuto, che deve essere veramente religioso c rivolto non all'ainmirazione. ma all'istruzione) e aU'ediflcazioho dei fedeli; dall'eccellenza e dalla necessità del ministero della parola alla sua multiforme, secolare, immensa espressione, sia didascalica che parcnetica. sia dogmatica che oratoria.

l *Dc doct. dir.;* ML 34, 103.
l *Ep.* 52. 7: ML 22, 533.

Perché ria feconda la sacha predicazione

Ebbene Noi non ripeteremo alcuno di questi insegnamenti; vorremmo, se mai, ricordarvi (¡nanti Maestri c quanti Santi di questo ministero hanno trattato; sarebbe una letteratura da raccogliere e da studiare. Ci limitiamo ad esprimere un voto: che la predicazione sacra sia efficace. L'arto di renderla oggi efficace dovrebbe essere uno degli studi pratici più importanti della preparazione pastorale moderna. Ci stimola a ciò 17 tempio dei locutori, clic ogni giorno ascolt iamo parlare mediante gli strumenti televisivi; Ci invita la cresciuta cultura del pubblico; Ci obbliga ¡'insofferenza doU'uomo d'oggi per ogni forma di imperizia, di enfasi, di retorica, di pseudocultura, di surrogati profani al verbo -acro; (i favorisce l'esigenza odierna d'una parola piana, semplice, essenziale, breve ed intelligibile. Resterà la difficoltà di esprimere in linguaggio umano cose divine, di dare alla parola sacra quella segreta virtù, che la rende persuasiva e salutare, di rendere il nostro povero linguaggio acuto c vivo, come una spada, secondo che sta scritto: Firus *est enim Dei et efficax, d pendrabilior omni Gladio ancipiti (lib.* I. 12). La vita religiosa del nostro tempo, ricordate, può in gran parte dipendere da questa umana ed insieme misteriosa efficacia della predicazione sacra, cari Parroci e cari Quareedmalisti. Ecco perché la Nostra esortazione vuol rendere onore al vostro ministero, vuol confortarvi a dedicargli non solo la voce, ina la mente, lo studio, la preghiera, la sofferenza e l ardon- del cuore, e vuol concludersi nell'augurio che a voi sia riservato il gaudio ed il inerito d una predicazione veramente sacra e veramente efficace.

Voi siete qua venuti per sentirvi dire queste cose, le (¡unii per voi, esperti ed affaticati nel ministero della parola di Dio, altro non aggiungono a quanto già sapete e volete, se non un duplice coefficiente nuovo e misterioso, che Noi vogliamo, si, aggiungere alla vostra pastorale eloquenza, e che vorremmo fosse per voi potente e consolatore: il Nostro mandato, cioè, e la Nostra benedizione: l'uno e l'altra diamo a voi con la parola stessa di (risto: *Euntes ergo docete ... Ecce vobiscum sum ...* (3/f. 28, 19-20).

AAS 57, 326-330. Cfr. *Insegnamenti* 3, 155 s.

De sacerdotalibus vocationibus magna cura fovendis

(Ex Epist. *Il felice esito* ad E.mos DI). Cardinales losephum Pizzardo, S. C. de Svnun. et Stud. Univ, Praefectum, et llildebrandum Antoniutti, S. C. de Religiosis Praefectum, 26 apr. 1965).

-811 La causa nobilissima delle vocazioni sacerdotali e religiose, causa essenziale per la vita della Chiesa e sommamente benefica al mondo intero, reclama uno studio approfondito dei suoi multiformi aspetti; merita di essere promossa, prima fra tutte, con costante impegno; richiede di essere aiutata dalle preghiere, auspicata dai desideri, servita con zelo, sorretta dalla carità universale.

Non v'ò dubbio che al Nostro apostolico ministero, alle solerti fatiche dei Venerabili Fratelli Nostri nell'Episcopato, si unisce il dovere di tutti gli insigniti del sacerdozio, di tutte le animo consacrate a Dio, di tutti i laici che collaborano nell'apostolato della Sacra Gerarchia, anzi di tutti i fedeli, per preparare e promuovere, mediante la preghiera e la penitenza, col sacrificio e con l'opera, una novella e splendente fioritura di sacre vocazioni.

La Chiesa, nello formidabili dimensioni della sua missione di evangelizzazione e di salvezza, soffro ancor oggi della condizione, che sulle labbra di Cristo Signore mise un delicato, ma profondo lamento: La messe è copiosa e gli operai sono pochi! • (3// 9, 37). La Nostra esortazione vuol farsi eco vibrante all'invito del Redentore divino: Pregate adunque il Padrone della messe, perché mandi operai nella sua messe * *(Mi* 9, 38).

Noi nutriamo viva fiducia che dalle schiero generose dei cattolici di tutto il mondo, pensosi con Noi di quosto dovere così grave 0 responsabile, e uniti a Noi in questa ansia, si leveranno concordi e fervorose le suppliche, specialmente nell'indetta Giornata, per implorare da Gesù, divino Fondatore della Chiesa e Buon Pastore delle anime, Tincremento delle vocazioni al sacerdozio e alla vita religiosa; o per invocare altresì la grazia e Tassistanza celeste sui privilegiati, ai quali iddio fa sentire la sua chiamata, perchó docili o perseveranti essi rispondano al dono ineffabile e sublime.

AAS 57, 505.

De sublimi natura et unitate sacerdotii catholici

(Ex Homi!. *Due fatti.* ad sacrorum alumnos Seminariorum et Collegiorum Urbis, 6 iun. 1965).

Il Sacerdote riceve e diffonde la grazia

2612 La solennità che stiamo celebrando devo in noi, in noi eletti al sacro ministero, ravvivare il ricordo, accendere la coscienza di questa investitura particolarissima conferitaci dallo Spirito Santo; la sua festa dev'essere celebrata nel santuario interiore delle nostre anime; e se la religione cristiana ha il segreto di avvicinare Dio all'uomo, la nostra vocazione deve farci comprendere e gustare più che ad ogni altro cristiano il mistero di vicinanza, d'inabitazione, di amicizia, di spirituale intimità, d'intcriore ispirazione, di dolcezza e di forza, di pace c di gioia, che lo Spirito Santo concede alle animo mediante la grazia. E se la grazia si definisce l'iniziativa soprannaturale di Dio elevante o santificante l'essere umano, nulTaltro capace di portare aU'ineiTabile incontro che l'umiltà del suo nulla, la sua fede, la sua voluta disponibilità, quanto più il mistero di unilaterale gratuità della grazia, di operante presenza dello Spirito Santo si realizza nell'eletto al sacro ministero per essere egli trasformato in strumento dispensatore del doni divini! II Sacerdote non solo riceve la grazia, ma la diffondo; non solo è dalla grazia santificato, ma altresì dalla grazia reso degno strumento di santificazione.

Lo *Spirito Santo suscita nella Chiesa i suoi ministri*

2613 II secondo fatto, il secondo pensiero, si collega pertanto col primo; cd è quello della Santa Messa che Noi stiamo concelebrando con i Rettori dei Seminari e dei Collegi ecclesiastici di Roma, presenti, anzi partecipanti tutti gli Alunni di tali Istituti, siano questi Alunni già insigniti del sacerdozio, o siano nella trepida u ardente attesa di esserne Insigniti. Se mai festa del Sacerdozio rallegra la Chiesa romana e la Chiesa universale, questa è la più bella, è la più piena. So davvero è lo Spirito Santo che anima la Chiesa e nella Chiesa Egli suscita i suoi ministri, i suoi apostoli, che hanno missione o potere di chiamaro lo Spirito Sunto, affinché vivifichi e santifichi la Chiesa medesima, questo prodigio qui ha la sua espressione più ricca c più commovente. Non ci sfugga la pienezza di questo momento. Qui prende significato immenso il fatto di vivere a Roma, di compiere a Roma gli studi ecclesiastici, di prendere a Roma coscienza del proprio Sacerdozio ricevuto, o da ricevere; perché qui la comunione, anzi l'unità del Sacerdozio nostro partecipe di quello unico di Cristo è più vasta c più profonda; qui il senso delle potestà conferite da Cristo ni continuatori della sua opera di salvezza è piti palese e più tremendo; qui il rapporto tra Spirito c Gerarchia appare in tutto il suo meraviglioso equilibrio: ideale, per la fedeltà che qui dimostra al pensiero institut ivo di Cristo; potenziale, per lo sforzo cho qui più che altrove si compie, affinché tale equilibrio, tale complementarità, talo fusione fra l'anima e il corpo della Chiesa storicamente si realizzi.

Noi vorremmo che questo momento spirituale avesse per ciascuno di voi. diletti tìgli, un'ethcacia determinante nella vostra formazione ecek-dantica, *e* avi-se poter» di infondere nelle vostre anime un fervore inestinguibile, alieno dall'inquietudine che pervade tante anime belle e generose di Sacerdoti e di Alunni ecch «tastici ni nostri giorni; un fervore, derivante dalla certezza che la vostra educazione e autentica c sapiente; un fervore, capace non già di attenuare la coesione interiore cd esteriore con i vostri Vescovi e con questa Cattedra apostolica, ma di rinvigorire piuttosto tale coesione c di farne sorgente di energie spirituali c pastorali; un fervore, che vi faccia altrettanto refrattari alle suggestioni profane e viziose del mondo, quanto se nsibili delle sue morali necessità e amorosi per la sua salvezza. Noi vorremmo che la visione ora a voi offerta da questa singolare assemblea, orante e giubilante nella celebrazione del mistero di Pentecoste, rimanesse nelle vost re anime come una luce ispiratrice e orientât rico; c vi ricordasse, come idoneo a perpetuare il beneficio <li questo superlativo incontro liturgico, te parole, che tutto dicono, di S. Agostino: //oòe/nus *ergo Spiritum Sanctum, si amamus Ecclesiam'. amamus autem, si in cius compage et charilate consistimus.*l Così sia.

AAS 57, 585-586. Cfr. *Insegnamenti* 3, 329 s.

De paupertate et suipsius abnegatione in vita sacerdotali

(Ex Alloc. *Siamo particolarmente,* ad cos qui interfuerunt Coetui duodevicesimo habito a Sodalitate v. d. «Federazione Associazioni del Clero Italiano , 30 iun. 1965).

2614 Noi vorremmo poter ripetere ai nostri sacerdoti la domanda che Gesù pose ai suoi discepoli durante Puh ima Cena: *Quando misi ros sine sacculo ct pera, et calceamentis, numquid aliquid defuit rubisi* **J/** *illi disentnt'. nihil (Ia:* 22, 35). Perché ben comprendiamo come la vocazione sacerdotale oggi si pronuncia, per fortuna, con totale oblio dei vantaggi economici, e anche sociali, che in tempi passati orano abbinati nH'ordinazione clericale. La Chiesa chiama anime generose al suo servizio, e nulla può promettere nel campo dei boni temporali, che possa non solo reggere al confronto della più modesta professione profana, ma spesso che possa bastare alla vita più semplice, *et quidem* individuale, poiché fra le grandi rinunce, a cui il cuore forte del prete deve acconsentire, vi e quella massima d'una famiglia propria: povertà e celibato spogliano veramente il Clero d'ogni cosa temporale, d'ogni vincolo terreno, per farlo libero v schiavo per l'unico e sommo e straripante amore di Cristo. Ebbene, Noi vorremmo che i nostri sacerdoti avessero ad apprezzare quùsta paradossale ed eroica posizione, a cui la Chiesa li Invita ed a cui la sua legge li obbliga. Voi capite tutto: la storia presente della Chiesa ci riporta a questa originaria spoliazione — *reliquimus omnia* — *(Mt* 19. 27), imposta ai seguaci, futuri apostoli. del divino Maestro. 11 mistero della Povertà, che Lo rivestì del suo umile mantello, ritorna imperioso davanti a coloro, che ora accettano di seguire la voce di Lui. e si fa di nuovo precetto, costumo, stile, poesia della vita ecclesiastica. Figli e Fratelli carissimi, non deludiamo i disegni della Provvidenza, che ci riconducono al distacco, alla sobrietà, alla semplicità del vero discepolo di Cristo; accettiamo coraggiosamente e fiduciosamente la beatitudine dei Poveri di spirito, a cui è promesso il regno dei cicli, ed a cui — come a noil — è dato il sublime mandato d'cSBùrc profeti annunciatori del Vangelo. Non andiamo in cerca di surrogati, che ci restituiscano quella ricchezza a cui abbiamo rinunziato; non cerchiamo di ricuperare por puro comodo nostro, o per nostra rinascente ambizione, quel lauto e appariscente benessere, di cui non hanno più bisogno la dignità e l'autorità del nostro ministero, e da cui piuttosto gli è tolto eredito non solo presso inostri fedeli, ma

l *In Jo. Traci.* 32. 8: ML 35. 1616.

presso altresì i cultori della ricchezza mondana; cd anche la indispensabile ricerca dei mozzi per le nostre opere (e chi non sa quanto ne abbiamo bisogno! c quanto mortifichi la nostra carità o il nostro apostolato la loro deficienza!), anche questa umile e saggia ricerca non la facciamo fine del nostro programma pastorale; non misuriamo il valore della nostra opera sacerdotale dal valore dei mozzi economici trovati e impiegati; o non pensiamo mai che sia per noi prudente saggezza l'avaro risparmio, o il riposo senile su qualche fondo personale di riserva. Vorremmo che lo spirito di povertà ci difendesse dalle facili tentazioni della prosperità economica o dell'attività affaristica, o conservasse pura, libera ed energica la nostra capacità di annunciare al mondo idolatra del denaro e del piacere il messaggio liberatore e santificante del Vangelo.

AAS 57, 64G-648. Cfr. ***Insegnamenti*** **3, 385 s.**

De momento S. Thomae in ecclesiasticis studiis renovandis

(Ex Alloc. ***Nous sommes.*** **Ils qui interfuerunt Conventui sexto Internationali de S. Thomae Aquinatis doctrina, 10 sept. 1965).**

2615 **De nos jours en particulier, en vue de mieux assurer cette restauration de l'intelligence chrétienne dont le besoin se faisait impérieusement sentir, les Pontifes romains, à la suite de Léon XIII, ont prescrit l'étude de saint Thomas d'Aquin, déclaré « Docteur commun » ou « universel » de l'Eglise.**[1]

Mais comment éviter, en un temps où toutes choses semblent remises en question, des interrogations pressantes? La doctrine d'un penseur du Moyen Age peut-elle avoir un intérêt autre qu'historique et prétendre à une valeur universelle? Comment le magistère ecclésiastique a-t-il pu engager son autorité dans l'approbation donnée à cette doctrine? La liberté et le progrès de la recherche intellectuelle enfin ne risquent-ils pas d'en être entravés?

La réponse à la première de ces questions tient au fait que la philosophie dc saint Thomas possède une aptitude permanente à guider l'esprit humain vers la connaissance du vrai, la vérité <lc l'être même qui est son objet premier, la connaissance des premiers principes, et la découverte de sa cause transcendante, Dieu. Elle échappe par là à la situation historique particulière du penseur qui l'a dégagée et illustrée commo « la métaphysique naturelle de l'intelligence humaine ». Aussi avons-Nous pu dire que, « reflétant les essences des choses réellement existantes dans leur vérité certaine et immuable, elle n'est ni médiévale ni propre à quelque nation particulière; mais qu'elle transcende le temps et l'espace, et n'est pas moins valable pour tous les hommes d'aujourd'hui ».[2]

Cette valeur permanente de la métaphysique thomiste explique l'attitude du magistère ecclésiastique à son égard. Gardienne de la Vérité révélée accueillie par la foi surnaturelle, l'Eglise sait que cet accueil même suppose un esprit capable de notions intelligibles stables et d'ailirmations

[1] Pie **XI, Litt. Encycl.** ***Studiorum Ducem:*** **AAS 15, 311. [Cfr. n. 1604 sa.].**

[2] **Lettre au T. R. P. A. Fernandez, Maître général des Frères Prêcheurs, 7 mars 1964: AAS 56, 303.**

certaines sur l'être des choses et sur Dieu; sinon la Parole de Dieu proposite et tenue sous forme d'affirmations humaines ne serait plus accessible eu tant nue Vérité absolue.[1] C'ornine le disait Notre prédécesseur Pie XII, « il s'agit de savoir si l'édifice que saint Thomas d'Aquin a construit avec des éléments réunis et rassemblés par delà et par-dessus tous les temps et que lui fournirent les maîtres de toutes les époques de la sagesse chrétienne, repose sur une base solide, conserve toujours sa force et son efficacité, s'il protège encore maintenant d'une manière efficace le dépôt de la foi catholique, et s'il est également pour les progrès nouveaux de la théologie et de la philosophie d'un usage et d une direction assurés A la suite de ce grand Pape, Nous répondons à notre tour positivement à ces questions, et c'est pourquoi Nous continuons à recommander l'œuvre de saint Thomas comme une norme sûre pour l'enseignement sacré.'

2616 Ce faisant, Nous n'entendons nullement amoindrir à peine est-il besoin de le souligner la valeur que l'Eglise n'a cessé de reconnaître à ce précieux héritage des grands penseurs chrétiens de l'Orient et de l'Occident, au sein desquels le nom d'un saint Augustin brille d'un éclat particulier. L'étude naturelle de l'être et du vrai, comme le service fidèle de la Parole de Dieu, ne sont certes pas l'apanage exclusif du Docteur angélique. En le déclarant « Docteur commun » et en faisant de sa doctrine la hase de l'enseignement ecclésiastique, le Magistère de l'Eglise n'a pas entendu en faire un Maître exclusif, ni imposer chacune de ses thèses, ni exclure la légitime diversité des écoles et des systèmes, et encore moins proscrire la juste liberté de la recherche. La préférence accordée à l'Aquinate, — préférence, et non pas exclusivité va à sa réalisation exemplaire de la sagesse philosophique et théologique, non moins qu'à l'harmonieux accord qu'il a su dégager entre la raison et la foi.

2617 A l'heure où le Concile s'apprête à donner des directives pratiques pour les études ecclésiastiques, nul doute que le retour aux sources vives de la sainte Ecriture, et l'étude des Pères, conjugués avec l'indispensable approfondissement de la doctrine théologique à la lumière des enseignements du magistère, ne provoquent un renouveau, si ardemment souhaité. Dans cette humble et confiante démarche de la « foi qui cherche l'intelligence », vous aurez à cœur de maintenir avec la pensée de saint Thomas — comme vous l'avez fait au cours de votre Congrès un contact vivifiant et fécond. Vous montrerez ainsi par votre vivant exemple que le thomisme, loin d'être un système stérilement clos sur lui-même, est capable d'appliquer avec succès ses principes, ses méthodes et sou esprit aux lâches nouvelles que la problématique de notre temps propose à la réflexion des penseurs chrétiens.

AAS 57, 790-792. Cfr. *Inscgnamenli* 3, 447 8.

[1] **Cfr. Pie XII, Litt. Encycl. *Humani Generisi* AAS 42, 565-507. (Cfr. mi. 2192 s.).**

[•] **Pie XII nu Chapitre général dominicain: AAS 38, 387. [Cfr. n. 2145).**

[’] **Cfr. CIC: Can 1366, par. 2; Pie XI, Const. Apost. *Deus Scientiarum Dominus,* art. 29 a: AAS 23, 253. (Cfr. nn. 1478; 1790).**

[‘] **Pie XII, Allée, à l'Unlversité grégorienne: *Discorsi:* 15, 109-410. [Cfr. n. 2241).**

CONCILIUM (EOUM. VATICANUM II (1962-1965)

Sessio VII (28 oct. 1965)

De obligatione Episcopi ecclesiasticas vocationes fovendi atque sacerdotum pastoralem ac theologicam formationem altius provehendi

(Ex Dccr. De pastorali Episcoporum munero in Ecclesia *Christus Dominus,* 28 oct. 1905).

2618 15... Qua perfectores, Episcopi clericorum suorum, religiosorum et laicorum sanctitatem, secundum suam cuiusque peculiarem vocationem, promovere studeant,[1] memores quidem se teneri ad exemplum sanctitatis praebendum, in caritate, humilitate et vitae simplicitate. Ita Ecclesias sibi concreditas sanctificent ut in eisdem universae Christi Ecclesiae sensus plene effulgeat. Idcirco vocationes sacerdotales ac religiosas quam maxime foveant, speciali cura vocationum missionalium adhibita.

2619 16... Sacerdotes, quippe qui munera et sollicitudinem ipsorum pro parte suscipiant et cura cotidiana tam studiose exerceant, peculiari semper caritate amplectantur, eosdem ut filios et amicos habentes-ideoque ad eos audiendos parati atque confidenti cum eisdem consuetudine, integrum opus pastorale totius dioecesis promovere studeant.

Solliciti sint eorum condicionum spiritualium, intellectualium et materialium ut hi sancte pieque vivere atque ministerium suum fideliter ac fructuose adimplere valeant. Quare institutiones foveant et peculiares conventus instaurent, in quibus sacerdotes aliquoties congregentur tum ad longiora peragenda exercitia spiritualia in vitae suae renovationem, tum ad altiorem acquirendam cognitionem ecclesiasticarum disciplinarum, praesertim Sacrae Scripturae et theologiae, socialium maioris momenti quaestionum, necnon novarum actionis pastoralis rationum. Operosa misericordia prosequantur sacerdotes qui in periculo quoquo modo versantur aut in quibusdam defecerunt.

AAS 58, G80-681.

1)0 urgenti necessitate vocationes ad religiosam vitam fovendi

(Ex Decr. De accominodata renovatione vitae religiosae *Ptrfectde caritatis,* 28 oct. 1965).

2620 24. Sacerdotes educatoresque christiani seria conamina adhibeant ut vocationibus religiosis, congruenter et accurate selectis, novum detur incrementum Ecclesiae necessitatibus plane respondens. Etiam in prae-

[1] **Cfr.** Conc. Vat. **II. Const, dogm. dc Ecclesia,** ***Lumen Gentium,*** **nn. 11-15:** ***AAS*** **57. 50-52.**

[1] **Cfr.** ***I.*** **15. 15.**

dicatione ordinaria saepius agatur de consiliis evangelici- et de statu religioso amplectendo. Parentes filios suos christianis moribus educando, vocationem religiosam in eorum cordibus excolant ac tueantur.

Institutis autem fas est sui notitiam, ad vocationes fovendas, divulgare atque candidatos quaerere, dummodo hoc fiat cum debita prudentia et servatis normis a Sancta Sede et Ordinario loci traditis.

Meminerint vero sodales exemplum propriae vitae optimam commendationem esse sui instituti et invitationem ad vitam religiosam capessendam.

AAS 58, 711-712.

De univorsa eiTormatione sacerdotali novis necessitatibus nostri temporis accommodanda

(Dccr. De institutione sacerdotali *Optatam totius,* **28 oct. 1965).**

Pr o o e m iu m

2621 Optatam totius Ecclesiae renovationem probe noscens Sancta Synodus a sacerdotum ministerio, Christi spiritu animato, magna ex parte pendere,[1] gravissimum institutionis sacerdotalis momentum proclamat, eiusque primaria quaedam principia declarat, quibus confirmentur leges iam saeculorum usu probatae in easque nova inducantur, quae huius Sancti Concilii Constitutionibus et Decretis necnon mutatis temporum rationibus respondeant. Quae sacerdotalis conformatio ob ipsam catholici sacerdotii unitatem, omnibus sacerdotibus utriusque cleri et cuiusvis ritus necessaria est; ideoque haec praescripta, quae clerum dioecesanum directe respiciunt, congrua congruis referendo, omnibus accommodanda sunt.

[1] **Universi populi Dei progressum ex ipsius Christi voluntate a sacerdotum ministerio quam maxime pondero, ex verbis patet quibus Dominus Apostolos eorumque successores ot cooperatores constituit Evangeli! praecones, novi populi electi duces et mysteriorum Dei dispensatores; idem continuatur ex Patrum ac Sanctorum effatis atque ex iteratis Summorum Pontlflcum documentis.**

Cfr. in primis:.

S. Pit's X, Exhort, ad Clerum *Haerent animo,* **1 aug. 190S: S.** *Pii* **A** *.Icta* **4, 237-264. (Cfr. nn. 1263 s.).**

Pius XI, Litt. Encycl. *-Id catholici Sacerdotii,* **20 dee. 1935: AAS 28, imprimis 37-52. (C'ir. nn. 1955 s.].**

Plus XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae,* **23 sept. 1950: AAS 12, 657-702. [Cfr. nn. 2198 fi.].**

Ioannes **XXIII, Litt. Encycl.** *Sacerdotii Nostri primordia,* **1 aug. 1959: AAS 51. 545-579. [Cfr. nn. 2360 8.].**

PAULUS **VI, Ep. Apost.** *Summi Dei Verbum,* **4 nov. 1963: AAS 55, 979-995. [Cfr. n. 2525 s.].**

I. De sacerdotalis institutionis ratione in singulis nationibus ineunda

2622 1. Cum in tanta gentium regionumque diversitate nonnisi generales leges ferri possint, in singulis nationibus vel ritibus peculiaris *Sacerdotalis Institutionis Patio* ineatur, ab Episcoporum Conferentiis statuenda,[1] certis temporibus recognoscenda atque ab Apostolica Sede approbanda, qua leges universales ad peculiaria locorum temporumque adiuncta accommodentur, ut sacerdotalis institutio semper congruat pastoralibus necessitatibus illarum regionum in quibus ministerium exercendum sit.

II. De vocationibus sacerdotalibus instantius fovendis

2623 2. Fovendarum vocationum officium[2] ad totam Christianam communitatem pertinet, quae imprimis vita plene Christiana id provehere debet; maximo in id conferunt tum familiae, quae, spiritu fidei, caritatis et pietatis animatae, voluti primum seminarium bunt, tum paroeciae quarum uberem vitam ipsi adolescentes participant. Magistri atque omnes qui puerorum iuvenumque institutionem quovis modo curant, praecipue Consociationes Catholicae, adolescentes sibi concreditos ita excolere studeant ut vocationem divinam percipere et libenter sequi valeant. Omnes sacerdotes zelum apostolicum in fovendis vocationibus quam maxime ostendant et propria ipsorum vita humili, operosa, laeto animo peracta, necnon mutua sacerdotali caritate et fraterna operae consortione, adolescentium animos ad sacerdotium trahant.

Episcoporum autem est in vocationibus provehendis gregem suum excitare arctamque omnium virium laborumque curare Goniunctionem; eos vero quos ipsi ad sortem Domini vocatos indicaverint, ut patres, nullis parcentes sacrificiis adiuvare.

Haec actuosa ad vocationes fovendas universi populi Dei conspiratio Divinae Providentiae actioni respondet, quae hominibus ad Christi Sacerdotium hierarchicum participandum divinitus electis congruas dotes

---

[1] **Universa institutio sacerdotalis, id est Seminarii ordinatio, institutio spiritualis, ratio studiorum, alumnorum vita communis ct disciplina, exercitia pastoralia variis locorum adiunctis accommodanda sunt. Quae accommodatio, ad praecipua principia quod spectat, secundum normas communes facienda est, pro clero sacculari ab Episcoporum Conferentiis, et congrua ratione a Superioribus competentibus pro clero regulari (cfr. S. Congr. de Religiosis, Const. Apost. *Sedes Sapientiae* eique adnexa *Statuta Generalia,* art. 19, ed. altera, Romae 1957, 38 s.; (cfr. nn. 2279 s.]).**

[2] **Inter praecipuas aerumnas quibus Ecclesia hodie affligitur, fere ubique eminet vocationum exigua copia.**

Cfr. Piub XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae:* »... sacerdotum numerus cum in catholicorum regionibus, tum in missionalibus terris, impar plenunque increscentibus necessitatibus est»: AAS 42, 682. [Cfr. n. 2213],

Ioannes XXIII: « 11 problema delle vocazioni ecclesiastiche e religiose è quotidiana sollecitudine del Papa..., è sospiro della sua preghiera, aspirazione ardente della sua anima ». (Ex Allocutione ad I Congressum Intemationalem de Vocationibus ad Status Perfectionis, 16 dee. 1961: AAS 54, 33).

tribuit cosque sua gratia adiuvat, dum legitimis Ecclesiae ministris committit ut idoneitate agnita, candidatos qui tantum munus recta intentione et plena libertate pel ierint, comprobatos vocent et Sancti Spiritus sigillo Dei enitui et Ecclesiae servitio consecrent.l

Sancta Synodus tradita quidem communis cooperationis subsidia imprimis commendat uti sunt instans oratio, Christiana poenitentia necnon in dies altior christitidelium institutio, sive praedicat ione et catechesi sive etiam variis communicationis socialis instrumentis imper-tienda, qua quidem necessitas, natura et praestantia vocationis sacer-dotalis declarent tir. Insuper mandat ut Opera vocationum, secundum pontificia ad rem documenta, in singularum dioecesium, regionum vel nationum ambitu iam constituta vel ineunda, universam fovendarum vocationum pastoralem actionem, nullis opportunis auxiliis posthabitis quae hodiernae doctrinae psychologicae et sociologicae utiliter protulerint, methodice et cohaerenter disponant atque pari discretione ac zelo pro-moveant.2

Opus vero fovendarum vocationum lines singularum dioecesium, nationum, familiarum religiosarum atque rituum dilatato corde tran-scendat oportet atque ad universalis Ecclesiae necessitates respiciens illis praecipue regionibus auxilium afferat, in quibus ad Domini vineam instantius operarii advocantur.

2624 3. In Seminariis Minoribus ad germina vocationis excolenda erectis alumni peculiari religiosa conformatione, imprimis apta moderatione spirituali, ad Christum Redemptorem generoso animo et puro corde sequendum componantur. Sub paterno superiorum moderamine, parenti-bus opportune coopérant ibus, vitam ducant quae adolescentium aetati, spiritui et evolutioni conveniat et sanae psychologiae normis plene aptetur, congrua rerum humanarum experientia et consuetudine eum propria familia non praetermissis.3 Ea praeterea quae in sequentibus <le Semi-nariis Maioribus statuuntur, quatenus lini et rationi Seminarii Minoris conveniunt, ipsi quoque accommodentur. Studia ab alumnis peragenda sic ordinentur oportet ut ipsi ea sine incommodo alibi prosequi possint, si alium vitae statum aplectantur.

1 **Frus XII, Const. Apost.** ***Sedes Sapientiae,*** **31 mati 1956: AAS 48, 357. [Cfr. n. 2280].**

Paulus **VI, Ep. Apost.** ***Summi Dei Verbum,*** **I nov. 1963: AAS 55, 981 ss. [Cfr. nn. 2529 s.].**

' **Cfr. imprimis: Pius XII, Motu proprio Cum** *nobis* **< de Pontificio Opere Vocationum Sacerdotalium apud S. Congregationem Seminariis et Studiorum Universitatibus prae-positam constituendo », t nov. 1941: AAS 33, 479; cum adnexis Statutis et Nonnis ab ea-dem S. Congregatione promulgatis dio 8 sept. 1943. Motu proprio Cum** *supremae* **• de Pon-tificio Opero primario religiosarum vocationum», 11 febr. 1955: AAS 47, 266; cum adne-xis Statutis ct Normis a S. Congr. do Religiosis promulgatis** *(ibid.,* **pp. 298-301);** Conc. Vat. **IT, Deer. Do accommodata renovatione vitae religiosae,** *Perfectae Caritatis,* **n. 24; Deer. Do Pastorali Episcoporum munero in Ecclesia,** *Christum Dominus,* **n. 15. [Cfr. nn. 2093; 2620. 2618J.**

* **Cfr. Pius XII, Adhort. Apost.** *Menti Nostrae,* **23 sept. 1950: AAS 42, 685. [Cfr. n. 2216 8.).**

Pari cura foveantur etiam germina vocationis adolescentium et iuvenum in peculiaribus Institutis quae pro locorum adiunctis Seminariorum .Minorum quoque tini inserviunt, necnon eorum qui sive in aliis scholis sive ceteris educationis mediis instituuntur; ac sedulo prornoveantur Instituta aliaque incoepta pro iis qui maiore aetate divinam sequuntur vocationem.

III. De Seminariorum Maiorum ordinatione

2625 4. Seminaria Maiora ad sacerdotalem conformationem necessaria sunt. In eis integra alumnorum institutio eo temiere debet ut ad exemplar Domini Nostri lesu Christi, -Magistri, Sacerdotis et Pastoris, veri animarum pastores ipsi formentur;[1] praeparentur ergo ad ministerium verbi; ut verbum Dei revelatum semper melius intelligant, meditantes possideant, lingua et moribus exprimant; ad ministerium cultus et sanctificationis: ut orantes et sacras litúrgicas celebrationes peragentes opus salutis per Sacrificium eucharisticum et Sacramenta exerceant; ad ministerium Pastoris: ut sciant repraesentare hominibus Christum, qui « non venit, ut ministraretur ei, sed ut ministraret et daret animam suam redemptionem pro multis» *(Me.* 10, 45; cfr. *Io.* 13, 12-17) et ut, omnium facti servi, plures lucrifaciant (cfr. *1 Cor.* 9. 19).

Quare omnes institutionis rationes, spiritualis, intellectualis, disciplinaris, consociata actione ad hunc finem pastoralem ordinentur, cique assequendo sedulam concordem que operam navent omnes moderatores et magistri, Episcopi auctoritati fideliter obsequentes.

2626 5. Cum alumnorum institutio et a sapientibus legibus et maxime quidem ab idoneis educatoribus pendeat, Seminariorum moderatores et magistri ex optimis viris seligantur[2] atque solida doctrina, congrua experientia pastorali et peculiari institutione spirituali et paedagogica diligenter praeparentur. Instituta igitur ad hunc finem assequendum vel saltem cursus apta ratione disponendi necnon Moderatorum Seminariorum conventus statutis temporibus celebrandi promoveantur oportet.

-Moderatores vero et magistri persentiant quant opero a suipsorum cogitandi agendique ratione pendeat alumnorum formationis exitus; sub Rectoris ductu arctissimam spiritus et actionis consortionem ineant atque inter semetipsos et cum alumnis eam familiam constituant quae Domini orationi *Ut sint unum (io.* 17, 11) respondeat et in alumnis propriae vocationis gaudium nutriat. Episcopus autem assidua praedilectio-

[1] Cfr. Coxc. Vat. It. Const, dogm. de Ecclesia, *Lumen Gentium,* n. 28: AAS 57, 31. [Cfr. n. 2589 J.

[2] Cfr. Pius XI. Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii,* 20 dec. 1935: AAS 28 (1936), p. 37: Diligens imprimis esto moderatorum magist rorumque delectus... Sacris eiusmodi contagila sacerdotes tribuite maxima virtute ornatos; nequo gravemini cos o muneribus abstrahere, specie quidem maioris ponderis, quae tamen eum hac capitali ro, cuius partes nulla alia susceperit, comparari nequeunt ». Quod seligendi optimos principium iterum inculcatur a l'io XII in Litteris Apostolici» ad Ordinarios Urasiliae directis die 23 aprilis 1917, *Discorsi e liadiomessaggi* 9, 579-580. [Cfr. nn. 1959; 2152).

nis cura animet cok qui in Seminario laborant ac ipsis alumnis se demonstret verum in Christo Patrem. Omnes denique sacerdotes cor dioecesis Seminarium considerent eique propriam adiutricem operam libenter praestent.l

2627 6. Vigilanti cura, pro singulorum aetate eorumque progressu, inquiratur de candidatorum recta intentione ac libera voluntate, de idoneitate spirituali, morali et intellectuali, de congrua physica ct psychica valetudine, consideratis quoque dispositionibus a familia forsan transmissis. Expendatur quoque candidatorum capacitas sacerdotalia onera ferendi et ollicia pastoralia exercendi.: In universa autem alumnorum selectione et probatione debita semper adhibeatur animi firmitas etiamsi lugenda sit sacerdotum penuria,3 cum Deus Ecclesiam suam ministris carere non sinat, si digni promoveantur, non idonei tempestive ad alia munera obeunda paterne dirigantur atque inventur ut vocationis suae Christianae conscii, alacriter apostolatum iaicalem ineant.

2628 7. I bi singulae dioeceses proprio Seminario rite instruendo impares sint, erigantur ac foveantur Seminaria pluribus dioecesibus vel universae regioni vel nationi communia, ut solidae alumnorum institutioni, quae in hac re suprema lex est habenda, efficaciore ratione consulatur. Haec vero Seminaria, si regionalia sint vel nationalia, regantur iuxta statuta ab Episcopis quorum interest 4 condita et ab Apostolica Sede probata.

In Seminariis autem ubi multi sunt alumni, retenta regiminis et scientilicae institutionis unitate, alumni apta ratione distribuantur in coetus minores ut singulorum conformationi personali melius provideatur.

IV. De institutione spirituali IMPENSIUS EXCOLENDA

2629 8. Institutio spiritualis eum doctrinali et pastorali arcte connect at ur et, directore spiritus praecipue adiuvante,5 ita impertiatur, ut alumni cum Patre per Filium Eius desum Christum in Spiritu Sancto familiari et assidua societate vivere discant. Per sacram ordinationem Christo Sa-

1 **De communi officio Seminariis auxillatriccm operam navandi cfr.** Paulus **VI. Ep. Apost.** ***Summi Dei Verbum,*** **4 nov. 1963: AAS 55, 984. (Cfr. n. 25281.**

* **Cfr. Pius XII, Adhort. Apost.** ***Menii Nostrae,*** **23 sept. 1950: AAS 12, 6S4; S.** Congb. **DE** Sack amentis, **Litt, circulares A/apna** ***equidem*** **nd locorum Ordinarios, 27 dee. 1955, n. 10, Pro religiosis cfr.** ***Statuta Generalia*** **adnexa Constitutioni Apostolicae Sedes** ***Sapientiae,*** **31 mail 1956, art. 33. [Cfr. nn. 2216; 3227 s.** J.

PAULUS **Vi, Ep. Apost.** ***Summi Dei Verbum,*** **4 nov. 1963: AAS 55. 987 s. (Cfr. n. 2531].**

* **Cfr. Pii** s **XI, Litt. Encycl.** ***Ad Catholici Sacerdotii,*** **20 dee. 1935: AAS 28, 41. (Cfr. n. 1968].**

* **Statuitur, ut in determinandis Seminariorum regionalium vel uationalium Statutis omnes Episcopi quorum interest partem habeant, derogando praescripto canonis 1357, par. 4 CIC. (Cfr. nn. 1461; 32171.**

* **Cfr. Pius XII, Adhort. Apost.** ***Menti Nostrae,*** **23 sept. 1950: AAS 42, 674; S.** Congii, de Sem. et Stud. Univ., **La** ***Formazione spirituale del candidalo al sacerdozio.*** **Città del Vaticano 1965. [Cfr. n. 22081.**

cerdoti configurandi, etiam intima totius vitae consortione, ut amici, Ei adhaerere assuescant.[1] Eius Mysterium Paschale ita vivant ut in illud initiare sciant plebem sibi committendam. Christum quaerere edoceantur in verbi Dei fideli meditatione, in actuosa cum sacrosanctis Ecclesiae Mysteriis communicatione, imprimis in Eucharistia et in officio divino;[2] in Episcopo, qui eos mittit et in hominibus ad quos mittuntur praesertim pauperibus, parvulis, infirmis, peccatoribus et incredulis. Beatissimam Virginem Mariam, quae a Christo Iesu in cruce moriente discipulo data est uti mater, filiali fiducia diligant et colant.

Enixe foveantur pietatis exercitia venerando Ecclesiae usu commendata; curandum vero est ne formatio spiritualis in iis solis consistat nec solum affectum religiosum excolat. Discant potius alumni secundum formam Evangelii vivere, in fide, spe et caritate firmari, ut in earum exercitio spiritum orationis sibi acquirant,[3] vocationis suae robur et munimen consequantur, ceterarum virtutum vigorem obtineant et zelo omnes homines Christo lucrifaciendi crescant.

2630 9. Mysterio Ecclesiae ab hac Sancta Synodo praecipue illustrato alumni ita imbuantur ut Christi Vicario humili et filiali caritate devincti atque, sacerdotio aucti, proprio Episcopo tamquam fidi cooperatores adhaerentes et sociam cum fratribus operam praestantes, testimonium exhibeant illius unitatis qua homines ad Christum attrahuntur.[4] Dilatato corde participare discant in totius Ecclesiae vita secundum illud S. Augustini: *Quantum quisque amat Ecclesiam Christi, tantum habet Spiritum Sanctum*.[5] Clarissime intelligent alumni, se non dominatui nec honoribus destinari, sed totos servitio Dei et pastorali ministerio mancipari. Peculiari sollicitudine in sacerdotali oboedientia, in pauperis vitae ratione et in sui abnegandi spiritu ita excolantur,[6] ut etiam ea quae licita sunt, seti non expediunt, prompte abdicare et Christo crucifixo se conformare assuescant.

De oneribus ab ipsis suscipiendis alumni reddantur certiores, nulla vitae sacerdotalis difficultate Felicita; ne tamen in futura operositate

[1] **Cfr. S. Pius X, Exhort, nd Clerum,** *Haerent animo,* **4 aug. 1908: S. Pii -V** *Acia* **4, 242-214; Pius XII, Adhort. Apost.** *Menti Nostrae,* **23 sept. 1950; AAS 12, 659-661;** Ioannes **XXIII, Litt. Encyel.** *Sacerdotii Nostri Primordia,* **1 aug. 1959: AAS 51, 550 s. [Cfr. nn. 2201; 2369].**

[2] **Cfr. Pius XII, Litt. Encycl.** *Mediator Dei,* **20 nov. 1917; AAS 39, 547 ss. et 572 s.;** Ioannes **XXIII, Adhort. Apost.** *Sacrae Laudis,* **6 hin. 1962: AAS 54, 69; CONC.** Vat. **II, Const, de Sacra Liturgia,** *Sacrosanctum Concilium,* **art. 16 et 17: AAS 56, 104 s.; S. CONOR.** Rituum, *Instructio ad cjrsecutioncm Constitutionis de Sacra Liturgia recte ordinandam,* **26 sept. 1964, nn. 14-17: AAS 56, 880 s. (Cfr. nn. 2543 a.; 2581 a.].**

[3] *** Cfr.** IoaNNES **XXIII, Litt. Encycl.** *Sacerdotii Nostri Primordia:* **AAS 51, 559 a. [Cfr. n. 237**1 **s.].**

[4] **‘ Cfr. CONC.** Vat. **II, Const, degni, de Ecclesia,** *Lumen Gentium,* **n. 28: AAS 57, 35 a. (Cfr. n. 2589].**

[5] **‘ S.** Augustinus, *In Ioanncm tract.* **32, 8: ML 35, 1616.**

[6] **• Cfr.** Pius **XII, Adhort. Apost.** *Menti Nostrae:* **AAS 42, 662 a., 685, 690;** Ioannes **XXIII, Litt. Encycl.** *Sacerdotii Nostri Primordia:* **AAS 51, 551-553; 556 a.;** Paulus **VI, Litt. Encycl.** *Ecclesiam suam,* **G aug. 1964: AAS 56, 634 s.; Cotte.** Vat. **II, Const, dogm. dc Ecclesia,** *Lumen Gentium,* **imprimía n. 8: AAS 57, 12. [Cfr. nn. 2198 s., 2369 a.].**

periculi rationem fere unice conspiciant, sed potius ad vitam spiritualem ex ipsa eorum pastorali actione quam maxime roborandam conformentur.

2631 10. Alumni qui secundum proprii ritus sanctas firmasque leges venerandam coelibatus sacerdotalis traditionem sequuntur, diligenti cura educentur ad hunc statum, in quo societati coniugali propter regnum caelorum renuntiantes (cfr. *Mal.* 19, 12), Domino adhaerent amore indiviso l novo Foederi intime congruente, futuri saeculi resurrectionis testimonium exhibent (cfr. *Lc.* 20, 36) 3 et aptissimum consequuntur auxilium ad eam perfectam caritatem continuo exercendam, qua in ministerio sacerdotali omnia omnibus fieri valeant.3 Alte persentiant quam grato animo ille status suscipi debeat non quidem solum ut lege ecclesiastica praeceptus, sed ut pretiosum donum Dei humiliter impetrandum, cui gratia Spiritus Sancti excitante et aditivante, libere et generose respondere properent. Officia et dignitatem Christiani matrimonii, quod amorem inter Christum et Ecclesiam repraesentat (cfr. *Eph.* 5, 22-23), alumni debite cognoscant; perspiciant autem virginitatis Christo consecratae praecellentiam, ita ut optione mature deliberata ac magnanimi, integra corporis et animi deditione Domino se devoveant.

De periculis quae eorum castitati maxime in praesentis temporis societate occurrunt, moneantur;8 aptis praesidiis divinis humanisque adititi, matrimonii renuntiationem ita integrare addiscant ut ipsorum vita et operositas ex coelibatu non modo ullum patiatur detrimentum, sed potius ipsi altius animi corporisque dominium pleniorisque maturitatis profectum acquirant atque Evangeli! beatitudine!» perfectius percipiant.

2632 l 1. Christianae educationis normae sancte serventur, ct recentioribus sanae psychologiae et paedagogiae inventis rite compleantur. Institutione igitur sapienter ordinata in alumnis excolenda est etiam debita maturitas humana, praecipue comprobata in quadam animi stabilitate, in facultate ferendi ponderatas decisiones atque in recta de eventibus et hominibus indicandi ratione. Alumni propriam indolem recte componere assuescant; ad animi fortitudinem formentur et in universum illas virtutes aestimare discant quae inter homines pluris fiunt et Christi ministrum commendant,6 cuiusmodi sunt animi sinceritas, assidua iustitiae cura, promissis servata fides, in agendo urbanitas, in colloquendo modestia cum caritate coniuncta.

Vitae Seminarii disciplina aestimanda est non solum validum vitae communis caritatisque praesidium, sed totius institutionis necessaria

1 Cfr. Pius XII, Litt. Encycl. ***Sacra Virginitas,*** 25 nuirt. 1954: AAS 46, 1G5 ss.

' Cfr. S. Cyprianus, ***De habitu virginum,*** 22: ML 4, 475; S. Ambrosiis, ***Dc virginibus*** I, 8, 52: ML 16, 202 s.

' Cfr. Pius XII, Adhort. Apost. ***Menti Nostrae:*** AAS 42, 663. [Cfr. u. 2202].

‘ Cfr. Pius XII, Litt. Encycl. Sacra ***Virginitas, l.c.,VV.*** 170-174. [Cfr. n. 2244 s.].

• Cfr. Pius XII, Adhort. Apost. ***Menti Nostrae, l. c.,*** 664 et 690 8. [Cfr. nn. 2202; 2221).

‘ Cfr. Pauius VI, Ep. Apost. ***Summi Dei Verbum,*** 4 nov. 1963: AAS 55, 991. [Cfr. n. 25361.

pars ad sui dominium acquirendum, ad solidam personae maturitatem promovendam ceterasque animi dispositiones efformandas quae ordinatam et fructuosam Ecclesiae operositatem maxime invanì. Ita tamen exerceatur ut fiat alumnorum interna aptitude qua auctoritas superiorum ex intima persuasione seu propter conscientiam (cfr. *Poni.* 13, 5) et propter supernaturales rationes suscipiatur. Disciplinae vero normae iuxta alumnorum aetatem ita applicentur ut ipsi, dum gradaiim sibimetipsis moderari addiscant, libertate sapienter uti, sponte naviterque agerel et cum confratribus et laicis sociam praestare operam assuescant.

Tota Seminarii ratio, pietatis et silentii studio atque mutui adiutori! sollicitudine perfusa, ita ordinetur oportet ut iam quaedam initiatio sit futurae vitae a sacerdote ducendae.

2633 12. Ut spiritualis institutio solidiore ratione innitatur et alumni vocationem optione mature deliberata amplectantur, Episcoporum erit congruum instaurare temporis intervallum pro impensiore tirocinio spirituali. Eorundem quoque erit opportunitatem perpendere quondam studiorum interruptionem statuendi vel aptum tirocinium pastorale disponendi ut sacerdotii candidatorum probationi satius consulatur. Pro singularum regionum condicionibus Episcoporum pariter erit decernere de protrahenda aetate a iure communi in praesenti pro sacris ordinibus expostulata necnon deliberare de opportunitate statuendi ut alumni, expleto cursu theologico, per congruum tempus diaconalem exerceant ordinem, antequam ad sacerdotium promoveantur.

V. De studiis ecclesiasticis recognoscendis

2634 13. Antequam sacrorum alumni st udia proprie ecclesiastica aggrediantur. ea humanística et scientifica institutione ornentur, qua iuvenes in sua cuiusque natione superiora studia inire valeant; ae praeterea eam linguae latinae cognitionem acquirant, qua tot scientiarum fontes et Ecclesiae documenta intelligere atque adhibere possint.[2] Studium linguae liturgicae unicuique ritui propriae necessarium habeatur, cognitio vero congrua linguarum Sacrae Scripturae et Traditionis valde foveatur.

2635 14. In ecclesiasticis studiis recognoscendis eo imprimis spectandum est ut disciplinae philosophicae ct theologicae aptius componantur et concordi ratione conspirent ad alumnorum mentibus magis magisque aperiendum Mysterium ‹ liristi quod totam generis humani historiam allicit, in Ecclesiam iugiter influit ct ministerio sacerdotali praecipue operatur.[3]

Ut haec visio ab institutionis limine cum alumnis communicetur, studia ecclesiastica inchoentur cursu introductorio per congruum tempus protrahendo. In hac studiorum initiatione Mysterium salutis ita pro-

‘ Ctr. Pros XII, Adhort. Apost. Afenft *Nostrae, l. c.,* **p. 686. (Cfr. n. 2217].**

’ Cfr. Paulus **VI, Ep. Apost. Summi** *Dei Verbum, l. c.,* **»93. [Cfr. n. 2536).**

’ Cfr. Conc. Vat. **II, Const,, dogni. de Ecclesia,** *Lumen Gentium* **nn. 7 ct 28: AAS 57, 9-11; 33. [Cfr. n. 2589].**

ponatur ut alumni studiorum ecclesiasticorum sensum, ordinem eorumque finem pastoralem conspiciunt tumuique ad propriam vitam universam fide fundandam et penetrandam inventor atque in vocatione deditione personali et laeto animo amplectenda firmentur.

2636 15. Philosophicae disciplinae ita tradantur ut alumni imprimis ad solidam ot cohaerentem hominis, mundi et Dei cognitionem acquirendam manuducant ur. innixi patrimonio philosophico perenniter valido,l ratione quoque habita philosophicarum investigationum progredientis aetatis, praesertim earum quae in propria natione maiorem influxum exercent, necnon recent inris scientiarum progressus, ita ut alumni hodiernae aetatis indole recte percepta ad colloquium cum hominibus sui temporis opportune praeparentur?

Historia philosophiae ita tradatur ut alumni, dum variorum systematum principia ultima attingunt, ea quae ibi vera probantur teneant, errorum radices detegere eosque refellere valeant.

In ipsa docendi ratione excitetur in alumnis amor veritatis rigorose quaerendae, observandae, demonstrandae simul cum honesta agnitione limitum cognitionis humanae. Sedulo attendatur ad necessitudinem inter philosophiam et vera problemata vitae necnon quaestiones quae alumnorum mentes movent; ipsi quoque adiuventur ad perspiciendos nexus qui intercedunt inter argumenta philosophica et mysteria salutis quae in theologia superiore lumine fidei considerantur.

263" 16. Disciplinae theologicae, in lumine fidei, sub Ecclesiae Magisterii ductu3 ita tradantur ut alumni doctrinam catholicam ex divina Revelatione accurate hauriant, profunde penetrent, propriae vitae spiritualis reddant alimentum l eamque in ministerio sacerdotali annuntiare, exponere atque tueri valeant.

Sacrae Scripturae studio, quae universae theologiae voluti anima esse debet,5 peculiari diligentia alumni instituantur; congrua introductione praemissa, in exegeseos methodum accurate initientur, maxima divinae Revelationis themata perspiciunt et in Sacris Libris quotidie legendis et meditandis incitamentum et nutrimentum recipiant?

‘ **Cfr. Pius XII, Litt. Encycl.** *lluniani Generis,* **12 aug. 1950: AAS 42, 571-575.** [Cfr. n. 21115).

• **Cfr.** Paulüs **VI, Litt. Encycl.** *Ecclesiam suam,* **6 aug. 1964: AAS 56, 637 ss.**

1 **Cfr. Pu s XII, Litt. Encycl.** *Humani Generis,* **12 aug. 1950: AAS 42, 567-509; Allocutio Si** *diligis,* **31 muli 1954: AAS 46, 311 s.;** Paitas **VI, Allocutio in Gregoriana Pontificia Studiorum Universitute habita, 12 mart. 1964: AAS 56, 364 8.;** Conc. Vat. **11. Const, dogm. dc Ecclesia,** *Lumen Gentium* **n. 25: AAS 57, 29-31. [Cfr. nn. 2193; 2573 «.).**

‘ **Cfr. S. Box**aventiba, *Itinerarium mentis in Deum,* **Prol., n. 4: ı (Nemo) credat quod sibi sufficiat lectio sine unctione, speculatio sine devotione, investigatio sine admiratione, circumspectio sine exsultatione, industria sine pietate, scientia sine charitute, intelligentia sine humilitate, studium absque divina gratia, speculum absque sapientia divinitus inspirata • (S.** Bonavextvba, *Opera Omnia,* **V, Quaracehl 1891. p. 296).**

• **Cfr.** Leo **XIII, Litt. Encycl.** *Drovidentissimus Deus.* **18 nov. 1893: AAS 26, 283. (Cfr. n. 1036).**

• **Cfr.** Pontificia Commissio de **Re** Bibuca, *Instructio dc Sacra Scriptura recte docenda,* **13 maii 1950: AAS 42, 502. [Cfr. n. 2183].**

Theologia dogmatica ita disponatur ut ipsa themata biblica primum proponantur; quid Patres Ecclesiae Orientis et Occidentis ad singulas Revelationis veritates fideliter transmittendas et enucleandas contulerint necnon ulterior dogmatis historia considerata quoque ipsius relatione ad generalem Ecclesiae historiam alumnis aperiatur;[1] deinde ad mysteria salutis integre quantum fieri potest illustranda, ea ope speculationis, S. Thoma magistro, intimius penetrare eorumque nexum perspicere alumni addiscant;[2] eademque semper in actionibus liturgicis[3] et universa Ecclesiae vita praesentia et operantia agnoscere doceantur; atque humanorum problematum solutiones sub Revelationis luce quaerere, eius aeternas veritates mutabili rerum humanarum condicioni applicare easque modo coaevis hominibus accommodato communicare discant.[4]

Item ceterae theologicae disciplinae ex vividiore cum Mysterio Christi et historia salutis contactu instaurentur. Specialis cura impendatur Theologiae morali perficiendae, cuius scientilica expositio, doctrina S. Scripturae magis nutrita, celsitudinem vocationis fidelium in Christo illustret eorumque obligationem in caritate pro mundi vita fructum ferendi. Similiter in iure canonico exponendo et in historia ecclesiastica tradenda respiciatur ad Mysterium Ecclesiae, secundum Constitutionem dogmaticam *De Ecclesia* ab hac S. Synodo promulgatam. Sacra Liturgia quae primus, isque necessarius fons spiritus vere Christiani habenda est, doceatur ad mentem articulorum 15 et 16 Constitutionis de Sacra Liturgia?

Variarum regionum condicionibus opportune consideratis, marniducantur alumni ad plenius cognoscendas Ecclesias et Communitates ecclesiales a Sede Apostolica Romana seiunctas, ut unitatis redintegrationi inter universos Christianos secundum huius S. Synodi praescripta promovendae conferre valeant?

---

[1] Cfr. Pius XII, Litt. Encycl. *Humani Generis,* 12 aug. 1950: AAS 12, ¿>68 s.: ...sucrorum fontium studio sacrae disciplinae semper iuveneeeunt; dum contra speculatio quae ulteriorem sacri depositi inquisitionem neglegit, ut experiundo novimus, sterilis *•%adit •. (Cfr. n. 219 i].

[2] Cfr. Pius XII, Sermo ad Alumnos Seminariorum, 24 iunii 1939: AAS 31, 247: ▮ Aemulatio ... in veritate quaerenda et propaganda per commendationem doctrinae S. Thomae non supprimitur, sed excitatur potius ac tuto dirigitur». Paulus VI, Allocutio in Gregoriana Pont. Studiorum Univ. habita, 12 mart. 1964: AAS 56, 365: · (Magistri) ... vocem Ecclesiae Doctorum reverenter auscultent, inter quos Divus Aquinas praecipuum obtinet locum; Angelici enim Doctoris tanta est ingenii vis, tam sincerus veritatis amor, ac tanta sapientia in altissimi» veritatibus pervestigandis, illustrandis aptissimoquo unitatis nexu colligendis, ut ipsius doctrina efflcacissimum sit instrumentum non solum ad Fidei fundamenta in tuto collocanda, sed etiam ad sanae progressionis fructus utiliter et secure percipiendos». Cfr. etiam Allocutio coram VI Congressu International! Thomistico, 10 sept. 1965: AAS 57, 788-792. (Cfr. nn. 2042, 2573, 2615 8.1.

[3] Cfr. Cose. Vat. II. Const, do Sacra Liturgia, *Sarrosanetum Concilium,* nn. 7 ct 16: AAS iun B. et IUI - (fi n. 2543)

[4] Cfr. Paulus VI. Litt. Encycl. *Ecclesiam Suam,* 6 aug. 1964: AAS 56, 640 s.

[5] Cfr. ('<>SC. Vat. II, Const, de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum (Concilium,* nn. 10, 14, 15, 16; S. CONGit. Rituum, *Instructio ad exsecutionem Constitutionis de Sacra LUuryia recte ordinandam,* 26 sept. 1964, nn. 11 ct 12: AAS 56, 879 s. [Cfr. nn. 2542, 2543, 2583].

[6] Cfr. Cono. Vat. II, Decr. de Oecumenismo, *Unitatis Hcdinteuralio* nn. 1, 9, 10: AAS 57. 90 et 98 s. (Cfr. nn. 2598 8.].

Introducantur etiam ad alias religiones cognoscendas in singulis regionibus magis vulgatas, quo melius id quod boni et veri, Deo disponente, habent, agnoscant, errores refellere discant et plenum veritatis lumen non habentibus communicare valeant.

2638 17. Cum vero doctrinalis institutio non ad meram notionum communicationem, sed ad veram intimamque alumnorum formationem tendere debeat, methodi didacticae recognoscantur tum ad praelectiones, colloquia et exercitationes quod attinet, tum quoad alumnorum studium sive privatum sive in parvis coetibus excitandum. Totius institutionis unitas ac soliditas sedulo curetur, vitata nimia disciplinarum et lectionum multiplicatione atque iis quaestionibus omissis, quae vix ullum momentum retinent vel quae ad altiora académica studia remittenda sunt.

2639 IS. Episcoporum erit curare ut iuvenes indole, virtute et ingenio apti ad peculiaria Instituta, Facultates vel Universitates mittantur ut in scientiis sacris necnon in aliis quae opportunae videantur, sacerdotes praeparentur altiere ratione scientifica instructi, qui variis apostolatus necessitatibus satisfacere valeant; eorum vero institutio spiritualis et pastoralis, maxime si sacerdotio nondum sint aucti, nullo modo negligatur.

VI. De institutione
STRICTE PASTORALI PROMOVENDA

2640 19. Pastoralis illa sollicitudo quae integram prorsus alumnorum institutionem informare debet,l postulat etiam ut ipsi diligenter instruantur in iis quae peculiari ratione ad sacrum ministerium spectant, praesertim in catechesi et praedicatione, in cultu liturgico et sacramentorum administratione, in operibus caritatis, in officio occurrendi errantibus et incredulis, et in ceteris pastoralibus muneribus. Accurate instituantur in animarum moderandarum arte, qua universos Ecclesiae filios imprimis ad vitam christianam plene consciam et apostolicam atque ad sui status oflicia implenda conformare valeant; pari sollicitudine adiuvare discant

l **Perfecta pastoris forma potest deduci ex recentiorum Pontificum documentis quae de vita, dc dotibus ct dc institutione Sacerdotum distincte agunt, imprimis:**

S. Piüs X, Exhort, ad Clerum ***Haerent animo, S. Pii X Acta,*** **I, 237 ss.; (Cfr. nn. 1263 8.].**

Pius XI, Litt. Encycl. ***Ad Catholici Sacerdotii:*** **AAS 28, 5 ss.; (C'ir. nn. 1955 s.].**

Pius XII, Adhort. Apost. ***Menti Nostrae:*** **AAS 42, 657 88.; (Clr. nn. 2198 8.].**

Ioannes XXIII, Litt. EnoycL ***Sacerdotii Nostri primordia:*** **AAS 51, 545 ss.: [Cfr. nn. 369 s.l.**

Paulus VI, Ep. Apost. ***Summi Dei Verbum:*** **AAS 55, 979 ss.; (Cfr. nn. 2525 s.'.**

Non pauca do formatione pastorali inveniuntur etiam in Litt. Encycl. 3/ysHri ***Corporis*** **(1943),** ***Mediator Dei*** **(1947),** ***Evangclii Praecones*** **(1951),** ***Sacra*** **Pirpinitas (1954),** ***Musicae Sacrae Disciplina*** **(1955),** ***Princeps Pastorum*** **(1959), nccnon in Const. Apost.** ***Sedes Sapientiae*** **(1956) pro Religiosis.**

Pius XII, Ioannes XXIII et Paulus VI etiam in suis allocutionibus ad seminaristas et sacerdotes formam boni pastoris compluries illustrarunt.

religiosos et religiosas ut in propriae vocationis gratia perseverent et secundum variorum Institutorum spiritum proficiant.[1]

In universum in alumnis congruae aptitudines excolantur, quae maxime ad dialogum cum hominibus conferunt, uti sunt capacitas alios audiendi ct ad varia necessitudinis humanae adiuncta animum aperiendi in spiritu caritatis.[3]

2641 20. Subsidiis quoque uti edoceantur quae disciplinae sive paedagogicae, sive psychologicae, sive sociologicae[3] afferre valent, iuxta rectas methodos et Auctoritatis Ecclesiasticae normas. Item ad apostolicam laicorum actionem excitandam ac fovendam accurate instruantur,[4] necnon ad varias efficacioresque apostolatus formas promovendas; atque eo spiritu vere catholico imbuantur, quo propriae dioecesis, nationis vel ritus fines transcendere et totius Ecclesiae necessitates iuvare assuescant, animo parati ad Evangelium ubique praedicandum.[5]

2642 21. Cum vero opus sit ut alumni apostolatus exercendi artem non tantum thcoretice. sed etiam practice addiscant atque propria responsabilitate et consociata opera agere valeant, iidem iam per studiorum curriculum, feriarum quoque tempore, praxi pastorali initientur per opportunas exercitationes; quae vero pro alumnorum aetate ac locorum condicione, prudenti Episcoporum iudicio, methodice et sub virorum in re pastorali petitorum ductu fieri debent, praepollente supernaturalium auxiliorum vi semper memorata.[6]

VII. De institutione
POST STUDIORUM CURRICULUM PERFICIENDA

2643 22. Cum sacerdotalis institutio, ob recentioris potissimum societatis rerum adiuncta, etiam studiorum in Seminariis curriculo absoluto prosequenda atcpie perficienda sit,[7] ('onferentiarum Episcoporum erit in

1 **De momento status, qui professione consiliorum evangelicorum constituitur cfr. CONO. Vat. II, Const, (login, de Ecclesia,** *Lumen Gentium,* **cap. VI: AAS 57, 49-53; Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae.** *Perfectae Caritatis:* **AAS 58, 702 s.**

' **Cfr. Paulus VI, Litt. Encycl.** *Ecclesiam Suam,* **6 aug. 1964: AAS 56, passim, imprimis 635 s. et 640 ss.**

' **Cfr. imprimis Ioannes XXIII, Litt. Encycl.** *Mater ct Magistra,* **15 mali 1961: LAS tOl ss. (Cfr. n. 2463J.**

• **Cfr. praecipite CoNC. Vat. II, Const, dogm. de Ecclesia,** *Lumen Gentium,* **n. 33: AAS '»7, 19**

1 **Cfr. Conc. Vat. II, Const, dogm. de Ecclesia,** *Lumen Gentium,* **n. 17: AAS 57, 20 8.**

• **Plurima documenta Pontificia pnwmoncnt contra periculum in actione pastorali neglegendi finem supernaturalem et parvipendendi saltem practice subsidia supernaturalia; cfr. imprimis documenta in nota 1, p. 1167 laudata.**

' **Recentiora S. Sedis documenta particularem de neosacerdotibus curam habendam urgent; commemoranda sunt imprimis;**

Pius XII, Motu Proprio *Quandoquidem,* **2 aprilifi 1919: AAS 41, 165-167; Adhort. Apost.** *Menti Nostrae,* **23 Septembris 1950: AAS 42, 657-702; Const. Apost. (pro Religiosis)** *Sedes Sapientiae,* **31 mail 1956 ct Statuta Generalia adnexa; Allocutio ad sacerdotes « Con-**

singulis nationibus aptiora inedia adhibere, cuiusmodi sunt pastoralia Instituta cum paroeciis opportune selectis coopérant ia, conventu- statis temporibus cogendi et. accommodatae exercitationes quarum ope iunior clerus sub aspectu spirituali, intellectuali et past orali in sacerdotalem vitam atque apostolieam operositatem gradation introducat tir casque in dies magis renovare ac fovere valeat.

Conclusio

Huius Sanctae Synodi Patres, opus a Concilio Tridentino inchoatum prosequentes, dum Seminariorum moderatoribus et magistris fidenter concredunt munus futuros Christi sacerdotes efformandi in spiritu renovationis ab hac Sacrosancta Synodo promotae, eos qui ad sacerdotale ministerium se praeparant, vehementer hortantur ut ipsi >pem Ecclesiae animarumque salutem sibi committi persentiant atque huius Decreti normas libenti animo suscipientes, fructus qui semper maneant, uberrimos afferant.

AAS 58, 713-727.

De Facultatibus Ecclesiasticis novis necessitatibus accommodandis

(Ex Declar. De educatione Christiana *Gravissimum educationis,* 28 oct.

2644 10. Altioris ordinis pariter scholas, praesertim Universitates et Facultates Ecclesia sedula prosequitur cura. Quin etiam in iis quae ab ipsa dependent, organica ratione intendit ut singulae disciplinae propriis principiis, propria, methodo atque propria inquisitionis scientiticae libertate ita excolantur, ut profundior in dies earum intelligent ia obtineatur et, novis progredientis aetatis quaestionibus ac investigationibus accuratissime consideratis, altius perspiciatur quomodo lides et ratio in unum verum conspirent. Ecclesiae Doctorum, praesertim S. Thomae Aquinatis vestigia premendo.l Ha quidem voluti publica, stabilis atque universalis praesentia cflieiatur mentis christianae in toto culturae altioris promovendae studio atipie horum institutorum alumni formentur homines doctrina vere praestantes, gravioribus olliciis in societate obeundis parati atipie fidei in mundo testes?

victus Barcinonensis , 14 iunii 1957: Discorsi *c liadiomessaoffi.* 19, 271-273. [Cfr. nn. 2222: 2286).

PAULUS VI, Allocutio eorum sacerdotibus Instituti Gian Matteo Giberti • dioecesis Veronensis, 11 inartii 1964: *L'Osservatore* /Coniano, 13 marzo 1964.

* Cf. Paulus VI, Allocutio coram VI Congressu Thoimstieo International!. 10 sept. 1965: AAS 57. 788-792. [Cfr. nn. 2615 s.].

' Cf. Pits XII, Allocutio ad magistros et alumnos Institutorum Superiorum Catholicorum Galliae, 21 sept. 1950: *Discorsi c Radiomessaggi,* XII, 219-221: Ep. ad XXII Congressum « Pax Romana », 12 aug. 1952: *Discorsi c Radiomessaggi,* XIV. 567-569; Ioannes XXIII, Allocutio ad Foederat lonem I nhersitatum Catholicarum. 1 apr. 1959: *Discorsi,*

2645 In Universitatibus Catholicis in quibus nulla Facultas S. Theologiae exstet, Institutum habeatur vel Cathedra S. Theologiae, in qua lectiones laicis quoque alumnis accommodatae tradantur. Cum scientiae per investigationes peculiares altioris scientifici momenti praecipue proficiant, in Universitatibus et Facultatibus catholicis Instituta maxime foveantur, quae primario investigationi scientiiicae promovendae inserviant.

2646 Sancta Synodus valde commendat ut Universitates et Facultates catholicae in diversis terrae partibus convenienter distributae, promoveantur, ita tamen ut non numero, sed doctrinae studio eniteant; eorumque aditus facile pateat alumnis maioris spei, etsi tenuioris fortunae, iis praesertim qui e novis adveniant nationibus.

2647 Quandoquidem sors societatis et ipsius Ecclesiae cum iuvenum altiora studia excolentium profectu intime connectitur? Ecclesiae Pastores non tantum impensam habeant curam de vita spirituali alumnorum qui Universitates Catholicas frequentant; sed de formatione spirituali omnium filiorum suorum solliciti, inter Episcopos consiliis opportune collates, provideant ut etiam apud Universitates non catholicas convictus et centra universitaria catholica habeantur, in quibus sacerdotes, religiosi et laici, accurate selecti et praeparati, inventati universitariae spirituale et intellectuale adiutorium praebeant permanens. Iuvenes autem melioris ingenii sive catholicarum sive aliarum Universitatum, qui ad docendum et investigandum apti videantur, peculiari cura excolantur et ad magisteria suscipienda promoveantur.

2648 II. A scientiarum sacrarum Facultatum operositate plurimum exspectat Ecclesia? Ipsis enim concredit gravissimum officium proprios alumnos praeparandi non solum ad ministerium sacerdotale sed maxime sive ad docendum in superiorum studiorum ecclesiasticorum sedibus sive ad disciplinas propria ope promovendas sive ad magis ardua apostolati^ intellectualis munera suscipienda. Ipsarum Facultatum item est varias sacrarum disciplinarum regiones altius pervestigare ita ut profundior in dies Sacrae Revelationis intellectus obtineatur, patrimonium sapientiae christianae a maioribus traditum plenius aperiatur, dialogus cum fratribus seiunctis et cum non Christianis promoveatur atque quaestionibus a doctrinarum progressu exortis respondeatur?

2649 Quare ecclesiasticae Facultates, propriis ipsarum legibus opportune recognitis, scientias sacras et cum sacris connexas impense promoveant

Messaaai, Colloqui, **I. Roma 1960, 226-229;** Paulub **VI, Allocutio ad Senatum Academicum Universitatis Catholicae Mediolanensis, 5 apr. 1964:** ***Encicliche e Discorsi di Paolo VI,*** **II, Roma 1964, 438-443.**

1 **Cf. Pius XII, Allocutio ad Senatum Academicum et alumnos Universitatis Romanae, 15 lunii 1952:** *Discorsi e liadiomcssaijoi* **XIV, 208: ' La direziono della società di domani è principalmente riposta nella mente o nel cuore degli universitari di oggi ».**

* **Cf. Pius XI, Const. Apost.** *Deus Scientiarum Dominus,* **24 mail 1931: AAS 23, 245-247. (Cfr. nn. 1761** b.J.

* **Cf. Pius XII, Litt. Encycl.** *liumani Generis,* **12 aug. 1950: AAS 12, 568 s., 578;** Paulus **VI, Litt. Encycl.** *Ecclesiam Suam,* **Pars 111, 0 aug. 1964: AAS 56, 637-659; Coxc.** Vat. **II, Decr. do Occumcnismo,** *Unitatis liedintearatio,* **AAS 57, 90-107. [Cfr. nn. 2194 ff. 2598 s.].**

ct recentiorîbuô quoque methodis et auxiliis adhibitis, ad altiores investigationes auditores instituant.

2650 12. Cum cooperatio, quae in ordine dioeceaano, nationali et internationali altius in dies urgetur et invalescit, etiam in re scholastica maxime sit necessaria, omni ope rurandum est ut inter scholas catholicas apta foveatur coordinatio, atque inter easdem ceterasque scholas provehatur collaborat io, quam universae hominum communitatis bonum requirit,[1] Ex maiore coordinatione sociaque opera praecipue in Institutorum academicorum ambitu uberiores fructus percipientur. In omni igitur l'ni versit ate variae Facultates mutuam sibi, prout obiectum siverit, praestent operam. Ipsae quoque Universitates mutua inter sese operae coni unci ione conspirent, couvent us internationales una simul promovendo, scientificas pervestigationes inter sese distribuendo, inventa vicissim communicando ac magistros ad tempus permutando inter se celera que quae ad maiorem adi u tricem operam conferunt provehendo.

AAS 58, 736-739.

De momento sacerdotalis formationis Komar percipiendae

(Ex Alloc. *Las bondadosas palabras.* occasione sollemnis caerimoniae, qua nova Collegii-Seminarii Hispanici sedes inaugurata est, 13 nov. 1965).

2651 La existencia de un Colegio o Seminario Sacerdotal en el centro do la cristiandad, por encima de todo, està condicionada por una nota dominante: la ejeinpiuridad cn su función formadora. Las cifras que el Señor Cardenal de Sevilla acaba de leer, poi si -olas ponen dc relieve lo brillantemente que ha cumplido con esta misión el Colegio de San José en el Palacio Altemps ‹duranti todos los años de su historia. Nos congratulamos de ello y felicitamos a la Hermandad de Sacerdotes Operarios Dioc<'sanos que ha rendido este preciado servicio a la Iglesia de España. Abrigamos la más tirine esperanza de que esta nueva sede, funcional, bella y moderna, facilite a Superiore- y Alumnos bajo la gula sapiente del Episcopado la tarea de continuar proporcionando a las Di iccsis españolas — ¿por qué no también al mundo hispanoamericano, a Africa, a las Misiones? — en el campo de la pastoral, de la ciencia y de la investigación eclesiásticas• del gobierno y de la administración diocesana o nacional, sacerdotes selectos que respondan a la expectativa del Obispo (tue los mandó a Doma y a la esperanza del mundo moderno.

Hoy como ayer la misión esprcillca del sacerdote es la de comunicar, como pedagogo dc la fe, el pan dc la palabra; la de distribuir, como ministro del culto, el perdón, la. gracia, la santidad. Podrán cambiar los tiempos, y, hasta cierto punto, lo» métodos en conformidad con la evolución de las costumbres. Pero el contenido del mensaje st güira siendo el mismo; el apostolado será siempre trasmisión de vida espiritual: *til vitam* /m-*bcanl (Jo* 3, 10) la etleucia fundamental del testimonio propio derivara de la misma fuente: la unión con Dios: el ideal deberá estar colocado en la misma meta: el acercamiento de los hombres a Dios.

• La navecilla apostólica decíamos on solemne ocasión al Sacro Colegio Cardenalicio — está compeñada en el doble problema de conservar la preciosa e intangible carga de su patrimonio religioso y do surcar el mar tempestuoso de este mundo: tiotur

[1] Cf. Ioanxes XXIII, Litt. Encycl. /Viccm ín *terri* 11 apr. 1963: A \S 55, 284 et passim.

y navegar es el doble cometido de la Iglesia Romana, la quo con cl doble simbolo de la piedra y de la nave expresa espléndidamente la dialéctica de los nuevos deberes y de los nuevos destinos. Establecer esta relación entre el elemento inmutable de nuestra fe y cd ambiente que cambia en grado sumo en nuestro tiempo es arte difícil, es sabiduría que requiere la luz divina, es caridad que supone distancia de todo cuanto no es interés real por el reino de Dios ... La hora presente exige tal virtud .I ¡Oh qué prodigio de fe, cuánto amor y sacrificio se pide al sacerdote que ha de sacar del evangelio palabras nuevas, energías nuevas, gracias nuevas! Cristo ha de estar vivo en el mundo dc hoy, sí, más vivo aún que en el mundo de ayer, a través de sus sacerdotes.

Y por otra parte, ¡cuántos problemas y peligros, cuántas angustias se evitarían en las existencias sacerdotales si se mantuviese y acrecentase esta vida interior, fuente dc serenidad personal y de eficiencia en el ministerio, la que encuentra su centro en la misa, que se sostiene con la meditación, con el coloquio de bus visitas eucarísticas, con la devoción filial a la Madre dc Dios y Madre nuestra, con la dirección espiritual abierta y confiada, con el ejercicio ascético incluso del pequeño sacrificio que dispone al heroísmo! ¡Séran éstas acaso, amadísimos sacerdotes y seminaristas, prácticas superadas y pasadas dc modal No; que son ahora, como antes lo fueron, la norma segura para poner en la propia persona y en la actividad el signo del alter Christus . Más aun. ellas ofrecerán manantial puro de renovación perenne, de progreso y desarrollo.

2652 Al sacerdote dc hoy se le confía un deber más difícil que el dc los llamados «siglos de fo », pues está encargado dc sostener y alimentar la fe amenazada y expuesta de los cristianos de nuestro tiempo, de extenderla a ambientes menos propicios al fermento evangélico, buscando incluso con espíritu misionero a los distantes y alejados. Cuando la vida religiosa del pueblo podía casi descansar en la pacífica posesión de la fe. al amparo dc un conjunto dc cosas que por si solas la mantenían despierta, las exigencias de la preparación no eran tan subidas. Lu responsabilidad del sacerdote de hoy es mucho más pesada y su ministerio más delicado: la responsabilidad viene de una más sentida conciencia de la profundidad que lia de dar a su intervención en las cosas santas: no sólo ha de repetir y reproducir fórmulas o ritos, sino que ha de traducir mayormente el mensaje que anuncia en palabras accesibles, en el *sermonem rectum el bene sonant' mJ* en el discurso que desenrede las intenciones y penetre hasta las entrañas ▮ *(Ilcbr.* I. 12) del hombre y de la vida moderna» cuidando al misino tiempo de encarnar en estilo de vida la realización ejemplar de cuanto predica y exhorta a los demás.

Por el hecho dc estudiar en Roma se os exige además — y con justa razón — una preparación científica en grado excelente. Tenemos la confianza de que este Colegio será un factor poderoso en la renovación dc las ciencias sagradas en Espana, dándole incluso en el terreno de la investigación, el rango que sus gloriosas tradiciones reclaman. Sea vuestro estudio una respuesta amorosa al Dios que se revela, obra y está presente en la historia de la salvación: alimente la ciencia vuestra vida espiritual y sirva de cauce al coloquio con el muudo de hoy y su iluminación en Cristo.

Y viene ahora una gran palabra que el mundo moderno casi no quiere oir: la obediencia. En el renacimiento que la Iglesia y la sociedad cristiana piden para dar una nueva faz al mundo contemporáneo se impone el trabajo comunitario, se necesita estar y vivir unidos; por lo tanto hay que ser obedientes. Hoy como ayer es de ley la actitud de respeto y obediencia, a ejemplo de Cristo *factus oboediens usque ad mortem (Phil.* 2, 8). Los poderes fundamentales del ministerio derivan de un mandato, prolongación y eco del *Puntes... docete omnes ... baptizantes ... (Mafth.* 28, 19). Cultivad esta disposición en hi zona íntima de vuestra personalidad: dad a vuestro servicio una intencionalidad sobrenatural de sumisión a la voluntad dc Dios, presente en toda ley justa y en toda legitima autoridad; seguid el lema del Divino Maestro *Pao qua» piacila sunt d facio semper (Jo.* 8, 29).

1 Cfr. AAS 56, 43 ss.
1 Ex S* Liturgia.

La regla sacerdotal *nihil sine Episcopo* lleva carga do eficacia certera en la salvación de las almas. « Crean que Dios rige a los que rigen, decía el Beato Mac-tro de Avila. ... tengan por gran merced de Nuestro Señor la obediencia ... y .-l f‹ tuvieren en ‹ j obedecer, gozarán de gran paz »?

AAS 57, 971-977. Cfr. *Insegnamenti* 3, 617 s.

CONCILIUM ŒCUM. VATICANUM II (1962-1965)

Sessio Vil! (is nov. 1965)

Dc normis in catholica oxeiresi servandis

(Ex Const, dogm. de divina revelatione *Dei verbum*, 18 nov. 1965).

2653 12. Cum autem Deus in Sacra Scriptura per homines more hominum locutus sit,2 interpres Sacrae Scripturae, ut perspieiat. quid Ipse nobi-cum communicare voluerit, attente investigare debet, quid hagiographi reapse significare intenderint et eorum verbis manifestare Deo placuerit.

Ad hagiographorum intentionem eruendam inter alia etiam *genera litteraria* respicienda sunt. Aliter enim atque alitor veritas in textibus vario modo historicis, vel propheticis, vel poeticis, vel in aliis dicendi generibus proponitur et exprimitur.

Oportet porro ut interpres sensum inquirat, quem in determinatis adiunctis hagiographus, pro sui temporis et suae culturae condicione, ope generum litterariorum illo tempore adhibitorum exprimere intenderit et expresserit.3 Ad recte enim intelligendum id quod sacer auctor scripto asserere voluerit, rite attendendum est tum ad suetos illos nativos sentiendi, dicendi, narrandive modos, qui temporibus hagiographi vigebant, tum ad illos qui illo aevo in mutuo hominum commercio passim adhiberi solebant.4

Sed, cum Sacra Scriptura eodem Spiritu quo scripta est etiam legenda et interpretanda sit? ad recte sacrorum textuum sensum eruendum, non minus diligenter respiciendum est ad contentum et unitatem totius Scripturae, ratione habita vivae totius Ecclesiae Traditionis et analogiae fidei. Exegelarnm autem est secundum has regulas adlaborare ad Sacrae Scripturae sensum penitius intelligendum et exponendum, ut quasi praeparato studio, indicium Ecclesiae maturetur, ('uncta enim

* **El B. Juan de Avila. *Obras completas*, BAC (Madrid 1952), vol. I, p. 1055.**

* **Cf. S. Augustinus, *lie Civ. Dei*, XVII, 6. 2: ML 41. 537; CSEL 40, 2. 22S.**

* **Cf. S. Augustinus, *De Doclr. Christ*, III, 18, 26: ML 34. 75-76: CSEL 80, 95.**

‘ **Cf. Plus XII, Litt. Eue. Divino *afflante Sp.*: Denz. 2294 (3829-3830); EB 557-562; AAS 35, 314.**

* **Cf Benedictus XV. Litt. Encycl. *Spiritus Paraclitus*, 15 sept. 1920: EB 469. S. Hieronymus, *In Gai.* 5, 19-21: ML 2G. 417 A.**

hace, de ratione interpretandi Scripturam, Ecclesiae indicio ultime subsunt, quae verbi Dei servandi et interpretandi divino fungitur mandato et ministerio.[1]

AAS 58, 823-824.

De revelatione divina tamquam principali scientiae sacrae fonte

(Ex Constit. tlogm. dc divina revelatione *Dei verbum,* 18 nov. 1965).

2654 23. Verbi incarnati Sponsa, Ecclesia nempe, a Sancto Spiritu edocta, ad profundiorem in dies Scripturarum Sacrarum intelligentiam assequendam accedere satagit, ut filios suos divinis eloquiis indesinenter pascat; quapropter etiam studium sanctorum Patrum tum Orientis tum Occidentis et sacrarum Liturgiarum rite fovet. Exegetae autem catholici, aliique Sacrae Theologiae cultores, collâtis sedulo viribus, operam dent oportet, ut sub vigilantia Sacri .Magisterii, aptis subsidiis divinas Litteras ita investigent et proponant, ut quam plurimi divini verbi administri possint plebi Dei Scripturarum pabulum fructuose suppeditare, quod mentem illuminet, firmet voluntates, hominum corda ad Dei amorem accendat.[1] Sacra Synodus Ecclesiae tiliis, biblicarum rerum cultoribus, animum addit, ut opus feliciter susceptum, renovatis in dies viribus, omni studio secundum sensum Ecclesiae exsequi pergant.[3]

2655 24. Sacra Theologia in verbo Dei scripto, una cum Sacra Traditione, tamquam in perenni fundamento innititur, in eoque ipsa firmissime roboratur semperque iuvenescit, omnem veritatem in mysterio Christi conditam sub lumine fidei perscrutando. Sacrae autem Scripturae verbum Dei continent et, quia inspiratae, vere verbum Dei sunt; ideoque Sacrae Paginae studium sit veluti anima Sacrae Theologiae.[4] Eodem autem Scripturae verbo etiam ministerium verbi, pastoralis nempe praedicatio, catechesis omnisque instructio Christiana, in qua homilía liturgica eximium locum habeat oportet, salubriter nutritur sancteque virescit.

2656 25. Quapropter clericos omnes, imprimis Christi sacerdotes ceterosque qui ut diàconi vel catechistae ministerio verbi legitime instant, assidua lectione sacra atque exquisito studio in Scripturis haerere necesse est, ne quis eorum fiat « verbi Dei inanis forinsecus praedicator, qui non est intus auditor »[5], dum verbi divini amplissimas divitias, speciatim in sacra Liturgia, cum fidelibus sibi commissis communicare debet.

AAS 58, 828-829.

[1] **Cf. Cose.** Vat. **I, Const, dogm. de tide catholica,** *Dei Filius,* **cap. 2:** Denz. **1788(3007).**

[1] **Cfr. Pius XII, Litt. Encycl.** *Divino afflante,* **30 sept. 1943: EB 551, 553, 567. Pont. Conun. Biblica,** *Instructio de S. Scriptura in Clericorum Seminariis et licliaiosorum Coilegiis recte docenda,* **13 mali 1950: AAS 42, 495-505. [Cfr. nn. 2116; 2183].**

[3] **Cfr. Pres XII,** *ibidem:* **EB 569.**

[4] **Cfr.** Leo **XIII, Litt. Encycl.** *Providentissimus Deus:* **EB 114;** Benedictus **XV, Litt. Encycl.** *Spiritus Paracllhu,* **15 sept. 1920: EB 483. [Cfr. n. 1036).**

[5] **S.** Augustinis *Serm.* **179, 1: ML 38, 966.**

De munere sacerdotis in apostolica laicorum actuositate fovenda

(Ex Deer, de apostolat ti laicorum ***Aposlolicam actuosilalcm,*** 18 nov. 1965).

2657 25. Prae oculis habeant Episcopi, parochi, ceterique sacerdotes utriusque cleri, ius et oilicium exercendi apostolatum esse commune omnibus fidelibus sive clericis sive laicis, et in aedificatione Ecclesiae etiam laicos proprias partes habere.[1] Quapropter fraterne curii laici-, operentur in Ecclesia et pro Ecclesia, specialemque curam habeant laicorum in eorum operibus apostolici»?

Diligenter seligantur sacerdotes apostolato» laicorum specialibus formis iuvandis idonei et apte formati? Qui vero huic ministerio vacant, missione accepta ab Hierarchia, hanc repraesentant in sua actione pastorali: congruas laicorum relationes eum ipsa foveant, semper spiritui et doctrinae Ecclesiae fideliter inhaerentes; seipsos in alenda vit i spirituali et sensu apostolico consociationum catholicarum sibi commissarum impendant; earum apostolicae operositati sapienti suo consilio adsint atqui incepta foveant. Continuo eum laicis instituto colloquio, attente inquirant quae sint formae ad magis frugiferam reddendam apostolicam actionem; spiritum unitatis intra ipsam consociationem et eam inter et cetera- promoveant.

Religiosi demum, sive fratres sive sorores, opera apostolica laicorum aestiment; secundum spiritum et normas suorum institutorum, operibus laicorum promovendis libenter se devoveant? munera sacerdotalia sustinere, adiuvare, complere studeant.

AAS 58, 857-858.

De solida formatione liturgica sacrorum alumnis impertienda

(Ex Alloc. ***Il Concilio,*** ad Conferentiam Episcopalem Italicam, 6 dec. 1965).

2658 Accenniamo appena, e al punto che Ci sembra principale; la formazione propriamente religiosa sia del Clero, che dei Fedeli. 11 Concilio ci ha dato una magnifica e ricchissima costituzione sulla sacra Liturgia. Superfino ora descriverla. Ricordiamo solo una cosa: essa non mira soltanto alla riforma del riti sacri; essa mira a condurre all'essenziale la nostra educazione c la nostra espressione religiosa: alla parola divina, al dogma, al sacramento, al corpo mistico, alla preghiera compresa ed espressa da tutta la comunità, a ('risto, a Dio. alla SS.nui Trinità. Ciò che e primo nella realtà obbiettiva della

* Cf. Plus XII, Alloc, *ad II Conventum ex Omnibus (lentibus Laicorum Apostola!ui provehendo, 5* oct. 1957: AAS 49. 927.

* Cf. Cono. Vat, II, Const, dogm. de Ecclesia, ***Lumen Gentium,*** n. 37: AAS 57, 12-43.

* Cf. PiUH XII, Adhort. Apost. ***Menti Nostrae,*** 23 sept. 1950: AAS 42, 660. (Cfr. n. 2209].

‘ Cf. Cono. Vat. Ii. Dccr. ***De accommodata renovatione vitae religiosae,*** n. 8: AAS 58, 706.

rivelazione deve ritornare primo nella devozione soggettiva della vita religiosa. Specialmente nella formazione degli Alunni dei Seminari. Temi questi ormai noti; ma che esigeranno commenti e sviluppi non pochi. Il Concilio ei apre questa strada: essa conduce al rinnovamento religioso del nostro tempo, alla conservazione della fedo e della pratica religiosa del nostro popolo, alla efficacia positiva e costruttiva del nostro ministero, alla apologia della nostra santa Chiesa, alla gloría di Cristo e di Dio.

AAS 58, 70. Cfr. *Insegnamenti* 3, 710.

CONCILIUM (ECUM. VATICANUM II (1962-1965)

Sessio IX (7 dec. 1965)

De peculiaribus necessitatibus respiciendis in inissionaiis cleri praeparatione promovenda

(Ex Dccr. De activitate mlsslonali Ecclesiae *Ad Gentes divinitus,* 7 dec. 1965).

2659 16. Gaudio magno Ecclesia gratias agit pro inaestimabili vocationis sacerdotalis dono, quod inter Gentes ad Christum recenter conversas tot iuvenibus Deus elargitus est. Firmiores enim radices Ecclesia in unoquoque coetu humano figit, cum variae communii ates fidelium ex suis membris proprios habent salutis ministros in ordine Episcoporum, Presbyterorum ac Diaconorum, fratribus suis inservientes, ita ut novellae Ecclesiae structuram dioecesanam cum proprio cloro paulatina acquirant.

Quae de sacerdotali vocatione et formatione ab hoc Concilio statuta sunt, sancte serventur ubi Ecclesia primo plantatur, et apud novellas Ecclesias. Maximi facienda sunt quae dicuntur do institutione spirituali cum doctrinali et pastorali arete connectenda, de vita secundum formam Evangelii gerenda sine consideratione commodi proprii vel familialis, de intimo sensu mysterii Ecclesiae excolendo. Inde mirabiliter discent totos se ipsos in servitium Corporis Christi et ad opus Evangelii dedicare, proprio episcopo tanquam fidi cooperatores adhaerere et sociam confratribus operam praestare.[1]

2660 Ad quem generalem finem assequendum, tota alumnorum formatio ordinetur sub luce mysterii salutis uti in Scripturis exhibet ur. Hoc mysterium Christi et salutis humanae in Liturgia praesens inveniant et vivant.[2]

Quae exigentiae communes sacerdotalis institutionis, etiam pastoralis et practicac, ad normam Concilii,[3] componantur cum studio obviam eundi peculiari cogitandi agondiquo modo propriae geniis. Alumnorum mentes ergo aperiantur et exacuantur ut bene cognoscant et indicare

[1] Cfr. CONO. Vat. II, Decr. De Institutione Sacerdotali, *Optatam totius,* nn. I. 8. 9: AAS 58. 716, 718-719. (Cfr. nn. 2625, 2629 s.].

[*] Cfr. Cono. Vat. II, Const. De Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium,* n. 17: AAS 56, 195. (Cfr. n. 2544].

[•] Cfr. CONO. Vat. II, Decr. Dc Institutione Sacerdotali, *Optatam totius,* n. 1: AAS 58, 711. (Cfr. n. 2622].

valeant suae gentis culturam: in disciplinis philosophicis et theologicis perspieiant rationes quae traditiones ac. religionem patrias inter et religionem christianam intercedunt.[1] Item institutio sacerdotalis necessitates pastorales regionis respiciat: alumni discant historiam, finem et methodum actionis rnissionalis Ecclesiae, et speciales condiciones sociales, oeconomicas, culturales proprii populi. In spiritu oeeumenismi educentur, et ad dialogum fraternum cum non-christianis rite praeparentur,- Haec omnia postulant, ut studia ad sacerdotium peragantur, quantum fieri potest, in consuetudine ct convictu cum sua cuiusque gente.[3] t ura tandem habeatur de formatione in ❡dministration ordinata ecclesiastica, imo etiam oeconomica.

2661 Insuper idonei sacerdotes seligantur qui, post praxim aliquam pastoralem, in studiorum Universitatibus etiam exteris, maxime in Urbe, aliisque Institutis scientificis studia superiora perficiant, ita ut Ecclesiis novellis ex clero locali praesto sint ad magis ardua munera ecclesiastica implenda, congrua scientia et peritia praediti.

2662 Ubi Conferentiis Episcoporum opportunum apparuerit, ordo diaconatus ut status vitae permanens restauretur ad normam Constitutionis De Ecclesia.[4] Tuvat enim viros, qui ministerio vero diaconali fungantur, vel verbum divinum tanquam ❡atechista praedicantes, vel nomine parochi et episcopi dissitas communitates Christianas moderantes, vel caritatem exercentes in operibus socialibus seu ❡aritativi per impositionem manuum inde, ab Apostolis traditam corroborari et altari arctius coniungi, ut ministerium suum per gratiam sacramentalem diaconatus efficacius expleant.

2663 19. Hae vero Ecclesiae, saepissime in pauperioribus orbis partibus sitae, gravissima plerumque sacerdotum penuria et subsidiorum materialium inopia adhuc laborant. Quare summopere indigent ut continuata totius Ecclesiae actio rnissionalis ea subministret adminicula quae Ecclesiae localis incremento vitaeque christianae maturitati praeprimis inserviant. Quae actio rnissionalis opem etiam ferat iis Ecclesiis, diu fundatis, quae in quodam statu regressionis vel debilitatis versantur.

2664 Attamen istae Ecclesiae commune pastorale studium aptaque opera instaurent, quibus vocationes ad clerum dioecesanum et ad Instituta religiosa numero augeantur, securius diiudicentur et efficacius excolantur,[5] ita ut paulatim sibimotipsis providere et aliis auxilium afferre valeant.

1 **Cfr. IOANNES XXIII, Litt. Ene. *Princeps Pastorum*. 28 nov. 1959: AAS 51, 843-811. (Cfr. n. 2392}.**

' **Cfr. CONC. Vat. 11, Decr. Dc Oecumenismo, *Unitatis Itcdinleffratio,* n. 4: AAS 57, 94-96. [Cfr. n. 2598}.**

• **Cfr. Ioaxnes XXIII, Litt. Ene. *Princeps Pastorum,* 28 nov. 1959: AAS 51. 842. [Cfr. n. 2391].**

‘ **Cfr. CONO, Vat. II, Const, dogm. De Ecclesia, *Lumen Gentium,* n. 29: AAS 57, 36. [Cfr. n. 2590].**

‘ **Cfr. Cono. Vat. II, Decr. Dc Presbyterorum Ministerio et Vita, *Presbyterorum Ordinis,* n. 11: A AS 58, 1008-1009; Decr. De Inst itutione Sacerdotali. *Optatam totius.* n. 2: AAS 58, 714-715. [Cfr. nn. 2706. 2623}.**

2665 20. Curent Conferei)tine Episcopales ut statis temporibus cursus renovationis biblieae, theologicae, spiritualis et pastoralis instituantur eo consilio, ut inter rerum varietates et mutationes clerus pleniorem cognitionem scientiae theologicae et methodorum pastoralium acquirat.

2666 22. Semen quod est verbum Dei, germinans ex terra bona, roro divino irrigata, succum trahit, illum transformat sibique assimilât ut denique fructum multum afferat. Equidem ad instar oeconomiae lucar, nationis, Ecclesiae novellae in Christo radicatae Apostolorumque fundamento superaedificatae, in admirabile commercium assumunt omnes divitias nationum quae Christo datae sunt in hacreditatem.1 Ipsae e suorum populorum consuetudinibus et traditionibus, sapientia et doctrina, artibus et disciplinis, ea omnia mutuantur quae ad gloriam Creatoris confitendam, ad gratiam Salvatoris illustrandam et ad vitam christianam rite ordinandam conferre possunt.2

2667 Ad hoc propositum assequendum necesse est, ut in unoquoque magno territorio socio-culturali, uti aiunt, ea consideratio theologica stimuletur qua, praelucente Traditione universalis Ecclesiae, facta et verba a Deo revelata, in Sacris Litteris consignata et ab Ecclesiae Patribus et Magisterio explicata, novae investigationi subiicianlnr. Sic clarius percipietur quibus viis fides, ratione habita philosophiae vel sapientiae populorum, quaerere possit intellectum, et quibus modis consuetudines, vitae sensus et socialis ordo, cum moribus revelatione divina significatis componi queant. Inde patebunt viae ad profundiorem aptationem in toto ambitu vitae christianae. Hoc agendi modo omnis syncretism! et falsi particolarismi species secludetur, vita Christiana ingenio indolique cuiusque culturae accommodabitur,3 traditiones particulares cum propriis cuiusque familiae gentium dotibus luce Evangeli! illustratis, in unitatem catholicam assumentur. Novae denique Ecclesiae particulares, suis traditionibus exornatae, locum suum habebunt in ecclesiastica communione, integro manente Primatu Petri Cathedrae, quae universo caritatis coetui praesidet.4

2668 Optandum est ergo, imo omnino convenit, ut Conferentiae Episcopales intra limites uniuscuiusque magni territorii socio-culturalis inter se ita coadunentur ut concordi animo communibusque consiliis hoc aptationis propositum prosequi valeant.

26. Quare omnes missionari! — sacerdotes, fratres, sorores, laici pro sua quisque condicione praeparandi et efformandi sunt, ne exigentiis futuri operis impares inveniantur.5 Ab ipsis iam initiis, formatio doctrinalis eorum ita instituatur, ut et universalitatem Ecclesiae et diversitatem gentium comprehendat. Quod do omnibus disciplinis valet, per

‘ **Cfr.** *Ps.* **2, 8.**

1 **Cfr. Coxc.** Vat. **II, Const, dogni. De Ecclesia,** *Lumen, Gentium,* **n. 13: AAS 57, 17-18.**

’ **Cfr. Alloc.** Paci.) **VI in Canon. Ss. Mart. Ugandans., 18 oct. 1964: AAS 56, 908.**

* **Cfr.** Cono. Vat. **II. Const, dogm. Do Ecclesia,** *Lumen Gentium,* **n. 13: AAS 57, 18.**

• **Cfr.** Benedictis **XV,** *Maximum illud,* **30 nov. 1919: AAS 11, 440; I’ics XII,** *Evanffelii Praecones,* **2 iun. 1951: AAS 43, 507.**

quas ad ministerium obeundum parantur, necnon de aliis scientiis, quibus utiliter edocentur, ut communem habeant populorum, culturarum, religionum cognitionem, non tantum ad praeteritum, sed et ad praesens tempus spectantem. Quicumque nempe alium populum aditurus est, magni aestimet eius patrimonium et linguas et mores. Futuro missionario apprime necessarium est studiis missiologicis incumbere, id est cognoscere doctrinam et normas Ecclesiae circa activitatem missionalem, scire quas vias nuntii Evangelii decursu saeculorum percurrerint, necnon praesentem missionum condicionem simul ac methodos, quae nunc temporis efficaciores censentur.1

2669 Etsi vero haec integra institutio pastorali sollicitudine imbuenda sit, peculiaris tamen et ordinata formatio apostolica praebeatur, tarn doctrina quam praeficis exercitationibus.2

2670 31. Conferentiae Episcopales communi consilio graviore- quaestiones et problemata urgentia tractent, quin tamen differentias locales negligant.3 Ne insufficiens personarum et subsidiorum copia dissipetur, neve incepta sine necessitate multiplicentur, commendatur ut opera bono omnium inservientia collatis viribus condant, uti e. g. seminaria, scholas superiores et technicas, centra pastoralia, catechetica, liturgica necnon instrumentorum communicationis socialis.

Eiusmodi cooperatio pro opportunitate etiam inter diversas ‹ onferentias episcopales instituatur.

2671 34. Cum rectum et ordinatum exercitium actuositatis missionaria? requirat ut operarii evangelici ad munera sua, praesertim ad dialogum cum religionibus et culturis non-christianis, scientifico praeparentur, et in ipsa exsecutione efficaciter adiuventur. desideratur ut in favorem missionum inter se fraterne et generose collaborent quaelibet Instituta scientifica quae colunt missiologiam ¡diasque disciplinas vel artes missionibus utiles, uti ethnologiam et linguist icam, historiam et scientiam religionum, sociologiam, artes pastorales et similia.

2672 39. Professores Seminariorum et Universitatum iuvenes veram condicionem mundi et Ecclesiae docebunt, ut necessitas impensioris evangelizal ionis non-christianorum eis appareat et eorum zelum nutriat. In tradendis vero disciplinis dogmaticis, biblicis, moralibus et historicis rationes missionales in illis contentas in lucem ponant, ut hoc modo conscientia missionaria in futuris sacerdotibus formetur.

AAS 58, 906-967; 970; 971; 973-97 1; 977; 981-982; 873; 987.

1 Benedictus **XV,** ***Maximum illud,*** **30 nov. 1919: AAS 11. 448; Decr. S. C. P. F., 20 mali 1923: AAS 15, 369-370; PIUS XII,** *Sacculo cxeunle,* **2 iun. 1910: VAS 32. 256:** *Evangelii Praecones,* **2 iun. 1951: AAS 43. 507;** Ioasxes **XXIII, Princeps** *Pastorum,* **28 nov. 1959: AAS 51, 843-844.**

' **Coxc. V vr. II, Decr. Dc Institutione Sacerdotali,** *Optatam lotius,* **nn. 19-21: AAS 58, 725-726; Cfr. etiam Const. Apost.** *Sedes Sapientiae cum* **Statutis generalibus. 31 rnaii 1956: AAS 48, 354-365. [Cfr. nn. 2610 s.; 2286).**

• **Cfr.** Conc. Vat, **II, Decr. Dc pastorali Episcoporum munere in Ecclesia.** *Christus Dominus,* **nn. 36-38: AAS 58, 692-693.**

uso

Paulus VI (1963-...)

De presbyterorum ministerio et vita huius temporis necessitatibus aptanda

(Decr. De presbyterorum ministerio et vita *Presbyterorum Ordinis,* 7 dee. 1905).

Prooemium

2673 1. Presbyterorum Ordinis in Ecclesia excellentiam iam pluries haec Sacrosancta Synodus in memoriam omnium revocavit? ('um tamen huic Ordini in Ecclesiae Christi renovatione partes maximi momenti et in dies quidem difficiliores assignentur, perutile visum est fusius et profundius de Presbyteris tractare: ea quae hic dicuntur omnibus Presbyteris applicantur, spedatilo iis qui curae animarum inserviunt, congrua congruis referendo ad religiosos Presbyteros quod attinet. Presbyteri enim, sacra Ordinatione atque missione, quam ab Episcopis recipiunt, promoventur ad inserviendum Christo .Magistro, Sacerdoti et Regi, cuius participant ministerium, quo Ecclesia in Populum Dei, Corpus Christi et Templum Spiritus Sancti, hic in terris, indesinenter aedificatur. Quapropter, ut in adiunctis pastoralibus et humanis persaepe tam funditus mutatis eorum ministerium efficacius sustineatur atque eorundem vitae melius provideatur, Sacrosancta haec Synodus quae sequuntur declarat ac decernit.

Caput I

PRESBYTERATUS IN MISSIONE ECCLESIAE

2674 2. Dominus lesus, *quem Pater sanctificabit et misit in mundum (Io.* 10, 36), unctionis Spiritus qua unctus est 1totum Corpus suum mysticum particeps reddit: in eo enim omnes fideles sanctum et regale sacerdotium efficiuntur, spirituales offerunt hostias Deo per lesum Christum, et virtutes annuntiant Eius, qui de tenebris eos vocavit in admirabile lumen suum? Nullum ergo datur membrum quod in missione totius Corporis partem non habeat, sed unumquodque sanctificare debet lesum in corde suo,4 et spiritu prophetiae testimonium de lesu reddere?

2675 Idem vero Dominus, inter fideles, ut in unum coalescerent corpus, in quo *omnia membra non eundem actum, habent (Poni.* 12, 4), quosdam

1 Conc. Vat. **II, Confit, de Sacra Liturgia,** ***Sacrosanctum Concilium:*** **AAS 56,** Ü7 **ss.; Const, dogni. De Ecclesia.** ***Lumen gentium:*** **AAS 57, 5 ss.; Decr. do pastorali Episcoporum munere in Ecclesia,** ***Christus Dominus;*** **Decr. do institutione sacerdotali,** ***Optatam totius.***

• **Cfr. Mt 3,** 1 ***tc.*** **4, 18;** ***tcL*** **i. 27; 10, 38.**

1 **Cfr.** *1* ***Pt.*** **2, 5 et 9.**

4 **Cfr.** *J* ***PL*** **3, 15.**

4 **Cfr.** ***Apoc.*** **19, 10;** Conc. Vat. **II, Const, dogni. do Ecclesia,** ***Lumen gentium»*** **n. 35: AAS 57, 40-11.**

instituit ministros, qui, in societate fidelium, sacra Ordinis potestate pollerent Sacrificium offerendi et peccata remittendi,[1] atque sacerdotali officio publice pro hominibus nomine Christi fungerentur. Itaque, rni~~is Apostolis sicut Ipse missus erat a Patre,[2] Christ us, per ipsos Apostolos, consecrationis missionisque suae participes effecit eorum successores, Episcopos,[3] quorum munus ministerii, subordinato gradu. Presbyteris traditum est,[1] ut in Ordine presbyteratus constituti, ad rite explendam missionem apostolica!!! a Christo concreditam. Ordinis episcopalis essent cooperatores.[5]

2676 Officium Presbyterorum, nipote Ordini episcopali coniuuctum. participat auctoritatem qua Christus Ipse Corpus suum exstruit, sanctificat et regit. Quare sacerdotium Presbyterorum initiationis christianae Sacramenta quidem supponit, peculiari tamen illo Sacramento confertur, quo Presbyteri, unctione Spiritus Sancti, speciali charactere signantur et sic Christo Sacerdoti configurantur, ita ut in persona ‹ liristi Capitis agere valeant.[6]

2677 Munus Apostolorum cum pro sua parte participent, Presbyteris gratia datur a Deo ut sint ministri Christi lesti in gentibus, sacro Evangeli! munere fungentes, ut fiat oblatio gentium accepta, sanctificata in Spiritu Sancto.[7] Per Evangeli! enim apostolicum nuntium convocatur et congregatur Populus Dei, ita ut omnes ad hunc Populum pertinentes, sanctificari cum sint Spiritu Sancto, seipsos offerant *hostiam viventem, sanctam, Deo placentem (Jiom.* 12, 1). Per Presbyterorum autem ministerium sacrificium spirituale fidelium consummatur in unione cum sacrificio Christi, unici .Mediatoris, quod per manus eorum, nomine totius Ecclesiae, in Eucharistia incruente et sacramentaliter offertur, donec Ipse Dominus veniat."

Ad hoc tendit atque in hoc consummatur Presbyterorum ministerium. Eorum enim ministratio, quae ab evangelico nuntio incipit, e Sacrificio Christi suam vim et virtutem haurit, atque eo tendit ut *tota ipsa redempta civitas, hoc est congregatio societasque sanctorum, universale sacrificium offeratur Deo per Sacerdotem Magnum. qui etiam se ipsum obtulit in Passione pro nobis, ut tanti Capitis corpus essemus.*[9]

• Cfr. Conc. Tum., Sess. XXIII. cap. 1 ct can. 1: Denz 957 et 961 (1764 et 1771).

• Cfr. *Io.* 20, 21; Conc. Vat. II, Const. Dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium,* n. 18: AAS 57. 21-22.

• Cfr. Conc. Vat. 11, Const, dogni. de Ecclesia. *Lumen gentium,* n. 28: AAS 57. 33-36. (Cfr. n. 2589).

‘ Cfr. *ibid.*

‘ Cfr. *Pontificale romanum,* De Ordinatione Presbyterorum. Praefatio. Haec verba iam inveniuntur in *Sacramentario Veronensi:* cd. L. C. Mohlberg, Romae 1956. p. 122; item in *Missali Francorum:* ed. L. C. Mohlberg, Romae 1957, p. 9; item in *Libro Sacramento-rum liomanac Ecclesiae:* ed. L. C. MÔhlbcrg, Romae 1960, p. 25; item in *Pontificali romano-germanico:* od. Vogel-Elze, Città del Vaticano 1963, vol. 1. p. 34.

• Cfr. Conc. Vat. 11, Const, dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium,* n. 10: AAS 57. 14-15. (Cfr. n. 2587).

’ Cfr. *Um.* 15. 16 gr.

• Cfr. *1 Or.* 11, 2G.

• Si At'UI’STINcs, *De civitate Dei,* 10, 6: ML 11, 281.

2678 Finis igitur (piem ministerio atque vita persequuntur Presbyteri est gloria Dei Patris in Christo procuranda. Quae gloria in eo est quod homines opus Dei in Christo perfectum conscie, libere atque grate accipiunt, illudque in tota vita sua manifestant. Presbyteri itaque, sive orationi et adorationi vacent, sive verbum praedicent, sive Eucharisticum Sacrificium offerant et cetera Sacramenta administrent, sive, alia pro hominibus exerceant ministeria, conferunt cum ad gloriam Dei augendam tum ad homines in vita divina provehendos. Quae omnia, dum ex Paschale Christi manant, in glorioso Eiusdem Domini adventu consummabuntur, cum Ipse tradiderit Regnum Deo ct Patri.[1]

2679 3. Presbyteri, ex hominibus assumpti et pro hominibus constituti in iis quae sunt ad Deum ut offerant dona et sacrificia pro peccatis,[2] cum ceteris hominibus tamquam cum fratribus conversantur. Sic et Dominus lesus, Filius Dei, homo ad homines a Patre missus, habitavit in nobis et voluit per omnia fratribus assimilari, absque tamen peccato.[3] Ipsum iam imitati sunt sancti Apostoli, et testatur beatus Paulus, Doctor gentium, *segregatus in euangelium. Dei (Rom.* 1. 1), omnia omnibus se facium esse ut omnes faceret salvos.[4] Presbyteri Novi Testamenti, vocatione quidem et ordinatione sua, quodam modo in sinu Populi Dei segregantur, non tamen ut separentur, sive ab eo, sive a quovis homine, sed ut totaliter consecrentur operi ad quod Dominus eos assumit? Ministri Christi esse non possent nisi alius vitae quam terrenae testes essent et dispensatores, sed neque hominibus inservire valerent si ab eorum vita condicionibusque[8] alieni remanerent. Ipsum eorum ministerium spe-

‘ Cfr. *1 Cor.* 15. 24.
* Cfr. *Hebr.* 5, 1.
’ Cfr. *Hebr. 2,* 17; 4. 15.
‘ Cfr. *1 Cor.* 9, 19-23 vg.
‘ Cfr. *Ad.* 13, 2.
• ▮ Huiusmodi vero religiosae ac rnoralis perfectionis studium magis magisque excitatur externis etiam condicionibus, in quibus Ecclesia vitam agit; nequit enim ea immobilis manere atque incuriosa vicissitudinis humanarum rerum, quae circa sunt ct multiplicem vim habent ad cius agendi rationem, eique modum ct condiciones imponunt. Pro comperto sane est, Ecclesiam ab humana consort ione non seiungi, sed in ea versari, ideoque ipsius filios ab eadem moveri ac duci, eiusquo cultum civilem Imbibere, legibus obtemperare, mores Induere. Haec vero Ecclesiae consuetudo cum humana societate continenter dilllciles parlt quaestiones, quae nunc potissimum praegraves sunL. (...) Gentium Apostolus ita suae aetatis Christianos hortabatur: *Nolite iuaum ducere cum infidelibus. Quae enim participatio iusliliae cum iniquitalel aut quae societas luci ad tenebrasi ... aut quae pars fitteli cum infideli l (2 Cor.* 6, 14-15). Hanc ob causam qui in praesenti educatores praeceptoresque in Ecclesia agunt, eos necesse est catholicam Juventutem commonefacere praestantissimae condicionis suae, atque otlleli, quod inde nascitur, vivendi in hoc mundo, non autem ad huius mundi sensum, convenienter ad hanc precationem, a Christo lesu pro discipulis suis factam: *Non ropo ut tollas eos dc mundo, scit ut screes eos a malo: de inundo non sunt, sicut ct cao non sum dc mundo i/o.* 17, 15-10). Quum precationem asciscit sibi Ecclesia.

Nihilominus tamen huiuscemodi discrimen non idem significat atque disiunct ¡onera; neque neglegentiam declarat, neque metum, neque contemptionem. Etenim cum Ecclesia se ab hominum genere discernit, adeo huic non obsistit, ut potius cum eo couiungatur •: Paulus vi, Litt. Encycl. *Ecclesiam suam,* (5 uug. 1961: AAS 50, 627 ct 638.

fiali titulo exigit ne huic saeculo se.se conforment;* simul tamen requirit ut in hoc saeculo inter homines vivant, et sicut boni pastores oves suas cognoscant, casque etiam quae non sunt ex hoc ovili adducere quaerant, ut et ipsae vocem Christi audiant et fiat unum ovile et unus Pastor?

2680 Quod ut consequi valeant multum conferunt virtutes quae in humano consortio merito aestimantur, ut sunt eordis bonitas, sinceritas, robur animi et constantia, assidua iustitiae cura, urbanitas aliaeque, quas Apostolus Paulus commendat, dicens: *Quaecumque sunt vera, quaecumque pudica, quaccumque iusla, quaecumque sancta, quaecumque amabilia, quaecumque bonae famae, si qua virtus, si qua laus disciplinae, haec cogitate (Phil.* 4, 8)?

Caput II

I* RESBYTERORUM MINISTERI CM

1. Presbyterorum miaera

2681 4. Populus Dei primum coadunatur verbo Dei ¥ivi, quod ex ore sacerdotum omnino fas est requirere.4 Cum enim nemo salvari possit, qui prius non crediderit,® Presbyteri, utpote Episcoporum cooperatores, primum habent officium Evangelium Dei omnibus evangelizandi,7 ut, mandatum exsequentes Domini: *Euntes in mundum universum praedicate evangeliom omni creaturae (Mc.* 16, ¥5), Populum Dei constituant

» **Cfr.** ***Horn.*** **12, 2.**

‘ **Cfr.** ***Io,*** **10, 14-16.**

• **Cfr. S.** Polycarpus, ***Epist. ad Philippenses,*** **VI, 1: « Et presbyteri sint nd commiserationem proni, misericordes erga cunctos, aberrantia reducentes, visitantes infirmos omnes, non neglegentes viduam aut pupillum aut pauperem: sed solliciti semper de bono coram Deo et hominibus, abstinentes ab omni ira, acceptione personarum, indicio inlusto, longe recedentes ab omni avaritia, non cito credentes adversus aliquem, non severi nimium in iudicio, scientes, nos omnes debitores esso peccati •: ed. F. X. Funk,** ***Paires Apostolici,*** **I, 273.**

‘ **Cfr.** ***1 Pt.*** **1, 23;** ***Act.*** **6, 7: 12, 24. «Praedicaverunt (Apostoli) verbum veritatis, ct genuerunt Ecclesias •: S.** Augustinus, ***Enarr. in Ps.***. **44, 23: ML 36. 50S.**

‘ **Cfr.** ***Mal.*** **2, 7;** ***1 Tim.*** **4, 11-13; 2** ***Tim*** **4. 5;** ***Tit.*** **1. 9.**

• **Cfr.** ***Me.*** **16, 16.**

’ **Cfr. 2** ***Cor.*** **11, 7. Do Presbyteris, utpote qui sint Episcoporum cooperatores, valent quoquo illa, quae do Episcopis dicuntur. Cfr.** ***Statuta Ecclesiae Antiqua,*** **c. 3 (ed. Ch. Munior, Paris 1960, p. 79);** ***Decretum Gratiani,*** **C. 6, D. 88 (ed. Friedberg, I. 307); CONC.** Trid., **Seas. V, Decr. 2, n. 9** ***(Cone. Occ. Decreta,*** **ed. Herder, Romae 1962. p. 645); Sess. XXIV, Doer,** ***de reform.,*** **c. 4 (p. 739); CONO,** Vat. **II. Const, dogm. de Ecclesia.** ***Lumen gentium,*** **n. 25: AAS 57, 29-31.**

• **Cfr.** ***Constitutiones Apostolorum,*** **II, 26, 7: ‘ (Presbyteri) sint doctores scientiae divinae, cum et ipse Dominus nos mundaverit dicens: Euntes docete... : ed. F. X. Funk,** ***Didascalia et Constitutiones Apostolorum,*** **1, Paderborn 1905. p. 105. —** ***Sacrarnenlarium leonianum*** **et cetera sacramentaria usque ad** ***Pontificale romanum,*** **Praefatio in Ordinatione Presbyterorum: • llac providentia, Domino, Apostolis Filii tui Doctores fidei comites addidisti, quibus illi orbem totum secundis praedicatoribus (vel: praedicationibus) impleverunt ’. -** ***Liber Ordinum Liturgiae Mozarabicac,*** **Praefatio ad ordinandum Presbyterum: « Doctor plebium et rector sublectorum, teneat ordinato catholicam fidem, et cunctis annuntiet veram salutem ▮: cd. M. Férotin.** ***Liber Ordinum en usage dans 1'Eglise Jl"isigolhiquc et Mozarabe d’Espagne: Monumenta Ecclesiae Liturgica,*** **vol. V, Paris 1904, col. 55, lin. 4-6.**

et augeant. Verbo enim salutari in corde non fidelium suscitatur et in corde fidelium alitur lides, qua congregatio fidelium incipit et crescit, secundum illud Apostoli: *Fides cr auditu, auditus autem per verbum Christi (Rom.* 10, 17). Omnibus ergo debitores sunt Presbyteri, ut cum eis communicent veritatem Evangelii[1] qua in Domino gaudent. Sive igitur, conversationem inter gentes habentes bonam, ad Deum glorificandum eas adducunt, sive, aperte praedicantes, mysterium Christi non credentibus annuntiant, sive catechesim Christianam tradunt vel Ecclesiae doctrinam explanant, sive sui temporis quaestiones sub luce Christi tractare student, eorum semper est non sapientiam suam, sed Dei Verbum docere omnesque ad conversionem et ad sanctitatem instanter invitare.[3] Sacerdotalis vero praedicatio, in hodiernis mundi adiunctis haud raro perdifficilis, ut auditorum mentes aptius moveat, verbum Dei non modo generali et abstracto tantum exponere debet, sed concretis applicando vitae circumstantiis veritatem Evangelii perennem.

2682 Ita ministerium verbi multiformiter exercetur, secundum diversas audientium necessitates ot praedicantium charismata. In regionibus vel coetibus non christianis, nuntio Evangelico homines ad fidem et Sacramenta salutis adducuntur,[1] in ipsa autem communitate Christianorum, praesertim pro illis qui parum intellegere vel credere videntur quod frequentant, verbi praedicatio requiritur ad ipsum ministerium Sacramentorum, quippe quae sint Sacramenta fidei, quae de verbo nascitur et nutritur;[2] quod praecipue valet pro Liturgia verbi in Missarum celebratione, in qua inseparabiliter uniuntur annuntiatio mortis et resurrectionis Domini, responsum populi audientis et oblatio ipsa (pia Christus Novum Foedus confirmavit in Sanguine suo, cui oblationi fideles, et votis et Sacramenti perceptione, communicant.[6]

2683 5. Deus, qui solus Sanctus et Sanctificator est, voluit quasi socios et adiiitores sibi assumere homines qui operi sanctificationis humiliter inserviant. Hinc Presbyteri a Deo, ministrante Episcopo, consecrantur, ut, participes Sacerdotii Christi speciali ratione effecti, in Sacris celebrandis tamquam ministri agant Eius, qui suum sacerdotale munus per Spiritum

[1] Cfr. *Gal.* 2, 5.

[2] Cfr. *1 Pl.* 2, 12.

[3] Cfr. Ritum Ordinationis Presbyteri in Ecclesia Alexandrina lacobitarum: « ... Congrega populum tuum ad verbum doctrinae, quemadmodum nutrix, quae fovet lllios suos ». 11. Denzinger, *Hilus Orientalium,* Tom. II, Würzburg 1863, 11.

[4] Cfr. *ML* 28, 19; *Me.* 1G, 16; Tertüllianuè, *De baptismo,* 11, 2 (Corpus Christianorum, Series latina, 1, p. 289, 11-13); S. Athanasius. *Adv. Ariano#.* 2. 42: MG 26, 237 A-B; S. Hieronymus, Zzi *ML,* 28, 19: ML 26, 226 D; « Primum docent omnes gentes, deinde doctas intingunt aqua. Non enim potest flori ut corpus baptismi recipiat sacramentum, nisi ante anima fldol susceperit veritatem »; S. Thomas, *Expositio primas Decretalis,* § 1: «Salvator noster discipulos ad praedicandum mittens, tria cis iniunxit. Primo quidem ut docerent iidem; secundo ut credentes imbuerent sacramentis »: ed. Marietti, *Opuscula Theologica* Taurinl-Romao 1954. 1138,

[5] Cfr. Conc. V vr. II. Const, de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium,* n. 35, 2: AAS 56, 109.

[6] Cfr. *ibid.,* nn. 33, 35, 18, 52: AAS 56, 108-109, 113, 114.

suum iugiter pro nobis in Liturgia exercet.[1] Baptismate quidem homines in Populum Dei introducunt; Sacramento Poenitentiae peccatores cuín Deo ot Ecclesia reconciliant; oleo infirmorum ægrotante alleviarti; celebratione praesertim Missae Sacrificium Christi sacramentali!er offerunt. In omnibus autem Sacramentis conficiendis, ut iam primaevae Ecclesiae temporibus testatus est beatus Ignatius .Martyr,[2] Presbyteri diversis rationibus cum Episcopo hierarchies colligantur, et sic eum in singulis fidelium congregationibus quodammodo praesentem reddunt.[3] Cetera autem Sacramenta, sicut et omnia ecclesiastica ministeria, ei opera apostolalus. cum Sacra Eucharistia cohaerent et ad eam ordinantur.[4] In Sanctissima enim Eucharistia totum bonum spirituale Ecclesiae continetur.[5] ipse scilicet Christus, Pascha nostrum panisque vivus per Carnem suam Spiritu Sancto vivificatam et vivificantem vitam praestans hominibus, qui ita invitantur et adducuntur ad seipsos, suos labores cunctasque res creatas una eum Ipso offerendos. Quapropter Eucharistia ut fons ot culmen totius evangelizationis apparet, dum catechumeni ad participationem Eucharistiae paulatina introducuntur, et fideles, iam sacro baptismate et confirmatione signati, plene per receptionem Eucharistiae Corpori Christi inseruntur.

2684 Est ergo Eucharistica Synaxis centrum congregationis fidelium cui Presbyter praeest. Edocent igitur Presbyteri fideles divinam victimam in Sacrificio Missae Deo Patri offerre atque eum ea oblationem vitae suat' facere; in spiritu Christi Pastoris instituunt eos peccata sua corde contrito Ecclesiae in Sacramento Poenitentiae submittere, ita ut magis magisque in dies ad Dominum convertantur, memores verborum Eius: *Poenitentiam agile, appropinquavit enim Regnum caelorum* (*Mt.* 4, 17). Ipsos pariter edocent Sacrae Liturgia? celebrat iones ita participare, ut sinceram orationem in eis quoque attingant; eos ad spiritum orationis semper perfectiorem per totam vitam exercendum, pro uniuscuiusque gratiis et necessitatibus, manuducunt. omnesque ad officia proprii status observanda, et profeciiores ad consilia Evangelii. motio cuique congruo exercenda, alliciunt. Erudiunt proinde fideles ut possint hymnis et canticis spiritualibus in cordibus suis cantare Domino, gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri lesu Christi. Deo et Patri.[6] Laudes et gratiarum actiones quas adhibent in Eucharistiae celebratione ipsi Presbyteri ad diversas horas diei dilatant in Divino persolvendo Officio, quo quidem nomine Ecclesiae, pro toto populo sibi commisso, immo pro universo mundo, Deum deprecantur.

[1] **Cfr. *ibid.*, n. 7: XAS 5G, 100-101; Pirs XII. Litt. Encycl. *Mystici Corporis*, 29 iun. 1943: AAS 35, 230.**

[2] **S. IciNATius M., *Smuro.*, 8, 1-2: od. F. X. Funk, 210; *ConstHutiones Apostolorum*, Vili, 12, 3: cd. E. X. Funk, 496; Vili. 29, 2. *ibid.*, 532.**

[3] **Cfr. Coxc. Vat. II, Const, dogm. de Ecclesia, *Lumen gentium*, n. 28: AAS 57, 33-3«. (Cfr. n. 2589).**

[4] **« Eucharistia vero est quasi consummatio spiritualis vitae, et omnium sacramentorum finis : S. Thomas, *Summa Theol.* Ili, q. 73, a. 3 c; cfr. *Summa ThcoL* III, q. 65, a. 3.**

[5] **Cfr. S. Thomas, *Summa Theol.* IH. q. G5, a. 3, ad 1; q. 79, a. 1, c, ct ad 1.**

[6] **Cfr. *Eph.* 5, 19-20.**

2685 Domus orationis in qua Sanctissima Eucharistia celebratur et servatur, fidclesque congregantur, et in qua praesentia Filii Dei Salvatoris nostri in ara sacrificali pro nobis oblati, in auxilium atque solatium fidelium colitur, nitida, orationi et sacris sollemnibus apta esse debet.[1] In ea Pastores et fideles invitantur ut grato animo respondeant dono Ipsius, qui per Humanitatem suam continuo vitam divinam in membra Corporis sui infundit.[2] Curent Presbyteri scientiam et artem liturgicam recte colere, ut, suo ministerio liturgico, a christianis communitatibus sibi commissis perfectius in dies laudetur Deus, Pater et Filius et Spiritus Sanctus.

2686 6. Munus Christi Capitis et Pastoris pro sua parte auctoritatis exercentes, Presbyteri, nomine Episcopi, familiam Dei, ut fraternitatem in unum animatam, colligunt, et per Christum in Spiritu ad Deum Patrem adducunt.[3] Ad hoc autem ministerium exercendum, sicut ad cetera munera Presbyteri, confertur potestas spiritualis, quae quidem ad aedificationem datur.[4] In aedificanda autem Ecclesia, Presbyteri cum omnibus eximia humanitate ad exemplar Domini conversari debent. Neque iuxta placita hominum,[5] sed iuxta exigentias doctrinae et vitae Christianae erga eos agere debent, eos docentes et ut filios etiam carissimos monentes,[6] secundum verba Apostoli: *Insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina (2 Tim.* 4, 2).[7]

2687 Quapropter ad sacerdotes, qua in fide educatores, pertinet curare sive per se sive per alios, ut singuli fideles ad suam propriam vocationem secundum Evangelium excolendam, ad sinceram operosamque caritatem, et ad libertatem, qua Christus nos liberavit,[8] in Spiritu Sancto adducantur. Parum proderunt caeremoniae, etsi pulchrae, vel consociationes, etsi florentes, si non ordinantur ad educandos homines ad maturitatem Christianam consequendam.[9] Quam ut promoveant, eis auxilio erunt Presbyteri ut in ipsis eventibus magnis vel parvis, quid

1 **Cfr. S.** Hieronymus, ***Epist.,*** **114, 2: « ... sacrosquc calices, et sancta velumina, et caetera, quae ad cultum Dominicae pertinent Passionis ... ex consortio Corporis et Sanguinis Domini eadem qua Corpus eius ct Sanguis maiestato veneranda »: ML 22, 934. CONO. Vat. II, Const, de Sacra Liturgia,** ***Sacrosanctum Concilium,*** **nn. 122-127: AAS 56, 130-132.**

• • **Insuper visitationem sanctissimi Sacramenti, in nobilissimo loco ot quam honorificentissime in ecclesiis secundum leges litúrgicas adservandi, interdiu facere ne omittant, utpote quae erga Christum Dominum, in eodem praesentem, sit et grati animi argumentum et amoris pignus et debitae adorationis officium »: Paulus VI, Litt. Encycl.** ***Mysterium Fidei,*** **3 sept. 1965: AAS 57, 771.**

• **Cfr. Cono. Vat. II, Const, dogm. de Ecclesia,** ***Lumen (/entium,*** **n. 28: AAS 57, 33-36. (Cfr. n. 25891.**

• **Cfr. 2** ***Cor.*** **10, 8; 13. 10.**

» **Cfr.** ***Gal.*** **1, 10.**

• **Cfr.** ***1 Cor.*** **4, 14.**

' **Cfr.** ***Didascalia,*** **II, 34, 3; II, 46, 6; II, 47,** 1; ***Constitutiones Apostolorum,*** **II, 47,** 1: **ed. F. X. Funk,** ***Didascalia ct Constitutiones,*** **I, pp. 116, 142 et 143.**

• **Cfr.** ***Gal.*** **4. 3; 5,** 1 **et 13.**

• **Cfr. S.** Hieronymus, ***Epist.,*** **58, 7: • Quae utilitas est parietes fulgere gemmis, ct Christum in paupere fame periclitari! »: ML 22, 584.**

res exigant, quae sit Dei voluntas perspicere valeant. Edoceantur etiam cliristiani ut non sibi solum vivant, sed, secundum exigentias novae legis caritatis, unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administretl et ita omnes officia sua in communitate hominum Christiane absolvant.

2688 Quamvis vero omnibus debitores sint. Presbyteri tamen peculiari modo commendatos sibi habent pauperes et tenuiores cum quibus Dominus Ipse sese sociatum ostendit,l et quorum evangelizado signum messianici operis datur.3 Peculiari etiam diligentia prosequentnr júniores, et insuper coniuges ac parentes, qui ut in amicales coetus conveniant optandum est, ad sese mutuo adjuvandos ut christiane in vita saepe ardua facilius pleniusque agant. Meminerint Presbyteri religiosos omnes viros ac mulieres, quippe qui pars praecellens sint in domo Domini, speciali cura dignos esse ad eorum spiritualem profectum in bonum totius Ecclesiae. Maxime tandem solliciti sint aegrotantium et morientium, eos visitantes et in Domino confortantes.4

2689 Munus vero Pastoris non ad fidelium singillatim curam habendam coarctatur, sed etiam ad genuinam communitatem christianam efformandam proprie extenditur. Spiritus autem communitatis debite ut colatur, non tantum ecclesiam localem sed et universam Ecclesiam amplecti debet. Communitas autem localis non suorum dumtaxat fidelium curam fovere, sed etiam zelo missionali imbuta viam ad Christum omnibus hominibus parare debet. Specialiter tamen sibi commendatos habet catechumenos et neophytos, qui gradatila ad vitam christianam cognoscendam et ducendam educandi sunt.

2690 Nulla tamen communitas Christiana aedificatur nisi radicem cardinemque habeat in Sanctissimae Eucharistiae celebratione, a qua ergo omnis educatio ad spiritum communitatis incipienda est.s Quae celebratio ut sincera et plena sit tam ad varia caritatis opera mutuumque adiutorium quam ad missionalem actionem, necnon ad varias cliristiani testimonii formas, ducere debet.

2691 Praeterea caritate, oratione, exemplo et poenitentiae operibus, ecclesiale communitas veram erga animas ad Christum adducendas maternitatem exercet. Ipsa enim instrumentum efficax constituit quo nondum

---

* **Cfr.** *1 Pl.* **4, 10 ss.**

* **Cfr.** *Mt.* **25, 34-45.**

1 **Cfr. £c. 4, 18.**

‘ **Aliae categoriae nominari possunt, v. g. migrantes, nomades, etc. De quibus agitur in:** Cono. Vat. **II, Dccr. do pastorali Episcoporum munere in Ecclesia,** *Christus Dominus.*

* **Cfr.** *Didascalia,* **II, 59, 1-3: • Docens autem iube ot hortaro populum in ecclesia frequentaro et penitus numquam deesse, sed convenire semper et ecclesiam non angustare, cum se subtrahunt, ot minus membrum facere corpus Christi... Nolite ergo vosmot ipsos, cum sitis membra Christi, spargere ab ecclesia, oum non coadunamini: Christum enim caput habentes secundum promissionem ipsius praesentem et communicantem vobis, nolite ipsi vos neglegere nec alienare salvatorem a membris suis uec scindere uec spargere corpus eius... »: ed. F. X. Funk, I, p. 170;** Paulus **VI, Allocutio iis qui ex italico clere interfuerunt Coetui XIII per hebdomadam habito Urbiveti v. di aggiorntuuento pastorale ›. 6 sept. 1963: AAS 55, 750 ss. [Cfr. n. 2523).**

credentibus via ad Christum eiusque Ecclesiam indicatur vel sternitur, (pio etiam fideles excitantur, aluntur et ad pugnam spiritualem roborantur.

2692 In exstruenda vero Christianorum communitate, Presbyteri numquam alicui ideologiae vel factioni humanae inserviunt, sed, ut Evangeli! Praecones et Ecclesiae Pastores, ad Corporis Christi spirituale incrementum consequendum operam impendunt.

II. Presbyterorum habitudo ad alios

2693 7. Presbyteri omnes, una cum Episcopis, unum idemque sacerdotium et ministerium Christi ita participant, ut ipsa unitas consecrationis missionisque requirat hierarchicam eorum communionem cum Ordine Episcoporum,1 quam optime aliquando in liturgica concelebratione manifestant, et eum quibus coniuncti profitentur se Eucharisticam Synaxim celebrare.2 Episcopi igitur, propter donum Spiritus Sancti quod Presbyteris in sacra Ordinatione datum est, illos habent ut necessarios adiutore» et consiliarios in ministerio et munere docendi, sanctificandi et pascendi plebem Dei.3 Quod enixe, iam ab antiquis Ecclesiae temporibus, liturgica documenta proclamant, dum sollemniter postulant a Deo super Presbyterum ordinandum infusionem spiritus *gratiae et consilii, ut adiuvet ac gubernet populum in corde mundo,'* quemadmodum in eremo .Moysis spiritus in mentes septuaginta virorum prudentium propagatus est,5 *quibus ille adiutoribus usus, in populo innumeras multitudines incile gubernavit.*6

1 **Cfr.** Cono. Vat. **II, Const, dogai. de Ecclesia,** ***Lumen gentium,*** **n. 28: AAS 57, 35. [Cfr. n. 2589 J.**

1 **Cfr. sic dictam** ***Constitutionem Ecclesiasticam Apostolorum,*** **XVIII: Presbyteri sunt sÿmmystai ct synepimachoi Episcoporum: ed. Th. Schermami,** ***Dic allgemeine Kirchenordnung,*** **I, Paderborn 1911, 26; A.** Harnack, ***Die Quellcn der sog. aposlolischen Kirchenordnung,*** **T. u. U., II, 5, 13, n. 18 et 19;** Pseudo-Hieronymuh, ***De. Septem Ordinibus Ecclesiae:*** **'...in benedictione cum episcopis consortes mysteriorum sunt »: cd. A. W. KalfT, Wiirzburg 1937, p. 45; S.** Isidoros Hispalensis, ***Dc Ecclesiasticis Offjlciis,*** **II, c. VII: «Praesunt enim Ecclesiae Christi, et in confectione divini corporis et sanguinis consortes eum episcopis sunt, similiter et in doctrina populorum, et in olllcio praedicandi »: ML 83, 787.**

• **Cfr.** ***Didascalia,*** **II, 28, 4: ed. F. X. Funk, p. 108;** ***Constitutiones Apostolorum,*** **II, 28, 4; II, 34, 3;** ***ibid.,*** **109 ct 117.**

‘ ***Ibid.,*** **Vili, 16, 4: ed. F. X. Funk, I, 523; cfr.** ***Epitome Const. Apost.,*** **VI:** ***ibid.,*** **II, 80, 3-4;** ***Teslamentum Domini:*** **« ... da ei spiritum gratiae, consilii ct magnanimitatis, spiritimi presbyteratus... ad coadluvandum et gubernandum populum tuum in opere, in metu, in corde puro »: trad. I. E. Rahmani, Moguntlae 1899, 69. Item in** ***Trad. Apost.:*** **ed. B. Botte,** ***La Tradition Apostolique de Saint Hippolyte,*** **Münster 1. W. 1963, 20.**

‘ **Cfr.** ***Num.*** **11, 16-25.**

• ***Pontificale romanum,*** **De Ordinatione Presbyterorum, Praefatio; quae verba iam habentur in** ***Sacramentario leoniano, Sacramentario gelasiano*** **et** ***Sacramentario gregoriano.*** **Similia inveniuntur in Liturgils Orientalibus: ef.** ***Trad. Apost.:*** **• ... respice super servum tuum istum et impartire spiritum gratiae ct consilii praesbyteris ut adiuvet et gubernet plebem tuam in corde mundo, sicuti respexisti super populum electionis tuae ct praecepisti Moysi ut degeret praesbyteros quos replesti de spiritu tuo quod tu donasti famulo tuo •: ex antiqua versione latina Veronensi, cd B. Botte,** ***La Tradition Apostolique dc S. Hippolyte. Essai de reconstruction,*** **Münster 1. W. 1963, 20;** ***Const. Apost.*** **Vili, 16, 4: ed, F. X. Funk, I, 522, 16-17;** ***Epit. Const. Apost.*** **VI: ed. F. X. Funk, II, p. 80, 5-7;** ***Teslamentum Do-***

2694 Propter liane ergo in eodem sacerdotio atque ministerio communionem, Episcopi ut fratres et amicos suos habeant Presbyteros,[1] eorumqne bonum, tam materiale quam praesertim spirituale ipsis pro viribus cordi sit. Potissimum enim in illos sacerdotum suorum sanctitudinis grave recidit onus:[2] maximam ergo curam exerceant in continua formatione Presbyterii sui.[1] Eos libenter audiant, innno consulant et cum eis colloquantur de iis quae ad necessitates operis pastorali' et ad bonum dioecesis spectant. Ut vero id ad effectum deducatur, habeatur, modo hodiernis adiunctis ac necessitatibus accommodato,[4] forma ac normis iure determinandis, coetus seu senatus[5] sacerdotum. Presbyterium repraesentantium, qui Episcopum in regimine dioeceseos suis consiliis efficaciter adiuvare possit.

2695 Presbyteri autem, ante oculos habentes plenitudinem Sacramenti Ordinis qua Episcopi gaudent, in ipsis revereantur auctoritatem t liristi supremi Pastoris. Suo igitur Episcopo sincera caritate et oboedientia adhaereant.[8] Quae sacerdotalis oboedientia, cooperationis spiritu perfusa, fundat ur in ipsa participat ione ministerii episcopalis, quae Presbyteris per Sacramentum Ordinis et missionem canonicam confertur.[7]

mini: trad. I. E. Rahmani, Moguntiao 1899. p. 69; *Euchologion Serapionis,* XXVII: ed. F. X. Funk, *Didascalia ct Constitutiones,* II, 190, lin. 1-7; *Ritus Ordinationis in ritu Naronitarum:* trad. II. Benzinger, *Ritus Orientalium,* II. Würzburg 1863, 161. Inter Patres citari possunt: Theodorus Moi*suestenus, *In 1 Tim.* 3. 8: rd. Swete, II, 119-121; Thxodoretus, *(Quaestiones in Numeros,* XVIII: MG 80, 369 C-372 B.

1 Cfr. Conc. Vat. II, Const, (login. de Ecclesia, *Lumen gentium.* n. 28: AAS 57, 35.

1 Cfr. Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia,* 1 aug. 1959: AAS 51, 576; S. Pius X, Exhortatio ad clerum *Haerent animo,* I aug. 1908: S. Pii A' *Acta* I, 237 ss.

' Cfr. Conc. Vat. II, Decr. dc pastorali Episcoporum munen in Ecclesia, *Christus Dominus,* nn. 15 ct 16: AAS 58, 680. ICfr. nn. 2618. 2619].

4 In iure condito iam habetur Capitulum Cathédrale, tamquam Episcopi «senatus et consilium • (CIC, c. 391), vel, eo deliciente. Coctus consultorum dioeccsanorum (cfr. CIC, cc. 123-128). In votis tamen est talia instituta ita recognoscere, ut hodiernis adiunctis atque necessitatibus melius provideatur. Uti patet, huiusmodi Coetus Presbyterorum differt a Consilio pastorali de quo in Conc. Vat. 11. Decr. *Christus Dominus,* dc pastorali Episcoporum munero in Ecclesia, 28 oct. 1965, n. 27, cui pertinent etiam laici, et cuius est tantummodo pervestigare quae ad pastoralia opera spectant. Dc Presbyteris ut consiliariis Episcoporum videri possunt *Didascalia,* II. 28, I: ed. F. X. Funk. I. p. 108; it. *Const. Apost.,* II, 28, 4: ed. F. X. Funk, I 109; S. IGNATIUS M.. *Magn.,* 6. 1: cd. F. X. Funk, 191: *Trail.,* 3, 1: ed. F. X. Funk, 201; Orígenes. *Contra Celsum.* III, 30: Presbyteri sunt consiliarii seu boúleytai: MC» 11, 957 D-960 A.

1 S. IGNATIUS M., *Magn.,* 6, 1: « Hortor, ut in concordia Dei omnia peragere studeatis, episcopo praesidente loco Dei ct presbyteris loco senatus apostolici, et diaconis mihi suavissimis concreditum habentibus ministerium lesu Christi, qui ante saecula apud Patrem erat et in tine apparuit »: ed. F. X. Funk, 195; S. Ign .unus M., *Trail.,* 3, 1: • Cuncti similiter revereantur diaconos ut lesum Christum, sicut et episcopum, qui est typus Patris, prosbyteros autem ut senatum Dei et concilium apostolorum. Sine his ecclesia non vocatur •: ibid., 204; S. 111ERONYMU8, *In Isaiam,* II. 3: ML 21. 61 D: Et nos habemus in Ecclesia senatum nostrum, coetum presbyterorum ».

• Cfr. Paulir VI, Allocutio ad Urbis curiones et quadragenarii temporis oratores in Aede Sixtina liabita, die I mart ii 1965: AAS 57. 326.

l *Cfr. Const. Apost.,* VIII, 47, 39: «Presbyteri... absque sententia episcopi nihil peragant; ipse enim est, cui commissus est populus Domini ct a quo de animabus eorum ratio poscetur *: cd. F. X. Funk, 577.

2696 Unio Presbyterorum cum Episcopis eo magis nostris diebus requiritur quod aetate hac nostra, diversis ex causis, incepta apostolica non tantum multiplices formas induere, verum etiam limites unius paroeciae vel dioecesis praetergredi necease est. Nullus ergo Presbyter seorsum ac velati singillatim suam missionem satis adimplere valet, sed tantum viribus unitis cum aliis Presbyteris, sub ductu eorum, qui Ecclesiae praesunt.

2697 8. Presbyteri, per Ordinationem in Ordine presbyteratus constituti, omnes inter se intima fraternitate sacramentali nectuntur; specialiter autem in dioecesi cuius servitio sub Episcopo proprio addicuntur unum Presbyterium efformant. Etsi enim diversis officiis mancipentur, unum tamen gerunt sacerdotale pro hominibus ministerium. Ad idem enim opus ut coeperentur mittuntur omnes Presbyteri, sive ministerium paroeciale vel supraparoeciale exerceant, sive scientiae investigandae aut tradendae operam conferant, sive etiam manibus laborent, ipsorum operariorum, ubi id probante quidem competenti Auctoritate expedire videatur, sortem participantes, sive tandem alia opera apostolica vel ad apostolaturn ordinata adimpleant. Ad unum omnes quidem conspirant, ad aedificationem nempe Corporis Christi, quae, nostris praesertim temporibus, multiplicia officia necnon novas accommodationes requirit. Quapropter magni momenti est ut omnes Presbyteri, sive dioecesani sive religiosi, sese invicem adiuvent, ut semper sint cooperatores veritatis.[1] Cum ceteris ergo membris huius Presbyterii, unusquisque specialibus apostolicae caritatis, ministerii et fraternitatis nexibus coniungitur: quod iam ab antiquis temporibus liturgico significatur, cum Presbyteri adstantes super novum electum, simul cum Episcopo ordinante, manus imponere invitentur, et cum Sacram Eucharistiam unanimo corde concelebrant. Singuli ergo Presbyteri eum confratribus suis uniuntur vinculo caritatis, orationis et omnimodae cooperationis, atque ita manifestatur illa unitas qua Christus voluit suos in unum esse consummatos, ut cognoscat mundus Filium missum esse a Patre.[3]

2698 Quam ob rem, qui sunt provectioris aetatis iuniores vere ut fratres suscipiant cosque in primis inceptis et oneribus ministerii adiuvent, itemque mentem eorum, etsi a propria diversam, intellegere satagant atque incepta eorum cum benevolentia prosequantur. Iuvenes pariter revereantur aetatem atque experientiam seniorum cumque illis dc rebus curam animarum spectantibus consilia conferant et libenter collaborent.

2699 Spiritu fraterno ducti, Presbyteri hospitalitatem ne obliviscantur,[3] colant beneficentiam et communionem bonorum.[4] praesertim solliciti eorum (pii sunt aegroti, afflicti, laboribus nimis onerati, solitarii, e patria exsules, necnon eorum qui persecutionem patiuntur.[5] Etiam ad relaxan-

» Cfr. *3 Io.* 8.
* Cfr. *Io.* 17, 23.
• Cfr. *lltbr.* 13. 1-2.
‘ Cfr. *Hr.br.* 13, 16.
‘ Cfr. *Mt.* 5, 10.

dum animum libenter et cum gaudio conveniant, memores verborum quibus ipse Dominus Apostolos defatigatos invitabat: *Venite seorsum in. desertum locum, et requiescite pusillum (Mc.* 6, 31). Insuper, ut Presbyteri in vita spirituali ct intellectuali colenda mutuum iuvarnen inveniant, ut aptius in ministerio cooperari valeant ut que a periculis solitudinis forte orientibus eripiantur, aliqua vita communis vel aliquod vitae consortium inter eos foveatur, quod tamen plures formas, iuxta diversas necessitates personales vel pastorales, induere potest, nempe cohabitationem, ubi possibilis est, vel communem mensam, vel saltem frequentes ac periodicos conventus. .Magni quoque habendae sunt et diligenter promovendae associationes quae, statutis a competenti ecclesiastica auctoritate recognitis, per aptam et convenienter approbatam vitae ordinationem et per invaine» fraternum, sanctitatem sacerdotum in exercitio ministerii fovent, et sic toti Ordini Presbyterorum servire intendunt.

2700 Demum, ratione eiusdem communionis in sacerdotio, se sciant Presbyteri specialiter obligatos erga eos qui aliquibus difficultatibus laborant; quibus tempestivum praebeant auxilium, etiam si opus sit eos discrete monendo. Illos autem qui in quibusdam defecerunt fraterna caritate atque magno animo semper prosequantur, pro ipsis instantes preces Deo effundant eisque continuo sese praebeant ut revera fratres et amicos.

2701 9. Novi Testamenti sacerdotes, licet Sacramenti Ordinis ratione praestantissimum ac necessarium in Populo et pro Populo Dei munus patris et magistri exerceant, tamen simul cum omnibus christifidelibus sunt discipuli Domini, Dei vocantis gratia Eius Regni participes facti.[1] Cum omnibus enim in fonte baptismi regeneratis Presbyteri sunt fratres inter fratres,[2] nipote membra unius eiusdemque Christi Corporis, cuius aedificatio omnibus demandata est.[3]

Presbyteros igitur sic oportet praeesse, ut non quae sua sunt quaerentes, sed quae lesu Christi.[4] cum fidelibus laicis operam coniungant et in medio eorum se gerant ad exemplum Magistri, qui inter homines *non venit ministrari, sed ministrare, et dare animam suam redemptionem pro multis (Ml.* 20, 28). Presbyteri sincere laicorum dignitatem atque propriam, (piam laici in missione Ecclesiae habent partem, agnoscant ct promoveant. lustam etiam libertatem, quae omnibus in civitate terrestri competit, sedulo in honore habeant. Libenter audiant laicos, eorum desideria fraterne considerantes, eorumque experientiam et com-

1 **Cfr. *I These.* 2, 12; *Col.* 1, 13.**

' **Cfr. Af/. 23, 8. « Opus est deinde, ut ca re quod hominum pastores, patres et magistri esso cupimus, Idcirco eorum fratres agamus »: I'aui.vs VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam suam,* 6 aug. 1964: AAS 58, 647.**

' **Cfr. *Eph.* 1, 7 et 16; *Consi. Apost.,* VIII, 1, 20: « Quin etiam neque episcopus in diaconos vel presbyteros se extollat neque presbyteri in plebem; ex utrisque enim coetus compositio exstat •: cd. F. X. Funk, I, p. 467.**

' **Cfr. *Phil.* 2, 21.**

potentiam in diversis campis humanae actionis agnoscentes, ut simul cum ipsis signa temporum recognoscere queant. Probantes spiritus si ex Deo sint,[1] charismata laicorum multiformia, tam humilia quam altiera, cum sensu fidei detegant, eum gaudio agnoscant, cum diligentia foveant. Inter alia vero dona Dei quae in fidelibus abundanter inveniuntur, peculiari cura digna sunt, quibus non pauci ad altiorem vitam spiritualem attrahuntur. Item cum fiducia laicis in servitium Ecclesiae officia committant, eis agendi libertatem et spatium relinquentes, immo eos ut opera etiam sua sponte aggrediantur opportune invitantes?

2702 Presbyteri demum in medio laicorum positi sunt ut omnes ad caritatis unitatem ducant *caritate fraternitatis invicem, diligentes, honore invicem praevenientes (Rom.* 12, 10). Eorum igitur est diversas mentes ita componere ut nemo in fidelium communitate extraneum se sentiat. Boni communis, cuius nomine Episcopi curam habent, sunt defensores, atque simul veritatis strenui assertores, ne fideles omni vento doctrinae circumferantur.[3] Peculiari sollicitudini eorum committuntur qui a praxi Sacramentorum, immo a fido forsan defecerunt, quos quidem ut boni pastores adire non omittent.

Ad praescripta de oecumenismo attendentes,[4] non obliviscentur fratrum qui plena nobiscum ecclesiastica communione non fruuntur.

Commendatos sibi tandem habebunt illos omnes qui Christum Salvatorem suum non agnoscunt.

Ipsi vero christifideles conscii sint se obligatos esse Presbyteris suis, et ideo liliali amore eosdem, pastores suos et patres, prosequantur; item, eorum sollicitudines participantes, oratione et opere quantum fieri possit auxilio sint suis Presbyteris, ut hi aptius difficultates superare et fructuosius officia sua adimplere valeant?

III. Presbyterorum distributio ET VOCATIONES SACERDOTALES

2703 10. Donum spirituale, quod Presbyteri in ordinatione acceperunt, illos non ad limitatam quondam et coarctatam missionem praeparat, sed ad amplissimam et universalem missionem salutis *usque ad ultimum terrae* (Aci. I, 8), nam quodlibet sacerdotale ministerium participat ipsam universalem amplitudinem missionis a Christo Apostolis concreditae. Christi enim Sacerdotium, cuius Presbyteri vere participes facti sunt, ad omnes populos et ad omnia tempora necessario dirigitur, neque ullis limitibus sanguinis, nationis vel aetatis coarctatur, ut iam in figura Melchisedech arcano modo praefiguratur.[6] Meminerint igitur Presbyteri

1 **Cfr.** *i Io.* **4, 1.**
• **Cfr. Cose. Vat. II, Const, dogm. de Ecclesia,** *Lumen gentium,* **n. 37: AAS 57, 12-43.**
• **Cfr.** *Et)h.* **4, 14.**
‘ **Cfr. Cose. Vat. II, Decr. de Oecumenismo,** *Unitatis redintegratio:* **AAS 57, 90 ss.**
‘ **Cfr. CONO. Vat. II, Const, dogm. do Ecclesia,** *Lumen gentium,* **n. 37: AAS 57, 42-43.**
• **Cir.** *Hebr.* **7, 3.**

omnium ecclesiarum sollicitudinem sibi cordi Osse debere. Quapropter Presbyteri illarum dioecesium, quae maiore vocationum copia ditantur, libenter se paratos praebeant, permit tente vel exhortante proprio Ordinario, ad suum ministerium in regionibus, missionibus vel operibus cleri penuria laborantibus exercendum.

2704 Normae praeterea de incardinatione et excardinatione ita recognoscantur ut, pervetere hoc instituto firmo manente, ipsum tamen hodiernis pastoralibus necessitatibus melius respondeat. Ubi vero ratio apostolatus postulaverit, faciliora reddantur non solum apta Presbyterorum distributio, sed etiam peculiaria opera pastoralia pro diversis coetibus socialibus, quae in aliqua regione, vel natione aut in quacumque terrarum orbis parte perficienda sunt. Ad hoc ergo quaedam seminaria internationalia, peculiares dioeceses vel praelaturae personales et alia huiusmodi utiliter constitui possunt, quibus, modis pro singulis inceptis statuendis et salvis semper iuribus Ordinariorum locorum, Presbyteri addici vel incardinali queant in bonum commune totius Ecclesiae.

2705 Ad novam tamen regionem, praesertim si illius linguam et mores nondum bene cognoverint, in quantum fieri potest. Presbyteri ne mittantur singuli, sed, ad exemplum Christi discipulorum,[1] saltem bini vel terni, ut ita mutuo sibi sint adiutorio. Pariter expedit sollicitam curam adhibere de eorum vita spirituali, necnon de eorum valetudine mentis et corporis; et, quatenus id fieri possit, loca et condiciones laboris pro ipsis praeparentur iuxta uniuscuiusque adiuncta personalia. Magnopere expedit simul ut, qui novam nationem petunt, apte cognoscere curent non solum linguam illius loci, sed etiam peculiarem indolem psychologicam et socialem illius populi cui in humilitate servire volunt quam perfectissime cum eodem communicantes, ita ut exemplum sequantur Pittili Apostoli, qui do se ipso dicere potuit: *Nam cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci, ut plures lucrifacerem. Et factus sum ludaeis tamquam ludaeus, ut ludaeos lucrarer... (1 Cor.* 9, 19-20).

2706 II. Pastor et Episcopus animarum nostrarum,[2] ita suam Ecclesiam constituit, ut Populus quem elegit et acquisivi! sanguine suo [2] semper et usque in finem sacculi suos habere deberet sacerdotes, ne umquam christiani essent sicut oves non habentes pastorem.[4] Quam voluntatem Christi agnoscentes, Apostoli, suggerente Spiritu Sancto, suum esse officium duxerunt ministros eligendi *qui idonei erunt et alios docere (2 Tim.* 2, 2). Quod officium sane pertinet ad ipsam missionem sacerdotalem, qua quidem particeps fit Presbyter sollicitudinis totius Ecclesiae, ne in Populo Dei hic in terris operarii umquam desint. Quoniam tamen *rectori navis et navigio deferendis ...causa communis exsistit,*[5] ideo universus Populus christianus edoceatur suum esse officium diversimode coope-

[1] Cfr. *Lc.* 10, 1.
[2] Cfr. *1 Pt. 2, 25.*
[3] Cfr. *Aci.* 20, 28.
[4] Cfr. *MI.* 9, 36.
[5] *Pontificale romanum,* Do Ordinatione Presbyterorum.

randi, per instantem orationem itemque per alia media quae sibi praesto sunt,[1] ut semper Ecclesia illos habeat sacerdotes, qui necessarii sint ad missionem suam divinam explendam. Primum igitur Presbyteris summopere cordi sit verbi ministerio proprioque testimonio vitae, spiritum servitii et verum gaudium paschale aperte manifestantis, sacerdotii excellentiam et necessitatem fidelibus ante oculos ponere, ac quos, sive iuvenes sive adultiores, prudenter ad tantum ministerium idoneos indicaverint, nullis parcendo curis neque incommodis adiuvare ut se rite praeparent ac proinde aliquando, plena eorum libertate externa et interna servata, ab Episcopis vocari possint. Ad hunc finem prosequendum, maximae utilitatis est diligens ac prudens directio spiritualis. Parentes et magistri, atque omnes ad quos spectat quocumque modo institutio puerorum ac iuvenum, eos sic erudiant, ut sollicitudinem Domini pro grege suo cognoscentes et necessitates Ecclesiae considerantes, parati sint generose Domino vocanti respondere eum propheta: *Ecce ego, mitte me (Is.* 6, 8). Haec tamen vox Domini vocantis nequaquam ita exspectanda est, ac si modo quodam extraordinario ad aures futuri Presbyteri perveniat. Ipsa enim potius ex signis intellegenda et diiudicanda est, quibus cotidie voluntas Dei prudentibus christianis innotescit; quae signa attente a Presbyteris consideranda sunt.[2]

Ipsis ergo valde commendantur Opera vocationum, sive dioecesana sive nationalia.[3] In praedicationibus, in catechesi, in scriptis periodicis, diserte declarentur oportet necessitates Ecclesiae tam localis quam universalis, sensus et praestantia ministerii sacerdotalis in vivida luce ponantur, quippe in quo cum tantis oneribus tanta gaudia componantur, et in quo praesertim, ut docent Patres, potest dari Christo maximum testimonium amoris.[4]

1 **Cfr.** Conc. Vat. **II, Decr. de institutione sacerdotali,** ***Optatam totius,*** **n. 2: AAS 58, 715. (Cfr. n. 2623].**

1 « **La voce di Dio che chiama si esprime in due modi diversi, meravigliosi e convergenti: uno interiore, quello della grazia, quello dello Spirito Santo, quello ineffabile del fascino interiore che la « voce silenziosa » o potente del Signoro esercita nelle insondabili profondità dell'anima umana; e uno esteriore, umano, sensibile, sociale, giuridico, concreto, quello del ministro qualificato della Parola di Dio, quello dell'Apostolo, quello della Gerarchia, strumento indispensabile, istituito o voluto da Cristo, come veicolo incaricato di tradurre in linguaggio sperimentabile il messaggio del Verbo o del precetto divino. Cosi insegna con San Paolo la dottrina cattolica:** ***Quomodo audient sine praedicante... Fides ex auditu (Rom.*** **10. Ii et 17) •:** Paulus **VI, Allocutio habita die 5 mail 1065:** ***L'Osservatore Romano,*** **6 maggio 1965, 1.**

• **Cfr. Cose.** Vat. **II, Decr. de institutione sacerdotali,** ***Optatam lotius,*** **n. 2: AAS 58, 715. (Cfr. n. 2623].**

‘ **Hoc docent Patres, dum explicant verba Christi Petro: « Amas meî ... Pasco oves meas » (*** ***Io.*** **21, 17): sic S.** Ioannes Chrysobtomus, Dc ***sacerdotio,*** **II, 2: MG 48, 633; S.** Gregorius Magnus, ***Reo. Past. Liber,*** **P. I, c. 5: ML 77, 19 A.**

Caput III
PRESBYTERORUM VITA

I. Presbyterorum AD PERFECTIONEM VOCATIO

2707 12. Sacramento Ordinis Presbyteri Christo Sacerdoti configurantur, nt ministri Capitis, ad totum Eius Corpus quod est Ecclesia exstruendum et aedificandum, tamquam Ordinis episcopalis cooperatores. Iam quidem in baptismi consecratione, sicut omnes christiideles, signum et donum acceperunt tantae vocationis et gratiae ut, vel in infirmitate humana,[1] perfectionem prosequi possint et debeant, iuxta verbum Domini: *Estote ergo vos perfecti sicut et Pater rester coelestis perfectus est (Mt.* 5, 48). Ad illam vero perfectionem acquirendam peculiari ratione tenentur sacerdotes, quippe qui, Deo in Ordinis receptione novo modo consecrati, Christi Aeterni Sacerdotis viva instrumenta efficiantur, ut mirabile opus Eius, quod superna efficacitate universum hominum convictum redintegravit, per tempora persequi valeant.[2] Cum ergo omnis sacerdos, suo modo, ipsius Christi personam gerat, particulari quoque gratia ditatur ut, inserviendo plebi commissae et universo Populo Dei, Eius perfectionem aptius prosequi possit, cuius partes sustinet, utque humanae infirmitati carnis medeatur sanctitas Illius, qui nobis factus est Pontifex *sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus (Hebr.* 7, 26).

Christus, quem Pater sanctificavit seu consecravit et misit ia mundum,[3] *dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acccptabilem, sectatorem bonorum operum (Tit.* 2, 14), et sic per passionem intravit in gloriam suam;[4] simili modo Presbyteri, unctione Spiritus Sancti consecrati et a Christo missi, in seipsis opera carnis mortificant et hominum servitio totaliter se devovent, et sic in sanctitate qua in Christo ditati sunt ad perfectum virum [5] progredi valent.

Itaque, ministerium Spiritus et iustitiae [6] exercentes, dummodo sint docibiles Spiritui Christi qui eos vivificat et ducit, in vita spiritus firmantur. Per ipsas enim cotidianas sacras actiones, sicut et per integrum suum ministerium, quod cum Episcopo et Presbyteris communicantes exercent, ipsi ad vitae perfectionem ordinantur. Ipsa autem sanctitas Presbyterorum ad proprium ministerium fructuose complendum plurimum confert: quamvis enim gratia Dei etiam per indignos ministros opus salutis explere possit, tamen per illos ordinaria lege prae-

1 **Cfr.** *2 Cor.* **12, 9.**
• **Cfr. PIUS XI, Litt. Encycl.** *Ad catholici sacerdotii,* **20 dec. 1935: AAS 28, 10.**
' **Cfr.** *Io.* **10, 36.**
• **Cfr.** *Lc.* **21, 26.**
» **Cfr.** *Eph.* **4, 13.**
• **Cfr.** *2 Cor.* **3, 8-9.**

optat Deus sua mirabilia ostendere, qui, dociliores impulsui et ductui Spiritus Sancti facti, ob suam intimam cum Christo unionem et vitae sanctimoniam, cum Apostolo dicere valeant: *Vivo autem, iam non ego, vivit vero in me Christus (Gal.* 2, 20).

Quapropter haec Sacrosancta Synodus, ad suos fines pastorales renovationis internae Ecclesiae, diffusionis Euangelii in universo mundo, necnon colloquii cum mundo hodierno attingendos, vehementer hortatur omnes sacerdotes ut, aptis adhibitis mediis ab Ecclesia commendatis.[1] ad illam semper maiorem sanctitatem nitantur, qua evadant in dies aptiora instrumenta in servitium totius Populi Dei.

2708 13. Sanctitatem propria ratione consequentur Presbyteri munera sua sincere et indefesse in Spiritu Christi exercentes.

Verbi Dei ministri cum sint, cotidie legunt et audiunt Dei verbum quod alios docere debent; quod si simul in seipsos recipere satagant, perfectiores in dies tient Domini discipuli, iuxta verba Pauli Apostoli ad Timotheum: *Haec meditare, in his esto: ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi et doctrinae: insta in illis. Hoc enim faciens et teipsum saltum facies et eos, qui te audiunt (I Tint.* 4. 15-16). Quaerentes enim quomodo aptius contemplata aliis tradere possint,[2] profundius sapient *investigabiles divitias ('liristi (Eph.* 3, 8) et multiformem sapientiam Dei.[3] Prae oculis habentes Dominum esse qui corda aperit [4] et sublimitatem non ex ipsis sed e Dei virtute provenire,[5] in ipso actu verbi tradendi intimius eum Christo Magistro coniungentur Eiusque Spiritu ducentur. Ita communicantes cum Christo, Dei participant caritatem, cuius mysterium, a saeculis absconditum,[6] in Christo revelatum est.

2709 Ut Sacrorum ministri, praesertim in Sacrificio .Missae, Presbyteri personam specialiter gerunt Christi, qui seipsum ad sanctificandos homines victimam dedit; ideoque invitantur ut quod tractant imitentur, quatenus mortis Dominicae mysterium celebrantes, membra sua a vitiis et concupiscentiis mortificare procurent.[7] In mysterio Sacrificii Eucharistici, in quo munus suum praecipuum sacerdotes adimplent, opus nostrae redemptionis continuo exercetur,[8] et ideo enixe commendatur eius celebratio cotidiana, quae quidem etiam si praesentia fidelium ha-

[1] Cfr. inter alia:

S. Pius X, Exhortatio ad cicruin, *Haerent animo,* 4 aug. 1908: ‹8. *Pii X Acta* 4, 237 ss. (Cfr. nn. 1263 s.].

Pius XI, Litt. Encycl. *Ad catholici sacerdotii,* 20 dec. 1935: AAS 28, 5 ss. [Cfr. nn. 1955 s.].

Pius XII. Adhort. Ap. *Menti Nostrae,* 23 sept. 1950: AAS 42, 657 ss. [Cfr. nn. 2198 s.].

Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia,* 1 aug. 1959: AAS 51, 545 ss. [Cfr. nn. 2369 s.].

[2] Cfr. S. Thomas, *Summa Thcol.,* II-II, q. 188, n. 7.

[3] Cfr. *Eph.* 3, 9-10.

[4] Cfr. *Act.* 16, 14.

[5] Cfr. *2 Cor.* 4, 7.

[6] Cfr. *Eph.* 3, 9.

[7] Cfr. *Pontificale romanum,* De Ordinatione Presbyterorum.

[8] Cfr. *Missale romanum,* oratio super oblata dominicae IX post Pentecosten.

beri non possit, actus est Christi et Ecclesiae.[1] Ita, dum Presbyteri cum actu Christi Sacerdotis se coniungunt, cotidie se totos Deo offerunt, et, dum Corpore Christi nutriuntur, ex corde participant Eius caritatem qui se in cibum dat fidelibus. Similiter in Sacramentis administrandis cum intentione et caritate Christi uniuntur; quod speciali ratione efficiunt, cum Sacramenti Poenitentiae fungendo muneri omnino sernperque paratos se ostendant quotiescumque id a fidelibus rationabiliter petitur. In Officio Divino recitando, vocem praebent Ecclesiae, quae in oratione, nomine totius generis humani, perseverat, una cum Christo, qui est *semper vivens ad interpellandum pro nobis (Hebr.* 7, 25).

Populum Dei regentes et pascentes, caritate Boni Pastoris incitantur ut animam suam dent pro ovibus suis,[1] parati quoque ad supremum sacrificium, exemplum sequentes sacerdotum qui etiam hodiernis temporibus vitam suam ponere non renuerunt; educatores in fide cum sint, et ipsi habentes *fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi (Ilebr.* 10, 19) ad Deum accedunt *cum vero corde in plenitudine fidei (Ilebr.* 10, 22); spem erigunt firmam pro fidelibus suis,[3] ut possint consolari eos qui in omni pressura sunt, per exhortationem qua et ipsos Deus exhortatur;[4] communitatis rectores ascesim pastoris animarum propriam colunt, propriis commodis renuntiantes, non quod sibi utile est quaerentes sed quod multis, ut salvi fiant,[5] semper ulterius progredientes ad opus pastorale perfectius complendum et, ubi opus sit, ad novas vias pastorales ingrediendas parati, sub ductu Spiritus amoris, qui ubi vult spirat.[0]

2710 14. Hodierno in mundo, cum tot sint officia quae obire debent homines cumque tanta sit diversitas problematum quibus anguntur, quaeque saepius ipsis celeriter solvenda sunt, in discrimine haud raro versantur qui sese in diversa dispergant. Presbyteri autem, permultis obligationibus sui muneris implicati et distracti, non sine anxietate quaerere possunt quomodo cum exterioris actionis ratione interiorem vitam suam ad unitatem componere valeant. Quam vitae unitatem, nec mere externa operum ministerii ordinatio, nec sola pietatis exercitiorum praxis, quantumvis ad eam fovendam conferat, efficere potest. Eam vero exstruere valent Presbyteri exemplum in ministerio adimplendo sequentes Christi

‘ « Quaelibet enim Missa, etsi a sacerdote privutim celebratur, privata tamen non est, sed actus Christi et Ecclesiae; quae quidem Ecclesia in sacrificio, quod offert, seipsam tamquam universale sacrificium discit offerre et unlearn et infinitam redemptricem sacrificii Crucis virtutem universo mundo ad salutoni applicat. Unaquaeque enim Missa quae celebratur, non pro aliquorum tantum sed pro totius etiam mundi salute offertur (...) Paterno Igitur et enixe commendamus sacerdotibus, qui potissimum gaudium Nostrum et corona Nostra sunt in Domino, ut... quotidie digno ot devote Missam celebrent •: Paulus VI, Litt. Encycl. *Mysterium Fidei,* 3 sept. 1966: AAS 57, 761-762. Cfr. Conc. Vat. II, Const, do Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium,* nn. 26 ot 27: AAS 56, 107.

*** Cfr. *Io.* 10, 11.**

*** Cfr. *2 Cor.* 1, 7.**

‘ Cfr. *2 Cor.* 1, 4.

• Cfr. *1 Cor.* 10, 33.

• Cfr. *Io.* 3. 8.

Domini, cuius cibus erat voluntatem facere Illius qui Eum misit ut opus suum perficeret.[1]

Re quidem vera Christus, ut eandem voluntatem Patris iu mundo per Ecclesiam indesinenter faciat, per ministros suos operatur, et ideo semper principium et fons remanet eorum vitae unitatis. Presbyteri ergo suae vitae unitatem consequentur sese Christo coniungentes in agnitione voluntatis Patris et in dono sui ipsius pro grege sibi commisso.[2] Sic Boni Pastoris partes agendo, in ipso caritatis pastoralis exercitio invenient vinculum perfectionis sacerdotalis ad unitatem eorum vitam et actionem redigens. Haec quidem pastoralis caritas[3] maxime profluit a Sacrificio Eucharistico, quod ideo centrum et radix totius vitae Presbyteri exstat, ita ut quod in sacrificali ara agitur, sacerdotalis animus in se referre studeat. Hoc autem obtineri nequit, nisi ipsi sacerdotes in mysterium Christi oratione semper intimius penetrent.

Ut unitatem vitae suae etiam concrete verificare valeant, omnia incepta sua considerent probantes quae sit voluntas Dei,[4] quae nempe sit inceptorum cum normis evangelicae missionis Ecclesiae conformitas. Fidelitas enim erga Christum a fidelitate erga Ecclesiam suam seiungi nequit. Pastoralis ergo caritas postulat ut Presbyteri, ne in vacuum currant,[6] in vinculo communionis cum Episcopis et cum aliis in sacerdotio fratribus semper laborent. Hac ratione agentes, Presbyteri propriae vitae unitatem invenient in ipsa missionis Ecclesiae unitate, sicque cum Domino suo, et per Eum cum Patre, in Spiritu Sancto, unientur, ut possint consolatione repleri et superabundare gaudio.[8]

II. Peculiares exigentiae spirituales in vita presbyteri

271J 15. Inter virtutes quae ministerio Presbyterorum maxime requiruntur, nominanda est illa dispositio animi qua semper parati sunt non suam voluntatem quaerere, sed voluntatem Eius qui misit eos.[7] Divinum enim opus ad quod implendum a Spiritu Sancto assumpti sunt,[8] omnes humanas vires humanamque sapientiam transcendit; nam *infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia (1 Cor.* 1, 27). Propriae igitur infirmitatis conscius, verus Christi minister in humilitate laborat, probans quid sit beneplacitum Deo,[9] atque, veluti alligatus Spiritu,[10] ab Illius voluntate

1 **Cfr. *Io.* 4, 34.**
• **Cfr. *1 Io.* 3, 16.**
• • **Sit amoris ollicium pascere dominicum gregem** »: **S.** Augustinus, ***Trad, in Io.*, 123, 5: Jll. 35, 196".**
‘ **Cfr. *Itom.* 12, 2.**
‘ **Cfr. *Gal.* 2, 2.**
• **Cfr. *2 Cor.* 7, 4.**
’ **Cfr. *Io.* 4, 34; 5, 30; 6, 38.**
• **Cfr. *Ad.* 13, 2.**
• **Cfr. *Eph. 5,* 10.**
‘° **Cfr. *Ad.* 20, 22.**

in omnibus illicitur, qui omnes homines vult salvos fieri; quam voluntatem in cotidianis rerum adiunctis detegere et exsequi potest, humiliter inserviendo omnibus qui ei, in munere sibi commisso et in multiplicibus vitae suae eventibus, a Deo concrediti sunt.

2712 Ministerium autem sacerdotale, cum sit ministerium ipsius Ecclesiae, nonnisi in communione hierarchic» totius corporis adimpleri potest. Caritas ergo pastoralis Presbyteros urget ut, in hac communione agentes, voluntatem propriam per oboedientiam servitio Dei ät fratrum dedicent, in spiritu fidei accipientes et exsequentes quae a Summo Pontifice et a proprio Episcopo necnon ab aliis superioribus praecipiuntur vel commendantur; libentissime impendentes et superimpendentes seipsosl in quocumque munere etiam humiliori et pauperiori quod ipsis concreditur, ilac enim ratione necessariam unitatem servant et firmant cum fratribus suis in ministerio, maxime autem cum eis quos Dominus rectores visibiles Ecclesiae suae constituit, et ad aedificationem operantur Corporis Christi, quod *per omnem iuncturam subministrationis* crescit.2 Haec oboedientia, quae ad maturiorem libertatem filiorum Dei adducit, natura sua exigit ut, dum, in suo munere adimplendo, caritate moti, vias novas ad maius Ecclesiae bonum prudenter exquirunt. Presbyteri incepta sua fidenter proponant, et necessitudines gregis sibi commissi instanter exponant, parati semper ad illorum se subiiciendos indicio, qui princeps in Ecclesia Dei regenda munus exercent.

Hac humilitate et oboedientia responsabili et voluntaria Presbyteri sesc Christo conformant, sentientes in se quod et in Christo lesu, qui *semelipsum exinanivit formam servi accipiens ... factus oboediens usque ad mortem (Phil.* 2, 7-8), et hac oboedientia inoboedientiam Adami devicit redemit que, testante Apostolo: *Per inoboedientiam unius hominis, peccatores constituti sunt multi: ita et per unius oboeditionem, insti constituentur multi (Rom.* 5, 19).

2713 Ili. Perfecta et perpetua propter Regnum coelorum continentia a Christo Domino commendata,3 per decursum temporum et etiam nostris diebus a non paucis christilidelibus libenter accepta et laudabiliter observata, ab Ecclesia speciali modo pro vita sacerdotali semper permagni habita est. Est enim signum simul et stimulus caritatis pastoralis atque peculiaris fons spiritualis foeeunditatis in ₱mundo. Non exigitur quidem a sacerdotio suapte natura, uti apparet ex praxi Ecclesiae primaevae 5 et ex traditione Ecclesiarum Orientalium, ubi praeter illos qui cum omnibus Episcopis ex dono gratiae coelibatum eligunt servantium, sunt etiam optime meriti Presbyteri coniugati: dum vero ecclesiasticum coelibatum commendat. Sacrosancta haec Synodus nullo modo absimilem illam disciplinam immutare intendit, quae in Orientalibus

• **Cfr.** *2 Cor.* **12, 15.**
' **Cfr.** ***Eph.*** **4, 11-10.**
• **Cfr.** ***Mt.*** **19, 12.**
• **Cfr.** Cono. Vat. **11, Const, dogm. de Ecclesia,** ***Lumen gentium,*** **n. 42: AAS 57. 47-49.**
• **Cfr.** *1* ***Tim.*** **3. 2-5;** ***Til.*** **1,** G.

Ecclesiis legitime viget, omnesque illos peramanter hortatur, qui in matrimonio presbyteratum receperunt, ut, in sancta vocatione perseverantes, plene et generose vitam suam gregi sibi commisso impendere pergant.[1]

Coelibatus vero multimodam convenientiam cum sacerdotio habet. Missio enim sacerdotis integra dedicatur servitio novae humanitatis, quam Christus, victor mortis, per Spiritum suum in mundo suscitat, quaeque originem suam *non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo {Io.* I. 13) habet. Per virginitatem autem vel coelibatum propter Regnum coelorum servatum,[2] Presbyteri nova et eximia ratione Christo consecrantur. Ei facilius indiviso corde adhaerent,[3] liberius in Ipso et per Ipsum servitio Dei et hominum sese dedicant, Eius Regno ac operi regenerationis supernae expeditius ministrant, et sic aptiores fiunt qui paternitatem in Christo latius accipiant. Hoc ergo modo, coram hominibus profitentur se velle indivise numeri sibi commisso dedicari, fideles scilicet despondendi uni viro, illosque exhibendi virginem castam Christo.[1] et sic arcanum illud evocant connubiuin a Deo conditum et in futuro plene manifestandum quo Ecclesia unicum Sponsum Christum habet.[5] Signum insuper vivum efficiuntur illius mundi futuri, per fidem et caritatem iam praesentis, in quo filii resurrectionis neque nubent neque ducent uxores.[0]

14 His rationibus in mysterio Christi Eiusque missione fundatis, coelibatus, qui prius sacerdotibus commendabatur, postea in Ecclesia Latina omnibus ad Ordinem sacrum promovendis lege impositus est. Quam legislationem, ad eos qui ad Presbyteratum destinantur quod attinet, Sacrosancta haec Synodus iterum comprobat et confirmat, confidens in Spiritu donum coelibatus, sacerdotio Novi Testamenti tam congruum, liberaliter a Patre dari, dummodo qui sacerdotium Christi per Sacramentum Ordinis participant, immo et universa Ecclesia, humiliter ct enixe illud expetant. Exhortatur etiam haec Sacra Synodus omnes Presbyteros, qui sacrum coelibatum gratia Dei confisi libera voluntate secundum exemplum (liristi acceperunt ut, illi magno animo et toto corde inhaerentes, atque in hoc statu fideliter perseverantes, agnoscant praeclarum illud donum, quod a Patrè sibi datum est quodque a Domino tam aperte extollitur,[7] necnon prae oculis habeant magna mysteria, quae in eo significantur atque adimplentur. Quo magis autem perfecta continentia in mundo huius temporis a non pauCfe hominibus impossi-

[1] **Ctr. Pius XI, Litt. Encycl. -Id *catholici sacerdotii,* 20 dec. 1035: AAS 28, 28.**

[•] **Cfr. *MI.* 19, 12.**

[•] **Cfr. *1 Cor.* 7, 32-34.**

[«] **Ctr. *2 Cor.* 11, 2.**

[»] **Cfr. CONC. Vat. II, Const, dogin. de Ecclesia, *Lumen acnlium,* nn. 42 ct44: AAS 57, 47-49 et 50-51; Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis,* n. 12: AAS 58, 707.**

[•] **Ctr. *Lc.* 20, 35-36; Pius XI, Litt. Encycl. *Ad catholici sacerdotii,* 20 dee. 1935: AAS 28, 24-28; PIU8 XII, Litt. Encycl. *Sacra Virginitas,* 25 mart. 1954: AAS 4(5, 169-172.**

['] **Cfr. *Mt.* 19, 11.**

bilis reputatur, eo humilius et perseverantius Presbyteri gratiam fidelitatis, numquam petentibus denegatam, una cum Ecclesia expostulabunt, cuncta subsidia supernaluralia et naturalia insimul adbibentes, quae omnibus praesto sunt. Normas praesertim ascéticas quae ab experientia Ecclesiae probantur et quae in mundo hodierno haud minus necessariae sunt, sequi ne omittant. Rogat itaque haec Sacrosancta Synodus non solum sacerdotes, sed et omnes fideles, ut eis hoc pretiosum donum coelibatus sacerdotalis cordi sit, petantque omnes a Deo, ut Ipse illud donum Ecclesiae suae semper abundanter largiatur.

2715 17. Amicabili et fraterna conversatione inter se et cum ceteris hominibus, discere valent Presbyteri valores humanos colere et bona creata tamquam Dei dona aestimare. Versantes in mundo sciant tamen semper se secundum verbum Domini Magistri nostri non esse de *mundo. Plentes ergo mundo tamquam non utentes. * pervenient ad illam libertatem, qua liberati ab omni cura inordinata dociles fiunt ad vocem divinam in vita cotidiana audiendam. Ex hac libertate ct docilitate excrescit discretio spiritualis qua recta habitudo ad mundum bonaque terrestria invenitur. Quae habitudo ideo pro Presbyteris magni est momenti, quia missio Ecclesiae in medio mundo adimpletur et quia bona creata profectui personali hominis prorsus sunt necessaria. Grati ergo sint pro omnibus, quae eis Pater coelestis ad vitam recte peragendam largitur. Discernant tamen oportet in lumine fidei omnia, quae eis occurrant, ut ad rectum usum bonorum Dei voluntati respondentem ducantur et quae missioni suae sunt noxia respuant.

Sacerdotes enim, quippe quorum Dominus sit *pars et hereditas (Num.* 18, 20), bonis temporalibus uti debent tantummodo eos in fines, ad quos iuxta Christi Domini doctrinam Ecclesiaeque ordinationem eadem destinari licet.

2716 Bona ecclesiastica proprie dicta, secundum rei naturam, ad normam legum ecclesiasticarum, sacerdotes, adiuvantibus quatenus fieri possit peritis laieis, moderentur atque eadem destinent semper eos in fines ad quos prosequendos Ecclesiae licet bona temporalia possidere, videlicet ad cultum divinum ordinandum, ad honestam cleri sustentationem procurandam, necnon ad opera sacri apostolatus vel caritatis, praesertim erga egenos, exercenda.3 Bona autem quae occasione exercitii alicuius ecclesiastici otlicii sibi comparant, salvo iure particulari. * Presbyteri, non secus ac Episcopi, adhibeant imprimis ad suam honestam sustentationem et ad officiorum proprii status adimpletionem; quae vero supersint, in bonum Ecclesiae vel in opera caritatis destinare velint. Itaque officium ecclesiasticum ne quaestui habeant neve reditus ab eo provenientes in propriae rei familiaris amplificationem impen-

‘ Cfr. *Io.* 17, 11-16.

’ Cfr. *1 Cor.* 7, 31.

’ Conc. Antioch., can. 25: .Munsi 2. 1327-1328; *Decretum tìraliani.* c. 23, C. 12, q. 1 ed. Friedberg, I, 084-685.

*** Hoc intellegitur praesertim de iuribus et consuetudinibus in Ecclesiis Orientalibus vigentibus.**

dant.[1] Quare sacerdotes, nequaquam divitiis cor apponentes,[2] omnem cupiditatem semper vitent et ab omni specie mercaturae sedulo abstineant.

2717 Immo ad paupertatem voluntariam amplexandam invitantur, qua Christo manifestius conformentur, et ad sacrum ministerium promptiores fiant. Christus enim propter nos egenus factus est, cum esset dives, ut Illius inopia divites essemus.[3] Apostoli autem exemplo suo testificati sunt gratuitum Dei donum gratis dandum esse,[4] scientes et abundare et penuriam pati.» Sed et aliqualis rerum communis usus, ad instar bonorum communionis quae in historia primaevae Ecclesiae extollitur,[5] caritati pastorali optime viam sternit; et per eam vivendi formam Presbyteri laudabiliter ad praxim reducere possunt spiritum paupertatis qui a Christo commendatur.

Spiritu ergo Domini ducti, qui Salvatorem unxit et evangelizare pauperibus misit,[6] Presbyteri, necnon et Episcopi, omnia illa vitent quae pauperes quolibet modo avertere possent, prae ceteris Christi discipulis omnem speciem vanitatis in suis rebus seponentes. Habitationem suam ita disponant, ut haec nemini impervia appareat et ut nemo umquam, etiam humilior, eam frequentare vereatur.

III. Subsidia pro presbyterorum vita

2718 18. Unionem cum Christo ut in omnibus vitae adiunctis fovere valeant, Presbyteri, praeterquam exercitio conscio ministerii sui, gaudent mediis communibus et particularibus, novis et veteribus, quae Spiritus Sanctus in Populo Dei suscitare numquam destitit et quae Ecclesia ad suorum membrorum sanctificationem commendat, immo aliquando et iubet.[8] Prae omnibus spiritualibus subsidiis illi eminent actus, quibus christifidcles ex duplici mensa Sacrae Scripturae et Eucharistiae Verbo Dei nutriuntur;[9] quanti momenti sit eorum assidua frequentatio pro sanctificatione Presbyterorum propria neminem latet.

2719 Christo Salvatori et Pastori intime uniuntur sacramcntalis gratiae ministri per fructuosam Sacramentorum receptionem, spcciatim in frequenti Poenitentiae sacramentali actu, quippe qui, cotidiana conscientiae discussione praeparatus, necessariam cordis conversionem ad Patris misericordiarum amorem tantopere foveat. Sub lumine fidei lectione

[1] Cono. Parts., **a. 829, cap. 15: MGH, Legum sectio III,** *Concilia,* **t. 2, p. 622,** Conc. Tiud., **Sees. XXV, Decr.** *de reform.,* **cap. 1:** *Cone. Occ. Decreta,* **cd. Herder, Romae 1962, 760-761.**

[2] **Cfr.** *Ps.* **62, 11 Vg 61.**

[3] **Cfr. 2** *Cor.* **8, 9.**

[4] **Cfr.** *Act.* **8, 18-25.**

[5] **Cfr.** *Phil.* **4, 12.**

[6] **Cfr.** *Act.* **2, 42-47.**

[7] **Cfr. £c. 4, 18.**

[8] **Cfr. CIC, can. 125 ss.**

[9] **Cfr.** Cono. Vat. **II, Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae,** *Perfectae caritatis,* **n. 6: AAS 58, 705; Const, dogm. dc divina Revelatione,** *Dei verbum,* **n. 21: AAS 58, 827.**

divina enutritae, possunt Dei voluntatis signa et Eius gratiae impulsus in variis vitae eventibus sedulo inquirere, et ita missioni suae in Spiritu Sancto assumptae dociliores in dies fieri. Talis docilitatis mirum exemplum in Beata Maria Virgine semper inveniunt, quae, a Spiritu Sancto ducta, seipsam mysterio hominum Redemptionis totam devovit;[1] quam Summi et Aeterni Sacerdotis Matrem et Apostolorum Reginam, atque ministerii sui praesidium, Presbyteri filiali devotione et cultu venerentur ac diligant.

2720 Ad suum ministerium cum fidelitate adimplendum, colloquium cotidianum cum Christo Domino in visitatione et personali cultu Sanctissimae Eucharistiae sibi cordi sit; recessui spirituali libenter vacent atque directionem spiritualem magni habeant. Multimodis, speeiatim per probatam orationem mentalem et varias precum formas, quas libere eligunt, Presbyteri quaerunt et a Deo enixe rogant illum verae adorationis spiritum, quo ipsi, simul cum plebe sibi commissa, intime se cum Christo Novi Testamenti .Mediatore uniant, et ita tamquam filii adoptionis clamare possint: *Abba, Pater (Rom.* 8, 15).

2721 19. Presbyteri ab Episcopo in sacro ritu Ordinationis admonentur ut sint *maturi in scientia* et sit doctrina eorum *spiritualis medicina populo Dei.*- Scientia autem ministri sacri sacra esse debet, quia e sacro fonte desumpta et ad sacrum finem directa. Praeprimis itaque hauritur ex lectione et meditatione Sacrae Scripturae,[3] sed et studio Sanctorum Patrum et Doctorum aliorumque Traditionis monumentorum fructuose nutritur. Praeterea, ad aptas responsiones reddendas quaestionibus ab hominibus huius aetatis agitatis, Presbyteri bene noscant oportet Magisterii ac praecipue Conciliorum ac Romanorum Pontificum documenta, atque consulant optimos et probatos scientiae theologicae scriptores.

Cum vero nostris temporibus cultura humana et etiam scientiae sacrae novo gressu progrediantur, incitantur Presbyteri ut scientiam suam de divinis et humanis apte et sine intermissione perficiant, atque ita ad colloquium cum coaetaneis opportunius ineundum se praeparent.

2722 Quo facilius Presbyteri in studia incumbant et methodos evangeliza!ionis et apostolatus efficacius addiscant, omni rura ipsis opportuna subsidia comparentur, cuiusmodi sunt institutio, iuxta cuiusque territorii condiciones, cursuum vel congressuum, erectio centrorum pastoralibus studiis destinatorum, constitutio bibliothecarum et apta per personas idoneas studiorum moderatio. Considerent insuper Episcopi singuli aut inter se uniti modum opportuniorem efficiendi ut omnes sui Presbyteri, statis temporibus, maxime autem paucos post annos ab eorum ordinatione,[4] frequentare possint cursum, quo ipsis praebeatur

1 **Cfr.** Cono. Vat. **II, Const, dogm. do Ecclesia,** ***Lumen gentium,*** **u. 65: AAS 57, 61-65.**

' ***Pontificale romanum,*** **De Ordinatione Presbyterorum.**

' **Cfr.** Conc. Vat. **II, Const, dogm. de divina Revelatione,** ***Dei verbum,*** **n. 25: AAS 58, 829. [Cfr. n. 2056).**

‘ **Hic cursus idem non est ac cursus ille pastoralis, statini post ordinationem perficiendus, do quo in Decreto de institutione sacerdotali,** ***Optatam totius,*** **n. 22: AAS 58, 727. [Cfr. n. 2643).**

occasio cum ad pleniorem methodorum pastoralium et scientiae theologicae cognitionem acquirendam, tum ad vitam spiritualem roborandam et ad mutuo experientias apostólicas cum fratribus communicandas. His aliisque aptis subsidiis peculiari cura inventar etiam neoparochi et illi qui novo pastorali operi addicuntur, vel qui in aliam dioecesim vel nationem mittuntur.

2723 Tandem solliciti erunt Episcopi ut aliqui ad profundiorem rerum divinarum scientiam se dedicent, ut numquam desint magistri ad clericos instituendos idonei, ut reliqui sacerdotes et (idoles ¡uventur ad necessariam sibi doctrinam comparandam, utque sanus in sacris disciplinis foveatur progressus, qui Ecclesiae prorsus est necessarius.

2724 20. Servitio Dei dediti in implendo officio sibi commisso, digni sunt Presbyteri qui aequam recipiant renumerationem, quia *dignus est, operarius mercede sua (Le.* 10, 7),2 atque *Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio virere (1 ('or.* 9, 14). Quapropter, quatenus aequae Presbyterorum remunerat ioni non aliunde provisum fuerit, ipsi fideles, quippe in quorum bonum Presbyteri operam impendant, vera obligatione tenentur curandi ut eisdem necessaria ad vitam honeste et digne ducendam subsidia procurari valeant. Episcopi autem de hac eorum obligatione fideles monere tenentur et curare debent, sive singuli pro sua quisque dioecesi, sive aptius plures simul pro communi territorio, ut normae instituantur, quibus debile consulatur honestae sustentationi eorum qui in Populi Dei servitium aliquo munere funguntur vel functi sunt. Remunerat io autem ab unoquoque percipienda, ratione quidem habita tum ipsius muneris naturae tum locorum temporumque condicionum, fundamentaliter eadem sit pro omnibus in iisdem adiunctis versantibus, eorum condicioni sit congrua et eis praeterea tribuat facultatem non solum debite providendi renumerationi eorum qui servitio Presbyterorum se dedicant, sed etiam indigentibus per se ipsos aliqua ratione subveniendi, quod ministerium erga pauperes, iam a primis suis exordiis, magno semper in honore Ecclesia habuit. Haec remuneralo insuper talis sit, quae Presbyteris permittat quotannis debitum et sufficiens habere feriarum tempus, quod quidem, ut Presbyteri habere valeant, Episcopi curare debent.

2725 Officio vero, quod sacri ministri adimplent, praecipuum momentum tribuere oportet. Quare systema sic dictum beneficiale relinquatur aut saltem ita reformetur ut pars beneficiali^, seu ius ad reditus ex dote officio adnexos, habeatur tamquam secundaria, et princeps in iure tribuatur locus ipsi officio ecclesiastico, quod quidem deinceps intellegi debet quodlibet munus stabiliter collatum in finem spiritualem exercendum.

2726 21. Prae oculis semper habeatur exemplum credentium in primaeva Ecclesia hierosolymitana, in qua *erant illis omnia communia* (.loi. 4, 32),

1 **Cfr. Cose.** Vat. **II, Dccr. dc pastorali Episcoporum munere in Ecclesia,** ***Christus Dominus,*** **n. 17: AAS 58, 681-682.**

* **Cfr.** ***MI.*** **10, 10;** *1 Cor.* **9, 7;** *1* ***Tiin.*** **5, 18.**

dividebatur autem singulis prout cuique opus erat (Act. 4, 35). Samnio pere itaque congruit ut, in regionibus saltem in quibus cleri sustentatio penitus aut magna ex parte a fidelium oblationibus pendet, bona in lume finem oblata colligat institutio quaedam dioecesana, quam administrat Episcopus, adiuvantibus sacerdotibus delegatis et. ubi utilitas id suadeat, etiam laieis in re oeconomica peritis. In votis quoque est ut praeterea, quantum fieri possit, in singulis dioecesibus vel regionibus constituatur massa bonorum communis, qua valeant Episcopi aliis obligationibus erga personas Ecclesiae deservientes satisfacere variisque dioecesis necessitatibus occurrere, quaque etiam valeant dioeceses divitiores adinvare pauperiores, ut illarum abundantia harum inopiam suppleat.[1] Quae etiam massa communis imprimis constituatur oportet ex bonis a fidelium oblationibus, sed ex aliis quoque fontibus, iure determinandis, provenientibus.

2727 In nationibus praeterea ubi praevidentia socialis in favorem cleri nondum apte ordinata est, curent ‹'onferentiae Episcopales ut, attentis semper legibus ecclesiasticis et civilibus, habeantur sive instituta dioecesana, etiam inter se foederata, sive instituta pro variis dioecesibus simul constituta, sive associatio pro toto territorio condita, quibus, sub vigilantia 11 ierarchiae. satis provideatur tum congruenti praecaventiae et adsistentiae sanitariae, quam vocant, tum debitae sustentationi Presbyterorum qui infirmitate, invaliditate aut senectute laborant. Sacerdotes vero instituto erecto opem ferant, moti spiritu solidarietatis erga fratres suos, communicantes tribulationibus eorum,[1] simul considerantes se ita, sine anxietate de sorte futura, alacriore sensu evangelico pauperiatem colere atque animarum saluti penitus se tradere posse. Satagant autem ii, ad quos spectat, ut eadem diversarum nationum instituta inter se colligantur, ut firmius robur consequantur latiusque propagentur.

Conclusio et Exhortatio

2728 22. Sacrosancta haec Synodus gaudia vitae sacerdotalis prae oculis habens, etiam difficultates non praeterire potest, quas in hodiernae vitae adiunctis patiuntur Presbyteri. Scit etiam quantum condiciones oeconomicae et sociales, immo et hominum mores, transformantur, quantumque ordo valorum in aestimatione hominum immutatur; Ecclesiae ministri inde, immo et nonnumquam christitideles, in hoc mundo quasi alienos ab ipso se sentiunt, anxie quaerentes quibusnam idoneis mediis et verbis cum eodem communicare valeant. Nova enim quae tidei obstant impedimenta, apparens peracti laboris sterilitas necnon acerba quam experiuntur solitudo, cos in periculum adducere possunt ne animo deprimantur.

* **Cfr. 2 *Cor.* 8.** 1 l
• **Cfr. *Phil.* 4, II.**

Mundum autem, qualis hodie dilectioni et ministerio Pastorum Ecclesiae concreditur, sic Deus dilexit, ut Filium suum Unigenitum pro ipso daret.[1] Revera, mundus hic, multis quidem peccatis detentus sed non parvis etiam facultatibus praeditus, Ecclesiae lapides vivos» praebet, qui coaedificantur in habitaculum Dei in Spiritu.[3] Idem Spiritus Sanctus, dum Ecclesiam impellit ut ad mundum huius temporis adeundum novas vias aperiat, congruas quoque ministerii sacerdotalis accommodationes suggerit ac fovet.

Meminerint Presbyteri se in opere exercendo numquam solos esse, sed inniti omnipotenti Dei virtute: atque in Christum credentes, qui eos ad Sacerdotium suum participandum vocavit, cum omni fiducia suo ministerio sese devoveant, scientes potentem esse Deum ut augeat in eis caritatem.[4] .Meminerint etiam fratres in sacerdotio, immo et fideles totius mundi sibi socios habere. Cooperantur enim omnes Presbyteri in exsequendo Dei salutari proposito, mysterio scilicet Christi seu sacramento abscondito a saeculis in Deo,[5] quod nonnisi paulatim ad effectum deducitur, diversis conspirantibus ministeriis in aedificationem Corporis Christi, donec Eiusdem compleatur aetatis mensura. Quae omnia, cum abscondita sint cum Christo in Deo," fide maxime percipi possunt. Fide enim necease est ambulare duces Populi Dei, exemplum sequentes fidelis Abrabae, qui fide *oboedivit in locum exire, quem accepturus erat in hereditatem: et exiit, nesciens quo iret (Hebr.* 11, 8). Revera mysteriorum Dei dispensator assimilati valet homini in agro seminanti, de quo Dominus dixit: « Et dormiat, et exsurgat nocte et die, et semen germinet, et increscat dum nescit ille» (Jfc. 4, 27). Ceterum Dominus lesus, qui dixit: *Con/idite, ego vici mundum (Io.* 16, 33), his verbis Ecclesiae suae non promisit perfectam in boc saeculo victoriam. Gaudet vero Sacrosancta Synodus quod terra Evangelii semine inseminata nunc multis in locis fructificat sub ductu Spiritus Domini, qui replet orbem terrarum, quique in multorum cordibus sacerdotum atque fidelium spiritum vere missionalem excitavit. De quibus omnibus Sacrosancta Synodus universis orbis Presbyteris peramanter grates agit: *Ei autem, qui potens est omnia jacere superabundanter quam petimus aut intelligimus, secundum virtutem, quae operatur in nobis, ipsi gloria in ecclesia, et in Christo lesu (Eph.* 3, 20-21).

AAS 58, 991-1024.

» **Cfr. *Io*. 3, 16.**
‘ **Cfr. *1 Pl*. 2, 5.**
• **Cfr. *Eph*. 2, 22.**
• **Ctr. *Pontificale romanum,* Do Ordinatione Presbyterorum.**
1 **Cfr. *Eph*. 3, 9.**
• **Cfr. *Coi.* 3, 3.**

Dc necessitate accommodatae praedicationis necnon scientiae theologicae ad hodiernum mundum efficacius evangellzandum

(Ex Constit. past, do Ecclesia, in mundo huius temporis *Gaudium rJ* 7 dec. 1965).

2729 43... Episcopi vero, quibus munus moderandi Ecclesiam Dei commissum est, cum presbyteris suis nuntium ('liristi ita praedicent, ut omnes fidelium terrestres activitates Evangelii luce perfundantur. Insuper pastores omnes memores sint se sua cotidiana conversatione et sollicitudine l mundo faciem Ecclesiae exhibere, ex qua homines vim et veritatem nuntii Christiani indicant. Vita et verbo, una cum religiosis atque suis fidelibus, demonstrent Ecclesiam sola sua praesentia, eum omnibus quae continet donis, inexhaustum fontem esse illarum virtutum, quibus mundus hodiernus maxime indiget. Studiis assiduis se ita aptos reddant, ut in dialogo cum mundo et hominibus cuiuscumque opinionis instituendo partes suas agere possint. Imprimis vero in corde verba huius Concilii habeant: *Quia genus humanum hodie magis magisque in unitatem civilem, oeconomicam et socialem coalescit, eo magis oportet ut Sacerdotes, coniuncta cura et ope sub ductu Episcoporum et Summi Pontificis, omnem rationem dispersionis elidant, ut in unitatem familiae Dei totum genus humanum adducatur.*3

2730 62. *(De humano civilique cultu cum Christiana institutione rite componendo).* Quamvis Ecclesia ad culturae progressum multum contulerit, experientia tamen constat compositionem culturae cum Christiana institutione ex causis contingentibus non semper sine difficultatibus procedere.

Istae difficultates non necessario vitae fidei damnum afferunt, immo ad accuratiorem et altiorem intelligentiam fidei mentem excitare possunt. Etenim scientiarum, necnon historiae ac philosophiae recentiora studia et inventa novas suscitant quaestiones, quae sequelas pro vita quoque secumferunt et etiam a theologis novas investigationes postulant. Praeterea theologi, servatis propriis scientiae theologicae methodis et exigentiis, invitantur ut aptiorem modum doctrinam cum hominibus sui temporis communicandi semper inquirant, quia aliud est ipsum depositum Fidei seu veritates, aliud modus secundum quem enuntiantur, eodem tamen sensu eademque sententia.3 In cura pastorali non tantum principia theologica, sed etiam inventa scientiarum profanarum, imprimis psychologiae et sociologiae, satis agnoscantur et adhibeantur, ita ut etiam fideles ad puriorem et maturiorem fidei vitam ducantur.

2731 Suo quoque modo litterae et artes pro vita Ecclesiae magni sunt momenti. Indolem enim propriam hominis, eius problemata eiusque

1 **Cfr.** Cono. Vat. **II, Const, dogm. do Ecclesia,** ***Lumen tJcnliuin,*** **cap. III. n. 28: AAS 57, 34-35. [Cfr. n. 2589].**

1 ***Ibid.,*** **n. 28: AAS l.** ***c.,*** **35-30.**

• **Cfr.** Ioannes **XXIII, Allocutio habita d. II oct. 1962, initio Concilii: AAS 54, 792.**

experientiam in conatu ad seipsum mundumquo cognoscendum et perticiendum ediscere contendunt; sit nationem eius in historia et in universo mundo detegere necnon miserias et gaudia, necessitates et vires hominum illustrare atque sortem hominis meliorem adumbrare satagunt. Ita vitam humanam, multiplicibus formis secundum tempora et regiones expressam, elevare valent.

Exinde adlaborandum est ut artium illarum cultores se ah Ecclesia in sua navitate agnitos sentiant et, ordinata libertate intentes, faciliora commercia eum communitate Christiana instituant. Novae quoque formae artis, quae coaevis nostris aptantur iuxta variarum nationum et regionum indolem, ab Ecclesia agnoscantur. In sanctuario autem recipiantur. cum, modo dicendi accommodato et liturgiae exigentiis conformi, mentem ad Deum erigunt.[1]

Sic notitia Dei melius manifestatur ac praedicatio evangelica in intellectu hominum magis perspicua fit et eorum condicionibus quasi insita apparet.

Fideles ergo coniunetissime cum aliis suae aetatis hominibus vivant, et perfecte eorum cogitandi atque sentiendi modos, qui per ingenii cultum exprimuntur, percipere studeant. Novarum scientiarum et doctrinarum necnon novissimorum inventorum notitias cum Christianis moribus christianaeque doctrinae institutione coniungant, ut religionis cultus animique probitas apud ipsos pari gressu procedant cum scientiarum cognitione et cotidie progredientibus technicorum artibus, et ideo ipsi valeant res omnes integro christiano sensu probare atque interpretari.

2732 Qui theologicis disciplinis in Seminariis et Studiorum Universitatibus incumbunt, cum hominibus qui in aliis scientiis excellunt, collutis viribus atque consiliis, cooperari studeant. Theologica inquisitio insimul profundam veritatis revelatae cognitionem prosequatur et coniunctionem cum proprio tempore ne negligat, ut homines variis disciplinis excultos ad pleniorem fidei scientiam iuvare possit. Haec socia opera plurimum proderit institutioni sacrorum ministrorum qui Ecclesiae doctrinam de Deo, de homine et de mundo aptius coaevis nostris explanare poterunt, ita ut verbum illud etiam libentius ab eis suscipiatur.[2] Immo optandum ut plures laici congruam in disciplinis sacris institutionem adipiscantur, nec pauci inter eos haec studia, data opera, colant et altius producant. Ut vero munus suum exercere valeant, agnoscat ur fidelibus, sive clericis sive laicis, insta libertas inquirendi, cogitandi necnon mentem suam in humilitate et fortitudine aperiendi in iis in quibus peritia gaudent?

AAS 58, 1063; 1082-1084.

1 **Cfr. Cose.** Vat. **II, Const, dc Sacrii Liturgia,** ***Sacrosanctum Concilium,*** **n. 123: AAS 56, 131;** Pai'LVS **VI,** ***Discorso agli artisti romani,*** **7 nudi 1964: AAS 56, 439-442.**

* ***Ctr.*** Cono. Vat. **II, Decr. de institutione sacerdotali,** ***Optatam totius,*** **et Deci, dc educatione Christiana,** ***Gravissimum educationis.*** **(Cfr. nn. 2621 8.].**

' **Cfr. Cose.** Vat. **II, Const, dogm.de Ecclesia,** ***Lumen gentium,*** **cap. IV, n. 37: AAS 57, 42-43.**

Bo arctn unione sacerdotis cum Beo et ruin proprio Episcopo

(Ex. Alloc. /< *bello,* occasione ordinationis sacerdotalis alumnorum Pont. Collegii 1'rbaniani In Urbe, 6 iun. 1966)«

2. Domina fra tutte le circostanze ili questa scena la vostra ordinazione saccrdotale, testó avvenuta. Siete tutti diventati sacerdoti. Miei figli carissimi» mici fratelli (perché questo titolo ora vi è confermato dal sacramento ricevuto): siete capaci, in questo momento di commozione c di ebbrezza spirituale, di rendervi conto, con un -olo sguardo spirituale, di ciò che è avvenuto? Forse ricordando la frase singolare di San Paolo: ‹ Siate resi capaci di comprendere ... quale sia la larghezza e la lunghezza e l'altezza e la profondità c intendere quest'amore di Cristo, che sorpassa ogni scienza ... • (*Ef* 3, 18-lòh forse, diciamo, misurando con l'occhio dell'anima queste misteriose dimensioni che ora vi circondano» potete afferrare in sintesi che rosa *è* accaduto, che cosa voi siete diventati, quali proporzioni e quali doveri assume la vostra vita. Pare a Noi che quattro ordini di nuovi rapporti si concentrano su ciascuna delle vostre persone, ('omo uno cb< ℔n messo al governo, al limone d'una nave, immediatamente s'accorge che un nuovo mondo lo avvolge, nuove funzioni, nuovi doveri, nuova coscienza. Vedete dapprima: il rapporto con Dio. quanto è diventato pieno, diretto, qualificante: ognuno di voi è un eletto alla conversazione con Dio, alla conoscenza di Dio, aU'amorc e al servizio esclusivo di Dio: Dominus pars; voi sapete ciò molto bene; ora questo è vero, questo è reale. Ciascuno di voi è * nomo di Dio, *homo Dei* » (2 *Tm* 3, 17); è nel fascio misterioso dei suoi raggi penetranti, santificanti; a tal punto che poteri divini vi sono comunicati. L'ordinazione, voi sapete, è appunto il conferimento di potestà nuove, trascendenti, divine, che fanno del vostro ministero lo strumento vivo detrazione soprannaturale di Dio. Vi e di che rimanere incantati. Ma ecco che un altro rapporto richiama la vostra attenzione: è il nuovo rapporto che voi assumete con la Chiesa, con il vostro Vescovo in modo speciale: da oggi in avanti voi non siete più disponibili per alcuna altra attività che non sia il suo servizio; siete diventati i collaboratori, i corresponsabili, gli esecutori del ministero e del magistero e del governo pastorale did Vescovo; vi rendete conto d'aver rinunciato a tutto, alla vostra stessa libertà, per essere agli ordini del Pastore, gli interpreti fedeli, premurosi, devoti (lidia sua volontà? E questo rapporto si ostendo in un altro: voi siete destinati al Popolo di Dio, o per una duplice funzione, che basta da sola a rendere interminabile la meditazione sul sacerdozio: perché, rivestendo la persona di ('risto, eserciterete in qualchi modo la sua missione di mediatore; sarete interpreti della parola di Dio, dispensatori dei misteri di Dio l verso il popolo; e sarete interpreti della preghiera del popolo stesso, portatori delle sue offerte, assimilati alle sue sorti: di dolore, di peccato, di penitenza, di santità, presso Dio! Tramite cotesto esaltato e umiliato in una funzione estremamente sacra. che fa scoprire un altro vostro rapporto, ohe riassume gli altri e li realizza in pienezza: il rapporto con ('risto; un rapporto che sembra ident ideare il vostro essere umano con Lui: *sacerdos aller Christus.* Ed è questo rapporto vitale, che penetra il nostro essere in modo tale da riempirlo di grazia, di poteri, di doveri, e da obbligarci a fare programma della Nostra vita un'intima, una progrediente, una corroborante imitazione di Cristo.

AAS 58, 138-139. Cfr. *Insegnamenti* 4, 10 s.

1 Cfr. *1 Cor* I, 1; *2 Cor* 6» 1.

De perseverantia sacerdotis in sua vocatione

(Ex Alloc. *Avremmo mol(et* ad quadragesiintu» in Urbe concionatore», 21 febr. 1966).

2734 Questa riflessione darebbe origino a lunghi e vari discorsi; vorremmo che ciascuno ne facesse motivo per fare quest'anno un bel corso di esercizi spirituali, tali da risvegliare nel nostro spirito la voce prima, quella clic ci chiamò al sacerdozio, c da ridare a questa nostra elezione il suo pieno significato, la sua autentica spiritualità, la sua gravo coscienza di immensi doveri e la sua inesauribile sorgente intcriore di grazia, di gaudio e di pace. Non sarebbe questo un proposito degno dell'ora che volge?

Lasciamo a ciascuno di voi la risposta. Noi ci limitiamo a cogliere un sentimento dell'anima sacerdotale, che varie notizie Ci dicono oggi diffuso, dove più, dove meno, un po' dappertutto nel Clero: un sentimento di incertezza. Non sappiamo se anche fra voi questo sentimento ubbia preso radice; ma dalle informazioni e dallo testimonianze, che Noi abbiamo circa il vostro stato d'animo e circa il vostro ministero, dovremmo fortunatamente dire di no; abbiamo prova della vostra serenità, del vostro fervore, del vostro zelo, del vostro equilibrio; e ne siamo felici; ne ringraziamo il Signore; cd esortiamo voi a perseverare in cotesta alacre e sicura condizione di spirito. È uno dei doni incomparabili e caratteristici della nostra vocazione, quello della sicurezza intcriore, quello della coscienza della grazia inestimabile d'avere scelto bene, quello di sapersi, pur fra tanti difetti interni ed esterni, sulla strada buona. E nulla sembra meno conforme alla psicologia d'un sacerdote fedele, che l'oppressione del dubbio sulla bontà della propria vocazione c del proprio ministero.

Ma siccome non poco se ne parla, lasciate che Noi cerchiamo di premunire gli animi vostri dalla possibile corrosione di pensieri infelici, qua e là oggi correnti, sopra la natura o la funziono del sacerdozio c sopra lo conscguenti novità, a cui il suo concetto teologico e sociologico e la sua ¡natica espressione dovrebbero essere sottoposti.

Innanzi tutto: che tutti oggi siano più che mai persuasi dell'importanza fondamentale del ministero sacro per compiere il disegno di salvezza, ideato e instaurato da Cristo, è già grande cosa: la Chiesa ne ha crescente e luminosa coscienza, i fedeli lo avvertono sempre di piu. anche tanti Fratelli separati lo ammettono, rivedendo certe posizioni negative, il mondo profano ne intuisce la logicità cd il bisogno. 11 Concilio solennemente ce lo ricorda affermando che • l'auspicato rinnovamento di tutta la Chiesa in grande parte dipende dal ministero sacerdotale, animato dallo Spirito di Cristo ? Nessun dubbio su questo.

Come nessun dubbio dobbiamo ammettere sull'intrinseca esigenza di perfezione morale e spirituale, postulata dal sacerdozio. Sorvoliamo ora tutto l'intreccio di questioni che riguardano questo punto; ci basti la elementare conclusione che reclama nel Sacerdote una fedeltà al Vangelo, un'animazione della grazia, uno sforzo morale che traduciamo nella semplice, ma densa parola «santità ». Se ogni fedele è chiamato a realizzare in sé tale pienezza di vita cristiana, quanto più il Sacerdote, che deve precedere c istruire con Tcsonipio, ancor più che con la parola, il Popolo di Dio!

Ma le incertezze, si dirà, vengono successivamente.

Diciamo a dialogo: sulla verità religiosa. Risposta: fidatevi del magistero ecclesiastico, apposta istituito o assistito da Nostro Signore per confermare i fratelli, c non lasciatevi malamente invadere dalla mentalità relativista, che distrugge il concetto di verità oggettiva; forse è proprio l'indulgenza a questo modo comodo di pensare (¡nella che rende oscuro l'orizzonte religioso e fa triste lo spirito di colui che ne deve essere il profeta.

| Dece, de institutione sacerdotali *Optatam totius,* prooemium: AAS 58, 713. (C'ir, n. 2621].

* Cfr. *Le* 22, 32.

Poi, sulla essenza o sulla missione del sacerdozio. Risposta: il Sacerdote 6 prima di tutto ordinalo alla celebrazione del Sacrificio eucaristico, nei quale egli, *in persona Christi et nomine Ecclesia?t* offre a Dio sacramentalmente la Passione e la Mort del Nostro Redentore, e nello stesso tempo ne fu alimento di vita soprannaturale per ¿é e p< r i fedeli, a cui deve fare ogni sforzo per distribuirlo largamente e degnamente; il ministero della parola e quello della carità pastorale devono convergere verso quello della preghiera e detrazione sacramentale e ne devono trarre ispirazione c sostegno.

AAS 58, 226-228. Cfr. *Insegnamenti* 4, 89 s

De lingua latina diligenter excolenda

(Alloc. *Saivere iu.bemas,* ad eos qui interfuerunt Coetui Internat tonali Latinis litteris ac linguae fovendis, 16 apr. 1966).

2735 Praesentia vestra — credite — vehementer delectamur, ac sincere planum facimus. Nos observantiam adversus vos et sentire et praebere. Nam illud Tullianum saepe menti subit effatum, ut qui Romanorum sermonem calleant merito honore prosequamur: ♦non enim tam praeclarum est scire Latine, quam turpe nescire .'

Vos autem non modo linguae Latinae insigniter gnari estis, sed eximii cultores vel doctores. Quin etiam multi ex vobis — circumspicientem possumus hos nominat im appellare — cam magisterii gradu, operibus sive prosa oratione, sive versibus exaratio, lexicis concinnatis, tractatibus elaboratis, acumine iugenii in omni iudicio et in dicendo elegantia cum munditia et luce verborum claram adepti estis famam, nomenque vestrum magnorum virum volat per ora.

Verumtamon aliud est quod tum vobis conciliat gratiam, tum existimatione vos perquam dignos facit. Latinitatis causam agitis atque tutamini, quamvis varii diversique natione, caelo, cultu vitae, unanimo tamen consensu et alacri concertatione. Ob id certe post Avenionc, Lugduni. Argentorati a vobis peractos coetus, Romam stationem sedemque celebritatum delegistis, invitanti cius voci obsecuti: antiquam exquirite matrem

Percommodus profecto vester fuit delectus. Ubinam locorum Latinitas maiores viros maioraquo alimenta invenire potest, quam hac in Urbe, ubi Latinitas prodiit, adolevit, noque hactenus passa est senectutem et novae viriditatis spem exhibet! Inter omnes constat multis ex causis inclinatam eius esse fortunam et quodam modo cius casum timeri. Maiore fortasse impetu ea reviviscet, resurget: sol umbrarum interpositu et interjectu interdum obscuratur, at non moratur invictus regaliter refulgere.

Huius rei gratia Ecclesia pro suo munere diligentiam et operam navat et navabit. Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum, salutaribus quidem decretis, in sacrae liturgiae ritibus etiam vernaculorum sermonum usum concessit, pastoralis utilitatis rationibus merito poscentibus. Quodsi verba cogitat iones natura sua exprimunt» maxime in divini cultus actibus et in colloquiis cum Deo serendis sensum mentis sermonis delectu praepediri fas non est. Quin potius is, qui adhibetur, sermo mentis cogitatis et animi affectibus famuletur oportet, eis deserviens sive in ore sacrorum ministrorum, sive in labiis populi invocantis nomen Domini et contltentis laudes eius. Quod quidem S. Augustini acuto dicta haud minus dilucide enuntiant, quam graviter probant: • Melius est reprehendant nos grammatici, quam non intelligant populi •? • lesus. id est Christus Salvator. Hoc est enim latine lesus. Nec quaerant grammatiei quam sit latinum. sed Christiani quam verum ... >.4

l *Erutus,* 37, 140.
.ten., 3, 96.
• *Enarr. in Ps.* 138: ML 37. 1796.
‹ *Serm.* 299: ML 38, 1371.

Tumen Ecclesia nostra, pronti Latina et Romana est, publicam suum Latinam linguam obtinet, exercitat ione sustentat, profuturis inceptis colit. In quibus memoratu dignum ob oculos habuistis Romae conditum Pontificium Institutum nltiorls Latinitatis, in quo multum spei reponitur fore, ut, cum optimi cuiusquo magistri disciplinae pateat, et nova ratione et via ad omnem humanitatem adolescentes informet. Latinitas ad honorem revocetur ex ingenio eorum, qui docent, ex praescripto eorum, qui praesunt.

Non una causa est, cur vobis valde gratulcmur. quod linguae Latinae decus tueamini et eo contendatis, ut honorem per omnes gentes venerabilem diffundatis. Est enim lingua pernobilis ct numerosa, copiosa ct futtilitatis fastidiosa, comis ct vehemens, ad acuipendum verum et ¡ustum peridonea, plena decoris, incessu patens regina, pulchrior parens pulchrarum filiarum, quae sc ipsas nesciunt, ubi en nescitur, et suis expressa formis operum exemplaria exhibet * linenda cedro et levi servanda cupressu ?

Licet haurire e Latino emporio sapientissime, ornatissimi», splendidissime scripta sive ad profanos, sive ad sacros auctores — Ecclesiae latinae Patres ct doctores — pertinentia. «Sed pleni omnes sunt libri, plenae sapientium voces, plena exemplorum vetustas; quae lacerent in tenebris omnia, nisi litterarum lumen accederet »?

Nativa sua dignitate ac litterarum suarum monumentis lingua Latina ab honorabili viro perbelle nuncupata est «artium optima magistra caque ei visa est magnopere conferre «ad gravissimam illam causam liberalioris institutionis publicae ?

Cum omnis civilis animi cultus e linguae Latinae cultu nactus est et nanciscitur praesidium, quod cum paucis est comparandum, tum maxime illi honori et merito fuit, quod doctorum et eruditorum communis lingua multa per saecula exstitit. Theologi, philosophi, mathematici, medici, iurisperiti, philologi, inter se huius linguae commercio usi sunt. Quae cum perdisceretur et in amore haberetur, res litteratorum publica «erat terni labiis unius - *(On.* 11, 1).

AAS 58, 359-361. Cfr. *1nseonamenli* 4, 171 s.

De quibusdam immutationibus in dispensationibus clericis concedendis

(Ex Motu Propr. *De Episcoporum muneribus,* 15 iun. 1966).

36 IX. Salvis facultatibus Legatis Romani Pontificis et Ordinariis specialiter tributis. Nobis expresse reservamus dispensationes quae sequuntur:

1. Ab obligatione caelibatus seu a prohibitione matrimonii contrahendi, qua diaconi et presbyteri astringuntur, etiam si ad statum laicalem legitime redacti aut regressi sint.5

2. A prohibitione exercendi ordinem presbyteratus facta coniugatis, qui eundem ordinem sine dispensatione Apostolicae Sedis receperint,

3. A vetito, quod in clericos in sacro Ordine constitutos cadit:

a) exercendi medicinam vel chirurgiam;

b) assumendi officia publica, quae exercitium laicalis iurisdictionis vel administrationis secum ferant;

’ [Cfr. nn. 330 1 88.].

1 Hoic, *De arte poetica.* 332.

’ C1C., *Pro Archia,* VI, II.

1 I. M. Born\skij.

• Cfr. can. 213 ' -.

c) exquirendi vel assumendi munus senatoris vel legiferi deputati, in locis ubi pontificia prohibitio intercesserit;

d) exercendi per se vel per alios negotiationem aut mercaturam, sive in propriam sive in aliorum utilitatem.

4. A legibus generalibus, quae alliciunt religiosos qua tales, non autem quatenus iidem Ordinariis locorum ad normam inris communis et praesertim Decreti Conciliaris *Christus Dominus* (nn. 33-35) subsunt, firma semper manente religiosa disciplina et salvo itire proprii Superioris.

A ceteris legibus generalibus, tantum si agatur de sodalibus Religionis clericalis exemptae.

5. Ab obligatione denuntiandi sacerdotem reum delicti sollicitationis in confessione, de qua in can. 904.

6. Ab ordinandorum defectu aetatis, qui annum excedat.[1]

7. A ratione studiorum cursus philosophiae rationalis et theologiae, tum ad legitimum temporis spatium, tum ad primarias disciplinas quod attinet.[2]

8. Ab omnibus irregularitatibus ad forum indicíale deductis.

9. Ab irregularitatibus et impedimentis ad ordines *suscipiendos:*

a) ab irregularitate ex defectu, si agatur de filiis adulterinis vel sacrilegis, de corpore vitiatis, de epilepticis et amentibus;

AAS .58, 470.

De necessitate consociatae operae ad sacerdotales vocationes fovendas

(Ex Alloc. *Salutiamo l'Assemblea.* ad Conferentiam Episc. Italicam. 23 iun. litoti'.

2737 Vogliamo ancora Noi pure accennare ad un teina che è oggetto della Nostra più viva preoccupazione pastorale e che sappiamo esserlo anche delle vostre: tinello delle vocazioni sacerdotali.

Ben conoscete con quanta sollecitudine il Concilio Ecumenico ha ripetutamente sottolineato la preminenza c l'urgenza di tale problema, che i di vitale importanza pvr la Chiesa.'

L'argomento interessa tutta la comunità ecclesiale, dal Vescovo ai Sacerdoti, ai semplici fedeli.

Le condizioni della vita moderna, la corsa non sempre ordinata verso un maggiore benessere materiale, il modificato ambiente delle famiglie hanno portato in qualche regione, come di riflesso, ad una diminuzione degli aspiranti al sacerdozio. È fors, il Signore che chiama di meno o la sua voce è diventata meno efflcuce? No di certo. Si tratta, invece, di creare le condizioni, sempre con grande rispetto alla libertà «lelle anime, perche la chiamata divina possa essere ascoltata e seguita. Occorre porre ogni cura ed ogni diligenza nel lavoro di ricerca e di educazione delle vocazioni. È un lavoro che deve impegnare tutti,

[1] Meminerint Episcopi, in perpendendis causis propter quas ab ordinandorum aetatis defectu dispensare valent, gravitatem eorum quae Decreto Conciliari *Optatam totius,* n. 12, statuuntur. [Cfr. n. 2033].

• Cfr. Decretum *Optatam totius,* n. 12: AAS 58. 721.

* Cfr. Decreto *Presbyterorum Ordinis,* n. 11: AAS .58, 1008 e Decreto *Optatam totius.* n. 2: AAS 58, 714. (Cfr. nn. 2706. 2623].

sacerdoti, religiosi e laici, in una stretta collaborazione, per offrire alla Chiesa ciò di cui essa ha maggiormente bisogno: anime ardenti cho si consacrino a Dio per rinnovare e moltiplicare la presenza salvifica di Cristo sulla terra. È un lavoro che impegna i Pastori di anime, ed anche i buoni genitori ad un'opera educativa, esplorativa, assai bella e delicata, clic richiedo pazienza, grandezza di animo, cure assidue, dedizione, amore; ma questo lavoro darà, a Dio piacendo, i suoi frutti. Ai giovani, generosi e forti per natura, conviene presentare l'ideale della vita sacerdotale in tutta la sua completezza: non nascondendone le rinunce e l'abnegazione che esso comporta, ma illustrandone altresì il significato ed il valore.

Possa la diletta Italia, con il moltiplicarsi delle vocazioni ecclesiastiche e religiose, provvedere non soltanto alle suo necessità, ma rispondere altresì, nel solco delle sue luminose tradizioni missionarie, alla chiamata di operai evangelici da terre lontane.

AAS 58, 576. C'ir. *Insegnamenti* 4, 305 s.

De necessitate sacerdotes in Américain Latinam mittendi

(Ex Alloc. *Impossibile isolare,* occasione ordinationis sacerdotum destinatorum ad apostolatum in America Latina explendum, 3 iul. 1966).

2738 Poi l'altra circostanza, che Ci obbliga a sostare in gratissimo e meravigliato pensiero, siete voi, carissimi tigli, cho abbiamo testé investiti del sacerdozio eterno di Cristo. Voi che venite dai Seminari della Obra di Cooperación Sacerdotal Hispano-Americana, dal Collegium di Lovanio, dagli Stati Uniti, dai Collegi Pio-Latino e Pio-Brasiliano del-PUrbe, da differenti Comunità religiose; voi che venite da quel Seminario di Nostra Signora di Guadalupe, che il cuore magnanimo del Nostro venerato Fratello, il Vescovo di Verona ideò e attuò, che il concorso di questa Sede Apostolica e dell'Episcopato Italiano, con altri benemeriti sostenitori, promosse c sostenne, e che l'Italia cattolica, quasi dimentica dei suoi gravi bisogni e amorosamente prodiga dei suoi gelosi tesori, destina ai Paesi fratelli dell'America Latina. L'America Latina! eccola davanti a Noi, in questo momento. Questi novelli Sacerdoti, che le sono destinati — molti dei quali già le appartengono, qua venuti pur prepararsi c pronti a subito ritornarvi come ministri del Vangelo — ce ne fanno intravedere Bimmonsità; i Familiari dei neo-ordinati Ci stimolano a ricordare le molte Nazioni, a cui questi nuovi apostoli saranno mandati; e i Kappresentanti ulliciali di quelle medesime Nazioni, i quali hanno voluto assistere a questo rito Solenne, Ci offrono il quadro stupendo dei loro rispettivi Paesi. Tanta è l'importanza di quanto stiamo compiendo, tanto il sentimento che riempie di commozione o di letizia questa cerimonia, che un vaticinio di amore e di speranza vorrebbe salire dal cuore alle labbra: America Latina, questa è l'ora tua. Erede fedele del patrimonio di fede e di civiltà, che l'antica, non vecchia Europa ti ha consegnato nel giorno della tua indipendenza, e che la Chiesa, madre e maestra, custodi con amore superiore talora alle sue forze realizzatrici, adesso un nuovo giorno illumina la tua storia: quello della vita moderna, con tutti i suoi impetuosi e portentosi problemi; vita non già paganamente profana, non già ignara dei destini spirituali e trascendenti dell'uomo, ma vita cosciente della tua originale vocazione a comporre in sintesi nuova e geniale l'antico e il moderno, lo spirituale e il temporale, il dono altrui c la tua propria originalità, vita non incerta, non debole, non lenta; ma giusta, ma forte, ma libera, ma cattolica: un immenso continente è tuo; il mondo intero attende la tua testimonianza di energia, di sapienza, di rinnovamento sociale, di concordia e di pace; testimonianza novissima di cristiana civiltà.

Fratelli c Figli, che Ci ascoltate: come possiamo Noi osare simile linguaggio! Noi potremmo esporre le ragioni naturali, che a ciò Ci confortano. Conosciamo quanto basta

la gente di quelle terre per essere pieni di stima e di fiducia. Voi che vi predicherete il Vangelo farete l'esperienza della bontà di quelle popolazioni c della loro predisposizione niraccogllenzii delle verità superiori, quelle che idealizzano l'attività umana ‹ quelle religiose che la ispirano» la guidano e la santificano. Non diciamo di più. in questo momento. Ma vogliamo invece dire uria parola sulla ragione soprannaturale che qua.-i a cid Ci invita; la ragione soprannaturale e il vostro sacerdozio, cari Candidati al ministero ¿acro nell'America Latina.

Siamo infatti convinti che cotesto sacerdozio (e parliamo di tutti i Sacerdoti, dei Vescovi specialmente, che del sacerdozio hanno la pienezza), cotesto sacerdozio ꝑo--i de il tesoro di luce c di forma, che può dare a quelle popolazioni la capacità di rinnovamento, di sviluppo, di ordine morale c civile, che si attende da loro. Voi siete la luce del mondo, vi diremo con la parola di Nostro Signore. Voi siete il sale della terra. Voi siete il fermento. Voi siete i dispensatori della parola e della grazia. Voi siete i pastori c i maestri spirituali del popolo. Voi siete l'amicizia, la letizia, la forza, la speranza delle anime. Voi il conforto, il collega, il sostegno di chi soffre, di chi attende giustizia, di chi ha bisogno di pentimento e di resipiscenza. Voi, ancora, gli esponenti di quel principio attivo in seno alla comunità dei fedeli e alla società circostante, ch'è la gerarchia, il sacerdozio ministeriale, concepito da Cristo al tempo stesso come servizio e come autorità; tutto dedito, fino al sacrificio, per il bene altrui, c tutto trasfigurato da carismi e da funzioni, che solo dall'alto derivano, c che da tutti meritano ossequio e docilità.

Noi abbiamo fiducia, lo ripetiamo, immensa fiducia che il ministero sacerdotale sia sorgente di salvezza per il mondo; cosi il Signore ha stabilito; e confidiamo che lo sia. in modo particolare, per i diletti Paesi dell'America Latina. Per tale motivo e compiuto lo sforzo dì cui voi, neo-ordinati, siete espressione, lo sforzo di collaborazione pastorale. Esso vuol rendere onore all'Episcopato e al Clero, cho con tanta dedizione già apostolicamente lavorano in quelle terre benedette; vuol compiere atto di solidarietà, aumentando colà il numero dei Sacerdoti e offrendo il saggio di qualche utile esperienza ecclesiale verso quelle buone e promettenti comunità cattoliche; ‹ vuol dimostrare che i \oti del C oncilio Ecumenico circa l'aiuto reciproco, che i membri della Chiesa cattolica devono prestarsi l'un l'altro, non sono parolo vane, ma sono vive ed operanti e cominciano a portare i loro frutti.

Ed ora, venerati Fratelli e Figli carissimi, il Nostro pensiero dovrebbe fissarsi sul testo evangelico, proposto dalla Liturgia alla nostra meditazione. Non sosteremo, per dovere di brevità, clic sopra una espressione del discorso di Cristo, la prima della pericope odierna: - ***Se la vostra giustizia non sarà maggiore...*** ▮ *(Mt* 5, 20), con quel che segue. Voi conoscete (tuesta parola, grave come unn minaccia, esigente come una sfida, penetrante come una vivisezione, originale come un programma nuovo di perfezione morale. Cristo non si contenta d'una giustizia puramente formale ed esteriore. Cristo ci vuole buoni d'una virtù cho ci trasforma intcriormente o che ci educa continuamente ad un'estrema sincerità di cuore e di azione. Se noi sovrapponiamo questa espressione alla nostra vita sacerdotali», quale stimolo, quale tormento verso la perfezione, verso la santità!

Ebbene non ci spaventi, ma ci incoraggi la severa parola di Gesù a fare della vita sacerdotale un'equazione progrediente verso la santità. Il sacerdozio esige e genera santità. La giustizia, cho il Signore vuole da noi, è quella evangelica. Voi tutto già conoscete. Quella della carità, della grazia, della misericordia divina ricevuta e dispensata. Perché questo sia, oh! non dimenticate le aureo massimo della vostra formazione: custodire o alimentare la vita intcriore, prima d'ogni ultra cosa. Il silenzio, la meditazione, la preghiera personale; poi quella liturgica e comunitaria, che alla prima dà nutrimento e da essa ne riceve. Poi sapersi conservare immacolati anche se immersi nella conversazione pastorale e profana; perciò Pascet ira semplice e virile, che tempra l'animo a vigore personale, e snebbia lo spirito dagli incantesimi mondani. E poi sapersi donare, nella ▮ diaconia , nella ricerca dell'altrui bene con sacrificio; la carità, la carità: non e la carità la via alla santità per il sacerdote destinato al servizio pastoralef

E finalmente Gesù! Gesù conosciuto; ehi può mai dire di averlo conosciuto abbastanza *l* Gesù imitato; non è questa la norma piu alta e più comprensiva di tutti i nostri doveri! Gesù seguito, neirobbedienza che fa grande Pumile, dove Lui vuole, come Lui vuole, fino al Gethsemani. lino al Calvario. Gesù annunciato: quale gioia, quale onore, quale merito maggiore di questo! Gesù vissuto: *Mihi vivere Christus est* (A *il* 1, 21): questo è tutto, Fratelli e Figli carissimi.

È il sacerdozio, ft la missione, ft il mistero, ft la speranza. Adesso potete accogliere l'ultima parola: andate! predicate, battezzate; andate: Cristo vi manda; la Chiesa vi aspetta, il mondo è aperto dinanzi a voi!

AAS 58, 636-639. Cfr. *Inseanamenti,* I, 351.

De Ecclesiae Magisterio in indagationibus theologicis sequendo

(Ex Alloc. *Siamo particolarmente lieti,* ad ros qui interfuerunt Coetui a theologis habito de originali peccato, 11 iul. 1966).

2739 È concessa, dunque, agli esegeti e ai teologi cattolici tutta quella libertà di ricerca e di giudizio, ch'è richiesta dall'indole scientifica dei loro studi e dal line pastorale della salvezza delle anime, cui deve mirare, come a scopo supremo, ogni attività in seno alla Chiesa. Vi sono, però, dei limiti, che l'escgeta, il teologo, lo scienziato, che vogliano veramente salvaguardare ed illuminare la propria fede e quella degli altri cattolici, non possono o non devono imprudentemente oltrepassare. Questi limiti sono segnati dal Magistero vivo della Chiesa, ch'è norma prossima di verità per tutti i fedeli, come Noi stessi abbiamo ricordato nell'Enciclica *Myaterium Fidei.* In questa, infatti, denunziando alcune spiegazioni del dogma della Transustanziazione che turbavano gli animi dei fedeli, abbiamo riprovata un'eccessiva libertà nella interpretazione dei dogmi della religione cristiana: ' Quasi cuique doctrinam semel ab Ecclesia definitam in oblivione adducere liceat aut eam ita interpretari ut genuina verborum significatio, seu probata conceptuum vis extenuetur».l

Abbiate, percio, figli dilettissimi, sempre presenti nelle vostre discussioni e conclusioni i principii della sana esegesi cattolica, enunziati più volte dai Nostri più prossimi Predecessori e di recente confermati nella Costituzione dogmatica *Dei Verbum,* che tratta della divina rivelazione. Stando a questi principii, esiste un nesso intimo e imprescindibile tra la Sacra Tradizione, la Sacra Scrittura e il Magistero della Chiesa, così che il Concilio ha potuto conchiudere il capitolo II, riguardante la trasmissione della divina rivelazione, affermando: « Patet igitur Sacram Traditionem, Sacram Scripturam et Ecclesiae Magisterium, iuxta sapientissimum Dei consilium, ita inter se connecti et consociari, ut unum sine aliis non consistat, omniaque simul, singula suo modo sub actione unius Spiritus Sancti, ad animarum salutem etlicaeiter conferant

AAS 58, 653.

1 AAS 57. 755.
' *Cap.* 2. n. 10.

Ilo momento doctrinae Duns Scoti in ecclesiasticis disciplinis provehendis

(Ex Epist. Apost. *Alma. Parens,* ad Episcopatum Britannicum M-ptimo exploto saeculo ab ortu loannis Duns Scoti, 14 iul. 1966).

2740 Iain in limine exspectationis, dum stato Conventui felicem decursum et uberes fructus percupimus, aperte profitemur Nos laetitiam capere ex singulari habitu certisque notis, quibus Conventum istum distingui plane placuit. Enimvero illud manet fixum statutumque, ut praecipue in nitenti lumine collocentur loannis Duns Scoti persona, philosophica et theologica doctrina, itemque lineamenta quae ad eiu> mores et asceticarn indolem spectant. Disceptationum et controversiarum, quae praeteritis aetatibus haud raro exortae sunt, scopulis vitatis, praeoptatur criticae artis et historiae ratio et regula, quae nunc temporis magni ducitur, eaque, cum a praeclaris doctis viris adhibita esset ad excutiendum, quaenam germana essent Doctoris Subtilis opera, quaenam verae et sincerae eius sententiae, cultu valde fructuosa exstitit.

Hac quidem dc causa convolutis nisibus intenditur, ut late patentibus lineis undelibet componatur conspectus, visio scilicet totius Scholasticorum doctorum familiae, ex quo quidem praeter alia metiri et complecti licebit varietatem, opulentiam, ubertatem philosophicae et theologicae doctrinae, quae media aetate floruit.

Procul dubio hoc in prospectu S. Thomas Aquinas cum sua « Summa theologiae » veluti vertex sese extollit qui celsior imminet finitimis editis montibus, scilicet orbi sacrae doctrinae illa aetate perpolitae. Synthesis, quam Angelicus Doctor composuit in enuntiandis congruentiis inter Fidem et Rationem, inter Fidem quaerentem intellectum — prout antea vester S. Anselmas Cantuariensis edixerat [1] – et intellectum quaerentem Fidem, tam unanimos nacta est consensus, ut ille in Scholasticorum numero et serie quasi princeps appareat et Doctoris Communis appellat ione rite glorietur. Verumtamen apud eum conspicui Scholastici magistri et doctores consurgunt quasi interlucentia sidera, quibus eodem aetatis decursu catholica doctrina micanter radiat.

Ceterum in Encyclieis Litteris *Aeterni Patris* Leonis XIII fel. ree.. Decessoris Nostri, ubi magnopere exposcitur, ut Scholasticorum studia refloreant, S. Thoma Aquinate duce, contra hodiernos opinionum errores, postquam illud enuntiatum est: ‹ longe eminet Thomas Aquinas»,' alii enumerantur Scholastici doctores, et in eminenti collocatur gradu S. Bonaventura, qui postea a S. l'io X ‹ princeps Scholasticorum alter •›[3] vocatus est; et huius Seraphici Doctoris apud omnes constat loannem Duns Scotum perfectorem evasisse.

1 **S.** Anhei.mus, ***Prosloffion,*** **prooemium: M L 158, 225; (Ed. Schmitt F. S.. 1. Seccovii 1938, 94).**

• Leo **XIII, Litt. Encycl.** ***Attorni Palris: Acta Leonis XIII*** **1. 272. (Cfr. n. 920].**

* **S. Pius X, Epist.** ***Doctoris Seraphici: Acta*** **Pii X 1, 235.**

Praeterea animadvertendum est Oecumenicum Concilium Vaticanum II edito Decreto *Dc institutione sacerdotali* praescripsisse: «Philosophicae disciplinae ita tradantur, ut alumni imprimis ad solidam et cohaerentem hominis, mundi et Dei cognitionem acquirendam manuducantur, innixi patrimonio philosophico perenniter valido»,[1] quo haud dubie franciscalis Schola continetur.

Apud augustum et primarium templum S. Thomae Aquinatis praeter alia honorabile exsurgit, quamvis dissimili structura et mole, templum, quod, firmis innixum fundamentis et arduis exornatum pinnaculis, ardenti contemplativo ingenio usus, Joannes Duns Scotus ad aethera extulit. In speculando, rationem et inclinationem Platonicam et Augustinianam is plerumque secutus est, Stagiritam modo probans, modo improbans; cumque summatim comprehendisset et altius perpolisse! de re sacra commentationes quinquaginta plusque franciscalium Scholasticorum doctorum, in quibus S. Antonius Patavinus, Alexander de Hales, S. Bonaventura, Matthaeus de Aquasparta, Richardus de -Mediavilla, Adamus de Marisco, Rogerus Bacon, Villelmus de Ware, eosdem omnes subsecutus, franciscalis Scholae maiore nobilitate praestans signifer exstitit.

AAS 58, G10-611.

De clericis ad universae Ecclesiae sollicitudinem educandis de meliore cieri distributione deque peculiari Praelaturae constitutione

(Ex Motu Propr. *Ecclesiae Sanctae,* G aug. 196G).

2741 I. 3. § 1. Clerici in Seminariis ita instituantur, ut non tantum dioecesis, in cuius servitium ordinantur, sed universae Ecclesiae quoque sollicitudinem habeant, utque, de licentia proprii Episcopi, paratos se exhibeant qui Ecclesiis particularibus, quarum gravis urget necessitas, sese devoveant;

2742 § 2. Extra casum verae necessitatis propriae dioecesis, Ordinarii seu llierarchae ne denegent licentiam emigrandi clericis, quos paratos sciant atque aptos aestiment qui regiones petant gravi cleri inopia laborantes, ibidem sacrum ministerium peracturi; curent vero, ut per conventionem scriptam cum Ordinario loci quem petunt iura et officia eorum clericorum stabiliantur;

2743 § 3. Curent autem iidem Ordinarii, ut clerici a propria dioecesi ad dioecesim alterius nationis transmigrare intendentes apte praeparentur ad ibidem sacrum ministerium exercendum; ut scilicet et linguae regionis scientiam acquirant, et eiusdem institutorum, condicionum socialium, usuum et consuetudinum intellegentiam habeant;

1 **Decretum de institutione sacerdotali** *Optatam totius,* **n. 15: AAS 58, 722. [Ctr. n. 2G3G].**

2744 § 4. Ordinarii licentiam ad aliam dioeceaim transmigrandi concedere possunt suis clericis, ad tempus praefinitum, etiam pluries renovandum, ita tamen ut iidem clerici in propria dioecesi incardinati maneant, atque in eandem redeuntes omnibus iuribus gaudeant, quae haberent si in ea sacro ministerio addicti fuissent;

2745 § 5. Clericus autem qui a propria dioecesi in aliam legitime transmigraverit, huic dioecesi, transacto quinquennio, ipso iure incardinatur. si talem voluntatem in scriptis manifestaverit tum Ordinario dioecesis hospitis tum Ordinario proprio, nec horum alteruter ipsi contrariam scripto mentem intra quattuor menses significaverit.

2746 4. Praeterea, ad peculiaria opera pastoralia vel missionaria perficienda pro variis regionibus aut coetibus socialibus, qui speciali indigent adiutorio, possunt ab Apostolica Sede utiliter erigi Praelaturae, quae constent presbyteris cleri saecularis, peculiari formatione donatis, quaeque sunt sub regimine proprii Praelati et propriis gaudent statutis.

Huius Praelati erit nationale aut internationale erigere ac dirigere Seminarium, in quo alumni apte instituantur. Eidem Praelato ius est eosdem alumnos incardinandi, cosque titulo servitii Praelaturae ad Ordines promovendi.

Praelatus prospicere debet vitae spirituali illorum, quos titulo praedicto promoverit, necnon peculiari eorum formationi continuo perficiendae, eorumque peculiari ministerio, initis conventionibus cum Ordinariis locorum ad quos sacerdotes mittuntur. Item providere debet ipsorum decorae sustentationi, cui quidem consulendum est per easdem conventiones, vel bonis ipsius Praelaturae propriis, vel aliis subsidiis idoneis. Similiter prospicere debet iis qui ob infirmam valetudinem aut alias ob causas munus sibi commissum relinquere debent.

Nihil impedit quominus laici, sive caelibes sive matrimonio iuncti, conventionibus eum Praelatura initis, huius operum et inceptorum servitio, sua peritia professionali, sese dedicent.

Tales Praelaturae non eriguntur, nisi auditis Conferentiis Episcoporum territorii, in quo operam suam praestabunt. In qua exercenda sedulo caveatur, ut iura Ordinariorum locorum serventur et cum iisdem Conferentiis Episcoporum arctae rationes continuo habeantur.

AAS 58, 759-7G1.

De ecclesiasticis studiis et scientiis pastoralibus fovendis

(Ex Motu Propr. *Ecclesiae Sanctae,* 6 aug. 1906).

2747 1. 7. Curent Episcopi aut singuli aut inter se coniuncti ut omnes Presbyteri, etiam si ministerio addicti sunt, seriem praelectionum pastoralium statini post ordinationem per annum perficiant, atque frequentent. statis temporibus, alias praelectiones, quibus ipsis Presbyteris praebeatur occasio cum ad pleniorem rationum pastoralium et scientiae

theologicae, moralis et liturgiche cognitionem acquirendam, tum ad vitam spiritualem roborandam et experientias apostólicas inter se cum fratribus communicandas.

('urent etiam Episcopi vel Conferent iae Episcopales, iuxta cuiusque territorii condiciones, ut eligantur unus vel plures Presbyteri probatae scientiae et virtutis, qui, tamquam studiorum moderatores, promoveant et ordinent praelectiones pastorales ceteraque subsidia, quae necessaria existimentur ad fovendam formationem scientilicam et pastoralem Presbyterorum proprii territorii: contra studiis destinata, bibliothecas itinerantes, congressus de re catechetica, homiletica vel liturgica et alia huiusmodi.

AAS 58, 761.

Normae de habitu ecclesiastico deferendo

(Ex Motu Propr. *Ecclesiae Sanctae,* 6 aug. 1966).

2748 I- 25. § 2. Item tenentur legibus, decretis et ordinationibus ab Ordinario loci vel a Conferentia Episcoporum latis, quae respiciunt, inter alia:

a) habitum ecclesiasticum, firmis quidem manentibus C. 1. C. eau. 596 et C1CO, de Religiosis, can. 139 et secundum hanc quae sequitur rationem: Ordinarius loci vel Conferentia Episcopalis, ad vitandam fidelium admirationem prohibere potest quominus clerici, sive saeculares sive religiosi, etiam exempti, habitum laicalem publice deferant.

AAS 58, 770.

De potestate Ordinarii loci Instituta religiosorum visitandi

(Ex Motu Propr. *Ecclesiae Sanctae,* 6 aug. 1966).

2749 I- 39. § 2. Ordinarius loci quaslibet Institutorum religiosorum scholas, collegia, oratoria, recreatoria, patronatus, hospitalia, orphanotrophia aliaque similia instituta, ad opera religionis vel caritatis sive spiritualis sive temporalis destinata, exceptis tantum scholis internis quae exclusive patent pro propriis Instituti alumnis, visitaro potest, sive per se sive per alium, ad normam sacrorum canonum.

AAS 58, 773.

De sacerdotali religiosorum formatione normis Decreti «Optatam totius» aptanda

(Ex Motu Propr. *Ecclesiae Sanctae,* 6 aug. 1966).

2750 II- 34. Quae in Decreto *Optatam totius* (de institutione sacerdotali) statuuntur, congruenter aptata iuxta cuiusque Instituti indolem, fideliter in ratione instituendi clericos religiosos observanda erunt.

AAS 58, 781.

Do missionali spiritu in seminariis promovendo, vocationibus missionalibus fovendis deque scientiis sacris necessitatibus territoriorum missionalium uberius accommodandis

(Ex Motu Propr, *Ecclesiae Sanctae,* 6 aug. 1906),

2751 **HI.** 1. Theologia Missionis doctrinae theologicae tradendae et progressionibus provehendae ita inseratur ut natura missionaria Ecclesiae plene in luce ponatur. Insuper viae Domini ad praeparationem Evangelii et possibilitas salutis non-evangelizatorum considerentur, necnon inculcetur necessitas evangelizationis et incorporationis in Ecclesiam (Cap. 1 Decr. *Ad gentes divinitus).*

Quae omnia in disponendis denuo recto ordine studiis in Seminariis et Universitatibus prae oculis habeantur (n. 39)?

2752 5. Ad spiritum missionalem promovendum, incitentur Seminariorum alumni et iuvenes consociationum catholicarum, ut relationes cum Seminariorum alumnis et consociationibus similibus in missionibus ineant et servent ita ut cognitio mutua conscientiam missionalem et ecclesialem in populo christiano foveat (n. 38).

2753 6. Episcopi, quantopere evangelizatio mundi urgeat, sentientes, vocationes missionales inter proprios clericos et iuvenes promoveant et Institutis quae in opere missionali laborant, media et opportunitatem praebeant, quibus necessitates missionum in dioecesi notas faciant et vocationes excitent (n. 38).

In vocationibus excitandis pro missionibus diligenter proponantur et missio Ecclesiae ad omnes gentes et modi quibus alii et alii (Instituta, sacerdotes, religiosi et laici utriusque sexus) illam efficere conantur. Praesertim autem specialis vocatio missionaria « ad vitam ♦ (nn. 23, 24) extollatur et exemplis illustretur.

2754 11. Episcopi utantur etiam Institutis missionalibus ut studio rei missionalis fideles accendant eisdemque opportunitates praebeant, servato recto ordino, vocationes iuveuum pro missionibus excitandi et fovendi et stipem quaerendi (nn. 23, 37, 38).

Ut autem maior unitas et efficacitas obtineantur. Episcopi utantur Consilio Nationali aut Regionali Missionali, quod constabit ex Directoribus Operum Pontificalium et cx Institutis missionalibus in Natione aut Regione exsistentibus.

17. 2° Instituere coetus a studiis qui investigent populorum cogitandi modos de universo, de homine, et de eius mentis habitu erga Deum, quique in considerationem theologicam (n. 22)[2] assumant quaecumque sunt bona et vera.

[1] [Cfr. n. 2672].
• (Cfr. n. 2667).

Tale theologicum studium fundamentum necessarium praebeat accommodationibus faciendis, in quarum studium incumbere quoque debent praedicti coetus a studiis. Quae accommodationes respiciunt inter alia methodos evangelizationis, formas litúrgicas, vitam religiosam et legislationem ecclesiasticam (n. 19).1

Quoad methodos evangelizationis et catecheseos perficiendas (nn. 11, 13, 14), promoveatur a Sacra Congregatione de Propaganda Fide arcta cooperatio inter Instituta Pastoralia superiora.

Quoad formas litúrgicas, coetus a studiis documenta et vota mittant Consilio ad exsequendam Constitutionem de Sacra Liturgia...

2755 3° Promovere, statis temporibus, conventus Docentium in Seminariis ad rationes studiorum aptandas et informationes mutuo communicandas, collato consilio cum coetibus a studiis de quibus supra, ut aptius prospiciatur hodiernis necessitatibus institutionis sacerdotalis (n. ‡6).

AAS 58, 783; 784; 78G.

De potioribus principiis servandis in novis indagationibus theologicis

(Ex Epist. *Venerabilis Fralcr,* ad E.mum Card. Josephum Pizzardo, Praefectum S. C. de Semin, ct Stud. Univ., occasione Congressus Internat, de Theologia Concilii Vat. II, 21 sept. 19G6).

2756 Quo quidem procedendi modo Concilium viam rationemque ostendit, qua theologi, fidei rationisque lumine ducti, in sacra studia iam incumbere debeant, ita ut, dum verbo Dei fidele semper praestant obsequium, simul animum intendant ad omnes voces, ad omnes necessitates, ad omnia veri nominis bona nostrae huius aetatis, quae tam cito progreditur. Scilicet Concilium sacrae doctrinae cultores adhortatur ad eiusmodi theologiam efTormandam, quae non minus pastoralis evadat, quam ad scientiae rationem exacta; quae arctam coniunctionem cum Ecclesiae Patrum doctrina, cum sacra Liturgia, ac praesertim cum Sacris Scripturis sedulo servet; quae magisterium Ecclesiae, ac nominatim Vicarii Christi, summo semper in honore habeat; quae ad homines spectet, prout in huius vitae adiuuetis et condicione versantur; quae denique sit aperte oecumenica, non minus quam aperte et sincere catholica.

Arduum igitur immensaeque molis opus theologorum studio proponitur; ad quod quidem rite aggrediendum, ii omnes, qui proximo Congressui intererunt, semper ob oculos habeant auream illam normam: *In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas.*

1 **[Cfr. n. 2665J.**
* **[Cfr. n. 26601.**

In primis unitas necessaria est in doctrina universa a Concilio tradita religiose servanda. Quae, cum Oecumenicae Synodi auctoritate sit comprobata, ad magisterium ecclesiasticum iam pertinet; ac propterea, ad Iidem et mores quod attinet, norma proxima et universalis veritatis exsistit, a qua theologis viris in suis peragendis studiis numquam discedere fas est. In eadem autem doctrina aestimanda atque interpretanda, cavendum est, ne quis eam a reliquo sacro doctrinae Ecclesiae patrimonio disiungat, quasi inter haec discrimen aut oppositio intercedere possit. At vero, quaecumque a Concilio Vaticano II docentur, arcto nexu cohaerent cum magisterio ecclesiastico superioris aetatis, cuius continuatio, explicatio atque incrementum sunt dicenda. Revera hac etiam de causa Concilium est indictum, ut Decessor Noster loannes XXIII f. r. in auspicali allocutione asseveravit, nempe *ut iterum magisterium ecclesiaulicum ... affirmaretur.'* Nemo igitur audeat ad privatas interpretationes Concilii doctrinam detorquere, magisterio Ecclesiae posthabito: qui ita agunt, ut verbis utamur S. Leonis Magni, *magistri erroris exsistunt, guia veritatis discipuli non fuerunt.*[2]

2757 Hisce finibus statutis — quos ipsa verbi Dei dignitas postulat, quod univocum ac perenne perstare oportet amplissimus patet investigationis campus, in quo agnoscitur *sive clericis sive laids insta libertas inquirendi, cogitandi necnon mentem suam in humilitate et fortitudine aperiendi, in iis in quibus peritia gaudent.*[3] In qua legitima libertate vere sita est theologicae doctrinae progressio. Nam, ut Concilium declarat, *methodi gressusque diversi (adhiberi possint) ad divina cognoscenda ... Unde mirum non est quosdam aspectus mysterii revelati quandoque magis congrue percipi et in meliorem lucem poni ab uno quam ab altero, ita ut tunc variae illae theologicae formulae non raro potius inter se compleri dicendae sint, quam opponi.*[1] Hinc discant theologi de angustis suarum virium finibus conscii fieri et aliorum opinionum debitam habere rationem, eorum in primis, quos Ecclesia habet christianae doctrinae testes et interpretes praecipuos, quemadmodum Concilium, de altioris ordinis scholis agens, monet: *... singulae disciplinae ... ita excolantur, ut ... novis progredientis aetatis quaestionibus ac investigationibus accuratissime consideratis, altius perspicietur quomodo fides et ratio in unum rerum conspirent, Ecclesiae Doctorum, praesertim* .S. *Thomae Aquinatis, vestigia premendo.*[*] Qui hanc libertatem in se et in aliis tuetur, numquam sibi nimis confidit, non aliorum theologorum opiniones spernit, nec audebit coniecturas suas pro certa veritate proponere, sed colloquium cum aliis humiliter quaerit atque omnibus cogitatis opinationibusque suis veri tatem ipsam semper anteferet.

AAS 58, 879-880,

' AAS 51, 780.
' *Tomus ad Flavianum;* cd. C. Silva Tarouca. Romae 1932, 21.
' Coast. *Gaudium et spes,* n. 62: AAS 58, 1084. (Cfr. n. 2732).
*** Decr. *Unitatis redini.,* n. 17: AAS 57. 103. [Cfr. n. 2603).**
*** Dcclar. *Gravissimum educationis,* n. 10: AAS 58, 737. [Cfr. n. 2611).**

Do munere Magisterii Ecclesiae in disciplinis sacris excolendis

(Ex Alloc. *Libcnlissimo sane,* ad eos qui interfuerunt Conventui de Theologia Conc. Vat. II, 1 **oct. 1966).**

2758 Quod in primis affirmamus, quia hoc tempore per quosdam hominum circulos proclivitas serpit, vel ad infitiandam vel ad extenuandam rationem Theologiae cuín Ecclesiae Magisterio. Nam cum ad intellegendum propositum et animum eruditorum hominum nostrae aetatis mentem convertimus, hanc velati peculiarem notam in iis deprehendimus, quod iidem, plus aequo propriis viribus confisi, arbitrantur quamlibet reiciendam esse auctoritatem, ac statuunt suo quemque marte procedere posse ad cuiusvis generis cognitionem hauriendam et. pro cognitionis gradu, ad vitam componendam. Dolendum sane est, hanc libertatem, seu potius licentiam, plus minusque quandoque extendi ad ipsam fidei cognitionem et ad ipsam theologicam scientiam. Quo fit, ut nulla exterior seu transcendens regula accipiatur, (piasi vel totus veri ambitus intra humanae rationis limites contineatur aut etiam ab ea producatur; vel nihil definitum et absolutum statui possit, quod ulterius et contra progredi nequeat; vel quodvis systema eo magis valeat quo plenius respondeat subiectivis instinctibus et affectionibus. Hinc, magisterium auctoritativum pariter reicitur, vel, ad summum, ad errores praecavendos valere solummodo dicitur. Haud difficile est perspicere his opinionibus non modo debitam Ecclesiae reverentiam detrectari, sed ipsam theologiae germanam naturam et notionem subverti.

2759 At vero illud maximi momenti est, quod Magisterio et Theologiae communis est radix, scilicet divina Revelatio, (piae per Spiritum Sanctum catholicae Ecclesiae tradita est, in eaque asservatur. Etenim probe nostis Ecclesiam, cum a Conditore suo mandatum accepisset nuntiandi Evangelium omnibus gentibus, ad huiusmodi munus rite explendum constitutam esse fidissimam veritatis magistram et charismate indefectibilis veritatis pollere. Cuius rei sibi semper conscia, Ecclesia numquam profiteri destitit, se in mundo esse columnam et firmamentum veritatis.[1]

2760 Ex divina autem Christi voluntate, huius indefecti bilis veritatis norma proxima et universalis nonnisi in authentico Ecclesiae Magisterio inveniri poterit, cuius est depositum fidei fideliter custodire et infallibilitor declarare.[2] Apostolis enim Christus Dominus promisit Spiritus Sancti donum, quo testes evangeliche veritatis fierent usque ad ultimum terrae,[3] ipsis potestatem tribuit docendi cum auctoritate: *Data est mihi omnis potestas in caelo ct in terra. Euntes erijo docete omnes yenles... docentes eos servare omnia quaecumque mandari vobis (Mt.* 28, 18-19); iisdem

1 **Cfr.** *1 Tim.* **3, 15.**
2 **Cfr.** Cono. Vat. **I, Susa. III, c. 4:** Denz-E. **1798.**
3 **Cfr.** *Ad.* **1, 8.**

denique pollicitus est Spiritum veritatis[1] et praesentiam suam numquam defutnram,[2] qua quidem in docendo contra omnes errores praemunirentur.

2761 Praeterea, quod summum etiam momentum habet arctamque inter Magisterium et Theologiam coniunctionem confirmat, illud est, quod Magisterium et Theologia idem propositum assequi student: nempe sacrum Revelationis depositum custodire, altius usque introspicere, exponere, docere, defendere; hoc est. Ecclesiae humanique generis vitam lumine divinae veritatis collustrare, ita ut omnes homines, ad sempiternam salutem perducantur. Grande sane opus, idemque summi momenti Nobis, Episcoporum Collegio, vobisque, Filii et Magistri dilectissimi, perficiendum proponitur.

2762 At Magisterium et Theologia propriis officiis et donis inter se ditlerunt. Etenim sacra Theologia ratione a fide collustrata, nec sine aliquo Divini Paracliti lumine, ad quod doctor theologus docilem animum advertere debet[3] - officium exsequitur divinae Revelationis veritates perfectius cognoscendi atque pervestigandi; fructusque sui laboris in christianae societatis, ac praesertim in ipsius Magisterii notitiam perferendi, ut, per doctrinam ab ecclesiastica llierarchia traditam, cuncto christiano populo lumen fiant; denique adiutricem navandi operam, ut veritas, quam Magisterium auctoritate declarat, latius proferatur, illustretur, comprobetur atque defendatur.

2763 Magisterium autem, ob potestatem a Christo lesu acceptam, atque ob Spiritus Sancti donum, sibi datum, quo Dei populum docet? munere fungitur in primis ab Apostolis susceptam doctrinam tradendi et testificandi, ut universae Ecclesiae et totius humanae familiae propria fiat, tum eam ab erroribus et mendaciis integram servandi; deinde auctoritate indicandi, divina Revelatione lumen praebente, de novis doctrinis, deque rationibus a Theologia propositis, ut novae solvantur quaestiones; denique auctoritate proponendi novas altioresque divinae Revelationis investigationes, eiusdemque Revelationis ad nostra haec tempora accommodationes, quas Magisterium. Spiritus Sancti lumine adiutum, existimat cum lesu Christi doctrina fideliter concordare.

2764 Sacra igitur Theologia duplicem habet rationem eum Ecclesiae Magisterio atque cum universa Christianorum Communitate. Ea namque in primis medium quodammodo obtinet locum inter iidem Ecclesiae atque eiusdem Magisterium. Etenim sollicitudine permota agnoscendi quomodo Christiana Communitas fidem suam in mores traducat, eiusque percipiendi veritates, voces, quaestiones, atque propensiones, quae Spiritus Sanctus in populo Dei excitat.- sacra Theologia viis ac rationibus, suae scientiae propriis, expendere debet hanc fidem

» Cfr. *Io.* 11, 16-17.

’ Cfr. *MI.* 28, 20.

• Cfr. Litteras Encyclicas Pii Papac XII, *I/umani genens:* AAS 42, 567 s. [Ctr. nn. 2192 s.].

* Cfr. Const, domn. do Ecclesia, *Lumen Gentium,* n. 21-25: AAS 57, 24-31.

‘ • ... quid Spiritus dicat Ecclesiis ›: *Apoc.* 2, 7.

in vitae actionem adductam eiusque proposita, ut ea conferat cum verbo Dei atque cum doctrinae patrimonio fideliter ab Ecclesia tradito, ut solutionem proponat quaestionum, quae oriuntur ab eius comparatione cum vitae usu, eum historia atque cum humana investigatione; atque adeo auxiliatricem det operam, ut Magisterium pro suo munere sit semper lux et regula Ecclesiae, utique non supra verbum Dei, sed eidem ministrans.

Quapropter Ecclesiae Magisterium magnum commodum utilitatemque capit ex fervidis et operosis theologorum studiis, atque ex eorum socia libentique opera; sive ipsi, divinam Revelationem scriptis vel óretenos traditam pervestigando, arcanas subtilesque eius significationes atque praecipuas compendiosasque notiones detegunt; sive, diligenter interpretando universam nostrae aetatis mentis culturam atque hominum experientiam, contendunt eorum quaestiones perspicere atque dissolvere, luminis ope, quod ab historia salutis manat.

Magisterium enim absque sacrae Theologiae auxilio poterit quidem fidem tueri atque docere, sed magna cum difficultate illam altam plenamque cognitionem pertingere, qua indiget, ut muneri suo cumulate satisfaciat, cum non charismate Revelationis vel inspirationis ditatum se reputet, sed tantum charismate adsistentiae Spiritus Sancti.

2765 Praeterea sacra Theologia altero fungitur munere, si eius rationes cum Magisterio reputantur; mediam nempe adhibet .Magisterio operam, ut huius doctrina populus Christianus recte instituatur, ad fidem et inores quod attinet.

Nam in tradendis disciplinis theologicis fit, ut Ecclesiae doctrina formam sumat omnibus partibus definitam atque ad scientiae rationem redactam; ita ut respondere possit quaestionibus ab universis christifidelibus propositis.

Theologia praeterea Magisterio argumenta atque auxilia praebet, quibus ostendatur doctrinam fidei esse humanae rationi consentaneam; insuper Theologia sacrorum Pastorum mentem recte conformat, sive in excelso sive in humili auctoritatis gradu constitutorum, eosque ita instituit, ut vere fidei et Christianorum morum magistri evadant.

Sacrae Theologiae opera destitutum, Magisterium instrumentis careret, sibi necessariis ad illum gignendum agendi cogitandique concentum, quo universa Communitas Christiana regi debet, ut sentire ac vivere possit ad lesu Christi praecepta et normas.

E duplicis vinculi consideratione, quo sacra Theologia cum Ecclesiae Magisterio atque cum Christianorum hominum societate coniungitur, quaedam oriuntur animadversiones: hae vero ad mentem consiliumque spectant, quibus doctores theologi, ex proprio munere res divinas altius perscrutantes, suum officium in Ecclesia exsequantur oportet, ut salubrem utilitatem habeat, ac mansuris fructibus sit ferax.

2766 Animadversionum prima ad studium illud pertinet., quo doctores theologi suam operam aliis prompto animo ferant. Ii enim in hoc valde laetantur, ac valde lactari debent, quod et Christianae Communitati et Magisterio sese addictos sciunt.

Eorum munus magno Ecclesiae muneri interseritur, quod eo spectat, ut hominum animis impertiatur salus; quam ob causam, excellens eorum momentum non potius in novis opinionibus doctrinisve proponendis consistit, quam in constanti ac studiosa cura *verba vitae aeternae* dicendi; ila ut in animis penitus insideant eosque ad fidem lesu Christi, unius omnium Servatoris, vel perducant, vel in ipsa confirment. Qua de re, ductores theologi potissimum operam dabunt rebus et quaestionibus investigandis, quae animorum salutem magis respicient, atque cum Ecclesiae Magisterio sollicitudinem communicabunt, in fidelium notitiam perferendi non aliquam a semetipsis inventam, sed ab uno lesu Christo traditam veritatem, utpote quae in sancta Ecclesia, ductu sacri cius Magisterii, ab omnibus ubique fide teneatur.

Veritati etiam inserviunt; immo, quotiescumque aliquod in Ecclesia docendi munus ab auctoritate susceperunt, ii quoque fiunt quodammodo magistri veritatis. Ipsis propterea summae religioni erit, veritati fidei et Ecclesiae doctrinae fideles permanere; pari ratione cavebunt, re facilis cuiusdam plausus et aurae popularis cupiditate alliciuntur, qua securae doctrinae, a Magisterio traditae, detrimentum inferatur; Magisterium dicimus, quo in Ecclesia ipsius Christi Magistri persona geritur. Quin etiam summo in honore habebunt, sese obsequentes perspicacesque Magisterii interpretes praestare, cum persuasum habere debeant, nihil christiano populo universoque humano generi aeque prodesse, quam certam salutis veritatum notitiam habere, atque hasce veritates ab iis tantum servari, quibus Christus lesus dixit: *Qui vos audit, nie audit (L.* 10, 16).

2767 Animadversionum secunda studium respicit communionis, quae vobis sive cum universa plebe Dei, sive cum Sacra Hierarch)a, sive denique inter vos ipsos Theologiae doctores intercedere debet.

Huiusmodi communionis studium ad ipsam Christianae vocationis essentiam pertinet, sicut loannes Apostolus docet;[1] sed peculiari modo ad essentiam etiam pertinet optimae cuiusque theologicae viae atque rationis. Divina veritas in universa Christiana societate a Spiritu Sancto servatur: quam ob rem illic veritatem eo facilius invenietis, quo artius intimo communionis vinculo coniuncti vixeritis cum universa fidelis populi societate, et humilitate cordis aemulando *parvulos,* quibus caelestis Pater suae naturae suorumque consiliorum mysteria apertius revelat. Divina veritas a Spiritu Sancto in Ecclesia, praecipue sacri Magisterii ope, asservatur atque illustratur; quam ob causam, vos in primis eo securius illa veritate potiemini, quo magis cum Ecclesiae Magisterio toto pectore coniuncti eritis; quodsi in veri inquisitione ab ipso discesseritis, ut arbitrio vestro singularia itinera teratis, periculum erit, ne magistri sine discipulis, ab omnibus seiuneti, etliciamini, aut laborem perdatis, nullo edito fructu in fidelium societatis utilitatem, aut etiam de recta via excidatis, Judicium vestrum, non sensum Ecclesiae, pro

1 **Cfr.** *1 Io.* **1, 2-3.**

veritatis norma eligentes: quae eligendi ratio inconsulto sane lieret, quaedam esset atpEtriç, vel ad haeresim panderet viam.

Praecipue autem nunc insistere volumus officio, quo tenemini, mutuam inter vos ipsos communionem servandi. Eo qtiod a diversis regionibus ortum ducitis atque a diversis traditionibus, quod attinet ad rem spiritualem cultumque humanum, estis profecti, et eo quod diversis necessitatibus ac difficultatibus debetis succurrere, patet ad diversa vos studium conferre, diversas esse apud vos institutionem et methodos inquirendi, diversa indicia. In materiis tam difficilibus et a communi experiendi ratione seiunctis, scilicet in quaestionibus theologicis, moderata quaedam diversitas opinionum componi potest eum unitate fidei et fidelitate erga doctrinas et normas Magisterii. Nihil ergo admirationis ea inieit, quin immo utilis est habenda, quatenus ad altiorem et accuratiorem inquisitionem argumentorum impellit, eo consilio ut plena veritas per sinceras ac diligenter elaboratas disputationes tandem comparetur.

Hae autem illud, quod ipsis est propositum, tunc solummodo conseqnentur, si communionis servandae fovendaeque voluntate fulciantur et constanter ducantur, qua nempe mutua egregia existimatio ac mutua reverentia alantur; qua efficitur, ut in sodali agnoscamus fratrem, requirentem sedulo ac religiose eandem veritatem; qua denique nitamur imprimis eius rationes et argumenta intellegere, antequam indicium de eo feramus. Ut paucis dicamus, studium caritatis habeatur oportet, quo inducimur, ut erga alios ita nos geramus, quemadmodum cupimus ut erga nos se alii gerant, et quo potissimum exoptamus, ut una simul de plena veritate lesti Christi gaudeamus. Quo acrius veritatem quaesieritis, sincera caritate moti, eo magis in illius cognitione et in Ecclesiae famulatu proficietis.

2768 E cogitationibus, quas adumbrando simul suscepimus, facile competimus opus theologorum propriam habere *methodologiam,* ab ea differentem, quae in profanis disciplinis obtinet, quae tamen, ea do causa, non minorem indolem doctrinarum pervestigationis et certae cuiusdam rationis et viae prae se fert. Hoc ideo fit quod instrumentum, quo ea utitur, non est merus intellectus ratiocinans, sed intellectus credens, ratio videlicet, qua fides illustratur et roboratur. Cogitatio theologica est quiddam participatum et analogicum prae cogitatione divina, quae simplicissima veritate sua omnes comprehendit veritates, quas theologus, Revelatione innixus, paulatim nec sine labore detegit. *Fides necessaria est theologo magis quam acumen mentis:* ita vir quidam Theologiae peritus scripsit;[1] fidem dicimus, Deo revelanti habendam: fidem dicimus Ecclesiae praestandam, quae, Spiritu Sancto assistente. Revelationem integram servat; fidem dicimus, Magisterio Ecclesiae tribuendam, quod illam cum auctoritate explanat et interpretatur, cum Christum lesum Magistrum repraesentet eiusque sit quasi instrumentum.

1 A. Stolz, *Introductio in Sacram Theoloyiam,* (Friburgi in Br. 1941).

Spiritus veritatis ot caritatis, qui Ecclesiam quoad singulos eius ordines illuminat et sanctificat, ita ut unusquisque mandatum sibi munus recte gerat, illuminet et sanctificet opus vestrum, ita ut toti Communitati et animis vestris frugiferum evadat.

AAS 58, 890-896. Cfr. *Insegnamenti* **1, 443** b.

De ratione qua experimenta quaedam ad Seminaria renovanda in efleetum deduci debent

(S. C. de Semin, et Stci>. Univ., **Litt.** *Praecedcntilnut litteris,* **ad Praesides Conferent larum Episcopalium, 12 oct. I960).**

2769 2. Saepe saepius ab hae Congregatione quaesitum est utrum liceat statini, experimenti causa, aliquas innovationes in normas nunc vigentes introducere. Sacra Congregatio censet huiusmodi experimenta fieri non posse nisi accurate servatis quae sequuntur condicionibus:

a) Experimenta stricte respondeant menti et praescriptis Decreti *Optatam lotius.*l

b) Innovationes ne liant nisi in ambitu integrae Conferentiae Episcopalis vel saltem numquam ea inscia vel abnuento. Conferentiis Episcopalibus enim, non autem singulis Episcopis, vi Decreti supra dicti, incumbit munus apparandi schema novae Rationis Institutionis Sacerdotalis.

c) Innovationes tales sint quae reditum non excludant ad pristinam rerum condicionem, si definitiva ratio Institutionis Sacerdotalis id exigat.

Ex Archivo .S'. *C. de. Sem. cl Stud. Univ.*

De erectione Facultatis Theologicae Ratisbonae

(Ex Convent, cum Bavaria, 28 oct. 1966).

2770

Articolo l

La Santa Sede consente all'erezione di una Facoltà di Teologia cattolica della Università di Ratisbona ed alla conseguente soppressione dell'Alt a Scuola filosotico-teologica di Ratisbona.

Artikel l

Der Heilige Stuhl stimmi der Errichtung einer katholisch-theologischen Fakultàt der Universitâ! Regensburg und der da mit verbundenon Aufiosung der Philosophisch-Theologischen Hochsehulc Regensburg zu.

‘ **[Cfr. nn. 2621** s.J.

Articolo 2

La Facoltà di Teologia cattolica dell'università di Ratisbona godrà in lutto della stessa posizione giuridica che la Facoltà di 'reologia cattolica delle Università dello Stato Bavarese. Alla Facoltà di 'reologia cattolica dell'Università di Ratisbona si applicano le relative disposizioni del Concordato con la Baviera del 29 .Marzo 1924 e complementarmente quelle del Concordato con il Reich del 20 Luglio 1933.1

Artikel 2

Die katholisch-theologische Fakultât der Università! Regensburg erha.lt im vollen Uinfang den gloichen Rechtsstatus, wie ihn die katholisch-theologischen Fakultàten der anderen Bayerischen Landesuniversitaten besitzen. Die cinschlagigen Bestinimungen des Bayerischen Konkordates vom 29. Miirz 1924 und erganzend die einschlàgigen Bestinimungen des Reichskonkordates vom 20. Juli 1933 tinden auf die katholisch-theologische Fakultàt der Università! Regensburg Anwendung.

Articolo 3

Alla Facoltà di Filosofia della Università di Ratisbona si applica l'art. 4, § 2 del Concordato con la Baviera.

Artikel 3

Auf die philosophische Fakultat der Università! Regensburg findet Art. 4 § 2 des Bayerischen Konkordates entsprechende Anwendung.

Articolo 4

Le divergenze di opinione, che sorgessero in avvenire fra le Alte Farti contraenti circa l'interpretazione di qualche disposto del presente Accordo saranno eliminate a norma dell'art. 15, § 1 del Concordato con la Baviera.

Artikel 4

Eine in Zukunft etwa zwischen den Hohen Vertragschliessenden entstehende .Meinungsverschiedenheit über die Auslegung einer Bestimmung dieses Vert rages wird nach Artikel 15 § 1 des Bayerischen Konkordates beseitigt werden.

AAS 58. 1135-113(5.

De nova theologicorum studiorum ordinatione in Archici. Monacensi-Frisingensi

(Ex Convent, cum Bavaria, 28 oct. 19G6).

2771 Articolo 1

La Santa Sede consente alla soppressione dell'Alta Scuola lilosotico-toologica di Frisinga.

Artikel 1

Der Heilige Stuhl stimmt der Aullósung der Philosophisch-Theologischen 11odiseli ule Freising zu.

1 [Cfr. nn. 1624 8.; 1895 «.].

Articolo 2

11 Governo dello Stato Bavarese si impegna a dotare la Facoltà di 'l'eologia cattolica dell'Università di .Monaco di personale e di mezzi, in maniera tale che questa possa soddisfare adeguatamente allo esigenze odierne e futuro della formazione teologica, anche in quanto essa finora aveva luogo presso l'Alta Scuola lilosofico-teologica di Frisinga.

Artikel 2

Die Bayerische Staalsregierung verpflichtet sich, die katholisch-theologische Fakultat der Universitàt München mit Personal und mit Saehmitteln so auszustatten, dass der jetzige und der kùnftige Bedarf der theologischen Ausbildung, aneli soweit sie bisher an der Philosophisch-Theologischen Ilochschule Freising erfolgto, ausreichend befriedigt werden kann.

Articolo 3

Particolari circa il trasferimento dello studio teologico vengono riservati ad un Accordo a parte tra lo Stato Bavarese e l'Arcidiocesi di Monaco e Frisinga.

Artikel 3

Einzelheiten der Überleitung des Studienbetriebs bleiben einer gesonderten Vereinbarung zwischen dem Freisiaat Bavero und der Erzdiozese München und Freising vorbehalten.

AAS 58, 1139.

De lingua latina in Pontificio Instituto altiorls Latinitatis profundius excolenda

(Ex Alloc. *Abbiamo accolto,* occasione inaugurationis novae sedis Athenaei Salesiani in Urbe, 29 oct. 1966).

2772 Praeterea singulare studium oportet conferamus ad « Pontificiam Institutum altloris Latinitatis , quod, auctoritati Sacri Consilii Seminariis studiorumque Universitatibus praepositi obnoxium, huic Athenaeo est adiunctum.

Rem nobilem ae praeclaram suscepistis, et acri ingenio magnoquo animo perduxistis ad exitum, atque — hoc licet addere — non sine audacia; quod quidem religiosae Sociotati vestrae ornamento et decori vertit. Macto virtute, dilectissimi Nobis Salesiani sodales! Profecto hoc modo aliud caput, praecelsae disciplinae, quam ab Auctore et Legifero Patre vestro quasi hereditate accepistis, laudabiliter servastis, ex quo videlicet humanus cultus Graecorum et Romanorum vobis est provehendus et celebrandus. Llbernlitcr et iam respondistis ei, qua Ecclesia angitur, sollicitudini inter clericos studia Latinitatis promovendi eiusque magistros instituendi; atque adeo loannis Vicesimi Tertii, Decessoris Nostri. Constitutionem Apostolicam, u verbis *Veterum sapientia* incipientem, ad eUectum adduxistis.1

Quae primo anno ex hac schola perceptae sunt voluti primitiae, sine dubio et laetae sunt et spem confovent bonam: scilicet en est arbor, quae fructus iam tulit eorumquv ampliorem copiam portendit in posterum.

1 (Cfr. n. 2667).

Cum animi etiam gaudio accepimus Italicae Reipublicac potestates propter gravi talem ct pondus disciplinarum, quae in hoc Instituto traduntur, iam benevolas so praebuisse quod attinet ad diplomata académica publico agnoscenda.

Quemadmodum par est — siquidem perfectio est semper expetenda — Institutum progressione quadam oportet incrementis augescere, quae eo spectent, ut naturae suae congruenter iis inserviat, quae peculiariter eidem Scholae sunt proposita; distinguendi enim sunt duo ordines, duae methodi, duo lines huius Instituti: altera pertinent ad exquisitae et reconditae doctrinae studia exercenda ct ad philologam colendam disciplinam, altera potius ad usum et utilitatem, quibus plures fruantur. Itaque non solum — quae est cius praecipua causa — ad rationem optimorum studiorum. Academiarum propriam ii praeparentur, qui linguae Latinae, praesertim Latinitatis christianae, evadant peritissimi, sed etiam, quasi in inferiore gradu constituti, auditores sive ecclesiastici sive religiosi ibi Scholam linguae Latinae obeant egregiam quidem, sed tenuiorem multisque patentem, ut Romanum eloquium, quod communis fert usus, condiscant. In Apostolici Litteris, quas *Studia Latinitatis* appellatas motu proprio dedimus,[1] hisce de robus certae ac definitae praescriptiones continentur; nec dubitamus, quin ii, quorum est eas exsequi, omni cum diligentia sint curaturi, ut iisdem sapienter fldellterque obtemperetur.

AAS 58, 1164-1165. Cfr. *Insegnamenti* I, 530 s.

De necessitate laborum in favorem vocationum ad Ecclesiae renovationem efilciendam

(Ex Alloc. A'on *una dc causa,* ad eos qui interfuerunt primo Coetui Nationalium Moderatorum Operum ad ecclesiasticas vocationes spectantium, 3 dec. 1966).

2773 Non una de causa suavi allicimur gaudio, quod Nobis, licet hodie salutare vos, qui ex variis Europae partibus in hanc almam Urbem advenistis ad primum celebrandum Conventum Nationalium Moderatorum Operum, quae ad ecclesiasticas vocationes spectant.

Scilicet viros cernimus coram Nobis congregatos scientia, prudentia auctoritatequo praestantes, quorum sedulae curae ad portionem dominici gregis convertuntur lectissimam, dilectissimam.

Auget praeterea animi solatium causa quae vos Romam adduxit. Nempe convenistis, auspico Sacra Congregatione Seminariis studioruinque Universitatibus praeposita, ut fraterno studio contundi lumineque ducti Concilii Oecumenici Vaticani Secundi, ea expenderetis, quae pertinent ad communem pastoralem actionem in Europa ordinandam et ad incrementum promovendum ecclesiasticarum vocationum. Qua quidem agendi ratione vos valde opportune ad effectum deducere studetis normam sapientissima!» ab eodem Concilio Oecumenico statutam: [2] «Opus vero fovendarum vocationum fines singularum dioecesium. nationum, familiarum religiosarum atque rituum dilatato corde transcendat oportet atque ad universalis Ecclesiae necessitates respiciens illis praecipue regionibus auxilium afferat, in quibus ad Domini vineam instantius operarii advocantur».

Fatendum sane est, ex omnibus operibus inceptisque, quae nostra actas postulat ad optatam Ecclesiae renovationem efficiendam, sacrarum vocationum opus, in quod incumbit is, primas quodammodo sibi vindicare partes. Revera vix intellegi potest efficax, stabilis rcctequc ordinata pastoralis actio, quae sacrorum alumnis praecipuas curas non adhibeat.

Cum autem sermonem habeamus ad viros, qui in hac sacri apostolatus provincia praeclara experientia poliunt, Nobis òpus non est in mentem vestram revocare immensam

[1] AAS 56. 225 ss. [Cfr. nn. 3304 ss.].

[2] Decretum de Institutione sacerdotali *Optatam totius,* n. 2: AAS 58, 715. [Cfr. n. 26231.

quaestionum dilHcultutumque molem, quae vobis hodie solvendae proponuntur, dum tot regiones, pro dolor, sacrorum administrorum paucitate tantopere laborant, ac magno cum moerore tristia iterare cogimur Christi Domini verba: *Meséis quidem multa, operarii autem pauci* (Lc 10, 2). Nihilominus liceat vos certiores facere, Nos plurimam spem collocare in coniunctis laboribus vestris, quos quidem libenter laudamus, probamus, ad eornmque prosperum exitum larga superna auxilia a Deo enixis precibus imploramus

Neque Nobis in animo est hac data, occasione graves easdemquo implexas quaest iones aggredi, quae ad rectam sacerdotii candidatorum institutionem spectant. De hac re pluries ab hac Apostolica Sede maximi ponderis documenta edita sunt, ac vel ipsum Concilium Occumenicum normas tradidit sapientiae plenas, quae profecto vobis valido erunt auxilio ad munus vestrum recte fructuoseque obeundum. Quare satis nunc sit Nobis nonnulla tantum attingere, quae psychologiam respiciunt iuvenum, qui ad sacra capessenda caelesti instinctu vocantur. Quae divina vocatio, ut nostis, proreus pendet ab arcano Dei consilio, iuxta Divini Redemptoris sententiam: Aon ros *ine elegistis, sed ego degi* r<H (J. 15. 16); at Deus requirit ut invitationi suae homo libero voluntatis assensu respondeat; scilicet divina vocatio postulat hominis auscultationem. Quare opera danda est, ut animi fidelium, iuvenum praesertim, idoneis subsidiis fruantur, quorum ope divinum verbum audire possint, Deoquo ad se illos invitanti invenis Samuelis verbis responden queant: *Loquere, Domine, quia audit servus tuus (1 lig.* 3, 9).

2774 Inter huiusmodi subsidia, quibus adulescentium animi ad Dei verbum audiendum disponuntur, praecipuum locum illud obtinet, quo ipsis interioris silentii fovendi opportunitas tribuitur. Etenim puerorum atque adulescentium mentes, per visum atque auditum, ingens prorumpit externarum commotionum multitudo, quae saepius inanes et vacuae, imino quandoque maleficae atque perniciosae sunt, ita ut cos omnino impediant, quominus perfecto vivendi rationem eiusque praestantiam et pulchritudinem animo concipiant atque contemplentur. Quam ad rem. plurimum conferet sagax educatio ad quaedam tacendi et «ese colligendi momenta servanda, ea praesertim quibus vel diligens sui ipsius recognitio fit, vel Deo post Sacram Synaxim grates impense aguntur, vel aeternis meditandis rebus stato tempore vacatur. Hisce potissimum rerum adiunctis, adulescentium animi, per sacras precationes Deo sese contingentes, cimi Ipso filiorum more loquuntur: tunc Deus ipse arcana sua consilia et exspectat iones illis gradatim revelat; ac simul provide fit, ut adulescentes aptius intellegant, num ad sacerdotium vocati sint, quodve sit munus ipsis a Deo commissum.

2775 Non minoris autem ponderis et momenti aliud quoque subsidium censeatur oportet: ut nempe alumni frequens cum Dei verbis commercium instituant, quae in Sacris Scripturis continentur. Id optima sane ratione haberi poterit, si ad «activae» institutionis normas liat, quae hodierno tempon' invaluerunt, mutuam magistrorum et discipulorum operam postulantes; ut scilicet ipsi adulescentes quosdam Evangelii locos legant, dc iisque edisserant, augustam et sacram vim percipiunt verborum Christi, atque in Divini Servatoris vitam atque res gestas propria virtute et diligentia inquirant. Vt omnibus compertum est, plurimum valet ad adulescentium animos formandos, plene novisse quem locum quamque auctoritatem Christus in ipsorum animis obtineat: Christum dicimus, prout ex Evangelii velati fontibus hauritur atque cognoscitur. Quam ob causam probe intellegitur, quae sit do hac materie Ecclesiae sollicitudo, cum Concilii Oecumenici Vaticani II Decretum, a verbis incipiens «Optatam totius » de institutione sacerdotali, haec verba habent: « Christum quaerere edoceantur iu verbi Dei fideli meditatione, in actuosa cum sacrosanctis Ecclesiae mysteriis communicat ione »? In adulescentium autem animis, qui hanc lesu Christi consuetudinem habent, quae non solum ex librorum studio, sed potissimum etiam ex intimo animi cum Ipso commercio et recondita pietate proficiscitur, vestigium imprimitur, quod numquani deleri poterit.

1 **n. 8: JJS 58, 718. (Cfr. n, 2629).**

2776 Alia «Bloque patet via iuvenibus ad verbi Dei vocem percipiendam, si nejnpo actuosam Ecclesiae vitam experimento cognoscant. Quare omnibus, qui ecclesiasticis vocationibus dant operam, magnopere cordi sit, ut in iuvenum notitiam perferantur vel operariorum cvangclicorum necessitates, vel pauperum angustiae, vel condiciones cuiusdam christianae communitatis quae religiosae vitae exemplo ceteris praestat, ac vel etiam sacra ephebaca ubi adulescentes in spem Ecclesiae succrescunt. Iidem iuvenes nonnulla quoquo sacri apostolatus munera suscipiant, ut noscant quid valeant ipsorum vires in huiusmodi operibus obeundis; peculiariquo modo inde a teneris annis assuescant litúrgicos ritus actuose participare, cum nihil magis permovent animos ad pietatem, quam sacrorum mysteriorum consuetudo, cuius virtus edicit ut iuvenilis actas sacro quodam afflatu penitus imbuatur ac desiderio inflammetur Christi Domini vestigia sequendi.

2777 Denique, ut ecclesiastica vocatio feliciter tandem effloreat, necessarium prorsus est, ut adulescentibus occasio detur adeundi ct audiendi ipsos divini verbi magistros, scilicet sacerdotem quondam, qui, gravitate morum ct consilii maturitate spectabilis, noverit ipsorum animi secreta paterne excipere, et iisdem adsit velut praeceptor, ductor, amicus. Plerumque reapse contingit, ut ad amplectendam sacerdotalem vitam vocatio non ex se sponte prodeat, sed quasi evangelica sit gemma quae in agro abscondita est detegenda. Deus enim, qui sibi electorum suorum arcessitum reservat, postulat tamen sacrorum administrorum adiutriccrn operam, ut iuvenes caelestis gratiae actionem animadvertant atque divinum germen in suis animis positum ad maturitatem perducant. Quare sacris vocationibus numquam desit sacerdotis amicale colloquium, paternum consilium ac praesertim spiritualis moderatio; quae omnia ita praestanda sunt ut debita observantia servetur sive Dei actioni sive sacerdotii candidatorum libertati.

Haec sunt quae Nobis visum est ad considerationem vestram proponere, quaeque vestrae sollertiae vestroque religionis studio commendamus. Nunc nihil Nobis restat, nisi ut inceptionibus, quibus his diebus vacatis, felicissima quaeque 'exoptemus, atque vos vehementer exhortemur ut illabefacta fiducia sanctissimi apostolatus vestri opus alacriter pergatis. Quamvis enim in permagnas dilllcultatcs incurratis, numquam ct nusquam cogitandum est Deum nécessitâtibus Ecclesiae suae non consulere, atque nunc temporis, aeque ac praeteritis aetatibus, non ad se vocaro innumeros manipulos adulescentium qui generosi, fortes, integri, puri, Christi voci obtemperent et vota concipiant seso Ecclesiae devovendi. Dilectissimis hisce filiis numquam desinite excelsa sacri apostolatus et christianae sanctitatis itinera proponere; necessitates animarum indesinenter ostendite; ad Christi vestigia sequenda eorum animos incendite: ipsi vos generoso animo sequentur.

Ut haec vota Nostra, quae Omnipotenti Deo ex animo commendamus, feliciter ottici possint, vobis omnibus vestrisque laboribus Apostolicam Benedictionem, paternae benevolentiae pignus, peramanter in Domino impertimus.

AAS 59, 34-38. Cfr. *Insegnamenti* 4, 60is.

De sanis principiis fidei in theologica indagatione tuendis ac servandis

(Ex Adhort. Apost. *Petrum ct Paulum*, sacculo xix expicto postquam Sancti Apostoli Petrus et Paulus martyrium Romae fecerunt, 22 febr. 1967).

2778 Dum autem apud nostrae aetatis homines religionis sensus minuitur, quo lides veluti suo naturali fundamento innititur, opinationes novae ad exegesim vel ad theologiam attinentes, saepe sumptae a philosophicis doctrinis audacibus quidem sed ineptis, huc illuc in catholicae doctrinae campum irrepunt. Quibus opinionibus non solum in dubium vocatur vel

depravatur germana veritatum significatio, quas Ecclesia cum auctoritate docuit, sed, licta causa religionem ad nostrorum temporum ingenium accommodandi, magisterii ecclesiastici norma neglegitur, investigationis theologicae studia ad placita *historicismi,* quem vocant, prorsus conformantur, audetur Sacrarum Scripturarum testimonio indolem sacram et historiae fidem denegare, et vel eo contenditur, ut apud Populum Dei ille mentis habitus inducatur, quem *post-conciliarem* appellant: talis scilicet mentis habitus, qui, firma cohaerentia posthabita, qua affluens et praeclara copia doctrinae legumque Concilii (¿ecumenici cum sacro patrimonio magisterii et disciplinae Ecclesiae componitur, eo spectat, ut translaticium fidelitatis studium erga Ecclesiam pessumdetur atque inanis propagetur spes Christianam religionem nova interpretatione donandi, quae tamen nonnisi temeraria ac sterilis esse posset. Quid superesset de nostrae fidei veritatibus aut de theologali virtute, qua easdem credimus, si huiusmodi conatus, auctoritati magisterii ecclesiastici subducti, aliquando praevalerent?

Iamvero ad confirmandam fidem nostram recto sensu expressam, ad studium excitandum doctrinarum quae nuper a Concilio (¿ecumenico propositae sunt, ad catholicorum nisus sustinendos, qui novas rationes exponendi veritates fidei inquirunt, sed cum deposito doctrinae Ecclesiae plane consentientes *eodem sensu eademque sententia;*[1] ad haec omnia assequenda, dicimus, nunc, certo transacto temporis spatio, feliciter adveniunt saecularia huiusmodi Apostolorum sollemnia. Quae quidem omnibus Ecclesiae sanctae filiis eam geminam opportunitatem praebent: ut in primis lesu Christo, Dei Filio, Mediatori et fidei nostrae Consummatori, verbis illis respondeant humilitatis et magnitudinis plenis: *ego credo,* scilicet eius Verbo, eius Personae eiusque salutis nuntio plenum praestent intellectus et voluntatis assensum;[3] ut praeterea summos illos Christi testes, Petrum et Paulum, debito prosequantur honore, renovantes nempe Christianum propositum nostram ipsorumque fidem sincere et actuose profitendi, atque etiam precatione et opera allaborantes, ut inter Christianos universos eiusdem fidei unitas redintegretur.

In animo non habemus aliud indicere lubilaeum, cum proxime ad finem venerit lubilaeum extraordinarium, quod post conclusum Concilium Oecumenicum Vaticanum secundum statuimus; attamen paterno animo vos omnes hortamur. Venerabiles Fratres in Episcopatu, ut Symbolum fidei verbis explanetis, peculiaribus sacris otliciis honestetis, ac praesertim rite et saepe una cum vestris sacerdotibus et christifidelibus pronuntietis, hac vel illa adhibita formula, quae in catholicae Ecclesiae precibus in usu est.

1 **Cfr.** Vinc. Lkkin., ***Commonitorium*** **1, 23: ML 50, 668; D.-S. 3020.**

' **Cfr.** ***Ilc.br.*** **12, 3;** Cono. Vat. **I. Const. Dogtn. do lido catholica, c. 3: D.-S. 3008, 3020; CONO.** Vat. **II, Const. Dogni. de Ecclesia** ***Lumen Gentium,*** **5: AAS 57, 7; Const. Dogm. de Divina Revelatione** ***Dei verbum,*** **5, 8: AAS 58, 819; 821.**

Cfr. ***Professionem fidei,*** Pauli **VI, 30 iun. 1968 in conclusione Anni Fidei:** ***Inseunamenti*** **6, 292 ss.**

Perineondum scitu Nobis erit, Symbolum fidei in honorem beatorum Apostolorum Petri et Pauli, in unoquoque templo cattedrali recitatum esse, praesentibus, una cum Episcopo, Presbyteris, sacrorum Seminariorum alumnis, Laicis catholicis pro Christi regno militantibus, Religiosis viris et sacris virginibus atque quam frequentissimo christifidelium coetu. Idem facere curent singulae universae Paroeciae, quod attinet ad suam communitatem, atque quaevis religiosa domus. Itemque suademus, ut huiusmodi Christianae tifici professio statuto deiinitoque die pronuntietur in unaquaque domo, ubi Christiana versetur familia, in catholicarum consociationum sedibus, in scholis atque in valetudinariis catholicis, in omnibus locis sacris ritibus destinatis, in omnibus denique aedibus et conventibus, in quibus vox fidei significare ct. confirmare possit sinceram animi assensionem Christianae vitae generi, ad quod omnes vocati sumus.

Singulari autem adhortatione Sacrarum Scripturarum interpretes atque sacrae Theologiae peritos compellamus, ut Ecclesiae magisterio adiutricem dare velint operam, ad veram iidem a quovis errore tuendam, ad eius haud explorata arcana penitus perscrutanda, ad eius notiones recte explanandas, atque ad rectas exponendas rationes, quibus ea investigetur atque divulgetur. Quod idem sacris concinnatoribus, Christianae religionis praeceptoribus et catechesis institutoribus dicimus.

AAS 59, 198-200.

De institutione et praxi musica in Seminariis

(Ex Instruet. S. C. Rit. *Musicam sacram* dc Musica in Sacra Liturgia, 5 mart. 1967).

2780 52. Ad thesaurum musicae sacrae servandum, et ad novas formas cantus sacri promovendas, (magni habeatur institutio et praxis musica in Seminariis, in Religiosorum utrinsque sexus novitiatibus et studiorum domibus, necnon in ceteris institutis et scholis catholicis», praesertim autem apud Instituta Superiora ad hoc specialiter destinata. Studium imprimis et usus promoveatur cantus gregoriani, quia, ob peculiares eius notas, fundamentum magni momenti est cultus musicae sacrae.

AAS 59, 315.

De recta alumnorum formatione philosophica et spirituali deque eorundem cooperatione in sua propria educatione

(S. C. de Semis* et Stud. Univ., ex Litt. *Plures menses,* ad Praesides Conferendarum Episcopalium, 7 mart. 19G7).

Quaestio de institutione philosophica

2781 Quaestio do philosophia magnas atTert difficultates et rerum circumstantiae quae hic illic duduni exsistunt — secundum etiam ipsorum Seminariorum sententiam — non

l Conc. Vat. **II, Const, de Sacra Liturgia** *Sacrosanctum Concilium,* **n. 115: AAS 5G, 129; [cfr. n. 2570].**

piene minue sunt et ipsius Fidei futurum in discrimen adducere possunt; si enim quaidam rationes cogitandi agendiquc cum suis defectibus permanerent, tunc Udes sacrorum alumnorum ct sacerdotum impar evaderet perniciosis hodierni temporis opinionibus -»uperendis. Omnes concretae determinationes quae attingunt institutionem philosophicam duas has praevias quaestiones tamquam solutas praesupponunt:

1. Cumam Ecclesia praecipiat formationem philosophicam iis qui ad Fidem docendam praeparantur. Etsi huic quaestioni responsum varias implicat diilicultates, magna tamen claritate respondendum est.

2. Quaenam sint lineamenta quae Concilimi!, iuxta Ecclesiae constantes normas, denuo expostulaverit pro alumnorum institutione philosophica.

Agitur de quaestione conscientiae, quia quaedam opiniones vel systemata ab Ecclesia minus bona, in praxi minus apta, immo perniciosa habentur: quapropter ea cognoscere necesse est ne alumnorum ellormatio damnum patiatur.

2782 *Effjormatio spiritualis*

Quod ad clïonnationem spiritualem et Seminariorum ordinationem attinet, non parvum damnum profluere videtur ex eo quod quaedam magni momenti rus parvipendantur nec earum virtus in congrua luce ponatur, e. g. silentium. In hac sicut etiam in aliis nostri temporis quaestionibus, periculum est nihil vel purum operandi, omnia per quondam negligentiam suo cursui relinquendo; sed hoc permittere nefas est. Quod ad silentium attinet potius quam de eo omittendo,[1] sermo est de genuina ipsius natura investiganda. Nostra enim aetate minime impellere valebimus sacrorum alumnos ut silentium externum acceptent nisi ratione ac mensura qua ipsi intelligant et acceptent silentium internum praesentiae Dei, cuius silentium externum est condicio; et forsitan lactari possumus eo quod hac occasione inducimur ad inveniendum sensum profundum et essentialem quarundam normarum, quae non raro proponuntur ct etiam ab alumnis facile acceptantur, quin ipsi perspiciunt earum significationem ac momentum. Hic non agitur dc mutanda quadam Seminarii nonna, concedendo libertates, sed de educandis alumnis ad acceptandum ab intus quod interdum forsan tantum externe et immediate servabatur.[1] Relinquere singulorum arbitratui servandum quoddain pietatis vel disciplinae exercitium aliquando potest esso mera regiminis abdicatio; videndum est autem quinam sit huiusmodi exercitii genuinus sensus, quasnam utilitates atierre debeat; et denique inveniendae sunt illae viae quibus ipsum exercitium ad praxim deduci valeat.

2783 *Unitas Seminarii servanda*

Hic illic fiunt quaedam experimenta de quibus indagandum videtur quonam valido fundamento innitantur, quanam ratione probentur, e. g. variis in locis favetur divisioni Seminarii in parvas communitates; huiusmodi incepta sedulo perpendenda sunt, ne ipsa Seminarii unitas in discrimen adducatur, supprimendo scilicet exercitium auctoritatis Rectoris, immo abolendo illas condiciones quae requiruntur pro ipsa appellatione ad S. Ordines.[8]

[1] Ipsum Concilium praecipit momentum silentii: cfr. n. Il Decreti *Optatam totius:* AAS 58. 721. [Cfr. n. 2632].

[1] Cfr. n. 11 Decreti *Optatam totius: l.c.*

[•] Cfr. n. 7 Decreti *Optatam totius,* ubi dicitur: « In seminariis autem ubi multi sunt alumni, retenta regiminis et scient itteae institutionis unitate, alumni apta ratione distribuantur in coetus minores ut singulorum conformationi personali melius provideatur •. [Cfr. n. 2628].

2781 *Sacrorum alumnorum cooperatio*

Saepe nobis posita est quaestio utrum liceat necne permittere ut sacrorum alumni suam udiutricem praestent operam in vita Seminarii ordinanda et dirigenda. Hac iu re plura dicta et scriptu sunt quae haud raro non iusta esso videntur.

Tota Seminarii vita regitur clara *perceptione muneris quod Deus ab ipso Seminario implendum exspectat;* animatur cognitione laboris complendi quo Seminarium Episcopo aptos eiTormet cooperatores, laicis sacerdotes quibus ipsi tantopere indigent. Huc ordinatio totius Seminarii eiusque consuetudines normaequo spectant. Hac igitur memorata) res non sunt subiciendac discussionibus, sed potius considerandae sunt fundamentum ud quod omnis discussio se referat oportet. Moderatorum est hunc finem proponere et acccptabilem reddere; ipsis enim missio et gratia data est ad hoc munus explendum. De cetero cognitio huius finis est obvia quia ex ipsa Fido promnnat. Haec igitur materia discussioni et dialogo inepte subiceretur; nec hoc fieri posset quin tota Seminarii vita vitiaretur et incertae fortunae relinqueretur.

Dialogus vero *circa inedia* adhibenda institui potest; et hac in re sat longe progredi possumus, dummodo bonum commune integrum servetur. Varii aspectus vitae Seminarii, praesertim quaedam regularum concreta praecepta, bono cum fructu, communi sacrorum alumnorum studio considerari possunt, salvo tamen Moderatorum iure ultimimi proferendi indicium. Tali modo consuli potest iuvenum desideriis, qui suum animum ample et libere aperire exoptant; optima offertur occasio ut ipsis quaedam delueidentur principia et in eis eiformetur capacitas indicandi. Ita etiam fovebitur iuvenum generositas ex qua multa exspectari poterunt; denique Moderatoribus offertur possibilitas cos melina cognoscendi. Cooperatio sic instaurata necessaria videtur non solum pro definiendis regularum minimis applicationibus sed pro fovendo quoque illo spiritu Seminarii, quo riformar! valeant ii qui postea erunt fidi ct alacres Episcopi cooperatores.[1] Item clariore in luce poni poterit oboedientiae et auctoritatis valor. Proh dolor, praesentibus rerum commutationibus, haud raro accidit ut auctoritas ct libertas considerentur ut duae res sibi oppositae, tamquam si omnis progressus in libertate auctoritatem extenuet. Revera studium boni communis instimulat partem activam libertatis, efficiendo ut iuvenes auctoritati libere adhaereant eamquo diligant tamquam fundamentum ipsius boni communis a Deo et ab Ecclesia constitutum. Oboedientia igitur apparebit non quasi personalitati efformandae adversetur, sed potius ut elementum dccisivum totius sacrorum alumnorum educationis. Hac in re duo distinguenda sunt extrema, inter quae via procedit media: ex una parte ille rigidus modus qui omnem reicit conversationem, frustrando sive possibilitatem iuvenes cognoscendi sive ipsos ad sanam cooperationem alliciendi; ex altera parte illo modus remissivus qui omni conatui educationis renuntiet.

Ex Archivo S. C. de Semin, et Stud. Univ.

De attentione praestanda vocationi divinae ad sacerdotium

(Ex Alloc. *Vous Nous offrez,* ad « Iuvenes ministrantes » c diversis Europae Nationibus Romae conventis, 30 mart. 1967).

2735 Et puis l'attention ù l'appel divin. Nous vous confierons mie de Nos angoisses; devant l'immensité de la tâche que représente ce monde moderne à évangéliser, Nous Nous demandons parfois: où et comment trouver assez de prêtres, assez de religieux pour suffire à la besogne! Ne semble-t-il pas que Dieu appelle en vainî que la jeunesse d'aujourd'hui

[1] Cfr. nn. 9 et 11 Decreti *Optatam totius:* AAS 58, 719; 720-721. [Cfr. nn. 2630; 2632].

ne veut phis l'ontendreí qu'elle n'a plus le goût dc Dieu, le sens dc l'idéal, l'attrait du sacrifice ì

Chers Fils, bon nombre d'entre vos aînés ont donné un démenti éclatant à ces craintes! Puissiez-vous, en grand nombre, suivre leurs traces! Soyez attentifs à ne pas laisser se perdre et rester sans écho lu voix qui appelle. Et priez tous avec ferveur pour que le Christ se choisisse dans vos rangs dc nombreux continuateurs de son sacerdoce.

AAS 59, 351. Cfr. ***Insegnamenti*** **5, 1 0 s.**

De quibusdam dispensationibus clericorum ritus orientalis Summo Pontifici reservatis

(Ex Motu Propr. ***Episcopalis potestatis,*** **nonnae Episcopis Ecclesiarum Orientalium, ad facultatem dispensandi spectantes, 2 mai. 19(17).**

2786 Vili. Salvis facultatibus quae Patriarchis, Archiepiscopis Maioribus. Legatis Romani Pontificis et Hiérarchie legitime competunt. Nobis expresse reservamus dispensationes quae sequuntur:

1. Ab obligatione caelibatus seu a prohibitione matrimonii contrahendi, qua diaconi et presbyteri astringuntur, etiam si ad statum laicalem legitime redacti aut regressi sint, in ritibus in quibus non admittuntur clerici coniugati;[1] in ceteris vero ritibus iidem, si caelibatum libere elegerint.

2. In ritibus in quibus non admittuntur clerici coniugati, a prohibitione exercendi ordinem presbyteratus facta ¢oniugati qui eundem ordinem sine dispensatione Apostolicae Sedis receperint.[3]

3. A vetito, quod in clericos in maiore Ordine constitutos cadit, exercendi per se vel per alios negotiationem aut mercaturam, sive in propriam sive in aliorum utilitatem.[3]

AAS 59, 388.

De educatione ad sacrificium Missae actuose participandum

(Ex Instruet. ***Eucharisticum mysterium,*** **de cultu mysterii eucharistici, 25 mai. 19G7).**

2787 20. Ad fovendam rectam ordinationem sacrae celebrationis atque actuosam fidelium participationem, ministri non tantum munus suum recte expleant, ad normam legum liturgicarum, sed ita se gerant ut eo ipso sensum rerum sacrarum insinuent.

Populus ius habet in Missa nutriri verbi Dei annuntiatione et explicatione. Proinde sacerdotes non solum homiliam quoties praescribitur aut expedit habeant, sed etiam curent ut ea quae tum ipsi quam uii-

- **Litt. Ap. motu proprio d.** ***Cleri sanctitati,*** **can. 157, § 2: AAS 19, 477. [Cfr. n. 3301].**
- ***Ibid.,*** **can. 72, § 2: AAS 49, 457. (Cfr. n. 3283J.**
- ***Ibid.,*** **can. 83. [Cfr. n. 3294).**

nistri pro suo munere proferunt ita distinete dicant vel cantent, ut fideles illa clare percipiant et sensum eorum intellegant, immo ad responsionem et participationem sponte adducantur.[1] Ad hoc congruis exercitationibus praeparentur ministri, praesertim in seminario et in domibus religiosis.

47. Hinc superiores competentes faciliorem reddant, immo foveant concelebrationem, quoties necessitas pastoralis vel alia rationabilis causa aliud non exigit.

Facultas concelebrandi spectat etiam ad Missas principales in ecclesiis et oratoriis publicis ac semipublicis seminariorum, collegiorum et institutorum ecclesiasticorum, necnon religionum ac societatum clericorum in communi viventium sine votis. 1'bi tamen magnus habetur numerus sacerdotum, superior competens concedere potest ut concelebratio etiam pluries eodem die fiat, sed temporibus successivis, vel in locis sacris diversis.

AAS 59, 552-553; 566.

Normae generales de diaconatu permanenti in Ecclesia Latina restituendo

(Motu Propr. *Sacrum Diaconatus Ordinem,* 18 iun. 19G7).

2788 1. Est officium legitimorum episcopalium Coetuum seu Conferentiarum, Summo Pontifice assentiente, deliberare, utrum et ubinam diaconatus, tamquam proprius ac permanens Ilierarchiae gradus in fidelium bonum sit instituendus, necne.

2789 2. In petenda ab Apostolica Sede approbatione exponendae sunt tum causae, quae novam huiusmodi disciplinam aliqua in regione constituendam suadeant, tum rerum condiciones, quae veram boni eventus spem afferant; itemque describendus erit eiusdem disciplinae modus, utrum videlicet agatur de diaconatu conferendo *iuvenibus idoneis, pro quibus ... lex caelibatus firma remanere debet,* an *viris maturioris aetatis, etiam in matrimonio viventibus,* an utrique candidatorum generi.

2790 3. Approbatione ab Apostolica Sede impetrata, uniuscuiusque Ordinarii est in sua sacra dicione candidatos probare et ordinare, nisi agatur de casibus eadem facultate exceptis.

In relatione de statu suae dioecesis conscribenda, Ordinarii de hac etiam instaurata disciplina commemorent.

[1] **Coxc. Vat. II, Const, de Sacra Liturgia, *Sacrosanctum Concilium,* n. 11: AAS 56, 102-103.**

II

2791 4. Ex Ecclesiae instituto, ipso Oecumenico Concilio comprobante, ii, qui ad diaconatum iuvenes vocantur, lege caelibatus servandi astringuntur.

2792 5. Diaconatus permanens ante quintum et vicesimum expletum annum ne conferatur; grandior tamen aetas ab Episcoporum Conferentiis requiri poterit.

2793 6. Iuvenes, ad munus diaconale instituendi, in peculiare recipiantur Collegium, ubi probentur, ad vitam vere evangelicam vivendam informentur, ad propria et sua officia utiliter exsequenda instruantur.

2794 7. Ad huiusmodi Collegium condendum. Episcopi eiusdem regionis, vel, si usus fuerit, plurium quoque regionum eiusdemve nationis, pro variis locorum adiunctis suam consocient operam. Eidem autem moderando praepositos peridoneos eligant, legesque tum de morum disciplina, tum de studiorum ratione accuratissime faciant, servatis, quae sequuntur, normis.

2795 8. In diaconatus tirocinium ii tantum iuvenes ascribantur, qui naturalem animi inclinationem ad sacrae Hierarchiae et christianae communitatis ministerium ostenderint, quique sat bonam doctrinae copiam, pro suae gentis suique loci consuetudine, sibi comparaverint.

2796 9. Proprium diaconatus tirocinium per tres saltem annos producatur; disciplinarum autem series ita digeratur, ut candidati ad varia diaconatus munera scite salutariterque obeunda ordinatili! et gradatim adducantur. Tota praeterea studiorum ratio ita poterit componi, ut extremo anno praecipua tradatur institutio pro diversis muneribus, quae diaconi potissimum exaequentur.

2797 10. Huc insuper addantur usus atque exercitationes edocendi pueros aliosque fideles christianae religionis elementa, cantum sacrum evulgandi et moderandi, divinos Scripturae libros in tidehum coetibus perlegendi, populum alloquendi et adhortandi, Sacramenta, quae ad diaconos spectant, ministrandi, aegrotos invisendi, caque in universum implendi ministeria, quae ipsis committi possunt.

III

to798 11. Grandioris aetatis viri, sive caelibes sive etiam matrimonio coniuncti. ad diaconatum vocari possunt; hi vero ne admittantur, nisi constet non solum de uxoris consensu, sed de eiusdem etiam cbristia.ua morum probitate iliisque dotibus, (piae viri ministerium nec impediant nec dedecorent.

2799 12. Grandior, de qua agitur, aetas attingitur (plinto ct tricesimo anno expleto; et tamen ita est intellegenda, ut nemo ad diaconatum vocari possit, quin diuturno vitae vere christianae exemplo, integris moribus et ingenio ad ministrandum proclivi, cleri fideliumque existimationem sibi conciliaverit.

2800 13. Cum dc viris matrimonio iunctis agitur, cavendum est, ut ii tantum ad diaconatum provehantur, qui, plures iam annos in matrimonio

viventes, se domni suae bene praeesse ostenderint, quippe quibus et uxor et lilii sint vitam vere Christianum agentes et integra fama praestantes.[1]

2801 14. Optandum est, ut tales etiam diaconi haud mediocri sint ornati doctrina, de qua nn. 8, 9, 10 supra diximus, vel illa saltem polleant scientia, quae episcopalis Uonferentiae indicio iisdem necessaria erit ad propria et sua munera implenda. Quam ob rem in peculiare Collegium aliquamdiu admittantur, ubi ea omnia addiscant, quae ad munus diaconale digne exsequendum opus erunt.

2802 15. Quodsi forte id lieri nequit, candidatus educandus tradatur spectatissimo sacerdoti, qui de eo curam agat, cumque doceat, deque eius prudentia ac maturitate testimonium afferre valeat. Semper autem ac sedulo cavendum est. ut tantummodo idonei peritique viri in sacrum ordinem ascribantur.

2803 16. Post ordinem receptum diaconi, grandiore etiam aetate promoti, ex tradita Ecclesiae disciplina ad ineundum matrimonium inhabiles sunt.

2804 17. Caveatur, ne diaconi artem vel professionem exerceant, quae Ordinarii loci iudieio eos dedeceat, vel fructuosam sacri muneris functionem impediat.

IV

2805 18. Quilibet diaconus, qui in aliqua religione non sit professus, alicui dioecesi sit rite ascriptus oportet.

2806 19. Quae normae de congruenti sacerdotum sustentatione accuranda deque socialibus, ut aiunt., cautionibus in eorum commodum spondendis vigent, eae in favorem quoque stabilium diaconorum servandae sunt, habita etiam ratione familiae diaconorum in matrimonio viventium, atque articulo n. 21 harum Litterarum perspecto.

2807 20. Episcopalis Conferentiae erit de honesta sustentatione diaconi eiusque familiae, si matrimonio est iunctus, certas edere normas, pro diversis locorum temporumque adiunctis.

2808 21. Diaconi, qui civilem professionem exercent, ex perceptis inde fructibus sibi suaeque familiae necessitatibus, quantum possunt, consulere debent.

V

2809 22. Secundum memoratam Concilii Vaticani II Constitutionem,[1] diaconi est, quatenus loci Ordinarius haec ipsa expedienda commiserit:

1) inter actiones litúrgicas episcopo et presbytero adesse in omnibus, quae rituales varii ordinis libri eidem attribuunt;

2) baptismum sollemni ritu administrare atque omissas caeremonias super baptizatum sive infantem, sive adultum supplere;

3) Eucharistiam asservare, sibi ceterisque distribuere, eam in viaticum morientibus afferre, atque eucharisticam benedictionem, quam dicunt, cum sacra pyxide populo impertire;

[1] **Cfr.** *l* ***T.*** **3, 10-12.**
[•] **[Cfr. n. 2590].**

4) ubi sacerdos deest, Ecclesiae nomine matrimoniis celebrandis assistere et benedicere ex delegatione episcopi vel parochi, ceteris servatis, quae in C. I. C. iubentur [1] atque firmo manente can. 1098. ubi quae de sacerdote dicuntur, ea de diacono etiam sunt intellegenda;

5) sacramentaba ministrare, funeris ac sepulturae ritibus praeesse;

6) divinos Scripturae libros fidelibus legere, populumque edocere et adhortari;

7) religiosi cultus officiis et supplicationibus praesidere, ubi sacerdos non adest;

8) verbi Dei celebrationes moderari, ubi praesertim sacerdos deest;

9) caritatis et administrationis officiis atque socialis subsidii operibus, Hiérarchisé nomine, perfungi;

10) parochi et episcopi nomine, dissitas Christianorum communitates legitime regere;

11) apostolica laicorum opera fovere et adiuvare.

2810 23. Quae omnia munera in perfecta cum episcopo eiusque presbyterio communione exsequenda sunt, videlicet sub auctoritate episcopi et presbyteri, qui eo loci fidelium curae praesunt.

2811 24. In Consiliis Pastoralibus diaconi, ut fieri potest, suam partem habeant.

VI

2812 25. Diaconi, utpote qui Christi et Ecclesiae mysteriis inserviant, a quovis pravitatis vitio se abstineant Deoque semper placere studeant, *ad omne opus bonum* pro hominum salute *parati*.- Ob receptura ergo ordinem, longe aliis excellant oportet in vitae liturgicae actione, in studio precandi, in divino ministerio, in oboedientia, in caritate, in castitate.

2813 26. Episcopalis Conferendae erit etficaciores normas statuere ad spiritualem vitam alendam diaconorum, tam in caelibatu quam in matrimonio viventium. Curent tamen locorum Ordinarii, ut omnes diaconi:

1) assidue legendo attenteque secum meditando Dei verbo vacent;

2) frequenter, vel etiam cotidie, quantum fieri potest, Missae sacrificio actuosi intersint, SS. Eucharistiae sacramento reficiantur idemque pietatis causa invisant;

3) frequenter Paenitentiae sacramento sui animi maculas abluant, quod ut digne recipiant cotidianam conscientiae suae censuram gerant;

4) Deiparam Virginem Mariam impenso pietatis cultu venerentur ac diligant.

2814 27. Maxime decet stabiles diaconos aliquam saltem divini Officii partem, ab episcopali Conferentia definiendam, cotidie recitare.

2815 28. Diaconi dioceesani saltem tertio quoque anno in pia aliqua religiosave domo, ab Ordinario designata, sacris exercitationibus vacare debent.

2810» 29. Doctrinarum, praesertim sacrarum, studia diaconi ne inter-

[1] **Cfr. cann. 1095 $ 2; et 1096.**
[2] **Cfr. *2 T*. 2, 21.**

mittant; divinos Scripturae libros assidue legant; ecclesiasticis disciplinis ita se dedant, ut catholicam doctrinam recte ceteris explanare possint, utque in dies magis idonei liant ad fidelium animos erudiendos et roborandos. Ad id assequendum, diaconi in conventus statis temporibus habendos advocentur, ubi quaestiones de vita et sacro ministerio agantur.

2817 30. Diaconi, ob peculiares commissi sibi ministerii rationes, reverentiam et oboedientiam episcopo profiteri tenentur; episcopi vero hos plebis Dei administros magni faciant in Domino, cosque paterna caritate prosequantur. Si quis autem diaconus extra propriam dioecesim iusta de causa aliquamdiu commoratur, vigilantiae et auctoritati loci Ordinarii in iis, quae ad diaconalis status officia ac munera pertinent, libenter obsecundet.1

2818 31. Quod ad vestis habitum spectat, loci consuetudo servanda erit secundum normas, ab episcopali Conferentia praestitutas.

VII

2819 32. Diaconatum permanentem constituere apud religiosos ius proprium Sanctae Sedis est, ad quam unice pertinet Capitulorum Generalium hac de re vota expendere atque probare.

2820 33. Diaconi religiosi ministerium diaconale, obeant sub episcopi suorumque antistitum auctoritate, secundum normas, quae in sacerdotes religiosos valent; tenentur quoque legibus, quibus eiusdem religionis sodales astringuntur.

2821 34. Diaconus religiosus, sive stabiliter, sive ad certum tempus commorans in regione, quae diaconatu permanenti caret, munera diaconalia ne exerceat, nisi loci Ordinarii assensu.

2822 35. Quae nn. 32-34 de religiosis dicuntur, eadem de sodalibus ceterorum institutorum, evangelica consilia profitentium, sunt pariter intellegenda.

VIII

2823 36. Quod denique attinet ad ritum servandum in sacro diaconatus Ordine conferendo, et ad Ordines, qui ipsi diaconatui praeponuntur, disciplina adhuc obtinens servetur, donec a Sancta Sede recognoscatur.

Ad extremum, post hasce traditas normas, illud sponte ex animo Nostro voluti profluit votum, ut diaconi, arduo suo munere in nostrae huius aetatis adiunctis perfungentes, praeclara, quae illis ad imitandum proponimus, sequantur exempla S. Stephani protomartyris, qui, ut ait S. Irenaeus, *primus in diacoivium ab Apostolis electus est,*2 et S. Laurentii Romani, *qui non solum ministerio sacramentorum, sed etiam dispensatione ecclesiasticae substantiae praeeminebat.*3

AAS 59, 699-704.

1 **Ics** OlUENTAL., *De Personis,* **can. 87: AAS 49, 462. (Cfr. n. 3298].**
* ***Adv. Hacrescs,* IV, 15, 1: MG 7, 1013.**
' **S.** Leo Magnus, ***Senn.* 85: ML 54, 436.**

De quibusdam principiis paedagogicls servandis in educatione clericorum ad caelibatum

(Ex Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus,* de sacerdotali caelibatu. 24 iun. 1967).

2824 14. Legem igitur vigentem sacri caelibatus nunc etiam cum sacerdotali munere esse conectendam censemus; eaque fulciri oportere sacerdotem, cum constituit praeterquam se totum, se in perpetuum, se uni tantummodo summo (’liristi amori dicare, operam quoque suam Dei religioni, Ecclesiaeque commodis navare. Ea insuper caelibatus lege status et condicio sacerdotis opus est distinguatur, sive ad fidelium sive ad profanorum hominum convictum quod spectat.

2825 15. Concedimus sane, donum supernae invitationis ad sacerdotium, ad cultum Deo adhibendum et ad religiosa bona cbristiano populo ministranda spectans, a dono differre, quo quis ad caelibatum, uti vitae condicionem Deo sacratam, eligendum movetur.[1] Attamen superna, quam diximus, ad sacerdotium invitatione nihil sane efficitur, nihil absolvitur, nisi is illam periclitatus fuerit et probaverit, penes quem ministerii populi christiani est onus et potestas. Quam ob causam in rationem ecclesiasticae auctoritatis cadit, pro locis et temporibus, decernere quibus reapse numeris et virtutibus eos ornari deceat, quibus opportune animorum et Ecclesiae sint utilitates concredendae.

2826 47. lesus Dominus noster paucis admodum viris, quos nemo sane et numero et viribus impares non indicaret, formidandum munus evangelium usque quaque evulgandi concredere non dubitavit. Sed gregi tam pusillo mandavit ne timeret,[2] cum per ipsum atque cum ipso, diuturna scilicet praesentissimi auxilii continuatione,[3] victoriam de mundo esset ädepturus. Idem praeterea monuit, Dei regnum tam interiore ac recondita vi sua pollere, qua et increscere et messem edere, etiam *dum nescit* homo, possit.[6] Huiusce porro regni *messis quidem multa, operarii autem* — nunc ut initio *pauci,* quin etiam numquam totidem fuerunt, quot humano saltem indicio sufficere viderentur. Verum caelestis Rex impensas a nobis preces postulat, ut ipse *dominus messis mittat operarios in messem suam (Ml.* 9. 37-38). Qua in re humanae prudentiae consiliis praeponderari nequit arcana sapientia Christi, qui semper in memoria reparatae salutis sive hominum sapientiam sive potentiam sua stultitia suaque infirmitate contempsit.'[1]

2827 48. Nunc igitur fidei virtute suffulti, quid hac de re sentiat Ecclesia in medium proferimus: quae si alacrius et constantius divinae gratiae obsequatur, si apertius et amplius arcanae eius invictaeque potentiae

[*] **Cfr. nn. 5 et 7 Istius documenti.**
[’] **Cfr. *L.* 12, 32.**
[•] **Cfr. *Ait.* 28, 20.**
[‘] **Cfr. *Io.* 16. 33.**
[*] **Cfr. *Ale.* 1. 26-29.**
[•] **Cfr. *I C.* 1. 20-31.**

confidat, si denique Christi mysterium palam pleneque testilicetur, pro certo habet se numquam defutnram esse gravissimo illi muneri salutis universo mundo afferendae, quamvis humanae rationes ac falsae rerum species sibi repugnent. Unusquisque se noverit omnia posse in eo, qui solus animos confortat,[1] suaeque Ecclesiae incrementum dat.[2]

2828 49. Neque vero facile adducimur ut credamus, si ecclesiasticus tollatur caelibatus, continuo ea de causa numerum ad sacra munia vocatorum valde increbrescere. Nostrorum enim dierum usus Ecclesiarum ceterarumque communitatum religiosarum, quae suos sinunt administros nuptias inire, in contrarium prorsus videtur inclinare. Aliunde sane repetendae sunt causae, cur ad sacerdotium vocati numero decreverint. Nam eae, ut nonnulla exempla subiciamus, in hoc sunt positae, quod apud singulos domesticosque convictus rerum divinarum ac sacrarum sensus amissus ac paene sit exstinctus, quod ab iis minoris nihilique fere aestimetur Ecclesia, quae sui vi muneris hominum saluti per fidem atque sacramenta prospiciat. Haec igitur quaestio, unde est exorta, ibidem est pervestiganda.

2829 60. Ex huiusmodi, quae exposuimus, cogitatis de sacrae virginitatis nitore, gravitate atque recondita convenientia, ad Christi et Ecclesiae ministros quod attinet, iis, qui Magistri Pastorisque partes in Ecclesia sustinent, praegrave onus oritur, omnibus viribus curandi, ut virginitas reapse colatur iam inde ab illa aetate, qua animus ad tam praeclarum suscipiendum donum paratur.

Etenim difficultates atque molestiae, quae nonnullis sacerdotibus sacri caelibatus conservationem vel asperam vel prorsus impossibilem faciunt, haud raro ex impertita sacrorum alumnis institutione afferuntur, quae, ob recentes rerum conversiones, iam omnino apta haud censenda sit ad *Dei hominem*[1] digne formandum.

2830 61. Qua <le re Sacri Concilii Oecumenici Vaticani II Patres iam normas ac praecepta ediderunt sapientissima, non modo cum progressibus disciplinarum de hominis animo deque adulescentium educatione congruentia, sed etiam cum singulorum hominum et civilis societatis condicionibus convenientia, nostra hac aetate valde immutatis.[4] Volumus propterea, ut quam primum peculiares condantur leges, quibus de hac disciplina late diffuseque, ut par est, agatur, peritis quoque viris ad adiutricem navandam operam arcessitis; ut iis, qui in Ecclesia gravissimum susceperunt munus sacerdotii candidatos instruendi, praesens opportunumque praebeatur subsidium.

2831 62. Sacerdotium est ministerium a Christo lesu institutum, ad inserviendum eius Mystico Corpori, quod est Ecclesia. Quam ob causam

[1] Cfr. P/i. 1, 13.
[2] Cfr. *1 C.* 3, 6.
[3] Cfr. *1 T.* 6, 11.
[4] Cfr. Decr. *Optatam totius,* nn. 3-11: AAS 58, 715-721; Decr. *Pcrfcctw caritatis.* n. 12: AAS 58. 707. (Cfr. nn. 2624 s.).

illud ad Ecclesiae Auctoritates spectat, ut eos tantum, quos idoneo- iudicaverint, ad sacerdotium admittant, hoc est eos, quibus Deus, praeter cetera sacrae vocationis indicia, etiam sacri caelibatus donum concesserit?

Ex huiuscomodi dono, canonica lege confirmato, vocatur horno ut libera voluntate plenoque sui devovendi studio invitanti Deo obtemperet, cinaque auctoritati mentem atque conscientiam accommodet. In re vera Deus certum aliquem virum vocat, sui ipsius plane compotem, cuius libertatem caelestis gratia neutiquam intercipit. In sacerdotii ergo candidatis animus ita excolendus est, ut divinum munus in se docili ingenio recipiant, et Deo vocanti praesto sint, atque adeo praecipuum locum supernis subsidiis tribuant.

2832 03. Sed ratio quoque accurate habeatur oportet de corporis animique candidati condicionibus, ut is apte ad celsum sacerdotii fastigium consequendum dirigi atque institui possit. Quam ob rem ut educatio candidati, cuius verae animi condiciones et facultates iam penitus perspectae sint, reapse id assequatur ad quod spectat, necesse plane est divinae gratiae processum cum naturae processu concinne componat. Quae animi condiciones religiosissima diligentia inspiciendae sunt, ubi primum sacrae vocationis indicia se ostendunt. Cum enim nemini oporteat tumultuario levique indicio (idem adiungerc, ad rem adhibendus quoque erit aliquis medicinae vel, ut Graeco verbo utamur, psychologiae peritus, qui huic investigationi adsit auxiliumque ferat. Neque praetereunda erit accurata pervestigatio, quam *anam nesticam* appellant, ut probetur utrum candidatus ad sacerdotium idoneus sit, etiam gravissima illa ratione considerata, quae ad animi corporifique bona a parentibus quasi hereditate accepta pertinet.

2833 1)4. Ii autem, qui, corporis, animi ac morum ratione habita, minus idonei existimentur, statini a sacerdotio capessendo dehortandi sunt. Quare sciant educatores, se ad hoc faciendum gravissimo officio adigi; ne inani spei aut fiduciae periculorum plenae indulgeant, neve ullo modo sinant, sacrorum alumnos hanc spem fovere, cum magno sui et ipsius Ecclesiae detrimento. Tale enim vitae genus, quale caelebs sacerdos agere debet, cum interius exteriusque tam impense divinis rebus vacare iubeat ac tanta indigeat, prudentia, candidatum minime admittit, qui, ad corpus, ad animum, ad mores quod attinet, haud satis se praebeat necessariis dotibus ornatum; neque exspectandum est. hac in re divinam gratiam ea, quae naturae desint, subiecturam esse.

2834 65. Statini atque candidatum idoneum esse constiterit, eidemque facultas facta erit iter, quod ad sacerdotium eum perducet, ingrediendi, sedula cura adhibenda erit, ut ipse plenam personae suae maturitatem gradaiim per congruam educationem adipiscatur, quae eius corpus, mentem ac mores attingat, adeo ut nativam indolem, animi sensus atque impetus cohibere ac regere valeat.

2835 66. Quam congruam educationem comprobabit ea animi fortitudo, qua fit ut quis privatam et communem vivendi disciplinam, qualem

* **Cfr. supra, n. 15. (Cfr. n. 2S25).**

sacerdotalis vita postulat, ultro amplectatur. Haec disciplina, cuius defectio aut enervatio deplorandae sunt, utpote quae ad gravia pericula adducant, non quasi onus extrinsecus impositum ferri debet, sed, ut ita dicamus, intus in animum excipienda atque inserenda, ut vitae spiritualis pars necessaria habeatur.

2836 67- Ars educandi in eo versari debet, ut iuvenes ad sinceritatis virtutem, sacri Evangeli! propriam,[1] et ad sponte agendum conformentur; quod eveniet, si quaevis bona privata incepta foveantur, eo spectantia, ut invenis discat se noscere suasque vires recte aestimare, onera scienter suscipere, illudque sui ipsius imperium adipisci, quod summi momenti est in sacerdotali educatione impertienda.

2837 68. Oportet praeterea usus auctoritatis, cuius suprema principia semper firmiter sunt retinenda, non solum sapienti moderatione pastoralique animo fiat, et colloquii instar procedat, sed etiam alumnos per gradus exerceat; adeo ut educator magis magisque invenis animum perspicere possit, atque educatio hoc habeat proprium, ut sit praecipue actuosa, idemque invenis, ex animi sententia, ad reapse agendum moveatur.

2838 69. Plena ac perfecta sacerdotii candidati educatio eo spectare debet, ut is tranquillo animo, scienter et libere gravia ea munera eligat, quae ipsi aliquando summa religione coram Deo et Ecclesia erunt suscipienda.

Animi ardor atque magnitudo sane mira sunt iuvenum ornamenta, quae, si recte excolantur atque firmentur, eiusmodi sunt, ut non modo caelestia praesidia, verum etiam admirationem et fiduciam Ecclesiae, immo et universorum hominum, ipsis concilient. Iuvenes nulla lateat earum difficultatum, quas huiusmodi vitae genus eligentes in se ipsi aut in hominum societate reapse in posterum experientur, ut sui animi inflammatio ne levis aut inanis evadat; at una eum difficultatibus aequum erit iisdem in sua luce ostendere, non minore veritate et claritate, sublimem electae vitae praestantiam; quae quidem, si hinc personae humanae vacuum quoddam in corpore et in animo parat, hinc nihilominus talem affert spiritualem plenitudinem, quae valeat sacerdotis vitam penitus afficere et ad summum evehere perfectionis fastigium.

2839 70. Iuvenes persuasum habeant, se arduum huiusmodi iter terere non posse, nisi peculiarem asceseos disciplinam amplectantur, communia officia ceterorum christifidelium exsuperantem atque sacerdotii candidatorum propriam.

Asceticam disciplinam dicimus, severam quidem, non autem animos opprimentem, quae coniunctain habeat consciam assiduamque earum virtutum exercitationem, quae efficiunt, ut sacerdos a ceteris hominibus distinguatur. Hae virtutes sunt: summum se devovendi studium quae necessaria condicio est, ut (piis Christi assecla fiat[2] -; humilitas atque oboedientia, quae interiorem veritatem recteque ordinatam libertatem

1 **Cfr.** ***MI. 5,*** **37.**
2 **Cfr.** ***ibid.,*** **16, 21;** ***Io.*** **12, 25.**

significant; prudentia et iustitia, fortitudo atque temperantia, ♯ne quibus veri nominis religiosa vita, eaque excellens, haberi nequit; egregia ollicii conscientia; fidelitas ac probitas in muneribus gerendis; actuosae et contemplativae vitae apta coniunctio; animi a terrestribus rebus abalienatio paupertatisque studium, e quibus suam vim et virtutem accipit evangelica libertas; castitas, numquam intermisso nisu comparata, eum ceteris naturalibus et supernaltiralibus virtutibus pulchre conveniens; animi serenitas ac. securitas in commercio habendo cum hominibus, quorum causa sacerdotii candidatus Christo eiusque regno sese aliquando devovebit.

Hac via sacrorum alumnus, iuvante Dei gratia, vir evadet aequo, forti ac maturo animo praeditus; in quo scilicet nativae vires cum virtutibus labore partis conspirabunt, omnesque facultates mirum in modum inter se cohaerebunt, cum eas illuminent tides atque coniunctio cum Christo, qui illum elegit, ut sibi famularetur et salutis administer humano generi fieret.

2840 "1. Attamen, quo certius constet, iuvenem ad sacerdotium idoneum esse, et deinceps testimoniis probetur eundem humanam ac supernaturalem maturitatem adeptum esse est enim *difficilius bene conversari cum cura animarum, propter exteriora pericula* [♯] — oportet sane sacri caelibatus observantia certis spatiis experimento probetur, antequam per presbyteratus ordinem stabilis ac perpetua evadat?

2841 72. Cum pro viribus probatum erit, maturitatem sacerdotii candidati satis iam firmitatis habere, tunc ipse profecto poterit grave et suave sacerdotalis castitatis onus suscipere, tamquam plenam sui ipsius donationem Christo eiusque Ecclesiae factam.

Ita eninivero sacrorum alumnus, divina aspirante gratia, caelibatus legem, quae ex voluntate Ecclesiae cum sacerdotali ordine re vera coniungitur, plane conscius ac liber in se suscipiet, non sine tamen, uti patet, prudenti et sapienti probatorum pietatis magistrorum consilio, quorum erit magnam ac liberam optionem factam non iniungere, sed magis consciam reddere. Atque eo gravissimi temporis momento, in quo lotius futurae vitae suae cursus vertetur, candidatus non modo externae cuiusdam vexationis onus non persentiet, sed potius ex optione illa propter Christi amorem peracta magnam hauriet laetitiam.

2842 73. Sacerdos nullo modo existimet, sacra ordinatione suscepta, sibi iam omnia facilia reddi, aut se a quibusvis vitiorum illecebris vel periculis in perpetuum iam tutum fore. Castitas non eiusmodi virtus est, ut (piis eam semel in perpetuum adipiscatur; sed magno labore et cotidiana exercitatione comparatur. Nostra haec aetas magnopere germana bona extollit illius amoris, qui ad mutuum utriusque sexus commercium pertinet; sed hac in re, pro dolor, difficultates et pericula etiam multiplicavit. Quapropter, ad castitatis bonum omni diligentia tuendum, atque ad excelsam huius virtutis dignitatem palam testandam, necesse prorsus

♯ **S.** Thomas, ***Summa Theol.*** **II, II, q. 184, a. 8 c.**

• **Cfr.** Conc. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 12: AAS 58, 721. [Cfr. n. 2633].**

est, ut sacerdos aperto ac sereno animo suam condicionem consideret, hoc est, se existimet iugi spirituali certamini obnoxium, adversus cupiditatum illecebras, quas in se ipso et in mundo experietur; ac praeterea sine intermissione propositum renovet, magis magisque irrevocabile sui ipsius donum perficiendi, cui fidem plenam ac sinceram reapse praestare debet.

2843 **74. Christi sacerdos novam vim novamque laetitiam percipiet, si cotidie precando meditandoque altius donationis suae causas explora-verit atque in dies magis persuasum habuerit, se optimam partem elegisse. Hanc ob causam sacerdos humiliter et perseveranter fidelitatis gratiam implorabit, iis defuturani numquam, qui illam sincero animo postulaverint, ad id naturalibus et supernaluralibus subsidiis, quae ipsi praesto sunt, simul adhibitis. -Ac praesertim sedulo servandas curabit illas asceseos normas, quae in Ecclesia experiendo iam comprobatae sunt, quaeque in praesentibus rerum adiunctis, non minus quam anteacta aetate, necessariae videntur.**[1]

2844 **75. In primis sacerdos, quam maximo potest amore, divina gratia indito, det operam excolendae intimae suae cum Christo coniunctioni, eiusque inexhausto ac beatitudinis pleno mysterio investigando. Studeat praeterea Ecclesiae mysterium praeclarius perspicere, a quo seiuncta sacerdotalis vitae condicio in periculo est, ne vana atque absurda ipsi videatur.**

At vero, si pietas sacerdotalis a purissimis divini Verbi et sanctissimae Eucharistiae fontibus alimoniam ducat; si cum actione liturgica vitaliter coniungatur; si denique tenero et conscio cultu fulciatur SS. Virginis, summi et aeterni Sacerdotis Matris eiusdemque Apostolorum Reginae,[2] tunc sacerdos scaturigines attinget ipsius germanae spiritualis vitae, quae sola efficit, ut sacrae virginitatis conservatio voluti in firmissimo fundamento consistat.

2845 **76. Sacerdos, qui divina gratia atque interiore pace fruatur, forti sane animo vitae suae suique ministerii multiplicia munera tueri valet; nam, dum fide ac religionis studio permotus eadem obeat, novas occasiones nanciscitur testandi, se totum ad Christum pertinere ad eiusque Mysticum Corpus, ut sanctitudinem sibi aliisque hominibus comparet.**

i I **Caritas Christi, quae eum urget,[3] opem et auxilium feret, non ut potissimos animi sui sensus cohibeat, sed ut eosdem sublimiores et altiores reddat; idque efficiet devovendi se studio, sicut Christus, summus sacerdos, qui artissimam vitae communionem cum hominibus habuit, eos dilexit et pro ipsis passus est;[4] sicut etiam Paulus Apostolus, qui omnium sollicitudines participabat,[6] ut in mundo lucem et virtutem Evangelii gratiae**

B **Dei testificaretur.®**

1 **Cfr.** Conc. Vat. **II, Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **nn. 16, 18: AAS 58, 1015-1016; 1019. (Cfr. nn. 2713; 27181.**

’ **Cfr.** ***ibid.,*** **n. 18.**

• **Cfr. 2 C. 5, 14.**

‘ **Cfr.** ***Hb.*** **4, 15.**

» **Ctr.** ***1 C.*** **9, 22; 2 C. 11, 29.**

• **Cfr.** ***A.*** **20, 24.**

2846 77. Sollicitudine actus integrum servandi donum suipsius Christo factum, sacerdos sese tueatur ab iis animi impulsionibus, qui affectu» gignunt haud satis cum rationis lumine et moderamine consentaneos, neque necessitates vitae spiritualis vel apostolatus tamquam causas afferat ad excusandas animi propensiones, quae reapse periculorum plenae sunt habendae.

284" 78. Sacerdotalis vita flagrans studium postulat pietatis verae ac sincerae, vi cuius sacri administri Spiritu vivant, Spiritu et ambulent;| postulat internam atque externam christianae aseeseos disciplinam virili animo vere dignam, quemadmodum eos addecet qui, et peculiari quodam nomine Christo famulentur, et in ipso et propter ipsum *carnem guani, crucifixerunt cum, vitiis cl concupiscentiis *uis;* atque adeo minime dubitant ardua ac diuturna inire certamina? Quae si praestiterit. Christi administer apertius inundo ostendere poterit fructus Spiritus, qui sunt: *caritas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas (G.* 5, 22-23).

2848 79. Sacerdotalis castitas invalescit, custoditur ac defenditur eo etiam vivendi genere, iis socialibus condicionibus iisque artibus, quae Dei administrorum sunt propriae; quare omnino oportet quam maxime illam foveri *intimam, fraternitatem sacramentalem*,‘ qua sacerdotes omnes ob sacrum Ordinem susceptum frumitur. Dominus lesus docuit urgere novum praeceptum caritatis; idque exemplo suo mirum in modum testatus est, tunc praesertim cum SS. Eucharistiae et catholici sacerdotii sacramenta instituit.J atque caelestem Patrem rogavit, ut dilectio, qua ab eo ex omni aeternitate diligeretur, in illis esset, et ipse in *illis.

2S49 80. Perfecta sit igitur inter sacerdotes animorum coniunctio. ac frequens inter eos foveatur precationum, serenae amicitiae et cuiusvis mutuae opis commercium. Nec satis umquam sacerdotibus commendabitur quaedam vitae communis forma, ut sacerdotale munus magis magisque pietate imbuatur; vel frequens conventuum consuetudo, in quibus ipsi fraterno more cogitata, hortamenta et experimenta inter se communicent; vel denique consociationum incrementum, ad sacerdotalem sanctitudinem incitandam spectantium,

2850 81. Sacerdotes diligentissime perpendant Concilii Vaticani II monitum,7 quo invitantur ad mutuam sensuum communionem fovendam, ut penitus sentiant in se sortem recidere suorum in sacerdotio fratrum, qui difficultatibus laborent ac divinum donum, quod in ipsis est, in grave discrimen adduci patiantur. Erga eos caritate flagrent, nipote qui magis quam ceteri ȝmori benevolentia, precibus et auxiliis prudentibus efficacibusque indigenti», atque iustam habeant causam, cur inexhausta

1 **Cfr.** *G.* **5, 25.**
’ *Ibid. 6,* **24.**
’ **Cfr.** *l C.* **9. 26-27.**
• **Cfr.** Conc. Vat. **II. Decr.** *Presbyterorum Ordinis,* **n. 8: AAS 58, 1003. (Cfr. n. 2697].**
1 **Cfr.** *Io.* **13, 15 ot 34-35.**
c **Cfr.** *ibid..* **17, 26.**
1 **Cfr. Decr.** *Presbyterorum Ordinis.* **n. 8: AAS 58. 1003-1005. [Cfr. n. 2697].**

illorum caritate nitantur, qui prae ceteris verissimi ipsorum amici sunt atque esse debent.

2851 82. Denique, ut Nostri huius epistolaris colloquii quoddam (piasi complementum et monumentum tradamus, vos, Venerabiles in Episcopatu Fratres, vosque, sacerdotes, altaris administri, hortari velimus, ut unusquisque vestrum quotannis, anniversario die suscepti sacerdotii, aut omnes una simul animo coniuncti feria V in (.'ena Domini, quo religiosissimo die sacerdotium institutum est, propositum ineatis plenam fidentemque vestram ipsorum donationem olim Christo Domino factam renovandi, nec non conscientiam in vobis excitandi vestrae ad sacra munera electionis, ac denique cum humilitate et animi fortitudine iterum Christo pollicendi, vos unico eius amori vestraeque castissimae donationi l in perpetuum futuros esse fideles.

AAS 59, 662-663; 676-677; 681-690.

S. Congregationis pro Institutione catholica competentia definitur

(Ex Const. Apost. *Regimini Ecclesiae universae,* dc Romana Curia, 15 aug. 1967).

2852 75. Quae hactenus Sacra Congregatio de Seminariis et Studiorum Universitatibus nuncupata est, nomen sumit Sacrae Congregationis pro Institutione catholica.

76. § 1. Congregatio, cui praeest Cardinalis Praefectus, iuvantibus Secretario et Subsecretario, competentiam habet circa ea quae respiciunt promovendam clericorum formationem ct scientificam institutionem catholicam sive clericorum sive laicorum, firma competentia tum Congregationis pro Religiosis et Institutis saecularibus in iis quae ad religiosos qua tales formandos pertinent, tum Congregationis pro Gentium Evangelizatione.

§ 2. Congregatio in triplex dispescitur officium.

2853 77. Per primum officium videt:

1. omnia quae spectant ad regimen, disciplinam, temporalem administrationem seminariorum, salva competentia Congregationis pro Gentium Evangelizatione, quacuin concordi consilio et debita rerum coordinatione agendum est;

2. ea quae attingunt promovendam educationem cleri dioccesani atque scientificam institutionem religiosorum et institutorum saecularium; peculiariter vero perpendit et approbat seminariorum regionalium vel interregionalium statuta, ab Episcopis quorum interest parata.3

2854 78. Per secundum officium moderatur Universitates vel Facultates, Athenaea, necnon quaevis instituta seu coetus superiorum stu-

* **Cfr. *R*. 12, 1.**

l Conc. Vatic. **II, Decr. *Optatam lotius,* n. 7: AAS 58, 719. [Cfr. n. 26281.**

diorum, quae catholico nomine rite ornentur, quatenus ab Ecclesiae auctoritate quomodocumque dependeant, haud exclusis iis quae a religiosis reguntur vel a laicis; institutiones ct associationes ad studia provehenda fovet, ct approbat; adnititur ut in Universitatibus catholicis habeantur tum instituta quae primariae investigationi scientificae vel artisticae promovendae inserviunt, tum saltem cathedra sacrae theologiae, in qua lectiones tradantur laicis quoque alumnis accommodatae;[1] normas praebet quoad academias et bibliothecas, praeter Vaticanam; fovet cooperationem mutuumque adiutorium Universitatum catholicarum atque consociationes earum sive nationales sive internationales; adlaborat ut apud Universitates non catholicas erigantur convictus et centra universitaria catholica?

2855 79. Per tertium OFFICIUM curat erectionem scholarum paroeeialium et dioecesanarum, invigilat omnibus scholis catholicis, cuiusque generis et gradus, infra tamen Universitates et Facultates, itemque institutis instructionis seu educationis ab auctoritate Ecclesiae dependentibus, nisi agatur de scholis quae dumtaxat praeparent ad vitam religiosam, tirino tamen praescripto n. 77. 2°; idcirco ad universum orbem catholicum extenditur eius competentia ad scholas quod attinet, nisi agatur de locis dependentibus a Congregatione pro Ecclesiis Orientalibus vel a Congregatione pro Gentium Evangelizatione.

80. Praeterea Congregatio quaestiones generales perscrutatur educationem et studia respicientes; cooperationem curat eum Conferent iis Episcopalibus, itemque cum auctoritatibus civilibus coetibusque nationalibus et internationalibns, servata debita coordinatione cum S. Consilio pro Publicis Ecclesiae negotiis; vires coordinai mediaque ad iura et libertatem scholae vindicanda; congressus nationales et internationales approbat, in quibus praefatae quaestiones agitantur.

AAS 59, 913-915.

De Seminariorum unitate sert anda

(Ex Litt. Em. Cani. G. M. Garrone, Praefecti S. C. PRO Instit. Cath. ad Em. Card. it. Silva Henriquez, Arehiepiscopum S. Jacobi in Chilo, 28 oct. 1967).

285G Vous avez bien voulu me poser la question suivante:

Peut-on concevoir un Séminaire divisé en petites communautés dispersées dans une Ville et dont chacune serait rattachée à une équipe paroissialet

Ea question, à vrai dire, n'est pas nouvelle et, sous une forme ou sous une autre simplo question, suggestion, article do revue ou même, je le soupçonne, essai de réalisation... . elle est déjà venue jusqu'à la Congrégation. On entendait même parfois, semble-t-il. le rattachement à une simple « communauté humaine » et non à une communauté paroissiale.

[1] *Ibid.,* Declaratio *Gravissimum educationis,* n. 10: AAS 58, 737. [Cfr. n. 2645).
[2] *Ibid.,* n. 10. (Cfr. n. 2647).

Les deux expériences concrètes auxquelles ou se référait souvent sont: celle du Séminaire Jean XXIII à Louvain, et celle du Séminaire de Vocations Tardives de San Juan de las Missiones au Paraguay. Ces deux expériences, (pii ont fait beaucoup de bruit, sont plus souvent évoquées que précisément connues. Or, il ne faut en parler que sur connaissance directe, car elles se présentent dans des conditions très différentes de celles qu'on leur prête communément: le Séminaire belge n'intéresse que les années de Philosophie et ne réalise aucunement une dispersion dans une ville; le Séminaire paraguayen est une réalisation extrêmement modeste — une dizaine d'élèves — dans le cadre d'une toute petite ville où l'on ne peut parler de « dispersion ». Et surtout, quel que soit le jugement qu'on porte sur ces deux expériences, elles appellent, dans la pensée même de leurs initiateurs, le jugement du temps.

Il faut donc répondre à la question initiale en analysant avec soin *les raisons générales* dont pourrait s'inspirer et se réclamer un tel projet. Ces raisons ne sont certes pas sans valeur, pour autant qu'on puisse les interpréter exactement, mais elles ne peuvent aller sans un examen et une critique sérieuse portant sur les *dangers à prévenir.* On est ainsi conduit à se redire *les conditions d'existence et de fonctionnement d'un Séminaire authentique,* et, par voie de conséquence, à *reconnaître comme seule possible et raisonnable une formule bien plus limitée* que celle qui est envisagée dans la question posée par Votre Eminence.

* * *

2857 A quelles *raisons profondes* répond la perspective d'un Séminaire fragmenté?

On peut en discerner deux, de valeur indiscutable: la nécessité d'un régime de formation tel que la personnalité puisse se développer et s'exercer; la nécessité ou le besoin d'un engagement réel dans la vie de l'Eglise et du monde.

C'est au Concile lui-même, et en particulier au Décret sur la Formation des Clercs, que l'on peut légitimement se référer pour exiger d'un Séminaire qu'il se prête à *cultiver la personnalité,* l'initiative, la prise effective de responsabilité. Ce vœu des jeunes, qui est ainsi également une exigence de l'Eglise, ne peut être satisfait en n'importe quelles conditions de cadre matériel et d'organisation. En particulier le rassemblement dans un unique édifice sans divisions internes, d'une masse considérable, peut sembler incompatible avec l'éducation de la personnalité des futurs prêtres et il provoque dans leur conscience une véritable répugnance et une irritation. En effet, le fonctionnement ordonné d'une masse est impossible sans le secours d'une ‹ discipline » sévère, qui est une nécessité mais aussi une commodité pour les « gardiens de l'ordre », qu'elle dispense de provoquer chacun aux initiatives nécessaires en créant dans la psychologie des jeunes d'aujourd'hui un sentiment insurmontable d'insatisfaction. Le Règlement minutieux peut en effet et a pu servir à la formation d'âmes de grande qualité qui acceptaient d'y voir aussitôt en chaque détail une expression de la Volonté do Dieu. Mais il faut bien

reconnaître qu'il a pu être également souvent un procédé économique pour se dispenser d'un véritable et dillicile effort d'éducation personnelle. Le milieu général est devenu tel qu'il faut trouver une organisation où la coopération active de chacun soit une condition essentielle de la formation. Et on ne voit pas pourquoi on le regretterait.

C'est ainsi que l'idée d'une fragmentation du Séminaire s'est peu a peu fait jour sous toutes sortes de formes et à des degrés divers, depuis la simple « équipe » jusqu'à la « dispersion » qui fait l'objet de la demande d'aujourd'hui.

Mais cet aspect des choses n'est pas le seul. On peut, plus ou moins formellement. en discerner un autre. En effet, la conscience des jeunes d'aujourd'hui est profondément sensible au fait (pie le Séminaire, sous sa forme classique d'une Maison unique et plus ou moins fermée, crée et entretient une atmosphère très différente de l'atmosphère réelle. Le jeune éprouve un malaise à se sentir ainsi *installé dans l'artificiel,* et il redoute sourdement de se trouver un jour plongé dans la réalité par son ministère avec les ressources d'une éducation qui y était absolument étrangère. Il faut sans doute attribuer pour une large part à ce sentiment l'hésitation généralisée des jeunes à s'engager. Or l'ouverture nécessaire pour une préparation pastorale vraie prend assez naturellement la forme d'un désir d'« insertion » et, par conséquent, car on ne voit pas comment une telle insertion pourrait se réaliser autrement — d'un désir de « division » en petites communautés partageant la vie réelle des hommes ou au moins des prêtres.

Ce sont là sans doute les deux aspirations fondamentales où prend sa source l'idée d'une dispersion du Séminaire. On ne peut considérer ces deux aspirations comme sans valeur. Elles comportent certainement, en profondeur une vue juste à laquelle le Séminaire se doit de donner satisfaction.

Peut-être faut-il également attribuer une certaine influence à l'image qui est offerte ici ou là de plus en plus par la nécessité d'une • concentration 0 — c'est le nom que ce phénomène a pris en Hollande . En effet, la réduction des effectifs, la pénurie des maîtres, l'intérêt d'une entr'aide pour un enseignement plus qualifié amènent à envisager, autour d'un centre d'enseignement, la création d'unités satellites dont chacune correspond ou correspondrait soit à une Congrégation religieuse, soit à un Diocèse déterminé. Même si une telle organisation ne correspond pas précisément à la question posée, elle n'est peut-être pas sans influence pour la faire surgir.

2858 Quelle que soit la valeur des raisons que nous venons d'évoquer, il est impossible de douter qu'elle se complique, dans la psychologie des jeunes en particulier, de *quantité d'aspirations moins valables ou moins contrôlées,* capables d'entraîner de véritables dangers et qu'il faut par conséquent prévenir.

Le premier danger et le plus évident c'est le glissement d'une recherche d'éducation personnalisante à la recherche d'une *existence indépendante.* Or une éducation qui ne voudrait pas faire découvrir et accepter une autorité, celle d'un chef et même celle d'une règle, ne mériterait pas le nom d'éducation et ne serait en réalité qu'une démission. En particulier pour les générations d'aujourd'hui, la découverte de l'autorité et de l'obéissance ne peut se faire sans un grand effort: on ne peut pas reculer devant cette exigence fondamentale, et l'on doit par conséquent prévenir avec soin ce qui, dans une organisation, signifierait à cet égard une concession de principe et un abandon. Si donc le Séminaire doit peu à peu répondre à la requête légitime de jeunes qui répugnent à être des éléments passifs et anonymes dans une masse; si l'on doit également accepter, malgré le poids d'un tel engagement, les servitudes d'un dialogue permanent, cela doit se faire dans nn contexte tel qu'il représente non un obstacle mais un moyen à la découverte de la loi foncière d'une vie commune dans l'Eglise, qui est celle de l'obéissance, volontaire mais réelle et franche.

* * ♦

2859 Le second danger est celui d'un glissement analogue de la nécessité d'un contact avec la réalité à l'illusion d'une *pseudo-expérience* ou à une *confusion sourdement entretenue entre la condition sacerdotale et la condition laïque.*

En effet, une véritable éducation doit plutôt donner la conscience de ce qu'il y a d'inédit et *d'imprévisible dans toute expérience* plutôt que de prétendre y suppléer par anticipation. Rien n'est plus dangereux pour un jeune que d'arriver au contact de la vie avec l'illusion de n'avoir plus rien à en apprendre. Et d'ailleurs, bien des requêtes profondes de l'âme des jeunes appellent davantage, quoiqu'à leur insu, une refonte interne de la vie du Séminaire que l'ouverture prématurée de celui-ci: cette ouverture est souvent de la part de l'autorité une solution de paresse. Par exemple l'orientation pastorale de l'enseignement sera bien plus le fruit d'une restructuration de cet enseignement par le dedans qu'une recherche de prolongements ou d'applications dites pastorales.

En effet encore, l'un des périls les plus graves parmi ceux qui menacent la vie sacerdotale consiste, pour répondre aux exigences d'un contact perdu, à chercher du côté d'une *assimilation entre la condition du prêtre ct celle du laïc,* jusqu'à effacer entre les deux toute différence essentielle. Ce ne sont pas là des dangers chimériques, et une organisation de Séminaire qui les méconnaîtrait trahirait les responsabilités confiées par l'Eglise aux formateurs de prêtres.

* * *

2860 A ces dernières remarques se relie l'idée assez fréquemment exprimée de faire des années de formation sacerdotale des années de *travail matériel* et même de travail salarié, l'exercice de travail étant plus ou moins parfaitement combiné avec le travail intellect nel et la préparation

spirituelle. On peut accepter probablement l'idée de quelque expérience de cet ordre — une certaine idée des » stages ‹ veut y répondre et en certains pays les vacances y sont habituellement consacrées pour gagner le prix du séjour au Séminaire — mais la conciliation entre un travail manuel sérieux et la préparation propre du Séminaire semble à exclure absolument, au nom de la santé physique des jeunes ou du sérieux de leurs études. L'un ou l'autre serait infailliblement sacrifié.

♦ ♦ ♦

2861 Toutes ces remarques conduisent à retrouver quelques-unes des *conditions essentielles de l'institution-Séminaire* telle que l'Eglise n'a cessé de l'entendre, de la définir et de la vivre depuis des générations.

Quelle que soit la représentation matérielle qu'on a pu se faire à travers les siècles du Séminaire, de la maison qui l'abritait, du cadre dans lequel il était situé, il y a cependant un certain nombre de lois dont on ne pourrait s'écarter sans vider de leur contenu tous les mots par lesquels la structure du Séminaire n'a cessé d'être exprimée.

On ne pourrait plus parler de Séminaire là où toute *véritable unité* aurait cessé d'exister. Le Séminaire constitue un ensemble véritablement organisé, tel que *la fonction de celui qui en est responsable* puisse encore avoir une signification sérieuse. La présence permanente du responsable à tous ceux dont il a la charge constitue le fondement de l'existence même d'un Séminaire.

Par ailleurs, l'idée du Séminaire inclut une *unité réelle du Corps entier des responsables* de l'enseignement et de la formation autour du responsable principal. Le Séminaire a été traditionnellement réalisé, suivant les pays, dans des conditions très différentes, par exemple au point de vue do la direction spirituelle, confiée ici à un seul, ailleurs à plusieurs ou à tous, mais tous: professeurs, directeurs, recteur ou supérieur ont toujours dû constituer un ‹ Corps ». .Jamais plus qu'aujourd'hui une telle unité ne s'est imposée face à des circonstances nouvelles et à des problèmes toujours renaissants: en particulier bien des déficiences sont venues de ce que le Séminaire dissociait la formation intellectuelle et la formation spirituelle. De plus, le Séminaire porte devant l'Evêque la responsabilité do présenter les futurs prêtres à son appel. Cette responsabilité est portée par le Conseil tout entier des formateurs du Séminaire qui n'ont pas trop de leurs jugements complémentaires pour formuler une appréciation de si considérable portée. On ne peut non plus parler de Séminaire là où cette rencontre habituelle et cette consultation n'est plus possible ou devient fictive.

Ensuite, comme on l'a dit, le cadre du Séminaire doit être capable de préparer à la vie dans la *communauté sacerdotale.* 11 doit faire vivre l'expérience d'une communauté à la recherche d'un Bien commun où chacun apporte son concours personnel irremplaçable, mais accepte finalement l'arbitrage décisif d'une autorité qualifiée; d'une communauté où la vie liturgique se présente non comme une simple expérience per-

«orniello ou comme une expérience de chapelle, mais comme l'expérience même de l'Eglise et de son presbyterium transmise, par ceux qui en ont la charge à un ensemble suffisamment nombreux et cohérent.

♦ * *

2862 Peut-être est-il possible, à la faveur des réflexions précédentes, de donner une réponse à la question posée au départ.

On ne peut accepter Vidée du Séminaire fragmenté en petites communautés dispersées dans une ville sans manquer à quelque chose d'essentiel de ce que VEglise appelle un Séminaire. En effet, le contact habituel et régulier peut encore être possible s'il s'agit seulement de bâtiments séparés mais disposés sur un unique 0 campus », comme c'est le cas par exemple au Séminaire de Buffalo en Amérique, ou même au Séminaire Jean XXIII, tandis que, dans l'hypothèse de communautés dispersées dans une ville, toute unité effectivi! de direction devient pratiquement impossible. Et l'on se demande de plus quel diocèse peut réunir un grand nombre d'hommes d'une qualité suffisante pour prendre la responsabilité à eux seuls de petites « communautés de Séminaire ».

D'ailleurs, tout changement qui créerait une situation vraiment nouvelle par rapport aux usages exigerait l'accord de la *Conférence entière* pour être acceptable.

Bref, si l'on doit reconnaître l'intérêt et la légitimité des préoccupations qui inspirent de telles recherches, il faut souhaiter que nulle réalisation ne vienne prématurément paraître donner une réponse totale et brutale: celle-ci, par son caractère radical et simpliste, serait en fait une façon de renoncer à l'éducation plutôt que de lui préparer des conditions plus favorables.

11 faut donc, semble-t-il, ressaisir les raisons profondes qui font souhaiter un changement et rechercher *patiemment et progressivement* les moyens de leur donner satisfaction sans rompre avec l'essentiel.

Ex Archivo S. C. pro Instil. Catti.

De sacris vocationibus in Africa peculiari modo fovendis

(Ex Nuntio scripto dato *Africae terrarum*, ad sacram Catholicae Ecclesiae in Africa Hierarchiam ct ad universos eiusdem terrae populos, 29 oct. 1967).

2863 25. Sed si multa sunt perfecta, multa tamen supersunt facienda. Non solum enim perseverare oportet et inchoata opera ad exitum perducere — quae quidem progressione mirabili augentur et amplificantur sed etiam gentibus opem ferre, quae etiamnum nuntium Christi exspectant et cognoscere petunt. Profecto in haec ipsa tempora nostra cadunt Salvatoris verba: *Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in inessem suam* (*Mt.* 9, 37-38).

Peculiari modo hortamur vos, Venerabiles Fratres, qui Africae Ecclesiis praeestie, ut, dum in pastoralem Christianarum communitatum curam incumbitis, nihil missum faciatis, ut Christus etiam ab ii- plurimis, qui adhuc illum ignorant, cognoscatur.l

Ac dum operam datis, ut in vestris communitatibus magis magisque eorum numerus augeatur, qui sacerdotalem et religiosam vitam amplectantur, simul hoc etiam efficiendum curate, ut eorundem educatio, in pietatis studio firmiter innixa, vere apostolica alacrisque evadat. Eodem tempore cura vestra versetur in laicis hominibus ad apostolatum informandis secundum eiusdem Concilii Oecumenici sapientissima praescripta.'

AAS 59, 1087-1088.

De praecipuis inediis ad vocationes ecclesiasticas efficacius fovendas

(Ex Litt. *Haud parvo,* ad Em.nium Card. Joscphum Pizzardo, S. C. pro **Issrrr.** Cath. **Praefectum, 4 dec. 1967).**

28G4 **Iti animo Augusti Pontificis non est, per has litteras, omnes quaestiones vestris coctilius propositas, amplas quidem ct implexas, penitus enodare ac diiudicare. Attamen, quasi ad propositum rediens orationis superiore anno incohatae, qua illustravit3 quomodo adulescentes facilius vocem Dei vocantis audire possint, nunc Ipse maiore In lumine vult ponere quaedam capita, quae spectant ad modum quo iisdem adulescentibus sacerdotium Christi sit proponendum. Quae quidem capita, cum non satis semper aestimentur, inter causas praecipuas recensenda sunt, cur multae Europae regiones — eae praesertim quae in cultura, in re technica et oeconomica maiorem progressum assecutae sunt — ecclesiasticarum vocationum inopia laborent.**

Nemo est qui ignoret, nostra hac aetate magnum pondus atque momentum attribui humanitatis bonis vindicandis, quibus potissimum adulescentium mentes afliciantur. Quam ob rem, qui in proponendo iuvenibus sacerdotio huiuscemodi bona praetermittit, procul dubio in errorem incidit, eo vel magis quod Concilium Oecumenicum Vaticanum II eadem bona tantopere illustravit (cfr. Decretum *Optatam totius,* n. 11). At non minus erret, qui, horum bonorum urgendorum causa, lineamenta sacerdotalis vitae posthabeat, quae in Ecclesiae doctrina veluti catholici sacerdotii fundamentum semper habita sunt.

Ecclesiasticae autem vocationes fiunt hodie numero rariores, quia sacerdotis vita atque sacrum officium aliter describitur, ac re ct veritate sunt. Quan in primis sedula opera danda est, ut germana sacerdotii natura in sua luce bene collocetur, ut adulescentes» eam plane perspiciendo, ad sacerdotalia munia sicut ad excelsiorem quondam vitae plenitudinem assequendam totis viribus aspirent; sacerdos enim gratiam habet, cui nulla alia est comparanda, Christi imaginem ad vivum referendi, atque in inundo ipsius vices fungendi, ut Christi nomen, verbum et gratiam hominibus deferat. Quapropter sacerdotii candidati, sicut Concilium Vaticanum II sapientissime admonuit, ‹ Intima totius vitae consortione, ut amici, Ei adhaerere assuescant. Eius Mysterium Paschale ita vivant, ut

1 Cfr» CONO. Vat. **II, Decr.** *Ad gentes divinitus,* **n. 20: AAS 58» 970.**
1 **Cfr.** *ibid.,* **n. 81: AAS 58, 972.**
' **(Cfr. nn. 2773 sj.**

in illud initiare sciant plebem sibi committendam. Christum quaerere edoceantur in verbi Dei fideli meditatione, in actuosa eum sacrosanctis Ecclesiae mysteriis communicatione, imprimis in Eucharistia ct in Oilicio divino; in Episcopo, qui cos mit (it, et in hominibus ad quos mittuntur, praesertim pauperibus, parvulis, infirmis, peccatoribus ct incredulis. Beatissimam Virginem Mariam, quae a Christo lesu in cruce moriente discipulo data est uti mater, filiali fiducia diligant et colant... Discant... alumni secundum formam Evangeli! vivere, in fide, spe et caritate firmari, ut in earum exercitio spiritum orationis sibi acquirant, vocationis suae robur et munimen consequantur, ceterarum virtutum vigorem obtineant ct zelo omnes homines Christo lucrifaciendi crescant [1] (ib. n. 8).

Cum haec adulescentibus recto rerum ordine proponuntur, eorum animi ad sacerdotium alliciuntur, et intimam quondam flammam concipiunt, quae in omni vita alitur atque extollitur, cum generosa iuvenum indoles suapte natura ad ardua quaeque et nobilia assequenda incendatur. Quodsi in sacerdotii effigie describenda, et, postea, in sacrorum seminariorum tradenda institutione id curetur, ut iuvenes Christum imitandum prae oculis semper habeant, eo consilio ut. sacerdotes quondam effecti, eius vitam hominibus nostri temporis repraesentent eiusque gratiam cum iis communicent et ubique diffundant, non modo ab incepto itinere non deficient, sed etiam omnia, quae ipsis gravia ac ditllcultat is plena sustinenda fuerint, libentissime amplectentur caque parvi quidem laboris arbitrabuntur prae magnitudine propositi finis; spiritum etiam abnegationis et Christianae mortificationis, sacrae disciplinae severitatem, onera, praecepta censebunt non velati quaedam libertatis vincula, sed quasi palaestram, in qua non solum ad sui dominium adipiscendum exerceantur, sed etiam Crucem amaro et Christo conformari assuescant; perspectam quoque habebunt virtutis oboedientiae praestantiam ac necessitatem — quae hodie minus aestimari videtur — ad Christi Domini alacri studio imitandum exemplum, qui sua oboedientia humanum genus redemit (cfr. ***Rom***. 5, 19; ***Ilcbr***. 5, 8-9).

AAS G0, 47-19.

Do loge caelibatus fideliter servanda

(Ex Alloc. ***A Lei, Signor Cardinale,*** ad Cardinales ct Romanae Curiae Praelatos, occasione festi Nativitatis Domini, 22 dec. 19G7).

2865 Non ignoriamo le difficoltà che la legge del sacro celibato oggi presenta, sia per le condizioni ambientali, in cui si svolge la vita del Clero, c sia per le discussioni che si vanno facendo su tale legge quasi a metterne in dubbio l'opportunità e la spiritualità; ma dobbiamo dare testimonianza alla comprensione e alla fedeltà che la grandissima maggioranza del Nostro Clero latino tributa coraggiosamente a questo arduo e sublimante dovere, così profondamento collegato con la totalità c l'unicità delrumore che lega a Christo il suo ministro, e così venerato e reclamato dal concetto che di lui si è fatto e di lui difende il buon popolo cristiano. Vogliamo con questo fugace e affettuoso accenno sostenere i Nostri dilettissimi Sacerdoti nella fedeltà integra c gioiosa allo stato da essi scelto o dalla Chiesa sancito: oblazione alla carità che sola possiede i loro cuori, e segreta sorgente della migliore eiHcacia e della maggiore fecondità del loro ministero.

AAS 60, 22. Cfr. ***Insegnamenti*** 5, 634.

[1] [Cfr. n. 2629].

Professionis Fidei formula adhibenda loco formulae Tridentinao et ¡tiramenti antimodernistlci

(Ex doer. S. C. pro Doctrina Fidei, **a. 1967).**

PROFESSIO FIDEI

2?66 **Ego N. firma fide credo et profiteor ómnia ct cingula quae continéntur in Symbolo fidei, vidólicet.**

Credo in unum Deum Patrem omnipoténtem, factórem coeli et terrae, visibilium óinnium et invisibilium et in unum Dóminum lesum Christum, Filium Dei unígénitum. et ex Patre nutum unto ómnia specula, Deum de Deo, lumen de limine, Deum verum de Deo vero, génituin non factum, consubstantialem Patri per quem ómnia facta sunt, qui propter nos hómines et propter nostram salûtem deî?céndit dc coelis, ct incarnátus est de Spiritu Sancto, ex Maria Virgine, et homo factus est, crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Piláto, passus et scpúltus est: et rcsurréxit tòrtisi dic secóndum Scriptt iras, et ascéndit in coelum, sedet ad déxteram Patris, ct iterum vcntûrus est cum glòria tudícáre vivos et mórtuos, cuius regni non erit finis; et in Spiritum Sanctum Dóminum et viviflcàntem, qui ex Patre Filióque procèditi qui cum Patrc et Filio simul adorátur et congloriflcátur qui locutus est per Prophétas; ct unam sanctam cathólicam et apostolicam Ecclésiam. Confiteor unum baptisma in rvmissiónein peccatorum, ct expécto resurrectióncm mortuarum. ct vitam ventúri sáeculi. Amen.

Firmiter quoque ampléctor et retineo ómnia et singula quae circa doctrinam de Ade ct móribus ab Ecclèsia, sive solémnl iudicio defluita sive ordinàrio magisterio adsèrta ac declaróla sunt, prout ab ipsa proponùntur, praesèrtim ea quae respiciunt mysterium sanctae Ecclesiae Christi, eiúsque Sacramenta et Missae Sacrificium atque Primátum Romani Pontificis.

AAS 59, 1058.

De condicione vitae sacerdotalis hodierna aetate

(Ex Alloc. *Questa Udienza,* **ad Romanae dioecesis curiones et quadragesimalis temporis in Urbe concionaiores, 26 febr. 1968).**

2867 **Ma vi sono altre provo, altre angustie in molti Sacerdoti del nostro tempo, alle quali, se vostre sono, vorremmo portare conforto. Anche a voi, Sacerdoti carissimi, a voi giovani Sacerdoti specialmente, può essere arrivata, so non con l'impeto altrove osservato, forse con qualche risultante cd infido risucchio, l'onda tempestosa di questioni, di dubbi, di negazioni, di spregiudicato novità, che oggi investo in altro nazioni il Sacerdozio ministeriale, sollevando problemi circa il suo vero concetto, la sua primaria funzione, la sua giusta posizione. la sua originaria e autentica realtà. Il prete, cosi assalito, interroga se stesso, mette in questiono la sua vocazione, discute la forma canonica del Sacerdozio cattolico, teme d'avere scolto male l'impiego della sua vita, sente il suo celibato non più come una libera pienezza d'immolazione e d'amore, ma come un peso innaturale; e soprattutto guarda al mondo, da cui egli si è sottratto e difeso per poterlo meglio conoscere, evangelizzare e servine con senso, non più d'amore apostolico, ma di nostalgia profana, e facilmente si illude che, immergendosi nella sua temporale, sociale realtà, lo potrebbe meglio redimere, o almeno dare equilibrio alle proprie intcriori Inquietudini.**

• **(Cfr. nn. 1276 s.].**

Figli e Fratelli Nostri: se mai stati d'animo di questa natura si affacciassero ai vostri spiriti, lasciate che questa Nostra occasionale esortazione sia valido conforto alla vostra fedeltà sacerdotale. Non possiamo qui trattare in modo organico cd esauriente questo tema, il quale coinvolge una quantità di problemi, che circostanze, di per sé meritevoli di accurate analisi, hanno sollevati ed esacerbati. Una sola parola dol Maestro divino Noi vi diciamo: *Notile timere* (3/r fi. 50). Non abbiate paura. Non lasciatevi suggestionarc da teorie e da esempi, che scuotono il nonnaie e autorevole giudizio della Chiesa. Non mettete in dubbio la vostra fede, la vostra scolta, la vostra irrevocabile dedizione. Non sfuggitcal-ramore che Cristo ha avuto per voi. Siate felici d'essere i suoi umili ministri. Amate con nuova passione il modesto, faticoso, ma sublime servizio sacerdotale, a cui lo Spirito Santo vi ha chiamati cd abilitati.

2868 Noi vorremmo che la prossima Quaresima servisse a ciascuno di voi por confermare nel vostro spirito una triplice certezza. La certezza, innanzi tutto, di quel rapporto origi-nale, irreversibile, ineffabile, che ci lega a ('risto e che chiamiamo sacerdozio. Il sacerdozio non è un semplice ufficio ecclesiastico, un semplice servizio, che ò prestato alla comunità; è un sacramento, una santificazione interiore, consistente nel conferimento di particolari, prodigiose facoltà, che abilitano il Sacerdote ad agire *in persona Christi,* e perciò gli danno un • carattere › specialissimo, incancellabile, che lo qualifica di fronte a Cristo come suo vivo strumento, e lo mette perciò in una relazione particolare e inesauribile d'amore con Cristo: Fo.s *amici /nei cstis (Gr* 15, l 1). La nostra vita spirituale dovrebbe essere continua-mente alimentata dalla coscienza della nostra ordinazione, e dall'amorosa elezione che Cristo ha fatto di noi: *Ego tos elegi (Gv* 15, 16); e non subirebbe oscillazioni di dubbio o di tepidezza, se questa immanente volontà amorosa e potente di Cristo di voler agire me-diante la nostra umile persona, resa a Lui per sempre disponibile, fosse da noi avvertita come un invito ad una fiduciosa intimità.

2869 L'altra certezza, che devo sostenere la nostra coscienza sacerdotale, è quella del rap-porto che ci lega in modo totale e irrevocabile al servizio dei nostri fratelli. Il sacerdote non si appartiene più. Lo scopo del sacerdozio è la diaconia ›, la prestazione senza riserve, senza condizioni al Corpo mistico di Cristo, alla Chiesa, al Popolo di Dio, agli uomini. Questa avvertenza del perduto dominio di sé, del dono fatto alla carità per sempre, questa qualifica di servitore degli altri, quale corroborante sicurezza può conferire al proto, che conosce i propri limiti cd i propri bisogni, e che può essere continuamente tentato di «ri-farsi la sua vita ›, di cercare il proprio prestigio e il proprio interesso, e di turbare perciò la destinazione che caratterizza la vita sacerdotale.

2870 Donde una terza certezza, tormentosa forse perché implacabile nelle sue esigenze, ma estremamente fortificante, quella della santità, che deve stilizzare la vita d'un uomo a cui è toccato, da un lato, d'essere scelto da Cristo per suo ministro, dall'altro d'essere destinato a trasmettere agli altri «i misteri di Dio»[1] non mediante un ministero imper-sonale, burocratico, puramente canonico, ma mediante un ministero vivo, che sia quasi la personificazione della Parola predicata, mediante uno sforzo vitale di farsi modello, di farsi davvero *alter Christus.* Anello questa certezza d'essere obbligato alla santità infonde nel Sacerdote un coraggio caratteristico; egli non teme più né di se stesso, né degli altri, affrancato com'è dai vincoli d'ambiziosi egoismi, e cammina umile e ardito verso il com-pimento del suo sacrifìcio nell'imitazione di quello di Cristo, verso la perfezione e la pie-nezza della carità.

Noi vogliamo credere che non manchino a voi i conforti di queste certezze; e se Noi ve lo ricordiamo, si è per avvalorarle, c per rinnovare a voi. Parroci, Sacerdoti o Religiosi, che avete la ventura d'appartenere al Clero Romano, l'esortazione alla piena cd esemplare fedeltà al Sacerdozio cattolico. Pensate sempre alla vostra vocazione: *ridete enim vocationem vestram, fratres (1 Cor* 1, 26), e ricordate che l'irradiazione del vostro esempio assume, pro-

1 Cfr. *J Cor* 4, 1.

pelo perchó siete Romani, un'ampiezza universale o si allarga non solo su tutta la Chiesa, ina anche oltre i suoi precisi confini, verso i Fratelli Cristiani da noi separati, verso il mondo tutto cho guarda a questa CittA e giudica spesso la religione cattolica dal modo con cui voi la vivete e la presentate.

AAS 60, 216-218. Cfr. *Insegnamenti* **6, 81 s.**

De libertate servanda in sacerdotalibus vocationibus promovendis

(Nuntius scripto datus *La quinta Giornata,* **occasione diei celebrandae ecclesiasticis lavandis vocationibus per totum terrarum orbem dicatae, 19 mart. 1968).**

2871 La quinta Giornata mondiale di preghiere per le vocazioni chiede a noi un messaggio per la sua prossima celebrazione (28 aprile).

Il nostro messaggio consta di due parole; la prima è necessità. Si, necessità, com'è noto, perché l'economia della salvezza, per realizzarsi, ha necessità di persone che consacrino allo svolgimento del suo disegno la loro vita. Questa necessità risale al pensiero di Dio, che volle Cristo unica fonte ili salvezza e di santità, e che volle fosse perpetuata e diffusa la missione di Lui mediante uomini scelti, partecipi del sacerdozio di Cristo, come ministri indispensabili della parola e della grazia fra gli altri uomini. Il ministero ecclesiastico è di istituzione divina, come ci ricorda il Concilio;[1] e se esso viene a mancare è il disegno divino della salvezza che ne soffre e che arresta il suo corso nelle Üle dell'umanità.

Questa necessità è perciò di piena evidenza nell'opera che la Chiesa è destinata a compiere. La Chiesa è apostolica; cioè ha bisogno di apostoli che personifichino la testimonianza e ne compiano la missione. La Chiesa ò cattolica; cioè universale, e se vuole essere fedele alla funzione che le è affidata d'essere strumento per tutti gli uomini dell'avvento del regno di Dio, deve essere in continua tensione espansiva, ed ha quindi necessità di nuovi e sempre più numerosi ministri. A questa necessità costituzionale s'aggiunge oggi una necessità funzionale, che fa tanto pensare e soffrire quanti hanno responsabilità nella Chiesa di Dio: oggi i ministri del Vangelo numericamente non bastano, perché dimi. uniscono i loro quadri statistici, e perché crescono i campi aperti al loro lavoro.

È fortuna, che dobbiamo al Concilio, quella dell'onore reso al sacerdozio regale dei Fedeli; ma sarebbe sfortuna per la santa Chiesa se questa provvida e doverosa esaltazione del sacerdozio comune a tutto il Popolo di Dio ci facesse porre in ombra il sacerdozio ministeriale, o gerarchico, da cui quello comune è formato e diretto.[2] Diremo anzi che quanto più il sacerdozio comune dev'essere valorizzato, tanto più esso stesso ha bisogno del ministero del sacerdozio gerarchico, e tanto più la funzione a questo affidata mostra la sua imprescindibile necessità.

1 **Const, dogni. de Ecclesia** *Lumen gentium,* **n. 28: AAS 57, 33 ss. [Cfr. n. 25891.**
• **Const, dogm. de Ecclesia** *Lumen gentium,* **n. 10: AAS 57, 14-15. [Cfr. n. 25S7J-**

Cioè la Chiesa ha bisogno di ministri; ha bisogno di vocazioni. Le sorti della Chiesa, e perciò della salvezza cristiana del mondo, non possono giudicarsi fondate su fenomeni o su movimenti carismatici, bisognosi essi stessi del ministero e del collaudo del sacerdozio gerarchico; ma su persone votate e consacrate, insignite di carattere potestativo, che vivono e perpetuano in se stesse il sacrificio di Cristo, e che, in virtù del sacramento dell'ordine, ne rinnovano l'incruenta celebrazione. E questa esigenza risulta parimente dalle condizioni spirituali del mondo moderno: (pianto più questo tonde a secolarizzarsi e a smarrire il senso del sacro e l'avvertenza dell'insopprimibile rapporto religioso fra Dio e l'uomo tanto maggiore risulta la necessità d'una presenza qualificata, specializzata, consacrata, in mezzo al mondo profano, di « dispensatori dei misteri di Dio » (*I Cor* 4, 1); come pure dobbiamo ciò affermare in vista dell'accresciuto impegno che la Chiesa va assumendo nel servizio dell'umanità, al quale impegno né la forza, né la rettitudine sarebbero, a lungo andare, assicurate, senza Preti capaci di contemplazione non meno che di azione, e muniti della virtù santificatrice e dell'autorità pastorale proprie del sacerdozio ministeriale.

Necessità. Occorrono dunque alla Chiesa nuovi e molti e buoni ministri; occorrono vocazioni.

2872 Ed ceco allora la seconda nostra parola: libertà. La necessità, derivante dal piano divino, viene a confronto con la libertà sul piano umano. Perché per libertà (pii intendiamo l'oblazione personale e volontaria alla causa di Cristo e della sua Chiesa. La chiamata si commisura con la risposta. Non vi possono essere vocazioni, se non libere; se esse non sono cioè offerte spontanee di sé, coscienti, generose, totali.

Quanto diciamo si applica tanto alle vocazioni al sacerdozio ministeriale. quanto alle vocazioni religiose, di cui la Chiesa ha pure immenso bisogno; e vale per le vocazioni maschili, come per quelle femminili; queste, non meno delle prime, apprezzate e desiderate dalla santa Chiesa.

Oblazioni, diciamo: (pii sta praticamente il vero problema. Come avrà ancor oggi la Chiesa l'offerta di giovani vite, che si consacrano al suo servizio? il mondo della religione non ha più le suggestive attrattive d'un tempo; in certi ambienti è un mondo screditato dall'ateismo ufficiale c di massa, o dall'edonismo diventato ideale di vita: è un mondo senza risorse economiche, e senza gloria; è un mondo reso quasi incomprensibile alla psicologia delle giovani generazioni.

Eppure la Chiesa, stretta, dicevamo, dalla sua caratteristica necessità, attende, chiede, chiama. Chiama la gioventù specialmente, perché la Chiesa sa che i giovani hanno ancora l'udito buono ad intendere la sua voce. È la voce che invita alle cose difficili, alle cose eroiche, allo cose vere. È la voce che implora comprensione e soccorso per innumerevoli bisogni di fratelli privi di chi loro parli di ('risto e di Dio; di fratelli piccoli, sofferenti, poveri: di fratelli lanciati nella grande, ma equivoca, conquista scientifica, tecnica, economica, sociale, politica del mondo temporale, bisognosi essi pure di conforto, di luce, di ideale trasfigura-

zione. il la voce umile c penetrante di Cristo, che dice, oggi come ieri, più di ieri: vieni.

La libertà è posta al suo supremo cimento: quello appunto dell'oblazione, della generosità, del sacrificio.

Noi pensiamo che vi siano oggi anime forti, capaci di ' udire ciò che lo Spirito santo dica alla Chiesa »' e il nostro messaggio è a loro principalmente rivolto. Ma non solo a loro; lo rivolgiamo alle Famiglie cristiane — per le quali è sacrificio, sì, ma quanto meritorio, quanto onorifico! contribuire all'offerta d'un loro figlio, d'una loro figlia, alla Chiesa, a Cristo.

F. lo rivolgiamo altresì ai Pastori d'anime e agli Educatori,affinché sappiano scoprire, sorreggere, guidare le vocazioni nascenti nei cuori giovanili.

E alle persone già esperte della vita e pensose delle realtà supreme anche lo rivolgiamo: le vocazioni adulte sono oggi una speranza nuova per la Chiesa, che ne comprende il valore, ne assiste la psicologia, ne apprezza il contributo.

E infine a tutto il Popolo di Dio chiediamo di riflettere sul grande problema delle vocazioni, facendo nostro l'ammonimento del Concilio che dice: «il dovere di dare incremento alle vocazioni ... spetta a tutta la comunità cristiana ». Ad essa perciò noi chiediamo quel concorso spirituale e morali che offre l'ambiente sociologico favorevole al fiorire delle vocazioni, e che è dato «anzitutto con una vita pienamente cristiana », e con « la fervente preghiera »?

AAS 60, 289. Cfr. *Iiiscgnamenli* 6, 133 s.

De instituenda Theologiae catholicae cathedra in Studiorum Universitate Saravieil «Saarland»

(Ex Conv. cum Civ. Foederata Saravica, 9 apr. 1968).

2873

§ 1

Nell'Università del Saarland viene eretta una Cattedra di Teologia cattolica.

§ 2

A questa Cattedra si applica l'Articolo 12, comma 1, dell'Accordo fra la Santa Sede o lo Stato Prussiano del 14 giugno 1929 con la disposizione supplementare, che ad esso si riferisce nel Protocollo Finale. Il Vescovo competente è quello di Trovili.

§ 1

Au der Universitilt des Saarlandos wird ein Lehrstuhl fur katholische Théologie crrichtct.

§ 2

Ani diesen Lehrstuhl wird Artikel 12 Abs. 1 des Vertrages zwischen dem Ileiligen Stuhl und dem Freistaat Prvuflen vom 14. Juni 1929 nebst der durch das SchluOprotokoll zu diesein Vertrag hinzugefügten Ergünzung entsprechend angewendet. Der zustundige Bischof ist der Bischof von Trier.

1 Cfr. *Apoc.* 2, 7.
* licer. *Optatam lotius,* n. 2: AAS 58, 714. [C n. 2623].

Photoœu.o addizionale

Le Parti contraenti sono d'accordo su quanto segue:

1. L'Università del Saarland nel preparare le proposte di nomina alla Cattedra, di cui si tratta, prenderà consiglio dalla Facoltà Teologica di Troviti.

2. Alla detta Cattedra deve essere chiamato un ecclesiastico.

AAS GO, 780-781

ZüSATZPROTOKOLL

Dio vertrngschliefienden Toile sind sich iiber folgendes oinig:

1. Die Uuiversit&t des Saarlandes wird bei dcr Vorbereitung der Bcrufungsvorschlilgo den Itat dor Thoologischen Fakultüt zu Trier einholen.

2. Auf dcu Lehrstuhl soil ein Geistlicher berufen werden.

De necessitate linguae latinae profundius excolendae ad traditionis et S. Liturgiae thesauros aperiendos

(Ex Alloc. *In Nostrum,* ad eos qui a «Certamine Vaticano» victores abierunt, 2G apr. 1968).

2874 Ad quam miram animorum populorumque coniunctionem etheiendam quoniam nonnihil haec lingua, pro portione, contulit, eam esse, ad historiae iidem, linguam catholicae Ecclesiae Latini Ritus appellandam nemo, opinamur, iure non assentietur; otenim Ecclesia, do Decessoris Nostri f. r. Pii XI sententia, *ut quae et nationes omnes complexu suo contineat, ct usque ad consummationem saeculorum sit permansura..., sermonem suapte natura requirit universalem, immutabilem, non vulgarem.*l Quae extrema significantia verba proximus Decessor Noster ven. mem. Ioannes XXIII, sermonis Latini commoda ct utilitates paucis commemorans, ea maximi momenti edita Constitutione Apostolica *Veterum sapientia* l copiose explicavit.

Quod vero ad nosmetipsos attinet, non modo gravia Decessorum Nostrorum acta aperte probavimus, sed etiam Litteris Apostolicis Motu proprio datis,l quibus *Studia Latinitatis* initium, Pontificium Institutum Altioris Latinitatis condidimus, eo pertinens ut diligentissime lingua Latina erudirentur, quibus munus esset obeundum eandem linguam cum in sacris Seminariis tum in religiosis Sodalitatibus docendi. Alia praeterea in lucem emissa Epistula Apostolica, *Summi Dei Verbum* inscripta/ quarto exacto saeculo a Seminariis per Concilium Tridentinum constitutis, omnino oportere asseveravimus: *in studiorum ... supellectile... sane ponendam esse non exiguam variarum linguarum scientiam, in primisque Latinae, si maxime de sacerdotibus ageretur Latini *itus.'*

Quamobrem, hisce freti rationibus, hodie, vestro coram prudentissimorum virorum coetu, haec iterare percupimus: scilicet linguam Latinam nostro etiam tempore colendam esse, praesertim in sacris Seminariis domibusque iuventuti ad religiosam vitam instituendae. Nam hunc praeterire sermonem haudquaquam licet, si vere contendatur adulescentium ingenia exacuere, eudemque ad litterarum studia et ad Sanctorum Patrum perscrutanda ac pervolutanda opera formare, ct praesertim ad vetustos sacrae Liturgiae delibandos thesauros parare. Cuius linguae si desit notitia, aliquid prorsus detrahatur altieri illi atque absolutae mentis educationi — nominat im ad theologiam et liturgiam4

l Pius XI, Epist. Ap. *Officiorum omnium:* AAS 14, 152. [Cfr. n. 1591].
l Cfr. AAS 54, 129-135. [Cfr. nn. 2172 i.
l Cfr. AAS 56, 225-231. [Cfr. nn. 3304 s.].
4 Cfr. AAS 55, 979-995. [Cfr. n. 25251.
• Cfr. *ibid.,* 993. (Cfr. n. 2536].

quod ut l inet — quam nostri temporis homines a sacerdotibus requirunt, quamque Occumenlci Concilii Vaticani II Patres suopius atque impensissime suaserunt, sive decreto a verbis incipiente *Optatam totius* do disciplina sacerdotali, siv< Constitutione de -.o ra Liturgia,1 sive aliis quoque editis nonnis.

Quare ob hanc linguae Latinae vim atque ctticacitutcm ad ingenia colenda caque ad graviora studia componenda, valde cupimus ut ipsa debitas partes obtinere pergat. Neminem tamen latet, Nos, volenti libentique animo obsecundantes perspicuis ab Oecunionlco Concilio Vaticano 11 traditi» nonnis, ubique curavisse, ut in sacram Liturgiam singularum huius temporis linguarum usus induceretur. Ad quod faciendum adducti profecto sumus, non quadam quasi Latinitatis neglegentia, sed acri pastoralis Nostri muneris chisque nécessitât is conscientia, quae ab animorum ductoribus exposcit, ut divini verbi pabulum, sacra Liturgia comprehensum, libertini praebeatur, simplici tamen forma atque ad intellegendum apta, quae Christi fideles ad religiosorum rituum percipiendam suavitatem ad cosque alacriter seduloque participandos conducat,

AAS 60, 268-269. Cfr. *Inseqnamenti* 6, 164 s.

De quibusdam putioribus principiis servandis in laboribus inceptis ad Constitutionem Apostolica!» « Deus scientiarum Dominus» de studiis ecclesiasticis academieis recognoscendam

(Normae quaedam, leges a S. C. pro Institutione Catholica ad interim datae ad Const. Apost. «Deus scientiarum Dominus novis necessitatibus accommodandam, 20 mai. 1968).

Introductio

2875 Cum iuxta Concilii Vaticani 11 monitum Facultatum studiorum ecclesiasticorum leges recognoscendae sint (cfr. « Gravissimum educationis» n. 11).2 ad Constitutionem autem Apostolica»! ' Deus scientiarum Dominus»3 ex toto recognoscendam congruum tempus meditationis et experimentorum requiratur, opportunum visum est aliquot *Normas* interim promulgare, iuxta quas singulae Facultates, ratione habita peculiarium adiunctornm variarum regionum et consiliis initis cum aliis eiusdem regionis Facultatibus studiorum ecclesiasticorum, propriorum Statutorum accommodationem statim inire valeant ac debeant.

Proinde leges Constitutionis Apostoliche Dpu s scientiarum Dominus », Ordinationesque eidem adnexae, quae sequentibus normis non alliciuntur vel ea mensura qua non afficiuntur, suam vim retinent.

Statuta (una cum Facultatum « Ratione studiorum ») secundum has normas recognita ante diem 1 Septembris 1969 mittenda erunt ad S. Congregationem pro Institutione Catholica, ut approbentur.

Exitu experimentorum ponderato ac nova Constitutione Apostolica edita, Statuta ex toto recognoscenda erunt et S. Congregationi ut definitive approbentur exhibenda.

* N. 16: AAS 56. 10 1. [Cfr. n. 2513).
* [Cfr. n. 2649).
* (Cfr. nn. 1761 s.J.

Pr in c ipia

In conscribendis sequentibus normis semper prae oculis habita sunt monita Concilii Vaticani 11; quae quidem ad quattuor capita principaliora reducta, ad instar principiorum, sequens novarum normarum schema penitus informant, quaeque in normarum interpretatione et applicatione semper prae oculis habeantur oportet.

2876 I. *Studiorum ecclesiasticorum recognitio secundum normas Concilii* Fn- *titani II.*

Studia ecclesiastica renovanda sunt *tum quoad materiam,* quo magis respondeant orientationibus a Concilio datis et profundiori scientiarum cognitioni a mundo hodierno expostulatae; tum *quoad methodos didácticas et pacdagogicas,* ita ut, dum in alumnis internus processus navitatis personalis aptius promovetur, iidem in studiis peragendis, magis magisque progredientibus curriculi annis partem activam assumant.

2877 U. *Insta libertas in investigando et docendo.*

Docentibus iusta agnoscatur libertas in investigando, secundum cuiusque disciplinae methodum; quae vero libertas contineri semper debet intra limites verbi Dei prout iugiter servatum est et a vivo Magisterio Ecclesiae imprimisque Vicarii Christi docetur et explicatur. Item ipsi in docendo congrua libertate gaudeant, honeste et prudenter exercenda; ita tamen ut, muneris gravitatis conscii, sedulo persentiant se, imprimis ad disciplinas sacras quod attinet, non nomine proprio magistros agere, sed vi missionis, quam a Magisterio receperunt.

2878 HI. *Omnium participatio organica vitae internael Universitatis vel Facultatis.*

Cum Universitas vel Facultas communitas quaedam sit, in eis omnes et singuli pro sua cuiusque parte, ad finem ipsius Universitatis vel Facultatis assequendum, suam operam sedulo praestent oportet, ideoque huiusmodi otlicii conscii lieri et ad suam operam exercendam congruis iuribus gaudere debent. Haec vero iura determinanda sunt secundum singulorum condicionem in communitate universitaria ideoque exercenda intra definitos limites. Ad bonum commune totius Universitatis consequendum requiritur non tantum singulorum sed etiam ipsarum Facultatum cooperatio.

2879 IV. *Mutua cooperatio omnium Institutorum academicorum corumque habitudo ad Facultates civiles.*

Curanda est inter omnigena Instituta académica ecclesiastica cooperatio sociaque opera ita ut viribus unitis'auctoritates et docentes progrès-

sum scientiae promoveant, clarius elucescat fidei consensus atque efficacius problematibus nostri temporis occurratur.

Item curanda est eorum habitudo ad Facultates civiles ad fovendum inter se scient ilicum commercium, ita ut, in mutuum beneficium, integratio inter institutionem Christianam et culturam humanam perficiatur.

/1) Ad Normas Generales

(Cfr. Const. Apost. ‹ Deus scientiarum Dominus • arti. 1-12; Ordinationes artt. 1-4)

2880 I. *finibus Facultatum* (cfr. Const. Apost. art. 2)?

1. Facultatum studiorum ecclesiasticorum est:

a) *disciplinas sacras vel cum sacris connexas altius excolere ac provehere,* scilicet:

- profundiorem in dies divinae Revelationis intellectum obtinere; patrimonium sapientiae Christianae plenius aperire; dialogum cum fratribus seiunctis, cum non christianis et cum non credentibus promovere;

in studium quaestionum quae exsurgunt in campo scientiarum et doctrinarum nostri temporia incumbere, quo altius perspiciatur quomodo lides et ratio in unum verum conspirent progredientesque culturae humanae acquisitiones cum Christiana visione mundi et hominis harmonice componantur;

exinde populo Dei et sacrae Hierarchiae iuvarnen praestare in tide intelligemla, tuenda ac dilatanda, in promovendo opere pastorali et oecumenico, in instituendis, gradu (livello) quidem scientifico, futuris cleri formatoribus.

b) *Auditores in iisdem disciplinis altius instituere* eosque ad fontium cognitionem manuducere, necnon praepararo sive ad investigationis ceterique laboris scient ilici usum, sive ad magisterium exercendum vel alia apostolatus peculiaria munera obeunda.

i 2. Ad quos lines assequendos, Facultates opportuna adiumenta -

l Aptius enucleantur Hues Universitatum et Facultatum studiorum cccleshistteorum, respectu Imbito documentorum Concilii, praeprimis *Gravissimum educationis* (u. 11) et *Gaudium ct spes* (nn. 53-02). Animadvertendum est Imberi non posse veram Facultatem nisi uterquo tinis attingatur.

• Exempli tantum causa, varia indicantur adiumenta. quibu-- tines Universitatum ct Facultatum melius obtineri valeant.

Notatu digna videtur praescriptio, iuxta monitum ipsius Concilii (cf. *Gravissimum educationis,* n. 10). de Institutis investigationis condendis, ut cognitio veritatis efficaciter promoveatur in definitis sectionibus, quae maiore ot constanti virium contentione indigent. Huiusmodi labores sunt v. g. editiones criticae textuum ecclesiasticorum, uti Textuum Sacrorum, scriptorum Patrum, documentorum Traditionis ecclesiasticae, canonum et actorum Conciliorum aliorumquo Magisterii ecclesiastici documentorum, necnon impensius studium quarundam quaestionum maioris momenti et act militatis.

Investigatio scient iilea nostris temporibus expostulatur etiam in campo actionis pastoralis, in quo non amplius mere empirice procedi debet; variae quaestiones quae ex campo v. g. sociologico, psychologico exsurgunt, uti personarum indoles, faetorum cau-

adhibeant, qualia sunt: periodica et collectiones scientifica» typis edere, studiorum curricula ad diversos gradus consequendos et ad varia diplomata universitaria pro variis muneribus obtinenda apte ordinare, instituta scientifica investigationis creare, conventus scientifico» ad peculiares quaestiones pertractandas cogere, cooperationem scientiiicam sive cum aliis Facultatibus imprimis eiusdem Universitatis, sive etiam cum Universitatibus, Facultatibus et Institutis scientifici» civilibus quam maxime fovere.

3. Salvo semper officio et iure Ordinarii loci iuxta cani». 1381-1382 .Magnus Cancellarius Ecclesiae doctrinam et disciplinam tutatur, cooperantibus auctoritatibus aeademicis una cum docentium coetu, correspousabilitatis suae consciis.[1]

2881 II. *De gradibus aeademicis* (cfr. Const. Apost. artt. 7-10).[2]

4. Gradus academici, qui a Facultate conferuntur, secundum regionum ct universitatum mores, plures esse possunt, velati Baccalaureat us, Licentia, Doctorat us; qui gradus in Facultatis St atutis det erminandi sunt una cum condicionibus, quae ad eos consequendos explendae sint.

5. Integrum studiorum curriculum in qualibet Facultate triplicem successivum processum seu tres cyclos secumfert.

In primo cyclo quaedam generalis initiatio (seu substantialis institutio) alumnis traditur, in qua conspectus syntheticus principalium disciplinarum et quaedam prima initiatio in methodum scientiiicam praebentur.

In secundo cyclo alumni in aliqua sectione disciplinarum specialius excoluntur et in usum scientiiicac investigationis methodi perfectius introducuntur, quod Iit per cursus profundiores vel speciales quibus selecta themata critice ct funditus exponuntur, per seminaria scientifica seu exercitationes, per primum quoddam opus scriptum in quo methodus scientifica applicatur.

In tertio tandem ad veram scientiiicam maturitatem provehuntur alumni per ulteriora exercitia et praesertim per aliquod opus scriptum quod ad scientiae profectum vere conferat.

sue, veruni condiciones etc., scientifico indagandae sunt, ut eillcaclores rationes actionis inveniri possint. Ita ipsis pastoribus in variis apostolato» regionibus rationes et elementa suppeditabuntur, quibus ipsi generalibus totius orbis catholici atque particularibus singulorum locorum, hominum, temporum exigentiis tempestive mederi possint, ad propagationem christianao veritatis.

[1] **Responsabilités doctrinalis omnibus et singulis Incumbit qui partem habent in doctrinae investigatione vel communicatione. Responsabilités haec etiam collective sumenda est. Ideo, iuxta desiderium quarundam Facultatum, salvo quidem semper iure ofllcioque Ordinarii loci, responsabilités tutandi doctrinam et disciplinam Ecclesiae extensu est etiam ad auctoritates académicas et docentium coetum.**

[2] **Quoad graduum determinationem, secundum regionum et Universitatum mores varietas quaedam admittenda videtur, sed praescribitur ut, In unaquaque Facultate (cf. n. 5), studiorum curriculum habeat triplicem successivum processum seu cyclum ad tutandam semper institutionem tum generalem seu substantialem tum scientificain. Requiritur hodie institutio generalis seu substantialis (synthetical etiam ut praecaveantur pericula praematurae specializationie.**

6. Ubi Statuta Facultatis tres gradus distinguunt, singuli gradns academici communiter aliquem studiorum cyclum concludunt (cfr. nn. 44, 48, 49) et de experimentis feliciter superatis testimonium dant:

a) *Primus gradus* conferri potest tamquam gradus académicas (pio cognoscitur eum. qui hoc gradu donatur, curriculum studiorum generalium in Facultatis disciplinis feliciter absolvisse;

b) *Secundus gradus* est gradus académicas quo cognoscitur eum. qui hoc gradu donatur, cursus profundiores vel speciales in eiusdem Facultatis disciplinis frequentasse, in scientiiicam investigandi methodum introductum esse, atque sui profectus congrua dissertatione specimen dedisse;

c) *Tertius gradus* est gradus académicas quo cognoscitur eum, qui hoc gradu donatur, peculiaribus experimentis ac praecipue opere scripto typis edito quod ad scientiae profectum conducat, suae maturitatis scientificae testimonium dedisse.

2882 111. *De mutua omnium Institutorum academicorum cooperatione coranique habitudine ad Facultates driles ct cooperatione cum rariis centris investigationis scientificae.*[1]

7. In unaquaque Universilate Facultates coopèrentur inter se, sibi invicem omnia praestantes quae continuo et organico progressui scientiae faveant. In Universitate. Catholica Facultates studiorum tum ecclesiasticorum tum profanorum ita invicem coopèrentur ut tinis proprius Universitatis Catholicae efficacius attingi valeat.

8. Universitates et Facultates, quae alicuius Universi!atis non sint partes, mutua operae collimici ione conspirare satagant: v. g. conventus nationales vol internationales una simul promovendo, scientiticas pervestigationes inter se distribuendo, inventa et incepta invicem communicando, docentes permutando ad tempus, cetera quae ad maiorem adiutricein operam conferunt provehendo.

9. Colatur intimior nexus inter Universitates Facultatesque ecclesiasi icas et Universitates Facultatesque civiles, praecipue per assiduum. mutuum commercium scient ilicum inter professores, praesertim circa quaestiones $scientifica nostri aevi. Qui intimior nexus fovendus est etiam cum quibuslibet centris investigationis scientificae.

[1] Secundum praescriptum Concilii (cfr. *Gravissimum educationis* n. 12) extollitur momentum mutuae cooperationis Universitatum ct Facultatum studiorum ecclesiasticorum inter se ct cum Universitatibus ct Facultatibus civilibus. Scientiae munera ethcaciter absolvi nequeunt nisi collaborat ione multorum. Sicut in variis campis, v. g. politico, commerciali, etc., hodie progressus promovetur cooperatione multorum hominum, subsidiorum, rationum, ita etiam scientifica institutio et praesertim investigatio indigent \ iriuin consociatione, operum conspiratione, hominum collaborat ione. (Cfr. n. 2650).

Insimul necessarium est hodie commercium scientiilcum cum Facultatibus et Universitatibus civilibus, ad oiUcaciOrem quoque rodendam praesentiam scientiae ecclesiasticae in mundo altioris culturae profanae, ita ut magis in dies promoveatur necessitudo inter culturam humanam et institutionem Christianam atque foveatur educatio ad hominis integrum cultum (cfr. *Gaudium et spes* n. 61 s.)

10. In Universitatum vel Facultatum Statutis, tum quoad terminorum aeademicorum usum, tum quoad studiorum ordinationem salvis semper exigentiis studiorum ecclesiasticorum propriis, praecipue de spatio curriculi theologici congrua ratio habeatur normarum in Facultatibus civilibus eiusdem regionis vigentium, ita ut Facultatum studiorum ecclesiasticorum exigentiae nunquam sint inferiores exigentiis optimarum Facultatum civilium, facilior liat cum illis graduum academicorum agnitio atque arctior cooperatio promoveatur.

2883 IV. *De Facultatum « planifications ».*[1]

11. (’um maxime intersit Facultates ecclesiasticas scientifica praestantia vere gaudere atque in variis terrae partibus apta ratione et congruo numero distribui, necessaria est illa quae dicitur «planification.

12. Ad hanc planificationem, tum quoad vigentes Facultates in debito gratin (livello) conservandas tum quoad novas condendas, opem conferre debent:

a) *Conferentia Episcopales:* quae, iis omnibus auditis quorum interest, atque imprimis Facultatum vigentium Moderatoribus, necessitates propriae regionis examinant ct aptas solutiones proponunt S. Congregationi pro Institutione Catholica.

b) *Commissio quaedam internationalis:* status iuridicus, munus et modus procedendi huius Commissionis intemationalis determinabuntur in Statutis edendis a S. Congregatione una cum Universitatibus et Facultatibus ecclesiasticis. Commissionis sodales eliguntur modo representativo et periodico ab omnibus Institutis academieis; eius est peritis viris regionum quarum interest auditis condiciones Facultatum. sive iam vigentium sive novarum quae proponuntur, perpendere et propriam mentem cum S. Congregatione pro Institutione Catholica et iis quorum interest communicare.

c) S. *Congregatio pro Institutione Catholica:* quae, propositionibus consideratis tum Conferentiae Episcopalis tum Commissionis internationalis aliisque notitiis, quae utiles videantur, acceptis vel comparatis, opportunas decisiones profert.

13. Ad quod rite perficiendum, imprimis expedit:

a) accurate considerare omnia regionis adiuneta, quae vigentium Facultatum conservationem vel novarum erectionem suadeant vel dissuadeant;

[1] **Concilium in n. 10 Declarat Ionis *Gravissimum educationis* monet ut Universitates et Facultates in variis terrae partibus convenienter distributae, promoveantur, ita tamen ut non numero, sed doctrinae st lidio eniteant. Quo melius huic monito Concilii consuli possit, praescribitur sic dicta « planiflcatio ». Criterium huius novae praescriptionis repetendum est ex tine Universitatis et Facultatis, promovendi scilicet scientiam ecclesiasticam et satisfaciendi variorum locorum necessitatibus ait loris Investigationis. 1deoque novae Universitates et Facultates erigendae non sunt ubi aliae iam numero sutlleientes exstant vel quando requisita necessaria ad tlnem assequendum desunt. (Cfr. n. 2646].**

b) áltente perpendere necessaria Facultatum elementa, cuius generis sunt: numerus et valor docentium, status bibliothecae alioruinque subsidiorum scient¡ficorum, auditorum numerus, pecuniae summa exigentiis Facultatum vere sulliciens, etc. Quotisi alicui Facultati vigenti necessaria requisita desint, etiam eius suspensio consideranda erit;

c) prae oculis habere varios modos quibus multiplicibus Ecclesiae necessitatibus provideri possit, veluti:

1) meliori institutioni cleri ad normam n. 47 consulere, ita ut sub Facultatis ductu plures sacerdotes diplomata, quibus indigere possint, obtineant;

2) sub Facultatis ductu peculiaria instituta promovere, quibus religiosi et laici solidam formationem et etiam diplomata prout in unaquaque natione requirantur ad Religionem docendam vel ¡dia munera obeunda, consequantur, firmo quoad Religiosos art. 73 Const. Apost. *Pegimini Ecclesiae universae,* collato cum artt. 13-14 et 76-79.

3) Favuli¡itum, praesertim quae loco et indole invicem propinquiores sunt, arctiorem cooperationem et. si opus fuerit, rationalem et organicam coniunctionem procurare.

B) An PERSONAS ET REGIMEN [1]

(Cfr. Const. Apost. artt. 13-28; Ordinationes artt. 5-17)

2884 I. *Auctoritates Academicae - Officiales* (cfr. Const. Apost. artt. 13-18; Ordinationes artt. 5-9).

14. Auctoritates academieae, quarum nomimi et officia Statutis determinanda sunt, designentur ex viris qui vitae universitariae vere periti sint et ordinarie ex alicuius Facultatis professoribus.

Officiales, in proprio munere rite versati, auctoritatibus academicis in adiutorium dentur.

15. Facultas regitur a Consilio, cui praeest Decanus vel Praeses et quod ita constituitur ut, praeter docentes ordinarios, includat delegatos ceterorum docentium cuiusvis gradus (cfr. n. 17). non exclusa, pro Facultatis adiunctis, possibilitate includendi omnes docentes.

Statuta determinent casus, in quibus Decanus iuxta locorum consuetudines universi docentium coetus sententiam exquirere debeat. Sta-

[1] Iu votis transmissis u Facultatibus et Universitatibus maior collégialités in ordinanda ct dirigenda vita académica desiderabatur. Lament abantar regimen academician penes paucas personas esse, nempe Magnum Cancellarium. Rectorem vel Praesidem et Decanos, qui omnes ab una ex Auctoritatibus superioribus eligerentur. Plures animadvertebant talem modum nimis rigidum energiam vitae academieae non leviter debilitare ct progressum Universitatis et Facultatis non fovere.

Normae admittunt momentum principii eollcgialitatis academieae ct statuunt in robus maioris momenti hoc principium observandum esse. Cum vero condiciones sint diversae in variis Facultatibus, etiam ad instituta académica familiis religiosis commissa quod attinet, mensura applicationis principii non indicatur sed relinquitur Statutis, servata quidern ut aliunde constat - Rectoris vel Pracsidis et Decani vera exsecutionis potestate.

tuta definiant etiam vim suffragii iuxta ordinem docentium et indolem argumentorum.

Universim, in definienda Consilii Facultatis competentia, in Decani electione vel designatione, in docentium cooptatione et promotione atque in ceteris rebus maioris momenti. Statuta congruam rationem habeant collegialitatis academicae, Decano vel Praesidi necessaria potestate exsecutionis in moderanda Facultate servata.

Iti. Ubi plnrcs sunt Facultates, Senatus academicus habetur, cui prae.est Rector. Senatus academicus constat ex Decanis Facultatum Institutorumque quae sint ad instar Facultatum Directoribus, insto numero professorum ordinariorum atque aliqua ceterorum docentium repraesentatione. In eligendo vel designando Rectore, in determinandis mutuis relationibus tum inter Rectorem et Senatum academicum, tum inter Senatum et Consilia Facultatum ac cetera Consilia vel Commissiones stabiles, servetur semper principium collegialitatis academicae.

Rector ea auctoritate pollere debet quae officio totius Universitatis moderandae respondeat.

2885 II. *Docentes* (cfr. Const. Apost. artt. 19-22; Ordinationes artt. 10-11).

17. In unaquaque Facultate numerus docentium respondeat ponderi et incremento disciplinarum necnon alumnorum congruenti curae et profectui.[1]

Habeantur diversi gradus docentium, uti sunt ordinarii, extraordinarii, simplices docentes, assistentes, vel alio nomine distincti, opportune ratione habita praxis academicae in loco vigentis.

Ordinarii, seu docentes supremi gradus, sunt qui propter praeclara doctrinae testimonia pleno ac firmo iure in Facultatem sunt cooptati, ideoque in Facultate animanda et provehenda ampliores agunt partes.

18. Ut quis munere docendi fungatur, requiritur ut condiciones serventur, ulterius in Statutis determinandae, quae illum muneri académico parem ostendant, prae oculis habitis iis quae in n. 1 dicuntur.

Docentes cooptantur et promoventur[2] principio collegialitatis servato. Promotio ad varios gradus fit modo et tempore progredientibus, iuxta opera scientifica typis edita et peritiam docendi.

Ut quis inter superiores docentium gradus annumeretur, praecipue ut ordinarius, doctoratu vel aequivalenti titulo académico iuxta regio-

[1] Fit expressa mentio <le numero docentium, quia sive quoad institutionem (praesertim ad strictae specializationis partes, disciplinas et. cursus quod attinet) sive, et maxime, quoad exercitationes, finis academicus frustratur, nisi singulis alumnis cura et ductu peculiari propriorum docentium fruí liceat; quod quidem a congruo tantum docentium numero obtineri potest, computatis sive disciplinarum natura sive alumnorum copia.

[2] Quod ad docentium cooptationem et promotionem attinet, affirmatur ipsas faciendas esse principio collegialitatis internae servato, ad evitandos quoque indebitos influxus Facultati externos.

Notum est quemlibet docentem munere docentis « ordinarii • fungi non posse nisi in una tantum Facultate.

num exigentias ornatus sit oportet atque, ob eximiam doctrinae copiam certis documentis, imprimis libris vel dissertationibus typis editis comprobatam, ad investigandum et sufficienti magisterii experimento ad docendum idoneus indicetur.

19. Statuta recognoscenda provideant ut universi docentes, pro suo quisque ordine, efficaciter participent regimen et activitatem academicam, ita ut fraternae cooperationi et singulorum responsabilitati plene locus detur.

20. Omnes qui investigant vel docent res ad fidem spectantes vel cum tide connexas, conscii sint oportet se hoc munus inserviendi veritati explere non posse, nisi in plena communione cum Magisterio Ecclesiae.

In docendi munere explendo, imprimis ea tradantur quae ad patrimonium acquisitum Ecclesiae pertinent vel cum eo connectumur. Ea quae sunt nova ita exhibeantur, ut continuitas in veritate manifestetur.

Opiniones autem, sententiae, hypotheses, quas seminiferi alta investigatio, nonnisi ut tales praesententur.

Quae etiam dicenda sunt pro omnibus iis qui quocumque modo fructus propriae investigationis communicant praesertim scriptis edendo, attenta celeri universalique diffusione per hodierna instrumenta communicationis.

21. Docentes ut suo muneri se totos dedant, liberi sint ab aliis muneribus, quae cum ipsorum officio académico investigandi et docendi componi nequeunt.

22. Statuta determinent quibus condicionibus et quando docentes a munere cessent.

2886 **III.** *Auditores* (cfr. Const. Apost. artt. 23-28; Ordinationes artt. 12-17).

23. Ut quis Facultati ad gradus académicos consequendos adscribí possit, requiritur ut curriculum studiorum mediorum rite absolverit et titulum obtinuerit qui necessarius est ad admissionem assequendam in Universitatem civilem sive propriae nationis sive illius nationis in qua studia peragere intendit. Facultatum est examinare et comprobare an candidatus reapse adimpleverit ea quae in n. 13 Decreti « Optatam totius » continentur.

24. Universitates et Facultates ecclesiasticae pateant, iuxta propria Statuta, etiam laicis utriusque sexus, qui scientias sacras vel cum sacris connexas sincere discere cupiant (cfr. ('oust. « Gaudium et spes », n. 62).

25. Statuta recognoscenda determinent alumnorum vitae universitariae participationem circa ea in quibus ad bonum commune totius Universitatis vel Facultatis ipsi conferre possunt.

‘ Quam maxime agitatur hodie quaestio de participatione alumnorum in vita universitaria. Non una est sontentia hfte de re, nec desunt qui in extremas partes inclinent aut nulla aut nimia lura concedendo. Norma proposita ad radicem iuris prospicit, nempe capacitatem alumnorum ad bonum commune Universitatis et Facultatis promovendum, ideoque ad propriam responsabilitatem assumendam.

C) Ad rationem studiorum l
(Cfr. Const. Apost. artt. 29-34; Ordinationes arti. 18-25)

2887 I. *De methodo generali studiorum, imprimis theologicorum* (cfr. Const. Apost. art. 29; Ordinationes artt. 18, 22).

26. In recognoscendis studiis Facultatum, imprimis scientiarum theologicarum, sedulo servanda sunt principia et normae data a Concilio Vaticano II, praesertim ea quae in Declaratione « Gravissimum educationis» nn. 10-12 et Conclusione; in Const. Dogm. «Dei Verbum» nn. 10-12, 23-24; in Const. Past. «Gaudium et spes » nn. 53-62; in Decreto « Optatam totius» nn. 14-17; in Const. «Sacrosanctum Concilium » n. 16; in Decreto «Unitatis redini.» n. 10; in Decreto «Ad gentes» nn. 16, 26, 39; in Decreto « Inter mirifica» n. 15, neenon in .Motu Proprio « Ecclesiae Sanctae» enuntiantur, prae oculis liabitis exigentiis scientifici» studio académico propriis.-

27. In universum, Facultates id studeant ut novae inveniendae rationes institutionis academicae respondeant tum profundiori salutis mysterii intelligentiae, quam Ecclesia, seipsam perscrutans, in Concilio Vaticano II adepta est, tum propensionibus et exigentiis, quae in studiis superioribus instaurandis hodie universaliter persentiuntur, quaeque secundum locorum adiuncta opportime ad effectum deducendae sunt.

28. In obiecto cuiusvis disciplinae definiendo, in materiis seligendis, in variis disciplinis coordinandis, in methodis investigationis et expositionis adhibendis sempeir sedulo servandae sunt normae atque exigentiae scientiificae variis scientiae provinciis propriae, ratione habita eorum quae verus scientiae progressus hodie invehit. Studentes non ea tantum addiscant quae ex investigatione harum scientiarum hucusque acquisita sunt, sed in indolem et praesertim in methodum harum scientiarum introducantur, ita ut ipsi personali modo eas exercere postea valeant.

Disciplinae aperiantur validis acquisitionibus quae oriuntur in campo illarum scientiarum quae «scientiae hominis» et «scientiae naturae" appellantur; ita, mutuo cum benetieio, occurretur quaestionibus quae agitantur de mundo, vita, homine.

29. Institutio theologica ita recognoscatur ut, minime neglecto momento necessariae penetrationis spéculâtivae, tradatur dimensionibus quae ad doctrinae sacrae indolem intrinsece pertinent, nempe: biblica, patristica, historica, liturgica, pastorali, spiritmali, missionaria, ©ecumenica.

‘ Ad studiorum recognitionem quod attinet, plura dicenda videbuntur; at. re matura perpensa, opportunum visum est mentionem documentorum Concilii facere, iuxta quae singulae Facultates recognitionem propriae Rationis studiorum perficiant.

Quaedam autem peculiari modo in his nonnis recoluntur, v. g. circa necessitatem servandi methodum unicuique disciplinae propriam, circa praecipuum momentum tribuendum studiis biblicls, etc.

*** (Cfr. nn. 2644 s., 2653 s., 2730 s., 2635 s., 2543, 2601, 2659 s., 2751 s.].**

30. Curent sacrarum disciplinarum docentes, ex intrinsecis exigentiis proprii uniuscuiusque disciplinae obiecti, mysterium Christi et historiam salutis ita excolere, ut eximie, omni disciplinarum vel methodorum conlusione seclusa, unitas totius institutionis theologicae aperte clarescat?

31. (him ‹ Sacrae Paginae studium sit velati anima sacrae theologiae» (cfr. Const. Dogm. ‹ Dei Verbum » n. 24), apte provideatur tum augendo studio disciplinarum et linguarum biblicarum tum ceteris disciplinis Sacra Scriptura magis imbuendis.

32. Secundum mandatum Concilii haec quoque observentur:

In investigandis et exponendis singulis quaestionibus theologicis probe prae oculis habeatur earum necessitudo cum doctrina et vita Ecclesiarum et Communitatum ecclesialium a Sede Apostolica Romana seiunctarum, necnon cum doctrina et vita Religionum non Christianarum.

- - Neritas revelata ita quoque investigetur ut eius expositio, seclusa omnis syncretismi et falsi particularism! specie, ingenio indolique uniuscuiusque culturae accommodetur, peculiari ratione habita philosophiae et sapientiae populorum.

33. Rationes Studiorum Facultatum theologicarum, in quibus praebetur etiam institutio ad sacerdotium,l adainussirn servent, prae oculis semper habilis exigentiis studiorum proprie academicorum, ea quae praescribuntur in Decreti «Optatam totius » numeris 14. 15, Iti, 17. imprimis ad solidam institutionem philosophicam quod attinet? Quae in-

l Inculcatur unitas fovenda inter varias disciplinas theologicas. Centrum huius unitatis, a Concilio Vaticano propositum, est Mysterium Christi ad quod integra historia salutis convergit, a quo proinde tota Revelatio et oeconomia gratiae unitatem aeripit (cfr. Const. Dogm. *Dei Verbum* nn. 2-4, 14-17; Decretum *Optatam totius* n. 16). (Cfr. n. 2637].

Proinde omnes disciplinae theologicae ex intrinseca ratione proprii obiecti formalis explicare curent historiam salutis quae est semper in actu. Singulae autem disciplinae hoc faciunt proprio cuiusque modo. Exegesis, per theologiam bibiicam continuata et ad perfectionem adducta, prout historia salutis continetur in S. Scriptura; patristica, prout historia illa apparet in testimonio Patrum; scientia liturgica, prout continetur in cultu Ecclesiae; theologia dogmatica, prout a S. Scriptura usque ad praesentem Ecclesiae doctrinam continuitatem et progressum explicat, atque synthcticain mysteriorum intelligentiam in mysterio Christi « incentratam per laborem theologorum quaerit; theologia moralis, prout ostendit quomodo veritas evangelica hominem sollicitet et ducat ad formam Christi suscipiendam; theologia spiritualis, prout historia salutis ctllcitur et manifestatur in vita ascetico-mystica fidelium ad perfectionem Christianam tendentium; theologia pastoralis, prout n pastore animarum cum grege suo communicari debi t, etc.

Suflicit ergo ut singulae disciplinae, ex intrinsecis rationibus proprii cuiusque obiecti, historiam salutis (manifestatam maxime in magnis thematibus theologiae biblicac) suo quaeque modo in insta luce ponant, ut eo ipso, sine indebita disciplinarum vel methodorum confusione, earum unitas theoretlce et practice eluceat, et discenti constet se, per disciplinas in quas incumbit «de lido in fidem ' proceden', sive agatur de tide perscrutanda sive de tide communicanda ad salutem hominum.

l Cum ad normam n. l Decreti *Optatam totius* Ratio institutionis intellectualis pro Seminariis, in singulis nationibus ab Episcoporum ConfercntUs statuenda sit. formatio intellectualis quae in primo cyclo (cfr. n. II, *a)* dabitur, praestanda erit initis consiliis cum Conferentia Episcopali cuius interest, sed semper prae oculis habitis exigentiis studiorum proprie academicorum. (Cfr. n. 2622).

l In primo cyclo (de quo cfr. n. i i, u) curriculum studiorum philosophicorum-tbeologicorum ita ordinetur ut ex una parte, iuxta monitum Concilii (cfr. n. 14 Decreti *Op-*

stitutio, ubi habetur Facultas philosophica, curetur consiliis cum eadem initis, servatis semper eiusdem propria autonomia et Ratione studiorum pro alumnis ad gradus in Philosophia contendentibus.

Disciplinae de quibus in n. 19 Decreti v Optatam totius» sermo est, tradendae sunt in ipsa Facultate theologica, ratione habita peculiarium Institutorum pastoralium extra Facultatem vigent ium.l

Rationes Studiorum singularum Facultatum definiant quomodo ea quae institutionem stricte pastoralem respiciunt, praestanda sint, initis consiliis et conventionibus cum Collegiis, t'onviet ibus. Seminariis, Religiosorum domibus, ex quibus proveniunt alumni ad sacerdotium tendentes.

2888 **li.** De *disciplinarum et cursuum diversitate et coordinatione* (cfr. Confit. Apost. arti. 33-34: Ordinili mm arti. 19-20).2

34. Disciplinae quae traduntur, quod ad lineili Facultatis obtinendum attinet, sunt:

— vel *principales,* quae proxime hunc finem respiciunt;

— vel *auxiliares,* quae ad principales bene tractandas necessariae sunt.

(alam lotius) disciplinae philosophicae et theologicae aptius inter se componantur, ex altera vero parte detur alumnis solida institutio proprie philosophica. [Cfr. n. 2635 J.

Institutio philosophica renovata ad normam documentorum Concilii ct praesertim Decreti *Optatam totius* n. 15 (cum notis), ita tradatur alumnis ut ipsi acquirere possint personalem, solidam et cohaerentem hominis, mundi et Dei cognitionem et ita modo conscio obviam venire novis quaestionibus quae nostra aetate agitantur. Proinde institutio philosophica:

a) sit vitalis et non merum exercitium intellectus;

b) innixa sit patrimonio philosophico perenniter valido, sed in se recipiens omnia vera ct bona quae progredientibus aetatibus genuinus progressus philosophicus Invehit;

c) sit aperta scientiarum naturae progressui ac proinde non haerens visioni mundi iam superatae:

d) tradatur methodo philosophica stricte servata, imprimis illustrata capacitate rationis humanae ens, verum ct bonum attingendi;

e) adluvot ad percipiendos nexus qui intercedunt inter quaestiones philosophicas ct mysteria salutis, melius intellecta insufficientia philosophiae ad dandam visionem complutam roalltatis humanae.

Institutio circa historiam philosophiae curetur modo valutativo ot critico, mente aperta necquo ad occidentalem philosophiam limitata, ita ut alumni, dum variorum systematum principia ultima attingunt, ea quae ibi vera probantur teneant, errorum radices detegere cosque refellere valeant. (Cfr. n. 26361.

l [Cfr. n. 2640 J.

' In comparatione cum Constitutione *Deus scientiarum Dominus* disciplinae magis distinguuntur secundum mores universitarios nostri temporis ut aptius foveatur speeializatio. Quo melius autem vitetur deplorata disiunctio, quinimmo quasi oppositio, quae non semel invenitur inter disciplinas eiusdem Facultatis, urgetur assidua ct organica ŏperae consortio inter docentes. Ex eo enim quod singulae disciplinae non raro aliae ab aliis segregatae excoluntur, perniciosa pati possunt damna studentes; prae oculis quoquo habendo ex quasi dissociatu • scientiae sacrae cognitione eorum mentem, etiam quoad vitam et praxlm, non organicam nec integram sed quasi disgregatati! ite truncam fleri ct quandoque in singulis humanae et christianae vitae functionibus discordem et incohaerentem. Hanc rerum condicionem, (piae ex defectu unitatis intrinsecae omnium disciplinarum manat, exempla pauca illustrent: scientia biblica aliquando institutionem dogmaticam quasi ignorare videtur, theologia dogmatica autem exegesim biblicam non suffi-

Cursus, qui ad varias disciplinas pertinere possunt, dividuntur:

«) quoad gradurn academicum, in

ref/ninitos (necessarios), sine quibus nemo gradum academicuin recipere valet et qui tum principales turn auxiliares disciplinas complectuntur;

— *oplionales* (eligibiles), qui iuxta Statuta eliguntur;

//) quoad modum tradendi et progressum studiorum, in

generales (seu institutionales), quae alicuius disciplinae essentialia elementa tradunt;

— *speciales,* quae aliquam quaestionem altius indagant.

35. Propter gravem necessitatem, hodiernis rerum adiunctis impositam studiis specializationis diutius vacandi, programma studiorum ita ordinetur, ut — semper in luto posita institutione generali pro omnibus requisita ct attentis condicionibus culturalibus. socialibus et religiosis regionum cursus optionales (seu eligibiles) sufficienter numerosi offerantur, aliisque adiumentis studii activi alumnorum specialization! faveatur. Ex his cursibus aliqui secundum Statuta ad duos saltem superiores gradus consequendos eligi debent. Suadetur ut habeantur in Facultatibus variae sectiones (vel Instituta) secundum -peiializationes distinctae (v. g. in Facultate theologica sectiones biblica, patristica, dogmatica, moralis, pastoralis, historica, oecumenica, missiologica, liturgica, spiritualis, etc.). In gradibus a Facultate collatis mentio tieri potest harum sectionum.

36. Ut variae Facultatis disciplinae, potius quam aliae ab aliis seiunctae, in corpus organice compaginatile alumnorum montibus innotescant utque inutiles vitentur repetitiones, docentes sibi invicem mutuam praestent operam.

Decani vel Praesidis est, ad hunc finem obtinendum, programmata una cum docentibus determinare.

37. Assidua quoque collaborat io inter docentes diversarum Facultatum requiritur ad unitatem fovendam inter varias disciplinas vel scientias, quae eandem vel affinem materiam tractant. Insuper necesse est promovere omnia quae varias disciplinas vel scientias invicem coniungere possunt: v. g. conticere programmata quae circa idem thema seu argumentum plures scientias connectunt. conterre et congregare disciplinas quarum materia allinis est, relationes instituere inter diversas disciplinas (« interdisciplinary approach »), penitius studere disciplinis (v. *g.* philosophiae idioma! is, hermeneuticae, criticae) quae nexum scientiarum in luce ponunt.

cientor respicit; item dogmatica institutio a theologia morali nimis aliena est et ideo saepe otlam theologia moralis a dogmatica; exinde fit. ut non raro in praxi fides Christiana absque vita Christiana et vita Christiana absque vera et viva fide habeatur.

Necessaria quoque est mutua collaborat io inter professores variarum Facultatum ad fovendam praesertim novarum scientiarum vivam coniunctionem cum aliis scientiis; exemplo sit sociologia Christiana, quae simul a philosophia, a theologia, a iure, a scientiis politicis et oeconomicis pendet; vel paedagogia Christiana, quae a philosophia, theologia» psychologie aliisque disciplinis plurima mutuetur oportet.

2889 HI. *De methodis didacticis* (elr. Const. Aposl. ari. 30; Ordinationes arit. 20-25)?

38. Institutio ita tradatur ut tendat:

— ad profundam acquisitionem materiae simulque ad synthesini personalem singularum disciplinarum;

— ad suscitandum in alumnis spiritum investigationis scientiii-cae necnon permanentem scientiae amorem;

ad acquirendam methodum personalem laboris, quae foveat in alumnis capacitatem ulterioris investigationis et assimilaiionis, nec-non capacitatem proprium indicium recte proferendi.

39. Ad quos lines attingendos praescribuntur:

a) *Praelectiones seu Lectiones magistrales,* ad fundamentalia doc-trinae capita vel profundiores quaestiones secundum naturam cursuum explicanda, ad orientationes generales pro alumnorum studio tradendas, ad bibliographiam apte proponendam, ad ostendentium quomodo scientia quam tractant elaboretur;

b) *Exercitationes* (seminaria), cum «criptis commentationibus, quibus alumni sub ductu professorum vel assistentium in laborem scien-tificum introducantur;

c) *Indagationes* peculiares sive singulis sive parvis coetibus com-missae, sub professorum vel assistentium ductu;

d) *Studium personale* sub eorundem directione, frequentibus colloquiis habitis;

e) Quorundam librorum *lectio et scripta ponderatio;*

f) *Examina* varii generis.

l Urgetur momentum exercitationum. sou introductionis alumnorum in personalem laborem scientiflcum. Hae exercitationes iam Constitutione *Deus scientiarum Dominus postulabantur.* Quia autem ipsae exigunt magistros vere peritos, alumnorum numero con-gruentes necnon bibliothecas particulares etc., Constitutionis praescriptio nec semper nec ubique sufficienter in prnxim deducta est, eum summo detrimento dissertationum ad Doctoratum confectarum.

Praescribitur igitur ut. progrediente curriculo, momentum praelectionum decrescat et momentum investigationis scicntificae personalis augeatur. Attendendum est praecipue ad Investigationem veri adhuc incogniti vel non satis cogniti proprio laboro confidendam circa selecta argumenta apte restricta: cuius investigationis fructus iuxta regulas artis scripto exponendi sunt, itu ut alumnorum capacitas scientifica et quoad substantiam ct quoad formam excolatur et comprobetur.

Ut per gradus habeatur introductio in laborem scient¡ficum. quaedam praescribuntur formae activitatis, insistendo ut hae formae ad effectum deducantur semper sub ductu docentium. Eructus enim scicntificae formationis eo uberiores maturescunt quo familiarior vita et impensius spiritus commercium coluntur Inter magistrum et discipulum. Alumni hodie fere ubique ct saepe conqueruntur quod docentes in praelectionibus et in tota institu-tione nimis abstracte quoad rem ct quoad personas se gerant itemque quod raro communica-tione cimi docentibus ad vivum scientiae amorem et thesaurum attrahantur. Exempla ct historia totius scicntificae institutionis revera demonstrant non solum ex docentium aucto-ritate scicntificae etsi eminenti, ab alumnis agnita plurimique existimata, sed etiam ct multo magis exemplo eorum deditionis et vivo commercio eum ipsis discipulos n magistris vere for-mari et integre instit ui. Ernst ra ergo docentes ex mera auctoritate et peritia scientifica mu-nere proprio se fungi arbitrantur, si ipsis desint manifestus amor scientiae, studium sc devo-vendi non fictum, viva communicatio spiritus, quibus suffulti veri educatores efficiuntur.

40. In determinandis numero praelectionum seu lectionum magistralium earumque necessaria frequentatione, Statuta attendant ad methodos in studio individuali et communi adhibitas, ita ut aequa proportio inter eas servetur. Attentis materiis et quaestionibus, aliquae earundem partes privato studio absolvendae relinqui possunt sub ductu professorum, curando semper ut formatio alumnorum efficaciter promoveatur et relationes studentium cum professoribus arctae sint.

41. Unaquaeque Facultas in lectionibus et examinibus linguam eligat ad scientiae communicationem aptiorem.

Uniuscuiusque Facultatis erit definire qualis notitia linguarum biblicarum, classicarum et modernarum requiratur ad studium in variis curriculis aggrediendum et prosequendum atque ad varios gradus obtinendos, servatis semper iis quae in Decreto « Optatam totius n. 13 praescribuntur pro institutione sacerdotali, praesertim ad linguae latinae studium quod attinet.

2890 IV. *De curriculis et de collatione graduum academicorum* (cfr. Const. Apost. artt. 31-32, 35-46; Ordinationes artt. 26-43).

42. Varii sunt in variis nationibus modi secundum quos absolutio partium curriculi studiorum academicorum mensuratur, scilicet aut absolutio studiorum per semestre vel annum academicum, aut acquisitio sic dictorum «creditorum » vel « certificationuni », aut alius modus.1 Facultates definiant modum propriae indoli et moribus academicis suae nationis magis accommodatum ct statuant ea quae ab alumnis praestari debeant ad absolvendas respectivas curriculi partes. Suadetur ut haec determinatio fiat inito consilio inter Facultates eiusdem regionis et praesertim eiusdem urbis.

43. Statuta Facultatis definiant:

a) servato semper praescripto n. 23, normas pro alumnorum admissione in Facultatem adhibendas quod attinet sive ad primum sive ad superiores gradus académicos, ita ut apta candidatorum selectio tum ineunte curriculo tum subsequenti tempore fiat;

b) normas quibus congrua ratio habeatur studiorum, quae alumni alibi iam perfecerint et quorum ope nonnullis Facultatis requisitis iam satisfecerint.

2891 44. In *Facultate Theologica* * curriculum studiorum ita ordinetur, ut

1 **Mona normarum eat ut « creditorum » vel « ccrtiflcationum » usus omnino subiciatur criterio annorum iu nn. 4 1, 48, 49 praescriptorum.**

1 **Nonnae praescribunt ampliationem curriculi theologici academic!. Statuitur ad Licentiam septennium philosophico-theologicum. Annorum augmentum placuit omnibus Patribus in Congregatione Plenaria praesentibus. Haec ampliatio curriculi omnino requiritur pro omnibus alumnis, ut possit satisfieri duplici tini, pastorali scilicet et scientifico, quem habent studia académica theologica.**

in specio, ad alumnos ecclesiasticos quod attinet, Facultatis theologicae est:

***a)* ipsos instituere ad Sacerdotium suscipiendum et illud in magis arduis apostolatus intellectualis muneribus exercendum;**

complectatur vel saltem rationem habeat (si studia philosophica extra Facultatem iam peracta sint) studiorum philosophicorum quae ad studia theologica requiruntur.

a) Ad primum gradum academicum in theologia consequendum (ubi confertur), cursus institutionales seu generales requiruntur saltem per 5 annos vel 10 semestria, si includatur philosophia. Alumni qui ad secundum gradum academicum assequendum selecti non sunt vel quomodocumque ad eum non tendunt, tenentur sexennium perficere vel in Facultate, vel extra, ad normam can. 1365 et Motu Proprio « De Episcoporum Muneribus» 15 ¡unii 1966 (AAS 58 (1966) 470)?

b) Ad *secundum* gradum academicum in theologia consequendum, requiruntur, post exactos 5 annos de quibus in <z), cursus speciales vel profundiores per temporis spatium quod saltem biennium vel 4 semestria includat.

e) Ad *tertium* gradum academicum in theologia consequendum, Statuta Facultatis determinent an, inter peculiaria experimenta requisita, cursus quoque speciales frequentandi sint. Doctoratus conferri non potest nisi posti congruum temporis intervallum, utiliter interim aliqua experientia magisterii facta et postquam dissertatio doctoralis, saltem ex parte, typis edita fuerit; omnino semper servato praescripto n. 5, ut scilicet dissertatio doctoralis ad scientiae profectum vere conferat.

45. Facultas agnoscere potest studia alibi peracta (cfr. n. 43, 6); (piaro

b) illo gradu scientiae eos ornare ut idonei redduntur ad magisterium theologicum (in Seminariis vel Facultatibus) exercendum necnon ad investigationem scientiflcaiu peragendam.

Sal diuturna experientia constat vigenti ordinatione exigentiis dictis apte satisfieri non posse. Quamvis enim Constitutio *Deus scientiarum Dominus* notabilem progressum in scientiam ecclesiasticam induxerit, nostra tamen tempora ostendunt ad plenam sclcutilicum formationem requiri maiores exigentias, quae sino diuturniore curriculi tempore impleri nequeunt.

Quare illi quibus cordi est ut studia ecclesiastica ea scientifica praestantia polleant quum Ecclesiae necessitates hodiernae ct ipsum bonum animarum postulant, non 6ino sollicitudine vident nunc tendi in minorem aestimationem laboris scientifici serii et constantis. Adhuc enim nimius est nmnerus studentium, qui, sive proprio desiderio sive non raro impulsu suorum Superiorum ducti. Doctoratum in Theologia assequi conantur quam citius et minimo labore, non iam respectu habito finium qui huic gradui proprii sunt, sed solummodo utilitatum varii generis.

I t ergo vitari possint detrimenta quae in vigenti institutione ecclesiastica universitaria animadvertuntur, sive sub aspectu pastorali sive sub aspectu scientifico, opus est in primis ut studiis S. Theologiae tempus diuturnius assignetur.

Altera ex parte can. 1365 et Motu Proprio *De Episcoporum Muneribus* (15 iunli 1966: AAS 58, 170) ad studia in Seminario explenda statuunt sexennium philosophicum-theologicum. Iniustum certo esset si Idem tempus praescriberetur ad accipiendam simul institutionem ad sacerdotium ct Institutionem scientiflcam.

Ampliatio curriculi expostulatur etiam pro ceteris Facultatibus, ratione habita et multiplicitatis novarum disciplinarum et necessitatis se conformandi exigentiis scientilicis optiiiinimu Faculta!um óhilium.

Circa annos requisitos ad Doctoratum, in conventu plenario Delegatorum et irritorum, mense novembri 1967 celebrato, fere unanimiter existimatum est difficile esse dissertationem, quae verum investigationem scicntificam contineat, breviore tempore quum biennio confici posse.

l (Cfr. nn. 1475 8.; 2736].

qui sexennium philosopbico-theologicum in Seminario perfecerit, potest, diligenti inquisitione facta, admitti ad incipiendum biennium requisitum ad secundum gradum academicum.

46. Facultas theologica alia studiorum curricula, in disciplinis quae ad ipsam pertinent, instituere potest ad congrua diplomata universitaria conferenda, v. *g.* curriculum pro religiosis et laicis ad eorum meliorem formationem vel ad docentes religionis in scholis rnedio-secundariis parandos.

Insuper Facultas theologica potest in iisdem disciplinis alia curricula instituere ad peculiares gradus académicos conferendos, dummodo id liat ad mentem nn. 4 et 10 et secundum exigentias proprie académicas sen scient¡liras, sive quoad methodos et qualitates docentium sive quoad curriculi tempus, etc.

47. Facultas theologica meliori institutioni clericorum ita quoque opem ferre potest, ut scholae quaedam studiorum [1] theologicorum, sub continua et efficaci alicuius Facultatis vigilantia circa propriam scientificain qualitatem per afliliationem positae. Baccalaureatum vel diplomata universitaria, seclusis tamen Licentiae et Doctoratu> gradibus, conferre valeant, peculiaribus sub conditionibus a S. Congregatione pro Institutione Catholica statutis, cuius est ipsam afliliationem concedere. 1't Facultatis vigilantia vere efficax esse possit, huiusmodi afliliationes ordinarie ne extendantur ultra propriam nationem vel regionem culturale:».

48. In *Facultate Philosophica* curriculum studiorum, ratione autonoma et independenti a Facultate theologica, ordinari debet.

a) Ad *primum* gradum academicum in philosophia consequendum (ubi confertur), cursus institutionales seu generales requiruntur saltem per duos annos vel 4 semestria.

b) Ad *secundum* gradum academicum in philosophia consequendum requiruntur, post expletum biennium de quo in a), cursus speciales vel profundiores per temporis spatium quod saltem biennium vel 4 semestria contineat.

c) Ad *tertium* gradum academicum in philosophia consequendum. Statuta Facultatis determinent an, inter peculiaria experimenta requisita, cursus quoque speciales frequentandi sint. Doctoratus conferri

1 Ut desideriis quarundam Facultatum atque necessitatibus locorum provideatur. Nomine sanciunt ut scholae quaedam studiorum theologicorum Facultati thologicuc affiliar! possint. Huiusmodi scholae possunt esse Seminaria regionalia. Seminaria maiorum dioecesium, Scholast icatus theologici religiosorum etc.

Hac atIlliatione duplex obtineri potest tinis: primo, ut studiorum qualitas augeatur et, secundo, ut aliquem gradum academicum vel diploma alumni acquirere valeant, in tuto posita semper formatione stricte pastorali de qua in Decreto *Optatam lotius*.

Vi atliliatlonis Institutum atIllintum quoad studiorum rationem, quoad examina, quoad gradum vel diploma conferendum, quoad qualitatem scient ifleam Facultati atülianti subicitur. Ut in Instituto atIlliato studia revera evehantur et in optata perfectione serventur, Facultas sedulam exercere debet vigilantium et ductum.

Ati candidatos autem quod attinet, notandum est in his Institutis afIlliatis non omnes alumnos necessarie et quasi automatico gradum vel diploma consecuturos esse, sed eos tantum qui omnia experimenta, in statutis determinanda, laudabiliter superaverint.

non potest nisi post congruum temporis intervallum, utiliter interim aliqua experientia magisterii facta et postquam dissertatio doctoralis, saltem ex parte, typÜj edita fuerit; omnino semper servato praescripto n. 5. ut scilicet dissertatio doctoralis ad scientiae profectum vere conferat.

2893 49. In *Facultate luris Canonici ceterisque Facultatibus:*

a) Ad *primum* gradum acadernicum consequendum (ubi confertur), cursus institutionales seu generales requiruntur saltem per duos annos vel 4 semestria.

b) Ad *secundum* gradum acadernicum consequendum requiruntur, post expletum biennium de quo in *a),* cursus speciales vel profundiores per temporis spatium quod saltem unum annum vel 2 semestria includat.

c) Ad *tertium* gradum acadernicum consequendum, Statuta Facultatis determinent an, inter peculiaria experimenta requisita, cursus quoque speciales frequentandi sint. Doctoratus conferri non potest nisi post congruum temporis intervallum, utiliter interim aliqua experientia magisterii facta et postquam dissertatio doctoralis, saltem ex parte, typis edita fuerit; omnino semper servato praescripto n. 5, ut scilicet dissertatio doctoralis ad scientiae profectum vere conferat.

2894 V. *De examinibus* (cf. Consi. Apost. art. 34; Ordinationes artt. 31-34).

50. Ad mentem principii 111 (cfr. p. 1268) et ad normam nn. 38-40, alumni in propria formatione activam partem sumere debent ℮orum que profectus a Facultate comprobandus est examinibus necnon aliis modis, uti activa participatione in scholis et seminariis, dissertationibus scriptis, etc. Singulae Facultates determinent modum concretum horum experimentorum, ratione habita probatarum traditionum academicarum propriae nationis. Exigentiis et gravitati horum experimentorum semper magna cura provideatur et, si casus ferat, etiam examinatores externi eis intersint. Nemo ad ullum gradum acadernicum promoveri potest, nisi experimentis ad eum adipiscendum praescriptis rite satisfecerit.

Er Archivo S. C. pro Inst. Calh.

De Seminariis Minoribus novis necessitatibus temporis accommodandis

***(Nola* adiuncta Litteris S. C. pro Inst. Catti. *Synodi Episcopalis,* ad Praesides Conf. Episc., 23 mai. 1968).**

2895 La question des Petits Séminaires est *posée à peu près partout* dans l'Eglise, de façon aiguë.

Le fait est grave car il traduit un malaise ou une crise à la source même, ou du moins à la source traditionnelle des vocations: on ne peut donc la traiter à la légère, ni en abandonner la solution au hasard d'entreprises ou d'essais mal réfléchis, sinon aventureux, où l'avenir du Sacerdoce se trouverait compromis.

C'est pourquoi la Congrégation ne peut se dérober aux *interpellations* qui lui arrivent de toutes parts sur ce point.

L'objet de la présente Lettre est de dégager, en tenant compte des faits, les conclusions qui s'imposent à tous, en fonction de la doctrine de l'Eglise. Car cette doctrine existe: on ne peut en effet sacrifier san.- imprudence une expérience d'Eglise, et le Deuxième Concile du Vatican n'a pas hésité à tracer sur le point des Petits Séminaires les lignes, parfaitement quoique sagement mesurées, du travail à accomplir et de ses condit ions.

Dans la crise qui se révèle pour l'ensemble du monde au sujet des vocations, de leur recherche et de leur culture, les Petits Séminaires ne pouvaient pas ne pas être le point le plus sensible.[1] A l'âge du Petit Séminaire, la vocation est en effet plutôt un indice qu'une promesse assurée: les Séminaires doivent opérer une sélection et celle-ci entraîne inévitablement déception, voire découragement quand l'élimination devient trop considérable. Par ailleurs, c'est au niveau sans doute des Petits Séminaires que le vieillissement et l'inadaptation se sont le plus cruellement affirmés.

C'est ainsi qu'on en est venu à *accuser l'institution,* et à la critiquer même si sévèrement qu'il peut en résulter *un abandon.*

C'est bien ce qui se produit présentement. *La critique des Petits Séminaires est généralisée:* on y renonce ou l'on cherche à découvrir quelque institution d'un type nouveau à lui substituer, en particulier des « convicts » qui mobilisent moins de personnel en assurant un contact humain plus large.

2896 Il y a à cette situation des *raisons d'ordre général* et des raisons propres à tel ou tel cas, à tel ou tel pays.

Les raisons d'ordre général qui rendent compte de l'état des choses sont nombreuses: situation générale de la Foi; situation du milieu familial: situation scolaire; psychologie de la jeunesse actuelle...

C'est au niveau de l'enfance que traditionnellement s'est opérée la recherche des vocations. Le candidat au Séminaire était donc moins le fruit d'un travail personnel de la grâce, même si ce travail était réel, que le fruit d'un milieu chrétien. Les temps ont changé et dans le monde l'intégrité et la densité religieuse sont devenues singulièrement moins parfaites. Il est normal que les signes d'un appel divin soient moins perceptibles aujourd'hui qu'ils ne l'étaient hier, et le germe plus lent à se développer.

Le milieu chrétien dans lequel ces signes de vocation se révélaient étaient avant tout le milieu familial. Or c'est lui peut-être qui a enregistré le plus durement dans son ensemble l'effet d'une nouvelle condition de la vie religieuse. Ce milieu a perdu de son tonus dans la plupart des cas, et dc toute façon il est moins fermé, moins replié sur l'enfant qu'il

[1] **Les Grands Séminaires l'éprouvent pour lour compte, mais on se borne, plus ou moins heureusement, à des transformations, tandis** quo **dans lo cas des Petits Séminaires, l'on est porté à des décisions radicales c'est-à-dire à des suppressions.**

ne l'était dans le passé. L'enfant s'éduque aujourd'hui dans une large mesure au grand air du monde dont il subit très tôt les influences. Là où ce milieu familial a gardé ou retrouvé une réelle qualité chrétienne, les vocations continuent d'y éclore, mais ce n'est plus la situation commune. Et même il n'est pas rare que la famille commence d'être le principal obstacle non seulement à l'épanouissement d'une vocation et à son discernement, mais à sa réalisation.

De plus, en tout pays le régime scolaire a évolué. L'enseignement est en général plus étroitement surveillé ou organisé par l'Etat. Il se fait plus rigoureux et plus technique. Il exige par conséquent des concentrations qui soustraient l'enfant aux influences immédiates grâce auxquelles jadis la vocation pouvait se révéler. De plus, la scolarisation est un système complexe qui doit se prolonger longtemps et par conséquent prépare de loin l'avenir. De ce point de vue on peut dire que progressivement tout est changé dans le cadre jusqu'ici classique d'orientation des enfants vers un Séminaire. Le fait le plus éclatant aujourd'hui et absolument universel est celui de la baisse du recrutement au niveau des classes élémentaires des Séminaires.

Il faut tenir compte également de la psychologie très nouvelle de la jeunesse d'aujourd'hui. Elle se trouve mêlée, par une information impossible à contenir, à toutes les rumeurs du monde. Elle participe au mouvement général qui est dans le sens d'une affirmation précoce de la personnalité, d'une difficulté à subir une contrainte qui ne serait pas absolument nécessaire et inévitable. La famille et les divers orienteurs ont donc plus de difficultés que jadis à accomplir leur œuvre dans de bonnes conditions de prudence et d'efficacité.

2897 *Les raisons propres à tel ou tel lieu* — pays, diocèse... sont également diverses.

Il faut relever: la *pénurie, de professeurs qualifiés,* la *diminution du nombre des élèves,* et surtout, en profondeur, l'*inadaptation assez généralisée de Cinstitution.*

Le Petit Séminaire se situe, pour ce qui est de l'enseignement, au niveau commun à tous les jeunes du même âge dans un pays donné. Il doit communiquer les mêmes connaissances générales que l'on donne en toute institution scolaire analogue. Soit pour satisfaire aux examens, soit même simplement pour accomplir consciencieusement son rôle et en particulier permettre le reclassement scolaire des enfants qui se découvriraient sans vocation, le Séminaire doit donc *disposer de maîtres* et de moyens dignes du but à poursuivre. Or beaucoup de diocèses n'ont pas les hommes en nombre suffisant pour cet office et, par ailleurs, les exigences techniques se font de plus en plus rigoureuses.

Le nombre des élèves peut aussi descendre au-dessous du niveau critique, c'est-à-dire du minimum indispensable pour qu'une institution scolaire puisse exercer sainement sa fonction éducative. Dès que le nombre des élèves devient trop restreint, ceux-ci ne sont plus portés par un milieu assez dense et il se crée un climat de lassitude et de détresse qui ruine peu à peu la volonté de travail et paralyse les énergies de tous,

élèves el maîtres. I n tel milieu n'est capable que «le perdre les vocal ios et d'user inutilement les responsables. 11 faut chercher une autre forme d'institution, ou au moins un regroupement.

2898 H faut surtout peut-être noter le *retard de cette inxtilut ion* a -'interroger elle-même sur ses finalités et sur ses méthodes. C'est là que se trouve sans doute la source d'une désaffection et d'un détachement progressif qui réduisent le nombre des élèves. On découvrirait là en effet des négligences accumulées. En bien «les cas le Petit Séminaire n'a pas été pensé pour lui-même. 11 n'est guère qu'un Grand Séminaire en miniature: même maison, même supérieur, même règlement ou peu s'en faut. Alors qu'il s'agit simplement d'étudier une vocation, on la suppose acquise. Il en résulte une atmosphère qui paralyse ou étouffe le développement humain et spirituel. I) arrive «-gaiement que le Petit Séminaire ne fasse aucune différence entre les «livers âges et traite par les mêmes methodes des enfants de dix ans et des adolescents «le seize ou dix-sept ans. On peut encore signaler une séparation radicale d'avec la famille qui est contraire à toutes les indications de la psychologie, de la raison et même de la charité. Tout cela, en créant une inadaptation de l'instrument tend à éloigner et les familles et les jeunes.

Le Concile a recueilli à cet égard une lourde documentation dont il a tenu le plus grami compte et qui a contribué à orienter sa position. S'il retient le principe «lu Petit Séminaire, c'est à la stricte comlition d'une transformation profonde «latis la plupart des cas.

Le danger existe évidemment à l'heure actuelle que, devant les résultats décevants et «les situations d« véritable détresse, on en vienne à un geste de désespoir en brisant délibérément l'instrument quitte à présenter ensuite comme une authentique trouvaille ce qu'on essaie d'y substituer. Or la ligne a été définie sur cette matière par le *récent Concile*. Ses directives ont valeur de document conciliaire où s'exprime la sagesse de l'Eglise et qu'on ne saurait rejeter sans méconnaître la lumière «pii guide cette même Eglise.

2899 En contraste avec ce qui est dit du Grand Séminaire, on doit relever la souplesse des orientations conciliaires touchant les Petits Séminaires. Elles tiennent compte «le la diversité très grande des situations certains pays n'ont jamais connu l'institution «le Petits Séminaires à l'état pur, mais seulement des écoles secondaires où les vocations se révélaient dans un contexte éducatif chrétien non spécialisé; en d'autres pays le Petit Séminaire restait au contraire le moyen normal et comme la préface et l'anticipation du Grami Séminaire lui-même; ailleurs on a flotté de l'une à l'autre méthode. On ne peut donc parler ici comme pour le Grand Séminaire «l'un instrument unique et indispensable. La doctrine conciliaire tient compte également de l'évolution qui s'est produite et des contextes très nouveaux, scolaires en particuliers, dans lesquels on se trouve désormais engagé.

('otte largeur de vue aboutit à trois conclusions complémentaires très expressément affirmées: /«• *caractère normal, quoique non indispensable,* d'une institution destinée à des jeunes qui donnent «les signes ou accep-

tent l'éventualité d'une vocation: *la légitimité de recherches* et d'expériences différentes, si les circonstances le demandent; l'absolue et urgente nécessité, en toute hypothèse, d'une adaptation.

Il faut étudier ce texte avec soin en l'éclairant des éléments historiques qui en expliquent la genèse et, à travers les remarques des Pères du Concile, la structure définitive...

Le *Décret conciliaire,* qui donne le Grand Séminaire comme nécessaire, laisse au sujet du Petit Séminaire une juste liberté. Il tient compte en effet du pluralisme existant déjà dans l'Eglise. Mais il ne manque pas cependant de mettre sur le Petit Séminaire un accent spécial et de considérer comme ayant sa pleine raison d'être cette institution destinée à des jeunes ou à des adolescents qui s'orientent vers le Sacerdoce. Telle est d'ailleurs la doctrine qu'on retrouve par exemple dans le Discours de Pie XII du 5 septembre 1957 (AAS, 49, p. 361).1 Mais c'est bien entendu à la condition d'un aggiornamento important dans la ligne de «Menti nostrae». L'institution a un but précis: «vocationis germina fovere » (C. 1353). Il en résulte l'obligation d'un régime en harmonie avec l'âge et les âges; un contact plus étroit avec les réalités de la propre famille, de la paroisse, des groupements de jeunes. Les moyens de communication sociale doivent être utilisés à cet effet suivant les indications de la prudence éducative. Le Séminaire doit préparer dans un climat d'authentique liberté le choix de la vocation et rendre possible en toute sérénité le choix d'une autre route. Toutes les interventions conciliaires qui ont préparé le Décret soulignaient l'importance d'une formation religieuse originale, d'une direction spirituelle adaptée, d'une formation intellectuelle et d'une culture qui mette les élèves du Petit Séminaire au niveau des jeunes de leur âge. Tous les moyens légitimes doivent être pris quand ils sont nécessaires.

Cette attention du Concile aux Petits Séminaires n'exclut pas la légitimité des recherches et des expériences différentes, pourvu qu'elles visent expressément le même but et qu'elles prennent des moyens qui y soient adaptés. Cette ligne tient compte d'une situation déjà existante dans l'Eglise et des conditions nouvelles qui peuvent provoquer la création de nouveaux instruments.

2900 *Quelles conclusions* doit-on tirer dc cette analyse des faits et de ce rappel des principes?

1. Si *Vimportance du lieu* — grande ville, diocèse considérable...; ou bien la *solidité d'une tradition* — intensité dc vie chrétienne, puissance des institutions... -; ou bien encore la présence de *ressources en personnel et en argent* permettent, d'assurer l'existence d'un Petit; Séminaire, *il faut le maintenir.* On peut même dire qu'il faudrait, le cas échéant, le créer.

Ce qui n'est pas possible à un seul diocèse peut d'ailleurs l'être à plusieurs diocèses unissant leurs moyens, et les exigences techniques d'un

1 [Cfr. n. 253 3 8.].

enseignement do qualité recommanderont sans doute souvent la solution d'un *Petit Séminaire Régional.*

2. 11 demeure entendu et fondamental que *l'institution (lait être partout renouvelée* en tenant compte des facteurs nouveaux, des directives conciliaires, et souvent des retards graves dans l'aménagement matériel, scolaire, disciplinaire et moral de ces maisons.

On pourrait résumer ainsi les exigences actuelles: édifices adaptés; moyens financiers pour un fonctionnement normal; éducateurs préparés (peut-être dans le cadre des instituts dont le Synode a prévu la créatiom; pour enseignants hautement qualifiés; présentation franche de la finalité autlientiquc du Séminaire; méthode éducative adéquate, conforme aux exigences des deux Décrets conciliaires sur les Séminaires et sur l'Educai ion chrétienne; absence totale de toute pression qui risquerait d'empêcher un choix libre; éventuellement rapports de collaboration avec des Ecoles officielles, si la nécessité d'un enseignement qualifié le demande et si la Conférence le juge possible prudemment.1

3. Mais un tel *Petit Séminaire* ne peut plus être conçu simplement comme un centre plus ou moins fermé d'étude et de culture des vocations, même si son organisation est renouvelée et son équipement intellectuel et culturel perfectionné. 11 doit être *conçu comme le centre d'un effort global au service des vocations,* comme le point de départ, le point de ralliement et le symbole d'une activité qui intéresse, dans un diocèse ou une région, l'avenir du Sacerdoce, celui de la vie religieuse et celui des Missions?

4. Bien plus, le Petit Séminaire ne peut plus se concevoir et jouer son rèdo que s'il devient, au service des vocations, *un organe dan* l'ensemble d'une pastorale dc la Jeunesse, scolaire et universitaire.* Cette pastorale ne pourra elle-même être réelle et efficace que si elle mobilise toutes les forces actives: prêtres, religieux, laïcs; familles et individus; Mouvements d'Action Catholique...

5. La conception du Petit Séminaire ne peut, tout en suivant les directrices conciliaires, que *s'adapter aux circonstances,* aux besoins et aux possibilités des divers lieux. La *Conférence Episcopale* ne saurait imposer à un Evêque la forme de son Petit Séminaire et lui interdire les initiatives, mais elle doit arrêter *en commun les lignes directrices* et les principes qui permettent, dans un pays donné, en particulier en fonction de la législation et de l'atmosphère scolaire, un certain accord sans lequel les initiatives peuvent mutuellement se gêner.

G. Au moins au plan national s'impose l'attention aux *vocations d'aînés* qu'une pastorale doit permettre de découvrir de plus en plus

1 Sans parler de la collaboration excellente que pourraient apporter les Frères enseignants avec leur éminentes ressources, si s'établissait enfin un vrai climat d'unité.

*** 11 ne s'agit évidemment pas do contester l'existence de maisons propres aux Instituts missionnaires, mais dc marquer l'unité profonde et nécessaire du travail: l'Evêque est responsable do tous les charismes que Dieu distribue ù ses fidèles, et le Petit Séminaire doit être équipé dc façon à les déceler et é les servir.**

nombreux, et la création d'institutions adaptées pour préparer les jeunes gens à la vie et aux études d'un Grand Séminaire.

('es conclusions n'apportent pas lu solution aux problèmes (pie l'Episcopat se pose et qu'il cherche à résoudre. Elles remettent cependant les initiatives dans la ligne voulue par l'Eglise, et à ce titre ne sauraient être sans intérêt.

On ne peut même pas dire que ce soit là un rappel banal do principes déjà connus. En effet, en certaines lignes presque tout reste à faire et on peut espérer qu'en entrant résolument dans cette voie on y rencontrerait la bénédiction de Dieu. Quelques questions suffisent pour faire sentir aussitôt à (piel point l'on est généralement encore très loin d'être entré dans la réalité (les choses.

2901 *Où en est,* dans l'ensemble de l'Eglise, *l'unité de l'effort au service des vocations!* Dans quelle mesure a-t-on dépassé l'étape des efforts parallèles, voire concurrents: diocèse, religieux, Congrégations religieuses entre elles, missionnairesf Le caractère anormal et quelquefois franchement scandaleux de certaines activités en ce domaine laisse déconcerté quand on pense à la gravité de l'enjeu.l

Où *en est* généralement *une pastorale de la Jeunesse!* A-t-elle cette cohérence, cette intégralité qui assureraient à la recherche des vocations un ('adre sain et indispensable? Qui peut le dire? Certains secteurs sont encore à l'abandon ct l'unité n'est pas faite.

Dans quelle mesure le Petit Séminaire est-il autre chose, là où il existe, qu'une maison où se forment de futures vocations? *Dans quelle mesure est-il vraiment le centre de départ et de ralliement* de toutes les énergies qui se déploient ou doivent se déployer au service des germes déposés par Dieu dans les consciences?

Qu'est-ce (pii est fait au *niveau des jeunes gens plus âgés,* du monde universitaire en particulier, pour qu'à la faveur d'une assistance religieuse attentive les âmes appelées puissent reconnaître l'appel?

On pourrait multiplier de telles questions. Aucune formule, aucune institution ne sauraient suppléer aux réponses (pie ces questions attendent. C'est seulement dans ħ cadre de réponses vraies à de telles (piestiens qu'on peut espérer donner aux institutions existantes leur valeur, ou découvrir les institutions qu'il serait opportun de créer.

Le mal principal dont a souffert cette institution, c'est de *n'avoir été ni pensée pour elle-même* souvent (le Petit Séminaire étant une sorte de (fraud Séminaire en réduction), ni pensée à *V intérieur d'un contexte pastoral intégral.*

Ex **J** *rehiro S. C. pro Inst. Calli.*

l Les difficultés éprouvées en particulier par les Congrégations religieuses conduisent parfois à ces méthodes inacceptables et profondément contraires soit il l'esprit, de l'Eglise, soit au respect des (unes, soit au véritable respect de la Volonté de Dieu. On peut penser qu'une unité d'efforts, en supprimant l'angoisse des responsables nu point do vue du recrutement, mettrait lin à ees désordres.

Dc momento profundioris studii Iuris Canonici pro sacerdotali vita

(Ex. Alloc. *Xtilrrrr libenter,* ad (Usciplinarum Iuris Canonici cultores, qui interfuerunt Coetui ex omnibus Nationibus Romao habito, 25 mai. 1968).

2902 I t igitur eiusmodi deformitates emendentur, praeiudicatae evellantur opiniones et mentis errata auferantur, omnino necessarium est, ut germana forma Iuris Canonici logumque ecclesiasticarum proponatur eademque dilucida reddatur atque perspicua. Ex quo consequitur necessitas, urgens neque ullam recipiens dilationem, afferendi incrementa Iuris Canonici studiis. Hoc quippe officio certo ac definito, quod praetermitti non licet, universa tenetur Ecclesia; idem suscipi debet in cuiusvis ordinis institutione ac formatione christiana atque in singulis gradibus «ecclesialiso societatis; potissimum vero hoc pertinet ad illos quasi cardines subsidiorum rationis, quae Ecclesiae, ad has ipsas partes sibi peculiares obeundas, praesto est: ecclesiasticas dicimus studiorum Universitates et Magisteria et Instituta académica Iuris Canonici. Oportet sane curetur, ut iuvenes, praesertim sacerdotes, atque etiam laici, numero in dies augescentes et ex omnibus regionibus orbis terrarum advenientes, voluti novi tirones, eodem asciscantur; atque ut omnia subsidia technica et didáctica amplificentur ac perficiantur, quibus professores munus suum efficacius queant explere. Plures ex vobis, qui hic ailestis praesentes, modo apud sacra Theologiae Magisteria et studiorum Universitates in altiora Iuris studia incumbunt, sicut illa addecet doctrinarum domicilia; quam ob causam, vester labor — qui tantopere iam eminet ad doctrinarum investigationem quod attinet, ut supra diximus, cum ad ecclesiasticarum legum codicem efficiendum ordinandumque plurimum conferat utilior ac pretiosior redditur adiuneto munere Iuris scientiam docendi et prolatandi. .Maximi igitur ponderis et auctoritatis illud erit ministerium, quod, haec facientes. Ecclesiae sanctae navabitis, idemque fructibus ditabitur amplissimis; id ergo volumus Nostra laude et hortatione prosequi, quas vobis expromere placet, verba sumentes ab insigni illo atque perhumano inris Magistro. Ivone Chartusiano: *(¿t/icumque ergo ecclesiasticus doctor ecclesiasticas regulas ita interpretatur aut moderatur, ut ad regnum charitatis cuncta quae docuerit vel exposuerit, referat, nec peccat, nec errat; cum salutis proximorum consulens, ad finem sacris institutionibus debitum pervenire intendat.*l Vestras frequentantes scholas, vestra scripta legentes, accommodatis viis ac rationibus efficacis vestri magisterii discentes, iuvenes germanum Ecclesiae Iuris sensum cognitionemque adipiscentur; vobis ducibus atque doctoribus tales educabuntur sacerdotes et laici viri, qui, inris scientia pollentes atque consilia et proposita in diligentissima studiorum ratione penitus detixas habentes, valeant Ecclesiae leges in Populi Dei notitiam latius usque perferre, curare pariter, ut verum earum officium et munus perspiviatur,

l *Prol. in Decretum:* ML 161, 17-48.

eaedemque leges magis magisque colantur atipie fidenti laetoque animo accipiantur. Peculiares autem sollicitudines in eos quoque impendatis oportet, qui vel advocandi erunt, ut una vobiscum munus Magistri inris prosequantur et provehant, vel gravia onera et moderandi oilicia suscipere in Ecclesia aliquando poterunt.

Pergite, igitur, sapientes doctrinaeque studiosi Nobis dilectissimi fdii, partes vestras constanti, magno strenuoque animo exsequi; id postulant a vobis supremae Ecclesiae utilitates; immo, in praesenti bus temporum adiunetis, Ecclesia renovato et quasi anxio studio hoc urgere videtur.

Nostram autem sinceram laudem, paterna Nostra hortamenta Nostraque flagrant ia vota continuare iuvat Apostolica Benedictione, quam vobis omnibus, hic praesentibus, caelestium gratiarum auspicium, peramanter impertimus.

AAS 60, 341-342. Cfr. *Insegnamenti* **6, 205 s.**

De quibusdam principiis asceticis maxime necessariis pro sacerdotali ministerio et vita

(Nuntius scripto datus *A voi Sacerdoti,* **universis catholici orbis Sacerdotibus Anno Fidei ad finem vertente, 30 iun. 1968).**

2903 A voi Sacerdoti della santa Chiesa cattolica, a voi Figli carissimi fra tutti, che l'Ordine sacro rende nostri Fratelli e nostri collaboratori nel ministero della salvezza, come lo siete dei vostri rispettivi Pastori; a voi vogliamo oggi rivolgere direttamente una parola, nel momento in cui si conclude l'Anno della Fede, commemorativo del XIX centenario del martirio dei due Apostoli Pietro e Paolo.[1] Una parola breve e semplice, ma proprio per voi. Da tanto tempo noi l'abbiamo nel cuore; come vostro Confratello, da sempre, da quando cioè a noi pure toccò la sorte misteriosa d'essere ordinato prete e di sentire la nuova, profonda solidarietà con tutti i colleghi, eletti a personificare Cristo nel nostro dono alla volontà del Padre, alla santificazione, alla guida, al servizio dei Fedeli, al rapporto di salvezza col mondo. Non è mai mancata in noi la comunione di riverenza, di simpatia, di fraternità con voi Sacerdoti. Poi, quando la Santa Chiesa ci chiamò all'esercizio di funzioni pastorali, dapprima come Vescovo, poi come Papa, il pensiero del Clero divenne in noi un'istanza interiore continua, piena di stima, di sollecitudine, di carità. Ci siamo spesso rammaricati con noi stessi di non avervi parlato abbastanza, di non aver testimoniato con maggiore frequenza, con migliori segni il sentimento, che lo Spirito del Signore metteva e mette tuttora nel nostro cuore per voi; un sentimento che sale dal cuore e trascina con sé quanti altri pensieri e sentimenti il nostro ministero fa sorgere nella nostra coscienza: sopra ogni cosa,

1 **[Cfr. nn. 2778 8.].**

con ogni cosa. neli'ordine della carità, siete voi, Sacerdoti, con i vostri Vescovi e nostri Fratelli, che occupate il primo posto.

Per questo oggi vi parliamo. Non è un'enciclica che vi rivolgiamo, non è un'istruzione, non è un atto dispositivo canonico; è una semplice effusione di cuore. *Os nostrum potet ad vos ... cor nostrum dilatatum est (2 Oor* G, 11). Questa ricorrenza centenaria della memoria degli Apostoli, che col messaggio evangelico e col proprio sangue hanno posto le basi di questa Chiesa romana, ci obbliga ad aprirvi un istante il nostro animo.

('on grande ammirazione, con grande affezione. Conosciamo la vostra fedeltà a Cristo, alla Chiesa. Conosciamo il vostro impegno, la vostra fatica. Conosciamo la dedizione al vostro ministero, l'ansia del vostro apostolato. Conosciamo anche il rispetto e la riconoscenza che suscitano in tanti fedeli il vostro evangelico disinteresse, la vostra carità apostolica. Anche i tesori della vostra vita spirituale, del vostro colloquio con Dio e del vostro sacrificio con Cristo, il vostro anelito di contemplazione simultanea all'attività, noi conosciamo. Di ciascuno di voi siamo portati a ripetere le parole del Signore nell'Apocalisse: Scio *opera tua, et laborem, et patientiam tuam* (2. 2). Quanta commozione, quanta letizia ci procura questo spettacolo! quanta riconoscenza! Noi vi ringraziamo e vi benediciamo, nel nome di Cristo, per quello che siete, per quello che fate nella Chiesa di Dio. Voi ne siete, con i vostri Vescovi, gli operai più validi, voi le colonne, voi i maestri e gli amici, voi i dispensatori diretti dei misteri di Dio.[1] Volevamo dirvi questa pienezza del nostro cuore, allineile ciascuno di voi si sappia e si senta apprezzato ed amato; e ciascuno di voi goda d'essere in comunione con noi nel grande disegno e nel duro sforzo dell'apostolato.

Non ò questa una visione miope ed irenica. Accanto a tanti sacerdoti che trovano nel loro ministero la serenità e la gioia, la cui voce non si fa sentire cosi clamorosamente come altre voci, sappiamo che vi sono non poche situazioni dolorose. Vi è, in una parte del clero, una inquietudine, una incertezza sulla propria condizione ecclesiastica. Pensa d'essere stato buttato in disparte dalla moderna evoluzione sociale.

Certo, i sacerdoti non sono al riparo dalle ripercussioni della crisi di trasformazione che scuote oggi il mondo. Come tutti i loro fratelli nella fedo, essi conoscono anche delle oro di oscurità nel loro cammino verso Dio. In più essi soffrono per il modo spesso parziale con cui certi fatti della vita sacerdotale sono interpretali ed ingiustamente generalizzati. Domandiamo dunque ai sacerdoti di ricordarsi che la situazione di ogni cristiano ed in particolare del sacerdote sarà sempre una situazione paradossale e incomprensibile agli occhi di chi non ha la fede. È dunque ad un approfondimento della propria fede che la situazione attuale deve invitare il sacerdote, cioè ad una coscienza sempre più chiara di chi egli è e di quali poteri è insignito, di quale missione incaricato, t'ari Figli e Fratelli, noi chiediamo al Signore di farci abili e degni di porgere a voi qualche luce, qualche conforto.

[1] **Cfr.** *1 Cor* **4, 1;** *2 Cor* **G, 4.**

A tutti i sacerdoti, dunque, diciamo: non dubitate mai della natura del vostro sacerdozio ministeriale, il quale non è un ufficio o un servizio qualsiasi da esercitarsi per la comunità ecclesiale, ma un servizio che partecipa in modo tutto particolare, mediante il Sacramento dell'ordine, con carattere indelebile, alla potestà del sacerdozio di Cristo.

2904 Possiamo quindi mettere in evidenza alcune dimensioni proprie del sacerdozio cattolico. E dapprima, la dimensione sacra. Il sacerdote è l'uomo di Dio, è il ministro del Signore; egli può compiere atti trascendenti l'efficacia naturale, perchó agisce *in persona Christi;* passa attraverso di lui una virtù superiore, della quale egli, umile e glorioso, in dati momenti è fatto valido strumento; è veicolo dello Spirito Santo. Un rapporto unico, una delega, una fiducia divina intercorre fra lui ed il mondo divino.

Tuttavia questo dono il sacerdote non lo riceve per sé, ma per gli altri: la dimensione sacra è tutta quanta ordinata alla dimensione apostolica, cioè alla missione e al ministero sacerdotale.

2905 Lo sappiamo bene: il Sacerdote è un uomo che vive non per sé, ma per gli altri. È l'uomo della comunità. È questo l'aspetto della vita sacerdotale oggi meglio compreso. Vi è chi trova in esso la risposta alle aggressive questioni circa la sopravvivenza del sacerdozio nel mondo moderno, tino a chiedersi se il prete abbia ancora una ragion d'essere. Il servizio ch'egli rende, alla società, a (¡nella ecclesiale specialmente, giustifica ampiamente l'esistenza del sacerdozio. Il mondo ne ha bisogno. La Chiesa ne ha bisogno. E dicendo questo tutta la lila dei bisogni umani passa davanti al nostro spirito: chi non ha bisogno dell'annuncio cristiano? della fede e della grazia? di qualcuno che si dedichi a lui con disinteresse e con amore? dove non arrivano i confini della carità pastorale? e dove minore si manifesta il desiderio di questa carità non è forse maggiore il bisogno? Ecco: le missioni, la gioventù, la scuola, i malati, e con più pressante chiamata, oggi, il mondo del lavoro costituiscono un'urgenza continua sul cuore sacerdotale. Dubiteremo noi ancora di mancare d'un posto, d'una funzione, d'nna missione nella vita moderna? Diremo piuttosto: come rispondere a quanti hanno bisogno di noi? come pareggiare col nostro sacrificio personale la crescita dei nostri doveri pastorali e apostolici? Non mai forse come ora la Chiesa ha avuto coscienza d'essere tramite indispensabile di salvezza, né grande come ora è stato in passato il dinamismo della sua (*dispensatio»;* e noi ci illuderemo di ipotizzare un mondo senza la Chiesa, e una Chiesa senza ministri preparati, specializzati, consacrati? Il prete è di per sé il segno dell'amore di Cristo verso l'umanità, ed il testimonio della misura totale con cui la Chiesa cerca di realizzare quell'amorc, che arriva lino alla croce.

2906 Dalla coscienza viva della sua vocazione, della sua consacrazione come strumento di Cristo per il servizio degli uomini, nasce nel sacerdote la coscienza di un'altra dimensione, quella mistico-ascetica che qualifica la sua persona. Se ogni cristiano è tempio dello Spirito Santo,

* **Const, dogm. de Ecclesia** */.timen gentium,* **n. 10 et 28: AAS 57, 1 I, 33 s. (Cfr. nn. 2587, 2589** J.

(piale sarà la. conversazione interiore dell'anima sacerdotale con l'ina, hitante Presenza, che lo trasfigura, lo tormenta, lo inebriai Sono per noi Sacerdoti queste parole apostoliche: *Habemus ... thesaurum istum in vasis /ictilibus, ut subii m itas sit virtutis Dei et non ex nobis* (2 *('or* 4, 7). Figli e Fratelli Sacerdoti: come si afferma, come si alimenta in noi questa coscienza! come arde in noi la lampada della contemplazione? come ci lasciamo attrarre da questo intimo punto focale della nostra personalità, e distrarre perciò, per qualche pausa, per qualche interiore conversazione. dall'assillo dell'impegno esteriore! abbiamo conservato il gusto dell'orazione personale, della meditazione! dei Breviario! come possiamo sperare di dare alla nostra attività il suo massimo rendimento, se non sappiamo attingere dalla fonte interiore del colloquio con Dio le energie migliori, ℮h Egli solo può dare? e dove trovare la ragione prima e la forza sufficiente del celibato ecclesiastico, se non nella esigenza e nella pienezza della carità diffusa nei nostri cuori consacrati all'unico amore e al totale servizio di Dio e del suo disegno di salvezza!

2907 Ma le strutture, si dice da alcuni, non sono oggi tali da realizzare effettivamente questa dedizione feconda ed esaltante. Qui è la quarta dimensione del sacerdozio: quella ecclesiale. Il Sacerdote non è un solitario, è membro di un corpo organizzato, la Chiesa universale, la diocesi. e, nel caso tipico, e diremmo superlativo, la sua parrocchia. Ed è tutta la Chiesa che deve adattarsi ai nuovi bisogni del mondo: la Chiesa, celebrato il Concilio, è tutta impegnata a questo rinnovamento spirituale ed organizzativo. Aiutiamola con la nostra collaborazione, con la nostra adesione, con la nostra pazienza. Fratelli e Figli carissimi, abbiate fiducia nella Chiesa. Amatela assai. È il termine diretto dell'amore di Cristo: *(lilexit Ecclesiam (Ef* 5, 25). Amatela anche nei suoi limiti e con i suoi difetti. Non certo per ragione dei limiti e dei difetti, e forse anche delle sue colpe; ma perché solo amandola potremo guarirla e far risplendere la sua bellezza di Sposa di Cristo. È la Chiesa che salverà il mondo, la Chiesa che è la stessa oggi come lo era ieri, come lo sarà domani, ma che trova sempre, guidata dallo Spirito e con la collaborazione di tutti i suoi figli la forza di rinnovarsi, di ringiovanire, di dare una risposta nuova ai bisogni sempre nuovi.

Pensiamo dunque a tanti sacerdoti tesi in uno sforzo metodico di accrescimento spirituale nello studio della Parola di Dio, nella fedele e retta applicazione della riforma liturgica. nell'ampliamento del servizio pastorale verso gli umili e gli affamati di giustizia sociale, nell'educazione del popolo alla pace e alla libertà, nell'accostamento ecumenico dei Fratelli cristiani da noi separati, nell'umile e quotidiano compimento dei doveri loro assegnati, e soprattutto nell'amore irradiante a nostro Signor Gesù Cristo, alla Madonna, alla Chiesa, a tutti gli uomini. E siamo noi stessi consolati e edificati.

Ed è con questi sentimenti nel cuore. Sacerdoti carissimi, siate voi vicini ovvero lontani, elle, nella memoria dei Santi Apostoli e martiri Pietro e Paolo, noi vi salutiamo e tutti vi benediciamo.

AAS C0, 466-470. Cfr. *Inseffnamcnli* 6, 311 s.

De sanis principiis servandis in scientiis ecclesiasticis promovendis

(Ex. Alloc. *Benedicamus Domino,* iul Exc.mos Praesules ex Americae Latinae regionibus, secundo Coetui Generali Modelli! interfuturos, 24 aug. 1968).

2908 La fe es la base, la raíz, la fuente, la primera razón de ser de la Iglesia, bien lo sabemos. Y sabemos también cómo la fe es insidiada por las corrientes más subversivas del pensamiento moderno. La desconfianza que, incluso en los ambientes católicos se ha difundido acerca de la validez de los principios fundamentales de la razón, o sea, de nuestra *philosophia perennis,* nos ha desarmado fronte a los asaltos, no raramente radicales y capciosos, de pensadores de moda; el « vacuum » producido en nuestras escuelas filosóficas por el abandono de la confianza en los grandes maestros del pensamiento cristiano, es invadido frecuentemente por una superficial y casi servil aceptación de filosofías de moda, muchas veces tan simplistas como confusas; y éstas han sacudido nuestro arte normal, humano y sabio de pensar la verdad; estamos tentados de historicismo, de relativismo, de subjetivismo, de neo-positivismo, que en el campo de la fe crean un espíritu de crítica subversiva y una falsa persuasión de que, para atraer y evangelizar a los hombres de nuestro tiempo, tenemos que renunciar al patrimonio doctrinal, acumulado durante siglos por el magisterio de la Iglesia, y de que podemos modelar, no en virtud de una mejor claridad de expresión sino de un cambio del contenido dogmático, un cristianismo nuevo, a medida del hombre y no a medida de la auténtica palabra de Dios. Desafortunadamente también entre nosotros algunos teólogos no siempre van por el recto camino. Tenemos gran estima y gran necesidad de la función de teólogos buenos y animosos; ellos pueden ser providenciales estudiosos y valientes expositores de la fe, si se conservan discípulos inteligentes del magisterio ecclesiastico, constituido por Cristo en custodio e intérprete, por obra del Espíritu Santo, de su mensaje de verdad eterna. Pero hoy algunos recurren a expresiones doctrinales ambiguas, se arrogan la libertad de enunciar opiniones propias, atribuyéndoles aquella autoridad (pie ellos mismos, más o menos abiertamente, discuten a quien por derecho divino posee carisma tan formidable y tan vigilantemente custodiado, incluso consienten que cada uno en la Iglesia piense y crea lo que quiere, recayendo de este modo en el libre examen que ha roto la unidad de la Iglesia misma y confundiendo la legítima libertad de conciencia moral con una mal entendida libertad de pensamiento que frecuentemente se equivoca por insuficiente conocimiento de las genuinas verdades religiosas.

AAS 60, 642. Cfr. *Insegnamenti* G, 406.

De necessitate clericos ad tiialomiin cum non credentibus apte praeparandi

(Ex Documento *De dialogo cimi non credentibus,* edito a Secretariate pro non creuen* **Tinus. 28 aug. 1968).**

2909 Praelucente Concilio Vaticano li optandum est, ut publica opinio in Ecclesia persentiat opportunitatem et quidem maximam colloquii instituendi.

1. In clericis instituendis atque formandis necesse est, ut disciplinis philosophicis ac theologicis ita imbuantur, ut ♦ hodiernae aetatis indole recte percepta, ad colloquium cum hominibus nostri temporis opportune praeparentur»,| ad non credentes etiam quod attinet; quare futuri sacerdotes de praecipuis formis ‹ non credendi ! (praesertim quae in eorum regione serpunt) recte edoceantur, ac rationem fundamentaque philosophica et theologica dialogi condiscant. Quae quidem in Universitatibus et Facultatibus ecclesiasticis uberius latiusque tradenda sunt.

2. In pastorali renovatione clericorum promovenda, quae cursibus, studiorum hebdomadis, conventibus, etc, iit, attendatur opus est ad illas quaestiones de colloquio cum non credentibus explanandas, quae ad concreta adiuncta referuntur, in quibus clerici ministerium pastorale exercebunt.

AAS 60, 701-702.

De constituendis peculiaribus Commissionibus «technicis» pro Seminariis deque specifica educatorum praeparatione promovenda

(S. C. Pro Inst. Catii., ex Litt. *Nuperrime,* ad Praesides Conferentiarum Episcopalium, 7 nov. 1968).

2910 **Inter varia argumenta ... potiora cthim in memorium revocantur incepta, ab Episcopali Synodo auspicata, ad Seminariorum reformationem in spiritu Concilii Vaticani II efficacius promovendam. Ad hunc assequendum finem vivide commendatum est. ut penes singulas Conferentia» Episcopales Nationales crearentur tum Commissiones Episcopales pro Seminariis, tum peculiares Commissiones tcchnicue, c viris in materia peritis compositae, quae Seminaria in Natione repraesentarent, et modo efficaci et continuo cooperarent cum Commissiono Episcopali ad tempestive solvendas principales quaestiones cum educatione sacerdotali connexas...**

... Nunc autem tertium ot quidem grave munus quasi ex integro implendum nobis adhuc remanet, specifica scilicet praeparatio educatorum futuri cleri promovenda, cuius magnam necessitatem Patres, in Synodo congregati, adverterunt. Suppositis enim omnibus qualitatibus intellectualibus et moralibus, educatores possideant oportet sufficientem scientiam psychologicam, sociologicam ct paedagogico-didacticam, necnon callere debent omnia problemata educationis sacerdotalis et peculiari gaudere experientia pastorali. Quam oh rem, ad sublimem hunc finem securius effieaciusque assequendum, Syno-

* **Dccr. *Optatam totius,* n. 15: AAS 58, 722. [Cfr. n. 2636).**

dus expressis verbis voluntatem suam manifestavit, ut educatores futuri cleri ad specificam praeparationem acquirendam tenerentur per regularem frequentiam alicuius Instituti vel Scholae Superioris, a Conferentia Episcopali erectae aut approbatae, vel saltem per participationem aliquorum Cursuum (etiam ciclico peragendorum) a Confcrentils apposite institutorum». Tamquam media ad propositum hoc facilius exsequendum eadem Synodus indicavit institutionem «specialis peritorum Commissionis, n singulis vel pluribus simul Conferent iis nominandae , et insuper cooperat ionem cum Familiis Religiosis. iis praesertim quae ex instituto iuveni Clero eíTormando adlaborant.

Ex Archivo S. C. pro Inst. Cath.

De maximis curis impendendis in sacrorum alumnos recto elYormandos

(Ex Epist. Apost. *Antiquae, nobilitatis,* ad Exc.mos Praesules, Clerum et Christifidolos Cecoslovachine, 2 febr. 1969).

2911 Date idcirco operum, ut crescenti iuventutis suboli Evangelium ad vestrorum Apostolorum exemplum annuntietis. Quid quaerit florens ista aetas, saepo audax intimis suis cogitationibus, nisi horridae vacuitatis voraginem abhorrere et Christum, solem iustitiae, suspirium sacculorum, in quo est omnis plenitudo veri, pulchri, boni, amplecti/

Id pertinet quam maxime etiam ad sacrorum alumnos et ad ipsos sacerdotes, quinis universis et singulis valde cupimus inesse flammantem Spiritum Christi, quibus precando exoptamus, ut voluti gentis vestrae Apostolus Cyrilhis. aeternae Sapientiae sponsi sint et pro Sancta Trinitate ct vivere et mori sciant.[1] Haud modici delectamenti Nobis est causa, cum edocemur istis in regionibus ad sacerdotalia munera vocat iones paulatim crescere. Deo vobiscum summas agimus gratias, qui mittit operarios in campos messis suae, numero necessitatibus minus impari, virtute, utinam, omni cx parte praestabiles ct in diem praestabiliores. Quare nulli parcite labori, ut sacrorum seminariorum aluimus ductores praeficiantur suo munere «ligni, sanctimonia ct prudentia spectabiles, nullo modo eum malo coniventes.

AAS 61, 144.

De sacerdotis ministerio et vita in societate nostri temporis

(Ex Alloc. *Questo annuale incontro,* ad Romanae dioecesis curiones et quadragesimarii temporis in Urbe oratores, 17 febr. 1969).

II Sacerdote nella società contemporanea

2912 Dobbiamo innanzi tutto ricordare alcune idee dinamiche, che percorrono oggi tutta la (hiesa, e che specialmente fra gli ecclesiastici suscitano non poco turbamento. La prima di queste idee riguarda la figura del prete. La si considera quasi sempre esteriormente, nella sua posizione sociologica, nel quadro della società contemporanea, la quale come ognuno sa, *è* tutta in movimento, tutta in trasformazione. Il prete, rimasto al suo posto, s'è visto abbandonato dalla sua tradizionale comunità; il

[1] Cfr. *l'ita Constantini* VI. 8: *Fontes,* 179.

vuoto s'è fatto intorno a lui, in molti luoghi; in altri la clientela pastorale si è cambiata; difficile avvicinarla, difficile capirla, difficile interessarla alle cose religiose, difficile ricomporla in una comunità affiatata, fedele, orante. Il prete, allora si è chiesto, che ci sta a fan- in un mondo cosi diverso da quello ch'egli una volta assisteva? chi lo ascolta? e come può egli farsi ascoltare? Egli si è sentito un fenomeno sociale strano, anacronistico, impotente, inutile, perfino ridicolo. Ed ecco allora l'idea nuova e dinamica: bisogna fare qualche cosa, bisogna osare tutto per riavvicinarsi al popolo, per comprenderlo, per evangelizzarlo. I, idea, per sé. è ottima; e noi l'abbiarno vista germinare dalla carità del cuore desolato del prete, che si *è* sentito escluso dal mondo storico, sociale ed umano, in cui egli doveva trovarsi personaggio centrale, maestro e pastore; ed in cui invece è diventato forestiero, solitario, superfluo e deriso. La incongruenza e la sofferenza di questa sorte si sono fatte intollerabili. Il sacerdote ha cercato ispirazione ed energia nella profondità e nell'essenza della sua vocazione. Bisogna muoversi, ha detto, e riprendere la « missione »; e talvolta così lo ha detto a scapito anche della celebrazione del culto divino e della normale amministrazione dei sacramenti.

Ottima, diciamo, l'idea e segno d'una altissima coscienza sacerdotale. Il Sacerdote non è per sé, è per gli altri; il Sacerdote deve lui rincorrere gli uomini per farne dei fedeli, e non solo aspettare che gli uomini vengano a lui; se la sua chiesa s'è fatta vuota, egli dovrà uscire « per le piazze e i vicoli della città » in cerca della povera gente, e poi ancora « per le vie e lungo le siepi », e spingere invitati raccogliticci ad entrare. Questa urgenza apostolica preme sui cuori di tanti Sacerdoti, le cui chiese sono diventate deserte. E quand'è così, come non ammirarli ? come non sostenerli'

Perfezionare le forme tradizionali di apostolato

2913 Ma facciamo attenzione, proprio in omaggio del carattere sperimentale e positivo dell'apostolato. Primo: non è sempre così. Vi sono tuttora comunità di fedeli straripanti di numero e desiderose di regolare osservanza; perché lasciarle? perché cambiare per loro il metodo del ministero, quando questo è ancora autentico, valido e magnificamente fecondo? Non faremmo torto alla fedeltà di tanti buoni cristiani per tentare avventure «l'esito incerto? E, secondo, quando basta aprire una nuova chiesa e accogliere con amorosa premura la gente che vi accorre spontanea ed avida di parola divina e di grazia sacramentale, perché escogitare forme nuove e strane d'apostolato di dubbia riuscita e forse di precaria durata? Non conviene forse perfezionare quelle tradizionali, e farle rifiorire, come il Concilio c'insegna, di realismo pastorale, di nuova bellezza e di nuova efficacia, prima di tentarne altre, spesso arbitrarie e di non sicuro risultato, o ristretto a gruppi particolari e staccati dalla comunione della plebe fedele? Oh! noi non dimenticheremo

♯ **Cfr. *Le II*, 21-23.**

la parola di Gesù, die ci raccomanda di lasciare le novantanove pero-rollo che sono al sicuro per andare in cerca dell'unica smarrita;l e ciò specialmente so la proporzione, come oggi capita in certe situazioni, fosse contraria, quella cioè d'una sola pecorella al sicuro, mentre novan-tanove fossero quelle disperse: ma sempre il criterio della unità e della completezza del nostro gregge, il criterio dell'amore pastorale e della responsabilità nostra verso le anime e del loro inestimabile valore ci sarà di guida.

Bisogna fare attenzione. Il bisogno, anzi il dovere, della missione efficace e inserita nella realtà della vita sociale può produrre altri in-convenienti, come quello di svalutare il ministero sacramentale e li-turgico, quasi fosse di freno e d'intralcio a quello dell'evangelizzazione diretta del momio moderno: ovvero quello, oggi piuttosto diffuso, di voler fare del prete un uomo come qualsiasi altro, nell'abito, nella pro-fessione profana, nella frequenza agli spettacoli, nell'esperienza mon-dana, nell'impegno sociale e politico, nella formazione d'una famiglia propria con l'abdicazione al sacro celibato. Si parla di volere così inte-grare il Sacerdote nella società. È così che dev'essere concepito il signi-ficato della magistrale parola di Gesù, che. ci vuole nel inondo, ma non del mondo.' non ha Egli chiamato ed eletto i suoi discepoli, quelli che do-vevano estendere e continuare l'annuncio del regno di Dio, distinguen-doli, anzi separandoli «lai modo comune di vivere, e chiedendo a loro di lasciare ogni cosa per seguire Lui solo? Tutto il Vangelo parla di que-sta qualificazione, di questa « specializzazione » dei discepoli che dove-vano poi fungere da apostoli. Gesù li ha staccati, non senza loro radicale sacrificio, dalle loro occupazioni ordinarie, dai loro interessi legittimi e normali, dalla loro assimilazione all'ambiente sociale, dai loro affetti sa-crosanti: e li ha voluti a Sé dedicati, con dono completo, con impegno senza ritorno, puntando, sì, sulla loro libera e spontanea risposta, ma preventivando una loro totale rinuncia, un'immolazione eroica. Riascol-tiamo l'inventario delle nostre spogliazioni dalle labbra stesse di Gesù: *Ovinis, qui reliquerit doni uni, vel fratres aut sorores, aut patrem, aut ma-trem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum* ... (.1// 19, 29). E i discepoli avevano coscienza di questa loro personale e paradossale condizione; Pietro che parla: *Ecce nos reliquimus omnia, ct secuti sumus Te (Mt* 19, 27). Il discepolo, l'apostolo, il Sacerdote, l'autentico ministro del Vangelo può essere un uomo socialmente come gli altri **uominiPo-**vero sì, come gli altri; fratello sì, agli altri; servitore sì, degli altri; vittima sì, per gli altri ... « il buon pastore dà la sua vita per le pecore » *(Clv* 10, 11); ma nello stesso tempo egli è dotato d'una funzione altissima e specialissima: l os *estis sal terrae* ... l'os *estis lux mundil* Ed è chiaro, se abbiamo la nozione della composizione organica del corpo ecclesiale; S. Paolo non potrebbe al riguardo essere più esplicito: *Corpus non est unum membrum, sed multa ... (¿uod si essent omnia unum membrum, ubi corpus1 Vane aule.ni multa quidem membra, unum autem corpus...* (1 *Cor* 12,

‘ **Cfr. Le 15, 4.**

14-21 ss.). La diversità delle funzioni *è* principio costituzionale nella Chiosa di Dio; ed essa riguarda in primo luogo il sacerdozio ministeriale: vediamo di non perderla questa specifica funzione per un malinteso proposito di assimilazione, di « democraticizzazione », come oggi si dice, nella società ambientale: « Se il sale diventa insipido, con cosa gli si renderà il suo sapore? Non è più buono ad altro che ad essere buttato via e calpestato (lalla gente» *(Mi* 5, 13). Sono parole del Signore, le quali devono lare riflettere al discernimento necessario nell'applicazione della formula ricordata: essere nel mondo, ma non del mondo. La mancanza di questo discernimento, del quale l'educazione ecclesiastica, la tradizione ascetica, il diritto canonico ci hanno tanto parlato, può proprio conseguire l'effetto contrario a quello che un suo incauto abbandono ci aveva fatto sperare: l'efficacia della presenza e dell'azione sacerdotale nel mondo; l'efficacia che proprio si voleva ottenere quando si reagiva imprudentemente alla separazione del sacerdote dal resto della società. Annullata: nella stima e nella fiducia del popolo, e dalla pratica esigenza di dedicare ad occupazioni profane e ad affezioni umane: tempo, cuore, libertà, superiorità di spirito,[1] che solo il ministero sacerdotale voleva per se confiscate.

Proponili generosi ed erronee suggestioni

2914 Ripetiamo, fratelli venerati e carissimi: bisogna fare attenzione. Questo desiderio d'inserire il sacerdote nel complesso sociale, in cui si svolge la sua vita e il suo ministero è buono, ma da proposito generoso di uscire dal guscio d'una condizione cristallizzata e privilegiata, può tradursi in una suggestione erronea gravissima, la quale può paralizzare la vocazione sacerdotale in ciò che ha di più intimo, di più carismatico, di più fecondo; e può demolire di colpo l'edificio della funzionalità pastorale. Come anche può esporre Sacerdoti buoni, giovani specialmente, agli indussi delle correnti più discutibili e più pericolose di mentalità estranee di moda; li può rendere perciò vulnerabili dall'esterno ed esporli all'accettazione supina e incontrollata delle idee altrui. Il gregarismo ideologico e pratico è diventato contagioso. In una seria relazione, ad esempio, sui fatti del maggio scorso nell'ambiente universitario francese si leggeva: « On a signalé aussi l'imprégnation de la mentalité maoiste chez certains aumôniers d'étudiants ».

AAS 61, 188-192. Cfr. ***Insegnamenti*** **7. 117 s.**

1 **Cfr.** *1* ***Cor*** **2, 15.**

De potioribus muneribus totius communitatis cliristianae in vocationibus sacris excitandis

(Nuntias scripto datus *La celebrazione,* universis Christiíldelibus et clero occasione Séxtl dici mundialis vocationibus dicati, 19 mart. 1969).

2915 La celebrazione della sesia Giornata mondiale di preghiere per le vocazioni, il prossimo 20 aprile, seconda domenica dopo la Pasqua, mette sulle Nostre labbra e nel Nostro cuore un trepido, implorante, fiducioso invito a tutta la Chiesa, perché voglia unirsi, con Noi. in un piu intenso vincolo di carità per implorare dalla bontà nel Signore i sacerdoti, numerosi e santi, che le necessità del suo Corpo Mistico oggi richiedono.

È un invito che, come ogni anno, sentiamo di rivolgere per un imperioso dovere del Nostro ministero, o che particolari circostanze rendono piu pressante. Di fatto, il tempo pasquale, cho presenta, con maggior vivezza, il lieto annuncio della morte redentrice e della gloriosa Risurrezione di Cristo Signore, illumina dei suoi riflessi la figura, l'opera, la missione di coloro, che la più alta vocazione data all'uomo chiama a rinnovare quaggiù quel Sacrificio Redentore, e ad essere nel mondo i testimoni del Divino Risorto, i banditori del messaggio della salvezza. Inoltre, la figura, mite ed eroica, del Buon Pastore, che la Liturgia romana premonta con suggestiva ricchezza di significati nella domenica scelta per la celebrazione dulia ‹ Giornata , dà a questa un preciso punto di riferimento e per la riflessione dei sacerdoti, e pcr la generosità dei chiamati, e per la preghiera dell'intera comunità dei fedeli. L'ampio orizzonte, infine, delle opere apostoliche, che su tutti i fronti del mondo odierno sono impegnate a rinnovare la presenza e l'aziono del Cristo c spesso languono, contro forza, per mancanza di energie piu validée più proporzionate alle crescent i necessità delle anime, fa a tutti comprendere l'urgenza. diremmo la drammaticità del problema delle vocazioni.

Gravissimo problema, fra tutti. Perché è un problema di uomini, che nel sacerdozio si dedichino anima e corpo ▮ principalmente e propriamente al sacro ministero con-sacrati • pcr predicare il Vangelo, pascere i fedeli e celebrare il culto divino, (piali veri sacerdoti del Nuovo Testamento, partecipi, nel loro grado di ministero, duU'uflicio dell'unico Mediaton?, Cristo»;[1] e so il Concilio Ecumenico Vaticano II ha chiaramente affidato la consacrazione del mondo alla maturata consapevolezza dui laicato cattolico,[2] ne ha nondimeno riconfermato la guida ai Vescovi e ni sacerdoti, loro collaboratori, perché solo essi • devono ... predicare il messaggio di Cristo in modo che tutte le attività terrene dei fedeli siano pervase dalla luce del Vangelo [3]. È un problema di anime aperte, che nella vita religiosa • diano la splendida e singolare testimonianza, che il mondo non può essere tDisfigurato e offerto a Dio senza lo spirito delle beatitudini [4] È un problema di giovani, che sappiano affrancarsi dal conformismo alla vacuità edonistica come all'opposizione irriflessa e Sterile, per offrirsi a Cristo Gesù con l'ineguagliabile forza della loro intatta freschezza spirituale, per diventare suoi ministri e dispensatori dei misteri di Dio, [5] veri pastori di anime, sull'esempio di Nostro Signore Gesù Cristo. Maestro, Sacerdote e Pastore »? È un problema dell'intera comunità cristiana, che, viva e operante nelle parrocchie e nelle varie istituzioni, è tenuta ad assolvere il dovere di dare incremento alle vocazioni

[1] Const, dogm. de Ecclesia *Lumen gentium,* n. 31: AAS 57, 37.
• Cfr. n. 28: AAS ,.7. 31. (ir. n. 2589).
[1] Cfr. *ibid.,* n. 34: AAS 57, 40.
[4] Const, past, de Eccl. in mundo huius temporis *Gaudium cl apes,* n. 13: AAS 58, 1063. [Cfr. n. 2729].
• Const, dogm. de Ecclesia *Lumen gentium,* n. 31: AAS 57, 37.
• Cfr. *! Cor* 4, I.
[7] Deer, de institutione sacerdotali *Optatam totius,* n. I: AAS 58, 716. [Cfr. n. 2625].

sacerdotali, anzitutto con una vita pienamente fedele al Vangelo,l talché «a tutto il Popolo cristiano va insegnato che è suo dovere di collaborare in vari modi. con la preghiera insistente e anche con gli altri mezzi a disposizione, a far si che la Chiesa disponga *empn di sacerdot i di cui ha bisogno per compiere la propria missione divina ? È problema di tutta la società, entro cui cresce o si forma la gioventù;l ma è anche, e principalmente, problema di famiglie veramente Cristiane, le quali, se animate da spirito di fede, di carità e di pietà, costituiscono come il primo seminario »? entro il cui terreno, come insegna la grande tradizione familiare ohe ha dato alla Chiesa tanti santi, germogliano i virgulti delle genuine vocazioni maschili e femminili, se ne difende il primo sbocciare, come -e ne porta a maturazione lo splendido frutto, che, centuplicato dalla grazia dì stato, ?›i riverserà a beneficio di tutto il Popolo di Dio.

Per (tuesto. Noi ('i rivolgiamo ancora una volta a tutta la grandi- famiglia cattolica per ripeterò il Nostro invito, che è ispirato dalla preghiera stessa di Gesù al Padre. e vuol ripetere la sua voce, far sentire il suo assillo: ' *lo per essi prega'. ... consacrali nella Verità; la tua parola e verità. Coule tu hai mandato me nel mondo, così anch'io li ho mandali ntl mondo e per essi io consacro me stesso ...* .Ve *prego per f/ucsti soltanto, ma anche per coloro che erederanno in me per mezzo della loro ¡/arala, afflncM tutti siano una casa sala, come tu. Padre, sei in me e io in te, affinché anch'cssi siano una cosa sola in noi, e. il mondo creda che tu mi hai mandato* * *(Gv* 17, 9, 17-21),

La Nostra voce, pur tanto impari e indegna, vuol far-i eco fedele di queste parole: non sentite l'ansia che le fa vibrare, non suscitano esso in voi tutti, venerabili Fratelli c diletti Figli, un fremito di generosità, un fervoroso esame di coscienza, un proposito santo, un programma vasto e ardito!

Ci rivolgiamo a voi. Vescovi e Fratelli nella Chiosa di Dio. che *posti dallo Spirito Santo a reggere la Chiesa di Dio* (J/ 20. 28). piu di ogni altro sentite la Nostra universale sollecitudine, affinché consideriate lo vocazioni sacerdotali e religiose come la pupilla dei vostri occhi e ad esso dedichiate le premure costanti delle vostre attività; la piena misura della vita cristiana dello comunità, a voi atíldate, sta nel numero e nella qualità di coluro che a Dio irrevocabilmente si consacrano, ('urate dunque con trepida vigilanza i vostri seminari, affinché siano templi di preghiera, scuole di santità u di dottrina, palestre di anime forti, non mutevoli ad ogni vento che spiri, ma pronte e desiderose di impegnarsi per la santa causa: seguite la chiamata di Dio nei cuori degli adolescenti, ma date attentissimo impulso anche alla cura delle vocazioni, che lo Spirito Santo suscita oggi più che mai. nella gioventù già adulta, che studia c che lavora.

Ci rivolgiamo a voi. sacerdoti, primi c insostituibili collaboratori dei Vescovi in questa granchi missione, alllnché, «col ministero della parola e con la propria testimonianza di una vita, in cui si rifletta chiaramente lo spirito di servizio e la vera gioia pasquale •. facciate comprendere ai fedeli receellenza c la necessità del sacerdozio, aiutando — senza badare a fatiche o a ditìleoltà • — quanti consideriate - veramente idonei a un cosi elevato ministero, siano essi giovani o ädulti 5

Ci rivolgiamo alla magnifica schiera di educatori cattolici, ai maestri e agli insegnanti di ogni ordine, affinché sappiano coltivare, con discrezione amorevole e sollecita del bene futuro della Chiosa, i germi che sboooooranno nelle anime degli alunni più generosi e sensibili.

Ci rivolgiamo alle famiglie, agli sposi cristiani, ad essi ripetendo la commossa esor-

l Cfr. *ibid.,* n. 2: AAS 58, 711. (Cfr. n. 2623l.

l Decr. de Presbyt. ministerio ot vita *Presbyterorum ordinis,* n. 11: AAS 5S, 100S. [Cìfr. n. 2706].

l Cfr. Const, past, de Keel, in mundo huius temporis *Gaudium ct spes.* n. 25: AA.S 58, 1015 s.

l Decr. do institutione sacerdotali *Optatam totius,* n. 2: A AS 58. 711. [Cfr. n. 26231.

• Decr. de Ihvsbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis,* n. 11: AAS 58, 1008. (Cfr. n. 2706).

tazlone del Nostro Predecessore Pio Nil: « Clio farete voi, qualora il Maestro divino venisse a domandarvi la parte di Dio, cioè l'uno o l'altro dei tigli o delle tìglio, che Egli si sarà degnato di accordarvi, por formarne il suo sacerdote, il suo religioso o la sua religiosa!... Ve ne supplichiamo, in nome di Dio: no, non chiudete allora in un'anima, con gesto brutale ed egoistico, l'ingresso o l'ascolto della divina chiamata. Voi non conoscete le aurore e i tramonti del solo divino sul lago di nn giovane cuore, i suoi affanni e la sua lena, i suol desideri o le sue speranze, le suo flammo e le sue ceneri. Il cuore ha abissi inscrutabili ancho a un padre e a uno madre; ma lo Spirito Santo, che sostenta la nostra debolezza, domanda per noi con gemiti inenarrabili, o Colui, che scruta i cuori, conosce quel che brami lo Spirito ⁑.

A questi cuori giovanili Noi soprattutto Ci rivolgiamo, al termine del presento Messaggio, il quale è più cho altro un colloquio o un dialogo: a voi, giovani, cho, oggi più che mai, potete e dovete sentirò la voce di Cristo che chiama, indicandovi le regioni del mondo giù prossime a maturazione, pronte per la ⁑mietitura, ove mancano, e sono pur tanto necessari, i sacerdoti, i missionari, le suore di contemplazione o di apostolato. L'anima dei giovani del tempo nostro è forse più adatta e disposta a captare quest'imponderabile chiamata, perché essi sono più che mai assetati di assoluto, di generosità, di autenticità. I giovani oggi, certo la grande maggioranza, non vogliono pai-ole, ma fatti; vogliono pagare di persona, vogliono costruire un mondo nuovo. E ad essi, come sempre, la Chiesa è ancor lù, viva o discreta, stimolante e silenziosa, a chiedere le loro energie, a spalancar loro il campo immenso della collaborazione, a presentar loro le anime ansiose di verità, le moltitudini delle nostro città c delle nostre campagne, cd anche, più oltre, i corpi minati dalla fame, lo braccia languenti dei malati e dei lebbrosi, per ripetere, con la sua voce non mai affievolita, che sovrasta i clamori della violenza inconsulta, o i seducenti richiami dell'edonismo mollo ed egoista, la voce dell'antica parabola: « *Perchè ve ne siale tutto il giorno oziosi! Andate anche voi nella mia vigna!* • (*Mi* 20, 6).

Ecco, Fratelli o Figli dilettissimi, quanto Ci è sgorgato dal cuore in questa preparazione della Giornata mondiale di preghiere per le vocazioni: il Signore accompagni o avvalori lo Nostro parolo con la sua grazia, suscitando energie novelle, rispondenze consapevoli c gioiose, riflessioni ardite e concrete; o mentre vi invitiamo a elevare più intense e ferventi lo vostre suppliche, affinché il Signore mandi operai nella sua messe,' in pegno dell'aiuto divino, di cuore impartiamo a voi tutti la Nostra Apostolica Benedizione.

AAS Gl, 330-333. Cfr. *Insegnamenti* 7, 1270 s.

De munere educatoris in sacrorum alumnis recte efïormandis

(Ex AJloc. *Libenti fralcrnoQue animo,* ad Praesides Membraque Commissionum Episcopalium ad Seminaria spectantium Romam conventos ad Rationem fundamentalem institutionis sacerdotalis praeparandam, 27 mart. 11)69).

2916 Libenti fraternoque animo vos salvere iubemus, Praesides Commissionum Episcopalium ad Seminaria spectantium, gratiamque vobis habemus quod, pro munere vestro, huic conventui interesso voluistis, cui res non levis ponderis est proposita, scilicet ut de « *Pallone fundamentali institutionis sacerdotalis* » cognoscatis. In officio tam gravi atque difficili versantibus, vobis singulari prorsus modo cordi est, ut alumni ad sacerdotium rite instituantur; rem videlicet agitis, quacum ipsa fortuna Ecclesiae coniungitur maxime.

1 Ai novelli sposi, 25 marzo 1942: *Discorsi c Radiomessaggi* 4, 13. (Cfr. n. 2099J.
' Cfr. *Gv* 4, 35.
⁑ Cfr. *MI* 9, 38.

Etenim, si merito quaeritur: « *Quid par illi arti quae dirigendae animae et e.ffjormandae iuvenin menti et indoli incumbit* », quid erit dicendum de arte, quae eo pertinet, ut homines, aetate plerumque florentes, ad munus celsissimum et sanctissimum et perarduum obeundum comparentur! Huius sane educationis causae summum momentum tribuatur oportet, et qui eam gerunt, noverint se Ecclesiae peculiari omnino ratione inservire.

Non necesse habemus, Venerabiles Fratres, de plurimis commemorare testimoniis, quibus comprobetur, quanta cum sollicitudine eadem Ecclesia hanc rem tractaverit et tractet. Viget memoria Concilii ©ecumenici Vaticani Secundi, quod novae aetatis signa perspiciens, non modicum studium eo contulit. Proximi in apostolico munere Decessores Nostri hac cura uri videbantur; et Nosmet ipsi paucis mensibus postquam arcano Dei consilio ad ministerium universi dominici gregis pascendi sumus asciti, Epistulam Apostolica»] edidimus, quarto exacto saeculo post constituta a Concilio ©ecumenico Tridentino sacra Seminaria, ita ut iam in ipso Pontificii huius servitii exordio Nobis datum sit eandem curam cum Ecclesia communicare.1

Vestra autem praesentia opportunitatem Nobis praebet de nonnullis rationibus huius argumenti breviter exponendi.

Neminem latet, quot et quantae difficultates his temporibus ortae sint, quod ad educationem attinet eorum, qui ad ineundum sacerdotium componuntur. Quae quidem difficultates latius patent, ut omnes novistis, atque adeo non solum ad hos candidatos pertinent, sed quoquoversus pervaserunt atque pervadunt: cuiusvis enim fere ordinis iuvenes moventur et concitantur; novus quidam mentis habitus inductus est. quem maturitatem vocant et ex quo illi cupiunt res, quae ad ipsos spectant, cognoscere suarumque actionum arbitri esse. Nolunt, ut ab iis tantum, qui praesunt, de se ipsis statuatur, sed exoptant hinc aliquam partem habere operis ad sui institutionem et profectum spectantis, illinc libertate frui suoque uti arbitrio. Haec duo propria sunt et peculiaria discriminis seu «crisis»», uti appellant, qua inventus nunc temporis urgetur.

2917 Quemadmodum liquet, ex his consequitur, ut auctoritas ipsa in controversiam vocetur. Quod quidem est sedulo perpendendum. Quodsi primaria et probata institutionis praecepta non sunt abicienda. tamen etiam novae huius aetatis novique mentis habitus, quem diximus, ratio ducatur oportet. Etenim necessitudo inter educatorem et alumnum non amplius eiusmodi esse putatur, ut externo quodam mandato perficiatur, quatenus alter imperet sitque activus, alter passive, ut aiunt, obtemperet, sed illa mutua necessitudo in iis innitatur, quae ipsi iusso inhaerent atque adeo ex eius interiore veluti parte procedunt. Munus institutoris et, ut ita dicamus, monstratoris viae sino dubio semper est necessarium, attamen eius exercitatio aequis rationibus determinetur

1 **S. Io.** Chrysost., *Horn.* **59** *in Matth.,* **7: MG 58, 584.**

* **Cfr. Epist. Ap.** *Summi Dei Verbum,* **4 nov. 1963: AAS 55» 979-995; (cfr. nn. 2525 ss.].**

oportet, fiat considerate cogitateque, et sit ad persuadendum apta et accommodata.

Non negamus hoc modo difficilius praeceptoris partes impleri, sed affirmari debet novam hanc institutionis disciplinam, cum recta tinnitale copulatam, mori christiano magis esse consentaneam; scilicet in hoc educationis opere iam magis causae respiciantur, quae efficiuntur sacra ipsius praeceptoris indole, siquidem etiam veteres, Christianae religionis non participes, « *paedagogos plurimum benevolentiae postulare, non neglegendos esse, sed alio guodain modo aestimandos* » censuerunt;[1] quae causae praeterea efficiuntur ipsis finibus educationi propositis, quippe qui pertineant ad rem spiritualem, disciplinam, doctrinam, ministerium pastorale, ae denique exemplis institutoris, qui oportet sit vivendi magister eo quod in ipso vera virtus elucet, maxime humilitas et firmitas animi.

2918 Institutio, praeterquam quod his rationibus seu causis suffulciatur oportet, seenni ferre debet etiam sermocinationem seu colloquium, praesertim quatenus id praeceptor cum alumnis singillatim facit. Qua in re affabilitas, sincerus animi affectus, patientia non satis commendantur, scilicet superemineat caritas, « *dulce ac salubre vinculum mentium* »[2].

Hoc vero principium, quasi lux totum institutionis opus dirigens, studiose diligenterque attendatur: magister seu praeceptor, cuius officium necessarium quidem est, utpote cum ipse sit veluti artifex imprimens formam, paulatina se quodam modo subducat, ita ut eius opus non amplius sit expetendum; is enim virtutem ac doctrinam sic in animos alumnorum transfundere debet, ut horum ipsorum vires iam sufficiant et iidem libere et ex conscientiae officio agere sciant. Iter autem, quo ad hoc fastigium pervenitur, est caritas.

Nec timeat magister, si ita se gerat, virtutem educatoris propriam imminui, cum potius ea semper vigilans esse debeat ct. efficax; neque colloquia sua cum alumnis ad quaestiones tantum minores et vanas spectare velit, cum potius sermonem familiarem, quem illi cum ipso habent, ut occasionem arripere debeat eorundem mentibus et cordibus inserendi altissimas illas notiones, in quibus vita sacerdotalis omnis nititur; idque agat sobrie quidem sed continenter, maxime has duas notiones praecipuas inculcans: consortium Sacerdotii Christi, cuius scilicet erunt participes, et munus pastorale, quod in medio Populo Dei obibunt.

Quis neget hanc educandi rationem perdifficilem esse.' Etenim ea postulat, ut impensius et apertius imitatione exprimatur usus Divini Magistri, qui, « *mitis et humilis corde* » *(Ml.* I I. 29), discipulos, (dim rudes et imperitos, ad apostolicum munus, quo ' faciem terrae renovarent », informavit.

Multum denique studii ac diligentiae positum esse videmus in apparanda ' Ratione fundamentali institutionis sacerdotalis », quae ad normam Decreti « Optatam lotius » Concilii Oecumenici Vaticani Secundi

1 Cfr. Cic. *De amie.* 71.
1 S. Ai u. Senno 350, 3: ML 39, 1531.

et ex consulto Synodi Episcoporum est composita sed nondum absoluta. <'ni opportuno consilio propositum est, ut in hoc gravissimo educationis negotio cuidam unitati prospiciatur et simul varietati, pro regionum necessitatibus, locus detur. Non est quin momentum huius velati primariae legis instil titionis sacerdotalis videat ct ponderet; ex ea enim efficacitas eiusdem educationis et ministerii, quod sacrorum alumni quondam gerent, non minima ex parte pendebit. Eadem ex caritate, cuius praeconium diximus, vim suam hauriat oportet, cum fu-
tura sit instrumentum illorum, quorum est potissimum caritate iuvenes ad altare Dei perducere.

('clerum, quaecumque est forma huius ♦ Rationis ⋅ eadem tum solum sufficiet, si rerum optimus magister, usus, quem experiendo estis consecuti. atque dilectio, qua alumnos non solum complectimini sed etiam educare studetis, accesserint.

Itaque Christum Dominum humili prece rogamus, ut labori vestro aspiret, isque in Ecclesiae bonum et profectum feliciter vertat. Haec vota, quae, magnitudinis huius causae conscii, animo sollicito suscipimus. Apostolica Benedictio confirmet, quam vobis. Venerabiles Fratres, flagranti caritate impertimus.

AAS 61, 253-256. Cfr. *Insegnamenti* 7. 166 s.

De necessitate luturos sacerdotes ad « turismi » phaenomenon intellegendum educandi

(S. C. Pro Cler., Directorium generale pro ministerio pastorali quoad turismum . 30 apr. 1969).

2919 Ordinario loci cura est ut:

a) Quoad cleri formationem in genere:

— provideat lectiones orientât ivas circa Turismi Pastoralem, etiam opportunis exercitationibus[1] (v. g. itinera culturae acquirendae utilia promovenda), ut fert' manuducantur futuri Sacerdotes ad realem in hoc sectore pastoralem: [1]

— faveat linguarum extranearum inter Clerum studium:[1]

— doceat quod dialogus omissus vel neglectus cum turistis et operatoribus turisi icis — praesertim eum his qui minus religionem servant — minus grave non est quam mediocris hospitalitatis oblatio.

AAS 61, 373-37 1.

[1] ('fr. Docr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*. n. 21: A \S 58» 726. ¡Cfr. n. 2642].

[1] ('fr. fard. A. Cieognani: « Summus Pontifex exoptat ut institutio theologica pastoralis Turismi suum debitum locum obtineat in formationis ecclesiasticae religiosaequo Institutis, ad hunc finem etiam maiorem Professorum et Docentium in Universitatibus Seminariisquo collaborat lonem fovendo •. *Epistula* ad • Convegno Itui. per i Docenti di Teología Pastorale , *¡/Osservatore llomano,* 18 sept. 1966: efr. etiam Decr. de institutione sacerdotali *Optatam lotius,* n. 8 et 19: AAS 58. 718, 725. ICfr. nn. 2629, 2610].

* ('fr. Decr. de past. Episcop. munero in Eeek sia *Christus Dominus*. n. 23: AAS 58, 685.

De candidatis ad Diaconatum permanentem instituendis

(3. Conor, pro **I**nstit. Oath., **Litt.** ***Come è a conoscenza,*** **ad Nuntius Apost.. 16 lui. 1909).**

2920 ll Santo Padre, eon ¡l Motu proprio «Sacrum Diaconatus ordinem».l ha concesso, secondo i voti espressi nel Concilio Vaticano **li,** il permesso di ripristinare nella Chiesa latina il Diaconato permanente.

Dal momento che alcune Conferenze episcopali hanno chiesto alla Santa Sede tale permesso per la propria Nazione, si rendo necessario e urgente definire alcune norme per la preparazione dei candidati al Diaconato permanente.

Il primo passo da compiere da parte di ciascuna Conferenza episcopale dovrebbe consistere, nel caso che non sia fatto già, nella nomina di una Commissione di esperti, la quale studi a fondo il problema secondo le esigenze della propria Nazione, per esaminare se esistano validi motivi che consiglino l'introduzione della nuova istituzione e in qual modo si possa efficacemente attuarla.

Sarà bene però che in tale studio si tengano presenti alcuni principi fondamentali, già indicati nel citato Motu proprio.

Trovandoci di fronte ad un problema nuovo per il nostro tempo, stabilire « a priori 0 una « ratio studiorum » e un programma di formazione per i candidati al Diaconato permanente non è una questione priva di difficoltà.

Innanzi tutto occorre determinare le funzioni proprie del Diacono, intermediario tra il Sacerdote e i fedeli; funzioni che sono diversamente impostate dalle varie Conferenze episcopali, come già eiÿi avvenuto durante la discussione nell'Aula Conciliare.

Inoltre bisogna tener presente che i candidati al Diaconato possono essere di due specie, come è previsto dal Concilio 2 ed al Motu proprio: i giovani votati al celibato, e uomini di una certa età, già coniugati e aventi una professione o un impiego. Altra diversità è quella della destinazione dei Diaconi: non si potrà richiedere la medesima formazione per i Diaconi destinati a luoghi di missione o a paesi ancora in via di sviluppo, e per quelli che dovranno esplicare la loro funzione in Nazioni di una certa civiltà e con una cultura abbastanza elevata.

Spetta pertanto a ciascuna Conferenza episcopale determinare il tipo - o i tipi — di Diaconato che sembrino più confacenti ai bisogni del paese, e, di conseguenza, la preparazione che si dovrà loro impartire.

Considerati i diversi tipi di formazione, ne deriva che gli schemi dei programmi di studio debbano essere anch'essi differenti.

Per i giovani, che si votano al celibato, si dovrebbe pensare alla creazione di Istituti particolari con corsi di studio abbastanza organizzati e con formazione spirituale, che prepari i candidati al futuro ministero diaconale. Per gli uomini già sposati, invece, i corsi devono essere com-

1 **[Cfr. nn. 27SS e.].**

* **Cfr. Const, dogm.** ***Lumen Gentium,*** **n. 29; [cfr. n. 2590].**

patibili con gli impegni di lavoro, e perciò si potranno organizzare corsi serali o settimane di studio più o meno prolungate. Per questa seconda categoria di candidati occorre tener presente la cultura già acquisita, e, in tal caso, i corsi potranno essere più accellerati; mentre per gli altri, che hanno appena svolto i corsi elementari, la preparazione richiederà certamente maggior tempo. Ad ogni modo si deve assolutamente escludere una preparazione affrettata o superficiale, perché i compiti dei Diaconi, secondo (pianto è stabilito nella Post. ‹ Lumen gentium « (n. 29) e nel .Motti proprio (n. 22), sono di tale importanza da esigere una formazione solida ed efficiente.[1]

l Diaconi infatti devono preparare al Battesimo i catecumeni; spiegare e commentare la Parola di Dio con la predicazione; preparare i fedeli al Matrimonio e osservare tutto (pianto regola la celebrazione di tale sacramento; supplire il Sacerdote, quando manca, nella preparazione dei fedeli alla morte e amministrare loro il Viatico.

Tutto ciò comporta una formazione dottrinale, che è al di sopra di quella di un semplice catechista e, in qualche modo, analoga a quella del Sacerdote.

2921 I corsi pertanto dovranno comprendere lo studio:

a) della Sacra Scrittura con tutte quelle nozioni, che mettano i Diaconi in grado di comprendere e spiegare ai fedeli la Parola di Dio in ordine al progresso della vita spirituale. Il Diacono dovrà, perciò, in assenza del Sacerdote, essere capace di tenere l'omelia e presiedere alla Liturgia della Parola.

b) del Domina. Tale studio potril essere simile a quello previsto negli Istituti di Catechesi, destinati ai religiosi non sacerdoti. Si potrà prendere come esempio quello svolto dai Fratelli delle Scuole Cristiane o dai corsi superiori di Religione riservato ai laici di una certa cultura. L'impostazione peraltro dovrà essere maggiormente biblica e kerigmatica; si potranno certo evitare le parti eccessivamente di controversia, accennando però a queste problematiche mediante la lettura di brani scelti dai Padri della Chiosa, dai teologi e da autori ascetici.

c) della Morale, concernente l'approfondimento della morale individuale, sociale e politica, almeno al livello dei catechisti o dei corsi che si tengono per gli iscritti all'Azione Cattolica.

d) del Diritto canonico, specialmente per quanto riguarda il -Matrimonio e comprendente la pastorale circa il modo di preparare i fedeli a ricevere tale sacramento.

c) della Liturgia, da inserirsi possibilmente nel corso di Dommatiea e che include anche le nozioni circa lo svolgimento delle cerimonie sacro.

/) di insegnamenti tecnici, che preparino i candidati a certe attività di ministero, come la psicologia, pedagogia catechistica, eloquenza, canto sacro, impostazione di organizzazioni cattoliche, amministrazione

1 **(Cfr. nn. 2590; 2809].**

ecclesiastica, modo di tenere aggiornati i registri di battesimo, cresima, matrimoni, defunti, eoe.

Benché non si debba insistere nel richiedere dai futuri diaconi tutto quel complesso di discipline che costituiscono il corredo indispensabile per gli aspiranti al sacerdozio (come la Storia ecclesiastica, il corso completo di Diritto canonico, la filosofia), tuttavia, in certe regioni e specialmente per i Diaconi che dovranno svolgere il loro ministero nelle città, sarà bene che essi completino la loro formazione culturale con quelle discipline che le specifiche situazioni locali esigono, come, per esempio, lo studio delle religioni pagane, l'ecumenismo, il complesso delle questioni filosofiche, specialmente quelle più in voga, lo studio di certi problemi economici, politici, ecc.

Spetterà pertanto ai Vescovi di ogni Nazione prevedere quale complesso di discipline esige il ministero diaconale nel proprio territorio.

Inoltre occorre tener presente che la formazione culturale non si esaurisce con l'ordinazione diaconale, ma si deve prevedere una formazione « permanente », cioè continua, con corsi di aggiornamento riservato ai diaconi o con la partecipazione alle settimane di studio destinate ai sacerdoti.'

Ex Archivo S'. *Conyr. pro histit. Catti.*

De futuris sacerdotibus ad pastoralem migratorum curam peculiari modo instituendis

(S. C. pro Episc., Instruet, de pastorali migratorum cura, 22 aug. 1969).

2922 § 3. Si res ferat, Collegium sacerdotum migrationibus destinandorum instituere, aut saltem quaedam eligere Instituta, sacrorum Seminariorum ope collata, si quae adsint, ad sacerdotii candidatos e peculiari sermone formandos; quibus in institutionibus sacerdotes, sive antequam ad exteras nationes proficiscuntur sive cum in iis iam deversantur, peropportunas scholas statis temporibus rite frequentent et insuper, si rea id suaserit, novos apostolatus rationes cognoscere et condicionum ad oeconomicam socialemque vitam et ad civilem cultum spectantium notitias sibi compararo contendant.

AAS 61, 625-626.

De munere theologorum in Ecclesia

(Ex Alloc. *Gratia Domini.* membris Commissionis Theologicae Internat ionalis, primum plenarium Coetum habentibus, 6 oct. 1969).

2923 Liceat Nobis tertium animi Nostri sensum quo in praesens allicimur significare; exoptamus scilicet, vobis, Venerabiles Fratres et Filii carissimi, copiose sensus affirmare Nostrae existimationis Nostraeque fiduciae erga vosmetipsos atipie erga vestri gravissimi muneris conscientiam, ad eam doctrinam quod attinet, qua iure appellamini theologi in Ecclesia

1 [Cfr. nn. 2619; 2613; 2921 s.).

Catholica. Quod cum dicimus, vobis totidem verbis confirmamus Nos velle omnino agnoscere leges et postulata studiorum vestrorum propria, tueri nempe eam dicendi libertatem quae scientiae theologicae insit, camque pervestigandi facultatem quae huius scientiae progressione postulatur, quam quidem scimus magnopere cordi esse unicuique vestrum. Ad rem quod attinet, volumus ut abiciatis ex animis timorem, ne officia a vobis flagitata ita circumscribere debeant atque coarctare amplitudinem studiorum vestrorum, ut legitimae investigationes vel formulae doctrinae convenientes praepediantur. Nolumus perperam insidere vestris in animis suspicionem alicuius contentionis inter duos primatus, hinc scientiae, illine auctoritatis; etenim quoties divina agitur doctrina, unus solus viget primatus, primatus scilicet revelatae veritatis. primatus fidei, cui tam theologia ipsa quam Ecclesiae magisterium patrocinari student unanima consensione, licet ratione diversa.

Estote propterea tam fideles argumento studiorum vestrorum, id est fidei ipsi, quam spe certa ducti, fieri posse ut inquisitiones illae secundum propria principia explicentur atque secundum vestrum cuiusque ingenium nativum. Id declarat, libenti animo Nos concedere progressionem atque varietatem scientiarum theologicarum, illum « pluralismum », quem aiunt, qui hodie notare apteque designare videtur nostri temporis cultum et humanitatem; verumtamen non possumus quin commoneamus prorsus esse necessarium custodire, quemadmodum semper professa est traditio Ecclesiae, eandem doctrinae catholicae intimam veritatem, « *in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eademque sententia* », ut probe novistis.[1]

AAS 61, 715-716. Cfr. *iMfgnamenti* 7, 650 s.

De permanenti cleri, maxime iunioris, institutione et formatione

(Instruet. S. C. PRO Clerk. *Inter ra,* dc permananti cleri institutione. 4 nov. 1969).

2924 1. Inter ea, quae ad Sacram Congregationem pro Clericis pertinent, Constitutione Apostolica *Regimini Ecclesiae universae* hoc statuitur: «Congregatio media et subsidia quaerit, proponit et urget quibus sacerdotes ad sanctitatem assequendam contendant; studia ne intermittant, adeo ut iidem praesertim in divina revelatione, scientia theologica, artibus liturgici necnon in humanis disciplinis magis magisque edocti, fructuosius exerceant sacerdotale ministerium: instituta pastoralia promovet; curat erigendas bibliothecas pro clero; instituendos ubique statis temporibus cursus, quos vocant, pro sacerdotibus, praesertim novensilibus, ut iidem pastorales cognitiones et methodum perficiant atque amplificent, experientias apostólicas mutuo communicent, activitates pastorales coordinent ».

[1] Cfr. *Denz.-Sch.* 3020, etc.

[•] Paoli VI, Const. Apost. *Rctrimini Ecclesiae universae,* n. 67, I: AAS 59, 90S-909.

2. Quod officium ut recto impleret, Sacra Congregatio pro Clericis necessarium esse duxit peculiari examine expendere quaestionem de permanenti clericorum, potissimum ¡uniorum, formatione, quo efficacius ad usum deducerentur statuta hac de re a Concilio Vaticano II edita.[1]

Hunc in finem, ampla quaestionum series ad Conferencias Episcopales missa est, unde cognosci possent, modo quidem vivido ac delinito, cum verae et germanae quaestiones, quae ex illa permanenti formatione in variis orbis terrarum partibus oriuntur, tum ea, quae hac in re experiendo usque adhuc sunt comperta.

Postquam omnia responsa maturo considerata sunt atque perpensa, eorum summarium propositum est, ut de eo inquireret, Coetui plenario Sacrae Congregationis pro Clericis, die 18 mensis Octobris anno 1968 acto. Ea, quae eiusdem coetus Sodales concluserunt, per has litteras cum Conferentiis Episcoporum communicantur, ut Episcopi, sive singuli sive plures coniunctim, ad eiusmodi institutionem et formationem efficiendam ordinandamque iuventur.

Considerationes generales

2925 **3. Neminem sane latet totius** *Ecclesiae renovationem,* **quam Concilium Vaticanum II et exoptavit et promovit, magnam partem pendere e** *sacerdotali ministerio,*[2] **atque adeo e formatione sacerdotibus tradita, ex eiusque continuitate ac perfectione post susceptam sacerdotalem ordinationem, maxime per priores vitae pastoralis annos. Ad potiores vero partes ministerii Episcoporum pertinet, ut haec formatio tuta redatur et excolatur altius: « Cum sacerdotalis institutio, ob recentioris potissimum societatis rerum adiuncta, etiam studiorum in Seminariis curriculo absoluto prosequenda atque perficienda sit, Conferentiarum episcoporum erit in singulis nationibus aptiora media adhibere, cuiusmodi sunt pastoralia Instituta cum paroeciis opportune selectis cooperantia, conventus statis temporibus cogendi et accommodatae exercitationes quarum ope iunior clerus sub aspectu spirituali, intellectuali et pastorali in sacerdotalem vitam atque apostolicam operositatem gradatim introducatur casque in dies magis renovare ac fovere valet »?**

2926 **4. ili tres** *aspectus sacerdotalis formationis — spiritualis, intellectualis, pastoralis —* **intime, et apte convenienterque inter se componantur**

[1] **Cfr. CONC. Oec. Vat. II, do past. Eplscop. inunere in Ecclesia** *Christus Dominus,* **n. 16: AAS 58, 680-681: Decr. do Presbyt. ministerio ct vita** *Presbyterorum ordinis,* **n. 19: AAS 58, 1019-1020; Decr. do institutione sacerdotali** *Optatam totius,* **n. 22: AAS 58, 726-727. [Cfr. nn. 2619, 2706, 2613].**

[2] **Cfr. Conc. Oec. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita** *Presbyterorum ordinis,* **n. 1: AAS 58, 991; Decr. de institutione sacerdotali** *Optatam totius,* **Prooemium: AAS 58, 713. [Cfr. nn. 2673, 2621].**

[3] **Conc. Oec. Vat. II, Decr. do institutione sacerdotali** *Optatam totius,* **n. 22: AAS 58, 726-727; cfr. otiam Decr. do Presbyt. ministerio et vita** *Presbyterorum ordinis,* **n. 19: AAS 58, 1019-1020; Pauli VI Litt. Apost. motu proprio datae** *Ecclesiae. Sanctae,* **I, u. 7: AAS 58, 761.[Cfr. nn. 2643, 2722, 2747].**

oportet: est enim omnino necessarium, ut recta vigeat congruentia inter tines, quos assequi permanenti formationi est propositum, inter doctrinam nempe theologicam, praxim pastoralem et vitam spiritualem, ac quidem arcta quadam coniunctione mutuaque cooperatione. Periculum modum excedendi in formatione spirituali, saltem his ipBis temporibus, minus frequens atque remotius esse videtur. Haec vita spiritualis ceterorum duorum *aspectuum* est voluti fundamentum habenda, cum pastoralis actin sit quasi eius fructus et scientia theologica merito dici po-dt eius criterium dirigens.

2927 5. Sub respectu *intellectuali,* sacerdotum formatio, ordine ratioque composita, complecti debet non solum iteratam tractationem sed etiam confirmationem primariarum disciplinarum, quarum studio ipsi iam diu operam dederunt, praesertim quod ad eas doctrinae sacrae quaestiones attinet, quae maius momentum habent ad vitam spiritualem pastoralemque operositatem; considerentur quoque oportet doctrinae theologicae *progressio* ac *novae quaestiones pastorales,* maxime vero quatenus hae a vivo Ecclesiae .Magisterio elucidatae sunt; demum curandum est, ut omnia, quae circa rem pastoralem experiendo sunt comperta, cum *solida doctrinae summa* conectantur.

Quapropter, inter studia sacram ordinationem subsequenda haec recensenda esse videntur: quae scilicet pertinent ad Sacram Scripturam, Ecclesiae Patres ac Doctores, traditionis documenta — in quibus peculiarem locum obtinent Decreta .Magisterii Conciliorum ae Summorum Pontificum , Liturgiam. probata theologorum opera, necnon practicas exercitationes de re pastorali, catechetica, homiletica ac paedagogica et quaestiones dc doctrina sociali Ecclesiae. Prae oculis quidem habeantur oportet haec verba Decreti *Presbyterorum ordinis:* Presbyteri ab Episcopo in sacro ritu ordinationis admonentur ut sint *maturi in scientia* et sit doctrina eorum *spiritualis medicina populo Dei.* Scientia autem ministri sacri sacra esse debet, quia e sacro fonte desumpta et ad sacrum finem directa »?

2928 6. *Determinatio* autem *materiae* huius studii pro sacerdotum formatione non videtur esse remittenda singulorum arbitrio vel optatis. Hanc enim materiam non licet determinari placitis quibusdam hac aetate vigentibus neque schola quadam theologica. Semper quidem considerandum et attendendum est id. quod sacerdotes cupiunt, non ita tamen, ut eiusmodi optatum fiat ratio et norma materiae pro theologica formatione seligendae.

2929 7. Expedit hic nonnullas exponere considerationes circa quasdam *difficultates,* quae *his temporibus* non raro contingunt, cum haec iuniorum sacerdotum institutio ad usum deducitur. Nostra enim aetate fere quoad omnia, etiam quoad tidei veritates, dubitationes exceptionesque proponuntur, unde etiam consequitur, ut apud multos sacerdotes personalis certitudo circa germanam doctrinam catholicam iam non habea-

l Conc. Oec. Vat. **II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita** *Prrsbulerorum ordinis.* **n. 19; AAS 58. 1019-1020. |Ctr. n. 2721 J.**

tur, ita ut ipsa principia, quae vitam Christianam et sacerdotalem regunt ac moderantur, in dubium vel saltem in controversiam vocentur.

Ilie mentis habitus spiritui supernaturali nullatenus favet, qui omnino necessarius est ad sacerdotum vitam et ministerium, sed eos potius ad illam « saecularizationem », quae dicitur, inducit, quaeque non solum reapse invenitur, sed etiam interdum aperte intenditur. Si enim catholicae doctrinae veluti patrimonium, quod quisque certe ac personali ratione possidet, ita ut eius vitam et operationem efficaciter dirigat, amittitur, subsidia deficiunt, quorum ope resisti possit naturalismo et materialismo practico, quibus vita socialis nostra aetate in toto circuitu suo inficitur.

2930 8. Juniores sacerdotes non raro difficultates experiuntur in /idei *deposito integre retinendo,* quod a lesu Christo est Ecclesiae traditum. Cuius rei multiplices causae sunt: etenim partim ex aucta voluntate oritur contra dicendi, adeo ut non dubitetur etiam ipsas traditas veritates fidei improbare, praesertim quod ad modum attinet eas enuntiandi; quáe quidem ad improbandum propensio imprimis authentici Magisterii ecclesiastici dicta respicit, eo progrediens, ut oboedientia in discrimen vocetur; partim vero causa huius animorum turbationis ponenda etiam esse videtur in aucto momento disciplinarum empiricarum, quarum conclusiones theologi modo fidei non congruenti interdum interpretantur: (|uam interpretationem ne ipsi quidem harum disciplinarum cultores probant, saltem ii qui non imbuti sint ideologia aliqua religioni christianae infensa. Demum memoranda est rei socialis mutatio, quae magnam vim habet ad ea, quae ad socialem sacerdotis vitam spectant.

2931 9. Vita vero *spiritualis* vividam *fidem personalem* postulat, ex qua illa oritur, in qua innititur, ex qua incrementa capit. Mutua est autem haec ratio: etenim vita spiritualis, quantum ad ipsam pertinet, fidem roborat ideoque tutum efficit modum theologolem in studia incumbendi, cogitandi ac statuendi, quid sit agendum, atque ita faciliorem etiam reddit comprobationem doctrinae a Magisterio propositae, quod quidem est norma proxima laboris theologici.

Supremo enim Ecclesiae Pastori et Episcopis cum Eo coniunctis ex divina institutione competit munus docendi ea, quae ad fidem spectant; quae potestas neque laicis neque presbyteris tribuitur. Ea igitur, quae a Magisterio proponuntur, sincere accipiantur oportet: quae omnia nisi accipiantur ac quidem sine ullis ambagibus vel exceptione, cetera omnia ad vanum et irritum rediguntur. Etenim propter auxilium Spiritus Sancti Ecclesiae Magisterio promissum, *suppositis* quidem *supponendis,* ‹ religiosum voluntatis et intellectus obsequium ... praestandum est Romani Pontificis authentico magisterio etiam cum non ex cathedra loquitur », imnio vero supremi .Magisterii « definitionibus fidei obsequio adhaerendum »?

1 Conc. Oec. Vat. **II, Const, dogm. do Ecclesia** ***Lumen gentium,*** **n. 25: AAS 57, 29-31.**

Ad confirmandam hanc vitam spiritualem et conscientiam sacerdotii, optandum est, ut Feria V Hebdomadae Sanctae mane quisque presbyter sive Missae chrismatis intersit sive non intersit renovet actum, quo se Christo devovit, quo officia sacerdotalia se exsecuturum, maxime sacrum caelibatum servaturum et oboedientiam Episcopo (aut Moderatori Religioso) praestiturum esse promisit, atque in animo suo celebret munus sacro Ordine sancitum, quo vocatus est ad servitium Ecclesiae.

2932 10. Idcirco theologica institutio imprimis catholicam doctrinam ab Ecclesiae Magisterio propositam plene omnibusque partibus tutari atque explicare debet atque subtilius explanare, adiumentis subsidiisque adhibitis, quae disciplinae Bibliorum sacrorum, Ecclesiae Patrum necnon et « patrimonii philosophici perenniter validi ‖ importaverunt. Neque omitti licet catholicam doctrinam de ipsius Magisterii Ecclesiae auctoritate eodem modo tuenda. Haec omnia praestanda sunt ratione quoque habita difficultatum, quae circa sacram doctrinam e quaestionibus, hodie acriter motis, oriuntur ac quibus responsio vere Christiana danda est.

2933 ‖ 1. Solida vita spiritualis atque recta scientia theologica excitant foventque impulsionem et operositatem *pastoralem,* fructuosam sacramentorum administrationem, verbi Dei praedicationem vi persuadendi praeditam, et omnimodam caritatem pastoralem, ad quod munus exsequendum sacerdotes ordinationem receperunt:| ita quidem, ut Dei caritas fundamentum semper sit caritatis erga proximum, et illi fidei doctrinam exponant omnino congruenter Ecclesiae Magisterio apteque distinguant sacerdotalem operam ab actione politica et sociali, quae ad laicos propria ratione pertinet? Necessarius est habitus animi inducens ad vitam agendam pietate ac disciplina conformatam, cum sacerdotale ministerium, cuius sunt presbyteri participes, omnino postulet modum ac rationem vitae congruentem donis in sacramentali ordinatione susceptis et muneribus in vita pastorali cuique exercendis: ‹ ut, aptis adhibitis mediis ab Ecclesia commendatis, ad illam semper maiorem sanctitatem nitantur, qua evadant in dies aptiora instrumenta in servilium totius Populi Dei »?

Beatus Paulus Apostolus praeterea hortatur: *Admoneo te ut resuscites gratiam Dei, quae est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis, et dilectionis et sobrietatis* (2 *T.* 1, 6-7).

1 Conc. Oec. Vat. **II, Decr. do institutione sacerdotali** ***Optatam totius,*** **n. 15: AAS 58, 722; cfr. etiam Deci.** ***Dignitatis humanae,*** **n. 14: AAS 58, 910. (Cfr. n. 2636].**

1 **Cfr.** ***Pont. Rom.,*** **De Ordinatione Prcsbyt.;** Conc. Oec. Vat. **II. Const, do^m. de Ecclesia** ***Lumen gentium,*** **n. 28: AAS 57, 33-36. (Cfr. n. 2589].**

• **Cfr.** Conc. Oec. Vat. **II, Const, dogmi. dc Ecclesia** ***Lumen gentium,*** **n. 32: AAS 57. 38-39; Decr. de apostolato laicorum** ***Jpostolicam actuositaiem,*** **n. 7: AAS 58, $43-814; Decr. do Prcsbyt. ministerio et vita** ***Presbyterorum ordinis,*** **n. 6: AAS 58, 999-1001; Const. Past.** ***Gaudium ct spes,*** **nn. 43 et 76: AAS 58, 1061-1064 et 1099-1100. (Cfr. n. 2692).**

4 Conc. Oec. Vat. **II, Decr. do Prcsbyt. ministerio et vita** ***Presbyterorum ordinis,*** **n. 12: AAS 58, 1009-1011. (cfr. n. 2707).**

Sacerdotes, si haec in ipsis inveniantur et vigeant, numquam obii viscentur, cur se olira Deo eiusque gregi devoverint in sacerdotio, neque periculum erit, ne ignorent, quid fidelibus praestare possint ad salutem procurandam nove pro caritate proximi substituatur merus humanisions naturalis.

2934 12. Qua de causa Episcopus instanter curet oportet, ne docentes, quibus munus instituendi sacerdotes credatur, casu designentur. Ratio seligendi eiusinodi docentes sana mens ecclesiastica esse debet. Illud enim *sentire cum Ecclesia,* quod iterum iterumque excitari debet, postulat sane theologum Ecclesiae fidelem. In universum autem, ut vita sacerdotalis eiusque vis persuasibilis foveantur, arctior coniunctio inter scientiam theologicam et spiritualitatem sacerdotum propriam efficienda est.

Itaque ii magistri ad hoc opus praestandum apti possunt haberi, qui propositas sibi quaestiones solvunt, non autem qui dubitationes ingerunt et augent. Nominis fama, qua palam fruuntur, novitatis studium in quaestionibus proponendis et explanandis vel enuntiandi modus, qui animos quidem allicit, non tamen erudit neque iis persuadet, nequeunt esse rationes, ob quas designentur. Mos ille impugnandi traditiones, institutiones auctoritatemque Ecclesiae, non idoneum quemquam reddunt ad hoc munus exsequendum. Sed ut magister, qui discipulos instruat, sacerdos asciscatur, qui sincero animo cum Ecclesia sentit, ac de hac via neque in hanc neque in illam partem deflectit. Magistri sacerdotum, attento animo et corde sincero germana bona nostrae aetatis et ea, quae haec vere postulat, inspicientes, atque penitus inhaerentes, quoad vitam ac doctrinam, traditionibus Ecclesiae, mente et opere componere studeant ea, quae haec tempora nostra exigunt et in quae inclinant atque propendent, prout eadem sunt legitima, cum Ecclesiae traditione. « Facile cernitur quam opportunum ac prorsus necessarium sit optimos habere duces ac magistros, qui eis non tam doctrinae praeceptis, quam sacerdotalis ministerii exercitatione in exemplum praeluceant »?

2935 13. Ut autem sacerdotum formatio ordine rationeque progrediatur, accurate est praeparanda ac disposite exsequenda. « Quam doctrinalem de re apostolica institutionem et formationem, ut usu et experientia firmetur, practica quoque, quae dicitur, per gradus sapienter progrediens prudenterque moderanda exercitatio comitetur oportet, quam peculiari deinde post adeptum sacerdotium tirocinio peritissimis viris sive doctrina sive consilio et exemplo moderantibus, exercendam et perficiendam esse volumus, et studiis sacris numquam intermissis, continuo solidandam »? Cui necessitati optime occurri videtur, si Episcopus cuidam sacerdoti tamquam *Directori studiorum,* vel parvo cuidam coetui, qui non e pluribus quam tribus sacerdotibus constet,3 sacerdotum insti-

* **Pii XII, Litt. Apost. motu proprio datae *Quandoquidem:* AAS 41, 166.**

’ **Pii XII, Const. Apost. *Sedes Sapientiae:* AAS 48, 364. [Cfr. n. 2286].**

• **Pauli VI, Litt. Apost. motu proprio datae *Ecclesiae Sanctae,* I, n. 7: AAS 58, 761: « Curent etiam Episcopi vel Conferentiae Episcopales, iuxta cuiusque territorii condi-**

tutioncm consulto committat. Propter rei momentum valile expedit, ut Episcopus arctam habeat necessitudinem cum *Directore* vel *Directoribus* formationis sacerdotalis.

Foveatur, quatenus licii potest, per speciales disciplinarum cursus congrua illorum sacerdotum praeparatio, qui permanenti ceterorum formationi atque institutioni erunt addicti.

St BSIDIA PROPONENDA

2936 14. Cura rerum gerendarum, ratione atque exsecutione, quoad sacerdotalem formationem, primo *spectat ad loci Ordinarium,* idque hinc quia presbyteri munera et sollicitudinem Episcoporum pro sua quisque parte in se recipiunt et cotidiano studio gerunt: si igitur Episcopus « integrum opus pastorale totius dioecesis promovere studet, etiam continuae formationi sacerdotum prospiciat necease est;[1] illinc vero, quia necessitates et possibilitates formationis sacerdotum tantopere differunt pro populorum ac regionum diversitate, ut seria formatio haberi possit solummodo, si condicionum uniuscuiusque loci ratio habeatur. Patet tamen interdum hanc quaestionem melius solvi posse intra lines latiores, ex. gr. Conferendarum Episcopalium.

2937 15. Quapropter, inter subsidia quae hoc in documento recensentur, quaeque sunt etiam fructus multarum rerum, quae experiendo variis in locis compertae sunt, ea Episcopi vel <'onforcatine Episcopales seligant, pro proprio quidem cuiusque territorio, quae secundum *rerum adiuncta* ac possibilitates opportuniora videantur. Nec quidquam obstat quominus, communi consensu eorum quorum intersit, *incepta interdioecesana* constituantur, praesertim ubi cleri penuria id suadeat.

1. *Annus pastoralis*

2938 H>. In Eitteris Apostolieis *Ecclesiae Sanctae,* die 6 mensis Augusti anno I960 motu proprio datis ad exsequenda ea. quae in Decreto *Christus Dominus,* n. 16, et Decreto *Presbyterorum Ordinis,* un. 19-21, statuta sunt, hoc decernitur: « Curent Episcopi aut singuli aut inter se conjuncti ut omnes Presbyteri, etiam si ministerio addicti sunt, seriem praelectionum pastoralium statini post ordinationem per annum perficiant »>.[2] Nonnullis in dioecesibus huic pastorali anno usque adhuc per diaconatum plus minusve protractum provisum est.

dones, ut eligantur unus vel plures Presbyteri probatae scientiae et virtutis, <iui tamquam studiorum moderatores, promoveant et ordinent praelectiones pastorales ceternque subsidia, (piae necessaria existimantur ad fovendam formationem sclentificam et pastoralem Presbyterorum proprii territorii». [Cfr. n. 2747J.

[1] Conc. Oec. Vat. **II, Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia** *Christus Doniinus,* **n. 16: AAS 58, 680-681. (Cfr. n. 2619],**

[2] **I, n. 7: AAS 58, 760. [Cfr. n. 2747].**

Huic pastorali anno haec, quae sequuntur, sunt *proposita:*

a) facilior transitus a vita Seminarii ad exercitium ministerii pastoralis;

b) accessus per gradus faciendus ad opera pastoralia ita ut cognitio hominum consortionis, in qua sacerdotes vivere et agere debeant, et ars exercendi varia ministeria atque communicandi cum variis personarum coetibus gradatili! procedant, sine improvisis inceptis;

c) absolutior maturitas humana et sacerdotalis, probante experientia pastorali.

Necessitas haec in omnium memoriam revocata iam fuit a Summo Pontifice l'io XII, fel. rec., in Adhortatione Apostolica *Meati Nostrae,* ubi suadebatur etiam, tamquam subsidium opportunissimum, communis vita iuniorum sacerdotum: ¢ Vos adhortamur, Venerabiles Fratres, ut, quantum fieri potest, inexpertos adhuc sacerdotes in medias ne ingeratis operas, neve eos assignetis locis, vel ab urbe Dioecesis principe vel a celebrioribus eius oppidis remotis. In huiusmodi enim vitae statu si versarentur, segreges, imperiti, periculis oppositi, a magistris prudentibus inopes, incommoda procul dubio ipsi capere eorumque alacritas possent. Probatur quoque admodum Nobis, Venerabiles Fratres, hos novellos sacerdotes una eum loci curione maxime ciusque administris vivere; propterea quod facilius ita, senioribus praeeuntibus, ad sacra munera iidem poterunt informari, atque pietatis studio ardentius imbui ... Quod in votum iam venerat Ecclesiae id Nos et nunc comprobamus et commendamus vehementer, iniri scilicet ab unius curiae vel a plurium vicinarum curiarum clero communis vitae consuetudinem ⁑.

2939 17. Annus pastoralis peragi potest sive in instituto aut domo ad hoc destinatis sive in paroeciis aliisve actionis pastoralis sedibus. Tempus ita componatur, ut sive doctrinae sive praxi pastorali debite prospiciatur.

In hoc anno pastorali introducendo sequentes prae ceteris *conditiones* serventur necease est:

a) parochi et paroeciae, quo mittuntur diaconi vel iuniores sacerdotes inducendi in ministerium curae animarum, sedulo et accurate seligi debent;

b) quoad sacerdotum a presbyteratu suscepto recentium pastoralem operam, condiciones clare definitae statuantur quod ad laboris magnitudinem attinet; iunior enim sacerdos, cum considerandus non sit veluti cooperator, licet nondum plene exercitatus, ad eos sacerdotes mittendus est, qui vere parati sint tempus et laborem impendere in formationem invenis sodalis;

c) per annum pastoralem, sacerdotibus novensilibus sufficiens occasio danda est in conventibus cum aequalibus ea, quae experiendo cognoverunt, mutuo communicandi, complendi et, si casus ferat, corrigendi;

⁑ **AAS 42, 692-693. (Cfr. n. *2222].***

d) speciatim per annum pastoralem fovendum est alacre colloquium sacerdotum cum Episcopo, cum Vicario Generali vel Episcopali, etc.;

e) solummodo post expletum annum pastoralem sacerdotes novensiles in paroecia aliqua certam nominationem accipiant.

2. *Examina triennalia et paroecialia*

2940 18. Normae canonis 130 Codicis Iuris Canonici de examinibus triennalibus, quae dicuntur, pergunt vigere. Remanet etiam examen paroeciale, quo candidatus suam idoneitatem ostendat, etsi abrogati sunt concursus praescripto Litterarum Apostolicarum *Ecclesiae Sanctae,* I, n. 18, § IA

Opportuna tamen accommodatio huiusmodi subsidiorum traditione receptorum, necnon examinum ordinatio, materiarum distributio ac quaestionum particularium determinatio fieri possunt, ab Episcopo vel a Conferentia Episcopali.

Haec examina verti debent non solum in doctrina, verum etiam in praxi, neque quidquam obstat, quominus forma colloquii adhibeatur aut pensi alicuius peculiaris, quod fiat de materia definita sub ductu magistri periti.

3. *Cursus disciplinarum sacerdotibus destinati*

2941 19. Decretum *Presbyterorum Ordinis* ante omnia postulat, ut sacerdotibus, paucos post annos ab eorum ordinatione, copia detur frequentandi «cursum, quo ipsis praebeatur occasio cum ad pleniorem methodorum pastoralium et scientiae theologicae cognitionem acquirendam, tum ad vitam spiritualem roborandam et ad mutuo experientias apostólicas cum fratribus communicandas».2 Expedit, ut initium huius cursus destinetur recessui spirituali per sufficiens tempus protrahendo.

Agitur ergo de cursu diverso ab anno pastorali, qui dicitur, et fortasse in hoc cursu spedalini opera dari potest, ut iuvenes a sacerdotio recentes opportunis illis disciplinis ac rebus exerceantur, quibus iisdem opus sit ut novas etiam apostolatus formas, quas nostra induxerit aetas, expedite, apte alacritcrque tractare valeant ».3

Eiusmodi disciplinarum cursus per aliquot annos imponi ac praescribi possunt; libere tamen pateant etiam ceteris sacerdotibus.

4. *Sessiones studii causa agendae*

2942 20. Expedit ut S. Theologiae Facultates universo clero offerant opportunas *sessiones studii* causa agendas (ex. gr. per hebdomadam in anno,

l **Cfr. AAS 58, 767.**

* **Coxc.** Oeo. Vat. **II, Doer, do Presbyt. ministerio et vita** ***Presbyterorum ordinis,*** **n. 19: AAS 58, 1019-1020. [Cfr. n. 2722).**

' Pii **XII, Litt. Apoat. motu proprio datae** ***Quandoquidem:*** **AAS 41, 165.**

vel semel in mense), quibus ipsis praebeatur utile complementum formationis theologicae. Cursus hebdomadales (ieri possunt per seriem lectionum quae litteris mittendis accipiendisque peraguntur.

Post 10 et 25 a recepto sacerdotio annos imperari possunt huiusmodi studiorum sessiones.

5. *Sacerdotum conventus*

2943 21. Conferent iae *decanales,* de quibus in can. 131 C.I.C., opportune ad hodiernas rationes accommodentur; foveantur sacerdotum sive eiusdem aetatis sive eiusdem regionis conventus ad mutuam fovendam caritatem, ad ea, quae experientia cognoverunt, inter se communicanda, ad differentias ex aetate ortas superandas.

6. *Institutio bibliothecarum*

2944 22. Convenit ut, per *deca natus* vel saltem per regiones, bibliothecae instituantur, libris probatae doctrinae instructae, quibus sacerdotes indigere possunt ad confirmandam augOndamque cognitionem rei theologicae, spiritualis ac pastoralis, ita ut ipsis libri facile et sine expensis praesto sint.

7. *Feriae studiorum causa habitae*

2945 23. Libenter vacationes concedantur sacerdotibus, qui eas desiderent , ad sua studia theologica amplificanda.

8. *Aliae opportunitates formationis sacerdotum*

2946 24. Singulis in dioecesibus vel in regione interdioecesana, prout unoquoque in casu fieri potest, *Institutum Pastorale,* sub ductu Commissionis opportune nominatae, condi potest, quod faciliorem etiam reddat progressum in cognitione theologiae pastoralis, per breves cursus, commentarios per intervalla editos, acroases aliaque id genus, quae universis sacerdotibus destinentur.

2947 25. Expedit, ut foveatur — cum opportunis cautelis, quas singulis in casibus prudentia suggerat — libera formatio coetuum de re theologica, atque, generatimi, provehantur institutiones, quae sacerdotibus adiutoriunì praebeant ad eorum vitam spiritualem, actionem pastoralem et formationem *intellectualem',* constat enim multis in loris uberes fructus percipi, quoad sacerdotum sanctitatem ac ministerium, ex eiusmodi institutionum alacritate.

Conclusio

2948 26. Sacra haec Congregatio, Cleri servitio addicta, mutuas cum Conferentiis Episcopalibus et cum earundem particularibus Commissionibus pro Clero necessitudines quam maxime fovere intendit, sibi proponens notitias de inceptis atque rebus experientia cognitis colligere easdemque cum omnibus, quorum interest, communicare.

Pergrata itaque erit Episcopis atque ‹ onferentiis Episcopalibus, si referre voluerint ea, quae experientia compererint, suggestiones ac propositiones, quibus dirigatur et in tuto collocetur permanens sacerdotum formatio, quae tanti momenti est pro universae Ecclesiae vita.

Confidit hoc Sacrum Dicasterium fore ut colloquium, his litteri de permanenti sacerdotum institutione atque formatione inchoatum, futuro tempore melius usque perficiatur ad communem, in sacerdotum servitio, utilitatem.

AAS 62, 123-131.

De condicione sacerdotalis vocationis et vitae in praesentibus rerum adiunctis

(Ex Alloc. *Jl Signor Cardinale,* ad Em.mos DD. Cardinales ct Romanae Curiae Praelatos occasiono Nativitatis D. N. Jesu Christi, 15 dec. 1969).

2949 Quali osservazioni principali ci offre la vigilanza sulle condizioni della Chiesa! La prima osservazione è sul Clero, sul nostro amatissimo Clero. (he cosa vediamo l Vediamo, con nostra grandissima consolazione, che il Clero, nella sua maggioranza. è ottimo per virtu religiose e morali, per dedizione al proprio ministero, per convinta fedeltà alla Chiesa, nella quale si trova inserito, per spirito di servizio. Vogliamo mandans e proprio pcr il Natale, uno spedalo pensiero augurale c benedicente a tutti i Sacerdoti della Chiesa cattolica, un'assicurazione della nostra stima e della nostra fiducia, un'esortazione alla fedeltà e alla perseveranza. Sul Clero buono, pio, fedele, laborioso, disinteressato ‹ intelligente poggia la solidità, la vitalità, la fecondità della Chiesa: questo vediamo.

Ma vediamo altresì due altri fenomeni, ai quali la facile pubblicità odierna e la curiosità dell'opinione pubblica danno maggiore risalto che non ad altri fenomeni ben più larghi e confortanti. Uno di questi fenomeni abbastanza diffuso è l'incertezza del Sacerdote sul proprio stato; una incertezza che investe la fede nella natura stessa del sacerdozio, la sua formazione umana cd ecclesiastica, la sua funzione religiosa e apostolica, la sua posizione gerarchica c sociologica, il suo costume interno ed esterno, la sua missione nel mondo moderno. È di somma importanza dare alta testimonianza alla grande maggioranza del Clero forte e fedele alla sua missione e al suo dovere; e insieme ridare sicurezza ad ogni sacerdote circa la sua vocazione, la sua elezione, la sua investitura sacramentale, la sua relazione col Vescovo, con i Confratelli, con i fedeli, con quelli « qui foris sunt »; infondergli consapevolezza della sua indispensabile attualità; proporgli la forma di vita, evangelica e moderna, che lo aiuti a immedesimarsi nel mistero che gli è proprio, e a irradiarne i carismi di parola, di grazia, di esempio alla comunità c alle singole anime; bisogna anche dare dignità seppure spoglia di orpelli alla sua persona, e pane sicuro e sufficiente alla sua volontariamente povera c faticosa giornata umana. Non dovrà essere troppo difficile, noi pensiamo, perché già vigenti disposizioni vi provvedono, già le nuove strutture suggerite dal Concilio sono in via di attuazione, già i nostri Dicasteri romani intendono offrire opportuni sussidi per lo stile di vita dei Seminari e per gli organismi presbiterali nelle diocesi, e già lo Conferenze Episcopali in varie Nazioni stanno studiando come rendere più soddisfacente e più efficiente l'opera dei Sacerdoti. Ma questo rinnovamento spirituale e canonico richiederà molto studio e molto impegno. Abbiamo già in altra occasione accennato al proposito di dedicaro particolare interesse a così comph^sso problema; e, a Dio piacendo, lo faremo con amore e con sollecitudine, fidando nella collaborazione delPEpiscopato o nella corrispondenza dei nostri buoni sacerdoti stessi.

L'altro fenomeno è la defezione d'una parte minima, ma pur sempre troppo sensibile. di alcuni Sacerdoti e Religiosi dal sacri impegni a cui davanti a Cristo, davanti alla

Chiesa, davanti alla loro coscienza essi erano solennemente, liberamente e amorosamente impegnati. È questa la nostra corona di spine. Comprendiamo quanto sia complicato o drammatico. In ogni suo caso, questo fenomeno; e coinè sla vietato giudicare l'intorno di questi cuori infelici, anche se l'esterno di simili diserzioni rechi tanta amarezza e tanto scandalo al Popolo di Dio, e meriti per só grave deplorazione. Ancho questo fenomeno è oggetto di studi c di provvedimenti. Vi accenniamo per avere il suffragio delle comuni preghiere per tali confratelli infedeli o per non lasciare loro mancare, ove possibile, Il soccorso della carità. Ma riteniamo opportuno confermare, anche in questa occasione, il nostro apostolico dovere c il nostro pastorale proposito di conservare nella sua intatta bellezza la legge del sacro celibato nella Chiesa latina, od esprimiamo la vivissima speranza che i nostri sacerdoti, quelli giovani non meno che quelli anziani, con la grazia del Signore, ne sapranno sempre comprendere, difendere, illustrare l'incomparabile valore spirituale, inorale e apostolico.

AAS 62, 43-44. Cfr. *Insegnamenti* **7, 798 e.**

Nonnae ad Concilii Vaticani II praescripta circa formationem sacerdotalem ad effectum deducenda

(S. C. pro Instit. Catii. ***Ratio Fundamentalis Institutionis sacerdotalis,*** **6 ian. 1970).**

Notae praeliminakes

2950 **In Synodo Episcopali, mense octobri 1967 Romae celebrata, sequens Quaesitum, a Cardinali Praefecto S. Congregationis pro Institutione Catholica propositum, a Patribus approbatum est:**

« An opportunum videatur ut, enumeratis thematibus quae cunctis Rationibus Institutionis sacerdotalis inserantur oportet, praeparetur, una cum Conferentiis, Ratio quaedam Fundamentalis, ad normam Decreti *Optatam totius*l **ceterorumque documentorum conciliarium, quae in proxima Congregatione Plenaria S. Dicasterii pro Institutione Catholica examinetur atque definiatur, ita ut norma liat omnibus Rationibus conficiendis, ad unitatem servandam simulque sanam varietatem admittendam ».**

Quod autem attinet ad memoratam thematum enumerationem, Sacra Congregatio peculiarem indicem — cui titulus *De Datione Institutionis sacerdotalis iuxta documenta Concilii Vaticani* ***II*** *renovanda* **— apparandum curavit atque singulis Conferentiis Episcopalibus misit, quo in laboribus suis opportune adiuvarentur.**

Quoad alterum munus, Fundamentalem nempe Rationem conficiendi, huius textus Exc.mis Conferentiis Episcopalibus hic proponitur tamquam necessaria via ad unitatem in varietate servandam.

Quo clarius vero eius momentum et (inis pateant, haec quae sequuntur prae oculis habenda sunt:

2951 **1. Documentum hoc ita concipitur ut Conferentiis Episcopalibus, quarum est Rationes Institut ionis sacerdotalis unicuique Nationi proprias**

‘ [Cfr. un. 2621 sa.].

conlìcere, solida fundamenta indicentur ad grave hoc munus facilius exsequendum vel perficiendum, atque S. Congregationi pro Institutione Catholica certa criteria suppeditentur in singulis Rationibus ad normam Decreti *Optatam totius,* n. 1, examinandis et approbandis.

2952 2. Huiusmodi Documentum, cum a Conferentiarum Episcopalium delegatis pertractatum atipie a Sancta Sede approbatum sit, quoad praecipua capita (quae inferius accuratius circumscribuntur) obligans habendum est, ita ut, iuxta Primae Synodi Episcopalis vota, norma liat omnibus et singulis Rationibus ℭonficiendis.

Quod si in aliquibus Nationibus vel Regionibus rerum condiciones eiusmodi sint, quae etiam in rebus praecipuis peculiares quasdam sacerdotalis formationis accommodationes postulent, ambitum excedentes huius Fundamentalis Rationis, res inter Sacram Congregationem pro Institutione Catholica et eorum locorum Conferentia» Episcopales pertractanda est.

3. Siculi ex natura rei elucet, Documentum quaedam generaliora tantum fundamenta indicat, quibus Conferentiae Episcopales in propriis normis definiendis inniti debent. Eius est aptas indicare vias, quibus variis institutionis sacerdotalis necessitatibus opportune occurratur, atque certos fines designare, intra quos Seminariorum vita tuto progredi possit.

Quare, pro variorum argumentorum natura, saepe. Documentum diversas prospectat condiciones inter quas singulae Conferentiae viam eligere poterunt propriam et magis cuiusque loci condicionibus congruentem (cfr. nn. 17, 18, 19, 42, 60, 63, S3, 84, 85, 97, 98, 99. 101). Itaque, maius uniuscuiusque Nationis bonum appetens, eius industriam atque incepta non cohibet, sed extimulat.

• Ut essentialia ideoque necessario servanda ab iis quae talia habenda non sunt facilius distingui possint, haec notare oportet:

«) Magna ex parte ex natura rei elucent quae ad rectam futurorum sacerdotum efformationem omnino necessario ubique requiruntur.

b) In aliquibus paragraph!» aperte indicantur quae, licet tamquam essentialia requirantur, pro locorum tamen adiunctls variare possunt: cfr. v. gr. nn.: 60 (universa studiorum coordinatio), 75, 80, 81 (rationes studiorum, indices disciplinarum conficiendi), 93 examina, 84, 101 (ratio qua studiis specialibus et formationi post Seminarium perficiendae consulatur).

c) Quaedam prorsus nonnisi ad modum exempli vel consilii practici adducuntur ad ntlinuata principia facilius applicanda: Cfr. v. gr. nn.: 9 (varietas mediorum ad vocationes fovendas), 39, 40, 41 (inculcatur necessitas seriae probationis sed tantum consiliantur quaedam media quibus ipsa obtineri potest), 48, 49, 50, 51 (inculcantur virtutes et praerogativae sacerdoti propriae, nonnulla vero media ct modi tantum proponuntur ad eas excolendas), 52, 53, 54, 56 (affirmatur necessitas quorundam subsidiorum vitae spiritualis, quao tamen non tamquam exhaustiva habenda sunt), 91 (inculcatur quidem necessitas sed non modus methodos didácticos recognoscendi);

27 (elenchus variorum Moderatorum), 29 (ratio agendi ot vivendi Moderatorum, v. gr. vita communis), 31, 36 (varietas mediorum ad paedagogicam et scientiiicam idoneitatem perficiendam), 38 (eu quae de consociata opera Professorum concrete dicuntur, v. gr. • saltem semel in mense conveniant»), 67, 68 (ratio qua alumnorum institutio uberius perfici potest), 89 (lectio communis librorum ad sensum criticum acuendum), 90 (coordinator studiorum), 94, 95, 97, 08, 99 (exercitationum pastoralium oblecta, loca et tempora nonnisi ad modum exempli adducuntur).

4. Inter normas in Documento propositas, aliae iam ad instar articulorum redactae sunt, ita ut, si placuerit, integre in nationales Institutionis sacerdotalis Rationes inseri possint (v. gr. nn.: 5-7, 11-14, 10, 20-26, 28-41, 44-58, 67-74, 76-79, 82, 86-89, 94-95, 99); aliae, contra, nonnisi principia tradunt ad ulteriorem requisitam elaborationem dirigendam (v. gr. nn.: 9, 15, 19, 27, 42, 43, 61-66, 75, 80, 93, 98, 99, 101).

5. In Documento conficiendo opus erat ante omnia tribus hisce necessitatibus pro viribus consulere: *claritati.* ut variae quae hodie hic illic divulgantur ambiguae opiniones circa formationem sacerdotalem dissiparentur; *universalitali.* ut pro varietate condicionum, opportunae suppeditarentur normae ad constituendas leges diversis locis accommodatas; *actualitati,* ut nostrae aetatis quaestionibus in sacerdotali formatione ante omnia consideratis, insurgentibus periculis remedia adhiberentur.

6. Documentum penitus imbutum est spiritu Concilii Vaticani II, atque ipsa eius verba alicubi refert. Experientia enim docet non esse superfluum aliquas obligatorias Concilii normas et principia iterum atque iterum in medium proferre, ne forte negligali tur. eo quod in Ratione Fundamentali expresse non nominentur (v. gr. nn.: 11, 13, 20, 29, 30, 44, 45, etc.).

7. Has igitur normas Documentum admisit, ut Conferentiis Episcopalibus in praeparanda vel recognoscenda Ratione Institutionis sacerdotalis quam maximo adiumento esset: nihil omittere quod utile videretur; nihil superflui addere; nihil umquam inculcare nisi quod universaliter valet; ad praesentem rerum statum semper attendere. Hoc posito multiplici line, non poterat non adesse aliquis defectus in partium proportione, cum hic fusius, illic autem brevius, hic ad modum codicis, illic ad modum directorii agendum esset: decus enim necessitati cedat oportet.

Introductio

Hodierni conatus ad Seminaria renovanda, quibus Concilium Vaticanum II per decretum *De institutione sacerdotali* praecipuas et generaliores normas praestituit ut tuto procederent ac salutare pietatis, scientiae et pastoralis fervoris incrementum in candidatis ad sacerdotium producerent, ulteriores quasdam determinationes exigunt, ut peculiaribus singularum nationum necessitatibus quam optima ratione accommodentur atque illa catholici sacerdotii unitas et figura servetur, (piam ipsa rei natura postulat et idem Concilium enixe inculcavit. Hac igitur duplici necessitate prae oculis habita, Fundamentalis, quae hic proponitur, Ratio Institutionis sacerdotalis a Sacra Congregatione pro Institutione Catholica et a Delegatis Conferentiarum Episcopalium communi nisu consilioque elaborata est, nec sine constanti sollicitudine sinceris-

l Conc. Vat. **II, Dccr.** ***Optatam totius,*** **Proocm.; Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **nn. 1, 2, 7 et passim. [Cfr. nn. 2621, 2673 ss.1.**

(pie votis ut et genuinus Concilii Vaticani li spiritus et pastoralis finis fideliter in hoc documento significarentur atque, definitiore forma expressi, efficacius conferre possent ad educationis operam in Seminariis novis temporum necessitatibus aptandam.

2953 1. *Quo sensu Concilium Valicanum II Seminarii institutionem confirmet.*

Suam de Seminariis experientiam, iam pluribus comprobatam saeculis, Ecclesia in Concilio Vaticano II ut validam retinendam decrevit, asserens *Seminaria necessaria esse* tamquam institutiones ad sacerdotes eiïormandos ordinatas et potioribus illis educationis elementis praeditas, ipiae coniunctim cum aliis ad integram futurorum presbyterorum formationem possunt efficaciter conferre? Probatam vero hanc ad sacerdotium viam denuo confirmando, minime silentio praeterire voluit varias et multiplices necessitates, ex vetustate instrumentorum vel ex mutatis condicionibus decursu temporum exortas, admisitque vel etiam praescripsit immutationes non paucas, quibus huius utilissimae institutionis vis et paedagogica efficacia augerentur.

Etsi diverso modo Concilium locutum est de Seminariis quae *Maiora* et de iis quae *Minora* dicuntur, quaedam tamen definivit quae de utrisque valent.[1] Antequam vero peculiaria utriusque problemata in medium proferantur, necease est ut primum ea bene considerentur, quae omnibus infra dicendis quodammodo praesupponenda sunt: Seminarium, nipote iuvenum communitatem,[3] primam vim aptitudinemque suam ad futuros sacerdotes formandos ex ipsis condicionibus moribusque loci derivare, in quo iuvenes vivere solent, cuius veluti aerem respirant, in quo definiendo et in melius immutando ipsi partem habent. Agitur de variis concurrentibus elementis, cum internis tum externis; de totius communitatis structura deque eius spiritu, qui meliora sive inhibere sive provehere potest> cuiusque influxus vario gradu in omnibus manifestatur?

Hac igitur in re, primum Moderatorum munus in hoc consistit, ut consociatam omnium operam ad spirituales has condiciones inducendas periiciendasque obtineant. Eiusmodi enim sint oportet, ut quicumque Seminarium ingreditur, necessaria in eo inveniat auxilia ad propriam vocationem excolendam atque integre exsequendam Dei voluntatem? Neque ad finem hunc assequendum parvi aestimentur quae ad rerum materialium dispositionem pertinent: loci scilicet, aedium, supellectilis et ceterarum rerum sobria et digna compositio, eum iuvenum vita congruens.

1 **Cfr.** Conc. Vat. **II, Dccr.** ***Optatam totius,*** **nn. 4-6. (Cfr. nn. 2625-2627].**
• ***Ibid.,*** **n. 3. [Cfr. n. 2624].**
• **Accuratior Seminarii descriptio refertur in p. 1339» nota 3.**

4 **Pius XII, Adhort. Apost.** *Menti Nostrae,* **23 sept. 1950: AAS 42, 685;** Paulus **VI, Alloc.** *Non ¿ senza.* **habita occasiono inaugurationis novarum aedium Pont. Collegii Longobardici Romae, 11 nov. 1965:** *Insegnamenti di Paolo VI.* **III, pp. 601-605, Poliglotta Vaticana 1965. [Cfr. n. 2216].**

4 Ioanxes **XXI11, Alloc. E'** *orande,* **I Conventui Romae habito ex universa Italia vocationibus sacris fovendis, 21 apr. 1961: AAS 53, 311. [Cfr. n. 2459).**

2954 2. *De condicione iuvenum nostrae aetatis circa educationem.*

Praeterea, in quavis sana Seminariorum renovatione, oportet omnino considerentur praesentis quoque temporis adiuncta earumque peculiares necessitates circa educationem.1 Iuvenes enim, qui a divina Providentia ad munus sacerdotale inter nostrae aetatis homines exercendum vocantur, *peculiares animorum habitus referunt,* cum mente ingenioque hodiernorum hominum congruentes. Sic, percipitur in eis ardens sinceritatis desiderium et veritatis in variis animi sui manifestationibus; percipitur magna propensio ad omnia nova et insolita amplectenda; aestimatio mundi eiusque progressus technici et scientifici; voluntas inserendi se penitius in mundum ut ei serviat; sensus «solidarictatis»* praesertim cum hominibus humilioris condicionis et oppressis; spiritus communitatis. Sed, praeter haec omnia, animadvertitur in eis etiam diffidentia erga omnia vetera antiquo usu recepta, mobilitas in consiliis capiendis, inconstantia in propositis ad effectum deducendis, defectus docilitatis ad verum progressum spiritualem pernecessariae, animus difficilis et censorius erga auctoritatem et varias institutiones societatis civilis et ecclesialis, etc.2 Omnes has peculiares qualitates educator in sua opera paedagogica non solum non neglegit, sed etiam intellegere studet et, quantum potest, cooperantibus ipsis futuris sacerdotibus, ad suum formationis finem vertere, semper tamen bene distinguens quae inter eas plus vel minus vel nullo modo conferant ad aptiorem conformationem sacerdotalem, immo eidem educationi officiant. Omnibus consideratis, ignorari non potest nonnullas difficultates, praesertim hisce postremis annis, exortas esse sive ex iuventute sive ex hodierna societate, quae in totam formationis operam vim suam exercent et ideo maiores nisus ab educatoribus postulant.

Duo autem in nostrae aetatis iuvenibus praesertim animadvertenda sunt: eos impensius sentire tum propriae personae dignitatem tum res hominesque huius mundi sive quoad eius indubia bona, sive etiam quoad eius peculiarem statum spiritualem, qui neglegentiam religionis magis in dies redolet.3 Duo haec et alia etiam elementa in animis commixta, mentem quamdam voluti communem creant, quae exigit ut in Seminariis, praeter alia adhibita remedia, maior personae aestimatio habeatur, tollatur quidquid habet iniustiiicatae «conventionis» rationem, omnia ad veritatem et caritatem fiant, inter omnes dialogus veri nominis insti

1 **Cfr.** Conc. Vat. **II, Declar.** ***Gravissimum, educationis,*** **Introd.; Const, past.** ***Gaudium ei spes,*** **cap. II;** Paulus **VI, Alloc.** ***Salutiamo con vivissima,*** **moderatoribus consociationis v. d. «Movimento Adulti Scouts Cattolici Italiani», 5 nov. 1966:** ***Insegnamenti,*** **IV, 538 ss.**

• **Cfr.** Paulus **VI, Nuntius radiophon.** ***La ricorrenza,*** **occasione festi Nativitatis Domini, 22 dec. 1964:** ***Insegnamenti,*** **II, 761; Alloc.** ***Le parole,*** **ad sodales Confoederationis Universitariae Catholicae Italicae (FUCI), 6 dec. 1966:** ***Insegnamenti,*** **IV, 611; Alloc.** ***Noi sappiamo,*** **Christilldelibus coram admissis, 25 sept. 1968:** ***Insegnamenti,*** **VI, 927 ss.**

* **Cfr. CONC.** Vat. **II, Const, past.** ***Gaudium et spes,*** **nn. 25, 26, 41;** Paulus **VI, Alloc.** ***Salutiamo con vivissima,*** **cfr. supra, n. 1.**

tuatur, rationes cuín inundo, pro insta rectae formationis necessitate, frequent iores foveantur, denique omnia, quae praecipiuntur et postulantur, veram qua nituntur rationem ostendant et liberis animis fiant.l

Si haec exigunt ut quaedam formationis elementa antiquo usu recepta recognoscantur, paedagogicam etiam veri nominis operam requirunt, quae, in mutua fiducia ct intellegentia innixa, rectam libertatis notionem habeat et sciat praesertim probe discernere educationis media et fines. Si enim circa media utilis dialogus et fructuosa inquisitio una cum alumnis institui potest, finis Seminarii et universae educationis iam ab initio est semper prae oculis bene retinendus tamquam omnium considerationum fundamentum, ad quoti quaevis huiusmodi disputatio se referre debet. Quo clarius enim sublimis formationis finis juvenibus proponetur, eo libentius illi aptiora inedia ad eum adipiscendum communi consilio quaerent, atque, ducti proposito boni communis et voluntate Dei verum libertatis et auctoritatis sensum assequentur.

2955 3. *De notione sacerdotii catholici tamquam fine sacerdotali!- educationis proprio.*

Proprius sacerdotalis educationis finis nititur notione sacerdotii catholici, qualis oritur ex revelatione divina, constanti Ecclesiae traditione et magisterio illustrata. Haec doctrina, quae omnem Rationem Institutionis sacerdotalis informare debet, propriam vim et sensum ei infundendo, ex ipsis Concilii Vaticani II verbis erui potest:

Omnis sacerdotalis potestas et ministerium in Ecclesia ‘ atbulica originem suam trahit, ab unico et aeterno sacerdotio Christi, qui a Patre sanctificatus et missus in mundum (cfr. *Io.* 10, 36), eiusdem sacerdotii sui apostolos imprimis et eorum successores, episcopos, participes fecit. De uno eodemque sacerdotio t liristi varia Ecclesiae membra varia ratione participant: Simplicem quemdam huiusmodi participationis gradum constituit sacerdotium commune fidelium, qui, per baptismum et Spiritus Sancti unctionem « consecrantur in domum spiritualem et sacerdotium sanctum, ut per omnia opera hominis christiani spirituales offerant hostias».3 Diverso modo quam fideles sacerdotium Christi participant Presbyteri, qui, « quamvis pontificatus apicem non habeant et in exercenda sua potestate ab Episcopis pendeant, cum eis tamen sacerdotali honore coniuncti sunt et vi sacramenti Ordinis ad imaginem ('liristi summi atque aeterni sacerdotis (cfr. *Ilebr.* 5, 1-10; 7, 24; 9, 11-2S) ad Evangelium praedicandum fidelcsque pascendos et ad divinum cultum celebrandum consecrantur, ut veri sacerdotes Novi Testamenti».4 Hac ratione igitur presbyterorum *sacerdotium ministeriale* superat commune fidelium sacerdotium, cum per illud aliqui in corpore Ecclesiae Christo

1 **Cfr. CONC. Vat. II, Const, past. *Gaudium et spes,* n. 31.**
• Conc. Vat. **II, Decr. *Optatam totius,* passim. [Cfr. nn. 2621 ss.**J.
* Conc. Vat. **II, Const, donan. *Lumen sentium,* n. 10. [Cfr. n. 2587].**
‘ ***Ibid.,* n. 28. [Cfr. n. 2589).**

('apiti assiinilentur atque promoveant nr ‹ :»‹l inserviendum Christo Magistro, Sacerdoti et Regi, cuius participant ministerium, quo Ecclesia in populum Dei, Corpus Christi et Templum Spiritus Sancti, hic in terris indesinenter aedificatur »?

2956 ‹ Sacerdotium autem commune fidelium et sacerdotium ministeriale seu hierarchicum, licet essentia et non gradu tantum differant, ad invicem tamen ordinantur; unum enim et alterum suo peculiari modo de uno Christi sacerdotio participant ».2

Sacerdotio aucti. Presbyteri multiplices ineunt *relationes cum pro[trio Episcopo,* cum ceteris sacerdotibus et cum populo Dei.3 Etenim ' presbyteri omnes, tina cum Episcopis, unum idemque sacerdotium et ministerium Christi ita participant, ut ipsa unitas consecrationis missionisque requirat hierarchical!) eorum communionem cum Ordine Episcoporum ... Episcopi igitur ... illos habent ut necessarios adiutorcs ct consiliarios in ministerio et munere docendi, sanctificandi et pascendi plebem Dei ⁑. Ipsi eum suo Episcopo ‹ unum presbyterium constituunt, diversis quidem olliciis mancipatum. In singulis localibus fidelium congregationibus Episcopum, quocum fidenti et magno animo consociantur, quodammodo praesentem reddunt eiusque munera et sollicitudinem pro parte suscipiunt et cura quotidiana exercent ».6

2957 Vera haec in uno eodemque presbyterio dioecesano participatio intima et multiplicia ligamina constituit *inter ipsos quoque sacerdotes.* « Presbyteri, per Ordinationem in Ordine presbyteratus constituti, omnes inter se intima fraternitate sacramentali nectuntur »,e «quae sponte ac libenter sese manifestat in mutuo auxilio, tam spirituali quam materiali, tam pastorali quam personali, in conventibus et communione vitae, laboris et caritatis»,7 «ita ut manifestetur illa unitas qua Christus voluit suos in unum esse consummatos, ut agnoscat mundus Filium missum esse a Patre ⁑.

2958 Omnis tamen presbyter ex populo Dei sumitur ut pro eodem *populo* constituatur. Sed licet vi sacramenti Ordinis munus patris et magistri presbyteri exerceant, ‹ tamen simul cum omnibus christifidelibus sunt discipuli Domini, Dei vocantis gratia Eius Regni participes facti. Cum omnibus enim in fonte baptismi regeneratis Presbyteri sunt fratres inter fratres, ut jiote membra unius eiusdemque Christi Corporis, cuius aedificatio omnibus demandata est ».9 Quapropter «fidelium, quos spiritualiter baptismate et doctrina genuerunt (cfr. / *('or.* I. 15; / *I'l.* 2, 23), eu-

' Conc. Vat. II, Decr. ***Presbyterorum Ordinis,*** n. 1. |Cfr. n. 2673].
• Conc. Vat. II, Const, dogm. ***Lumen gentium,*** n. 10. [Cfr. n. 2587].
' Quod quidem praesertim In spirituali et pastorali alumnorum formatione prac oculis habendum est (cfr. cap. Vili et XVI). (Cfr. 3005 s., 3064js.).
‘ Conc. Vat. II, Decr. ***Presbyterorum Ordinis,*** n. 7. [Cfr. n. 2693].
• Cono. Vat. II, Const, dogm. ***Lumen gentium,*** n. 28. [Cfr. n. 2589].
• Conc. Vat. II, Decr. ***Presbyterorum Ordinis,*** n. 8. (Cfr. n. 2697].
' Conc. Vat. II. Const, dogm. ***Lumen gentium,*** n. 28. [Cfr. n. 2589],
• Conc. Vat. II, Decr. ***Presbyterorum Ordinis,*** n. 8.
• ***Ibid.,*** n. 9. [Cfr. n. 2701].

ram tamquam patres in ‹ hristo agant. Torma facti gregi" ex ammo (cfr. / *Pl.* 5, 3), suae communitati locali ita praesint et inserviant, at ista «ligne vocari possil illo nomine, quo unus et totus Populus Dei insignitur, Ecclesiae scilicet Dei (cfr. *1 ('or.* 1, 2; *2 ('or.* I, 1). Ab-more- -inf se sua cotidiana conversatione et sollicitudine fidelibus et infidelibu-. catholicis et non catholicis, *faciem ministerii vere sacerdotalis et pastorali* exhibere, omnibusque testimonium veritatis et vitae reddere debere, ct ut boni pastores illos quoque quaerere (cfr. *Lc.* 15, 4-7), qui baptizati quidem in Ecclesia catholica a praxi sacramentorum, vel immo a tide defecerunt ita ut per indefessam eorum operam Ecclesia ut universale salutis sacramentum ‹ coram omnibus eluerat et signum fiat praesentiae Dei in mundo.3 ‹ Vita et verbo, una cum religiosis atque fidelibus, demonstrent Ecclesiam sola sua praesentia, eum omnibus quae continet donis, inexhaustum fontem esse illarum virtutum, quibus mundus hodiernus maxime indiget .Munus vero Pastori- non ad fidelium singillatim curam habendam coarctatur, sed etiam ad genuinam communitatem christianam «ITormandam proprie extenditur ,‘ «piae genuino spiritu missionali et catholicae universalitatis imbuta esse debet.

2959 *Ministerium prexbytcrale,* «piale a Concilio Vaticano 11 exponitur, absolvitur praecipue in *ministerio verbi ct opere sanctificationis.* ‹ um enim nemo salvari possit, «pii prius non crediderit. Presbyteri, nipote Episcoporum cooperatores, primum habent oflicium Evangelium Dei omnibus evangelizandi >,n mandatum exsequentes Domini: *Euntes in mundum universum praedicate evangelium omni rreaturat* (.'/«•. 16, 16). Quod tunc explent, «piando ‹ sive ... conversationem inter gentes habentes bonam, ad Deum glorificandum eas adducunt, sive, aperte praedicantes, mysterium Christi non credentibus annuntiant, sive catechesim christianam tradunt vel Ecclesiae doctrinam explanant, sive sui temporis quaestiones sub luce ('liristi tractare student».7

At ministerium verbi eo tendit, ut homines ad fidem et sacramentum salutis adducantur, culmenque suum attingit in Eucharistia»- celebratione: « Suum vero munus sacrum (presbyteri) maxime exercent in eucharistico cultu vel synaxi. qua in persona Christi agentes Eiusque mysterium proclamantes, vola fidelium sacrificio Capitis ipsorum coniungunt, et unicum sacrificium Novi Testamenti, ('liristi scilicet Sese Patri immaculatam hostiam semel offerentis (cfr. *Hebr.* 9, 11-28), in sacrificio Missae usque ad adventum Domini (cfr. *1 ('or.* 11, 26) repraesentant et applicant. Pro fidelibus autem poenitentibus vel aegrotantibus ministerio reconciliationis et alleviationis summe funguntur, et

‘ Conc. Vat. II, Const, (login. *Lumen gentium,* n. '28. p fr. n. 2589).
• *Ibid.,* n. 48.
’ Cfr. Conc. Vat. II, Decr. *Ad gentes,* u. 15.
• Conc. Vat. II, Const, post. *(laudium ct spes,* n. 43. [Cfr. u. 29).
‘ Conc. Vat. II, Decr. *Presbyterorum Ordinis.* n. (t. |Ctr. n. 26S9).
• Conc. Vat. 11, Decr. *Presbyterorum Ordinis,* u. 4; Const, degni, *Lumen* «irn-*tium,* n. 28. ¡(-fr. n. 2081, 2589).
’ Conc. Vat. II. Decr. *Presbyterorum Ordinis,* n. 4. (Cfr. n. 2681).

necessitates ac preces fidelium ad Deum Patrem afferunt (cfr. *Ilebr.* 5, 1-3) »? Itaque munus praedicationis id habet proprium, ut munero sanctificationis compleatur, quo sacerdos, Christi personam gerens, in Ecclesia aedificanda cooperatur.

2960 Populo autem Dei per evangelicam praedicat ionem atque sacramenta ct praecipue per eucharistiae celebrationem congregato *praeeat Presbyter.* Talis ideo esse debet, qui ab omnibus pariter agnosci possit ut Christi Capitis vices gerens: nam « munus Christi Capitis et Pastoris pro sua parte auctoritate exercentes, Presbyteri, nomine Episcopi, famiIiam Dei, ut fraternitatem in unum animatam colligunt, ot per Christum in Spiritu ad Deum Patrem adducunt. Ad hoc autem ministerium exercendum, sicut ad cetera munera Presbyteri, confertur *potestas spiritualis* ».[2] Hac potestate sacerdotium ministeriale seu hierarchicum a sacerdotio communi fidelium non gradu tantum sed essentia differt.[3] Nam, etiamsi fideles aliquam partem habere possint et debeant in munere evangelico et pastorali, [1] solus is qui sacrum presbyteratus ordinem accepit, ministerium sacramentale, et praecipue eueharisticum, a quo alia ministeria derivantur et, ad quod tendunt, plene exercere potest. Ideoque *segregatus in evangelium Dei (Pom.* 1, I), totam suam vitam Dei et hominum servitio devovere, animam immo suam pro ovilius ponere non dubitet.[6]

2961 4. *Dc sacerdotis actione et vita in praesentibus rerum adiunctis.*

Munus sacerdotale, quale ab Ecclesia essentialiter definitum est, exercetur hodie *in condicione rerum omnino nova,* quae ex novis hominum necessitatibus et ex natura civilis cultus hodierni manifestatur.[4]

Necessitates hominum hodie determinantur potissimum sive a nobilitata persona humana, sive a progrediente immutatione sensus religiosi. Si non semper re et expresse, saltem virtualiter cuivis homini sua agnoscitur dignitas humana, ius progrediendi, manifestandi mentem suam

[1] Cono. Vat. **II, Const, dogm.** *Lumen gentium,* **n. 28. (Cfr. n. 2589].**

[2] Cono. Vat. **II, Decr.** *Presbyterorum Ordinis,* **n. 6. [Cfr. n. 2(5861.**

[3] Conc. Vat. **II, Const, dogm.** *Lumen gentium,* **n. 10. [Cfr. n. 2587].**

[4] ***Ibid.,*** **nn. 11, 12.**

[5] Conc. Vat. **II, Decr.** *Presbyterorum Ordinis,* **n. 13.** (Cfr. **n. 2709],**

[6] **Nova haec reruni condicio in qua apostolica sacerdotis opera exercctur in Concilii Vat. II et recentiorlbus Summorum Pontitlcum documentis accuratius describitur, v. gr.:** Conc. Vat. **II, Const, past.** *Gaudium et spes;* Ioannes **XXIII, Litt. Encycl.** *Pacem in terris,* **11 apr. 1963: AAS 55, 257 ss.; Litt. Encycl.** *Mater ct Magistra,* **15 mali 1961: AAS 53, 101 ss.;** Paulus **VI, Litt. Encycl.** *Ecclesiam suam,* **6 aug. 1964: AAS 56, 609 ss.; Litt. Encycl.** *Populorum progressio,* **26 mart. 1967: AAS 59, 257 ss.; Alloc.** *Potrebbe bastare,* **lis qui interfuerunt Conventui Romae habito de pastorali animarum cura hodiernis necessitatibus accommodanda, 9 sept. 1966:** *Insegnamenti,* **IV, 388-392; Alloo.** *Benedicamus Domino,* **ad Exc.mos Praesules ex Americae Latinae regionibus secundo Generali Coetui Medellii interfuturos, 21 aug. 1968:** *Insegnamenti,* **VI,** 103 **ss.; Alloc.** *Questo annuale incontro,* **ad Concionatore» quadrages, ot Parochos Romae,** 17 **febr. 1969:** *L'Osservatore Romano,* **17-18 febr. 1969,** 1; **Alloc.** *Il Sig. Cardinale,* **ad Sacrum Collegium, 15 dec. 1969:** *L'Osservatore Romano,* **15-16 dec. 1969,** 1 **s. (Cfr. nn. 2912 s„ 2949].**

libere, et partem habendi in suipsiuB et rerum progressu. Et prout plenior dominatio hominis in mundo instauratur, eum magnis mutationibus socialibus coniuncta, minus spatii conceditur antiquitus recepti-, formi' vitae christianac. Itum enim, in hae generali rerum conversione, rhristiani quidam coctus formam vitae religiosae exhibent magis personalem, quae manifestatur ex peculiari reverentia erga verbum Dei et Sacram Liturgiam et ex maturiore acquisita conscientia, magis etiam in dies eorum numerus percrebrescit, qui debitam cum Ecclesia consuetudinem partim vel omnino amittunt, et in naturalem quamdam religionem et ethicam propendent. Immo, saepius eo usque pervenitur ut atheismus — quondam potius philosophis reservatus communior in dies evadat ac plurium mentes lente imbuat. Hi autem varii aspectus civilis cultus nostrae aetatis prae oculis constanter habendi sunt, cum ad eos respiciat oportet vita actioque sacerdotis eiusque ad munus suum praeparatio.l

Iuvenes enim qui Seminarium hodie ingrediuntur, in huiusmodi civili consortio inserti sunt per varias communicationis sociali.-- rationes, et in animis suis afficiuntur quaestionibus, quae religionem et praesertim sacerdotalem actionem et vitam respiciunt. Saepe ad theologica studia accedunt sincera quidem voluntate serviendi Deo et hominibus in vita sacerdotali, quin tamen, ut olim mos erat, certa perspectaque habeant bona religionis, (piorum praecones et administri aliquando heri debent. Haec autem et graves quandoque in Seminario difficultates suscitant, et verum ac praecipuum obieclum educationis constituunt, ad quod moderatores peculiari sollicitudine attendant oportet. In sua formandi ratione comentur imprimis non tam subitaneo et radicali interventu varia huiusmodi obstacula removere, sed potius gradatimi animos intentionesque purgare et praesertim uti prudenti indicio ac moderatione, ut quidquid sani est in iis quae iuvenes appetunt, magis in dies progrediatur et roboretur, atque ita possit in posterum sacerdotalis eorum vita et opera fructus ferre uberiores.

Ad hoc autem auxilio esse poterit non solum eorum magnus alacerque animus et ardens studium subveniendi societati humanae, sed quandoque etiam ipsa ab iis superanda dubia et critica fidei perscrutatio, cum homines, ad quos sacerdotes mittentur, incerta et ambigua religione imbuti, magisterium sacerdotis haud inertes facilesque accipiant, nec sine praeiudicatis opinionibus credant teneantque doctrinam, quam eos sacerdos ex officio edocere contendit.

Iuvenes igitur ita educandi sunt, ut peculiaris haec condicio, quam hodie una cum lota Ecclesia experiuntur, nedum eos in periculum cadendi animis adducat, eos ad nova experienda auxilia novasque vias temptandas, spe fideque in Deum erectos, extimulet, quibus cum nostrorum temporum hominibus facilius communicare valeant. Mundum enim ‹ qualis hodie dilectioni et ministerio Pastorum Ecclesiae concre-

l Conc. Vat. II, Const, past. *Gaudium ct spes.* nn. 4-10; Pavlüs VI, Homilía *Hodie Concilium,* in IX Concilii Vnt. II Sessione, 7 dec. 1965: *Inseffnamenti,* III, 720 ss.

ditur, sic Deus dilexit, ut Filium suum Fuigeuilum pro ipso daret (cfr. *Io.* 3, 1(5). Revera, mundus hic, mullis quidem peccatis detentus sed non parvis etiam facultatibus praeditus, Ecclesiae lapides vivos (cfr. / /7. 2, 5) praebet, qui coaedificantur in habitaculum Dei in Spiritu (cfr. *Eph.* 2, 22). Idem Spiritus Sanctus, dum Ecclesiam impellit, ut ad mundum huius temporis adeundum novas vias aperiat, congruas quoque ministerii sacerdotalis accommodationes suggerit ac fovet».l

Haec nova sacerdotalis actionis et vitae accommodatio plurimoruin animos nostra aetate inquietat et occupat et ubique varii generis quaestiones suscitat. Hinc quoque iit ut de sacerdote ipso, dc eius natura, de proprio eius loco in sinu societatis, de eius vitae condicione et de eius aptiore praeparatione ad munus suum efficacius exercendum, multa ore ct scripto agitata sunt atque proposi!a.1 Haec Seminarium, uti patet, debebit numquam ignorare vel neglegere sed. contra, sollicite tueri ac servare quae sacerdotii certa et perennia bona sunt. Huius *Rationis Fundamentalis* erit haec acquisita bona in tuto collocare; cetera vero contingentia elementa necessitatibus locorum et temporum accommodanda curabunt Conferentiae Episcopales plena libertate.

I. Normae generales 34

2962 1. Ratio Institutionis sacerdotalis a Conferentia Episcopali ad normam n. l Decreti *Oplalam lotius* statuta, a Sacra Congregatione pro Institutione Catholica prius «ad experimentum» approbatur.

Quod si intra tempus experimenti aliqua urgens necessitas oriatur Rationem aliqua parte novis adinnetis accommodandi, huiusmodi mutationes non excluduntur, dummodo tempestive admoneatur Sancta Sedes.

Ante expletum experimenti tempus Ratio a Conferentia Episcopali ex acquisita experientia recognoscenda erit. Commissione Episcopali de Seminariis| et viris peritis adiuvantibus, atque novae approbationi eiusdem Sacrae Congregationis subicietur.

Eiusmodi recognitio et approbatio postea certis temporibus repetentur, prout singulis Confcrentiis Episcopalibus necessarium vel utile visum fuerit.

Solis Confcrentiis Episcopalibus, non autem singulis Episcopis, ius et officium competit statuendi Rationem Institutionis sacerdotalis in propria natione vel regione et approbandi peculiaria experimenta, si quae opportune introducenda videantur.

l Conc. Vat. **II, Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 22. [Cfr. n. 2728J.**

1 **P.WLUS VI, cfr. Alloc.** ***Questo annuale incontro, l.*** **c.; cfr. Alloc.** ***Il Si(j. Cardinale, L c.,*** **cfr. p. 1330, nota 6; [cfr. nn. 2912 8., 2949].**

* **His nonnis generaliora quaedam capita Confcrentiis Episcopalibus proponuntur, quibus propriae cuiusque Nationis ¡lationes Institutionis sacerdotalis conficiant.**

4 **Vel a Commissione aut Sccrotarlatu, cui Seminariorum cura concredita eat. Quae Commissiones vel Secrctariatus, slcutl etiam sic dictae Commissiones** ***technical*** **peritorum, a Synodo Episcopali a. 1967 maxime commundatae sunt; carum autem compositio, munus atque competentia a Conferentia Episcopali accuratius determinanda sunt.**

2963 2. Normae Rationis sic elaboratae servandae erunt in omnibus cleri dioecesani Seminariis sive regionalibus sive nationalibu»; earum autem particulares accommodationes ab Episcopis competent ibus determinandae erunt in Ordinationibus *[règlement, regolamento. Lebeau-ordmt ng, Pule of Life, reglamento)* unicuique Seminario propriis.

Ilis normis etiam Rationes Institutorum Religiosorum, congrua congruis referendo, accommodandae ⁕unt.

I bi Seminarii alumni studia philosophica et theologica apud Facultates vel alia Superiorum studiorum Instituta peragunt, quoad studia respiciendum erit ad ea quae in documento, cui titulus *Sormar quaedam,*2 sub n. 33 a Sacra Congregatione pro Institutione t athoiiea statuta sunt.

2964 3. Ratio fundamentalem institutionem sacerdotalem complectitur, nempe humanam, spiritualem, intellectualem et pastoralem; quae parte-apte componi debent, ut sacerdos Christi pro nostrorum temporum necessitai ibus praeparetur.

2965 4. Tota institutio sacerdotalis, ratione habita documentorum Sanctae Sedis quae formationem alumnorum respiciunt, informetur oportet imprimis spiritu et normis Concilii Vaticani 11. prout elucent ex Decreto *Optatam totius* atque ex aliis Constitutionibus et Decretis, quae clericorum educationem attingunt?

II. De Pastorali cura vocationum

2966 5. Vocatio ad sacerdotium in ampliorem inseritur ambitum vocationis christianae. in sacramento baptismi radicatae, qua Populus Dei « a Christo in communionem vitae, caritatis et ventatis constitutus, ab Eo etiam ut instrumentum redemptionis omnium adsunntur et tamquam lux mundi et sal terrae (cfr. *Mt.* 5. 13-16) ad universum mundum emittitur».4 Haec vocatio, suscitata a Spiritu Sancto, qui varia sua dona, secundum divitias suas atque ministeriorum necessitates ad utilitatem Ecclesiae dispertit (cfr. / *Cor.* 12. 1–11)».5 ordinatur ad aedificationem Corporis Christi, in qua · diversitas viget membrorum et officiorum ».a

1 Cfr. Conc. Vat. II. Decr. *Optatam Mius.* Prooem.: Paulus VI Motu proprio *Ecclesiae Sanctae,* G aug. 1966: AAS 58, 7S1; tui territoria missionum quod attinet, cfr. Decr. *-id ¡jentes divinitus.* n. 16. [Cfr. nn. 2621. 2750. 2659 s. 1.

' Noumae quaedam ad Constitutionem Apostolicam *Deus scientiarum Dominus* de studiis aeademicis ecclesiasticis recognoscendam, editae a S. Congregat ione pro Institutione Catholica, 20 inni! 1968. [Cfr. n. 288?],

' V. gr. Decr. *Presbyterorum Ordinis,* Dechrr. *Gravissimum educationis.* Decr. *Perfectae caritatis,* Const. *Lumen gentium. Gaudium et spes,* Decr. *Initatis redintegratio, Cou-t. Sacrosanctum Concilium,* Decr. *-IposMicani actuositalem.* etc.

• Conc. Vat. II. Const, dogai *Lumen gentium,* n. 9; cfr. Paulis VI, Alloc. *Il Nostro desidet io,* Christ illdclibus coram admissis habita. 5 mail 1963: *Ins‹ ‹/›.‹: tedi,* III, 928 s.

‘ Conc. Vat. 11, Const, dogm. *Lumen gentium,* n. 7.

• *Ibid.*

2967 6. Omnes vocationes tamquam manifestationes investigabilium divitiarum Christi (cfr. *Eph.* 3, 8) in Ecclesia magni aestimandae sunt, ideoque omni cura et sollicitudine excolendae ut maturescant ct augeantur. Ad totam igitur christianam communitatem,[1] sed peculiari modo «ad sacerdotes, qua in tide educatores, pertinet curare sive per se sive per alios, ut singuli fideles ad suam propriam vocationem secundum Evangelium excolendam, ad sinceram operosamque caritatem, et ad libertatem, qua Christus nos liberavit, in Spiritu Sancto adducentur»,[1] ita ut suam « maturitatem christianam consequantur 0.[3][4]

2968 7. Inter multiplices vocationes a Spiritu Sancto in Populo Dei incessanter excitatas peculiare momentum habet vocatio ad statum perfectionis ct praesertim ad sacerdotium, qua homo christianus ad Christi Sacerdotium hierarcliicum participandum divinitus ℮ligitur « ad Ecclesiam verbo et gratia Dei pascendam ».[5]* Haec vocatio in variis vitae humanae aetatibus varia ratione manifestatur: apud adolescentes, apud aetate provectiores, atque etiam, siculi constans Ecclesiae experientia testatur, apud pueros, in quibus, ad instar cuiusdam «germinis», non raro sociata exhibetur cum singulari pietate, cum ardenti amore erga Deum et proximum, cum animi inclinatione ad apostolatum.®

2969 8. Magnis Christifidelium necessitatibus inspectis atque bene percepta voce Divini Salvatoris qui omnes invitat: *Rogate Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam (Jit.* 9, 38; *Lc.* 10, 2), summopere oportet ut tota communitas Christiana assidue ac fidenter curet religiosas et sacerdotales vocal iones praesertim fovere. Ideoque in singulis dioecesibus, regionibus vel nationibus Opus Vocationum, secundum pontificia de re documenta, instituatur et augeatur, ut omnia quae pertinent ad pastoralem fovendarum vocationum actionem, nullis neglectis opportunis auxiliis, apta cohaerentique ratione ordinet atque pari prudentia et studio promoveat.[7]

[1] Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 2. [Cfr. n. 2623).**

[2] Conc. Vat. **II, Decr.** *Presbyterorum Ordinis,* **n. G. (Cfr. n. 2687].**

[3] *Ibid.,* **cfr. Decr.** *Christus Dominus,* **n. 15. [Cfr. n. 2G18].**

[4] **Cfr.** Conc. Vat. **II, Dccr.** *Optatam totius,* **n. 2.**

[5] Conc. Vat. **II, Const, dogm.** *Lumen gentium,* **n. 11. (Cfr. n. 25881.**

[6] Conc. Vat. **II, Dccr.** *Presbyterorum Ordinis,* **n. 11; Prua XII, Const. Apost.** *Sedes sapientiae,* **31 mali 1956: AAS 18, 357 68.;** Pavlus **VI, Epist. Apost.** *Summi Dei Verbum,* **4 nov. 19G3: AAS 55, 981 es.; cfr. Alloc.** */I grande rito,* **quarto exacto saeculo post constituta a Concilio Trld. Seminaria, 4 nov. 1963:** *Insegnamenti,* **I, 288-290; Alloc.** *Il Nostro desiderio, Insegnamenti,* **III, 928; Alloc.** *Vous nous offrez,* **ad «Iuvenes ministrantes» ex universa Europa, 30 mart. 19G7:** *Insegnamenli,* **V, 126-127. [Cfr. nn. 2706, 2280, 2530 s., 2539, 2785].**

[7] **Cfr.** Conc. Vat. **II, Dccr.** *Optatam totius,* **n. 2; Decr.** *Presbyterorum Ordinis,* **n. 11; Decr.** *Perfectae caritatis,* **n. 24; Decr.** *Christus Dominus,* **n. 15; Dccr.** *Ad gentes divinitus,* **nn. 16, 39; cfr. etiam Pius XII, Motu proprio** *Cum nobis,* **« de Pont. Opere Vocationum Sacerdotalium apud S. Congregationem Seminariis et studiorum Universitatibus praepositam constituendo », 4 nov.194** 1**: AAS 33, 179; cum adnexis** *Statutis et Normis* **ab eadem S. Congregat ione promulgatis d. 8 sept. 1943; Motu proprio** *Cum supremae,* **«dcPont. Opere primario religiosarum vocationum , 11 febr. 1955: AAS 17, 266; cum adnexis** *Statutis et Normis* **a S. Congregatione de Religiosis promulgatis** *(ibid.,* **298-301). [Cfr. nn. 2623, 2706, 2620, 2618, 2659, 2672, 2093, 2111 s.].**

« Haec actuosa ad vorat iones fovendas universi populi Dei con-spiratio Divinae Providentiae actioni respondet, quae hominibus ad (’liristi Sacerdotium hierarchicum participandum divinitus electis con-gruas dotes tribuit cosque sua gratia adiuvat, dum legitimis Ecclesiae ministris committit ut idoneitate agnita, candidatos qui tantum munus recta intentione et plena libertate petierint, comprobatos vocent et Sancti Spiritus sigillo Dei cultui et Ecclesiae servitio consecrent

Ad Opus provehendum et vocationes fovendas, Episcopi enixe curent uti consociata opera sacerdotum, religiosorum et laicorum, imprimi.' parentum et *magistrorum, atque etiam Consociationum catholicarum, iuxta rationem generalis curae pastoralis organice *coordinata

2970 9. Omnia promovere oportet quae ad vocationes a Deo obtinendas requiruntur, imprimis precationes ab ipso Christo postulatas (cfr. Jit. 9. 39; *Lc.* 10, 2). Quod quidem fieri debet tam privatim quam in communi certis opportunis anni liturgici temporibus sollemnioribusque occasionibus ab auctoritate ecclesiastica definiendis. Finem hunc praecipue spectat *Dies mundialis pro vocationibus,* a Sancta Sede statutus et ubique ter-rarum ali Ecclesia quotannis celebrandus.3 Omnia etiam promoveantur oportet quae animos excitare et aperire valent ad vocationem divinam discernendam et excipiendam. Quare exemplum sacerdotum, verum gaudium paschale aperte manifestantium »,| pastoralis iuventutis cura in dioecesibus bene ordinata, sacrae conciones et catechesis vocationem ipsam tractantes, praeparatio spiritualis, v. gr. per exercitia spiritualia: quae omnia tamquam prima ac praecipua ratio huius pastoralis operae habenda sunt.

Quae actio, servatis sanae psychologiae et paedagogiae legibus, ad variarum aetatum homines dirigi debet; at urget in praesens novus labor5

1 Conc. Vat. **II, Dccr.** ***Optatam totius,*** **n. 2; Píos XII, Const. Apost.** ***Sides sapien-tiae,*** **31 mati 1956: AAS 48, 357;** Paulus **VI, Epist. Apost.** ***Summi Dei Cerbum,*** 1 **nov. 1963: AAS 55, 984 ss. [Cfr. nn. 2623, 2280, 2530 J.**

* **Cfr.** Conc. Vat. **11, Decr.** ***Optatam lotius,*** **n. 2; Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 11; Const, dogm.** ***Lumen gentium,*** **n. 11; Dccr.** ***Perfectae caritatis,*** **n. 24; Dccr.** ***Apostolicam actuositalem,*** **n. 11; Decr.** ***Christus Dominus,*** **n. 15; Const, past.** ***Gaudium et spes,*** **n. 52: Dccr.** ***Ad gentes divinitus,*** **n. 39; cfr. etiam Pius XII, Adhort. Apost.** ***Menti Xostrae.*** **23 sept. 1950: AAS 42, 683; Alloc,** ***Una parola,*** **ad sponsos novellos. 25 mart. 1942:** ***Discorsi e Iladiomessaggi,*** **IV, 11-17;** Ioannes **XXIII, Alloc. /?** ***grande,*** **I Conventui Romae habito cx universa Italia pro vocationibus fovendis, 21 apr. 1961: AAS 53, 308-314: Alloc.,** ***Quod spectaculum,*** **ad eos qui primo Conventui internat, pro vocationibus eccl. interfuerunt, 26 mail 1962: AAS 54, 451-453;** Paulus **VI, Litt. Apost.** ***Summi Dei l'erbum,*** 4 **nov. 1963: AAS 55, 985 ss.: Nuntii Radiophon. habiti occasiono celebrationis ‧** ***Diei mundialis pro vocationibus». Pregale il Padrone,*** 11 **apr. 1961:** ***Insegnamenti,*** **II 240-242;** ***Quest'anno.*** **5 mart. 1967:** ***Insegnamenti,*** **V, 699-702;** ***Im quinta Giornata,*** **19 mar. 1968:** ***Insegnamenti,*** **VI, 133-136; Nuntius scripto datus** ***La celebrazione,*** **19 mart. 1969: AAS 61. 330-333; S.** Conor. Sem. et Stud. Univ., ***Im preminente.*** **Instructio de opere .Actionis Catholicae voca-tionibus sacerd. fovendis,** 1 **oct. 1960. [Cfr. nn. 2623, 2706, 2588, 2620, 2618, 2672, 2214, 2099, 2457, 2505, 2529 s., 2871, 2915, 2437 8.].**

• **Litt. D. llamlcti I. Card. Clcognani, Sect. Status, ad D. losephum Uard. Pizzardo, Praef. S. Congr. Som. ct Stud. Univ., 23 ian. 1964. [Cfr. n. 3303].**

‘ **Cose.** Vat. **II, Dccr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 11; Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 2. [Cfr. nn. 2623, 2706).**

ad vocationes quas plures in maturiore aetate manifestant (quandoque post exercitam aliquam professionem) — propriis institutis et rationibus inveniendas, excolendas, formandas.[1]

2971 10. Liberali animo vocationes foveantur non tantum pro sua cuiusque dioecesi et natione, sed etiam pro aliis dioecesibus et nationibus, ratione habita necessitatum universalis Ecclesiae et divinae actionis, quae singulos ad diversa munera vocat, sive ad sacerdotium saeculare, sive ad laborem missionalem, sive ad instituta religiosa. Ad quem finem facilius assequendum Centra unica peroptanda sunt in singulis dioecesibus, quae voluti exprimant cooperationem et unitatem inter utrumque clerum, dioecesanum et religiosum, pro omnibus vocationibus.[2]

III. De Seminariis .Minoribus[3] et aliis institutis AD EUNDEM FINEM ERECTIS

2972 11. Proprius Seminarii .Minoris tinis est adolescentes, qui vocationis germina exhibere videntur, adiuvare quo facilius vocationem suam dignoscant eique respondere valeant. In re tantae prudentiae et consilii, quae perfici nequit nisi luce ductuque Spiritus Sancti, qui dona sua dividit prout vult (cfr. *J Cor.* 12, 11), manuducantiir candidati a Moderatoribus, parentibus, communitate paroeciali et aliis ad quos pertinet, ut, divinae Providentiae intentionibus fideliter respondentes, baptismalem suam consecrationem plenius in dies vivant et impleant, apostolico spiritu progrediantur, atque ita paratiores evadant ad sublime sacrae vocationis donum in sua vera natura percipiendum et, si legitimae auctoritatis comprobatio accesserit, libero et laeto animo amplectendum.[4]

[1] Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam lotius,* **n. 2; cfr. Documenta in p. 1335, n. 2 relata; quoad vocationes adultorum, cfr. Adhort. Apost.** *Menti Nostrae,* **23 sept. 1950: AAS 12, 684.**

[2] Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam lotius,* **n. 2; Decr.** *Presbyterorum. Ordinis,* **nn. 10, 11.**

[3] **Do praeparatione ad Seminarium** *Maius,* **quod est institutio immediate ad sacerdotium ordinatu et habita ut necessaria, Concilium Vaticanum II sententiam suam protulit, spectabatque institutionem hucusque communem, quae sub Seminarii Minoris nomine venit. Eam Concilium consuit esse quidem integre renovandam, sed nostris etiam temporibus permanere validam atque aptam ad vocationis germina excolenda. Ut autem Seminarium Minus huic magni momenti proposito in praesentibus rerum adiunctis melius respondeat illudque assequatur, paucae quidem sed aptissimae normac a Concilio editae sunt ut haec Institutio suam propriam structuram habeat, suae naturae suoque fini consonam, nec figuram exhibeat alicuius Seminarii Maioris in minorem formam redacti, in quo neque studio neque verae libertati vocationum convenienter consuli possit.**

Concilium vero dum illud commendat, non negat ut alias vias simul experiri aliquis possit, imino opportune experiatur ad sacerdotales vocationes fovendas, dummodo ipsa institutio Seminarii Minoris inde detrimentum non patiatur, et ipsae novae experientiae sint prudenter serieque ordinatae ad suum finem, nec meram abdicationem dissimulent. Ecclesia enim censet — sicuti ex eius doctrina, experientia usuque constat — iam inde a pueritia signa quaedam vocationis divinae discerni posse, quae sollertem ct accommodatam curam requirunt.

[4] Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 3; Pius XII, Adhort. Apost.** *Menti Nostrae,* **23 sept. 1950: AAS 42. 685; Const. Apost.** *Sexies sapientiae,* **31 mali 1956: AAS 48, 358 ss.; Alloc,** *("est une yrande joie,* **alumnis e Seminariis Minoribus Galliae peregrinationis causa Romae coadunatis, 5 sept. 1957: AAS 49, 845-849. (Cfr. nn. 2624, 2216, 2281, 2533l.**

Cnni autem vocatio ad sacerdotium, quamvis donum supernaturale sit et omnino gratuitum, in naturae quoque dotibus necessario innitatur ita ut. si earum aliqua desit, vocationem adesse recte dubitandum sit, alumni accurate examinentur circa eorum familias, qualitates physicas, psychicas, morales et intellectuales, ut certa indicii elementa de eorum idoneitate tempestive haberi possint.[1]

2973 12. Debitum momentum tribuatur oportet Seminario Minori in vita dioecesis, cui prudenter apertum sit et quasi membrum vitaliter insertum, ut non solum alacrem fidelium et cleri cooperationem alliciat, verum etiam tamquam fulcrum pastoralis curae vocationum beneficam ellicacemque vim in inventutem exerceat atque ad spiritualem eius progressum conferat. Ex hoc convenienti cum mundo externo contactu discant alumni potiora Ecclesiae et humanae vitae problemata pro sua ingenii facultate cognoscere atque christiano spiritu interpretari, et .-¡c vero ecclesiali et missionali spiritu magis in dies progredientur?

Congruens et necessaria etiam servetur alumnorum consuetudo cum propriis familiis et aetate aequalibus, qua indigent ad sanam evolutionem psychologicam, praesertim affectivam. Opportuno -pirituali auxilio familiis praestito provideatur ut eaedem ad ecclesiasticarum vocationum curam eilicaeius in dies una cum Seminario adlaborare valeant.[3]

2974 13. In Seminario vitam ducant alumni quae eorum aetati et pro gressioni conveniat ac sanis psychologiae et paedagogiae normis sit aptata; sedulo autem vitentur omnia quae liberam electionem status quocumque modo minuere possint, ac semper prae oculis habeatur inter alumnos inveniri alios qui sacerdotium aperte spectent, alios qui illud tamquam possibile admittant, denique alios qui se haesitantes quidem dubiosque circa vocationem manifestent, sed bene dotibus instructi sunt nec spem omnem adimunt posse eos ad sacerdotium pervenire?

Haec omnia requirunt ut in Seminario Minore vigeat familiaris confidentia erga Superiores et fraterna inter alumnos amicitia, ita ut omnes in unam familiam coalescentes, satis facile possint naturam sibi

[1] Conc. Vat. **11, Decr.** *Optatam totius,* **n. 6; Pius XII, Adhort. Apost.** *Menti Nostrae,* **23 sept. 195Ü: AAS 42, 684; Const. Apost.** *Sales sapientiae,* **31 mail 1956: AAS 48, 357;** Paclus **VI, Litt. Apost.** *Summi Dei Verbum,* **l nov. 1963: AAS 55, 990 ss. Cfr. infra notas ad nn. 39-40. (Cfr. nn. 2627, 2216, 2280, 2530 s.J.**

[2] Conc. Vat. **11, Decr.** *Optatam lotius,* **n. 9; Const, past.** *Gaudium rt «/>*<<. **n. 25; Decr.** *Ad nentes divinitus,* **n. 39;** Paulus **VI, Litt. Encycl.** *Ecclesiam suam,* **G aug. 1961: AAS 56, 627, 638; Alloc.** *L'odierna udienta,* **Christifidelibus coram admissis 2 sept. 1961** *Insegnamenti,* **II, 517-519. [Cfr. nn. 2630. 2672].**

[3] **CONO.** Vat. **11, Decr.** *Optatam totius,* **n. 3; Dedar.** *Gravissimum educationis,* **n. 3; cfr. Pius XIT, Adhort. Apost.** *Menti Nostrae,* **23 sept. 1950: X XS 42, 685. Cfr. nn. 2624, 2217** l.

[4] Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 3; Dedar.** *Gravissimum educationis,* **n. 1; PIUS XII, Xdhort. Apost.** *Menti Nostrae,* **23 sept. 1950: AAS 42, 687; Const. Xpost. Srdrs** *sapientiae,* **31 inali 1956: AAS 48, 357;** Paulus **VI. Auntius** *Itadiophon. l.a quinta Giornata,* **habita occasione V did mundialis pro vocationibus, 19 mart. 1968:** *Insegnamenti,* **VI. 131-135. (Cfr. nn. 2621, 2218, 2282, 2871].**

propriam convenienter et apte atque iuxta divinae Providentiae dispositiones excolere.[1]

2975 14. Alumni in spirituali cuiusque conformatione apta moderatione adiuventur, ut omnes suas facultates physicas, morales, intellectuales et affectivas harmonice excolant et magis in dies sensu iustitiae, sinceritatis, amicitiae fraternae, veritatis, iustae libertatis et conscientiae officii imbuantur ita ut, omnibus elementis etiam naturalibus debita cura excultis,[1] ad Christum Redemptorem magno et puro animo sequeudum eique in apostolica vita serviendum facilius disponi possint.[3][4]

Praecipuum ac necessarium spiritualis huius conformationis elementum est vita liturgica, pleniore in dies conscientia participanda pro alumnorum progrediente aetate, et pariter alia pietatis exercitia sive cotidiana sive certis temporibus in singulorum Seminariorum Ordinationibus determinanda. Haec iuvenibus christianis conveniant eaque omnes laeto et volenti animo peragant.[1]

2976 15. Seminarium etiam in aliis suae vitae partibus proprias normas habeat, quibus varia alumnorum officia et activitates per diem totumque annum apte disponantur.[5]*

2977 16. Curriculum studiorum alumni perficiant quod in propria natione ad studia académica inchoanda requiritur; quantum vero studiorum ratio permittit, ea studia praeterea colant quae candidatis ad sacerdotium necessaria vel utilia sunt. Communiter vero curent civilem studiorum titulum consequi, ut pares sint aliis iuvenibus, ac libertate et facultate gaudeant alium statum vitae amplectendi, si ad sacerdotium vocati non inveniantur.[8]

2978 17. Haec studia perficiantur in scholis propriis Seminarii vel etiam, si Episcopi id melius indicaverint pro peculiaribus locorum adiunctis et si ita prudenter fieri potest, apud externas catholicas scholas peragantur, aut etiam apud alias.

2979 18. Eidem proposito inserviunt Instituta quoque in variis regionibus erecta, nempe Collegia, Scholae etc., in quibus simul cum aliis vo-

[1] Cono. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 5. [Cfr. n. 2626].**

[*] Cono. Vat. **II, Declar.** ***Gravissimum educationis,*** **u. 1; cfr. Pius XII, Const. Apost.** ***Sedes sapientiae,*** **31 maii 1956: AAS 48, 359-360. [Cfr. n. 2282].**

[•] Conc. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 3.**

[4] CONO. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 8; Confit.** ***Sacrosanctum Concilium,*** **nn. 13, 14, 17; cfr. Dedar.** ***Gravissimum educationis,*** **nu. 2, 4; Pius XII, Adhort. Apost.** ***Menti Nostrae,*** **23 sept. 1950: AAS 42, 671, 689;** Paulus **VI, Alloc.** ***Il Concilio,*** **ad Episcopos Italiae, 6 dec. 1965:** ***Insegnamenti,*** **III, 710; S.** CONGTL de Sack., **Instructio** ***Postquam Pius,*** **ad Episcopatum de Communione quotidiana in Seminariis et aliis Institutis eccles., 8 dee. 1938; S.** Conor. Rit., **Instructio** ***Inter Oecumenici,*** **ad exsecutionem Constitutionis de Sacra Liturgia recte ordinandam, 26 sept. 1964, nn. 14, 15, 17, 18: AAS 56, 880-881; Instructio** ***De cultu mysterii Eucharistici,*** **25 maii 1967: AAS 59, 539-573. [Cfr. nn. 2629, 2544, 2206, 2658, 2036, 2584L**

[•] Ioannes **XXIII, Alloc.** ***Questo incontro,*** **ad Moderatores spiritus Romae coadunatos, 9 sept. 1962: AAS 54, 676. [Cfr. n. 2510].**

[•] Cono. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 3; cir. n. 13; cfr. Pius XII, Adhort. Apost.** ***Menti Nostrae,*** **23 sept. 1950: AAS 42, 687; Const. Apost.** ***Sedes sapientiae,*** **31 maii 1950: AAS 48, 361-362; [cfr. nn. 2624, 2218, 2283).**

eationis quoque sacerdotalia germina curantur et excoluntur. Similes pro his Institutis normae statuantur, quibus provideatur tum solidae institutioni christianae alumnorum, tum congruae institutioni ad altiera studia requisitae tum eorum apostolicae actuositati per varias consociationes aliaque subsidia.'

2980 19. Pro cuiusque nationis necessitatibus erigantur ac foveantur Instituta iis efformandis destinata, qui provectiore aetate ad sacerdotium vocantur. Hae autem peculiares institutionis sacerdotalis domus, auxilio Episcoporum regionis vel etiam nationis ita conformentur et instruantur ut sibi praestituto fini omnino respondeant?

Huiusmodi Instituta propriam pietatis, disciplinae atque studiorum Ordinationem habeant oportet, ut aetate maturiores, ratione habita praecedentis uniuscuiusque formationis, apta ratione paedagogica et didáctica, eam qua indigent formationem spiritualem et scientiticam accipiant, quae necessaria videatur ad studia ecclesiastica inchoanda.

Attentis locorum adiunctis, videndum etiam erit utrum alumni, post absoluta per congruum tempus studia media, aggregandi sint ordinariis Seminariorum curriculis, au peculiaribus addicendi sint scholis philosophicis et theologicis.

IV. De Seminariis Maioribus'

2981 20. Seminarium .Maius alumnos excipit qui. actis studiis quae media dicuntur, institutionem stricte sacerdotalem exoptant. Seminarium enim eo spectat, ut vocatio candidatorum clarius pleniusque excolatur atque, ad exemplum D. N. lesu Christi, Magistri. Sacerdotis et Pastoris, veri animarum pastores formentur ae parentur ad ministerium docendi, sanctificandi et regendi populum Dei.4

1 Conc. Vat. II. Decr. *Optatam totius,* n. 3; cf. n. 13. [Cfr. nn. 2624» 2634].

1 Conc. Vat. II, Decr. *Optatam totius,* n. 3.

• Seminarii Maioris necessitatem Concilium Vaticanum II affirmat *(Optatam totius,* n. 4), ac plures normas praescribit ad hanc institutionem in variis suis partibus renovandam. Ut igitur apertae huic voluntati satisfiat et novis insurgentibus necessitatibus in institutione sacerdotali opportune occurratur, requiritur prorsus ut perspectum sit quid ad essentiam huius institutionis ex Ecclesiae sententia pertineat, quid non.

Ut veri nominis Seminarium habeatur, prout ex documentis ot constanti Ecclesiae mento erui potest, haec prorsus requiruntur: communitas vero caritatis spiritu imbuta» ad hodierni mundi necessitates aperta atque ad modum corporis compositu, in qua nempe auctoritas legitimi moderatoris ex animo et iuxta exemplum Christi efficaciter exerceatur et, omnibus luxantibus, alumnorum maturitas humana et Christiana vere foveatur: facultas inchoandae experientiae condicionis sacerdotalis per relationes tum fraternitatis tum dependentiae hierarchical': illustratio doctrinae sacerdotii a moderatoribus facta ab ipso Episcopo delegatis, ac simul vitae sacerdotis et condicionum omnium quae in sacerdote requiruntur, quas alumni paulatim cognoscere et recipere debent, sive iidem doctrinamque spectant, sive vivendi rationem; opportunitas probandae vocationis sacerdotalis certisque signis et qualitatibus confirmandae, ut do idoneitate candidati ad sacerdotium possit certum indicium Episcopo praeberi.

• Conc. Vat. II, Decr. *Optatam totius,* n. I. [K n. 2625].

2982 21. Seminarium Maius erigi et servari nequit nisi habeantur inni congruus alumnorum numerus, tum moderatores ad munus suum probe parati atque consociata fraterne opera coniuncti, tum etiam, ubi Institutum scholam philosophieo-theologicam simul includit, professores numero et qualitate sufficientes, apta praeterea sedes, bibliotheca atipie eis aliis subsidiis instructa, quae pro institutionis gradu et natura requiruntur.l

I bi vero hae condiciones in una dioecesi haberi nequeunt, necessaria est Seminarii interdioecesani (Regionalis, Centralis vel Nationalis) erectio et, pro locorum adiunctis, fraterna dioecesani et religiosi cleri cooperatio ut, eoniunctis viribus opibusque atque servatis convenienter utriusque cleri iuribus et officiis, facilius constitui possint aptae ecclesiasticorum studiorum sedes, ab alumnis utriusque cleri frequentatae, qui suis in domibus spiritualem pastoralemque formationem accipiunt.l

2983 22. Cum Seminarii institutio et educatio eo spectet ut candidati, unius eiusdemque sacerdotii ct ministerii Christi aliquando participes effecti, communionem hierarchical!! cum proprio Episcopo ceterisque in sacerdotio fratribus ineant, unicum dioecesis Presbyterium componentes, valde expedit ut inter alumnos et proprios Episcopos atque dioecesanum clerum, iam ab annis Seminarii arcta vincula nectantur, in mutua caritate et frequenti sermonis commercio et omnis generis cooperatione innixa.3

2984 23. Ratione habita numeri alumnorum, ut propria cuiusque formatio magis promoveatur, coetus distincti utiliter constitui possunt in eodem aedificio vel in aedibus propinquis, ne assiduitas mutui commercii impediatur. Retinenda tamen est efficiens unitas regiminis, directionis spiritualis et scientificae institutionis.4

Singuli coetus proprium sacerdotem moderatorem habeant, ad munus suum probe paratum, qui arctam constantemque conjunctionem servet eum Seminarii Rectore, cum alumnis proprii coetus ct cum aliorum coetuum moderatoribus, ut per consociatam sic operam omnia promoveantur, quae ad meliorem alumnorum institutionem conducant.

2985 24. Ad Seminarii vitam ordinandam perficiendamque, atque ad industriam conscientiamque officii in alumnis fovendam, curetur eorundem cooperatio cum Superioribus, quae progrediente alumnorum maturitate paulatim quoad extensionem et qualitatem augeatur, ita tamen ut in hac communi agendi ratione, diversa Superiorum alumnorumque responsabilitas clare definita et servata remaneat.

Quare, inter educatores et alumnos mutua fiducia omnibus modis

1 Cfr. Conc. Vat. II, Decr. *Optatam totius,* nn. 5, 9. [Cfr. nn. 2626, 2630].

* Conc. Vat. II, Decr. *Optatam totius,* n. 7; cfr. Pius XI, EpiSt. Apost. *Officiorum omnium.* 1 aug. 1922: AAS 14, 456-457; Lit. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii,* 20 dec. 1935: AAS 28, 38-? t ir. nn. 2628, 1598» 1961],

B Conc. Vat. II, Decr. *Presbyterorum Ordinis,* n. 8; Const, (login. *Lumen gentium,* n. 28; Pivs XII. Adhort. Apost. *Menti Nostrae,* 23 sept. 1950: AAS 42, 690. (Cfr. nn. 2697 B., 25*9. 2221 l.

4 Conc. Vat. II, Decr. *Optatam totius,* n. 7. (Cfr. n. 2628].

foveatur ad verum et eilicaeem dialogum instaurandum, ita ut. decisione quae ad Superiores iure spectant, post aequam boni communis inquisitionem habeantur (cfr. n. 49).[1]

2986 25. In unoquoque Seminario disciplinae Ordinatio *(règlement. Leben sortin un(j, regolamento, Hule of Life, regla mento)* habeatur, ab Episcopo (vel, si de Seminario intcrdioecesano agatur, a coetu Episcoporum[1] approbata, qua indicentur potiora disciplinae capita quae ad alumnorum cotidianam vitam et totius Instituti ordinem spectant.[1]

2987 26. Quae sive in Seminarii Ordinatione sive in aliis deliberationibus statuta sunt, omnes magno et alacri animo servent, sibi persuasum habentes quantum hoc necessarium sit tum ad veram vitam communitatis habendam tum ad proprium cuiusque ingenium explicandum et roborandum. Ideo normae vitae communis vel privatae iustum quoddam libertatis spatium servantes — non ex inertia ct coactione subeundae sunt, sed sponte et alacriter, ex intima persuasione et caritate. Temporis autem decursu, prout nempe creverit alumnorum maturitas et officii conscientia, gradatilo attenuandae sunt, ita ut ii sibimetipsis moderari pedetentim addiscant.[3]

V. De Moderatoribi s

2988 27. Secundum regionis consuetudinem in singulis Seminariis adsint qui de eorum moderatione spondeant, ut sunt Rector. Vice-Rector. Director vel Directores Spirituales, Praefectus studiorum. Moderator exercitationum pastoralium. Praefectus vitae communis Seminarii ordinandae, Oeconomus, Bibliothecarius; quorum singulorum munera, obligationes, iura atque insta retributio clare definiantur.

In Seminariis modestioris condicionis, eum minore numero alumnorum, non requiritur stricte ut singulis his muneribus totidem homines tribuantur.

2989 28. Moderatores nominantur ab Episcopo — nisi Seminarii statuta aliud decernant diligenti praehabita consultatione. Sint omnes de Seminarii progressu vere solliciti ac frequentem dialogum cum Episcopo et alumnis foveant ad maius commune bonum quaerendum atque ad paedagogicam suam operam magis in dies perficiendam.[4]

2990 29. Rector, qui praecipuum graviusque in Seminarii regimine onus suscipit, sit -Moderatorum coordinator atque fraterna caritate arctam

[1] Cfr. CONC. Vat. II, Docr. *Optatam lotius,* n. 11; l'ai i.v< VI. Litt. Encycl. *Sac< r-dotalis caelibatus,* 21 iun. 1967: AAS 59. 684. n. 68: Alloc. *Libenti fraternoque animo,* ad Delegatos Commissionum Episcopalium pro Seminariis Romae coadunatos ad Rationem Fundamentalem elaborandam, 27 mart. 1969: AAS 61. 253-256. [Cfr. nn. 2632. 2837. 2917].

[1] Cfr. p. 1338, nota 6.

[3] Conc. Vat. II, Decr. *Optatam totius,* n. 11: cfr. Pits XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae,* 23 sept. 1950: AAS 42, 686; Ioannes Will. Xlloc. *Questo incontro,* ad Moderatores spiritus Romae coadunatos. 9 sept. 1962: AAS 54. 676; l'a il is VI. Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus.* 24 Iun. 1967: AAS 59. 684, n. 67. (Cfr. nn.2632. 2217, 2510. 28361.

[4] Cfr. Conc. Vat. II, Decr. *Optatam totius,* n. 5: Pros XI. Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii,* 20 dee. 1935: AAS 28, 37; 1'AVI.US VI. Epist. Apost. *Summi Dei Verbum.* I nov. 1963: AAS 55. 984. (Cfr. nn. 2626, 1959, 2528].

emu ipsis foveat cooperationem, conscientiae foro semper religiose servato, ut concordi opera alumnorum institutio promoveatur. Ad hoc quam maxime conferre potest; .Moderatorum vita communis. Saepe, v. gr. saltem semel in mense, conveniant ad communem actionem suam componendam, ad Seminarii difficultates et negotia expendenda et congruas inveniendas solutiones.[1]

2991 **30. Maxima cura seligantur Moderatores, qui viri sint spiritu sacerdotali et apostolico imbuti, ad mutuam fraternamque cooperationem in communi educationis opera praestandam idonei, ad percipiendas necessitates communitatis ecclesialis et civilis alacres et aperti, pastorali experientia instructi in paroeciali ministerio vel in aliis, atque iuvenilium animorum perspicacia praestantes.**[2]

Cum Superiorum munus in Seminario sit ars omnium precedentissima, quae extemporalem fortuitamque agendi rationem non patiatur, praeter naturales et supernattírales dotes necessario habere debent, pro cuiusque muneris natura, debitam praeparationem spiritualem, paedagogicam vel technicum, quam sibi acquisiveriut praecipue in peculiaribus Institutis ad hunc finem sive in propria sive in aliis regionibus erectis vel erigendis.[3]

2992 **31. Curandum quoque est ut Moderatorum praeparatio ex inuetis cotidie innovationibus** *{aggiornamento)* **perficiatur, frequentando conventus vel cursus, qui institui solent ad spiritualium et paedagogicarum scientiarum progressus cognoscendos ac novas methodos novasque experientias addiscendas. Nec neglegantur varia experimenta et incepta, quibus Moderatores quaestiones — iuvenuin praesertim — quae nunc agitantur, melius cognoscere atque ex luce fidei solvere possint?**

1 **Cfr.** Ioannes **XXIII, Alloc.** *L'incontro odierno,* **ad Seminariorum Rectores qui ex universa Italia interfuerunt Conventui dc alumnis ad praesentis aetatis rationem instituendis, 29 iul. 1961: AAS 53, 562; Alloc.** *Questo incontro,* **ad Moderatores spiritus Romae coadunatos, 9 sept.. 1962: AAS 54, 673. (Cfr. nn. 2465, 2508].**

' **Coxc.** Vat. **11, Decr.** *Optatam totius,* **n. 5; cfr. Dccr.** *Perfectae caritatis,* **n. 18; Pius XI, Litt. Encycl.** *Ad Catholici Sacerdotii,* **20 dec. 1935: AAS 28, 37; cfr.** Ioannes **XXIII, Alloc.** *È grande,* **ad eos qui Conventui interfuerunt Romae habito ex universa Italia pro vocationibus sacerdot. fovendis, 21 apr. 1961: AAS 53, 311. [Cfr. nn. 2626, 1959, 2459].**

' **Cfr.** *Quaesitum n. IV in Synodo Episcopali* **a Card. Praefecto S. Congregationis pro Institutione Catholica propositum: « An praecipere oporteat, ut Educatores futuri Cleri specifica praeparatione polleant, acquisita per regularem frequentiam alicuius Instituti vel Scholae Superioris a Conferentia Episcopali erecta aut approbata, vel saltem per participationem aliquorum Cursuum apposite institutorum ».**

In quaesitum istud Patres haec vota emiserunt: 120 placet, 8 non placet, 51 placet iuxta modum, 3 abstensiones.

Cfr. IOANNES XXIII, Alloc. *Questo incontro,* **ad Moderatores spiritus Romae coadunatos, 9 sept. 1962: AAS 54, 674. [Cfr. n. 2508].**

' **Cfr.** CONC. Vat. **II, Decr.** *Christus Dominus,* **n. 16;** Ioannes **XX III, Alloc.** *L'incontro odierno,* **ad Seminariorum Rectores qui ex univorsa Italia interfuerunt Conventui dc alumnis ad praesentis aetatis rationem instituendis, 29 iul. 1961: AAS 53, 560; Alloc.** *La vostra vibrante,* **ad Magistros catholicos Romae coadunatos, 22 sept. 1962: AAS 54, 713-714;** Paulus **VI, Motu proprio** *Ecclesiae Sanctae,* **6 aug. 1966: AAS 58, 786; III, n. 3. [Cfr nn. 2619, 2465, 2755].**

VI. De Professoribcs

2993 32. (’ongruus habeatur numerus Professorum, ratione habita disciplinarum tradendarum, rationis docendi et numeri alumnorum; pro unoquoque Seminario, ubi institutio philosophico-theologica traditur, elenchus habeatur Professorum qui requiruntur in diversis curriculis et disciplinis.

2994 33. Pro disciplinis sacris Professores sint communiter sacerdotes; omnes autem ex animo operam suam cum aliis fraterne consocient, et tales sint ut pro sua condicione, vel christianae vel sacerdotalis vitae exemplum alumnis praebeant. Nominantur ab Episcopo, nisi aliter cautum sit, vel si de Seminariis Regionalibus agitur, ab Episcopis qui eorundem Seminariorum curam habent, consuito tamen Rectore et collegio Professorum, qui idoneos candidatos proponere possunt.1

2995 34. Professores in sua quisque disciplina vere periti esse debent et convenientem disciplinarum affinium cognitionem habere.2 Quare debitam praeparationem habuerint oportet et sint congruis gradibus academicis ornati: ad scientias sacras et philosophiam docendas saltem Licentiam vel aequivalentem qualificationem, ad ceteras vero disciplinas idoneas qualificationes académicas habere debent.

2996 35. Dotibus quoque paedagogicis ornati sint oportet, ideoque curandum est ut idoneam praeparationem etiam in hae re habeant et instituantur methodis didacticis activis, quibus alumnos per cooperationem et dialogum aptius docere valeant.3

2997 36. (’urent Professores propriam praeparationem scientiticam constanter perficere *(aggiornare)* lectione periodicorum et novorum librorum, frequenti eum viris doctis commercio partemque habendo in conventibus scientificis.4

2998 37. Professores officia ne sibi sumant, quibus a suo munere rite implendo impediantur; ideo etiam aequa remuneratione donari debent, ut proprio gravi muneri totos se dedere possint. Laudabiliter tamen quaedam ministeria moderate exercebunt ut experientia pastorali iuventur in problematibus nostri temporis, praesertim iuveututis. plenius cognoscendis tradendisque suis disciplinis ad futuros animarum pastores aptius formandos.

2999 38. In munere explendo vere educatores se reputent, ct ideo prae oculis habeant normas de doctrina tradenda et de ratione docendi, quae infra indicantur; curent singulorum alumnorum institutionem et universam sacerdotalem formationem, ut illi in scientiis et in spirituali vita vere proficiant; frequenter, v. gr. saltem semel in mense, congregentur ad

1 Conc. Vat. II, Decr. *Optatam totius,* n. 5; Door. *Perfectae caritatis.* n. 18. [Cfr. n. 2626).

’ Prug XII, Const. Apost. *Sedes sapientiae,* 31 mail 1956: AAS, 48, 362. [Cfr. n. 2284].

• Cfr. superius, nota 1.

• Cfr. Paulus VI, Motu proprio *Ecclesiae Sanctae,* 6 aug. 1966: \AS 58, 786; III, n. 3. [Cfr. n. 2755).

res scholasticas coniunetini examinandas, ut sedula coneordique opera alumnorum institutionem formationemque promoveant.

Arctam assiduamque foveant cooperationem etiam cum Seminarii Moderatoribus, ut non solum ad seienliticarn, sed etiam ad integram sacerdotalem alumnorum formationem efficacius possint conferre. Denique, moderatores et professores unam constituant educatorum communitatem, ita ut una eum alumnis vere imaginem praebeant unius familiae, quae Domini votum expleat: «ut unum sini ◊ (/o. 17. ‡1).

VII. De alumxls

3000 30. Ad aptam alumnorum instil utionem requiritur non tantum prudens eorum selectio, sed etiam singulorum iuvenum seria probatio inter studiorum decursum, consilio peritorum facienda ut de voluntate Dei circa eorum vocationem certo constet. In hac sincera voluntatis Dei inquisitione ipsorum candidatorum probandorum participatio libenter requiratur, ad eorum maius spirituale bonum citius et securius procurandum.

Qua in re considerandae sunt iuvenum dotes humanae et morales (v. gr. animi sinceritas, maturitas affectiva, urbanitas, promissis servata fides, assidua iustitiae cura, sensus amicitiae et iustae libertatis ac responsabilitatis, industrius animus, voluntas cooperandi cum aliis, etc.), spirituales (v. gr. amor erga Deum et proximum, studium fraternitatis et abnegat ionis, docilitas, probata castitas, sensus fidei et Ecclesiae, sollicitudo apostolica et missionalis), et intellectuales (v. gr. rectum et sanum indicium, ingenium sufficiens ad studia ecclesiastica perficienda, recta sacerdotii notio eiusque condicionum, etc.), ut indicari possit utrum apti necne sint ad ministerium sacerdotale.

Pariter a peritis medicis et aliis, qui scientiam psychologicam callent, generatilo examinanda est eorum valetudo physica et psychica, consideratis quoque habitibus a familia forte hereditate transmissis.[2]

Imprimis autem iuvandi sunt alumni ut serio et sincere coram Deo recogitent an revera vocari se ad sacerdotium credere possint, et rationes, quibus ad illud contendunt, discernere valeant ut, si Deo placuerit, recta et libera voluntate ad ollicium sacerdotis accedant.[3]

[1] Conc. Vat. II, Dccr. *Optatam lotius,* n. 5; cfr. Fins XII, Const.. Apost. Sedes *sapientiae,* 31 mail 1956: AAS 48, 362-363; Ioannes XXIII. Alloc, *N grande,* I Conventui Romae habito ex universa Italia pro vocationibus fovendis, 21 apr. 1961: AAS 53, 311. [Cfr. nn. 2626, 22S1, 2159],

[*] S. CONOR. S. Officit, Monit um *Cutn compertum,* dc falsis quibusdam opinionibus circa peccata contra VI praeceptum et de examinibus psychoanalyt icis, 15 iul 1961: AAS 53, 571; S. Congo, eno Relio, et Inst. Saec., Instructio *Renovationis causam,* dc accommodata. renovatione institutionis ad vitam religiosam ducendam, 6 ian. 1969: AAS, 61, 113, n. 11. [Cfr, n. 2161],

[2] Conc. Vat. II, Dccr. *Optatam totius,* n. 6; Pius XI, Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii,* 20 dee. 1935: AAS 28. 11; Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae,* 23 sept. 1950: AAS 12, 684; S. Congii, de SACRAM, Litt. circulares *Magna equidem,* ad locorum Ordinarios, 27 dec. 1955, n. 10; pro religiosis cfr.. *Statuta Generalia* adnexa Constitutioni Apost. *Sates sapientiae,* 31 mali 1956, art. 33; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Princeps*

3001 40. Certis temporibus una cum singulis alumnis, de quibus probatio iit, propria cuiusque condicio examinetur, ita ut qui a Rectore eiusque consiliariis non idonei inveniantur, ad alium vitae statum amplectendum benigne invitentur atque etiam adiuventur in Ecclesiae et ipsius alumni bonum. Haec autem certa status vitae electio tempestive et quam primum obtinenda est, ne nimia et inutilis dilatio in candidati damnum vertatur.[1]

3002 41. Peculiare autem momentum tribuendum est scrutinii- ante sacros Ordines suscipiendos praescriptis, (¿nare Rector, ex muneri- sui conscientia accuratas notitias de singulis candidatis colligat per se et per alios qui eos bene noverint, imprimis ex parochis, sacerdotibus et selectis laicis (conscientiae foro semper religiose servato) casque Episcopo transmittat ut de candidatorum vocatione tuto indicare possit. Si vero dubium perstet, tutior sententia sequenda est?

3003 42. Ad meliorem alumnorum institutionem et maturiorem ad Ordines sacros praeparationem, Conferentiae Episcopales perpendant utrum opportunum sit ut in propria regione peculiaria experimenta seu probationes introducantur, sive pro omnibus alumnis, sive pro aliquibus singulis, iuxta proprii Ordinarii indicium?

Inter varias probationes quae fieri possunt hae, exempli causa, proponuntur:

a) Ineunte curriculo philosophico-theologico, peculiare temporis spatium tribui potest perpendendis sacerdotalis vocationis excellentiae et naturae atque obligationibus cum ipsa connexis, ut accuratiore consideratione impensibreque oratione maturae deliberationi alumni initientur. Haec initiatio, quae vario temporis spatio produci potest, generatim apte coniungitur cum introductione in mysterium Christi et historiam salutis, quae ineunte curriculo philosophico-theologico iuxta Concilium habenda est.

b) Inter curriculum philosophico-theologieum, interruptio haberi potest commorationis in Seminario, v. gr. per annutu aut semestre, quo tempore alumnus interrumpit vel studia vitamque in Seminario, vel solummodo vitam in Seminario, studia autem philosophico-theologica alibi prosequitur. Inter huiusmodi interruptionem alumnus, ductus a perito sacerdote, pastorali ministerio auxilium praestat, homines quaestionesque et diilicultates cognoscit in quibus erit ei operandum, atque

***Pastorum*, 28 nov. 1959: AAS 51, 842-843; Alloc. .-*Id voinsc»m*. in secunda Synodi Romanae flessione habita, 2G iau 1960. AAS 52, 221 es.:** Paulus **VI, Epist. Apost. *Sumini Dei Verbum*, 4 nov. 1963: AAS 55, 987 s.; Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967: AAS 59, 682 s. [C fr. nn. 2627, 1962, s., 2213, 2215, 2392, 2410. 2530 s.. 2831 s.J.**

1 **S.** Conor, de Sacram., **Litt. circulares *Magna equidem*, ad locorum Ordinarios, 27 deo. 1955, nn. 4 as. [Cfr. nn. 3232 s.].**

' **Cfr. C.I.C.: can. 991, 1000;** Puts **XI, Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii*, 20 dec. 1935: AAS 28, 39 ss. [Cfr. nn. 1432, 1444, 1968).**

' Conc. Vat. **II, Docr. *Optatam totius*, n. 12; PAULUS VI, Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967: AAS 59, 685, n. 71; cfr. S.** Conor. pro Relio, ft Inst. Saf.c., **Instructio *Renovationis causam*, de accommodata renovatione institutionis ad vitam religiosam ducendam, 6 ian. 1969: AAS 61, 109; 115 s.; nn. 5, 23. 24. [Cfr. nn. 2633, 2841).**

propriam aptitudinein ad sacerdotalem vitam et ad ministerium experitur. Nec excluduntur experimenta vitae saecularis in opera manuali vel in militia ubi ea est obligatoria.

Vel etiam, post primum Seminarii Maioris annum, alumnis facultas detur ut aut secundum ineant, aut studiis profanis in 1'ni versi! at e vacent, aut studia cuiusdam peculiaris disciplinae extra Seminarium peragant; hoc modo, primis experientiis in Seminario expletis, candidato spatium verae libertatis interioris et exterioris offeretur ad suam propriam vocationem solidius diligentiusque excolendam.

c) Expleto curriculo philosophico-theologico, poterunt per unum vel plures annos officia diaconalia exercere ut, sub periti sacerdotis moderatione, plenior vocationis maturatio ct confirmatio obtineatur, atque disciplinae pastorales, quas iuvenes in Seminario didicerunt, melius assimilentur et transitus ad ministerium sacerdotale convenientius faciliusque fiat.

Experimentorum, de quibus sub *b)* et c), congruae definiantur conditiones ad feliciorem exitum tutum reddendum.

3004 43. Conferentia Episcopalis consideret quoque an, attentis condicionibus regionis, protrahenda sit aetas a iure communi pro sacris Ordinibus requisita.[1]

VIH. De Institutione spirituali[2]

3005 44. Institutio spiritualis quae ad perfectionem caritatis ordinatur, eo praesertim tendere debet ut sacrorum alumnus non tantum vi sacrae ordinationis, sed ex intima totius vitae consortione, peculiari ratione alter fiat Christus et, Eius spiritu imbutus, in *mortis Dominicae mysterio*

1 ***Cose.*** Vat. **II, Dccr.** ***Optatam totius,*** **n. 12; cfr. S.** Congii, pro Relig. et Inst. Saec., **Instructio** ***Renovationis causam,*** **6 ian. 1969: AAS 61, 110, n. 6 (nd vota sollemnia quod attinet). (Cfr. n. 2633).**

1 **Hoc capito traduntur aliqua lineamenta spiritualis vitae sacerdotalis, ab alumnis podetemptim acquirendae. Sic autem perstringi possunt:**

Spiritualis alumnorum vita praecipuam suam formam a Christo Sacerdote accipit, cui futuri sacerdotes per vocationem suum peculiari modo sociantur. Cum enim debeant • unum idemque sacerdotium et ministerium Christi ***(Presbyterorum Ordinis,*** **n. 7) participare, necesse est ut Ei non solum per sacram Ordinationem, sed toto prorsus animo conflgurentur, evangelicam vitae formam per conatus cotidianos paulatim assumendo. Peculiari modo se Christo devoveant Eumque sequantur « qui virgo et pauper (cfr.** ***Mt.*** **8, 20;** ***Lc.*** **9, 58) per oboedientiam suam usque ad mortem Crucis (cfr.** ***Phil.*** **2, 8) homines redemit et sanctificavit »** ***(Perfectae caritatis,*** **n. 1).**

In fide, spe et caritate magis in dies radicati, luci Spiritus Sancti suos aperiant animos atque studeant habitum orationis praesertim ex Liturgia et verbi Dei contemplatione acquirere et, assiduo sacramentorum usu vitam nutriendo, omnes virtutes harmonice excolere, ita ut digni «ministri Capitis • (* ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 12) in mystico Christi Corporo fleri possint. Ita ad sensum Ecclesiae et futurum munus apostolicum educentur, ut valeant, sub Episcopi auctoritate et in spiritu servitii, modestum et fraternam cooperationem suum in Clero dioecesano praestare. Pastorali caritate moti addiscant, mutationes humanae societatis prompto apertoque animo percipere, temporum signa interpretari et In voluntatis Dei lumine (cfr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 14) interiorem suam vitam cum actione externa unire, ita ut per fldele apostolatus exercitium sancti flant et quamvis his In terris vivunt, semper tamen ostendant non esso ex hoc mundo (cfr.** ***Lumen yentium,*** **n. 41).**

celebrando vere agnoscat quod agit, imitetur quod tractat, Eum sequatur qui *non venit ministrari sed ministrare* (cfr. *Mt.* 20, 28)?

3006 45. Prae oculis constanter habito fine pastorali totius formationis sacerdotalis, spiritualis vita alumnorum, auxilio Directoris spiritus,[2] in variis suis partibus ordinate evolvatur,[3] ita ut simul cum iis virtutibus, quae inter homines pluris fiunt[4] iuvenes gratiam suam baptismalem ad perfectionem excolere studeant, clarius in dies certiusqne sentiant peculiarem suam vocationem sacerdotalem et sic aptius se disponant ad virtutes habitusque presbyteralis vitae sibi acquirendos.

3007 46. Debitum pondus in spirituali formatione tribuendum est etiam communitati, in qua alumni inserti, assuescant propriam voluntatem deponere et communi consilio et nisu quaerere maius proximi bonum, sic pro viribus conferentes ad propriam cuiusque et communem totius Seminarii vitam perficiendam, ad exemplum primaevae Ecclesiae, in qua multitudo credentium erat cor unum et anima una (cfr. *Act.* 4. 32). Per caritatem enim communitas fruitur praesentia Dei. plene legem observat, vinculum perfectionis assequitur et magnam exercet virtutem apostolicam?

300S 47. Per vitam in Seminario communem candidati ad sacerdotium praeparentur, ut tandem aliquando Ordine sacro aucti. · sacramentali fraternitate » uniantur ampliori communitati dioecesani Presbyterii ⟩ vinculo caritatis, orationis et omnimodae cooperationis ... ad aedificationem Corporis Christi, quae praesertim nostris temporibus, multiplicia officia neenon novas accommodationes requirit ▮›.[6] Introducantur igitur alumni pedetentini in veram dioecesis condicionem (cfr. supra n. 22), ut cleri fideliumque res et necessitates spirituales cognoscant et futurum munus pastorale maiore cum fructu explere possint. '

3009 48. Ecclesia ritus latini normam sibi statuit, venerando usu commendatam, eos tantum ad sacerdotium eligendi qui ex Dei gratia libere

1 **CONO. Vat. II, Decr.** ***Optatam (otitis,*** **nn. 4. 8; Const, dotan.** ***Lumen gentium,*** **n. 28; Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **nn. 4, 5, 6; Pius XII, Adhort. Apost.** ***Menti .Vostrae,*** **23 sept. 1060: AAS 42, BGO ss.; Ioannes XXIII, Litt. Encycl.** ***Sacerdotii .Vostri primordia,*** **1 aug. 1059: AAS 51, 545 ss.; Paulus VI, Epist. Apost.** ***Summi Dei Verbum,*** **4 nov. 1063: AAS 55, 979 ss. [Cfr. nn. 2625, 2629, 2589, 2681 8., 2200 s., 2369 s., 2525s.).**

' Cono. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 8; cfr. Ioannes XXIII, Epist. Apost.** ***Pater misericordiarum,*** **22 aug. 1961: AAS 53, 677; Alloc.** ***Questo incontro,*** **ad Magistros pietatis Romae coadunatos, 9 sept. 1962: AAS 54, 673-674. (Cfr. nn. 2629, 246S, 2508).**

• Cono. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius, n.*** **8.**

4 Cono. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 11; Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 3: cfr. Pius XII. Alloc.** ***Magis quam,*** **ad Ord. Carmel. Disc, sodales. 23 sept. 1951;** ***Discorsi e liadiomessaoffi.*** **XIII, p. 256; Const. Apost. Sedes** ***sapientiae,*** **31 mali 1956: AAS 48, 358-360; Paulus VI. Alloc.** ***Il Ii dicembre,*** **habita occasiono inaugurationis novae sedis Pont. Collegii P. Lat. Amer. Romae, 30 nov. 1963:** ***Insegnamenti,*** **I, p. 352; Litt. Encycl.** ***Sacerdotalis caelibatus,*** **24 iun. 1967: AAS 59 683-684, nn. 65-67. [Cfr. nn. 2632. 2680, 2282, 2834 s.].**

‘ **Cfr.** Cono. Vat. **II, Decr.** ***Perfectae caritatis,*** **n. 15.**

• Cono. Vat. **II, Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 8. [Cfr. n. 2697],**

’ **Cfr. Pius XII, Adhort. Apost.** ***Menti Nostrae,*** **23 sept. 1950: AAS 42. 686-687; cfr. etiam IOANNES XXIII, Litt. Encycl.** ***Princeps Pastorum,*** **28 nov. 1959: AAS 51. 842. (Cfr. nn. 2217, 2391).**

propter Regnum caelorum caelibatum amplecti velint.[1] Quae forma vitae in evangelica doctrina et genuina Ecclesiae traditione radicata, multimodam convenientiam cum sacerdotio habet. Missio enim sacerdotis integra dedicatur servitio novae humanitatis, (piam Christus, victor mortis, per Spiritum suum in mundo suscitat; est status quo presbyteri Christo «facilius indiviso corde adhaerent, liberius ... servitio Dei et hominum se dedicant ... et sic aptiores fiunt qui paternitatem in Christo latius accipiant...». Hoc igitur modo, statum nempe virginalem propter Regnum caelorum *(Mt.* 19, 12) eligentes, «signum vivum efficiuntur illius mundi futuri, per fidem et caritatem iam praesentis», «in quo filii resurrectionis neque nubent neque ducent uxores» (cfr. *Lc.* 20, 35-36)?

Qui ideo ad sacerdotium se praeparant, caelibatum tamquam peculiare donum Dei agnoscant et acceptent; per vitam impense deditam orationi et unioni cum Christo atque sincerae caritati fraternae necessarias creent condiciones, quibus illum integre et laeto animo servare possint, constanter solliciti de sinceritate factae suipaius donationis.[3][4]

L't autem electio caelibatus vere libera sit, requiritur ut invenis evangelicam huius doni vim luce fidei perspicere possit, idemque bona status matrimonialis recte aestimet.[5] Plena etiam gaudeat libertate psychologica interna et externa, atque necessarium gradum maturitatis affectivae possideat, ita ut caelibatum tamquam suae personae completionem sentire atque vivere possit.[6]*

3010 Ad hoc congrua educatio sexualis requiritur,[0] quae in alumnis qui maturiorem adolescentium iam assecuti sint, magis in formatione ad castum personarum amorem consistit quam in sollicitudine, aliquando molestissima, vitandi peccata; eos enim ad futurum pastoralis ministerii commercium praeparare debet. Quare gradatim, sana ac spirituali discretione invitentur iuvenes et adducantur, ut in coetibus ac diversis apostolatus et cooperationis socialis partibus amorem experiantur ac manifestent sincerum, humanum, fraternum, personalem atque immolatum in exemplum (liristi, erga omnes ac singulos, praesertim vero pauperes, afflictos, aequales; hac ratione solitudinem cordis superabunt. Hunc amorem aperte ac fidenter manifestatum Magistris spiritus et Superioribus, cum iis in Domino dijudicare addiscant; devitent autem relationes singulares, praesertim solitarias et productas, cum personis

[1] Conc. Vat. II. Decr. *Optatam totius,* n. 10; Decr. *Presbyterorum Ordinis.* n. 16; Paulus VI, Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus,* 24 iun. 1967: AAS 59, 657-697. (Cfr. nn. 2631. 2713, 2824 e.].

[2] Conc. Vat. II, Decr. *Presbyterorum Ordinis,* n. 16. [Cfr. n. 2713].

[3] PAULUS VI, Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus,* 24 iun. 1967: AAS 59, 686-690, nn. 72-82. [Cfr. nn. 2841, 2851).

[4] Conc. Vat. II, Decr. *Optatam totius,* n. 10. [Cfr. n. 2631].

[5] Paulub VI, Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus,* 24 iun. 1967: AAS 59, 683, nn. 65, 66. [(nn. 2834 -]

[6] Cfr. Cono. Vat. II, Dcclur. *Gravissimum educationis,* n. 1; cfr. Pius XII, Alloc. *Mayis quam,* ud Ordinis Cann. Disc, sodales, 23 sept.. 1951: *Discorsi e lladiomcssayyi,* XIII, 257; Litt. Encycl. *Sacra Vinfinitas,* 25 mart. 1954: AAS 16, 183-186. (Cfr. n. 2251).

alterius sexus, sed potius amorem omnibus apertum, ideoque vere castum, exercere studeant et tamquam donum a Deo impetrare assuescant.

Inspecta igitur peculiari huius doni natura, quod *desursum est, descendens a Patre luminum (Ia.* 1, 17), oportet ut candidati ad sacerdotium auxilio Dei nixi et propriis viribus non nimis confidentes, mortificationem sensuumque custodiam adhibeant. Media quoque naturalia ne omittant, quae mentis et corporis sanitati favent. Ita fit ut falsidoctrinis, quae continentiam perfectam tamquam impossibilem vel humano profectui nocivam ostentant, non moveantur, et omnia quae castitatem in periculum adducunt, instinctu quodam spirituali, respuant ».[1]

3011 49. Arcta et amica necessitudo quam alumnus appetere debet cum persona et missione Christi, qui suum opus in humili obsequio erga voluntatem Patris confecit (cfr. /o. 4, 34), necessario requirit ut sacerdotii candidatus « voluntatem propriam per oboedientiam servitio Dei et fratrum»[1] sincera fide dedicare sciat. Maxime enim oportet ut is, qui una cum Christo crucifixo in Corpore Eius aedificando partem habere cupiat, crucem non solum acceptare discat, sed etiam amare atque libenti et pastorali animo omnia onera sibi assumat, quae ad apostolicam missionem agendam requiruntur.

Ad Moderatores igitur spectat iuvenes ad veram maturamque oboedientiam instituere, Christo confisos, qui oboedientiam a suis quidem quaesivit, sed prius sese exemplar eiusdem virtutis exhibuit, idemque gratia sua semetipsum in nobis oboedientiae principium fecit. Oportet proinde ut auctoritatem cum prudentia et respectu personarum exerceant. Iuvenes autem sociam suam operam hac in re profecto praestabunt, dummodo eis oboedientia in vera luce proponatur, ostendendo nempe quomodo oporteat ut omnes ad communis boni assecutionem concurrant et ut auctoritas ad hoc sit ordinata (cfr. n. 24).

Quam oboedientiam, plenam et sinceram, imprimis Summo Pontifici, Christi Vicario, humili obsequio et filiorum pietate praestare debent. atque proprio Episcopo eodem spiritu, ut per sacerdotium fiant, eius fidi coopérâtores, sociam cum aliis Presbyterii sacerdotibus operam magno ac liberali animo praestando.[3]

3012 50. Spiritum paupertatis, utpote quae tantopere hisce diebus ab Ecclesia expostulatur et ad opus apostolicum implendum est necessaria.

[1] Conc. Vat. II, Decr. *Perfectae caritatis,* n. 12; cfr. Ioannes XXIII, Litt. Eue. Sacerdotii *Nostri primordia,* 1 aug. 1959: AAS 51, 554-556; Alloc. *Questo incontro.* ad alumnos ex quibusdam Italicis Seminariis, 22 nov. 1959: AAS 51. 904-905; Paulus VI, Litt. Encycl. *Sacerdotalis caelibatus.* 24 iun. 1967; AAS 59, 684-685, n. 70. [Cfr. nn. 2372. 2388. 2839).

[2] CONC. Vat. II, Dccr. *Presbyterorum Ordinis,* n. 15. [Cfr. n. 2712).

[3] Conc. Vat. 11, Decr. *Optatam totius,* nn. 9, 11; Decr. *Presbyterorum Ordinis,* nn. 7, 15; Const, dogni. *Lumen yentium,* n. 28; ctr. Pius XII. Adhort. Apost. *Menti Nostrae,* 23 sept. 1950: AAS 42, 690; Ioanm - Wilt, Litt. Encjcl. *Sauri* \ *primordia,* 1 aug. 1959: A AS 51, 556-558; PAULUS VI. Alloc. .4 *voi, che siete qwt,* Christiddelibus coram admissis, 5 oct. 1966: *Insegnamenti,* IV, 863-866: Alloc. *II Concilio,* Christitidclibus coram admissis, 9 oct. 1968: *Insegnamenti,* VI. 959-963: Alloc. *Libenti fraternoepte.* ad Delegatos Commissionum Ep. pro Seminariis coadunatos Romae ad Rationem Fundamentalem elaborandam, 27 mart. 1969: AAS 61, 253-256. [Cfr. nn. 2630, 2632, 2695 s., 2712, 2589, 2221, 2373, 2917 s.].

non tantum verbis sed factis fovere discant, ita ut fide innixi Patris providentiae, aequo animo ad instar Apostoli *abundare et deficere (Phil.* 4, 12) sciant. Quamvis, aliter ac religiosi, plene abdicare se bonis materialibus non teneantur, studeant tamen ut homines spirituales veram libertatem et docilitatem liliorum Dei acquirere atque ad eam spiritualem moderationem pervenire, quae necessaria est ad rectam habitudinem ad mundum et bona terrestria inveniendam.[1] Immo, exemplum Christi secuti, qui *egenus pro nobis factus est, cum esset dires (2 Cor.* 8, 9), peculiari modo commendatos sibi habeant pauperes et tenuiores[2] atque simplicitate et austeritate vitae testimonium paupertatis praebere valeant, iam a rebus superfluis liberaliter se abstinere assueti.[3]

3013 51. Formatio spiritualis totum hominem complecti debet (cfr. nn. 14, 45). Cum enim gratia naturam non tollat sed elevet, et nullus verus Christianus esse possit, nisi virtutes possideat et exerceat homini congruentes et ab ipsa caritate requisitas, ut eas animet eisque utatur, futurus sacerdos exercere discat animi sinceritatem, assiduam iustitiae curam, in agendo urbanitatem, in promissis fidem, in colloquiis modestiam cum caritate coniunetam,[4] spiritum fraterni servitii, operositatis, facultatem cooperandi cum aliis, etc., ut ad illam harmonicam conciliationem inter bona humana et supernaluralia perveniat, quae necessaria est ad verum Christianae vitae testimonium in hodierna societate exhibendum.

Cum autem sacerdos omnes homines evangelizare debeat, satagat sacerdotii candidatus facultatem suam profundius excolere ad congruas relationes cum hominibus variae condicionis ineundas. Discat praesertim artem alios alloquendi congruo modo, patienter audiendi atque cum eis communicandi magna cum reverentia erga omnis generis homines spiritu imbutus humilis caritatis, ut mysterium Christi in Ecclesia viventis aliis revelare possit.[5]

3014 52. Celebratio cotidiana Eucharistiae quae communione sacramentali. plena quidem libertate et digne suscepta, consummatur, centrum

1 Conc. Vat. **II, Decr.** *Prebylerorum Ordinis,* **n. 17. (Cfr. n. 2715).**

: *Ibid., n.* G. **[Cfr. n. 2688).**

1 Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 9; cfr. lOANNES XXIII, Litt. Encycl.** *Sacerdotii Nostri primordia.* 1 **aug. 1959: AAS 51, 551-554;** Paulus **VI, Alloc.** *Siamo particolarmente.* **ad sacerdotes qui interfuerunt Conventui habito a Sodalitate v. d. « Federazione Associazioni del Clero Italiano », 30 iun. 1965:** *Insegnamenii,* **III, 385-386; Alloc.** *Benedicamus Domino,* **ad Praesules ex America Lat. secundo generali Coetui McdalUi interfuturos, 24 aug. 1968:** *Insegnamenti.* **VI, 411-112; AUoc.** *Se vogliamo.* **Christilldelibus coram admissis, 2 oct. 1968:** *Insegnamenti.* **VI, 943 ss. (Cfr. nn. 2630, 2371, 2614].**

\Cfr. Conc. Vat. **11, Decr.** *Optatam totius,* **n. II; Decr.** *Presbyterorum Ordinis,* **n. 3; Deciar»** *Gravissimum educationis,* **n. 1; cfr. Pius XII, Alloc.** *Sull'esempio,* **praeparata occasione quinquagesimi anni a condito Seminario Reg. Apullco, oct. 1958:** *Discorsi e liadiomessagi,* **XX, 116-117; PAULUB VI, Epist. Apost.** *Summi Dei Verbum,* 4 **nov. 1963: AAS** 55, **991; ctr. etiam notam 4, p. 1347. (Cfr. nn. 2632, 2680, 2351, 2535).**

1 **Cfr.** Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 19; Decr.** *Presbyterorum Ordinis,* **nn. 6, 9; Const, dogm.** *Lumen gentium,* **n. 28;** Paulus **VI, Litt. Encycl.** *Ecclesiam Suam,* **6 aug. 1964: AAS 56, 640** ss.; Alloc. *Il Concilio,* **Christilldelibus coram admissis, 9 oct. 1968:** *Insegnamenti,* **VI, 959** ss. **[Cfr. nn. 2640, 2686, 2701** s., 2589).

sit totius vitae Seminarii, eique alumni devote intersint. Alumni enim Sacrificium Missae, «totius vitae Christianae fontem et culmen participantes, caritatem participant Christi, supernaturalem vim pro sua spirituali vita et apostolico labore ex hoc ditissimo fonte hauriendo.

Sacrificium igitur eucharisticum atque adeo tota Sacra Liturgia, ad mentem Const. *Sacrosanctum Concilium,* talem in Seminario locum obtineat, ut appareat vere esse « culmen ad quod actio Ecclesiae tendit et simul fons unde eius virtus emanat ».

Procuretur etiam sana varietas in modo Sacram Liturgiarn participandi, ita ut alumni non solum maiorem profectum spiritualem exinde percipiant, sed etiam inde a Seminarii annis ad futurum ministerium et apostolatum liturgicum practice praeparentur.[3]

3015 53. Formationi ad cultum Eucharisticum stricte iungatur formatio ad divinum Officium, quo sacerdotes « nomine Ecclesiae pro toto populo sibi commisso, immo pro universo mundo, Deum deprecentur ».[4] Modum igitur orandi Ecclesiae discant alumni per convenientem introductionem in Sacram Scripturam, Psalmos et alias preces S. Scriptura imbutas, per frequentem recitationem communem alicuius partis Officii (v. gr. *Laudum* rei *Horarum vespertinarum),* ut Verbum Dei in Psalmis et in tota Liturgia loquens maiore intellegentia reverentiaque percipiant, simulque educentur ad obligationem Divini Officii in sacerdotali vita fideliter observandam.[5]

Haec tamen institutio liturgica perfecta dici non poterit, si alumnis non detegat arctam connexionem inter Sacram Liturgiarn et cotidianam laboris vitam, cum eius necessitatibus apostolatus et veri testimonii vivae fulci, per caritatem operantis.[0]

3016 54. Ad vitam sacerdotalem recte et fideliter gerendam, alumni pedetentim acquirant oportet, pro sua quisque aetate et maturitate, firmam formam vitae, solidis virtutibus munitam, sine qua Christo et Ecclesiae vere et perseveranter adhaerere non valebunt.

1 Conc. Vat. **II, Const, dogm.** *Lumen gentium,* **n. 11. [cfr. n. 2588].**

• Conc. Vat. **II, Const.** *Sacrosanctum Concilium,* **n. 10; cfr. S. CONOR.** Rit., **Instructio** *Dc cultu mysterii Eucharistici,* **25 mali 1967: AAS 59. 539-573. [cfr. n. 2787).**

• Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 8; Const.** *Sacrosanctum Concilium,* **nn. 17, 18, 19; Decr.** *Presbyterorum Ordinis,* **n. 5; Docr. -Id** *gentes divinitus,* **n. 19; S.** Conor. Rit., **Instructio** *Inter Occumenici,* **ud exsecutionem Constitutionis do S. Liturgia recte ordinandam, 26 sept. 1964: AAS 56, 880-881; nn. 14, 15; cfr. etiam Pros XII, Litt. Encycl.** *Mediator Dei,* **20 nov. 1947: AAS 39, 547 ss.; Adhort. Apost.** *Menti Nostrae,* **23 sept. 1950: AAS 42, 666 ss.; 691;** Ioannes **XX11I, Litt. Encycl.** *Sacerdotii Nostri primordia,* 1 **aug. 1959: AAS 51, 561 ss.;** Paulus **VI, Alloc.** *Voi arete,* **ad eos qui interfuerunt Coetui v. d. • XIII Settimana Nazionale di Orientamento Pastorale • habito Romae, 6 sept. 1963:** *Insegnamenti,* **I. 121-122; Litt. Encycl.** *Mysterium Fidei,* **3 sept. 1965: AAS 57, 770 ss. [Cfr. nn. 2629, 2544 s., 2683 s., 2665, 2584, 2166, 2204, 2221, 2378, 2523].**

• Conc. Vat. **II, Decr.** *Presbyterorum Ordinis,* **n. 5. [Cfr. n. 2684].**

• Conc. Vat. **II, Const.** *Sacrosanctum Concilium,* **nn. 17, 90; S.** Conor. Rit., **Instructio** *Inter Occumenici, l. c.,* **nn. 14-17; cfr. Pros XII, Litt. Encycl.** *Mediator Dei. l.c.,* **517 ss., 572 8.;** Ioannes **XXIII, Adhort. Apost.** *Sacrae Landis,* **6 fan. 1962: AAS 54. 69; Alloc.** *Flagrantissima voluntas,* **ad alumnos Romae studiorum causa commorantes, 28 ian. 1960: AAS 52 275 s. [Cfr. nn. 2544, 2558, 2584, 2417].**

• Conc. Vat. **II, Const.** *Sacrosanctum Concilium,* **n. 10.**

Oportet enim ut sacerdos:

a) «cum Patre per Filium Eius lesum Christum in Spiritu Sancto familiari et assidua societate vivere » | discat;

b) Christum invenire possit habitualiter in familiari communione orationis;

c) verbum Dei in Scriptura Sacra didicerit amanter in fide prae manibus tenere et aliis dein tradere;

d) Christum in Eucharistia sacrament aliter praesentem visitare et adorare cupiat et gaudeat;

e) Virginem Mariam, .Matrem Christi, in opere redemptionis peculiari modo sociam, secundum Ecclesiae sensum, ardenti amore prosequatur;

/) libenter sacrae traditionis documenta et opera Patrum Sanctorumque exempla consulturus adeat;

(/) sciat seipsum, scilicet conscientiam suam eiusque rationes recto sinceroque animo scrutari et discernere.

Quae omnia tunc modo sacerdos servabit, si alumnus in Seminario piis exercitiis, venerando usu commendatis et Ordinatione Seminarii sancitis, fideliter incubuerit et eorum momentum et vim recte intellexerit. Quod si necessitas detur unum vel alterum horum exercitiorum novis exigentiis accommodandi, provideatur ut essentiales lines huic pio exercitio inhaerentes semper firmi in animo perstent, atque ut alio apto modo attingi queant.[1]

3017 55. Cum conversio animi quotidiana ad sequelam Christi et spiritum evangelicum prorsus requiratur, virtus poenitentiae futuris sacerdotibus inculcanda est etiam per poeniténtiales actus communes sive ad propriam sui formationem sive aliorum educationem. Studium vitae crucifixae et cordis purificationem ex amore Christi constanter assequi contendant. Ad hoc igitur auxilium gratiae necessariae ferventer requirant, et imprimis ad Poenitentiae sacramentum, in quo cuiusque labor quodammodo consecratur, frequenter accedere assuescant; at (pie ideo unusquisque suum habeat directorem spiritualem, cui humiliter ct confidenter conscientiam suam aperiat, ut in via Domini tutius dirigatur.[3]

1 **CONO.** Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 8. (Cfr. n. 2629].**

2 **Cfr.** Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 8: Const.** *Sacrosanctum Concilium,* **nn. 12, 13; Decr.** *Perfectae caritatis,* **n. 6. [Cfr. n. 2629**1.

Quoad potiorahaec spiritualis vitae media, cfr. Ioannes **XXIII, Litt. Encycl.** *Sacerdotii Nostri primordia,* 1 **aug. 1959: AAS 51, 560: « lamvero hand assiduam cum Deo coniunctionem efficiunt maximo ac tuentur varia sacerdotalis pietatis exercitia, quorum plura, quae gravioris sint momenti Ecclesia sapicntisshnis normis praescripsit, uti sunt praesertim sacra cotidie habenda meditatio, piae ad divina Tabernacula salutationes, Mariahs Rosarii recitatio, diligens sui ipsius recognitio (C.I.C., can. 125). Ad horarias preces quod attinet, sacerdotes gravi otlìcio erga Ecclesiam suscepto eas recitare tenentur** *(ibid.,* **can. 135). Ex eo fortasse quod aliqua ex hisco normis neglecta, est, saepe ratio est petenda, cur ecclesiastici viri rerum externarum vortice abripiantur, pedetemptim sacro caremit atllatu, ac tandem, pro dolor, terrenae huius vitae illecebris allecti, gravi in discrimine versentur, cum iam sint quovis spirituali praesidio destituti ». (Cfr. n. 2375].**

• **Du s XII, Litt. Encyl.** *Mustici Corporis,* **29 iun. 1013: AAS 35, 235; Adhort. Apost.**

Moderator spiritila et (..'onfessatius ab alumnis plena libertate sibi eligantur inter eos, qui ad hoc munus idonei ab Episcopo deputati sunt.l

3018 56. Ad sacerdotium nonnisi per gradus acceditur; quos gradus etiam significat institutio Ordinum minorum ad determinatas functiones ecclesiasticas disponentium, paed agogica spiritualique initiatione rite perada. Spiritualis vero alumnorum institutio per gradus procedit atque opportunas accommodationes requirit pro singulorum aetate, experientia et. ingenii facultate. Ad eam autem efficacius promovendam mullum invanì statuta quaedam tempora impensioris tirocinii, ut v. gr. occasione ingressus in Seminarium, initio curriculi theologici, vel occasione proximae ordinationis sacerdotalis, etc. I t autem iuvenum labor in spirituali vita novos semper impulsus accipiat atque ratione ordinetur ad veram ei maturam spiritmilitateli» sacerdotalem acquirendam ad sensum Ecclesiae, praeter singulorum conscientiae directionem, certis temporibus, pro cuiusque Seminarii Ordinationibus, tradatur alumnis instructio seu collatio spiritualis, ad res mentesque iuvenum nostrae aetatis accommodata; habeantur insuper recognitio vitae, periodica animorum recollect io et alia huiusmodi; singulis vero annis omnes per aliquot die- exercitiis spiritualibus vacent.

3019 57. Iuxta exemplum et consilia Christi (cfr. *Mt.* 6, 6; 14, 13; J/c. 6, 30, 46), qui inter quotidianos labores libenter solitudinem quaerebat, ut animo intento orationi ad Patrem vacaret, fovere studeant alumni ı vitam absconditam cum t hrislo in Deo (cfr. *Coi.* 3, 3), unde profluit et urgetur proximi dilectio in salutem mundi Ecclesiaeque aedificationem Solliciti proinde sint de silentio externo servando, quod requiritur ad animi silentium internum, ad cogitandum atque ad laborem et quietem totius communitatis.3

3020 58. Congruens cum hominibus commercium, inter quos Salvator caritate Patris missus (cfr. *Io.* 4. 9), suum redemptionis opus explevit, permittet ut alumnus educetur ad recte discernenda signa temporum.l ad indicium de eventibus ferendum ad lumen evangelii. ad rectam interpretationem variarum condicionum et necessitatum humanae vitae, quae vera «semina Verbi in se latentia »l continent, eaedemque postulant ut «l luce evangelica collustrentur, liberentur et in Dei Salvatoris dominium reducantur ».6

In hoc commercio cum inundo probe animadvertendum est, ut

Menti Nastrar, '23 sept. 1950: AAS 42, G74; Ioannks XXIII, Litt. Encycl. Sn<<r</o/ít .Vos/ri *primordia, l. c.,* 574-575; Pavias VI, Const. Apost. *Poenitemini, 17* nov. 196G: AAS 58, 177 88. [Cfr. nn. '2108, 2'208, 2383].

* C.I.C., run. 1358, 1361; Conc. Vat. II, Decr. *Perfector caritatis,* n. 18. (Ctr. nn. 1462,1466].

* Cono. Vat. II, Decr. *Perfectae caritatis,* n. 6.

' Conc. Vat. 11. Decr. *Optatam lotius,* n. 11: Pavi.vs VI, AUoc. *Il grande rilo,* habita quarto exacto saeculo post constitutu a Cone. Trld. Seminaria, 4 nov. 1963: AAS 55, 1034. (Cfr. nn. 2632, 2540].

‘ CONO. Vat. 11, Const, past. *Oaudium cl spes,* nn. 1-4.

' Conc. Vat. II, Decr. *Ad gentes divinitus,* u. 11.

* *Ibid.*

omnes huiusmodi experientiae ad pastoralem Seminarii finem ordinentur atque alumni ita spiritualiter praeparentur, ut lutura aetuositas non impedimento sit, sed potius auxilio ad propriam vitam spiritualem fovendam et roborandam. 1

IX. De institutione doctrinali in genere

3021 **59. Finis institutionis doctrinalis est ut alumni, una eum cultura generali necessitatibus nostrorum temporum accommodata, acquirant amplam atque solidam doctrinam in scientiis sacris, ita ut, sua fide inde fundata et nutrita, evangeli! doctrinam hominibus nostri temporis apte nuntiare atque in eorum culturam inserere valeant.**2

Haec doctrinalis institutio complectitur:

a) **complementum, quatenus opus sit — expleto curriculo de quo in n. 16 — formationis in litteris et scientiis;**

b) **formationem philosophicam;**

c) formationem theologicam.

3022 **60. Varia ratio qua haec studia coordinari possunt, ad tria praecipua exempla reducitur:**

J.) Periodis distinctis et successivis fiunt: studia in litteris et scientiis (quatenus opus sit) — studia philosophica — studia theologica.

B) **Studia in litteris et scientiis peraguntur cum studiis philosophicis (cfr.** *American College);* **dein fiunt studia theologica.**

C) **Post studia in litteris et scientiis, studia philosophica componuntur cum studiis theologicis ita ut philosophia simul cum theologia doceatur; attamen attendendum est ut philosophia tradatur distinctis disciplinis et propria methodo, nec philosophiae studium reducatur ad fragmentariam et dispersam problematum tractationem occasione quaestionum theologicarum.**

Quae vero hic ad modum exempli adducuntur, alias rationes studia ordinandi non excludunt. In unaquaque Ratione Institutionis sacerdotalis indicentur modi a Conferentia Episcopali selecti et approbati, ratione habita adiunctorum regionum.

3023 **61. Quocumque modo studia ordinentur, haec sedulo notanda sunt:**

a) **semper initium liat a cursu introductorio in mysterium Christi, de quo in numero sequenti agitur;**3

b) **quod si philosophia et theologia distinctis temporum periodis doceantur, coordinatio procuranda est inter disciplinas philosophicas et**

1 Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 11; Decr.** *Presbyterorum Ordinis,* **n. 3; cfr. Ioannes XXIII, Alloc.** *Questo incontro,* **ad Magistros pietatis Romae coadunatos, 9 sept. 1962: AAS 54, 675-676;** Paulus **VI, Litt. Encycl.** *Ecclesiam suam,* **6 aug. 1964: AAS 56, 627, 638. [Cfr. nn. 2632, 2679, 2509).**

' **Crf.** Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **nn. 13-17; Const, past.** *Gaudium et spes,* **im. 58, 62; Decr.** *Ad gentes divinitus,* **n. 16; Piua XII, Const. Apost.** *Sales sapientiae,* **31 mali 1956: AAS 48, 361 s.;** Paulus **VI, Motu proprio** *Ecclesiae Sanctae,* (1 **aug. 1966: AAS 58, 786; III, n. 2. (Cfr. nn. 2634-2638, 2730, 2660, 2238, 2754].**

' Cono. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 14. (Ctr. n. 2635].**

theologicas, praesertim inter theologiam naturalem et tractatum dogmaticum de Deo, inter ethicam et theologiam moralem, inter historiam philosophiae, Ecclesiae, dogmatum, etc.;'

c) temporis spatium consecratum studiis praecipue philosophicis saltem biennium aequet (vel, secundum systema studiorum apud aliquas nationes vigens, congruentem numerum sic dictarum *horarum ternestralium);* temporis spatium consecratum studiis theologicis saltem quadriennium comprehendat (vel congruentem numerum *horarum seinestra-Hum),* ita ut complexive studia philosophica et theologica saltem sexennium complectantur (vel, secundum alios modos studia computandi, eam copiam materiae quae sexennio pertractari solet)?

3024 62. Introductio in mysterium Christi et historiam salutis, quae initio cursus philosophici ct theologici tradenda est, eo tendit ut alumni studiorum ecclesiasticorum sensum et ordinem et finem apostolicum percipere possint, simul vero iuventur ad propriam iidem fundandam atque ad vocationem sacerdotalem penitius intellegendam et prudentius amplectendam.

Duratio et programma cursus in unaquaque Ratione Institutionis sacerdotalis determinanda sunt, ratione habita experientiarum in propria Natione vel universali Ecclesia, atque curandum est ut bene cohaereat eum ceteris studiis theologicis et continuetur postea, praesertim per Sacrae Scripturae lectionem sub professorum ductu.[1]

3025 63. Magistri in suis disciplinis tradendis de interna totius doctrinae fidei unitate et harmonia iugiter solliciti esse debent (cfr. n. 90), salviticum eius aspectum in clariore luce ponendo. Sed ad hoe opus perficiendum, vertente studiorum curriculo vel, si ita Conferentiae episcopales melius indicaverint, post aliquot annos experientiae pastoralis, opportune reservabitur congruum tempus, etiam aliquamdiu protractum, quo alumni, propria et apta methodo, integro disciplinarum cursu peracto, verbum Dei, ductu magistrorum et ope doctrinae acquisitae, melius percipere et veluti contemplari et experiri possint in simplici eius unitate, qua fidelibus ad salutem tradendum est, convergentibus in unamquamque partem luminibus omnium disciplinarum, (piae hucusque separatila docebantur. Hoc summarise collectionis tempus quam maxime commendatur, ut notiones acquisitae nedum disiectae et veluti una ab altera avulsae remaneant, apte componantur ad spiritualem profectum fidelium et ipsorum sacerdotum, qui, percepta scientiae acquisitae utilitate, maiore amore erga disciplinas sacras exardescent.

Quod si Episcopi — vel singuli vel ex communi Conferentiae Episcopalis instituto - opportune decreverint exercitium Diaconatus post expletum studiorum curriculum per unum vel plures annos instaurare

l *Ibid.*

* **C.I.C., can. 1365;** Pavias **VI, Motu proprio** ***De Episcoporum muneribus.*** **15 maii 1966: AAS 58, 470. [Cfr. nn. 1475. 2736).**

* Conc. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 14. cfr. Const.** ***Sacrosanctum Concilium,*** **n. 16; Decr. Jd** ***gentes divinitus,*** **n. 16. [Cfr. nn. 2635, 2543, 2660).**

(cfr. n. 42 c), huiusmodi omnium disciplinarum collectio, seu simplex et cohaerens disciplinarum compositio, utilius transferenda erit ad tempus quo Diaconi ad Seminarium revertentur ut se ad sacerdotium praeparent. Huius autem temporis spatium satis producendum erit, ut proxima ad sacerdotium praeparatio vere efficax habeatur.

3026 64. In tota formatione doctrinali sedulo curanda est eius accommodatio ad diversas culturas, ut alumni nuntium Christi secundum formam unicuique culturae propriam intellegere et exprimere valeant atque inde vitam christianam ingenio indolique cuiusque culturae aptare possint.

Quare professores philosophiae et theologiae ne omittant in suis praelectionibus doctrinam christianam cum intimis notionibus, (pias populi secundum sacras sibi traditiones de Deo. de mundo, de homine effonnaverunt, comparare et, in quantum fieri potest, his sapientiam philosophicam et intellectum fidei ditare.[1]

X. De studiis litterarum et scientiarum

3027 65. Antequam alumni ad studia proprie sacerdotalia accedant, oportet ut studiorum mediorum curriculum perfecerint (cfr. n. 16) prout in unaquaque natione requiritur ad studia académica inchoanda, et convenienter titulum civilem obtinuerint.[2]

3028 66. Si peracto studiorum curriculo, quaedam adhuc desint candidatis ad sacerdotium necessaria, v. gr. congrua linguae latinae cognitio ad mentem permanentis instantisque Ecclesiae voluntatis,[3] ea supplenda sunt sive ante curriculum philosophicum sive cum studiis philosophicis, prout in n. 60 indicatum est. Harum autem disciplinarum index ei. programma in Ratione Institutionis sacerdotalis indicanda sunt.

3029 67. Addiscant alumni etiam linguas quae, praeter nationalem, ratione habita programmatum civilium, necessariae vel utiles sint ad futurum ministerium pastorale. Ratio quoque sese exprimendi, hominibus aetatis nostrae accommodata, tradatur, ut ars dicendi et scribendi atque penetrandi naturam quaestionum, quae ars sacerdoti est omnino necessaria. Conveniens quoque impertiatur alumnis institutio qua artem et musicam sacram ac profanam intellegere possint.[4]

[1] Conc. Vat. II, Dccr. *Ad gentes divinitus,* nn. 16, 19, 22; Const, post. *Gaudium et spes,* nn. 41, 58. 62; Dccr. *Unitatis redintegratio,* nn. 4, 17; Decr. *Orientalium Ecclesiarum,* nn. 4, 5, G; cfr. PfUB XII. Litt. Encycl. *Evangelii Praecones,* 2 iun. 1951: AAS 13, 521 ss.; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Princeps Pastorum,* 28 nov. 1959: AAS 51, 813 ss.; PauluB VI, Ilomil. *Ili amicti sunt,* habita occasione eanonizationis Martyrum Ugandcnsiutn, 18 oct. 1961: *Insegnamenti,* II, 588-589; Motu proprio *Ecclesiae Sanctae,* G aug. 1966: AAS 58, 786, 111. n. 2. [Cfr. nn. 2666 s.. 2754].

[2] Conc. Vat. II, Dccr. *Optatam totius,* n. 13; cfr. n. 3; Pits XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae,* 23 sept. 1950: AAS 12, 687; Const. Apost. *Sedes sapientiae,* 31 mali 1956: AAS.. 48, 361-362. [Cfr. nn. 263 1. 2283, 2218].

[3] Conc. Vat. II, Dccr. *Optatam totius,* n. 13; Paulus VI, Epist. Apost. *Summi Dei Verbum,* 4 nov. 1963: AAS 55, 993; Litt. Apost. *Studia Latinitatis,* 22 fobr. 1961: AAS 50. 225 ss. [Cfr. nn. 2536; 330 1].

[4] De humano civiliquo cultu cum Christiana institutione componendo, cfr. Conc. Vat. II. Const, past. *Gaudium et spes,* nn. 59, 62. (Cfr. nn. 2730 s.].

3030 68. ('uni in hodierno vitae cultu non tantum per libros et magistros, sed largius in dies per audiovisiva instrumenta informentur et moveantur homines, maxime oportet ut sacerdotes his instrumenti.- uti valeant, et quidem recte, non inertes ad ipsa se habentes sed ad judicandum semper parati. Quod fieri nequit nisi ad hoc in Seminario, debita tamen servata prudentia et mensura, usu et doctrina per apta experimenta, atque a viris peritis educentur, ita ut, quoad huiusmodi instrumenta, possint, et seipsos regere et fideles elTormarc. et etiam in apostolato iis efficaciter uti.l

3031 69. Alumni inde a primis Seminarii annis, uberius vero aetate institutioneque progrediente, vitae socialis necessitatibus praesertim suae nalionis ita initientur, ut ex variis in quas incumbunt disciplinis et ex rerum hominumque usu eventibusque cotidianis probe discant quaestiones controversiasque sociales cognoscere, earum naturam, mutuas relationes, difficultates et consectaria perpendere, atque solutiones in k gi- naturalis praecepi (irumque evangelicorum lumine aeque iusteqne perspicere?

XI. 1)E STUDIIS PHILOSOPHIAE ET SCIENTIARUM AFI'INIUM3

3032 70. Studia philosophiae et scientiarum affinium quae utcumque disciplinae per annos distribuantur (cfr. n. 60) integrum biennium aequare debent, eo tendunt ut iuvenum formationem humanam perficiant, sensum in eis acuendo intellectualis discretionis atque exquisitiorem cognitionem antiquae et recentis sapientiae suppeditando, qua fa-

tte arto et musica sacra: Conc. Vat. II, Const. *Sacrosanctum Concilium,* nn. 115. 129; S. Conor. Kit .. Instructio *Musicam sacram,* de musica in S. Liturgia. 5 mart. 1967: AAS 59, 300 ss.; cfr. n. 52. (Cfr. nn. 2570; 2780].

l Conc. Vat. II. Decr. *Inler mirifica,* n. 16; Const, past. *Gaudium rt spes,* n. 61; Decr. *Christus Dominus,* n. 13: cfr. Const. *Sacrosanctum Concilium,* n. 20; Pai ics VI, Nuntius Hudiophon. *Ci rivolffiamo,* occasione 1 diei mundialis pro recto instrumentorum communicationis socialis usu provehendo, 2 maii 1967: *Insegnamenti,* V, 203-206. (Cfr. n. 2571 1.

* Conc. Vat. II, Dccr. *Optatam totius,* n. 20; cfr. Pu s XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae,* 23 sept. 1950: AAS 12, 687, 696-697; Ioannes XXIII, Lit. Encycl. *Mater et Magistra,* 15 mali 1961: AAS 53. 453; Patlus VI. Alloc. *The visit of so manu,* ad iuvenes catholicos Britannicos. 30 iul. 1963: *Insegnamenti,* I, 91. [Cfr. nn. 2611, 2463 J.

• Praesentes rerum condiciones varia ratione postulant ut vera formatio philosophica habeatur. Etenim:

a) Sive ex tine studiorum philosophicorum, sive ex circumstantiis quae hodie accuratam formationem requirunt, satis apparet haec studia a tide quaerenda et communicanda non solum non esse aliena, sed apprime ad hoc ipsum adiuvare. Relationem autem hanc in semper clariorem lucem ponere oportet sive in modo docendi, sive in *consociata opera inter professores* philosophiae et theologiae. sive in *ordinata distributione tractatuum* ut chisque scientiae, ita ut per studia philosophica futuri sacerdotes nodum a veritate et amore Christi quasi per vim abstrahantur, in eis se proficere experiantur. Ipsum Concilium Vaticanum 11 variis in documentis, praesertim autem in Constitutione pastorali *Gaudium tt spes,* luculenter demonstrat quomodo sanae philosophiae principia conferant ad vera bona Christiana in hodierna vita sociali et culturali servanda, fruendo atque altius provehenda in totius humanitatis bonum (cfr. nn. 23 ss., 53 ss.).

b) Praeter necessariam determinationem methodorum et disciplinarum tradendarum, *finis i/uotpic ultimus* formationis philosophicae clan.' percipiendus est atque, siculi

milia humana saeculorum decursu ditata est. Ita simul tradantur ut alumnum invent ad propriam fidem penitius penetrandam et vivendam, et pariter ut eum ad studia theologica praeparent, ad ministeria apostolica rite obeunda ita disponant, ut dialogus cum hominibus nostri temporis aptius institui possit.[1]

3033 71. Peculiaris momenti sit *philosophia systematica,* cum omnibus suis partibus, quae ad solidam et cohaerentem hominis, mundi et Dei cognitionem acquirendam perducit.

Haec philosophica institutio inniti debet patrimonio philosophico perenniter valido,[2] cuius testes sunt maximi philosophi christiani, qui prima philosophica principia, perenni vi praedita nipote in ipsa natura fundata, tradiderunt.

Firmo hoc fundamento posito, ratio habenda est philosophicarum investigationum progredientis aetatis, praecipue earum quae in propria natione maiorem vim exercent, atque etiam progressus recentiorum scientiarum ita ut alumni, hodiernae aetatis indole recte percepta, ad colloquium cum hominibus accommodato praeparentur.[3]

3034 72. *Historia philosophiae* pari cura tradenda est, ut et maximorum problematum origo et progressio appareat, et alumni, ex diversis solutionibus decursu temporum propositis, vera discernere elementa, falsa detegere et refellere valeant.[4]

3035 73. *Scientiae aQines* quoque tradant ur, quales sunt scientiae naturales et mathematica quoad quaestiones cum philosophia connexas, debita ta-

men propon ione servata, ita ut disciplinis principalibus utile complementum praebeant, et vitetur eneyclopaedica et superficialis eruditio?

3036 74. In omnium disciplinarum expositione ratio habenda est tum intrinseci momenti singularum quaestionum tum praesentis necessitatis ipsarum pro discipulorum et regionum adiunctis?

3037 75. In Ratione Institutionis sacerdotalis (vel in eius Appendice) referatur conspectus omnium disciplinarum quae ad curriculum philosophicum pertinent, breviter indicando singularum disciplinarum programma, numerum annorum vel semestrium et horarum in hebdomada, quibus traduntur iu scholis.

Si vero hoc ob varia rerum adiuncta (sicuti v. gr. in magnis latissimisque Nationibus accidere potest, ubi variorum systematum diversitas viget) vel summa difficultate fieri potest vel omnino non potest, indicentur saltem aliqua exempla programmatum, quae secura indicia in omnium utilitatem praestare possint.

XII. De studiis theologicis

3038 76. Studia theologica, quae saltem integro quadriennio respondere debent,[3] eo spectant ut alumni doctrinam ex Divina Revelatione in lumine fidei et sub ductu auctoritatis magisterii accurate haustam, penitius penetrent, in alimentum propriae vitae spiritualis convertant, atque in ministerio sacerdotali eam tueri et ad spiritualem fidelium utilitatem nuntiare et exponere valeant.[4]

3039 77. Disciplinae theologicae variis attentis aspectibus (oecumenieo. missionali, etc.)[8] ita tradantur, ut intima connexio inter eas vigens clare appareat,[6] mysterium Ecclesiae debita in luce ponatur,[7] atque omnes

ex operis exitu probatur, iterum atque iterum considerandus. Ministros enim fidei acquisiverint oportet tum sensum eius quod est « *esse* », qui permittat ailirmationis soliditatem; facultatem discernendae veritatis, percipiendae et acceptandae a quocumque veniat. Pariter necessarium est ut peracre indicium sibi ipsi acquirant, ita ut cotidianae vitae problemata et condiciones recte percipere et indicare possint. Haec igitur assequenda sunt ut futuri sacerdotes magis idonei evadant ad docendum, ad efficacem dialogum fovendum, nec omni vento doctrinae lactentur cum gravi muneris sui detrimento. Inde sollicitudo Ecclesiae de aptis viis debita cum prudentia quaerendis experiendisquo ad institutionem philosophicam in Seminariis efllcaciorem reddendam.

c) Munus philosophiae docendae *professores vere paratos* **exigit. Nonnumquam enim accidit ut, cum peculiaris haec peritia in docendo desit, iuvenes nec disciplinas discant nec Inter diversas sententias recte eligere sciant, et philosophicas sententias admodum cuiusdam ludi habeant.**

d) **Ut philosophica Institutio cillcax utilisque evadat, requiritur pariter ut studeat** *ardam connexionem servare cum quaestionibus quae nostra aetata moventur.* **Quapropter resplciat oportet v. gr. ad hodiernam ingravescentem propensionem ad atheismum et ad conatus disiungendi iidem a religione; vel ad posita principia philosophica quae veram interpretationem Verbi Dei in discrimen adducunt, vel ad momentum quod psychologia, sociologia et scientiae humanae apud hodiernos homines habent.**

[1] **CONO.** Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 15; cfr. Const, past.** *Gaudium et spes,* **nn. 41, 59; Declar.** *Gravissimum educationis,* **n. 10; Decr.** *Ad gentes divinitus,* **n. 1G; cfr.** Paulus **VI, Litt. Encycl.** *Ecclesiam Suam,* **G aug. 1964: AAS 56, 637 ss. (Cfr. nn. 2636, 2664, 2659].**

[2] **Cfr. Pius XII, Litt. Encycl.** *Humani generis,* **12 aug. 1950: AAS 42, 571-575; Paulus VI, Alloc.** *Nous sommes,* **ad eos qui VI Conventui International! Thoniistico Interfuerunt, 10 sept. 1965:** *Insegnamenti,* **III, 445 ss. (Cfr. nn. 2195, 2615).**

[3] Cono. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 15.**

[4] ***Ibid.***

[5] **CONO.** Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 15; Const, past. Gaudium** *et spes,* **nn. 44, 62: Pius XII, Const. Apost.** *Sedes sapientiae,* **31 mail 1955; AAS 48, 362;** Paulus **VI, Alloc.** *Siate i benvenuti,* **ad cos qui XXXVI Conventui Italico Stornaihologiac interfuerunt, 24 oct. 1963:** *Insegnamenti,* **I, 256-257. (Cfr. un. 2G36, 2286).**

[6] Conc. Vat. **11, Decr.** *Optatam totius,* **n. 15, cfr. Ioannes XXIII, Litt. Encycl.** *Princeps Pastorum,* **28 nov. 1959: AAS 51, 843 s. (Cfr. 2636, 2391].**

[7] **C.I.C., can. 1365; cfr.** PaULUB **VI, Motu proprio** *De Episcoporum muneribus.* **15 iun. 1966: AAS 58, 470. (Cfr. un. 1475, 2736).**

[8] Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam lotius,* **n. 16; cfr. Pius XII, Litt. Encycl.** *Humani generis,* **12 aug. 1950: AAS 42, 567-569; Const. Apost. Sedes** *sapientiae,* **31 nudi 1956: AAS 48, 361-363;** Paulus **VI, Aline.** *Incensissimo desiderio,* **ad Senatum academlcumet alumnos Pont. Univ. Grcgorlanao Romae, 12 mort. 1964:** *Insegnamenti,* **Ii, 178 ss.; Alloc.** *Libentissime sane,* **ad eos qui interfuerunt Conventui Internat, de Theologia Concilii Vat. II Romae, 1 oct. 1966:** *Insegnamenti,* **IV, 443 ss.; Alloc.** *Gratia Domini,* **ad Commissionem Theologicam Internat., 6 oct. 1969:** *L'Osservatore Romano,* **6-7 oct. 1969, 1. (Cfr. nn. 2713, 2192 s., 2283 s,, 2573 8., 2758 6.1.**

[9] **Cfr.** Conc. Vat. **11. Decr.** *Unitatis redintegratio,* **nn. 4, 5, 6, 10, 17; Decr. .Id** *gentes divinitus,* **n. 39; Const.** *Sacrosanctum Concilium,* **n. 16; Decr.** *Orientalium Ecclesiarum,* **nn. 4, 6. (Cfr. nu. 3129 s.: 3095 s.].**

[10] **Cfr.** Cono. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 17; Const. Sacrosanctum** *Concilium.* **n. 16; cfr. Pius XII, Const. Apost. Sedes** *sapientiae,* **31 nudi 1956: AAS 48, 363. [Cfr. nn. 2638, 2543, 2285).**

[11] Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 16; Const, dogm.** *Lumen gentium,* **n. 8 et passim; Const.** *Sacrosanctum Concilium,* **n. 2; Decr. .Id** *gentes divinitus,* **n. 16; cfr.** Pau-

— suo quaeque modo harmonice in finem conspirent explicandi historiam salutis, quae in vita Ecclesiae et mundi vicissitudinibus perpetuo agitur.[1]

3040 78. Universae Theologiae voluti anima est *Sacra Scriptura,* quae omnes disciplinas theologicas informare debet.[2]

Quam ob rem debitum institutioni biblica© pondus tribuatur. Congrua introductione praemissa, alumni, auxiliaribus disciplinis sufiulti, exegescos methodis accurate initientur. Apte a professoribus edoceantur de potiorum problematum natura et solutione, atque efficaciter adiuventur ut *totius* Sacrae Scripturae conspectum acquirant, et principaliora historiae salutis capita penitius perspiciunt. Contendant pariter professores theologicam divinae Revelationis synthesini sacrorum alumnis praebere ad spiritualem eorum vitam et futuram praedicationem solidis fundamentis muniendam.[3]

3041 79. *Sacra Liturgia* nunc inter principales disciplinas habenda est; neque ideo sub uno aspectu iuridico, sed praecipuo theologico et historico atque etiam spirituali et pastorali in connexione cum aliis disciplinis tradatur, ut alumni agnoscant imprimis quomodo mysteria salutis in actionibus liturgicis praesentia sint et operentur. Praeterea, explanatis textibus ritibusque tam Orientis quam Occidentis, illustretur Sacra Liturgia ut praecipuus locus theologicus, quo Ecclesiae fides et vita spiritualis significatur.[4]

Denique alumnis exponendae sunt normae de instauratione liturgica, quo melius intellegant accommodationes seu mutationes ab Ecclesia decretas; discernere quoque valeant et alias quae legitime optari possint, atque, inter graviores e difficiliores quaestiones hodie passim agitatas, distinguant partem liturgiae immutabilem, utpote divinitus institutam, ab aliis partibus mutationi obnoxiis.[6]

lus **VI, Alloc.** *Salvete, Fratres,* **secunda Conc. Vat. II periodo inounte, 29 sept. 1963:** *Insegnamenti,* **I, 172 ss. (Cfr. nn. 2637, 2659].**

[1] Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **nn. 14, 16; Const.** *Sacrosanctum Concilium,* **n. 16; Decr.** *Ad gentes divinitus,* **n. 16; cfr.** Paulus **VI, Alloc.** *Nous sommes profondément,* **ad Observatores Delegatos ad Conc. Vat. II, 17 oet. 1963:** *Insegnamenti,* **I, 232, 235. [Cfr. nn. 2635, 2637, 2543, 2660].**

[1] Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 16; Const, dogm.** *Dei verbum,* **n. 24; cfr.** Lko **XIII, Litt. Encycl.** *Providenlissimus Deus,* **18 nov. 1893: ASS 26, 283. [Cfr. nn. 2637, 2655].**

[*] Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 16: Const, dogm.** *Dei verbum,* **n. 23; cfr. Pius XII, Litt. Encycl.** *Divino afilante Spiritu,* **30 sept. 1913: AAS 35, 310 es.; cfr.** Pont. Comm. Biblica, *Instructio de S. Scriptura recte, docenda,* **13 mali 1950: AAS 42, 502 s.;** Ioan-**NE8 XXIII, Alloc.** *La diciassettesima Settimana,* **iis qui intcrfnturi erant decimo septimo Coetui ab Italica Sodalitae Sacris explanandis Litteris Romae habito, 21 sept. 1962: AAS 54, 716-719;** Paulus **VI, Alloc.** *Noi dobbiamo esprimere,* **iis qui interfuerunt undevicesimae Hebdomadae Biblica» exegetarum Italicorum, 23 sept. 1966:** *Insegnamenti,* **IV, 111 ss.; Alloc.** *Nous remercions,* **ad eos qui interfuerunt VI Conventui Internat, exegetarum Vet. Test., 19 apr. 1968:** *Insegnamenti,* **VI, 138 ss. [Cfr. nn. 2637, 2651].**

[‘] Conc. Vat. **II, Decr.** *Optatam lotius,* **n. 16; cfr Const.** *Sacrosanctum Concilium,* **mi. 2, 10, 14, 15, 16; Decr.** *Orientalium Ecclesiarum,* **n. 4. [Cfr. nn. 2637, 2512, 2592].**

[l] **CONC. Vat. II, Const.** *Sacrosanctum Concilium,* **n. 23; cfr. S. C.** Rituum, **Instructio** *Inter Oecumenici,* **ad exsecutionem Constitutionis de S. Liturgia recte ordinandam, 26**

3042 *Theologia dogmatica* integre et ordinate ita tradatur, ut ipsi textas biblici primum exponant tir, dein ostendatur quid Patres Ecclesiae Orientis et Occidentis ad veritates revelatas transmittendas et enucleandas contulerint, quomodo progressa sit dogmatum historia, ac tandem ope speculationis, S, Thoma magistro, mysteria salutis plenius penetrare eorumque nexum perspicere alumni addiscant; eadem semper in actionibus liturgici» praesentia et operantia agnoscere doceantur; discant praeterea humanorum problematum solutiones ope Revelationis quaerere, aeternas veritates in mutabili rerum humanarum condicione insertas cernere easque cum hominibus accommodate communicare.1

Nihil tamen impedit, quominus dogmatum expositio sic dicta *methodo regressiva* a definitionibus conciliatibus incipiatur, ascendendo per doctrinam Patrum ad Sacrani Scripturam, quae hoc modo in luce vivae traditionis Ecclesiae legi atque intellegi possit.®

3043 Apposite et iam initio institutionis theologicae tirina tradatur de fontibus theologicis doctrina;3 nec omittatur, spiritu oecurnenico et forma hodiernis circumstantiis accommodata, illa tradere quae sub nomine *Apologéticas* veniebant, et quae praeparationem ad fidem fideique fundationem rationalem et vitalem respiciunt, ratione habita etiam elementorum ordinis sociologici, quae in christianam vitam peculiari modo vini exercent.4

3044 *Theologia moralis* pariter doctrina S. Scripturae nutriatur, vocationem christianam fidelium in caritate fundatam illustret eorumque obligationes ratione scientifica exponat; curet humanorum problematum solutionem sub Revelationis luce invenire et aeternas veritate- in varias rerum humanarum condiciones transferre. Studeat etiam conterre ad sensum virtutis et peccati in conscientiis hominum restaurandum, non omissis ad hoc sanae ant hropologiae recentioribus inventis.4 Haec
3045 doctrina moralis completur in *Theologia Spirituali,* quae, praeter alia, studium quoque complecti debet theologiae et spiritualitatis sacerdotii

sept. 1961: 56, 879 s., nn. 11, 12; cfr. Paulus VI, Alloc. *Facile coiiiccre,* ad XI sessionem plenariam Consilii ad exsequendam Const, dc S. Liturgia, 11 oct. 1968: *Insegnamenti,* VI. 535 88. (Cfr. n. 2583 J.

1 Cono. Vat. II. licer, *optatam totius,* n. 16; Decr. *Gravissimum educ.,* n. 10; cfr. Pius XI1. Litt. Encycl. */¡umani generis,* 12 aug. 1950: AAS 42, 568-569; Const. Apo.-t. *Sedes sapientiae,* 31 mati 1956; AAS 48, 362 s.; IOANNES XXIII, Alloc. *Gaudet Mater Ecclesia,* qua Cone. Vat. II sollemniter inchoatum est. 11 oct. 1962: AAS 54, 791 SS.Í Pa VLVS VI, Alloc. *Siamo particolarmente licti,* ad eos qui interfuerunt Coetui de mysterio peccati originalis Romae, 11 iul. 1966: *Insegnamenti,* IV. 361 ss.: Alloc. *¡net lisissimo desiderio,* ad Senatum academicum et alumnos Pont, I'nlv. Gregorianav Romae, 12 mart. 1964: *Insegnamenti,* II, 178 ss. (Cfr. nn. 2G37. 2iìH, 2191 B., 22-C.

3 Cfr. Cono. Vat. II, Const, dogm. *Dei verbum,* nn. 8, 9.

3 Cfr. Cono. Vat. II, Const, dogm. *Dei verbum.*

4 Cfr. Conc. Vat.II, Const, past. *Gaudium G spes,* n.62; Decr. *Ad gentes divinitus,* n. 22.(Cfr. nn. 2732. 2666).

1 Conc. Vat. 11, Decr. *Optatam talius,* n. 16; Const, past. *Gaudium ft spes.* nn. 62, 62; Decr. *Id gentes divinitus.* n. 22; cfr. Pus XII, Alloc. *Animus Noster,* ad Senatum acndemicum ct alumnos Pont. Vnlv. Grégorienne Romae, 17 oct. 1953: AAS 15, 688; Pavlcs VI, Alloc. *Praesentia vestra,* ad Capitulum gen. Congr. Ssanl Redemptoris, 22 sept. 1967: *Insegnamenti,* V, 441. (Cfr. nn. 2637: 2730, 2666, 2242).

et vitae consecratae per sequelam consiliorum evangelicorum, ut homines pro suo quisque statu in via perfectionis dirigi possint.[1]

3046 *Theologia pastoralis* principia theologica illustret actionis, qua salvifica voluntas Dei in Ecclesia hodierna per varia ministeria et institutiones ad effectum deducatur.[2]

Cum vero ad feliciorem muneris pastoralis exitum haud parum conferat solida in re sociali institutio, curandum est ut saltem certus ac
3047 sufficiens praelectionum numerus *Doctrinae sociali Ecclesiae* addiscendae tribuatur, ut edoceantur alumni qua ratione doctrina Evangelii et principiorum accommodanda sit ad vitam socialem.[3]

3048 *Historia ecclesiastica* originem et progressionem Ecclesiae tamquam Populi Dei tempore et spatio se expandentis illustret, historicos fontes scientifice expendendo. In materiae expositione attendatur oportet tum ad doctrinarum theologicarum progressum tum ad veram condicionem rei socialis, oeconomicae et politicae necnon ad sententias et doctrinas quae maximam vim exercuerunt, earum mutua dependentia, connexione et evolutione perspecta; tum denique ad mirum actionis divinae et humanae concursum, atque ad verum Ecclesiae et traditionis sensum[4] in alumnis fovendum. Debita attentio tribuatur oportet etiam historiae propriae regionis.

3049 *Ius canonicum* doceatur ratione habita mvsterii Ecclesiae, in Concilio Vaticano II penitius explorati. In principiorum et legum expositione, praeter alia ostendatur quomodo universa ecclesiastica ordinatio et disciplina debeat cum salvifica voluntate Dei congruere, animarum salutem in omnibus quaerendo.[8]

3050 80. Determinentur quoque disciplinae auxiliares et cursus speciales, et quinam necessario vel libere eligendi sint. Alumnis pariter opportunitas detur linguas Hebraicam et graeco-biblicam addiscendi,[8] quibus textus primigenios bíblicos adire, intellegere et explicare possint.

Curandum vero est ut, potius quam multiplicentur disciplinae, in disciplinis iam statutis novae quaestiones vel novi aspectus apta ratione inserantur.[7]

[1] Conc. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 19; Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **nn. 5, 6; Decr.** ***Christus Dominus,*** **n. 15. (Cfr. nn. 2040, 2684, 2687, 2618].**

[2] **De speciali peritia pastorali in Cap. XVI fusius tractatur. (Cfr. n. 3064 s.].**

[3] Conc. Vat. **II, Decr.** ***Optatam lotius,*** **n. 20; cfr. Ioannes XXIII, Litt. Encycl.** ***Mater et Magistra,*** **15 mail 1961: AAS, 53, 453; Pius XII, Alloc.** ***Animus Noster,*** **ad Senatum academician ct alumnos Pont. Unlv. Gregorianae Roinac: l. c., 686 s. (Cfr. nn. 2641, 2241].**

[4] Conc. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **nn. 9, 16; Pius XII, Alloc.** ***Sollemnis conventus,*** **ad sacrorum alumnos studia Romae celebrantes, 24 iun. 1939: AAS 31, 218; Alloc.** ***Animus Noster,*** **ad Senatum acadcmicum et alumnos Pont. Unlv. Gregorianae Romae, 17 oct. 1953: AAS 45, 689. [Cfr. nn. 2630, 2037, 2243].**

[5] Conc. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 16; Pius XII, Alloc.** ***Animus Noster, l, c.,*** **688; Paulus VI, Alloc.** ***Singulari cum,*** **ad Pont. Commissionem Codici luris Can. recognoscendo, 20 nov. 1905:** ***Insegnamenti,*** **III, 640 ss.; Alloc.** ***Salvere libenter,*** **ad eos qui interfuerunt II Conventui Internat, de Iure Canonico, 25 mali 1968:** ***Insegnamenti,*** **VI, 205 ss. [Cfr. nn. 2637. 2242, 2902].**

[6] Conc. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 13. (Cfr. n. 2634].**

[7] Conc. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 17. (Cfr. n. 2038].**

Sic modus procuretur quo alumni manuducantur ad plenius cognoscendas Ecclesias et communitates ecclesiales a Sede Apostolica seiunctas ut unitatis redintegratio promoveatur,[1] prae oculis habitis Decreto *De Oecumenismo* et *Directorio Oecumenico* a Sancta Sede edito; pari modo providendum est quomodo alumni introducantur ad alias religiones cognoscendas in singulis regionibus magis vulgatas, ut quae bona et vera sunt in iis agnoscantur, errores refellantur, et plenum veritatis lumen cum non habentibus communicari possit.»

Nec minor cura tribuenda est etiam quaestionibus hodierni atheismi variis sub aspectibus tractandis, ut futuri sacerdotes aptiores evadant ad gravia, quae exinde oriuntur, pastoralia munera facilius solvenda.

3051 **81. In Ratione Institutionis sacerdotalis (vel in eius Appendice) referatur conspectus omnium disciplinarum quae ad curriculum theologicum pertinent, breviter indicando singularum disciplinarum programma, numerum annorum vel semestrium necnon horarum in hebdomada, quibus unaquaeque in scholis traditur.**

Si hoc vel valde dillicile evadat vel fieri omnino non possit in maioribus Nationibus, territorio nimis extensis, ubi legitima varietas rationum studiorum viget a Conferentia Episcopali approbata, indicentur ad modum exempli saltem aliqua programmata, ad quaedam generaliora studiorum capita determinanda.

XIII. De studiis specialibus
AD PECULIARIA MUNERA PRAEPARANTIBUS

3052 **82. Hodiernus apostolatus magis in dies postulat ut, praeter generalem institutionem omnibus communem, de qua supra, aliqua specialis praeparatio habeatur, quae propria et accommodata sit pro varietate munerum, quae a singulis exercenda erunt.[5]**

3053 **83. In tuto autem posita solida formatione generali philosophico theologica pro omnibus, huiusmodi praeparatio, duplex esse potest:**

21) Altera quae ad pastoralem actionem perutilis sacerdotibus est et iam in Seminario, praesertim ultimo anno, sine peculiarium Institu-

• Conc. Vat. **II, Decr.** ***Unitali# redintegratio,*** **n. 9: Decr.** ***Ad gentes divinitus,*** **n. 16. [Cfr. n. 2660].**

• **AAS 59, 57 l ss.; pars Seminariorum alumnos directe respiciens: AAS 62, 709-723. [Cfr. nn. 3093 88.].**

• Conc. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 1G; Declar.** ***Nostra aetate,*** **n. 2; Decr. .-Id** ***gentes divinitus,*** **n. 34. (Cfr. nn. 2637, 2671J.**

‘ Conc. Vat. **II, Const, past.** ***Gaudium et spes,*** **n. 21:** Paulos **VI, Litt. Encycl.** ***Ecclesiam Suam,*** **6 aug. 1964: AAS 56, 650 ss.; Alloc.** ***Nous sommes,*** **ad eos qui VI Conventui International! Thomistlco interfuerunt. 10 sept. 1965:** ***Insegnamenti,*** **III, 145 ss.;** Secretakiatus pro non Credentibus, ***Documentum de dialogo,*** **28 aug. 1968: AAS 60, 692-704. [Cfr. nn. 2615, 2909].**

‘ Conc. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **nn. 18, 19, 20; cfr. Decr.** ***Ad gentes divinitus,*** **n. 16; Decr.** ***Apostolica™ actuosilatcm,*** **n. 25; Pius XII, Const. Apost.** ***Sedes sapientiae,*** **31 mali 1956: AAS 48, 364;** Paulus **VI, Alloc.** ***Voi avete,*** **ad eos qui interfuerunt Conventui V. d. XIII Settimana Nazionale di Orientamento Pastorale •, 6 sept. 19G3:** ***Insegnamenti,*** **I. 118-119. [Cfr. nn. 2639 ss.. 2661, 2657, 2285].**

torum frequentia acquiri potest; v. gr. praeparatio ad apostolat uni exercendum cum aliquo hominum ordine (cum operariis, ruricolis, etc.).

B) Altera iis sacerdotibus necessaria qui destinati sunt ad ea munera exercenda, quae propriam praeparationem requirunt in specialibus Institutis; v. gr. praeparatio ad scientias sacras vel profanas docendas.

3054 84. Quoad **J)** curandum est ut ea inter sexennium philosophicum et theologicum liat; quod ex. gr. hac ratione obtineri potest:

a) per speciales disciplinas quae, sive inter annum scholasticum (praesertim ultimis annis) sive inter ferias, modo ordinato et servata debita proportione cum disciplinis principalibus, proponantur apta et convenienti cohaesione cum .formatione generali;

b) disponendo in primo quinquennio omnes, vel fere omnes disciplinas communes, et sexto anno copiam dando formationis specialis per peculiares cursus et disciplinas.

Ilis et aliis rationibus, quae haberi poterunt, varii coetus alumnorum variam formationem specialem accipient secundum singulorum aptitudines et praesertim secundum peculiares dioecesis necessitates, de quibus Episcopus indicabit.

In Ratione Institutionis sacerdotalis indicetur quid Conferentiae Episcopales pro singulis regionibus et Seminariorum possibilitatibus definierint.

3055 85. Quoad /?) oportet ut, absoluta generali formatione et facta quoque aliqua experientia pastorali, candidati ad altiera Instituta vel Facultates mittantur ubi haec peculiaris institutio, una cum congruentibus diplomatis vel gradibus acadcmicis, obtineri possit.

A<1 hunc finem seligendi sunt qui indole, virtute et ingenio vere apti sint; ct sedulo curandum est ut eorum institutio spiritualis ct pastoralis, maxime si nondum sacerdotes sint, plene compleatur.1

In singulis regionibus Conferentiae Episcopales de re opportunas normas statuant,8 et ubi Seminaria .Maiora habentur cum studiis theologicis scientifica ratione ordinatis, videant utrum haberi possit atliliatio ad aliquam Facultatem theologicam ut, sub ipsius Facultatis ductu, plures alumni Seminarii primum gradum academicum in Theologia (Bacealaureatuni) consequi valeant.

Considerato peculiari momento Collegiorum Romanorum,3 nipote quae magnam studiorum peculiarium copiam offerre possunt, arcta inter Conferentias Episcopales et haec sua cuiusque Collegia serventur vincula, ut eorum peculiare munus communi nisu promoveatur atque ad novas necessitates Nationum et universalis Ecclesiae accommodetur.

1 Cono. Vat. **II,** *Optatam totius,* **n. 18; cfr. Decr.** *Ad gentes divinitus,* **n. 16. [Cfr. nn. 2639. 2661].**

1 **Valde optandum est ut ad peculiares nonnas, a singulis ConferentHs hao de re statuendas, Religiosi quoquo accedunt.**

• **Cfr. Pius XII. Alloc. Le** *centenaire,* **ad Moderatores ct alumnos Pont. Seminarii Gallici Romae, 16 apr. 1953: AAS 15, 287 s.;** Paulus **VI, Alloc.** *Duc fatti,* **habita in Basilica Vaticana in S. Missa concelebrata cum Moderatoribus Romanorum Collegiorum, 6 iun. 1965:** *Insegnamenti,* **III, 330. [Cfr. nn. 2233, 2613].**

XIV. De Doctrina tradenda

3056 86. Primum fundamentum et verus totius formationis sacerdotalis ambitus est divina Revelatio, cuius devoti ûdique ministri alumni fieri debent. [deoque tam professores quam alumni verbo Dei scripto et tradito fideliter inhaereant, illudque ament, assidue scrutentur atque spirituale alimentum sibi reddant.[Traditionis — quae cum Sacra Scriptura unum verbi Dei sacrum depositum constituit Ecclesiae commissum 2 — vivum sensum imprimis ex SS. Patrum operibus hauriant, magni lacientes doctrinam eorum aliorumque Doctorum, quorum laus est in Ecclesia.3 Sanctum Thomam Aquinatem tamquam unum e maximis Ecclesiae magistris habeant, iidemque debitum momentum tribuant auctoribus recentioris ætetatis.

3057 87. Professores scientiarum ecclesiasticarum, honorificum quidem munus sed officii plenum in Ecclesia habentes, non proprio sed Ecclesiae nomine docent, a qua missionem acceperunt. Peculiarem igitur condicionem suam in t orpore ('liristi prae oculis habentes. Ecclesiae sensum semper manifestent docili obsequio erga ipsius magisterium, ita ut ad aedificandos in fide tum alumnos tum omnes fideles conferre possint.5

3058 88. Professores de praesenti statu deque progressu doctrinae curam habeant; insta libertate utantur inquirendi necnon mentem suam aperiendi, semper tamen, prout sinceri cooperatores veritatisin novis quaestionibus ea prudentia gravit aloque procedentes, quae a dignitate sui muneris et ipsius veritatis revelatae postulatur.

‘ CONO. Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 16; Const, dogm.** *Dei verbum,* **nn. 24-26; cfr. Pius XII, Litt. Encycl.** *Divino afflante Spiritu,* **30 sept. 1943: AAS 35, 321. (Cfr. nn. 2637, 2655 s., 2116).**

’ Conc. Vat. **II, Const, (login.** *Dei verbum,* **n. 10.**

[Conc. Vat. **11, Decr.** *Optatam totius,* **n. 16; Const, (login.** *Dei verbum,* **nn. 8, 23; Dccr.** *Unitatis redintegratio,* **n. 17; cfr. Pius XII, Litt. Encycl.** *Divino afflante Spiritu,* **30 sept. 1943: AAS 35, 312. [Cfr. nn. 2637, 2651. 26031.**

‘ Conc. Vat. **II. Decr.** *Optatam totius,* **n. 16; Dcelar.** *Gravissimum educationis,* **n. 10; Pius XII, Alloc.** *Sollemnis conventus,* **ad Collegiorum alumnos studia cedes. Romae celebrantes, 21 iun. 1939: AAS 31, 217; Alloc.** *Animus Noster,* **ad Senatum academician otalumnos Pont. Univ. Gregoriannc Romae, 17 oct. 1953: AAS 45, G84 ss.;** Ioannes **XXIII. Alloc.** *L'incontro odierno,* **ad Seminariorum Rectores ex universa Italia, 29 iul. 1961: AAS 53, 561** b.; Paulus **VI, Alloc.** *Incensissimo desiderio,* **ad Senatum academicum et alumnos Pont. Univ. Grcgorianac Romae. 12 mart. 1961:** *Insegnamenti,* **11, 17S ss.; Alloc. A'ous** *sommes,* **coram VI Congressu Thomistleo Internat tonali, 10 sept. 1965:** *insegnamenti.* **III, 116 s. (Cfr. un. 2637, 2644, 2042, 22 11, 2167, 2573, 2615** J.

‘ Conc. Vat. **II, Const, dogm.** *Lumen Gentium,* **n. 25; Pius XII, Const. Apost.** *Sedes sapientiae,* **31 mall 1956: AAS IS, 362;** Paulus **VI. Alloc.** *Libratissimo saw* **ad cos qui Conventui de theologia Concilii Vat. II Romae interfuerunt,** 1 **oct. 1966:** *Insegnamenti,* **IV, 113** a.; **Alloc.** *Benedicamus Domino,* **Praesulibus ex universa America Lat. secundo Coetui Plenario Modulili interfuturis, 24 aug. 1968:** *Insegnamenti,* **VI. 105 s.; Alloc.** *Gratia Domini,* **ad Commissionem Theol. Internat., 6 oct. 1969:** *L'Osservatore Romano* **6-7 oct. 1969, I. [Cfr. nn. 2284, 2758 s., 2908, 2923],**

• **CONO.** Vat. **II, Decr.** *Presbyterorum Ordinis,* **n. 8. Cfr. Const, past.** *Gaudium et spes,* **n. 62. (Cfr. n. 2732].**

Spectatis diversis certitudinis theologicae gradibus, distincte doceant professores ea quae tamquam doctrina fidei et ea quae consensu doctorum probantur; quod quidem efficaciter fieri nequit nisi adhibito quodam fundamentali et valido textu. Doctrina certa imprimis in tuto posita, probabiles, novas et proprias explicationes modeste proponant.[1]

3059 **89. Simul cum Ecclesiae doctrina magis recondite excolenda, curandum est ut alumni recte et moderate aperti sint ad modernam culturam. .Magistri igitur hoc propositum spectantes, ad debitum aequilibrium atque sanum discretionis sensum sacerdotii candidatos formare contendant,**[2] **ita ut in hodierna cultura dijudicanda et legendis auctoribus critice procedere discant, retinentes quae probanda sunt, quae vero improbanda nucientes. Ad hoc quam maxime conferre poterit communis cum Professoribus lectio ephemeridum et librorum, quam sequatur critica discussio.**

XV. De ratione docendi[3]

3060 **90. Disciplinarum ratio statis temporibus recognoscatur, ut quaestiones obsoletae omittantur, quae autem pergunt vim exercere suam melius et fusius tractentur.**

Novae disciplinae — ut iam dictum est (cfr. n. 80) — ne facile introducantur, sed potius novae quaestiones in disciplinas tradi solitas apto loco inserantur.

Professores sciant et velint unum corpus constituere: exoptata enim unitas in doctrina proponenda solum tunc obtinebitur, si simul aderit in ipsis magistris. De mutuis relationibus disciplinarum ac de earundem unitate solliciti sint, ita tamen ut non plures sed unam scientiam — nempe fidei et Evangelii iuvenes se discere experiantur.[4]

Quod ut facilius obtineatur, adsit in Seminario qui integrae ordinationi studiorum moderetur.

3061 **91. Rationes quoque didacticae recognoscendae sunt; ad quod assequendum haec prae oculis habeantur:**

u) In institutionalibus omnium disciplinarum cursibus certus praelectionum numerus, iuxta commune professorum consilium, habendus est ad praecipua doctrinae capita proponenda et enucleanda, ad normas generales pro privato alumnorum st tulio tradendas et bibliographiam apte indicandam.

1 **Pius XII, Litt. Encycl.** *Humani generis,* **12 aug. 1950: AAS 42, 572; Const. Apost.** *Sedes sapientiae,* **31 mati 1956: AAS 48, 362;** Paulus **VI, Alloc.** *Siamo particolarmente licti,* **ad eos qui Coetui Theologorum dc mysterio peccati origin. Romae interfuerunt, 11 iul. 1966:** *Insegnamenti,* **IV, 365; Alloc.** *Incensissimo desiderio,* **ad Senatum academician Pont. Univ. Gregorlanae Romae, 12 mart. 1964:** *Insegnamenti,* **li, 177 s. [Cfr. nn. 2193, 2740, 2573].**

* **IOANNES XXI1I, Alloc.** *L'incontro odierno,* **ad Seminariorum Rectores ex universa Italia, 21 iul. 1961: AAS 53, 561;** Paulus **VI, Alloc.** *En vous accueillant,* **ad Pont. Academiam Scientiarum, 23 apr. 1966:** *Insegnamenti,* **IV, 197 ss. [Cfr. n. 2465].**

* **CONO.** Vat. **II, Decr.** *Optatam totius,* **n. 17. [Cfr. n. 2638].**

‘ Conc. Vat. **II, Dccr.** *Optatam totius,* **nn. 5, 17; cfr. Const.** *Sacrosanctum Concilium,* **n. 16. [Cfr. nn. 2626, 2638, 2543].**

b) Instituantur *seni inaria* et exercitatione» ad activam alumnorum participationem promovendam; professores vero qui exercitationibus moderari debent, conscii sint de gravitate huius muneris, quod non minore diligentia explendum est quam ipsae praelectiones.

c) Labor quoque in parvis coetibus factus praeside magistro foveatur, et pariter studium privatum moderantibus per frequentia colloquia professoribus, ut alumni etiam personalem laboris intellectualis methodum addiscant.

d) Denique, candidati ad sacerdotium aptis investigationibus initientur ad varia dioecesis pastoralia problemata scientifica methodo examinanda,[1] ut, per commune eventuum factorumque studium theologicum, intimus nexus inter vitam ipsam pietatemque atque doctrinam ex praelectionibus haustam clarius appareat, et ad pleniorem alumnorum theologicam praeparationem conferat.

Ut autem omnibus his methodorum et personalis studii postulatis revera satisfieri possit, professores et numero sufficientes et ad munera sua rite parati sint oportet.

3062 92. Instrumentum necessarium pro studiis tum professorum tum alumnorum est Bibliotheca, quae propterea in unoquoque Seminario magna cura a bi Idiot becario idoneo et ad hoc parato est ordinanda, conservanda et, adiuvantibus quorum interest. continenter augenda per annuam pecuniae summam, quae ad hunc finem liberali animo statuenda est.

De usu bibliothecae edoceantur alumni secundum methodologiam recentem.

3063 93. De profectu in studiis alumni statis temporibus rationem reddant per colloquia, scriptas dissertationes et examina, quorum certa ratio a Conferentiis Episcopalibus determinanda est.

XVI. De institutione stricte pastorali[1]

3064 94. Tota sacerdotalis institutio spiritu pastorali informari debet, cum finis Seminarii sit animarum pastores formare (cfr. n. 20), et pro-

[1] **CONO. Vat. II, Decr. *Christus Dominus,* n. 17; cfr. Decr. *Ad omtes divinitus,* n. 16. [Cfr. n. 2660).**

*** Haec institutio requirit, ut hoc capite accuratius indicabitur, ut aluinui studiorum decursu non solum amore apostolico Christo Redemptori adhaereant, sed etiam « in rebus divinis ct humanis ita Instituantur ut revera fermentum in mundo sint ad robur ct incrementum Corporis Christi» *(Perfectae caritatis,* n. 11). Itaque, alumni pastoralem animum pedetemptim acquirant atque, perceptis doctrinae normis, illas aptltudines per opportunas exercitationes in se explicare studeant, quibus Christi gratiam et doctrinam possint variarum condicionum hominibus apto modo afferre.**

Quae omnia requirunt ut inter Seminarium atque societatem ecclesialem et civilem, quae proprium apostolicae actionis campum constituunt, congruae contactus rationes stabiliantur. Seminarium enim non ita reclusum concipiendum est, ut alumni a vera condicione hominum et rerum, quasi contra quod exoptant, abstractos se sentiant; nec tamen ita apertum, ut iuvenes quaslibet experientias sibi licere putent. Omnia in veritate tleri oportet, in lumino scilicet futurae vitae sacerdotalis, recte intellectae et acceptae.

Ut uberiores ex huiusmodi institutione fructus capiantur, Superiores solliciti sint

pterea aspectus pastoralis in omnibus disciplinis sit in peculiari luce ponendus.1

Impertienda vero est et institutio stricte pastoralis, accommodata diversis regionum condicionibus, cum in aliquibus fervent vita Christiana, aliae notentur vel neglecta vel nulla religione aliae in diversas confessiones vel religiones sint divisae. Haec institutio respicere debet imprimis artem catechetica™ et homiletic am, sacrament orum celebrat io-nem, directionem spiritualem pro variis statibus vitae, administrationem paroeciae, pastorale commercium cum acatholicis et non credentibus, et alia ad aedificationem Corporis Christi necessaria.2

Simul tamen cum hac instructione alumni aptitudinem acquirere studeant, ut in vita christitidelium vera cum attentione et animo pastorali praesentes esse sciant. Ad hanc pleniorem hominum rerumque cognitionem haud parum adiuvari poterunt disciplinis psychologicis, paedagogicis ct sociologici», quibus tamen edocendi sunt iuxta rectas methodos et Auctoritatis ecclesiasticae normas.3

opportunas Hormas proponere, quae studiorum orationisque vitae necessitatibus respondeant et rectam hierarchiam rerum servent. IIoc imprimis spectent, ut futurum sacerdotem ad rectum suae libertatis usum etTorment et nonnisi ca experimenta admittant, quae ad proprium pastoralis formationis finem revera conferre possunt. Quae omnia libenter a sacerdotii candidatis accipientur, dummodo communium nisuum linis, ardentius in dies quaesitus, clare semper prae oculis appareat, a Superioribus apte colloquiis illustratus.

In huiusmodi practica ad apostolatum praeparatione ulterius requiritur, ut alumni fructuosae cooperationi non solum cum dioecesis presbyteris, sed etiam cum laicis initientur, ut pastoralem dioecesis condicionem melius in dies perspiciunt. Ad Concilii Vaticani II doctrinam respicientes, quae laicorum in Ecclesia condicionem exponit *(Lumen nentium,* cap. 4) atque proprias activitatis partes illustrat *(Aposlolicam actuositatem,* cap. 3), congruos contactus, sub peritorum moderatorum ductu, cum apostolicis laicorum coetibus paulatim capiant, atque peculiare ct distinctum eorum munus in Corpore Christi in sua vera natura considerent. Necessitatem apostolici laboris laicorum merito aestimantes *(Presbyterorum Ordinis,* n. 9; *Aposlolicam actuositatem,* n. 25), discant tum excelsum eorum munus quod in Ecclesia explent, in vera luce eis proponere, tum otllcium sacerdoti proprium in servitium laicorum ita exercere, ut vera utriusque status dignitas ct complementaria natura claro percipiantur.

1 Conc. Vat. II. Dccr. *Optatam totius,* nn. 4, 19. Perfectam pastoris formam varia Summorum Pont, documenta illustrant, v. gr.: S. PíU8 X, Exhort, ad Clerum *Haerent animo;* Pius XI, Litt. Encycl. *Ad Catholici Sacerdotii;* Pius XII, Adhort. Apost. *Menti Nostrae;* Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Sacerdotii Nostri primordia;* Paulus VI. in plurimis alloc., v. gr. *Foi avete,* 3 sept. 1963: *Questo annuale incontro,* 17 febr. 1969. (Cfr. nn. 2625, 2640; 1263 s., 1955 s., 2198 s., 2369 s., 2523, 2912 s.J.

' Conc. Vat. II. Decr. *Optaiam totius,* n. 19; Dccr. *Ad (jentes divinitus,* n. 16; Dccr. *Perfectae caritatis,* n. 18; ï)ecr. *Orientalium Ecclesiarum,* n. I; cfr. Prua XII, Const. Apost. *Sedes sapientiae,* 31 nudi 1956: AAS 48, 363 s.; Ioannes XXIII, Alloc, *if ultimo incontro,* ad alumnos e variis Seminariis, 10 aug. 1962: AAS 54, 584 ss.; Paulus VI. Alloc. *Foi avete,* ad eos qui interfuerunt Conventui v. d. XIII Settimana Nazionale di Orientamento Pastorale », 6 sept. 1963: *Insegnamenti,* I, 117 ss. (Cfr. nn. 2610, 2660, 2592, 22861.

1 Cono. Vat. II. Decr. *Optatam totius,* n. 20; Decr. *Christus Dominus,* nn. 16, 17; Const, past. *Gaudium ct spes,* n. 62; cfr. Pius XII, Adhort. *Menti Nostrae,* 23 sept. 1950: AAS 12, 680; (oust. Apost. *Sedes sapientiae,* 31 rnaii 1956: AAS 18, 361; Ioannes XXIII, Litt. Encycl. *Princeps Pastorum,* 28 nov. 1959: AAS 51, 842; Litt. Encycl. *Mater et Mauislra,* 15 mail 1961: AAS 53, 101 ss.; Paulus VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam Suam,* 6 aug. 1961: AAS 56, passim; Alloc. *He.nedir.amus Domino,* Episcopis ex universa America Lat. II Coetui plenario Medellii interfaturis, 24 aug. 1968: *Insegnamenti,* VI, 103 ss. [Cfr. nn. 2641, 2615, 2730).

3065 95. Iristit nendi etiam sunt alumni de variis formis moderni apostolat us: de actione catholica aliisque consociationibus, de cooperai ione cum diaconis, de ratione agendi cum laicis ad eorum propriam apostolicam actuositatem excitandam ac fovendam atque eorum consociatam operam magis in dies promovendam,[1] de modo subveniendi omnibus hominibus pro variis adiunctis locorum et variis vitae condicionibus atque de arte fructuosum dialogum cum eis instituendi.[5]

Debitum momentum quoque tribuendum est praeparationi alumnorum ad rectas et sanas relationes cum mulieribus, ut sane edocti de peculiari earum indole et psychologia pro vario earum vitae statu et aetate, in ministerio pastorali explendo possint et efficaciorera spiritualem curam eis praestare et eum ea sobrietate et prudentia se gerere, quae Christi ministros decet.[3]

3066 96. Spiritu vere catholico imbuantur alumni, quo propriae dioecesis, nationis vel ritus tines transcendere valeant et disponantur ad alios dilatato corde iuvandos. Proinde edoceantur de totius Ecclesiae necessitatibus, ut sunt problemata ©ecumenica, missionaria aliaque in variis terrarum partibus urgentiora.[1] Peculiari cura praeparentur alumni etiam ad dialogum cum non credentibus instituendum.[6]

3067 97. Apostolicae exercitationes, quae in institutione stricte pastorali necessario habentur pro alumnorum aetate ac locorum condicione, inducantur prudenti Episcoporum iudicio. toto studiorum curriculo tum inter annum scholasticum tum inter vacationes.[6]

Cum hodie saepe contingat, ut alumni vacationum tempore exteras nationes adeant ad experientias pastorales acquirendas, valde expedit

---

1 Conc. Vat. **II, Decr.** ***Optatam totius,*** **n. 20; Decr.** ***Aposlolicam actuositatem,*** **n. 25; Decr.** ***Christus Dominus,*** **n. 17; Const, dogm.** ***Lumen gentium,*** **n. 33; cfr. Pius XII, Adhort. Apost.** ***Menti Nostrae,*** **23 sept. 1950: AAS 12, 076 s.;** Paulus **VI. Alloc.** ***Salutiamo*** **i** ***Delegati,*** **Episcoporum Delegatis et Sacerdotibus consiliariis Sodalitatis ab Aetione Catholica. 9 iul. 1966:** ***Insegnamenti,*** **IV, 355 ss. [Cfr. nn. 2641, 2657, 2209).**

' **Cfr.** Conc. Vat. **II, Decr.** ***Christus Dominus,*** **n. IS; S.** Conor, pro Clericis. **Directorium** ***Dc peregrinantibus,*** **30 apr. 1969: AAS 61, 361 ss., n. 21;** Paulus **VI. Motu proprio** ***Pastoralis Al¡gratorum cura,*** **15 aug. 1969: AAS 61, 601-603; cfr. S. CONOR.** PRO EPISCOPIS, **Instructio** ***De pastorali migratorum cura,*** **22 aug. 1969: AAS 61. 611-643; cfr. etiam** Conc. Vat. **II, Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **nn. 6, 9. (Cfr. nn. 2919. 2922J.**

* **Cfr. PlUS XII. Adhort. Apost.** ***Alenti Nostrae,*** **23 sept. 1950: AAS 42, 664; cfr. supra n. 48, p. 1348. [Cfr. n. 3010].**

‘ **CONC.** Vat. **II, Dccr.** ***Optatam totius,*** **n. 20; Const, dogm.** ***Lumen gentium,*** **nn. 17, 23; Decr.** ***Christus Dominus,*** **n. 6; Decr.** ***Perfectae caritatis,*** **n. 20; Decr.** ***Orientalium IEcclesiarum.*** **n. I; Decr.** ***Ad gentes divinitus,*** **n. 39; cfr.** Paulius **VI, Litt. Encycl.** ***Populorum progressio,*** **2 apr. 1967: AAS 49, 257 88.; Alloc.** ***L'odierna udienza.*** **ad alumnos studiorum missionalium causa coadunatos, 2 sept. 1964:** ***Insegnamenti,*** **II. 517-518; Alloc, ad Conventum plenarium Secretariatus ad Christianorum unitatem fovendam, 28 apr. 1967:** ***Insegnamenti,*** **V, 187-193; Alloc. .Is** ***we look.*** **Chrlstitldelibus qui in civ. Boinbayensi interfuerunt Liturgiae Syriaco-Malanknrensi,** 1 **dee. 1964:** ***Insegnamenti,*** **11. 712 ss. (Cfr. nn. 2641, 2.->92).**

‘ Secr. **PRO** non Credentibus, ***Documentum dc dialogo,*** **28 aug. 196$: AAS 60, 692-704. (Cfr. n. 2909].**

• Conc. Vat. **II. Deer.** ***Optatam totius,*** **n. 21; efr. Pius XII. Adhort. Apost.** ***Alenti Nostrae,*** **23 sept. 1950: A AS 12. 676; Const. Apost. tinto** ***sapientiae.*** **31 mali 1956: AAS 48, 364. (Cfr. nn. 2642, 2209. 2286).**

ut Conferentiae Episcopales, ad quas pertinet, communi consilio aptas normas constituant, quibus proprius huiusmodi experientiarum tinis efficacius obtineatur.

3068 98. Inter annum scholasticum, attentis Seminarii situ, alumnorum numero ceterisque adiunctis, illae exercitationes seligendae sunt quae aptiores videantur, quales sunt: catechesim tradere, diebus festis activam partem habere in liturgicis paroeciae ritibus, visitare infirmos, pauperes et captivos, auxilium praestare sacerdotibus qui iuvenibus et opificibus spiritualem operam navant, etc.

Spatium vero temporis huiusmodi exercitationibus tribuendum cum studiorum necessitatibus recte componatur; praeterea agantur ad lumen principiorum theologicorum et considerate, moderantibus vere peritis et prudentibus sacerdotibus, (pii partem singulis assignent, eos edoceant de ratione agendi, in agendo adsint, recognitionem cum alumnis instituant, ita ut factae experientiae expendantur atque eis dentur apta consilia. Six liet ut haec exercitia, nedum institutioni spirituali et doctrinali noceant, eas efficaciter iuvent.

3069 99. Huiusmodi exercitationes vacationum tempore facilius peragi poterunt, iuxta rationem a Seminarii Superioribus statuendam, sive sacerdotes invalido in ministerio pastorali, sive operam praestando operariis etc., semper sub peritorum ductu, ut in numero praecedenti dictum est.

XVII. De institutione post seminarium perficienda

3070 100. Institutio sacerdotalis natura sua talis est, ut per totam vitam, praesertim autem primis post sacram ordinationem annis, continuari atque magis magisque perfici debeat? Quam ob rem decretum *Optatam totius* n. 22 praescribit sacerdotalem institutionem post Seminarium prosequendam et perficiendam esse quoad partem spiritualem, intellectualem et maxime pastoralem, ut novi sacerdotes apostolici!»! munus melius inire et prosequi valeant. Hac in re foveatur inter sacerdotes labor manipulalim factus *(equipe, teamwork),* qui plura commoda ministerio pastorali praesertim hodie afierre potest.2

3071 101. Ad formationem post Seminarium perficiendam, in Ratione Institutionis sacerdotalis indicentur industriae quas Conferentia Episcopalis pro regionis adiunctis selegit et commendat. Ad modum exempli nonnullae usitatiores proponuntur:3

a) annus pastoralis vel biennium, quo novi sacerdotes simul de-

1 Conc. Vat. **II, Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 19; Dccr.** ***Christus Dominus,*** **n. 16; Decr.** ***Perfectae caritatis,*** **n. 18; cfr. Pius XII, Motu proprio** ***Quandoquidem templum,*** *2* **apr. 1949: AAS 41, 165; Adhort. Apost.** ***Menti Nostrae,*** **23 sept. 1950: AAS 42, 691-692; Const. Apost.** ***Sedes sapientiae,*** **31 nudi 1956: AAS 48, 364; IOANNES XXIII, Alloc.** ***Questo incontro,*** **ad Magistros pietatis Romae coadunatos, 9 sept. 1962: AAS 54, 674:** Paulus **VI, Motu proprio** ***Ecclesiae Sanctae,*** G **aug. I960: AAS 58, 761. [Cfr. nn. 2619, 2222 s.. 2508, 2717].**

1 **Cfr.** Conc. Vat. **II, Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 7. (Cfr. n. 2696).**

1 **Ctr. S.** Conor, pro Clericis, **Litt. Circulares ad Coni. Episc. Praesides de permanenti cleri, maxime iunioris, institutione,** 4 **nov. 1969: nn. 16-21. (Cfr. nn. 2924 s.].**

glint et singulis hebdomadis per aliquot dies scholae et studio pastorali vacant, per alios dies in paroeciis ministerium exercent;

b) institutio pastoralis per aliquot annos protracta, quibus annis iuvenes sacerdotes, iam ministerio addicti, singulis hebdomadis per unum duosvo dies conveniunt ad scholam et studium pastorale;

c) cursus inter vacationes vel alio opportuno tempore habendi, quibus iuniores sacerdotes quaestiones pastorales scrutantur et expendunt atque examina quoque triennalia praeparant;

d) mensis sacerdotalis post 5 circiter annos ministerii sacerdotalis, quo iuvenes sacerdotes per exercitia spiritualia spiritualiter renovantur, et ulterius perficiuntur tum in doctrina per peculiares cursus *(aggiornamento)* tum in re pastorali per problematum pastoralium tractationem adititi opera peritorum.

Attamen haec omnia exoptatam efficaciam non attingent, nisi coordinatio inter Seminarium et *Post-Scminarii* cursus habeatur atque eorundem directio sacerdoti concredatur tam scientia quam virtute experientiaque vere eminenti.

Denique, in omnibus his inceptis habeatur oportet fraterna parochorum et sacerdotum maturioris aetatis et experientiae cooperatio, quae dum formationem pastoralem iuvenum sacerdotum perficit, illam fraternitatem fovet quae a decreto *Presbyterorum Ordinis* (n. 8) commendatur et fracturam praecavet inter novas veteresque sacerdotum generationes.

Fundamentalem hanc Rationem Institutionis sacerdotalis Summus Pontifex PAULUS div. Prov. Pp. VI ratam habuit, confirmavit atque evulgari iussit.

AAS 62, 321-381.

De fidelitate servanda praescriptis et doctrinae Concilii Vat. II

(Ex Alloc. *Nessuno sfugge,* Christitldelibus coram admissis, 14 ian. 1970).

3072 **Questa ò la base: il Concilio. Dovere nostro è di attenerci a questa grande parola, che la Chiesa, nella pienezza della sua coscienza e della sua autorità, nell'invocazione e nell'obbedienza al carisma dello Spirito Santo, che l'assisto e la francheggia, nella visione del mondo, in cui vivo e per cui vive, ha pronunciata per questa ora della storia. Nel Concilio è la chiarezza; nel dopo-Concilio sia la fortezza.**

Perché, voi lo sapete, voi lo vedete, il risveglio, non solo autorizzato, ma promosso dal Concilio, tende ad assopirsi in molti cristiani e in molto formo di vita cristiana; l'indolenza ci vince, la pigrizia sembra togliere o sciogliere ogni questione; ovvero il risveglio si traduce in spirito critico corroditore e demolitore; impugna l'obbedienza, e lascia all'arbitrio modellare a piacimento una comoda concezione della Chiesa, più conforme allo spirito e al costumo del mondo, che non alle esigenze del suo genio soprannaturale e della sua missione apostolica.

Por questo vi diciamo: stiamo al Concilio. Esso ci deve togliere quel senso d'incertezza, che tanto turba oggi l'umanità. Pellegrini nel tempo, noi abbiamo la nostra lampada che rischiara il cammino. Noi vorremmo infondere in voi quel conforto che viene

dalla sicurezza di sapero che ai cammina per la buona strada. Lo diciamo a voi, Sacerdoti, assaliti da tanti dubbi sul vostro essere, nella Chiesa e nel inondo; non temete, rileggete la pagina del Concilio, che vi riguarda, e andate avanti con fiducia e con coraggio.

AAS 62, 105.

De studiis promovendis ad Ius Canonicum novis temporis necessitatibus aptandum

(Ex Alloc. Jxi *ringraziamo.* ad cos qui Coetui international! Iuris Canonici peritorum Romae interfuerunt, 20 lan. 1970).

3073 È ciò che risulta dal Concilio. Esso ha approfondito la dottrina della Chiesa, ha messo in rilievo l'aspetto mistico che le è proprio, ed ha perciò obbligato il Canonista a ricercare più profondamente nella Sacra Scrittura e nella teologia le ragioni della propria dottrina. Questo fatto lo ha SCOSSO nella sua abitudine, solita per lo più a fondare in una secolare e indiscussa tradizione il suo insegnamento, e a confortarlo con il confronto e con l'apporto, dapprima del Diritto Romano (« quod ratio scripta est merito nuncupatum », come dicevano i Canonisti), poi con quello del Popoli verso i quali la Chiesa ha rivolto la sua missione evangelizzatrice; ciò che per troppo ovvi motivi ella continuerà a fare nel suo pensiero e nella sua storia; ma, fedele, in quest'ora post-conciliare, all'impulso dottrinale c disciplinare del grande Sinodo, ella cercherà in se stessa, nella sua intima e misteriosa costituzione, il perché ed il come della sua antica e rinnovata disciplina canonica.[1]

Questa sembra a noi la novità, che entra oggi nello studio e nella formulazione del Diritto Canonico; novità dalla quale germina la revisione del Codice vigente; e non già, come quasi sempre sono nate nella storia del Diritto le grandi compilazioni giuridiche, per uno scopo principalmente pratico, *ad communem et maxime studentium utilitatem,*[1] o, corne fa dire Dante a Giustiniano: *(Ventro le legai trassi il troppo e il vano.*[1] ma per derivare la legge canonica dall'essenza stessa della Chiesa di Dio, per la quale la legge nuova e originale, quella evangelica, è l'amore, è la *gratia Spiritus Sancti, quae datur per fidem Christi:*[4] così che, se questo è il principio interiore che guida la Chiesa nel suo operare, esso dovrà manifestarsi sempre più nella sua disciplina visibile, esteriore e sociale, con quali conseguenze e più facile ora intravedere che dire. Vedremo sorgere innanzi tutto da questa introspezione mistico-etica della Chiesa un bisogno, ciucilo della Chiesa stessa di defluirsi in una ‹ Lex fundamentalis », che la Teologia ancor più che il Diritto va approfondendo, c che, qualora fosse formulata in canoni espliciti, risolverebbe, fors'anchc susciterebbe, molte o gravi questioni circa la vita cattolica nel nostro tempo.

AAS 62, 108-109.

De sanctitate et convenientia logis caelibatus

(Epist. *Le dichiarazioni,* ad Em.muin D. Card. Joannem Villot, a publicis Ecclesiae negotiis, 2 febr. 1970).

3074 Le dichiarazioni rese pubbliche in questi giorni in Olanda sopra il celibato ecclesiastico ci hanno profondamente addolorato ed hanno sollevato tante questioni nel Nostro spirito: per i motivi di così grave at-

1 Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius.* n. 16: AAS 58, 723; [Cfr. n. 2637).
1 Cfr. *Decret. Gregarii IN.*
1 Par. 6. 12.
4 S. *Th.* I 1i, 106, 1; et 108, 1.

teggiamento, contrario alla sacrosanta norma vigente nella nostra ‹ blesa Latina; por le ripercussioni in tutto il Popolo di Dio, specialmente nel clero e nei giovani che si preparano al sacerdozio; per le conseguenze perturbatrici nella vita dell intera Chiesa, e per le risonanze che essa provoca presso tutti i cristiani, ed anche tra gli altri membri della famiglia umana.

Davanti a questi interrogativi, Noi sentiamo il bisogno di aprire il Nostro animo a Lei, Signor Cardinale, che così da vicino condivide le sollecitudini del Nostro Apostolico ufficio.

Noi Ci domandiamo innanzitutto con umile cd assoluta sincerità interiore se non vi fosse da parte Nostra qualche responsabilità al riguardo di così infelici risoluzioni, tanto difformi dall'atteggiamento Nostro e da quello, crediamo, dell'insieme della Chiesa.

Il Signore Ci è testimone dei sentimenti di stima, d'affetto, di fiducia, che abbiamo sempre nutrito verso una porzione tanto benemerita del Corpo Mistico di Cristo come quella di Olanda. Ed Ella ben conosce, Signor Cardinale, razione sempre deferente ed amica, da Noi svolta, sia nelle personali conversazioni, sia nella corrispondenza epistolare, sia mediante l'interessamento degli Organi di questa Sede Apostolica per prevenire le dichiarazioni in questione.

Tali dichiarazioni portano a molte incertezze e turbamenti.

Di conseguenza è per Noi un dovere grave e impellente di precisare con ogni chiarezza l'atteggiamento Nostro: di colui, cioè, al quale un misterioso disegno della Divina Provvidenza ha affidato, in quest'ora difficile, la « sollicitudo omnium Ecclesiarum ».[1]

I motivi addotti per giustificare un cambiamento cosi radicale della norma secolare della Chiesa Latina, apportatrice di tanti frutti di grazia, di santità e di apostolato missionario, sono ben conosciuti. .Ma questi motivi. Noi dobbiamo precisarlo senza equivoco, non Ci appariscono convincenti. Essi sembrano trascurare in realtà una considerazione fondamentale ed essenziale che non va in nessun modo dimenticala c che è di ordine soprannaturale; sembrano cioè rappresentare un cedimento nel genuino concetto del sacerdozio.

3075 La sola prospettiva che debba essere tenuta presente è. in effetti, quella della missione evangelica, di cui noi con fede, e nella speranza del Regno, siamo araldi e testimoni. Il Vescovo e il prete hanno missione di annunciare l'Evangelo della grazia e della verità, portare il messaggio della salvezza al mondo, fargli prendere nello stesso tempo coscienza del suo peccato e della sua redenzione, invitarlo alla speranza, strapparlo agli idoli sempre rinascenti, convertirlo al ('risto Salvatore. I valori evangelici non possono essere compresi e vissuti se non nella fede, nella preghiera, nella penitenza, nella carità e non senza lotte né mortificazioni, né senza suscitare ancora, talvolta, come il Cristo e gli Apostoli, lo scherno e il disprezzo del mondo, l'incomprensione e perfino la persecuzione. 11 dono totale al (.'risto giunge fino alla follia della Croce.

[1] Cfr. *2 Cor.* 11, 28.
[2] Cfr. *Cv* 1, 14.

È la sempre più profonda comprensione di queste considerazioni, maturata provvidenzialmente nel corso d'uria storia che ha conosciuto tanti sforzi e tante lotte per affermare l'ideale cristiano, che ha condotto la Chiesa Latina a fare della rinuncia al diritto di fondare una propria famiglia — già spontaneamente compiuta da tanti servitori dell'Evangelo — condizione per l'ammissione dei candidati al sacerdozio. Le accennate considerazioni sono valide tuttora, ed oggi forse più che in altri tempi. E noi, chiamati al seguito di Gesù, saremmo divenuti forse incapaci di accettare una legge comprovata da cosi lunga esperienza, e abbandonare tutto, famiglia e reti, per seguire Lui e portare la Buona Novella del Salvatore?[1] Chi potrà trasmettere con pienezza di grazia e di forza,[2] agli uomini dei nostri giorni, questo messaggio liberatore, meglio di pastori che sappiano consacrarsi irrevocabilmente e senza riserve al servizio esclusivo del Vangelo?

Di conseguenza, considerando tutto davanti a Dio, davanti al Cristo e alla Chiesa, davanti al mondo, Ci sentiamo in dovere di riaffermare chiaramente ciò che Noi abbiamo già dichiarato e più volte ripetuto, cioè che il legame tra sacerdozio e celibato, stabilito da secoli dalla Chiesa Latina, costituisce per essa un bene sommamente prezioso e insostituibile. Sarebbe grave temerità sottovalutare o addirittura lasciar cadere in desuetudine questo legame consacrato dalla tradizione, segno incomparabile di una dedizione totale all'amore del Cristo,[3] che manifesta cosi luminosamente l'esigenza missionaria essenziale ad ogni vita sacerdotale, nel servizio del Cristo risuscitato, sempre vivente, al Quale il sacerdote si è consacrato, in una disponibilità totale per il Regno di Dio.

3076 Quanto ai preti che, per ragioni riconosciute valide fossero venuti a trovarsi, malauguratamente, nella impossibilità radicale di perseverarvi — Noi sappiamo che si tratta solo di un piccolo numero, mentre la grande maggioranza vuole restare fedele, con l'aiuto della grazia, agli impegni sacri assunti davanti a Dio e alla Chiesa —, è con grande dolore che Noi Ci induciamo ad accogliere la loro istante preghiera di essere prosciolti dalle loro promesse e dispensati dai loro obblighi, dopo un attento esame di ogni singolo caso. Però la profonda comprensione che, in uno spirito di paterna carità, Noi vogliamo avere per le pèrsone, non deve impedirci di deplorare un atteggiamento così poco conforme a ciò che la Chiesa legittimamente attende da coloro che si sono definitivamente consacrati al suo esclusivo servizio.

La Chiesa, pertanto, continuerà domani come ieri ad affidare il divino ministero della parola, della fede e dei sacramenti della grazia ai soli sacerdoti che restino fedeli ai loro obblighi.

La stessa contestazione multiforme che si manifesta oggi nei riguardi di una istituzione così santa qual è il sacro celibato, rende ancor più imperioso il Nostro dovere di sostenere e di incoraggiare in ogni modo la

[1] Cfr. *Mr* 1.
[2] Cfr. *Al* 6, 8.
[3] Cfr. *Mt* 12, 29.

innumerevole Bebiera dei sacerdoti rimasti leali ai loro impegni, ai quali va con specialissimo affetto il Nostro pensiero benedicente.

Per questo, con decisione presa dopo maturo esame, Noi affermiamo chiaramente il Nostro dovere di non ammettere che il ministero sacerdotale possa essere esercitato da coloro che dopo aver messo mano all'aratro si sono voltati indietro?

Non è questa d'altronde la tradizione costante anche delle venerabili Chiese Orientali, alle quali si ama far riferimento a questo proposito! bel resto, appena osiamo pensare alle conseguenze incalcolabili che una diversa decisione comporterebbe per il Popolo di Dio sul piano spirituale e pastorale.

3077 Mentre Ci sentiamo in dovere di riaffermare cosi, con tanta chiarezza, la norma del sacro celibato, non dimentichiamo una questione che Ci è proposta con insistenza da alcuni Vescovi, dei (piali Noi conosciamo lo zelo, l'attaccamento alla venerabile tradizione del sacerdozio nella Chiesa Latina ed ai valori tanto eminenti che esso esprime, ma anche le ansie pastorali di fronte a certe necessità, del tutto particolari, del loro ministero apostolico. In una situazione di estrema carenza di sacerdoti essi Ci domandano e limitatamente alle ragioni che si trovino in simile situazione: non si potrebbe forse considerare l'eventualità di ordinare per il sacro ministero uomini di età già avanzata, che abbiano dato nel loro ambiente la buona testimonianza di una vita familiare e professionale esemplare!

Non possiamo dissimulare che una tale eventualità solleva da parte Nostra gravi riserve. Non sarebbe, infatti, tra l'altro, un'illusione molto pericolosa il credere che un tale cambiamento della disciplina tradizionale potrebbe, nella pratica, limitarsi a casi locali di vera ed estrema necessità! Non sarebbe poi una tentazione, per altri, di cercarvi una risposta apparentemente più facile all'insufficienza attuale di vocazioni?

In ogni caso, le conseguenze sarebbero così gravi e porrebbero delle questioni talmente nuove per la vita della Chiesa, che dovrebbero, semmai, essere previamente e attentamente esaminate, in unione con Noi. dai Nostri Fratelli nell'Episcopato, tenendo conto davanti a Dio del bene della Chiesa universale, che non si potrebbe disgiungere da quello delle Chiese locali.

Questi problemi, che si pongono alla Nostra responsabilità pastorale, sono veramente gravi e Noi, Signor Cardinale, abbiamo voluto a Lei confidarli.

Con Noi Ella è testimone degli appelli che da ogni parte Ci pervengono: numerosi Nostri Fratelli e Figli Ci supplicano di nulla cambiare in una cosi venerabile tradizione, ed insieme essi auspicano con Noi che i Nostri Venerati Fratelli Vescovi di Olanda intraprendano con la Sede Apostolica, in un contatto fiducioso e fraterno, una nuova riflessione, la quale dovrà maturare nella preghiera e nella carità.

Più che mai. per parte Nostra, Noi desideriamo di ricercare con i Pastori delle diocesi dei Paesi Bassi i mezzi per risolvere in modo con-

‘ **Cfr. Le 9, 62.**

veniente i loro problemi, nella comune considerazione del bene di tutta la Chiesa. E perciò stimiamo necessario innanzi tutto, Signor Cardinale, di assicurare i Vescovi, i sacerdoti e tutti i membri della Comunità cattolica olandese della Nostra affezione costante, ma nello stesso tempo del Nostro convincimento che è indispensabile di riconsiderare, alla luce delle riflessioni sopra esposte e nello spirito di una autentica comunione ecclesiale, i voti espressi e l'atteggiamento assunto in una questione di cosi grave portata per la Chiesa universale.

Nel lavoro che, a questo scopo, sarà da svolgersi dalla Santa Sede, Noi contiamo particolarmente, Signor Cardinale, sulla sua valida collaborazione.

Il suo aiuto Ci sarà prezioso, anche per i contatti che saranno da prendere con i Vescovi del mondo intero allineile tutte le Conferenze Episcopali, mantenendosi in perfetta comunione con Noi e con la Chiesa universale nell'assoluto rispetto delle sue sante leggi, vogliano assicurare i sacerdoti, Nostri collaboratori, che seguiamo e continueremo a seguire con affetto paterno le loro ansie d'apostolato e i loro problemi, e ricordare loro, insieme, la bellezza della grazia che il Signore ha ad essi accordato, i loro impegni sacri, le esigenze missionarie del loro ministero. Né, in questa circostanza, il Nostro cordialissimo pensiero potrebbe non andare ai giovani che con la generosità del loro slancio apostolico si preparano a servire di tutto cuore, nel Sacerdozio, Cristo e i loro fratelli. Essi, infatti, sono la speranza della Chiesa per l'evangelizzazione del mondo di domani: sempre che si impegnino irrevocabilmente e senza riserve nella forma di vita che la Chiesa loro propone.

Bisognerà finalmente, Signor Cardinale, chiedere insistentemente alla moltitudine delle anime fedeli, che restano silenziose, ma non per questo soffrono meno in quest'ora di prova, generose preghiere.

Che il Signore conceda a tutti, Pastori e fedeli, la fermezza della fede, la forza della speranza e l'ardore della carità: « la grazia sia con tutti quelli che amano Nostro Signore Gesù Cristo di un amore immutabile» *(Ef.* 6, 24).

Con questi sentimenti Noi Le impartiamo, Signor Cardinale, la Nostra Benedizione Apostolica.

AAS 02, 98-103.

De urgenti necessitate ecclesiasticas vocat iones numero et qualitate augendi

(Ex Alloc. *Questo incontro,* ad Romanum Clerum et quadragenarii temporis concionatores» 9 fobr. 1970)«

3078 Subito vengono alla nostra mente alcuni temi di questa attività pastorale simultanea c concertata: primissimo quello delle vocazioni ecclesiastiche. Noi non ci rassegniamo a pensare che il nostro campo pastorale sia sterile di anime giovanili e adulte, capaci d'intendere la chiamata all'eroico servizio del regno di Dio; noi pensiamo sempre cho la scarsità di vocazioni nelle grandi città dipenda, sì, in gran parte dall'ambionto familiare o sociale, che rende refrattaria la coscienza delle nuove generazioni allo stimolo della voce di

(’risto, ma abbiamo sempre la fiducia cho un prete, un vero ¡irete, né bigotto, né -< rairi-rizzato, ina vivente in intensità di sapienza e di sacrificio il suo sacerdozio al contatto con la comunità, con quella giovanile specialmente, abbia la virtù, o meglio la grazia di accendere in altre anime la fiamma che arde in lui dell’amore totale a Cristo Signore; e crediamo che la presentazione della vita sacerdotale, vissuta nella pienezza deH'Imniolazfone, col sacro celibato eli’essa comporta, all’unica dilezione di Gesù Maestro e Signore, di Gesti sommo Sacerdote o unico Agnello redentore, c insieme alla completa ed esclusiva sua sequela nel servizio pastorale del Popolo di Dio, eserciti maggiore attrattiva ad abbracciare lo stato ecclesiastico, che non una formula umanamente più naturale e apparentemente più facile, nella quale però dedizione a Cristo e sacrificio di sé non abbiano più la perfetta ed esaltante coincidenza che noi conosciamo. Tutto sta nel capire; questo e il carisma condizionante; ma dobbiamo dubitare che lo Spirito lo possa dare ai figli più generosi della nostra generazione? La fortezza morale, il doni» di sé, la dilezione a Cristo, sacra e sovrumana, ma verissima, vivissima e dolcissima, stuccata da ogni pur legittimo amore,[1] la croce insomnia per la propria e por l’altrui salvezza, hanno più clQc&ce incidenza nel cuore umano, giovanile specialmente, che non quell’invito al sacerdozio, che fosse agevolato dalla combinazione dell’amore naturale con quello soprannaturale. Cosi che, anche nelFassillantc bisogno di vocazioni ecclesiastiche, noi pensiamo che il celibato, spiritualmente trasfigurato c trasfigurante, sia migliore incentivo al loro reclutamento qualitativo e quantitativo, che non una flessione alla legge canonica, che lo vuole integro e fermo e che costituisce l’epilogo di fedeltà e di amore al regno di Dio dcll’esperienza storica e dell’agone ascetico e mistico della nostra Chiesa latina. Voi lo sapete, c con noi voi lo volete, Figli e Fratelli nostri. Siate benedetti.

È allora col problema delle vocazioni che dobbiamo riprendere a studiare e a risolvere, con proposito comunitario, quello del Seminarlo. Anch’csso dev’essere più che mai un centro di convergenza della nostra comunità ecclesiale, per Faffezione, per la fiducia, per il sostegno di ciascuno e di tutti. Una tradizione, che non deve spegnersi, ha fatto del nostro Seminario un focolare del cuore per tanti degnissimi ecclesiastici, che vi furono alunni e maestri, ancor più che una scuola scientifica e una palestre pedagogica; esso fu ed è la casa della nostra incomparabile madre, la nostra Chiesa, la casa degli alletti che non muoiono mai, dei ricordi che rivivono sempre, dei propositi che sorreggono la vita. Cosi ancora e sempre dev’essere per la vostra collettiva e cordiale fedeltà. Ne avrete merito e vantaggio anche voi, Religiosi.

AAS 62. 168-169.

De fiducia sacerdotis in simili propriam vocationem

(Ex Alloc. *Diamo il benvenuto,* ad Conferent hun Episcopalem Italicam, II apr. 1970).

3079 Analogamente, noi diremo a voi. Sacerdoti, a quanti qui siete, ed a quanti Confratelli qui voi moralmente rappresentate: abbiate fiducia!

Fiducia in chi, e in che cosa, e perché f Qui la risposta è più complessa.

Ma diciamo subito: fiducia in Cristo. Sl. in Lui, fiducia immensa, personale e totale. In (Jrlsto dobbiamo assai confidare; Lui lo suole.’ Lui vi ha chiamati *(Mr* 3. 13), vi ha a Sé assimilati, vi ha estremamente, divinamente amati: la vostra spiritualità deve fondarsi su questa fiducia, su questa teologia, dalla quale emerge la prevalente causalità divina nel qualificarvi suoi discepoli, suoi eletti, suoi amici, suol testimoni, suoi ministri, suoi apostoli. Voi conoscete questa storia ineffabile, che discende nelle profondità della vostra psicologia e si esprimo nelle vicende esteriori della vostre vita nell’umiltà del vostro ser-

[1] Cfr. *MI* 19, 29.
[*] Cfr. Gr IL 1; 16, 33; *Mr* G, 50.

vizio, spesso estenuante ed eroico. Rileggete la pagina autobiografica di San Paolo, o fato vostra la sua estrema Aducía: *Scio cui credidi (2 Tm* 1, 7-12).

E quindi: fiducia in voi stessi; vogliamo dire nella definizione canonica della vostra identità ecclesiale e sociale. Conosciamo bene anche noi i molteplici c gravi motivi delrinquletudino ecclesiale presente, e no pesiamo davanti al Signore la loro validità, scostando dal nostri occhi il volo della comoda consuetudine, o ci fermiamo con affettuosa intensità di spirito a considerare la cosiddetta «crisi », cho oggi tormenta tanti strati del sacerdozio cattolico, e tanto interessa la pubblica opinione, la quale però spesso drammatizza episodi e costruisce fantasmi, esagerando e deformando il quadro delizi realtà. Soffriamo anche noi osservando tale situazione nello filo del Clero, e tanto di più quanto ci sembra talora artificiosamente inasprita; ma ci domandiamo se non si creano problemi pesanti, che potrebbero essere evitati con qualche maggiore riverenza alla tradizione, da cui tutto abbiamo ereditato, o dalla (¡nule riceviamo quel tesoro intangibile del famoso « depositum », non peso da trascinare, ma riserva di certezze o di energie per la Chiesa vivente nella storia.

Ciò che ci affligge a questo riguardo è la supposizione, più o meno penetrata in certe mentalità, che si possa prescindere dalla Chiesa qual è, dalla sua dottrina, dalla sua costituzione, dalla sua derivazione storica evangelica o agiograflca, o che si possa inventarne e crearne una nuova, secondo dati schemi ideologici o sociologici, mutevoli anch'cssi e non suffragati da intrinseche esigenze ecclesiali; cosi cho talora vediamo che a scuotere e a indebolire la Chiesa a questo riguardo non sono tanto i suoi nemici di fuori, quanto alcuni suoi figli, alcuni cho pretendono essere suoi liberi fautori, di dentro. E che diremo di quei casi rarissimi, per fortuna, ma clamorosi, di Sacerdoti e Religiosi cho ostentano una rottura aperta e sacrilega degli impegni solenni verso Cristo c verso la Chiesa? *necesse ut veniant scandala} verumtamen vae homini illi, per quem scandalum venit (Mt* 18, 7). Di quale coraggio, di qualo nuovo amore abbiamo bisogno per superare in fortezza e in carità urti così dolorosi!

Noi vorremmo che un'accentuazione problematica del genero non avesse a invadere i vostri spiriti. Diciamo a voi, Sacerdoti; a voi, Religiosi: *Sobrii estate et vigilate,* ... con quel cho segue *(1 PI* 5, 8). Abbiate fiducia: la definizione essenziale della vostra figura di ministri della Chiesa cattolica non deve essere messa in discussione; siate forti e siate felici d'essere ciò che siete, come Cristo, *dati* alla Chiesa e per ciò stesso assunti a quella superlativa fusione del duplico amoro di Cristo e della Chiesa, che conferisce alla vostra personalità un'incomparabile interiore pienezza di carità e di felicità, e che fa della vostra sacrificata esistenza, in mezzo alla comunità dei fratelli e in mezzo al mondo profano, un tale segno di fuoco del regno di Dio, che solo il celibato, insieme col sacerdozio liberamente scelto, può realizzare.

Abbiate fiducia nella vostra vocazione. La vita del Prete domanda, oltre questo, molti altri sacrifìci; voi li conoscete: il suo è un genere di vita a só. Tutto ciò riguarda anche la posizione del Sacerdote nella società contemporanea: da essa vi distingue, e in essa vi innesta, come il sale della terra. Non vi inibisce alcuna conoscenza della cultura o della vita; vi sottrae a molte esperienze inutili o nocivo al vostro ministero. Vi dispensa da tanto cure, che, diventate diritti-doveri, avrebbero diritti d'avere per só, non più per *Vunum necessarium,* cioè il servizio pastorale, *Voptimam partem,* del vostro cuore e del vostro tempo.

Ma ripetiamo, abbiate fiducia nella Chiesa. Essa attraversa un'ora di tensione e di ricerca; ma ha il Concilio a sua guida: questo grande avvenimento non sarà sepolto nel passato, ma darà i suoi frutti per Tavvcnire; c voi, Sacerdoti, no sperimenterete le nuovo esigenze cd i nuovi vantaggi. Le prospettivo sono per il riconoscimento della vostra personalità, pur ł assistenza ad ogni vostro legittimo bisogno, per la vostra più stretta collaborazione c per la vostra adeguata corresponsabilità alla cura pastorale del Vescovo, per il rinnovamento dello strutture che fossero superato e dei metodi troppo vecchi cd empirici, in ordine ad una migliore efficienza del vostro ministero.

AAS 62, 277-279.

De parte quam familiae et sacerdotes in vocationibus sacris fovendis habent

(Nuntius scripto datus *Desideriamo ancora,* ob diem celebrandum ccck^ÚMticis lavandis vocationibus per totum terrarum orbem dicatum, 15 mart. 1970).

3080 Desideriamo ancora una volta rivolgere ia Nostra esortatrice parola ai Nostri Fratelli e tigli dilettissimi di tutto il mondo per richiamare la loro attenzione su un tema di vitale importanza per la Chiesa: le vocazioni sacerdotali e religiose. Ce ne offre l'opportunità, come di consueto, la prossima Giornata mondiale di preghiere per le vocazioni, che sarà celebrata nella seconda domenica dopo Pasqua.

Riflettere sulla molteplice realtà delle vocazioni nella Chiesa: sacerdoti, diaconi, religiosi, missionari, contemplativi; rendere più cosciente ed operoso l'impegno di tutti al servizio di una causa, che investe l'intera comunità cristiana; inline e soprattutto elevare verso il Padrone della messe un'ardente e comune preghiera perché mandi operai per la sua Chiesa:l tali sono gli obiettivi proposti ai fedeli in questa Giornata.

Tra i problemi che travagliano la Chiesa nel tempo presente, quello del declino generale delle vocazioni è senza dubbio il più urgente, e in molte parti esso segna momenti di una gravità ognora crescente. Fenomeno, questo, che ha molteplici cause, le stesse che mettono a prova la Chiesa in ogni parte del mondo, e che sono, nella Chiesa stessa, la ripercussione dei turbamenti violenti e delle rapide trasformazioni in atto oggi nella società.

Di fronte all'est elisione di una realt à cosi angosciosa, nessun cristiano degno di questo nome potrebbe rimanere indifferente, senza rendersi colpevole di viltà o senza dar prova di insensibilità verso un dovere essenziale di ciascun membro del Popolo di Dio. Tuttavia sarebbe un errore altrettanto grave se da questa costatazione derivasse un senso di scoraggiamento o di pessimismo, giacche il mistero delle vocazioni appartiene solo a Dio. e in nessun modo si può dubitare che Dio non voglia provvedere al bene della Chiesa, a cui ha promesso la sua presenza e la sua assistenza sino alla line del mondo.

3081 È dunque in noi stessi che bisogna ricercare la causa della situazione attuale delle vocazioni nel mondo.

In noi. diciamo, e non nell'animo dei giovani, la cui generosità oggi non è minore di ieri. Anche se il loro atteggiamento di fronte alla società contemporanea prende sovente forma di ritinto o di violenta ribellione. Noi abbiamo fiducia india gioventù del nostro tempo, così aperta ai grandi ideali, cosi bramosa di autenticità, così disponibile alla dedizione verso i propri fratelli; e crediamo pertanto che siano ancora numerose le anime giovanili, capaci di rispondere con grandezza d'animo e fedeltà ad una eventuale chiamata di Dio. Del resto la qualità stessa delle vocazioni

I Cfr. *MI* 9, 38.

che si offrono oggi nella Chiesa, manifesta la continuità dell'azione divina e le profonde ragioni della Nostra speranza.

La grazia di una vocazione deposta da Dio in un'anima non è altro, in fondo, che un apporlo più abbondante di carità divina destinala alla sua Chiesa per la edificazione del Regno di Dio sulla terra. Accade di frequente, nel tempo in cui viviamo, che questa grazia non raggiunga lo scopo. Perché ciò si ottenga è necessario creare le condizioni favorevoli, in particolar modo nell'animo dei giovani, nell'ambiente familiare, nella comunità cristiana e nei luoghi stessi di formazione sacerdotale e religiosa.

Nell'animo dei giovani, anzitutto. Per far loro accogliere con entusiasmo il dono della vocazione divina, occorre che questo ideale sia presentato ad essi nella sua vera realtà e con tutte le sue severe esigenze, come donazione totale di sé all'amore di Cristo [1] e come consacrazione irrevocabile al servizio esclusivo dell'Evangelo. A tale riguardo la testimonianza di un sacerdozio esemplarmente vissuto o il valore di una vita religiosa che si rivela in concreto nelle varie istituzioni riconosciute dalla Chiesa, hanno un peso considerevole, anzi preponderante. Il «vieni e seguimi» di Cristo a un futuro suo ministro passa attraverso il sacerdote, e così pure avviene analogamente per una vocazione religiosa. È vero che le difficoltà sono gravi per il sacerdote stesso, ma egli saprà trovare nella coscienza delle sue responsabilità nei riguardi dell'avvenire della Chiesa, una nuova sorgente di coraggio. Gli uomini, oggi più che mai, invocano coloro che annunceranno ad essi Gesù Cristo: ma *come potranno sentirne parlare* — dice San Paolo - *se non vi è chi lo annunci! (Rm* 10, 15).

3082 Inoltre è necessario mettere in grado il giovane di intendere la voce di Dio che chiama, e di darvi il suo assenso. Qui la responsabilità delle famiglie è immensa, perché dipende in gran parte dall'atmosfera dell'ambiente familiare la possibilità di un fruttuoso dialogo interiore con Dio. Purtroppo in talune famiglie il clima non è né di fede né di amore. Diventare sacerdoti significa accettare di amare gli altri con una donazione eccezionale per intensità e qualità, in vista del Regno di Dio. Abbracciare lo stato religioso vuol dire accettare che Dio basti alla propria vita, mettendo così in evidenza di fronte al mondo la presenza di Dio e del suo amore. Auspichiamo pertanto che nelle famiglie questi ideali trovino sempre più aperta rispondenza, e regni in esse un clima saturo di fede e di carità, condizione indispensabile perché una vocazione possa maturare.

3083 A questo punto il Nostro discorso si allarga per richiamare l'attenzione anche sulle responsabilità della comunità cristiana a questo riguardo. ' Il dovere di dare incremento alle vocazioni sacerdotali così si esprime il Concilio Vaticano II – spetta a tutta la comunità cristiana, che è tenuta ad assolvere questo compito anzitutto con una vita perfettamente cristiana ».[3] Infatti è la stessa vocazione cristiana, fondata sul Bat-

‘ **Cfr.** *MI.* **12 29.**

’ **Dccr. de institutione sacerdotali** *Optatam totius,* **n. 2: AAS 58, 711 s. (Cfr. n. 2623].**

(esimo, sulla Confermazione e sull'Eucaristia, che trova la sua espressione e il suo culmine nella vocazione sacerdotale e religiosa. Questa inconcepibile, se quella non é stata precedentemente risvegliata e educata. Qui, pertanto, si ha l'indice chiaro e inequivocabile della vitalità delle singole comunità parrocchiali e diocesane. I Ha comunità che non vive generosamente secondo il Vangelo non può essere che una comunità povera di vocazioni. Là invece dove il sacrificio quotidiano tiene sveglia la feile e mantiene ad un alto livello l'amore di Dio, le vocazioni allo stato ecclesiastico sacerdotale continuano ad essere numerose. Ne abbiamo conferma dalla situazione religiosa nel mondo: i paesi dovi la Chiesa è perseguitata sono paradossalmente i paesi dove le vocazioni maggiormente fioriscono, talvolta in sovrabbondanza.

Si deve ancora notare che la responsabilità della comunità cristiana non si restringe al solo problema, già cosi delicato, del reclutamento delle vocazioni. In realtà essa si estende alla formazione stessa degli aspiranti al sacerdozio, poiché un clima di conformità al mondo e di rilassamento nello spirito di preghiera e di amore alla Croce non può non influire sul livello spirituale del seminario, e condurre così a soluzioni pratiche, nell'educazione del giovane clero, che sono in contrasto con i doveri essenziali di una vita sacerdotale. In tal modo verrebbe compromesso alla base il coraggioso sforzo di rinnovamento dei seminari, che. sulla linea del Concilio, è ovunque già felicemente in via di esecuzione.

3084 Tutto ciò deve convincere che invano si cercherebbero spiegazioni unicamente umane dell'attuale crisi delle vocazioni. Essa non è che un aspetto della crisi di fede che travaglia oggi il mondo. Non è perciò rendendo più facile il sacerdozio liberandolo per esempio da ciò che la Chiesa Latina da secoli considera suo sommo onore: il celibato che si renderà più desiderato l'accesso al sacerdozio stesso. I giovani si sentiranno attirati ancor meno da un ideale di vita sacerdotale meno generosa. Non è in questo senso che ci si dovrà orientare. Del resto là dove la prepartizione al sacerdozio si svolge in una atmosfera satura di preghiera, di carità, di mortificazione, il problema del celibato neppure si pone, e i giovani trovano più che naturale consacrare se stessi a Cristo in una disponibilità piena e totale per il Regno di Dio.

Abbiamo voluto presentare questo quadro delle necessità più urgenti della Chiesa nel nostro tempo perché più facilmente la Nostra voce trovi eco presso le anime generose, e perche più suasivo e pressante riesca l'invito alla ricerca dei rimedi mediante la collaborazione di tutti. Collaborazione che esige dalle nostre umili forze un'oiferta piena, un massimo rendimento, ma facendo della fiducia in Dio e del ricorso ai mezzi soprannaturali le vere condizioni per l'efficacia delle nostre fatiche: giacché è ben più Iddio ad operare per la salvezza degli uomini, che non noi. i quali, come avverte San Paolo, solamente *Dei ... stunus adtutores (1 Cor* 3. 9).

Ecco allora che la Giornata mondiale per le vocazioni si traduce anzitutto in giornata di preghiera, espressione culminante di una preghiera abituale ila cui la comunità cristiana non può dispensarsi. Noi pertanto nutriamo viva fiducia che dalle schiere dei cattolici di tutto il mondo.

pensosi con noi di queste necessità così urgenti, e uniti a Noi in questa ansia, si eleveranno concordi e fervorose le suppliche per implorare da Gesù, Buon Pastore delle anime, una novella e splendente fioritura di vocazioni al sacerdozio e alla vita religiosa; e per invocare altresì la grazia délias-sistenza celeste sui privilegiati che Gesù ha chiamato alla sua sequela.

A tale scopo Noi impartiamo di cuore PApostolica Benedizione a tutti coloro che accoglieranno il Nostro invito, e in special modo a quanti, nei seminari e nelle case religiose, si preparano nello studio e nella pietà ad essere un giorno cooperatori dell'ordine sacerdotale.

AAS 62, 308-312.

De Seminariis Columbine necessitatibus temporis et Concilii Vaticani II praescriptis uberius accommodandis

(S. C. pro IÑ8T. Cat ii., ex Litteris *Hace algún tiempo,* ad Couferentlani Episcopalem Columbianam, 19 mart. 1970).

III. De los Superiores del Seminario

Antes do hacer algunas consideraciones sobre los formadores do los Seminarios, séanos permitido enviarles nuestra cordial enhorabuena por la labor quo llevan a cabo. Nos consta el cuidado con que los Obispos seleccionan a los fonnadores de los Seminarios, y cómo los Superiores Religiosos, que tienen a su cargo numerosos Seminarios dc Colombia, escogen con diligencia a los miembros de sus Institutos para que colaboren con los Obispos en tan delicada tarea. El Informe de los Visitadores nos ha permitidos comprobar que al frente do los Seminarios se hallan hombres de piedad, celosos, abnegados, que viven seriamente dedicados a su misión, incluso a veces a costa de grandes sacrificios. La Iglesia reconoce el mérito de los Obispos y de los Superiores Religiosos de Institutos para la educación del clero, pues son quienes han sabido seleccionar a los formadores del clero y prescindir oportunamente de quienes, por una u otra causa, no han sido considerados idóneos para continuar la labor.

3085 **Es necesario tener en cuenta que a tiempos nuevos corresponden exigencias nuevas. Por ello el I Sínodo de Obispos ha afrontado también el problema de la preparación do los educadores para los Seminarios. Además de las condiciones requeridas hasta hoy, nos parece que en la renovación dc los equipos fonnadores deben tenerse en cuenta, dentro do lo posible, otras tres:**

o) Preparación especifica en psicología y pedagogía, adquirida a través de una asidua frecuencia escolar en Institutos especializados, o por lo menos por la participación a cursos organizados a este fin con la aprobación dc la Conferencia Episcopal.

***b)* Dada la orientación pastoral conferida por el Decreto « Optatam a la formación do los seminaristas, se requeriría, dentro dc lo posible, la suficiente práctica pastoral que les permita tener, además dc los conocimientos adecuados, el necesario prestigio ante los alumnos.**

c) Capacidad de comprensión, do relaciones humanas y sobro todo la posibilidad de integrarse en una vida dc equipo con los demás Superiores, quienes « bajo la guía del Rector, establezcan una muy estrecha unión dc espíritu y de acción, y formen entre si y con los alumnos una familia que responda a la oración del Señor ' que sean una sola cosa ' *(lo,* 17, 11) y fomenten en los alumnos el gozo de su propia vocación • (« *Optatam* », n. 5; cfr. *Ratio Fundamentalis,* cap. V, VI).[1]

[1] **AAS 58, 717; G2, 345 ss. (Cfr. nn. 2988 s., 2993 s.].**

Finalmente debe crearse en el Seminario la conciencia de que los alumnos -c están forimiudo pura aer parte del presbiterio en torno al Obispo Diocesano (cfr- *Ratto Fundamentalis,* n. 22)? como providenciales cooperadores de su ministerio pastoral- Por consiguiente, en conformidad con esta exigencia, corresponde al Obispo dar las orientaciones que definan el estilo de conducta que debe llevarse en el Seminario. Ello lleva consigo que la vida del Seminario no puede estar desconectada de la vida de la Diócesis, ni la labor de los sacerdotes del Seminario de la labor del clero diocesano.

Para esto es necesario coordinar las prácticas pastorales de los seminaristas, que es dc desear conduzcan bajo la dirección de una comisión mixta compuesta por superiores del Seminario y por párrocos, evitando en todo caso la dispersión en actividades que distraigan a los alumnos de sus esfuerzos en la vida espiritual y en su dedicación al estudio.

IV. Pastoral de las Vocaciones y Seminarios Menores

3086 **El porvenir de la vida de los seminarios depende en gran parte de una pastoral do las vocaciones perfectamente integrada en la pastoral dc conjunto, tanto si se trata de adolescentes, como de jóvenes y adultos. Subrayamos este aspecto pastoral del problema, pues las vocaciones, fruto precioso de la vida cristiana, se fomentarán y se seleccionarán mejor cuánto mejor se lleve a cabo la pastoral de conjunto, que se encamina precisamente a una mayor maduración do la gracia bautismal de todos los miembros de la comunidad cristiana. Lo mismo puede decirse por lo que se refiere a las vocaciones para la vida religiosa y misionera, cuya pastoral debe realizarse también en perfecta armonía con la pastoral de la Diócesis (cfr. *Ratio Fundamentalis,* cap. II).[1] Conocemos sobre el particular las iniciativas realizadas o que se están realizando, tanto a nivel nacional como diocesano. Nos es grato pues exhortar a los Obispos a que sigan apoyando dichas iniciativas, que sin duda redundarán en una selección y madurez cada día mayores de los candidatos al Sacerdocio.**

En cuanto a los Seminarios Menores, que el Concilio juzga muy adecuados pani cultivar los gérmenes de lu vocación, asi como por lo que se refiere a otros Institutos erigidos con la misma finalidad (cfr. *Ratio Fundamentalis,* cap. Ili, nota 60 P. convendría introducir algunas innovaciones, teniendo en cuenta sobre todo las circunstancias propias de cada región y las reflexiones tan fructuosamente comenzadas en la Reunion de Rectores de los Seminarios Menores de Colombia celebrada en 1969, cuyo curso sería oportuno continuar. Do esta manera, en lugar de pensar en la supresión dc los mismos. se logrará conferirles una mayor apertura la cual, al mismo tiempo que se corrigen las pasadas deficiencias permite esperar en un futuro prometedor.

Por consiguiente no hay duda do que conviene conservar los Seminarios Menores, pero reformándolos y procurando obtener apoyo por parte de las familias de los alumnos. Sería pues un error, quizá irreparable, suprimir sin descriminación los Seminarios Menores hasta que no se encuentre una fórmula nueva que pueda substituirlos con resultado satisfactorio, sobre todo en las Diócesis donde han constituido una tradición y donde no existen todavía instituciones semejantes con adecuada orientación espiritual y vocational.

V. Seminarios Mayores

3087 **Creemos que nadie puede dudar de la necesidad e importancia de los Seminarios Mayores. Sin embargo os muy conveniente que sean objeto de una profunda revisión encaminada a una eficaz renovación (cfr. *Ratio Fundamentalis,* Introducción, n. 1; cap. IV,**

1 **AAS 62, 343; (cfr. n. 2983].**
' **AAS 62, 33.5 ss; [cfr. nn. 2966 ss.).**
1 **AAS 62, 338 s. (Cfr. n. 2972].**

nota 74),' que aun confiriéndolos la necesaria apertura apostólica hacia el mundo, les convierta sobre todo en un centro de profunda espiritualidad y en quo se llevan a cabo seriamente los estudios. Sólo de esta manera serán capaces de forjar a los pastores del pueblo de Dios, que siguen el ejemplo dc Cristo Maestro, Sacerdote y Pastor. Es decir, hombres verdaderos de Dios, dispuestos a cualquier obra buena (cfr. *2 Tim.* 3, 17) en orden al ministerio dc guiar, enseñar y santificar.

Nos permitimos subrayar las conclusiones de la II Conferencia Episcopal Latinoamericana de Medellin, sobre todo las que se refieren a la formación personal de cada seminarista a base de equipos, sin que ello signifique la destrucción de la unidad que debo tener todo seminario en sí mismo (cfr. Carta de esta Sagrada Congregación del 23 de mayo de 1968; *Ratio Fundamcuialis,* n. 23).2 Por consiguiente no es aconsejable, pues está fuera del pensamiento de la Iglesia, que jóvenes candidatos — aunque sean pocos — vivan en casas particulares y asistan aisladamente a las clases dc la Universidad. Lo mismo puede decirse sobre la idea dc que los Seminarios Mayores tengan que estar capacitados para conferir títulos para asegurar la influencia dc los sacerdotes en la sociedad técnica de hoy y de mañana, o pani favorecer a los que no se ordenarán. Antes que nada, dicha influencia no depende de los titulos dc estudio sino dc la posesión ordinaria y espontánea do la ciencia y de la sabiduría propias del sacerdote. La comprensión que lógicamente se debo tener hacia los seminaristas que no llegan a ordenarse no puede constituir el fin primario del Seminario Mayor, puesto que el fruto de la formación del Seminario tiene que llevar a una responsabilidad cada vez más consciente para elegir a medida que el joven se va acercando a los momentos supremos dc decisión ante las Sagradas Ordenes. La experiencia demuestra que los jóvenes diáconos — realmente pocos — que han ido a estudiar a la Universidad para obtener títulos en ciencias civiles, no han llegado al presbiterado.

Por consiguiente es preciso que cuando un joven Sacerdote desee obtener títulos académicos civiles — o lo designe su Obispo a tal fin —, será siempre dentro de un plan de servicio a su Diócesis, para que el clérigo tenga siempre bien claro el objeto de sus estudios, aunque sean civiles.

Por todas estas razones, los jóvenes sacerdotes, y a mayor razón los clérigos durante el tiempo dc sus estudios, deben permanecer en un Instituto cuyo ambiente sea adecuado para su vida espiritual. Sabemos que algunos Institutos destinados al alojamiento de los jóvenes que seguirán sus estudios en la Universidad .íaveriana están atravesando un periodo do crisis. A este propósito quisiéramos recomendar que antes do clausurarles se llevo a cabo un examen detenido y atento de la situación. Existen además algunos casos do Seminarios o do Institutos quo se organizan para el servicio dc diferentes Diócesis, pero que forman pequeños grupos muy heterogéneos por el personal que reciben. A ello se añado que disponen de un solo Sacerdote responsable. A nuestro modo de ver, estas ini - dativos no pueden dar las garantías suficientes para la formación a que aluden la ‹ Ratio Fundamentalis » y la presente carta.

a) *Formación espiritual*

Es sumamente importante que la formación espiritual se encamine a adquirirla capacidad do escuchar fielmente la palabra de Dios, a través do la oración y del trato personal con el Señor, que lleve al Seminarista a una experiencia personal dc amor a Cristo. Toda la espiritualidad debe estar centrada en los consejos evangélicos, de modo que el testimonio de pobreza efectiva sea una señal tangible en Colombia, que está ahora en una fase de desarrollo y donde las marcadas diferencias pueden ser ofensivas. « Es necesario quo el sacerdote dé a sus hermanos, do una manera convincente, el testimonio dc saber vivir con equilibrio y libertad la renuncia de aquellos bienes, sin darles un valor absoluto, impidiendo

1 AAS 62. 324 s.; 312 s. (Cfr. n. 2981J.
1 AAS 62, 311. (Cfr. n. 29811.

así que se repitan errores ya conocidos » *(II Conferencia General del Episcopado ¡xilino-americano.* **II conci. 13, n. 11; cfr.** *Palio Fundamentalis,* **cap. Vili, nota 99, n. 50)?**

3088 **Al tratar ahora sobre la formación relativa a la castidad sacerdotal, en orden a la elección consciente del celibato, es conveniente citar el más reciente Documento de S. S. Paulo VI: * Por lo tanto tomando en consideración todo, delante de Dios, delante de Cristo y de la Iglesia y a la faz del inundo sentimos necesidad de reafirmar claramente lo que ya hemos declarado y muchas veces repetido, a saber: que la unión entre sacerdocio y celibato establecido desde hace muchos siglos por la Iglesia Latina, constituye pani ella un bien sumamente precioso e insustituible. Sería grave temeridad subestimar o de plano dejar caer en desuso esta unión consagrada por la tradición, signo incomparable de una entrega total al amor dc Cristo (cfr.** *Malli.* **12, 29) que manifiesta espléndidamente la exigencia misionera esencial a toda vida sacerdotal, en el servicio de (risto resucitado, siempre vivo, al cual se ha consagrado el sacerdote en una disponibilidad total para el Reino de Dios › y en otra parte: ‹ En esta circunstancia nuestro pensamiento no podía menos de dirigirse en una forma cordialisima a los jóvenes que con la generosidad de su arrojo apostólico se preparan a servir do todo corazón a Cristo y a sus hermanos. Ellos son de hecho la esperanza de la Iglesia para la evangelízación del mundo del mañana, con tal que so comprometan irrevocablemente y sin reserva a la forma de vida que la Iglesia les propone › *(Carta de S. S. Paulo al Cardenal Secretario dc Estado,* **2 de Febrero dc 1970)?**

Habiendo quedado claros los motivos, es conveniente tener en cuenta la exigencia de una formación gradual en la castidad, de acuerdo con el desarrollo tísico y psicológico, para estar en condiciones dc realizar una elección bien ponderada, consciente y libre; capacidad dc amor y de entrega sin reservas, lo que a su vez reclama una fe fuerte que haga capaz de responder al llamado de Dios; disciplina ascética y vida dc oración que lleve al equilibrio en el trato con personas dc otro sexo, realización del sentido dc amistad y capacidad pani trabajar en equipo (Cfr. *II Conferencia Episcopal Ixitínoamcricana* **ib., id.;** *Patio Fundamentalis,* **n. 48).[4]**

3089 **Por lo quo so refiere a la obediencia séanos permitido recordar lo que en otra ocasión hemos comentado. El problema dc la obediencia es, sin duda, uno de los más delicados y angustiosos que los seminarios tienen que resolver hoy. Es necesario pues afrontarlo con valentía y, para darle una efectiva solución, conviene buscar en una doctrina profunda y segura los puntos de apoyo do una pedagogía no tanto nueva como renovada al contacto con las fuentes mismas del pensamiento de la Iglesia (cfr.** *Ratio Fundamentalis,* **n. 49)? El peligro estaría en no afrontar el problema, o bien porque se ceda sin más a las exigencias dc la juventud que llevan una carga dc confusión y vehemencia propias dc la edad, o bien porque no se quiera reconocer lo que de menos bueno puede haber en nuestros habituales métodos educativos. El rechazo de la obediencia por parte de los jóvenes exige no una condenación a secas, sino una educación: lo demás depende dc la gracia, que no falta nunca, y dc la generosidad inteligente de los jóvenes, que no se puede en justicia negar a priori . Este tiempo de «contestación » global no puede por menos de marcar profundamente la vida de nuestros seminarios. «Contestación • que puede ser fatal, si se llega a ser víctimas de ella, pero que puede traer grandes progresos, si se la domina humilde y valientemente.**

La obediencia debo decir siempre relación a Dios y por esto la función del responsable es triple. Primero, definir adecuadamente el bien común» Segundo hacerlo descubrir a los demás, en este caso a aquellos con quienes se trabaja; hacer patente a sus ojos la voluntad de Dios a la que deben tender sus esfuerzos. Torcerti, hacer amar ese bien y con-

1 AAS G2, 351 s; 35G. ICfr. n. 3005).
* (Cfr. n. 3075],
• AAS G2, 353 s. [Cfr. n. 3009],
4 AAS G2, 355. [Cfr. n. 30111.

seguir que las voluntades se comprometan aceptando sacrificar sus propios gustos, su propio punto dc vista y sus ventajas estrictamente personales.

Profundizando en estos principios resulta más claro que la formación en la obediencia está unida a la formación de la propia personalidad.

3090 En este contexto es necesario afirmar que ningún seminario puede prescindir de un «reglamento» (cfr. *Ratio Fundamentalis,* nn. 2, 15, 25)1. Pero hay quo esaminar el contenido de este reglamento. No todo tiene la misma importancia. No todo debe presentarse como voluntad de Dios bajo el mismo título. Muchos elementos deben considerarse como sujetos a una revisión habitual, al ritmo de la experiencia, que deben aportar los miamos alumnos. Muchos elementos tendrán que ser estudiados con ellos, e incluso invitarles para que puedan ejercer un control.

Permítasenos finalmente recordar en este apartado la importancia que un clima de piedad y de silencio tiene para lograr la eficacia de un Reglamento, así como una sabia dirección espiritual, que es imprescindible en todo Seminario y que debe lograrse, en forma estable y segura, aún con menoscabo de otras actividades (cfr. *Ratio Fundamentalis,* nn. 55, 5G)3.

b) *Formación doctrinal*

3091 No nos extenderemos mucho en esta cuestión, sobre todo porque os patente la preocupación que hay en todos los Seminarios por seguir las directivas del Concilio. Confiamos, además en que otras orientaciones dc la « Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis » serán muy útiles (cfr. cap. IX-XV)3.

Quisiéramos solamente insistir sobre la importancia que tiene una sana formación filosófica para poder fundamentar la propia fe y para ejercer el apostolado (cfr. *Ratio Fundamentalis,* XI, nota ‡48) Habrá que tener presente en dicha formación el conocimiento de las corrientes ideológicas que determinan los movimientos sociales en Colombia y que, de una forma u otra, influyen en el ambiente.

La enseñanza de la Teología en cada uno de sus aspectos (Sagrada Escritura, Moral. Liturgia. Derecho Canónico, etc.) exige una sana renovación, no sólo en la materia que se expone, sino también en la forma de exponerla, en los métodos didácticos y en el aprovechamiento de los nuevos recursos pedagógicos (cfr. *Ratio Fundamentalis,* nn. 76-79; 91)$.

Todo esto debe sor realizado y perfeccionado bajo la guía del Magisterio dc la Iglesia, especialmente el del Sumo Pontifice (cfr. *Ratio Fundamentalis,* nn. 76, 87)°, tan cercano y familiar, después de su reciente y fructuosa visita a Colombia.

c) *Formación pastoral*

3092 El Concilio Vaticano II, eminentemente pastoral, ha dado a todos un eficaz impulso en este campo. Los Visitadores no han dejado de comprobar la profunda preocupación apostólica que reina en los Seminarios colombianos. El hecho constituyo un motivo de consuelo, y que da lugar a fundadas esperanzas. Estimamos que, sobre esto particular, conviene recordar los conclusiones de la II Conferencia Episcopal Latinoamericana que, en uno desús puntos dice: « Procúrese en el seminario una reflexión continua sobre la realidad que vivimos, a fin de quo sepan interpretar los signos de los tiempos, y se creen actitudes y mentalidad pastorales adecuadas * y ı En una forma más concreta y en orden a su fu-

1 AAS G2, 334; 341; 34 1. (Cfr. nn. 2963, 297G, 2986).
1 AAS 62, 359; 360. (Cfr. nn. 3017, 3018).
1 AAS G2, 361 ss. (Cfr. nn. 3021 s.j.
‘ LAS 62t 366. (Cfr. n. 3032].
1 AAS 62, 368 s.; 378. (Cfr. nn. 3038 s., 3061).
• .VAS 62, 368; 376. [Cfr. n. 3038, 3057).

tura actividad pastoral, debo cuidarse la preparación de los seminaristas en algunos aspectos de particular importancia en nuestro ambiente latinoamericano: formación básica sobre pastoral dc conjunto, preparación para la iniciación y asistencia de la^ comunidades dc base, conveniente información y entrenamiento en dinámica de grupos y relaciones humanas, información adecuada para la utilización do los medios dc comunicación social ›.

« Por otra parte, ha de procurarse que participen en actividades pastorales en forma gradual progresiva y prudente, dc manera especial en época de vacaciones » (// *Conferencia Episcopal Latinoamericana ib.*, id., n. 26, 21, 22; cfr. *Ratio Fundamentalis,* cap. XVI)1.

Nos permitimos poncr dc manifiesto algunos inconvenientes que covendría eliminar para alcanzar un justo equilibrio y evitar que los valores efectivos sufran detrimento. Es dc desear que los sistemas que se adoptan sean fruto dc la realidad de las cosas propías y no de la importación dc otros sistemas que probablemente no se adaptan a las exigencias dc Colombia. La concienzuda elaboración de los programas, la preparación suficiente y, sobre todo, la valorización objectiva, respaldada por una prudente dirección, contribuirán tanto a la selección del campo apostólico, como al provecho de las distintas actividades, que redundarán en beneficio do los alumnos y podrán integrarse perfectamente en el conjunto de su formación (cfr. *Ratio Fundamentalis,* cap. XVI, nota 196; n. 98)

Ex Archivo S. C. pro Inst. Cath.

De ratione oecumenica institutionis relieriosae et theologicae

(Secb. ad Christianorum unitatem fovendam. ***Directorium*** **ad en quae a Concilio Vat. II de re oecumenica promulgata sunt exsequenda, 16 apr. 1970).**

Caput II

De ratione oecumenica institutionis religiosae
ET THEOLOGICAE

3093 (70) 1. *De institutione spirituali.*

t'um censendum sit Spiritum Sanctum in motu oecumenico operari, in institutione oecumenica imprimis ad cordis conversionem et ad vitam spiritualem eiusque renovationem attendatur oportet: scilicet «ex novitate mentis, ex sui ipsius abnegatione atque ex caritatis liberrima effusione proficiscuntur et maturescunt desideria unitatis »? Quae quidem renovatio radicitus fundari debet in vita ipsius Ecclesiae, in eiusque liturgia et sacramentis; eademque complectatur oportet orationem pro unitate omnium Christianorum et ad munus Ecclesiae in mundo implendum dirigatur. Catholicorum vita spiritualis germana esse debet: quae quidem, quasi centrum habens ipsum Christum Salvatorem et ad gloriam Dei Patris spectans, variis religiosis actibus et exercitationibus consentaneum debitumque momentum tribuet.

1't Ecclesiae nota catholica et apostolica satius patescat? oecume-

1 **AAS 62, 379. (Cfr. n. 3064).**
' ***Ibid.; JAS* 62, 382. [Cfr. nn. 3064; 306S).**
' **Dccr. de Documentano *Unitatis redintegratio,* n. 7; AAS 57, 97.**
1 **Cfr. *Ibid.,* n. 3: AAS 57, 93.**

nica catholicorum spiritualis vita alatur etiam thesauris multarum traditionum, temporis acti vel praesentis, quae in aliis Ecclesiis vel Communitatibus ecclesialibus vigent: voluti thesauris, qui inveniuntur in liturgia et in monastico instituto necnon in mystica traditione Orientis christiani; in cultu ac pietate anglicana; in evangelica oratione et re spirituali protestantica.

Haec vero necessitudo cum aliis traditionibus spiritualibus, ne in theoretic» tantum regione versetur, practica quoque, peculiaribus rerum adiunctis faventibus, cognitione aliarum spiritualium traditionum perficiatur. Quam ob rem, quaedam oratio in communi necnon communicatio in publico cultu fovendae sunt, servatis normis a competenti auctoritate sancitis.[1]

3094 (71) 2. *De institutione doctrinali.*

Oecurnenismus vim exercere debet ad omnem theologicam disciplinam ut una ex necessariis eius rationibus,[2] auxilium praebendo ad uberiorem manifestationem plenitudinis Christi. Nihilominus, singularis quaestio tie oecumenismo materiam peculiarem alicuius cursus lectionum, data opportunitate, efficiat, vel saltem argumentum quorundam lectionum, in praecipuos de dogmate tractatus inserendarum.

3095 (72) 3. *De aspectu oecumenico in omni disciplina theologica.*

Oecurnenismus hos aspectus complecti debet:

«) elementa christiani patrimonii tum veritatis tum sanctitatis quae in omnibus Ecclesiis et Communitatibus christianis communiter inveniuntur® etsi, quandoque, diversa theologica enuntiatione declarata; [3]

b) spiritualem thesaurum ac doctrinae divitias, quae variis christianis Communionibus propria sunt et ad altius intellegendam naturam Ecclesiae omnes christ¡anos perducere possunt;[5]

c) ea, quae in rebus fidei causa sunt dissensionis et discidii, sed ad altius pervestigandum Verbum Dei incitare possunt, ut manifesto appareat, quae in veritate enuntianda verae sint contradictiones et quae tales esse tantum videantur.

3096 (73) 4. *De aspectu oecumenico in singulis theologicis disciplinis.*

In omni theologica disciplina aspectus oecumenicus faciat, ut vinculum inter illam et mysterium unitatis Ecclesiae exsistens considere-

[1] **Cfr. *Directorium Occumenicum,* Pars 1, nn. 25-63. Cfr. etiam « Una dichiarazione del Segretariato per Puntone dei cristiani circa la posizione della Chiesa cattolica in materia di Eucaristia comune tra cristiani di diverse confessioni , *L'Osservatore Romano,* 12-13 gennaio 1970, p. 3.**

[2] **Cfr. Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio,* nn. 9, 10: AAS 57, 98 s.**

[3] **Ctr. *Ibid.,* n. 3: AAS 57, 92 s.**

[4] **Cfr. *Ibid.,* n. 17: AAS 57, 103. (Cfr. nn. 2603).**

[5] **Cfr. *Ibid.,* n. 4; ctr. etiam Litteras Encyclicas Ss. Doni. Pauli VI *Ecclesiam suam:* AAS 66, 609 ss.**

tur. Praeterea, in disciplinae expositione, discipulis ingerendus est sensus plenitudinis christianae traditionis in doctrina, re spirituali ac disciplina ecclesiastica. Cuius plenitudinis conscii discipuli tunc heri possunt, cum propria traditio refertur ad divitias variarum Christianarum traditionum Orientis et Occidentis, quod attinet tum ad antiquas illarum formas tum ad hodiernas easdem exprimendi rationes.

Ilie modus ad patrimonium aliarum Christianarum Ecclesiarum et Communitatum ecclesialium attendendi reapse magni momenti est: in studio Sacrae Scripturae, fontis communis fidei omnium Christianorum; in studio apostolica© traditionis, qualis exstat in operibus sanctorum Patrum et ecclesiasticorum scriptorum Ecclesiae Orientis et Occidentis; in institutione liturgica, in qua variae formae cultus divini necnon earum momentum doctrinale et spirituale inter se scientifica ratione comparantur; in expositione theologiae dogmaticae et moralis, peculiari modo quod pertinet ad quaestiones ex ©ecumenismi motu exortas; in historia Ecclesiae, eum unitas ipsius Ecclesiae in vicissitudinibus temporum, et causae discidiorum inter Christianos accurate pervestigantur; in docendo iure canonico, ubi (dementa iuris divini diligenter distinguenda sunt ab elementis iuris tantum ecclesiastici, quae, ratione ducta temporis, ingenii cultus vel traditionis, mutationi esse possunt obnoxia;[1] denique in institutione pastorali et missionaria atque etiam in studiis rei socialis, in quibus peculiari cura attendi debet communis status omnium Christianorum quod attinet ad hodierni mundi requisita. Sic plenius meliusque plenitudo divinae revelationis exprimitur atque sic impletur munus circa mundum implendum, quod Christus Ecclesiae suae concredidit.[2]

3097 (74) 5. *De condicionibus germanae mentis oecumenicae in theologia.*

Actio oecumenica « non potest esse nisi plene sincereque catholica, fidelis nempe veritati, quam ab Apostolis et Patribus accepimus, et consentanea fidei quam Ecclesia Catholica semper professa est ».[3] Semper vero servetur sensus ordinis per gradus constituti, seu « hierarchiae [»] in veritatibus doctrinae catholicae, quae, etsi omnes debitum assensum fidei requirunt, non universae tamen aequalem et praecipuum, quasi centri, locum in mysterio revelato in lesti Christo obtinent, cum diversus sit earum nexus cum fundamento fidei Christianae.[4]

Alumni inter veritates revelatas, quae cunctae eundem assensum fidei expostulant, ac doctrinas theologicas discernere condiscant. Edoceantur igitur distinguere inter « ipsum depositum fidei seu veritates quae veneranda doctrina nostra continentur », et modum, quo eaedem

[1] **Cfr.** Cong. Vat. **II. Const, de Ecclesia** ***Lumen gentium,*** **n. 13; cfr. Decr. dc Oecumenismo** ***Unitatis redintegratio,*** **nn. [1] ot 16: AAS 57, 17; ibid. p. 91 et. 102.**

[2] **Cfr. Doer, de Oecumenismo** ***Unitatis redintegratio,*** **n. 12; cfr. Cone. Vat. II, Decr. de activ. mission. Ecclesiae .-id** ***gentes divinitus,*** **nn. 12 et 36: AAS 57, 99; 58, 960 et 983.**

[3] **Decr. de Oecumenismo** ***Unitatis redintegratio,*** **n. 21: AAS 57, 106.**

[4] **Cfr.** ***Ibid.,*** **n. 11: AAS 57, 99. [Cfr. n. 2602].**

enuntiantur,‘ inter veritatem enuntiandam et modos varios eam percipiendi et in meliore luce ponendi,3 inter traditionem apostolicam et traditiones mere ecclesiasticas. Iam inde a tempore philosophicae suae institutionis alumni componendi sunt ad intellegendam legitimam rationem diversae alicuius enuntiationis etiam in sacra theologia, propter diversitatem methodorum seu viarum, quibus apud theologos res divinae intelleguntur ac proferuntur; quo fit, ut variae illae theologicae formulae non raro inter se potius compleri quam opponi dicantur oporteat.3

3098 (75) (i. *De oecumenismo ut peculiari disciplina.*

Eo quod oecumcnicus aspectus totam institutionem theologicam complectitur, non supervacaneus redditur cursus de occumenismo. Qua in re haec, quae sequuntur, considerari possunt elementa, pro diversis rerum adiunctis ac temporis spatio concesso:

a) Notiones « oecumene », « oecumenismus » earumque historica origo et praesens significatio.

b) Fundamenta doctrinalia oecumenismi, peculiari habito respectu vinculorum communionis adhuc vigentis inter Ecclesias vel Communitates ecelcsiales.

c) Finis et methodus oecumenismi, variae formae unionis et cooperationis, spes unitatis redintegrandae, condiciones unitatis, plena et perfecta unitas, exercitium oecumenismi praesertim in re sociali.

d) Historia oecumenismi, praesertim varii conatus ad unitatem instaurandam saeculorum decursu suscepti, positivis et negativis eorum aspectibus consideratis.

e) Expositio aspectus «institutionalise et vitae praesentis variarum christianarum Communionum: propensiones, in doctrinis, verae causae dissensionum, missionales conatus, res spiritualis, formae cultus divini.

/) Multiplices de oecumenismo quaestiones: peculiares videlicet quaestiones e motu oecumenico ortae quoad hermeneuticam, ministerium, cultum divinum, « intercommunionem », traditionem, pravam conquisitionem proselytorum et veram evangelizationem, falsum irenismum. laicos, ministeria mulierum in Ecclesia hisque similia.

y) Spiritualis accessus ad oecumenismtim, praesertim signilicatio orationis pro unitate et variae formae spiritualis oecumenismi.

It) Rationes, quae nunc intercedunt inter Ecclesiam Catholicam et alias Ecclesias Communitatesque eeclesiales vel earum foederationes necnon rationes, quibus hae inter se continentur.

i) Momentum peculiaris partis motus (ecumenici, quam (Ecume-

1 **Cfr. Allocutio Summi Pontilicis Ioannis XXIII ad Concilium Vaticanum Secundum dic 11 octobris 1962 habita, in:** *Constitutiones, Decreta* **etc.. Ed. Poliglotta Vaticana, p. 865; Decr. de Oecumenismo** *Unitatis redintegratio,* **n. 6; Const, past, de Eccl. in mundo huius temporis** *Gaudium et spes,* **n. 62: AAS 57, 96; 58, 1082. [Cfr. nn. 2600, 2730].**

• **Cfr. Decr. de Occumenismo** *Unitatis redintegratio,* **n. 17: AAS 57, 103. (Cfr. n. 2603].**

› **Cfr.** *Ibid.,* **n. 17.**

niciim Ecclesiarum Consilium habet, et status rationum, quae inter Ecclesiam Catholicam Romanam et (Ecumenicum Ecclesiarum Consilium vigent.

Ca put III

NORMAE PARTICULARES DE INSTITUTIONE (ECUMENICA

3099 (70) 1. *De dialogo inter Christianos in superiore educatione.*

Ex accurata investigatione principiorum generalium quae ad dialogum inter Christianos spectant, omnino manifestum est seminaria, facultates theologiae ceteraque instituta superioris educationis peculiarem partem habere dialogi (ecumenici atque ipsum dialogum in eiusmodi institutis adiumento esse ad suum munus, invent ut is educationem respiciens, implendum.

Dialogus vero, ut elementum educationis, postulat:

a) erga propriam fidem sinceram firmamque fidelitatem, sine qua dialogus ad colloquium redigitur, quod utriusque partis vera participatione caret;

b) animum apertum et pronum ad altius in propria fide fundandam vitam ob pleniorem cognitionem haustam e dialogo cum aliis, qui et ipsi, veri nominis christiani consortes sunt aestimandi;

c) investigationem viarum et subsidiorum ad mutuas ineundas necessitudines et unitatem restituendam, quae non in animo indifferenti vel in falso irenismo vel in modo illo facile ad requisita saeculi se accommodandi innititur, sed in maiore fidelitate erga Evangelium et in authentica christianae religionis professione, quae et veritati et caritati congruat;

d) commercium et cooperationem cum pastoribus Ecclesiae necnon debitam obtemperationem praeceptis et consiliis eorum; dialogus enim numquam est merum colloquium inter personas vel instituta, sed suapte natura officium totius Ecclesiae;[1]

e) voluntatem agnoscendi eos, qui variarum Ecclesiarum vel Communitatum ecclesialium membra sint, plerumque plurimum conferre posse ad rectam expositionem doctrinae vitaeque propriarum Communionum;

/) reverentiam erga conscientiam et cuiusque persuasionem iu exponendo aspectu ac doctrina propriae Ecclesiae vel proprio modo divinam Revelationem intellegendi;

g) voluntatem agnoscendi non omnes ad dialogum plane faciendum esse aequaliter praeparatos propter diversitatem institutionis intellectualis, animi maturitatis necnon spiritualis progressus; qua de causa academici ordines disciplinarum tractandarum earumque, ad discipulos quod attinet, auditio ita sunt recognoscenda, ut rerum statui vere sint consentanea.

1 **Cfr.** ***Ibid.,*** **n. 4: AAS 57. 94 s.**

3100 (77) 2. *De illis ad quos munus occumenirae actionis singulalim pertinet.*

Ecclesia, ut oecumenicum officium, quo tenetur, implere possit, in promptu habeat oportet congruum numerum peritorum in re ©ecumenica, clericorum et religiosorum necnon utriusque sexus laicorum. Qui quidem ubique desiderantur, etiam in regionibus, ubi catholici maiorem partem incolarum efficiunt.

Inter munera iis mandata haec possunt recenseri: oportet scilicet eos episcopum et clerum loci necnon regionis auctoritates adiuvare ad praeparandos fideles, ut hi sibi mentem vere oeeumenicam comparent; iuvare vel moderari varias dioccesanas vel regionales de re ©ecumenica commissiones; apto nexu disponere necessitudines cum aliis christiania Communitatibus; speciales lectiones de oecumenismo in seminariis aliisque institutis educationis impertire; actionem oeeumenicam catholicarum scholarum et institutorum apto nexu disponere, fovere formationem missionariorum ad peculiare suum opus oecumenicum suscipiendum.[1]

Praeter solidam generalem institutionem theologicam, optandum est ut periti:

a) peculiarem formationem ordinis superioris in aliqua disciplina académica sint adepti, veluti in theologia, esegesi, historia, philosophia, sociologia religiosa;

b) proprie sint instructi in principiis, quaestionibus, rebus actis et agendis, quae ad hodiernum motum oecumenicum pertinent. Praeter ea, quae ad hanc cognitionem per lectiones vel studium fontium spectant, enixe iis suadetur, ut. pro viribus, in ©ecumenica hominum consortione ipsimet necessitudines ineant, quod contingere potest per conventus, collationes, «centra » seu instituta oeeumenicorum studiorum etc.;

c.) proprie sint instructi in traditionibus Christianorum, regionem, ubi opus suum faciunt, incolentium. Quae studia, quantum fieri potest, exerceantur commercio habendo cum iis, qui harum traditionum sunt cognitores fautoresque.

3101 (78) 3. *De iis qui iam in pastorali ministerio collocant operam suam.*

Dum constitutam rationem institutionis pastoralis clericorum exsequuntur, per congressus cleri, instituta peculiaria, exercitationes spirituales, dies ad meditationem interiorem vel argumenta pastoralia pertractanda destinatos, episcopi superioresque religiosorum studiose admonentur, ut solliciti incumbant in oecumenismum debita diligentia considerandum atque ut sequentia doctrinae capita perpendant.[2]

Pro oblata opportunitate, peculiares praeparentur instructiones, quibus sacerdotes, religiosi, laici doceantur dc statu hodierno motus ©ecumenici ut in contiones, cultum divinum, cateehismum, vitam Christianam

[1] Cfr. *Directorium Oecumenicum,* Pars Î. nn. 3-8: AAS 59, 575-577.

[4] ('fr. Cone. Vat. **II,** Decr. de past. Episcop. munero in Ecclesia *Christus Dominus,* n. 16; Decr. de Prcsbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis,* n. 9: AAS 58, 681; 1006. [Ctr. nn. 2619; 2702).

university inserere discant aspectum oecumenicum. Insuper, prout fieri poterit, prudentia adhibita, minister alius Ecclesiae vel Communitatis rogetur, ut propriam traditionem explicet, vel dc rebus pastoralibus loquatur, quae saepius communes sint omnibus ministris Christianis.

Ubi id opportunum videbitur et Ordinarius consentiet, clerus catholicus invitetur, ut simul cum ministris aliarum Ecclesiarum vel Communitatum assistant peculiaribus conventibus, quibus propositum sit mutuam cognitionem reddere meliorem atque, communi Christianorum opera, pastorales quaestiones resolvere. Haec vero incepta saepius revera provehuntur, cum instituuntur consociationes, uti sunt consilia cleri, localia vel regionalia, sodalitates ministrorum, etc., vel cum talibus sodaliciis iam constitutis nomen datur.

Sacrae theologiae facultates, seminaria aliaeque institutionis sedes plurimum conferre possunt ad conatus oeeumenicos. tam conficiendis studiorum curriculis pro clero, qui iam versatur in ministerio pastorali, quam incitandis praeceptoribus propriis ut ii alacriter operam navent disciplinis et studiis ab aliis ordinatis.

3102 (79) 4. *De moderatoribus el magistris in institutis theologicae educationis.*

Principia universalia in capite II enumerata conformare, gubernare, instimulare debent institutionem eorum omnium, qui ad theologiam tradendam cum eaque coniunctas disciplinas destinantur, ut rite erudiantur et comparentur ad officium iuniores sacerdotes, sacrorum alumnos, religiosos, laicos educandi.

Ut magistri ad ©ecumenico officio satisfaciendum adiuventur, episcopi sive in propria dioecesi, sive una cum aliis episcopis eiusdem regionis vel nationis, religiosorum superiores, et ii. qui seminarium aliquod regunt vel studiorum universitatem, vel institutum simile, motum oecumenicum promovere studeant omnibusque viribus contendant, ut iis, qui in illis docent, innotescant progressus quilibet facti in cogitatione et actione oecumenica. Praeterea vigilanti studio efficiendum est, ut iisdem debita copia sit praesto librorum, commentariorum, ephemeridum ae similium scriptorum tam a catholicis quam a non catholicis editorum.

Cum studiorum rationes componuntur, haec maxime suadentur:

a) Consentaneum videtur disciplinam specialem tradere de oecumenismo paulo postquam coepta sunt studia theologica, ut latam cognitionem rei oecumenicae assequantur alumni sicque altius comprehendant peculiares disciplinas.

b) Ut rei oecumenicae studium semper fervent vigeatque familiaritas cum toto motu ©ecumenico. subindo utiliter haberi poterit, oblata occasione, collatio pro discipulis. Utiliter etiam poterunt magistri singularum scholarum assignare auditoribus argumenta vel alias exercitationes de re oecumenica.

c) Debita eum cura eligendi sunt vel scribendi libri scholastici et quidquid adiumento esse potest alumnorum institutioni. Oportet enim haec eruditionis subsidia tideliter exponant sententias aliorum

rbristianorum de re theologica, historica, spirituali, quae quidem res minime existimandae sunt tamquam a vita ipsa seiunctae sed in hominum viva traditione infixae.

d) Maximi interest ut alumni, qui ad sacerdotium vel vitam religiosam instituantur, plene discant, quomodo se gerere debeant in futuro pastorali commercio eum aliis Christianis; v. g. quomodo in necessitate quadam spirituali iis subveniant, simul tamen eorum conscientiae libertatem observent necnon gratiam Spiritus Sancti in iisdem.

e) Seminariorum et aliorum educationis superioris institutorum bibliothecae diligenter locupletentur libris et ephemeridibus, quae et occumenismum generatim pertractant et quaestiones partieulatim explanant, quae momentum oecumenicum prae se ferunt pro regione ubi illa sita sunt, vel peculiari proposito talium institutorum.

Caput IV

I)E COOPERATIONE CUM INSTITUTIONAL! tum personali INTER CATHOLICOS ET CETEROS CHRISTIANOS

3103 (80) I. Secundum condiciones alias aliis in locis atque superius commemorata principia,[1] cooperatio inter superioris educationis instituta et commercium, in diversis gradibus, inter doctores et alumnos diversarum Ecclesiarum vel Communitatum, maxime prodesse possunt, non solum ipsi motui oecumenieo universim, verum etiam eruditioni oecumenicae tam praeceptorum quam auditorum particulatim.

3104 (81) 2. Talis cooperatio inter ehristianos in superioris educationis regione proficere multum institutis potest, quae eius partem habent; confert nempe:

ad pleniorem theologiae cognitionem, praesertim ad subsidia quod attinet, utilia ad disciplinam exegcticam, et simul aliarum disciplinarum, quae in superioris educationis institutis excoluntur;

ad succurrendum ipsi academicae facultati, communi usu librorum et bibliothecarum, maiore praeceptorum numero congrua eruditione praestantium, deminutione quorundam curriculorum inutilium vel geminatorum, ad normas deinde tradendas;

ad opes materiales augendas, ubi necease est, v. *g.* per communem aedificiorum, praesertim bibliothecarum, et auditoriorum scholasticorum usum;

ad auxilium multiplicandum, quod illud institutum toti societati afferre valet; homines enim libentius obsequuntur auctoritati et impulsui alicuius actionis communis christianae, quam singulorum institutorum seorsum agentium;

ail corroborandum testimonium, quod aliis christianis exhiberi poterit de probata quadam institutionis ratione quodque homines petunt ab illa formatione, praeter doctrinae praestantiam solummodo academicam.

1 Cfr. supra, Caput III, n. I.

3105 (82) 3. Haec cooperatio atipie necessitudinum consuetudo cum aliarum Communitatum Christianarum collegis novas cotidie vias aperiunt magistris ad scientiarum investigationes cosque adiuvant ad docendi munus melius obeundum. Alumni denique, iam per totum institutionis tempus, ad futura oecumenica incepta aliquo modo praeparari possunt, atque, auxilian!ibus catholicis praeceptoribus vere peritis, aptius discere difficultates intellectualis vel spiritualis naturae superare, quae ex huiusmodi mutuis rationibus forsitan exortae fuerint.

3106 (83) 4. In hac cooperatione duo hominum ordines distinguuntur: eorum,

1) qui académicos gradus iam sunt assecuti vel institutionem generalem sacrae theologiae;

2) qui curriculum educationis generalis nondum absolverunt.

3107 (84) 5. Episcopales conferentiae, ia paranda Ratione Institutionis Sacerdotalis iuxta Decretum *Optatavi totius,*[1] normas generales se< unduin ea quae mox sancientur, edant de casibus peculiaribus cooperationis inter seminaria catholica et ceterorum Christianorum. Cum vero instituta quoque educandis religiosis sodalibus talis cooperationis partem habere valeant, superiores maiores ipsi vel eorum legati, sociam praestare operam debent ad eas normas conficiendas secundum Decretum *Christus Dominus.* n. 35, art. 5 ot 6.[2] Si peculiares inciderint quaestiones ad aliquod seminarium vel institutum spectantes, Ordinarius in illud jurisdictionem exercens constituat oportebit, secundum rationes a conferentia Episcopali statutas, quaenam incepta suam ipsius approbationem requirant et quae in eos ipsos recidant, qui seminario praeunt.

3108 (85) 6. *Academicos gradus consecuti et ceteri institutionem generalem theologiae adepti.*

Oecumenicus dialogus et actio provehantur oportet erigendis oeeumenicis institutis vel sedibus primariis in variis locis et nationibus, legitima approbante auctoritate, prout adiuneta et res id postulant. Haec instituta seu «centra», quae appellantur, vel separatim conduntur, vel uti partes alicuius facultatis, vel cooperatione inter facultates vel universitates iam exsistentes. Structura et fines harum sedium diversa esse possunt. Attamen, dum ipsa ordinantur et disponuntur, valde expedit totum et integrum negotium oecumenicum considerari secundum omnes suos aspectus.

3109 (8G) 7. Haec quidem genera talium institutorum distingui possunt:

a) Sedes oecumenicae investigationis, in quibus quaestiones theologicae in certo quodam argumento penitus perquiruntur, et ad dialogum oecumenicum diriguntur per fontium inquisitionem, commercium sciontilicum, scripta edita.

[1] AAS 58, 713. (Cfr. n. 2622).
[2] AAS 58, 692.

h} Oecumenica instituta theologica, in quibus studiosi post generalem theologicam institutionem peractam seorsum ac data opera elaborant in theologia oecumenica per cursus speciales et peculiares coetus (Seminarwork. Seminar) etc. 'l'alia instituta aut ad universalem oecumenicam institutionem destinantur et tunc totum negotium oecumenicum amplectuntur aut, cuidam studio speciali in certa quadam disciplina se dicant (v. g. Theologiae Orientalium Ecclesiarum, Protestantium vel Anglicanorum etc.); at tum minime neglegenda est integra contemplatio totius argumenti oecumenici.

c) Associationes pro studio theologicarum et pastoralium quaestionum inter ministros diversarum Ecclesiarum vel Communitatum, qui conveniunt ad colloquendum de theoreticis et practieis aspectibus sui ministerii inter proprios fideles, ac de communi suo testimonio in mundo.

d) Foederationes studiorum universitatum et aliorum institutorum ad usum communem expediendum bibliothecarum aliorumve instrumentorum et arctiorem coniunctionem efficiendam inter magistros et discipulos, quoad ipsum studiorum ordinem.

3110 (87) 8. *De institutis « inte.rconfessioualibus ».*

Secundum temporum locorumque condiciones, instituta et «centra» modo commemorata sint sub moderamine vel catholicorum vel plurium confessionum simul. Talia instituta communia ibi praesertim utilia sunt, ubi Ecclesiae vel Communitates ecclésiales coniunctim ponderare debent certas quasdam quaestiones (v. *g.* opus missionale, commercium eum religionibus non Christianis, quaestiones de atheismo et infidelitate, usum instrumentorum communicationis socialis, architecturam artemque sacram et, in provincia theologica, explicationem Sacrae Scripturae, doctrinam Historiae Salutis, theologiam pastoralem, etc.), quae si recte solvuntur, Christianorum unitati valde prodesse possimi. Constitutio et administratio horum institutorum, illis ex solito concredi debent, qui ibidem partes sustinent, servatis iuribus competentis auctoritatis ecclesiasticae.

3111 (88) 9. Vbi opportunum visum fuerit, catholica instituta nomen dare possunt, ad normam n. 5 huius capitis, sodalitatibus quibus fovere propositum est: perfectiores rationes educationis theologicae, accuratiorem institutionem eorum (pii pastorali ministerio addicentur, atque maiorem cooperationem inter sedes religiosas superioris institutionis. Si autem coniunctio ineatur cum talibus sodaliciis, curandum est ut intacta custodiatur propria catholici instituti autonomia in iis, quae ad rationem studiorum, ad doctrinam ipsam disciplinarum tradendarum atque ad spiritualem et sacerdotalem institutionem alumnorum spectant, quatenus haec determinantur tam proprio line illius instituti quam normis a legitima ecclesiastica auctoritate sancitis.

3112 (89) IO. /›‹▮ *illis omnibus qui institutionem generalem theologiae nondum absolverunt.*

Animus praecipue attendendus est ad principia in cap. III, n. 1 enuntiata, quotiescumque in formatione intellectuali alumnorum catholicorum de cooperatione agitur inter ipsos et alios discipulos Christianos, per totum tempus generalis eorum in theologia institutionis. Etenim hae mutuae rationes (e studio communi, oratione, actione sociali etc. procedentes) eo fructuosiores sunt, quo magis singuli nituntur fundamento propriae fidei et traditionis necnon conscii sunt propositorum ©ecumenismi et necessitatum dialogi oecumenici.

3113 (90) 11. Seminaria catholica, scholae theologiae, domus et sedes formationis religiosorum et religiosarum, ut talia, operam conferre possunt cum ceteris christianis institutis paris generis. Pro variis locorum adiunetis et indole propria institutorum, haec cooperatio varias formas induere potest, quales sunt permutatio nonnumquam magistrorum, agnitio mutua quorundam curriculorum, foederationes multiplicis generis, consociatio eum aliqua universitate. In his autem omnibus, curandum est. ut nativa indoles instituti catholici conservetur eiusque ius instituendi proprios alumnos et doctrinae catholicae exponendae, ratione eorum habita quae in numero 13 infra dicentur.

3114 (91) 12. Quicumque aliis in Communitatibus christianis rei oecumenicae periti sunt, a legitima auctoritate invitari possunt, ut in catholicis institutis collationes habeant, immo et aliquas explicent scholas, dummodo respiciatur indoles propria uniuscuiusque instituti. Etiam catholici professores omnino parati sint ad idem otlieium aliis praestandum, si rogentur.

3115 (92) 13. Alumnis catholicis permitti potest, ut lectionibus intersint quae apud instituta, etiam seminaria, ceterorum Christianorum traduntur iuxta normas sequentes. Prae oculis habeantur: *a)* utilitas eiusmodi cursus et solidum adiutorium ad integram alumnorum institutionem; *b)* publica probitas atque scientiae peritia necnon mens oecumenica ipsius magistri: c) praevia praeparatio alumnorum: ‹/) maturitas eorum spiritualis et psychologica; potissimum vero e) natura ipsa disciplinarum; nam eo cautius discipuli astare sinentur, quo maiorem locum obtinebit aspectus doctrinalis materiae. Dum igitur institutio communis seu systematica a magistris catholicis impertienda est. praesertim quatenus de exegesi. theologia dogmatica et morali agitur, alumni catholici frequentare valent scholas, quae in disciplinis praetieis versantur, uti sunt linguae biblicae. instrumenta communicationis, sociologia religiosa quantum haec nova scientia adnititur ad rerum observationem, ete. Aliquibus etiam lectionibus disciplinarum, quae communem utilitatem inferunt, quamvis etiam aspectum doctrinalem prae se ferant, velut historia Ecclesiae, patrologia, etc., alumni interesse possunt secundum indicium superiorum, qui eorum statum praeparationis scientificae et spiritualis, ut superius dictum est, expendere debent. Decernere haec

omnia superiorum est, consiliis cum alumnis collatis, secundum ordinariam seminarii disciplinam et normas ab Ordinario editas, qui iurisdictionem in illud habet.[1]

Ut exsecutio talium curriculorum veros fructus afferat, multum proderit, si magistri catholici copiosiorem habuerint cognitionem scriptorum, sententiarum, oecumenicae mentis illorum ex aliis Christianis Communitatibus praeceptorum, quorum ut frequentent scholas catholicis alumnis concedetur. Hoc facilius effici poterit, si crebro cum eis convenient et in eorum versabuntur institutis. Praeterea, magnopere suadetur, ut seminarii superiores, statis temporibus, colloquantur cum magistris atque moderatoribus spiritualibus eiusdem seminarii, ut simul rationes studiorum recenseant, mutationes proponant, difficultates fortasse exortas evincant. Similes congressiones et collocutiones etiam eum collegis aliorum Christianorum seminariorum commendantur.

3111) (93) 14. In variis mundi partibus, ordo et formae superioris educationis graviorem hodie patiuntur vicissitudinem, et multiplicia suadentur incepta ad consocianda diversa instituta « de religione» in universitatibus publicis vel nullius religionis propriis. Episcopalibus conferent iis competit, per aptas personas et instrumenta, indicare quam partem in talibus inceptis sacrorum alumnis capere liceat. Hoc diligenter examinantes curam peculiarem collocent in recta ac debita sacrorum alumnorum vel etiam aliorum discipulorum intellectuali et spirituali educatione, sub ductu catholicae auctoritatis, et simul in actuosa participatione professorum catholicorum in iisdem studiis, ac denique in tota firmaque magisterii Ecclesiae libertate, qua genuinas doctrinas traditionesque catholicas statuat.

Quo uberiores fructus pariant haec sociata incepta, optandum est, ut in ipsum collegium moderatorum universitatis vel facultatis quidam cooptentur catholici (laici, clerici, religiosi), qui proprii muneris atque dialogi oecumenici revera sint periti.

3117 (94) 15. Alia catholica instituta, quae religiosam institutionem suppeditant cum alumnis ad gradus in theologia adlaborantibus, tum etiam iis qui ex aliis advenerunt facultatibus, secundum haec eadem principia regantur, verum accommodata ad ea, quae indoles instituti ac peculiaris status utilitasque studiosorum alumnorum exposcunt. Quae iam sunt dicta de praevia educatione religiosa et mentis maturitate discipulorum, sicut et de muneris peritia universaque habilitate praeceptorum, aequaliter ad has studiorum sedes erunt applicanda.

AAS 62, 709-723.

1 **Cfr. supra, Caput IV, n. 5.**

De necessitate mutuae cooperationis inter dioeceses Italicas ad Seminaria Regionalia sustentanda ac promovenda

(S. Congk. eno Instit. Cath., Litt. Circulare» ad Archiepiscopo ct Episcopos Regionum Conciiiarium Italiae, 30 apr. 1970),

La recente pubblicarono della « Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis dii parte di questo Sacro Dicastero... ci olire l'occasione per aprirLe con tutta franchezza l'animo e sottoporre alla Sua attenzione alcune nostre considerazioni sulla particolare funzione che oggi, non meno di ieri, sono chiamati a svolgere i Seminari Regionali italiani, e sulle specifiche responsabilità, nei loro confronti, di tutti e singoli i Vescovi delle Regioni conciliari ad essi interessati.

I. – Il documento sopra citato mostra chiaramente la sollecitudine dello Santa Sede per una sempre più adeguata formazione dei futuri sacerdoti c dà, in pari tempo, utili orientamenti che potranno costituire motivo di riflessione c di stimolo per una piu stretta e proficua collaborazione tra tutte le diocesi di cotesta Regione conciliare.

311S **l) Non c'è dubbio, infatti, che dalle nuove esigenze della formazione sacerdotale, ribadite e sottolineato dalla « Ratio fundamentalis », derivino anche precise conseguenze circa la necessità dei Seminari Regionali e l'urgenza del loro potenziamento. (Cfr. *Ratio fúndamenialis,* n. 21; cfr. inoltre, *O¡datam totius,* n. 7).**[1]

La funzione attualmente insostituibile di questi centri di formazione ecclesiastica risulta evidente, del resto, dalle seguenti costatazioni.

La diminuzione dei candidati al sacerdozio, il forte declino nel numero di coloro che giungono alla ordinazione sacerdotale, i vari problemi pedagogico-culturali che si presentano con accentuazioni e istanze nuove, se rendono indilazionabile per tutti il rinnovamento della formazione sacerdotale, ad alcune diocesi, a quelle più piccole »oprattutto, creano situazioni particolari, alle quali non si potrà dare la giusta risposta senza un intenso e comune sforzo di ricerca né, inevitabilmente, senza modificazioni delle proprie abitudini e senza sacrifìci.

3119 **2) Si richiedono istituti di formazione ecclesiastica a livello sempre più qualificato, dotati di personale sufficiente e specializzato, alacre e aperto nel percepire le necessità della comunità ecclesiale e civile, che abbia la capacità di rispondere ai bisogni presenti per ottenere i fini di sempre, in un impegno continuo, condotto nella fedeltà e nell'apertura. (Cfr. *Optatam totius,* n. 5: *Ratio fundamentalis,* n. 30).**

3120 **3) I Professori, in particolare, siano in numero sufficiente per rispondere adeguatamente alla natura delle materie da insegnarsi, alle condizioni dell'insegnamento e al numero degli alunni: siano veramente competenti nelle loro specifiche discipline, liberi da occupazioni cho impediscano il buon compimento del loro dovere o il necessario aggiornamento della loro preparazione scientifica. Siano, perciò, anche equamente remunerati perché possano totalmente dedicarsi al loro grave impegno. (Cfr. *Optatam totius,* n. 5: *Ratio fundamentalis,* n. 32 ss.).**[3]

3121 **4) D'altra parte, oggi non è più possibile concepire un Seminario veramente efficiente. con un numero limitato di alunni, distribuiti in diverse classi. Ne sarebbe palesemente compromessa la serietà della formazione nelle sue varie componenti, e questo in un'epoca di accresciute esigenze, in cui risultano valide e vitali soltanto quelle comunità capaci di offrire un ambiente ricco di stimoli, di esperienze e di confronti, e pertanto idonee a consentire un armonico sviluppo delle personalità dei singoli.**

In un Seminario con pochi alunni si potrebbe cedere alla pericolosa tentazione di

1 **AAS 62. 343; 58, 718. [Cfr. nn. 2982; 2628).**
1 **AAS 58, 716 s; 62. 316. fCfr. nn. 2626; 2991].**
▮ **AAS 58, 716s.; 62. 317 s. [Cfr. nn. 2626; 2993 s.).**

ridurre il numero dui Professori, spesso costretti a svolgere altre mansioni, per avere assicurato il necessario sostentamento. In slmili condizioni, è difficile pensare ad un'attività didattico-scientitica, veramente efficace o formativa, da parte di insegnanti che manchino della indispensabile serenità e disponibilità, c che non trovano certo nel troppo ristretto ambiento scolastico fecondo motivo di stimolo per il loro impegno scientifico.

3122 5) Queste considerazioni, Rev.mo Monsignore, mentre confermano pienamente la validità dei Seminari Regionali, giustificano il convincimento di quanti ravvisano in essi istituzioni al presente insostituibili, che devono essere ulteriormente potenziato con l'impegno solidale e responsabile di tutte le diocesi della Regione, a costo anche di notevoli sacrifici.

È fuori dubbio cho la partecipazione di tutte le diocesi alla vita dei Seminari Regionali favorirà largamente la scelta degli elementi più idonei e qualificati, e consentirà, altresì, di aumentare opportunamente il numero degli insegnanti al fine di soddisfare le necessità dei - gruppi dii lavoro

3123 6) Qualora un Seminario si mostrasse impari ad assolvere i particolari compiti cui oggi è chiamato, — sia per l'impossibilltà di avere una comunità di alunni, sufficientemente numerosa, in grado di realizzarsi pienamente, sia per il numero insufficiente dei Professori o per la loro non completa disponibilità, sia, infine, per la inadeguatezza dei sussidi didattico-sciuntilici —, non resterebbe che chiederne tempestivamente la chiusura.

Vorremmo, pertanto, pensare che nessuno si assumerà la responsabilità di un pericoloso disimpegno al riguardo che, per altro, condurrebbe inevitabilmente alla estinzione di centri di formazione ecclesiastica i quali hanno reso un segnalato servizio alla Chiesa.

3124 7) Ci sia consentito, però, di manifestare, a questo punto, le nostre preoccupazioni per la tendenza di alcune diocesi di ritirare gli alunni dal Seminario Regionale, per trattenerli nel proprio Seminario o per inviarli in un Seminario viciniore, oppure presso centri di studi ecclesiastici a livello universitario.

È evidente che un tale modo di agire crea, oltre a tutto, incertezza e disagio per il regolare svolgimento della vita del Seminario Regionale, specialmente quando occorra prendere decisioni particolarmente impegnative.

3125 **Ii.** – Non sarà superfluo qui ricordare quanto prescrive il can. 1354 § 3, sull'obbligo dei Vescovi di inviare i propri alunni nel Seminario Regionale, eretto dalla Santa Sede, e riferire, in pari tempo, il pensiero del Presidente della Conferenza Episcopale Italiana sulla importanza e la necessità dei Seminari Regionali.

I) So non è possibile avere un proprio Seminario, o se la «conveniens institutio » non è realizzabile in maniera « conveniente », il canone sQpra citato lascia libertà ai Vescovi interessati di inviare gli alunni in qualche Seminario viciniore, ma non lascia, loro identica liberta (piando esista un Seminario «auctoritate apostolica constitutum ». In tal caso, i Vescovi impossibilitati di realizzare la ‹ conveniens institutio» non hanno altra scelta.

C'é, inoltre, da osservare che qualsiasi decisione relativa al ritiro dei propri alunni dal Seminario Regionale — qualora si ravvisino le condizioni necessarie per avero un Seminario convenientemente organizzato ' — deve essere presa sempre nell'ambito della Conferenza Episcopale Regionale, e dopo avere assicurato che non ne verrebbe pregiudizio al Seminario Regionale stesso. Questa Sacra Congregazione, allora, non avrebbe difficoltà a dare la sua approvazione.

2) Slamo certi che per tutti costituirà ulteriore motivo di riflessione (pianto lo stesso Presidente della Conferenza Episcopale Italiana, il Card. Giovanni Urbani, di v. m., dichiarava a proposito dei Seminari Regionali, nella relazione alla sessione inauguralo della IV Assemblea Generale, del 14 aprile 1969: - È infatti ben noto — affermava Il Cardinale — che allo stato attualo delle diocesi, gran parte della nostra penisola trova nei Seminari Regionali la sola possibilità di vedere organizzata in modo efficiente la preparazione del giovani aspiranti al Sacerdozio . (C.E.I., *Atti della IV Assemblea Generale,* Roma, 11-19 apr. 1969, p. 75).

3) Come la Signoria Vostra Rev.ma sa, questa Sacra Congregazione ò andata in-

contro, in passato, a quei Vescovi cho chiedevano, per varie ragioni, di poter ăver In diocesi il Seminarlo Maggioro distinto dal Seminario Regionale,

Jla le mutate situazioni, allo quali abbiamo fatto riferimento, aprono un discordo nuovo c diverso: quanto ieri poteva essere una comprensibile eccezione o un legittimo privilegio, oggi può risultare privo di fondamento e persino controproducente.

3126 III. – La Signoria Vostra Ilev.ma ri consentirò, infine, di rammentare quanto scriveva questa Sacra Congregazione nel documento « Criteri c suggerimenti pratici per il passaggio del Seminari Regionali Italiani dalla Santa Sede alle Conferenze Episcopali Regionali ; X. 1, 2, inviato, con Lettera circolare del 28 maggio 1968 (Prot. N'. 472/66 68)/ agli Ecc.mi Arcivescovi Presidenti delle Commissioni Vescovili per i Seminari Regionali e, per conoscenza, ai Vescovi cointeressati e ai Rcv.mi Rettori:

• (viene fissato) l'impegno di ogni singola Conferenza Episcopale di considerare il Regionale come il proprio Seminario Maggiore con obbligo da parte del Vescovi cointeressati di inviare ad esso i propri alunnic di provvedere il Personale dirigente c insegnante ». E al N. IV si stabiliva: ‹ Nella Regione dove esiste un Seminario Regionali Maggiore non deve sussistere alcun altro Seminario Maggiore Diocesano .

Nella introduzione del mede-imo documento si pn-cisava. inoli n . che questo trasferimento non devo mettere in causa resistenza stessa dei Seminari Regionali sia per il fatto cho si rendono sempre più necessari centri di studi ecclesiastici altamente qualificati, sia perché questa è la espressa volontà del Santo Padre ;

Lo studio e la soluzione di un problema cosi urgente e fondamentale p< r la vlu stessa della Chiesa, qual è quello della preparazione dei suoi futuri ministri, potrà offrire un'occasione propizia perché cotesta Conferenza Episcopale Regionale si dimostri veramente • come uno strumento idoneo a ohe l'opera dei Vescovi superi i limiti del proprio gregge c del proprio territorio per il bene anche di altre Chiese e della Chiesa universali , in unione con il Capo del Collegio Episcopale . (C.E.I., *Aiti della IV Assemblea Generale,* Roma 11-19 apr. 1969, p. 28 8.).

IV. – Per tutti i motivi sopra esposti, reputiamo nostro ₫over rivolgerci alla Signoria Vostra Rev.ma perché voglia attentamente esaminare, in Domino, nell'ambito di cotesta Conferenza Episcopale Regionale, i problemi riguardanti la formazione degli alunni del corsi filosofici e teologici, appartenenti a cotesta Regione conciliare, in vista di una deliberazione comune, che definisca chiaramente i doveri c le responsabilità di tutti e singoli i Membri della medesima Conferenza nei confronti del Seminario ₱egionale

Nel ₩alutar i v<ii¡ a-pitti delle questioni COD muti la \"a e il funzionan- del pio Istituto non si mancherà, inoltre, di temer presente anclic l'aspetto finanziario, che per altro risulterebbe assai gravoso, se dovesse essere affrontato e risolto soltanto coll impegno di poche diocesi.

Ex Archivo S. Conor, pro Inst, Catii.

De magna Patrologiae utilitate ad theologicas disciplinas proîundius excolendas ac renovandas

(Ex Alloc. / *A'oslrí passi,* occasione inaugurandi Instituti Patristici Augustinlanurn ;

3127 Ma ciò che a Noi preme sottolineare in questo momento è soprattutto il fatto che Questo Istituto Patristico risponde in pieno ai bisogni attuali della Chiesa. Il ritorno ai Padri della Chiesa, infatti, fa parte di quella risalita alle origini cristiane, senza la quale non sarebbe possibile attuare il rinnovamento biblico, la riforma liturgica e la nuova ricerca teologica auspicata dal Concilio Ecumenico Vaticano IL

l [Cfr. Appendix, nn. 3321 ss.].

Per convincerci di ciò, basta pensare alla particolare funziono che i Padri esercitano nella Chiesa. Testimoni della fede dei primi secoli, essi sono vitalmente inseriti nellaTradiziono che deriva dagli Apostoli. ‹ Le asserzioni dei Santi Padri — come rileva il Concilio — attcstano la vivificante presenza di questa Tradizione, le cui ricchezze sono trasfuso nella pratica e nulla vita della Chiesa che crede e che prega ⁝ Si comprende allora quanto sia importante lo studio dei Pudrí per una più profonda intelligenza della Sacra Scrittura, o come sia decisivo per la Chiesa il loro accordo suUinterpretazione della medesima. Come ricorda ¡'Enciclica ⁞ Divino afflante Spiritu », benché i Padri fossero • talora meno forniti di erudizione profana c scienza linguistica degli interpreti del nostro tempo, tuttavia, per PuffiOio che Dio loro atildó nella Chiesa, eccellono per una serena penetrazione delle coso celesti e per un mirabile acume del pensiero, con cui penetrano intimamente la profondità delle divine parole >.1

Ma i Padri furono altresì teologi illuminati che illustrarono e difesero il dogma cattolico, e, per la maggior parte, zelantissimi pastori che lo predicarono o l'applicarono ai bisogni delle anime. Come teologi, essi per primi diedero forma sistematica alla predicazione apostolica, per cui, conio afferma S. Agostino, ossi furono per lo sviluppo della Chiesa quello che erano stati gli Apostoli per la sua nascita: « Talibus post Apostolos sanctu Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, aedificatoribus, nutritoribus crevit».3 Come pastori, poi, i Padri sentirono la necessità di adattare il messaggio evangelico alla mentalità dei loro contemporanei e di nutrire con l'alimento delle verità della Fede se stessi c il popolo di Dio. Ciò fece si che per essi catechesi, teologia, Sacra Scrittura, liturgia, vita spirituale c pastorale si congiungesscro in una unità vitale, o che le loro opere non parlassero soltanto airintellet to, ma a tutto l'uomo, interessando il pensare, il volere, il sentire. Essi ebbero in più una sovrabbondante ricchezza di spirito cristiano, derivata dalla loro personal© santità, per cui alla loro scuola la Fede non si accontenta di pure elucubrazioni intellettuali, ma facilmente si accende anche di senso mistico. Come rilevava il grande Bossuet, le loro opere » producono un fratto mirabile in chi le studia: perché, dopo tutto, quei grandi uomini sono nutriti dello schietto frumento degli eletti, della pura sostanza della religione, e siccome sono come saturi dello spirito primitivo che hanno attinto più direttamente e più abbondantemente dalla stessa sorgente, accade, non di rado, che ciò che emana con naturale freschezza dalla loro pienezza è più nutritivo di quello che è stato, poi. ripensato c meditato ».4*

Per questi motivi non vi è dubbio che uno studio più approfondito e più organico della patristica possa offrire un aiuto incalcolabile al rinnovamento teologico in questo periodo post-conciliare. Rinnovamento il quale richiede una teologia che sia non meno pastorale che scientifica; che rimanga in stretto contatto con le fonti bibliche; che abbia come centro t risto; che consideri Tuomo inserito nella storia della salvezza; che sia costantemente fedele alla parola di Dio. devota al Magistero della Chiesa, ma nello stesso tempo attenta a tutte le voci, a tutte le necessità, a tutti gli autentici valori della nostra epoca.

Non per nulla lo studio dei Padri è stato raccomandato con insistenza dal Concilio per la sua incidenza sullo studio della Sacra Scrittura,6 sul rinnovamento degli studi teogicP| sulla costruzione di una scienza sacerdotale valida,7 sulla teologia missionaria?

1 Const, dogm. dc Divina Revelatione *Dei verbum,* n. 8: AAS 58, 820 s.
\AS 12.

' *Conira lulianum Pelagianum* (de originali peccato) TI, 10, 37: ML 44, 700.

• *Défense de la Tradition el des Saints Pères,* I Partie, L. IV. c. XVIII.

4 Cfr. Const, dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum.* n. 23: AAS 58,828. [Cfr. n. 26541.

* Cfr. Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius,* nn. 11; 16: AAS 58, 720 s.; 723 s. [Cfr. nn. 2632. ;;

1 Cfr. Decr. dc Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis,* n. 19: AAS 58, 1019 6. (efr. n. 2721

a Cfr. Decr. de aetiv. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus,* nn. 3; 22: AAS 58. 948 ss.; 973 s. [Cfr. n. 26671.

3128 **In ciò sorprendente è fattualità e l'efficacia dcll'csemplo di S. Agoni ino, a cui il vostro Istituto, nella distribuzione del Corsi, ha voluto assegnare uno sezione a parte, non soltanto per la, vastità del suo insegnamento, ma altresì per la sua importanza. In realtà, oltre a rifulgere in esso In grado eminente le qualità dei Padri, si può dire che tutto il pensiero dell'antichità confluisca nella sua opera, e da essa derivino correnti di pensiero che pervadono tutta la tradizione dottrinale dei secoli successivi.**

Egli ha amato appassionatamente la verità, e non si è stancato di scrutare il contenuto della fede e di coltivarla corno scienza. È suo il motto: « intellectum valde ama »: * sua la nozione della teologia come scienza • qua fldes saluberrima, quae ad veram beatitudinem ducit, gignitur, defenditur, nutritur, roboratur »? Ma nc.ssuno piu di lui ha saputo inchinarsi alle altezze del mistero, preferendo egli la *fidelis ignorantia* alla *temeraria scientia,*1 alla scienza cioè che, abbandonata la guida della fede, si atilda alla sola indagine della ragione.

Egli conobbe tutte le risorse della cultura filosófica c letteraria del suo tempo: ma il suo amore appassionato fu per i Libri Santi, che egli meditò c spiegò con incomparabile intelletto d'amore. Biblica fu la sua teologia, come pure biblico fu il suo linguaggio.

Nella speculazione teologica raggiunse cime non facilmente accessibili: ma l'autore del *De Trinitate* ama anche la concretezza della storia c vuole anzi che l'esposizione della dottrina cristiana sia fatta sulla linea della storia della salvezza.4

Come tutti i Padri anch'egli senti viva l'esigenza di approfondire il messaggio evangelico, di adattarlo alla mentalità dei suoi contemporanei e di esprimerlo con un linguaggio appropriato; ma nessuno più di lui ha insegnato e praticato la fedeltà al senso tradizionale del dogma. « Liberis verbis — scrive il Dottore d'Ippona nel *De Civitate Dei* — loquuntur philosophi, nec in rebus ad intelligendum difficillimis offensionem religiosarum aurium pertimescunt. Nobis autem ad certam regulam loqui fas est, ne verborum licentia etiam de rebus, quae his significantur, impiam gignat opinionem »?

Figli carissimi, abbiamo voluto faro Insieme a voi queste brevi considerazioni, affinché comprendiate quanto grande sin l'importanza che noi attribuiamo al vostro Istituto, e quanto Noi da esso Ci attendiamo.

AAS 02, 424-427.

De dimensione missionali formationis sacerdotalis

(Litt. *Puisque la Ilatio,* S. C. PRO Ev. Poe. ad Confcrvntias Episc.. die Pentecost. 19701.

3129 Puisque la *Ratio institutionis sacerdotalis* doit être élaborée par les Conférences Episcopales pour leur territoire *respectif. et que celles-ci disposent maintenant de la *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* qui doit servir de base et de guide dans cette élaboration," cette Sacrée Congrégation pour † Evangélisation, bien consciente de ce que la coopération missionnaire de tout le Peuple de Dieu dépend en grande partie

‘ *En.* **120, 13: ML 33, 159.**
’ *Dc Trin.* **14, 1, 3: ML 42, 1037.**
• *Serin.* **27, 4: ML 38. 179.**
• *De. Calechizandis rudibus,* **3,** G**; 7, 11: ML 40, 313: 317.**
‘ **10, 23: ML 41, 300.**
‘ *Optatam totius,* **1: AAS 58, 713-714.**
’ **S. C. eno** Inst. Catii., *Halio fundamentalis institutionis sacerdotalis.* G **Janv. 1970' AAS 02, 321-384: [Cfr. n. 2950J.**

‹lp l'esprit missionnaire tin clergé,l croit de son devoir d'intervenir auprès des Conférences Episcopales pour rappeler à leur bienveillante attention la nécessité qu'il y a de développer an mieux la dimension missionnaire de la formation sacerdotale partout dans l'Eglise.

Dans les Séminaires, il faut, éveiller chez les futurs prêtres une spiritualité sacerdotale ouverte à l'universalité de l'Eglise, à la mission rédemptrice du Christ qui doit se réaliser sur la terre entière. Saint Augustin avait dit: . Si tu veux aimer le Christ, que ta charité embrasse le monde entier »; et ce qui doit se vérifier chez tous les chrétiens doit particulièrement briller dans le clergé qui, comme l'avait souligne Saint Pierre, doit se faire ‹ modèle du troupeau » (7 *Pet. &,* 3).

Et comme c'est la sollicitude pour les « brebis égarées › (*Ml.* IS. l 1-3, *Le.* 15. 4-7) qui doit prédominer chez tous ceux qui sont consacrés au ministère ou qui s'y préparent, il faut donc former le clergé à une spiritualité apostolique tendue aussi vers les horizons missionnaires où se jouent les grands destins du plan rédempteur de l'humanité.

C'est selon ces perspectives que le Concile Vatican II a déclaré au sujet de la formation des séminaristes: « On les pénétrera de ce véritable esprit catholique qui les habituera à dépasser les limites de leur propre diocèse, nation et rite, pour s'intéresser aux grandes causes dc l'Eglise entière, prêts dans l'intime d'eux-mêmes à proclamer l'Evangile en tout lieu ».' El ce même Concile engagea vivement tous les prêtres à développer leur vie spirituelle en sorte d'être des instruments dociles do la grâce ‹ dans le renouveau interne de l'Eglise comme dans la diffusion de l'Evangile à travers le monde entier ».4 Cette dimension missionnaire de la spiritualité- sacerdotale ne pourra qu'élargir les perspectives chrétiennes à la mesure du monde, et constituera pour le prêtre un excellent facteur d'équilibre humain, d'animation vitale de sa consécration au Christ, et de dynamisme dans son service du Peuple de Dieu.

3130 Cette spiritualité apostolique où les perspectives missionnaires auront leur juste place, sera inculquée aux séminaristes par un enseigne-

1 i **Presbyteri in cum pastorali zelum pro mundi evangolizationo inter fideles excitabunt et conservabunt ». *Ad Gentes,* 39: AAS 58, 987.**

• Munus vero pastoris non ad fidelium singillatim curam habendam coarctatur... Communitas autem localis non suorum dumtaxat fidelium curam fovere, sed etiam zelo missions!! imbuta viam ad Christum omnibus hominibus parare debet . *Presbyterorum Ordinis,* 6: AAS 58, 1000. [Cfr. n. 2689].

• «Extende caritatem per totum orbem, si vis Christum amare . S. Augvst., *¡n Ep. /oannis,* **10, 8: ML 35, 2060.**

' • Atque eo spiritu vere catholico imbuantur, quo propriae dioecesis, nationis vel ritus fines transcendere et totius Ecclesiae necessitates iuvare assuescant, animo parati ad Evangelium ubique praedicandum». *Optatam totius,* 20: AAS 58,726. [Cfr. n. 2641].

Ce fut repris dans les normes d'application en ces tenues: « Clerici in seminariis ita instituantur, ut non tantum dioecesis... sed universae Ecclesiae quotine sollicitudinem habeant ». Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae,* 1, 3, par. 1: AAS 58, 75(5. [Cfr. n. 2711).

Et Ia « liat io fundamentalis signale, à bon droit, à propos de la spiritualité des séminaristes-. • le sens de l'Eglise, le zèle apostolique et missionnaire (n. 39), • l'amour du prochain en vue du salut du monde ct de l'édification de l'Eglise • (n. 57).

• ' Ad suos fines pastorales renovationis internae Ecclesiae, dilTusionis Evangelii in universo mundo . *Presbyterorum Ordinis,* 12: AAS 58, 1010. [Cfr. n. 2707].

ment, théologiquo de qualité qui tienne compte des aspects #ïionnaire> des divers exposés relatifs aux sciences sacrées. « est ce qu'entrevoyait le Décret « Ad (rentes » pour renseignement à donner dans les Séminaires, en vue de former la conscience missionnaire des futurs prêtres et les hausser à leurs futurs devoirs dans la coopération missionnaire du Peuple de Dieu: « Dans l'enseignement des disciplines dogmatiques, bibliques, morales et historiques, on devra mettre en lumière les aspects missionnaire' qui y sont impliques afin qu'ainsi la conscience missionnaire soit formée chez les futurs prêtres».1 Cette norme du Decret Missionnaire du Uoncile ne faisait, en fait, que mettre en évidence la dimension universelle du mystère du salut de l'humanité dans le Christ, sur lequel, selon le Décret ‹ Optatam totius», toutes les disciplines philosophiques et théologiques doivent être centrées.2

3131 ¡1 ne peut être, sans doute, question pour les Séminaires ordinaires d'offrir une formation proprement missiologique. que le Décret « Ad Gentes» prescrit uniquement pour la formation des futurs prêtres destinés à l'activité missionnaire;3 il convient toutefois de ré-server à tous les séminaristes destinés au ministère dans les régions où l'Eglise est implantée, souvent de longue date, soit une certaine missiographie,4 soit une introduction dans les questions fondamentales de théologie missionnaire:5 ceci comme programme missionnaire minimum dans l'enseignement du Séminaire.

Le récent Concile a évoqué aussi pour le clergé, après les années du Séminaire, une «formation sacerdotale continuée», dont les Conférences Episcopales 1 en plus des évêques résidentiels,7 ont à s'occuper pour en

‘ « **In tradendis voro disciplinis dogmaticis, biblicis. moralibus et historici' rationes missionalcs in illis contentius in lucem ponant, ut hoc modo conscientia missionaria in futuris sacerdotibus formetur** . *Ad Gentes,* **39: AAS 58, 9S7 [n. 2672]. I'e point fut traduit concrètement dans une conclusion du Congrès International sur la Théologie du Concile Vatican II, tenu à Rome du 26 sept, au** 1 **oet. 1966: Exoptat ut dimensio missionaria et oecumenica Ecclesiae in theologia postconciliar! se habeat non ut notam quondam marginalem, sed ut proprietatem ubique aliquomodo praesentem** . *Acta Congressus Internationalis de Theologia. Concilii Faticani J/,* **Typis Polyglottls Vaticanis, 1968, p. LXVI. Cette conclusion fut reprise dans la** *Itatio fundamentalis,* **u. 77. [Cfr. n. 3039].**

• ' **In ecclesiaticis studiis recognoscendis eo imprimis spectandum est ut disciplinae philosophicae ct theologicae aptius componantur ct concordi ratione conspirent ad alumnorum mentibus magis magisquo aperiendum Mysterium (’liristi quod totam generis humani historiam atllcit, in Ecclesiam iugiter induit et ministerio sacerdotali praecipue operatur».** *Optatam totius,* **14: AAS 58, 722. [Cfr. n. 2635].**

» *Ad Gentes,* **16 et 26: AAS 58, 966 s.; 977. [Cfr. n. 2660].**

‘ • **Professores Seminariorum et tniversitatmn iuvenes veram condicionem mundi et Ecclesiae docebunt, ut necessitas impensioris evangelizationis non-Christianorum eis appareat ct eorum zelum nutriat ».** *Ad Gentes,* **39: AAS 58, 987 [n. 2672). « Proindo edoceantur dc totius Ecclesiae necessitatibus, ut sunt problemata oecumenica, misslonalia aliaque in variis terrarum partibus urgentiora** . *Ratio fundamentalis.* **n. 96. [Cfr. n. 3066].**

• « **Theologia Missionis, doctrinae tradendae et progressionibus provehendae ita inseratur ut natura missionaria Ecclesiae pleno in luce ponatur. Insuper viae Domini ad praeparationem Evangelii et possibilitas salutis non-evnngelizatorum considerentur, necnon inculcetur necessitas evangelizationis et incorporationis in Ecclesiam. Quae omnia in disponendis denuo recto ordine studiis in Seminariis et Universitatibus prae oculis habeantur ».** *Ecclesiae Sanctae* **III, art. 1: AAS 58. 783. [Cfr. nn. 2751 s.].**

• *Optatam totius,* **22: AAS 58, 726 s. [Cfr. n. 2643].**

’ *Christus Dominus,* **16: AAS 58. 681. (Cfr. n. 2619).**

concrétiser au mieux les formes et les méthodes; et la S. <'. pour le Clergé est intervenue récemment sur ce sujet.l

En tant que responsable de tout le mouvement de coopération missionnaire des fidèles, qui dépend pour une large part de l'animation spirit indie du clergé paroissial, cette S. C. pour l'Evangélisai ion se permet de rappeler, à ce sujet, aux Conférences Episcopales, le rôle assigné par les récents Papes à l'Union Pontificale Missionnaire du Clergé, en vue d'alimenter et de développer la spiritualité missionnaire et l'orientation largement ecclésiale du zèle au service du Christ, auprès du clergé, en même temps que chez les séminaristes, les religieux et les religieuses. Qu'il suffise ici de citer la Lettre Apostolique « Graves et increscentes» publiée à l'occasion du ôOème anniversaire de fondation de cette Oeuvre Missionnaire Pontificale, où le Pape Paul VI fit l'éloge de l'Union Missionnaire du Clergé comme grand moyen de formation aidant les prêtres à vivre en plénitude le sacerdoce du Christ, c.à.d. de le vivre dans ses dimensions également apostoliques et missionnaires, et la recommanda vivement comme objet d'un devoir de conscience pour les évêques et le ₡lergé.

Ex Archivo S. C. pro Evang. Pop.

De natura .sacerdotii ministerialis

(Ex Alloc. *Con gran alegría,* occasione sollemnis canonizationis Beati Joannis de Avila, 1 iun. 1970).

3132 Amadísimos hijos: permitidnos reflexionar ahora, siquiera por breves instantes, con vosotros. Con el Concilio Vaticano 11. la Iglesia y con ella la Jerarquía, los sacerdotes, el pueblo fiel está en trance de ejercicio espiritual. Nos invita a definir, a comprender mejor nuestro sacerdocio. Este acto de reflexión sobre nuestra vida sacerdotal, sugerido por el Santo que hemos canonizado, y por el reciente Concilio, se refiere a dos aspectos de esta nuestra misión.

El primero es el de la naturaleza del sacerdocio ministerial. Todos vosotros sabéis cuántas cuestiones han sido planteadas en estos últimos años sobre el concepto de nuestro sacerdocio, hasta el punto de que es frecuente oir decir que hoy el sacerdocio sufre una Crisis en la conciencia misma de quienes lo han escogido como estado de vida y al que han tenido la suerte de haber sido admitidos sacramentalmente. Es este uno de los puntos que turban hoy notablemente la vida de la Iglesia y que procuran a Nos — os lo confiamos fraternalmente — mayor preocupación y mayor dolor. Vosotros lo sabéis: hay algunos que abandonan las santas filas del sacerdocio, por decaimiento moral, por cansancio espiritual, por temor de haberse equivocado en la elección del sagrado ministerio. Por añadidura algunos profetas dc la duda y de la crítica negativa contestan la existencia misma del sacerdocio ministerial, su existencia y su razón de ser, y no dudan en atacarlo con radicales contestaciones. Y ciertamente no os son desconocidas las tendencias que propenden a asimilar el estado clerical al estado seglar, y que quisieran desclcricalizar ▮ el sacerdocio,

l S. C. pro Clericis, Litterae Circulares ad Conferendarum Episcopalium Praesides, de permanenti cleri institutione ct formatione, l nov. 1969: AAS 62, 123-131. (Cfr. un. 2924 s.].

* Paul VI. Eplst. Apost. *(¿raves ct increscentes* de Pont. Missionali Cleri Unione, >vpt. 1966: A LS >8 750-750*

sumergiendo a los quo ho preparan, o a loa que ya lo han recibido, en la vida profana, en las experiencias mundanas, y en las profesiones laicas. Sabemos que a veces el motivo de estas inquietudes tiene su origen incluso en legítimas y nobles aspiraciones del clero y particulares necesidades de revisión de ciertas incómodas condiciones de la vida eclesiástica; aspiraciones y necesidades, a las cuales los Pastores de la Iglesia tratan sabla y premurosamente de dedicar su atención y poner remedio. Pero la cuestión fundamental es la que se refiero a la conciencia que el sacerdote debe tener dc sí mismo, según la mente de la Santa Iglesia. Nós quisiéramos que tal cuestión fuese superada mediante la palabra, el ejemplo y la intercesión de San Juan dc Avila, Superada en primer lugar entre el Clero Español, que puede dar gracias al Señor por la magnífica riqueza de íe, de fidelidad, do virtud, de ejeinplaridad, quo distinguo no sólo su tradición secular, sino en general su misma actitud moderna, con grandísimo consuelo de la Iglesia, para honor de la generosa Nación Española, y también para beneficio espiritual del mundo profano. Escuchemos entre otras unas palabras del nuevo Santo. Escribe él:

« No sé otra cosa más eficaz con que a vuestras mercedes persuada lo que les conviene hacer que con traerles a la memoria la alteza del beneficio que Bios nos ha hecho en llamarnos para la alteza del oficio sacerdotal; pues que. habiendo tantos a quien lo pudiera encomendar, *elegit nos ab omni vivente*.l

¿Será acaso necesario recordaros que San Juan de Avila acompaña este repetido llamamiento a una auténtica conciencia sacerdotal haciéndose maestro de vida interior, y especialmente sosteniendo la necesidad de la oración, dc la mental en particular, sin la cual el sacerdote sufriría pobreza espiritual y el predicador carecería de palabra convincente? l

AAS G2, 505 s.

De studio atticismi ct de institutione alumnorum ad dialogum cum non credentibus

(Secb. pro non Cred., *Nota* circa studium atheism! ot instructionem ad dialogum cum non credentibus habendum, 10 iul. 1970).

Prooemium

3133 1. Ampliores rationes suscipiens de studiis ecclesiasticis novo aptioreque modo ex integro ordinandis ac de magis congrua formatione candidatis sacerdotii impertienda. Sacra Congregatio pro Institutione Catholica, in Instructione cui titulus *Patio Fundamentalis Institutionis sacerdotalis,* peculiare quoque momentum tribuit urgenti necessitati iuvenes mature informandi ad dialogum cum non credentibus atque diligentius considerandi, quod attinet sive ad docentes sive ad alumnos, progredientem atheismi vim et saecularizationem. quae in hominum nostrae aetatis consortionem inducuntur.3

2. Secretariat us pro non Credentibus cum Sacra Congregatione pro Institutione Catholica plane conspirat in hunc nisum renovandi studia ecclesiastica, quem post ulat ioni et exspect at ioni hodiernae societatis

l *Eccli.* **15. 4;** *Pláticas a Sacerdotes,* **Obras completas dei Beato Juan de Avila, T. 2, BAC, p. 1284.**

1 **Epistolario:** *Carta a un Predicador*, **Ibidem, T. I, p. 283.**

• **AAS 62, 373; 381. (Cfr. nn. 3050; 30661.**

plene congruere arbitratur; potissimum vero assentitur illi parti documenti eiusdem Sacrae Congregationis pro Institutione Catholica, ubi speciali modo de atheismo ct dialogo agitur.

3. Rationem ipsam attingere nolens, qua statutum studiorum programma ad ipsum usum deducatur — hoc enim dumtaxat ad competentiam Sacrae Congregationis pro Institutione Catholica et Conferentiaruin Episcopalium pertinet idem Secretariatus maxime expedire aestimat, ut momento insistat, quod, in studiis ecclesiasticis renovandis et clero formando, inest altius cognoscendis formis saeeularizationi faventibus et atheis hodierni cultus humani, atque admodum responsabili praeparationi cleri ad dialogum cum non credentibus ineundum. Quapropter vehementer exoptat, ut Commissiones, quae a Conferentiis Episcopalibus instituentur ad conficiendam et necessitatibus dioecesium accommodandam Rationem Studiorum, ad suasiones respiciunt, quae circa studium atheismi et formationem ad dialogum habendum, infra praebentur, singulis in casibus expendentes, quomodo ea consilia in regionibus propriis utilia evadant, atque ut diligenter ponderent alios aspectus, qui, utpote magis consentanei postulatis cuiusque regionum, in componenda Ratione Studiorum prae oculis sint habendi.

I. De exsistentia atheismi et saecularizationis

3134 4. Ad hoc quod attinet, expedit imprimis recogitare saecularizationein et atheismi propagationem esse his temporibus factum quoddam *reale* in societate, quod paulatim vigescat non solum apud delectos homines doctrina ornatos, sed etiam in vulgo latissime pervagetur.

Atheismus, e multiplicibus variisque causis promanans, magis in dies diffunditur, altius agit radices, pugnacior redditur. In regionibus orientalibus, ubi ideologiis politicis ac socialibus alitur et imponitur, ipse ad immensam hominum multitudinem, multo maiorem centies centenis milibus, pertinet atque populos et nationes amplius in dies subigit. In partibus vero occidentalibus, ubi eius fons maxime infectus neopositivismus et pragmatismus sunt, quaedam forma mentis evasit in dies validior et hodiernae culturae insita. Apud populos ad civilem cultum nitentes eodem modo apparere videtur, qui apud gentes occidentales et orientales viget, prout illi ad cultus humani gradum paulatim ascendunt, nationum proprium ad hunc iam pridem evectarum.

3135 5. Atheismus et saeeularizat io universam hominum consortionem potentialitcr permovent, illa parte non excepta, quae se magis proprie et ex traditione Christianam profitetur.

Exsistentiam huius facti non amplius licet ignorari. Eam Concilium Vaticanum II illustravit quidem, ostendens eius causas, varias formas, remedia, quae adhiberi possunt ad christianam fidem animique culturam tuendam. Omnia etiam documenta pontificia et ecclesiastica, quae praeclarum illum eventum sunt subsecuta, non omiserunt, quominus mentes eo iugiter revocarent, eo consilio ut cunctos admonerent de gravi momento, quod ad futuram sortem totius generis humani haberet.

11. De necessitate congruam notitiam huius facti tradendi

3136 ‹». Quotisi eiusinodi consideratio vera est, quemadmodum videtur, sacri ordinis alumnis facultas detur oportet hoc factum penitus cognoscendi, ut instructi sint paratique ad occurrendum necessitatibus mundi, qui a Deo magis magisque licet abalienetur, nihilominus Deurn ipsum sitit.

Definiri profecto nequit in omne tempus et modo pro omnibus pari, qua ratione haec candidatorum praeparatio peragatur. Genus enim saecularizationis et atheismi pervagantis variatur pro populorum diversis cultus civilis formis ac temporibus. Quapropter varia methodologia sit oportet, quae usurpari debet ad apta comparanda instrumenta, quibus huic rei repugnetur, et ad clerum componendum, ut munera peculiaria, hac aetate sibi suscipienda, rite exsequi valeat.

Qui enim destinatur ad operandum inter homines civili cultu minus praeditos, non eadem ratione informandus est, quae in eo requiritur, qui inter opifices vel homines Studiorum Universitati addictos ideoque doctrinis excultos ministerium obibit. Sed uterque postulationes et interrogationes debet cognoscere, quae animum eius exagitant, quem alloquitur.

3137 7. Conferentiarum Episcopalium et Organorum institutioni praepositorum erit programmata studiorum dirigere et apparare secundum varia requisita regionum, suum cultum civilem habentium, et communitatum, in quibus munere suo funguntur. Praedictorum pariter Organorum erit, pro variis rerum adiunctis, statuere, utrum consideratio altiorque cognitio atheismi et saecularizationis hauriri expediat e peculiaribus doctrinae cursibus, an usitatis cursibus historiae, philosophiae, theologiae inserere.

Liquet tamen adulescentem clerum penitus conscium fieri debere gravitatis huius rei, atque congrue praeparari ad causas intellegendas, quae hominum genus ad atheismi formam magis magisque induendam adducant, ne quasi inermis inveniatur respectu huiusce facti, sed potius ut operam conferre valeat ad fidem christianam in mundo purificandam confirmandam que.

Ad haec quod spectat, sive cursus speciales de atheismo et saeeularizat ione, sive tractatus eorundem in varias disciplinas inserti, propria efficacia pollere possunt aut ea carere: omnia enim e studio ac diligentia pendent, quae, sive docentes sive alumni, in iis collocant, et ex ratione, qua speciales vel non speciales cursus cum postulatis et vitae humanae robus congruunt, in quibus candidatus sacerdotii versabitur et operabitur. Paucis, in intellegenti indicio docentium potius quam in studiorum programmate speciali vel generali positum est. ut praeparatio illa temporibus conveniens, quae in sacri ministerii tironibus hodie requiritur, feliciter eveniat aut parum prospere procedat.l

1 Cuín vero aliquis reapse definirti velit, qui cursus de atheismo sint instituendi aut cui disciplinae, quae tradatur, nectendi, titubatio quaedam profecto suboritur. Fieri enim non potest, ut una solutio, ad omnes casus pertinens, statuatur. Quaecumque autem solutio accipitur, in ea semper aliquid positivum et nogativum quippe invenitur.

Ad ea igitur quod attinet, hic quaestionum ordo, tantummodo exempli causa, proponitur:

3138 **8. Affirmari quoque potest minoris momenti esse quaestionem de speciali tractatu atheismi et saecularizationis, necne. Id enim revera agitur, ut novus mentis habitus effingatur et sive studentes sive docentes vehementius conscii liant huius causae humanae tam amplae, (piae ad atheismum et saecularizationem in dies fit proclivior. Necessaria est formatio *humanística,* ut aiunt, temporibus novis accommodatior, quae efficiat, ut sacerdos propius contingat hominem huius aetatis, qui, ut talis, semper gravioribus difficultatibus praepeditur, ne lidem accipiat.**

Utilis hic cadit in rem consideratio quaedam. Videtur enim, post Concilium, propensio, saltem nonnullis in regionibus, invalescere, ex qua institutio philosophica candidatorum sacerdotii deminuatur ea mente, ut plus temporis et amplior locus tribuantur studiis theologicis et personali inquisitioni *scientificae.* Quae propensio perquam periculosa esse videtur. Etenim ex formatione candidatorum sacerdotii, secundum hoc principium disposita, consequi potest, ut futuri sacerdotes ad disputandum cum credentibus dissidentibus, praesertim cum protestant ibus, sint capaces, tamen inhabiles ad dialogum cum hominibus nostrae aetatis instituendum, qui non credunt.

Non solum itaque non minuenda est eruditio philosophica, sed etiam curandum, ut programma et institutio philosophica ad hominem potissimum dirigantur ad eiusque extremum problema, quo nempe quaeritur, utrum is rebus sensum transcendentibus pateat, necne. Hae igitur sunt quaestiones fundamentales, in quibus studia philosophica futuri sacerdotis vertantur oportet: Homo (anthropologia philosophica) et

— *Origo historica atheismi horum temporum.*
— *Atheismus in philosophia hodierna* **(id eat In idealismo, marxismo, existentialismo, neopositivismo ...).**
— *Atheismus in litterio et artibus.*
— *Atheismus ct problema de cognitione Dei.*
— *Atheismus et disciplinae naturales* **(problema de origine mundi, de vita et homine).**
— *Atheismus ct problema de humanis caloribus* **(huc pertinent: res moralis, ius, vita oeconomica et socialis, problema de malo et morte...).**
— *Atheismus ut problema theologicum* **(theologia atheismi, possibilitas atheismi, religiositas implicita, incredulitas credentium ...).**
— *Historia religionum respectu problematis de atheismo* **(problema de atheismo primitivo, de populis atheis ...).**
— *Sociologia, psychologia ct paedagogia respectu problematis de atheismo.*
— *Atheismus ut ratio credendi et pseudoreligió.*
— *Atheismus militans.*
— *Actio Christiana in mundo, quem atheismus pervagatur* **(problema de dialogo, cooperatio inter Christianos et atheos, oecumonismus et atheismus, institutio sacerdotalis ad occurrendum mundo atheo ...).**

Quod autem basco quaestiones contingit, intra lines studiorum programmatum apte inserendas, iisdem locus quasi naturalis tribui posse videtur in his tradendis disciplinis: Historia philosophiae, Philosophia religionis, Philosophia moralis, Philosophia cultus humani, Sociologia, Anthropologia philosophica et theologica, ct, quoad Theologiam, in Theologia fundamentali (do Revelatione) et in tractatibus do Deo Uno, do Fide, de Gratia.

In formatione *specializala,* sive indolis pastoralis sive indolis scientificae, peculiares cursus Institui possunt, quemadmodum in « Ratione Fundamentali Institutionis sacerdotalis », nn. 83 et 85, cavet nr. (Cfr. nn. 3053; 3055],

rationes humanae exsistentiae, in quibus indicia rerum sensum transcendentium appareant (in his maius in dies momentum obtinet historia). Notitia cultus humani hodie necessario postulatur, ut quis hominem ipsum possit cognoscere.

III. De Marxismo

3139 **9. Ad Marxisrnum nominatim quod spectat, separatim est tractandum, non solum quia genus humanum late pervasit, ut supra significatum est, sed etiam quia peculiarem prorsus indolem prae se fert, sive quoad ipsam doctrinalem materiam philosophicam, politicam, socialem, sive quoad methodum, qua cultui humano et societati se inserere solet.**

Formatio igitur candidatorum sacerdotii complecti debet notitiam quam fieri potest amplissimam et accuratissimam Marxismi. Quae quidem institutio comprehendat oportet non solum cognitionem satis plenam sententiarum conditorum Marxismi, Henrici C. Marx et Foderici Engels, ac seminum earum, quae in philosophia Georgii V. F. Hegel ac potissimum Ludovici A. Feuerbach continentur, sed etiam eas doctrinae illorum mutationes, quae hae quidem aetate peculiare obtinent momentum: imprimis Marxisrnum-Leninismum, fundamentum scilicet doctrinale omnium motuum communisticorum, cum iis, quae ex illo manarunt, rationibus (veluti *Maoismo* et *Castrismo),* varia placita et incepta *revisionismi* nomine insignia (hoc est communismum lugoslavicum. conatus anno 1968 in Cecoslovachia susceptos, homines studiosos, ut Rogerum Garaudy, Georgium Lukacz, Ernestum Bloch...), ac demum motus neomarxisticos, veluti Marxisrnum *structuralisticum* Ludovici Althusser, «scholam Francofurtensem» et Heribertum Marcuse, unde multa hauserunt motus iuveniles «novarum partium sinistrarum», quorum ideologia non est certis finibus circumscripta.

Quae quidem cognitio non ita coartanda est, ut solum atheismum comprehendat, qui in Marxiana doctrina continetur, eiusque philosophiam materialismo infectam, sed latius excurrens totum corpus doctrinarum Marxismi-Leninismi, etiam eas, quae ad rem socialem et politicam pertinent, attingat. Ipsarum enim cognitio doctrinarum politicarum summopere necessaria est ad dialogum cum communistis instituendum. Dialogus autem, praecipue publicus et qui de socianda opera agit? illis semper est causa quaedam politica; cum igitur huiusmodi sit, dialogus a communistis semper cuidam *systemati* doctrinarum politicarum inseritur et magnae illi dimicandi rationi inservit, a Lenin inductae, quae ad dominationem adipiscendam contendit, foedere eum aliis partibus politicis inito. I't vero indicari possit de opportunitate socium se praebendi, atque ut vitetur, ne quis socius fiat quin id velit vel sciat, omnino opus est pugnandi artem et singularia consilia communistarum pernoscere. Haec necessitas aetate nostra etiam magis urgetur, quae e dialogo peculiarem indolem accepit.

1 **Cfr. Doc.** ***De dialogo cum non credentibus:*** **AAS 60, 703 s. [Cfr. u. 2909],**

IV. De saecularizatione

3140 10. Quod ad implicatam quaestionem de saecularizatione pertinet et ad eam in studiorum curriculum candidatorum sacerdotii includendam, revocari possunt, ex parte, ea, quae de atheismo universe ac de Marxismo specialiter sunt dicta. Quaestio de saecularizatione differt quidem a quaestione de atheismi introductione, sed cum problemate ad atheismum spectante quodammodo coniungitur.

Verumtamen est animadvertendum in saecularizatione duplicem vim inesse, quatenus, una cum nonnullis aspectibus negativis, etiam aspectus positivos exhibeat, qui momentum possint habere ad rem pastoralem novis temporibus accommodandam; praeterea distinguendum sane est congruenter inter saecularizationem, prout est factum, et *saecularismuni,* prout est ideologia.

Sunt autem potius perspicienda multiplicia elementa saecularizationis eorumque per postrema quattuor saecula gradatim factus processus in sua luce collocandus, quam annitendum, ut *theoria* de ea condatur ac proponatur.

Imparem institutionem ad historiam et humanum cultum esse in clero quandoque animadvertitur. Hoc ipsum causa esse videtur, cur inferiorem ipse se quodammodo sentiat respectu hodiernae hominum consortionis. Differentia inter copiosam institutionem historicam, quae in laicorum Universitatibus studentibus traditur, et exiguitatem, qua eruditio sacri ordinis alumnorum nonnumquam in Seminariis ex hac parte laborat, efficit, ut hi animo haud paululum se demittant. Candidati sacerdotii mundum nostrae aetatis intellegere profecto non valent, nisi probe norint quomodo ipse historico progressu sit conformatus. Unumquodque cogitatum in vitam transfertur, vita vero in historia instauratur. Ipsae Ecclesiae praecepi iones ad rem socialem attinentes non intelleguntur, nisi ad tempora et experientias referuntur, in quibus enuntiatae sunt.

V. De dialogo

3141 11. Ad institutionem demum dialogi faciendi quod spectat, non quidem peculiares cursus sunt necessario instituendi, sed potius et imprimis assuefaciendi alumni in mentis habitum apertum et promptum cuivis collocutori; agitur enim de forma vel genere vitae, quod oportet vivere et perfectius reddere in quolibet ordine et quovis tempore humanae experientiae.

Est autem schola sedes aptissima, ubi necessitudo inter magistrum ac discipulos, etiam, ac quidem potissimum, extra praelectiones, augescere et perfici potest. Sacri ministerii candidali, una cum docentibus, officio se teneri sciant veritatem diligentissime inquirendi, opiniones aliter sentientium reverenter aestimandi, de collocutorum doctrinae placitis censuram faciendi potius ex interna critica ratione, proprias sententias cum aliorum opinationibus animo sereno et sine sui studio

conferendi, quamvis hae secundum cogitandi modum personalem vel ex Revelatione haustum paulum vel nullatenus videantur posse probari.

Haec vero forma mentis in candidatis institutione tantum doctrinali et *theoretica* imprimi profecto nequit, licet fatendum sit cursum specialem de hac re utilissimum evadere posse. Ea enim potissimum e continua experientia, vivendo comparata, exoritur.

Dialogus difficultates et pericula non levia, uti patet, secum fert. Quas quidem candidatus noscere debet, praevenire, devitare. Oportet fugiatur mediocritas atipie subita et fortuita rei tractatio. Necesse autem est candidatus solido fundamento doctrinae theologicae et imprimis philosophicae praeditus sit, ne quasi inermis mundo saecularizato et in atheismum delapso occurrat.

Dignoscatur oportet, utrum dialogus revera fieri possit, an, e contrario, rei politicae dumtaxat inserviat, ut pote effectus aperte vel occulte instrumentum ad consequendos fines, qui prorsus alieni sint ab inquisitione veritatis et a mutuae necessitudinis studio. Hoc peculiari modo prae oculis est habendum, cum de publico agitur dialogo, (pii cum hominibus comrnunismum profitent ibus instauratur, sive sit *Iheorelicus* sive practicus, id est ad operam sociandam spectans.

Dialogus ne fiat quidam, uti dicunt, « mythos », quatenus falsa fovetur opinio, ex (pia quis arbitretur eiusdem ope se expeditam facultatem habere omnia comprehendendi, omnia solvendi, sive problemata extenuando sive responsiones aptas antea concinnando. Procul dubio solutiones omnium quaestionum nequeunt semper et ubique esse in promptu, neque dialogus eas ex integro suppeditare valet.

Ex Archivo Sccr. pro Non Credentibus.

De momento anthropologiae in disciplinis philosophicis ac theologicis profundius excolendis

(Ex Alloc. *L'homme existe-t-ilì,* ad cos qui interfuerunt International! Conventui de S. Thomae Aquinatis doctrina, 12 sept. 1970).

3142 **II est donc d'une importance capitale, bien plus d'une première nécessité, que philosophes et théologiens s'intéressent à toutes les manifestations de la vio de notre temps, écoutent les requêtes qui montent, des jeunes en particulier, comprennent les aspirations parfois confuses qui sourdent du plus profond des cœurs, en un mot sachent écouter pour pouvoir répondre, selon les lois essentielles du dialogue que Nous rappelions dans notre première encyclique, *Ecclesiam suam.'* Il y a lù, est-il besoin de le dire, plus qu'une exigence pédagogique: c'est une requête profonde, qui tient ù la nature même de l'homme, et de la vérité de salut que Nous voulons lui apporter, cette Bonne Nouvelle qui a pris visage d'homme pour révéler ù l'homme qu'il était • la face humaine de Dieu , selon le mot admirable de saint Grégoire de Nyssc.1 *Gloria Dei vivens homo.*3**

' **AAS 56, 638-617.**
» Mi; i I. I ir. B.
* **S. IKÉNÍ-.E, *Adv. Ilaer.,* IV, 20, 7: MG 7, 1037.**

Cela est très important. Nous semble-t-il, pour les études philosophiques et théologiques des futurs prêtres, religieux et religieuses; c'est souvent pour avoir manqué de consistance anthropologique qu'un enseignement, par ailleurs respectable, est demeuré stérile, apparaissant par trop étranger aux requêtes d'un homme qui parcourt les Immensités de l'espace, sonde les mystères de l'atome, et descend dans les profondeurs de son subconscient. «C'est à l'homme d'aujourd'hui, tel qu'il est, que l'Eglise apporte l'eau vive toujours jaillissante de la parole de vie..., lui révélant toute la grandeur de son destin et l'aidant à le réaliser, en accomplissant le dessein d'amour créateur et rédempteur -1

AAS 62, 605.

De Facultate Theologica Augustae erigenda

(Ex Conventione cum Bavaria, 17 sept. 1970).

3143

Articolo 1

La Santa Sede consente all'erezione di un Dipartimento (propriamente *Fachbereich)* di Teologia cattolica dell'università di Augusta ed alla conseguente soppressione dell'A Ita Scuola teologica di Dillingen.

Artikel 1

Der Heilige Stuhi stimmt der Errichtung eines katholisch-thcologischen Fachbereichs der Universitat Augsburg und der dami! verbundencn AuflòSung der Philosophisch-theologischen llochschule Dillingen zu.

Articolo 2

Per quanto riguarda la sua autonomia all'interno dell'Università, il Dipartimento di Teologia cattolica dell'Università di Augusta ottiene uno stato giuridico non inferiore a quello che posseggono le Facoltà di Teologia cattolica delle altre Università dello Stato Bavarese. Al Dipartimento di Teologia cattolica dell'università di Augusta si applicano le relative disposizioni del Concordato con la Baviera del 29 marzo 1924 e complementarmente quelle del Concordato col Reich del 20 luglio 1933.2

Artikel 2

Der katholisch-theologische Fachbereich der Universitat Augsburg erhàlt hinsichtlich seiner Selbstàndigkeit innerhalb der Hochschule keinen geringeren Rechtsstatus, als ihn dio katholisch-theologischen Fakultaten der anderen baverischen Landesuniversitaten besitzen. Die einschlàgigen Bestimmungen des Bayerischeu Konkordates vom 29. Marz 1924 und erganzend die einschlàgigen Bestimmungen des Reichskonkordates vom 20. «Tuli 1933 linden auf den katholisch-theologischen Fachbereich der Universitat Augsburg Anwendung.

* **Allocution nu Sacré-Collègc, lo 23 juin 1970. Documentation Catholique, Paria, 1970, t. LXVII, p. 652; cfr. AAS 62, 516.**

▮ **[Cfr. nn. 1624 a.; 1895 s.].**

Articolo 3

In luogo delle cattedre nominate nell'articolo 4 § 2 del Concordato con la Baviera del 29 marzo 1924, nel Dipartimento di Teologia cattolica dell'Università di Augusta verranno erette una cattedra di Filosofia sistematica, una di Storia della Filosofia ed una per Questioni-limite fra la Teologia e le Scienze naturali.

Artikel 3

Anstelle der in Art. 4 § 2 des Bayerischen Konkordates vom 29. Màrz 1924 genannten Professuren wird je eine Professur fùr Systematische Philosophie, für Geschichte der Philosophie und fùr Grenzfragen der Théologie und der Naturwissenschaft im katholisch-theologischen Fachbereich der Università! Augsburg geschaffen werden.

Articolo 4

Lo Stato Bavarese provvederà a che per i professori dell'A Ita Scuola lilosofico-teologica di Dillingen, che non vengano assunti nel Dipartimento di Teologia cattolica dell'università di Augusta attraverso un normale procedimento di chiamata, venga garantita un'attività di insegnamento e di ricerca in questo Dipartimento mediante la creazione di cattedre non permanenti.

Artikel 4

Der Freistaat Bavero wird dafùr Sorge tragen, dass fùr die Professorei! der Philosophisch-theologischen Hochschule Dillingen, die nicht im Wege des ùblichen Berufungsverfahrens an den katholisch-theologischen Fachbereich der Università! Augsburg berufen werden, durch Schaffung von sogenannteu k.w.- Professimeli eine Lehr- und Forschungstàtigkeit in diesem Fachbereich gewàhrleistet wird.

Articolo 5

In caso di trasferimento del Seminario presbiterale da Dillingen ad Augusta, lo Stato Bavarese si dichiara pronto a concedere un conveniente contributo per le spese che ne risultino, in particolare per quelle di erezione di un nuovo edificio.

Artikel 5

Der Freistaat Bavera erklàrt sich bereit, bei einer Verlegung des Priesterseminars von Dillingen nach Augsburg zu den hierdurch entstehenden Kosten, insbesondere zu denjenigen der Errichtung eines Neubaus, einen angemessenen Zuschuss zu leisten.

Protocollo finale

Le Parti contraenti sono d'accordo su quanto segue:

1. Le Parti contraenti convengono neH'aiTcrmaro che le norme dell'Accordo hanno egualmente valore nel caso che, in luogo di un Dipartimento di Teologia cattoli-

SCFILUSSPROTOKOLI.

Die Vertragspartner sind sich fiber folgendes einig:

1. Zwischen den Vertragspartnern besteht darùber Einigkeit, dass die Bestimmungen des Vertrages in gleicher Weise fùr eine katholisch-theologische Fakultât

ca, venga (‘retta una Facoltà di Teologia cattolica.

2. Inoltre esse convengono nel ritenere che alle norme ecclesiastiche, di cui all’articolo 4 § I del Concordato con la Baviera del 29 marzo 1924 ed all’articolo 19 del Concordato col Reich del 20 luglio 1933, attualmente appartengono anche le « Normae quaedam ad Constitutionem Apostolicam *Deus scientiamm Dominus* de st udiis academieis ecclesiasticis recognoscendam » in vigore dal 20 maggio 1968?

geli en, wenn eine solche austelle cines Eachbereiches errichtet werden solite.

2. Welter besteht Einigkeit darüber, dass zu den kirchlichen Vorschriften gemas§ Art. 4 § I des Bayerischen Konkordates vom 29. Marz 1924 und Art. 19 des Reichskonkordates vom 20. «Tuli 1933 aneli die sei! dem 20. Alai 1968 geltenden « Normae quaedam ad Constitutionem Apostolicam *Deus scientiarum Dominus* de studiis academicis ecclesiasticis recognoscendam » gehôren.

AAS 62, 821-825.

Nonnae circa inscriptionem alumnorum in Athenaeis Romanis

(S. CONOR, pr o Ixst. Ca t ii., Litt. Circulares, *Ci permettiamo,* ad Héctores et Praesides Athenaeorum eccl. Romanorum, 21 nov. 1970).

3144 Come Ella sa, le vigenti disposizioni relativo alla iscrizione degli studenti ecclesiastici del clero secolare *(seminaristi* o *sacerdoti}* agli Atenei Ecclesiastici dell’Urbc richiedono che gli stessi dimorino nei pii Istituti loro destinati (cfr. Circolare della Si C. dei Seminari e delle Università degli Studi, in data 15 luglio 1961. Prot. N. 695/52/20, A),2 il cui elenco tassativo appare ogni anno nelFAnnuario Pontificio, nel capitolo « Istituti Ecclesiastici di Educazione e di Istruzione , alle due voci: - Seminari c Collegi per candidati al sacerdozio • e ‹ Collegi e Convitti per alunni sacerdoti ›.

a) Per i *sacerdoti secolari* — residenti entro la diocesi di Roma — è prevista, a determinate condizioni, la dispensa di « Extracollegialità », che vieni! concessa, d’intesa con questo Sacro Dicastero, direttamente dal Vicariato dell’Urbc, dietro presentazione della domanda dell’ordinario diocesano dell’interessato (cfr. Circolare citata, B).

b) I *sacerdoti secolari* — dimoranti fuori della diocesi di Roma, purché entro la tassativa distanza di Km. 50 — possono essere iscritti in qualità di alunni ‹ extra Collegia ›, dietro presentazione del nulla osta del proprio Ordinario diocesano, dal quale risulti chiaramente la loro incardinazione diocesana e il luogo della loro dimora abituale durante il periodo degli studi, con rispettiva distanza da Roma (cfr. Circolare citata, C).

c) Per gli *studenti seminaristi,* invece — oggetto particolare della presente Circolare — questa Sacra Congregazione non concede eccezioni dalla suddetta norma, se non in casi particolarissimi e per motivi gravi. Tutti i seminaristi, infatti, hanno il preciso obbligo di risiedere in Seminari o in Collegi per poter ricevere la dovuta formazione sacerdotale (cfr. « Patio fundamentalis institutionis sacerdotalis -, IV, 20, pag. 29, ed. it., Roma 1970).3

1 [Cfr. nn. 2875 s.J.
• [Cfr. n. 2582].
’ [Cfr. n. 2981).

L'osservanza delle disposizioni sopra ?ndicat i da considerarsi, pertanto, condizione indispensabile per la validità dell'iscrizione ai Pontifìci Atenei Romani.

La presentazione degli studenti seminaristi alTAtenco deve <•—ere fatta, come di consueto, per iscritto, dai Rettore del rispettivo Seminario o Collegio di residenza.

Poiché da più parti sono giunte a questo Sacro Dicastero segnalazioni e lamentele di irregolarità che si verificherebbero circa l'adempimento dell'obbligo della residenza da parte di studenti seminaristi, siamo a pregare la Signoria Vostra perché voglia cortesemente disporre che la Segreteria di cotesto Ateneo controlli, con cura, la relativa posizione disciplinare di tali iscritti.

Coloro che non risultassero in regola non potranno in nessun modo essere considerati, a qualsiasi effetto, alunni deH'Atcneo.

Le saremo, pertanto, assai grati, se avrà la bontà. di significarci, quanto prima, i nominativi — con l'indicazione della diocesi di provenienza — di quanti si trovassero in posizione irregolare.

d) Quanto sopra detto non pregiudica la prassi finora seguita per riscrizione degli studenti *laici non seminaristi.* la cui presentazione spetta all'Autorita erck-Mastica competente (Const. Ap. *Deus scientiarum Dominus,* art. 24).1

Ex Archivo S. Conyr. pro Jnst. Cath.

De relatione catholici sacerdotis rum Christo et cum Ecclesia

(Ex Alloc. *Dearly beloved,* ad novensiles sacerdotes Insularum Philippinanim. 28 nov. 1970).

3145 Dearly beloved sons and brothers. Newly ordained priests of God's (hurch.

We will only say a few short words, because the ceremony is long enough already and speaks for itself; then too, you are already well informed concerning the sacrament which you arc receiving.

We will do no more than recommend you to meditate on your ordination for the rest of your lives. Today sees the beginning for you of a subject for thought, prayer and action, which you must always recall, examine, explore and seek to understand. It must be stamped on your consciousness, just as the sacramental character is already stamped on your souls, on your being as men, on your being as Christians. Think of it! Today you have become priests! Try to give a definition of yourselves and the words come with effort and difficulty; the reality which they try to express is still more difficult, mysterious and inexpressible. What has taken place in you makes one truly marvel; *Hoir can I repay the Lord for his yoodness to met (Ps.* 115, 12), each of you can say. on feeling himself invested by the transforming action ot the Holy Spirit. You become for yourselves something to wonder at and revere. Never forget it. Though the world docs not know of it. and though many seek to strip the priest's personality of it. your " sacrality " must be kept ever present in your minds and in your conduct. It derives from a new qualifying presence of the Holy Spirit in your souls; if you arc watchful in love, you will also experience it within you.2 Never doubt your priestly identity; seek rather to understand it.

You will be able to undei'stand something of your priesthood by trying to comprehend two orders of relationships set up by it. The first order concerns the relationships with Christ which you have taken on by your priestly ordination. You know that in the religious dispensation of the New Testament there is only otic true priesthood, that of Jesus Christ, the one mediator between God and mankind *(1 Tim.* 2. 5). But by virtue

1 [Cfr. n. 1785).
• Cfr. *Jo.* 14; 17, 22-23.

of the Sacrament of Orders you have become sharers iu Christ's priesthood, so that not only do you represent Christ, not only do you exercise his ministry, but you live Christ. Christ lives in you. Inasmuch as you are associated with him in a degree that is so high and so filled with a sharing in his mission of salvation, you can say, as Saint Paul said of himself: *I live now not with my own life but with (he life of Christ who lives in me (Gal* 2, 30). This is something that opens to the priest the way of ascent for spirituality, the highest way open to man, one that reaches the summits of ascetical and mystical life. If ever some day you feel lonely, if ever some day you feel that you are weak secular mon, if ever some day you are tempted to abandon the sacred commitment of your priesthood, remember that you are " through him, with him and in him "; each one of you is " anotlier Christ ".

The second order of relationship linking you from now on to the Church is that with your bishop or superior, with the People of God, with persons, and also with the world. The priest is no longer for himself; he is for the ministry of Christ's Mystical Body. He is a servant, an instrument of the Word and of grace. The proclamation of the Gospel, the celebration of the Eucharist, the remission of sins, the exercise of pastoral activity, the life of faith and worship, and the radiation of charity and holiness arc his duty, a duty that reaches the points of self-sacrifice, of the cross, as for Jesus. It is a very heavy burden. But Jesus bears it with his chosen one and makes him feel the truth of his words: *My yoke is easy and my burden light (Mt* 11, 30). For, as Saint Augustine teaches us, *my weight is my love.*[1] When love of Christ becomes the single supreme principle of the life of a priest, it makes all easy, all possible, all happy.

We would like the awareness of being thus destined as a pastor to serve your neighbor never to bo extinguished within you; we would like it to make you always sensitive to the ills, the needs and the sufferings which surround the life of a priest. All classes of people seem to stretch out their hands to him and to ask for his understanding, his compassion and his assistance: children, young people, the poor, the sick, those who hunger for bread and for justice, the unfortunate, the sinners — all have need of the help of the priest. Never say that your lives are irrelevant and useless. *Who is weak,* says Saint Paul, *and I am not weakl (2 Cor* 11, 29). If you have this sensitivity to the physical, moral and social deficiencies of mankind, you will also find in yourselves another sensitivity, that to the potential good which is always to be found in every human being; for a priest, every life is worthy of love. This twofold sensitivity, to evil and to good in man, is the beating of Christ's heart in that of the faithful priest. It is not without something of the miraculous, a miracle that is psychological, moral and, if you like, mystical, while at the same time being very much a social one. It is a miracle of charity in the heart of a priest.

AAS 63, 28-30.

De catholicae disciplinae et doctrinae unitate in diversis condicionibus locorum et morum servanda

(Ex Alloc. *We have come,* ad Exc.rnos Praesules ex universae Oceaniae regionibus, 1 dec. 1970).

3146 How can Catholicism, so firm and so jealous about its unity, embrace all men, who are so different from ouch other l Does it perhaps demand absolute uniformity in all manifestations of life! Is there perhaps only one practical and historical way of interpreting the true and unique faith of Christi

You know, brothers, how easy and clear is the answer to this disturbing question.

[1] *Confessions* 13, 9: ML 32, 819

It was given by the Holy Spirit himself on the clay of Pentecost, when those who had been filled by the divine outpouring sent from heaven by Christ in lire and in wind began to speak foreign languages so that each of their listeners heard them *in his own native language (Acts 2,* **6), although they belonged to different races. Then too the reply is given by the recent Council, amply and repeatedly, especially in the now famous Decree "** *Ad Gentes* **", where the unity which marks Catholicism is shown in harmony with its apostolieity. Far from smothering what is good and original in ever}' form of h in« an culture, it accepts, respects and puts to use the genius of each people, endowing with variety and beauty the one seamless garment** *(Jn* **19, 23) of the Church of Christ?**

So, one may ask, is " pluralism " admitted? Yes, but the significance of this word must be well understood. It must on no account, contradict the substantial unity of Christianity? You are acquainted with some dangers that lie hidden in pluralism. These occur when it is not limited to the contingent forms of religious life, but presumes to authorize individual and arbitrary interpretations of Catholic dogma, or to set up as a criterion of truth the popular mentality, or to prescind in theological study from authentic tradition and from the responsible magisterium of the Church.

AAS G3, 56.

De necessitate et praecellentia vocationis missionariae

(Ex Alloc. *Our joy,* **occasione consecrat ionis episcopalis primi sacerdotis e Nova Guinaea. 2 dec. 1970).**

3147 **The missionary mandate,** *Go, therefore, and make disciples of all nations (Mt.* **28, 19), is always relevant. Throughout the centuries Jesus Christ repeats to all classes of the baptized his missionary command: " As the Father sent me, so am I sending you " (Jn. 20, 21), Our missionari' duty finds its origin in this order. It finds its source in the merciful love of the Father for all mankind, without distinction of persons.** *Hence, prompted by the Holy Spirit, the Church must walk the same road which Christ walked* **and the Church means all of us, Joined together like a body receiving its life-giving influence from the Lord Jesus? God chose to rely on men to be the bearers of his Gospel, the stewards of his grace, and the builders of his Kingdom. Who can claim that this is no concern of hisî Since there is a variety of conditions of life, and, consequently, different ways of giving a response, every member of the Church is reached by this call which is directed to each and every one. The whole Church is missionary, for her missionary activity, as the recent Council so forcibly reminded us, is an essential part of her vocation. To forget it or to carry' it out carelessly would be, on our part, a betrayal of our Master. We are dealing with a fundamental impulse, a duty' of the first order, one which we must all accept, without leaving any room for doubt or limitation.**

In the course of this moving ceremony, in which for the first time a Christian of New' Guinea ascends to the fulness of the priesthood, we find it easy to speak to you of the missions. Between our stay in the Philippines and our arrival in your country we have ourself been in an immense mission region beyond the borders of Australia. Measureless distances, numberless islands scattered over the ocean surface and many isolated peoples arc waiting for the announcement of the Good News — what a call, on your very doorstep.

1 **Cfr.** *Ps.* **44, 10: Decr. do activ. mission. Ecclesiae** *Ad gentes divinitus,* **n. 22; etc.: AASI58, 973 s. [Cfr. n. 2666].**

1 **Cfr.** *Eph.* **4, 3-6.**

1 **Cf. Decr. de activ. mission. Ecclesiae** *Ad gentes divinitus,* **n. 5: AAS 58, 951.**

brothers and sisters of Australia! Lift, up your oyes and look at this vast harvest waiting for reapers to gather it ℔n. Is it possible that your community, which has hud tho great good fortune to receive the grace of the Gospel, which has responded, with fervour to the teaching of your priests, and which offers the world a noteworthy testimony of faith, fidelity to doctrine, and generosity towards the upkeep of works of the apostolato — is it possible for it not to be at the same a land of missionaries ì

Young men and women listening to us, do you not hear the call of the Lord urging you to launch out on to the deep and go to serve the poorest? You parents, so worthy of being held up as examples of so many domestic virtues, will you not share the most precious thing you have received, the gift of faith, by allowing your children to consecrate themselves to the pursuit of the very mission of Jesus Christ? Members of the parish clergy, and you the religious who serve the many schools and colleges throughout your great country, will you not hold up, as the great witness to Christian life, enrolment in the peaceful army of missionaries? It is the Pope who asks this of you. and he would like to take back from this meeting with you, which gives him so much comfort, the hope for a levy of volunteers for the God-given work of evangelization, a work so closely bound up with men's aspirations for peace, truth, and brotherly love.2

AAS 63, 71-73.

De praecipuis muneribus theologorum in doctrina litici profundius excolenda

(Ex Adhort. Apost. *Quinque iam,* ad universos Episcopos, 8 dec. 1970).

3148 Eos ergo, qui in Ecclesia Dei grave munus inexhaustas divitias huius mysterii penitius pervestigandi suscipiunt, praesertim theologos et exegelas, in testimonium confirmabimus et fulciemus, ita ut adjuventur ad pergendum opus suum, magnum illum Traditionis cliristianae rursum tenentes.3 Non ita pridem haec rectissime sunt dicta: ◊ Theologia, ut doctrina fidei, locum suum obtinere nequit nisi in Ecclesia, ut communitate credentium. Theologia, si ea, quae ipsi pro certo antea posita sunt, negat locumque suum aliter intelligit, suum fundamentum suumque obiectum amittit. Libertas religiosa, a Concilio affirmata, quae in libertate conscientiae nititur, ad cuiusque personalem decisionem circa fidem refertur, nequaquam autem ad determinandum id. quod Revelatione continetur, et ad munus huic proprium, spectat ».4 Usus pariter disciplinarum humanarum in studiis hermènent icis est modus quidam pervestigandi depositum revelatum, quod tamen ad eorum indagationes redigi nequit, eum suapte origine suoque ipso argumento eas excedat.

Post Concilium peractum, quod locupletissima rerum copia in doctrina biblica et theologica adepta, luit apparatum, non modicus adhuc manet labor praesertim ad amplius excolendam theologiam de Ecclesia

» **Cf. *Jn* 1: 35.**

1 **Cfr. Decr. de activ. mission. Ecclesiae *Ad gentes divinitus,* n. 8: AAS 58» 956.**

▮ **Cfr. *Jlclatio Commissionis in Synodo Episcoporum constitutae,* Romae, oct. 1967, pp. 10-11.**

4 **Cfr. *Declaratio Episcoporum Germaniae.* Fulda» 27 dec. 1968, in *Herder Korrcspondenz.* Friburgi in Brisgovia, ian. I960, p. 75.**

et ad conficiendam anthropologiam Christianam, ratione habita progressionis in doctrinis humanis factae et quaestionum, quae inde credentium intellectui ponuntur. Quis ex nobis non agnoscit, praeter huius operis momentum, ea, quae hoc ipsum postulat, et non intellegit inevitabiles cunctationes? Attamen, si pernicies aspicitur, quam in vulgus editae conieclurae, periculi plenae, atque opiniones» Iidem perturbantes, hodie populo christiano allerunt, nos officio tenemur monendi cum Concilio veram theologiam verbo Dei scripto inniti, a sancta Traditione inseparabili, velut fundamento perenni.[1]

Dilectissimi Nobis Fratres, ne nos obmutescere patiamur, timentes vituperationes, quae semper heri possunt atque interdum non sunt omnino gratuitae. Quantumvis necessarium sit munus theologorum, non tamen sapientibus Deus officium authentice interpretandi Ecclesiae fidem commisit: haec enim in vitam populi inseritur, de quo Episcopis Deo est ratio reddenda. Ipsorum est ea, quae Deus credi ¡usserit, huic populo nuntiare.

AAS 63, 102-103.

De quibusdam condicionibus servandis a sacerdotibus ad statum laicalem reductis

(Ex Nonnis S. C. Pao Doctk. Fidei dc reductione saccrd. ad statum Iaicalem. 13 ian. 1971).

3149 **4. Ordinarius, ad quem spectat Rescriptum cum oratore communicare, hunc enixe hortetur, ut vitam Populi Dei, ratione congruente eum nova eius vivendi condicioue. participet, aedificationem praestet, et ita amantissimum Ecclesiae filium se exhibeat. Simul autem eidem notum faciat cuilibet sacerdoti ad statum Iaicalem reducto et ab oneribus dispensato vetitum esse ne:**

a) **ullam ordinis sacri functionem peragat, salvis iis quae habentur can. 882 et 892 § 2;**

l>) **ullam partem liturgicam agat in celebrationibus cum populo, ubi eius condicio est nota, neve umquam homiliam habeat;**

c) ullum otllcium pastorale gerat;

d) munero Rectoris (vel alio munere directivo). Directoris spiritualis et Docentis fungatur in Seminariis, Facultatibus Theologicis et similibus Institutis:

c) itemque ne munere Directoris scholae catholicae neve munere magistri religionis in quibuslibet scholis, catholicis aut secus, fungatur. Attamen Ordinarius loci, pro suo prudenti iudicio, potest in casibus particularibus permittere ut sacerdos ad statum Iaicalem redactus et ab oneribus cum sacra ordinatione conexis dispensatus, religionem doceat in scholis publicis, ex exceptione etiam in scholis catholicis, dummodo ne scandalum aut admiratio sit timendum.

AAS 63, 308.

[1] Cfr. Const, dogm. de Divina Revelatione *Dei Verbum,* 24: AAS SS» 828. [Cfr, n. 2655).

De vern imagine sacerdotis secundum exemplar B. V. Mariae formanda

(Ex Alloc. *Venire,* ad alumnos Seminarii Romani Maioris, 20 febr. 1971).

3150 **Ma dobbiamo limitarci alla scelta d'un punto solo, fra i tanti che urgono sul cuore, per questo breve colloquio; e qual è? esso si presenta da sé, come un tema d'obbligo, oggi: quello, così detto, della « identità » propria del Sacerdote. È tema, che travaglia certamente voi, alunni del Seminario, tesi verso la definizione del vostro avvenire; e tema, che può insorgere come un angelo di luce, o come uno spettro notturno, nella coscienza di voi, Sacerdoti, in un atto riflesso sul vostro passato, ovvero sull'esperienza del vostro presente. Ecco: chi è il Sacerdote? la domanda, dapprima ingenua ed elementare, si appesantisce di dubbi molesti e profondi: è davvero giustificata l'esistenza d'un sacerdozio nell'ecoiiomia del nuovo Testamento? quando sappiamo che quello levitico è terminato, *e* solo quello di ('risto adempie la funzione mediatrice fra Dio e gli uomini, e quando questi, elevati al livello di *genus electum (J Pt.* 2, 9) sono rivestiti d'un sacerdozio loro proprio, che li autorizza ad adorare il Padre *in spirilo e verità (Gv.* 4, 24)? E poi questo travolgente processo di desacralizzazione, di secolarizzazione, che invade e trasforma il mondo moderno, quale spazio, quale ragion d'essere lascia al prete nella società, tutta rivolta a scopi temporali e immanenti, al prete rivolto a scopi trascendenti, escatologici e così estranei all'esperienza propria dell'uomo profano? Il dubbio incalza: è giustificata resistenza d'un sacerdozio nell'intenzione originaria del cristianesimo? d'un sacerdozio quale è fissato nel profilo canonico? 11 dubbio si fa critico, sotto altri aspetti, psicologico e sociologico: è possibile? è utile? può ancora galvanizzare una vocazione lirica ed eroica? può ancora costituire un genere di vita, che non sia alienato, o frustrato? Questa problematica aggressiva i giovani la intuiscono, e molti ne restano scoraggiati: quante vocazioni spente da questo vento sinistro! e la sentono talvolta come un interiore tormento sconvolgente anche quelli che al sacerdozio sono già impegnati; e per taluni diventa paura, che si fa coraggiosa in alcuni, ahimè!, solo alla fuga, alla defezione: *Tunc discipuli... relido Eo, fugerunt,* l'ora del Gethsemani! *(Mt.* 26, 56).**

Si parla di crisi del sacerdozio. 11 fatto che voi siate qui raccolti dico subito che essa non ha presa su i vostri animi: grande fortuna! grande grazia! Ciò non esclude che anche voi ne avvertiate il pericolo, ne sentiate la pressione, ne desideriate la difesa. Vorrei che questa mia visita agisse in voi come conferma interiore e gioiosa della vostra scelta, I'er questo oggi sono venuto. Nulla è ora più necessario per il nostro Clero che la ripresa d'una coscienza ferma e fiduciosa della propria vocazione. Si potrebbero adattare alla presente situazione le parole di San Paolo: *Viride, vocationem vestram, fratres (1 Cor* I. 26). Non mi diffondo in analisi e in discussioni. Voi sapete che su questo tema esiste ormai una vasta lette-

ratura. Ai libri corrosivi della sicurezza, che francheggia il sacerdozio cattolico, rispondono ora libri che non solo confortano tale sicurezza ma che la avvalorano di nuovi argomenti, di quello fra tutti più valido d'una fede più illuminata e convinta, donde la vita del prete trae sorgente inesausta di luce, di coraggio, di entusiasmo, di speranza. E sapete, che la Chiesa, in questo tempo, svolge ad alto livello, negli studi teologici, nei documenti del magistero, (citeremo, ad esempio, la lettera dell'Episcopato Tedesco sull'ufficio sacerdotale), e svolgerà nel prossimo Sinodo episcopale, la verifica dottrinale e canonica della propria struttura sacerdotale.

3151 Vorrei dirvi ora soltanto due parole. La prima: non abbiate timore di questa problematica sul sacerdozio. Essa può essere provvidenziale, se davvero ne sappiamo trarre uno stimolo a rinnovare la concezione genuina e l'esercizio aggiornato del nostro sacerdozio; ma purtroppo può anche diventare eversiva, se si attribuisce valore più del merito a luoghi comuni, oggi divulgati con grande facilità, sulla crisi, che si vorrebbe fatale, del sacerdozio, sia per novità di studi biblici tendenziosi, sia per autorità di fenomeni sociologici, studiati per via di inchieste statistiche, o di rilievi di fenomeni psicologici e morali. Interessantissimi dati, se volete, meritevoli di seria considerazione in sedi competenti e responsabili, ma non mai tali da scuotere la nostra concezione sull'identità del sacerdozio, se questa coincide con la sua autenticità, quale la parola di Cristo e la derivata e provata tradizione della Chiesa consegnano intatta, anzi dopo il Concilio approfondita, alla nostra generazione. Tale autenticità si sostiene. come ben sapete, anche al confronto del mondo areligioso moderno, il quale, proprio perché tale e perché enormemente progredito nella esplorazione e nella conquista delle cose accessibili alla nostra esperienza, avverte, e più avvertirà, il mistero dell'univèrso che lo avvolge e l'illusione della propria autosufficienza, esposta al pericolo d'essere asservita e inaridita dal suo stesso sviluppo, ed eccitala all'esasperante conato di raggiungere l'ultima verità e la vita che non muore. In un mondo come il nostro, non è annullato, è accresciuto il bisogno di chi compia una missione di verità trascendente, di bontà supermotivata, di salvezza escatologica: il bisogno di Cristo. E noi non disperiamo della gioventù del nostro tempo, quasi essa fosse allergica e refrattaria alla vocazione più audace e più impegnativa, quella del regno di Dio. Preghiamo, operiamo e speriamo: *Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae (Le* 3, 8). Abbiamo fiducia in voi, giovani Alunni della scuola della Chiesa, e in voi, fratelli nostri nel sacerdozio e collaboratori nel ministero; abbiamo fiducia che saprete desumere dalla sempre vera sapienza della fede cattolica le forze vive e le forme nuove per riprendere il colloquio col mondo moderno: il Concilio vi olire il suo volume, che non indarno voi custodirete. E voi tutti, figli e fratelli, abbiate fiducia nel vostro Vescovo! il (piale non ha nulla dii promettervi di (pianto può fare attraente la vita per chi ama questa vita; ma per chi ama Cristo, per ehi ama la Chiesa, per chi ama i fratelli, olire ciò che a tanto amore conforta: la fede, il sacrificio, il servizio; la Croce insomma; e con essa la fortezza, il gaudio e la pace; e poi l'orizzonte estremo delle speranze eterne. E tutto questo uniti

insieme, nella ricomposizione di (¡nel presbiterio romano, di quella comunità ecclesiale, che ci dia l'ansia ed il presagio di realizzare in continua e paziente tensione la preghiera testamentaria di Gesù: *Siamo tutti uno (Gv.* 17, 21)

3152 L'altra parola ò quella che sempre risuona in questa aula di pietà vigiliare del sacerdozio: *Maria, mater mea, fiducia nica.* È la festa della Madonna qui e cosi venerata, che ora ci riunisce e che senza alcuno artificio devozionale, o convenzionale mette in luce la *conversatio,* la relazione cioè, l'intimità, diciamo pure il dialogo, che deve esistere fra l'ecclesiastico, alunno, diacono o sacerdote che sia, e la Vergine Madre di Dio. La festa familiare di questo Seminario riporta il pensiero della nostra trepidante controversia e della nostra fiduciosa apologia del sacerdozio a quello di Maria, .Madre di (risto. Non già che noi possiamo attribuire alla Madonna le prerogative del Sacerdozio, e al Sacerdozio quelle proprie della Madonna, ma esistono analogie e rapporti fra l'ineffabile somma di carismi, di cui è ricolma Maria, e l'ufficio sacerdotale, che faremo sempre bene a studiarne e a goderne la corrispondenza. È di questa armonia che può edificarsi la nostra formazione, sempre in via di perfezionamento: *Donec formetur Christus in vobis (Gal.* 4, 19), e può arricchirsi la nostra esperienza sacerdotale. È questa armonia, innanzitutto, che ci trasporta, per via esistenziale, quasi per incanto, nel quadro evangelico, dove visse la Madonna e da lei Gesù: cosi ella ci è subito maestra di questo ritorno alle fonti scritturali, del quale oggi tanto si parla, e subito ella sveglia in noi quella vita profonda, quell'attività personalissima, ch'è la nostra coscienza interiore, la riflessione, la meditazione, la preghiera. Dobbiamo pensare e modellare la nostra esistenza in modo reduplicato: non possiamo avere un'azione esteriore, per buona che sia, di ministero, di parola, di carità, d'apostolato, veramente sacerdotale, se essa non nasce e non ritorna alla sua sorgente e alla sua foce interiore. La nostra devozione a Maria ci educa a questo indispensabile atto riflesso a duplice titolo: perché ci conduce al Vangelo, che ci ispira e ci misura, e perché incontriamo la Madonna in questo identico atteggiamento, di ripensare gli avvenimenti della sua vita, *cogitabat qualis esset ista salutatio (Lc.* 1, 29); *conferens in corde suo (Le.* 2, 9); *Mater Eius conservabat omnia verba haec in corde suo (Lc.* 2, 51). .Maria scopre in ogni sua cosa un mistero; e non poteva essere altrimenti per lei, cosi prossima a Cristo. Può essere diversamente per noi che a Cristo siamo tanto vicini da essere autorizzati a *dispensare i suoi misteri,*[1] e a celebrarli *in persona Christ*[2]

Introdotti in questo sentiero della ricerca dell'esempio di Maria, tutta la nostra vita trova la sua *forma,*[2] quella spirituale, quella morale, quella ascetica specialmente. Non è tutta permeata di fede la vita di Maria! *Beala, quae credidisti (Lc.* 1. 45) la saluta Elisabetta; né più alto elogio si può fare di lei, la cui vita tutta si svolge nella sfera della fede. Lo ha

[1] Cfr. *1 Cor.* 1, 1.
[2] Cfr. *Phil.* 2, 7.

riconosciuto il Concilio.[1] E la nostra vita sacerdotale non ha forse lo stesso programma, non deve essere vita che attinge dalla fede la sua ragion d'essere, la sua qualificazione, la sua speranza finale! Poi, il suo titolo privilegiato ci trema sulle labbra: è la V'ergine. Cristo ha voluto nascere da una Vergine, e quale! l'immacolata! Non dice nulla questo accostamento dell'Immacolata alla nostra scelta dello stato ecclesiastico, che deve essere non represso, ma esaltato, trasfigurato, potenziato dal sacro celibato? No sentiamo oggi criticare il lato negativo, fino a dirlo inumano e impossibile: la rinuncia cioè all'amore dei sensi e del vincolo coniugale, normale, altissima e santa espressione dell'amore umano. Vicini a Maria, noi avvertiamo il triplice e superiore valore positivo del sacro celibato, estremamente confacente col sacerdozio: primo, il perfetto e rigoroso dominio di sé (ricordate San Paolo: *Castigo corpus menni et in servitutem redigo..A [J Cor.* 9, 27]), dominio indispensabile per chi tratta le cose di Dio e si fa maestro e medico delle anime, e segno luminoso e direttivo al Popolo cristiano e profano delle vie che conducono al regno di Dio: secondo, la disponibilità totale al ministero pastorale che il celibato ecclesiastico garantisce al sacerdote; è evidente; terzo, l'amore unico, immolato, incomparabile e inestinguibile a Cristo Signore, il Quale dall'alto della croce affida la Madre sua al discepolo Giovanni, che la tradizione asserisce essere rimasto vergine: *Ecce filius tuus; ecce mater tua... (Gv.* 19, 2G-27).

E così dite, sempre facendo di Maria il nostro modello, della sua obbedienza assoluta, che inserisce la Madonna nel disegno divino: *Ecce ancilla Domini... (Lc.* 1, 38); dite cosi deU'umiltà, della povertà, del servizio a Cristo: tutto è esemplare per noi in .Maria, Dite cosi del suo magnanimo coraggio, superiore ad ogni classica figura di eroismo morale: Ella stava *iurta crucem lesu, (Gv.* 19, 25), a ricordarci che, come partecipi dell'unico sacerdozio di Cristo, noi dobbiamo essere altresì partecipi della sua missione redentrice, essere cioè con lui vittime, totalmente consacrati cd offerti al servizio e alla salvezza degli uomini; potremo meditare così la profezia che ha fatto pesare sul cuore di Maria, durante tutta la sua vita, l'incombente, misteriosa spada della passione del Signore[2] e potremo così applicare a noi stessi le parole dell'Apostolo: *Adimpleo ca, quae desunt passion um (.'liristi in carne mea pro corpore Eius, quod est ecclesia, cuius factus sum ego minister (Col.* I, 24).

È facile, è dolce, è corroborante ripetere allora la bella giaculatoria: *Maria, mater nica, fiducia mea.* Oggi c sempre nella nostra vita sacerdotale.

AAS 63, 219-223. Cfr. *Inseffnamenti* **9, 120-126.**

1 **Const. dogm. do Ecclesia** *Lumen gentium,* **un. 53, 58, Gl, 63, eco.: AAS 57, pp. 58, Gl, 63 ss.**

2 **Cfr.** *Lc. 2,* **35.**

De urgenti necessitate ecclesiasticas vocationes impensa cura fovendi

(E Nuntio scripto dato *Con animo,* ad universos catholicos Chrlstifldeles et clerum, 12 mart. 1971).

3153 **Con animo pieno di letizia e di speranza, Ci rivolgiamo, conio ogni unno, a tutti l Nostri Agli della grande famiglia cattolica per chiedere la loro spirituale partecipazione, fervida, unanime, volonterosa, alla Ottava Giornata Mondiale di preghiere per le Vocazioni. E cogliamo l'occasione per invitarli a ridettero non solo sulla grandezza della vocazione, ma sul dovere che a tutti incombo di favorirne la crescita in ogni modo possibile: è un colloquio che amiamo annualmente intessere con ciascuno dei nostri Vescovi, sacerdoti e fedeli, per disporre i nostri cuori, insieme, alle effusioni della grazia divina che tutti ci chiama all'impegno più alto e più sacro di ogni altro, quello di pregare il Padrone della messe affinché mandi — in numero sufficiente agli accresciuti bisogni della Chiesa e del mondo — gli operai necessari alla sua messo.[1] E questo colloquio Ci è facilitato dalla particolare atmosfera offerta dalle celebrazioni liturgiche. Di fatto, la Giornata ritorna a noi nel giorno stesso in cui la liturgia offre alla nostra meditazione l'immugine viva del Buon Pastore.**

1. Quando Gesù presentava se stesso come il Pastore Buono, si ricollegava ad una lunga tradizione biblica, già familiare ai suoi discepoli ed agli altri ascoltatori. Il Dio d'Israele, infatti, si era manifestato sempre come il Pastore buono del suo popolo. Egli no aveva ascoltato il lamento *(Es* 3. 7), lo aveva liberato dalla terra di schiavi *(Dt* 5, 6), *aveva guidalo nella sua bontà il popolo da lui salvato (Es* 15, 3) durante il faticoso cammino nel deserto verso la patria promessa *(Sai* 78 [77], 52 ss.). Con l'alleanza del Sinai lo aveva costituito come popolo di sua proprietà, regno sacerdotale, gente santa *(Es* 19, 5 r). Secolo dopo secolo, il Signore aveva continuato a guidarlo, anzi, a portarlo sulle sue braccia come il pastore porta gli agnelli *(Is* 40, 11). Lo aveva ancora portato dopo la punizione dell'esilio, chiamando di nuovo e radunando insieme le pecore disperse per ricondurle nella terra del padri *(Is* 49, 8 ss.; 56, 8; *Zc* 10, 8).

È per questo motivo che gli antichi credenti si rivolgevano filialmente a Dio, chiamandolo il loro Pastore: *Il Signore è il mio Pastore, non manco di nulla; in erbosi pascoli mi fa riposare; ad acque ristoratrici mi conduce, ricrea l'anima mia; mi guida per giusti sentieri (Sai* 23 [22], 1 ss.; cf. 80 [79], 2). Essi sapevano che il Signore era un Pastore buono, paziente, talvolta severo, ma misericordioso sempre verso il suo popolo, anzi, verso tutti gli uomini.

Il Signore aveva chiamato anche degli uomini, perché fossero pastori del suo gregge c lo guidassero in suo nome o secondo il suo cuore: uomini scelti, uomini di grande fede, come Mosé ed Aronne *(Sai* 77 [76], 21), Giosuè *(Nm* 27, 15 ss.), Davide *(2 Sam* 5, 2), e numerosi altri capi del suo popolo.

Però quegli uomini, con tutte le debolezze umane, non erano che figure e anticipazioni dei tempi che ancora dovevano venire. Inoltre, essi non potevano dare quella sicurezza e quella pace, che era l'aspirazione profonda degli animi, o perciò il popolo ciotto non trovò chi veramente ne dirigesse i passi sulla via della verità, nell'ossequio alla giustizia, nel rispetto della Parola divina. Finalmente il Signore, per mezzo dei profeti, annunciò la venuta di un nuovo Davide, dell'unico Pastore, che avrebbe guidato il suo popolo con assoluta fedeltà *(Ez* 34, 23; cf. tutto 34), e avrebbe risposto alle sue ansie profonde.

3154 **E infatti, quando nella pienezza dei tempi venne Gesù, Egli trovò il suo popolo *come***

1 **Cfr. *Mi* 9, 38.**

un yrt'uuc tu nza pastore e nc provò una profonda pena (*MI* 9, 36). In Lui le profezie si adempivano c finivano i tempi dell'attesa. Con le stesse parole della tradizione biblica 1 Gestiti è presentato come il Pastore Buono, che conosce le sue pecore, le chiama per nome, e per esse dà la sua vita *(Oc* 10, 11 ss.). E cosi si *farò un solo gregge, un solo pastore «Jv* 10, 16). In questo modo Gesù rivela il suo programma di azione nelle anime, che non si svolgerà con violenza o costrizione, ma con dolcezza, con persuasione, con amore *(MI* 11, 28-30).

Gli Apostoli, fedeli alla memoria di Gesù, si rallegravano con i nuovi credenti, perché avevano trovato in Lui il Pastore delle loro anime (7 *PI* 2, 25), anzi, il Principe del Pastori *(1 Pt* 5, 4).

Giunta poi Torà di far ritorno al Padre, lasciando questo mondo, Gesù volle scegliersi e chiamaro altri pastori secondo il suo cuore. Lo fece per sua libera elezione *(Mr* 3, 13), affinché continuassero la sua stessa missione, in tutto il mondo, sino alla fíne dei secoli *(Mt* 28, 18 ss.). Essi saranno i suoi inviati, i suoi messaggeri, i suoi apostoli. Essi non saranno pastori so non nel suo Nome, per il bene del gregge e in virtù del suo Spirito, a cui dovranno rimanere fedeli. Primo fra tutti Pietro, che, dopo la sua triplice professione di amore verso Gesù, è nominato pastore delle Sue pecore e dei Suoi agnelli *(Gv* 21. 15-17). Poi tutti gli apostoli. E dopo di loro, altri ancora, ma tutti nel medesimo Spirito. E tutti, in ogni tempo, dovranno guidare il gregge del Signore, ad essi affidato non come dominatori, ma come modelli del gregge, con pieno disinteresse, con slancio del cuore *(1 Pt* 5, 2 sa.). Solo così essi potranno ricevere un giorno il premio meritato, quando riapparirà il Principe dei Pastori *(/ Pt* 5, 4).

3155 2. La missione di Gesù, dunque, continua. Egli rimane sempre con noi *(Mt* 28, 20b): i cieli e la terra passeranno, ma le sue panile non passeranno *(Mt* 24, 35). Gesù, il Pastore Buono, continua quindi a chiamare chi voglia collaborare con Lui a compiere la sua stessa missione. Tutti noi abbiamo ricevuto il Battesimo di Gesù. In questa vocazione comune ad essere cristiani, ognuno di noi è chiamato a svolgere una funzione particolare, per l'attuazlono del disegno di Dio *(lìm* 12, 4-7; *J Cor* 12, 4 ss.). Tutti, dunque, dobbiamo avvicinarci con fiducia a Cristo, alla sua vita, alle sue parole, per riscoprire la volontà di Dio sopra di noi, e mettere a servizio degli altri, della Chiesa. dell'umanità, i doni che ciascuno ha ricevuto *(1 Pt* 4, 10 ss.).

Ora, Gesù ha voluto che la sua Chiesa abbia sino alla fine dei tempi anche dei pastori che partecipano al sacerdozio di Lui. in modo che l'atto salvatore di Gesù diventi presente ed efficace in tutta l'umanità e per tutte le generazioni? In questi tempi in cui romanità ricerca nell'oscurità la sua strada c gli uomini sono *come pecore erranti (1 Pt* 2. 25; cf. *Mt* 9, 3G), il cuore di Cristo è più che mai vicino ad essa, per prevenire i pericoli che la minacciano, i passi falsi e fatali, e per spronarne la generosità.

È per questo che ciascuno deve misurare la propria responsabilità e farsi attento per scoprire in sé ed accogliere i segni possibili della chiamata ad una missione « pastorale », più prossima all'azione del sommo Pastore, nella sua parola c nel suo sacrifìcio.

La vita dev'essere consacrata a qualcosa di grande. Non si può rimanere inerti e insensibili, quando si pensa che tante mani si alzano dal cinque continenti verso chi. rappresentando Cristo in mezzo a loro, possa colmare lo loro aspettative e rispondere allo loro speranze. Sono mani di bambini e di giovani, che attendono ehi insegni loro la via della verità e della giustizia; mani di uomini o donno, a cui l'asprezza dura della vita quotidiana fa sentire più acuto il bisogno di Dio; mani di anziani, di sofferenti. di ammalati, che aspettano chi si interessi di loro, si chini sullo loro tribolazioni, ne consoli lo amarezze, schiudendo all'anima stanca la speranza del Ciclo: mani di affamati, di lebbrosi, di reietti della società, che chiedono aiuto, Per Questo sono necessari sacerdoti o religiosi, sono nocessnrio Suore, sono necessarie animo consacrato negli Istituti Secolari: e purtroppo spesso

1 Cfr. *Ez* 34, 11-16.
1 Cfr. Const, dogm. do Ecclesia *Lumen gentium,* n. 28: AAS 57, 33. [Cfr. n. 2589).

essi mancano proprio là, dove il bisogno è più grande, e si fa più tragico di giorno in giorno. Per (tuesto Noi Ci indirizziamo al Popolo di Dio: a ognuno il Signore può far sentire la sua voce; e saranno retribuiti con lo stesso salario d'amore eterno gli operai della prima, come dell'ultima ora.l

3156 Ma è soprattutto ai giovani che Ci rivolgiamo, perché, oggi come ieri, sono ossi che Gesù di preferenza sceglie c chiama ad essere sacerdoti secondo il suo cuore, ai quali si rivolge come ai *suoi amici ((¡v.* 15, 9-15); essi Egli sceglie e chiama ad essere testimoni della sua carità assetata di anime, nei vari stati della vita religiosa o della spiritualità consacrata. Il mondo di oggi, come ha bisogno di pastori, cosi ha altrettanto bisogno di quei simboli viventi, in cui brilla di più viva luce il mirabile disegno di Dio sull'umanità: ha bisogno di quelle vite, quali lo Spirito Santo ha suscitato fin dall'origine della Chiesa e che, in forza di una consacrazione totale al Signoro e di una immolazione integralo di sé a servizio di Dio e dei fratelli, manifestano agli occhi di tutti ciò che Dio attende da ciascuno e che Egli prepara per lutti: il suo regno di amore. La nostra difficile epoca esige anche dei religiosi c delle religiose. Tutti i giovani di cuore generoso devono interrogarsi per sapero se il Signore Gesù non *stia parlando proprio al loro cuore.*2 Non ci sono contini a questa generosità e a questo dono di sé: al di là delia patria di ciascuno, si aprono alla evangelizzazione i campi illimitati, dove crescono lo messi del Signore.3

A voi, pertanto, giovani c figliole credenti, vogliamo perciò ripetere le parole della parabola: « Perché ve ne state oziosi / *Quid hic statis tota die otiosi ! (MI.* 20, 6). Non di parole vi è bisogno oggi ma di opere. Non di velleità, ma di generosità concreta, che paghi di persona. Non di contestazioni sterili, ma di sacrifìcio personale che. impegnandosi direttamente trasformi il mondo fatiscente. Solo i giovani possono comprendere questa necessità: ed ni migliori tra essi si può aprire il campo sterminato dell'apostolato sacerdotale, missionario, caritativo, assistenziale, di cui abbisognano i fratelli. Ascoltate la voce di Cristo, che vi chiama tra i suoi operai: date un senso alla vita, facendo vostre le sollecitudini della Chiesa per l'elevazione e il progresso dei popoli. La Chiesa, infatti, comprende veramente a fondo le istanze del vostro cuore generoso, e solo essa non le delude, non le strumentalizza per secondi fini, non le rende vane.

3157 Ma è anche tutto il popolo cristiano, che è invitato a contribuire, ognuno per la sua parte, allo scopo di offrire al Signore questi pastori e questo anime consacrate, di cui lo stesso popolo cristiano ha bisogno per vivere c per crescere. Tutti hanno il dovere di cooperare alla edificazione del Corpo Mistico di Cristo. Il Concilio Vaticano li ha sottolineato vigorosamente questo dovere: ‹ Se nella Chiesa non tutti camminano per la stessa via, tutti però sono chiamati alla santità e hanno avuto in sorte la stessa fede in virtù della giustizia di Dio? Quantunque alcuni per la volontà di Cristo siano costituiti dottori c dispensatori del misteri o pastori per gli altri, tuttavia vige fra tutti una vera uguaglianza riguardo alla dignità e all'azione comune a tutti l fedeli nell'edificare il Corpo di Cristo. La distinzione, infatti, posta dal Signore tra i sacri ministri e il resto del Popolo di Dio, comporta un legame, essendo i Pastori e gli altri fedeli uniti tra di loro da una comunità di rapporti; i Pastori della Chiesa, sull'esempio di Cristo, sono al servizio gli uni degli altri e al servizio degli altri fedeli, e questi a loro volta prestano volonterosi la loro collaborazione ai Pastori o ai maestri. Così, nella varietà, tutti dànno testimonianza della mirabile unità del Corpo di Cristo ? Di qui la necessità delPapostolato, della collaborazione missionaria, soprattutto della preghiera per lo vocazioni.

l Cfr, *MI.* 20, 9-16.

l Cfr. *Os.* 2. 16.

• Cfr. Const, (login, de Ecclesia *Lumen gentium,* n. 44: AAS 57, 50. Decr. do accomm. rennv. vitao religiosae *Perfectae caritatis,* n. 1: AAS 58. 702; Decr. do actlv. mission. Ecclesiae *Ad gentes dMnitus,* n. 3: AAS 58, 918.

‹ Cfr. 2 *Pt.* 1. 1.

l Cfr. Const, dogm. de Ecclesia *Lumen gentium,* n. 32: AAS 57, 38.

È tutto il popolo cristiano che dove preparare, nelle suo famiglie esemplari, il buon terreno dove la semente possa gannìtiare e produrre, È tutto il popolo cristiano che deve manifestare la sua attesa e la sua stima verso il sacerdote, il religioso, la religiosa, creando così il clima favorevole al dischiudersi dei giovani alle cose di Dio. È tutto il popolo Cristiano che deve domandare a Dio umilmente ciò che Dio solo può dare, pregando, secondo il comando del Maestro, perchó Egli mandi operai nella sua messe (3/L 9, 38). Tutto il popolo: ma primi fra tutti gli stessi sacerdoti e i religiosi, alTcsetnpio, al fenore, alla fedeltà dei (inali è sospeso Tintero avvenire della Chiesa.

Siamo certi che le Nostre parole troveranno eco nel cuore dei Nostri figli e figlie della cattolicità universale, suscitandovi più ardente il bisogno della preghiera, più Intensa Totfcrta del sacrificio, più fedele la rispondenza alla volontà divina che tutti chiama a impegnarsi nell'amore per l'edificazione della Chiesa. Nessuno si ritragga da questo dovere; c affinché la buona disposizione non manchi, di cuore impartiamo la Nostra Benedizione Apostolica, in modo particolare a quanti seguono hi sacra vocazione, alle famiglie che li hanno offerti al Signore, e a quanti, con la preghiera, con la sofferenza, con l'aiuto concreto li sostengono nell'arduo e letificante cammino.

AAS 03, 375-380.

De iis qui a sacerdotali vita defecerunt

(Ex Hornilla *.1 questo punto,* habita in Archibas. Lateranensi feria quinta in Coena Domini », 8 apr. 1971).

3158 **Fratelli! io non posso pensare a questo tragico dramma pasquale, senza che anche nel mio spirito di Vescovo e di Pastore si associ la memoria dell'abbandono, della fuga di tanti Confratelli nel Sacerdozio dal nostro cenacolo di *dispensatori dei misteri di Dio (ICor.Á.* 1). Lo so, lo so; bisogna distinguere caso da caso, bisogna comprenden', bisogna compatire, bisogna perdonare, e forse bisogna riattendere, e sempre bisogna amare. E ricordare nelTamoro angoscioso che anche questi confratelli, infelici o disertori che siano, sono segnati dalTindelebile impronta dello Spirito, che li qualifica Sacerdoti in eterno, qualunque sia la metamorfosi, che essi esteriormente o socialmente subiscono e molti da sé, per vili motivi terreni, reclamano. Ma come non avvertire, in quest'ora di comunione, i posti vacanti di questi un giorno nostri commensali? Come non piangere por la defezione cosciente di alcuni, come non deplorare la mediocrità morale che vorrebbe trovare naturalo e logico Infrangere una propria promessa, lungamente premeditata, solennemente professata davanti a Cristo c alla Chiesa? Come, ciucata sera, non pregare per questi fratelli fuggiaschi o per le comunità da loro lasciate c scandalizzate? Come non intensifican' la nostra affettuosa invocazione por la nuova generazione di ministri, che nella nostra Chiesa latina, accettando il sacerdozio, compiono liberamente c coscientemente la propria generosa opzione per Túnico amore a Cristo, per Tunico servizio alla Chiesa, per Tunico e totale ministero ni fratelli, consumando così nella propria carne *ciò che ancora manca alle passioni di Cristo,*1 affinché 11 loro sacrificio d'amore valga come segno, come esempio, come merito all'elllcaola della Redenzione nella nostra moderna età secolarizzata ed edonistica?**

AAS 63, 276-277.

1 **Cfr. *Col.* 1, 21.**

De alumnorum inscriptione in Universitatibus civilibus et in Pont. Athenaeis Ecclesiasticis Romanis

(Litt. S. C. Pao Inst. Cath. *Ci permettiamo,* ad Episcopos Italiae, 22 apr. 1971).

Ci permettiamo rivolgerci alla Signoria Vostra Rev.ma por attirare la Sua cortese attenzione su due problemi che sono per noi motivo di seria preoccupazione:

***a)* La iscrizione di seminaristi a università civili durante il periodo del sessennio fllosoflco-teologico.**

***b)* Lo irregolarità che si verificano nell'osservanza delle vigenti disposizioni riguardanti la dimora, in Roma, degli studenti, seminaristi o sacerdoti, iscritti presso I Pontifici Atenei Ecclesiastici dell'urbe.**

1

3159 **Siamo venuti a conoscenza che alunni di alcuni seminari, mentre frequentano i corsi fllosoflco-teologici, sono iscritti a facoltà di università civili. Si tratta — come è evidente — di una questiono che tocca tanto da vicino la preparazione dei candidati al sacerdozio e la stessa concezione della formazione sacerdotale. Questo Sacro Dicastero, pertanto, che per il suo grave officio è particolarmente impegnato nel promuovere e incoraggiare tutti gli sforzi che si stanno compiendo — alla luce degli insegnamenti e delle direttive del Concilio Vaticano II e della « Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis » — per rinnovare i seminari in modo che procedano con sicurezza e producano salutare incremento di pietà, scienza, fervore pastorale nei candidati al sacerdozio (cf. « Ratio fundamentalis », Introduzione),[1] dopo avere esaminato il problema sopra menzionato nei vari aspetti, non può non disapprovare, come abuso contrario alle disposizioni vigenti e gravemente pregiudizievole alla formazione sacerdotale, tale simultanea iscrizione.**

La « Ratio fundamentalis , infatti, fra i vari esperimenti consentiti per una migliore formazione e per una più matura preparazione degli alunni agli Ordini sacri, prevede che, « dopo il primo anno eli seminario maggiore, si può (...) concedere agli alunni o di iniziare il secondo anno, o di dedicarsi a studi profani nelle università • (n. 42 b).[1] Resta quindi esclusa, In maniera esplicita, la contemporaneità dei due impegni scolastici. Poiché è ivi offerta una semplice alternativa, l'iscrizione ad università civili può essere concessa, ceteris servatis de iure servandis, soltanto a condizione che ci sia *Vinterruzione* del corso fllosoflco-teologico da parte dell'interessato. Tale concessione tuttavia, come risulta dal contesto del n. 42, non contempla un ciclo completo di studi universitari, bensì piuttosto un certo periodo da concedersi in casi determinati, per risolvere dubbi circa la vocazione. Vero e primo scopo di un tale esperimento, quindi, non è quello di dare al candidato l'opportunità di acquistare un titolo accademico civile, ma ⊢ come dice espressamente la « Ratio fundamentalis » — « hoc modo, primis experientiis in Seminario expletis, candidato spatium verae libertatis interioris et exterioris [offerre] ad suam propriam vocationem solidius diligentiusque excolendam Il conseguimento di un titolo accademico civile sarà pertanto da prendersi in considerazione, eventualmente, soltanto dopo l'ordinazione sacerdotale.

L'abuso sopra menzionato, inoltre, mentre è chiaro indice di poco impegno negli studi ecclesiastici, denota noncuranza per le stesse disciplino ecclesiastiche e dimostra, nel contempo, scarsa sensibilità per le sempre crescenti esigenze della formazione sacerdotale. È ovvia l'impossibilità oggettiva di attendere con la necessario diligenza e serenità

1 **[Cfr. n. 2952].**
' **[Cfr. n. 30031.**
* ***Ibidem.***

al particolari impegni che hi formazione sacerdotale comporta, quando si hanno all ri interessi e preoccupazioni assorbenti, quali appunto gli studi presso università civili. Durante il periodo del seminario maggiore tutta l'educazione degli alunni, nelle sue varie componenti — spirituale, intellettuale, pastorale e disciplinare — dev'essore orientata nella direziono definitiva del sacerdozio; deve, cioè, ı tendere allo scopo di formarli veri pastori d'anime, Bull'csomplo di Nostro Signore Gesù Cristo Maestro, Sacerdote e Pastore » (« Optatam totius , n. 4).' Tale formazione pastorale scopo di tutta la formazione sacerdotale — non è un aspetto atllancato a quello spirituale e a quello intellettuale, ma deve investire e compenetrare tutta l'azione educativa, la quale, per essere veramente valida ed ellìcace, ha bisogno di trovare respiro nelle dimensioni teologiche, mediante uno studio assiduo e mia riflessione approfondita (cf. « *Lineamenti per una Ratio institutionis sacerdotalis,* Conferenza Episcopale Italiana, pag. 54, Roma 1968).

II

3160 Da più parti sono giunte a questo Sacro Dicastero segnalazioni e lamentele di irregolarità che si verificherebbero circa l'adempimento dell'obbligo della residenza da parte di studenti seminaristi e sacerdoti in Roma.

È noto che le vigenti disposizioni relative all'iscrizione degli studenti del clero secolare *(seminaristi* o *sacerdoti'}* ai Pontifici Atenei dcll'Urbe prescrivono che gli stessi dimorino nei pii Istituti loro destinati (cf. Circolare della S. C. dei Seminari e delle Università degli Studi, in data 15 luglio 1964, Prot. N. 695/52/20, A) 2 il cui elenco tassativo appare ogni anno ncll'Annuario Pontificio, nel capitolo Istituti Ecclesiastici di Educazione e di Istruzione », alle due voci: « Seminari e Collegi per candidati al sacerdozio • e ‹ Collegi e Convitti per alunni sacerdoti ».

Se no richiamano qui le prescrizioni essenziali.

3161 A) – I *sacerdoti secolari* che compiono a Roma gli studi presso i Pontifici Atenei devono risiedere — come si è dotto — nei Collegi o Convitti loro riservati. Per essi però è prevista, eccezionalmente ed a determinate condizioni, la dispensa di « Extracollegialità -, che viene concessa, d'intesa con questo Sacro Dicastero, direttamente dal Vicariato dcll'Urbe, dietro presentazione della domanda dell'ordinario diocesano dell'interessato (ct. Circolare citata, B). I sacerdoti studenti non possono quindi risiedere in parrocchie o altri istituti religiosi senza l'esplicito permesso del Vicariato.

3162 B) – Por gli *studenti seminaristi* questa Sacra Congregazione non concede eccezioni dalla norma che li riguarda, se non in casi particolarissimi e per motivi gravi. Tutti i seminaristi, infatti, hanno 11 preciso obbligo di risiedere nei Seminari o Collegi per loro previsti, al fine di potervi ricevere la dovuta formazione sacerdotale (cf. *Ratio fundamentalis,* IV, n. 20, pag. 29).8

L'osservanza delle disposizioni sopra indicate è condiziono indispensabile per la validità dcll'iscrlziono ai Pontifici Atenei Romani. I sacerdoti e i seminaristi, pertanto, che non risultassero in regola con esso, non potranno in nessun modo essere considerati, a qualsiasi effetto, alunni doll'Atcneo.

Ex Archivo S. C. pro Insl. Cath.

1 [Cfr. n. 2625].
* [Cfr. n. 2582].
• [Cfr. n. 2981].

De pastorali cura vocationum necessitatibus temporis nostri accommodanda

(Ex Alloc. *C'est dc tout,* ad Moderatores nationales Operum ad ecclesiasticas vocationes spectantium, 13 mai. 1971).

3163 **Nous savons tout ce que vous mettez en œuvre pour que les vocations sacerdotales soient largement estimées chez les fidèles éveillées ct soutenues chez ceux, jeunes ou plus âgés, que le Seigneur appelle à ce plus haut service.**

Toute l'Eglise se penche sur ce problème qui revêt, en certaines régions surtout, une gravité exceptionnelle. A vous il revient d'abord d'étudier cette situation en profondeur et objectivement pour susciter les remèdes spirituels et pédagogiques adéquats. Il ne suffit pas de dire ou d'écrire que les temps sont changés, qu'ils appellent une autre formo de ministère, un autre modo d'insertion du clergé dans la société, un autre style dc formation des candidats au sacerdoce. Le prochain Synode d'évêques,[1] vous le savez, examinera ces graves questions. Les conditions de la vie sacerdotale ont. certes une grande importance; mais l'appel à vouer toute sa vie au service du Christ, avec la disponibilité des apôtres, transcende toutes ces conditions: ne trouve-t-il pas son meilleur enracinement et sa plus grande possibilité de déploiement dans un climat dc foi profonde au Seigneur, un sens authentique dc l'Eglise, et le désir passionné dc servir les âmes, jusqu'à la générosité de la croix, vécue dans l'espérance pascale?

Dès lors, la première urgence est sans nul doute de sensibiliser le peuple chrétien, les familles, à la grandeur et à la nécessité de ces vocations, à l'estime du sacerdoce spécifique, exigé par l'épanouissement du «sacerdoce baptismal» des laïcs eux-mêmes. On suscitera en même temps une ardente prière pour ces vocations, *pour que le Maître dc la moisson envoie des ouvriers à sa moisson.*[2] N'cst-co pas la première recommandation, — la seule semble-t-il —, que le Seigneur ait laissée à ses disciples en pareille circonstance? Jamais l'Esprit-Saint ne refusera à un peuple chrétien, généreux et assidu dans une telle prière, les pasteurs dont il a un réel besoin: ce doit être pour nous une conviction profonde.

Le meme Esprit Saint nous fait par ailleurs le devoir de mettre en œuvre toutes les ressources pastorales capables d'éveiller les jeunes à la vocation sacerdotale, dc les aider à reconnaître l'appel du Seigneur et les besoins de l'Eglise, de les guider ct dc les soutenir au milieu des difficultés: apprenons-lcur à surmonter ces dernières avec esprit do foi, dans l'espérance ct un plus grand amour. Beaucoup d'offices nationaux et diocésains des vocations ont déjà organisé avec succès des rencontres, des récollections, des sessions, bref de multiples occasions dc dialogue, do réflexion, dc prière, où les jeunes, sous une direction pédagogique appropriée, approfondissent, leur lien avec le Christ ct avec son Eglise, et s'ouvrent ainsi à l'engagement auquel l'Esprit Saint peut les appeler, (et effort no peut porter tous ses fruits que si, parallèlement, parents, éducateurs et mouvements d'action catholique mettent cet objectif au cœur dc leurs préoccupations.

Enfin, est-il besoin de le souligner, n'cst-co pas aux prêtres eux-même qu'il appartient de faire briller le sacerdoce d'une lumière qui le rende désirable? Là où le prêtre mène une vie vraiment évangélique, puisant amour, courage ot joie dans un ministère exercé en union profonde avec le Christ, ce témoignage ne saurait rester longtemps infécond pour les vocations. Qui ne le voit, par contre? Tout affaissement de l'idéal sacerdotal, toute hésitation à son sujet, comme toute médiocrité dc vie et toute dissension à l'intérieur du clergé, en tarit inévitablement la source. Ne serait-ce pas là l'un des drames de la crise

1 **[Cfr. nn. 3171** sr.].
1 **Cfr.** *Ml.* **9, 38.**

actuelle, à laquelle tant de laïcs chrétiens assistent avec douleur1 Mais Nous eu avons la ferme conviction: avec l'aide de Dieu, avec le soutien de tant de prêtres généreux et avec la prière de tant do fidèles ot d'âmes consacrées, cette crise sera surmontée. Aidez-Nous â faire prendre tout particulièrement conscience aux prêtres de leur responsabilité capitale en ce domaine.

AAS 63, 465-466.

De instituendis alumnis ad rectum usum mediorum communicationis socialis

(Ex Instr. Pastorali *Communio cl progressio* Pont. Consilii instrumentis communicationis socialis praeposito ad Decr. Cone. Vat. II dc Instrumentis communie, soc. rite applicandum, 23 mai. 1971).

31G4 **111. Ne procul omnino a rebus vitae detineantur neve impares deinceps accedant ad munia apostolica, futuri sacerdotes et religiosi religiosaeque, eum in seminariis et collegiis instituuntur, recte addiscent quomodo haec subsidia humanam societatem allidant, quaque ratione tcchnica usurpentur. Haec cognitio pars integratis, ut dicitur, erit illorum institutionis. Etenim est condicio sine qua non potest quisquam efficaciter exercere apostolatum in hodierna mundi communitate, quae eis instrumentis plus movetur in singulodies.1 Nccesso praeterea est sacerdotes et religiosi viri ac mulieres penitus noverint, quo pacto opiniones et sensus gignantur indoque aptentur huius aetatis adiunctis, siquidem Verbum Dei hodiernis nuntiatur hominibus et illa Instrumenta eidem nuntiationi validissimum subsidium ministrant. Qui autem ex alumnis peculiarem proclivitatem et facultatem ostenderint haec inventu communicationis adhibendi» perfectius condoceûent.**

AAS 63, 632-633.

Novae nonnae de Pont. Commissione Biblica ordinanda

(Ex Motu Propr. *Sedula cura,* 27 iun. 1971).

3165 **Itaque, omnibus mature perpensis, motu proprio ac Nostra Apostolica auctoritate novas leges dc Pontificia Commissione Biblica ordinanda statuimus ac decernimus, quae sequuntur.**

1. Commissio Biblica, quae pro suo munere pergit studia rei biblicae recte promovero atque auxiliatriccm operam Magisterio Ecclesiae in Sacra Scriptura interpretanda praestare, secundum novas normas recognoscitur eademque cum Sacra Congregatione pro Doctrina Fidei colligatur.

2. Munere Praesidia Commissionis Biblicae fungitur Cardinalis Praefectus Sacrae Congregationis pro Doctrina Fidei, qui adiuvari poterit a vices gerente, e membris Commissionis seligendo.

3. Commissio Biblica constat ex scientiarum biblicarum cultoribus e variis scholis ot Nationibus, qui scientia, prudentia et catholico sensu erga Ecclesiae Magisterium excellant.

4. Commissionis Biblicae Membra a Summo Pontifice, cuius indicio proponuntur a Cardinali Praeside post consultationem Oonfcrentiarutn Episcopalium, ad quinqueu-

1 **Cfr. Sacra Congregatio pro Institutione Catholica: *Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis:* AAS 62. 321-384. Ibidem vide potissimum par. I. et num. 6S [Cfr. nn. 3030; 2571].**

nium nominantur, quo expleto, confirmari possunt. Numerus autem Membrorum summam XX ne excedat.

5. Secretarius Commissionis Biblicae, proponente eiusdem Commissionis Praeside, a Summo Pontifice ad quinquennium nominatur et inter Consultores Sacrae Congregationis pro Doctrina Fidei adnumoratur. Expleto quinquennio, confirmari potest. Expedit autem, ut Cardinalis Praeses, quantum fleri possit, inter Membra Commissionis consultationem instituat, antequam nomina ad hoc munus aptorum Summo Pontifici subiclat.

G. Coetus Plenarius Commissionis Biblicae saltem semel in anno convocatur.

7. Si studium peculiarium quaestionum id exigat, Cardinalis Praeses speciales Sub-eo «Illi **lesiones e Mombris illius argumenti singulariter peritis instituere potest, quae, studio expicto, a miniore suo cessant. Subcommissiones, annuente Praeside Commissionis, alios quoque peritos, et, si casus ferat, etiam non catholicos, consulere possunt. Qui ad hanc consultationem vocantur non Hunt Membra.**

8. Commissionis Biblicae Membra etiam scripto consuli possunt.

9. Quaestiones et argumenta studio expendenda a Summo Pontifice aut a Praeside Commissionis designantur, proponentibus vel Sacra Congregatione pro Doctrina Fidei, vel Synodo Episcoporum, vel Conferendis Episcopalibus, vel ipsa Commissione Biblica suggerentibus eiusdem Membris, vel etiam catholicis Studiorum Universitatibus et Societatibus Biblicis, salvo praescripto n. 136 Constitutionis Apostolicae *Regimini Ecclesiae, universae*.l

10. Conclusiones, ad quas Commissio Biblica in Sessione Plenaria pervenerit, praeviis, si casus ferat. Commissionibus specialibus, Summo Pontifici subiclentur atque in Sacrae Congregationis pro Doctrina Fidei usimi tradentur.

11. Co iiii« **issionis Biblicae est studia perficere, necnon instructiones et decreta parare, quae a Sacra Congregatione pro Doctrina Fidei publici luris fieri possunt, speciali mentione Commissionis Biblicae facta, approbante Summo Pontifice, nisi aliter ipse Summus Pontifex in casibus particularibus statuerit.**

12. Commissionis Biblicae cura erit necessitudines fovere cum variis biblicorum studiorum Institutis sive catholicis sive non catholicis.

13. Eadem Commissio consuli debet, antequam novae de rebus biblicis normae edantur.

II. Commissio Biblica pergit, donec aliter provideatur, gradus académicos In re biblica conferre, secundum speciales normas opportuno recognoscendas.2

15. Membra Commissionis Biblicae in rebus Commissionis tractandis secrotum, secundum illarum naturam et momentum, religiose servabunt, normis obsequendo quae circa idem secretum vigent.

AAS G3, 666-668.

De missione sacerdotis in opinione mundi et Ecclesiae

(Ex Alloc. *Questa volta* Chrlstifldclibus coram admissis, 13 oct. 1971).

3166 Questa volta il nostro discorso, come sempre breve ed elementare, consisterà semplicemente in una domanda, alla quale voi stessi, nel foro interiore della vostra opinione, (la (piale sta di solito al piano superliciale, sopra quello più intimo e riflesso della coscienza), potrete rispondere; e la domanda è questa: che cosa pensate voi del sacerdote? 0, come d'ordinario si dice, del prete?

‘ **Cfr. AAS 59, 898.**
* **(Cfr. n. 1797).**

Intanto diciamo perché sorge in noi la curiosità d'avere risposta da una simile interrogazione: perché in questi giorni il tema su) sacerdozio, che nel pensiero del pubblico diventa il tema sul sacerdote, cioè sulla persona, o sullo persone rivestite del sacerdozio, è d'attualità. Tutti sapete che questo tema è allo studio del .Sinodo dei Vescovi,[1] riunito qui a Roma, con le sue adunanze in Vaticano; e tutto il mondo ne parla, la Chiesa specialmente, con un vivissimo c quasi trepidante interesse, come se si trattasse d'una novità e come se riguardasse, ed è vero, non solo il ministero sacerdotale, ma tutta la comunità ecclesiale, e tutta la missione della Chiesa nel mondo.

Non attendete che noi vi parliamo di quanto si espone e si discute nelle riunioni sinodali, e nemmeno dei commenti che le circondano; non parliamo del Sinodo; parliamo di voi che ci ascoltate, e vi parliamo con la domanda già espressa: voi. che cosa pensate del prete? Chi è? Che cosa fa? Che cosa dovrebbe fare? E come piacerebbe a voi che fosse? Vi interessa la sua presenza nella nostra società moderna? 0 non ne vedete più la necessità? Vi dà noia, vi disturba la sua figura? La sua attività? Lo vorreste « emarginato », cioè escluso, finito nel nostro mondo profano e secolarizzato? Come lo giudicate? t ome lo pensate? Quali sono gli aspetti del prete che vi danno fastidio? 0 quali invece vi sembrano meritare qualche attenzione, qualche stima, qualche interesse? Come lo vorreste?

Vedete che la domanda si ramifica in molte questioni; e può darsi che queste questioni vi portino a pensare a problemi anche più grandi, come quelli che riguardano il fatto che noi deriviamo da una tradizione cattolica tutta tessuta di attività pastorale, che esiste la Chiesa, che è ammessa nei canoni del diritto moderno, teoricamente almeno, la libertà religiosa, che si pone tuttora, in termini insopprimibili, la più grande questione: ha ragion d'essere l'affermazione Dio esiste? E quali rapporti ha questa suprema e trascendente Esistenza con noi? Con la nostra coscienza, con i nostri destini? E alla fine: di Cristo, che ne sappiamo, che ne pensiamo? È poi vero che Cristo vive ed opera ancora e sempre nella Chiesa mediante una sua personificazione, il sacerdozio ministeriale?

Le domande, su questo sentiero teologico ed esistenziale, non finirebbero più. E tanto basta per giustificare la nostra domanda: che cosa voi pensate del prete?

3167 Noi pensiamo di non sbagliare che, sorpresi dalla domanda, nella vostra fantasia, si presentino due. serie di figure del prete; dapprima quelle delle reminiscenze letterarie. La letteratura ci ha insegnato una galleria di immagini, che in qualche modo si sono impresse nella memoria; immagini ridicole e immagini gravi; caricature e santi; il prete è un personaggio che si presta ad uno scrittore, che s'interessi più dei personaggi messi in scena, che della scena stessa, cioè dei fatti narrali: è un personaggio carico di noto interiori, le quali impongono un confronto fra la realtà esteriore del ¡irete e la realtà interiore, che egli dovrebbe

[1] [Cfr. nn. 3171 ss.].

avere; è una figura a doppio fondo. « In ine, scrive Leo Trese, c'◊ un po' del leone e un po' dell'agnello; c'ò carità ed egoismo; penitenza e amore alle comodità; preghiera e profanità; umiltà e orgoglio » (l *aso d'argilla,* p. 139). Come scriveva S. Paolo di sé: *Noi abbiamo questo tesoro* (il Vangelo) *in vasi di creta, affinché (si riconosca che) la nostra sublimità è cosa di Dio e non viene da noi* (2 *('or.* 4, 7). Ora la letteratura si è divertita a dipingere questo paradossale dualismo, in tanti modi diversi che crea imbarazzo nel lettore davanti alla scelta del tipo di prete preferito, per condannarlo. o per deriderlo, o per ammirarlo, o per comprenderlo nel suo segreto interiore (tanto per intenderci, ripensiamo alle figure di ecclesiastici in autori notissimi: Manzoni, Fogazzaro, Marino Moretti, Barbey d'Aurevilly, Chesterton, Bernanos, Cronin, Graham Greene, Marshall, ecc.). Ma poi viene la seconda serie, anche questa molto varia, quella dei preti veramente esistiti: i Santi, come S. Vincenzo de Paul, D. Bosco, il Curato d'Ars, e aggiungiamo Massimiliano Kolbe (che domenica dichiareremo Beato); e accanto a questi grandi (e sono mille) altre immagini care e modeste di buoni e santi Sacerdoti, che, noi supponiamo ciascuno di noi abbia incontrato sul proprio cammino: Parroci, Religiosi, Maestri, Assistenti, Cappellani, ... i (piali al dono carismatico propriamente, ministeriale della Parola di Dio e della Grazia sacramentale hanno aggiunto qualche cosa di proprio, una loro umana, umile arte di invitare, di accogliere, di ascoltare, di ammonire, di compatire, di consolare, di capire, di beneficare, ... e poi un loro proprio stile di vita, povero e forte, che ci ha fatto abbassare il capo pensoso per dire fra noi: sì, questo è un prete vero.

3168 -Ma ritorniamo alla nostra domanda: (piale concetto avete voi del Sacerdote! Può darsi che ne abbiate riscontrato i difetti. Ma perché i difetti dei Sacerdoti provocano tanta reazione? Tanta critica? Tanta facilità a generalizzarli e condannarli? Lo abbiamo già detto: perché nel Sacerdote vorremmo sempre incontrare la perfezione. Non è il Sacerdote l'uomo di Dio? Il suo rappresentante, il suo ministro?

Sì. Ma noi vorremmo che questa ovvia considerazione avesse da parte nostra un approfondimento: se il Sacerdote è l'uomo di Dio, è un « altro ‹ risto », segno è che un flusso di grazia è passato nella storia della sua vita: egli è stato un chiamato, un ciotto, un preferito dalla misericordia del Signore. Egli lo ha amato in modo particolare; Egli lo ha segnalo con un carattere speciale, lo ha così abilitato all'esercizio di potestà divine;| Egli lo ha innamorato di Sé, al punto di maturare in lui l'atto di amore più pieno e più grande di cui il cuore umano sia capace: l'oblazione totale, perpetua, felice di sé... Egli ha avuto il coraggio di fare della sua vita un'offerta, proprio come Gesù, per gli altri, per tutti, per noi.

Ascoltiamo, fra le tante, una parola del Concilio sui Sacerdoti, detti con termine tradizionale, Presbiteri. Essi ‹ ¡n virtù della Sacra Ordinazione e della missione che ricevono dai Vescovi, sono promossi al ser-

* Cfr. S. *Th.* ni, 53, 2.

vizio di (’risto, Maestro, Sacerdote e Re, partecipando al suo ministero, per il (piale la Chiesa (pii in terra è incessantemente edificata in Popolo di Dio. Corpo di Cristo e Tempio dello Spirito Santo *. Ed ecco allora perchó il Concilio, 'affinché il ministero dei Presbiteri, nelle presenti circostanze pastorali ed umane, spesso radicalmente nuove, possa trovare sostegno più valido, e affinché si provveda piu adeguatamente .illa loro vita » - ci ha richiamato a meditare sulla natura che ‹• sopranatura del Sacerdozio, e sulla sua umana e sovrumana missione.

Chi non sa queste cose, che olirono gli elementi della definizione del prete?

Certamente lo sappiamo un po’ tutti; e riflettendo, quante altre cose potremmo aggiungere, non tanto per idealizzare la figura del prete e la essenza della sua missione e per farne un mito alla nostra fantasia o alla nostra devozione, ma piuttosto per comprendere meglio questo fratello, che Cristo ha voluto per Sé. Ricordiamo come S. Pardo ha risposto alla domanda, che noi ci siamo proposti. Egli scrive: ‹ Noi vogliamo essere considerati come servitori di ('risto, e come dispensatori dei misteri di Dio» (*I Cor.* 4, 1).

Non merita dunque il Sacerdote che noi ci si faccia un giusto concetto di lui? Della sua trasfigurazione in ministro di (risto, in diffusore del regno di Dio? Non per farne un’esaltazione iperbolica e convenzionale, ma per meglio riconoscere la sua dignità e la sua funzione? Per compatire alle sue deficienze? Per amarlo di pili ? Per saperlo e averlo nostro?

Ripensate un po’ a queste cose, almeno durante il Sinodo. Con la nostra Benedizione Apostolica.

L'Osservatore Romano, n. 237, 14 oct. 1971. Cfr. *Insegnamenti* 4. 860 s.

De caritate et animi fortitudine (piae in sacerdotali vita refulgere debet

(Ex Alloc. *Massimiliano Kolbe* fu sollemni beatificaiione eiusdem sacerdotis. 17 oct. 197 D.

3160 Eroe calmo o sempre pio e sospeso a paradossale e pur ragionata fiducia. 11 suo nome resterà fra i grandi, svelerà quali riserve di valori morali fossero giacenti fra quelle masse infelici, agghiacciate dal terrore e dalla disperazione. Su qucll’immcnso vestibolo di morte, ecco aleggiare una divina e imperitura parola di vita, quella di Gesù che svola il segreto del dolore innocente: essere espiazione, essere vittima, essere sacrificio, e finalmente essere amore: *Non vi A amore più grande che quello di dart la propria vita per i propri on.i.-i* (Gè. 15, 13). Gesù parlava di sé ricll’imminenza della sua immolazione per la salvezza degli uomini. Gli uomini sono tutti amici di Gesù, se almeno ascoltano la sua parola. Padre Kolbe realizzò, nel fatale campo di Osvviecim, la sentenza dell'amore redentore. A duplice titolo.

Chi non ricorda l’episodio incomparabilel «Sono un sacerdote cattolico -, egli disse offrendo la propria vita alla morte — e quale morte! — per risparmiare alla sopravvivenza uno sconosciuto compagno di sventura, già designato per la cieca vendetta. Fu un momento grande: l’offerta era accettata. Essa nasceva dal cuore allenato al dono di sé. come

* Decr. *Presbyterorum Ordinis,* n. 1: AAS 58, 991 [Cfr. n. *2673).
* *Ibidem.*

naturale o spontanea quasi come una conseguenza logica del proprio Sacerdozio. Non è un Sacerdote un « altro Cristo? ». Non ò stato Cristo Sacerdote la vittima redentrice del genere umano? Quale gloria, quale esempio per noi Sacerdoti ravvisare in questo nuovo Beato un interprete della nostra consacrazione e della nostra missione! Quale ammonimento in quest'ora d'incertezza nella quale la natura umana vorrebbe tal volta far prevalere l suoi diritti sopra la vocazione soprannaturale al dono totale a Cristo in chi è chiamato alla sua sequela! E quale conforto per la dilettissima e nobilissima schiera compatta e fedele dei buoni Preti e Religiosi, che, anche nel legittimo o lodevole intento di riscattarla dalla mediocrità personale e dalla frustrazione sociale, cosi concepiscono la loro missione: sono Sacerdote cattolico, perciò io offro la mia vita por salvare quella degli altri! Sembra questa consegna che il Beato lascia particolarmente a noi, ministri della Chiesa di Dio, e analogamente a quanti di essa ne accettano lo Spirito.

AAS 63, 822-823.

Ecclesiae disciplina circa sacerdotale in in istoriti in et legem caelibatus confirmatur

(Ex Alloc. *Quod, Deum* habita occasione conclusionis Synodus Episcopalis, 6 nov. 1971).

3170 Liceat nunc mentem Nostram aperire de duobus argumentis maximi ponderis, quae huic Synodo proposita sunt. Primum, ad sacerdotium ministeriale spectans, diu omnique ex parte excussum est et expressum. Novimus sane, quemadmodum et vos qua pastores fere cotidie experimini, quam multiplex sit quaestio de vita sacerdotali in hodierna societate tantopere immutata et mutationibus continenter obnoxia. Non ignoratae sunt difficultates spirituales, psychologicae, sociales, materiales, quibus tot sacerdotes hac aetate premuntur. Non pauci ex iis anxie ac serio se interrogant, qui locus sibi tribuendus sit in mundo huius temporis.

Iure merito vos sedulo expendistis partes, quae ad presbyteros spectant in apostolico munere corporis episcopalis, necnon germanam sacerdotii ministerialis naturam, cum peculiare studium contulistis in Evangelii praedicationem, vi cuius sacerdos hominibus nostrae aetatis Christum annuntiat, mundi Salvatorem.

Ex vestris autem disceptationibus consequitur, ut Episcopi totius orbis catholici integre retinere velint donum illud absolutum, quo sacerdos Deo mancipatur; cuius quidem doni pars non levis — in Ecclesia Latina — est sacer caelibatus.

Itaque Patres huius Synodi, experientia quoque fulti, quae post Concilium Vaticanum Secundum circa hanc rem hausta est, doctrinam eiusdem Concilii prorsus asseruerunt, quod docuit: « Caelibatus ... multimodam convenientiam cum sacerdotio habet...». Per eum, « propter Regnum caelorum servatum, Presbyteri nova et eximia ratione Christo consecrantur. Ei facilius indiviso corde adhaerent, liberius in Ipso et per Ipsum servitio Dei et hominum se dedicant, Eius Regno ac operi regenerationis supernae expeditius ministrant, et sic aptiores fiunt qui paternitatem in Christo latius accipiant »?

Quod igitur Synodus sensit, Nos continuamus, salva disciplina vene-

1 **Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n. 16: AAS 58, 1015 8. [Cfr. n. 2713].**

rabiliurn ae nobis semper dilectarum Ecclesiarum Orientalium. Hoc edicentes, mentem ad omnes sacerdotes, quorum res interest, convertimus. Quot ex iis, etiam magnas inter difficultates, inconcussa cum fidelitate Domino servire ct animarum salutem procuraro student! Quot, in abscondito laborantes ac dolores et injurias patientes, Ecclesiae maximas vires suppeditant! Expedit sane in fine huius Synodi toi veri nominis sacerdotum laudem celebrare! Noverint singuli universi Papam sibi adesse, se caritate sincera diligere, preces fundere pro ipsis.

Confidimus igitur fore, ut sacerdotes, supernaturali mente ducti et voci Ecclesiae dociles, in praeclara via, quam ex divina vocatione libere elegerint, alacres persistant, lis cunctis salutem ex animo impertimus.

AAS 63, 832-831.

Synodus Episcoporum (1971)

Capita doctrinae de sacerdotio atque de sacerdotum ministerio et vita

Prooemium

3171 Ultimis temporibus, praesertim post Concilium Vaticanum II expletum, Ecclesia experitur profundum motum renovationis, quem christiani omnes magno gaudio ac fidelitate erga Evangelium prosequi debent. Adest enim virtus Spiritus Sancti ad nostram missionem illuminandam, roborandam perficiendam que.

Omnis veri nominis renovatio indubia necnon magni pretii beneficia Ecclesiae affert. Probe novimus per Concilium nuper celebratum sacerdotes novo ardore inflammatos esse et quotidiana sollicitudine ad fovendam hanc renovationem multum contulisse. Prae oculis habemus tot heroicos confratres, ministerio fideles, qui sive in populis, ubi Ecclesia duro subiaeet iugo, sive in terris missionis, vitam Deo dicatam contentis animis degunt. Simul tamen et quaedam ardua illa renovatio secum fert, quae sacerdotes omnes sive episcopi sive presbyteri modo speciali persentiunt.

Nos omnes hac aetate renovationis signa temporum perscrutari et sub luce Evangelii interpretari debemus,[1] ut consociatis viribus discernamus spiritus, si ex Deo sint, ne ambiguitatibus unitas missionis Ecclesiae obscuretur, vel nimia uniformitate aptatio necessaria impediatur. Sic omnia probando et, quae bona sunt, tenendo, hodierna crisis occasionem praebere potest fidei incremento.

Pro rei gravitate Beatissimus Pater Synodo huius anni sacerdotium ministeriak' tractandum proposuit. Multae Episcoporum Conferentiae hoc thema cum presbyteris ct saepius eum laicis ante Synodum explorave-runt. Ad Synodum vocati sunt quidam presbyteri ut auditores, qui praesto essent, episcopis de magni momenti quaestionibus acturis.

Officium nostrum adimplere volumus ea evangelica simplicitate, quae pastores Ecclesiae servientes decet. Perpensa nostra *responsabilitate*

1 **Cfr.** Conc. Vat. **II. Const, pnst.** ***Gaudium el spes,*** **n. 4: AAS 58, 1027.**

pro fraterna communitate Ecclesiae, fratrum nostrorum in sacerdotio ministeriali omniumque Christianorum fidem cupimus confirmaro, spem erigere, caritatem fovere. Possint verba nostra Populo Dei eiusque servitio deditis sacerdotibus solacium afferre et gaudium renovare'

Descriptio status rerum

3172 1. Missionis Ecclesiae amplitudo a Concilio Vaticano H fusius explicata est, quin immo eius cum mundo consuetudo argumentum fuit praesertim Constitutionis Pastoralis *Gaudium et Spes.* Multi fructus ex huius materiae impensiore consideratione promanarunt : clarius perspicitur salutem non esse *abstractam* quandam ac voluti *ahistoricam* vel *intemporalem* categoriam, sed ex Deo provenire et totum hominem totamque humanitatis historiam pervadere debere, eosdemque homines ad Regnum Dei libere ducere, ut tandem *sit Deus omnia in omnibus (1 Cor.* 15, 28).

Difficultates tamen, ut facile intellegitur, etiam exortae sunt: quidam sacerdotes sese alienos sentiunt a motibus, qui ad hominum coetus pertinent, et impares ad quaestiones solvendas, quae hominibus cordi sunt. Saepe etiam problemata et perturbationes presbyterorum ex eo manant, quod in sua sollicitudine pastorali et missionaria, methodis nunc fortasse obsoletis, hodierno mentis habitui occurrere debent. Tunc gravia problemata et plures interrogationes exoriuntur, praeprimis e veris difficultatibus, quas presbyteri in munere suo fungendo experiuntur, et non (quod quidem verum est aliquando) ex spiritu exacerbato contendendi et controversiam inferendi vel ex curis personalibus tantum ob sui amorem habitis. Estne possibile laicos quasi ab extra exhortari? Estne Ecclesia aliquibus coetibus satis praesens sine presbyteri actuosa praesentia? Si vero condicio propria presbyteri ea est, ut a saeculari vita segregetur, nonne melior est laicorum condicio? Quid sentiendum est de caelibatu sacerdotum Ecclesiae Latinae in hodiernis rerum adiunctis et de vita propria spirituali presbyteri in mundo immersi?

3173 2. Non pauci sacerdotes, in se ipsis contentiones *saecularisatione* mundi exortas sentientes, exigentiam experiuntur navitates profanas immediato exercitio sanctificandi necnon fermentum Evangelii medios in eventus inferendi. Simili modo augescit desiderium cooperandi cum coniunctis hominum conatibus, ut exstruatur societas magis insta et fraterna. In mundo, ubi fere omnium problematum aspectus politici patent, participatio rei politicae, immo actionis ad rerum conversionem tendentis pernecessaria a nonnullis censetur.

3174 3. Concilium extulit praecellentiam proelamationis Evangelii, quae per fidem ad plenitudinem celebrationis sacramentorum ducere debet, sed hodierna cogitatio circa phaenomenon religiosum in multorum animis alit dubia circa sensum ministerii sacramentaba et *cultualis.* Permulti sacerdotes vero, qui nullam patiuntur suae identitatis crisim, aliam quaestionem sibi ponunt: quibusnam agendi modis uti debent, ut praxis sacramentalis sit expressio (idei, quae revera totam vitam et personalem et socialem afficiat. ne cultus ehristianus perperam ad externum quondam *ritualismum* redigatur?

Sacerdotes valde attenti cum sint ad imaginem, quarn sui ipsiii-Ecclesia coram inundo praebere videtur, sirnulque penitus conscii de dignitate singulari personae humanae, mutationem inducere cupiunt, intra ipsam Ecclesiam, m relationes inter personas, inter has et institutiones atque in ipsas structuras auctoritatis.

3175 4. Relationes etiam inter episcopos et presbyteros atque inter ipsos presbyteros eo difficiliores fiunt, quo magis exercitium ministerii variatur. Societas enim hodierna dividitur in multos coetus, disciplinis diversis utentes, quae varias competentias et formas apostólicas expostulant. Exinde oriuntur problemata, quae ad fraternitatem, animorum coniunctionem et cohaerentiam in ministerio sacerdotali attinent.

Concilium recens feliciter in memoriam revocavit traditionalem et fecundam doctrinam de sacerdotio communi fidelium.[1] Inde tamen, reciprocante quodam motu, quaestiones nonnullae oriuntur, quae condicionem sacerdotalis ministerii in Ecclesia videntur obscurare et animos quorundam sacerdotum et fidelium vehementer perturbant. Multae navitates, e. gr. catecheticae, administratíonis communitatum, immo litúrgicas, antea presbyteris reservatae, hodie a laicis saepius exercentur, cum ex altera parte multi sacerdotes, propter causas iam allatas, condicioni vitae laicorum sese inserere nitantur. Quo ex facto apud nonnullos plures quaestiones oriuntur: estne aliqua ratio specifica ministerii sacerdotalis necne? Estne necessarium hoc ministerium' Estne sacerdotium inamissibile? Quid sibi vult hodie: presbyterum esse? Nonne sufficeret habere pro servitio communitatum Christianarum praesidentes designatos ad bonum commune servandum, citra sacramentalem ordinationem, munusque suum ad tempus exercentes?

3176 5. Quaestiones adhuc graviores ponuntur, partim ex investigationibus exegeticis et historicis exortae, quae fiduciae crisim quoad Ecclesiam manifestant: num hodierna Ecclesia nimis longinqua est a suis originibus, ut credibiliter antiquum Evangelium hominibus huius aetatis nuntiare possit .' Estne adhuc possibilis aditus ad *realitatem* Christi post tot criticas indagationes? Suntne essentiales structurae primaevae Ecclesiae nobis ita sufficienter notae, ut tamquam forma invariabili pro omnibus saeculis, etiam nostro, retineri possint ac debeant ?

3177 (». Praedictae quaestiones, partim novae partim vero olim iam notae sed hodie novis formis indutae, extra totam regionem hodierni cultus humani, de sensu et valore suo valde dubitantis, intellegi nequeunt. Nova subsidia technica spem, mentium quodam aestu nimis innixam, sirnulque anxietatem profundam excitant. Merito quaeritur, num homo capax futurus sit suum opus dominandi et ad progressum dirigendi.

Alii, praesertim iuniores, de sensu huius saeculi desperant et salutem quaerunt in systematibus pure *ineditalivis,* in paradisis artificialibus et. secundariis, communem conatum humanitatis deserentes.

Alii ardenti et *utopica* spe sine respectu ad Deum ducti, alicui statui

1 **Cfr. CONC. Vat. II, Coust. dogm.** *Lumen gentium,* **n. 10: AAS 57,** 1 **I. [('fr. n. 2587].**

liberationis totalis adipiscendo sese devovent et sensum totius suae vitae personalis de praesenti in futurum transferunt.

Ita profunde actio et contemplatio, labor et ludus, cultus ingenii et religio, aspectus immanens et transcendens vitae humanae disiunguntur.

Sic mundus ipse solutionem huius dilemmatis subobscuro exspectat viamque sternit, qua Ecclesia Evangelium nuntians procedere possit. Profecto unica et integra salus hominibus oblata est Ipse Christus, Filius Dei et filius hominis, qui per Ecclesiam se ipsum in historia praesentem reddit: ille enim inseparabiliter conglutinat inter se caritatem erga Deum et Dei usque in iinem, caritatem erga homines inter umbras viam quaerentes, et vim amoris humani, quo quis dat vitam pro amicis suis. In Christo et nonnisi in Ipso haec omnia in unum coalescunt et ex hac denique *synthesi* sensus vitae humanae tam *individualis* quam socialis elucet. Missio ergo Ecclesiae, quae est Corpus Christi nequaquam obsoleta est, quin immo maxime consentanea tempori praesenti et futuro: Ecclesia tota huius unionis testis atque efficax signum exstat, peculiari modo per ministerium sacerdotale. Ministri enim in medio Ecclesiae munus proprium est repraesentare amorem Dei in Christo erga nos verbo et sacramento simulque excitare communionem hominum cum Deo et inter se. Quae omnia utique postulant, ut nos universi, praesertim qui sacro munere fungimur, quotidie secundum Evangelium nos renovare studeamus.

3178 **7. Scimus quidem esse mundi plagas, ubi illa profunda mutatio cultus humani usque adhuc minus sentiatur, et quaestiones supra propositas non ubique poni, neque ab omnibus sacerdotibus neque sub eodem respectu. Sed quia hodie communicationes inter homines et populos frequentiores factae sunt et celerrime procedunt, bonum et opportunum indicamus, ut his quaestionibus sub lumine fidei prospiciamus et eisdem aliqua principia ad responsiones magis *concretas* inveniendas humiliter et in fortitudine Spiritus Sancti afferamus. Etiamsi hoc responsum diversimode secundum circumstantias uniuscuiusque regionis applicari debeat, vim tamen habebit veritatis pro omnibus fidelibus et sacerdotibus, qui in condicione maioris quietis versantur. Quapropter fidei testimonium ardenter cupientes roborare, omnes christifideles fraterne hortamur, ut Dominum lesum in sua Ecclesia viventem contemplari studeant Eumque peculiari modo per suos ministros operari velle perspiciunt, et sic persuasum habebunt communitatem Christianam plenam missionem suam sine sacerdotio ministeriali adimplere non posse. Noscant autem sacerdotes Episcopos plane participare ipsorum anxietates magisque participare cupere.**

♦ ♦ ♦

Hoc desiderio moti, Patres Synodi, in spiritu Evangelii, doctrinam Concilii Vaticani II plane sequentes atque etiam documenta et allocutiones Summi Pontificis Pauli VI considerantes, capita quaedam doctrinae Ecclesiae de sacerdotio ministeriali hodie argentiera nec non aliquas rationes directorías quoad praxim pastoralem breviter exponere intendunt.

Pars Prima - Capita Doctrinae

3179 I. *(Christus Alpha et Omega).* lesus Christus, Dei Filius et Verbum, quem *Pater sancitficarii el misit in mundum (I.* 10, 36), plenitudine Spiritus Sancti signatus,[1] inundo annuntiavit Evangelium reconciliationis inter Deum et homines. Eius praedicatio prophetica, per signa confirmata, culmen attingit in mysterio paschali, supremo verbo amoris divini, quo Pater nos allocutus est. In cruce lesus se ipsum quam maxime ostendit ut Pastorem bonum, qui vitam suam pro ovibus posuit, ut eas ad illam unitatem in Ipso consistentem congregaret.[1] Sui ipsius oblatione summum atque unicum exercens sacerdotium, omnia ritualia sacerdotia et sacrificia Veteris Testamenti immo et gentium adimplendo superavit. In suo sacrificio hominum miserias et sacrificia cunctarum aetatum assumpsit, atque etiam conamina eorum, qui propter iustitiarn patiuntur, vel infausta sorte quotidie premuntur, ac molimina eorum, qui, mundo relicto, per ascesim et contemplationem Deum attingere conantur, vel labores eorum, qui vitam suam in meliorem praesentem et futuram societatem animo sincero impendunt. Omnium nostrum peccata in cruce portavit, a morte resurgens et Dominus constitutus,[3] cum Deo nos reconciliavit et Populi Novi Foederis, qui est Ecclesia, iecit fundamentum.

Ille est unicus Mediator Dei et hominum, homo Christus lesus *(1 Tint. 2,* 5), in Ipso condita sunt universa (Col. I, 16: cf. *I.* 1, 3 ss.) et in Eo omnia recapitulantur? Cum sit imago Patris et manifestatio Dei invisibilis,[5] per suam exinanitionem et exaltationem in communionem Spiritus Sancti, quam Ipse vivit cum Patre, nos introduxit.

Quando ergo loquimur de sacerdotio Christi, oportet prae oculis habere *realitatem* unicam, incomparabilem, in se includentem munus propheticum et regale Verbi Dei incarnati.

Ita lesus Christus multifarie significat et manifestat praesentiam et efficaciam praevenientis amoris Dei. Ipse Dominus, permanentor influens per Spiritum suum in Ecclesiam, omnium responsiones hominum sese huic gratuito amoris offerentium suscitat et promovet.

3180 2. *(De aditu ad Christum in Ecclesia).* Aditus ad personam et mysterium Christi semper in Spiritu Sancto per Scripturas, in viva Ecclesiae Traditione intellectas, patet. Scripturae omnes, praesertim Novi Testaménti, ut unica inspiratione intime inter se conexae et ad invicem ordinatae interpretandae sunt. Nec libri Novi Testamenti ponderis adeo diversi sunt, ut aliqui eorum ad mera figmenta seriora redigi possint.

Personalis et immediata relatio cum Christo in Ecclesia etiam pro hodierno fideli totam eius vitam spiritualem sustentare debet.

3181 3. *(Ecclesia a Christo per Apostolos).* Ecclesiam suam, quam in B.

‘ **Cfr.** *L.* **I, 1. 18-21;** *A.* **10, 38.**
• **Cfr.** *I.* **10, 15 88.; 11, 52.**
’ **Cfr.** *Ph.* **2, 9-11.**
‘ **Cfr.** *E.* **1, 10.**
• **Cfr.** *C.* **1, 15.**

Petro se aedificaturum nuntiaverat, Christus super Apostolos fundavit,[1] in quibus iam duplex eius aspectus manifestatur: in duodecim enim Apostolorum coetu iam adsunt et communio in Spiritu et origo hierarchici ministerii. Quapropter scripta Novi Testamenti loquuntur de Ecclesia super Apostolos fundata;[3] quod idem antiqua traditio sic breviter expressit: * Ecclesia ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo»?

Ecclesia autem, super Apostolos fundata et in mundum missa, in eoque peregrinane, ad hoc instituta est, ut sacramentum illius salutis sit, quae a Deo in Christo ad nos usque pervenit. In ea Christus mundo ut Salvator praesens est et operatur, ita ut amor, a Deo hominibus oblatus, eorumque responsiones inter sesv conveniant. Spiritus Sanctus excitat in Ecclesia et per eam impetus generosae libertatis, quibus homo ipsum opus creationis et redemptionis participat.

3182 4. *(Ministerii hierarchici orujo et ratio).* Ecclesia, per donum Spiritus *organica* compagine instructa, munera Christi Sacerdotis, Prophetae et Regis, diversimode participat, ut salutis missionem nomine ac virtute eius, qua populus sacerdotalis,[5] exsequatur.

Ex Novi Testamenti scriptis patet ad originalem Ecclesiae structuram inalienabilem pertinere Apostolum et Communitatem fidelium, mutua sibi connexione sub Christo Capite et Spiritus eius influxu respondentes. Duodecim enim Apostoli missionem ac munera sua exercuerunt, et *non solum varios ădiutore in ministerio habuerunt;*[9] sed ut missio ipsis concredita post eorum mortem continuaretur cooperatoribus suis immediatis, quasi per modum testamenti, mandaverunt munus perficiendi et confirmandi opus ab ipsis inceptum;[7] monentes cos, attenderent universo gregi, in quo Spiritus Sanctus eos posuit pascere Ecclesiam Dei." Constituerunt ergo huiusmodi viros ac deinceps ordinationem iis contulerunt, ut cum decessissent, ministerium ipsorum alii viri probati ĕxciperent.

Epistulae S. Pauli monstrant eundem sibi conscium esse se missione ac mandato Christi agere.[10] Potestates, Apostolo pro Ecclesiis commissae, aliis viris, in quantum communicabiles, tradebantur,[11] qui et ipsi easdem aliis tradere debebant.[12]

1 Cfr. Conc. Vat. II, Const, (login. *Lumen gentium,* n. 18: AAS 57, 21-22.

• Cfr. Conc. Vat. II, Decr. *Ad gentes divinitus,* n. 5: AAS 58, 052.

• Cfr. *Ap.* 21, 14; cfr. *MI.* 10, 18.

' Teht. *De Praescr. haer.* XXI, 4; cf. ottani I Ep. Clementis *Ad Cor.* XL1I, 1-4; Ionatics Ant. *Ad Magn.* IV *et passim;* Irenaeus *Adv. Haer.* 4, 21, 3; ORIGENES *De Princip.* IV, 2, 1; Serapion Ep. Ant. apud Eus. *Hist. Ecd.* VI, 12.

• Cfr. Conc. Vat. II, Const, dogai. *Lumen gentium,* n. 10: AAS 57, 14. [Cfr. n. 2587].

• Cfr. A. 8, 2-0; 11, 30; 13, 1; 14, 23; 20, 17; *l Th.* 5, 12-13; *Ph.* 1, 1; C. 4, 11 et passim.

' Cfr. *A.* 20, 25-27; 2 *T.* 4, G s.; *C.* 1, 1; *l T.* 5, 22; 2 *T.* 2, 2; *Tt.* 1, 5; S. Clkm. Rom. *Ad Cor.* 44, 3.

• Cfr. *A.* 20, 28.

• Cfr. S. Cune. Rom. *Ad Cor.* 44, 2; Conc. Vat. II, Const, dogm. *Lumen gentium,* n. 20: AAS 57, 23.

M Cfr. 2 *C. 6,* 18 es.

" Cfr. 2 *T.* 1, 0.

»• Cfr. *Tt.* 1, 5.

Illa Ecclesiae structura essentialis, e grege et pastoribus consulto deputatis| constituta, secundum ipsius Ecclesiae Traditionem semper *normal iva* fuit (‘t manet; (¡na quidem structura fit, ut Ecclesia numquam m se ipsa clausa manere possit et semper ‹ hristo, tamquam suo origini et Capiti, subdatur.

Inter diversi generis charismata et ministrat iones unum sacerdotale Novi Testamenti ministerium, quod Christi mediatoris munus continuat, a communi omnium fidelium sacerdotio essentia et non gradu tantum distinctum,[2] perenne reddit Apostolorum opus essentiale: Evangeli! etenim efficaci proclamat ione, communitatis congregatione ac ductu, peccatorum remissione, et praesertim eucharistica celebratione, ‹ tirisi um, Caput communitatis, praesentem reddit in eius humanae redemptionis et perfectae Dei glorificationis opero exercendo.

Episcopi enim et, subordinato quidem gradu, presbyteri, vi sacramenti Ordinis, quod unctionem Spiritus Sancti confert cosque <‘hristo configurat,[3] participes fiunt munerum sanctificandi, docendi et regendi, (piorum exercitium hierarchies communione pressius determinatur.[1]

.Ministerium sacerdotale culmen attingit in peragenda sacra Synaxi, (piae et fons et centrum est unitatis Ecclesiae. Solus sacerdos in persona Christi agere valet ad praesidendum et perficiendum sacrificale convivium, in quo Populus Dei Christi oblationi consociatur?

Sacerdos signum est divini ac praevenientis propositi, hodie in Ecclesia proclamati et efficacis. Ipse Christum, totius hominis Salvatorem, inter fratres sacrament aliter praesentem reddit et quidem tam in eorum vita personali (piam sociali. Ipse sponsor est tam primae Evangelii proclamat ionis ad Ecclesiam congregandam, quam indefessae renovationis Ecclesiae iam congregatae. Deficiente praesentia et actione illius ministerii, quod per impositionem manuum eum oratione recipitur. Ecclesia plenam certitudinem de sua fidelitate ac de sua visibili continuitati habere nequit.

3183 5. *(Permanens indoles sacerdotii).* Per manuum impositionem donum inamissibile Spiritus Sancti communicatur? Haec ipsa res ministrum ordinatum Christo Sacerdoti configurat et consecrat,[1] eumdemque participem efficit Christi missionis sub duplici cius respectu, auctoritatis nempe et servitii. Ista auctoritas non est ministri propria: est enim manifestatio (-exousiac ›› (i. e. potestatis) Domini, cuius virtute sacerdos legatione fungitur, in opere eschatologico reconciliationis? Ipse quoque inservit humanis libertatibus in Deum convertendis ad Christianae communitatis aedificationem.

• Cfr. *1 Pt.* 5, 1-4.
’ Cfr. Conc. Vat. II, Const, (login. *Lumen gentium,* n. 10: AAS 57, 14. [Cfr. n. 25S7J.
’ Cfr. Cono. Vat. II, Decr. *Presbyterorum Ordiniti,* n. 2: \AS 58,9Ü1t». [Cfr. n. 2674],
‘ ('fr. Conc. V \T. II, Const, dogin. *Lumen gentium,* nn. 24, 27 ct 28: AAS 57, 29, 32 s.
• Cfr. Conc. Vat. II, Const, dogm. *Lumen gentium,* n. 28: AAS 57, 31. (Cfr. n. 2589],
• Cfr. 2 T. 1, 0.
’ Cfr. Conc. Vat. II. Decr. *Presbyterorum Ordinis,* n. 2: A AS 58, 992. (Cfr. n. 267 1).
• Cfr. 2 *C.* 5, 18-20.

Permanens haec indoles per totam vitam huius *realilatis signantis,* quae ad fidem pertinet et in Traditione Ecclesiae nomine characteris sacerdotalis appellatur, id exprimit Christum Ecclesiam sibi modo irrevocabili consociasse pro mundi salute et ipsam Ecclesiam modo definitivo Christo dicari ad eius opus adimplendum. Minister, cuius vita obsignationem praesefert doni per sacramentum Ordinis accepti, Ecclesiae in memoriam revocat donum Dei definitivum esse. In medio communitatis Christianae, quae Spiritu vivit, non obstantibus suis defectibus, pignus est salvificae Christi praesentiae.

Haec sacerdotii Christi peculiaris participatio minime evanescit, etiamsi sacerdos ecclesialibus aut personalibus ex causis ab exercitio sui ministerii dispensetur vel amoveatur.

3184 6. *(In servilium communionis).* Sacerdos, licet ministerium suum in peculiari communitate exerceat, tamen in singularem fidelium coetum exclusive intentus esse nequit. Ministerium enim eius semper ad totius Ecclesiae tendit unitatem et ad omnes gentes in eam congregandas. Quaevis singularis fidelium communitas indiget communione cum Episcopo et Ecclesia universali. Hoc modo sacerdotale etiam ministerium essentialiter *communitarium* est in presbyterio et cum Episcopo, qui, communionem servans cum Petri successore, corpori Episcoporum est insertum. Quod dicendum est etiam de sacerdotibus non immediate servitio alicuius communitatis addictis, aut de iis, qui in remotis ac seiunctis territoriis operantur. Religiosi presbyteri quoque, intra ambitum peculiaris finis atque structurae sui Instituti, modo indissolubili missioni ecclesialiter ordinatae inserti sunt.

Vita et navitas tota presbyteri imbuatur spiritu catholicitatis, sensu nempe universalis missionis Ecclesiae, ita ut omnia Spiritus dona illa libenter agnoscat, eis libertatis spatium aperiat eaque ad commune dirigat bonum.

Christi exemplum sequentes, presbyteri fraternitatem cum Episcopo et inter se excolant, in ordinatione et unitate missionis fundatam, qua credibilius fiat sacerdotale testimonium.

3185 7. *(Sacerdos ct. res temporales).* Quaevis incepta vere Christiana ordinantur ad hominum salutem, quae, cum indolis eschatologicae sit, res quoque temporales complectitur: omnis enim huius mundi *realitas* Christi dominatui est submittenda, quod tamen non significat Ecclesiam sibi vindicare technicam competentiam in ordine saeculari, huius autonomia neglecta.

Missio propria sacerdotis, sicut et Ecclesiae, quam Christus ei concredidit, non est ordinis politici, oeconomici vel socialis, sed religiosi,[1] attamen secundum rationem sui ministerii multum confería potest ad ordinem saecularem magis iustum instaurandum, ibi praesertim, ubi humana problemata iniustitiae et oppressionis graviora sunt, semper tamen communione ecclesiali servata et seposita violentia, sive in dictis sive in factis, utpote quae non sit evangelica.

1 **Cfr. Cose.** Vat. **II, Const, past.** ***Gaudium et spes,*** **n. 42: AAS 58, 10G0.**

Revera verbum Evangelii, quod ipse annuntiat in nomine (liristi et Ecdesiae, atque efficax gratia vitae sacrament alis, quam administrat, hominem a suis personalibus et socialibus *egoismis* liberare ac iustitiae condiciones inter homines promovere debent, quae signum sint caritatis Christi apud nos praesentis.1

Pars Altera - Directoriae rationes quoad vitam ET MINISTERIUM SACERDOTIS

Sacerdotalem missionem considerantes sub lumine mysterii Christi et communionis Ecclesiae, Patres huius Synodi, eum Romano uniti Pontifice, conscii anxietatum, quas Episcopi et presbyteri ex difficultatibus in communi munere hodie fungendo experiuntur, sequentes exhibent directorías rationes ad nonnullas quaestiones apertius explicandas et ad illorum animos corroborandos.

1. *Presbyteri in missione Christi et Ecclesiae*

I. *(Missio: evangelizatio et vita sacramentalis).*

3186 *a)* « Presbyteri Novi Testamenti, vocatione quidem et ordinatione sua, quodam modo in sinu Populi Dei segregantur, non tamen ut separentur, sive ab eo sive a quovis homine, sed ut totaliter consecrentur operi ad quod Dominus eos assumit ›.2 Suam ideo identitatem inveniunt presbyteri, quatenus missionem Ecclesiae plene vivunt eamque diversis exercent modis in communione eum toto Populo Dei. ut pastores et ministri Domini in Spiritu, ad propositum salutis in historia opere complendum. « Cum autem Presbyteri per proprium suum ministerium quod praecipue in Eucharistia, quae Ecclesiam perficit, consistit cum Christo Capite communicent et alios ad hanc communionem adducant, non possunt non sentire quantum adhuc ad plenitudinem Corporis desit, et quantum proinde praestandum sit ut in dies crescat ♦?

3187 *b)* Ad omnes homines mittuntur presbyteri eorumque missio a praedicatione verbi Dei initium sumere debet. ‹ Presbyteri ... primum habent officium Evangelium Dei omnibus evangelizandi... Verbo enim salutari in corde non fidelium suscitatur et in corde fidelium alitur fides Evangelizatio ad id ordinatur, ‹ ut omnes, per Iidem et Baptismum filii Dei facti, in unum conveniant, in modio Ecclesiae Deum laudent, Sacrificium participent et cenam dominicam manducent ›.s Ministerium verbi, si recte intellegitur, ducit ad Sacramenta et ad vitam christianam, prout haec in visibili Ecclesiae communitate et in mundo ad praxim deducit ur.

1 **Cfr. CONO. Vat. II. Const, past.** ***Gaudium el spes,*** **n. 58: AAS 58, 1079.**
’ **Conc. Vat. II, Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 3: AAS 58, 994. [Cfr. n. 2679].**
* **Conc. Vat. II, Decr.** ***Ad ventes divinitus,*** **n. 39: AAS 58, 986. [Cfr. n. 2672).**
• **Conc. Vat. II, Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 4: AAS 58, 995. [Cfr. n. 2681].**
‘ **Conc. Vat. II,Const.** ***SacrosanctumConcilium,*** **n. 10: AAS 56, 102**

Sacramenta enim cum Verbi Dei proclamatione coniuncta celebrantur atque ita (idem provehunt, eam gratia corroborando. Non licet ergo parvipendi Sacramenta, quia per ea verbum ad suum pleniorem effectum pervenit, scilicet ad communionem mysterii Christi. Immo sacerdotes officium suum praestent ita ut fideles « ea Sacramenta impensissime frequentent, quae ad vitam christianam alendam sunt instituta »?

Constans autem evangelizado et ordinata vita sacramentalis communitatis postulant, natura sua. diaconiam auctoritatis, id est servitium unitatis et munus praesidendi caritati. Ita relatio mutua inter evangelizationem et. celebrationem Sacramentorum manifeste apparet in missione Ecclesiae. Divisio inter utramque ipsum veluti cor Ecclesiae divideret usque ad fidei discrimen et presbyter, qui servitio unitatis in communitate est mancipatus, ministerium suum graviter detorqueret.

Unitas inter evangelizationem et vitam sacramentalem semper est propria ministerialis sacerdotii et ab omni presbytero sedulo prae oculis habenda. Applicatio vero huius principii ad vitam et ministerium singulorum cum prudentia et moderatione fiat oportet; nam exercitium ministerii sacerdotalis saepe variari practice debet, quo melius respondeat rerum condicionibus peculiaribus vel novis, in quibus Evangelium nuntiandum est.

3188 c) Quamvis paedagogia fidei exigat, ut homo vitae Christianae gradatilo initietur. Evangelium tamen mundo integre semper ab Ecclesia nuntiari debet. Quilibet presbyter speciale participat onus et officium praedicationis totius verbi Dei eiusdemque interpretationis iuxta fidem Ecclesiae.

Verbi Dei proclamado, quae est in virtute Spiritus annuntiatio rerum mirabilium a Deo patratarum ac vocatio hominum ad paschale mysterium participandum idque ut fermentum inducendum in historiam *concretam* hominum, actio Dei est, qua virtus Spiritus Sancti Ecclesiam interius exteriusque congregat. Minister verbi evangelizatione parat vias Domini magna cum patientia et fide, variis condicionibus singulorum et populorum vitae, citius vel tardius progredientis, sese conformans.

Necessitate compulsa respiciendi aspectus sive personales sive sociales nuntii evangelici, ut eo simul respondeatur quaestionibus primariis hominum,2 Ecclesia non modo singulis hominibus conversionem ad Deum praedicat, verum etiam, pro parte sua, quasi conscientia societatis effecta, ipsam societatem alloquitur et munere prophetico circa eam fungitur, curans semper de sua propria renovatione.

Quod vero ad vitae experientias, sive hominum in genere sive presbyterorum attinet, quae prae oculis habendae sunt et semper sub lumine Evangelii interpretandae, eae non possunt esse neque sola neque principalis norma praedicationis.

3189 *d)* Salus, quae per Sacramenta perficitur, non e nobis provenit sed desuper a Deo; quod demonstrat primatum actionis Christi, unici Sacerdotis et Mediatoris, in corpore Eius, quod est Ecclesia.

1 Conc. Vat. II, Const. *Sacrosanctum Concilium,* n. 50: AAS, 5G, 116.
1 Cfr. Conc. Vat. II, Decr. *Christus Dominus,* n. 13: AAS 58, 678.

Sacramenta, cuín revera sint fidei sacramenta,[1] a quovis christiano, qui usu rationis capax est, consciam et liberam participationem exigunt. Hinc magnum patet momentum praeparationis atque dispositionis fidei pro eo, qui Sacramenta recipit; hinc etiam necessitas testimonii tidei, quod minister in tota vita sua perhibere debet, praesertim vero in modo aestimandi et celebrandi ipsa Sacramenta.

Episcopis et, in casibus iure statutis, Conferentiis Episcopalibus, munus committitur, iuxta normas a S. Sede datas, authentice promovendi actionem pastoralem et instaurationem liturgicam, magis unicuique regioni accommodatas, et etiam criteria definiendi circa admissionem ad Sacramenta. Quae criteria, a presbyteris applicanda, fidelibus quoque explicanda sunt, ita ut, qui sacramentum petit, proprii officii magis conscius fiat.

Presbyteri, conscii muneris sui reconciliandi omnes homines in Christi caritate et attento animo praecaventes pericula divisionum, magna cum prudentia caritateque pastorali satagant communitates zelo apostolico imbutas formare, quae spiritum missionarium Ecclesiae ubique manifestent. Parvae communitates, quae structurae paroeciali vel dioecesanae non opponuntur, ita inseri debent in communitatem paroecialem et dioecesanam, ut eidem tamquam fermentum spiritus missionari! inserviant. Necessitas inveniendi formas aptas, ut nuntium evangelicum omnibus hominibus, in variis adiunctis positis, modo quidem efficaci afferatur, locum praestat multiformi exercitio ministeriorum presbyteratu inferiorum.

2. *(Operositates profanae et politicae).*

3190 *a)* Ministerium sacerdotale, etiam si cum ceteris operositatibus conferatur, non modo ut navitas humana plene *valida* considerandum est, quin immo ceteris operositatibus praestantius, quamvis hoc eximium bonum tantum sub tidei luce prorsus intellegi possit. Itaque ex ordinaria rei ratione tribuatur ministerio sacerdotali tempus plenum. Minime enim participatio navitatum saecularium, quas homines exercent, praecipuus linis habenda est neque ad presbyterorum peculiarem *responsabilitatem* exprimendam sufficere potest. Presbyteri, cum de mundo non sint neque hunc quasi exemplar assumant, in mundo tamen vivere debent,[2] testes existentes et dispensatores alterius vitae.[3]

Ut in *concretis* adiunctis determinetur congruentia inter operositates profanas ct ministerium sacerdotale, oportet inquirere, an et quo pacto illa officia et operositates inserviant tum missioni Ecclesiae, tum hominibus nondum evangelizada, tum denique communitati christianae de indicio Episcopi localis cum eius presbyterio, consulta, quantum opus sit, Conferentia Episcopali.

[1] **Cfr.** Conc. Vat. **II, Const.** ***Sacrosanctum Concilium,*** **n. 59: AAS 56, 116.**

[2] **Cfr.** Conc. Vat. **11. Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 3, 17: AAS 58, 994; 1017;** ***I.*** **17, 14-16. [Cfr. nn. 2679; 2715).**

[3] **Cfr.** Conc. Vat. **II, Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 3: AAS 5S, 994. [Cfr. n. 2679].**

Quando huiusmodi operositates, quae ordinario modo laici» conipetunt, ipsa missione evangeliza!rice presbyteri quasi postulantur, oportet ut eae cum aliis ministerialibus navitatibus componantur, siquidem iis in circumstantiis ut necessarii modi ac rationes veri ministerii considerari possunt.[1]

3191 *b)* Presbyteri, simul cum tota Ecclesia, debent omnibus, quibus possunt, viribus definitam agendi rationem seligere, eum agitur de primariis humanis iuribus defendendis, de personis integro promovendis, de causa pacis et iustitiae provehenda, subsidiis et viis eum Evangelio semper quidem congruentibus. Quae omnia valent non tantum in ambitu *individuali,* sed etiam sociali; quocirca presbyteri laicos adiuvent, ut hi propriam conscientiam recte formare studeant.

In illis adiunctis, in quibus diversae optiones politicae aut sociales aut oeconomicae legitime exstant, presbyteri, sicut omnes cives, ius habent proprias optiones faciendi. Sed cum optiones politicae natura sua *continyentes* sint et Evangelium numquam omnino, congruenter et perenniter, interpretentur, presbyter, qui testis est eorum, quae futura sunt, corta quadam ratione, se removeat a quolibet politico officio vel studio.

Ut autem signum *validum* unitatis maneat atipie Evangelium in eius plenitudine nuntiare queat, presbyter quandoque obligatione teneri potest sese ab exercitio sui ipsius inris hac in re abstinendi. Insuper curandum est, ne eius optio quasi unica legitima christianis appareat vel causa discidii inter christilideles liat. Memores sint presbyteri maturitatis laicorum, (¡nae magni facienda est, cum dc ambitu peculiari, in (pio versantur, agitur.

Assumptio muneris ad moderationem pertinentis *(leadership)* vel actuose militandi modus pro aliqua factione politica excludi debent a quolibet presbytero, nisi id in *concretis* extraordinariisque circumstantiis bono communitatis reapse postuletur, de consensu quidem Episcopi, consultis Consilio Presbyterali et si casus ferat Conferentia Episcopali.

Prioritas ergo missionis peculiaris, quae totam existen tiam presbyterorum pervadit, prae oculis semper habenda est, ita ut ipsi magna cum fiducia, renovatam eorum, (piae Dei sunt, experientiam habentes, ea hominibus, (pii talia exspectant, effiçaeiter et eum gaudio nuntiare valeant.

3. *(Vita spiritualis presbyterorum).*

3192 Intimam rationem totius suae vitae in unitate et robore Spiritus ducendae inveniet quisque sacerdos in sua ipsa vocatione et ministerio. Vocatus enim, sicut et ceteri baptizati, ut conformis sit Christo,[2] presbyter insuper, sicut Duodecim, participat modo speciali consuetudinem cum Christo et Eius missionem ut Pastoris Supremi: *Et fecit Duodecim ut essent cum illo, et ut mitteret eos praedicare (Me.* 3, 14). Ideo in vita

1 **Cfr. Cose. Vat. II, Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 8: AAS 58, 1001. [Cfr. n. 2697].**
* **Cfr.** ***H.*** **8, 29.**

sacerdotali divisionem haberi non licet inter amorem ‹ liristi et zelum animarum.

Sicut Christus, unctus a Spiritu Sancto, ex intirno >uo amore ad Patrem impulsus est, ut propriam vitam pro hominibus daret, ita presbyter, a Spiritu Sancto consecratus et Christo specialiter configuratus se operi Patris per Filium patrato dedicat. Ideo tota regula vitae sacerdotalis his verbis lesu exprimitur: *Pro eis ego sanctifico meipsum: ut sint et ipsi sanctificati in verilate (Io.* 17, 19).

Exemplo ergo Christi, qui continenter orabat, et Spiritus Sancti ductu, in quo clamamus « Abba, Pater », presbyteri contemplationi Verbi Dei incumbere debent et occasionem quotidie capere eventus vitae sub luce Evangelii perpendendi, ita ut, verbi auditores fideles atque attenti facti, veraces ministri sermonis evadant; in oratione personali, in Liturgia horarum, in sacramento Paenitentiae frequentius recipiendo, et praesertim in devotione erga mysterium Eucharistiae assidui sint. Eucharistica celebratio, etsi eam sine fidelium participatione fieri, contingit, manet tamen centrum vitae totius Ecclesiae et veluti cor exsistentiae sacerdot alis.

Mente ad caelestia elata, communionis Sanctorum consors, presbyter saepius aspiciat Mariam Dei genetricem, quae Verbum Dei fide perfecta suscepit, et quotidie ab ea imploret gratiam sese conformandi eius Filio.

Apostolatus navitates, pro sua parte, alimentum pernecessarium praebent ad vitam spiritualem presbyteri fovendam: ' Boni Pastoris partes agendo, in ipso caritatis pastorali exercitio invenient vinculum perfectionis sacerdotalis ad unitatem eorum vitam et actiones redigens Presbyter enim in suo ministerio exercendo illuminatur et roboratur actione Ecclesiae et exemplo fidelium. Abnegat iones, ipsa vita pastorali impositae, semper ad profundiorem ('luisti crucis participationem idcoque ad puriorem caritatem pastoralem adipiscendam illum adiuvant.

Eadem caritas presbyterorum efficiet quoque, ut vitam suam spiritualem accommodent modis et formis sanctificationis, quae aptiores sunt et magis consentaneae hominibus propriae aetatis et cultus humani. *Omnibus omnia fieri* cupiens, *ut omnes faciat salvos,*2 attentus esse debet sacerdos afflatui Spiritus Sancti hisce diebus. Ita non solum humano conatu Dei verbum annuntiabit, sed ut instrumentum validum ab ipso Verbo assumetur, cuius sermo est *efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti (Ileb.* 4, 12).

4. *(Caelibatus).*

3193 *a)* Fundamentum caelibatus.

Caelibatus sacerdotum plene concordat cum vocatione ad apostolicaia sequelam Christi necnon cum responso, omnis exceptionis nescio, hominis vocati, qui servilium pastorale assumit. Per caelibatum saeer-

l Conc. Vat. **II, Decr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 11: AAS 58, 1013. [Cfr. n. 2710).**
• **Cfr.** *1 C.* **9, 22**

dos Dominum suum sequens, se pleniore modo promptum et paratum demonstrat et, viam crucis aggrediens, cum gaudio paschali quodam modo eucharistico consummari cupit.

Si autem caelibatus in spiritu Evangelii, in oratione et vigilantia, cum paupertate, laetitia, honorum despectu, amore fraterno vivitur, signum est, quod diu latere non potest, sed efficaciter t'hristum hominibus etiam nostrae aetatis proclamat. Nam verba hodie vix aestimantur, sed vitae testimonium, *radicalismum* evangelicuin ostendens, virtutem habet vehementer trahendi.

b) Causarum in unum convergens ratio.

3194 Caelibatus uti optio personalis, pro aliquo bono maioris momenti etiam mere naturali, personae humanae plenam maturitatem et *integrationem* promovere potest; idque magis dicendum de caelibatu propter regnum caelorum assumpto, uti patet in vita tot sanctorum necnon fidelium, qui vitam caelibem viventes pro Deo et hominibus sese prorsus impenderunt progressum humanum et Christianum promovendo.

In humano cultu hodierno, in quo valores spirituales valde obnubilantur, sacerdos caelebs praesentiam Dei absoluti significat, qui ut ad Eius imaginem nos renovemus invitat. Ubi autem valor *serualitatis* ita exaggeratur, ut genuinus amor oblivioni tradatur, caelibatus propter Regnum Christi homines ad altitudinem amoris fidelis revocat et ultimum sensum vitae patefacit.

Recte insuper sermo fit de valore caelibatus uti signi eschatologici. Omnem *contingentem* valorem humanum superans, sacerdos caelebs Christo ut bono ultimo et absoluto speciali modo se consociat atque libertatem filiorum Dei anticipando manifestat. Plene agnito valore signi et sanctitatis matrimonii christiani, caelibatus propter Regnum (darius ostendit illam *pneumaticam* fecunditatem seu virtutem generatricem Novae Legis, qua Apostolus se in Christo patrem et matrem suarum communitatum esse novit.

Ex hac peculiari Christi sequela sacerdos vim et virtutem potiorem haurit ad Ecclesiam aedificandam; quae virtus nonnisi intima ac permanenti coniunctione cum Eius Spiritu servari et augeri potest. Hanc coniunctionem cum Christo fidelis Populus Dei in suis pastoribus agnoscere vult et discernere potest.

Per caelibatum sacerdotes facilius corde indiviso Deo servire possunt et pro ovibus sese impendere ita ut plenius promotores evangelizationis et ecclesiasticae unitatis esse queant. Ideo sacerdotes, etsi numero pauciores sed praeclaro hoc vitae testimonio fulgentes, maiore fecunditate apostolica pollebunt.

Caelibatus sacerdotalis est insuper testimonium non modo unius tantum personae, sed vi communionis peculiaris, quo membra Presbyterii inter se devinciuntur, etiam socialem notam induit, ut pote testimonium totius ordinis sacerdotalis populum Dei ditans.

c) Caelibatu» in Ecclesia Latina servandus.

3195 Salvae maneant Ecclesiarum Orientalium traditiones, prout nunc vigent in variis territoriis.

Ecclesia ius habet et officium determinandi formam *concretam* ministerii sacerdotalis et proinde etiam seligendi candidatos aptiores, certis qualitatibus humanis et supernaturalibus insignitos. Cum Ecclesia Latina caelibatum ut condicionem *sine qua non* ad sacerdotium suscipiendum exigit,l hoc non facit propterea quod putet hunc vitae modum esse unicam viam ad sanctificationem assequendam. Id facit sedulo considerans formam *concretam* ministerium exercendi in communitate ad aedificationem Ecclesiae.

Propter intimam et multiformem cohaerentiam inter munus pastorale et vitam caelibem, lex vigens sustinetur: qui enim libere vult *disponibilitatem totalem,* quae est nota distinctive huius muneris, libere etiam suscipit caelibem vitam. Candidatus hanc vitae formam non ut *ab estrinseco* impositam, sed potius ut manifestationem liberae suae donationis, quae ab Ecclesia per Episcopum acceptatur et rata habetur, sentiat oportet. Hoc modo lex tutela et praesidium lit libertatis, qua sacerdos se Christo donat, et tamquam ‹I iugum suave » evadit.

d) Condiciones caelibatui faventes.

3196 Novimus plane caelibatui in mundo hodierno difficultates peculiares undequaque impendere, quas ceterum per saeculorum decursum iam pluries sacerdotes experti sunt. Difficultates vero presbyteri superare possunt, si promoveantur condiciones aptae, nempe: vitae interioris incrementum ope orationis, abnegationis, caritatis ardentis erga Deum et proximum, aliisque subsidiis vitae spiritualis; aequilibrium humanum per ordinatam insertionem in compaginem socialium relationum; fraterna cum aliis presbyteris et cum Episcopo consuetudo et conversatio, pastoralibus structuris ad hoc melius aptatis, aditi vante quoque communitate christ itidelium.

Fatendum est caelibatum ut Dei donum servari non posse, nisi candidatus ad eum congruenter praeparetur. Inde ab initio candidati attendant oportet ad rationes positivas pro caelibatu eligendo, neque se obiectionibus turbari sinant, quarum cumulati© et continua oppositio potius est signum valorem pristinum in discrimine positum esse. Meminerint insuper virtutem, qua Deus nos confortat, semper adesse iis. qui Illi fideliter et integre servire contendant.

Sacerdos, qui exercitium ministerii reliquit, aeque et fraterne tractetur; etsi in servitio Ecclesiae adiutricem operam praebere potest, non tamen admittatur ad actus sacerdotales exercendos.

3197 *e)* Lex caelibatus.

Lex caelibatus sacerdotalis in Ecclesia Latina vigens integre servari debet.l

1 **Cfr.** Conc. Vat. **II, Dccr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 16: AAS 58, 1015. [Cfr.** d. **2713].**

1 **Exitus suffragationis:** ***Placet*** **168.** ***Non placet*** **10.** ***Placel iujcta modum*** **21.** ***Abstensiones*** **3.**

3198 /) De ordinatione virorum matrimonio ¡unctorum.

Duae formulae propositae sunt suffragationibus Patrum:

Formula .1: Salvo semper Summi Pontificis iure, ordinatio presbyteralis virorum matrimonio iunctorum non admittitur ne in casibus quidem particularibus.

Formula B-. Solius Summi Pontificis est, in casibus particularibus, ob necessitates pastorales, attento bono universalis Ecclesiae, concedere ordinationem presbyteralem virorum matrimonio iunctorum provectioris tamen aetatis et probatae vitae.[1]

* * *

II. *Presbyteri in communione Ecclesiae*

1. *(Relationes inter Presbyteros et Episcopum).*

3199 Sacerdotes eo fidelius suae missioni adhaerebunt, quo magis fideles se communioni ecclesiali et sciant et exhibeant. Ita enim ministerium pastorale, quod ab Episcopis et presbyteris et diaconis exercetur, evadit in Ecclesia signum eminens huius communionis ecclesia lis, quatenus ipsi peculiare mandatum acceperunt huic communioni serviendi.

Et vero hoc ministerium fiat revera communionis signum, censendae sunt maximi ponderis condiciones *concretae,* quibus exercetur.

Principium vero dirigens in Decreto *Presbyterorum Ordinis* a Concilio Vaticano II expressum, quo scilicet ipsa unitas consecrationis missionisque requirit hierarchical» presbyterorum communionem cum ordine Episcoporum, habetur fundamentale ad practice restaurandam vel renovandam, plena cum fiducia, mutuam relationem inter Episcopum et Presbyterium. cui ipse Episcopus praeest. Hoc autem principium in praxim praesertim per Episcoporum sollicitudinem pressius deducendum est.

Servitium auctoritatis, ex una parte, et exercitium oboedientiae non mere passivae, ex altera parte, in spiritu fidei, mutua caritate, filiali atque amicali fiducia, constanti et patienti dialogo fieri debent, ita ut sociata opera et *responsabitis* cooperatio presbyterorum cum Episcopo sincera, humana simulque supernatural!» evadat.[2]

Libertas autem personalis, propriae vocationi et charismatibus a Deo susceptis respondens, simul atque omnium ordinata mutua necessitudo in servitium communitatis et in bonum missionis adimplendae, sunt duae condiciones, quae modum proprium actionis pastoralis Ecole-

[1] luxta dispositiones a Praesidibus datas suffragationes habitae sunt non per *placet* aut non *placet,* sed electionem unius aut alterius formulae (Prima formula, seu *A,* obtinuit 107 suffragia, altera, seu B, 87. Abstentiones fuerunt 2 et 2 pariter vota nulla).

[1] Cfr. Conc. Vat. II, Const, dogm. *Lumen aenlium,* n. 28: AAS 57, 35; Decr. *Christus Dominus,* n. 13: AAS 58, 679; Decr. *Presbyterorum Ordinis,* n. 7: AAS 58, 1001 s. [< n. nn. 2589; 2618; 2693],

siae efficere de,boni;l quarum condicionum spontrix est auctoritas Episcopi in spiritu servitii exercenda.

Fraternitatis inter sacerdotes in sacramento Ordinis fundatae. Consilium Presbyterale, quod natura sua est dioecesanurn, quaedam forma est *institutionalis* manifestationis.

Navitas huius Consilii lege plene definiri non potest; eius efficacia pendet praesertim ex iterato conamine omnium opiniones audiendi, ut ad consensum perveniatur eum Episcopo, cuius est decisionem finalem ferre.

Si haec liant maxima cum sinceritate et humilitate, quavis ratione unam tantum partem spectandi superata, facilius ad bonum commune recte, procurandum perveniri potest.

Consilium Presbyterale est institutio, in qua presbyteri, crescente in dies varietate in exercitio ministeriorum, agnoscunt sese invicem compleri in serviendo uni eidem que Ecclesiae missioni.

Ei competit inter alia investigare fines certos et distincte circumscriptos, prioritates proponere, rationem agendi indicare, quidquid Spiritus per singulos et coetus excitare solet, adiuvare, vitam spiritualem fovere, ut necessaria unitas facilius attingi possit.

Communionis hierarchieae inter Episcopos et presbyteros[2] inveniendae sunt novae rationes, quibus Ecclesiae locales magis inter se pateant et agant, quaerendi sunt modi communis operae presbyterorum eum Episcopis in institutis et in inceptis plurium dioecesium.

Presbyterorum religiosorum adiutrix opera cum Episcopo in Presbyterio necessaria est. etiamsi eorum actio Ecclesiae universali validum adiutorium praestat.

2. *(Relationes presbyterorum inter se).*

3200 Cum presbyteri intima fraternitate sacramentali et munere consocientur inter se et ad idem opus annitantur et conspirent, quaedam communitas vitae vel aliquod vitae consortium, quod varias formas, etiam non *institutionales,* induere potest, inter eos excitetur et ipso iure, opportunis normis ac renovatis aut inventis novis pastoralibus structuris, sanciatur.

Consociationes sacerdotales etiam provehendae sunt, quae, in spiritu ecclesialis communionis, a legitima ecclesiastica auctoritate recognitae, « per aptam et approbatam vitae ordinationem et per iuvamen fraternum»[3] fines suo muneri proprios necnon «sanctitatem sacerdotum in exercitio ministerii »[4] promovere student.

Optandum est, ut. quantum fieri potest, requirantur modi, quamvis difficiliores evadant, quibus consociationes clerum fortasse in factio-

---

1 ('fr. Conc. Vat. II, Decr. *Presbyterorum Ordinis,* n. 7: AAS 58, 1001 s. [Cfr. n. 2093],
• Ctr. *Ibidem.*
' Conc. Vat. II, Decr. *Presbyterorum Ordinis,* n. 8: AAS 58, 1005. [Cfr. n. 2697],
‘ *Ibidem.*

nes dividentes ad communionem et structuram ecclesialem adduci valeant.

Maior habeatur communicatio sacerdotum religiosorum cum sacerdotibus dioecesanis, ut vera fraternitas sacerdotalis inter eos exsistat, et mutuum adiutorium sibi praebeant praesertim in rebus spiritualibus.

3. *(Relationes inter presbyteros et laicos).*

3201 Meminerint presbyteri « cum fiducia laicis in servitium Ecclesiae officia » committere, «eis agendi libertatem ct spatium relinquentes, immo eos ut opera etiam sua sponte aggrediantur opportune invitantes». Laici «item, eorum sollicitudinem participantes, oratione et opere, quantum fieri possit, auxilio sint suis presbyteris ut hi aptius difficultates superare et fructuosius officia sua adimplere valeant »?

Oportet semper prae oculis habere indolem communionis Ecclesiae propriam, ut tum libertas personalis, iuxta uniuscuiusque probata officia et charismata, tum unitas vitae et actionis Populi Dei apte inter se componantur.

Consilium Pastorale, in quo clerici, religiosi et laici delecti partes habent? suo studio et consideratione indicia praebeat necessaria, ut communitas dioecesana munus pastorale tum *organice* praeordinare, tum efficaciter persolvere possit.

Quo vero magis in dies invalescit Episcoporum ac presbyterorum mutua *responsabitis* cooperatio praesertim ope Consiliorum Presbyteralium, eo magis desiderandum est, ut in singulis dioecesibus Consilium Pastorale constituatur.

4. *(Ratio oeconomica).*

3202 Quaestiones oeconomicae Ecclesiae congruenter solvi nequeunt, nisi bene perspiciuntur ratione habita communionis et missionis Populi Dei. Nam omnium christifidelium est necessitatibus Ecclesiae inservire.

In his autem quaestionibus tractandis prae oculis habenda est non tantum solida necessitudo in sinu Ecclesiae localis aut dioecesis aut Instituti religiosi, sed insuper condicio dioecesium eiusdem regionis aut nationis, immo orbis universi, praesertim Ecclesiarum in territoriis missionum, quae dicuntur, atque aliarum pauperum regionum.

Remunerati© sacerdotum, certe in spiritu paupertatis evangelica© determinanda sed pro viribus aequa et sufficiens, est officium instiliae et debet etiam socialem cautionem comprehendere. Auferendae sunt in hae re nimiae differentiae, praesertim inter presbyteros eiusdem dioecesis vel dicionis, attenta etiam communi gentis regionis condicione.

Valde optandum videtur, ut Christianus populus ita pedetemptim formetur, ut proventus sacerdotum separentur ab actibus ministerii, praesertim sacramentalibus.

* Conc. Vat. **11, Dccr.** ***Presbyterorum Ordinis,*** **n. 9: AAS .58, 1006. [Cfr. n. 2701].**
‘ ***Ibidem.***
’ **Cfr.** Conc. Vat. **II, Dccr.** ***Christus Dominus,*** **n. 27: AAS 58, 687.**

Conclusio

Sacerdotibus, ministerium Spiritus[1] in medio communionis totius Ecclesiae exercentibus, novae viae patent ad testimonium profunde renovatum in mundo hodierno exhibendum.

Christiana ergo cum fiducia futurum tempus aspicere oportet ac Spiritum Sanctum implorare, ut. non obstantibus periculis, quibus Ecclesia ope adminiculorum mere humanorum occurrere nequit, Suo ductu ac Sua inspiratione portae Evangelio aperiantur.

Apostolos, praesertim Petrum et Paulum, uti exempla imaginis renovandi saverdotii, semper prae oculis habentes, gratias Deo Patri agamus, quod nobis occasio datur, ut maiore cum fidelitate omnes vultum (’liristi manifestemus.

Iam adsunt vera signa renascentis vitae spiritualis, dum homines ubique terrarum, in invertit inline huius temporis versantes, plenitudinem vitae exspectant. Haec renovatio certe fieri nequit sine participatione crucis Domini, quia *non est servus maior domino nuo.*[2] Obliviscentes ea, *quae retro sunt, nos ad ea quae sunt futura extendimus.*[3]

Vera cum audacia mundo ostendere plenitudinem mysterii a saeculis in Deo absconditi necesse est, ut homines per eius participationem in totam plenitudinem Dei intrare possint?

J*n nuntiamus robis vitam aeternam, quae erat apud Patrem et apparuit nobis: quod vidimus et audivimus, annuntiamus vobis, ut et vos societatem habeatis nobiscum et societas nostra sit cum Patre et eum Filio eius lesu Christo (1 Io.* 1, 2-3).

AAS 63, 898-922.

De necessitate Philosophiae studia in Seminariis impensius promovendi

(Ex Litt. S. C. Pao Inst. C.VTH. ad universos Episcopos, 20 ian. 1972L

3203 Nel periodo attuale di vari cambiamenti nella vita dei seminari, questa Sacra Congregazione si permette di intrattenere l'Eccellenza Vostra Rev.ma su un argomento che, a suo parere, riveste una grande importanza.

t’om’è noto, tra i vari problemi connessi con il rinnovamento conciliare dei seminari si pone in modo particolare anche quello della formazione filosòfica dei futuri sacerdoti. Il Concilio Vaticano II. nell'intento di creare una solida base per gli studi teologici e di porre le necessarie premesse per un fecondo incontro tra la Chiesa ed il mondo, tra la

‘ **Cfr. 2** ***C.*** **3, 4-12.**
’ **Cfr.** ***1.*** **13, 16.**
’ **Cfr.** ***Ph.*** **3. 13.**
‘ **Cfr.** ***E.*** **3, 19.**

fede e la scienza, tra il patrimonio spirituale cristiano e la cultura odierna, ha creduto opportuno di insistere, tra l'altro, anche su una profonda riforma dell'insegnamento filosofico, offrendo a tal tine alcuni orientamenti fondamentali.[1]

Si tratta di un programma molto vasto ed impegnativo che nelle attuali circostanze, mentre da una parte assume il carattere di urgenza, dall'altra incontra non poche difficoltà. infatti, la Sacra Congregazione per l'Educazione Cattolica, che segue con particolare interesse la situazione in questo campo, ha potuto costatare in varie occasioni non solo lodevoli sforzi e progressi, ma, purtroppo, anche segni inquietanti che causano talvolta sfiducia e scoraggiamento.

Oggi, a distanza di sei anni dal Concilio, è necessario fare il punto della situazione, per trarne conclusioni concrete e precise per l'avvenire. Infatti, le difficoltà che gli sforzi per il rinnovamento filosofico oggi incontrano sono innegabili e tali da richiedere un accurato esame insieme con un attento studio degli opportuni rimedi per il loro superamento.

I

Difficoltà attuali degli studi filosofici

3204 L'attuale riforma degli studi filosofici nei seminari s'inquadra in un clima spirituale che si presenta nei confronti della filosofìa ad un tempo favorevole e ostile. Mentre, infatti, da una parte la nostra epoca con numerosi cambiamenti sociali e movimenti ideologici è ricca di richiami ad un serio ripensamento filosofico, dall'altra si nota la tendenza a sottovalutare la filosofìa fino al punto di dichiararla, in alcuni casi estremi, inutile o di farla scomparire. Non v'è alcun dubbio che la cultura odierna, chiudendosi sempre più al problema della trascendenza, stia diventando avversa ad un autentico pensiero filosofico, ed in specie alla speculazione metafìsica, la quale sola è in grado di raggiungere i valori assoluti.

A tale riguardo bisogna menzionare anzitutto l'odierno spirito tecnologico che tende a ridurre l'« homo sapiens » all'« homo faber ». La tecnica, mentre comporta per l'umanità numerosi innegabili vantaggi, non sempre favorisce nell'uomo il senso dei valori dello spirito. Come viene oggi comunemente rilevato, la mentalità dell'uomo sembra essere rivolta prevalentemente al mondo materiale, concreto, al dominio della natura mediante il progresso scientifico e tecnico, riducendo la conoscenza al livello dei metodi delle scienze positive. L'accento posto unilateralmente sull'azione rivolta al futuro, l'ott¡mismo alimentato da una fiducia quasi illimitata nel progresso, mentre spingono alle trasformazioni immediate e radicali nel campo economico, politico e sociale, fanno spesso dimenticare il carattere permanente di certi valori morali e spirituali e, soprattutto, apparire come superflua, o addirittura dannosa, l'autentica specu-

[1] Cfr. Decr. *Optatam lotius,* n. 15: AAS 58, 722; Const, past. *Gaudium c.l sites,* n. 62 ct passim: AAS 58. 1082 s.: Decr. *Ad nentes divinitus,* n. 16: AAS 58.066. [Cfr. nn. 2639: 2731; 2695].

lazione filosofica, che dovrebbe invece essere considerata come base indispensabile per tali cambiamenti. In questo dima la ricerca seria delle verità supreme è spesso disprezzata, ed i criteri della verità non sono più i fermi e gli indiscussi principi metafìsici, ma l'attualità ed il successo; è pertanto facilmente comprensibile che lo spirito dei nostri tempi si manifesti sempre più come antimetafìsico e quindi aperto ad ogni specie di relativismo.

Non fa nessuna meraviglia se in tale contesto molti non trovano più il posto per una filosofia distinta dallo scienze positive. Oggi, infatti, mentre si nota quasi dappertutto una notevole diminuzione dell'interesse per le discipline filosofiche classiche, va aumentando rapidamente l'importanza delle scienze naturali ed antropologiche, con le quali spesso si pretende di dare una spiegazione esaustiva della realtà, arrivando fino al punto di eliminare completamente la filosofia, come qualcosa di arcaico e destinato ad essere superato. In tal modo, invece di un auspicabile incontro che potrebbe contribuire al vero bene e progresso sia delle scienze sia della filosofia, si va verificando un antagonismo con conseguenze negative per entrambe le parti.

Se molti scienziati si oppongono alla filosofia distinta dalle scienze positive lino a contestarne resistenza, certi teologi considerano la filosofia inutile e persino dannosa per la formazione sacerdotale. Essi ritengono che la purezza del messaggio evangelico sia stata compromessa, nel corso della storia, dall'introduzione della speculazione greca nelle scienze sacre; pensano che la filosofia scolastica abbia appesantito la teologia speculativa con una quantità di problemi falsi, e pertanto sono del parere che le discipline teologiche debbano essere coltivate esclusivamente con il metodo storico.

3205 Altre difficoltà nascono nello stesso campo della filosofia. Infatti, là dove la filosofia non *è* contestata, si fa sempre più strada il pluralismo filosofico, dovuto non solo all'incontro di varie culture del mondo, alla diversità ed alla complessità delle correnti filosofiche, ma anche al pluralismo quasi inesauribile delle fonti dell'esperienza umana. Questo processo si va accentuando nonostante i lodevoli sforzi che vari filosofi moderni stanno compiendo per giungere ad una maggiore coerenza dei loro sistemi ed a posizioni più equilibrate. La vastità e la profondità della problematica suscitata dal sorgere di varie nuove filosofie e dal progresso scientifico è tale da rendere estremamente difficile non solo una sintesi, ma anche l'assimilazione di nuove nozioni tanto necessarie per un insegnamento filosofico veramente vivo ed efficace.

È naturale che questa situazione si ripercuota gravemente sugli studi filosofici nei seminari: ne risentono sia i professori sia gli alunni. È comunemente noto quanti gravi e numerosi compiti s'impongano oggi all'attività di un professore di filosofia: la necessità di assimilare una grande quantità di nozioni nuove derivanti dalle varie mentalità filosofiche e dal progresso delle scienze; la problematica spesso del tutto nuova da alirontare; le esigenze di nuovi adattamenti nel linguaggio e nei metodi didattici, eco. E tutto ciò bisogna assolvere spesso in una relativa

ristrettezza di tempo, in un ambiente povero di mezzi e con un alunnato non sempre sufficientemente interessato e preparato.

3206 Non poche difficoltà si riscontrano pure negli alunni. Essi, anche se dimostrano interesse per certi problemi vivi, attinenti all'uomo ed alla società, non vengono generalmente ¡neoraggiati agli studi filosofici dall'odierno clima culturale — rivolto in genere più alle immagini che alla ritlessione — e, soprattutto, dalla preparazione previa, che è spesso di indole prevalentemente tecnica ed indirizzata alla prassi. Vi sono inoltre altre circostanze più particolari, che rendono agli alunni lo studio della filosofia meno attraente: la perplessità che molti provano di fronte alla molteplicità delle correnti filosofiche contrastanti; il carattere a loro parere troppo impegnativo e magari l'impossibilità di una ricerca disinteressata della verità; l'avversione ai sistemi fissi e raccomandati dall'autorità; le deficienze di un insegnamento poco aggiornato che presenta una problematica antiquata, avulsa dalla vita; un certo linguaggio filosofico arcaico, poco accessibile all'uomo moderno; un eccessivo astrattismo, che impedisce agli studenti una visione chiara del nesso tra filosofia e teologia e, soprattutto, l'attività pastorale per la quale essi desiderano in primo luogo prepararsi.

Da qui, in vari seminari un certo senso di malessere, di disagio e di disaffezione riguardo alla filosofia; i dubbi circa il valore e la pratica utilità degli studi filosofici; da qui anche i fenomeni di cedimento o addirittura di abbandono dell'autentico insegnamento filosofico a favore delle scienze che sembrano essere più attuali ed indirizzate alle concrete esigenze della vita.

Come si vede, le difficoltà principali che mettono oggi in questione gli studi filosofici nei seminari sembrano potersi ridurre alle tre seguenti:

3207 I. La filosofia non ha più il suo oggetto proprio: essa ò stata ormai assorbita e sostituita dalle scienze positive, naturali ed umane, le quali sono rivolte ai problemi veri e reali, studiandoli con l'aiuto dei metodi che sono riconosciuti oggi come unicamente validi. È l'atteggiamento ispirato alle correnti positiviste, neopositiviste e strutturaliste.

2. La filosofia ha perso d'importanza per la religione e per la teologia: gli studi teologici devono staccarsi dalla speculazioni filosofica come da un inutile giuoco di parole, e costruirsi in piena autonomia su base positiva, fornita dalla critica storica e da particolari metodi esegetici. La teologia dell'avvenire sarà pertanto un compito specifico degli storici e dei filologi.

3. La filosofia contemporanea è divenuta oggi una scienza esoterica, inaccessibile alla maggior parte dei candidati al sacerdozio: le moderne scuole filosofiche (la fenomenologia, l'esistenzialismo, lo strutturalismo, il neopositivismo, ecc.) coltivano il loro sapere a un tale livello di tecnicità nel vocabolario, nelle analisi e nelle dimostrazioni, da diventare un campo privilegiato per studiosi altamente specializzati. Non si vede pertanto né la convenienza né la possibilità di inserire una scienza cosi difficile e complessa nella formazione normale dei candidati al sacerdozio.

È comprensibile che questi ostacoli sembrino a molti quasi insuperabili e tali da suscitare in certi ambienti un vero e proprio scoraggiamento.

La necessità della filosofia per l futuri sacerdoti

3208 I. Pur tenendo conio di quanto è stato detto sopra, siamo tuttavia convinti che tutte le tendenze ad abbandonare la filosofia o a sminuirne l'importanza possono essere superate e pertanto non devono scoraggiarci. Anche se gli ostacoli che oggi si oppongono all'insegnamento filosofico sono numerosi e difficili, non si vede come la filosofia possa essere sottovalutata o. addirittura, soppressa nella formazione ad un vero ed autentico umanesimo e, in particolare, in vista della missione sacerdotale. Infatti, il voler cedere a tali tentazioni significherebbe ignorare tutto ciò che vi è di maggiormente genuino e profondo nel pensiero contemporaneo. Non v'è alcun dubbio che i problemi filosofici più fondamentali si trovino oggi più che mai al centro delle preoccupazioni degli uomini contemporanei, e ciò fino al punto di invadere tutti i campi della cultura: la letteratura (romanzi, saggi, poesia...), il teatro, il cinema, la radiotelevisione e persino la canzone. Vi si trovano costantemente evocati i temi eterni del pensiero umano: il senso della vita e della morte; il senso del bene e del male; il fondamento dei valori; la dignità e i diritti della persona umana; il confronto tra le culture e il loro patrimonio spirituale; lo scandalo della sofferenza, dell'ingiustizia, dell'oppressione, della violenza; la natura e le leggi dell'amore; l'ordine e il disordine nella natura; i problemi riguardanti l'educazione, l'autorità, la libertà; il senso della storia e del progresso; il mistero dell'al di là; ed infine, sullo sfondo di tutti questi problemi: Dio, la sua esistenza, il suo carattere personale e la sua provvidenza.

3209 2. È evidente che nessuno di questi problemi può trovare un'adeguata soluzione al livello delle scienze positive, naturali o umane, perché i loro metodi specifici non offrono alcuna possibilità di affrontarli in modo soddisfacente. Tali questioni appartengono alla sfera specifica della filosofia, la quale, trascendendo gli aspetti meramente esteriori e parziali dei fenomeni, si rivolge alla realtà intera, cercando di comprenderla e di spiegarla alla luce delle cause ultime.

t'osi la filosofia, pur avendo bisogno dell'apporto delle scienze sperimentali. si presenta come una scienza distinta dalle altre, autonoma e di massima importanza per l'uomo, il quale è interessato non solo a registrare, a descrivere e ad ordinare i vari fenomeni, ma anche, e soprattutto, a comprenderne il vero valore e il senso ultimo. È chiaro che ogni altra conoscenza della realtà non porta le cose a questo supremo livello dell'intelligenza, prerogativa caratteristica dello spirito umano. Finche non viene data la risposta a questi interrogativi fondamentali, tutta la cultura rimane al di sotto delle capacità speculative del nostro intelletto. Si può pertanto dire che la filosofia ha un valore culturale insostituibile: essa costituisce l'anima dell'autentica cultura, in quanto pone le questioni circa il senso delle cose e dell'esistenza umana m modo veramente adeguato alle aspirazioni più intime dell'uomo.

3210 3. Ma, in molti casi, non è nemmeno possibile nn ricorso esclusivo alla luce della rivelazione. Un tale atteggiamento di spirito risulterebbe radicalmente insudiciente per i seguenti motivi:

a) L'adesione perfetta dell'uomo alla rivelazione divina non può essere concepita come un atto di fede cieca, un atteggiamento fideistico privo di motivi razionali. L'atto di fede presuppone per sua natura « lo ragioni di credere», «i motivi di credibilità», i quali sono in gran parte di natura filosofica: la conoscenza di Dio, il concetto di creazione, la provvidenza, il discernimento della vera religione rivelata, la conoscenza dell'uomo come persona libera e responsabile. Si può dire che ogni parola del Nuovo Testamento presuppone formalmente queste nozioni filosofiche fondamentali. Il sacerdote ha pertanto bisogno della filosofia per assicurare alla sua fede personale le basi razionali di valore scientifico che siano a livello della sua cultura intellettuale.

3211 *b)* Il programma della «fides quaerens intellectum » non ha perso nulla della sua attualità: la verità rivelata richiede sempre la riflessione da parte del credente; essa l'invita al lavoro di analisi, di approfondimento e di sintesi, che si chiama la « teologia speculativa ».

Evidentemente qui non si tratta di ripetere l'errore commesso nei secoli passati, quando la speculazione teologica è stata coltivata in modo spesso esagerato ed unilaterale, lino a sopraffare gli studi biblici e patristici. A tale riguardo ò necessario restituire il primato allo studio delle fonti della rivelazione come anche a quello della trasmissione del messaggio evangelico attraverso i secoli; primato che è indiscutibile e che non deve essere mai sminuito. E altrettanto da condannare l'impiego abusivo della filosofia nel campo che è essenzialmente quello della scienza rivelata. Ma oggi, ristabilito il giusto equilibrio e compiuti progressi enormi nelle scienze bibliche ed in tutti i settori della teologia positiva, è possibile e necessario completare e perfezionare un tale lavoro storico con la riflessione razionale sui dati rivelati. Disponendo ormai «li dati molto più sicuri e più ricchi che un tempo, il teologo speculativo deve sottomettere ad una critica intelligente i concetti e le categorie mentali nei quali si esprime la rivelazione. In questo delicato lavoro egli dovrà non soltanto fare tesoro delle scoperte compiute dalle scienze naturali e, soprattutto, umane (psicologia, antropologia, sociologia, linguistica, pedagogia, ecc.), ma dovrà ricorrere anche e, in modo particolare, all'aiuto della sana filosofia, perché essa possa dare il suo contributo di riflessione sui presupposti e sulle conclusioni delle conoscenze fornite dalle discipline positive. Dal momento che gli stessi metodi delle scienze positive (esegesi, storia, ecc.) partono spesso da vari preliminari, che comportano implicite scelte filosofiche, una sana filosofia potrà notevolmente contribuire, tra l'altro, anche al chiarimento e alla valutazione critica di tali scelte (oggi particolarmente necessaria per es. per il metodo esegetico di Bultmann) senza però arrogarsi una funzione critica assoluta nei confronti dei dati rivelati.

Questo influsso reciproco delle due scienze, radicato profondamente già nella stessa loro natura, viene accentuato dalla nuova situazione ve-

untasi a creare in questi ultimi anni nella teologia, la quale - cercando di aprirsi a nuove dimensioni (storica, antropologica - esistenziale - personalistica), di sviluppare vari nuovi aspetti (psicologico, sociale-politico, ortoprassi, ecc.), come anche di approfondire i suoi metodi (il problema ermeneutico) comporta una nuova problematica che tocca talvolta gli stessi presupposti della conoscenza teologica (per es. la possibilità delle definizioni dogmatiche di valore permanente) e che richiede pertanto un nuovo chiarimento ed approfondimento dei concetti, quali, per es., la verità, la capacità ed i limiti della conoscenza umana, il progresso, l'evoluzione, la natura umana e la persona umana, la legge naturale, l'imputabilità delle azioni morali, ecc.

3212 c) La filosofia è, infine, tin terreno insostituibile d'incontro e di dialogo tra i credenti e i non credenti. A tale riguardo essa ha un valore pastorale molto evidente. È pertanto assolutamente inammissibile che un sacerdote cattolico, chiamato ad esercitare il suo ministero in seno alla società pluralista, nella (piale fondamentali problemi filosofici vengono dibattuti attraverso tutti i mezzi di comunicazione sociale ed a tutti i livelli culturali, sia incapace di un intelligente scambio di punti di vista con i non cristiani sulle questioni fondamentali che riguardano da vicino sia la sua fede personale sia i problemi più scottanti del mondo.

</) C'è, inoltre, da rilevare che tutti gli orientamenti pastorali, le scelte pedagogiche e le stesse norme giuridiche, le riforme sociali e molte decisioni politiche comportano presupposti e conseguenze di ordine filosofico che hanno bisogno di essere chiarite e criticamente valutate. Non v'è alcun dubbio che un'autentica filosofia possa notevolmente contribuire alla umanizzazione del mondo e della sua cultura, fornendo una giusta gerarchia di valori tanto necessaria per un'azione fruttuosa.

Ili

Alcixe linee direttrici per l'insegnamento DELLA FILOSOFIA

Si è cercato di mettere in evidenza come una solida formazione filosofica sia oggi più che mai necessaria per i futuri sacerdoti. In pari tempo si è voluto dare una risposta ad alcune obiezioni che vengono sollevate contro la filosofia sia da parte di corti cultori delle scienze positive, sia da parte di alcuni ambienti teologici. Rimane ancora da rispondere alle difficoltà che nascono dalla situazione attuale della stessa filosofia, cioè dal pluralismo filosofico, dall'alto livello di tecnicità del vocabolario, ecc.

Queste difficoltà sono reali, ma non devono ('ssere esagerate. In ogni caso è cosa buona desiderare di essere all'altezza dei tempi, ma d'altra parte bisogna essere realisti, evitando il « perfezionismo ». Nelle difficoltà odierne ogni seminario dovrà realizzare quello che è possibile, tenendo conto della sua situazione concreta, delle risorse locali, senza pretendere il raggiungimento di una perfezione ideale.

3213 1. I primi sforzi devono essere rivolti all'organizzazione concreta degli studi, perseguendo innanzi tutto i seguenti obiettivi:

a) Provvedere ad una solida preparazione professionale dei docenti. Date le aumentate esigenze nel campo filosofico, è assolutamente necessario che i professori abbiano una seria preparazione specifica, acquisita nei Centri di studi che olìrano garanzie dal punto di vista dottrinale e siano riconosciuti come istituti di un'autentica ricerca filosofica.

b) Favorire in tutti i modi un aggiornamento permanente dei professori mediante corsi di studio ed incontri al fine di scambiare le idee e le esperienze didattiche. Per agevolare il loro lavoro contribuirà anche nn conveniente trattamento economico ed una giusta distribuzione delle lezioni, tale da consentire ad ognuno un serio e sistematico studio personale.

c) Venire incontro alle difficoltà degli alunni, migliorando i metodi didattici come si auspica nel Decreto «Optatam totius», n. 17, e nella «Patio Fundamentalis», cap. XV, ma conservando integro il tempo assegnato alla filosofia, cioè il biennio contemplato al n. (ile della « Ratio Fundamentalis »?

Per Tin orientamento più sicuro degli alunni sarà bene promuovere, pur nell'autonomia delle singole discipline, un dialogo tra i docenti di filosofia e di teologia, per creare una certa coerenza tra i due ambiti, come viene richiesta da un'efficace collaborazione interdisciplinare?

d) Potenziare le biblioteche dei seminari, per offrire pubblicazioni utili alle ricerche dei professori e degli alunni.

c) Promuovere una stretta collaborazione tra seminari ed istituti teologici, favorendo lo scambio degli insegnanti.

È evidente che circa l'adozione di questi e di altri rimedi opportuni giudicheranno le autorità locali secondo le necessità concreto. In ogni caso però, in tutti gli auspicati sforzi rinnovatori non si dovrà mai perdere di vista l'importanza fondamentale delle Facoltà filosofiche e di altri ('entri di studi filosofici specializzati, ai quali spetta il grave e delicato compito sia di preparare i futuri insegnanti, sia di sostenerne l'attività formativa mediante periodici corsi di aggiornamento, la divulgazione scientifica e soprattutto la pubblicazione di buoni libri manuali rispondenti alle necessità dei nostri tempi. Sarà pertanto una delle principali preoccupazioni delle autorità competenti organizzare bene e promuovere l'attività di tali Istituti.

3214 2. Nella misura in cui sarà assicurata una buona organizzazione degli studi, bisognerà provvedere anche e, soprattutto, alla soluzione dei problemi più importanti e delicati che riguardano il contenuto dell'insegnamento ed i programmi degli studi, 'l'ali problemi dovranno essere risolti tenendo in debito conto la finalità dei medesimi studi nel quadro della formazione sacerdotale.

*** Ctr. JJS 62, 362.**

*** Ctr. *Kalio Fundamentalis,* n. 61b; cap. XI, nota 148a: AAS 62, 362; 366. [Cfr. un. 3023; 3032].**

Benché il Concilio Vaticano II abbia tracciato con chiarezza alcune lince fondamentali per l'auspicato rinnovamento dell'insegnamento filosofico, oggi, a distanza di sei anni, dobbiamo purtroppo costatare che non tutti i seminari si trovano sulla linea voluta dalla Chiesa. Varie cause, spesso complesse e difficilmente definibili, hanno fatto si che l'insegnamento filosofico invece di progredire abbia perso molto del suo vigore, presentando incertezze soprattutto circa il suo contenuto e il suo fine. In considerazione di questa situazione, si ritiene necessario precisare quanto segue:

La formazione filosofica nei seminari non deve limitarsi ad insegnare ai giovani a « filosofare ». Certamente è importante che i giovani seminaristi imparino a filosofare, cioè a ricercare con amore sincero e continuo la verità, sviluppando ed acuendo il loro senso critico, riconoscendo i limiti della conoscenza umana e<l approfondendo i presupposti razionali della propria fede: ma questo non basta. È necessario che l'insegnamento della filosofia presenti dei principi e contenuti validi che gli alunni possano attentamente considerare, cercare di vagliare e gradatamente assimilare.

Né si può ridurre l'insegnamento della filosofia ad una indagine che si limiti a cogliere e descrivere con l'aiuto delle scienze umane i dati dell'esperienza; è necessario invece procedere ad una riflessione veramente filosofica, alla luce di sicuri principi metafisici, in modo da giungere ad affermazioni di valore oggettivo e assoluto.

A tale scopo è certamente utile la storia della filosofia, che presenta le principali soluzioni che i grandi pensatori dell'umanità hanno cercato di dare nel corso dei secoli ai problemi del mondo e della vita e in particolare la storia della filosofia contemporanea nonché lo studio di opere scelte della letteratura, per meglio comprendere la problematica odierna; ma l'insegnamento della filosofia non può ridursi alla presentazione di quanto altri hanno detto: è necessario aiutare il giovane ad affrontare direttaniente i problemi della realtà, a cercare di confrontare e vagliare le varie soluzioni per formarsi delle convinzioni proprie ed arrivare ad una visione coerente della realtà.

È chiaro inoltre che questa visione coerente della realtà, a cui deve portare l'insegnamento della filosofia nei seminari, non può essere in contrasto con la rivelazione cristiana. Certamente non c'è difficoltà ad ammettere un sano pluralismo filosofico, dovuto alla diversità delle regioni, delle culture, delle mentalità, per cui per vie diverse si possono raggiungere le stesse verità, che si possono presentare ed esporre in modo diverso; ma non è possibile ammettere un pluralismo filosofico che comprometta quel nucleo fondamentale di affermazioni connesse con la rivelazione, non essendo possibile contraddizione tra le verità naturali della filosofia e quelle soprannaturali della fede. A tale proposito si può in genere affermare che la natura della rivelazione giudeo-cristiana è assolutamente incompatibile con ogni relativismo epistemologico, morale o metafisico, con ogni materialismo, panteismo, immanentismo, soggettivismo ed ateismo.

3215 Pertanto il summenzionato nucleo fondamentale di verità comporta in modo particolare:

fi) che la conoscenza umana è in grado di cogliere nelle realtà contingenti verità oggettive e necessarie, e di arrivare così ad un realismo critico, punto di partenza dell'ontologia;

b) che è possibile costruire un'ontologia realistica, che motta in luce i valori trascendentali e termini neH'alfermazione di un Assoluto personale e creatore dell'universo;

c) che è parimenti possibile un'antropologia che salvaguarda l'autentica spiritualità dell'uomo, che conduce ad una etica teocentrica e trascendente la vita terrena, ed insieme aperta alla dimensione sociale dell'uomo.

Questo nucleo fondamentale di verità, che esclude ogni relativismo storicistico ed ogni immanentismo materialistico o idealistico, corrisponde a quella conoscenza solida e coerente dell'uomo, del mondo e di Dio, di cui parla il Concilio Vaticano II (Decr. « Optatam totius », n. 15),[1] il quale vuole che l'insegnamento filosofico nei seminari non trascuri le ricchezze che il pensiero passato ci ha trasmesso (« innixi patrimonio philosophico perenniter valido »),[2] ma insieme sia aperto ad accogliere le ricchezze che il pensiero moderno continua ad apportare (« ratione habita quoque philosophicarum investigationum progredientis aetatis»).[3]

3216 In questo senso sono pienamente giustificate e permangono tuttora valide le ripetute raccomandazioni della Chiesa circa la filosofia di S. Tommaso, nella quale quei primi principi di verità naturale sono limpidamente ed organicamente enunciati ed armonizzati con la rivelazione, e nella quale vi ò pure racchiuso quel dinamismo innovatore che, come attestano i biografi, caratterizzava l'insegnamento di S. Tommaso e deve anche oggi caratterizzare l'insegnamento di quanti vogliono seguire le sue orme, in una continua e rinnovata sintesi delle conclusioni valide ricevute dalla tradizione con le nuove conquiste del pensiero umano.

Tutto questo dovrà essere fatto tenendo in particolare conto le problematiche e le caratteristiche proprie delle varie regioni e culture, procurando che gli alunni abbiano un'adeguata conoscenza delle maggiori concezioni filosofiche del proprio tempo e del proprio ambiente in modo che lo studio della filosofia sia una vera preparazione alla vita e al ministero che li attende, e li metta in condizioni di poter dialogare con gli uomini del proprio tempo (Decr. « Optatam totius»), non solo con i credenti, ma anche con quelli che non hanno la fede.

Eccellenza Reverendissima,

nel richiamare la Sua attenzione sui problemi della formazione filosofica dei futuri sacerdoti, desideriamo oft'rirLe qualche elemento di ri-

[1] **Cfr. *AAS* 58, 722. [Cfr. 263»].**
[2] ***Ibid.***
[3] ***Ibid.***
[4] ***Ibid.***

flessione e soprattutto l'aiuto per un conveniente rinnovamento formativo in un campo che, nelle attuali circostanze, si dimostra tanto importante. Ben consci dei limiti di questa nostra lettera ristretta di proposito soltanto all'essenziale, data la sua finalità vogliamo sperare che essa, insieme con i testi chiari del Concilio Vaticano II e della Ratio Fundamentalis Institutionis sacerdotalis - possa fornire almeno qualche utile indicazione ed orientamento ai docenti nell'attivirá educativa che stanno compiendo.

Ex Archivo S. C. pro Inst. Cath.

he Auctoritate competenti pro Seminariis Regionalibus erigendis

(Reap. Pont. Commis. Decretis Concilii Vat. II Interpretakdis, 11 feb. 1972).

3217 Patres Pontificiae Commissionis Decretis Concilii Vaticani II interpretandis, proposito in plenario coetu quod sequitur dubio, respondendum esse censuerunt ut infra:

(De Auctoritate competenti pro erectione Seminarii Regionalis)

D. Quaenam sit Auctoritas competens pro erectione Seminarii nationalis vel regionalis, de quo in n. 7 decreti de institutione sacerdotali. *Optatam totius,* Sacrosancti (Ecumenici Concilii Vaticani II.1

R. Auctoritas competens est Conferentia Episcoporum cuius interest; eius tamen decisio a Sede Apostolica approbari debet.

SS.mus Dominus Noster Paulus Pp. VI in Audientia die 11 februarii 1972 infrascripto impertita supradictam decisionem ratam habuit, adprobavit et publicari iussit.

Ex Archivo S. C. pro Inst. Cath.

Omnes Christifldeles vocationes sacras fovere debent

(EjNuntlo scripto dato J coi, *venerabili,* occasione IX diei mundialis vocationibus sacris dicati, 18 mart. 1972).

3218 Anzitutto il nostro pensiero va a coloro, che rispondendo alla vocazione sacerdotale, sono destinati a rinnovare nel inondo, in modo tutto particolare» la presenza di ('risto Salvatore, cho « lia roso partecipi della sua consacrazione e della sua missione i Vescovi c coloro ai quali essi hanno affidato l'ufficio del loro Ministero.1 Tale missione è amplis-

1 (Cfr. n. 2628].

1 Const, dogm. de Ecclesia *Lumen gentium,* 28: Peer, de l'resbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis* 2. (Cfr. nn. 2589; 2675].

mìhhi **perché, come ha sottolineato il Concilio Vaticano II. * ogni ministero sacerdotale partecipa della stessa ampiezza universale della missione allidata da Cristo agli Apostoli.l E come potremmo per primi non pensare ai sacerdoti, noi che li abbiamo carissimi. c ad essi c ai loro problemi abbiamo voluto che si dedicasse, in primo luogo, la trai-**

3219 **(azione della recente II Assemblea generale del Sinodo dei Vescovi, nello scorso ottobreI I nostri Frateili nell'episcopato, facendo propria la nostra indicazione, hanno dedicato la loro proficua meditazione alFargomento: e giustamente hanno voluto scrivere, nel documento tinaie a noi sottoposto sul sacerdozio ministeriale, che ▮ il sacerdote ò il segno del divino e preveniente disegno, che oggi è proclamato ed è eflicaco nella Chiesa. Egli rende presente sacramentalmente Cristo, Salvatore di tutto l'uomo, tra i fratelli c, prefisamente, tanto nella loro vita personale quanto in quella sociale. Egli c garante tanto della prima proclamazione del Vangelo affinché si raduni la Chiesa, quanto de) l'instancabile rinnovamento della Chiesa, già radunata. Mancando la presenza e razione di quel ministero che si riceve mediante l'imposizione delle mani e con la preghiera, la Chiesa non può avere la piena certezza della propria fedeltà o della propria continuità visibile? Ognun vede la gravità e la urgenza dello vocazioni sacerdotali, nel momento presente, in cui crescono le necessità della Chiesa e del mondo, mentre il numero dei generosi, che possano venire incontro a tanti e così gravi problemi, rimane impari al bisogno.**

3220 **Ma, accanto ai sacerdoti, ecco tutta la gamma delle altro vocazioni: quelle maschili e femminili, nella vita consacrata nei voti, che nei suoi membri meglio rappresenta Cristo ai fedeli c agli infedeli; o mentre Egli è in contemplazione sul monte, o annunzia il Regno di Dio alle turbo, o risana i malati e gli infermi o converte a miglior vita i peccatori, o benedice i fanciulli e fa del bene a tutti, e sempre obbedisce alla volontà del Padre che lo ha mandato:' le vocazioni agli Istituti secolari, forma di vita consacrata a Dio e all'ele-**

3221 **vazione del mondo, dalla quale tanto ci attendiamo; le vocazioni missionarie, alle (inali Ri è dischiuso un campo sterminato, ove le messi mature aspettano gli operai inviati dal Signore:‡ c a questi amiamo associare nel pensiero anche i loro collaboratori laici, splendida fioritura che è destinata a crescere, medici, insegnanti, catechisti, tecnici, operai specializzati, che si mettono al servizio del Vangelo nei paesi ove è necessaria la loro opera, rinunziando a più cospicue affermazioni in patria per amore di Cristo crocifisso, per il servizio del Vangelo.**

3222 **In'onda di letizia o di commozione ci pervade il cuore al pensiero di tante persone, che si donano senza riserva con una funzione unica di esempio e, diciamo, di salutare reattività in tutta la Chiesa; e ci rivolgiamo ad esse con le parole di Paolo: « Come potremmo ringraziare abbastanza Dio per voi e per tutta la gioia che proviamo a causa vostra davanti al nostro Dio? *(1 Tess.* 3, 9).**

3223 **Al ringraziamento nostro e di tutta la Chiesa deve congiungersi l'implorazione, affinché la voce del Signore, che incessantemente chiama, sia udita con generosità da schiere sempre più ardenti e numerose di giovani, che siano anime di solida pietà eucaristica, di illuminata devozione mariana, affinché sappiano trafficare i loro talenti4 e vivere intensamente quella vita, che essi anelano di spendere per rendere più giusto il mondo, dedicandola a qualcosa che vale. Ecco perché, all'inizio, ci siamo più particolarmente ad essi rivolti: ma, corno ogni anno non meno pressante invito, rivolgiamo a tutti i nostri figli,**

3224 **perché tutti sono tenuti a collaborare, ciascuno al proprio posto e secondo la propria missione. Effettivamente, il problema delle vocazioni è un problema che interessa tutta la compagine vivente della Chiesa, fondata da Cristo per la salvezza del mondo, è un pro-**

---

1 **Decr. de Presbyt. ministerio et vita** *Presbyterorum ordinis,* **10 [Cfr. n. 27031.**
1 **Pars prima, 4. [Cfr. 3182].**
' **Const, dogm. de Ecclesia** *Lumen gentium,* **46.**
4 **Cfr.** *Io.* **4, 34-38.**
• **Cfr.** *Mt.* **25, 14 ss.**

blema di Chiesa,1 c, fra tutti, uno dei piti importanti, come segno della sua visibilitA, conforma della sua credibilità, garanzia della sua vitalità, sicurezza del suo avvenire. Tutti, in virtù della loro vocazione battesimale, sono fondamentalmente solidali e corresponsabili delle sorti della Chiosa, perché « i bat tezzati, per la rigenerazione e Funzione dello Spirito Santo, vengono consacrati a formare un tempio spirituale o un sacerdozio santo, per offrire, mediante tutte lo attività del cristiano, spirituali sacrifici» e far conoscere i prodigi di Colui, che dalle tenebre li chiamò all'ammirabile sua luce *.

3225 **Se l'indole propria della Chiesa è quella della comunione, per l'intimo rapporto dei nessi che stringono in essa tutta la società umana, tale problema deve essere sentito, specialmente oggi in cui tanto è viva ristanza comunitaria, in modo che nessuno se ne ritenga estraneo. La vocazione è un impegno serio, che esige una disponibilità, una att itudine intcriore, e diciamo pure un rischio, una rottura con ogni progetto di calcolo e di umana prudenza, sia dft parte dei chiamati, sia di quanti li circondano. Che cosa facciamo per favorirla? Quando il Signore chiama, nell'ambito delle famiglie, delle scuole, delle parrocchie, noi, comunità ecclesiale di oggi, siamo pienamente disposti che uno dei nostri si ponga al servizio della Chiesa? Diamo nelle nostre conversazioni l'impressione di un'alta stima della vocazione? Siamo capaci di sviluppare l'intimità e la confidenza degli adolescenti e dei giovani verso il Signore, e il desiderio di un più grande servizio?**

3226 **Esortiamo perciò le famiglie, che sono il « primo seminario ‡ e l insostituibilc riserva di nuove vocazioni per la Chiesa, ove in esse si custodiscano vigilmente i valori primari della fede, della pietà, della fedeltà gioiosa alla Legge divina: cosi ci raccomandiamo agli educatori, di ogni ordine e grado, dai quali tanto dipende l'integrale formazione umana e cristiana degli alunni, su cui fa presa la chiamata di Dio; famiglia e scuola sono l'ambiento favorevole perché i giovani ascoltino la voce del Signore, vi rispondano, e perseverino; pensiamo, in generale, a tutto il laicato cattolico, che accetta generosamente i suoi impegni in seno alla Chiesa, e da cui tanto ci attendiamo.**

AAS 64, 375-378.

1 **Const, past, dc Eccl. in mundo huius temporis** *Gaudium ct spes,* **25; Decr. de institutione sacerdotali** *Optatam totius,* **2. [Cfr. n. 2623].**

' **Const, dogm. do Ecclesia** *Lumen gentium,* **10. [Cfr. n. 2587].**

3 **Decr. do institutione sacerdotali** *Optatam totius,* **2. [Cfr. n. 2623].**

appendix

De scrutinio alumnorum ante ordinationes peragendo

(S. C. pe Sacram. Litt. Circuì. *Magna eguidtm* od locorum Ordinarios, 27 dec. 1955).

3227 **Magna equidem cuín Ecclesiae oblectatione nostris hisce temporibus conferta conspicitur cohors candidatorum ad Ordines utriusque clericalis militiae, qui in Seminariis et religiosis Institutis sollertium Moderatorum ductu ac Episcoporum sedula vigilantia ecclesiasticae institutioni serio incumbunt; animum ad pietatem in Deum informare, congruentem disciplinam ediscere, sacras scientias comparare generose satagunt. Et ita divinis charismatibus adiuti, mentis et cordis virtutes, naturale ingenium excolere student ut tandem naturae et gratiae donis, quae opus sunt, exornati digni Dei administri sacri ministerii nobilibus muniis rite obeundis pares aliquando inveniantur.**

Quo vero ista prospera rerum conditio aptius perseveret magisque provehatur in posterum et incommoda, si quae exsurgant, arceantur, opportunum duxit haec S. Congregatio hanc ad Excrnos locorum Ordinarios mittere epistulam, quae in expediendo negotio deligendi et religiose instituendi candidatos ad Ordines eis non parvo adiumento foret.

Favens vero perhibetur occasio: quintus enim supra vicesimum hodie reapse completur annus, quo ab hae eadem Sacra Congregatione ad Revmos locorum Ordinarios missa fuit Instructio, quae inscribitur: ♦ de *scrutinio alumnorum peragendo antequam ad ordines promoveantur* ♦, die 27 m. decembris 1930, n. 2819/29 pL-lS, vol. XXIII, p. 120 ss.)[1].

Experientia teste ab eodem hoc S. Dicasteri© isto temporis intervallo comparata, constat salutares effectus, ad quos gignendos Instructio erat ordinata, Deo opitulante, abunde suppetiisse in locis ubi ipsius praescripta diligenter exsecutioni mandata fuerunt, prout postulabat canonica disciplina maximi momenti cuius tutelae per illam consulebatur.

Ita provide cautum fuit ut saepe a presbyteratu recipiendo arcerentur candidati, qui divinae vocationis expertes inventi sunt: quia aut ipsi marte proprio, difficili huiusmodi negotio coram Deo mature perpenso inspecta doctrina recollecta a praefata Instructione, compererunt se non fuisse divinitus vocatos; aut quia Ordinariorum ope per inquisitiones sedulo peractas ad normam praescriptionum eiusdem apostolici documenti, iidem positivis argumentis de canonica idoneitate ad ordines (can. 973 § 3) [2] **destituti reperti sunt.**

Nec minus saepe idcirco accidit ut a clericali militia prohiberentur Institutorum alumni, (pii a parentibus vel consanguineis, et quandoque etiam ab eorundem Moderatoribus, ad eandem capessendam cogebantur

1 **[Cfr. nn. 1733 ss.J.**
« **[Cfr. n. 1391].**

ex gravi metu ab estrinseco incusso (can. 214), ob rationes sane quam longe aberrantes plerumque a germanis divinae vocationis clementis. Quod quidem expresse assequi intendebat Instructio ad canonicas causas de nuliitate onerum S. Ordinationis exinde postea orituras praecavendas.

Hinc factum est ut clerici in sacris iam constituti citra presbyteratum aut sponte Beatissimo Patri supplicaverint ut, dispensatione ab oneribus omnibus suscepti ordinis impetrata, sibi liceret ad saecularia vota remeare; aut, tamquam sacerdotio indigni, licet inviti, *ex officio* ad statum laicalem redacti fuerint ab hac S. Congregatione per supplices preces ab Ordinariis sibi porrectas.

Ideoque gravissimum datum fuit avertere periculum ut ad S. Presbyteratus ordinem promoverentur subdiaconi et diaconi immerentes iam ad postremum limen usque progressi, studiorum curriculo prope emenso, recipiendi sacram Ordinationem.

Quot acribus angoribus et acerbis cruciatibus divexatos sese ostendant miseri sacerdotes, qui sine quodam divino afflatu, inconsiderate praesumpserint sacro presbyteratu insigniri tractu temporis ab inito sacro ministerio, fere est impossibile dictu. Id luculenter conicitur ex precibus heic receptis ad implorandam declarationem nullitatis S. Ordinationis vel obligationum eidem inhaerentium. Qua vero non impetrata aut ob carentium canonici nullitatis capitis aut non iuridice evictum eiusdem capitis interventum in casu, per integram vitam in suo infelici statu, pro dolor, permanere coguntur, ut plurimum simplici reductione ad statum laicalem contenti, incolumi nempe manente obligatione servandi sacrum caelibatum, quin tamen se abstineant a propemodum infinitis querelis interponendis ut et ab hoc onere liberentur.

Conatus ab istis presbyteris pertentati ad hanc contra ius infringendam legem, quae a veneranda et perantiqua traditione ad nostra usque tempora pervenit illaesa et in Codice I. C. est recepta, miseratione postposita in irritum cadant necesse est, ut ista disciplina integra intaminataque in suo robore permaneat.

Commune enim bonum, cuius praesidio lex ista est constituta, praevalere debet privato quorundam commodo; secus tentamina exantlata, ad eam etiam dumtaxat extenuandam, disciplinam hanc pessum darent et consectaria inducerent, temporis decursu, tantae amplitudinis, quae nemo forsan nunc valet dimetiri.

E relationibus quae huc pervenerunt non semel eruitur quibusdam in locis et per quaedam temporis abnormia adiuncta (puta: tempore postremi belli) monita et praecepta memoratae Instructionis vel penitus oblitterata vel non satis servata fuisse ab omnibus ad quos pertinet, cum exitialibus effectibus, quae hinc copiose processerunt.

3228 1. Quo Ordinariorum vigilantia in posterum penitius et efficacius exerceatur in exploranda alumnorum divina vocatione ct idoneitate candidatorum ad Ordines, Sacra haec Congregatio, collatis consiliis cum S. Congregatione de Seminariis et studiorum I niversitatibus, sub illorum oculis proponere satagit praecipuos questus, quos passim recolunt sacer-

dotes causas agitantes de nuliitate S. Ordinationis aut adnexorum onerum penes SS. Dieasteria Apostolica.

a) Ignorantiam non semel ostentant memoratae Instructionis « de scrutinio » proindeque asserunt se ad SS. Ordines accessisse quin rite perspecta haberent illius praescripta suaeque vocationis negotium satis perpensum.

b) Nonnulli contendunt se, e paupere familia ortos, in Seminarium aut Collegium religiosum a parentibus vel parochis missos iuniori aetate eum nimis incerta notitia ecclesiasticae vocationis, processisse usque ad Maiores Ordines ut sese torpide accommodarent ad statum in quo reperiebantur. Evenit ideo ut, congruenti ad rem institutione utili tempore non comparata, in actu S. Ordinationis haud sufficienti pollerent conscientia officiorum, quae sacerdotalis conditio secumfert, et periculorum exercitium sacri ministerii attinentium.

c) Alii affirmant se non fuisse proclives ad statum clericalem amplectendum et caruisse peculiari pietate in Deum atque studio in sacras res, attamen incitatos fuisse ad recipiendos SS. Ordines a Moderatoribus, autumantibus divinum auxilium ad sacerdotalia munia rite exercenda in posterum sibi non defuturum.

d) Non desunt qui recolant parentum vel propinquorum influxum indebitum, importunas crebrasque preces, hortamenta et quandoque etiam graves minas ut clericalem militiam capesserent intuitu bonorum temporalium, quae sibi suisque obventura forent, utque asserentur elatiorem statum praeciarumque nomen in civili consortio; et idcirco fuisse confractam suam reluctandam in suscipiendo statu, cui maxime adversabantur.

e) Alii profitentur se animo pusillo praeditos, anxios, dubios, scrupulis exagitatos, incapaces prorsus ad quamlibet alicuius momenti resolutionem capiendam, unice fuisse compulsos ad S3. Ordines diuturnis consiliis et suasionibus suorum Moderatorum, qui veriti non sunt sibi significari in mundum reversos ab omnibus relictum iri absque honestae sustentationis mediis, quippe qui arte quacumque aut professione destituti essent post sat longum studiorum tirocinium in Institutis peractum.

Adsunt etiam qui declarent se ad Ordines fuisse adductos periculo amittendi salutem aeternam et incurrendi inferni paenas per Moderatores sibi adustiore colore depictas, si clericali statui valedixissent.

/) Ast longe uberiorem querimoniarum fontem perhibent presbyteri, qui contendunt se psychicis in re sexuali laborasse morbis, quos psycastheniam, neurosim aut psycosim nuncupant. Hi se pingunt invincibiliter et quasi corporis constitutione pronos ad libidinem, quos, aiunt, suo aestu reapse vexavit, et impares reddidit castitati servandae, quam violasse autumant interdum usque ad tempus S. Ordinationi recipiendae proximum; dictitant sincere candideque vesanam hanc ad illecebras proclivitatem miserosque lapsus se fassos esse spiritus Moderatoribus, quin idcirco aversi fuissent a SS. Ordinibus suscipiendis. Recursus, uti asse-

runt, ad ordinaria et quandoque etiam extraordinaria spiritualia remedia (uti: confessiones frequentes et Communiones, poenitentias et abstinentias longius protractas, et vel quandoque ipsa cilicia adhibita corporisque macerationes) non valuerunt turpis passionis stimulos vehementes coercere.

Istorum nonnulli affirmant se animi anxietatibus pressos de vocationis problemate, praesertim ob intimas enunciatas difficultates in genere morum et nonnumquam ob pravum *vitii solitarii habitum* inde a pueritia contractum nec tempore studiorum emendatum atque cum fere cotidianis prolapsibus coniunctum, recepisse nihilominus consilium ulterius progrediendi, aliquando adiectis etiam importunis precibus et adhortationibus a Moderatoribus, veluti sponsoribus inanibus effectis de felici exitu ordinationis eorundem.

Sacerdotes isti hisce similibusque freti rationibus, culpam suae Ordinationis in Institutorum Moderatores refundere nituntur, quasi se requisitis conditionibus carentes ad sacerdotium admiserint vel compulerint. Audacter proinde flagitant ut, errori suorum Ministrorum medendo ecclesiastica Auctoritas, se ab oneribus omnibus S. Ordinationis liberos ad saeculum dimittat.

Ceterum non est diffitendum saepe has presbyterorum in processibus factas allegationes fucatam dumtaxat perhibere veritatis speciem; constat enim plerumque eas esse propositas a solis oratoribus, quorum maxime intersunt, nec per testes aut documenta in iudicio evictas.

Exinde tamen non sequitur, (quod est honeste animadvertendum), semper adlectos fuisse in clericalem militiam alumnos vera vocatione munitos atque plena libertate fruentes aut pathologicis psychicis defectibus immunes, uti constat ab actis processuum.

Ad igitur praecavendam, quatenus fieri queat, etiam quamcumque querelae speciem, per has litteras Excmos locorum Ordinarios admonitos vult hoc S. Dicasterium ut intimius et accuratius inquirant super canonica idoneitate, vel minus, candidatorum ad Ordines.

II. Quo aptius in hoc moderando negotio, periculis consito, procedere valeant, sequentia prae oculis iidem locorum Ordinarii rogantur ut habeant.

3229 1. Memoratam Instructionem adamussim diligcnterque observent per Seminariorum administros sub ipsorum prudenti moderamine.

3230 2. Eadem Instructio *quotannis,* uti in ipsa praecipitur *sub finem,* Seminariorum alumnis perlegatur in parte dispositiva, quae eosdem respicit, ut de illius ignorantia prorsus sint inexcusabiles et impertitas normas rite addiscant.

Insuper de eadem praelectiones tradantur alumnis cursus theologici ad sacras Ordinationes accessuris praesertim a professoribus theologiae moralis, in explicando tractatu « *de Ordine* » de eaque habeatur ratio in periculis ab iisdem subeundis circa singulos ordines recipiendos (can. 996 § 1;

997).[1] Quod vero instantius est urgendum quando agatur de maioribus Ordinibus suscipiendis. Tunc maturius candidati perpendant oportet gravia onera ab iisdem dimanantia, praesertim quod attinet ad sacram caelibatum, prout cavetur in *Declaratione* iurata Appendici (Mod. 1) Instructionis adiecta.[2]

Concionatore» exercitiorum spiritualium SS. Ordinibus praeviorum fuse dc hoc argumento loquantur.

Spiritus Moderatores pro suo munere in contiunculis tradendis de more seminarii tironibus haud infrequenter disciplinam canonicam ab Instructione recolitam memorentur et explicent.

3231 3. De fideli adimplemento praescriptionum Instructionis (uti in eadem *sub finem* cavetur) tenentur Apostolicam Sedem edocere in ordinaria de statu Dioecesis *Relationet* idem est dicendum de hisce apostolici^ litteris.

3232 4. Cum Episcoporum sit postremum indicium promere de sacerdotali vocatione suorum alumnorum, impensius eandem excutiant una cum alumnorum idoneitate canonica ad Ordines (cit. can. 973 § 3; et can. 974 § 1 n. 2).[3] Exploratio vocationis peragatur iuxta regulas a probatis Auctoribus in theologia morali, ascetica et mystica traditas; et ratio habeatur, servatis debitis cautionibus, de conclusionibus, quae ad rem faciunt, ad quas devenerunt psychiatriae et biologiae scientifica studia huius nostri temporis, dummodo prorsus sint putido materialismo immunia.

Vocationis supernaturalia motiva recolant foveantque in alumnis reprobando humanas rationes, quibus eorum nonnulli et ipsorum parentes saepe aspirant: uti emolumenta, commoda, honores, altioremque auctoritatem in plebe et similia.

Canonica idoneitas candidati *positivis argumentis* suffulta sit oportet (can. 973 § 3) ‘ eaque constare debet omnibus requisitis et qualitatibus, quae sub nomine donorum naturae et gratiae veniunt: inter quae eminet *castitatis virtus.*

Sacerdotalis castimoniae caelibatusque ecclesiastici praeclaram profecto excellentiam mediaque iisdem custodiendis magis consona mente et corde perpendant Exemi Ordinarii alumnisque seminariorum frequenter inculcent, quae Pius Pp. XII, fel. regn., luculenter describit in Litteris Encyclicis *Sacra virginitas,* 25 martii 1954 (J.J.S, a. XLVI, pp. 161-191) et in Adhortatione Apostolica *Menti Nostrae,* 23 Septembris 1950 (AAS, a. XLII, pp. 657-702)?

3233 5. Ad removendum quemlibet influxum indebite exercitum a quacumque persona in candidatum: metum, minas, importunas preces, et similia, quibus permotus ipse non vocatus aut invitus ad ordines compellatur, serventur ea quae indidem statuta reperiuntur sub § 1 n. 4

’ [Cfr. nn. 1435; 1438].
* [Cfr. n. 1753].
• [Cfr. nn. 1394; 1395).
• [Cfr. n. 1394].
* [Cfr. nn. 2244 ss.; 2198 ss.].

Instructionis, inspecto can. 971 [1] habitoque respectu ad poenam contra quocumque modo cogentes ad suscipiendos ordines (can. 2352).

Cum saepe accidat ut clerici coacti metum sibi illatum occultent Superioribus et condiscipulis ne grave damnum sibi incumbens incurrant, paterne ne omittant Moderatores monere tirones, quodsi quis forte invitus ad ordines ex metu incusso adactum se sentiat, candide et confidenter Superiori aut parocho aut personae sibi familiari hanc rerum condicionem patefaciat; sese autem exhibeant paratos ad ei auxilium porrigendum ut indemnis e tali discrimine egredi queat, si fieri potest alteram aperiendo viam qua convenienter in saeculo honestam vitae conditionem adipiscatur ut ita se subducat a personis metum incutientibus (cfr. Instr, n. 9).

3234 6. Quando alumnus Superiori declaret se de consilio confessarti aut spiritus Moderatoris non esse ad sacerdotium idoneum, Superior eius declarationi acquiescat, quin ulteriora inquirat; et, si subdiaconus vel diaconus exsistat, de eius reductione ad statum laicalern obtinenda cum Apostolica Sede agat.

3235 7. Quum agitur de alumnis animo ancipitibus, dubiis et anxiis, qui ad ordines recipiendos vel remiendos non valent determinari, -Moderatores eorumdem equidem obligatione tenentur eos avertendi ab incepto si indignos sacerdotio noscant, et versa vice si dignos censeant eos adhortandi et commonendi ut ordinari se sinant: attamen se abstineant ab urgenda Ordinatione et sententiam amplectendam linquant eorum arbitrio, indebitum influxum omittentes et recursum ad minitandum spiritualia mala (puta: paenas inferni), secus incurrenda si ab Ordinatione recedant.

3236 8. Quoad probationem virtutis castitatis in seminariorum alumnis istud habeatur *generale principium:* alumnum castum ac purum bene posse exstare si physice et psychici[1] normalis sit; ideoque talis ut respondere queat divinae gratiae vocationis cum plenitudine virium suarum in ordine physico et psychico; ut paucis dicam, candidatus ad ordines necessario indiget sanitate animi et corporis.

3237 9. Si quis proinde comperiatur alumnus peccato turpi solitario adauctus et inde a pueritia moribus corruptus, praesertim ob foedam eum adultis aut puellis institutam conversationem, si sese non emendaverit et de peracta emendatione, seu de probata castitate congruens ac diuturnum experimentum non dederit, pro gravitate nempe ac diuturnitate pravi contracti habitus, quolibet vero casu uno saltem anno non inferius, est a clericali militia dimittendus.

3238 10. Peculiari prorsus animadversione indiget alumnus, qui forte psycopathia seu hyperaesthesia sexuali laboret, scilicet adeensendus sit inter eos, quos psyehiatrae nuncupant neuroticos, scrupulosos, abúlicos, hystericos, et in genere abnormibus defectibus physiologicis vel psyeologicis in ambitu sexuali, aut aliquo mentis vitio affectos (schizophraenicos, paranoicos etc.). Si iste indicia suae morbidae seu inaequalis constitutionis

1 (Cfr. n. 1390].

exhibuerit, Instituti Moderatores eum diligenter speculentur et corporali inspectioni subiciant peragendae a vere perito medico in re psichiatrica, arte, moribus, religionis professione commendato provectaeqtte aetatis, placitis materialismi alieno, qui post diuturna examina declaret utrum alumnus iste, eius inspectis psychicis et physicis conditionibus, aptus sit ad onera S. Ordinationis, praesertim caelibatus, cum decore clericalis status sustinenda.

Quodsi illum physice aut psychice ita dispositum repercrit ut inhabilis haberi debeat ad ordines, ipsi, posthabitis ceteris etiam egregiis qualitatibus, paterne sed firmiter suadendum est ut sacerdotio amplectendo se abstineat.

3239 11. Sunt a sacerdotio prohibendi qui natura fortiores patiuntur propensiones ad sensum, et qui tristes exhibent hereditates parentum vitiis deditorum. Animadvertendum est ad ea, quae Summus Pontifex Pius XI f. r. Litteris Encyclicis *Ati catholici Sacerdotii,* 20 decembris 1935 (A.A.S. '., a. XXVIII, p. 5 ss.), declarat: « qui peculiari modo ad libidinis illecebras sese pronum impertit ... hi omnes ad sacrum hoc munus non nati optique sunt ». luvenes igitur graciles, imbecilli corporis, maxime debiles in systemate nervoso, proni ad sexuales degenerationes, et a fortiori si psychica melancholia obstinata atque pavore aut morbo comitiali (epilepsia), cum ideis obsessivis, quas nuncupant, aut homosexualitate laborant et, si suspicari patiuntur aliquam mentis laesionem, a sacerdotio suscipiendo arceantur.

3240 12. Castitatis problema *de more* oportet ut resolutum sit anno saltem theologica studia praecedente: necease est ut alumnus *habitum castitatis* iam acquisierit *(probatam castitatem experiendo ostensam,* quae nempe probationem requirit circiter unius anni). Si post repetitas probationes dubium adhuc supersit de vocatione, reiciendus est alumnus a sacerdotio (cfr. Litt. Eno. *Ad catholici Sacerdotii,* 1II).§

3241 13. Quomodo sese gerere debeant candidatorum ad ordines spiritus Moderatores et Confessarli tum ordinarii tum extraordinarii, conferantur quae sapienter enunciata sunt in meni. Litteris Encyclicis Pii XI, et peculiares normae quae forte alicubi in hac provincia constitutae sint ab animarum Pastoribus pro sua unaquaque dioecesi.

3242 14. Quo accuratius candidati ad ordines, praesertim sacros, instituantur, curandum est ut sacrae Ordinationes tempore ad eas magis idoneo habeantur. Ideoque minus aptum censetur *aestivum tempus* congruenti examini explendo in sacris exercitiis Ordinibus praeviis; pariter valde expedire videtur ut excludatur tempus quod immediate sequitur vel praecedit finem anni scholaris, quando nempe alumni vel ob recenter expleta pericula in sacris disciplinis vel ob proxime eadem subeunda labore defessi ac mente distenti necessaria carent conditione ut rite valeant perpendere maximum negotium suae ordinationis.

▮ [Cfr. n. 19641.
» [Cfr. ii. 19581.

Abstineant insuper Ordinarii a nimis facile implorandis induitis Apostolieis habendi sacras Ordinationes *extra tempora a iure* **(can. 100G)** *statuta.* **Temporibus enim a canone praefixis iuxta litúrgicas praescriptiones universus ohristianus populus et sacerdotes inter Missarum sollemnia publicas elevant ad Deum propitiatorias preces ut dignos ministros misericors Deus ad suam Ecclesiam mittat, iisdemque temporibus adiecit Codex I. C. etiam legem abstinentiae et ieiunii (can. 1252), quo praefatae supplicationes efficaciores evadant.**

3243 **15. Quod attinet ad liceitatem SS. Ordinationum, prae oculis habendum est statutum can. 974 § 1; et quoad irregularitates et impedimenta, quibus prohibentur alumni ab iisdem recipiendis, cfr. cann. 975; 983 et ss.**[1]

Quod vero propius respicit defectum aetatis candidatorum, super immodica eiusdem mensura dispensationem ne implorent Episcopi, neve pronos se praebeant ad dispensandum super interstitiis inter SS. Ordinationes iure (can. 978) [2] **constitutis.**

3244 **16. Ne admittantur ad experimentum subeundum in aliena Dioecesi aut in Congregatione religiosa clerici subdiaconi et diaconi saeculares, qui in sua Dioecesi graviter deliquerint praesertim in genere morum: sed iidem, si indigni prorsus sacerdotio habeantur, ad saeculum sunt dimittendi per dispensationem ab Apostolica Sede impetrandam.**

3245 **17. Opportuno antea tempore providendum est ad ea omnia, quae SS. Ordinationes spectant comparanda. Congruum necesse est intercedat spatium pro iisdem habendis, ut interim documenta omnia requirantur, dispensationes, si quae, opus sint, impetrentur, ne casus accidat ut in limine ordinationis ipsiusmet** *per telegrammata* **postulentur ab Apostolica Sede indulta pro dispensationibus aut quaestiones solvendae proponantur pro candidatis ad ordines; quod vero inconsiderantiam ac neglegentiam in hoc gravi explendo munere evidenter prodit.**

3246 **18. Quum ab hac S. Congregatione postulantur indulta reductionis ad statum laicalem subdiaconorum vel diaconorum, et etiam presbyterorum, firma pro istis ultimis manente obligatione servandi sacrum caelibatum, precibus** *adiciantur semper acta scrutinii* **ante SS. Ordinationes ad normam memoratae Instructionis et praesentium litterarum peracti.**

Haec autem preces oratorum manu scripto exaratae eorumque nomine et cognomine subsignatae sint oportet. Quodsi ab Ordinariis mittantur ut hi clerici in sacris constituti ad statum laicalem *ex officio* **reducantur ob admissa probra vel scandala sine spe emendationis, si isti preces conficere et subsignare, ut supra, recusent, id significare ne omiserint.**

3247 **19. Probe est animadvertendum, ad postumas praecavendas querelas, inderogabilem esse praxim huius S. Congregationis numquam readmittendi in clericalem militiam clericos in sacris constitutos postquam redacti fuerint ad statum laicalem. Id ceterum expresse cavetur per hanc specialem clausulam apostolico indulto adiectam:** *sine spe readmissionis ad pristinum statum.*

[1] [<tr. nn. 1395; 1396].
[2] [Cfr. n. 14011.

Alte proinde in eorum inente residere debet ante indulti imploratio-nem, quando istud proprio marte invocant: nempe ut mature probeque hi clerici omnia perpendant reductionis ad statum laicalem consectaria, ne accidat quod, ipsa impetrata, eorum conditio deterior quam antea evadat eosque poeniteat de novo statu, a quo amplius, inutiliter interpositis co-natibus, recedere non valent.

3248 **20. Hae litterae una cum Instructione cogitate et serio expendantur** al> **omnibus sacerdotibus et in coetibus ecclesiasticis, necnon de iisdem sermo instituatur in spiritualibus exercitiis ad clerum.**

Recolant Moderatores et Superiores in suum caput recidere eventum de examine perficiendo candidatorum ad ordines; ad eos fertur adhorta-tio Pii XI: «Animadvertant hi qui iuvenum animis moderantur ... quam magni periculi — ad Deum, ad Ecclesiam et ad ipsos iuvenes quod at-tinet — auctores fiant si suas cuiusque partes omni ope non expleant ne eiusmodi erratum perpetretur » (Litt. Enc., *Ad cath. Sacerdotii,* III).[1]

Per enunciata» digestas normas aeque compositas cum praescriptio-nibus saepe memoratae Instructionis hoc S. Dicasterium arbitratur, Deo cooperante, haud spernendam contulisse opem solutioni ardui operis cano-nicae idoneitatis explorandae candidatorum ad ordines, ad hoc ut indigni a sacra capessenda militia tempestive et a limine prorsus arceantur, ne dedecus ac probrum Ecclesiae Dei impingant; et ut idonei undequaque ministri Dei servitio mancipentur uberesque sanctimoniae fructus com-parent, animarum profectum. Ecclesiae decus Deique honorem maxi-mum efficaciter provehant et assequantur.

Ex Archivo S. C. dc Sacratu.

Canones Ecclesiarum Orientalium ad clericos spectantes

(Promulgati a Pio XII, Litteris Ap. Motu Pr. datis *Cleri Sanctitati* 2 iun. 1957)."

Titulus III

Do Clericis in genere

Can. 38

3249 **§ 1. 1° Qui divinis ministeriis, per sacrum ritum in propria disci-plina receptura, mancipati sunt, clerici dicuntur;**

2° Clerici ex divina institutione a laicis distinguuntur.

1 **[Cfr. n. 1964 J.**

• Ad istorum Canonum validitatem quod attinet, cf. Pauli **VI Motu Pr. *Episcopalis potestatis, 2* mali 1967: AAS 59, 386: • I. Quas leges previdentissima Mater Ecclesia Lit-teris Apostolieis *Crebrae allatae* (22 febr. 1949), *Sollicitudinem .Vostram* (6 ian. 1950), *Postquam Apostolieis Litteris* (9 febr. 1952), *Cleri sanctitati* (2 iun. 1957), pro Ecclesiis Orientalibus sanxit atque aliis deinceps editis documentis statuit nec revocavit, integras et sanctas declaramus, nisi eas Concilium Oecuinenicuin Vaticanum II aperte abrogaverit aut iis in quibusdam obrogaverit vel derogaverit ». [Cfr. n. 2786).**

§ 2. Non sunt omnes in eodem gradu, sed inter eos ecclesiastica hierarchia est in qua alii aliis subordinantur.

§ 3. Ex divina institutione ecclesiastica hierarchia ordinis constat Episcopis, presbyteris et ministris; hierarchia iurisdictionis constat pontificatu supremo et episcopatu subordinato; ex Ecclesiae autem institutione alii quoque gradus accessere.

Can. 39

3250 **Qui in ecclesiasticam hierarchiam cooptantur, vel. cooptati, ad altiorem eiusdem hierarchiae gradum promoventur, non ex populi vel potestatis saecularis consensu aut vocatione adleguntur vel promoventur; sed in gradibus potestatis ordinis constituuntur sacra ordinatione: in supremo pontificatu, ipsomet iure divino, adimpleta condicione legitimae electionis eiusdemque acceptationis; in reliquis gradibus inris dictionis, canonica missione.**

Can. 40

3251 **In iis ritibus in quibus admittuntur clerici ad subdiaconatum et ad maiores ordines non ascensuri, iidem clerici reguntur tantum iure particulari.**

Can. 41

3252 **§ I. I0 Patriarcha titulo praelatitio, honoris causa, condecorare potest, firmo can. 260, § 1, n. 3, presbyteros sui ritus virtute et doctrina praestantes, qui tamen suis insignibus et privilegiis uti non possunt extra patriarchatus, nisi aut Patriarcham comitentur vel eiusdem personam sustineant in Synodis aliisve solemnitatibus, aut consensum Ilierarchae loci obtinuerint;**

2° Haec potestas competit Episcopis quoque pro suo cuiusque territorio ad normam n. 1, firmo praescripto §2, et iure particulari quo haec potestas, etiam quod attinet ad clericos saeculares, Patriarchae reservetur.

§ 2. Religiosi extra proprias domos officia exercentes augeri non possunt titulis sui ritus dignitatum nisi Patriarcha, audito Superiore, consensum dederit. Cessante officio, cessat, nisi aliter ferant liturgicae leges, etiam dignitatis titulus.

§ 3. Circa privilegia et insignia quae titulis de quibus in § 1 adnexa sunt, servetur ius particulare.

Can. 42

3253 **§ 1. Patriarcha et Episcopi, ad normam can. 41, titulo praelatitio, honoris causa, condecorare possunt, de consensu tamen, in scriptis dato, ipsorum Ilierarchae, presbyteros alienae eparchiae, diversi quoque ritus, latiuo excepto.**

§ 2. Ili tituli praclatitii facultates haud ferunt quae iisdem titulis

in ritu concedentis adnexae sunt, sed tantum tribuunt ius deferendi liturgica honoris insignia in liturgici» caeremoniis ritus eiusdem concedentis.

Can. 43

3254 Circa Romani Pontificis Familiares, sive praelati titulo gaudeant, sive non, standum privilegiis, regulis et traditionibus Domus eiusdem Summi Pontificis.

Caput I

De clericorum adscriptione alicui eparchiae vel Relictioni

Can. 44

3255 Quemlibet clericum oportet esse vel alicui eparchiae vel alicui Religioni adseriptum, firmo can. 52.

Can. 45

3256 Per sacrum ritum, quo quis clericus tit, clericus adseribitur eparchiae pro cuius servitio promotus fuit.

Can. 46

3257 § 1. Per sacrum ritum quo religiosus, etiam professus ad tempus in monasteriis aut in Ordinibus vel Congregationibus in quibus emittuntur vota perpetua, clericus fit, religiosus suae Religioni qua clericus adseribitur.

§ 2. Clericus in Religionem legitime receptus, votis ad tempus adstrietus, etsi suae eparchiae maneat adseriptus, Superiori religioso qua clericus subiicitur. Emissa autem professione perpetua vel elapso sexennio a prima professione in Religione sine votis perpetuis, propriam eparchiam amittit.

§ 3. Salvis inris praescriptis de religiosis clericis subdiacono inferioribus a Religione dimissis, religiosus clericus subdiacono inferior, qui ad normam § 1, suae Religioni, qua clericus, adseriptus est, si Religionem relinquat, nisi ab aliquo llierarcha benevolo receptore propriae eparchiae adseribatur, ipso iure e statu clericali decidit.

Can. 47

3258 Praeter casum de quo in can. 49 et casum receptionis, ab llierarcha benevolo, religiosi in subdiaconatu vel in maiore ordine constituti qui propriam eparchiam ad normam can. 46. § 2 non amiserit, ut clericus alienae eparchiae valide adseribatur, a suo llierarcha obtinere debet litteras ab eodem subscriptas dimissionis perpetuae et absolutae; et ab llierarcha alienae eparchiae litteras ab eodem subscriptas adseriptionis pariter perpetuae et absolutae.

Can. 48

3259 **Clericum adscribere alicui eparchiae vel ex aliqua eparchia dimittere valide nequeunt:**

I0 Syncellus sine mandato speciali;

2° In patriarchatibus, Administrator patriarchatus ad tempus constitutus, sine consensu Synodi permanentis, Exarchus patriarohalis et Administrator eparchiae vacantis, sine consensu Patriarchae;

3° Extra patriarchatus, Exarchus archiepiscopalis sine consensu Archiepiscopi, Administrator eparchiae vacantis, nisi post annum a vacatione sedis episcopalis et de consensu consultorum eparchialium.

Can. 49

3260 **Clericus, qui ab Ilierarcha alienae eparchiae quodvis beneficium residentiale obtinuerit cum consensu sui Hierarchae in scriptis dato, vel cum licentia ab eodem in scriptis concessa ex eparchia discedendi in perpetuum, ipso iure censetur dimissus a sua eparchia et adscriptus alienae eparchiae.**

Can. 50

3261 **Dimissio ex aliqua eparchia fieri nequit sine iustis causis, et effectum non sortitur, nisi secuta sit adscriptio alii eparchiae, cuius Ilierarcha de eadem priorem Hierarcham quantocius certiorem reddat.**

Can. 51

3262 **Ilierarcha suae eparchiae alienum clericum ne adscribat, nisi:**

I0 Necessitas aut utilitas eparchiae id exigat, et salvis iuris praescriptis circa canonicum ordinationis titulum;

2° Ex legitimo documento sibi constiterit de obtenta legitima dimissione ex eparchia, et habuerit praeterea a curia dimittente, sub secreto, si opus sit, de clerici natalibus, vita, moribus ac studiis opportuna testimonia, praesertim si adscribendus sit clericus diversae linguae vel nationis; Ilierarcha autem dimittens, graviter onerata eius conscientia, advigilare debet ut testimonia sint veritati conformia;

3° Clericus scripto declaraverit se in perpetuum novae eparchiae servitio velle addici ad normam canonum.

Can. 52

3263 **Si, iure particulari ita ferente, clerici adscribantur non certae eparchiae sed ipsi patriarchatui: eorundem tum adscriptioni tum e patriarchal» dimissioni applicentur praescripta can. 44-51.**

Caput II

De iuribus et privilegiis clericorum

Can. 53

3264 **Soli clerici possunt potestatem sive ordinis sive iurisdictionis ecclesiasticae et beneficia ac pensiones ecclesiasticas obtinere.**

Can. 54

3265 **Omnes fideles debent clericis, pro diversis eorum gradibus et muneribus, reverentiam, seque sacrilegii delicto commaculant, si quando clericis realem iniuriam intulerint.**

Can. 55

3266 **§ 1. Clerici in omnibus causis sive contentiosis sive criminalibus apud indicem ecclesiasticum conveniri debent, nisi aliter quod attinet ad particularia loca legitime provisum fuerit, firmo praescripto § 2.**

§ 2. Apud indicem laicum conveniri nequeunt:

1° Sine licentia Sedis Apostolicae: Patres Cardinales, Legati Romani Pontificis, Patriarchae, Archiepiscopi; ob negotia ad ipsorum officium pertinentia, Officiales maiores Romanae Curiae, Administratores apostolici et Visitatores apostolici; extra patriarchatus: Episcopi etiam titulares, Exarchi cum territorio proprio, Exarchi apostolici, Administratores eparchiarum vacantium, firmo praescripto n. 3, supremi Religionum iuris pontificii Moderatores et Superiores monasteriorum sui iuris exemptione pontificia fruentium;

2° Sine licentia Patriarchae: Episcopi, etiam titulares. Exarchi patriarchales, Syncelli Patriarchae, Administratores eparchiarum vacantium, Delegati Patriarchae ob negotia ad ipsorum munus pertinentia, supremi Moderatores Religionum iuris pontificii vel patriarchalis, et Superiores monasteriorum sui iuris exemptorum;

3° Sine licentia Archiepiscopi, Exarchi archiépiscopales et Administratores eparchiarum vacantium;

4° Sine licentia llierarchae loci in quo causa peragitur, ceteri privilegio fori gaudentes, quam tamen Ilierarcha, praesertim eum actor est laicus, ne deneget sine iusta et gravi causa, tum maxime eum controversiae inter partes componendae frustra operam dederit.

§ 3. Si nihilominus ab eo qui nullam habuerit licentiam conveniantur, possunt, ratione necessitatis, ad vitanda maiora mala, comparere, certiore tamen facto Superiore a quo licentia obtinenda fuisset.

Can. 5(5

3267 **Clerici omnes ab onere militiae itemque a muneribus ot publicis civilibus otlieiis a statu <dericali alienis immunes sunt.**

Can. 57

3268 **Clericis qui creditoribus satisfacere coguntur, salva sint quae ad honestam sui sustentationem, prudenti ecclesiastici indicis arbitrio, sunt necessaria, firma tamen eorundem obligatione creditoribus quamprimum satisfaciendi.**

Can. 58

3269 **.Memoratis privilegiis clericus renuntiare nequit; sed eadem amittit, si ad statum Iaicalem reducatur aut privatione perpetua inris induendi habitum ecclesiasticum plectatur, ad normam can. 157, § 1; recuperat vero, si haec poena remittatur aut ipse rursus inter clericos admittatur. Privilegia vero suspenduntur si clericus privetur ad tempus iure deferendi habitum ecclesiasticum.**

Can. 59

3270 **§ 1. Curet llierarcha ut in sua eparchia habeatur pecuniae summa pensionibus solvendis destinata, ad sublevandos parochos aliosquc clericos saeculares eparchiae, qui, viribus deficientes, officiis obeundis impares exsistunt.**

§ 2. Ad hanc pecuniae summam constituendam et augendam conferre debent domus seu mensa episcopalis, paroeciae vel quasi-paroeciae, singuli eparchiales consultores, parochi, vicarii paroeciales et, si statuta eparchialia ita ferant, ceteri clerici eparchiae adscripti.

§ 3. Hierarchae plures, in finem de quo in § 1, inter se convenire possunt pro clericis omnium suarum eparchiarum.

Caput III

De obligationibus clericorum

Can. 60

3271 **Clerici debent sanctiorem quam laici vitam interiorem et exteriorem ducere iisque virtute et recte factis in exemplum excellere.**

Can. 61

3272 **Curent locorum Hierarchae ut clerici omnes:**

Io Poenitentiae sacramento frequenter conscientiae maculas eluant;

2° Quotidie per congruum tempus veritates fidei, mysteria vitae Domini nostri lesu Christi, obligationes proprii status meditentur; Christum Dominum in divina Eucharistia praesentem adorent, Deiparam Virginem receptis ab Ecclesia orationibus colant, conscientiam suam discutiant et Sacram Scripturam Veteris et Novi Testamenti assidue legant.

Can. 02

3273 § 1. Omnes presbyteri saeculares debent tertio saltern quoque anno recollect ioni spirituali, per tempus a proprio llierarcha determinandum, in pia aliqua religiosave domo ab eodem designata vacare; neque ab iis quisqnam eximatur, nisi in casu singulari, insta de causa ac de expressa eiusdem Hierarchae licentia.

§ 2. Eadem obligatione tenentur etiam diaconi ad presbyteratum non promovendi.

Can. 63

3274 Omnes clerici, praesertim vero presbyteri, speciali obligatione tenentur suo quisque Hierarchae reverentiam et obedientiam exhibendi, -Meminerint autem Hierarchae se esse patres, non dominos; paterno idcirco allectu clericos prosequantur.

Can. 64

3275 Quoties et quandiu id, indicio proprii Hierarchae, exigat Ecclesiae necessitas, clericis, nisi legitimum impedimentum excuset, suscipiendum est ac fideliter implendum munus quod ipsis fuerit ab eodem commissum.

Can. 65

3276 § 1. Clerici studia, praesertim sacra, recepto sacerdotio, ne intermittant; et in sacris disciplinis solidam illam doctrinam a maioribus traditam et communiter ab Ecclesia receptam sectentur, devitantes profanas vocum novitates et falsi nominis scientiam.

§ 2. Pro viribus autem studeant ita catholicam de tide deque moribus doctrinam callere, ut eam ceteris proponere apte possint, et ad hominum animos regendos magis in dies idonei fiant.

§ 3. Profanarum quoque scientiarum, earum praesertim quae cum sacris disciplinis arctius cohaereant, talem sibi copiam compararo negligati, quam excultos homines habere decet.

Can. 66

3277 § 1. Expleto studiorum curriculo, presbyteri omnes, nisi ab Hierarcha loci ob iustam causam fuerint exempti, examen singulis annis saltem per integrum triennium in diversis sacrarum scientiarum disciplinis, antea opportune designatis, subeant secundum modum ab eodem Hierarcha determinandum.

§2. Iu collatione officiorum et beneficiorum ecclesiasticorum ratio habeatur eorum qui, ceteris paribus, in his periculis praestiterunt.

Can. 67

3278 **§ 1. In civitate episcopali et in singulis protopresbyteratibus saepius in anno, diebus arbitrio Hierarchae loci praestituendis, conventus habeantur, quos collationes seu conferentias vocant, de re morali et liturgica; quibus addi possunt aliae exercitationes, quas Hierarcha opportunas indicaverit ad scientiam et pietatem clericorum promovendam.**

§ 2. Si conventus haberi difficile sit, resolutae quaestiones scriptae mittantur, secundum normas ab Hierarcha loci statuendas.

§ 3. Conventui interesse, aut, deficiente conventu, scriptam casuum solutionem mittere debent, nisi a loci Hierarcha exemptionem antea presse obtinuerint, tum omnes presbyteri saeculares, tum religiosi, licet exempti, curam animarum habentes et etiam, si collatio in eorum domibus non habeatur, alii religiosi qui iurisdictionem ad audiendas confessiones ab Hierarcha obtinuerunt.

Can. 68

3279 **Caelibatus clericorum eorundem statui ac divinorum ministeriorum exercitio dignius aptiusque respondens, prout fert unanimis Ecclesiae cum Orientalis tum Latinae traditio, ab omnibus in honore habendus est.**

Can. 69

3280 **Nullus ad episcopalem ordinem promoveri potest qui non sit caelebs vel a matrimonii vinculo legitime solutus.**

Can. 70

3281 **Subdiaconi omnesque clerici in maioribus ordinibus constituti ita a nuptiis arcentur ut, ad normam iuris, ad matrimonium contrahendum inhabiles sint.**

Can. 71

3282 **Quod attinet ad coniugato», ad subdiaconatum vel ad maiores ordines admittendos aut absolute aut cum dispensatione sive Patriarchae sive loci Hierarchae, non autem Syncelli, vel etiam ad eosdem ab iisdem ordinibus arcendos, hae Litterae Apostolieae nihil innovant circa vigentem in unoquoque orientali ritu disciplinam.**

Can. 72

3283 **In ritibus in quibus non admittuntur clerici coniugati:**

I0 Clerici subdiacono inferiores possunt quidem nuptias inire, sed initis nuptiis, ipso iure e statu clericali decidunt, nisi matrimonium fuerit nullum vi aut metu iisdem incusso;

2° Coniugatus qui sine dispensatione apostolica subdiaconatum vel ordines maiores, licet bona fide, suscepit, ab eorundem ordinum exercitio prohibetur.

(’an. 73

3284 Clerici, etiam coniugati, castitatis decore elucere debent. Qui contra castitatem peccaverint, ad normam iuris puniantur.

Can. 74

3285 § 1. Caveant clerici ne mulieres, de quibus suspicio esse possit, apud se retineant aut quoquo modo frequentent.

§ 2. Firmo can. 71, iisdem licet cum illis tantum mulieribus cohabitare, in quibus naturale loedus nihil mali permittit suspicari, quales sunt mater, soror, amita et huiusmodi, aut a quibus spectata morum honestas, cum provectiore aetate coniuncta, omnem suspicionem amoveat.

§ 3. Indicare an retentio aut frequentatio mulierum, etiam illarum in quas communiter suspicio non cadit, in peculiari aliquo casu scandalo esse possit aut incontinentiae afferre periculum, ad Ilierarcham loci pertinet, eiusdemque est clericos ab hac retentione vel frequentatione prohibere.

§ 4. Contumaces praesumuntur concubinarii.

Can. 75

3286 Consuetudo vitae communis inter clericos caelibes laudanda est iisque suadenda, caque, ubi viget, quantum fieri potest, servanda.

Can. 76

3287 Clerici in subdiaconatu vel in maioribus ordinibus constituti, exceptis iis de quibus in can. 157, 158, obligatione tenentur divinum officium publice vel privatim persolvendi iuxta praescripta iuris particularis.

Can. 77

3288 § 1. Clerici ecclesiasticum habitum decentem induant, cumque conformem cum legitimis locorum consuetudinibus et Hierarchae loci praescriptis; capillorum simplicem cultum adhibeant. Ad barbam gestandam quod attinet, serventur locorum consuetudines et Hierarchae loci praescripta.

§ 2. Annulo ne utantur, nisi id ipsis iure, sive communi sive particulari, aut privilegio, sit concessum.

§ 3. Clerici, subdiaconis inferiores, qui contra praescriptum § 1 propria auctoritate sine legitima causa habitum ecclesiasticum dimiserint, nec, ab Hierarcha moniti, sese intra mensem emendaverint, ab eodem Hierarcha, pro eius prudenti arbitrio, ad statum laiealem redigi poterunt.

Can. 78

3289 A üdeiubcndo, etiam de bonis propriis, clericus prohibetur, inconsuito loci Hierarcha.

Can. 79

3290 Clerici ab iis omnibus quae statum suum dedecent, prorsus abstineant: indecoras artes ne exerceant; aleatoriis ludis, pecunia exposita, ne vacent; arma no gestent, nisi quando insta timendi causa subsit; venationi ne indulgeant, clamorosam autem nunquam exerceant; tabernas aliaque similia loca sine necessitate aut alia insta causa al) Hierarcha loei probata ne ingrediantur.

Can. 80

3291 § 1. Clerici etiam ea quae, licet non indecora, a clericali tamen statu aliena sunt, vitent.

§ 2. Sine apostolico indulto medicinam vel chirurgiam ne exerceant, tabelliones seu publicos notarios, nisi in curia ecclesiastica, ne agant; officia publica quae exercitium laicalis iurisdictionis vel administrationis secumferunt, ne assumant, firmo praescripto can. 260, § I, n. 2, 5.

§ 3. Sine licentia sui Hierarchae ne ineant gestiones bonorum ad laicos pertinentium aut officia saecularia quae secumferant onus reddendarum rationum; procuratoris aut advocati munus ne exerceant, nisi in tribunali ecclesiastico, aut in civili quando agitur de causa propria aut suae ecclesiae; in laicali indicio criminali, gravem personalem poenam prosequente, nullam partem habeant, ne testimonium quidem sine necessitate ferentes.

§ 4. Senatorum aut oratorum legibus ferendis, quos *deputatos* vocant, munus ne sollicitent neve acceptent, sine licentia Patriarchae vel Archiepiscopi, quae concedi potest dummodo nihil obstet ex parte Hierarchae clerici; sine licentia tum sui Hierarchae tum Hierarchae loci in quo electio facienda est, extra patriarchatus et archiépiscopal us; ubi vero prohibitio Sedis Apostolicae praecesserit, sine eiusdem licentia.

Can. 81

3292 Spectaculis, choreis et pompis quae eos dedecent, vel quibus ipsos interesse scandalo sit, praesertim in publicis theatris, clerici ne intersint.

Can. 82

3293 § 1. Saecularem militiam ne capessant voluntarii, nisi cum sui Hierarchae licentia, ut citius liberi evadant; neve intestinis bellis et ordinis publici perturbationibus opem quoquo modo ferant.

§ 2. Clericus, subdiacono inferior, qui contra praescriptum § 1 sponte sua militiae nomen dederit, ipso iuro e statu clericali decidit.

Can. 83

3294 Prohibentur clerici per se vel per alios negotiationem aut mercaturam exercere sive in propriam sive in aliorum utilitatem.

Can. 84

3295 Clerici, licet beneficium aut officium residentiale non habeant, a sua tamen eparchia per tempus non breve, sine licentia saltem praesumpta proprii Hierarchae, ne discedant.

Can. 85

3296 § 1. Licentiam commorandi extra regiones orientales concedere potest suis clericis Hierarcha loci, non tamen ultra sex menses, nisi causa studiorum intercedat, firmo praescripto § 3.

§ 2. Licentiam pro ulteriore commoratione concedere competit Sedi Apostolicae, firmo praescripto can. 260, § 3.

§ 3. Exceptis casibus vis maioris et salvis praescriptis inris de stipe cogenda et probatorum statutorum quae, causa sacri ministerii sub obedientia Superiorum exercendi, aliter caveant, Superiores non possunt permittere ut subditi extra domum propriae Religionis degant, nisi gravi et insta de causa atque ad tempus quam brevissimum secundum statuta; ad absentiam vero quae sex menses excedat, nisi causa studiorum intercedat, requiritur licentia Patriarchae, aut, extra patriarchatus, Praesidia Confoederationis monasticae vel Supremi Moderatoris Religionis.

Can. 86

3297 Qui cum licentia sui Hierarchae in aliam eparchiam transierit, suae eparchiae manens adscriptus, revocari potest, iusta de causa et naturali aequitate servata; et etiam Hierarcha alienae eparchiae potest ex justa causa eidem denegare licentiam amplius commorandi in proprio territorio, nisi beneficium eidem contulerit.

Can. 87

3298 Clericus qui extra propriam eparchiam, propter magisterium, studia vel aliam iustam causam, per tempus non breve commoraturus sit, loci Hierarcham sine mora adeat, eumque ut suum Hierarcham, in iis quae sui status obligationes respiciunt, habeat, eiusque vigilantiae, auctoritati et correctioni subiectus maneat.

Caput VI

De reductione clericorum ad statum laicaleni

Can. 155

3299 § 1. Etsi sacra ordinatio, valide recepta, nunquam irrita fit, subdiaconus tamen et clericus maior ad statum laicaleni redigitur rescripto Sedis Apostolicae, decreto vel sententia ad normam can. 158, demum poena depositionis maioris.

§ 2. Clericus subdiacono inferior ad statum laicaleni reducitur ipso

facto, ob causas in iuro definitas, aut Hierarchae decreto insta de causa lato, si nempe Ilierarcha, omnibus perpensis, prudenter indicaverit clericum non posse cum decore status clericalis ad subdiaconatum vel ad ordines maiores promoveri; itemque ad eundem statum regreditur sua ipsius voluntate, praemonito loci Ilierarcha.

Can. 156

3300 **§ 1. Clericus subdiacono inferior, ad statum laicalem quavis de causa regressus vel reductus, inter clericos denuo admitti nequit, nisi loci Ilierarcha, audito Ilierarcha eparchiae vel Superiore maiore Religionis cui clericus adseriptus erat ante reductionem vel regressum ad statum laicalem, post diligens examen super vita et moribus, et congruum experimentum, eum sacro ministerio dignum indicaverit, graviter super hac re eius onerata conscientia.**

§ 2. 1° Subdiaconus vel clericus maior ad statum laicalem a Sede Apostolica reductus, inter clericos ab una Sede Apostolica denuo admitti potest.

2° Si autem ad statum laicalem a Superiore infra Romanum Pontificem reductus est, ut inter clericos denuo admittatur, indiget Sedis Apostolicae licentia, firmo praescripto can. 260, § 1, n. 2, *c.*

Can. 157

3301 **§ 1. Omnes qui e clericali statu ad laicalem legitime reducti aut regressi sunt, eo ipso amittunt officia, beneficia, iura ac privilegia clericalia et vetantur habitum ecclesiasticum induere.**

§ 2. Subdiaconus et clericus maior, matrimonio ante receptam ordinationem legitime non iuncti, si ad statum laicalem reducantur, lege sacri caelibatus tenentur, salvo praescripto can. 158.

Can. 158

3302 **Clericus qui metu gravi coactus subdiaconatum vel ordinem maiorem recepit, nec postea, remoto metu, eandem ordinationem ratam habuit saltem tacite per ordinis exercitium, volens tamen per talem actum obligationibus clericalibus se subiicere, ad statum laicalem, legitime probata coactione et ratihabitionis defectu, sententia indicis redigatur, sine ullis clericalibus obligationibus.**

AAS 49, 44S; 47G-477.

PAULIS VI (1963-.....)

Do die mundiali pro vocationibus ecclesiasticis quotannis celebrando

(Lift. IL J. Card. Cicogjiani Secretarii Status ad J. Card. Pizzardo, Praef. S. C. DE SEMIN. et Stud. Univ. *È Qui pervenuto,* 23 ian. 1964).

3303 **È qui pervenuto il venerato Foglio N. 2000,63, in data 18 corrente mese, con il quale Vostra Eminenza Reverendissima, confortata dal felice esperimento della Giornata Nazionale Italiana per le Vocazioni ecclesiastiche, celebratasi nei due trascorsi anni, esprimeva il voto che ¡'Augusto Pontefice Si compiacesse di istituire una** *Giornata Mondiale per le Vocazioni,* **da tenersi ogni anno, nella seconda Domenica dopo Pasqua.**

È stata mia premura di sottoporre tale voto alla sovrana considerazione del Santo Padre, il Quale Si è benevolmente degnato di accoglierlo con le seguenti clausole:

1) sia denominata « Giornata Mondiale di preghiere per le Vocazioni »;

2) sia unica, ed abbia luogo nella seconda Domenica dopo Pasqua, detta del Buon Pastore;

3) nel determinare i particolari della celebrazione, le Sacre Congregazioni competenti esaminino in spirito di piena collaborazione e decidano di mutuo accordo circa le sue modalità, ponendone specialmente in rilievo il carattere e la finalità spirituale.

Ex Archiv. S. C. De Semin. et Stud. Univ.

Pont. Institutum altìoris Latinitatis in Urbe conditur

(Litt. Ap. Motu Pr. <1. *Studia latinitatis,* 22 febr. 1964).

3304 **Studia latinitatis antiquarumque litterarum quam maxime coniungi cum sacrorum alumnorum institutione atque disciplina persuasum nullo non tempore Summi Pontifices habuerunt, qui non minus praeterita quam nostra hac aetate huiusmodi super re gravia in lucem ediderunt documenta; Nosque ipsi Litteris Apostolicis recens datis, quibus a verbis** *Summi Dei Verbum* **initium, haec commonuimus:** *In studiorum ... supellectile, qua adulescens clerus ornari oportet, sane ponenda est non exigua variarum linguarum scientia, in primisque Latinae, si maxime de sacerdotibus agatur Latini ritus.*[1]

Sed in actis, quae hac de re al) Apostolica Sedo in vulgus nostris hisce diebus profecta sunt, principem obtinere locum dicenda sane est Constitutio Apostolica, a verbis *Veterum Sapientia* **incipiens, quam De-**

1 **Epist. Ap.** ***Summi Dei Verbum*** **AAS 55, 993. (Cfr. n. 2536).**

cessor Noster fel. ree. loannes XXI11 duos abhinc annos promulgavit.1 In ea enim cum quaedam quasi laudum summa in medio ponitur, quibus Maximi Ecclesiae Pastores, spectatis catholicae rei utilitatibus, alius ex alio linguam Latinam ornaverunt, tum vero momenta illustrantur, quae praeclara multaque habent Graecae Komanaeque litterae ad sacerdotii tirones disciplinis, sui muneris propriis, optime instituendos et erudiendos. Quibus admonitionibus certa praescripta continuantur eo nimirum pertinentia, ut sive sacrorum Seminariorum sive religiosorum Ordinum ac Sodalitatum alumni magna cum cura et diligentia ad antiquas et humanas litteras informentur; in primisque illud, quasi totius Constitutionis caput, Sacro Consilio Seminariis Studiorumque Universitatibus praeposito mandatum datur, ut *Academicum Laiiititatis Institutum* condendum curet.2

Quae praescripta, in rebus atque in usu posita, quam opportune sint edita in confesso est omnibus. Nam si dioecesium et religiosorum Ordinum Antistites, ad quos illa spectabat Constitutio, consentienti approbatione ea acceperunt quae de pondere docebantur linguae Latinae ad sacrae iuventutis optimam disciplinam quod attinet, non defuerunt tamen qui animadverterent, se non posse facili negotio quae praescriberentur ad effectum brevi adducere, eam praesertim ob causam quod magistrorum copiam non haberent ad auctam sui muneris gravitatem idoneorum.

3305 Etenim exploratum est prudenti cuique, nihil magis valere ad imbuendos iuvenes antiquitatis linguis quam praestantissimos praeceptores; qui scilicet et doctrinae possessione, et linguae, quam tradere debeant, scientia, et docendi arte scholis ita praesint, ut non solum frugiferas, verum etiam eas discipulis delectabiles faciant, a quibus materies eadem sit olirn in alios vulganda discipulos. Cum vera namque, tum honesta, et digna sapiente haec habenda est S. Ambrosii sententia: *Primus discendi ardor nobilitas est magistri.*3

Quam ob rem, quolibet impendio et onere neglecto, habiles praeceptores, si desint, in Seminariis maioribus et minoribus parentur oportet; cum cuiusvis eruditionis progressiones in disciplinae initiis plerumque consistant. Maximopere idcirco contendatur necesse est, ut magistri habeantur non subitarii, sed omnibus numeris ornati, sui officii propriis; abundanti eruditione exculti, atque adeo ad animos discipulorum capiendos habiles; docendi vias persequentes, non in experimentis tantum vel in memoria positas, sed rationi etiam convenientes; siquidem inepte ii sentire dicendi sunt, qui opinentur linguae Latinae professoribus sufficere, si eam aliquanto magis quam discipuli noscant. Quin immo optandum est, ut quibus tantum hoc munus deferendum sit, ii, si ullo pacto fieri queat, in maximis Athenaeis instituantur, ubi a praestantissimis magistris simul exquisitiore antiquarum litterarum cognitione, simul arte informandi alios imbui possint.

1 Const. Ap. Veterum *Sapientia**. AAS 54, 129-135. [C'ir. nn. 2472 88.1.
• [Cfr. n. 2480 J.
1 S. Anibkos., *De Virg.* 2, 2, 7: ML 10, 209.

3306 lure igitur ac merito Decessor Noster fel. ree. loannes XXIII, ea, quam commemoravimus, Constitutione iniunxit Sacrae Congregationi Seminariis et Studiorum Universitatibus praepositae, ut Romae Pontificium Institutum condendum curaret Latinitati docendae, quod plane hoc spectaret, ut delectum manipulum condocefaceret sacerdotum, qui qua totius Latinitatis notitia, qua assidua et rationali Latine scribendi exercitatione, pares honestissimo officio exsisterent linguam Latinam aut in saeris Seminariis et in Collegiis ecclesiasticis docendi, aut in variis Romanae Sedis Consiliis et in Curiis vel dioecesium, vel religiosorum Ordinum ad maiorum exemplum scribendo usurpandi.[1]

Quapropter, cum Nobis prorsus persuasum sit id peropportune fieri, ut Romae altior Schola ab Apostolica Sede constituatur, quae ceterorum Athenaeorum, almam hanc Urbem non uno nomine illustrantium, veluti magisteria complens, ad linguae Latinae studium omni ex parte absolutum conducat, Nos, grato animo amplas et ornatas aedes accipientes, quas Sodalitas Salesiana, non sine suis incommodis, ob egregiam hanc causam Nobis dedit, ea quae sequuntur motu proprio Nostraque auctoritate decernimus.

3307 I - Ut ad effectum adducantur praescripta Constitutionis Apostolicae *Veterum Sapientia* a Decessore Nostro loanne XXIII promulgatae, ad Pontificium Athenaeum Salesianum fundamus atque condimus Pontificium Institutum altioris Latinitatis, simulque praecipimus, ut inibi si udiorum cursus primo quoque tempore principium ducant.

3308 II - Institutum obnoxium erit auctoritati Sacrae Congregationis Seminariis et Studiorum Universitatibus praepositae, non modo ob generalem moderationem, quam eadem ex canone 256 C.l.C. in hac provincia tenet, sed etiam ob peculiare Instituti patrocinium, quod ipsa Congregatio suscepit; ita quidem, ut huiusmodi Institutum auxilio esse possit Apostolicae Sedi in iis omnibus, quae ad linguae Latinae incrementum in Ecclesia efficaciter pertinere videantur.

3309 III - Munus propterea Magni Cancellarii penes erit Emuni Cardinalem Praefectum Sacri Consilii Seminariis et Studiorum Universitatibus moderandis.

Quoniam vero Societas a S. Francisco Salesio in se recepit Instituti altioris Latinitatis prosperitatem, Magno Cancellario adiutricem praestabunt operam cum Moderator Supremus ♦pro tempore » Societatis Salesianae, qui Magni Cancellarii vice fungetur, tum Rector Magnificus Pontificii Athenaei Salesiani.

3310 IV' Proxima autem et ordinaria Instituti moderatio erit penes Praesidcm a Sacra Congregatione Seminariis et Studiorum Universitatibus praeposita, Nobis probantibus, delectum ae nominatum. Qui quidem Praeses, a Collegio académico in expediendis negotiis maioris momenti adiutus, coniunctissimas habebit rationes cum eadem Sacra Congregatione in iis omnibus, quae ad ipsius Instituti actionem et incepta attinebunt.

1 **Cfr. Const. Ap. Feterum** *Sapientia,* **n. G. (Cfr. n. 2180).**

to

3311 **V – Cum omnino necesse sit Institutum parem habere facultatem professorum, tam famae auctoritatisque celebritate quam suae cuiusque disciplinae peritia insignium, opera idcirco danda erit, ut nullo nationum discrimine tales doctores sive ex utroque clero, sive e laicorum ordine eligantur. Quorum scilicet nominatio dumtaxat ad Sacrum Consilium spectabit Seminariis et Studiorum Universitatibus praepositum.**

3312 **VI – Quae doctrinarum instructio in Instituto tradetur, eas complectatur disciplinas primarias et secundarias, per quas alumnus et veterem et recentiorem Latinitatem penitus noscere possit, vias nempe rationesque secutus, quae ad litteras discendas nostris hisce diebus aptissimae putantur.**

Ad quam institutionem accedat necesse est assidua Latine scribendi exercitatio, ut discipuli non solum linguae Latinae naturam, vim, praecepta cognitione comprehensa habeant, sed etiam expedite, integre, eleganterque hac lingua scribant.

3313 **VII – In numero autem disciplinarum tradendarum suus tribuatur locus oportet linguae Graecae, quam qui ignoret, litteris Latinis bene doctus nullo pacto dicendus sit. Nemo enim dubitat, quin lingua Latina quam maxime cum Graeca coniungatur, sive ad utriusque naturam structuramque respiciat, sive expendat quantum haec ad illius progressionem tabentibus saeculis contulerit.**

3314 **VIII – Omne studiorum curriculum quattuor annorum spatio continebitur; ita ut qui duos annos studiis laudabiliter operam dederit, Bacalaureatum, uti dicunt, adipisci possit; qui tres, Licentiam; qui vero quattuor, Lauream. Sed ad hos gradus académicos nemo traduci poterit, nisi prius disciplinarum omnium, quotquot imperatae sunt, periculum fecerit, pariterque scriptas exercitationes subierit, quae summa industria elaborato studiorum ordine statuentur.**

3315 **IX – Ut quorundam discipulorum necessitatibus serviatur, ita universus studiorum ordo opus est digeratur, ut praeter plenum cursum, quo quis ad Lauream perducatur, breviora iis praeparentur curricula, qui peculiaria consedentur diplomata studii in litteris vel Latinis vel Graecis collocati.**

3316 **X – Pontificium Institutum altioris Latinitatis adulescentibus ex omnibus gentibus patebit; quod ideo non modo alumnis e clero saeculari, quem vocant, et religiosis sodalibus liberum erit adire, sed etiam laicis hominibus.**

Episcopos autem ac summos religiosorum Ordinum et Sodalitatum Antistites hortamur, ut eos praeceptores qui in sacris Seminariis vel in religiosis Collegiis docent, maxime si iuniores, ad hoc Institutum mittendos curent, ut studia litterarum, quibus dediti sint, absolvant atque perficiant.

3317 **XI – Censemus praeterea, ut optimis quibusque discipulis, qui nempe diligentia, studio, doctrina praestent, beneficia et commoda impertiantur, quibus studiorum sumptus tolerare possint. Quam in rem**

suademus, ut pariter alumnis studiorum celebrandorum causa annua praebeantur, pariter Instituto insta pecunia suppeditetur, qua coepta ad litterarum doctrinarum que processus necessaria inventar. Cuius pecuniae et annuorum administratio propria lege temperabitur, a Sacro Consilio Seminariis et Studiorum Universitatibus praeposito probanda, cuius sane erit omni rei procurationi invigilare.

3318 XII – Institutum scriptorum opera et acta ad universam Latinitatem attinentia in lucem edenda curabit; atipie deliberationes omnes capiet, coeptisque favebit, quae ad linguae Latinae scientiam et usum conducant.

3319 XIII Extremum Sacro Consilio Seminariis et Studiorum Universitatibus praeposito mandata damus ut, Nostris hisce praescriptis congruenter, leges et iura opportune describat, quibus, natura et tine Instituti spectatis, tum eiusdem ordinationi, tum litterarum progressibus, tum moderatorum magistrorumque condicioni prospiciatur. Peculiari modo studiorum ratio conficiatur, et docendi viae dentur et educandi normae tradantur.

Quaecumque a Nobis hisce Litteris motu proprio datis decreta sunt, ea omnia firma ac rata esse iubemus, contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, apud S. Petrum, die xxn mensis Februarii, Cathedrae S. Petri Ap. sacro, anno mdccccl xiv. Pontificatus Nostri primo.

AAS 56, 225-231.

Fideles ad ecclesiasticas vocationes impense fovendas invitantur

(Nuntius Radiophonicus *Predate il padrone* occasione Primae Diei mundialis pro vocationibus, 11 apr. 1964).

3320 **« *Prépaie il padrone della messe, affinché mandi operai* • per la sua Chiesa.l**

Lanciando lo sguardo ansioso sulla sterminata distesa di campi spirituali verdeggianti, che in tutto il mondo attendono mani sacerdotali, sgorga dall'animo Taccorata invocazione al Signore, secondo l'invito di Cristo. SI, oggi come allora. • *la messe i copiosa, ina gh operai sono pochi»* pochi, in confronto delle accresciute necessità della cura pastorale; pochi, di fronte alle esigenze del mondo moderno, ni suoi fremiti di Inquietudine, ai suoi bisogni di chiarezza e di luce, che richiedono maestri e padri comprensivi, aperti, aggiornati; pochi, ancora, di fronte a coloro, I quali, sebbene lontani, indifferenti, o ostili, pur vogliono nel sacerdote un modello vivente irreprensibile della dottrina, ch'egli professa. E soprattutto scarseggiano questo mani sacerdotali nei campi di missione, ovunque ci siano uomini e fratelli da catechizzare, da soccorrere, da consolare.

La presente domenica, che nella Liturgia Romana prende dal Vangelo il nome del Buon Pastore, veda dunque unito in un unico palpito di preghiera le schiere generose dei cattolici di tutto il mondo, per invocare dal Signore gli operai necessari alla sua messe. E perché questa Giornata mondiale di preghiere per le Vocazioni sacerdotali e religioso avesse

• Cfr. *Matlh.* 9, 38.
• *Ibid.* 9, 37.

quella risonanza, elio essa merita, abbiamo desiderato rivolgere la Nostra incitatrice parola a tutti i Nostri tìgli dilettissimi, affinché nessuno manchi a un dovere così grave e responsabile. Il problema «lei numero sufficiente dei sacerdoti tocca da vicino tutti i fedeli: non solo perché ne dipende l'avvenire religioso della società cristiana, ma anche perché questo problema è il preciso e inesorabile indico della vitalità di fedo e di amore delle singole comunità parrocchiali e diocesane, e testimonianza della sanità morale delle famiglie cristiane. Ove numerose sbocciano le vocazioni allo stato ecclesiastico c religioso. là si vivo generosamente secondo il Vangelo: là vi è segno che vi sono genitori fervorosi c buoni, che non solo non temono, ma si sentono ben lieti od onorati di dare i propri tigli alla Chiesa; là vi sono sacerdoti zelanti e fedeli, per i quali la continuità del proprio sacerdozio è il primo e più importante programma di cura pastorale; là soprattutto vi sono adolescenti generosi e aperti, puri c coraggiosi che, nutriti di vita eucaristica e sensibili alla voce di Cristo, sanno alimentare nel loro giovane cuore il desiderio di servire un giorno la Chiesa, e di donarsi alle anime per tutta la via, per riprodurre in sé i lineamenti del Buon Pastore, o seguirne fedelmente le orme.

Si alzi dunque al Cielo la nostra preghiera: dalle famiglie, dalle parrocchie, dalle comunità religiose, dalle corsie degli ospedali, dallo stuolo dei bimbi innocenti, affinché crescano le vocazioni, o siano conformi ni desideri del Cuore di Cristo.

Così pregheremo:

O Gesù, divino Pastore delle anime, che hai chiamato gli Apostoli per farne pescatori di uomini, attrai a te ancora anime ardenti e generose di giovani, por renderli tuoi seguaci e tuoi ministri; falli partecipi della tua sete di universale Redenzione, per la quale rinnovi sugli altari il tuo Sacrifìcio. Tu. o Signore, *sempre vivo a intercedere per noi » (Hcbr,* 7, 25), dischiudi loto gli orizzonti del mondo intero, ove il mutuo supplicare di fanti fratelli chiedo luce di verità e calore di amore; affinché, rispondendo alla tua chiamata, prolunghino, quaggiù la Tua missione, edifichino 11 Tuo Corpo mistico, che è la Chiesa, e siano « *sale della terra* -, « *luce del mondo* (*Alatili.* 5, 13). Estendi, o Signore, la tua amorosa chiamata anche a molte anime di donne illibate e generose, o infondi loro Panala della perfezione evangelica, «· la dedizione al servizio della Chiesa e dei fratelli bisognosi di assistenza e di carità. Cosi sia.

In pegno delle particolari predilezioni del Signore su quanti, unendosi alla Nostra preghiera, offriranno oggi al Cielo le loro suppliche, di cuore impartiamo a voi, diletti figli e llglie, la Nostra propiziai rice Benedizione Apostolica, cho estendiamo in special modo a tutti I sacerdoti e alle anime consacrate, ed a quanti, nei seminari e nelle case religiose, si preparano nella pietà, nello studio, nel sacrifìcio a salire all'Altan?, ad essere un giorno I cooperatori demordine sacerdotale.

Instanomenti 2, 240-242.

Seminaria Regionalia Italiae in Conferentiaruin Epise. Regionalium jurisdictionem transferuntur

(S. C. De Sem. et STUD. Univ. Lift. *Varie circostanze* ad Praesides Conferent larum Epiae. Regionalium. 6 iul. 1966).

3321 Varie circostanze hanno indotto questa Sacra Congregazione a sottoporre il problema dui Pontifìci Seminari Regionali ad un serio ed accurato esame, in vista delle decisioni che le circostanze sopra accennate sembrano suggerire.

Tale esame, dopo approfondito studio della questione nei suoi aspetti generali c par-

t¡colari, Ini fatto apparire opportune alcuno proposto che riguardano la conforma zinne e rassetto giuridico dei Pontifici Istituti in futuro. Queste proposte sono:

1 – di atildare i Seminari Regionali alla giurisdizione immediata delle Conferenze degli Eccellentissimi Vescovi rispettivamente interessati, I quali potranno esercitarla ut-travorao una Commissione di tre membri da ossi eletti: uno per la disciplina, uno por gli studi ed uno per l'economia, e sotto l'alta vigilanza di questa Sacra Congregazione, a cui è riservata, almeno per ora, la nomina del Rettore (in seguito si potrà vedere mj, per tale nomina, possa bastare il «nulla osta › di questa Sacra Congregazione);

2 – di passare alle stesse Conferenze Episcopali l'ammintstrazione ordinaria dei Seminari Regionali, mentre la proprietà degli immobili c le spese straordinarie per la loro manutenzione rimarranno alla Santa Sede;

3 – ebe le singole Conferenze Episcopali di cui sopra mandino annualmente a questa Sacra Congregazione un'accurata relazione sullo stato dei Seminari Regionali.

L'Eccellenza Vosi ni abbia la bontà di ƥortan quante» sopra a conoscenza dei Suoi Ecc.nd Confratelli, riuniti in assemblea straordinaria per esaminare tali proposte. Le saremo vivamente grati se vomì poi riferirci il Suo personale pensiero e quello della Conferenza Episcopale.

Ex Archivo S. C. dc Sem. et Stud. l'niv.

Criteria et normae cum Exe.mis Episcopis communicantur de Seminariis Regionalibus in eorum jurisdictionem transferendis

(S< C. pro Inst. Catii. Liti. *Questa Sacra* ad Archiepiscopos Praesides Commissionum Episc. pro Seminariis Regionalibus Italiae, G iul. 1968).

3322 Questa Sacra Congregazione, dopo avere sottoposto agli Ecc.nd Ordinari cointeressati {'opportunità di trasferire alla giurisdizioni» delle Conferenze Episcopali Regionali i Pontifici Seminari Regionali d'Italia, accolse con viva soddisfazione la notizia die i sullodati Ordinari avevano costituito un Comitato Vescovile per lo studio delle modalità di pratica attuazione della proposta prodotta.

Come PE. V. ha saputo, tale Comitato si è riunito a Chieti nel giorni 12-13 marzo u. se., ed ha redatto una Nota contenente alcuni desideri e Indicazioni, che questo Sacro Dicastero lia attentamente valutato alla luce del diritto vigeate, delle concrete condizioni locali c delle conseguenze previste dal nuovo assetto dei Seminari Regionali.

Si è ora lieti di trasmettere all'E. V. il Documento allegato, dove troverà indicati i criteri con cui questo Sacro Dicastero, aderendo sostanzialmente alle proposte del Comitato e facendole proprie, vuol portaro un efficace contributo di collaborazione con 1 Recano Episcopato alla realizzazione del trasferimento in parola.

Preghiamo pertanto l'E. V. di voler Invitaro 1 Suol Ece.mi Confratelli ad applicare generosamente I presenti criteri, maturati nel clima della collaborazione ma non senza il superamento di alcune difficoltà, del resto facilmente comprensibili, per portaro ad effetto, nel tempo previsto, un disegno dal quale non è estranea la volontà del Santo Padre.

Trattandosi <11 criteri generali, è fucile prosumero che le singole situazioni di fatto, proprie di ogni Seminario Regionale, incontrino qualche difficoltà a inserirsi nel quadro comune. Mentre troviamo naturale che ciò possa verificarsi, e ei dichiariamo pronti a discutere dirottamente le difficoltà inerenti a situazioni particolari, ci sentiamo tenuti a confermare l'orient amento goncralo per una sollecita attuazione del disegno prima accennato.

1500

Appendix

CRITERI E SUGGERIMENTI PRATICI

per il passaggio dei Seminari Regionali Italiani dalla Santa Sede alle. Conferenze Episcopali Regionali

Come è noto, in seguito alla Congregazione Plenaria del 11 giugno 1966 — le cui conclusioni furono approvate dal Santo Padre nell'udienza del 5 luglio I960 — questa S. Congregazione, con lettera circolare del 6 luglio 196G, n. 472/66, ha comunicato agli Ecc.mi Vescovi Interessati oho i Seminari Regionali Italiani venivano trasferiti alla diretta giurisdizione delle relative Conferenze Episcopali Regionali.

La data di questo passaggio viene ora fissata con il 1 luglio 1968.

Al fine di facilitare il compito delle Conferenze Episcopali Regionali nella fase di attuazione di detto trasferimento, comunichiamo i seguenti criteri e suggerimenti pratici, tenendo conto dello proposte, pervenuteci recentemente, da parte del Comitato Episcopale per 1 Seminari Regionali.

Premettiamo **che questo trasferimento non deve mettere in causa la esistenza stessa dei Seminari Regionali sia per il fatto che si rendono sempre più necessari centri di studi ecclesiastici altamente qualificati, sia perchó questa è la espressa volontà del Santo Padre.**

Precisiamo **inoltre che — ancora secondo la volontà del Santo Padre — la riforma in corso delle circoscrizioni diocesane non deve essere motivo di esitazione a sfavore dei Seminari Regionali. Siamo peraltro sicuri che l'incertezza forse esistente in taluni ambienti diocesani circa tale riforma non renderà meno pressante il dovuto interessamento di ciascun Presule e del suo Presbiterio alla vitalità del Seminario Regionale.**

• • •

3323 **I. – Ciò promesso, in baso ai contatti della S. Congregazione con la Segreteria di Stato di Sua Santità, con la Conferenza Episcopale Italiana e con gli Ecc.mi Ordinari interessati, ò da considerarsi stabilito:**

1) il trasferimento dei Seminari Regionali alla giurisdizione delle relative Conferenze Episcopali, ferma restando la nomina del Rettore da parte di questo S. Dicastero, secondo la prassi vigente per i Seminari Regionali esistenti noi territori di diritto comune;

2) l'impegno di ogni singola Conferenza Episcopale di considerare il Regionale come il proprio Seminario Maggiore con obbligo da parto dei Vescovi cointeressati di inviare ad esso i propri alunni e di provvedere il Personale dirigente ed insegnante;

3) Il trasferimento deirAmmlnistrazlonc c manutenzione ordinaria dei Regionali alle Conferenze Episcopali, ferma restando la proprietà dogli immobili alla S. Sede. Il bilancio consuntivo o preventivo del Seminario Regionale dovrebbe essere esaminato e approvato dalla Conferenza Episcopale Regionale;

4) l'obbligo dello Conferenze Episcopali di riferire annualmente a questo Sacro Dicastero sull'andamento complessivo del rispettivo Regionale.

3324 **II. – La giurisdizione sui Seminari Regionali compete alle relativo Conferenze Episcopali, o viene esercitata in solidum con eguaglianza di diritti e di doveri per ognuno del loro membri. L'esercizio immediato di essa è demandato ad una Commissione Vescovile, nominata dai Vescovi della Regione, composta da un congruo numero di inombri, la quale avrà 11 compito specifico di interessarsi della Amministrazione, della disciplina c degli studi. Della Commissione farà obbligatoriamente parte TOrdlnario del luogo dov'è ubicato il Seminario.**

3325 **III. – Le singolo Conferenze Episcopali Regionali, tenute presenti lo ▮ Nonno per i Pontifici Seminari Regionali d'Italia ›, provvederanno — secondo quanto prescrive il n. 7 della « Optatam totius» — alla redazione degli Statuti del proprio Seminario Regionale.**

Detto Statuto dovrà essere Inviato per l'approvazione a questo S. Dicastero, il quale curerà di coordinare i vari Statuti in maniera da raggiungere una certa uniformità.

3326 IV. – Nella Regione dove esiste un Seminario Regionale Maggiore non deve su-Mistero alcun altro Seminario Maggiore Diocesano.

Lo Conferenze Episcopali decideranno suU'opportunità di destinare i Seminari Regionali agli «ludi prettamente ecclesinatici (biennio filosofico c quadriennio teologico), il che eviterà il pericolo previsto dall ‹ Optatam totius - n. 7 delKeccc-sivo numero di alunni.

Le classi del Liceo (biennio di Liceo inferiore già ginnasio, e triennio liceale superiore) potranno essere ospitate nei Seminari diocesani solo se quoti abbiano la convenient institutio » di cui al Cn. 1354/3 del CIC; in caso contrario le Conferenze Episcopali fisseranno una o più sedi intcrdioccsanc a norma del già citato n. 7 della • Optatam totius *

3327 V. — Là dove esistono dei centri di formazione per i Religiosi è auspicabile, per quanto è possibile, la concentrazione dell'organizzazione âcU'insegnamento, nelFiutcresrc degli alunni, che potranno cosi disporre di migliori Professori.

Lo Conferenze Episcopali pertanto prenderanno opportuni accordi con le Famiglie Religiose, per ot tenere la collaborazione alla formazione intellettuale dell'uno e dell'altro Clero, ammettendo i Religiosi alle scuole dei Regionali e offrendo a qualche Religioso alcune cattedre dei medesimi. Questo S. Dicastero rimane a disposizione delle Conferenze Episcopali al fine di offrire il proprio servizio nell'eventuale necessità di facilitare detto accordo.

3328 VI. – Sarà bene che gli Ecc.mi Ordinari interessati volgano la loro attenzione sulla necessità di *mantenere* lo cattedre d'insegnamento dei Seminari Regionali secondo *{'ordinamento (leali studi tuttora in rigore,* evitando gli smembramenti e le dispersioni che possono essere conseguenza di una non razionale distribuzione delle cattedre, al fine di garantire l'unità dell'insegnamento richiesta dal Decreto Conciliare ▮ Optatam totius » n. 17.

3329 VII. – Spetta alle Conferenze Episcopali di scegliere e nominare il Personale dirigente ed insegnante dei propri Regionali, salva la riserva prima accennata della nomina del Rettore.

È ovvio che si offre come prima soluzione quella di mantenere il Personale insegnante o dirigente attualmente in servizio, di provata capacità ed esperienza. La S. Congregazione è sicura che detto Personale è disposto a facilitare il compito delle Conferenze Episcopali Regionali, continuando a prestare la sua preziosa opera almeno in un primo periodo.

3330 Vili. – Essendo il Regionale il Seminario Maggiore proprio di tutti i Vescovi d'una determinata Regione, il finanziamento del medesimo è a carico di tutti: pertanto ognuno di essi si farà premura di prendero conoscenza dei propri obblighi finanziari.

La S. Congregazione atilda loro il beneficio dello 40 SS. Messe • pro populo celebrate dai Parroci ogni unno, a norma del Rescritto N. 131/65 del 21 marzo 1965. le quali d'ora in avanti sono a disposizione degli Ordinari per il proprio Seminario Regionale.

La S. Congregazione cercherà di venire eventualmente incontro alle necessità dei Regionali con intenzioni di SS. Messe, lo quali però, purtroppo, ci giungono con sempre minore frequenza.

Inoltre, come ci è stato suggerito, altro criterio di contribuzione da parte delle singole diocesi, per il mantenimento del proprio Seminario Regionale, potrebbe essere, per es., quello di dividere lo spese generali di organizzazione e le spese convitatali, in ragione del 50% ciascuna, gravando per le prime su tutte le diocesi • pro cupite fidelium », e per le secondo su tutto le diocesi ‹ prò capite alumnorum ».

3331 IX. – Tenendo presente quanto dotto al n. VII, le Conferenze Episcopali definiranno i rapporti tra l Seminari Regionali o il Personale attualmente In servizio in ordine alla continuità o mono del loro ufileio, ed al relativo trattamento economico.

Per il Personale dei ruoli già esistenti e che continuerà a prestare la propria opere, rì dovrebbe prendere in esame il dovere di assicurare loro un trattamento degno e per quanto possibile analogo alla loro anteriore situazione, stabilendo con esso un nuovo e

definitivo rapporto di servizio, sia si tratti di Personale elio continua nel proprio incarico, sia di Personale assunto • ex novo ⁝*

Secondo quanto ci è stato ancora *suggerito gli attuali Superiori e Docenti cxtrarc-giocali potrebbero accettare l'incardinazione in una diocesi della Regione; oppure si dovrebbe fare una convenzione temporanea tra le diocesi di provenienza e una diocesi della Regione; oppure — per i più anziani — dovrebbe scattare la pensione secondo le norme vigenti della S. Congregazione.

3332 X. – Questa S. Congregazione assicura a tutti i dipendenti dei Regionali la regolarizzazione delle loro spettanze a norma del Regolamento organico attualmente in vigore, nel momento in cui i Regionali passano agli Eoe.mi Vescovi. Perciò:

1) quanto ai Superiori e Professori che, o non faranno più parte dei Pontifici Seminari Regionali, o continueranno la loro opera in detti Seminari, la S. Congregazione assumerà nei loro riguardi gli oneri e le responsabilità che risultano dalla loro assunzione, c cioè tanti 35/mi di pensione sullo stipendio attuale per coloro che hanno iniziato il 20/ino anno di servizio, e per la liquidazione di tante mensilità per gli anni di servizio prestati (cfr. art. 12 del Reg. Org.);

2) per il Personale che rimane a servizio del Seminario e che non ha maturato il minimo di pensione, questa S. Congregazione è disposta a versare alla Conferenza Episcopale Regionale rammentare della liquidazione dovuta, invitando la medesima ad assumerai l'obbligo di versare agli intercessati, (piando per essi maturerà il trattamento di quiescenza, tanti 35/mi di pensione (pianti saranno gli anni di servizio a cominciare dal 20/mo anno;

3) al Personale che decida di interrompere il servizio dopo il passaggio dei Seminari Regionali allo relative Conferenze Episcopali e prima di maturare il minimo previsto per la pensione, dovrebbe venir corrisposta dalla propria Conferenza una liquidazione comprendente: *a)* la somma a tale scopo versata dalla S. Congregazione alla Conferenza stessa al momento del passaggio; *b)* le spettanze per gli anni successivi, da stabilirsi in base ai criteri adottati dalla Conferenza Episcopale.

Ulteriori suggerimenti pratici:

3333 1. È stato suggerito che ogni Vescovo potrebbe impegnarsi a tener libero un canonicato o un manslonariato da conferire a qualcuno del personale del Seminario Regionale come contribuzione ad un equo compenso.

So la Conferenza Episcopale Regionale ritenesse opportuno concedere al Personale del Seminarlo Regionale di insegnare la Religione nello scuole statali — per ragioni di utile contatto dei docenti del Seminario con gli ambienti culturali della città, dì aiuto economico ai singoli e di qualificazione deirinsegnamento stesso impartito da Sacerdoti particolarmente preparati — lungi dal considerare tale possibilità come una soluzione di facilità, si dovrebbe porre una particolare cura nelrassicurare al Seminario l'assistenza educativa necessaria c la serietà della preparazione deirinsegnamento.

2. La Commissione Episcopale per i Seminari Regionali ha fatto notare clic, essendo i Seminari Regionali Italiani tutti ubicati nelle Regioni Centro-meridionali, ove si trovano i Santuari di Loreto e Pompei, ed altri Santuari a carattere nazionale c regionale (Padova, Cascia, Assisi, ecc.), tra questi Santuari e detti Seminari Regionali esiste una relazione evidente.

Pertanto la Commissione Episcopale penserebbe di umiliare al Santo Padre una supplica Intesa ad ottenere un congruo numero di SS. Messe di questa provenienza per dispensarle al Vescovi che ne faranno domanda, poiché e noto che l fedeli del Centro-meridione affollano detti Santuari e richiedono tutti celebrazioni di SS. Messe: si tratta di fedeli che nelle rispettive Parrocchie hanno talvolta perduto l'abitudine di fare altrettanto.

Ex Archivo S. C. pro *hist. Cath.*

Disciplina circa Primam Tonsuram, Ordines .Minores et Sulxliaconatuni in Ecclesia Latina innovatur

(Litt. Motu I'r. *Ministeria quaedam,* 15 aug. 1972).

3334 In officiis peculiaribus servandis et ad hodiernas necessitates accomdandis, continentur ea, quae praesertim cum ministeriis Verbi et Altaris arctius conectuntur et in Ecclesia Latina Lectoratus, Acolythatus et Subdiaconatus vocantur; quos ita servari et accommodari convenit, ut duplex ex hoc tempore habeatur munus: *Lectoris* nempe et *Acolythi,* quod et Subdiaconi partes complectatur.

3335 Praeter officia Ecclesiae Latinae communia, nihil obstat, quominus Conferentiae Episcopales alia quoque petant ab Apostolica Sede, quorum institutionem in propria regione necessariam vel utilissimam, ob peculiares rationes, indicaverint. Ad haec pertinent ex. gr. munera *Ostiarii, Exorcistae* et *Catechistae,*[1] necnon alia munera iis mandanda, qui operibus caritatis sunt addicti, ubi hoc ministerium diaconibus non sit collatum.

3336 Congruit autem cum rei veritate et hodierno mentis habitu, ut ministeria, de quibus supra, non amplius ordines minores vocentur; eorum vero collatio non «ordinatio» sed « institutio» appelletur; clerici autem proprie ii tantum sint et habeantur, qui Diaconatum receperunt. Hac ratione melius etiam apparebit discrimen inter clericos et laicos; inter ea, quae clericis sunt propria et reservantur, atque ea, quae christiiidelibus laicis demandari possunt; ideo apertius apparebit mutua ratio, quatenus *sacerdotium ... commune fidelium et sacerdotium ministeriale seu hierarchicum, licet essentia et non gradu tantum differant, ad invicem tamen ordinantur; unum enim et alterum suo peculiari modo de uno Christi sacerdotio participant.*•

Omnibus igitur mature perpensis, peritorum voto exquisito atque Conferentiis Episcopalibus consultis earumque sententiis attentis, necnon collaris consiliis eum Venerabilibus Fratribus Nostris membris Sacrarum Congregationum, ad quas res pertinet, Apostolica auctoritate Nostra decernimus ea. quae sequuntur, derogando si et quatenus opus sit praescriptis Codicis Iuris Canonici hucusque vigentis, eademque hisce Litteris promulgamus.

3337 I. Prima Tonsura non amplius confertur; ingressus vero in statum clericalem cum Diaconatu coniungitur.

3338 II. Ordines, qui hucusque minores vocabantur, «ministeria» in posterum dicendi sunt.

3339 III. Ministeria christiiidelibus laicis committi possunt, ita ut candidaris ad sacramentum Ordinis reservata non habeantur.

1 **Cfr. Decr. dc aetiv. mission. Ecclesiae *.td gentes divinitus,* n. 15; AAS 58, 965; ibid., n. 17: l. c.. pp. 967-968.**

• **Const, dogai, de Ecclesia *Lumen gentium,* n. 10: AAS 57, U. [Cfr. n. 25S7).**

3340 **IV. Ministeria in tota Ecclesia Latina servanda, hodiernis necessitatibus accommodata, duo sunt, *Lectoris* nempe et *Acolythi.* Partes, quae hucusque Subdiacono commissae erant, Lectori et Acolytho concreduntur, ac proinde in Ecclesia Latina ordo maior Subdiaconatus non amplius habetur. Nihil tamen obstat, quominus, ex Conferentiae Episcopalis indicio, Acolythus alicubi etiam Subdiaconus vocari possit.**

3341 **V. Lector instituitur ad munus, quod est ei proprium, legendi in coetu liturgico verbum Dei. Quapropter in Missa et in aliis sacris actionibus, lectiones (non autem Evangelium) e Sacra Scriptura proferat; deficiente psalmista, psalmum inter lectiones recitet; intentiones orationis universalis enuntiet, ubi diaconus vel cantor praesto non sint; cantum moderatur et populi fidelis participationem dirigat; fideles ad Sacramenta digne recipienda instituat. Poterit quoque — quatenus opus sit — praeparationem curare aliorum fidelium, qui ex temporanea deputatione in actionibus liturgicis Sacram Scripturam legant. Quo autem aptius atque perfectius hisce muneribus fungatur, Sacras Scripturas assidue meditetur.**

Lector suscepti officii conscius, omni ope contendat atque apta subsidia adhibeat, quo plenius in dies sibi acquirat suavem et vivum Sacrae Scripturae affectum 1 **atque cognitionem, quibus perfectior fiat Domini discipulus.**

3342 **VI. Acolythus instituitur, ut Diaconum adiuvet ac Sacerdoti ministret. Eius igitur est servitium altaris curare, Diacono atque Sacerdoti opitulari in liturgicis actionibus, praesertim in Missae celebratione; eiusdem praeterea, qua ministri extraordinarii, est Sanctam Communionem distribuere, quoties ministri, de quibus in can. 845 C.I.C., desunt vel propter adversam valetudinem, provectam aetatem vel aliud pastorale ministerium impediuntur aut quoties numerus fidelium ad Sacram Mensam accedentium tam ingens est, ut Missae celebratio nimis protrahatur. Iisdem in extraordinariis adiunctis ei mandari licebit, ut SS. Eucharistiae Sacramentum fidelium adorationi publice exponat ac postea reponat; non autem ut populo benedicat. Poterit quoque — quatenus opus sit — aliorum fidelium institutionem curare, qui ex temporanea deputatione sacerdoti vel diacono in liturgicis actionibus opitulantur, missale, crucem, cereos etc. deferendo vel alia huiusmodi officia exercendo. Quae munera dignius exaequetur, si SS. Eucharistiam flagrantiore in dies pietate participet, de ipsa enutriatur einsque altiorem cognitionem adipiscatur.**

Acolythus, servitio altaris peculiari modo destinatus, ea omnia, quae ad publicum cultum divinum pertinent, discat, eorumque intimum et spiritualem sensum percipere studeat, ita ut cotidie se totum offerat Deo atque omnibus gravitate et reverentia exemplo sit in templo sacro,

1 Cfr. Const, do S. Liturgia *Sacrosanctum Concilium,* n. 24: AAS 56, 107; Const, dogrn. de Divina Revelatione *Dei Verbum,* n. 25: AAS 58, 829. (Cfr. n. 2656],

necnon (’liristi corpus mysticum seu populum Dei, praesertim vero debiles et infirmos, sincero amore prosequatur.

3343 VII. Institutio Lectoris et Acolythi, iuxta venerabilem traditionem Ecclesiae, viris reservatur.

3344 Vili. Ut quis ad ministeria consequenda admitti possit, requiruntur:

a) petitio ab adspirante libere exarata ac subscripta exhibenda Ordinario (Episcopo et, in institutis perfectionis clericalibus, Superiori Maiori), penes quem est acceptio;

b) congrua aetas et peculiares dotes, a Conferentia Episcopali determinandae;

c) firma voluntas fideliter Deo famulandi et christiano populo serviendi.

3345 IX. Ministeria conferuntur ab Ordinario (Episcopo et, in institutis perfectionis clericalibus. Superiore Maiore) ritu liturgico « de institutione Lectoris » et « de institutione Acolythi a Sede Apostolica recognoscendo.

3346 X. Interstitia, a S. Sede aut a Conferent iis Episcopalibus statuta, serventur inter collationem ministerii Lectoratus et Acolvthatus, quoties eisdem personis non unum tantum confertur ministerium.

3347 XI. Candidati ad Diaconatum et ad Sacerdotium ministeria Lectoris et Acolythi recipere, nisi ea iam receperint, et per congruum ternpus exercere debent, quo melius disponantur ad futura munera Verbi et Altaris. Dispensatio a suscipiendis ministeriis pro iisdem candidatis Sanctae Sedi reservatur.

3348 XII. Collatio ministeriorum ius non confert ad sustentationem vel remunerationem ab Ecclesia praestandas.

3349 XI11. Ritus institutionis Lectoris et Acolythi a competenti Romanae Curiae Dicasterio proxime publici iuris fiet.

AAS (54, 530-533.

Nonnullae normae ad S. Diaconatus Ordinem spectantes

(Litt. Motu Pr. *Ad pascendum,* 15 aug. 1972).

<3350 Nunc autem, dum, ulterius procedentes, hoc ipso die Apostólicas Litteras, a verbis *Ministeria quaedam* incipientes, promulgamus, expedire arbitramur certas edere normas circa Diaconatum: itemque volumus, ut candidati ad Diaconatum noscant, quae ministeria ipsi exercere debeant ante sacram ordinationem, necnon quo tempore et qua ratione onera caelibatus ct precationis litúrgicas sibi assumenda sint.

('um vero ingressus in statum clericalem ad Diaconatum differatur, non amplius habetur ritus primae tonsurae, quo laicus fiebat clericus.

Attamen novus ritus inducitur, quo is, qui ad Diaconatum vel Presbyteratum adspirat, publice manifestat suam voluntatem se Deo et Ecclesiae offerendi, ut sacrum ordinem exerceat; Ecclesia vero, banc oblationem accipiens, eum eligit et vocat, ut ad sacrum ordinem recipiendum se praeparet, et hac ratione inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum rite cooptetur.

3351 **Peculiari autem ratione convenit, ut ministeria Lectoris ct Acolythi committantur iis, qui ut candidati ad ordinem sacrum specialiter se Deo et Ecclesiae devovere cupiunt. Ecclesiae enim, quippe quae** *non desinat ex mensa tam verbi Dei quam Corporis Christi panem vitae sumere atque fidelibus porrigere,*[1] **valde opportunum existimat, ut sacrorum ordinum candidati tum studio tum exercitio, quod gradatila liat, ministerii Verbi et Altaris, duplicem hunc sacerdotalis muneris aspectum familiari consuetudine perspiciunt atque méditent ur. Ex quo Iit, ut veritas ministerii maxima eniteat efficacitate. Candidati, enim, ad sacros ordines accedant, suae vocationis plene conscii,** *spiritu jcrvent.es, Domino servientes... orationi instantes, necessitatibus sanctorum communicantes (Ii.* **12, 11-13).**

Omnibus igitur mature perpensis, peritorum voto exquisito atque Conferendis Episcopalibus consultis earumque sententiis attentis, necnon collât is consiliis cum Venerabilibus Fratribus Nostris membris Sacrarum Congregationum, ad quas pertinet, Apostolica auctoritate Nostra decernimus ea, quae sequuntur, derogando — si et quatenus opus sit — praescriptis Codicis luris Canonici hucusque vigentis, eadem que hisce Litteris promulgamus.

3352 **I.** *a)* **Ritus inducitur admissionis inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum. Ad quam admissionem rite habendam requiritur libera adspirantis petitio, propria manu exarata ac subscripta, necnon competentis Superioris ecclesiastici acceptio scripto data, vi cuius Ecclesiae electio efficitur.**

Professi in religionibus clericalibus, ad Presbyteratum contendentes, hoc ritu non tenentur.

b) **Superior competens pro hac acceptione est Ordinarius (Episcopus et, in clericalibus institutis perfectionis, Superior Maior). Acceptari possunt ii, qui signa verae vocationis praebeant, atque, bonis moribus ornati et. a mentis corporisque defectibus immunes, vitam suam Ecclesiae servitio dicare velint ad Dei gloriam animarumque bonum. Oportet, ut, qui ad Diaconatum transeuntem adspirant, vigesimum saltem aetatis annum expleveriht et studiorum theologicorum curriculum coeperint.**

c) Vi acceptionis candidatus vocationem suam peculiari modo curare altiusque excolere debet; atque ius acquirit ad necessaria subsidia spiritualia, quibus vocationem suam colere atque Dei voluntati, nulla condicione apposita, obtemperare possit.

[1] Const. dogm. de Divina Ruvclationo *Dei Verbum,* n. 21: A \S 58. 827.

335.3 II. Candidati ad Diaconatum, sive permanentem nive transeuntem, et ad Presbyteratum ministeria Lectoris et Acolythi debent recipere, nisi ea iam receperint, et per congruum tempus exercere, quo melius disponantur ad futura munera Verbi et Altaris.

Dispensat io a recipiendis ministeriis pro iisdem candidati' Sanctae Sedi reservatur.

3354 III. Ritus liturgici, quibus fit admissio inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum ac ministeria supra memorata demandantur, peragi debent ab Ordinario (Episcopo ct, in clericalibus institutis perfectionis, Superiore Maiore) adspirantis.

3355 IV. Interstitia a S. Sede vel a Conferendis Episcopalibus statuta, serventur inter collationem — per curriculum theologicum habendam — ministeriorum Lectoratus et Ac.olythatus, necnon inter collationem Acolythatus ct Diaconatus.

3356 V. Candidati ad Diaconatum, ante ordinationem, Ordinario (Episcopo et, in clericalibus institutis perfectionis, Superiori Maiori) tradant declarationem propria manu exaratam et subscriptam, qua testificentur se sponte ac libere sacrum ordinem suscepturos esse.

3357 VI. Consecratio propria caelibatus, propter Regnum caelorum servati, huiusque obligatio pro candidatis ad Sacerdotium et pro candidatis non uxoratis ad Diaconatum reapse conectuntur cum Diaconatu. Publica ipsius sacri caelibatus assumptio coram Deo et Ecclesia etiam a religiosis celebranda est speciali ritu, qui ordinationem diaconalein praecedat. Caelibatus hoc modo assumptus impedimentum dirimens est ad nuptias ineundas.

Diaconi quoque uxorati, amissa uxore, ex tradita Ecclesiae disciplina ad novum matrimonium ineundum inhabiles sunt.1

3358 VII. u) Diaconi ad Presbyteratum vocati ne ordinentur nisi prius expleverint studiorum curriculum, Apostolicae Sedis praescriptionibus definitum.

b) Quod spectat ad theologicorum studiorum cursum, ordinationi Diaconorum permanentium praeponendum. Episcoporum (onferentiae, attentis locorum adiunctis, congruas normas tradant casque Sacrae Congregationi pro Institutione Catholica approbationi subiciant.

3359 VIII. Ad normam nn. 29-30 Institutionis generalis de Liturgia Horarum:

a) Diaconi ad Presbyteratum vocati ex ipsa sacra ordinatione obstringuntur obligatione Liturgiam Horarum celebrandi;

b) maxime docet stabiles Diaconos aliquam saltem pariem Lilurgiac Horarum, ab Episcopali Conferentia definiendam, cotidie recitare.

1 **Cfr. Paulva VI, Litt. Apost. motu proprio** *Sacrum Diaconatus Ordinem.* **n. 16: AAS 69. 701. [Cfr. n. 2803** L

3360 **IX. Ingressus in staturn clericalem et incardinati© alicui dioecesi ipsa ordinatione Diaconali habentur.**

3361 **X. Ritus admissionis inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum necnon consecrationis propriae sacri caelibatus a competenti Romanae Curiae Dicasteri© proxime inris publici fiet.**

3362 Norma transitoria. **Candidati ad sacramentum Ordinis, qui ante promulgationem harum Litterarum Primam Tonsuram iam receperunt, omnia officia, iura et privilegia clericorum propria retinent; qui vero ad ordinem Subdiaeonatus sunt promoti, susceptis obligationibus sive circa caelibatum sive circa Liturgiam Horarum tenentur; at publicam sacri caelibatus assumptionem coram Deo et. Ecclesia, novo speciali ritu, qui ordinationem Diaconalem praecedit, iterum celebrare debent.**

AAS 04, 537-540.

De Seminariis Religiosorum vel a Religiosis moderatis, in quibus alumni cleri saecularis ad sacerdotium praeparantur

(Litt. S. C. pro Inst. Cath. ***The difficulties*** **ad Exc.nium L. J. Watters, Praesidem Commissionis Ep. Amerlcae Sept, pro Seminariis, 2 dec. 1972).**

3363 **It might be useful to the United States' Bishops for us to restate the policy of our Sacred Congregation regarding those seminaries which are owned and/or operated by Religious Communities but which are destined, at least in some way, for the formation of the diocesan clergy.**

We would be most grateful to you, Your Excellency if you would bring this policy again to the attention of His Eminence, Cardinal Krol and to the other members of the NCCB. Please inform as well the Major Religious Superiors.

Preliminary remarks: **On April 27, 1964, His Excellency, the Most Reverend Apostolic Delegate to the United States, sent a circular letter to all the Bishops-Ordinary in the United States, setting forth the policy of this Sacred Congregation regarding seminaries owned and/or operated by religious, but which accept candidates for the diocesan priesthood. On November 25, 1970, by means of a letter to the Chairman of the NCCB Committee on Priestly Formation, (his policy was updated with regard to ecumenism and reiterated. It is as follows:**

3364 **1. Each Ordinary within whose territory there exists a seminary destined for the training of a diocesan clergy, even though it be the exclusive property of a Religious Community, has the duty** *ipse per se* **to exercise vigilance over that seminary with regard to the spiritual, disciplinary, and doctrinal formation of candidates for the diocesan clergy.**

3365 **2. The above is stated without prejudice to the exempt status which Religious enjoy. Hence, the Ordinary is not expected to investigate the**

life of the Religious Community or the formation of the students of a Religious Community. Whatever vigilance is called for, the Bishop may exercise it only with regard to the preparation of candidates for the diocesan priesthood.

33G6 3. The Bishop of a Diocese where there is such a seminary may visit it whenever he considers it opportune.

33G7 4. The Bishop may inquire of the Superiors and Professors concerning the seminary's disciplinary and scholastic life and the program of spiritual practices for the students preparing to be diocesan priests.

3368 5. The Bishop may interview diocesan candidates from any Diocese.

3369 6. The Bishop may make suggestions, in keeping with Canon Law, the directives of the Holy See *(Ratio Fundamentalis, Ecumenical Directory,* etc.) and the directives of the Episcopal Conference (Program of Priestly Formation) relative to the disciplinary, scholastic, and spiritual organization of the seminary.

3370 7. The Ecumenical Directory gives to the Bishops a wide authority in the matter of ecumenism in higher education. The Directory states (65), " Bishops have a special responsibility for promoting the ecumenical movement and it is *for them* to lay down the required guiding principles... It belongs, therefore, to Bishops and Episcopal Conferences both to transform general principles into practice and to adjust undertakings already on foot to existing conditions as these affect men and matter...l (64)... " Episcopal Conferences in drawing up a Programme of Training for the Priesthood, according to the Decree "Optatam totius", should issue general rules on lines to be laid down later, about particular cases of cooperation between Catholic seminaries and those of other Christians. But, since institutions for training members of religious orders can also take part in this cooperation. Major Superiors or their delegates should contribute towards drawing up rules in accordance with the decree ""Christus Dominus". If particular questions arise about some seminary or institution, the Ordinary who has jurisdiction over it must decide, according to the rules laid down by *the Episcopal Conference..." 3.*

3371 8. The Bishop may refer any points of dispute between himself and the Community which runs the institution to the Sacred Congregation for Catholic Education for resolution, in accordance with Canon Law, the directives of the Holy See, and the directives of the Episcopal Conference.

Thank you very much, Your Excellency, for your very gracious help in bringing this to (he attention of the Bishops of your country.

Ex Archivo S. C. i>rt> Inst. Cath.

1 **Cfr. AAS 62, 705-706.**
* **Cfr. AAS 62, 705.**

INDEX RERUM

(Indicationes numeros in margine positos referunt)

Abnegado: a clericis quotidie exercenda, (ilfi, 1071; cfr. 990, 1150, USO, 2046, 2119, 2328, 2630; naturalismum excludit, 2424; fìat per gradus et perseveranter. 2434; in vita sacerdotali, 2614.
— Vide *Spiritualis institutio.*

Acatholicl: filii acatliolicoru.ni relate ad sacros Ordines suscipiendos, 1422; confessiones acatholicae in studiis ecclesiasticis, 2601 s., 2637, 2648, 2660, 2671. 3050. 3093 s.; de pastorali ratione agendi cum acatholieis, 2589, 2598 s., 2671, 2702, 2958, 2960, 3064, 3066.

Accusatores fratrum ad clerum non recipiendi, 60.

Actio Catholica: non est a sacerdotibus ignoranda, 1732; praelectiones de A.C. habeantur, 1936, 1977, 2038, 2133, 3065; est gratia Dei singularis, 1944; homines qui in A.C. militare velint sunt formandi, 1946; virium nisuumque unitas promovenda, 1948-1949; eius moderatores et. propugnatores sunt, formandi, 1732, 1950; socii optimam spiritualem ac doctrinalem formationem percipiant, 1951, 2039; familiae religiosae ad A.C. progressum conferant. 1953; politicarum partium studia et commoda ne persequatur, 1954; apostolica A.C. natura, 1978; eius definitio, 1979; sacerdotes sint A.C. promotores, 1732, 1980, 2039; 2209; est votorum Leonis XIII adimpletio, melioris futuri Ecclesiae auspicium, 1981; indefessi labores in A.C. fovendam sunt impendenti, 1982 s.; dissertationum et librorum de A.C. copia, 1984; et libéralisants, 2178; et vocationes ecclesiasticae, 1901, 1971. 2054. 2058, 2091. 2096, 2133. 2150, 2158, 2260, 2395, 2437-2448.
— Vide .1 *postdatas, Laici.*

Adaptatio: *Novis necessitatibustemporis:* Facultatum studiorum ecclesias! icorum, 2644-2650, 2875-2894; formationis sacerdotalis, 2621-2643, 2659-2672, 2856-2862, 2895-2901, 2910, 2950-3071; methodi paedagogicae, 2216, 2217, 2281. 2624, 2625 s.. 2638. 2887 s., 2954, 2972 s.. 3003, 3005 s., 3060, 3064 s.; pastoralis structurae, 2741-2746. 2788-2823. 2907, 3189; sacerdotalis actionis et vitae, 2707-2728. 2924-2948, 3171-3202; theologiae, 2637, 2730-2732, 3038-3050.
Peculiari locorum culturae: in liturgia, 2754; in theologia, 2665-2667. 2754. 3026; in philosophia, 3216; in actione missionali. 2666 s., 2751 s.
— Vide *Facultates studiorum ecclesiasticorum.*

Administratio: *Bonorum ecclesiasticorum. 1722.* 2660, 2716.
— *Bonorum Seminarii,* 363, 412, 441, 730, 892. 1005, 1092, 1304, 2034, 2332.
— Vide *Deputati.*
— *Seminarii:* ii qui Seminario praeesse debeant, 2988; cfr. 2025; Seminaria Regionalia, 1461, 1986 s.
— *Paroeciae,* 3064, 2921, 766, 771.

Admissio: *Ad sacros Ordines,* vide *Ordinandi.*
— *In Seminarium:* qualitates requisitae, 290, 303, 361, 462, 880, 1004, 1304, 1469-1471, 1520-1521, 2026, 2064, 2089; accuratae selectionis necessitas, 354-355, 361, 462, 474-479, 775, 791, 826, 841, 872, 1107, 1148, 1697, 1924, 1962s., 2215, 2280, 2289, 2321, 2397, 2426 s., 2531, 2627; illegitimi, 725, 863, 1469, 2541; qui ex alio Seminario dimissi sunt, 1201-1208, 1268, 1471, 2318; qui ad aliquam familiam religiosam pertinuerint, 2092; condiciones admissionis in Seminarium Maius, 2634, 3027 s., Minus, 2972, 2974,
In Facultatem studiorum ecclesiasticorum, 1785-1788, 1831 s,, 2886, 2582.
Adulator et Proditor clericus degradandus, 69.
Adulescentes curentur ut ad utrumque clerum idonei serventur, 1970; praesertim per consociationes Actionis Catholicae, 1971 et per parentes Christiana fide ac virtute spectatos, 1972.
Advenae Sacerdotes: dioeceses suum proprium seminarium habeant, etiam ne animarum curam advenis sacerdotibus committere cogantur. 878.
Aedificium, 302, 360, 424, 733, 1808, 1871, 2157, 2216, 2263, 2291, 2332, 2468, 2953, 2982.
Aequator, 861 8., 863 s.
— Vide *Conventiones.*
Aetas admittendorum in seminaria: providentissimis gravissimisque Ecclesiae legibus cautum semper est, ut adulescentes clerici vel a teneris annis in seminaria excipiantur et ad spiritum ecclesiasticum conformentur, 95, 122, 282, 290, 356, 413, 513, 538, 627, 664, 669, 713. 721. 754, MI, 790, 795, 810, 811, 816, 818, 855, 1132, 1169, 1263, 1391, 1603, 1705; cfr. 42, 97, 199, 746, 972, 2166, 2785, 2968; de iis (pii provectioris aetatis sunt, 2980; cfr. 672, 2215, 2395, 2900 s.
Aetas canonica: ordinandorum, 24, 34, 131, 223, 298, 997, 1396, 3004; ad diaconatum permanentem, 2799.
Aeterni Patris: Litterae Encyclicae Leonis XIII de Christiana philosophia instauranda, 1114.
Afliliatio: seminarii facultati theologicae (notio, (inis, effectus), 2892 (n. 47); seminariis in studiis bene ordinatis commendatur, 3055.
Afri et s. ordinationes, 107, 125.
Africa: de sacris vocationibus in eius regionibus peculiari modo fovendis, 2309, 2651, 2863.
Agapitus (S.), Papa, 98.
Aggregatio: ad Pont. Opus vocationum sacerdotalium. 21 lis., 2442.
Alexander II. Papa, 225.
Alexander III. Papa, 232-235.
Alexander VII, Papa, 465-470.
Aloisius Gonzaga (S.): studiosae iuventutis patronus, 2007; exemplum puritatis, humilitatis et caritatis, 1649.
Alphonsus De Ligorio (S.): probabilissimus theologiae moralis fons, 1000; eius sententiae in theologia morali tuto teneri possunt, 1548-1573; quid de admissione in seminarium, de dimissione, de seminarii regimine deque ad sacros ordines promotione senserit, 1697-1702; confessarius, cum agitur de seminariorum alumnis indignis vel ineptis, « eo se durior rem poenitentibus praestat, quo ipsis se faciliorem impertit », 1964; non sullicit quod Episcopus nihil mali noverit de ordinando, sed debet certus fieri de eius positiva probitate, 1966; cfr. 1701.

Alumni: et condiciones nostri temporis, 2632, 296), 3020, 3064; et. iuvenes coaetanei, 2954, 2973, 2977; et mulieres, 3010, 3065; et necessitates Ecclesiae universalis, 2973, 3066; pauperes invalidi, 235, 269; cfr. 244); inter pauperes eligendi, 290, 2630, 2641; et presbyterium, 3008; cfr. 2956, 2957, 2630, 2632; et religiosi, 2640; et seminarii communitas, 2953, 3007; et superiores, 2630, 2632, 2954, 2985, 3011.

Aetas — vide *Aetas admittendorum in seminaria. Aetas ea non ica ordina n do rum.*

Dotes humanae et morales, spirituales, intellectuales, condicio physica et psychica — vide *Admissio, Ordinandi, Scrutinia.*

Scientia, virtutes et apt Pudines acquirendae - vide *Institutio humana, intellectualis, pastoralis, spiritualis.*

Amentes: irregulares ex defectu, 1409.

America Latina: 876, 1092 s., 2274, 2346 s., 2356. 2516, 2738, 2908.

Americae Sept. Civitates Foederatae: 718, 806, 878, 819 s., 1244, 1678 s., 2059, 2385, 2387.

Amor: sacerdotis erga Ecclesiam, 2171, 2403; si amore et fidelitate cum Ecclesia coniuncti erunt sacerdotes, numquam fiducia aut virtute deficient, 2171, 2365, 2630; cfr. 3066; erga contraires, 2589, 2697, 2712, 2957, 3008; erga Summum Pontificem. 2365; erga fideles. 2359; erga Patriam. 2119.

Anacletus (S.), Papa, 1-2.

Anastasias I (S.), Papa, 29-30.

Angelicum Pont. Athenaeum: 2339-2341.

Angelicus Doctor vide *Thomas Aquinas.*

Annus Pastoralis: post ordinationem presbyteralem, 2536, 2938 s.; eius finis proponitur, 2938, 3071.

Annus Scholaris: quando ad effectum sacrae ordinationis, studiorum anni expleti dici possint. 1291, 1293.

Anthropologic: de eius momento in disciplinis philosophicis et theologicis, 2887 (n. 28), 3142, 3148; in theologia morali, 3044; in philosophia, 3215.

Vide *Scientiae humanae.*

Antiquitates vide *Monumenta.*

Apologetica: in solida Patrum et Scholasticorum doctrina fundetur, 930; modo hodiernis necessitatibus aptat tradatur, 3043; cfr. 1311.

Apostatae a Fidi non ordinandi, 38; sunt irregulares ex delicto, 1414.

Apostolatus: studia specialia ad lines apostolatus, 2630; apostolicam laicorum actuositatem excitare et fovere alumni addiscant, 2641, 2657. 3065; practica in apostolatu exercitia, 2642. 3067 s.; universitates et apostolatus intellectualis munera, 2648, 2880; laicorum apostolatus. 2657. 2863; peculiaris et ordinata formatio apostolica alumnis praebeatur, 2669; studia specialia a<l apostolat um obeundum, 3052-3055.

Aquinas vide *Thomas Aquinas.*

Archaeoiogia Sacra: in Urbe addiscenda, 702; in Seminariis docenda, 842, 1248, 1314; disciplina theologica specialis, 1877; Pont. Institutum Archaeologiae Sacrae Romae: studiorum methodus, 1790; curriculum. 1792. gradus academicé 1S02 s.; disciplinae tradendae, 1853; a. biblica. 1220. 1544.

Archiva et Tabularia: catalogus et inventarium rite et accurate facienda. 547; quanti ar-

chiva seu tabularia ei bibliothecas semper fecerit Ecclesia catholica et. iu primis Romanus Pontifex. 1135 s.; clerici idonei ad archiva et bibliothecas regenda opportune praeparentur, 1137; quae cura et vigilantia ab Ordinariis sint adhibendae archivis et bibliothecis ecclesiasticis, 1137; archivum seminarii opportunis normis ordinetur, 1607.

Archivistica in seminariis doceatur, 2513 s.

Argentina: de officio sacerdotum circa Actionem Catholicam, 1732; de erigendis seminariis, 1902.

Arma clericis non gerenda, 103, 140, 222, 223, 325.

Armenia: 394 s., 756, 1976.

Ars Sacra: alumni philosophiae et theologiae in ea erudiantur, 2231; cfr. 1314, 1544; in seminariis historia bonarum artium et specialim artis sacrae tradatur, 1634, 2570, 3029.

Ascetica: a scientia theologica non disiungenda, cfr. 1719; selectiores meditationum libri nec non de re ascetica probatissima ab alumnis cognoscantur, 1926; ascetica et mystica theologia in seminariis tradenda, 1546, 1548, 1573, 2640, 3045, 3064; cfr. 566, 580, 1275.

Atheismus: debita cura tribuenda est quaestionibus hodierni atticismi, 3050; de eius studio et de institutione alumnorum ad dialogum cum non credentibus, 3133 s., 2961, 2909, 3(164, 3066, 3212.

Athenaea Ecclesiastica Romana: de rationibus quae inter ea exoptantur, 2575; normae pro sacerdotibus et seminaristis Italicis Romae commorantibus et pro eorum inscriptione in eis, 2142; normae circa alumnorum inscriptionem, 3144; cfr. 2104, 2228.

Auctores: librorum manualium delectus, 811; ne in seminario adhibeantur libri falsas opiniones continentes, 885; auctores in seminariis adhibendi, 952; praesertim in theologicis et philosophicis disciplinis, 805; clerici theologicarum doctrinarum, ecclesiasticae historiae et sacrorum canonum scientiam ex auctoribus ab Apost<dica Sede probatis depromptam consequantur, 795; litterae ex clarissimis ethnicis scriptoribus ab omni labe purgatis optimo iure addiscuntur, 795, 886, 890; auctorum explicandorum delectus, 2491; selecta SS. Patrum opera tractanda in cursu Latinitatis Christianae, 2504.

Auctoritates Academicae Facultatum studiorum ecclesiasticorum, 1774 s., 1824 s.

Auditores: Universitatum et Facultatum studiorum ecclesiasticorum, 1784; eorum inscriptio. 1785 s., 1831, 2886; Universitates et Facultates auditoribus laieis pateant, 2886; auditorum in Universitatis vita participatio, 2886.

‹ Augustinianuni » Institutum Filtrisi¡cum a Paulo VI inauguratur, 3127 s.

Augustinus (S.): studio et pietate summus, 1729 s., quanti fecerit. lectionem, 1729; quam utile sit in studium operum S. Augustini incumbere, 1728; momentum theologicum operis « De Civitate Dei », 981; humaniores litteras commendat, 766; cfr. 917; peculiari luce inter ceteros doctores refulget, 2616; viam ostendit ad veritatem naturalem et revelatam investigandam, 3128.

Autoeducatio: abdicationem muneris paedagogici denotat, 2366, 2432, 2510; optimismo circa naturam humanam indulgete 2432; veram iuvenum

maturationem praepedit, 2432; regulas seminarii parvi habet, 2433; naturalismum sapit, 2434; individualismum alumnorum exaltat. 2432.
Austria: 335 8., 807 s., 810, Sil s., 1887 s.
Vide *Conventione».*
Baccalaureatus: de eo leges, 1802 s.; cfr. primus gradus académicas, 2881, 2891, 2892, 2893; seminaria Facultatibus theologicis affilianda ut baccalaureatum concedere possint, 3055.
Badenia: 820 s., 1883.
— Vide *Conventiones.*
Baptizati ab Acatholicis irregulares sunt ex delicto, 1415.
Barba — vide *Coma.*
Barbadicus Gregorius (S.): seminarium inter primos condidit idque conditum optimis legibus instruxit, 1358; cfr. 1531; doctrinae amplificandae cupidissimus, 659, reformationis tridentinae propugnator, 2527.
Basilios M. (S.): Immaniores litteras commendat, 966; cfr. 917.
Bavaria: 694, 784, 865, 979, 1624, 2770, 2771, 3143.
— Vide *Conventiones.*
Belgium: 343. 710 s., 719, 1130, 2118.
— Vide *Conventiones.*
Bellarminus Robertas (S.): apologeta praestantissimus, 1602, 2517.
Bcnodictini, 895.
Benedictus XII, Papa, 257-259.
Benedictus XIII, Papa, 532-547.
Benedictus XIV. Papa, 626-651.
Benedictus XV. Papa, 1357-1585.
Beneficentia pro seminario commendatur, 775, 812, 1022, 1585, 2056, 2095, 2441.
Beneficium: clericorum magistris competens beneficium conferendum. 235, 239, 242; beneficia simplicia seminario applicari et incorporari possunt, 292; beneficiorum quorumcumque pars aliqua vel portio in seminarii utilitatem cedenda. 292; beneficia ecclesiastica congruae clericorum sustentationi destinata, 529; aliqua beneficia alumnis virtutibus claris conferantur, 627; beneficia ecclesiastica non sunt, conferenda nisi dignis, 643: systema beneficiale relinquendum vel saltem reformandum, 2725.
Bernensis Pagus: 714 s.
— Vide *Conventiones.*
Bibliotheca: bibliotheca sacerdotum instruatur bonis libris, 311; erectio et cura in seminariis commendatur, S93, 2332, 2982, 3062; bibliothecae Romae, 2044; Bibliotheca Apostolica Vaticana, 1135-1137; bibliotheca in usum cleri, 2223, 2722, 2944; bibliotheca in Universitatibus et Facultatibus studiorum ecclesiasticorum, 1809, 1872; adsit in seminariis specialis bibliotheca biblica, 1227, 2186; liturgica, 2584; de re oecumeiiica, 3102: communis usus bibliothecae eum acatholicis, 3104, 3109.
Bibliotliecarius: specialis institutio, 1137; in seminariis necessarius, 2988, 3062.
Bigami: irregulares ex defectu, 1410; cfr. 18.
Bolivia: 2094 s., 2343, 2353.
— Vide *Conventiones.*
Bona Temporalia: sacerdotis habitudo ad bona temporalia. 2203, 2212, 2371, 2414, 2450, 2630, 2715, 3012; cfr. 603.
Seminarii — vide *Administratio.*
Bonaventura (S.): eminet inter scholasticos doctores, 2740.
Bonitatius I (S.). Papa. 34.
Bonifatius IV. Papa, 120.
Borussia: 970, 1714.
— Vide *Conventiones.*
Brasilia: 1014, 1063 s., 1125 s., 1943 s., 2105, 2148 s., 2153 s., 2173 s., 2275 s., 2356.

Brcviariuin - Vide *Officium divinum.*
Britannia: 231: 243, 281s., 356, 791, 993 s., 1513, 2740.

Caelcstinus I (S.), Papa, 35.
Caelibatus sacerdotalis: sacerdotes et levitae insolubili lege caelibatus constringuntur. 19 s.; 23, 31, 44, 49, 50, 95, 97, 117, 229, 230, 684; c. obbligaiio cum diaconatu connectitur, 3357; eius fecunditas, 2246; Ecclesiae disciplina hac in re confirmatur, 2713, 3170; ea lex fideliter servanda, 2865, 3195 s.; gloriosa pro ea lege Ecclesiae certamina, 2410; de eius sanctitate et convenientia, 2244, 2410, 3074 s.; eius fundamentum, 3193; alumni diligenti cura educentur ad hunc statum, 2631; cfr. 2221; Ecclesia ritus Latini eos tantum ad sacerdotium eligit, qui caelibatum amplecti velint, 3009; de periculis castitati adversantibus alumni moneantur, 2631; custodiatur per vigilantiam, orationem et abnegationem suiipsius, 2202, 2247, 2248; de eo Litterae Encyclicae Pauli VI, 2824 s.; caelibatus lex denuo confirmatur. 2824; sacer caelibatus et exiguus sacerdotum numerus, 2828, 3084; recta alumnorum institutio ad caelibatum, 2829 s.; minus idonei ad caelibatum a sacerdotio capessendo dehortandi sunt, 2247, 2833; libera caelibatus electio. 2838; eius observantia certis spatiis experimento probetur, 2047, 2840 s.; sacerdotalis vita et caelibatus, 996, 2410, 2842 s.; dispensatio a caelibatu, 2736; condiciones servandae a sacerdotibus dispensatis, 3149; c. m Eccl. Orient ali, 996, 3279,3301.
Caeremoniae Sacrae: addiscendae, 291, 351, 348, 377, 378, 389, 406, 425, 486, 502, 531. 536, 543, 546, 562, 754, 771, 783, 791, 842, 873, 1003, 1013, 1482, 2166; alumni altaris ministerio inserviant, ut ritus et caeremonias addiscant, 426, 829; populus de e. s. edocendus, 308.
— Vide *LiIuri/ia.*
('anadia: 803 s., 817, 886, 2031 s.
Canones Sacri: a clericis addiscendi, 25; non licet eos ignorari, 35, 172, 215, 279.
Canonicus Theologus, sacras disciplinas in seminario docere potest, 1376.
Canius sacer: alumni cantum Gregorianum addiscant, 543, 649, 1067; cfr. 291, 502; ut traditione acceptus est, in seminariis cum diligentia colatur, 1162-1166, 2166; apparet mira pulchritudine praeditus, 1165; quantum cordi sit Romano Pontifici, 1300, 2608; plena et solida institutio in cantu sacro impertienda est, 2345, 2469; cius momentum pro ministerio pastorali, 1314, 2536; magni habeatur institutio et praxis musicae in seminariis, 2570, 3029; cfr. 27-80.
— Vide *Musica sacra.*
Cappella (Oratorium): maxima habeatur cura ecclesiarum, 389; habitatio in domibus aedificatis super cappellis, 464; ecclesiae et oratoria speciem genuinae artis praeseferant, 2583; nitida et orationi apta esse debent. 2685.
Caritas: c. opera, 2090; requiritur ad sacerdotium, 2119; fundamentum sanctitatis, 2200; ardor caritatis, 2300; signum vocationis, 2968, 3000; caritas pastoralis, 2709, 2413.
Carnifices: irregulares sunt ex defect n. I t I 3.
Carolus Borromaeus (S.): seminariorum patronus, 964, 2007 de clericorum disciplina egregie meruit, 961, 1538, 2527 cfr. 891, 1125, 1153, 1531

« modica neglegentia in sacris ordinibus conferendis maximam irrogare potest culpam », 1966.
Castitas: a levitis et sacerdotibus custodiatur, 23, 50, 3284; clericis praescripta, 95, 117, 228, 652; de eius excellentia, 2244; cfr. 1613, 1720; c. et Eucharistia, 20, 23, 49, 50, 1720, 2244; in ordinandis per plures annos probanda, 106, 111, 954: Episcopi clerum sibi commissum in sobrietate et castitate nutriant 189, 192; quomodo clericis colenda, 605, 2244; adiumenta ad eam servandam: vigilantia ac fuga periculorum, 2249; falsae opiniones hac de re confutantur, 2250; pudica verecundia, 2221, 2251, praecellentia et fecunditas, 2327, 2388; de c. instructio, 684, 2221; c. et scientia, 1589, 1613, 1616 s., 1720; puritas cordis, 2410; ante sacrorum Ordinum susceptionem probanda, 106, 117, 228, 1963, 2153, 3000, 3232, 3236 s.; cfr. 160, 186, 249.
— Vide *Virginitas sacra.*
Catechetica: in seminariis magisterium instituatur de sacra catechesi, 1727; cfr. 2120, 2122, 3064; theologiae pastorali adiciantur praeficae exercitationes, 1476, 1652, 1654, 3068; quaedam proponuntur ad catechetica© cathedram in seminario erectam attinentia. 2517 s.; huius disciplinae magistri tuta doctrina sint, 2519; tradatur theoretic© et eum praeficis exercitationibus, 2520.
Catéchisions: in seminariis minoribus tradendus, 486, 1310; materia ad instrumenta communicationis socialis spectans in catechismo tradatur. 2571; sacerdotis ollieium, 2681; de vocationibus ecclesiasticis tractet, 2970.
Catechismus Romanus: est catholicae doctrinae summa, 348, 366, 652, 706, 1000, 1120, 2517; a clericis prae manibus habeatur, 1120; clerici doctrinam e Catechismo Romano haurire assuescant, 486, 842; ad exercitationes in lingua latina aptus, 2491; cfr. 781, 782.
Cathedrae: eas omnes in seminariis Episcopi constituant, quas ad completam clericorum suorum institutionem necessarias indicant, 711; in Universitatibus catholicis habeatur saltem cathedra S. Theologiae, 2645.
Cathedrali' Ecclesia: servitium ab alumnis seminarii praestandum, 426. 526. 734, 1482; cfr. 291, 2584, 2585.
— Vide *Chorus.*
Cathcdralis Schola: pro clericis instituenda. 226. 227, 235.
Cecoslovachia: 701, 746. 840 s,, 992, 1579 s.. 1660, 2138, 2911;
Chilla: 523, 2050 s., 2856 s.
Chorus: quid professores excusati a choro percipere possint, 1377 s.; seminarii alumni ne choro cathcdralis vel aliarum ecclesiarum ultra certos dies interveniant, 734; in choro congruum locum occupent. 736; etiam in officiis in choro obeundis a suis superioribus dependent, 735; choro assistant superpelliceo induti. 726.
Christiani scriptores (Graeci et Latini): clariores et cognoscantur et magni liant. 1130. 1535; cfr. 795, 886, 890, 2504.
Vide *Patres (Ss.).*
Chrysostomus Ioannes (S.): Episcopus qui indignum ad sacerdotium promoveat, poenam dabit peccatorum quae ab illo committantur ;* 1965; cfr. 1966.
Cinematocrapheum: normae ad pericula praecavenda, 2579 s.. 2581.
Vide *Instrumenta communicationis socinlis.*

Classicae disciplinae: ante philosophiae studium levitae eas addiscant, 1960.
Classici scriptores: scribendi elegantia discenda est ab iis, 1130; cfr. 2489 s.
— Vide *Ethnici scriptores, Linguae, Litterae.*
Clemens Vili, Papa, 415-439.
Clemens XI, Papa, 516-522.
Clemens XII, Papa. 548-625.
Clemens XIII. Papa, 652-662.
Cleri Regina: consociatio Deiparae Virginis Immaculatae sub titulo Cleri Regina, 1296.
Clerici: vi nominis clericus est in sortem Domini vocatus, 288; mulierem corruptam ne ducat, 6; non accipiens symbolum Apostolorum condemnetur, 124; accurate deligendi qui clero ascribuntur, 626; nefas est quemquam ad statum clericalem cogere, vel canonice idoneum ab eodem avertere, 1390; excommunicatio in eos qui quoquo modo cogant virum ad statum clericalem amplectendum, 1494; clerici, plus fortasse in hac vita habituri sunt quod angantur, quam quod gaudeant, 961; tot in seminario alantur alumni, quot respectivae dioecesis necessitas vel utilitas postulat, 637, 643; clerici ceterique seminario addicti nemini mancipentur, 733; clerici (sacerdotes) et illiberales occupationes et saecularia negotia, 656; pauperes invalidi. 235 s., 242; ecclesiastica disciplina instituendi, 192; memoranda clericorum officia, 1265-1267; cfr. 1157-1159; plus quam clericorum numerus, perfecta eorum institutio Ecclesiae interest, 1302; in educandis clericis vigilans adhibeatur diligentia, 212; clericis duo necessaria sunt: doctrina ad cultum mentis et virtus ad perfectionem animi, 1271. 1273; litteris et severioribus disciplinis, praesertim theologicis lite imbuantur. 746, 754. 795, 810, 811, 816; cfr. 39; philosophicis theologicisquc disciplinis, ab omni erroris et; profanae novitatis periculo alienis diligentissime imbuantur. 790; educandi sunt etiam congruenter peculiaribus locorum et temporum necessitatibus, 1023; cfr. 1956; solida clericorum institutio ipsius reipublicae interest plurimum, 1096; cfr. 979, 989; tales elYormentur, quales et sanctitas vocationis suae et populi christiani necessitas expostulant, 1151; instituantur ut forma gregis liant, 711; clerici spes sunt et vehit inchoata forma sacerdotis, 977; tonsura atque habitu clericali semper utantur, 291; ab iis omnino declinent, quae clericis vetita quaeque eos nequaquam decent, 790; necease est excellenti sedulitate, studio, devotione, paucitas clericorum compensetur, 938; ita parentur ut bonitate, disciplina, scientia ceteris praeluceant 1663, 1717-1721; cfr. 288, 532, 1371; in exercitus ordines ad-Sciti quomodo sc gerere debeant, 2060; a radiaest hesiae consultationibus se abstineant, 2100; ne fungantur psychoanalystarum munere, neque psychoanalystas adeant. 2464; clerici ‹ operarii › inter vacationes ne permittantur. 2234; cfr. 2344; Institutum clericorum saecularium in communi viventium a S. Sede approbatum, 473.
Clerici Ecclesiarum ritus Orientalis, 3249-3302; normae generales, 3249 s.; aliae eparchiae adseriptio, 3255 s.; iura et privilegia, 3264 s.: obligationes, 3271 s.; reductic ad statum laicalem. 3299 s.; nova dispensandi ratio, 2736; cfr.

2541. 27s6. — Vide *Oriens christian/us.*
— Vide *Alumni, Ordinandi, Scrutinia.*
Clerus — Vide, *Sacerdoti.*
Codex luris Canonici: canones ad «•lorico» ct seminariorum alumnos spectantes. 1370-1496; ad Ecclesias ritus Orientalis quod attinet, 3249 s.
Coll alio rat io: cum acatholicis (christiania), 2703, 3103; cum diaconis, 3065; cum Episcopo. 2589, 2591. 2619, 2712, 2983, 3199; eum laicis, 2657, 2702, 2746, 3201; cum non credentibus, 3141. in missionibus, 2663, 2670, 2752, 2755; inter sacerdotes. 2589, 2697, 2712, 2957, 3008; inter scholas. 2650; inter Universitates, 2650, 2879, 2882; cum Superioribus seminarii. 2784. 2954, 2985; professorum eum Superioribus seminarii. 2999; interdisciplinari», 2638, 2732, 2879, 2S82. 2888 (n. 37), 3060.
Collegia: *pro clericis* Universitatem frequentantibus, 273;
ad diaconos formandos commendantur, 2793;
pro laicis etiam episcopalia, distincta sint a seminariis, 1125, 1132, 1304; praefecti munus alumnis seminariorum, et Romae etiam sacerdotibus in studia incumbentibus, interdicitur, 1176, 1655; apud Universitates convictus pro iu venibus laicis habeantur, 2647.
Collegia et Convictoria Ecclesiastica I rbis: de eorum utilitate, 394 s.. 894; solidam institutionem Romae acceptam alumni in patriam referant, 2110: de usu spectaculorum « televisivo-einematographicorum » in eis, 25S1: normae pro 1'on victoriis ecclesiasticis Romae, 2362.
Vide *Romana institutio clericorum.*
(oliceium: *America? Septeuiriaualis* Foederatorum Civitatum (Pont. Collegium): ad eius alumnos, de praeparatione Romana ad sacerdotium, 2019; saeculo exeunte, ex quo conditum est, *a* loanne XXIII invisitur. 2387; novum in Urbe conditum ephebeum, omnibus artis ac technicae rationis utilitatibus praeditum, 2387.
— *Anglorum* (Venerabile Collegium): in Urbe instituitur, 356.
Armenorum (Pont. Collegium Leoninum): de utilitate Collegiorum ecclesiasticorum in Urbe. 394 s.; ad eius alumnos, de magno sacerdotalis praeparationis opere, 1976.
— *Belgarum* (Pont. Collegium): primo saeculo ab eius ortu exeunte. a Pio XII gratulationibus ac votis cumulatur, 2118.
— *Bohemorum* (Collegium): in Urbe condendum. 992.
— *Germanicum* (Collegium): de obligatione eius constitutionum. 414; 2S0, 368.
— *Germanicum - Hungaricum* (Pont. Collegium): Pius XII, cius alumnos adhortan», quasdam praecipuas virtutes candidatorum ad sacerdotium collustrat, 2119: idemque gratulatur de quarto saeculo impleto ab eiusdem collegii ortu. 2232.
— *Graecum* (Pont. Collegium): eius natura in perpetuum delinitur, 442 s.
— *Hibcrnicum* (Pont. Collegium): de eius tine praecipuo, 702 s.
H ispanicum (Pont. Collegium): ob dena vitae lustra feliciter expleta, a 1'io XI1 dilaudatur. 2101; Pius XI1 sacerdotes novellos eiusque alumnos alloquitur, 2277 s.; idemque eius novellos sacerdotes adhortatis, proprietates Romanitatis collustrat, 2312.

— *Hispanicum* (Pont. Collegium-Seminarium): nova eius sedes Romae a Paulo VI inauguratur, 2651; momentum recolitur ecclesiasticae institutionis in Urbe, 2651 s.
— *Lusitanum* (Pont. Collegium): in Urbe erigitur, 1129; sacerdos cum sanctitate tum solida formatione praeditus esse debet, 2311.
— *Nepomucenum* (Pont. Collegium): a Pio XII commendatur, 2138.
— *Pium Brasilianum* (Pont. Collegium): curent episcopi ut alumni, non intermissa vice, in id mittantur, 2156; de vasta cultura clericis necessaria deque oratione et virtutibus sacerdotalibus, 2275 s.; de sacra liturgia, 2356.
— *Pium Latinuni Americanum* (Pont. Collegium): de sacra liturgia, 2356.
— *Sancti Hieronymi Illyricorum* (Collegium): de ratione admittendi alumnos, 462.
— *Sancti losaphat* (Pont. Collegium): Romae ad sacerdotium institui magnum est donum, 1884 s.
Sancti Petri Apostoli (Collegium); instituitur in Urbe ad excolendos sacerdotes indigenas, 2170 s.
Prbanum de Propaganda Pide (Pont. Collegium): ad eius alumnos, de veritatis catholicae apostolis. 1923; sana doctrina et sacerdotales virtutes alumnis commendantur, 2354; de arcta unione sacerdotis cum Deo et cum proprio Episcopo, 2733.
Columbia: 986 s., 1901, 2260 s., 2420, 3085.
— Vide *Conventiones.*
Coma: comam et barbam clericus ne nutriat, 61, 86, 3288.
Commissio: *Biblica* (Pont.): S. C. de Sem. et Stud. Univ. Praefectus inter Cardinales eiusdem Commissionis refertur, 1664-1667; decisiones eius plurimi sunt faciendae et. explanandae in schola sacrae Scripturae, 1575; novae normae de ea ordinanda, 3165; cfr. 2113 s.; gradus ab ea concessi, 1630; de eius iure gradus académicos concedendi, 1797.
— *Episcopalis* pro seminariis, 2962.
- « *Technica* » peritorum pro seminariis, 2910.
Theologica international^ 2923.
Communicatio socialis — Vide *lustramenta communicationis socialis.*
Communio Eucharistica: frequens et cotidiana in seminariis commendatur, 291. 364, 425, 537, 613, 706, 873, 1071, 1200, 1481, 1673, 2036, 2083, 2584, 2813, 3014.
— Vide *Eucharistia.*
Communio Hierarchica: 2693, 2712, 2956, 3184.
Communis vita: et institutio ecclesiastica adspirantium ad sacerdotium, 122, 199; cfr. 219, 473; et clerici canonici, 146, 170, 182, 199, 204; communis vita sacerdotum promoveatur, 2222, 2699; cfr. 221.
— Vide *Collegia, Seminaria.*
Communismus: alumni admonendi de perniciosis theoriis communismi, 1548; de remediis contra communismum adhibendis, 2021; c. et sacerdotes, 2225; destudio marxismi, 3139.
Communitas Fidelium: de eius potioribus muneribus in vocationibus sacris excitandis, 2623, 2967, 2915; communitas et vita seminarii, 2973; et formatio spiritualis, 3008. 3157.
Concilium Vaticanum II: *Capita documentorum* in hoc volumine exstantium:
Const, de Sacra Liturgia « Sacrosanctum Concilium », 2542-2570.

— Decr. de instrumentis communicationis socialis « Inter mirifica», 2571.
— (oust, de Ecclesia «Lumen Gentium », 2587-2591.
— Decr. de Ecclesiis Orient. Oath. « Orientalium Ecclesiarum », 2592-2597.
Decr. de Oecumenismo « Unitatis redintegratio », 2598-2603.
— Decr. de pastorali Episcoporum munere «Christus Dominus», 2618-2619.
— Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae ‹ Perfectae caritatis », 2620.
— Decr. dc Institutione sacerdotali «Optatam totius», 2621-2643.
— Declar. de educatione Christiana « Gravissimum educationis », 2644-2650.
— Const, de divina revelatione « Dei verbum », 2653, 2656.
— Decr. de apostolati! laicorum « Apostolica»! actuositatem ›, 2657.
— Decr. de activitate missionali Ecclesiae « Ad Gentes divinitus », 2659-2672.
— Decr. de presbyterorum ministerio et vita ‹ Presbyterorum Ordinis», 2673-2728.'
— Const, de Ecclesia in mundo huius temporis « Gaudium et spes », 2729-2732.
Spes in Concilium reponenda, 2658; eius sortes ex sacerdotali institutione pendent, 2621, 2925; fidelitas Concilio servanda, 3072; in eius spiritu alumni formandi sunt, 2643; eius doctrinalis auctoritas, 2756; eius doctrina recto sensu intelligenda et exponenda. 27."ni. 2779.
Concelebrai io: concelebrationis visus a Concilio Vativano 1l extenditur, 2550; commendatur praesertim in sollemnioribus festivitatibus, 2584; concelebrat ione communio hiérarchie;! apte significatur, 2693, 2697; casus. in quibus concelebrare licet augentur et definiuntur, 2787.
Concubinarii: subdiaconi oílicio ac beneficio careant, 229.
Conferentiae Episcopales: et Ratio institutionis sacerdotalis conficienda, 2622, 2950 s. passim; 2692; cfr. 3107; et paedagogica experimenta in seminariis, 2769; et diaconatus permanentis instauratio. 2590, 2788; cfr. 2920 et Facultatum Ecclesiasticarum ‹ pianificai io » 2883; et peculiarium Praelaturarum erectio, 2746; et ratio oecumenica institutionis sacerdotalis, 3107; et permanentis institutionis cleri promotio, 2643, 2722, 2747, 2952; et missionalis activitatis insta accommodatio culturalis, 2668. C. e. Regionales, 1153, 3321 s., 3118 s.
Confessarli: confessorii ordinarii in seminario, 705, 1462, 1560; 1685, 1964; extraordinarii, 1466; plena libertas confessorium sibi eligendi, 1466, 3017; in seminariis quae presbyteris Societatis a S. Sulpitio, Congregationis .Missionum, Eudistarum et aliarum huiusmodi concreduntur, 1685; numquam confessariorum votum exquiratur, 601, 1467; moderatores spiritus (confessarli) et forum externum, 1964. 2153; et admissio ad Ordines, 3241; 1964 s.; S. Thomas a Villanova et confessalii plus aequo leniores. 1964; praeter confessarios ordinarios adsint alii spiritus magistri. 376; c. extraneorum copia, 837, 1466; superiores seminariorum et confessiones suorum alumnorum. 6S8. | 105; cfr. 1382. 1558, 1910; et materia castitatis, 1961.2153, 3241.
Confessio frequens: Vide *nitentiae sacramentum.*
Congregatio Missioni' (Lazaristao): 1865 (confessio); Vide Fincen- *tius a Paulo (S.).*

Congregatio (S.) Consistorialis: 1259. — Vide *Congregatio (.S'.) de Sentinariis et Studiorum. Universitatibus.*

Congregatio (S.) de Propaganda Fide: et seminaria in locis missionum, 1516; cfr. 1373.

Congregatio (S.) de Seminariis et Studiorum Universitatibus: a Benedicto XIV a. 1915 condita. 1360-1366; eius competentia. 1373 s., 1664-1665; cius merita de recta clericorum institutione, 1696; nexus inter S. Congregationem Consistorialem et S. Congregationem de Seminariis, 1360; cfr. 1364. — Vide *Congregatio (S.) pro Institutione Catholica.*

Congregatio Peculiaris Seminariorum: a Benedicto XIII instituta, 541.

Congregatio (S.) pro Ecclesia Orientali: et seminaria rituum orientalium, 1373.

Congregatio (S.) pro Institutione Catholica: eius competentia, 2852 s.

Congregatio (S.) Sancti Ollicii: Praefectus S. C. de Sem. et Stud. Univ, inter eius membra numeratur, 1664-1667; et iuramentum contra Modernismum, 1277-1283.

Conscientiae discussio: Vide *Examen conscientiae.*

Consensus: populi circa presbyteros aut diaconos eligendos, 99; cfr. 45.

Consilium: missionale, 2754; pastorale, 3201; presbyterale, 3201.

Consociationes: clerici et consociationes ab Episcopo non dependentes, 836, 1238; sacerdotum consociationes commendantur, 2699, 3200; c. mulierum et sacerdos, 2202.

Contubernia: eorum distinctio servetur, 453; proprium praefectum habeant, 457; alumnorum numerus, 1006.

Corpus: mens sana in corpore sancto et sano, cfr. 513; eius cura. 1487; corporis animique candidati condiciones, 2832 s.; cfr. 2627, 2972, 3000; corpore vitiati ne suscipiantur in clerum, 54, 56, 107, 125, 267, 361, 371. 410, 462; irregulares ex defectu, 1408. — Vide *Gymnicae exercitationes, Admissio, Candidatorum selectio.*

Costarica: 792. — Vide *Conventiones.*

Cuba: 1155, 2130 s.

Cursus introductorios »: a Concilio Vaticano II praecipitur introductio in mysterium Christi et historiam salutis, 2635, 3024; eius durat io et fines, 3024.

Conventiones inter Sanctam Sedem et

— Regnum Neapolitanum (a. 1741), de seminariorum exemptionibus et de iis quae ad ss. Ordines adspirare possint, 635 ss.;

— Rempublicam Gallicam (a. 1801), de seminariis clericorum, 667;

— Rempublicam Italicam (a. 1803), de seminariorum dotatione et regimine, 679 ss.;

— Regnum Bavaricum (a. 1817), de episcopali iurisdictione super seminariis, 694 ss.;

— Regnum Gallicum (a. 1817), de seminariis stabiliter dotandis, 697;

— Regnum Utriusque Siciliae (a. 1818). de congrua seminariorum dolatione deque clericis titulo canonico providendis, 698 s.;

— Regnum Belgicum (a. 1827), de seminariis instituendis conservandisque, 710 ss.;

— Pagos bucernensem, Bernensem, Solodorensern, Tugiensem (Zugensem), in Helvetia (a. 1828), de seminariorum erectione et dolatione, 714 s.;

— Pagum Sangallensein, in Helvetia (a. 1845), (1‹' seminario gubernando ei administrando sub Episcopi moderatione, 747 ss.;
— Imperium Russicuin (a. 1847), de praestanti Episcopi moderamine in seminarii disciplinam et doctrinam, 755 ss.;
— Regnum Hispanicum (a. 1851), de seminariis generalibus et conciliatibus, 786 ss.;
— Rempublicam Costarica© (a. 1852), de seminariorum erectione et regimine, 792;
— Rempublicam Guatimalae (a. 1852), de seminariorum erectione, 793 s.;
— Austria© Imperium (a. 1855), de Episcoporum iure in seminariis gubernandis et administrandis, 807 ss.;
— Regnum Wirtembcrgense (a. 1857), de seminario constituendo et quibusdam convictibus moderandis, 813 s.;
— Magnum Ducatum Badensem (a. 1859), de institutis dioeesanis pro ecclesiasticae militiae alumnis, 820 ss.;
— Rempublicam Haitianam (a. 1860), de seminariis constabiliendis et sustentandis, 832 s.;
— Rempublicam llondurensem (a. 1861). ‹le seminariis dotandis et moderandis, 848 s.;
— Rempublicam Nicaragua© (a. 1861), de seminariorum dotation© et regimine, 850 ss.;
— Rempublicam S. Salvatoris (a. 1S62), de seminariorum dotation© et regimine, 854;
— Rempublicam Venetiolae (a. 1862), de seminariis erigendis, ordinandis, dotandis, 856 ss.;
— Rempublicam Aequatoris (a. 1862), de seminariorum erectione et regimine, 861 s.; eiusdemquo nova versio seu redactio facta est (a. 1882), 861 s.;
— Gubernium Russicum (a. 1882), de seminariis ab Episcopis libere regendis et administrandis, 941 ss.;
— Rempublicam Guatimalensern (a. 1884), de seminario et clericis, 955 ss.;
— Gubernium Ticinense, in Helvetia (a. 1884), de sacra inventate ettormanda et adiuvanda, 958 ss.;
— Principatum Montisnigri (a. 1886), de clericis stadiorum causa Romam mittendis, 976;
Rempublicam Columbia© (a. 1887), de seminariorum et clericorum exemptionibus, 986 ss.;
— Gubernium Britannicum per notas revérsales (a. 1890), de institutione cleri in insula Melita, 993 s.;
— Lettoniam (a. 1922), de cleri exemptionibus deque seminarii erectione et regimine, 1586 ss.;
— Bavarian! (a. 1924), de seminariorum bonis augendis tuendisque, 1624 ss.;
— Poloniam (a. 1925), de clericorum et seminariorum exemptionibus, 1636 ss.;
— Romanian! (a. 1927), de constitutione sacri patrimonii interdioecesani deque episcopali seminariorum regimine, 1661 s.;
— Lithuanian! (a. 1927), de cleri exemptionibus deque seminariorum regimine, 1668 ss.;
— Italiam (a. 1929), de clericorum et seminariorum exemptionibus, 1707 ss.;
— Borussiain (a. 1929), de scientifica clericorum institutione, 1714;
— Rempublicam Badensem (a. 1932), de scientifica clericorum institutione, 1883:
— Austrian! (a. 1933), de clero educando et doctrinis sacris imbuendo ad mentem Ecclesiae, 1887 ss.;
Rempublicam Germanicam (a. 1933). de iute Ecclesiae in seminaria, 1895 ss.;

— Rempublicam Lusitanam (a. 1940), de seminariorum iuribus, 2070 ss.;
— Gubernium Hispanum (a. 1946), <le tuendis et fovendis seminariis, 2146;
— Gubernium Hispanum (a. 1950), de exemptione a servitio militari et de ministerio castrensi sacerdotum, 2189 ss.;
— Gubernium Hispanum (a. 1953), de clericis et seminariis dotandis atque fovendis, 2335 ss.;
Rempublicam Dominicanam (a. 1954), de ecclesiasticis seminariis tuendis, 2252 ss.;
Rhenaniarn Scptemt rionalem atque Westphaliam (a. 1956), de erectione seminariorum, 2229;
— Rempublicam Bolivianam (a. 1958), de formatione clericorum pro missionibus, 2343;
- Rempublicam Bolivianam (a. 1958), dc exemptione clericorum a servitio militari, 2353;
— Rempublicam Paraquarianam (a. I960), de exemptione clericorum, seminaristarum et religiosorum a servitio militari, 2452;
Rempublicam Venetiolae (a. 1964), dc erectione seminariorum, 2572;
— Saxoniam Inferiorem (a. 1965), de theologica facultate erigenda, 2606;
Bavarian! (a. 1966), de erectione facultatis theologicae Ratisbonae, 2770;
Bavarian! (a. 1966), de nova theologicorum studiorum ordinatione in archidioecesi Monacensi-Frisingensi, 2771;
Bavarian! (a. 1970), de facultate theologica Augustae erigenda, 3143.

Conventus: commendantur conventus moderatorum seminariorum, 2626; c. docentium, 2755; e. alumnorum. 2028; sacerdotum. 2162, 2643, 2222, 2722, 2943; Fniversitat um et Facultatum. 2822; c. scientifici, 2880.

Con victoria: Vide *Collegia.*

Convivia haereticorum et schismaticorum clericis vitanda. 81.

Coordinatio: inter scholas catholicas, 2650; laboris pro vocationibus, 2971; actionis pastoralis in territoriis missionum, 2670.

Daemon: a daemone possessi irregulares ex defectu, 1409; daemonis insidiae, 2455; abrenuntiatio operibus diaboli, 208.

Danuisus (S.), Papa, 18.

Delectus alumnorum: Vide *Admissio, Scrutinia, Vocatio.*

Delictum: alicuius delicti reus a clero arcendus, 15, 17; irregularitas ex delicto, 1414 s.

Deputati seminarii: bini ab Episcopis constituantur deputatorum coetus, 291 s., 412, 420; cfr. 547, 892, 1092-1095, 1289, 1463, 2034; de eorum munere, 441.

Deus scientiarum dominus *(Const. Apost.),* 1761-1881; cfr. 1883, 1889, 1956, 2029, 2041, 2063, 2088, 2145, 2169, 2875 s.

Diaconatus: aetas canonica, 1396, studia requisita, 1398; interstitia, 1402; scrutinia ante ordinationem, 1748; materia et forma sacramenti. 2168; neophyti statini ad diaconatum ne admittantur, 13; qualitates animi, 189; de iis qui, ordine diaconatus aucti, vocatione earcant, 1749; reductio ad statum Iaicalem, 3246.

Diaconi: ad ministerium ordinantur, 2590; eorum praecipua munera, 2590; spiritualis vita, 2591; cooperatio cum diaconis, 3065.

Permanentis diaconatus restauratio: t'oneilii Vaticani II praescripta, 2590, 2595, 2662;

praescriptorum Concilii practica applicatio, 2788-2823 (Motu Pr. « Sacrum Diaconatus Ordinem »); studia a permanentibus diaconia peragenda 2920 s.

Nova circa diaconalum disciplina: ingressus in statum clericalem cum diaconatu conjungitur, 3337; ritus admissionis inter candidatos ad diaconatum. 3352; ministeria lectoris et acolythi recipienda, 3353; interstitia servanda, 3355; consecratio ad caelibatum, 3357; diaconorum ad presbyteratum contendentium studia, 3358; obligatio ad Liturgiam horarum, 3359; ingressus in statum clericalem et incardinalo, 3360.

Dialogus: studia praeparare debent ad dialogum eum: mundo huius temporis, 2636, 2729, 2961, 3032, 3065, 3216; confessionibus christianis seiunctis, 2602, 2648, 3099 s.; religionibus et culturis non christianis, 2648, 2671; non credentibus, 2909. 3050. 3064. 3066, 3136 s.. 3212, 3216; laicis, 2657, 3064 (nota 2), 2701; dialogus paedagogicus inter alumnos et superiores, 2782, 2784, 2918, 2954, 2974. 29S3, 2985, 2996; inter superiores, 2990, inter professores, 2999; inter sacerdotes et Episcopum, 2619, 2691, 3199.

Diaria et Ephemerides: alumnis vetantur, nisi ad fidem et pietatem fovendam natura sua sint utilia, 1146. 1235. 1253, 1280. 1285, 1563. 2024, 2028, 2031. 2084; et. professores Seminariorum Regionalium in Italia, 2003, 2069 (n. 10); facultas iuvenibus detur hodiernos eventus cognoscendi. 2217; cfr. 2973, 3031; sensu critico legenda, 2409; cum magistris critica ephemeridum lectio, 3069-

Didactica: doceatur in seminanis, 2120.

Didacticae methodi renovatio, vide *Methodus.*

Dies mundialis pro vocationibus ecclesiasticis quotannis celebretur, 3303; cfr. 2970; nuntia Pauli VI ad hunc diem, 2611, 2874 s., 2915 s., 3080 s., 3153, 3218 s.

Dies Xationalis pro vocationibus ecclesiasticis in Italia instituitur, 2470.

Dies Orientis celebrandus in seminariis commendatur, 1921.

Dies sacerdotalis: pium exercitium diei sacerdotalis commendatur, 2112.

Dimissio e seminario: qui alumni e seminario sint dimittendi. 291, 367, 449, 461. 552, 732, 1013, 1148, 1272, 1490, 1964, 1700, 2064; incorrigibiles, praesertim si contra bonos mores peccaverint, 732. 891, 1490, 1700; curetur ut dimissio tempestive, fortiter et simul suaviter liat, 1935, 3001; a sacro ordine arceantur non idonei, 1962, 1964, 3001; ex aliquo seminario dimissi in alia ne excipiantur, 1201-1208, 1272, 1471, 2064; ex-sernina-ristae et religiosae familiae, 1268; qua ratione dimissi denuo admitti possint, 2318; dimissi a Seminario Centrali in Brasilia, 2155.

Dimissoriae litterae: requiruntur ut Episcopus alienum subditum ad primam tonsurant promovere possit. 1383; certis condicionibus a Vicariis Capitularibus dari possunt, 646.

Dioeceses: unaquaeque dioecesis suum seminarium habeat. 290, 668. 700, 758, 1014, 1453, 1524; in maioribus dioecesibus sit seminarium minus et maius. 295, 1454. 1525; dioecesis quae seminarium maius habere nequeat, alumnos m metropolitanum vel aliud pro-

vincine suae ecclesiasticae mittat. retento tamen parvo puerorum seminario. 1182-1189, 1455, 1526; seminarii habitudo ad dioecesim, 2741 s., 2973, 2983, 3008, 3054; cor dioecesis. 1585, 2626.
Directio spiritualis: commendatur presbyteris, 2212, 2720; apud seminaristas, 2624, 2629, 2975, 3006, 3010, 3017; in con victoriis uni verbi tariis, 2647; instituantur alumni ad directionem spiritualem impertiendam, 499, 688, 1573, 2283, 3045, 3064; praeter singulorum conscientiae directionem curanda est instructio generalis, 3018; cfr. 364; d. s. et rector Seminarii, 688.
— Vide *Director spiritus.*
Director spiritus seu .Moderator pietatis: praeter confessores a Superioribus constitutis adsint in Collegio plures spiritualium rerum magistri, 376; in seminariis sit pietatis moderator, 420, 448, 891, 1150, 1237, 1462, 1527, 1673, 1925, 2027, 2031, 2153, 2629, 3006; omni cura deligendus, 1065, 1961; ab alumnis plena libertate sibi eligatur, 3017; cfr. 1007; cius eximiae dotes, 896, 1559; cfr. 1059, 1070, 1237, 1559, 1925, 2164; in seminario resideat. 1010, 1699; eius munera et otlicia, 1007, 1070, 1150, 1559, 1673, 1684, 2468; cfr. 486-497; totus otlicio suo se dedicet, 1010; externo disciplinae ordini ne se immisceat, 1559, 1684, 2164, 2153; d. s. et scrutinia, 3241, 1964s.; ministerii ipsius fructus, 951; magistros pietatis Ioannes XXIII alloquitur, 2508 s.; potissimas partes ii habent in sacrorum alumnis instituendis, 2508 s.; magni habeant rationes traditas in iuvenum institutione, 2509; ad sanctitatem et amorem crucis eos informent, 2509; moderatoris pietatis opera in convici oriis universitariis, 2647.
Disciplina: antiqua clericorum disciplina, 24-30, 58-82; disciplina. ecclesiastica a seminariorum statu dependet, 739; 1008; vitae sanctimonia sub vigilanti observantia et accurata disciplina fovenda est, 1169, 2171; cfr. 142 s.; dc disciplina et regimine seminariorum, 367, 433, 891, 548 s., 1002, 1236, 1266, 2037; cfr. 2028; de eius studio in clericis omni cura fovendo, 1071, 1128 s.; disciplinae momentum pro pastorali vita, 973; servilis timor et animi levitas in disciplina servanda, 1272: cfr. 1933; laeta disciplinae observantia est signum vocationis, 2366; seminarii disciplina multiplices fructus profert. 2632; variis mat uritatis gradibus aptanda, 2217, 2987; in parvis communitatibus unitas regiminis vitae servetur, 2984; errores disciplinae adversi, 2179.
— Vide: *Auloeducatio; Saturalisnius.*
Disciplinae studiorum curriculi: quaenam disciplinae in seminariis tradi debeant, 291, 366, 402, 543, 625, 765 s., 767-771, 774 s., 780 s., 843, 874 s., 1000, 1110 s,, 1310 s., 1472 s., 1544 s., 1562 s., 1594 s., 1674, 2041 s., 2536, 2634 s., 3021 s.; in Universitatibus, Facultatibus et Institutis studiorum ecclesiasticorum, 276 s., 843, 1572, 1794 s., 1838, 1846 s., 1877 s., 2887, 2888; earum in principales et secundarias (auxiliares) divisio: 1313, 1544, 1569, 1794, 2041, 2888, 3050, 3312; potiora renovationis principia, 2635 8., 2653 s., 2660, 2666 s., 2732, 3026, 3032 s., 3038 s., 3060; conveniens mutua coordinatio: 3022, 3032 (nota 3), 3050, 3060, 3137

(nota 1); omnium disciplinarum conspiratio ad formationem ministri verbi, 2519; disciplinae profanae et missiones, 2081, 2230; d. profanae et apostolatus, 2090.
— Vide *singulas disciplinas.*
Dispensationes Romano Pontifici reservatae, 2736; cfr. 2541, 2786.
Disputationes scholasticae: in Facultate theologica et philosophica, 1791; in philosophiae et theologiae schola, 1937; in Seminariis Reg. Italiae, 2010; earum paedagogica utilitas, 1594; cfr. 673, 769, 772, 875, 919; forma adhibenda in disputationibus philosophiae scholasticae, 1566; dies festus S. Thomae disputatione celebretur, 1609.
Distributio cleri: de meliore cleri distributione, 2741 s.; cfr. 2703 s.
Docendi licentia: dotes requisitae in ea concedenda, 785, 808, 810, 834, 836, 845; cfr. 235, 816, 855, 1782, 1959, 2284. 2626, 2885, 2994 s., 3057: docentes congruis gradibus academicis ornati esse debent, 293, 834, 1477, 2995.
— Vide *Professores.*
Docentes et Magistri Catholici et vocationes, 2053, 2415. 2623, 2915. 2969.
Doctoratus « in Studiis Orientalibus »: certis condicionibus aequiparatur. ad docendi finem, doctoratui in sacra theologia, 2605.
— Vide *Laurea, Gradus academici.*
Doctrina: ante ordinationem sacram examine probanda et requirenda, 12, 32, 33, 124, 127, 155; laus doctrinae et scientia Dei in clericis, 721-723; robustum doctrinae pabulum. 929; ex bonis libris haurienda. 311; divinae sapientiae studium exquirendum, 827; sacerdotes doctrina non communi ornentur, 765, 884, 936, 1274, 1533, 1562, 2212; sacerdos non -atis doctrina instructus, 1290, 1702; clerici magi.- in dies doctrina emineant, 765; doctrinam cum sanctitate coniungant, 664, 774, 977. 1000, 1057, 1064, 1190, 1885; lumen doctrinae sacerdoti necessarium ad munus docendi. 989, 1702; doctrinae qualitas necessitatibus temporis respondeat, 1562, 2063, 2144; lux doctrinae ct candelabrum virtutis, 985; doctrinae rectitudo et sanitas, 625, 746, 754. 777, 790, 795. 811, 816. 855; eius securitas. 2173 s., 2573; animi alumnorum forma, 2043; immutabilis, 2144; a relativismo aliena, 2043. 2192; necessaria ad docendum, 2219; in sana philosophia et pietate fundata. 2232; in traditione radicata. 1181; doctrina et veritates naturales. 2241: cum oratione coniungenda. 2285; eius biblicum et philosophicum fundamentum, 2339; doctrina integra est gloria sacerdotis. 2354; cum ceteris virtutibus sacerdotis coniungenda. 2355; eam docere est primum munus sacerdotis. 2358, 2930; de sacerdotis capite seu de sius doctrina. 2409; profundo studio philosophiae et theologiae acquirenda. 2467; oecumenisrnus et doctrinae integritas, 3097: doctrinalis institutio cum spirituali et pastorali connectatur, 2629; non ad meram notionum communicationem tendere debet. 2638; quantum Facultates ecclesiasticae ad eam excolendam conferant. 2648; lectione divina fundanda. 2656; eius missionalis adaptatio. 2660 s.: est spiritalis medicina populo Dei. 2721. cum testimonio vitae connectatur, 2729; moderna-

rum scientiarum repertis ditanda, 2730; iustae libertatis in doctrina limites, 2730; unitas in Concilii Vaticani II doctrina est servanda, 2756; Magisterio Ecclesiae subiecta, 2758 s.; doctrinae continuitas eodem sensu et eadem sententia, 2799; difficultates ei occurenles, 3176 s.; normae ad doctrinam in seminariis recte proponendam, 3056 s.; doctrinae fidei dimensio ©ecumenica, 3094 s.; dimensio missionalis, 3129 s.

Dogmatica Theologia: ex divinis Libris Sanctorumque Patrum traditione et infallibili Ecclesiae auctoritate hauriatur, 811; cfr. 918, 119, 1545, 1570, 1596; per quot horas seminariorum alumnis sit tradenda, 1313; de periculis novae philosophiae in materia dogmatica, 2192 s.; aliqua renovationis principia a Concilio Vaticano II commendata, 2637, 3042.
— Vide *Theologia, Methodus.*

Domestici: 362, 458, 509, 2029, 2033.

Dominicana Respublica: 2252 s.

Dominicani: 754, 789, 930, 2145.

Duns Scotus Ioannes: de momento eius doctrinae, 2740.

Ecclesia: habet ius proprium et exclusivum suos clericos formando» 9^1 s., 979, 1295, 1451, 1555; cfr. 869 s., 897 s., 1555; maximum eius officium est sufficientem copiam sacerdotum parare, 1591; cfr. 728; eius sollicitudo de suorum sacerdotum formatione, 1958; de eorum selectione, 1663; ita sacerdotes efformat, ut religioni et civitati prodesse possint, 1323; cfr. 637; maximum eius bonum in bona sacerdotum formatione consistit, 1357; cfr. 663, 1129; est optimorum studiorum fautrix et altrix, 968, 1061, 1578; eius fortuna eum seminariorum statu coniungitur, 1125, 1518, 1578; clerici spem Ecclesiae numquam eludant, 417; Ecclesiae amor. 1717, 2365; sensus Ecclesiae, 842, 21 19, 2223, 2243, 2417, 2421, 2507, 2907; E. et actio temporalis, 2178.

Ecclesiae renovatio conciliaris et sacerdotes, 2621, 2673, 2734; universale salutis sacramentum, 2958; fons virtutum, quibus mundus indiget, 2958; sacerdotii ecclesiali» dimensio, 2421, 2507, 2712, 2905, 2907; mysterio Ecclesiae alumni imbnendi, 2630; mysterium Ecclesiae in theologicis disciplinis tradendis, 3039; mysterium Ecclesiae in iure canonico et in historia ecclesiastica docendis, 2637, 3048, 3049; totius E. necessitates alumnis illustrentur, 2641; discant alumni potiora E. problemata cognoscere, 2973, 3066; vocationes fovendae in universalis E. bonum, 2971, 2703; presbyteri et totius E. sollicitudo, 2706; sensus E. signum vocationis, 3000; E. super apostolos fundatur, 3181; E. essentialis structura, 3182; dubia circa eius originem, 3176.

Ecclesiae Orientales: Conc. Vat. II praescripta de ritibus et clericis, 2592 s.; earum patrimonium spirituale, 2593; earum ius ad propriam suam disciplinam. 2593; possunt ac debent liturgia»! et disciplinam suam conservare, 2594.
— Vide *Oriens Christinnus.*

Educatio: – Vide *Institutio sacerdotalis.*

Eloquentia Sacra: — Vide *IIomiletica, Praedicatio.*

Ephemerides: – Vide *Diaria et ephemerides.*

Epileptici: irregulares ex defectu, 1409.

Episcopales conferentiae: Vide *('onferenliae c/›iseopales.*
Episcopatus: aspectus dogmatici, 1, 2, 883, 2168, 2589, 2675, 2693.
Episcopi: eorum constitutio (electio), 45, 883; qualitates requisitae, 43, 47, 105, 211, 233; aetas requisita, 85, 796; eorum obligationes erga clerum, 192, 344's., 352, 815, 2068, 2589, 2618, 2619, 2693, 2694; 2696, 2733, 2956, 3199; et formatio sacerdotalis, 95, 754, 795, 817, 997, 1160 s., l 195, 1243, 1527, 1694, 1703; et spiritualis lectio, 172; et pauperes, 178; et ius inviolabile clericos suos formandi, 970-975, 1555;
— *et Seminaria:* eorum cura, 291, 296, 419, 420, 627, 664, 669. 711, 717, 746, 737, 754, 816, 855, 865, 935, 972, 1023. 1196, 1286, 1323, 1458, 1555, 2152; Seminarium visitent, 627, 727, 1071, 1459, 1584, 2025, 2983; eorum in Seminarium iurisdictio, 861, 1014; et Seminarii professores, 810, 1233, 1959; alumnos cognoscere studeant, 627, 1243, 1521; eorum libertas in Seminario regendo. 757 s,, 785, 792, 794, 805. 807 s., 813 s., 816, 820, 822, 832, 849, 850, 852, 856, 861. 870, 897, 94 1. 955, 970 s.. 979, 1014, 1188, 1295, 1555. 1709, 1888, 1896 s., 2146; E. et Seminaria Religiosis commissa, 523, 838 s.; et eorum alumni in monastica Collegia admissi, 895. Vide *Religiosi.*
— *et admissio ad Ordines sacros:* Vide *Ordinandi, Scrutinia.*
— *et vocationes /avendae.* 2618: Vide *Vocationes.*
obligationes erga E.: oboedientia et amor, 545, 573, 1372, 2171, 2180. 2221. 2629. 2652, 2695. 2712, 2983, 3011. 3199; preces pro E. fundendae, 148; clerici de oboedientia erga E. examinandi, 164.
Epistolae: alumnorum a Moderatoribus inspicientur, 365, 454, 708; alumnos dedecentes, 382.
Epulator clericus obiurgandus. 78.
Errores: in praelectionibus confutentur, 768, 771, 881, 952, 2219; alumni formentur ad eos refutandos, 722 s., 983, 1702, 2173, 2285, 2636, 3034. *quidam errores particulares:* m S. Scriptura docenda, 1621; in philosophia, 2195; relativisrnus dogmaticus l novae theologiae », 2143, 2175; e. rationalism! et liberalismi. 866 s.. 2178; protestantium. 1920; materialismi, monismi, pantheism! et socialismi, 1328; communism!, 1548. 2225; national-socialisrni. 2035; periculi novarum philosophiarum et methodorum in materia dogmatica (‹ liumani generis »), 2192 s.; e. et sacerdotum actio. 2224; actionis haeresis, 2210; e. in vita spirituali. 2176, 2179, 2250; formatio alumnorum sit ab e. aliena. 865; atheismus et saecularizatio, 3134 s.; P. Teilhard de Chardin. 2506 ; pericula nostrae aetatis, 2224. 2778 s., 2908. 3172 s. ; errores sanae philosophiae adversantes, 3214, 3215.
Ethnici scriptores: utiles ad doctrinam christ, explanandam, 905 s.; ad linguae elegantiam addiscendam, 795, 886. S90.
— Vide *Auctores, Classici scriptores.*
Ethica: ab erroribus defendenda, 2196; sustinenda e. theocentriea e transcendens vitam terrestrem, 3215.
Eucharistia: a clericis veneranda, 609, 706. 826 (n. 7), 828, 842, 1002,1013,1611. 1719. 2027, 2062, 2083.2105, 2176, 2207, 2221, 2375s,, 2466. 2651. 2720, 3016,3192.
— *fons virtutum* et abnegation!», 2046, 2204 s., 2375, 2844; fons

caritatis, 2709; caritatis pastoralis, 2710, 3014.
— *renirum vitae* et actionis sacerdotalis, 2107, 2358. 2404, 2421, 2449, 2523, 2584, 2588, 2651, 2677. 2682, 2709, 2734, 2959, 3005, 3014, 3186, 3192, 3182; centrum totius vitae Seminarii, 3014; aedificatio communitatis ab ea incipit. 2690; in E. celebranda sacerdotes personam Christi gerunt, 2709, 3186; Christus eucharist iens auxilium et solatium. 2685; centrum ad quod cetera sacramenta se referunt, 2683; fons el culmen evangeliza! ionis, 2683; totum spirituale bonum Ecclesiae continet, 2683.
— E. et *dignitas sacerdotalis,* 803, 883, 2107.
— *digna Euch. sacrificii celebratio,* 129, 2608, 2709, 2787; puritatem in sacerdote requirit, 1191, 1720, 2244, 2377.
— E. celebratio *circa Episcopum,* 2584; concelebrat io tamquam hierarchicae communionis cum Episcopo expressio, 2693, 2697.
– Diaconus administer E., 2590, 2809.
— E. quotidiana celebratio et frequentatio in Seminariis, — Vide *Missae sacrificium, l'oncelebralio, Communio eucharistica.*
Eugenius II, papa, 196-205.
Eugenios III. papa, 230-231.
Evangelica torma vitae a clericis ducenda, 2629.
Evamrelizalio: officium S. Pontificis, 55; ad e. sacerdotes et laici vocantur, 2515; momentum praedicationis, 2610; e. et paupertas, 2614; alumnis impensioris e. necessitas illustretur, 2672; varii aspectus formationis ad e., 2659-2672, 2751-2755; per e. sacerdotum convocatur populus Dei, 2677; e. est sacerdotum primum officium, 2681; est ad sacraraentalem vitati) necessaria, 2682; Eucharistia fons et culmen e., 2683; adaptationes ad e. hodierni mundi necessariae, 2729 s.; e. et sacramenta, 2913, 3186 s.; obstacula e., 2929, 2961, 3133 s., 3172 s.; e. linis formationis intellectualis, 3021, 3026. 3038; dimensio missionalis formationis sacerdotalis, 3129 s.; necessitas e., 3147.
— Vide *Praedicatio.*
Examen conscientiae: quotidie a clericis peragendum, 364, 486. 557, 609, 828, 1002, 1927, 2170, 2208, 2375, 2466, 2719, 3016.
Examina: in Universitatibus et Facultatibus studiorum eccl., 1795, 1858, 2894;
— in Seminariis ad alumnorum profectum in studiis cognoscendum, 350, 358, 783, 766, 770, 773, 1553, 2012 s., 2029, 3063; peculiare e. iu lingua latina, 2487; e. admissionis in Seminarium, 361, 369;
— apud instituta civilia ad titulos assequendos, 1312, 1554;
— de cura animarum, 162, 238, 279, 35S. 407;
— triennalia et paroecialia, 2940; et studia biblica, 2188;
– Ordinandorum. 39, 41. 162, 335-340, 466, 522, 527, 884 (etiam a Religiosis subeunda), 1199, 1435-1439, 2066; qui gradus académicos possident non sunt examinandi, 340; examinandi ratio, 335 s., 358. — Vide *Scrutinia.*
Exeardinatio Clericorum: 1098-1104; litterae e., 1239-1241; normae dc e. ei incardinai ione recognoscantur. 2704, 2744, 2745.
Excommunicatio quam incurrit qui virum ad statum clericalem amplectendum cogit, 1494.
Exegesis Biblica: in cursu theologico tradenda, 100, 1024 s., 1088 s., 1121. 1209-1227; 1313,

1476, 1546 s., 1574 s., 1621, 1628 s., 1790. 1.850, 2113, 2184, 2194, 2511, 2576, 2637, 2654, 3040; Conc. Vat. II normae, 2653.
— Vide *Scriptura Sacra.*
Exemptio: bonorum Seminarii a vectigalibus, 635 s., 862.
— Seminarii a iurisdict ione paroeciali, 1485;
— alumnorum a militia: vide *M ilit ia.*
Exercitat iones: in labore scientifico, 1791, 1856, 2638, 2889, 3061.
— Iu ministerio pastorali: vide *Pastoralis institutio.*
Exercitia Pietatis: vide *Pietatis exercitia.*
Exercitia Spiritualia: a clericis peragenda, 418, 492, 584, 688, 873, 896, 1002, 1062, 1483; commendantur. 2208, 2619. 2720. 2815; ad perfectionem servandam ct augendam. 754. 1062, 1930, 1974, 2232. 2619, 2815, 3018; e. s. et sacerdotes novelli, 2162; ordinationi sacrae praemittenda, 380, 468 S., 471, 585, 678, 825 (n. 9), 998, 1446-1449; et vocationis exploratio, 684, 2970.
Experimenta» PaedagOgica: in Seminariis; qua ratione fieri possint, 2769; cfr. 2952; peculiaria e. ◊ parvarum communitatum », 2856 s.
— In Seminariis minoribus, 2895 s.
Ad vocationem probandam: vide *Probationes.*
Extra-Collegia alumni Romae commorantes: normae servandae, 2582, 3160 s.

Facultates (Universitates) Studiorum Ecclesiasticorum: Constitutione Apostolica " Deus scientiarum Dominus » reguntur, 1761-1819:
— *Normae generales:* Facultatum st. crei, erectio, finis, species, Instituta analoga, statutorum approbatio, graduum genera et collatio, 1762-1773.
— *De persanis et regimine:* auctoritates academicae-olliciales, 1774-1779; professores, 1780-1783; auditores, 1784-1789.
— *De ratione studiorum:* methodus generalis docendi. 1790-1791; studiorum curriculum, 1792-1793; Disciplinae tradendae et examina, 1794-1795.
— *De collatione graduum acudemicorum:* normae generales, 1796-1801 ; Baccalaureat us, 1802-1803; Licentia, 1804-1805; Laurea, 1806-1807.
— *De rebus didacticis et oeconomicis:* aedificium, 1808; bibliotheca et adiumenta scientifica. 1809-1810; professorum et officialium honoraria atque auditorum tributa. 1811-1813.
— *Normat transitoriae:* 1814-JS19.
— *Ordinat iones ad Constitutionem* Apost. ‹ Deus scientiarum Dominus » rite explendam;
determinationes particulares pertinentes ad:
normas generales, 1820-1822; personas et regimen (auctoritates académicas et officiales; professores, auditores) 1824-1836: rationem studiorum (methodum generalem docendi; studiorum curriculum; disciplinas tradendas iu singulis Facultatibus et Institutis; examina; singulorum graduum collationem), 1837-1S70; res didácticas et oeconomicas (aedificium, bibliothecam et. adiumenta scientifica; professorum et officialium honoraria et auditorum tributa), 1871-1876.
— Appendix I: *Disciplinae speciales* et *cursus peculiares* in Facultate theologica, luris Canonici et philosophica. 1877-1879.
— Appendix II: normae ad quas Universitates vel Facul-

tâtes « Statuta » conficere debent, 1880.
— Appendix III: normae pro « Relatione triennali » conficienda, 1881.
— *Concilii Vaticani II praescripta,* 2648-2050; earum necessitas et finis: formatio sacerdotalis, praeparatio docentium, scientia promovenda, munera magis ardua apostolatus iuvanda, 2648; scientifica investigatio, profundior Revelationis div. intellectus, dialogus, 2648; Statuta earum recognoscenda, scientiae sacrae impensius promovendae, 2649, larga cooperatio instauranda in dioecesi, natione et toto mundo, 2650.
— *Accommodatio Constitutionis* « Deus scientiarum Dominus » ad novas necessitates *(Normae quaedam),* 2875-2894.
— *Principia generalia:* studiorum ecclesiasticorum recognitio iuxta normas Concilii Vat. II, 2876; iusta libertas in investigatione et in munere docendi, 2877; omnium participatio in vita Universitatis vel Facultatis, 2878; mutua cooperatio omnium Facultatum et carum habitudo ad Facultates civiles, 2879. – Indicationes:
— Ad *normas generales:* de finibus Facultatum, 2880; de gradibus academias, 2881; de mutua omnium Institutorum academicorum cooperatione eorumque habitudine ad Facultates civiles et cooperatione cum variis centris investigationis scicntificae, 2882; de Facultatum planificatione, 2883.
— *Ad personas et regimen:* auctoritates academieae, officiales, 2884; docentes, 2885; auditores, 2886.
— Jd *rationem studiorum:* de methodo studiorum, imprimis theologicorum, 2887; de disciplinarum et cursuum diversitate et coordinatione, 2888; de methodis didaeticis, 2889; de examinibus, 2894.
Latinae linguae studium: peculiares normae pro Universitatibus et Facultatibus studiorum ecclesiasticorum, 2495-2496.
Facultas Theologiae: erigenda in Universitatibus Catholicis, ubi nondum exist it; vel: habeatur Institutum vel saltem Cathedra S. Theologiae, 2645; affiliai io Seminariorum Facultatibus th., 2892, 3055; laurea congruens requisita ad docendum in F. th., 2139; cfr. 1771 (3); 1630; 2605; 2114; 2169; de alumnis Seminarii studia apud F. th. peragentibus, 2963; de selectis clericis ad l'niv. vel Fac. eccl. mittendis, 246, 247, 254, 255, 259, 271; specializat ionie studia, 889, 894. 896, 1491, 1582, 2639, 3055.
— Vide *Vniversitat.es Catholicae.*
Familia: et vacationes alumnorum, 1126, 1305, 1529, 1712, 1941. 2028, 2031, 2082, 2136, 2155.
— ei vocationes fovendae, 338, 1369, 1972, 2053, 2095, 2099, 2105, 2132, 2158, 2214, 2361, 2443, 2460, 2623, 2896, 3080, 3157.
— et Seminarium, 2624, 2896, 2972, 2973; cfr. 2216, 361.
— spiritus f. in Seminario, 367, 447, 512, 776, 1686, 2025, 2626, 2891 (nota 3), 3007.
— et admissio alumnorum ad Ordines, vide *Ordinandi, Scrutinia.*
Familiae S. lesu Christi Congregatio: statuta, 602 s.
Famuli: Vide *Domestici.*
Felix IV (S.), Papa, 95-97.
Foriae: Vide *Vacationes.*
Feriae studiorum causa: sacerdotibus concedendae, 2945.
Fideles: et Seminarii sustentatio, 775, 812, 1585, 2056, 2095; et

testimonia de Ordinandis, h 17, 847, 1755, 3002; cfr. 99; et preces pro Ordinandis, 847; et Episcopi electio, 883.
Fidelitas: in fide profitenda, 2140; sacerdotis erga Ecclesiam, 2171; in sacra vocatione, 417, 2607; in ministerio sacerdotali, 2607; praescriptis et doctrinae Conc. Vat. 11, 3072; in deposito fidei servando, 2930, 3057.
Fides: eius cum ratione consensio, 981; intelligentiam perficit, 903, 912 s., eius spiritualis fecunditas; 911 s., 1055; dispositiones spirituales ad faciliorem mysteriorum fidei cognitionem, 908; constantia in f. profitenda, 2140; alumni in f. firmari discant, 2629; Cursus introductorios et alumnorum f., 2629; filosofiae studium et alumnorum f., 3032; formatio doctrinalis ct alumnorum f., 3021; Ordinandi de f. examinandi. 277; professio f. ante ordinationem, apud Orientales, 998; docentes Fac. ecclesiasticarum et res ad f. spectantes, 998; professores et professio f., 834, 1493; professionis f. formula, 2866; iuvenes hodierni et f.; 2961; sacerdotes fidei magistri, 2681 s.; in f. educatores, 2687; invitantur ad fidem profitendam, 2779; Annus fidei, 2903; rectitudo f. et praedicatio, 164.
Foederatae Americae Sept. Civitates:
Vide *Americae Septemptrionolis Foederatae Civitates.*
Fontes theologiae: praecipui f. th., 2655; institutionis theologicae initio exponantur, 3043.
Formatio: Vide *Institutio.*
Franciscos Salesius (S.): eius de bona selectione et formatione sacerdotum sollicitudo, 1701, 1702; F. S. Congregatio, 309.
Fraternitas Sacramentnlis: quae inter sacerdotes vigere debet, 2697, 2848, 2957, 3200; eius multiplex manifestatio, 2967, 3200; eius initia in Seminario, 3007, 3008.
Fundationes: Vide *Legata.*

Gallia: Allocutiones, 2333, 2361; Concilia (synodus) particularia, 230, 236, 244, 544, 765, 767, 770; conventiones, 229, 237; epist tdae ad Episcopos, 795, 1106 (« Depuis le jour »), 1299, 1300, 2123, 862, 882, 916; Episcopi Gal. et Conc. Vat. 1. 887; Institutum Cath. Parisiense, 991, 1255; exhortatio ad Episcopos *g.*, 435; Seminarium Pont. g. Romae (alloet iones, epistulae), 827, 1157. 1190, 1242, 1368, 2233; S. loannes M. Vianney, 2363, 2369; S. Vincent ius a Paulo, 2423.
Gelasias 1 (S.), Papa, 54-82.
Germania: *Concilia* particularia, 270, 784, 834.
— Pont. *Collegium* Germanicum-Hungaricum Romae: Constitutio, 280; Statuta, 368, 414; allocutiones ad alumnos. 2035, 2119, 2232.
— *Conventiones,* 694. 700, 813, 820, 1624. 1714. 1883. 1895, 2299, 2606, 2770. 2771. 2873, 3143.
— *Epistulae* ad Episcopos, 815, 865, 970, 979. 1243, 1555.
— *Instructio* ad Episcopos de erroribus ‹ national-socialism! ›, 2035.
Gradus Academici Ecclesiastici: auctoritas concedens, 1767; eorum genera et definitio, 1768 s.; collatio in variis Facultatibus et Institutis studiorum ecclesiasticorum, 1796-1807; ius Pont. Commissionis de Re Biblica. 1797; laurea in honorem, 1862.
Peculiaria praescripta de singulis g.: de Licentia. 1864-1866; de Laurea. 1867-1870.
— *agnitio g.* iu aliis disciplinis acquisitorum, 1793.

— *aequiparalio:* Laurea in Re Biblica, 1771. 1630, 2114, 1797; Laurea in Studiis ecclesiasticis Orientalibus, 2605; Licentia et Laurea consecuta ante Const. « Deus scientiarum Dominus », 2169.
— Ad Lauream in Theologia et lure Canonico assequendam requiritur expletum curriculum in scholastica philosophia, 1250.
— quidam casus particulares: privilegia Pont. Collegii Armeni Romae quoad g., 399; Seminarii S. Mariae ad Montem (arch. Cincinnatensis), 806.
— gradus académicos possidentes et examina ad Ordinationem, 340.
— g. requisiti *ad docendum in Seminariis,* 2995; cfr. 293, 428, 1477, 1692.
— *g.* requisiti *ad S. Scripturam docendam,* 1630, 2114, 2182.
— principia generalia ad *novam, disciplinam* in graduum materia introducendam *(Normae quaedam):* 2881; condiciones ad primum, secundum et tertium g. a. in Facultate theologica, philosophica et luris canonici, 2890-2893.
Graeci: Pont. Collegium in I rbe erigitur, 442 s.
Grammatica: in g. institutio, 251, 252, 256, 258, 260, 266, 269, 270, 284, 291. 371, 781.
Gregoriana l'ont. Universitas Romae: Summorum Pont, ad professores et alumnos allocutiones. 1600 s., 1648 s., 2240 s., 23oo, 2o*i* «l s.
Gregorius l M. (S.), Papa, 105-119; eius « Regula pastoralis », 173. 209, 210. 215, 217.
Gregorius ll (S.), Papa, 125.
Gregorius IV. Papa, 206-218.
Gregorius \ ll (S.), Papa, 226-227.
Gregorius IX, Papa, 245-246.
Gregorius X. Papa, 247-249.
Gregorius XIII, Papa, 344-400.
Gregorius XIV, Papa, 414.
Gregorius XVI, Papa, 718-752.
Guatiinala: 793 s., 955 s.
Gymnasium (Lycaeum): studiorum programma pro Seminariis Italicis, 1534-1543; cfr. 1310-1312; studium linguae latirme, 1594; Religiosorum studia Immaniora promovenda, 2088.
— Clericorum *studia in litteris,* 303, 346, 425, 481, 506, 707, 743, 765, 768, 775, 782, 880, 1111, 1311, 1472 s., 1535 s,, 1563, 2088, 2218, 2624, 2977 s., 3027-3029.
Gymnicae exercitationes: commendantur, sed cum moderatione, 1687; commendantur, 1940.
— Vide *Corpus.*

Habitus clericalis: deferendus, 62, 140, 184, 288; vestimenta saecularia prohibentur, 103, 220; seminariorum alumni eo utantur, 291. 327, 836; vestis talaris more Romano deferenda, 220, 708, 1934, 2028, 2031; clericorum habitus decens et honestus, 86, 103, 530 s., 640, 645, 790; cfr. 495, 513, 536, 567, 846, 863; 2331, 2360, 2913; Ordinarius loci vel Conferentia Episcopalis prohibere potest quominus clerici habitum laicaleni publice deferant, 2478; in Eccl. Orient. 3288
Hadrianus I. Papa, 132-133.
Haeresis: ex h. provenientes non ordinandi, 5; « h. actionis», 2209, cfr. «virtutes activae» plus aequo exaltatae, 2199.
Haeretici: eorum convivia vitanda, 81; pastoralis ratio agendi cum h., 309; irregulares ex delicto, 1414.
Haiti: 832 s.
Hebraica lingua: in Seminariis tradenda, 280, 881, 888, 1219, 1225, 2187, 2536, 2634. 2889 (n. 41), 3050.

Helvetia: 711 s., 747 «., 958 s.
Hermenéutica biblica: docenda, 881: 1219, 1575, 2184; eius principia, 1029; problema h. modernae, 3211.
Hibernili: Cone. Tuamense, 693; Collegii Pont, in Urbe constitutio, 702 s., Litt. ad Episcopos, 790, 940.
Hierarchlca Communio: Vide *Coniinunio hierarchica.*
Hilarius 1 (S.), Papa, 49-53.
Hispania: allocutiones, 2237,3132; Collegium Pont. Romae, 2101, 2110. 2277, 2312, 2(551.
— *Concilia particularia*, 251, 255, 257, 258, 261, 265, 419, 516; Const. Apost. ad formationem cleri spectantes, 524, 532.
— *Conventiones:* 786, 2146, 2189, 2235; epistolae ad Episcopos, 2090, 2319, 2344; responsio S. C. Concilii, 1069; Lilt. Apost., 548; Universitas Pont. Comillensis, 2102.
Historia: eius momentum, 945; in Seminariis docenda, 769, 775, 936, 1312, 1476, 1562; cfr. 795, 811, 890; methodus et spiritus docendi, 1122, 1313, 1536, 1543, 1551, 1577; insta perceptio eius naturae, 1122; li. et interpretatio S. Scripturae, 1045; historiae geographia addenda, 769, 775; docenda h. propriae regionis, 3048; cfr. 2074.
— *Veleris et Novi Testamenti* in cursu humanitatis tradenda, 1310.
— h. *artis,* 1634; *philosophiae,* 2636, 3034. 3214; *inris,* 2242.
Historia Ecclesiae: in Seminariis docenda, 766, 768. 772, 776, 1122, 1313, 1476, 1551, 1577; scientilice. tractetur. 2243, 3048; et Oriens Christianus, 1725; h. investigationes et oecumenismus, 2599, 2601. 2603, 3115; dimensio historica doctrinae sacrae, 2887; h. dogmatum respicienda, 2637, 3042; historia generalis E. in expositione dogmatum respicienda, *ibid.*
Historia salutis: in Cursu introductorio tradenda, 2635, 2887 (nn. 26, 30, 33), 3024; in disciplinis theologicis in clariore luce ponenda, 2543, 2887; in peculiari Instituto interconfessionali profundius excolenda, 3110.
Homiletica: prout disciplina Theologica praescribitur, 280, 541. 766, 771, 825, 881, 1314, 1476, 1497-1501, 1549, 2536, 2610, 2640, 3064.
— *HoniHetica ars,* Vide *Praedicatio.*
Homo Dei: sacerdos esse debet, 1140. 1579, 1648. — Vide *Sacerdos.*
Honduras: 84S.
Honoraria: professorum in Seminariis, 242, 293, 292, 1693, 1939. 299S; professorum et officialium in Facultatibus studiorum ecd., 1811 s., 1874.
Honorius I. Papa, 121-122.
Honorius 111, Papa, 242-244.
Honorius IV, Papa, 250.
Horniisdas (S.). Papa, 92-94.
Humana institutio: disciplinam externam et urbanitatem complectens, 365, 367. 375, 433, 455. 459. 500 s., 513. 614. 622, 1013. 1487, 1686 s., 2085, 2282, 2530, 2534 s.. 2632, 3013; cfr. 2680, 2351; urbanitas in sacerdotis vita et actione, 2679, 2697.
Humanae scientiae: 2145, 2641, 2730, 2832. 2887. 2970, 3000. 3064, 3142. 3148, 3204, 3211. 3238.
Humanae virtutes: in sacerdotali formatione magni habendae. 2282, 2351, 2535. 2632. 2680, 2975. 3006, 3013; cfr. 2832.
Humanus respectus: in clericis seligendis ad Ordines seponendus. 39, 626, 633. 1964.
Humilitas: apostolatus et scientiae fundamentum, 459, 456, 779, 2354, 2832; praesidium

contra ambitiones, 2355; ad Episcopi perfectionem pertinet, 47, 2618; voluntatis immolationem significat, 1721, 2201; quomodo h. fovenda sit, 621; vultu exprimatur, 184;
— h. et virtutes « passivae », 2179.
Hungaria: Collegium Germanicum-IIungaricum, 368, 370, 21 19, 2232; Conc. Strigonense, 824 s.; Epist. ad Episcopos, 977, 1023, 1070, 1285.
Hygienes: alumni de h. instruantur, 1487; ab alumnis servanda, 365, 1688.

lesuitae: Vide *Societas lesu.*
Ignorantia: religionis inimica, 981, 1702; in clericis vitanda, 251, 720; cfr. linguam latinam ignorantes, 256, 260, 261; recitationem Psalterii, 32; Ecclesiae contra i. actio, 801; i. damna et poenae, 1702, 1718, 1976; i. impedimentorum et irregularitatum non excusat, 1429.
Illegitimi: in Seminarium admissio, 725, 863, 1469, 2541; et Ordines sacri, 188, 267; irregulares ex defectu, 1407.
Illitterati: in Seminarium non admittendi, 731; ad Ordines non admittendi, 54, 56, 107, 111, 121, 125, 258, 267.
Imitatio ('liristi: summa totius formationis sacerdotalis, 1149, 1160, 1242, 1527, 1556 s., 1579, 1682, 2232; statuta in i. Ch. fundata, 555 s.; ad i. Ch. virtus paenitentiae requiritur, 3017; necessitas gratiae ad i. Ch., 2204 s.; in calamitatibus, 2140; in sacerdotali vita, 2201.
Impedimenta (ad sacros Ordines); simpliciter impediti, 1422-1429; ignorantia i. non excusat, 1429, 339, 600.
Incardinarlo: 534. 1098-1104, 1240; quoad clericos Ruthenos in Statibus Foed. Americae Sept., 1244; normae quoad i. recognoscendae, 2704, 2744 s.
India: 470, 602 s., 740 s., 1017 s., 1021, 1068, 2419, 2604.
Indigena Clerus: Vitio *Missiones.*
Indonesia: 2454.
Infamia: irregularitas ex defectu, 1411; cfr. 725; infamia facti laborantes sunt simpliciter impediti quoad s. ordines, 1428.
Infantia: inde a primis infantiae annis iuvenes bonae spei ad munia sacra educandi, 24, 34, 42, 95, 122, 128, 191, 204, 282; alumni « inde a teneris annis » in Seminarium admittendi: 290, 303, 338, 354, 361, 413, 437, 462, 627, 669, 672, 729, 741, 754, 774, 777, 784, 7S5, 811, 812, 816, 818, 824, 826, 830, 853, 872, 880, 896, 1132, 1169, 1263, 1391, 2023, vocationis s. manifestatio in i., 2087, 2166, 2785, 2968.
— Vide *Prae-Seminaria, Aetas admitiendorom.*
Infirmi: 345, 360 (valetudinarium), 623; et examina scholastica, 2017; sacerdotes, 2226.
Innocentius II. Papa, 229.
Innocentius III. Papa, 236-241.
Innocentius XI (B.), Papa, 471-515.
Innocentius XIII, Papa, 523-531.
Inspiratio Biblica: in schola S. Scripturae illustretur, 1575; cfr. 1041-1049, 1053, 1790.
Instituta « Interconfessionalia »: erigenda ad plurium ccclesialium communitatum communia problemata tractanda, 3110; casus, in quibus catholica instituta nomen dare possunt sodalitatibus constitutis ad quaedam communis utilitatis problemata solvenda, 3111.
Instituta Pontificia Studiorum Ecclesiasticarum (Romae); eorum utilitas, 889, 894; inscripti.., 1178.
Eorum notio et elenchus (secundum Const. « Deus scien-

tiarum Dominus»), 1764; admissionis condiciones, 1786; studiorum ratio (methodus generalis et curricula), 1790-1795; collatio graduum, 1796-1807.
— *Biblicum:* disciplinae tradendae, 1850; inscriptio, 1786; quid eius Laurea valeat, 1771, 1630; professor S. Scripturae donatus sit gradu consecuto apud I.B., 1630, 2182; eiusdem Instituti merita, 1629, 2113, 2114.
— *Orientalium Studiorum:* disciplinae tradendae, 1851; eius Laureae iuridici effectus, 2605; alumni bonae spei ad idem I. mittendi, 1726.
— *Utriusque luris:* disciplinae tradendae, 1852.
— *Archaeologiae Christianae:* disciplinae tradendae, 1853.
— *Musicae Sacrae:* disciplinae tradendae, 1854; scientifica eius activitas commemoratur, 2469.
— *Altioris Latinitatis:* eius erectio decernitur. 2480; ad effectum deducitur (Motu Pr. « Studia Latinitatis »), 3304; eius figura iuridica et fines, 3307-3319; novae sedis inauguratio, 2772, 2874.
— *Doctrinarum socialium* apud Pont. Univ. Gregorianam, 2241.
Instituta liturgica et pastoralia a Conc. Vat. 11 auspicata: Vide *Liturgia. Pastoralis institutio.*
Instituta Scientifica (vel « sectiones ») specializationis in Facultatibus studiorum eccl. erigenda, 2888.
Institutio Sacerdotalis:
— *modo generali:* in Novo Testamento nititur altaris disciplina, 92; eius est ad verum ecclesiasticum spiritum lingere, 122, 199, 816; cfr. 219; generalis i. s. in Seminario descriptio, 290 s., 546; methodi. 2328, 2346 s.; rectae animi dispositiones ad i. s., 2349 sit accurata. 664; est ius proprium et exclusivum Ecclesiae, 972, 979, 1451, 1455; societati utilitates affert, 802, 812, 989; cfr. 665; est maxima Summi Pont, cura, 1055; sancta et sublimis missio sacerdotis prae oculis habenda, 717, 1157-1159, 1317; cfr. 1265-1267; accurata ecclesiasticae educationis ratio, 810, 1561; doctrina et virtus iungantur, 977, 1967; cfr. 1651, 1155; omnes partes i. conspirent ad sacerdotalem perfectionem, 1271, 1522; sincera pietas, morum integritas, 878; Concilii Vat. II praescripta quoad i. s. (Decr. *Optatam totius),* 2621; ineunda est in singulis nationibus « Sacerdotalis i. Ratio ». 2622; omnes i. s. aspectus ad *pastoralem finem* ordinentur, 2625; recentiores i. s. difficultates et problemata, 2916; inter educatorem et alumnum necessitudo, 2817 s.; Concilii Vat. 11 praescriptorum applicatio: « Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis », 2950; documenti huius propositum, 2950-2952; i. s. in Seminario validitas, 2953, 2972, 2981; condiciones iuvenum nostrae aetatis circa educationem, 2954; insta notio sacerdotii fundamentum et tinis i. s., 2955 s.; sacerdotalis vita et actio in praesentibus rerum adiunctis, 2961; 2673, 3171; paedagogieae accommodationes in Seminario Minore, 2624, 2972. 2895 s.; in Seminario Maiore, 2625. 2981 s., 2856 s.; novae exigentiae quoad .Moderatores. 2626, 2988 s.; quoad Professores. 2993 s.. 3056 s.; accuratior alumnorum probatio, 2627, 3000 s.; nova adaptatio institutionis spiritualis 2629. 3005 s.; institutionis intellectualis: in litteris. 2634,

3027 s.; in philosophia, 2635, 2636, 3032 s.; in theologia, 2637, 3038 s.; institutionis intellectualis in genere, 2638, 3021 s., 3052 s., 3060 s.; institutionis pastoralis, 2640 s., 3064 s.
— *modo particulari:* Vide singulas eius rationes:
Humana (disciplinaris) institutio.
Intellectualis institutio.
Pastoralis institutio.
Pernianens institutio.
Spiritualis institutio.
— Vide etiam *Romana* clericorum *institutio.*
Instrumenta communicationis socialis: eorum rectus usus, 2571, 2579, 2581, 3030, 3164; pericula exinde derivantia, 2450.
Intellectualis institutio:
— *modo generali* sumpta: *medio aevo:* scholae cathédrales (monasticae), 132, 145, 183, 203, 204, 219, 239, 825 (n. 8); académica studia, 256, 247, 254, 255, 259, 271, 836.
aetate post-tridentina: 291, 303, 346, 366, 406, 425, 546, 673, 692, 707, 745, 780, 799, 811, 871. 896, 1000, 1472 s., 1582, 1674, 1702, 2218-2219.
— *modo particulari* sumpta: *medio aevo:* artes liberales, 254, 259, 280; grammatica: 251, 252, 256, 258, 260, 266, 269, 270, 284; litterae, 250, 253, 258, 279, 280; cantus, 133, 141, 290; Vide etiam *Psalterium* (Psalmi).
aetate post-tridentina: studia in litteris, 303, 346, 425, 481, 506, 707, 743, 765, 768, 775, 782, 880, 1111, 1311, 1472 s., 1535, 1563, 2088, 2218, 2634, 3027; philosophia (generice), 328, 383, 482, 507. 692, 701, 707, 766, 770, 783, 881, 900 s. *(Aeterni Patris),* 984, 1475, 1564 s., 1595, 2031, 2088 (n. 6), 2232; (indicationes particulares), 1114, 1245. 1311, 1537, 1543, 1564 s., 2024, 2145, 2174, 2179, 2195, 2636, 3032 s., 3203 s.; theologia (generice), 383, 483, 508, 692, 701, 707, 766, 771, 776, 783, 836. 843, 871, 874, 875, 881, 1000, 1246, 1476, 1596, 2043, 2145, 2536: (indicationes particulares), 1544 s., 1569 s., 2240, 2637, 3038: Vide *varias disciplinas theologicas.*
— Vide: *Disciplinae, Facultates studiorum eccl., Gradus academici, Libri manuales, Methodus, Professores, Ratio studiorum, Specialia studia, Tituli studiorum.*
Intentio recta in vocatione sacerdotali: accurate consideranda, 91, 277, 317, 318, 361. 402, 533, 670, 1299, 1963, 2215, 2627, 3000; a parentibus declaranda, 305; i. r. in praedicatione, 624 (VIII).
Interstitia: sunt servanda, 1401-1403; in novis ministeriis, 3341, 3347; ordinationes per saltum ne admittantur, 114, 115; cfr. 436, 520, 817, 1400, 1496, 3346, 3355.
Introductio in mysterium Christi et historiam salutis: tradenda initio institutionis philosophicae, 2635, 3023; qua ratione tradenda sit, 3024.
Introductio in S. Scripturam: qua methodo tradenda sit, 1547, 1575.
Invidens clericus ne promoveatur, 68.
Ioannes III. Papa, 101-102.
Ioannes Vili. Papa, 220-222.
Ioannes XXII, Papa, 251-256.
Ioannes XXIII, Papa, 2353-2514.
Ioannes M. Vianney (S.): et vocationes impetrandae, 1969; exemplum paupertatis, 2021, 2371; castitatis, 2372; oboedientiae et sensus Ecclesiae, 2373, 2365; orationis assiduae, 2374; pastoralis muneris aestimatio, 2380; eius magna erga sacerdotium aestimatio, 2363;

assiduitas in ministerio verbi, 2381; in confessionibus audiendis, 2382.
Irregularitates quoad Ordines sacros: irregulares ordinari non possunt, 1385; ordinati, ordines exercere prohibentur, 1386; i. ex defectu, 1407-1413; i. ex delicto, 1414-1421; ignorantia irregularitatum non excusat, 1429.
Index qui mortis sententiam tulit: irregularis ex defectu, 1412.
Iulius II, Papa, 263-265.
lulius III, Papa, 280.
Iuramentum: Vide *lusiurandum.*
lurans clericus: obiurgandus et excommunicandus, 77.
lurisdlctio: Episcopi super Seminarium, 711; Vide *Exemptio.*
Ius canonicum: medio aevo: scientia i. c. requiritur ad Ordinationem, 265; clerici ad s. i. mittendi, 254, 255, 259; canones a clericis addiscendi. 25; non licet cos ignorare, 35, 172, 215, 279; ad institutionem theologicam pertinet, 776, 795, 811, 1313, 1476, 1692; eius momentum, 772, 2242, 2902; cfr. 1550, 1576; eius indoles pastoralis, 2043, 2242; methodus docendi, 1550, 1576; principia eius renovationis, 2637, 2902, 3049, 3073; i. c. studia académica, 1550, 1576. 1790 s. passim; disciplinae principales et auxiliares, 1848; novae condiciones ad gradus assequendos, 2893; inris historia magni habenda est, 2242.
Ius civile: studio inris can. praemitti potest, 328; non commendatur, 372, 383; canonum cum legislatione civili comparatio, 1550, 1576.
Ius publicum Ecclesiae: docendum, 1550, 1576.
lusiurandum: ante Ordinationem, 1753; contra modernismum, Vide *Modernismus.*
Inventus: nostrae aetatis ot vocatio (Seminarium), 2838, 2896, 2901, 2954, 3078, 3081, 3156, 3223.

Kolbe Maximilianos Maria: exemplar vitae sacerdotalis, 3169.

Labor manualis: in schola media, 2088 (n. 5); 2089 (n. 6); clericorum ad victum sibi procurandum, 65, 654, 733, 3190; ad experientias pastorales acquirendas et vocationem probandam. 2234, 2344, 3003.
Laici: Collegia (Convictoria) pro alumnis laicis, 877, 1304, 1561, 2030; confusio inter institutionem ecclesiasticam et laicam vitanda, 1125, 1132, 1139, 1143, 1148, 1232, 1304, 1519 s., 1593, 2023, 2032; cfr. exceptiones, 284; potestas l. et sacerdotalis formatio, 897, 1295; studia a clericis peracta laicorum st. non sint inferiora, 2218, 2977; clerici sanctiorem prae laicis vitam ducant. 1371, 2199; moribus et doctrina eos praeeant, 532. 989; eorum servitio ne addicantur, 654; laicorum inscriptio in Facultates stud, eccl., 1785, 2886; ne facile ad Ordines admittantur, 83, 96. 101, 114, 115, 118. 224.
— *apostolatus l.:* sacerdotibus in a. socientur. 2515; alumni instituantur ad l. actuositatem apostolicam excitandam, 2641, 3065; sacerdos et l. apostolica actuosi! as, 2657; ratio agendi pastoralis circa l.. 2701 s., 3201; peritiam in theologia sibi acquirant, 2732; diaconi et apostolica opera !.. 2809; l. aa apostolatum formandi, 2863. Vide dictio *Catholica.*
Laicismos: 2177. Vide *Errores.*
Latina lingua: eius necessitas, 366, 527. 765. 811. 825. 826 (n. 5), 1111 s., 1262, 128S, 1310, 1473. 1690, 1674, 2026, 2165, 2536, 2634, 3028; adhibenda in theologia docenda, 765, 772, 776. 825, 836, 843,

863, 1261, 1315, 1540, 1563, 1566, 1572, 1674, 1691, 2088, 2479: ignorantes l. l. ad Ordines non sunt admittendi, 256, 260, 261, 265; eius praecellentia et notae, 1260, 1594, 1631, 1632, 2471, 2473. 2735; pro S. Sede utilitas, 2473; congruum temporis spatium eius studio concedatur, 2335 s., 2355 s,, 2477; pronuntianda ad usum Romanum, 1300, 248S; peculiaris schola l. l. in Urbe erigitur, 1633; difficultates et inclinatae sortes l. l. in Seminariis, 2259, 2335: media ad eas superandas, 2336 s.; studiorum l. l. instauratio, 2472 s. *(Veterum sapientia);* 2484 *(Ordinationes);* ratio studiorum in scholis humanitatis, 2489 s.; in Seminariis Maioribus, 2493 s.; de studio et usu l. l. in Facultatibus studiorum eccl., 2459; relatio de studio l. l. ad S. Sedem mittenda, 2499;

— eius *studiam academicuni.* Vide *Institutum Pont. Altioris Latinitatis.*

Laurea: congruens ad docendum in Facultate theol., 2139; l. requiritur ad docendum in Fac. studiorum eccl., 2885; de l. conferenda, 1806 s.; nova legum de l. accommodatio, 2890 s.; l. « ad honorem », 1801; curriculum in scholastica philosophia requiritur ad Lauream in Theologia et in lure Canonico concedendam, 1250.

— Vide *Gradus academici.*

Lectio: spiritualis, 97, 270, 364, 558, 580, 706, 1002, 1926, 1928, 2083, 2170, 3016; S. Scripturae, 139, 613 (V), 1003, 2116, 2183, 3016 (vide *Sacra Scriptura);* l. in vita sacerdotali, 311, 501, 558, 1729, 2721; l. apud mensam, 104, 170, 364, 622; studium lectionis, signum vocationis, 111; est promovendum, 128, 129; ab Episcopis foveatur l. S. Scripturae et Patrum, 172.

— l. critica ephemeridum et librorum, 3059; cfr. 2889; commendatur Professoribus, 2997. Vide *Diaria, Libri.*

Legata: pro clericis, 1468.

Legitimatio: per subsequens matrimonium lilii illegitimi et admissio in Seminarium, 1469.

Leo I M. (S.). Papa, 36-48.

Leo 111 (S.). Papa, 134-191.

Leo IV, Papa, 219.

Leo X. Papa, 266-267.

Leo XII, Papa, 702-716.

Leo XIII, Papa, 899-1156.

Lettonia: Conventio, 1586 s.

Libanus: Synodus Montis Libani, 599 s.

Liberalismos, 2178. Vide *Errores.*

Libertas: vitae et iudicii modum excendens et Seminaria, 1181; in investigando et docendo, 2732, 2877, 3058; Episcopi (Ecclesiae) in Seminariis regendis, 757 s,, 785, 792, 794, 805, 807 s., 813 s., 816, 820, 822, 832, 849, 850, 852, 856, 861, 870, 897, 941, 955, 970 s., 979, 1014, 1188, 1295, 1555, 1709, 1888, 1896 s., 2146; in vocatione sacra amplectenda, 817, 1973, 1494; l. falsi nominis in vita spirituali. 2179.

Libri: *manuales* praelectionum: 875, 1000, 1276, 1281, 1284, 1316, 1331, 1492, 1532, 1675, 3059; copia librorum liabenda de liturgia, 2584; de S. Scriptura, 1227. 2186; de oecumenismo, 3102 (e); vigilantia S. C. de Seminariis super l. manuales. 1664-l 667; librorum pro scholis et studio privato magnus delectus, 451, 811; qui sint e scholis excludendi, 1316, 1318-1322; sint ab erroribus immunes, 811, 1532; Episcopi approbationi subiciantur, 1321; textus adhibiti quotannis Episcopo exhibendi sunt, 1281, 1284; textus theol. dog-

rnaticae sint ad mentem S. Thomae exarati, 1572;
— librorum (speeiatim auctorum ethnicorum) accuratus delectus et purgatio, 247, 270, 311, 36«, 451, 707, 769, 811, 855, 871. 872, 874, 1492, 1563; l. et sacerdotes, 169.
Vide *Auctores.*
Licentia (gradus academicus): de l. conferenda normae, 1804 s., 1864 s.; ad Lauream concessam ante Const. « Deus scientiarum Dominus » aequiparatio. 2169; secundus gradus academicus (nova normarum accommodatio), 2881, 2890; ad docendum in Seminario requiritur, 2995.
Lingua vernacula: de canticis in lingua V. in Liturgia, 2469; in Missis cum populo, 2549, 2874.
Linguae: biblicae (hebraica et graeca) addiscendae, 657-660; 765, 769, 775, 880, 881, 888, 1040, 1219, 1225, 1314, 2184, 2634, 3050, 3313; l. veteres, 1068, 1574; lingua liturgica ritus proprii, 896, 2536, 2634; lingua palaeoslava, 1000, 1003; lingua patria et linguae modernae, 238, 463, 707, 743, 769, 775, 826 (n. 5), 880, 882 (n. 181), 1473, 2165, 2170, 2230, 2668, 2919, 3029; biblicarum. classicarum et modernarum linguarum notitia requisita a Facultatibus definiatur, 2889 (n. 41); l. ad communicationem scientiae aptior eligatur. 2S89.
Vide *Hebraica lingua, Latina lingua.*
Lithuania: 1668 s., 1694.
Litigiosus vir et eius testimonia dc Ordinandis, 72.
Litterae (studium). Vide *Intellectualis institutio, Gymnasium.*
Litterae dimissoriae: 9, 243. 265, 342, 355, 380, 884, 1383, l 195, 149(5.
Litterae testimoniales: pro admissione ad S. Ordines, 355, 467, 517, 528, 641, 884, 885, 1131-1434, 149(5; pro admissione in Seminarium, 882, 885, 1470. Vide *Admissio;* pro clericis ordinandis iam militiae addictis, 1069; pro inscriptione in Facultatem stud, ecclesiasticorum, 1785.
Liturgia Saera: est in Seminariis *docenda,* 543, 702. 783, 811, 842, 1476, 1552; Concilii Vat. II dispositiones: in Seminariis l. inter disciplinas necessarias et potiores est habenda; in Facultatibus th. est disciplina principalis. 2543; iuxta Concilii Vat. II normas doceatur, 2637, 3041; in Facultatibus th. cathedra l. habeatur, 2583; in Seminariis magistri in re l. periti formentur, 2583; de ulteriore clericorum formatione provideatur, 2583; religiosorum formatio liturgica. 2586; ritus Orientales illustrentur, 1725, 3041; l. Instituta condenda, 2583, 2670.
— *vita liturgica:* in Seminario promovenda. 2166, 2345. 2658, 2975; cfr. 1314, 1552; eius studium et amor apud sacerdotes, 2356, 2407, 2608, 2685; sollemnis celebratio diebus festis et Dominicis. 829. 1482, 1929; modo perfectissimo in Seminariis exsequatur, 25S3; vitam spiritualem alumnorum alat, 2884; S. Missae et Divini Oflicii momentum, 2584 s.; recta S. Missae celebratio in Seminariis foveatur. 2787; l. connexio cum apostolatu, 3015; apostolat us liturgicus, 2209; liturgici errores, 2176.
– Vide *('aeremoniae sacrae, Cantus sacer. Officium divinum.*
Loca: a clericis non frequentanda, 64-66; 2085, 2250, 2913.
— Vide *Tabernae.*
Lucernensis Pagus; conventio, 714 s.

Ludi: clerici a l. abstineant, 130, 455, 1006, 3290; ludi gymnici moderate exerceantur, 1687, 2028; ad vires restaurandas commendantur, 1940, 2085.
Lusitania: Collegium Romae, 1129; Conventio, 2070, 2075; Epistolae ad Episcopatum, 855, 978, l 195, 1295, 1924 s., 2079, 2172, 2287; Responsum S. C. Concilii, 650.
Lycaeum: Vide *Gymnasium.*

Magister Spiritus: Vide *Director Spiritus.*
Magistri Clericorum in scholis prae-tridentinis: 122, 145, 191, 199, 203, 219, 235, 236, 239, 242, 266, 269, 284, 287; in Facultatibus theologicis, 242, 246, 275, 276.
Magisterium Ecclesiae: obsequium ei est exhibendum, 2193 s., 2637, 2654, 2739, 3038; m. ct quaestiones scientiarum eum fide connexae, 2885 (n. 20); et professores Seminarii, 3057; de munere m. in disciplinis sacris excolendis, 2758 s.
Maledicus clericus: ad postulandam veniam cogatur, 70.
Marcellinus (S.), Papa, 3-5.
Maria Ss.ma: devotissime colenda, 576, 1002, 1007, 2027, 2207, 2221, 2227, 2629, 2719, 3016, 3152, 3192; devotio erga M. signum vocationis, 477;
— *s. rosarii recitatio,* 502, 580, 828, 1928, 2207, 2386, 2465.
Martinas I (S.), Papa, 123.
Marxismos: in alumnorum institutione, 3139 s.; vide *Errores* (communism!).
Matrimonium: clericorum, 6, 97, 56, 97, 125, 230, 682, 683; cfr. *caelibatus,* 19-20, 23, 31, •II. 49, 50. 95. 97. 117, 229, 230, 684; m. attentantes, 1416; uxorati sunt simpliciter impediti ad s. Ordines, 1423;
in ecclesia vel oratorio Seminarii, 1450; in Eccl. Orient., 3281 s.
— Vide *Caelibatus.*
.Maturitas: alumnorum humana, 2632, 2834, 2981 (n. 3); affectiva, 3000, 3009; m. ct caelibatus, 2631; sacerdotum Christiana, 2712; doctrinalis, 2721; apostolica, 2062; fideles ad m. educandi, 2687, 2663.
Mauritania: 41 s.
Medica schedula: de unoquoque alumno conficienda, 2155.
Medicina: exercenda clericis prohibetur, 328; cfr. 254, 372; clerici m. exercentes irregulares ex delicto, 1419; cfr. 3291; m. et missionarii, 2230.
Meditatio: assidue fovenda, 216, 502, 556, 580, 615, 828, 891, 1002, 1480, 1926, 2170, 2629, 2720, 3016, 3192; alumni in modo meditandi instruendi sunt, 489, 776, 791, 837; exemplum Mariae, 3152; m. fructus, 990; senii-hora ad m. praescripta, 501, 828; vespere praeparanda, 502; cum vocali oratione est iungenda, 556.
Melchitae: Seminarii constitutio, 682 s.; de alumnis admittendis, 1713; graeco-melchitae, 1128.
Melita: de sacerdotali institutione, 993.
«Menti Nostrae»: Pii XII adhortatio ad clerum universum, 2198 s.
Mothodologia scientifica: propria methodus singularum scientiarum servetur, 2644, 2887 (n. 26); in theologia, 2730, 2889 s.
Methodus:
— *educationis:* insta severitas, 2152; quaedam innovationes minus rectae reprehenduntur, 1138, 1140, 2328, 2346 s., 2432 s., 2508 s., 2857 s.; recta principia renovationis, 2216 s. (‹ Menti Nostrae »), 2282 (« Sedes Sapientiae»), 2535 («Summi Dei Verbum »), 2624 (« Optatam totius»), 2632, 2782, 2784, 2898 s., 2861, 2954, 2974, 2985, 2987, 2992.

— *studiorum:* considerationes generales, 810, 865, 867: cfr. 1144, 1531, 1937, 2270;
in scientiis et litteris: 795, 886, 890, 1110-1112, 1130, 1533, 1535, 1542, 2336 s,, 2489 s.;
in philosophia et theologia, 765, 867, 870, 901, 920, 1478, 1540, 1545, 1566, 1571, 1596, 2041, 2042 s., 2145, 2174, 2194, 2240, 2284 s., 2339 s., 2422, 2536, 2574;
in Facultatibus studiorum ecclesiasticorum: 1790 s., 1837-1844; in Universitatibus catholicis, 2644;
— *adaptationes* in studiis novis necessitatibus temporis: *a)* in Seminariis, 2638, 2732, 2996, 3060 s., 3213 s.; *b)* in Facultatibus studiorum ecclesiasticorum, 2649, 2732 (cfr. 2730), 2889.
— Vide *Disciplinae studiorum curriculi.*

Mexicain: 401 s., 2039, 2394 s., 2524.

Militia: et admissio ad Ordines, 21, 22, 30, 31; m. exercitium et clerici, 48, 3293; clericorum a m. exemptio, 868, 2189; candidati ad militiam vocati, simpliciter impediti quoad Ordines, 1426; vigilantiae et curae Episcopi committantur, 898; a militia reversi cum cautelis ad Ordines admittantur, 898, 1509-1512; litteras testimoniales exhibeant, 1069; quomodo tempore belli se gerere debeant, 2060 s.; pretiosae experientiae pastorales exinde colligendae. 2062, 2367; servitium m. ad vocationem probandam, 3003 (b).

« Militia Angelica »: consociatio sub praesidio S. Thomae Aq., 1606.

Ministeria: Lectoris et Acolythi ministeria continuantur, 3340; partes quae prius ad Subdiaconaturn spectabant ad eadem transferuntur, 3340; alia ministeria a Confcrentiis Ep. institui possunt, 3335; ministeria «ordines» amplius non vocentur, 3336, 3338; laicis committi possunt, 3339; munera Lectoris, 3341; Acolythi, 3342; solis viris reservantur. 3343; admissio ad m., 3344; ritus liturgici, 3345, 3349; interstitia, 3346; per congruum tempus m. exerceantur. 3347; ministrorum sustentatio, 3348.

Ministerium: hierarchicum, 2589, 2956, 3182; cultus, 2588, 2589, 2682 s., 2959; m. cultus et evangelizatio, 3186 s.; pastorale. 2523, 2673 s., 2958, 2961, 2960; verbi, 1147. 2589, 2609, 2681, 2959; cfr. 776.
— susceptorum m. exercitium, 425: ad ea exercenda congrua praeparatio, 468. 519.
— Aide *Pastoralis institutio, Praedicatio.*

Missae Sacrificium: actuosa participatio, 2356, 2787, 2975, 3014; centrum sacerdotalis vitae, 2204 s., 2358, 2404, 2421, 2449, 2523, 2584, 2561, 2588, 2677. 2682, 2709. 2734. 2959, 3005, 3014, 3186, 3192; centrum Seminarii vitae. 25S4 (n. 15), 3014; digna celebratio, 129, 406, 561? | 191. 1720, 2244, 2377, 2608, 2709, 2787; non praetermittenda a presbyteris, 144; quotidiana (frequens) participatio, 29. 291, 360, 375, 425, 501, 537, 561, 805, 82S, 1002, 1013, 1480, 2083, 2584. 2813. 3014; fons et culmen totius evangelizationis, 2683; fundamentum communitatis, 2690; totum spirituale Ecclesiae bonum continet, 2683.
— Vide Communio *eucharistica, Concelebratio, Eucharistia.*

Missio Canonica: SOS, S34, 836, 845, 1782, 1892.
Vide *Docendi licentia.*

MIssiologia: · pars theologiae pastoralis» 1882; maxime in Seminariis fovenda, 2230, 2243, 2392, 2751, 3131.
Missionaüs unio cleri: in Seminariis fon venda commendatur, 1882, 2080, 2310, 3131; alumnorum adscript io, 2022.
Missiones: earum *cognitio* et studium in Seminariis, 1641, 1882, 2081, 2133, 2672, 2751; missionalis dimensio formationis sacerdotalis, 3129, cfr. 2641, 2752, 2973, 3066;
— *cleri indigenae* formatio, 463, 470 s., 602 s., 670 s., 740 s., 751 s,, 876, 946 s., 1017 s., 1375, 1514 s., 1645 s., 2230; Seminaria Regionalia in locis missionum, 1903 s., 2075, 2170, 2343, 2397, 2454; novis necessitatibus accommodatio, 2659 s., 2755; formatio permanens, 2665;
— *acluositas* in favorem missionum, 1642 s., 2209, 2308 s., 2393, 2663; auxiliorum coordinatio, 2670, 2752, 2754, 3131;
– *vocationes* missionales fovendae ac parandae, 2079 s., 2230, 2664, 2668, 2671, 2753, 2754, 3142;
diaconatus permanens in locis missionum, 2662;
— *adaptatio* culturalis et theologica, 2666 s., 2754, 3026;
— l nio cleri pro missionibus et alumni, 2022, 2080.
— Vide *Missiologia.*
Moderatores: qui m. nomine veniunt, 362, 431, 1006, 1462, 2988; eorum necessitas, 775, 2982; nominatio, 785, 2989; accurata selectio, 362. 427, 581. 837, 842, 1581, 1686, 1959, 2179, 2991; animi qualitates, 199, 362, 754, 824, 844, 1059, 1464, 1557, 1699, 1959, 2468, 2626, 2991; praeparatio paedagogica et pastoralis, 844, 2626, 2991; formatio paedagogica permanens, 2626, 2992; cooperatio mutua, 2626, 2990; dialogus cum Episcopo, 362, 2989; cooperatio eum professoribus, 1488, 2999; eum alumnis, 776, 2217, 2626, 2784, 2954, 2985, 2989; praecipua officia et ratio agendi, 512, 776, 872 s., 882, 1004, 1059, 1272, 1486-1488, 1557, 2025, 2916, 3011; suis muneribus ne abdicent, 2366, 2432, 2510, 2784; exemplo alumnis praeeant, 837, 1149, 1527, 2510; cfr. 1059, 1557; prudenter disciplinam externam temperent maturitate alumnorum progrediente, 1059, 1557, 2217, 2987; ab officiis externis sint liberi, 1964, 1967; peculiaria Instituta ad m. formandos, 2626, 2991; cfr. 887; m. et formatio oecuinenica, 3102; alumnorum oboedientia et amor erga m., 875, 2221. Vide *Director spiritus, Oeconomus, Praefecti, Rector.*
Modernismos: vigilantia Episcoporum contra m., 1245-1254, 1259; moderatores et professores modernistae amoveantur ab officiis, 1248, 1259, 2043; m. scripta alumnis legenda ne permittantur, 1253; horror scholasticae, signum m., 1571; S. Thomas Aq. antidotum m., 1595;
— *iuramentu m* contra modernismum: formula, 1278; quando praestandum, 1277,1292, 1294, 1502 (s. ordinationes); 1276 (a professoribus); a quo suscipiendum est, 1276, 1282, 1284; violatio ¡tiramenti c. m., 1277, 1283 s.
Monachi: vagantes, 87; eorum ordinatio, 87, 243; cooperatio monachis praestanda ex parte sacerdotum, 129.
Monasticum Collegium: ius Episcopi in clericos saeculares in m. c. admissos, 895.
Mons Niger: conventio, 976.
Monumenta: S. Sedis cura de litterarum et rerum monumentis

servandis, 1135; alumni ad m, servanda instituantur, 2570.
— Vide *Archiva et tabularia.*
Moralis Theologia: in theologica institutione tradenda, 527, 535, 546, 1313, 1476, 1544, 1548, 1648, 2043, 2242, 2637, 3044; in casibus solvendis exercitationes, 366, 383, 407, 516, 531, 625 (VII), 842, 1573; th. m. prout practica ad Confessiones audiendas praeparatio, 291, 406, 499, 516, 1147, 1544, 1573, 1648; eius necessitudo cum th. ascetica et mystica, 1548, 1573, 3045; th. moralis naturalis (ethica) ab erroribus defendenda, 2196; S. Alphonsus M. de Ligorio, Doctor praecipuus, 1548; illustris traditio in th. m. Pont. Universitalis Gregoriana e, 2242; th. m. summa utilitas, 1648; normae pro materia VI Decalogi praecepti docenda, 2464; principia renovationis, 2637, 3044; th. m. et disciplinae anthropologicae, 2242, 3044.
— Vide *Intellectualis institutio, Methodus.*
Mores: in candidatis ad sacerdotium requisiti: vide *Ordinandi, Virtutes, Vitia.*
Mulieres: clerici et cohabitatio cum m., 63, 98, 136, 142, 154, 201, 222, 536; cfr. 202, 3285; relationes pastorales cum m., 2202, 3010, 3065; opiniones falsae de relationibus cum m., 2250; carum confessiones excipiendae, 864.
Musica Sacra: et cantus sacer clericis commendantur. 133, 141, 290, 362, 403, 425, 536, 543. 546. 649, 783, 791. 1067, 1163, 1164, 1314, 1476, 1705-1706, 2166, 2469, 2536, 2570, 2780, 3029; eius cognitio ad Ordines minores suscipiendos requiritur, 403; ratio docendi, 1163-1164.
— Vide *Cantus sacer, Institutum. Pont. Mimicae «aerae, Psalterium.*
Mutilatio: irregularitas ex delicto, 1418.
Mystica Theologia: vide *Ascetica.*

National-Socialismus: eius errores vitandi, 2035; et Ecclesia, 2141.
Naturalisions: eiu> pericula socialia, 1142; in clericorum formatione, 2359, 2364, 2359, 2432-2434; in actione pastorali, 2207, 2210, 2346; n. sensu philosophico, 983.
— Vide .1 *utoeducalio, Errores.*
Naturalium rerum studia: vide *Scientiae naturales.*
Neapolitanum Regnum: conventio, 635 s.
Nceriandia (llollandia): 871 s., 1673 s., 3074 8.
Neophyti: simpliciter impediti ad sacros Ordines, 1427; cfr. 13, 14, 118.
Nicaragua: 850 s.
Nicolaus II. Papa, 224.
Non christiani: studium religionum non Christianarum, 2667, 2668, 2751. 2754, 3050: et quaestiones theologicae exponendae, 2887 (n. 32): missionari! et dialogus cum n. ch., 2660, 2671; praeparatio ad pastorale commercium cum u. ch.. 3067.
Non credentes: vide *Atheismus.*
‹ Normae quaedam ı ad Const. Aposl. « Deus scientiarum Dominus » novis necessitatibus accommodandam, 2S75 s.
Vide *Facultates (Tnirersitates) studiorum ecclesias!¿eorum.*
Nova G'uinaea: 3147.
Novitates: profanae vitae. 790; in formatione sacerdotali, 1138, 1140; in scientiis bibli-ci». 1575; in theologia, 2144, 2173, 2175 s., 2192 s., 2464; in Seminariorum ordinatione et vita, 2769; cfr. 2783, 2856 s.: sit alienus sacerdos a n., 1249, 2224.

Oboedientia: erga Ecclesiae auctoritates (S. Pontificem, Episcopum et Seminarii Superiores). 365, 545, 607, 985, 1152, 1154, 1158, 1266, 1372, 2049, 2143, 2171, 2221, 2652, 2817, 301 1, 3175, 3199; educatio ad o. ex interna persuasione, 365, 607 s., 2632; o. et humilitas, 1721; et Societas lesu, 2143; et c virtutes passivae». 2179.
Oceania: 1147, 3146.
Oeconomica ratio: cleri, 2226, 2724 s., 3202.
Oeconomus: in Seminario adsit, 363, 393, 1005, 1010, 1462, 1712, 2968; vide *Administratio* Seminarii; *Bona temporalia.*
Oecumenismus: aspectus oecumenicus in tota institutione theologica, 2598 s.; in singulis disciplinis theologicis, 2887 (n. 29. 30), 3039, 3095; plenior cognitio communitatum christ, a Sede Apostolica seiunetarum, 3050; in problemata oe. introductio, 3066; pastores animarum et fratres seiuncti, 2702; *exercitium occu monismi:* in vita quotidiana, in investigationibus soientificis, 2599; Ecclesiae renovationem exigit, 2600; spiritum polemicum in studiis excludit, 2601; in missionum locis, 2601, 2660; evitetur falsus irenismus, 2602; cfr. 2192; methodus et exigentiae dialogi. 2601, 2602:
— *ratio occumenica institutionis* religiosae et theologicae (Directorium oecum., Pars II): de institutione spirituali, 3093; doctrinali, 3094; aspectus oe. in omni disciplina theol., 3095; in singulis disciplinis, 3096; germana mens oe. in theologia. 3097; oe. prout peculiaria disciplina, 3098; dialogus oe. in superiore educatione. 3099; ii, qui actionem oe. promovere debeant, 3100; sacerdotes in ministerio pastorali, 3101; moderatores et professores. 3102; cooperatio cum institutionalis tum personalis, 3103 s.; dialogus et actio personarum in theologia penitorum, 3108 s.; instit uta intereonfessionalia, 3110 s.; incepta illorum qui instittitionem theologicam generalem nondum adepti sunt, 3112 s.
Officium Divinum: et promotio ad subdiaconatum, 32; a clericis addiscendum, 133, 223, 266, 837, 842; a sacerdotibus recitandum, 148, 182; I 68, 364, 377 s.; ad o. d. obbligatio, 3359.
— Instructio de clericis ad O. d. formandis, 2124-2129: O. d. momentum pro sacerdotali vita, 2124; singulorum professorum cooperatio, 2125; cooperatio Rectoris, 2126; Moderatoris spiritus, 2127; recitandum in spiritu apostolatus, 2128; cursus specialis de Psalmis, 2129; formatio ad 0. d. inculcatur, 3015.
- Sacerdotes psallant nomine Ecclesiae., 2206; sapienter ct frequenter, 2417; Cono. Vat. II normae de 0. d. instaurando, 2551-2569; O. d. in vita Seminarii, 2585; in Ecclesiis Orientis, 2596, 3287.
Operarii clerici: ne permittantur, 654, 733, 2234, 2344; clerici et labor manualis, 65, 71, 80.
Vide *Labor manualis. Sacerdos* (occupationes profanae).
Operarii Dioecesani, 548 s. (statuta); eorum merita, 2110.
«Optatam totius»; Decretum Concilii Vat. II de institutione sacerdotali, 2621 s.
Opus Vocationum Sacerdotalium: quid sibi proponat, 1970. 2132; valde commendatur, 1592, 1629, 1942; impensae curae conferendae in eius promotionem, 1970; 812, 1585, 1970, 2132; 1969, 1369, 1660; maximum momentum orationis, I960, 2054, 2132.

— Pontificium O. V.: penes S. (‘. de Seminariis et St. Univ. instituitur, 2093; eius statuta, 2! ! t s.
O. V. in singulis nationibus ct Dioecesibus: cum sollicitudine instituatur, 2969; cfr. 1679, 1942, 2091, 2151, 2158; eius momentum et linis, 2395; arctae omnium cooperationis necessitas, 2969; a sacerdotibus fovendum, 2706; cfr. 2052 s.; oratio pro vocationibus, 2054; (’entra unica ad cooperationem cum Religiosis, 2971: pro clero Orientali: pia societas « Catholica Unio, 1756 s.
Oratio: eius necessitas et exercitium, 615, 2206; spiritus o. 2046, 2062, 2629, 2720, 3016, 3019; O. quotidianae, 555; cfr. 790; O. vocalis, 2207; mentali O. iungatur, 556; « O. apostolatus », 2209; studium t). est signum vocationis. 111; 0. Dominica in catechesi, 162, 166.
— Vide *Meditatio.*
Ordinandi: canonica idoneitas, 1385-1406; *qualitates* requisitae, 39, 57, 114, 123, 189 s., 224, 233, 243, 256. 261, 264, 265, 268, 289, 298, 411, 436, 535, 599, 819, 864, 954, 1701, 1966, 3000; testimoniis probandae, 3, 12, 14, 16, 25, 27, 58, 96, 111. 116, 119. 127, 162, 243, 249, 267, 268. 277, 289, 299, 335, 401. 408, 411, 436, 452. 167, 517. 527. 601, 626. 645, 648, 653. 663. 676, 753, 806, SI7, 819, 825 (n. 9), 847, 873. 1004, 1072, l 133, 1273, l 167. 1171, 1199, 1444 s., 1701. 1733-1755 («Quam ingens»), 1967, 2066, 2163, 2627, 3000 s., 3227 s. (« Magna equidem »); libera status electio, 817, 1753, 1494, 1393; *aetas* requisita, 12, 24, 33. 59, 84, 85. 95. 109, 131, 179, 223, 233, 249. 298, 303, 796, 997, 1396, 3004; *studia* requisita, 693, 1179, 1291, 1397 s.; in Seminario peracta, 864, 1179, 1290, 1391, 1399; *scieniia* requisita, 12, 32, 33, 92, 121, 124, 127, 139, 155, 198. 250, 269, 291, 347-8, 466, 518, 527, 796, 871, 879, 1199, 1267, 1718 s.; cautelae adhibendae in ordinandis peregrinis, 3, 107, 262. 263, 297, 339, 353; filiis rusticorum, 232, 248; servis, 90, 248, 1425; laicis. 90;
— *probationes* ante Ordinationem, 373-374. 445, 677, 2155, 2633, 3002, 3244; ad Ordinationem praesentatio, 341; animi dispositiones, 675;
irregulares et simpliciter impediti ad s. Onlines, 1407-1429; cfr. 339, 600; antiquae irregularitates et impedimenta: lapsi, 17, apostatae, 38, Svmbolum Athanasianum non accipientes, 124; neopliytae, 13. 14. 118; qui aegrotantes fuerint baptizati. l 1. 207; peregrini, 3. 107, 263; presbyter ante triginta annos, 10; illegitimi. 267, seditionarii. 74: clerici vagi, 248; invidentes fratrum. 68; curiae obnoxii. 107, 111, 125; a militia reversi. 21, 22; ignari linguae latinae, 256, 260, 261; recitationis Psalterii. 32; illiterati. 54, 56, 107, 111, 121, 125, 258. 267; corpore vitiati. 54, 56. 107, 125, 267, 410; bigami aut interii upt arum mariti. 18. 56. 88, 125, 267 (ex-) paenitentes, 56, 82, 88. 92. 94, 107, 125;
necessarii vel utiles dioecesi tantum ordinentur, 200, 297, 525, 696, 1387.
Vide *Scrutinia ordinandorum, Probationes.*
Ordinatio (Sacra); proprius S. O. minister. 1383. 1384: cfr. 884, 1097; subiectum O. S.. 1385-1391; intentionis declaratio, 1430; de robus S. O. praemittendis, 1430-1449; percontationes de ordinandorum vita, 1444-1445; cfr. 1968, 3002;

testimonia ab ordinandis exhibenda, 1431; praevium do Online suscipiendo examen, 1435-1439; de idoneitate examen, 237, 278, 335 s., 466, 518, 522, 528, 847, 884; commissio examinatrix, 2066 (n. **II**, 12); peritorum consultatio, 109. 436, 3000, 3238; tutiorismus sequendus, 1964, 1968, 2037, 2429, 2627; manus nemini cito imponendae, 4, 41, 653, 753, 817, 819, 1072, 1133, l 161, 1197, 1230, 1290, 1512, 1733, 1965, 2050; exercitia spiritualia, 1446-1449; cfr. 380, 486 s., 471, 519, 585, 678, 825 (n. 9), 998; fidei professio, 1277, 1292, 1294, 1502; declaratio ab Ordinandis facienda, 1753; gratuito et dignis est conferenda, simonia exclusa, 93, 100, 102, 108, 109, 113, 115, 118, 134, 209, 223. 267; delicta et poenae in administratione vel susceptione Ordinum, 1495; 647; Ordinationis s. locus, 436, 599, 817, 847; tempus, 46, 56, 125, 354, 436, 599, 817, 847, 3242; interstitia servanda, 1401 s.; titulus canonicus Ordinationis, 1404-1406; cfr. 234, 298, 332, 380, 521, 638, 642, 655, 758, 885; t. c. ordinationis et religiosi, 333 s.; ritus ordinationis (apud Chaldeos), 797; consensus conpresbyterorum, 58; populi, 98.

Vide *Ordinandi, Sacerdotium-, Scrutinia.*

Ordines Minores (Prima Tonsura): *antiqua disciplina:* 12, 24, 40. 57, 83. 91, 95, 97, 100, 101, 114, 115, 118, 243, 249;

— eorum necessitas et exercitium, 12, 40, 520; o. m. neglectio deploratur, 114, 115; ordinationes per salium, 118, 355; clerici minores bona testimonia vitae exhibeant, 243;

— *aetas post-tridentina :* ad o. exercendos requiritur praeparatio, 468, 519; o. m. sunt via ad sacerdotium, 883; collatio o. m. apud Chaldaeos, 796, 797; aetas minima requisita, 796;

— singuli o. m.: acolytatus, 12, 57, 283; exorcist at ns, 12; ostiariatus, 883; Icet oratus, 12, 24, 95, 97, 101.

— Codex inris canonici: ad o. m. suscipiendos requiritur intentio ad presbyteratum ascendendi, 1392; interstitia servanda, 1402 s.; spiritualia exercitia praemittenda, 1446; scrutinia, 1738 s.;

— nova disciplina circa Primam Tonsuram, Ordines Minores et Subdiaconatum in Ecclesia Latina, 3334-3349.

Vide *.Ministeria, Subdiaconatus, Tonsura.*

Ordinis Sacramentum: eius praecellentia ac momentum, 803, 817, 847, 883 s.; eum aliis sacramentis connexio, 804, 883; materia et forma delinitur, 2167; aspectus dogmatici, 670 s., 796 s., 803; eius dignitas tuenda, 1108 s.; triplex sacerdotale munus per s. o. confertur, 2589; intimam fraternitatem inter Presbyteros producit, 2589, 2697, 3200; characterem imprimit, et donum inamissibile Spiritus Sancti communicat, 3183; o. s. institutum est a Christo ad missionem apostolicam explendam, 2675; vi s. o. Presbyteri vicem Capitis gerunt in Ecclesia, 2686, 2960; de s. o. falsae opiniones, 3175, s. o. origo et ratio 3182; ad sacras Ordinationes accessuris praelectiones de o. s. impertiantur. 3230.

Vide *Sacerdos, Sacerdotium.*

Oriens Christianus:

— *cius studium et. cognitio:* cognitionis Ecclesiae o. necessitas, 1723; in omnibus Seminariis quaestionum orientalis theologiae ratio est habenda, 1724;

potiores quaestiones tractandae enumerantur, 1725; studia orientalia in scholis theologicis provehantur; alumni bonae spei Romam ad Pont. Institutum O. mittantur, 1726; idonei professores rerum O. parentur, 1704; *Dies Orientis* in Seminariis celebretur, 1921, 2133; elenchus quaestionum hac occasione tractandarum, 1922; Concilii Vat. II ad rem exhortationes, 2502, 2594.
— *Orientalis cleri disci[dina:* 3249-3302; vide *Clerici.*
Nova dispensationum disciplina, 2786; diaconatus permanentis instauratio, 2595; Ecclesiae O. ius habent ad suam propriam disciplinam, 2583; Divinae Laudes persolvendae, 2596; quid requirendum ab iis qui ad unitatem redeunt, 2597.
— *Orientalis cleri formatio:* Summorum Pontificum dc hac re sollicitudo, 853, 1068, 1128, 1244, 1731, 1884, 1976, 2140; ‹S'. *Sedis normae:* pro Seminario Alclehitarum S. Annae, 1713; pro cleri institutione in territoriis patriarehalibus: alumnorum in Seminarium admissio, 2064, studia, 2065, ad Ordines admissio, 2066, dispensat iones et sanctiones, 2067.
— *Synodorum praescripta:* Concilium Ruthenorum (Zamoscie), 517-522; Synodus Montis Libani, 599-601; S. ℵationali Melchitarum, 682-692; S. Chaldeensis, 796-799; Cone. Prov. Alba-luliense et Pogarasiense 1, 896; S. Leopolitana Ruthenorum, 996-1013.
Pont. (Jolleyia Coma na: Coli. Armeni erectio, 394-100; Coli. (1raccontili Const it ut iones. 442-461; Allocutiones S. Pontificum ad Coli. Ruthenum, 1884; Armemini, 1976.
Pont. l astitutum Orientale-, vide *Instituta Pont. stud. eccl.*
— Vocationum eccl. Opus: pia Societas Catholica I nio, 1757.

Paedagogia: in Seminariis tradenda, 498 s., 887, l 152; eius studium inculcatur, 2120 s. (litt. circuì.), 2286, 2641, 3064.
Poenitentiae Sacramentum: a clericis et sacerdotibus frequenter adeundum, 291, 364, 425, 537, 562, 613, 687, 706. 828, 842, 873, 896, 1002, 1071, 1481. 1673, 2083, 2108, 2208, 2719, 2813, 3017, 3192; libenter a sacerdotibus administrandum, 592. 842, 2212, 2382 s., 2709: praeparatio ad p. s. administrandum, 291, 406, 499, 516, 1147. 1544, 1573, 1648; facultas confessiones audiendi ne facile concedatur. 806; facultas ad confessiones mulierum audiendas, 864.
Papa: vide *Pontifes Poma nus.*
Paraquaria, 2452.
Parentes: vide *Familia.*
Parochus: curent eccl. vocationes. 354. 652, 775, 824, 841. 1004, 1107, 1301, 1369, 1452. 1523, 15S5. 1592, 1660, 1942. 2052; et clerici inter vacationes. 841, 846. 1004, 2028, 2031; clericorum rationi agendi invigilent, 804; percontationes ad sacras ordinationes. 847, 1444. 1743 s., 1754, 3002; in Seminario rector officio p. fungitur. 1485, 834; p. et otlieium catechistae, 1653.
Paroecia: Seminarii a iurisdictione p. exemptio, 650 s., 1485; alumni de administratione p. edocendi, 766, 771, 3064.
Paroeclalos Scholae: carum utilitas, 1678.
Participatio:
alumnorum in sua formatione, 2217, 2784, 2954, 2987;
in liturgia, 2544, 2584. 2975; cfr. 2787, 3014;

— in Seminarii vita ordinanda, 2935, 2985;
— professorum et alumnorum in Facultatis (Universitatis) vita, 2878, 2886 (n. 25);
— professorum in formatione alumnorun, 2999, 846, 836;
— presbyterorum dioecesis in formatione alumnorum, 846.
«Parvae communitates»: magnarum communitatum divisio, 2628, 2984; quidam hae in re excessus, 2783, 2856 s.; p. c. in paroeciis: sint fermentum spiritus missionari!, 3189.
Paschalis 1 (S.), Papa, 192-195.
Pastoralis Institutio: 291, 366, 425, 498 s., 766, 1476, 2133, 2285 s., 2456, 2640 s., 2729 s., 3064 s.;
tinis p. totius institutionis sacerdotalis, 1106, 2625, 3064; institutio spiritualis cum doctrinali et pastorali connectatur, 2629: philosophicorum studiorum p. tinis, 2636, 3032, 3212, 3216; theologicorum studiorum p. finis, 3021, 3038, 3042, 3064; pastoralis institutio et theologiae studia académica, 2887 (n. 33); studia specialia ad fines pastorales, 3052 s., 3061 (d); studia pastoralia sacerdotum, 2747: vide *Permanens institutio;*
— *exercitationes practicae,* 366, 1476, 1549, 2286, 2642, 3067 s.
- particularia quaedam problemata p.: migratorum cura, 2922; phaenomenon « turismi», 2919; atheismus, 3133; media communicationis socialis, 3164;
— *p. Instituta:* et alumnorum formatio, 2887 (33); erigenda commendantur, 2643, 2619, 2670; arcta cooperatio inter I. p. superiora est promovenda, 2754 (n. 17).
Pastoralis Theologia: in Seminario docenda, 1476, 1549; cfr. 239, 498 s.; 1597; prout disciplina theologica stricto sensu, 3046; latiore sensu, 3064.
Pastoris officium: est plus oneris quam honoris, 120; exemplum vitae et praedicatio, 135; potiora p. officia, 159, 240, 546, 2170, 2209; pastoralis ratio agendi circa baptismum, 208; p. dotes sacerdotis, 210; examen de pastorali cura, 162, 238, 279, 358, 407, 527, 535; clerici ad p. o. educandi, 280, 546, 766; p. ratio agendi sacerdotis, 2209 s.; errores circa actionem p., 2177.
Patres (Ss.): Episcopi opera Patrum legant, 172; operibus P. clerici imbuantur, 754, 769, 775, 795, 886, 890, 1130, 1311, 1535; eadem opera adire discant, 652, 3016; doctrina P. summe veneranda, 1181; cfr. 811; P. optimi testes fidei et defensores, 1594, 3127; eorum auctoritas in S. Scripturis interpretandis, 1052, 2512; eorum classicarum litterarum praeclara scientia, 968, 1631; P. et scientiae theologicae, 2637, 2721, 3016, 3042; studium P. floreat et augeatur, 2240; opera selecta P. pro variis theologicis disciplinis, 2504.
— Vide « *Augustinianum* » Pont. Institutum.
Patrimonium: vide *Bona.*
Patrologia: doceatur, 1314, 1544; textus scholastici magna diligentia seligantur, 1320; utilitas p. in theologia, 3127.
Paulus III, Papa, 268-279.
Paulus IV. Papa, 281-287.
Paulus V, Papa, 440-441.
Paulus VI, Papa, 2515 s.
Pauperes: eorum cura, 125, 178; p. et Ecclesiae bona, 218; clerici p. iuvandi, 235, 269, 384, 2441; filii p. ante omnia in Seminarium admittantur, 283, 290, 304, 354, 361, 775.
Paupertas: in vita clericorum, 603 s., 620, 2021, 2203, 2212, 2614, 2688, 2699, 2717, 3012; paupertatis negligenti», 169.

Pelagius II, Papa, 103-104.
Penuria sacerdotum: in America Latina, 876, 2274, 2461, 2516, 2651. 2738; et criteria in selectione vocationum, 1968, 2429, 2627; de aequa distributione cleri, 2741 s., 2703.
Peregrini: non ordinandi, 3, 107; ad sacramenta administranda non facile admittendi, 262, 263, 297, 339; clerici a dioecesi discedentes, 353.
Perfectio: in sacerdotali vita appetenda, 318, 989, 1966, 2200. Vide *Sanctitas, Virtutes.*
Permanens Institutio (’ieri: 2223, 2619, 2643, 2722, 2747, 2916. 2924-2948; 3070, 3101; clerici studia ne intermittant, 806, 815, 873, 1059, 1151. 1569, 2059, 2222.
Pericula: pro spirituali sacerdotum vita, 2224, 2450, 2607. 2734, 2865, 2867, 2903, 2912 S., 2949, 3079, 3150, 3158, 3172 s.
Peruvia: 359, 1060 s., 2300 s.
Petri (S.) Apostoli Opus pro vocationibus indigenis, 1643, 1757.
Phiiippinae Insulae: 1132 s., 2037 s., 2468, 3145.
Philosophia: praescriptiones de eius studio genericae: 328, 482. 507, 692, 701, 707, 766, 770, 783, 881, 900 (Litt. Enc. *Aeterni Patris),* 984, 1475, 1564 s., 1595, 2031. 2088 (n. 6), 2203, 2219. 2232, 2781, 3138; in modo particulari, l 114, 1245, 1311, 1537-1543, 1564 s., 2024, 2145, 2174, 2179, 2195. 2636. 2887 (n. 33), 3032-3037. 3208 s.
— et S. Thomas Aq., dux et magister. 963, 965, 128S, 1607. 2098; 24 theses tbomisticae, 1326-1331; scholastica ratio secundum S. Th. sequenda, 1478, 1561, 1595, 1608, 1790, 2029, 2042, 2174. 2179, 2194, 2219, 2241, 2644. 3216;
et fidei veritates, 910-916; et fidei praeambula, 904-907; et religionis fundamenta, 909, 929, 1117, 1565. 1595: et moralis vita, 902; et theologia, 1245. 1326, 1539; et character scienti ficus theologiae, 908, 1596; et gradus academici in theologia et in iure canonico, 1250; et scientiae naturales, 901, 932, 928; eius necessitas et utilitas, 701, 936, 1960, 2232, 3208 s.; eius usus apud Patres, 916-917; hodiernae dilficultates in ph. docenda, 2781, 3208; innitatur patrimonio perenniter valido, 2636, 3033.
Pictus: spiritualis vitae fundamentum, 450, 1190, 1237, 1527, 1925, 2119. 2232; puritatem morum requirit. 1720; alumnis necessaria, 291, 364, 644. 805, 721, 746. 754, 1169, 1717, 1719, 2102, 2027; p. divina. Romana et papalis. 1717; p. et veritas. 1590. 1619: et scientia, 1190, 1610, 1614, 1885; p. et Maria, vide *Maria;* et opportuna adiumenta, 977.
Pietatis Exercitia: 364, 375. 450, 537. 555 s., 580, 609. 615, 828. 842, 873, 896, 1002, 1013, 1480 s., 1558, 1925 s.. 2032, 2069, 2083, 2176, 2180. 2207 8., 2220, 2585 (n. 17), 2629, 2718 s., 3016.
— Vide *Eucharistia, Missa, Communio frequens. Poenitentiae sacramentum. Oratio, etc.*
Pius IV, Papa, 288-315.
Pius V (S.), Papa, 316-343.
Pius VL Papa, 663-666.
Pius VII, Papa, 667-701.
Pius VIH. Papa, 712.
Pius IX, Papa, 753-89S.
Pius X (S.), Papa. 1157-1356.
Pius XI. Papa, 1586-2039.
Pius XII, Papa, 2040-2352.
Pluralismos: in philosophia. 3214; in theologia. 2603. 2923, 3026; limites servandi. 3146.
Politica actio: politici sermones inter alumnos. 1006; factiones p. et clerici, 1127; conveniens

instructio de quaestionibus p. et socialibus, 1152; agitationes p., 1146, 1235, 2090; sacerdos et. p. actio, 2048, 2141, 2178, 2225,2914,3191,3291.
Polonia: 263, 727, 1057 s., 1636 ss., 2023 s., 2137, 3169.
Pontifex Romanus: oboedientia ac reverentia erga P. R., 572, 874, 1154, 1717, 2049, 2171, 2180, 2232, 2630, 2712, 3011; iuramentum fidelitatis ordinandorum, 999; ab eo norma agendi sumenda est, 964: ei subesse est de necessitate salutis, 984; eius potestas imperialem superat, 55; eorum sollicitudo et merita de sacerdotali formatione, 628-630, 800, 1073, 1695, 1958; quid eis debeant instituta formationis inteUectualis, 800; litterae, 968; eorum praescripta sunt servanda, 288; P. R. et vocationes indigenae cleri, 751.
Post-Seminariuni: 2222, 2273, 2403; cfr. 701, 779.
— Vide *Permanens institutio, Sacerdotes novelli.*
Praedicatio: potius officium sacerdotis, 135, 159, 174; eius necessitas, 163, 312, 2609 s.; omnibus diebus dominicis et festis sacerdos praedicet, 150; salus populi in doctrina et p. consistit, 193; recta (ides et p., 164; potiora p. themata, 180; honeste et recte sacerdos praedicet, 205, 310; diversitas et discretio in p., 217; recta intentio in p., 624 (VII s.); magna cura praedicator eligatur, 310: praedicatorem vita commendet, 120, 165, 174, 206; evitentur formae oratoriae profanae, 112; assiduitas in p., 163, 174, 205, 307, 312, 625; necessitas accommodatae p., 2356, 2729 s.; homilía et pericopa biblica, 2188; hoinilia liturgica. 2547, 2787; praedicationis inspiratio biblica, 2655; principale sacerdotis munus, 2681; momentum et fecunditas ministerii verbi, 2609 s.; praedicatio et sacramenta, 3186 s.; exercitationes praeficae in p., 366, 707, 776, 825, 881, 1003.
— Vide *Ministerium verbi, Horn Hética.*
Praefecti: in Seminario; eorum qualitates et officia, 362, 457, 1006, 1699; eorum necessitas, 457, 1306; sint pro possibilitate neo-sacerdotes, 1306, 1676, 1932; pietate et doctrina excellant, 2031, 1528; cautelae servandae in alumnis praefectis, 1677;
— *in collegiis laicorum:* in c. 1. munus praefecti alumnis ne concredatur, 1655; quodsi ad tempus tolerari debeant, pecidiares normae serventur, 1656-1659; clericis et sacerdotibus studia Romae navantibus munus p. in c. 1. interdicitur, 1176.
Praefectus Studiorum: 704, 707, 783, 1315, 2988, 3060.
Praeparatoria Schola: 807 (n. 8), 880, 947 s., 1681.
Prae-Seminariiim: 2149, 2165, 2261, 2322, 2396.
Preces: pro vocationibus ecclesiasticis: vide *Vocationes;* **preces quotidianae, 828, 1351, 1480; vide** *Oratio, Pietatis exercitia.*
Presbyterium: et ordinatio sacerdotis, 58; eius notio et lines, 2589, 2694, 2956; p. et alumni Seminarii, 2983, 3008.
Probationes: ad vocationem maturius amplectendam, 2633, 3002; efr. etiam, 373-374, 445, 677. 2155, 3244.
Professio Fidei: a moderatoribus Seminarii emittenda, 362; praescribitur moderatoribus et professoribus ineunte anno scholari, 1276, 1493; et ii qui gradibus academicis donati sunt, 1799; et professores Facultatum studiorum ecclesia-

sticoruni, 1782, 1821, 1825; et clerici maiores Ordines suscipientes, 998, 1277, 1493; formula a S. Sede probata, 1277; nova formula loco formulae Tridentinae et ¡tiramenti antimodernistici adhibenda, 2866.
Professores:
— *Facultatum* studiorum ecclesiasticorum: eorum divisio in gradus, 1780, 2885; numerus, 1781, 1820, 2885; iura et officia; nominatio, cfr. 845, 877; 1781; condiciones cooptationis in p. collegium, 1782; sanctiones contra doctrinae defectus, 1783; honoraria, 181 1, 1874; missio canonica, 1824; cfr. 836, 845; disciplinarum homogcnaeitas, 1829; plena muneri suo deditio, 1830, 2885 (n. 21); normarum de p. adaptatio: insta libertas in investigando et docendo, 2877; cooperatio cum aliis Institutis, 2879, 2888 (n. 36); commercium scientificum inter p., 2882; permutatio docentium inter Facultates, 2882; cooptatio et promotio, 2885 (n. 18); participatio in vita Facultatis, 2886 (n. 19); cessatio a munere, 2885 (n. 22); p. et res ad iidem proxime spectantes, 2885 (n. 20); eorum studiorum fructus vulgandi, 2885 (n. 20); cooperatio interdisciplinaris, 2S88 (n. 36); relationes cum alumnis, 2889 (n. 40).
Seminariorum: accurata selectio, 627, 754, 766, 767, 773, 777, 810, 816. 8-12, 1009, 1248, 1477-1479, 1664-1667, 1959, 2029. 2131; necessarii ad Seminarium constituendum. 349, 427, 1462, 1938, 2982; distincti sint pro variis disciplinis, 1479, 2088 (n. 7). 2993; nominatio, 293, 269, 758. 7S5, 816, 825, 831, 845. 856, 874, 896, 1262, 1315, 2088 (n. 6), 2994; eorum dotes et ratio agendi, 293, 627, 766, 775, 824. 834, 836, 855, 874, 896, 977, 1009, 1014, 1065, 1070, 1109, 1149, 1330, 1477-1479, 1488, 1703, 2029, 2134, 2994, 2996, 2999; gradus requisiti, 293, 428, 1477, 1692, 2134, 2995; conveniens praeparatio, 242, 765, 1567, 1582, 1693, 1763, 1938, 2160, 2880; tituli civiles studiorum, 1110; muneris eorum gravitas, 810, 1531, 1959; vita communis in Seminario, 1939, 2999; plena muneribus suis deditio, 2134, 2160; professio fidei, 834, 1276, 1282-1284, 2866; exemplum vitae, 1149, 1959; methodus docendi, 246, 773. 775, 874, 1315, 1595, 1596, 1608, 1675, 1939; textus praelectionum. 875, 1000, 1276, 1281. 1284. 1316. 1331, 1471, 1492. 1532. 1563, 1675; usus linguae latinae, 765, 772, 776, 825, 836, 843, 863. 1261 s., 2479; remunerati©, 235, 239, 292, 1693, 1939, 2029, 2998; chori obligatio, 1377; continua scicntificae qualilicationis perfectio. 2997; instituta pro futuris Professoribus formandis, 765, 894; normae pro professoribus *Seminariorum Regionalium Italiae*. 1994-2003; 2069:
— *aetate medii aevi:* professores in scholis cat hedralibus, 122. 145. 191. 199, 203, 219, 235, 236. 239. 242. 266, 269. 284, 287; in Facultatibus theologicis. 242. 246, 275, 276.
« Prox ¡(lentissimus Deus : Litt. Enc. Leonis NUI de studio Sacrae Scripturae, 1024-1056.
Prudentia: requiritur in candidatis ad sacerdotium, 2119; in sacerdotali vita, 2706.
Psalterium (Psalmi): ignarus in recitatione p. non admittendus ad subdiacouatum, 32; in psalmis institutio. 97; p. canendis invigilare. 129, 133; sacerdotes de arte psallendi sunt examinandi, 157; p. in scholis

addiscendi, 204, 223, 206; peculiaris cura p. studio dicanda, 1215; programma cursus specialis de p., 2129.
— Vide *Officium divinum.*
Psychoanalysis: clerici et munus psychoanalystae, 2464; et admissio ad S. Ordines vel ad Professionem religiosam, 2464.
Psychologiae usus: in Seminariis maioribus, 2632, 2641, 3238; minoribus, 2624.
Publicationes: promovendorum ad S. Ordines, 467; 1440-1443.
Pudicitia: custos castitatis, 2250 s.
Puritas vitae: in clericis, 1157, 1191, 1589, 1613, 1617, 1620, 1649, 1720.
— Vide *Castitas.*

Quattuor Tempora: preces et ieiunia pro Ordinandis, 847; cfr. 3242.

Radiaesthesia: clericis vetita, 2100.
c Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis»: documentum S. Congregationis pro Institutione Catholica de institutione sacerdotali ad praescripta Concilii Vaticani II in effectum deducenda, 2950-3071.
Ratio Institutionis Sacerdotalis: conficienda a Conferentiis Episcopalibus, 2622, 2962; a S. Sede approbanda, 2622, 2962; cfr. 2952; quoad Religiosos, cfr. 2621, 2750; quoad territoria missionum, 2659.
Ratio studiorum (seu programma): in Facultatibus (Universitatibus) studiorum ecclesiasticorum, 1790 s., 1837 s., 2887 s.; in Seminariis: r. s. pro philosophia, 3037; pro theologia, 3051; — Vide *Studia.*
Recognitio: institutionis sacerdotalis a Concilio Vat. II praescripta, 2621; cfr. Decretum « Optatam totius » de institutione sacerdotali, 2621-2643; Declaratio « Gravissimum educationis » de educatione Christiana, 2644-2650; Documentum S. Congregationis pro Institutione Catholica « Normae quaedam », 2875-2894; Documentum S. C. pro Institutione Catholica « Ratio fundamentalis inst. sacerdotalis », 2950-3071.
Recoilectio menstrua: in Seminariis praescripta, 1930, 1974, 1996.
Rector Seminarii: eius necessitas, 1462, 1464, 1931, 2988; accurata selectio, 1464, 2025, 2626, 2991; nominatio, 856, 861, 1014, 2989; dotes anirni, 362, 390, 977, 1010, 1070, 1132, 1464, 2626, 2991; specialis praeparatio, 2626, 2991; munera et officia: 390, 740, 891, 1010, 1486, 1558, 1686, 1699, 1742, 2990, 3002; ratio agendi cum alumnis, 367, 390, 2626, 2632, 2985, 2987; paedagogicae praeparationis necessitas, 2626, 2992; nulla alia officia habeat, 1010; in Seminario resideat, 1010; reverentia versus r., 456; eius auctoritas in professores, 1465; r. et munus confessoris, 1382; r. et iurisdictio paroecialis in Seminario, 650, 1379, 1485.
— Vide *Moderatores.*
Reductio ad statum laicaiem: 1773 s., 3227 s.; 3246; 3299s., de quibusdam condicionibus servandis a sacerdotibus ad statum laicaiem reductis, 3149.
Regula: Seminaria sint r. praedita, 368, 500, 664, 729, 799, 1460, 2025, 2032, 2976, 2986; regulae finis, 891; peculiare momentum, 1011, 1002, 1266, 2366, 2433; sit ab Episcopo concinnata vel saltem approbata, 738, 1460, 2963; perfecte observetur, 875, 882, 1011, 1236, 1266; disciplina est regula vitae, 1266; modus

regulan explanandi. 610; r. ad clericorum probationem maxime confert, 368; praeparat ad leges Ecclesiae servandas, 1272; regulae quorundam Institutorum a S. Sede approbatae, 319, 368, 414, 450-461, 473-515, 609, 702, 827-829; a Concilio particulari approbatae r., 365.

— Vide *Disciplina.*

Regulares: vide *Religiosi.*

Relatio de Seminario: triennalis ad S. Sedem mittenda, 1254, 1623; Instructio « Quam ingens » et r. t., 1752; r. quotannis de Seminariis in locis missionum ad S. Sedem mittenda, 1914, 1919.

Religio: in scholis cathedralibus (paroecialibus) docenda, 266; schola r. in Seminariis habenda, 366, 425, 444, 768, 834, 486, 1311, 1537; in inferioribus Seminarii scholis principem locum r. habeat, 1472, 1534, 1563; in lycaeo catechismus superior et apologia religionis tradantur, 1311.

Religiones non christianae: earum studium in Seminariis, 2637, 3050; in missionali praeparatione, 2660, 2667 s., 2677, 2754.

— Vide *Non cliristiani.*

Religiosi: Seminaria cis concredi possunt cum venia S. Sedis, 838; normae hac in re servandae, 1900; de Episcopi iurisdictione in Seminario r. concredito, 523; de Seminariis Religiosorum vel a Religiosis moderatis, quae saecularis cleri alumnos excipiunt, 3363-3371; clerici saeculares generarim prohibentur quominus Ordines r. ingrediantur, 831; cfr. 387; dc iure Episcopi super clericis saecularibus in monasticum Collegium studiorum causa cooptatis, 985; ex-religiosi prohibentur munera in Seminario assumere, 1269, 1380 s.; ex Seminario dimissi in familiam religiosam non admittendi, 1268; studia r. in Italia studiis clericorum saecularium uberius accommodanda, 2088; de institutione sacerdotali in Statibus perfectionis (Const. Apost. *Sedes Sapientiae),* **2279 s.; de ex-religiosis in Seminarium, vel ex-seminaristis in Familiam r. admittendis, 2092; cfr. 1471; quae pro saeculari clero instituendo statuta sunt etiam a r. observentur, 1967; ratio agendi quoad psychoanalysim, 2464; S. pro Institutione Cath. iurisdictio in scientificam r. formationem, 2853; in Universitates et Facultates, 2854; r. et Facultatum planificatio, 2883 (13c); Concilii Vat. II praescripta de institutione sacerdotali et r., 2621, 2750, 2963; Ordinarii loci potestas r. Instituta visitandi, 2749; r. habitum laicaiem portantes et Ordinarius loci, 2748; r. et auctoritas doctrinalis S. Thomae, 1245; r. et opera apostolatus laicorum, 2657; et pastoralis sollicitudo sacerdotum, 2688; et formatio liturgica, 2586; et diaconatus permanens, 2819 s.; et vocationes excitandae, 2620; et Centra unica pro vocationibus, 2971; et Seminaria Regionalia (Centralia, Nationalia) una cum dioeeesano clero constituenda. 2982; et normae statuendae pro clericis specialia studia apud Universitates peragentibus, 3055 (nota 2); titulus ordinationis et r., 334; r. et examen de scientia debita ad S. Ordinationes, 884.**

Respectus humanus: ne subrepat in admissione ad S. Ordinationes, 116, 1161, 1167, 1197, 2066 (n. 10).

— Vide *Ordinandi, Ordinatio.*

Revelatio Divina: fons Sacrae Theologiae, 2654 s., 3056.

Rhenania Septemptrionaljs: 700.
Romana Institutio: momentum et lines Collegiorum eccl. Romanorum, 889, 1128, 1513, 1583, 1600 s., 1886, 1923, 2019, 2020, 2101, 2110, 2118, 2119, 2172, 2232, 2233, 2275, 2311, 2312 (« Romanità! is notae »), 2385, 2387, 2613, 2651; de alumnis Romam mittendis, 227, 462. 724, 976, 1066, 1134, 1156, 1902, 2342 (Litt. Circuì.); Collegia Romae condenda, 702 s,, 894, 992, 995, 1129, 2059, 2524; Collegia Romana Episcoporum curis commendantur. 2138, 2156, 3055; clerici studia Romae celebrantes in Collegiis resideant, 1172 s.; Visitationes Apostolicae in Collegiis Romanis, 630; cantus sacer in Collegiis R. peculiari cura fovendus, 1164, 1166; normae pro sacerdotibus Romae commorantibus, 2228; normae pro Con victoriis eccl. Romanis, 2362; Romana Athenaea et eorundem mutua cooperatio, 2575. Constitutiones aliquorum Collegiorum: Germanicum, 280, 36S s., 414; Capranieense, 319, 332; Armemini, 394 s.; Graecum, 442 s.; Hibernorum, 702 s.
Romania: 877, 896, 1661 s.
Rosarium Mariale: recitandum, 502, 828, 1928, 2207, 2386, 2465.
Russia: 755 s., 941 s.
Rusticatio: rusticationis domus pro alumnis, 1126, 1305, 1529, 1941. 2028, 2031, 2082, 2136, 2155, 2159. Vide *Vacationes.*
Rusticorum lilii: eorum ordinatio, 232, 24S.
Rutheni: 248 s., 517 s., 996 s., 1244, 1731, 1884, 2140.

Sacerdos: eius praecellentia et dignitas, 344, 1106, 1368, 1958, 2037. 2050, 2068, 2094, 2097, 2199, 2349 s., 2360, 2364, 2404, 2421, 2423 s., 2449, 2458, 2587, 2612, 2673, 2733, 2904; s. sunt primaria membra Ecclesiae, 2106; vicem Capitis in Eccl. gerunt, 2589, 2676, 2686, 2960.
— eius potiora officia, 119, 129, 144, 148, 535, 884, 1140, 1191, 1579, 2107, 2141, 2356, 2412, 2456, 2505, 2523, 2588, 2681, 2683, 2684-2691, 2734. 2913, 2959. 3186 s. Vide *Ministeria, Pastoris officium.*
— eius spiritualitas: 49. 105. 123, 127, 134, 210, 664, 802, 812, 936, 1157, 1190, 1242, 1263, 1265 s., 1287, 1527, 1556, 1579, 1616 s., 1650, 1717 s., 1975, 2027. 2060-2062, 2102, 2118, 2119. 2152, 2170, 2179, 2180, 2200 s,, 2203, 2220 s., 2369-2384, 2388, 2414, 2430, 2449, 2466, 2584 s., 2607, 2629 s., 2680, 2906, 2707 s., 2829 s., 3005 s., 3192 s. Vide *Pietas, Pietatis exercitia, Sanctitas, Spiritualis institutio.*
— exemplum vitae, 47, 98, 211, 288, 524, 613, 626, 720, 753, 790, 873, 985, 1140, 1168, 1191, 1663, 2096, 2045, 2406, 2591, 2623. 2706;
— eius potiores praerogativae: « lux mundi et sal terrae », 132, 135, 183, 204, 723, 871, 972, 989, 995. 1057, 1169, 1193, 1368, 1379, 1579, 1955, 2037, 2040. 2050, 2063, 2219, 2283, 2525, 2913, 2966; «Pastor bonus », 120, 210, 214, 317, 1579, 2068, 2281, 2379, 2412, 2413, 2507, 2523, 3192; cfr. 2359; « minister Christi et dispensator mysteriorum Dei», 129, 613, 805,‘972, 1063, | 139, 1143, | 191, 1242, 1555, 1579, 1591, 1695,2094, 2110, 2198, 2209, 2240, 2871, 3158; « homo Dei », 1140,1559, 2090, 2116, 2128, 2282, 2316, 2351, 2357, 2535 s., 2733, 2829, 2904; « alter Christus», 1139, 1160, 1579, 2199, 2536, 3005; cfr. 1242.

— intellectualis praeparatio: vide *Intellectualis institutio, Doctrina, Permanens institutio, Soientia, Studia.*
— eius relationes ad
Episcopum, 2589, 2591,2618 s., 2693-2696 (communio hierarchical, 2956, 2712, 2733, 3175, 3199; *ad alios sacerdotes,* 2589, 2697-2700 (fraternitas sacra mentalis), 2957, 3008, 3175, 3200; *ad fideles,* 2589, 2657, 2679, 2687 (in fide educatores), 2701 s., 2905, 2958; « qualis sacerdos, talis populus », 653, 753, 1168, 1884; qualitas quantitati praeferenda, 240, 401, 626, 753, 1703, 1968, 2037; apostatae, 417, 3158.
— condiciones vitae:
sacerdotes novelli, 779, 2222 (collegia, Convictus pro s. n.), 1151, 2162; et perniciosae novitates, 2132; et munus praefectorum in Seminario, 1306; *aetate provectiores,* 345, 2698, 2727, 3071; *aegroti,* 345, 2699, 2727; *aequa s. distributio,* 2703, 2704; *ratio oeconomica,* 2226, 2724, 2727, 3202.
— condiciones temporis:
idearum influxus, 1138-1142, 2867, 2912 s., 2949, 3171 s.; *progressus humanus,* 2273, 2275, 2278, 2456, 2721; *difficultates* (crisis s.) nostri temporis, 2375,2607, 2700, 2734, 2887, 2903,2905, 2912, 2914. 2929, 2949,2961, 3079. 3132, 3150, 3158, 3172 s.; s. vera imago, 2351, 2383, 2409, 2412. 2458, 2734. 2903, 3166, 3179 s.; s. et *quaestio sociatis,* 1152, 2039, 2141, 2177 s., 2344, 2418, 2660, 2692, 3191; s. et occupationes profanae, 48, 110, 129, 137, 185. 620, 1424, 2090, 2141, 2344, 2418. 2600, 2679, 2692, 2715, 3185, 3190, 3290, 3291.
— et militia: vide *Militia.*
– s. indigenae: vide *Missiones.*

Sacerdotium: eius natura et finis, 796, 803, 883, 1139, 2167, 2675-2678, 2868 «., 2901 s., 2955-2960, 3183 s.; origo divina et apostolica, 411, 2167, 2589, 2675, 3182 s.; s. commune fidelium et s. ministeriale, 2587, 2674, 2871, 2956; 8. indoles permanens, 3183, dignitas et momentum. 1106, 1368, 1955 s., 2037, 2040, 2050 s., 2068, 2094, 2199.
Vide *Sacerdos, Ordinis sacramentum, Ordinandi, Episcopi, Diaconi.*
Saecularia vestimenta: et clerici, 103, 224, 225, 2748.
— Vide *Habitus clericalis.*
Saecularis dignitas: et clerici, 48; vide *Sacerdos:* occupationes profanae.
Saecularizatio:
sensu philosophico: eius studium in Seminariis, 3134 s.; eius manifestatio in vita et actione sacerdotali, 2912, 2961, 3150, 3166, 3173;
— prout reditus ad saeculum: vide *Reductio ad statum laicaleni.*
Salesianum Pont. Athenaeum in Crbe: novae sedis inauguratio, 2772.
Salvatoriana Respublica: 854
Sancta Sedes: vide *Pontifex Romanus, Congregatio S.*
Sanctitas: eius necessitas in sacerdote, 49, 135, 206 s., 318, 411. 706, 1168. 1169, 1976, 2039. 2102, 2170. 219S s., 2277.2311, 2316. 2350,2354, 2357, 2383, 2408, 2414.2421. 2449. 2455, 2466, 2509,2614, 2707 s.; s. prout imitatio Christi: vide *Imitatio Christi:* et peccata venialia fugienda. 288, 1192, 1264; clerici sanctiorem vitam prae laicis ducere debent. 536, 754. 1371; s. et disciplina severa vitae. 990, 2370, 2372; clerici ad s. tendere debent, 1701, 1957. 1966, 1976, 2020, 2359. 2360, 2364; 8. et fervor caritatis. 2200; et

aliae virtutes, 977, 1527, 1556, 1698, 1930; s. et Seminariorum linis, 1263, 1527.
— Vide *Abnegatio, Pietas, Virtutes.*
Sangalonsis Pagus: 747 s.
Saxonia Inferior: 2606.
Schedula medica: pro alumnis conficienda, 2156.
Schismatici: irregulares ex delicto, 1414; eorum convivia a clericis vitanda, 81.
Scholae: medii aevi pro clericis erudiendis, 95, 122, 128, 132, 141, 145, 146, 183, 199, 222, 226; s. canonicorum clericorum, 170, 191; cathédrales (monasticae), 203, 204, 212, 235, 239, 252, 281; s. paroeciales, 194, 251; scholarum cathedralium merita, 834, 974.
— catholicae: earum momentum pro missionibus, 742; coordinatio inter s. c., 2650; competentia S. Congregationis pro Institutione Catholica quoad s. c., 2855. Vide *Paroeciales scholae.*
— Seminarii: inter septa Seminarii reservandae, 1307, 1530, 2978; sint consentaneae sacerdotii candidatis, 1307, 1530; quas s. Seminarium Minus et Maius complecti debeant, 1472-1476; lectiones opportune repetendae, 506-508; s. publicae et alumni, 505, 2978.
Scholastica: methodus et doctrina in scientiis sacris adhibenda, 707, 766, 825, 867, 91S s., 985, 1114, 1119, 1245 s., 1250, 1326 s., 1332 s., 1367, 1478, 1539, 1564 s., 1582, 1595, 1596, 1604, 1608, 1674, 1960, 2024, 2029, 2098, 2145, 2174, 2179, 2195, 2219, 2240, 2284, 2339, 2467, 2519, 2573, 2574, 2615, 2740.
— Vide *Thomas Aq. S.*
Scientia: in sacerdote et clericis requisita: 92, 127, 139, 183, 193, 198, 215, 223, 250, 265, 291, 466, 518, 527, 543, 723, 746, 806, 871, 1000, 1063, 1096, 1131, 1193, 1194, 1267, 1270, 1589, 1612, 1702, 1718 8 1956 K., 1976, 21 19, 2173, 2275, 2285, 2409, 2721; s. minima requisita, 121, 258, 260, 347-348, 527, 796; examine probanda, 33, 39, 155, 162, 238, 279, 352, 466, 518, 601; scientiae defectus (ignorantia), 33, 35, 54, 121, 139, 196, 197, 250, 251, 1063, 1267; s. et caritas, 1064, 2341, 2574; et pietas, 664, 979, 1610, 1718 s., 1885; et puritas morunu 774, 1000, 1613 s., 1617 1720: eius utilitas, 1050, 1512, 1718;
— s. clericorum est incessanter renovanda et continuanda, 806, 815, 873, 1059, 1151, 1569, 2059, 2222.
Scientiae naturales: a clericis addiscendae, 765, 769, 775, 783, 871, 889, 932, 936, 939, 994, 1015, 1042 s., 1096, 1061, 1098, 1116, 1247, 1311, 1531, 1534, 1536, 1538, 1541, 1562, 1567, 1873 (laboratoria scientifica), 2268, 2730 s., 2887 (n. 28), 3033, 3035.
— s. profanae: sacerdotibus non commendantur, 237, 254; utiles esse censentur, 827, 871, 889, 904, 1159, 1533, 2230,

Scientiae Sacrae: a clericis colendae, 128, 754, 777, 790, 795, 810, 818, 855, 1000, 1016, 11 18, 1589, 1689, 1702, 1718.
Scriptura Sacra: in formatione sacerdotali (modo generico), 33, 54, 80, 97, 128, 138, 139, 145, 162, 183, 198, 239, 247, 543, 657, 717, 776, 783, 81 1, 825, 836, 874, 881, 1000, 1 118, 1476, 2358, 2409, 2536, 2932, 3100, 3211; prout disciplina theologica (modo magis concreto), 1121, 1209-1227, 1233, 1313, 1546 s., 1574 s., 1621, 1628 s., 2183, 2511, 2576, 2637, 2653, 2778, 2921, 3040;
– documenta maioris momenti

S. S. dedicata: « Providentissimus Deus», 1024-1056; « Quoniam in re biblica», 1209-1227; « Bibliorum scientiam», 1628-1630; « Divino afilante Spiritu », 2113-21 17; « Sanctissimus Dominus», 2181-2188; Const. « Dei Verbum », 2653-2656.
— et eius momentum pro theologia, 1119, 2340, 2467, 2637, 2655, 2739, 2756, 2887 (n. 31), 3040, 3042, 3044, 3058, 3096.
— de Magistro S. S.: 219, 1621, 1630 (n. III), 1673, 2187, 2779.
— linguae biblicae: 657-660, 888, 1000, 1040, 1219, 2187, 2634, 3050, 3115.
— lectio S. S., 97, 104, 111, 172, 215 s., 558, 622 (IV), 871, 2116, 2358, 2418, 2451, 2511, 2656, 2721, 2813, 3016, 3192; in Liturgia, 2560, 2609; « motus biblicus », 2560, 2600.
S. S. et praedicatio, 112, 2360, 2656.
— editiones et versiones S. S., 1088; commentaria in Seminariis prohibita, 1297 s.; bibliotheca biblica in Seminario, 1227, 2186.
Vide *Commissio Pont. Biblica, Institutum Pont. Biblicum.*
Scrutinium: duo documenta S. Sedis de s. Ordinandorum: «Quam ingens», 1733-1755; « Magna equidem », 3227-3248.
diuturnae probationis obligatio: 12, 16, 27, 92, 96, 111, 116, | 19, 127, 243, 249. 267, 268, 277, 289, 335 s., 401, 408, 411, 436, 452, 467, 517, 601, 626, 648, 653, 663, 676, 753, 806, 817, 819, 825 (n. 9), 847, 1072, 1133, | 167, | 199, 1701, 1733-1755, 1967 s., 2066, 2163.
— de examinatoribus: 278, 335 s., 466, 522, 847, 884; commissio examinatrix, 2066 (n. 11, 12), 335-340: consilium peritorum petendum, 109, 436.
testimonia: moderatorum Seminarii, 873, 1004, 2066, 2163; fidelium, 8)7, 847, 1755, 3002; parentes et libertas electionis status, 817, 1964, 1973, 2530, 2577.
Soditionarii clerici: numquam ordinandi, 74.
Selectio candidatorum: vide *Admissio* in Seminarium.
Seminarium:
— nominis s. origo, 281, 290, 1065, 1518; s. a Collegio distinguendum, 1112, 1125.
— eius necessitas: 290, 300, 313, 343, 357, 359, 419, 421, 439, 440, 539, 544, 627, 628, 664, 665, 666, 668, 710, 711, 713, 714, 716, 718, 729 s., 754, 784, 786, 799, 805, 816, 824, 872, 878, 887, 896. 975. 978, 979, 1014, 1065, 1132, 1182, 1196, 1358, 1391, 1453 s.. 1580, 1902, 2149. 2333, 2459, 2625, 2953, 2972 (nota), 2981 (nota).
— sollicitis euris cumuletur: 437, 669, 717, 746, 777, 790, 795, 802, 810, 811, 830. 855, 865, 939, 1023, 1058, 1065, 1070, 1155, 1161, 1231, 1286, 1323, 1357, 1518, 1584, 1603, 1663, 1694 s., 2037, 2123, 2157.
— fructus ex s. percepti, 801,
— 830, 834, 840, 872, 1195.
fidelium munificentia sustentetur, 775, 812, 1585, 2056, 2095; conveniens s. dotatio, 785, 787, 848, 851, 1456 s.; tributa pro s., 1457.
quid ad s. constituendum requiratur, 1451 s., 2982.
— solis candidatis ad s. reservetur. 633 (VI), 791, 1125, | 132, 1143, 1148, 1232, 1304, 1519 s., 1593; vitanda confusio cum educatione laicali. | 139, 1148, 2023, 2032.
— Seminariorum genera:
Heminarium Minus: de eius regimine et vita. 743, 768, 775, 816, 826, 835, 841, S80, 893, 1012 s,, 110S s., 1184, 1306, 1307, | 172 s., 1660, 2023. 2032, 2134, 2165, 2333,

2624, 2895 8., 2972 s.; *Seminarium Maius:* de eius regimine et vita, 745, 771, 776, 824, 842, 881, 887, 893, 1000 s., 1113 s., 1286 s., 1313 s., 1525 8,, 1544 s., 1556 s., 1579, 1591 8., 1673 8., 1682 s., 1924 s., 2025 8., 2031, 2173, 2262 8., 2625 a., 2981 8.; separationis seminarii Minoris a Maiore necessitas, 1132, 1231, 1303, 1454, 1525, 2262.

Seminaria interdiaccesana (Regionalia, Centralia, Nationalia): eorum necessitas, 786, 806, 879, 880, 893, 1183, 1231, 1303, 1324 s., 1455, 1461, 1526, 1598, 1715 s., 1961, 2034, 2094, 2135, 2420; S. centralia ad studia specialia, 894, 896; in locis missionum, 949, 1903-1919; normae ad ea regenda, 1455, 1461. 2628, 2982, 3217; normae pro S. regionalibus Italiae, 1710-1712, 1985-2018, 2069 (n. pro professoribus); pro S. in locis missionum. vide supra; S. interdioecesana et auctoritas S. Sedis, 1455, 1461, 2628, 3217; dispositiones particulares de translatione S. reg. Italiae in iurisdictionem Conferentiarum Ep. regionalium, 3321, 3322-3333; de necessitate mutuae cooperationis inter dioeceses Italicas ad S. r. sustentanda ac promovenda, 3118-3126.

— novae s. formae et *s. unitas* servanda, 2628, 2984, 2783, 2856-2862 (documentum de « parvis communitatibus »).

— experimenta ad novam s. adaptationem, 2769; commissiones ‹ techuicae » ad novas adaptationes tuto dirigendas, 2910; vide *Adaptatio.*

— Seminaria Religiosis concredita: vide *Religiosi.*

— Seminaria Ecclesiarum Orientalium: vide *Oriens Christian us.*

Servi: simpliciter impediti ad s. Ordines, 90, 248, 1425.

Servilium militare: vide *Militia.*

Sexualis educatio: 2249 s., 2464, 2830 s., 3000, 3010, 3228, 3236 s.

Silvester (S.), Papa, 19-28.

Simonia: in s. Ordinatione, 93, 100, 102, 108, 109, 113, 115, 118, 134, 209, 223, 267; in sacramentorum administrat ione, 153, 241, 243.

Siliae: 602, 670, 946.

Siricius (S.), Papa, 19-28.

Sixtus IV, Papa, 261-262.

Sixtus V, Papa, 401-413.

Socialis Doctrina Ecclesiae: docenda in Seminariis, 1138, 1152, 1313, 1548, 1573, 1936, 1977, 2241, 2463, 2660, 3031, 3047; Institutum doctrinarum socialium in Pont, Universitate Gregoriana, 2241; sacerdotes Ecclesiae doctrinam s. fideli animo amplectantur, 2225.

Socialis quaestio: et sacerdos: vide *Sacerdos.*

Socialis sensus: et alumni Seminariorum, 3020, 3031; cfr. 1152, 2344.

Societas Jesu: 280, 381, 799, 787, 867, 945, 1127, 2143, 2232.

Sociologia: prout « scientia humana », 2641, 2660, 3064, 3211.

Solodornensis Pagus: 714 s.

Specialia studia (« specializat io »): 889, 894, 896, 1491, 1582, 2630, 3052-3055.

Spectacula ‹ Televisivo-Cinematographica »: et vita sacerdotalis, 2450; eorum usus in Seminariis, 2579 s.; in Collegiis eccl. Romanis, 2581.

Spiritualis Directio, Director: — Vide *Directio, Director Spiritualis.*

Spiritualis Institutio: 291, 351, 364. 375, 484 s., 537, 555 s., 580 s., 603 s., 615, 828, 882, 990, 1002, 1013, 1480 s., 1527, 1556 s., 1925 s., 2045, 2153, 2198 8., 2220 s., 2244 s., 2281 s., 2346 s., 2466, 2423, 2532 s., 2629 s., 2824 s., 3005 s.

Status perfectionis: ratio educationis et studiorum in s. p., 2279 s. (Constit. Ap. ◊ Sedes Sapientiae o); vide *Religiosi.*
Statuta ecclesiae antiqua: disciplina clericorum saec. v-vi, 58-82.
Studia: clerici s. diligenter incumbant, 460, 543, 644, 720 s., 765, 767, 769, 1589, 1718, 2043, 2063; impedimenta studiorum removeantur, 460; s. foveantur praemiis, 775; s. et pietas, 1590, 1619, 1730, 2165; amor studiorum sacrorum, 1612; s. tempore vacationum, 2084; s. societatis culturae sint aptata, 2090; ad apostolatum efficacius promovendum conferant, 2144.
— studiorum curriculum (duratío): 383, 1475 s., 1535 s., 1566, 1569, 1582, 1674, 2024, 2065, 2088; in Facultatibus stud, eccl., 1792 s., 2882 (n. 10);
— normae vigentes: 1475 s.; 3021 s.; 3027, 3032, 3038; cfr. 2736.
— studiorum programma: 1533 s., 1569, 2090, 2154; conficiendum praescribitur, 3037, 3051; Seminaria et studiorum programma civile, 1110, 1111, 1295, 1307, 2088, 2089, 2090, 2154, 2165.
— Vide *Intellectualis institutio, Facultates studiorum eccl. Scientia, Gradus, Professores, Methodus, Specialia studia.*
Subdiaconus: et admissio ad Ordinationem, 3; eius necessitas, 12; quotidianae Missae frequentatio, 29; et Psalterium recitandum. 32; obligatio caelibatus, 44; 229; castitas eius probanda, 106; aetas ad s. requisita. 796; cfr. 95; necessarius ad sacerdotium gradus, 101; reductio ad statum laicalem, 3246; cfr. 1748 s.; 8. abolitile in Eccl. occid., 3340.
Sulpitiani (Presbyteri a S. Sulpitio); 574, 753, 916, 1615, 1685, 2097.
Superiores Seminarii: vide *Moderatores Seminarii.*
Symmachus (S.). Papa, 83-91.

Tabernae: earum frequentatio. 28, 34, 181, 380.
Tabularia: vide *Archiva.*
Talaris (vestis); vide *Habitus clericalis.*
Televisio: vide *Spectacula teleri-si vo-cinemaloqra phica.*
Testimoniales litterae: vide *Litterae testimoniales.*
Testimonium bonum: ordinandi t. b. superiorum indigent, 289, 467, 1171, 1431; cfr. 645.
Textus et versiones S. Scripturae: vide *Scriptura Sacra.*
Textus scholastici: vide *Libri manuales.*
Theilard De Chardin Petrus: eius opera non commendantur, 2506.
Theologi:
— eorum in Ecclesia locus et missio, 2194, 2766, 2908, 2923, 3057. 314S; t. laici, 2732.
— insta in investigationibus scient iticis libertas, 2193, 2732, 2739, 2757. 2877, 2923. 3058, 3148;
— necessitas communionis ecclesiasticae, 2767, 3057; theologorum methodologia specifica. 2768;
— errores t. recentioris aetatis, 2144, 2192 s.. 2778, 2908;
— et pluralismos, 2923; cfr. 2603, 3146, 3214.
Theologia:
— eius natura et dignitas, 991, 1036, 1545, 1570, 1596, 1790; indoles ecclesialis, 3056 s., 3148; scientifica, 908, 1596;
— eius fontes, 2194, 2617, 2637, 2655, 3043. 3056; alimentum S. Scripturae. 1024, 1119, 1545, 1628, 2194. 2340, 2467. 2637, 2655, 2887 (n. 31), 3040. 3042, 3044. 3211; anima th., 1036, 2637, 3040;
– et Magisterium Ecclesiae. 1030 s., 2193, 2284, 2339, 2467,

2573, 2637, 2739 s., 2758-2768, 2778, 2932, 3038, 3056 s.;
— eius methodus: genetica, 2637, 3042; regressiva, 3042; speculativa (scholastica), 919 s., 1119, 1245, 1246, 1313, 1545, 1570 s., 1790, 2174, 2219, 2240, 2284, 2340, 2574; positiva (historica), 1119, 1246, 1545, 1571, 1596, 1790, 2029, 2191, 2240, 2284, 2574; character complementaria methodi speculativae et positivae, 1246, 1545, 1596, 2284, 2574;
— unitas interna, 908, 3025, 3039, 3060; varietas scholarum, 2241, 2603, 2740; pluralismus th., 2923, 3026, 3146; cfr. 3214 (philos.);
— S. Thomae Aq. auctoritas, 900-934, 1061, 1233, 1245, 1288, 1326, 1329 (principia metaphysica), 1478 (C.I.C.), 1564, 1604 («Studiorum Ducem »), 1608, 1790, 1960, 2029, 2012. 2098, 2174, 2195, 2219, 2241, 2284, 2339, 2422, 2467, 2536, 2573, 2615, 2637, 2644, 2740, 3042, 3056;
— philosophiae auxilium, 908, 1245 s., 1331, 1545, 1564, 1568 (triplex ph. munus in theologia), 1595, 1596, 1960, 2043, 2195, 2219, 2422, 2467, 2615, 2781, 3208 s.; ph. et indoles scientifica theologiae, 908, 1596; th. naturalis (theodicea), 2196;
— humanarum scientiarum auxilium, 2641, 2887 (n. 28), 3064, 3142, 3211;
— specifica sua methodo utatur, 2194, 2730, 2768, 2887 (n. 28, 30);
— eius pastoralis finis, 3038, 3064; dialogus cum mundo, 2730, 2732;
— th. quaestiones maxime ad Orientales spectantes, 1724 s.;
— «nova theologia », 2144, 2174 s., 2192, 2219, 2340; cfr. 2778;
— renovationis principia in th.; vide *Adaptatio* in th.

Vide *Intellectualia institutio, Methodus, Disciplinae studiorum curriculi.*

Theresia ab Infante Iesu (S.): patrona Operis S. Petri pro vocationibus missionalibus, 1644.

Thomas Aquinas (S.):
— Dux et Magister in disciplinis philosophicis et theologicis, 923-927, 928, 933, 963, 965, 984, 1014, 1228, 1233, 1245, 1288, 1326-1331, 1478, 1582, 1595, 1608, 1790, 1960, 2029, 2042, 2098, 2174, 2195, 2219, 2241, 2284, 2339 (in th. morali), 2467, 2536, 2573, 2615, 2637, 2644, 2740, 3042, 3056, 3216;
— eius Opera alumnis expohantur, 928, 984, 1014, 1061, 1728; eius Summa laudatur et commendatur, 981, 1120, 1545, 1572;
— eius principia metaphysica: a magistris tenenda, 1326-1331; quaenam sint, 1332-1356 («24 theses»); 1367; ab eisdem discedere non licet, 1245, 1329;
— eius doctrina apta ad mentes conformandas, 984, 2467; errores debellandos, 921, 1595 (modernismos), 2098; fidem cum ratione conciliandam, 1328, 2240 s.; scientiarum progressum assumendum, 2615, 3211; est doctrina Ecclesiae propria, 1329;
— elogia Summorum Pontificum, 922-924; tituli honorifici, 920, 1604, 2098; catholicarum scholarum Patronus, 2098; cfr. 1607, 2007;
— eius Persona: exemplum virtutum, 1605, 1607, 1729 s.;
— et Augustinus, 1730, 2241; et alii Magistri scholastici, 2740;
— quaedam elementa caduca eius doctrinae, 2241.

Ticinensis Pagus: 958 s.

Tituli: civiles studiorum
— et alumni, 1312, 1554, 2026, 2065, 2088, 2089, 2218;
— et professores, 1110; quoad ti-

tulos ecclesiasticos; vide *(Iradus academici, Professores.*
Titulus ordinai ionia: 234, 298, 332, 380, 521, 638, 642, 655, 785, 885, 1405;
— et Religiosi, 333 s.
Tonsura: et intentio ad presbyteratum ascendendi, 257, 1392; condiciones ad eam conferendam, 533, 536; accipienda incepto cursu theologico, 1397; scrutinium praemittendum, 1738-1746; a clericis deferenda, 530, 645, 846; spiritualia exercitia t. praemittenda, 1446; secundum novam ecel. disciplinam non amplius confertur, 3337, 3350.
Traditio: eius contemptus in th. deploratur, 2173, 2193; reditus ad t., 2194; fidelitas, 2465.
— prout fons theologiae, 2654 s., 3056; cfr. 2637, 3042; studium linguarum classicarum ad fontes t. aperiendos, 2634, 2874;
— Orientalium venerabiles traditiones, 2593 s.
Tributa: pro Seminarii constitutione et sustentatione, 292, 539, 665, 1456.
Tridentinum Concilium: Decr. « Cum adulescentium aetas », 290; decreti applicatio; vide *Seminarium* (eius necessitas).
Tugiensis Pagus: 714 s.
Turismos: in alumnorum formatione pastorali. 2919, 3065 (in nota 2).
Tutiorismus: in candidatis ad sacerdotium seligendis, 1964, 1968, 2037, 2429; cfr. sententia S. Thomae Aq., 1968, 2429.

Ultores: suarum iniuriarum non ordinandi, 74.
Unio Cleri Apostolica: allocutio loannis XXIII ad eius sodales, 2357. 2364.
Unio Missionalis Cleri: vide *Missiones.*
Unitas: in theologia appetenda, 908, 3025, 3039, 3060; in ratione studiorum, 780, 843; inter pastoralem actionem et spiritualem sacerdotis vitam, 2710.
Universitates:
— *civiles:* convenientia sacerdotes ad U. ‹ specializationis › causa mittendi, 889, 894, 896, 1491, 1582, 2639, 2661, 3055; S. Sedis ad rem documenta: Instruet. * Perspectum est •, 1073-1087; Decr. • Nemo de sacro clero », 1503-1508; Decr. Nessun Ecclesiastico », 2103; Normae « Gli ecclesiastici », 2229; Liti, circuì.. 3159; de frequentia U. c. praecipuae normae:
frequentia caute permittenda. 1077, 1145; licentia Episcopi, 1075, 1503, 2229 (n. 2); solis sacerdotibus permittenda, 1504, 2103 (n. 2), 2229 (n. 4); cfr. 272, 2639, 3055 (etiam non sacerdotibus permittenda); necessitates dioecesis respiciendae, 1075, 1505, 2103 (n. 3), 2229 (n. 5); sacerdotes U. frequentantes et examina triennalia, 1506, 2103 (n. 7), 2229 (n. 8); nonnisi necessaria studia peragenda, 1076; accurata studentium selectio, 274, 1077, 3055; eorum dotes requisitae, 1078; ubinam habitare debeant. 1079, 1561, 2103 (n. 5), 2229 (n. 6), 3087; responsabilitas vigilantiae Episcopo loci incumbens, 10S0, 1561, 2103 (n. 6), 2229 (n. 7); cauta selectio Universitatis frequentandae. 273. 1082; in Italia Univ. Catholica Mediolanensis frequentanda, 2229 (nn. 1, 3); in Gallia Univ. cath. praeferendae, 1255 s.; prudentia in librorum usu. 270, 10S3, 2103 (n. S); bona sacerdotum externa conversatio. 10S4; eorum vita spiritualis. 1086, 2229 (n. 9), 3055; consociationes studentium non frequentandae, 2103 (n. 9), 2229

(d. 11); peculiares consociationes pro sacerdotibus constituendae, 1085, 2103 (n. 10), 2229 (n. 10); studiis expletis in dioecesim redeant, magisteria que saecularia sine licentia Episcopi ne sibi assumant, 1507, 2103 (n. 12). 2229 (n. 13); pro Italia « Nihil obstat» S. Congregationis de Semin, et Stud. Univ. 2103 (nn. 1, 13); sanctiones disciplinares contra negligentes, 2103 (n. 11), 2229 (n. 12);

Seminarii alumnorum inscriptio apud U. c. durante sexennio philosophico-theologico, 3159; studia apud U. c. peracta studia Seminarii supplere non possunt, 666; studia apud U. c. peracta agnoscuntur, 641;

— *catholicae;* Declar. Conc. Vat. II « Gravissimum educationis », 2644-2650:

progressum disciplinarum scientificarum foveant, 2644; Christianam mentem in culturam hodiernam inserant, 2644; S. Thomas Aq. sequendus, 2644; Facultatem vel saltem cathedram S. Theologiae habeant, 2645; earum aequa per orbem terrarum distributio, 2646; studentium pastoralis cura, 2647; quid sibi Ecclesia ab U. c. exspectet, 2648; leges (statuta) U. opportune recognoscant tir, 2649; cooperationis mutuae necessitas, 2650. — De c. U. in Belgio condenda, 719; c. U. condantur, 889.

Vide *Facultates (Universitates) studiorum ecclesiasticorum, « Normae Quaedam », Athenaea Eccl. Romana, lastituta Pont. Romana.*

Urbanitas: in Seminariis, 1487, 2632; in vita et actione sacerdotali. 2679, 2697.

Urbanus II, Papa, 228.

Urbanus Vil!, Papa, 442-464.

Vacationes: in domo rusticationis transigantur, 891; v. in familia ad minimum reducantur, 1305, 1529, 1722, 2028, 2031, 2136, 2155, 2159; domus rusticationis commendatur, 1126, 1526, 1941, 2136, 2272, 2330; de ratione vacationes peragendi alumni instruantur, 873; pro v. normae, 2082, 2272; alumni in v. parochorum curis commendantur, 841. — Vide *Parochus;* v. presbyterorum, 2724.

Vide *Familia, Rusticationis domus.*

Vagi clerici: et admissio ad Ordines Sacros, 52, 53, 248; el. itinerantes, 53, 333; monachi vagi, 87.

Venationes: et clericorum vita, 130, 3290.

Venetiola: 856, 1286 s., 1603, 2157, 2572.

Vestis clericalis:

— Vide *Habitus clericalis.*

Victor II, Papa, 223.

Vigilius, Papa, 99.

Vincentius a Paulo (S.): maximi aestimat formationem optimorum sacerdotum, 1970; eius principia paedagogica in alumnorum selectione et formatione, 2423 s.

Virginitas Sacra: eius momentum sociale, 2246; virtus ardua, 2247; v. et caelibatus sunt magnum donum Dei, 2248; vigilantia et sana ascesi custodiendum, 2249; errores moderni circa v. et castitatem, 2250; v. et pudicitiae munimen, 2251.

Virtutes: in clericis requirendae, 47, 49, 92, 105, 115, 120, 135, 165, 184, 189, 204, 210. 316, 350, 411. 532, 536. 619 s., 626, 753, 790, 799. 985, 989 s., 1140, 1157, 1190, 1242, 1263, 1265 s., 1287, 1527, 1556, 1579, 1616 s., 1717 s., 1975, 2027, 2050, 2102. 2118, 2119, 2152, 2170, 2179 (virtutes «passivae»), 2180, 2200 s.,

2203, 2220 s., 2277, 2351, 2355, 2369 s., 2388, 2408, 2414, 2419, 2449, 2466, 2534 s., 2607. 2680, 2847.
Vide *Sacerdos,* eius spiritualités; *Humanae virtutes, SpirituaUs institulio.*
Visitatio apostolica: cius necessitas, 630; Nuntiis Apostolicéis peragenda demandatur, 632; v. apostolicae ratio, 633; officium Visitatoris Ap. pro Italia instituitur, 1759; visitationes ad linguae latinae studium in Seminariis promovendum, 2498.
Visitatio Ss.mi Sacramenti: 2207, 2720. 3014.
— Vide *Eucharistia.*
Vital communis: clericorum studia peragentium, 146, 122, 170, 835; canonicorum cl., 182, 191, 199, 201, 221; sacerdotum, 3286.
Vide *Communis vita.*
Vitalianus (S.), Papa, 124.
Vitia (et occupationes indecorosao): a clericis vitanda. 60-82, 126, 130, 326, 408, 530, 3290; mundana laetitia, 138, 147, 167, 169, 171, 175, 176, 185, 222; cl. vitiosus, 653; cfr. 316.
Vitium Corporis:
Vide *Corpus, Ordinandi.*
Vocatio Ecclesiastica (sacerdotalis, religiosa, missionalis):
vocatio in se:
— cius notio (natura), 316 (Cat. Rom.), 1299, 2280, 2530, 2966 s., 2969; v. ad sacerdotium et v. ad caelibatum, 2825; v. iuvenum et adultorum, 1679; eius distinctio a v. christiana communi, 318, 2968;
— eius origo divina, 316, 373, 670, 803, 817, 1004, 1107, 2280, 2346 (n. Ic), 2412, 2423, 2529, 2969;
— Ecclesiae mediatio, 316, 1299, 2280, 2531, 2969:
recta intentio. 317, 31S, 361, 372, 492, 435, 524, 533, 670, 684, 1148, 1155, 1299, 1697, 1963, 2289, 2321, 2425;
— condicio liberae electionis, 672, 817, 1494 (C.I.C.), 2280, 2633, 2872, 2972, 3000, 3003; dona et supplicationes, 108, 109, 118, 265, 337, 824 (n. 4), 1167; parentum consilia et vota, 305, 339, 36), 479, 817, 1964, 1973, 2530, 2577;
— vocationum selectio, 361. 371, 401, 438, 474, 476, 522, 601, 606, 624, 626, 633 (n. VIII), 653, 817, 819, 824 (n. 4), 847, 954, 1167, 1697, 1701. 1733 s., 1962, 2215, 2261, 2289, 2320, 2321, 2394, 2396, 2426 s., 2972, 3227 s.;
— de v. indicium (signa v.), 361. 477, 478, 663 s., 670. 684. 743, 775, 791, 872. 1004, 1107, 1171, 1265, 1299, 1521, 1613, 2026, 2289. 2321, 2427, 2530, 2611;
— v. incertae probatio, 374, 445, 671. 672, 947, 954, 2633. 3003;
— v. inaestimabile donum considerandum, 373, 418, 2150, 2363, 2390, 2407 s., 2458, 2460, 2466, 2529. 2539. 2604, 2734, 2864, 2871. 3003, 3079, 3153 s., 316S, 3218 s.; fidelitas et perseverantia in v., 2607, 2734; v. et ('ursus Introductorius, 2635, 3024.
Vocationes excitandae et fovendae:
— ad quos officium hoc spectat: 354. 475, 627. 711. 741. 742, 715. 777, 778, 710. SI2. 816, 826, 835. 841. 947. 948. 1004. 107. 130). 1452 (C.I.C.), 1523, 1585, 1592, 1678, 1969 s., 2032, 2051 s., 2053, 2148, 2214 s., 2260. 2274, 22S1, 2346, 2505, 2577 s., 2618, 2623, 2706. 2737. 2773 s., 2864. 2871. 2901. 2871. 2966-2971. 2978, 3086, 3153 s., 3163, 3218, 3320;
peculiaria officia Seminarii Minoris: vide *Seminarium Minus',* scholarum: vide *Docentes, Scholae cath., Prac-seminaria,*
— cooperatio familiarum, 1972,

2053, 2095, 2099, 2105, 2150, 2361, 2453, 2460. 2528, 2623, 2737, 2896, 2915, 3082, 3157, 3226; totius communitatis Christianae, 2623, 2969, 3083, 3086, 3157, 3224;
— v. et indoles iuvenum nostri temporis, 2896, 2901, 2954, 3078, 3081, 3156, 3223; condiciones nostri temporis et Seminarium Minus, 2895 s.;
— v. ad statum Religiosum, 2453, 2618, 2620, 3220; cleri indigenae et missionales, 876, 947 s., 1017 s., 1514 s., 1517, 1642, 2079, 2308 s., 2618, 2659, 2753, 2863, 3080, 3147, 3221;
— v. adultorum, 1679, 2359, 2624, 2980; v. puerorum: vide *Injantia;* v. et filii pauperum: vide *Pauperes;*
— v. et sacerdotis exemplum, 2346, 2457 s., 2505, 2623, 2706, 2777, 2915, 2978, 3163;
— « Rogate Dominus messis... » (oratio), 627, 1592, 1660, 1969, 2054, 2079, 2109, 2214, 2529, 2611, 2863, 2969, 3080, 3163, 3320;
— paucitas v., 627, 841, 978, 1301, 1517, 1660, 2051, 2257, 2274, 2346, 2363, 2368, 2516;
— *Dies m-undialis* pro Vocationibus Eccl. instituitur, 3303; nuntii Summi Pontificis pro 1). m.: vide *Dies mundialis;*
— Dies nationalis pro v. e. Italiae, 2470;
— Actionis Catholicae cooperatio, 1901, 1971, 2058, 2091, 2096, 2133, 2150, 2158, 2437-2448 (Instructio de cooperatione);
— Opus Pontificium pro Vocationibus: constituitur, 2093; 2111-2112 (statuta), 2151;
— Opus Vocationum Ecclesiasticarum: 1592, 1643 s., 1679, 1756 s., 2052, 2054, 2091, 2132, 2148, 2158: vide *Opus Vocationum eccl.*

Westphalia: 2290.
Witenibergia: 813 s.

Zacharias (S.), Papa, 126-131.
Zelus: gloriae Dei et salutis animarum, 990, 1071; cfr. 415-418, 482, 891.